

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

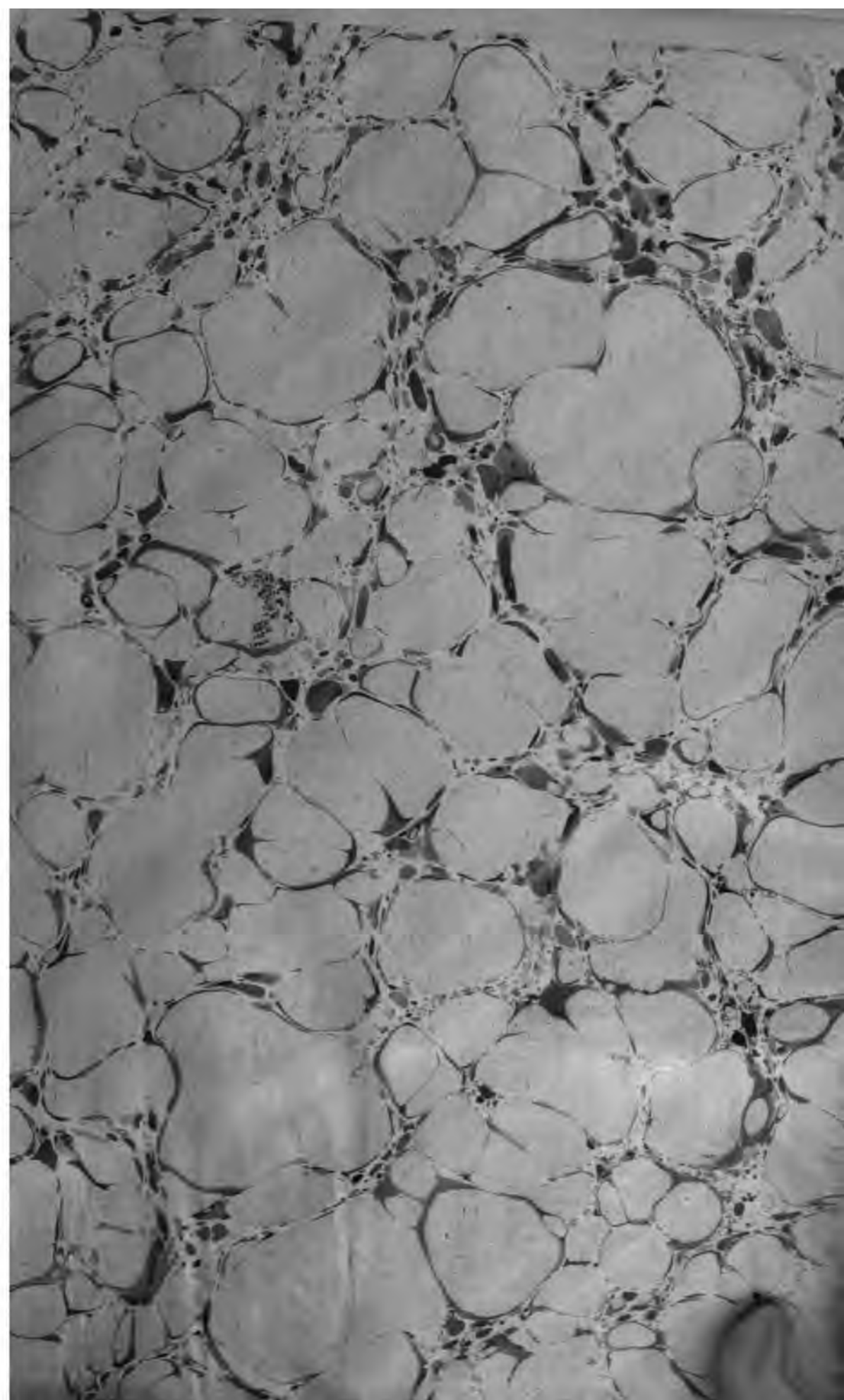
Stanford University Libraries

3 6105 120 740 621

LELAND STANFORD JUNIOR UNIVERSITY

1
Se.

PATROLOGIÆ

CURSUS COMPLETUS

SEU BIBLIOTHECA UNIVERSALIS, INTEGRÆ, UNIFORMIS, COMMODA, OECONOMICA,
OMNIUM SS. PATRUM, DOCTORUM SCRIPTORUMQUE ECCLESIASTICORUM,
SIVE LATINORUM, SIVE GREGORUM.

QUI AB ÆVO APOSTOLICO AD TEMPORA CONCILII TRIDENTINI ANNO 1543 PRO LATINIS.
ET CONCILII FLORENTINI ANN. 1439 PRO GRECIS FLORUERUNT :

RECUSIO CHRONOLOGICA

OMNIUM QUÆ EXSTITERE MONUMENTORUM CATHOLICÆ TRADITIONIS PER QUINDECIM PRIMA
ECCLESIE SÆCULA ET AMPLIUS.

JUXTA EDITIONES ACCURATISSIMAS, INTER SE CUMQUE NONNULLIS CODICIBUS MANUSCRIPTIS COLLATAS, PERQUAM DILIGENTER
CASTIGATA ; DISSERTATIONIBUS, COMMENTARIIS, VARIISQUE LECTIONIBUS CONTINENTER ILLUSTRATA ; OMNIBUS OPERIBUS
POST AMPLISSIMAS EDITIONES QUÆ TRIBUS NOVISSIMIS SÆCULIS DEBENTUR ABSOLUTAS DETECTIS, AUCTA ; INDI-
CIBUS PARTICULARIBUS ANALYTICIS, SINGULOS SIVE TOMOS SIVE AUCTORES ALICUIUS MOMENTI SUBSEQUENTIBUS,
DONATA ; CAPITULIS INTRA IPSUM TEXTUM RITE DISPOSITIS, NECNON ET TITULIS SINGULARUM PAGINARUM MAR-
GINEM SUPERIOREM DISTINGUENTIBUS SUBJECTAMQUE MATERIAM SIGNIFICANTIBUS, ADORNATA ; OPERIBUS CUM
DUBIIS, TUM APOCRYPHIS, ALIQUA VERO AUCTORITATE IN ORDINE AD TRADITIONEM ECCLESIASTICAM
POLLENTIBUS, AMPLIFICATA ;

DUCENTIS ET AMPLIUS LOCUPLETATA INDICIBUS AUCTORUM SIVE ET OPERUM, ALPHABETICIS, CHRONOLOGICIS, STATISTICIS,
SYNTHETICIS, ANALYTICIS, ANALOGICIS, IN QUODQUE RELIGIONIS PUNCTUM, DOGMATICUM, MORALE, LITURGICUM, CANO-
NICUM, DISCIPLINARE, HISTORICUM, ET CUNCTA ALIA SINE ulla EXCEPTIONE ; SED PRÆSERTIM DUOBUS INDICIBUS
IMMENSIS ET GENERALIBUS, ALTERO SCILICET RERUM, QUO CONSULTO, QUIDQUID NON SOLUM TALIS TALISVE
PATER, VERUM ETIAM UNUSQUISQUE PATRUM, NE UNO QUIDEM OMISSE, IN QUODLIBET THEMA SCRIPSERIT, UNO
INTITU CONSPICIATUR ; ALTERO SCRIPTURÆ SACRÆ, EX QUO LECTORI COMPERIRE SIT OBVIUM QUINAM
PATRES ET IN QUIBUS OPERUM SCORUM LOCIS SINGULOS SINGULORUM LIBRORUM S. SCRIPTURÆ VERSUS, A
PRIMO GENESEOS USQUE AD NOVISSIMUM APOCALYPSIS, COMMENTATI SINT ;

EDITIO ACCURATISSIMA, CÆTERISQUE OMNIBUS FACILE ANTEPONENDA, SI PERPENDANTUR CHARACTERUM NITIDITAS, CHARTÆ
QUALITAS, INTEGRITAS TEXTUS, PERFECTIO CORRECTIONIS, OPERUM RECENSORUM TUM VARIETAS, TUM NUMERUS, FORMA
VOLUMINUM PERQUAM COMMODA SIBIQUE IN TOTO PATROLOGIÆ DECURSU CONSTANTER SIMILIS, PRETII EXIGUITAS,
PRÆSERTIMQUE ISTA COLLECTIO, UNA, METHODICA ET CHRONOLOGICA, SEXCENTORUM FRAGMENTORUM OPUSCU-
LORUMQUE HACTENUS HIC ILLIC SPARSORUM, PRIMUM AUTEM IN NOSTRA BIBLIOTHECA, EX OPERIBUS ET MSS. AD
OMNES ÆTATES, LOCOS, LINGUAS FORMASQUE PERTINENTIBUS, COADUNATORUM.

SERIES GRÆCA POSTERIOR,

IN QUA PRODEUNT PATRES, DOCTORES SCRIPTORESQUE ECCLESIE GRÆCÆ
AB ÆVO PHOTIANO AD CONCILII USQUE FLORENTINI TEMPORA :

ACCURANTE J.-P. MIGNE,

Bibliothecæ Cleri universæ,

SIVE CURSUM COMPLETUM IN SINGULOS SCIENTIÆ ECCLESIASTICÆ RAMOS EDITORE.

PATROLOGIA, AD INSTAR IPSIUS ECCLESIE, IN DUAS PARTES DIVIDITUR, ALIA NEMPE LATINA, ALIA GRÆCO-LATINA.
LATINA, JAM PENITUS EXARATA, QUOAD PRIMAM SERIEM, VIGINTI-QUINQUE ET DUCENTIS VOLUMINIBUS MOLE SUA STAT,
MOXVE POST PERACTOS INDICES STABIT, AC QUINQUE-VIGINTI-CENTUM ET MILE FRANCIS VENIT, GRÆCA DUPLICI EDITIONE
TYPIS MANDATA EST. PRIOR GRÆCUM TEXTUM UNA CUM VERSIONE LATINA LATERALIS AMPLECTITUR, ET AD NOVEM ET
CENTUM VOLUMINA PERVENIT, SED SINE INDICIBUS ; POSTERIOR AUTEM HANC VERSIONEM TANTUM EXHIBET, IDEOQUE
INTRA QUINQUE ET QUINQUAGINTA VOLUMINA RETINETUR ; UTRAQUE VIGESIMA QUARTA DIE DECEMBRIS 1860 OMNINO
APPARUERAT. UNUMQUODQUE VOLUMEN GRÆCO-LATINUM OCTO, UNUMQUODQUE MILE LATINUM QUINQUE FRANCIS SOLUM-
MODO EMITUR : UTROBIQUE VERO, UT PRETII HUIUS BENEFICIO FRUATUR LECTOR, COLLECTIONEM INTEGRAM SIVE GRÆCAM
SIVE LATINAM, 320 VOLUMINIBUS PRO AMPLIORI EDITIONE ET 272 PRO MINORI ABSQUE INDICIBUS CONSTANTEM, COMPARET
NECESSÆ ERIT, SECUS ENIM CUIUSQUE VOLUMINIS AMPLITUDINEM NECNON ET DIFFICULTATIS VARIA PRETIA ÆQUABUNT.
ATTAMEN, SI QUIS EMAT INTEGRE ET SEORSIM COLLECTIONEM GRÆCO-LATINAM, VEL EANDEM EX GRÆCO LATINE VERSAM,
TUM QUODQVE VOLUMEN PRO NOVEM VEL PRO SEX FRANCIS OBTINEBIT. ISTE CONDITIONES SERIEBUS PATROLOGIÆ NONDUM
EXCUSIS APPLICANTUR.

PATROLOGIÆ GRÆCÆ TOMUS CVIII.

THEOPHANES. LEO GRAMMATICUS. AUCTOR INCERTUS. ANASTASIUS BIBLIOTHECARIUS.

EXCUDEBATUR ET VENIT APUD J.-P. MIGNE EDITOREM,
IN VIA DICTA D'AMBOISE, OLIM PROPE PORTAM LUTETIÆ PARISIORUM VULGO D'ENFER
NOMINATAM, SEU PETIT-MONTROUGE, NUNC VERO INTRA MOENIA PARISIENSIA.

1863

P. 12.051

P4

v. 108

SÆCULA IX-X. ANNI 900-940

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ

ΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΑΓΡΟΥ ΚΑΙ ΟΜΟΛΟΓΗΤΟΥ

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ.

S.P.N. THEOPHANIS

ABBATIS AGRI ET CONFESSORIS

CHRONOGRAPH A ;

CUI ACCEDUNT

LEONIS GRAMMATICI, AUCTORIS INCERTI,

ANASTASII BIBLIOTHECarii,

HISTORIARUM SUI TEMPORIS QUE SUPERSUNT.

CORONIDIS VICE PONITUR

CODEFRIDI HENSCHENII *Dissertatio de Chronographia S. Theophanis, in qua emendantur chronologica sphalmata non pauca Theophani per librariorum socordiam aspersa ;*

ACCURANTE ET DENUO RECOGNOSCENTE J.-P. MIGNE,

BIBLIOTHECÆ CLERI UNIVERSÆ.

SIVE

CURSUM COMPLETORUM IN SINGULOS SCIENTIÆ ECCLESIASTICÆ RAMOS EDITORE.

TOMUS UNICUS.

VENIT 12 FRANCIS GALLICIS.

STANFORD LIBRARY

EXCUDEBATUR ET VENIT APUD J.-P. MIGNE EDITOREM,

IN VIA DICTA DANBOISE, OLIM PROPE PORTAM LUTETIÆ PARISIORUM VELGO D'ENFER
NOMINATAM, SEU PETIT-MONTROUGE, NUNC VERO INTRA MŒNIA PARISINA.

1861

ELENCHUS

AUCTORUM ET OPERUM QUI IN HOC TOMO CVIII CONTINENTUR

S. THEOPHANES ABRAS ET CONFESSOR *.

<i>Vita et Officium S. Theophanis</i>	col. 9
S. Theophanis Chronographia.	63

AUCTOR INCERTUS.

Vita Leonis Armeni.	1040
---------------------	------

LEO GRAMMATICUS.

Chronographia.	1038
GODEFRIDI HENSCHENII <i>Dissertatio de chronographia S. Theophanis.</i>	1165

ANASTASIUS BIBLIOTHECARIUS.

Historia ecclesiastica ex Theophane.	1187
--------------------------------------	------

MONITUM EDITORUM PATROLOGIÆ.

* Ad maiorem Lectorum utilitatem placuit hic edere libros historicos qui tempora antecedentia et subsequenta describunt, et jam pridem veluti in unum corpus coaluere, ita ut abinvicem sine mutuo dispendio separari non possint. Theophanem, sanctissimum et doctissimum virum, subsequenter Leo Grammaticus et auctores qui historiam tam Theophanis quam Leonis prosecuti sunt usque ad medium sæculum x.

256414

256414

NOTITIA IN THEOPHANEM.

(Jac. GOAR, ord. Fratrum Prædic. in not. ad Theophanis *Chronographiam*, p. 545 ed. Lupariæ ad. 1658.)

Non unus Theophanes historiæ Romanæ vel Byzantinæ scriptor, aut etiam præsentis operis auctor cœvus, vel suppar. Antiquissimus est Mitylenæus Pompeii magni in bellicis expeditionibus miles, et gestorum testis ac præco, a Vossio *De historicis Græcis*, lib. 1, cap. 23 memoratus. Secundus poeta, cujus paucos versus Anthologia exhibet, lib. III, sect. 3. Alter Byzantius Theophanes Justinî secundi bellum Persicum, Romanasque res, suo, id est, Justinî tempore, olim visas, libris decem, quos Photius perlectos memorat, scriptis consignavit. Quartus hic auctor noster, etiam Byzantius, Byzantinæ Historiæ a Diocletiano ad Michaelē Nicephori generum scriptor, Georgius nomine, cognomine Theophanes, quod Georgii Syncelli familiaris exsisterit, et ejus chronographiæ continuator, perperam Vossio, aliisque non indoctis viris, lib. II, cap. 24 nuncupatus. Alius iterum hoc nostro Theophanes junior Nicænus episcopus, Theodori frater, et cum eo sanctorum imaginum cultus defensi ab impio Theophilo reus pronuntiatus, κεντητῷ μέλει litteratus, ingenii fideique monumenta reliquit laudatissima, a Possevino recensita. Cœtaneus alter Theophanes, et monachorum (haud nominatorum) præpositus sub Michaelē Theophili filio, cujus opus in Nicephori patriarchæ exsilium, et reliquiarum ejus translationem refert Metaphrastes, et ex eo Surius Martii diē decimo tertio. Septimus Theophanes ejusdem cum Basilio Macedone Michaelis successore temporis, Cerameus est, ille Tauromenitanus præsul: de quo accurate, qui opera ejus in publicum evulgavit, Franciscus Scorsus. Alium rursus amicus et litterarum amans Leo Allatius suggerit familiari epistola ex Joannis cujusdam magnæ Dei Ecclesiæ diaconi et rhetoris scripto: *Εἰς τὸν βίον Ἰωσήφ τοῦ ὑμνογράφου*. Ejus verba hæc: Θεοφάνει μὲν οὖν τινὶ τοῦ ἱεροῦ πρεσβυτερίου ἡξιωμένῳ, καὶ τῷ καταλόγῳ ἡριθμημένῳ τῶν μοναχῶν ὁ βίος τοῦδε τοῦ μακαρίου πεπότηται. Οὐ μὴν ἀλλὰ παρέδραμε τοῦτον πολλὰ, ὅτι κατὰ σπουδὴν ἐκείνῳ συνεξυφάνθη τὸ πόνημα· ἀμέλει καὶ οἱ ἐκείνου τοῦδε τὸν βίον ἐσμικρυνεν, ἐν τούτοις ἡμῶς ἐπὶ τὸ εὖρος τῆς διηγήσεως προσεβίβασεν. *Theophani sane cuidam sacra presbyteri dignitate provecto, et monachorum gregi adlecto beati hujus vita elaborata est. Verum quam multa ille præterit: quod opus nimia quadam festinatione, nec morose satis contexuerit. In quibus tamen beati hujus vitam contraxit, ut spatium per amplius narrationem protenderemus, in iisdem ille nos promovit.*

Jam quod ex istis non unus Byzantinam tractavit historiam, primus videlicet, tertius, quartus, sextus, et ultimus; nec unicus sacras laudavit imagines, quartus, inquam, et reliqui; vel pro earum veneratione tuenda certamen inierit, velut quartus, ac quintus; ut alterius vice unus nonnunquam adduceretur in medium, et quæ uni gesta vel scripta, tribuerentur alteri, non difficile contigit. Quid enim Theophani magis simile quam Theophanes? Mitylenæus ille Romanam, Byzantius, qui inter nominis hujus scriptores tertius, Romanam pariter, diversi licet temporis, contexit historiam. Byzantius idem tertius, cum nostro pariter Byzantio, Byzantinas res tractat. Sextus et octavus privatorum vitas scribunt, quarum lectio ad Byzantinorum notitiam accedit. Nicænus præsul Theophanes ad instar Byzantii, qui tertius, sacras propugnat imagines. Hinc incerta perturbataque hujus et alterius cognitio, imo summa inter eos confusio, et vix constituendum discrimen: adeo ut qui paucos recensuit, et distinguere tentavit Vossius, Byzantium nostrum annis 50 superiorem, et jam mortuum cum Theophane presbytero et præposito, Nicephori præcone se confudisse non animadverterit. Eundem nunc nostrum ex paritate cum reliquis conferam? nomen, studia, religio, pietas, vitæ professio, labores, quæ in aliis certa varietatis indicia, in istis similitudinem obtinent, et discrimen auferunt. Dicam Theophanem hunc nostrum ex diversis gestis in duos Baronio divisum ad annum Christi 816, num. 1, et Andreæ Scorso procemii secundi sect. 1 in Theophanem Cerameum? ipsi, quod mirandum, eloquuntur, et errorem, cum ex Theophanis ejusdem nostri vita, tum ex mox dicendis convincendum, demonstrant. Sane Theophanis ipsius vita, gestaque variis ex auctoribus collecta, sub conspectum posita, quod ipsum inter reliquosque intercidit, discriminis indicia proferunt. Tantum, quæ in illis haud leviter prætereunda, Lector non incautus mecum hæc observabit. 1. Vitæ Theophanis a Metaphraste, vel ex Baronii judicio a Theodoro Studita conscriptæ versione Latina, eundem *Isaacium* quoque dictum, ex linguæ Græcæ incitiis, affirmari apud Baronium A. C. 777, num. 5, et 816, num. 1. Lecto quippe vitæ programme, Θεοφάνους, τοῦ Ἰσακίου βίος, reddidit interpretes: *Theophanis, qui et Isaacius dictus est, vita*; cum vertere debuisset, *Theophanis Isacii F. vita*. Ut enim a filio patris nomine vocando penitus abhorrent Græci, ita a verbis hisce, οὗτος πατὴρ μὲν ἐστὶν Ἰσαάκ, ejus vitam Menologium orditur, et Isaacium pariter ejus patrem laudata versio memorat. 2. Theophanem circa Christi annum

ut ipse numerat, 744, ut melius alii 751 vel alii 752, Constantini Copronymi duodecimum, autumni tempestate natum : qui namque anno 755, ex τριτοῖς nempe calculis, ex probatoribus 763 et Copronymi 23, ingentem glaciei molem mari superhastante cum ætatis ejusdem pueris triginta Constantinopoli ludibundum conscendisse (ὑπὸ αἰατῆς ἰσχυρὰ ἰudentium puerorum mos agnoscitur) de seipso scribit, duodennum circiter se tunc exστῆσαι, ἰσχυρὸν conjiciendum suggerit p. 365. 3. Duodennum iniisse conjugium (quod Romania legibus nunculo nondum licet) falso, ut videtur, in Menologii textu asserti. 4. Erronee pariter αἰατῆς. annum vicesimum primum numerasse Theophanem, Leone quarto Constantini F. moriente oppellente, ibidem legi : quadrimulus enim (ante Leonis videlicet annos quinque, et Constantini duodecim) cum sociis triginta mobilem et fluctuantem ponto glaciem nec ausus ipse, nec ab astantibus in CP. portu superascendere permissus fuisset. 5. Eundem modo Agri, modo Sigrianes præpositum Theophanem vocari, qui non unus, sed quasi hic ab altero diversus, scribitur a Baronio ad annum C. 814, num. 31, et 816, n. 4, de quo nova mox subjungenda. 6. Confessionis suæ palmam in cælo Theophanem nostrum Leonis Armeni imperantis anno 5, Christi 818, excepisse : ejus asserti adversus numeratum Baronium hæc demonstratio certissima. Imperii anno secundo jam completo, Nicephorum patriarcham sanctissimum, throno et urbe extorrem, in Præconesum agi jussit impius Iconoclasta, Leo Armenus, ex Leonis Grammatici verbis hisce : Ὁ δὲ Λέων μετὰ δύο χρόνους τῆς αὐτοῦ βασιλείας μανεί, καὶ τὸν στέφαντα αὐτὸν θεῖον Νικηφόρον ἐξορίσας, Θεόδοτον πατριάρχην ἀντιχειροτονεῖ. Ipse Leo aliquibus diebus jam salutatns imperator, Nicephoro diadema capiti imponente, tyrannidem invaserat anno Christi 814, Junii die 12, indictione septima, prout Baronius, et Anonymus Græcus Leoni Grammatico eodem codice Regio sub numero 713 conjunctus affirmant, nonnihil a Theophane nostro variantes. Declaratus imperator varia fortuna, cum Crummo principe Bulgaro ad anni sequentis Paschalem tempestatem, eodem anonymo prælia describente, decertat, nec circa religionem, in quo Baronius hallucinatur, quidquam innovat. Anni 815 et indictionis octavæ, inveniunt vere, Crummus moritur. Ὁσπῶ ἔαρος καταλαβόντος, ὡς φασὶ τινες διασωθέντες τῆς αἰχμαλωσίας, ἀπὸ Βουλγαρίας περὶ τὴν μεγάλην Πέμπτην ὁ Κρούμμος ὁ περίφημος, ὁ τὴν πόλιν ἐλεῖν βουλόμενος, τέλει τοῦ βίου ἔχρησато. Belli Bulgarici cura Leo liberatus, irreligiosum in sacras imagines dentem exserit, et virus ejaculatur : Καὶ λοιπὸν μετὰ τοῦτο λαβὼν εὐκαιρίαν ἤρξατο πορθεῖν τὴν Ἑκκλησίαν, δευτέρῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ περιεργαζόμενος κατὰ τῶν Θεοῦ χρημάτων. Propositi consortes impii rebus novis animum simul adjiciunt, ejusdem anni Pentecostes festo, et mense Julio cœpta promoveunt : Ἀρξάμενοι ἀπὸ τῆς Πεντηχοστῆς οἱ περὶ τὸν Ἰωάννην καὶ τὸν Ὑλιδὴν σωρεύειν τὰ βιβλία, τὸν δὲ Ἀντώνιον προσελάβοντο ἀπὸ τοῦ Ἰουλλοῦ μηνός. Leo de imaginibus proligandis Nicephoro patriarchæ propositum aperit, mense Decembri : Περὶ τὸν Δεκέμβριον μῆνα δηλοῖ τῷ πατριάρχῃ ὁ Λέων, ὅτι ὁ λαὸς σκανδαλίζεται διὰ τὰς εἰκόνας. Ad quadragesimæ finem anno 816 indict. 9 Nicephoro tendit insidias, et sede abdicat : Ὁ Χαμαιλέων (Λέων) παρασκευάζει λάθρα διὰ τινων τοῦ στρατιώτας ἀνελεῖν εἰς τὸ πατριαρχεῖον, καὶ συρτὰ καταβάσαι (καταδιβάσαι) αὐτόν. Ἦν δὲ παράδασις τῶν Νηστειῶν. Infra : Βαλόντες ἐν ἀκατίῳ Ἐρρίφαν πέραν εἰς Χρυσόπολιν. Festis tandem Paschalibus celebratis, Theodotum hæreticum in Nicephori locum substituit : Καὶ λοιπὸν μετὰ τὸ Πάσχα ποιεῖ σύνοδον, καὶ καθίσας τὸν Θεόδοτον. Paucis postmodum diebus Theophanes anno eodem 816 oppugnatur, ait ejus Vitæ scriptor, et post carceris annos duos, id est, Christi 818 mittitur in exsilium, quo diebus solis tribus ac viginti deportatus, laborum vitæque terminum attingit. His perspectis, quæ Baronius loco memorato, et ad annum C. 814, num. 1, scripsit, ruere penitus et everti conspiciuntur.

Σιγριανῆς ἡγοούμενος a nonnullis dicitur noster Theophanes ; in operis inscriptione ἡγοούμενος τοῦ Ἀγροῦ qui a Baronio ab eo qui Sigrianes audit, diversus æstimatur ad annum 816, num. 1. Idem tamen Ἀγροῦ et Σιγριανῆς ἡγοούμενος Theophanes, monet familiari epistola litteris omnibus excellentissimus Allatius. Sigriane enim Asiæ regio ad Cyzicum ; ὁ Ἀγρός, qui et Μέγας Ἀγρός, privatus regionis locus. Sigrianos montes in Asia locat, Ortelius in Lexico. Auctor Vitæ Theophanis, post ejus in dictam urbem Cyzicenam adventum, Ad magnum, inquit, senem rediit, qui apud Sigrianem degebat in oppidulo, etc. ; infra : ad Sigrianæ montem pervenit : eandem Constantinus Porphyrogeneta cap. 25 De administr. imp., et Nicetas Σιγριανῆς τῆς λεγομένης μονῆς οἰκιστὴν in Ignatii Vita nuncupat : quem vetus interpretes Sigriani monasterii sive Agriani conditorem reddit. Difficultatem tollunt Menologii verba ad ejus vitæ compendium præmissa : Μνήμη τοῦ ἁγίου Πατρὸς ἡμῶν Θεοφάνους τοῦ ὁμολογητοῦ τοῦ τῆς Σιγριανῆς (ἡγουμένου), τοῦ ἐν τῷ Μεγάλῳ Ἀγρῷ κειμένου. Sancti Patris nostri Theophanis confessoris, monasterii Sigrianes præpositi, in magno Agro jacentis, sive quiescentis memoria. Hinc in pseudophotianis analectis penes Allatium, ὡς φησι Θεοφάνης ὁ ὁμολογητής, ὁ Μεγαλαγριτής : ut Theophanes confessor Megalagrites (μεγάλου Ἀγροῦ præpositum intellige) testatur. Joannicii quoque Vitæ scriptor apud Surium Novembris die quarto : Navigavit adoraturus sancti Theophanis tabernaculum, quod est in Sigriana. Ἀγρός ergo, sive Μέγας Ἀγρός Sigrianes exstitit locus designatus, quo monasterium condidit, et ad quod post ejus mortem corpus ejus relatum : alia tamen monasteria in eadem Sigriane regione a Gregorio Theophanis abbate gubernata, ex ejus Vitæ serie observabis. Advertes iterum Theophanem ἡγοούμενον τοῦ Ἀγροῦ, Agri ducem, et Vossio et Cedreni interprete, vocatum ineptissime : nisi forsitan Alexandrum exercitus abbatem voluerint pariter nuncupandum. Sic fabrilis sutores tractant.

Nonnullis de auctore operis hujusce luscusque præmissis, jam quæ circa opus ipsum, lector, edoctum te cautumque volo, paucis evolvo: tibi semel monito operis totius decursu, pluribus exemplis et locis eadem hæc recolenda non excidant. 1. Brevi facile composito, at non admodum expolito, quinimo plebeio pene ac vulgari stylo historiam hanc a Theophane digestam. 2. Hinc tibi trita, nec palatio, Amboni sacro, vel foro cognita vocabula; sed ex compitis et incultæ plebis ore collecta occurrere mirari desines: ea vero chronographiæ parte usurpavi, cujus tempore in usum fuerunt inducta, certa conjectura non habetur apud me alienum. 3. Inemendatum ad grammaticæ leges, imo solœcis barbarisque dictionibus textum non raro interpunctum auctori velim ascribendum: sic enim mentem, verborum ambage seposita, significantius exprimendam sibi met suasit: quod tamen recta scribendi ratio, quam dicunt orthographiam, quandoque reprehendat, amanuensium hallucinationem et errorem non diliteor; quo relicto, et inemendato, ex fide ad ms. exemplar commendationem potius, quam ex correctione ad grammaticæ præcepta, laudem mihi proposui sectandam. Quod nihilo secius jubet illa reparandum declarant annotationes, vel emendant alii codices in variis lectionibus producti: nonnihil ego pro scholiastæ licentia interpo, ex quibus reliqua facilius mentē restituenda. 4. Verborum lacunæ, et quæ desiderantur, sententiarum patent hiatus, sed non intolerandi, cum qui mss. in omnibus exstant, vel mentis judicio, sive labore queant reparari. 5. Repetitiones, fateor, ejusdem rei penitus inutiles, et quæ semel dicta sufficerent, eundem in locum bis ingesta illubentius perfero. 6. Rerum gestarum metatheses non prætereundas, infrequentius licet, animadverto: et ex historiæ tantum fide, non ex temporis accurata recensione plura narrari: quod est, historicum ubique, at non chronographum semper se gessisse Theophanem. 7. Temporis Canonium, et expressas in eo personarum cum historia ad Canonium idem subjecta, non consentire frequenter manifesto in annotatis (a): ut cum ad Damasi annum quintum Julii pontificis obitum, et Liberti promotionem una legimus connecti. 8. Anni unius gesta in alium quandoque reponere, cum accuratis etiam historicis Theophanis lapsus communis est. 9. Cum aliis pariter commune, ut uno more, unoque sono virorum et locorum proferenda nomina, ipse nonnihil immutata pronuntiet, ut Artaxer, Artaxerxes vice, etc., hunc modo Constantium, Maximinum, modo Constantinum, Maximianum; illum hic Euphemium, ibi Euthymium; eundem Judam et Eudam vocet, de quo lectiones variæ, et annotationes nonnunquam. 10. Hinc cum textu Græco non consentit in nominibus plerisque versio, et hæc illum corrigere non veretur. 11. Et ubi nullum vel perturbatum textus exhibet sensum, versio restituat, et planum reddere conetur. 12. Ex diversis et adversis auctoribus de eodem, raro licet, ponit contraria; ut de Elia Hierosolym. et CP. Ma

(a) Annorum notationes in editione Parisiensi ad codicum exemplar ita comparatae sunt, ut in quavis novi regis vel episcopi accessione præter annum mundi et divinæ incarnationis etiam reliquorum regum et episcoporum anni diserte indicati sint, tali fere schemate :

Ῥω- μίτων βασι- λέως Ἀνα- στα- σίου ἔτος ια'.	Περ- σῶν βασι- λέως Καδά- δου ἔτος η'.	Ῥώ- μης ἐπισκό- που Συρμά- χου ἔτος β'.	Κων- σταντι- νουπό- λεως ἐπισκό- που Σαλου- στίου ἔτος α'.	Ἱερο- σολύ- μων ἐπισκό- που Σαλου- στίου ἔτος α'.	Ἀντιο- χείας ἐπισκό- που Φλα- νου ἔτος δ'.	Ἀλε- ξαν- δρείας ἐπι- σκό- που Ἰωάν- νου ἔτος ε'.
---	--	---	--	--	--	--

His tabellis chronologicis in editione nostra ad-
herere constitueramus; sed cum ubique mendosis-
simæ sint, et subjecto textui plerumque non re-
spondent, ut ipse monet Jac. Goar, aliam anno-
rum notandarum rationem instituendam duximus.
Quod sine ullo perspicuitatis detrimento factum
esse videtur, inquit Editor Bonnensis, quem sequi-
mur, nam tabellis istis abjectis, mundi et Christi anni
ubique appositi et primus novæ cujusque accessionis
annus indicatus cursivoque characterè distinctus,
attento lectori idoneam copiam faciunt reliquorum
magistratum annos facillimo computo inveniendi.

Sed apponere juvat Godfridi Henschenii iudicium ex ejus exegesi praeliminari (a) praemissa tomo tertio Actorum Sanctorum mensis Martii edito A. 1684, in qua tabulas chronicas Theophanis, saltem quoad annos serieque episcoporum in quinque sedibus patriarchalibus nulla fide dignas esse observat : c Chronographia Theophanis, inquit, qualem nunc

A habemus ex collatione quinque codicum mss. Regii scilicet, Peireziani, Barberini, Vaticani et Palatini, duabus constat partibus, quarum quæ potior est, et vere aurea, omnique acceptione dignissima, historiam exhibet per annos digestam; altera vix plumbea dici meretur, consistitque in tabulis chronologicis (*Canonica* vocat Goar) quibus per loculos divisus primum annus mundi, tum Christi incarnati, dein imperatoris Romani, proximæ regis Persarum, aut ducis Arabum, rerum post Persas in Palestina potentium, denique ex ordine, quinque episcoporum præcipuorum seu patriarcharum, *Romani, Constantinopolitani, Hierosolymitani, Alexandrini et Antiocheni* ordo et anni continentur. Tabulas autem istas magna cum diversitate non tantum præfixas annis non suis, sed etiam mendosissime conscriptas esse, et plurimis hiare loculis, ac portentosis prorsus annorum, præsertim patriarchalium suorumationibus scaterere, cum insemel Goar

B agnoscat lateaturque : mirum est, aut ipsum, aut, qui defuncti Goaris laborem eduxit in lucem, Combesium potuisse sibi persuadere, ab auctore Theophane esse : qui variorum auctorum sententias e numeros seculis sit varios, opusque proprium urgente persecutionis necessitate non recensuerit, proindeque exigere a lectore suo possit, ut, qui dormitantem Homerum patitur, Theophanem quoque lapsum erigat corrigatque : cum nimirum succedentes et ad invicem coherentes numeros in sequiores transponit annos, seu etiam conjunctos annos in dissita canonia desultorie transfert : aut eidem viro nunc pauciores, mox plures diversis canoniis assignat annos : vel cum ejusdem viri pauciores anni, plura occurrant canonia : aut cum summa quæpiam ætatis æquales loculos sive canonia quibusdam omissis non acceperit : vel denique cum numero ejusdem anni repetito, confuso inferitur non mediocris. »

cedonio præsulibus, quæ loco proprio revocantur in concordiam : verum qui dormitantem patitur Homerum, Theophanem lapsum non eriget, aut ejus errorem in aliis non corrigit ?..... Emendationem superat omnem Romanorum episcoporum nomen frequentius omissum, et ætas a pag. 208 auctori penitus ignota. 19. Alexandriæ quamvis et Antiochiæ pontificum nomen, ætatemque in hæreses admissæ odium et horrorem, post historiæ umbilicum ab eo præterita existimem. 20. Errorum sane hujusmodi, si causam diceret, non aliam, me conjectore, quam variorum auctorum sententiam, numerosque varios secutum, opusque proprium, urgente persecutionis necessitate, non recensuisse, proferret.

Beatitudinis possessæ titulum, sanctique nomen operis hujusce titulus a me, fateor, verbo solo immutatus auctori Theophani ascribit. Sed nec mutationis inductæ poenitet : quem etenim virtutum facinoribus præclaris, difficilique et insigni fidei testimonio perfunctum, et sanctos inter adlectum cœlitum honoribus, anno quoque redeunte, orientalis Ecclesia celebrat, hunc ego, juratus quantumvis mss. ejus exemplarium septem sæcutor futurus, et exceptor fidelis ; abjecta Θεοφάνου; ἀμαρτωλοῦ, prout illa nullo cum discrimine proferunt, appellatione, indigendum mihi nequaquam potui persuadere. Quod sibi mutuo monachi orientales, Theophani monacho præstiti. Illi ἀμαρτωλοῦς privatum, ac passim se quique professi, ἀγίους invicem se salutant : ita est et mihi ; quæ Θεοφάνου opus hoc testantur exemplaria, ἀμαρτωλοῦ pariter asserunt. Quid tum ? quem Ecclesia sanctum colit, cujus cœlo et immortalitate dignas actiones lego, laudo, refero ad ejus operis limen, eundem ego litterulam religiosus, erga cœlites injuriosus, inter Ecclesiæ Patres ἀγίους si minime recensuissem, ne impietatis arcesseres, Christiane lector, verebar. Verborum igitur ipsorum, Θεοφάνου; ἀμαρτωλοῦ vice, τοῦ ἐν ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν substituendum ratus sum. Ms. codex ex quo reliqua, nulla mutatione inducta, desumpsit, regius est, manu fidei antiqua et probata exaratus, et ad Leonis Grammatici, qui Theophanem sequitur, ut Theophanes Georgium Syncellum excipit, comparisonem inspectus ex amanuensis testimonio, ante annos sexcentos et amplius descriptus agnoscitur. Asserti hujus argumenta protulimus ad Georgii Syncelli præfationem.

CANDIDO LECTORI

F. FRANCISCUS COMBEFIS

ORDINIS FF. PRÆDICATORUM CONGREGATIONIS S. LUDOVICI.

En tibi diu expectatum viri sanctissimi, nec ἀσκήσει minus ac confessione, quam scribendi industria ac labore illustris, Theophanis chronographicum opus, ac historiam ; ut cujus summaris Græcis pariter ac Latinis hactenus fruebaris, ipso nunc pleno, ac quale vel ipse edidit, vel ad nos codicum non parva seges transmisit, abundantius delecteris. Et ea Theophanis non minima laus, quod ejus toties descripta lucubratio, ipsa brevitate cum pari perspicuitate lectorem recreans, immensumque historiarum æquor haud ita multis versibus repræsentans : quod item si qui fere Græci Latinique post eum eo velut caractere scripsere, ac historiarum brevitaria posteris reliquere, quæ illa porrigitur, non tam suum aliquid produderint, quam subiectum Theophanem, inque majores coactum angustias, suppressis non paucis, iisque minime spernendis, aliò vel idiomate, vel stylo nonnihil puriori reddiderint.

De Theophane, ejusque natalibus, ac vitæ tota institutione, necnon de illius opere hoc, ac ei coævis aliis ejusdem nominis, ac institutis ; præter monumenta ipsi libri fronti præfixa, multis satis R. P. Jacobus Goar δ μαχαρίτης, ipso statim limine earum Notarum, quas illius posthumas produxi. Jam enim Theophanis toto ipso textu, adeoque et Leonis Grammatici, exceptis fortasse pauculis foliis, typis mandato, notisque ad Theophanem duntaxat digestis, dum absolutionem, majoraque alia vir pietati, litteris, Græciæ natus regit ; mox fere sanctissimi Prædicatorum antistitis Dominici ad Nonas Augusti anni 1653 expletis fertis, gravis accensa bile morbus invadit, ac ad Septembrem jam vergentem varie discrucians, ac corpusculum deterens, de patria atque exitu sollicitum facit ; quando et pie inter fratrum manus (quæ et filiorum, sedaliti totius vice magistri ordinis, ut vocant, præses existens) diem obit. Statim itaque appetente incoetudine, ut nihil ea ipso exordio mitior fuit, ut quod superesset Theophani præstare pro antiquo amicitiae jure, ac communibus studiis etiam etiamque rogavit. Annui ; nec enim vel amico aliquid, aut rem sic justam, eque re communi negare potui. Notas itaque quales relictæ erant, prelo subjeci, ac quam potui, ut emendate prodeant, curavi. Indicem copiosissimum, quod ita commodum videretur chronographicæ tantæ molitioni, adjeci, totumque adeo Theophanis ipsum textum, ac Leonis Grammatici, versionemque recensens, occurrerunt multa, quæ secundas curas sic spisso opere viderentur desiderare. In eam rem igitur notas posteriores, ac emendationes strictim, peneque defunctorie instituendas putavi, ut id fere præstare Patri Goar in Theophane, quod ille Xylandro in Regiæ editionis Cedreno. Nec enim quod Gretsero in Codino, ubi non defunctorius, sed plane exquisito opere, de Græca sequioris præsertim mediæ ævi litteratura, idem laudem habet. Interim angebat animum, quod Græcum exemplar Laudationis Theophanis nusquam occurreret : Lipomanus duntaxat, exque eo Surins ad Martii 12, Latinam repræsentaret. Ipsum quod ita Latine

redditum erat, monumentum egregium indicabat, quo et Anastasius delectatus esset. Audieram sæpe quærentem P. Goar, quod nusquam illius copiam nancisceretur : ipse nihilominus nihil importunitatem veritus, quam gratissimam fore noveram, pulsandas iterum eminentissimi cardinalis Francisci Barberini fores in eam rem decrevi. Scribo igitur, deplorato fratris charissimi apud communem, olimque amicum funere, unum deesse, quo Theophanis pater ipse atque productor videatur esse. Multum quidem in eum contulisse, quod Romæ per Buccardum domesticum Latio donatum prelo quædaverit, eamque Parisios versionem si quid usui esse posset, destinaverit ; ut nampe illustrior prodiret typis Regiis, Patrisque Goar maturioribus studiis ; quod item Theophanis textum cum Vaticanis uno et altero collatum, ut inde Regius antiquissimus Theophanis textus illustrari, sarciri, ac emendari posset, transmisit. Deesse nimirum dictum tanto viro, sanctoque ab æquali, vel suppari Encomium. Id ut diligentia, ac auctoritate mihi obtineat, omnes in Theophane numeros implevisse : ejus editionis maximam consecutum gloriam, patronumque in cælis demeruisse potentissimum. Audii hæc nihil segni aure eminentissimus princeps, suos Romæ, ac aliorum frustra excutit pluteos, Syracusas, ac Siciliam vestigat, Venetias rimatur ; illique tandem favente Numine thesaurus occurrit in S. Marci bibliothecæ codice ; ex quo in nos derivatus, eaque eminentiss. cardinalis Barberini diligentia, eminentissimique collegæ cardin. Ottoboni beneficio, atque munere. Habes, lector, quid fere præstitum in Theophane, ac qui in eo contulerint operam, dum tamen viros clarissimos fratres Puteanos, τὸν μακαρίτην, et quem Deus diu superstitem servet, nec ipsos defuisse, ut nusquam bonis studiis desunt, quibus possint prodesse, non nesciveris. Præter enim Regium antiquissimum codicem, in quo Syncelli chronographiæ Theophanis textus, tumque Leonis Grammatici subnectitur, ex quo P. Goar edita omnia exscripsit, humanissime commodatum, etiam Peyrezianum sidem procurarunt, ac ejus esse voluerunt, non inutilem illum tum suo ipsum nomine, tum quia collatus cum Palatino.

Theophanem brevi sequetur Continuator ex eminentissimi ejusdem cardinalis Barberini codice, ad quem Pselli bene multa historica eminentissimi cardinalis Mazarini codex spississimus suggeret, justo complendo volumine. Vale. iv Kalendas Maii. 1653.

ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΕΓΚΩΜΙΟΝ ΣΥΜΠΛΕΚΟΜΕΝΟΝ

ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ,

ΤΟΥ ΚΑΙ ΙΣΑΑΚΙΟΥ.

S. P. N. THEOPHANIS,

QUI ET ISAACUS,

VITA ATQUE LAUDATIO.

Ὅτιν τι πάσχουσι τὴν κοσμικὴν διαπεραιούμενοι Ἀθάλατταν ἔμποροι, καὶ τὰ μακρὰ πελάγη μειζόνων ἐφέσει κερδῶν διαμείδοντες, ἀπροσμάχῳ μὲν κλύδωνι καὶ κύμασι ἀλλεπαλλήλοις σφοδρωτάτοις καταγιγόμενοις τοῖς πνεύμασι προσπαλαίοντες ; ζοφώδεσι καὶ θυέλλῃ, μικροῦ δεῖν αὐταῖς ἐλπίσιν ναυαγήσοντας (εἰ γάρ που μικρὰς αἰθρίας ἐπαυγασάσης, ἀστὴρ τοῦτοις ἐπανατέλλῃ χειμαζόμενοις σωτήριος, αὐτοῖς μὲν τὴν ψυχὴν λαμπρότητι τοῦ φανέντος ἀστροῦ καταυγάζονται, τὸ πλεῖστον τῆς ἀθυμίας ἀποσκευάζονται· τὸν δὲ τοῖς οὐρανῶν ἐγκαθήμενον προθυμότερον ἔχεισθαι τοῦτον ἐγκυλεύονται· ὁ δὲ τὸ ἥμισυ τῆς μετέωρον, καὶ ὡς περ ὁδὴ γὰρ τῇ καταλάμποντι χρώμενος, τὸ βλοσυρὸν τοῦ κλύδωνος τέχνῃ καταπαλαίων, πρὸς εὐθείας * τριβούς πηδάλιουχῇ τὴν ὁλκάδα)· τοιοῦτόν τι καὶ τοῖς τὴν νοσητὴν τοῦ

Quæ mercatoribus, mundi pelagus et longinqua maria majoris lucris gratia trajicientibus solent accidere, dum cum invictis fluctibus undisque crebro se impetu atræ procellæ ventorumque vi atque turbine validissime cõfidentibus luctantes, prope desperata salute, naufragium expectant (sî enim paulo sereniori cælo salutare jubat periclitantibus ipsis affulserit, ejus luce perspecta respirant, animumque recipiunt, ac rectorem navis ad gubernacula sedentem hortantur, ut alacrius munere fungatur suo : ille vero sublatis oculis splendorem intuitus, eoque tanquam duce usus, trucem procellam arte superat, et ad rectum cursum navem dirigit) : eadem fere in hoc vitæ pelago navigantibus, et ad tutum futuri sæculi portum studiose

VARIE LECTIONES.

* προσπαλαίοντας Par. * εὐθείας Par.

enim tentationum æstu laborantibus, densissimisque casuum dæmoniaca arte, ac invidia res humanas excipientium tenebris circumfusus, res a sanctis viris gestæ sub aspectum velut positæ, splendore suo nebulam eam discutiunt; divinaque doctrina perturbationum feros sopientes fluctus, jucundissima implent tranquillitate; ac pretiosis mercibus onustos atque lætantes, ad optatam facile provehunt hæreclitatem. Alios igitur aliis ornatos virtutibus invenies: hic abstinentiæ rigorem rebus ipsis palam facit: ille castitatis splendorem, utque incontinentiæ vis superetur, strenue admodum docet: alter virtutes velut principi tabellæ humanæ vitæ appingit: alius ad sæculi totius contemptum erudit: est denique qui ad inanem gloriam spernendam valide accendat. At si divinissimi Patris Theophanis res gestas consideraveris, tanquam in horto florido virtutum omne genus aliis in eo radicibus adultum inveneris.

παντὸς παιδοτριβοῦντα καταφρόνησιν, καὶ ἄλλον πρὸς τὴν τῆς κεινῆς δόξης ὑπεροψίαν κραταιῶς ὑπαλειφόντα. Θεοφάνους δὲ τοῦ θειοτάτου Πατρὸς προσομιλήσας ταῖς πράξεσι, πᾶσαν ἀν' ἰδέαν κατίδοις καλῶν ὡς ἐν εὐθαλείᾳ παραδείσῳ φυτουργουμένην.

Has ego ut laudatione prosequerer, multorum adhortatione adductus, prompto animo provinciam suscepi, illius precum auxilio fretus: non ut viro divino ac admirando gloriam conciliarem, (quæ enim illi gloria ex oratione mea, quæ virtutibus ejus longe est inferior, acquiri potest?), sed contra potius, ut rebus ab ipso gestis commemorandis vim ipsam dicendi exornarem, et eas imitari studentibus adjumentum maximum offerrem. Quanquam in ipso statim principio, antequam in ipsum laudationis stadium ingrediar, tanto me oneri imparem sentio. Simul enim et patria, et genus, et natura præstantior, et quæ magnitudine naturam superat virtus, virum laudationis argumento propositum egregie honestant; ut cunctis exordio occurrentibus, quid horum magis congruat, haud facile quis inveniat. Patria enim tum laudationum legibus, tum parentis titulo instructa, primas sibi vindicat partes: oratque nos, atque obtestatur, ne propriis ornamentis spoliatur. Parentes autem hanc cubito opposito propellunt, educatione ac disciplina ipsius gloriantes. Virtutes vero, proposito ejus ac possessione confisæ, gloriosam cervicem attollunt, magnæque voce reliquis clamant, solum illius studium atque animum spectantes, facillime victas se illæ agnoscant. Ego itaque inter res, quæ se vinci non patiuntur, judex constitutus quid faciam? Parumper scilicet in prioribus immorabor, ut ostendam, quænam ipse Creatoris amore inflammatus contempserit, et pro nihilo duxerit: deinde pro illius proposito ratione virtutibus ejus exponendis totus insistam.

Tulit virum hunc admirabilem illa patria, quæ imperii dignitate decorata, cæteris omnibus tantum antecellit, quantum reginam subditis præstare par

βίου διεκπερῶσι θάλατταν, καὶ πρὸς τοὺς ἀχόμονας τοῦ μέλλοντος αἰῶνος ἐνορμισθῆναι λιμένας κατεπιγομένοις ἐπισυμβαίνειν εἰωθεν. Ἀφράστῳ γὰρ τῶν πειρασμῶν καταντλουμένοις κλύδωνι, καὶ βαθυτάτῳ σκότει τῶν δαιμονικῶν κατεσχημένοις περιστάσεων, αἱ τῶν θεοφιλῶν ἀνδρῶν ὥσπερ ὑπ' ὕβριν πράξεις τιθέμεναι, τῇ μὲν οἰκείᾳ λαμπρόνι τὸν ἐκείνων σκότον ἀποσκηδάζουσι, διδασκαλίαις δὲ ταῖς θεοπνεύστοις τὸ τῶν παθῶν καταστορέσασαι κλυδώνιον, ἡδίστης γαλήνης κατεμπιμπλῶσι, καὶ πρὸς τὴν ποθομένην ῥᾶστα παραπέμπουσι κληρουχίαν, τῷ φόρτῳ τῶν ἀγωγίμων ἀγαλλομένους. Ἄλλους μὲν ἄλλοις ἐμπρέποντας ἀν' εὐροις τοῖς κατορθώμασι, καὶ τὸν μὲν τὸ τῆς ἐγκρατείας στεῖρῶν αὐτοῖς ἔργοις σαφῶς ὑπογράφοντα, τὸν δὲ τὸ τῆς σωφροσύνης λαμπρόν, καὶ ὅπως ἡ τῆς ἀκολασίας περιγίνεται δεσποτεία, μάλα νεανικῶς ἐκδιδάσκοντα. ἑτερον τῶν ἀρετῶν ὡς ἀρχετύπῳ πίνακι τὴν κτῆσιν διαζωγραφοῦντα τῷ βίῳ ἄλλον πρὸς τὴν τοῦ βίου

Ταύτας ἐγκωμίσις ὑποβαλεῖν προτραπεῖς, ἐτοίμως εἴξα τῇ παραινέσει, τὴν ἐκ τῆς ἐκείνου πρσβείας ἐπικουρίαν καταπιστεύων θηράσασθαι. οὐ πρὸς δόξαν τοῦ θαυμασίου (ποῖαν ὁ γὰρ οἶσε δόξαν λόγος μακρῷ τῷ μέσῳ τῶν ἐκείνου κατορθωμάτων ἀπολειπόμενος), τουναντίον δὲ μᾶλλον, τῇ τοῦτου μνήμῃ καὶ λόγους αὐτοὺς κοσμήσαι, καὶ μεγίστην ὑπόθεσιν ὥφελεας τοῖς ὁ ἐκμιμῆσθαι πειρωμένοις πρυτανεῦσαι γλιγόμενος. Ἄλλὰ πρὸ τοῦ κρηπίδα τῷ λόγῳ προσθήσασθαι, καὶ τοῖς ἰδρῶσιν ἐναθῆσαι τῶν ἐγκωμίων, τῆς ἀπορίας αἰσθάνομαι. Βοᾷ γὰρ τὸν εἰς εὐφημίαν προκειμένον πατὴρ καὶ γένος, καὶ νικῶσα ὁ φύσις, καὶ ταύτην ἐκ μεγέθους ἀρετῆ παρατρέχουσα, καὶ πάντων εἰς ἀρχὴν ἀγομένων, τὴν προσήκουσαν ῥαδίως οὐκ ἔστιν εὐρεῖν. Πατὴρ μὲν γὰρ νόμοις ἐγκωμίων, καὶ τῇ τοῦτου αἰτίᾳ καθοπλισθεῖσα, τὰ πρωτεῖα τῶν ἄλλων ἀπενέγκασθαι φιλονεικεῖ, μὴ τοῦ οἰκείου τὴν στέρῃσιν καλλωπίσματος ὑπομεῖναι σὺν δοκοῖς καθιχετεύουσα. γεννήτορες δὲ πρὸς τοῦτο, παιδεῖ τε τῇ τοῦτου καὶ τροφείοις ἐναδρυνόμενοι, κατόπιν ταύτην παραγκωνίζονται. ἀρετὰ δὲ τῇ ἐκείνου προθέσει τε καὶ κτῆσει μεγαλαυχούμεναι, αὐχένα τε γαῦρον ἐπαίρουσι καὶ μέγα τοῖς ἄλλοις βοῶσι, πρὸς τὴν ἐκείνου μόνην ἀπιδόντες ἔφεσιν. Ῥᾶστα τὴν ἦταν ἐπύγνυτε. Τί δῆτα δράσω χρητὴς πραγμάτων ἦταν οὐ δυναμένων ὑποστῆναι γενόμενος; Ἡ δὲ ἄλλον, ὡς μικρὰ τοῖς προτέροις ἐνομιλήσας, τοῦ δειχθῆναι χάριν ὁποῖων ὑπερόπτης γαγέννηται τῷ φίλτρῳ πεπεδημένος τοῦ Κτίσαντος, ὅλως τῶν ἀρετῶν κατὰ τὴν ἐκείνου γενήσομαι πρόθεσιν.

Ἦνεγε τὸν θαυμάσιον Πατέρα πατὴρ ἡ βασιλείας ἐγκαλλωπιζομένη τῷ ἀξιώματι καὶ τῶν ἄλλων ἀπαῶν ἐπὶ τοσοῦτον ἀνψικισμένη, ὅσον εἰκὸς τῶν ἀρ.

VARIÆ LECTIONES.

ἡ ποῖαν Par. ὁ τοῖς] αὐτοῖς Par. ὁ νικῶσα Par.

χομένων τὴν δεσποτεύουσιν. Περὶ ἧς πολλὰ λέγειν ἐθέλων τῷ τε πάντα τὸν περὶ αὐτῆς λόγον μακρῷ τῷ μέσῳ παρατρέχειν τὴν αἴσθησιν, καὶ τῷ δῆλα πᾶσι καθεστάναι τὰ περὶ ταύτης λεγόμενα τοῖς ἀνὰ πᾶσαν οἰκοῦσιν ὅσῃν ἐφορᾷ ἥλιος, ἀνακάμπτωμαι. Γεννῆτορες δὲ οἱ τηλικαύτῃ γονῇ καὶ πατρὶδι κατὰ αξίαν ἐπιγραφόμενοι, πλούτῳ κομῶντες, στρατηγίᾳ λαμπόμενοι, ἀρεταῖς ἀπάσαις δορυφορούμενοι, τῷ φίλτρῳ πάντων μάλιστα κατεστίφοντο *, οὐ τῶν θεοφιλῶν μόνον, καὶ οἷς ἡ καλοκαγαθία τὴν φιλίαν προὔξενει, οὐδὲ τῶν ἰσοῖς φαιδρυνόμενων τοῖς ἀξιώμασιν, εἰ καὶ χειρίστη συνδεθεῖσα ψυχὴ †, οἷς ἡ χρεια τῷ φίλτρῳ παρείχετο, ἀλλὰ τυράννων καὶ βασιλέων αὐτῶν, οἱ τὸ ὑπερβάλλον τῆς ἀρετῆς ἐκείνων αἰδοῦμενοι, διαφερόντως τὴν φιλίαν ἡσπάζοντο. Ἰσαάκιος καὶ Θεοδότη τούτοις ὀνόματα, εἰ γε καὶ ὀνόματος ὑμῖν μέλει. Γίνεται τούτοις τοῦ πολλοῦ καὶ μεγίστου κλήρου διάδοχος ὁ νῦν ἡμῖν εἰς εὐφημίαν προκείμενος, καὶ τῆς μητρῴας νηδύος ἐκβάλλεται ἀστέρι ὁπωρινῷ ἐναλίγκιος, τὴν τῆς ψυχῆς ὠραιότητα τῇ εὐπρεπείᾳ καθυποφαίνων τοῦ σώματος. Οὐ γὰρ ἐφύκει ἀνδρὸς γεννητοῦ παῖς ἔμμεναι, ἀλλὰ θεοῦ, ἐκ μήτρας ἡγιασμένος, κατὰ τὴν προφήτην Ἱερειάν, καὶ πᾶσι καλοῖς ἀρχῇθεν μέχρι βίου δυσμῶν ἑλλαμπόμενος.

Ἄλλ' ὁ μὲν τούτου γενέτης τῷ χωρίῳ τῶν κακῶν βραχὺ προσβιός, αὐταῖς φροντίσι καὶ στρατηγίᾳ τοῦτο λιπὼν, τὴν ὠρισμένην ὑπῆλθε πᾶσιν ἀποδημίαν, τριετοῦς ἤδη τοῦ παιδὸς τυγχάνοντος. Ἦ δὲ..... ‡.

Τούτων ἐκείνην ἐξεικόνιζον ἄρμονίαν, ἐν ᾗ παῖδες οἱ τρεῖς μετὰ τῆς ἄρμονίας τοῦ τυραννικοῦ προστάγματος καταπτύσαντες, ἐν μέσῳ καμίνου φλογὸς τὸν παγκόσμιον αἶνον τῷ σεσωκότι προσήγαγον. Πάντες δὲ πρὸς τὸ θυμῆρες καὶ φαιδρὸν ἀνειμένοι, τὴν ἐπιθαλάμιον ἐκείνην ἐπανηγύριζον εὐωχίαν §, ἄλλ' οὐκ ἤμελυνε ταῦτα νῦν τοῖς θεοῖς ἔμμελε- τῶντα καὶ τὴν προσοῦσαν πρόθεσιν ἐξανύσαι διασπουδάξοντα. Νυκτὸς δὲ τῷ κοιτῶνι τῇ συμβίῳ ἄμα προσορμισθεὶς ἐπὶ τῆς κλίνης παρακαθιστάμενος, ὅλος τε τῶν θείων γενόμενος, στεναγμῷ τὸ προσὸν τῇ ψυχῇ πάθος ὑποσημαίνων, τοιῶνδε λόγων ἀπάρχεται. Ὁ μὲν παρὼν βίος, ὦ γύναι, βραχὺς, ὥς πᾶσιν εὐδὴλον, καὶ ἀδηλίᾳ τοῦ μέλλοντος τέλειον κεκρατημένος· οὐ γὰρ ἐμφανὲς τινι τῶν πάντων καθέστηκε, πότε θάνατος ἐπελθὼν, καὶ τούτου χωρίσας πρὸς τὸ μέλλον παραπέμψει καὶ κοινὸν δικαστήριον, ἐτασμοῖς ἀκριβέσι τῶν πεπραγμένων ὑποβληθὲς. Ἐντεῦθεν ἀνέτοιμον ἐνλοτε λαθὼν καὶ πλείστοις φορτίοις ἀμαρτημάτων βαρυνόμενος, τῆς τοῦ Κτίστοῦ καλοποιου ¶ ὠραιότητος εἰς ἅπαν ἀλλοτριώσας, οἶμοι! αἰωνίῳ καταδικάζεται πυρὶ· μικρὰ δὲ καὶ δεκτικὴ μόνῃ τὰ κατὰ κεκτημένους, ἀπείροις ἀνιερῶς περιτειχίζεται ἰδιοποιουσί τὴν τελευτήν.

A est : de qua multa me dicere volentem impedit, tum quod nulla sermonis vi explicari possunt, quæ de illa sensus renuntiat ; tum quod omnibus, quasunque sol aspicit, terræ partes habitantibus sunt cognitæ. Parentibus ortus est tali sobole, patriaque dignis, qui divitiis affluentes, militari gloria clari, omni virtutum choro ornati, omnium in se amorem propensissimo affectu converterant : non eorum duntaxat qui religiosis moribus eniterent, ac quibus probitas ipsa amicitiam faceret ; aut qui paribus erant dignitatibus insignes, licet pessimo essent animo præditi, atque amicitiam propriis commodis metirentur : verum etiam tyrannorum, ipsorumque imperatorum, qui ipsi virtutis eorum præstantiam reveriti, longe charissimos habebant. Isaacius et B Theodota, si quid vobis etiam nomen est curæ, vocabantur. His amplissimæ hæreditatis natus est hæres ille, qui nobis in præsentia laudandus est : maternaque effusus alvo autumnali stellâ persimilis, eximia corporis pulchritudine, parem animi venustatem sub obscuris indicibus prodebat. Neque enim mortalis hominis, sed Dei filius esse videbatur, ex matris utero in Jeremiæ prophetæ morem sanctificatus, et jam inde ab ipso ortu ad extremum usque vitæ finem virtutibus omnibus illustris ac clarus.

At pater ipsius, cum exiguo temporis spatio in malorum hac regione vitam produxisset, ea cum curis atque præfectura relictâ, præfinitæ cunctis peregrinationis terminum absolvit, cum jam puer C trimulus esset. Mater autem.....

Illud canticum expresserunt, quo tres pueri, contempto tyranni jussu, in medio camini ardentis servatorem collaudarunt. Sed cum omnes ad hilaritatem lætitiæque profusi, nuptiarum convivium celebrarent, mens tamen illius nihil his obtusa est, quæ divina meditaretur, animique propositum explere cuperet. Cum jam itaque appetente nocte cum sponsa cubiculi secreta petiisset, ac lecto assideret, totoque animo res divinas agigaret, suspirio indicans desiderium suum, sic eam alloqui aggressus est. Vitæ curriculum, conjux, ut omnibus patet, exiguum est, prorsusque incertum. Nemo enim mortaliū novit, quando mors accessura sit, nosque hinc ad futurum illud, quod omnibus est commune, amandatura iudicium, in quo rerum gestarum ratio severis quæstionibus reddenda erit. Hinc quandoque D imparatos, magnisque peccatorum cumulis oneratos, a Creatoris pulchritudine, ex qua manat quod pulchrum est, penitus extorres, æternis heu ! flammis addicit : atque is, qui exigua bona, si tamen dicenda sunt bona ; quæ specie tantum et opinione sunt ejusmodi, possederit, innumeris implicatur molestiis, quibus vitæ finis ægre immunis sit. Quidnam vero ex iis quæ huic suppetunt bonis, firmum ac

VARIE LECTIONES.

* fort. κατεστίφοντο. † fort. χειρίστη συνδεθεῖσα ψυχῇ. ‡ Desunt multa, ut et in Lipomani cod. quem ipsum hunc Venetum arbitror, cujus apographum represento (Not. ed. Par.) § ἐνωχίαν Par. ¶ καλλοποιῶ Par.

stabile? num divitiæ? At certe illæ, quæ vitii magis, quam virtutis ministræ sunt, non recte administratæ, ac cum multorum insidits obnoxio existant, nondum ex voto paritæ sapiens dilabuntur. An pulchritudo corporis, quæ ex quadam coloris suavitate, atque apta figura membrorum consistit? Verum illa aut tempore exstinguitur, aut morbo deflorescit. Humanæ gloriæ ostentatio? Quid vero illa abjectius, o conjux charissima, præsertim si cum æterna illa, quam *nec oculus vidit, nec auris audivit*, comparetur? quæ enim ejusmodi est, ut tam cum mano adeptus sis, nescias an usque ad vespertinam sit permanens, quid est cur in bonis numeretur? Hæc cum ita sint, si videtur, tantisper naturæ obsecuti legibus, nobis ipsi supernisque studeamus, iis omnibus opportuno rejectis, quæ futuro ævo minime perseverant.

Hæc atque alia multa ille corpore juvenis, sed prudentia senex loquebatur; cum pura atque integra Christi columba, et turtur solitudinis, et castitatis cupidior quam nuptiarum, atque Mardarii martyris uxoris accensam in Christum amorem longe superans, quo meliora consulens in omnibus illis viro socia exstitit, verbis ejusmodi marito respondit: Melio equius fuerit, sponse charissime, virginitatis pulchritudinem semper integram servare, quam maxima ex parte eam inquinare: quis autem fore spondent, ut qui huic sæculo serviunt, tantumque libris operam, voti compotes quandoque fiant, non maturiore præcepti fato inani spe emigrent? quanto clarior, ut leve Christi jugum ab adolescentia tollentes, beatitudine, quæ inde sequitur, nos dignos præstemus, quam ut ad breve tempus caducis istis ac inanibus operam ponentes, hærente illis animo, pessimis rebus jugiter insistamus? Hæc illa cum dixisset, obstupuit adolescens; quippe qui rem novam, omniique majorem expectatione avulisset. Ac primum quidem humi prostratus, gratias egit Creatori; deinde lætiori vultu conjugem intulit, ac pollicitus, se illam honestis omnibus in studiis, adeoque in futuro sæculo sociam habiturum, una præclarum opus auspicatur. Statimque monasticum institutum in sæculari vita consecrantes, omni virtutum genere vitam excolunt; sanctum nempe par effecti, qui spirituales sulcos scienderent, inque coelestibus horreis spirituale idem triticum recondere. Christi bonus odor effecti ipsum oblectabant; bonumque ejus unguentorum odorem percipientes, illius præsentia fruebantur:

Cum igitur præ sponsorum more sic noctem transigissent, tota domus boni odoris fragrantia repleta est, quæ longo intervallo odoris omnem

• I Cor. II, 9.

A Ποῦτον δὲ τῶν τούτου καλῶν μόνιμον ἔστηκε; πλοῦτος; Ὁ κακίας μᾶλλον ἢ ἀρετῆς ὑπηρέτης μὴ καλῶς κυβερνώμενος, ἀλλὰ μυρίους τοὺς ἐπιβουλεύοντας ἔχων, πρὶν κατὰ γνώμην κτηθῆναι πολλάκις διώλολε. Κἀλλος σώματος εὐχροία¹¹ τε καὶ συμμετρία μελῶν προσγινόμενον; Ἄλλ' ἢ χρόνον σθεσθῆν ἢ νόσῳ μαρτυρῆν διαβρῦν ἔρχετο. Δόξης ἀνθρωπίνης περιπέτεια; Καὶ τί ταύτης εὐτελεστερον, ὧ φιλέαται, μάλιστα πρὸς τὴν εἰδὶον ἐκείνην, ἣν ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε¹² καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε, παραβαλλομένης; Ἦν γὰρ ὁ πρῶτ' κτησάμενος οὐκ εἶδεν εἰ¹³ μέχρις ἐβίβης ὁσίας παραμένει, πῶς δὲν ταύτην ἐν καλοῖς λογίσαιτο¹⁴; Μικρὸν οὖν, εἰ δοκεῖ, τοῖς τῆς φύσεως λειτουργήσαντες νόμοις, ἡμῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἄνω γενώμεθα, πᾶν δὲ μὴ παραμένει τῷ μέλλοντι προσφυῶς ἀποτιναξάμενοι.

C Τοιαῦτα μὲν ὁ νέος τῷ σώματι καὶ παλαιὸς τῷ φρονήματι, καὶ πολὺ τούτων ἔλεγε πλείονα· ἡ δὲ τοῦ Χριστοῦ ἀμείαντος καὶ ἀκεραία περιστέρη, ἡ τρυγῶν ἡ φιλέρημος μᾶλλον καὶ φιλαγνος, ἡ φιλόγαμος, ἡ τὸ τοῦ μάρτυρος Μαρδάρου γύναιον πολλῷ τῷ μέσῳ τὸ εἰς Χριστὸν φιλετρον παραδραμούσα, ὅσον τὰ χρηστὰ συμβουλεύουσα, κοινωνὸς τούτων ὑπῆρξεν ἐν ἁπασι, τοιούτοις ἀμείβετα λόγοις τὸν σύνευνον· Καὶ πόσω μᾶλλον δικαιοτέρον, ὧ φιλέαται, δι' ὅλου τὸ τῆς παρθενίας τηρῆσαι καλὸν, ἢ τῷ πλείστῳ μέρει κατεβρῦσθαι¹⁵! τίς δὲ τούτων ἐγγυητής, οἷοι τῷ βίῳ λειτουργοῦσι καὶ πρὸς παιδοποιαν ὑπαγομένοις τὸ ἄδελον ἐκδέχεται τούτων, ἀλλὰ μὴ τῶν χρηστῶν ἐλπίδων προαναρπάσαν ματαίας ταύτης¹⁶ ἐναποδείξει; πόσω δὲ εὐκλείστερον τὸν ἀλαφρόν τοῦ Χριστοῦ ζυγὸν ἐκ νεότητος ἀρτνας, τοῦ ἐπομένου τούτῳ καταξιοθῆναι μακαρισμοῦ, ἢ πρὸς βραχὺ δῆθεν τοῖς ματαίοις ἐνασχοληθέντας, πῆξιν ἐν τούτοις τοῦ λογιζομένου λαβόντος¹⁷, τοῖς χειρίστοις ἐναπαρῖναι! Ἐκκλησίᾳ εἶχε τῶν λεγομένων τὸν νεανίαν· τὰ πρῶτα γὰρ κατὰ πᾶσαν προσδοκίαν παραδόξως ἀκήκοον· καὶ πρῶτα μὲν σὺν δάκρυσι πρηνὴς τῇ γῇ προσκυλισθεὶς¹⁸, τὴν ὑπὲρ τούτων εὐχαριστίαν ἀντιθεῖναι τῷ Κτίσαντι¹⁹. ἔπειτα τῷ γυναικὶ προσδίδας ἡλαρώτερον, καὶ συνθήκας πρὸς ταύτην ποιησάμενος ὥς κοινωνὸν ἐν πᾶσι καλοῖς ἔξει²⁰, καὶ εἰς αἰῶνα τὸν μέλλοντα σὺν αὐτῷ τῆς καλῆς ἐργασίας ἀπάρχεται· καὶ παραυτίκα μονάζοντες ἦσαν ἐν κοσμικῷ πολιτεύματι τὸν ἐκείνων βίον διακριδοῦντες, ξυνορίς πανταγία, πᾶς νοστής ἀνατέμνοντες ἀδελφὰς καὶ τὰς οὐρανίαις σηκοῖς τὸν νοστήν οἶτον ἐναποτιθέμενοι. Ἐτερον Χριστὸν εὐαδία τούτου γενώμενοι²¹ καὶ τῆς ἐκείνου τῶν μύρων ὁσμῆς ἀντιλαμβανόμενοι, τὴν ἐκείνου κατακλούτου ἐπιδημίαν.

Τῆς συνήθους γοῦν παρ' αὐτοῖς νυκτερινῆς ἐκτελουμένης συνάξεως, εὐαδίας ὁ οἶκος πᾶς ἀναπλήπεται, πᾶσαν συνήθη μακρῷ τῷ μέσῳ παρατρε-

VARIÆ LECTIONES.

¹¹ εὐχροία Par. ¹² εἶδεν Par. ¹³ εἶδεν Par. ¹⁴ fort. λογίσαιτο. ¹⁵ κατεβρῦσθαι Par. ¹⁶ ταύτην margo Par. ¹⁷ λαβόντος ¹⁸ Legebatur λαβόντας ¹⁹ προσκαλιθεὶς Par. ²⁰ κτήσαντι Par. ²¹ εἶξεν Par. ²² fort γενόμενοι.

χομένων τὴν δεσποτεύουσιν. Περὶ ἧς πολλὰ λέγειν ἐθέλων τῷ τε πάντα τὸν περὶ αὐτῆς λόγον μακρῷ τῷ μέσῳ παρατρέγειν τὴν αἴσθησιν, καὶ τῷ δὴλα πᾶσι καθεστάναι τὰ περὶ ταύτης λεγόμενα τοῖς ἀνὰ πᾶσαν οἰκοῦσιν ὅσῃν ἐφορᾷ ἥλιος, ἀνακάμπτωμαι. Γεννῆτορες δὲ οἱ τηλικαύτη γονῇ καὶ πατρὶδι καταξίαν ἐπιγραφόμενοι, πλούτῳ κομῶντες, στρατηγίᾳ λαμπρόμενοι, ἀρεταῖς ἀπάσαις δορυφορούμενοι, τῷ φιλήτρῳ πάντων μάλιστα κατεστέφοντο *, οὗ τῶν θεοφιλῶν μόνον, καὶ οἷς ἡ καλοκαγαθία τὴν φιλίαν προὔξει, οὐδὲ τῶν ἰσοῖς φαιδρυνόμενων τοῖς ἀξιώματιν, εἰ καὶ χειρὶστῇ συνδεθεῖσα ψυχῇ †, οἷς ἡ χρεῖα τῷ φιλήτρῳ παρείχετο, ἀλλὰ τυράννων καὶ βασιλέων αὐτῶν, οἳ τὸ ὑπερβάλλον τῆς ἀρετῆς ἐκείνων αἰδοῦμενοι, διαφερόντως τὴν φιλίαν ἡσπάζοντο. Ἰσαάκιος καὶ Θεοδότῃ τούτοις ὀνόματα, εἰ γε καὶ ὀνόματος ὑμῖν μέλει. Γίνεται τούτοις τοῦ πολλοῦ καὶ μεγίστου κλήρου διάδοχος ὁ νῦν ἡμῖν εἰς εὐφημίαν προκείμενος, καὶ τῆς μητρῴας νηδύος ἐκβάλλεται ἀστὲρι ὀπωρινῷ ἐναλίγκιος, τὴν τῆς ψυχῆς ὠραιότητα τῇ εὐπρεπείᾳ καθυποφαίνων τοῦ σώματος. Οὐ γὰρ ἔθηκε ἄνδρος γεννητοῦ παῖς ἐμμεναι, ἀλλὰ θεοῖο, ἐκ μήτρας ἡγιασμένου, κατὰ τὸν προφήτην Ἰερεμίαν, καὶ πᾶσι καλοῖς ἀρχήθεν μέχρι βίου θυσμῶν ἐλλαμπόμενος.

Ἄλλ' ὁ μὲν τούτου γενέτης τῷ χωρίῳ τῶν κακῶν βραχὺ προσβιάς, αὐταῖς φροντίσι καὶ στρατηγίᾳ τοῦτο λιπὼν, τὴν ὠρισμένην ὑπῆλθε πᾶσιν ἀποδημίαν, τριετοῦς ἤδη τοῦ παιδὸς τυγχάνοντος. Ἦ δὲ.....*

Τούτον ἐκείνην ἐξεκόνειζον ἁρμονίαν, ἐν ᾗ παῖδες οἱ τρεῖς μετὰ τῆς ἁρμονίας τοῦ τυραννικοῦ προστάγματος καταπτύσαντες, ἐν μέσῳ καμίνου φλογὸς τὸν παγκόσμιον αἶνον τῷ σεσωκότῃ προσήγαγον. Πάντες δὲ πρὸς τὸ θυμῆρες καὶ φαιδρὸν ἀνειμένοι, τὴν ἐπιθαλάμιον ἐκείνην ἐπανηγύριζον εὐωχίαν †, ἀλλ' οὐκ ἤμεινον ταῦτα νῦν τοῖς θεοῖς ἐμμελετώντα καὶ τὴν προσοῦσαν πρόθεσιν ἐξανῦσαι διασπουδάζοντα. Νυκτὸς δὲ τῷ κοιτῶνι τῇ συμβίῳ ἅμα προσορμισθεὶς ἐπὶ τῆς κλίνης παρακαθιστάμενος, ὅλος τε τῶν θείων γενόμενος, στεναγμῷ τὸ προσὸν τῇ ψυχῇ πάθος ὑποσημαίνων, τοιῶνδε λόγων ἀπάρχεται. Ὁ μὲν παρὼν βίος, ὦ γύναι, βραχὺς, ὥς πᾶσιν εὐδην, καὶ ἀδελφῇ τοῦ μέλλοντος τέλειον κεκρατημένος· οὐ γὰρ ἐμφανὲς τινι τῶν πάντων καθέστηκε, πότε θάνατος ἐπελθὼν, καὶ τούτου χωρίσας πρὸς τὸ μέλλον παραπέμψει καὶ κοινὸν δικαστήριον, ἐτασμοῖς ἀκριθέσι τῶν πεπραγμένων ὑποκλήθησόμενον. Ἐντεῦθεν ἀνέτοιμον ἐνίστα λαθὼν καὶ πλείστοις φορτίοις ἀμαρτημάτων βαρυνόμενον, τῆς τοῦ Κεῖτατος χαλοποιῶ ¹⁰ ὠραιότητος εἰς ἅπαν ἄλλοτριώσας, οἱμοὶ! αἰωνίῳ καταδικάζει πυρὶ μικρᾷ δὲ καὶ ὀκλήσει μόνῃ τὰ καλὰ κεκτημένος, ἀπειροῦς ἀναιρεῖς περιτεγχίζεται ἰδιοποιουσι τὴν τελευταίην.

A est : de qua multa me dicere volentem impedit, tum quod nulla sermonis vi explicari possunt, quæ de illa sensus renuntiat ; tum quod omnibus, quascunque sol aspicit, terræ partes habitantibus sunt cognitæ. Parentibus ortus est tali sobole, patriaque dignis, qui divitiis affluentes, militari gloria clari, omni virtutum choro ornati, omnium in se amorem propensissimo affectu converterant : non eorum duntaxat qui religiosis moribus eniterent, ac quibus probitas ipsa amicitiam faceret ; aut qui paribus erant dignitatibus insignes, licet pessimo essent animo præditi, atque amicitiam propriis commodis metirentur : verum etiam tyrannorum, ipsorumque imperatorum, qui ipsi virtutis eorum præstantiam reveriti, longe charissimos habebant. Isaacius et B Theodota, si quid vobis etiam nomen est curæ, vocabantur. His amplissimæ hæreditatis natus est hæres ille, qui nobis in præsentia laudandus est : maternaque effusus alvo autumnali stellæ persimilis, eximia corporis pulchritudine, parem animi venustatem sub obscuris indicibus prodebat. Neque enim mortalibus hominis, sed Dei filius esse videbatur, ex matris utero in Jeremiæ prophetæ morem sanctificatus, et jam inde ab ipso ortu ad extremum usque vitæ finem virtutibus omnibus illustris ac clarus.

At pater ipsius, cum exiguo temporis spatio in malorum hac regione vitam produxisset, ea cum curis atque præfectura relicta, præfinitæ cunctis peregrinationis terminum absolvit, cum jam puer C trimulus esset. Mater autem.....

Illud canticum expresserunt, quo tres pueri, contempto tyranni jussu, in medio camini ardentis servatorem collaudarunt. Sed cum omnes ad hilaritatem lætitiæque profusi, nuptiarum convivium celebrarent, mens tamen illius nihil his obtusa est, quæ divina meditaretur, animique propositum explere cuperet. Cum jam itaque appetente nocte cum sponsa cubiculi secreta petiisset, ac lecto assideret, totoque animo res divinas agigaret, suspensio indicans desiderium suum, sic eam alloqui aggressus est. Vitæ curriculum, conjux, ut omnibus patet, exiguum est, prorsusque incertum. Nemo enim mortaliū novit, quando mors accessura sit, nosque hinc ad futurum illud, quod omnibus est commune, amandatura iudicium, in quo rerum gestarum ratio severis quæstionibus reddenda erit. Hinc quandoque D imparatos, magnisque peccatorum cumulis oneratos, a Creatoris pulchritudine, ex qua manat quod pulchrum est, penitus extorres, æternis heu ! flammis addicit : atque is, qui exigua bona, si tamen dicenda sunt bona ; quæ specie tantum et opinione sunt ejusmodi, possederit, innumeris implicatur molestiis, quibus vitæ finis ægre immunis sit. Quidnam vero ex iis quæ huic suppetunt bonis, firmum ac

VARIE LECTIONES.

* fort. κατεστέφοντο. † fort. χειρὶστῇ συνδεθεῖσι ψυχῇ. ¹⁰ Desunt multa, ut et in Lipomani cod. quem ipsum hunc Venetum arbitror, cujus apographum repræsentō (Not. ed. Par.) * ἐνωχίαν Par. ¹⁰ καλλοποιῶ Par.

illum miraculo decoravit. Qui enim ingrato populo A ex durissima petra latices effudit, cur probo juveni necessaria non subministraret? Probe igitur ubi istrato tapete jacebat, divino jussu fons quidam admiranda scaturigine profluxit: tactuque suo servum Dei excitans, sese illi patefecit: qui sociis convocat, sitis remedium a Deo datum ostendit. Cavis igitur manibus aquam haurientes, suaves illos divinoque munere concessos latices, debitas honorum omnium largitori Deo gratiarum actiones reddentes, pro eo ac officii ratio petebat, perceperunt. At ne quis posset suspicari, fontem illum cum occulte lateret, repente in apertum productum erupisse, nocte sic evanuit, ut ne vestigium quidem ejus ullum mane relinqueretur. Hoc amoris, quo sanctus hic jam inde a puro Deum prosequabatur, signum fuit: tanto majus illo, quod Moyses Dei inspector edidit, quod ipse precibus rem impetravit; hic autem ne id postulans quidem. Præterea ille murmurantium suorum necessitate adductus, Dominum ad largiendum impulit: hic autem patientia, et gratiarum actione utens cum sociis suis, proprium Dominum movit; ad hæc Judæi (ne dicam Mosem) incredulitate munus inquinant; hi autem concessum donum honestatis accessione honestant.

Nondum anni tres præterierant, cum socer ejus, et imperator a mundi gloria excisi, ad domicilium quod eos deceret, translati sunt. Irene autem mulier illa fortis animi, ac divino sensu prædita, cum illo imperii gubernacula suscepit (si tamen mulier dicenda est, quæ adversum hostes ac perturbationes virilem animum gessit). Tumque humanum genus, quod diuturno bello laboraverat, cum secum ipsum, tum cum Deo conciliatur: prorsusque depulsis tenebris, lætiores omnia faciem induebant. Tunc quoque sol, qui cuncta lustrat, diem ex omni parte librum extulit, et mœrorem atque tristitiam, quæ diu ipsum occupaverat, exuens, nitidius eluxit. Tunc igitur a Deo ornatum, ac castitatis amans par illud, ejus quod animo constitutum erat, nactum potestatem, uberes domo divitias proferentes, in omnes large egenos erogabant. Adeoque una Dei amantium domus, multis, quæ victui erant necessaria subministrans, et eorum qui se Deo dederant, pauperiem vitæque incommoda eximie sublevans, Deum ipsam, qui hæc sua fecerat, vehementer oblectabat.

Cum igitur hæc et alia multa perfecissent, illa quidem in monasterio quod in insula Principe situm est, collatis eo facultatibus suis cōsedit: hic autem ad magnum Strategium revertitur apud Sigrianam degentem in monasterio, cui nomen Polychronius; quod is ab ipso otii quietisque gratia donatum acceperat: illicque manibus illius deton-

νεαίνων ὄρων, μεγαλοτίμῳ τερατουργήματι (ὁ γὰρ ἀγνώμονι λαὶ ἐξ ἀκροτόμου βλύσας τὰ νάματα πῶς οὐκ ἐμελλεν ¹⁷ εὐγνώμονι νεανίᾳ τὰ τῆς χρείας παρέξασθαι;)· πλησίον γοῦν οὐπερ ἐπέκειτο τάπητος, πηγὴ τις θεῶν προστάγματι παραδόξως ἀνέδυσσε, καὶ θίξει τῷ θεράποντι τὴν αἰσθησιν ἐμποίησασα, πρὸς ἐπίγνωσιν αὐτῆς διήγειρεν· καὶ τοὺς συνόντας προσκαλεσάμενος τὸ θεοδώρητον ἐπαδείκνυε τοῦ διψοῦς ἱαμα· καὶ κοίταις χερσὶν ἀρυσάμενοι τοῦ προσήνου ἐκείνου καὶ θεοδότου καταπήλαυον ¹⁸ νάμα-τος, τὴν προσήκουσαν εὐχαριστίαν τῷ δοτῇρι πάντων καλῶν, ὡς τὸ εἰκὸς, ἀναπέμποντες. Τοῦ μὴ τιτι δὲ δόκησιν ἐμποίησαι, ὡς ἀφανεῖ ¹⁹ καλυπτομένη τύχη πρὸς τοῦφανὸς ἦκει ἀθρόον ἀναφανείσα, διὰ νυκτὸς ἀπόχετο, ὡς μηδὲ ἴχνος ἐς τὸ πρῶτὶ ταύτης ἐμφανισθῆναι. Τοῦτο τῆς τοῦ θεοῦ θεράποντος πα-
δόθεν πρὸς θεὸν ἀγάπης πρὸς ὑπόδειγμα ²⁰, τοσοῦτον τὴν τοῦ θεόπου Μωϋσέως παρατρέχον ²¹ θαυματουργίαν, ὅσον ὁ μὲν αἰτήσας, ὁ δὲ μὴ τοῦτο πρά-
ξας ἔλαβε· καὶ ὁ μὲν ἀνάγκη τῶν γογγυσμῶν ²² τῶν οἰκείων ἐξεδιάζετο δοῦναι Δεσπότην· ὁ δὲ καρτερίᾳ καὶ τῇ τῶν συνόντων εὐχαριστίᾳ τὸν ἴδιον ἐφείλετο ²³ δοῦναι Δεσπότην· καὶ οἱ μὲν τὸ δωρηθῆν (ἵνα μὴ λέγω Μωϋσέα) κατεβρύχυσαν ἀμφιβολίᾳ· οἱ δὲ τὸ ²⁴ δο-
θῆν τῇ τοῦ καλοῦ προκοπῇ κατεκόσμησαν.

Οὕτω γὰρ τριῶν καρικπευσάντων ἐτῶν, κηδευτῆς ὁ τοῦτου ἅμα τῷ βασιλεύοντι τῆς παρούσης ἐκτμη-
θέντες εὐκλείας, πρὸς τὴν ὀφειλομένην παρεπέμ-
θησαν ἐνοικίαν. Εἰρήνῃ δὲ τὸ κραταίφρον ἐκείνο καὶ θεοφόρητον γύναιον τῆς βασιλείας σὺν υἱῷ τοῦς οἰακας ἐγχειρίζεται· εἴπερ χρή γύναιον καλεῖν τὴν κατ' ἐχθρῶν καὶ παθῶν ἀββενωπῶ καθωπλισμένην φρονήματι· καὶ σπένδεται φύσις βροτῶν ἀλλήλοις τε καὶ θεῷ, πολυχρόνιον κεκτημένη τὸν πόλεμον· καὶ εἰς ἅπαν ἐκκαθαρισθείσης ²⁵, πάντα πρὸς τὸ φαι-
δρὸν μετεβάλλετο. Τότε καὶ ἥλιος ὁ πάντ' ἐφορῶν ἡμέραν ἐπιδεν ²⁶ ὁλοσχερῶς ἐλευθέριον, καὶ τὸ στυ-
γνὸν τῆς κατηφείας ὁ πολλοὶς περιεβέβλητο χρόνιος ἀποδυσάμενος σταθερώτερον ἐξέλαμπε. Τότε τοίνυν τῶν οἰκείων βουλευμάτων ἡ θεοκόσμητος καὶ φίλκ-
νος ἑνωρὶς ἐν ἐξουσίᾳ γενομένη, τὸν προσόντα ποι-
κίλον πλοῦτον τῆς οἰκίας ²⁷ ἐκφοροῦντες, πᾶσι τοῖς ἐν χρείᾳ καθεστηκόσι διένεμον· καὶ μία φιλοθέων οἰκία πολλοῖς ὑπηρετησαμένη τὰ πρόσφορα, καὶ τῶν τῷ θεῷ προσανεχόντων τὰ φαῦλα διαφερόντως θερα-
πεύσασα, τὸν τὰ ἐκείνων ἰδιοποιούμενον μεγάλως κατέτερπε.

Ταῦτα οὖν καὶ τὰ ἄλλα ὅσα προσῆκε διαπραξάμε-
νοι, ἡ μὲν τῷ κατὰ Πρίγκιπον σεμνεῖν αὐτοῖς κτή-
μασι ἐγκατοικίζεττι, ὁ δὲ πρὸς τὸν μέγαν ἐπανα-
τρέχει Στρατήγιον, ἐν τῷ κατὰ τὴν Σιγριανὴν Πολυ-
χρονίῳ τυγχάνοντα, ὁ πάλαι τοῦτω παρ' αὐτοῦ δεδώ-
ρητο βροτῶν χάριν καὶ ἀναπαύσεως, κάκεισε ταῖς ἐκείνου χερσὶν ἀποκείρεται· μᾶλλον μὲν οὖν ἱερουργ-

VARIÆ LECTIONES.

¹⁷ ἐμελεν Par. ¹⁸ καταπήλαυον Par. ¹⁹ ἀφανεία Par. ²⁰ fort. προσυπόδειγμα. ²¹ παρατρέχων Par. ²² γογγυστῶν Par. ²³ ἀφείλετο Par. ²⁴ τὸ τῷ Par. ²⁵ ἀχλύος vel δμύχλης excidisse videtur. ²⁶ Luc-
gebatur ἐπῆθεν. Par. ἐπῆθεν, et in margine: fortie ἐποίησεν. ²⁷ οἰκίας Par.

χοῦσης, καὶ τὴν τοῦ Δεσπότης παρουσίαν παραδη-
λούσης, ὅς τὴν προδραστὴν τῶν θαυμασίων ἀποδεξάμε-
νος, τῇ οἰκείᾳ κατηγγάτισεν ἐπιδημίᾳ. Ὑπαπλώσαν-
τας οὖν ἑαυτοὺς τῷ ἐδάφει, τὰς τοῦ ἐλέους ἐπιβλῦσαι
τούτοις ἤθουν πηγὰς. Καὶ δὴ τῆς θείας ἐμφανείας
παρρηχησίας, τὸν πλοῦτον κενοῦντας [ταῖς] τῶν δεο-
μένων χειρῶν, ἐνεχείρουν καὶ πρὸς τὴν ²¹ ἀναχώρησιν
ἐνσκευάζεσθαι. Ἀντεστρατήγει δὲ τούτοις φθόνος
τοῦ κοινοῦ πολέμου πᾶσι βασκαίνων καλοῖς, καὶ
κηδευτῆς ὁ τούτου ἐπ' αὐτοῖς μόνοις τὰς ἐλπίδας
τοῦ βίου σαλεύων, ἐπὶ τοσούτον χαλεπήνας τῷ πρά-
γματι, ὡς καὶ βασιλεῖα πρὸς μέγαν ἐξερεθίσαι θυμόν.
Λέων δὲ οὗτος ἦν, ὁ τοῦ Κοπρωνύμου υἱὸς καὶ διά-
δοχος, ὅς τὸν νέον ὑπεραλγίστας καὶ τὸν οἰκεῖον φίλον
τιμῶν, ὁμμάτων δεῖξαι χηρεύοντα τὴν νεανίαν, εἰ
μὴ τῆς ἐγχειρήσεως ἔκστασις. σὺν ὄρκοις διηπει-
λεῖτο ²². Καὶ πρὸς τὴν Κύζικον ἐξαπέστειλεν, ἀξιό-
χρεων ἐγχειρίσας πραγμάτων διοίκησιν, ὡς ἂν τοῖς
μεταίοις καὶ τῷ χρόνῳ παραβρέουσιν ἀγεννῶς
ἐνασχοῦμενος, λήθῃ παραβολή ²³ τῶν ἀεὶ ἐστῶτων
τὴν ἀγλαΐαν. Ὁ δὲ ὡς περ ἔρμαιον τὴν ἐξοδὸν ἀσπα-
σίμενος, ἐπιτυχάνει κατὰ τὴν ἐπὶ Σιγριανὴν
πάροδον γέροντι τὰ πάντα θαυμασίῳ, Γρηγορίῳ
τοῦ νομα, εἰπερ καὶ ὀνόματος ἡμῖν μέλει, ἄλλοις τε
κατηγγαλισμένῳ χάρισμασι καὶ προφητείᾳ χάριτι
λαμπομένῳ· ὅς πολλοῖς ἰδρῶσι ἐλευθέρων τῶν πα-
θῶν τὴν ἑαυτοῦ καρδίαν ἀπεργασάμενος, πρὸς τε
θεοπσίαν ἐπιτήδειος καὶ πρὸς τοῦ μέλλοντος κατα-
νόησιν ἐγεγόνει· καὶ τὰ τῆς προθέσεως ἀνατίθει, καὶ
τὴν φυγαδεύαν ἐν βουλαῖς οὖσαν ὅσον οὕτω καθ-
υποφαίνει ²⁴. Ὁ δὲ συνήθως τῷ παναγίῳ καταλαμ-
φθεῖς Πνεύματι, οὐδὲν δεῖ σοι, φησὶ, τῆς φυγαδεύας,
ὡς νεανία, μετ' ὀλίγον ²⁵ ἀκωλύτου τῆς ἀναχωρή-
σεως ἐσομένης. Ὁ γὰρ οὗς κηδευτῆς ἅμα τῷ βασι-
λεύοντι τῆς παρούσης βιοτῆς ἀπωσθέντες, πρὸς τὴν
ἐκεῖσε μετακομισθῆσονται συνοικίαν. Καὶ τῇ συνοῦσῃ
ψιθόροις ἐπεφώνει τοῖς χειλεσι, ὡς Ὁ καλὸς οὗτος
νεανίας· καὶ μαρτύρων κομισθήσεται στέφη καιρῶ
τῷ προσήκοντι.

²⁶ Ἦν δὲ τῷ τοῦ γέροντος ἐξυπηρετούμενος ²⁷ ὑπο-
ζυγίῳ, καὶ ταύτῃ μᾶλλον ἢ τῇ βασιλείᾳ τῶν ἵππων
ὕπηρεσεν μεγαλουργούμενος, ἐν ᾗ καὶ διέπρεπε.
Τούτου τῇ διδασκαλίᾳ προσμεινῶν, καὶ Πατέρων
ἐτέρων ἐπισκέψεσι ἐμβραδύνων, ὡψίσθη τῆς οἰκαδὲς
ὑποτροφῆς, καὶ τῷ τυχόντι χωρίῳ σὺν τοῖς συνοῦ-
σιν, ὡς εἶχε σκευῆς, ἐγκατέμεινε· καὶ σὺν τε πολ-
λῶ καὶ δίφῳ σὺν τοῖς ἅμῃ αὐτὸν συνεχόμενος, οὐ
δυσχεραίνων τῷ συμβεβηκότι, οὐκ ἀπουσία τοῦ
ὕδατος πρὸς μεταμέλειαν ὑποφερόμενος, οὐ πρὸς
ἰασιν ²⁸ τοῦ δίφου τὸν οἰκεῖον δεσπότην ἐκμειλισσό-
μενος, ἀλλὰ τὰς συνήθεις ἀποδοὺς τούτῳ προσευχάς,
ἐπὶ τοῦ προσόντος ἀνέκειτο τάπητος, ὕμνῳ βραχὺ
παραμυθίσασθαι τὸ δίφρος ἐθέλων. Ἀλλ' ὁ τῶν θαυ-
μασίων θεὸς ἐντυφῶντα δι' αὐτὸν τοῖς πόνοις τὸν

A consuetam suavitatem superans, Domini praesentiam indicabat. Is nempe admirabilium conjugum propo-
situm approbans, praesentia eos sua honestavit. Sese igitur humi prosternentes, ut sibi misericor-
diae fontes manarent, obsecrabant. Adeoque ubi
res transacta esset, praeterieratque divinae ille con-
spectus praesentiae, opes affatim effundentes, pau-
perum manibus contradebant, quo se ad vitam in
solitudine degendam compararent. Sed communis
hostis invidia, quam ipse ex rebus honestis praecle-
risque contrahit, adversabatur. Socerque ejus, qui
omnem in ipsis solis rerum suarum spem positam
habebat, consilium sic aegre tulit, ut ipsum quoque
imperatorem in magnam indignationem impulerit.
Leo hic fuit Copronymi filius, ac imperii haeres. Is
B adolescentis vicem dolens, propriumque amicum
honorans, jurejurando comminatus est se adole-
scenti oculos effossurum, nisi a proposito desisteret.
Misit itaque Cyzicum, munusque praclarum com-
misit, ut dum rebus vanis, ac quae tempore diffu-
unt, ignaviter impenditur, earum quae semper per-
manent, oblivisceretur. At ille tanquam oblatum,
quod urbe exeundum esset, amplexus, remque
lubenter habens; dum apud Sigrianem transit, ad-
mirando seni Gregorio nomine, viro cum aliis do-
nis, tum prophetiae gratia illustri, occurrit. Multis
enim is sudoribus animum a perturbationibus libe-
rum, seque tum ad contemplationem rerum divina-
rum, tum ad eorum, quae ventura essent, cogniti-
onem, aptum reddiderat. Huic Theophanes animi
sui propositum aperit, ac se fugam meditari subin-
dicat. Ille sancto Spiritu, ut erat solitus, illustra-
tus: Nihil est, inquit, o juvenis, quamobrem de
fuga cogites: paulo post enim licebit tibi, nemine
prohibente, ad solitudinem te conferre. Tuus nam-
que socer, necnon imperator vivis exempti ad aevi
futuri contubernium commigrabunt. Tum uxori,
quae comes erat, labiis ad aures susurrat, fore, ut
praecclarus juvenis martyrum quoque lauream op-
portuno tempore reportaret.

Senioris inserviebat jumento, eoque magis,
quam regio equorum ministerio gloriabatur, quo
ipso ornatus erat. Senis igitur doctrinae assiduus,
ac dum visendis aliis Patribus tempus terit, de-
mum rediturum hora tardior prohibuit; unaque
D cum sociis loco primum obvio cum supellectile con-
sedidit. Cumque interim ingenti aestu sitique ipse
pariter ac comites excruciantur, haud tamen quod
acciderat indigne ferens, vel aquae penuria eo ad-
ductus, ut se itineris paeniteret, aut ut saltem sitim
depulsurus dominum suum votis fatigaret; sed ubi
solitas preces reddidisset, super tapete illic expanso
recumbebat, somno paulisper sitim leniturus. At
rerum mirabilium effector Deus, juvenem intuens
propter se libenti animo labores ferentem, magno

VARIAE LECTIONES.

²¹ forte τοῦ πρὸς τὴν mg. Par. ²² διηπειλῆτο Par. ²³ Scribebatur παραβολή. ²⁴ Legebatur ὅσον ὑποκαθ. ²⁵ μετ' ὀλίγου Par. ²⁶ ἐξεπηρετ. Par. ²⁷ Legebatur προσίασε. Mg. Par. παρουσία τε.

riora contendebat. Neque enim profectus loco ducebat, ut in bono quod adeptus erat, consisteret : imo non mediocre damnum existimabat, nisi semper in eo proveheret. Comes autem et adiutrix omnibus in bonis illi erat gratia Dei, quæ a puero in illo conquireverat, ac jugiter lucebat.

Quis ejus precum vi in Deum excessus, qui a terrenis prorsus emundatum divinarum operationum organum efficiebant, pro dignitate explicare queat ? quis castimonie decus cordis illius enarrare possit, quæ beatis cum spiritibus conjungebat, Deique purissimum vasculum præstabat, tumque in Dei conspectum attollebat, et ut futura tanquam præsentia essent aspecaret, efficiebat ? quænam oratio assequi valeat insatiabilem illius erga Deum atque proximum charitatem, licet vi sua æthera conscendat ? quæ fidei firmitatem, ab omni duplicitate alienam ? quæ spei constantiam, qua ille jam inde a puero instructus, ac se futuris tanquam præsentia forent potiri existimans, confirmabatur ? cæterum, viri tanta virtus lucidis irradians facibus, ad imitandum plures invitabat. Denique qui suave Christi jugum subierant, vitæ eum institutorem, qui ad virtutem animaret, ingenti compendio habebant. Accuratis enim in proximum charitatis scitis munitus, sic humilem de se sensum vincebat, coramque præfectum agebat ; quorum animis inliante illo ad virtutem, impensior illa submissio contemptum velut progignebat : tametsi illi ejus virtutem reveriti, pro benevolentia qua eos prosequabatur, amorisque modo, obedientiam parcam rependebant.

Velut autem divina illustratus gratia, eoque ingenio præditus, ut quæ recta ac consentanea essent facile dispiceret, quæ in Bithynia ac locis aliis monasteria sita sunt invisens, inque eis monasticam prædicationem familiariter colloquens, conjectis in illorum virtutum præla luminibus, rosarum instar quibus prælucebant decerperebat certamina, domumque ad suos reportabat, perfectam charitatis et sublimis humilitatis in se circumferens documenta. Jugi autem abstinencia duratus, cum amicorum invisentium præsentia ad cibum percipiendum vocaret, illius honestatem in secundis habens, virtutum dominam illi prælatam volebat : qui magni Pauli more aciret satiari, et penuriam pati, inanisque gloriæ dominatum fugeret. Pulcherrimum illius factum me pene præterii. Cum enim Nicææ synodus secundo coacta esset, ad eam ipse quoque cum aliis Patribus vocatus est. Cumque omnes equis præstantibus, et splendidis vestimentis ornati venissent, ipse solito cilicino sacco indutus, ac asinæ insidens, lætus iter suscepit. Sed cum omnes viderent eum, qui prius omnibus divitiarum copiis

Amenos, τῶν ὀπιθεν ἐπιλανθανόμενος, ἀποστολικῶς εἰπεῖν, ἐπηύξει ⁴⁶ τοῖς ἔμπροσθεν, οὐ τὴν ἐν τῷ καλῷ μονὴν προκοπὴν ἡγούμενος, ἀλλὰ τὸ μὴ προβαίνειν ἐν τούτῳ, ζημίαν οὐ τὴν τυχοῦσαν οἰόμενος. Συνήργει δὲ τούτῳ χάρις ἐν πᾶσι καλοῖς, ἡ παιδόθεν ἀναπαυσαμένη τούτῳ καὶ διηνεκῶς ἐπιλάμπουσα.

Καὶ τίς ἀντούτου τὰς πρὸς Θεὸν δι' εὐχῶν ἐκδημίας (αἱ τῶν ἐνύλων εἰς ἀπαν ἀποκαθάρασαι ὄργανον θεῶν ἐνεργειῶν εἰργάσαντο ⁴⁷) κατ' ἐξίαν ἐκφράσαι δύνησαιο ; τίς δὲ τὸ τῆς σωφροσύνης κάλλος τῆς τούτου καρδίας ἐξεῖπεν ἰσχύσειεν, ἡ τοῖς ἀσωμάτοις συνάπτουσα καὶ Θεοῦ δοχεῖον ἐργαζομένη καθαρῶτατον, πρὸς τε θεοπτερίαν ἀνήγε καὶ τὸ μᾶλλον ὡς παρὸν ὄφην παρεσκεύασε ; τίς δὲ λόγος τῆς ἐκείνου πρὸς Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπης τραυῶσαι φιλονεικῆσαι τὸ ἀκόρεστον, καὶ πρὸς αὐτὸν αἰθέρα περφυήσας ἐπαναβαλεῖν ; τῆς πίστεως τὸ στερεῶν καὶ διπλῆς ἀπάσης ἀμέτοχον, τῆς ἐλπίδος τὸ ἀρήρηκτον, ἡ παιδόθεν θωρακισάμενος τὴν τε τῶν μελλόντων ἀπολαύειν ὡς παρούσαν λογιζόμενος ἐκρατύνετο ; Ἀλλὰ γὰρ ἀρετῇ φωτοδόλοις πυροσφύουσα χάρις πολλοὺς ἐκάλει πρὸς μίμησιν. Ἀμέλει τὸν ἦγον Χριστοῦ ζυγὸν ὑποδύντες, παιδοτρίβην τοῦ ζῆν πρὸς ἀρετὴν ὑπαλείφοντα καταπλούτου. Τῆς γὰρ τοῦ πλησίον ἀγάπης ἀκριβοῖς θεσμοῖς ταχιζόμενος, ἐνίκα δὲ αὐτῆς τὸ ταπεινὸν τοῦ φρονήματος, καὶ προστάτης τούτων ἐδείκνυτο, ὧν πολὺ πλέον τὸ ταπεινὸν τοῦ φρονήματος ἀμίλειαν τοῖς πρὸς ἀρετὴν χειραγωγούμενοις ἀπέτικτεν ⁴⁸ ἀλλ' ἀναλογούσαν τῇ πρὸς αὐτοὺς στοργῇ τὴν ὑπακοὴν παρήχοντα, τὴν ἀρετὴν αἰδομένοι.

Ὡς γὰρ καὶ θεῖα λαμπρόμενος χάριτι, καὶ συνθεῖν βῆσται τὸ δέον οἷός τε ὢν, τοῖς κατὰ Βιθυνίαν ἐνθιμῶν μοναστηρίοις καὶ ἑτέροις ἀλλαχόθεν προσομιλῶν, τοῖς ἐκείνων τῆς ἀρετῆς λειμῶσι τὰς ὕψεις ἐπαφείς, συνελέγετο ὡς ῥόδα τὰ τούτων ἀγωνίσματα, καὶ τοῖς οἰκείοις προσηκόμειεν, ἀγάπης ἀρίστης καὶ ὁμοποιεῖται ταπεινώσεως ἐν αὐτῷ περιφέρων τὰ δοκοῦντα. Ἐγκρατεῖα δὲ διηνεκεῖ στομοόμενος, ἦνίκα φίλων ἐκάλει παρουσία πρὸς μετέληψιν, τὸ τῆς ἐγκρατείας καλὸν ἐν δευτέρῳ τιθέμενος, τὴν κυρίαν προύτιμα τῶν ἀρετῶν ⁴⁹ χορτάζεσθαι τε καὶ ὑστερεῖσθαι ⁵⁰ κατὰ τὸν μέγαν Παῦλον εἰς εἰδῶς ⁵¹, καὶ τῆς κενῆς δόξης δραπατεύων τὴν ἐπικράτειαν. Μικροῦ με τῶν ἐκείνου κελῶν διέδρα τὸ μέγιστον. Τῆς γὰρ κατὰ Νίκαιαν συνόδου συστάσης τὸ δεύτερον, σὺν τοῖς ἄλλοις Πατράσιν ἐπὶ αὐτὴν ἐκέκλητο. Πάντων δ' ἐφ' ἱεπὼν ἐξόχων ἀθροισμένων, καὶ λαμπραῖς γαννυμένων ἐσθῆταις ⁵², αὐτὸς τῷ συνήθει τριχίνῳ κοσμεύμενος, ὑποζυγίῳ τε ἐπιδὼς κανθηλίῳ ⁵³ τὴν ἰδοιορίαν ἀσμένως ἐποιεῖτο. Ὡς δ' εἶδον ⁵⁴ ἄπαντες ; τὸν τριλικούτω πλούτῳ κομῶντα τὸ πρότερον τούτοις νῦν καλλωπίζόμενον, ἐξ αὐτοῦ μᾶλλον ἢ τῶν ἄλλων δρεφάμενοι

VARIE LECTIÖNES.

⁴⁶ ἐπεξετείνετο expectes secundum Phil. 3, v. 15. ⁴⁷ ἡργάζαντο Par. ⁴⁸ ὑστερεῖσθαι : Par. cfr. Phil. 4, v. 12. ⁴⁹ οἰκείως Par. ⁵⁰ ἐσθῆσιν nig. Par. ; sed scriptor barbaram formam prætulisse videtur. Legebatur, καὶ θηλαῖα, nullo sensu. ⁵¹ ἰδὼν Par.

γείται πολλῶ τῆς τοῦ μεγάλου Ἰσαάκ θυσίας ἱερουργίαν ἱερωτέραν, ὅσον τοῦ ἀκουσίου σεμνότερον τὸ ἐκούσιον, καὶ τοῦ μὴ τετελεσμένου τὸ πέρας λαβόν· καὶ αὐτὴν τὴν μονὴν αὐτοῖς κτήμασιν ἀναθεῖς (πολλὰ γὰρ ἦν, ἃ ταύτῃ συγκαθιέρωνται), βουλῆσαι τοῦτου καὶ γνώμῃ πρὸς τὴν νῆσον διαπεραιούται ³⁵ ἣν Καλὸν νυμον κικλήσκουσιν, καὶ τὸ προσὸν ἐν ταύτῃ πατρόθεν κτημάτων μοναστήριον ἐκ τῶν ὑπολειφθέντων δειμάμενος ³⁶, ἐκ τῆς Θεοδώρου μονῆς ἀθροίσας μονάζοντας, ὃν Μονοχέραιον οἱ εἰδότες ³⁷ ἐπονομάζουσι. Ὅσης δὲ ἀρετῆς ὑπῆρχεν οὗτος ἀναπλεως, καὶ ἡ δημόδης ³⁸ σαφῶς παρίστησι παροιμία. Τοῦτοις τὴν τῆς μονῆς δεσποτείαν δωρησάμενος, καὶ τὸν πάντων δοκιμώτατον ἀναθεΐξας ἡγούμενον, ἀρχέτυπον ὑπακοῆς τοῖς λοιποῖς ἐγνωρίζετο, ταπεινώσει μὲν τοσαύτη κοιμούμενος, ὥς μηδενὶ τῶν ἄλλων οἰκτρότησιν παραβάλλεσθαι· ἀσκήσει δὲ καὶ χαμευνία τηλικαύτῃ περιλαμβάνομενος, ὥς παρατρέχειν πολλῶ τῷ μέσῳ τοὺς ἅπαντας. Τῇ δὲ τῶν θεῶν Βίβλιον γραφῇ σχολάζων ἀνημέριον ³⁹, ἣν οὐκ ἐκ παιδείας ἀνθρωπίνης, ἀλλὰ πόνῳ διηγεῖται καὶ θεῶν κτησάμενος χάριτι ἀκριβῶς μετήρχετο. Παννύχιον τῇ καθαρᾷ προσευχῇ πρὸς Χριστὸν ἐκδημῶν τὸν ποθοῦμενον, τὴν εὐμένειαν ἐφείλετο τοῦτου· καὶ θυμὸν δὲ κατὰ δαιμόνων στρατολογίας καὶ παθῶν, παρὰ τοῖς πᾶσιν ἄπερ ⁴⁰ τις Μωσῆς ἕτερος ⁴¹ καθωρᾶτο. Ἐπιθυμίαν δὲ τῶν γῆινων ἀποστήσας εἰς ἅπαν, μόνοις τοῖς θεοῖς προσέμενεν, ἀνδρεία δὲ καὶ καρτερίαν καὶ τῇ τῶν δεινῶν ὑπερψία ὅση κατηγλαΐζετο, οἱ τελευταῖοι τοῦτου μάλιστα παρέδειξαν χρόνοι.

Οὕτω δὲ τοῦτου ταῖς ἀρεταῖς ἐπασκμάζοντας, τὴν ἐπικληρὸν βιοτήν ⁴² ὃ τῆς μονῆς προστάτης ἀφείλ, πρὸς τὴν ἀγῆρων μεταβιβάσεται λήξιν. Πάντων δὲ συνδρομῇ ἐπ' αὐτὸν καὶ ἰκεσία, σὺν δάκρυσι προστήναι τοῦτον ἰκετεύοντων καὶ τῆς σωτηρίας ἡγήσασθαι, ὧν καὶ τὴν ἐσχάτην τάξιν πληρῶν ἀρεταῖς ἐφωταγώγει τοῦτους καὶ πράξει. Ἀλλ' οὐκ ἐπειθὸν γνώμην τοῖς ταπεινοῖς ἐμμένειν ἐμελετήσασαν, καὶ ὅσον ἀρετὴ πρὸς ὕψος ἦγε μετέωρον, ἐπὶ τοσοῦτον τοῦτοις φιλονεικοῦσαν ἐγκαλλωπίζεσθαι. Ἀμέλει πάντα παρὰ φαῦλον θέμενος, τὴν ῥάβδον ἐπὶ χεῖρας λαβὼν, καὶ τῇ ἐλπίδι Χριστὸν, ἥ διὰ βίου συνέζη ⁴³ παντός, ἀραρότως θωρακισάμενος, ἐπὶ τῇ Σιγριανῆς ὕψος ἀφικνείται· καὶ παρὰ τινος γεωργοῦ χωρίον ὠνισάμενος ὅπερ ἀνέκαθεν Ἀγρός ὠνομάζετο (ἦν δὲ παρὰ θεοφιλῶν κεκοιμισμένος ⁴⁴ δάνειον, οὗ γὰρ ⁴⁵ ψυχῆς ἐκέκτετό τι καὶ τοῦ περιχειμένου ῥακίου τῷ σώματι), μύσας τὰς αἰσθήσεις, καὶ σαρκὸς ἔξω καὶ κόσμου γενόμενος, ἐν αὐτῷ τὴν παροιμίαν ἐποιεῖτο τοῦ βίου· τῇ μὲν Θεοδότῃ τῶν χειρῶν ἐργασίαν ἐπὶ τοσοῦτον προσκείμενος, ὥς οὐπω παρῆναι χρόνον ἀποδοῦναι μὲν τοῖς δεδανεικόσι τὸ ὑφίλημα, ἐκὺτῷ δὲ τὰ τῆς χρείας ἐκ τῶν χειρῶν πορίζεσθαι. Αὐτὸς δὲ ἑαυτοῦ κρείττων ἐκάστης γινό-

A detur; imo vero immolatur, hostia quam magnus Isaac longe sacratiore, quo præstantius sanctiusque quod ultro sit, quam quod præter voluntatem, atque id, quod peractum est, eo cui finis reiue absolutio defuit. Illi itaque monasterio cum prædio totaque possessione, quæ amplissima erat, donario oblato, ejus voluntate ac consilio ad insulam, quam Calonymum vocant, se contulit; ac prædiolo, quod in ea paternum habebat ex reliquis facultatibus, in monasterium exstructo, monacho ex Theodori, quem Monacherarium vocitant, accivit monasterio. Quantæ autem is virtutis esset, vel vulgi proverbium facile indicat. In horum jura monasterio concessa, omniumque probatissimo præfecto illius constituto, obedientiæ exemplar se ipsum exhibuit.

B Tanta præstabat humilitate, ut supra omnes miserabilem sese deploraret. Sic autem austerioris vitæ exercitiis lectique duritiæ clarebat, ut longo omnes post se relinqueret intervallo. Divinorum librorum scriptioni assidue incumberebat, quorum scientiam non humana disciplina, sed labore continuo et divina gratia plene callebat. Noctem precando consumens, puraque oratione in Christum, ejus tenebatur desiderio, excedens, illius sibi benevolentiam conciliabat. Cumque adversus dæmones animique ægritudines instructa ira pugnaret, cunctis lenis tanquam Moses alter apparebat. Rerum terrenarum cupiditatem sic abjecerat, ut divinis tantum vacaret. Quanta porro fortitudine eniteret, laborumque ac ærumnarum sustinentia atque contemptu, extrema ipsius tempora potissimum indicarunt.

C Sic igitur illo virtutibus floreante, monasterii præfectus ab hac mortali vita discessit ad immortalem. Tum ad eum universorum concursu facto, cum lacrymis supplices rogant ipsis præesse velit, ac salutis ducem agere, qui vel extremum apud eos locum tenens, virtutibus vitæque agenda illis præluceret. Nihil tamen ejus animum movere poterunt, ejus unum studium erat, ut in abjectis humilis permaneret: ac quanto sublimior virtute tollebatur, tanto his honestari amplius contendeat. Denique spretis omnibus, assumptoque in manum baculo, ac spei vi, cui, quoad vixit, nixus fuerat, Christum pro thorace apte induens, ad Sigriana montem venit: coemptoque ab agricola prædiolo, cui olim jam agri nomen erat (nempe mutuo a viris religiosi accepta perunia, cum præter animum viles que pannos quibus tegebatur corpus nihil possideret), clausis sensibus, ac carne mundoque excedens, illic domicilium sibi statuit. Manuum labore, ac divinitus concessa operis industria tantum profecit, ut nondum elapso anno cum mutuo sumptam pecuniam redderet, tum victui necessaria compararet. In dies autem se ipso melior evadens, et quæ retro sunt (ut Apostoli verbis utar) obliviscens, ad ante-

VARIÆ LECTIONES.

³⁵ διαπαιρεύεται Par. ³⁶ δημάμενος Par. ³⁷ οἰδότες Par. ³⁸ δημόδης Par. ³⁹ καθ' ἡμέραν mg. Par. fort. ἐνημέρεινε. ⁴⁰ fort. ὡσπερ νηὶ καθάπερ. ⁴¹ ἕτερος] ἡπιος mg. Par. male. ⁴² βιώτην, et statim ἀγῆρων Par. ⁴³ Legebatur συνέρει. ⁴⁴ κεκοιμισμένος Par. ⁴⁵ αὐτοῦ ψυχῆς, πλὴν vel ἐκτὸς ἐκείδισσε videtur.

tur. Ac sane salutarem accedentibus manum porrigens, quarto mense quod monasterio suppetebat frumentum, modicum illud, ut vix familiæ usibus sufficeret, large effundebat. Cumque minister rem ægre ferret, atque illud ne familiæ quidem satis esse iurejurando affirmaret, miti voce frumentum numerare iubet. Quod ille cum fecisset, nullum acervo modium deesse comperit. Verum facilius sit, undas maris enumerare, aut cava manu pelagus dimetiri, quam res ab illo gestas admirabiles oratione complecti. Quamobrem aliis alia relinquentes commemoranda, quæ rei institutæ magis conveniunt ac præcipua sunt, prosequemur.

Ecclesiæ ager bonis omnibus abundabat. Nam et rectis institutis sanaque doctrina instructus erat, et factis congruentibus affluebat. Ac quidem religiosissimi imperatores pietatis studio potius quam imperii amplitudine gloriabantur. Porro magnus pontifex sublimem cathedrâ consecutus, virtutis lumina per universum orbem terrarum accendebat. Qui autem sub eo erant antistites, suos quique greges sine reprehensione tutos in portus perducebant. Monasteriorum denique præsides, quibus tanquam sol nitidissimus admirandus hic vir prælucebat, viam in cælum ducentem docentes discipulos, nudum opibus eum, qui male prius dominatus esset, religiosa abdicatione monstrabant. Sed invidus serpens Ecclesiam tam multis bonis florentem videre non poterat, exque plebis peccatis occasionem arripiens, ita permittente Deo, Ecclesiæ pulchritudinem pervertere aggressus est. Verum cum propriæ perversitatis ministrum idoneum quæreret, aptiorem invenit, quam optabat: Leonem, inquam, scelestissimum hominem, qui ab Armeniis et Assyriis genus ducens, alterius gentis dolos ac morositatem, alterius feritatem numeris omnibus absoluta imitatione expresserat: imo vero longo eos intervallo superans, feritate dolos, dolis feritatem vincebat: ad mentiendum promptus, et ad persuadendum ea, quæ mentiebatur, aptissimus. Fraude loco virtutis utebatur, eamque adversus conjunctissimos exercebat. Hic in blandum, ac qui multum ei honoris habuerat imperatorem consurgens, ornatissimum ac qui nunquam occidat Ecclesiæ solem ejecit, ac cum illo omnes fere exturbat antistites. Hanc itaque ab apostolis per manus traditam institutionem spernens, divinæ carnis Christi imaginem excindit; idemque in Matris ejus ac sanctorum venerandas imagines committit; ac Ecclesiæ graviores longe Ægyptiacis densissimasque tenebras offundit. Hinc tyrannorum quos tulit gentilitas violentiæ patrium astum admiscens, ac veterem illum Rapsacem^b su-

Α κυχρὸν σωτήριον, μὴσὶ τέσσαρσι τὸν προσόντα τῇ μονῇ σῖτον, μὴδὲ τοῖς οἴκοι δυνάμενον ἐπαρκεῖν, ἀφειδῶς^a ἐξεφόρει. Τοῦ δὲ τὴν διακονίαν διέποντος ἐπὶ τούτῳ δυσχεραίνοντος, καὶ μὴδὲ τοῖς οἴκοι δυνάμενον διαρκεῖν τούτον ἐπαμνυμένου, πρασίῃ^α φωνῇ τὸν σῖτον ἀριθμῆσαι διακελεύεται. Ὁ δὲ τοῦτο διαπραξάμενος, εὗρεν ὡς πρὸ τῆς διαδόσεως, μηδενὸς μεδίκου τὸ σύνολον ἐπιλείψαντος. Ἀλλὰ γὰρ βῆρον κύματα θαλάττης ἐξαρθμεῖν, ἢ κοτύλῃ πέλαγος ἐκμετρεῖν, ἢ τὰς ἐκείνου τῶν θαυμάτων νύφας ἐγκωμίων λόγοις περιλαβεῖν. Διόπερ ἄλλοις ἄλλας ἐκφράζειν ἀφελὲς, ἐπὶ τῇ κυριώτερά τοῦ λόγου μετελεύσομαι.

Πᾶσι μὲν οὖν τὸ τῆς Ἐκκλησίας λήϊον ἦνθει καλῶς, δόγμασι μὲν ὀρθοδόξοις, ὡς μέλιστα καταρδόμενον, ἀναλόγοις δὲ τούτοις παινόμενον πράττει. Καὶ βασιλεῖς μὲν θεοφιλεῖς τούτοις^a, ἢ τῷ προσόντι τῆς βασιλείας ὀγκῷ μεγαλαυχούμενοι διεδείκνυντο· ἀρχιερεῖς δὲ ὁ μέγας^α τῆς ὑψηλῆς ἐπισημμένου καθέδρας, τὰς τῆς ἀρετῆς λαμπρότητας γῆν ἐπὶ πᾶσαν, ὅσῃν ἡλῖος ἐφορᾷ, διεπύρσευεν^α. οἱ δ' ὑπ' αὐτὸν τελοῦντες ἀρχιερεῖς ἀμέμπτως τὴν οἰκίαν ἑκαστος ποίμνην οἰοεῖ τινὰ ὀλκάδα πρὸς γαληνὸς λιμένας ἐπηδαλιούχει· οἱ δὲ τῶν σεμνείων προστάται, ὧν πρωτοστάτης ὑπῆρχε καὶ καθαρώτατος ἡλῖος ὁ θαυμάσιος, τὴν ἐς οὐρανὸν φέρουσιν τοὺς ὑπ' αὐτοῖς ἐκδιδάσκοντες τρίθον, γυμνὸν κτημάτων ἰδεῖν οὖν τὸν πρότερον κακῶς δυναστεύσαντα. Ἀλλ' οὐκ ἦνεγκεν ὁρᾶν ὅστις ὁ βάσιανος τηλικούτοις ἐπαυθαῖν τὴν Ἐκκλησίαν καλοῖς, τὴν δὲ τῶν πολλῶν ἀμαρτιῶν συναργὸν προσκτησάμενος^α, συγχωρήσας θεῖς τὸ ταύτης κάλλος ἐπιλυμήνασθαι διανίσταται. Ἄνδρα γοῦν ἐπιζητῶν τῆς ἰδίας σκαιότητος ἀπάσης χωρητικὸν, ἐφευρίσκει πλέον ἢ ἐβούλετο· Ἀέοντα τὸν ἐξάριστον, ὃς Ἀρμενίοις τε καὶ Ἀσσυριοῖς ἐπαναφέρων τὸ γένος, τῶν μὲν ἐπλούτει τὸ ὑπουργὸν καὶ κακὸν, τῶν δὲ τὸ θηριώδες εἰς ἅπαν ἐκμιμούμενος, μάλλον μὲν οὖν μακρῷ τῷ μέσῳ τούτους ὑπερβαλλόμενος, θηριωδία^α μὲν ἐξενίκα τὸ ὑπουργὸν, ὑπουργῶντι δὲ τὸ θηριώδες παρέτρεχεν· ἔτοιμος μὲν ψεύσασθαι, δεινὸς δ' ἐπιθεῖναι^α· πῶς τινι τοῖς ἐψευσμένῳ, ἀρετὴν ἡγούμενος τὴν ἀπάτην, καὶ ταύτῃ κατὰ τῶν οἰκειοτάτων χρώμενος· ὃς τῆς μειλιχίου καὶ πολλὰ τιμωρίας κατεξαναστὰς βασιλείας, ἐξωθεῖ μὲν τῆς Ἐκκλησίας τὸν παγκόσμιον καὶ ἄδυσον ἡλῖον, συναξωθεῖ δὲ τούτῳ τῶν ἀρχιερέων μικροῦ δεῖν τοὺς ἅπαντας· καὶ τὴν ἀνέκαθεν ἐξ ἀποστόλων ταύτην παράδοσιν παρ' ὁσὲν ἡγησάμενος, ἐξορῶνται μὲν Χριστοῦ τῆς θείας σαρκὸς τὸ ὁμοίωμα· συνεξορῶνται δὲ τῆς τούτου Μητρὸς καὶ πάντων τῶν^α ἁγίων τὰ σεπτὰ εἰκονίσματα, καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ψηλαφῆ- τοῦ σκότους ἐμπιμπλῆσι, πολλῶ τοῦ παρ' Αἰγυπτίους χαλεπωτέρου. Ἐντεῦθεν τῇ Ἑλληνικῇ βίᾳ τὴν προ-

^b Isa. xxxvi, 2.

VARIÆ LECTIONES.

^a ἀφειδῶς Par. ^α πρασίᾳ Par. ^α post τούτοις fortasse excidit μάλλον. ^α Nempe Michael Rancabus. Par. mg. ^α S. Nicephorus patriarcha: non Leo III Rom. pontif., ut inepte notatum apud Surium. Par. mg. ^α προσηγησάμενος Par. ^α θηριωδία Par. ^α ἐπιθεῖναι Par. ^α τῶν om. Par.

τὴν ὠφέλειαν, εὐθυμίας ἀπάσης ἀνεπίπλαντο. Ὁ δ' ἀπολύτως συναστρίψας τῇ ἀληθείᾳ καὶ τὴν πλάνην καταστρεφάμενος, τῇ γενικωτάτῃ ⁸³ τῶν ἀρετῶν καλλυνόμενος, ἐπανήει ⁸⁴.

Τούτου τοῖς καλοῖς οἱ τῆς ⁸⁵ κακίας γεννητόρες βασκῆναντες δαίμονες, μικρὸν τῆς νυκτὸς ἀψυπνοῦντι ἀνέδην ἐπικωμάζουσι, καὶ τῆς ὁλῆς χειρὸς τὸν ἀντίχειρα σὺς δίκην ἀγρίου τοῖς ὁδοῦσι λαβόμενοι, δριμύειαν τὴν ἀλγυθόνα καὶ ἔκτοπον ἐνεποίησαν ⁸⁶, τοὺς τῶν ὁδόντων τύπους ἐπαφέντες τῷ μέρει τοῦ σώματος. Ὁ δὲ τῷ πρὸς Θεὸν ἔρωτι καθηλούμενος, καὶ τῆς ἐκείνων μοχθηρᾶς ἐπινοίας ὑπάρχων ὑπέρτερος, οὐδ' οὕτως ἐντροφῇ τῷ γεγονότι τοὺς βασκάνους ἐνέδωκε δαίμονας· ἀπομυρίσματος δὲ ξύλων τιμίῳ, ὡς εἶχε σπουδῆς, ἐπιχρίσας χεῖρα τὴν πάσχουσιν, ἐλευθέραν παντὸς θάττον ἢ λόγος ἐναπέδειξε μῶλωπος. Ὡς τοῦ θαύματος! χάρις γὰρ θεῖα διηνεκῶς τοῖς ἐκείνου πόνους ἐπαναπαυομένη, καὶ τρόποις ταπεινοῦ τοῦ φρονήματος, ἀποστολικῶν χαρίτων τῇ δωρεῇ κατελάμπρυνε, καὶ ἐξαισίων θαυμασιῶν τερατουργῶν ἐνεργάσατο. Εἰ μὲν οὖν πάντα λέγειν ἐβελήσω ὅσα θεῖα χάρις τούτῳ δεδωρητο τὴν ἐνοικίαν ἀσπασαμένη, τοὺς τε τῶν ἐγκωμίων ἐπιλυμανοῦμαι νόμους, καὶ ὁ λόγος διαλυθεὶς ὡς ἐν μεγάλῳ πελάγει πλέων οἰχῆσται. Εἰ δὲ τὰ πλείω παρὲς ὀλίγων ἐπιμνησθήσονται, καὶ ὁ λόγος ἔξει τὸ ἀσφαλές ὥσπερ ἐπὶ κρηπίδος ἐστρεψιμένος ⁸⁷, καὶ τῶν ῥηθέντων ἀκριβεστάτην ἔξει καὶ τὰ ὑπολειφθέντα τὴν δῆλωσιν.

Ἀγρίου δαίμονος ἐπιφορὰ τις τῶν ἐκείσε πολιορκούμενος, φρενῶν ἔρημος ἐξαίφνης καθίσταται· καὶ τὰς οἰκίας κατεσθίων σάρκας ὡς ἀλλοτρίας, βαρὺς ἐκάστῳ τῶν προσιδόντων ἐδείκνυτο. Δεσμῷ τοῦτον περιβαλόντες πλείονες καὶ πέδαις ἀσφαλισάμενοι φρουρὰ παρνεύσαντες, φύλακας ἐπιστήσαντες· ἀλλὰ μιᾶς ἐσπέρας πρὸς Θεὸν ἰκεσία τοῦ παραλυποῦντος ἀποδείξασα ἐλεύθερον, τῶν πεδῶν ἐκπεσόντων ἀθρόον τοῦ σώματος, πρὸς τὸ Κυριακὸν σωφρόνως ἐπανιόντα παρέδειξεν, τὸν πρὶν παραπλήγα καὶ πᾶσι δυσάντητον. Χρεῖα τις ἐκάλεε τὸν οἶον πορευθῆναι πρὸς τὸ πολίχνιον· καὶ δὴ πορευθέντος· χειμῶν ἐπιπίπτει παρὰ δόξον, κύμασι τε πολλοῖς ἐξογκώσας τὴν θάλατταν, καὶ ἄγριον ἀνεγείρας τὸν κλύδωνα, τὴν ἐπ' ἀνὸδον ἀπετείχιζεν. Ὁ δὲ τῇ συνήθει κρατυνόμενος πίστει, τῷ τὴν ἰδίαν ἐκπληροῦντι διακονίᾳ φησὶν· Ἄγγειλον τῇ συνδούλῃ χαλάσαι τὸν κλύδωνα καὶ τὰ νῦντα ἡμῖν ὑφαπλῶσαι γαλήνια, ἵνα τὴν οἰκίαν πορεῖαν ἡρέμα ποιήσωμαι. Καὶ θάττον ἢ λόγος ἐπακούσθαι τὸ ἔργον, τὸν Χριστὸν καὶ Θεὸν ἡμῶν ὡς ἐν πᾶσι κἂν τούτῳ ⁸⁸ δεικνύων ἐπαληθεύοντα, μέλζονα ποιήσιν τοὺς οἰκέλους θεράποντας τοῦ ἰδίου δεσπότης διατεινόμενον. Πᾶσι δὲ τοῖς ἄλλοις λαμπόμενος κατορθώμασι, τῆς τῶν πεινήτων ἐπιμελείας πλείονα φροντίδα τῶν ἄλλων ἐτίθετο· φιλαδελφίᾳ δὲ πλείστη τῶν ἄλλων κοσμούμενος, τὸν ἐξ αὐτῆς φύομενον ἔλεον διαφερόντως ἡσπάζετο. Καὶ δὴ τοῖς προσιοῦσι χεῖρα

abundaverat, vili nunc habitu gloriantem, majore ex illo, quam ex reliquis, percepta utilitate, ingenti lætitia repleti sunt. Ipse vero strenue propugnata veritate, ac errore everso, fide, quæ virtutum generalissima est, inclytus rediit.

Verum cum malitiæ auctores dæmones præclaris ipsius factis inviderent, ei nocte parumper dormienti impudenter illudere conati sunt. Manus enim ipsius pollicem, tanquam sues agrestes, dentibus corripientes, acerbum dolorem inusserunt, in eaque corporis parte luxata, dentium vestigia reliquerunt. At ille Dei amore confusus, et nequitia dæmonum animum gerens superiorem, ne sic quidem ea re gloriari invidos dæmones permisit, sed quam propere licuit pretiosorum lignorum unguento manum luxatam ungens, dicto citius omni plaga liberam reddidit. O rem miram! gratia enim divina illius semper laboribus summissique animi motibus præsens, apostolicorum cum munerum gratia illustrabat, rerumque admirabilium effectorem præstabat. Equidem si omnia, quæ divina gratia in hoc sancte viro inhabitans elargita est, munera enumerare voluero, et laudandi leges transiliam, et oratio mea instar navigii in ingenti pelago magis dissolvetur. Quod si pauca quædam, pluribus omissis, commemorabo, et oratio tanquam littora legens in tuto versabitur, et ex iis quæ dicta fuerint, reliqua facile conjiciuntur.

Cum sævi dæmonis impetu quidam illic sodalium opprimeretur, repente mentis vim amisit: carnesque proprias velut alienas lanians, cunctis adeuntibus molestus exsistebat. Itaque vinculis et compedibus revinctus, custodiæ plurium consilio adhibitis custodibus traditus fuerat. At vespere unius susa ad Deum supplicatio, a vexante spiritu liberatum, vinculis repente dissilientibus, ad ecclesiam sana redeuntem mente ostendit, eum, qui prius mente captus, gravis omnibus erat ad occursum. Usu venit, ut vir sanctus ad oppidum quoddam maritimum accerseretur: sed in medio cursu tempesta ingens oborta est, qua pelagus immane quantum intumuit, sævoque excitato fluctu insuperabile iter redeunti effecit. At vir sanctus solita fide fretus, proprium explenti ministerium ait: Conseruo mari denuncia, ut frenet tempestatem, et fluctus tranquillos reddat, quo iter nostrum placide conficere valeamus. Atque ita confestim effectum est, ut Christus ac Deus noster hac item in re, quemadmodum in reliquis omnibus, vera dixisse demonstraretur, cum majora servos suos, quam ipse faceret, pollicitus est effecturos. Cæterum cum omnibus virtutibus excelleret, curandis tamen et sublevandis pauperibus majorem diligentiam adhibebat. Cum enim amore fraterno maxime teneretur, misericordiam ex eo proficiscentem in primis complecteba-

VARIE LECTIONES.

⁸³ γηννηκωτάτῃ Par. ⁸⁴ ἐπανήει Par. ⁸⁵ τῆς τοῖς Par. h. l. et mox. ⁸⁶ ἀνεποίησαν Par. ⁸⁷ ἐστρεψιμένος Par. ⁸⁸ τούτου Par.

et quibus Deus melius, quam imperatores et principes, consulere potest. Quod si, quemadmodum pueros parum generosos magistri scutica perterrefaciunt, ita tu me morbo et senectute confectum, minis territum iri speras, rogi accendatur, tormenta parentur, et omnia cruciatuum genera, eaque ejusmodi, ut vim omnem propositi superent, artificiososque cunctos modos excedant; ut scias planissime, Christi virtutem in meis infirmitatibus perfici. Ego qui in terra gradi non valeo, valetudinis infirmitate superata, in rogi promptius insiliam.

His auditis, turpissimus ille constantiam quidem animi fortis admiratus est; de victoria tamen spem non abiecit, hominis inter suos dolis strenuissimi fretus suadæ vi: is nempe magorum præstigiis, ac sophistarum imposturis, Græcorumque auspiciis, atque jecinoris inspectionibus, quam disciplinis instructor erat; cumque miserum hominem in impletatis barathrum traxisset, apud eum valebat plurimum. Huic beatum tradit Theophanem, sperans illius verborum lenocinio omnino deceptum iri. Verum tanquam asinus ad lyram deprehensus est. Invictam itaque viri sancti dicendi libertatem vehementius admiratus, antequam congrederetur, se victum esse confessus est: nuntiavitque imperatori, eum præstantiorem esse, quam ut oratione, aut minis ullis superari posset: quin etiam si ibi diutius commoraretur, fore, ut aliorum animos in sententiam jamjam adamante firmiorem, et nullis cedentem machinis oppugnantibus veritatem! O amoris vim erga Creatorem incredibilem, quæ nullis vitæ tentationibus dissolvi potuit! Cæterum ab impugnatione non destitit homo tyrannica plenus credulitate: sed virum sanctum in Kleutherii palatio includi jubet, adhibitis custodibus, ne quis humanitate ductus, ei propter Christum patienti consolationem ullam afferret. Itaque corpus ejus diuturna fame confectum, paulatim tabescebat; ipsumque hoc detrimenti loco erat, quod non cita morte tolleretur. Morbi porro per medicorum curæ absentiam grassandi nacti licentiam, gravius sæviebant, et vitam reddebant morte ipsa longe acerbiorē. At ipse, ejus qui desiderabilem primatum temet desideratissimam pietatē in deliciis habens, quæ nec auditu reliquis tolerabilia sunt, patienti ac æquo animo perferebat. Gaudebant angeli, cum tolerantiae vim, quæ longo tempore ab humanis exsulaverat, postliminio reversam felici longe spectaculo cernerent: ac viri sancti præstanti adversus hostes virtute letantes, victoriæ præconium illi concinebant. Horrebant dæmones, quod sanctos, quorum vel nomina audire non poterant, et imagines oppu-

Α τούτους, τῷ κρείττονως ἐπικουρεῖν δυναμένην ἡ βασιλεῖς τε καὶ ἄρχοντες. Εἰ δὲ νόσοις καὶ γήρατι θάρβυνόμενος, αἱ με νῦν συνέχουσι, μορμολύττεις ταῖς ἀπειλαῖς καὶ δειματοῦν ἐθέλεις, καθάπερ σκυτάλῃ τὰ ἀγενῆ τῶν μεираκίων οἱ παιδεύται, ἀπείσθω πυρὰ, ἐτοιμαζέσθω στρεβλωτήρια, καὶ πρόθεσιν ἅπασαν ἐκνικῶντα, καὶ τρόπους μηχανημάτων παρatreχόντα, ὅπως εἰδῆς ἐν ταῖς ἐμαῖς ἀσθενείαις τὴν τοῦ Χριστοῦ τελειουμένην σαφέστατα δύναμιν. Αὐτὸς πρὸς τὴν πυρὰν ἐλθεῖν ἐπειχθήσομαι, ὃ γῆς ἐπιδῆναι ὅλως οὐ δυνάμενος, τὴν ἐπικειμένην ἀσθένειαν ἐκνικήσας τῇ προθυμίᾳ.

Ταῦτα μαθὼν ὁ τρισάθλιος, κατεπλάγῃ μὲν οἷος⁷⁶ τοῦ γενναίου ψυχῆς τὸ παράστημα· οὐ μὴν ἀπέγνω τὴν νίκην, τῷ γενναϊοτάτῳ τῶν παρ' αὐτῷ θάρβων ἀθλητῶν, δὲ γοητικαῖς τῷ ὄντι καλλωπιζόμενος μαγανείαις καὶ σοφιστικαῖς δῆθεν ἐκκαλλώπιστο⁷⁷ τερατείαις, ταῖς Ἑλλήνων οἰωνοσκοπείαις καὶ ταῖς δι' ἡπατος μαντείαις ἐπὶ πλείω μεγαλαυχούμενος, ἢ τοῖς μαθήμασιν. Οὗτος πρὸς τὸ τῆς ἀσθεῖας ἐλκύσας τὸν δύστηνον βάραθρον, τὰ πρῶτα παρ' αὐτῷ τῆς δυναστείας ἐκέκτῃτο. Τούτῳ τὸν μακάριον ἐκδίδωσι, ἀλῶναι πάντως τῇ ἑυγῇ τῶν τούτου λόγων οὐόμενος. Ἀλλ' ὅνος ᾤδων πρὸς λύραν ἤλίσκετο· καὶ τῇ ἀμάχῃ τοῦ ἀνδρὸς παρρησίᾳ τῶν λόγων καταπλαγεῖς, πρὸ συμπολοῦς τὴν ἤτταν ἡσπάζετο, καὶ τῷ κρατοῦντι διήγγειλεν ὡς κρείττων⁷⁸ παντὸς λόγου καὶ ἀπειλῶν ὁ ἀνὴρ, καὶ τοὺς ἤδη πεισθησμένους⁷⁹ ἐπιμείνας τῷ τόπῳ ἀνακόμει τῆς ἐγχειρήσεως. Ὡ γυνώμης ἀδάμαντος στερεότερας καὶ ἀνυπείχτου πᾶσι τοῖς κατὰ τῆς ἀληθείας μηχανήμασιν! ὦ φιλοτρον περὶ τὸν Κτιστὴν ἀκόρεστον, ὅπῃ μὴδενὸς τῶν τοῦ βίου πειρατηρίων διαλυόμενον! Ἀλλ' οὐδ' ὡς ἀπέληγε μάχης ὁ τυραννικῆς ὠμότητος ἐμπλεος· τοῖς τῶν Ἐλευθερίου δὲ ἀνακτόροις ἀσφαλεστάτῃ φρουρᾷ παραδίδωσι, φύλακας ἐπιστήσας, τοῦ μὴ τινα τῶν οἷς αἰδῶς τῆς φύσεως πρόσσεισι παραμυθίαν ἐμποιεῖσαι τῷ διὰ Χριστὸν κακουμένῳ. Σῶμα μὲν οὖν λιμῷ πολυχρονίῳ τηρόμενον κατὰ μέρος πρὸς φθορὰν ἡπείγετο⁸⁰, καὶ αὐτὴν τὴν ὀξείαν τελευτὴν ζημιούμενον· νόσος δὲ τῆς⁸¹ τῶν ἱατρῶν ἐπικουρίας ἐλευθερίαν εὐράμεναι, ἀλγεινότερον ἐπικώμαζον, κατὰ πολὺ τῆς ζωῆς ἰδιοποιῶσαι τὴν τελευτήν. Ἀλλ' ἡ διάνοια τοῦ πρώτου τῶν ὀρεκτῶν τοῖς παμ-

Β ποθήτοις ἐντροφῶσα κάλλεσι τὰ τοῖς ἄλλοις μὴδ' ἀκοῇ φορητὰ ῥᾶον ἔφερεν. Ἐχαιρον ἀγγελοὶ τὴν μακροῖς χρόνοις τῶν βροτῶν δραπετεύσαν καρτερίαν ὀφθαλμοῖς αὐθις ἐπανελθοῦσαν ἐπιθεῖν εὐτυχήσαντες· καὶ τῇ τοῦτου συνηδόμενοι κατ' ἐχθρῶν ἀριστεία, τὸ ἐπινίκιον ἐπανηγύριζον. Ἐφριττον δαίμονες, ὧν μὴδ' ἀκοῇ φέρειν ἠνείχοντο τὰ ἐνόματα, καὶ ὧν προσεπολέμουν τοῖς εἰκονίσμασι, τοῦτους αὐθις αὐτοῖς ἐπανατέλλοντας πράγμασι θεάσθαι κακοδαίμονήσαντες, καὶ βασκανίᾳ διαπρίσμενοι, τοὺς ἑαυτῶν ὑπηρέτας τῆς ἀσθενείας⁸² ἐκάκιζον. Χρι-

VARIAE LECTIONES.

⁷⁶ οἷος] fort. τῆς. ⁷⁷ ἐκκαλλώπ. Par. ⁷⁸ κρείττω Par. ⁷⁹ πεισθησόμενοι Par. ⁸⁰ ἐπείγετο Par. ⁸¹ τῆς τοῖς Par. ⁸² ἀσθενείας Par.

γονικὴν ἀναμίξας ἀπόνοιαν, ἐλάλει μὲν εἰς ὕψος ἀνομίαν τὸν παλαιὸν ἐκείνου Ῥαψάκην ὑπερβαλλόμενος· τὴν πόλιν δὲ Θεοῦ, τὴν Ἐκκλησίαν φημι, πολλοῖς κατασεῖν ἐπεχείρει τοῖς μηχανήμασι. Πολιτεία μὲν οὖν εὐθὺς ἅπασα τῷ τῆς ἐκείνου βίας ἐναυάγει κλύδωνι, μὴδ' ἀντισχεῖν ἐγχειρήσασα· οἱ δὲ τῷ ὕψει τῶν ἀρετῶν χειραγωγοῦντες τοὺς ἄλλους πρὸς τὰ οὐράνια, τοῖς τῆς πονηρίας ἐκείνου παρεσύρσαν κύμασι, εἰ καὶ μεταμελεία τὴν ἤτταν ἀνεκαλέσαντο· οἱ δὲ τῶν ἐπὶ γῆς καὶ ἐαυτῶν ἀφειδήσαντες, καὶ φρενῶν ἀγχινοῖα τὴν πονηρίαν ἐκνικήσαντες, οἱ μὲν λυμῷ προσεκαρτέρουσι, οἱ δὲ μάστιγι ἀνηλεῶς ἥκίζοντο, ἐσθ' ὅτε καὶ νυκτὶ θαλάττῃ παραπεμπόμενοι.

Τότε δὲ, τότε πρὸς πόλιν καλεῖται καὶ ὁ θαυμάσιος, οὗ τυραννικῇ καὶ βιαιῇ χειρὶ, ἀλλὰ θωπεύει ταῖς ἐξ ἔθους δῆθεν ἐκμαλασσόμενος. Κατ' ἐχθρῶν, φησὶν, ἐκστρατεία μοι παρέστηκε⁶⁸, καὶ δεῖον ταῖς εὐχαῖς καθοπλισθέντα πρότερον, οὕτω συμμῖξαι τοῖς πολεμίοις. Ὁ δὲ τὸ τῶν τρόπων κακότηδες ἐπιστάμενος, νεφρῷ πολυχρονίῳ καὶ δυσουρίᾳ τρυχόμενος (δῖρα γὰρ διὰ τοῦ φυσικοῦ ὑπνόμου τῇ κύστει παραπεμπόμενα, καὶ τοὺς ἐγκειμένους ἐν ταύτῃ διαθρύπτοντα λίθους, τοῖς ἐκτὸς παρεπέμποντο, τὴν ἐξοδὸν τῷ ὕγρῳ περιττώματι, ὡς δυνατόν, ἀκώλυτον μηχανώμενα⁶⁹)· τούτοις οὖν τρυχόμενος καὶ κλινήρης διὰ βίου ὑπάρχων ἀκατίῳ περαιωθεὶς πρὸς τὴν βασιλίδα πόλιν ἐγκαθορμίζεται. Τοῦτο δὲ μαθὼν ὁ ἐξάγιστος, τοιάδε τούτῳ διὰ τινος τῶν οἰκειοτάτων δηλοῖ (εἰς ὅφιν γὰρ ἀγαγεῖν, τὸ στερόβην, οἶμαι, τοῦ ἀνδρὸς διενθυμούμενος, ἡρυθρία). Εἰ μὲν πειθήνιος ἦκεις ταῖς ἐμαῖς ἐκείναις (χρηστάς γὰρ ἡμῖν ἐλπίδας τὸ σὸν προσηνὲς ἐντίθησιν), ἴσθι τοσούτων καταπολαύσεων⁷⁰ καλῶν, ὅσον εἰκὸς ἐπαπολαύσειν τοὺς τῆς οἰκείας φιλονεικίας βασιλικὴν συμβουλήν καὶ παράκλησιν ποιουμένους ἐπὶ προσθεν· τῆς τε σῆς μονῆς παντοίοις ἐξαιρομένης χάρισματι, καὶ τῶν συγγενῶν τιμῆς μεγίστης καὶ παρρησίας ἔξιωμένων, τὰ πρῶτα τῆς ἐμῆς φιλίας οἴσεις καὶ παρρησίας· εἰ δὲ, ὁ μὴδὲ λογιῶσθαι θέμις, τὴν οἰκείαν ἔριν τῆς ἐμῆς ἐκείνης προτιμησάμενος, ὑπερόπτης μὲν τῆς ἐμῆς συμβουλῆς⁷¹, ὑπερόπτης δὲ τῶν προτεινομένων γενήσῃ καλῶν, ἄκων διαπραξάμενος· ἅπερ ἐκὼν οὐ βούλει, σαυτῷ μεγίστης αἰσχύνης καὶ δυσβολίας⁷² ἔση παραιτίας.

Ὁ δὲ θεϊότατος τῆς εὐθελείας τῶν λεγομένων ἐκμνηστεύσας τὸν εἰρηκότα, τοιοῦτο λόγοις ἀμείβεται τὸν πεπομφότα· Χρημάτων μὲν καὶ κτημάτων, καὶ ὅσα τῆς παρούσης ἐστὶ καλὰ βιοτῆς, οὐδενὸς ἐν χρεῖζ καθέστηκα· ἃ⁷³ γὰρ νεάζων ἀπεσεισάμην δυνάμενος χρῆσθαι, τῷ Χριστοῦ κεκρατημένος ἔρωτι, πῶς ἂν γηραιὸς ἐπ' ἀθετήσει τοῦ ποθομένου προσδίζομαι; καὶ ταῦτα τῶν ἐπικειμένων νοσημάτων τῷ σώματι ταχεῖαν μηνυδόντων τὴν ἐξοδὸν καὶ τὴν κτήσιν τούτων ματαίαν ὑπεμφαινόντων· μονῆς δὲ καὶ συγγενῶν Θεῷ μελήσει, ᾧ καὶ παρατίθημι

A perans, iniquitatem in sublime loquebatur; et civitatem Dei, quæ est Ecclesia, multis machinamentis dolisque concutere studebat. Statim itaque omnis res publica illius violentiæ procella naufragium facere, cum ne obniti quidem conaretur. Qui virtutum quo præstabant merito reliquis ad cælestia duces erant, illius nequitiae fluctibus secus agi, astuque decipi, tametsi pœnitentiæ remedio noxam resarcivere. Qui autem res terrenas, seque ipsos contemnentes mentis solertia scelus vicerant, qua fame conficiebantur, qua verberibus dire exercebantur: nonnunquam etiam noctu conjiciebantur in mare.

Tunc igitur, tunc ad certamen vocatur etiam vir admirandus, non quidem manu tyrannica, et ut illata vi adducatur: sed ut tyranno consuetis blanditiis ac dolis ad iter inducatur. Adversus hostes, aiebat, belli mihi moles incumbit: sed antequam manus cum illis conseram, precum tuarum præsidio muniar necesse est. Theophanes autem, cognita hominis malitia, quamvis rerum et urinae difficultate laboraret (instrumentis enim per naturalem cuniculum in vesicam admissis, quæ lapides insitos commolirent, humidis excrementis exitum præbebat) ac cum maximis molestiis vexaretur, inque lectulo ægrotus assidue decumberet, scapha tamen ad urbem regiam trajecit. Quod cum scelestissimus ille intellexisset, sancti viri aspectum (ejus puto constantiam animo reputans) veritus, per unum aliquem maximæ inter illius domesticos fidei, hæc illi significat: Si venisti, ut mihi morem geras (morum enim qua præditus es lenitas, ut de te id sperem, facile suadet), scio tam multis te bonis fruiturum, quam multis eos frui par est, qui propriæ voluntati imperatoris voluntatem et consilium anteponunt: tumque monasterio tuo omnis generis muneribus aucto, tum propinquis tuis maximis dignitatibus favoreque regio condecoratis, primas apud me amicitia ac auctoritatis partes ipse consequeris. Sin, quod vix cogitare fas est, pervicaci animo tuo preces meas posthabueris, et consilium meum neglexeris, ac quæ tibi proponuntur, bona fueris aspernatus, invitus faciens, quæ volens recusas, maximi tibi ipse dedecoris ac calamitatis auctor exsistes.

Ad hæc vir divinus, perspecta dictorum stultitia, auctoremque irridens, ita nuntio respondet: Ego nec pecuniis, nec possessionibus, aut ullis aliis vitæ hujus bonis indigeo. Quæ enim adolescens, cum iis frui possem, amore Christi inflammatus repudiavi, ea jam senex quomodo complectar, ac eum cujus desiderio teneor, contemnā? præsertim cum corpus morbis confectum sit, ut vitæ finis procul abesse non possit, et hæc inania esse constet. Quod autem ad monasterium propinquosque pertinet, id Deo erit curæ, cui utrosque commendo:

VARIE LECTIONES.

⁶⁸ παρίστη Par. ⁶⁹ μηχανόμενοι Par. ⁷⁰ καταπολαύων Par. ⁷¹ βούλη Par. ⁷² δυσβολίας Par. ⁷³ Legebatur οὐ.

et quibus Deus melius, quam imperatores et principes, consulere potest. Quod si, quemadmodum pueros parum generosos magistri scutica perterrefaciunt, ita tu me morbo et senectute confectum, minis territum iri speras, rogos accendatur, tormenta parentur, et omnia cruciatuum genera, eaque ejusmodi, ut vim omnem propositi superent, artificiososque cunctos modos excedant; ut scias planissime, Christi virtutem in meis infirmitatibus perfici. Ego qui in terra gradi non valeo, valetudinis infirmitate superata, in rogam promptus insiliam.

His auditis, turpissimus ille constantiam quidem animi fortis admiratus est; de victoria tamen spem non abiecit, hominis inter suos dolis strenuissimi fretus suadæ vi: is nempe magorum præstigiis, ac sophistarum imposturis, Græcorumque auspiciis, atque jecinoris inspectionibus, quam disciplinis instructor erat; cumque miserum hominem in impietatis barathrum traxisset, apud eum valebat plurimum. Huic beatum tradit Theophanem, sperans illius verborum lenocinio omnino deceptum iri. Verum tanquam asinus ad lyram deprehensus est. Invictam itaque viri sancti dicendi libertatem vehementius admiratus, antequam congrederetur, se victum esse confessus est: nuntiavitque imperatori, eum præstantiorem esse, quam ut oratione, aut minis ullis superari posset: quin etiam si ibi diutius commoraretur, fore, ut aliorum animos in sententiam jamjam concessuros, a proposito absterret. O mentem adamante firmiorem, et nullis cedentem machinis oppugnantibus veritatem! O amoris vim erga Creatorem incredibilem, quæ nullis vitæ temptationibus dissolvi potuit! Cæterum ab impugnatione non destitit homo tyrannica plenus credulitate: sed virum sanctum in Eleutherii palatio includi jubet, adhibitis custodibus, ne quis humanitate ductus, ei propter Christum patienti consolationem ullam afferret. Itaque corpus ejus diuturna fame confectum, paulatim tabescebat; ipsumque hoc detrimenti loco erat, quod non cito morte tolleretur. Morbi porro per medicorum curæ absentiam grassandi nacti licentiam, gravius sæviebant, et vitam reddebant morte ipsa longe acerbior. At ipse, ejus qui desiderabilem primatum tenet desideratissimam pietatē in deliciis habens, quæ nec auditu reliquis tolerabilia sunt, patienti ac æquo animo perferebat. Gaudebant angeli, cum tolerantiae vim, quæ longo tempore ab humanis exsulaverat, postliminio reversam felici longe spectaculo cernerent: ac viri sancti præstanti adversus hostes virtute letantes, victoriæ præconium illi concinebant. Horrebant dæmones, quod sanctos, quorum vel nomina audire non poterant, et imagines oppu-

A τούτους, τῷ κρείττονως ἐπικουρεῖν δυναμένῳ ἢ βασιλεὺς τε καὶ ἄρχοντες. Εἰ δὲ νόσοις καὶ γήρατι θαρβύνόμενος, αἶ με νῦν συνέχουσιν, μορμολύττεις ταῖς ἀπειλαῖς καὶ δειματοῦν ἐθέλεις, καθάπερ σκυτάλῃ τὰ ἀγενῆ τῶν μειρακίων οἱ παιδευταί, ἀπείσθω πυρά, ἐτοιμαζέσθω στρεβλωτήρια, καὶ πρόθεσιν ἅπασαν ἐκνικῶντα, καὶ τρόπους μηχανημάτων παρatreχόντα, ὅπως εἰδῆς ἐν ταῖς ἐμαῖς ἀσθενείαις τὴν τοῦ Χριστοῦ τελειουμένην σαφέστατα δύναμιν. Αὐτὸς πρὸς τὴν πυρὰν ἐλθεῖν ἐπιχειρήσομαι, ὃ γῆς ἐπιθήναι ὅλως οὐ δυνάμενος, τὴν ἐπικειμένην ἀσθένειαν ἐκνικήσας τῇ προθυμίᾳ.

B Ταῦτα μαθὼν ὁ τρισάθλιος, κατεπλάγῃ μὲν οἷος ⁷⁴ τοῦ γενναίου ψυχῆς τὸ παράστημα· οὐ μὴν ἀπέγνω τὴν νίκην, τῷ γενναϊοτάτῳ τῶν παρ' αὐτῷ θαρβῶν ἀθλητῶν, ὃς γοητικαῖς τῷ ὄντι καλλωπιζόμενος μαγανείαις καὶ σοφιστικαῖς δῆθεν ἐκεκαλλώπιστο ⁷⁵ τερατείαις, ταῖς Ἑλλήνων οἰωνοσκοπείαις καὶ ταῖς δι' ἡπατος μαντείαις ἐπὶ πλείω μεγαλαυρούμενος, ἣ τοῖς μαθήμασιν. Οὗτος πρὸς τὸ τῆς ἀσεθείας ἐλκύσας τὸν δύστηνον βάραθρον, τὰ πρῶτα παρ' αὐτῷ τῆς δυναστείας ἐκέκτητο. Τούτῳ τὸν μακάριον ἐκβίδωσι, ἀλῶναι πάντως τῇ ὑγγι τῶν τούτου λόγων οἰόμενος. Ἀλλ' ὅνος ᾄδων πρὸς λύραν ἤλίσκετο· καὶ τῇ ἀμάχῳ τοῦ ἀνδρὸς παρρησίᾳ τῶν λόγων καταπλαγείς, πρὸ συμπλοκῆς τὴν ἤταν ἡσπάζετο, καὶ τῷ κρατοῦντι διηγείλεν ὡς κρείττων ⁷⁶ παντὸς λόγου καὶ ἀπειλῶν ὁ ἀνὴρ, καὶ τοὺς ἤδη πεισθησομένους ⁷⁷ ἐπιμένοντας τῷ τόπῳ ἀνακόψει τῆς ἐγγιστῆσεως. C Ὡ γυνώμης ἀδάμαντος στερέωτέρας καὶ ἀνυπείχτου πᾶσι τοῖς κατὰ τῆς ἀληθείας μηχανήμασιν! ὦ φίλτρον περὶ τὸν Κτίστην ἀκόρεστον, ὑπὸ μηδενὸς τῶν τοῦ βίου πειρατηρίων διαλυόμενον! Ἀλλ' οὐδ' ὧς ἀπέληγε μάχης ὁ τυραννικῆς ὀμότητος ἐμπλεος· τοῖς τῶν Ἐλευθερίου δὲ ἀνακτόροις ἀσφαλεστάτῃ φρουρᾷ παραδίδωσι, φύλακας ἐπιστήσας, τοῦ μὴ τινα τῶν οἷς αἰδῶς τῆς φύσεως πρόσσεσι παραμυθίαν ἐμποιῆσαι τῷ διὰ Χριστὸν κακουμένῳ. Σῶμα μὲν οὖν λιμῷ πολυχρονίῳ τηκόμενον κατὰ μέρος πρὸς φθορὰν ἡπείγετο ⁷⁸, καὶ αὐτὴν τὴν ὀξείαν τελευτὴν ζημιούμενον· νόσοι δὲ τῆς ⁷⁹ τῶν ἱατρῶν ἐπικουρίας ἐλευθερίαν εὐράμεναι, ἀλγεινότερον ἐπεκώμαζον, κατὰ πολὺ τῆς ζωῆς ἰδιοποιῶσαι τὴν τελευτήν. Ἀλλ' ἡ διάνοια τοῦ πρώτου τῶν ὀρεκτῶν τοῖς παμ-

D ποθήτοις ἐντροφῶσα κάλλεισι τὰ τοῖς ἄλλοις μὴδ' ἀκοῇ φορητὰ βῶον ἔφερεν. Ἐχαιρον ἄγγελοι τὴν μακροῖς χρόνοις τῶν βροτῶν δραπετεύσαν καρτερίαν ὀφθαλμοῖς αὖθις ἐπανελθοῦσαν ἐπιδεῖν εὐτυχήσαντες· καὶ τῇ τοῦτου συνηδόμενοι κατ' ἐχθρῶν ἀριστεία, τὸ ἐπινίκιον ἐπανηγύριζον. Ἐφριετον δαίμονες, ὧν μὴδ' ἀκοῇ φέρειν ἠνείχοντο τὰ ἐνόματα, καὶ ὧν προσεπολέμουν τοῖς εἰκονίσμασι, τούτους αὖθις αὐτοῖς ἐπανατέλλοντας πράγμασι θεᾶσθαι κακοδαίμονήσαντες, καὶ βασκανία διαπρίεμενοι, τοὺς ἑαυτῶν ὑπηρέτας τῆς ἀσθενείας ⁸⁰ ἐκάκιζον. Χρι-

VARIAE LECTIONES.

⁷⁴ οἷος] fort. τῆς. ⁷⁵ ἐκαλλώπ. Par. ⁷⁶ κρείττω Par. ⁷⁷ πειθησομένους Par. ⁷⁸ ἐπείγετο Par. ⁷⁹ τῆς τοῖς Par. ⁸⁰ ἀσθενείας Par.

στὸς δὲ, τοῖς πάντα λόγον νικῶσι τὸν οἰκεῖον ἀριστέα καταλαμπρύνων χάρισμασι, τῷ νικητικῷ·κατηγλάττει στέφει.

denique muneribus omnem vim dicendi superantibus pugilem suum decoratum victoriae corona donavit.

Δυσὶ γοῦν ἔτεσι τῇ ἀτλητοτάτῃ προσκατερήσας εἰρκτῇ, τῇ Σαμοθράκῃ παραπέμπεται νήσῳ· ὃ καὶ νοερῷ προῖδῶν ὀφθαλμῷ, τῷ τὴν ὑπηρεσίαν πληροῦντι προήγγειλε· καὶ τρισὶν ἡμέραις πρὸς εἰκοσι τῇ νήσῳ προσβιούς, ὡς εὐώδης θυσία τῷ κοινῷ Δεσπότη προσφέρεται, καὶ ταῖς ἐκείνου χερσὶν τὸ ἱερὸν καὶ πάνταγον ἐπαφείς πνεῦμα, πρὸς τὴν πάλαι ποθυμένην ἐπαναφέρεται κληρουχίαν. Ἀλλ' οὐδὲ τὸ νικηφόρον τούτου σῶμα, καὶ τῇ ψυχῇ σύνδρομον ἐν πασὶ καλοῖς, τῶν κατὰ δύναμιν γερῶν ἀπελείπετο. Χερσὶ μὲν θεοφιλῶν ξυλὴν κατατίθεται λάρνακι, καὶ ταῖς προσηκούσαις, ὡς ὁ καιρὸς ἐδίδου, γεραι-
ρόμενον ὁμωδίαίς, ἐξαισίους δὲ χάρισι παρὰ Θεοῦ κλητίζόμενον. Δοιμοῦ γοῦν ἐπικειμένου τοῖς κατὰ τὴν νήσον κτήνεσι, καὶ αἰφνιδίως τῷ θανάτῳ παραπέμποντος, ἀκρὰ τῇ λάρνακι ὕδωρ ἀπομυρίσαντες (οὐ γὰρ προσψάυσαι τοῦ θεοῦ κατετόλμησαν σώματος), καὶ τοῖς νοσοῦσιν ἐπιβράναντες, ἐλευθερὰ τῆς ἐπικει-
μένης αὐτοῖς ἐναπέδειξαν λοίμης.

Οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ δίκην δίδωσιν μίαν ἀντὶ πολλῶν τῶν ἀδικημάτων ὃ τῆς Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἄγριος μονιὺς, ἐν ἱεροῖς τόποις, εἰς οὓς κακῶς ἐν-
ύβρισεν⁸⁰, ἀσχημόνως καταστρέψας τὸν βίον· καὶ τῆς παχείας ὁμίχλης ἀπὸ μέρους ἐκκαθαρείσης, ἀχλυῶ-
δης τις ἐλευθερίας ἐπανέτειλεν ἥλιος, λεπτοτάτοις ὑπολαμπόμενος νέφει. Τότε δὲ, τότε θαρβήσαντες οἱ τοῦ θαυμασίου φοιτηταί, λέμβῳ τῇ νήσῳ προσ-
ορμίζονται, καὶ τὸ ἀοίδιμον ἐκεῖνο καὶ λαμπροτάτας ἀποστίλθον τὰς χάριτας σῶμα σὺν τῇ λάρνακι κομι-
σάμενοι ἐπανάγουσιν εἰς τόπον τινὰ, σημείοις ἀπ-
έχοντα τῆς μονῆς δύο καὶ δέκα. Ὄνομα τῷ τόπῳ φα-
σιν Ἱέρεια....

Ἀλλ' ὃ δοξάζων τοὺς αὐτὸν δοξάζοντας Κύριος, τῆς μελλούσης δόξης τούτου φανερῶν τὴν κατάρτασιν, τοὺς ἀνὰ πᾶσαν ἐκείνην οἰκοῦντας τὴν γῆν τῶν τού-
του χαρίτων μετασχεῖν ἐνεποίησεν. Ἦγοντο γοῦν οἱ νότοις ἀνηκέστοις πεπεδημένοι, κύματα θαλάττης ἀπομιμούμενοι, τῶν τούτου καλῶν εὐμοιρῆσαι δια-
σπουδάζοντες· καὶ δαιμονῶντες μὲν βίᾳ τῷ κράτει τῆς ἐξουσίας ἐλκόμενοι (ὀλολυγμοῖς γὰρ καὶ φωναῖς ἐξαισίους τοῦτο διεστήμινον), τῇ θίξει⁸¹ μόνη τῆς
θήκης, ἥ καὶ⁸² ἐπιμυρίσματι, τῶν ἐντολῶντων ἀπο-
λυόμενοι τῷ σεσωκότι δι' αὐτοῦ Θεῷ τὴν προσήκου-
σαν ἀναφέροντες εὐχαριστίαν ἐπανήσαν. Οἱ δὲ κρυ-
φίως τῆς ἐκείνων λοίμης μετεληφόρες, τοῖς αὐτοῖς κατανάγκαις εἰς τοὺς μωμένους, τῶν ἐνοικούν-
των ἐπιταγῇ τοῦ ἀθλήτου δραπετευόντων, ἐλευθερού-
μενοι διεδείκνυντο. Παράλυτοι ταῖς κλίμαις μέλεις ἐπιφερόμενοι, τῷ τούτου σθένει τὰ μέλη σφιγγόμε-
νοι, τοῖς ὁμοῖς ταύτας ἀναφέροντες σὺν εὐφημίαις ἀπῆσαν. Τυφλοὶ, τῇ παντελεῖ τοῦ σώματος ἀπρα-

Duos igitur annos acerbissimo defunctus carcere, in Samothracem insulam deportatur: quod ipse mentis oculo prospiciens, ei, qui sibi ministrabat, prænuntiaverat. Cumque tres supra viginti illic dies egisset, tanquam suavis hostia communi Domino oblatus est: illiusque manibus sacrum ac sanctissimum spiritum suum tradens, ad hæreditatem olim desideratam contendit. Neque vero victoriae insignibus clarum ejus corpus, ac quod animo gerenda omni virtute socium comesque exstiterat, meritis muneribus caruit, quanta in ipsum conferre licuit. Nam piorum virorum manibus in lignea arca compositum, et convenientibus cantibus, ut tempus ferebat elatum, admirandis gratiis a Deo fuit illustratum. Cum enim lues in insula pecora desæviret, adeo ut mortua repente conciderent, aqua extremis illius arcae oris delibuta (neque enim corpus ausi erant contingere) pecora peste laborantia conspergebant, et periculo liberabant.

Haud multo post immitis ille Ecclesiae Christi aper, multorum reatum scelerum uno supplicio luit; inque sacris locis, in quæ nequiter debacchatus fuerat, turpiter vitam amisit. Quare, densa caligine paulisper disjecta, obscurus quidam libertatis sol, tenuissimis nubibus sublucens emersit. Tunc igitur sancti viri discipuli assumpta fiducia in insulam navigio advecti, præclarum illud et splendidissimis gratiis effulgens corpus cum arca sublatum, in locum quemdam Hieria dictum aspor-
tant, duodecim stadiorum intervallo a monasterio dissitum, inque templo sancti martyris Procopii deponunt.

Hic ille, qui eos, a quibus honoratur, honoribus afficit, ut futuræ gloriæ sancti sui statum declararet, incolas omnes illius regionis munera ipsius fecit esse participes. Confluebant enim, undarum instar, qui morbis gravissimis, nec ullam curationem admittentibus laborantes, illius impertiri bonis satagebant; ac quidem a dæmonibus vexati, in-
vitis, ac dolorem suum clamore nimio gemituque testantibus, cum adhibita vi huc pertraherentur, solo arcae contactu, sive etiam aqua arcae tactu delibuta ab spirituum nequam vexatione soluti, Deo, qui per illum sanos effecisset, quas par erat gratias agentes, domum revertebantur. Qui autem clam ea peste laborabant, eadem se necessitate pro-
dentibus dæmonibus, athleta:que jussu diffugientibus, ab iis liberi reddebantur. Paralytici, qui vix in lectulis suis gestari poterant, sancti virtute corroboratis membris, lectulos humeris reportantes, ad sua redibant. Cæci, qui omni corporis actione

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁰ ἐνύβρισεν Par. ⁸¹ θίξει Par. ⁸² εἰ καὶ Par.

PATROL. GR. CVIII.

desistunt aliorum manibus ducebantur, verosque duces lumina requirentes venerant, voti compotes facti sine labore ita redibant, ut alienæ manus opera nulla desideraretur. Claudii, membra corporis, quibus gradi insuetum est, humi sæde trahentes, aut alienas manus ad iter mutantes, caprearum in morem rectis tibiis saliendo discedebant. Qui aurum, aut linguæ munere fungi non poterant, miro novoque eventu aliorum fabulantium sermones audientes, pari cum eis voce gratias agebant. Feminae, quæ perpetuo fluxu sanguinis laborantes, insiti caloris discessu emortuo pene corpore fuerant, non Domini sinitæ, sed servi arcæ contactu mirabiliter exsiccato fluxu, grati probique animi monumento gratiarum actionis fontes promebant. Chirographum flagitiosis actionibus plenum, cum ob signatum arcæ admotum esset, sic omnes mundum aspexerunt, ac si nihil unquam in eo fuisset scriptum; cunctique apostolicam potestatem ex hujus arca manantem suspexerunt. Verum, quis ea, quæ tunc ab ipso gesta sunt, singulatim valeat enarrare, cum ne genera quidem numerari facile queant? quisve etiam, quamvis illi linguæ sint decem oraque decem, scriptis consignare?

Integrum igitur annum in templo illustris Christi martyris Procopii commorati, ne supplices divino viri munere prohiberent, vix tandem aliquando iter ad ejus monasterium recta contenderunt, cum ordine quadruplici circa feretrum ipsius constitissent. Medio enim inter Patres loco constituti viri nobiles in humeros sublatum, velut arcam quamdam gestabant; in qua non urna erat ingrati populi cibum conservans, non lapideæ tabulæ, non virga Aaron . . . qui virtutem omni reprehensione superiorem ostenderat, innataque tranquillitate invidiæ aculeos obtulerat; qui charitatis insignibus eximie claruerat; qui fide, cui nihil ambiguum est, in primis præstiterat, inque ea adversariorum munitiones everterat; qui spe Christi firmissima velut thorace munitus atque protectus, hostium tela prorsus inania stultaque ostenderat; qui donorum Spiritus fluvius erat; qui pectus omne quibus affuebat gratiis, exbilararet; in Ecclesiæ firmamento sol occidens nesciens, semperque lucidus esset: qui hæreticorum oculos doctrinæ splendore perstrinxerat, piorumque animos ad fidem inculpata direxerat.

O ægrotantium medico! o peccatorum propitiatio, largire mihi celerem mearum ægritudinum curationem: ut recuperata sanitate, rursus ad te supplex accedam, gratique animi testimonium afferam. Libera me a periculis, quæ quotidie imminent, ut cum pulcherrimis factis pro virili mea incubuero, illorum te auctorem perspicue agnoscam.

Εἴτε ἡ παύμενοι ἡ, ὅφ' ἐτέρων χειραγωγούμενοι, τὸν θνητὸν χειραγωγὸν ἐπιζητοῦντες ὀφθαλμὸν ἐπὶ ἡρώχοντο, καὶ τὸ ποθοῦμενον ἀμόχθως εὐρέσκοντες ἐπὶ ἡρώχοντο, τοῦ χειραγωγῆσθαι μετὰ τῆς νόσου δραπετεύσαντες. Χωλοὶ τὰ μέλη τοῦ σώματος, ἃ τῇ γῇ προσβαίνειν οὐκ ἐβόθεν ἐπ' ἰδάφους καθυβρίζοντες, οἱ τὰς ἐτέρων χεῖρας δανειζόμενοι πρὸς τὴν ἔλευσιν, δορκάδος θύκην ἀλλόμενοι ποσὶν ἀρτίοις ἐποιοῦντο τὴν ἀναχώρησιν. Ἀποῆς δὲ καὶ τοῦ λέγειν ἑτεροὶ καταδικασθέντες τὴν στέρησιν, τῆς ἐτέρων ὁμιλίας παραδόξως ἐπακούοντες, ὁμόφωνον τὴν εὐχριστίαν ἐνίργουν. Αἰμυρόβροῦντα γύναια τῇ διηνεκῇ χύσει τοῦ αἵματος, τοῦ ἐμφύτου θερμοῦ τῇ ἀποχωρήσει πρὸς νέκρωσιν ἀπαγόμενα, οὐ κρασπίδου Δεσποτικῆς, δουλικῆς δὲ θύκης ἐφαπτόμενα, παραδόξως ἀναξηρανθείσης τῆς ῥύσεως, πηχῆς εὐχαριστίας εὐγνωμόνως ἀνέβλυζον. Χειρόγραφον μετὲν μοχθηρῶν πράξεων ἐσφραγισμένον τῇ θύκῃ προσανατεθὲν, ὡς μηθεπώποτε γραφὴν τοῖς πᾶσιν ἐγνωρίζετο, καὶ τὴν ἀποστολικὴν ἐξουσίαν ἐθαύμαζον τῆς τρώτου θύκης ἀναβλύσουσαν. Ἀλλὰ τίς ἂν λόγος τῶν τότε πραχθέντων τούτῳ τὸ πληθὺς κατὰ μέρος ἐξεκτεῖν δύνησεται, ὅπουγε καὶ κατ' εἶδος οὐκ εὐχερέως ποῖος δὲ γραφῇ παραδοῦναι, καὶ εἰ δέκα στομάτων καὶ γλωσσῶν εὐμοιρήσειεν;

Ὅλον γοῦν ἐνιαυτὸν τῷ ναυῷ τοῦ καλλινίκου Προκοπίου προσκατερήσαντες, τοῦ μὴ τὴν θεόδοτον χάριν τοῦ μάκαρος ἀναρτεῖλαι τῶν δεομένων, ὅφ' καὶ μόλις τὴν εὐθὺ τῆς ἐκείνου μονῆς τρίτον ἤσαν, τετραμερῶς σφᾶς αὐτοὺς περὶ τὴν θύκην ἐκτάξαντες. Μέσον γὰρ τῶν Πατέρων οἱ πρόκριτοι ὤμοισιν ἄραντες, οἳά τινα κιβωτὸν ἐκόμιζον, οὐ στάμνον ἔχουσαν ἐνδον ἀγνισμῶν τροφῆς φυλακτήριον, καὶ πλάκας λιθίνας, καὶ τὴν ῥάβδον . . . μων. Τοῦ σώματος ὁ μόνος δειξάς ἀρετὴν ἀνωτέραν μύμου παντός, ἀμβλύνας τε φθόνου κέντρα τῇ φυσικῇ γαληνότητι ὁ θεσμοῖς ἀγάπης ἐξόχως λαμβόμενος ὁ πιστεῖ μὴδὲν ἀμφήριστον κεκτημένη μόνος φραξάμενος, καὶ τὰ τῶν ἐναντίων καταβαλὼν οὐρώματα ὁ ἐλπίδι Χριστοῦ τῇ ἀβραγεστάτῃ διὰ βίον θωρακισάμενος, καὶ τὰ τῶν πολεμίων δι' αὐτῆς βέλη κωφὰ πᾶσιν ἐναποδείξας καὶ μάταια ὁ παταμὸς τῶν χαρισμάτων τοῦ Πνεύματος ὁ πᾶσαν καρδίαν ἱλαρῶν ταῖς χάρισι ὁ τοῦ τῆς Ἐκκλησίας στερεώματος ἄδυτος ἥλιος ὁ κόρας μὲν αἰρεσιωτῶν ἀμβλύνας τῇ τῶν δογμάτων λαμπρότητι, ψυχὰς δὲ θεοφιλῶν χειραγωγήσας πρὸς πίστιν ἀρῶμενον.

Τὸ τῶν ἀσθενῶν λατῆριον, τῶν παιόντων τὸ ἰασηρίον, δίδου μοι τῶν ἐπιχειμῶνων νοσημάτων ἔλευθερίαν τάχιστα, ἵνα βαίτας φανῶ πάλιν ἱκέτης εὐχάριστος. Δίδου μοι τῶν ὁσημέραι προσγινόμενων περιστάσεων ἀπολύτρωσιν, ἵνα ταῖς καλλίσταις τῶν πράξεων ἐκδαπανήσας τὸ δύνασθαι, Δημιουργὸν ἐπιγράφω τῶν κατορθωμάτων σαφέστατα, ἀμαρτιῶν

VARIAE LECTIONES

²³ malim ἀπορτίξ mg. Par. male. ²⁴ παύμενοι Par. ²⁵ ὅφ' ὅθεν Par., sed aliud vitium latet. ²⁶ Deest animum solum: nec minus in Lipomano, etsi illius interpretis velut nulla esset lacuna cuncta connectit. mg. Par.

ἀγνοίας καὶ νεότητος· παρὰ Θεοῦ τῶν ἡμῶν ἀποκοτιάς αἰτησάμενος, ὡς πρὶν ἐκείνου τοῦ τῇ σῇ θήκῃ τὴν χάριτίν· ἀναθεμένου, λαμπρὸν πρῶτάτην τοῦ φοβεροῦ βήματος· ἐναπόθειξεν· τοῦ καθ' ἡμῶν κακίστου φοβέου τοῦ κέντρα παραδόξως ἀμβλύνας, ἀνωτέρους τῆς τῶν βασκανῶν διατήρησον λοίμης· ἐν' ἀπρόσκοπον διὰ σοῦ τῆς σωτηρίας διανύοντες τρίθον, τὸ ἐπινίκιον· σῆς σῆς σεπτής ἀριστείας σὺν εὐθυμίᾳ πάν-ηγουρίζωμεν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος ἐς αἰεὶ.⁸⁷

A Ignorantiā ac iuventutis delicta mea divina aboleri clementia exorans, uti quondam illius, qui tuo chartam imposuit loculo, præclarum te mihi patrum ante iudicis tremendum tribunal ostendito. Pessimæ contra nos incitæ invidiæ tela mira dexteritate detundens, ab invidorum peste tutos integrosque conserva : ut sine offensione præsidio tuo salutis semitam conficientes, venerandi tui certaminis tropæa latis animis celebremus; in Christo Jesu Domino nostro : cui gloria et imperium in sæcula sæculorum.

ΤΟ ΑΥΤΟ ΜΗΝΙ ⁸⁸ 18, ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ
ΤΟΥ ΟΜΟΛΟΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΣΙΓΓΡΙΑΝΗΣ.

MENSIS MARTIS DIE 12, SANCTI PATRIS NOSTRI THEOPHANIS
CONFESSORIS SINGRIANÆ MONACHI.

Εἰς τὸ « Κύριε, ἐκέκραξα, ὡς σιχηρόν. Ἦχος Β
πλάγ. δ'.

Ad vesp̄as versicul̄s. Tonus obliquus 4.

ᾠ τοῦ παραδόξου θαύματος!

O novum miraculum!

Πάτερ θεόφρων Θεόφανες, θεοφανείας Χριστοῦ κε-
κλήμενος ἐπώνυμος, ζωηφόροις ἔχνεσι τῶς αὐτοῦ
ἠκολούθησας, καὶ τὰ τερπνὰ τοῦ βίου κατέλειπας,
ἐγατενίζων τῷ ποθομένῳ σοι κάλλει, πανάριστο· καὶ
ταῖς θεαῖς νεύσεις ταῖς πρὸς αὐτὸν ἀριστα θεοῦμε-
νος καὶ τελεώτατα.

Divino sensu prædite Pater Theophanes, a Chri-
sti nomen sortitus apparitione, ejus vivifica pres-
sisti vestigia, ac sæculi reliquisti oblectamenta, in
desideratam tibi pulchritudinem animo intendens,
o vir optime, divinaque in eam propensione deita-
tem præciare ac perfectissime induens.

Ὁμοιον.

Similis.

Πάτερ θεόφρων Θεόφανες, ὑπερορίας πικρὰς ἀσθε-
νῶς διακείμενος καρτερῶς ὑπήνεγκας, ἀφειδήσας
τοῦ σώματος ὑπὲρ σεπτῶν εἰκόνων, πανεύφημο·
θυμῷ λόντων ἐξοριζόμενος ὡς κατορχούμενος τὰς
βουλὰς ἐμώρνας, καὶ λογισμοὺς ὄντως ματαιώσαν-
τας καὶ νοῦν ἀλάστορα.

Divino sensu prædite Pater Theophanes, molesta
exsilia cum imbecillo esses corpore fortiter susti-
nuisti, oblitus corpori parcere ob venerandas ima-
gines, vir clarissime; exsilio relegatus, velut qui
leoninæ feritatis viro insultares, consilia fatua
ostendisti, vereque stultas cogitationes ac mentem
nequissimam.

Ὁμοιον.

Similis.

Ὅντως ἀμοιβῇ τῶν πόνων σου τῶν ἀγαθῶν ὁ δο-
τὴρ θαυμάσιος σοι δίδωρηται, ἀπελαύνειν δαίμονας,
θεραπεύειν νοσήματα παρεσχηκῶς, τρισμάκαρ, τὴν
δύναμιν· κατηξιώθης καὶ τῆς ἀφράστου χάριτος ἐνθα
χορεύουσι τῶν ἀγγέλων τάγματα, διὰ παντὸς πρό-
σωπον θεώμενος τοῦ πάντοκράτορος.

Vere laborum quos posuisti præmia honorum
tibi dator uberrime donavit, vim præbens fugandi
dæmones, mortuosque curandi, o ter beate. Accessit
ei gaudium nullis verbis explicabile, ubi angelorum
agmina choros ducunt, ipseque semper omnipoten-
tis vultum contemplaris.

Κανὼν τοῦ ἀγίου, οὗ ἡ ἀκροστιχίς· « Θεοφάνης
μέλει τὸ τὸν Θεοφάνην. »

Canon in S. laudem, cujus acrostichis : Theophanes
Theophanem modulis canit.

ᾠδ. α', ᾠχ. δ'. Θαλάσσης τὸ Ἐρυθραῖον πέλα-
γος.

Ode 1, tonus 4. Maris rubrum pelagus.

Θεοῦ τοῦ σαρκὶ φανέντος ἔχνεσιν ἠκολούθησας,
ἐν εὐσεβείᾳ, Πάτερ, περισθεῖς, ὡς ἐντεῦθεν τὴν
κλήσιν πλουτεῖν τὴν ἀληθινῶς φερώνυμον, ὡς τῇ προ-
νοίᾳ προτετύπωτο.

Dei qui in carne apparuit vestigia secutus es,
Pater pietatis luce illustris; ut inde congruam vere
nominis appellationem feliciter consecutus sis, pro
eo ac providentia prælinitum erat.

Ἐθέληθης ποθεινοτάτῃ ἔρωτι τῷ τοῦ Δεσπότητος
σου καταφρονῆσαι πᾶθου κοσμικοῦ· συγκραθεῖς δὲ τῇ

Dulcissimo Domini tui amore delinitus es, ut
sæculi amorem conteranerēs; porro autem gratia

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁷ ἐς αἰεὶ καὶ Par. ⁸⁸ for. τῷ Μαρτίῳ μηνί.

imbutus, mundi dulcia nihilifecisti, perquam beatissime.

Ferali modo irruens Leo tyrannus electos persecutus est, non ferens videre Christi imaginem venerationem habere: cum quibus te quoque, o Theophanes, damnavit exsilio.

Ode 3, tractus. *Non in sapientia.*

Divina plenus luce, Theophanes, apparuisti, charitatis vi desiderato cohærens, o beate: eam ob rem gloriosam tuam memoriam veneramur.

Impia Leonis dogmata tibi interdicens pie admodum confirmasti Ecclesiæ leges: quamobrem te Christus clarum miraculis effecit.

Roboratus, vir sancte, animus spei, atque fidei firmitate, carnis imbecillitatem roborat; utique conservum corpus Deo concilians.

Sessio, tonus 3. *Divina fide.*

Divina prælitus æmulatione, impium dogma detestatus es, multisque ac variis periculis es defunctus, injuste deportatus exsilio, pieque, o beatissime, consummatus. Pater Theophanes, Christo Deo supplica, ut magna nos misericordia donet.

Ode 4. *Sublimem elatum videns te Ecclesia.*

Cælorum tibi regnum, vir sancte, paratum est tanquam athletæ: terreno enim tabernaculo gaudens translatus es clamans Domino: Gloria potentiae tuæ, Domine.

Triumphator Theophanes effectus es. Venerandam quippe Christi effigiem non abnuisti colere, Deo afflate, vir beate: idcirco etiam clamabas: Gloria potentiae tuæ, Domine.

Exsilio eiectus vir sanctus impii tyranni decreto, imbecillæ carnis nullam prorsus rationem habuit, clamans Auctori: Gloria potentiae tuæ, Domine.

Magnificis effulsisti miraculis, vir Deo plene: Deus namque vicem reddidit austeritatis; quamobrem etiam velut e fonte sanationum remedia egentibus fundis, vir sacratissime.

Ode 5. *Tu, Domine, meum lumen.*

Piissima doctrina orthodoxæ fidei doctrinam prædicavit sanctus Theophanes, Spiritus luce illustratus.

Ubere divitias divino sensu egenis distribuit, Domini præcepto obsecutus, vir clarissime.

Qui ad Auctoris imaginem animo conditus esses, intemeratam Domini venerabaris imaginem, desiderio exosculans.

Ode 6. *Sacrificabo tibi cum voce laudis, Domine.*

Dirige ad virtutem vitam meam, vir sancte, religiosæ institutionis semitam tuis, Pater, precibus complanans; quam roga, vir beate, ut recto tramite concite ac contente percurram.

Sobrie castèque vitam peregrasti, vir sancte: quippe cum prudentia, fortitudine, ac iustitia præditus fuisti, virtutumque choro ornatus eluxisti.

Α χάριτι βιοτικήν τερπνότητα οὐδὲν ἡγήσω, παρμακάριστε.

Ὁρμήσας θηριωδῶς ἐδίωξε Λέων ὁ τύραννος τοὺς ἐκλεκτοὺς, μὴ φέρων ὁρᾶν τιμωμένην εἰκόνα Χριστοῦ. Μεθ' ὧν καὶ σὺ, Θεόφανες, ὑπερορίᾳ κατέδικασεν.

Ῥδ. γ'. Ὁ εἰρμός. Οὐκ ἐν σοφίᾳ.

Φωτὸς τοῦ θεοῦ πεπλησμένος ὠράθης, Θεόφανες, δι' ἀγάπης συγχραθεὶς τῷ ποθομένῳ, μακάριε· διὸ σοὺ τὴν ἐνδοξὸν μνήμην γεραίρομεν.

Ἀπαγορεύσας τὰ δυσσεβῆ τοῦ Λέοντος δόγματα, τοὺς θεσμοὺς πανευσεβῶς τῆς Ἐκκλησίας ἐκράτυνας· διὸ σὲ θαύμασι Χριστὸς ἐδόξασε.

Νευρωμένη τῆς ἐλπίδος καὶ πίστεως, δαίς, τῆς σαρκὸς τὸ ἀσθενὲς ψυχὴ στερόντηι ῥώννυσσι, Θεῷ οἰκειώσασα σῶμα ὁμόδουλον.

Κάθισμα. ἤχ. γ'. Θεὸς πίστεως.

Ζῆλον ἐνθεον προσκεκτημένος, δόγμα ἄθεον ἀπεδελύξω, καὶ κινδύνους πολυτρόποις ὠμίλησας, ὑπερορίαις ἀδίκως στελλόμενος καὶ εὐσεβῶς, παρμακάριε, τελειούμενος. Πάτερ Θεόφανες, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἱκέτευς δωρῆσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Ῥδ. δ'. Ἐπαρθέντα σε ἰδοῦσα ἡ Ἐκκλησία.

Ἡ οὐράνιος ἡτοίμασται βασιλεία ὡς ἀθλητῇ σοι, ἐνδοξε· τῆς γὰρ ἐπιγείου χαίρων μετετέθης σκηνῆς, βαῶν τῷ Δεσπότη· Δόξα τῇ δυνάμει σου, Κύριε.

Στεφανηφόρος, Θεόφανες, ἀνεδέχθης. Τὸ γὰρ σεπτὸν εἰκόνισμα Χριστοῦ, θεοφόρε μάκαρ, οὐκ ἠρνήσω τιμῇ· διὸ καὶ ἔκραζεις· Δόξα τῇ δυνάμει σου, Κύριε.

Μεθιστάμενος προστάγματι τοῦ τυράννου τοῦ δυσσεβοῦς ὁ δαίς, σαρκὸς ἀσθενείας ὅλως οὐκ ἐφρόντισε, κραυγάζων τῷ Κτίσαντι· Δόξα τῇ δυνάμει σου, Κύριε.

Ἐμαγάλυνθης τοῖς θαύμασι, θεοφόρε· ὁ γὰρ Θεὸς ἡμεῖς σὲ τῆς καρτερίας· ὅθεν καὶ ἰάματα πηγάζεις τοῖς χρήζουσιν ὥσπερ ἐκ πηγῆς, ἱερῶτατε.

Ῥδ. ε'. Σὺ, Κύριέ μου, φῶς·

Ἀδὺν πανευσεβεῖ ὀρθοδόξως ἐκήρυξεν ὁ δαίς Θεοφάνης τὸ τῆς πίστεως δόγμα, τῷ Πνεύματι λαμπόμενος.

Πλοῦτον παντοδαπῇ θεοφρόνως διένειμας προστάγματι τοῦ Δεσπότη τοῖς πενίᾳ συζῶσιν ἐπόμενος, πανεύφημε.

Ἐχων τὴν ψυχὴν κατ' εἰκόνα τοῦ Κτίσαντος, τὴν ἀχραντὸν τοῦ Δεσπότη προσεκύνας εἰκόνα, τῷ πόθῳ ἀσπαζόμενος.

Ῥδ. ς'. Θύσω σοι μετὰ φωνῆς αἰνέσεως, Κύριε.

Ἰθύνον πρὸς ἀρετὴν τὸν βίον μου, δαίς· τὴν τῆς ἀσκήσεως τρέβον ταῖς εὐχαῖς σου, Πάτερ, ἐξομαλίσας, ἦν συντόνως εὐθυπορεῖν με, μάκαρ, ἀξιῶσον.

Σωφρόνως σου τὴν ζωὴν διήνυσας, δαίς· μετὰ φρονήσεως γὰρ ἔτρεψες, σὺν ἀνδρείᾳ γὰρ τὴν δικαιοσύνην, καὶ τῷ κύκλῳ τῶν ἀρετῶν ἐφάνης κοσμούμενος.

Εὐκλείας μαρτυρικῆς ἐπέθης, Θεόφανες, τῆς Θεο-
μήτορος κόρης καὶ μαρτύρων, Πάτερ, τοὺς χαρά-
κτῆρας ὡς τιμήσας, καὶ τοῖς διώκταις ἀντιτατόμε-
νος.

Κοντάκιον. Ἦχος β'. Τὰ ἄνω ζητῶν.

Ἐξ ὕψους λαβὼν τὴν θείαν ἀποκάλυψιν ἐξηλθες
σπουδῇ ἐκ μέσων τῶν βορῶδων, καὶ μονάσας, ὅσας,
εἰληφας ἐνεργείας καὶ προφητείας ἀξίωμα, συμβίου
καὶ πλοῦτου στερούμενος.

Ὁ οἶκος.

Ἐπὶ τῆς γῆς μηδὲν προθυμήσας, ἡκολούθησας
χαίρων τῷ καλοῦντί σε Χριστῷ, καὶ τὸν ζυγὸν αὐτοῦ
ἐλαβες ἐπὶ τῶν ὤμων τῶν σῶν προθύμως, καὶ ἀνά-
παυσιν εὖρες τῇ ψυχῇ σου. Ἦνπερ καὶ τοῖς πτωχοῖς
καὶ ῥαθυμοῖς κατὰπεμψον, τῷ λέγοντι, καὶ μηδ' ὧς
ἐκποιοῦντι, ἀλλ' ἔτι σχολάζοντι ἐν τοῖς τοῦ βίου
πράγμασι, καὶ θαυμάζοντι πῶς πάντα ἐφυγες, συμ-
βίου καὶ πλοῦτου στερούμενος.

Μνήμη τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Θεοφάνους τοῦ
ὁμολογητοῦ, τοῦ τῆς Σιγγριανῆς, τοῦ ἐν τῷ
μεγάλῳ Ἀγρῷ κειμένου.

Οὗτος πατὴρ μὲν ἔφυ Ἰσαάκ, μητὴρ δὲ Θεοδότης.
Τοῦ δὲ πατρὸς τελευτήσαντος ἐν τῇ ὥπ' αὐτοῦ διεπο-
μένη τῶν Αἰγαιοπελαγητῶν ἀρχῇ, ἦν παρὰ τῇ μη-
τρὶ ἀναγόμενος καὶ τρεφόμενος. Γενομένου δὲ αὐτοῦ
ιβ' ἔτους, ἀρμόζεται γυναικί, καὶ ταύτῃ συνδιάγων
ἦν χρόνους ἧ'. Πλοῦτος δὲ ἦν ἀμφοτέροις πλούς. Συμ-
βούλῳ δὲ τινι χρησάμενος ἰδίῳ οἰκέτῃ, πόθον ἔσχε
πολλὸν τὸν τῶν μοναστῶν ὑπελθεῖν βίον. Τῆς δὲ μη-
τρὸς τὸν βίον ἀπολιπούσης καὶ πλοῦτον ἀπειρον αὐ-
τῷ καταλειπομένης, ὁ κηδεστής αὐτοῦ πληρῶσαι τὰ
τῷ γάμῳ νενομισμένα τοῦτον ἐξεβιάζετο. Καὶ δὴ τῆς
κυρίας ἡμέρας καταλαβούσης, καὶ παστὰς ἐπήγνυτο,
καὶ ὑμέναιος ᾄδετο, καὶ τὰ λοιπὰ ἐτελεῖτο. Ἐπεὶ δὲ
ὁ καιρὸς αὐτὸν τὸν μακάριον καὶ τὴν σύνεονον κα-
ταμόνας γενέσθαι ἐκάλει, τὰ τῶν λογισμῶν αὐτοῦ
κρύφια ἐφάνερον τῇ νεάνιδι, ἥτις καὶ συγκατέθετο·
καὶ εἴ τι δ' ἂν καὶ βούληται αὐτὸς πράττειν, καὶ αὐτὴ
τοῦτο μετὰ προθυμίας διεσθεσίουτο ποιεῖν. Ὅπερ
ἀκούσας, ἠὲ χαρίστησε τῷ Θεῷ. Ἐκτοτε οὖν ἐποιοῦν
ἀμφοτέροις τὰς ἡμερινὰς καὶ νυκτερινὰς εὐχάς. Ταῦτα
μαθὼν Δείων ὁ δυσσεβὴς βασιλεὺς καὶ ὁ τοῦτου κη-
δεστής, διεκώλυε τοὺς νέους τοῦ σκοποῦ. Ἐξ-
απέστειλε δὲ αὐτὸν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸ τῆς Κυζίκου
κάστρον συγγεῖνόντα· ἥδη γὰρ τότε ἐκτίζετο·
καὶ ἀπελθὼν ὁ τίμιος παῖς ἐξ ἰδίων ἀναλωμάτων τὴν
τοῦ κρατοῦντος δουλείαν πεποίηκε. Τῷ δὲ εἰκοστῷ
πρώτῳ χρόνῳ τῆς αὐτοῦ ἡλικίας, ὁ τε θρησκώνομος²²
βασιλεὺς καὶ ὁ πενθερὸς αὐτοῦ καταστρέφουσι τὸν
βίον· καὶ λοιπὸν ἐν ἐλευθερίᾳ οὐ μόνον ὁ νέος, ἀλλὰ
καὶ ἡ οἰκουμένη γίνεται, Εἰρήνης τὰ σκήπτρα δια-
δεξαμένης. Ἐπεὶ δὲ κατὰ νοῦν πάντα αὐτῷ γέγονε,
τοῖς ἐνδεέσι καὶ πτωχοῖς τὴν οὐσίαν αὐτοῦ διεσκόρ-
πισε, καὶ τοὺς οἰκέλους ἐλευθερίᾳ τετίμηκε· τῇ δὲ
τιμῇ αὐτοῦ συζύγῳ χρήματα πολλὰ παρασχόμενος,
ἐν τῇ τοῦ Πρίγκιπος μονῇ ἀπέκειρεν, Εἰρήνην αὐτὴν
ἀνὰ Μεγαλοῦς ὀνομάσας. Αὐτὸς δὲ τῷ Κυρίῳ ἐαυτὸν

A Martyris claritatem, Theophanes, adeptus es, ve-
lut qui Dei parentis puellæ, martyrumque imagines,
o Pater, veneratus sis, ac persecutoribus resi-
stentes.

Contacium. Tonus 2. Superna quærens.

Divina e celso revelatione accepta, e mediis tur-
bis festinus excessisti, monachique amplexus in-
stitutum, vir sancte, operationis ac prophetiæ
munus accepisti, uxore carens atque divitiis.

Domus.

Cum in terra nihil cuperes, vocantem Christum
gaudens secutus es, ejusque jugum in humeros tuos
alacri animo sustulisti, ac requiem animæ tuæ in-
venisti. Hanc mihi quoque pauperi segnique mitte,
qui dicam, nec prorsus efficiam, sed vacem adhuc
B sæculi curis; mirerque, ut cuncta effugeris, con-
juge carens atque divitiis.

Memoria sancti Patris nostri Theophanis confessoris
Singrianæ monachi, qui in magno Agro quiescit.

Hic Isaacio patre natus est, matre autem Theo-
dota, patre mortuo, dum Ægeopelagitarum præ-
fecturam gerit, sub matris cura instituitur ac edu-
catur. Annorum factus duodecim, feminæ despon-
sæ junctus, cum ea annis octo vitam socialem agit.
Erant ambo opibus locupletissimi. Porro famuli
cujusdam domestici consiliis inductus, ingenti
desiderio tenebatur amplectendi status monastici.
Matre vivis exempta, immensisque filio relictis di-
vitiis, cogebat socer ut nuptiarum legitima imple-
ret, uxoremque filiam duceret. Ac vero cum con-
stitutus dies advenisset, ponitur thalamus, hymenæus
occiditur, reliquæ nuptiarum solemnities peragun-
tur. Urgebat tempus, jamque vir beatus cum con-
juge thalami secreta erat petiturus. Tum illo animi
arcanum detegente, puella lubens assentitur, cer-
toque affirmat, si quid ille velit, se quoque prompte
facturam. His juvenis auditis, Deo gratias agit:
exindeque ambo diu noctuque precibus assidui
erant. Re cognita, Leo impius imperator, ac viri
socer, a proposito adolescentes prohibuerunt. Misit
namque imperator Cyzicum, eam in urbem suam
operam collaturum: jam enim tum exstruebatur.
D Abiens vero præclarus juvenis, suis ipse sumpti-
bus, quod imperatoris jussu urbi præstandum erat,
effecit. Ætatis porro illius anno vicesimo primo,
cum Leo imperator, tum viri socer vitam commu-
tant, deincepsque nedum juvenis, sed et orbis ipse
liber agit, Irene Augusta sceptrum postmodum
moderante. Cum itaque ex voto cuncta suc-
cessissent, egenis ac pauperibus substantiam
distribuit, servosque libertatē donavit. Nobilissimæ
autem conjugis elargitus multas pecunias, in Prin-
cipis ita dicto monasterio detondit, Megalus nomine
in Irenem illi commutato. Is vero se Domino mu-
nus consecrat in monasterio, quod in Singrianorum

monte situm Polychronii nuncupationem habet. Factus monachus, præesse nullo modo sustinuit, sed in cellula sedens, manuum labore victum parabat, scribendis codicibus sese impendens annos sex continuos in insula dicta Calouymus, in eo monasterio quod exstruxerat : iterumque revertitur ad Singrianæ montem. Ætatis autem anno quinquagesimo ægritudini corpusculum traditur, nempe vesica petrescente, ac renum molesto illi dolore. Ex illo deinceps morbo afflicta valetudine, totam vitam lecto decumbens egit, nec sibi motum impetrare valens. Postea Leo Armenius Imperii sceptrā cōcessit : verum quid illi acciderit, nemo nescit. Nactenus vero homo dēmens scelestusque ad Dei virum mittit, jubetque veniat, ac sibi comprecetur, quod adversus hostes expeditiōnem suscepiurus sit. Ille quod ægro corpore sese movere non posset, e plaustrō in scaphā trānsfertur inque urbem regiam vehitur : nec tamē tyranno in conspectum ventrē concessum ; sed ministro ad eum misso, Si, inquit, hortanti mihi annueris, cum tibi, tum monasterio tuo bene faciam ; sin autem, reprobro publico e furca laqueo suspendam, ac reliquis in terrorem exponam. Tum confessor, Noli, inquit, tuorum munerum thesauros effundere : patibuli vero lignum, sive etiam ignem expedi hodie : id enim quæ dilectione in Christum seras, desiderio cupio. His auditis, impudens tyrannus Joanni ariolo tradidit, homini eruditi nomen ambient, quique Iconomachorum odio in fideles pleus esset, fore ratus ut is ubi-quitate in adversum viri constantiam flecteret. Assumptus ille in Hormidas Sergii ac Bacehi monasterio quod palatio adjacet, ac disputatione cum ariolo congressus, eoque victo, ac eximie sapientiæ vi perculso, præclareque constantia prodita, vir sanctus confusum eum ad insanum tyrannum ablegat ; miserque rustici magis, quam oratoris sibi nomen asclvit. Ascendens itaque ad imperatorem, Facilius, inquit, ferrum cera emollias, quam viri animum in id, quod tibi collibitum est, transferas. His auditis, tyrannus ad Eleutherii cum palatia traducit, inque tehebricosa quadam ædicula concludit, datis etiam custodibus, ut ne quis etiam affecto corpori ministerium impenderet. In hunc modum exacto biennio, afflictus, ac angustia confectus, vel sic tyranno pudorem incussit. Cumque quotidie vis adhiberetur, ut illius consiliis firmitate remitteret, exsilio relegatur in Samothracen insulam. Eam in exsilium abductionem brevi secuta educio e corpore. Post enim dies tres supra viginti, consummato ea in insula vitæ curriculo, illic requiescit, sancte ac pacate ad Dominum commigrans. Quid autem refert dicere quanta locum benedictione impleverit, ac quanta prædium sanationum munera per illum consecutum sit ?

Α προσφέρων ιερουργεῖ ἐν τῇ ἐν τῷ τῶν Σιγγριανιστῶν ὁρει κειμένη μονῇ, Πολυχρονία λεγόμενη. Μοναχοῦ δὲ αὐτοῦ γενομένου, οὐδ' ὅπως τὸ ἀρχειν κατεδέξατο· ἀλλ' ἐν τῇ κέλλῃ καθεζόμενος, ἐξ οικείων χειρῶν τῆς τροφῆς ἐπορίζετο, καλλιγραφῶν ἑξαετὴ χρόνον διηνεκῶς ἐν τῇ καλουμένῃ νήσῳ τῆς Καλωνύμου, ἐν ᾗ συνεστήσατο αὐτὸς μονή· καὶ πάλιν ἐρχεται ἐν τῷ τῆς Σιγγριανῆς ὁρει. Τῷ δὲ παντηχοστῷ τῆς ζωῆς αὐτοῦ χρόνῳ, ἀσθενεῖα τιμὴ πάραδίδεται, ἥ τις ἦν λιθίασις κύστεως καὶ νεφριτικῆς ἀκλουθίας σύμπτωμα. Ἐκ τούτου λοιπὸν τοῦ χαλεποῦ νοσήματος ἐμεινε διὰ παντὸς τοῦ βίου κλινῆρης καὶ ἀκίνητος. Μετὰ ταῦτα ἐδέξατο τὰ σκήπτρα τῆς βασιλείας Διὸν ὁ Ἀρμένιος. Ἄλλ' ὅσα τούτῳ συμβέβηκεν, οὐδεὶς ἀγνοεῖ. Τίως δὲ ὁ ἀνόητος καὶ ἀνόσιος πέμπει πρὸς τὸν τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπον, Ἐλθέ, λέγων, εἴσαι ὑπὲρ ἡμῶν, ὅτι κατὰ βαρβάρων ἀπέρχομαι. Αὐτὸς δὲ διὰ τὸ ἀκίνητος εἶναι, ἐκ τῆς ἀμάξης μετέτεθη εἰς πλοῖον, καὶ ἤχθη πρὸς τὴν βασιλεύουσάν· καὶ τῆς μὲν δυσειδοῦς βίβως τοῦ τυράννου οὐκ ἔφυγε· πλὴν μηνύσαι ἐχρήσατο πρὸς αὐτόν, Ἐὶ κερτανεύσεις, λέγων, τῇ ἀπαρχῇ μοι, καὶ σοὶ καὶ τῇ μονῇ σου ἀγαθὰ παρέξω· εἰ δὲ μὴ γέ, ξύλω ἀγχόνης ὅς σε παραδειγματοῖω, καὶ τῶν λοιπῶν εἰς φρόν σου προθήσω· ὁ δὲ ὁμολογητής, Τῶν δωρεῶν σου, ἔφη, μὴ κενώσης σοῦς θησαυροῦς· τὸ δὲ ἀγχόνης ξύλον, ᾧ καὶ τὸ πῦρ εὐτρέπισον σήμερον· τοῦτο γὰρ ἐπείμαι διὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ μου ἀγάπην. Ταῦτα ὁ ἀναιδὴς ἀκούσας, ἀπέβηκεν αὐτόν Ἰωάννῃ τῷ μάντει περὶ λόγους ἀκούοντι καὶ τὸ μῖσος τῶν Εἰκονομάχων ἐμπέπλησμένῳ, στραβλέτῃ ἀντεπεκκλίνῃ· αὐτὸν ἡγοῦμενος. Ὅς παραληφθεὶς ἐν τῇ Ὀρμίδι μονῇ Σαργίου καὶ Βάκχου τῇ περιειρημένῃ τῇ πελατίᾳ, καὶ πρὸς λόγων ἀμύλλαν τῷ μάντει συνέλθων, καὶ εὐόνου ἡγήσας, καὶ τῷ περιόντι τῆς σοφίας καταβροντήσας, καὶ τὸ ἀμετάθετον ἐνδείξαμενος, τοῖσιν ἡγοῦμένοις εἰς τὸν μανιώδη τύρραννον ἀπέπαμψεν. Ἀγροίκου μάλιστα ὁ ῥήτορος δέξαν ὁ δεξιῶς ἀπηνέγκατο. Ὅς ἀνελθὼν πρὸς αὐτόν, Κρεῖσσον, ἔφη, βασιλεῦ, κηρῷ μαλᾶσαι σίδηρον, ᾧ πεῖσαι τὸν ἄνδρα μεταθεῖναι πρὸς τὸ σοὶ ἐφετόν. Τούτων ἐπακούσας ὁ τύραννος, μετὰγει τοῦτον εἰς τὰ Ἐλευθερίου ἀνάκτορα, καὶ κατακλείει αὐτόν ἐν τιμὴ οἰκήματι σκοτεινοτάτῳ, καταστήσας καὶ φρουροῦς, ὥς μηδὲ διακινεῖσθαι αὐτόν παρὰ τινος. Οὕτω διετὴ χρόνον τελέσας θλίψεαι καὶ στενοχωρίαις πιεζόμενος, κατήσχυσε κῆν τοῦτον τὸν τύραννον. Ἐπεὶ δὲ καθ' ἐκαστὴν ὀπιοκύναι τῇ αὐτοῦ βούλῃ ἡναγκάζετο, μὴ εἰς τὴν, ἐξορίζεται ἐν τῇ τῆς Σαμοθράκης νήσῳ. Ἦ δὲ πρὸς τὴν ὑπερολίαν ἀπαγωγὴ ταχέαν ἔσχε τὴν ὁπὸ τοῦ σώματος ἐξαγωγὴν. Ἡμέραις γὰρ τρισὶ πρὸς ταῖς εἴκοσι τὴν ἐν τῇ νήσῳ ζωὴν διανύσας ἐκεῖ κατακύσατο, ἀπελθὼν ἐν Κυρίῳ ὁσίως καὶ εἰρηνικῶς. Τί δὲ χρὴ λέγειν ὁπόσους μὲν εὐλογίας ὁν τότεν ἐνέπελασεν, καὶ ὑπόσων δὲ ἱατρῶν ὁ γῶρος ἐκείνως ὑπόρρησεν ;

VARIÆ LECTIONES.

ἡ ἀγχόνη Par. ὡς τὴν δὲ τοῦ Πατ.

ᾠδ. ζ'. Ἐν τῇ καμίνῳ.

Τὸ κατ' εἰκόνα σὺ κεκτημένος, καὶ ὁμοίωσιν ^α βῆν λαμπροτάτῳ, Πάτερ, προσηλυφῶς, δι' ἀμφοτέρων ὑπερέλαμψας, Εὐλογημένος εἰ ἐν τῷ ναῷ, βοῶν, τῆς δόξης σου, Κύριε.

Ὁμολογίας σου στεφάνῳ, Πάτερ, διέπρεψας, ἔργῳ διηλεγξας λόγους τῶν δυσσεβῶν, τοὺς πιστοὺς δὲ ἐθεθαίωσας, Εὐλογημένος εἰ ἐν τῷ ναῷ, βοῶν, τῆς δόξης σου, Κύριε.

Τῷ στεβρότάτῳ ἐν προθυμίᾳ τὰς τοῦ σώματος, Πάτερ, ἀγγεθόνας ἡνεγκας καρτερῶς, εὐχαριστῶν τῷ Δεσπότη σου, Εὐλογημένος εἰ ἐν τῷ ναῷ, βοῶν, τῆς δόξης σου, Κύριε.

ᾠδ. η'. Χεῖρας ἐκπετάσας Δανιήλ.

Θεώμενος, μάκαρ, τὸ στεβρὸν τῆς σῆς ἐνστάσεως Λέων ὁ τυράννος, ὑπεροβίᾳ σε ἔκρινε πικροτάτῃ ὁ παμπόνηρος· ἐν εὐφροσύνῃ δὲ βοῶν ταύτην ὑπὲρ ἡνεγκας· Εὐλογεῖτε, πάντα τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου, τὸν Κύριον.

Ἐπὶ τὸ πρωτότυπον εἰδὼς τὴν τῆς εἰκόνης τιμὴν διαδιδάσσεσθαι, ἐπὶ τὸ στάδιον ἔδραμες ἀθλητῆς ὡς ἐννομώτατος· καὶ νικητῆς ἀναδειχθεὶς στέφανον ἐληψας ἀναμέλπων· Πάντα τὰ ἔργα, ἀνυμνεῖτε τὸν Κύριον.

Οὐράνιον ἀντὶ τῆς ἐν γῇ σκηνῇ σοι δέδωκε πάντων Κύριος· ἀντὶ στενωπέως εὐρες δὲ πλατυσμὸν ἀγαλλιάσεως, ἐν παραδείσῳ τρυφῆς μετὰ μαρτύρων βοῶν· Εὐλογεῖτε, πάντα τὰ ἔργα Κυρίου, τὸν Κύριον.

Φωτὶ ἐλάμφθης νοητῷ καὶ θεῷ Πνεύματι, μάκαρ Θεόφανες· ὅθεν ἰάματα βρύεις [γάρ] τοῖς ἐν πίστει σοι προστρέγουσι, καὶ τὴν ἀγίαν σου σορὴν πόθῳ γεραίρουσι καὶ βοῶσι· Πάντα τὰ ἔργα, ὑμνεῖτε τὸν Κύριον.

ᾠδ. θ'. Αἰθὼς ἀχειρόστητος.

Ἄπαντα τὸν βίον σκορπίσας τοῖς δεομένοις, Θεοφόρε, τὴν δικαιοσύνην σοφῶς ἀντεκομίζου σοι ἀνατέλλουσιν, ἀντὶ φθορῶν δρεπόμενος τὰ δι' αἰῶνος ἀνατέλλοντα.

Νόσους θεραπεύεις, παμμάκαρ, τοῦ Παρακλήτου τῇ δυνάμει· θαύμονας σαφῶς ἀπελαύνεις τῇ ἐνεργείᾳ τοῦτου, πανόλβιε· διὸ πιστοὶ θεώμενοί σε, Θεοφόρε, μακαρίζομεν.

Ἡ σὴ φωτοφόρος, θόφρον, τῆς μεταστάσεως ἡμέρα πάντας προσκαλεῖται τοὺς πιστοὺς πρὸς μετουσίαν τοῦ ἁγιάσματος· ἥνπερ καὶ νῦν γηθόμενοι ἐπιτελοῦμεν, ἱερῶτατε.

Νέμοις τὴν σὴν εὐφροσύνην χάριν τῷ τῶν ἐπαλίων σου τοῖς λόγοις πλεῖξαντι, Θεόφρον, προθύμῳ· ὁμότροπὸν σοι ὡς περ ὁμῶνυμον τοῦτον δεκνὺς προσθείας τοῖς εὐπροσδέκτοις, ἱερῶτατε.

A

Ode 7. *In camino.*

Ut ad imaginem esses adeptus, vitæque clarissima similitudinem, Pater, consecutus, utroque eximie fulsisti; clamans: Benedictus es, Domine, in templo gloriæ tuæ.

Confessionis tuæ, Pater, corona claruisti; opere factisque impiorum verba confutasti, fideles vero confirmasti, clamans: Benedictus es, Domine, in templo gloriæ tuæ.

Firmissimo alacrique animi proposito corporis dolores, Pater, fortiter pertulisti, Deo gratias agens; clamans: Benedictus es, Domine, in templo gloriæ tuæ.

Ode 8. *Manibus expansis Daniel.*

Videns, vir beate, Leo tyrannus firmo te proposito illi obniti, gravissimo nequissimus damnavit exilio: tu vero lætus pertulisti, clamans: Benedicite, omnia opera Domini, Dominum.

Cum intelligeres honorem imaginis ad exemplar transire, ad stadium ut quam legitimus athleta cucurristi, victorque acclamatus coronam accepisti, dulcius concinens: Omnia opera, laudate Dominum.

Cœleste tibi pro eo quod in terra est tabernaculum universorum Dominus contulit: arcetæque custodiæ loco latitudinem exsultationis in paradiso voluptatis cum martyribus invenisti, clamans: Benedicite, omnia opera Domini, Dominum.

Spiritali luce illustratus es, ac divino Spiritu perfusus, vir beate Theophanes: indeque sanitates scaturis fidelibus ad te confugientibus, tuumque sanctum loculum amore venerantibus, ac clamantibus: Omnia opera, laudate Dominum.

Ode 9. *Lapis sine manu præcisus.*

Omni substantia tua in egenos distributa, vir divino sensu prædite, justitiam palam tibi orientem illius præmio retulisti: pro iis quæ sunt corruptibilia, ea decerpens quæ in sæculum virescunt.

Morbos curas, vir beatissime, Paracleti potentia, dæmonesque palam illius vi abigis, vir felicissime: idcirco nos fideles te contuentes beatum prædicamus.

Lucida, divino sensu prædite, tuæ migrationis dies fideles omnes invitat, ut sanctificatione participantur: quam et nunc gaudentes peragimus, vir sacratissime.

Tribuas, quæso, uberem tuam gratiam illi, qui tuarum laudum cæcumen alacri animo texuit: iisdemque tecum moribus, uti et eodem censetur nomine, Deo gratias precibus tuis facito, vir sacratissime.

VARIAE LECTIONES.

^α ὁμοίωσι Par.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ¹

ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ

ΗΓΟΥΜΕΝΟΥ² ΤΟΥ ΑΓΡΟΥ ΚΑΙ ΟΜΟΛΟΓΗΤΟΥ

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ⁽⁴⁾

ΕΤΩΝ ΦΚΗ³

ΑΡΧΟΜΕΝΗ ΑΠΟ ΠΡΩΤΟΥ ΕΤΟΥΣ ΔΙΟΚΛΗΤΙΑΝΟΥ (3) ΕΩΣ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΕΤΟΥΣ ΜΙΧΑΗΛ (5),
ΚΑΙ ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΥ⁵ ΥΙΟΥ ΑΥΤΟΥ ΤΟΥΤ⁶ ΕΣΤΙΝ ΑΠΟ⁷
ΕΥΘΥ ΕΤΟΥΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ (4) ΕΩΣ⁸ ΕΤΟΥΣ ΞΤΕ⁹ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΝΟΥΣ (5)
ΚΑΤΑ ΔΕ ΡΩΜΑΙΟΥΣ ΣΤΚΑ¹⁰.

S. P. N. THEOPHANIS

ABBATIS AGRI ATQUE CONFESSORIS

CHRONOGRAPHIA

ANNORUM DXXVIII,

AD ANNO DIOCLETIANI PRIMO AD MICHAELIS ET THEOPHYLACTI EJUS F. ANNUM SECUNDUM¹
ID EST, AB ANNO MUNDI 5777 AD ANNUM SECUNDUM
ALEXANDRINOS 6305, SECUNDUM ROMANOS VERO 6321

PROOEMIUM CHRONOGRAPHIÆ.

Α ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ ΤΗΣ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑΣ¹.

1-2 Sanctissimi Cpoleos patriarchæ Tarasii Ὁ μὲν μακαριώτατος³ ἀββὴς Γεώργιος, ὁ καὶ
Georgius abbas quondam Syncellus, vir eximius et Σύγκελλος γεγονώς Ταρασίου τοῦ ἀγιοτάτου πα-

VARIÆ LECTIONES.

Varias lectiones, quas in calce operis congererat Jac. Goar, textui subijcimus. a est codex Francisci Barberini; b Vaticanus n. 151; c Vaticanus 165; d Vaticanus 979; e Palatinus; f Peyragianus. Adhibuimus præterea collationem codicis Coisliniani 135. A, anno 1827 a Constantino Schina et Maurizio Piadero ad usum editorum Bonnensium institutam.

¹ τοῦ ἐν ἀγ. πατρ. ἡμ. οὐκ. A, in quo legitur: Θεοφάνους ἀμαρτωλοῦ μοναχοῦ ἡγουμένου τοῦ Ἀγροῦ καὶ ὁμολογητοῦ χρον. κ. τ. λ. ² καὶ ἡγουμένου a b c, ἀγίου ἡγ. d. ³ Θεοφίλου a g. τοῦ υἱοῦ (om. αὐτοῦ) a c. ⁴ τοῦτ⁵ ἐστὶν ἀπὸ οὐκ. a e. ⁶ ἔως, ὡς⁷ ἔτους b, ἔως τοῦ κόσμου ἔτους, ὡς⁸ ε. ⁹ ὡς, ὡς¹⁰ A. ¹¹ Προοίμ. τ. χρον. οὐκ. A. ¹² μακάριος A, μακάριος τὰ a e. καὶ add. ex A a b c e f g.

JAC. GOARI NOTÆ.

Intermiscetur Franc. Combefisii notæ posteriores

(4) Χρονογραφία, historica narratio cujus personæ, gesta que singula percensita, ad tempus proprium, et annos, adde plerumque menses et dies,

κατὰ πλάτος revocantur et reponuntur. Hanc cum vulgo dicta *Miscella* Baronius confudit ad annum C. 719, num. 20, his verbis: *Auctor Theophanes, qui*

τρίτρου Κωνσταντινουπόλεως, ἐλλόγιμος ἀνὴρ καὶ Ἀ eruditissimus, multis chronographorum et historico- πολυμαθέστατος ὑπάρχων ², πολλοὺς ³ τε χρονο- rum libris evolutis, et non vulgari diligentia exami-

VARIE LECTIONES.

² ὑπάρχων add. ex omnibus codd. præter g. ³ πολλοὺς τε O præter g, ἄλλους τε vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

Græce scribit historiam illam, quæ inscribitur Miscella, et sub titulo Pauli diaconi errore circumfertur; et ad annum 726 ad Gregorii papæ epistolam nota prima, pag. mibi 79 : Theophanes (Miscellam intelligit) qui falso inscribitur Paulus diaconus. Auctorem Historiæ miscellæ titulus ei præpositus agnoscit Landulphum Sagacem, qui eam ex Eutropio, Paulo Aquileiensi diacono, et Anastasii Bibliothecarii narrationibus collegit. Postrema vero pars, quantumvis ex Theophane, pleraque Latine ab Anastasio reddita contineat, Miscellam tamen integram, Theophani velut auctori germano, ex litteratorum sensu nusquam ascripserit.

(2) Cujus causam assignat auctoris ipsius proœmium mox subsequens.

(5) Cedreni Synopsis historiciæ proœmio scribentis, 'Ο ὁμολογητῆς Θεοφάνης ἀρχὴ τέλους Νικηφόρου τοῦ ἀπὸ Γενικοῦ κατήντησε, Confessor Theophanes ad Nicephori ex generalis finem historiam deduxit, codicem annis duobus, et historiæ calce mutilum fuisse constat : a Diocletiani quippe primordiis ad Michaelis Curopalati abdicatum imperium annos supra memoratos viginti octo supra quingentos, Theophaneum hoc opus enumerat : Anastasius vero Bibliothecarius, Theophanis pene suppar interpretes, et sæculis integris Cedreno superior, iisdem verbis et temporibus, quibus Theophanis hoc exemplar, hoc es, ad depositum a Michaelis principatum, una cum Miscella cum secuta, susceptam finit historiam. Baronius ad annum C. 815, num. 8 : Ad diem usque captæ civitatis Adrianopolis Theophanes perducens historiam, eidem finem imposuit : nec est ut dici possit historiam intercisam esse, quod auctor perorationem nullam (ut moris est) apposuerit. Siquidem Anastasius, qui in Latinum eam transiit, testatur usque ad Leonem, qui successit Michaeli, ipsum eam scriptionem perduxisse. Cur autem reliqua imperii Leonis non sit prosecutus, persecutio ab eo excitata, quæ est vexatus ipse Theophanes, in causa fuisse videtur. Theophanem a finita scriptione, anno quinto obisse diximus.

(4) Annus a mundi conditu 5777 in Diocletiani primum incurrens a Christi nataliis 277 ab auctore Theophane numeratur succedente p. 4 statim ad ætatem ibidem descriptarum limen. Iidem vero numeri, sunt a mundi videlicet, quam a Christi ortu, ipsi tam quos Georgii Syncelli Chronographia collegit, quosque illius continuator Theophanes impræsentiarum sequi se tacitus proficitur. Eam temporis et numerorum mensuram nota succedens examinat et illustrat. Interim quæ verborum juxta diversos codices mss. varietas, quis defectus aut excessus fuerit observatus, ne forte discessu a regio exemplari damnatur hic expressus titulus, operæ pretium fecero, si diligenter exponam. Regula post verba jam adducta scribit : Χρονογραφία ἐτῶν ψκη', ἀρχομένη ἀπὸ πρώτου ἔτους Διοκλητιανοῦ, ἕως δευτέρου ἔτους Μιχαὴλ καὶ Θεοφίλου υἱοῦ αὐτοῦ, τοῦτ' ἐστὶν ἀπὸ εἰκοσ' ἔτους τοῦ κόσμου, ἕως ἔτους σ'τκα', κατὰ 'Ρωμαίους σ'τκα'. Barberinus, codex recentissima quidem manu exscriptus, at cum Vaticanis tribus et quarto Palatino comparatus, bonique publici gratia ab emin. cardinali, Urbani VIII nepote, Parisiis urbane transmissus, æque corrupte legit : Χρονογραφία ἐτῶν ἀρχομένη ἀπὸ

πρώτου ἔτους Διοκλητιανοῦ ἕως δευτέρου ἔτους Μιχαὴλ καὶ Θεοφίλου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, εἰκοσ' ἔτους τοῦ κόσμου, ἕως σ'τκα' κατὰ τοὺς 'Αλεξανδρεῖς, κατὰ δὲ 'Ρωμαίους σ'τκα'. Ita Vaticanus sub numero 979, nisi quod Θεοφίλου vice, reddit Θεοφυλάκτου. Qui sub 154 : Χρο. ἐτ. ψκη' ἀρχ. ἀπὸ πρώτου Μιχ. καὶ Θεοφίλου υἱοῦ αὐτοῦ τοῦτ' ἐστὶν ἀπὸ εἰκοσ' ἔτους τοῦ κόσμου, ἕως σ'τκα' ἔτους κα. τοὺς 'Αλ. κατὰ δὲ 'Ρωμαίους σ'τκα'. Sub num. 155 cum Barberino præter unum et alterum nullius momenti verbum convenit. Correctissimus omnium, quem idcirco, Regio deserto, invitus licet æquor et exprimo, Peyrezianus est, dilectæ videlicet ac sacræ litterarum viri D. Peyrezii bibliothecæ reliquiæ a clariss. D. Petro Puteano, cujus viventis animum Apollo exornavit, mortui nunc nomen colit Mnemosyne, apud me depositæ : is, inquam, ceu præter omnes emendatissimus, et cum Palatino pariter probato 979 consentiens, ne aliorum ævos operis facies statim exhiberet, qui mentem auctoris fideliter in titulo referret, ipseque cum fide redderetur, dignus est habitus.

(5) Quam diversi penes Græcos ab orbe condito ad vulgarem Christi natalem diem annorum numeri chronologiæ sincerus illustrator Petavius recenset De doctrina temporum lib. ix, cap. 2, et cultissimus Aliatus ad Eustathii Hexæmeron pag. 250 et seqq. In tres porro summas, quæ omnium spectatissimæ, discrimen quodcumque existit, abisse dignoscitur. Tres itaque Græcorum computos, annorumque æras tres præcipuas eruditi celebrant : trium prior ab orbe condito ad Christum ex Virginis utero natum annos numerat 5493; secunda a mundi ad Christi diem natalem annos 5501 computat; inter utrumque limitem, annos 5508 recenset postrema. Primæ auctor Panodorus, monachus Ægyptius, cujus scripta Georgio Syncello familiaria, ac frequentius memorata; secundæ forsitan Africanus, quem Anianus, sanctus Maximus abbas et confessor, Georgius Syncellus, et ejus cœtanei, S. Nicephorus patriarcha, necnon Theophanes noster sequuntur in numeris. Inventor tertiæ nondum compertus, licet antiquus; illam quippe velut receptam adhibet Chronicon Alexandrinum, et usitatam refert canon tertius Trullanæ synodi, anno Christi 691 secundo coactæ, quæ, quo celebrabatur, annum putabat, post Christi nimirum natalem et mundi 5508 ex adjunctis 691, qui collectus est mundi 6199. Eandem in officiis ecclesiasticis, Horologio maxime, cyclo paschali construendo manibus versat Ecclesia Orientalis, prout Græcorum jureconsulti secundum illam imperatorum edicta consignant in Basilicis. Primam æram Antiochenam appellant aliqui, apud Petavium ad Auctarium De doctrina temporum, lib. viii, cap. 1; secundam Æthiopiam; tertiam Alexandrinam; quarum appellationum fides stat penes auctores. Scaliger, scribit laudatus Petavius, ad excerpta Maximi primum nominat Lunarem; mediam, Orientalem; postremam, Paschalem; vocumque origines disputat lib. v De emend. temp. Meliora, ni fallor, suggero : a Panodoro Ægyptio institutore primam nuncupari Alexandrinam; alteram, quod ei proximior existat, ac pene æsequatur, Alexandria pariter nomen sortitam; tertiam; Constantinopolitanam, si e Romanam. Quod CP., quæ nova Roma est, et

natis, compendiarum ab Adamo ad imperatoris et Christianorum persecutoris Diocletiani tempora chronographiam scripsit; discussisque studiose temporum rationibus ad invicem comparavit, emendavit, ac, ut nullus ante ejus ætatem, solertissime composuit: priscorum, insuper regum et nationum universarum statu et regimine adnotato, singulorumque, quantum licuit, observatis ætatibus, supremarum et universalium sedium, Romæ, dico, et Cpolis, Alexandriæ, Antiochiæ, et Hierosolymorum, sive qui sanis dogmatibus, seu pabulis, ecclesiam aluerunt, sive qui per vim et latronum more principatu arrepto, hæresum pravitate gregem infecerunt, pontifices enumeravit, et eorum tempora et annos egregio ordine digessit. Enimvero cum vitæ termino præreptus, ad propositum finem non potuerit consilium suum perducere, sed, ut præmo-

A γράφους καὶ ἱστοριογράφους ἀναγνούς, καὶ ἀκριβώς τούτους διεξερτυησάμενος ¹¹, σύντομον χρονογραφίαν ἀπὸ 'Αδάμ μέχρι Διοκλητιανοῦ τοῦ βασιλέως ¹² καὶ διώκτου τῶν Χριστιανῶν ἀκριβῶς συνεγράψατο, τοὺς τε χρόνους ἐν πολλῇ ἐξετάσει ἀκριβολογησάμενος, καὶ τὰς τούτων διαφωνίας συμβιδάσας, καὶ ἐπιδιορθωτάμενος καὶ συστήσας, ὡς οὐδεὶς ἄλλος τῶν πρὸ αὐτοῦ, τὰς τε τῶν ἀρχαίων βασιλέων παντὸς ἔθνους πολιτείας τε καὶ τοὺς χρόνους ἀναγραφάμενος, καὶ κατὰ τὸ ἐφικτὸν αὐτῷ τοὺς ἀρχιερεῖς τῶν μεγάλων καὶ οἰκουµενικῶν θρόνων, 'Ρώμης τε, φημί, καὶ Κωνσταντινουπόλεως, 'Αλεξανδρείας τε καὶ 'Αντιοχείας καὶ 'Ιεροσολύμων, τοὺς τε ὁρθόδοξως τὴν Ἐκκλησίαν ποιµάναντας καὶ τοὺς ἐν αἵρεσει ληστρικῶς ἀρξάντας, καὶ τοὺς τούτων χρόνους ἀκριβῶς ἐνέταξεν ¹³. Ἐπεὶ δὲ τὸ τέλος τοῦ βίου τοῦτον ¹⁴ κατέλαβεν, καὶ εἰς πέρας ἀγαγεῖν τὸν

VARIÆ LECTIONES.

¹¹ διερευνησάμενος A. ¹² βασιλέως 'Ρωμαίων a be. ¹³ ἀνέταξεν f. ¹⁴ τοῦτον om. A.

JAC. GOARI NOTÆ.

Romani quondam imperii caput effulsit, primum inventa, totum Romanum imperium deinde pervagata sit, in eo, ut citatus canon Trullanus confirmat, auctoritatem communiter nacta fuerit, lubens assentior. Sententiam probat Petavius Auctar. lib. viii, capite i, pag. 295 D verbis hujusmodi: *Græcorum computorum prior et antiquissimus annus cum qui primus est æræ nostræ, numerat ab Adamo 5493, posterior 5509 nec plures* (de quo mox sermo) *Græcorum computistæ memorant: qui priorem vocant κατὰ 'Αλεξανδρείας, nos Alexandrinum appellemus: posteriorem κατὰ 'Ρωμαίους, nos Constantinopolitanum a nova Roma nominemus. Ita Theophanes, quem tamen loquentem haud ibi, sed inferius adducit Petavius, non uno loco. Hæc primo capite: mox quinto æram secundam memoraturus, Alexandrinum, ait, computum in paschali sua methodo tenere se Maximus ostendit capite 32, cum annum incarnationis ac natalis Christi testatur fuisse 5501. Theophanes vero noster, qui secundam illam æram Africanum, Maximum, Syncellum imitatus observat, eandem hic κατὰ 'Αλεξανδρείας indigitat, eandemque rursus sub eadem voce refert explicatus pag. 345 et 346 de Leonis Isaurici morte locutus. Ἐτος ἦν ἀπὸ μὲν χριστοῦ κόσμου κατὰ 'Ρωμαίους 'ζομή' κατὰ δὲ Αἰγυπτίους, ἔχον 'Αλεξανδρείας, 'ζολβ'. Erat quidem annus a mundi conditu juxta Romanos 6248, secundum Egyptios vero, Alexandrinos intellige, 6232. Verumtamen quod secunda, velut prior, Alexandrina nuncupetur æra Petavius expositurus, illam in hæc refundi, adeoque separatam et distinctam non constituere, duplicemque tantum, non triplicem exsurgere, nominibusque solis duobus numerandam contendit *De doct. temp.* lib. ix et Auctar. citati lib. viii insignioribus primis capitibus: et indicia quidem ac conjecturas plures in medium profert, causam quæ plane convincat, nullam. Hæc vero legitima ad Syncellum prius observata ex ejus numeris mihi deprehenditur. Præter Panodori Alexandrinorumque æram Syncellus, in eo Anianus monachus, etiam Ægyptius, propriam ad annos ultiores septem vel octo prorogaturus, a prima, quæ natalem Christi anno 5493 consignat, haud multum deflexit, eodem ad 5500 vel 5501 semoto: eam ob rem ut Alexandrinæ nomen a Panodoro, sic pariter Alexandrinæ ab Aniano nomen æra utraque potuit obtinere. Verum ne hac sola conjectura hariolet:*

gravissimi ponderis, neque irritandi roboris translatæ appellationis argumentum est, quod Syncellus, qui æram secundam usurpavit, et ad Christi natalem annos septem vel octo supra Panodorum adjecit, statim numero pares rescidit, et ex imp. ætatibus, necnon patriarch. et satrap. totidem rescetis, primam tandem æram ab anno mundi 5493 et alteram a 5501 fluentem concordet inter se et æquali gressu procedere compulit; annos imperatorem ætatibus detractos Syncelli chronologia aliis comparata, me tacente vociferatur: detractorum indicium et exemplum solis ipsius radio describo. Diocletiani tyrannis ad annum a mundi conditu 5777 ex Syncelli computo, et Theophanis pag. 4 reponitur, eandemque post Christi æram anno 5500 et 5501 consignatam, annos ex Syncello et Theophane citatis numerat 277, eandem tamen a Diocletiano tyrannidem arreptam annis 7 vel 8 posteriorem asserit chronologorum vox communis, et ad Dionysianæ æræ 284 et 285 alligat. Annos igitur septem vel octo a Christi natalis ad Diocletianum imperantem, in Syncelli, Theophanis et consortium calculis detractos nullis negaverit. Adde jam ad Panodori æram 5493 æræ Christi Dionysianæ annos 284, summam procul dubio colliges 5777; hæc vero est, quam a mundi conditu ad Diocletianum Syncellus, Theophanes et alii æram Græcorum secundam amplexati subducunt. Æra igitur secunda recurret in primam, nec minus quam prima; Alexandrinæ meretur nomen: et secunda hæc rursus a prima 7 vel 8 annis, et a tertia partim spatio circa Christi natalem dissita; postquam facta detractio in primam refusa est, prout prima annis quindecim vel sexdecim a tertia dividebatur; ab eadem tertia non absimili annorum 16 intervallo disjuncta cognoscitur: quæ causa est, ut æram secundam, et Christi natalem ad annum 5501 repositum, scribens Theophanes, adeoque æra prima et computo 5493 annis tantum octo posterior, et annis totidem Romanorum æra, quæ tertia anterior, annis ante Diocletianum septem mutilatis, æram suam æque ac primam annis 15 vel 16 tertiam præcedere affirmet, et Michaelis Caropalis annum secundum in annum a mundi conditu κατὰ 'Αλεξανδρείας 6305, κατὰ 'Ρωμαίους 5331 incidere doceat. Numerandi rationem istam repetit et confirmat auctor de Anastasii inauguratione tractans, pag. 117.

ἐξουτοῦ σκοπὸν ¹⁵ οὐκ ἔσχευεν, ἀλλὰ, καθὼς προέφη-
 μεν, μέχρι Διοκλητιανοῦ συγγραφάμενος ¹⁶, τὸν τῆδε
 βίον κατέλυσε ¹⁷, καὶ πρὸς Κύριον ἐξεδήμησεν ἐν ὀρ-
 θοδόξῳ πίστει, ἡμῖν, ὡς γνησίοις φίλοις, τὴν πεβέβη-
 ῃν συντάξει ἀτελῇ ¹⁸ καταλείπειν καὶ ἀφορμὰς παρ-
 ἔσχειν τὰ ἐλλείποντα ἀναπληρῶσαι (7). Ἡμεῖς δὲ τὴν
 ἐαυτῶν ἀμάθειαν οὐκ ἀγνοοῦντες καὶ τὸ στενὸν τοῦ λό-
 γου, παρητούμεθα τοῦτο ποιῆσαι, ὥς ὑπὲρ ἡμᾶς τὴν
 ἐγγείρησιν οὐσαν. Ἀδελφὲς δὲ πολλὰ ¹⁹ παρακαλέσας ἡμᾶς
 μὴ ὀκνησάι καὶ ἀτέλεστον καταλιπεῖν τὸ ἔργον, ἐδιά-
 σατό ἐπὶ τοῦτο ²¹ ἐλθεῖν. Διὸ καὶ ²² ἀναγκασθέντες
 διὰ τὴν τοῦτο ὑπακοὴν εἰς τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς ἐγγειρήσαν-
 τες, κόπον οὐ τὸν τυχόντα κατεβαλόμεθα. Πολλὰς
 γὰρ βίβλους καὶ ἡμεῖς ἐκλήψαντες κατὰ τὸ δυνα-
 τὸν ἡμῖν καὶ ²³ ἐρευνήσαντες, τόδῃ χρονογραφεῖον ²⁴
 ἀπὸ Διοκλητιανοῦ μέχρι τῆς βασιλείας Μιχαὴλ καὶ
 Θεοφυλάκτου τοῦ ²⁵ υἱοῦ αὐτοῦ, τὰς τε βασιλείας
 καὶ τοὺς πατριάρχας, καὶ τὰς τούτων πράξεις σὺν
 τοῖς χρόνοις κατὰ τὸ δυνατόν ἡμῖν συνεγραψάμεθα ²⁶,
 οὐδὲν ἄρ' ἐαυτῶν συντάξαντες, ἀλλὰ ἐκ τῶν ἀρχαίων
 ιστοριογράφων τε καὶ λογογράφων ἀναλεξάμενοι, ἐν
 τοῖς ἰδίῳις τόποις τετάχαμεν ἐκάστου χρόνου τὰς
 πράξεις ἀσυγχύτως κατατάττοντες· ἵνα εἰδέναι
 ἔχωσιν οἱ ἀναγινώσκοντες ἐν ποίῳ χρόνῳ ²⁷ ἐκάστου
 βασιλείας ποία ²⁸ πράξις γέγονεν, εἴτε πολεμική,
 εἴτε ἐκκλησιαστική, εἴτε πολιτική, εἴτε ²⁹ δημόδης,
 εἴτε τις ἐτέρη. Οὐ γὰρ μικρὰν ὀφείλειαν, ὥς εἶμαι,
 καρποῦται ὁ τῶν ἀρχαίων τὰς πράξεις ³⁰ ἀναγινώ-
 σκων. Εἴ τις δὲ τι ἐν τούτῳ τῷ πονήματι ³¹ ἡμῶν
 ὀνησιφόρον εὕροι, τὴν πρέπουσαν τῷ Θεῷ εὐχαρι-
 στίαν ἀποδώσει, καὶ ἡμῖν τοῖς ³² ἀμαθέσι καὶ
 ἁμαρτωλοῖς διὰ τὸν Κύριον ὑπερεύξεται ³³, καὶ εἴ
 τι ἐλλείπον εὕροι, τῇ ἀμαθείᾳ ἡμῶν τοῦτο λογίσει-
 ται ³⁴, καὶ τῇ ἀρτίᾳ τοῦ χαμερποῦς νοδὸς ἡμῶν, καὶ
 συγγνώσεται ἡμῖν διὰ τὸν Κύριον, Φίλεν γὰρ τῷ ³⁵
 Θεῷ τὸ κατὰ δύναμιν.

nostri ingenii tarditati ascribat, et ex Domini eharitate condonet. Id enim Deo acceptum opus, quod e facultate nostra proficiscitur.

VARIÆ LECTIONES.

¹⁵ σκοπὸν A a f, κόπονrell. vulg. ¹⁶ συγγραφάμενος A a f, ἀναγρ. rel. vulg. ¹⁷ κατέλυσε A. ¹⁸ ἀτελῇ om. A a. ¹⁹ ἀμαθίαν A. ²⁰ πολλὰ παρακαλέσας ἡμᾶς A, παρ. ἡμ. πολλὰ vulg. ²¹ τοῦτο f. ²² καὶ add. ex A. ²³ κατὰ τ. δυν. ἡμ. καὶ A, καὶ κ. τ. δυν. ἡμῖν vulg. ²⁴ χρονογραφεῖον A b c f. ²⁵ τοῦ om. b. ²⁶ ἀκριβῶς συνεγρ. a. ²⁷ χρόνῳ A, χρόνῳ vulg. ²⁸ ποία πράξις A, ποία πράξις vulg. ²⁹ εἴτε ubique ex A rescripsi pro vulg. ἤτε. ³⁰ τῶν ἀρχ. τὰς πρ. A, τὰς ἀρχ. πράξεις ³¹ εἴ τις vulg. ³² δέ τι ἐν τούτῳ τῷ πον. A, εἴ τι δὲ ἐν τούτῳ πον. vulg. ³³ τοῖς add. ex A a f. ³⁴ ἀποδώσει — ὑπερεύξη-
 ται A. ³⁵ λογίσεται A. ³⁶ τῷ om. A a f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(7) Imperii Romani, et Ecclesie, hoc est sedium ejus præcipuarum quinque historiam per annos et tempora concione digestam describens Georgius Syncellus, vita consilique successu infelicitate eiecit. Eam ob rem Romanorum imp. gesta suis temporibus et annis distributa describere Theophanis, qui Syncelli propositum ad exitum deducere suscepit, animus est. Verum ut Ecclesie rebus

animus, scriptis solummodo quæ Diocletiani attingunt ætatem, vitam hanc mortalem deseruit, et cum recta fide ad Dominum profectus, nobis velut sincerioribus amicis, quod fuerat molitus, opus imperfectum simul reliquit, et, ut quæ desiderantur absolveremus præbuit argumentum. Nostra vero imperitia sermonisque inopia non ignorata, onus, cui vires nostræ forent impares, sustinere detrectabamus. Hic contra plura hortatus, ³ ut torpore omni excusso imperfectum opus non despiceremus, dedit animum, et ad illud capessendum manibus et perficiendum coegit. Quocirca ejus monitis morem gerere compulsi, molem robore nostro longe gravio-rem subire, et pene dicam immensum laborem exantlare suscepimus. Multis siquidem voluminibus diligentius exquisitis, et, quantum facultas et ingenium dedit, examinatis, præsentem chronographiam a Diocletiani temporibus ad Michaelis et Theophylacti ejus filii imperium, reges insuper et patriarchas, necnon eorum gesta et ætates, qua par fuit sedulitate, ex propria penu nil depromentes aut conferentes, in unum congegimus: quin potius selectis ex veteribus historicis vel rhetoribus plerisque, singulorum acta per annos et tempora propriis quibusque locis pulchro ordine cuncta disposuimus: ut quoto quoque anno rem gestam vel facinus editum, sive in bello, sive in Ecclesia, sive in civili administratione, sive in populari statu, sive qualibet alia ratione commendandum, lector in promptu habeat et in propatulo. Haud enim vulgare est, me quidem iudice, eorum qui veterum gesta evolvunt, emolumentum. Si quis autem ex eo quem aggredimur labore fructum aliquem de-cepit, debitas Deo grates referet; nobisque licet inermiditis et peccatoribus a Domino bene precabitur: si quid deesse comperiat, imperitiæ et abjecti-

tur: si quid deesse comperiat, imperitiæ et abjecti-

tur: si quid deesse comperiat, imperitiæ et abjecti-

tur: si quid deesse comperiat, imperitiæ et abjecti-

tur: si quid deesse comperiat, imperitiæ et abjecti-

tur: si quid deesse comperiat, imperitiæ et abjecti-

tur: si quid deesse comperiat, imperitiæ et abjecti-

tur: si quid deesse comperiat, imperitiæ et abjecti-

tur: si quid deesse comperiat, imperitiæ et abjecti-

tur: si quid deesse comperiat, imperitiæ et abjecti-

tur: si quid deesse comperiat, imperitiæ et abjecti-

tur: si quid deesse comperiat, imperitiæ et abjecti-

tur: si quid deesse comperiat, imperitiæ et abjecti-

tur: si quid deesse comperiat, imperitiæ et abjecti-

tur: si quid deesse comperiat, imperitiæ et abjecti-

tur: si quid deesse comperiat, imperitiæ et abjecti-

tur: si quid deesse comperiat, imperitiæ et abjecti-

tur: si quid deesse comperiat, imperitiæ et abjecti-

tur: si quid deesse comperiat, imperitiæ et abjecti-

tur: si quid deesse comperiat, imperitiæ et abjecti-

tur: si quid deesse comperiat, imperitiæ et abjecti-

tur: si quid deesse comperiat, imperitiæ et abjecti-

tur: si quid deesse comperiat, imperitiæ et abjecti-

tur: si quid deesse comperiat, imperitiæ et abjecti-

tur: si quid deesse comperiat, imperitiæ et abjecti-

tur: si quid deesse comperiat, imperitiæ et abjecti-

tur: si quid deesse comperiat, imperitiæ et abjecti-

tur: si quid deesse comperiat, imperitiæ et abjecti-

tur: si quid deesse comperiat, imperitiæ et abjecti-

tur: si quid deesse comperiat, imperitiæ et abjecti-

tur: si quid deesse comperiat, imperitiæ et abjecti-

tur: si quid deesse comperiat, imperitiæ et abjecti-

tur: si quid deesse comperiat, imperitiæ et abjecti-

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ

ΑΠΟ ΔΙΟΚΛΗΤΙΑΝΟΥ

ΕΩΣ ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΙ ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΥ ΤΟΥ ΥΙΟΥ ΑΥΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ.

CHRONOGRAPHIA

A DIOCLETIANO

AD MICHAELEM ET THEOPHYLACTUM EJUS FILIUM IMPP.

¶ Annus mundi 5777. Divinæ incarnationis B 277 (a).

Romanorum imperatoris Diocletiani a. 1.

Persarum regis Varachis a. 15.

Romæ episcopi Caii a. 7.

Hierosolymorum episcopi Hymenæi a. 15.

Alexandriæ episcopi Theonæ a. 11.

Antiochiæ episcopi Tyranni a. 2.

A. C. 280. — Persarum regis Varanis annus primus.

Hoc anno, imperii sui quarto, Diocletianus Maximianum Hercullum supremæ potestatis socium renuntiavit.

A. C. 281. — Persarum regis Narsis annus primus.

Κόσμον ἔτος ρϛοη' (8). Τῆς θείας σαρκώσεως ρωη'.

Ῥωμαίων βασιλέως Διοκλητιανοῦ ἔτος α'.

Περσῶν βασιλέως Οὐαρᾶχου ^α (9) ἔτος ιδ'.

Ῥώμης ἐπισκόπου Γαίου (10) ἔτος ζ'.

Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Ὑμναίου (11) ἔτος ιγ'.

Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Θεωνᾶ (12) ἔτος ια'.

Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Τυράννου (13) ἔτος β'.

A. M. 5780. — Περσῶν βασιλέως Οὐαρᾶνν ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Διοκλητιανὸς Μαξιμιανὸν ^α τὸν Ἑρμούλιον κοινῶν ἀνεδαίξατο ^α τῆς αὐτοῦ βασιλείας τῷ τετάρτῳ αὐτοῦ χρόνῳ (14)

A. M. 5781. — Περσῶν βασιλέως Νάρσεως ἔτος α'.

VARIE LECTIONES.

^α Persarum regis nomen Οὐαρᾶχης scribitur in A, in cæteris omnibus Οὐαρᾶρχης, in ed. Par. Ἀραρυχῆς. Apud Syncellum idem modo Οὐράχης audit (p. 670, 13), modo Οὐαρᾶρχης (p. 722, 5), Agathias autem p. 260, 11, hunc regem et filium ejus, qui in omnibus Theodhanis codicibus infra Οὐαρᾶνης; nominatur, uno eodemque nomine Οὐαρᾶρᾶνης nuncupat. ^α Μαξιμίνον c. f. ^α ἀνέδειξεν A a f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(8) Georgii Syncelli continuator Theophanes ejus numeros a mundi conditu ad Christi ortum observat: et a Christi rursus die nataH ad Diocletiani tyrannidem, quot annos ille posuit, 200 nimirum et 77 ita pares hic exseribit.

(9) Syncello dictus Οὐράχης et annus ejus primus ex ejusdem calculo ad mundi 5768 devincitur.

(10) Is apud Syncellum 5771 in pontificem inauguratur.

(11) Cujus annos 12 duntaxat numerat Syncellus, et eorum primum ad mundi 5764 alligat.

(12) Huic octodecim assignat, primum ad mundi 5767. Alexandriæ præsulum annos apud Theopha-
cem et Abrahamum Ecchellensem diversimode recensitos reperies.

(13) Nondum Syncello recensitus: apud quem Cyrillus anno 5768 pontifex institutus, præsentē

(a) Vide, ad calcem voluminis, Editoris Patrologiæ notas

C 5777 ex annis 15 sibi attributis decimum numerare cognoscitur.

(14) Ἐνταῦθα annum Diocletiani quartum, quæ auctoris est sententia, a Chronico Alexandrino anno uno discrepans, Maximianum Hercullum κοινῶν τῆς αὐτοῦ βασιλείας, Imperii collegam, renuntiari vix potuisse, rerum utrique gestarum relatu mihi compertum est. Diocletianus, Persica expeditione confecta, Chalcedone, ita Chronicon Alexandrinum, salutatur imperator; Nicomediam mox digressus, Thraciam inde occupat, et in Mæssiam se confert, in qua, Flavio Vopisco teste, multis præliis cum Carino de potestate dimicans, ultima tandem pugna apud Murium commissa, victor remansit. Nuntiato in Galliis Carini discessu, Helianus et Amandus, excita manu agrestium et latronum, quos Bagandas incolæ vocant, agris late devastatis, plerasque urbes tentant. Diocletianus, ut scribit

A. M. 5782. — Τούτῳ τῷ ἔτει Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς ⁴⁰ (13) ὁ Ἐρκούλιος Ὁδοῦσιριν καὶ Κόπτων ⁴¹ (16) πόλεις ἐν Θήβαις τῆς Αἰγύπτου εἰς ἔδαφος κατέσκαψαν ἀποστατησάσας τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς.

A. M. 5785. — Τούτῳ τῷ ἔτει Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς (17) ὁ Ἐρκούλιος Καίσαρας ἐποίησαν Κωνσταντίον ⁴² καὶ Μαξιμιανὸν Γαλλέριον. Καὶ ὁ μὲν Διοκλητιανὸς δέδωκε τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα πρὸς γάμον τῷ Γαλλερίῳ, ὁ δὲ Ἐρκούλιος Μαξιμιανὸς τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα Θεοδώραν τῷ Κωνσταντίῳ συνέδευξε, καίτοιγε ⁴³ ἑκατέρων γαμετὰς ἐχόντων, ὅς ἀπώσαντο διὰ τὴν πρὸς ⁴⁴ τοὺς βασιλεῖς ⁴⁵ στοργήν.

A. M. 5786. — Ῥώμης ἐπισκόπου Μαρκέλλου ἔτος α'.

Ἀλεξανδρίας ἐπισκόπου (18) Πέτρου τοῦ ἱερομάρτυρος ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Ἀλεξάνδρεια σὺν τῇ Αἰγύπτῳ (19) εἰς ἀποστασίαν ὑπὸ Ἀχιλλεῶς ἀθροίσαι, οὐκ ἀντέσχον ⁴⁶ τῇ ⁴⁷ Ῥωμαίων προσβολῇ, καθ' ἣν πλείστοι ἀνῆρθησαν, δίκην δεδωκότων τῶν τῆς ἀποστασίας αἰτίων.

A. M. 5787. — Τούτῳ τῷ ἔτει Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς ὁ Ἐρκούλιος διωγμὸν μέγαν καὶ φρικωδέστατον ⁴⁸ (20) κατὰ Χριστιανῶν ἀνήγειραν, καὶ

A. C. 282. — Hoc anno Diocletianus et Maximianus Herculus Busirim et Coptum Thebaidis in Aegypto civitates in Romanum imperium rebelles funditus everterunt.

A. C. 285. — Hoc anno Diocletianus et Maximianus Herculus Constantium et Maximianum Galerium instituerunt Caesares : et Diocletianus quidem filiam suam Galerio locavit conjugem, et Maximianus pariter suam nomine Theodoram Constantio copulavit. Uterque vero ex observantia et in imperatores amore conjugem, quam prius habebat, dato repudio lecti consortio reddidit alienam.

A. C. 286. — Romae episcopi Marcelli annus primus.

5 Alexandriae episcopi Petri sacri martyris annus primus.

Hoc anno Alexandria et Aegyptus ab Achille ad defectionem concitatae, illatum a Romanis bellum sustinere non potuerunt : plurimis autem primo impetu sublati, rebellionis auctores meritis exsolverunt poenas.

A. C. 287. — Hoc anno Diocletianus et Maximianus Herculus, vehementi et horrenda in Christianos persecutione suscitata, et omnis generis excogitatis

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁰ Διοκλητ. κ. Μαξ. ὁ Ἐρκ. A. M. ὁ Ἐ. κ. Δ. vulg. ⁴¹ Κόπτων aliquot codd. ⁴² Κωνσταντινον, et mox Κωνσταντίνῳ f. ⁴³ καίτοι γε A a f, καὶ τῶν γε vult. ⁴⁴ πρὸς A a f, εἰς vulg. ⁴⁵ βασιλεῖς A. ⁴⁶ οὐκ ἀντέσχον A, οὐ κατέσχον vulg. ⁴⁷ τῇ add. ex A. ⁴⁸ φρικὸν. Par.

JAC. GOARI NOTÆ.

Eutropius lib. ix, ad subigendos eos Maximianum Herculum Caesarem misit, qui levibus praeliis agrestes domuit, et partem Galliae reformavit. Post hæc tempora, subdit idem Eutropius, Carausius tyrannidem affectavit, et Britannias occupavit. Ita cum per omnem orbem res turbata essent, Diocletianus Maximianum Herculum ex Caesare fecit Augustum. Quare cum anno minus, verba sunt Aurelii Victoris, potentia fuerit Hercules : iis, non nisi secundo Diocletiani anno, Caesar promoveri potuit. Designationi successit expeditio suscepta, iter in Gallias, cum Bagandis pugnae, Galliae reformatio, in Carausium excita rebellione conatus : quæ quis anno unico asseveret confecta ? concludit Gordonius : aliqui etiam nunc Caesarem tantum, et post biennium, ab accepta nimirum Caesarea dignitate, Augustum autem creatum. Favet Theophanis sententiae Idatii testimonium, quod tamen excipit eruditissimus Petavius lib. xi De doct. temp., cap. 51.

(15) Non quod conjunctis armis, sed quod utriusque consensu hæc gesta, de quo nota inferior tertia.

(16) Qui Theophanem nostrum plurima ex parte transcripsit Cedrenus, Βούσιριν καὶ Κόπτον legit ; idem Zonaras. Vide notam seq.

(17) In Diocletiani annum octavum conciliatus huiusmodi nuptias conjecit Petavius lib. xii ; in nonum Chronicum Alexand. et Pomponius Laetus. Undecimo anno ex quo Constantius Caesar est factus, occubuit. Hinc autem ad Constantii annum primum anni numerantur undecim. Chronicum Alexandrinum Theophani lucem praefert ad Diocletiani annum 9 et tum Maximianum Jovium, tum Constantium xi Kal. Junias Nicomediae Caesares elevatos

C. testatur, Diocletiani filiam vocat Valeriam pag. 8.

(18) Petro martyri inter patriarchas 17, pontificatus annos Abraham Ecchellensis numerat decem, et dies 533.

(19) Pomponius Laetus : Erat Jovius (Diocletianus) in Aegypto : qui eversis duabus urbibus, superato Achilleo, pacaverat Aegyptum. Urbes prope veteres Thebas positae erant, dites ac populosae, Busiris et Coptos. Spem rebellionis augebat Achilleus, cujus consilio fere tota dissenserat Aegyptus : tandem caesis ubique auctoribus defectionis, intra novem menses quievit provincia seminarium religionum, in qua archisynagogi plurimum auctoritatis habebant. Alexandria vero obsessa, et octavo mense capta est, Imperator contentus optimatum caede, abstinuit a multitudine. Achilleus vero meritis luit poenas, feris oppositus, et dilaniatus : terra vero ubique cadibus potentium maduit. Ceterum quamvis Busiridis et Copti vastitatem ante annos sex auctor posuerit, causam potius exortam, rebellionem nimirum excitam, ab Achilleo deinde accensam intellexisse reor. Aegyptum etenim omnem ad officium novem solis mensibus revocatam scripsit Pomponius, et Eutropius lib. ix his verbis : Diocletianus obsessum Alexandriae Achilleum octavo fere mense superavit, eumque interfecit. Consentit Eusebius in Chronico, qui ad annum quoque Diocletiani decimum Alexandriam subactam refert : Busiridis licet et Copti devastationem ante solos tres annos colloceat.

(20) Petri martyris et Alexandrini praesulis anno secundo, motam in Christianos persecutionem memorare forsitan compulerunt hæc Athanasii verba apolog. 2 : Πέτρος παρ' ἡμῖν πρὸς μὲν τοῦ διωγμοῦ γέγονεν ἐπίσκοπος, ἐν δὲ τῷ διωγμῷ καὶ μαρτυρήσεν. Petrus apud nos ante persecutionem episcopus,

tormentis, plurimas martyrum myriadas confecere: A πολλὰς μυριάδας μαρτύρων ^α ἐποίησαν, παντοίας βασάνους ἐπινοοῦντες, καὶ πολλὰ κατὰ ἐργαζόμενα. Περὶ ὧν τις ^β ἐπερχόμενος τὴν ὀκτάβιδον (21) τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας Εὐσεβίου τοῦ ^γ Παμ. φθον εἴσεται ^δ.

A. C. 288. — *Romae episcopi Eusebii annus primus.*

Hoc anno novis rebus Amandum et Aelianum in Gallis studentes Maximianus Herculeus suscepta in eos protectione confecit. Crassus quoque seditionem movit, et Britanniam occupavit: quemadmodum quinque Gentiani Africam, et Achilles Aegyptum invaserunt. At Crassum quidem tribus annis Britannia potius Asclepiodotus praefectus sustulit e medio: in Gallis autem anceps omnino dubiaque belli fortuna Constantio Caesari ex inopinato contigit. Ejusdem quippe diei sex horarum intervallo victus et vicisse visus est. Nam effuci in Constantii exercitum Alani ad castrorum usque muros cum sunt insecuti: ipse vero dux extremus fugientis exoritus praemens vestigia se recipiebat. Observatis vero portis, cum intro non potuisset admitti, extensas ad eum comprehendendum hostium manus nusquam evasisset, nisi demissis per murum funibus ad castra fuisset subversus. Intro receptus, verbis exercebantur animas et corrobora, et impetu in Alanos facto, caesis eorum sex millibus praeclearam assequitur victoriam. Maximianus Herculeus pari sorte quinque Gentianos in Africa obtinuit: et Alexandriae Diocletianus

A. M. 5788. — *Ρώμης ἐπισκόπου Εὐσεβίου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει νεωτερισμοῦ γεγονότος (22) ἐν Γαλλίαις ὑπὸ Ἀμάνδου καὶ Αἰλιανοῦ Μαξιμιανὸς ὁ Ἐρκοῦλιος διαθὰς κατέβηκεν αὐτούς, Ἀλλὰ καὶ Κράσσοις ^α (23) ἀντήρ, καὶ Βρεττανίαν ^β κατέσχευε, καὶ οἱ πάντες Γεντιανοὶ ^γ τὴν Ἀφρικὴν, καὶ Ἀχιλλεύς τὴν Αἰγύπτον. Ἀλλὰ Κράσσον μὲν ἐπὶ τρισὶν ἔτεσι τὴν Βρεττανίαν κατασχόντα Ἀσκληπιόδοτος ὁ ἐπαρχὸς ἀνέβηκεν. Ἐν δὲ ταῖς Γαλλίαις (24) ἀγχιστρόφος ^δ ἐκ παραδόξου γέγονε Κωνσταντίῳ Καίσαρι τύχη. Ἐν ὥραις γὰρ ἑξ τῆς αὐτῆς ἡμέρας καὶ ^ε ἡττώμενος ὤφθη καὶ νικῶν ἀπεδείχθη Ἄρτι μὲν γὰρ ἐπικλύσαντες οἱ Ἄλανοι ^ς τῷ Κωνσταντίῳ στρατῷ ὄχρῃ καὶ εἰς τὰ τεῖχη καταβίωσαν. Αὐτὸς δὲ ἠκολούθει τελευταῖος φαίγοντα τῷ στρατῷ. Ἐπειδὴ δὲ κεκλεισμένων τῶν πυλῶν, οὐδὲ θῶα ^ς τοῦ τεύχους ἡδυνήθη εἰσελθεῖν, χεῖρας ἐξέτειναν οἱ πολέμιοι πρὸς τὰ συλλαβεῖν αὐτὸν· σχοινοὶς ^ς δὲ, καθέντες ἀπὸ τοῦ τεύχους, ἀνέβησαν αὐτόν. Ἔσω δὲ γενόμενος, καὶ τὸν στρατὸν παραθάρσυνας ^ς, ἐπεξεβόηεν τοῖς Ἀλανοῖς, νίκην ἔσχε λαμπράν, ὥστε ἐξακισχίλιους πεσεῖν. Μαξιμιανὸς δὲ ὁ Ἐρκοῦλιος τῶν πέντε Γεντιανῶν (25) ἐν τῇ Ἀφρικῇ ἐκράτησε. Διοκλητιανὸς δὲ ἐν Ἀλεξανδρίᾳ τὸν Ἀχιλλέα κατέβηκε. Φυντὴν δὲ

VARIE LECTIONES.

^α μάρτυρας A a e. ^β τις add. ex A e. ^γ τοῦ Π] τῆς Π. A. ^δ εἴσεται A ἴσεται vulg. ^ε Κράσσοις] Κράσσοι A, Κράσσοι vulg. ^ς Βρεττανίαν A b f constanter. ^ς Γεντιανοὶ A a e, Γεντιανοὶ vulg. ^ς ἀγχιστρόφος A, ἀγχιτρός vulg. ^ς καὶ ante ἡττ. add. ex A. ^ς Ἀλανοὶ conj. Ugar. ^ς ἔσω A, εἴσω vulg. ^ς σχοινοῖς a, σχολὸν b. ^ς παραθάρσυνας A, παραθάρβυνας vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

et in persecutione martyr declaratus: Eusebii quoque lib. vii, cap. ult.: Πρὸ τοῦ διωγμοῦ τρισὶν οὐδ' ὅλοις ἔστιν ἡγησάμενος τῆς Ἐκκλησίας. Cum triennium prope ante persecutionis tempus in Ecclesia gubernanda consumpsisset. Iis tamen auctorem non probe usum Athanasius et Eusebius ipsi sunt argumento, qui de saviore altera a Diocletiano suscitata persecutione loquuntur: de qua auctor ipse ad Diocletiani annum 10:

(21) De martyrum praeliis et laudibus ab Ecclesiastica Historia opus diversum. — Atqui Eusebii Historia δεκάβιβλος est, ut omnes norunt, 16 libri, non octo. Plane scripserit Theophanes τὴν ἡ' βιβλίον, ex quo Imperitus antiquarius suam ὀκτάβιδον exscripserit. Qui legitur librum octavum historiae ecclesiasticae Eusebii, de his cognoscet; quo etiam libro is ista maximo exsequitur: hincque factum est ut illi octavo libro additum sit aliud opus Eusebii de martyribus Palaestinis, quod Stephani editio seorsim representat, ut et cardinalis Masarini, aliisque codicibus uss. maleque Christophersonus confudit, interpolans cum eodem libro octavo historiae ecclesiasticae. Compertis.

(22) Jam ante annos decem, de quo S. Aurelius Victor, Eutropius lib. ix, Pomponius Laetus, et Egnatius: et nos ex illis n. 6 superiore: sed quod res tunc temporis innovatæ, in pristinum statum, sub Diocletiani videlicet potestatem hoc tempore sint reductæ, de illis auctor mentionem habet:

(23) Carastus auctores Latini nuncupant, cujus

apud eos, Eutropium maxime lib. ix, Historia fideius referet: A Maximiano iussus: occidi purpuram sumpsit, et Britannias occupavit... Ad postremam pax convenit. Eum post septennium Allectus socius ejus occidit, atque ipse post eum Britannias triennio tenuit: qui ductu Asclepiodoti praefecti praetorio est oppressus. Ita Britannia decimo anno recepta est: Quare mihi correctus hic legitur: Ἀλλὰ καὶ Ἀλεξάντρον Κράσσου τυραννίδος διάδοχον ἐπὶ τρισὶν, etc.

(24) Galliarum locum; Lingonas; inter praelia duo spatium horis quinque minus: hostes non Alanos, sed Alemannos, eosque cum Eusebio ad 60, non 6 millia scribit Eutropius citatus, qui Allecti eadem, et Constantii victoriam in eundem annum recenset: Per idem tempus a Constantio Caesare in Gallia pugnatum est circa Lingones: die una adversam et secundam fortunam expertus est. Nam cum repente barbaris ingruentibus intra citiorem esset coactus, tam praecipiti necessitate, ut elausis portis per murum funibus tolleretur, vix quinque horis mediis, adventante exercitu, sexaginta quinque millia Alemannorum cepidit. Idem Pomponius Laetus. Eusebius ad annum Diocletiani 13 in Chronico.

(25) Quinquagenticianos uno verbo diverunt scriptores infra referendi, quos auctor Gentianos, quinque numero, viros arbitratus est. Eosdem Gentianos, scripsit Pomponius Laetus; Maximianus inde translatus in Africam Gentianos, dicit, qui rix potem imperarant. Quinquagenarii et supra cum numero annorum, hi milites fuerunt, qui Africanæ diripiebant,

ᾠδ. ζ'. Ἐν τῇ καμίνῳ.

Τὸ κατ' εἰκόνα σὺ κακτημένος, καὶ ὁμοίωσιν ὡς βῆ λαμπροτάτῳ, Πάτερ, προειληφώς, δι' ἀμφοτέρων ὑπερέλαμψας, Εὐλογημένος εἰ ἐν τῇ ναῷ, βοῶν, τῆς δόξης σου, Κύριε.

Ὁμολογίας σου στεφάνῳ, Πάτερ, διέπρεψας, ἔργῳ διήλεγξας λόγους τῶν δυσσεβῶν, τοὺς πιστοὺς δὲ ἐθεθαίωσας, Εὐλογημένος εἰ ἐν τῇ ναῷ, βοῶν, τῆς δόξης σου, Κύριε.

Τῷ στερέβοντάτῳ ἐν προθυμίᾳ τὰς τοῦ σώματος, Πάτερ, ἀληθῶς ἤνεγκας καρτερῶς, εὐχαριστῶν τῷ Δεσπότη σου, Εὐλογημένος εἰ ἐν τῇ ναῷ, βοῶν, τῆς δόξης σου, Κύριε.

ᾠδ. η'. Χεῖρας ἐκπετάσας Δανιὴλ.

Θεώμενος, μάκαρ, τὸ στερέβον τῆς σῆς ἐνστάσεως Λέων ὁ τυράννος, ὑπερβίβας σε ἐκρινὲ πικροτάτῃ ὁ παμπόνηρος· ἐν εὐφροσύνῃ δὲ βῶν ταύτην ὑπὲρ ἡνεγκας· Εὐλογεῖτε, πάντα τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου, τὸν Κύριον.

Ἐπὶ τὸ πρωτότυπον εἰδὼς τὴν τῆς εἰκόνος τιμὴν διαδιθάσσει, ἐπὶ τὸ στάδιον ἔδραμες ἀθλητῆς ὡς ἐννομώτατος· καὶ νικητῆς ἀναδειχθεὶς στέφανον ἐβλήψας ἀναμέλπων· Πάντα τὰ ἔργα, ἀνυμνεῖτε τὸν Κύριον.

Οὐράνιον ἀντὶ τῆς ἐν γῇ σκηνῇ σοι δέδωκε πάντων Κύριος· ἀντὶ στενώσεως εὐρες δὲ πλατυσμὸν ἀγαλλιάσεως, ἐν παραδείσῳ τρυφῆς μετὰ μαρτύρων βοῶν· Εὐλογεῖτε, πάντα τὰ ἔργα Κυρίου, τὸν Κύριον.

Φωτὶ ἐλάμψης νοητῶ καὶ θείῳ Πνεύματι, μάκαρ Θεόφανες· ὅθεν ἰάματα βρούεις [γὰρ] τοῖς ἐν πίστει σοι προστρέχουσι, καὶ τὴν ἁγίαν σου σορὴν πόθῳ γεραίρουσι καὶ βοῶσι· Πάντα τὰ ἔργα, ὑμνεῖτε τὸν Κύριον.

ᾠδ. θ'. Αἶθος ἀχειρόμητος.

Ἄπαντα τὸν βίον σκορπίσας τοῖς δεομένοις, Θεοφόρε, τὴν δικαιοσύνην σοφῶς ἀντεκομίζου σοι ἀνατέλλουσιν, ἀντὶ φθορῶν δρεπόμενος τὰ δι' αἰῶνος ἀνατέλλοντα.

Νόσους θεραπεύεις, παμμάκαρ, τοῦ Παρακλήτου τῇ δυνάμει· βλάμονας σαφῶς ἀπελαύνεις τῇ ἐνεργείᾳ τούτου, πανόλβιος· διὸ πιστοὶ θεώμενοί σε, Θεοφόρε, μακαρίζομεν.

Ἡ σὴ φωτοφόρος, θ-όφρον, τῆς μεταστάσεως ἡμέρα πάντας προσκαλεῖται· τοὺς πιστοὺς πρὸς μετασυστάειν τοῦ ἁγιάσματος· ἥνπερ καὶ νῦν γηγυόμενοι ἐπιτελοῦμεν, ἱερῶτατε.

Νέμοις τὴν σὴν ἀφθονον χάριν τῇ τῶν ἐπαίνων σου τοὺς λόγους πλέξαντι, Θεοφόρον, προθύμως· ὁμότροπὸν σοι ὡς περ ὁμώνυμον τοῦτον δεικνύς πρεσβεύεις τῷ εὐπροσδέκτοις, ἱερῶτατε.

A

Ode 7. *In camino.*

Ut ad imaginem esses adeptus, vitæque clarissima similitudinem, Pater, consecutus, utroque eximie fulsisti; clamans: Benedictus es, Domine, in templo gloriæ tuæ.

Confessionis tuæ, Pater, corona claruisti; opere factisque impiorum verba confutasti, fideles vero confirmasti, clamans: Benedictus es, Domine, in templo gloriæ tuæ.

Firmissimo alacrique animi proposito corporis dolores, Pater, fortiter pertulisti, Deo gratias agens; clamans: Benedictus es, Domine, in templo gloriæ tuæ.

Ode 8. *Manibus expansis Daniel.*

Videns, vir beate, Leo tyrannus firmo te proposito illi obniti, gravissimo nequissimus damnavit exilio: tu vero lætus pertulisti, clamans: Benedicite, omnia opera Domini, Dominum.

Cum intelligeres honorem imaginis ad exemplar transire, ad stadium ut quam legitimus athleta cucurristi, victorque acclamatus coronam accepisti, duleius concinens: Omnia opera, laudate Dominum.

Cœleste tibi pro eo quod in terra est tabernaculum universorum Dominus contulit: arcæque custodiæ loco latitudinem exultationis in paradiso voluptatis cum martyribus invenisti, clamans: Benedicite, omnia opera Domini, Dominum.

Spiritali luce illustratus es, ac divino Spiritu perfusus, vir beate Theophanes: indeque sanitates scaturis fidelibus ad te confugientibus, tuumque sanctum loculum amore venerantibus, ac clamantibus: Omnia opera, laudate Dominum.

Ode 9. *Lapis sine manu præcisus.*

Omni substantia tua in egenos distributa, vir divino sensu prædite, justitiam palam tibi orientem illius præmio retulisti: pro iis quæ sunt corruptibilia, ea decerpens quæ in sæculum virescunt.

Morbos curas, vir beatissime, Paracleti potentia, dæmonesque palam illius vi abigis, vir felicissime: idcirco nos fideles te contuentes beatum prædicamus.

Lucida, divino sensu prædite, tuæ migrationis dies fideles omnes invitat, ut sanctificatione participantur: quam et nunc gaudentes peragimus, vir sacratissime.

Tribuas, quæso, uberem tuam gratiam illi, qui tuarum laudum carmen alacri animo texuit: iisdemque tecum moribus, uti et eodem censetur nomine, Deo gratis precibus tuis facito, vir sacratissime.

VARIAE LECTIONES.

ὡς ὁμοίωσι: Par.

benter excepit: et tum privatim uterque, tum communibus armis adversus barbarorum plurimos ambo decertantes, res præclaras feliciter gesserunt. Secundo vero fortunæ successu Diocletianus elatus, a senatoriæ 7 dignitatis viris se adorari, nec ut prius saluari, vel consueto habitu procedere expetiit: verum auro, margaritis et pretiosis lapidibus calceamentum adornavit. Constantinum autem Constantii filium in Oriente et Palæstina tunc temporis commorantem et de Christiana fide bene sentientem, et tum animi præstantia, tum corporis robore, tum denique ad omnem honestam disciplinam propensione in dies incrementa sumentem cernens Galerius Maximianus, cum tyrannidis et impii profanique idolorum cultus eversorem futurum vaticiniis accepisset, dolis eum interficere meditabatur. Ille detectis insidiis, quæ fuit Dei providentia, Davidis exemplo fuga salutem parat, et ad patrem, Servatori Christo debitis gratibus persolutis, sospes et incolumis regreditur.

A. C. 294. — Hoc anno Theotecnus præstigiatori morem gessit Galerius Maximianus, ut dæmonibus sacra faceret et oracula reportaret: antrumque subiens Theotecnus, ut in Christianos persecutionem excitaret, oraculum retulit. Idem Servatoris monita conflinxit et in ejus injuriam sparsim disseminavit: ut fidei nostræ mysterium facilius deridendum proponeret, ludimagistros ea pueros docere edixit.

A. C. 295. — *Persarum regis Saboris annus primus.*

Hoc anno ut Christi ecclesiæ subverterentur sacrique libri traderentur igni, imperiali sancitum est edicto: sacerdotes quoque et omnes Christianos tormentis applicandos, et ut victimas idolis offerrent, cogendos. Horrenda præ omnibus, quæque martyres innumeros consecravit, exstitit hæc persecutio.

A. C. 296. — Hoc anno Diocletianus et Maximia-

ΑΣΜΕΝΩΣ ΕΔΕΞΑΤΟ ΤΙΜΗΣΑΣ· ΚΑΙ ΙΔΕΙΞΑΝΤΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝῇ ΠΑΝΤΕΣ ΟΥΤΟΙ ΠΡΟΣ ΠΟΛΛΟΥΣ ΤΩΝ ΒΑΡΒΑΡΩΝ ΠΟΛΕΜΗΣΑΝΤΕΣ, ΠΟΛΛὰ 16 ΚΑΤΩΡΘΩΣΑΝ. ἈΡΘΕΙΣ ΔΕ ὑπὸ ΤΗΣ 17 ΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ (51) ΕΥΡΟΙΑΣ ΔΙΟΚΛΗΤΙΑΝΟΣ, ΠΡΟΣΚΥΝΕΙΣΘΑΙ ὑπὸ ΤΩΝ ΣΥΓΚΛΗΤΙΚΩΝ, ΚΑΙ Οὐ ΠΡΟΣΑΓΟΡΕΥΕΣΘΑΙ: ΚΑΤὰ Τὸ ΠΡΟΤΕΡΟΝ ΣΧῆΜΑ ΑΠῆΤΗΣΑΝ. ἘΚΑΛΛΩΠΙΣΕ ΔΕ ΚΑΙ Τὸ ὑΠόΔΗΜΑ ΧΡΥΣΙΝ 18 ΚΑΙ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΙΣ ΚΑΙ ΛΙΘΟΙΣ ΤΙΜΙΟΙΣ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ ΔΕ Τὸν υἱὸν (52) ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΥ, Ἐν τῇ Ἀνατολῇ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝῇ ΔΙΑΓΟΝΤΑ, ΚΑΙ Τὰ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ ΦΡΟΝΟΥΝΤΑ 19 (53), ὉΡΩΝ ΤΟΥΤΟΝ ὁ ΓΑΛΛΕΡΙΟΣ ΜΑΞΙΜΙΑΝΟΣ ΣΥΝΕΣΕΙ ΨΥΧῆΣ ΚΑΙ ΣΩΜΑΤΟΣ ΡΩΜῇ ΚΑΙ Τῇ ΠΕΡΙ Τὴν ΠΑΙΔΕΥΣΙΝ ΕΥΦΥΙᾶ ΠΡΟΚΟΠΤΟΝΤΑ, ΜΑΝΤΕΥΣΜΕΝΟΣ (54) ΤΕ ΤΟΥΤΟΝ ΚΑΤΑΛΥΤὴν ἔΣΕΣΘΑΙ ΤΗΣ ΤΥΡΑΝΝΙΔΟΣ ΚΑΙ 20 ΤΩΝ ΔΟΓΜΑΤΩΝ Αὐτοῦ, Δόλῳ ΘΑΝΑΤΩΣΑΙ ΤΟΥΤΟΝ ἔΣΧΕΨΑΤΟ. ΘΕΙᾳ ΔΕ ΠΡΟΜΗΘΕΙᾳ Τὸν 21 Δόλον ΜΑΘΩΝ, Ὡς ΔΑΔΙΔ, ΦΥΓῇ 22 Τὴν ΣΩΤΗΡΙΑΝ ΠΟΡΙΖΕΤΑΙ, ΚΑΙ ΠΡΟΣ Τὸν ἸΔΙΟΝ ΠΑΤΕΡΑ ΔΙΑΣΩΖΕΤΑΙ, ΠΟΛΛὰ Σὺν Αὐτῷ τῷ ΧΡΙΣΤῷ ΕὐΧΑΡΙΣΤΩΝ Τῷ ΣΩΣΑΝΤΙ Αὐτόν.

A. M. 5794. — Τούτῳ τῷ ἔτει Θεότεκνον γόητι 23 (55) ΠΕΙΘΟΜΕΝΟΣ ὁ ΓΑΛΛΕΡΙΟΣ ΜΑΞΙΜΙΑΝΟΣ Ἐν τῷ ΘύΕΙΝ τοῖς ΔΑΪΜΟΝΙ, ΚΑΙ ΛΑΜΒΑΝΕΙΝ ΧΡΗΣΙΜΟΥΣ· ὑΠΟΔΥΣ Τῷ Ἀντρω ὁ 24 Θεότεκνος, ΧΡΗΣΙΜΩΝ, ΚΑΤὰ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ ἘΓΓΕΙΡΑΙ ΔΙΩΓΜΩΝ, ΤΟΥΤῳ ΔΕΔΩΚΕ. Τὰ Δὲ ὑΠΟΜΗΜΑΤΑ τοῦ ΣΩΤΗΡΟΣ ἑΠΛάΣΑΤΟ (56), ΚΑΙ ΠΑΝΤΑΧΘΕΣ ἑΦ' ὙΔΡΕΙ ΑΠέΣΤΕΙΛΕ, ΚΑΙ τοῖς ΓΡΑΜΜΑΤΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙΣ τοὺς ΠΑΙΔΑΣ ΔΙΔάΣΚΕΙΝ ΠΡΟΣέΤΑΞΕΝ, Ὡς ΔΙΑΓΕΔάΣΘΑΙ Τὸ ΚΑΘ' ἡΜᾶΣ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΖΩΝ 25

A. M. 5795. — *Περσῶν βασιλέως Σαβόρου ἔτος δ'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει ΠΡΟΣτάΓΜΑΤΑ 26 ΒΑΣΙΛΙΚΑ (57) ἔΔόθη, τὰς Ἐκκλησίας τοῦ 27 ΧΡΙΣΤΟΥ ἑΔΑΦΙΖΕΣΘΑΙ, ΚΑΙ τὰς ΘΕΙΑΣ 28 βίβλους ΚΑΤΑΚΑΙΕΣΘΑΙ· ἹΕΡΕΙΣ ΔΕ ΚΑΙ ΠΑΝΤΑΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥΣ ΒΑΣΑΝΟΙΣ ΠΑΡΑΔΙΔΟΣΘΑΙ, ΚΑΙ ΘύΕΙΝ ἑΙΔΩΛΟΙΣ ΑΝΑΓΧΑΖΕΣΘΑΙ. ΚΑΙ ἦν οὗΤΟΣ ὁ ΔΙΩΓΜΟΣ ΠΑΝΤΩΝ ΦΡΙΚΩΔΕΣΤΑΤΟΣ 29 ἀΝΑΡΙΘΜΗΤΟΥΣ Μάρτυρας ἈΠΟΤΕΛΕΣΑΣ.

A. M. 5796. — Τούτῳ τῷ ἔτει ΔΙΟΚΛΗΤΙΑΝΟΣ ΚΑΙ

VARIÆ LECTIONES.

16 πολλὰ] πάντα a. 17 τῆς add. ex A. 18 ante χρυσίῳ b add. καὶ τὰς βασιλικὰς ἐσθῆτας. 19 Κωνσταντίνον, τὸν υἱὸν—διάγοντα — φρονούντα A, Κωνσταντίνου τοῦ υἱοῦ — διάγοντος — φρονούντος vulg. 20 καὶ om. A. 21 τὸν add: ex A. 22 φυγῇ A, alii φεύγει, καὶ vulg. 23 γόητι om. e. 24 ὁ add. ex A. 25 παρσκευάζεν A e. 26 προστάγματα βασιλικὰ A alii τῶ προστάγματι τῷ βασιλικῷ vulg. 27 τοῦ, A, οὐσας vulg. 28 θείας A, θελους vulg. 29 φρικωδέστερος a.

JAC. GOARI NOTÆ.

(51) Ista ab anno 9 sibi arrogasse Diocletianum scribunt, qui Eusebium sequuntur in Chronico: ex victoriarum tamen tumore ita insolevisse testantur cum auctore Eutropius lib. ix exeunte, et Pomponius Laetus, in Diocl., titulo *de magnitudine imperii R.* Videndus est et Pontacus in notis ad citatum Eusebium, et Genebrandus in Chronico.

(52) Hæc historice, non chronice relata: non enim ad hunc annum spectant, quæ circa Constantii mortem gesta: de quibus inferius.

(53) Propter eam quæ in Christianos ferebatur humanitatem, et quæ de eo in ejus Vita refert Eusebius lib. i, cap. 13. Constantium tamen Constantinum filium præcepta fidei docuisse, et exercendæ erga Christianos clementiæ rudimenta dedisse refert Photius cod. 256.

(54) Idem Eusebius cap. 14.

(55) Ista fusius narrata reperies apud Eusebium *Ecccl. hist.* capp. 2, 3, 4 et 5, at non Galerio Maximiano, sed Maximino, ac in aliud tempus, ascribenda. Refer huc quæ habet Nicephorus Callistus lib. vii. cap. 25.

(56) Redditi, servatoris monita. Forte monumenta interpretes voluerit. Anast. *monitiones*. Malim ego acta, quod etiam vox illa sonat, ut falsis narrationibus Christum infamare studuerit quod præstittisse liquet etiam alios Christiani hostes nominis. COMBESII.

(57) Ea mens est Eusebii ad annum Diocletiani præsentem: addit mense Martio in diebus Paschæ edictum emanasse. Astipulatur Chronicon Alexand. a quo geminum agnoscitur edictum, primum in Ecclesias, non multo post in sacerdotes aliud,

τριάρχου Κωνσταντίνου πόλεως, ἑλλόγιμος ἀνὴρ καὶ Ἀ πολυμαθέστατος ὑπάρχων ⁹, πολλούς ¹⁰ τε χρο-

eruditissimus, multis chronographorum et historico-
rum libris evolutis, et non vulgari diligentia exami-

VARIE LECTIONES.

⁹ ὑπάρχων add. ex omnibus codd. præter g. ¹⁰ πολλούς τε O præter g, ἄλλους τε vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

Græce scribit historiam illam, quæ inscribitur Miscella, et sub titulo Pauli diaconi errore circumfertur; et ad annum 726 ad Gregorii papæ epistolam nota prima, pag. mihi 79: Theophanes (Miscellam intelligit) qui falso inscribitur Paulus diaconus. Auctorem Historiæ miscellæ titulus ei præpositus agnoscit Landulphum Sagacem, qui eam ex Eutropio, Paulo Aquileiensi diacono, et Anastasii Bibliothecarii narrationibus collegit. Postrema vero pars, quantumvis ex Theophane, pleraque Latine ab Anastasio reddita contineat, Miscellam tamen integram, Theophani velut auctori germano, ex litteratorum sensu nusquam ascripserit.

(2) Cujus causam assignat auctoris ipsius proœmium mox subsequens.

(5) Cedreni Synopsis historicæ proœmio scribentis, 'Ο ὁμολογητῆς Θεοφάνης ἀπὸ τέλους Νικηφόρου τοῦ ἀπὸ Γενικοῦ κατήντητος, Confessor Theophanes ad Nicephori exgeneralis finem historiam deduxit, codicem annis duobus, et historiæ calce mutilum fuisse constat: a Diocletiani quippe primordiis ad Michaelis Cæsaropalis abdicatum imperium annos supra memoratos viginti octo super quingentos, Theophaneum hoc opus enumerat: Anastasius vero Bibliothecarius, Theophanis pene suppar interpres, et sæculis integris Cedreno superior, iisdem verbis et temporibus, quibus Theophanis hoc exemplar, hoc es, ad depositum a Michaeli principatum, una cum Miscella cum secuta, susceptam finit historiam. Baronius ad annum C. 815, num. 8: Ad diem usque captæ civitatis Adrianopolis Theophanes perducens historiam, eidem finem imposuit: nec est ut dici possit historiam intericisam esse, quod auctor perorationem nullam (ut moris est) apposuerit. Siquidem Anastasius, qui in Latinum eam transiit, testatur usque ad Leonem, qui successit Michaeli, ipsum eam scriptionem perduxisse. Cur autem reliqua imperii Leonis non sit prosecutus, persecutio ab eo excitata, qua est vexatus ipse Theophanes, in causa fuisse videtur. Theophanem a finita scriptione, anno quinto obisse diximus.

(4) Annus a mundi conditu 5777 in Diocletiani primum incurrens a Christi natalitibus 277 ab auctore Theophane numeratur succedente p. 4 statim ad ætatum ibidem descriptarum linem. Iidem vero numeri, tam a mundi videlicet, quam a Christi ortu, ipsi sunt quos Georgii Syncelli Chronographia collegit, quosque illius continuator Theophanes impræsentiarum sequi se tacitus proficitur. Eam temporis et numerorum mensuram nota succedens examinat et illustrat. Interim quæ verborum juxta diversos codices mss. varietas, quis defectus aut excessus fuerit observatus, ne forte discessu a regio exemplari damnetur hic expressus titulus, operæ pretium fecero, si diligenter exponam. Regium post verba jam adducta scribit: Χρονογραφία ἐτῶν φκη', ἀρχομένη ἀπὸ πρώτου ἔτους Διοκλητιανοῦ, ἕως δευτέρου ἔτους Μιχαὴλ καὶ Θεοφίλου υἱοῦ αὐτοῦ, τοῦτ' ἔστιν ἀπὸ εἰκοσ' ἔτους τοῦ κόσμου, ἕως ἔτους ςτκα', κατὰ Ῥωμαίους ςτκα'. Barberinus, codex recentissima quidem manu exscriptus, at cum Vaticanis tribus et quarto Palatino comparatus, bonique publici gratia ab emin. cardinali, Urbani VIII nepote, Parisios urbana transmissus, æque corrupte legit: Χρονογραφία ἐτῶν ἀρχομένη ἀπὸ

πρώτου ἔτους Διοκλητιανοῦ ἕως δευτέρου ἔτους Μιχαὴλ καὶ Θεοφίλου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, εἰκοσ' ἔτους τοῦ κόσμου, ἕως ςτκα' κατὰ τοὺς Ἀλεξανδρεῖς, κατὰ δὲ Ῥωμαίους ςτκα'. Ita Vaticanus sub numero 979, nisi quod Θεοφίλου vice, reddit Θεοφυλάκτου. Qui sub 154: Χρο. ἔτ. φκη' ἀρχ. ἀπὸ πρώτου Μιχ. καὶ Θεοφίλου υἱοῦ αὐτοῦ τοῦτ' ἔστιν ἀπὸ εἰκοσ' ἔτους τοῦ κόσμου, ἕως ςτκα' ἔτους κα. τοὺς Ἀλ. κατὰ δὲ Ῥωμαίους ςτκα'. Sub num. 155 cum Barberino præter unum et alterum nullius momenti verbum convenit. Correctissimus omnium, quem idcirco, Regio deserto, invitus licet sequor et exprimo, Peyrezianus est, dilectæ videlicet ac sacerrimæ litteratissimi viri D. Peyrezii bibliothecæ reliquiæ a clariss. D. Petro Puteano, cujus viventis animum Apollo exornavit, mortui nunc nomen colit Mnemosyne, apud me depositæ: is, inquam, ceu præter omnes emendatissimus, et cum Palatino pariter probato 979 consentiens, ne aliorum nævos operis facies statim exhiberet, qui mentem auctoris fideliter in titulo referret, ipseque cum fide redderetur, dignus est habitus.

(5) Quam diversi penes Græcos ab orbe condito ad vulgarem Christi natalem diem annorum numeri chronologiæ sincerus illustrator Petavius recenset De doctrina temporum lib. ix, cap. 2, et cultissimus Alatius ad Eustathii Hexæmeron pag. 250 et seqq. In tres porro summas, quæ omnium spectatissimæ, discrimen quodeunque exstitit, abisse dignoscitur. Tres itaque Græcorum computos, annorumque æras tres præcipuas eruditi celebrant: trium prior ab orbe condito ad Christum ex Virginis utero natum annos numerat 5495; secunda a mundi ad Christi diem natalem annos 5501 computat; inter utrumque litem, annos 5508 recenset postrema. Primæ auctor Panodorus, monachus Ægyptius, cujus scripta Georgio Syncello familiaria, ac frequentius memorata; secundæ forsitan Africanus, quem Anianus, sanctus Maximus abbas et confessor, Georgius Syncellus, et ejus cœtanei, S. Nicephorus patriarcha, necnon Theophanes noster sequuntur in numeris. Inventor tertiæ nondum compertus, licet antiquus; illam quippe velut receptam adhibet Chronicon antiquum, et usitatam refert canon tertius Trullanæ synodi, anno Christi 691 secundo coactæ, quæ, quo celebrabatur, annum putabat, post Christi nimirum natalem et mundi 5508 ex adjunctis 691, qui collectus est mundi 6199. Eandem in officiis ecclesiasticis, Horologio maxime, cyclo paschali construendo manibus versat Ecclesia Orientalis, prout Græcorum jureconsulti secundum illam imperatorum edicta consignat in Basilicis. Primam æram Antiochenam appellant aliqui, apud Petavium ad Auctarium De doctrina temporum, lib. viii, cap. 1; secundam Æthiopicam; tertiam Alexandrinam; quarum appellationum fides stat penes auctores. Scaliger, scribit laudatus Petavius, ad excerpta Maximi primam nominat Lunarem; mediam, Orientalem; postremam, Paschalem; vocumque origines disputat lib. v De emend. temp. Meliora, ni fallor, suggero: a Panodoro Ægyptio institutore primam nuncupari Alexandrinam; alteram, quod ei proximior exsistat, ac pene assequatur, Alexandriæ pariter nomen sortitam; tertiam; Constantinopolitanam, si e Romanam. Quod CP., quæ nova Roma est, et

Constantii uxoris partus exstitit. Eorum pater Constantius nepos Claudii imperatoris ex filia : Galerius, filia Valeria ducta, Diocletiani gener fuit. Ea tempestate Galerius Maximianus in Italiam profectus, Cæsares duos creavit : et proprium quidem filium Maximinum Orienti præfecit, Severum autem Italiae : Romæ milites Maxentium, Maximiani Herculi filium, salutaverunt principem. Unde Hercules in spem cupiditatemque recipiendi rursus imperii erectus, proprium filium Maxentium potestate exuere molitus est : et paribus dolis, ut Constantium generum interficeret, animum adhibuit. Verum a noxa filio inferenda depulsus est a militibus : a funestis autem in generum conatibus, a Fausta filia denuntiatus, præpeditur, et ob prava facinora necatur. Eusebius Cæsariensis refert, Diocletianum mentis morbo laborantem una cum Herculo, depositis imperii insignibus, privatam vitam resumpsisse : et hunc quidem laqueo commutasse vitam, Diocletianum vero diuturno languore consumptum penitus emarcuisse. Gelasius ejusdem Cæsareæ antistes narrat, eos abdicati imperii poenitentes, et regressum ad illud molitos, publico senatus decreto interfectos. Illis igitur e medio sublatis tum Constantio, cuius fides et religio Christiana fuit, defuncto, Constantinus Augustus et Maximianus Galerius, ut a nobis præmissum, obtinuerunt imperium.

A. C. 297. — Romanorum imperatoris Constantini annus primus (b).

9 Antiochiæ episcopi Philogenis annus primus.

Hoc anno in Galliis et Britannia sacerrimus et Christianissimus Romanorum imperator Constantinus regnavit : cum eodem tempore quatuor isti cum illo ejusdem forent imperii collegæ, Maximia-

τὸς Ἐρκουλλίου. Ὁ γὰρ Κωνσταντῖνος, ἐξ Ἑλένης ἥν τῆς προτέρας γυναικὸς Κωνσταντίου· ὁ δὲ Κωνσταντῖος ὁ τούτων πατὴρ θυγατρίδους ἦν Κλαυδίου τοῦ βασιλέως, Γαλλέριος δὲ γαμβρὸς Διοκλητιανοῦ ἦν· ἐπὶ θυγατρὶ Βαλερίᾳ. Τότε Γαλλέριος Μαξιμιανὸς ἐπὶ Ἰταλίαν ἐλθὼν, ἐχειροτόνησε Καίσαρας δύο· καὶ ἐπέστησε Μαξιμίνον μὲν τὸν ἴδιον υἱὸν (44) κατὰ τὴν Ἑρῶν, Σευήρον δὲ κατὰ τὴν Ἰταλίαν. Οἱ δὲ ἐν Ῥώμῃ (45) στρατιωτῶται ἀνηγόρευσαν Μαξέντιον τὸν υἱὸν Μαξιμιανοῦ τοῦ Ἐρκουλλίου βασιλέα (46). Ὅθεν ὁ Ἐρκουλλίος εἰς ἐπιθυμίαν πάλιν τῆς βασιλείας ἀρθεὶς, ἐπεχείρησε μὲν ἀποδύσσει τὸν ἴδιον υἱὸν Μαξέντιον, ἐπεχείρησε δὲ δόλῳ καὶ τὸν γαμβρὸν Κωνσταντῖον ἀνελεῖν. Ἀλλὰ τῆς μὲν πρὸς τὸν υἱὸν ἐπιχειρήσεως ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀπηλάσθη. Ἐν δὲ τῇ κατὰ τὸν γαμβρὸν, ὑπὲρ Φαύστης τῆς θυγατρὸς καταμνησθεὶς, ἀναιρεῖται κακῶς πρῶτος. Εὐσέβιος δὲ ὁ Καισαρεύς (47) φησι, ὅτι Διοκλητιανὸς παρὰ φρων γενόμενος, καὶ σὺν τῷ Ἐρκουλλίῳ τὴν βασιλείαν ἀποθέμενος ἰδιωτικὸν βίον ἀνέλαβε. Καὶ ὁ μὲν ἀγρόνῃ τὸν βίον μετέλλαξε, Διοκλητιανὸς δὲ νόσῳ μακρῇ δαπανώμενος ἐμαράνθη. Γελάσιος δὲ ὁ Καισαρείας τῆς αὐτῆς (48) ἐπισκοπὸς φησιν, ὅτι μεταμειλιθένης, καὶ πάλιν βασιλεύσαι θελήσαντες, ψήφῳ κοινῇ τῆς συγκλήτου ἀναιροῦνται. Τούτων οὖν ἐκ μέσου γενομένων, καὶ τοῦ Χριστιανόφρονος Κωνσταντίου τελευτήσαντος, τὴν βασιλείαν, ὥς προέφην, κατέσχον Κωνσταντῖνος ὁ Σεβαστὴς, καὶ Μαξιμιανὸς ὁ Γαλλέριος.

A. M. 5797. — Ῥωμαίων βασιλέως Κωνσταντίνου ἔτος α'.

Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Φιλογένους ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Κωνσταντῖνος ὁ θεοτάτος καὶ Χριστιανικώτατος (49) Ῥωμαίων ἐβασίλευσεν ἐν Γαλλίαις καὶ Βρετανίᾳ. Κατὰ τὸν αὐτὸν οὖν χρόνον Τεσσαρεῖς οὗτοι συνεβασίλευον αὐτῷ, Μαξιμιανὸς ὁ Γαλ-

VARIÆ LECTIONES.

* ὁ δὲ Α, ὁ γὰρ vulg. ἡ θυγατρίδους Α, θυγατρίδος vulg. ἡ ἦν om. h. ἡ Μαξ. μὲν τὸν ἴδιον υἱὸν Α, τὸν μὲν ἴδ. υἱὸν Μ. vulg. ἡ Σευήρον Α, Σεβήρον vulg. ἡ βασιλέα Α, τοῦ βασιλέως vulg. ἡ πάλιν om. Α. ἡ καὶ add. ex Α. ἡ ἐν δὲ τῇ Α, ex δὲ τῆς vulg. ἡ ὅτι add. ex Α. ἡ μεταμειλιθένης Α. ἡ προέφην Α, προέφημεν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(44) Θέλει, adoptivum, non φύσει, naturalem utrumque scribit Pomponius Laetus.

(45) Nisi abbreviaret, ad verbum auctor referret Eutropium lib. x ineunte : Romæ prætoriani Maxentium Herculi filium, Augustum nuncupaverunt : quo nuntio Maximianus Hercules ad spem erectus resumendi fastigii, Romam advolavit : et filium Maxentium denuotare conatus : inde ad Gallias profectus, dolo composito, moliens tamen Constantium reperta occasione interficere, qui in Galliis et militum et provincialium jam favore regnabat. Detectis igitur insidiis per Faustam filiam, pœnas dedit justissimo exitu vir ad omnem asperitatem sævitiamque proclivus.

(46) Sic constanter codd. ac liquet vitiosum quod editum est, Ἐρκουλλίου τοῦ βασιλέως· imperatorem renuntiaverunt Maxentium Herculi filium. Sic pag. 9 Α, καὶ Μαξέντιον τῷ υἱῷ Ἐρκουλλίου ἐν Ῥώμῃ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀναγορευθέντι βασιλεῖ· cum Maxentio Herculi filio, qui Romanæ a militibus imperator fuerat renuntiatus.

(47) Hist. eccl. lib. viii, cap. ult., penes exitum.

(48) Palestinæ nimirum, de cujus scriptis Pho-

tius cod. 88 et Possevinus in Apparatu, v. Gelasius.

(49) Non solis Christiano dignis moribus, qui in ethnico quovis altero possunt observari : sed nec baptismatis signo, quo nondum erat tinctus : solo itaque interno fidei symbolo, secretaque ad odem palam proflendam propensione θεοτάτος καὶ Χριστιανικώτατος Constantinus. Sane patrem ejus Constantium Χριστιανόφρονα ab auctore ante duas lineas non immerito vocatum confirmat Eusebius De Constantini Vita lib. i, cap. 41, quem 16 θεοφιλῆ, τρισμακάριον, εὐσεβῆ, καὶ φιλόθεον celebrat. A fidei patre Constantinus ad idolorum cultum divertit? Matri Helenæ non adeo fidem, quam pietatem antiquam fuisse asserit Eusebius De Vita Const. lib. iii, cap. 46. At sanctus Paulinus, qui eodem sæculo celebris in senatu fama clarebat, tum propriis, tum maternæ fidei meritis eum imperatorem salutatum auctor est epist. ad Severum 11 his verbis : Princeps esse principibus Christianis non magis sua quam matris Helenæ fide meruit. Fidelis igitur mater fidem imperii πρόξενον filio carpit instillare, imo a puero ad pietatem instituisse te-

ἐκ τοῦ σκοπὸν ¹⁴ οὐκ ἔσχυσεν, ἀλλὰ, καθὼς προέφη-
 μιν, μέχρι Διοκλητιανοῦ συγγραφάμενος ¹⁵, τὸν τῆδε
 βίον κατέλειπεν ¹⁶, καὶ πρὸς Κύριον ἐξεδήμησεν ἐν ὀρ-
 θοῦ καὶ πίστει, ἡμῖν, ὡς γνησίοις φίλοις, τὴν περὶ βίβλον
 ἣν συνέταξε ἀτελή ¹⁷ καταλείπειν καὶ ἀφορμὰς παρ-
 ἔσχεν τὰ ἐλλείποντα ἀναπληρῶσαι (7). Ἡμεῖς δὲ τὴν
 ἑαυτῶν ἀμάρτιαν οὐκ ἀγνοοῦντες καὶ τὸ στενὸν τοῦ λό-
 γου, παρητούμεθα τοῦτο ποιῆσαι, ὡς ὑπὲρ ἡμᾶς τὴν
 ἐγγείρησιν οὖσαν. Αὐτὸς δὲ πολλὰ ¹⁸ παρακαλέσας ἡμᾶς
 μὴ ὀκνησάι καὶ ἀτέλεστον καταλείπειν τὸ ἔργον, ἐδιό-
 ρατο ἐπὶ τοῦτο ¹⁹ ἔλθειν. Διὸ καὶ ²⁰ ἀναγκασθέντες
 διὰ τὴν ποσότητα ὑπακοῇ εἰς τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς ἐγγειρήσαν-
 τες, κόπον οὐ τὸν τυχόντα κατεβαλόμεθα. Πολλὰ
 γὰρ βιβλίου καὶ ἡμεῖς ἐκζητήσαντες κατὰ τὸ δυνα-
 τὸν ἡμῖν καὶ ²¹ ἐρευνήσαντες, τότε χρονογραφῶμεν ²²
 ἀπὸ Διοκλητιανοῦ μέχρι τῆς βασιλείας Μιχαὴλ καὶ
 Θεοδοῦλου τοῦ ²³ υἱοῦ αὐτοῦ, τὰς τε βασιλείας
 καὶ τοὺς πατριάρχας, καὶ τὰς τούτων πράξεις σὺν
 τοῖς χρόνοις κατὰ τὸ δυνατόν ἡμῖν συνεγραψάμεθα ²⁴,
 οὐδὲν ἄφ' ἑαυτῶν συντάξαντες, ἀλλὰ ἐκ τῶν ἀρχαίων
 ἱστοριογράφων τε καὶ λογογράφων ἀναλεξάμενοι, ἐν
 τοῖς ἰδίους τόποις τετάχαμεν ἐκάστου χρόνου τὰς
 πράξεις ἀσυνγύτως κατατάττοντες· ἵνα εἰδέναι
 ἔχωσιν οἱ ἀναγινώσκοντες ἐν ποίῳ χρόνῳ ²⁵ ἐκάστου
 βασιλέως ποῖα ²⁶ πράξεις γέγονεν, εἴτε πολέμικῃ,
 εἴτε ἐκκλησιαστικῇ, εἴτε πολιτικῇ, εἴτε ²⁷ θημώδεις,
 εἴτε τις ἑτέρα. Οὐ γὰρ μικρὰν ὠφέλειαν, ὡς οἴμαι,
 καρποῦται ὁ τῶν ἀρχαίων τὰς πράξεις ²⁸ ἀναγινώ-
 σκων. Ἐἴ τις δὲ τι ἐν τούτῳ τῷ πονήματι ²⁹ ἡμῶν
 ὀνησιφόρον εὑροί, τὴν πρέπουσαν τῷ Θεῷ εὐχαρι-
 στίαν ἀποδώσει, καὶ ἡμῖν τοῖς ³⁰ ἀμαθέσιν καὶ
 ἀμαρτωλοῖς διὰ τὸν Κύριον ὑπεριύξεται ³¹, καὶ εἴ
 τι ἐλλείπον εὑροί, τῇ ἀμαθείᾳ ἡμῶν τοῦτο λογίσει-
 ται ³², καὶ τῇ ἀργίᾳ τοῦ χαμαυτοῦ νοδὸς ἡμῶν, καὶ
 συγγνώσεται ἡμῖν διὰ τὸν Κύριον. Φίλον γὰρ τῷ ³³
 Θεῷ τὸ κατὰ δύναμιν.

nostri ingenii tarditati ascribat, et ex Domini charitate condonet. Id enim Deo acceptum opus, quod e facultate nostra proficiscitur.

VARIAE LECTIONES.

¹⁴ σκοπὸν A a f, κόπον rel. vulg. ¹⁵ συγγραφάμενος A a f, ἀναγρ. rel. vulg. ¹⁶ κατέλειπεν A.
¹⁷ ἀτελή om. A a. ¹⁸ ἀμαθίαν A. ¹⁹ πολλὰ παρακαλέσας ἡμᾶς A, παρ. ἡμ. πολλὰ vulg. ²⁰ τούτῳ f.
²¹ καὶ add. ex A. ²² κατὰ τ. δυν. ἡμ. καὶ κ. τ. δυν. ἡμῖν vulg. ²³ χρονογράφιον A b c f. ²⁴ τοῦ
 om. b. ²⁵ ἀκριβῶς συνεγρ. a. ²⁶ χρόνῳ A, χρόνῳ vulg. ²⁷ ποῖα πράξις A, ποῖα πράξεις vulg.
²⁸ εἴτε ubique ex A rescripsi pro vulg. ἤτε. ²⁹ τῶν ἀρχ. τὰς πρ. A, τὰς ἀρχ. πράξεις ³⁰ εἴ τις vulg.
 δέ τι ἐν τούτῳ τῷ πον. A, εἴ τι δὲ ἐν τούτῳ πον. vulg. ³¹ τοῖς add. ex A a f. ³² ἀποδότη — ὑπεριύξη-
 ται A. ³³ λογίσεται A. ³⁴ τῷ om. A a f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(7) Imperii Romani, et Ecclesiæ, hoc est sedium
 ejus præcipuarum quinque historiam per annos et
 tempora concinne digestam describens Georgius
 Syncellus, vita consiliiq; successu infelicitate
 excidit. Eam ob rem Romanorum imp. gesta suis
 temporibus et annis distributa describere Theopha-
 nis, qui Syncelli propositum ad exitum deducere
 suscepit, animus est. Verum ut Ecclesiæ rebus

animus, scriptis solummodo quæ Diocletiani attingunt ætatem, vitam hanc mortalem deseruit, et cum recta fide ad Dominum profectus, nobis velut siacioribus amicis, quod fuerat molitus, opus imperfectum simul reliquit, et, ut quæ desiderantur absolveremus præbuit argumentum. Nostra vero imperitia sermonisque inopia non ignorata, onus, cui vires nostræ forent impares, sustinere detrectabamus. Ille contra plura hortatus, ³ ut torpore omni excusso imperfectum opus non despicereamus, dedit animum, et ad illud capessendum manibus et perficiendum coegit. Quocirca ejus monitis morem gerere compulsi, molem robore nostro longe gravio-rem subire, et pene dicam imimensum laborem exantlare suscepimus. Multis siquidem voluminibus diligentius exquisitis, et, quantum facultas et ingenium dedit, examinatis, præsentem chronographiam a Diocletiani temporibus ad Michaelis et Theophylacti ejus filii imperium, reges insuper et patriarchas, necnon eorum gesta et ætates, qua par fuit sedulitate, ex proprio penu nil depromentes aut conferentes, in unum congegimus: quin potius selectis ex veteribus historicis vel rhetoribus plerisque, singulorum acta per annos et tempora propriis quibusque locis pulchro ordine cuncta disposuimus: ut quoto quoque anno rem gestam vel facinus editum, sive in bello, sive in Ecclesia, sive in civili administratione, sive in populari statu, sive qualibet alia ratione commendandum, lector in promptu habeat et in propatulo. Haud enim vulgare est, me quidem iudice, eorum qui veterum gesta evolvunt, emolumentum. Si quis autem ex eo quem aggredimur labore fructum aliquem decerpit, debitas Deo grates referet; nobisque licet ineruditis et peccatoribus a Domino bene precabitur: si quid doesse comperiat, imperitiæ et abjecti

tur: si quid doesse comperiat, imperitiæ et abjecti
 imperii res conjunctæ, et Imperii Romani thronus ad Orientis oras, id est Byzantii, positus, Persarum et Saracenorum amulum nactus est principatum: hinc Theophanes Romanam historiam prosecutus, Persarum et Arabum, patriarcharumque primas orbis sedes obtinentium, nomina, ætates, facta, per chronographiam istam ordine bono enarrata percenset.

amore æstuat, adeo ut ejus potestati subditi, ubi proprias conjuges occultarent, anxie meditarentur: alioquin fallacium dæmonum fraudibus tantopere devinctus, ut absque oraculi præstigiis ne cibum quidem vellet delibare. Idem non adeo religionis impiæ cultu, quam honorum rapiendorum cupidine nectus, delendos communi internecione Christianos præcepit. Eum propter immodicam et effusam petulantiam, et intolerabilem Christianorum vexationem ultio divina tandem corripuit. Grave siquidem ulcus adnatum ad libidinis membrum omnique humana industria superius visum est in ejus corpore, putredine nimirum depascente, et vermibus corruptionis loca corrodentibus. Obeus enim erat, et haud leviter carnosus. Is autem ob hystas cædes plecti se arbitratus, mandata per omnes provincias Christianis profutura rescripsit, jubens agere cuncta ex animo et pro se deprecari. Quo facto, curato præter expectationem precibus Christianorum difficili morbo, plaga tamen per inductam cicatricem vix sanata, ad iniquas quæque repetenda facinora fervidius insaniebat. Verum repente bellum, tumultus, fames, pestilentiae ariditates aeris adeo confertim ingruerant, ut sepeliendis mortuis vivi non sufficerent homines: tonitrua insuper et prodigia crebrius emissa unumquemque de se solummodo sollicitum esse, reliquaque negotiorum quasi momenti nullius infecta permanere coegerunt.

A. C. 298. — *Hierosolymorum episcopi Hermonis annus primus.*

Alexandriæ episcopi Achillæ annus primus.

A. C. 299. — *Alexandriæ episcopi Alexandri annus primus.*

Byzantii episcopi primi Metrophanis annus primus.

Antiochiæ episcopi Paulini annus primus.

A. C. 502. — Hoc anno sacratissimus Constantinus ad evertendam tyrannorum potestatem se

ἐπίσκοπος: ὁ Σιδωνος, Πάμφιλος πρεσβύτερος Καίσαρ, καὶ ἄλλοι ἀναρίθμητοι. Οὗτος ὁ Γαλλήριος Μαξιμιανὸς (35) γυναιχομανέστατος, τοσούτος, ὥστε τοὺς ὑπ' αὐτῶν τελούσας ἐν τοῦ κράτους τὰς ἰδίας γαμετὰς καὶ τῇ τῶν πλάνων δαιμόνων ἀποχεσθαι τινος γεύσασθαι ἀνευ μαντικῆς πανωλεθρίαν ὡς Χριστιανῶν γενέσθαι πρὸς αὐτὸν, οὐ τοσούτον διὰ τὴν ἐκταύτην ἀσέβειαν, ὅσον διὰ τὴν ἀρπαγὴν τῶν ὑπαρχόντων αὐταῖς. Τούτῳ οὖν θεῖα δίκη (56) ἐπῆλθε διὰ τὴν ἀμεινον ἀκολασίαν, καὶ τὴν περὶ τοῦ Χριστιανικοῦ ἀνυποκρίτου κάκωσιν. Χαλεπὸν γὰρ ἔλκος κατὰ τὴν τῆς ἀκολασίας αὐτοῦ μόριον ἐκταύτην κρείττον πάσης ἀνθρωπίνης βοήθειας ἐτύγχανε, νομῆς καταλαθούσης καὶ σκυλῆκων φθορᾶς τοῦ τόπου. Ἦν γὰρ καὶ πολύσαρκος. Οὗτος [γὰρ] ὑπολαβὼν, ὡς ἄρα διὰ τοὺς ἀδίκους νόμους ἐπέληκται, προστάγματα κατὰ παντὸς τύπου (57) ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν ἔγραψε πάντα καλεῖων καταθυμῶς πράττειν, καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ εὐχεσθαι· οὐ γὰρ νότος εὐθέως τοῦ χαλεπωτάτου πάθους τῇ εὐχῇ τῶν Χριστιανῶν θεραπευθέντος· παρ' ἐλπίδα, μήπω δὲ τοῦ τραύματος (58) καλῶς συνουλώσαντος, μαιζίνως ἐμαίνετο τῶν ἀθεμίτων πράξεων ἐχόμενος, ἀλλ' εὐθὺς πάλιν πόλεμοι (59) καὶ ἐπαναστάσεις, ἵμοι τε καὶ λοιμοὶ καὶ αὖχοι ἀθρόοι ἐπέσκηπτον, ὥς μὴ ἀρκεῖν θάψαι ζῶντας τοὺς τεθνεῶτας· κεραυνοὶ τε καὶ φοβήτρα ἐξαπεστέλλετο, ὥς ἑκαστον αὐτοῦ μόνον φροντίζειν, καὶ τὰ πολλὰ τῶν πραγμάτων ἐπράχτα διαμένειν.

A. M. 5798. — *Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Ἐρμώνος ἔτος α'.*

Ἀχιλλᾶ (60) Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου ἔτος α'.

A. M. 5799. — *Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Ἀλεξάνδρου ἔτος α'.*

Βυζαντίου ἐπισκόπου πρώτου Μητροφάνους ἔτος α'.

Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Παυλίνου ἔτος α'.

A. M. 5802. — Τούτῳ τῷ ἔτει Κωνσταντῖνος ὁ θαύματος (61) εἰς τὴν κατὰ τῶν τυράννων διανέστη

VARIAE LECTIONES.

ἐπίσκοπος] πρεσβύτερος A. ὁ κράψαι A, κράψουσι vulg. καὶ add. ex A a e. πλάνων a, πολλῶν vulg. γεύσασθαι A, γεύεσθαι vulg. πανωλεθρίαν A, πανωλεθρίαν vulg. αὐτοῦ A. τῶν add. ex A. αὐτοῖς om. e, αὐτῶν b. μετῆλθε b. τοὺς add. ex A. ἀνάπτουτον g. τὸ om. A. γὰρ om. a, fort. recte, nisi potius διὰ scribendum est. φόνους] τόπους a. τῶν om. A a. τῇ εὐχῇ τῶν Χριστιανῶν add. ex A a e. θεραπευθέντος] ἡλευθερώθη a, ἡλευθερώθη θεραπευθέντος. μήπω A, μηδέπω vulg. πόλεμοι καὶ ἐπαναστάσεις; A ei alii, ὁ πόλεμος καὶ ἐπαναστάσεις vulg. ζῶντας τοὺς τεθνεῶτας A, τοὺς τεθνεῶτας οἱ ζῶντες vulg. φοβήτρα Paf. μόνου b. Ἀχιλλᾶ — ἔτος ἐν om. A. Βυζαντίου — ἔτος α' om. A.

JAC. GOARINOTÆ.

(55) Maximianum legunt cuncti codices, qui Maximinus ejus filius adoptivus supra recensitus, memoratæ persecutionis auctor, de quo aperte Eusebius *Eccles. hist. lib. viii, cap. 27*, ex quo hæc noster Theophanes excerptit.

(56) Τούτῳ οὖν θεῖα δίκη. Ex Eusebii citati cap. 28.

(57) Correctius reponerem κατὰ πάντα τόπον. Editum porro exponit Eusebius lib. viii, cap. 29.

(58) Hæc apud eundem fusius lib. ix, cap. 1, 2, 3 et seqq.

(59) Quæ cap. 7 videre licet.

(60) Archelaum vocat Abraham Ecchellensis, et

diebus 200 solis scidem tenuisse testatur. Successori Alexandro annos 22, dies 305 ascribit.

(61) Barberinus codex in margine opposita scribit: Τούτῳ τῷ ἔτει Μητροφάνης ἐπίσκοπος τοῦ Βυζαντίου ἐχειροτονήθη. Eadem in marg. cod. 154, quem nos Vaticanum primum dicimus. Optime: inferius quippe ad canonium anni a mundi conditu 5809, annum Metrophanis octavum ac subinde novum notatos observo in regio: quare primus debet esse hic 5802 ab auctore cum sequentibus sex pretermisus: quos tamen omnes in confectum a nobis canonium reponendos operæ pretium duximus.

A. M. 5782. — Τούτω τῷ ἔτει Διοκλητιανὸς καὶ Ἀ Μαξιμιανὸς ⁴⁰ (13) ὁ Ἐρκούλιος Ὁθοῦσιν καὶ Κόπτων ⁴⁰ (16) πόλεις ἐν Θηβαίς τῆς Αἰγύπτου εἰς ἔδαφος κατέσκαψαν ἀποστατησάσας τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς.

A. M. 5785. — Τούτω τῷ ἔτει Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς (17) ὁ Ἐρκούλιος Καίσαρας ἐποίησαν Κωνσταντῖον ⁴¹ καὶ Μαξιμιανὸν Γαλλέριον. Καὶ ὁ μὲν Διοκλητιανὸς δέδωκε τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα πρὸς γάμον τῷ Γαλλερῖῳ, ὁ δὲ Ἐρκούλιος Μαξιμιανὸς τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα Θεοδώραν τῷ Κωνσταντῖῳ συνέζευξε, καίτοιγε ⁴² ἑκατέρων γαμετὰς ἔχόντων, ἃς ἀπώσαντο διὰ τὴν πρὸς ⁴³ τοὺς βασιλεῖς ⁴⁴ στοργήν.

A. M. 5786. — Ῥώμης ἐπισκόπου Ἰερώνου ἔτος α'.

Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου (18) Πέτρου τοῦ ἱερομάρτυρος ἔτος α'.

Τούτω τῷ ἔτει Ἀλεξάνδρεια σὺν τῇ Αἰγύπτῳ (19) εἰς ἀποστασίαν ὑπὸ Ἀχιλλεῶς ἀγχεῖται, οὐκ ἀντέσχον ⁴⁵ τῇ ⁴⁶ Ῥωμαίων προσβολῇ, καθ' ἣν πλείστοι ἀνηρεθίσαν, δίκην δεδωκότων τῶν τῆς ἀποστασίας αἰτίων.

A. M. 5787. — Τούτω τῷ ἔτει Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς ὁ Ἐρκούλιος διωγμὸν μέγαν καὶ φρικωδέστατον ⁴⁷ (20) κατὰ Χριστιανῶν ἀνήγειραν, καὶ

A. C. 282. — Hoc anno Diocletianus et Maximianus Herculi Busirim et Coptum Thebaidis in Ægypto civitates in Romanum imperium rebelles funditus everterunt.

A. C. 285. — Hoc anno Diocletianus et Maximianus Herculi Constantium et Maximianum Galerium insituerunt Cæsares : et Diocletianus quidem filiam suam Galerio locavit conjugem, et Maximianus pariter suam nomine Theodoram Constantio copulavit. Uterque vero ex observantia et in imperatores amore conjugem, quam prius habebat, dato repudio lecti consortio reddidit alienam.

A. C. 286. — Romæ episcopi Marcelli annus primus.

5 Alexandriae episcopi Petri sacri martyris annus primus.

Hoc anno Alexandria et Ægyptus ab Achille ad defectionem concitatae, illatum a Romanis bellum sustinere non potuerunt : plurimis autem primo impetu sublatis, rebellionis auctores meritis exsolverunt poenas.

A. C. 287. — Hoc anno Diocletianus et Maximianus Herculi, vehementi et horrenda in Christianos persecutione suscitata, et omnis generis excogitatis

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁰ Διοκλητ. x. Μαξ. ὁ Ἐρκ. A, M. ὁ Ἐ. x. Δ. vulg. ⁴⁰ Κόπτον aliquot codd. ⁴¹ Κωνσταντῖνον, et mox Κωνσταντῖνῳ f. ⁴² καίτοι γε A a f, καὶ τῶν γε vult. ⁴³ πρὸς A a f, εἰς vulg. ⁴⁴ βασιλεῖς A. ⁴⁵ οὐκ ἀντέσχον A, οὐ κατέσχον vulg. ⁴⁶ τῇ add. ex A. ⁴⁷ φρικοδ. Par.

JAC. GOARI NOTÆ.

Eutropius lib. ix, ad subigendos eos Maximianum Herculi Cæsarem misit, qui levibus præliis agrestes domuit, et partem Gallie reformavit. Post hæc tempora, subdit idem Eutropius, Carausius tyrannidem affectavit, et Britannias occupavit. Ita cum per omnem orbem res turbata essent, Diocletianus Maximianum Herculi ex Cæsare fecit Augustum. Quare cum anno minus, verba sunt Aurelii Victoris, potentia fuerit Herculi : iis, non nisi secundo Diocletiani anno, Cæsar promoveri potuit. Designationi successit expeditio suscepta, iter in Gallias, cum Bagandis pugnae, Gallie reformatio, in Carausium excita rebellione conatus : quæ quis anno unico asseveret confecta ? concludit Gordonius : aliqui etiam nunc Cæsarem tantum, et post biennium, ab accepta nimirum Cæsarea dignitate, Augustum autem creatum. Favet Theophanis sententiæ Idatii testimonium, quod tamen excipit eruditissimus Petavius lib. xi *De doct. temp.*, cap. 31.

(15) Non quod conjunctis armis, sed quod utriusque consensu hæc gesta, de quo nota inferior tertia.

(16) Qui Theophanem nostrum plurima ex parte transcripsit Cedrenus, Βούσριν καὶ Κόπτον legit ; idem Zonaras. Vide notam seq.

(17) In Diocletiani annum octavum conciliatus hujusmodi nuptias conjecit Petavius lib. xiii ; in nonum Chronicum Alexand. et Pomponius Lætus. Undecimo anno ex quo Constantius Cæsar est factus, occubuit. Hinc autem ad Constantini annum primum anni numerantur undecim. Chronicum Alexandrinum Theophani lucem præfert ad Diocletiani annum 9 et tum Maximianum Jovium, tum Constantium xi Kal. Junias Nicomedie Cæsares elevatos

C lætatur, Diocletiani filiam vocat Valeriam pag. 8.

(18) Petro martyri inter patriarchas 17, pontificatus annos Abraham Ecchellensis numerat decem, et dies 333.

(19) Pomponius Lætus : *Erat Jovius* (Diocletianus) *in Ægypto* : qui *eversis duabus urbibus, superato Achilleo, pacaverat Ægyptum. Urbes prope veteres Thebas positæ erant, dites ac populosæ, Busiris et Coptos. Spem rebellionis augebat Achilleus, cujus consilio fere tota dissenserat Ægyptus : tandem cæsis ubique auctoribus defectionis, intra novem menses quievit provincia seminarium religionum, in qua archisynagogi plurimum auctoritatis habebant. Alexandria vero obsessa, et octavo mense capta est, Imperator contentus optimatum cæde, abstinuit a multitudo. Achilleus vero meritis luit poenas, feris oppositus, et dilaniatus : terra vero ubique cordibus potentium maduit. Ceterum quamvis Busiridis et Copti vastitatem ante annos sex auctor posuerit, causam potius exortam, rebellionem nimirum excitam, ab Achilleo deinde accensam intellexisse reor. Ægyptum etenim omnem ad officium novem solis mensibus revocatam scripsit Pomponius, et Eutropius lib. ix his verbis : *Diocletianus obsessum Alexandriæ Achilleum octavo fere mense superavit, eumque interfecit.* Consentit Eusebius in Chronico, quia ad annum quoque Diocletiani decimum Alexandriam subactam refert : Busiridis licet et Copti devastationem ante solos tres annos collocet.*

(20) Petri martyris et Alexandrini præsulis anno secundo, motam in Christianos persecutionem memorare forsitan compulerunt hæc Athanasii verba apolog. 2 : Πέτρος παρ' ἡμῶν πρὸ μὲν τοῦ διωγμοῦ γέγονεν ἐπίσκοπος, ἐν δὲ τῷ διωγμῷ καὶ ἐμαρτύρησεν. Petrus apud nos ante persecutionem episcopus,

utis, per dies septem continuos Deum vitalemque crucem debitis prosequerentur honoribus, victoriamque Constantinum summis laudibus extollerant.

A. C. 305. — Hoc anno Maximinus Galerii filius, cum aliorum sine invaderet, et integrum sibi arrogare vellet imperium, vitamque inde turpiter amisit in Cilicia. Maximianus vero Galerius, ejus pater, Maxentium Herculi filium a Constantino virtute crucis profligatum cum didicisset, nuntio territus accensam in Christianos persecutionem remisit.

A. C. 306. — Hoc anno sacratissimus Constantinus divino religionis zelo motus in Maximianum Galerium Orientis partes moderantem bellum, open ferente Licinio, suscepit. Ille vero ingentes copias

οἱ Ῥωμαῖοι ἄγοντες ἐπινίκιον ἐορτήν, γαλαίοντες τὸν Κύριον καὶ τὸν ζωοποιὸν σταυρὸν ἐπὶ ἐπτά ἡμέρας; (68), καὶ Κωνσταντῖνον τὸν νικητὴν μαγαλύνοντες.

A. M. 5805. — Τούτῳ τῷ ἔτει ὁ Μαξιμιανὸς (61) ὁ υἱὸς Γαλλερίου ἐπιπρῆσθας, καὶ ἐκ τῷ τὴν βασιλείαν ἐπιτρέψας, ἀσχερῶς καταλύει τὸν βίον ἐν Κιλικίᾳ. Ἀκούσας δὲ Μαξιμιανὸς ὁ Γαλλερίος (70) ὁ τούτου πατήρ, οὗτος ὁ Μαξιέντιος ὁ υἱὸς Ἐρχουλίου ἐν Ῥώμῃ ὑπὸ Κωνσταντίνου τῇ δυνάμει τοῦ σταυροῦ κατεπώθη (6), φοβηθεὶς τὸν κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἀνῆκε διωγμὸν.

A. M. 5806. — Τούτῳ τῷ ἔτει Κωνσταντῖνος ὁ θαυμάσιος σὺν Λικινίῳ Καίσαρι ζήλω (7) Θεοῦ φερόμενος, ἐπεστράτευσεν (6) κατὰ Μαξιμιανὸν (7) τοῦ Γαλλερίου (71) τὴν Ἐφῶν διέποντος· κάκιστος ἀντιστρα-

VARIAE LECTIOES.

(6) καὶ — σταυρὸν om. b. (7) ἐπτά ἡμέρας; A, ἡμ. ἐπτά νυκτ. (7) Μαξιμιανὸς Par. (7) ὁ Γαλλ. A, Γαλλ. vulg. (7) κατεπώθη A a, κατεπώθη e, κατεπονθήθη vulg. (7) ζήλω] ζήλῳ a. (7) ἀνιστρ. A, ἐπιστρ. vulg. (7) Μαξιμιανὸς A a, Μαξιμιανὸς vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

tyranni eadem, habitum de eo triumphum, circa Kalendas Octobris, scribit Onofrius apud Baronium ad annum Christi 312 num. 7 et Potavium nota memorata citatum; sed nullo, inquit isti, argumento, vel auctore satis tuto. At cum Eusebius et Theophanes auctor annos a Septembri auspiciuntur, cum hic victoriæ lætitiā ad annum Constantini septimum, ille pariter eandem ad septimi latus conjiciat, eo ineunte, quod sagaciter advertit Onofrius, visisse ac triumphasse Constantinum satis aperte eorum auctoritate mihi demonstrat. Publicam Romanorum lætitiā, victoriamque a Constantino cruci ascriptam leges apud chron. Alexand. anno C Constantini septimo.

(68) Baptismi, ecclesiæ consecrationis, susceptum ordinem, votorum in monasterio emissorum, abundante penitentia, etc. septem dies continuos beneficium recollere Græcis solemne est et antiquum: de rescripta itaque libertate lætitiā per dies septem Romanos prodaxisse, potuit esse auctoris conjectura. Cruci laudes, et trophæa erecta describit Eusebius lib. 1 De vita Const. cap. 33.

(69) Galerius iste Maximinus Galerii Maximiani filius, cujus interitus post annos duos, id est Constantini undecimo, describitur, non hoc anno, qui Constantini nonus, obiisse, sed tyrannidem assumptis suggeritur: de quo inferius; adeoque τὸ, ἀσχερῶς καταλύει, intelligendum, ὥστερον ἀσχερῶς κατέλυσεν· proindeque verū vitam deinde turpiter amisit in Cilicia. Maximianum porro Maximiani patris nomine frequentius vocari, ut advertit Pomponius Laetus, Maximianum pariter edicibus Græcis scripsisse scribi animadverto: quæ causa est, ut τὸ Μαξιμιανὸς, hic legens, Maximinus, reddiderim.

(70) Periochen hæc suo loco motam, et in superiore annum, Constantini videlicet octavum, vel etiam septimum, conferendam existimo, motus hæc rationibus duabus: 1. Quod cum anno Constantini septimo ineunte Maxentius perierit, exdis ejus nuntius ad annum usque nonum ejusdem Constantini ad Galerium Maximianum pervenire non distulit. 2. Quod cum seior sub Diocletiano exaltata persecutio anno Christi 295 ex Theophanis calculo, ante Constantini imperium duobus, principium habuerit, moxque ejus ætus μετ' ἑξῶς ἔτος, post annum octavum, inquit Eusebius, Histor. eccl. lib. viii, cap. 28, cœperit paululum deservescere, anno nimirum Constantini sexto, sic decimo anno conscriptus fuit, isque annus existit Constantini octavus, quo ejus de Maxentio victorie ad Ma-

ximianum perlato nuntio, illud elictum Galerii Maximiani nomine promulgatum, ejus exemplar habet Eusebius lib. citati cap. 29. Perioche hæc igitur in dictum Constantini annum octavum, qui decimus a persecutione, vel in septimum, qui nonus ab eadem, quo, μετ' ἑξῶς ejusdem ἔτος, crudelitatem hucusque exercitam relaxari jussit Maximianus, transferenda est.

(71) Eusebius, lib. ix, cap. 8: Ὁ δὲ Μαξιμιανὸς ἐπ' Ἀνατολῆς οὐ πολλὴν ἐπιζήσας· ἐκείνῳ (Μαξιεντίῳ) χρόνον, αἰσχίστην καὶ αὐτῷ ὑπὸ Λικιννίου οὐκ ἐμμένοντος τότε καταστρέφει θανάτῳ· Maximianus in Oriente non longo tempore post Maxentii occisum in vita manens ab imperatore Licinio nondum insuavente in bello turpissime superatus fuit. Dissidiorum causam, prælia, Maximini cladem et necem depingit illo capite Eusebius, quæ Theophanes noster annis quinque vult exacta. Anno primo, is fuit Constantini septimus, Constantinus et Licinius de cohibenda in Christianos persecutione Maximiano dant litteras: ipse anno secundo dittons suæ præfectis pares mittit, at subinde modestiæ limites omnes imperando prætergreditur. Tertio κατὰ τὸν τῆς βασιλείας κοινῶν, verba sunt Eusebii, πρῶτον αὐτῶν ταῖς τιμαῖς ἀναγορεύει, ex imperii collega Constantino et Licinio negatis imp. honoribus soli sibi primas arrogat, quod auctor superius dixit, αὐτῷ τὴν βασιλείαν ἐπιτρέψας· ac novas insuper ad provinciarum præpositos simulate litteras scribit: δοθέντων γραμμάτων πρὸς τοὺς ἡγεμόνας ἐκείνη ἐπαρχία; τῷ παρελθόντι ἐναυτῷ. Quarto Licinius in eum bellum movet, et variis præliis fatigat. Ultimo tandem, qui ab arrepta suprema tyrannide fuit tertius, et a Maxentii letho quintus, misere interit: quod brevissime Aurelius Victor complexus est: Maximinus ad Orientem, post biennii angustum imperium, intellige tertium a tyrannide, fusus fugatusque a Licinio apud Tarsum perit. — Sic bene Pal. et Peyr. necnon Anast. nec ferendum τὸ, Μαξιμιανὸς τοῦ Γαλλερίου, quem auctor jam extinctum dixerat anno superiori; πεποθῶς δὲ Μαξιμιανὸς· P. Goar legit Μαξιμιανὸς, priori errori hærens, quo vox altera alterius loco in eod. quos est secutus, irrepsit. Placet maxime Vat. 1 lect., πεποθῶς ὡς ὁ Μαξιέντιος· cum perinde ac Maximinus demonum oraculis fideret: quem auctor multis ex nomine infamaverat 6 Constantini anno, quo is illum oppressit, cruce ejusmodi præstigiis victrice. CORRIGIS.

αὐτῷ (26) καὶ Κωνσταντίνος ὁ υἱὸς Κωνσταντίνου ⁶¹. Ἀχομιδῆ νέος ⁶² ὑπάρχων, ἀριστεύων ἐν ταῖς πολέμοις. Ὁν ὁρῶν ὁ ⁶³ Διοκλητιανὸς φθόνῳ κινήθεις δόλῳ ἀνελεῖν ἐσπούδαζε. Θεὸς δὲ τοῦτον παραδύσας διέσωσε, καὶ τῷ πατρὶ ἀπέδωκε ⁶⁴.

A. M. 5789. — Περσῶν βασιλεὺς Ὀρμισδά, ἔτος α'.

Ῥώμης ἐπισκόπου Μιλτιάδου ⁶⁵, ἔτος α'.

Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Ζαβδά ⁶⁶, ἔτος α'.

Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Βιταλίου ἔτος α' ⁶⁷.

Τούτῳ τῷ ἔτει Οὐετήριος (27) στρατοπεδάρχης τοὺς ἐν τῇ στρατιᾷ ⁶⁸ Χριστιανοὺς ἤλαυνε (28) μετρίως, ἕκαστε τοῦ, κατὰ πάντων ὑποτύφοντος διωγμοῦ.

A. M. 5793. — Ῥώμης ἐπισκόπου Σιλβέστρου B ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Μαξιμιανὸς Γαλλέριος κατὰ Νάρσεως (29) τοῦ τῶν Περσῶν βασιλεὺς τοῦ τηνικαῦτα τὴν Συρίαν καταδραμόντος καὶ ληϊζομένου ⁶⁹ ἀπερτάλῃ ὑπὸ Διοκλητιανοῦ. Καὶ συμβαλὼν αὐτῷ κατὰ τὴν πρώτην μάχην ἡττᾶται περὶ Καλλίνικον (30) καὶ Κάρβας. Ἐπανιών δὲ ἐκ τῆς φυγῆς ὑπήντησε Διοκλητιανῷ ἐπ' ὁμήματος φερομένῳ ⁷⁰. Ὁ δὲ τὸν Καίσαρα μετὰ τοῦ ⁷¹ υἱοῦ σχήματος οὐ προσδεξάμενος, ἀφῆκεν ἐπὶ πλείστον τρέχειν καὶ προηγεῖσθαι τοῦ ὁμήματος. Μετὰ δὲ ταῦτα συναγβαλὼν δυνάμειος πολλῆς πάλιν Μαξιμιανὸς ὁ Γαλλέριος ⁷² Καῖσαρ ἐπὶ τὸν Νάρσεως πόλεμον ἐκπέμπεται χρησάμενος ⁷³ δεξιᾷ τύχῃ ⁷⁴, τολμήσας καὶ πράξας ἃ μηδεὶς ἕτερος. Τὸν τε γὰρ Νάρσεως μέχρι τῆς ἐνδοτέρας Περσίδος ἐδίωξε, καὶ κατέσφαξε πᾶν τὸ ⁷⁵ στρατόπεδον, καὶ πᾶς τούτου γυναῖκα καὶ παῖδας καὶ ἀδελφάς, καὶ παρέλαβε ⁷⁶ πάντα ὅσα ἐκεῖνος ἐπεφέρετο ⁷⁷, χρημάτων θησαυροὺς, καὶ τοὺς ἐν Πέρσαις λαμπροὺς, μεθ' ὧν ἐπαυελθόντα Διοκλητιανὸς ἐν Μεσοποταμίᾳ διέβην.

A. Achilleus prostravit. Socius expeditionis aderat Constantinus Constantii f. prima juventute conspicuus, et bellicorum facinorum laude jam præstans: qua Diocletianus conspecta, motus invidia, necem dolis machinabatur. Deas autem præter opinionem servavit, et patri reddidit incolumem.

A. C. 289. — Persarum regis Hormisdæ annus primus.

Romæ episcopi Miltiadis, annus primus.

Hierosolymorum episcopi Zabdæ, annus primus.

Antiochiæ episcopi Vitalii, annus primus.

Hoc anno Veterius magister militiæ Christianos milites moderate insectatus est, persecutione exinde in reliquos ingruente.

A. C. 293. — Romæ episcopi Sylvestri annus primus.

Hoc anno Maximianus Galerius adversus Narsen Persarum regem crebris excursionibus Syriam infestantem et depopulantem a Diocletiano missus est. Hic primo centumjipe ad Callinicum et Carrhas superatur, eque fuga se recipiens, Diocletianum curru forte vectum habuit obvium. Illo Cæsarem etiam propriis insignibus illustrem et conspicuum, longo viæ spatio neglectum, currere, et curram præcedere permisit. Validiore postmodum exercitu collecto, Maximianus Galerius Cæsarem bellum, cum Narse restauraturus amandatur: resumptisque viribus, et prospera fortuna usus, quas nullus potuisset, res omnino præclaras gessit. Narsen etiam usque in interiorem Persiam fugientem abegit, et exercitum ejus et uxores, liberos et sorores trucidavit, et quos secum vehebat pecuniarum, thesauros et Persarum nobiliores sumpsit captivos: spoliis onustum, et redeuntem, Diocletianus, qui tum in Mesopotamia versabatur, cum honore lu-

VARIÆ LECTIONES.

⁶¹ καὶ Κωνστ. A, δ, ὁ Κωνσταν. vulg. ⁶² χομιδῆ νέος A, χομιδῆ δὲ νέος vulg. ⁶³ ὁ om. A. ⁶⁴ ἀποβέδωκε om. b. ⁶⁵ Μιλτιάδ. A, Μετ. vulg. ⁶⁶ Ζαβδά] Γαζάδας A. ⁶⁷ Vitalii, Antiocheni episcopi, accessionem in annum proxime sequentem rejiciunt a f: non adnotavit A. ⁶⁸ στρατεία A. ⁶⁹ ληϊζομένου A, alii ap. Goar. ληισμ. vulg. ⁷⁰ Διοκλητιανῷ ἐπ' ὁμήματος φερομένῳ A, Διοκλητιανῷ ἐπ' ὄχημα ἐπιφερόμενα a b c d (si recte enolavit G.). Διοκλητιανὸς ἐπ' ὄχημα καταφερόμενος vulg. ⁷¹ μετὰ τοῦ A, μετὰ τὴν τοῦ vulg. ⁷² Μαξ. ὁ Γαλλ. A, ὁ M. Γ. vulg. ⁷³ Νάρσεως — χρησάμενος om. A, fort. χρησόμενος, ⁷⁴ δεξιὰ τεύχη a, ἐπὶ τῇ δεξιᾷ τεύχη f. ⁷⁵ τὸ add. ex a. ⁷⁶ καὶ παρέλαβε A, παρέλαβε, καὶ vulg. ⁷⁷ ὑπεφέρετο.

JAC. GOARI NOTÆ.

cupientes sibi regnum vindicare. Eutropius lib. ix: Cum Africam quinquegentiani infestarent. Aurelius Victor quinquegentanas nationes posuit: Eodem tempore Orientem Persæ, Africam Julianus, ac nationes quinquegentanæ graviter quatiebant. Magnatius: Diocletianus Maximianum Gallis præfecit: eoque confecto bello in Africam adversus quinquagenarios transire jubet: utrobique sedati tumultus, Africanus certe aliquanto difficilior, quod quinquagenarii, et supra eorum annorum numerum veteranus miles ad obsequium tam facile redigi non poterat.

(26) Eusebii opinionem lib. i De vita Const. capp. 13 et 14, sequitur auctor. Fugæ a Constantino arreptæ causam ejusdem ambitioni Aurelius Victor imputat.

(27) Veturium scribit Eusebius ad annum Diocletiani 14: alii codd. Veturium legunt apud Pooniacum: apud quem iterum de Veturio ad alios

D annos alii codd. narrant. Eligat, inquit ille, lector quod illi magis probabitur. Cæterum magister militiæ Hieronymo dicitur in versione, qui hic στρατοπεδάρχης.

(28) Cedrenus ἐξέβαλεν: reddo exauctoravit: ideoque μετρίως ἤλαυνε, quia non vita, sed militari cingulo multabat.

(29) Victoriam de Persis ad annum 14, triumphum ad annum 18 verius Theophane ascribit Eusebius in Chronico: Cedrenus auctorem secutus ad annum 17: at certe Narses ante annos sex vivis ereptus, Ormisdasque in canonio annos quinque jam regnans, auctorem deceptum arguunt. De bello illo Persico Aurelius Victor, Eutropius, Pomponius Lætus, qui etiam triumphi pompam describit.

(30) Callinicum ponit Eutropius, circa lib. ix exitum.

addicenda : secundum, solus Christianos in militiam ascribendos, ipsosque gentibus et exercitibus imperare : qui perstarent in idolorum cultu, capite mulctarentur : tertium, duas paschales hebdomadas, tum quæ resurrectionem præcederet, tum quæ sequeretur, ab omni opere feriari. His ita dispositis, profunda pax et jucunda tranquillitas, gentibus cunctis in dies ad Christi fidem studiose accedentibus et baptismo lustratis et patria confringentibus simulacra, universum orbem occupavit. Mensuram quoque exundantis Nilī, qui fluvius est in Ægypto, et aquar ejus incrementorum, non jam amplius in Serapidis sanum, prout ethnicis pridem more receptum, sed in ecclesiam inferri sanxit. Licinius autem antequam insaniret penitus, Antiochiam adveniens, Theotecnium præstigiatorem una cum sociis post multos cruciatus interemit.

A. C. 311. — Hoc anno persecutionem adversus Christianos movere cœpit Licinius. Et primo quidem præcedentium tyrannorum necis immemor, fœderis quoque cum magno Constantino initii oblitus, Christianos omnes palatio expulit. Circa insanas mulierum amores, tum scelera, et Christianorum carceres assidue versabatur : nec litteris magni Constantini jussus ab hacce vecordia desisteret, morem gessit. Ille Basileum Amasæ episcopum, et, ut quidam ferunt, quadraginta martyres, et plurimos alios tormentis consummari mandavit.

A. C. 312. — Byzantii episcopi 2. Alexandri annus primus.

Hoc anno Arius, ab insanitia nomon adeptus, in publico ecclesiæ conventu excogitatam a se hære-

VARIE LECTIONES.

“μόνους om. A, μόνον h. “ἀγαλλίας A. “ὀσημέραι] ὡς ἡμέραι A et alii, ὡς ἡμέραν vulg. “τοῦ om. A. “τοῦ om. a. “Σαραπίω c, Σαραπίδι a. “μανῆσαι c, μανίσαι A. “τὴν μέγαν A, τὴν μέγα vulg. “θεῖος] μέγας a. “ἐπέστη A, ἐπίσταν vulg. “Ἀμασία; A, Ἀμασίας vulg. “ἀγίους, add. ex A a, sed a om. τριακόντα. “Ἀρειος δ A, ὁ Ἀρειος vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(76) Crispum hoc anno Cæsarem renuntiatum ex verbis istis colligo. Ante Licinii siquidem lethum dignitatem illam sexennio tenuerat. Licinius porro anno Constantini decimo nono sublatum scribet auctor inferius ex hujusmodi Victoris testimonio illustrandus : *Ascripti imperio Cæsarem communes libri Crispus, Constantinusque Flaviogeniti, Licinius Licinio. Itaque sexennia post, rupta pace, apud Thrucas Licinius pulvis, Chalcedona concessit*, etc.

(77) Ista pariter ad Eusebii mentem intelligenda, lib. II *De vita Const.* cap. 43, quæ Baronius illustrat ad annum 324 num. 74 et seqq. et ad annum 328 num. 76.

(78) Exstat lex codicis Theodosiani lib. II *De feriis*, tit. VIII, verum imp. Valentiniano, Theodosio et Arcadio A. A. A. ascripta.

(79) Socrates lib. I, cap. 14 : *Λεγόντων δὲ τῶν Ἑλλήνων, ὡς ἔρα ὁ Σάραπις εἶναι ὁ τὸν Νεῖλον ἀνάγων ἐπὶ ἀρδία τῆς Αἰγύπτου τῷ εἰς τὸν ναὸν τοῦ Σαραπίδος κομίζεσθαι, Κωνσταντῖνος εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὸν πῆχυν Ἀλεξανδρίων μετατιθέναι ἐκέλευσε. Cum gentiles affirmarent Serapidem esse, qui Nilum ad Ægypti agros irrigandos introduceret, propterea quod mensura aquæ inundantis in templum Serapidis esset deportata, Constantinus mensuram ad ecclesiam Alexandrinam transferri jubet. De nilometrio ad putei latra Strabo : de aliis ad saxa,*

καὶ Κρότος (76) ὁ υἱὸς αὐτοῦ)· δευτέρου δὲ Χριστιανούς (77) μόνους “ στρατεύεσθαι, ἐθνῶν τε καὶ στρατοπέδων ἀρχειν, τοὺς δὲ ἐπιμένοντας τῇ εἰδωλολατρείᾳ κεφαλικῶς τιμωρεῖσθαι· τρίτον τὰς πασχαλίου δύο ἑβδομάδας (78) ἀπράκτους τελεῖν, τὴν τε πρὸ τῆς ἀναστάσεως καὶ τὴν μετ’ αὐτῆν. Τούτων οὕτως ἐχόντων, εἰρήνη βαθεῖα καὶ γαλήνη κατέσχε τὴν οἰκουμένην, καὶ ἀγαλλίας; “ τοὺς πιστοὺς, προστρεχόντων ὀσημέραι “ πίντων τῶν ἐθνῶν τῇ πίστει τοῦ “ Χριστοῦ καὶ βαπτιζομένων, καὶ τὰ πατρώα εἰδωλα συνθλαττόντων. Τὸν δὲ πῆχυν τῆς ἀναβάσεως (79) τοῦ κατὰ τὴν Αἰγύπτου ποταμοῦ τοῦ “ Νεῖλου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐνομοθέτησεν ἀναφέρεισθαι, καὶ οὐκ ἐν τῷ Σαραπίῳ “, ὡς εἰσιστο τοῖς Ἑλλήσι. Λικίνιος δὲ πρὸ τοῦ τελείως μανῆναι “ εἰς Ἀντιόχειον ἐλθὼν θεότακνον γόητα (80) καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μετὰ πολλὰς βαςάνους ἀνέτελε.

A. M. 5811. — Τούτῳ τῷ ἔτει Λικίνιος ἤρξατο κατὰ Χριστιανῶν (81) διωγμὸν κινεῖν. Καὶ πρῶτον μὲν τοὺς ἐν τῇ παλαιᾷ Χριστιανοὺς εἰδίωξε, λήθην λαβὼν τῆς τῶν πρὸ αὐτοῦ τυράννων καταιρέσεως καὶ τῶν πρὸς τὸν μέγαν “ Κωνσταντῖνον συνθηκῶν. Γυναικομανῶν δὲ καὶ ὀδυνῶν καὶ φονεῶν Χριστιανῶς οὐκ ἐπαύετο. Τούτῳ διὰ γραμμάτων ὁ θεός “ Κωνσταντῖνος καλέσας ἀποστῆναι τῆς μανίας οὐκ ἐπέστη. Οὐδὲ καὶ Βασίλειον τὸν ἐπίσκοπον Ἀμασίας “, καὶ, ὡς τιμὴ φασί, καὶ τοὺς ἀγίους “ τριακόντα μάρτυρας (82), καὶ ἄλλους πολλοὺς διὰ βασάνων τελευτῶναι ἐποίησε.

A. M. 5812. — Βυζαντίου ἐπισκόπου β. Ἀλεξ- C ἀνδρου ἔτος α’.

Τούτῳ τῷ ἔτει Ἀρειος “ ὁ τῆς μανίας ἐκπύ- μος (83) ἐν Ἀλεξανδρίᾳ τὴν αὐτοῦ αἵρσιν ἐπ’

ad columnas etc. alii.

(80) Theoteci mortem huc referendam censuit auctor πρὸ τοῦ μανῆναι Λικίνιον, de cuius in Christianos insanitia anno sequenti. Quem porro scribit hic Λικίνιον, prius scripserat Λικίνιον.

(81) Maximini crede anno Constantini undecimo posita, tum vero firmata imperii cum Licinio di- visione, anno deinde duodecimo nota in Christianos Licinii ejusdem persecutio, decimo quinto des- cendit ex Anselii Victoris auctoritate : *Ita potestus orbis Romani duobus quæ sita : quæ quæ sita per Flarii sororem nuptiam Licinio connexi inter se erant : ob diversos mores tamen anxie triennium congruere quivero*. De Licinio plura Eusebius lib. X, cap. 9, et *De vita Const.* lib. II cap. 1, ubi de Basilio nonnulla, de quo Baronius fuso ad annum Christi 316, num. 16 et seqq.

(82) Inter quos præcipuus Basilius Magnus orat. in ipsos 40 martyres.

(83) Arium ceu furentem suis litteris Constantinus Magnus exagitavit, et Homericis versibus in eum lusit. Videndus Epiphanius hæresi 69, et Baronius ad annum 319 num. 10. Suidas v. Ἀρειο- μανίης. Homerus ironie dedit ansam his ver- bis,

Ἄρης, Ἄρης, βοροτολόγῃ, μαιφόνος, ταχισπλήτα. Mars, Mars hominum perniciēs, inquinatē cordibus, murorum oppugnator.

Μαξιμιανὸς δ' Ἐρκουλίος ἐξ ἀπονοίας ³³ (38) τὴν βα-
σιλείαν ἀπέθεντο ἰδιωτικὸν ἀναλαβόμενοι ³⁴ σχῆμα.
Καὶ Διοκλητιανὸς μὲν κατὰ Σάλωνα τῆς Δαλματίας
τὴν ἐαυτοῦ πόλιν ἰδιωτεύων βιοῖ, Ἐρκουλίος δὲ ὁ
Μαξιμιανὸς ἐν Λουκανίᾳ (39), πρότερον τὴν ἐπι-
νίκιον ἐν Ῥώμῃ ³⁵ ἐπιτελείσαντες ³⁶ πομπὴν (40), ἐν ᾗ
προσέδμευον μὲν Νάρσεως ³⁷ τῶν ὀχημάτων τὸ πλῆ-
θος· καὶ αἱ τοῦτου γυναῖκες καὶ παῖδες καὶ ἀδελφαί·
μετὰ ταῦτα δὲ ἀναχωρήσαντες (41) διήγον ἐφ' ἐαυ-
τῶν, καταστήσαντες ἀντ' αὐτῶν βασιλεύειν, τῆς μὲν
Ἐφῆς Γαλλέριον Μαξιμιανόν, τῶν δὲ ἐσπερίων με-
ρῶν ³⁸ Κωνσταντίον, ὃς ὀλίγον μέρει τῆς ἀρχῆς ὀρ-
κούμενος, λίαν ἦν ἡμερὸς καὶ ἀγαθὸς τὸν τρόπον,
καὶ οὐδὲν αὐτῷ πρὸς τὸ ταμεῖον ἐσπουδάζετο· μάλ-
λον δὲ τοὺς ὑπάρχους θησαυροὺς ἔχειν ἐβούλετο, καὶ
τοσοῦτον ἦν ἐγκρατὴς περὶ χρημάτων κτήσιν, ὥστε
καὶ πανδήμους ἐπιτελεῖν ἑορτάς, καὶ πολλοὺς τῶν
φίλων συμποσίους τικῶν ³⁹ ἡγαπάτο πάνυ παρὰ τῶν
Γάλλων, τῷ πικρῷ ⁴⁰ τοῦ Διοκλητιανοῦ καὶ τῷ φονι-
κῷ Μαξιμιανοῦ ⁴¹ τοῦ Ἐρκουλίου συγκρινόντων, ὧν
ἀπὸ τῆς ἀλλήλων ἀντιθέσεως αὐτοῦ. Οὗτος τελευτᾷ ἐν Βρετανίαις
βασιλεύσας ἑτὶ ἑνδεκά (42), ἀναγορεύσας ἀντ' αὐτοῦ
βασίλειά Κωνσταντίνον τὸν πρωτότοκον αὐτοῦ υἱόν·
ζῶν ἔτι ⁴³, ἐπ' ὧσεσι παντὸς τοῦ λαοῦ, περιόντων καὶ
τῶν λοιπῶν αὐτοῦ παίδων τῶν ὁμοπατρίων (43) Κων-
σταντίνῳ, Κωνσταντίνῳ, φημι, καὶ Ἀναβαλλίνῳ,
τοῦ καὶ Δαλματίου, γεννηθέντων ἐκ Θεοδώρας θυγα-

nus Herculius ex animi vecordia, privato habitu
resumpto, deposuerunt imperium. Et Diocletianus
quidem Salonæ patria civitate Dalmatiæ privatus
egit, Herculius autem Maximianus in Lycaonia,
ducta prius Romæ triumphantium more victoriæ
pompa, qua curruum copia, uxores, liberi, ⁸ so-
rores Narsem captivum præcedebant. Sejuncti dein-
ceps ab invicem victitabant solitarii, constitutis
vice sua imperatoribus, Orientis quidem Galerio
Maximiano, Occidentis vero Constantio; qui modica
imperii sorte contentus, plurima mansuetudine
inorumque probitate præcelluit. Nulla ei de ærario
cura: quinimo thesauri loco subditos habere ma-
luit. Adeo pecuniarum a possessione sibi tempera-
bat, ut dies festos ludis exhibitis frequenter cele-
braret, et magnam amicorum partem cum honore
conviviis exciperet. A Gallis, morum asperitatem
in Diocletiano, et in Maximiano credium consuetu-
dinem (quibus malis per eum sunt erepti) condem-
nantibus, præcipuo amore colebatur. Anno imperii
undecimo vita fungitur in Britannia. Adhuc su-
perstes in totius populi conspectu, circumstantibus
etiam reliquis ejus filiis, eodem nimirum patre cum
Constantino natis, Constantio, dico, et Anaballino,
qui et Dalmatius, Theodora matre, Herculi filia,
genitis, Constantinum primogenitum declaravit im-
peratorem. Hic enim Constantinus Helenæ prioris

VARIE LECTIONES.

³³ ἀπονοίας A [alii, ἀνοίας vulg. ³⁴ ἀναλαβόμενοι A, ἀναλαβόντες vulg. ³⁵ ἐν Ῥώμῃ A, Ῥώ-
μης vulg. ³⁶ ἐπιτελείσαντες codd., ἐπιτελείσας Par. ³⁷ Ναρσέου A a. ³⁸ μερῶν add. ex A aliis. ³⁹ τι-
κῶν codd. Goari. ⁴⁰ τῷ πικρῷ — καὶ τῷ φονικῷ A e, τὸ πικρὸν καὶ τὸ φονικόν vulg. ⁴¹ Μαξιμιανοῦ τοῦ
Ἐρκουλίου A e, τοῦ Μαξιμιανοῦ vulg. ⁴² συγκρινόντες A e. ⁴³ αὐτοῦ υἱόν A, υἱὸν αὐτοῦ vulg. ⁴⁴ ἔτι
οἷα. A. ⁴⁵ Κωνσταντίνῳ A, Κωνσταντίνου vulg. ⁴⁶ Ἀναβαλλίνῳ A, Ἀναβαλλιάνῳ b. ⁴⁷ Δελματίου A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(38) Eusebius lib. viii. cap. 26. de Diocletiano
testatur, ὡς ἦδη τὰ τῆς διανοίας εἰς ἑκστασιν αὐτῷ
παρήγετο. Adeo nimirum anno a persecutione mota
secundo morbo laborasse: ut mens inde de suo statu
deturbaretur. Constantinus oratione ad SS. cœtum
cap. 25: Διὰ τὴν τῆς ἀφροσύνης βλάβην μὲν εὐχκα-
ταφρονήτου οἰκίσεως καθειργμῷ ἐτιμωρήθη. Pro-
pter vitium amentis et delirationis unius abjectæ
mansionis ergastulo concedens se, pœnas Deo luit.
Continuatum ad ejus mortem delirium, idemque
mortis ejus occasionem ibidem leges.

(39) Ita legunt cuncta exemplaria. Eutropius Lu-
caniam scribit. Concesserunt tum Salonas unus,
alter in Lucaniam. Eodem pacto Historia miscella-
nea. Sigonius in Vit. imp., abbas Ursperg. et alii.
Zonaras: Διοκλητιανὸς ἐν Σάλωνι πόλει τῆς Δαλμα-
τίας διήγεν, ὃ δὲ Ἐρκουλίος ἐν Λουκανίᾳ. Diocle-
tianus Salonis in Dalmatia, Maximianus in Lucania
vitam egit.

(40) Pomponius Lætus: Triumphaverunt autem
victoriosi et felices anno imperii decimo octavo. Re-
liquam triumphum pompam Pomponius idem prose-
quitur: qui Maximianum anno imperii 18 triam-
phasse, tertio ineunte cum Chron. Alexand. ad
imperium existimat assumptum.

(41) Ex Eutropio ista compendiose collecta nemo
indicias ierit. His igitur abeuntibus, inquit ille statim
in lib. x limine, in administrationem reip. Constanti-
us et Galerius Augusti creati sunt, divitesque inter
eos Romanus orbis, ut Galliam, Italiam, Africam,
Constantius: Illyricum, Asiam, Orientem, Galerius
obtinere: sumptis duobus Cæsaribus. Constantius
tamen, contentus dignitate Augusti, Italiæ atque

Africæ administrandæ sollicitudinem recusavit, vir
egregius et præstantissimæ civilitatis, divitiis provin-
cialium ac privatorum studens, fisci commoda non
admodum affectans, dicensque: melius publicas opes
a privatis haberi, quam intra annu claustrum reser-
vari, adeo autem cultus modici, ut festis diebus, si
cum amicis numerosioribus esset epulandum, priva-
torum eis argento ostiatum petito, triclinia sterner-
entur. Hic non modo amabilis, sed etiam venerabilis
Gallis fuit, præcipue quod Diocletiani suspectam
prudentiam, et Maximiani sanguinariam temeritatem
imperio ejus evaserant. Obiit in Britannia Eboraci,
etc. Idem Chron. Alexan.

(42) Pomponius Lætus quasi ex auctore: Ex
Theodora tiberos suscepti, Constantinum, Anaballi-
num, et Constantium, ac Constantiam; undecimo
anno ex quo Cæsar est factus occubuit. Eo anno ex
auctoris sensu quo Diocletianus et Maximianus im-
perio se exuerunt: imperii siquidem nono Con-
stantius Maximiani gener, et Cæsar declaratus
fuit.

(43) Ista cum annotatis ad pag. 13 comparanda.
Anast., præsentibus quoque cæteris filiis suis; ut
legerit παρόντων. Sed et novus interpr. circumstan-
tibus etiam reliquis ejus filiis. Veram alia vis hujus
vocis, quam codd. constanter representant. Reddi-
derim ego, tametsi ejus reliqui filii, eodem ac
Constantinus patre geniti, superstites erant: præ-
lato nimirum illis Constantino ob egregias virtutes,
quanquam illi materna prosapia præstare videban-
tur, Theodora nati, ob cujus nuptias repudiata
fuisset Helena. COMBERIS.

teris Romæ incolæ baptisterium ejus servant, in A testimonium et fidem, post tyrannorum necem eum a Sylvestro Romæ fuisse baptizatum : alii in Oriente, Nicomediæ videlicet, ab Eusebio Nicomediæ præsule, Arianæ partis fautore, circa mortis tempus baptismo lustratum asserunt : quo loco eundem obdornisse contigit. Differebat enim, ut aiunt, Jordanis fluente se tingendum sperans. Mihi sane tanquam pro vero compertum est eum a Sylvestro Romæ baptizatum : perindeque constitutiones ad Militiadem ejus nomine vulgatas ab Arianis confictas apud me indubium. Hinc vel suum facere student, vel certe piissimum imperatorem infamare conantur, absque baptismate eum decessisse declarantes, quod absurdum est et a vero alienum. Nondum enim lustratus a Nicænæ interfuisset synodo, sane neque divinorum mysteriorum exstitisset particeps, neque omnino cum sanctis Patribus convenisset : id vero dicere, nedum sentire, iniquissimum est. Alii vero Ariani et ethnici, velut spurium calumniantur magnum Constantinum : at mentiuntur et ipsi, regia siquidem est ejus familia, et ante Diocletianum nobilis. Pater quippe Constantius Claudii imperatoris nepos exstitit, et ex priore cum Helena conjuge connubio suscepit magnum Constantinum. Habiit et alios filios ex Theodora, Maximiani Herculi filia et Maxentii (qui diram Romæ tyrannidem exereuit, et ad Milvium pontem a Constantino fuit occisus, cum crucis signum in cælo conspexit) sorore, sorore item Faustæ, magni Constantini conjugis. Nullus autem miretur patrem et filium ethnico ritu viventes duas sorores in matrimonium sibi copulasse. Hæc vero est stirpis eorum series, prout subjicitur :

την πρεσβυτέραν Ῥώμην μέχρι σήμερα τὸν βαπτιστῆρα ἔχουσιν (89) εἰς μαρτυρίαν, ὅτι ὑπὸ Σιλδέστρου ἐν Ῥώμῃ ἐβαπτίσθη, μετὰ τὴν ἀναίρεσιν τῶν τυράννων. Οἱ δὲ κατὰ τὴν Ἀνατολὴν (90) ἐν Νικομηδείᾳ φασὶν αὐτὸν περὶ τὸν θάνατον ὑπὸ Εὐσεβίου τοῦ Νικομηδέως Ἀρειανοῦ βεβαπτίσθαι· ἔνθα καὶ ἔτυχεν αὐτὸν κοιμηθῆναι. Ἀναβαλλόμενος γὰρ ἦν τὸ βάπτισμα²², φασὶν²³, ἐλπίζων ἐν τῇ Ἰορδάνῃ²⁴ βαπτισθῆναι ποταμῷ. Ἐμοὶ δὲ ἀληθέστερον²⁵ φαίνεται τὸ ὑπὸ Σιλδέστρου ἐν Ῥώμῃ βεβαπτίσθαι αὐτὸν, καὶ τὰς ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ φερόμενας διατάξεις πρὸς Μιλιτιάδην πεπλασμέναις εἶναι τοῖς Ἀρειανοῖς, ὅσων ἐντεῦθεν περιποιῆσαι²⁶ σπουδάζουσιν ἑαυτοῖς, ἢ τὸν εὐσεβῆ²⁷ βασιλέα κακίστην ἐθέλουσιν, ἀδελπίστον δεικνύντες²⁸ (91) ἐντεῦθεν, ὅπερ ἄτοπον καὶ ψευδές. Εἰ γὰρ οὐκ ἦν βεβαπτισμένος ἐν τῇ κατὰ Νίκαιαν συνόδῳ, λοιπὸν οὐδὲ μεταλαμβάνει τῶν θείων μυστηρίων, οὐδὲ συνήρχετο²⁹ (92) τοῖς ἁγίοις Πατράσιν, ὅπερ ἀτοπώτατόν³⁰ ἐστι καὶ λέγειν καὶ φρονεῖν. Ἄλλοι δὲ³¹ Ἀρειανοὶ καὶ Ἕλληνες (93) ὡς νόθον διαβάλλουσι³² τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον· ψεύδονται δὲ καὶ οὗτοι. Ἡ γὰρ³³ γενεαλογία αὐτοῦ βασιλικὴ ὑπῆρχε καὶ πρὸ Διοκλητιανοῦ. Ὁ γὰρ πατὴρ αὐτοῦ Κωνσταντίος θυγατρίδος³⁴ ἦν Κλαυδίου (94) τοῦ βασιλέως, καὶ ἐξ Ἑλένης³⁵ τῆς πρώτης αὐτοῦ γυναικὸς ἔσχε τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον. Εἶχε δὲ καὶ ἄλλους υἱοὺς ἐκ Θεοδώρας τῆς θυγατρὸς Μαξιμιανοῦ³⁶ τοῦ Ἐρκουλίου, ἀδελφῆς δὲ Μαξεντίου, τοῦ κατὰ τὴν Ῥώμην τυραννήσαντος, καὶ ἀναιρεθέντος· ὑπὸ Κωνσταντίνου περὶ Μουλίαν³⁷ τὴν γέφυραν (95), ὅτε καὶ τὸ τοῦ σταυροῦ σημεῖον ἐθεάσατο ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ θαύστας τῆς γαμετῆς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου. Καὶ μηδεὶς θαυμάζτω, εἰ πρὸ τοῦ βαπτίσματος Ἕλληνίζοντες δύο ἀδελφὰς ἔγνημαν³⁸ ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱός. Εἰσὶ δὲ αἱ γενεαί, αὐτῶν οὕτως, ὡς ὑποτέτακται·

VARIE LECTIONES.

²² περὶ κατὰ α c. ²³ αὐτὸν om. a. ²⁴ τὸ βάπτ. A, τῷ β. vulg. ²⁵ φασὶν A. ²⁶ Ἰορδάνῃ A, Ἰορδάνῃ vulg. ²⁷ ἀληθέστερον A, τὸ ἀληθές vulg. ²⁸ τὸ add. ex A. ²⁹ περιποιῆσαι A, περιποιεῖσθαι vulg. ³⁰ τὸν εὐσεβῆ A a, τὸν πανευσεβῆ vulg. ³¹ δεικνύουσιν a. ³² συνήρχετο A c, συνήρχετο vulg. ³³ ἄτοπον A. ³⁴ δὲ om. A. ³⁵ διαβάλλουσι A, διαβάλλονται vulg. ³⁶ ἡ γὰρ A et alii, καὶ γὰρ ἡ vulg. ³⁷ θυγατρίδος Par. ³⁸ ἐξ Ἑλένης τῆς b, Ἑλ. ex τῆς vulg. ³⁹ Μαξιμιανοῦ A, τοῦ Μαξ. vulg. ⁴⁰ Μουλίαν b, Μουλίαν vulg. ⁴¹ ἔγνημαν A b, ἔγνημον vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(89) Baronius idem num. 56 et seqq.
(90) Referuntur ac refelluntur a Baronio num. 43 et seqq.
(91) Arianorum quippe baptismus nullius roboris declaratus synodo prima CP.
(92) Christiano ritu cum fidelibus convenisse et orasse Constantinum, ex Eusebio demonstrat Baronius ad annum citatum num. 49, quibus imperatoris ejusdem de se ipso testimonium epist. ad Ecclesiam apud Eusebium lib. iii, cap. 18 adiungendum superest : Ἴν' ἐπειδὴν πρὸς τὴν πάλαι μοι ποθουμένην τῆς ὁμετέρας δ' αἰθέρας· ὅψιν ἀφίκωμαι, ἐν μετ' καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τὴν ἁγίαν ἐορτὴν ἐπιτελεῖσθαι δύνηθω· *Ut simul atque desiderato dispositionis testræ conspectu frui licitum fuerit, uno eodemque die vobiscum sanctum festum peragere*

D possim. Quis autem festum aptius ἐπιτελεῖ, quam qui precibus et sacramentis communicat? Chrysostomus in eos qui Paschalis antiqui ritu jejunant : Ὁ κατηχούμενος, inquit, οὐδέποτε Πάσχα ἐπιτελεῖ, ἐπειδὴ προσφορὰς οὐ κοινωνεῖ· *Nusquam catechumenus Pascha celebrat, quia nusquam oblationi communicat.*
(93) Quibus ad Theophan. mentem opponit se Baron. ad an. 306 a num. 41 ad 22.
(94) Pomponius Lætus : *Constantinus natus est patre Entropio Romanæ gentis nobilissimo, qui genus ab Ænea deducebat, et matre Claudia, Claudii Augusti filia.*
(95) Italicum vulgus ponte *Mole*, a quo vox *Moulatia*, nuncupat pontem Milvium.

λέριος σὺν δυοῖς Καίσαρσι Σεύηρῳ καὶ Μαξιμίνῳ τῷ Ἀ
Γαλλερίου υἱῷ καὶ Μαξιμίνῳ τῷ υἱῷ τοῦ Ἐρκουλίου,
ἐν Ῥώμῃ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀναγορευθέντι βασι-
λεῖ. Οὗτοι ἀλλήλους ὑπερβαλεῖν ¹⁸ ἐσπενδον εἰς τὴν
κατὰ τῶν ¹⁹ Χριστιανῶν διωγμὸν. Μαξιμίνος δὲ ὁ
τύραννος τῇ Ῥώμῃ ἀνὸμως βασιλεύων πάνδεινα
εἰργάτατο κακὰ, μοιχεύας τῶν ἐν τέλει γυναικῶν,
φόνους καὶ ²⁰ ἀρπαγὰς, καὶ ὅσα τοῦτοι ὅμοια. Κατὰ
δὲ τὴν Ἀνατολὴν Μαξιμίνος ²¹ χειρὸν διεπράττετο
κακὰ, δύο κακῶν μεγίστων Ἀνατολὴν καὶ Δύσιν
κληρωσαμένους ²² (50), καὶ τὴν κατὰ τῶν ²³ Χριστιαν-
ῶν ²⁴ διωγμὸν ἀναρρῶντιζόντων. Τότε καὶ Λικίνιον
Καίσαρα Ῥωμαῖοι ²⁵ ἀνηγόρευσαν, χαριζόμενοι Κων-
σταντίνῳ γαμβρῷ αὐτοῦ ὄντι (51) εἰς ἀδελφὴν Κων-
σταντίνου, καὶ ὑποκρινόμενον ψευδῶς τὴν καθ' ἡμᾶς
εὐσέβειαν, Σεύηρου δηλαδὴ τελευτήσαντος.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ²⁶ Πέτρος ὁ Ἀλεξανδρείας (52)
ἐπίσκοπος ²⁷, ἐν φυλακῇ ὑπάρχων προστάγματι Μα-
ξιμιανῷ τοῦ Γαλλερίου καὶ Μαξιμίνου τοῦ υἱοῦ αὐ-
τοῦ, τὴν κεφαλὴν ἀποτμηθεὶς, ἐνδόξως ἐμαρτύρησεν·
ὅστις τὴν Ἀρείον διάκονον ὄντα (53) τῆς αὐτοῦ Ἐκ-
κλησίας ἀκοινώνητον ἐποίησεν· ὅστις μετὰ ταῦτα ²⁸
κακοδόξου αἰρέσεως προστάτης ὢν ²⁹, πολλοὺς τῆς
εὐσεβείας ἀπέστρεψε. Πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι ἐπὶ τού-
των ³⁰ τῶν τυράννων τὴν ὑπὲρ Χριστοῦ μαρτυρικὴν
στέφανον ἀνεδήσαντο ³¹, ὧν εἰσι Φιλέας, ἐπίσκοπος
Θμοῦεως τῆς Αἰγύπτου, Πηδεὺς ³² (54) καὶ Ναῖλος
ἐπίσκοποι τῆς Αἰγύπτου ³³, Ἀνθιμος ἐπίσκοπος Νι-
κομηδείας, Τυραννίων ἐπίσκοπος Τύρου, Σιλουανὸς
ἐπίσκοπος Ἐμέσης, καὶ Σιλουανὸς ἐπίσκοπος Γάζης,
Λουκιανὸς πρεσβύτερος Ἀντιοχείας ³⁴, Ζηνοβίος

Annus Galerius cum duobus Caesaribus Severo et
Maximino, Galerij filio, atque etiam Maxentio, Her-
culij filio, qui Romae a militibus imperator fuerat
renuntiatus. Isti, quis alter alterum in Christianis
crudelius persequendis vinceret, ad invicem con-
tendebant. Maxentius autem tyrannus quibusvis
pessundatis legibus Romae imperans flagitiosa
quaeque patravit facinora, nobilium feminarum
adulteria, caedes, bonorum direptiones, et quot-
quot scelera his similia. Pejora per orientem Maxi-
minus exsequebatur: duabus exitiosis pestibus orien-
tem occidentemque inter se partientibus, et bellum
adversus Christianos, persecutionem inimirum, ubique
suscitantibus. Tunc temporis Romani, gratiam Con-
stantino reposituri, Licinium, ob sororem Constanti-
am in conjugem acceptam ejus levirum, Caesarem
appellavere, Severo videlicet mortuo, familiarem
nobis pietatem dolose simulantem.

Eodem etiam anno Petrus Alexandriae episcopus
carcere detentus, Maximini Galerij et Maximini ejus
filii mandato capite truncatus gloriosum subiit mar-
tyrium. Hic Arium, dum diaconi vices adhuc age-
ret, Ecclesiae communione fecit extorrem: qui
pravae postmodum sectae antesignanus factus, plu-
rimos a vera religione avertit. Sub iisdem tyrannis
alii plerique martyrii corona sunt redimti, quo-
rum in numero recensentur Phiteas Thmucos epi-
scopus, Peleus et Nilus, Aegyptiaci praesules, Anthi-
mus Nicomediae, Tyrannion Tyri, Sylvanus Emese,
alter Sylvanus Gazae antistites, Lucianus Antio-
chensis prebyter, Zenobius Sidonis episcopus, Pam-
philus Caesareae presbyter, et innumeri alii: Galerius
iste Maximinus insano penitus et effreni mulierum

VARIAE LECTIONES.

¹⁸ ὑπερβαλεῖν A a, ὑπερβάλλειν vulg. ¹⁹ τῶν add. ex A. ²⁰ κακὰ — φόνους καὶ om. A e.
²¹ Μαξιμινίαν a. ²² χειρωσαμένων a. ²³ τῶν om. A. ²⁴ ante διωγμὸν delevis πόλεμον, quod codd.
non omittunt: solus a exhibet: πόλεμον καὶ διωγμὸν, b Χριστιανῶν διωγμὸν. ²⁵ Ῥωμαίων A. ²⁶ τούτῳ
τῷ ἔτει A. ²⁷ ἐπίσκοπος om. A e. ²⁸ μετὰ ταῦτα A a, γεγονώς vulg. ²⁹ ὢν add. ex A. ³⁰ ἐκ τούτων a.
³¹ ἀνεδύσαντο b. ³² Πηδεὺς A, ὁ Π. vulg. ³³ Πηδεὺς Αἰγύπτου om. e. ³⁴ Σιλουανὸς — Ἀντιοχείας om.
e, Λουκιανὸς — Ἀντ. om. A.

JAC. GOARI NOTAE.

stator Baronius ad annum 315, num. 12, quamvis
nec in ea plene instructus, nec in ea tuenda firmus
exstiterit, ante consilium de eadem verbis et factis
manifestanda deinceps acceptum, quod Eusebius
narrat lib. i, cap. 21, quae causa fuit ut pontificis
maximi titulum imperator renuntiatus/admiserit,
quod a recta sacris in rebus via deflexisset, et fidem
Christianorum amplexus esset: scripsit impie Zo-
zimus lib. 4.

(50) Exprimunt ista Eusebium lib. viii, Hist.
eccles., cap. 27: Τοσαύτη δὴ κακίας φορά ὅψ' ἔνα
καὶ τὴν αὐτὴν συνήνεχθη καιρὸν, πρὸς τῶν δύο
τυράννων Ἀνατολὴν καὶ Δύσιν διετληφότων κατερ-
γασθείσα· τίς δ' ἂν τὴν τῶν τοσοῦτων διερευνώμε-
νος αἰτίαν διατάξαι μὴ οὐχὶ τὸν καθ' ἡμᾶς διωγμὸν
ἀπορήνασθαι;

(51) Vatic. 1 probatior et veritati vicinior lectio
γαμβρὸν αὐτοῦ ὄντα. Constantini quippe levir
Licinius.

(52) Istos omnes ἐκκλησιαστικὸς ἄρχοντας quasi
ad Diocletiani tempora μαρτυρῶντας refert Eu-
sebius Eccl. hist. lib. vii, cap. 25. Petrum tamen
Alexandrinum memor sui ad annum Constantini 6
remittit in Chronico: cunctos eosdem Maximino

persecutore passos narrat lib. ix, cap. 6.

(53) Sozomenus lib. i, cap. 14: Ἀρείος σπουδαῖος
εἶναι περὶ τὸ δόγμα δόξας νεωτερίζοντι Μελετίῳ
συνέπραττε· καταλιπὼν δὲ τοῦτον ἐχειροτονήθη
διάκονος παρὰ Πέτρου τοῦ Ἀλεξανδρέων ἐπισκόπου,
καὶ πάλιν αὐτὸς παρ' αὐτοῦ τῆς Ἐκκλησίας ἐξελέχθη,
καθότι Πέτρου τοῦ Μελετίου σπουδαστὰς ἀποκηρύ-
ξαντος, καὶ τὴν αὐτῶν βάπτισμα μὴ προσιεμένον,
τοῖς γινομένοις ἐπέσκηπτε, καὶ ἡρεμεῖν οὐκ ἠνέχετο·
Arius Meletio res novas molienti adjumento fuit,
cujus partes cum deseruisset, a Petro episcopo
Alexandrino diaconus ordinatus est: et rursus ab
eodem Ecclesia ejectus, quod cum Petrus fautores
abdicasset Meletii, et ejus baptismum improbasset,
hic in res a Petro gestas graviter innectus est, et
quiescere nullo modo potuit. Quod habet Vat. 1 mar-
gini adscriptum: Ἀχιλᾶς Ἀρείον, ἐδέξατο παρα-
λόγως χειροτονῆσαι πρεσβύτερον, καὶ τοῦ ἐν Ἀλε-
ξανδρείᾳ διδασκαλείου καθηγήτορα, scholii loco sit,
et ut explicetur, quo promovente sic depositus
Arius, presbyteri dignitate postmodum auctus sit.
COMBESIS.

(54) Ita sonant mss. cuncta. Πηλεὺς scribitur
ab Eusebio.

A. C. 515. — Hoc anno majori cum insania Licin-
nium adversus Christianos persecutionem moven-
tem et in se benefactorem molientem insidias
pius Constantinus cernens, terra marique in
ipsum arma parat: jamque bello civili moto, vi-
vus in Bithynia ad Chrysopolim captus Licinius, in
Constantini manus traditur. Ille innata sibi man-
suetudine ductus, vitam largitur, et Thessalonicam
custodiendum ablegat. Sed cum paulo post barba-
ris mercede conductis rebus novis studeret, hoc
præviso, clementissimus Constantinus gladio caput
amputari præcepit: hocque demum pacto perfectæ
tranquillitatis Christianæ reipublicæ status compos
est effectus, sublatis per vivificæ crucis potentiam
tyrannis et adnitente Dei subsidio, commissis soli
Constantino totius Romani imperii habenis. Prop-
riis igitur filiis in Cæsares promotis, pace potitus
est. Exstitit vir per omnia insignis, tam animi ro-
lore, quam ingenii acumine, orationis doctrina et
copia præstans, juris et æqui amator, ad beneficia
promptus, facie decora cum majestate nitens, fortis
et generosus in bellis, et in externis quidem adver-
sus barbaros motis excelsus, in domesticis vero
invictus: in fide admodum stabilis et inconcussus, ut ab
hostibus cunctis vel solis orationibus victoriam
referret. 16 Eam ob rem templa, quæ Dominica
dicimus, ad ethnicorum conversionem per loca in
Dei honorem extruxit.

Eodem anno Martinus, exercita per tres menses
tyrannide, occisus est: et Licinianus Licinii filius
Cæsaris insignibus a Constantino exutus.

Eodem quoque anno Persarum regis filius Nar-

A. M. 5815. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἰδὼν ὁ Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβὴς (98) Λικίνιον μανικώτερον τῷ διωγμῷ χρώμενον, καὶ ἐπιβουλὴν κατὰ τοῦ εὐεργέτου με-
λετώντα, ἐπλίζετο κατ' αὐτοῦ διὰ ξηρᾶς ὁ καὶ θα-
λάσσης· καὶ δὴ πολέμου δημοσίου κροτηθέντος (99)
κατὰ τὴν Βιθυνίαν, ζῶν συλλαμβάνεται ἐν Χρυσόπο-
λει, καὶ εἰς τὰς χεῖρας Κωνσταντίνου παραδίδεται ὁ.
Ὁ δὲ τῇ ὁ συνήθει φιλανθρωπίᾳ χρησάμενος, χαρι-
ζεται αὐτῷ τὴν ζωὴν, καὶ εἰς Θεσσαλονίκην τοῦτον
ἐκπέμπει φρουρεῖσθαι. Μετ' οὐ πολὺ δὲ βαρβάρους
μισθωσάμενος νεωτερίζειν ἤμελλεν, εἰ μὴ προαγούς ὁ
τοῦτο ὁ πρότερος Κωνσταντῖνος διὰ ξίφους τοῦ-
τον ἀποτμηθῆναι ἐκίλευσε· καὶ οὕτως λοιπὸν τελείας
ἀπέλυσας ὁ γαλήνης τὰ πράγματα τῆς Χριστιανῶν
πολιτείας τῇ δυνάμει τοῦ ζωοποιοῦ, σταυροῦ, γεγο-
νότων ἐκποδῶν τῶν τυράννων, καὶ μόνου κρατῆσαν-
τος τοῦ θεοσυνεργήτου ὁ Κωνσταντῖνου τῆς τῶν ὁ
Ῥωμαίων ἀρχῆς. Καταστήσας ὁ εὐν τοὺς ἰδίους ὁ
παῖδας Καίσαρας ἀπήλαυσεν εἰρήνης. Ἦν δὲ ὁ ἀνὴρ ὁ
εἰς τὰ πάντα λαμπρὸς, δι' ἀνδρείαν ψυχῆς, δι' ὁδύ-
τητα νοδῶν, δι' εὐκακιδυστίαν λόγων, διὰ δικαιοσύνης
ὁρθότητα, δι' εὐεργεσίας ἐτοιμότητα, δι' ἀξιοπράτειαν
ὁφειλῶν, διὰ τὴν ἐν πολέμοις ἀνδρείαν καὶ εὐτυχίαν ὁ,
ἐν τοῖς βαρβαρικοῖς μέγας, ἐν τοῖς ἐμφυλίοις ἀήτ-
τητος, ἐν τῇ πίστει σεμνὸς καὶ ἀσάλευτος. Ὅθεν
καὶ ὁ κατὰ πάντων τῶν πολεμίων ὑπηγάγετο ὁ τῇ
εὐχῇ τὴν νίκην. Διὸ καὶ Κυριακὰ (1) πρὸς ἐπιστρο-
φὴν τῶν ἐθνῶν κατὰ τόπους εἰς τιμὴν τοῦ Θεοῦ πε-
ποιήκεν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ Μαρτῖνος ἐσφάγη τυραννί-
σας (2) μῆνας τρεῖς. Καὶ Λικινιανὸς υἱὸς Λικινίου ὁ
Καίσαρ ἀπεδόθη ὑπὸ Κωνσταντίνου ὁ (2°).

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Ναρσῆς ὁ υἱὸς τοῦ τῶν Περσῶν (5)

VARIÆ LECTIONES.

ἰδὼν A, δρῶν vulg. ὁ διὰ ξηρᾶς A, διὰ τε ξ. vulg. ὁ παρατίθεται f. ὁ τῇ add. ex A. ὁ προ-
γνώστῃ γνῶνς A. ὁ τοῦτον οἶν. A. ὁ ἀπήλαυσε A, ἀπέλυσσε vulg. ὁ τοῦ θεοσυνεργήτου Κωνστ. A f.
τῇ Θεοῦ συνεργείᾳ τοῦ K. vulg. ὁ τῶν add. ex A. ὁ καταστήσαντος A f. ὁ ἰδίους A, οἰκίους vulg.
ὁ ἀνὴρ εἰς τὰ πάντα A, ἀνὴρ τὰ πάντα vulg. ὁ εὐτυχίαν A f, εὐφύαν allii. εὐφύχων vulg. ὁ καὶ
add. ex A. ὁ Legebatur ἀπὸ. ὁ Κωνσταντίνου A b f, Κωνσταντίου vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(98) Anno decimo nono Licinium prodigatum fun-
ditus vel extinctum merito Theophanes asserit, ante
Constantini videlicet mortem annis integris tredecim:
ita chronicon Alexandrinum. Favet Aurelius Victor
his calculis, Anno, inquit, imperii tricesimo se-
cundoque (is est apud auctorem imperii Constau-
tini numerus) cum totum orbem (sublatis omnibus
tyrannis) annis tredecim tenuisset, excessit. Haud
satis attenta Victoris auctoritas Ponticum reliquit
errantem ad not. calcem.

(99) Bello publico, inque illud inardescente tota
rep. sic et Anast. nec satis expressum, bella civili
moto. Erat sane civile, sed hujusmodi inter civilia
ut universam reimp. scinderet. Ἐν τοῖς ἐμφυλίοις
ἀήττητος, ait D, invictus in bellis civilibus. Com-
pensis.

(1) Eadem Chron. Alexand. Ad posteriores annos
remittitur perioche hæc ab Hieronymo in Chronico
ad Constantini annum 22.

(2) Ad imperium nimirum a Licinio sub extre-
mam cladem a Licinio cooptatus. Zosimus lib. II,
Victor et alii. Eum vita donatum asserit Petavius
ad annum Constantini 19, quem relatus Zosimus et
Theophanes occisum testantur. Eum correctius

auctores reliqui Martinianum scribunt.

(2°) Val. 4 et Peyrez. codd. quos secutus sum in
versione, legunt Κωνσταντίνου. Sic bene Val. 1 Pat.
et Peyr. nec enim Constantii Cæsaris erat Cæsarem
Licinianum exaucterare; sed patris Constantini,
qui μονοκράτωρ, rerum summam solus tenebat.
Compensis.

(3) Inter pugnas adversus Licinium commissas
ἐξ ὁδῶν τῶν Περσῶν ἀγγελλοῦσαν, nuntiatam Persa-
rum excursionem tangit Nicephorus Callistus, lib. VII,
cap. 47. Causam eodem tempore assignare voluisse
Zosimum attentus lector ex ejus lib. II, ubi de Li-
cinii postrema clade, percipiet. Constantii quoque
victoriam ex Juliani imp. in ejus laudem oratione
conjicio ex verbis istis non longe a principio, τοῖς
Περσῶν καὶ Μηδῶν ἔθνεσιν ἀντετάχθης μόνος.
Parthorum et Medorum gentibus solus ex adverso
stetisti: de præliis quippe, quæ vivente patre
Constantino juvenis sustinuit, ibi loquitur. Chroni-
con Alexandrinum ad Constantini annum 20: Κατ'
αὐτὸν δὲ τὸν καιρὸν κατὰ τῶν πολεμίων τῆς τῶν
Χριστιανῶν πλίστους στρατεύτας ὑπηγάγετο. τῇ
εὐχῇ τὴν νίκην. Διὸ καὶ Κυριακὰ πρὸς ἐπιστροφὴν
τῶν ἐθνῶν κατὰ τόπους εἰς τιμὴν τοῦ ἐπὶ πάντων

κατάλυσιν. Μαξέντιος (62) δὲ ὁ δυσσεύδης ναυαί γεφυρώσας τὸν παραρρέοντα τῇ πόλει Ῥώμῃ ποταμὸν παρετάξατο κατὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου. Ὁ δὲ μέγας Κωνσταντίνος ἐδεδίει τὰς Μαξεντίου γοητείας (63). βρέφη ἀνατέμνοντος⁶² διὰ μαντείας ἀθεμίτους. Ἐν πολλῇ δὲ ἀγωνίᾳ ὄντι ὤφθη αὐτῷ (64) ἐν ὥρᾳ ἕκτη τῆς ἡμέρας ὁ τίμιος σταυρὸς ἐκ φωτὸς κατεσκευασμένος, ἔχων ἐπιγραφὴν Ἐν τούτῳ νίκα. Ἐπιστάς δὲ αὐτῷ ὁ Κύριος εἶπεν ἐν⁶¹ ὁράματι τῆς νυκτός· Χρῆσαι τῷ δειχθέντι⁶³ σοι, καὶ νίκα. Τότε σταυρὸν σχεδιάσας χρυσοῦν, ὅς ἐστι μέχρι τῆς σήμερον⁶⁴, ἐκέλευσε προάγειν αὐτὸν⁶⁵ ἐν τῷ πολέμῳ. Καὶ συμβολῆς γενομένης ἡττήθησαν οἱ περὶ τὸν Μαξέντιον, ὧν οἱ πλείους ἀνηρῶντο. Μαξέντιος δὲ σὺν τοῖς λοιποῖς φεύγων, τῆς γεφύρας θείᾳ δυνάμει διαβράχαιστος⁶⁶, ἐν τῷ ποταμῷ καταποντίζεται, ὡς πάλαι ὁ⁶⁷ Φαραὼ πανστρατὶ, ὥστε πληρωθῆναι τὸν ποταμὸν⁶⁸ ἱππίων σὺν ἀναθάταις πεπνιγμένοις. Οἱ δὲ πολλοὶ τῆς Ῥώμης, ὡς αἰτησάμενοι αὐτὸν διαναστῆναι εἰς τὴν βοήθειαν αὐτῶν, λυτρωθέντες τῆς τοῦ πονηροῦ Μαξεντίου τυραννίδος τὴν πόλιν σφεφανώσαντες (65) εἰσεδέξαντο μετὰ χαρᾶς τὸν νικητὴν. Κωνσταντίνον σὺν τῷ νικοποιῷ σταυρῷ σωτήρα⁶⁹ αὐτὸν ἀνευφημοῦντες.

A. M. 5803. — Τούτῳ τῷ ἔτει κρατήσας τὴν Ῥώμην Κωνσταντίνος (66) ὁ θεοσυνέργητος πρὸ πάντων τὰ λείψανα τῶν ἁγίων μαρτύρων ἐκέλευσε συλλεγέντα ὅσα ταφῇ παραδοθῆναι⁷⁰ (67). Καὶ ἦσαν

A movit. Impius vero Maxentius ponte navibus instructo in Tiberi Romam præterfluente adversus magnum Constantinum in acie constitit. Formidabat magnus Constantinus Maxentii præstigias, qui nefandam deditus divinationi pueros dissecare soleret. Illi propterea mentis in anxietate constituto, hori diei sexta, veneranda crux luce efformata visa est **11** cum hac inscriptione: *In hoc vince*. Tum in nocturna visione astans ei Dominus, inquit: Uttere ostenso tibi signo, et vince. Aurea tum cruce, quæ in hanc usque diem superest, in promissi confecta, eam exercitui præferri et in conflictu jussit se præcedere. Initio igitur certamine, victi sunt qui sub Maxentio militabant, et eorum plurimi trucidati. Maxentius fuga cum reliquis arrepta, ponte divina virtute disrupto, flumine submergitur non secus ac Pharaò cum toto exercitu, ita ut tam equis quam sessoribus luminis alveus repleretur. Romani demum victorem Constantinum, ceu ad ferendam ipsi opem expetitum servatorem populique liberatorem acclamatum, urbe coronata communique tripudio exultante, improbi Maxentii tyrannide redempti, cum cruce victoriarum largitrice triumphantem exceperunt.

A. C. 303. — Hoc anno divino fretus auxilio Romam obtinens, Constantinus, collectas sanctorum martyrum reliquias sacre sepulture mandari jussit. Romani vero festis ob partam victoriam insti-

VARIE LECTIONES.

⁶² ἀνατέμνοντος A a, ἀνατέμνων, ὡς vulg. ⁶¹ εἶπεν αὐτῷ ἐν A. ⁶³ τῷ δειχθέντι A. ⁶⁴ τῆς σήμερον A, τὴν σ. vulg. ⁶⁵ αὐτὸν A, αὐτῷ vulg. ⁶⁶ διαβράχαιστος A, διαβράχαιστος vulg. ⁶⁷ ὁ add. ex A. ⁶⁸ τὸν ποταμὸν πληρωθῆναι b. ⁶⁹ σωτήρα om. A e. ⁷⁰ παραδοθέντα b.

JAC. GOARI NOTÆ.

(62) Maxentium a Constantini in imperatorem designatione non longe tyrannidem arripuisse subindicant Eusebius in chronico, Aurelius Victor, Eutropius, et cum his Petavius lib. xi de doct. cap. 37, verum ex panegyricis verba ista de Maxentio refert loco memorato: Maxentius, *consumpto per desidia sexennio*, (ita legendum probat) *ne septenarium illum numerum sacrum et religiosum violaret etc.*, quare merito concludit Eusebius in chronico: *Maxentius iuxta pontem Milvium a Constantino superatus occiditur, anno imperii sui sexto*: quem eundem claudis et mortis illate putat chronie. Alexand. Haud ita p' annum igitur Maxentii eadem anno Constantini septimo obeunte numerandam, prout Eusebiani codices ferunt.

(63) Ab Eusebio lib. i De vita Const., cap. 30, relatas.

(64) Idem Eusebius cap. 22 ejusdem lib. nec non capp. 25, 24, 31, 32 et 33.

(65) Festis ac triumphis diebus Romanos urbem coronasse, hoc est, domos et templa laureis corollis ornasse legitur apud Tertullianum in apolog. cap. 33. *Cur die læto laureis postes non obumbramus?* ad uxorem lib. 2 cap. 6: *procedit de janua laureata et lucerna, ut de novo consistorio publicorum libidinum*. De corona militis c. 15: *atenim Christi? quis nec domum suam laureis infamabit*. De idol. cap. 15: *Scio fratrem per visionem eadem nocte castigatum graviter, quod januam ejus subito annuntiat gaudiis publicis servi coronassent: et tamen ipse veni coronaverat*.

(66) Ob partam de Maxentio victoriam Baronius Constantinum celebraturus ad annum Christi 312,

C num 79, Nec prætermittimus, inquit, de rebus tum a Constantino Romæ gestis illud apponere, curasse nimirum, ut sanctorum martyrum corpora persecutionis tempore humata subitanea sepultura, jam loco honestiori conderentur. Habet hoc Anastasius bibliothecarius in scripto chronico, et Cedrenus quoque in annalibus testatur: sed an hæc modo facta sint, an vero cum sacro baptismo est initiatus, incertum habetur. Hæc ille. At si unquam facta, modo facta mihi certum est: nam cum vel inhumatos, vel profanæ sepulture traditos sub postrema Diocletiani, vel potius Maxentii persecutione martyres, ὅσα ταφῇ, a victore principe suos milites tumultante, petentibus eam Christianis, honorari justum fuerit.

(67) Annos sex ita Maxentium imperasse putat Eusebius, ut ejus nihilò secius mortem in annum Constantini Augusti septimum referat: ita pariter auctor Theophanes anno superiore, qui Constantini sextus, victoriam ejus recensuit, ut Maxentii eadem et secutum de ea triumphum in annum sequentem, id est Constantini septimum, hic rejicere videatur. Certe per flagitia desidiaque si tyrannus sexennium consumpsit, ut ex Constantini Panegyrico nota superior quinta reulit, et aliquo post Constantinum spatio, quod saltem deferendo evntio fuerit satis, tyrannidem arripuit: nonnisi Constantini septimo potuit ab eo superari. Quare anno imperii sui sexto, Κωνσταντίνος ὁ θεσιότατος εἰς τὴν κατὰ τὸν τυράννων διανέστη κατάλυσιν, dejiciendum et profligandum tyrannum molitus est, et circa Padum et Romam ipsam frequenter vicit: haud tamen ex integro delevit et cecidit. Partam victoriam,

insuper alios in abdicatorum locum instituit ordinari: ac demum, quæ nunc per omnem orthodoxorum Ecclesiam publicatur, scriptis mandatam fidei expositionem evulgavit. Cum vero impius Arius ad ipsam præsens astaret et examinaretur, Eusebius Nicomediae, Theognis, Maris, Narcissus, Theophanitus et Patrophilus, blasphemo fidei libello composito synodoque tradito, partem ejus susceperunt defendendam: quo in frustra conciso, ejus auctores, mutata sententia, damnaverunt Arium, excerpto Secundo, Ptolemaidis Ægypti, et Theona, Marinarices episcopis: quibus mox cum Ario ejectis et anathemate percussis, una cuncti cum augustissimo imperatore subscribentes, sanctum fidei symbolum, felicibus etiam precationibus et acclamationibus additis, publicaverunt: atque ita conventus solutus est.

Hoc anno Crispus imperatoris filius Christianus effectus decessit: et Byzantium cepit condi.

Coacta est sancta et universalis prima synodus duodecima indictione, anno magni Constantini vi-

A Εκθεσιν ἐγγράφων ἐξηγούμεν, τὴν κατὰ πᾶσαν Ἐκκλησίαν ὁρθοδόξων ὡς ἀπαγγελλομένην. Τότε Ἀρείου τοῦ δυσσεβοῦς παρόντος ἐν τῇ συνόδῳ καὶ κρινομένου, Εὐσέβιος ὁ Νικομηδείας, καὶ Θεόγνης, καὶ Μάρρις¹⁶, καὶ Νάρκισσος, καὶ Θεόφαντος, καὶ Πατρόφιλος ἀντεποιοῦντο Ἀρείου, οἱ συντάξαντες πίστει λόγον βλάσφημον ἐπέδωκαν τῇ συνόδῳ. Τοῦ δὲ διαβήχοντος, οἱ παποικῆτες τοῦτον ἀντιστραφέντες κατεδίχασαν Ἀρείον χωρὶς Σεκοῦνδου Πτολεμαίδος τῆς Αἰγύπτου, καὶ Θεωνᾶ τοῦ Μαρμαρικῆς¹⁷, ὃν ἐκδιηγόντων σὺν Ἀρείῳ καὶ ἀναθεματισθέντων, τὸ ἅγιον σύμβολον τῆς πίστεως ἀνηγόρευσαν¹⁸, ὡς γράψαντες (8) ἅπαντες σὺν τῷ πανσεβασμῷ¹⁹ βασιλεῖ, καὶ εὐφήτησαν, καὶ οὕτως διελύθη ὁ σύλλογος.

Τούτῳ τῷ ἔτει Κρίστος ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως (9) Χριστιανὸς ἐκοιμήθη· καὶ τὸ Βυζάντιον ἤρξατο κτίζεσθαι (10).

Συνέστη οὖν ἡ ἁγία καὶ οἰκουμένη πρώτη συνόδος τῇ δωδεκάτῃ ἰνδικτιῶνι (11) ἔτει εἰκοστῷ τοῦ

VARIE LECTIONES.

¹⁶ Μάρρις A et alii, Μάρης vulg. ¹⁷ Μαρμαρικῆς A. ¹⁸ ἀνηγόρευσαν A. ¹⁹ πανσεβασμῷ A, σεβ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(8) Idem in cap. 9 Gelasius quoque Cyzicenus tomo II *Conc.* Parisiis anno 1636 impressorum.

(9) Vicennalibus Constantini patris Crispum obisse confirmat ex Idatio Petavio lib. xi *De doct. temp.* cap. 41. Annum eundem prius aperte scripserat Sozomenus lib. i, cap. 5. Vox porro ἐκοιμήθη, nulla vi recensita, mortem opperiri arguit. Alienum siquidem a crimine Constantinum declarare, imo pietati quam studiosissime addictum celebrare pro viribus contendit Theophanes: ac ne quis Crispi sanguine contaminatum credat, Crispum legitimo conjugio procreatum inducit Theophanes, et ejus mulieris filium, quam ceteri historici libidinosam et furentem in privignum novercam fingunt. Ut ut se habuerit, matrem vel novercam, a nece Crispo ihata suo silentio innoxiam demonstravit auctor *Vite Constantini*, et Socrates: invidiam pariter omnem a Constantino depulit Sozomenus lib. i, cap. 5, aperte defendit Evagrius, lib. iii, cap. 41, quorum auctoritatem haud temere Theophanes excepit, et exinde Cedrenus et Nicephorus secutus est lib. vii, cap. 35.

(10) Quod non advertitur facile, discrimen inter Byzantium conditum et encaniam ponendum. Hic de conditu solo Theophani sermo est: quem Constantini vicennalibus primo tentatum Socrates asserit lib. i, cap. 12: Ὁ βασιλεὺς ἐπιτελέσας δημοτέλῃ τῆς εἰκοταετηρίδος ἀποῦ ἐορτῇ, εὐθὺς [τὸ] περὶ τὸ ἀνορθοῦν τῆς ἐκκλησίας ἐπορεύετο. Ἐποίησε δὲ τοῦτο περὶ τῶν ἄλλων πόλεων, καὶ ἐν τῇ αὐτοῦ ἐπωνύμῳ, τὴν Βυζάντιον καλουμένην τὸ πρότερον, ἡγεῖσθαι. *Imperator simul festum solemne ad vicennium annum imperii sui celebraverat, nulla interposita mora, ad ecclesias exstruendas omne suum studium contulit: istudque præstitit, cum in aliis urbibus, tum ea cui nomen suum imposuerat, quam quidem Byzantium olim appellatam magnis adauxit ædificiis.* Quam encaniam et conditus varietatem titulo capitis 42 libro xi *De doctrina temporum*, Petavio statuerat per totum caput non observans, istum cum illis confundit. Græci, inquit, mundi annos Christiane varie computant, dum encania Constantini referunt. Theophanes annum mundi 5816,

Christi 316, quem ipsum esse scibit, quo Nicæna synodus est absoluta. Verrum haud de encaniis, sed de CP. conditu præsentis Christi anno 316 institutus est sermo. Βυζάντιον ἤρξατο κτίζεσθαι, pergit, Theophanes Constantini 32 annum illum facit. Nusquam: sed vicesimum inculcat Theophanes, quem eundem canonium ejus chronologicum superius exhibuit. His addit: Theophanes alteram computandi rationem adhibet, secundum quam natalis Dionysianus convenit anno mundi 5493, Græcorum vero sententia 5500. At certe ram esse Theophani, quæ Georgio Syncello computandi normam, Georgio vero, quæ Græcis Dionysianam æram anno 5500 statutibus ipse Theophanes in præmio, et Georgius suo in opere, et utriusque scripta ad invicem comparata testantur: de quibus supra in annotatis ad Proœmium.

(11) Manifestum Theophanis indictiones hic primum memorantis errorem hic detecturo quædam prius occurrunt supponenda. 1. Græcos Latinis in indictionibus numerandis assentiri: adeoque anno, quo Christus lucem aspexit, unam apud utrosque affigi, tertiam videlicet, et anno præsentis 1650 tertiam pariter recenseri. 2. A Christi nataliis ad hujusce anni limitem eundem esse numerum, qui est mille sexcentorum et quinquaginta. 3. A mundi conditu annos putandi tres esse apud Græcos celebriores modos. Hi quippe mundi 5493, isti 5500, quæ Georgii Syncelli et Theophanis sententia est, alii 5508 Christum ortu suo terras consecrasset prædicant. His præmissis, dæmus Theophani, juxta proprios sibi calculos Nicænam synodum anno ab orbe condito 5816 et a Christo nato 316 celebratam: cum ille ortus sui comitem habuerit tertiam indictionem: Nicæna synodus non in 12, sed in 4 indictionem reperietur incidere, ac simul errorem in posita indictione arguere: vel in adversum Nicæna synodo indictioni duodecimæ alligata, ipsam eandem synodum haud jam amplius in mundi 5816 et Christi 316. verum in mundi 5824 et Christi 324 incurrere, ac simul hallucinatum Theophanem deprehendimus. Erroris causam et reparandi modum præmissimus nota in operis titulum sexta.

τευσάμενος ἀμέτρον πλήθει συνέβαλεν αὐτοῖς, ποιῶν ὁ Μαξιμιανὸς μαντεύμασι⁷⁹ δαιμόνων καὶ γοητικαῖς μαγανταῖς. Τοῦ δὲ ζωποιοῦ σταυροῦ προάγοντος τῷ μεγάλῳ Κωνσταντίνῳ, ἅμα τῇ προσβολῇ τραπεῖς ὁ τύραννος σὺν τῷ πλήθει κατασφατομένῳ, τὴν βασιλικὴν⁸⁰ ἐσθῆτα ἀπέθετο, καὶ στρατιωτικὸν περιθέμενος σχῆμα μετ' ὀλίγων εὐνουστάτων τε διαδράς, ἀπὸ κόμης⁸¹ εἰς κόμην ἔρχετο, καὶ τοὺς ἱερεῖς τῶν εἰδώλων καὶ μάντεις ἀθροίσας, τοῖς⁸² διαβεδοιμένοις ἐπὶ μαγείαις⁸³ καὶ προφῆτας αὐτοῦ ὡς ἀπατεῖνας κατέσφαξεν.

A. M. 5808. — *Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου 13^ο Μακαρίου ἔτος α'.*

Ἀντιοχείας ἐπισκόπου κγ' Εὐσταθίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει μέλλοντα τὸν εὐσεβέστατον Κωνσταντίνον ζῶντα χειροῦσθαι τὸν Γαλλέριον Μαξιμιανόν (72), προλαβοῦσα θεία ὁργὴ κατέλαβε τοῦτον⁸⁴. Φιλῆς γὰρ ἐκ μέσου⁸⁵ τῶν σπλάγχνων καὶ μυελῶν αὐτῷ ἀναφθεῖσα, μετ' ὀδύνης ἀνυπόιστου⁸⁶ πρηνῇ κατὰ τοῦ ἐδάφους⁸⁷ ἀσθμαίνοντα διέθετο, ὡς ἀμφοτέρω τὰ ὅργανα αὐτοῦ⁸⁸ ἐκπηδῆσαι, καὶ τυφλὸν καταλιπεῖν τὸν ἀνόσιον. Αἱ δὲ σάρκες αὐτοῦ συσσωσσεῖσθαι τῇ ἀμέτρῳ⁸⁹ ἐκκαύσει τῶν ὀστέων ἀπέπιπτον· καὶ οὕτως κατασπαίς ἀπέβριψε⁹⁰ τὴν θεομάχον ψυχὴν.

A. M. 5809. — Τούτῳ τῷ ἔτει Αἰκινίῳ συμμάχῃσαντι τῷ θεῷ Κωνσταντίνῳ καὶ ὑποκρινόμενῳ δολερῶς τὸν Χριστιανισμὸν, ἀφορίσας⁹¹ μοῖραν τῆς Ῥωμαίων γῆς (73) ἀπατήσας, ἀναγορεύσας αὐτὸν βασιλεία, ἀπατήσας αὐτὸν συνθήκας μηδὲν κατὰ Χριστιανῶν πράττειν κακόν⁹². Ἐντεῦθεν ὁ τῶν τυράννων καθ' ἡμῶν χάριτι Θεοῦ πέπαυται⁹³ διωγμός.

A. M. 5810. — Τούτῳ τῷ ἔτει ὁ μέγας Κωνσταντῖνος⁹⁴ πάσης⁹⁵ Ῥωμαίων γῆς μονοκράτωρ γενόμενος (74), πᾶσαν εἰς τὰ θεῖα μετήγαγε φροντίδα, ἐκκλησίας ἀνεγείρων (75) καὶ φιλοτίμως ταύτας πλουτῶν ἐκ τοῦ δημοσίου λόγου. Οὗτος πρῶτον⁹⁶ νόμον ἔγραψεν τοὺς εἰδώλων ναοὺς ἀποδίδοσθαι τοῖς τῷ Χριστῷ ἀφιερωμένοις (συνενομοθετεῖ δὲ αὐτῷ

contra in aciem educens, manus cum eis conseruit. Fidebat Maximinus daemonum oraculis et magorum praestigiis : vivifica crux ex adverso magno Constantino praebat. Sub primo conflictu versus in fugam tyrannus, magna exercitus ejus parte cesa, **12** exiit imperatoris vestem et insignia ; militarique habitu sumpto, cum paucis sibi benevolis e vico in vicum fugitivus vagabatur ; idolorumque sacerdotibus et divinis congregatis, vocatis etiam cunctis in arte magica celebrioribus ac vatibus, cunctos velut seductores mactavit.

A. C. 508. — *Hierosolymorum episcopi 52. Marcii annus primus.*

Antiochiæ episcopi 23. Eustathii annus primus.

Hoc anno Galerium Maximianum vivum janjam in piissimi Constantini manus casurum divina praeveniens ira occupavit. Ardor enim in mediis ejus visceribus et ossium medullis accensus cum intolerabili dolore et obstructo anhelitu cernuum in terram dejecit ; adeo ut ambo ejus oculi exsilerent e capite, et lumine privatum desererent impium. Carnes autem ejus immodica illa inflammatione putrescentes defluabant ossibus, atque ita totus jam in sanient et tabum resolutus infensam Deo animam evomuit.

A. C. 309. — Hoc anno Licinio armorum socio, et religionem Christianam dolose simulanti sacratissimus Constantinus Romanorum ditionis partem administrandam assignavit : eodemque imperii collega renuntiato, ne quid mali adversus Christianos moliretur, fidem exegit et pacta. Ab hoc tempore tyrannorum adversum nos Dei gratia cessavit persecutio.

A. C. 310. — Hoc anno magnus Constantinus Romanæ ditionis compos factus, et solus imperio potitus, curam omnem ad disponendas res divinas convertit, ecclesias construens, ipsasque ex publico censu liberaliter largeque ditans. Ille legem scripsit, **13** Crispo ejus filio una cum eo sanciente, primum, idolorum templa viris Christo consecratis

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁹ μαντεύσει α. ⁸⁰ βασιλικὴν om. α. ⁸¹ ἀπὸ κόμης A, ἀπὸ κόμην vulg. ⁸² τοὺς om. e. ⁸³ μαγείαις A, μαγεία vulg. ⁸⁴ τοῦτον] αὐτὸν α. ⁸⁵ μέσου] βάθους b. ⁸⁶ ἀνυπόιστου A, ἀνοπόιστου vulg. ⁸⁷ κατὰ τοῦ ἐδάφους A, κατ' ἐδάφους vulg. ⁸⁸ αὐτοῦ add. ex A et aliis. ⁸⁹ συσσωσσεῖσθαι τῇ ἄμ. A, συσσωπῆσαι ἄμ. vulg. ⁹⁰ ἀπέβριψε A et alii, ἀπέβριψες vulg. ⁹¹ ἀφορίσας A, καὶ ἀφορίσαι vulg. ⁹² κακὸν om. α. ⁹³ πέπαυται A, πέπαυσται vulg. ⁹⁴ h. l. in cod. A Metrophanes, Byzantii episcopus, primum notatur. ⁹⁵ πάσης A et alii, κρατήσας vulg. ⁹⁶ πρῶτον νόμον ἔγραψεν τοὺς A a c, πρὸς τὸν νόμον ἔγρ. πρῶτον τοὺς vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(72) Quod Galerii Maximiani filius esset adoptivus, Maximinus et Maximianus, Galerius quoque promiscue dictus. De illius morte *Chronicon Alexandrinum* ad annum Constantini undecimum : Γαλλέριος Μαξιμιανὸς ὕδρωπι δαινῶ πιασθεὶς, ἐν Σαλῶναις ἀπέθανεν· Galerius Maximianus hydrope gravi laborans Salonis (auctor cum Victore in Cilicia) decessit.

(73) Haud collato recenter imperio, sed devicto Maximino, nova Constantinum inter et Licinium Romani orbis facta divisio : illudque est quod ad historiarum postremam calcem scribit Eusebius : Οὕτω δὴ τα τῶν δυσσεδῶν ἐκκαθαρθέντων μόνοις ἐφυλάττετο τὰ τῆς προσταγῆς [sic] βασιλείας βέβαια τε

καὶ ἀνεπίφθονα Κωνσταντίνῳ καὶ Αἰκινίῳ· Sic igitur impiorum sordibus expurgatis, praeclara Licinii gubernacula firma, stabilita, omnis invidie expectia, solis Constantino et Licinio jure remanserunt. Quae sublit auctor ex eodem Eusebiano fonte manant. Utrique Aurelius Victor nuper relatus assentitur : *Maximinus ad Orientem, etc.* Ita potestas orbis Romani duobus quæsitæ.

(74) Imperabat simul Licinius, sed penes Constantinum præcipua erat imperii potestas.

(75) Relata Maximini cæde, narrat hæc eadem Eusebius lib. ix, cap. 9 sub initium : idem hic legendus. *De vita Constant.* lib. ii, cap. 44.

splendide et cum honore cunctos excipiens, Paphnutii et sociorum confessorum effossos in persecutione oculos et mutilata membra, quasi sauctioniam in se exinde derivaturus, exosculabatur. Cunctos deinde episcopos hortabatur ad concordiam, et ut a proximorum criminibus deferendis abstergerent: libellos autem, quos adversus invicem nonnulli dederant, igitur consumpsit: hoc addito sacramento firmans, quod si adulterantem episcopum cerneret, ipse propria purpura **18** libenter legeret. Donis denique immensis per omnes ecclesias distributis, provinciarum praesidibus, ut sacerdotes colerent, praecipit; laetos tandem omnes dimisit. Cum autem ethnici philosophi probris imperatorem Byzantii onerarent, quod praeter Romanorum imperatorum mores, communi religione innovata, prave se gereret; e philosophorum grege selectum unum cum Alexandro episcopo in disputationis certamen committere placuit. Alexander vero vir quidem divinus erat, sed ingenio ac litteris rudis. Illic versatissimo in dialecticæ praeceptis philosopho, linguaque lascivia laboranti, Te, inquit, in nomine Jeau Christi veri nostri Dei silere jubeo et conticescere. Eo dicto obmutuit ille et loquelæ factus est expertus. Macario praeterea Hierosolymorum episcopo, qui concilio interfuit, mandavit imperator, ut reversus sanctæ resurrectionis locum, et Calvarii Golgothæ, et vivificæ crucis lignum requireret. Eodem quoque anno matrem Helenam mulierem divino sensu præditam coronavit Constantinus, et ut imperatrix moneta suo caractere causam distribueret, donavit. Ostemum autem vidit

κλιθεῖς αὐτοῖς καὶ λαμπρῶς ^α τιμήσας ^β αὐτούς. Παφνουτίου δὲ ^α καὶ τῶν ὁμοίων ὁμολογητῶν τοῖς ἐξορυχθέντας ὀφθαλμοὺς καὶ τὰ πηρωθέντα μέλη ἐν τῷ διωγμῷ κατεφίλει, ἀγιασμὸν ἐξ αὐτῶν πορίζμενος. Παρῆναι δὲ πᾶσι τοῖς ἐπισκόποις· εἰβήνην ἄγειν ^α, καὶ τῶν κατὰ τῆς πλησίον λιβιδωρίων ἀπέχεσθαι. Τοὺς δὲ λιβάλλους, οὓς κατ' ἀλλήλων τινὲς ἐκδεδώκασι ^α, πυρὶ κατέκαυσεν, ὅρκῳ βεβαιῶν, ὡς εἰ ὅσοι ἐπίσκοπον μοιχεύοντα, τῇ πορφυρίδι σκέπτειν αὐτὸν ^α προθύμως. Πολλὰ δὲ πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις δωρησάμενος, καὶ τοῖς ἀρχουσι τῶν ἐθνῶν τιμῆν τοῖς ἱερεῖς παρακαλευσάμενος, χαίροντας ἀπαντας ἐξαπέστειλε. Τοῦ δὲ βασιλέως ὑπὸ σοφῶν (⁶) ἑλλήνων θνιδισθέντος ἐν Βυζαντίῳ, ὡς οὐ πράττει ^α καλῶς παρὰ τὰ ἔθνη τῶν βασιλέων Ῥωμαίων νεωτερίζειν τὴν θρησκείαν, ἔδοξε ^α τῷ βασιλεῖ ἓνα τῶν φιλοσόφων Ἀλεξάνδρῳ τῷ ἐπισκόπῳ τοῦτον πρὸς τὸ διαλεχθῆναι μετ' αὐτοῦ παραπέμψαι. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος θεὸς μὲν ἦν ἀνὴρ, λόγων δὲ ἀπαιρος. Εἶπε δὲ τῷ διαλεκτικῷ φιλοσόφῳ γλωσσαλοῦντι· Ἐπιτάττω σοι ἐν τῷ ὄνοματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ^α σιωπᾶν, καὶ μὴ φθίγγεσθαι. Ἄμα δὲ τῷ λόγῳ ἐφριμώθη ^α, καὶ γέγονεν ἀλαλος. Τῷ δὲ ἐπισκόπῳ Ἱεροσολύμων (¹⁷) Μακαρίῳ παρόντι ἐν τῇ συνόδῳ προσέταξεν ὁ βασιλεὺς ἐπανιδόντι ἐρυνήσασιν τὸν ^α τόπον τῆς ἀγίας ἀναστάσεως, καὶ τὸν τοῦ Κρυνίου Γολγοθᾶ, καὶ τὸ ζωοποιὸν ξύλον. Τῷ δ' αὐτῷ εἶπε Ἑλένην ^α (¹⁸) τὴν θεόφρονα αὐτοῦ μητέρα ἔσσεσθαι, καὶ μονῆταν ^α ὡς βασιλίδι ἀπένειμαν (¹⁹). Αὕτη δὲ ὀπτασίαν ἑώρακε (²⁰) καλεῖσθαι αὐτῇ ^α καταλαβεῖν τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ τοὺς ὑπὸ τῶν ^α ἀνόμων καταχωσθέντας θεῖους τόπους εἰς πῶς ἀγαγεῖν.

VARIÆ LECTIONES.

^α πρῶτα. — λαμπρῶς om. A f. ^α προτιμήσας A. ^β δὲ] τε A. ^α ἄγειν om. b. ^α ἐκδεδώκασι] ἐπιδεδ. A a f. ἐξιδωκασι vulg. ^α σκέπτειν αὐτὸν A, σκέπτειν τοῦτον vulg. ^α πράττει A, πράττοι vulg. ^α καὶ ἔδοξε A. ^α τοῦ ἀληθ. Θεοῦ A, τ. ἀλ. ἡμῶν Θεοῦ vulg. ^α ἐφριμώθη: sic rescipit ex conjectura pro vulg. ἐφριμώθη etc. infra p. 48. ^α τὸν τοῦ A, τὸ τοῦ vulg. ^α Ἑλένην A. τὴν Ἑλ. vulg. ^α μονῆταν b, μονίταν vulg. ^α αὕτη A, αὐτήν vulg. ^α τῶν om. A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(16) Emend. Barb. φιλοσόφων· unde et sequitur, ἓνα τῶν φιλοσόφων παραπέμψαι. Visum unum e philosophis, cum quo Alexander disputaret, emittere COMPERIS.

(17) Alexander monachus apud Grotserum tom. II, De cruce, pag. 38: Παρακελεύσατο δὲ Κωνσταντῖνος τῷ τῆς Αἰλίας ἐπισκόπῳ Μακαρίῳ παρόντι ἐν τῇ συνόδῳ, καὶ τῶν ἀποστολικῶν δογμάτων ὑπερμαχοῦντι ἀναζητῆσαι τὸν ζωοποιὸν σταυρὸν, καὶ τὸ θεόληπτον μυστήριον, καὶ πάντας τοὺς ἁγίους τόπους· Mandavit Constantinus Macario Ἀλιεὶ ἐπισκόπῳ, qui et ipse synodo interfuerat, et pro apostolicis dogmatibus acriter pugnauerat, ut in vivifica cruce quærenda, sepulcroque divino, ac reliquis sanctis religiosisque locis investigandis omnem diligentiam adhiberet. Num vero ex Theophane Alexander sententiam in sua scripta derivavit, vel Alexandrum Theophanes secutus fuerit, mihi æque ac Grotsero incompertum.

(18) Helenam non a viro, sed a filio salutatam Augustam declarat Eusebius de ejus Vita lib. III, c. 46: Οὕτω δὲ ἀξιώματι βασιλικῷ τετίμηκεν, ὡς ἐν ἅπασιν ἔθνεσι, παρ' αὐτοῖς τε στρατιωτικῶς τάγμασιν αὐγούσταν βασιλίδι ἀναγορεύεσθαι, χρυσοῖς τε νομίμασι καὶ τὴν αὐτῆς ἐκτυπούσθαι εἰκόνα· Ita etiam honore regio exornavit Constantinus, ut cum apud omnes gentes, tum apud eos, qui

aliquo gradu militari collocati essent, Augusta et imperatrix nuncuparetur, aureaque numismata ejus imprimerentur effigie. Paulinus epist. de invent. sanctæ crucis. Helena, cum Hierosolymam agnosceret, nomine conregnabat. Sulpitius Severus, lib. II, Hist.: Helena mater principis Constantini quæ Augustu cum filio conregnabat. Ambrosius, De obitu Theod.: Magna femina, quæ multo amplius invenit, quod imperatori conferret, quam quod ab imp. acciperet. Anxia mater pro filio, cui regnum orbis Romani cesserat. Quibus verbis imperium simul accepisse ac reliquisse indicat, quod eodem nempe anno, quo imperatrix salutata, Hierosolymam migravit. Certe paulo post Crispi necem Faustam Constantini conjugem e vivis excessisse refert Zozimus, lib. II, ejus mors ad Helenam matrem Crispi necem lugentem, Augustæ nomine donandam Constantinum impulit.

(19) Eusebio nota præced. jam relato testē, et Baronio ad annum 326 num. 61.

(20) Visioni vel revelationi hujusmodi attestatur Ambrosius orat. de obitu Theodosii. Paulinus epist. ad Severum de inv. sanctæ crucis, Rufinus, lib. I Eccl. Hist. cap. 7, et Socrates lib. I, cap. 45. Alii Helenæ studio et labori crucis inventionem assignant.

ἐκκλησίας ἐφανέρωσε καὶ σχίσμα εἰργάστω (81), ἅ sin prædicavit : et opitulante maligno spiritu, perpetuo pacis ecclesiasticæ adversario, schismatis auctorem se præbuit. Horrendus autem terræ motus Alexandriæ contigit, quo pleraque diruta ædificia, et innumera populi multitudo periit.

A. M. 5815. — Τούτῳ τῷ ἔτει μαθὼν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος (85) τὴν τοῦ Ἀρείου κίνησιν σφόδρα λυπηθεὶς, ἔγραψεν Ἀλεξάνδρῳ καὶ Ἀρείῳ κοινήν ἐπιστολήν, συμβουλευὼν καταλύσαι τὴν πονηρὰν κίνησιν καὶ εἰρηνεύσαι εἰς ἀλλήλους. Ἀπέστειλε δὲ καὶ Ὅσιον τὸν ἐπίσκοπον Κοδρουδῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ περὶ Ἀρείου, καὶ ἐν τῇ Ἀνατολῇ διορθωτέον¹² (86) τοὺς ἀνατολικούς ἐκ παλαιᾶς συνθείας Ἰουδαϊκώτερον ἑορτάζοντας τὸ Πάσχα. Ὑπέστρεψε δὲ¹³ ἀπρακτος πρὸς ἀμφοτέρω.

Τούτῳ τῷ ἔτει καὶ Κωνσταντῖνος τὸν υἱὸν αὐτοῦ Κωνσταντῖνον¹⁴ (87) ὁ μέγας προεβίβλετο Καίσαρα, καὶ ἀπέστειλεν ἐς Γαλλίαν¹⁵.

A. M. 5814. — Τούτῳ τῷ ἔτει, ὡς φασι τινες (88), Κωνσταντῖνος ὁ μέγας σὺν Κρίσπῳ τῷ υἱῷ αὐτοῦ ἐν Ῥώμῃ ὑπὸ Σιλδέστρου¹⁷ ἐβαπτίσθη¹⁸, ὡς οἱ¹⁹ κατὰ

A. C. 313. — Hoc anno magnus Constantinus cum Arii motum rescivisset et ægre ferret, ad Alexandrum et Arium, ut malignum omnem dissidii motum dissolverent et pacem inter se agerent, communem epistolam dedit. Sed et ejusdem Arianismi causa Hosium Cordubensem episcopum misit Alexandriam, et mox in orientem, ad antiquam orientalium consuetudinem, qua Judaico vicini ritui Pascha celebrabant, emendandam. Utraque tamen re infecta, reversus est.

B Hoc eodem anno magnus Constantinus filium Constantem declaravit Cæsarem et in Galliam misit.

A. C. 314. — Hoc anno, ut nonnulli referunt, magnus Constantinus cum Crispo filio Romæ a Sylvestro baptizatus est : prout ad hanc usque diem ve-

VARIÆ LECTIONES.

¹² αὐτοῦ α. ¹³ καὶ add. ex A. ¹⁴ λαὸν πρὸς πολὺν ὀλέσαι A e. ¹⁵ διορθωσόμενον A a, διορθωτέον vulg. ¹⁶ ἐς Γαλλίαν A a e f, ἐν Γαλλίᾳ vulg. ¹⁷ in cod. a hinc anno præmittitur hæc inscriptio, quæ etiam in marg. e legitur : πῶς ἐβαπτίσθη Κωνσταντῖνος ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ Ῥώμῃ ὑπὸ Σιλδέστρου σὺν Κρίσπῳ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. ¹⁸ ἐβαπτίσθη A et alii, ἐβαπτίσθησαν vulg. ¹⁹ ὡς οἱ A a e, ὅσοι vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(84) Eusebium Theophanes secutus, bellis adversus Licinium relatis, pugnas in Arium ab Ecclesia institutas narrat : earum vero primos tumultus et oppositarum invicem sententiarum, velut digladiantium, agmina non anno hoc primum coacta, et in invicem commissa, ex ecclesiasticis annalibus compertum est : quinimo dissidiorum flammæ longe lateque serpentes, et in altum latas, præsentē anno demonstrat : de quibus memoratus Eusebius lib. ii *De vita Const.* cap. 60.

(85) Sententia integra, verbis nonnihil immutatis ex Eusebio lib. ii *De vita Const.* cap. 62 et ex Socrate lib. i, cap. 4 deprompta, qui pariter Cordubam Κοδρουδην pronuntiat.

(86) At si restituit et composuit in Oriente celebrandi paschatis ordinem, cur confestim ἀπρακτος reddidisse Hosius describitur? corruptus sane hic locus, cujus vice legendum existimo : Ἐληλύθει δὲ Ὅσιος ἐν τῇ Ἀνατολῇ διορθωτέος τοὺς Ἀνατολικούς. Venerat sane Hosius in Orientem correcturus incolas, et ad ordinem revocaturus, etc., quamvis sola vox διορθωτέος in διορθωτέος mutata locum omnem reparet, et expositioni, quam ad textum adhibui, locum dederit. Hæc porro ex Sozomeni lib. i, cap. 15 excerpta : memorat eadem Eusebius lib. iii *De vita Const.* cap. 5. Constantini laudatum facinus Silvestro papæ tribuit Baronius ad annum Christi 324 num. 160.

(87) Cedrenus auctorem secutus ad annum Constantini decimum septimum scribit : Κωνσταντῖνον τὸν υἱὸν αὐτοῦ προβαλόμενος Καίσαρα, εἰς Γαλλίαν ἀπέστειλεν. Vitiose uterque; vel Theophanis nostri librarius, Constantii vice, Constantis supposuit nomen. Anno quippe ætatis tricesimo, qui imperii tertius decimus, Constans a Magnentio occisus, patris decimo septimo Cæsar creari, nisi forte biennus, haud potuit. Annos vero triginta natum, imperii decimo septimo, a Cæsaris arrepta dignitate intellige, truncatum refert Eutropius lib. x, cujus verba auctoris errorem sistent, ubi Licinii cæde narrata legimus : *Eo tempore res Romana sub uno Augusto ci tribus Cæsaribus (quod nunquam alias)*

C fuit : cum liberi Constantini Gallia, Orienti, Italiaque præessent. Verum de temporibus Liciniana clade posterioribus ratio temporum et Aurelii Victoris auctoritas suadent hæc intelligenda : paulo post enim de Constantis interitu verba faciens : Obiit anno imperii (id est Cæsareæ dignitatis collatæ) decimo septimo, ait Eutropius idem, ætatis tricesimo : ante patris itaque mortem annis quatuordecim cum aliis Cæsar non valuit designari. Aurelius autem Victor Licinii morte relata, *Eo modo*, subdit, *resq. unius arbitrio regni cepit*, liberis Cæsarium nomina diversa retentantibus; namque ea tempestate imp. nostro Constantio (vide Constantium Constantis loco scribendum) insigne Cæsaris datum. Et inferius, confectis adversus Sirmatas bellis : *Interca*, inquit, *Gothorum, Sarmatarumque strata gentes, filisque eunctorum minor, Constans nomine, Cæsar fit* : quæ narratio præsentī, quam elucubramus, toto decennio posterior est. Conferendus cum istis Eusebius *De vita Constant.* lib. iv, cap. 40. Constantem anno paterni imperii 30 Cæsarem elevatum testatur Socrates ad cap. 25 lib. i calcem : Τὸν δὲ νεώτερον Κωνσταντῖνον ἐν τῇ τριακονταετηρίδι τῆς ἐκείνου βασιλείας ἐχειροτόνησεν.

D (88) Antiquiores Theophanes, quos amplectitur Baronius ad annum Christi 324 num. 27 et seqq. sunt concilii ii Romani PP. actorum Sylvestri auctor, et Adrianus papa epistola ad synodum septimam, quæ synodi ejusdem act. 2 lecta fuit et approbata, in qua verba hæc de Sylvestro ad Constantinum habentur : Αὐτός σοι παρὰ σκευάσει κολυμβήθραν εὐσεβείας ἐν ᾗ βαπτίσει σε. Ille tibi piscinam pietatis præparabit, in qua baptizabit te. His addendus Zosimus et Sosomenus, lib. i, cap. 5, si bene percipiatur : pluraque apud eundem Baronium requirenda; qui etiam Constantinum anno imperii decimo octavo, in quo decimus nonus a Septembri incipit, sacro baptismate tinctum asserit, ex Anastasio, qui non adeo antiquorum sectator, quam Theophanis interpretes existit. De Crispi baptismate Baronius ad annum 324, num. 15.

sacerdotibus, qui antea sub Galieno imperatore a Gothis, Celtis et Gallis Hesperis, qui tunc adversus Romanos incursiones faciebant, captivi ducti fuerant : nunc vero sub viore Constantino innumere ex his gentibus ad Christi cultum confugientes illuminatae sunt. Indi praeterea interiores Christi fidem susceperunt, Meropio Tyrio philosopho Aedesium et Frumentium discipulos secum assumendo, et ad ibi posita loca quæque describenda profecto, iisdemque divinum verbum prædicante : primusque Frumentius episcopus ab Athanasio apud ipsos consecratus. Iberes similiter sub Constantino fidem acceperunt, visis a Christiana muliere captiva patris miraculis, quæ inter cætera oculorum caliginem regi inter venandum ingruentem sanavit. Hæc Rufinus ab Iberum rege Baccurio audita narrat. Pari quoque eventu ipsius ætate Armenii, Tiridatis, eorum regis, et Gregorii, eorum episcopi, hortatibus fidem una cum salute susceperunt universi. Ejus quoque temporibus Dorotheus Tyri episcopus pluribus sub Diocletiano malis exantlatis, exsilium etiam et tormenta perpressus, florebat : qui, ut utriusque linguæ Græcæ pariter et Latine peritissimus, et tum ob ingenii felicitatem, tum ob rerum experimenta variam eruditionem adeptus, præclara nobis in utraque scripto reliquit monumenta. Hic de Byzantii et aliorum plurium locorum episcopis diligenter discessit. Idem exilio revocatus interfuit synodo, et propriæ restitutus ecclesiæ ad prævaricatoris Juliani tempora permansit in vivis. Cum vero non aperta, sed occulta vi per magistratus in Christianos scelestus ille debaccharetur, beatus Dorotheus Odysopolim rursum profectus, et a Juliani magistratibus ibidem comprehensus, variis contusus injuriis, in extrema senectute, ob Christi confessionem, centum et septem vitæ numerans annos, in tormentis occubuit.

A. C. 317. — Hoc anno Judæi et Persæ, cognito fidei Christianæ per totam Persiam argumento, Symeonem Ctesiphontis et alterum Seleu-

λέως αἰχμαλωτισθέντων ἱερῶν πρότερον ἐκ τῶν ἐπιδραμόντων τοῖς Ῥωμαίοις Γόθων καὶ Κελτῶν καὶ Γαλατῶν τῶν ἐσπερίων. Καὶ νῦν δὲ ἐπὶ τοῦ νικητοῦ Κωνσταντίνου πλεῖστα τῶν ἐθνῶν ἐφωτίσθησαν ἐφ' Χριστῷ προσδραμόντα. Ἰνδοὶ οἱ ἐνδοτέροι (28) ἐπίστευσαν τῷ Χριστῷ, Μερωπίου φιλοσόφου Τύρου Αἰδέσιον καὶ Φρουμέντιον τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λαβόντες, καὶ εἰσελθόντες ἐκεῖ ἱστορῆσαι τοὺς τόπους (29), καὶ διδάξαντος αὐτοὺς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Πρῶτον ἐπίσκοπον Φρουμέντιον χειροτονεῖ Ἀθανάσιος ἐν αὐτοῖς. Ὁμοίως καὶ Ἰβήρης (30) ἐπ' αὐτοῦ ἐπίστευσαν ὑπὸ τῆς αἰχμαλώτου γυναικὸς Χριστιανῆς ὁρῶντες γινόμενα θαύματα, καὶ τὴν ἐπιπέσουσαν ἀχλὺν τῷ βασιλεῖ αὐτῶν κυνηγοῦντι λαζαρένης. Ταῦτα Ρουφίνος (31) ἱστορεῖ παρὰ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως τῶν Ἰβήρων Βακκουρίου ἀκηκῶς. Ὁμοίως καὶ Ἀρμένιοι (32) τελείως ἐπ' αὐτοῦ ἐπίστευσαν διὰ Τριδάτου τοῦ βασιλέως αὐτῶν καὶ Γρηγορίου ἐπισκόπου αὐτῶν τὴν σωτηρίαν διεξάμενοι. Τότε καὶ Δωρόθεος (33) ἐπίσκοπος Τύρου, ὁ ἐπὶ Διοκλητιανοῦ πολλὰ κακοπαθήσας, καὶ ἐξορίας καὶ βάσανα ὑπομείνας, ἤκμαζε, πλεῖστα συγγράμματα καταλιπών, Ῥωμαϊκὰ καὶ Ἑλληνικὰ, ὡς ἀμφοτέρων γλωσσῶν ἐμπειρότατος, καὶ πολυστομῶν δι' εὐφυίαν γενόμενος. Οὗτος ἀκριβῶς καὶ περὶ τῶν ἐπισκόπων τοῦ Βυζαντίου καὶ ἄλλων πολλῶν διεξῆλθεν (34). Ὁ αὐτὸς ἐπανελθὼν ἐκ τῆς ἐξορίας, καὶ ἐν τῇ συνόδῳ εὐρεθεὶς, καταλαβὼν τὴν Ἰδαίαν παροικίαν, διήρκασε ἕως Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου. Καὶ ἐπειδὴ περὶ οὗ προφανῶς, ἀλλὰ κρυπτῶς διὰ τῶν ἀρχόντων ὁ μιστὸς ἀντὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ παροίσει, πάλιν ὁ μακάριος Δωρόθεος κατέλαβεν τὴν Ὀδυσσέπολιν, ἐνθα καὶ συσχεθεὶς ὑπὸ τῶν ἀρχόντων Ἰουλιανοῦ, καὶ πολλοῦ ὑπομείνας αἰκισμοὺς (35), ἐν βαθυτάτῃ γῆρει διὰ τὴν εἰς Χριστὸν ὁμολογίαν ταῖς βασάνοις ἀναπέθανεν [ἐκατὸν ἐπὶ ἤδη τυγχάνων ἐτῶν].

A. M. 5817. — Τοῦτῃ τῇ ἡμέρᾳ Ἰουδαῖοι τε καὶ Πέρσαι τὸν Χριστιανισμὸν ὁρῶντες ἀκμάζοντα κατὰ τὴν Περσίδα διαβάλλουσι Σαδῶρη Περσῶν βασι-

VARIÆ LECTIONES.

ἡ πλεῖστα τῶν ἐθνῶν A, πλεῖστα μέρη τ. ἡ. vulg. ἡ προσδραμόντα A a, προσδραμόντων vulg. ἡ fort. Τύριον. ἡ ὑπὸ τὰ B. ἡ fort. παρ' αὐτοῦ τοῦ. ἡ τελείως om. A f. ἡ Τριδ. vulg. ἡ καὶ Ἑλληνικὰ Bui. A e f. ἡ καὶ πολυστομῶν om. a. ἡ πολλῶν A, πολλῶν τόπων vulg. ἡ δ add. ex A. ἡ Ἰδαίαν c. ἡ ἕως A a f, μέχρι vulg. ἡ γῆρει B e. ἡ ἐκ. — ἐτῶν om. A e f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(28) Ista ex Socratis lib. 1, cap. 10 juxta Græcam divisionem. Theodoretii lib. 1, cap. 23, Sozomeni lib. 11, cap. 23.

(29) Qui profectus esset ad eas visendas regiones atque iustrandas. Durius redditum : ad ibi posita loca quæque describenda profecto. Tâ ὑπὸ τῆς. Emend. bene in Barb. COMBESIS.

(30) De Iberibus illis in consequentibus.

(31) Hist. eccl. lib. 1, cap. 10.

(32) Baronius ad annum 311, num. 22 et seqq.

(33) Patria qui Tyrium, Tyri tamen episcopum nusquam fuisse Dorotheum istum demonstrat Baronius in notis ad martyr. S Junii ex Euseb. Hist. eccl. lib. vii, cap. 26 et Nicephoro lib. vi, cap. 37. Edessæ pariter, non Odyssepoli cum martyrio sub-

latum refert anno Christi 63, num. 37. Dorotheum Hebraice et Græce solitum orare narrat Eusebius, Menologium 18 Kal. Maii Græce et Latine scripsisse : adeo ut Dorotheum sacerdotem unum, alterum episcopum ; hunc litteras istas, alterum alias, hunc Edessæ, alterum Odyssepoli mortuum, eundem tamen et unicum a Theophane et aliis repertum cum Baronio in martyr. facile sit colligere.

(34) Historiam contexuit episcoporum Byzantii, et plurium aliarum civitatum. Sic bene Anast. COMBESIS.

(35) Bene idem, multis affectus verberibus : quod et P. Goar forte reddere voluit, contusus verberibus ; non injuriis, ut editum est. Id.

15 Κωνσταντίνος ὁ Μέγας ἐκ Θεοδώρας Ἐρικούλου
θυγατρὸς γεννᾷ (96).

Κωνσταντίνον πατέρα Ἀναβαλλίνον Κωνσταντίαν γαμε-
τὴν καὶ Γάλλου Δαλματίου, ἐξ οὗ τὴν Λικινίου.

Δαλμάτιος ὁ νέος Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου.

Ἐκ δὲ Ἑλένης γεννᾷ Κωνσταντίνον τὸν μέγαν καὶ μόνον.
Ὁ δὲ μέγας Κωνσταντίνος ἐκ Φαύστας θυγατρὸς Ἐρικού-
λου γεννᾷ

Κρί- Κωνσταν- καὶ Ἑλένην γα- Κωνσταν- Κωνσταν-
σπον- τίνον(97), μετὴν Ἰουλιανοῦ τίνον, τιν.
τοῦ Παραβάτου,

A Constantius Magnus ex Theodora Herculi filia
gignit

Constantium patrem Anaballinum et Constantiam uxorem
Galli Dalmati, ex Gallum, Licinii.

Dalmatius junior Juliani praevaricatoris P.

Ex Helena vero gignit magnum Constantium solum.
Magnus vero Constantius ex Fausta Herculi filia
gignit

Cri- Constan- et Helenam uxorem Juliani prae- Constan- Constan-
spum, tinum, varicatoris, tium, tem.

JAC. GOARI NOTAE.

(96) Ad varias lectiones ex his pleraque aman- B
danda erant, nisi continua sermonis expositione
indiguissent, aut Constantini elucidanda genealogiae
conduxisse plurimum. Quam, lector, in textu
vernus ex regio lacunosa plane et fallaci, sed ex
Barberino codice cum Vatic. num. 155 ad Anastasii
versionem accedente non expressi: Regii quaecum-
que est, ne fidei deserte expositur, subiungitur:
Ἐκ τῆς Θεοδώρας θυγατρὸς Ἐρικούλου γεννᾷ
Κωνσταντίνον πατέρα Γάλλου Δαλματίου, ἐξ οὗ Δαλ-
μάτιος ὁ νέος Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου, et in
margine Ἀναβαλλίνου.

Ἐξ Ἑλένης γεννᾷ Κωνσταντίνον τὸν μέγαν καὶ
θεοφιλεῖ βασιλέα καὶ μόνον.

Κωνσταντίνος ὁ μέγας γεννᾷ Κωνσταντίαν γαμε-
τὴν τοῦ ἀπεθούς Λικινίου.

Ὁ δὲ μέγας Κωνσταντίνος ἐκ Φαύστας θυγατρὸς
Ἐρικούλου γεννᾷ Κρίσπον, Κωνσταντίνον, Κωνσταν-
τιανόν, καὶ Ἑλένην γαμετὴν Ἰουλιανοῦ τοῦ Παρα-
βάτου.

Palat. cod. aeque corruptus legit cum Peyrez.: C
Κωνσταντίνος ὁ μέγας.

Ἐκ Θεοδώρας θυγατρὸς Ἐρικούλου (lege Ἐρικού-
λου) γεννᾷ Κωνσταντίνον (lege Κωνσταντίνον) πατέρα
Γάλλου Δαλματίου, ἐξ οὗ Δαλμάτιος ὁ νέος Ἰουλιανοῦ
τοῦ Παραβάτου.

Κωνσταντίαν γαμετὴν Λικινίου.

Ἐκ δὲ Ἑλένης γεννᾷ Κωνσταντίνον τὸν μέγαν
μόνον.

Ὁ δὲ μέγας Κωνσταντίνος ἐκ Φαύστας θυγατρὸς
Ἐρικούλου γεννᾷ Κρίσπον, Κωνσταντίνον, Κωνσταν-
τιανόν, καὶ Ἑλένην γαμετὴν Ἰουλιανοῦ τοῦ Παρα-
βάτου.

Correctior quidem, at interpolatus codex Vat.
num. 154, qui primus a me nuncupatur, ita
habet:

Κωνσταντίνος ἐκ θυγατρὸς Ἐρικούλου Θεοδώρας
γεννᾷ Κωνσταντίνον πατέρα· additur manu recenti,
Γάλλου καὶ Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου.

Ἀναβαλλίνον, τὸν καὶ Γάλλον.

Κωνσταντίαν γαμετὴν Λικινίου.

Additur iterum eadem manu, Δαλμάτιον ἐξ οὗ
Δαλμάτιος ὁ νέος.

Ἐκ δὲ Ἑλένης γεννᾷ Κωνσταντίνον καὶ μόνον.

Ὁ δὲ μέγας Κωνσταντίνος ἐκ Φαύστας θυγατρὸς
Ἐρικούλου γεννᾷ.

Κρίσπον, Κωνσταντίνον, Κωνσταντίνον, Κωνσταν-
τα, καὶ Ἑλένην γαμετὴν Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου.

Anastasius diverso ab his textu Constantii pro-
geniem deducit.

Constantius ex Theodora filia Herculi gignit
Constantinum patrem Galli Dalmatici: ex quo fuit
Dalmaticus Junior Juliani praevaricatoris frater.

Anaballinum qui et Callus.

Constantiam uxorem Licinii.

Ex Helena vero gignit Constantinum magnum
solummodo.

Magnus autem Constantius ex Fausta filia Her-
culii gignit Crispum, Constantium, Constantem,
Constantem, et Helenam uxorem Juliani refugit.

Baronius ad annum Christi 306 num. 21 Con-
stantii Chloriger liberos aliter enumerat: et ex Helena
quidem Constantinum solum suscepisse, ex Theo-
dora vero Constantinum patrem Galli et Juliani,
Dalmatium Annibalem parentem Dalmatii Junioris,
sive Dalmatiani, et ex quorundam sensu Constau-
tinum: filius vero, Constantiam Licinio nuptam,
Eutropiam Nepotiano, et (ut putant alii) Anastasiam.

Ac ut Dalmatium ab aliis repudiatum asserat,
de eodem refert Eutropii testimonium ad annum
337 num. 54: Verum Dalmatius (ita scribit ibidem)
Caesar prosperrima indole, neque patris absimilis,
haud multo post oppressus est factione militari, et
Constantio patruulo suo sinente potius, quam iubente.
Subiungit num. 55: Cum Dalmatio filio Dalmatii
(quem ad an. 306 num. 21 Annibalem etiam voca-
vit) fratris Constantii, pene periclitati sunt Gallus et
Julianus filii Constantii fratris Constantini, etc.,
quae verba salis implexa ex dicto num. 21 lucem
omnem accipiunt.

Petavius notis ad orationem Juliani primam,
Constantius, inquit, Helenam conjugem primo habuit,
natusque ex ea Constantinus. Post, repudiata He-
lena, Theodoram Maximiani Herculi prignam
duxit, ex qua nati Constantius, Hannibal, et
Constantia. Constantii liberi duo fuerunt, Gallus et
Julianus: Hannibal vero Dalmatius. Constantia
Licinio nupsit. Constantini ex Minervina prima con-
juge filius exstitit Crispus; ex Fausta Constantius,
Constantius, Constans, Constantia quae Licinio
nupsit (quae verba quatuor a typographo perperam
addita) et Helena Juliani uxor.

Pomponius Laetus quatuor tantum recenset Con-
stantii filios, Constantinum, Anaballinum, Cons-
tantium, ac Constantiam.

D Eutropius, lib. ix, Constantio liberos tribuit
septem, soliusque Constantini nomen profert:
Constantius, ait, prignam Herculi Theodoram
accepit, ex qua postea sex liberos Constantini fratres
habuit.

Alii Dalmatium Dalmatii Junioris parentem, non
Constantini fratrem, verum ex fratre Constantio
simul cum Gallo et Juliano desertore nepotem fa-
ciunt, quibus Anastasii lectio favet. Alii Anaballia-
num cum Gallo confundunt, quos separant alii et
diversos faciunt. Haec retulisse operae pretium
lectoris facturus sufficiat. Recolendus quoque auctor
pag. 8 lit. D.

(97) Quem historicorum vulgus ex pellice Minervina
natum existimat, inculpatae Constantini vite
cum Graecis recentioribus auctor consulturus, ex
legitimo conjugio susceptum ponit.

fundamentis effossum dejecit, rudera exportavit, et cuncta ab Ælio Adriano quondam ibi magnis sumptibus constructa demolita est et expurgavit. Confestim vero sanctum monumentum detectum, et Calvarii locus patefactus, et his proxime tres cruces ad orientem effossæ: sed et studiosius investigantibus clavi etiam reperti. Anxiis vero cunctis, quæ utique crux Dominica foret, et beata Helena valido mœrore confecta, Macarius episcopus proprii nominis claritudine beatus, dubium omne fide sua dissolvit. Illustrium enim seminarum cuidam de vita desperatæ, et jam animam agentis, hujus et illarum crucium admotis lignis, Dominicam agnovit. Nam ut ad infirmam sola accessit umbra, quæ absque spiritu, et omni motu destituta jacebat, divina virtute confestim exsiliit, et magna voce Deo laudem reddidit. Pientissima vero Helena cum tremore et plurimo cordis tripudio vivifica cruce sublata, partem quidem cum clavis ad filium detulit: aliam autem argenteo loculo inclusam Macario episcopo tradidit secuturæ deinceps posteritati monumentum. **21** Ecclesias quoque jussit exstrui in sancto sepulcro in Calvario, et singularem aliam de filii sui nomine, ubi vivifica crux reperta est, in Bethleem et in Olivarum monte: quibus peractis ad illustrem Constantinum reversa est. His hilare acceptis, vitalis crucis partem auro inclusam episcopo servandam commendavit: clavorum autem hos quidem in galeam scite composuit, alios in equi ejus frenum fabrefectos admiscuit, ut adimpleretur vaticinium prophetæ, dicentis: *In illa die erit in equi freno sanctum Domino omnipotenti*. Ipse celebratissimus Constantinus Macario, cujus viri nomen laudes etiam testatur, ut fabricam urgeret et promoveret, scripsit: ac liberali sumptu dato præfectum operis misit; qui sancta loca ex ejus mandato curaret adeo sumptuose exstrui, ut splendore pares in orbe universo non exstarent ædes, etiam provinciæ præsidibus ex ærario publico collatis expensis ad opus inceptum absolvendum opem suppeditare imperatoris rescripto jussis. Quibus confectis imperator dies festos hilariter celebravit, debitasque Deo, a quo imperii sui tempora tot bonis cumulata sunt, grates persolvit.

Eodem anno tanto nomine dignus Macarius Hiero-

* Zach. xiv, juxta LXX.

κατασκάψατα ³⁸, καὶ τὸν χοῦν ἀπορρίψατα ³⁹, ὁπὸ Ἀδριανοῦ Αἰλίου πάλαι κτισθέντα πολυτελῶς. Αὐτίκα δὲ τὸ ἅγιον μνημα καὶ ὁ τόπος τοῦ Κρανίου ἀνεδείχθησαν, καὶ πρὸς ἀνατολὴν σύνεγγυς τούτων τρεῖς σταυροὶ κεχωσμένοι ⁴⁰. ἐρευνήσαντες δὲ εὗρον καὶ τοὺς ἥλους. Ἀμνηχανούντων δὲ πάντων ποιεῖς ἄρα εἶη ⁴¹ ὁ Δεσποτικὸς σταυρὸς, καὶ σφόδρα τῆς μακαρίας Ἑλένης λυπουμένης, ὁ Μακάριος φερωνύμως ἐπίσκοπος διὰ πίστεως ἔλυσε ⁴² (39) τὸ ζητούμενον. Ἀπεγνωσμένη γάρ τινι γυναικὶ τῶν ἐμφανῶν καὶ σχεδὸν τεθνηκυῖα προσαγαγὼν ἐκότερον ⁴³ τῶν σταυρῶν τὸν Δεσποτικὸν διέγνω. Μόνον γὰρ ἡγγισε τῇ ἀσθενούσῃ ⁴⁴ ἡ σικὶ αὐτοῦ καὶ ⁴⁵ εὐθὺς ἡ ἄπνους καὶ ἀκίνητος θεία δυνάμει παραχρῆμα ἀνεπύθησε, δοξάζουσα τὸν Θεὸν μεγάλη τῇ φωνῇ. Ἡ δὲ πανευσεβὴς Ἑλένη μετὰ φόβου καὶ πολλῆς χαρᾶς ἀνελομένη τὸ ζωοποιὸν ξύλον, μέρος μὲν αὐτοῦ σὺν τοῖς ἥλοις ἤγαγε πρὸς τὸν παῖδα· τὸ δὲ λοιπὸν εἰς ἀργυροῦν καταθεμένη γλωσσόκομον, παρέδωκε τῷ ἐπισκόπῳ Μακαρίῳ, εἰς μνημόσυνον ταῖς μετέπειτα γενεαῖς. Τότε δὲ καὶ ἐκκλησίας ἐκέλευσε κτισθῆναι ἐν τῷ ἁγίῳ μνηματι καὶ ἐν τῷ Κρανίῳ, καὶ ἐν ὀνόματι τοῦ ἑαυτῆς (40) υἱοῦ ⁴⁶, ἐνθα εὐρέθη τὸ ζωοποιὸν ξύλον, καὶ ἐν Βηθλεὲμ, καὶ ἐν τῷ ὄρει τῶν Ἑλαιῶν, καὶ οὕτως ἐπανῆλθε πρὸς τὸν πανεύφημον Κωνσταντῖνον. Ὁ δὲ δεξιόμενος αὐτὴν μετὰ χαρᾶς, τὴν μὲν τοῦ ζωοποιοῦ ξύλου μοῖραν ἐν χρυσεῇ θήκῃ παρέθετο, παραδοὺς τῷ ἐπισκόπῳ εἰς τήρησιν· τῶν δὲ ἡλῶν τοὺς μὲν εἰς τὴν ἑαυτοῦ περικεφαλαίαν ἐχάλκευσε, τοὺς δὲ ἀνέμειξε τῷ σαλιβαρίῳ τοῦ ἱππεύς αὐτοῦ, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος· Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκεῖνη δοταὶ τὸ ἐπὶ τοῦ χαλικοῦ ἱπποῦ ⁴⁷ ἄγιος τῷ Κυρίῳ παντοκράτορι. Ὁ δὲ αὐτὸς πανεύφημος Κωνσταντῖνος ἔγραψε τῷ φερωνύμῳ ⁴⁸ Μακαρίῳ ἐπισπεύδειν τῇ οἰκοδομῇ, καὶ ἄρχοντα τοῦ ἔργου ἀπέστειλε μετὰ θαυμάσιας χρημάτων, κελεύσας οὕτως κτισθῆναι τοὺς ἁγίους τόπους, ὥς μὴ εἶναι τοιαύτην καλλονὴν ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ, γράφας ἡγεμόσι τῆς ἐπαρχίας συνδράμειν τοῖς ἔργοις σπουδαίως ἐκ τοῦ δημοσίου λόγου. Ἐν δὲ ὁ βασιλεὺς φαιδρῶς ἐορτάζων καὶ εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ τῷ ποιήσαντι τοιαῦτα ἀγαθὰ ἐν τοῖς χρόνοις αὐτοῦ.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ ⁴⁹ ὁ φερωνύμος Μακάριος (41)

VARIAE LECTIONES.

³⁸ κατασκάψαι A c. ³⁹ ἀπορρίψαι A. ⁴⁰ κεχωσ. A, κεχωσ. vulg. ⁴¹ εἶη A, ἔστιν vulg. ⁴² ἔλυσε A. ἔλυσε vulg. ⁴³ ἐκότερον τῶν σταυρῶν τὸν δ. A, ἐκατέρων τῶν στ. τὰ ξύλα τὸ δεσπ. vulg. ⁴⁴ ἀσθενούσῃ] τεθνηκυῖα A. ⁴⁵ καὶ prius add. ex A. ⁴⁶ τοῦ ἑαυτῆς A in marg., τῆς ἑαυτ., vulg. ⁴⁷ ἱπποῦ A, τοῦ ἱππεύς vulg. ⁴⁸ τῷ φερωνύμῳ Max. A, τῷ Max. φερ. vulg. ⁴⁹ καὶ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(39) Male editum erat ἔλυσε. COMBERIS.

(40) Basilicam Constantinianam intelligit, alio nomine Μαρτύρων Hierosolymis dictam. De hisce templis Eusebius, *De laudibus Constantini* paulo ante medium.

(41) Hanc periodum a librariorum prioribus suo loco nimis προλήψε· motam satis indicat sequens auctorum canonium et episcoporum tabula, quæ

Macarii annum 12, aliæ vero sequentes annos pariter Macarii ejusdem ad vicesimum usque succedentes indignant: Maximus autem ille de quo hic sermo anno mundi 5827 pontificatum adeptus representatur. Consulendus Baronius ad an. 334, quo Macarii signatur obitus, et 312, quo ejus ad pontificatum post Hermonem promotio describitur.

βασιλεὺς κατέδραμε τὴν Μεσοποταμίαν, καὶ λαμβά-
νει πόλιν Ἀμιδαν. Τοῦτῳ Κωνσταντίνος ⁵⁵ ὁ Καῖσαρ,
Κωνσταντίνου παῖς, πολέμει, καὶ πταίσας ὀλίγον,
τέλος οὕτω τῆς μάχης ἐκράτησεν, ὥς καὶ αὐτὸν ἀν-
ελεῖν τὸν Ναρσῆν.

A. M. 5816. — Τοῦτῳ τῷ ἔτει ἡ ⁵⁶ εἰκοσαετη-
ρίς ⁵⁷ (4) τῆς ⁵⁸ Κωνσταντίνου τοῦ Αὐγούστου βασι-
λείας ἐτελέσθη ⁵⁹. Καὶ ἐγένετο ἡ ἀγία ⁶⁰ καὶ οἰκου-
μενικὴ πρώτη σύνοδος τῶν τιῇ Πατέρων, ὧν οἱ
πολλοὶ θαυματουργοὶ τε καὶ ἱσαγγελοὶ ὑπῆρχον, τὰ
στίγματα τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ σώματι φέροντες ἐκ
τῶν προλαθόντων διωγμῶν· ἐν οἷς καὶ ⁶¹ Παφνού-
τιος, καὶ Σπυρίδων, καὶ Μακάριος ⁶², καὶ ὁ Νησιδί-
νος ⁶³· Τάκωχος, θαυματουργοὶ, καὶ νεκροὺς ἀναστή-
σαντες καὶ πολλὰ παράδοξα ποιήσαντες. Τῆς δὲ ἀγίας
συνόδου ἐν Νικαίᾳ τῆς Βιθυνίας γενομένης, ἐξῆρ-
χον (5) αὐτῆς Μακάριος ⁶⁴ ὁ Ἱεροσολύμων καὶ ⁶⁵
Ἀλέξανδρος, Ἀλεξανδρείας, ὑπὲρ δὲ τοῦ Ῥώμης
Βίτων ⁶⁶ καὶ Βικέντιος παρήσαν. Τῆς δὲ Ἀντιοχείων
Ἐκκλησίας χηρευούσης ⁶⁷, ἡ σύνοδος Εὐστάθιον ἐκύ-
ρωσε τὸν ἐπίσκοπον Βερόβοις ⁶⁸ τῆς Συρίας· Ἀλέξαν-
δρος ⁶⁹ δὲ ὁ τοῦ Βυζαντίου οὐ παρῆν ἐν τῇ συνόδῳ
διὰ γῆρας βαθύτατον καὶ ἀσθένειαν σώματος. Πρε-
σβύτεροι δὲ αὐτοῦ τὸν τόπον ἀνεπλήρωσαν· τότε καὶ
Παῦλος ⁷⁰ ὁ Νεοκαισαρείας παρῆν τῇ συνόδῳ, καὶ
ἄλλο πλήθος ἁγίων ἀνδρῶν βίῳ καὶ λόγῳ διαπρε-
πόντων, περὶ ὧν μεγάλους ἐπαίνους ἐν τῷ τρίτῳ
λόγῳ τῷ εἰς τὸν βασιλεῖα Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου ἔ-
γραψε (6). Πᾶσι δὲ τὰ πρὸς τὴν ⁷¹ χρεῖαν δαψιλῶς
ὁ Χριστιανικώτατος βασιλεὺς ἐχορήγει. Αὕτη ἡ
ἀγία καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος συνεργεῖα τῆς ἀγίας
καὶ ὁμοουσίου Τριάδος Ἀρεῖον καθεῖλε ⁷² καὶ τοὺς
ὁμόφρονας αὐτοῦ ⁷³ (7)· Εὐσέβιον τὸν Νικομηδείας
καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν, χωρὶς Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου,
συνθεμένου τῇ φωνῇ τοῦ ὁμοουσίου πρὸς τὸ παρὶν,
καὶ τοὺτους ἐξορίσας ⁷⁴ παρέπεμψε, συμπρόντος αὐ-
τοῖς καὶ τοῦ πανευφήμου βασιλεὺς Κωνσταντίνου
καὶ συνεργούντος ἐν πᾶσι τοῖς κατὰ Θεὸν, ἄλλους τε
ἀντ' αὐτῶν χειροτονηθῆναι ἐκέλευσε, πλότεως τε

A ses, in Mesopotamiam excursionibus factis, urbem
Amidam cepit. Constantinus Cæsar Constantini
filius cum eo congregitur, et adversa suo vitio for-
tuna aliquantum usus, demum ita superior in pa-
gna evasit, ut profligatum Narsem interemerit.

A. C. 516.—Hoc anno vicennalia Constantini Au-
gusti celebrata, et sancta universalis prima syno-
dus trecentorum decem et octo Patrum habita,
quorum plurimi miraculorum pattores et meritis
angelis æquales, ex præviis persecutionibus Chri-
sti stigmata in corpore circumferabant: inter quos
præcipui Paphnutius, Spiridon, Macarius et Nisi-
binus Jacobus, prodigiorum opifices, qui mortuos
etiam suscitabant ad vitam aliaque id genus supra
hominum fidem miranda ediderant. Sancta itaque
synodo Nicææ Bithyniæ celebrata, præsidēs ejus
consederunt Macarius Hierosolymorum et Alexan-
der Alexandriæ antistites: vice autem Romani Bi-
ton et Vincentius affuerunt: vidua vero pontifice
Antiochensium Ecclesia, synodus Eustathium con-
firmavit Berrhææ in Syria episcopum. Alexander
demum Byzantii præsul ob extremam senectutem
et corporis invaletudinem synodo non interfuit:
presbyteri tamen ipsius locum tenuerunt. Tunc
etiam Paulus Neocæsariæ episcopus venit ad syno-
dum, et sanctorum virorum moribus et doctrina
præstantium multitudo, quorum eximias laudes ter-
tia in imperatorem oratione Eusebius Pamphili
conseripsit: cunctis autem quæ necessitas postula-
bat Christianissimus imperator liberaliter suppe-
ditabat. Sancta hæc et universalis synodus sanctæ
et consubstantialis Trinitatis auxilio Arium et ejus
sententiæ sectatores damnavit: Eusebium Nicome-
diæ et adjunctos ei socios, dempto tamen Eusebio
Pamphili, qui quoad illud tempus homousii voca-
bulo præbuit assensum, communionē interdictos
misit in exilium, sancita cuncta laudatissimo im-
peratore 17 Constantino sua præsentia firmante,
omnibusque quæ Deo forent consona opitulante:

VARIAE LECTIONES.

⁵⁵ Κωνσταντίνος A, Κωνσταντίνος vulg. ⁵⁶ ἡ om. A. ⁵⁷ εἰκοσαετηρίς a b c d e f. ⁵⁸ τοῦ A. ⁵⁹ ἐτελέσθη
A, ἐτελείωθη vulg. ⁶⁰ ἀγία καὶ οἰκ. A, ἀγία οἰκ. vulg. ⁶¹ καὶ post οἷς add. ex A. ⁶² καὶ Μακ. A, καὶ ὁ M.
vulg. ⁶³ Νησιδίνος; καὶ Ἰάκ. A. ⁶⁴ Μακάριος ὁ Ἱερ. A, ὁ Μακ. Ἱερ. vulg. ⁶⁵ καὶ add. ex A a. ⁶⁶ Βίτων
A b, Βήτος vulg. ⁶⁷ χηρευούσης A et alii, στερευούσης vulg. ⁶⁸ Βερόβοις; A et alii, Βερόβοις vulg. ⁶⁹
Ἀλέξανδρος; Μητροφάνης A e f. ⁷⁰ καὶ Παῦλος A, καὶ ὁ Π. vulg. ⁷¹ τὴν om. A. ⁷² post καθεῖλε a add.
καὶ Θεόγνιον τὸν Νικαίαν. ⁷³ αὐτῶν a. ⁷⁴ ἐξορίσας A, ἐξορία vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

Σωτήρος Χριστοῦ Θεοῦ ἡμῶν πεποίηκεν· Eodem
tempore, expeditione in hostes Christianorum sus-
cepta, precibus victoriam reportavit. Quare et templa
ad conversionem paganorum passim, et Christi Ser-
vatoris nostri cultum excitavit.

(4) Vicennalia Constantini ad mundi 5816, Christi
vero 516, ut Georgius Syncellus devinxit, ita nu-
merum eundem continuator ejus Theophanes ob-
servare debuit. Illius verba sunt: Ἐπὶ τὴν ἀπὸ
Ἀδὰμ ἕως τῆς εἰκοσαετηρίδος Κωνσταντίνου στοι-
χείωσιν διὰ τῆς τῶν κρατησάντων κατ' ἔθνος βασι-
λείων ὀνομασίας τὸν τῶν εἰς τὴν ἀριθμὸν ἀπα-
ραλείπτως συνάξας ἐπιδείξω· Ad summam ab Adam
ad Constantini vicennalia, relatis uniuscujusque na-
tionis regum nominibus annotum 5816, numerum ab

D errore alienus clarissime colligam. His annos septem
addendos edocet nota in operis titulum, et ad
pag. 4 septima.

(5) Ut conciliorum præsidēs ἑαρχοι, eisdemque
ἐξάρχουσιν dicantur, præter Theophanem edicunt
concil. Ephesinum, Chalcedonense act. 2 sub
initium. Theodoretus, lib. 11, cap. 22. Evagrius,
lib. 1, cap. 10.

(6) Clarius, libro 3 in laudem Constantini; sive
de vita Constantini, cujus 9 cap. exstant ex laudes.
COMBES.

(7) Arianæ sententiæ in concilio Nicæano secta-
tores episcopos recens auctor recenset dissertat.
in lib. 1, cap. 8, Photiani Philostorgii.

polim de matris nomine appellavit. Fidei in Nicæna synodo a Patribus expositæ Eusebii Pamphili testimonium reddens, rectum et legitimum omnem sensum illud continere suis civibus scripto prosteitur, et singulorum ejus verborum mentem explanat. Ad Africanos scribens Athanasius Eusebium voci consubstantialis assensum præbuisse affirmat. Theodoretus autem Eusebium Pamphili cum Arianis, Eusebio videlicet Nicomediæ episcopo ejusque sectatoribus, sensisse refert : unde cum ipsis ad sanctum Eustathium Antiochiæ præsulem dignitate deponendum concurrat : cum quibus, ejus abdicationem velut justam imperator approbans, exsilium apud Illyrios eidem paravit.

A. C. 319. — Hoc anno Dominicum octagonum Antiochiæ ædificari cœptum.

A. C. 320. — Hoc anno piissimus imperator Constantinus Danubium trajecturus lapideum pontem in eo construxit et Scythas edomuit.

A. C. 321. — Romæ episcopi Marci annus primus.

Hoc anno pius Constantinus Cpolim a se constructam novam Romam sancit appellari et senatum habere decrevit : atque columnam ex porphyrite, cui propriam imposuit statuum, ea in urbis parte, qua ejus ædificia condi cœpta, ad occidentalem regionem, qua Romam Ituris via aternitur, erexit : urbem ipsam variis distinxit ornamentis, et si quod opus uspiam provinciarum et civitatum existit elaboratum ac præstans inter statuas, æra, et marmora, illud omne Cpolim transportari curavit.

A. C. 322. — Alexandriæ episcopi Athanasii annus primus.

τῇ μητρὶ αὐτοῦ Ἐλενόπολιν κέκληκε. Τῷ συμβόλῳ τῆς ἐκτεθείσης ἐν Νικαίᾳ ἀπὸ τῶν Πατέρων πίστεως πλῆσαν ὀρθοδοξίαν Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου μαρτυρεῖ γράφων τοῖς αὐτοῦ πολιταῖς. καὶ ἐρμηνεύων τὰ ῥήματα πρὸς τὴν ὁ δὲ διάνοιαν. Ἀθανάσιος δὲ ἐν τῇ πρὸς Ἀφροῦς ἐπιστολῇ μαρτυρεῖ τῷ Παμφίλῳ ὡς δεξαμένῳ τὴν φωνὴν τοῦ ὁμοουσίου. Ὁ δὲ Θεοδόρητός φησιν ὅτι Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου σύμφωνον τῶν Ἀρειανῶν ὁπῆρχεν Εὐσεβίου τοῦ Νικομηδείας καὶ τῶν σὺν αὐτῷ, δθὲν ἐν τῇ καθαιρέσει τοῦ θελοῦ Εὐσταθίου Ἀντιοχείας συνέδραμεν, μεθ' ὧν καὶ τῆ βασιλείᾳ πείσας (46*) δικαίως αὐτὸν καθαιρεῖσθαι ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ παρεσκεύασεν αὐτὸν ἐξορισθῆναι.

A. M. 5819. — Τοῦτῳ τῷ ἔτει ὁ ἐν Ἀντιοχείᾳ τὸ ὁκτάγωνον Κυριακὸν (47) ἤρξατο οἰκοδομεῖσθαι.

A. M. 5820. — Τοῦτῳ τῷ ἔτει Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβὴς τὸν Δαυοῦδιν περάσας (48), γέφυραν ἐν αὐτῷ λιθίνην πεποίηκε, καὶ τοὺς Σχύθας ὑπέταξε.

A. M. 5821. — Ῥώμης ἐπισκόπου Μάρκου ἔτος α'.

Τοῦτῳ τῷ ἔτει κτίζων Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβὴς (49) τὴν Κωνσταντινουπόλιν Ῥώμην νέαν χρηματίζειν ταύτην ἐθέσπισε, καὶ σύγκλητον ἔχειν (50) ἐκέλευσε. στήσας καὶ πορφυρεὺν κίονα (51), καὶ ἐπάνω αὐτοῦ ἀνδριάντα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ τόπου οὗ ἤρξατο οἰκοδομεῖν τὴν πόλιν ἐπὶ τὸ δυτικὸν μέρος τῆς ἐπὶ Ῥώμην ἐξιούσης πύλης, κοσμήσας τὴν πόλιν καὶ κομίσας ἐπ' αὐτῇ ἀπὸ πάσης ἐπαρχίας καὶ πόλεως, εἴτε ἔργον ἦν εὐκοσμίας, καὶ ἀνδριάντων, καὶ χαλκοῦ, καὶ μαρμάρου.

A. M. 5822. — Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου (52) Ἀθανασίου ἔτος πρῶτον.

VARIÆ LECTIONES.

τὴν οὐμ. c. ὡς δεξαμένῳ α. εἰς δεξαμένῳ vulg. τούτῳ τῷ ἔτει A b, τῷ αὐτῷ ἔτει vulg. ἐν Ἀντ. τὸ A, τὸ ἐν Ἀντ. vulg. ἐξ αὐτοῦ add. ex a. ἐπὶ τὸ δυτ. A, ἐπὶ δὲ τὸ δ. vulg. καὶ οὐμ. A. ἐπ' αὐτῇ] ἐν αὐτῇ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(46*) Clare hæc Anastasius, cum quibus et imperatori persuadens hunc juste depositum, egit ut apud Illyricum in exsilium mitteretur; adeoque non fuerant nova obscuranda versione. Hanc de fide Eusebii implexam satis quæstionem illustrabit in suo Eusebio, quem diu exspectamus, vir doctus Henricus Valesius. COMBEFIS.

(47) Ἐν ὁκταέδρου συνεστῶς σχήματι, οἷοις τε πλεόσιν, ἐξέδραις τε ἐν κύκλῳ ὑπερώων τε καὶ καταγείων χωρημάτων περιετοιχισμένον. Eusebius, De vita Const. cap. 49 cuius interpretes : Ad speciem solii octangularis fabricatum, multis ædificiis, exedrisque undique constructis, compluribus item tabulatis super terram eminentibus; denique fornicibus subter eandem additis, ex omni parte circumseptum fuit. In annum priorem hoc ædificium revocat Hieronymus, ob rationem nota superiori positam. Quod porro uni rerum omnium Domino Christiani servient, sua templa Κυριακὰ, Dominica, ab initio vocasse Eusebius, Oral. de laudibus Constant. sub finem, auctor est.

(48) Chronicon Alexand. ad annum priorem. Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβὴς τὸν Δαυοῦδιν πλειστάκις ἐπέρασεν, καὶ γέφυραν ἐν αὐτῷ λιθίνην ἐποίησεν. Absolutus igitur hoc anno pons, qui priore ex Chronici verbis ædificari cœpius.

(49) Quod supra notavimus, CP. urbis conditus ab ejus dedicatione dirimendus. Ille confecta synodo Nicæna, hæc apud Hieronymum, velut hic apud auctorem, anno Constantini 23 celebratur,

verbis eundem illustrantibus : CP. dedicatur pene omnium urbium nuditate. Conditus et dedicationis simul Chronic. Alexand. meminit ad præsentem annum.

(50) Baronius, ad an. d. 330 qui ipsi Constantius 25, num. 27, auctor quoque disert. in Photianum Philostorgium ad cap. 9, lib. II.

(51) De columna porphyretica, et Constantii superimposita statua fuscæ Zonaras, Cedrenus, Nicephorus, Orig. CP. et alii.

(52) Eodem Constantini imperantis anno Alexandrum vita functum, et Athanasium in episcopatu subrogatum scribit Chron. Alexand. Athanasio pontificatus annos 46, dies 15 assignat Ecchellenus. Annos pariter 46 reliqui eod. attribuant. Auctor ipse canonio succedente totilem numerat; numerumque 46 reliquis in canonis servat, annis licet omnibus sigillatim recensitis, nonnisi 43 lector possit reperire. Hallucinationis causam conjicio Athanasii pontificatum in annos tres sequiores ab auctore semotum : unde et Ecchellenus in annum a mundi conditu 5819 illum revocat, quem ut legimus in 5822 auctor seponit. Præcessoribus igitur Alexandriæ præsulibus annos præter jus duos perperam assignavit, ac præterea solis undecim Petro martyri, ex aliorum etiam historicorum sententia concessis, ipse in annis mundi duodecim reliquit spatium, octavo nimirum et sequentibus propriis e sedibus depulsis. Relege, amabo, pag. 6, lit. B, et delectus originem mecum observa.

Τούτω τῷ ἔτει ἐπέτεινε Κωνσταντῖνος ὁ εὐσε-
βης (53) τὴν κατὰ τῶν εἰδώλων καὶ τῶν ναῶν αὐτῶν
κατάλυσιν, καὶ κατὰ τόπους ἡφανίζοντο· καὶ αἱ πρόσ-
οδοι αὐτῶν ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ Θεοῦ ἀπεδίδοντο.⁷¹

A. M. 5823. — Ῥώμης ἐπισκόπου Γουλιου
ἔτος α'.

Τούτω τῷ ἔτει ἡ ἐν Νικομηδείᾳ βασιλικὴ πυρὶ
θείῳ κατεφλέχθη.

A. M. 5824. — Τούτω τῷ ἔτει μελλούσης ἐβδόμης
ἰνδικτιῶνος (54) ἐπιλαμβάνεσθαι λιμὸς ἐγένετο ἐν τῇ
Ἀνατολῇ ἐπικρατήσας σφοδρότερον, ὥστε κώμας
κατὰ⁷² τὸ αὐτὸ ἐν ὅλῳ πολλῶ συναγομένας ἐπὶ τῆς
χώρας Ἀντιοχείων (55) καὶ τῆς Κύπρου ἐπέρχεσθαι
κατ' ἀλλήλων, καὶ ἀρπάζειν μὲν ὡς ἐν νυκτὶ ταῖς
ἐσχατοῖς, ἔσχατον δὲ ἐν ἡμέρᾳ ἐπείσειναι⁷³ εἰς τοὺς
αἰτοβολῶνας καὶ ἐν ταῖς ἀποθήκαις, καὶ πάντα⁷⁴
πραδεύοντας ἀρπάζειν, καὶ ἀναχωρεῖν, γενέσθαι δὲ
τὸν μόδιον τοῦ αἴτου τετρακοσίων ἀργυρίων. Ὁ δὲ
μέγας Κωνσταντῖνος· αἰτομέτριον ταῖς ἐκκλησίαις
κατὰ πόλιν ἐχαρίσατο εἰς διατροφήν διηνεκῶς χήρῃς
καὶ ὀρφανοῖς καὶ ξενοδοχείοις⁷⁵ πένησί τε καὶ τοῖς
κληρικοῖς. Ἡ δὲ⁷⁶ ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐκκλησία ἐλάμβαν-
εν αἴτου μοδίους λς'.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει σεισμοῦ λαβροτάτου γενομένου ἐν
Κύπρῳ Σαλαμῖνι πόλις κατέπεσεν, καὶ ἱκανὴν πλη-
θὺν διέφθειρεν.

A. M. 5825. — Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Εὐλα-
ίου ἔτος α'.

Τούτω τῷ ἔτει Δαλμάτιος Καῖσαρ (56) ἀνηγορεύθη.
Καλόκερος⁷⁷ δὲ ἐν Κύπρῳ (57) τῇ νήσῳ τυραννί-
C

23 Hoc anno pius Constantinus templorum pa-
riter ac idolorum eversionem promovit, adeo ut
ubique deleantur: ipsorumque reditus Dei eccle-
siis addicerentur.

A. C. 323. — Romæ episcopi Iulii annus primus.

Hoc anno basilica Nicomediensis igne cœlesti cou-
flagravit.

A. C. 324. — Hoc anno septima indictione immi-
nente, fames adeo truculenta orientem invasit ut e-
rgis homines turmatim glomerati in urbem An-
tiochenam et Cyprum effunderentur: et primo qui-
dem noctu per urbis vias obvia quæque diripere,
postremum autem de die in horrea et apothecas
irrupentes, cuncta prædari, depopulari, et mox
discedere cœperunt. Veniit tritici modius argenteis
quadringentis. Magnus autem Constantinus frumenti
demensum, quod viduis, orphanis, peregrinis, pau-
peribus et clericis perpetuo esset alimento, ecclesiis
per urbes largitus est. Antiochena certe ecclesia
triginta sex milla modiorum frumenti accepit.

Eodem anno vehementissimo terræ motu Cyprum
concutiente, Salamina urbs eversa est, et in ea
magna hominum multitudo oppressa.

A. C. 325. — Antiochiæ episcopi Eulalii annus
primus.

Hoc anno Dalmatius Cæsar est declaratus. Calo-
cerus autem tyrannide in Cypro insula occupata,

VARIÆ LECTIONES.

⁷¹ ἀπεδίδοντο A a, ἐδίδοντο vulg. ⁷² κατὰ A b f, ἐπὶ vulg. ⁷³ ἐπείσειναι a. ⁷⁴ πάντας a. ⁷⁵ ξενοδοχείοις
A a, ξένοις vulg., iidem codd. paulo ante om. καὶ ὀρφανοῖς. ⁷⁶ ἡ δὲ] ὁ δὲ Par. ⁷⁷ Καλόκερος A et alii,
Καλόκαιρος vulg.

JAC. COARI NOTÆ.

(53) Consentit auctor Hieronymo scribenti ad
annum Constantini 26, *Edicto Constantini gentilium
templa subversa sunt.*

(54) Ubi primum superius indictionem observat
Theophanes, anno Christi 316 duodecimam statuit:
ac ubi rursus ejusdem æget mentionem anno Christi
414 quintam esse decernit, post octo nimirum ab
hoc præsentē Christi anno 324 indictionum inte-
gras perīodos: quinta itaque (si modo præcedenti, et
seculi consentiat) huic anno 324 debet adjungi.
Quapropter τὸ, ἐβδόμης, quod codicez omnes pro-
ferunt, vitiosum est, aut certe post annos duos hanc
narrationem transponi decet. Cæterum si Septem-
bris nondum fuerat indictio delibata, et cum ipso
mense paribus diebus emensa, sed adhuc erat μέλ-
λουσα ἐπιλαμβάνεσθαι, jam jam attingenda (octavo
nimirum Kal. Octobr.), auctor verbis hujusmodi
Constantini tempore ejus primordia Septembris
initio, ut æquo passu procederent, nondum fuisse
conjuncta significat: de quo doctissimus Petavius,
lib. xi, *De doct. temp.* cap. 40.

(55) Famem illam anno Constantini vicesimo
septimo con-ignat Hieronymus: eo namque terris
inegubuit: rusticorum vero irruptio mensis Septem-
bris initio visa Constantini vicesimum octavum pe-
netrat apud Theophanem, quæ apud Hieronymum
annum a Januario auspiciantem, intra vicesimi sep-
timi limites perseverat. Sic autem de ea scribit:
*Pestilentia et fame innumeras multitudo in Sy-
ria Ciliciæque periit: qua lectione præsens textus
emendandus, ἐπὶ τῆς χώρας Ἀντιοχείων, καὶ Κι-
λ-*

κίας, καὶ Κύπρου. Syriæ etenim cui vicina Cilic-
ia Cyprus adjacet. — Sic Barb., Peyr., sique adeo qui-
buseum illi collati sunt, cum nulla annotetur codd.
varietas, in agro Antiochiæ, et Cyri; que et ipsa
metropolis Pantapoleos diocesis Antiochensis. Quæ
sequuntur Buccardo inextricabilia, ego sic reddam:
*Primum rapere, ut noctu fieri solet, occasione insi-
lientes; tum interdum perrumpere horrea.* Sic certo
comparatum, ut paulatim ex fame et egestate fons
crescat, quod ita Theophan. voluit exprimere.
COMBESIS.

(56) Cum vii Kal. Octob. Cæsarem effectum
Chron. Alexand. testetur, annus hic 29 Julianus,
non quo solet auctor uti, a Septembri ducens
initium. Alias Chronicon tricesimum assignat.

(57) Hieronymus pariter ad eundem Constantini
annum 29, Calocerus, inquit, in Cypro res novas mol-
itus, opprimitur. Aurelius Victor: Calocerus magister
pecoris camelorum, Cypram insulam specie regni
demens capessiverat: quo excruciato, ut fas erat,
servili aut latronum more, etc. Eodem anno extin-
ctus a Dalmatio, cum ejus virtutem probatam reli-
quisset, Constantino, ut Dalmatium Cæsarem crea-
ret, hoc anno propositum et animum dedit. Dalmat-
ius autem nonnisi Constantini tricennialibus appel-
latus est Cæsar, teste Hieronymo, Constantinopolim
nimirum cum victore exercitu reversus, ut suggerit
Aurelius Victor: *Fratris filium, cui ex patre Dal-
matio nomen fuit, Cæsarem jussit, assistentibus valido-
militaribus.*

Romanorum impressionem sustinere non valuit : A et cum criminis auctoribus superatus, Tarsi in Cilicia 24 necatur, vivus a Dalmatio Cæsare igni traditus.

Eodem anno Arius ob simulatam pœnitentiam exsilio revocatus, et Alexandriam missus, ab Athanasio in ecclesiasticam societatem nullatenus est admissus.

A. C. 326. — Hoc anno piissimi et victoris Constantini tricennalia magna cum festivitate et munificentia celebrata sunt. Antiochiæ media die ad cœli partem orientalem visa est stella, ex qua densus velut e camino fumus exhalabat a tertia ad quintam usque horam. Arius enim una cum Eusebio Nicomediensi reliquisque asseclis, resumptis animis, excitatus, libellos sinceræ rectæque fidei testes, additis etiam juramentis, imperatori obtulit, quibus, ut tum ipse, tum socii congregatis olim Nicææ Patribus assentirentur, dolose mentitus asseveravit. His imperator suusus in Athanasium indignatione movetur, quod Arium et Euzoium, ab ecclesiastica quondam communione ab Alexandro rescissos, ipso Euzoio diaconi munus tunc exercente, non recepisset. Istam vero Eusebius, et qui favebant, occasione nacti, adversus Athanasium tanquam veræ fidei propugnatorem decertabant.

A. C. 327. — Hierosolymorum episcopi Maximi annus primus.

Hoc anno conceptam adversus Athanasium imperatoris iram, quod Arium et Euzoium, post simulatam videlicet eorum conversionem, Ecclesiæ non aggregasset, qui Eusebii Nicomediensis et Melitianorum partes fovebant, velut nequitie commodum instrumentum adepti, plura in eum machinati sunt. Et primum quidem ordinationem ejus calumniabantur, de qua tamen Apollinarius Syrus fidem faciens grave dabat testimonium. Secundo ob lineam vestem, quam sanctum superimponere ejus adversarii criminabantur. Tertio de Philumeno, ad quem magnam auri copiam, ad parandas nimirum imperatori insidias, eum nisisse mentiebantur. Advocans autem imperator Athanasium, et cuncta mendaciis compacta reperiens, eum honore plurimo cumulatum cum litteris Alexandriam remisit.

25 Eodem anno perniciosum Ischyre consilium in Athanasii caput ad Mareotem conflatum est. Hic Ischyras sacerdotem se fingens ecclesias circumbat : quod rescians Athanasius hominem a teme-

Τῷ δ' αὐτῷ ἔπει καὶ Ἀρειος ἐκ τῆς ἑξορίας ἀνακληθεὶς δι' ἐπιπλάστου δῆθεν μετανοίας, καὶ εἰς Ἀλεξάνδρειαν πεμφθεὶς, οὐκ ἰδέσθη ὑπὸ Ἀθανασίου.

A. M. 5826. — Τούτῳ τῷ ἔτει Κωνσταντίνου τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ νικητοῦ ἡχθὲν τριακονταετηρὶς πᾶν φιλοτίμῳ. Καὶ ἐφάνη ἀστὴρ (58) ἐν τῇ Ἀντιχείᾳ ἐν ἡμέρᾳ ἐν τῷ οὐρανῷ κατὰ τὸ ἀνατολικὸν μέρος καπνίζῳ σφόδρα, ὡς ἀπὸ καμίνου, ἀπὸ ὥρας τρίτης ἕως ὥρας πέμπτης. Ὁ δὲ Ἀρειος σὺν τῷ Νικομηδεῖᾳ Εὐσεβίῳ καὶ τοῖς ὁμοφροσιν αὐτοῦ διανέστησαν, μεθ' ὅρων λιθέλλου ὀρθοδοξίας ἐπιθεωκότες τῷ βασιλεῖ δι' αὐτῶν, ὅτι ὁμοφρονοῦσιν τοῖς ἐν Νικαίᾳ Πατράσι, ψευδόμενοι. Τούτοις παραπεισθεὶς ὁ βασιλεὺς ἡγανάκτησεν κατὰ Ἀθανασίου, ἐφ' οἷς Ἀρειον καὶ Εὐζώϊον οὐκ ἰδέετο τοὺς ὑπὸ Ἀλεξάνδρου καθαιρεθέντας, διακόνου τότε ὄντος Εὐζώϊου. Εὐρὼν δὲ ἀφορμὴν ὁ Εὐσεβίος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγωνίζοντο κατὰ Ἀθανασίου, ὡς προμάχου τῆς ὀρθῆς πίστεως.

A. M. 5827. — Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Μαξίμου (59) ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ βασιλέως τὴν κατὰ Ἀθανασίου γενομένην, διὰ τὸ μὴ δέξασθαι Ἀρειον καὶ Εὐζώϊον μετὰ τὴν ἐπίπλαστον δῆθεν ἐπιστροφήν, οἱ περὶ τὸν Νικομηδεῖας Εὐσεβίον ἅμα τοῖς Μελετιανοῖς ὄργανον κακίας εὐρόντες, τὰ κατὰ Ἀθανασίου συνεσκεύαζον· καὶ πρῶτον μὲν τὴν χειροτονίαν διέβαλλον, καίπερ Ἀπολλιναρίου τοῦ Σύρου μέγαλα περὶ τῆς Ἀθανασίου χειροτονίας μαρτυροῦντος· δεύτερον δὲ περὶ τῆς λιγῆς ἐσθῆτος, ἣν οἱ ἑθροὶ ἐπιθεῖναι τὸν ἅγιον ἐσυκοφάντου· τρίτον περὶ Φιλουμένου, ὃ χρυσίον πολὺ πέμφει· ἔλεγον ψευδόμενοι εἰς ἐπιβουλήν τοῦ βασιλέως. Μετακαλεσάμενος δὲ ὁ βασιλεὺς Ἀθανάσιον, καὶ πάντα ψευδῆ εὐρὼν, μετὰ γραμμάτων καὶ τιμῆς πολλῆς εἰς Ἀλεξάνδρειαν τοῦτον ἀπέστειλεν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ ἡ κατὰ Ἰσχυρᾶν Ἀθανασίου ἐπιβουλὴ ἐτυρεύθη ἐν τῷ Μαρεώτῃ. Οὗτος ὁ Ἰσχυρᾶς ἑρῶα ἐαυτὸν σχηματίσας, περιήκει (60)· ὅπερ μαθὼν Ἀθανάσιος, τοῦτον ἐκώλυσε τοῦ τολ-

VARIÆ LECTIONES.

78 οὐκ ἀντέσχεν alii codd., οὐ κατέσχεν vulg. 79 ἀνηρέθη] ἀπηνέχθη A. 80 τῇ om. A. 81 τῷ add. ex A. 82 ὡς ἀπὸ καπνοῦ A. 83 ὁ δὲ A a f, ὁ γὰρ vulg. 84 τῷ βασιλεῖ : post hæc verba in c sic pergitur, ut Anastasius quoque vertit : διψῶντι τὴν τῶν εἰρημένων (leg. διρημένων, Anasti. eorum qui divisi fuerant) ἔωσιν, καὶ ἐπισαν αὐτῶν (leg. αὐτῶν, ὅτι ὁμοφρ. κ. τ. λ. 85 ἰδέετο] κατεδέετο A. 86 τοῖς Μελετ. A, καὶ Μελ. vulg. 87 Legebatur τῆς περὶ. 88 μετακαλεσάμενος A, μετακαλευσάμενος vulg. 89 πολλῆς om. b c. 90 ἡ κατὰ Ἰσχυρᾶν Ἀθανασίου A a, ἡ Ἰσχυρᾶς κατὰ Ἀθαν. vulg. 91 ἐτυρεύθη A, εὐρέθη vulg. cfr. Casaub. ad Arist. Eqq. v. 482. 92 περιήκει ἱερουργῶν, ὅπερ a. 93 ἐκώλυσε A, ἐκάλυψε vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(58) Eutropius lib. x : *Denuntiata mors ejus (Constantini) per crinitam stellam, quæ inusitata magnitudinis aliquandis fulsit. Eam Græci κομήτην*

vocant.

(59) Huic in Palat. cod. nomen Μακάριος.

(60) Post περιήκει haud omittenda vox ἱερουρ-

Ἦ δὲ τὸν παῖδα Κωνσταντίνον ἡγήσατο (21) τὰ θεόθεν αὐτῇ κελευσθέντα πληρῶσαι. Ὁ δὲ ἡ τὴν ὑπακοὴν πεποίηκε. Θεῖον δὲ νεύματι κινούμενος ὁ εὐσεβὴς Κωνσταντίνος πόλιν εἰς ἴδιον ὄνομα κτίσαι βουλευθεὶς ἐν τῇ πρὸ τοῦ Ἰλίου πεδίου (22), ὑπὲρ τὸν Αἰαντος τάφον, οὗ δὴ φασὶ τὸν ναύσταθμον ἐσχηκέναι τοὺς ἐπὶ Τροίαν στρατεύσαντας Ἕλληνας, Θεὸς δὲ κατ' ἄνω αὐτῷ ἐκέλευσεν ἐν τῇ Βυζαντίῳ κτίσαι τὴν νῦν Κωνσταντινούπολιν ἢ καὶ φιλοτίμως δειμάμενος οἰκοῖς περιφανέσι, τοὺς ἀπὸ Ῥώμης ἀξιολόγους μετώκισε¹, καὶ ἐξ ἄλλων τόπων κατὰ γένος ἐπιλεξάμενος² (23), καὶ οἰκοὺς μεγάλους αὐτοῖς χαρισάμενος, οἰκῆσαι τὴν πόλιν πεποίηκε. Τότε δὲ τὸν ναὸν τῆς Ἀγίας Σοφίας (24), καὶ τῆς Ἀγίας Εἰρήνης, καὶ τῶν Ἀποστόλων, καὶ τοῦ Ἁγίου Μωκίου, καὶ τοῦ Ἀρχαγγέλου ἐν τῇ Ἀνάκλη (25) ὁ φιλόχριστος βασιλεὺς ὑποδόμησε· τοὺς δὲ τῶν εἰδώλων εἰδωλικούς ναοὺς καταλύσθαι προσέταξε, καὶ ἐκκλησίας οἰκοδομῆσθαι. Τότε κατεσκάφη (26) ὁ ἐν Αἰγαῖς Ἀσκληπιοῦ ναός, καὶ ὁ ἐν Ἀφάκοις τῆς Ἀφροδίτης, καὶ πολλοὶ ἕτεροι· καὶ τὰς τούτων προσόδους ταῖς ἐκκλησίαις ἐδωρήσατο. Τότε πολλὰ ἔθνη (27) τῷ βαπτίσματι προσήλθον τοῖς θαύμασι τοῖς γενομένοις ὑπὸ τῶν αἰχμαλώτων τῶν ἐπὶ Γαλιηνῷ τοῦ βασι-

A jubens eam Hierosolymam proficisci, et divina loca sub terram ab impiis et profanis defossa in lucem educere. Tunc ipsa filium Constantinum rogat, ut divinitus sibi imposita munera adimpleret. Ille divino nutu concitatus, matri morem gessit. Pius idem Constantinus urbem suo de nomine condere volens, in planitie, quæ Illo subjacet ad Ajacis tumulum, ubi Græcos ad Trojanam expeditionem profectos navium stationem habuisse ferunt, jussus est in somnis a Deo Byzantii, quæ nunc Cpolis, illud moliretur opus. Urbe igitur præclaris ædificiis exstructa, viros dignitate præcipuos ab urbe Roma alisque subinde locis selectos illuc transtulit, et, præclaris habitationibus assignatis, urbem præcepit incolere. Eo tempore B Sanctæ Sophiæ, Sanctæ Irenes, Apostolorum, Sancti Mocii et Archangeli ad locum, qui Anaplius dicitur, templa Christi amans imperator exstruxit: profanaque idolorum fana dejici, et ecclesias ædificari jussit. Tunc templum Æsculapii ad Ægas, et Veneris in Aphacis, et alia plurima sunt eversa, atque illorum reditus Ecclesiæ additi. Sub hoc idem tempus multæ gentes ad baptismum accesserunt, miraculis motæ editis a quibusdam

VARIÆ LECTIONES.

²² δὲ alterum add. ex A et aliis. ²³ καὶ add. ex A. ¹ μετώκισε vulg. ² ἐκλεξάμενος. ³ ἐν Αἰγαῖς;] ἐναγῆς a.

JAC. GOARI NOTÆ.

(21) Quidam Helenam a filio missam referunt: Alexander monachus apud Gretserum tom. II *De Cruce*, ab imperatore missam, ipsamque milti expostulasse narrat. Ejus verba sunt, quæ hic scripta: Ἀπίστευτον ὁ βασιλεὺς τὴν ἑαυτοῦ μητέρα Ἑλένην τὴν ἀξιεπαίνον καὶ θεοφιλεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα μετὰ γραμμάτων, καὶ χρημάτων ἀφθονίας πρὸς τὸν Μακάριον Ἱεροσολύμων, ἐπὶ ἀναζητήσει τοῦ ζωοποιτοῦ ζύλου, καὶ οἰκοδομῇ τῶν ἁγίων τόπων, αὐτῆς αἰτησαμένης τῆς βασιλίδος, ψασκούσης ὁπτασίαν θεῖαν ἐωρακέναι, κελεύουσας αὐτῇ τὰ Ἱεροσόλυμα καταλαβεῖν, καὶ τοὺς ἁγίους τόπους εἰς φῶς ἀγαγεῖν χωσθέντας ὑπὸ τῶν ἀνόμων.

(22) Ilum urbem ædificandam Constantinum suscepisse scribit Zosimus lib. II: ex divina relatione alio mentem transtulisse Sozomenus, lib. II, cap. 2.

(23) Anast., secundum genus: perinde obscurum. P. Goar non reddit. Idem sit κατὰ γένος, τὸ γενικῶς ex aliis quoque locis universim diligens: ut non solum Roma accesserint incolæ, sed ex universis imperii Romani provincis. Vel τὸ, κατὰ γένος, per familias: sic enim commodum, delectas familias transferre, ad augendum brevi civium numerum, urbisque potentiam dilatandam. COMBEFIS.

(24) De duobus tantummodo templis meminit Socrates, lib. I, cap. 12, nempe de ecclesia Apostolorum, et altera Pacis dicta, quæ et alio nomine Sapientia nominata reperitur, scribit Baronius ad annum Christi 330, num. 19. At duarum ecclesiarum licet meminerit Socrates, ubi exstruendam a Constantino sui nominis urbem refert: decipitur nihilo secius ipse Annalium auctor, qui Pacis et Sapientie unam esse asserit, quas sub diversis titulis diversas quoque affirmare necesse ex originibus CP.: Ἀνήγειρεν δὲ τὴν Ἀγίαν Εἰρήνην, καὶ τὴν Ἀγίαν Σοφίαν, καὶ τὸν Ἁγίον Ἀγαθόνικον, καὶ τὸν Ἁγίον Ἀκάκιον ὁ μέγας Κωνσταντίνος. Et infra: Τὸν δὲ Ἁγίον Μώκιον, καὶ τὸν Ἁγίον Μη-

ναὸν εὗρεν ὅτι ἦσαν ναοὶ εἰδώλων. Et inferius: Τὸν δὲ Ἁγίον Μώκιον ὑπάρχοντα ἄλλα δύο μῆκη παρ' ὃ ἔστιν, ἐξέκοψε τὸ ὁμοῖον μέρος τοῦ ναοῦ ὁ μέγας Κωνσταντίνος καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ ἀνήγειρε τὸ θυσιαστήριον. Διότι καὶ ἀνῆρέθη ὁ Ἁγίος Μώκιος ἐκεῖσε. Τούτου χάριν ἀνήγειρε καὶ τὸν ναὸν ὡς ἴδιον αὐτοῦ, καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐκεῖσε ἐφερεν. *Ædificavit Sanctam Pacem, et Sanctam Sapientiam, et Sanctum Agathonicum, et Sanctum Acacium magnus Constantinus. Sanctum autem Mocium, et Sancium Menam templa idolorum comperit exstructa. Sanctum itaque Mocium alia simili parte magnitudinem, quam nunc habet, superantem, media parte rescidit magnus Constantinus et ejus mater, et exstruxit altare: quod eo loci S. Mocius occisus fuerit. Cujus gratia templum ceu jam ipsi addictum exstruxit, et ejus corpus ibidem reposuit.*

(25) De hocce archangeli templo, cui nomen Michaelium Sozomenus fuse lib. II, cap. 2. Anaplius est ipsius CP. portus ingressus, verum ex parte urbi opposita, hoc est, ad Galatæ versus Asiam extremum littus. Procopius, *De Ædif. Justiniani*: *Littora insigni venustate exstructa sunt in hunc modum: Duo templā archangelo Michaeli consecrata, ex adverso utriuslibet portum occupant, unum in loco, qui Anaplius dicitur, ad lævam situm ei, qui Euxinum mare ingreditur (ex parte nimirum meridionali), alterum in opposito termino. Sozomenus: Τόπος δὲ οὗτος ὁ νῦν Μιχαήλιον ὀνομαζόμενος ἐν δεξιᾷ καταπλέοντι ἐκ πόντου εἰς ΚΠ., διεστώς μὲν αὐτῆς πλωτῆρι ἀμφὶ γ' καὶ ε' στάδια. *Locus jam Michaelium nominatur, etque naviganti ex ponto (ex parte boreali) Constantinopolim ad dextram positus, atque abest ab urbe, si nave trajicias circiter 35 stadia.**

(26) De duobus istis fanis Eusebius, *De vita Const.* lib. III, cap. 53 et 54, et Sozomenus lib. II, cap. 4, idoliarum ædium reditus ecclesiis addictos chronicon Alexand. hoc anno memorat.

(27) Sozomenus de istis lib. II, cap. 5.

driam miserunt : ac ita cruentis manibus dedicationis peregere mysteria. Omnium vero malorum princeps atque auctor exstitit Eusebius Nicomediensis. Sane veritatis fama obtinuit, magnum Athanasium Tyro fugientem accessisse Hierosolymam, **26** et conceptis precibus loca orationibus et sacrificiis destinata sancto inunxisse unguento, et ante impiorum adventum consecrasse : mox ad imperatorem profectum omnia adversum se gesta exposuisse. Quibus ex admiratione attonitus praeclarus imperator ob adversariorum malitiam, magno auctum honore cum litteris Alexandriam remisit. Cum vero Nicomediensis Eusebius, vel contra nomen ab omni pietate alienus, et Theognis et Ursacius et Patrophilus a dedicationis solemnitate Byzantium reversi essent, praeteritis prioribus adversus Athanasium structis calumniis, viros quatuor episcopalis ordinis dignitate insignes testes falsos produxerunt : qui cum juramento asseverare ausi sunt his verbis : Andivimus Athanasium frumenti transvectionem Byzantium ex Aegypto destinatum impediri : eum se minitantem. Ex quo Christi amantissimo imperatori iram concitantes, ipsum ad magnum Athanasium apud Treveros Galliarum urbem relegandum impulerunt. Athanasio igitur in exsilium pulso, rursum Arius perturbabat Aegyptum. His ad se delatis, imperator accersitum rogat Arium, num de consubstantiali apud Nicæam sancitis dogmatibus assentiatur? ipse cum juramento testatur assentiri, et dolos ex more committitur. Duas namque schedas paratas tenuit : hanc quæ consubstantialem profiteretur, alteram quæ foret adversa : secundam manu propria, priam alieno caractere conscriptam exhibuit. Suae itaque imperatori, et ita se credere juramento affirmat : et ut ejus jussibus in Ecclesiam catholicam admittatur postulat. Quod cum divinus Alexander rescivit, cum querelis lacrymas in ecclesia cui nomen Irene coram Deo profudit : et dicto citius in locis Arii linguae turpi profluvio dignis, in publicis dico latrinis, ejus effusis visceribus, circa horam, qua sacra adyta penetraturum se confidebat indigne, truncata derepente vita praesente, et æterna amissa, divina ultio ipsum prosecuta est. Hæc tricesimo primo magni Constantini anno contigerunt, divino Alexandro Cpoli episcopatum gerente, nec ut Eusebius ex omnibus historicis solus narrat, Nicomediensis irreligiosus Eusebius, cum circa dedica-

A τους, πρὸ τῆς τῶν ἀσεβῶν παρουσίας, οὕτως ¹⁶ καταλαβὼν τὸν βασιλέα. Καὶ πάντα καθ' αὐτὸν ἐξηγήσατο. Ὁ δὲ πανεύφημος Κωνσταντῖνος θαυμάσας τὴν τῶν ἀντιδίκων αὐτοῦ πονηρίαν, τιμῆς μεγίστης ἀξιώσας αὐτὸν, μετὰ γραμμάτων ἀπέλυσεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν. Μετὰ δὲ τὴν ἐκ τῶν ἑγκαινίων ἐκπνοὴν ὁ πάσης εὐσεβείας ἀλλότριος Νικομηδείας Εὐσέβιος, καὶ Θεόγνης ¹⁷, καὶ Οὐρσάκιος, καὶ Πατροφίλος, καταλαβόντες τὸ Βυζάντιον, καὶ τὰς πρώτας κατὰ Ἀθανασίου διαβολὰς σιωπήσαντες, μάρτυρας ψευδεῖς προσέδλοντο ¹⁸ τέσσαρας ἐπισκόπων χειροτονίας ἔχοντας· οἵτινες μεθ' ὅρκου εἰπεῖν ἐτόλμησαν, ὅτι ἤκουσαν Ἀθανασίου ἀπελποῦντος καλύψειν τὴν σιτοπομπὴν τὴν ἐρχομένην ἐξ Αἰγύπτου εἰς τὸ Βυζάντιον. Ὅθεν καὶ κινήσαντες εἰς ὁργὴν τὸν φιλόχριστον βασιλέα, παρεσκευάσαν ἐξορίσαι τὸν μέγαν Ἀθανάσιον εἰς Τρίβεριν ¹⁹ τῆς Γαλλίας. Ἀθανασίου δὲ ἐξορισθέντος, Ἀρείος πάλιν ἐτάραττεν τὴν Αἰγύπτου. Γνοὺς δὲ ὁ βασιλεὺς, μεταπεμπόμενος αὐτὸν, ἠρώτα εἰ τοῖς ἐν Νικαίᾳ ²⁰ δόγμασι συντίθεται περὶ τοῦ ὁμοουσίου, τοῦ δὲ μεθ' ὅρκου εἰπόντος συντίθεσθαι, δόλον τε καὶ ²¹ νῦν, ὡς δεῖ ἐργαζομένου· δύο γὰρ χάρτας συντίθεικεν· ἓνα μὲν ὑπὲρ τοῦ ὁμοουσίου, θάτερον δὲ κατ' αὐτοῦ· ὃν καὶ δι' αὐτοῦ ἔγραψεν, τὸν πρῶτον δι' ἑτέρου γράψας· πείθει τοίνυν τὸν βασιλέα, ὁμῶς οὕτω πιστεύειν, κελεύσαι δεχθῆναι αὐτὸν ἐν τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ. Ὅπερ μαθὼν ὁ θεὸς Ἀλέξανδρος, τῷ θεῷ προσέκλαυσεν εἰς τὴν καλούμενην Εἰρήνην ἐκκλησίαν· καὶ λόγου θάπτον ἡ θεία δίκη μετῴθη τὸν Ἀρείον, ἐν τόποις ἀέροις τῶν τῆς γλώσσης ἀμαρευνμάτων ²² ἐκκόψασα τοῦ ζῆν, ἐν τῷ νῦν καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, τῶν σπλάγχνων αὐτοῦ κατενεχθέντων ἐν ἀπόδοις ²³, καθ' ἣν ὥραν ἐμελλεν τῶν ἱερῶν ἀναξίως ἐπιβαίνειν περιδῶλον. Ταῦτα τῷ τριακοστῷ πρώτῳ (63) ἔτει γέγονε τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, τοῦ θεοῦ Ἀλεξάνδρου ἐπισκοποῦντος τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ οὐχ, ὡς φησιν Εὐσέβιος ²⁴ μόνος (64), ὅτι ὁ Νικομηδείας Εὐσέβιος, ὅς ἐστι τὰ ἑγκαινία τὰ κατὰ Ἀθανασίου ἱσεύαζεν, τὸν Κωνσταντινουπόλεως θρόνον ἐπέειχεν. Τοῦτο γὰρ καὶ ἐκ τῆς τῶν χρόνων ὁμῶς δαίκνυται ψεῦδος· ἐπεὶ περ Κωνσταντῖνος τὰ ὅλα ἔτη τριάκοντα δύο ἐβασίλευσεν· ὃς μετὰ τὴν πρώτην δεκαετηρίδα, τῷ δεκάτῳ τρίτῳ αὐτοῦ ἔτει καταλαβὼν τὸ Βυζάντιον, Μητροφάνην ²⁵ τὸν πρὸ Ἀλεξάνδρου εὗρεν ἐπισκοποῦντα, εἰτα Ἀλέξανδρος ἔτη τρία καὶ εἰκοσι (65) ἐπισκόπησεν· ὡς εἶναι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς βασιλείας ²⁶ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἕως χοιμήσεως Ἀλεξάνδρου ἔτη ἐπὶ τὰ

VARLÆ LECTIONES.

¹⁶ οὕτως add. ex A a f. ¹⁷ Θεόγνης A. ¹⁸ προσέδλοντο A, προσεβάλλοντο vulg. ¹⁹ Τρίβεριν a, Τίβεριν A e f, apud Tyberim Anast. Τίβερην vulg. ²⁰ εἰ Νικ. Παρ. ²¹ καὶ add. ex A. ²² ἀμαρτημάτων a. ²³ ἐν ἀπόδοις A et alii, ἐν ἀμφοδοις vulg. ²⁴ Εὐσέβιος A e, Ἀτρεβι-εὐσέβιος vulg. ²⁵ ἐπισκοποῦντα A a, ἐπισκοπον πρῶτα vulg. ²⁶ τῆς βασιλείας om. a.

JAC. GOARI NOTÆ.

(63) Quæ de Athanasio et Ario in paucos annos contraxit Theophanes, in plures Baronius digerit. Ille porro cum auctore Arit mortem anno Constantini tricesimo ex Socrate consignat ad an. C. 336 num. 50: Τριακοστὸν δὲ ἔτος τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦτων γινομένων ἐπληροῦτο· Dum hæc gerun-

tur, tricesimus annus regni Constantini ad exitum venit.

(64) Quod scriptorum Eusebii nullibi exstat. Ἀρειονόφρων; itaque potius quam Eusebium hoc scripsisse pag. sequente asseritur.

(65) Etiam tricesimo octavo delibato.

καὶ τριάκοντα, ἅπερ Κωνσταντίνος οὐκ ἐφθασεν· καὶ οὕτω μὲν ἐκ χρονικῆς ὁμάδος, δείκνυται μὴ ἄρξαι τὸν Εὐσέβιον ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ θρόνου Κωνσταντινουπόλεως. Δείκνυται δὲ καὶ ἐκ τῶν εἰρημένων ἀνωτέρω περὶ Ἀρείου καὶ Ἀθανασίου. "Ἡ τε [καὶ] γὰρ Ἀθανασίου ἐξορία καὶ ἡ Ἀρείου κατάλυσις μετὰ τὸ ²⁷ τριακοστὸν ἔτος Κωνσταντίνου γέγονε, καὶ μετὰ τὰ ἑκατὶνα Ἱεροσολύμων· ὁ δὲ μέγας Ἀλέξανδρος ἐστὶ περιττὴν ²⁸.

27 adeo ut ab imperii magni Constantini principio usque ad Alexandri obitum septem supra triginta, quos Constantinus haud attigit, numerentur anni : atque ita ex accurata temporum ratione Cyprianus throno Constantini ætate Eusebium non præsedisse demonstratur : quod et de Ario et Athanasio superius dictis fit manifestum. Athanasii siquidem exsilium prout Ario exitium post Constantini tricesimum annum, et Hierosolymorum dedicationem accidere : quo tempore magnus Alexander inter vivos adhuc superstes exstabat.

A. M. 5328. — Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Εὐφρο- B
νίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Εὐστάθιος πρεσβύτερος (66) Κωνσταντινουπόλεως ἀποστολικὸν βίον ἐπανηρημένος, καὶ εἰς ἄκρον ἀρετῆς ἐληλακώς, διατρέπων ἐγνωρίζετο, καὶ Ζηνοβίος ὁ ἀρχιτέκτων, ὁ τὸ Μαρτύριον (67) ἐν Ἱεροσολύμοις οἰκιδόμησας τῇ Κωνσταντίνου ²⁹ ἐπιταγῇ.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει πολλοὶ τῶν ἐν Πέρσαις Ἀσσυρίων ἐν Μεσοποταμίᾳ ὑπὸ Σαρακηνῶν ἐπιπράσκοντο. Πέρσαι δὲ ἐδῆλωσαν (68) πόλεμον πρὸς Ῥωμαίους, καὶ ἐπὶ τὰς Κωνσταντίνος ὁ εὐσεβὴς τῇ Νικομηδείᾳ πᾶσι κατὰ Περσῶν παραταξάμενος, ἀσθενήσας ἐκοιμήθη ἐν εἰρήνῃ. ὡς τινὲς φασιν Ἀρειόφρονες ³⁰, τότε ἀφωθεὶς τοῦ ἁγίου ³¹ βαπτίσματος ὑπὸ Εὐσεβίου τοῦ Νικομηδείας μετατεθέντος· ἐν Κωνσταντινουπόλει· ὅπερ ψευδὲς ³² ἐστίν, ὡς ἀποδείδειται· ἐν γὰρ Ῥώμῃ ὑπὸ Σιλδέστρου ἐβαπτίσθη, ὡς προαπεδείξαμεν ³³. ἔζησεν δὲ τὰ ὅλα ἔτη τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἔτη πέντε καὶ ἐξήκοντα (69), βασιλεύσας ἔτη ἐν καὶ τριάκοντα καὶ μῆνας δέκα (70). Γράψας δὲ διαθήκας, τοῖς τριῶν υἱοῖς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν κατέλιπεν, Κωνσταντίῳ, Κωνσταντίνῳ ³⁴, Κωνσταντί, εὐσεβῶς καὶ πρῶτος τῇ ἀρχῇ χρησάμενος, πρῶτος βασιλεὺς Χριστιανῶν ³⁵ Θεοῦ προνοίᾳ χρηματίσας πολλῶν βερδάρων ἐκράτησεν ἀπὸ Βρεττανίας ἕως Περσικῆς, καὶ τῶν ὁμοφύλων τυράννων, τῷ σημείῳ τοῦ ³⁶ ζωοποιῶν σταυροῦ τοὺς ἐχθροὺς ὀλέσας ³⁷.

tionis solemnitate periculum Athanasio pararet, Cyprianam sedem obtinebat. Hoc enim vel ex temporum collectione falsi arguitur : siquidem Constantinus annos omnino duos et triginta imperavit : qui primis decennialibus actis, tertio et decimo imperii anno Byzantium profectus, Metrophanem, qui prior Alexandro præsulatum gessit, primum invenit. Metrophani vero successor Alexander viginti tres annos in episcopi dignitate exegit :

A. C. 323. — Antiochiæ episcopi Euphronii annus primus.

Hoc anno Eustathius presbyter Cyprianus, qui apostolicam vitam ducebat, et ad virtutis culmen provectus erat, inter reliquos insignis habebatur : unaque Zenobius architectus, qui Constantini mandato martyrum ædem Hierosolymis ædificavit.

Eodem autem anno plures Assyriorum Persis subiecti in Mesopotamia a Saracenis venerunt. (Persæ vero Romanis bellum indixerunt : exinde Constantinus ad Nicomediensium urbem profectus, acie jam adversus Persas instructa, morbo correptus, in pace quievit, tum primo baptismi gratia donatus, ut quidam ex Arianorum asseclis referunt, et ab Eusebio Nicomediæ episcopo in Cyprianam sedem translato lustratus, quod falsi superius arguimus : Romæ siquidem, prout jam demonstratum, a Sylvestro baptizatus est. Vixit omnino quinque supra sexaginta annis : quorum exegit imperator unum et triginta, et insuper menses decem.) Conscripto testamento tribus liberis Constantino, Constantio et Constanti reliquit imperium. Religiose penitus ac clementer summa sua potestate usus : primus imperator, quæ circa eum fuit Dei providentia, Christianorum est appellatus. In plures barbaros, a Britannia ad usque Persicos tractus, et in tyrannos domesticis armis sævientes vivificæ crucis

VARIE LECTIONES.

²⁷ τὸ αὐτὸ, ex A a. ²⁸ ὁ δὲ — περιττὴν om. a. ²⁹ τῇ Κωνσ. A, τῇ τοῦ K. vulg. ³⁰ Ἀρειόφρονες : sic scripti, ut (25 D) pro vulg. Ἀρειονόφρονες : nisi ubique scribendum sit : Ἀρειανόφρονες, ut 28 C. ³¹ ἁγίου add. ex A a. τοῦ alterum om. A. ³² ψευδὲς b. ³³ ἀπεδείξαμεν b. ³⁴ Κωνσταντίῳ, Κωνσταντίνῳ A, Κωνσταντίνῳ, Κωνσταντίῳ vulg. ³⁵ Χριστιανῶν 0. πρ. χρημ. A, 0. πρ. χρημ. Χριστ. vulg. ³⁶ τοῦ add. ex A. ³⁷ ὀλέσας b.

JAC. GOARI NOTÆ.

(66) Eustathius hunc sacri Hierosolymitani ædificii auctorem Hieronymus scribit ad annum Constantini 50 : Eustathius CP. presbyter agnoscitur, cujus industria in Hierosolymis martyrium constructum est.

(67) Ita quoque Cyrillus catech. 14, quæ alio nomine basilica Constantiniana, S. Resurrectionis, vel Sepulchri ædes, hodie Græci τῆς Ἀγλας Ἀναστάσεως ναὸν dicunt in Menologio 15 Septemb., de quo late Franc. Quaresmius tomo II *Elucidationis terræ sanctæ*.

(68) Ex Chronico Alexandrino.

(69) Hieronymus in Chron. : *Moritur*, inquit, *anno ætatis suæ 66*. In quæ verba annotat Pontacus notam 5 ex similitudine in 6 mutatam. Rufinus enim lib. 1, cap. 11; Socrates lib. 1, cap. ult. primis ipsis verbis, et Sozomenus lib. 11, cap. pariter ult. Constantini vitæ annos sexaginta quinque numerant.

(70) Anno pariter imperii tricesimo secundo cum obisse refert Victor, Epiphanius lib. *De mens. et pond.* auctor Vitæ Const. lib. 14, cap. 55 anno videlicet 51 et mense 10, ut Chron. *Alexand.*

signo suis hostibus victorias reportavit. Testamentum vero Ariano cuidam sacerdoti a Constantia sorore malitiose subinducto mandans, ne cuiquam alteri quam Constantio orientalium partium imperatori exhiberet, consignavit. Postremo Athanasium præcepit exsilio revocari. **28** Constantius autem ex Oriente reversus, ut Patris recepit corpus, in Sanctorum Apostolorum templo condidit. Ac deinceps nefarius ille Arianæ sectæ presbyter, traditis Constantio testamenti tabulis, magnam in imperatoris palatio familiaritatem et auctoritatem est assecutus, et tum Eusebio Nicomedie episcopo, tum ejus discipulis opitulantibus imperatricem ad Arianas paries transire coegit.

A. C. 329. — *Romanorum imperatoris Constantii annus primus.*

Hoc anno magni et sancti Constantini vita functi tres filii Romanorum imperio sunt potiti. Constantius nimirum Orientis, Galliarum Constans, et Constantinus Italiæ. Constantius autem Athanasium ab exsilio revocatum cum litteris commendatitiis Alexandriam dimisit: quem plurima cum voluptate suscepunt Alexandrini, maxime vero clericorum collegium. Eusebius porro Pamphili primo *adversus Marcellum* libro, ac tertio pariter, vehementius in eos invehitur, qui Dei Filium creaturam vocare non verentur: cujus dicta referens Socrates ejus defensionem instituit, et ab Ariano sensu alienum fuisse toto studio demonstrare conatur: sed contra verbis et sententiis fucum facere, et in diversas partes pro temporum varietate ipsum agitari ferrique ipsa veritas declarat. Confestim vero inagno Constantino defuncto, mortuus est Eusebius, et Cæsariensis throni successorem reliquit Acacium discipulum, virum quidem eximium, at qui *De variis rebus* compositis libellis, Arianis omnino partibus, pro animi in magistrum consensione ad dictum se testatur.

Eodem anno Sabores Persarum rex Nisibis devastationem mediatatus, exercitum in Mesopotamiam intulit: positaque per tres et sexa-

A Τὰς δὲ διαθήκας· αὐτοῦ Ἀρειανῶν τὴν πρεσβυτέρω ὑπὸ Κωνσταντίας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ κακοφρόνως παρεισχρόντι παράθετο ²⁸, ἐντεταλμένος μὴ δὲν ταύτας παρασχεῖν πλὴν Κωνσταντίῳ τῷ τῆς Ἐφῆς βασιλεῖ. Ἐκέλευσε δὲ Ἀθανάσιον τῆς ἐξορίας ἐπανελθεῖν (71). Κωνσταντίος δὲ καταλαβὼν ἐκ τῆς Ἐφῆς τὸ τοῦ πατρὸς σῶμα, (72), ἐν τοῖς Ἀποστόλοις κατέθετο. Ὁ δὲ ἀνόσιος ²⁹ Ἀρειανὸς πρεσβύτερος ἐπιδοὺς Κωνσταντίῳ ³⁰ τὰς διαθήκας, πολλὰς ἐτυχὲ παρβήσας ἐν τοῖς βασιλείοις. Καὶ αὐτὴν τὴν ³¹ βασιλίδα Ἀρειανίζειν ἐπεισε, συναργὸν ³² ἔχων Εὐσέβιον τὸν Νικομηδείας· καὶ τοὺς ὁμόφρονάς αὐτοῦ ³³.

A. M. 5829. — *Ῥωμαίων βασιλείως Κωνσταντίας ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου καὶ ἁγίου ἀναπαυσάμενος, οἱ τρεῖς υἱοὶ ἐκράτησαν τῶν Ῥωμαίων. Τῆς μὲν Ἐφῆς Κωνσταντίος· τῶν δὲ Γαλλῶν Κωνσταντίνος, καὶ Κωνσταντίνος τῆς Ἰταλίας. Κωνσταντίος δὲ Ἀθανάσιον (73) ἐκ τῆς ἐξορίας ἀνακαλεσάμενος, μετὰ γραμμάτων συστατικῶν ἐν Ἀλεξανδρίᾳ ἀπέλυσε· ὃν μετὰ πολλῆς χαρᾶς ὑπεδέξαντο ²⁸ οἱ Ἀλεξανδρεῖς, καὶ μάλιστα ὁ κληρὸς. Εὐσέβιος δὲ ὁ τοῦ Παμφίλου ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ *Κατὰ Μυρκέλλου*, καὶ ἐν τῷ τρίτῳ, σφόδρα κατηγορεῖ τῶν τολμῶντων κτίσμα λέγειν τὴν Ἰδίον τοῦ Θεοῦ· οὗ καὶ τὰς χρήσεις· φέρων ὁ Σωκράτης (74) ὑπεραπολογεῖται Εὐσεβίου, σπουδάζων δεῖξαι, ὅτι οὐκ ἦν Ἀρειανόφρων. Ἦ δὲ ἀλήθεια δείκνυσιν αὐτὸν ἀστατοῦντα τῷ λογισμῷ ²⁹, καὶ ἄλλοτε ἄλλως κατὰ τοὺς καιροὺς φερόμενον. Εὐθὺς δὲ μετὰ τὸν μέγαν Κωνσταντίνον ἀπέθανεν (75), Ἀκάκιον ³⁰ μαθητὴν καὶ διάδοχον τοῦ θρόνου Καισαρείας ἑάσας ³¹, ἐλλόγιμον μὲν ἄνδρα, καὶ τὰ *Σύμμικτα* ³² συγγραψάμενον, τοῖς δὲ Ἀρειανῶς λίαν συγκαίμενον, θηλονότι τῇ πρὸς τὸν διδάσκαλον ὁμοφροσύνῃ.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Σαβωρῆς ³³ ὁ Περσῶν ³⁴ βασιλεὺς (76) ἐπῆλθεν τῇ Μεσοποταμίᾳ πορθήσων Νίσιβιν, καὶ παρεκάθισεν αὐτῇ ἡμέρας ἑξήκοντα τρεῖς, καὶ μὴ κατισχύσας λαβεῖν ³⁵ αὐτὴν, ἀνεχώρησεν.

VARIAE LECTIONES.

²⁸ παραθεῖς b. ²⁹ ἀνόσιος] Ἀναστάσιος a. ³⁰ Κωνσταντίῳ A, τῷ K. vulg. ³¹ καὶ αὐτὴν δὲ τὴν A. ³² συναργὸν Εὐσέβιον τὸν τῶν εὐνοούχων πρῶτον καὶ Εὐσέβιον τὸν Νικομ. b. ³³ αὐτοῦ] αὐτῶν Ἀρειανούς h. ³⁴ ἀπέδεξαντο h, ἐδέξ. e. ³⁵ τὸν λογισμὸν A a. ³⁶ ἀπέθανεν Ἀκάκιος, et mox: ἑάσας Γεώργιον A. ³⁷ ἑάσας] καταλίπων b. ³⁸ καὶ τὰ σύμμ. A, τὸν δὲ τὰ σύμμ. vulg. ³⁹ Σαβωρῆς om. A. ⁴⁰ ὁ τῶν Περσῶν A. ⁴¹ λαβεῖν αὐτὴν A, αὐτὴν λαβ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(71) Baronius anno C. 337 num. 8.

(72) Sic constanter codd. estque jam editum, *ubi ex Oriente corpus patris accepit*; Nicomedia scilicet CP. delatum: non ipse reversus ex Oriente. COMBESIS.

(73) Sozomenus, lib. iii, cap. 2, Socrates, Theodoretus, Epiphanius, et ipsemet Athanasius apolog. 2, at Epiphanius in hæres. Meletianorum num. 9, ἐκ τῶν δύο βασιλέων, Constantini videlicet, et Constantis mandato, et Constantio συνευδοκούντο; , assentiente revocatum scribit: litteræ porro commendatitiæ, de quibus hic mentio, apud tres prius memoratos auctores exstant, a Constantino Juniori, non Constantio scriptæ.

(74) Lib. i, cap. 5.

D (75) Sozomenus lib. iii, cap. 1, relata Constantini morte, cap. 2, subiungit: Περὶ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου τελευτήσαντος, διαδέχεται τὴν ἐν Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης ἐπισκοπὴν Ἀκάκιος: *Per idem fere tempus, Eusebio cognomento Pamphilo mortuo, Acacius episcopatum Cæsareæ Palæstinæ capessit*, etc. Quæ eadem auctor hic advertit.

(76) Saboris expeditionem, et Jacobi Nisibeni precum virtutem refert Hieronymus eodem anno. Nisibis obsidionem duorum mensium terminum non attigisse narrat: Theodoretus ad septuagesimum diem productam scribit lib. ii, cap. 39, *Chronicon Alexanrinum* 73 dies eidem assignat.

ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων ἐκοιμήθη ἐν εἰρήνῃ, καὶ αὐτὸν διαδέξατο τὸν θρόνον αὐτοῦ Μάξιμος πρῶτος ἀνὴρ καὶ ἐπίσημος, πολλὰς βασάνους ὑποστάς ⁶⁰ διὰ τὸν Θεὸν ἐν τῷ διωγμῷ, καὶ τὸν δεξιὸν ὀφθαλμὸν ἀπολέσας.

Κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν καὶ ἡ μακαρία Ἑλένη ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ ἐτῶν ὀγδοήκοντα (42), πολλὰ ἐνταλαμμένη τῷ υἱῷ περὶ τῆς εἰς Χριστὸν εὐσεβείας ⁶¹. Ἐτάφη δὲ ἐν τῷ νοτῷ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων (43) ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὃν ἔκτισεν ὁ υἱὸς αὐτῆς Κωνσταντῖνος, εἰς τὸ θάπτεσθαι τοὺς τελευτώντας βασιλεῖς Χριστιανούς. Πρώτη δὲ ἐν αὐτῷ ἐτάφη ἡ Μακαρία Ἑλένη, μνήμας φαιδραῖς καὶ παννυχίαις ⁶² τιμηθεῖσα. Αἱ δὲ ἐν Ἱεροσολύμοις Ἰσραὴλ παρθένοι, αἷς ἐστώσα δι' αὐτῆς, ὡς θεράπεινα, ταῖς τραπέζαις ⁶³ διηκόνει ἡ Θεόφρων Ἑλένη, διὰ παντὸς θείαις μνήμας αὐτὴν ἐμακάριζον. Εὐσεβίῳ δὲ τῷ Παμφίλου (44) βίβλους Ἰσραὴλ κατασκευάσαι ὁ βασιλεὺς προσέταξε λόγῳ τῶν ἐκκλησιῶν Κωνσταντινουπόλεως, παρασχὼν αὐτῷ καὶ δημόσια χρήματα.

A. M. 5818. — Τοῦτω τῷ ἔτει Κωνσταντῖνος ὁ μέγας ⁶⁴ κατὰ Γερμανῶν καὶ Σαρματῶν (45) καὶ Γότθων στρατεύσας ⁶⁵ νίκην ἤρατο ⁶⁶ κραταίαν διὰ τῆς τοῦ τιμίου ⁶⁷ σταυροῦ δυνάμεως, καὶ τοὺτους ἐρημώσας εἰς ἐσχάτην αὐτοὺς κατήγαγε ⁶⁸ δουλείαν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει (46) ⁶⁹ Δρεπανὴν ⁷⁰ ἐπικτίσας εἰς τιμὴν Λουκιανοῦ τοῦ ἐκείσε ⁷¹ μάρτυρος ὁμώνυμον ⁷²

rosolymorum patriarcha quievit in pace: in cuius thronum successit Maximus vir mansuetus et eximius, qui mota propter Dei religionem persecutione dextrum oculum amisit et plurimos sustinuit cruciatus.

Sub idem tempus beata Helena, annis vitæ octoginta numeratis multisque Christianæ vitæ præceptis filio relictis, obdormivit in Domino. Sepulta est Cpoli in æde sanctorum Apostolorum, quam filius ejus Constantinus, ut imperatores Christiani ibi post obitum humarentur, construxerat. Prima vero beata Helena in hac sepulta fuit, solemnibus Ecclesiæ officiis et nocturnis vigiliis honorata. Saceræ autem Hierosolymitanæ virgines, quibus religiose de Deo sentiens Helena servarum more stans propitiis manibus ministrabat, jugi pique recordatione nomen ejus celebrantes, æternam ei beatitudinem precabantur. Denique in ecclesiarum Cpolis gratiam Eusebium Pamphili, suppeditatis ex æerario publico expensis, jussit imperator sacros libros colligere.

A. C. 318. — 22 Hoc anno magnus Constantinus expeditione adversus Germanos, Sarmatas et Gothos suscepta, constructo in Danubio, quem pertransivit, lapideo ponte, venerandæ crucis virtute maximam reportavit victoriam, devastatisque eorum agris, extremam in eos induxit servitutem.

Eodem quoque anno Drepanam in honorem Luciani ibi martyrio consummati restaurans Heleno-

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁰ ὑποστάς omissio δς Α, δς π. β. ὑπέστη vulg. ⁶¹ εὐσεβείας] πίστεως Α. ⁶² παννυχίαι Par. ⁶³ τραπέζαι, ἢ πράξεις e f. ⁶⁴ ὁ μέγας] νικητὴς ὁ εὐσεβέστατος Α e f. ⁶⁵ quæ in vulg. post στρατεύσας aperte corrupta et confusa leguntur: τὸν Δανουδὶν περάσας γέφυραν ἐν αὐτῷ [ἔνθα ὁ μέγας Κωνσταντῖνος γέφυραν ἐν τῷ Δανουδίῳ ἔκτισε] λιθίνην κατασκευάσας om. cum Α e f et Anastasio, cum haud dubie ex a. 520 huc transposita sint. ⁶⁶ ἤρατο Α a e f, ἡῤατο vulg. ⁶⁷ τιμίου om. Α e f. ⁶⁸ κατήγαγε Α, ἤγαγε vulg. ⁶⁹ ἔτει Α e f, γρόνῳ vulg. ⁷⁰ ante Δρεπανὴν om. καὶ cum Α. ⁷¹ ἐκείσε add. ex Α a. ⁷² ὁμώνυμον Α a, ὁμώνυμοι vulg.

JAC. COARI NOTÆ.

(42) Quoto potissimum anno defuncta Helena, incertum penitus habetur, neque ejus obitum certis consulibus compertum est, scripsit Baronius ad an. d. 526, num. 59, obitum tamen illius et annum auctor Theophanes hic designat, quem prius manifestum exhibuit Theodoretus, lib. 1, cap. 8 sub initium: Αὕτη τῶν τῆς ὁδοπορίας πόνων ἀνασχόμενη, ἐκ τοῦ γήρως οὗ λογιζαμένη τὰ πάθη· πρὶν γὰρ ὀλίγου τῆς τελευτῆς τὴν ἀποδημίαν ταύτην ἐποίησατο, ὀγδοήκοντούτεις δὲ τοῦ βίου τὸ τέρας κατέληπεν. Hæc itineris (Hierosolymitani de quo hoc anno) labores subire non recusavit, neque senectutis invaletudinem (nam paulo ante mortem, quam octogesimum annum ætatis ægens oppetebat, istud iter fecit) omnino animæ complexa est.

(45) Auctor ms. ineditus ab erudito et amico Leone Allatio acceptus, ubi de urnis CP. hæc habet: Ἐν τῷ ἡρώῳ τοῦ ἁγίου καὶ μεγάλου Κωνσταντίνου, ἐν πρώτοις κατὰ ἀνατολὰς κεῖται ἡ λάρναξ αὐτοῦ πορφύρῃ· ἐν ἣ ἀπικαίται αὐτὸς μετὰ τῆς ἁγίας Ἑλένης τῆς μητρὸς αὐτοῦ. In imp. mausoleio u S. et M. Constantino instaurato (sciunt omnes ad Apostolorum ædem) imprimis ad Orientem adest tumulus ejus porphyreticus: in quo ipse cum S. matre Helena conditus jacet. Prior Socrates, lib. 1, cap. 18, juxta Græcam divisionem scripserat: Τὸ σῶμα αὐτῆς εἰς τὴν βασιλεύουσάν νεάν Ῥώμην διακομισθὲν, ἐν τοῖς βασιλικαῖς μνήμασιν ἀπετέθη.

Corpus ejus ad imperantem novam Romam delatum in imperialibus monumentis repositum est. Isis diluuntur quæ de sepulta apud se Helena Romani jacitant. Vide Baronium ad an. 526, num. 62.

(44) Hoc anno potius quam sciore, quem Baronius statuit incarnationis 550, mandatum hujusmodi Eusebio impositum constat: de quo Eusebius, *De vita Constant.* lib. iv, cap. 36.

(45) Textus hic corruptus inter varias lectiones emendatur. Constantini expeditionem in Scythas memorant Victor, Eutropius, Sozomenus et Eusebius, sed annum tacent. Hieronymus in *Chronico* annum Constantini 27 assignat, quem Petavius sequitur.

(46) In annum superiorem Constantini, n. 1784 21, Helenopolis conditum refert Hieronymus, ex quo ad verbum hæc perioche. At si primo supra vicesimum sanctam crucem conquisivit, et mortem oppetiit; filius vero consignandæ illius apud posteriores memorie, prout indicat Sozomenus, lib. ii, cap. 4 ad calcem, Helenopolim illius nomine excitavit, ante præsentem annum urbis opus aggredi minime potuit: maxime cum Helena Hierosolymis rediens Drepanæ Luciani martyris sepulcrum ornare cœperit, quæ res illum movit, ut mortuæ matris pietatem ac nomen eo loco commendaret. Favet *Chronicon Alexand.* ad annum Constantini 22. Videndus Baronius an. d. 526, num. 57 et 58.

eclesiasticis lectoribus allecti, sancto martyri Mamanti ecclesiam construere moliti sunt. Qua vero Julianum fabricare contigit, solum fabricam non admisit. Is porro capillis abrais, monasticam vivendi rationem simulavit. Constantius autem et Constans, ne Judæus servum sibi pretio compararet, servum alioquin in publicum censum referendum, sin servum auderet circumcidere, eum gladii puniendum, et ejus bona publicanda suis edictis caverunt.)

A. C. 332. — Hoc anno Constantius Amidam validis firmatam mœnibus construxit. Constantiam quoque, Antonii urbem prius dictam, suo de nomine deinceps nuncupandam, et ab Amida septingentis stadiis ad meridiem dissitam ædificavit.

A. C. 333. — Hierosolymorum episcopi Cyrilli apicus primus.

30 Hoc anno centum et nonaginta episcoporum synodo, cui Nicomediæ antistes Eusebius præsidebat, coacta, alterum Eusebium Emesæ præsulē Alexandriæ præficiunt. Quo, ceu Sabelliano, rejecto, Gregorium quemdam Arianum cum valida

Α Οὗτοι οἱ ὁὖ ἀδελφοὶ ἀναγνώσται γεγόνασι (82), καὶ ἐκκλησίαν κτίσαι τῷ ἁγίῳ μάρτυρι Μάμαντι (83) προεθυμήθησαν ὁ. Ἐν ᾧ δὲ μέρει κτίζειν Τουλιάδος ἔλαχεν, τοῦτο ἡ γῆ οὐκ ἔδέχετο. Ἀποκαιράμενος δὲ τὰς τρίχας (84) μοναχικὴν ἀσκήσιν ὑπεκρίνετο. Κωνσταντίος δὲ ὁ καὶ ὁ Κώνστας (95) ἐνομοθέτησαν, Ἰουδαίον ὃ μὴ ὠνεῖσθαι δοῦλον, ἐπεὶ ἀφαιρεῖσθαι αὐτὸν εἰς τὴν δημόσιον λόγον· εἰ δὲ καὶ περιτεμεῖν ὁ τολμήσῃ δοῦλον, ξίφει τιμωρεῖσθαι καὶ δημεύεσθαι.

A. M. 5832. — Τούτῳ τῷ ἔτει Κωνσταντίος ὁ Ἀμιδαν (86) οἰκοδομεῖ, τειχίσας γενναίως. Κτίζει δὲ Κωνσταντίαν ὁ, τὴν πρώην Ἀντωνίου πόλιν λεγομένην, ἐπονομάσας ὁ αὐτὴν ἑαυτῷ, διεστῶσεν Ἀμίδης σταδίους ἑπτακοσίους κατὰ μεσημβρίαν.

B A. M. 5833. — Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Κυρίλλου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει συνόδου γενομένης ἐν Ἀντιοχείᾳ (87) ἐπισκόπων ἐνενήκοντα καὶ ἑκατὸν (88), ὧν ἦγετο Εὐσέβιος ὁ Νικομηδείας, προχειρίζονται Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπον Εὐσέβιον τὸν Ἐμέσης, ὃ μὴ δεχθέντος (89), καίπερ Σαβελλιανοῦ ὄντος, Γρη-

VARIAE LECTIONES.

ὁ οἱ adit. ex A. ὁ προεθυμήθησαν A a, προσεθ. vulg. ὁ δὲ om. A. ὁ Τουδαίος A. ὁ περιέμνειν — δημοσιεύεσθαι a. ὁ Κωνσταντίος om. A. ὁ ανοικοδομεῖ a. ὁ Κωνσταντίναν b. ὁ ἐπονομάσας A a, ἐπωνόμασεν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

βασίλεια ἔχον, καὶ λουτρά, καὶ κήπους, καὶ πηγὰς ἀννάνους. Quare legendum hic putem ἐν χωρίῳ δὲ Μακέλλῳ.

(82) Gregorius citatus: Τῷ μὲν γε κλήρῳ φέροντες ἑαυτοὺς ἐγκατέλεξαν, ὥστε καὶ τὰς θείας ὑπαναγινώσκειν τῷ λαῷ βίβλους: In clerum seipsos ascripserunt, adeo ut divinos quoque libros plebi legerent. Sozomenus quoque: κλήρῳ ἐγκαταλεγεῖν, καὶ ὑπαναγινώσκειν τῷ λαῷ τὰς ἐκκλησιαστικὰς βίβλους, utriusque refert. Solum Julianum lectorem Nicomediæ provecum testatur Socrates, lib. iii, cap. 1; et Theodoretus, lib. iii, cap. 2.

(83) Mavian vocat laudatus Sozomenus, qui Mamanti idem est. Martyrum ædes, ædificium illud a Socrate et Gregorio nuncupatur, quod Mamanti sacrum fatetur Elias Creensis in comm. et ex grammaticæ legibus singulare eam plurali nonnunquam confundi.

(84) Ex Socrate, lib. iii, cap. 1, et Sozomeno, lib. v, cap. 1.

(85) Ea lex habetur Theodosiani lib. xvi, tit. 9, rescripta ad Evagrium, ascribitur Constantino (Juniore intellige) et AA. (oss. agnoscitur lata. Constantinum autem et Constantem anno imperii sui tertio consulatum gessisse demonstrat Petavius. Quæ fastorum ratio suadet, ut hic legendum putem Κωνσταντίνος δὲ καὶ Κώνστας, etc.

(86) Amidam Antoninopolim, et Constantiam memorat hic Theophanes; quas pariter xviii lib. celebrat Marcellinus comes in contrariam ejus profectus sententiam. Hic siquidem Constantiam et Antoninopolim diversa oppida, quæ Theophanes unum constituit. Amidam vero Constantiamque unam urbem videtur asserere, quas Theophanes distinctas omnino ponit. Ita Pancirollus in not. imperii, et Ortelius in geographico Lexico comitem intelligunt, ejus hæc verba sunt loco laudato probatissima Henrici Valesii editionis pag. 127: *Cumque Bebaen villam venissent, unde ad Constantiam usque oppidum, quod centesimo lapide disparatur arcescunt omnia siti perpetua, etc.*, tum multis ad propositum

idem spectantibus interjectis subdit pag. 130: *Hanc civitatem olim perquam brevem, Caesar etiam tum Constantius, ut accolæ suffugium possint habere tutissimum, eo tempore quo Antoninopolim oppidum aliud struxit, turribus circumdedit amplis et mœnibus; locatoque ibi conditorio muralium tormentorum, fecit hostibus formidatam, suoque nomine voluit appellari: (Constantiam.) cum præterea, Cesarem adhuc agentem restituisse indicat, quam ab Imperatore restitutam affirmat Theophanes: quid etiam subijcit inferius, unde Amidam et Constantiam unum oppidum esse Marcellinus suggerit: In ipso autem Amida meditullio sub arce fons dives exundat, etc. Quasi verba ista distinctiorum non sint indicia locorum.*

(87) In qua Antiocheni quoque dominici Encænna celebrata: de quibus Socrates, lib. ii, cap. 5 et seqq. et Sozomenus, lib. iii, cap. 5, eadem Constantii anno quinto peracta dicunt, quibus eodem numero prævit Hieronymus.

(88) Centenarium numerum abundare contestantur citati Socrates, et Sozomenus, et Hilarius de synodis, quorum hic 97, iste 99, ille 90, solos episcopos Antiochiam convenisse scribunt.

(89) Liqueat hic lacunam esse; et desiderari quod factum scribit auctor Eusebio Emisseno recusante Alexandriæ episcopatum ob cavendam Alexandrinorum invidiam, sive Alexandrinis ipsum non probantibus; adeoque male conatum interpretem tanquam omnia sana essent: nec illud τὴν πίστιν μεταποιεῖσθαι οἱ αὐτοί, cives refert Alexandrinus, ut ille reddit, sed Antiochenum illud Eusebio præside Arianorum concilium, refert Sozom. lib. iii, cap. 6, quid tum eo factum sit, nempe Edessenam Ecclesiam regendam suscepisse, cum hactenus Ἐδέσσης non episcopus, sed civis tantum esset. Προτίπεται τὴν Ἐδέσσης Ἐκκλησίαν· committitur ille Edessenæ Ecclesiæ; hocque licet Sabelliano, seu Sabellianismi suspecto: sic magnum habebant, quovis modo Athanasium sede dejicere. COMBES.

Τούτω τῷ ἔτει ἐπέτεινε Κωνσταντῖνος ὁ εὖσε-
λης (53) τὴν κατὰ τῶν εἰδώλων καὶ τῶν ναῶν αὐτῶν
κατάλυσιν, καὶ κατὰ τόπους ἠφανίζοντο καὶ αἱ πρό-
σοδοι αὐτῶν ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ Θεοῦ ἀπεδίδοντο.⁷¹

A. M. 5825. — Ῥώμης ἐπισκόπου Ἰουλίου
ἔτος α'.

Τούτω τῷ ἔτει ἡ ἐν Νικομηδείᾳ βασιλικὴ πυρὶ
θεῖῳ κατεφλέχθη.

A. M. 5824. — Τούτω τῷ ἔτει μελλούσης ἐβδόμης
Ἰνδικτιῶνος (54) ἐπιλαμβάνεσθαι λιμὸς ἐγένετο ἐν τῇ
Ἀνατολῇ ἐπικρατήσας σφοδρότερον, ὥστε κώμας
κατὰ τὸ αὐτὸ ἐν ὅλῃ πολλῇ συναγομέναις ἐπὶ τῆς
χώρας Ἀντιοχείων (55) καὶ τῆς Κύπρου ἐπέρχεσθαι
κατ' ἀλλήλων, καὶ ἀρπάζειν μὲν ὡς ἐν νυκτὶ ταῖς
ἐφύδοις, ἔσχατον δὲ ἐν ἡμέρᾳ ἐπεισιέναι⁷² εἰς τοὺς
σιτοβολῶνας καὶ ἐν ταῖς ἀποθήκαις, καὶ πάντα⁷³
πρυιδεύοντας ἀρπάζειν, καὶ ἀναχωρεῖν, γενέσθαι δὲ
τὸν μόδιον τοῦ σίτου τετρακοσίων ἀργυρίων. Ὁ δὲ
μέγας Κωνσταντῖνος σιτομέτριον ταῖς ἐκκλησίαις
κατὰ πόλιν ἐχαρίσατο εἰς διατροφὴν διηνεκῶς χήραις
καὶ ὀρφανοῖς καὶ ξενοδοχείοις⁷⁴ πένησι τε καὶ τοῖς
κληρικοῖς. Ἡ δὲ⁷⁵ ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐκκλησία ἐλάμβαν-
εν σίτου μοδίους λς'.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει σεισμοῦ λαθροτάτου γενομένου ἐν
Κύπρῳ Σαλαμίνη πόλις κατίπεσεν, καὶ ἱκανὴν πλη-
θὺν διέφθειρεν.

A. M. 5825. — Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Εὐλα-
λίου ἔτος α'.

Τούτω τῷ ἔτει Δαλμάτιος Καῖσαρ (56) ἀνηγορεύθη.
Καλόκερος⁷⁷ δὲ ἐν Κύπρῳ (57) τῇ νήσῳ τυραννί-
C

23 Hoc anno pius Constantinus templorum pa-
riter ac idolorum eversionem promovit, adeo ut
ubique deleerentur: ipsorumque redditus Dei eccle-
siis addicerentur.

A. C. 325. — Romæ episcopi Iulii annus primus.

Hoc anno basilica Nicomediensis igne cœlesti cou-
flagravit.

A. C. 324. — Hoc anno septima indictione inmi-
nente, famēs adeo truculenta orientem invasit ut e-
p̄gis homines turmatim glomerati in urbem An-
tiochenam et Cyprum effunderentur: et primo qui-
dem noctu per urbis vias obvia quæque diripere,
postremum autem de die in horrea et apothecas
irrupentes, cuncta prædari, depopulari, et mox
discedere cœperunt. Venit tritici modius argenteis
quadringentis. Magnus autem Constantinus frumenti
demensum, quod viduis, orphanis, peregrinis, pau-
peribus et clericis perpetuo esset alimento, ecclesiis
per urbes largitus est. Antiochena certe ecclesia
triginta sex milla modiorum frumenti accepit.

Eodem anno vehementissimo terræ motu Cyprum
concutiente, Salamina urbs eversa est, et in ea
magna hominum multitudo oppressa.

A. C. 325. — Antiochiæ episcopi Eulalii annus
primus.

Hoc anno Dalmatius Cæsar est declaratus. Calo-
cerus autem tyrannide in Cypro insula occupata,

VARIE LECTIONES.

⁷¹ ἀπεδίδοντο A α, ἐδίδοντο vulg. ⁷² κατὰ A b f, ἐπὶ vulg. ⁷³ εἰσιέναι α. ⁷⁴ πάντας α. ⁷⁵ ξενοδοχείοις
A α, ξένοις; vulg., iidem codd. paulo ante om. καὶ ὀρφανοῖς. ⁷⁶ ἡ δὲ] ὁ δὲ P̄r. ⁷⁷ Καλόκερος A et alii,
Καλόκαιρος vulg.

JAC. COARI NOTÆ.

(53) Consentit auctor Hieronymo scribenti ad
annum Constantinum 26, *Edicto Constantini gentilitium
templa subversa sunt.*

(54) Ubi primum superius indictionem observat
Theophanes, anno Christi 516 duodecimam statuit:
ac ubi rursus ejusdem aget mentionem anno Christi
444 quintam esse decernit, post octo nimirum ab
hoc præsentē Christi anno 324 indictionum inte-
gras periodos: quinta itaque (si modo præcedenti, et
secuturæ consentiat) huic anno 324 debet adjungi.
Quapropter τὸ, ἐβδόμη, quod codices omnes pro-
ferunt, vitiosum est, aut certe post annos duos hanc
narrationem transponi decet. Cæterum si Septem-
bris nondum fuerat indictio delibata, et cum ipso
mense paribus diebus emensa, sed adhuc erat μέλ-
λουσα ἐπιλαμβάνεσθαι, jam jam attingenda (octavo
nimirum Kal. Octobr.), auctor verbis hujusmodi
Constantini tempore ejus primordia Septembris
initio, ut æquo passu procederent, nondum fuisse
conjuncta significat: de quo doctissimus Petavius,
lib. xi, *De doct. temp.* cap. 40.

(55) Famem illam anno Constantinum vicesimo
septimo con-ignat Hieronymus: eo namque terris
incubuit: rusticorum vero irruptio mensis Septem-
bris initio visa Constantinum vicesimum octavum pe-
netrat apud Theophanem, quæ apud Hieronymum
annum a Januario auspiciantem, intra vicesimi se-
ptimi limites perseverat. Sic autem de ea scribit:
*Pestilentia et fame innumerabilis multitudo in Sy-
ria Ciliciaque periit: qua lectione præsens textus
emendandus, ἐπὶ τῆς χώρας Ἀντιοχείων, καὶ Κι-
λίκι-
ας, καὶ Κύπρου.* Syria etenim cui vicina Cilicia
Cyprus adjacet. — Sic Barb., Peyr., itque adeo qui-
buscum illi collati sunt, cum nulla annotetur eodd.
varietas, in agro Antiochiæ, et Cyri; quæ et ipsa
metropolis Pantapoleos diocesis Antiochensis. Quæ
sequuntur Buccardo inextricabilia, ego sic reddam:
*Primum rapere, ut noctu fieri solet, occasione insi-
liantes; tum interdum perrumpere horrea.* Sic certo
comparatum, ut paulatim ex fame et egestate fons
crescat, quod ita Theophan. voluit exprimere.
COMBESIS.

(56) Cum vii Kal. Octob. Cæsarem effectum
Chron. Alexand. testetur, annus hic 29 Julianus,
non quo solet auctor uti, a Septembri ducens
initium. Alas Chronicon tricesimum assignat.

(57) Hieronymus pariter ad eundem Constantinum
annum 29, Calocerus, inquit, in Cypro res novas molis-
tus, opprimitur. Aurelius Victor: Calocerus magister
pecoris camelorum, Cyprum insulam specie regni
demens capessiverat: quo excruciato, ut fas erat,
servili aut latronum more, etc. Eodem anno extin-
ctus a Dalmatio, cum ejus virtutem probam reli-
quisset, Constantino, ut Dalmatium Cæsarem crea-
ret, hoc anno propositum et animum dedit. Dalma-
tius autem non nisi Constantinum tricennialibus appel-
latus est Cæsar, teste Hieronymo, Constantinopolim
nimirum cum victore exercitu reversus, ut suggerit
Aurelius Victor: *Fratri filium, cui ex patre Dal-
matio nomen fuit, Cæsarem jussit, assistentibus variis
militaribus.*

A. C. 336. *Antiochia episcopi Phlacii annus primus.*

Hoc anno facto terræ motu vehementi, insula Rhodus concidit. (Gregorium vero, qui prædonum more in Athanasium grassatus, Alexandrinam sedem annis sex occupaverat, interfecerunt Alexandrini.) Sufficitur tamen ab Arianis Georgius Ariannus, portentum in Cappadocia exortum.

A. C. 337. — (Hoc anno Dyrrachium Dalmatiæ civitas terræ motu corrui: et Roma tribus continuis diebus pariter afflicta ultimum metuebat periculum.) In Campania duodecim urbes sunt everse. Constantius autem Byzantium adveniens, Paulum episcopum Cyprianum throno dejecit, et impiissimum Nicomediam episcopum Eusebium, quasi scelus sentinam, prædatorie et perquam nefarie intrusit.

A. C. 338. — *Romæ episcopi Liberii annus primus.*

Cypolis episcopi Eusebii Nicomediensis annus primus.

Hoc anno Constantius, monte maxima ex parte præciso, Seleuciæ in Syria portum paravit, et urbem ædificiis amplificavit. Aliam quoque in Phœnicie, Antaradum prius dictam, de suo nomine Constantiam vocavit. Sabores autem Persarum rex in Mesopotamiam grassatus diebus septuaginta octo Nisibin obsedit: ac nonnisi pudore reportato, accessit.

Eodem etiam anno solis defectus contigit, quo in cælo, hora diei tertia, mensis Dæsii die sexto, stellæ apparuerunt. (Athanasius et Paulus, et quotquot pro sana fidei doctrina suis sedibus sunt expulsi, Romam ad Julium pontificem confugerunt.) Singulis autem de rebus ad se spectantibus Julium eloquentibus, Julius singulos propriis ecclesiis datis litteris restituit.

A. M. — 5856. *Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Φλακίου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει σεισμοῦ μεγάλου γενομένου (1), Ῥόδος ἡ νῆσος κατέπεσεν. Οἱ δὲ Ἀλεξανδρεῖς (2) Γρηγόριον, τὸν ληστρικῶς ἐπιδάντα Ἀθανασίῳ καὶ τὸν θρόνον κατασχόντα τῆς Ἀλεξανδρείας ἐπὶ ἐξ ἔσταν, ἀνείλον. Καὶ χειροτονεῖται Γεώργιος Ἀρειανὸς ὑπὸ Ἀρειανῶν, τέρας τι ^α Κακπαδόκιον (3).

A. M. 5857. — Τούτῳ τῷ ἔτει Δυρράχειον ^α τῆς Δαλματίας (4) ὑπὸ σεισμοῦ διεφθάρη· καὶ Ῥώμῃ ἡμέρας τρεῖς ἐκινδύνευε ^α σειομένη· τῆς δὲ Καμπανίας δώδεκα πόλεις διεφθάρσαν. Παῦλον (5) δὲ τὸν ἐπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως ἰλθὼν Κωνσταντίος εἰς τὸ Βυζάντιον τοῦ θρόνου ἀπήλασε, καὶ τὸν ἀσιδέστατον Εὐσέβιον τὸν ^α Νικομηδείας ἀντεισηγάγε ληστρικῶς καὶ ἀθέσμως, τὸ ^α τῶν κακῶν καταγῶγιον (6).

A. M. 5858. — Ῥώμῃς ἐπισκόπου Λιβερίου ^α ἔτος α'.

Κωνσταντινουπόλεως Εὐσεβίου τοῦ Νικομηδείας ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Κωνσταντίος τὸν ἐν Σαλευκαίᾳ (7) τῆς Συρίας λιμένα πεποίηκε, ὅρος ἐπὶ πολλὴ διατεμῶν· καὶ τὴν πόλιν ἀνηκοδόμησεν. Καὶ πόλιν ἐκτίσεν ἐν τῇ Φοινίκῃ, ἣν Κωνσταντίαν ἐκάλει, τὴν πρότερον καλουμένην Ἀντάραδον. Σαδῶρης δὲ ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς ἐπελθὼν τῇ Μεσοποταμίᾳ, Νίσιβιν παρεκάθισεν ἡμέρας ἑβδομήκοντα ὁκτώ, καὶ πάλιν αἰσχυρθεὶς ἀνεχώρησεν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἐκλειψίς ἡλίου ἐγένετο, ὥστε καὶ ἀστέρας φανῆναι ἐν τῷ οὐρανῷ, ἐν ὥρᾳ τρίτῃ τῆς ἡμέρας, μηνὶ Δαισίῳ ἕκτῳ ^α. Ἀθανάσιος δὲ καὶ Παῦλος (8), καὶ ὅσοι ὑπὲρ τοῦ ὀρθοῦ λόγου ἐξέβληθησαν, ἐν Ῥώμῃ πρὸς Ἰούλιον ^α κατέφυγον· καὶ τὰ καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος Ἰούλιον ἐδίδαξεν, ὡς ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ ἐκκλησίᾳ μετὰ γραμμάτων ἀποκατέστησεν ^α.

VARIÆ LECTIONES.

^α Φλακίου c, Φλακίου e. ^α τι om. A. ^α Δυρράχη A e, Δυράχη a. ^α ἐκινδύνευεν A, ἐκινδύνευεν vulg. ^α τὸν τῆς a. ^α τὸ — καταγῶγιον om. e. ^α Λιβερίου] Σιλδέστρου c. ^α Δαισίῳ ἕκτῳ] Δαισίῳ c' A, Δαισίῳ καὶ vulg. ^α Ἰούλιον] Λιβέριον b et marg. c, Ἰούλιῳ A. ^α ἀποκατέστησεν a b d e f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(1) Terram variis locis per Orientem motam et agitatam, infenso numine hominibus ob turbas et seditiones in Ecclesiam suscitatas, ex Hieronymo, Orosio, Ephræm, Socrate et Sozomeno demonstrat Baronius ad annum d. 340, num. 34 et 35, quo nihil secius Sozomeni testimonio, et prava punctum observantia abutitur, ut terræmotus, confecto Antiocheno concilio, enatos et in ejus vindictam ab auctore assertos declaret, apud quem solus Gregorii Alexandriam profectus colligitur.

(2) Narrationis perversum ordinem annorum ratio declarat: hic enim annus, ad quem ista referuntur, tantum quartus est a concilio Antiocheno, quo Gregorius in Athanasii locum præter fas intrusus, qui tamen anno sexto ab occupata sede ab Alexandrinis interfectus describitur a Theodoro lib. 11, cap. 4.

(3) Appellationis causam recenset Theodoretus lib. 11, cap. 14, et Sozomenus lib. 11, cap. 9, παρῶντα est apud Suidam, v. Κακπαδόξ.

(4) Ita Hieronymus ad annum Constantii 10, cujus

alia exemplaria observant eadem ad annum 9. Pontacus in notis.

(5) Pauli e CP. sede depulsio ante concilium Antiochenum a Constantio facta, integris sex annis loco debito posterior est.

(6) Pauli loco Eusebium Nicomediam intrusit, hominem sentinam malorum; qua phrasi et Cicero Catilinam urbis sentinam dixit. Sic et Buccard. nōc bene editum; velut in scelus sentinam, quasi sentina hæc sedes esset CP., quod non congruit. Peyr. perinde desiderat. Cemberris.

(7) Eadem narratione annus Constantii decimus consignatur in Hieronymiani Chronici nonnullis codicibus. Pontacus, de Nisibi a Sabore obsessa idem Hieronymus: ac pariter de solis defectione, de qua Pelavus hoc eodem anno. Dæsi porro mensis die 6 contigisse reliqua exemplaria testantur.

(8) Hæc quam incondite, et μετ' ἀχρηστίας ab auctore referantur, conjiciet, qui eadem sub Julio Romano pont. gesta, ad Liberii jam præsulem anno primo agentis tempus transposita animadvertet.

μήματος, διὰ Μακαρίου πρεσβυτέρου. Ὁ δὲ φυγὼν, ἤλθεν πρὸς Εὐσέβιον τὸν Νικομηδείας, κατηγορῶν Ἀθανασίου, ὡς ἱερὰ⁸⁸ σκευὴ τῷ καιρῷ τῆς μυσταγωγίας ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου κατεάξαντος, καὶ ἱερὰς βίβλους διὰ Μακαρίου καύσαντος. Ἀρσενίου τε τὴν περιδύτον χεῖρα ἀποκόψαι κατεψεύσαντο πρὸς μαγείαν ταύτη⁸⁹ κεκρῆσθαι τὸν ἅγιον, οὕτως ἀναιδῶς διαβάλλοντες. Γνοὺς δὲ ὁ βασιλεὺς τὰς⁹⁰ κατὰ Ἀθανασίου διαβολὰς⁹¹, δαλματίῳ πρῶτον τῷ ἰδίῳ ἀνεψιῷ ἐπιτρέπει τὴν⁹² ζήτησιν εἰς Ἀντιόχειαν ὄντι. Ὑστερον δὲ μεταφέρει τὴν δίκην εἰς Καισάρειαν, ἣν ὑπερβέμενος ὁ⁹³ Ἀθανάσιος διὰ τὸν Παμφίλου Εὐσέβιον, ἐν Τύρῳ κρίνεται ὑπὸ τῶν ἀντιδίκων τῆς ἀληθείας, Εὐσεβίου δὲ⁹⁴, φημί, τοῦ Νικομηδείας ἀπατήσαντος τὸν βασιλέα, ἐπιθυμῶν δὴθεν τῶν οἰκοδομηθέντων ἁγίων τόπων, καὶ τοῦ εὐρεθῆναι εἰς τὸν ἐγκαινισμὸν αὐτῶν⁹⁵. Καὶ μετὰ μεγάλης τιμῆς ἀπέλυσε, καλεῦσας λυθῆναι τὰς κατὰ Ἀθανασίου⁹⁶ διαβολὰς, καὶ οὕτως σὺν Ἀθανασίῳ εἰς τὴν ἐορτὴν τῶν ἐγκαινίων γενέσθαι. Συνελθόντων οὖν⁹⁷ αὐτῶν ἐν Τύρῳ, εὐρέθη καὶ Μάξιμος ὁ⁹⁸ Ἱεροσολύμων ἀγνοῶν τὰς κατὰ Ἀθανασίου συσκευάς⁹⁹. εἰσελθὼν δὲ Ἀθανάσιος εἰς τὸ συνέδριον τῶν κακοφρόνων, ἀράχνης δίκην τὰς συκοφαντίας τῶν κατηγορῶν διεσπασεν¹⁰⁰, ὥστε αὐτοὺς, ἐφ' οἷς ὠφθησαν ψευδόμενοι, μανέντας¹⁰¹ συγχεῖν ἅπαντα¹⁰² καὶ βοᾶν. Ἀρατε τὴν γόητα ἅπαντας φημώσαντα¹⁰³ (61). Δαλμάτιος δὲ ὁ Καῖσαρ καὶ ἀνεψιὸς τοῦ βασιλέως μετὰ στρατιωτικῆς χειρὸς μολίς Ἀθανάσιον περιέσωσεν ἀναιρεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν μέλλοντα. Τότε καὶ Ἀρσένιος κατὰ Θεοῦ πρόνοιαν ἐν Τύρῳ παρεγένετο, καὶ τοῦ κατ' αὐτὸν πλάσματος διελεγχθέντος¹⁰⁴, ἐπὶ τὴν κατὰ Ἰσχυροῦν συκοφανσίαν οἱ ἐχθροὶ ἐτρέποντο (62). Ἀθανάσιος δὲ διὰ τὰς ἀφορήτους κατ' αὐτοῦ ἐπιβουλὰς ὑπεχώρησε¹⁰⁵ τῆς Τύρου, πρᾶξιν δὲ κατὰ μονομέρειαν¹⁰⁶ συστησάμενοι οἱ Ἀρειόφρονες¹⁰⁷, καθαιροῦσιν ἅπλῳ¹⁰⁸ τὸν Ἀθανάσιον. Ἀρεῖον δὲ καὶ Εὐζοῖον συκοινωνήσαντες, εἰς Ἀλεξάνδρειαν τοῦτους ἐξέπεμψαν¹⁰⁹ καὶ οὕτως ἀνήλθον ἡμαγμέναις χερσὶν εἰς τὰ ἐγκαίνια. Πάντων δὲ τῶν κακῶν ἦν ἀρχηγὸς ὁ Νικομηδείας Εὐσέβιος. Λόγος δὲ ἀληθὴς¹¹⁰ κρατεῖ, ὅτι ὁ μέγας Ἀθανάσιος φυγὼν ἐκ Τύρου ἀνῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα¹¹¹ καὶ ποιήσας εὐχὰς, καὶ τῷ ἁγίῳ χρίσας μύρω καὶ ἀγιάσας τοὺς εὐκτήριους οὐ-

ranis ausibus Macarii presbyteri ope prohibuit. Hic fuga saluti consulens, Eusebium Nicomediae, structa in Athanasium accusatione, convenit; et quasi peracti sacri mysterii tempore sancta vasa ex altari deturbata confregisset, sacros quoque libros per Macarium combussisset, et declamatum abscedisset Arsenii manum, illa magicis in operibus usus, sanctum virum hac arte reum impudenter agebant. Cognitis in Athanasium criminatibus, imperator Dalmatio fratris filio Antiochie tunc commoranti horum disquisitionem committit: postmodum vero iudicium Caesarem transtulit: quod cum propter Eusebium Pamphili recusaret Athanasius, dies ei a veritatis adversariis Tyri dicitur, ab Eusebio dico Nicomediae praesule, fraudibus imperatorem circumveniente, et sanctorum locorum recenter aedificatorum se desiderio teneri, atque praesentia sua dedicationem eorum cohonestare se velle praetextente. Magno itaque comitatus apparatu dimissum jubet imperator objectas Athanasio criminationes diluere, et hoc pacto cum eo dedicationis solemnitati interesse. His Tyri coactis, Maximus Hierosolymorum antistes, cui nulla paratarum Athanasio insidiarum erat notitia, advenit. Athanasius demum iniquorum consensum ingressus accusatorum calumnias aranearum instar dissolvit: adeo ut, quod in mendacio fuissent deprehensi, concitati et vehementius indignati, cuncta tumultu clamoribusque complere coeperint, vociferantes: Tollite praestigiatores omnes imposturis circumvenientem et opprimentem silentio. Ac vix Dalmatius Caesar imperatoris nepos armata militum manu instructus Athanasium morti sibi inferendae proximum potuit eripere. Tunc etiam Arsenius, quae Dei fuit providentia, Tyri comparuit: et convicta criminis intentati fictione, et calumnia in Ischyrae faciem repulsa, Athanasii hostes turpiter confusi conventum dissolverunt: Athanasius quoque propter intolerandas in se paratas insidias Tyro discessit. Mox qui Arii mentem tuebantur, ex unius factionis episcopis inito conciliabulo absentem Athanasium sua dignitate deponunt: quique Ario et Euzoio communionem impertiebant, eos Alexan-

VARIAE LECTIONES.

⁸⁸ ὡς ἱερὰ A, ὡς καὶ ἱερὰ vulg. ⁸⁹ ταύτη A, ταύτην vulg. ⁹⁰ τὰς A, τὰ vulg. ⁹¹ διαβολὰς] ἐπιβουλὰς B, ⁹² τὴν add. ex A a. ⁹³ ὁ om. A. ⁹⁴ δὲ om. a. ⁹⁵ αὐτῶν A et alii, αὐτοῦ vulg. ⁹⁶ Ἀθανασίου A, Ἀθανάσιον vulg. ⁹⁷ οὖν add. ex A a. ⁹⁸ ὁ add. ex A. ⁹⁹ σκευὰς A. ¹⁰⁰ διεσπασεν A a c, διέλυσεν vulg. ¹⁰¹ μανέντας A, καὶ μανέντας vulg. ¹⁰² ἅπαντα ἅπαντας A. ¹⁰³ φημώσαντα B, φημώσαντα vulg. cf. p. 55. ¹⁰⁴ ἐλεγχθέντος a. ¹⁰⁵ ὑπεχώρησε A et alii, ὑποχώρησε vulg. ¹⁰⁶ μονομέρειαν A, μονομερίαν vulg. ¹⁰⁷ Ἀρειανόφρονες B, ¹⁰⁸ ἅπλῳ] ἅπαντας A. ¹⁰⁹ ἀληθὴς A a, ἀληθείας vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

γῶν * quod enim sic circumeundo rem sacram faceret, et cohiberi ab Athanasio potuit, et sacrorum vasorum, atque librorum violationis calumnia in eum compari. **COMMENES.**

(61) Qui os omnibus obstruxit. Buccard. suspiratur legend. φιλώσωντα, qui imposturis seducunt; at nihil necesse. **Id.**

(62) Ficto amputatæ Arsenii dexteræ crimine confutato, inimici ad Ischyrae calumniam redierunt. Nihil clarius, coherentque omnia. Non enim Atha-

nasii satisfactionem probasse inimicos, ut non magis urgerent, quæ minus aperta viderentur satisfactionis capita, ostendit ipsa Athanasii fuga; etsi ergo palam erat non amputasse dexteram, quam corpori hæerere videbant, at vim illatam peragenti rem sacram, sacra vasa contracta, libros combustos pertinacius contendebant. Buccardus inani se labore hic torquet: P. Goar sua alia longe illa a nostris Theophanis ingerit. Anastasius ista omisit. **Id.**

driam miserunt : ac ita cruentis manibus dedicationis peregere mysteria. Omnium vero malorum princeps atque auctor exstitit Eusebius Nicomediensis. Sane veritatis fama obtinuit, magnum Athanasium Tyro fugientem accessisse Hierosolymam, **26** et conceptis precibus loca orationibus et sacrificiis destinata sancto inunxisse unguento, et ante impiorum adventum consecrasse : mox ad imperatorem profectum omnia adversum se gesta exposnisse. Quibus ex admiratione attonitus praelatus imperator ob adversariorum malitiam, magno auctum honore cum litteris Alexandriam remisit. Cum vero Nicomediensis Eusebius, vel contra nomen ab omni pietate alienus, et Theognis et Ursacius et Patrophilus a dedicationis solemnitate Byzantium reversi essent, praeteritis prioribus adversus Athanasium structis calumniis, viros quatuor episcopalis ordinis dignitate insignes testes falsos produxerunt : qui cum juramento asseverare ausi sunt his verbis : Andivimus Athanasium frumenti transvectionem Byzantium ex Aegypto destinatum impediturum se minitantem. Ex quo Christi amantissimo imperatori iram concitantes, ipsum ad magnum Athanasium apud Treveros Galliarum urbem relegandum impulerunt. Athanasio igitur in exsilium pulso, rursum Arius perturbabat Aegyptum. His ad se delatis, imperator accersitum rogat Arium, num de consubstantiali apud Nicæam sancitis dogmatibus assentiatur ? ipse cum juramento testatur assentiri, et dolos ex more committitur. Duas namque schedas paratas tenuit : hanc quæ consubstantiali profliteretur, alteram quæ foret advers. : secundam manu propria, primam alieno caractere conscriptam exhibuit. Suae itaque imperatori, et ita se credere juramento affirmat : et ut ejus jussibus in Ecclesiam catholicam admittatur postulat. Quod cum divinus Alexander rescivit, cum querelis lacrymas in ecclesia cui nomen Irene coram Deo profudit : et dicto citius in locis Arii linguae turpi profluvio dignis, in publicis dico latrinis, ejus effusis visceribus, circa horam, qua sacra adyta penetraturum se confidebat indigne, truncata derepente vita praesente, et aeterna amissa, divina ultio ipsum prosecuta est. Haec tricesimo primo magni Constantini anno contigerunt, divino Alexandro Cpoli episcopatum gerente, nec ut Eusebius ex omnibus historicis solus narrat, Nicomediensis irreligiosus Eusebius, cum circa dedica-

Α κους, πρὸ τῆς τῶν ἀσεβῶν παρουσίας, οὕτως ¹⁶ κατέλαβε τὸν βασιλέα. Καὶ πάντα καθ' ἑαυτὸν ἐξηγήσατο. Ὁ δὲ πανεύφημος Κωνσταντῖνος θαυμάσας τὴν τῶν ἀντιδίκων αὐτοῦ πονηρίαν, τιμῆς μεγίστης ἀξιώσας αὐτὸν, μετὰ γραμμάτων ἀπέλυσεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν. Μετὰ δὲ τὴν ἐκ τῶν ἐγκαίνιων ἐπάνοδοσιν ὁ πάσης εὐσεβείας ἀλλότριος Νικομηδείας Εὐσέβιος, καὶ Θεόγνης ¹⁷, καὶ Οὐρσάκιος, καὶ Πατρόφιλος, καταλαβόντες τὸ Βυζάντιον, καὶ τὰς πρώτας κατὰ Ἀθανασίου διαβολὰς σιωπήσαντες, μάρτυρας ψευδεῖς προσέβαλοντο ¹⁸ τέσσαρας ἐπισκόπων χειροτονίας ἔχοντας· οἵτινες μεθ' ὅρκου εἰπεῖν ἐτόλμησαν, ὅτι· ἤκούσαμεν Ἀθανασίου ἀπειλοῦντος κωλύειν τὴν σιτοπομπὴν τὴν ἐρχομένην ἐξ Αἰγύπτου εἰς τὸ Βυζάντιον. Ὅθεν καὶ κινήσαντες εἰς ὄργην τὸν φιλόχριστον βασιλέα, παρεσκεύασαν ἐξορίσαι τὸν μέγαν Ἀθανάσιον εἰς Τρίβεριν ¹⁹ τῆς Γαλλίας. Ἀθανασίου δὲ ἐξορισθέντος, Ἀρειος πάλιν ἐτάραττεν τὴν Αἴγυπτον. Γνοὺς δὲ ὁ βασιλεὺς, μεταπεμφόμενος αὐτὸν, ἡρώτα εἰ τοῖς ἐν Νικαίᾳ ²⁰ δόγμασι συντίθεται περὶ τοῦ ὁμοουσίου, τοῦ δὲ μεθ' ὅρκου εἰπόντος συντίθεσθαι, δόλον τε καὶ ²¹ νῦν, ὡς αἰετὶ ἐργαζομένου· δύο γὰρ χάρτας συντίθεικεν· ἓνα μὲν ὑπὲρ τοῦ ὁμοουσίου, θάτερον δὲ κατ' αὐτοῦ· ὃν καὶ δι' ἑαυτοῦ ἔγραψεν, τὸν πρῶτον δι' ἑτέρου γράψας· πείθει τοίνυν τὸν βασιλέα, ὁμῶς οὕτω πιστεῦειν, κελύσαι δεχθῆναι αὐτὸν ἐν τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ. Ὅπερ μαθὼν ὁ θεὸς Ἀλέξανδρος, τῷ θεῷ προσέκλαυσεν εἰς τὴν καλουμένην Εἰρήνην ἐκκλησίαν· καὶ λόγου θάπτον ἡ θεία δίκη μετέθηκε τὸν Ἀρειον, ἐν τόποις ἀγίοις τῶν τῆς γλώσσης ἀμαρηνμάτων ²² ἐκκόψασα τοῦ ζῆν, ἐν τῷ νῦν καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, τῶν σπλάγχνων αὐτοῦ κατενεχθέντων ἐν ἀφρόδις ²³, καθ' ἣν ὥραν ἐμελλεν τῶν ἱερῶν ἀναξίως ἐπιβαίνειν περιβόλῳ. Ταῦτα τῷ τριακοστῷ πρώτῳ (63) ἔτει γέγονε τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, τοῦ θεοῦ Ἀλεξάνδρου ἐπισκοποῦντος τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ οὐχ, ὡς φησιν Εὐσέβιος ²⁴ μόνος (64), ὅτι ὁ Νικομηδείας Εὐσέβιος, ὅτε εἰς τὰ ἐγκαίνια τὰ κατὰ Ἀθανασίου ἐσκεύαζεν, τὸν Κωνσταντινουπόλεως θρόνον ἐπέειχεν. Τοῦτο γὰρ καὶ ἐκ τῆς τῶν χρόνων ὁμάδος δέικνυται ψεῦδος· ἐπειπερ Κωνσταντῖνος τὰ ὅλα ἔτη τριάκοντα δύο ἐδασκεύετο· ὅς μετὰ τὴν πρώτην δεκαετηρίδα, τῷ δεκάτῳ τρίτῳ αὐτοῦ ἔτει καταλαβὼν τὸ Βυζάντιον, Μητροπολίτην τὸν πρὸ Ἀλεξάνδρου εὗρεν ἐπισκοποῦντα ²⁵, εἰς Ἀλέξανδρος ἔτη τρία καὶ εἰκοσι (65) ἐπεσκόπησεν· ὡς εἶναι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς βασιλείας ²⁶ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἕως χοιμήσεως Ἀλεξάνδρου ἔτη ἐπὶ

VARIAE LECTIONES.

¹⁶ οὕτως add. ex A a f. ¹⁷ Θεόγνης A. ¹⁸ προσεβάλλοντο A, προσεβάλλοντο vulg. ¹⁹ Τρίβεριν a, Τίβερην A e f, apud Tyberim Anast. Τίβερην vulg. ²⁰ εἰ Νικ. Πηγ. ²¹ καὶ add. ex A. ²² ἀμαρτημάτων a. ²³ ἐν ἀφρόδις A et alii, ἐν ἀμφοδί; vulg. ²⁴ Εὐσέβιος; A e, Ἀτιβι-εὐσέβιος vulg. ²⁵ ἐπισκοποῦντα A a, ἐπίσκοπον πρῶτα vulg. ²⁶ τῆς βασιλείας; om. a.

JAC. GOARI NOTÆ.

(63) Quæ de Athanasio et Ario in paucos annos contraxit Theophanes, in plures Baronius digerit. Hic porro cum auctore Arii mortem anno Constantini tricesimo ex Socrate consignat ad an. C. 336 num. 50: Τριακοστὸν δὲ ἔτος τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦτον γινομένων ἐπληροῦτο· Dum hæc gerun-

tur, tricesimus annus regni Constantini ad exitum venit.

(64) Quod scriptorum Eusebii nullibi exstat. Ἀρειονόφρονα; itaque potius quam Eusebium hoc scripsisse pag. sequente asseritur.

(65) Etiam tricesimo octavo delibato.

κατὰ τὴν Βερρόλιαν ³⁶ τῆς Θράκης (18), Εὐσεβίου τοῦ πρώτου τῶν εὐνούχων τοῦτο παρασκευάσαντος ³⁷ τοῦ Ἀρειόφρονος ³⁸· Φίλικα ³⁹ δὲ ἀντ' αὐτοῦ χειροτόνησεν ⁴⁰, δὲ διάκονος μὲν τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας ἦν, τὴν δὲ ἐν Νικαίᾳ σύνοδον ἀποδεχόμενος, Ἀρειανοὺς δὲ κοινωνῶν ἀλόγως· τούτῳ κοινωνεῖν οἱ κατὰ τὴν Ῥώμην οὐκ ἠνέσχοντο· ἀλλ' ἰδίᾳ καθ' ἑαυτοὺς ἐκκλησίαζον. Κατὰ δὲ κέλυσιν Κωνσταντίου συνήθροισθη σύνοδος ἐν Μεδιολάνῳ, τριακοσίων μὲν ἐπισκόπων δυτικῶν, ἀνατολικῶν δὲ πᾶν ὄλγιων. Διελύθη δὲ ἀπρακτος, τῶν δυτικῶν μὴ καταδεξαμένων πάλιν τάς κατὰ τοῦ ἱεροῦ Ἀθανασίου συσκευάς ⁴¹. Τῶν δὲ Ῥωμαίων αἰτήσαμένων τῷ βασιλεῖ, βιασθεῖς ἀνακαλεῖται Λιθέριον, καὶ ἀποκαθιστᾷ τῷ θρόνῳ· Φίλιξ δὲ ἐξελθὼν τῆς Ῥώμης, οὐκ ἔτι ἐπανήλθεν.

coactus, Liberium exsilio revocat, et in thronum restituit: Felix vero Roma decedens, nunquam reversus est.

A. M. 5844.—*Ῥώμης ἐπισκόπου Φίλικος ἔτος εἶ.*

A. M. 5845.—*Ῥώμης ἐπισκόπου Δαμάσου ἔτος α'.*

A. M. 5846.—Τούτῳ τῷ ἔτει Γάλλος, ὁ καὶ Κωνσταντῖος ⁴² (19), Καίσαρ ὢν, καὶ ἐν πολέμοις ἀριστεύων, τὴν εὐπράξιαν μὴ ἐνεγκὼν, τυραννίδα μελετᾷ. Κτείνει τε Δομετιανὸν ἑπαρχὸν ⁴³ τῆς Ἐφῆς, καὶ Μάγνον κοιέστωρα, μηνύσαντας ⁴⁴ Κωνσταντῆν τὰ τῆς ἐπιβουλῆς. Τοῦτον μεταπεμπάμενος ὁ Κωνσταντῖος παρὰ Θαλάμωνα ⁴⁵ (20) τὴν νῆσον ἀναίρεθῆναι ἐκέλευσεν· Ἰουλιανὸν δὲ τὸν ⁴⁶ τοῦτου ἀδελφὸν (21) ἐν φρουρᾷ κατέσχεν. Εὐσεβία δὲ ἡ γαμνη Κωνσταντίου τοῦτον ἐξαιτησαμένη ἐν Ἀθήναις ἀπέστελλεν.

A. M. 5847.—*Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Ἰλαρίωνος ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει Μάξιμον τὸν Ἱεροσολύμων (22) καθέλειν Ἀκάκιος ὁ Καισαρείας καὶ Πατρόφιλος ὁ Σκυθοπόλεως, Ἀρειανοὶ ὄντες, καὶ ἀντείστηγαν Κυρίλλον (23), δοκοῦντες ἔχειν αὐτὸν ὁμόφρονα. Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ (24) Κυρίλλου ἐπισκοποῦντος Ἱε-

in Thraciæ Berrhoeam Eusebio eunuchorum proposito Arianae sectae fautore malum illud machinante, exsulare jussit: **34** et Felicem ejus loco ordinatum substituit. Hic Romanae quidem Ecclesiae diaconus exstitit, Nicenamque recepit synodum: a communione ipsi praeter rationem cum Arianis habita, huic communionis consortium praebere detrectabant Romani: sed seorsim inter se coetus ac conventus ecclesiasticos habebant. Jubente propterea Constantio synodus coacta est Mediolani, trecentorum quidem ex Occidente, ex Orientis vero partibus paucorum admodum episcoporum. At cum Occidentales prava quaeque adversus Athanasium nolent confirmare sancita, nullius roboris et irrita permansit. Imperator demum, Romanorum precibus coactus, Liberium exsilio revocat, et in thronum restituit: Felix vero Roma decedens, nunquam re-

A. C. 544.—*Romae episcopi Feliois annus unicus.*

A. C. 545.—*Romae episcopi Damasi annus primus.*

A. C. 546.—Hoc anno Gallus Constantius Caesar prospera belli fortuna usus, propriae felicitatis impatiens, tyrannidem meditatur: Domitianum Orientis praefectum interficit, et Magnum quaestorem, qui Constantium de conspiratione fecerant certiore. Eum ad se vocatum ad insulam Thalmonem occidi jussit imperator, et ejus fratrem Julianum sub custodia tenuit. Hunc Eusebia Constantii conjux sibi concedi deprecata Athenas amandavit.

A. C. 547.—*Hierosolymorum episcopi Hilarionis annus primus.*

Hoc anno Maximum Hierosolymorum episcopum Acacius Caesareae et Patrophilus Scythopolitae praesules Arianae labe infecti deposuerunt: et Cyrillum, quem una secum sentire sperabant, in ejus locum susceperunt. Sub id tempus, Cyrillo episcopum agente, vivi-

VARIAE LECTIONES.

³⁶ Βερρόλιαν| Βρετανίαν A, alii et Anast. ³⁷ παρασκευάσαντος b e. ³⁸ Ἀρειανόφρονος e. ³⁹ Φίλικα: sic codd. omnes h. l., et infra. ⁴⁰ χειροτόνησαν A. ⁴¹ σκευάς A. ⁴² Γάλλος ὁ καὶ Κωνστ. A, ὁ Γάλλος Κωνστ. vulg. ⁴³ ἑπαρχον b e. ⁴⁴ μηνύσαντα A. ⁴⁵ Θαλάμωνα b. ⁴⁶ τὸν add. ex A.

JAC. GOARI NOTAE.

(18) Alii, Βρετανίαν, ut et Cedr., ubi tamen foedo lapsu Liberii nomen in Athanasii mutatum est; quasi hic de Athanasii exsilio sermo sit, eique substitutus sit Felix, non Liberio. Mirum plastra hujusmodi devorare interpretes. COMBESIS.

(19) Narratio mutatis paulum verbis ex Socratis lib. II, cap. 27, et Sozomeni lib. IV, cap. 5, expressa: de qua Marcellinus, lib. XIV.

(20) Φλάδωνα Istriae insulam legunt Socrates et Sozomenus.

(21) Ex Sozomeno lib. IV, cap. 2, quae anno Constantii 18 gesta docent fasti consulares a Socrate et Sozomeno citati (not. 19) Hieronymus in Chronico, et *Chronicon Alexandrinum*.

(22) Immemor sui narrat haec Theophanes: qui ad Hilarionis Hierosolymorum episcopi Cyrillum excipientis annum primum, et Constantii decimum nonum, ipsius Cyrilli post Maximum institutionem refert. Ad annum Constantii duodecimum Maximi mortem habet Hieronymus in Chronico.

(23) Cod. Vat. 1 ad hunc locum hoc assertit scho.: Κυρίλλος Ἱεροσολύμων ἐδιδόχη ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν· ἀντ' αὐτοῦ δὲ γεγόνασιν Ἀρειανοὶ τρεῖς, Ἀρσένιος, Ἡράκλειος, Ἰάριος· καὶ πάλιν ἀνακληθεῖς ἐπὶ Γρατιανόν, συνήλθεν, καὶ ἐν τῇ συνόδῳ τῶν ρη' ἐπισκόπων ἐν ΚΠ. Cyrillus Hierosolymorum antistes pulsus est ab Arianis; ejus vero loco Ariani tres Arsenius, Heraclius, Hilarius interim sedem tenuerunt; tumque revocatus sub Gratiano, ad synodum centum et octo episcoporum CP. celebratam convenit. Ejus illa provectio ab Arianis, et suppressio vocis orthodoxi in catechesibus, suspicionem aliquam Arianismi apud nonnullos viro attulit, quem bene Theophanes sequentibus vindicat. COMBESIS.

(24) Priorem sequitur hic μεταχρονισμός primo aspectu despiciendus. Historiae verba mutata auctore *Chronico Alexandrino* in quo describitur ad annum Constantii decimum tertium. De cruce istius in caelo vise tempore habes Socratem et

fiæ crucis signum luce magna coruscans, die sacro Pentecostes, apparuit in cælo, 35 et a Golgotha, quo loco Christus suffixus est, ad Olivarum montem, quo in cælos est assumptus, pertransiit: corona vero speciem Iridis referens signum apparens circumambibat: et eodem die visio eadem Constantio manifestata fuit; de qua ad imperatorem Constantium Cyrilli epistola, qua piissimum eum appellat, circumfertur. Quapropter Arianæ opinionis suspectum ipsum Cyrillum calumniantur nonnulli, et consubstantialis vocem in catechesibus, quas ob visum vividæ crucis portentum ad innumeræ multitudinis sacrum baptismum postulantis utilitatem explanavit, subticuisse causantur. Falluntur autem et judicio peccant. Oportebat enim ex animi simplicitate potius quam aperto proposito Arianorum dolis in hæresim abductum imperatorem, gentilitate alioquin nondum plene abolita, piissimum nuncupare: et consubstantialis vocem plurimorum aures adhuc offendentem, et adversariorum controversiis a sacro baptismate deterritturam ignaros, præterire decebat, et consubstantialis notitiam paris significatus vocabulis clarius exprimere: quod quidem a beato Cyrillo præstitum est, qui publicatam Nicææ fidei normam ad verbum interpretatus, Deum verum de Deo vero prædicavit.

A. C. 348. — *Antiochiæ episcopi Ariani Stephani annus primus.*

A. C. 349. — Hoc anno erepto e vivis Eusebio, qui Cpolitianæ sedi impie præsederat, ad Julium papam et Constantem imperatorem Constantii fratrem Athanasius et Paulus Romani iterum profecti sunt. Mortuo siquidem Eusebio Cpolitana plebs Paulum in sedem reposuit. Ariani ex adverso Macedonium ordinaverunt, adeo ut civilis belli inter utriusque partes conflictus exoriretur. Constantius, qui tunc Antiochiæ degebat, hoc audito, Hermogeni magistro militum in Thraciam misso præcipit itinere aliquantisper deflectere, et Paulum ab Eccle-

A. ροτολύμων, τὸ σημεῖον τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ ἐφάνη ἐν τῷ οὐρανῷ, τῇ ἡμέρᾳ τῆς Πεντηκοστῆς, φωτοειδὲς, τεταμένον ἀπὸ τοῦ Γολγοθᾶ, ἐνθα ἐσταυρώθη ὁ Χριστὸς, ἕως τοῦ ὄρους τῶν Ἑλαιῶν, ὅθεν ἀνελήφθη. Κύκλῳ δὲ τοῦ φανέντος σημείου στέφανος ὡς ἱρις, τὸ εἶδος ἔχων· καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ καὶ τῷ Κωνσταντίῳ ὤφθη. Περὶ τοῦτου δὲ φέρεται Κυρίλλῳ ἐπιστολὴ πρὸς τὸν βασιλεῖα Κωνσταντίον, ἐν ᾗ εὐσεβέστατον αὐτὸν καλεῖ. "Ὅθεν τινὲς Ἀρειανόφρονα διαβάλλουσι (25) τὸν αὐτὸν Κύριλλον, λέγοντες καὶ τὴν τοῦ ὁμοουσίου φωνὴν παρασεισγιῆναι αὐτὸν ἐν ταῖς κατηχήσεσιν, αἷς ἐξέθετο ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν ἀπείρων λαῶν τῶν τῷ θεῷ προσελθόντων βαπτίσματι διὰ τὸ θαῦμα τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ. Σφάλλονται δὲ καὶ ἀμαρτάνουσιν. Ἐχρῆν γὰρ καὶ τὸν βασιλεῖα, ἐξ ἀπλότητος, καὶ οὐκ ἐκ διαθέσεως, τῇ κακουργίᾳ τῶν Ἀρειανῶν ὑποκλαπέντα εἰς τὴν αἵρεσιν, καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ μήπω τελείως καταστραφέντος, εὐσεβέστατον λέγειν (26)· καὶ τὴν τοῦ ὁμοουσίου φωνὴν σιγῆσαι τέως ταράττουσαν τοὺς πολλοὺς, καὶ τῇ ἀντιθέσει τῶν ἐχθρῶν ἐκκρίπτουσαν τοὺς βαπτιζομένους, διὰ δὲ τῶν ἰσοθυνημούντων λέξεων τὸ τοῦ ὁμοουσίου τραῦσαι· ὃ καὶ πεποίηκεν ὁ μακάριος Κύριλλος τὴν ἐν Νικαίᾳ πίστιν κατὰ λέξιν ἀναπτύξας, καὶ θεὸν ἀληθινὸν εἶναι Ὑἱὸν ἐκ θεοῦ ἀληθινοῦ τοῦ Πατρὸς κηρύξας.

A.M. 5848. — *Ἀντιοχείας ἐπισκοπῶν Ἀρειανοῦ Στεφάνου ἔτος α'.*

A.M. 5849. — Τοῦτῃ τῷ ἔτει Ἀθανάσιος καὶ Παῦλος (27) τελευτήσαντος Εὐσεβίου τοῦ δυσσεβῆος ἄρξαντος Κωνσταντινουπόλεως κατήλθον πάλιν εἰς Ῥώμην (28) πρὸς Ἰούλιον τὸν πάπαν καὶ Κωνσταντῖα τὸν βασιλεῖα ἀδελφὸν Κωνσταντίου. Τοῦ γὰρ Εὐσεβίου θανόντος ὁ λαὸς τὸν Παῦλον τῷ θρόνῳ Κωνσταντινουπόλεως ἀποκατέστησεν. Οἱ δὲ Ἀρειανοὶ τὸν Μακεδόνην ἀντεχειροτόνησαν, ὡς ἐντεῦθεν ἐμφύλιον γενέσθαι πόλεμον. Ὅπερ μαθὼν ὁ Κωνσταντῖος ἐν Ἀντιοχείᾳ διάγων, Ἐρμογένην στρατηλάτη (29) κατὰ τὴν Θράκην πεμφθέντι καλεῖται ὁδοῦ

VARIÆ LECTIONES.

τῇ om. alii codd. τεταμένον A, Anast. extensum, μεταβαῖνον vulg. τῇ αὐτῇ ἡμ. A, τῇ αὐτῇ δὲ ἡμ. vulg. τῷ om. A. διὰ τῷ Par. ὑποκλαπέντα A, ἀποκλ. vulg. μήπω] μὴ τῷ a. verba τὸν Ὑἱὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς ex Aet Anastasio add. δυσσεβῆος b e. ἄρξαντος τὸν θρόνον b. τὸν ante πάπαν et βασιλεῖα add. ex A. θανόντος Par. ἐμφύλιον — πόλεμον A, ἐμφυλίου — πολέμου vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

Sozomenum disserentes, hunc lib. iv, cap. 3 et 4, illum lib. ii, cap. 24, Gallo nimirum in Cæsarem designato, et in Syriam misso a patre Constantio Alexandrinum suffragatur. Diem Pentecostes ipsius sacrum designat auctor, Maias nonas Chronicon præfatum, et Græcorum *Menologium*: illud addit horam diei tertiam.

(25) Dubium illud clare discutit Theologicorum Dogmatum auctor Petavius, lib. i *De Trinitate*, cap. 13, num. 10 et 11. Idem obiter videndus ejusdem lib. cap. 10, numero 6; locum hic ab auctore citatum catechesim undecimam affirmat.

(26) Omissa vox οἰκονομικῶς, quam omnes repræsentant codd. hic aptissima, significans quadam accommodatione, prudenti consilio ut virum alliceret, non offenderet, sic appellasse. Sic quoque sextam synodum in Constantem religiosam vindicavi ab importunis atque ineptis querelis Alberti Pighii:

sic et Paulus Festum præsidem iniquissimum κράτιστον compellat, virum optimum: sicque ubique Christiana modestia, quoad patitur pietas, viros præcipue principes ac magistratus prosequitur. *COMPARIS.*

(27) Historicam potius quam chronicam relationem hic institui ex eo conjiciendum, quod hæc primus Constantii annis gesta luculenter exponat Baronius ad annum Christi 342, et Constantii 6 num. 47 et maxime 48. Eusebii obitus num. 43 asseritur. Historiam Pauli et Athanasii omnem ad annum præsentem relatum leges apud Socratum lib. ii, cap. 9 et seqq., et apud Sozomenum, lib. iii, cap. 6 et seqq. Chronologiam nullam hic requireres.

(28) Num Italian semel et iterum Paulus reperit, edisserit Baronius loco citato.

(29) Qui memorato Sozomeno τὴν ἱππικὴν δύναμιν ἐπιτετραμμένος στρατηγός, dux cui equestres

πάρρητον ποιήσασθαι, καὶ ἐκβαλεῖν ⁵⁰ Παῦλον τῆς A
 Ἐκκλησίας· ὅπερ τοῦ Ἑρμογένους πληρῶσαι δοκι-
 μάσαντος, ὁ δῆμος τὸν οἶκον αὐτοῦ ἐνέπρησεν, καὶ
 αὐτὸν Ἑρμογένην ⁵¹ ἀπέκτεινεν, καὶ εἰς τὴν θάλασ-
 σαν ἐβόησεν. Τοῦτο οὖν ὁ βασιλεὺς μαθὼν ἐξ Ἀν-
 τιοχείας εἰς τὴν βασιλεύουσαν ἦλθεν, καὶ τὸν Παῦ-
 λον τοῦ θρόνου ἐκβαλὼν, Μακεδόνιον τέως οὐκ
 ἐνεθρόνισεν (50). Τότε ὀργιζόμενος διὰ τὸν ⁵² τοῦ
 Ἑρμογένους φόνον, τὴν πόλιν ἐξημίωσεν τέσσαρας
 μυριάδας ἄρτων ἡμερησίων ⁵³ (51), ἐκ τῶν δωρη-
 θέντων ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μυριάδων ὀκτώ. Τότε
 οὖν ὁ Παῦλος, ὡς προεῖρηται, πρὸς Ἰούλιον ἦλθεν
 Ῥώμης, καὶ ἐπανῆλθεν μετὰ γραμμάτων αὐτοῦ ἐν
 Κωνσταντινουπόλει. Ὁ δὲ Κωνσταντῖος καὶ τότε ἐν
 Ἀντιοχείᾳ διαγών, μαθὼν δὲ τὸν Παῦλον ⁵⁴ Ἰούλιος
 τῷ θρόνῳ ἀποκατέστησεν, καὶ ⁵⁵ ὀργισθεὶς, κελεύει
 Φιλίππῳ τῷ ὑπάρχῳ Παῦλον ἐκδιώξει ⁵⁶, καὶ Μακε-
 δόνιον ἀντικαταστήσαι τῷ θρόνῳ. Ὁ δὲ ὑπαρχος ⁵⁷
 φόβῳ τῶν γεγονότων εἰς Ἑρμογένην ⁵⁸ διὰ τὸν Παῦ-
 λον, εἰς τὸ κατὰ τὸν ⁵⁹ Ζεύξιππον λουτρὸν μετατει-
 λόμενος (52) τὸν Παῦλον διὰ θυρίδος χαλάσας, εἰς
 Θεσσαλονίκην ⁶⁰ ἐξώρισεν, ὅθεν καὶ ὠρμάτο ⁶¹. Μα-
 κεδόνιον δὲ τῷ ἑαυτοῦ ὀχήματι ἀναλαβὼν, ἀποκα-
 τέστησεν ὡς τύραννον τῆς Ἐκκλησίας ληστρικῶς,
 τῶν ὀρθόδοξων ἀντιστάντων ἐπὶ τοσοῦτον, ὡς ἀναι-
 ρεῖσθαι τριπλῆλους ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα ἄνδρας·
 καὶ οὕτως τῆς Ἐκκλησίας Ἀρειανὸς κρατήσαι. Τότε
 καὶ Ἀθανασίῳ θάνατον ἠπειλήσεν Κωνσταντῖος,
 ὅπερ φορηθεὶς, φυγὰς αὖθις τὴν Ῥώμην κατέλα-
 βεν· παρ' αὐτὰ ⁶² δὲ καὶ Παῦλος ἀπὸ Θεσσαλονίκης·
 οἱ καὶ προσελθόντες τῷ Κωνσταντίνῳ, τὰ κατ' αὐτοὺς
 διεγήσαντο. Ὁ δὲ Κωνσταντῖος ἐπαγγέλλας τοῖς ἀγίοις,
 γράφει Κωνσταντίνῳ τῷ ἀδελφῷ λυπούμενος, ἥ ⁶³
 ἀποδοῦναι Παύλῳ καὶ Ἀθανασίῳ τοὺς ἰδίους θρό-
 νους, ἥ πόλεμον ἀπειλὴν κινεῖν κατ' αὐτοῦ. Προστρέ-
 ψατο δὲ αὐτὸν, καὶ τοῦ γενέσθαι σύνοδον ἐν Σαρδι-
 κῇ ⁶⁴, ἐν ἣ τῶν ἐσπερίων συνήλθον ἐπίσκοποι ⁶⁵
 τριακόσιοι (53), ἀνατολικοὶ δὲ τριάκοντα ἕξ. Οὗτοι
 τοῖς δυτικοῖς ἀντέτιπον, αἰτοῦντες ἐξελασθῆναι
 πρότερον Ἀθανάσιον καὶ Παῦλον· ὁ δὲ Ὅσιος ὁ
 Κορδούβης ⁶⁶ ἐπίσκοπος καὶ Πρωτογένης ὁ Σαρδι-
 κῆς, οὐκ ἠνέσχοντο μὴ παρῆναι τοὺς ἀγίους Ἀθα-
 νάσιον καὶ Παῦλον. Τότε οἱ ἀνατολικοὶ ἐν Φιλίππου
 πόλει γινόμενοι, ἀναιδῶς τὸ ὁμοούσιον ἀνιθεμάτι-
 σαν. Οἱ δὲ ἐν Σαρδικῇ ὀρθόδοξοι ⁶⁷ τὸν ὀρθὸν τῆς ἐν D

sia regenda dimovere. Hermogene munus impo-
 situm perficere satagente, populus tumultuatus do-
 num ejus succendit, ipsumque Hermogenem
 interemptum in mare projecit. Hæc cum Antiochiæ
 rescivisset imperator, regiam urbem repetiit; **36**
 et Paulum quidem episcopali throno dejecit, Mace-
 donium tamen in illum haud provexit. Tum vero
 ob Hermogenis cædem iratus, ex octoginta millibus
 panum, quos pater Constantinus singulos in dies
 distribui præceperat, quadraginta millibus urbem
 multavit. Tunc itaque Paulus, ut jam præmissum,
 Julium Romanum episcopum convenit, et acceptis
 ab eo litteris Cpolim rediit. Quo percepto, Paulum
 nempe a Julio sedi sue restitutum, Constantius
 Antiochiæ moram agens exarsit animis, et Paulum
 a Philippo præfecto jubet expelli, et Macedonium
 in ejus thronum subrogari. Præfectus rerum in
 Hermogenem Pauli causa patrarum memor, et
 similes pati veritus, ad balneum Zeuxippi de no-
 mine Paulum accersitum, et fenestra demissum,
 Thessalonicam, ex qua trahebat originem, in exsi-
 lium imperat deportari: Macedonium curru secum
 una vectum violenter intrusum velut Ecclesiæ tyran-
 num sede rursus locat episcopali, orthodoxis adeo
 contra resistantibus, ut ad tria millia centum et
 quinquaginta virorum cæsa fuerint: atque ita de-
 mum ecclesiam obtinuerint Ariani. Eodem quoque
 tempore Athanasio mortem minatus est Constantius,
 cuius metu fugitivus iterum Romam contendit:
 subindeque Thessalonica eo profectus est Paulus:
 qui Constantem convenientes, quæ passi fuerant,
 narraverunt. Constans sanctorum virorum vices
 dolens, ut erat mœrore commotus, Paulo et Atha-
 nasio suam cuique sedem reddendam significat
 aut bellum indicendum fratri minatur: quinimo
 ut concilium Sardicæ congregaretur, litteris horta-
 tus est: ad quod ex Occiduis ter centum, ex Orien-
 talibus triginta sex convenerunt episcopi. Hi de
 Paulo et Athanasio ejiciendis facta in primis pos-
 tulatione, controversias cum Occidentalibus egere.
 Hosius vero Cordubensis et Protogenes Sardicensis
 episcopi viros sanctos Paulum atque Athanasium
 concilio non interesse minime patienter tolerabant.
 Tunc igitur Orientales Philippopolim secedentes,
 anathemate consubstantialis vocem impudenter

VARIÆ LECTIONES.

⁵⁰ ἐκβαλεῖν A e f, ἐκχαλεῖν vulg. ⁵¹ Ἑρμογένην b e. ⁵² τὸν add. ex A. ⁵³ ἡμερησίων A et alii, ἡμε-
 ραίων vulg. ⁵⁴ Ἰούλιος — Παῦλον om. A f. ⁵⁵ καὶ om. b. ⁵⁶ ἐκδιώξει ἡμελλον, καὶ A f. ⁵⁷ ὑπαρχος
 A b e. ⁵⁸ Ἑρμογένην a e. ⁵⁹ κατὰ τὸν A, κατὰ τὸ vulg. ⁶⁰ Σαλονίκην f. ⁶¹ ὀρμήτο b. ⁶² πάραυτα.
⁶³ ἡ add. ex A. ⁶⁴ Σαρδικῇ b. ⁶⁵ ἐπίσκοποι om. alii. ⁶⁶ Κορδούβης: sic codd. omnes. ⁶⁷ ὀρθόδοξοι A,
 ὁρθόδοξον vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

copiæ commissæ, equestri militiæ magister, expo-
 nitur.

(50) Ex Socratis de Macedonio loquendi forma
 quid negotii sit ἐπίσκοπον ἐνθρόνισεν, colligitur.
 Μακεδόνιον δὲ ἀναδείξαι τῆς πόλεως ἐπίσκοπον ὕπερ-
 (θετο, lib. ii, cap. 10).

(51) Scribit Socrates, σιτηρέσιον ἡμερίσιον, quo-
 tidianum congiarium panis.

(52) Sozomenus, præfatio lib. iii, cap. 8: Προ-
 σελθὼν εἰς δημόσιον λουτρὸν ὄνομα Ζεύξιππος (περι-

φάνες δὲ τοῦτο καὶ μέγιστον), μετεκαλέσαστο: Ad pu-
 blica balnea (a Severo ædificata ait Cedrenus) quibus
 Zeuxippus nomen: illustre illud quidem atque am-
 plissimum opus est, accersit, etc. Idem Socrates
 lib. ii, cap. 12. A Constantino ædificatum laudat
 Chronicon Alexandrinum in Constant., Origines C.P.
 a Severo.

(53) Socrates, cap. 12; Theodoretus lib. ii, cap. 7;
 Sozomenus, lib. iii, cap. 10.

damnaverunt : qui vero Sardie remanserunt, *reclam et sanam* recteque et sane prolatam Nicææ definitionem, Anomæorum repudiata sententia, firmavere : tum demum Paulo et Athanasio, necnon Marcello Ancyrae præsulī scripta sua ab accusatoribus nusquam intellecta causanti, et consubstantialis fidem proficienti, ablatas sedes restituerunt. Ita Sardicensis synodus adversus Orientales, qui se separaverant, consubstantialis firmato dogmate, sancivit. Post hoc Constantius 37 Athanasio Pauloque cum honore susceptis proprios reddidit thronos : et in hunc modum Alexandriam repetiit Athanasius, et Georgio Ariano depulso, ipse est.

Magnentio vero tyrannidem in Galliis exorcente, B et Constante religioso principe ab eo sublato, Constantius Augustus tunc temporis Antiochiæ degens, de his certior factus, datis confestim litteris Paulum urbe regia jussit Cucusum exsulem agi : ubi ab Arianis mortem recepit : et mox thronum occupavit Macedonius. Constantius autem Magnentium debellaturus, in Italiam profectus est. Romanus porro senatus Nepotianum Cæsareis insignibus ornatum in expeditionem adversus Magnentium misit. Qui cum Magnentio congressus Romæ mense imperii tertio ab ipso interemptus est, priusquam Romam appelleret Constantius. Constantina, quæ et Holena, Constantii soror, Britannionem honoratum et illustrem virum reuuntiavit imperatorem : eumque in bello contra Magnentium opposuit. Constantius autem Romam ingressus, Britannionem maximis ornavit honoribus, unaque cum ipso ad Mursam Magnentium aggreditur. Victus Magnentius remeat fugitivus in Italiam. Demum repetitis præliis fatigatus et superatus, renovata ad montem Seleucum pugna fractus penitus, fuga Lugdunum appulit, ibique fratre primum interfecto et propriæ matri pari nece illata, postremo sibi ipsi conscivit lethum : tandemque Decentius Cæsar ejus frater laqueum vitam finivit.

Ea tempestate Silvanus tyrannidem arripere molitus, a Constantii militibus neci traditur. Constantinus autem iugenti cum ostentatione et appa-

A Νικαία πίστεως ὅρον ἐκύρωσαν, τὸ ἀνόμοιον ἀναθεματίσαντες· ἀποδιδῶναι δὲ καὶ τοὺς θρόνους Ἀθανασίῳ καὶ Παύλῳ καὶ Μαρκελλίῳ τῷ Ἀγκύρας ἐμολογούντι τὸ ὁμοούσιον καὶ ἀπολογούμενῳ μὴ ἐννοεῖσθαι τὰ συγγραφέντα αὐτῷ τοῖς διαβάλλουσιν αὐτόν. Οὕτω τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου πραξίσεως ὡς κατὰ τῶν ἀποδιαστάντων ἀνατολικῶν καὶ κυρωσάσης τὸ ὁμοούσιον, Κωνσταντίος ᾤθηεν Ἀθανάσιον καὶ Παῦλον ἐντίμως ἐδέξατο, καὶ τοὺς ἰδίους θρόνους ἀποδίδωκεν· καὶ οὕτως Ἀθανάσιος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἦλθεν, καὶ ἐδέχθη ὡς μετὰ χαρᾶς μεγάλης· ἐξώσας Γεώργιον τὸν Ἀρειανόν.

communī civium lætantium applausu receptus

B Μαγνητίου δὲ ἐν Γαλλίαις τυραννήσαντος (34) καὶ Κωνσταντα ὡς τὸν εὐσεβῆ ἀνελόντος, Κωνσταντίος ὁ ὡς Αὐγουστος διατρίβων ἐν Ἀντιοχείᾳ καὶ μαθὼν, παρευθὺ τὸν Παῦλον ἀποστείλας τῆς πόλεως ἐξώρυσεν ἐν Κουκουσφῷ· κακεῖ ὑπὸ Ἀρειανῶν ἀναιρεῖται. Καὶ τότε Μακεδόνης τοῦ θρόνου ἀντικαθίσταται ὡς. Κωνσταντίος δὲ κατὰ Μαγνητίου ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν ἐξώρμησεν ὡς. Ἡ δὲ σύγκλητος ἐν Ῥώμῃ Νεποτιανὸν ἐνδύσας (35) κατὰ Μαγνητίου ἀπέλυσεν ὡς. Ὅς συμβαλὼν τῷ Μαγνητίῳ ἐν Ῥώμῃ ἀναιρεῖται ὑπὸ αὐτοῦ βασιλεύσας μῆνας τρεῖς. Πρὶν ὡς ἡ δὲ φθάσαι ἀπελθεῖν τὴν βασίλειαν ἐν Ῥώμῃ, Κωνσταντίνα (36), ἡ καὶ Ἑλένη, ἡ Κωνσταντίου ἀδελφὴ ἀνηγόρευσε Βρεταννίωνα εἰς βασιλεῖαν ἀνδρα ἐντιμον, καὶ ἀντέστησεν ὡς τῷ Μαγνητίῳ πρὸς τὴν μάχην. Φθάσας δὲ Κωνσταντίος ἐν Ῥώμῃ, καὶ ἀποδείξάμενος τὸν Βρεταννίωνα μετὰ πολλῆς τιμῆς, ἐπολέμησαν ἄμφω τὸν Μαγνητίον περὶ Μούρσαν ὡς (37). Καὶ ἡττηθεὶς ὁ Μαγνητίος ἐφυγεν ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν. Πολλάκις δὲ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν Κωνσταντίου πολεμηθεὶς, συμβαλὼν ὡς τῷ Σελεύκῳ (38) καὶ ἡττηθεὶς, ἐφυγεν εἰς Λουγδούνον· καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ πρῶτον σφάξας, καὶ τὴν ἰδίαν μητέρα, ὕστερον καὶ αὐτὸν ἀνῆλυσεν· καὶ Διηκέντιος ὡς Καίσαρ ὁ τοῦτου ἀδελφὸς ἀγχίνῃ ἐχρήσατο.

Τότε καὶ Σιλβανὸς τυραννήσας ἐν Γαλλίαις ἀνῆλθεν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν Κωνσταντίου. Ἐλθὼν δὲ ἐν Ῥώμῃ Κωνσταντίος (39) εἰσῆλθεν μετὰ πολλῆς

VARIÆ LECTIONES.

ὡς παρατάσεως A. ὡς ἀπεδέχθη B. ὡς Κωνσταντα A, Κωνσταν vulg. ὡς add. ex A. ὡς ἐπικαθίσταται A. ὡς ἐξώρμησεν A, ἐξώρμησεν vulg. ὡς ἀπέχυσεν f. ὡς πρὶν ἢ δὲ φθάσαι ἀπελθεῖν A a, πρὶν ἢ δὲ φθάσαι καὶ ἀπ. vulg. ὡς ἀντέστησεν A, ἀνέστησεν vulg. ὡς Μούσαν b e f. ὡς συμβαλὼν A, συμβάλλων vulg. ὡς Διηκέντιος] διχαίως A, Δικαίως f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(34) Hieronymus in Chronico ad annum Constantii 13 et seqq. Socrates lib. II, cap. 10, Sozomenus, lib. IV, cap. 6.

(35) Aliquanto post, ἐνέδυσεν Θεοδόσιον. Αὐγουστον. *Purpura ac regalibus insignibus indutum Nepotianum, adversus Magnentium misit.* Ut vere imperator, non Cæsar tantum creatus fuerit, ut sonant verba interpr. *Tribus mensibus βασιλεύσας, imperio functus, sit auctor, occiditur Κομμενίς.*

(36) Sic cum Barb. etc. distingue, et corrige : πρὶν ἢ δὲ φθάσαι καὶ ἀπελθεῖν τὸν βασιλεῖαν ἐν Ῥώμῃ Κωνσταντίνα. Quæ sunt valde plaua : ut jam existimetur Nepotiano, ante Constantii adventum, ejus loco

D creatus sit Britannio, qui et ipse Magnentio opponeretur. Ib.

(37) De Mursa Pannoniæ oppido legendus Scaliger in Eusebium pag. 232.

(38) *Montem Seleucum* verti, Historiam tripartitam et miscellam secutus. Μοντισελευκον habet Sozomenus.

(39) Κωνσταντίος Αὐγουστος εἰς τὴν αὐτοῦ εἰκοσέτηρδα μετὰ πολλῆς φαντασίας καὶ παρατάσεως εἰσῆλθεν ἐν Ῥώμῃ· συνεισῆλθεν δὲ αὐτῷ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ Εὐσεβεία ἡ βασίλισσα, καὶ ἐποίησαν ἡμέρας ἰδ' ἐν τῇ Ῥώμῃ. Ita *Chronicon Alexandrinum*, germanis verbis anno Constantii 20, quod evēto

γόριον τὸν Ἀρειανὸν σὺν πολλῷ στρατῷ καὶ στρα-
τηγῷ τινι Συριανῷ ἐκπέμπουσιν, ἐκδιώξει Ἀθανά-
σιον τοῦ θρόνου Ἀλεξανδρείας, ἥ καὶ ἀνελεῖν. Τότε
Ἀθανάσιος θεόθεν σαφῶς ⁷⁰ συμβουλευσάμενος,
μετὰ τῶν ψαλλόντων τῆς ἐκκλησίας ἐξελθὼν, τὸν
ἐπηρτημένον ⁷¹ διέφυγε θάνατον. Εὐσέβιον δὲ τὸν
μὴ δεχθέντα ὑπὸ τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τὴν πίστιν
μεταποιοῦσιν οἱ αὐτοὶ, Ἀρειανὸν ⁷² μὲν φανερώς
δεχόμενοι, καὶ μετὰ θάνατον ἔχθρουν πίστει δει-
τέραν γράψαντες τὸ ὁμοούσιον παρεσιώπησαν. Τότε
καὶ ἐγκαίνια τῆς ἐκκλησίας Ἀντιοχείας, ἥς ἔκτισεν
Κωνσταντῖνος ὁ μέγας, ἐποίησαν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Ἀντιόχεια ὑπὸ σεισμῶν (90)
μεγάλων ἐπὶ τρισὶν ἡμέραις ⁷³ ἐκινδύνευσεν. Ἦν
δὲ ἡ ἐγκαίνισθαις ἐκκλησίᾳ (91) σφαιροειδῆς (92) ἐξ
ἑτασι κτισθεῖσα (93), ὑπὸ μὲν Κωνσταντίνου τοῦ
μεγάλου θεμελιωθεῖσα ⁷⁴, ὑπὸ δὲ Κωνσταντίου πλη-
ρωθεῖσα καὶ ἐγκαίνισθεῖσα.

A. M. 5854. — Τούτῳ τῷ ἔτει Κωνσταντῖος
Ἀσσυρίους νίκησας (94), ἐθριάμβευσε. Σαδῶρης δὲ ὁ
τῶν Περσῶν βασιλεὺς (95) πρὸς τοῖς αὐτοῦ κακοῖς καὶ
τοῖς ὑπὸ χεῖρα Χριστιανῶς ἐδίωκε. Κώνστας δὲ ἐν
τῇ Δύσει (96) φράγγους ἐπόρθησε. Σεισμοῦ δὲ γενομέ-
νου μεγάλου ἐν Κύπρῳ, Σαλαμίνης ⁷⁵ τῆς πόλεως τὰ
πλεῖστα διαπέπτωκεν.

A. M. 5855. — Κωνσταντίνου πόλεως ἐπισκό-
που Παύλου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει σεισμοῦ μεγάλου γενομένου Νεο-
καισάρεια Πόντου κατεπτόθη ⁷⁶ (97), πλὴν τῆς
ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἐπισκοπείου καὶ τῶν ἐκεῖ εὐρε-
θέντων εὐλαβῶν ⁷⁷ ἀνδρῶν. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι συνέβα-
λον ⁷⁸ πόλεμον μετὰ Περσῶν, καὶ πολλοὺς αὐτῶν
ἀνείλον (98).

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ Παῦλος ὁ ὁμολογητῆς (99)
χειροτονεῖται ἐπίσκοπος Κωνσταντίνου πόλεως.

A millium manu, et Syriano duce, Athanasium Ale-
xandrina sede depulsurum, vel interfecturum
mittunt. Tunc Athanasius aperte cum Deo inito
consilio, inter cantorum turham ecclesia dilapsus,
intentato et jam imminente sese eripuit leto. Eu-
sebio vero etiam ab occupanda Alexandria sede
impedito, ipsi fidei normam sibi consciscunt cives,
Ario palam recepto, et conscripta post ejus mor-
tem fidei expositione, consubstantialis vocem om-
nino tacuerunt. Sub id quoque tempus Antiochenae
ecclesiae a magno Constantino aedificatae celebrata
sunt encenia.

Eodem pariter anno Antiochia tremendis terrae
motibus quassata, tribus continuis diebus extre-
mum subiit periculum. Sacro ritu dedicata eccle-
sia rotundae formae fabrica praestabat: sex quidem
annorum spatio condita, a magno Constantino fun-
data, et ab ejus filio Constantio perfecta fuit et
consecrata.

A. C. 354. — (Hoc anno Constantius devictis As-
syriis triumphavit. Sabores vero Persarum rex
pristinis sceleribus hoc adjecit, ut subditos Chri-
stianos dire persequeretur. Constans in occidente
Francos debellavit.) Caeterum horrendo terrae motu
in Cypro exorto urbis Salaminae maxima pars con-
cidit.]

A. C. 355. — Cpolis episcopi Pauli annus primus.

31 Hoc anno Neocæsarea terrae motu maximo
absorpta est, praeter ecclesiam, episcopi aedes, et in
eis repertos devotos quosdam viros. Romani, con-
serto cum Persis praelio, plurimos ex eis interle-
cerunt.

Hoc anno Paulus confessor Cpoleos ordinatur epi-
scopus.

VARIAE LECTIONES.

⁷⁰ σαφῶς συμβουλευσάμενος A, σαφῶς βουλευσ. vulg. ⁷¹ ἐπηρτημένον b. ⁷² Ἀρειανὸν A b, Ἀρειον
vulg. sed locus haud dubie corruptus ab interprete latino magis etiam depravatus est: fort. legen-
dum: μεταποιοῦντες — ἐδίξαντο. ⁷³ ἐπὶ τρισὶν ἡμ. om. a. ⁷⁴ θεμελιωθεῖσα A, θεμελιωθεῖσα vulg.
⁷⁵ Σαλαμίνος A: sed pag. 25 C. fin. ubi iisdem fere verbis eadem, ni fallor, res sub alio anno narratur,
omnes codd. formam Σαλαμίνη exhibuerunt. ⁷⁶ κατεπτόθη a b c d: sed cfr. p. 11, D. ⁷⁷ εὐλαβῶν
fort. εὐσεβῶν Anast. viri religiosi. ⁷⁸ συνέβαλον codd. omnes, συνέβαλλον Par.

JAC. GOARI NOTÆ.

(90) Socrates lib. II, cap. 7, obeunte.

(91) Istud palam scholium in textum e margine
illatum: aut certe superioribus neccendum de An-
tiochenae ejusdem ecclesiae dedicatione. *Comperis.*

(92) Ac simul ὀκτάγωνος, ut supra.

(93) An non ὀκτάγωνον istud Κυριακὸν ante quin-
decim annos, imperii Constantini 25, coeptum? an
non eidem extruendo solos decem annos imputat
Socrates nuper laudatus? Certe Baronius, qui anno
Christi 326, fundatum, absolutum autem et dedica-
tum 341, refert, quindecim annos a positis funda-
mentis ad encenia exigit: isdem numerus est qui
auctoris et Hieronymi computo consentit. Potest
itaque numerus seu dictio ἐξ, in δεκαπέντε mutari.

(94) Parum laeta victoria, et ficto triumpho. Per-
pende dicenda ad annum sequentem.

(95) Hieronymus haec anno sequenti.

(96) Hieronymus Constantii anno 5, Franci a
Constante perdomiti, et pax cum eis facta. Socrates,
lib. II, cap. 10, Constantio III et Constante II coss.

D Constantii, inquam, anno quinto ex Alexandrino
chronico victos, et in caedus ascitos testatur: quod
obeunte anno contigisse Theophani creditum, quo
ipse a Septembri annum insequentem meliur.

(97) Ex Hieronymi chronico ad annum Constantii
7 haec ad verbum translata. — Cedr.: Νεοκαισάρ-
εα ποντισθεῖσα κατεπτόθη, mersa concidit: et ut
habet Vat. 4 et Barb. κατεπτόθη, absorpta est, terrae
scilicet hiatu facto, uti assolet in ejusmodi: nec vi-
detur necesse ut mari mersam, sive absorptam ex-
ponamus cum Cedreni interprete. *Comperis.*

(98) Persae potius Romanos. Infelicibus enim
signis Romani cum Persis dimicabant, et novem
praeliis ab eis fusi notantur apud Orosium, Eutro-
pium et Zosimum.

(99) Eum praecedentibus annis episcopum jam
institutum demonstrat Hieronymus in *Chronico*, et
ex Socratis lib. II, cap. 5, Baronius ad annum
Christi 340, num. 15.

A. C. 336. *Antiochia episcopi Phlaciti annus primus.*

Hoc anno facto terræ motu vehementi, insula Rhodus concidit. (Gregorium vero, qui prædonum more in Athanasium grassatus, Alexandrinam sedem annis sex occupaverat, interfecerunt Alexandrini.) Sufficitur tamen ab Arianis Georgius Arianus, portentum in Capradocia exortum.

A. C. 337. — (Hoc anno Dyrrachium Dalmatiæ civitas terræ motu corruit: et Roma tribus continuis diebus pariter afflicta ultimum metuebat periculum.) In Campania duodecim urbes sunt everse. Constantius autem Byzantium adveniens, Paulum episcopum Cyprianum throno dejecit, et impissimum Nicomediam episcopum Eusebium, quasi scelerum sentinam, prædatorie et perquam nefarie intrusit.

A. C. 338. — *Romæ episcopi Liberii annus primus.*

Cypri episcopi Eusebii Nicomediensis annus primus.

Hoc anno Constantius, monte maxima ex parte præciso, Seleuciæ in Syria portum paravit, et urbem ædificiis amplificavit. Aliam quoque in Phœnicie, Antaradum prius dictam, de suo nomine Constantiam vocavit. Sabores autem Persarum rex in Mesopotamiam grassatus diebus septuaginta octo Nisibin obsedit: ac nonnisi pudore reportato, abscessit.

Eodem etiam anno solis defectus contigit, quo in cælo, hora diei tertia, mensis Dæsii die sexto, stellæ apparuerunt. (Athanasius et Paulus, et quotquot pro sana fidei doctrina suis sedibus sunt expulsi, Romam ad Julium pontificem confugerunt.) Singulis autem de rebus ad se spectantibus Julium edocentibus, Julius singulos propriis ecclesiis datis litteris restituit.

A. M. — 5856. *Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Φλακίτου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει σεισμοῦ μεγάλου γενομένου (1), Ῥόδος ἡ νῆσος κατέπεσεν. Οἱ δὲ Ἀλεξανδρεῖς (2) Γρηγόριον, τὸν ληστρικῶς ἐπιθάντα Ἀθανασίῳ καὶ τὸν θρόνον κατασχόντα τῆς Ἀλεξανδρείας ἐπὶ ἐξ ἑστέιν, ἀνέβλυν. Καὶ χειροτονεῖται Γεώργιος Ἀρειανὸς ὑπὸ Ἀρειανῶν, τέρας τι ὡς Καππαδόκιον (3).

A. M. 5857. — Τούτῳ τῷ ἔτει Δυρράχιον ὁ τῆς Δαλματίας (4) ὑπὸ σεισμοῦ διεφθάρη· καὶ Ῥώμῃ ἡμέρας τρεῖς ἐκινδύνευε ὡς σεισμένη· τῆς δὲ Καρπανίας δώδεκα πόλεις διεφθάρησαν. Παῦλον (5) δὲ τὸν ἐπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως ἰλθὼν Κωνσταντίος εἰς τὸ Βυζάντιον τοῦ θρόνου ἀπήλασε, καὶ τὸν ἀσεβέστατον Εὐσεβίον τὸν Νικομηδείας ἀντιστήγαγε ληστρικῶς καὶ ἀθέσμως, τὸ τῶν κακῶν καταγωγίον (6).

A. M. 5858. — *Ῥώμης ἐπισκόπου Λιβερίου ἔτος α'.*

Κωνσταντινουπόλεως Εὐσεβίου τοῦ Νικομηδείας ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Κωνσταντίος τὸν ἐν Σελευκίᾳ (7) τῆς Συρίας λιμένα πεποίηκε, ὁρος ἐπὶ πολὺ διατεμὼν καὶ τὴν πόλιν ἀνκροδόμησεν. Καὶ πόλιν ἐκτίσεν ἐν τῇ Φοινίκῃ, ἣν Κωνσταντίαν κέκληκεν, τὴν πρότερον καλουμένην Ἀντάραδον. Σαδῶρης δὲ ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς ἐπελθὼν τῇ Μεσοποταμίᾳ, Νίσιβιν παρεκάθισεν ἡμέρας ἑβδομήκοντα ὁκτώ, καὶ πάλιν αἰσχυρθεὶς ἀνεχώρησεν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἐκλειψίς ἦλθεν ἡμέρας, ὥστε καὶ ἀστέρας φανῆναι ἐν τῷ οὐρανῷ, ἐν ὧρᾳ τρίτῃ τῆς ἡμέρας, μηνὶ Δαισίῳ ἔκτω ὡς. Ἀθανάσιος δὲ καὶ Παῦλος (8), καὶ ὅσοι ὑπὲρ τοῦ ὀρθοῦ λόγου ἐξέβληθησαν, ἐν Ῥώμῃ πρὸς Ἰούλιον ὡς κατέφυγον καὶ τὰ καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος Ἰούλιον ἐδίδαξαν, ὡς ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ ἐκκλησίᾳ μετὰ γραμμάτων ἀπεκατέστησεν ὡς.

VARIÆ LECTIONES.

ὡς Φλακίτου c, Φλακίτου e. ὡς τι om. A. ὡς Δυρράχῃ A e, Δυρράχῃ a. ὡς ἐκινδύνευεν A, ἐκινδύνευεν vulg. ὡς τὸν τῆς a. ὡς τὴν — καταγωγίον om. e. ὡς Λιβερίου Σιλδέστρου c. ὡς Δαισίῳ ἔκτω Δαισίῳ ζ' A, Δαισίῳ καὶ vulg. ὡς Ἰούλιον Λιδέριον b et marg. c, Ἰουλίῳ A. ὡς ἀπεκατέστησεν a b d e f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(1) Terram variis locis per Orientem motam et agitatem, infenso numine hominibus ob turbas et seditiones in Ecclesiam suscitatas, ex Hieronymo, Orosio, Ephræm, Socrate et Sozomeno demonstrat Baronius ad annum d. 340, num. 34 et 35, quo nihilo secius Sozomeni testimonio, et prava punctorum observantia aluitur, ut terræmotus, confecto Antiocheno concilio, enatos et in ejus vindictam ab auctore assertos declaret, apud quem solus Gregorius Alexandriam profectus colligitur.

(2) Narrationis perversum ordinem annorum ratio declarat: hic enim annus, ad quem ista referuntur, tantum quartus est a concilio Antiocheno, quo Gregorius in Athanasii locum præter fas intrusus, qui tamen anno sexto ab occupata sede ab Alexandrinis interfecit describitur a Theodoro lib. 11, cap. 4.

(3) Appellationis causam recenset Theodoretus lib. 11, cap. 14, et Sozomenus lib. 11, cap. 9, parœmia est apud Suidam, v. Καππάδοξ.

(4) Ita Hieronymus ad annum Constantii 10, cujus

alia exemplaria observant eadem ad annum 9. Pontacus in notis.

(5) Pauli e CP. sede depulsio ante concilium Antiochenum a Constantio facta, integris sex annis loco debito posterior est.

(6) Pauli loco Eusebium Nicomediæ intrusit, hominem sentinam malorum; qua phrasi et Cicero Catilinam urbis sentinam dixit. Sic et Buccard. nec bene editum; velut in scelerum sentinam, quasi sentinam hæc sedes esset CP., quod non congruit. Peyr. perinde desiderat. CEMBEFIS.

(7) Eadem narratione annus Constantii decimus consignatur in Hieronymiani Chronici nonnullis codicibus. Pontacus, de Nisibi a Sabore oblata idem Hieronymus: ac pariter de solis defectione, de qua Petavius hoc eodem anno. Dæsi porro mensis die 6 contigisse reliqua exemplaria testantur.

(8) Hæc quam incondite, et μετ' ἀχρονίας ab auctore referantur, conjiciet, qui eadem sub Julio Romano pont. gesta, ad Liberii jam præulem anno primo agentis tempus transposita animadvertet.

A. M. 5839 (9). — Τούτῳ τῷ ἔτει ⁸⁹ Ἀθανάσιος Α καὶ Παῦλος καὶ οἱ ⁹⁰ αὐτοῖς τοῖς γράμμασιν Ἰου-
λίου ⁹¹ τοῦ πάπα Ῥώμης ⁹² θαρβήσαντες τοὺς
ἰδίους θρόνους κατέλαβον. Ὁ δὲ Κωνσταντῖος ἐν
Ἀντιοχείᾳ διέγων, μαθὼν ὅτι Παῦλος ⁹³ καὶ Ἀθα-
νασίῳ διὰ γραμμάτων Ἰούλιος ⁹⁴ τοὺς ἰδίους θρό-
νους ἀπέδωκεν ⁹⁵, ὀργισθεὶς ⁹⁶ κελεύει αὐτοὺς
ἀπελασθῆναι τῶν ἰδίων θρόνων. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ὁ
ἡλῖος πάλιν αὐχμηρότερος (10) γέγονεν, ἐν ὧρ
δευτέρᾳ (11) τῆς ⁹⁷ Κυριακῆς ἡμέρας.

A. M. 5840. — Τούτῳ τῷ ἔτει σεισμοῦ γενομένου
μεγάλου ἐν Βηρυτῷ τῆς Φοινίκης, τὸ πλεῖστον τῆς
πόλεως πέπτωκεν ὥστε τὸ πλῆθος τῶν ἐθνικῶν
εἰσεληλυθῆναι εἰς τὴν ⁹⁸ Ἐκκλησίαν, ὁμοίως ἡμῖν ⁹⁹
Χριστιανίζειν ἐπαγγειλάμενοι ¹. Ἐντεῦθεν νεωτερί-
σαντές τινες ², τοὺς τύπους τῆς Ἐκκλησίας ὥσπερ
ἀποσπλήσαντες, ἐξέσαν ³ καὶ τόπον εὐχῆς ἐπονο-
μάσαντες, τὸ πλῆθος ἐν αὐτῷ ὑπεδέξαντο, ἅπαντα
τὰ τῆς Ἐκκλησίας μιμούμενοι, παραπλήσιον ⁴ γεγο-
νότες πρὸς ἡμᾶς, ὡς ἡ τῶν Σαμαρειτῶν πρὸς Ἰου-
δαίους αἵρεσις, ἐθνικῶς ζῶντες.

A. M. 5841. — Τούτῳ τῷ ἔτει Σαδῶρης πάλιν (12)
ὁ βασιλεὺς Περσῶν τῇ Νίσιθι ⁵ παρακαθεσθεὶς, ἰκα-
νῶς αὐτῇ διηνώχλει ⁶, ὡς καὶ ἐλεφάντων πλῆθος
ἀγαγεῖν ἐπιτηδεύων πρὸς συμμαχίαν, καὶ βασιλεῖς
μισθωτοὺς, μάγγανά τε παντοῖα ὡς εἰ μὴ βού-
λοιτο ⁷ ἐκχωρῆσαι ⁸, τὴν πόλιν ἐξαφανίζειν ἐκ
βῆθρων ἠπειλοῦν ⁹. Τῶν δὲ ¹⁰ Νισιθινῶν ἀντεχόντων
πρὸς τὴν παράδοσιν, τότε λοιπὸν ἐξυδατώσαι ταύτην
τῇ πρὸς αὐτὴν ποταμῷ διεγνώκει. Οἱ δὲ ἄνδρες ταῖς
εὐχαῖς ἐθνικῶν τοὺς πολεμίους, εὐμενῇ τὸν Θεὸν ¹¹
ἔχοντες. Τῶν γὰρ ὑδάτων μελλόντων τὴν θέσιν τῶν
τειχῶν ἐξομαλίζειν πρὸς τὴν πτώσιν, μέρος μὲν τι ¹²
τοῦ τείχους ἐπεπόνθει ¹³, καὶ τοῦτο κατὰ Θεοῦ συγ-
χώρησιν, ὡς ἐν τοῖς ἐξῆς δηλωθήσεται. Εὐθέως
γὰρ ¹⁴ γίνεται τὴν τε πόλιν φυλαχθῆναι, καὶ τοὺς
πολεμίους τοῖς ὕδασι νήχεσθαι, καὶ πολλοὺς ὑπὸ τοῦ
ὑδατος διεφθάρθαι ¹⁵. Οἱ δὲ τοῦτο ¹⁶ πεπονθότες
ἠπειλοῦν διὰ τοῦ ¹⁷ καταπεσόντος τείχους εἰσελθεῖν,

32 A. C. 339. — Hoc anno Athanasius et Paulus
iisdem ipsis litteris Julii Romae pontificis confisi
propriis sibi sedes receperunt. Constantius autem
Antiochia degens, et Paulo Athanasioque Julii
litteris munitis proprias sedes restitutas audiens,
ira permotus iisdem eos deturbari praecepit. Hoc
etiam anno hora diei Dominicae secunda obscurior
atque squalidior sol iterum factus est.

A. C. 340. — Hoc anno magno Beryti in Phoe-
nicia terrae motu exorto, plurima civitatis pars
concidit: ita ut non contemnendus gentilium nu-
merus pari nobis ritu Christianam vitam acturum
pollicitus ad Ecclesiam accederet. Inde velut ab-
acta praeda, mutatis religiosae nostrae vitae instituti-
tis, ac rebus novis studentes, deseruerunt Eccle-
siam; locumque de orationis nomine designantes,
in eo magnam hominum turbam admiserunt: et
ecclesiasticam agendi rationem imitati, nobis eva-
serunt quam simillimi: quo pacto gentilium ob-

A. C. 341. — Hoc anno Sabores Persarum rex
Nisibis obsidione renovata, magnas urbi calami-
tates intulit: et elephantorum bello idoneorum
comparata multitudine, et regum stipendiis condu-
ctorum auxilio, necnon omnis generis congregatis
instrumentis, nisi deditionem facerent cives urbem
fundamentis deleturum comminabatur. Nisibinis
adversas vires generose proferentibus, et deditionem
detrectantibus, demum ipse fluminis urbem prae-
termeantis vorticibus decernit obruere. At cives propi-
tio sibi Numine reddito, precibus hostes supera-
bant. Cum enim, quae muros erant disjecturae ipsorum
situi jam forent aequales aquae, pars quidem murorum
non modica, Deo ita permittente, subversa est, ut
ex sequentibus manifestam fiet: illasam tamen
urbem servari, et ipsos hostes aquis inundari, et
in eis plurimos absorberi et perire contigit. Qui
vitae hujuscemodi pacto fecere jacturam, 33 iisdem

VARIAE LECTIONES.

⁸⁹ In codd. h. l. perperam annus 5835 et 335 notatur. ⁹⁰ καὶ οἱ Α, καὶ οἱς vulg. ⁹¹ Ἰουλίῳ] Λιθί-
ριου h. m. sc. ⁹² Ῥώμης om. a. ⁹³ Παῦλος καὶ Ἀθανάσιος alii codd., Παῦλον καὶ Ἀθανάσιον vulg.
⁹⁴ Ἰούλιος] Λιθίριος b. ⁹⁵ θρόνους ἀπέδ. Α, ἀπέδ. θ. r. vulg. ⁹⁶ καὶ ὀργισθεὶς h. ⁹⁷ τῆς — ἡμέρας om. a b.
⁹⁸ εἰς τὴν αὐτὴν. ex Α a b c d e f. ⁹⁹ ἡμῖν] οἱ μὲν Α. ¹ ἐπαγγειλάμενοι alii, fort. ἐπαγγειλάμενον.
² τινες add. ex Α, τύπους Α, τόπους vulg. utrumque Anastasius legebat. ³ ἐξέσαν] ἐξήσαν alii: Anast.
rescantes vertens aliud quid legisse videtur. ⁴ παραπλήσιον Α a b c d e f, παραπλήσιοι vulg. ⁵ τὴν
Νίσιθιν a. ⁶ διηνώχλει Α, διενώχλει vulg. ⁷ βούλοιτο Α, βούλωνται vulg. ⁸ ἐκχωρήσειν b. ⁹ fort. ἀπει-
λῶν. ¹⁰ τῶν δὲ] τὸν δὲ codd. et vulg. ¹¹ τὸν Θεὸν Α, τὸν θ. vulg. ¹² μὲν τι c e, μέντοι vulg. ¹³ ἐπεπόν-
θει Α g, ἐπεπόρθηται vulg. ¹⁴ γὰρ om. Α b e, fort. scrib. δὲ. ¹⁵ διεφθάρθαι Α, διεφθάρται vulg. ¹⁶ δὲ
καὶ τοῦτο Α. ¹⁷ διὰ τοῦ Α, δι' αὐτοῦ vulg.

JAC. GOARI NOTAE.

9) Mendaces Regii exemplaris numeros saepe
monui. Hic εὐλοῖ scribens et soli consentiens Pal. a
reliquis εὐλοῖ reponentibus corrigitur. Interpolant
pariter τὰθ vice τὰς.

(10) Vide Petavium *De doct. temp.* lib. xi, cap. 45.

(11) Ab ortu solis ejusdemque occasu noctis diei-
que horas numerant Orientales.

(12) Obsidionis Nisibinae historiam e *Chronico*
Alexandrino verbo tenuis excerpit Theophanes.
Solam ejus moram, quae diebus centum exstitit,
omisit: rem omnem gestam prius narravit Theo-

doretus lib. ii, cap. 30. Quae notatu dignae variant
lectiones in auctore et *Chronico Alexandrino* istae
sunt: Ὡς εἰ μὴ βούλοιτο ἐκχωρῆσαι. Τὸ λοιπὸν
ἐξυδατώσαι. Διεγνώκει ὁ Σάτωρις οἶδεν, quae lectio
omnino corrupta, necnon istae aliae: Μέρος τοῦ τεί-
χους πέπονθε. Τοῖς ὕδασι ἀντέχεσθαι, ὡς καὶ πολ-
λοὺς ἀπολέσθαι, διὰ τοῦ καταπ. καὶ ὅλον συμπε-
σαντες ἐμβριθέστερον προσέχειν τῷ πολέμῳ μαγγά-
νοις παντοίοις μηχανώμενοι. Τὸν γὰρ τόπον ἅπαντα.
Οἱ δὲ λοιποὶ ἐν τοῖς κατατέλλμασι. Ὁπλίτας ἀπ-
έκτεινάν. Κόμασι δεινῶς καταντλούμενος.

erant, qui per collapsi muri ruinam, admotis armatis elephantis, et omni machinarum genere parato, acies instructas bello ardentius incumbere sollicitantes, ingressum in urbem minabantur. Exinde vero urbis custodiæ deputati milites victoriam divino nutu concessam adepti sunt. Disiecti quippe muri loco omni armorum genere obstructo, plurimos elephantes onagris interfecerunt. Nonnulli hostium in fossarum lacunas lapsi, alii fortiter repulsi, retro versi sunt in fugam, adeo ut ex eorum armatis militibus supra decem millia cæsi desiderarentur: reliquos fulmen cœlitus inmissum dispersit, et caliginosæ nubes, et effusorum imbrium diluvia, tonitruumque sonitus cunctos tanto terrore percussit, ut eo plures exanimati vitam penitus amitterent. Talibus igitur angustiis Sabores novus Pharao constrictus, terroris sibi incussi fluitibus absorbebatur. Quocirca conjectis ad eam muri partem quæ collapsa erat, oculis, angelum splendido amictum ornatum summa in parte stantem, et Constantium imperatorem manu tenentem conspexit. Quo viso conturbatus magis mortem minatus est. Illi portenti causa cognita vim ejus majorem esse, quam quæ superari posset, regi nuntiare decreverunt. Causam itaque periculi edocuit, majorique metu territus, bellicas machinas comburi, cæterumque omnem apparatus comminui et inutilem reddi jussit. Ipse vero cum suis fuga patriam insequobatur, quo antequam pervenirent, plurimi pestilentie morbo consumpti sunt.

A. C. 342. — Hoc anno Constantius Augustus cum solus moderaretur imperium, Gallum consobrinum Cæsarem renuntiatum collegam imperii declaravit: eidemque Constantii nomine imposito, Persis etiamnum bello prævinciam adhuc vexantibus, in Orientem, versus Antiochiam, misit.

A. C. 343. — Hoc anno tumultuati sunt in Palæstina Judæi, et plurimus tum Græcorum, cum etiam Samaritarum alienigenia interemptis, ipsi demum a Romano exercitu ad ultimam internecionem cæsi sunt: ipsarumque civitas Diocæsarea deleta.

Hoc eodem anno Constantius Liberio pontifici de consubstantialis fide deque Athanasii negotiis scribenti graviter infensus, rescriptis ad eum missis,

Α παρατήσαντες τοὺς ἐλέφαντας ἐνόπλους, καὶ τὸν δῆλον εὐ-επιστάντες, προσέχουν ἑμβριθέστερον τῷ πολέμῳ, μαγγανείαις τε παντοδαύταις. Οἱ δὲ τὴν πόλιν φρουροῦντες στρατιῶται ἐντεῦθεν τὴν νίκην τοῦ Θεοῦ προνοίᾳ ἐσχέχασιν, τὸν τε τόπον ἐπλήρουν παντοδαύτοις δούλοις. Ὁνάγχοις δὲ τοὺς πλείους ἐλέφαντας ἀπέκτειναν (13). Ἄλλοι δὲ ἐν τοῖς καταπάλμασι τῶν τάφρων ἐνέπεσον· ἄλλοι δὲ χροσσοθέντες ἀπεστράφησαν εἰς τὰ ὀπίσω¹⁰, καὶ ὑπὲρ μυρίους αὐτῶν ὀπλῖται ἀπέθανον. Τολῶς δὲ λοιποὺς σκηπτὸς οὐρανὸθεν ἐπέπεσε¹¹, καὶ νεφελῶν¹² γνοφωδῶν καὶ ὑετῶν λαύρων¹³ καὶ βροντῶν φωναὶ ἀπαντὰς ἐξέπληττον, ὥς τοὺς πλείους τῷ φόβῳ διαφθάρηται. Πάντοθεν δὲ ὁ νέος Θεοῦ Σαβώρης στενοῦμενος ἤττατο τοὺς τοῦ φόβου¹⁴ κύμασιν· ὅς ἀνένισας τοὺς ὀφθαλμοὺς (14) πρὸς τὸ καταπεσόν¹⁵ τοῦ τείχους, ὅρξαι ἀγγελοῦ ἐπὶ τὸ ἄκρον ἐστῶτα λαμπρῶς ἐτολισμένον, καὶ παρὰ χεῖρα τὸν βασιλέα Κωνσταντίνον¹⁶ κρατοῦντα· ὅς εὐθέως ταραχθεὶς, τοὺς μάχους θάνατον ἤπειλει. Μαθόντες δὲ τὴν αἰτίαν, διεγνώκεισαν τοῦ φανέντος τὴν δύναμιν ἐρμηνεύειν τῷ βασιλεῖ, ὡς μείζων, ἢ κατ' αὐτούς. [Δι' ἧς¹⁷] ἐντεῦθεν ἐπιγνοῦς τοῦ κινδύνου τὴν αἰτίαν, καὶ ἐμποθεὶς γενόμενος¹⁸, ἐκίλευσε τὰ τε¹⁹ μάγγανα καῖναι, καὶ ὅσα πρὸς τὴν τοῦ πολέμου παρασκευὴν ἠδύρπειτε διαλυθῆναι. Αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς ἰδίοις φυγῇ ἐδίωκε τὴν πατρίδα²⁰..... πρότερον λοιμικῇ νόσῳ διαφθαρέντες.

A. M. 5842. — Τοῦτῃ τῷ ἔτει Κωνσταντίνος ὁ Αὐγουστος (15) μόνος βασιλεύων, Γάλλον ἀνεψιὸν ἑῶν²¹ κοινωνὸν τῆς αὐτοῦ βασιλείας Κάισαρα ἀναγορεύσας, καὶ μετονομάσας²² αὐτὸν Κωνσταντίνον, ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἀπέστειλε κατὰ τὴν Ἀνατολίαν τῶν Περσῶν ἔτι ἐπικειμένων.

A. M. 5843. — Τοῦτῃ τῷ ἔτει οἱ κατὰ Παλαιστίνην Ἰουδαῖοι (16) ἀντήσαν· καὶ πολλοὺς τῶν ἄλλων ἐθνῶν²³, Ἑλλήνων τε καὶ Σαρμαρηνῶν, ἀνέκλινον· καὶ αὐτοὶ δὲ παγγενεὶ ὑπὸ τοῦ στρατοῦ Ῥωμαίων ἀνῆρθέσαν, καὶ ἡ πόλις αὐτῶν Διοκαίσαρεια²⁴ ἡφάνισθη.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Κωνσταντίνος Λιθερίῳ (17) γράφοντι πρὸς αὐτὸν περὶ²⁵ τοῦ ὁμοουσίου καὶ τοῦ ἱεροῦ Ἀθανασίου θυμωθεὶς, καὶ ἀποστείλας ἐξώρισεν τοῦτον

VARIAE LECTIONES.

¹⁰ τὰ ὀπίσω A, τοῦπίσω vulg. ¹¹ ἐνέπεσε o, ἐπεσον A. ¹² νεφῶν alii codd. ¹³ λαύρων: sic codd. pro λάδρων. ¹⁴ τῆς φόβου Par. ¹⁵ τῷ καταπεσόντι alii codd., τὸ καταπεσόν τι A. ¹⁶ Κωνσταντίνον κρατοῦντα A, κρατοῦντα Κωνστ. vulg., Κωνσταντίνον alii. ¹⁷ δι' ἧς om. alii codd. ¹⁸ γενόμενος] γεγονώς alii codd. ¹⁹ τὰ τε μάγγανα] τὰ τεταγμένα A. ²⁰ lacuna in codd. neque adnotatur, neque expletur. ²¹ ἀνεψιὸν ἰδίων om. b. ²² μετονομάσας A e, ὀνομάσας vulg. ²³ τῶν ἄλλων ἐθνῶν A e, τῶν ἄλλοθεν vulg. ²⁴ Διδ καὶ Σαμάρεια a in marg. ²⁵ περὶ ὑπὲρ A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(13) Genus machinæ diruendis muris aptum, ἀρπαξ, Suid., at et intandis, ubi illi disiecti sunt.

(14) Reliqua penitus diversa in præfato Chronico consulenda.

(15) Hæc Chronicon idem ad verbum anno Constantii 14, ubi hæc legimus ὀνομάσας αὐτόν, habet μετονομάσας. Hieron. Chronico, anno eodem. Cujus nomen suo mutaverat Constantius: scribit Victor.

(16) Eadem exhibet Chronicon Hieronymi anno Constantii 15, et nonnulla notatu digna adjungit. Theodoretus quoque lib. iv, cap. 6.

(17) Theodoretus, lib. ii, cap. 16 et 17; Sozomenus lib. iv, cap. 40, qui ex historiæ ordine Mediolanense concilium Liberii exilio præponit, ut et Theodoretus lib. citati cap. 15.

κατὰ τὴν Βερβόλαιον ³¹ τῆς Θράκης (18), Εὐσεβίου τοῦ Α in Thraciæ Berrhœam Eusebio eunuchorum proposito Arianae sectae fautore malum illud machinante, exulare jussit: ³⁴ et Felicem ejus loco ordinatum substituit. Hic Romanæ quidem Ecclesiæ diaconus exstitit, Nicænamque recepit synodum: a communione ipsi præter rationem cum Arianis habita, huic communionis consortium præbere detrectabant Romani: sed seorsim inter se cœtus ac conventus ecclesiasticos habebant. Jubente propterea Constantio synodus coacta est Mediolani, trecentorum quidem ex Occidente, ex Orientis vero partibus paucorum admodum episcoporum. At cum Occidentales prava quæque adversus Athanasium nolent confirmare sancita, nullius roboris et irrita permansit. Imperator demum, Romanorum precibus coactus, Liberium exsilio revocat, et in thronum restituit: Felix vero Roma decedens, nunquam reversus est.

A. M. 5844.—*Ρώμης ἐπισκόπου Φίλικος ἔτος εἴ.* B

A. M. 5845.—*Ρώμης ἐπισκόπου Δαμάσου ἔτος α'.*

A. M. 5846.—Τούτῳ τῷ ἔτει Γάλλος, ὁ καὶ Κωνσταντῖος ³⁵ (19), Καῖσαρ ὢν, καὶ ἐν πολέμοις ἀριστέων, τὴν εὐπραγίαν μὴ ἐνεγκὼν, τυραννίδα μελετᾷ. Κτείνει τε Δομετιανὸν ἑπαρχὸν ³⁶ τῆς Ἑφῆας, καὶ Μάγνον κοίεστωρα, μὴνύσαντας ³⁷ Κωνσταντίῳ τὰ τῆς ἐπιβουλῆς. Τούτον μεταπεισάμενος ὁ Κωνσταντῖος παρὰ Θαλάμωνα ³⁸ (20) τὴν νῆσον ἀναίρεθῆναι ἐκέλευσεν· Ἰουλιανὸν δὲ τὸν ³⁹ τούτου ἀδελφόν (21) ἐν φρουρᾷ κατέσχεν. Εὐσεβία δὲ ἡ γαμετὴ Κωνσταντίου τούτου ἐξαίτησαμένη ἐν Ἀθήναις ἀπέστειλεν.

A. M. 5847.—*Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Ἰλαρίωνος ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει Μάξιμον τὸν Ἱεροσολύμων (22) καθεῖλεν Ἀκάκιος ὁ Καισαρείας καὶ Πατρόφιλος ὁ Σκυθοπόλεως, Ἀρειανοὶ ὄντες, καὶ ἀντείστηγον Κύριλλον (23), δοκοῦντες ἔχειν αὐτὸν ὁμόφρονα. Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ (24) Κυρίλλου ἐπισκοποῦντος Ἱε-

A in Thraciæ Berrhœam Eusebio eunuchorum proposito Arianae sectae fautore malum illud machinante, exulare jussit: ³⁴ et Felicem ejus loco ordinatum substituit. Hic Romanæ quidem Ecclesiæ diaconus exstitit, Nicænamque recepit synodum: a communione ipsi præter rationem cum Arianis habita, huic communionis consortium præbere detrectabant Romani: sed seorsim inter se cœtus ac conventus ecclesiasticos habebant. Jubente propterea Constantio synodus coacta est Mediolani, trecentorum quidem ex Occidente, ex Orientis vero partibus paucorum admodum episcoporum. At cum Occidentales prava quæque adversus Athanasium nolent confirmare sancita, nullius roboris et irrita permansit. Imperator demum, Romanorum precibus coactus, Liberium exsilio revocat, et in thronum restituit: Felix vero Roma decedens, nunquam reversus est.

A. C. 344.—*Romæ episcopi Felicis annus unicus.*

A. C. 345.—*Romæ episcopi Damasi annus primus.*

A. C. 346.—Hoc anno Gallus Constantius Cæsar prospera belli fortuna usus, propriæ felicitatis impatiens, tyrannidem meditatur: Domitianum Orientis præfectum interficit, et Magnum quæstorem, qui Constantium de conspiratione fecerant certiore. Eum ad se vocatum ad insulam Thalmonem occidi jussit imperator, et ejus fratrem Julianum sub custodia tenuit. Hunc Eusebia Constantii conjux sibi concedi deprecata Athenas amandavit.

A. C. 347.—*Hierosolymorum episcopi Illarionis annus primus.*

Hoc anno Maximum Hierosolymorum episcopum Acacius Cæsareæ et Patrophilus Scythopoleos præsuasles Ariana labe infecti deposuerunt: et Cyrillum, quem una secum sentire sperabant, in ejus locum suffecerunt. Sub id tempus, Cyrillo episcopum agente, vivi-

VARIÆ LECTIONES.

³¹ Βερβόλαιον] Βρετανίαν A, alii et Anast. ³⁵ παρακαλεῦσαντος b e. ³⁶ Ἀρειανόφρονος e. ³⁷ Φίλικα: sic eodd. omnes h. l., et infra. ³⁸ ἐχειροτόνησαν A. ³⁹ σκευᾶς A. ⁴⁰ Γάλλος ὁ καὶ Κωνστ. A, ὁ Γάλλος Κωνστ. vulg. ⁴¹ ὑπάρχον b e. ⁴² μὴνύσαντα A. ⁴³ Θαλάμωνα b. ⁴⁴ τὸν add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(18) Alii, Βρετανίαν, ut et Cedr., ubi tamen D fœdo lapsu Liberii nomen in Athanasii mutatum est: quasi hic de Athanasii exsilio sermo sit, eique substitutus sit Felix, non Liberio. Mirum plastra hujusmodi devorare interpretes. COMBESII.

(19) Narratio mutatis paulum verbis ex Socratis lib. II, cap. 27, et Sozomeni lib. IV, cap. 5, expressa: de qua Marcellinus, lib. XIV.

(20) Φλάμωνα Istriæ insulam legunt Socrates et Sozomenus.

(21) Ex Sozomeno lib. IV, cap. 2, quæ anno Constantii 18 gesta docent festi consulares a Socrate et Sozomeno citati (not. 19) Hieronymus in Chronico, et *Chronicon Alexandrinum*.

(22) Immemor sui narrat hæc Theophanes: qui ad Hilariónis Hierosolymorum episcopi Cyrillum excipientis annum primum, et Constantii decimum nonum, ipsius Cyrilli post Maximum institutionem refert. Ad annum Constantii duodecimum Maximi mortem habet Hieronymus in Chronico.

(23) Cod. Vat. 1 ad hunc locum hoc affert scho.: Κύριλλος Ἱεροσολύμων ἐδιώχθη ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν· ἀντ' αὐτοῦ δὲ γεγόνασιν Ἀρειανοὶ τρεῖς, Ἀρσένιος, Ἡράκλειος, Πάριος· καὶ πάλιν ἀνακληθεὶς ἐπὶ Γρατιανὸν, συνήλθεν, καὶ ἐν τῇ συνόδῳ τῶν ρη' ἐπισκόπων ἐν ΚΠ. Cyrillus Hierosolymorum antistes pulsus est ab Arianis: ejus vero loco Ariani tres Arsenius, Heraclius, Hilarius interim sedem tenuerunt; tumque revocatus sub Gratiano, ad synodum centum et octo episcoporum CP. celebratam convenit. Ejus illa provectio ab Arianis, et suppressio vocis ὁμοουσίου in catechesibus, suspensionem aliquam Arianismi apud nonnullos viro attulit, quem bene Theophanes sequentibus vindicat. COMBESII.

(24) Priorem sequitur hic μεταχρονισμός primo aspectu despiciendus. Historiæ verba multatim auctora *Chronico Alexandrino* in quo describitur ad annum Constantii decimum tertium. De cruce istius in cœlo visæ tempore habes Socratem et

fiæ crucis signum luce magna coruscans, die sacro Pentecostes, apparuit in cælo, 35 et a Golgotha, quo loco Christus suffixus est, ad Olivarum montem, quo in cælos est assumptus, pertransiit : corona vero speciem Iridis referens signum apparens circumambibat : et eodem die visio eadem Constantio manifestata fuit ; de qua ad imperatorem Constantium Cyrilli epistola, qua piissimum eum appellat, circumfertur. Quapropter Arianæ opinionis suspectum ipsum Cyrillum calumniantur nonnulli, et consubstantialis vocem in catechesibus, quas ob visum vitificæ crucis portentum ad innumeræ multitudinis sacrum baptismata postulantis utilitatem explanavit, subticuisse causantur. Falluntur autem et iudicio peccant. Oportebat enim ex animi simplicitate potius quam aperto proposito Arianorum dolis in hæresim abductum imperatorem, gentilitate alioquin nondum plene abolita, piissimum nuncupare : et consubstantialis vocem plurimorum aures adhuc offendentem, et adversariorum controversiis a sacro baptismate deterriuram ignaros, præterire decebat, et consubstantialis notitiam paris significatus vocabulis clarius exprimere : quod quidem a beato Cyrillo præstitum est, qui publicatam Nicææ fidei normam ad verbum interpretatus, Deum verum de Deo vero prædicavit.

A. C. 348. — *Antiochiæ episcopi Ariani Stephani annus primus.*

A. C. 349. — Hoc anno erepto e vivis Eusebio, qui Cpolitianæ sedi impie præsederat, ad Julium papam et Constantem imperatorem Constantii fratrem Athanasius et Paulus Romam iterum profecti sunt. Mortuo siquidem Eusebio Cpolitana plebs Paulum in sedem reposuit. Ariani ex adverso Macedonium ordinaverunt, adeo ut civilis belli inter utriusque partes conflictus exoriretur. Constantius, qui tunc Antiochiæ degebat, hoc audito, Hermogeni magistro militum in Thraciam misso præcipit itinere alquantisper deflectere, et Paulum ab Eccle-

A. C. 348. — *Antiochiæ episcopi Ariani Stephani annus primus.* A. C. 349. — Hoc anno erepto e vivis Eusebio, qui Cpolitianæ sedi impie præsederat, ad Julium papam et Constantem imperatorem Constantii fratrem Athanasius et Paulus Romam iterum profecti sunt. Mortuo siquidem Eusebio Cpolitana plebs Paulum in sedem reposuit. Ariani ex adverso Macedonium ordinaverunt, adeo ut civilis belli inter utriusque partes conflictus exoriretur. Constantius, qui tunc Antiochiæ degebat, hoc audito, Hermogeni magistro militum in Thraciam misso præcipit itinere alquantisper deflectere, et Paulum ab Eccle-

A. M. 5848. — *Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Ἀριανού Στεφάνου ἔτος α'.*

A. M. 5849. — Τούτω τῷ ἔτει Ἀθανάσιος καὶ Παῦλος (27) τελευτήσαντες Εὐσεβίου τοῦ δυσσεβῶς ἄρξαντος ὁ Κωνσταντινουπόλεως κατήλθον πάλιν εἰς Ῥώμην (28) πρὸς Ἰουλίον τὸν πάπαν καὶ Κωνσταντῖνον τὸν βασιλέα ἀδελφὸν Κωνσταντίου. Τοῦ γὰρ Εὐσεβίου θανόντος ὁ λαὸς τὸν Παῦλον τῷ θρόνῳ Κωνσταντινουπόλεως ἀποκατέστησεν. Οἱ δὲ Ἀριανοὶ τὸν Μακεδόνην ἀντεχειροτόνησαν, ὡς ἐντεῦθεν ἐμφύλιον γενέσθαι πόλεμον. Ὅπερ μαθὼν ὁ Κωνσταντῖνος ἐν Ἀντιοχείᾳ διδάγων, Ἐρμογένην στρατηλάτην (29) κατὰ τὴν Θράκην παμφθέντι καλεῖται ὁδοῦ

VARIAE LECTIONES.

τῇ om. alii codd. ³⁵ τεταμένον A, Anast. extensum, μεταβαῖνον vulg. ³⁶ τῇ αὐτῇ ἡμ. A, τῇ αὐτῇ δὲ ἡμ. vulg. ³⁷ τῷ om. A. ³⁸ διὰ τῷ Par. ³⁹ ὑποκλαπέντα A, ἀποκλ. vulg. ⁴⁰ μήπω] μὴ τῷ a. ⁴¹ verba τὸν Ἰῦν ἐν τοῦ Πατρὸς ex Aet Anastasio add. ⁴² δυσσεβοῦς b c. ⁴³ ἄρξαντος τὸν θρόνον b. ⁴⁴ τὸν ante πάναν et βασιλέα add. ex A. ⁴⁵ θανόντος Par. ⁴⁶ ἐμφύλιον — πόλεμον A, ἐμφυλίου — πολέμου vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

Sozomenum disserentes, hunc lib. iv, cap. 3 et 4, illum lib. ii, cap. 24, Gallo nimirum in Cæsarem designato, et in Syriam misso a patre Constantio anno imperii sui decimo quarto : quibus Chronicon Alexandrinum suffragatur. Diem Pentecostes ipsius sacrum designat auctor, Maias nonas Chronicon præfatum, et Græcorum *Menologium* : illud addit horam diei tertiam.

(25) Dubium illud clare discutit Theologicorum Dogmatum auctor Petavius, lib. i *De Trinitate*, cap. 13, num. 10 et 11. Idem obiter videndus ejusdem lib. cap. 10, numero 6 ; locum hic ab auctore citatum catechesim undecimam affirmat.

(26) Omissa vox οἰκονομικῶς, quam omnes repræsentant codd. hic aptissima, significans quadam accommodatione, prudenti consilio ut virum alliceret, non offenderet, sic appellasse. Sic quoque sextam synodum in Constantem religiosam vindicavi ab importunis atque ineptis querelis Alberti Pighii :

sic et Paulus Festum præsidem iniquissimum κράτιστον compellat, virum optimum : sicque ubique Christiana modestia, quoad patitur pietas, viros præcipue principes ac magistratus prosequitur. *Comperis.*

(27) Historicam potius quam chronicam relationem hic institui ex eo conciliendum, quod hæc primus Constantii annis gesta luculenter exponat Baronius ad annum Christi 342, et Constantii 6 num. 47 et maxime 48. Eusebii obitus num. 43 asseritur. Historiam Pauli et Athanasii omnem ad annum præsentem relata leges apud Socratem lib. ii, cap. 9 et seqq., et apud Sozomenum, lib. iii, cap. 6 et seqq. Chronologiam nullam hic requirere.

(28) Num Italian semel et iterum Paulus repetierit, edisserit Baronius loco citato.

(29) Qui memorato Sozomeno τὴν ἐπιπικὴν δύναμιν ἐπιτετραμμένο; στρατηγός, dux cui equestres

πάρρητον ποιήσασθαι, καὶ ἐκβαλεῖν ⁵⁸ Παῦλον τῆς Ἀ
Ἐκκλησίας· ὅπερ τοῦ Ἑρμογένους πληρῶσαι δοκι-
μάσαντος, ὁ δῆμος τὸν οἶκον αὐτοῦ ἐνέπρησεν, καὶ
αὐτὸν Ἑρμογένην ⁵⁹ ἀπέκτεινεν, καὶ εἰς τὴν θάλασ-
σαν ἐβρέψεν. Τοῦτο οὖν ὁ βασιλεὺς μαθὼν ἐξ Ἀν-
τιοχείας εἰς τὴν βασιλεῦσσαν ἤλασεν, καὶ τὸν Παῦ-
λον τοῦ θρόνου ἐκβαλὼν, Μακεδόνιον τέως οὐκ
ἐνεθρόνισεν (50). Τότε ὀργιζόμενος διὰ τὸν ⁶⁰ τοῦ
Ἑρμογένους φόνον, τὴν πόλιν ἐξημίωσεν τέσσαρας
μυριάδας ἀρτῶν ἡμερησίων ⁶¹ (51), ἐκ τῶν δωρη-
θέντων ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μυριάδων ὀκτώ. Τότε
οὖν ὁ Παῦλος, ὡς προεῖρηται, πρὸς Ἰούλιον ἦλθεν
Ῥώμης, καὶ ἐπανήλθεν μετὰ γραμμάτων αὐτοῦ ἐν
Κωνσταντινουπόλει. Ὁ δὲ Κωνσταντῖος καὶ τότε ἐν
Ἀντιοχείᾳ διάγων, μαθὼν ὅτι τὸν Παῦλον ⁶² Ἰούλιος
τῷ θρόνῳ ἀποκατέστησεν, καὶ ⁶³ ὀργισθεὶς, καλεῖται
Φιλίππῳ τῷ ὑπάρχῳ Παῦλον ἐκδιώξαι ⁶⁴, καὶ Μακε-
δόνιον ἀντικαταστήσαι τῷ θρόνῳ. Ὁ δὲ ὑπαρχος ⁶⁵
φύβῳ τῶν γεγονότων εἰς Ἑρμογένην ⁶⁶ διὰ τὸν Παῦ-
λον, εἰς τὸ κατὰ τὸν ⁶⁷ Ζεύξιππον λουτρὸν μεταστε-
λάμενος (52) τὸν Παῦλον διὰ θυρίδος χαλάσας, εἰς
Θεσσαλονίκην ⁶⁸ ἐξώρισεν, ὅθεν καὶ ὠρμητο ⁶⁹. Μα-
κεδόνιον δὲ τῷ ἑαυτοῦ ὀχήματι ἀναλαβὼν, ἀποκα-
τέστησεν ὡς τύραννον τῆς Ἐκκλησίας ληστρικῶς,
τῶν ὀρθοδόξων ἀντιστάμενος ἐπὶ τοσοῦτον, ὡς ἀναι-
ρεθῆναι τριτχιλίους ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα ἀνδρας·
καὶ οὕτως τῆς Ἐκκλησίας Ἀρειανούς κρατῆσαι. Τότε
καὶ Ἀθανασίῳ θάνατον ἠπειλήσεν Κωνσταντῖος,
ὅνπερ φοβηθεὶς, φυγὰς αὐτὸς τὴν Ῥώμην κατέλα-
βεν· παρ' αὐτὰ ⁷⁰ δὲ καὶ Παῦλος ἀπὸ Θεσσαλονίκης
εἰ καὶ προσελθόντες τῷ Κωνσταντίνῳ, τὰ κατ' αὐτοὺς
διηγῆσαντο. Ὁ δὲ Κωνσταντῖος ἐπαγγέσας τοῖς ἀγίοις,
γράφει Κωνσταντίνῳ τῷ ἀδελφῷ λυπούμενος, ἥ ⁷¹
ἀποδοῦναι Παύλῳ καὶ Ἀθανασίῳ τοὺς ἰδίους θρό-
νους, ἥ πόλεμον ἀπειλῶν κινεῖν κατ' αὐτοῦ. Προετρέ-
ψατο δὲ αὐτὸν, καὶ τοῦ γενέσθαι σύνοδον ἐν Σαρδι-
κῇ ⁷², ἐν ᾗ τῶν ἐσπερίων συνῆλθον ἐπίσκοποι ⁷³
τριακόσιοι (53), ἀνατολικοὶ δὲ τριάκοντα ἕξ. Οὗτοι
τοῖς δυτικοῖς ἀντέπιπτον, αἰτοῦντες ἐξελασθῆναι
πρότερον Ἀθανάσιον καὶ Παῦλον· ὁ δὲ Ὅσιος ὁ
Κουδρόβης ⁷⁴ ἐπίσκοπος καὶ Πρωτογένης ὁ Σαρδι-
κῆς, οὐκ ἠνέσχοντο μὴ παρῆναι τοὺς ἀγίους Ἀθα-
νάσιον καὶ Παῦλον. Τότε οἱ ἀνατολικοὶ ἐν Φιλίππου
πόλει γενόμενοι, ἀναιδῶς τὸ δμοούσιον ἀνεθεμάτι-
σαν. Οἱ δὲ ἐν Σαρδικῇ ὀρθόδοξοι ⁷⁵ τὸν ὀρθὸν τῆς ἐν

sia regenda dimovere. Hermogene minus impo-
situm perficere satagente, populus tumultuatus do-
mum ejus succendit, ipsumque Hermogenem
interemptum in mare projecit. Hæc cum Antiochiæ
rescivisset imperator, regiam urbem repetiit; ³⁶
et Paulum quidem episcopali throno dejecit, Mace-
donium tamen in illum laud proxit. Tum vero
ob Hermogenis cædem iratus, ex octoginta millibus
panum, quos pater Constantinus singulos in dies
distribui præceperat, quadraginta millibus urbem
multavit. Tunc itaque Paulus, ut jam præmissum,
Julium Romanum episcopum convenit, et acceptis
ab eo litteris Cpolim rediit. Quo percepto, Paulum
nempe a Julio sedi sue restitutum, Constantius
Antiochiæ moram agens exarsit animis, et Paulum
a Philippo præfecto jubet expelli, et Macedonium
in ejus thronum subrogari. Præfectus rerum in
Hermogenem Pauli causa patrarum memor, et
similes pati veritus, ad balneum Zeuxippi de no-
mine Paulum accersitum, et fenestra demissum,
Thessalonicam, ex qua trahebat originem, in exsil-
ium imperat deportari: Macedonium curru secum
una vectum violenter intrusum velut Ecclesiæ tyran-
num sede rursus locat episcopali, orthodoxis adeo
contra resistantibus, ut ad tria millia centum et
quingenta virorum cæsa fuerint: atque ita de-
num ecclesiam obtinuerint Ariani. Eodem quoque
tempore Athanasio mortem minatus est Constantius,
cujus metu fugitivus iterum Romam contendit:
subindeque Thessalonica eo profectus est Paulus:
qui Constantem convenientes, quæ passi fuerant,
narraverunt. Constans sanctorum virorum vices
dolens, ut erat mœrore commotus, Paulo et Atha-
nasio suam cuique sedem reddendam significat
aut bellum indicendum fratri minatur: quinimo
ut concilium Sardicæ congregaretur, litteris horta-
tus est: ad quod ex Occiduis ter centum, ex Orien-
talibus triginta sex convenerunt episcopi. Hi de
Paulo et Athanasio ejiciendis facta in primis pos-
tulatione, controversias cum Occidentalibus egere.
Hosius vero Cordubensis et Protogenes Sardicensis
episcopi viros sanctos Paulum atque Athanasium
concilio non interesse minime patienter tolerabant.
Tunc igitur Orientales Philippopolim secedentes,
D anathemate consubstantialis vocem impudenter

VARIE LECTIONES.

⁵⁸ ἐκβαλεῖν A e f, ἐκκαλεῖν vulg. ⁵⁹ Ἑρμογένην b c. ⁶⁰ τὸν add. ex A. ⁶¹ ἡμερησίων A et alii, ἡμε-
ρησίων vulg. ⁶² Ἰούλιος — Παῦλον om. A f. ⁶³ καὶ om. b. ⁶⁴ ἐκδιώξαι ἡμελλον, καὶ A f. ⁶⁵ ἐπαρχος
A b c. ⁶⁶ Ἑρμογένην a e. ⁶⁷ κατὰ τὸν A, κατὰ τὸ vulg. ⁶⁸ Σαλονίκην f. ⁶⁹ ὀρμητο b. ⁷⁰ πάρευτα,
71 ἡ add. ex A. 72 Σαρδικῇ b. 73 ἐπίσκοποι om. alii. 74 Κουδρόβης: sic codd. omnes. 75 ὀρθόδοξοι A,
ὁρθόδοξον vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

corpiæ commissæ, equestris militiæ magister, expo-
nitur.

(50) Ex Socratis de Macedonio loquendi forma
quid negotii sit ἐπίσκοπον ἐνθρονίζειν, colligitur.
Μακεδόνιον δὲ ἀναθεῖσαι τῆς πόλεως ἐπίσκοπον ὑπερ-
έθετο, lib. ii, cap. 10.

(51) Scribit Socrates, σιτηρέσιον ἡμερίσιον, quo-
tidianum congiarium panis.

(52) Sozomenus, præfalo lib. iii, cap. 8: Προ-
εβλήθη εἰς δημόσιον λουτρὸν ὄνομα Ζεύξιππος (περι-

φανεὶς δὲ τοῦτο καὶ μέγιστον), μετακατέσχετο Ad pu-
blica balnea (a Severo edificata ait Cedrenus) quibus
Zeuxippus nomen: illustre illud quidem atque am-
plissimum opus est, accersit, etc. Idem Socrates
lib. ii, cap. 12. A Constantino edificatum laudat
Chronicon Alexandrinum in Constant., Origines C.P.
a Severo.

(53) Socrates, cap. 12; Theodoretus lib. ii, cap. 7;
Sozomenus, lib. iii, cap. 10.

damnaverunt : qui vero Sardie remanserunt, re-
etiam et sanam recteque et sane prolatam Nicææ
definitionem, Anomæorum repudiata sententia, fir-
mare : tum demum Paulo et Athanasio, necnon
Marcello Ancyrae præsulī scripta sua ab accusato-
ribus nusquam intellecta causanti, et consubstan-
tialis fidem profitenti, ablatas sedes restituerunt.
Ita Sardicensis synodus adversus Orientales, qui se
separaverant, consubstantialis firmato dogmate,
sancivit. Post hoc Constantius 37 Athanasio Pau-
loque cum honore susceptis proprios reddidit thro-
nos : et in hunc modum Alexandriam repetiit
Athanasius, et Georgio Ariano depulso, ipse
est.

Magnentio vero tyrannidem in Galliis exercente, B
et Constante religioso principe ab eo sublato,
Constantius Augustus tunc temporis Antiochiæ de-
gens, de his certior factus, datis confestim litteris
Paulum urbe regia jussit Cucusum exsulem agi : ubi
ab Arianis mortem recepit : et mox thronum occu-
pavit Macedonius. Constantius autem Magnentium
debellaturus, in Italiam profectus est. Romanus
porro senatus Nepotianum Cæsareis insignibus or-
natum in expeditionem adversus Magnentium mi-
sit. Qui cum Magnentio congressus Romæ mense
imperii tertio ab ipso interemptus est, priusquam
Romam appelleret Constantius. Constantina, quæ
et Helena, Constantii soror, Britannionem honora-
tum et illustrem virum renuntiavit imperatorem :
eumque in bello contra Magnentium opposuit. C
Constantius autem Romam ingressus, Britannio-
nem maximis ornavit honoribus, unaque cum
ipso ad Mursam Magnentium aggreditur. Victus
Magnentius remeāt fugitivus in Italiam. Demum
repetitis præliis fatigatus et superatus, renovata ad
montem Seleucum pugna fractus penitus, fuga
Lugdunum appulit, ibique fratre primum interfecto
et propriæ matri pari nece illata, postremo sibi ipsi
conscivit lethum : tandemque Decentius Cæsar ejus
frater laqueo vitam finivit.

Ea tempestate Silvanus tyrannidem arripere mo-
litus, a Constantii militibus neci traditur. Con-
stantinus autem iugenti cum ostentatione et appa-

A Νικαία πίστει· ὅρον ἐκύρωσαν, τὸ ἀνόμοιον ἀναθε-
ματίζαντες· ἀποδεύχασαι δὲ καὶ τοὺς θρόνους Ἀθα-
νασίῳ καὶ Παύλῳ καὶ Μαρκέλλῳ τῷ Ἀγκύρας ὁμι-
λοῦντι τὸ ὁμοούσιον καὶ ἀπολογουμένῳ μὴ ἐννοεῖσθαι
τὰ συγγραφέντα αὐτῷ τοῖς διαβάλλουσιν αὐτόν. Οὕτω
τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου πραξίσεως 16 κατὰ τῶν ἀπο-
διαστάντων ἀνατολικῶν καὶ κυρωσάσης τὸ ὁμοού-
σιον, Κωνσταντίος δῆθεν Ἀθανάσιον καὶ Παῦλον ἐν-
τίμως ἐδέξατο, καὶ τοὺς ἰδίους θρόνους ἀποδέδωκεν·
καὶ οὕτως Ἀθανάσιος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἦλθεν, καὶ
ἐδέχθη 17 μετὰ χαρᾶς μεγάλης· ἐξώσας Γεώργιον τὸν
Ἀρειανόν.

communī civium lætantium applausu receptus

B Μαγνητίου δὲ ἐν Γαλλίαις τυραννήσαντος (34) καὶ
Κώνσταντα 18 τὸν εὐσεβῆ ἀνελόντος, Κωνσταντίος
ὁ 19 Αὐγουστος διατρίβων ἐν Ἀντιοχείᾳ καὶ μαθὼν,
παρευθὺ τὸν Παῦλον ἀποστειλάς τῆς πόλεως ἐξ-
ώρσεν ἐν Κουκουσῷ· κακεῖ ὑπὸ Ἀρειανῶν ἀναιρεῖ-
ται. Καὶ τότε Μακεδόνης τοῦ θρόνου ἀντικαθίστα-
ται 20. Κωνσταντίος δὲ κατὰ Μαγνητίου ἐπὶ τὴν
Ἰταλίαν ἐξώρμησεν 21. Ἡ δὲ σύγκλητος ἐν Ῥώμῃ
Νεποτιανὸν ἐνύσσασα (35) κατὰ Μαγνητίου ἀπέλυ-
σεν 22. Ὅς συμβαλὼν τῷ Μαγνητίῳ ἐν Ῥώμῃ ἀναι-
ρεῖται ὑπ' αὐτοῦ βασιλεύσας μῆνας τρεῖς. Πρὶν 23
ἢ δὲ φθάσαι ἀπελθεῖν τὴν βασιλείαν ἐν Ῥώμῃ, Κων-
σταντίνα (36), ἡ καὶ Ἑλένη, ἡ Κωνσταντίου ἀδελφὴ
ἀνηγόρευσε Βρεττανίωνα εἰς βασιλείαν ἀνδρα ἐντιμον,
καὶ ἀντίστησε 24 τῷ Μαγνητίῳ πρὸς τὴν μάχην.
C Φθάσας δὲ Κωνσταντίος ἐν Ῥώμῃ, καὶ ἀποδείξας
ἐν Βρεττανίωνα μετὰ πολλῆς τιμῆς, ἐπολέμη-
σαν ἄμφω τὸν Μαγνητίον περὶ Μούρσαν 25 (37). Καὶ
ἡττηθεὶς ὁ Μαγνητίος ἐφυγεν ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν.
Πολλὰκις δὲ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν Κωνσταντίου πο-
λεμηθεὶς, συμβαλὼν 26 τῷ Σελεύκῳ (38) καὶ ἡττη-
θεὶς, ἐφυγεν εἰς Λουγδούον· καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ
πρῶτον σφάζας, καὶ τὴν ἰδίαν μητέρα, ὕστερον καὶ
ἐαυτὸν ἀνήλωσεν· καὶ Δημόντιος 27 Καίσαρ ὁ τοῦτου
ἀδελφὸς ἀγχίνῃ ἐχρήσατο.

Τότε καὶ Σιλβανὸς τυραννήσας· ἐν Γαλλίαις ἀν-
ηρέθη ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν Κωνσταντίου. Ἐλθὼν δὲ
ἐν Ῥώμῃ Κωνσταντίος (39) εἰσῆλθεν μετὰ πολλῆς

VARIÆ LECTIONES.

16 παρατάσεως A. 17 ἀπαδέχθη b. 18 Κώνσταντα A, Κώνσταν vulg. 19 ὁ add. ex A. 20 ἐπικαθίστα-
ται A. 21 ἐξώρμησεν A, ἐξόρμησεν vulg. 22 ἀπέχυσεν f. 23 πρὶν ἢ δὲ φθάσαι ἀπελθεῖν A a, πρὶν ἢ δε
φθάσαι καὶ ἀπ. vulg. 24 ἀντίστησε A, ἀνέστησε vulg. 25 Μούσαν b e f. 26 συμβαλὼν A, συμβάλλων
vulg. 27 Δημόντιος] δικαίως A, Δικαίτιος f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(34) Hieronymus in Chronico ad annum Con-
stantii 43 et seqq. Socrates lib. II, cap. 10, Sozo-
menus, lib. IV, cap. 6.

(35) Aliquanto post, ἐνέδυσσε Θεοδοσίον. Αὐγου-
στον. *Purpura ac regalibus insignibus indutum
Nepotianum, adversus Magnentium misit.* Ut vere
imperator, non Cæsar tantum creatus fuerit, ut
sonant verba interpr. *Tribus mensibus βασιλεύ-
σας, imperio functus, sit auctor, occiditur COMBESIS.*

(36) Sic cum Barb. etc. distingue, et corrige: πρι-
ν ἢ δὲ φθάσαι καὶ ἀπελθεῖν τὸν βασιλέα ἐν Ῥώμῃ
Κωνσταντίνα. Quæ sunt valde plaua : ut jam existi-
ctu Nepotiano, ante Constantii adventum, ejus loco

D creatus sit Britannio, qui et ipse Magnentio oppo-
neretur. Id.

(37) De Mursa Pannoniæ oppido legendus Scali-
ger in Ensebiū pag. 252.

(38) *Montem Selenicum* verti, Historiam tripartit-
tam et miscellam secutus. Μοντισελευκον habet So-
zomenus.

(39) Κωνσταντίος Αὐγουστος εἰς τὴν ἐαυτοῦ εἰκο-
σετηρίδα μετὰ πολλῆς φαντασίας καὶ παρατάξεως
εἰσῆλθεν ἐν Ῥώμῃ· συνεισῆλθεν δὲ αὐτῷ καὶ ἡ γυ-
νὴ αὐτοῦ Εὐσέβεια ἡ βρισιλίτσα, καὶ ἐποίησαν ἡμέρας
ιδ' ἐν τῇ Ῥώμῃ. In *Chronicon Alexandrinum*,
germanis verbis anno Constantii 20, quod evēto

φιντασίας καὶ παραταξίως, ὀνομασθεὶς ὑπὲρ τοῦς ^A αὐτοῦ βασιλεῖς. Συνήλθεν δὲ αὐτῷ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ Εὐσεβία, καὶ ἐποίησεν δεκατέσσαρας ^B ἡμέρας ἐν τῇ Ῥώμῃ. Ἐξελθὼν δὲ ἐν τῷ Τριβουνάλῳ Κάμπῳ (40), καὶ στάς ἐφ' ὕψους συμπαρόντος αὐτῷ τοῦ στρατοπέδου καὶ τοῦ Βρεττανίωτος, ἐδημηγόρει πείθων τὸν λαόν, ἀκόλουθον εἶναι τῆς βασιλείας, καὶ τὴν ἐξουσίαν ὑπάρχειν ^C (41) τῷ ἐκ προγόνων βασιλέων διαδεξαμένῳ ταύτην, συμφέρειν τε τῷ λαῷ ^D καὶ τῷ κοινῷ ὑπὸ μίαν ἐξουσίαν διοικεῖσθαι τὰ δημόσια, καὶ ὅσα ^E τούτοις ἀκόλουθα. Τότε ἀποδύσας τὸν Βρεττανίωνα βασιλεύσαντα μῆνας δέκα κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν τραπέζης αὐτῷ πρὸς ἐστίασιν ^F ἐκοινώνησεν· καὶ μετὰ πάσης τιμῆς καὶ δόρυφορίας ^G καὶ πολλῶν χαρισμάτων ἐν Προῦση τῆς Βιθυνίας ἀπέστειλεν. Χριστιανὸς δὲ ὢν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐσχόλαζεν, καὶ πολλὰς ἐλεημοσύνας ἐποίησεν εἰς τοὺς πένητας· ἐτίμα δὲ καὶ τοὺς ἱερεῖς ἕως ἡμέρας τελευτῆς ^H αὐτοῦ. Ὁ δὲ Κωνσταντῖνος ἐπιστρέψας εἰς τὸ Βυζάντιον (42), καὶ παρακληθεὶς ὑπὸ Εὐσεβίας τῆς ἰδίας γυναικὸς, Ἰουλιανὸν τὸν ἀδελφὸν Γάλλου ἐκ τῆς ψολακῆς ἐξαγαγὼν Καίσαρα προβάλλεται, καὶ εἰς Γαλλίας ἐκπέμπει ζεύξας αὐτῷ πρὸς γάμον καὶ τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν Ἑλένην τὴν καὶ Κωνσταντίαν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ Ἰούλιος ὁ πάππας (43) ἐν Ῥώμῃ ἐκοιμήθη, καὶ ἐχειροτονήθη ἀντ' αὐτοῦ Λιβέριος ἀνὴρ τὰ πάντα θαυμαστὸς καὶ ὁρθόδοξος. Οἱ δὲ Ἀρειανοὶ τὸν βασιλέα κατὰ Ἀθανασίου οὕτω ^I

Aratu bellico Romam ingressus, laudibus supra omnes retro imperatores cumulatus est. Una cum ipso conjux Eusebia urbem ingressa, quatuordecim in ea dies egit. Hinc ad Tribunalium campum profectus, et astante exercitu et Britannione suggestum altiore conscendens, allocutione ad populum et milites habita, ut imperium colerent ac majestati submissi obsequerentur, suadebat: a majoribus et avis imperatoribus potestatem acceptam sibi adesse, ab uno principe publicas res administrari populo et communi utilitati conducere, et id genus similia. Quocirca Britannionem decem a mensibus socium imperii factum eadem hora dignitatis insignibus exutum, convivam ad mensam excepit: quem deinde magnis honoribus auctum Prusam Bithyniæ ablegavit. Cum vero Christiano ritu esset initiatus, ecclesiarum cultui indutgebatur assiduus, et erga pauperes erogatis elemosynis liberalem, erga sacerdotes ad ultimum usque vitæ diem sese cultorem devotum exhibebat. ³⁸ Constantius vero Byzantium reversus, Eusebiæ conjugis precibus sollicitatus, Julianum Galli fratrem eductum e custodia Cæsarem designat, et propria sorore Helena, cui nomen etiam Constantia fuit, in matrimonium copulata, mittit in Gallias.

Eodem etiam anno Julius papa Romæ diem suum obiit: et Liberius, vir per omnia mirandus et recta in Deum fide præstans, in ejus locum est promotus. Ariani porro imperatorem in Athanasium adeo

VARIÆ LECTIONES.

^A τοὺς Α. τοῦ vulg. ^B δεκατessάρεις Par. ^C ὑπάρχειν Α, ὑπάρχοντι vulg. ^D τῷ λαῷ om. Α, τῷ κοινῷ λαῷ Α. ^E καὶ ὅσα Α, καὶ τὰ vulg. ^F ἐστίαν b. ^G δόρυφορίας Α, δωριφ. a c, δωρηφ. f, δωροφείας vulg. ^H ἕως τῆς τελευτῆς Α. ^I αὐτοῦ Α.

JAC. GOARI NOTÆ

Magnentio ἐπινίκιον ἐπιτελεῖν πομπήν, triumphum C et vicennalia simul agere contigit. Describit triumphum Marcellinus comes lib. xvi.

(40) Ad milites nonnunquam verba fecisse imperatores, et in campo e tribunali allocutos produnt historiæ, et quibus allocutiones hujusmodi impressæ sunt, numismata repræsentant. Marcellinus, lib. xv: Cum venisset accitus (Julianus) prædicto die, advocato omni, quod aderat commilitio, tribunali ad altiorem suggestum erecto, quod aquilæ circumdederunt, et signa Augustus inscendens. Et xxvii: Progressus in campum tribunal ascendit, oratione imp. destinaturus. Et xxi: Omnes centurias, manipulos, cohortes in concionem vocavit, concinentibus tubis: oppletoque multitudinis campo, ut eam ad firmanda promptius adigeret imperata, tribunali celso sistens, stipa quoque solito densius, hæc prosecutus est. Hæc itaque verba, ἐξελθὼν δὲ ἐν τῷ τριβουνάλῳ κάμπῳ, καὶ στάς ἐφ' ὕψους, id mihi sonant, et progressus in campum, quo e suggestu milites alloqueretur, jamque excelso tribunali stans, etc., motum quippe antiqua particula quietis ἐν exprimunt recentiores Græci. Locus etiam allocutionis tribunalis campus potuit auctori barbare dici: apud quem hæc circa Britannionem in Illyrico, non Romæ intelligenda gesta. Ad Soeratis enim et Sozomeni Britannionis exauctorationem referentium, illius lib. ii, 23 istius lib. iv, cap. 50 mentem, Theophanis sensus accommodandus.

(41) Sic Vat., Barb., Peyr., etc., plana satis littera, ex imperii rationibus esse, ut et potestas illi cede-

ret, qui a majoribus hereditario veluti jure illam suscepisset, etc. COMBEFIS.

(42) Mente nimirum reditum parans versus Byzantium, cum adhuc Italiæ limitibus post triumphum Romæ actum detineretur. Marcellinus lib. xv: Et hæc quidem Romæ agebantur. Constantinum vero exagitabant assidui nuntii deploratas Gallias indicantes, nullo renitente ad internecionem Barbaris vastantibus universa: æstuansque diu qua via propulsaret ærumnas, ipse in Italia residens, ut cupiebat (periculosum etenim existimabat se in partem contrudere longe dimotam), reperiit tandem consilium rectum: et Julianum patrelem fratrem, hæc ita dudum ab Achaico tractu accitum, etiam tum palliatum, in societatem imperii asciscere cogitabat. Revocanda in memoriam quæ de Juliani custodia superius adnotata. Post aulicorum obtentas adulationes, subdit: Quæis adnitenibus obstinate opponebat se sola regina, incertum, migrationem ad longinqua pertimescens, an pro nativa prudentia consulens in commune, omnibusque memorans anteponi debere propinquum, etc. ad imperium placuit Julianum assumere. Ante tres porro vel quatuor annos hæc ætitata monet idem Marcellinus in sequentibus: Hæc die octavo Iduum Novemb. gesta sunt, cum Arbelionem consulem annus haberet et Lollianum, anno Constantii 18, vel secundum alios 19.

(43) Cur Julii mortem ascribat, et de Athanasio pag. 36 scripta repetat Theophanes anno Damasi quinto, nisi deceptum asseram, fateor me ne scire.

commoverunt, ut poenam capitis in eum decerneret. At sanctus fuga tum etiam salutem consuluit.

A. C. 350. — Cpolis episcopi Macedonii annus primus.

Hoc anno magnus terræ motus Nicomediæ exortus, hora noctis tertia urbem concussit, et numerosam populi multitudinem oppressit. Perlit etiam illa communi clade civitatis episcopus Cereopius.

A. C. 351. — Antiochiæ episcopi Leontii annus primus.

Cpolis episcopi Eudoxii annus primus, ejecto Macedonio.

A. C. 352. — Macedonius itaque Cpolis sede tyrannice obtenta, magni Constantini corpus e Sanctorum Apostolorum æde, ruinam ejus causatus, ad Sancti Acacii templum transtulit. Populo vero depositionem hujusmodi prohibente, magna adeo cædes edita est, ut puteus et martyrii templi area adjacentesque plateæ cæsurum sanguine compleverentur. Constantius, eo cognito, in Macedonium iratus, virum gradu deponi jubet: et ingens malum majori calamitate commutans, Eudoxium in ejus locum substituit.

Hoc anno castrum, cui nomen Bedzacdi, Persæ obtinuerunt. Constantius autem audiens Julianum laude conspicuum ab exercitu imperatorem in Galliis renuntiatum, 39 ipse moram Antiochiæ trahens et Persicæ expeditioni intentus, in Julianum tyrannum profectionem suscepit. Cumque Mopsocrenas primam a Tarso Ciliciæ stationem attingisset, tertio Dii mensis die, propria longiori

παρέπαισαν ὡς κεφαλὴν αὐτῶν τιμωρίαν ἐπιζητήσασθαι. Ἀλλὰ ὅτι καὶ τότε φυγὴ ὁ ἄγιος τὴν σωτηρίαν ἐπραγματεύσατο ὁ.

A. M. 5850. — Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Μακεδονίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει σεισμοῦ μεγάλου γενομένου (44) ἐν Νικομηδείᾳ περὶ ὥραν τρίτην νυκτερινὴν τὴν πόλιν κατέλαβεν ὁ, καὶ πλήθη πολλὰ διέφθειρεν· συναπώλετο δὲ καὶ ὁ ἐπίσκοπος τῆς πόλεως Κεερόπιος.

A. M. 5851. — Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Λεοντίου ἔτος α'.

Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Εὐδοξίου ἔτος α', ἐκδηθέντος Μακεδονίου ὁ.

A. M. 5852. — Μακεδονίου τοίνυν τυραννικῶς (45) τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως κατέχοντας, μετέγαγεν ὁ τὸ σῶμα τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου εἰς τὸν ἅγιον Ἀκάκιον ἀπὸ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, πῶσιν ὁ προφασιζόμενος τοῦ ναοῦ. Τοῦ δὲ λαοῦ καλύοντος φόβος γέγονε πολλός, ὥστε πληρωθῆναι τὸ φρέαρ (46) καὶ τὴν αὐλὴν τοῦ μαρτυρίου αἱμάτων καὶ τὰς περιχειμένας ὁ πλατείας ὁ περὶ γνοὺς ὁ Κωνσταντίνος, ἡγανάκτησε κατὰ Μακεδονίου, καὶ τοῦτον καθαιρεθῆναι κελεύσας, Εὐδόξιον ἀντικατέστησεν, μελίζονι κακῷ μέγα κακὸν ἀμειψάμενος.

Τούτῳ τῷ ἔτει Πέρσαι Βεδζακδι ὁ καλούμενος (47) κάστρον παρέλαβον· Κωνσταντίνος δὲ ἀκηχόμενος, ὡς ὁ Ἰουλιανὸς ἐν Γαλλίαις ἐν πόλεμοις εὐδοκίμησας ὅτε ὁ τοῦ στρατοῦ βασιλεὺς ἀνηγορεύθη, ἐν Ἀντιοχείᾳ δέγων (48) διὰ τὸν Περσικὸν πόλεμον ὁ, ἐξώρμησε κατὰ Ἰουλιανὸν τοῦ τυράννου· καὶ ἐλθὼν ἐν Μάμφου κρῆναι; ὁ, ἐν ὁ πρώτῃ μηνί ἀπὸ Ταρσοῦ τῆς Κιλικίας (49) ἐτελεύτησεν (50) μηνὶ Δεκ ὁ, πολλὰ

VARIÆ LECTIONES.

ὁ ἄλλα om. A. ὁ ἐπραγματ.] ἐχρήσατο A f. In marg. h hæc addita leguntur: Κύριλλος, etc., ut supra not. 23 ex cod. Val. ὁ κατέλαβεν] κατέβαλεν A a. ὁ Μακεδόνιος—κατέσχευεν A. ὁ μετέγαγεν A, κατήγ. vulg. ὁ πῶσιν b. ὁ περιχειμένας A, παραχειμ. vulg. ὁ Βεδζακδι A, Βεδζαδδι b, Βεδζαδδι c, Βεδζακδι e, Βεδζακδι vulg. ὁ ὡς A, ὅτι vulg. ὁ τοῦ om. A. ὁ πόλεμον om. A. ὁ τοῦ add. ex A. ὁ Μάμφου κρῆναι A, Μάμφου κρῆναι a b c d f, Μουφουκρῆναι vulg. ὁ ἐν ante πρώτῃ om. A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(44) His iisdem verbis narratio instructa *Chronicon Alexand.* legitur, occurrit ad præsentem Constantini annum. Ibidem insuper mensis Hyperbæretæus, id est October, observatur; idem habet Hieronymi *Chronicon*.

(45) Instituto recens in Cæsarem Juliano, ante Constantii e Galliis reditum stragi hic enarratæ causam dedisse Macedonium a dubio procul alienum est Socratem legentibus, lib. ii, cap. 30 ad extremam calcem: auctor *Chronicon Alexandrinum* secutus ad annum Constantii 23 eam removet. His confer pagg. 35, 56 et 37. et num Theophanes sibi cohæreat, expende.

(46) Fontibus vel puteis ex ecclesiarum conspectu positus antiqui Græci gaudebant: iisque elucidandis insudat *Euchologium*, ubi de aqua in Theophaniis benedicenda. Haud putei tamen, sed στοᾶς, porticus, aulam inter ecclesiæ et plateam mediæ mentionem habet Socrates vuper allatus.

(47) Bezabdem, quam Phœnicam quoque appellarunt, anno Constantii 24, ipso Constantio decimum, Juliano tertium cons. captam, quo tempore quoque Julianus in Galliis imperator salutatus est, festatum reliquit Marcellinus lib. xx, sub initium.

(48) Variis ejusdem paginæ Marcellini verbis lib. xxi, ad invicem consultiis armantur hæc a Theophane scripta: *Ingressus Antiochiam Constantius, etc. autumnio jam senescente, etc., venit Tarsum etc., petiit per vias difficiles Mopsocrenas Ciliciæ, ultimam huc pergentibus stationem, sub Tauri montis radicibus positam, etc., diuque cum anima colluctatus abiit e vita.*

(49) Quæ prima Tarso descendentiis, ultimam illuc pergentibus stationem designat Marcellinus. Ex isto Theophanis textu integro vitiosus *Chronici Alexandrini*, in quo hæc leguntur, et corruptior ejus qui pravam in margine correctionem apposuit, interpolatur. Ἐλθὼν, scribit, εἰ: Μοφου κρῆνας πρώσιμον ἢ ἀπὸ Ταρσοῦ Κιλικίας. *Locus vitiosus*, addit marginalis adnotatio, fortasse πρόθεμος κρῆνας. Ita vitium vitio traditur: sanatur utrumque si appositum fuerit: Ἐλθὼν εἰς Μοφου κρῆνας πρώτῃ μηνί ἀπὸ Ταρσοῦ.

(50) *Chronicon Alexandrinum*: Μεταλλάττει τὸν βίον ὁ αὐτὸς Κωνσταντίνος Αὐγουστὸς μηνὶ Δεκ ὁ. Is October est; quare Marcellinus: *Abiit e vita III Id. Octobriam*.

τῆς αὐτοῦ ἀνοίας ¹¹ καταγούς (51)· ἐβαπτίσθη δὲ ἅπασα εἰς Ἀντιόχειαν (52) ὑπὸ Εὐζώλου τοῦ Ἀρειανῶ, τοῦ καθολικοῦ κόσμου ¹² ἔτους, ἑωνβ', τῆς δὲ εα' περιόδου φλβ' [ἀρχομένης τῆς εβ' ¹³] (53). Ἰουλιανὸς ¹⁴ δὲ μονοκράτωρ ¹⁵ γενόμενος, ἀναίδως Ἑλλήνισεν, αἵματι θυσίων τὸ ἅγιον βάπτισμα ἀποπλυνάμενος, καὶ πάντα ποιῶν ὅσοις ¹⁶ οἱ δαίμονες θέραιπύονται.

A. M. 5855. — *Ῥωμαίων βασιλέως Ἰουλιανοῦ ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐδασιλευσεν Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης, μοναρχήσας διὰ πλῆθος ¹⁷ ἁμαρτιῶν ἡμῶν (54). Ἐπαρθεὶς γὰρ τῇ ¹⁸ τῶν Βαρβάρων νίκῃ, ἐαυτῷ ¹⁹ τὸ κράτος ἐπιτρέψας, καὶ διάδημα περιθέμενος, πρὸ τῆς Κωνσταντίου τελευτῆς εἰς Ἑλληνισμὸν ἀναιδῶς ²⁰ ἐξέτράπη. Ὅπερ Κωνσταντίος πλείστα μεταμελοῦμενος, ἀπέδωκε τὸ πνεῦμα, ἐπὶ τε τῷ (55) τοῦ γένους φόνῳ ²¹ καὶ τῇ καινοτομίᾳ τῆς πίστεως, καὶ τῇ ἀναβρόήσει ²² τοῦ Ἀποστάτου. Ἰουλιανὸς δὲ τοῦ Ἀποστάτου θεοῖς χρίμασι μονοκρατορήσαντος, παντοδαπαὶ ²³ θεήλατοι ὄργαι (56) τὴν Ῥωμαίων γῆν κατελήφασαι, καὶ θέλων ²⁴ δεῖξαι τὸν Κωνσταντίον ἀδικον καὶ ἀπάνθρωπον, ὑποκρινόμενος δικαιοσύνην ὁ παρὶννομος, τοὺς ἐν ἐξορίᾳ ²⁵ ἐπισκόπους ἀνεκαλέσατο· Εὐσέβιον δὲ τὸν πρῶτον τῶν βασιλικῶν ²⁶ εὐνούχων (57) ἀνεῖλεν, ὡς δὴθεν ἀδικον· ἐδίωξε δὲ καὶ τοὺς ἄλλους εὐνούχους (58) τοῦ παλατίου, διὰ τὸ ἀποβαλεῖν τὴν γυναῖκα ²⁷, ἣν συνῆψεν αὐτῷ Κωνσταντίος ἀδελφὴν αὐτοῦ· ὁμοίως καὶ μαγείρους διὰ τὸ λιτὸν τῆς διαίτης, καὶ κουρίσκους ²⁸ διὰ τὸ ἕνα πολλοῖς ἀρκεῖν, ὡς ἔλεγεν. Τοῦ δὲ δημοσίου δρόμου τὰς τε καμῆλους καὶ ἄνους βόας τε καὶ ἡμιόνους ἐξέβαλεν, μόνους ²⁹ ἵππους συγχωρήσας ὑπουργεῖν διὰ πολλὴν ³⁰ φιλαργυρίαν (59), ἥς δοῦλος

A sermone damnata prius vecorata aenunctus est. Ab Enzoio Ariano baptismum accepit Antiochia, numerato tunc temporis universi orbis anno 5852, duodecima, post undecimam exactam, annorum 552 redeunte periodo. Solus itaque Julianus imperio potitus, imperatorum sanguine sacrificiorum sancto baptismate polluto, idolis inverecunde eximonia batur, nec ullum quo mulcentur daemones, cultum volebat omitti.

A. C. 555. — *Romanorum imperatoris Juliani annus primus.*

Hoc anno, ita nostrorum criminum exigente multitudinem, Julianus praevaricator tyrannidem solus arripuit. Victoris etenim adversus Barbaros elatus, omnem sibi permisit imperii potestatem, et imposito ante Constantii obitum diademate, deposito verae religionis pudore, ad profanos gentilium ritus animum convertit. Constantius caedum in proprium genus perpeccatarum concinens, et renovata a Juliano superstitionis idolicae, et ita ab eodem a vera fide defectionis tristi nuntio percussus, ob eidem delatum imperii consortium pluribus lacrymis poenitentiam testatus, spiritum emisit. Juliano igitur caelestibus decretis imperium solo obtinente, variarum calamitatum imbres in Romanum orbem divino nutu immissi depluere coeperunt. Nimirum ille juris et aequi transgressor, juris vindicem se fingens, Constantio injustitiae et inhumanitatis labem tentans aspergere, amandatos in exilium episcopos sanxit revocandos. Eusebium vero regionum eunuchorum principem, cum noxium morte damnavit: sed et reliquam eviratorum turbam, uxore, quam Constantius frater tradiderat, amissa, coquos item, quod victus parcitatem et frugalitatem prosequeretur, ac tonsores demum, quod

VARIAE LECTIONES.

¹¹ τῆς αὐτοῦ ἀνοίας A. τῆς ἀνοίας αὐτοῦ vulg. ¹² κοσμικοῦ b. τῆς δὲ εα' περιόδου φλβ' A et alii, τῆς δὲ α' περ. φλγ' vulg. ¹³ ἀρχομένης τῆς εβ' om. A f. ¹⁴ Ἰουλιανὸς δὲ A. τότε λοιπὸν Ἰουλιανὸς vulg. ¹⁵ κοσμοκράτωρ alii. ¹⁶ ὅσοις a c. ὅσα vulg. ¹⁷ πλῆθος b. ¹⁸ τῇ A, τῆς vulg. ¹⁹ καὶ ἐαυτῷ a b c d e g. ²⁰ φόνῳ] φονῇ, β supra v scripto ut fiat φόνῳ· neutrum verum esse videtur. ²¹ ἀναβρόήσει A c d f, ἀρνῆσει vulg. ²² παντοδαπαὶ A, παντοδαποὶ vulg. ²³ θέλων] ἐλθὼν A f. ²⁴ ἐξορίας e. ²⁵ τῶν βασιλικῶν om. A. ²⁶ γυναῖκα] γαμετὴν b. ²⁷ μόνους e f. ²⁸ πολλὴν add. ex A et aliis.

JAC. GOAR I NOTAE.

(51) Marcellinus: *Ultimum spirans deflebat exitum: mentisque sensu etiam tum integro.*

(52) Aliter Chronicon Alexand: *Πρότερον εἰληφώς τὸ ἅγιον βάπτισμα παρὰ Εὐζώλου ἐπισκόπου Ἀντιοχείας μετασταλέντος ἐν τῇ αὐτῇ μηνί ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίου. Cujus interpretis: Accepit ab Enzoio Antiochia episcopo ex monasterio (prave omnino, repono, ad eam ipsam stationem (de qua ante notas unam et alteram) per Constantium accersito, baptismate.*

(53) Cyclos decemnovennalis lunæ per solarem anni est annorum 28 ductus, periodum annorum 552 constituit. Hæc decies ac semel repetita annos reddit 5852; quare periodi duodecimæ annorum 552 primus limes anno 5853 figetur.

(54) Ut malum omne poenæ etiam in posterorum peccatum velut in propriam originem refundant, Graecis nsitatum.

(55) Perturbatus, nec omnino integer textus, sic facile queat restitui, ὅσπερ Κωνσταντίος ἀκούσας

ἀπέδωκε τὸ πνεῦμα, πλείστα μεταμελοῦμενος ἐπὶ τε τῷ. Illud, καὶ τῇ καινοτομίᾳ τῆς πίστεως, interpretes ad Julianum refert, ego ad ipsum Constantium qui sic orbem fatigavit patrocinando Ariano dogmati. Καινοτομία hæretici est, ἀρνησις, apostate, ejusque qui omnino defecit a fide. COMBESIS.

(56) Narratur a Sozomeno lib. iii, cap. 2.

(57) Socrates, lib. iii, cap. 4 exponit προσετώτα τοῦ βασιλικοῦ κοιτώνας. Marcellinus lib. xxi velut interpretis: *Cui erat Constantiniani thalami cura commissa.* Hic mortis ejus causam intolerabilem superbiam et animi ferocientis crudelitatem, ille injurias reliquis illatas et in Gallum Caesarem calumniam assignat.

(58) *Palatinos* omnes uno verbo includit Marcellinus, quorum deinde, coquorum maxime et tonsorum, exauctorationem recenset. Legendus ille omnino, ut res gesta penitus inspicitur: auctoris autem verba cum Socratis textu comparanda.

(59) Quod conjiciendum suggerit Marcellinus.

pluribus unius sufficeret, ut aiebat, palatio expulit. A publici porro cursus consuetudine, camelis, asinis, bobus et mulis ablegatis, adaugendæ pecuniæ ejus etiam ante idolorum mancipabatur libidini, solos equos in ministerium adhiberi permisit. **60** Eo tempore gentiles Orientis incolæ resumptis animis, Georgium Alexandrinum episcopum repente per vim abreptum occiderunt; cadaver autem ejus ludibriis per impietatem afflicendum, atque in civitatis vicos omnes traducendum imposuerunt camelo, et bestiarum tandem mortuarum ossibus admistum consumpserunt igne, et in ventum disperse-
runt reliquias. Tunc Athanasius longo temporis spatio a quadam virgine occultatus rediit recepit Ecclesiam, et Alexandriæ convocata synodo, sancita prius apud Nicæam fidei dogmata confirmavit. Sub-
lata Georgio, Lucium sibi præfecerunt Ariani, et in profanis ædibus conventicula celebrarunt. Gentiles plurimos Christianorum crucibus suffixos mactaverunt: ac subinde Patrophili Scythopolitani reliquias terra erutas partitim hinc et inde disjecerunt, calvariam vero contumeliose suspen-
dentes ludificati sunt. Gazæ vero atque Ascalone presbyteros et virgines Deo in perpetuum sacratas interemerunt, eorumque inaperta viscera complentes hordeæ porcis objecerunt discarpenda. Ad hæc Cyrillum diaconum, quod sub beatæ memorie Constantino evertisset idola, Heliopolitæ in Phœnicia letho multaverunt, et ex ejus jecore struxerunt epulum. Qui porro diaconum sciderat, et ex ejus delibato jecore, hæc deinceps est perpe-
sus. Linguam tabo fluentem evomit, et expulit dentes: oculisque tandem excæcatus, ac miserandum in modum cruciatus, vitam finivit. Christianis insuper Cæsareæ in Cappadocia civibus plurima mala Julia-
nus rependit. Ob illatas quippe ab ipsius Constantio gentilibus noxas, et eversum Fortunæ sanum, civi-
tatem, ut præterea ⁶⁰ εἰδωλολατρίας (60). Τότε οἱ κατὰ τὴν Ἀνατολὴν Ἕλληνας ἐπαρθέοντες, εὐθὺς ⁶¹ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Γεώργιον τὸν ἐπίσκοπον σύροντες, ἀνέβλιν, καὶ τὸ λείψανον αὐτοῦ ἀθέως ἐκχυρίζοντες, καμῆλῳ ἐπιθέντες ἐνεπόμπευσαν (61) διὰ τῆς πόλεως, καὶ μετὰ νεκρῶν ἀλόγων ὁσίων μίξαντες αὐτοῦ τὸ λείψανον, κατέκαυσαν καὶ ἐσκόρπισαν. Τότε Ἀθανάσιος πρὸς τινὰ παρθέονον κρυπτόμενος χρόνον πολὺν ἐξελθὼν, σύνοδον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκρότισεν, καὶ τὰ κατὰ Νίκαιαν κυρώσας δόγματα, ἐκκλησίαν ἀπέλαβεν ⁶². Οἱ δὲ Ἀρειανοὶ μετὰ ⁶³ Γεώργιον Λούκιον προσχειρίσαντο ἑαυτοῖς, καὶ ἐν οἴκῳ κοινῇ συ-
γγοντο. Πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους Χριστιανούς οἱ Ἕλλη-
νες ἀνεσταύρωσαν καὶ κατέσφαξαν. Τὰ δὲ τοῦ Πατροφίλου τοῦ ἐν Σκυθοπλίᾳ ἐπισκόπου λείψανον ἀνορύξαντες, τὰ μὲν ἄλλα ⁶⁴ διεσκόρπισαν ⁶⁵, τὸ δὲ κρανίον ἐκχυρίσας κρεμάσαντες (62) ἐνέπειζον. Ἐν δὲ Γάζῃ καὶ Ἀσκαλὼνι πρεσβυτέρους καὶ ἀειπαρθένους ἀναιροῦντες, ἀνέπτυσσον ⁶⁶ τὰ σπλάγχνα αὐτῶν, καὶ κριθῶν ⁶⁷ πληθεύντες, τοῖς χοίροις πα-
ρέδωκαν. Ἐν δὲ Φοινίκῃ Κύριλλον διάκονον ⁶⁸ οἱ Ἡλιουπολίται ⁶⁹ ἀγελάντες, τοῦ ἡπατος αὐτοῦ ἀπεγέυσαντα, ἐπειδὴ τὰ εἶδωλα αὐτῶν ἐπὶ τοῦ μακρίου Κωνσταντίνου κατέστρεψεν. Ὁ δὲ ἀνατεμὼν τὸν διά-
κονον καὶ ἀπαγευσάμενος τοῦ ἡπατος αὐτοῦ πέπονθε ταῦτα· τὴν μὲν γλῶσσαν σαρπίσσαν κατέρβυσεν ⁷⁰, καὶ τοὺς ὀδόντας ἀπέβαλεν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπληρώθη, καὶ οὕτω βασανιζόμενος ἀπέθανεν. Τότε δὲ ἐν Καισαρείᾳ Καππαδοκίας Χριστιανούς πολλὰ κακὰ ἐνεδείξατο Ἰουλιανός ⁷¹. Ἀφελματο δὲ ⁷² καὶ τὰ δίκαια τῆς πόλεως, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ καλεῖσθαι αὐτὴν Καισάρειαν. Μάζωκαν ⁷³ δὲ αὐτὴν, ὡς τὸ πρὶν, ἐκέλευσε λέγεσθαι· ὅτι οἱ αὐτόθι Χριστιανοὶ ἐπὶ Κωνσταντίνου πολλὰ κακὰ τοῖς Ἕλλησιν ἐπαί-
σαν, καὶ τὸν ναὸν τῆς Τύχης κατέσκαψαν ⁷⁴. Ἐν δὲ Ἀρεθούσῃ φοδερὰ κατὰ Χριστιανῶν ⁷⁵ διεπράξαντο· ἐν οἷς καὶ Μάρκον τὸν ἀγιώτατον μοναχὸν (63) τὸν

VARIE LECTIONES.

⁶⁰ πρώτης A a, πρὸ τῆς vulg. ⁶¹ εὐθὺς] ἀθέως g. ⁶² τῆς ἐκκλησίας ἀπέλαβεν A. ⁶³ μετὰ] κατὰ A. ⁶⁴ τὰ δὲ τοῦ A, τοῦ δὲ vulg. ⁶⁵ τὰ μὲν ἄλλα A, τὰ δὲ ἄλλα vulg. ⁶⁶ διεσκόρπισαν A, ἐσκόρπισαν vulg. ⁶⁷ ἀνέπτυσσον A a b c d e f, ἐνέπτ. vulg. ⁶⁸ κριθῶν A. ⁶⁹ διάκονα h. ⁷⁰ οἱ Ἡλιουπ.] Ἰουλιουπολ. A. ⁷¹ κατέρβυσεν A, κατέρυσεν vulg. ⁷² Ἰουλιανός A, ὁ Ἰουλ. vulg. ⁷³ δὲ καὶ τὰ A, δὲ τὰ vulg. ⁷⁴ Μάζωκαν A e, Μάζωκαν a, Μάζωκα b. ⁷⁵ κατέσκαψαν] κατέσπασαν A. ⁷⁶ Χριστιανῶν A, Χριστιανὸν vulg. ⁷⁷ διεπράξαντο A a, διεπράξατο vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(60) Sic Barb. ipseque Reg., nisi qua imperitus antiquarius scripsit, πρὸ τῆς. Placet maxime, estque plana allusio ad loquium Apostoli, *avaritia, quæ est idolorum servitus*, εἰδωλολατρία: Col. iii, v. 6. Velut dicat, nihil mirum ad idola deflexisse, qui ante jam avarus illis serviret. Concessis.

(61) *Pompare et pompaticè dicere* reddit Anastasius: quod est, ad iuvendam infamiam per plateas, forum, circum et vicos ignominiose traducere, ab honoris, in ludibrii sensum voce translata. *Chronicon Alexandrinum*, ex quo ad verbum sermone hæc desumpta, δι' ὁδῆς τῆς πόλεως περιέφερον, scripsit.

(62) Ἐν στήματι κανδήλας, ad lampadis appensæ normam, inquit *Chronicon Alexandrinum*, ex quo ista. Vocem κανδήλας commuto in κανδήλης, nisi ut corrupte recentiores pronuntiant, mavis scribere κανδήλας in genitivo. Ita ex istis plura, etiam dic-

tionem ipsam ex illo Chronico mutuatus est Theophanes: ex Socrate, Theodoro et Sozomeno reliqua.

(63) Marcum Arethasium episcopum diutis suppliciis Juliani tempore probatum celebrant Theodoretus et Sozomenus: monachum alium Juliani servatorem: ignorant historici: quare vitiosum, errore maculatum et mutilum hunc locum nemini non advertit. — Sozom. lib. v, cap. 9, multis describit illustre certamen Marci Arethusii episcopi Juliano imperatore; cumque plura dicat illi irrogata supplicia, istud tacet quod Theophanes dicturus erat, de visceribus vivo forte extractis, nisi codices mutili essent: potuitque etiam furens populus dirum illud in eum patrare, post ea quæ narrat Sozomenus. Eundem referre utrumque scriptorem, qui et monachus fuerit, et episcopus gravissimus senex, mihi persuasissimum est. Concessis.

καὶ σώσαντα ⁴⁸ καὶ κρύψαντα Ἰουλιανὸν, ἐν τῷ Α ἀνελεῖν τὸν στρατὸν τῷ γένος Κωνσταντίου. Τοῦτου τὰ σπλάγχνα ζώντος ⁴⁹... ἐν Ἑμέτῃ ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ τὸ τοῦ Διονύσου εἰδωλὸν ⁵⁰ ἔδρυσαν, τὴν δὲ παλαιὰν ἐκκλησίαν κατέστρεψαν ⁵¹. Μάρης δὲ ὁ Χαλκηδόνος πολλὰς ὕδρεις τῷ Ἰουλιανῷ κατὰ πρόσωπον εἰς τὸν οἶκον τῆς Τύχης θύοντι ⁵² ἐπηγάγεν. Ὁ δὲ, ὡς φιλόσοφος δῆθεν, τὰς ὕδρεις ὑπὸ νηγχευ.

Chaceldonensis episcopus Juliano ad Fortunæ sanum sacrorum faciendorum gratia proficiscenti contumelias in faciem intulit: quas ille philosophi personam agens sustinuit.

A. M. 5854. — Τοῦτῳ τῷ ἔτει ὁ δυσσεβὴς Ἰουλιανὸς ἐνομοθέτησεν μὴ μετέχειν Χριστιανούς Ἑλληνικῶν μαθημάτων. Ἀπολλινάριος δὲ τῇ μὲν θεῇ Γραφῇ χρησάμενος ὤλη, τοὺς ⁵³ χαρακτῆρας δὲ τῶν ἀρχαίων μιμησάμενος, καὶ κατὰ Ἰουλιανῷ ⁵⁴ λόγον συγγράψας, ὃν Ἰπὲρ ἀληθείας ἐπέγραψε ⁵⁵, πολλὰ τὴν Ἐκκλησίαν ὠφέλησεν. Ἀθανάσιον δὲ τὸν μέγαν Ἀλεξανδρείας ἐξελαθῆναι ἐκέλευσεν ⁵⁶, τῶν Ἑλλήνων σφοδρῶς αὐτὸν ⁵⁷ παροξυνάντων κατ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ ἐξερχόμενος, θαρβύνειπε Χριστιανοῖς τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ θυχρούσι, φήσας· Ἐαρσεῖτε ⁵⁸, νεφύδιόν ἐστι, καὶ παρέρχεται. Καὶ τίτον τὸν ἱερὸν ἐπίσκοπον Βοστρῶν ⁵⁹ Ἰουλιανὸς ἔγραψε Βοστριανοῖς ἐξελαῖναι τοῦτον τῆς πόλεως, Δωρόθεον τε τὸν πολυάθλον ἐπίσκοπον Τύρου, τὸν πολλὰς ⁶⁰ ἱστορίας γράψαντα ἐκκλησιαστικῆς, καὶ ἐν λόγοις διαπρέποντα, τὸν ἐπὶ Διοκλητιανοῦ ὁμολογητὴν γεγονότα, καὶ αὖθις ἐπὶ Λικινίου, ἐν γῆρᾳ βαθεῖ φθάσαντα ⁶¹, ἐν τῷ δευτέρῳ χρόνῳ τοῦ Παραβάτου οἱ τοῦτου ἀρχοντες ἐν Ὀδυσσοπόλει τῶντον εὐρόντες ἰδίασαντα, πολλοὺς αἰκισμοὺς διὰ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν ἐπαγαγόντες ⁶², αὐτὸν ἐκατὸν ἐπὶ χρόνων ὑπάρχοντα. Τὰς δὲ Χριστιανῶν εὐποιίας [ὁ ἀχρηστος ⁶³ καὶ παραβάτης] μιμούμενος ξένως τε καὶ πτωχοῖς τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν χορηγεῖσθαι ἐκέλευσεν, ἀπατῶν τοὺς ἀπλουστέρους. Ταῖς εἰκόσιν ἑαυτοῦ Δία καὶ Ἄρεα καὶ Ἑρμῆν συγγράφασθαι προσέταξεν ὁ δυσσεβὴς καὶ τοὺς ⁶⁴ λοιποὺς δαίμονας, καὶ τοὺς ἀναβαλλόμενους τὴν τούτων προσκύνησιν, ὡς ἐχθροὺς τοῦ βασιλέως κολάζεσθαι. Τῷ δὲ στρατῷ τὴν βόλαν διανέμων πῦρ προσετίθει καὶ λίθαν καὶ θυμῖν τὸ στρατεύμα ἠνάγκαζεν· ἐν Καισαρείᾳ δὲ ⁶⁵ τῆς Φιλίππου, τῇ νῦν Πανεάδι, ὅθεν κατήγετο ἡ αἰμόρρους ⁶⁶, ἀνδρὶς Ἰσάτο πρὸ τοῦ οἴκου αὐτῆς τοῦ Κυρίου [ἡμῶν ⁶⁷ καὶ Θεοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ], ὃν ἐθνικῶς εἶπε εὐχαριστήριον (64) ἀν-

tatis jus ademit, et antiquato Cæsareæ nomine, Mazocam, quæ prior erat ejus appellatio, jussit vocari. Horrenda insuper tormenta Arethusæ exercuit in Christianos: inter quos etiam Marcum sanctissimum monachum, qui ab exercitus potestate Constantii sobolem ad necem quærentis Julianum ipsum exemerat, involvit. Hujus adhuc spirantis viscera in Magna Ecclesia Jovis idolum, antiquis ædibus eversis, erexit. Mares autem

sanum sacrorum faciendorum gratia proficiscenti personam agens sustinuit.

A. C. 554. — Hoc anno impius Julianus Christianos, ne gentilium disciplinis acquirendis studium apponerent, edicto prohibuit. Eapropter Apollinarius ex divina quidem Scriptura ⁴¹ argumento sibi proposito, eodemque vetustiorum, quos imitatus est, dictione et caractere ornato, librum, quem, *Pro veritate*, inscripsit, adversus Julianum edere molitus Ecclesiam magnopere juvit. Magnum vero Athanasium Julianus a gentilibus in ipsum concitatus Alexandria pelli præcepit. Ille discessum parans, Christianos sui causa lacrymis perfusos bono animo jubebat esse, dicens: Confidite, nubecula est: commodum dissipabitur. Titum insuper sacrum Bostrensiū episcopum ut cives urbe ejicerent, rescripto mandavit: Dorotheum quoque Tyri præsulem multis certaminibus præclarum, variarum Ecclesiæ historiarum scriptorem, dicendi peritia præstantem, eum, inquam, qui confessoris nomen sub Diocletiano et Licinii rursus temporibus fuerat adeptus, secundo demum imperii Prævaricatoris anno, cum magistratus ab eo missi privatam vitam agentem Odyssipoli offendissent, centum et septem annis provectum verberibus et contumeliis ob Christi fidem obrutum letho dederunt. Christianam pietatem et beneficentiam imitatus ille nefarius et prævaricator, peregrinis et egenis res necessarias edixit suppeditari: hinc fucus animis simplicioribus factus. Jovem, Martem, Mercurium, reliquosque dæmonas propriis appingi voluit impius imaginibus: qui adorare detrectarent, velut in principem perduelles, puniri. Annonam exercitui distributurus, ignem et thus apponi jubebat, et viles suffire cogebat. Cæsarea Philippi, quæ nunc Paneas, olim mulieris sanguinis profluvio laborantis patria fuit. Ibi ante proprias ædes Domini nostri et Dei Jesu Christi sta-

VARIE LECTIONES.

⁴⁸ τὸν καὶ σώσ. A, τὸν σώσ. vulg. ⁴⁹ lacuna a nullo cod. expletur. ⁵⁰ τὸ τοῦ Διονύσου εἰδωλὸν A et alii, τοῦ Διὸς vulg. ⁵¹ ἔδρυσαν — κατέστρεψαν A, ἔδρυσεν κατέστρεψεν vulg. ⁵² θύοντι A b e, ἀπίνονται καὶ θύονται vulg. ⁵³ τοὺς add. ex A. ⁵⁴ κατὰ Ἰουλ. A, κατὰ τοῦ Ἰουλ. vulg. ⁵⁵ ἐπέγραψε A et alii, ὑπέγραψ. vulg. ⁵⁶ ἐκέλευσεν, τῶν Ἑλλ. A c f, ἐκ. πολλὰ τῶν Ἑλλήνων vulg. ⁵⁷ αὐτὸν A, αὐτῷ vulg. ⁵⁸ ἔαρσεῖτε A. ⁵⁹ Βοστρῶν A, Βόστρων vulg. ⁶⁰ τὰς πολλὰς A. ⁶¹ βαθεῖ φθάσαντα A, φθάσ. βαθεῖ vulg. ⁶² ἐπαγαγόντες A, ἐπάγοντες vulg. ἀπέσφαζαν vel simile quid aperte deest. ⁶³ ὁ ἀχρηστος (ἀχριστος e,) καὶ παραβάτης om. A a b c d f. ⁶⁴ καὶ τοὺς alterum A, τοὺς δὲ vulg. ⁶⁵ δὲ om. A. ⁶⁶ αἰμόρροῦσα a b c d. ⁶⁷ ἡμῶν — Χριστοῦ om. A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(64) Ex ethnico igitur more fluxit, qui sacer ereditur, et asseritur imaginum in ecclesia statuendarum ritus? Ita sentiet, qui de sacris imaginibus male sapiet, et Græcorum supra Latinum morem eas excolentium sententiam ignorabit.

Illi certe, quod vix quisquam advertit, imagines colunt pictas, cum levi tantum lineamento adumbratas, addo etiam toreumate fictas suspiciunt et deosculantur: statuas ex marmore, metallo, ligno, parte ex omni sculptas abominantur et conspuunt.

tuam, gentilium morem secuta, beneficii et grati animi memor illa erexerat, quam dejici sacrilegus Julianus imperavit: quod et factum est: gentilibus nimirum cum ludibrio imaginem trahentibus, et simulacrum Juliani nomine in ejus locum sufficientibus. Receptam Christi imaginem Christiani reposuerunt in ecclesia: prævaricatoris autem simulacrum ignis e caelo missus consumpsit. Ex imaginis porro basi enascebatur herba morborum omnium præsentissimum remedium, quæ ad evertendam Domini effigiem Juliano desertori invidiæ faces suggessit. Nicopoli Palæstinæ, quæ prius Eminaüs vocabatur, fons exoritur, qui omnibus tam brutorum quam hominum morbis remedium exhibet: in eo quippe Dominum et Deum nostrum Jesum Christum ex itinere reversum pedes abluisse referunt: eundemque aggesta terra obstrui nefarius Imperavit. Hermopoli in Thebaide arbor exstat nomine Persea. Ejus folium vel ramusculum 42 si quis decerpserit, omni humanæ medicalitur infirmitati. Domino cum divina Genitrice et Josepho persecutionem Herodis fugienti, cum ad arboris locum pervenissent, eam ad terram usque proclivem sese dicunt inflexisse, et usque nunc etiam adorantis speciem servare. Julianus Antiochiæ moram trahens, et repetitis vicibus in Daphnem se conferens, Apollinis simulacro cultum exhibiturus, nullius, ut sperabat, responsi gratiam ab idolo retulit. Quocirca ex repositis in Daphne sancti martyris Babylæ reliquiis silentium idolo obvenisse suspicatus, cuncta mortuorum cadavera ac martyris ipsius ibi recondita jussit efferrī: quo facto templum, de noctu confestim igne coelitus misso, conflagravit: adeoque consumptum est idolum, ut ne vestigium quidem illius superestitit. Ante annos non paucos oraculum ferebatur. Templum autem ita dirutum est, ut disjecta huc et illuc ejus rudera posteri conspicerent, incredibili divinorum operum admiratione percellerentur. Attonitus hac de re Julianus, et incendium Christianorum insidiis contigisse ratus, variis eisdem tormentis, adeo ut plures etiam mactarentur,

ἔστησεν. Τοῦτον κατενεχθῆναι προσέταξεν ὁ δυσσεβὴς Ἰουλιανός· ὃ καὶ γέγονεν· κατ' ἐμπαιγμὸν δῆθεν συράντων τῶν Ἑλλήνων τὸν ἀνδριάντα, καὶ ἀντ' αὐτοῦ ξάναον ὀνόματι Ἰουλιανοῦ 60 στησάντων. Τοῦτον 61 δὲ Χριστιανοὶ λαβόντες 62 τὸν ἀνδριάντα εἰς ἐκκλησίαν ἀπέθεντο· τὸ δὲ τοῦ Παραδάτου ξάναον καταλθὼν πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατέφλεξεν. Βοτάνη δὲ ἐφύετο ὑπὸ τὴν βάσιν τοῦ ἀνδριάντος πάσης νόσου ἀλεξτήριος, ἥτις καὶ πρὸς φθόνον ἐκίνησε τὸν Ἀποστάτην Ἰουλιανὸν καταστρέφει τὸν 63 τοῦ Κυρίου ἀνδριάντα. Ἐν Νικοπόλει τῆς Παλαιστίνης τῇ λεγομένῃ τῇ πρὶν Ἑμμαοῦς πηγῇ ἔστιν παντοίων παθῶν ἀνθρώπων τε καὶ ἀλόγων ἰάσεις παρέχουσα. Ἐν αὐτῇ γάρ φασι 64 τὸν Κύριον καὶ Θεὸν ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τοὺς πόδας ἀπονήσασθαι ἐξ ὁδοπορίας, καὶ ταύτην [ὁ δυσσεβὴς 65] καταχωσθῆναι ἐπέτρεψεν. Ἐν Ἑρμοουπόλει τῆς Θηβαίδος δένδρον ἵσταται περσέα· ταύτης φύλλον ἥ 66 κάρφος εἰ λάβῃ τις πρὸς πᾶσαν νόσον 67 ἀνθρώπων ἔστιν ἰάσιμος 68. Φασὶ δὲ, ὅτι 69 ἦν ἱεὶς ὁ Κύριος εἰς Αἴγυπτον ἐφυγε τὸν Ἡρώδη σὺν τῇ Θεοτόκῃ καὶ τῷ Ἰωσήφ, κατὰ τὸν τόπον ἐκεῖνον γενόμενος, κλιθεὶς τὸ δένδρον ἐπὶ τὴν γῆν προσεκύνησεν αὐτῷ, καὶ μέχρι τοῦ νῦν σώζει τὸ σχῆμα τῆς προσκυνήσεως. Ἰουλιανὸς δὲ 70 διάγων ἐν τῇ Ἀντιοχείᾳ, καὶ συνεχῶς ἐν Δάφνῃ ἀνιῶν, καὶ τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος θεραπεύων εἰδωλόν, οὐδεμιὰς ἀποκρίσεως, ὡς ζῆτο, ἐτύγγανεν ἀπὸ τοῦ 71 εἰδώλου. Νοήσας δὲ, ὅτι διὰ τὰ ἀποκαίμενα ἐν τῇ Δάφνῃ λείψανα τοῦ ἀγίου μάρτυρος Βαβυλᾶ ἀποσινώπῃ τὸ εἶδωλον, δόγμα ἐξέπεμψεν πάντα τὰ ἀποκαίμενα ἐκεῖ τῶν νεκρῶν λείψανα μετατεθῆναι σὺν τοῖς τοῦ μάρτυρος· καὶ τοῦτο γενομένου ἀδρόως τῇ νυκτὶ κατεφλέχθη οὐρανόθεν ὁ ναός. Τὸ δὲ εἶδωλον οὕτω κατεκάη, ὥστε μηδὲ 72 ἵχνος αὐτοῦ φανῆναι. Ἐλέγετο δὲ πρὸ ἐτῶν ἑσπερέναι. Ὁ δὲ ναὸς οὕτω κατηρειπώθη 73, ὥστε τοὺς μετέπειτα 74 ὄρῃ τὴν τοῦτου τέφρῳσιν καὶ ἐπὶ τῷ παραδόξῳ ἐκθαμβεῖσθαι τῆς τοῦ Θεοῦ παραδοξοποιίας. Ἐπὶ τούτῳ ἐκθαμβὸς γενόμενος Ἰουλιανός, ὑπονοήσας κατ' ἐπιβουλὴν τῶν Χριστιανῶν τοῦτο γενέσθαι, ἐπὶ ἐξέτασιν τῶν παραμενόντων ἱερῶν ἰχώρει (65), καὶ παντοίαις

VARIÆ LECTIONES.

60 Ἰουλιανὸν A. 61 τοῦτον A, τοῦτο vulg. 62 Χριστ. λαβόντες A. λαβ. Χριστ. vulg. 63 τὸν alterum add. ex A. 64 φησι A. 65 ὁ δυσσεβὴς om. A a b c d e f. 66 ἥ A, καὶ vulg. 67 νόσον om. A. 68 ἵασην A. 69 ὅτι add. ex A. 70 δὲ add. ex A. 71 ὑπὸ τοῦ εἰδ. A. 72 μηδὲ] μήτε A, μὴ vulg. 73 κατηρειπώθη A, κατερυπώθη vulg. 74 τοὺς μετ.] τοὺς μετ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

Rationem exquire, Εἰδῶλα sunt, ἄνδρες, ἐκείνη, inquit. Antiqua monumenta revolve, sacram historiam discute, perlustra quidquid de imaginibus et earum cultu Patres scripserunt priores; imagines a contemptu cernes ab eis vindicatas adorari iussas, ζωγράφους commendatos, ἀνδριάντας et ξάνα inter res profanas; et εἰδῶλοις quam vicina absque cultu relicta. Referam quod expertus sum. Ita me Deus adjuvet, allata ex Occid. in Chium, ubi debebam, sanctorum exsculpta, sive scalpello efficta capita: sin adorationi minus, saltem pio devotoque spectaculo fuerunt exposita. Cuncti simul exhorruere Græci pariter et Latini, et ore uno exclamare, *simulacra gentium, etc., os habent, etc.* Quorum hæc effata? Eorum sane quorum erga pictas imagines cultus a pontificibus potius moderandus, adeo viget, adeo summus, ut fines

D pene prætergrediatur, quam excitandus habetur. Quid igitur mirum, si mulier gentilis, gentilium præcipuis viris, evergetis, et principibus statuas erigere solitorum moribus assueta, fusam ex ære Christi statuam, in loco publico, via nimirum, vel ad fontem statuisset ἰδὼν ἔδει· dicatur a Theophano sacrarum imaginum studiosissimo assertore, et pro imaginum tutando noīem olim confessoris adepto, qui pictas admittit et cælatas imagines, fusas et sculptas pro gentis suæ mente gentilibus relinquendas existimat?

(65) In sacerdotes, qui prope habitabant, inquirendum decrevit; quos par videretur fuisse incendii vel auctores, vel conscios. Sic et Buccard. Interpret non reddit, nisi una aliqua linea inter operatorum manus excidit. COMBEFIS.

βασάνοις αὐτοὺς ὑποβαλὼν, ὡς καὶ ἀποθανεῖν ἐξ αὐ-
τῶν, τοῦτο μόνον ἤκουσε παρ' αὐτῶν, ὅτι οὔτε ἀπὸ
Χριστιανῶν⁸³, οὔτε ἀπὸ ἀνθρωπίνης ἐπιβουλῆς τοῦτο
γέγονεν· ἀλλ' ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πῦρ κατελθὼν ἐνέπρησε
τὸν ναὸν καὶ τὰ ἀγάλματα· ὡς καὶ⁸⁴ ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ
τισὶ φανῆναι ἐν τῇ ἀγροικίᾳ τὸ πῦρ καταφερόμενον.
Θυμωθεὶς οὖν ὁ βασιλεὺς⁸⁵, καὶ ὥσπερ τῷ Θεῷ μαχό-
μενος, καὶ⁸⁶ τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν ἀπέκλεισε, καὶ
πάντα τὰ ἱερὰ ἐδήμεισε. Τῶν δὲ ἀποσταλέντων κο-
μήτων δύο Φίλικος καὶ Ἰουλιανὸς ἀποστατῶν, ἐλεγον
ταῦτα· Ἐνομιζόμεν ἐποπτικὴν τινα εἶναι δύναμιν
τὴν ὑφείλουσαν⁸⁷ ἡμᾶς κωλύσαι· ὁ δὲ Φίλιξ· Ἴδε εἰς
ποταπὰ σκευὴ ὑπηρετεῖ ὁ υἱὸς Μαρίας. Καὶ μετ'
ἐλθόντων ὁ μὲν Φίλιξ ἀθρόως διὰ στόματος αἷμα ἀναγα-
γών, βασανιζόμενος κατέστρεψε τὸν βίον. Ἰουλιανὸς
δὲ ὁ κόμης⁸⁸ κατ' αὐτὴν⁸⁹ τὴν ἡμέραν νόσῳ χале-
πωτάτῃ περιπεσών⁹⁰, ὡς καὶ τὰ ἐντὸς αὐτοῦ δια-
φθαρῆναι καὶ κόπρον διὰ στόματος ἀγαγεῖν, βασανι-
ζόμενος ἀπέθανεν.

A. M. 5855. — Τοῦτω τῷ ἔτει τινὲς ἠπατήθη-
σαν (66) τῶν ἐν στρατείᾳ⁹¹ ἐξεταζομένων πρὸς ἀπο-
στασίαν, οἱ μὲν ἐπαγγελίας ὁσέων καὶ ἀξιομάτων,
οἱ δὲ καὶ⁹² ἀνάγκαις ἐπιτιθεμέναις ὑπὸ τῶν ἰδίων
ἀρχόντων. Καὶ Θεότεχνος πρεσβύτερος ἐν προαστείῳ
Ἀντιοχείας ἐκκλησίαν πεπιστευμένους ἐξ ὑποσχέσεως
ἀπατηθεὶς, αὐτομάτως ἐπὶ τὴν εἰδωλολατρείαν ἐχώ-
ρησεν· ὃν ὁ Θεὸς ἐτιμωρήσατο παραχρῆμα. Σκωλη-
κόβρωτος γὰρ γεγὼνός⁹³ καὶ τὰς ὀφείας ἀποβαλὼν,
τὴν γλῶσσαν ἐσθίων, ἀπέθανεν. Καὶ Ἡρῶν ἐπίσκο-
πος τῆς⁹⁴ Θεβαίδος αὐτομάτως⁹⁵ ἀπεστάτησεν⁹⁶ ἐν
τῇ Ἀντιοχείᾳ πόλει, ὃν ὁ Θεὸς παρευθὺς εἰς παρά-
δειγμα καὶ φόβον πολλῶν ἐτιμωρήσατο. Οὗτος ση-
πεδόνης νοσήματι⁹⁷ διαλυθέντων αὐτοῦ τῶν μελῶν
ἐν τῇ πλατείᾳ ἐρήριμμένος, ἐν ὀφθαλμοῖς πάντων
ἐξέψυσεν. Ἄλλοι δὲ ἐν τούτοις διέπρεψαν⁹⁸ ὁμολογίᾳ
τῇ εἰς Χριστόν· Οὐαλεντινιανὸς τριβούνος τότε ὢν
τάγματος Κορνουτῶν⁹⁹ λεγομένων νομέρου (67), οὐ
μόνον τοῦ ἀξιώματος καταφρονήσας, ἀλλὰ καὶ ἐξορίᾳ
ὑποβλήθεὶς, ὅστις¹ μετὰ ταῦτα ὑπὸ Θεοῦ βασιλεὺς

A subject: hoc porro solum ab eis didicit: neque
Christianorum, neque hominis opera id factum, sed
emisso cœlitus igne conflagrasse templum, et si-
mulacra comminuta: ita ut ea nocte per agris
passim quibusdam consistentibus vibrata superne
fulgetra manifesto conspicerentur. Iratus itaque
imperator, velut Deo bellum indicturus, Magnam
clausit Ecclesiam, et omnem sacram supellectilem
publicavit. Ad quam missi duo comites Felix et Ju-
lianus apostatæ in hæc verba eruperunt: Præsen-
tem quamdam virtutem hic inesse arbitrabamur,
quæ nos prohiberet; Felix vero: Viden' quibus
vasis filio Mariæ ministratur? Et paulo post, Felix
quidem magnam sanguinis vim derepente ore evo-
mens, excruciatum vitam finivit: Julianus comes
ipsa die in difficillimum morbum incidens, adeo ut
ejus viscera tabo liquescerent, et excrementa ore
egereret, inter dolores exspiravit.

A. C. 555. — Hoc anno plures virorum militiæ
ascriptorum, ad defectionem a vera fide sollicitati,
seducti sunt, hi quidem donorum et honorum prom-
issis, alii vero necessitate a propriis ducibus
imposita coacti. 43 Theotecnus quoque presbyter,
cui in Antiochensi suburbio ecclesia fuerat credita,
promissorum blanditiis deceptus, ad idolorum cul-
tum sponte defecit: eumque divina statim insectata
est vindicta. Vermibus siquidem depastus, amissis
luminibus, linguam corrosit et efflavit animam. Heron
etiam Thebaidos episcopus nullo cogente in Antio-
chensi civitate fidem desertor abnegavit: quem mox
Deus ad exemplum et terrorem cæterorum ultus
est. Ille namque dissolutis ex putredine membris,
in plateam projectus sub omnium oculis exspiravit.
Alii ex adverso his angustiis pressi Christianæ fidei
confessione clarissimi evasere. Valentinianus tribu-
nus legionis Cornutorum, quibus numerus nomen,
non modo dignitate semet exuit, sed et exsilio dam-
natus est: qui demum temporis processu imperator

VARIE LECTIONES.

⁸³ ὑπὸ Χριστ. — ἀπὸ ἀνθρ. π. A, ἀπὸ Χρ. — ὑπὸ ἀνθρ. vulg. ⁸⁴ ὡς καὶ A, ὥστε vulg. ⁸⁵ ὁ βασιλεὺς A,
ὁ τύραννος βασιλεὺς vulg. ⁸⁶ καὶ ante τὴν μεγ. add. ex A. ⁸⁷ ὠφείλουσαν Par. ⁸⁸ Κώμης Par.
⁸⁹ κατ' αὐτὴν τὴν A, κατὰ τὴν vulg. ⁹⁰ χалеπωτάτῃ περιπεσών A. περιπ. χалеπωτάτῃ vulg. ⁹¹ ἐν στρατείᾳ
A e, ἐν στρατείαις vulg. ⁹² καὶ add. ex A. ⁹³ γεγὼνός A, γενόμενος vulg. ⁹⁴ τῆς add. ex A. ⁹⁵ αὐτο-
μάτως] αὐτὸς A. ⁹⁶ ἀπεστάτησεν ἐν τῇ b, ἀπεστάτησε τῇ vulg. ⁹⁷ σηπεδόνη νοσήματος A. ⁹⁸ ἀλλ' ἐν τού-
τοις διέπρεψαν a b. ⁹⁹ Κορνουτῶν: sic scribendum monet Goarus ad h. l. Κορνωτῶν A, Κωρωνωτῶν
vulg. ¹ ὅστις — ἀνεδέχθη] ἦτις — ἀνηγορεύθη b.

JAC. GOARI NOTÆ.

(66) Historias gestaque cuncta superioribus
annis duobus ascripta [ex Soerate, Theodoro, Sozomeno, et Rufino fidem mereri nullus du-
bitat: quæ hic referuntur Chronico Alexandrino,
non auctoritatem modo, sed ipsa quoque verba
debent, anno Juliani secundo. Variantes a nostro
lectiones præcipuas subjicio: Ὑπὸ τῶν ἰδίων ἀρ-
χόντων, addit illud, χαυνούμενοι. Θεότεχνος δὲ τις
πρεσβύτερος τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίας ἐξ ὑποσχέ.
Παραχρῆμα τρόπῳ τοιοῦτῳ. Τότε καὶ Ἡρῶν οὕτω
λεγομένος τις Θεβαίος ἐπίσκοπος ἐν τῇ Ἀντιοχείᾳ
πόλει τυγχάνων, ὃν παραδοξοποιὸς τοῦ Θεοῦ δύναμις
εἰς παράδειγμα καὶ φόβον πολλῶν τιμωρίας εἰς-
επράξατο. Ἐρημον γὰρ αὐτὸν καταστήσας πάσης

κηδεμονίας, καὶ σηπεδόνης νόσον ἐμβαλὼν, ταῖς πλα-
τείαις φερόμενον ἐκψύξει δημοσίᾳ ἐνώπιον πάντων
ἐποίησε. Τάγματος Κορνουτῶν, οὕτω λεγομένων νομ-
έμων, ὑποβλήθεὶς γενναίως καὶ προθύμως ὑπ-
έμενεν.

(67) Correctior Chronici lectio, qua Κορνου-
τῶν, exhibetur (Goarus ediderat Κωρωνωτῶν). Cor-
nutos enim legionarios lego in notitia imperii
Orientalis Pancirolliana folio mihi 61 et 75, et im-
perii Occidentalis folio 34, 37 et 38. Coronatos nul-
libi reperio. Valentinianum eundem ταγματάρχην
τοῦ καταλόγου τῶν καλουμένων Ἰουλιανῶν commen-
dat Sozomenus lib. iv, cap. 6: Scutariorum tri-
bunum Paulus diaconus ex Hieronymi Chronico,

a Deo est renuntiatus. Pari animi vigore cingulum militare solvit Jovianus clamans: Christianus sum. Hunc, cum magistri militum officio fungeretur, cum bene meritum, ne quid adversi pateretur, populus sibi concedi expetuit: isque idem extincto Juliano adeptus est imperium. Artemius item dioceseos Egypti dux, datis sub Constantio, quo ferebatur in idola, aversi animi indicibus, Alexandria in publicum raptus capite truncatur. Æmilianus insuper Dorostoli, quæ Thracica urbs est, a Capetulinis vir emeritæ militiæ igni traditus fuit: aliique quamplurimi Christiana confessione per varia loca celebres effecti sunt. Ex adverso Thalassius quidam, perditio luxu atque libidine famosus, qui propriam filiam ad turpia officia producebat, cum extispex imperatori Juliano charus habebatur, et juxta palatium Antiochiæ sedem obtinuit. Collapsis autem in eum ædibus, solus cum eunucho, quem forte complexu stringebat, periisse repertus est, cunctis ejus domesticis, ipsa etiam uxore, et ejus comitibus, Christiana fide insignitis, incolamibus omnino servatis. Inter quos vix annorum septem puellus salvus a ruina collectus, qui lethum evasisset interrogatus, Ab angelis depositus, respondit. Julianus porro vir exsecrandi nominis, quasi Dei notitiam omnem extincturus, Judæorum templum reparari jussit, et Alypium quemdam gentilem Christo maxime insensum eperi præfecit. Qui dum fundamenta solo agresso obruta effoderet, maxima vis venti cum turbine et procella per effossam terram erumpens, modiorum caelestis viginti myriades ad id operis paratas dissipavit: Judæos vero cunctis insistentes, igitur ex eisdem fundamentis egressis absumpsit: et hoc viso a resumtis conatibus destiterunt. Impius Julianus sacrorum Evangeliorum confutationem scripsit, quam Cyrillus magnus Alexandria præsul selectis et laulentis editis com-

ἀνεδείχθη. Ὁμοίως καὶ Ἰουδιανὸς * (68) τὴν ζώνην ἔλυσε κράβων· Χριστιανὸς εἰμι· ὃν ὁ λαὸς ἀγαπῶν στρατοπαδάρχην ὄντα ἐξητήσατο * τὴν βασιλέα, μὴ ἀδικῆσαι * (69) αὐτόν· ὅστις καὶ βασιλεὺς μετὰ Ἰουλιανὸν ἀνηγορεύθη. Ἀρτέμιος τε ὁ δοῦξ (70) τῆς κατ' Αἰγυπτὸν διοικήσεως, ἐπειδὴ περ ἐπὶ Κωνσταντίου ζῆλον πολλὸν κατὰ τῶν εἰδῶλων * ἐνεδείξατο ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἐδημεύθη, τὴν κεφαλὴν ἀποτεμήθεις *. Ἐμαρτύρησε δὲ καὶ ἐν Δορυστόλῳ * (71) τῆς Θράκης Αἰμιλιανὸς * ἀπὸ στρατιωτῶν, πυρὶ παραδοθείς ὑπὸ Καπετουλιανοῦ (72)· καὶ πολλοὶ ἄλλοι κατὰ διαφόρους τόπους καὶ τρόπους * διέπρεψαν ἐν τῇ εἰς Χριστὸν ὁμολογίᾳ. Θαλάσσιος δὲ τις (73) ἐπ' ἀσελείᾳ καὶ ἀσωτείᾳ * ἐπίσημος, ὁ καὶ τῆς ἐαυτοῦ θυγατρὸς ἐπ' αἰσχροῦργίᾳ προσαγωγέως *, ἐτιμᾶτο ὑπὸ τοῦ βασιλέως ὡς σπλαγχνοσκόπος, οἰκῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ πλησίον τοῦ παλατίου. Συμπεσόντος οὖν αὐτῷ τοῦ οἴκου μένος ἀπώλετο μετὰ ἐνός * εἰδωλοῦ, ὃ καὶ συμπεπλεγμένως ἐδρέθη. Ἐσώθησαν δὲ πάντες * οἱ ἰδιοὶ αὐτοῦ Χριστιανοὶ ὄντες, ἧ τε τούτου γυνή, καὶ οἱ σὺν αὐτῇ. Παίδιον δὲ ἑὸς * τῶν ἐπὶ τὰ χρόνια ἐκείνῃθεν καὶ σωθὲν, ἐρωτώμενον πῶς ἐσώθη, εἶρπεν ὡς ὑπὸ ἀγγέλου βασταχθέν. Ὁ δὲ δυσώπνομος Ἰουδιανὸς ἐπ' ἀνατροπῇ τῆς θείας ἀποφάσεως (74) τὸν τῶν * Ἰουδαίων ναὸν οἰκοδομήθηναί προσέταξεν, Ἀλύπιον Ἑλλήνᾳ τινι σπουδαίῳ κατὰ Χριστοῦ προστησάμενος τοῦ ἔργου. Τοῦ δὲ καὶ τὰ ἀφανῆ τῶν θεμελίων κατορύξαντος, διὰ τὸν ἐκχοισμὸν * ἀνεμὸς βασιλεύσας ἐκτείνουσας σὺν λαλαπῇ τὴν περισκαυασμένην * ἀσέβειαν ἐξηφάνισεν, μεθ' ὧν κυριόθεν ἐκεία οὐρανὸν ἐκτείνουσας δὲ τῶν Ἰουδαίων τῇ ἐγχειρίσει τοῦ ἔργου, πῦρ ἐξελθὼν τοῦτους κατέκαυσεν *, καὶ οὕτως ἐπαύσαντο τῆς τέλεως. Ἀνατροπὴν δὲ Ἰουλιανὸς ὁ δυσσεβὴς Ἑγραβε τῶν θείων Εὐαγγελίων, ἧν ὁ μέγας Κύριλλος Ἀλεξανδρείας ἐν ἐξαιρέτῳ πραγματείᾳ λαμπρῶς * ἐκ-ἀνέτρεψεν. Πορφύριος δὲ ὁ καθ' ἡμῶν λυττήσας,

VARIAE LECTIOES.

* Ἰουδιανὸς A b. l. c. ubique, Ἰουδιανὸς vulg. * ἐξητήσατο A, ἐξητήσατο vulg. * ἀδικῆσαι A, ἀδικεῖσθαι vulg. * ἀνηγορεύθη A, ἀνεδείχθη vulg. * κατὰ τῶν εἰδῶλων om. A. * ἀποτεμήθει A. * Δορυστόλῳ A, Δορυστόλῳ vulg. * Αἰμιλιανὸς A, καὶ Αἰμ. vulg. * καὶ τρόπους add. ex A. * ἀσωτείᾳ A, ἀσωταίᾳ vulg. * προσαγωγέως A, προαγ. vulg. * μετὰ ἐνός A, μεθ' ἐνός vulg. * ante οἱ ἰδιοὶ a add. οἱ σὺν αὐτῷ εὐρέθεντες. * ἑὸς] fort. ὡς. * τῶν om. A. * ἐκχοισμὸν A, ἐκχοισμὸν vulg. * παρασκευασμ. Par. * κατέκαυσεν A, κατέπλεξεν vulg. * λαμπρῶς A, λαμπρῶς vulg.

JAC. GOARRI NOTÆ.

(68) Tacet hæc *Chronicon Alexand.* quæ ex Suida D et ex Theodoro, Hb. m, cap. 10, refert noster Theophanes.

(69) Λαοῦ voce militarem plebem significari auctor in sequentibus frequentius confirmabit. Jovianum porro, quem hic στρατοπαδάρχην vocat, domesticorum ordinis primum Asmianus, lib. xiv, primicerium domesticorum Hieronymus in Chron. celebrant.

(70) Rursus *Chronicon Alexandrinum*, cujus hæc varia lætiæ: Ἐπειδὴ περ ἐν τοῖς καιροῖς τῆς ἀρχῆς ἐπὶ τοῦ μακαρίου Κωνσταντίνου τοῦ Αὐγούστου ζῆλον πολλὸν ὑπὲρ τῶν ἐκκλησιῶν ἐνεδείξατο, ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ ἐδημεύθη, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμήθη μνησκανήσας; αὐτὸν τοῦ Ἰουλιανοῦ.

(71) Scaliger ad *Chron.* Hieronymi pag. 235 leg. contudit δορυστέρων, vel δορυστόρων. COMBES.

(72) Chron. idem Καπετουλίου Οὐίκαρτου.

(73) Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ θαλάσσιος τις, ὁ καὶ Μάγνος, ἐν ἀσελείᾳ μὲν καὶ ἀσωταίᾳ ἐπίσημος, ὃς καὶ τῆς ἐαυτοῦ θυγατρὸς ἐπ' αἰσχροῦργίᾳ προσαγωγέως ἐτύγχανεν, συμπεσόντος αὐτῷ τοῦ οἴκου ἀπέθανεν. Ita *Chronicon* idem. Vertit interpres: *Hoc Asmianus Thalassius quidam, cui et Magno nomen, An magis magnus, potius quam manens id, lector, judice, reddendum? num melius ac certius vocabulum μέγας magnus interpretabor, obsecram libidinis protenetam, et impuritatis munditorem, etc., ἐπ' αἰσχροῦργίᾳ προσαγωγέα;*

(74) Ad divinitam Christi confutationem sententiam; quod nimirum ab eo dictum habent sacra Evangelia, fore tempus desolationem perpetuam. διὰ τὸν ἐκχοισμὸν, ad terram aggestam atque rudera extendenda, ut solet in veterum dirutorum solo, novis excitandis, majoris præsertim molis, ædificiis. COMBES.

Τύριος μὲν ἦν τῷ γένει, Χριστιανὸς δὲ τὸ πρὶν ὁ ἄθλιος²¹· τυφθεὶς²² δὲ ὑπὸ Χριστιανῶν ἐν Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης, κατ' ὁργὴν μετέβηεν εἰς τὸν Ἑλληνισμὸν, καί τότε γράφει κατὰ τῆς ἀληθείας (75) ὁ κύων ἐτόλμησεν. Ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ὤφθη ὁ θεὸς σταυρὸς ἐν τῷ οὐρανῷ φωτεινὸς κυκλοῦμενος ὑπὸ στεφάνου φωτός, ἀπὸ τοῦ Γολγοθᾶ²³ ἕως τοῦ ἁγίου ὄρους τῶν Ἑλαιῶν, λαμπρότερος μᾶλλον ἢ ἐπὶ Κωνσταντίου. Αὐτομάτως τε τοῖς ἀπλώμασι τῶν θυσιαστηρίων καὶ βίβλοις, καὶ ἄλλοις ἐσθῆμασι τῶν ἐκκλησιῶν καὶ ἐν ἱματίοις, οὐ μόνον Χριστιανῶν, ἀλλὰ καὶ Ἰουδαίων ἐπεπόλαζε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, οὐ μόνον ἐν Ἱερουσαλὺμ, ἀλλὰ καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ καὶ ἄλλαις πόλεσι· καὶ ὅν²⁴ ἀναισχύντως ἠπίστουν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ Ἕλληνες εὗρισκον τὰ ἱμάτια αὐτῶν πεπληρωμένα σταυρῶν· ἐν τισὶ δὲ καὶ²⁵ ἐμελάνιζον. Βουλανδὸς δὲ πολλοὺς ἐν διαφόροις τόποις ἀπέστειλεν εἰς τε μαντείας καὶ χρηστήρια, ὅπως ἂν δόξῃ μετ' ἐπιτροπῆς²⁶ τῶν δαιμόνων ἐπὶ Πέρσας πόλεμον ἐγχεῖρειν. Καὶ πολλῶν²⁷ καὶ διαφόρων κομισθέντων αὐτῷ χρησμῶν, ἐνδὲς ἐπιμνησθήσεται· ἔχει δὲ οὕτως· Νῦν πάντες ὠρμήθημεν²⁸ (76) θεοὶ νίκης τρέπαια κομίσασθαι παρὰ θηρί ποταμῷ, τῶν δὲ ἐγὼ ἡγεμονεύω²⁹ θούρος πολέμοκλονος Ἄρης. Τούτοις βεβαιωθεὶς, πρὸς τὸν κατὰ Περσῶν ὠπλίζετο πόλεμον, πολλὰ χρήματα τοὺς Χριστιανούς ζημιώσας. Ἐν Ἀντιοχείᾳ δὲ γενόμενος, προφάσει τῶν ὀνίων, ὑβρίσθη σφοδρῶς παρὰ³⁰ τῶν Ἀντιοχείων, ὅτε καὶ τὸν³¹ *μισοπάγων* λόγον Ἀντιοχικόν, πρὸς ἄμυναν διήθεν, ἐπόνθησε· Θεόδωρον δὲ τινα νεανίαν προκατάρξαντα τῶν κατ' αὐτοῦ ὕβρεων πικρῶς ἤκισατο. Πολλὰ δὲ καὶ μεγάλα κατὰ Χριστιανῶν ποιήσας, καὶ πλείονα ποιεῖν μετὰ τὸν Περσικὸν πόλεμον ἐπαγγελάμενος, κακῶς τὸν παμμίαρον αὐτοῦ βίον ἐν αὐτῷ πεπλήρωκεν. Ὑπερόριος γὰρ δίκῃ θεῖα ἀνῆρέθη τούτῳ τῷ ἔτει, βασιλεύσας ἔτη δύο καὶ μῆνας ἑνέα, κατὰ τὴν Περσικὴν θεόκταντος (77) γέγονεν ἐν τῇ εἰκοστῇ ἔκτῃ τοῦ Ἰανουαρίου μηνὸς (78) Ἰνδικτιῶνος ἑκτῆς

mentariis refutavit. Porphyrius ad hæc, qui adeo contra Christianos debacchatus est, genere quidem Tyrius, Christianus vero prius infelix existit: sed cum Cesareæ in Palæstina a Christianis cæsus fuisset, ad gentilitatem præ indignatione defecit, et tum demum contra veritatem scribere canis iste ausus est. Interea divina crux luminis instar et lumine circumdata, a Golgotha usque ad montem Olivarum, illa quæ sub Constantio visa est, splendidior in cælo apparuit. Quin etiam inter altarium mappas, libros, cæterasque ecclesiæ vestes, sed et super hominum tam Christianorum, quam Judæorum pallia crucis signum sponte frequens enatum est: idque non solum Hierosolymis, sed etiam Antiochiæ, reliquisque in urbibus evenit: adeo ut Judæi et gentiles, illius, quam impudentissime credere recusant, crucis vestigia nigra ut plurimum in vestibus undequaque respersa agnoverint. Cæterum Julianus multos in diversa loca vaticinationes et oracula consulturos, quo dæmonum impulso bellum adversus Persas suscipere testaretur, submisit. E multis vero variisque responsis, quæ ad ipsum perlata sunt, unum apponam, quod ita habet: Nunc omnes dii victoriæ tropæa ad feram [Tigrim] fluvium deferre parati exsilimus. Eorum ego dux promptus et bellicis tumultibus assuetus Mars. His animatus, et Christianis multo pecuniarum pondere multatis, exercitum versus Persidem eduxit. Antiochiam profectus, rerum venalium prætextu, contumelias ab Antiochenis latas sustinere coactus est: quo tempore, *Misopogona*, Antiochenum opus, injurias nimirum hac arte repulsurus, composuit. Theodorum tamen juvenem audacia conspicuum injuriarum in ipsum latarum præcentorem duris subjecit verberibus. Exinde plura et magis horrenda in Christianos aggressus, hisque fœdiora, confecto Persico bello, moliturum se minitatus, scelestissimam vitam in eo misere finivit. Hoc quippe anno,

VARIÆ LECTIONES.

²¹ ὁ ἄθλιος post Χριστιανῶν habet h. ²² τυφθεὶς τυφλωθεὶς A. ²³ Γολγοθᾶ Par. ²⁴ ὅν legendum s. οἱ s. ὁ s. εἰ. ²⁵ καὶ add. ex A. ²⁶ ἐπιτροπῆς] ἐπιτρόπων A. ²⁷ πολλῶν καὶ] πολλῶν ex codd. et vulg. ²⁸ ὠρμήθημεν A, ὠρμίσθημεν vulg. ²⁹ ἡγεμονεύω A, ἡγεμονεύων vulg. ³⁰ παρὰ] ὑπὸ alii codd. ³¹ τὸν A, τῶν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(75) Constantini, Constantii, et Juliani temporibus Porphyrium vixisse testatur aperte Socrates, lib. iii, cap. 19, facile itaque circa ejus ætatem delusus est Baronius, qui Constantini vicennialibus jam annum 91 attigisse scripsit ad Christi annum 325, num. 90; ex ejus quippe ratione annus iste Juliani tertius vitæ centesimus et tricesimus Porphyrio existeret.

(76) Ex Theodoro lib. iii, cap. 18. — Oraculum hoc factum Juliano, sic Langus exprimit Nicephori interpres, urgens illud, παρὰ θηρί ποταμῷ. Nunc, dii deaque omnes, consurgite, sumite bellum, Atque fero certum de flumine ferte tropæum. Dux ego vester ero Mars sævus belligator. Apud Baronium tom. IV, pag. 123: *Ibimus in Therim superi; victoria certa est: Mars ego ductor ero, divum fortissimus armis.* Θῆρ ποταμός, hæud dubie Tigris, velut θηριῶν-

μος, feramque nomine præferens. Comæris.

(77) Eventus quam obscuri dilucidissima expositio. Baronius ad annum 363, num. 54, auctor dissertationum in Philostorgium pag. 308, Theodoretus lib. iii, cap. 20. Ἀπὸν ὅτι ὁ τοῦτο δέδρακε τοῦ θεοῦ νεύματος ὑπουργὸς ἐγγόνει· Constat enim, qui facinus commisit, divinæ voluntatis administrum fuisse.

(78) Mendum a primo scriptoris errore in cuncta exemplaria derivatum, Ἰανουαρίου, ob quamdam similitudinem, Ἰουνίου vice posuit. Erronei scriptis suis convincunt Ammianus, lib. xxv, Socrates lib. iii, cap. 18; Idatius si modo verus, *Chronicon Alexandrinum*, Cassiodorus, et alii apud Pelavium lib. xi, cap. 43. Ipse auctor annos imperii duos et menses 9 Juliano asserens, nonnisi Junio interisse credat, quem Octobri primo imperasse scripsit superius anno Constantini ultimo.

divina Insequente vindicta, extra imperii fines sublatus est, post imperii annos duos et menses novem, Januarii die sexta supra vicesimam, indictionis sextæ, annos ipse natus unum et triginta, divina opera in Perside est interfectus. Eo Persidem ingresso mense Dio portentum contigit. Hydria aquæ plena in ædibus rusticæ cujusdam mulieris Christianæ in mustum recens sive vinum ebulliens circa vesperam conversa est: eademque hora vas, ut erat plenum, in vici ecclesiam illatum, ex quo loci presbyter 45 vasculum aliud replens ad Abgarum episcopum deportavit. Carris mulier capillis suspensa reperta. Antiochiæ pariter plurimæ hominum calvariæ visæ, quibus indicto Persis bello in vaticiniis exercendis prævaricator uteretur. Loca in quibus hæc reposita erant, seris atque

A. C. 356. — *Romanorum imperatoris Joviani annus primus* (c).

Hoc anno Jovianus tribunus militum, vir mitissimus, et de recta fide bene sentiens, ab omni exercitu, ducibus, et consulibus, ipso Persidos in loco, quo prævaricator exstinctus, Romanorum imperator salutatur. Post unicum vero belli conflictum pax composita, et velut Dei nutu a Romanis pariter atque a Persis denuntiata, ad triginta annos sancita. Jovianus imperium suscipere detrectabat, exercitui, qui gentilium ritus servasset sub Juliano, se præfici non posse affirmans: ad quem omnes se Christianos esse una voce conclamarunt. Is autem Nisibin civitatem maximam, residui populi saluti consulturus, Persis concessit, et pacem egit. Generales quoque leges in universum Romanum orbem de sacris ædibus misit, quibus Ecclesiam catholicam in pristinum statum atque honorem, quo sub beato Constantino potiebatur, restituit, et exsultantes episcopus revocavit. A sacro insuper Athanasio, ut accuratam sinceræ fidei expositionem scriptis si-

A. 45 τῶν ὑπάρχων τριάκοντα ἐνός (79). Ἐγένετο δὲ σημεῖον^{11.12} ἐν τῇ Περσίδι μηνὶ Δεσίῳ¹³ ὕδρια¹⁴ πεπληρωμένη ὕδατος ἐν οἰκίᾳ ἀγροικίδος τινὸς Χριστιανῆς μετεβλήθη εἰς οἶνον βράζοντα μοῦστον κατὰ τὴν δεξιὴν ὥραν· αὐτῇ δὲ τῇ ὥρᾳ τὸ ἀγγεῖον πεπληρωμένον προσήνεγκεν¹⁵ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ χωρίου. Ὁ δὲ κατὰ τὸν τόπον πρεσβύτερος πληρώσας μικρὸν ἀγγεῖον ἐξ αὐτοῦ ἐκόμισε τῷ ἐπισκόπῳ Ἀβγάρῳ¹⁶. Ἐν Κάρραις δὲ¹⁷ εὐρέθη (80) γυνὴ ἐκ τῶν τριχῶν κρεμαμένη, καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ κρανία ἀνθρώπων πολλὰ¹⁸, δι' ὧν ὁ Παραδάτης τὰ μαντεῖα τοῦ κατὰ Περσῶν πολέμου ποιοῦμενος, σφραγίδας καὶ κλεῖθρα τοῖς τόποις ἐπέθηκεν. bello in vaticiniis exercendis prævaricator uteretur. Loca in quibus hæc reposita erant, seris atque

B. A. M. 5856. — *Ῥωμαίων βασιλέως Ἰωβιανοῦ ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει Ἰωβιανὸς χίλιάρχος (81), ἀνὴρ πραδότης καὶ ὀρθόδοξος Χριστιανός, βασιλεὺς Ῥωμαίων ὑπὸ παντὸς τοῦ στρατοῦ (82) καὶ τῶν στρατηγῶν καὶ τῶν ὑπάτων (83) ἀνηγορεύθη ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ τῆς Περσῶν γῆς, ἐν ᾧ ὁ Παραδάτης ἀνῆρέθη. Καὶ μετὰ μίαν συμβολὴν πολέμου εἰρήνην¹⁹ (84) ὡς ἀπὸ Θεοῦ συμφώνως ἀνεδοθήθη ὑπὸ Ῥωμαίων²⁰ καὶ Περσῶν, καὶ ὥρισθη ἡ τριάκοντα. Ὁ δὲ παρηγνέτο τὴν βασιλείαν φάσκων μὴ δύνασθαι αὐτὸν²¹ ἄρχειν στρατοῦ Ἑλληνίσαντος ἐπὶ Ἰουλιανῷ· πρὸς δὲ πάντας ὁμοφώνως ἐδόξαν Χριστιανοὶ ὑπάρχειν Ἰωβιανὸς δὲ πόλιν μεγάλην Νισιδίην²² Πέρσαις παρέχώρησεν σωτήρια τοῦ περιλειφθέντος (85) λαοῦ, καὶ εἰρήνευσεν. Νόμους δὲ γενικοὺς κατέπεμψεν ὑπὲρ τῶν ἐκκλησιῶν εἰς πᾶσαν γῆν Ῥωμαίων, τὴν ἐπὶ τοῦ μακαρίου Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου²³ κατάστασιν καὶ τιμὴν τῇ καθολικῇ²⁴ Ἐκκλησίᾳ ἀποδιδούς· τοὺς δὲ ἐν ἐξορίᾳ ἐπισκόπους ἀνεκαλέσατο, καὶ τῷ ἱερῷ Ἀθανασίῳ ἔγραψεν τῆς ἀμωμῆ-

VARIAE LECTIONES.

^{11.12} δὲ σημεῖον A, δὲ τὸ σημεῖον vulg. ¹³ Δεσίῳ A b e, Δαίῳ vulg. ¹⁴ ὕδρια A, ὕδρεια vulg. ¹⁵ προσήνεγκεν A, προσήνεγκαν vulg. ¹⁶ Αὐγάρῳ A. ¹⁷ δὲ om. a. ¹⁸ ἀνθρώπων πολλὰ A, πολλὰ ἀνθρ. vulg. ¹⁹ εἰρήνην ὡς ἀπὸ Θεοῦ A, εἰρήνην γέγονεν, καὶ ὡς ἀπὸ Θεοῦ vulg. ²⁰ ὑπὸ Ῥωμαίων A, ὑπὸ τε Ῥωμ. vulg. ²¹ αὐτὸν αὐτῶν f. ²² Νισιδίην A. ²³ τοῦ μεγάλου add. ex A. ²⁴ τῇ καθ. A, τὴν καθ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(79) Ita quædam Hieronymi exemplaria apud Pontacum, Socrates lib. iii, cap. 18, ultimis verbis, D

Ammianus lib. xxiii.

(80) Theodoretus, lib. iii, cap. 21.

(81) Qui anno superiore τριβούνος idem χίλιάρχος anno sequente Cedreno scriptus.

(82) Ammianus, lib. xxv: *Principio lucis secularæ, quæ erat quintum Kal. Julias, collecti duces exercitus, advocatisque legionum principibus et turmarum, super creando principe consultabant.*

(83) *Et proceribus, τῶν ἐν τέλει*· non enim in exercitu erat copia consulum, quorum suffragio Jovianus eligeretur; tametsi etiam Anast. ita reddidit; ὑπατος, eximius, præcipuus: quomodo Psellus ὑπατος φιλοσόφων passim indigitatur. Ejus operum spississimum volumen haud ita pridem recepit cardinalis Mazarinus, sed carie et vetustate fœdatum. COMBESIS.

(84) Eutropius ad lib. x calcem; Ammianus, lib. xxv; Socrates, lib. iii, cap. 19; Theodoretus, lib. iv, cap. 1; Sozomenus, lib. vi, cap. 5.

(85) Plures ex Ammiano sententias in scripta traduxisse auctorem observant notæ duæ præcedentes. Ex eodem f. ian συμβολὴν πολέμου, et pacem exinde compositam scripsit, ex eodem: ὡς ἀπὸ Θεοῦ γενομένην dixit, hæc verba imitatus: *Furebat inedia iraque percitus Romanus miles, ferro properans quam fame ignarissimo genere mortis, absumi. Erat tamen pro nobis æternum Dei celestis numen, et Persæ præter sperata priores, super fundanda pace oratores Surenæ et optimatem alium mittunt.* Hic Nisibini Persis relictam σωτήρια περιλειφθέντος λαοῦ, ait; quod prius ille fassus est: *Pelevat res* (Persarum) *obstinatus pro redemptione nostra quinque regiones transigritanas.* — Pyr., περιληφθέντος, quæ lectio valde placet. Ut salutem exercitus consuleret inter angustias a Persis conclusi, ac fame pereuntis, ut Tripart. verba sonant, et tradidit Ammianus. Vox λαός pro exercitu Theophani frequentissima, uti etiam annotavit P. Goar anno superiori. COMBESIS.

του πίστεως ἐγγράφως σημεῖν αὐτῷ ἀκρίθειαν, ὅπερ καὶ ἐπύραγεν πάσης ὀρθοδοξίας Ἰωδιανῶ ἐπιστολὴν γράψας. Ὅθεν Ἰωδιανὸς βεβαιότερος εἰς ὀρθοδοξίαν γενόμενος, τοῖς δοξάζουσι τὸ ὁμοούσιον ἐδωρήσατο πολλὰ, καὶ ἀτελεῖς ἐποίησεν⁸⁶. Ἀκάκιος δὲ ὁ κάκιστος Καισαρείας Ἀρειανὸς συνελθὼν μεθ' ἐτέρων ἐπισκόπων εἰς Ἀντιόχειαν λίβελλον ὀρθοδοξίας δῆθεν συνέταξε, τὸ ὁμοούσιον καὶ τὴν ἐν Νικαίᾳ σύνοδον ὁμολογῶν φέβω τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως, καὶ οὐ κατὰ θεόν. Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ Ἰωδιανὸς ἐπέβη τῇ Ἀντιοχείᾳ μηνὶ Ὑπερβερεταίῳ⁸⁷ (86). Καὶ ἐγενήθη παιδίον ἔξω τῆς πόλεως τῆς πόλεως ἐπὶ τὸ λεγόμενον Τρίπυλον ἀγροίκῳ⁸⁸ κηπουρῷ βῆλυ ἐπταμηνιαῖον ἔχον κεφαλὰς δύο διωρισμένας, ἐκάστη τὸ πλάσμα τετελειωμένον, ὡς ἀπὸ τοῦ τραχήλου ἐκάστης κεφαλῆς κειχωρισμένης. Νεκρὸν δὲ τοῦτο ἐτέθη μηνὶ Δίῳ, ὅς ἐστι⁸⁹ Νοέμβριος. Ἐξώρμησεν δὲ Ἰωδιανὸς ἀπὸ τῆς Ἀντιοχείας ἐπὶ Κωνσταντινουπόλιν καὶ ἐλθὼν ἐν Ἀγκύρᾳ τῆς Γαλατίας ὑπατος προήλθεν (87) σὺν τῷ ἑαυτοῦ υἱῷ Ἀρανιανῷ⁹⁰ ἐπιφανέντα τὸν αὐτὸν ἀναγορεύσας (88), ἄνευ τοῦ ἐνδοῦσαι αὐτῷ⁹¹ πορφύραν (89).

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει βασιλεύσας μῆνας ἑννέα καὶ ἡμέρας δεκαπέντε (90) Ἰωδιανὸς⁹² ὁ Χριστιανικώτατος ἐν Δαδαστάνῳ χωρίῳ τῆς Βιθυνίας λεγομένην ἐπέλευσεν καὶ ἀνηγορεύθη βασιλεὺς Οὐαλεντιανὸς Αὐγουστος⁹³ ἔτη ἑνδεκα ὑπὸ τοῦ στρατοπέδου, διὰ τὸ εὐδοκιμῆσαι αὐτὸν ὡς Χριστιανὸν ἐν τῇ ὁμολογίᾳ, καὶ εὐθὺς ἐξώρμησεν ἐπὶ Κωνσταντινουπόλιν καὶ φθάσας τὴν βασιλεύσαν, Οὐάλεντα τὸν ἴδιον ἀδελφὸν κοινωνὸν τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἀνηγόρευσεν⁹⁴, ἀπονείμας αὐτῷ τὰ ἀνατολικά μέρη, αὐτὸς δὲ τὰ δυτικά κατέσχεν.

A. M. 5857. — Ῥωμαίων βασιλέως Οὐαλεντιανου ἔτος α'.

VARIAE LECTIONES.

⁸⁶ ἐποίησεν A. ἐποίησατο vulg. ⁸⁷ ὑπερβερετώ A. ⁸⁸ ἀγροίκῳ κηπουρῷ A, ἀγροίκῳ κηπουρῷ vulg. ⁸⁹ ὅς ἐστι A. ⁹⁰ σὺν τῷ ἑαυτοῦ υἱῷ Ἀρανιανῷ A e f, σὺν τῷ υἱῷ αὐτοῦ Οὐρανιανῷ vulg. ⁹¹ αὐτῷ A, αὐτὸν vulg. ⁹² Ἰωδιανὸς ἐν τῇ Βιθυνίᾳ γενόμενος ἐπέλευσεν ceteris omissis A f. ⁹³ ὁ Αὐγουστος A. ⁹⁴ ὑπὸ A, ἀπὸ vulg. ⁹⁵ προαγορεύσας A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(86) Octobri Ammianus. *Flagrante inde hieme profectus, signis retantibus plurimis, etc.*, quibusdam ex illis ante verba allata expositis, præsens prodigium tacuit, vocabulo communi illud indicare contentus.

(87) Τὸ προέρχεσθαι, et προέλευσις de imperatore, vel magistratu dicta, non incesum simplicem, sed qui cum apparatu et pompa celebratur, interpretor. Asserti auctoritates proferam alibi commodius. Quoad præsensem Joviani consulis renuntiati προέλευσιν Ammianus, lib. xxv, versus finem: Cum introisset Ancyram imperator, paratis ad pompam pro tempore necessariis, consulatum inivit, adhibito in societatem trabae Varroniano filio suo admodum parvulo: cuius vagitus pertinaciter reluctantis ne in curuli sella veheretur ex more, id quod mox accidit portendebat. — Melius plane Zonaras, σταθμὴν προήλθεν, unius diei iter progressus est, una statione; qua pervenit ad oppidum Bagusthani, ubi et extinctus est. Nec vero is locus commodus erat ut consul pompæque procederet, qui afflicto valde exercitu versus regiam urbem utcumque ageret

gnificaret per litteras expetiti: quod ille demum præstitit, ad Jovianum, quæ rectum omnem fidei sensum complecteretur, data epistola. Quare Jovianus in recta fide stabilior redditus, in eos, qui consubstantialis dogma profiterentur, dona contulit et a pendendo tributo fecit immunes. Acacius autem ille pessimus Cæsareæ episcopus, conventu cum aliis episcopis facto, libellum ex sinceriori Ecclesiæ sensu compegit, et pientissimi imperatoris metu, licet non ex Dei cultu, consubstantiale, et actam Nicææ synodum professus est. Jovianus autem imperator mense Hyperberetæo Antiochiam advenit, quo tempore extra civitatis portam, loco cui Tripylon nomen, rustico hortulano infans femina partu septimestri nata est duo habens capita a se invicem disjuncta; utrique vero capiti forma fuit absoluta, adeo ut etiam collo separarentur ab invicem. 46 Factus ille mortuus est editus mense Dio, qui nobis November. Exinde Jovianus Antiochia Cpolim profectus, et Ancyram Galatiæ perveniens consul cum filio Aranianus in publicum processit: et eundem illustrissimum, absque purpuræ tamen insignibus, designavit et renuntiavit.

Eodem anno Jovianus Christianissimus imperator post menses novem et dies quindecim ab accepta potestate ad Dadastanos Bithyniæ pagum sic dictum vita functus est: in ejus locum Valentinianus Augustus, qui annos undecim tenuit imperium, quod tanquam Christianus, ex propria confessione celebris haberetur imperator ab exercitu renuntiatur. Ille confestim Cpolim contendit, et in urbium regionem appulsus Valentem fratrem, assignatis ei orientis partibus, imperii consortem declaravit: ipse vero occidentales tenuit.

A. C. 357. — Imperatoris Romanorum Valentiniani annus primus.

iter; eaque fuerit causa, cur creatum nobilissimum filium suum noluerit hactenus purpuram induere. CONFESIS.

(88) Philostorgius Photianus quasi dux verbi. Γεγονώς ἐν Ἀγκύρᾳ, θάτερον τῶν αὐτοῦ παίδων Οὐαρωνιανὸν κομιδῇ νέον ὄντα ἐπιφανέστατον (δὲ παρὰ Ῥωμαίους τὸ νοβελίσσιμον δύναται) ἀναγορεύει. Ancyra constitutus alterum e filiis Varonianum juvenem admodum ἐπιφανέστατον (quod nobilissimum apud Romanos valet) renuntiavit. (Lib. viii, cap. 8.)

(89) Nobilissimatus et consulatus dignitati debitam: de qua alibi opportune.

(90) Ex Philostorgio id assertum puto: Νοτὶς διαφύσει τὸν βασιλέα διανύσαντα ἐν τῇ βασιλείᾳ μῆνας ἑγγὺς δέκα. Vapor suffocat imperatorem, qui decem ferme imperii menses egit. Octo solus numerat Zosimus, lib. iii; et Sozomenus lib. vi, cap. 6, pauciores Socrates, lib. iii, cap. ult. verbis ultimis. Uno verbo a Junii 26 sive a sexto ante Kalendas Julias ad decimum tertium Kal. Martias ex Socrate, ex aliis ad Maias regnavit.

Hoc anno Valentinianus Augustus cum Gratianum A alium imperii collegam simul et consulem declarasset, Augustum jussit salutari; fratrem vero Valentem Arianum insignem ab Eudoxio baptizatum imperatorem, prout præmissum est, renuntiavit. Orthodoxi porro Valentinianum convenerunt Hypatii Heraclensis antistitis ope deprecaturi, ut de consubstantialis sancito dogmate edendo in unum coactis sibi potestas fieret. His responsum dedit Valentinianus: Mihi inter Ecclesiae plebem recensito de his curiosius indagari, nefas. Ut igitur vobis sacerdotibus pro bono videtur consulendum, discutite. Lampsacum itaque convenientes, et mensibus duobus in eo morati, quæ ab Eudoxio et Acacio fuerant acta Cpoli, resciderunt: fidem vero Seleuciae probatam voluerunt retineri. Impius Valens in adversum Lampsaceni conventus evertit edicta, et episcopos, qui interfuerant, egit in exsilium: cæterum Eudoxio, qui secum sentiebat, Cpolitanas commisit ecclesias: ita ut catholici neque pastorem neque ecclesiam tunc habuerint.

A. C. 358. — Hoc anno Liberius Romanus epi-

Τούτω τῷ ἔτει Οὐαλεντινιανὸς ὁ Ἀδύγουστος Γρα-
τιανὸν τὸν αὐτοῦ υἱὸν Ἀδύγουστον ἀνηγόρευσεν (91),
κοινωνὸν τῆς βασιλείας ὁμοῦ καὶ ὑπατον προαναγο-
ρεύσας, καὶ Οὐάλεντα τὸν ἀδελφὸν βασιλεῖα, ὡς προ-
λέλεκται, διάπτρον Ἀρειανὸν ὑπάρχοντα ⁸⁶, καὶ ὑπὸ
Εὐδοξίου βαπτισθέντα (92). Οἱ δὲ ὀρθόδοξοι προσῆλθον
Οὐαλεντινιανῷ (93) δι' Ὑπατίου ἐπισκόπου Ἡρα-
κλείας, δεόμενοι ἐπιτραπῆναι συνελθεῖν ἐπὶ διορθώ-
σει τοῦ ὁμοουσίου δόγματος. Πρὸς οὗς Οὐαλεντινια-
νὸς ἀπεκρίνατο· Ἐμοὶ μετὰ λαοῦ τεταγμένῳ περὶ
τοιοῦτων πολυπραγμονεῖν, οὐ θέμις. Ὡς οὖν δοκεῖ
ὑμῖν τοῖς ἱερεῦσι διαγινεσθαι. Τότε συναλθόντες εἰς
Λάμφακον, καὶ δύο μῆνας· ἐκεῖ διατρίψαντες, τελευ-
τατὸν ἡχύρωσαν τὰ ὑπὸ ⁸⁷ Εὐδοξίου καὶ Ἀκακίου ἐν
Κωνσταντινουπόλει πραχθέντα ⁸⁸, κρατεῖν δὲ τὴν ἐν
Σελεύκιᾳ πίστιν. Οὐάλης δὲ ὁ δυσσεδῆς τὰ ἐν Λαμ-
ψάκῳ πραχθέντα ἀνέτρεψεν, καὶ τοὺς συναλθόντας
ἐκεῖ ἐπισκόπους ἐξορίᾳ παρέπεμψεν. Εὐδοξίῳ δὲ τῷ
ὁμόφρονι τὰς ἐκκλησίας παρέδωκεν Κωνσταντινου-
πόλεως. Οἱ δὲ ⁸⁹ ὀρθόδοξοι οὔτε ποιμένα, οὔτε ἐκ-
κλησίαν εἶχον (94).

A. M. 5858. — Τούτω τῷ ἔτει Αἰδέριος ἐπίσκοπος

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁶ ὑπάρχοντα add. ex A. ⁸⁷ ὑπὸ A, ἀπὸ vulg. ⁸⁸ πραχθέντα A f, προαχθέντα vulg. ⁸⁹ οἱ δὲ, καὶ οἱ A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(91) Cunctis historicis et fastorum consularium peritis Gratiani consulatum primum patris Valentiniani anno secundo, collatum vero imperium anno tertio statuentibus; Gratianum eundem imp. Augustum simul et consulem ab auctore hic assertum (ne solus, ac temere sine duce errasse convincatur), nisi me fallit conjectura, ita ex Socrate interpretor: Jovianum decimo tertio Kal. Martii ipso Joviano et Varroniano puerulo coss. obiisse fastorum consularium inspectis testatur, ejusdemque mensis diebus postremis Valentinianum imperatorem salutatum narrat Ammianus Marcellinus. Sequentem annum Valentiniani et Valentis consulatu primo consignat fasti, quos ab ipsius imperii exordiis consules declaratos, ac propterea Joviano defuncto, et Varroniano dignitate reinoto circa Martium substitutos non obscure indicat Socrates, lib. iv, cap. 1 ineunte: Τὸν δὲ βασιλεῖος Ἰοδίου ἐν Δαδαστάνοις, ὡς ἔφημεν, τελευτήσαντος, τῇ αὐτοῦ ὑπατείᾳ, καὶ Βαρωνίου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τῇ ιζ' τοῦ Φεβρουαρίου μηνός, οἱ στρατιῶται ἐκ τῆς Γαλατῶν ἐβδόματι εἰς Νίκαϊαν τῆς Βιθυνίας ἐλθόντες, κοινῇ ψήφῳ Οὐαλεντινιανὸν ἀνακηρύττουσι βασιλεῖα τῇ πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ αὐτοῦ Φεβρουαρίου μηνός ἐν τῇ αὐτοῦ ὑπατείᾳ. Cum imperator Jovianus in Dadastania, uti diximus, ad suum ipsius, et Varroniani filii sui consulatum xiii Kal. Martii e vita migrasset: milites e Galatia decedentes, septimo post die Nicæam Bithynæ veniunt: omnesque una voce Valentinianum ad quintum Kal. Martii, illo ipso consule imperatorem declarant. Imperium itaque Valentiniano una cum consulatu ex Socratis calculo delatum: expropter annus sequens illi Gratiani et Dagalaiphi consulatu eodem auctore annotatur cap. 9 obeunte: ad decimum itaque suscepti imperii mensem, intra primi, inquam, anni cancellos Gratianum filium Valentinianus declaravit consulem, et collegam dedit Dagalaiphum. Jam cum Lupicino et Joviano coss. qui Valentiniani annum tertium designant, Socrates cap. 10, Hieronymi Chronicon, Marcellinus lib. xxvii, et Chronicon Alexandrinum,

adjuncta sibi reliqua historicorum manu, Gratianum in Galliis imperatorem factum concordibus scriptis enuntient, istud nibilo secius (chronicon intelligo) Gratianum ἐπιφανεστάτου, nobilissimi, consulisque dignitate simul insignitum hand tacite demonstrat, ὑπάτων, inquit, Γρατιανοῦ ἐπιφανεστάτου (quem illustrissimum non bene verit interpres, de quo ante duas notas) καὶ Δαγαλαίφου. Nobilissimus autem is est, qui insignibus, licet non potestate Cæsar, ut ex Zosimo commodius alibi proferetur, ac ideo is idem, qui Augustus jam proposito designatus. Ut igitur ante conclusum Valentiniani annum primum Gratiano consulis fasces delatos ex Socrate, et ex Chronico Alexandrino dato nobilissimi nomine imperium pollicitum simul et exhibitum Theophanes collegit, sic hoc primo Valentiniani anno audacius, quam verius scripsit: Οὐαλεντινιανὸς ὁ Ἀδύγουστος Γρατιανὸν τὸν αὐτοῦ υἱὸν Ἀδύγουστον ἀνηγόρευσεν, κοινωνὸν τῆς βασιλείας ὁμοῦ καὶ ὑπατον.

(92) Valentem salutis fiducia bene consulturum, dum in Gotthos expeditionem pararet, ab Eudoxio baptizatum observat Theodoretus, lib. iv, cap. 11, arma vero in Gotthos Lupicino et Jovino coss. movisse scribit Ammianus, lib. xxvii, ineunte: quare hæc de Valentis baptismo per πρόλψιν ante annum Valentiniani tertium ab auctore hic posita nullus dubitaverit.

(93) Secedenti ad occiduas partes Valentiniano episcopos orthodoxos occurrisse observat Theodoretus, lib. vi, cap. 7, ex quo hæc Theophanis narratio: separatos autem ab invicem ante susceptum ab utroque consulatum, quo anno mortuus est Jovianus, scriptis testatur Ammianus, lib. xxvi, paulo post initium.

(94) Οἱ δὲ τοῦ ὁμοουσίου φρονήματος ἐν μικρῷ οἰκίῳ τὰς συναγωγὰς ἐποιούντο ἐνδὸν τῆς πόλεως: Fidei consubstantialis propugnatores in ædicula quadam intra civitatem conventus celebrabant. Socrates, lib. iv, cap. 1.

Ῥώμης (95), καὶ Ἀθανάσιος Ἀλεξανδρείας καὶ Με-
λέτιος Ἀντιοχείας, καὶ ὁ Σαμοσατῶν Εὐσέβιος⁶⁰,
ἀνακληθέντες ἐκ τῆς ἐξορίας ὑπὸ Ἰωβιανοῦ ἐν τῷ
ὀρθῷ λόγῳ διεπρεπον, καὶ ὁ Ἱεροσολύμων Κύριλλος,
καὶ ἕτεροι ἐπίσκοποι τῆς ὀρθοδόξιας πρόμαχοι.
Ἀρειανῶν δὲ προίστατο ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Λούκιος⁶¹,
καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ Εὐζώιος, Παυλῖνος δὲ τοῦ ἐνὸς μέ-
ρους τῶν ὀρθοδόξων εἰς δύο διηρημένων, καὶ τοῦ
ἄλλου Μελέτιος.

A. M. 5859. — Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Κυρίλλου ἔτος α'.

Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Εὐδοξίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Προκόπιος ἀντήρην ἐν Κωνσταντι-
νουπόλει μηνὶ Σεπτεμβρίῳ (96), καὶ ἐξελθὼν ἐπὶ Να-
κολίαν⁶², καὶ πλείστῳ στρατῷ φραζάμενος, φόβον
ἐποίησε τῷ Οὐάλεντι, καὶ τὸν κατὰ τῶν ἐκκλησιῶν
πόλεμον ἀνῆκε πρὸς βραχὺ, ἕως Προκόπιον προέδω-
καν οἱ ἴδιοι στρατηγοὶ Ἀγγέλων⁶³ καὶ Γόμαρις⁶⁴,
ὅντινα Προκόπιον εἰς δύο δένδρα ἐγγίζοντα πρὸς ἄλ-
ληλα ἐξαρτήσας τῶν σκελῶν ἀφείθηναι⁶⁵ κλιθέντα
ἐκέλευσεν· ἅτινα βιαίως ὀρθωθέντα⁶⁶, διέσπασαν
τὸν τύραννον. Τοὺς δὲ προδεδωκότας αὐτὸν στρα-
τηγούς Ἀγγέλωνα καὶ Γόμαριν πρὶςθῆναι⁶⁷ ἐκέλευ-
σεν· ὃ καὶ πεπόνθασιν οἱ τάλανες⁶⁸, ἀναξίως εὐ-
νοήσαντες. Τότε καὶ Χαλκηδόνος⁶⁹ τὰ τεῖχη καθείλεν
φρόνῳ Προκοπίου. Ἀνελὼν δὲ τὸν Προκόπιον κατὰ
τῆς ἀληθείας πάλιν κεκίνηται. Τότε καὶ Ἐλεῦσιον
τὸν Κυζίκου (97) ἠνάγκασεν ὁμολογῆσαι τὸ ἑτερού-
σιον⁷⁰. Οὗτος δὲ ὁ⁷¹ Ἐλεῦσιος ἐλθὼν ἐν Κυζίκῳ, καὶ
ἐξαγγελίας τὴν ἑαυτοῦ παρανομίαν, ἀνάξιόν τε τοῦ
ἱερατεῦσιν εἰπὼν ἑαυτὸν, ἕτερον προβληθῆναι ἐπί-
σκοπον ἐπὶ Κυζίκῳ προέτρεπεν. Τοῦτο μαθὼν Εὐδό-
ξιος ὁ κακόφρων, Εὐνόμιον ἀντ' αὐτοῦ⁷² κατέστησε⁷³
τῆς Κυζίκου ἐπίσκοπον.

Τῷ δ' αὐτῷ χρόνῳ διῆγεν Οὐάλης ὁ βασιλεὺς ἐν

A scopus, Alexandria 47 Athanasius, Antiochiæ
Meletius et Samosatensium Eusebius, rectæ fidei
defensores, exilio a principe Joviano revocati, et
Hierosolymorum Cyrillus, et alii quam plurimi
vera fidei disciplina claruerunt. Arianis vero præ-
erant Alexandriae Lucius, et Antiochiæ Euzoios :
orthodoxorum autem bifariam divisorum partis
unius Paulinus, alterius Meletius præsulē age-
bat.

A. C. 359. — Hierosolymorum episcopi Cyrilli
annus primus.

Antiochiæ episcopi Eudoxii annus primus.

Hoc anno Procopius Cpoli mense Septembri
rebellavit : Nacoliaque occupata, et copioso stipatus
exercitu, Valenti metum incussit. Quare bellum
adversus Ecclesias excitatum ad modicum sedatum
est, donec proprii duces Angelon et Gomaris pro-
diderint Procopium. Hunc ad duas arbores ad-
invicem adductas et inflexas pedibus appendi dam-
navit Valens, et arbores remitti : quæ cum impetu
rursus erectæ discerpserunt tyrannum : duces
vero Angelonem et Gomarim prodicionis auctores
serra discindi iussit. Hoc passi sunt miseri erga
indignum benevoli. Tunc etiam Procopii metu mu-
ros Chalcedonis evertit : et post Procopii mortem
in fidem iterum motus est. Eo tempore Cyzici epi-
scopum Eleusium coegit Valens Filium Dei diversæ
ab eo substantiæ confiteri. Ille Cyzicum adveniens,
et flagitium publice enuntians, et qui sacra ulte-
rius administraret agnoscens se indignum, alium
sibi substitui precabatur : quo percepto perversus
Eudoxius Eunomium in ipsius locum Cyzici epi-
scopum suffecit.

Hoc eodem anno Valens imperator Marcianopoli

VARIE LECTIONES.

⁶⁰ Εὐσέβιος] Εὐζώιος f. in marg. ⁶¹ Ἀρειανῶν — Λούκιος om. f. ⁶² Νακολίαν A, Ναχόλειαν vulg.
⁶³ Ἀγγέλων A, Ἀγγίων f, Ἀγγέλων vulg. ⁶⁴ Γόμαρις A e, Μάρης f, Γόδαρις vulg. ⁶⁵ ἀφαιρεθῆναι κληθῆναι
A f. ⁶⁶ ὀρθωθέντα A f, ὀρθωθέντων vulg. ⁶⁷ πρὶςθῆναι A, πρὸςθῆναι vulg. ⁶⁸ τάλανες A, τάλαντες vulg.
⁶⁹ Χαλκηδόνος A, Καλχηδόνος vulg. ⁷⁰ τὸ ἑτερούσιον A, τὸν ἑτερούσιον vulg. ⁷¹ ὁ add. ex A. ⁷² ἀντ'
αὐτοῦ A, κατ' αὐτοῦ vulg. ⁷³ κατέστησε] ἔστησε A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(95) Ex Socratis loco memorato transcripta.
Celebratum autem virorum huiusmodi vitam voluit
esse testatam sub Valentiniani et Valentis impe-
rium, κατὰ δὲ, αἰτ, τὸν χρόνον τόνδε, non prælixe
ad eorum annum secundum, quo Liberium adhuc
vixisse, Damasi annus decimus quartus, quem hic
auctor numerat, falsitatis omnino convincit, vel
compendio contractam hanc narrationem historie,
non Chronographiæ partem astruit.

(96) Ut Procopii tyrannidem anno Valentiniani
tertio ascriberet Theophanes, potuit ansam de-
disse Philostorgius, cujus epitome Photiana hæc
habet : "Οτι τρίτου τῆς βασιλείας ἔτους Οὐάλης ἐπι-
βλῆς Πέρσας ἐστράτευσεν· καὶ ὅν καιρὸν καὶ Προκό-
πιος τὴν τυραννίδα κατὰ ΚΠ. ἐσχευάσατο· Quod
Valens tertio imperii anno expeditionem in Persas
moverit : quo tempore Procopius et tyrannidem CP.
arripuit Valentiniano tamen et Valente coss. a
primo jam eorum imperii anno Procopium ab eis
desecisse res nota est, et omni dubio aliena apud
Marcellinum lib. xxvi, Socratem, lib. iv, cap. 5 et

Idatium in Fastis. Mense quoque Septembri tu-
multum ab eo CP. exitum habent iidem Idatiani
Fasti, et de eo nuntium Valentem accepisse cum
Vaporatis æstibus Ciliciæ jam lenitis ad Antiochiæ
percurreret sedes, hoc est, ineunte autumnō et
Octobris diebus demonstrant Marcellini in medium
allata verba : missum quoque in Gallias Procopii
ad Valentinianum caput, instante Lupicini et Jovini
consulatu, id est, Gratiano et Dagalaiphō coss.
anno Valentis et Valentiniani secundo narrat in
sequentibus idem Marcellinus. Quapropter ad an-
nos superiores narrationem hanc revocandam auctor
Theophanes, si mendacem Philostorgium, aut
alium similem non exscripsisset, significaret.

(97) Hæc circa Eleusium post devictum Proco-
pium gesta anno Valentis tertio potuerunt obtin-
gere : primo quidem tyrannidem movit Procopius,
secundo prostratus obiit, duodecimo Kalendas
Julias, ait Chronicon Alexandrinum : tertio igitur
a Septembri initium ducente, episcopatu sese
exuere potuit Eleusius, etc.

Mysis: urbe moram egit. Terræ motus autem maximus per universum orbem decima indictione de nocte contigit, adeo ut Alexandriæ navigia littori admota sursum, vel supra altiores ædes et muros sublata, intra civitatem in atria atque domos transportarentur: mari vero recedente in sicco remanserunt. Populus autem, qui ab urbe terræ motus causa aufugerat, cum naves ita in sicco derelictas cerneret, ad deprædandas merces in navigia congestas irruebat: verum aqua reversa cunctos involvit et obruit. Retulerunt alii nautæ, eadem hora se medio Adriatico mari agentes iter repente deprehensos ad fundum desedis: moxque aqua recurrente navigationem **48** resumpsisse et confecisse.

A. C. 360. — Hoc anno Valentinianus senior, Severa uxore Gratiani matre adhuc inter vivos superstitite, Justinam ab ipsa Severa ob pulchritudinem commendatam illegitime duxit, ex qua Valentinianum juniorem dictum suscepit, quem mortuo patre exercitus imperatorem salutavit: tres item filias ex eadem procreavit Justam, Gratam et Gallam, quam secundas adiens nuptias magnus Theodosius duxit uxorem; ex qua nata est ei Placidia: Arcadius enim et Honorius ex priore conjugē Placidia concepti erant. Sanxit ille legem plane illegitimam: volenti liceret duas uxores eodem tempore tenere. Impius autem Valens duas filias genuit Anastasiam et Carossam, quarum nomine geminas ædificavit thermas, tum etiam aquæductum in hanc usque diem Valentiniani appellatione celebrem excitavit. Cæterum Domnicam Valentis conjugem ei tantam pertinaciam ad Arianas partes suggestisse quidam arbitrantur: narrat alii, cum suscepto jam imperio baptizaretur ab Eudoxio, Arianorum sententiam tenere nec unquam consubstantialis confessionem suscepturum dato sacramento se astrinxisse: atque ita deinceps variis persecutionibus in Ecclesiam

Μαρκιανουπόλει: ⁷² (98) τῆς Μυσίας. Σεισμός δὲ γέγονε ⁷³ μέγας καθ' ὅλης τῆς γῆς (99) ἐν τῇ ἰ' Ἰνδικτιῶν ἐν νυκτὶ, ὡς καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πλοῖα προσορμισσάμενα ⁷⁴ τῷ αἰγιαλῷ ἐπαρθῆναι εἰς ὕψος, καὶ ὑπερβῆναι τὰς ὑψηλὰς οἰκοδομὰς ⁷⁵ καὶ τὰ τεῖχη, καὶ μετατεθῆναι ἐνδον εἰς τὰς αὐλὰς καὶ τὰ δώματα τὰ πλοῖα· ὑπαναχωρησάσης δὲ τῆς θαλάσσης, ἔμεινεν ⁷⁶ ἐπὶ ξηρᾶς· οἱ δὲ λαοὶ ἐκ τῆς πόλεως φεύγοντες ⁷⁷ διὰ τὸν σεισμόν, θεωρήσαντες τὰ πλοῖα ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, εἰς ἀρπαγὴν τῶν ἐν τοῖς πλοίοις φορτίων ἐπῆλθον, καὶ ἐπιστρέψαν τὸ ὕδωρ πάντας ἐκάλυψεν· ἄλλους δὲ ναυτικούς διηγῆσασθαι ⁷⁸, ὡς κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἐν μέσῳ τοῦ Ἀδρια⁷⁹ πελάγους πλέοντας καταληφθῆναι ⁸¹, ἐξαίφνης δὲ ἐν τῷ πελάγει εἰς τὴν ἔδαφος καθίσαι τὸ πλοῖον· καὶ μετὰ βραχὺ πάλιν ⁸² ἐπανελθεῖν τὸ ὕδωρ, καὶ οὕτω πλεῦσαι.

A. M. 5860. — Τοῦτ' ἐπ' ἔτει Οὐαλεντινιανὸς ὁ μέγας, ζώσης τῆς αὐτοῦ γαμετῆς ⁸³ Σεθῆρης ⁸⁴ τῆς μητρὸς Γρατιανοῦ, ἔγχευεν παρανόμως Ἰουστινὰν διὰ κάλλος μαρτυρηθεῖσαν ὑπὸ Σεθῆρης, ἐξ ἧς ἔσχεν τέκνα Οὐαλεντινιανὸν νέον λεγόμενον, ὃν ὁ στρατὸς μετὰ θάνατον τοῦ πατρὸς βασιλεῖα ἀνηγόρευεν ⁸⁵, καὶ θυγατέρας τρεῖς Ἰουστὰν, Γράταν, Γάλλαν, ἣν καὶ ἔγχευεν ὁ μέγας Θεοδοσίος κατὰ δευτέρον γάμον, ἐξ ἧς ἐτέχθη αὐτῷ ἡ Πλακιδία, Ἀρχάδιος δὲ ⁸⁶ καὶ Ὀνώριος ἐκ Πλακιδίλης ⁸⁷ ἧσαν Θεοδοσίῳ τῆς πρώτης γαμετῆς. Ἐγραψεν δὲ καὶ νόμον παράνομον τῷ θέλοντι δύο γυναῖκας ἔχειν κατὰ ταῦτόν μὴ κωλύεσθαι. Οὐάλης δὲ ὁ δυσσεθὴς δύο θυγατέρας ἔσχεν Ἀναστασίαν καὶ Κάρωσαν, ὧν καὶ ἐπ' ὀνόμασι δύο λουτρὰ ἔκτισεν, καὶ τὸν ἀγωγὸν τὸν μέχρι νῦν Οὐαλεντινιανικὸν ⁸⁸ (1) λεγόμενον ⁸⁹. Τινὲς δὲ φασὶν ὅτι Δομνίκα ἡ γυνὴ Οὐάλεντος ἔπεισεν αὐτὸν Ἀρειανίζειν οὕτω σφοδρῶς· ἄλλοι δὲ ἱστοροῦσιν, ὅτι μετὰ τὸ βασιλεῦσαι βαπτισθεὶς ὑπὸ Εὐδοξίου, ὅρκῳ διαβεβαιώσατο αὐτὸν ἐν αὐτῷ τῷ βαπτίσματι τὰ Ἀρείου φρονεῖν, καὶ μὴ δέχεσθαι τὸ θεοοῦσιον, καὶ οὕτως ἀμφοτέρω ⁹⁰ μέρους διωγμούς κατὰ τῶν ὀρθοδόξων ἐκίνησαν οἱ ἄνθρωποι. Πέμπουσι δὲ καὶ πρὸς Λιθέριον (2) τὸν Ῥώμης Εὐστάθιον τὸν

VARIE LECTIONES.

⁷² Μαρκιανου πόλει A. ⁷³ γέγονε μέγας καθ' ὅλ. τ. γ. A, γενόμενος καθ' ὅλ. τ. γ. μέγας vulg. ⁷⁴ προσορμισσάμενα A, προσωρμισμένα vulg. ⁷⁵ οἰκοδομὰς καὶ τὰ τεῖχη καὶ μεταθ. ἐνδον εἰς τὰς αὐλὰς om. A. ⁷⁶ ἔμεινεν A, ἔμειναν vulg. ⁷⁷ φεύγοντες A, φυγόντες vulg. ⁷⁸ διηγῆσασθαι A et alii, ἐξηγήσ. vulg. ⁷⁹ τοῦ Ἀδρια A, τοῦ Ἀνδρείου f, τοῦ Ἀδρίου πελάγους vulg. ⁸⁰ καταληφθῆναι, ἐξαίφνης δὲ A, καταληφθῆναι ἐξαίφνης, καὶ vulg. ⁸¹ γαμετῆς] γυναικὸς alii. ⁸² Σεθῆρης A. ⁸³ ἀνηγόρευεν a c. ⁸⁴ δὲ add. ex A e. ⁸⁵ Πλακιδίλης] Πλακιδίης a e. ⁸⁶ Οὐαλεντινιανὸν A. ⁸⁷ λεγόμενον] καλούμενον a c. ⁸⁸ ἀμφοτέρω a c, ol ἀμφ. vulg.

JAC. GOARINOTÆ.

(98) De qua Marcellinus, lib. xxvii: *Dein Mysis, ubi Martianopolis est, a sorore Trajani principis ita cognominata*. Anno imperii tertio ad eam Valentinianum in Gothos pugnaturum parta de Procopio victoria divertisse scribit Marcellinus lib. xxvii.

(99) Anno Valentiniani primo, ipso collega fratre Valente consulatum gerente, illum terræ motum, et Alexandriæ inundationem visam refert Ammianus lib. xxvi; ad Juliani tempora revocat eam Sozomenus, lib. vi, cap. 2; ad Valentiniani annum secundum removet Hieronymus, qui cum Theophane tertium a Septembri auspiciante quam facile potest conciliari. Legendus idem Hieronymus in Hilarionis Vita, et in Isaiam cap. xv, necnon Orosius. Socrates inter tumultus a Procopio excitatos terram tanta concussione agitatam, et mare ultra

præfluitos carceres elatum indicat lib. iv, cap. 3, antèrius nimirum quam auctor Theophanes statuat.

(1) Οὐαλιντιανὸν Barb. Peyr. etc., sicque a Valente appellandus, atque Valentis, non Valentiniani, ut currente calamo fuit redditum. *Comensis*.

(2) Acta Liberii refert incaute Theophanes ad annum Damasi pontificis Romani 17, eadem Baronius ad annum Valentis 2 Christi 365. Hæc auctor opportune ad annum Valentis 4, ut post alteram notam declarabitur. — Liquet deesse hic aliquid. Nusquam enim apud alios auctores legitur, Valentem, atque Eudoxium ad Liberium papam legatos misisse, aut Arianismum datis libellis abjurasse. Trip. istos legatos missos ait a Macedonianis, qui persecutionem patiebantur a Valente, et Eudoxio. Sed

Ἀρμένιον, καὶ Σιλβανὸν τὸν Ταρσοῦ, καὶ Θεόφιλον Κατταβάλων, ὑπισχνόμενοι δι' αὐτῶν δέχεσθαι τὸ ὁμοούσιον. Οὗτοι Λιθερίῳ ἔγγραφον ⁹⁰ ὑπὲρ τοῦ ⁹¹ ὁμοουσίου λίβελλον ἔδωκαν ⁹², ὁμολογήσαντες πᾶσαν αἵρεσιν ἀποστρέφασθαι ἐναντιουμένην τῇ ἐν Νικαίᾳ συνόδῳ· οὗς καὶ ἀποδεξάμενος ⁹³ Λιθερίος, ἐκοινώνησεν, γράψας τοῖς τῆς Ἀνατολῆς, μαρτυρῶν αὐτοῖς ὀρθοδοξίαν. Ἐν Μαρκανοπόλει δὲ Οὐάλης ⁹⁴ στρατεύων κατὰ Γότθων, παρεχέμενος (3) ἐκεῖ.

que commendatitiis et formatis eorum fidei, velut expeditione adversus Gothos mota Marcianopoli

A. M. 5861. — Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Ἀνιανοῦ ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει σύνοδος ἐν Τυάνοις γέγονεν (4), ἐν ᾗ εὐρέθησαν Εὐσέβιος ⁹⁵ ὁ Καισαρείας Καππαδοκίας, Γρηγόριος ⁹⁶ ὁ Ναζιανζοῦ, ὁ πατὴρ τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου ⁹⁷, καὶ ὁ Μελιτινῆς Ὀτρήτιος, καὶ ἕτεροι, οἵτινες τοῖς Λιθερίῳ γράμμασιν ἀγαλλισάμενοι πᾶσι τοῖς ὀρθοδόξοις ἐπισκόποις ἐσήμαναν παραγεῖσθαι εἰς Ταρσὸν ἐπὶ βεβαίως τῆς ὀρθῆς πίστεως, ὅπερ ἀκούσας Οὐάλης ⁹⁸ ἐκώλυσε γενέσθαι. Εὐδόξιος δὲ πάλιν Οὐάλεντα παρεσκεύασεν κλεῦσαι τοῖς κατὰ τόπον ἄρχουσιν ⁹⁹ ἐξορισθῆναι πάντας τοὺς ὑπὸ Κωνσταντίου ἐξορισθέντας ¹. Τότε Ἀθανάσιος ἐκουσίως ἐξῆλθεν ² Ἀλεξανδρείας, μὴ συγχωροῦντος τοῦ δήμου τῷ ἄρχοντι ἐκβαλεῖν αὐτὸν, ὃς καὶ πολλὸν χρόνον ἐκρύπτετο ἐν πατρίῳ μνημείῳ ³. Ὑστερον δὲ Οὐάλης φόβῳ στάσεως τῶν ⁴ Ἀλεξανδρέων ἔγραψεν ἐπανελθεῖν τὸν ⁵ Ἀθανάσιον. Τῆς δὲ κοινωνίας Εὐδόξiou ἀπέσχισεν Εὐνόμιος διὰ τὸ μὴ κοινωνεῖν Εὐδόξιον. Ἀετίῳ τῷ διδασκάλῳ Εὐνομίου, εἰ γὰρ καὶ ἀμφοτέρωι ὁμόφρονες ἦσαν· ἀλλὰ διὰ τὸ παρὰ πάντων μισεῖσθαι Ἀέτιον, Εὐδόξιος ἀπεστρέφετο αὐτὸν, μὴ αἰσχυρόμενος προδήλως τοῖς οἰκείοις δόγμασιν, ὡς ἀσεβῆσιν, ἀποστρέφασθαι. Εὐνόμιος γὰρ ὑπογραφῆς γέγονεν τοῦ ἀθέου Ἀετίου σοφιστικοῦς λόγους μαθὼν, ἐξ ὧν δῆθεν ἐκόμπαζεν, τῶν θείων Γραφῶν ἀμύητος ὢν πάντῃ, ὡς δηλοῦσι μάλιστα οἱ ἐπὶ αὐτοῦ τόμοι. Οἱ δὲ Κυζικηνοὶ ἐδίωξαν Εὐνόμιον ὡς αἰρετικὸν καὶ βλάσφημον. Οὗτος ⁶ δὲ ἐλθὼν τῇ νύκτι Εὐδόξiou· δεινὸς δὲ ἦν βλάσφημος, τομῶν λέγειν, ὅτι Ὁ Θεὸς περὶ τῆς ἰδίας οὐσίας οὐδὲν οἶδεν ἢ πλεονήμων. Ἑλληνικοῦ δὲ διωγμοῦ πλείονα συνέθετο τοῖς

A molis umbo vexaverunt orthodoxos. Ad Liberium autem Romanum episcopum mittunt Eustathium Armenium, Sylvanum Tarsensem et Theophilum Castabolorum episcopos, eorum opera se consubstantialis fidem suscepisse confirmantes. Hi litteras dant ad Liberium, et consubstantialis dogmati probando libellum offerunt, quo hæresim omnem Nicænæ synodo contrariam se aversari profitentur: receptos in communionem Liberius admisit; datisque orthodoxæ, testimonium reddidit. Valens demum

A. C. 361. — Antiochiæ episcopi Aniani annus primus.

B 49 Hoc anno synodus apud Tyana coacta, cui interfuerunt Eusebius Cæsareæ in Cappadocia et Gregorius Nazianzi, pater Gregorii Theologi, et Otreius Melitinæ, et alii præsules, qui Liberii litteris exhilarati, cunctis orthodoxis episcopis, Tarsum suis decretis rectam fidem confirmaturi ut accederent, indixerunt. Hoc cum ad Valentem fuisset perlatum, prohibuit fieri. Eudoxius vero cunctos sub Constantio in exsilium actos, suis per quæque loca magistratibus, ut in exsilium pariter mitterent, Valentem jubere rursum impulit. Tunc Athanasius, cum plebs Alexandrina ipsum a præfecto expelli minime sineret, urbe sponte excedens, in paterno sepulcro diutissime latuit. Demum vero Valens Alexandrinorum seditionem veritus Athanasium revocari rescripit. Eudoxii communionem semet segregavit Eunomius, quod cum Aetio Eunomi magistro communionem habere nollet Eudoxius. Quamvis enim in unam sententiam uterque iret, tamen quod omnium odii objiceretur Aetio, ipsum aversabatur Eudoxius; nec quantum ipse hoc facto propriis dogmatibus, tanquam impiis, detraheret, aut alienum aperte se redderet; advertebat vel reverebatur. Eunomius siquidem varium et excultum, quale sophistarum est, dicendi genus edocendus, a Deo extorris Aetii fuit amanuensis, ex quo præsumptionis aura in ejus animum immissa; nulla licet ex parte divinarum Litterarum rudimentis esset initiatus, ut septem ab eo tomis conscripti liquido manifestant. Cæterum Cyziceni

VARIE LECTIONES.

⁹⁰ ἔγγραφον b c d, ἔγραψον vulg. ⁹¹ ὑπὲρ τοῦ A, καὶ ὑπὲρ τοῦ vulg. ⁹² ἐπέδωκαν A. ὁμολογήσαντες A a, ὁμολογούντες vulg. ⁹³ ἀποδεξάμενος A. ὑποδ. vulg. ⁹⁴ παρεχέμενος A. ⁹⁵ Εὐσέβιος A, ὁ Εὐσ. vulg. ⁹⁶ Γρηγόριος A, καὶ Γρ. vulg. ⁹⁷ Γρηγορίου om. a. ⁹⁸ Οὐάλης, ὁ βασιλεὺς a. ⁹⁹ τοῖς — ἄρχουσιν om. f. ¹ post ἐξορισθέντας b hæc addit: ἐπισκόπους καὶ ὑπὸ Ἰουλιανοῦ καὶ Ἰοβιανοῦ ἀνακληθέντας. ² ἐξῆλθε τῆς Ἀλ. A. ³ μνήματι. b. ⁴ τῶν add. ex A. ⁵ τὸν add. ex A. ⁶ οὗτος A, οὕτως vulg. ⁷ οἶδεν om. A f.

JAC. GOARI NOTÆ.

et Niceph. quin et ipse Theophanes pag. 58 idipsum significant, ubi de secunda æcumen. synodo, ac Macedonianis dantibus iterum libellos, ut sub Valente dederant Liberio; a quo etiam litteris commendatitiis impetratis, iis se tanquam novis tum perperam tuebantur. COMBESIS.

(3) De hibernis, tum præsentis, tum superiore annu a Valente Marcianopoli actis Ammianus, lib. xxvii.

(4) Ad consulatum Valentiniani et Valentis AA. secundum a Socrate cap. 10, lib. iv, ineunte observatum Eustathii, Sylvani et Theophili episcopo-

rum ad Liberium iter et reditum describit Socrates idem cap. 11: Τῶν δὲ φρονούντων τὸ ὁμοούσιον σφοδρῶς τότε συνελαθέντων, eo tempore, illis qui fidem consubstantialis servabant, graviter et acerbe exagitatis: τότε, inquam, eo consulatu, qui Augustorum eorumdem imperantium annus numeratus est quartus, quo illi Romam profecti, ac postmodum reversi concilium Tyanis habuerunt, quod nonnisi circa consulatus ejusdem finem, vel anno sequenti, hoc est jam a Septembri Valentiniano anno quinto fluente, potuit congregari: de quo Sozomenus, lib. vi, cap. 12.

Eunomium velut hæreticum et blasphemum expulserunt. Profectus ille junctus est Eudoxio. Quin blasphemus mirum in modum exstitit, enuntiare ausus: Deum præter aut supra nos de propria natura nullam cognitionem habere. Sub impiis istis Valente et Eudoxio multo asperiora, quam quis suis persecutionibus gentiles exereuerint, orthodoxis acciderunt.

Hoc anno, mortuo Eudoxio, Demophilum episcopum sibi præfecerunt Ariani, Evagrium quemdam ex adverso elegerunt orthodoxi. Hunc Eustathius sacer Antiochiæ præsul Cpoli clam degens consecravit, reversus nimirum ab exilio Joviani principis edicto, quem cum vivum non offendisset, occulte morabatur in urbe. Audita Evagrii ordinatione, Valens Marcianopoli moram trahens sacrum Eustathium relegavit Bizyam, expulsoque Cpoli Evagrio, ecclesias Demophilo Ariano commendavit.

A. C. 362. — Cpolis episcopi Demophili annus primus.

50 Hoc anno ad impium Valentem Nicomediam profectum legationem submiserunt orthodoxi viros ex ecclesiastico ordine octoginta, quorum principes erant Theodorus, Urbanus et Menedemus: quos omnes ipso quo appulerant navigio igne supposito Valens concremari jussit. Omnes itaque cum nave ad Daciza usque semper ardente consumpti.

A. C. 363. — Hoc anno sacrorum et conventuum agendorum gentilibus potestatem fecit scelestus Valens: Judæosque præcipuo cultu prosequabatur: solos dumtaxat orthodoxos persequebatur, et res ad apostolicam Ecclesiam spectantes deprimebat.

A. C. 364. — Hoc anno Valens Antiochiam Syriæ profectus atrociam quæque in orthodoxos exercuit supplicia, plurimos occidit gladio, alios in præterfluentem fluvium demersit. Sic etiam Edessam adveniens pejora multo patravit. Modestum enim præfectum plebem orthodoxam ad S. Thomæ sacram ædem congregatam concludere præcepit, et crudeliter mactare. Quod autem mulieri accidit, quæ cursu concitato filium parvulum ad necem trahebat, Valenti pudorem incussit, præfecti perculit animum, et dirum facinus, ne progrediretur,

A ὀρθόδοξοις ὁ ἐπὶ Οὐάλεντος καὶ Εὐδοξίου τῶν ἀσεβῶν.

Τούτῳ δὲ τῷ χρόνῳ Εὐδοξίου τελευτήσαντος (5) Δημόφιλον Ἀρειανοὶ προσέβαλον ὡς ἐπίσκοπον· οἱ δὲ ὀρθόδοξοι Εὐαγρίον τινα, ὃν χειροτόνησαν Εὐστάθιος ὁ ἱερεὺς Ἀντιοχείας, λαθραίως διάγων ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐπανελθὼν ἐκ τῆς ἑξορίας ἐπὶ Ἰουδιανοῦ· μὴ εὐδῶν δὲ αὐτὸν ζῶντα ἐν τῇ πόλει ἐκρύπτετο. Τὴν δὲ Εὐαγρίου χειροτονίαν ἀκούσας Οὐάλης ἐν Μαρκανουπόλει διάγων Εὐστάθιον μὲν τὸν ἱερὸν εἰς Βιζύην ὡς ἐξώρισεν, Εὐαγρίον δὲ τῆς πόλεως ἐκβαλὼν, Δημοφίλῳ τὰς ἐκκλησίας παρέδωκε τῷ Ἀρειανῷ.

A. M. 5862. — Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Δημοφίλου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Οὐάλεντι τῷ δυσσεβεῖ πρεσβεῖαν ἀπέστειλαν ὡς οἱ ὀρθόδοξοι ἐν Νικομηδείᾳ ἐλθόντι ἄνδρας ἱερατικοὺς ὀγδοήκοντα πέμψαντες, ὧν προηγούμενος Θεόδωρος καὶ Οὐρβανὸς καὶ Μενέδημος, οὓς πάντας σὺν τῷ πλοίῳ ὠφραθῆναι Οὐάλης ἐκέλευσεν· καὶ πάντας σὺν τῇ νηὶ κατεφλέχθησαν μέχρι Δακίζων (6) τοῦ πλοίου διαρκέσαντος.

A. M. 5863. — Τούτῳ τῷ ἔτει Οὐάλης ὁ μικρὸς τοῖς Ἕλλησιν ἄδειαν ἔδωκεν θυσίας καὶ πανηγύρεις ἐπιτελεῖν ὡσαύτως καὶ Ἰουδαίους ἔθελπεν καὶ ἐτίμα. Μόνους δὲ τοὺς ὀρθόδοξους καὶ τὰ τῆς ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας ἦν δεινῶς διώκων.

A. M. 5864. — Τούτῳ τῷ ἔτει Οὐάλης ἐν Ἀντιοχείᾳ (7) τῆς Συρίας εἰσελθὼν πάνδεινα τοῖς ὀρθόδοξοις ἐνεδείξατο, πολλοὺς ἀνελὼν μαχαίρᾳ, καὶ ἄλλους ἀποπνίξας εἰς τὸν παραβρέοντα ποταμὸν ὡσαύτως δὲ καὶ τὴν Ἑδέσαν καταλαβὼν χεῖρωνα ἐπραξεν, κελεύσας Μοδέστῳ τῷ ἐπάρχῳ τὸ πλῆθος τῶν ὀρθόδοξων συλλαβεῖν εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Θωμᾶ συνερχόμενον, καὶ φονεῦσαι. Τὸ δὲ κατὰ τὴν γυναῖκα συμβᾶν τὴν Ἑλκουσαν τὸ τέκνον σπουδῇ ἐπὶ τὸν θάνατον, τὸν τε Οὐάλεντα ἥσυχυνεν, καὶ τὸν ἐπαρχον κατέπληξεν, καὶ τὸ ἄγος ἐκώλυσεν, Θεοῦ δηλονότι.

VARIÆ LECTIONES.

ὁ τοῖς ὀρθόδοξοις om. a. ὁ δὲ add. ex A. ὡς προσέβαλον A. προσέβαλον vulg. ὡς Βιζύην A h e, Κύριον vulg. ὡς ἀνεστειλάντε b. ὡς ὀγδοήκοντα] πάντα A. ὡς ὠφραθῆναι A, ὠφραθ. vulg. ὡς Δακίζοντες A e, Δακίζων b, Δακίζοντες f. ὡς αὐτῶς] οὕτως δὲ b. καὶ Ἰουδαίους — ποταμὸν ὡσαύτως om. A. ὡς ἐθελπεν καὶ add. ex b. ὡς μόνους] μόνον a. ὡς ἦν om. b. ὡς ἐπάρχῳ a. ὡς συλλαβεῖν] συνελεῖν f. ὡς ἐπαρχον b, ἐπαρχον vulg. ὡς ἔπληξεν A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(5) Eudoxium Valentiniano et Valente jam tertium coss. defunctum aperte narrat Socrates, lib. iv, cap. 13: Εὐδόξιος ὁ τῆς Ἀρειανῆς Ἐκκλησίας ἐπίσκοπος εὐθὺς μετὰ τὴν τοῦ βασιλέως Ἐξοδὸν τέλει τοῦ βίου ἐχρήσατο ἐν ὑπατεῖα Οὐαλεντινιανοῦ τὸ τρίτον ὁ Οὐάλεντος, τὸ τρίτον. Principium istorum consulum tertium imperii eorundem septimo nonnulli adiungunt, chronicon Alexandrinum Valentiniani Augusti consulatum tertium, et Victoris ejusdem imperii anno quinto, Valentis autem tertium et Valentiniani quartum sexto consociat.

(6) Socrates lib. iv, cap. 13, scribit Δακίζων. Sozomenus, lib. vi, cap. 15, habet ἄχρι Δακίζης, marginalis lectio Δακίζης. Legit Rufinus

D Acibizam. Lege varias lectiones.

(7) Antiochenum iter Valens ipso et Valentiniano tertium consulatum gerentibus aggressus est, uti Socrates clare describit lib. iv, cap. 14. Is consulatus annus imperii ejus septimum signat, a cujus mense Septembri octavus iste a Theophane propositus ducit initium: quare, quæ tum superiore, tum iterum alio priore, contigisse scribuntur, cum inter agendum iter illud sint gesta, præter ordinem præmissa, et in hunc annum seponenda intelliguntur: de quibus necnon aliis sequentibus Socrates, lib. iv, capp. 13 et 14; Theodoretus lib. iv, capp. 13 et 16; Sozomenus, lib. vi, capp. 14, 15 et 16.

τοῦτο εἰκονομήσαντος. Εὐσέβιον δὲ τὸν Σαμοσατέων Α Deo nimirum ita disponente, compescuit. Eusebium porro Samosatensium episcopum exsulare jussit in Thraciam: quo factum est, ut sanctus sponte decedens ex urbe et populo quamvis ob-sistente agentes se properanter insequens majorem de se mirandi causam daret. In ejus verolocum Eunomium Arianarum partium insignem patronum intruserunt Ariani, ejus communionis Samosatensium nullus sese consortem adjunxit. Hic ad publica balnea progressus, cum populum simul lavari adhortaretur, nullus lotum ire sustinuit, quin prius qua laverat aqua, receptaculum integre purgaretur, et alia recens infunderetur. Infecta est, dicebant, prior aqua ab Eunomio. Quod cum ille resciret, se nimirum irreconciliatis animis infensum, civitatis discessu se ipsum damnavit. Eo dilapso, Lucium quemdam lupum manifestum promoverunt Ariani. Cappadociæ pariter ecclesiæ Arianis committere studebat Valens, accepta vexandi causa ex generoso Basilii tunc magnæ ec-clesiæ Cæsariensis presbyteri animo quo se tunc defensionem, ne Valentis impietati succumberet, fortiter excitavit.

A. M. 5865. — Περσῶν βασιλέως Ἀρταξέρους ἔτος α'.

Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Πέτρου (9) ἔτος α'.

Ἀντιοχείας πάλιν Μελετίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Οὐάλεντος ἐν Ἀντιοχείᾳ διάγοντος εὐρέθησάν τινες ἐπιβουλὴν κατ' αὐτοῦ μελετῶν-τες (10)· καὶ ἀνιρέθησαν στίφος ἀσεβῶν. Διὰ γὰρ μαντιῶν καὶ θυσιῶν τὴν συσκευὴν κατεργάζοντο. Τοῦ δὲ πολυάθλου καὶ πολλὰ καμόντος Ἀθανασίου μεταστάντος πρὸς Κύριον, ἐπισκοπήσαντος ἔτη ἕξ καὶ τεσσαράκοντα, ἐν διωγμοῖς δὲ καὶ τοῖς ὑπὲρ εὐ-σαθείας κινδύνοις τὰ τεσσαράκοντα, Πέτρος τὴν ἐπι-σκοπὴν διεδέξατο, ὃν οἱ Ἀρειανοὶ διὰ τινος Μάγνου τῶν βασιλικῶν θησαυρῶν ταμίᾳ ²² ἀπῆλθαν· Λού-κιον δὲ ἀντικατέστησαν ²³. Τότε πολλοὶ τῶν ὀρθοδό-ξων ἀνδρῶν, καὶ γυναικῶν παρθένων ἀθέως ἠκίσθη-σαν, πολλοὶ δὲ καὶ ²⁴ ἐν βασάνοις ἐτελειώθησαν. Ὁ δὲ Πέτρος φυγὰς εἰς Ῥώμην ὤχετο πρὸς Δάμασον, ὡς ὁμόδοξον· ὅτε καὶ τὰ γενόμενα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ δι' ἐπιστολῆς ἔγραψεν ²⁵ φρικώδῃ ὑπὸ Ἀρειανῶν· τῷ δ'

B
C

51 A. C. 585.—Persarum regis Artaxeris annus primus.

Alexandriæ episcopi Petri annus primus.

Antiochiæ episcopi Meletii iterum annus primus.

Hoc anno Valente Antiochiæ moram agente de-prehensi sunt quidam in eum insidias meditati, qui omnes, ceu profanorum et impiorum hominum globum componentes, e medio sublati sunt; per divinationes enim et impura sacrificia machinam facinoris construxerant. Jam vero exercitatissimo et continuis laboribus assueti illo Christi athleta, Athanasio, inquam, ad Dominum migrante, post gesti episcopatus annos sex et quadraginta, quorum integros quadraginta in persecutionibus periculis-que pro fide et pietate susceptis peregerat, Petrus sedis obtinuit successionem, quem Ariani ope Magni ejusdam regio ærario præfecti, Lucio in thronum restituto, expulerunt. Plerique tunc orthodoxorum, viri, mulieres, virgines verberibus foede sunt lacerati, plures etiam perierunt. Petrus

VARIAE LECTIONES

²² ὅτε] ὅτι b. ἐθαυμάσθη A. ²³ προσεβάλοντο A, προσέβαλλ. vulg. ²⁴ Εὐνόμιος A, ὁ Εὐν. vulg. ²⁵ προ-χωρήσαντας Par. ²⁶ προσεβάλοντο A, προσέβαλλ. vulg. ²⁷ Ἀρειανοῖς add. ex A. ²⁸ παρὰ τοῦ A, παρ' αὐ-τοῦ vulg. ²⁹ μεγάλης om. A. ³⁰ ταμίᾳ A, ταμίᾳ vulg. ³¹ ἀντεκατέστησαν Par. ³² καὶ add. ex A. ³³ ἔγραψεν A et alii.

JAC. GOARI NOTÆ.

(8) Exhibet euchologium inter Theophaniorum officia, qua labri sive crateris aqua benedicatur διὰ πόσιν, νόσιν, ἢ ῥάπτειν· masculinum ibi refert genus.

(9) Annos 6, dies 288 obtinet apud Abrahamum Ecchellensem. Idem canonio sequente annos decem ab auctore accipit, ejusdemque annus primus denuo numeratur.

(10) Etiam verba Marcellinus suggestisse opinan-dus libro xlix ineunte: Qui dum ibi moratur se-

curus hostium externorum. Antiochiam imperator Romanus ingressus, intestinis pene perierat fraudibus etc., quas Socrates lib. iv, cap. 15, et Sozomenus, lib. vi, cap. 55, enarrant. Socrates cap. 16, Athanasii mortem prosequitur, quam Valentiniani anno decimo ascribit Hieronymus, auctor nono; uterque tamen penultimo, cum hic principis illius annos undecim tantum numeret: sed etiam nonnulli apud Ponticū codices utrumque convenire de-mostrant.

autem, significatis prius per epistolam Arianorum A αὐτῷ ἔπει οὐ βασιλεὺς (11) τῆς Καισαρείας ἐπισκόπη-
hoirendis sceleribus, Alexandria fugitivus, ad Da-
masum catholici dogmatis consortem Romam pergebat. Eodem anno Cæsariensis Ecclesiae factus est
episcopus Basilius. Eusebio piam nec nomine alienam mortem obeunte.

A. C. 366. — Hoc anno post Auxentium Medio-
lanensem Ecclesiae Ambrosius praeficitur episco-
pus in hunc modum : Tumultuante de episcopi
electione populo, Ambrosius provinciae praesidem
agens, tumultum sedaturus a Valentiniano ibi
tunc forte moram habente mittitur. Nondum ille
sacro tinctus erat baptismate, justi tamen et æqui
praecipuam curam gerebat, et insignes quosque
magistratus, praeter juris placita nonnihil perpe-
trantes generoso ductus animo arguebat. Populus
dissensione deposita, una voce unaque sententia
designat episcopum Ambrosium. Quod cum au-
dired Valentinianus, confestim Ambrosium sacro
baptismatis ritu initiatum praecipit episcopum ordi-
nari, sub omnium conspectu Deo gratias referens
52 his verbis : Gratias tibi, Domine omnipotens,
Salvator noster, quod huic viro, cui corporum de-
mandaveram magistratum, tu, suffragio meo a juris
tramito nullatenus declinasse probato, animaram
curam commiseris. Lucius porro juvantibus Arianis
multa mala Alexandriae perpetravit. Dæmonum
siquidem cantilenas in ecclesia, quæ Theonæ no-
mine dicitur, una cum saltatoribus introductis
cecinerunt ; virgines etiam vestibus reductis in fa-
ciem nudas per urbem cum atrocissimis conviciis
circumducentes impudentissime constupraverunt :
sed et plerasque confecerunt, quarum etiam cor-
pora parentibus misere deposcentibus in sepultu-
ram reddere recusarunt. Quinetiam intus ad ipsum
altaris sacrarium puerum cynædum ad turpia officia
illuc praestanda adduxerunt. Cum vero totus occi-
dens consubstantialis Trinitatis fidem profiteretur,

A. M. 5866. — Τούτῳ τῷ ἔτει Ἀμβρόσιος μετὰ
Αὐξέντιον τῆς Ἐκκλησίας Μεδιολάνων ἡγήσατο οὕτως·
Τοῦ δήμου στασιάζοντος· περὶ προβολῆς ἐπισκόπου,
Ἀμβρόσιος (12) ἡγαγὼν τῆς χώρας τελῶν ἐπέμψθη
ὅπως Οὐαλεντινιανοῦ τοῦ βασιλέως ἐκείσε διαφέροντος
κωλύσαι τὴν στάσιν, ἀβάπτιστος μὲν ³² ἔτι ὢν, πάν-
δε τοῦ δικαίου φροντίζων, καὶ τοὺς μείζονας ἔρχον-
τας γενναίως διελέγχων ἀδικούντας. Ὁ οὖν ³³ δῆμος
παυσάμενος τῆς ἔριδος, ὁμοφώνως ³⁴ τὸν Ἀμβρόσιον
ἐπίσκοπον ἐψηφίσαντο, ὅπερ ἀκούσας Οὐαλεντινιανὸς
ἐκέλευσε μνηθῆντα χειροτονηθῆναι τὸν Ἀμβρόσιον
ἐπίσκοπον, εὐχαριστῶν ἐπ' ὅψεται πάντων τῷ Θεῷ
καὶ λέγων· Χάρις σοι, Δέσποτα παντοκράτωρ ³⁵,
Ἔωτερ ἡμέτερε, ὅτι ψυχὰς ἐνεχείρισας τῷδε τῷ ἀνδρὶ
σωμάτων ἔρχοντι παρ' ἐμοῦ γενομένῳ, καὶ τὰς ἐμάς
ψυχὰς δικαίως ἀπέψηνας ³⁶. Λούκιος δὲ ἐν Ἀλεξαν-
δρείᾳ πολλὰ κακὰ σὺν τοῖς Ἀρειανοῖς διεπράξατο.
Ὡδὲς γὰρ δαιμόνων ³⁷ εἰς τὴν Θεωνᾶ ἐκκλησίαν ἦδον
καὶ ὀρχηστάς εἰσήγον ³⁸, τῶν παρθένων τὰς ἐσθῆτας
ἀποσκαπάζοντες, σὺν θυμῷ βίονεκυποῦντες (13), γυ-
μνάς διὰ τῆς πόλεως περιήγον, ἀσελγῶς αὐταῖς χρώ-
μενοι· τὰς δὲ καὶ ἀνέλκον, μηδὲ πρὸς ταφὴν δόντες
τοῖς γονεῦσι τὰ σώματα αὐτῶν λίαν ὀδυρομένοις.
Εἰς δὲ τὸ θυσιαστήριον ἔδον μειράκτων ἀσελγῆς αἰ-
σχουρήσαι ἀνήγαγον. Τῆς δὲ Δύσεως πάσης Τριάδα
δομοῦσιον πρεσβεουσῶν, ἡγήσαντο ³⁹ Οὐαλεντινιανὸν,
καὶ ἐποίησαν σύνοδον ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ (14), καὶ τὴν
ἐν Νικαίᾳ πίστιν ἐκύρωσαν. Ἰδιεὶ ⁴⁰ δὲ Οὐαλεν-
τινιανὸς ἔγραψεν τοῖς ἐν Ἀσίᾳ καὶ Θρυγίᾳ καὶ πάσῃ
τῇ ⁴¹ Ἀνατολῇ ἐπισκόποις ἐμμένειν τοῖς ὁρίσμενοις
παρὰ τῆς συνόδου παραγγυώμενος, κοινῶν καὶ
Οὐάλεντα τὸν ἀδελφὸν καὶ Γρατιανὸν (15) τὸν υἱὸν ἐν

VARIAE LECTIONES.

³² ἐπισκόπησεν] ἐπίσκοπος; A, fort. ἡπισκόπησεν. ³³ μὲν add. ex A. ³⁴ ὁ οὖν A, ὁ δὲ vulg. ³⁵ ὁμοφώ-
νως; A, ὁμοφρόνως vulg. ἐψηφίσαντο A, ἐψηφίσαντο vulg. ³⁶ ἀπέψην-
νας A, ἀποψήνας vulg. ³⁷ δαιμόνων b, δαιμονίων vulg. ³⁸ εἰσήγον A, εἰσάγον vulg. ³⁹ ἡγήσαντο A,
ἡγήσαν vulg. ⁴⁰ ἰδιεὶ A a c d e f, ut et mox ἰδιεὶ τῷ; sed tamen unice verum esse videtur ἡδύκτων.
cfr. p. 203 D. ⁴¹ τῇ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(11) His quidem annis episcopatum, quem non
primo auspicabatur, tenuit : de quo Baronius anno
Christi 369, num. 41 et seqq.

(12) Ambrosii electionis annus Valentiniani un-
decimus Hieronymo, auctori decimus, utrique ta-
men, cum hic undecim tantum ejus regni censeat,
penultimus. Videndus in notis Pontacus.

(13) Legendum plane σὺν θυμῷ, quod est thymus,
sive thymum herba nota satis : cum thymo naribus
obstreptentes ; sive eo leviter eas cædentes, quod
ejusmodi herba iis soleat adhiberi, teste Dioscor.,
qui ob crassos humores deliquium patiuntur, cu-
jusmodi sunt mulieres, dum patiuntur quæ sunt
naturæ, sive ergo contemptu, sive ut venerem ex-
citarent, sic sacris virginibus thymum naribus ad-
hibentes illudebant. Quas enim sic reductis vesti-
bus nudas circumducebant per urbem, et ad nares
cædebant, iis impudice abutebantur, ἀσελγῶς αὐταῖς
χρώμενοι, adeoque non atrociter cædebant, ut red-
didit interpres, non attendens aliam vocis illius
alio accentu significationem, unam certe hic com-
modam. Est etiam porrum, cepa agrestis ; sed

thymi herbæ vis et natura hic congruentior, ob
dictam rationem. COMBEFIS.

D (14) Ad annum præsentem Illyricam synodum
ideo revocat Theophanes, quod post Ambrosii ele-
ctionem, modo recensitam, legerit, Theodoretum,
lib. iv, cap. 6, de eadem synodo contextentem
historiam. Anno D. 365 eam habitam putat Baro-
nius, n. 17 et seqq. ; at cum is annus sit apud eum
Valentiniani secundus, illo nusquam celebrari po-
tuisse sequens nota demonstrat.

(15) Edictum Valentiniani Gratiano jam imperii
consorte declarato editum constat. Illud idem ad
Illyrici concilii litteras synodales accessisse indicat
Theodoretus, et consentit Baronius locis nuper al-
latis : ex quo tum concilium, tum edictum memo-
ratum nonnisi Gratiano jam in imperatorem ele-
vato audiri cœpisse reliquum est. Errore itaque
deceptus est Baronius ubi anno Christi 365, Valen-
tiniani secundo accenset utrumque, Gratiani vero
promotionem annis duobus semovet, ad Christi vi-
delicet 367, patris autem 4 ; sed an decipere, vel
in errore inducere voluerit, Gratiani nomine in

τῷ ἰδίῳ προλαβόμενος. Τότε καὶ Γρηγόριος (16) ὁ Θεολόγος τῆς κατὰ Κωνσταντινουπόλιν Ἐκκλησίας προέστη ταῖς Βασιλείαις, καὶ Μελετίου, καὶ τῶν λοιπῶν τῆς εὐσεβείας ὑπερμάχων εἰρηγῆσεν (17). Καὶ εἰ μὴ φθάσας τὴν πόλιν ἀνεκαλέσατο, πᾶσα ἂν ¹⁸ τῆς Ἀρείου καὶ Εὐνομίου λῶθης ἐπεπλήρωτο· πᾶσα γὰρ τὰς ¹⁹ ἐκκλησίας αὐτοὶ κατεῖχον, πλὴν τοῦ εὐκτηρίου Ἀναστασίας τῆς μάρτυρος· ἐπεσκόπει ²⁰ δὲ τῶν Ἀρειανῶν Δημόφιλος. Γρηγόριος δὲ ²¹ τότε ὁ Νόσσης καὶ Πέτρος ²², ἀδελφοὶ Βασιλείου, διέλαμπον, Ὅπτιμος τε ἐν Πισιδίᾳ, καὶ Ἀμφιλόχιος ἐν Ἰκονίῳ. Βάρσην ²³ δὲ τὸν ἐπίσκοπον Ἐδέσσης ²⁴ (18) καὶ Πελάγιον Λαοδικεῖας, ὡς προμάχους τῆς ²⁵ ὁρθοδοξίας· οὐδ' ἄλλης ἐξώρισεν· Οὐαλεντινιανὸς δὲ ²⁶ ὠνεῖδισεν Οὐάληντα τὸν ἀδελφόν, ὡς κακῶδες, μὴ πέμψας αὐτῷ βοήθειαν κατὰ τῶν Γόθων αἰτοῦντι, ἀλλ' ²⁷ εἰπὼν· Οὐ θέμις ἀμύνειν ἀνδρὶ θεομάχῳ.

clari habebantur. Barsen porro Edessæ episcopum, et Laodiceæ Pelagium, ceu rectæ fidei propugnatores, Valens in exilium eiecit: Valentinianus iniquum facinus fratri Valenti exprobravit, et auxiliares copias reprimendis Gothorum incursibus inferenti suppetias ferre, mihi nefas est.

A. M. 5867. — Τοῦτ' ἔτι Οὐαλεντινιανὸς ὁ μέγας (19) ἐτελεύτησεν ἐτῶν ὀγδοήκοντα τεσσάρων, βασιλεύσας ἑτὶ ἑνδεκά, τρώπῳ τοιῷδε· Σαυρομάται (20), ἔθνος μικρόν τε καὶ οἰκτρὸν, ἐπαναστάντες αὐτῷ καὶ ἡττηθέντες, πρέσβεις ἐπεμψαν αἰτοῦντες τὴν εἰρήνην. Οὐαλεντινιανὸς δὲ τοὺς πρέσβεις ἐρωτῶντος, εἰ πάντες οἱ Σαυρομάται τοιοῦτοί εἰσιν τοῖς σώμασιν οἰκτροὶ, καὶ αὐτῶν εἰπόντων, ὅτι τοὺς κρεῖττους πάντων ὧδε ἔχεις καὶ ὁρᾷς ²⁷, ἀνακράξας βιαίως· ἔφη· Δεινὰ Ῥωμαίων ἡ βασιλεία ὑπομένει ²⁸, εἰς Οὐαλεντινιανὸν λήξασα, εἰ Σαυρομάται τοιοῦτοί ὄντες Ῥωμαίων κατεξανίστανται. Ἐκ δὲ τῆς διαστάσεως (21) καὶ τοῦ κρότου τῶν χειρῶν φλεβὸς

A facia suis petitionibus a Valentiniano potestate, synodum in Illyrico coegerunt, qua Nicææ fidem expositam confirmavere, Valentinianus quoque edictum ad Asiæ, Phrygiæ, totiusque Orientis episcopos rescripsit, quo ipsos a synodo decretis stare jubebat, et in hunc finem Valentem fratrem et Gratianum filium datæ sententiæ socios adhibuit. Tum etiam Gregorius Theologus Basilii, Meletii, et aliorum pietatis propugnatorum industria Cyprianæ Ecclesiæ regimen suscepit: ac nisi sua diligentia ad sincerum fidei sensum urbem revocasset, illam utique totam Ariana contagio suis erroribus infecisset. Cunctas enim, dempto Anastasiæ martyris oratorio, ecclesias illi occupaverant: quorum Demophilus episcopum agebat. Eo tempore Gregorius Nyssæ antistes, et Petrus Basilii fratres, Optimus quoque Pisidiæ et Amphilocheus Iconii præsules

mittere detrectavit, dicens: Homini bellum Deo

A. C. 567. — Hoc anno magnus Valentinianus annis vitæ 84, imperii undecim exactis vitam hoc pacto finivit: Sauromatæ, gens pusilla et infirma, Valentiniano rebellantes, et perdomiti, pacis petendæ gratia legatos ad eum miserunt. Eo legatos interrogante, num Sauromatæ cuncti adeo misero ⁵³ et despicabili forent corporis aspectu, responderunt: Reliquis præstantiores hic tenes et coram conspicias. Violentius ille inclamans, dixit: Male agitur cum Romano imperio, quod in Valentinianum desiit: cum Sauromatæ adeo viles adversus Romanos insurgere audeant. Ex clamoris vero contentione et manuum violento complosu rupta vena, et

VARIE LECTIONES.

¹⁸ ἂν om. A. ¹⁹ τὰς add. ex A. ²⁰ ἐπεσκόπει A, ἐπεσκόπησεν. ²¹ δὲ om. A. ²² καὶ Πέτρος A, καὶ ὁ Πέτ. vulg. ²³ Βάρσην A et alii, Βαρσὺν vulg. ²⁴ Ἐδέσσης A, Ἐδέσης vulg. ²⁵ τῆς add. ex A. ²⁶ δὲ add. ex A. ²⁷ ἔχεις καὶ ὁρᾷς A, ἔχεις οὖς καὶ ὁρᾷς vulg. ²⁸ ὑπομένει] ὑπομένειν A, ἀπομένει vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

illis litteris suppresso, et in earum limine nullatenus exstante, anno 565, num. 21, nondum compertum est. Ut autem de illo præligendo testis adest Theophanes, ita certus est auctor Theodoretus lib. iv, cap. 7, ex quo edicti titulum non fideliter Baroni exscripsit: Αὐτοκράτορες μέγιστοι, ἀεισέβαστοι, νικηταί, Αὐγουστοί, Οὐαλεντινιανός, καὶ Οὐάλης, καὶ Γρατιανός, etc., imp. maximi, semper Augusti, victores Augusti, Valentinianus, Valens et Gratianus, etc. Baroni scripsit. imp. maximi, semper Augg. victores, Valentinianus, et Valens episcopi dioceseos, etc.

(16) Præsentem de Gregorii Theologi in CP. sedem promotione errorem corrigi inferius auctor ipse ad annum mundi 5873, Christi 573.

(17) Basilio et Meletio, etc., auctoribus; ut et Cedreni interpr. sive illorum hortatu et suasionem Minus expressum; Basilii, etc., industria. Impulerunt scilicet viri sanctissimi ut Evagrii loco pauculam plebem CP. orthodoxam foveret, eique præiret, etsi nondum urbis episcopus esset, quod postea Theodosio imperatore factus est. COMBEFIS.

(18) Historiam, non chronicon textit hic Theophanes; Barses quippe ante Valentis Edessam promotionem exilio multatus est, ex Theodoretis,

lib. iv, cap. 16 ineunte, atque adeo non iis annis quibus letho proximus bellum in Gothos ultimum renovat: de Pelagio Laodiceo eadem sentire cogit Baroni ad annum C 570, num. 15.

(19) Quotis vixerit aut imperaverit annis Valentinianus senior vix cum quovis alio consentit D Theophanes: de his Chronicon Hieronymi et Alexandrinum, Victor in epitome, Ammianus, lib. xxx; Soerates lib. iv, cap. 26; Sozomenus, lib. vi, cap. 36, clarissimi litteris Petavii, Valesii, et alii.

(20) Quados vocant Ammianus et Victor. Hæc narratio ex Sozomeno citato.

(21) Ἐκ δὲ τῆς διαστάσεως. Sic bene Barb. ut et Cedr. ἐκ τῆς δὲ τάσεως. Ὡς ἐτῶν δ'. Annos circiter quatuor natum. Quod sequitur, συμπαρούσης καὶ Ἰουστινίνης μητρὸς αὐτοῦ ἐν τῇ Παννονίᾳ· aliter ego distinxi, ut clausa periodo in voce αὐτοῦ sequatur. Ἐν δὲ τῇ Παννονίᾳ χώρα τοῦτο μαθὼν Γρατιανός. Is enim absens erat, sicque absente acclamatus est imperator junior frater, qui cum matre aderat, ejusque, ut videtur, industria; ut et ipsa filium haberet imperatorem, quod ita Gratianum offendit, ut solet inter fratres ex alio et alio thoro natos, eorumque parentes facile enasci invidia. COMBEFIS.

plurimo sanguine emisso, mensis Dii decimo septimo, indictione tertia moritur ip quodam Gallie castello. Gratiano ejus filio absente, et Valente Antiochiæ degente, exercitus loco quo magnus Valentinianus obiit repertus, Valentinianum ejus filium quadriennem, Justina ejus matre in Pannoniæ provincia præsentem, Augustum declaravit. Gratianus eo percepto fratrem quidem in imperii consortium admisit: quod autem ex proprio consilio id non processisset, variis modis facinoris auctores ultus est. Hinc Valens adversum Gothos Trajanum ducem mittit, qui turpiter victus, remeavit. Valenti vero animi molliorem exprobranti, respondit: Non ego victus sum, imperator, sed tu, qui bello in Deum illato victoriæ momenta in partes Barbarorum propendere coegisti. Cæterum non modicam virorum manum, quorum nominis Theta littera caput esset et initium, quod vaticiniis imperium ipsis deberi suspicaretur, atque una cum ipsis Theodorum quemdam inter patricios primum Valens interfecit.

Eodem quoque anno quidam ex Novatianis in Phrygia ad vicum Pazum convenientes Pascha simul cum Hebræis celebrare coeperunt: atque deinceps solemnitate Paschalem cum Judæis agendam etiam legelata sanxerunt: ex quibus Sabbatiani, a quodam Sabbatio traxerunt originem. Tum demum vero Apollinarius Syrus ab Ecclesia palam defecit. Damasus autem Romæ et Petrus Alexandriæ episcopi eos primi condemnare. Impius deinceps Eunomius baptismum unica immersione perficere attentavit: neque in Trinitatis nomen, sed in Christi mortem peragi oportere asseveravit: quare qui Trinitate appellata forent baptizati, repetito baptismo initiabat. Julianus vero cognomento Sabas sacer asceta Edessa Antiochiam profectus orthodoxos, qui Filium Dei Patri consubstantialiorem assererent, in fide, Arianis anathemate publice damnatis, confirmabat: sed et divinus Aphraates Valentis impietatem magna cum libertate Antiochiæ coram exprobravit et objurgavit. Ex eunuchorum autem numero unus, Aphraatem convicis et minis petulantius adortus, cum ad balneum imperatori parandum fuisset profectus, mentis impotentia subito percussus, in ferventem aquam seipsum conjiciens

Β βαγείσης, καὶ πλείστου ἀναδοθέντος αἵματος, ἐν τινὶ φρουρίῳ Γαλλίας ^α ἠνέσκει, μηνὶ Δίῳ ^β ἰνδοκτιῶνος γ'. Γρατιανοῦ δὲ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ μὴ εὐρεθέντος ἐκεῖσε, καὶ Οὐάλεντος ἐν Ἀντιοχείᾳ διάγοντος, τὸ εὐρεθὲν στρατόπεδον ἐν τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ ἐτελεύτησεν Οὐαλεντινιανὸς ὁ μέγας, Οὐαλεντινιανὸν τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ὄντα ^α ἐτῶν δ' ἀνηγόρευσεν Αὐγουστον, συμπαρούσης καὶ Ἰουστίνης τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἐν τῇ Παννονίᾳ ^β. Τοῦτο μαθὼν Γρατιανὸς τὸν μὲν ἀδελφὸν αὐτοῦ εἶχεν συμβασιλεύοντα μετ' αὐτοῦ ^α, τοὺς δὲ ἀναγορεύσαντας διαφόροις τρόποις ἐτιμωρήσατο, διὰ τὰ παρὰ γνώμην αὐτοῦ τοῦτο γενέσθαι. Οὐάλης ^α δὲ κατὰ Γότθων Τραϊανὸν στρατηγὸν πέμπει ^α, ὃς ἡττηθεὶς ἀτίμως, ἀνέκαμψεν. Ὀνειδίζόμενος δὲ μαλακίαν (22) ὑπὸ Οὐάλεντος, ἀπεκρίνατο· Οὐκ ἐγὼ ἡττημαί, βασιλεῦ, ἀλλὰ σὺ ὁ ^α κατὰ Θεοῦ στρατευόμενος καὶ τὴν αὐτοῦ ῥοπὴν προξενῶν τοῖς Βαρβάροις. Πολλοὺς δὲ (23) ἀνέβλεν Οὐάλης διὰ τοὺς ἐκ τῶν μαντείων ὑπονοηθέντας βασιλεύειν ἀπὸ τοῦ στοιχείου ^α (24), ἐν οἷς καὶ Θεόδωρόν τινα πρῶτον ἐν πατρικίοις.

Ἐν τῷ αὐτῷ δὲ χρόνῳ τινὲς τῶν Ναυατιανῶν ἐν Φρυγίᾳ τὸ Πάσχα ἤρξαντο ποιεῖν μετὰ Ἰουδαίων, συναλθόντες ἐν Πάῳ τῇ κώμῃ, καὶ νόμον ἐξίθοντο μετὰ Ἰουδαίων πασχάζειν. Ἐκ τούτων οἱ λεγόμενοι Σαδδατιανοὶ ἀπὸ Σαδδατίου τινὸς ^α ἀνεφύησαν. Ὑστερον καὶ Ἀπολλινάριος ^α ὁ Σύρος τότε φανερώς ἀπέστη τῆς Ἐκκλησίας. Δάμασος δὲ ὁ Τῳμῆς καὶ Πέτρος Ἀλεξανδρείας πρῶτοι τούτους ἀπεκήρυξαν· καὶ Εὐνόμιος ὁ δυσσεδῆς ἐτόλμησε τὸ βάπτισμα ἐν μιᾷ καταδύσει τελεῖν· οὐκ εἰς Τριάδα, ἀλλ' εἰς τὸν ^α θάνατον τοῦ Χριστοῦ δεῖν βαπτίζεσθαι λέγων· καὶ τοὺς ἐν Τριάδι βαπτιζομένους ἀνεβάπτισεν· Ἰουλιανὸς δὲ, ὁ καὶ Σάβας, ἱερεὺς ἀσκητῆς, εἰς Ἀντιόχειαν ἐλθὼν ἀπὸ Ἐδέσης ^α, τοὺς τὸ ἱεροσύσιον δοξάζοντας ὁρθοδόξους ὑπεστήριξεν, προφανῶς ἀναθεματίζων τοὺς Ἀρειανούς, καὶ Ἀφραάτης ὁ θεῖος μετὰ πολλῆς παρρησίας κατὰ πρόσωπον ἐν Ἀντιοχείᾳ διήλεγξεν τὴν τοῦ Οὐάλεντος ἀσέβειαν· εἰς δὲ τῶν εὐνούχων θρασέως ^α τῷ Ἀφραάτῃ λοιδορήσας καὶ ἀπειλήσας, κάπελθὼν ^α ἐτοιμάσαι βαλανεῖον τῷ βασιλεῖ, πηγάς τὴν διάνοιαν, αὐτὸν εἰς τὸ θερμὸν ὕδωρ βαλὼν ἀπώλετο. Καὶ Ἐφραῖμ ὁ μέγας ἐν ἀσκήσει καὶ θεῇ διδασκαλίᾳ διέλαμπεν, πολλοὺς μὲν λόγους ἀσκητικούς, πλείστους δὲ καὶ δογματικούς ἐκ Θεοῦ Πνεύματος ἀναβλύσας· τινὰ δὲ τῶν ^α πονημάτων αὐτοῦ ^α καὶ ᾄδεσθαι Σύροις παρέδωκεν διὰ τοῦ μέλους

VARIE LECTIONES.

^α τῆς Γαλλίας alii codd. ^β ἰζ' ζ' A. ^γ ὄντα A, ὡς vulg. ^δ τῇ Παννονίᾳ A, τῇ Παννονίᾳ χωρὶς vulg. ^ε μετ' αὐτοῦ A, μετ' αὐτοῦ vulg. ^ς Οὐάλης—πέμπει om. A. ^ζ Τραϊανὸν b f. ^η ὁ add. ex A. ^θ ἀπὸ τοῦ θ' στοιχείου A. (?) ^ι τινὸς A. ^κ καὶ Ἀπολλ. A, δὲ Ἀπ. vulg. ^λ τὸν add. ex A. ^μ Ἐδέσης A, Ἐδέσης vulg. ^ν θρασέως] θαρσαλέως A. ^ξ κάπελθὼν A, κατελθὼν vulg. ^ο δὲ τῶν A, δὲ καὶ τῶν vulg. ^π αὐτοῦ om. A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(22) Ipsi pene Theodoretī verbis lib. iv, cap. 29, narrat ista Theophanes: quæ Gratiano quartum et Merobaude coss. ad autumnum gesta indicat Marcellinus, lib. xxxi.

(23) Inanis repetitio dictorum anno Valentiniani

nono.

(24) Sic omnes codd., quos vaticiniis inductus ex initiali nominis theta imperaturos suspicabatur: COMBESIS.

τοὺς ἀρχαιότερους (25) ἐφαλκόμενος· φασὶ γοῦν τρια-
κοτίας μυριάδας στίχων αὐτὸν ἐκδεδωκέναι τὸν ὁ-
ντως θεόσοφον.

quædam etiam ex suis operibus dedit Syris decantanda, segniores videlicet ad devotionem cantus
suavitatem illecturum se arbitratus: trecentas quippe
versuum myriadas ab homine rerum divinarum

A. M. 5868. — Ῥωμαίων βασιλέως Οὐδέλντος
ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἡ τῶν Μεσσαλιανῶν ⁷⁶ αἵρεσις (26),
ἡ γοῦν Εὐχιτῶν ⁷⁷, καὶ Ἐνθουσιαστῶν, ἀνεφύη ⁷⁸. Οὐ-
τοι φάλλοντες κυμβαλίζουσι ⁷⁹ (27) καὶ κροταλίζουσι
τὰ παρὰ τῷ ⁸⁰ Δαβὶδ παγέως ἐκλαμβάνοντες καὶ
ἀνοήτως. Ταύτης αἰρεσιάρχαι ⁸¹ Δαδῶης καὶ Σάββας
καὶ Ἀδελφίος, φασὶ δὲ τινες, ὅτι καὶ ὁ Σεβαστείας ⁸²
Εὐστάθιος· οἷς ἀντέστησαν γενναίως Ἀμφιλόχιος B
Ἰκονίου καὶ ⁸³ Ἀθησῖος Μελιτινῆς, ὕστερον δὲ καὶ
Βλαδιανός Ἀντιοχείας. Οὐάλης δὲ πᾶσαν Ἐκκλησίαν
πορθήσας, ἤκεν εἰς Καισάρειαν ἐξ Ἀνατολῆς (28)

A 54 quidem sermones ad monasticæ vitæ instru-
ctionem, plures vero ad Christianorum dogmatum
stabilimentum spectantes divino spiritu effudit:
versuum myriadas ab homine rerum divinarum
A. C. 568. — Romanorum imperatoris Valentis
annus primus.

Hoc anno Messalianorum, hoc est Euchitarum et
Enthusiastarum hæresis enata est. Isti Davidis
verba pingui rudique captu interpretati inter con-
cinendum psalmos tripudia choreasque ducunt.
Hæresis hujus principes fuere Dadoës, Sabbas et
Adelphius, et, ut autumant quidam, etiam Eusta-
thius Sebastæe episcopus: quibus Amphilocheus
Iconii, Letoïus Melitines, ac demum Flavianus An-
tiochiæ præsules sese fortiter opposuere. Cæterum
Valens devastata universa Ecclesia, in divinum Basi-

VARIE LECTIONES.

⁷⁶ Μεσσαλιανῶν A. ⁷⁷ Εὐχιτῶν A, Εὐχιτῶν vulg. ⁷⁸ ἀνεφύη A b e f, ἐφύη vulg. ⁷⁹ κυμβαλίζουσι
καὶ κροταλίζουσι A, βαλλίζουσι vulg. ⁸⁰ τῷ Δ. A, τοῦ Δ. vulg. ⁸¹ αἰρεσιάρχαι A, αἰρεσιάρχης vulg.
⁸² Σεβαστιανός A f, Σεβάστιος e. ⁸³ καὶ om. A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(25) De Græcor. melodis exquisitum Leonis Al-
lilii opusculum legendum.

(26) In Theophanis sententiam de Messalianorum
hæresis origine accedit Petavius notis in Epipha-
nium.

(27) Suidas βαλλίζειν, τὸ, κύμβαλα κτυπεῖν, καὶ
πρὸς τὸν ἐκείνων ἦχον ὀργεῖσθαι. Est quoque Lati-
nis ballo et ballatio, saltu: de quibus Meursius, et
Lacerda in adversariis. Dictionem Græcam, et an-
tiquis scriptoribus notam vindicat Athenæus Deip-
nosophi. lib. viii. — Addunt Barb. Peyr. etc., καὶ
κροταλίζουσι· malim κροταλίζουσι, quod et Anast.
legit. Strepitum agunt, sive manuum plausu sive
crepita culis. Plaudunt manibus, inquit. Κρόταλον,
sunt qui musicum instrumentum exponant, quo
Aegyptii utebantur in deorum cerimoniis. Pro βαλ-
λίζουσι legit Anast. βαδίζουσι, psallentes incedunt:
quod forte melius: pluraque sunt prophete loca,
quibus crassius intellectis, hi suum illum errorem,
ut ab Anastasio traditur, hauserint. Post ἐνθου-
σιαστῶν addit Cedr. τῶν καὶ Βωγομυλίων· Qui et
Bogomili dicti sunt: quod forte eorum nomen tunc
vulgatius esset. CONFERIS.

(28) Non prætereundum errorem (pace tanti viri
dixerim) in Baronio ad annum 370 num. 57 de-
prehendo. Uno quippe Valentis Cæsaream accessu
posito, eo profectum existimat, cum Nicomedia iter
agens Antiochiam perrexerit, Basiliumque loci ejus-
dem creatum antistitem reperit. Valens, inquit,
Nicomedia recedens, contulit se cum suis Cæsaream
Cappadociæ, vexaturus Ecclesiam illam, nempe quod
præter suorum magistratum sententiam creassent
orthodoxæ fidei insignem defensorem, acerrimumque
propugnatorem magnum Basilium. Infra vero: Quid
autem actum sit a Valente adversus Basilium, cum
Cæsaream venit, Sozomenus et alii cum recitant,
plane hallucinantur, dum putant adventum Valentis
Cæsaream eo tempore contigisse, quo Eusebii ejus
civitatis episcopi adversus Basilium simultas illa
vigeat. Nam Basilio jam episcopo creato, Valentem
eo pervenisse, ipsa rerum gestarum series plus certo
declarat. Verum semel et iterum, Antiochiam viden-
licet euntem, et ex ea revertentem, iter Cæsarea
fecisse, et in eam ingressum, Baronium non ad-
vertisse, ex ejus verbis plus æquo constat. Itinere

primo Antiochiam tendens Basilium quidem audit
orthodoxæ fidei defensorem et propugnatorem
magnum, at neque præsentem, neque reperit epi-
scopum: secundo, cum nimirum rediret, conspi-
cium habuit, et Ecclesiæ Cæsariensis rectorem, et
cum eo gessit illa, quæ hic brevibus contracta fu-
sus a Theodoro referuntur lib. iv, cap. 17, et a
Sozomeno lib. vi, cap. 15. Duplicis illius Cæsaream
adventus assertor est, tum quem Baronius eludit
Sozomenus, tum Gregorius Theologus orat. 20 in
Basilii laudem pronuntiata. Illius testimonio, quo
nugari Baronius censet, omisso, hujus verba re-
feram. Καὶ μετὰ τοιαύτης ἡμῶν ἐπιστρατεύει τῆς
ἀσεβείας. Cum hujusmodi impietate adversum nos
expeditionem (Cæsaream versus) suscipit Valens:
mox exercitus, ducumque Valentis barbaricas in-
cursionibus superante impetu descripto, et enarrata
per ecclesias illas immissa strage, tum Gregorii ad
Basilium legatione, et ejus e Ponto reditu, subdit:
Atque ille sane, Valentis comites, sic infectis rebus
discesserunt, mali male tum primum pudescenti, et
superati, atque edocti, etiamsi alios homines, Cap-
padoces tamen non ita contemnere, ac pro nihilo
putare, quorum nil tam proprium est, quam fidei
firmitas, etc. Exinde composita cum Eusebio pace,
eoque ad Christum migrante, Basilium designatus
antistes refertur: Quid alia dicere necesse est?
subjicit nonnullis interjectis Gregorius, verum-
enimvero Christi hostis imperator, et fidei tyrannus,
cum majori impietate, ac ferventiore acie, utpote
cum valentiore adversario rem habiturus, ad nos
iterum venit, impuri ac pravi illius spiritus in mo-
dum, qui ex hominis corpore pulsus, diuque vagatus,
ad eundem rursus cum majori spirituum agmine
habitaturus redit, etc. Ac inferius: Ut vero per-
agrat omnibus oppidis, ad hanc firmam et inoffen-
sam ecclesiarum matrem se contulit, etc. Hæc si non
geminum Valentis Cæsaream accessum probant,
plane hallucinor. Secundo vero, quæ hic tangun-
tur, contigisse testes sunt Sozomenus et Gregorius,
quibus adjungit se auctor dicens: Ἦκεν εἰς
Καισάρειαν ἐξ Ἀνατολῆς κατὰ τοῦ θεοῦ Βασιλείου
μυνόμενος· ἔπραξε δὲ καὶ ἂ ὁ μέγας Γρηγόριος εἰς
τὸν Βασιλείου ἐπιστάριον ἔλεξεν.

lium furens ex Oriente Cæsarcam se contulit, ubi demum ea admisit, quæ Gregorius in funebri oratione in Basilium refert : quo tempore Galates Valentis filius gravi morbo jactatus periit, et conjux Domnica difficili ægritudine vexata est. Demosthene vero uno e coquorum Valentis numero, divinum Basilium, ea quam habuit ad imperatorem allocutione, incursante, et barbarica dialecto nonnulla interlocuto, doctor, sermone ad eum converso, En, inquit, etiam Demosthenem illiteratum conspeximus. Valens itaque Basilium reveritus, multa prædia, eaque optimæ, leprosis, quorum vir sanctus curam habebat, concessit : robur tamen pectoris, et inflexum Basilii animum conspicatus, exsilii sententiam in eum pronuntiavit. Latis exsilii tabulis cum subscribere vellet, tribus contritis calamis, luxatisque manus et obstupefactis viribus, ne litteram quidem apponere usquam valuit.

A. C. 369. — Hoc anno Mavia Saracenorum regina, multis cladibus Romanorum imperio illatis, pacem expetiit, et Moysen quemdam (d) solitariam vitam in desertis agentem, conversis penes se ad Christum Saracenis, episcopum dari postulavit. Imperatore sedulo id annuente, Moyses Lucii Ariani ordinationem non admisit, verum ab orthodoxorum quopiam in exilium misso se voluit consecrari : quod et factum est. Eo secum deducto, multos ex Saracenis Christianos effecit Mavia. Illam religione Christianam, genere Romanam exstitisse ferunt, inter captivos autem abductam, Saracenorum regi ob vultus speciem summopere gratum, hoc pacto regni potestatem obtinuisse. De Saracenorum gente narrat Sozomenus, unde coeperit et acceperit nomen ; et ut tertio supra decimum anno circumcidi se patiatur. Gotthi porro ab Hunnis bello superati, ab imperatore Valente per Euphilam episcopum suum Ariana labe infectum, atque cum Eudoxio et Acacio pariter Ariani sub Constantio conversatum, quo pacto Gotthos Ariani dogma edocuit, auxilium exposcunt. Gotthi in duas factiones dividebantur : et horum quidem Athanarichus, aliorum Phritigernes dux exstitit. Ille viribus inferior et victus, suppeliis a Valente acceptis, Athanarici comites debellat. Hinc Valente gratia promeriturus, Gotthos in Arianorum dogmate amplius obfirmavit.

κατὰ τοῦ θεοῦ Βασιλείου μινόμενος· ἔπραξε δὲ ἃ καὶ ὁ ἱερός Γρηγόριος εἰς τὸν Βασιλείου ἐπιτάφιον ἐλεξεν· ἦνίκα καὶ Γαλάτης ὁ Ὀυάλεντος υἱὸς χαλεπῶς χειμασθεὶς ἀπέθανεν, καὶ ἡ σύμβιος Δομνίκα δεινῶς ἐνόσησεν. Δημοσθένους δὲ ἐνὸς τῶν ὀψοποιῶν Ουάλεντος ἐν τῇ πρὸς τὸν βασιλέα συντυχίᾳ τοῦ θεοῦ Βασιλείου καταδραχμόντος, καὶ βαρβαρίσαντος μικρὸν ἄνθρωπος, ἔφη πρὸς αὐτὸν ὁ διδάσκαλος· Ἰδοὺ, ἐθεασάμεθα καὶ Δημοσθένην ἀγράμματον. Ουάλης δὲ αἰδεσθεὶς Βασίλειον, πολλὰ χωρία καὶ κάλλιστα τοῖς ὑπ' αὐτοῦ φροντιζομένοις [λελωθμένοις] (29) ἐδώρησατο· καὶ τὸ στεῖρρον καὶ ἀκλινές τοῦ Βασιλείου ὄρων, ἐξορίαν κατ' αὐτοῦ ἐψηφίσατο. Τὸ δὲ γράμμα τῆς ἐξορίας ὑπογράψαι ὁ θελήσας οὐκ ἴσχυσεν, τριῶν μὲν καλὰ μὲν συντριβέντων, ἔσχοντον δὲ καὶ τῆς χειρὸς αὐτοῦ παρεθείσης.

A. M. 5869. — Τούτῳ τῷ ἔτει Μαυῖα Σαρακηνῶν βασίλισσα (30) πολλὰ κακὰ Ῥωμαίοις ποιήσασα εἰρήνην ἡτήσατο, καὶ Μωσῆν ἄνθρωπον τῶν ἀσκούτων κατὰ τὴν ἐρημον ἐπισκοπὸν δοθῆναι τοῖς Χριστιανίζουσι παρὰ τοῖς Σαρακηνοῖς ἤτησε. Τοῦ δὲ βασιλέως σπουδαίως τοῦτο ποιήσαντος, Μωσῆς οὐ κατέδεδετο ὑπὸ Λουκίου τοῦ Ἀρειανοῦ χειροτονηθῆναι, ἀλλ' ὑπὸ τινος τῶν ἐν ἐξορίᾳ ὀρθοδόξων, ὅπερ καὶ γέγονεν· τοῦτον λαβοῦσα Μαυῖα πολλοὺς Χριστιανούς ἀπὸ Σαρακηνῶν ἐποίησατο. Φασὶ δὲ ὅτι καὶ αὐτὴ Χριστιανὴ ἦν, Ῥωμάια τῷ γένει, καὶ ληφθεῖσα αἰχμάλωτος ἤρπασεν διὰ κάλλος τῷ βασιλεῖ τῶν Σαρακηνῶν· καὶ οὕτως τῆς βασιλείας ἐκράτησεν. Ἰστορεῖ δὲ πολλὰ περὶ τοῦ ἐθνικοῦ Σωζόμενος (31), ὅθεν τε ἤρξατο, καὶ ὀνομάζεται, καὶ ὅτι δεκατριῶν ἐτῶν περιτέμνεται. Οἱ δὲ Γότθοι (32) ὑπὸ τῶν Οὐννων πολεμηθέντες, βοήθειαν αἰτοῦνται παρὰ τοῦ βασιλέως Ουάλεντος δι' Εὐφίλας ἐπισκόπου αὐτῶν Ἀρειανόφρονος προσυνδιατρέψαντος ἐπὶ Κωνσταντίου Εὐδοξίου καὶ Ἀκακίου τοῖς Ἀρειανοῖς. Οὗτος Ἀρειανίζειν τοὺς Γότθους ἐδίδασκεν. Οἱ Γότθοι διηρέθησαν εἰς δύο· καὶ τῶν μὲν ἐστρατήγει Ἀθανάριχος, τῶν δὲ Φριττιγέρνης· οὗτος ἡττηθεὶς, καὶ βοήθειαν λαθὼν παρὰ Ουάλεντος, νικᾷ τοὺς περὶ Ἀθανάριχον· Ουάλεντι δὲ χαριζόμενος, Ἀρειανίζειν ἐπὶ πλείον τοὺς Γότθους ἐδίδασκεν.

VARIAE LECTIONES.

ἃ καὶ ὁ A, καὶ ἃ ὁ vulg. ἃ add. ex A. ἃ post μικρὸν b add. μειδιᾶσαντος. ἃ δὲ om. A. ἃ λελωθμένοις om. A. ἃ ὑπογράψαι A, ἐπιγρ. vulg. ἃ Μωσῆν A b, Μωδῶσῃν vulg. ἃ παρὰ τοῖς A, παρ' αὐτοῖς vulg. ἃ πολλοὺς Σαρακηνούς Χριστιανούς ἐποίησατο a c. ἃ πολλὰ add. ex a b c d. ἃ τῶν om. A. ἃ Εὐφίλα a. ἃ οὗτος | οὕτως A. ἃ Φριττιγέρνης A. ἃ περὶ A, παρὰ vulg. ἃ πλείον A, πλεόν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(29) Leprosis, quorum cura Basilio incumbabat. Ita vertit Trip. Gregorius Theologus multis commendat, quam Basilius erga id hominum genus in suo illo nosocomio humanitatem ac diligentiam habebat. Haud tamen putem iis duntaxat addictum locum, et Basilii operam ; voxque λελωθμένος vitium omne corporis sonat : nec Gregorius ulcera morbosque alios tacet, quibus Basilius studium impendebat. COMBESIS.

(30) Hæc post Valentis Antiochia discessum, et in hunc annum incurrisse collegit auctor, ex Socrate, lib. iv, cap. 29, de quibus Theodoretus, Sozomenus, et Rufinus.

(31) Lib. vi, cap. 38.

(32) Idem cap. 37, lib. vi, de Ulphila, vel Urphila Gotthorum episcopo eruditam habet dissertationem auctor earum in Photiani Philostorgii cap. 2, lib. ii.

A. M. 5870. — Περσῶν βασιλέως Ἀρσαβήλου A. A. C. 570. — Persarum regis Arsabeli annus primus.

Τούτῳ τῷ ἔτει οἱ Γότθοι πάλιν ἐνωθέντες (35) ἐξ-
ῆλθον εἰς τὴν γῆν Ῥωμαίων, καὶ ἡρῆμωσαν πολλὰς
ἐπαρχίας¹, Μυσίαν, Θράκην, Μακεδονίαν, καὶ Ἀχαΐαν,
καὶ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα, περὶ τὰς εἴκοσι ἐπαρχίας.
Ἐθεάθησαν δὲ ἐν² τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐν τῷ ἄερί ἐν
ταῖς νεφέλαις ἐσχηματισμένοι ἄνδρες ἐνοπιοί. Ἐγεν-
νήθη δὲ καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ παιδίον ἐντελῆ³ μὲν τὰ
ἄλλα μέρη, ὀφθαλμὸν δὲ ἕνα ἔχον ἐν μέσῳ τῷ με-
τώπῳ, χεῖρας δὲ καὶ⁴ πένδας τέσσαρας, καὶ πύγωνα.
Οὐάλης δὲ διάγων ἐν Ἀντιοχείᾳ⁵ πόλει, καὶ μαθὼν
περὶ τῶν Γότθων, ἦλθεν εἰς⁶ Κωνσταντινουπόλιν. Οἱ
δὲ Βυζάντιοι ὑβρίζον αὐτὸν ὡς ἄνδρῶν καὶ φυγο-
πόλεμον. Ἰσάκιος δὲ ὁ ἱερεὺς μοναχὸς⁷ κρατήσας τοῦ
χαλινοῦ⁸ τοῦ ἵππου τοῦ Οὐάλεντος ἐξερχομένου κατὰ
τὸ ἔσχατον εἰς πόλεμον, ἔφη⁹ πρὸς αὐτόν· Ποῦ βί-
βεις, βασιλεῦ, κατὰ Θεοῦ στρατευόμενος καὶ Θεὸν
ἔχων ἀντίπαλον; ὦτινι ὀργισθεὶς φρουρὰ παρ-
έδωκεν, ἀπειλήσας αὐτῷ θάνατον, εἰ ἐπανέλθοι, ὡς
τῷ Μιχαῖα ποτὲ Ἀχάθ. Μετὰ δὲ τὴν ἐξοδὸν αὐτοῦ
ἐομολογήσαντο τινες τῶν περὶ¹⁰ αὐτόν, ὡς κατ' ἐπι-
τροπὴν αὐτοῦ γενέσθαι μαντίας περὶ τῆς προκει-
μένης αὐτῷ¹¹ ὁρμῆς ἐν τῷ πολέμῳ. Ἐν ᾧ συμβαλὼν
τοῖς Γότθοις Οὐάλης καὶ ἡττηθεὶς, φεύγει σὺν ὀλίγοις
ἐν οἰκίσκῳ. Τούτων δὲ καταλαθόντες οἱ βάρβαροι καὶ
τὴν οἰκίαν ἀνάψαντες, ἀγνοοῦντες¹² τοὺς ἐν αὐτῇ
πάντας κατέκαυσαν. Φασὶ δὲ ὅτι ὁ θεὸς Ἰσάκιος ἐν
τῇ φρουρᾷ τῆς¹³ δυσωδίας Οὐάλεντος ἐμπριζομέ-
νου¹⁴ ἀντελάβετο θεῖμ¹⁵ χάρισματι καὶ ψυχῆς καθα-
ρότητι, προεῖπέ τε¹⁶ τὴν ἀναίρεσιν αὐτοῦ τοῖς συν-
εῦσιν, πρὶν ἢ παραγενέσθαι τοὺς ἀπαγγέλλοντας ἐκ
τοῦ¹⁷ πολέμου τὰ πεπραγμένα. Μετὰ δὲ τὴν ἤτταν
καὶ τὸν διὰ πυρὸς θάνατον Οὐάλεντος ἐπαρθένης
οἱ Γότθοι τῇ νίκῃ δεινῶς τὰ προάστεια τῆς¹⁸ Κων-
σταντινουπόλεως ἐλήϊζον¹⁹. Μαυρὰ δὲ ἡ τῶν²⁰
Σαρακηνῶν βασιλισσα πέμψασα Σαρακηνῶν στρα-
τὴν, καὶ Δομνίκα ἡ γαμετὴ Οὐάλεντος ἐξαγαγού-
σα²¹ τὸν δῆμον τῆς πόλεως τοὺς βαρβάρους ἐδίω-
ξεν. Τούτων δὲ οὕτω διατεθέντων, γνοὺς Γρατια-
νὸς ὁ Αὐγουστος ἐν τῇ Παννονίᾳ, κατερχόμενος ὡς
πρὸς βοήθειαν (34), ἀντὶ Οὐάλεντος ἐνέδυσσε Θεοδο-
σιον Αὐγουστον, καὶ ἀνηγόρευσε βασιλεῖα, καὶ ἀπ-
έστειλεν εἰς τὸν κατὰ Γότθων πόλεμον. Γότθους δὲ

Hoc anno Gotthi rursum eruptione facta in Ro-
manam ditionem grassati, plures provincias depopu-
lati sunt, Mæsiam, Thraciam, Macedoniam, Achaïam, et omnem Græciam, ad viginti usque
provincias. Eo anno visi sunt in aere viri armis in-
structi e nubibus formati. Antiochiæ vero puer
cæteris omnibus membris constans natus, unum
tantum oculum in frontis medio ferebat, manus au-
tem quatuor, totidem pedes, et barbam. Porro Va-
lens diutius in Antiochena urbe moratus, ac tandem
de Gothorum ausibus certior factus, Cpolim se
contulit. Cæterum Byzantii hominem contumeliis
respergebant, velut imbellem, et qui Martis opus
fugeret. Exin Isacius sacer monachus, apprehenso
freno equi Valentis aciem ex urbe educentis, et ad
bellum progredientis, quasi ultima verba præcicens,
ad eum dixit : Quo properas, imperator, in Deum
militaturus, et jamjam Deum experturus adversa-
rium? In eum frendens imperator custodiæ manci-
pavit, mortem, ut Michææ 56 quondam Achab, ei
minatus, si unquam rediret. Post ejus obitum, li-
bere fassi sunt, qui ejus utebantur familiaritate
domestici, ejus consilio vaticinia consulta de pro-
posita sibi belli expeditione. Demum cum Gotthis
habito conflictu superatur, et fuga cum paucis ar-
repta casulam subit. In ædiculam fugitivos se rece-
pisse deprehendunt Barbari, quapropter igne sub-
jecto cunctos in ea inclusos incendio misere
absumpsere. Ferunt etiam divinum Isacium custo-
dia detentum adustulati Valentis foctorem Dei nutu
et animæ munditia præsensisse, ac priusquam belli
eventum denuntiaturi adventassent, ipsam tyranni
cædem astantibus prædixisse. Parta victoria, et
Valente igne sublato, elati animis Gotthi Cpoli
juncta suburbia cæperunt atrociter infestare :
quibus Mavia Saracenorum regina missum a se
Saracenicum exercitum opposuit, Domnica quoque
Valentis conjux educto in aciem populo ab urbe re-
mote Barbaros expulit. Hæc ita gesta cum Gratia-
nus Augustus in Pannonia rescivisset, quasi sup-
petias laturus suscepit expeditionem, et in Valentis
locum Theodosium Augustum imperatoria chla-

VARIÆ LECTIONES.

¹ ante Μυσίαν A. add. Σκυθίαν. ² δὲ ἐν A, δὲ καὶ ἐν vulg. ³ ἐντελῆ A, ἐντελὲς vulg. ⁴ post χεῖρ. δὲ
καὶ A, δὲ τέσσαρας, καὶ vulg. ⁵ ἐν Ἀντιοχείᾳ A, ἐν τῇ Ἀντ. vulg. ⁶ εἰς] ἐπὶ A et alii. ⁷ ἱερομόναχος
A. ⁸ τὸν χαλινὸν A. ⁹ ἐξερχομένου κατὰ τὸ ἔσχατον εἰς πόλεμον, ἔφη A, ἐξερχομένου αὐτοῦ εἰς πόλεμον,
τὸ ἔσχατον ἔφη vulg. ¹⁰ περὶ om. A. ¹¹ post προκ. αὐτῷ A, αὐτοῦ vulg. ¹² ἀγνοοῦντες add. ex A.
¹³ τῆς add. ex A. ¹⁴ ἐμπριζομένου] an fortasse legendum : ἐμπυριζομένου vel ἐμπρησθέντος? ¹⁵ προεῖπέ
te A b, προειπὼν te vulg. ¹⁶ ἐκ τοῦ A, ἀπὸ vulg. ¹⁷ τῆς om. A. ¹⁸ ἐλήϊζον A, ἐδῆουν b, ἐληλουν vulg.
¹⁹ ἡ τῶν Σαρ. βασ. A, τῶν Σαρ. ἡ βασ. vulg. ²⁰ ἐξαγαγούσα A, ἐξάγουσα vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(35) Præcipuam hanc Romanorum stragem de-
scribit Ammianus, lib. xxxi. Ad annum Valentis 14
assignat Hieronymus in Chronico, qui post Valen-
tiniani fratris mortem Valentis tertius numeratur
a Theophane, cui concors Ammianus scribit : *Pe-
rit hoc exitu Valens quinquagesimo anno contiguus,
cum per annos quatuor imperasset, et parvo minus.*

(34) Placet Peyr. cod. interpunctio, γνοὺς Γρα-
τιανὸς ὁ Αὐγουστος, ἐν τῇ Παννονίᾳ κατερχόμενος

ὡς πρὸς βοήθειαν. Ubi rescivit Gratianus Augustus,
tanquam suppetias laturus in Pannoniam veniens, etc.
Cedr. ambustum cum sociis Valentem ait in eo
iuguriolo, ἀγνοῖα τῶν χειρῶν κεραιμένων· cum Scythiæ
ignem committentes nescirent, qui illic laterent. Et
verosimile alio mortis genere extinguendos, sive
etiam captivos abducendos, ut detecti ab eis fuis-
sent. COMBERIS.

myde vestivit, et imperatorem renuntiatum ad bellum adversus Gothos misit. Scythas porro vernacula ipsorum lingua Gothos nuncupatos Trajanus Patricius in sua historia asserit. Sanctus autem Dorotheus subimpio Valente Alexandriae in circo bestiis expositus clarum ab Arianis martyrium pertulit.

A.C. 371. — *Romanorum imperatoris Theodosii annus primus.*

Hoc anno Gratianus imperator Theodosium Iberum Hesperium genere, virum nobilem et bellicis in rebus versatissimum, imperii collegam ascivit. Ille pietate clarus et de recta fide benesentiens, Barbaros Thraciam devastantes profligavit. Gratianus et Valentinianus Damasi papæ Romani consiliis episcopus exilio damnatus data lege revocarunt ad sedes sibi proprias, Arianis ab eis omnino depulsis. Tunc temporis Petrus Alexandriam reversus proprium thronum, Lucio ejecto, recepit. Eo mortuo Thimotheus ejus frater Alexandrinæ Ecclesiæ et orthodoxorum episcopus in ejus locum consecratur. Antiochiæ vero, quæ urbs Syriæ est, orthodoxis post divini Eustathii obitum in duas partes divisus, hi quidem Paulinum **57** agnoscebant episcopum, alii, Euzoio Ariano ad præsulatum erecto, sacrum virum Meletium habuere. Imperatores porro legem orthodoxorum commodo latam per Saporem quemdam orientis ducem miserunt. Hic Antiochiam profectus, Paulini episcopatum jam assecuti, et Apollinarii thronum incursantis dissidium comperi, sacrum etiam Meletium longe a tumultu quietum, Flavianum autem tunc temporis presbyterum, Paulino quidem adversantem, Apollinarium vero probris et conviciis onerantem, et Meletio thronum pluribus adhortantem designari. Sapor Flaviani consilium suæ sententia confirmans, abcessit. Eo tempore Diodorum Tarsi episcopum magnus Meletius ordinavit. Eusebius etiam Samosatensis præsul postliminio reversus variis urbibus plures assignavit episcopos: Dolicam vero adveniens Maris in episcopum præficiendi causa, in ipso urbis ingressu, Deo, quibus ipse novit consiliis, permittente, ab

A επιχωρίως τοὺς Σκύθας λέγεσθαι. Τραϊανὸς ὁ πατρικίος ἐν τῇ κατ' αὐτὸν ⁵¹ ἱστορίᾳ φησὶν. Δωροθέος ὁ ἐν ἀγίοις ἐπὶ τοῦ δυσσεβοῦς Οὐδέλντος ἐμαρτύρησεν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ θηρίοις παραδοθείς ἐν τῷ Κυνηγεῖω ⁵² (35) ὑπὸ Ἀρειανῶν.

A. M. 5871. — *Ῥωμαίων βασιλέως Θεοδοσίου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει Γρατιανὸς ὁ βασιλεὺς κοινωνῶν τῆς βασιλείας Θεοδοσίῳ προεβάλλετο ⁵³, τῷ γένει μὲν Ἰβηρα Ἑσπέριον, εὐγενῇ δὲ τινι καὶ θαυμασίῳ περὶ τοὺς πολέμους γενόμενον. Οὗτος εὐθὺς, τοὺς ἐν Θράκῃ βαρβάρους κατὰ κράτος ἐνίκησεν, εὐσεβῆς ὢν καὶ ὀρθόδοξος. Γρατιανὸς δὲ καὶ Οὐαλεντινιανὸς νόμῳ τοὺς ἐν ἑξορίᾳ ἐπισκόπους ἀνεκαλέσαντο, τοὺς δὲ Ἀρειανίζοντας ἐδίωξαν, Δαμάσου τοῦ πάππα Ῥώμης συμπράττοντος. Τότε καὶ Πέτρος Ἀλεξανδρείας (36) ἐπίσκοπος ⁵⁴ ὑποστρέψας, καὶ Δούκιον ἀπελάσας, τὸν ἴδιον θρόνον ἀπέλαθεν. Τούτου ⁵⁵ δὲ τελευτήσαντος, Τιμόθεος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ χειροτονεῖται τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἐκκλησίας τῶν ὀρθοδόξων ἐπίσκοπος. Ἐν δὲ Ἀντιοχείᾳ (37) τῆς Συρίας διχῇ διηρημένων τῶν ὀρθοδόξων μετὰ τὸν [κατὰ τὸν] θεῖον ⁵⁶ Εὐστάθιον, οἱ μὲν Παυλῖνον εἶχον ἐπίσκοπον, οἱ δὲ Μελέτιον τὸν ἱερὸν μετὰ τὴν προαγωγὴν ⁵⁷ Εὐζώτου τοῦ Ἀρειανῶν ⁵⁸ ἐπισκόπου ⁵⁹ (38). Οἱ δὲ βασιλεῖς νόμον ἔγραψαν ὑπὲρ τῶν ὀρθοδόξων, καὶ ἐξέπεμψαν διὰ Σάπωρος τινος στρατηγοῦ κατὰ τὴν Ἑβάν, ὃς καταλαβὼν Ἀντιόχειαν ⁶⁰, εὗρεν ἐρίδα Παυλίνου τῆς ἐπισκοπῆς ἀντιποιουμένου, καὶ Ἀπολλινάρου ἐπιτρέχοντος τῷ θρόνῳ. Μελέτιον δὲ τὸν ἱερὸν ἀμάχως ἡσυχάζοντα. Φλαδιανὸν δὲ ⁶¹ τότε πρεσβύτερον ὄντα καὶ Παυλίνῳ μὲν ⁶² ἀντιταττόμενον, Ἀπολλινάριον ⁶³ δὲ καταισχύναντα, καὶ Μελετίῳ τὸν θρόνον ἐκδοῦναι. ⁶⁴ τὸν στρατηγὸν Σάπωρα παρεγγυώμενον. Καὶ τοῦτον κυρώσας ἀνεχώρησεν. Τότε Διόδωρον τὸν ⁶⁵ ἐπίσκοπον (39) Ταρσοῦ ὁ μέγας Μελέτιος ἐχειροτόνησεν. Εὐσέβιδος τε ⁶⁶ ὁ Σαμοσατῆν ἐπίσκοπος ἐκ τῆς ἑξορίας ἐπανελθὼν, πολλοὺς ἐπισκόπους ἐχειροτόνησε διαφόροις πόλεσιν. Ἐλθὼν δὲ καὶ ⁶⁷ ἐν Δολικῇ χειροτονῆσαι Μάριν ⁶⁸ ἐπίσκοπον,

VARIAE LECTIONES.

⁵¹ κατ' αὐτῶν b. ⁵² Κυνηγίῳ A. ⁵³ προεβάλλετο e f, προσελάβετο a. ⁵⁴ ἐπίσκοπος add. ex A. ⁵⁵ τούτου δὲ τελευτήσαντος] ὀλίγον δὲ χρόνον ἐπιθίους ἐτελεύτησεν b. ⁵⁶ τὰ κατὰ τὸν θεῖον A, κατὰ τὸν om. b e. ⁵⁷ προαγωγὴν A. ⁵⁸ Ἀρειανῶν A, Ἀρειανοῦ vulg. ⁵⁹ post ἐπισκόπου A addit: ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐξ αὐτῶν ἀποσχισαντες. ⁶⁰ Ἀντιόχειαν A, τὴν Ἀντ. vulg. εὗρεν om. A. ⁶¹ δὲ ante τότε om. A. ⁶² μὲν add. ex A. ⁶³ Ἀπολλινάρου A. ⁶⁴ ἀποδοῦναι b. ⁶⁵ τὸν add. ex A. ⁶⁶ τε om. A e. ⁶⁷ καὶ add. ex A. ⁶⁸ Μάριν A b e, Μάρην vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(35) *Amphitheatrum*, quo venationes, et hominum cum bestis pugnae edebantur κυνηγεῖον hic interpretor; appictæ hujusmodi significantiæ auctoritates alibi profero.

(36) Petri Alexandriam reditum, et Lucii ejectionem Socrates, lib. iv, cap. 30, et Sozomenus, lib. vi, cap. 39, ad Valentis tempora referunt. Lucium tacet Ecchellensis, et ejus annos confundit cum Timothei, quem Petri successorem ordinat, et annos 6 et dies 156 regnasse notat.

(37) Ad Gratiani et Valentiniani Junioris imperium ante ascitum Theodosium, ista, necnon leges de revocandis in sedes episcopis, conjicienda docet Theodoretus, ex quo hæc Theophanes, lib. v,

cap. 2 et 3; Socrates, lib. 5, cap. 2 et seqq.; Sozomenus, lib. vii, cap. 2 et 3.

(38) Post ἐπισκόπου, suppl. ex Val. 1, Pal., Peyr., ἐν Ἀντιοχείᾳ ἀπ' αὐτῶν ἀποσχισαντες: qui post protestum ad episcopatum Euzoium Arianum Antiochiæ, se ab eis separaverant. Quo et indicatur priorem fuisse Paulini episcopatum, nec nisi schismate ab eo factum episcopum: quæ et ratio sit cur Occidentales propensiores fuerint in Paulinum, sintque postmodum gravius questi in Flavianum producto schismate Meletii successorem, ut auctor infra Theodosii ann. 15. Comberis.

(39) Ex Theodoreti lib. v, cap. 4, qui cuncta ante Theodosio traditum imperium gesta testatur.

εἰσερχόμενος ἐν τῇ πόλει φονεύεται, γυναῖκός Ἀρειανῆς ἐξ ὕψους βιβάσας κεραμίδα κατὰ τῆς ἱερᾶς τοῦ ἁγίου κεφαλῆς, Θεοῦ συγχωρήσαντος οἷς οἶδε κρίμασι· περί οὗ ὁ Θεολόγος ³⁸ Γρηγόριός φησιν· Ζητῶ μου τὸ χθὲς ὁμῶν σφάγιον τὸν Ἀδραμιαῖον γέροντα.

Τότε καὶ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος παῤῥησιαστικώτερον ἐδίδασκεν ἐν Κωνσταντινουπόλει εἰς τὸ ³⁹ εὐκτήριον τῆς ἁγίας Ἀναστασίας (40), ἐνθα καὶ παράδοξα γίνεσθαι θαύματα ἐξ ἐμφανείας τῆς παναγίας Δεσποίνης ⁴⁰ ἡμῶν Θεοτόκου (41) λέγουσιν.

A. M. 5872. — Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Τιμοθέου ἔτος πρῶτον.

A. M. 5873. — Ῥώμης ἐπισκόπου Σιρικίου ἔτος πρῶτον.

A. M. 5874. — Τούτῳ τῷ ἔτει Γρατιανὸς ὁ βασιλεὺς ἀνῆρέθη (42) δόλῳ Ἀνδραγαθίου τοῦ στρατηγοῦ Μαξίμου τοῦ τυράννου ⁴¹. Αὐτὸς ⁴² γὰρ ἐφ' ἀρμαμάξης ⁴³ εἰσελθὼν ὑπεκρίθη εἶναι ἡ γαμετὴ Γρατιανοῦ, καὶ οὕτως ὑπαντήσας ἀφυλάκτως αὐτῷ ἀνείλεν αὐτὸν Ἀνδραγαθίος. Τοῦτου δὲ ἀναιρεθέντος ἐκράτησεν Οὐαλεντιανὸς τὴν Ῥωμαίων βασιλείαν ⁴⁴.

Τῷ δ' αὐτῷ χρόνῳ (45) Θεοδόσιος ὁ μέγας νόσω περιπεσὼν ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐβαπτίσθη ⁴⁵ ὑπὸ Ἀρχολίου ⁴⁶ τοῦ ἐπισκόπου, καὶ νόμον ὑπὲρ τῶν ὁρθοδόξων τοῦ ὁμοουσίου ἐγγραφέν, ὃν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπίστευεν. Ἐλθὼν δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐδήλωσεν Δημοφίλῳ, ἡ ἀποστῆναι τῆς Ἀρείου πλάνης, ἡ ταχέως τῶν ἐκκλησιῶν ⁴⁷ ἐξελεῖν. Ὁ δὲ τὸ πλῆθος ⁴⁸ τῶν Ἀρειανῶν συνάξας, ἐξω τῆς πόλεως ἐκκλησίαζεν, ἔχων καὶ Λούκιον τὸν ⁴⁹ Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπον Ἀρειανὸν σὺν αὐτῷ ⁵⁰. καὶ οὕτω λοιπὸν ὁ θεὸς Γρηγόριος, μεθ' ὧν αὐτὸς εἰς τὴν ὁρθόδοξον πίστιν ἐφώτισε, τὰς ἐκκλησίας πάσας παρέλαθεν ⁵¹, τεσσαράκοντα ἔτη τῶν ⁵² Ἀρειανῶν καὶ μικρὸν πρὸς προκατασχόντων αὐτάς.

A. M. 5875. — Περσῶν βασιλέως Οὐράνου ἔτος α'.

Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐν γειτονίᾳ Ἰουδαίων, οὕτω λεγομένων, γυνὴ ἔτεκεν ὁμοῦ κατὰ τὸ

A Ariana muliere tegulam in sacrum sancti viri caput superne deiciente perimitur : de quo Gregorius Theologus ait : Requiro meum, heri vestrum, Abrahamæum senem occisum.

Tunc etiam idem Gregorius Theologus Cpoli in oratorio S. Anastasiæ majori cum libertate docuit, ubi magna atque supra fidem hominum miracula ex sanctissimæ Dei Genitricis et Dominæ nostræ opera fieri perhibentur.

A. C. 572. — Alexandriæ episcopi Timothei annus primus.

A. C. 573. — Romæ episcopi Siricii annus primus.

A. C. 574. — Hoc anno Andragathii Maximi tyranni ducis dolo Gratianus imperator occisus est. Hic siquidem rhedam ingressus Gratiani conjugem se esse simulavit, cui velut delusus cum incaute occurrisset Gratianus, ipsum Andragathius interfecit. Eo sublato tenuit Romanum imperium Valentinianus.

58 Hoc eodem anno magnus Theodosius gravi morbo Thessaloniciæ jactatus, ab Acholio episcopo baptizatus est. Legem etiam rectam consubstantialis sententiam tenentibus faventem promulgavit, quam et Cpolim misit. Ipse in urbem profectus Demophilo significavit, aut ab Arii discederet erroribus, aut mox ecclesia migraret. Ille coacta Arianorum plebe cum Lucio Alexandriæ episcopo, quem tum secum habebat, suos extra civitatem cœtus celebravit. Atque ita demum divinus Gregorius, una cum iis quos veræ fidei doctrina illustraverat, omnes tandem ecclesias, quas Ariani quadraginta et amplius annis occupaverant, recepit.

A. C. 575. — Persarum regis Varanis annus primus.

Cpoleos episcopi Gregorii Theologi annus primus.

Hoc anno Antiochiæ ad Jobitarum, quam nuncu-

VARLE LECTIONES.

³⁸ ὁ θεολ. Γρηγ. A, ὁ Γρηγ. θεολ. vulg. ³⁹ εἰς τὸ — Ἀναστασίας om. A. ⁴⁰ Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου A, Θεοτόκου καὶ Δεσποίνης ἡμῶν vulg. ⁴¹ τοῦ ante τυράννου om. a. ⁴² οὗτος γὰρ b. ⁴³ ἀρμαμάξης, codd. et edd. ἄρμα ἀμάξης. ⁴⁴ τὴν — βασιλείαν A alii, τὸ — βασιλείον vulg. ⁴⁵ ἐβαπτίσθη, βαπτίζεται a. ⁴⁶ Ἀρχολί· A b, Ἀρχολίου vulg. ⁴⁷ τῶν ἐκκλησιῶν A, τῆς ἐκκλησίας vulg. ⁴⁸ τὸ πλῆθος τῶν Ἀρ. A, πλῆθος Ἀρειανῶν vulg. ⁴⁹ τὸν Ἀλ. A, τῆς Ἀλ. vulg. ⁵⁰ ὅντα σὺν αὐτῷ A. ⁵¹ πάσας καὶ παρέλ. A. ⁵² τεσσ. ἔτη τῶν Ἀρ. i., τῶν Ἀρ. τεσσ. ἔτη vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(40) Loco hæc congruunt et anno. De oratorio Anastasiæ a Gregorio Theologo excitato, et Ἀναστασίας sive Ἀναστάσεως ob fidei resurrectionem in eo manifestatam dicto, deque primis ibidem visis miraculis luculenter Baronius ad annum Christi 375 num. 56 et seqq.

(41) Sanctissima dei Genitrice suam illic virtutem ac præsentiam exhibente. Sic Christi an. 402, de Pulcheria ait ex Sozom. ὅτι καὶ θελὰς ἐμφανέας ἡξιοῦτο· quæ divina visione dignaretur. COMBEFIS.

(42) Arreptam potius a Maximo tyrannidem,

quam illatam Gratiano necem, huic anno Theodosii quarto sociandam uno stylo contestantur chronicorum auctores Prosper, Marcellinus comes, Socrates, lib. v, cap. 41. *Chronicon Alexandrinum*.

(45) Ἱστορικῶς tantum, haud χρονικῶς scribi docent verba illa, τῷ δ' αὐτῷ χρόνῳ, eodem tempore, sive, circa tempus illud. Confirmat lex hic memorata in Theodos. cod. exstans Gratiano Aug. V et Theodosio I coss. qui Theodosii imperii annus sequens est, lata.

προσέθηκεν δὲ ⁶⁷ τῷ σὺμβόλῳ καὶ τὴν θεολογίαν τοῦ Πνεύματος. Ἐξέθετο δὲ καὶ κανόνας ἐν οἷς τῷ ὁρῶν τῆς ⁶⁸ Κωνσταντινουπόλεως τὰ πρεσβεῖα νέας Ῥώμης ἀπένειμεν. Τότε Γρηγόριος ὁ Νύσσης καὶ Παλάγιος Λαοδικεῖας, Εὐλόγιος τε Ἐδέσσης καὶ Ἀμφιλόχιος Ἰκονίου ἐν ταύτῃ διέλαμπον, σὺν τῷ μεγάλῳ Γρηγορίῳ καὶ τοῖς προρρήθεσιν. Ἡ δὲ ἁγία σύνοδος Ῥαϊόν τε καὶ Εὐσέβιον τὸν Νικομηδεῖας, Εὐζώϊον τε καὶ Ἀκάκιον, Θέογνιν καὶ Εὐφρόνιον καὶ τοὺς λοιποὺς ἀνεθεμάτισεν ἄπρος τούτοις δὲ καὶ Μακεδόνιον ⁶⁹ τὸν Πνευματομάχον καὶ ⁷⁰ Εὐδόξιον τε καὶ Ἀέτιον καὶ Εὐνόμιον ἀπακήρυξεν. Μαλέτιος δὲ ὁ μέγας μετὰ τὸ πληρωθῆναι τὴν σύνοδον ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν εἰρήνῃ ἐκοιμήθη. Τὸ δὲ ἱερὸν αὐτοῦ σῶμα διεκομίσθη εἰς Ἀντιόχειαν, καὶ ἐτέθη πλησίον τῆς θήκης τοῦ ἁγίου μάρτυρος Βαβύλα. Ἐχειροτονήθη δὲ Φλαβιανὸς Ἀντιοχείας ἐπίσκοπος, ζῶντος καὶ Παυλίνου, καίπερ ὅρκων δεδομένων, ὅτι οὐ καταδέξεται ⁷¹ ἐπισκόπου χειροτονίαν Φλαβιανός. Πάλιν οὖν ταραχὴ τὴν Ἐκκλησίαν Ἀντιοχείας εἶχεν ὅτι τῶν μὲν Παυλίνου, τῶν δὲ Φλαβιανῶ ὑπεικόντων. Τότε καὶ Παύλου (47) τοῦ ὁμολογητοῦ τὸ σῶμα ὁ βασιλεὺς εἰς Κωνσταντινούπολιν εἰσάγαγεν, καὶ ἀπέθετο εἰς τὴν ἐκκλησίαν ⁷², ἣν ψυχόδομος Μακεδόνιος ἐπίθουλεύων Παύλῳ.

A. M. 5877. — Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Νεκταρίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Θεοδόσιος ὁ Αὐγουστος Ὀνώριον υἱὸν αὐτοῦ γεννηθέντα (48) ἐκ Πλακίλλης τῆς εὐσεβεστάτης ἐπιφανέστατον ⁷³ καὶ ὕπατον ἀνέδειξεν. Εὐτρεπίσθη δὲ πολεμῖν (49) τῷ τυράννῳ Μαξίμῳ ⁷⁴. Καὶ πολιορκῶντος πρὸς αὐτὸν ἐπὶ τὰ ἐσπέρια μέρη, φήμης ⁷⁵ δὲ ψευδοῦς ἐξελθούσης ὅτι νενίκηκε Μαξίμος, οἱ Ἀρειανοὶ ἀνασυρθέντες τὴν οἰκίαν Νεκταρίου ἐνέπρησαν τοῦ ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.

A. M. 5878. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐπεκτίσθη ἐν τῇ Ταυριανῇ λεγομένῃ πύλῃ προσθήκη εἰς πλάτος τῆς γειῦρας καὶ ἐπαστεγάσθη ἑκτίσθη δὲ καὶ μικρὰ βασιλικὴ ἐν τῇ παλαιᾷ πλησίον τῆς μεγάλης. Ἐν δὲ Παλαιστίνῃ Ἑρμαῦς κόμῃ παιδὶον ἐγεννήθη τέλειον ἀπὸ τοῦ ὀμφαλοῦ, καὶ ἀνω διηρημένον, ὃ εἶχεν δύο στήθη, δύο κεφαλὰς, καὶ ἐκάστων ⁷⁶ τὰς αἰσθήσεις ἔχον. Τὸ ἐν ἡσθίᾳ ⁷⁷ καὶ ἔπινε, καὶ τὸ ἕτερον οὐκ ἡσθιεν· τὸ ἂν ἐκάθευδε, καὶ τὸ

A stabilivit, sanctamque de Spiritu sancto doctrinam symbolo apposuit. Promulgavit etiam canones, quibus Cyprianæ sedi novæ Romæ privilegia concessit. Tunc Gregorius Nyssæ et Pelagius Laodiceæ, Enlogius quoque Edessæ et Amphilocheus Iconii, cum magno Gregorio et aliis memoratis ea in synodo florebant. Sancta vero synodus Arium et Eusebium Nicomediensem, Euzoium pariter et Acacium, Theognim et Euphronium, et reliquos anathemate damnavit: et præter eos Macedonium, qui Spiritum sanctum impugnabat, Eudoxiumque et Actium et Ennomium abdicavit. Magnus autem Meletius, absoluta synodo, Cpoli in pace quievit. Sacrum ejus corpus Antiochiam deportatum ad loculum sancti martyris Babyle reconditum fuit. Cæterum, Paulino adhuc inter vivos superstite, Flavianus Antiochiæ ordinatus est episcopus, quamvis promotionem nullatenus admissurum, vel dato juramento antea professus fuisset. Exinde igitur renovati tumultus Antiochenam Ecclesiam divexabant, his quidem Paulino, aliis Flaviano obsequentibus. Tunc etiam Pauli confessoris corpus Cpolim induxit imperator, et in ecclesia, quam Macedonius Paulo structis insidiis ædificaverat, deposuit.

A. C. 577. — Cpolis episcopi Nectarii annus primus.

Hoc anno Theodosius Augustus filium Honorium e Placilla susceptum illustrissimum atque una consulem designavit. Bellum etiam in Maximum tyrannum paravit: qui cum in partibus Occidentis adversus eum præliaretur, falso rumore sparso, Maximum victorem evasisse, Ariani manifesto furore rapti Nectarii ⁶⁰ Cpolis episcopi sedes incenderunt.

A. C. 578. — Hoc anno Antiochiæ in porta, quæ dicitur Tauriana, appendix ædificata est ad pontis latitudinem, tectoque opera: item parva basilica in veteri prope majorem exstructa. In Palæstina vero pago Emmaus infans natus est ab umbilico deorsum unus et integer, sursum autem in duas species separatas divisus: adeo ut duo pectora, geminum caput, et utriusque completos sensus haberet. Unus comedeat et bibeat, alter cibum re-

VARIE LECTIONES.

⁶⁷ δὲ ante τῷ et καὶ ante τὴν add. ex A. ⁶⁸ τῆς om. A. ⁶⁹ δὲ τὸν Max. A. ⁷⁰ καὶ ante Εὐδ. add. ex A. ⁷¹ καταδέξεται A et alii, καταδέχεται vulg. ⁷² ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ a c. ⁷³ ἐπιφανέστατα Ὑπατον A. ⁷⁴ Μαξίμῳ om. a. ⁷⁵ φήμης δὲ ψευδοῦς ἐξελθούσης A, φήμης ψευδοῦς vulg. ⁷⁶ ἑκάστων A. ⁷⁷ ἡσθίᾳ A, ἔσθιτε vulg. utroque locu.

JAC. GOARI NOTÆ.

(47) Sozomenus, lib. vii, cap. 40.

(48) Anno Theodosii sexto Ricimere et Clearcho coss. natum Prosperi, Idatii et Alexandrinum chronica demonstrant, quibus accedit Socrates lib. v, cap. 12. Iidem deinde Arcadii et Bautonis consulatum anno sequente ordinant, ac tandem Honorii et Enodii faces elevant. Isti igitur anno Theodosii octavo dignitatem adierunt: quare Theophanes anno citius Theodosii septimo eam memorat. His autem verbis et litteris in fastos consulatum hunc Prosper retulit: Honorio N. P. et Euodio coss. Eas vero litteras N. P. nobilissimum puerum designare ex in-

script. veteribus notis, et codice Theodos. certo et erudite declarat Pontacus, quam vocem auctor hic scribit ἐπιφανέστατον, et ad annum Joviani unicam ἐπιφανέντα, ubi nos nobilissimum referre fidem dedimus.

(49) Etiam anno sequente præparatam in Maximum expeditionem suggerit Socrates lib. v, cap. 12, eo nempe, qui Arcadii et Bautonis consulatum excepit, Theodosii octavus. Reliqua hic memorata sequius rejicienda habentur cap. 13, Sozomeni lib. vii, cap. 14.

apuebat. Dormiebat ille, et alius in vigiliis erat. Contigit etiam ut colluderent invicem, et ambo flerent, et ad invicem colluctantes rixarentur. Simul vivere autem annis amplius duobus: et uno quidem morte prærepto, alius diebus quatuor mansit superstes, et pari fato decessit.

Hoc etiam anno Theodosius imperator Tauri statum erexit.

A. C. 379. — Hoc anno mensis Epiphei sexto supra vigesimum, Timotheo Alexandriæ episcopo vita functo, in ejus locum Theophilus est ordinatus.

A. C. 380. — *Alexandriæ episcopi Theophilus annus primus.*

Hoc anno Theodosius piensissimus imperator victor renuntiatus Maximum tyrannum interfecit duodecimo Kalendas Augustales: Andragathium quoque ducem, quod Gratianum dolo interfecisset, morti tradidit.

A. C. 381. — Hoc anno Theodosius cum filio suo Honorio Romam est profectus, quem velut imperatorem cum quinto idus Junias solio collocasset, ipse Cpolim remeavit.

A. C. 382. — Hoc anno Eugenius artis oratoriae professor, et contrarotulatoris sive ratiocinarii munere fungens imperii libidine exarsit, cui Artabasus ex minore Galatia oriundus se socium adjunxit. Quod ubi rescivit Valentinianus, magni Valentiniani filius ex Justa, laqueo sibi ipsi vitam præcidit. Eo comperto Theodosius arma movet, et in ejus vindictam parat expeditionem. Theophilus Alexandriæ episcopus a Theodosio imperatore licentiam precatus, gentilium fanum, mentulas, et si quid magis obscænum atque profanum erat reconditum traduxit

A. C. 382. — *Ἔστι δὲ ὅτε Ἰω. καὶ συνέβαινον πρὸς ἄλληλα, καὶ ἔκλαιον ἑκάτερον, καὶ ἐτυπτον ἀλλήλα. Ἐξήσαν δὲ μικρὸν πρὸς ἑτῇ δύο. Καὶ τὸ μὲν ἐν ἀπέθανεν, τὸ δὲ ἕτερον ἐξήσεν ἡμέρας τέσσαρας, καὶ ἀπέθανεν καὶ αὐτό.*

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἔστησεν ὁ βασιλεὺς Θεοδόσιος τὴν κίονα τοῦ Ταύρου (50).

A. M. 5879. — Τούτῳ τῷ ἔτει Τιμοθέου τελευταίου τοῦ ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας μηνὶ Ἐπιφ. εἰκάδι ἕκτη χειροτονεῖται ἀντ' αὐτοῦ ὁ ὁ Θεόφιλος (51).

A. M. 5880. — Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Θεοφίλου ἔτος πρῶτον.

Τούτῳ τῷ ἔτει Θεοδόσιος ὁ εὐσεβὴς βασιλεὺς νικήσας Μάξιμον τὸν τύραννον (52) ἀνέβλεν πρὸ δώδεκα καλανδῶν Αὐγούστου, καὶ Ἀνδραγάθιον τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ, ὡς δολοφονήσαντι τὸν Γρατιανόν.

A. M. 5881. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἦλθεν Θεοδόσιος ἐν Ῥώμῃ (53) μετὰ Ὀνωρίου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐκάθισεν αὐτὸν βασιλεῖα ἐν αὐτῇ πρὸ πάντε ἐβδὼν Ἰουνίου, καὶ ἀνῆλθεν ἐν Κωνσταντινουπόλει.

A. M. 5882. — Τούτῳ τῷ ἔτει Εὐγένιος ἐτυράννησεν ὁ ἀπὸ γραμματικῶν (54) ἀντιγραφῆς ὢν, καὶ σχῆμα βασιλικὸν περιθέμενος, συνόντος αὐτῷ καὶ Ἀρταβάσδου τοῦ ἀπὸ τῆς μικρᾶς Γαλατίας. Καὶ ἀκούσας Οὐάλαν τινιανδρὸς υἱὸς τοῦ Οὐαλεντινιανοῦ τοῦ μεγάλου ἐξ Ἰουστῆς, αὐτὸν ἀνέβλεν ἀγχόνη. Ὁ δὲ Θεοδόσιος τοῦτο μαθὼν ἐξωπλίζετο τοῦ κατελθεῖν εἰς ἐκδικήσιν αὐτοῦ. Θεόφιλος (55) δὲ ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας αἰτήσας Θεοδόσιον τὸν βασιλεῖα τὸ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἱερὸν τῶν Ἑλλήνων ἐξεκάθηρεν, καὶ εἰς ἐκκλησίαν μετασκευάσεν, τὰ δὲ ὄργια τῶν Ἑλλήνων

VARIAE LECTIONES.

⁷⁹ ἔστι δὲ ὅτε A, καὶ ἔστι δὲ ὅτε vulg. ⁷⁹ καὶ ἔκλαιον — ἄλληλα om. A f. ⁸⁰ τοῦ add. ex A et aliis. ⁸¹ ὁ add. ex A. ⁸² ὁ εὐσεβὴς om. a. ⁸³ τούτῳ τῷ ἔτει — Κωνσταντινουπόλει om. A. ⁸⁴ ἐπὶ Κωνστ. b. ⁸⁵ Εὐγ. ἐτυρ. ὁ ἀπὸ Γραμμ. A. ὁ Εὐγ. ὁ ἀπὸ Γρ. ἐτυρ. vulg. ⁸⁶ ὢν om. A. ⁸⁷ Οὐάλ. ὁ υἱὸς τοῦ om. A. ⁸⁸ ἐξ, καὶ A. ⁸⁹ Ἰουστὰς A. ⁹⁰ ἐξεκάθηρεν, καὶ εἰς ἐκκλησίαν μετασκευάσεν, τὰ δὲ ὄργια τῶν Ἑλλήνων add. ex b.

JAC. GOARI NOTÆ.

(50) Columnam illam describit Cedrenus in Theodosio: Τοῦ Ταύρου κίονα ἔστησεν ὁ μέγας Θεοδόσιος τρόπαια καὶ μάχας κατὰ Σκυθῶν καὶ βαρβάρων ἔχοντα τοῦ αὐτοῦ. ἔχει δὲ οὗτος ἐνδοθεν καὶ ὀδὴν ἄνω φέρουσαν· καὶ ὁ κατὰ τὸ ἄμφοδον δὲ ἐστὼς ἱππότης, αὐτὸς ἐστὶν ὁ μέγας Θεοδόσιος χεῖρα τείνων δεξιὰν πρὸς τὴν πόλιν, καὶ δεικνὺς τὰ ἐγγεγραμμένα τρόπαια· Tauri (in foro Tauri intellige) statum posuit magnus Theodosius, suas contra Scythas continentem pugnas, et de iis statuta tropæa. Habet intus viam sursum ferentem. Eques porro in bivio positus, ipse est magnus Theodosius, dextram versus urbem intendens, ac monstrans inscripta statua tropæorum monumenta. Columnæ et statuæ superimpositæ casum enarrat Zonaras in Alexio. Origines CP. Petrus Gyllus in CP. typographia.

(51) Ad annum Theodosii septimum, quo coss. agebant Arcadius et Bauto, Theophili ordinationem revocat Socrates lib. v, cap. 12, annos 27 et dies 87 tribuit Abraham Ecchellensis.

(52) Theodosio et Cynegio coss. anno ipsius Theodosii decimo Maximum devictum attestantur Prosperi et Idatii chronica, et Socrates lib. v, cap. 13 et 14, hic sexto Kal. Septembris, iste quinto

Kal. Augustas, auctor duodecimo ciadem accepisse narrat.

(53) Idatii et Alexandrinum chronica ad annum Theodosii undecimum. Socrates lib. v, c. 14.

(54) Arreptam ab Eugenio tyrannid: in præmature anno Theodosii duodecimo locatam Prosper et Idatius reclamant in chronicis, et annis duobus posterioriorem statuunt. Confirmat Zosimus, lib. iv Valentiniani Junioris necem, et Eugenii rebellionem, Rufino consule, qui eodem anno fasces tenebat, CP. auditam referens: quibus addere poteris Socratem, qui Theodosio III et Abundantio coss., ipsius nimirum Theodosii 15, exercitum ad expellendam de tyranno ultionem CP. movisse testatum reliquit lib. v, cap. 24. Ῥωμαϊκοὺς παιδεύων λόγους ἐν τοῖς παιδευτηρίοις, habet Socrates idem. Qui Latinas litteras in ludis docuerat. Ἀντιγραφῆς vero magister scriniorum est: ὃ βασιλεὺς τὴν βασιλικὴν γλῶσσαν ἐπείτρεψε. Eunapius in Nymphidiano.

(55) Εὐδωλοκτόνος propter hic enarrata Georgio Syncello dictus. Socrates, lib. v, cap. 16 et 17; Theodoretus, lib. v, cap. 22; Sozomenus, lib. vii, cap. 15; Rufinus, lib. ii, cap. 23.

λῆγων ἐδοξασίευσεν, φαλλοὺς τε καὶ εἰ τι τούτων ¹¹ ἀσελγέστερον καὶ βεβηλότερον ὅθεν τὸ πλῆθος τῶν Ἑλλήνων αἰγυνθὲν, πολλοὺς φόνους εἰργάσατο. Θεοδοσίος δὲ μαθὼν τοὺς γεγονότας ὑπ' αὐτῶν φόνους, τοὺς μὲν ἀναιρεθέντας Χριστιανοὺς ὡς μάρτυρας ἐμακάρισεν· τοῖς δὲ Ἑλλήσι συγχωρεῖν ἐπηγγείλατο, εἰ πρὸς Χριστιανισμὸν μετέθειντο· τὰ δὲ ἱερὰ αὐτῶν καθαιρεθῆναι καὶ τὰ εἰδωλα χωνευθῆναι καὶ εἰς χρεῖας πνήτων δοθῆναι ἐκέλευσεν. Τοῦ δὲ ναοῦ τοῦ Σεράπιδος ἐν Ἀλεξανδρίᾳ λυομένου, ἱερογλυφικὰ γράμματα εὗρέθησαν σταυροῦ τύπον ¹² ἔχοντα ¹³, ὅπερ οἱ ἐξ Ἑλλήνων πιστεύσαντες θεασάμενοι εἶπον, σημαίνειν τὸν σταυρὸν, κατὰ τὴν τῶν ¹⁴ ἱερογλυφικῶν γραμμάτων ἔννοιαν, ζῶν ἐπερχομένην.

A. M. 5883. — Τούτῳ τῷ ἔτει Μάρκελλος ὁ Ἀπαμείας (56) τῆς Συρίας ἐπίσκοπος ζήλῳ θεῷ κινούμενος τὰ ἱερὰ τῶν Ἑλλήνων ἐν Ἀπαμείᾳ κατέστρεψεν, καὶ διὰ τοῦτο ἀνῆρέθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. Νεκτάριος δὲ ὁ Κωνσταντινουπόλεως (57) ἐκώλυσε τὸν ἐπὶ τῆς μετανοίας πρεσβύτερον διὰ τὸ γεγονὸς ἀμάρτημα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὑπὸ τινος διακόνου εἰς τὴν γυναῖκα τὴν ἐπὶ τῇ μετανοίᾳ σχολάζουσαν. Ἐν δὲ τῇ Πρώμῃ καὶ πάσῃ τῇ Δύσει ἐπιμελῶς φυλάττεται ἕως τοῦ νῦν, καὶ τόπος ἡφώρισται τοῖς μετανοοῦσιν. Θεοδοσίος δὲ ¹⁵ ὁ βασιλεὺς νόμον ἔγραψεν (58) γυναῖκα εἰς διακόνισσαν μὴ προβαίνειν ¹⁶, εἰ μὴ ὑπερβῇ τὰ ἐξήκοντα ἔτη, κατὰ τὸν Ἀπόστολον. Εὐνόμιον δὲ ἐξώρισεν παρασυναγωγὰς ποιοῦντα καὶ λαοὺς ἀπεικονίζοντα· καὶ ἐν τῇ ἐξορίᾳ ἀπέθανεν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Πλακίλλα ἡ γαμετὴ (59) Θεοδοσίου ἐκοιμήθη, εὐσεβὴς οὖσα καὶ φιλόπτωχος, οἰκείαις χερσὶ λωβοῖς (60) καὶ νοσοῦσιν ¹⁷ ὑπηρετοῦσα. Ταύτης ἀνδριάντα κατέαξαν οἱ Ἀντιοχεῖς καὶ ἔσυραν ἀγανακτοῦντες διὰ τὰ ἐπιτεθέντα δημόσια παρὰ τοῦ βασιλέως τελεῖν αὐτοῖς. Οἷς καὶ ὀργισθεὶς σφόδρα πόθῳ τῷ πρὸς Πλακίλλαν τὴν εὐσεβεστάτην ἤμελλε πάντας ἀπολλύειν, εἰ μὴ Φλαβιανὸς ὁ ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας ἐλθὼν ὑπὲρ Ἀντιοχέων ἐπρέσβευσεν· Ἰωάν-

A in publicum: unde gentiliū plebs pudore perfusa cædes quam plurimas perpetravit. His porro Theodosius auditis, et de tantis cædibus certior factus, Christianos morti traditos inter martyres beatorum numero statuit recensendos. Gentilibus vero, si modo se ad Christianam religionem transferrent, veniam obtulit: fana demum everti, idolaque conflare, et in pauperum necessitates erogari mandavit. Diruto porro Alexandria Serapidis templo, repertæ sunt sacræ Ægyptiorum eruditis dictæ litteræ crucis formam referentes: quas cum ex gentilibus fideles conspicerentur, dixerunt, crucem juxta sacrarum litterarum interpretationem significare vitam adventuram.

A. C. 583. — Hoc anno Marcellus Apameæ in Syria episcopus, divino religionis zelo motus, gentiliū fana Apameæ evertit: quod ei factum mortem a gentilibus promeruit. Nectarius autem Cyprianus præsul presbyterum super pœnitentia constitutum removuit, propter flagitium in mulierem pœnitentiæ vacantem in ecclesia a quodam diacono admissum. Romæ vero quemadmodum in toto Occidente nunc iste usque in hanc horam observatur sedulo, ubi etiam seorsim locus pœnitentibus assignatur. Theodosius porro imperator legem tulit, ne mulier in diaconissam promoveretur, nisi juxta dictum apostoli annum sexagesimum superaret. Eunomium quoque, illegitimos cœtus congregantem et populis facientem fucum, in exilium, quo mortuus est, eiecit.

C Hoc eodem anno Placilla imperatoris conjux obdormivit, pie usquequaque habita, ægenorum amatrix, et quæ propriis manibus ægrotis ac leprosis ministrare soleret. Hujus statum irritati Antiochenses, ob imposita sibi ab imperatore pendenda vectigalia, per civitatem ignominiose traxerunt et confregerunt. 62 His in vindictam exarsit imperator, et quo ferebatur in pietissimam Placillam affectu, cunctos neci destinabat, nisi Fla-

VARIE LECTIONES.

¹¹ τούτων add. ex A. ¹² σταυρῶν τύπους b. ¹³ ἔχοντα om. A. ¹⁴ τῶν om. A. ¹⁵ δὲ om. A. ¹⁶ εἰς διακονίαν μὴ ἐπιβαίνειν b. ¹⁷ νοσοῦντας c.

JAC. GOARI NOTÆ.

(56) Sozomenus nuper citatus, et Theodoretus, lib. v, cap. 21.

(57) Ecclesiæ particularis error recto et integro universalis sensui non ollicit, nec Orientalis quantumlibet ampla spectandaque, pœnitentiariis sacerdotibus rejectis, ac secuto tempore receptis, suis gestis aut privata doctrina Romanæ auctoritati, generali consuetudini, sanis de pœnitentia dogmatis ullum præjudicium aut damnum intulit. Pauca hæc circa temerariam pœnitentiarii sacerdotis a Nectario rerum ecclesiasticarum minus experto abrogationem, circa quam multi multa falsa et inutilia. Nectarius enim Neophytus ab Eudæmone sacerdote pari ignorantia damnando, in errorem, et si vis crimen, abduci potuit. — Nectario presbyterum pœnitentiæ præpositum amoveni iniquior mihi visus P. Goar, cum rem ille disciplinæ egerit, nihiloque inde apud antiquos, velut pœnitentiæ sacramentum ipsum violari, notæ reportarit. Fuit semper Nectarii sancta memoria, modumque illum

D pœnitentiæ publicæ, unde id scandali ortum esset, velut tantum juris humani, et ecclesiasticæ consuetudinis, in sua, cui jure patriarchali præsidebat, ecclesia abolere potuit. COMBESIS.

(58) De hac Theodosii lege et diaconissarum ætate copiose et erudite disserit Franciscus Hallier, de sacris electionibus et ordinationibus: et nos olim in euchologicis.

(59) Cum eam ante plures annos ex Marcellini chronico, et ex Baronii calculis ad annum 587 num. 58 obisse constet, magis placeret auctoris textus hoc pacto interpolatus, Πλακίλλης τῆς γαμετῆς Θεοδοσίου κοιμηθείσης, ταύτης ἀνδριάντα, etc., ita tamen ut etiam verba τῷ δ' αὐτῷ ἔτει nusquam retinenda censeam.

(60) Vix adduci possum, ut de leprosis peculiaris accipiam, quibus ipsa manibus Placilla Augusta ministraret; et non magis de corpore mutilis, atque alias debilibus; scabie forsan, foetidisque ejusmodi morbis laborantibus. COMBESIS.

vianus episcopus legatione pro Antiochensibus functus ad clementiam inclinasset. Joannes vero Chrysostomus, qui tum Antiochiæ presbyter aderat, ad animandos et erigendos eos, qui imperatorum imagines violaverant, orationes plane admirandas habuit.

A. C. 384. — Hoc anno Theodosio adversus Eugenium tyrannum expeditionem suscipiente, jamque cum exercitu Thessalonicam profecto, sub ipso ejus ingressu cum propter castrorum metationes, tum propter aurigam et præfecti puerum in seditionem mota est civitas. Imperatorem itaque probris incesse- runt, et præfectum ipsum morte mulctaverunt. Ad breve tempus patienter serens imperator, populumque demulcens, equestre certamen fieri jussit: tum populum et tribus ad spectaculum coactos sagittis confodere militibus permisit: perieruntque e populo hominum quindecim millia. Cum Mediolanum venisset, Ambrosius episcopus ecclesiam ingredi vetuit. Quodam insuper natalitiorum Salvatoris die festo Rusticum magistrum pro imperatore deprecatum venientem graviter objurgavit Ambrosius. Cum vero Ambrosii suasu Theodosius tandem legem tulisset, ut capite vel bonorum publicatione damnatis triginta dierum spatium ad supplicii infligendi deliberationem daretur: tum in ecclesiam receptus est, extra quidem altaris cancellos, non autem juxta priorem usum intra ipsius sacrarii septa. Unde mos ad hunc usque diem præclare quidem invaluit, imperatores ab altari semotos una cum populo stantes interesse sacris.

Hoc etiam anno cum Nilus pro more non exundasset, gentiles læti hanc dixerunt esse causam, quod diis suis sacrificare interdiceretur. Ea re cognita, piissimus imperator respondit: Absit ut fluvius sacrificiis gaudens terram irriget. Deus autem dictum imperatoris sibi placitum ostensurus, Nili exundationi adeo benedixit et auxit, ut universi Ægyptii in metum venerint, ne ipsam quoque Alexandriam tanta aquarum inundatio demergeret.

A. C. 385. — Hoc anno pius imperator Theodo-

νης δὲ ὁ Χρυσόστομος πρεσβύτερος ὢν Ἀντιοχείας τότε καὶ παρὼν λόγους θαυμαστοὺς πρὸς παραίνεσιν τῶν τολμησάντων κατὰ τῶν βασιλικῶν ἀνδριάντων ἐπεδείξατο.

A. M. 5884. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπιστρατεύσαντος Θεοδοσίου (61) κατὰ Εὐγενίου τοῦ τυράννου, καὶ κατελθόντος ἐν Θεσσαλονικῇ μετὰ τοῦ στρατοῦ ⁶⁰ αὐτοῦ, καὶ εἰσελθόντος τοῦ στρατοῦ ἐν τῇ πόλει, ἐπαράχθη ἡ πόλις διὰ τὰ μιστάτα (62) τοῦ στρατοῦ, καὶ διὰ πρόφασιν ἡνιόχου καὶ τοῦ παιδὸς τοῦ ὑπάρχου ⁶¹ καὶ ὕδρισαν τὸν βασιλέα, καὶ τὸν ὑπαρχὸν ἐφόνευσαν. Τοῦ δὲ βασιλέως μακροθυμήσαντος πρὸς βραχὺ καὶ τὸν λαὸν κατασιγήσαντος, ἱππικὸν γενέσθαι ἐκέλευσεν καὶ συνεχθέντων τῶν λαῶν καὶ τῶν δῆμων εἰς τὴν τοῦ ἱππικοῦ θίαν, ἐκέλευσε τὸν στρατὸν τοξεῦσαι αὐτούς· καὶ ἀπέθανον τοῦ λαοῦ χιλιάδες πεντεκαίδεκα ¹. Ἐλθόντος δὲ ² αὐτοῦ ἐν Μεδιολάνῳ, Ἀμβρόσιος ³ ὁ ἐπίσκοπος ἐκώλυσε αὐτὸν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἦν ⁴ δὲ τότε τῶν τοῦ Σωτῆρος γενεθλίων ἑορτὴ. Ρουφίνῳ δὲ μαγίστῳ εἰς παράκλησιν ἐλθόντι δεῖνως ἐπέπληξεν Ἀμβρόσιος. Νόμον δὲ ⁵ ἐκθεμένου Θεοδοσίου τοὺς καταδικαζομένους ⁶ θανάτῳ ἢ δημεῦσαι προθεσμίαν τριάκοντα ἡμερῶν εἰς διάσκεψιν διδοσθαι ἐξ ἐπιτροπῆς Ἀμβροσίου, τότε προσεδέξατο αὐτὸν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐξω ⁷ μέντοι τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ οὐ κατὰ τὴν προτέραν συνήθειαν ἔσω· ὅθεν καὶ μέχρι νῦν ⁸ καλῶς ἐκρέτησεν τὸ ἔθος ἐξω τοῦ θυσιαστηρίου τοὺς βασιλεῖς ἱστασθαι μετὰ τοῦ λαοῦ.

Τῷ δ' αὐτῷ ⁹ ἔτει τοῦ Νεῖλου ποταμοῦ κατὰ τὸ ἔθος (63) μὴ ἀνελθόντος, ἔχαιρον οἱ Ἕλληες λέγοντες αἴτιον εἶναι τούτου ¹⁰ τὸ καλυθῆναι θύειν τοὺς θεοὺς αὐτῶν. Ὅπερ μαθὼν ὁ εὐσεβὴς βασιλεὺς ἀπεκρίθη· Μὴ γένοιτο ποτε ποταμὸν θυσίαις χαλρόντα ἐπὶ τὴν γῆν πλημμυρῆσαι. Ὁ δὲ θεὸς τοῦτο ἐκδεξάμενος ¹¹ ἐπὶ τοσοῦτον ἠὺλόγησεν τὴν ἀνάδασιν τοῦ ποταμοῦ, ὥστε πάντας τοὺς κατ' Ἀἴγυπτον φοβηθῆναι ¹², μὴ καὶ αὐτὴν Ἀλεξάνδρειαν κατακλύσῃ ἢ ¹³ τοῦ ὕδατος πλημμύρα.

A. M. 5885. — Τούτῳ τῷ ἔτει Θεόδωρος ὁ βασι-

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁰ τοῦ στρατοῦ ante ἐν τῇ add. ex a c. ⁶¹ ἐπάρχου — ἐπαρχον A. ¹ δώδεκα a e. ² δὲ add. ex A. ³ ὁ add. ex A. ⁴ ἦν δὲ τότε τῶν τοῦ σωτ. γενεθλίων ἑορτὴ· Ρουφίνῳ δὲ μαγ. A, ἐν δὲ τινι τοῦ σωτ. γενεθλίῳ ἑορτῇ Ρουφίνῳ μαγ. vulg. ⁵ δὲ om. A. ⁶ τοὺς καταδικαζομένους b, τοὺς καταδικαζομένους A et alii, καταδικαζομένους vulg. ⁷ προσεδέξαντο A. ⁸ ἐξωθεν τοῦ θυσ. A b e. ⁹ μέχρι νῦν A, μέχρι τοῦ νῦν vulg. ¹⁰ τῷ δ' αὐτῷ A, τῷ αὐτῷ vulg. ¹¹ τούτου A, τοῦτο vulg. ¹² ἀποδεξάμενος b. ¹³ φοβηθῆναι add. ex A. ¹⁴ ἢ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(61) Expeditio Theodosii in Eugenium annis duobus præoccupata. Videnda nuper scripta ad annum ejusdem duodecimum.

(62) De metatis, sive metationibus castrorum et metatoribus Pancirollus in notitiam imperii. Codex Theodos. lib. vii, tit. 8 et leg. Novellar. Theod. tit. 16. — Propter exercitus metationes: sic semper molestæ illæ, quidquid diligentiae duces militibus in officio continendis adhibeant. Καὶ διὰ πρόφασιν ἡνιόχου· Propter aurigam, et pincernam Buterici præfecti, uti Nicéphor. lib. xii, cap. 4, quem ni-

rum aurigam reum tentatæ illius pudicitiae populus relaxari contendebat, uti pro aurigandi illa peritula ludis commodum. Ait Niceph. ferri occisa septem hominum millia: plura hic Theophanes. Cedrenus utramque opinionem ponit, tum quæ 7, tum quæ 15 millia refert occisa. COMBESIS.

(63) Hanc de Nilo historiam ad tempus quo Joannis Baptistæ caput CP. illatum est, Sozomenus, lib. vii, cap. 20 et 21 revocat: eam vero translationem anno Theodosii 12 Prosper et Marcellinus in Chronicis, Alexandrinum autem 13 consignant.

λεὺς (64) Εὐγενεὶ κραταιῶς μαχησάμενος ἐν ταῖς
Ἀλφίαις ¹⁶ πύλαις, ζωντὰ τε συλλαβῶν αὐτὸν ¹⁸
ἀνέβλεν. Ἀργασάστης ¹⁷ (65) δὲ διαδράς ἐαυτὸν δι-
εχειρίσατο.

sus, concertis **63** fortiter ad Alpium fauces cum Eugenio mandatis, vivum acceptum obruant. Argabastus autem fuga ereptus letum sibimet conscivit.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔστι τὰ τῶν προφητῶν (66) Ἀδθα-
κούμ ¹⁸ καὶ Μιχαίου λέβανα θέθεν εὐρέθη Βεζάνη ¹⁹
τῷ ἐπισκόπῳ Ἐλευθεροπόλεως τῆς Παλαιστίνης
χρηματισθέντι ²⁰ ἐν δυσὶ χωρίοις τῆς περιοικίδος
Ἐλευθεροπόλεως. Ἐλθόντι δὲ τῷ βασιλεῖ ἐν Ῥώ-
μῃ ²¹ (67) προσήλθον αὐτῷ οἱ ²² ἐπίσκοποι γνῶμῃ
Ἰννοκεντίου (68) τοῦ ²³ Ῥώμης κατὰ Φλαβιανοῦ
ἐπισκόπου Ἀντιοχείας. Ὁ δὲ Χριστιανικώτατος βα-
σιλεὺς τὰ πρὸς εἰρήνην παραινέσας αὐτοῖς, ἤνωσεν
διὰ ἑπτακαίδεκα ἑτῶν (69), κελεύσας ἐπισκόπους
ἐκ τῆς Ἀνατολῆς ἐν Ῥώμῃ παραγενέσθαι, μεθ' ὧν
καὶ Ἀκάκιος ὁ Βεροῖνης ²⁴ ἐστάλη. Πολλὰ δὲ χαρί-
σματα δίδωκεν τῇ Ῥώμῃ Θεοδοσίος, περιελὼν καὶ
τὰ γενόμενα (70) ἐν τοῖς μαγικείοις ²⁵ ἄτοπα κατὰ
τῶν ἐμπειπόντων ²⁶ ξένων, καὶ ἐγκλεισμένων ²⁷ ἕως
γῆρας ²⁸ ἐν τοῖς μυλῶσιν, ὁμοίως δὲ καὶ τὴν ²⁹ τῶν
μοιχευομένων γυναικῶν ὕβριν ἐν τοῖς πορνείοις μὴ
συνχωρήσας ταύτας ἔτι συγκλείεσθαι, καὶ διὰ κώ-
δωνος τὴν ποῦξιν ἐλέγγεσθαι.

A. M. 5886. — Τούτῃ τῇ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν Εὐγε-
νίου ¹⁰ τοῦ τυράννου ἀναίρεσιν, καὶ τὴν τῶν πρα-
γμάτων κατάστασιν, ἀπῆλθεν ἀπὸ Τρόμης ὁ εὐσεβεῆς
βασιλεὺς Θεοδοσίος, καὶ ἤρχετο ἐπὶ Κωνσταντινου-
πόλιν. Ἐλθὼν δὲ ἐν Μεδιολάνῳ ἀρρώστησας, Ὀνόριον
τὸν υἱὸν μετεστάλητο, καὶ θαπαίνεσθαι αὐτὸν ῥῶον

Eodem anno Abacum et Michææ prophetarum reliquiæ Bezeno Eleutheropoleos in Palestina episcopo divinitus revelatæ in duobus pagis Eleuthropolitani agri inventæ sunt. Cæterum cum Romam advenisset imperator, episcopi consilio Innocentii Romæ pontificis eum adierunt, Flavianum Antiochiæ episcopum postulantes. Verum factis de pace ineunda verbis, et ex oriente Romam ire suo jussu compulsis episcopis, cum quibus etiam Acacius Beroæ præsul missus est, animos pro annos septemdecim ab invicem discordes christianissimus imperator reconciliavit. Plurima porro beneficia Romanis contulit Theodosius. Eam quoque rescidit consuetudinem, qua pleraque præter fas et æquum in peregrinos pistrinariis fortuito occurrentes, et in eorum potestatem lapsos committebantur, ubi pistrinis clausi, et ad extremam usque senectutem detenti, molas circumagere cogebantur. Adulterarum insuper mulierum infamiam compescuit, nec ulterius prostibulis custodiri, et tintinnabuli sonitu facinora earum publicari permisit.

A. C. 386. — Hoc anno extincta Eugenii tyrannide, et rebus quiete restituta, pius imperator Theodosius Roma migravit, et Colpolim repetit. Jamque Mediolanum progressus, in morbum incidit: advocatoque filio Honorio, et eo viso, nonnihil convaluit. Dato mox equestris certaminis specta-

VARIAE LECTIONES.

¹⁸ Ἐλπίς A. ¹⁹ αὐτὸν om. π. ²⁰ Ἀρτάδατος a. ²¹ Ἀδδακούμ A, Ἀμδακούμ vulg. ²² Ζαζένου a b c d. ²³ χρηματισθέντι A, χρηματισθέντα vulg. ²⁴ ante προσήλθον b add. εἰς τοῦτο. ²⁵ οἱ om. A. ²⁶ τοῦ Ῥ. A, τῆς Ῥ. vulg. ²⁷ Βερύης A, Βερύης e f, Βερρίας a b c d. ²⁸ μαγκικείοις A, μαγκηπ. vulg. ²⁹ ἐμπιπτ. A, ἐπιπιπτ. vulg. ³⁰ ἀποκλεισμένων a b c d. ³¹ γήρους A. ³² τὴν add. ex A. ³³ τὴν Εὐγ. A, τοῦ Εὐγ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(64) Anno imperii decimo quinto, ad tertium ipsius consulatum, Theodosium castra movisse in Eugenio Socrates, lib. v, cap. penultimo auctor est: pugnae vero ac vicisse anno sequente, Arcadio tertium, et Honorio secundum cons. referi.

(65) Qui pag. 60 scribitur Ἀρτάβασδος.

(66) Ad Theodosii vitæ annos extremos prophetarum inventa corpora suggerit Sozomenus lib. vii, cap. ult.

(67) Ista commodius in annum sequentem, quo
 parta de Eugenio victoria Theodosius Romam pro-
 fectus est, rejicienda.

(68) Hæc tamen historia Siricii tempore includitur. Attende, anrabo, canonium anni præsentis.

(69) *Anat. eos univit post decem et septem annos* ; qui et singulariter effert episcopum ex Oriente Romanum missum, nempe Flavianum, de cujus promotione lis erat ; familiaris hæc locutio Theophani. Sic pag. 80 A de Chrysostomi corpore solenni pompa translati, διὰ τὴν ἑτῶν post annos 55 exsili. Verum ut schisma a Meletii ordinatione cøperit, plures septemdecim annis ad hunc usque fluxere. ὁμοιωσὶ καὶ τὴν τῶν μοιχομενῶν γυναικῶν ὄψιν ἐν τοῖς πορνεῖοις . Similiter abstulit injuriam mulierum quæ in prostibulis constuprabantur ; ut sicut virorum injuriæ cavit, ne ita inviti mancipiis atque pistrinis addicerentur, miseram servientes servitum ad usque senium, ita caverit injuria mulie-

rum, quæ ipsæ iis locis ad stuprum inclusæ tenerentur, velans ulterius includi; ne scilicet illæ velut invitæ ad scelus cogerentur, sed res voluntatis esset, ac resilièrent, quibus id animo foret.

COMBES.

(70) Maxima duo flagitia a Theodosio Romæ sublata fuisse narrat Socrates, lib. v, cap. 18, unum hoc fuit. Ad pistrina publica (μαγκιτρία vocabantur, quæ Suidas exponit ἀρτοπωλεία) domus erant meretricibus constructæ, ad quas extranei, vel cibi capiendi, vel libidinis explendæ causa profecti, insidiosa quadam machinâ ex meretricibus cauponis in pistrinum precipitati, ad summam usque senectutem molere, et ita injuriæ publico servire cogebantur. Alterum, mulieres in adulterio deprehensas, ad lupanar ductas impudenter rursus scortari jubebant, ac interim dum flagitiosa copula committeretur, pulsetis tintinnabulis, in novam ignominiam libenter lapsæ, et per vim subactæ inreabant. Ex his corrigitur Cedrenii locus, quo de pistrinis sive *mancipiiis* agens scribit ἐμπύπτοντα ζῶα animalia, præter fas in eis detenta, cum potius ἐμπύπτοντας ξένους scribere debuerit. De mancipiis et mancipibus codex Theodos. lib. xii, tit. 16, de iisdem sub pistorum nomine lib. xiv, tit. 5 et 5. Ista vero, devicto Maximo, diu jam a Theodosio perpetrata demonstrat Socrates.

culo, derrepente post pradium adversa valetudine jactatus, cum sub vesperam se præsentem exhibere nequiret, filium jussit spectaculum absolvere, et insequenti nocte quievit in Domino, cum annis sexaginta vixisset, sexdecim regnasset, filiorum autem Arcadium seniore orientis, Honorium vero partium occiduarum imperatorem relinqueret. Ejus corpus Cpolim transtulit Arcadius, et in sanctorum Apostolorum templo recondidit.

A. C. 587. — *Romanorum imperatorum Arcadii et Honorii annus primus.*

64 *Persarum regis Isdegerdis annus primus.*

Hoc anno Arcadius imperator renuntiatus e prætorii regionis majorem porticum extruxit.

A. C. 388. — *Romæ episcopi Anastasii annus primus.*

A. C. 590. — *Romæ episcopi Innocentii annus primus.*

Antiochiæ episcopi Flaviani annus primus.

Hoc anno sexto mensis Pauni Kalendas sancti prophetæ præcursoris et Baptistæ Joannis reliquiæ Alexandriam sunt translatae.

A. C. 391. — Hoc anno Anatolius vir clarissimus Alexandriæ combustus est. Arcadius autem imperator milium numerum, quos dixit Arcadicus, Cpoli instituit.

A. C. 392. — Hoc anno Nectarius episcopus Cpolitianus vita functus est. Theophilus autem Alexandrinus cum adesset Joannis Chrysostomi electionem impedire, imo suum quemdam presbyterum Isidorum nomine, quod ei fideliter olim ministrasset, ambiguis nimirum et ad utramque partem literis ac muneribus ab eo acceptis, eum Theodosius

A εχεν. Ἰπποδρομίαν δὲ ἰδὼν μετὰ τὸ ἀριστον κακῶς διετέθη ἀθρόως, καὶ μὴ ἰσχύσας τῇ δειλῇ ἀναλθεῖν, τῷ υἱῷ ἐκέλευσε ταύτην πληρῶσαι, καὶ τῇ ἐπιούσῃ νυκτὶ ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ ὑπάρχων ἐτῶν ἐξήκοντα ²¹, βασιλεύσας ἑτὴ ἑκατάδεκα, καταλείψας βασιλεῖς τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ, Ἀρχάδιον μὲν τὸν πρεσβύτερον τῆς Ἑφῆς, Ἰνῳρίον δὲ τῶν Ἑσπερίων. Τὸ δὲ σῶμα αὐτοῦ μετένεγκεν Ἀρχάδιος ²² ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἔθαψεν εἰς τὸν ναὸν τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων ²³.

A. M. 5887. — *Ῥωμαίων βασιλέων Ἀρχαδίου καὶ Ὀνωρίου ἔτος α'.*

Περσῶν βασιλέως Ἰσδεγέρδους ἔτος πρῶτον.
Τούτῳ τῷ ἔτει Ἀρχάδιος αὐτοκράτωρ ἀναδειχθεὶς τὸν μέγαν ἑμβολὴν (71) ἀντικρυς τοῦ πραιτωρίου Β ἔκτισεν.

A. M. 5888. — *Ῥώμης ἐπισκόπου Ἀναστασίου (72) ἔτος α'.*

A. M. 5890. — *Ῥώμης ἐπισκόπου Ἰννοκεντίου ἔτος α'.*

Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Φλαβιανοῦ ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει μετατέθη τὰ λείψανα (73) τοῦ ἁγίου προφήτου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πρὸ ἐξ καλανδῶν ²⁴ μηνὶ Παυνί ²⁵.

A. M. 5891. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἑκάη Ἀνατόλιος ὁ λαμπρότατος (75) ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Ἀρχάδιος δὲ ὁ βασιλεὺς ἐποίησεν ἴδιον ἀριθμὸν (76) ἐν Κωνσταντινουπόλει, οὗς ἐκάλεσεν Ἀρχαδικούς.

A. M. 5892. — Τούτῳ τῷ ἔτει Νεκτάριος ὁ ἐπισκοπος Κωνσταντινουπόλεως ἐκοιμήθη (77). Θεόφιλος δὲ ὁ Ἀλεξανδρείας παρὼν ἐσπούδαζε κωλύσαι τὴν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ψήφον, Ἰσίδωρον ²⁶ τινα ἴδιον πρεσβύτερον μαρτυρῶν εἰς ἐπισκοπὴν τῆς βασιλίδος, διακονήσαντα αὐτῷ ἡλίκα Θεοδοσίου ²⁷ πρὸς Μάξιμον τὸν τύραννον ἐπολέμει, δισσάς ἐπιστο-

VARIÆ LECTIONES.

²¹ ἐξήκοντα δύο e f. ²² Ἀρχάδιος A, ὁ Ἀρχ. vulg. ²³ εἰς τὸν ναὸν τῶν ἁγίων ἀποστόλων A, εἰς τοὺς ἁγίους ἀποστόλους vulg. ²⁴ ante μηνὶ b addit Ἰουλίῳ. ²⁵ Παυνὶ β. A. ²⁶ Ἰσίδωρον δὲ τινα b c d. ²⁷ Θεοδοσίος πρὸς A b, Θεοδ. ὁ βασιλεὺς πρὸς vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(71) Ambulacrum ab imbre et temporis injuria rectum est. Ἐμβολος, ἀπὸ τοῦ ἐμβάλλειν, quod homines intro se militant. Ὁ πατριάρχης διέρχεται διὰ τοῦ δεξιῦ ἐμβόλου, ait euchologium: *Transit patriarcha a dextra porticu.* Codinus in *Orig. CP.*: Ἐσκέπασαν ἐπάνω τὰς ἀψίδας ἀμφοτέρων τῶν μερῶν τῶν ἐμβόλων. *Apseides porticum ab utraque parte erectarum laxerunt σιγματοιειδὲς ἑμβολοὶ.* Porticus rotunda fornice ad signa litteræ formam.

(72) Cui apud eodd. omnes annorum duntaxat duorum spatium assignatur.

(73) De Innocentio tamen quæsi præsulem Romanum gerente auctor verba habuit pag. præcedente.

(74) Reliquiæ Joannis Baptistæ sub Juliano apostata in ignem conjectæ, et a monachis Philippi monasterii utcumque ereptæ, et Athanasio oblata, exinde a Theophilo in ecclesiam ejus nomini dicatam sub Theodosio quidem fundatam, at sub Arcadio anno ejus 2 cousummatam, reconduntur. Ita Baronius ad annum C. 389 num. 97; Rufinus, lib. II, cap. 28; Bcda, de sex ætatuibus mundi in

Juliano, acta inventionis capitis sancti Joannis in appendice ad Cyprianum.

(75) Eum puto, de quo Suidas: Ἀνατόλιος μάγιστρος Θεοδοσίου (lego ἐπὶ Θεοδοσίῳ) δὲ φιλότιμος ἦν, προσῆν δὲ αὐτῷ καὶ τὸ μὴ φιλεῖσθαι τῶν χρημάτων. *Anatolius magister sub Theodosio, vir honoris cupidus, et liberalis, cui illud a natura inerat ut pecunia non parceret, etc.*

(76) Numeri militares, inde, ut Egnatius opinatur, dicti, quod ad numerum omnia præstarent, vel quod eorum certus quidam numerus esset: *Cohortem nos vocamus, vel etiam legionem.* Zonaras parte 3, εἶτα τριδούνον ἀριθμὸν τῆς ὑπεροπίας ἀνακληθέντα, *tribunum numeri exilio revocatum, etc.*

(77) Notitia imperii exhibet felices Arcadianos juniores, et seniores ab Arcadio institutos, Pancirolus, cap. 45 et 47.

(78) Cæsario et Attico coss. inquit Socrates, lib. VI, cap. 2 ineunte, quorum fascēs annum Arcadii tertium, haud sextum notant. Quæ sequuntur ex eodem Socratis loco, et Sozomeni lib. VIII, cap. 2 excerpta.

λάς καὶ δῶρα ὑπ' αὐτοῦ ἐγγχειρισθείς. Ὁ δὲ βασι-
λεύς καὶ πᾶσα ἡ πόλις τὸν Ἰωάννην ³⁰ ἀπὸ Ἀντιο-
χείας ὑπ' αὐτοῦ ἐπὶ τοῦτω προσκληθέντα χειροτονή-
θηναι εὐδόκησαν. Ἦν δὲ Ἰωάννης τῶν περιφανεστά-
των Ἀντιοχείας, Σεκούδου πατρὸς, καὶ μητρὸς
Ἀνθοῦσης. Οὗτος ἐλλογιμώτατος σφόδρα τυγχάνων,
ἐκ θείας τὸ πλεῖστον χάριτος καὶ τοῖς δεινोτάτοις
τῶν Ἑλλήνων σοφισταῖς ἐθαυμάζετο· ὅθεν Λιθάνιος
περὶ τὸν θάνατον ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τῶν φοιτητῶν, τίς
ἄρα διαδέξοιτο τὴν διατριβὴν μετ' αὐτὸν, ἔφη·
Ἰωάννην ἔλεγον, εἰ μὴ τοῦτον ἡμῶν οἱ Χριστιανοὶ
ἀπεσύλησαν. Τὰς μέντοι θείας Γράφας ὁ Χρυσόστο-
μος παρὰ Καρτερίῳ τινὶ ἡγουμένῳ μοναστηρίου ³¹
ἐπαιδεύθη· τὰ δὲ ἐγκύκλια παρὰ Λιθάνιῳ τῷ προει-
ρημένῳ.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἐτέχθη (79) τῷ βασιλεῖ Ἀρκαδίῳ
υἱὸς ἐξ Εὐδοξίας τῆς Αὐγουστῆς Θεοδοσίος ὁ μικρὸς,
ὃν ἐδέξατο Ἰωάννης ἐν τῷ βαπτίσματι ὁ Χρυσό-
στομος.

A. M. 5893. — Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου
Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἔτος α'.

Τῷ ἐβδόμῳ ἔτει ³² Ἀρκαδίου γεννᾶται υἱὸς (80)
αὐτῷ ³³ Θεοδοσίος ὁ μικρὸς ἐξ Εὐδοξίας.

A. M. 5894. — Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Ἰωάν-
νου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Γαῖνᾳς ἐτυράννησε (81) κατὰ Ἀρ-
καδίου, καὶ πολλὰ κακὰ τῷ Βυζαντίῳ ἐπέδειξετο.
Ὅρκους δὲ λαθὼν παρὰ Ἀρκαδίου καὶ δοῦς ἐν τῷ
ναῷ τῆς ἁγίας Εὐφημίας ἐν Χαλκηδόνι, τούτους
παρέβη, καὶ πλείονα δράσας κακὰ εἰσῆλθεν ἐν τῇ
πόλει χωρήσας πρὸς ἀρπαγὰς καὶ ἐτέρας ἀτοπίας.
Οὗτος ἐξελθὼν εἰς τὴν Χερρόνησον τῆς Θράκης σχε-
δίας ποιήσας κατεσκευάσεν, ἵνα πρὸς τὴν Ἀσίαν
διαπεράσας τὰς ἀνατολικὰς πόλεις χειρώσῃται. Ἐνθα
πολέμου πολλοῦ ³⁴ συμβαγέντος κατὰ τε γῆν καὶ θά-
λασσαν, ἀπόλετο σὺν τοῖς στρατεύμασιν ³⁵.

A. M. 5895. — Τούτῳ τῷ ἔτει Ὀνώριος ἐν Ῥώ-
μῃ (82) παραχὰς καὶ στάσεις ἐκίνησεν. Ἐπὶ σμι-
χροῖς γάρ τισι πράγμασι κινηθεὶς πρὸς τοὺς πολίτας,
καὶ μὴ κατασχὼν τῆς ὀργῆς, εἰς Ῥαβένναν μεθ-
ίσταται πόλιν τῆς Ἰταλίας παράλιον. Πέμψας δὲ τινα
παραδυναστεύοντα ³⁶ αὐτῷ βάρβαρον (83) τὸ γένος
Γάλλον μετὰ πλῆθους στρατοῦ, ἐκέλευσε πραιδεῦσαι

A princeps de imperii summa eum Maximo tyranno
contenderet, virum episcopatu dignum testatus,
promovere satagebat : imperator ex adverso, et
urbs tota Joannem ad hoc munus sustinendum An-
tiochia evocatum censuerunt ordinari. Erat Joannes
ex illustrissimis Antiochiæ civibus, patre Secundo
et Anthusa matre genitus. Hic inter reliquos ob
eruditionis præstantiam et divinorum munerum
copiam conspicuus, versatissimis quibusque ac
gentilium peritissimis sophistis fuit admirationi :
unde Libanius circa mortis tempus a discipulis ro-
gatus, quis scholam post eum moderator exciperet ?
respondit : Joannem dicerem, nisi hunc nobis
Christiani præripuissent. Divinæ Scripturæ mysteriis
a Carterio monasterii ejusdam præfecto ⁶⁵ Chry-
sostomus fuit instructus, a præfato Libanio libera-
lium omnium doctrinam accepit.

Eodem anno Arcadio imperatori ex Eudoxia Au-
gusta filius natus est Theodosius junior, quem Joan-
nes Chrysostomus in baptismo suscepit.

A. C. 393. — Epoleos episcopi Joannis Chryso-
stomi annus primus.

Septimo anno Arcadii ipsi Theodosius junior ex
Eudoxia conjuge filius natus est.

A. C. 394. — Hierosolymorum episcopi Joannis
annus primus.

Hoc anno Gainas tyrannidem adversus Arcadium
excitare molitus, multa mala Byzantiò intulit.
Datis autem et acceptis ab Arcadio juramentis in
Chalcedonensi sanctæ Euphemie templo perjuri-
reum, pluribus per nefas sceleribus attentatis, etiam
ad urbis regie directionem, et tetra ejusmodi faci-
nora progressus damnandum se probavit. Inde ad
Thraciæ Chersonesum divertens tumultuaria con-
fecit navigia, ut in Asiam transfretatus orientales
urbes sub potestatem mitteret. Ibi demum magno
terra marique prælio commisso, cum suis exerciti-
bus periit.

A. C. 395. — Hoc anno tumultus et seditiones
Romæ movit Honorius. Levi quippe rerum prætextu
concitatus in cives, et iræ impotens, in Ravennam civi-
tatem maritimam se transfert. Inde Gallum quemdam
natione barbarum, cujus penes se auctoritas erat
summa, cum valido exercitu Romanos ablegat et eos
qui deliquerant, depredari et armis vexare jubet :

VARIE LECTIONES.

³⁰ Ἰωάννης a b c d. ³¹ μοναστηρίου A, ἐν μοναστηρίῳ vulg. ³² τῷ ἐβδόμῳ ἔτει Ἀρκαδίου A b e, τούτῳ
τῷ ἔτει Ἀρκαδίου vulg. ³³ αὐτῷ add. ex A b e. ³⁴ πολλοῦ] σφοδροῦ b. ³⁵ τῷ στρατεύματι b. ³⁶ τινα
παραδυναστεύοντα b, τὸν παραδυναστεύοντα a c, τὸν παραδυναστεύοντων vulg

JAC. GOARI NOTÆ.

(79) Ista redundare linea sequens demonstrat.
(80) Ita Socrates, lib. vi, cap. 6, *Chronicon Ale-
xandrinum*, et Marcellini, quæ de die a Socrate, et
inter se variant.

(81) Gainæ tyrannidem et necem ad an. Arcadii
6, quo consulatum Stilico et Aurelianus tenuerunt,
Socrates reponit. Marcellini, et Alexandrinum
chronica ad septimum : ab utrisque auctor diversus.

(82) Mira Theophrastis circa personas, loca, tempus,
res hic narratas hallucinatio, mera ἀνιστορία fœdus

omnino προχρονισμὸς deprehenduntur ex Zosimi et
Jornandis lectione : hujus *De Geticorum origine*,
illius lib. v, et vi.

(83) Barbarum hunc Zonaras intelligit Alarichum,
ab Honorio ad Romam diripiendam invitatum : sic
nocent principum iræ. Quod sequitur, ὁ δὲ Ἀλάρι-
χος παρέβητο ἐαυτὸν τοῖς συγκλητικοῖς, ego sic
exponam, sese sextatoribus obstrinxit : quomodo
dicitur παρεβέσθαι τὴν κεφαλὴν, fidem dedit, sub
qua urbem deditione accepit. COMESFIS.

subinde parum absuit, quin obsessa civitas funditus in ruinam ageretur. Alarichus autem senatorum ordini in urbe moranti se defensorem adjunxit, et direpta palatii tota suppellectile, Macidiam **66** Honorii ex patre sororem, virginem impubem suis abreptam, ad proprios lares et gentem deduxit in Gallias, et recessit. Constantius ex Alarichi comitibus unus, cui puellae custodia demandata fuerat, secum acceptam fugiens ad imperatorem Honorium retulit. Imperator Constantium humane susceptum senatoris dignitate muneravit, et brevi temporis intervallo puellam eidem in conjugium sociavit, et renuntiavit imperatorem. Ex ea sustulit ille filium Valentinianum juniorem nomine. Constantius junctis cum Honorio viribus tyrannos Romae exstinxit, publicatisque ipsorum aedibus, urbem in pace composuit. Joannes porro magnus doctor non ecclesiam modo Cpolitanam, verum Thraciae quoque necnon Asiae et Ponti ecclesias illustravit: ex quo constat etiam ante concilium Chalcedone coactum tractuum hujusmodi ecclesias Cpolitano praesuli fuisse subiectas. Ceterum e Macedonii secta quispiam exsiliens sancti Patris suasu et doctrina rediit ad Ecclesiam: cum vero propriam uxorem, ut eodem reverteretur, et Ecclesiae communionem resumeret, frequens hortator impelleret, vix obtinuit. Illa deductae secum ancillae e Macedonianorum coetu communionem acceptam tradidit, et ut secum deferret praecepit. Inde ad Chrysostomum progressa, et ex sanctis ejus manibus communionem sumens, tum comestione simulata, demum in ancillae manus eam mittit, et quam a Macedonianis tulerat acceptam ori admoveat, et mox in lapidem conversam experitur. Exhorrescens illa et tremebunda ad pedes Joannis advolet, scelus attentatum faletur, ad Ecclesiam supplex accedit: lapis exinde inter sacrarii vasa servandus deponitur. Chrysostomi vero epistola ad Theodorum Mopsuestiae episcopum, non ad primum, sed ad eum, qui ultimo promotus, conscripta fuit. Arsenius demum qui magnam per universum orbem sibi famam conciliavit cunctisque rebus despectis vita, sermone, et miraculis in monastico floruit ordine, divinam philosophiam in Aegypto hac tempestate profitebatur.

καὶ λυπηῖσθαι τοὺς εἰς αὐτὸν ἀμαρτήσαντας· ὃν οὐ ⁶⁶ μικροῦ δεῖν ἢ Ῥώμῃ πολιορκουμένη διεφθάρη πᾶσα. Ὁ δὲ Ἀλάριχος παρέθετο αὐτὸν τοῖς συγκλητικοῖς τῆς πόλεως, καὶ πάντα τὰ χρήματα τοῦ παλατίου λαβὼν, καὶ τὴν ἀδελφὴν Ὀνωρίου ἀπὸ πατρὸς Πλακιδίαν, μικρὰν οὖσαν ⁶⁷ παρθένον, πρὸς τὸ οἰκεῖον ἔθνος ἀπῆλθεν εἰς τὰς Γαλλίας. Κωνσταντίος δὲ τις κόρης τῶν μετὰ Ἀλαρίχου, πιστευθεὶς τὴν κόρην Πλακιδίαν, ἔλαβεν αὐτὴν καὶ φυγὼν ⁶⁸ ἤγαγε πρὸς τὸν βασιλεῖα Ὀνωρίον. Καὶ ἀποδεξάμενος ὁ βασιλεὺς τὸν Κωνσταντίον, ἐποίησεν αὐτὸν συγκλητικόν. Μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον ἔδωκεν αὐτῷ τὴν κόρην πρὸς γάμον καὶ ἀνηγόρευσε αὐτὸν βασιλεῖα, ἐξ ἧς ἔσχεν υἱὸν θν ἐκάλεσεν Οὐαλεντινιανὸν νέον. Καὶ ⁶⁹ ἀγωνισάμενος Κωνσταντίος ⁷⁰ σὺν Ὀνωρίῳ, ἀνέειλεν ἐν Ῥώμῃ τοὺς τυράννους, καὶ ἐδήμευσεν τοὺς οἴκους αὐτῶν, καὶ εἰρήνευσαν τὴν πόλιν. Ἰωάννης δὲ ὁ μέγας διδάσκαλος κατεφώτισεν οὐ μόνον τὴν ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλὰ καὶ Θράκης καὶ Ἀσίας καὶ Πόντου ⁷¹ (84). Ὅσκι καὶ πρὸ τῆς ἁγίας ἐν Χαλκηδόνι συνόδου (85) τῶν ἐκκλησιῶν ⁷² τούτων ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἤρχεν. Μακεδονιανὸς ⁷³ δὲ τις διὰ τῆς τοῦ Πατρὸς διδασκαλίας προσῆλθεν ἐν ⁷⁴ τῇ Ἐκκλησίᾳ· παραινέσας δὲ καὶ τῇ ἰδίᾳ γυναίκει ἐπιστρέψαι καὶ κοινωῆσαι, μόλις ἔπεισεν. Ἡ δὲ τὴν κοινωσίαν ⁷⁵ δοῦσα τῇ ἰδίᾳ παιδίᾳ ἐκ τῶν Μακεδονιανῶν, ἐκέλευσεν ⁷⁶ ἔχειν μεθ' ἑαυτῆς. Καὶ δὴ προσελθοῦσα τῷ ⁷⁷ Χρυσόστομῳ, καὶ δεξαμένη τὴν κοινωσίαν ἐκ τῶν ἁγίων αὐτοῦ χειρῶν, ὀποκρινθεῖσα ταύτην μεταλαμβάνειν, ἐσχάτως ἀπέδωκεν ταύτην ⁷⁸ τῇ παιδίᾳ ⁷⁹, καὶ λαβοῦσα τὴν τῶν Μακεδονιανῶν προσάγει τῷ στόματι καὶ εὗρεν αὐτὴν λίθον γεγενημένην· καὶ φρίξασα προσῆλθεν ⁸⁰ ὑπότρομος τοῖς ποσὶν Ἰωάννου, ἐξαγορεύουσα τὸ τόλμημα καὶ εὐκρινῶς προσερχομένη τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ὁ δὲ λίθος ἐν τῷ σκευοφυλακίῳ ἀπετίθη φυλάττεσθαι ⁸¹. Ἡ δὲ τοῦ Χρυσόστομου ἐπιστολὴ ἢ πρὸς Θεόδωρον Μοψουεστίας ⁸², οὐχὶ πρὸς τὸν πρῶτον, ἀλλὰ πρὸς τὸν ἔσχατον γενόμενόν ἐστιν. Ἀρσένιος δὲ ὁ μέγας ⁸³ (86) κατὰ κόσμον γεγωνὼς, καὶ πάντων καταφρονήσας, τὴν θείαν φιλοσοφίαν ἐν Αἰγύπτῳ μετήρχετο, βίῳ καὶ λόγῳ καὶ θαύμασι διαλάμπων ἐν τῷ μοναχικῷ τάγματι.

VARIAE LECTIONES.

⁶⁶ ὃν οὐ A, ἀφ' οὗ vulg. ⁶⁷ οὖσαν μικρὰν A. ⁶⁸ φυγὼν add. ex b. ⁶⁹ καὶ add. ex A. ⁷⁰ Κωνσταντίος A, ἡλίου. Κωνσταντίνος; vulg. ⁷¹ ἀλλὰ καὶ Θράκης καὶ Ἀσίας καὶ Πόντου A, ἀλλὰ καὶ τοὺς Θράκας καὶ Ἀσίας καὶ Πόντον vulg. ⁷² τῶν ἐκκλησιῶν A, τὰς ἐκκλησίας vulg. ⁷³ Μακεδόνιος A f. ⁷⁴ ἐν add. ex A b e. ⁷⁵ τὴν κοινῶν. A e, κοιν. vulg. ⁷⁶ ἐκέλευσεν A, ἐκόμισεν vulg. ⁷⁷ τῷ add. ex A. ⁷⁸ ἀπέδωκεν ταύτην A, ἐπέδ. αὐτὴν vulg. ⁷⁹ ἡ παιδίᾳ A e, τῇ παιδίᾳ vulg. ⁸⁰ προσῆλθεν] ἦλθεν A, εἰσῆλθεν e. ⁸¹ φυλάττεσθαι A, φυλάττομενος vulg. ⁸² Μοψουεστίας — — ἀλλὰ add. ex A. ⁸³ A et e inscriptionem praemittunt: περὶ τοῦ μεγάλου Ἀρσενίου.

JAC. GOAR. NOTÆ.

(84) Sic Barb. Peyr. etc. unaque vera lectio est, non quam edita representant, τοὺς Θράκας καὶ Ἀσίας, quasi multe Asiae essent, quarum cura Joanni inculceret: non illa una strictius dicta, ac minor Asia, nunc Natolia, paulatim sive sponte, sive imperatorum favore, aut certe ordinatione aliqua ecclesiastica, quae nos lateat, sedi CP. addicta. Sunt qui Rom. pontificis indulgentia id factum dicunt. CONVERSIS.

(85) Sive ex tacita concilii CP. primi concessionem, sive in eas provincias, seu potius dioceses, ejusdem concilii verbis nonnihil faventibus can. 5 ab episcopis CP. usurpato jure, sive imperatorum decreto ejusmodi jus ante concilium Chalcedonense tribuente, cujus mentio apud Socratem, lib. vii, cap. 28.

(86) De monasterii ejus nomine disserit Echellensis *Historiae Orientalis et Arabicae* pag. 50.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἔστησεν Ἀρκάδιος τὸν κίονα τοῦ Α
Ξηρολόφου (87), καὶ τὴν Ἀρκαδιούπολιν ἔκτισε τῆς
Θράκης.

A. M. 5896. — Τοῦτω τῷ ἔτει Ἰωάννης ὁ Χρυσό-
στομος πολὺς ἦν ἐν βίῃ καὶ λόγῳ καὶ θείοις χαρί-
σμασι διαλάμπων, καὶ ἀκριδῆς περὶ πᾶσαν ἀρετὴν.
Τοῦτον ἡγάπα πᾶς ὁ λαὸς οἰκοδομούμενος σφόδρα
ταῖς διδασκαλίαις αὐτοῦ· οἱ δὲ ζῶντες ἀσώτως ἀπε-
στρέφοντο αὐτὸν, οἳ καὶ εἰς τὸν κατ' αὐτοῦ πόλεμον
συνήργησαν. Ἐν οἷς συνέβη καὶ τὰ κατὰ Εὐτρόπιον
τὸν εὐνοῦχον· ἔτι δὲ καὶ ἡ φιλονεικία Σευηριανοῦ τοῦ
Γαβαλῶν πρὸς Σαραπίωνα τὸν ἀρχιδιάκονον Ἰωάννου,
καὶ τὸ τῶν μοναχῶν ⁶³ (88) ἐξ Αἰγύπτου φυγόντων
διὰ τὸν Θεόφιλον, καὶ τὰ παρὰ Θεοφίλου ⁶⁴ πρὸς
Ἐπιφάνιον πεμφθέντα ⁶⁵ γράμματα. Ἐξ ὧν ἀπάν-
των ὁ θεράπων τοῦ Χριστοῦ ⁶⁶ Ἰωάννης ⁶⁷ ἐπεβου-
λεύετο. Ἐπιφάνιος δὲ ὁ Κύπριος ἐλθὼν ἐν τῷ Ἑβδό-
μῳ (89) χειροτονίας ⁶⁸ καὶ συνάξεις παρὰ τὴν ⁶⁹ Ἰωάν-
νου γυνάμην ἐποίησεν. Τοῦ δὲ Ἰωάννου τοῦτο παρέν-
τος ⁷⁰ διὰ τὴν θείαν ἀγάπην, καὶ μᾶλλον προτρέψα-
μένου τὸν Ἐπιφάνιον ἐν ⁷¹ τῷ ἐπισκοπείῳ συμμεῖναι
αὐτῷ, οὐχ εἴλατο ⁷² προκαταληψθεῖς ταῖς διαβολαῖς
τοῦ Θεοφίλου ταῖς κατὰ τοῦ μακαρίου Ἰωάννου.

A. M. 5897. — Τοῦτω τῷ ἔτει Ἰωάννης ὁ Χρυσό-
στομος λόγον κατὰ γυναικῶν πονηρῶν ἐποίησεν· ἐν οἷς
δυσμενεῖς καὶ οἱ τῆς ⁷³ ἀληθείας ἐχθροὶ τὴν Εὐδοξίαν
παρώξυναν λέγοντες κατ' αὐτῆς εἰρησθαι τὸν λόγον.
Ἡ δὲ πρὸς Ἀρκάδιον δεῖνὰ πεπονθέναι παρὰ Ἰωάν-
νου ⁷⁴ λέγουσα, τοῦτον παρεσκεύασεν μεταστεῖλαι
σθαι ⁷⁵ Θεόφιλον πρόδῃλον ⁷⁶ ὅντα Ἰωάννου ἐχθρόν·
ὃς παραγενόμενος ἐν τῇ Δρυὶ τῇ νῦν Ρουφιαναι-
αῖς ⁷⁷ (90) λεγομένην τὴν κατὰ Ἰωάννου ἐπισκοπὴν
εἰργάσατο, καὶ τοῦτον τῆς πόλεως ἐξέβαλεν. Τοῦτο
δὲ γνοὺς ὁ λαὸς στάτιν μεγάλην ἐποίησεν, μὴ συγ-
χωρῶν ἐκδιηθῆναι τὸν Ἰωάννην. Ἐν οἷς καὶ Εὐδοξία
τοῖς ὀδυρμοῖς τοῦ λαοῦ ἐπικαμψθεῖσα παρεκάλεσεν
Ἀρκάδιον τὴν βασιλεῖα, καὶ πέμψας Βρίσωνα εὐνοῦ-
χον ἀπὸ Πραινέτου τὸν Ἰωάννην ἀνεκάλεσατο ⁷⁸. Ὁ
δὲ πρὸς δημοσίαν συνόδον εἰσελθεῖν οὐκ ἤνέσχετο· εἰς
προάστειον δὲ κατὰ τὸν ⁷⁹ Ἀνάπλου (91) διέτριβεν.

VARIAE LECTIOES.

⁶³ μοναχῶν, μακρῶν A f. ⁶⁴ διὰ Θεοφίλου A. ⁶⁵ πεμφθέντα om. A. ⁶⁶ Χριστοῦ, Θεοῦ a b c d. ⁶⁷ Ἰωάν-
νης add. ex A. ⁶⁸ χειροτ. A, τὰς χειροτ. vulg. ⁶⁹ παρὰ τὴν A, παρὰ τοῦ vulg. ⁷⁰ παρέντος A, παρο-
ρῶντος vulg. ⁷¹ ἐν om. A. ⁷² εἴλατο e. ⁷³ οἱ ante τῆς add. ex A. ⁷⁴ παρὰ Ἰωάννου add. ex A. ⁷⁵ μετα-
σταλῆναι b. ⁷⁶ πρόδῃλον om. A. ⁷⁷ Ρουφιαναῖς A. ⁷⁸ ἀνεκάλεσατο] ἀνέκαμψεν b. δημοσίαν] δοκιμα-
σίας b. ⁷⁹ κατὰ τὸν A, κατὰ τὸ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(87) Qui vidit, circumspectit, conscendit, et men-
sus est Petrus Gyllius, accurate describit Arcadii
columnam CP. topographiæ lib. iv, cap. 6; *xerolo-
phon* ex Suida et *Orig. CP.* interpretor certum ejus
urbis thema, sive spatium.

(88) Μακρῶν Barb., etc. præstatque ea lectio, ut
quæ distinctior. Longi enim appellabantur ii mona-
chi, quos ceu Origenianos a Theophilo fugatos,
benignus habuit Chrysostomus. COMBEFIS.

(89) Hebdomus urbis regiæ suburbium ad occi-
dentem et septentrionem vergens, quod forte Septi-
mum numeraretur inter suburbia, sic dictum. Pe-
trus Gyllius CP. topographiæ lib. vi, cap. 4. Tem-

Eodem anno Xerolophi columnam Arcadius ere-
xit, et Arcadiopolim Thraciæ civitatem ædificavit.

A. C. 396. — ⁶⁷ Hoc anno Joannes Chrysostomus
vitæ sanctitate, sermonis eruditione et divinis donis
clarus, ob compositos ad virtutis rigorem mores
celebris habebatur. Hunc populus omnis ejus in-
structus doctrina summopere prosequabatur: qui
relaxationem et luxum affectabant, virum aversa-
bantur, ita ut etiam ad tumultum adversus eum
motum operam suam contulerint. Inter hæc conti-
gerunt, quæ circa Eutropium eunuchum gesta, ut
et contentio Severiani Gabalorum episcopi cum Se-
rapione Joannis archidiacono, ad hæc monachorum
propter Theophilum ex Ægypto fuga, et demum ad

B Epiphanium a Theophilo datæ litteræ: quorum
omnium causa insidiæ Joanni Dei famulo conflata.
In his Epiphanius Cypri antistes ad Hebdomum
secedens, ordinationes et ecclesiasticos conventus
præter Joannis consilium agebat. Hæc Joanne ob
Dei dilectionem dissimulante et silente, imo Epi-
phanium, ut una secum in episcopio habitaret, ro-
gante, ille criminationibus a Theophilo contra bea-
tum Joannem compositis præoccupatus ire detre-
cavit.

A. C. 397. — Hoc anno Joannes Chrysostomus
adversus pravas mulieres sermonem instruxit, ejus
occasione flagitiosos quique et veritatis hostes Eudo-
xiam ipsi infensam reddidere, orationem in eam
compositam asserentes. Hæc apud Arcadium con-
tumelias passam conquesta, Theophilum Joannis
apertum hostem ut advocaret, impulit: ille ad lo-
cum Quercus nomine, qui nunc Rufiniana dicitur,
insignem advolans, in Joannis perniciem molitur
insidias, et eum urbe deturbat. Eo cognito, populus
ad seditionem movetur, nec Joannem urbe depelli
patitur. Ad hæc Eudoxia populi clamoribus flexa,
Arcadium pro eo deprecatur, et eunuchus Brisone
misso a Prænoto Joannem revocat. Is autem ante
publicum concilium urbem ingredi recusans, ad
Anaplum in suburbio moram traherebat. Exin po-
pulus imperatorem, ut Joannem in urbem induce-

D plum quoque Prodrumi ita dictum edocent *Origi-
nes CP.*
(90) Quercus locus trans mare Rufini villa post-
modum vocatus. Palladius dialog. de gestis Chry-
sost. Προάστειον Χαλκηδόνος, *Chalcedonis subur-
bium*, scribit Socrates lib. vi, cap. 14.
(91) Καλεῖται Μαρτιανή, scribit idem Socrates
trans urbis portum ad Orientem.

(92) Πρὸς τὴν μεσημβρίαν τῆς ἐκκλησίας πρὸ τοῦ οἴ-
κου τῆς μεγάλης βουλῆς, ad meridionalem templi pla-
gam, ante domum magni senatus, scribit Sozomenus,
lib. viii, cap. 20. Socrates nuper laudatus, ad pla-
team S. Sophiæ ponit. Auctor πλησίον τῆς Ἀγίας Εἰ-

ret et throno restitueret, adeo compulsi, ut Theophilus, et qui cum illo erant, terrore perculsi fuga sibi consulerent. Tum vero ex episcopis convenientes ad sexaginta, cuncta, quae a Theophilo et asserclis adversus divinum Joannem decreta fuerant, aequiore multo sententia cassa reddiderunt et irrita.

68 A. C. 398. — Hoc anno imperatrix Eudoxia suam statuam argento confari, et ad sanctae Irenes templum, loco, qui Pittacia dicitur, collocari iussit. Praefectus autem urbis Manichaeorum haeresi vitatus, et adhuc gentilium ritibus addictus, ex plausibus, choreis, et saltationibus ibidem loci actis tumultum et strepitum ciens immodicum, pontificem angebat, nec pacate et cum animi quiete, cantoribus frequentius interruptis, divina mysteria cum permittebat celebrare. Quare sacer Joannes verbis in ipsum vehementer invecus est: is autem Eudoxiam in Joannem quasi ejus imaginem communi populi cultu honorari indignaretur, commovit. Inde rursus odia in Joannem, inde rursus irae. Ipse pariter subinde orationem habuit, cujus principium: *Rursus Herodias furit*. Ex his Imperatricis irae ad cumulum incensae, ex his iterata a pontificatu exauctoratio et exsilium. Populus ignem in ecclesiam misit: et plerique Joannis causa vitae periculum subierunt. Joannes urbe pulsus, Cucusum deportatur: inde Pityuntem transfertur. Cum autem ad Comanos, quod est Armeniae oppidum, divertisset, in Domino consummatus est. Eo in exsilium pulso, Arsacius frater Nectaris, qui Chrysostomum in throno praecessit, pontificatum obtinuit. Caeterum neque Innocentius Romanus praesul, neque Flavianus Antiochenus Joannis ejectioni consenserunt: imo civitatis clerum, litteris ad eum missis, consolati sunt, et de memoratis gestis graviter afflictabantur. Epiphanius autem, Deo, ut postea visum est, vitae decessum ei praevuniante, Cyprum abnavigavit. Joanni mortem in exsilio praedixisse, et in adversum Epiphanius letum in navi Joannem vaticinatum ferunt. Epiphanius viae comitibus dixit: Ego festino: vobis autem libros, urbem, et simulandam artem relinquo.

Hoc etiam anno Eudoxia decessit.

A. C. 399. — *Cpoleos episcopi Arsacii annus primus.*

A 'Ο δὲ λαὸς καταβῶν τοῦ βασιλέως εἰσαγαγεῖν τὸν Ἰωάννην ἠνάγκασε, καὶ τῷ θρόνῳ ἐγκαταστήσαι· ὥστε Θεόφιλον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ φοβηθέντας φυγεῖν ἐκ τῆς πόλεως. Τότε ἐξήκοντα ἐπίσκοποι συναλθόντες ἔκυρα πάντα τὰ κατὰ τοῦ θεοῦ Ἰωάννου παρὰ τοῦ Θεοφίλου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐκύρωσαν δικαίως.

A. M. 5898. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἡ βασίλισσα Εὐδοξία ἀργυραῖαν στήλην ἰδίαν ποιήσασα ἐστήσεν ἐν τόπῳ λεγομένῳ ^α τὰ Πιττάκια (92) πλησίον τῆς ἁγίας Εἰρήνης. Ὁ δὲ τῆς πόλεως ἐπαρχὸς ^β Μανιχαῖος Ἑλληνοφρονῶν ^γ κρότους καὶ χοροὺς καὶ ὀρχήσεις ἐνώπιον τῆς στήλης ^δ ἐπιτελῶν θυροῦς τε ποιῶν ἐλύπει τὸν ἀρχιερέα ^ε, μὴ συγχωρῶν αὐτὸν ἡσυχῶς τὰς θείας λειτουργίας ἐπιτελεῖν· πολλάκις γὰρ ἔφυρεν τοὺς ψάλλοντας. Ὁ δὲ ἱερεὺς Ἰωάννης ἐπηνέχθη τοῦτῳ διὰ λόγου ^ς. Αὐτὸς δὲ τὴν ^ζ Εὐδοξίαν κατὰ τοῦ Ἰωάννου διηγείρει, ὡς δυσχεραίνοντος ἐπὶ τῇ τιμῇ ^η τῆς στήλης αὐτῆς. Καὶ λοιπὸν πάλιν μῖσος κατὰ τοῦ Ἰωάννου, πάλιν ἐργή. Αὐτὸς δὲ τότε τὸν λόγον ἐπαδείξατο, ὅς ἡ ἀρχὴ· *Πάλιν Ἡρωδίας μάλνεται*· τότε ἐχθρὰ τελεῖα τῆς βασιλείας· καὶ αὐτοῦ ἐκινήθη, καὶ πάλιν καθάρσεις καὶ ἔξορα. Ὁ δὲ λαὸς τὴν ἐκκλησίαν ἐνέπλησεν· πολλοὶ τε ὑπὲρ Ἰωάννου ^θ ἐκινδύνευσαν. Ἰωάννης δὲ ἐξηλάθη τῆς πόλεως, καὶ ἐξωρίσθη εἰς Κουκουσὸν, ἐκεῖθεν ^ι τε μετηνέχθη εἰς Πιτυούντα. Γενόμενος δὲ ἐν Κωμάνοις κατὰ πάροδον τῆς Ἀρμενίας ἐτελειώθη ἐν Κυρίῳ. Τούτου δὲ ἐξορισθέντος Ἀρσάκιος χειροτονήθη ὁ ἀδελφεὺς Νεκταρίου τοῦ πρὸ Χρυσοστόμου. Ἰννοκέντιος δὲ ὁ Ῥώμης, καὶ ὁ Φλαβιανὸς Ἀντιοχείας οὐκ ἐκινώνησαν τῇ ἐκδολῇ Ἰωάννου, ἀλλὰ διὰ γραμμάτων τῆς πόλεως τὸν κληρὸν παρεμυθήσαντο, καὶ ἐδυσχέρανον ἐπὶ τοῖς τολμήμασιν. Ἐπιφάνιος δὲ ἀπέπλευσεν ^κ ἐπὶ Κύπρον, τοῦ Θεοῦ, ὡς εἶοι, τὴν μετὰστάσιν αὐτοῦ προμηνύσαντος. Φασὶ δὲ ὅτι καὶ Ἰωάννη τὴν ἐν τῇ ἔξορᾳ τελευτὴν ἐδήλωσεν· καὶ Ἰωάννης Ἐπιφάνιῳ τὴν ἐν τῷ πλοίῳ. Ἐπιφάνιος τοῖς προτέμپουσιν εἶπεν· Σπεύδω ἐγὼ, ἀφίμει δὲ ὅμιν τὰ βιβλία, τὴν πόλιν καὶ τὴν ὑπόκρισιν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἐτελειώθη ἡ Εὐδοξία (93).

A. M. 5899. — *Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπος Ἀρσακίου ἔτος δ'.*

VARIAE LECTIONES.

^α τόπῳ λεγομένῳ A. τίπῳ τῷ λεγ. vulg. ^β ὑπαρχος e. ^γ ἑλληνοφρων A. ^δ ἐνώπιον τῆς στήλης add. ex b. ^ε ἀρχιερέα] Ἰωάννην b. ^ς διὰ τοῦ λόγου A. ^θ τὴν — τοῦ add. e A. ^η τῇ τιμῇ A, τῆς τιμῆς vulg. ^ι ὑπὲρ Ἰωάννου A, διὰ Ἰωάννην vulg. ^κ ἐκεῖθεν τε A, ἐκεῖθεν δὲ vulg. Πιτυούντα A, Πιτιούντα vulg. ^λ ἀπέπλευσεν om. A.

JAC. GOARI NOTÆ.

ρήνης. Irenes quippe et Sophiæ ædes tunc temporis quam vicinæ, ut superius pag. 18 annotavimus. Πιττάκια porro locum ita dictum scribunt *Orig. CP.*, quod ad Leonis imperatoris statuam postmodum erectam *brevi supplicesque libellos* populus apponere soleret. Is autem sororis Euphemie palatium, quo ferebatur in eam amore quotidie frequentans, Πιττάκια apposita vel oblata regia mansuetudine perlecturus eo loco acceptabat: ex quo πιττάκια, *libelli supplices*, nomen impositum. At si μεγάλῃς βουλῇς, ibidem et Πιττακίων locus.

(93) Nec Chrysostomum in exsilium pelli, nec

Eudoxiam, hoc anno e vivis excedere potuisse demonstrat Petavius, lib. xi, *De doct. temp.*, cap. 47, hujus enim mortem, et illius exsilium ad annum Arcadii decimum alligat lib. xiii. ad annum period. Jul. 5117; quibus illud mihi suffragari videtur argumentum, quod cum a Joannis expulsionē ad Arcadii mortem Socrates, lib. vi, capp. 16, 17, 18 et 21, et *Chronicon Alexandrinum* consulatus quatuor recenseant, auctor vero annos duntaxat duos inter utrumque interponat, in ejus calculos errorē irrepsisse indubium est.

Τούτῳ τῷ ἔτει Ἀρκάδιος ὁ βασιλεὺς γενόμενος (94) Α ἐν Καρίᾳ, ἐν ᾗ καὶ τὸν ἅγιον μάρτυρα Ἀκάκιον λέγουσιν παθεῖν, εὐξάμενος καὶ ἐξελθὼν ἐκ τοῦ ναοῦ, εὐθέως μέγιστος ⁹¹ οἶκος ἐν τῇ Καρίᾳ κατέπεσεν. Τὸ δὲ πλῆθος σωθὲν τῇ εὐχῇ τοῦ βασιλέως τὴν σωτηρίαν ἐπέγραψεν.

A. M. 5900. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐν Ῥώμῃ ἐμυκθήθη ἡ γῆ ἐπὶ ἡμέρας ἑπτὰ. Καὶ ἐσφάγη Στυλίων ὁ λαμπρότατος ἐν Ῥαβέννῃ ⁹², καὶ ἄλλοι δυνάσται.

Αὐτῷ δὲ τῷ ἔτει Ἀρκάδιος ἐτελεύτησεν (95) πρὸ ια' ⁹³ καλανδῶν Σεπτεμβρίου. Τὸν δὲ νέον Θεοδοσίον μικρότατον ὄντα, καὶ ἀπερίστατον κατανοήσας Ἀρκάδιος ὁ πατήρ, καὶ δεισας, μὴ ἀπὸ τινος ἐπιβουλεύῃ, βασιλέα αὐτὸν ἀναγορεύσας, κευράτορα αὐτοῦ κατὰ διαθήκας κατέστησεν Ἰσδεγέρδην τὸν τῶν Περσῶν βασιλέα. Ἰσδεγέρδης ⁹⁴ δὲ ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς τὴν Ἀρκადίου διαθήκην δεξάμενος, εἰρήνῃ ἀφθόγῃ πρὸς Ῥωμαίους χρησάμενος, Θεοδοσίῳ τὴν βασιλείαν διεδώκατο, καὶ Ἀντιόχῳ ⁹⁵ τινα θαυμαστόν τε καὶ λογιώτατον, ἐπίτροπόν τε καὶ παιδαγωγὸν ἀποστείλας, γράφει τῇ συγκλήτῳ Ῥωμαίων τάδε· Ἀρκადίου κοιμηθέντος καὶ μετὰ κευράτορα τοῦ παιδὸς καταστήσαντος, τὸν ἀναπληροῦντα τὸν τόπον ⁹⁶ τὸν ἔμὸν ἀπέστειλα. Μὴ τις οὖν ἐπιβουλήν τοῦ παιδὸς ἐκτελερῇ, ἵνα μὴ πόλεμον ἀσποῦδον κατὰ Ῥωμαίων ἀνακινήσῃ. Ὁ δὲ Ἀντιόχος ἐλθὼν ἦν σὺν τῷ βασιλεῖ· ὑπὸ δὲ τοῦ αὐτοῦ θεοῦ Ὀνωρίου καὶ Πουλχερίας τῆς ἀδελφῆς ⁹⁷ αὐτοῦ τὰ Χριστιανῶν ἐπιστημόνως ἐπαιδεύετο. Καὶ ἦν εἰρήνῃ ἀναμεταξύ Ῥωμαίων καὶ Περσῶν μάλιστα τοῦ Ἀντιόχου πολλὰ ⁹⁸ ὑπὲρ Χριστιανῶν γράφωντος, καὶ οὕτως ἐπλατύνθη ἐν Περσίᾳ ὁ Χριστιανισμός ⁹⁹.

A. M. 5901. — Ῥωμαίων βασιλέως Θεοδοσίου ἔτος α'.

Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Ἀττικῷ ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Ἀρκადίου τοῦ βασιλέως τελευτήσαντος, ὃς ἐβασίλευσεν μετὰ τὴν τελευτὴν (96) Θεοδοσίῳ τοῦ πατρὸς ἔτη ιδ', μηνᾶς ι', ἡμέρας ιδ', συμβασιλεύσας καὶ ⁹⁹ τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἔτη ιβ', κατέλειπεν Θεοδοσίον τὸν υἱὸν αὐτοῦ βασιλέα ἔτων ὄντα

⁹¹ ὁ μέγιστος ὁ δὲ τῇ Α. ⁹² Ῥαβέννῃ Α, Ῥαβέννῃ vulg. ⁹³ ια', α' Α. ⁹⁴ Ἰσδεγέρδης ἡλικίᾳ Α. ⁹⁵ τὸν τόπον Α, τόπον vulg. ⁹⁶ ἀνακινήσῃ Α a c c, ἀνακινήσῃ vulg. ⁹⁷ ὑπὸ δὲ τοῦ αὐτοῦ θεοῦ Ὀνωρίου καὶ Πουλχερίας τῆς ἀδελφῆς Α, ὑπὸ δὲ τῷ θεῷ αὐτοῦ Ὀνωρίῳ καὶ Πουλχερίᾳ τῇ ἀδελφῇ, vulg. ⁹⁸ post χριστιανισμὸς b c d hae addunt : Μαρουβᾶ τοῦ ἐπισκόπου Μεσσοποταμίας μεσιτεύοντος. ⁹⁹ συμβασιλεύσας καὶ e f, συμβασιλεύσαντος a c.

JAC. GOARI NOTÆ.

(94) Ad Arcadii vitæ postremum tempus hoc contigisse narrat Socrates, lib. vi, cap. 21.

(95) Verum Socrates, lib. vi, cap. ult. refert obisse Kalendis Maiis : ut solenter advertit Petavius, lib. xiii, ad annum period. Jul. 5121. Imposuit Theophani Zosimi locus lib. vi, ubi de obitu Stiliconis agit : Βάσσου μὴν ἦν ὑπάτα καὶ Φιλίππου, καὶ ἦν καὶ Ἀρκάδιος ὁ βασιλεὺς ἔτυχε τῆς εἰμαρμένης· τῇ δὲ πρὸ δέκα καλανδῶν Σεπτεμβρίου, ἡμέρᾳ. Hoc est : Obiit Stilico sub Bassi et Philippi consuiatu (quo quidem etiam Arcadius imperator fatus fuit) die decimo Kalendas Septembris. At dies

Hoc anno Arcadio imperatore in Cariam, in qua sanctum martyrem Acacium passum narrant, profecto, post suas preces, sub ipso templi egressu, confestim domus ampla concidit in Caria : multitudo vero interfueris servata, salutem imperatoris precibus acceptam retulit.

A. C. 400—Hoc anno Romæ septemdecies terra mugit : et Stilicho vir clarissimus una cum aliis optimatibus Ravennæ necatus est.

Eodem etiam anno Arcadius undecimo Kalendas Septembris letum oppetiit. Theodosium autem juniorem nondum infantiam supergressum ac pene cunctis auxiliis orbis pater Arcadius conspiciatus, insidiasque, si forte renunciaret imperatorem, ne pateretur, metuens, curatorem ejus Isdegerdem Persarum regem testamenti tabulis instituit. Isdegerdes Persarum princeps accepto testamento longam et tranquillam pacem cum Romanis habuit, et Theodosio salvum et incolume jussit esse imperium : mox Antiocho, viro moribus egregio et eximie eruditionis, in pueri procuratorem et pedagogum summisso, Romano senatui in hæc verba rescripsit : Arcadio satis sublato, et me consiliis ejus in filii curatorem instituto, virum, qui vicem meam impleat, misi : nullus igitur puero struat insidias, ne bellum adversus Romanos innovet irreconciliabile. Adveniens Antiochus imperatoris comitem ubique se præbebat. Is vero ab Honorio patruo et a sorore Pulcheria Christianis institutis probe et solerter eruditus est : paxque diu inter Romanos et Persas traducta, Antiocho maxime plura pro Christianis scribente : atque ita Christiana lex per totam Persidem dilatata fuit.

A. C. 401. — Romanorum imperatoris Theodosii annus primus.

Cypoleos episcopi Attici annus primus.

Hoc anno moritur Arcadius imperator, qui post patris Theodosii obitum annis quatuordecim, tribus mensibus et diebus quatuordecim tenuit imperium, postquam cum patre jam annis duodecim

potestatem exercuisset : Theodosium filium octen-

hic non ad Arcadii, sed ad Stiliconis obitum referendus. Ipsius Theophanis sententia anno succedente certius ac clarius exposita. Arcadius, inquit, annis 14 regnavit, mensibus 3, diebus 14. At unde hic annorum, mensium et dierum adeo accuratus numerus, nisi ex Socratis Chronico, quo lib. v, cap. ult. magnum Theodosium decimo sexto Kalendas Februarii mortem oppetiisse (erat is annus primus 294 Olympiadis) : filium Arcadium Kal. Maii anno secundo 297 Olympiadis pari fato raptum legit lib. vi, cap. 21.

(96) Ut nota præcedens declarat.

nem reliquit ad imperii consortium ante sexagenos annos ascitum. Theodosio in imperatorem accepto, soror ejus Pulcheria quindecim annorum ^{ἡλικία} Dei consilii ac ductu, publicas res ^{ἐξ ἑαυτῆς} administrabat. Alias insuper duas ^{σπράγγας} Arcadium et Mariam in virginitatis proposito permanere docuit Pulcheria : et ^ἡ sapientissima divinamque mentem a natura consecuta fratrem Theodosium instruxit, prae cunctis nimirum pietatem in Deum haberet, tum ejus mores, sermonem, gressum, risum, vestes, sessionem, statum ^{ἐν} regu ritu componeret, trudit. **70** Multis praeterea exstructis ecclesiis, pauperum et peregrinorum habitaculis atque monachorum aedibus, cunctis congruis redditus regia liberalitate assignavit. Quinetiam Sozomenus Deum hanc sua visione dignatum affirmat.

A. C. 402. — Hoc anno Atticus Cpoleos praesul Judaeum paralyticum cum de recipienda fide praemonisset, tum vero suam sacro baptismate lustraret, sanum et vegetum e fontibus eduxit : juxta divina quippe instituta vitam composuisse refertur.

A. C. 403. — Hoc anno Roma ab Alaricho capta est nono Kalendas Septembris : paucisque diebus exactis, Constantinus vir clarissimus cum plerisque aliis occisus est.

A. C. 404. — Hoc anno Jovianus et Sebastianus viri clarissimi in Galliis necati sunt, et eorum capita Romam delata : et post dies quinque Salustius et Heraclianus pariter interfecti.

A. C. 405. — Romae episcopi Zosimi annus primus.

Hoc anno Judaei Alexandria multa mala Christianis intulere. Tessera namque annuli palmae folio compacti, quo se dignoscerent, ad invicem data, publicos praecones ut noctu conclamarent, ecclesiam incendio vastari, compulerunt. Ita Christianos ad ignem concurrentes trucidarunt Judaei. Scelere

A γ' (97), συμβασιλεύσαντα (98) δὲ τῷ πατρὶ Ἀρκαδίῳ ἔτη 5'. Θεοδοσίου δὲ αὐτοκράτορος γενομένου Πουλχερία ἡ τοῦτου ἀδελφή, παρθένος ἰσ' ἐτῶν ὑπάρχουσα (99), τὴν βασιλείαν σὺν Θεῷ καλῶς ἐδιοίκει. ἔχεν δὲ καὶ ἄλλας δύο ἀδελφάς Ἀρκαδίαν καὶ Μαρτίαν ¹· καὶ ταύτας παρθενεύειν ἡ Πουλχερία ἐπεισεν. Θεοδόσιον δὲ τὸν ἀδελφὸν ἐπαίδευσεν σοφωτάτῃ τυγχάνουσα, καὶ θεῖον νοῦν κεκτημένη. Τὸν δὲ ἀδελφὸν Θεοδόσιον ² πρὸ πάντων μὲν εἰς τὴν κατὰ Θεὸν εὐσέβειαν, ἔπειτα δὲ καὶ εἰς ἥθος καὶ λόγον καὶ βάδισμα καὶ γέλωτα καὶ στολὴν καὶ καθέδραν καὶ στάσις βασιλικῶς ἐξεπαίδευσεν. Πολλὰς δὲ ἐκκλησίας καὶ πτωχεῖα, ξενειῶνάς ³ τε καὶ μοναστήρια κτίσασα, πᾶσι καὶ ⁴ τὰς ἀρμοδίους προσόδους βασιλικῶς ἀπένειμεν. Ὁ δὲ Σωζόμενός φησι (1) περὶ αὐτῆς, ὅτι καὶ θείας ^B ἐμφανείας ἤξιούτο.

A. M. 5902. — Τούτῳ τῷ ἔτει Ἀττικὸς ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως (2) Ἰουδαῖον τινα παραλυτικὸν νοουθετήσας, πείσας τε καὶ βαπτίσας, ὑγιῇ ἐκ τῆς κολυμβήθρας ἀνήγαγεν. Κατὰ Θεὸν γὰρ λέγεται βεβαιωκέναι.

A. M. 5903. — Τούτῳ τῷ ἔτει Ῥώμη παρελήφθη (3) ὑπὸ ⁵ Ἀλαρίχου πρὸς θ' ὁ καλανδῶν Σεπτεμβρίου· καὶ μεθ' ἡμέρας ὀλίγας Κωνσταντῖνος (4) ὁ λαμπρότατος ἐσφάγη, καὶ ἄλλοι πολλοί.

A. M. 5904. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐσφάγησαν ἐν Γαλλίαις Ἰουδιανὸς (5) καὶ Σεβαστιανὸς οἱ λαμπρότατοι. Καὶ ἦλθον αἱ κεφαλαὶ αὐτῶν ἐν Ῥώμῃ, καὶ μεθ' ἡμέρας πέντε ἐσφάγησαν Σαλούστιος καὶ Ἡρακλειανός. ^C

A. M. 5905. — Ῥώμης ἐπισκόπου Ζωσίμου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Ἰουδαῖοι ἐν Ἀλεξανδρίᾳ (6) πολλὰ κακὰ τοῖς ⁶ Χριστιανοῖς ἐνεδείξαντο. Συνθέμενοι γὰρ πρὸς ἀλλήλους φορεῖν δακτύλιον ἀπὸ φοίνικος, τῇ νυκτὶ βοᾶν παρεσκεύασαν κήρυκας, ὅτι ἡ ἐκκλησία ἐνεπρήσθη. Τῶν δὲ Χριστιανῶν συνδραμόντων, τοσούτους οἱ ⁷ Ἰουδαῖοι κατέσφαξαν. Τοῦ δὲ δράματος φω-

VARIÆ LECTIONES.

¹ Μαρτίαν A e f, Μαρτίαν vulg. ² τὸν δὲ ἀδελφὸν Θεοδόσιον A, τοῦ δὲ ἀδελφοῦ Θεοδοσίου vulg. ³ ξενειῶνας A, ξενῶνας vulg. ⁴ καὶ add. ex A. ⁵ ὑπὸ A, παρὰ vulg. ⁶ τοῖς add. ex A. ⁷ οἱ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(97) Octavo nimirum decurrente, ait Socrates, ^D viris haud inepto potuit dotari iudicio, chronici Alexandrini error emendandus, ubi Pulcheria imperii paterni anno 5 lucem aspexisse relata, ex ejus computo annos decem nondum provecta, omnem orbis administrandi molem in se suscepit.

(1) Loco nuper adducto.

(2) Socrates, lib. vii, cap. 4.

(3) Anno Theodosii dieque mensis hic notatis, Romam captam validis argumentis confirmat Baronius ad annum d. 410, num. 19:

(4) Ita Prosperi Chronicon ad annum Theodosii 3, Idatius quoque, qui Constantini istius mortem ad Honorii annum 17, qui Theodosii tertius numeratur, conscribit.

(5) Idatii excerptum ad præsentem annum.

(6) Pars horum maxima cum fuerit Cyrillus abbas, neque præsentis anno, neque vivente adhuc episcopo Theophilo, potuerunt contingere.

(98) Socrates lib. vi, cap. 21, annum alterum cum patre Arcadium imperasse scribit : at cum Mero-gando et Saturnino coss. ad imperium ab eo acceptum referat lib. v, ii vero coss. anno Theodosii quarto adjungantur, ex Chron. Alex., nec Theodosius imperii decimum sextum, ex lib. v, cap. ult. superaverit : uno anno Socratem delusum reliquum est.

(99) Nedum decimum quintum agentem annum, asserit Theodoretus, lib. ix, cap. 1, quod Kal. Februarii nata, ex Chron. Alexand. Kal. Maii patrem Arcadium amiserit, ut paulo superius Socrates testatus est. Ex Theodoretis et Theophanis calculo, quo puella viro matura, maturo quoque et regendis

ραθέντος, οἱ Χριστιανὶ ἄρχοντες τούτους τῆς Ἀλεξανδρείας ἐξήλασαν, καὶ τὰς ὑποστάσεις αὐτῶν ἰδὴ μευταν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Ἀντίοχος ὁ Πέρσης ἐκ ποδῶν γέγονε (7), καὶ ἡ μακαριωτάτη Πουλχερία τελείως (8) τῶν πριγκιμάτων ἐκράτησεν.

A. M. 5906. — Τούτῃ τῷ ἔτει Ὑπατεῖαν * τὴν φιλόσοφον (9) θυγατέρα Θεωνοῦ τοῦ φιλοσόφου βιαίῳ θανάτῳ τινὲς ἀνείλον.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Ἰσδεγέρδης ὁ τῶν Περσῶν (10) βασιλεὺς πρότερον Μαρουθᾶ τοῦ ἐπισκόπου Μεσοποταμίας ταῖς παραινέσεσι πειθόμενος, καὶ Ἀβδαᾶ τοῦ τῆς βασιλευσύσης ἐν Περσίδι πόλεως * ἐπισκόπου, εἰς ἄκρον θεοσεβῆς γέγονεν, ὥστε ἐμελλε σχεδὸν βαπτίζεσθαι διὰ τὰς θαυματουργίας τοῦ Μαρουθᾶ, καὶ τοὺς μάγους ὡς ἀπατεῶνας ἐκόλαζεν ¹⁰. Τῷ δὲ x' ¹¹ ἔτει τετελεύτησεν. Αἰτία δὲ τοῦ διωγμοῦ αὐτοῦ γέγονεν Ἀβδαᾶς ὁ ¹² τῆς βασιλευσύσης ἐν Περσίδι ἐπισκοπος, ζήλῳ μὲν Θεοῦ φερόμενος, οὐκ εἰς δέον δὲ τῷ ζήλῳ χρησάμενος τὸν ναὸν τοῦ Πυρὸς ἐνέπρησεν. Τοῦτο δὲ γνοὺς ὁ βασιλεὺς τὰς ἐν Περσίδι ἐκκλησίας καταλυθῆναι προσέσξεν, καὶ τὸν Ἀβδαᾶν διαφόροις κολάεσσιν ἐτιμωρήσατο. Τοῦ δὲ διωγμοῦ ἐπὶ πέντε χρόνους κρατήσαντος, πολλοὶ μάρτυρες καὶ ἀναριθμητοὶ ἀνεδείχθησαν ¹³. Οἱ γὰρ μάγοι κατὰ πόλεις καὶ χώρας ¹⁴ ἐπιμελῶς ¹⁵ ἐθήρευον τοὺς λονθάνοντας. Ἄλλοι δὲ καὶ αὐτομάτως ¹⁶ ἐαυτοὺς κατεμήνυνον (11), ὥστε μὴ σιγῇ δόξει τὸν Χριστὸν ἀπαρνησασθαι. Ἀπειδὴ δὲ τῶν Χριστιανῶν κατατεμνομένων ¹⁷, πλείους καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς βασάνοις ¹⁸ ἀντρεφθήσαν. Πολλοὶ δὲ καὶ τοῖς Ῥωμαίοις προσέφυγον.

[Κοίμησις ¹⁹ Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας (12), καὶ προβολὴ τοῦ θείου Κυρίλλου καὶ Ἡσυχίου πρεσβυτέρων Ἱεροσολύμων.]

A. M. 5907. — Τούτῃ τῷ ἔτει Θεοφίλος ἐπίσκοπος (15) Ἀλεξανδρείας ἀπέβη, καὶ Κύριλλος ὁ ²⁰ ἀνεψιὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ προεχειρίσθη.

VARIÆ LECTIOES.

* Ὑπατεῖαν A, Ὑπατίαν vulg. * πόλεως add. ex A. ¹⁰ post ἐκόλαζεν b add.: ὑπὸ τῶν μάγων ἀπατηθεὶς μέγαν κατὰ τῶν ἐν Περσίδι χριστιανῶν διωγμὸν ἀνεκίνησεν. ¹¹ x'] Goar. conj. xa'. ¹² ὁ add. ex A. ¹³ ἀνεδείχθησαν A, ἐδ. vulg. ¹⁴ χώρας] κώμας b. ¹⁵ ἐπιμελῶς, add. ex A. ¹⁶ αὐτομάτως A, τοῖς Ὑπάτοις vulg. ¹⁷ κατατεμνομένων A, κτενομένων vulg. ¹⁸ ταῖς βασάνοις:] τοῖς βασίλειοις b. ¹⁹ Κοίμησις — Ἱεροσολύμων in margine cod. A leguntur. Ἱεροσ. add. ex A. ²⁰ ὁ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(7) *Rebus amotus est* ; velut jam Theodosio grandiore, et ut ipse imperium sine curatore administrare posset : Interpr. ; *Antiochus Persa vivis excessit* ; quem tamen ipsum, nec levi conjectura, esse suspicatur, quem auctor ab eodem Theodosio factum esse clericum memorat, post annos septem supra viginti, facile fuit virum talem, qualem Theophanes Antiochum describit, rebus amotum in Theodosio invenire quod contemptum moveret, ex quo ille apud illum sic offenderit. Cedr. huic Antiocho iniquissimus est, ac ejusmodi inducit ut illo rem administrante, susdeque omnia irent. *COMBESIS.*

(8) Chron. Alexand. Πουλχερία ἐπιφανεστάτη ἀνιγγομένη Αὐγουστή μηνὶ Πανέμῳ πρὸ δ' ὧντων Ἰουλίου. *Pulcheria nobilissima Augusta renuntiatur mense Panemo & Non. Jul.*, verum id anno sequente notatur.

(9) Quod incerto tempore Socrates, certe Theo-

A comperto Christiani magistratus Jugæos Alexandria exsulare, et eorum bona publicari jussuerunt.

Hoc eodem anno Antiochus Persa e vivis excessit : beatissima vero Pulcheria supremam et absolutam rerum administrationem exercuit.

A. C. 406. — 71 Hoc anno Hypatiam Theonis philosophi filiam in philosophiæ studiis exercitissimam violento mortis genere nonnulli sustulerunt.

Hoc eodem anno Isdegerdes Persarum rex, Maruthæ primo Mesopotamiæ, Abdaæ regiæ in Perside civitatis episcoporum suasu ductus, in pietatem totus propendebat : adeo ut visis Maruthæ mandis operibus baptismum jamjam suscepturus videretur : unde et magos, cum seductores, variis exagitabat suppliciis. Anno vero vigesimo diem obiit extremum. Persecutioni porro ab eo suscitatae causam dedit Abdaas regiæ Persidos urbis episcopus : divino quidem zelo motus, at non eo ex rationis norma usus, ignis templum succendit. Eo cognito rex erectus per totam Persidos regionem ecclesias everti jussit : Abdaam autem diversis afflixit tormentis. Persecutione ad quintum usque annum prorogata, plures, imo martyres innumeri declarati sunt. Latentes enim Christianos per urbes et vicus magi venatorum more insequabantur. Nonnulli etiam sponte se ipsos prodebant, ne vel silentio Christum abnegasse viderentur. Quibus demum ad mortem hoc pacto quæsitis, plurimi tormentorum vi neci traditi sunt : multi etiam ad Romanos transfugerunt.

Eo tempore Theophili Alexandriæ episcopi dormitio, et divini Cyrilli atque Hesychii presbyteri promotio audita est.

A. C. 407. — Hoc anno Theophilus Alexandriæ episcopus excessit e vivis : et in ejus locum Cyrillus ejus nepos successit.

D phanes assignat : legendus ille lib. vii, cap. 15.

(10) Socrates, lib. vii, cap. 8.

(11) *Magistratibus præsidentibus* ; uti jam supra in Joviani promotione alios monui esse Theophani ὑπάτους, quam quos Romani consules vocant. *COMBESIS.*

(12) Obitus Theophili Honorii nono consulatu Theodosii quinto signatur apud Socratem, lib. vii, cap. 7. Illi fasti anno Theodosii imperantis quinto socios se adjungunt : quare videretur Theophili mors ad prænotatum Theodosii annum quintum, aut ad sextum potius conscribenda, eo quod auctor anni periodum a mense Septembri deducendam existimat, post quem mensem et dimidium alterum 15 Kal. Novembris Socrates Theophili decessum contigisse adnotat.

(13) Inutilis dictorum repetitio : vel superflua præmissorum, quæ in Vatt., Barb. et Peyrez desunt, et in solo Pal. exstant, memoria.

Hoc eodem anno Hesychius Hierosolymitanus presbyter litterarum doctrina florebat.

A. C. 408. — *Persarum regis Vararanis annus primus.*

Alexandriæ episcopi Cyrilli annus primus.

Hoc anno Judæi puerum Christianum ad Immum comprehendentes, ludibriis exercendis, ac crucis deridendæ causa puerum eundem de ligno suspendentes, cruciatibus interfecerunt : de quo imperator certior factus Judæos dignis suppliciis ultus est.

A. C. 411. — *Hierosolymorum episcopi Praulii annus primus.*

Hoc anno Leontii philosophi filiam Athenaidem nomine 72 baptizavit Atticus, quam et Eudociam appellavit. Illa corporis elegantia, animi solertia et facundia sermonis cum excelleret, Theodosio Pulcheriæ consiliis nupsit.

Eodem anno Valentinianus patri Constantio ex Galla Placidia Ravennæ natus est.

A. C. 412. — *Antiochiæ episcopi Theodoti annus primus.*

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἤρθει ταῖς διδασκαλίαις Ἡσύχιος πρεσβύτερος Ἱεροσολύμων (14).

A. M. 5908. — *Περσῶν βασιλέως Οὐαραρδνους ἔτος α'.*

Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Κυρίλλου (15) ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Ἰουδαῖοι εἰς τὴν ἱμνον (16) παιδὶον Χριστιανὸν συλλαβόντες, ὡς παίζοντες δῆθεν, καὶ τὸν σταυρὸν διασύροντες τὸν αὐτὸν παῖδα ἐκρέμασαν ἐπὶ ξύλου ἀνελόντες βασινοῖς. Τοῦτο γνοὺς ὁ βασιλεὺς Ἰουδαίους πρεπόντως ἐκόλασεν.

A. M. 5811. — *Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Πραυλοῦ ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει Λεοντίου τοῦ φιλοσόφου θυγατέρα (17) Ἀθηναῖδα λεγομένην ἐδάπτισεν Ἀττικὸς, καὶ Εὐδοκίαν μετωνόμασεν (18), ἥτις κατὰ γνώμην Πουλχερίας γημᾶται Θεοδοσίῳ, κάλλει σώματος καὶ συνέσει ψυχῆς καὶ ἐν λόγοις διαπρέπουσα.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἐγεννήθη Οὐαλεντινιανὸς (19) ὁ υἱὸς Κωνσταντίου καὶ Γάλλης Πλακιδίας ἐν Παιδείῃ.

A. M. 5912. — *Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Θεοδοτίου ἔτος α'.*

VARIÆ LECTIONES.

¹¹ εἰς τὸν Α, εἰς τὸ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(14) Hesychium Hierosolymitanum alium non agnoscit Possevinus in *Apparatu*, nisi qui Gregorii papæ temporibus, et in ejus epistolis haud presbyter, sed ejus sedis patriarcha celebratur. Duos C hoc nomine insignitos, unum Theodosii senioris, alterum junioris ætate florentem memorat Sixtus Senensis : hunc tamen ex quadam glossa præsumit infula decoratum dubius affirmat. Lego Hesychium, ad quem Augustinus 78 et 80 dirigit epistolas : at cum coepiscopum et compresbyterorum patrem salutari videam, num is sit Hierosolymitanus hæreo. Cum Photio itaque auctore, et *Bibliothecæ Græcorum PP.* collectore, sola presbyteratus dignitate proventus mihi Hesychius iste manebit.

(15) Ponit Echellensis annos 31, dies 155, optime : solos quippe 32 auctor ipse numerat aliis in canoniis.

(16) Socrates, lib. vii, cap. 16.

(17) Ut Athenais infimo loco nata ad imp. thalamum evecta fuerit, proluxa orationis serie narrat *Chronicon Alexandrinum* : nuptias illas, quibus pronuba fortuna disparis cultus animos conciliavit paucis refero. Imperator Theodosius, exardescens in venerem adolescentia, quam maturam attigerat, sanguine sororem Pulcheriam imperii vitæque tutricem de uxore jam sæpius expetita, sibi querenda sollicitabat. Ei nobilissimas quasvis, et tanto conjugio dignas circumspicienti frater Theodosius suggerit, nec nobilitatem nec opes curæ sibi esse, sed formam in puella requirere, quæ reliquas illuc temporis visas si non superet, minime sibi sociandam : summam enim, quæ nondum oculis objecta fuerat, feminæ speciem deperibat. Per omnium ora puellam illam oculis indagat, et venatur Pulcheriam, et Paulinum comitis domesticorum filium adolescentem Theodosio charum (a pueritia quippe ei adjunctus, educationis ejusdem factus fuerat particeps) naturæ delicias, et supremum ejus opus, si forte occurrat, per provincias quæsturum amandat. Accidit interim ut Athenais

Athenis oriunda virgo Græcica Byzantium ad amatam cum cognatis se conferret, cujus profectionis occasio ista fuit. Heraclitus pater philosophus, Leontium alii vocant, Valeriano et Gesio filiis, quas collegerat ex academia, facultates ex testamento reliquit, filiæ solâ centum numismata, et fortunæ promissa. Athenais apud fratres quasi hæreditatis jure multata, ut laudatam bonorum partem acciperet, precibus agebat. Repulsam sæpius passa, ad amatam divertit Constantinopolim, quæ causa illius suscepta, actionem in fratres instituit, et de Athenaide sorore in hæreditatis consortium asciscenda coram Pulcheria diem dicit. Adest Athenais eam venustatem facie præferens, quam sibi fluxerat Theodosius, ac præterea litterarum omnium copiam, ubi pro se oravit, ad ejus tribunal exposuit. Plura dicam? una placet, quæ non modo feminarum, sed quæ virorum etiam ornamenta laudesque in se una collegerit. Ad palatium puellæ condicit Pulcheria, quæ mox a sociis comitata cubiculariis committitur, et inducitur in Pulcheriæ thalamum. Ingressus juvenis Imperator Paulino comite per velum (velum enim puella oculis obduserat), furtim, raptim, sed attente conspicit vultum ejus omnem, ac simul in eam ardorem animo accipit, ac demum in conjugii, vitæ et imperii consortium assumit. Socrates, lib. vii, cap. 21; Evagrius, lib. i, cap. 20.

(18) Atticum nominibus imponendis disertum multis exemplis declarat Socrates, lib. vii, cap. 25. Nil mirum itaque si in Eudocia appellanda εὐδόκησεν. Concilii Nicæni canon 30, Turrianæ editionis nomina Christianorum secundum Scripturam in baptismo imponi jubet : quam bene εὐδοκία utriusque testamenti paginis sapiat, declaravere Patres, qui vocabulum illud in Scriptura lectum Eudociam designasse senserunt.

(19) Anno Honorii 25, qui Theodosii undecimus est, Valentiniani tertii diem natalem conscribit Idatius, quem Theophanes sequitur. Prosper a. annum præcedentem.

Τούτῳ τῷ ἔτει Ἀττικὸς ἐπίσκοπος τοὺς Ἰωαννίτας Α δροῶν ἔξω τῆς ἐκκλησίας συνάγοντας, τὸ ὄνομα Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἐν τοῖς διπτυχοῖς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μνημονεύσθαι προσέταξεν. Καὶ πολλοὺς τῇ Ἐκκλησίᾳ ἤνωσεν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει (20) ἐγεννήθη Οὐαλεντινιανὸς υἱὸς Κωνσταντίου ἐν Ῥαβέννῃ ἐξ ἀδελφῶν Θεοδοσίου.

A. M. 5915. — Ῥώμης ἐπισκόπου Βονιφάτιου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Κωνσταντῖος ὁ πατὴρ Οὐαλεντινιανοῦ ἐβασίλευσεν, πρὸ ἐξ εἰδῶν Φεβρουαρίου* καὶ ἐσφάγη πρὸ τεσσάρων νῶνων Σεπτεμβρίου (21).

A. M. 5914. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐσφάγη Κάλλιστος ὁ Αἰγυπτῶν ἐν Ἀλεξανδρίᾳ ὑπὸ τῶν ἰδίων δοῦλων μηνὶ Ὀῦθ ²² ι' (22).

A. M. 5915. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐτελευτήσεν Ὀνώριος (23) ὁ βασιλεὺς ἐν Ῥώμῃ τῇ ιε' Αὐγούστου μηνός, καὶ ἐδηλώθη ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐκλείσθη ἡ πόλις ἡμέρας ἑπτὰ (24). Τούτου ²⁵ δὲ τελευτήσαντος, Ἰωάννης τις ἐκ τῶν βασιλικῶν ὑπογραφῶν ²⁶ (25) τὴν ἐν Ῥώμῃ βασιλείαν ἀρπάξει, καὶ πρεσβεῖεν ²⁷ πρὸς Θεοδοσίον ἀποστέλλει δεχθῆναι εἰς βασιλέα δεόμενος, ὃ δὲ Θεοδόσιος ἐν φρουρᾷ ²⁸ τοὺς πρεσβευτὰς κατακλείσας, Ἀρδαβούριον τὸν στρατηγὸν ἀποστέλλει κατ' αὐτοῦ· ὄντινα ὁ τύραννος εἰς Ῥαβένναν χειρωσάμενος κατέκλεισεν. Τοῦτο δὲ μαθὼν Θεοδόσιος, Ἀσπερα τὸν τούτου υἱὸν ἀποστέλλει κατ' αὐτοῦ, καὶ τῇ τοῦ θεοφιλοῦς βασιλέως εὐχῇ, ἄγγελος Κυρίου ἐν σχήματι ποιμένος φανείς ὠδήγησε τὸν Ἀσπερα καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ· καὶ ἄγει αὐτοὺς διὰ τῆς παρακειμένης τῇ Ῥαβέννῃ λίμνης ἀβάτου ὁδοῦ, ἣν ὁ Θεὸς βατὴν εἰργάσατο, ὥσπερ ἐπὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν. Καὶ διαθάντες διὰ ξηρᾶς, ἀνεψγμένας τῆς πύλας εὐρόντες τῆς πόλεως, τὸν μὲν τύραννον ἀνείλον, τὸν δὲ Ἀρδαβούριον τῶν δεσμῶν ἀπέλυσαν. Τούτου ²⁹ δὲ ἀναιρεθέντος, ὁ βασιλεὺς Θεοδόσιος Οὐαλεντινιανὸν τὸν υἱὸν Κωνσταντίου καὶ Γάλλης ³⁰ Πλακιδίως Καίσαρα ποιήσας, ἐπὶ τὰ Ἑσπέρια ἀπέστειλεν μετὰ τῆς ἰδίας μητρὸς, Ἠλίωνα δὲ τὸν πατρικίον συναπέστειλεν ³¹, ὡς ὀφείλοντα καταστῆσαι αὐτὸν βασιλέα· καὶ ἐβασίλευσεν ἔτη λα' (26).

VARIE LECTIONES.

²² Ὀῦθ ι' A alii, Ὀυθῖ vulg. ²³ τούτου δὲ τελ. Ἰωάννης τις A b c, τούτου τελευτήσαντος. Ἰωάννης δὲ τις vulg. ²⁴ ὑπογραφῶν A. Ὑπογράφων vulg. ²⁵ πρεσβεῖεν A c, πρέσβεις vulg. ²⁶ φρουρᾷ] Ρουφᾷ A. ²⁷ τούτου A, τοῦ vulg. ²⁸ Γάλλας e. ²⁹ μετὰ τῆς — συναπέστειλεν add. ex e.

JAC. GOARI NOTÆ.

(20) Superfluous et inutilis scriptoris labor.

(21) Si sexio idus Februarias ad imperium vocatus quarto nonas Septembris interficitur Constantius Valentiniani pater, anno Theodosii duodecimo imperii collega, tertio decimo lethi præda factus est, ex auctoris annos a Septembri numerantis computo; illud autem est, quod Idatius affirmat, anno nimirum Honorii 26, in Theodosii duodecimo incidente imperii consortium accepisse, ac sequente Ravennæ defunctum. Eadem sententia Prosperi calculis aperte manifestatur.

(22) Placet magis aliorum mss. lectio μηνὶ Ὀῦθ ι', et mensis Thoth die 10 Augustalis cædes ascripta.

(23) Asclepiodoto et Mariano coss. scribunt Socrates lib. vii, cap. 25. Idatius et Prosper in Chro-

Hoc anno Atticus episcopus Joannitas extra ecclesiam conventus celebrantes conspicatus, Joannis Chrysostomi nomen ex ecclesiæ diptychis memorari præcepit; unde plures hoc pacto ecclesiæ restituit.

Hoc eodem anno Valentinianus Constantii filius Theodosii consobrinus Ravennæ nascitur.

A. C. 415. — Romæ episcopi Bonifacii annus primus.

Hoc anno Constantius Valentiniani pater imperium obtinuit sexto idus Februarias: quarto vero nonas Septembris occisus est.

A. C. 414. — Hoc anno Callistus Augustalis a propriis servis mensis Thoth die decimo Alexandriæ fuit interemptus.

A. C. 415. — Hoc anno imperator Honorius Augusti mensis die quintadecima Romæ defunctus est: quo Cpoli nuntiato, ex ejus mortis mœnore diebus septem urbs tota vacavit et clausa est. Joannes autem quidam ex imperatoris notariis imperium Romæ occupat: 73 legatosque ad Theodosium, ut se imperatorem allegeret approbaretque rogatum misit. Theodosius legatis in custodiam missis Ardaburium ducem adversus eum destinavit: quem tyrannus Ravennæ comprehensum vinculis mancipavit. Eo cognito Theodosius Asparum ejus filium in eum mandat: et religiosi imperatoris precibus angelus, specie pastoris visus, Asparo cæterisque qui in ejus comitatu militabant se in itinere ductorem præbuit. Per affusam et adjacentem itaque Ravennæ paludem natura imperviam, cœlesti vero opera transitu facilem redditam, velut olim Deus Israelitas, exercitum angelus trajecit. Emensa palude et continente peragrata, reseratas civitatis portas compererunt: hinc tyrannum e medio tollunt et Ardaburium vinculis liberant. Eo sublato, Theodosius imperator Valentinianum Constantii Gallæque Placidie filium Cæsarem renuntiatum, in occidentis partes mittit cum matre ipsius, et cum eo Helionem patricium, qui in regnum illum instituat, ablegat. Regnavit ille annis uno et triginta.

D nicis. Consulatus autem ille anno Theodosii 15 apud istos, ut apud auctorem describitur. Reliqua ex eodem Socrate excerpta.

(21) Clausa est civitas, assumpta luctus specie vocatione, ut in talibus solet. Cedrenus, ἐπεσθῆ πασα ἡ πόλις, universa tumultuata est; quod minus aptum videtur, quietis omnino rebus Theodosio CP., nec ullos tyrannos patiente. Bona distinctio Vat. 1 Palat. Peyr., τούτου δὲ τελευτήσαντος Ἰωάννης τις. CONBEPIS.

(23) Πρωτοστάτην τῶν βασιλικῶν ὑπογραφῶν, scribit Socrates nuper citatus. *Primitierum notariorum* vocat imperii notitia. De hoc Joanne Olympiodorus apud Photium.

(26) Vat. ms. ἔτη λβ' recenset. Consulendæ ad hunc locum varie lectiones

A. C. 416. — *Antiochiæ episcopi Joannis annus A primus.*

Hoc anno tumultu cædesque plurimæ inter Alexandrinos cives mutuo agitatæ.

Eodem etiam anno Theodosius per Helionem patricium imperatoriam coronam ad Valentinianum Romæ morantem destinavit. Maruthas porro Mesopotamiæ episcopus Isdegerdem regis Persarum filium dæmone vexatum precibus et jejuniis saluti restituit; ex quo Isdegerdes plurimam erga res Christianas fiduciam accepit.

A. C. 417. — *Romæ episcopi Cælestini annus primus.*

A. C. 418. — Hoc anno Isdegerde satis functo, Vararanes filius simul cum regno religionis persecutionem iniit. Legatos itaque qui transfugas e regno requirerent ad Theodosium misit. Theodosius Romanorum imperator eos reddere detrectat: ex quo sœdere soluto, bellum ingens inter utrumque suscitatum. **74** Hinc Theodosius Ardaburium ducem cum Romanis copiis, inde cum Persicis exercitibus et innumeris Saracenorum auxilium copis Arseum Vararanes mandat. Ardaburius in Persidem usque penetrans, Arzane provincia devastata, in Mesopotamiam ingreditur: Persarum dux pariter in Mesopotamiam versus Euphratem progreditur cum suis, qui cum Romanas acies ingruere arbitrantur, Dei impulsu, vanis terroribus agitati, ut armis instructi in flumen desilierunt: adeo ut decem myriades aquarum vorticibus perierint: reliquos omnes, et eam maxime legionem ac myriadem, cui a Persis immortalium nomen factum, cunctosque eorum duces quaque versus Romano milite circumclusos, Christo, a Persis, quod injustam viris religiosus mortem intulissent, vindictam exigente, Ardaburius delevit.

De inventione reliquiarum Zachariæ prophetæ et protomartyris Stephani.

A. C. 419. — Hoc anno in pago quodam agri Eleutheropolitani Zachariæ prophetæ reliquiæ repperit sunt ac pariter Stephani protomartyris in pago ad Pergamala, in quo præfati martyrur an-

A. M. 5916. — *Ἀντιοχίας ἐπισκόπου Ἰωάννου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει ἀκαταστασίαι καὶ ἀλλήλοκτονίαι ἐν Ἀλεξανδρείᾳ γεγόνασιν πολλαί.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Θεοδόσιος διὰ Πιλίωνος (27) πατρικίου στέφανον βασιλικὸν ἐπεμψεν τῷ Οὐαλεντινιανῷ ἐν Ῥώμῃ. Μαρουθᾶς δὲ ἐπίσκοπος (28) Μεσοποταμίας τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως Περσῶν Ἰσδεγέρδην δαιμονιῶντα ἰάσατο διὰ προσευχῆς καὶ νηστείας, ὅθεν Ἰσδεγέρδης πολλὴν πληροφορίαν εἰς τὸν Χριστιανισμὸν προσελάβετο.

A. M. 5917. — *Ῥώμης ἐπισκόπου Κελεστίνου ἔτος α'.*

A. M. 5918. — Τούτῳ τῷ ἔτει Ἰσδεγέρδου θανόντος (29), Οὐαραρᾶνης ὁ τοῦτου παῖς σὺν τῇ βασιλείᾳ καὶ τὸν τῆς εὐσεβείας διεδέξατο διωγμὸν, καὶ πρὸς Θεοδόσιον πρέσβεις ἐπεμψεν τοὺς φυγάδας ἐξαιτούμενος. Θεοδόσιος δὲ ὁ τῶν ²⁰ Ῥωμαίων βασιλεὺς οὐ κατεδέξατο τοὺτους προδοῦναι. Ἐκ τούτων ²¹ ἀρθεισῶν τῶν σπονδῶν πόλεμος δεινὸς συνεκροτήθη. Καὶ ὁ μὲν Θεοδόσιος ἀποστέλλει Ἀρδαβούριον τὸν στρατηγὸν μετὰ δυνάμειος Ῥωμαϊκῆς, Οὐαραρᾶνης δὲ ἀποστέλλει Ἀρσεν στρατηγὸν μετὰ δυνάμειος Περσικῆς, καὶ πολλὰς μυριάδας Σαρακηνῶν πρὸς βοήθειαν ἔχων. Ὁ δὲ Ἀρδαβούριος καταλαβὼν τὴν Περσίδα, καὶ πορθήσας τὴν λεγομένην Ἀρζανὴν ²² ἐπαρχίαν ἐπὶ τὴν Μεσοποταμίαν ἔρχεται. Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ τῶν Περσῶν στρατηγὸς καταλαβὼν τὴν Μεσοποταμίαν πλησίον τοῦ Εὐφράτου, καὶ νομίσαντες τὴν τῶν Ῥωμαίων δύναμιν ἐπέρχεσθαι αὐτοῖς, ἐκ Θεοῦ δειλυνθέντες εἰς τὸν ποταμὸν ἑαυτοὺς ἐνόπλους ²³ ἔρριπτον· καὶ οὕτω περὶ τὰς ²⁴ μυριάδας πηγέντες διεσθάρησαν. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τοὺς λοιποὺς μεσολαβήσαντες πάντας αὐτοὺς, καὶ τὴν μυριάδα τῶν παρ' αὐτοῖς λεγομένων Ἀθανάτων ἀνεῖλον, καὶ τοὺς στρατηγοὺς αὐτῶν, τοῦ Χριστοῦ δίκην εἰσπραξαμένου τοῖς Πέρσαις ²⁵, ἀνθ' ὧν πολλοὺς τῶν εὐσεβῶν ἀπέκτειναν ἀδίκως.

[Περὶ τῆς εὐρέσεως τῶν λειψάνων Ζαχαρίου (30) τοῦ προφήτου καὶ τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος Στεφάνου ²⁶.]

A. M. 5919. — Τούτῳ τῷ ἔτει τοῦ προφήτου Ζαχαρίου τὰ λείψανα εὐρέθησαν ἐν κώμῃ τινὶ κατὰ τὴν ²⁷ περιοικίδα Ἐλευθεροπόλεως, ὁμοίως καὶ Στεφάνου τοῦ πρωτομάρτυρος (31) ἐν κώμῃ κατὰ Περγαμαλᾶ, ἐν

VARIÆ LECTIONES.

²⁰ Θεοδ. δὲ ὁ τῶν A, ὁ δὲ Θεοδ. τῶν vulg. ²¹ τούτων A e, τούτου vulg. ²² Ἀρζανην A alii, Ἀρζανικὴν b, Ἀρξάνην vulg. ²³ ἐνόπλους A, ἐν ὅπλοις e, ἐνοπλοι vulg. ²⁴ τοὺς Πέρσας f, fortasse vere. ²⁵ περὶ — Στεφάνου hæc in margine habent A a, reliqui omittunt. ²⁶ κατὰ τὴν A, παρὰ τὴν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(27) Socrates, lib. vii, cap. 24, Prosperi chron. (28) Alia de Marutha profert Socrates, lib. vii, cap. 8, quæ primis Theodosii annis gesta subindical, et ex eo affirmat Baronius ad annum 408. Historica igitur, non chronica narratio est, ceu quæ Isdegerde mortuo hic interseritur.

(29) Socrates, lib. vii, capp. 18 et 20; Evagrius, lib. i, cap. 49; Procopius, *De bello Persico*, sub initium. At si Vararanes annus hic undecimus est, qui σὺν τῇ βασιλείᾳ τὸν τῆς εὐσεβείας διεδέξατο διωγμὸν.

(30) Sozomenus ad totius historię calcem. *Chronicon Alexandrinum* ad annum principis hujus septimum translationem refert.

(31) Delata in Africam Stephani protomartyris reliquiæ ab Orosio sancti Augustini presbytero, postquam ad Hieronymum ab eo missus in Africam remeavit, præsentē Theodosii Junioris anno 49 inventionem earum non contigisse declarant. Prius enim inventæ quam delatæ: at vivente adhuc Hieronymo in Africam asportatas ex eo conjicimus, quod ab Hieronymo rediit in Africam Oro-

ἡ Γαμαλιήλ ὁ διδάσκαλος Παύλου τοῦ ἀποστόλου σὺν Ἀβίβῳ τῷ υἱῷ αὐτοῦ ἔθαψαν κηδεύσαντες τὸ σῶμα τοῦ πρωτομάρτυρος.

A. M. 5920. — Τοῦτῃ τῷ ἔτει Θεοδόσιος ὁ εὐσεβὴς βασιλεὺς κατὰ μέμνησιν τῆς μακαρίας Πουλχερίας πολλὰ χρήματα τῷ ³⁷⁻³⁸ ἐπισκόπῳ ³⁹ Ἱεροσολύμων ἀπέστειλεν πρὸς ⁴⁰ διάδοσιν τῶν χρεῖαν ἐχόντων, καὶ τὸν ⁴¹ σταυρὸν χρυσοῦν διέλιθον ⁴² ποιῆσαι ⁴³ πρὸς τὸ παγῆναι ἐν τῷ ἁγίῳ Κρανίῳ. Ὁ δὲ ἀρχιεπίσκοπος ἀντίθωρον ἀπέστειλεν λείψανον τῆς δεξιᾶς χειρὸς τοῦ πρωτομάρτυρος Στεφάνου διὰ τοῦ ἐν ἁγίοις Πασσαρίωνος. Τοῦτου δὲ εἰς Χαλκηδὸνα φθάσαντος, θεωρεῖ ἡ μακαρία Πουλχερία αὐτῇ τῇ νυκτὶ ἐν ὁράματι τὸν ἅγιον Στέφανον λέγοντα αὐτῇ· Ἰδοὺ, ἡ προσευχὴ σου εἰσηκούσθη ⁴⁴, καὶ ἡ αἰτήσίς σου γέγονε, καὶ ἦλθεν εἰς Χαλκηδὸνα. Ἡ δὲ ἀναστὰσα καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς λαβοῦσα, ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν τῶν ἁγίων λειψάνων, καὶ ταῦτα ⁴⁵ εἰς τὸ παλάτιον λαβοῦσα κτερίζει οἶκον ἑνδοξον τῷ ἁγίῳ πρωτομάρτυρι, κάκει τὰ ἅγια κατέθετο λείψανα.

A. M. 5921. — Κωνσταντινουπόλει ἐπισκόπου Σισινίου ἔτος α'.

Τοῦτῃ τῷ ἔτει ἀγαθότητι πολλῇ κινούμενος Θεοδόσιος (52) ὁ βασιλεὺς, καίπερ νικήσας κατὰ κράτος τοὺς Πέρσας, φειδοῖ τῶν κατοικοῦντων ἐν Περσίδι Χριστιανῶν, εἰρήνην ἀσπάζεται, καὶ ἀποστέλλει πρεσβευτάς· Ἡλιὼν τε τὸν πατρίκιον, ὃν πάνυ ⁴⁶ διὰ τιμῆς ἤγεν, καὶ Ἀνατόλιον τὸν τῆς Ἀνατολῆς στρατηγὸν εἰρήνην σπείσασθαι ⁴⁷. Οὐαραράνης δὲ γνοὺς τὴν ἑαυτοῦ ἤτταν δέχεται τὴν πρεσβείαν, καὶ οὕτως ὁ κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἐπαύσατο διωγμός. Ὁ δὲ βασιλεὺς Θεοδόσιος ἐπὶ ταῖς τοιαύταις εὐεργεσίαις τῷ Θεῷ ⁴⁸ εὐχαριστῶν, γεραίρειν τοῖς ὕμνοις οὐκ ἐπαύετο ⁴⁹, κοινωνοὺς ἔχων τῆς ὕμνων δίας τὰς ἰδίας ἀδελφάς διὰ βίου τὴν παρθενίαν ἀσκούσας.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Σισίνιος ὁ ἐπίσκοπος ⁵⁰ (53) Κωνσταντινουπόλει Προκλον χειροτονεῖ ἐπίσκοπον Κυζίκου· ὄντινα οἱ Κυζικηνοὶ μὴ δεξάμενοι, μοναχὸν τινα παρὰ γνώμην Σισινίου Δαλματινὸν ⁵¹ λεγόμενον χειροτονοῦσιν. Ὁ δὲ Πρόκλος ἰδίαν ἐκκλησίαν μὴ ἔχων, ἐν Κωνσταντινουπόλει προτροπῇ Σισινίου ταῖς διδασκαλαῖς ἦν διαπρέπων.

VARIAE LECTIONES.

³⁷⁻³⁸ τῷ add. ex A. ³⁹ ἐπισκόπῳ] ἀρχιερεῖ c. ⁴⁰ πρὸς om. A, e. ⁴¹ τὸν add. ex A. ⁴² διέλιθον A a b c d f. ⁴³ ποιῆσαι c, ποιείσθαι vulg. ⁴⁴ εἰσηκούσθη A, ἠκούσθη, vulg. ⁴⁵ ταῦτα A, ταύτην vulg. ⁴⁶ πάνυ A, πάλα vulg. ⁴⁷ σπείσασθαι, ποιήσασθαι A. ⁴⁸ τῷ Θεῷ A, τὸν Θεὸν vulg. ⁴⁹ ἐπαύετο A, ἐπαύθη vulg. ⁵⁰ ὁ ἐπίσκ. A, ἀρχιεπ. vulg. ⁵¹ Δαλματινὸν A c, Δαλμάτιον vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

sus provinciam reliquit ditaverit, ex Marcellini Chronico ad annum Theodosii 9, Hieronymus autem obiit ejusdem Theodosii 12, prout Prosperi Chronicon testatur: qui ergo fieri potuit, ut ejusdem imp. anno 19 repertæ fuerint reliquie? Adde Joannem Hierosolymorum antistitem reliquias Luciani monitu effodisse, quem ante annos novem immemor historię temporisque Theophanes e vivis excessisse in chronico laterculo posuit.

(52) Bellum Persicum anno Theodosii 15 juxta Chronicon Alexandrinum, vel 15 juxta Marcellinum

PATROL. GR. CVIII.

A designanti corpus Gamaliel Pauli apostoli præceptor una cum Abibone filio curavit.

A. C. 420. — Hoc anno Theodosius pius imperator beatam Pulcheriam imitatus magnam pecuniarum vim egenis distribuendam, auream quoque crucem pretiosis lapillis interstinctam sancto Calvarie loco figendam ad Hierosolymorum episcopum misit. Præsul hæc dona vicario munere compensaturus dextræ manus martyrum principis Stephani reliquias per sanctum Passarionem obtulit. Eo Chalcedonem usque profecto, cernit beata Pulcheria nocturno in ostento sanctum Stephanum verbis istis se compellantem: Viden', ut preces tuæ sint exauditæ, et ut petitio tua jam adimpleta Chalcedonem usque pervenerit? Exurgens illa fratre comite sanctis reliquiis in occursum processit: 75 illisque demum in palatium illatis, sumptuosam ædem sancto martyrum ductori extruxit et in ea sacra munera deposuit.

A. C. 421. — Cpoleos episcopi Sisinnii annus primus.

Hoc anno Theodosius imperator, licet armorum vi Persas et victoriis premeret, Christianorum tamen in Perside commorantium sanguini parciturus, summa clementia ductus pacem amplexatur, et Helionem patricium virum summis semper honoribus auctum et Anatolium Orientis præfectum legatos pacis fœdus firmaturos mittit. Vararanes, cognita suorum jactura, lubens admittit legatos, atque ita excitatus in Christianos persecutionis motus resedit. Imperator porro Theodosius in tantorum beneficiorum vicem grates acturus Deo una cum suis sororibus, quæ perpetuam virginitatem colebant, sacris canticis Numen celebrare et ejus laudes extollere nusquam desistebat.

Eodem anno Sisinnius Cpoleos archiepiscopus Cyzici episcopum ordinat Proclum: quem cum agnoscere Cyziceni detrectassent, monachum quemdam nomine Dalmatium invito Sisinnio sibi met præficiunt antistitem. Proclus propria destitutus ecclesia, Sisinnii monitis et permissu sermonibus populo docendo habitis clarebat.

comitem restinctum: quo trecentessimæ Olympiadis annus quartus, et Honorii decimus tertius, Theodosii vero decimus numerabatur, ex Socr. lib. vii, cap. 20, a cujus calculis longe abest noster Theophanes.

(53) Is Theodosio duodecimum, et Valentiniano Juniore secundum cons. ordinatus, ex Socrate, lib. vii, cap. 26, anno suæ promotionis primo, Theodosium annos duntaxat octodecim ex Chronici Alexandr. computo, vel novemdecim ex Marcellini scriptis vidit imperantem.

Eodem quoque anno mota in Christianos Persas A persecutionis tempestas sedata est.

A. C. 422. — Hoc anno Philippus Sides presbyter Christianam historiam libris triginta sex absolvens acerbius in Sisinnium invehitur; eo quod ipsi Philippo pariter ac Proclo Sisinnius idem ad episcopatus electionem fuisset praelatus. Non diu post vero Sisinnius e vita migravit.

A. C. 423. — Cpoleos episcopi Nestorii annus primus.

Hoc anno, Sisinnio Cpoleos pontifice defuncto, Nestorius in episcopatu succedit. Is Germanicam habuit patriam: 76 simul autem ac thronum conscendit, confestim ejus prava fides et perversa circa Ecclesiae dogmata mens manifestata. Orationem quippe de rebus fidei suo syncello traditam in publico Christianae plebis conventu jussit recitari ita continentem: *Mariam nemo nuncupet Dei genitricem, homo namque Maria exstitit: et ab homine Deum gigni impossibile.* Hanc vocem Eusebius quidam imperatricis Cpoleos scholasticus primus reprehendit, ex quo Byzantium plures turbati. Nestorius autem sermonis confirmandi studiosus, ubique alta voce simplicem purumque hominem Dominum affirmabat. Die vero quodam Dominico, ipso Nestorio ecclesiae praesidente, Proclus sacram conclusionem exponere jussus dixit: *Homilia in Deiparam.* Homiliae principium hoc fuit: *Virginis hodie celebritas, fratres.* Exinde impius Nestorius propter fastum et pravam fidem cunctis execrandus exstitit. Anastasium quippe quompian Antiochenum presbyterum familiaris sibi devinctum, ceu pravitate et sensus ejusdem consortem, virum lingua praepetem et audacem, et in ecclesia perpetuam virginem Deiparam suis blasphemis vitia etem secum habuit: in quem Eusebius Dorylaei episcopus insurrexit primus: quod cum fecisset, multos tumultus turbasque concitavit.

Hoc eodem anno dignum admiratione prodigium

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ὁ κατὰ τῶν Χριστιανῶν (34) διωγμὸς ἐν Περσίᾳ ἐπαύσατο.

A. M. 5922. — Τούτῳ τῷ ἔτει Φίλιππος πρεσβύτερος (35) Σίδης Χριστιανικὴν ἱστορίαν συγγράψας ἐν ἑσ' βιβλίῳ πολλὰ καθάπτεται Σισινίου διὰ τὸ προκριθῆναι τὸν Σισίννιον Φιλίππου εἰς τὴν ἐπισκοπὴν ἅμα καὶ Πρόκλῳ· εὐθύς δὲ Σισίννιος ἐτελεύτησεν (36)

A. M. 5923. — Κωνσταντινουπόλει ἐπισκόπου Νεστορίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Σισινίου ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως κοιμηθέντος, Νεστόριος τὴν ἐπισκοπὴν διαδέχεται (37) Γερμανικὸς τῷ γένει (38). Ἄμα δὲ τῷ θρόνῳ ἐπέβη, παραυτίκα ἡ αὐτοῦ κακοπιστία, καὶ τὸ ἐν τοῖς δόγμασι διεστραμμένον φρόνημα ἐδείκνυτο. Ὁμιλίαν γὰρ περὶ πίστεως ἰδὼκεν τῷ αὐτοῦ συγγέλλῳ (39), καλεῖσας αὐτῷ ταύτην ἐπ' ἐκκλησίας κηρῦξαι ἔχουσαν οὕτως· *θεοτόκον τὴν Μαρίαν καλεῖτω μηδεὶς· Μαρία γὰρ ἄνθρωπος ἦν, καὶ ὑπὸ ἀνθρώπου θεὸν τεχθῆναι ἀδύνατον.* Ταύτης ἐπαλάβετο πρῶτον τῆς φωνῆς Εὐσέβιος τις σχολαστικὸς τῆς βασιλείας⁷⁷ (40) Κωνσταντινουπόλεως, ὅθεν πολλοὶ τῶν Βυζαντινῶν ἐταράχθησαν. Ὁ δὲ Νεστόριος τὸν λόγον κυρώσαι σπεύδων πανταχοῦ τὴν φωνὴν⁷⁸ ἐξέβαλεν, ψιλὸν ἄνθρωπον λέγων τὸν Κύριον. Ἐν μίᾳ δὲ Κυριακῇ προκαθεζομένου Νεστορίου, προτραπείς Πρόκλος τοῦ ἐξηγήσασθαι, εἶπεν· Ὁμιλία εἰς τὴν θεοτόκον, ἥς ἡ ἀρχὴ· *Παρθενική πανήγυρις σήμερον, ἀδελφοί.* Τότε μισητὸς γενόμενος παρὰ πάντιν ὁ δυσσεβὴς Νεστόριος διὰ τυφον καὶ κακοπιστίαν. Εἶχεν γὰρ καὶ Ἀναστάσιόν τινα πρεσβύτερον Ἀντιοχείαν, ὃν ἀπόδρα περιποιεῖτο, ὡς ἄμφορνα, ἄνδρα τολμηρότατον, ἐπ' ἐκκλησίας βλασφημοῦντα⁷⁹ τὴν ἀειπάρθενον θεοτόκον. Τέκτον δὲ Εὐσέβιος ὁ τοῦ Δωρυλαίου⁸⁰ πρῶτος κατεῖπεν· οὕτως τε διαπραττόμενος πολλοὺς θορύβους ἤγειρε καὶ ταραχάς.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ τὸ φοβερὸν θαῦμα τῶν ἁγίων

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁷ τὸ add. ex A. ⁷⁸ βασιλείας A alii, βασιλίδος vulg. ⁷⁹ τὴν φωνὴν ἐξέβαλεν A, τὴν θεοτόκου φωνὴν ἐξέβαλεν vulg. ⁸⁰ δυσσημοῦντα A. ⁸¹ Δωρυλαίου A alii.

JAC. GOARI NOTÆ.

(34) Falsa et inutilis repetitio.

(35) Ex Socrate, lib. vii, cap. 26 et 27 excerptum loco incongruo repositum.

(36) Moritur, inquit Socrates cap. 28, Hiero et Ardaburio coss. quorum fasces annum Theodosii 19, teste *Chronico Alex.*, vel ex aliorum rationibus vicesimum signabant.

(37) Felice et Tauro coss. Socrates, lib. vii, cap. 29. Consules istos *Chronicon Alexand.* anno Theodosii 20, Prosperi 24, adjungit.

(38) Haud igitur Antiochia natus, ut doctrina temporum testatur.

(39) Ut *cellæ* et ædium *consors*, ita negotiorum, et secretorum conscius, imo conscientiae rector et animæ moderator, nondum vero dignitatis successor intelligitur hic σύγγελλος, *cancellaneus*. Socrates, lib. vii, cap. 32: Σύνῃν Νεστορίῳ Ἀναστάσιος πρεσβύτερος, ἅμα αὐτῷ ἐκ τῆς Ἀντιοχείας ἐσταλάς. Τούτον διὰ τιμῆς εἶχε πολλῆς, καὶ ἐν τοῖς

ἔργοις συμβούλῳ ἐχρητο· *Convivebat Nestorio Anastasius presbyter, una cum eo Antiochia missus, quem plurimo honore prosequabatur, et eo in negotiis consiliatore utebatur.* De syncello plura docet Euthologium nostrum, ac nostræ pariter in Cedrenum et Codinum notæ, necnon Georgii Syncelli Præfatio, de quibus iterum sermo habendus.

(40) Duo mss. non urbem regiam, sed Imperatricem exprimentur his verbis, σχολαστικὸς τῆς βασιλείας. Regium, Barb. et alia Imperatricem urbem intelligendam volunt, scripto: σχολαστικὸς τῆς βασιλίδος Κωνσταντινουπόλεως. Favet his Anastasius interpretatus, *imperialis Constantinopolis*. Dicam itaque Eusebium istum non imperatrici addictum, sed in urbe regia CP. scholasticum et advocatum fuisse. Nicephorus enim eundem scribit *ῥήτορα, rhetorem*, lib. xiv, cap. 32; de scholastico notæ ad pag. 86 edisserunt.

ἐπὶ τὰ παῖδων (41) ἐν Ἐφέσῳ γέγονεν. ἀναστάντων αὐτῶν διὰ ῥπδ⁸⁷ ἐτῶν.

A. M. 5924. — Τοῦτῳ τῷ ἔτει μαθὼν Κύριλλος ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπος τὰς τοῦ Νεστορίου βλασφημίας, γράφει αὐτῷ παρακαλῶν, καὶ νοθευτῶν⁸⁸ ἀπέχεσθαι τῶν διεστραμμένων αὐτοῦ δογμάτων, καὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως ἀντέχεσθαι. Ὁ δὲ Νεστόριος ἀνταπέστειλεν ὑβρίζων καὶ βλασφημῶν. Τότε Κύριλλος γράφει τῷ πάππᾳ Ῥώμης τὰ περὶ Νεστορίου⁸⁹, καὶ τὰ πρὸς αὐτὸν γραφέντα παρὰ Νεστορίου βλάσφημα κατὰδῃλα αὐτῷ ποιεῖ. Τότε Κελεστίνος γράφει Νεστορίῳ, ὁρίσας αὐτῷ ἡμερῶν ἰ' προθεσμίας, ἵνα παύσῃται τῆς βλασφημίας, καὶ μετανοήσῃ⁹⁰. ἐπιμένοντα δὲ τῇ κακοδοξίᾳ, μηχανεῖ αὐτὸν εἶναι κοινωνικὸν ἱερέα. Γράφουσι τε⁹¹ ὁμοίως Κελεστίνος καὶ Κύριλλος Ἰωάννῃ τῷ ἀρχιεπισκόπῳ Ἀντιοχείας καὶ Πραυλίῳ⁹² τῷ⁹³ Ἱεροσολύμων περὶ Νεστορίου καὶ τῆς κατ' αὐτὸν αἵρέσεως. Ἰωάννης⁹⁴ δὲ γράφει Νεστορίῳ συμβουλευόμενος αὐτῷ ἀποστήναι τῆς αἵρέσεως, ὑπομνησκόμενος αὐτῷ⁹⁵ τὸ τοῦ Ἀποστόλου ῥηθὲν τὸ, Ἐξάπεστείλεν ὁ Θεὸς τὸν Ἰλὺν αὐτοῦ γενόμενον⁹⁶ ἐκ γυναικός. Γνοὺς δὲ ὁ Νεστόριος, ὅτι οὐκ ἀνέχονται οἱ πατριάρχαι παρασυνεπιῆσαι οὕτω τετραγμένον⁹⁷ τῶν ἐκκλησιῶν, παρεσκεύασε τὸν βασιλέα γράψαι σάκραν πρὸς Κύριλλον πλήρη στιγμάτων⁹⁸ καὶ δοκῶν αὐτὸν⁹⁹ ἐκ τούτων κτυπεῖν, μᾶλλον διηγείρεν. Διαναστάς γὰρ γράφει τῷ βασιλεῖ καὶ ταῖς τούτου ἀδελφαῖς περὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως καὶ τῆς Νεστορίου κακοδοξίας, ἅμα καὶ αἰτούμενος σύνοδον οἰκουμενικὴν γενέσθαι εἰς τὸ γυνασθῆναι κανονικῶς τὰ κατὰ Νεστορίου¹⁰⁰. Τότε ὁ βασιλεὺς Θεοδόσιος γράφει πᾶσι τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόποις παραγενέσθαι εἰς Ἐφεσον χωρὶς πάσης ὑπερθέσεως μετὰ τὸ Πάσχα ὁρίσας, ὅτι οὐδεμίαν ἔξει πρὸς Θεὸν οὐδὲ πρὸς ἡμᾶς ἀπολογίαν ὁ μὴ τὴν ἡμέραν τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς εὐρισκόμενος ἐν τῇ συνόδῳ¹⁰¹ εἰς Ἐφεσον. Ὁ δὲ τῆς Ῥώμης Κελεστίνος γράφει Κυρίλλῳ τῷ Ἀλεξανδρείας τὸν αὐτοῦ τόπον¹⁰² ἐπέχειν¹⁰³ ἐν τῇ συνόδῳ, διὰ τὸν τῆς θαλάσσης κόπον τοῦ χειμῶνος, μὴ δυνήσεις εὐρεθῆναι.

A. M. 5925. — Τοῦτῳ τῷ ἔτει ἡ ἐν Ἐφέσῳ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ¹⁰⁴ σύνοδος (42) τῶν διακοσίων Πατέρων συνεβρόχθη. Πάντων τοίνυν τῶν¹⁰⁵ ἐπισκόπων ἐλθόντων, Ἰωάννης ὁ Ἀντιοχείας καὶ οἱ ἀνατολικοὶ οὐκ ἀπήντησαν τῇ ὀρισθείσῃ¹⁰⁶ προθεσμίᾳ, καὶ τῇ δεκάτῃ ἕκτῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν ὀρισμένην, τοῦ Ἰωάν-

⁸⁷ Galat. iv, 4.

VARIAE LECTIONES.

⁸⁷ ῥπα A a f. ⁸⁸ post νοθευτῶν h add. ὡς ἀδελφόν. ⁸⁹ Νεστορίου A, Νεστόριον vulg. ⁹⁰ γράφουσι τε A, γράφουσι δὲ vulg. ⁹¹ Πραυλίῳ Ἱουδενάλῳ b. ⁹² τῷ alterum A, τῶν vulg. ⁹³ Ἰωάννης — αἰρέσεως om. A. ⁹⁴ αὐτῷ A, αὐτὸν vulg. τὸ post ῥηθὲν add. ex A. ⁹⁵ γενόμενον A, γεννώμενον vulg. ⁹⁶ τετραγμένον A, e. ⁹⁷ αὐτὸν add. ex A. ⁹⁸ Νεστορίου A e, Νεστόριον vulg. ⁹⁹ ἐν τῇ συνόδῳ A, εἰς τὴν σύνοδον vulg. ¹⁰⁰ κόπον] τόπον a b c d. ¹⁰¹ ἐπέχειν A, ὑπέχειν vulg. ¹⁰² οἰκουμενικὴ τρίτη σύνοδος a b c d. ¹⁰³ τῶν post τοίνυν add. ex A. ¹⁰⁴ ὀρισμένη b.

JAC. GOARI NOTÆ.

(41) Baronius de illis in *Martyrol. Rom.* 27 Julii.
(42) Ephesina synodus Bassi et Antiochi consulari descripta in annum Theodosii Junicris 24 et 25 ex Theophanis anni periodum a Septembri

Ephesi auditum : sanctorum videlicet puerorum septem, qui de somno, quo per annos 184 conscripti remanserant, suscitati sunt.

A. C. 424. — Hoc anno Cyrillus Alexandriae episcopus, auditis Nestorii blasphemias, ipsum pravis opinionibus disseminandis abstinere et rectam fidem sustineret, litteris hortatur et admonet : ad quem Nestorius contumelias blasphemiasque rescripsit. Tum quæ Nestorius effutiret, et ad se litteris dedisset blasphemias, papæ Romano Cyrillus scriptis manifestat. Mox Nestorio scribit Cælestinus, et dierum decem præfixo termino jubet hominem a blasphemias abstinere et mentem retractare : alias in sensus pravitatem perseverantem, neque sacerdotem ecclesiasticæ communionis consortem eum deinceps habendum. In hanc mentem de Nestorio et ipsius hæresi 77 Joanni Antiochiæ archiepiscopo et Praulio Hierosolymorum litteris significavit. Ipse Joannes scribit Nestorio et¹⁰⁵ abdicanda hæresi consilium dat, hoc etiam suggesto Apostoli dicto : *Misit us Filium suum natum ex muliere*¹⁰⁶ rum cum patriarchas in hacce ecclesiarum perturbatione silentium nequam acturos prævidere, imperatorem ut sacraminis et terrore gravem ad Cyrillum daret, impulit. Unde Cyrillum percellere et ferire meditatus, ad pugnam magis excivit. Quare renovatis animi viribus, ad imperatorem et ejus sorores de recta fide et perversis Nestorii dogmatibus scribit, unaque ut legitima Ecclesiæ consuetudine Nestorii res discuterentur, generale concilium celebrari postulat. Tunc imperator Theodosius cunctis suæ ditionis episcopis, ut sine dilatione, post Pascha, convenirent Ephesum, scripto mandavit : nullam apud Deum neque apud nos habituram defensionem, qui sanctæ Pentecostes die synodo apud Ephesum præsentem se non exhibuerit. Romanus vero pontifex Cælestinus, cum synodo adesse nequiret, ob labores hiemali tempestate in mari tolerandos, Cyrillo Alexandriae episcopo, ut suum locum teneret, rescripsit.

A. C. 425. — Hoc anno sancta et œcumenica synodus ducentorum episcoporum Ephesi congregata est. Cum omnes igitur episcopi convenissent, Joannes Antiochiæ pontifex, et alii Orientis episcopi ad præfinitum diem non occurrerunt : elapsis deinde a conducto termino diebus sexdecim, Joanne

metientis computo incidit : Junio enim mense inchoata Octobri terminatur : quæ causa forsitan exstitit, ut ad præfati imperatoris annum 25 eam referat.

nondum comparente, cum multo comitum fastu Nestorius advenit. Die itaque Junii mensis vicesima celebrari cœpit concilium, Nestorio, Cyrillo et Praulio conventui præsidentibus, Cyrillo vero Romani pontificis locum obtinente: cunctisque jam theologicis disquisitionibus instituentibus, non sine magna arrogantiae ostentatione dixit Nestorius: Eum equidem, qui bimus aut trimus agnitus fuerit, nusquam ego Deum appellaverim: eapropter mundus sum ab omnium vestrum sanguine: nec ad vos postmodum me quavis ratione rediturum testor. His dictis, cum sex episcopis ejus sententiæ obsequentibus egressus est. Cyrilli sequaces postera luce congregati, tres episcopos, qui Nestorium vocarent, destinant: quibus obedire renuit: eodemque pacto secundo et iterum, imo quarto accersitus, non accessit; sed et legatos injuriis probrique respersi providit. Tum vero delegatos episcopos injuriis ita probrique affectos sancta et œcumenica synodus excipiens sententiam **78** adversus eum pronuntiavit et omni sacra dignitate alienum deinceps futurum sanxit: hancque veram et indubitam ejus depositionem præsenti et coram denuntiaverunt. His ita perfectis, Joannes Antiochiæ præsul sex et viginti comitatus episcopis tertia die advenit. Hi de Nestorii exauctoratione certiores facti, se a sancto concilio segregaverunt, separatimque cum Nestorio considentes, Cyrillum et Memnonem Ephesiorum antistitem depositione, ut sibi videbatur, mulctaverunt. Theodoretus sane Cyrillum insectari et redarguere arbitratus, duodecim capitulis perperam expositis, Nestorii virus omne evomitum suo repersit operi. Sanctus autem Cyrillus fortiter insurgens suorum capitulorum defensionem instruxit, expositionem adhibuit, et in lucem prolatam ecclesiasticæ doctrinæ thesauro, quam ad pietatem propria collimaret sententia, omnium oculis reddidit manifestum. A sancta postmodum synodo tertium vocatus Antiochensium præsul Joannes, cum accedere detractaret, adversam excepit cum sociis sententiam, adeo ut omni Ecclesiæ removerentur ministerio, donec arrepti consilii poenitentes admissam faterentur culpam. Et hæc quidem sancta definivit synodus, quo constaret, quævis in Cyrillum et Memnonem sanctissimos Ecclesiæ præsides præter pietatis jura et canonum auctoritatem attentata, nullius omnino roboris esse vel firmitatis. Itaque controversiis de his omnibus agitatæ, ac scriptis ad Theodosium imperatorem relatis, utriusque partis episcopi Cpolim tendere jussi. Conve-

νου μὴ ἐλθόντος, ἐφθασεν ὁ Νεστόριος μετὰ πολλῆς ἀλαζονείας. Καὶ τῇ εἰκοστῇ τοῦ Ἰουνίου μηνὸς ἐκρη-
τήθη ἡ σύνοδος, Νεστορίου καὶ Κυρίλλου καὶ Πραυ-
λίου προκαθεσθέντων, τοῦ δὲ Κυρίλλου τὸν τόπον
τοῦ Ῥώμης ἐπέχοντος· καὶ πάντων θεολογούντων (43)
λέγει ὁ Νεστόριος μετὰ πολλῆς ἀλαζονείας· « Ἐγὼ
τὸ γενόμενον ⁷⁶ διμνηαῖον καὶ τριμνηαῖον οὐκ ἂν
θεὸν ὀνομάσαιμι ⁷⁸. Καὶ διὰ τοῦτο καθαρὸς εἰμι ἀπὸ
τοῦ αἵματος ὑμῶν· καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν πρὸς ὑμᾶς οὐκ
ἐπανερχομαι ⁷⁶· » καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἐξῆλθεν μετὰ
ἐξ ἐπισκόπων τῶν γνώμῃ ἀκολουθησάντων αὐτῷ. Οἱ
δὲ περὶ Κύριλλον τῇ ἐξῆς συνελθόντες, ἀπέστειλαν
τρεῖς ἐπισκόπους καλέσαι αὐτὸν, καὶ οὐχ ὑπήκουσεν.
Ὅμοίως δὲ καὶ δεύτερον καὶ τρίτον καὶ τέταρτον
προσκληθεὶς ὑπὸ τῆς συνόδου, οὐ παρεγένετο. ^B Ἀλλὰ
καὶ τοὺς σταλέντας ὕβρισθῆναι καὶ ἀτιμασθῆναι παρ-
εσκεύασεν ⁷⁷. Τότε ἡ ἀγία καὶ οἰκουμένη συνὸς
ὕδρισμένους καὶ ἡτιμασμένους δεξαμένη τοὺς ἀπο-
σταλέντας ἐπισκόπους, ἀπεφῆντο κατ' αὐτοῦ, καὶ
ἀλλότριον αὐτὸν ὤρισεν παντὸς ἱερατικοῦ ἀξιώμα-
τος ⁷⁸, καὶ ἀπέστειλαν αὐτῷ εἰς πρόσωπον τὴν εἰσὶν
καθαίρειν. Τούτων οὕτω τελεσθέντων, ἦλθεν μετὰ
τρεῖς ἡμέρας Ἰωάννης ὁ Ἀντιοχείας ἐπίσκοπος εἰ-
κοσι ἐξ ἐπισκόπων ἔχων μεθ' αὐτοῦ· οἵτινες μα-
θόντες καθαιρεθῆντα ⁷⁹ αὐτὸν, ἀποσχίσαντες τῆς ἀγίας
συνόδου, καὶ μετὰ Νεστορίου συνεδρεύσαντες, καθ-
εῖλον, ὡς ἐνόμισαν, Κύριλλον καὶ Μέμνονα τὸν
Ἐφέσιον. Θεοδώρητος μέντοι νομίσας Κύριλλον
καταδραμεῖν, τὰ ὡδεκα κεφάλαια παρεξηγησάμε-
νος, ἐκείσε τὸν Νεστορίου ἐξήμυσεν λόγον. ^C Ὁ δὲ ἐν
ἀγίοις Κύριλλος γενναίως διαναστάς ὑπὲρ τῶν αὐ-
τοῦ κεφαλαίων ἀπελογήσατο, ἐρμηνεύων αὐτὰ, καὶ
τὸν ἐν αὐτοῖς ἐκκλησιαστικὸν θησαυρὸν ἀνακαλύ-
πτων, καὶ τὸν οἰκεῖον εὐσεβῆ σκοπὸν φανεροποιῶν ⁸⁰
πᾶσιν. Ὑπὸ δὲ τῆς ἀγίας συνόδου κληθεὶς ὁ τῆς
Ἀντιοχείας Ἰωάννης ἐκ τρίτου, καὶ μὴ ὑπακούσας
τοῦ παραγενέσθαι, ἀπόφασιν ἐδέξατο σὺν τοῖς μετ'
αὐτοῦ ὡς ἀλλοτριουθῆναι πάσης ἐκκλησιαστικῆς κοι-
νωνίας ⁸¹, ἄχρις ἂν αὐτῶν καταγόντες τὸ οἰκεῖον
ὁμολογήσωσιν σφάλμα. Καὶ τοῦτο ⁸² ἡ ἀγία ὤρισε
σύνodus, ὥστε τὰ παρὰ τῶν ἀνατολικῶν ἀθίστως καὶ
ἀκανονίστως ἐφ' ὅβρει τῶν ἀγιοτάτων τῆς Ἐκκλη-
σίας προέδρων Κυρίλλου καὶ Μέμνονος ἰσχύον τινα
μὴδ' ὅλως ἔχειν. Τούτων τοίνυν πάντων ἐξ ἀναφο-
ρᾶς ⁸³ τῷ βασιλεῖ Θεοδοσίῳ ἀνενεχθέντων ⁸⁴, ἐκε-
λεύσθησαν ἐκ τῶν ἀμφοτέρων μερῶν ἐπίσκοποι ἀνελ-
θεῖν ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἀνελθόντες τῇ συν-
εργείᾳ τοῦ Θεοῦ ἐνίκησαν οἱ τῆς ἀγίας συνόδου· καὶ
κυρωθείσης τῆς καθαίρεσως Νεστορίου, Μαξιμιανὸς
χειροτονεῖται ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, πρε-

VARIE LECTONES.

⁷⁶ τὸ γεν. A, τὸν γ. vulg. ⁷⁸ ὀνομάσαιμι A, ὀνομάσοιμι vulg. ⁷⁶ ἀνέρχομαι A e. ⁷⁷ παρεσκεύασεν] ἐκέλευσεν e, om. A. ⁷⁸ ἱερατικοῦ ἀξιώματος A, ἱερατικοῦ τάγματος δηλονότι ἀξιώματος vulg. ⁷⁹ καθαιρεθῆντα A, καθαιρεθῆναι vulg. ⁸⁰ φανεροποιῶν A, φανερῶν vulg. ⁸¹ κοινωνίας codd. omnes, λειτουργίας Par. ⁸² τοῦτο ἡ A, τοῦτο δὲ ἡ vulg. ⁸³ πάντων ἐξ ἀναφορᾶς A alii, πάντων αἱ διαφοραὶ δι' ἀναφορᾶς vulg. ⁸⁴ ἀνενεχθέντων A alii, ἀνενεχθεῖσαι vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(43) *Universis Christum Deum profitentibus*; quorum plæ confessioni sua illa blasphema opposuit Nestorius, nunquam Deum se appellaturum, qui

duorum aut trium mensium puer natus esset. Non ergo bene Buccard. aut interpr. *cunctis theologicis disquisitionibus instituentibus*. COMBERTS.

Εὐδοξίας. Μαθὼν δὲ τὸν Μαξιμου⁶⁶ θάνατον (17) Μαυριόριος ἐδασίλευσεν ἔτη δύο, καὶ μετ' αὐτὸν Ἀδριανὸς τὴν τῆς Ῥώμης βασιλείαν ἐκράτησεν ἔνιαυτους δύο, καὶ μετὰ τούτων Σεῦρος ἔτη τρία, καὶ μετὰ τούτους οὐκ ἔστιν βασιλεὺς, ἀλλὰ Ῥεκίμερ ἐδιοίκει⁶⁷ τὰ πράγματα στρατηγῶν καὶ μεγάλην περικείμενος δύναμιν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἐτελεύτησεν Εὐδοκία (18) ἐν Ἱεροσολύμοις πολλὰ καταλείψασα ταῖς ἐκκλησίαις.

A. M. 5948. — Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Μαρτυρίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐκάη ἡ Ῥάβεννα (19), καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐσφάγη ὁ πατρικίος Ῥαμίτος εἰς Κλάσας. Καὶ μεθ' ἡμέρας 10' ἐνίκηθη Ἀδριανὸς ὑπὸ Ῥεμίκου, καὶ γέγονεν εἰς πόλιν (20) Πλακεντίαν εἰς Γαλλίαν⁶⁸.

A. M. 5949. — Τούτῳ τῷ ἔτει Μαρκιανὸς ὁ βασι-

A duos annos imperio potitur: eo sublato, Avitus pari annorum numero occupavit: 94 post hunc Severus annos tres. Post istos nullus Romæ exstitit imperator: verum Recimer dux exercitus, magna instructus potentia, rerum summam administravit.

Hoc etiam anno Eudocia, donis maximis in ecclesias collatis, Hierosolymis decessit.

A. C. 448. — Antiochiæ episcopi Martyrii annus primus.

Hoc anno Ravenna civitas igne consumpta est: et post dies paucos Ramitus patricius ad Clusas est interfectus: diesque abhinc undeviginti a Remico superatus est Avitus: factus autem Placentiæ civitatis episcopus, in Gallias profectus occubuit.

A. C. 449. — Hoc anno pridie Maias Kalendas

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁶ τὸν Μαξ. θάν. A, τοῦ Μ. θ. vulg. ⁶⁷ ἐδιοίκει A, sed cfr. p. 126. ⁶⁸ locum aperte corruptum Goar. sic explendum censet: καὶ γέγονεν ἐπίσκοπος εἰς πόλιν (A f πόλεμον) Πλακεντίαν, καὶ ἀπελθὼν εἰς Γαλλίαν ἀπέθανεν.

JAC. GOARI NOTÆ.

(17) Historiæ chronologiæque merum hoc chaos componunt Idatius, Marcellinus, Sidonius, Cassiodorus, Jornandes, Papyrius Massonius, et alii.

(18) Ad alios quinque annos Eudociæ mortem protrahit Baronius ex Nicephoro ad annum 460, num. 22.

(19) Quod hæc perioche tota respiciat Avitum, et ejus ab imperio depulsionem, an Treveris, vel Ravenna ejus occasione fuerit incensa, sedulo inquirendum. Aimoinus, lib. 1, *Hist. Franc.* cap. 3, Fredegarius Scholasticus, lib. 1, cap. 7, et ex Fredegarii verbis Bedanus presbyter, alias *Chronicon Moissiacense* Augustam Trevirorum ulciscendæ Aviti luxuriæ a Lucio senatore Francorum armis expositam concordibus scriptis referunt: Treverorum civitas, ait Fredeg., factione unius ex senatoribus, cui nomen Lucius, a Francis capta et incensa est. Cum Avitus imp. esset luxuriæ deditus, et iste Lucius haberet mulierem pulcherrimam cunctarum, fingens Avitus ob infirmitatem corporis lecto se deprimere, jussa ad omnes senatrices ut eum visitarent misit. Cumque uxor venisset Lucii, vi ab Avito oppressa fuit. In crastinum surgens de stratu Avitus dixit ad Lucium: Pulchras thermas habes, et frigida lavas. Hæc indignante Lucio, sua factione direpta est civitas, et incensa a Francis. Fabulam rerum Francicarum scriptori nupero quidem, verum alias diligenti, erudito, et posteris fideli prædicando probatam, et exquisitis scriptis insertam miror, ac paucis explodendam. Idatius non adeo summam, quam Aviti gestorum seriem expositurus ab exercitu Gallicano et honoratis primum Tolosæ, dehinc apud Arelatum imperatorem salutatum, Romam perrexisset, et in ea susceptum, annis sequentibus a Marciano collegam imperii ascitum rem publicam administrasse, et Gothorum auxilio destitutum potestate, vita etiamnum demum caruisse refert: de protectione ad Treveros Aquitanis oppositos, ne voculam quidem. Gregorius Turonensis *Hist. Franc.* cap. 21, lib. II, cum luxuriose agere volentem a senatoribus ejectum apud Placentiam episcopum ordinatum narrat: barbaris imperium diripiendum, et Treveros Galliarum caput suis criminibus incendio vastandos tradidisse tacet. Quidni taceat, cum Jornandes etiam rebus in Gallia compositis, mox assumpto imperio, in Italiam involasse scribat? Sigebertus sub Arcadio Treverim

incensam, Paulus Æmilius anno salutis 404, eodem Arcadio imperante, Francos relictis patriis sedibus, Rhenum transgressos in Treveris, ac circumjunctis finibus consedissee testentur? Francos quidem a Gallo quodam ob stuprum conjugii a Lucio provinciæ præside illatum irritato, Treverim advocatos urbem incendio delevisse narrat Duplexius, *De rebus Gallicis*, lib. VIII. Avitum ab eis temporibus (res quippe Arcadii ætate gestas tractat) remotum, sic a causa Treveris incendendæ data alienum existimat. Ipsa itaque Ravenna scriptore Theophane, Aviti libidinum ultionem passa est: cujus calamitatis illatæ rationem licet non expresserit, a Gotthis auxiliariis, quos Romanis Avitus confusus a se abiecit, editam sibi persuadebit, qui Sigonii *De imp. Occident. historiam*, aut Victoris Tununensis *Chronic.* Jornandisve *De rebus Geticis* narrationem consuluerit: Avitum quippe Placentiæ præsulem evecum referunt isti, et ad Ravennam superatum, vivendi veniam a Recimere accepisse.

(20) Adrianus Valesius rerum Francicarum scriptor probatissimus, quasi Theophanis paraphrastem agens: « Non multo post, habet lib. IV, poenas libidinis Avitus pendit, destitutus a Gotthis. Nam Remiscus patricius adjutor ejus partium in palatio classis (ad Ravennam) 15 Kalend. Octobr. occisus est: ipse imperii mense 17 vel 18 a Ricimere magistro militum apud Placentiam victus et captus, imperium deponere cogitur: novaque et hactenus inaudita fortuna commutatione ex imperatore fit supradictæ urbis episcopus. » Subdit: « Gregorius, in *Hist.* lib. II, tradit Avitum senatorem et civem Arvernum ob libidines a senatu dejectum imperio, cujus in possessionem vacuum involaverat, et apud Placentiam episcopum constitutum: cum comperisset senatum adhuc indignantem vita ipsam privare velle, Brivatem vicum Arvernorum tumultu Juliani Arverni martyris nobilem, cum multis muneribus fuga petere contendisse, ut loci religione salutem suam tueretur, ac in itinere decessisse, delatumque Brivatem, et ad pedes Juliani sepultum esse. » Ultima hæc verba Theophanis perioches ultima interpolantur hoc pacto: Καὶ γέγονεν ἐπίσκοπος εἰς πόλιν Πλακεντίαν καὶ ἀπελθὼν εἰς Γαλλίαν ἀπέθανεν.

Eodem anno Hesychius presbyter Hierosolymitanus ultimum diem obiit : et beata Melania magnæ Melaniæ neptis in religiosarum virtutum exercitiis et perfectione vitæ Hierosolymis requievit.

A. C. 427. — *Romæ episcopi Xysti annus primus.*

Hoc anno Theodosius imperator Eudociam conjugem laudes et grates relaturam Hierosolymam misit, quæ plurima dona ecclesiis contulit : et adorata sacra cruce, locisque sacris perlustratis in regiam Cpolim se recepit.

A. C. 428. — *Persarum regis Isdegerdis annus primus.*

Cpolecos episcopi Procli annus primus.

80 Hoc anno ruina in Alexandriæ theatro facta in Niliacorum festorum pervigilio homines septuaginta duos supra quingentos oppressit.

A. C. 430. — Hoc anno sanctissimus Cpolitanus episcopus Proclus, permissu ab imperatore Theodosio petito, Joannis Chrysostomi reliquias a Comanis in regiam civitatem transtulit, et insequente anno, exacta nimirum annorum triginta trium periodo, eadem publica confertaque processionis pompa deductas, imperatore et beata Pulcheria comitantibus, in Apollitorum deposuit ecclesia : tum vero cunctos, qui propter abrogatam Joanni dignitatem ab Ecclesia fuerant segregati, ad pristinam recepit communio-

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Ἡσύχιος ὁ ⁸⁰ πρεσβύτερος (50) Ἱεροσολύμων ἐτελεύτησεν. Καὶ ἡ μακαρία Μελάνη ἡ τῆς μεγάλης ἐγγόνῃ ἐν ἀσκήσει ἐκοιμήθη (51) ἐν βίῳ τελείῳ ἐν Ἱερουσαλὴμ.

A. M. 5927. — *Ῥώμης ἐπισκόπου Εὐστου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει Θεόδωρος ὁ βασιλεὺς τὴν γαμετὴν (52) Εὐδοκίαν εἰς Ἱεροσόλυμα ἀπέστειλεν εὐχαριστηρίους ὕμνους προσάψουσιν τῷ Θεῷ, ἥτις πάμπολλα ταῖς ἐκκλησίαις ἐδωρήσατο, καὶ προσκυνήσασα τὸν τε ἅγιον σταυρὸν καὶ τοὺς σεβασμίους τόπους ὑπέστρεψεν εἰς τὰ βασίλεια.

A. M. 5928. — *Περσῶν βασιλέως Ἰσδεγέρδου ἔτος α'.*

B *Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Πρόκλου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει σύμπτως ἐγένετο ἐν τῷ θεάτρῳ Ἀλεξανδρείας καὶ ἀπέθανον ἄνδρες φοβ' τῇ παννυχίδι τῶν ⁸¹ Νειλῶν (53).

A. M. 5930. — Τούτῳ τῷ ἔτει Πρόκλος ὁ ἀγιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως αἰτήσας τὸν βασιλέα Θεοδόσιον τὸ λείψανον Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἀπὸ Κομάνων εἰς τὴν βασιλεύουσιν μετεκόμισεν. Καὶ τῷ ἐχομένῳ ⁸² χρόνῳ (54) διὰ λγ' ἐτῶν (55) τοῦτον δημοσίᾳ ἐπὶ προελεύσεως πομπεύσας σὺν τῷ βασιλεὶ καὶ τῇ μακαρίᾳ Πουλχερίᾳ εἰς τὴν τῶν Ἀποστόλων ἀπέθετο ἐκκλησίαν. Καὶ οὕτως ⁸³ τοὺς διὰ τὴν ἐκείνου καθάρσιν τῆς Ἐκκλησίας χωρισθέντας ἤνωσεν.

C Ἐπὶ τούτου τοῦ ἐν ἀγίοις Πρόκλου σεισμοὶ γαγόνασαι

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁰ ὁ add. ex A. ⁸¹ τῶν Νειλῶν b, τῶν Εἰλώων A a f, τοῦ Νειλῶων vulg. ⁸² ἐχομένῳ b, ἐρχομένῳ vulg. ⁸³ οὕτως A, εἰτα vulg. ¹ τούτου add. ex A.

JAC. GOARINOTÆ.

(50) Hierosolymorum antistitem, Sixto Senensi in adversum sentiente, Hesychium non exstitisse verba ista, et præfatæ urbis antistitum laterculum declarant.

(51) Aliquotis annis posteriorem esse Melaniæ istius mortem iudicio mihi est, quod Eudociam imperatricem Hierosolyma profectam ipsa in sancta urbe suscepit, et cum ea novi templi dedicationis festum et alia peregerit, quæ in ejus Vita 31 Dec. exhibet Surius : Eudocia vero anno sequente Hierosolymorum peregrinationem aggressam auctor ipse circa Melaniæ facta hallucinatus describit. Obitus Melaniæ incertus est Baronio ad annum 438 num. 17.

(52) Anno quidem Valentiniani tertii nuptias excipiente, Hierosolymitanam peregrinationem suscepisse Eudociam, Theodosio decimum sextum consule, scribit Socrates, lib. vii, cap. 44 et 46, eum autem consulatum anno Theodosii *Chronicon Alexand.* tricesimo, alii 31 devinciunt. De eodem itinere Evagrius, lib. i, cap. 20 et 21.

(53) Quælibet in totam, vel plurimam noctem actio producta Græcis est παννυχίς, sic longiores matutinarum, quas vocant, precum vigiliæ, vel etiam profana convivia per noctem agitata παννυχίδας vocari testatur Enochologium, et Theophylactus Simocatta, lib. viii, cap. 43. Niloa porro sacra in noctem dilata narrat Heliodorus *Æthiopicorum* lib. 9 ineunte : Τῆς τῶν Νειλῶν ἑορτῆς ἐνεστηκυίας, οἱ μὲν ἐγγύριοι πρὸς θυσίαις τε καὶ τελεταῖς ἦσαν, τοῖς μὲν σώμασι καὶ περιεστηκόσι θεῖνοις χάμνοντες, etc. Ὁ δὲ Ὀροονδάτης μίσας νύκτας ἐπιτηρήσας, πρὸς ὕπνον βαθὺν τῶν Συγκάλων ἀπὸ τῆς εὐωχίας τετραμμένων Festo Ni-

loorum exorto, indigenæ quidem mactationibus victimarum et sacrificiis vacabant, corporibus quidem et circumstantibus malis laborantes, etc. At Oroondates observata occasione, media nocte cum Syenæi arcto somno post epulationes premerentur, etc. Niloa vero quæ sacra vel festa fuerint ipse libro præcedente ad calcem exponit : Καὶ γάρ πως συνέπεσε καὶ τὰ Νειλῶα τότε τὴν μεγίστην παρ' Αἰγυπτίοις ἑορτὴν ἐνεστηχέναι, κατὰ τροπὰς μὲν θερινὰς μάλιστα, καὶ ἔτε ἀρχὴν τῆς αὐξήσεως ὁ ποταμὸς ἐπιλαμβάνει τελουμένην, ὑπὲρ πάσας δὲ τὰς ἄλλας πρὸς Αἰγυπτίων σπουδαζομένην δι' αἰτίαν τοιάνδε. Etenim quodammodo acciderat, ut tunc quoque Niloa, maximum apud Ægyptios festum instaret : quod quidem circa solstitium æstivum maxime, et quando initium crescendi fluvius capit, celebratur, ac in summo honore præ omnibus habetur, propter hujuscemodi causam : quam ibidem refert esse Nili exundationem certa naturæ lego totam Ægyptum secundantem.

(54) Quo Theodosius imperii unum et triginta numerabat annos, ipso decimum sextum et Instans cons. prout Socratis, lib. vii, cap. 44 et Prosperi calculi auctori concordēs reddunt.

(55) Obiit quippe Chrysostomus a conditu mundi ann. 5894, CP. vero relatū est anno 5931 et secundo deinde anno partium ejus asserit Ecclesiæ ex integro revincti : illudque est quod Socrates nuper adductus scripsit : Ἰωάννης τῷ τριακοστῷ πέμπτῳ ἔτει μετὰ τὴν τελευτὴν εἰς κοινωνίαν ὑπὸ Πρόκλου ἰδέχθη. Joannes tricesimo quinto anno, postquam e vivis excesserat, in communionem a Proclo receptus est.

γὰρ ἀτάκτων ἀνδρῶν ὠνησάμενος, τυραννικῶς⁷² τὸν θρόνον Ἀλεξανδρείας ἐκράτησεν, καὶ καθηρημένος ὢν, ὑπὸ δύο καθηρημένων χειροτονεῖται. Ἐντεῦθεν πάντα τὰ σκάνδαλα ἀνεφύη ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Πάντων γὰρ τῶν τῆς οἰκουμένης ἱερέων τὸν ὄρον τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου ἀποδεξαμένων, οὗτος ὁ μικρὸς μετὰ λύτης τινὸς ἀσπέτου ταύτην καθύβριζεν, καὶ χειροτονίας ἐπισκόπων ἐποίει ἀχειροτόνητος (27) ὢν, καὶ βάπτισμα ἐπέτελει πρεσβύτερος μὴ ὢν. Ὁ δὲ μακάριος Προτέριος αἰσθόμενος τὴν κατ' αὐτοῦ σκευαζομένην ὑπὸ τοῦ Αἰλουρίου ἐπιβουλὴν, δίδωσιν τόπον τῇ ὀργῇ, καὶ τῷ σπῆτι προσφεύγει βαπτιστηρίῳ ἐν τῇ πρώτῃ τῆς πασχάλιας ἡμέρᾳ. Ὁ δὲ τοῦ Ἀντιχρίστου πρόδρομος, μὴ αἰδεσθεὶς μήτε τὴν⁷⁴ ἁγίαν ἡμέραν, μήτε τοὺς σεβασμίους τόπους, ἀποστείλας κατασφάζει τὸν ἀνεύθυνον ἀρχιερέα μετὰ καὶ ἄλλων ἐξ τῶν σὺν αὐτῷ. Καὶ σχολίοις περισύραντες τούτου τὸ λείψανον ἀπὸ τῆς ἁγίας ἐξέβαλον κολυμβήθρας, καὶ πομπεύσαντες αὐτὸ κατὰ πᾶσαν⁷⁵ τὴν πόλιν ἤκισον⁷⁶ ἀνηλεῶς· τέλος πυρὶ⁷⁷ κατέκαυσαν καὶ τὴν σποδὸν⁷⁸ τῷ⁷⁹ ἀέρι παρέπεμπον.

mane penitus et impie attrectaverunt, et illud demum ignibus absumpserunt, cineribus in aerem dispersis.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἠνέχθη τὸ λείψανον τῆς ἁγίας Ἀναστασίας⁸⁰ ἀπὸ Σερμίου⁸¹ (28) καὶ κατετέθη ἐν τῷ ναῷ αὐτῆς (29) ἐν τοῖς Δομνίου⁸² ἐμβόλοις. Τιμόθεος δὲ ὁ Αἰλουρος τὰ συγγράμματα Κυρίλλου τοῦ μεγάλου μὴ ἐκδοθέντα εὐρὼν ἐνέθευεν ἐν πολλοῖς τόποις, ὡς Ἰσταρεὶ Πέτρος ὁ πρεσβύτερος Ἀλεξανδρείας.

A. M. 5951. — Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Γενηαδίου ἔτος α'.

Ἀλεξανδρείας ληστρικῶς ἐκράτησεν Τιμόθεος Αἰλουρος δύο ἔτη.

Τούτῳ τῷ ἔτει μαθὼν Λέων ὁ βασιλεὺς (50) τὸν

A Coempta quippe sicariorum manu, sedem Alexandrinam invasit tyrannice, et omni ecclesiae gradu dejectus, a duobus pariter ecclesiastica dignitate extorribus episcopis ordinatur. Hinc cuncta, quae Alexandriam vexaverunt, scandala originem habuere. Cunctis enim per universum orbem sacris viris Chalcedonensis concilii decretum admittentibus, perversus ille rabie quadam effreni motus, contumelias in illud evomere non verebatur: profanus et ordinis expers, episcoporum consecrationes perficiebat: et qui ne presbyter quidem, alios collato baptismo initiabat. Caeterum paratas sibi ab Aelaro insidias beatus Proterius praesentens, locum dat irae, et primo Paschalis celebritatis die ad venerandum baptisterium confugit. At vero praecursor Antichristi neque sacrae solemnitatis diem, neque veneranda loca reveritus, misit, qui praesulem prorsus innoxium cum sex aliis, qui cum illo erant, interficerent. Hi corpus pontificis funibus alligatum extra sancti lavaeri septa rapuerunt et per civitatem ignominiose circumductum inhu-

mane penitus et impie attrectaverunt, et illud demum ignibus absumpserunt, cineribus in aerem dispersis.

Eodem anno sanctae Anastasiae corpus Sirmio delatum, in ejus templo ad Domnici porticus depositum. Timotheus autem Aelurus, Cyrilli magni opera nondum in lucem edita nactus, ea plerisque locis adulteravit, ut Petrus presbyter Alexandrinus testatur.

A. C. 451. — Cpoleos episcopi Gennadii annus primus.

Alexandriae sacram sedem usurpavit Timotheus Aelurus annos duos.

Hoc anno Leo imperator de injusta Proterii caede

VARIAE LECTIONES.

⁷² τυραννικῶς — καθῆρ. ὢν οἰμ. f. ⁷⁴ μήτε τὴν A, μηδὲ τὴν vulg. ⁷⁵ πᾶσαν add. ex A. ⁷⁶ ἤκισον ἀνηλεῶς A, ἤκισον αὐτὸ ἀνιλεῶς vulg. ⁷⁷ τέλος πυρὶ A f. τέλος αὐτὸ κατὰ τὴν πόλιν πυρὶ vulg. ⁷⁸ τὴν σπ. A, τὸν σπ. vulg. ⁷⁹ τῷ add. ex A. ⁸⁰ προσέπεμπον e f. ⁸¹ ἀπὸ Σερμίου A, ἀπὸ τοῦ Σ. vulg. ⁸² Δομνίου A, Δομνίου f.

JAC. GOARI NOTAE.

(27) Quod ab episcopis sua dignitate a Proterio depositis fuisset patriarcha ordinatus: Theodorus lector, Collect. lib. i, Evagrius, lib. ii, cap. 8, et jam prius sacerdotali officio abdicatus: Evagrius idem.

(28) Gennadio patriarchalem dignitatem adeptο scribit Theodorus lector ultimis collect. verbis. Gennadii porro praecessor Anatolius hoc anno cum obierit, sub primis successoris auspiciis debuit Anastasiae corpus CP. transferri.

(29) Loco Ἀναστάσεως jam olim dicto, quod in eo sacra fidei dogmata in Arianos exponens, veram doctrinam et veterno excitaverit: vel quod ibi mulier praegrans ex alta porticu in terram lapsa et contrita, vitam et fetus salutem populi ad audiendum Dei verbum collecti precibus receperit. Videndus ipse Gregorius carmine in Anastasiam, Sozomenus, lib. vii, cap. 5. De eodem Orig. CP.: Τὸν ναὸν τῆς ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Ῥωμαίας τὸν ὄντα Μαυριανῶν Μαρκιανὸς ὁ ὄσιος ἐκτίσεν ἐκ τοῦ πλοῦτου αὐτοῦ. Ὁρῶντων δὲ κτίσας αὐτὸν ὁ ὄσιος εἰς τὰ Ψῆφα, ἐν οἷς καὶ ψηφίδας ἐπώλουν, ὠνήσατο τὸν τόπον εἰς δύο νομίσματα, διὰ τὸ εἶναι μυστήριον, καὶ διὰ τὸ εὐρε-

θῆναι ὑπομνήματα ἐκείσε τοῦ μεγάλου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου Ῥωμαίου: γράφοντα οὕτως· Ἀνακρινισθήσεται ὁ ναὸς οὗτος εἰς κάλλος, καὶ εἰς μέγεθος, εὖ οἶδα. Τότε μοι λέγει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Πρώτη γὰρ εὐκτήριον μικρὸν ἦν· ὑπῆρχε δὲ ἡ ἁγία Ἀναστασία ξυλότρουλον, ὃ δὲ Βασίλειος ἐσκέπασεν αὐτὴν δι' ὀρόφου χρυσοῦ· Templum sanctae Anastasiae Romanae in Mauriani agro propriis expensis B. Marcianus extruxit. Cum enim ad locum Psepha vocatum, quo tessellae venibant, condere cuperet, locum duorum nummorum pretio, eo quod sordidus esset, comparavit: eo maxime quod in eo magni Gregorii lucubrationes Latine compositae inventae sic referrent: Templum istud forma et amplitudine reparabitur: bene novi. Hoc mihi Spiritus sanctus enuntiat. Prius quippe parvum oratorium exstabat. Erat ligneus sanctae Anastasiae trullus, aedem vero aureo texto contextit Basilii. De Gregorii Theologi Anastasi, sive Anastasia Baronius, Annal. tom. IV.

(50) Absque annorum vel temporis discrimine, quod pro judicio divinat auctor, historiam Aeluri totam continuo tractu contextit Anastasius.

miserere nobis : nec istis quidquam addere attentarent. Jussu istiusmodi accepto, populum, ut ita caneret, sanctus Proclus adhortatus est, et confestim terræ quievit motus. Beata porro Pulcheria et ejus frater miraculo recreati, divinum illum hymnum per orbem quaque patet decantari sanxerunt : ex quo per singulos dies suavis modulis illum recitandi morem cunctæ receperunt ecclesiæ.

A. C. 431. — *Hierosolymorum episcopi Juvenalii annus primus.*

Hoc anno Valentinianus non modo Britanniam, Galliam et Hispaniam servare non valuit, quin etiam occidentalem Libyam, quæ Afrorum dicitur provincia, hoc pacto amisit : 81 Duo belli duces tum erant Aetius et Bonifacius, quos rogante Valentiniano Theodosius Romam misit. Bonifacio vero Libyæ occidentalis præfecturam assecuto invidens Aetius, in eum quasi defectionem meditatum et jam Libyam occupare conatum machinatur calumniam. Et hæc quidem ad Placidiam Valentiniani matrem deferebat : interea vero Bonifacio scribit : Si accersitus fueris, ne de reditu cogitato : criminis enim calumniam passus es, et te imperatores dolis comprehendere moliantur. His acceptis velut sinceriori amico Bonifacius confidens Aetio, vocatus non accessit. Tum vero ceu fidum et benevolum imperatores habuerunt Aetium. Erant ea tempestate Gotthi gentesque quam plurimæ et copiosæ trans Danubium in Hyperboreis regionibus habitantes, inter quas præcipuæ quatuor omnino sunt, Gotthi, Wisigothi, Gepedes et Vandali, nullo alio, quam nominum appellatione a se invicem discretæ, et ubique una communi lingua utentes : omnes alioqui pravas Arii sectantur opiniones. Isti Arcadio et Honorio impetrantibus trajecto Danubio, in Romanæ potestatis solo fixerant sedem. Gepedes quidem, ex quibus demum Longobardi et Abares divisi sunt, loca ad Singidonem et Sirmium posita occupaverunt. Wisigothi post illatas ab Alaricho clades, Roma devastata, in Galliam secedentes, varias obtinuerunt provincias : Gotthi Pannoniam primum adepti, mox nono supra decimum imperii anno, Theodosio juniore ita permittente, Thraciæ regiones incoluere, et Thracica habitatione per annos octo et quinquaginta protracta, occidentalis tandem imperii facti sunt domini. Vandali demum Alanis et Germanis,

A ταύτην δεξιμένοις τὴν * ἀπόφασιν ὅτι τῆς τῶ λαῶ ψάλλειν οὕτω, καὶ εὐθέως ἔσται ὁ σεισμός. Ἡ δὲ μακαρία Πουλχερία καὶ ὁ ταύτης ἀδελφὸς ὑπεραγαθόντες τῷ θαύματι, ἐθέσπισαν κατὰ πᾶσαν τὴν ὀικούμενην τὸν θεῖον τοῦτον ψάλλεσθαι ὕμνον· καὶ ἀπὸ τότε παρέλαβον πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι καθ' ἑκάστην ἡμέραν ᾄδειν αὐτὸν τῷ Θεῷ.

A. M. 3931. — *Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Ἰουβεναλίου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει Οὐαλεντινιανὸς οὐ μόνον (57) Βρετανίαν καὶ Γαλίαν καὶ Σπανίαν ἀνασώσασθαι οὐκ ἴσχυεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐσπερίον Λιβύην, τὴν τῶν Ἀφρων καλουμένων χώραν προσαπώλεσε τρόπῳ τοιῷδε· Δύο στρατηγοὶ ἦσαν Ἀέτιος καὶ Βονιφάτιος, οὓς Θεοδόσιος κατὰ αἰτήσιν Οὐαλεντινιανοῦ εἰς Ῥώμην ἀπέστειλεν. Βονιφάτιου δὲ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐσπερίου Λιβύης λαβόντος, φθονήσας ὁ Ἀέτιος διαβολὴν ποιεῖται κατ' αὐτοῦ, ὡς ἀνταρσίαν μελετῶντος καὶ τῆς Λιβύης * κρατῆσαι σπεύδοντος· καὶ ταῦτα μὲν πρὸς Πλακιδίαν ἔλεγεν τὴν τοῦ Οὐαλεντινιανοῦ μητέρα. Γράφει δὲ Βονιφάτιῳ οὕτως· « Ἐάν μεταπεμφθῆς παραγενέσθαι μὴ θαλῆσης· διεβλήθης γάρ, καὶ δόλις σε οἱ βασιλεῖς βούλονται χειρώσασθαι. » Ταῦτα δεξιόμενος ὁ Βονιφάτιος, καὶ ὡς γνησίῳ φίλῳ ¹⁰ τῷ Ἀετίῳ πιστεύσας, μεταπεμφθεὶς οὐ παρεγένετο. Τότε οἱ βασιλεῖς τὸν Ἀέτιον ὡς εὐνοοῦντα ἀπεδέξαντο. Ἦσαν δὲ τότε Γότθοι καὶ ἔθνη πολλὰ τε καὶ μέγιστα πέραν τοῦ Δανουβίου ἐν τοῖς ὑπερβορείοις τόποις κατοικισμένα. Τούτων δὲ ἀξιολογώτερά εἰσι τέσσαρα, Γότθοι, ^C Ὑπόγοτθοι (58), Γήπαιδες ¹¹ καὶ Οὐανδῆλοι ἐν ὀνόμασι ¹² μόνῳ καὶ οὐδενὶ ἑτέρῳ διαλλάττοντες, μιᾷ διαλέκτῳ κεχρημένοι· πάντες δὲ τῆς Ἀρείου ὑπάρχουσι ¹³ κακοπιστία. Οὗτοι ἐπὶ Ἀρκαδίῳ καὶ Ὀνωρίῳ τὸν Δάνουδιν διαβάντες, ἐν τῇ Ῥωμαίων γῇ κατοικήσθησαν. Καὶ οἱ μὲν Γήπαιδες, ἐξ ὧν ὕστερον διηρέθησαν Λογγίβαρδοι καὶ Ἀδάρις, τὰ περὶ Σιγγιδόνα καὶ Σερμεῖον χωρὶς ᾤκησαν. Οἱ δὲ Ὑπόγοτθοι ¹⁴ μετὰ (59) Ἀλάρικον τὴν Ῥώμην πορθήσαντες, εἰς Γαλίαν ¹⁵ ἐχώρησαν καὶ τῶν ἐκεῖ ἐκράτησαν. Γότθοι δὲ Παννονίαν ἔσχον πρῶτον, ἔπειτα τῷ ¹⁶ ἔτει τῆς βασιλείας Θεοδοσίου τοῦ νέου ἐπιτρέποντος, τὰ τῆς Θράκης χωρὶς ᾤκησαν, καὶ ἐπὶ νῆ' χρόνους ἐν τῇ Θράκῃ διέτριψαν ¹⁷, καὶ τῆς ἐσπερίου βασιλείας ἐκράτησαν. Οἱ δὲ Οὐανδῆλοι ^D Ἀλανοὺς ἑταίρισάμενοι καὶ Γερμανοὺς, τοὺς νῦν

VARIÆ LECTIONES.

* τὴν add. ex A. ὅτι τῆς Λιβύης A, e, τὴν Λιβύην vulg. * οὕτως] ὅτι A. ¹⁰ φίλῳ] δουλῷ alii codd. ¹¹ Γήπαιδες ubique fere A, Γήπαδες vulg. ¹² ὀνόμασι A, ὀνόματι vulg. ¹³ ὑπάρχοντες alii. ¹⁴ Ὑπόγοτθοι b h. l. et infra. ¹⁵ Γαλίαν A, Γαλίαν vulg. ¹⁶ διέτριψαν, καὶ] e addit hæc : διατρίψαντες Θεοδορίῳ ἡγεμονεύοντος αὐτῶν πατρικίου καὶ ὑπάτου, Ζήνωνος αὐτοῖς ἐπιτρέψαντος, τῆς ἐσπερίας, x. τ. λ.

JAC. GOARI NOTÆ.

(57) Irruptionem Vandalorum in Africam *Chronicon Alexandrinum*, Prosper, et alii ad annum Theodosii 20 assignant. Eapropter quæ hic ex Procopio lib. 1 de bello Vandalico summatim collecta, historice, non chronice referri facile quisque perspiciet.

(58) Visigothos reddit interpretes Procopii, Ὑπόγοτθοι habet alia lectio, apud quem Godigisclus le-

gitur, qui hic Μοδύγισκλος.

(59) Etiam Anast. post Alaricum Roma devastata. Melius tamen Niceph., μετὰ Ἀλαρίκου, cum Alaricho, Alaricho duce. Ex Gallia enim cum suis Visigothis ille profectus Romam cepit atque vastavit Honorio principe : uti postea Gizerichus ex Africa cum suis Vandalis. *CONVERSIS.*

A. M. 5954. — Τούτω τῷ ἔτει ἐμπρησμός μέγας ἄγεγονεν (36) ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῇ δευτέρᾳ τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς Ἰνδικτιωνος ιε', ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ νευρίου, καὶ φθάσας ἕως τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Θωμᾶ τῶν Ἀμαντίου. Μαρκιανὸς δὲ οἰκονόμος (37) ἀνελθὼν εἰς τοὺς κεράμους τῆς Ἀγίας Ἀναστασίας κατέχων τὸ Εὐαγγέλιον εὐχαῖς καὶ δάκρυσι ἀβλαβῇ τὸν οἶκον διεφύλαξεν.

A. M. 5955. — Τούτω τῷ ἔτει ἐσράγη Μαῖωρίνος εἰς Ταρτίωνα (38) ὑπὸ Ῥεμικίου πατρικίου, καὶ ἐπὶ ῥῃ εἰς βασιλείᾳ Σευήρος καὶ Σερπέντιος (39) νόνας Ἰουλίαις.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ζωγράφου τινὸς (40) τὸν Σωτῆρα γράφει τομήσαντος καθ' ὁμοίτητα τοῦ Αἰῶς, ἐξηράνθη ἡ χεὶρ. Ἦν ἐξαγορεύσαντα ⁹¹ δι' εὐχῆς ἴσατο Γεννάδιος. Φασὶ δὲ τινες τῶν ἱστορικῶν, ὅτι τὸ οὖλον καὶ ὀλιγότριχον σχῆμα ἐπὶ τοῦ Σωτῆρος οἰκειότερόν ἐστιν. Τοῦ δὲ Γενναδίου τῇ νυκτὶ (41) εὐχομένου ἐντὸς τοῦ θυσιαστηρίου, ἰδεῖν λέγεται φάντασμα δαιμονίου, ᾧ καὶ ⁹² ἐπιτιμήσας ἤκουσεν αὐτοῦ κράζοντος, ὡς αὐτοῦ μὲν ζῶντος ἐνδίδωσι, μετὰ δὲ θάνατον αὐτοῦ κρατῆσαι πάντως τῆς Ἐκκλησίας ὅπερ δίδασκε Γεννάδιος πολλὰ ὑπὲρ τούτου τὸν Θεὸν ἐδυσώπει.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ Στοῦδιος (42) τὸν ναὸν ἔκτισεν

VARIAE LECTIONES.

⁹¹ ἐξαγορεύσαντα A, ἐξηγορ. vulg. ⁹² ᾧ καὶ A, ὃ καὶ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

ἐννέα * ἐν δὲ τῇ αὐτῇ καλουμένῃ Μάνδρᾳ ἐπτά καὶ τεσσαράκοντα * ἐν τινὶ μὲν στενωπῷ ἔτεσι δέκα τὸν ἀγῶνα διανύσας * ἐν δὲ κίσει βραχυτέροις ἐπτά, καὶ ἐπὶ τεσσαράκοντα πῆχει ἔτη τριάκοντα * *Iste Symeon hoc vivendi severum genus in carne traducens vitam ad quinquaginta sex annos propagavit. Nam in monasterio, in quo primum divinas vivendi præceptiones didicit, annos vixit 9, in Mandra autem, sic enim vocatur, quadraginta septem : atque horum annorum decem in loco admodum angusto confecit : in columnis brevioribus septem : denique in columna quadraginta cubitorum, triginta. Μάνδρα itaque monasterii ejus nomen, in quo nonnullam primum, quæ ἀρχιμανδρίτης. — Sic Niceph., lib. iv, cap. 30 : Ὁ πρῶτος ἐπὶ στυλοῦ πρώτος διοίκησιν ἐπιδείξας * Primus id vitæ genus in columna ostendit ; quod post ipsum alii plures æmulati sunt. Monasterium, ac ecclesiam in loco columnæ ejus nomine extractam, in cujus atrio sub dio exstaret illa columna, egregie idem ad finem libri describit. Non placet ut, ὁ πρῶτος hoc loco sit ἀρχιμανδρίτης, cum Symeon ἀναχωρήσιν magis coleret, nec nisi prioribus annis antequam in locum Mandra dictum secederet, cœnobitavit egerit : minus quadrat quod redditum, cætus monastici celebratissimus. COMMERIS.*

(36) Ista dictione tenus Theodorus Lector lib. i, Evagrius eadem lib. ii, cap. 13, apud quem νεώριον vocatur βοῆς πόρος, βοῆς via insulse redditum, quod Bosphorus (isque Thracius) suavius sonat : ἐν ᾧ, subdit, τὰ νεώρια τῆς πόλεως καθίστασιν ἀπὸ τοῦ καλούμενου βοῆς πόρου, etc. Chron. Alex. ad annuū Leonis 7 incendium istud reponit.

(37) Virum mirare apud Surium die 10 Januarii.

(38) Haud minus incertas Latinorum res, quam incognitas eorum voces Theophanes habuit. Majorianum, quem Majorinum vocat, imperium ad septem prorogat annos, cui vix alii quinque assignaverint. Avitum enim, cui Majorianus successit, anno Marciani sexto interfectum describit : ex quo ad præsentem Leonis annum pariter sextum septem inte-

A. C. 454. — Hoc anno Septembris mensis die secundo, indictione decima quinta, Cpoli magnum contigit incendium, ejus principium a navali, et ad Sancti Thomæ Amantii fuit progressus. Marcianus autem œconomus, consensu Sanctæ Anastasiæ templo, manibus tenens Evangelium, precibus et lacrymis sanctam ædem illæsam servavit.

97 A. C. 455. — Hoc anno Majorinus ad Dertonam a Recimere patricio interemptus est : et Nonis Julii Severus et Serpentius ad imperii culmen elevatus.

Hoc eodem anno pictoris ejusdem Jovis specie Salvatoris faciem referre ausi manus exaruit : facinus vero confessum Gennadii preces sanaverunt. Historicorum vero nonnulli crispas et raras crines ad effigendam Salvatoris faciem magis decentes autumant. Cæterum Gennadius ad altare orans dæmonis spectrum noctu vidisse fertur, quem cum increpasset, elamautem audit : eo quidem vivente se cedere, sublato vero, Ecclesia quaquaversus se potiturum. Hæc veritus Gennadius, ut piaculum averteretur, crebras ad Deum preces fudit.

Hoc etiam anno Præcursoris templum Studios

gros numeraveris. Dertonam Hispaniæ urbem Ταρτίωνα, Recimerem, Ῥεμικιον vocat : Serpentium cunctis historicis ignotum Severo in imperio adjunctum fingit : Severum Nonis Julii Cæsarem elevatum, aliis Augusto mense dignitatem adeptum testantibus commemorat. Fides hic plane Græca.

(39) Cum apud omnes altum sit Serpentii hujus silentium, nec nisi de uno imperatore loqui videatur Theophanes, facilis esset textus emendatio, ut legeretur, Σευήρος ὁ καὶ Σερπέντιος, Severus, qui et Serpentius appellatus est, undecunque id ille nomen traxerit. Facile fuit exidere elementum sic minutum, ut in aliis adverto excidisse, codd. aliis retinentibus. Cedr. Post Severum, inquit, οὐκ ἔτι βασιλεὺς ἐν Ῥώμῃ, nullus Romæ fuit imperator ; adeoque nec iste Serpentius ut alius a Severo putetur. COMMERIS.

(40) Theodorus Lector, lib. i.

(41) Idem. ibid.

(42) Suidas : Στοῦδιος, δυνάστης * δὲ καὶ τὴν περιόχτην μονὴν ἔκτισεν. Ἡ τῶν Στουδιτῶν μονὴ πρότερον καθολικὴ ἐκκλησία ἦν * ὕστερον δὲ μετῆλθεν εἰς μονήν. Ὁ αὐτὸς Στοῦδιος δυνάστης κτίζει τὸν ναὸν τοῦ Ἀρχιστρατήγου Ναχωλείας, ἐν ᾧ φέρονται καὶ στίχοι ἡρωϊκοί *

Στοῦδιος ἀγλαὸν οἶκον ἐδίδματο, καρπαλίμως [δὲ].
* Ὡν κάμεν, εὖρατο μισθὸν, ἐλὼν ὑπατητὴν βα- [δερ].

Studios dynasta, celeberrimi monasterii fundator. Studitarum oratorium exstitit prius ecclesia catholica (velut paræcia viris et mulieribus pervia), demum in monasterium mutatum. Idem Studios dynasta Michaelis militiæ celestis principis Nacoliæ templum condidit, in quo versus heroici servantur descripti :

Postquam magnificam construxit Studios ædem,
Consulis accepit mercedis nomine honorem.
Annus Marciani quartus ejus consulatu signatur.
De Stodii familia Baronius ad annum 459, n. 16.

A. C. 434. — *Antiochiæ episcopi Domni annus A primus.*

A. C. 435. — *Romæ episcopi Leonis annus primus.*

83 Hoc anno Chamosynus augustalis ad tempus in venatus theatro percussus interit mensis Epi-
die primo.

A. C. 436. — Hoc anno Theodosius imperator Antiochum præpositum patricium et bajulum suum, ædibus ejus publicatis, contemptus et elationis erga imperatoris majestatem damnatum clericum esse jussit. Quare legem etiam tulit, ne quis eunuchus ad patricii dignitatem eveheretur.

A. C. 437. — Hoc anno Cyrum urbis et prætorianorum præfectum, virum litteratissimum et in

A. M. 5934. — Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Δόμνου ἔτος α'.

A. M. 5935. — Ῥώμης ἐπισκόπου Λέοντος ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Χαρμόδυνος ὁ αὐγουστάλιος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκροταφίσθη ἐν τῷ κυνηγίῳ⁸³· καὶ ἀπέθανεν μὲν Ἐπιφί πρώτῃ⁸⁴.

A. M. 5936. — Τούτῳ τῷ ἔτει Θεοδόσιος ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχον (62) τὸν πραιπόσιτον (63) καὶ πατρικιον⁸⁷ (64) τὸν καὶ βαβυλον (65). αὐτοῦ ἐποίησε παππᾶν⁸⁸ (66), δημεύσας καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, ὡς καταπειρόμενον τῶν βασιλέων⁸⁹ καὶ καταφρονούντα αὐτοῦ. Διὸ καὶ νόμον ἔθετο⁹⁰ μὴ εἰσερχεσθαι εἰς πατρικίου ἀξίαν εὐνοῦχον.

A. M. 5937. — Τούτῳ τῷ ἔτει Κύρον⁹¹ τὸν ἐπαρχον⁹² (67) τῆς πόλεως καὶ τῶν πραιτω-

VARIÆ LECTIONES.

⁸³ ἐν τῷ κ. Α, ἐν τῇ x. vulg. ⁸⁴ post πρώτη add. a : τούτῳ τῷ ἔτει ἐπέβη ἡ γῆ καὶ ἐμυκήθη περὶ τὰ Καλανῶν Μαίων. ⁸⁷ Πατρικιον καὶ Βάβυλον Α. ⁸⁸ παππᾶν Α. ⁸⁹ τοῦ βασιλέως c. ⁹⁰ ἔθετο Α, ἐξέθετο vulg. ⁹¹ Κύρον] Κύριλλον Α. ⁹² ἐπαρχον a b.

JAC. COARI NOTÆ.

(62) Eum suspicor, quem Persarum rex Islegerdes Theodosio imperium ineunti curatorem dedit, quique ab anno ejus quinto a summa rerum administranda submotus, imperii patricius, Pulcheriæ eunuchorum præpositus, ipsius Theodosii Bajulus promotus, de potestate aucta timorem incusserit. Antiochi nomen et officiorum affinitas suspicionis sunt argumenta. Auctor ad annum Theodosii primum et quintum.

(63) Eunuchorum princeps, et imperatoris custodiæ, et quandoque cubili præfectus est præpositus. Euechologium in Imperatricis inauguratione : Εἰσάγεται ἡ βασίλισσα παρὰ τοῦ πραιπόσιτου, καὶ παρὶς τὴν αὐτὴν τῷ πατριάρχῃ· *Imperatrix a præposito inducitur, qui eam patriarchæ præsentat.* Photius in *Politia* Metrophanis et Alexandri : Συνέτρεχον τῇ προδοσίᾳ Εὐσεβίδος τε, ὁ δυσσεβὴς πραιπόσιτος, καὶ ἄλλοι τινὲς, καὶ τῆς δυσσεβείας, καὶ τῆς ἀνδρογύνου φύσεως συνθισσῶνται· *Concurrerant in ea proditiōne Eusebii impius præpositus, (non episcopus, ut ignare interpretes) et alii nonnulli, et impietatis, et avtratiæ effeminatæque naturæ sodales* : id est eunuchi. Simocatta, lib. iv, cap. 16 : εὐνοῦχον εἰς τὴν βασιλικὴν δορυφορίαν συντεταγμένον κορυφαύτατον, ὃν πραιπόσιτον εἰδιστο Ῥωμαίοις ἀποκαλεῖν· *eunuchum supremum et præcipuum ad imperatorium satellitium deputatum, quem præpositum vocare solent Latini.*

(64) Majorum gentium senatores patricios olim dictos est a dubio procul. Eorum dignitatem Constantinus auxit. Zosimus, *Hist. ii* : *Eum honoris titulum primus Constantinus excogitaverat, lataque lege sanxerat, ut qui eum consecuti fuissent, supra ipsos præfectos prætorii sessitarent.* Idem, *epist. lib. ii* : *Votis in commune deprecens, ut sicut nos utramque familiam nostram præfectoria nati, etiam patriciam divino favore reddidimus : ita etiam ipsi, quam suscipiunt patriciam, faciant consularem.* Suidas de patricio una ac Antiocho : Πατρικίος, πατὴρ τοῦ κοινοῦ. Ὁ δὲ πέμπει πρεσβευτὰς τοὺς ἐν τῷ κορυφαίῳ τῆς συγχλήτου βουλῆς τελούντας ἀξίᾳ. Πατρικιοὶ δ' ἄρα ὄντες ἐτύγγανον· *Patricius, reipublicæ pater est.* Mitti ille legatos in supremo senatoriæ dignitatis fastigio constitutos : patricios, utique. Subdit : Ὁ βασιλεὺς Θεοδόσιος ὀργῇ τῇ πρὸς Ἀντίοχον τὸν πραιπόσιτον διαβληθέντα εἰς καθοσίωσιν, ἐξερῶνσε διάταξιν, εὐνοῦχον ἐν τοῖς πατρικίοις μὴ τελεῖν. Διὸ καὶ καθιέρθη ὁ πραιπόσιτος : τῇ τιμῇ, καὶ ἐδημοσιεύθη, καὶ τοῖς ἱερεῦσι κατετάγη· *Imperator Theodosius, quæ ferebatur in An-*

tiochum ad exauclorationem expositulatum ira motus legem sanxit : eunuchum inter patricios haud ultra numerandum. Quare præpositatus magistratu abdicatus, publicatis facultatibus, inter sacerdotes recensitus est. Plura de patricio Cassiodorus in variis.

(65) Ὁς καλεῖται ἐπίτροπος, vocatur procurator. Inquit Gregoras lib. iv, superius : Κοιραντῶρ, ἐπίτροπος, καὶ παιδαγωγὸς dictus. Moschopolus : Παιδαγωγὸς, καὶ παιδοτρίβης· *Pædagogus, magister, qui bajulus vocatur.* Leunclavius : *Magnus bajulus imperatoris moderator est, et arbiter consiliorum ejus, aut etiam tutor, si minor ejus ætas fuerit.*

(66) Πάππῳ, et παππῷ ita disoriminat accensus, ut ille sit papa, Romanus nimirum pontifex, vel Alexandrinus, etiam ante Cyrillum ita vocatus apud Epiphanium hæres. 69, in Arii epistola, et alios, hic sacerdos vel clericus, qui tamen in seculo, non in monasterio degat : sacerdos enim monachus τερμόναχος est. *Sacerdotem dixi, falsam Lacerdæ in adversariis expositionem convicurus, qui παππῶν lectorem interpretatur, in Photii Nomocanone, quo lector non simpliciter παππῶς, sed, λιτὸς παππῶς, simplex clericus, appellatur : alias Antiochus iste, de quo sermo, ut παππῶς ab auctore, sic a Suida nota secunda superiore ἐν ἱερῶσι καταταγῆναι scriptus est. Sic itaque, παππῶς, clericus, πάπῳ Romanum vel Alexandrinum pontificem habet auctor pluribus locis. Πάππῳ et παππῶν duplicato pingi testatur Suidas v. πάπῳ, quod σιπητικὴν πατὴρ καὶ τροφὴν φωνὴν ἀσφίρναι. Vide sequentem notam quartam.*

(67) Cyrum exaucloratione, et ad clericalem statum relegatione, damnatum refert Suidas, v. Κύρος, quo tempore Eudocia Hiersolymam peregrina abierat : de cujus itinere superioribus annis : Κύρος Πανοπλίτης ἐποποιεῖς, γέγονεν ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ νέου βασιλέως, ὃς οὐ καὶ ἐπαρχος πραιτωρίων, καὶ ἐπαρχος πόλεως προεβλήθη· καὶ γέγονεν ἀπὸ ὑπάτων, καὶ πατρικίος. Εὐδοκία γὰρ ἡ Θεοδοσίου γαμετή, βασίλισσα οὖσα, ὑπερηγάσθη τὸν Κύρον φιλοκτήτης οὖσα. Ἀλλὰ αὐτῇ ἀποστάσας τῶν βασιλέων, καὶ εἰς Ἀνατολὴν ἐν Ἱεροσολύμοις διατριβούσης, Κύρος ἐπεβουλευθεὶς, ἐπίσκοπος γίνεταί τῶν ἐν Κωνσταντίνῳ τῆς Φρυγίας, καὶ παρέτεινε μέχρι Λέοντος τοῦ βασιλέως Cyrus Panoplitæ carminum auctor, sub Theod. Juniore imp. vixit : a quo etiam præfectus prætorio et præfectus urbis renuntiatus est. Floruit exconsecratus, et patricia dignitate proventus. Eudocia quippe Theodosii conjux cum imperaret, et versibus delectaretur, Cyrum in pretio habuit. Ea vero a palatio absente, et in

ρίαν (68) ἄνδρα σοφώτατον καὶ ἱκανόν, κτίσαντα ²² τὴν τεύχῃ τῆς πόλεως, καὶ ἀνανεώσαντα πᾶσαν Κωνσταντινούπολιν (69), περὶ οὗ ἐκραξαν οἱ Βυζάντιοι ἐπὶ τοῦ ἱππικοῦ καθεζομένου τοῦ βασιλέως καὶ ἀκούοντος· Κωνσταντῖνος· ἔκτισεν, Κύρος· ἀνανέωσεν! καὶ ἐχόλανεν ὁ βασιλεὺς· ὅτι ταῦτα εἶπον περὶ αὐτοῦ, καὶ προφασισάμενος αὐτὸν Ἑλληνόφρονα εἶναι, καθεῖλεν αὐτὸν τῆς ἀρχῆς, καὶ ἐδήμευσεν ²³. Ὁ δὲ προσφυτὼν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐγένετο παππᾶς (70). Ὁ δὲ βασιλεὺς σπλαγγισθεὶς ἐπ' αὐτόν ²⁴ ἐκέλευσε γενέσθαι αὐτὸν ἐπίσκοπον Σμύρνης (71) τῆς ἐν Ἀσίᾳ. Οἱ δὲ Σμυρναῖοι καταλαδόντες αὐτὸν (72) πρὸ τῶν ²⁵ ἁγίων Θεοφανίων ὑπορώμενοι αὐτὸν ὡς Ἑλληνόφρονα ἡθρολόντο ἀνελεῖν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ²⁶. Τοῦ δὲ ἐισελθόντος εἰς τὴν ἐκκλησίαν (73) καὶ προτραπέντος λαλῆσαι τῷ λαῷ, ἔφη· Ἀδελφοί, ἡ γέννησις τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ σιωπῇ τιμώσθω, ὅτι ἀκοῇ καὶ μόνῃ συνελήφθη ἐν τῇ ἀγίᾳ Παρθένῳ ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος (74)· αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν. Καὶ ἐχάρη ὁ λαός, καὶ εὐφρόνησαν αὐτόν, καὶ ἐπεσκόπησεν αὐτοῖς ²⁷ εὐσεβῶς (75).

A. M. 5958.—Τούτῳ τῷ ἔτει ἐτυράννησεν Ἰωάννης ἑτερος ²⁸ (76), ὁ λεγόμενος Οὐανδαλός, κατὰ Οὐαλεντινιανὸν ἐν Ῥώμῃ· καὶ ἀποστείλας Θεοδοσίῳ δύνάμει σὺν τῷ Ἀσπαρι καὶ Ἀρταβουρίῳ στρατηγοῖς, καὶ πολέμου κροτηθέντος, ἤτησεν Ἰωάννης, καὶ λαβὼν λόγον παρέδωκεν ἑαυτὸν ζῶντα. Καὶ εἰσάγουσιν αὐτὸν πρὸς τὸν βασιλεῖα Θεοδοσίον· καὶ τιμῆς ἀξιώθη αὐτὸν παρασκευάζουσιν. Ὁ δὲ Χρυσάφιος εὐνοῦχος ὢν καὶ παραδυναστεύων ἐν τοῖς βασιλείοις, βολοφρονήσας ἀνέβλεν αὐτόν· ἀλλ' οὐκ εἰς μακράν τοῦτον ἡ δίκη μετῆλθεν.

A. M. 5959.—Τούτῳ τῷ ἔτει Κύριλλος (77) Ἀλεξανδρείας καὶ Πρόκλος (78) Κωνσταντινουπό-

A negotiis gerendis præstantem, qui urbis moenia partim exstruxerat et urbem ex parte reparaverat, cum de eo, sedente in circo imperatore, et audiente, exclamassent Byzantini: Constantinus condidit, Cyrus instauravit: indignatus imperator de huiusmodi acclamationibus, et cum cum gentilibus sentire causatus, præfecti dignitatem Cyro abrogavit et ejus facultates publicavit. Ille ad ecclesiam se recipiens factus est clericus. Imperator autem miseratione in eum motus, Smyrnæ, quæ Asiæ urbs est, episcopum fieri jussit. Eundem vero comprehensum, quasi gentilium opinionibus adhuc detentum in ipsa ecclesia interficere meditantur. Ille confertam ecclesiam conveniens, et ad populum concionem habere compulsus, ait: Viri fratres, natiuitas Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi colatur silentio: quandoquidem auditu etiam solo in sancta Virgine Dei Verbum conceptum est. Ipsi gloria in sæcula sæculorum Amen. His populus in hilaritatem versus, felicibus votis eum prosecutus est: et episcopi provinciam apud illos piissime administravit.

A. C. 438.—Hoc anno Joannes alius, Vandalus cognomine, tyrannidem in Valentinianum Romæ suscitare molitus est: Theodosius Aspare et Artaburio Romanarum copiarum ducibus missis, prælio commisso, Joannem superavit, qui etiam fide accepta vivum se in eorum manus dedit. Hi virum ad imperatorem Theodosium adducunt, et ut honores assequatur, operam adhibent. ⁸⁴ Porro Chrysaphius eunuchus summam in palatio potestatem exercens dolis ei mortem intulit: a quo perpetratum scelus divina justitia inultum sero differri non est passus.

A. C. 439.—Hoc anno Cyrillus Alexandriæ, et Proclus Cypoleos episcopi cum pietate obdormierunt:

VARIÆ LECTIONES.

²² κτίσαντα τὰ A e, κτίσαντά τε vulg. ²³ ἐδήμευσεν αὐτόν b. ²⁴ ἐπ' αὐτῷ b. ²⁵ πρὸ τῶν — αὐτῷ add. ex b. ²⁶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ om. A. ²⁷ αὐτοῖς add. ex A. ²⁸ ἑτερος] στερέβης A.

JAC. GOARI NOTÆ.

Oriente Hierosolymis degente, Cyrus insidiis appetit, Cotyæi in Phrygia sacrorum antistes ordinatus est, et ad Leonis imperatoris tempus vitam produxit. Cyri e magistratu dejectionem Chronicon Alexandr. supra auctorem errans ad Theodosii annum ultimum removel.

(68) Ἐκράτησεν γὰρ δύο ἀρχὰς ἐπὶ χρόνους τέσσαρας, διότι καθαρὸς ἦν πάνυ· Dux enim præfectus quatuor annis administravit, eo quod summa tunc esset innocentia. Chron. idem.

(69) Αὐτὸς ἐπενόησεν τὰ ἐσπερινὰ φῶτα ἀπτεσθαι εἰς τὰ ἐργαστήρια, καὶ τὰ νυκτερινὰ· Curavit inaurari lumina in officinis cum vespertina, tum nocturna. Chron.

(70) Idem: ἐποίησεν αὐτὸν κληρικόν, fecit eum imperator clericum. Note superiores consulendæ.

(71) Ita Chron., non Cotyæi, prout Suidas superius. Addit Chronicon: Ἦσαν γὰρ οἱ τῆς πόλεως ἐκείνης ἤδη τέσσαρας ἐπισκόπους φονεύσαντες· καὶ ἵνα καὶ Κύρον αὐτὸν ἀνέλωσιν· Smyrnenses enim jam quatuor episcopos interfecerant: volebatque imp. Cyrum etiam ab ipsis interfici.

(72) Christianum se abunde professus videri po-

terat, qui Christi incarnationis miraculum sic profiteretur, et ut sine viri opera Deus Verbum conceptus sit in sancta Maria. Commembris.

(73) Ipso sui adventus die, qui Christi natali exstitit. Πρὸ τῶν ἁγίων Θεοφανίων, posuerunt variæ lectiones in hunc locum.

(74) Chron. Λόγος γὰρ ἦν. Num eorum pravitate, quos Chrysostomus hom. 5 in Joan. carpit, infectus fuerit Cyrus, anxius sum.

(75) Chron. Καὶ ἔμεινεν ἔκαστος ἕως θανάτου αὐτοῦ. Vide Suidam nuper relatum de Cyri morte.

(76) Ἐτυράννησεν Ἰωάννης ἑτερος. De Joanne Vandalo scribit Chronicon Alexandr. ad annum Theodosii 34, Marcellinus in Chronico: Joannes, natione Vandalus, magisterque militum, Arnegysti fraude in Thracia interemptus est.

(77) Concilii quidem Chalcedonensis acta annos triginta duos pontificatum obtinuisse ex libello Athanasii presbyteri, et Theodori diaconi testantur. At cum anno Theodosii sexto ineunte sedem occupaverit, prout anno Theodosii 7 declaravimus, mors ejus ad 39 non potuit differri.

(78) Arcobindo et Aspare coss., anno Theodosii

et Proclum quidem Flavianus presbyter et Ecclesiæ Cpoleos sceuophylax, vir sacris præstans et ornatus virtute, excepit: in Cyrilli vero locum Dioscorus flagitiosus, et omnis expers doctrinæ, nulli bonus, sed sola naturæ ferocitate conspicuus, suffectus est. Hæc ejus summa laus, quod inter Cyrilli affines numeraretur, quorum ædes summa licet altitudine spectabiles ac super tertiam contignationem elevatas profano ritu consecravit.

A. C. 440. — *Cpoleos episcopi Flaviani annus primus.*

Alexandriæ episcopi Dioscori annus primus.

Hoc anno Chrysaphius eunuchus summam in palatio et penes imperatorem assecutus potestatem, Flavianum ordinatum cum invidia et moleste ferens, imperatori alioqui minime malo, Chalcedone tunc moram agenti, suggessit, ut in ordinationis et dignitatis vicem benedictionis ali- quod munus rependeret patriarcha, litteris significaret. Flavianus mundos ac puros panes in bene-

λεως εὐσεβῶς ἐκοιμήθησαν. Καὶ τὸν μὲν Πρόκλον Φλαβιανὸς ὁ πρεσβύτερος καὶ σκευοφύλαξ (79) τῆς Μεγάλης ** Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως διεδέξατο, ἀνὴρ ἱερώτατος καὶ ἐνάρετος. Κύριλλον δὲ Διδσκόρος ὁ δυσσεβὴς διεδέξατο, μὴδ' ὅλως ὦν διδασκαλικός (80)· ἀρχεῖος ** δὲ καὶ ἀνήμερός τις, ἐξαίρετως δὲ ἐν τοῖς συγγενέσι Κυρίλλου γενόμενος, δς ** καὶ τὴν οἰκίαν αὐτῶν καίπερ οὖσαν ἐν ὕψει πολλῷ ἐπάνω τριστεγόν οἶκον καθιέρωσεν (81).

A. M. 5940. — *Κωνσταντινουπόλεως Φλαβιανοῦ ἔτος α'.*

Ἀλεξανδρείας Διδσκόρου ἐπισκόπου (82) ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Χρυσάφιος εὐνοῦχος τοῦ τε παλατίου καὶ τοῦ βασιλείως κρατῶν (83), τῇ Φλαβιανοῦ χειροτονίᾳ φθονήσας, ὑπέθετο τῷ βασιλεῖ ἀκάκῃ ὄντι, καὶ εἰς Χαλκηδόνα διάγοντι, δηλώσαι τῷ πατριάρχῃ ἀποσταλῆαι τὰς ὑπὲρ τῆς χειροτονίας εὐλογίας. Ὁ δὲ Φλαβιανὸς καθαρὸς ἄρτους ἀπέστειλεν ** (84) εὐλογίας. Ὁ δὲ Χρυσάφιος ἀποστρέφας ταῦτας, ἐδήλωσε χρυσὰς εὐλογίας ζητεῖν (85) τὸν βασι-

VARIÆ LECTIONES.

** μεγάληs add. ex A. ** ἀρχεῖος A a b, ἀρχεῖος vulg. ** δς καὶ A a b, ὡς καὶ vulg. ** ἀπέστ. εὐλογίας A, ἀπ. εὐλόγησαν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

27 pridie Idus Aprilis, Proclus patriarcha creatus, ex Socratis lib. vii, cap. 39 post annos duodecim et menses tres in pontificatu exactos moritur: ex menologio 24 Octobris, adeoque Theodosii anno 39.

(79) Antiquum in ecclesia officium jam a Juliano temporibus presbytero concreditum. Sozomenus lib. v, cap. 7: Θεόδωρον πρεσβύτερον ὡς φύλακα τῶν χειμῶνων συλλαβῶν, etc. ἔπει δὲ τὰ ἱερὰ σκεῦη ἐληίστατο, etc. *Theodorum presbyterum thesauri custodem comprehendens, etc., ut autem sacra vasa deprædatus est Julianus.*

(80) Qui nulla doctrinæ vi polleret, adeoque ineptius episcopatu esset, cum episcopum oporteat esse doctorem. Ἀρχεῖος δὲ καὶ ἀνήμερός τις, ἐξαίρετως δὲ ἐν τοῖς συγγενέσι Κυρίλλου γενόμενος δς, x. τ. λ. *Homo inutilis, quique immanis quidam ac crudelis in Cyrilli maxime cognatos exstiterit; ac eorum etiam ædes, quamvis supra tertiam contignationem assurgentes, in ecclesiæ consecrariis. Nulla hæc vi reddita, mirorque interpretem secutum Bucchardum sic alieno sensu reddidisse, ut præcipuam Dioscori laudem ponat, quod Cyrilli cognatis accensus sit, eorumque superbas adeo ædes profano ritu consecraverit; quem constat miras in Cyrilli cognatos excitasse tragœdias illis insensissimum, nec aliud velle Theophanis verba, ut et apud Nicephor. et Cedr. reddita sunt. Exstat querela Athanasii Cyrilli ex sorore nepotis de hac suarum ædium publicatione in concilii Chalced. act. 5: Super hæc autem, ut neque habitationem aliquam haberemus, nostras domos præparavit ecclesiis fieri; meam Athanasii quarto tecto superjacentem, et quæ pro sua positione ecclesiæ fieri non potest, quia complectitur cum prædictis domibus etiam alias minimas domos, et lætid continens. Ipse Theophanes anno sequenti posito de Cyrilli cognatorum vexatione clarius enarrat. Nimirum timebat superbus homo, ne, uti in Theophilo ac Cyrillo nepote factum erat, sic deinceps Athanasius, aliusve e Cyrilli familia urbis sacerdotium arriperet, ut in ea potentia clari ac nobiles. COMBES.*

(81) Cum Cyrillus Dioscori avunculus patriarchæ dignitatem etiam civilis potestatis arrogato sibi jure

auxerit: Καὶ γὰρ ἐξ ἐκείνου ἡ ἐπισκοπὴ Ἀλεξανδρείας πέρα τῆς ἱερατικῆς τάξεως καταδυναστεύει τῶν πραγμάτων ἔλαβε τὴν ἀρχὴν· *Etenim ex illo tempore episcopus Alexandrinus supra sacri cleri dominatum, rerum etiam sæcularium principatum occupavit. Nil mirum si Dioscorus homo alioqui potulans, sæcularium magistratum more domum erectam publica celebritate καθιέρωσεν, dedicavit.*

(82) Ecchellensis annos 14, dies 69.

(83) Eo quod nuper παραδυναστεύων ἐν τοῖς βασιλείοις, et rerum omnium summam administrare sit dictus.

(84) De eulogia publica minuto Ecclesiæ sacramento, vulgo pane benedicto, nullus hic sermo: tractatur abunde ab Albaspinæo lib. i *Observ. eccl.*, Baronio ad an. 513, et aliis. Privatam hic locus memorat, quam ultro citroque dare et accipere solebant amici, maxime præsules Ecclesiæ, in mutua charitatis argumentum. Ea panis erat, de qua Paulinus ad Severum epist. 1: *Panem campanum de cellula nostra tibi pro eulogia misimus.* Ad Augustinum epist. 41: *Panem unum quem unanimitalis indicio misimus charitati tuæ, rogamus accipiendo benedicas.* Ad Romanianum epist. 45: *Panem unum sanctitatis tuæ unitatis gratia misimus; hunc panem eulogiam esse tu facies dignatione suscipientis.* Plures quoque ab eodem ut a Flaviano missos legimus ad Romanianum præfatum epist. 46: *Ne vacuum fraternæ humanitatis officium videretur de buccellato Christianæ expeditionis in cujus procinctu quotidie ad frugalitatis annonam militamus, panes quinque tibi pariter et filio nostro Licentio misimus.* Mos idem apud Augustinum observatur epist. 34 ad Paulinum, Gregorium papam, lib. ix, epist. 42, Joannem Moschum Limonarii cap. 42, Gregorium Turonensem lib. x hist., Aldelmum *De laud. virg.* cap. 21, ante quos omnes εὐλογίας διατέμπεσθαι, prout Chalcedonem panes suos Flavianus destinavit, concilii Lapdicei canon 43 meminit.

* (85) Alludens indubie ad illud II Cor. ix, quo collectam fidelium liberalitatem, et munificentiam in alios distribuendam Paulus vocat ἐτοίμην εὐλογίαν.

ἐκὼν, ὡς Περσικὸς ²⁸ ἐστὸρρησεν ὁ Θράξ. Φασὶ δέ τινες, ὅτι Ἀσπαρ καὶ Ἀρδαβούριος, Ἀρειανοὶ ὄντες καὶ εἰς βασιλείαν ἐλθεῖν διὰ τοῦτο ²⁷ μὴ θυνάμενοι, κουράτωρα αὐτῶν ὄντα Λέοντα, βασιλέα πεποιθήκασιν (61), αὐτοὶ προσδοκῶντες διοικεῖν τὸ βασίλειον. Τοῦ δὲ βασιλέως μὴ καταδεγμένου τοῦτο, ἡγωνίζοντο διαστρέφειν τὰ ὑπ' αὐτοῦ καλῶς διοικούμενα, καὶ Βασίλισκῳ συνέθεντο δοῦναι τὴν βασιλείαν, εἰ προδοίῃ ²⁹ τὸν τοῦ βασιλέως στόλον τε καὶ λαὸν τῷ Γιζερίχῳ Ἀρειανῷ ὄντι καὶ ὁμόφρονι αὐτῶν. Καὶ τοῦτου χάριν προέδωκέναι τὸν Βασίλισκον φασίν. Τότε Γιζερίχος τεχνασάμενος οκάφῃ τῶν πολέμων τινὸς ³⁰ ὕλης ἐμπλήσας καυστικῆς, νυκτὸς ἐπιστάς καὶ τῶν Ῥωμαίων ἀφυλάκτως ὑπνούντων, ταύτας ἐπαφῆκεν ἀπὸ τῆς χέρσου μετὰ πνεύματος ἀπογείου ³¹ κατὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στόλου, καὶ καταφλέγουσι μὲν πολλὰ τῶν σκαφῶν — τὰ δὲ ἄλλα τὸν κίνδυνον φεύγοντα, εἰς Σικελίαν ἐπανήλθον. Τότε λοιπὸν καὶ ὁ Βασίλισκος δόλος ἠλέγχθη, μηδὲνα λαθὼν τοῦ στρατοπέδου. ³²
verterentur : atque ita demum Basilisci dolus, cum ne ullum amplius in toto exercitu lateret, manifeste deprehensus.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Πατρικίος ὁ υἱὸς Ἀσπαρος (62), ὃν Καίσαρα ὁ βασιλεὺς Λέων πεποίηκεν, διὰ τὸ ἐλκεῖν (63) τὸν Ἀσπαρὰ ἐκ τῆς Ἀρειανικῆς δόξης καὶ εὐνοεῖν τῷ βασιλεῖ, παρεγένετο ἐν Ἀλεξανδρείᾳ μετὰ μεγάλης φαντασίας ³³, ἐν ᾗ ἐσπερεῶσθη τὸ Κορεῖον βαλανεῖον.

A. M. 5962. — Ῥώμῃς ἐπισκόπου Σιμπλικίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Λέων ὁ βασιλεὺς (64) Ζήνωνα τὸν ³⁴ στρατηλάτην τῆς Ἑφρας ³⁵ καὶ γαμβρὸν αὐτοῦ ἀπέστειλεν ἐν τῇ Θράκῃ ἐπὶ τινὰ χρεῖαν πολεμικὴν, κειθεύσας παραδοῦναι αὐτῷ (66) στρατὸν ἐκ τῶν ἰδίων πρὸς συμμαχίαν. Οἵτινες κατὰ παραίνεσιν Ἀσπαρος μικροῦ δεῖν τὸν Ζήνωνα διεχειρίζοντο, εἰ μὴ προγνοῦς τὴν ἐπιβουλὴν εἰς Σερδικὴν ἀπεσώθη φυγὰν πόλιν τῆς Θράκης. Ἐκ τούτου ὑποπτος γίνεται Ἀσπαρ Λέοντι τῷ βασιλεῖ.

A. M. 5963. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἀπέστειλεν Λέων ὁ

Persicus commisit, profligatur. Referunt alii, Asparem et Ardaburium Arii sectatores, cum ob id maxime ad imperii fastigium minime possent pervenire, Leonem, qui tunc eorum procurator erat, ad imperium evexisse, quasi rerum omnium summam posthac administrare praestolatos. Ab eorum specie cum animum averteret imperator, rectam ejus gubernandi rationem labefactare et in pejus trahere contendebant, et Basilisco imperium se pollicebantur tradere, si modo classem cum toto exercitu Gizericho, qui una cum ipsis Arias opinioniones sequebatur, proderet : qua de causa Basiliscum ad exercitum prodendum inclinasse dicunt. Tum Gizerichus dolos meditatus, naves bellicas materia ad ignem facili replevit, remque noctu molitus, dum Romani dormirent incustoditi, ipsas e terra vento exinde aspirante, in Romanam classem emisit, adeo ut multa quidem navigia igne consumpta defecerint, alia vero periculo subducta in Siciliam reverterentur : atque ita demum Basilisci dolus, cum ne ullum amplius in toto exercitu lateret, manifeste

Hoc etiam anno Patricius Asparis filius, quem Leo Caesarem crearat, ut ab Arii pravis opinionibus Asparem avocaret et de imperio bene mereretur, cum magna apparatus ostentatione missus est Alexandriam, ac tum balneum Corium nomine restauratum.

A. C. 462. — Romae episcopi Simplicii annus primus.

Hoc anno Leo imperator Zenonem militiae in Oriente magistrum et proprium generum, urgente belli necessitate, in Thraciam misit ; et ex proprio satellitio alium exercitum ad suppetias ferendas ei colligi mandavit. Milites a caede Zenoni suavisibus Asparis inferenda leviter ferraverunt. Periculum enim subodoratus, Serdicem Thraciae urbem fuga elapsus salutem consuluit : ex quo Aspar Leoni suspectus habetur.

101 A. C. 463. — Hoc anno Leo imperator He-

VARIAE LECTIONES.

²⁸ ὡς Περσικὸς] ὡς Περσικὸς α, recte fortasse. ²⁷ διὰ τοῦτο om. A α. ²⁹ προδοίῃ : sic correximus pro vulg. προδόσῃ. ³⁰ τινὸς add. ex A. ³¹ ἀπογείου A, ὑπογείου vulg. ³² φαντασίας om. A. ³³ τὸν add. ex A. ³⁴ τῆς Ἑφρας om. A f.

JAC. GOARI NOTAE.

(61) Aliam rationem profert Suidas v. Ἀσπαρ. ὅτι Μαρκιανὸς βασιλεὺς χρηστοῦ μὲν γεγονότος, θάπτον ἢ ἐκδεδιωκότος, αὐτοκτενέστω γνώμῃ Ἀσπαρ Λέοντα διάδοχον αὐτοῦ γενέσθαι παρεσκευάσεν. Marciani nimirum benignissimi principis, at citius sublatis sententia et jussis, Asparem Leoni imperii successionem detulisse.

(62) Desunt, vel adhuc latent, qui de Asparis gestis amplius voluminibus scripsere Priscus Thracius, et Candidus Isaurus. Hujus quardam exprompsit Photius cod. 79, illius Evagrius lib. II, cap. 16, ubi de patricio a Leone Caesaris dignitatem adeptο, ἵνα τὴν Ἀσπαρος ἀνοίαν κτήσεται μετὰ τὴν τοῦ Ἀνθεμίου σφαγὴν, ut ipse Leo Asparis sibi conciliaret inscitiam post Anthemii caedem. Ejus tamen loci error in versione vitandus, quo non Patricius, sed Ardaburius creatus Caesar, textu in contrarium adnitente, scribitur : in quo Baronium anno

D 469, num. 1, delusum reperies.

(63) Nyland. non bene, quia Asparem ab Ariana secta abduxerant, etc. Id quidem conatus Leo, ac sibi hominem demereri, obtinere tamen non potuit, ut magis seq. Theophanes exprimit. COMBESIS.

(64) Ut Zeno, Tarasiscodisas, ut scribit Evagrius lib. II, cap. 15, vel juxta Agathiam lib. IV, ad finem, Tharasiscodicus, Aticmesus antea dictus, Leonis gener, et Orientis comes evaserit, narrat Candidus, etiam ipse Isaurus apud Photium his omnino conferendus.

(65-66) An ut Aspar Zenoni, vel Zeno Aspari ex suis traderet milites, dubium reliquit Theophanes. Zenonem tamen ad id Aspari praestandum a Leone jussum fuisse suadent auctoris verba, et Candidi Photiani, quo Ardaburium Asparis filium Isaurum a Zenone ductos suarum partium sacro constituisse legimus, testimonium convincit.

litteris significat. Ex scriptis, quod parabatur, illa A conjiciens, præposito ad Eudociæ libitum cedit, et in Hebdomum secedens privatam vitam agebat. Hinc in Flavianum, velut commissum sibi arcanum revelantem, imperatoris et Eudociæ commota indignatio. Cæterum Pulcheria ad privatam compulsa vitam, et Eudocia negotiorum curam gerente, tale quidpiam accidit: Erat Paulinus quidam vir litteris omnibus et formæ venustate conspicuus, Eudociæ apprime carus, cum quo familiaris agere et seorsim colloqui illa solebat. At cum sanctorum Theophaniorum die malum elegans omnino et stupendæ magnitudinis nonnullus imperatori obtulisset, ille fructum admiratus Eudociæ misit, hæc Paulino dedit: Paulinus duos post dies illud imperatori obtulit. Imperator malum agnitum celavit, B et ad augustam profectus, Per salutem, inquit, meam, obtestor, quid de malo, quod tibi dedi, actum est? Ita salvus sis, inquit illa, comedi. 86 Imperator in iram versus malum proferri jubet, et Paulinum in Cappadociam exsulem abactum trucidari. Porro memoratus Eusebius scholasticus, qui primus Nestorium confutavit, ad Dorylei episcopatum proventus, disceptatione cum Eutyche archimandrita habita, a recto fidei sensu comperit alienum. Pluribus autem precibus et exhortationibus emendare conatus, nihil profecit. Eo tempore, quæ sibi nota de illo forent, Eusebius detulit ad Flavianum episcopum: qui quadraginta episcoporum coacta synodo, Eutychem adesse jubet, et juxta positum ecclesiasticorum canonum ordinem examinatum, cum hæreticum et in errore tuendo subdolum deprehendisset, dignitate multavit. At Chrysaphius Eutycheis sententiæ particeps supremam in palatio exercens potestatem, his auditis magis ac magis in Flavianum accenditur, et Dioscoro Alexandriæ episcopo pollicetur, se ad quævis ei placita præstiturum operam, si ad adversa quæque in Flavianum et Eusebium reos agendos proferenda ipsum juvaret, ac demum Eutycheis partes pro virili susciperet tuendas. Commovet insuper augustam Eudociam in Flavianum, quæ a Pulcheria pertulerat acerba reducens in memoriam. Una igitur ambo imperatorem hortantur, secundam Ephesi congregari synodum indicat: ac simul Dioscoro, ut præsit, potestatem faciunt, non contemnenda militum manu in ejus auxilium submissa.

VARIE LECTIONES.

⁸⁷ ἰδίᾳ A, ἰδίως vulg. ⁸⁸ ὁρθᾶ A, ὁρθῶς vulg. ⁸⁹ παρακαλέσας καὶ om. A. ⁹⁰ τὰ περὶ A, τὸ περὶ vulg. ⁹¹ ταῦτα A e, τοῦτο vulg. ⁹² Ἀλεξανδρείας A, Ἀλεξανδρέων vulg. ⁹³ εἰ A, ἐν vulg. ⁹⁴ συνδράμοι A, συνδράμη vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

probat. Magister itaque nulli officio cursorum, D puta armorum, etc. astrictus, militiæ apud me habebitur: is quippe non unicus: imo ejus potestas quantumlibet summa in plures derivari potuit. Zosimus, lib. ii de Constantino: Nam cum præessent ubique locorum militibus non modo centuriones et tribuni, verum etiam duces (sic enim appellabantur), qui quolibet in loco prætorum vicem obtinebant; magistris militum institutis, altero equitum, peditum altero, et in hos translata potestate militum ordinandum, et coercendi delinquentes, hac etiam in parte præfectorum auctoritati detrahit: divisa nimirum in plures magistros prætorio præfecti potestate.

(88) Subintellige ὁμοῦς ἐν τῇ σωτηρίᾳ μου, ἢ, μὴ τὴν σωτηρίαν dicere hodie, ὡς ἔστι ὁ βασιλεὺς.

ἡγαγὰτο παρὰ τῆς Εὐδοκίας, ὡς λογιώτατος καὶ ὠραιότατος, ὥστιν συνῶς ἰδίᾳ ⁸⁷ συνετύχανεν. Τῇ οὖν ἡμέρᾳ τῶν ἁγίων Θεοφανίων προσήγαγόν τις τῶ βασιλεῖ μῆλον μέγα τε καὶ θαυμαστόν· ὃ δὲ βασιλεὺς τοῦτο θαυμάσας ἀπέστειλεν αὐτὸ τῇ Εὐδοκίᾳ, κάκεινῃ ἀπέστειλεν αὐτὸ τῷ Παυλίῳ· ὃ δὲ Παυλῖνος μετὰ δύο ἡμέρας ἀπέστειλεν αὐτὸ τῷ βασιλεῖ. Ὁ δὲ βασιλεὺς τοῦτο γνῶνίςας ἔκρυψεν. Καὶ ἀπελθὼν λέγει τῇ αὐγούστῃ· « Τὴν σωτηρίαν μου (88), τὸ μῆλον ὃ ἐπεμψά σου, ποῦ ἐστιν; » Ἡ δὲ ἔφη· « Μὴ τὴν σωτηρίαν σου, ἔφαγον αὐτό. » Τότε εἰς ὄργην κινηθεὶς, κελεύει τὸ μῆλον ἐνεχθῆναι, καὶ τὸν Παυλῖνον ἐξενεχθῆναι εἰς Καππαδοκίαν, κάκει σφαγῆναι. Ὁ δὲ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς Εὐσέβιος ὁ σχολαστικὸς (89), ὁ πρῶτος Νεστορίου λαβόμενος, προαχθεὶς εἰς ἐπισκοπὴν Δορυλαίου, καὶ πρὸς Εὐτυχὴ τὸν ἀρχιμανδρίτην περὶ πίστεως διαλεγόμενος, εὗρεν οὐκ ὁρθὰ ⁸⁸ φρονούντα αὐτόν. Πολλὰ δὲ παρακαλέσας ⁸⁹ καὶ παραινέσας ὡφελῆσαι αὐτόν, οὐκ ἴσχυσεν. Τότε ὁ Εὐσέβιος ἀνήγαγε τὰ περὶ ⁹⁰ αὐτοῦ Φλαδιανῶ τῷ ἐπισκόπῳ, δοτις συγκροτήσας σύνοδον τεσσαράκοντα ἐπισκόπων, μεταστέλλεται τὸν Εὐτυχὴ, καὶ κατὰ πᾶσαν ἀκολουθίαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων ἀνακρίνας, καὶ εὐρίων αὐτὸν αἰρετικὸν καὶ ὑπουργὸν τοῦ παλατίου κρατῶν, καὶ ταῦτα ⁹¹ μαθὼν ἐπὶ πλεῖον ἐξάπτεται εἰς ὄργην κατὰ Φλαδιανοῦ, καὶ δηλοῖ τῷ Διοσκόρῳ Ἀλεξανδρείας ⁹², εἰς πάντα αὐτῷ συνεργεῖν τὰ καταθύμια, εἰ ⁹³ ταῖς κατὰ Φλαδιανοῦ καὶ Εὐσεβίου συνδράμοι ⁹⁴ αὐτῷ κατηγορίαις καὶ ὑπὲρ Εὐτυχῶς ἀγωνισῇται. Κινεῖται δὲ πρὸς τοῦτο καὶ τὴν αὐγούστην Εὐδοκίαν τὰ περὶ Πουλχερίας λυπηρὰ κατὰ Φλαδιανοῦ ὑπομιμνήσκων αὐτὴν· καὶ παρασκευάζουσιν ἀμφότεροι τὸν βασιλεῖα θεσπίσαι δευτέραν ἐν Ἐφέσῳ συγκροτηθῆναι σύνοδον, καὶ παρέχουσι Διοσκόρῳ ἐξάρχειν τῆς συνόδου, ἀποστέλλαντες αὐτῷ στρατὸν πλείστον πρὸς βοήθειαν.

(89) *Advocatum* Lacerda et Meursius referre censent, ego generalius *jurisperitum*, τῇ δὲ διχῇ σχολάζοντα, qui juri dicendo vacat. Agathiam Suidas scribit scholasticum: ipse sibi testis. Ἀγαθίας μὲν ὄνομα, inquit, τέχνη δὲ τὰ Ῥωμαίων νόμιμα, καὶ οἱ τῶν δικαστηρίων ἄγωνες· Agathias mihi nomen: studium, Romanorum leges, et tribunalium certamina: hinc continua lectione libros δικῶν ἀναπλέους litigiosis judiciis refertos evolere adest. Canon Africanus 97: Ὅστες δοθῆναι δεῖναι τοῦ καταστήσαι ἐκδίκους σχολαστικούς· ἢ ἀπὸ facultatem defensores constituendi scholasticos. Non est itaque scholasticus idem qui *advocatus*, vel *defensor*: alias *advocatus* institueretur *advocatus*. De scholastico quædam ad pag. 76 notas præmissa.

Πλακιδίας σύζυγον εκπέμπει τῇ Ῥώμῃ, καὶ ἀναγο-
ρεῖται τοῦτον αὐτοκράτορα. Ὁ δὲ Ῥεκίμερ μετὰ
τὴν Ἀνθεμίου σφαγὴν τρεῖς μῆνας μόνους διαζήσας
νόσῳ τελευτᾷ, συναπελθόντος αὐτοῦ ⁴² (74) Ὀλυβρίου
ἄρρωστίᾳ σωματικῇ. Τούτων δὲ τελευτησάντων,
Μαῖωρινος τὴν βασιλείαν διεδέξατο (75), ἀνὴρ φρα-
νήρης καὶ πολέμων ⁴³ ἔμπειρος. Οὗτος τὰς πόλεις
ὑπὸ Γεζερίχου πεπορημένους εὐρὺν εἰσέβαλεν εἰς
Λιανὴν ⁴⁴, καὶ καταλαβὼν τὴν Λιγουρίαν, φοβερὸς
τοῖς Οὐανδήλοις ὤφθη ⁴⁵ καὶ μέλλων τὴν νίκην
ἀναδήσασθαι, ἐν τῷ μεταξὺ νόσῳ δυσεντερίας λη-
φθεὶς ἐτελεύτησεν. Ὁ δὲ στρατηγὸς διαθὰς Πάτμον
ἀπεσώθη (76). Ἐν τούτοις οὖν ἀσχολουμένων (77)
τῶν περὶ Γεζερίχον, ἡ νῆπιος Εὐδοκία καὶ Θεοδο-
σίου ἐγγόνῃ ἐκκαίδεκα χρόνους ἐν τῇ Ἀφρικῇ
ποιήσασα μετὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς Ὀνωρίχου, καὶ
παῖδα ἐξ αὐτοῦ Ἰλδέρικον γεννήσασα, δυσφοροῦσα
κατὰ τοῦ ἀνδρὸς, ὡς Ἀρειανὸς ὄντος, ἀδειαν εὐρύσασα
καὶ φυγὴν χρησαμένη ἤλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ
προσκυήσασα τοὺς σεβασμολογικοὺς τόπους, καὶ ἀσπα-
σχμένη τὴν τάφον τῆς ἑαυτῆς μάμμης, ὀλίγας
ἡμέρας διατρίψασα ἐν τῇ ἀγίᾳ πόλει, ἐτελεύτησεν
ἐν εἰρήνῃ, πάντα τὰ αὐτῆς καταλείψασα ἐν τῇ Ἀγίᾳ
Ἀναστάσει, παραθεμένη καὶ Κούρκον ⁴⁷ σὺν τοῖς
τέκνοις αὐτοῦ τῷ ἀρχιεπισκόπῳ Ἱεροσολύμων, ὡς
γεῖν Ὀνωρίχον Ἀρειανὸν τὸν ἀνδρα αὐτῆς.

A. M. 5965. — Τούτῳ τῷ ⁴⁸ ἔτει Λέων ὁ βασι-
λεὺς (78) Λέοντα τὸν Ζήνωνος υἱὸν καὶ Ἀρεάνδην ⁴⁹
τῆς ἰδίας θυγατρὸς, τὸν ἑαυτοῦ ἑγγονον ⁵¹ στέψας,
βασιλεῖα ἀνηγόρευσεν. Μετὰ δὲ τὸν Ὀλυβρίου θάνα-
τον (79) καὶ Ῥεκίμερ καὶ Μαῖωρινου, Γλυκερίος
Ἰταλίας ἀναγορεύεται βασιλεὺς, ἀνὴρ οὐκ ἀδόκιμος,
ὃν πάντε μῆνας κρατήσαντα Νεποτιανὸς Δαλμάτης
ἐκβάλλει τῆς ἀρχῆς, καὶ βασιλεύει καὶ αὐτὸς χρό-
νον ⁵² ὀλίγον, Ὁρέστου τινὸς ἐκβάλλοντος αὐτὸν, ὃν
οἰκτεῖς παῖς Ῥωμύλλος ἐπὶ κλην Λυγούστουλος δια-
δεξάμενος, καὶ δύο μόνους ἄρξας ἐνιαυτοὺς αὐτο-

A ses supervixisset, morbo extinctus est; paulo post
etiam Olybrius in infirmitatem incidens vita de-
cessit. Istos igitur fato functos excepit in imperio
Majorinus, vir cordatus et in bellis exercitatis-
simus. Hic devastatis a Gizericho urbibus conspe-
ctis, in Lianem irruit, et occupata Liguria, Van-
dalis se formidabilem præbuit: jamque victoriis
coronandus, interea dysenteriae morbo correptus
diem ultimum obiit. Dux vero belli, facto discessu,
fretoque trajecto, Patmum se recepit. Porro dum
Gizerichi familiares et exercitus in his detinentur,
junior Eudocia Theodosii neptis, annis jam sex-
decim cum Honoricho conjugē in Africa exactis, et
puero Ildericho ex ejus amplexibus suscepto, virum,
ceu Arianum, aversa, occasione sese ultro offe-
rente, fugam arripit et Hierosolyma dirigit iter:
tum venerandis locis Christiano ritu adoratis, sa-
lutato etiam aviæ sepulcro, cum paucos dies in
sancta urbe moram fecisset, bonis suis omnibus
sanctæ Resurrectionis adi testamentis relictis,
Curco insuper, cujus opera et auxilliis, velut sibi
fidissimis, dum Honorichum conjugem fugeret, usa
fuerat, cum liberis archiepiscopo Hierosolymorum
commendato, in pace animam efflavit.

convergē αὐτῇ γενομένη καὶ πιστῶ εἰς τὸ ⁵³ ἐκφυ-
A. C. 465. — Eodem anno Leo imperator Ze-
nonis et Areadne filium Leonem proprium nepo-
tem corona redimitum imperatorem renuntiavit.
Olybrio vero, Recimere et Majorino morte sub-
latis, Glycerius, vir non contemnendæ probitatis,
Italiæ declaratur imperator. Eum quinque mensēs
imperio potitum Nepotianus Dalmata potestate
privat, nec ipse diu ea dignitate potitur, Oreste
quodam eum throno deturbante, quem germanus
filius Romulus, cui cognomen Augustulus, exci-
piens, post regni a Romulo Romæ fundatore in-

VARIE LECTIONES.

⁴² αὐτῷ A, αὐτοῦ vulg. ⁴³ πολέμων A, πολέμου vulg. ⁴⁴ Λιανὴν] λίαν ἤν (?) A e f, fort. εἰς τὴν
ἐναλίαν. ⁴⁵ ὤφθη] γέγονε f. ⁴⁶ Βούρκον A f. ⁴⁷ εἰς τὸ A, εἰς τῷ vulg. ⁴⁸ τούτῳ τῷ A, τῷ δ' αὐτῷ vulg.
⁴⁹ Ἀρεάνδης a. ⁵⁰ ἑγγονον A, ἑγγονα vulg. ⁵¹ χρόνον οὐκ ὀλίγον A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(74) Episcopum Salonæ in Dalmatia eum prius
evectum scribit Jornandes, *De reg. ac temp. suc-
cessionē, et De rebus Geticis*.

(75) Ut Olybrio posteriore Majorinum auctor
recenseat, Procopius causam dedit, et in errorem
errans ipse induxit. Artemii quippe, quem vocat
Artemium, Olybrii Leonisque ipsius imperiis et
morte numerata subdit: « Sed Majorini fas me-
minisse fuerit, qui antea prius Romæ imperavit.
Cunctis enim, qui Occidentem præfuerunt, vir antefere-
endus. Nam et contra Vandalos fortissime bellum
sumens, maximo collecto exercitu in Liguriis
constitit, ipse dux impiger nullum neque laborem
recusavit, neque ullam bene gerendæ rei occasio-
nem præternisit, » etc. Et post nonnulla: « Majori-
nus igitur omnibus, quæ volebat, exploratis, in
Liguriam ad exercitum revertit: quem terrestri
itinere, ad Herculis columnas ducens, inde per au-
gustias freti transire in Africam, cum hosteque
congregi omnino cogitabat: tanta ipsius exerci-
tus admiratione ac voluntate ob ejus virtutem, ut
in spem venerint certam omnes breviter Africa

per eum potituros. Verum eo ex morbo paulo post
decedente, ab incepto destitit, » etc. Quem tamen
a Recimere occisum concordibus scriptis historici
reliqui proficiunt.

(76) Ita codices cuncti: quibus licet adversis
lego πορθηδὸν vice Πάτμον, ut sit sensus, ducem
exercitus sub Majoriano, eo mortuo, fretum Gad-
itanum trajecisse, et exercitum in Africam trans-
missum in Hispaniam revocasse. Quis enim alias
hujus loci sensus, nisi forte de Liguria locuto non
Πάτμον, sed Πάδον, Padum fluvium scribere pro-
positum fuerit auctori. — Plane Πάδον ut ex Liguria
Romam repeteret. COMBEFIS.

(77) Eudociæ Junioris mortem tangit auctor
vitæ Euthymii apud Surium 20 Januarii.

(78) Leonem Juniores a seniore decimum sextum
imperii annum numerante, coronatum scribit Jo-
rnandes, *De temp. ac regni. successionē*; ultimum ta-
men ejus vitæ existimat.

(79) Errantis Procopii vestigia nuper animad-
versa secutus auctor, alia hæc ex Evagrii lib. II,
cap. 16 deprompta subiicit.

insuper Antiochiæ cunctosque Orientis episcopos ecclesiastica potestate fecit extorres. Theodosius autem imperator, in quamcunque partem impelleretur, facilis ibat, et omni suasionum vento ferebatur: ex quo schedis oblatis etiam non lectis, sæpius consensum et subscriptionem adjecit: inter quas donationem, qua sibi conjux ejus Eudocia in servitutem addicebatur, nec levi oculi jactu agnitam solertissima Pulcheria supposuit; cui subser-

Hoc eodem anno Gizerichus auctis Vandalorum copiis potentior factus, terræ marisque et plurimum insularum Romanis prius subjectarum principatu arrepto, regem se ipsum renuntiavit: ex quo mœror animi Theodosio incussus: qui mille et centum onerarias naves cum ingenti Romanorum exercitu Areobindo, Asylæ, Innobindo, Arintheo et Germano ducibus commisit. Tam valida igitur classe ad Siciliæ oras appellente, Gizerichus exterritus de fœderibus cum Theodosio ineundis, legationem misit.

A. C. 442. — *Cpoleos episcopi Anatolii annus primus.*

Antiochiæ episcopi Maximi annus primus.

88 Hoc anno res proprias accuratius perpendens Theodosius, et se Chrysaphii fraudibus circumventum agnoscens, de impiis in Flavianum perpetratis sceleribus et admissis in reliquos episcopos injuriis summum animi concepit dolorem. In iram itaque prorumpens, primo Chrysaphium in quamdam insulam ablegat: tum in Eudociam graviter objurgatam, malorum omnium auctricem eam dicens, quæ Pulcheriam aula ejecisset, durius invehitur, et ea insuper, quæ circa Paulinum acciderant, cum probis objicit. Illa desperatis in rebus Hierosolymam se dimitti rogat: Severoque presbytero et Joanne diacono sociis itineris acceptis, Hierosolymam tendit. Illos autem ad eam frequentius in urbe prius itasse, et modo cum ea Hierosolymis reperiri, ac insuper pluribus ab ea donis augeri audiens imperator, missis litteris, capite multari jussit: tum demum beatam Pulcheriam multis precibus sollicitatam reduxit in aulam: quæ exemplo mandavit Ephesum, qui sancti Flaviani corpus asportarent, illudque magno pompæ satellitio per

Δόμον τον Ἀντιοχείας, καὶ τοὺς ἀνατολικούς ἐπισκόπους ἅπαντας. ⁷⁷ Θεοδοσίος δὲ ὁ βασιλεὺς εὐρίπιστο; ⁷⁸ ἦν, παντὶ ἀνέμῳ φερόμενος, ὅθεν καὶ χάριται ἀπαργνώστοις ⁷⁹ πολλὰκις ὑπέγραψεν· ἐν οἷς καὶ Πουλχερίᾳ ἡ σοφωτάτῃ δωρεὰν ὑπέβαλεν ἀπαργνωστον ἐκχωροῦσαν πρὸς δουλείαν Εὐδοκίαν τὴν γαμέτην αὐτοῦ, καὶ ὑπέγραψε ⁸⁰, παρὰ Πουλχερίας ὀνειδισθεῖς. solertissima Pulcheria supposuit; cui subseri-

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Γιζήριχος τῷ Οὐανδαλικῷ (94) πλῆθει πολὺς γενόμενος, καὶ ῥῆγα καλέσας ἑαυτὸν γῆς τε καὶ θαλάσσης, καὶ νήσων ⁸¹ πολλῶν τοῖς Ῥωμαίοις ὑποτελῶν κατασχών, ἐλύπει τὸν Θεοδοσίον. Καὶ ἀποστέλλει χιλίας ⁸² ἑκατὸν ὀκτάδας μετὰ δυνάμεως Ῥωμαϊκῆς Ἀρεοβίνδου καὶ Ἀσύλα ⁸³ (95) καὶ Ἰννοβίνδου καὶ Ἀρινθείου καὶ Γερμανοῦ τῶν στρατηγῶν ⁸⁴. Ταύτης οὖν τῆς δυνάμεως τῇ Σικελίᾳ προσορμηθεῖσας, καταπλαγεῖς ὁ Γιζήριχος πρεσβεύε-
ται Θεοδοσίῳ περὶ σπονδῶν.

A. M. 5942. — *Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Ἀνατολλοῦ ἔτος α'.*

Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Μαξίμου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπιλογισάμενος Θεοδοσίος, καὶ γνοὺς ἑαυτὴν ἀπατηθῆναι ὑπὸ τῆς Χρυσάφου πανουργίας, ἐλυπεῖτο περὶ τῆς εἰς Φλαβιανὸν γεγεννημένης ἀσεθείας καὶ τῆς εἰς τοὺς λοιποὺς ἐπισκόπους ἀδικίας. Καὶ ἀγανακτήσας σφόδρα, πρῶτον μὲν Χρυσάφον ἐξώρισεν (96) εἰς τινα νήσον. Τῇ δὲ Εὐδοκίᾳ ἐπιφέρεται σφοδρῶς πάντων τῶν κακῶν αἰτίαν αὐτὴν ἀποκαλῶν, ὡς καὶ Πουλχερίαν τῶν βασιλείων ἀποδιώξασαν, ἅμα δὲ καὶ τὰ κατὰ τὸν Παυλῖνον ὀνειδίζων αὐτῇ. Ἡ δὲ ἀπογνοῦσα παρεκάλεισεν ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα ἀπολυθῆναι αὐτήν. Καὶ λαβοῦσα μεθ' ἑαυτῆς Σεῦηρον τὸν πρεσβύτερον καὶ Ἰωάννην τὸν διάκονον, ἦλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα. Καὶ μεθῶν ὁ βασιλεὺς, ὅτι οὗτοι ⁸⁵ καὶ ἐν τῇ πόλει αὐτῇ ἐσύχναζον, καὶ ἐν Ἱεροσολύμοις μετ' αὐτῆς εἰσι, καὶ πολλὰ αὐτοῖς δωρεῖται, ἀποστείλας ἀπεκεφάλισεν αὐτούς. Τότε ὁ βασιλεὺς τὴν ⁸⁶ μακαρίαν Πουλχερίαν πολλὰ παρακαλέσας, ἤγαγεν εἰς τὰ βασίλεια· ἦτις εὐθέως ἀποστείλασα εἰς Ἐφεσον (97), ἤγαγεν τὸ λείψανον τοῦ ἁγίου Φλαβιανοῦ· καὶ μετὰ δορυφορίας διὰ τῆς μέσης ἐκχομίσασα, ἔθαψεν ἐν τοῖς ἁγίοις Ἀποστῶ-

VARIE LECTIONES.

⁷⁷ ἅπαντας] ἀπόντας h. ⁷⁸ εὐρίπιστος A, εὐρέπιστος vulg. ⁷⁹ ἀπαργνώστοις A, ἀπαργνώστως vulg. ⁸⁰ δεινῶς ante παρὰ add. h. ⁸¹ νήσων A, νησῶν vulg. ⁸² χιλίας, χιλιάδας A. ⁸³ Ἀσύλα A. ⁸⁴ τῶν στρατηγῶν A, τοῦ στρατηγοῦ vulg. ⁸⁵ οὗτοι καὶ ἐν π. A, οὗτοι ἐν πόλει vulg. ⁸⁶ τὴν add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(94) Theodosii expeditionem ante septem annos, Cyro consule solo, susceptam refert Prosper in Chron.: *Theodosius imperator bellum contra Vandalos movet, Areobinda, et Anaxilla, atque Germano ducibus cum magna classe directis: qui longis cunctationibus negotium differentes, Siciliae magis oneri, quam Africae præsidio fuerunt.* Et anno succedente: *Exercitus qui in Sicilia morabatur, ad defensionem Orientalium partium revertitur. Cum Geisericho autem ab Augusto Valentiniano pax confirmata, et certis spatiis Africa inter utrumque divisa est.*

(95) Quem Anaxillam nuper scripsit Prosper: Ansilam, ut hic Ἀσύλαν quoque pronuntiari notat

Ponticus.

(96) Chronicon Alex. anno Theodosii 42, et ultimo: Ἐσφάγη Χρυσάφης ὁ σπαθάριος εἰς τὴν πόρταν Μελαντιάδος. Interjectus est Chrysaphius spatharius ad portam Melantiadis.

(97) Flaviani corpus Marciano imperante CP. relatum ipsa Pulcheria ad Leonem scripsit: *Super hæc autem sciat tua sanctitas, quoniam præcepto nostri domini, et tranquillissimi principis mei conjugis in gloriosam civitatem CP. sanctæ memoriæ Flaviani episcopi corpus allatum est: in Basilica apostolorum, in qua consueverunt prædecessores episcopi sepeliri, competenter est positum.*

Θράκην δὲ κατέδραμον ⁶¹ ὧννοι σφόδρα τοῖς πρᾶ-
γμασι λυμαινόμενοι, τοῦ βασιλέως ἡδοναῖς ἀτόποις
καὶ πράξεσιν ἀδίκαις σχολάζοντες.

A. M. 5967. — Ῥωμαίων βασιλέως Ζήνωνος
ἔτος α'.

Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Πέτρον ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Λέων ὁ μικρὸς δέκα μόνους μῆνας
συμβασιλεύσας Ζήνωνι τῷ ἰδίῳ πατρί, καὶ προσελ-
θὼν ⁶² ὡς ὑπατος (87), ἐτελεύτησεν, καὶ μόνος ἐκρά-
τησε τῆς βασιλείας ὁ Ζήνων. Βασιλίσκος δὲ ὁ Βερί-
νης ἀδελφός (88) πενθερὰς Ζήνωνος, ἐν Ἡρακλείᾳ
διατρίβων τῆς Θράκης, συνεργούσης αὐτῷ καὶ Βε-
ρίνης καὶ τινος τῆς συγκλήτου, ἐσασίασεν ⁶³ κατὰ
Ζήνωνος· ἐν φοβηθείς ὁ Ζήνων σὺν Ἀρεάδῃ τῇ ἰδίᾳ
γαμετῇ καὶ χρήμασιν ἱκανοῖς φεύγει εἰς Συρίαν
κατὰ τι φρούριον ἰσχυρὸν οὐδάρ ⁶⁴ καλούμενον.
Εἰς Τεσσαυίδην ⁶⁵ ἐκείθεν μετέστη δι' αἰτίαν ταύτην
μετὰ τῆς γυναικὸς Ἀρεάδνης. Ἰλίου καὶ Τροκούν-
δου ⁶⁶ πολιορκούντων αὐτὸν ⁶⁷ εὐνοία ⁶⁸ τέως τῇ Βα-
σιλίσκῳ... Βασιλίσκος δὲ ἐν τῷ Κάμπῳ ἀνηγορεύθη
βασιλεὺς· Μάρκον τε τὸν υἱὸν Καίσαρα ἐποίησεν, καὶ
Ζηνωδίαν τὴν ἑαυτοῦ γαμετὴν Αὐγουστὴν ἐστρέψεν
καὶ εὐθὺς κατὰ τῆς πίστεως παρετάξατο, Ζηνω-
δίας ⁶⁹ μάλιστα παρερμώσης αὐτὸν εἰς τοῦτο. Τιμό-
θεον δὲ τὸν Αἰλουρον ἀνεκαλίστατο διὰ τύπου (89),
καὶ Πέτρον τὸν Γναφεῖα κρυπτόμενον ἐν τῇ μονῇ
τῶν Ἀσκημάτων, καὶ ὅσοι ἄλλοι ἐχθροὶ τῆς ἀγίας
ἐν Χαλκηδόνι συνόδου ἐπαρρήσιάζοντο κατὰ τῆς
ἀληθείας. Ὁ δὲ Αἰλουρος συναγαγὼν ἀτάκτους
Ἀλεξανδρεῖς ἐνδημούντας ἐν τῷ Βυζαντίῳ, ἐκ τοῦ
παλατίου λιτανεύων ἦλθεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐπ-
οχοούμενος ⁷⁰ ὅν (90). Ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν λεγομένην
Ὀκτάγωνον πτωθεὶς συνετρίβη τὸν πόδα, καὶ μετ'
αἰσχύνῃς ἀνέστρεψεν ⁷¹. Βασιλίσκος δὲ τοῦτον εἰς
Ἀλεξανδρείαν μετὰ τύπων κατὰ τῆς συνόδου ἐξ-
έπεμψεν ⁷², καὶ Πέτρον Γναφεῖα εἰς Ἀντιόχειαν,
κατὰ τῆς ἀληθείας ἐνίσχυσεν ἀμφοτέρους. Τιμόθεος
δὲ ὁ Σαλοφακίολος ⁷³ ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας μα-
βὼν Τιμόθεον τὸν Αἰλουρον παραγενέσθαι, ὑπεχώ-

A hinc Saraceni Mesopotamiam, illinc Unni Thra-
ciam, damnis ubique gravibus illatis, excurrerunt,
dum inter hæc imperator fœdis voluptatibus et
nefariis facinoribus indulgeret.

A. C. 467. — Romanorum imperatoris Zenonis
annus primus.

Antiochiæ episcopi Petri annus primus.

Hoc anno Leo junior solos decem menses cum
Zenone proprio patre moderatus imperium, cum
consulis more publice processisset, morte raptus
est: solusque Zeno imperavit. Basiliscus autem
Verinæ Zenonis socrus frater, ejus hortamentis
impulsus, cum Heracleæ Thraciæ urbe morarentur,
ipsa Verina et e senatoribus quodam opem ferentibus
adversus Zenonem excitavit rebellionem.
Periculum metuens Zeno, Areadna conjuge pecu-
niarumque copia secum asportatis, fugit in Syriam,
104 in castrum quoddam munitissimum, cui
nomen Yara. Inde rursus cum Areadna uxore in
Thessadem se recipit ex hujusmodi causa. Illo et
Trocundo illuc usque Basilisco bene affectis ob-
sidione eum prementibus.
porro Basiliscus imperator in Campo acclamatus,
mox Marcum filium Cæsarem creat et Augustæ corona
Zenodiam conjugem ornat: ac statim, Zenodiam
maxime verbis ad id impulsus, rectæ fidei bellum
indicit. Quare Timotheum Ælyrum promulgato
edicto revocavit exsilio, Petrumque Fullonem in
Insomnium monasterio latitantem sedi restituit:
quotquot autem sanctam synodum Chalcedonen-
sem adversarii respuebant, ii liberrime impugna-
bant veritatem. Ælurus ad hæc, perditis ac scele-
ralis Alexandrinis, qui forte Cpoli hospitabantur,
collectis, e palatio supplicatione ducta, asino vec-
tus ad ecclesiam profectus est: eumque ad adem
Octagonum dictam advenisset, asino lapsus, attrito
pede cum ignominia retromeari coactus est. Eum
posthac imperiali diplomate munitum et synodi
decretis infensum Basiliscus Alexandriam trans-
misit, et Antiochiam Petrum Fullonem; animis

VARIÆ LECTIONES.

⁶¹ κατέδραμον] κατέλαβον A. ⁶² προσελθὼν A, προσελθὼν vulg. ⁶³ ἐσασίασεν A, ἐσασίαζεν vulg.
⁶⁴ Ὀρβᾶ A, Ὀρβᾶ e f. ⁶⁵ εἰς Τεσσαυίδην] εἰς τε οὐίδην. A, εἰς Τεσσαυίδην e f. ⁶⁶ Τροκούνδου A, Σεκούνδου
vulg. v. inf. p. 192. ⁶⁷ αὐτὸν A, αὐτῶν vulg. ⁶⁸ εὐνοία A, ἐννοία vulg. ⁶⁹ Ζηνωδίας μάλιστα A c,
Ζηνωδίας δὲ μάλ. vulg. ⁷⁰ ἐποχοούμενος A, ὀχοούμενος vulg. ⁷¹ ἀνέστρεψεν A e f, ἀνέστρεψεν a, ἐστρεψεν
vulg. ⁷² εἰς Ἀλεξανδρείαν μετὰ τύπων A, μετὰ τύπ. εἰς Ἀλ. vulg. ⁷³ Σαλοφακίολος A (v. p. 175)
Σαλοφακίολος vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(87) Consul eo anno exstitit ex citato Chronico, D
et trabea consulari ornatus munera in populum
publice sparsit: quod sæpius apud auctorem est
τὸ προσέρχεσθαι. Consulari habitu ac pompa in
plebem prodians: quæ trita vocis hujus significatio,
nunquam τοῦ προσέρχεσθαι, quicquid P. Goar
contendat, exque vitioso suo codice contra aliorum
fidem. Buceard. nihil ad rem, quem ut consul
præsedebat, nempe Zenonem patrem. Φεύγει εἰς
Ἰσαυρίαν. Sic Cedr. Niceph. ac bene. Fuit enim
Isauria natus, ex qua etiam postmodum milites
præsidio futuris induxit in urbem. Anonymus
auctor, qui in cod. Vat. 1 supplet vitas Marciani,
Leonum, Zenonis, atque Anastasii: προσέφυγε τῇ
ἰδίᾳ πατρίδι, profugit in patriam. COMBEFIS.

(88) Evagrius lib. iii, cap. 5, Jornandes *De regn. et
tempor. successionē*. — *Chronicon Alexandr.* ad Ze-
nonis annum 5, Malchus sophista, et Candidus
Isaurus apud Photium codd. 78 et 79, et Theodo-
rus Lector, lib. i Collect.

(89) Τύπους, edicta universalia, canones, regulas
vocant Græci recentiores, eos de quibus hic men-
tio, ἐγκυκλίου συλλαβὰς, Evagrius cap. 4 ἐγκυ-
κλίου ἐπιστολάς, et ἐγκύκλια Nicephorus. Auctor
ipse τύπον γενικὸν inferius scribit.

(90) Quod pro amore foret, vel curru vectos, vel
jumento asinove insidentes patriarchas, titania
sive processionum preces celebrare. Recolenda
quæ de sancto Proclo superius lecta. Theodorus
Lector legendus.

ex omni senatu ceu virtute præstantissimum elegi. A Da fidem : virginitem meam, quam Deo consecravi, te servaturum inviolatum : et imperatorem renuntiabo. Illo sese ita facturum pollicito, patriarcham et senatum Pulcheria convocat, et Marcianum Romanorum imperatorem declarandum curat.

A. C. 443. — Romanorum imperatoris Marciani annus primus.

Hoc anno pientissimus Marcianus divino suffragio imperator renuntiatus cunctos exsules ad propria revocavit. Beata porro Pulcheria Chrysaphium eunuchum cunctis exosum Jordani Joannis (qui Romæ quondam tyrannide arrepta ad Ardaburium et Asparem post deditionem se recipiens cum eis Byzantium profectus, atque ad honores et dignitates promotus, tandem a Chrysaphio mortem illatam sustinuerat) filio tradidit : quem Jordanes pari mortis pœna mulctavit. Cæterum operæ pretium fuerit, quomodo Marcianus ad imperium a Deo fuerit destinatus, scripto significare. Superioribus annis, quibus Persicum bellum susceptum, Marcianus miles gregarius cum existeret, e Græcia versus Persiam cum proprio numero proficiscebatur. In Lyciam cum venisset, morbo correptus, in urbe Sidema a suis relinquitur : in ea diuturnius moratus duobus quibusdam fratribus, quorum nomina Julius et Tatianus, amicitie sædere connectitur. Isti Marcianum in propriis ædibus acceptum curant et quietem jubent ducere : venatiumque aliquando egressi, comitem eum adiungunt : ac circa meridiem fatigati sopore fruuntur. Prior cæteris a somno excitatus Tatianus Marcianum ad solem adhuc dormientem conspicatus, ingentem æquilam advolantem et in eum expansis alis umbram facientem animadvertit. Portentum miratus, fratrem excitat, miraculum indicat. Ac uterque tandem volueris benevolum officium diu miratus Marciano somnum excutit, et his eum compellat : Si nonnunquam imperium assequaris, quid nobis gratiarum rependes ? Respondet ille : Quisnam sum ego, cui tale quid contingat ? Illi repetitis verbis de novo interrogant ; quibus Marcianus : 90 Si succedat a Deo imperium, inquit, patres vos renuntiabo. Tunc ducentis nummis donato dicunt : Proficiscere

αὐτόν· Ἐπειδὴ ὁ βασιλεὺς ἐταπεινῆσεν, ἐγὼ δὲ σὲ ἐξελεξάμην ἐκ πάσης τῆς συγκλήτου, ὡς ἐν ἄρστον· ὁδὸς μοι λόγον, εἰτε φυλάττεις τὴν παρθενίαν μου, ἢν τῷ Θεῷ ἀνεθέμην, καὶ ἀναγορεύσω σε βασιλέα. Τοῦ δὲ συνθεμένου τοῦτο ποιῆν⁹⁰, μεταστέλλεται τὸν πατριάρχην καὶ τὴν σύγκλητον, καὶ ἀναγορεύει αὐτὸν βασιλέα Ῥωμαίων.

A. M. 5943. — Ῥωμαίων βασιλέως Μαρκιανοῦ ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Μαρκιανὸς ὁ εὐσεβὴς θεῖα ψήφῳ αὐτοκράτωρ ἀναδειχθεὶς⁹¹, τοὺς ἐν ἑξορίᾳ⁹² πάντας ἀνακατέσταιτο. Ἡ δὲ μακαρία Πουλχερία τὸν παμμύστον Χρυσάφιον τὸν εὐνοῦχον ἐκδέδωκεν Ἰορδάνῃ τῷ παιδί Ἰωάννου, τοῦ ἐν Ῥώμῃ τυραννήσαντος, καὶ προσχωρήσαντος πρὸς Ἀρδαβούριον καὶ Ἀσπαρά, καὶ εἰς τὸ Βυζάντιον ἐλθόντος, καὶ τιμῆς ἀξιοθέντος, ἀναιρεθέντος δὲ δόλῳ ὑπὸ Χρυσάφου· ὃν λαβὼν Ἰορδάνης ἀνείλεν. Ἀξίον δὲ ἐστίν, καὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς τοῦ Θεοῦ⁹³ εἰς Μαρκιανὸν τὸν βασιλέα ἐκλογὴν σημῶναι. Ἐν τοῖς παρωχηκόσι⁹⁴ χρόνοις, ἐν οἷς ὁ Περσικὸς πόλεμος ἐκινήθη, στρατιωτῆς ὢν λιτὸς ὁ Μαρκιανὸς μετὰ τοῦ ἰδίου νομέρου (3) ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος κατὰ Περσῶν ἀπῆει, καὶ γενόμενος ἐν Λυκίᾳ⁹⁵, ἀρρώστειν περιέπεσεν⁹⁶, καὶ καταλειπθεὶς ἐν πόλει Σύδημα, κάκεισε χρονοτριβήσας, προσκολλᾶται δύο ἀδελφοὺς τισιν Ἰουλίῳ καὶ Τατιανῷ καλουμένοις· οἵτινες εἰς τὸν ἴδιον οἶκον λαβόντες αὐτὸν, διανέψανσαν. Εἰς θήραν δὲ ἐξελθόντες, ἔλαβον αὐτὸν μεθ' ἑαυτῶν. Κοιτιάσαντες δὲ περὶ μεσημβρίαν, ἐκοιμήθησαν. Προξυπνισθεὶς δὲ ὁ Τατιανὸς θεωρεῖ τὸν Μαρκιανὸν εἰς τὸν ἥλιον κοιμώμενον, καὶ αὐτὸν παμμεγεθέστατον⁹⁷ ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντα καὶ τὰς ἑαυτοῦ πτέρυγας διαπετάσαντα καὶ σκιὰν ἐπ' αὐτῷ περιποιούμενον. Καὶ τοῦτο θεασάμενος, ἐγείρει τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφὸν καὶ τὸ θαῦμα ὑποδείκνυσιν⁹⁸ καὶ ἐπὶ πολὺ θαυμάζοντες τὴν τοῦ πετεινοῦ εὐνοϊκὴν δουλείαν, ἐξυπνίζουσι τὸν Μαρκιανὸν, καὶ λέγουσιν· Ἐὰν βασιλεύσῃς, εἰ ἡμῖν χαρίζῃ ; Ὁ δὲ εἶπεν· Τίς γὰρ εἰμι, ἵνα εἰς ἐμὲ τοῦτο γένηται ; Οἱ δὲ ἐκ δευτέρου τὸν λόγον εἶπον. Λέγει ὁ Μαρκιανός· Ἐὰν τοῦτο ἐκ Θεοῦ γένηται, κατέρας ὁμᾶς ἀνακηρύξω. Τότε διδάσιν αὐτῷ διακόσια νομίσματα, λέγοντες· Πορεύου ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ μέμνησο ἡμῶν, ὅτε ὁ Θεὸς σε ὤψωσε⁹⁹. Ὁ δὲ ἀπελθὼν, προσκολλᾶται Ἀρδαβουρίῳ καὶ Ἀσπαρί

VARIE LECTIONES.

⁹⁰ ἀναγορεύσω A, ἀναγορεύω vulg. ⁹¹ ποιῆν om. A. ⁹² ἀναδειχθεὶς A, ἀναδεχθεὶς vulg. ⁹³ ἐξορίαις b. ⁹⁴ τοῦ Θεοῦ om. a e. ⁹⁵ παρωχηκόσι A, παρωχοικόσι vulg. ⁹⁶ Λυκίᾳ] Κιλικίᾳ codd. nonnulli. ⁹⁷ περιέπεσεν A, περιπεσὼν vulg. ⁹⁸ παμμεγεθέστατον A, παμμεγέστατον vulg. ⁹⁹ ὤψωσε A, ὤψωση vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

anno seq., θεῖα ψήφῳ ἀναδειχθῆναι αὐτοκράτορα, divino suffragio renuntiatum Marcianum imperatorem, ait ; non quia ejus inaugurationi patriarchæ opera accesserit, ut nonnulli annotavit. COMBESIS.

(3) Possunt huc accersiri quæ de voce ἀριθμῶς ad pagg. 43 et 64 superius annotavimus. Νοῦμερον enim ex Latina voce deductam eandem significantiam sortitur, cohortem videlicet, vel legionem.

Apollonius presbyter apud Meursium de excidio Hierosol. lib. iii, Laudavit ineptis verba ductis Vastri numerus. Œcumenicus ad Act. apost. cap. xv : Καὶ τὴν ἄξιαν ἐδήλωσεν, ἐκ σπείρης εἰπὼν τῆς καλουμένης Ἰταλικῆς. Σπείρα δὲ ἐστὶν ὁ καλούμενος νῦν νοῦμερον· Dignitatem quoque manifestavit, ex legione dicens Italica : legio quippe est quod numerum nunc vocamus.

Ἀρειανοί: οὓσιν, καὶ ποιήσας παρ' αὐτοῖς πεντεκα-
δεκα χρόνους, καὶ δομέστικος (4) αὐτῶν γεγὼνός,
κατήλθεν μετὰ τοῦ Ἀσπαρος εἰς Ἀφρικὴν παρατά-
ξασθαι εἰς Γιζέριχον¹⁴, καὶ ἐν τῇ πολέμῳ ἐκρατή-
θη¹⁵. Γιζερίχου δὲ ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῇ τοὺς αἰχμαλωτι-
σθέντας ἀποκλείσαντος, καὶ ἐκ τῶν ὑπερώων κατενόε-
αυτοὺς. Καὶ περὶ μεσημέριαν παρακύψας ὁρᾷ τὸν
Μαρκιανὸν καθεύδοντα, καὶ ἀετὸν ἐλθόντα, καὶ τὰς
πτέρυγας ἐκτείνοντα καὶ σκιαζόντα αὐτόν· καὶ τοῦτο
ἰδὼν ὁ Γιζερίχος θεῖον εἶναι οἰκονομίαν ἐλογίσαστο¹⁶
ταύτην· καὶ μεταπεμφάμενος τὸν ἄνδρα, καὶ γνοὺς
εἶναι αὐτὸν δομέστικον τοῦ Ἀσπαρος, ἔγνω ὅτι εἰς
βασίλειαν¹⁷ ἀνάγεσθαι μέλλει. Καὶ ἀποκτείνει αὐτὸν
οὐκ ἠθέλησεν, λογισάμενος ὅτι τοῦ Θεοῦ τὴν βουλήν
εὐδαίει δύναται κωλύσαι. Ὁρκον δὲ αὐτὸν ἀπήτησεν,
ὅτι εἰ τῷ Θεῷ φίλον βασιλεύσειν αὐτόν, οὐ πολεμήσει
ποτὲ Οὐανδύλους. Καὶ οὕτως ὁδολαβὴς ἀπολυθεὶς ὁ
Μαρκιανὸς ἦλθεν εἰς τὸ Βυζάντιον. Χρόνου δὲ¹⁸ ὀλί-
γου διελθόντος, καὶ Θεοδοσίου τελευτήσαντος, βασι-
λεὺς ἀνεδείχθη, ὡς προέφημεν. Ἐγένετο δὲ χρηστός
περὶ πάντας τοὺς ὑπηκόους. Ὁ δὲ Ἀττίλας (5) ἐπ-
ανίσταται τῷ βασιλεῖ¹⁹. Ῥώμης Οὐαλεντινιανῷ, διότι
οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ εἰς γυναῖκα τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν
Ὀνωρίαν· καὶ ἐλθὼν μέχρι πόλεως Ἀύρηλιας, καὶ
συμπλακθεὶς Ἀετίῳ τῷ στρατηγῷ Ῥωμαίων, καὶ
ἡττηθεὶς, πλείστους ἀποβαλὼν τῆς δυνάμεως παρὰ
Ἀήγουν²⁰ ποταμὸν (6), ὑπέστρεψεν κατηχυμένους.
Ὁ δὲ Μαρκιανὸς τῆς ἐν Λυκίᾳ γεγενημένης αὐτῷ
ὑπομνηθεὶς εὐεργεσίας, Τατιανὸν καὶ Ἰούλιον μετα-
πεμφάμενος πατέρας αὐτοὺς ἀνεκήρυξεν. Καὶ τὸν
μὲν Τατιανὸν ὑπαρχον²¹ ἐποίησε τῆς²² πόλεως· τῷ
δὲ Ἰουλίῳ τὴν τῶν Λιθύων²³ ἐνεχείρισεν ἀρχήν. Ἡ δὲ
μακαρία Πουλχερία πολλὰς μὲν καὶ ἄλλας τῷ Χριστῷ
ἀνήγειρεν ἐκκλησίας, ἐξαίρετως δὲ τὴν ἐν Βλαχέρ-
ναις τῆς²⁴ πανομνήτου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου
ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας τοῦ εὐσεβοῦς Μαρκιανοῦ.
Λέων δὲ ὁ μακάριος πάππας Ῥώμης ἔγραψε Μαρ-
κιανῷ αἰτῶν τὰ τολμηθέντα παρὰ Διοσκόρου καὶ
Εὐτυχούς ἐν Ἐφέσῃ εἰς τὸν ἅγιον Φλαβιανὸν ζητη-
θῆναι ἐπὶ οἰκουμένης συνόδου, καὶ ἐκέλευσεν ὁ
βασιλεὺς συναχθῆναι πάντας τοὺς ἐπισκόπους.

A. M. 5944. — Τοῦτῳ τῷ ἔτει ἡ ἐν Χαλκηδόνι
ἁγία τετάρτη γέγονεν σύνοδος (7) μηνὶ Ὀκτωβρίῳ
Ἰνδικτικῶνος ε' μετὰ ἑνιαυτὸν καὶ μῆνας δύο τῆς ἀνα-
γορεύσεως Μαρκιανοῦ· πάντων δὲ τῶν²⁵ ἐπισκόπων

A *Cpolim, et nostri memoriam habe, ubi se Deus in
meliozem fortunam evaxerit. Digressus ab eis Aida-
burio et Aspari Arianæ opinionis hominibus adjun-
gitur, et quindecim annos cum eis moratus ac
domesticus factus, cum Aspare tandem expeditio-
nis in Africam adversus Gizerichum comes, in con-
flictu capitur. Gizerichus captivos atrio conclusos
ex superiore cœnaculo contemplaturus circa meri-
diem procumbens in fenestram, Marcianum somno
detentum conspicitur et advolantem aquilam ex-
tentis pennis eum obumbrantem. Re visâ, Gizeri-
chus eam divinæ providentiæ consilio geri mentis
perpendit: ac ubi accersitum ad se Marcianum
Asparis domesticum esse novit, ad imperii culmen
virum aliquando evehendum prævidit. Itaque Dei
consilium a nullo præpediri arbitratus, mortem
inferre noluit: at iurejurando exacto, ut si eum im-
perare Deo videretur, nunquam Vandalos bello la-
cesseret, polliceri compulit. Ita Marcianus dimissus
incolumis Cpolim regreditur. Mox vero brevi præ-
tereurrente tempore, ac Theodosio fati functo,
imperator, ut præmisimus, est salutat, et in
subditos omnes humanissimum se præbuit. Cæte-
rum Attila Romæ principem Valentinianum maxime
bello vexare studuit, quod Honoriam propriam soro-
rem ei conjugem locare recusasset. Ad Aureliano-
rum itaque civitatem progressus, consertis cum
Aetio Romano duce manibus, pluribus suarum co-
piarum ad Ligerim fluvium amissis, superatur, et
cum dedecore proprios repetit fines. Marcianus
beneficii sibi quondam in Lycia collati memor, Ta-
tianum et Julium ad se accitos patres renuntiat: et
Tatianum quidem urbis, Julium vero Libyæ deco-
rat præfectura. Beata porro Pulcheria plures ac
alias Christo construxit ecclesias: maxime vero
quæ celebrandæ Dominæ nostræ Deiparæ dicata
conspicitur in Blachernis sub pientissimi imperato-
ris Marciani exordia. Cæterum beatus Leo Roma-
nus papa, quæ Dioscori et Eutychis temerariis ausi-
bus adversus sanctum Flavianum Ephesi fuerant
attentata, in generali concilio recendi ac discuti li-
teris expellit: imperator vero universos episcopos
congregari mandavit.*

A. C. 444. — 91 Hoc anno sancta et quarta sy-
nodus Chalcedone celebrata est, mense Octobri, indi-
ctione quinta, Marciano jam unum annum et duos
menses imperante. Cunctis igitur episcopis et senatu

VARIE LECTIONES.

¹⁴ εἰς Γιζ. | πρὸς Γ. a c. ¹⁵ ἐκρατήθη ὑπὸ Γιζ. ἐν τῇ A a e. ¹⁶ ἐλογίσαστο codd. et edd. ¹⁷ βασιλείαν
b. ¹⁸ δὲ om. b. ¹⁹ τῷ βασιλεῖ Ῥώμης A, τοῖς βασιλεῦσι καὶ Ῥώμης vulg. ²⁰ Ἀήγουν A. ²¹ Ἐπαρ-
χον A. ²² τῆς add. ex A. ²³ Λυκίων b, fortasse vere. ²⁴ τῆς add. ex A. ²⁵ τῶν add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(4) Suidas: Δομέστικοι οἱ τῶν Ῥωμαίων ἱππεῖς,
οἱ κατὰ Ῥωμαίους οἰκιακοὶ στρατιῶται· *Domestici
sunt Romanorum equites. Satellites domestici secun-
dum Romanos.* Zonaras in Diocletiano: Δομεστί-
κους δὲ τοὺς ἱππέας τινὲς νομίζουσι· *Domesticos
quidam censent equites vocari.* Procopius, *De bello
Vandalico*, lib. 1, Marcianum domesticum exponit:
Ille se Asparis arcanorum omnium socium esse in-

quit, quem Romani domesticum vocant.

(5) Ad annum Marciani primum Idatii Prospe-
rique Chron. hæc referunt.

(6) Ita Gregorius Turonensis. Idatius, et Jornan-
des de rebus Geticis, Attilam ad campos Catalau-
nicos prostratum asserunt.

(7) Idatii et Alexandrinum Chronica consen-
tiant.

congregatis in æde sanctæ martyri Euphemie dicata, et quæ prima indictione, tum quæ ab Eutyche gesta, et quæ a Dioscoro Ephesi fuerant innovata, discussis, de his interrogatus Dioscorus ad rerum actarum ignorantiam confugit: at cum argumentis, quæ ab ipsis actis petebantur, convinceretur, perplexus hæsitabat, ac simul veritas in apertum proferebatur. Tunc quid pro defensione diceret nescius, erubuit. Qui vero cum ipso in prædicatoria synodo convenerant, vis sibi ab eo illatæ Dioscorum arguebant: et venia sibi a synodo petita, in gratiam sunt recepti: e quorum numero Juvenalis Hierosolymorum episcopus exstitit. Dioscorus animo fluctuans, et quid responderet incertus, synodo se præsentem exhibere non ulterius est ausus. Tum vero synodus, ipso imperatore Marciano et senatu præsentem, adversam Dioscoro et Eutychi sententiam pronuntiavit et eos depositione punivit. Pronuntiata sententia synodus soluta est. Imperator Gangras relegato Dioscoro, in synodi laudes erumpens, dixit: *Deo nostrum omnium Domino maximas debeo grates, quod, sublata omni dissensione, in unam tandem et eandem sententiam omnes ivimus.* Sanctos demum sexcentos et triginta Patres postquam benigne et humane suscepisset, singulos cum pace ad proprias sedes dimisit. In Dioscori vero locum Proterius Alexandriæ episcopus est ordinatus.

A. C. 445. — *Persarum regis Peroxis annus primus.*

Alexandriæ episcopi Proterii annus primus.

Hoc anno multis rebus præclare gestis, cunctisque suis bonis pauperibus relictis, beata et pia Pulcheria obdormivit in Christo: bona ejus licet immensa Marcianus libentissime consignavit. Ipsa porro quam plurimas sacras sedes sive oratoria, multa item publica pauperum loca peregrinorumque domicilia et eisdem mortuis cœmeteria in quibus sancti martyris Laurentii templum numeratur, ædificavit. Dioscoro vero in exsilium pulso, et in ejus vicem Proterio suffecto, qui cum Dioscoro et Eutyche sentiebant, magnum concitaverunt tu-

A συναλθόντων ἐν τῷ μαρτυρίῳ τῆς Ἀγίας Εὐφημίας, καὶ τῆς συγκλήτου, καὶ γυμνασθέντα τὰ ἐπὶ τῆς πρώτης Ἰνδικτιῶνος καὶ τὰ παρ' ²⁰ Εὐτυχοῦς πραχθέντα καὶ τὰ ἐν Ἑρέσιῳ ὑπὸ Διοσκόρου νεωτερισθέντα, ἐγκαλούμενος ὁ ²¹ Δίοςκορος περὶ τούτων ἐπὶ τὴν ἀγνοίαν ²² τῶν πεπραγμένων καταφεύγει, καὶ μὴ δυνήθεις ἐκφυγεῖν τὸν ἐν τοῖς πραχθεῖσιν ἐλεγχον ²³, ἵπορεῖτο, καὶ ἡ ἀλήθεια παρεγυμνοῦτο. Τότε μὴ ἔχων ἀπολογία, κατησχύνθη. Οἱ δὲ συναδρεύσαντες αὐτῷ ἐν τῇ ²⁴ ληστρικῇ συνόδῳ, ἤλεγχον αὐτῷ τὴν βίαν καὶ τὴν ἀνίγκην, ἣν ὑπέμεινεν παρ' αὐτοῦ. Καὶ συγγνώμην τῇ συνόδῳ αἰτήσαντες ἐδέχθησαν ὧν εἰς ὑπῆρχεν καὶ Ἰουθενάλιος ὁ Ἱεροσολύμων ἐπίσκοπος. Ἀπορήσας δὲ ὁ Δίοςκορος [καὶ μὴ ἔχων ἀπολογία ²⁵] οὐκ ἔτι ἐτόλμησεν ἐμφανισθῆναι τῇ B συνόδῳ. Τότε ἡ σύνοδος, συμπαρόντος καὶ τοῦ βασιλέως Μαρκιανοῦ ἅμα τῇ συκλήτῳ ²⁶, ἀπεφάνητο κατὰ Διοσκόρου καὶ Εὐτυχοῦς, καὶ τούτους καθελόν. [Ἐν ἧ καὶ τελειοῦται ²⁷.] Ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν μὲν Δίοςκορον εἰς Γάγγραν ἐξώρισεν ²⁸, τὴν δὲ σύνοδον ἐπαινέσας εἶπεν· Χάρις μεγίστην ὁμολογῶ τῷ πάντων ἡμῶν Δεσπότῃ ²⁹ καὶ, θεῷ, ὅτι ἀναιρεθείσης τῆς διχονοίας, εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ³⁰ ὁμολογίαν πάντες ³¹ συναληλύθαμεν. Καὶ φιλοφρονήσας τοὺς ἐξακοσίους τριάκοντα ἁγίους Πατέρας ἀπέλυσεν ἕκαστον εἰς τὰ ἴδια ἐν εἰρήνῃ. Ἐχειροτονήθη δὲ Προτέριος (8) ἀντὶ Διοσκόρου ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας.

A. M. 3945. — *Περσῶν βασιλέως Περδξον ἔτος α'.*

C Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Προτερίου ἔτος α'. Τούτῳ τῷ ἔτει Πουλχερία ἡ μακαρία (9) καὶ εὐσεβὴς ἐκοιμήθη ἐν Χριστῷ, πολλὰ ποιήσασα κατηορθώματα, καὶ πάντα τὰ αὐτῆς πτωχοῖς καταλείψασα, ἅπερ Μαρκιανὸς πλείστα θντα προθύμως διέδωκεν ³². Ἐκτίσεν δὲ ἡ αὐτὴ πολλοὺς εὐκτηρίους οἴκους καὶ πτωχεῖα καὶ ξενώνας καὶ ξενοτάφια, ἐν οἷς καὶ τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου μάρτυρος Λαυρεντίου. Τοῦ δὲ Διοσκόρου ἐξορισθέντος καὶ τοῦ Προτερίου προβληθέντος ³³, οἱ σύμφρονες Διοσκόρου καὶ Εὐτυχοῦς στάσει μεγίστην ἐποίησαν, ἀπειλήσαντες κωλύειν καὶ τὴν σιτοπομπίαν (10). Μαρκιανὸς δὲ μακ-

VARIE LECTIONES.

²⁰ τὰ παρ' κατὰ A, καὶ τὰ b e. ²¹ ὁ ἀδὴ. ex A. ²² ἀγνωσιν b. ²³ τῶν — ἐλέγχων b. ²⁴ ἐν τῇ — αὐτῷ om. f. ²⁵ καὶ μὴ ἔχων ἀπολ. om. A. ²⁶ τῇ συκλήτῳ A, τῆς συγκλήτου vulg. ²⁷ ἐν ἧ καὶ τελειοῦται: obscura hæc verba om. b. ²⁸ εἰς Γ'. ἐξώρισεν A e f, ἐξορίσας εἰς Γ. vulg. ²⁹ Δεσπότῃ καὶ om. A. ³⁰ τὴν αὐτὴν A b, τὴν αὐτοῦ vulg. ³¹ πάντες add. ex A. ³² διέδωκεν A, δέδωκεν vulg. ³³ καὶ τοῦ Προσ. προβλ. om. A. a. f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(8) Diagrammatis Alexandria patriarcharum D auctor Abraham Ecchellensis, diverso prorsus ordine, et nominibus ad Athanasium nominis secundum patriarcham Alexand. sequentes post Dioscorum ordinat hoc pacto: *Timotheus post obitum Dioscori constitutus est: magnas pertulit ab hominibus contrariæ factionis tribulationes, necnon in exilium exactus est cum Anatolio fratre, sed post novennium restitutus. Obiit Alexandria septima Morsit die Veneris. Egit in pontificatu secundum eundem annos 22, dies 556. Sequitur: Petrus paulo postquam suffectus est, fuit depulsus ab hominibus contrariæ factionis, et ordinatus est loco ejus Timo-*

theus Anus: tum Joannes Duinasades, qui constitutus est post obitum Ansi, tum reversus est Petrus ad suam sedem, et obiit quarta Naturs die Dominica. Vixit ex eodem annos 8, dies 9.

(9) Anno Marciani tertio Pulcheriam fato functam testatur *Chronicon Alexandrinum*: fallunt seipsos proinde qui ex eodem quarto obisse ponunt; Theophanemque, vel Cedrenum propriam sententiam auctores se constituere fingunt. Videatur Idalius ad eundem annum.

(10) Comineatum et annonam in urbem regiam Alexandria transportandam. Σιτοπομπίαν pronuntiavit Vat. 1 ms.

ὧν, ἐκέλευσεν οὐκ εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ἀλλ' εἰς τὸ Πηλούσιον τὸν σῖτον τῆς Αἰγύπτου καταργιάζεσθαι³⁹ διὰ τοῦ Νεῖλου, καὶ οὕτως εἰς τὴν βασιλίδαν διαπλοῖζεσθαι⁴⁰. Ὅθεν⁴¹ Ἀλεξανδρεῖς λιμῶντες Προτέριον ᾔτησαν δεηθῆναι περὶ αὐτῶν τοῦ βασιλέως, καὶ οὕτως τῆς ἀταξίας ἐπαύσαντο.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἀνεκτίσθη⁴² τὸ Διοκλητιανὸν βαλάνειον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ· καὶ Ἀττίλας ἔκαυσεν τὴν Ἀκυλίαν πόλιν (11).

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Θεοδόσιος μοναχὸς (12), ἀνὴρ λυμῶν, κατελθὼν ὁρομαῖος μετὰ τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ μαθὼν Εὐδοκίαν τὴν Αὐγούστην προσκεκλήσθαι⁴³ Διοσκόρου τῷ καθαιρεθέντι ὑπὸ τῆς συνόδου, ἤρξατο καταδοῆναι τῆς συνόδου, ὡς τὴν ὁρθὴν ἀναστρεψάσης⁴⁴ πίστιν, καὶ συναρπάξει Αὐγούστην καὶ τοὺς μοναχοὺς, καὶ ταῖς ἰδίαις μισαιφονίαις χρησάμενος, βαρβαρικῶς τρόπῳ τὸν ἀρχιερατικὸν θρόνον ἀρπάξει, καὶ τοὺς τῆς Αὐγούστης ἀνθρώπους ὑπουργοὺς ἔχων, χειροτονεῖ ἐπισκόπους⁴⁵ κατὰ πόλιν, τὼν ἐπισκόπων ἔτι ὄντων ἐν τῇ συνόδῳ. Σευηριανὸν δὲ τὸν ἐπίσκοπον Σκυθοπόλεως μὴ ὑπαχθέντα⁴⁶ τῇ αὐτοῦ κακοδοξίᾳ τῆς πόλεως ἐξαγαγὼν κατασφάττει, καὶ ἐγείρει διωγμὸν κατὰ τῶν μὴ κοινωνούντων αὐτῷ, καὶ πολλοὺς μὲν ἰθυσάνειν, ἄλλους δὲ ἐδήμευσεν⁴⁷, καὶ ἐτέρων⁴⁸ τοὺς οἴκους πυρὶ παρέδωκεν, ὥστε νομισθῆναι ὑπὸ βερδάρων τὴν πόλιν ἐαλωκέναι. Ἀπέσφαξεν δὲ καὶ Ἀθανάσιον διάκονον τῆς Ἀγίας Ἀναστάσεως, ὄντι⁴⁹ δίστατα καὶ ἐξελέγξαντα τὴν αὐτοῦ ἀθειαν⁵⁰, καὶ τὸ τούτου ἄγιον⁵¹ σῶμα κατὰ τὴν πόλιν πομπεύσας τοῖς κυσὶ παρέδωκεν. Δόμνος δὲ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀντιοχείας εἰς τὴν ἔρημον ἐφυγεν καὶ Ἰουδηνάλιος Ἱεροσολύμων. Τοῦ δὲ λυμῶνος Θεοδοσίου ἐπὶ εἰκοσιμῆνας τὸν θρόνον Ἱεροσολύμων κρατήσαντος, γνοὺς ὁ βασιλεὺς Μαρκιανὸς ἐκέλευσεν αὐτὸν συλληφθῆναι· ὁ δὲ φυγὰς ὄχρητο ἐπὶ τὸ Σιναιον ὄρος. Τούτου δὲ ἐκ ποδῶν γεγονότος καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ χειροτονηθέντων, πάλιν Ἰουδηνάλιος τὸν αὐτοῦ θρόνον⁵² ἀπέλαβεν.

A. M. 5346. — Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Βασιλίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Οὐαλεντινιανὸς βασιλεὺς (13) ἐν Ῥώμῃ, ὑφορώμενος τὴν Ἀστὶν τοῦ πατρικίου καὶ στρατηγῷ⁵³ δύναμιν, βολοφρονεῖ τοῦτον, Ἡρακλείου τινὸς τῶν εὐνούχων συμπράξαντος αὐτῷ. Ὁ δὲ Ἀτ-

multum, frumentarium etiam commeatum se interclusuros minati. Eo cognito, non Alexandriam, sed Pelusium per Nilum Aegyptum frumentum devehī, ac inde Cpolim reginam urbium deportari Marcianus mandavit. 92 Hinc ipsi Alexandrini fame vexati, Proterium, qui pro ipsis imperatorem deprecaretur, interposuerunt : sicque tumultuari destiterunt.

Hoc etiam anno Diocletianum balneum Alexandriæ reparatum : et Attila Aquileiam urbem incendio devastavit.

Hoc eodem anno Theodosius monachus vir exitiosus, peracto Chalcedone concilio, cursu concito Hierosolymam delatus, et de Eudociæ Augustæ versus Dioscorum a concilio depositum affectu certior factus, adversus illud, quasi rectam pervertisset fidem, vociferari et declamare cepit : et Augusta in propriam sententiam rapta, circumventis etiam monachis, familiaribus sibi cædibus usus, barbarico more in pontificium thronum, etiam ipsis Augustæ domesticis invasionis hujusmodi administris, intruditur et per urbes, episcopis adhuc in concilio considentibus, episcopos destinat : Severianum autem Scythopoleos episcopum, cum ipsius pravis erroribus assentiri nollet, civitate expulsum interfecit persecutionemque in eos, qui ejus communionem avversarentur, excitat, et quosdam quidem examinat tormentis, aliorum ades igne depopulatur, adeo ut civitatis a barbaris devastatæ faciem in ipsa civitate exhiberet. Tandemque Athanasium sanctæ Resurrectionis diaconum summam ejus in Deum impietatem probis et reprehensionibus insectantem necavit crudeliter, sanctique corpus per urbem publice in ludibrium raptum canibus objectit. Dominus vero Antiochiæ et Juvenalis Hierosolymorum episcopi in eremum secessu salutem consuluerunt. Cum vero illa pestis viginti menses continuos Hierosolymitanam occupasset sedem, Marcianus, re comperta, ipsum comprehendere jussit : at ille fuga Sinæum in montem se recepit. Ipso vero una cum sacrilege ordinatis eliminato, Juvenalis in sedem sibi propriam est restitutus.

A. C. 446. — Antiochiæ episcopi Basilii annus primus.

Hoc anno Valentinianus imperator Aetii patricii potestatem nimiam Romæ suspectam habens, Heraclio quodam eunucho adjectore adscito, ipsum dolis interfecit. Adversus autem Marcianum pactum a

VARIE LECTIONES.

³⁹ καταργεσθαι A. ⁴⁰ διαπλοῖζεσθαι A, πλοῖζ, vulg. ⁴¹ ὅθεν b, ὅπερ vulg. ⁴² ἐκτίσθη A e. ⁴³ προσκεκλήσθαι a, προσκεκλήσθαι A, προσκεκλήσθαι f, προσκεῖσθαι vulg. ⁴⁴ διαστρεψάσης A. ⁴⁵ ἐπισκόπους om. A f. ⁴⁶ μὴ ὑπαχθ. τῇ αὐτοῦ κακ. om. A f. ⁴⁷ ἄλλους δὲ ἐδήμευσεν add. ex b. ⁴⁸ ἐτέρων τοὺς A; ἐτέρων δὲ τοὺς vulg. ⁴⁹ ἀθειαν f. ⁵⁰ τὸ τούτου ἄγιον A, τὸ τοῦ ἁγίου vulg. ⁵¹ τὸν αὐτοῦ θρόνον A, τὸν θρόνον αὐτοῦ vulg. ⁵² καὶ στρατηγῷ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(11) Aquileiam anno Marciani tertio ab Attila dirigitam scribunt Marcellinus, Cassiodorus, *Chronica Ungarica*, Baronius, Valesius, et alii.

(12) Evagrius lib. II, cap. 5, Baronius ad annum 452 num. 26 et seqq.

(13) Aetio et Studio eoss. Aetium a Valentiniano

sublatum Prosper editionis Sirmundi, Marcellinus, Idatius, et alii testantur. Hos tamen eoss. annum Marciani quartum, ut *Chron. Alexandrinum*, alii quintum, ut Prosper, consignasse observant : Alexandrinum sequitur Theophanes.

Theodosio tributum reddi non ferentem Attila bellum parabat. ⁹³ Interea puellæ, cujus forma liberalis omnino fuit, amore captus, dum nuptias cum illa celebrat, vino maxime madidus ac profundo somno gravatus, copioso subinde sanguinis profluvio e naribus atque ore erumpente, vitam finiit. Tam amplam vero patris ditionem excipientes filii et ad invicem dissidentes profligantur. Romani porro qui partes Orientis tenebant, summa pace, iustitia et gaudio, Marciano imperante, fruebantur. Et erant certe imperatoris benignitate aurea prorsus illa tempora, tranquillitate nimirum rebus omnibus superflua.

A. C. 447. — Hoc anno Valentinianus Romæ imperans recta quidem Ecclesiæ dogmata sustinebat, innumeris licet flagitiis quotidianum vitæ usum respergeret. Formosissimæ siquidem uxori Eudoxiæ Theodosii imperatoris filiæ conjunctus, alienis mulieribus per artes dæmoniacas abutebatur. Etiam curiosa sectantibus assidue conversabatur: quare scdissimo mortis genere plectitur. Ejus quippe Maximi, qui sub magno Theodosio tyrannidem fuerat aucupatus, nepos et ejusdem nominis consors, inter patricios Romæ adscitus, in palatium intruens Valentinianum trucidavit, Eudoxiam vi oppressit et imperium obtinuit. Etenim per quæ peccat aliquis, per eadem castigatur. His afflicta Eudoxia, cum, Theodosio patre et Pulcheria jam extinctis, nullum sibi opoli assuturum auxilium exspectaret, Gizerichum, ex Maximi tyrannide eximii se deprecata, Romani advocat. Eo cum ingenti classe Romam adnavigante, deterritus Maximus fugæ se committit: et a suis, cum vix annum imperasset, interimitur. Gizerichus, nullo resistente, tertio a cæde Maximi die Romam ingreditur, direptisque omnibus urbis divitiis, et cunctis ejus ornamentis spectatu dignioribus in naves impositis, in quibus etiam fuit copiosa ecclesiæ suppellex ex auro solido et gemmis confecta, et Hebraicæ vasa a Vespasiani filio Tito post Hierosolymorum excidium Romam allata, et insuper Eudoxia imperatrice ejusque filibus una secum abductis, in Africam navibus remeat: ibi demum Endociam Honoricho filio suo majori conjugio copulat, Placidiam vero cum Olybrii patricium virum habere conperisset, una cum matre Eudoxia sub custodia tenuit. Majorinus, audita Maximi morte,

Α τίλας εὐτρεπίζετο πολεμῆσαι Μαρκιανῷ μὴ ἀνεχομένῳ τὸν φόρον αὐτῷ παρασχέσθαι τὸν ὑπὸ Θεοδοσίου ταχθέντα. Μεταξὺ δὲ κόρης τινὸς εὐτρεποῦς ἐρασθεῖς, καὶ τὸν πρὸς αὐτὴν γάμον ἐπιτελῶν, οἰνωθεῖς⁹³ τε σφόδρα καὶ ὑπὸν βαρυνθεῖς⁹⁴, αἵματος ἀθρόον διὰ ρινῶν τε καὶ τοῦ στόματος ἐνεχθέντος. τελευτᾷ τὸν βίον. Τὴν δὲ τοσαύτην αὐτοῦ δυναστείαν οἱ παῖδες τοῦτου διαδεξάμενοι καὶ στασιάζαντες πρὸς ἀλλήλους, διασφειρόνται. Οἱ μέντοι γε κατὰ τὴν Ἑφῶν Ῥωμαῖοι, Μαρκιανοῦ βασιλεύοντος, πάσης ἀπῆλκον⁹⁵ εἰρήνης καὶ δικαιοσύνης καὶ εὐφροσύνης. Καὶ ἦν ἐκεῖνα τὰ ἔτη κυρίως⁹⁶ χρυσᾷ τῇ τοῦ βασιλέως χρηστότητι, γαλήνης πάντα ἐπιχευμένης τὰ πράγματα.

A. M. 5947. — Τοῦτο τῷ ἔτει Οὐαλεντινιανὸς ὁ τῆς Ῥώμης βασιλεὺς⁹⁷ (14) τῶν μὲν ὁρθῶν τῆς Ἐκκλησίας δογμάτων ἀντελαμβάνειτο, πολλὴν δὲ τὴν παρανομίαν ἐν τῇ αὐτοῦ διεκέρχρητο⁹⁸ διαίτῃ. Εὐπρεπιστᾶτη γὰρ γυναικὶ Εὐδοξίᾳ τῇ θυγατρὶ Θεοδοσίου τοῦ βασιλέως συνοικῶν ἀλλοτρίαις δαιμονιωδῶς ἐκέρχρητο. Ὡμίλει δὲ⁹⁹ συνεχῶς καὶ τοῖς τὰ περίεργα πράττουσι. Διὸ καὶ αἰγλίῳ παραδίδεται θανάτῳ. Μαξίμου γὰρ τοῦ ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου τυραννήσαντος ἔγγονος¹⁰⁰ καὶ ὁμώνυμος ἐν τοῖς κατὰ τὴν Ῥώμην πατρικίοις τελῶν, θυδὸν τοῦ παλατίου γενόμενος, τὸν Οὐαλεντινιανὸν ἀπέσφαξεν, καὶ τῇ Εὐδοξίᾳ βίᾳ¹⁰¹ συνεγένετο (15), καὶ τῆς βασιλείας ἐκράτησεν· δι' ὧν γὰρ τις ἀμαρτάνει, δι' αὐτῶν καὶ παιθεύεται. Ἐπὶ τούτοις ἡ Εὐδοξία ἀχθομένη, καὶ μηδεμίαν βοήθειαν ἐκ τοῦ Βυζαντίου ἔσσεσθαι αὐτῇ λογισαμένη, Θεοδοσίου τοῦ πατρὸς αὐτῆς τελευτήσαντος καὶ Πουλχερίας, μεταπέμπεται Γιζερίχον εἰς Ῥώμην, παρακαλοῦσα λυτρωθῆναι ἐκ τῆς τοῦ Μαξίμου¹⁰² τυραννίδος. Γιζερίχου δὲ σὸς μὲν γὰρ ἐκπλεύσαντος εἰς Ῥώμην, Μάξιμος φοβηθεὶς φυγῇ ἐχρήσατο. Οἱ δὲ συνόντες αὐτῷ ἀνέλκον αὐτὸν βασιλεύσαντα ἔως ἐν (16). Ὁ δὲ Γιζερίχος μηδενὸς αὐτῷ ἀντιστάτος, εἰσῆλθεν εἰς Ῥώμην τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ τῆς σφαγῆς Μαξίμου, καὶ λαβὼν πάντα τὰ χρήματα¹⁰³ καὶ τὰ τῆς πόλεως θεάματα εἰς τὰ πλοκά ἐμβάλων, ἐν οἷς ἦσαν κειμήλια ὀλόχρυσά καὶ διάλκτα ἐκκλησιαστικά, καὶ σκευὴ Ἑβραϊκὰ, ἀπερ Οὐεσπασιανὸς¹⁰⁴ Τίτος μετὰ τὴν ἄλυσιν Ἱεροσολύμων εἰς Ῥώμην ἤγαγεν, σὺν τούτοις λαβὼν καὶ Εὐδοξίαν τὴν βασιλισσαν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῆς, εἰς Ἀφρικὴν ἀπέλυσεν¹⁰⁵. καὶ τὴν μὲν Εὐδοκίαν Ὀνωρίχῳ τῷ πρωτοτόκῳ υἱῷ αὐτοῦ συνέζευξεν, τὴν δὲ Πλακιδίαν ἄνδρα ἔχειν μαθὼν Ὀλύβριον τὸν πατρικίον, μετὰ τῆς μητρὸς ἐφύλαξεν

VARIÆ LECTIONES.

⁹³ οἰνωθεῖς τε A, οἰνωθεῖς δὲ vulg. ⁹⁴ βαρυνθεῖς — ρινὸς A. ⁹⁵ ἀπῆλκον A, ἀπέλκον a, ἀπολάων f, ἀπέλαδον vulg. ⁹⁶ κυρίως add. ex A e f. ⁹⁷ βασιλεὺς A e f, βασιλεύων vulg. ⁹⁸ ἐκέρχρητο A. ⁹⁹ δὲ add. ex A. ¹⁰⁰ Μαξιμιανῶ A e. ¹⁰¹ ἔγγονος A, ἔγγων vulg. ¹⁰² βίᾳ om. A e f. ¹⁰³ Μαξιμιανῶ e. ¹⁰⁴ τὰ ante χρήμ. add. ex A. ¹⁰⁵ Οὐεσπασιανὸς A, Οὐεσπασιανῶ vulg. ¹⁰⁶ ἀπέλυσεν A, ἀπέπλευσεν vulg.

JAC. GOARINOTÆ.

(14) Anno Marciani quinti Valentinianum a Maximo interfectum *Chronicon Alexandrinum* scribit ipso Valentiniano VIII et Anthemio cons., quibus Prospero *Chronicon*, et Marcellinos eam refert.

(15) Uxorem sibi sumpsisse no'ant Idatius, et

Procopius, *De bello Vand.* lib. 1, quare τὸ βίᾳ deest in Pal. et Peyrez. ms.

(16) Non completum intellige ex Prospero, *Chronici Alexandr.*, Sidonii, lib. II, epist. 13 auctoritate.

ἀνὴρ δὲ Λεοντίας²⁶, Βερίνης μὲν θυγατρὸς, ἀδελφῆς Ἀ
δὲ Ἀρεάδνης τῆς βασιλίδος, ἐπανίσταται κατὰ τὸ
Βυζάντιον Ζήνωνι τῷ βασιλεῖ, ὡς μετὰ τὴν βασι-
λειαν Λέοντος γεννηθείσης Λεοντίας τῆς αὐτοῦ γα-
μετῆς. Ἡ γὰρ Ἀρεάδνη πρὸ τοῦ βασιλεῦσαι αὐτὴν
ἐτέχθη. Πολέμου δὲ κραταίου μεταξὺ Ζήνωνος καὶ
Μαρκιανοῦ κροτηθέντος, νικᾷ Μαρκιανὸς κατὰ κρά-
τος πάντας συνελθόντας τοὺς περὶ Ζήωνα εἰς φρου-
ρὰν εἰς τὰ βασίλεια, συμμαχοῦντων αὐτῷ Ῥωμύλλου
καὶ Προκοπίου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. Καὶ μικροῦ δεῖν
τὸ βασίλειον²⁷ κατέσχευ. Ὀλιγώρης δὲ τῶν πρα-
χθέντων καὶ εἰς δεῖπνα καὶ ὕπνον τραπεῖς, πολλοὺς²⁸
δὲ διὰ τῆς νυκτὸς ἀφαιρεθεὶς τῶν αὐτῶ συμμάχων
ὑπὸ Ἰλλου μαγίστρου ὄρωις αὐτοὺς ὑποπιάσαντος²⁹,
ἐλαττοῦται τῇ μάχῃ³⁰ κατὰ τὴν ἐφεξῆς τοσοῦτον, ὡς
εἰς τὸ τῶν Ἀποστόλων εὐκτήριον καταφυγεῖν καὶ
ὑπὸ Ἀκακίου χειροτονηθῆναι πρεσβύτερον κατὰ κέ-
λευσιν Ζήνωνος, καὶ ἐξορίζεται εἰς τὸ³¹ Παπου-
ρίου³² καστέλλιν εἰς Καππαδοκίαν. Προκόπιος δὲ
καὶ Ῥωμύλλος οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ τῇ νυκτὶ λουόμενοι
εἰς τὸ Ζεῦξιππον ἐχειρώθησαν ὑπὸ Ἰλλου, οἱ καὶ
διαφυγόντες τὴν Ῥώμην κατέλαβον.

A. M. 5972. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐβουλεύσατο Ἰλ-
λος (10) ὁ μάγιστρος τῷ βασιλεῖ Ζήνωνι, ὅπως Βερί-
νην τὴν πενθερὰν αὐτοῦ ἐκβάλῃ³³ τῆς πόλεως. Καὶ
δόλῳ τινὶ πέμψας αὐτὴν εἰς Χαλκηδόνα, μετ' ὀλίγον
εἰς τὸ Παπουρίου καστέλλιν ταύτην ἀπέστειλεν συν-
διαγεῖν Μαρκιανῷ καὶ Λεοντίᾳ τῇ ἰδίᾳ θυγατρὶ. Ἡ
δὲ ἐγραψέ πρὸς τὴν ἰδίαν³⁴ θυγατέρα Ἀρεάδνην
παρακαλοῦσα ἀνακληθῆναι τῆς ἐξορίας καὶ παρ-
εκάλεε ἡ βασίλισσα τὸν Ζήωνα. Ὁ δὲ ἔφη αὐτῇ·
Αἰτησαι τὸν πατρίκιον Ἰλλον περὶ αὐτῆς. Ἡ δὲ
μεταστελεμένη, ἤτησεν αὐτὸν μετὰ δακρύων. Ὁ δὲ
οὐκ ἐπέισθη εἰπὼν· Ζητεῖς ἴνα ποιήσης ἄλλον³⁵
βασίλᾳ κατὰ τοῦ σοῦ ἀνδρός. Τότε θυμωθεῖσα
Ἀρεάδνη εἶπεν τῷ βασιλεῖ, ὅτι· Ἡ Ἰλλος ἔχει
εἶναι εἰς τὸ παλάτιον, ἢ ἐγώ; Καὶ εἶπεν αὐτῇ
ὁ βασιλεὺς, ὅτι· Ἐγὼ σὲ θέλω. Εἴ τι³⁶ δύνῃ
εἰς τὸν Ἰλλον³⁷, ποιήσας. Ἡ δὲ κατεσκεύασεν φο-
νευθῆναι αὐτόν³⁸. Καὶ κελεύει Οὐρβικίῳ κουδικου-
λαρίῳ προτρέψασθαι τινα τοῦ ἀνελεῖν αὐτόν. Καὶ
ἀνερχομένου αὐτοῦ εἰς τὸν κολλίαν τοῦ ἱππικοῦ,
σχολάριος (11) ὀνόματι Σπανίκιος ἐπιτραπείς κατὰ
τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἤγαγε τὸ ξίφος. Προσεσχηκώς³⁹
δὲ τούτῳ ὁ σπαθάριος (12) τοῦ μαγίστρου ἐδέξατο

A quidem filiae, imperatricis vero Areadnae sororis
maritus, ad Cpolim adversus Zenonem imperatorem
bellum movet: eo quod Leontia ejus uxor ex Leone
jam imperante, Areadna vero, priusquam imperium
fuisset assecutus, nata fuerat. Igitur acrí prælio
inter Zenonem et Marcianum commisso, Marcianus,
Romulo et Procopio ejus fratribus una suppetias
ferentibus, viribus superior evasit, omnesque Ze-
nonis copias in palatium tanquam in præsidium se
recipere aiegit: tantumque abfuit, ut palatio simul
et imperio potiretur. Verum de rebus gerendis pernum
sollicitus, ad cœnæ epulas somnumque capiendum
versus, et illo magistro donis copias ejus subducente,
belli sociis spoliatus, sequenti luce inferior adeo
recessit pugna, ut ad Apostolorum ædem et tutelam
confugeret, et ad Zenonis jussum ab Acacio pre-
sbyter ordinatus, ad Papurium Cappadociæ castellum
exsul ageretur. Procopius autem et Romulus, ejus
fratres, noctu, dum lavarentur, ab illo comprehensi
et ex ejus potestate fuga dilapsi, Romam se contu-
lerunt.

A. C. 472. — Hoc anno Zenoni imperatori, ut so-
crum Verinam urbe ejiceret, illud magister consilium
dedit: eamque dolosa quadam specie Chalcedonem
missam, non diu post in Papurium castellum Mar-
ciano et Leontia convicturam amandavit. Illa vero
litteris ab exsilio revocari Areadnam propriam filiam
supplex rogavit: tum imperatrix interpellabat Ze-
nonem. Ille sic eam affatur: *Illum patricium pro*
matre deprecare. Illa accersitum ad se lacrymis
emollire tentabat. Inflexus ille respondit: *Alium a*
tuo conjuge imperatorem fieri quæris. Tunc Areadna
furore succensa dixit imperatori: *Aut illus in pa-*
latio morari debet, aut ego? Ad hæc imperator:
Maneas mecum, jubeo: si quid vero potes in illum,
exsequere. Tum illo parans insidias, ut quempiam ad
ejus cædem impelleret, Urbicium cubicularium hor-
tatur. Eo vero Circi cochleam ascendente, scholarius
quidam nomine Spanicius, ad facinus perpetrandum
incitatus, in ejus caput gladium vibrat. Hunc attente
conspicatus magistri spatharius, brachio gladium
excepit: ejus tamen acies extrema dextram illi au-
riculam abscidit. Porro Zeno magistro illo **110**
facti hujus nullatenus se conscium suasurus, jussit

VARIÆ LECTIONES.

²⁶ δὲ Λεοντία; A, δὲ τῆς A. vulg. ²⁷ τὸ βασίλειον A, τοῦ βασιλείου vulg. ²⁸ πολλοὺς δὲ A, πολλοὺς
καὶ vulg. ²⁹ ὑποπιάσαντος A, ὑποπείσαντος vulg. ³⁰ τῇ μάχῃ A, τὴν μάχην vulg. ³¹ τὸ add. ex A.
³² Παπουρίου καστέλλιν A. h. l. et infra. ³³ ἐκβάλῃ A, ἐκβάλλῃ vulg. ³⁴ ἰδίαν A, οἰκίαν vulg. ³⁵ καὶ ἄλλον A.
³⁶ εἴ τι A, εἰ δὲ τι vulg. ³⁷ εἰς τὸν Ἰλλον A, εἰς αὐτόν vulg. ³⁸ εἰς αὐτόν A, εἰς τὸν Ἰλλον vulg.
³⁹ προσεσχηκώς A.

JAC. GOARI NOTÆ.

octavum refert, id est C. anno 481, num. 1 et 2. Reli-
qua in Theodoro Lectore videnda lib. 1 ad calcem.

(10) Evagrii caput 27 ex Eustathio Syro brevem
de illo narrationem instituit, quam ad ejus exem-
plum superioribus annectendam judicavit Theo-
phanes.

(11) Schola, ordo militantium est: et qui per
diversas cohortes gradum faciunt, per scholas
promoveri dicuntur. Fuerunt undecim scholæ pa-
latii custodiæ deputatæ: novem armatæ militiæ

ex Armenis selectæ, et inermes duæ. Scholares
sunt in hujusmodi turmas recensiti. Arma jacta-
bant et militiam: verum palatii deliciis enutriti,
molles et imbelles ad ostentationem arma gesta-
bant et militiam profitebantur: si modo majus
stipendium sumerent contenti. De illis plura Sui-
das et Meursius v. Σχολάριος. Pancirollus in Imp.
Notitiam cap. 63.

(12) Cedrenus δὲ σωματοφύλαξ ἐστίν, satellites nuda
spatha armatus.

Marcianus imperator decessit, et in imperio successit magnus Leo. Eadem tempestate Gratiani balneum Alexandriæ reparatur et regia maior ad Stœchiū. Marcianus porro valde pius religioso timore Deum colebat, et processionibus ad Campum celebratis, pedes incedebat, et multis beneficiis sibi devinciebat egentes: quare his conspectis, non amplius sella sublatus, ut mos tunc ferebat, sed pedibus quoque iter agens Anatolius patriarcha processionum supplicationes obibat.

Hoc etiam anno Timotheus Ælurus præstigiis et fraudibus usus, monachorum cellas nocturnus ambulator circumibat, nominatim singulos vocans. Cui cum responderet quispiam, referebat ille: *Ego sum angelus: et ut a Proterii communione et ab iis, quæ Chalcedone sunt acta, cuncti abstineant, et ubi de Timotheum Ælurum Alexandriæ constituent episcopum, enuntiatum sum missus.*

Hoc eodem anno Eudoxia Theodosii imperatoris filia, Valentiniani vero tertii conjux, cum Placidia filiarum altera, Olybrii uxore, ex Africa remeavit: Eudocia siquidem Honoricho Gizerichi filio matrimonio juncta non rediit.

A. C. 450. — *Romanorum imperatoris Leonis annus primus.*

95 Hoc anno Leo, genere Thrax, dignitate tribunus, imperator salutatur, mense Febuario, indictione decima, et ab Anatolio patriarcha coronatur.

Hoc anno maximo terræ motu Antiochiæ facta, tota sermie civitas corruit. Alexandriam porro camelopardalis, taurelaphi et alia ferarum mensura sunt illata: simulque cum illis Timotheus, cognomento Ælurus, Alexandrinam urbem turbavit.

Λεὺς ἐτελεύτησεν (21) πρὸ μιᾶς καλανδῶν Μαζῶν καὶ ἐβασίλευσε Λέων ὁ μέγας. Αὐτῷ δὲ τῷ ἔτει ἀνεώθη ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τὸ Γρατιανὸν βαλανεῖον⁹⁰ καὶ ἡ βασιλικὴ ἡ μεγάλη⁹¹ εἰς τὸ Στοιχεῖον. Πάνυ δὲ ἦν εὐλαβὴς καὶ φοβούμενος τὸν Θεὸν ὁ⁹² Μαρκιανός, ὅστις ἐν ταῖς λιταῖς (22) τοῦ Κάμπου πεζὸς ἐξῆλθε, πολλὰ τοῖς δεομένοις εὖ ποιῶν· ὅθεν τοῦτον ὁρῶν ὁ πατριάρχης Ἀνατόλιος καὶ αὐτὸς οὐκ ἔτι φορεῖν φερόμενος, κατὰ τὸ ἔθος, ἐλιτάνευεν, ἀλλὰ πεζός.

Τούτῳ τῷ ἔτει Τιμόθεος ὁ Ἀλουργος (23) μαγγανίᾳ χρησάμενος, νυκτὸς ἐν τοῖς κελλίοις τῶν μοναχῶν περιήρχετο, ἐξ ὀνόματος καλῶν ἑκαστον. Τοῦ δὲ ἀποκριναμένου ἔλεγεν· Ἐγὼ ἀγγελὸς εἰμι, καὶ ἀπεστάλην εἰπεῖν πᾶσιν ἀποστήναι μὲν τῆς κοινωρίας Προτερίου καὶ τῶν ἐν Χαλκηδόνι, Τιμόθεον δὲ τὸν Ἀλουργὸν ἐπισκοποῦν προχειρίσασθαι Ἀλεξανδρείας.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Εὐδοκία ἡ θυγάτηρ Θεοδοσίου (24) τοῦ βασιλέως, γυνὴ δὲ Οὐαλεντινιανοῦ τοῦ τρίτου, μετὰ μιᾶς θυγατρὸς Πλακιδίας, γυναικὸς Ὀλυβρίου, ἐπανῆλθεν ἐξ Ἀφρικῆς· ἡ γὰρ Εὐδοκία τῷ υἱὲ Γιζερύχου Ὀνωρίχῳ ἐζεύχθη καὶ οὐκ ἐπανῆλθεν.

A. M. 5950. — *Ῥωμαίων βασιλέως Λέοντος ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει Λέων ἐβασίλευσεν, θρόνῳ τῷ γένει, ἐριθοῦνος τὴν ἀξίαν, μηνὶ Φεβρουαρίῳ ἰδικτιῶνος ια'⁹³ σταθμῆς ὑπὸ Ἀνατολίου τοῦ πατριάρχου (25).

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει σεισμοῦ φοβεροῦ γενομένου (26) ἐν Ἀντιοχείᾳ, σχεδὸν πᾶσα ἡ πόλις κατέπεσεν. Ἦλθεν δὲ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καμηλοπάρδαλις καὶ ταυρέλαφοι καὶ ἄλλα θηρία. Σὺν αὐτοῖς καὶ ὁ Τιμόθεος, ὁ ἐπίκλην Ἀλουργος, τὴν Ἀλεξανδρίαν πόλιν διετάραττεν. Πλήθη

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁰ τὸ Γρατιανὸν βαλ. A. ⁹¹ ἡ μεγάλη A, μεγάλη vulg.⁹² ὁ add. ex A. ⁹³ ια' I' A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(21) Post imperii annos sex, et menses totidem, ait Marcellinus. At cum Theodosio Junii mensis die 20, indict. 3 defuncto, nulla data interregni mora, imperium Marciano concessum fuerit, qui deinde indict. 10 pridie Maii Kal. obiit: inter imperii auspicia et mortem annos sex et menses decem numerare potuisse constat.

(22) Ex Theodori lectoris collectaneis ad Theodoretum calcem positis excerptum: cui additur: Συνέβη δὲ αὐτὸν ἐξελθεῖν εἰς τὴν λιτὴν ἐν τῷ κάμπῳ τῷ Ἰανουαρίῳ μηνὶ κς'. *Contigit autem ut ad supplicandum in campum egrederetur 26 Januarii.* Vide supra not. 56, col. 245.

(23) Prævis suis facinoribus Timotheum Ælurum admonisse manum confirmat Theodorus Lector scribens: Τιμόθεος τοῦ Μαρκιανοῦ ἀποθνήσκοντος κατὰ Προτερίου κινεῖται· *Timotheus cognita Marciani morte contra Proterium insurgit.* Legendus hic ille Theodorus, observandumque Æluri cognomen, quod noctu fells more monachorum cellas circumambularet, impositum.

(24) Procopius, lib. 1, *De bello Vand.* Evagrius, lib. 11, cap. 7.

(25) Primus, quem auctor patriarchæ manu diadema sumpsisse referat, est Leo. Præsentem patriarchæ coronam Marcianus suscepit: Theodosium

tamen isti superiorem ipsius patriarchæ opera redimitum, in Theodori lectoris *Collectan.* lib. 11, ad extremam calcem reperimus.

(26) Cum terre motum clademque urbi ab eo illatam refert Evagrius, lib. 11, cap. 12, et Leonis anno secundo (altero nimirum ab eo quo Marciano vivis erepto Leo cepit regnare) ab Antiochena civitate suæ libertati restituta anno sexto supra quingentesimum indictione 11, Evagrio quamvis Theophanes circa indictionem et Leonis annum consentiat (præcedenti quippe anno Juliano, quo Marcianus decessit, Leo simul arripuit imperium), attamen cum æra Antiochena Christi natalem diem annis 43 prævertat, hic autem annus sit a Christi natalitii quadringentesimus et quinquagesimus, qui ad invicem uniti, nonnisi 498 reddunt, quibus adhuc septem ab Evagrii calculis deesse conspiciuntur: quia nihilominus Christi natalem diem annis septem præponere debuerat Theophanes, et Dionysianam æram non mundi 5500, sed 5493 consociare, prout luco ipsa dilucidius demonstrat Petavius, lib. 11, capp. primis, et nos ex eo adnotationum istarum septima, quæ ad pag. 1, inde fit ut errore dempto idem sit Theophani cum terræ motum anno Antiochensis æræ 198 vel 499, ac juxta Evagrium 506 ascripsisse.

γὰρ ἀτάκτων ἀνδρῶν ὠνησάμενος, τυραννικῶς⁷² τὴν Ἀλεξανδρείαν ἐκράτησεν, καὶ καθηρημένος ὢν, ἀπὸ δύο καθηρημένων χειροτονεῖται. Ἐντεῦθεν πάντα τὰ σκάνδαλα ἀνεφύη ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Πάντων γὰρ τῶν τῆς οἰκουμένης ἱερέων τὸν ὅρον τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου ἀποδεξαμένων, οὗτος ὁ μιὰς μετὰ λύτης τινὸς ἀσκέτου ταύτην καθύδριζεν, καὶ χειροτονίας ἐπισκόπων ἐποίει ἀχειροτόνητος (27) ὢν, καὶ βάπτισμα ἐπετελεῖ πρεσβύτερος μὴ ὢν. Ὁ δὲ μακάριος Προτέριος αἰσθόμενος τὴν κατ' αὐτοῦ σκευαζομένην ὑπὸ τοῦ Αἰλουρίου ἐπιβουλὴν, διδῶσιν τόπον τῇ ὀργῇ, καὶ τῷ σεπτῷ προσφεύγει βαπτιστηρίῳ ἐν τῇ πρώτῃ τῆς πασχαλίας ἡμέρᾳ. Ὁ δὲ τοῦ Ἀντιχρίστου πρόδρομος, μὴ αἰδεσθεὶς μήτε τὴν⁷⁴ ἁγίαν ἡμέραν, μήτε τοὺς σεβασμίους τόπους, ἀποστειλάς κατασφάζει τὸν ἀνεύθυνον ἀρχιερέα μετὰ καὶ ἄλλων ἐξ τῶν σὺν αὐτῷ. Καὶ σχοινίοις περισύραντες τοῦτου τὸ λείψανον ἀπὸ τῆς ἁγίας ἐξέβαλον κολυμβήθρας, καὶ πομπεύσαντες αὐτὸ κατὰ πᾶσαν⁷⁵ τὴν πόλιν ἤκκισον⁷⁶ ἀνηλεῶς· τέλος πυρὶ⁷⁷ κατέκαυσαν καὶ τὴν σπαθὴν⁷⁸ τῷ⁷⁹ ἀέρι παρέπεμπον.

mane penitus et impie attraxerunt, et illud denum ignibus absumpserunt, cineribus in aerem dispersis.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἠνέχθη τὸ λείψανον τῆς ἁγίας Ἀναστασίας⁸⁰ ἀπὸ Σεργίου⁸¹ (28) καὶ κατετέθη ἐν τῷ ναῷ αὐτῆς (29) ἐν τοῖς Δομνίου⁸² ἐμβόλοις. Τιμόθεος δὲ ὁ Αἰλουρος τὰ συγγράμματα Κυρίλλου τοῦ μεγάλου μὴ ἐκδοθέντα εὐρὼν ἐνόθευεν ἐν πολλοῖς τόποις, ὡς Ἰσαρεὶ Πέτρος ὁ πρεσβύτερος Ἀλεξανδρείας.

A. M. 5951. — Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Γενναδίου ἔτος α'.

Ἀλεξανδρείας ληστρικῶς ἐκράτησεν Τιμόθεος Αἰλουρος δύο ἔτη.

Τούτῳ τῷ ἔτει μαθὼν Λέων ὁ βασιλεὺς (30) τὸν

Coempta quippe sicciorum manu, sedem Alexandrinam invasit tyrannice, et omni ecclesiae gradu dejectus, a duobus pariter ecclesiastica dignitate extorribus episcopis ordinatur. Hinc cuncta, quae Alexandriam vexaverunt, scandala originem habuere. Cunctis enim per universum orbem sacris viris Chalcedonensis concilii decretum admittentibus, perversus ille rabie quadam effreni motus, contumelias in illud evomere non verebatur: profanus et ordinis expers, episcoporum consecrationes perficiebat: et qui ne presbyter quidem, alios collato baptismo initiabat. Caeterum paratas sibi ab Aeluro insidias beatus Proterius praesentiens, locum dat irae, et primo Paschalis celebritatis die ad venerandum baptisterium confugit. At vero praecursor Antichristi neque sacrae solemnitalis diem, neque veneranda loca reveritus, misit, qui praesulem prorsus innoxium cum sex aliis, qui cum illo erant, interficerent. Hi corpus pontificis funibus alligatum extra sancti lavaeri septa rapuerunt et per civitatem ignominiose circumductum inhu-

Eodem anno sanctae Anastasiae corpus Sirinio delatum, in ejus templo ad Domnici porticus depositum. Timotheus autem Aelurus, Cyrilli magni opera nondum in lucem edita nactus, ea plerisque locis adulteravit, ut Petrus presbyter Alexandrinus testatur.

A. C. 451. — Cpoleos episcopi Gennadii annus primus.

Alexandriae sacram sedem usurpavit Timotheus Aelurus annos duos.

Hoc anno Leo imperator de injusta Proterii caede

VARIAE LECTIONES.

⁷² τυραννικῶς — — καθῆρ. ὢν om. f. ⁷³ μήτε τὴν A, μὴδὲ τὴν vulg. ⁷⁴ πᾶσαν add. ex A. ⁷⁵ ἤκκισον ἀνηλεῶς A, ἤκκισον αὐτὸ ἀνιλεῶς vulg. ⁷⁶ τέλος πυρὶ A f. τέλος αὐτὸ κατὰ τὴν πόλιν πυρὶ vulg. ⁷⁷ τὴν σπ. A, τὸν σπ. vulg. ⁷⁸ τῷ add. ex A. ⁷⁹ προσέπεμπον e f. ⁸⁰ ἀπὸ Σεργίου A, ἀπὸ τοῦ Σ. vulg. ⁸¹ Δομνίου A, Δομνείου f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(27) Quod ab episcopis sua dignitate a Proterio depositis fuisset patriarcha ordinatus: Theodorus lector, Collect. lib. i, Evagrius, lib. ii, cap. 8, et jam prius sacerdotali officio abdicatus: Evagrius idem.

(28) Gennadio patriarchalem dignitatem adeptο scribit Theodorus lector ultimis collect. verbis. Gennadii porro praecessor Anatolius hoc anno cum obierit, sub primis successoris auspiciis debuit Anastasiae corpus CP. transferri.

(29) Loco Ἀναστάσεως jam olim dicto, quod in eo sacra fidei dogmata in Arianos exponens, veram doctrinam et veterno excitaverit; vel quod ibi mulier praegnans ex alta porticu in terram lapsa et contrita, vitam et fetus salutem populi ad audiendum Dei verbum collecti precibus receperit. Videndus ipse Gregorius carmine in Anastasiam, Sozomenus, lib. vii, cap. 5. De eodem Orig. CP.: Τὸν ναὸν τῆς Ἀγίας Ἀναστασίας τῆς Ῥωμαίας τὸν ὄντα Μαυριανοῦ Μαρκανδὸς ὁ δῖος ἐκτίσεν ἐκ τοῦ πλούτου αὐτοῦ. Ὁρῶντων δὲ κτίσαι αὐτὸν ὁ δῖος εἰς τὰ Ψῆφα, ἐν αἷς καὶ ψηφίδας ἐπώλουν, ὠνήσαντες τὸν τόπον εἰς δύο νομίσματα, διὰ τὸ εἶναι μιστρὸν, καὶ διὰ τὸ εὐρε-

θῆναι ὑπομνήματα ἐκεῖσε τοῦ μεγάλου Γρηγορίου τοῦ θεολόγου Ῥωμαίως γράφοντα οὕτως: Ἀνακατασθῆσεται ὁ ναὸς οὗτος εἰς κάλλος, καὶ εἰς μέγεθος, εὐ οἶδα. Τόδε μοι λέγει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Πρώτη γὰρ εὐκτῆριον μικρὸν ἦν· ὑπῆρχε δὲ ἡ Ἀγία Ἀναστασία ξυλότρουλον, ὃ δὲ Βασίλειος ἐσκέπασεν αὐτὴν δι' ὀρόφου χρυσοῦ. Templum sanctae Anastasiae Romanae in Mauriani agro propriis expensis B. Marcianus exstruxit. Cum enim ad locum Psepha vocatum, quo tessellae venibant, condere cuperet, locum duorum nummorum pretio, eo quod sordidus esset, comparavit: eo maxime quod in eo magni Gregorii lucubrationes Latinae compositae inventae sic referrent: Templum istud forma et amplitudine reparabitur: bene novi. Hoc mihi Spiritus sanctus enuntiat. Prius quippe parvum oratorium exstabat. Erat ligneus sanctae Anastasiae trullus, aedem vero aureo textu contexit Basilus. De Gregorii Theologi Anastasi, sive Anastasia Baronius, Annal. tom. IV.

(30) Absque annorum vel temporis discrimine, quod pro judicio divinat auctor, historiam Aeluri totam continuo tractu contexit Anastasius.

et iniqua Æluri promotione certior factus, misit A Cæsarium, et linguis mutilatis relegavit eos, qui Proterii cædi communicaverant. In profanum vero Ælurum 96 non animadvertit, iudicium de eo ad episcopos pertinere pronuntians.

Hoc etiam anno Zeno Ariadnæ Leonis filie matrimonio junctus est.

A. C. 452. — Hoc anno ad singulos omnium provinciarum episcopos, litteras dedit imperator, ut propriam ipsi renuntiarent sententiam: num Chalcedonensis concilii decretis acquiescerent, et de Æluri promotione quid sentirent? Sancto insuper Symeoni Stylitæ et Bardæ monacho, tum Jacobo miraculorum patratori scripsit, quasi Deo rerum omnium Domino rationem reddituros, de controversis rebus ut iudicium facerent, cunctos obtestatus. Illi una voce communie sensu coactam Chalcedone synodum sanctam esse firmant et expositis ab ea definitionibus mentem submittere profitentur: parique sententia, ceu perpetratæ cædis reum et hæreticum, Timotheum damnant. Ad hæc, ut quæ nefarie perpetrata condignæ subicerentur ultioni, studium omne penes imperatorem Gennadius adhibuit: adversæ licet parti oppositus faveret Aspar Arianus. Porro piensissimus imperator Gangras, quo Dioscorus ejus magister fuerat deportatus, Ælurum relegavit. Is vero conventicula celebrare et turbas illic movere denuo cœpit: quorum certior factus imperator, hominem in Chersonem relegavit. Alius autem Timotheus, cognomento Leucus, qui et Salophacialus, vir de rebus fidei recte sentiens et ob morum probitatem omnibus charus, in prioris locum episcopus Alexandriæ ordinatus est.

A. C. 453. — *Alexandriæ episcopi Timothei Leuci annus primus.*

Hoc anno Juvenalius sanctissimus Hierosolymorum episcopus diem ultimum obiit, in cuius locum sacro ritu Anastasius suffectus est. Eodem quoque anno quievit Symeon magnus Stylita, cætus monastici celebratissimus, qui ejusmodi virtutis exemplum factus præ reliquis antesignans exhibuit.

VARLE LECTIONES.

⁹⁶ Καίσάριον A, Καισάριον vulg. ⁹⁷ τῷ A, τούτῳ vulg. ⁹⁸ πρότερον, εἰ τοῖς A a e f, πρότερον ἐν vulg. ⁹⁹ ἐν Χαλκ. σύνοδον A, ἐν Χαλκ. ἀγίαν σύνοδον vulg. ¹⁰⁰ τὸν — ἐκτεθέντα ὄρον A a, τὸν — ἐκτεθέντων ὄρων vulg. ¹⁰¹ ποτὲ καὶ add. ex A. ¹⁰² κάκει A, ἐκεῖ vulg. ¹⁰³ ὁ ἐπίκλην A, ἐπίκλην vulg. ¹⁰⁴ ὁ καὶ Σαλ. A, καὶ ὁ Σαλ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(31) Locus aperte corruptus in mss. omnibus ex D Anastasii verbis ita interpolandus: Πέμψας Καίσαριον (scribit Cæsaream) ἐγλωσσότῃσεν τοὺς κοινωήσαντας τῷ φόνῳ Προτερίου. Cæsarii vice Stelam scripsit Evagrius ad cap. 8, lib. II finem. — Vox ἀμφοτέρους perperam irrepisse videtur, qua sublata, ac mutato ὡς in τοὺς nobis constaret littera qualem representat Anast.: *Misit Cæsarium, et linguis amputatis egit in exilium eos, qui communicaverant cædi Proterii.* Evag. lib. II, cap. 18, illum qui missus est ad id vindictæ sumendum, Stelam vocat. Non liquet integrum textum esse, quem Anastasius refert, cum is sæpe, uti et Cedr. utatur compendio, passimque plura omittat. CONFES.

ἀδικον θάνατον Προτερίου καὶ τὴν τοῦ Αἰλουρίου ἀθεσμον προαγωγήν, πέμψας Καίσαρειον ³¹ (31) ἐγλωσσότῃσεν καὶ ἀμφοτέρους ἐξώρισεν, ὡς κοινωήσαντας τῷ φόνῳ Προτερίου. Τιμοθέῳ δὲ τῷ ἀνιέρῳ οὐκ ἐπεξήλθεν, τὴν ἐπ' αὐτῷ κρίσιν ἐπιτόποις εἰπὼν ἀρμόζειν.

Τῷ ³² δ' αὐτῷ ἔται καὶ Ζήνων ἐξεύχθη Ἀριάνῃ τῇ θυγατρὶ Λέοντος.

A. M. 5952. — Τούτῳ τῷ ἔτει γράμματα πρὸς τοὺς ἐκάστης ἐπαρχίας (32) ἐπισκόπους ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς, γράφαι αὐτῷ τὴν οἰκίαν γνώμην αἰτῶν πρότερον ³³, εἰ τοῖς ἐν Χαλκηδόνι ὀρισθεῖσιν ἀρῶσκοντο, καὶ περὶ τῆς τοῦ Αἰλουρίου χειροτονίας τί λέγοιεν· ἐν οἷς καὶ τῷ ἀγίῳ Συμεῶνι τῷ Στυλίτῃ καὶ Βάρδῃ (33) τῷ μοναχῷ καὶ Ἰακώβῳ θαυματουργῷ διαμαρτυρούμενος, ὡς τῷ Θεῷ τῶν ὅλων παρέχειν μέλλοντας τὴν κρίσιν τῶν ἀμπισθητουμένων ποιήσασθαι. Οἱ δὲ παμφηφεῖ ὁμοφρόνως κυροῦσι μὲν τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον ³⁴ ἀγίαν εἶναι, καὶ τὸν ὅπ' αὐτῆς ἐκτεθέντα ὄρον ³⁵ ἀποδέχονται. Τιμοθέῳ δὲ συμφώνως καταψηφίζονται, ὡς φονέως καὶ αἰρετικοῦ. Ἐσπούδασε δὲ καὶ Γεννάδιος πρὸς τὸν βασιλέα ἐκδικῆσαι τὰ τολμηθέντα. Ἀντιπράττετο δὲ αὐτῷ Ἀσπάρ ὁ Ἀρειανός. Ὁ δὲ εὐσεβὴς βασιλεὺς τὸν μὲν Αἰλουρον ἐξώρισεν εἰς Γάγγραν, ἐνθα ποτὲ καὶ ³⁶ ὁ Διόσκορος ὁ τοῦτου διδάσκαλος. Ὁ αὐτὸς δὲ κάκει ³⁷ ἤρξατο παρασυναγωγὰς ποιεῖν καὶ ταραχὰς, ἃς μάθων ὁ βασιλεὺς, μετεξώρισεν αὐτὸν ἐν Χερσῶνι. Τιμόθεος δὲ ἄλλος, ὁ ἐπίκλην ³⁸ Λευκός, ὁ καὶ Σαλοφακίανος ³⁹, ὀρθόδοξος καὶ ἀγαθός ἀνὴρ, ὑπὸ πάντων φιλούμενος, χειροτονήθη ἀντ' αὐτοῦ ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας.

omnibus charus, in prioris locum episcopus Ale-

A. M. 5953. — Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Τιμοθέου Λευκοῦ ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Ἰουδηνάσιος ὁ ἀγιώτατος (34) ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων ἐτελεύτησεν, καὶ ἀντ' αὐτοῦ χειροτονήθη Ἀναστάσιος. Καὶ τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἔκοιμήθη καὶ Συμεὼν ὁ μέγας Στυλίτης, ὁ τῆς μάνδρας πρῶτος (35), καταδείξας τὴν τοιαύτην ἀρετὴν καὶ σημειοφόρος γενόμενος.

(32) Excerptum capp. 9, 10 et 11, lib. II Evagrii; Theodorus Lector eadem scribit, necnon Liberatus diaconus.

(33) Βάρδατον loco memorato scribit Evagrius. De istis Theodorus Lector lib. I, post initium.

(34) Ex Cyrillo vitæ sancti Sabæ scriptore apud Surium die 5 Decemb. anno Marciani ultimo Juvenalium obiisse demonstrat Baronius ad annum Christi 457, num. 57.

(35) Non unus Symeon, ut nec unus Stylites: hic magnus, mirandus, senior, et κατ' ἐξοχὴν, Στυλίτης, καὶ ἀρχιμανδρίτης: de quo Evagrius, lib. I, cap. 13: Διέτριψε τοῖνον ἐν σαρκὶ τόνδε τὸν βίον διαθλεύων ἔτη ἑξ καὶ πεντήκοντα, ἐν μὲν τῷ πρῶτῳ φροντιστηρίῳ, ἐνθα τὰ θεῖα κατηχέθη, ἐτῆ

A. M. 5954. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐμπρησμός μέγας γέγονεν (56) ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῇ δευτέρᾳ τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς Ἰνδικτιῶνος ιε', ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ νεωρίου, καὶ φθάσας ἕως τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Θωμᾶ τῶν Ἀμαντίου. Μαρκιανὸς δὲ οἰκονόμος (57) ἀνελθὼν εἰς τοὺς κεράμους τῆς Ἀγίας Ἀναστασίας κατέχων τὸ Εὐαγγέλιον εὐχαῖς καὶ δάκρυσι ἀβλαβῇ τὸν οἶκον διεφύλαξεν.

A. M. 5955. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπαρχία Μαῖωρων εἰς Ταρτίωνα (58) ὑπὸ Ῥεμικίου πατρικίου, καὶ ἐπὶ ῥῃ εἰς βασιλείᾳ Σευήρος καὶ Σερπέντιος (59) νῶναις Ἰουλίαις.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ζωγράφου τινὸς (40) τὸν Σωτῆρα γράψαι τολμήσαντος καθ' ὁμοίωτα τοῦ Διὸς, ἐξηράνθη ἡ χεὶρ, ἢ ἐξαγορεύσαντα ⁹¹ δι' εὐχῆς ἴασατο Γεννάδιος. Φασὶ δὲ τινες τῶν ἱστορικῶν, ὅτι τὸ οὖλον καὶ ὀλιγότριχον σχῆμα ἐπὶ τοῦ Σωτῆρος οἰκειότερόν ἐστιν. Τοῦ δὲ Γενναδίου τῇ νυκτὶ (41) εὐχομένου ἐντὸς τοῦ θυσιαστηρίου, ἰδεῖν λέγεται φάντασμα δαιμονίου, ᾧ καὶ ⁹² ἐπιτιμήσας ἤκουσεν αὐτοῦ κράζοντος, ὡς αὐτοῦ μὲν ζῶντος ἐνδίδωσι, μετὰ δὲ θάνατον αὐτοῦ κρατῆσαι πάντως τῆς Ἐκκλησίας· ὅπερ εἰσας Γεννάδιος πολλὰ ὑπὲρ τούτου τὸν Θεὸν ἐδυσώπει.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ Στοῦδιος (42) τὸν ναὸν ἔκτισεν

VARIÆ LECTIONES.

⁹¹ ἐξαγορεύσαντα A, ἐξηγορ. vulg. ⁹² ᾧ καὶ A, ὃ καὶ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

ένέα· ἐν δὲ τῇ αὐτῇ καλουμένῃ Μάνδρᾳ ἐπὶ καὶ τεσσαράκοντα· ἐν τινὶ μὲν στενωπῷ ἔτεσι δέκα τὸν ἄγων διανύσας· ἐν δὲ κίσει βραχυτέροις ἐπὶ καὶ ἐπὶ τεσσαράκοντα πῆχει ἔτη τριάκοντα· *Iste Symeon hoc vivendi severum genus in carne traducens vitam ad quinquaginta sex annos propagavit. Nam in monasterio, in quo primum divinas vivendi præceptiones didicit, annos vixit 9, in Mandra autem, sic enim vocatur, quadraginta septem: atque horum annorum decem in loco admodum angusto confecit: in columnis brevioribus septem: denique in columna quadraginta cubitorum, triginta. Μάνδρα itaque monasterii ejus nomen, in quo nonnunquam πρῶτος, qui ἀρχιμανδρίτης. — Sic Niceph., lib. iv, cap. 30: 'Ὁ τὴν ἐπὶ στήλῳ πρῶτος διοίκησιν ἐπιδείξας· Primus id vitæ genus in columna ostendit; quod post ipsum alii plures æmulati sunt. Monasterium, ac ecclesiam in loco columnæ ejus nomine constructam, in cujus atrio sub dio exsaret illa columna, egregie idem ad finem libri describit. Non placet ut, ὁ πρῶτος hoc loco sit ἀρχιμανδρίτης, cum Symeon ἀναχώρησιν magis cōleret, nec nisi prioribus annis antequam in locum Mandra dictum secederet, cœnobitum egerit: minus quadrat quod redditum, cætus monastici celebratissimus. COMBES.*

(56) Ista dictione tenus Theodorus Lector lib. i, Evagrius eadem lib. ii, cap. 13, apud quem νεώριον vocatur βοῶς πόρος, βοῶς via insulse redditum, quod Bosphorus (isque Thracius) suavius sonat: ἢ ᾧ, subdit, τὰ νεώρια τῆς πόλεως καθέστασιν ἐπὶ τοῦ καλομένου βοῶς πόρος, etc. Chron. Alex. ad annum Leonis 7 incendium istud reponit.

(57) Virum mirare apud Surium die 10 Januarii.

(58) Haud minus incertas Latinorum res, quam locognitas eorum voces Theophanes habuit. Majoriani, quem Majorinum vocat, imperium ad septem prorogat annos, cui vix alii quinque assignaverint. Avitum enim, cui Majorianus successit, anno Marciani sexto interfectum describit: ex quo ad præsentem Leonis annum pariter sextum septem inte-

A. C. 454. — Hoc anno Septembris mensis die secundo, indictione decima quinta, Cpoli magnum contigit incendium, cujus principium a navali, et ad Sancti Thomæ Amantii fuit progressus. Marcianus autem œconomus, consensu Sanctæ Anastasiæ templo, manibus tenens Evangelium, precibus et lacrymis sanctam ædem illæsam servavit.

97 A. C. 455. — Hoc anno Majorinus ad Dertonam a Recimere patricio interemptus est: et Nonis Julii Severus et Serpentius ad imperii culmen elevatus.

Hoc eodem anno pictoris ejusdem Jovis specie Salvatoris faciem referre ausi manus exaruit: facinus vero confessum Gennadii preces sanaverunt.

Historicorum vero nonnulli crispas et raros crines ad efflugendam Salvatoris faciem magis decentes autumant. Cæterum Gennadius ad altare orans dæmonis spectrum noctu vidisse fertur, quem cum increpasset, clamantem audivit: eo quidem vivente se cedere, sublato vero, Ecclesia quaquaversus se potiturum. Hæc veritus Gennadius, ut piaculum averteretur, crebras ad Deum preces fudit.

Hoc etiam anno Præcursoris templum Studius

gros numeraveris. Dertonam Hispaniæ urbem Ταρτίωνα, Recimerem, Ῥεμικιον vocat: Serpentium cunctis historicis ignotum Severo in imperio ad-junctum singit: Severum Nonis Julii Cæsarem elevatum, aliis Augusto mense dignitatem adeptum testantibus commemorat. Fides hic plane Græca.

(59) Cum apud omnes altum sit Serpentii hujus silentium, nec nisi de uno imperatore loqui videatur Theophanes, facilis esset textus emendatio, ut legeretur, Σευήρος ὁ καὶ Σερπέντιος, Severus, qui et Serpentius appellatus est, undecunque id ille nomen traxerit. Facile fuit excidere elementum sic minutum, ut in aliis adverto excidisse, codd. aliis retinentibus. Cedr. Post Severum, inquit, οὐκ ἔτι βασιλεὺς ἐν Ῥώμῃ, nullus Romæ fuit imperator; adeoque nec iste Serpentius ut alius a Severo putetur. COMBES.

(40) Theodorus Lector, lib. i.

(41) Idem. ibid.

(42) Suidas: Στοῦδιος, δυνάστης· ὃς καὶ τὴν περιδότην μονὴν ἔκτισεν. Ἡ τῶν Στουδιτῶν μονὴ πρότερον καθολικὴ ἐκκλησία ἦν· ὕστερον δὲ μετῆλθεν εἰς μονήν. Ὁ αὐτὸς Στοῦδιος δυνάστης κτίζει τὸν ναὸν τοῦ Ἀρχιστρατήγου Ναχωλείας, ἐν ᾧ φέρονται καὶ στίχοι ἡρωικοί·

Στοῦδιος ἀγλαὸν οἶκον ἐδέσματο· καρπαλίμως [δὲ].

*Ὅν κάμεν, εὖρατο μισθὸν, ἐλὼν ὑπατηίδα ῥά- [εδον].

Studius dynasta, celeberrimi monasterii fundator. Studitarum oratorium exstitit prius ecclesia catholica (velut paræcia viris et mulieribus pervia), demum in monasterium mutatum. Idem Studius dynasta Michaelis militiæ cælestis principis Nicolai templum condidit, in quo versus heroici seruntur descripti:

Postquam magnificam construxit Studius ædem, Consul is accepit mercedis nomine honorem. Annus Marciani quartus ejus consulatu signatur. De Studii familia Baronius ad annum 459, n. 16,

extruxit et traductos ex Insomnium mansione monachos in eo posuit. Gratissimus quoque prepositus Sancti Cyriaci extra Portam Auream erexit ædem, in qua ipse mundo nuntium remisit.

A. C. 456. — *Hierosolymorum episcopi Juvenalii annus primus.*

Hoc anno Leo imperator Zenonem generum ducem Orientis instituit et Basilacum Verinæ Augustæ fratrem Thraciæ pariter ducem. Zeno vero Antiochiam profectus, sacrum Martyrium in ea comperit episcopum. Petrus autem Fullo etiam in templo Bassæ martyris Chalcedonensis presbyterio fungens Zenonem sequebatur. Is implorata Zenonis opera nonnullos ex Apollinariis asseclis mercede conductos sibi conjungit, et innumeros tumultus contra fidem et Martyrium episcopum excitat: anathemate etiam ferit, qui non assereret Deum cruci suffixum, populoque demum in duas partes Antiochiæ discisso alidit ter sancto hymno: *Qui crucifixus es pro nobis: quæ voces ab eo tempore in hodiernum usque diem a Theopaschitis* 98 *usurpari consueverunt. Martyrius porro ad imperatorem Leonem profectus, Gennadii Cpoleos præsulis commendationibus multo cum honore suscipitur. Antiochiam deinde reversus, cum populi factiones varias easdemque tumultibus comperisset agitas et Zenonis favore fortiores, in ecclesiæ conventu cessit episcopatu, verbis usus hujusmodi: Clero inobedienti, populo contumaci et Ecclesiæ sordibus infectæ nuntium remitto, solaque sacerdotii dignitate mihi reservata, episcopale munus depono. Eo accedente, Petrus Fullo in Antiochiæ thronum insiliens confestim Joannem quemdam degradatione damnatum ordinat Apameæ episcopum. Nuntio de his accepto, Gennadius cuncta refert ad imperatorem, qui Petrum Fullonem exsilio plectendum pronuntiat: quod cum Petrus audisset, ipse fuga proprium exsiliū evitat: moxque communibus suffragiis Julianus quidam Antiochiæ episcopus institutus est.*

A τοῦ Προδρόμου, καὶ μοναχοὺς ἐκ τῆς μονῆς τῶν Ἀκοιμήτων (43) ἐν αὐτῷ κατέστησεν. Καὶ Γρατίσιμος 98 πραιπόσιτο; τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Κυριακοῦ ἐξω τῆς Χρυσῆς Πόρτης ἐκτίσιν, καὶ ἀπετάξατο ἐν αὐτῷ (44).

A. M. 5956. — *Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Ἰουβεραλίου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει ὁ Λέων ὁ βασιλεὺς Ζήνωνα τὸν γαμβρὸν στρατηγὸν τῆς Ἑφρας πάσης 96 παποῖκεν, καὶ βασιλεῖον τὸν ἀδελφὸν Βερλίνης τῆς Αὔγουστης στρατηγὸν τῆς Θράκης. Ζήνων δὲ ἐλθὼν εἰς Ἀντιόχειαν, εὗρεν ἐπίσκοπον ἐν αὐτῇ τὸν ἱερὸν Μαρτύριον. Πέτρος δὲ ὁ Γναφεὺς 98 (46) ἠκολούθει τῷ Ζήνωνι πρεσβύτερος ὢν τοῦ ἐν Χαλκηδόνι ναοῦ Βάσσης τῆς μάρτυρος ἧς καὶ πείσας Ζήνωνα συναγγεῖλαι αὐτῷ μισθοῦται τοῦ Ἀπολλιναρίου τινὰς ὁμοδόξων, καὶ θορύβους μυρίους ἐγείρει κατὰ τῆς πίστεως καὶ Μαρτυρίου τοῦ ἐπισκόπου· καὶ ἀναθεματίζει τοὺς μὴ λέγοντας τὸν Θεὸν σταυρωθῆναι, καὶ σχίσας τὸν λαὸν Ἀντιοχείας προστίθισιν ἐν τῷ τρισάγιον ὕμνῳ τὸ, Ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς· ὅπερ ἕως σήμερον ἔκτοτε καιροῦ παρὰ τοῖς θεοπασχίταις ἐκράτησε λέγεσθαι. Μαρτύριος δὲ πρὸς Λέοντα τὸν 99 βασιλέα παρεγένετο, καὶ ἀπεδέχθη μετὰ πολλῆς τιμῆς, σπουδῇ Γενναδίου Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου. Ἐπανελθὼν δὲ ἐν Ἀντιοχείᾳ 97 καὶ εὐρὼν τοὺς λαοὺς στασιάζοντας, καὶ Ζήνωνα τοῦτοις συμπράττοντα, ἐπ' ἐκκλησίας τὴν ἐπισκοπὴν 99 ἀπετάξατο, εἰπὼν· *Κλίρω ἀνυποτάκτῳ, καὶ λαῷ ἀπειθεῖ, καὶ Ἐκκλησίᾳ βερυπωμένῃ 99 ἀποτάττεται, φυλάττωσαν τὸ δέλωμα τῆς ἱερωσύνης* (47). Τούτου δὲ ὑποχωρήσαντος, Πέτρος ὁ Γναφεὺς τῷ θρόνῳ Ἀντιοχείας ἐπετίθησεν, χειροτονήσας εὐθὺς Ἰωάννην Ἀπαμείας ἐπίσκοπον ἀπὸ καθαιρέσεως 1 ὄντα. Γνωὺς δὲ ταῦτα Γεννάδιος ἅπαντα τῷ βασιλεῖ ἀνατίθεται· καὶ καλεῖται Πέτρον τὸν Γναφεῖα ἐξορίσθηναι. Ὅπερ ἀκούσας ὁ Πέτρος φυγῇ τὴν ἐξορίαν διέφυγεν· ψήφῳ δὲ κοινῇ Ἰουλιανὸς τις ἐπίσκοπος (48) Ἀντιοχείας προχειρίσθη.

VARLE LECTIONES.

98 Γρατίσιμος A, Γρατῆσιμος vulg. 99 πάσης add. ex A. 99 Κναφεὺς A. 99 τὸν add. ex A. 97 εἰς Ἀντιόχειαν A e. 99 τὴν ἐπισκοπὴν suprascripto τῇ ἐπισκοπῇ A. 99 βερυπωμένη A, ἐρρυπ. vulg. 1 καθαιρέσεως A, καθαιρέσεων vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(43) Τούτων μονὴν Μάρκελλο; ὁ θεοτάτος ἡγείρεν, ἀσκήτων τὸν ὕμνον παρασκευάσας Θεῷ ἀναπνεύσθαι, εἰς τρία μέρη τὴν πολὺν διανειμάμενος, Nicephorus, lib. xv, cap. 23. *Acemetarum sive insomnium monasterium Marcellus divinissimus construxit* (auctor actorum ejus, abbatem ejus Alexandrum nomine conditorem appellat) *in quo perpetuis carminibus nunquam non hymni Deo canerentur, sodalitate monachorum eam ob rem in tres ætus divisa.* Surius 29 Dec.

(44) Addit Theodorus Lector: καὶ ἅμα ἐπλήρωσε τὰ πραιποσίτου. Simul præpositi munus obibat.

(45) Στρατηλάτην scribit Theodorus Lector, Baronius comitem, Petavius ducem Orientis exponit.

(46) Quod fullonis artem vere exerceret Alexander scrib. de sancto Bartholomæo apud Suriū.

D De ejus gestis Theodorus Lector.

(47) Ne tanquam criminis reus episcopi dignitate exauctoratus haberetur. Cui namque sacros honores ob admissum aliquod scelus ecclesiastica censura detrahebat, eundem pariter officii munere mulctabat. Hinc illæ phrases apud Joannem Morinum *Eccles. exerc.* lib. ii, cap. 13 æquales: a sacerdotio et ministerio deponi, honore privari, officio et dignitate moveri ordinum, exercitio et honore abdicari. Voluntatis itaque placito, non canonum rigore abdicatus, episcopatus sede alienus, sacerdotale sibi reservat munus. Hæc eadem ad verbum Theodorus Lector. Plura Morinus lib. iv, *De pœnit.* capp. 12 et 14.

(48) Ordinatio tamen Juliani in annum usque quintum differri pag. sequens docet.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει μετετέθη ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὁ προ-
φήτης Ἐλισσαῖος πρὸ πάντε ἐιδὼν Μαθίων ἐν τῇ
μονῇ Παύλου τοῦ Λεπρού. Λεπρὸν γὰρ ἴασατο, καὶ
λεπρὸν ἐποίησεν, καὶ εἰς τὰ τοῦ Λεπρού ἐτέθη.

A. M. 5957. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐκτίσθη τὸ τετρά-
στων * τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ τὸ
ἁγιστήριον * καὶ Ἐπτάβιζος * τὸ δημόσιον βαλα-
νεῖον ἀπεδόθη τῇ πόλει. Τούτοις δὲ τοῖς χρόνοις καὶ
Δανιὴλ ὁ Στυλῖτης (49) ἐν τῷ Ἀνάπλῳ τῷ στύλῳ
ἐπέβη ἀνὴρ θαυμάσιος. Ἰωάννης δὲ ὁ ὑπατικός * (50),
ὁ ἐπὶ κλην τῶν Βιγκομάλου, δυσωπήσας Βασιλὸν τὸν
ἔσιον, παρ' αὐτῷ ὡς μοναχὸς ἐτέτακτο. Προήρχετο
δὲ αἱ * ἐν τῷ παλατίῳ ὡς εἰς τῶν συγκλητικῶν *
καὶ ἀναχωρῶν μέχρι τῆς μονῆς τοῦ Βασιανοῦ, ὡς
ὑπατικός ὥφικετο (51) * ἐνδον δὲ γενόμενος εὐθὺς
τὴν μοναδικὴν σισύραν περιβαλλόμενος, μαγειρείου
καὶ σταύλου καὶ τῶν παραπλησίων τὴν διακονίαν
ἐπλήρου.

Τῷ δ' αὐτῷ * ἔτει Ἀνθιμος καὶ Τιμοκλῆς (52) οἱ
τῶν Τροπαρίων ποιηταὶ ἐγνωρίζοντο.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει κατὰ πρεσβείαν τῆς συγκλη-
του (53) Ῥώμης ἀπέστειλεν Λέων ὁ βασιλεὺς Ἀνθι-
μον τὸν γαμβρὸν * Μαρκιανὸν τοῦ προβασιλεύσαντος
βασιλέα ἐν Ῥώμῃ, ἄνδρα Χριστιανικώτατον καὶ εὐ-
σεβῶς τὴν βασιλείαν ἰθύνοντα.

A. M. 5958. — Τούτῳ τῷ ἔτει σημεῖον ἐφάνη (54)
ἐν τῷ οὐρανῷ, νεφέλη ὥσπερ σάλπιγγος ἐκτύπωμα
ἔχουσα ἐπὶ ἡμέρας μ' καθ' ἑσπέραν *.

A. M. 5959. — Τούτῳ τῷ ἔτει... ἐστράτευσεν ἐν
Ἀλεξανδρείᾳ (55) ἄνδρας τρισχίλους, καὶ ὁ μέγας
λάκκος ἐκτίσθη εἰς τὰ Ἰωάννου καὶ τὰ δύο βαλανεῖα
ἡ Ὑγεία, καὶ ἡ Ἰασίς * καὶ ὁ ποταμὸς ὠρύχθη ἐν

Hoc etiam anno, quinto Idus Maias, Elisæi pro-
phetæ corpus Alexandriam delatum in Pauli Leprosi
monasterio reponitur. Sanavit ille leprosum, alii
lepram induxit, et in æde a Leproso erecta recon-
ditus est.

A. C. 457. — Hoc anno sancti Joannis nomine
quadrifigura constructum opus Alexandriæ, et ba-
ptismo lustrandis adjunctum ædificium : Heptabizus
etiam publicum balneum civitati restitutum. His
etiam temporibus Daniel Stylita, vir plane mirandus,
columnam in Anaplo positam conscendit. Joannes
porro vir consularis, cui a Bingomalis cognomen,
sanctum Basianum deprecatus, apud eum in mo-
nachorum normam vivendi rationem instituit. Curie
porro assiduus frequentator in senatorum numero
considebat : et ut consularis magno clientum stipa-
tus comitatu in Basiani monasterium secedebat. In
monasterium e senatu receptus et monastica sisyræ
coopertus, culinæ, stabuli, et vilium hujusmodi
obibat ministerium.

Hoc etiam anno Anthimus et Timocles Tropario-
rum poetæ florebant.

Hoc eodem anno senatu Romano per legatos
postulante, Anthimum Marciani decessoris sui ge-
nerum, virum alioquin Christianis dogmatibus probe
instructum et imperii munus piissime admi-
nistrantem, Leo imperator imperatorem Romæ de-
signavit.

A. C. 458. — Hoc anno prodigium in cælo per dies
quadraginta sub 99 vesperam visum est, nubes
videlicet in tubæ speciem efformata.

A. C. 459. — Hoc anno. tria homi-
num millia in expeditionem misit. Magna etiam ci-
sterna ad Joannis ædes exstructa : balnea quoque
duo, unum nomen Sanitas, alteri Sanatio : et Alexan-

VARIAE LECTIONES

* τετράστων e, τέρας τὸ ὄν A f, τετράγωνον vulg. * Ἐπτάβιζος a. * ὁ Ὑπατ. A, καὶ Ὑπ.
vulg. * αἱ om. A. * ὡς εἰς τῶν συγκλητικῶν A f, εἰς τὸν συγκλητικὸν vulg. * τῷ δ' αὐτῷ — ἐγνω-
ρίζοντο om. A. * γαμβρὸν Μαρκιανῷ A, γαμβρὸν τῶν Μαρκ. vulg. * καθ' ἑσπέραν om. A. * ἡ Ἰασίς
A a c, ἡ δεκάστισις vulg. (error haud dubie natus, quia legi videbatur : ἡ Ἰασίς. ut recte monet Goar.)

JAC. GOARI NOTÆ.

(49) Cujus vitam habes apud Surium 11 De-
cembr. Anaplos porro ostium Bosphori est ad
Galatæ latus. Potuit autem columnam hoc anno
Daniel conscendere, a Symeone Stylita anno supe-
riore, ut *Chronicon Alexandrinum* testatur, defun-
cto, monitus.

(50) Joannes iste Vincomalus ex fastis consu-
laribus anno Marciani quarto fasces obtinuit. Ὑπο-
τακτικὸν ponit alia lectio.

(51) Servi, amici, clientes, satellites, ὥφικτος,
obsequii, sive obsequiorum gerunt nomen : hinc
istorum more anteire, comitari, sequi, ὥφικεῖν
dicitur apud Meursium, Lacerdam et euchologia.

(52) Οἱ τῶν τροπαρίων ποιηταί, addit Theodo-
rus Lector lib. 1, κατὰ φραγρίας διηρέθησαν.
Ἀλλ' ὅσοι μὲν ἔχαιρον τῇ ἐν Χαλκηδόνι συνόδῳ παρὰ
τῷ Ἀνθίμῳ συνήγοντο. Αὐτὸς γὰρ καὶ τὰς παννυχί-
δας παρεσκεύασε γίνεσθαι. Ὅσοι δὲ ταύτης ἐχθροί,
τῷ Τιμοκλῆϊ προσέκριντο. Anthimus et Timocles
ecclesiasticorum modularum auctores per factiones
oppositas disjuncti sunt. Nam quotquot Chalcedo-
nensi fuerunt, illi Anthimo adhæserunt. Ipse nam-

que nocturnas vigilias fieri ordinavit. Qui autem a
synodo dissidebant, Timocli juncti sunt. Tropario-
rum rationem exposuimus ad eucholog.

(53) Theophanis de Anthimo sive Anthemio sub
annum Leonis octavum Romam cum imperatoria
postestate misso sententia, Idatii verbis et aucto-
ritate fulcitur. Historiam habet Evagrius libro II,
cap. 16. Alii in alium annum rejiciunt, inter quos
Petavius duces alios secutus.

(54) Anno succedenti signum istud ascribit *Chroni-
con Alexand.* his verbis : Ἐφάνη ἐν τῷ οὐρανῷ σημεῖον
μέγιστον ἀπὸ τινῶν λεγόμενον σάλπιγγος, ἀπὸ τινῶν δὲ
λογχίας, ἀπὸ τινῶν δοκίς, ἐφάνη ἐπὶ ἡμέρας δέ τι-
νας. Ingens in cælo prodigium apparuit, quod a
quibusdam tuba appellatur, ab aliis hasta, ab aliis
trabecula : visumque est aliquot diebus.

(55) Bene Peyr. et Pal., ἐστράτευσεν Ἀλεξάν-
δρεττα, Alexandria tria hominum millia eduxit : ut
nulla sit lacuna, qualem suspicatus est P. Goar :
nec absolum aliquid, Alexandriam tria hominum
millia bello destinasse, ac Leoni, sive alii ejus
duci suppetias misisse. COMBERIS.

drizæ fluvius a Cherso ad Cypronem fovea excavata A Ἀλεξανδρεία ἀπὸ τῆς Χερσοῦ ἡ ἑω; τοῦ Κυπριῶν-
deductus.

A. C. 460. — Hoc anno Isorasius quæstor Antio-
chiæ, qui et philosophus, quasi gentiles ritus pro-
fessus apud imperatorem est delatus : qui a præto-
riorum Cpoleos præfecto virum examinari jussit.
Eum itaque manibus retro devinctis in Zeuxippum
deductum ita compellat Puseus præfectus : *Viden',
Isocasi, quo habitu nunc astes?* respondet ille : *Vi-
deo, neque moveor. Nam homo cum sim, in huma-
nas calamitates incidi. Cæterum age mecum ut judex,
ut una mecum olim judicasti.* His auditis, impera-
tori faustis vocibus acclamat populus : quo com-
perto lætus imperator eum in propriam provinciam
remisit.

A. C. 461. — Antiochiæ episcopi Juliani annus
primus.

Hoc anno Leo imperator ingentem classem et
valide instructum exercitum adversus Gizerichum,
qui Africam obtinebat, emisit. Gizerichus quippe,
defuncto Marciano, multa mala intulit in provincias
Romanæ ditioni subjectas, prædis abactis, pleris-
que in captivitatem missis et eversis passim civita-
tibus. Quibus excandescens imperator naves ex
toto Oriente centies mille contraxit, ipsasque mili-
tibus et armis plene munitas adversus Gizerichum
destinavit. In eam classem mille et trecenta auri
centenaria expendisse narrant. Itaque ducem ac
præfectum instituit Basiliscum Verinæ Augustæ
fratrem, consulis munere jam perfunctum et fre-
quentibus in Scythas per Thraciam victoriis clarum.
Is, confluente in auxilium ex occiduo mari navium
non pœnitenda manu, **100** cum Gizerichi classe
frequentiores conflictus exercuit, plerasque naves
in profundum demersit et ipsam tandem Carthagi-
nem potentia superavit. Denum donorum illecebris
et vi pecuniarum inescatus, priorem impetum re-
misit, et spontaneus denique, prout historiæ Thraz

Ἀλεξανδρεία ἀπὸ τῆς Χερσοῦ ἡ ἑω; τοῦ Κυπριῶν-
νο; ἡ.

A. M. 5960. — Τούτῳ τῷ ἔτει Ἰσοκάσιος ὁ κοι-
αίστωρ (56) Ἀντιοχείας, ὁ καὶ φιλόσοφος, διεβλήθη
τῷ βασιλεῖ, ὡς Ἑλλήν· καὶ ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς
ἐξετασθῆναι αὐτὸν παρὰ τῷ ἐπάρχῳ ἡ τῶν πραιτω-
ρίων ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἐνεχθέντος δὲ αὐτοῦ
ἐν τῷ Ζευξίπῳ δεδεμένου ὀπ·σθαγκῶνα, ἔφη πρὸς
αὐτὸν Πούσιω; ἡ ὁ ἐπαρχος· Ὁμῆς σεαυτὸν, Ἰσο-
κάσις, ἐν ποίῳ σχήματι καθέστηκας; Ὁ δὲ εἶπεν·
Ὅρῳ, καὶ οὐ ξερίζομαι· ἄνθρωπος γὰρ ὢν ἀνθρώ-
πιναις ἐνέπεσον ἡ συμφοραῖς· ἀλλὰ δικάσον
ἐπ' ἐμοί, ὡς ἀδίκας ἐσὶν ἐμοί. Καὶ ταῦτα ἀκούσας
ὁ δῆμος εὐφήμησε τὸν βασιλέα. Καὶ μαθὼν ὁ βασι-
λεὺς (57) ἐχάρη, καὶ ἀπέλυσεν αὐτὸν εἰς τὴν ἰδίαν
B χώραν.

A. M. 5961. — Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Ἰουλιαν-
οῦ ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Λέων ὁ βασιλεὺς ἡ κατὰ Γιζερίχου
τοῦ (58) τῶν Ἀφρων κρατοῦντος στόλον μέγαν ἐξ-
οπλίσας ἀπέστειλεν. Ὁ γὰρ Γιζερίχος μετὰ τὴν τα-
λευτὴν Μαρκιανοῦ πολλὰ δεινὰ ἐνεδείξατο ἐν ταῖς ὀπῃ
τὴν τῶν Ῥωμαίων βασιλείαν χώραις, ληϊζόμενος καὶ
αἰχμαλωτίζων πολλοὺς καὶ τὰς πόλεις καταστρά-
πτων. Ὅθεν ζήλῳ κινηθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐκ πάσης
τῆς ἡ ἀνατολικῆς θαλάσσης ἐκάτὼν χιλιάδας πλοίων
ἀθροίσας, καὶ στρατῶν καὶ ὅπλων ταῦτα ἡ πληρώ-
σας, κατὰ Γιζερίχου ἀπέστειλεν. Φασὶ γὰρ αὐτὸν με-
C κεντηνάρια (59) δεδωκεν αὐτῷ χρυσοῦ ἐν τούτῳ τῷ
στόλῳ. Στρατηγὸν δὲ καὶ ἐπαρχον τοῦ στόλου κατε-
στήσεν Βασιλίσκον τὸν Βερ·ης τῆς Αὐγούστης ἡ
ἀδελφὸν, τῆς ὑπάτου τιμῆς ἡδὴ μετασχόντα ἡ καὶ
Σκύθας πολλάκις νικήσαντα ἐν τῇ Θράκῃ. Ὁ; ἡ δὴ
καὶ συνδραμούσης αὐτῷ ἡ ἐκ τῆς Ἑσπερίου οὐκ
ὀλίγης δυνάμεως, συμπλακεὶς εἰς ἡ ναυμαχίας πολ-
λάκις τῇ Γιζερίχῳ [μετὰ ἡ] τῶν νηῶν τῷ βυθῷ
παραδοὺς, εἶτα καὶ αὐτὴν ἡδυνήθη Καρχηδόνα κρα-
τῆσαι. Ὑστερον δὲ δώροις ἡ ὑπὸ Γιζερίχῳ (60) καὶ
πλείστοις χρήμασι δελεασθεὶς, ἐνέδωκεν καὶ ἡττήθη

VARIÆ LECTIONES.

ἡ Χερσοῦ A e. ἡ Κυπριῶνος A, Κυπριῶνος a, Κυπριῶνος e, Κυπριῶνος; vulg. ἡ ἐπάρχῳ — ἐπαρχος A, ἐπάρχῳ — ὑπαρχος; vulg. ἡ Πούσιος e. ἡ ἐνέπεσα e. ἡ τοῦ adl. ex A. ἡ τῆς add. ex A. ἡ ταῦτα e, ταῦτας vulg. ἡ Αὐγούστης A, Αὐγούστης vulg. ἡ μετασχόντος — νικήσαντος A e. ἡ δ; A, ὡ; vulg. ἡ αὐτῷ] οὕτω A e d. ἡ εἰς om. A e. ἡ pro μετὰ numerus] aliquis restituendus esse videtur, fortasse τι; h. e. 340. ἡ δώροις om. A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(56) Anno Leonis decimo, Pusæo et Joanne coss.,
factum istud consignat *Chronicon Alexandrinum*,
auctor undecimo : in quo nihil sibi adversantur.
Anno quippe Leonis undecimo a Septembri ini-
tium ducente per quatuor ejus menses, adhuc
Pusæi et Joannis consularis dignitas perseverabat.
Animadvertite Peyrez. codicem anni undecimi histo-
riam ad decimum referre, et quæ hic decimi ad
undecimum transposuisse. Metathesi favet *Chro-
nicon Alexand.*, Isocasi eventum ad Leonis annum
decimum referens,

(57) Ampliorem exhibet hanc historiam *Chro-
nicon Alexand.* His autem verbis eam concludit : Καὶ
ἀκούσας τοῦ Ἰσοκασίου ὁ δῆμος τῶν Βυζαντιῶν εὐφῆ-
μησε τὸν βασιλέα λέγοντα πολλά. Καὶ ἀποσπάζαντες
τὸν αὐτὸν Ἰσοκάσιον ἀπήγαγον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ζευ-
ξίππου εἰς τὴν Μεγάλην ἐκκλησίαν, καὶ κατηχηθεὶς
ἐφωτίσθη, καὶ ἐπέμψθη εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ. Quod

D ubi *populus Byzantinus* audit, *fauste sc̃ptus ac-
clamavit imp., arreptumque Isocasium deduxerunt a
Zeuxippo ad Magnam ecclesiam, ubi rudimenta
fidei edoctus, et sacro fonte lustratus, in patriam
remissus est.*

(58) Ex Theodoro Lectore, Procopii lib. *De bello
Vandal.*, Jornande de regnorum successione, et
quem auctor citat Prisco, necnon Candido *Hist.*
lib. i : Τὰ κατὰ Ἀφρικὴν Βασιλίσκου εὐτυχήματ
τα καὶ δυστυχήματα, litteris consignante, de quo
Photius cod. 79.

(59) Non ponderis, sed numeri nomen est, quod
centum librarum ponderis sit. Quod pondus pro-
pter perfectionem centenarii numeri Romani in-
stituerunt. Libra duodecim uncis perficitur. *Isido-
rus Orig.* lib. xvi, cap. 24.

(60) Cedrenus classis hujus describit apparatus
vere immensum. COMBES.

ἐκὼν, ὡς Περσικὸς ²⁶ ἰσθόρησεν ὁ Θράξ. Φασὶ δὲ τινες, ὅτι Ἀσπαρ καὶ Ἀρδαβούριος, Ἀρειανοὶ ὄντες καὶ εἰς βασιλείαν ἐλθεῖν διὰ τοῦτο ²⁷ μὴ δυνάμενοι, κουράτωρα αὐτῶν ὄντα Λέοντα, βασιλέα πεποιήκασιν (61), αὐτοὶ προσδοκῶντες διοικεῖν τὴν βασιλείαν. Τοῦ δὲ βασιλέως μὴ καταδεγμένου τοῦτο, ἡγωνίζοντο διαστρέφειν τὰ ὑπ' αὐτοῦ καλῶς διοικούμενα, καὶ Βασιλίσκῳ συνέθεντο δοῦναι τὴν βασιλείαν, εἰ προδοίῃ ²⁸ τὸν τοῦ βασιλέως στόλον τε καὶ λαὸν τῷ Γιζερίχῳ Ἀρειανῷ ὄντι καὶ ἡμόφρονι αὐτῶν. Καὶ τοῦτου χάριν προέδωκέναι τὸν Βασιλίσκον φασίν. Τότε Γιζερίχος τεχνασάμενος ἀκάφῃ τῶν πολεμίων τινὸς ²⁹ ὕλης ἐμπλήσας καυστικῆς, νυκτὸς ἐπιστάς καὶ τῶν Ῥωμαίων ἀφυλάκτως ὑπνούντων, ταύτας ἐπαψῆκεν ἀπὸ τῆς χέρσου μετὰ πνεύματος ἀπογείου ³⁰ κατὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στόλου, καὶ καταφλέγουσι μὲν πολλὰ τῶν σκαφῶν· τὰ δὲ ἄλλα τὸν κίνδυνον φεύγοντα, εἰς Σικελίαν ἐπανήλθον. Τότε λοιπὸν καὶ ὁ Βασιλίσκος δόλος ἡλέγχθη, μὴδένα λαθῶν τοῦ στρατοπέδου.
verterentur : atque ita demum Basilisci dolus, cum ne ullum amplius in toto exercitu lateret, manifesta deprehensus.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Πατρίκιος ὁ υἱὸς Ἀσπαρος (62), ὃν Καίσαρα ὁ βασιλεὺς Λέων πεποίηκεν, διὰ τὸ ἐλκυσσαι (63) τὸν Ἀσπαρ ἐκ τῆς Ἀρειανικῆς δόξης καὶ εὐνοεῖν τῷ βασιλεῖ, παρεγένετο ἐν Ἀλεξανδρίᾳ μετὰ μεγάλης φαντασίας ³¹, ἐν ᾗ ἑσπερώθη τὸ Κορσεῖον βαλανεῖον.

A. M. 5962. — Ῥώμης ἐπισκόπου Σιμπλικίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Λέων ὁ βασιλεὺς (64) Ζήνωνα τὸν ³² στρατηλάτην τῆς Ἑφίας ³³ καὶ γαμβρὸν αὐτοῦ ἀπέστειλεν ἐν τῇ Θράκῃ ἐπὶ τινὰ χρεῖαν πολεμικὴν, κτελεύσας παραδοῦναι αὐτῷ (66) στρατὸν ἐκ τῶν ἰδίων πρὸς συμμαχίαν. Οἷτινες κατὰ παραίνεσιν Ἀσπαρος μικροῦ δεῖν τὸν Ζήνωνα διεχειρίζοντο, εἰ μὴ προγνοῦς τὴν ἐπιβουλὴν εἰς Σερδικὴν ἀπεσώθη φυγῶν πόλιν τῆς Θράκης. Ἐκ τοῦτου ὑποπτος γίνεται Ἀσπαρ Λέοντι τῷ βασιλεῖ.

A. M. 5963. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἀπέστειλεν Λέων ὁ

A Persicus commisit, profligatur. Referunt alii, Asparem et Ardaburium Arii sectatores, cum ob id maxime ad imperii fastigium minime possent pervenire, Leonem, qui tunc eorum procurator erat, ad imperium evexisse, quasi rerum omnium summam posthac administrare praestolatos. Ab eorum spe cum animum averteret imperator, rectam ejus gubernandi rationem labefactare et in pejus trahere contendebant, et Basilisco imperium se pollicebantur tradere, si modo classem cum toto exercitu Gizerichio, qui una cum ipsis Arianas opiniones sequebatur, proderet : qua de causa Basiliscum ad exercitum prodendum inclinasse dicunt. Tum Gizerichus dolos meditatus, naves bellicas materia ad ignem facili replevit, remque noctu molitus, dum B Romani dormirent incustoditi, ipsas e terra vento exinde aspirante, in Romanam classem emisit, adeo ut multa quidem navigia igne consumpta defecerint, alia vero periculo subducta in Siciliam reverterentur, alia vero periculo subducta in Siciliam re-
ne ullum amplius in toto exercitu lateret, manifesta

Hoc etiam anno Patricius Asparis filius, quem Leo Caesarem crearat, ut ab Arii pravis opinionibus Asparem avocaret et de imperio bene mereretur, cum magna apparatus ostentatione missus est Alexandriam, ac tum balneum Corium nomine restauratum.

A. C. 462. — Romae episcopi Simplicii annus primus.

Hoc anno Leo imperator Zenonem militiae in Oriente magistrum et proprium generum, urgente belli necessitate, in Thraciam misit ; et ex proprio satellitio alium exercitum ad suppetias ferendas ei colligi mandavit. Milites a caede Zenoni suavisibus Asparis inferenda leviter ferraverunt. Periculum enim subodoratus, Serdicem Thraciae urbem fuga elapsus saluti consuluit : ex quo Aspar Leoni suspectus habetur.

101 A. C. 463. — Hoc anno Leo imperator He-

VARIÆ LECTIONES.

²⁶ ὡς Περσικὸς] ὡς Περσικὸς A, recte fortasse. ²⁷ διὰ τοῦτο om. A a. ²⁸ προδοίῃ : sic correximus pro vulg. προδόση. ²⁹ τινὸς add. ex A. ³⁰ ἀπογείου A, ὑπογείου vulg. ³¹ φαντασίας om. A. ³² τὸν add. ex A. ³³ τῆς Ἑφίας om. A f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(61) Aliam rationem profert Suidas v. Ἀσπαρ. D 469, num. 1, delusum reperies.
Ὅτι Μαρκιανοῦ βασιλέως χρηστοῦ μὲν γεγονότος, θάπτον δὲ ἐκθεβιωκότος, αὐτοκτελέστω γνῶμῃ Ἀσπαρ Λέοντα διάδοχον αὐτοῦ γενέσθαι παρεσκεύασεν· Marciani nimirum benignissimi principis, at citius sublatis sententia et jussis, Asparem Leoni imperii successionem detulisse.

(62) Desunt, vel adhuc latent, qui de Asparis gestis amplis voluminibus scripsere Priscus Thracius, et Candidus Isaurus. Hujus quædam exprompsit Photius cod. 79, illius Evagrius lib. II, cap. 16, ubi de patricio a Leone Caesaris dignitatem adeptο, ἵνα τὴν Ἀσπαρος ἀνοίαν κτήσεται μετὰ τὴν τοῦ Ἀνθεμίου σφαγὴν, ut ipse Leo Asparis sibi conciliaret inscitiam post Anthemii cadem. Ejus tamen loci error in versione vitandus, quo non Patricius, sed Ardaburius creatus Caesar, textu in contrarium adnidente, scribitur : in quo Baronium anno

D 469, num. 1, delusum reperies.

(63) Xyland. non bene, quia Asparem ab Ariana secta abduxerant, etc. Id quidem conatus Leo, ac sibi hominem demereri, obtinere tamen non potuit, ut magis seq. Theophanes exprimit. COMBEFIS.

(64) Ut Zeno, Tarasicodisas, ut scribit Evagrius lib. II, cap. 15, vel juxta Agathiam lib. IV, ad finem, Tharasicodicus, Aticmesus antea dictus, Leonis gener, et Orientis comes evaserit, narrat Candidus, etiam ipse Isaurus apud Photium his omnino conferendus.

(65-66) An ut Aspar Zenoni, vel Zeno Aspari ex suis traderet milites, dubium reliquit Theophanes. Zenonem tamen ad id Aspari præstandum a Leone jussum fuisse suadent auctoris verba, et Candidi Photiani, quo Ardaburium Asparis filium Isauros a Zenone ductos suarum partium sacro constituisse legimus, testimonium convincit.

racium Edessenum Flori, exconsulis filium, et Marcum Isaurum, viros armis strenuos, cum exercitibus ex Ægypto, Thebaide et eremo collectis, adversus Gizerichum misit. Isti ex improvise Vandalos aggressi, Tripolim et alias Libyæ civitates plurimas receperunt, et gravius multo, quam antehac navali prælio Basiliscus, Gizerichi vires attriverunt: adeo ut de pace cum imperatore Leone sancienda legationem mittere pararet: eamque demum ab Leone obtinuit, cum nimirum Basilisci, Heraclii et Marsi opera ad struendas Aspari insidias indigeret. Aspar siquidem, ut præmissi, imperatori propter eam, qua circumvallatus erat, potestatem, suspectus, imperatoris dolo paulo post neci traditur cum filiis Ardaburio et Patricio, quorum hunc, ut Asparem sibi demereretur, Casarem olim declaraverat imperator.

A. C. 464. — Cypoleos episcopi Acacii annus primus.

Hoc anno Aspare una cum filiis Ardaburio et Patricio a Leone interfectis, Ostris Asparis satellites et Theoderichus Triarii filius et Asparis conjugis frater necatorum sanguinem ulturi cum armatorum copiis irruerunt in urbem: ac nisi Basiliscus ex Sicilia reversus, et Zeno pariter e Chalcedone, ubi Asparis leti nuntium præstolabatur, urbem præoccupantes tulissent auxilium et dissipassent seditiois auctores, ingenti prorsus tumultu res omnes turbabantur. Armenarchus vero Asparis junior filius furtive subtractus Zenonis consilio fugam arripit in Isauriam missus, et a spurio Zenonis filio gener assumitur: qui tandem post Leonis obitum Byzantium regressus, reliquum vitæ feliciter peregit. In Italia Recimer dux, cujus prius facta mentio, Anthemii pie admodum Romæ imperium administrantis gener, in proprium insurgit socerum: bellis vero totam regionem occupantibus, tanta fame atteruntur imperatoris copiae, ut coriis aliisque cibis insolitis non parcerent, ipsum vero imperatorem Anthemium septimo imperii anno tollerent e medio. Tum Leo propter tumultus denuo Romæ concitatos Olybrium Placidiae 102 conjugem Romanam misit imperatorem prius renuntiatum. Recimer post Anthemii cædem cum solos tres men-

σηνόν, υἱὸν Φλώρου τοῦ ἀπὸ ὑπάτων, καὶ Μάρκον Ἰσαυρον, ἀνδρες δραστηρίους, καὶ στρατὸν ἐξ Αἰγύπτου καὶ Θηβαΐδος, καὶ τῆς ἐρήμου. Οἵτινες προσπεσόντες ἀδοκῆτως, τοῖς Οὐανδήλοις, Τρίπολιν τε καὶ ἄλλας παρεστήσαντο πόλεις τῆς Λιβύης πολλὰς, καὶ πλέον τῆς Βασιλίσκου ναυμαχίας ἠνίασαν τὸν Γιζέριχον, ὥστε παρασκευάσαι αὐτὸν περὶ εἰρήνης πρᾶττειν ²⁶ πρὸς Λέοντα τὸν βασιλέα· καὶ ταύτης τυγχάνει παρὰ Λέοντος, χρηζόντος ²⁷ τότε Βασιλίσκου καὶ Ἡρακλείου καὶ Μάρσου εἰς τὴν κατὰ Ἀσπαρος ἐπιβουλὴν. Ὑποπτος γάρ, ὡς προέφη, γινόμενος τῷ βασιλεὶ ὁ Ἀσπαρ καὶ πολλὴν περιχέμενος ²⁸ δυνάμιν, δόλῳ παρὰ τοῦ βασιλέως φονεύεται μετὰ ²⁹ βραχὺ σὺν τοῖς αὐτοῦ παῖσιν Ἀρδαβουρίῳ καὶ Πατρικίῳ, ὃν Καίσαρα ὁ βασιλεὺς πισποίηκε πρότερον, ἵνα τὴν Ἀσπαρος εὐνοίαν ἔχη.

A. M. 5964. — Κωνσταντινουπόλειως ἐπισκοπὸν Ἀνακίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Ἀσπαρος καὶ Ἀρδαβουρίου (68) καὶ Πατρικίου τῶν υἱῶν αὐτοῦ φονευθέντων ὑπὸ Λέοντος, Ὁστρίης ²⁶ (69) ὁ ὑπάσις τῆς Ἀσπαρος καὶ Θεοδέρικος (70) ὁ Τριαρίου παῖς, τῆς δὲ Ἀσπαρος γαμητῆς ἀδελφός, ἐπὶ ἤλθεν μετὰ δυνάμειος τῇ πόλει, τοὺς παφονευμένους ἐκδιχῆσαι· καὶ εἰ μὴ προλαβὼν ὁ Βασιλίσκος ἐκ τῆς ἀπὸ Σικελίας ²⁷ ἐπανέδου, καὶ Ζήνων ἀπὸ Χαλκηδόνος, ὃς ἦν ἐκεῖ τὸν Ἀσπαρος ἀναμένων φόνον, ἐβοήθησαν ²⁸ τῇ πόλει καὶ διέσπειραν τοὺς ἐπαναστάντας, πολὺς δὲ ἐγένετο τοῖς πράγμασι τάραχος. Ὁ δὲ νεώτερος Ἀσπαρος παῖς Ἀρμενάρχος ²⁹ (71) ὑποκλαπείς γνώμῃ τοῦ Ζήνωνος ἐκφεύγει σταλεὶς ἐν Ἰσαυρίᾳ, καὶ νόθου Ζήνωνος παῖδός γαμβρός καθίσταται, ὃς μετὰ τὴν Λέοντος τελευτὴν ἐπανελθὼν εἰς τὸ Βυζάντιον μέχρι τέλους εὐδαιμονῶς ἐβίω. Ἐν Ἰταλίᾳ δὲ Πεκίμερ ²⁶ (72) ὁ στρατηγός, οὗ καὶ πρότερον ἐμνησθην, γαμβρός δὲ Ἀνθεμίου τοῦ εὐσεβοῦς ἐν Ρώμῃ βασιλεύσαντος, ἐπανίσταται τῷ ἰδίῳ κηδεστέῳ, καὶ πολέμου κρατοῦντος τὴν χώραν, λιμώττουσιν οὕτως αἱ τοῦ βασιλέως δυνάμεις, ὥς καὶ βυσσῶν καὶ ἄλλων ἀθήτων ἀφίσθαι βρωμάτων, αὐτὸν δὲ τὸν βασιλέα Ἀνθέμιον ἐβδόμενον ἔτος ἔχοντα (73) τῆς ἀρχῆς ἀντιρεθῆναι. Τὸ τνηκῆντα Λέων διὰ τοὺς ἐπὶ συν-

VARIE LECTIONES.

²⁶ πρᾶττειν a. ²⁷ χρηζόντος τότε A, χρηζόντος τε vulg. ²⁸ περιχέμενος A, ἐπιχέμενος vulg. ²⁹ καὶ μετὰ βρ. A c. ²⁶ Ὁστρίης A. ²⁷ Σικελίαν vulg. ²⁸ ἐβοήθησαν c. ²⁹ Ἀρμενάρχος A c, Ἀρμενάρχος a. ²⁶ Πεκίμερ A, Πεκίμερ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(67) Ex istis plurima recenset Procopius, lib. 1 *De bello Vand.*, ut et Asparis mortem, quam *Chronicon Alexandr.* ad annum Leonis x revocat: eandem memorat Evagrius, Jornandes, et alii. De Heraclii ab auctore hic laudati moribus nonnulla Suidas, v. Ἡράκλειος.

(68) Hoc pariter Leonis anno 15 Asparis mortem consociat Marcellinus comes.

(69) Qui Ὁστρίης *Chronico Alexandr.* scribitur, et κόρης, necnon alii Gotthi κόμητας, quos, non dignitate, sed armorum societate comites dice-rem, et ὑπάσις. De cædibus ab eo C.P. perpetratis idem *Chronicon*.

(70) Istum Theoderichum Triarii filium memorat Jornandes, *De bello Getico*, paulo ante finem, quem a rege Italix Theoderico diversum observabis.

(71) Armenericum scribit Candidus apud Photium, et in patris cæde servatum. Alia varix lectiones.

(72) Ex his nonnulla profert Jornandes, *De rebus Geticis*, Evagrius, lib. 11, cap. 6, Marii *Chronicon*, et Procopius, *De bello Vandal.* lib. 1.

(73) Potest hæc sententia Marii scriptis fulciri, quæ adversum habet Evagrium loco nuper memorato.

Πλακιδίας σύζυγον ἐκπέμπει τῇ Ῥώμῃ, καὶ ἀναγο-
ρεῖται τοῦτον αὐτοκράτορα. Ὁ δὲ Ῥεκίμερ μετὰ
τὴν Ἀνθεμίου σφαγὴν τρεῖς μῆνας μόνους διαζήσας
νόσῳ τελευτᾷ, συναπελθόντος αὐτοῦ ⁷⁴ Ὀλυβρίου
ἀββῶσις σωματικῇ. Τούτων δὲ τελευτησάντων,
Μαϊωρίνος τὴν βασιλείαν διεδέξατο (75), ἀνὴρ φρε-
νῆρης καὶ πολέμων ⁷⁵ ἔμπειρος. Οὗτος τὰς πόλεις
ὅπῃ Γεζερίχου πεπορθημένας εὐρὺν εἰσέβαλεν εἰς
Λιανὴν ⁷⁶, καὶ καταλαβὼν τὴν Λιγουρίαν, φοβερὸς
τοῖς Οὐανδήλοις ὤφθη ⁷⁷ καὶ μέλλων τὴν νίκην
ἀναδῆσασθαι, ἐν τῷ μεταξὺ νόσῳ δυσεντερίας λη-
φθεὶς ἐτελεύτησεν. Ὁ δὲ στρατηγὸς διαδὸς Πάτμον
ἀπεσώθη (76). Ἐν τοῖς οὖν ἀσχολουμένοις (77)
τῶν περὶ Γεζερίχον, ἡ νῆπιος Εὐδοκία καὶ Θεοδο-
σίου ἐγγόνῃ ἐκκαίδεκα χρόνους ἐν τῇ Ἀφρικῇ
ποίησεν μετὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς Ὀνωρίχου, καὶ
παῖδα ἐξ αὐτοῦ Ἰλδέρικον γεννήσας, δυσφοροῦσα
κατὰ τοῦ ἀνδρὸς, ὡς Ἀρειανὸς ἦντος, ἄδειαν εὐρεῖσα
καὶ φυγῇ χρησαμένη ἦλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ
προσκυνήσας τοὺς σεβασμίους τόπους, καὶ ἀσπα-
σμένη τὸν τάφον τῆς ἑαυτῆς μάμης, ὀλίγας
ἡμέρας διατρίψασα ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει, ἐτελεύτησεν
ἐν εἰρήνῃ, πάντα τὰ αὐτῆς καταλείψασα ἐν τῇ Ἀγίᾳ
Ἀναστάσει, παραθεμένη καὶ Κοῦρκον ⁷⁸ σὺν τοῖς
τίκνοις αὐτοῦ τῷ ἀρχιεπισκόπῳ Ἱεροσολύμων, ὡς
γεῖν Ὀνωρίχον Ἀρειανὸν τὸν ἀνδρα αὐτῆς.

A. M. 5965. — Τούτῳ τῷ ⁷⁹ ἔτει Λέων ὁ βασι-
λεὺς (78) Λέοντα τὸν Ζήνωνος υἱὸν καὶ Ἀρεάνδην ⁸⁰
τῆς ἰδίας θυγατρὸς, τὸν ἑαυτοῦ ἑγγονον ⁸¹ στέψας,
βασιλεῖα ἀνηγόρευσεν. Μετὰ δὲ τὸν Ὀλυβρίου θάνα-
τον (79) καὶ Ῥεκίμερ καὶ Μαϊωρίνου, Γλυκερίος
Ἰταλίας ἀναγορεύεται βασιλεὺς, ἀνὴρ οὐκ ἀδόκιμος,
ὃν πέντε μῆνας κρατήσαντα Νεποτιανὸς Δαλμάτης
ἐκβάλλει τῆς ἀρχῆς, καὶ βασιλεύει καὶ αὐτὸς χρό-
νον ⁸² ὀλίγον, Ὁρέστου τινὸς ἐκβάλλοντος αὐτὸν, ὃν
οἰκίος παῖς Ῥωμύλλος ἐπικλὴν Αὐγούστουλος δια-
δεξάμενος, καὶ δύο μόνους ἄρξας ἐνιαυτοὺς αὐτο-

A ses supervixisset, morbo extinctus est; paulo post
etiam Olybrius in infirmitatem incidens vita de-
cessit. Istos igitur fato functos excepit in imperio
Majorinus, vir cordatus et in bellis exercitissim-
us. Hic devastatis a Gizericho urbibus conspe-
ctis, in Lianem irrui, et occupata Liguria, Van-
dalis se formidabilem præbuit: jamque victoriis
coronandus, interea dysenteriae morbo correptus
diem ultimum obiit. Dux vero belli, facto discessu,
fretoque trajecto, Patmum se recepit. Porro dum
Gizerichi familiares et exercitus in his detinentur,
junior Eudocia Theodosii neptis, annis jam sex-
decim cum Honoricho conjugē in Africa exactis, et
puero Ildericho ex ejus amplexibus suscepto, virum,
ceu Arianum, aversa, occasione sese ultro offe-
rente, fugam arripit et Hierosolyma dirigit iter:
tum venerandis locis Christiano ritu adoratis, sa-
lutato etiam aviæ sepulcro, cum paucos dies in
sancta urbe moram fecisset, bonis suis omnibus
sanctæ Resurrectionis adi testamentis relictis,
Curco insuper, ejus opera et auxiliis, velut sibi
fidissimi, dum Honorichum conjugem fugeret, usa
fuerat, cum liberis archiepiscopo Hierosolymorum
commendato, in pace animam efflavit.

Β συνεργῶ αὐτῇ γενομένῳ καὶ πιστῶ εἰς τὸ ⁸³ ἐκφυ-
A. C. 465. — Eodem anno Leo imperator Ze-
nonis et Areadnæ filium Leonem proprium nepo-
tem corona redimitum imperatorem renuntiavit.
Olybrio vero, Recimere et Majorino morte sub-
latis, Glycerius, vir non contemnendæ probitatis,
Italiæ declaratur imperator. Eum quinque menses
imperio potitum Nepotianus Dalmata potestate
privat, nec ipse diu ea dignitate potitur, Oreste
quodam eum throno deturbante, quem germanus
filius Romulus, cui cognomen Augustulus, exci-
piens, post regni a Romulo Romæ fundatore in-

VARLE LECTIONES.

⁷⁴ αὐτῷ A, αὐτοῦ vulg. ⁷⁵ πολέμων A, πολέμου vulg. ⁷⁶ Λιανὴν] λίαν ἦν (?) A e f, fort. εἰς τὴν
ἐναλίαν. ⁷⁷ ὤφθη γέγονε f. ⁷⁸ Βοῦρκον A f. ⁷⁹ εἰς τὸ A, εἰς τῷ vulg. ⁸⁰ τούτῳ τῷ A, τῷ δ' αὐτῷ vulg.
⁸¹ Ἀριάνδην a. ⁸² ἑγγονον A, ἑγγονα vulg. ⁸³ χρόνον οὐκ ὀλίγον A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(74) Episcopum Salonæ in Dalmatia eum prius
evectum scribit Jornandes, *De reg. ac temp. suc-
cessionē*, et *De rebus Celticis*.

(75) Ut Olybrio posteriorem Majorinum auctor
recenseat, Procopius causam dedit, et in errorem
errans ipse induxit. Arthemii quippe, quem vocat
Artemium, Olybrii Leonis ipsius imperii et
morte numerata subdit: « Sed Majorini fas me-
minisse fuerit, qui antea prius Romæ imperavit.
Cunctis enim, qui Occidentem præfuerunt, vir antefere-
endus. Nam et contra Vandalos fortissime bellum
sumens, maximo collecto exercitu in Liguriis
constitit, ipse dux impiger nullum neque labore
recusavit, neque ullani bene gerendæ rei occasio-
nem præternisit, » etc. Et post nonnulla: « Majori-
nus igitur omnibus, quæ volebat, exploratis, in
Liguriam ad exercitum revertit: quem terrestri
iunere, ad Herculis columnas ducens, inde per an-
gustias freti transire in Africam, cum hosteque
congregi omnino cogitabat: tanta ipsius exerci-
tus admiratione ac voluntate ob ejus virtutem, ut
in spem venerint certam omnes breviter Africa

per eum potituros. Verum eo ex morbo paulo post
decedente, ab incepto destitit, » etc. Quem tamen
a Recimere occisum concordibus scriptis historici
reliqui profitentur.

(76) Ita codices cuncti: quibus licet adversis
lego πορθμὸν vice Πάτμον, ut sit sensus, ducem
exercitus sub Majoriano, eo mortuo, fretum Gadi-
tanum trajecisse, et exercitum in Africam trans-
missum in Hispaniam revocasse. Quis enim alias
hujus loci sensus, nisi forte de Liguria locuto non
Πάτμον, sed Πάδον, Padum fluvium scribere pro-
positum fuerit auctori. — Plane Πάδον ut ex Liguria
Romam repeteret. COMPERIS.

(77) Eudociæ Junioris mortem tangit auctor
vitæ Enthymii apud Surium 20 Januarii.

(78) Leonem Juniorem a seniore decimum sextum
imperii annum numerante, coronatum scribit Jor-
nandes, *De temp. ac regn. successionē*; ultimum ta-
men ejus vitæ existimat.

(79) Errantis Procopii vestigia nuper animad-
versa secutus auctor, alia hæc ex Evagrii lib. II,
cap. 16 deprompta subjicit.

aituti mille trecentos et tres annos, duos ipse solus in Italiae imperio princeps summus obtinuit. Illud porro observandum, quod Occidentis imperium a Romulo initium habens, tanto post tempore altero in Romulo desierit. Ceterum Odoacer Gothus quidem genere, Italico tamen solo educatus, vi barbarica imperio sibi subdito, **103** et regis nomine sibi assumpto, Romanaque republica secundum patrias leges suas instituta, ad decem annos tenuit imperium. Habitavit autem Ravennae, quae urbs est Italiae, opulenta admodum et elegans, ad mare sita.

A. C. 466. — Hoc anno ex nubibus ardere visis decidit pulvis, adeo ut ignem depluvium stillare cuncti arbitrarentur. Supplicationibus igitur et processionibus intenti contremiscebant. Ad palmæ vero altitudinem in tectis depositus est. Ceterum ignem verum existisse et posthac extinctum Deique benignitate in pulverem versum cuncti asseriebant.

Hoc anno Leo imperator morbo correptus Byzantii vita decessit, Leone Zenonis et Areadnæ filio, quem ante designaverat, imperatore relicto, mense Januarii, indictione duodecima, qui deinde Februario Zenonem patrem in Circi sella, Verina et Areadna opem ad hoc ferentibus, imperii corona redimivit. Solos autem menses decem cum proprio patre Zenone Leo junior imperium associatus, ægra valetudine vexatus exstinguitur: tum Zeno septemdecim annos et duos menses, connumeratis etiam viginti mensibus Basilisci tyrannidi affectis, solus imperat. Improbæ porro administrationis specimen Zenone sub ipsis imperii primordiis exhibente,

VARIE LECTIONES.

⁸⁰ τῆς ἐν Ἰταλίᾳ βασιλείας A, ἐν Ἰταλίᾳ βασιλείᾳ vulg. ⁸¹ τοσούτους A, τούτους vulg. ⁸² τὸ γένος A, τοῦ γένους vulg. ⁸³ χειρῶσαμένου A, χειρῶσάμενος vulg. ⁸⁴ δὲ τοῦ β. A e. ⁸⁵ κατὰ τὸν πάτριον νόμον A, κατὰ τὴν πατρίων νόμων e, κατὰ τὴν τῶν πατρίων νόμων vulg. ⁸⁶ εὐδαίμονα οὖσαν A, εὐδαιμονοῦσαν e, εὐδαιμονοῦσαν οὖσαν f, εὐδαίμονα χώραν vulg. ⁸⁷ μὲν Σαρακηνοὶ A, μὲν οἱ Σαρ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(80) Paulus Diac., Evagrii et Theophanis cum imitati correcturus errorem, anno ab Urbe condita 1226 Augustulum a patre Oreste imperatorem renuntiatum testatur: ac deinceps novos imperatores creatos scribens, ab Urbe condita annos haud amplius observat: quod in Augustulo imperium Romanum desiisse sentiat. Jornandes, *De rebus Get.* a conditu Urbis ad Augusti imperium annos 709, ab Augusto ad Augustuli decessum 523 numerat; summa 1234 annorum.

(81) Petavius lib. xiii *De doct. temp.* ad annum 5187 et 5188.

(82) Evagrius citatus: Τὴν μὲν βασιλείαν προσηγορίαν ταυτὸν ἀφελὼν, ῥήγα δὲ προσειπὼν Ἰμπερατορὶς nomine repudiato, regem se appellavit. Ῥῆξ rex est dignitate minor imperatore, βασιλεὺς imperator.

(83) *Chronicon Alexandrinum* ante annos quinque prodigium, mensis Novembris 11, accidisse testatur.

(84) Convenit Evagrius, lib. ii, cap. 17, de Leonis senioris annis, septemdecim nimirum imperasse: imperium vero deposuisse, et Leoni nepoti reliquisse ipse solus asserit.

A κράτις τῆς ἐν Ἰταλίᾳ βασιλείας ⁸⁰ καθίσταται μετὰ αὐτῇ ἔτη (80) τοῦ Ῥωμύλλου, τοῦ τὴν Ῥώμην κτίσαντος, βασιλείας. Καὶ σημειώσιν, ὡς ἀπὸ Ῥωμύλλου ἢ τῆς Ἑσπέρας ἀκμάσασα βασιλεία πάλιν ἐπὶ Ῥωμύλλον (81) μετὰ τοσούτους ⁸¹ ἐπαύσατο χρόνους, Ὀδοάκρου λοιπὸν Γότθου μὲν τὸ γένος ⁸², ἐν Ἰταλίᾳ δὲ τραφέντος, χειρῶσαμένου ⁸³ δυνάμει βαρβαρικῇ τὴν ἀρχὴν, ὡς τὴν τοῦ ῥήγος ⁸⁴ (82) ἐκὐτῷ περιθήμενος προσηγορίαν, πᾶσαν ἀρχὴν κατὰ τὸν πάτριον νόμον ⁸⁵ τοῖς Ῥωμαίοις προχειρισάμενος ἐπὶ δέκα χρόνους τῆς ἀρχῆς ἐκράτησεν. Ὅκει δὲ ἐν Ῥαβέννῃ τῇ πόλει τῆς Ἰταλίας παρὰ τὴν θάλασσαν εὐδαίμονα ⁸⁶ οὖσαν καὶ καλὴν.

A. M. 5966. — Τοῦτῳ τῷ ἔτει ἡ κόνις κατήλθεν (83) πυρακτούντων τῶν νεφῶν προφανέντων. ὡς πάντας νομίζειν, ὅτι πῦρ βρέχει. Καὶ πάντες ἔτρεμον λιτανεύοντες. Ἐπὶ δὲ παλαιστῆς ὕψους ἐτέθη ἐν τοῖς κεράμοις. Καὶ πάντες ἔλεγον, ὅτι πῦρ ἦν καὶ ἐσθέρῃ καὶ γέγονε κόνις τῇ τοῦ Θεοῦ φιλαγῇ θρωπίᾳ.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει (84) Αἰών ὁ βασιλεὺς ἐν Βουζαντῷ ἀββῶσθῆσας τελευτᾷ, Αἰώντα τὸν Ζήνωνος υἱὸν καὶ Ἀρεάδης νήπιον ὄντα βασιλεῖα προχειροτονήσας κατέλιπεν, μηνὶ Ἰανουαρίῳ ἰνδικτιῶνος ιβ' (85), καὶ τῷ Φεβρουαρίῳ μηνὶ Ἰστοῦ Ζήνωνα τὸν υἱὸν πατέρα ἐν τῷ καθίσματι τοῦ ἵπποδρομίου, Βερίνης καὶ Ἀρεάδης συναρμμένων αὐτῷ. Δέκα δὲ μόνους μῆνας τοῦ μικροῦ Αἰώντος συμβασιλεύσαντος τῷ ἰδίῳ πατρὶ Ζήνωνι νόσῳ τελευτᾷ, καὶ βασιλεύει μόνος Ζήνων ἔτη ιε' καὶ μῆνας β' (86), συναριθμουμένων καὶ τῶν εἰκοσι μηνῶν τοῦ Βασίλειου τῆς τυραννίδος. Καλεπῶς δὲ ὁ Ζήνων μεταχειρισάμενος τὴν ἀρχὴν, ἐν προουμίοις Μεσοποταμίαν μὲν Σαρακηνοὶ ⁸⁷,

(85) Ita *Chronicon Alexandrinum*, quod de Leone Juniore subdit: Οὗτος Αἰών ὑποβλήθεις ὑπὸ τῆς ἰδίας μητρὸς τῆς ἐπιφανεστάτης Ἀριάδνης, ὡς προσκυνῇ αὐτὸν ὡς βασιλεῖα Ζήνων στρατηλάτης, καὶ πατρίκιος ὁ αὐτοῦ πάππος (lege πατήρ), ἐπέθηκε στέφανον βασιλικὸν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ αὐτοῦ Ζήωνος; καὶ ἐβασίλευσεν Ζήνων ὁ Κοδισαῖος ὁ Ἰσαυρος μετὰ τοῦ ἰδίου ἐκγόνου (lege υἱοῦ) ὀλίγον χρόνον· καὶ τῷ ιε' μηνὶ τῆς αὐτοῦ ὑπατείας ἀββῶσθῆσας Αἰών ὁ νέος μηνὶ Δίῳ τῷ καὶ Νοεμβρίῳ ἐτελεύτησεν. Hic Leo a suamet matre nobilissima Ariadne monitus, ut careret se a Zenone patre magistro militiæ, et patrio pro imperatore colli, imposuit diadema regium capiti Zenonis: et imperavit Zeno Codisæns Isaurus cum filio suo Leone exiguo tempore. Leo quippe undecimo consulatus sui mense, mense Dio seu Novembre, morbo exstinctus est.

(86) Malchus sophista apud Photium codice 78. Mense vero Februarii, indictione 12, proximus Zeno alterius indictionis anno 14 mense Aprili interit. *Chron. Alexandr.* de barbaris Romanum imperium incurantibus, et Zenonis vitii Evagrius lib. iii, cap. 1 et 2. Suidas v. Ζήνων.

Θράκην δὲ κατέδραμον ⁶¹ Οὐννοὶ σφόδρα τοῖς πρά-
γμασι λυμαινόμενοι, τοῦ βασιλέως ἡθοναῖς ἀτόποις
καὶ πράξεσιν ἀδίκαις σχολάζοντες.

A. M. 5967. — Ῥωμαίων βασιλέως Ζήνωνος
ἔτος α'.

Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Πέτρου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Λέων ὁ μικρὸς δέκα μόνους μῆνας
συμβασιλεύσας Ζήνωνι τῷ ἰδίῳ πατρὶ, καὶ προσελ-
θὼν ⁶² ὡς ὕπατος (87), ἐτελεύτησεν, καὶ μόνος ἐκρά-
τησε τῆς βασιλείας ὁ Ζήνων. Βασιλικὸς δὲ ὁ Βερ-
νῆς ἀδελφός (88) πενθερὸς Ζήνωνος, ἐν Ἡρακλείᾳ
διατρίβων τῆς Θράκης, συνεργούσης αὐτῷ καὶ Βε-
ρίνης καὶ τινος τῆς συγχλήτου, ἐστασίασεν ⁶³ κατὰ
Ζήνωνος· ἐν φοβηθείς ὁ Ζήνων σὺν Ἀρεάδῃ τῇ ἰδίᾳ
γαμετῇ καὶ χρήμασιν ἱκανοῖς φεύγει εἰς Συρίαν
κατὰ τὴν φρούριον Ἰσχυρὸν Οὐαρά ⁶⁴ καλούμενον.
Εἰς Τεσσαλίδην ⁶⁵ ἐκσίθεν μετέστη δι' αἰτίαν ταύτην
μετὰ τῆς γυναικὸς Ἀρεάδνης. Πλου καὶ Τροκούν-
δου ⁶⁶ πολιτορχούντων αὐτὸν ⁶⁷ εὐνοίᾳ ⁶⁸ τέως τῇ Βα-
σιλικῇ.... Βασιλικὸς δὲ ἐν τῷ Κάμπῳ ἀνηγορεύθη
βασιλεὺς· Μάρκον τε τὸν υἱὸν Καίσαρα ἐποίησεν, καὶ
Ζηνωδίαν τὴν ἑαυτοῦ γαμετὴν Αὐγουστὴν ἐστεφέν·
καὶ εὐθέως κατὰ τῆς πίστεως παρετάξατο, Ζηνω-
δίας ⁶⁹ μάλιστα παρορμώσης αὐτὸν εἰς τοῦτο. Τιμό-
θεον δὲ τὸν Αἰλουρον ἀνεκαλέσατο διὰ τύπου (89),
καὶ Πέτρον τὸν Γναφέα κρυπτόμενον ἐν τῇ μονῇ
τῶν Ἀκοιμητῶν, καὶ ὅσοι ἄλλοι ἐχθροὶ τῆς ἀγίας
ἐν Χαλκηδόνι συνόδου ἐπαβήρσιάζοντο κατὰ τῆς
ἀληθείας. Ὁ δὲ Αἰλουρος συναγαγὼν ἀτάκτους
Ἀλεξανδρεῖς ἐνδημούντας ἐν τῷ Βυζαντίῳ, ἐκ τοῦ
παλατίου λιτανεύων ἦλθεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐπιο-
χούμενος ⁷⁰ ὄνῳ (90). Ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν λεγομένην
Ὀκτάγωνον πτωθεὶς συστρίβη τὸν πόδα, καὶ μετ'
αἰσχύνης ἀνέστρεψεν ⁷¹. Βασιλικὸς δὲ τοῦτον εἰς
Ἀλεξανδρείαν μετὰ τύπων κατὰ τῆς συνόδου ἐξ-
έπεμψεν ⁷², καὶ Πέτρον Γναφέα εἰς Ἀντιόχειαν,
κατὰ τῆς ἀληθείας ἐνίσχυσεν ἀμφοτέρους. Τιμόθεος
δὲ ὁ Σαλοφακίλος ⁷³ ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας μα-
βὼν Τιμόθεον τὸν Αἰλουρον παραγενέσθαι, ὑπεχώ-

A hinc Saraceni Mesopotamiam, illinc Unni Thra-
ciam, damnis ubique gravibus illatis, excurrerunt,
dum inter hac imperator foedis voluptatibus et
nefariis facinoribus indulgeret.

A. C. 467. — Romanorum imperatoris Zenonis
annus primus.

Antiochiæ episcopi Petri annus primus.

Hoc anno Leo junior solos decem menses cum
Zenone proprio patre moderatus imperium, cum
consulis more publice processisset, morte raptus
est: solusque Zeno imperavit. Basiliscus autem
Verinæ Zenonis socrus frater, ejus hortamentis
impulsus, cum Heracleæ Thraciæ urbe morarentur,
ipsa Verina et e senatoribus quodam opem foren-
tibus adversus Zenonem excitavit rebellionem.
Periculum metuens Zeno, Areadna conjuge pecu-
niarumque copia secum asportatis, fugit in Syriam,
104 in costrum quoddam munitissimum, cui
nomen Yara. Inde rursus cum Areadna uxore in
Thessædem se recipit ex hujusmodi causa. Illo et
Trocuendo illuc usque Basilisco bene affectis ob-
sidione eum prementibus.
porro Basiliscus imperator in Campo acclamatus,
mox Marcum filium Cæsarem creat et Augustæ corona
Zenodiam conjugem ornat: ac statim, Zenodiam
maxime verbis ad id impulsus, recte fidei bellum
indicit. Quare Timotheum Ælyrum promulgato
edicto revocavit exsilio, Petrumque Fullonem in
Insomnium monasterio latitantem sedi restituit:
quotquot autem sanctam synodum Chalcedonen-
sem adversarii respuebant, ii liberrime impugna-
bant veritatem. Ælurus ad hæc, perditis ac scele-
ratis Alexandrinis, qui forte Cpoli hospitabantur,
collectis, e palatio supplicatione ducta, asino vec-
tus ad ecclesiam profectus est: eumque ad eadem
Octagonum dictam advenisset, asino lapsus, attrito
pede cum ignominia retromeari coactus est. Eum
posthac imperiali diplomate munitum et synodi
decretis infensum Basiliscus Alexandriam trans-
misit, et Antiochiam Petrum Fullonem; amicis

VARIÆ LECTIONES.

⁶¹ κατέδραμον] κατέλαβον A. ⁶² προσελθὼν A, προσελθὼν vulg. ⁶³ ἐστασίασεν A, ἐστασίαζεν vulg.
⁶⁴ Ὀρβὰ A, Οὐρβὰ e f. ⁶⁵ εἰς Τεσσαλίδην] εἰς τε σβίδην. A, εἰς Τεσσαλίδην e f. ⁶⁶ Τροκούνδου A, Σεκούνδου
vulg. v. inf. p. 192. ⁶⁷ αὐτὸν A, αὐτὸν vulg. ⁶⁸ εὐνοίᾳ A, ἐννοίᾳ vulg. ⁶⁹ Ζηνωδίας μάλιστα A e, Ζηνωδίας δὲ μάλ. vulg. ⁷⁰ ἐποχούμενος A, ὀχούμενος vulg. ⁷¹ ἀνέστρεψεν A e f, ἀνέστρεψεν a, ἐστρεψεν
vulg. ⁷² εἰς Ἀλεξανδρείαν μετὰ τύπων A, μετὰ τύπ. εἰς Ἀλ. vulg. ⁷³ Σαλοφακίλος A (v. p. 175)
Σαλοφασκίλος vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(87) Consul eo anno exstitit ex citato Chronico, D
et iræbe consulari ornatus munera in populum
publice sparsit: quod sæpius apud auctorem est
τὸ προσέρχεσθαι. Consulari habitu ac pompa in
plebem prodians: quæ trita vocis hujus significatio,
nunquam τοῦ προσέρχεσθαι, quicquid P. Goar
contendat, ex quo vitioso suo codice contra aliorum
fidem. Buccard. nihil ad rem, quem ut consul
præcedebat, nempe Zenonem patrem. Φεύγει εἰς
Ἰσαυρίαν. Sic Cedr. Niceph. ac bene. Fuit enim
Isauria natus, ex qua etiam postmodum milites
præsidio futuros induxit in urbem. Anonymus
auctor, qui in cod. Vat. 1 supplēt vitas Marciani,
Leonum, Zenonis, atque Anastasii: προσέφυγε τῇ
ἰδίᾳ πατρίδι, profugit in patriam. COMPENS.

(88) Evagrius lib. iii, cap. 5, Jornandes *De regn. et
tempor. successionē*. — *Chronicon Alexandr.* ad Ze-
nonis annum 5, Malchus sophista, et Candidus
Isaurus apud Photium codd. 78 et 79, et Theodo-
rus Lectōr, lib. i Collect.

(89) Τύπος, edicta universalis, canones, regulas
vocant Græci recentiores, eos de quibus hic men-
tio, ἐγκυκλίους συλλαβάς, Evagrius cap. 4 ἐγκυ-
κλίους ἐπιστολάς, et ἐγκυκλία Nicephorus. Auctor
ipse τὸν γένικόν inferius scribit.

(90) Quod pro more foret, vel curru vectos, vel
jumento asiūve insidentes patriarchas, litanias
sive processionum preces celebrare. Recolenda
quæ de sancto Proclo superius lecta. Theodorus
Lector legendus.

utrinque adversus veritatem exasperatis et ejus A
susu corroboratis. Timotheus autem Salophacio-
lus, Alexandriae antistes, audito Timothei Aeluri
adventu, ad monasteria in Canopo posita, in qui-
bus asceticam vitam olim fuerat professus, seces-
sit. Hunc multis in plures alios illatis malis, quod
omnibus charus existeret, lædere non potuit Aelu-
rus : quin imo Aeluro Alexandriam adventanti
partium ejus studiosi succlamabant : *Hostes tuos*
tribaxi, o papa. Ille vicissim respondebat : *Ita est,*
cibavi. Hoc pacto impius ille execrationes in Chal-
cedonensem synodum conjecit. Cæterum Julianus
Antiochiæ presul, ex gestis rebus dolore concepto,
vitam amisit. Petrus autem Fullo thronum inva-
dens, se ad anathemata et tumulus excitandos con-
vertit : ex quo cædes et domorum direptiones ob
appositum ter sancto hymno additamentum. Basi-
liscus edicto in publicum lato Chalcedonensem
synodum eliminavit, et Acacium Cypoleos illud idem
jussit exsequi : verum totius civitatis, mulierum
etiam ac puerorum, conferta plebs adversus Basi-
liscum concurrens in ecclesiam scelus prohibuit.
Acacius autem atra veste proprium corpus, tum
thronum, ac tandem altare nigris velamentis cir-
cuncinxit : magnus quoque ille Daniel divino
plane zelo accensus, columna, qua considerat, de-
scendit et cum Acacio populi que frequentia assi-
duus cunctis ecclesiasticis conventibus aderat.
Cæterum Perozes adversus Nephthalitis Hunnos
105 cepit expeditionem et in fugam versos armis
insequebatur. Illi per montium angusta loca in
leves turmas dispersi, dextrorsum et sinistrorsum

ρησαν ἐν τοῖς μοναστηρίοις τοῦ Κανώπου, ὡν ἐγε-
γόνει ¹⁴ καὶ τῆς ἀσκήσεως. Πολλοὺς δὲ κακῶσας ὁ
Ἀθούριος Τμήθεον βλάψαι οὐκ ἔσχυσεν διὰ τὸ ὑπὸ
πάντων ἀγαπᾶσθαι αὐτόν. Εἰσερχομένῳ δὲ τῷ Αἰ-
λούρῳ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐπεφώνουν τὸ αἰσχρὸν ἐκείνο
οἱ σπουδασταὶ αὐτοῦ· Ἐψώμισας (91) τοὺς ἐχθροὺς
σου, ὦ πάππας (92)· ὁ δὲ ἀνέρος ¹⁵ ἀντεφώνει·
Ναί· ὁγτως ἐψώμισα. Οὗτος ¹⁶ ὁ δυσσεβὴς καὶ τὴν
ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον ἀνεθεμάτισεν. Ἰουλιανὸς δὲ ὁ
ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας τέθηκεν ἀπὸ λύπης τῶν γι-
νομένων. Πέτρος δὲ ὁ Γναφεὺς καταλαβὼν τὸν θρόνον
εἰς ἀναθέματα καὶ ταραχὰς ἐχώρησεν. Ὅθεν φόνος
καὶ ἀρπαγαὶ διὰ τὴν προσθήκην τοῦ Τρισαγίου γε-
γόνασιν. Βασιλίσκος δὲ τύπῳ γενικῷ τὴν ἐν Χαλκη-
δόνι σύνοδον ἐξέβαλεν, καὶ Ἀκάκιον ¹⁷ τὸν Κωνσταν-
τινουπόλειως κελεύσας τὸ αὐτὸ ποιῆσαι. Ἀλλ' ἡ πό-
λις ἅπασα σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις εἰς τὴν ἐκκλη-
σίαν συνανελθοῦσα κατὰ Βασιλίσκου, τοῦτο ἐκώλυ-
σεν. Ἀκάκιος δὲ μελανειμονήσας ¹⁸ (93), τὸν θρόνον
καὶ τὸ ¹⁹ θυσιαστήριον μελανῷ ²⁰ ἡμφίασεν. Δανιὴλ
δὲ ὁ μέγας τοῦ στύλου ἀποδόξ δι' ἑνθεον ζῆλόν Ἀκα-
κίῳ τῶς καὶ τῷ λαῷ συνεκκλησίασεν. Περῶξης ²¹
δὲ ἐπεστράτευσεν (94) κατὰ τῶν Νεφθαλιτῶν ²² Ὀβν-
ων, καὶ τρέψας αὐτοὺς ἐδίωκεν. Αὐτοὶ δὲ ἐν στε-
νοῖς τόποις τὴν φυγὴν ποιοῦμενοι κατ' ἄλλων ἐν
τοῖς ὄρεσι, διεξίβ τε καὶ ἀριστερὰ ὑποχωροῦντες,
ἐξοπίσω τούτων γεννηθέντες, ἀφυλάκτους αὐτοὺς
ἀπέκλεισαν. Στανωθεὶς δὲ Περῶξης ἤτετο ἀρῆσθην.
Ὁ δὲ τῶν Νεφθαλιτῶν βασιλεὺς οὐ πρότερον τοῦτο
ποιῆσαι, πρὶν πεσὼν τοῦτον προσκυνῆσθαι καὶ ὀρκίως
πληροφωρῆσθαι, μηκέτι κατὰ τῶν Νεφθαλιτῶν κατα-
στρατεῦσαι ²³. Ὁ δὲ τῇ βίᾳ συνεχόμενος τοῦτο

VARIAE LECTIONES.

¹⁴ ἐγεγόνει vulg. ¹⁵ ἀνέρος add. ex A e f. ¹⁶ οὗτος A, οὕτως vulg. ¹⁷ καὶ Ἀκάκιον A e, Ἀκ. δὲ τῷς.
¹⁸ μελανειμονήσας A, μελανομονήσας vulg. ¹⁹ καὶ τὸ θυσ. A, καὶ θυσ. vulg. ²⁰ μελανῷ add. ex A, in
quo tamen μελανῷ legitur. ²¹ Περῶξης A, Περῶξης vulg. ²² Νεφθαλιτῶν A b. l. et infra. ²³ καταστρα-
τεῦσαι A, στρατεῦσαι vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(91) *Turpe illud acclamabant : Velut manso pas-*
cisti puerorum more, ac decepisti inimicos tuos. Me-
taphora a nutricibus, quæ sic pueros manso pas-
cant, ipsæque majora deglutiant. Aristoph. in
Equit. : Ἐπίσταμαι αὐτὸν ὅς ψωμίζεται· ἀντὶ τοῦ,
ὅς ἀπατᾶται καὶ χαίρει. COMBESIS.

(92) Dictio vocandi s'guificatu accipienda. Hinc
Cedrenus vocative πάπα. Non minima scriptorum
pars inter Græcos a Cyrilli, Celestini papæ Romani
in concilio Ephesino legati, temporibus patriarcham
Alexandrinum papæ nomine remunerandæ Cyrilli
pietatis, et in sedem Roman. obsequiorum gratia
compensandorum scribunt fuisse donatum. Tanti
privilegii penes ipsos sit fides, quæ Nicephoro,
lib. xiv, cap. 34 auctoritate nutat : Ἐξ οὗ λόγος,
inquil, καὶ τὸ τῇ μητρὶ ἐπιθεῖμα εἰληπέναι, καὶ τὴν
τοῦ πάπα προσήγορίαν λαβεῖν, καὶ τῆς οἰκουμένης
χρεῖτῃν ὀνομάζεσθαι· *Ex quo tempore (fama est (mihi*
certe fabula) mitram illum, et papæ appellationem,
atque ut universi orbis iudex appellarentur, accepisse.
Fabula, inquam, insulsissima. Athanasius enim
Cyrillo prior seipsum papam epistola ad Antio-
chienses scribit : Οἱ ἐπιστάλαντες, ὁ τε πάπας Ἀθι-
νάσιος, καὶ οἱ παρατυχόντες σὺν αὐτῷ ἐν Ἀλεξαν-
δρείᾳ· *Qui epistolam scripserunt, sunt isti : papa*
Athanasius, et qui cum illo Alexandriæ fuerunt.
Præcessorem Alexandrum papam compellat Alexan-

drius clerus apud ipsum Athanasium, et Epipha-
nium hæresi 69 : Μακαρίῳ πάπᾳ, ἐπισκόπῳ ἡμῶν
Ἀλεξάνδρῳ, οἱ πρεσβύτεροι, καὶ οἱ διάκονοι· *Beato*
papæ episcopo nostro Alexandro presbyteri et diaconi,
in Domino, salutem. Et in epistolæ processu : Τί
μέμψεσθε Ἀλεξάνδρῳ τῷ πάπᾳ λέγοντι ἐκ τοῦ Πα-
τρὸς τὸν Υἱόν; *Quid expostulastis cum Alexandro*
papæ ex Patre Filium asserente ? Hieroclam, vulga-
rius Heroclam ea appellatione primum quondam
salutatum ex Ecchellensi *Chronici Orientalis* pag.
415 observo. *Hieroclas primus fuit, qui eo nomine*
cognominatus est. Etiam Ethnici Jovem γεννήτορα
πάπαν dixerunt. De voce πάπας, et duplicato π
πάππας Suidas.

(93) In stupendi ac plane insoliti luctus signum.
Nigrum quippe colorem suis in officiis Ecclesia
Græca respuit : quæ non nisi album, vel per qua-
dragesimam purpureum admittere solita est. De
Ecclesiæ illius coloribus ad euchologica disserui-
mus.

(94) Hæc a Procopio mutata lib. 1 *De bello*
Persico statim sub initium : qui Hunnos istos Eu-
thalitis appellat, mores et genus describit, ac de-
num Perozam (sic enim vocat) ad orientem con-
versum (Euthalarum rege adoratum ab eo
se existimante) ex magorum consilio solem adu-
rasse.

δρᾶσαι ἡναγκάσθη, καὶ ἐν πολλῇ ἀτιμίᾳ ὑπέστρεψεν. Α se recipiunt: demum retro Persas collecti, incu-

stoditos angustiis locorum includunt. Ita Perozes arclatus pacem expetit: quam non prius Nephtha-

litarum rex concessit, quam ille pronus in terram ipsum adorasset, et interposito juramento fuisset

pactus, se non amplius bellum Nephthalitis illaturum. Perozes necessitatis vi constrictus, illubenti animo id omne praestitutum pollicetur et cum multo dedecore revertitur: latæ tamen ignominiae postmodum impatiens violatis foederibus armis eos laceessere non destitit.

Α. Μ. 5968. — Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Τι-
μοθέου Ἀλλοῦρου ἔτος α΄.

Τούτῳ τῷ ἔτει τοῦ κλήρου καὶ τῶν μοναχῶν (95)
Κωνσταντινουπόλεως ὑπερμαχούντων ⁸⁵ τῆς ἁγίας
ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, φοβηθεὶς Ἀκάκιος τὰ πλήθη
ὁμοφρονεῖν αὐτοῖς ὑπεκρίνατο· ὅθεν ἐπὶ ἁμύωνος
κατὰ Βασιλίσκου καὶ Ζήνωνος προσεφώνει. Βασιλί-
σκος δὲ μαθὼν ταῦτα, καὶ φοβηθεὶς τὸ θερμὸν τοῦ
λαοῦ τῆς πόλεως ἐξῆλθεν, κελεύσας τῇ συγκλήτῳ
μηδένα συντυχεῖν ⁸⁶ Ἀκακίῳ (96). Ἐμελλε γάρ ὁ
λαὸς ἐμπυρίξειν τὴν πόλιν. Δανιὴλ δὲ ὁ θαυμάσιος
Στυλίτης παραλαβὼν τοὺς μοναστάς καὶ τοῦ λαοῦ
τοὺς ζηλωτάς, ἐξῆλθεν πρὸς Βασιλίσκον καὶ μετὰ
πολλῆς παρήρτησας αὐτῷ διελέχθη· ἀλλ' οὐ προσ-
ήκατο αὐτούς.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Περῶζης πάλιν ἐπιστρατεύσας
πρὸς τοὺς Λευκοὺς ⁸⁷ Οὐννοὺς (97), τοὺς λεγομένους
Νεφθαλίτας, ἀπώλετο πανστράτι. Ὁρῶντες γάρ
τάφρον βαθεῖαν, καὶ καλάμους ἐπιθέντες καὶ γῆν
ἐπιχώσαντες ⁸⁸ ἔμειναν ἐξόν. Ὀλίγους δὲ ὑπαντή-
σαι τούτοις ἀποστείλαντες καὶ αὐτοὺς εἰς φυγὴν τρα-
πέντες καὶ κατὰ ⁸⁹ τὰ στενὰ διαβάντες, ὁμοῦ τοῖς
ἄλλοις ἔφυγον. Οἱ δὲ Πέρσαι μηδὲν δεινὸν ὑποπτέυ-
σαντες, ἀκρατῶς τούτους ἐδίωκον, καὶ πάντες ὁμοῦ
σὺν τῷ Περῶζι καὶ τοῖς αὐτοῦ παισὶν εἰς τὸ βάρα-
θρον ⁹⁰ ἐμπεδόντες, ἀπώλοντο. Ὁ δὲ Περῶζης αἰ-
σθόμενος τοῦ δεινοῦ, τὸν μάργαρον (98), ὃν αὐτὸς
εἶχεν λευκότατον καὶ μέγαν, εἰς ὑπερβολὴν ἐντιμον,
ἐξ ὧτος τοῦ δεξιοῦ ἀφελόμενος, ἔρριψεν, ὅπως μὴ
τις αὐτὸν ὀπίσω ⁹¹ αὐτοῦ φορέσῃ ⁹², ἐπεὶ ἀξιοθέατος
ὕπερ ἦν, ὅσον ⁹³ οὕτω πρότερον ἐτέρῳ βασιλεῖ
γέγονεν. Οὕτω μὲν Περῶζης διεφθάρη σὺν πάσῃ τῇ
στρατιᾷ. Ὅσοι δὲ Περῶζι μὴ συστρατεύσαντες,
Καθάδην βασιλεῖα ἐλάντο ⁹⁴ τὸν Περῶζου νεώτερον

Α. C. 468. — *Alexandriæ episcopi Timothei*
Æluri annus primus.

Hoc anno cleri monachorumque Cpolitianorum
agmine pro Chalcedonensi synodo decertante, terri-
tus Acacius, in unam cum eis ire sententiam dis-
simulans, ea de causa adversus Basiliscum et Ze-
nonem ex ecclesiæ suggestu peroravit. Quo comperto
populi furorem Basiliscus metuens excessit civitate,
nequis Acacio familiaritatis aut convivii præberet
consortium, indicens senatui: jam enim populus
igne civitatem devastare parabat, Daniel autem
Stylites, vir ille mirandus, et monachorum et po-
puli turba nonnullis rerum divinarum æmulatoribus
assumptis, ad Basiliscum profectus, multa libertate
coram eo disseruit, cujus ille sermonem respuit.

Hoc eodem anno Perozes iterum adversus Unnos
Albos nomine, qui et Nephthalitæ, arma movens, ex
integrali profligatur. Fossa quippe profundius exca-
vata, calamos cum terra leviter aggesta desuper
imponentes, latenter in ea Persas præstolabantur.
Paucis autem, qui Persico exercitui occurrerent mis-
sis, iisdemque in fugam versis, et exinde locorum
angustias subeuntibus singulis et una fugientibus
reliquis, Persæ nihil adversum suspicati effusis
habenis eos insectati omnes cum Peroze ipsiusque
liberis in barathrum incidentes perierunt. Perozes
dolum expertus, gemmam quam habebat candidis-
simam et insignem atque immensi pretii, aure dex-
tra detractam a se projecit, ne aliquis post eum illam
gestaret, cum tam eximiae et admirandæ speciei
existeret, qualem nondum prius rex alius posse-
disset. Tali strage Perozes cum omnibus copiis
perijt. Porro in hac expeditione qui se Perozi **106**
comites non adjunxerunt, juniorem ejus filium Ca-

VARIAE LECTIONES.

⁸⁵ ὑπερμαχούντες e f, ἁγίας om. f. ⁸⁶ συντυχεῖν A, τυχεῖν vulg. ⁸⁷ τοὺς Λευκοὺς Οὐννοὺς A, τοὺς
λεγομένους Λευκοὺς O. vulg. ⁸⁸ καὶ καλάμους ἐπιθέντες καὶ γῆν ἐπιχώσαντες A, καὶ καλάμους, καὶ γῆν
ἐπιθέντες vulg. ⁸⁹ κατὰ A e, καθ' εἰς vulg. ⁹⁰ εἰς τὸ βάρ. A, εἰς βάρ. vulg. ⁹¹ ὀπίσω A, ὀπίσθεν vulg.
⁹² φορέσῃ A, φορήσῃ vulg. ⁹³ ὅσον e, ὅσον vulg. om. A. ⁹⁴ ἐλάντο A, sed vid. p. 122.

JAC. GOARI NOTÆ.

(95) Evagrius lib. iii, cap. 7, Theodorus Lector. D
(96) Anast. neminem loqui cum Acacio: nempe
ad ei exhibendam molestiam, quod ita in eum e
suggeru declamasset: sive quia ejus probaret
consilium, fletque omnia agi sciret ad illudendum
catholicis, sive quia inde magis irritandam plebem
timeret. Vim illam vocis τυχεῖν, ἀντὶ τοῦ, χρῆ-
σθα: in malum, etiam adverterunt alii. Interpres in
sensum oppositum abductus. Barb. Peyr. etc., συν-
τυχεῖν habent. COMBEFIS.

(97) Quos anno præcedente anctor Nephthalitas,
Euthalitis Pal. cod. Νεφαλίτας ubique Procopius
memoratus: eo quod « Soli Hunnorum asbi sunt,
neque item fœdi aspectu, neque ferarum modo,

velut alii victitantes, sed sub uno degentes principe
politicam vitam agunt inter se, et cum vicinis jus
fasque colunt, æque ac Romani et alii omnes. »
Ad Persidis boreale latus eos statuit Ortelius in
Lexico: ex studio simulandæ fugæ a Procopio eis
ascripto Parthos esse censeo. De iisdem Agathias,
lib. iv, versus finem.

(98) Cujus inventionem, ambitum, pretium et
jacturam narrat Procopius *De bello Persico*, lib. i
ineunte. Photius cod. 63: Μαργαρίται, καὶ μάρ-
γαροι λέγονται, καὶ μαργαρίται. Εὐρηται γὰρ ὁ
μάργαρος παρὰ τε Προκοπίῳ τῷ βήτορι, καὶ ἄλλοις
ἀξιολόγοις.

σπρέψαι μετὰ τῆς Ἰσαυρικῆς βοήθειας πάσης. Ἀλλὰ δι' οὐροῖς τοῖς παρὰ Ζήνωνος καὶ οὗτος ὡς ἐπὶ παλὺ τυφλωθεὶς καὶ ὑποτρίβει διαδόχου στρατηλατίας, καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Βασιλίσκον Καίσαρα ποιῆσαι καὶ συγκάθεδρον αὐτοῦ σὺν αὐτῷ, κατὰ Βασιλίσκου ἐπανήλθεν. Τοῦ δὲ Ζήνωνος σὺν Ἀρεάνῃ τὴν βασιλεύουσαν καταλαβόντος, ἐδέχθη ὑπὸ τοῦ λαοῦ καὶ τῆς συγγλήτου. Ὁ δὲ Βασιλίσκος ἐλθὼν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τὸν βασιλικὸν ἀποθέμενος στέφανον ἐν τῇ θείᾳ τραπέζῃ, ἐν τῷ βαπτιστηρίῳ προσέφυγεν σὺν Ζηνωδίᾳ τῇ κακοδόξῃ αὐτοῦ γυναικί. Ὁ δὲ Ζήνων καταλαβὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν παρεγένετο (1), καὶ οὕτως ἐσηλθεν εἰς τὰ βασιλεία. Ἀποστείλας δὲ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἔλαβε τὸν Βασιλίσκον, δοὺς αὐτῷ λόγον, μὴ ἀποκεφαλίζῃν αὐτὸν τε καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ. ὃν ἀποστείλας εἰς Κουκουσὸν τῆς Καππαδοκίας ὃν ἀποκλεισθῆναι προσέταξεν εἰς ἕνα πύργον (2), σὺν γυναικί (3) καὶ τέκνοις, καὶ τῷ λιμῷ διαφθαρῆναι. τινὲς δὲ φασιν, ὅτι ἀπαγόμενος ἀποφάττεται. Εὐθέως δὲ ἱππικὸν ποιήσας Βασιλίσκον τὸν Ἀρματίου υἱὸν προβάλλεται ὁ Ζήνων Καίσαρα, καὶ κατὰ τὰς ὑποσχέσεις συνεκάθισεν τῷ βασιλεῖ ἢ ἐν τῷ σέκῳ (4), καὶ ἔτιμα τοὺς ἡνιόχους σὺν τῷ βασιλεῖ. Ὁ δὲ Ζήνων ἀνalogισάμενος, ὅτι Ὡς οὐκ ἐφύλαξεν Ἀρμάτιος πιστὰ τῷ βασιλεῖ ὁμόσας, οὕδε ἐμοὶ φυλάξῃ· ἀλλ' ἐὰν ἀνδρωθῇ ὁ Καίσαρ, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἐπαναστήσεται μοι· ἐγὼ δὲ ἂν συνεθέμην αὐτῷ ἐπλήρωσα καὶ στρατηλάτην αὐτὸν ἐποίησα, καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Καίσαρα· ἐκέλευσε σφαγῆναι αὐτὸν ὡς ἐπιόρχον· καὶ ἐσφάγη εἰς τὸν κοχλίαν τοῦ παλατίου (5), ὡς ἀνέρχετο εἰς τὸ ἱπποδρόμιον· τὸν δὲ υἱὸν αὐτοῦ τὸν Καίσαρα ἐχειροτόνησεν ἀναγνώστην. Ἀρεάνῃ γὰρ αὐτὸν ὡς ἐξάδελφον διέσωσεν, ὃς μετὰ ταῦτα Κυζίκου ἐπεσκόπησεν ἄριστα. Ὁ δὲ Ζήνων Πέτρον Γναφεᾶ ἀπεστράφη διὰ τὸ συντρέχειν αὐτὸν τῷ Βασιλίσκῳ. Ψῆφον δὲ τῆς ἀνατολικῆς συνόδου καθήρεθαι, καὶ ἀντ' αὐτοῦ Ἰωάννης ὁ μετὰ τρίμηνον ἐκκληθεὶς, καὶ μετ' αὐτὸν Στέφανος ἀνὴρ εὐλαβὴς προσεβλήθη Ἀντιοχείας ἐπίσκοπος. Ὁ δὲ Πέτρος εἰς Πιτύους ἔξοριζόμενος, ἀπατήσας τοὺς ἀπάγοντας, προσέφυγεν εἰς τὸν ἅγιον Θεόδωρον Εὐχαΐτων. Τιμόθεος δὲ ὁ Ἀλλουρος ἐν τούτοις θνήσκει, ἀντ' αὐτοῦ δὲ Πέτρος ὁ Μογγὸς ἐισάγεται,

A abfuerit : verum ampliorum donorum pollicitationibus etiam ipse obcaecatus, tum quod magistri militum officio succederet, inescatus spe, filiumque Basiliscum nomine creandum Caesarem Zenonisque ipsius videre assessorem, Basilisco factus hostis iter convertit. Zeno deinde cum Areadna ad urbium reginam accedens exceptus est a populo et a senatu. Basiliscus in ecclesiam fugiens, deposita sacra in mensa corona, cum Zenodia conjuge pravaram opinionum sectatrice in baptisterium se recipit. Ita Zeno regiam recuperavit. Missis autem in ecclesiam, qui Basiliscum detinerent, nec ipsum nec ejus liberos capite plectendos fidem dedit : Cucusum tamen Cappadociae missum cum uxore et liberis sub custodia servari et fame confici jussit : alii dum abduceretur jugulatum narrant. Confestim vero circensibus ludis celebratis, Basiliscum Armatii filium Zeno Caesarem declarat : hic in regia sella juxta patri facta pollicita ad imperatoris latus adsedit, imo cum imperatore praemia distribuit aurigantibus. Porro Zeno haec secum animo volutans : ut Armatius dato jurejurando fidem oppignoratam imperatori nullatenus liberavit, ita neque mihi servaturus est in posterum : imo si vires cum aetate sumpserit filius ejus Caesar jam renuntiatus, dubio procul in me insurget : quod promiseram implevi ; patrem militiae magistrum, Caesarem filium institui. His perpensis ipsum, ut perjurum, in palatii cochlea, qua tenditur in circum, obtruncari, Caesarem autem ejus filium lectorem praecipit ordinari : Areadne quippe ipsum ut consobrinum voluit servatum, et postmodum Cyzici episcopatum optime gessit. Caeterum Petrum Fullonem, ut qui Basilisco faverat, Zeno habuit exosum. Orientalis itaque synodi decreto dignitate motus est, et in ejus locum Joannes ordinatus. Hic quoque post menses tres ejicitur, ac demum successor ejus Stephanus vir pietate spectabilis Antiochiae promovetur episcopus. Petrus autem Pitoyos relegatus, custodes eludit et ad sanctum Theodorum Euchaitarum tutelarem profugit. In his Timotheus Aelurus moritur et in ejus locum Petrus Mongus inducitur, vir nequam et veritatis adversarius, olim depositionis poena mulctatus. Hic ab uno episcopo eoque pariter de-

VARIAE LECTIONES.

¹ ὡς om. A. ² ἀποστ. εἰς Κουκ. τ. Καππ. om. A. ³ τῷ βασ. A, αὐτῷ βασ. vulg. ⁴ σέκῳ A, σένῳ vulg. ⁵ ἀνδρωθῇ A, ἀνδρευοθῇ vulg. ⁶ ὁ υἱὸς A, ὁ καὶ υἱὸς vulg. ⁷ εἰς τὸν κ. A alii, εἰς τὴν κ. vulg. ⁸ αὐτὸν A, αὐτῷ vulg. ⁹ post Ἰωάννης in vulg. sine codd. additum legitur : ἐχειροτονήθη, quod melius abest. ¹⁰ Πιτύους A.

JAC. GOARI NOTAE.

(1) Omisit interpr. verba, ὃ δὲ Ζήνων καταλαβὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν παρεγένετο, Zeno ubi venisset, ad ecclesiam accessit, sicque in palatium ingressus est. Velut nimirum voti causa recepto imperio, et ut pietatis illa larva civium sibi benevolentiam conciliaret. COMBEFIS.

(2) Λιμνῶν πύργον vocat Chron. Alex., steunium Iornandes.

(3) Cuncti codd. legunt γυναικί, numero multitudinis.

(4) In sella, seu sessentia loco. Supra etenim συγκάθεδρον elevate Zeno promiserat. Nota sequens locum clarius illustrat.

(5) Ex Chronici Alexandrini verbis ad Constantinianum annum 23 lucem haec mutuantur : Παλάτιον μέγα ἐποίησε πλησίον τοῦ ἱππικοῦ (καὶ) τὴν ὁδὸν ἀπὸ τοῦ παλατίου εἰς τὸ κάθισμα τοῦ ἱππικοῦ διὰ τοῦ λεγομένου κοχλίου· Regiam amplam proxime circum condidit, et ascensum a palatio in circi tribunal (σένσον nuper dictum) perspatium cochleam vocatum exstruxit. Ad Chronici Alexandrini instar Pal., Barb. et Peyrez. codd. scribunt τὸν κοχλίαν. Ex illius porro auctoritate locum hunc totum interpolo : Ἐσφάγη εἰς τὸν κοχλίαν τοῦ παλατίου ὃς ἀνέρχετο εἰς τὸ ἱπποδρόμιον.

posito consecratur. Hunc divino zelo moti monachi quidam adorti sex tantum et triginta dies **108** pontificatus honorem assecutum deturbant : et iterato Timotheum Salophaciolum virum throno dignum restitunt.

A. C. 470. — *Alexandriæ episcopi Timothei Salophacioli annus primus.*

Antiochiæ episcopi Stephani annus primus.

Hoc anno horrendus terræ motus Cpoli contigit mensis Septembris die quinto ac vigeimo, indictione prima, quo plures ecclesiæ, domus et porticus ad solum usque funditus everse, ruinis innumera hominum multitudo oppressa. Globus quoque e manu statuæ, quæ est in foro, statua pariter magni Theodosii in Tauri columna posita et interiora urbis moenia ad amplum spatium conculcerunt. Invaluit terræ motus in adeo longum tempus, ut urbs continuo terrore teneretur. Stephanus autem communi Petri Fullonis sequacium suffragio Antiochiæ designatus episcopus, apud Zenonem quasi Nestorianus accusatur : eum tamen velut ab imposito crimine alienum orientalis synodus imperatoris mandato Laodiceæ congregata suæ sedi restituit.

Eodem anno Theuderichus Triarii filius, qui et Strabus, Asparis, qui a Leone fuerat occisus, uxori, ex fratre nepos, collecta barbarorum multitudine, adversus Zenonem arma movit : hic Basilisco familiaris et affectus, militiæ dux ab eo declaratus, post Zenonis reditum Thraciam ingressus, inde impressionem fecit in Byzantio circumjacentes agros, et ad Ponti fauces obvia quæque devastavit. At cum de eo prodendo familiares ejus meditentur, ipse insidias subodoratus et retro iter agens, insidiarum puctores sustulit e medio. Ipse vero, dum equum conscenderet, in hastam ante ejus tentorium fixam ex improvise incidens extinctus est.

A. C. 471. — **109** Hoc anno Marcianus Anthemii, qui Romæ imperaverat, filius idemque Leontiae, Verinæ

ἀνὴρ κακοῦργος καὶ τῆς ἀληθείας ἐχθρὸς, προκαθηρημένος ἦδη. Χειροτονεῖται δὲ ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου καὶ αὐτοῦ καθηρημένου. Τοῦτον ¹⁶ κατὰ θεῖον ζῆλον ἐπελθόντες οἱ μοναχοὶ τριάκοντα ἔξ ἡμέρας ληστρικῶς κρατῆσαντα ¹⁷ τῆς ἐπισκοπῆς ἀπελαύνουσι, καὶ Τιμόθεον πάλιν τὸν Σαλοφακίολον ἀποκαθιστῶσιν ἀξίως τῷ θρόνῳ.

A. M. 5970. — *Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Τιμοθέου τοῦ Σαλοφακίολου ἔτος α'.*

Ἀντιοχείας Στεφάνου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐγένετο σεισμὸς φοβερὸς (6) ἐν Κωνσταντινουπόλει μὴν Σεπτεμβρίῳ κα', ἡνδικτιῶνος πρώτης, καὶ ἔπεσον ἐκκλησίαι πολλαί, οἰκίαι τε καὶ ἱεῖς ἕως ἰσάκους. Κατεχώσθη δὲ πλήθι ἀναριθμητὰ ¹⁸ ἀνθρώπων· ἔπειτα δὲ καὶ ἡ σφαῖρα τοῦ ἀνδριάντος τοῦ φέρου καὶ ἡ στήλη τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου ἡ εἰς ¹⁹ τὸν κίονα τοῦ Ταύρου, καὶ τὰ ἑσπεύοντα ἐπὶ διάστημα ἱκανόν· καὶ ἐκράτησεν ὁ σεισμὸς χρόνον πολλόν, ὥστε τὴν πόλιν ἐποξέσαι ²⁰. Στέφανος δὲ ψήφῳ κοινῇ (7) προδληθεὶς εἰς Ἀντιόχειαν ὑπὸ τῶν Πέτρου τοῦ Γναφίως δημοφώνων, ὡς Νεστοριανὸς πρὸς Ζήνωνα κατηγορήθη. Ἀλλὰ τοῦτον ἀνατολικῇ σύνοδος εἰς Λαοδικεῖαν συναλθούσα ²¹ καλεῖται τοῦ βασιλέως ὡς ἀνεύθυνον τῷ θρόνῳ ἀποκατέστησεν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Θεοδέρικος ὁ Τριάρου (8), ὁ καὶ Στραβὸς, μελεφώπαις τῆς γυναικὸς Ἀσπαρος τοῦ ὑπὸ Λέοντος ²² ἀναιρεθέντος, ἐπανεστῆ τῷ Ζήνωνι μετὰ πλήθους βαρβάρων, οἰκειωθεὶς τῷ ²³ Βασιλεὶ καὶ στρατηγῷ ὑπ' αὐτοῦ γεγονώς. Μετὰ δὲ τὴν ἐκείνου Ζήνωνος εἰς τὴν Θράκην ἐξελθόν, ἐκείθεν ²⁴ ἐπανεστῆ καὶ τὰ περὶ τὸ Βυζάντιον πάντα μέχρι τοῦ στομίου τοῦ Πόντου ληισάμενος. Ἐτα καὶ μέλλον ὑπὸ τῶν οἰκείων προδίδεσθαι, αἰσθόμενος τῆς ἐνέδρας καὶ ἐπανελθόν, ἀναιρεῖ τοὺς τοῦτο βουλευμένους. Τελευτᾷ δὲ αὐτὸς δόρατι περιπεσὼν πρὸ τῆς αὐτοῦ σκηνῆς ἐστῶτι αἰφνιδίως ἐν τῷ ἐπιθαίνειν ²⁵ τὸν ἵππον.

A. M. 5971. — Τούτῳ τῷ ἔτει Μαρκιανὸς ὁ παῖς Ἀνθεμίου (9) τοῦ κατὰ τὴν Πρώμην βασιλεύσαντος,

VARIÆ LECTIONES.

¹⁶ τοῦτον κατὰ θεῖον ζῆλον A, τοῦτῳ κατὰ θεῖον ζῆλον vulg. ¹⁷ κρατῆσαντα] κρατῆσαντος A e f, κρατῆσαντι vulg. ¹⁸ πλήθος ἀναριθμητὰ A, πλήθος ἀναριθμητόν vulg. ¹⁹ ἡ εἰς τὸν A, εἰς τὸν vulg. ²⁰ ἐποξέσαι haud dubie corruptum : fortasse leg. ἐπιξέσαι s. ὑποξέσαι ut urbs perpetuo terrore quasi serveret. ²¹ ἐλθούσα A f. ²² Λέοντος A, Λέοντα vulg. ²³ ἐν τῷ βασιλικῷ A. ²⁴ ἐκείθεν ἀντανέστη A. ²⁵ ἐπιθαίνειν A, περιθαίνειν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(6) In annum Zenonis 15 submovet *Chronicon Alexand.* : Ἐπαθεν, inquit, ἀπὸ θεομηνίας σεισμοῦ ΚΚ. τὸ δεύτερον αὐτῆς πάθος μὴν Γορπιαῖῳ Σεπτεμβρίῳ κα' ἐπ' ὀλίγον διάστημα ἕως τοῦ Ταύρου : *Rursum CP. irato numine labem accepit a terræ motu secundo Goipiaxo Sept. 26 spatio prope usque ad Taurum.*

(7) Hunc Evagrius tacet lib. iii, cap. 10, et cum Stephano juniore mox secuturo confundit : Nicephorus in Chronico ad Theophanis mentem exprimit : et Baronius ad annum C. 479 male intelligit : de quo iterum sermo. — Sic cum Peyr. disting. alioqui mala interpunctione fœde erratum, quasi Fullonis assecularum suffragio electus sit Stephanus Antiochiæ episcopus illo ejecto, non

ab eis ut Nestorianus accusatus : quod ille crimen in concilio Laodiceæ eluit, vir eulabēs, pius ac religiosus, ut eum Theophanes superiori pag. appellavit. *Comperis.*

(8) Ex Evagrii lib. iii, cap. 25, translata narratio : nonnihil ex ea delibat Malchus sophista apud Photium cod. 78.

(9) Theodorici seditione et letho relatis lib. iii, cap. 24, Evagrius sequenti cap. 25 Marciani tumultus aggreditur referendos his verbis : Μετὰ ταῦτα διενεχθεὶς πρὸς Ζήωνα Μαρκιανός, etc. Ita Theophanes anno superiore de Theodorico narrationem exsecutus, aliam, quæ a Marciano res gestas explorat, hoc anno suscipit texendam : quam Marcellino assentiens Baronius ad annum Zenonis

ἀνὴρ δὲ Λεοντίας²⁶, Βερίνης μὲν θυγατὴρ, ἀδελφῆς δὲ Ἀρεάδνης τῆς βασιλίδος, ἐπανίσταται κατὰ τὸ Βυζάντιον Ζήνωνι τῷ βασιλεῖ, ὡς μετὰ τὴν βασιλείαν Λέοντος γεννηθείσης Λεοντίας τῆς αὐτοῦ γαμετῆς. Ἡ γὰρ Ἀρεάδνη πρὸ τοῦ βασιλεῦσαι αὐτὴν ἐτέθη. Πολέμου δὲ κραταίου μεταξὺ Ζήνωνος καὶ Μαρκιανοῦ κροτηθέντος, νικᾷ Μαρκιανὸς κατὰ κράτος πάντας συναλάσας τοὺς περὶ Ζήνωνα εἰς φρουράν εἰς τὰ βασίλεια, συμμαχούντων αὐτῷ Ῥωμύλλου καὶ Προκοπίου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. Καὶ μικροῦ δεῖν τὸ βασίλειον²⁷ κατέσχευ. Ὀλιγοῦρας δὲ τῶν πραχθέντων καὶ εἰς δεῖπνα καὶ ὕπνον τραπεῖς, πολλοὺς²⁸ δὲ διὰ τῆς νυκτὸς ἀφαιρεθεὶς τῶν αὐτῷ συμμάχων ὑπὸ Ἰλλου μαγίστρου δούροις αὐτοὺς ὑποπιάσαντος²⁹, ἐλαττοῦται τῇ μάχῃ³⁰ κατὰ τὴν ἐφεξῆς τοσοῦτον, ὡς εἰς τὸ τῶν Ἀποστόλων εὐκτήριον καταφυγεῖν καὶ ὑπὸ Ἀκακίου χειροτονηθῆναι πρεσβύτερον κατὰ κέλυσιν Ζήνωνος, καὶ ἐξορίζεται εἰς τὸ³¹ Παπουρίου³² καστέλλιν εἰς Καππαδοκίαν. Προκόπιος δὲ καὶ Ῥωμύλλος οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ τῇ νυκτὶ λουόμενοι εἰς τὸ Ζεύξιπον ἐχειρώθησαν ὑπὸ Ἰλλου, οἱ καὶ διαφυγόντες τὴν Ῥώμην κατέλαβον.

A. M. 5972. — Τοῦτῃ τῷ ἔτει ἐβουλεύσατο Ἰλλος (10) ὁ μάγιστρος τῷ βασιλεῖ Ζήνωνι, ὅπως Βερίνην τὴν πενθεράν αὐτοῦ ἐκβάλῃ³³ τῆς πόλεως. Καὶ ὅλῳ τινὶ πέμψας αὐτὴν εἰς Χαλκηδὸνα, μετ' ὀλίγον εἰς τὸ Παπουρίου καστέλλιν ταύτην ἀπέστειλεν συνδύειν Μαρκιανῷ καὶ Λεοντίᾳ τῇ ἰδίᾳ θυγατρὶ. Ἡ δὲ ἐγράψε πρὸς τὴν ἰδίαν³⁴ θυγατέρα Ἀρεάδνην παρακαλοῦσα ἀνακληθῆναι τῆς ἐξορίας· καὶ παρεκάλει ἡ βασίλισσα τὸν Ζήνωνα. Ὁ δὲ ἐφη αὐτῇ· *Λίτῃσαι τὸν πατρίκιον Ἰλλον περὶ αὐτῆς*. Ἡ δὲ μεταστελεζμένη, ἤτησεν αὐτὸν μετὰ δακρύων. Ὁ δὲ οὐκ ἐπέισθη ἐκπῶν· *Ζητεῖς ἵνα ποιήσης ἄλλοι*³⁵· βασίλεια κατὰ τοῦ σοῦ ἀνδρός. Τότε θυμωθεῖσα Ἀρεάδνη εἶπεν τῷ βασιλεῖ, ὅτι Ἡ Ἰλλος ἔχει εἶναι εἰς τὸ παλτίον, ἢ ἐγώ; Καὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ βασιλεὺς, ὅτι *Ἐγὼ σὲ θέλω*. *Εἴ τι*³⁶ *δύνη εἰς τὸν Ἰλλον*³⁷, *ποιήσον*. Ἡ δὲ κατεσκεύασεν φονεῦσθαι αὐτόν³⁸. Καὶ κελεύει Ὑρβικίῳ κουδικουλαρίῳ προτρέψασθαι τινα τοῦ ἀνελεῖν αὐτόν. Καὶ ἀνερχομένου αὐτοῦ εἰς τὴν κολλίαν τοῦ ἱππικοῦ, σχολάριος (11) ὀνόματι Σπανίκιος ἐπιτραπεῖς κατὰ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἤγαγε τὸ ξίφος. Προσεσχηκώς³⁹ δὲ τοῦτῃ ὁ σπαθᾶριος (12) τοῦ μαγίστρου ἐδέξατο

A quidem filiae, imperatricis vero Areadnae sororis maritus, ad Cpolim adversus Zenonem imperatorem bellum movet: eo quod Leontia ejus uxor ex Leone jam imperante, Areadna vero, priusquam imperium fuisset assecutus, nata fuerat. Igitur acri praelio inter Zenonem et Marcianum commisso, Marcianus, Romulo et Procopio ejus fratribus una suppelias ferentibus, viribus superior evasit, omnesque Zenonis copias in palatium tanquam in praesidium se recipere adegit: tantumque abfuit, ut palatio simul et imperio potiretur. Verum de rebus gerendis pernum sollicitus, ad caenae epulas somnumque capiendum versus, et illo magistro donis copias ejus subducente, belli sociis spoliatus, sequenti luce inferior adeo recessite pugna, ut ad Apostolorum aedem et tutelam confugeret, et ad Zenonis jussum ab Acacio presbyter ordinatus, ad Papurium Cappadociae castellum exsul ageretur. Procopius autem et Romulus, ejus fratres, noctu, dum lavarentur, ab illo comprehensi et ex ejus potestate fuga dilapsi, Romam se contulerunt.

A. C. 472. — Hoc anno Zenoni imperatori, ut socrum Verinam urbe ejiceret, illud magister consilium dedit: eamque dolosa quadam specie Chalcedonem missam, non diu post in Papurium castellum Marciano et Leontiae convicturam amandavit. Illa vero litteris ab exsilio revocari Areadnam propriam filiam supplex rogavit: tum imperatrix interpellabat Zenonem. Ille sic eam affatur: *Illum patricium pro matre deprecare*. Illa accersitum ad se lacrymis emollire tentabat. Inflexus ille respondit: *Alium a tuo conjuge imperatorem fieri quaeris*. Tunc Areadna furore succensa dixit imperatori: *Aut illis in palatio morari debet, aut ego?* Ad haec imperator: *Maneas mecum, jubeo: si quid vero potes in illum, exsequere*. Tum illo parans insidias, ut quempiam ad ejus caedem impelleret, Urbicium cubicularium hortatur. Eo vero Circi cochleam ascendente, scholarius quidam nomine Spanicius, ad facinus perpetrandum iucitatus, in ejus caput gladium vibrat. Hunc attente conspiciatus magistri spatharius, brachio gladium excepit: ejus tamen acies extrema dextram illi auriculam abscidit. Porro Zeno magistro illo¹¹⁰ facti hujus nullatenus se conscium suasurus, jussit

VARIAE LECTIONES.

²⁶ δὲ Λεοντίας A, δὲ τῆς A, vulg. ²⁷ τὸ βασίλειον A, τοῦ βασιλείου vulg. ²⁸ πολλοὺς δὲ A, πολλοὺς τε vulg. ²⁹ ὑποπιάσαντος A, ὑποπείσαντος vulg. ³⁰ τῇ μάχῃ A, τὴν μάχην vulg. ³¹ τὸ add. ex A. ³² Παπουρίου καστέλλιν A b. l. et infra. ³³ ἐκβάλῃ A, ἐκβάλλῃ vulg. ³⁴ ἰδίαν A, οἰκίαν vulg. ³⁵ καὶ ἄλλον A. ³⁶ εἴ τι A, εἰ δέ τι vulg. ³⁷ εἰς τὸν Ἰλλον A, εἰς αὐτόν vulg. ³⁸ εἰς αὐτόν A, εἰς τὸν Ἰλλον vulg. ³⁹ προσεσχικώς A.

JAC. GOARI NOTÆ.

octavum refert, id est C. anno 481, num. 4 et 2. Reliqua in Theodoro Lectore videnda lib. 1 ad calcem.

(10) Evagrii caput 27 ex Eustathio Syro brevem de illo narrationem instituit, quam ad ejus exemplum superioribus annectendam judicavit Theophanes.

(11) Schola, ordo militantium est: et qui per diversas cohortes gradum faciunt, per scholas promoveri dicuntur. Fuerunt undecim scholae palatii custodiæ deputatæ: novem armatæ milite

ex Armenis selectæ, et inermes duæ. Scholares sunt in hujusmodi turmas recensiti. Arma jactabant et militiam: verum palatii deliciis enutriti, molles et imbelles ad ostentationem arma gestabant et militiam profitebantur: si modo majus stipendium sumerent contenti. De illis plura Suidas et Meursius v. Σχολάριος. Pancirollus in Imp. Notitiam cap. 65.

(12) Cedrenus ὁ σωματοφύλαξ ἐστὶ, *sutelles nuntia spatha armatus*.

scholarium occidi; verior tamen causa fuit, quod A proposito superior non evasisset. Posthac a vulnere salvus pilcolum ad cutem semper gestabat. Petiitque ab imperatore, ut sibi liceret in Orientem secedere, ut aerem mutaret, cum nimirum ex vulnere reliqua fuisset aliqua infirmitas. Imperator placatum eum omnino volens totius Orientis praefectum cum creat et instituendorum etiam ducum potestatem amplissimam impertitur. Illus Leontio patricio, genere Syro, viro alioqui litterarum disciplinis et bellandi arte aequae praestantissimo, exercitus Thraciae praefecto in comitatum ascito, una cum Marso atque Pamprepio senatore, qui magis delatus fuerat, magnisque viribus undequaque collectis, Antiochiam Syriae urbem profectus, tyrannidem palam asse-

αὐτό εἰς τὴν ὁ βασιλεὺς αὐτοῦ. Τὸ δὲ ἄκρον τοῦ ξί-
φους ἀπέτεμεν τὸ ὠτίον τοῦ Ἰλλου τοῦ θεξιδόν. Τούτῳ
δὲ Ζήνων ἀναιρεῖ, παύσων τὸν μάγιστρον Ἰλλον μὴ
συνεγνωκέναι τὸ γεγονός, τῇ δὲ ἀληθείᾳ ἐπὶ μὴ περι-
γέγονε τοῦ σκοποῦ. Ἰαθεὶς δὲ τὴν πληγὴν ἐφόρει
καμηλαύκιν ¹³ (13). Καὶ ἡγήσατο τὸν βασιλεὺς ἐπὶ
τὴν Ἀνατολὴν ἀπαλθεῖν, διὰ τὸ τοὺς ἄερας ἀλλά-
ξαι, οἷον ἡσθάνει ἐκ τῆς πληγῆς. Ὁ δὲ βασιλεὺς θέ-
λων αὐτὸν πληροπορησά, ἐποίησεν αὐτὸν ἐστράτηγόν
τῆς Ἐφίας ἀπὸ τῆς ¹⁴ (14), δοὺς αὐτῷ ἐξουσίαν πᾶσαν,
ὥστε καὶ δοῦκας ¹⁵ ποιεῖν (15). Ὁ δὲ παρалаβὼν
μετ' αὐτοῦ τὸν ¹⁶ πατρίκιον Λεόντιον Σύρον τῷ γένει,
ἀριστον δὲ κατὰ παιδείαν καὶ πολέμῳ ἐμπειρίαν,
ἡγουμένον τὰ τῆς ἐν Θράκῃ στρατιᾶς, καὶ σὺν αὐτῷ
Μάρσῳ καὶ Παμπρέπιον ¹⁷ τὸν συγχελητικόν, τὸν ἐπὶ
μαγγανίᾳ διαβαλλόμενον, καὶ πλείστην ἀπλῶς περι-
βαλλόμενος δύναμιν, ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐλθὼν τῆς Συ-
ρίας, παρῶς ἔδειξε τὴν τυραννίδα.

A. M. 5973. — Περσῶν βασιλεὺς Καδδούσης
ἔτος α'.

Ἀντιοχέως ἐπίσκοπος Στέφανος ἕτερος ὁ ῥο-
δαίς εἰς τὸν Ὀρόντην ποταμὸν.

A. C. 473. — Persarum regis Cavadis annus
primus.

Antiochia episcopus alter Stephanus in Orontem
fluvium projectus.

Hoc anno Stephano Antiochia episcopo fati-
suncto, Stephanum alterum Zenonis imperatoris
jussu in ejus locum ordinarunt: quem fidei per-
duelles, pro sua in Petrum Fullonem propensione,
in amentiae subsidium furorē armantes, in sancti
martyris Barlaam baptisterio acutis calamis per-
foratum et necatum in Orontem fluvium projecerunt.
Zeno porro facinus attentatum ulturus Acacio Cpo-
leos praesuli, ut Antiochia crearet episcopum, mau-
davit; qui consecravit Calandionem. Antiochenes
ordinationis factae nesci Joannem nomine Codonatum
sibi praefecerunt episcopum, quem Calandion post-
modum in Tyri sedem, quae post Antiochiam prima
est, transtulit.

Hoc pariter anno Timotheus Salophaciolus obiit
Alexandriam, in cujus locum Joannes Tabennisi-

Τούτῳ τῷ ἔτει Στεφάνου τοῦ ἐπισκόπου Ἀντιο-
χείας (16) κοιμηθέντος, Στέφανον ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ
ἐχειροτονήσαν κελεύσει τοῦ βασιλεὺς Ζήνωνος, ὃν οἱ
ἐχθροὶ τῆς πίστεως εἴη πρὸς τὸν Γναφεῖ εὐνοία ἐν
τῇ κολυμθήσῃ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Βαρλαάμ κα-
λᾶμοις ὀδυνηταῖς ἀποσφάξαντες εἰς τὸν Ὀρόντην
ποταμὸν ἐβρίβαν, ἐφ' οὗ μὲν τὴν θνῆσαν καθοπισσαν-
τες, Ζήνων δὲ διὰ τὰ τολημθέντα εἰς Στέφανον ἐκέ-
λευσεν Ἀκάκιον ¹⁷ τὸν Κωνσταντινουπόλεως χειρο-
τονῆσαι ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας ¹⁸ καὶ ἐχειροτόνησε
Καλανδίον ¹⁹. Ἦσαν δὲ καὶ ²⁰ οἱ Ἀντιοχεῖς χειρο-
τονήσαντες κατὰ ²¹ ἄνοιαν Ἰωάννην τὸν λεγόμενον
Κωδωνάτον (17), ὃν ὁ Καλανδίον εἰς Τύρον πρῶτε-
θρονον (18) Ἀντιοχείας μετενεθρονίσαν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ ἐν Ἀλεξανδρίᾳ Τιμόθεος ὁ
Σαλφακίολος ἐτελεύτησεν, καὶ ἐχειροτονήθη Ἰωάν-

VARIAE LECTIONES.

¹³ εἰς τὸν A, εἰς τὸ vulg. ¹⁴ καμηλαύκιν A e. ¹⁵ τοὺς ἄερας A, τοῦ ἀέρος vulg. ¹⁶ ἀπὸ τῆς A, πᾶ-
σης vulg. ¹⁷ Δούκας Par. ¹⁸ τὸν add. ex A. ¹⁹ Παμπρέπιον A f, Παμπρέπιον vulg. ²⁰ εἰς τὸν Ὀρόν-
την A, εἰς Ὀρίντην vulg. ²¹ Ἀκάκιον A, τὸν Ἀκάκιον vulg. ²² Ἀντιοχείας A, Ἀντιοχεῖς vulg. ²³ Κλαν-
δίον A. ²⁴ καὶ ante οἱ A. add. ex A. ²⁵ κατὰ A, διὰ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(13) Καμηλαύχι pronuntiant moderni. *Pileolus* D secutum asserit. Baronius Nicephori sententia ad annum 479 num. 2 memorata, ad annum deinde 482 num. 4 in Evagrii geminum hunc Stephanum non distinguens opitionem transit, et omisso seniore, juniorem, quem priore loco Fullonis successorem nominavit, posteriore loco Calandione exceptum manifeste proditur: atque ita solo se-
nioris nomine recensito, annos in pontificatu nul-
los, locum nullum assignat, juniorem tribus annis sedem tenuisse, nullo teste contentus asserere. Theophanes porro Nicephori patriarchæ auctoritate fultus unum ab altero discriminat Stephanum, huncque anno solo Ecclesiam administrantem, et martyrem existuisse, et Calandionem præcessisse testatur.

(14) Qui praefectum praetorio Orientis jam forsitan antiquatum referret.

(15) Praeter duos per Ægyptum alii sex *duces* Orientem tuebantur: scilicet Palaestinae, Arabiae, Phoeniciae, Syriae, Euphratensis, Osroenae, et Mesopotamiae. Hi cum a principe probarentur, illi arbitrio a Zenone sunt relictii. Pancirollus in Notiam impetii.

(16) Petro Fulloni Stephanum successorem a prioris assecis Antiochia neci crudeliter tradi-
tum, et hujus locum Calandionem excepisse scribit Evagrius lib. iii. cap. 10; post Petrum Fullonem duos nomine Stephani, primum annis tribus, alterum uno sedem Antiochenam tenentem re-
censet Nicephorus in Chronico, quos Calandionem

(17) *Larvatos* tintinnabulis, κώδωσι, spectatores ad risum moventes, κωδωνάτους vocant recentiores Graeci.

(18) Primus post patriarcham metropolita est πρῶτεθρονος.

νης ¹⁹ (19) ὁ Ταβεννησιώτης, ὁσιος ἀνὴρ ²⁰ καὶ τῶν ὁρθῶν δογμάτων ὑπέρμαχος, πρεσβύτερος ὢν καὶ οἰκονόμος τῆς κατὰ Ἀλεξάνδρειαν ἐκκλησίας. Ὁ δὲ πατρίκιος· Ἰλλος (20) σὺν Λεοντίῳ καὶ τοῖς λοιποῖς παραγίνεται εἰς τὸ Παπουρίου καστέλλιν, καὶ ἐξαγαγὼν Βερίνην Λύγουσταν ²¹ εἰς Ταρσὸν τῆς Κιλικίας, ἐποίησεν αὐτὴν στέφαι ἐξω τῆς πόλεως εἰς τὸν ἅγιον Πέτρον βασιλεῖα Λεόντιον τὸν πατρίκιον. Καὶ ἔγραψεν ἡ δέσποινα Βερίνη σάκραν τοῖς Ἀντιοχεῦσι Σύροις εἰς τὸ δέξασθαι τὸν Λεόντιον βασιλεῖα. Καὶ πρὸς πάντας δὲ τοὺς τῆς Ἀνατολῆς ἄρχοντας καὶ τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Λιβύης ἐποίησεν σάκρας ²², ὥστε δέξασθαι Λεόντιον βασιλεῖα καὶ μὴ ἀντιστήναι.

A. M. 5974. — Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Ἰωάννου τοῦ Ταβεννησιώτου ἔτος α'.

Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Καλάνδιωνος ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει καταλαβουσὼν τῶν σάκρων ²³ (24) τῆς δεσποίνης Βερίνης καὶ ἀναγνωσθεῖσιν, ὧν ἡ ²⁴ περιτομή οὕτως· Βερίνη Λύγουστα τοῖς ²⁵ ἡμετέροις ἄρχουσι καὶ φιλοχρίστοις λαοῖς χαίρειν. Ὅστε δὲ τὸ βυσιλείαν ἡμετέρον ἐστίν, καὶ ὅτι μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τοῦ ἐμοῦ ἀνδρός Λέοντος προχειρισάμεθα βασιλεῖα Τρασκαιούσσιον (22), τὸν μετακληθέντα Ζήνωνα, ὥστε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπιβεβαιωθῆναι. Ὁρῶντες δὲ ²⁶ τὴν πολιτείαν κατὰ πᾶν μερομένην ἐκ τῆς αὐτοῦ ἀπληστίας, ἀναγκαῖον ἐλογισάμεθα βασιλεῖα ὅμῳ στέφαι Χριστιανὸν ἐβεβεῖα καὶ δικαιοσύνην κέκοσμημένον, ἵνα τὰ τε τῆς πολιτείας περισώσῃ πράγματα, καὶ τὸ καλεμακὸν ἡσυχῶς ἀῆ ²⁷. Ἐστέψαμεν ²⁸ δὲ Λεόντιον τὸν ἐυσεβέστατον βασιλεῖα Ῥωμαίων, ὃς πᾶντα ὑμᾶς προνοίᾳ ἀξιώσει. Οἱ δὲ ἀποδεξάμενοι εὐφρήσαν τὸν Λεόντιον βασιλεῖα.

A. M. 5975. — Τούτῳ τῷ ἔτει Ἰλλος καὶ Λεόντιος Λύγουστον ἀδελφὸν Ζήνωνος καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ ἐκ τοῦ καστέλλου ἀπέλυσαν. Βερίνη δὲ ἐκεῖ νοσήσασα ἐτελεύτησεν, καὶ μετὰ χρόνον ²⁹ ἀνεκομίσθη εἰς τὸ Βεζάντιον ὑπὸ Ἀρεάδνης.

A. M. 5976. — Ῥώμης ἐπισκόπου Φήλικος ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει εἰσῆλθεν ὁ Λεόντιος (23) ἐν Ἀντιοχείᾳ ὡς βασιλεὺς μηνὶ Ἰουνίῳ κς' ³⁰, Ἰνδικτιωνος ζ', καὶ προεβάλετο ³¹ Ἐπαρχον ³² πραιτωρίων Λιλανόν. Καὶ ἐξεληθὼν ἐπολέμησεν Χαλκίδι πόλει αὐτοῦ. Ὁ δὲ Ζήνων Ἰωάννην τὸν Σκύθην ἀπέστειλεν κατὰ Ἰλλου καὶ Λεόντιου μετὰ πλείστης δυνάμεως κατὰ τὴν καὶ θάλασσαν. Πολέμου δὲ συμβραγέντος σφοδροῦ, Ἰλλος τε καὶ Λεόντιος ἡττηθέντες εἰς τὸ Παπούριον

tes, vir litterarum gnarus et rectorum dogmatum strenuus propugnator, presbyter et œconomus Alexandrinorum Ecclesiæ fuit promotus. Illus autem patricius cum Leontio reliquisque comitibus ad Papirii castellum profectis, Verinam Augustam ex custodia, Tarsum Ciliciæ eductam, extra urbis muros ad sanctum Petrum, ut Leontium patricium imperatorem coronaret, effecit. Scripsitque domina Verina **111** sacram ad Antiochenos Syros, ut Leontium imperatorem susciperent, ac insuper ad omnes Orientis, Ægypti atque Libyæ præfectos sacras etiam dedit, ut Leontium imperatorem agnoscerent, nec ulla ratione contra obstarent.

A. C. 474. — Alexandriae episcopi Joannis Tabennisiote annus primus.

Antiochiæ episcopi Calandionis annus primus.

Hoc anno dominæ Verinæ sacræ doctæ sunt et palam lectæ: his autem verbis conceptæ fuerant: Verina Augusta præfectis nostris et Christum amantibus populis salutem. Imperium nostrum esse novistis, et quod post Leonis conjugis decessum Trascalissæ, qui postmodum Zeno nuncupatus est, imperatorem renuntiaveramus, reipublicæ in meliorem statum revocandæ spem habentes: nunc vero cum eam in deterius inclinare et ob inexplebilem istius cupiditatem cadere cernamus, vobis imperatorem Christianum et pietate æquæ ac justitia ornatum coronare necessum duximus: ut rempublicam salvam præstet bellumque moderate atque prudenter administret. Leontium igitur piissimum Romanorum imperatorem coronavimus, qui vos omnes cura sua atque providentia dignabitur. Illi sacris acceptis Leontium imperatorem faustis acclamationibus excepere.

A. C. 475. — Hoc anno Illus et Leontius Longinum Zenonis fratrem et ejus matrem castelli custodia liberarunt. Verina vero ibidem morbo correpta diem obiit: cujus corpus post aliquos annos Byzantium ab Areadna delatum est.

A. C. 476. — Romæ episcopi Felicis annus primus.

Hoc anno Leontius tanquam imperator Antiochiam ingressus est mensis Junii die vicesima septima, indictione septima: et Lilianum prætoriorum præfectum instituit. Ex ea digressus Chalcedi patriæ civitati bellum intulit. Zeno vero Joannem Scytham cum ingentibus copiis terra marique Illum et Leontium oppugnaturum misit. Exin gravi certamine commisso, Illus **112** et

VARIE LECTIONES.

¹⁹ Ἰωάννης A, ὁ Ἰω. vulg. ²⁰ ὁσιος ἀνὴρ A, ἀνὴρ σοφὸς vulg. ²¹ Λύγουσταν om. A e f. ²² σάκραν α'. τῶν σάκρων om. a, καταλαβόντων τῶν σάκρων vulg. ²³ ὧν ἡν A. ²⁴ τοῖς A, τῆς vulg. ²⁵ δὲ τὴν A, δὲ καὶ τὴν a, δὲ νῦν καὶ τὴν vulg. ²⁶ ἀῆ A, ἔξη vulg. ²⁷ ἐστειλά A. ²⁸ χρόνον A, χρόνους vulg. ²⁹ κς' add. ex A e f. ³⁰ προεβάλετο A a f, προεβάλλετο vulg. ³¹ Ἐπαρχον A, ὑπαρχον vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(19) Evagrius lib. iii, cap. 12.

(20) Candidus Photianus ad codicis 79 calcem; Evagrius lib. iii, cap. 27; Theodorus Lector lib. ii; Joannes, De regni ac tempor. successione.

(21) Tres codices, de quibus variae lectiones ita scribunt: correctius καταλαβουσών.

(22) Tarasicodisam vocat laudatus Candidus apud Photium: Ariemesum Evagrius lib. ii, cap. 14, Codiosæum Chronicon Alexand.

(23) Evagrius lib. iii, cap. 27; Theodorus Lector lib. 2.

Leontius cum Pamprepio magistro, qui praeſtigiator audiebat, in Papurium caſtellum fugam arripere. Tum etiam Trocundum illi fratrem barbarorum copias collecturum abeuntem Joannes apprehendens capite damnavit. Illus et Leontius Pamprepii magistri praeſtigiatoris dolis seducti ad annum quartum obſidione cincti praestolabantur. Comperta tandem ejus caede Pamprepium, ceu seductorem in frustra dissectum e muris praecipitem egerunt.

Hoc etiam anno partium Petri Mongi studiosi largitionibus atque imposturis Zenoni, ut Joannem Tabennisiotam episcopum, quasi praeter ejus mentem consecratum, expelleret Alexandria, Petrum vero Mongum ab Euchaitarum locis Alexandriam revocaret, suaserunt. Tum vero henoticon, pacis nimirum sanctionem, ab Acacio Cpoleos, prout affirmant nonnulli, dictatum, Zeno tulit et per omnes provincias promulgavit. Mongum vero, priusquam rediret Alexandriam, cum Simplicio Romano pontifice et Acacio jussit Zeno communionem habere. Hinc, ut Mongum acciperent, ejicerent autem Joannem, Acacius ad Alexandrinos scripsit. Joannes, Petri adventu comperto, clero licet et populo pro eo animas ponere paratis ac ne discederet deprecantibus, mala quae Petrus foret commissurus secum reputans, prudenter et citra tumultum urbe dilapsus est.

A. C. 477. — *Alexandriae episcopi Petri Mongi annus primus.*

Hoc anno Theuderichus Valameris filius, cujus nomen, ceu fortis et prudentis et a bonis litteris non alieni, tum apud barbaros, tum apud Romanos celeberrimum (Byzantii enim quandoque fuerat moratus obses, et optimos quosque praepceptores frequentaverat, patre nimirum Valamere post Attilae filios in Gothicam gentem Leonis temporibus imperium exercente), e Thracia Byzantium accersitus consulque renuntiatus et Thraciae praefectura donatus, cum Joanne Scythia adversus illum a Zenone missus est. Illo vero Leontioque stricta obſidione in Papurio castello pressis, Joanne qui bellum urgeret relicto, ipse rediit ad Zenonem: subindeque in Thraciam digressus et castrametum

κατέλλιν κατέφυγον ⁶⁷ σὺν Παμπρεπίῳ μαγίστρῳ γόητι λεγομένῳ εἶναι (24). Τότε τὸν Τροκοῦνδον ⁶⁸ τὸν ἀδελφὸν Ἰλλοῦ ἐπὶ συλλογὴν βαρβάρων ἀπέντα Ἰωάννης συλλαβὼν ἀπέτεμεν. Τούτῳ ⁶⁹ δὲ Ἰλλος καὶ Λεόντιος ἐπὶ τέσσαρα ἔτη φρουρούμενοι ἀνέμενον, ἀπατῶμενοι ὑπὸ Παμπρεπίου μαγίστρου τοῦ γόητος. Ὅθεν τὴν τοῦτου ἀναίρεσιν μαθόντες Παμπρέπιον ὡς ἀπατεῶνα ἀποτεμόντες τοῦ τείχους κατεκρήμυσαν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει οἱ Πέτρου ⁷⁰ τοῦ Μογγοῦ σπουδασταὶ (25) διὰ χρημάτων καὶ φαναρισμῶν ἐπείσαν Ζήνωνα ἐκδηθῆναι Ἰωάννην ἐπίσκοπον Ἀλεξανδρείας τὸν Ταβεννησιώτην, ὡς παρὰ γνώμην αὐτοῦ χειροτονηθέντα, καὶ Πέτρον τὸν Μογγὸν πάλιν εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἀπὸ Εὐχαΐτων ὑποστρέφαι. Τότε καὶ Ἐνωτικὸν ἐποίησε Ζήνων καὶ πνιταχοῦ ἐξέπεμψεν, ὑπὸ Ἀκακίου τοῦ Κωνσταντινουπόλεως ὑπαγορευθὲν, ὡς φασὶ τινες. Πέτρῳ δὲ τῷ Μογγῷ πρὸ τῆς εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἐπανόδου ἐκέλευσε Ζήνων κοινωῆσαι Σιμπλικίῳ τῷ Ῥώμης καὶ Ἀκακίῳ. Ὡστε ⁷¹ καὶ ἔγραψεν Ἀκάκιος τοῖς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ δέξασθαι τὸν Μογγὸν καὶ Ἰωάννην ἀποβαλίσθαι: ⁷² Ἰωάννης δὲ ἀκούσας τὴν Πέτρου παρουσίαν, τοῦ κλήρου σὺν τῷ λαῷ δεομένων αὐτοῦ ⁷³ μὴ ἐξελεῖν, ὡς ἐτοίμως ἐχόντων ὑπεραποθνήσκειν αὐτοῦ ⁷⁴ ὁ δὲ τὰ μέλλοντα τολμᾶσθαι Πέτρῳ διανοούμενος σοφῶς καὶ ἀταράχως ⁷⁵ ἐξῆλθεν.

A. M. 5977. — *Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Πέτρου τοῦ Μογγοῦ ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει Θεοδέριχος, ὁ Οὐαλάμερος; (26), οὗ πολλὺς ἐν βαρβάροις τε ⁷⁶ καὶ Ῥωμαίοις λόγος ὡς ἀνδρείου τε καὶ προμηθεὺς καὶ οὐδὲ λόγων ἀμείρου· κατὰ γὰρ τὸ ⁷⁷ Βυζάντιον ὁμηρεύσας ποτὲ τοῖς ἀρίστοις τῶν διδασκάλων ἐφοίτησεν, τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Οὐαλάμερος μετὰ τοῖς Ἀττίλα παῖδας ἡγησάμενον τῶν Γάθων, ἐπὶ τῆς Λέοντος βασιλείας. Τοῦτον οὖν ὁ Ζήνων ἐκ Θράκης μετακαλεσάμενος εἰς Βυζάντιον καὶ ὑπατον ἀναδείξας καὶ Θράκης ἡγούμενον, μετὰ Ἰωάννου τοῦ Σκύθου κατὰ τοῦ Ἰλλοῦ ἐξέπεμψεν· ὃς καὶ μετὰ τὸ ἀποκλεισθῆναι Ἰλλον καὶ Λεόντιον εἰς Παπουρίου καστέλλιν, καταλιπὼν Ἰωάννην πολιορκῶντα αὐτοὺς, αὐτὸς πρὸς Ζήωνα ἦλθεν. Καὶ ἐξελθὼν ἐν τῇ Θράκῃ καὶ στρατοπεδευσάμενος ἐπέρ-

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁷ κατέφυγον A, προσέφυγον vulg. ⁶⁸ Τροκοῦνδον A, Τροβοῦνδον vulg. ⁶⁹ τούτῳ A, τοῦτον νηὶς ⁷⁰ οἱ Π. τ. Μ. σπουδασταὶ A, τοῦ Π. τ. Μ. οἱ σπ. vulg. ⁷¹ ὥστε A, ὅστις vulg. ⁷² ἀποβαλίσθαι A, ἀπαδάλισθαι vulg. ⁷³ αὐτοῦ A, αὐτῷ vulg. ⁷⁴ αὐτοῦ A e, αὐτῷ vulg. ⁷⁵ ἀταράχως A, ἀτάραχος vulg. ⁷⁶ τε post βαρβ., add. ex A. ⁷⁷ τὸ add. ex A.

JAC. COARI NOTÆ.

(24) Quam studiose praeſtigiis se addixerit, prohibitas exercuerit artes, fusissime exponit Suidas v. Παμπρέπιος.

(25) Joannis ejectionem, Mongi intrusionem, et Zenonis Henoticon ad verbum exhibet Evagrius, lib. iii, capp. 42, 43 et seqq.

(26) Theodoricum Valameris filium praesente anno Zenonis undecimo in Italia regnantem memorat *Chron. Alexandr.*, ejus in Italiam expeditionem in annum Zenonis 15 Marcellinus et Marius rejiciunt. Ejusdem decimo quarto praedandi libidine pulsum Thraciam armis infestasse, auctor est idem Marcellinus. Hoc itaque Zenonis undecimo cum Joanne

Scythia adversus illum, et ejusdem rebellionis socios expeditum consentit Peiravius lib. xiii *De doct. temp.* Ejus educationem, dum CP. obses ageret, ad patrem regressum, consulare munus, cum Zenone iudus, arma in Thraciam illata, in Italiam, sive proprio animi proposito, sive Zenonis eum timen- tis consilio susceptam profertionem, et exinde varia ejus certamina describit Procopius, *De bello Got- thico* sub initium, Jornandes *de regn. ac temp. successionibus*, atque iterum, *De rebus Geicis* lib. versus finem. Tempora et annos observant Marius, Cassiodorus et Marcellinus in *Chronicis*.

χεται τῷ Βυζαντίῳ· καὶ μόνῃ φεῖδοι τῆς περὶ τὴν πόλιν, ὡς φασί, κρατηθεὶς, ἐπανέρχεται εἰς τὴν Θράκην, καὶ προτραπείς ὑπὸ Ζήνωνος κατέρχεται εἰς Ἰταλίαν. Καὶ Ὀδοάκρου μάχῃ μεγάλην κρατήσας, τοῦ ῥηγὸς ἐν Ῥαβέννῃ περιτίθεται σχῆμα. Ἐχειρώσατο δὲ καὶ ἄλλους πλείστους τῶν βαρβάρων, μάλιστα καὶ τοὺς Οὐανδήλους ὑπηγάγετο, μηδὲ ὅπλα κατ' αὐτῶν κινήσας⁷⁸. Γιζερύχου τελευτήσαντος ἤδη, πρὶν ἢ ἔχεινον ἔλθειν εἰς Ῥώμην· ἐκράτησε δὲ⁷⁹ καὶ τῆς Ῥώμης καὶ πάσης τῆς Ἑσπερίου.

A. M. 5978. — Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Πέτρου τοῦ Γ'ναφῶς (27) ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει οἱ τῆς Ἀνατολῆς ἐπίσκοποι (28) ἔγραψαν Ἀκακίῳ μέμψεις διὰ τὸ δέξασθαι τὸν Μογγὸν εἰς κοινωνίαν. Ὁ δὲ μὴ προσχὼν αὐτοῖς, πάντας ἀναιδῶς κοινωνεῖν τῷ Μογγῷ κατηνάγκαζεν. Οἱ δὲ τῆς βασιλείας καὶ τῆς Ἐφῆς ἐδεήθησαν Φήλικος μετὰ θάνατον Σιμπλικίου τοῦ Ῥώμης ἐπισκόπου, σημαίνοντες Ἀκάκιον εἶναι αἴτιον τῶν κακῶν. Ἐν οἷς καὶ⁸⁰ Ἰωάννης ὁ Ἀλεξανδρεὺς⁸¹ τὸ αὐτὸ λέγων τὴν Ῥώμην κατέλαβεν. Φηλὶς δὲ σύνοδον ἐν τῷ ναῷ τοῦ κορυφαίου ἀποστόλου Πέτρου ποιήσας, δύο ἐπισκόπους καὶ ἐκδικὸν ἐπεμψεν (29) ἐν Κωνσταντινουπόλει, γράψας Ζήνωνι καὶ Ἀκακίῳ ἐκβαλεῖν Πέτρον τὸν Μογγόν, ὡς αἰρετικόν, τῆς Ἐκκλησίας⁸².

A. M. 5979. — Τούτῳ τῷ ἔτει τῶν ἀπὸ Ῥώμης πεμφθέντων (30) ἐν Ἀβύδῳ κρατηθέντων γυνώμη Ζήνωνος καὶ Ἀκακίου, καὶ τῶν γραμμάτων ἀφαιρεθέντων καὶ ἐν φρουρᾷ βληθέντων, ἠπειλήτε Ζήνων τοὺς ἀνελεῖν, εἰ μὴ κοινωνήσουσιν⁸³ Ἀκακίῳ καὶ Πέτρῳ τῷ Μογγῷ (31).

A. M. 5980. — Τούτῳ τῷ ἔτει Ἰλλος καὶ Λεόντιος (32) μετὰ πολλοὺς⁸⁴ πολέμους ἐπὶ τέσσαρα ἔτη φρουρούμενοι ἐν τῷ Παπουρίῳ καστέλλῳ ἐχειρώθησαν προδοσίᾳ τοῦ ἀδελφοῦ τῆς γαμετῆς Τροκούνδου δόλῳ πεμφθέντος ὑπὸ Ζήνωνος. Καὶ ἀπετμήθησαν⁸⁵, καὶ αἱ κεφαλαὶ αὐτῶν ἐπέμψθησαν τῷ Ζήνωνι καὶ εἰσέχθησαν⁸⁶ εἰς κοντοὺς (33) ἐν τῷ Ἰπτικῷ κά-

tus, Byzantium **113** occupare molitur: unde postmodum sola urbis, ut aiunt, miseratione motus, remeat in Thraciam: et a Zenone compulsus, in Italiam proficiscitur; ubi Odoacro ingenti clade profligato, regis insignia Ravennae tandem induit. Sed et plerosque alios barbaros devicit, et armis tantum adversus Vandalos non motis, quietem agere et in multis subjectos effecit. Gizericho vero jam vita functo, priusquam ipse Romam appelleret, Urbe tandem totoque simul Occidente potitus est.

A. C. 478. — Antiochia episcopi Petri Fullonis annus primus.

Hoc anno Orientis episcopi cum Acacio per litteras conquesti sunt, quod Mongo communionis consortium impertisset. Ille spretis eorum monitis, Mongum eundem in communionem admittere impudentissime compulit cunctos. Cives autem urbium reginae cunctique simul orientales Felicem, qui post Simplicii obitum Romanam sedem tenebat, supplices adierunt et malorum omnium auctorem inculpaverunt Acacium. Interea Joannes Alexandriae praesul haec eadem denuntians Romam ingreditur. Felix itaque, synodo in coryphaei apostolorum Petri templo coacta, duos episcopos et una defensorem Cpolim ablegat Zenonique et Acacio litteris significat, ut Petrum Mongum ceu haereticum Alexandria ejiciant.

A. C. 479. — Hoc anno legatis Roma profectis et apud Abydum Zenonis et Acacii consilio detentis, vi quoque ablatis eorum litteris ipsisque in carcerem conjectis, eos, nisi cum Acacio et Petro Mongo communicent, interfecturum, Zeno comminatur.

A. C. 480. — **114** Hoc anno Illus et Leontius, plurimis belli laboribus exantlatis, et obsidione perpetua in Papurio castello clausi, fratris uxoris Trocundi a Zenone in hunc finem missi proditione tandem capti sunt et decollati: eorum vero capita ad Zenonem translata contisque in circo circumacta atque inde trans portum oppido, cui Sicae no-

VARIAE LECTIONES.

⁷⁸ κινήσας. Γτζ. τελευτήσαντος Α, κινήσας. Γτζερύχου δὲ τελ. vulg. ⁷⁹ δὲ add. ex Α. ⁸⁰ καὶ add. ex Α. ⁸¹ Ἀλεξανδρεὺς τὸ αὐτὸ Α, Ἀλεξανδρείας τὰ αὐτὰ vulg. ⁸² ἐκκλησίας Α e f, Ἀλεξανδρείας vulg. Α, ⁸³ κοινωνήσουσι Α, κοινωνήσωσι vulg. ⁸⁴ πολλοὺς πολέμους Α, πολλ. τοὺς πολ. vulg. ⁸⁵ ἀπετμήθησαν ἀπεμήθ. vulg. ⁸⁶ εἰσέχθησαν Α e, εἰσηνέχθησαν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(27) Annorum trium summam huic omnes codd. attribuant, ejus anni sigillatim enumerati ad quam ascendere comperiuntur. Vide pag. seq. Barb. codex qui tres recenset, secundum repetere non vetetur.

(28) Evagrius lib. iii, capp. 18, 19 et 20.

(29) Libellum Felicis ad Acacium habet Baronius ad annum C. 483, num. 46 et 47, quo defensoris istius nomen promit. « Ad quam rem, » inquit, « de collegio nostro fratres et coepiscopos nostros, cum quibus illum a latere nostro fidelissimum Felicem defensorem sanctæ Ecclesiæ Romanæ ordinatione direximus. » Ἐκδικος itaque defensor est, qui Ecclesiæ jura, statuta et privilegia sarta tecta conservat et defendit: unde defensor Ecclesiæ hic idem Fel-

scribitur a Liberato Breviarii cap. 48.

(50) Legatos injurias hujusmodi Constantinopoli passos testatur Liberatus in Breviario. « Itum est CP., et prædicti episcopi in custodiam sunt redacti, chartis sublatis, ne catholicis, quibus scriptum fuerat, redderentur. Quos iterum post hæc Acacius de custodia ejiciens secum fecit procedere, ut quasi confirmato Petri sacerdotio dimitterentur. »

(51) Palladium ejusque annos decem annotat hic Peyrez. collatum Palatino, imo annum ejus primum et decurrentes deinceps incipit numerare.

(52) Jornandes *De regn. ac temp. successionē*, Theodorus Lector, lib. ii.

(53) Habet Jornandes *hastilia*.

men, in ludibrii ostentationem affixa. Porro Zeno A Acacii suggestionibus orientales episcopos concordiæ sanctioni subscribere et Petro Mongo communicare coegit : sed et ipsos Felicis Romani pontificis apocrisiariorum blanditijs delinitos et pecuniis inescatos præter mandatorum sibi impositorum fas in Petri communionem adduxit, omnibus catholicarum partium in adversum contestantibus atque reclamantibus : et primo quidem hamum funiculis circumligantes uni ex illis publice appenderunt ; secundo librum immiserunt ; tertio etiam olerum cophino imposuerunt. Felix vero cognitis legatorum suorum gestis, Ecclesiæ dignitate dejecit et adversus Acacium parem depositionis sententiam scripsit. Qui ipsam perseferebat, eos, qui Abydi in insidiis locali fuerant, præterlapsus, ad Dii monasterium appulit. Mienses autem monachi Acacio in sacrario stanti die dominicâ Felicis epistolam tradidere. Acacii fautores quosdam ex monachis, qui dederunt epistolam, necaverunt, alios supplicis examinatos in carcerem detruserunt. Acacius absque animi motu depositionem excepit, et Felicis nomen e diptychis expunxit.

A. C. 481. — *Croceus episcopus Phravitas tribus mensibus.*

Hoc anno Calandion Antiochenus episcopus Eustathii magni reliquias Philippis, ubi sanctus exsul obierat, transtulit, tota Antiochiæ civitate ad duodecimum milliæ in occursum cum plurimo honore effusa : qui vero sancti causa ab Ecclesia se resciderant, annis ab ejus obitu exactis centum, iterum ei se sociaverunt. Acacio defuncto, Phravitas tres menses episcopatu potius Felici litteris significat, se cum illo quidem communionem habere, cum Petro Mongo nullam. In adversum Mongo scribit, se cum illo communionem conjungi, a Felice vero se penitus alienum. Felix porro de litteris ad Mongum

καίθεν ἐπέγγραψαν πέραν ἐν (34) Συχαῖς πρὸς θρίαμβον ὡς. Ὁ δὲ Ζήνων τῇ βουλῇ Ἀκακίου (35) τοὺς κατὰ τὴν Ἐφῶν ἐπισκόπους ἐδιέζετο γράφαι τῷ Ἐνωτικῷ καὶ κοινωνῆσαι Πέτρῳ τῷ Μογγῷ τοὺς δὲ ἀποκρισιάρχους (36) Φήλικος τοῦ ῥώμης μεταχειρισάμενος καὶ χρήμασι δελεάσας, Ἀκακίῳ κοινωνῆσαι παρὰ τὰ ἐνταλθέντα αὐτοῖς ἐπισκεῖν· καίτοι τῶν ὁρθοδόξων ἐκ τρίτου διαμαρτυραμένων ὡς αὐτοῖς· πρῶτον μὲν ἀγκίστρω ὡς περιθέντων σχοινίων ὡς, καὶ ἐνὸς αὐτῶν δημασίᾳ ἐξαρτησάντων· δεύτερον δὲ τὴν βίβλον ἐνέβαλον ὡς· καὶ τρίτῳ ὡς κοφίνῳ λαχάνων ἐνέθηκον, Φήλιξ δὲ μαθὼν τὰ ὑπὸ τῶν ἀποκρισιάρχων αὐτοῦ πραχθέντα, καθεῖλεν αὐτοὺς, γράψας Ἀκακίῳ καθαίρεισιν. Ὁ δὲ ταύτην ἐπιπερόμενος, διαδράς τοὺς ἐν Ἀδύδι, κατέλαβεν τὴν ὡς αὐο μορφήν. Οἱ δὲ τῆς αὐο μοναχὰ τῇ Κυριακῇ εἰς τὸ ἱερατεῖον ἀπέδωκαν ὡς (38) Ἀκακίῳ τὴν ἐπιστολήν. Οἱ δὲ περὶ Ἀκακίον ἀνεῖλόν τινας τῶν ἐπιδοκωκῶν των μοναχῶν· ἄλλους δὲ τιμωρήσαντες καθεῖραν, Ἀκάχιος δὲ ἀναισθήτως ἔσχεν περὶ τὴν καθαίρεισιν, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Φήλικος ὡς ἐξῆρσεν τῶν διπτύχων.

A. M. 5981. — *Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκοπὸς Κωνσταντίνος τρεῖς.*

Τούτῳ τῷ ἔτει Καλανδίων ἐπίσκοπος Ἀντισιοχίας (39) ἤγαγεν τὸ λείψανον Εὐσταθίου τοῦ μεγάλου ἀπὸ Φιλιππων, ἐνθα καὶ ἐξόριστος ἐκοιμήθη ὁ ἅγιος· καὶ μετὰ πολλῆς τιμῆς ἀπὸ βώδεκα μιλίων ἄ πάλιν Ἀντισιοχίαν ὑπήντησεν. Οἱ δὲ ἀποσχίζοντες τῆς Ἐπισκοπίας διὰ τὸν ἅγιον ἠνώθησαν μετὰ ἑκατὸν ἑκατῆς τοῖς κοιμήσεως αὐτοῦ. Ἀκακίου δὲ τελευτήσαντος Φραυτίας τρίμηνον ὡς τῆς ἐπισκοπῆς (40) κρατήσας, ἔγραψεν Φήλικι, ὡς αὐτῷ μὲν κοινωνεῖ ὡς, Πέτρῳ δὲ τῷ Μογγῷ οὐ κοινωνεῖ· τῷ δὲ Μογγῷ ἔγραψεν, ὡς αὐτῷ μὲν κοινωνεῖ, Φήλικα δὲ τὸν ὡς ῥώμης ἀποστρέφεται. Φήλιξ δὲ τὰ ἴσα τὰ πρὸς τὸν Μογγόν

VARIÆ LECTIONES.

ἢ ἐν Συχαῖς πρὸς θρ. A, εἰς Συχαῖς εἰς θρ. vulg. ὡς τοῦ P, A, τῆς P. vulg. ὡς διαμαρτυραμένων A, διαμαρτυρουμένων vulg. ὡς ἀγκίστρον ε. f. ὡς σχοινίῳ A, fort. σχοινίον. ὡς ἐνέβαλον A, ἐνέβαλλον vulg. ὡς τρίτῳ A, τρίτον vulg. ὡς τὴν A, A, τοῦ A. vulg. ὡς ἀπέδωκαν A, ἐπέδ. vulg. ὡς τοῦ Φήλικος A, αὐτοῦ vulg. ὡς τρίμηνον A, τριμήνου vulg. ὡς κοινωνεῖ Φήλικι, τῷ Μογγῷ δὲ A. ὡς τὸν add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(34) Ad boreale CP. latus portus est, ultra quem P regio opposita Pera vocatur, quia πέρα τοῦ λιμένος, et inferius Galata a lactis copia inde in urbem deportata, cujus ab optimis siccibus ibidem nascentibus Συχαῖ, antiquum nomen. Justinianam quoque dictam observat Stephanus de urbibus. Plura Pancirollus de 14 regionibus urbis CP. ad Notitiam Imperii, et Gyllius in Topographia CP.

(35) Historiam Acacii omnem nobis pege incognitam restat Photius codice 43 a Basilio Cilicæ diligenter scriptam, quam perisise, vel adhuc inter pulverem et lutas latere doleandum.

(36) Mandata principum et pontificum responsa quondam dicta : qui deferabant nuntii, responsales. Illa Græcis ἀποκρισεις· isti ἀποκρισιάρχοι.

(37) De quo Menæmus ad diem Julij 19, Menologium Sirelli ad diem eundem. S. D. D. D. sub Theodosio III. CP. monasterium ædificavit multis pecuniis ab imperatore suppeditatis, quibus opus ipsum perfici posset.

(38) Liberatus in Breviario cap. 18 : « Datis Acacio hujusmodi litteris, eas non suscepit, patrociniis cultus imperatoris : ita ut cogerentur, qui eas detulerunt, per quemdam monachum Achimitensem ipsam chartam damnationis, dum ingrederetur ad celebranda sacra, suspendere in ejus pallio, et discedere. Quia tamen usque ad mortem patrociniante imperatore remansit sacrificans, his prorege videntibus, et Acacio permanente in Petri communionem, separavit se quidem sedes apostolica a CP. » Ultima hæc Theophani adversatur. Videndus Evagrius lib. III, cap. 10 et 21.

(39) In priores annos, quibus adhuc sedem occupabat Calandion, fuerunt hæc a Theophane commemoranda : de quibus ad verbum Theodorus Lecter lib. II collect. petitas a Zenone Eustathii reliquias, et Philippis Macedoniæ eveclis scribit.

(40) Quadrimestriem ponit ejus episcopatum Eusebius, lib. III, cap. 23. De eo quoque Liberatus in Breviario cap. 18.

πεμφθέντα ἐδίξζτο παρὰ τῶν ὀρθοδόξων προλα-
βόντα, καὶ φθασάντων τῶν ἀποκρισάριων Φραυῖτα
μετὰ τῶν συνδικῶν ἀτίμως τούτους ὁ Φῆλιξ ἀπ-
έπεμψεν. Τοῦ δὲ Φραυῖτα τελευτήσαντος, Εὐθύμιος ὁ
πρεσβύτερος καὶ πτωχοτρόφος Νεαπόλεως τὴν ἐπι-
σκοπὴν Κωνσταντινουπόλεως ἐκράτησεν καὶ εὐθέως
ἰδίαις χερσὶ τὸ ὄνομα τοῦ Μογγού τῶν διπτύχων
ἀπῆλειψεν· καὶ οὕτως ἐκάθισεν εἰς τὸν θρόνον· καὶ τὸ
τοῦ Φήλικος ῥώμης ἔταξεν.

A. M. 5982. — Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκό-
που Εὐθυμίου ἔτος α'.

Ἀντιοχείας Παλλαδίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Πέτρος ὁ Μογγός (41) ἀπέθανεν ἐν
Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ Ἀθανάσιος ἀντ' αὐτοῦ ἐχειροτο-
νήθη ὁ ἐπίκλην Κηλῆτης ὁ Ζήνων δὲ ὁ βασιλεὺς (42),
ἀνεθεὶς τῶν τυράννων, ἐξέβαλε τῆς Ἐκκλησίας Ἀν-
τιοχείων ὁ Καλανδίων καὶ ἐξώρισεν εἰς Ὀασιν, Πέ-
τρον δὲ τὸν Γναφεᾶ κατέστησεν, Νέστορα δὲ Ῥωμα-
νὸν (43) Καλκιδόνος, Εὐσέβιον Σαμοσάτων, Ἰουλιανὸν
Μοψουεστίας, Παῦλον Κωνσταντινῆς, Μάνον Ἡμε-
ρίας καὶ Ἀνδρέαν Θεοδοσιουπόλεως, προφάται μὲν
τῆς πρὸς τοὺς τυράννους εὐνοίας, τῇ δὲ ἀληθείᾳ διὰ
τὸ ἔνωτικόν Ζήνωνος. Πέτρος δὲ ὁ Γναφεὺς (44) εἰσ-
ελθὼν εἰς Ἀντιόχειαν πολλὰ κακὰ πέπραχεν, ἀνα-
θεματισμοὺς τῆς συνόδου καὶ ἐκβολὰς ἐπισκόπων ὁ
ἀνεπιλήπτων (45), ἀντεισαγωγὰς τε καὶ χειροτονίας
ἀθέτους καὶ τὰ τοῦτοις ὅμοια. Πρῶτον δὲ τῷ
Τρισαγίῳ προσέθηκεν, Χριστὲ βασιλεῦ, ὁ σταυρω-
θεὶς δι' ἡμῶν. Πέτρος δὲ πάλιν ἐλθὼν ὁ, περιεῖλεν
τὸ, Χριστὲ βασιλεῦ. Ξεναίας δὲ ὁ δοῦλος (46) τοῦ
Σατανᾶ τὴν Δεσποτικὴν εἰκόνα καὶ τῶν ἁγίων ἐδί-
δασκε μὴ δέχεσθαι. Πέρσης μὲν γὰρ ἦν τῷ γένει,
δοῦλος δὲ τῇ τύχῃ, φυγὼν τοῦ ἰδίου δεσπότη, ἐπὶ
Καλανδίωνος τὰς περὶ Ἀντιόχειαν κώμας ἀνεστά-

A prius datis ab orthodoxis 115 cum certior factus
fuisset, Phravita legatos cum synodalibus litteris
ad se advenientes minus honorifice tractatos dimi-
sit. Phravita tandem mortuo Euthymius presbyter
et pauperum in urbe Neapoli curator Cpolcos epi-
scopatium assecutus est. Is extemplo Petri Mongi
nomen e sacris tabulis erasit manibus propriis, et
Felcis pontificis Romani reposuit : atque ita con-
sedit in throno.

A. C. 482. — Cpolcos episcopi Euthymii annus pri-
mus.

Antiochiæ episcopi Palladii annus primus.

Hoc anno Petrus Mongus Alexandriæ decessit &
vivis : et Athanasius cognomine Celites in ejus
locum promotus est. Imperator autem Zeno a ty-
rannis se opprimentibus liber Calandionem Antio-
chensium Ecclesia expulsi et Oasim relegavit atque
Petrum Fullonem in sedem restituit : Nestorem au-
tem Romanum Chalcedonis, Eusebium Samosaten-
sium, Julianum Mopsuestiæ, Paulum Constantine,
Manum Hemeriæ et Andream Theodosiopoleos
præsules, specie quidem collati in tyrannos favoris,
sed re vera concordie sanctionis ab eis rejectæ
causa dignitate moveri jussit. Petrus autem Fullo
Antiochiam ingressus, multa nefanda perpetravit,
ut puta synodi execrationes, episcoporum abroga-
tiones innoxiorum, intrusiones, ordinationes ille-
gitimas, et his similia. In primis autem ter sancto
hymno addidit : Rex Christe, qui pro nobis cruci-
fixus es. Reversus idem sustulit verba : Rex Christe.
Xenaias porro Satanæ mancipium Domini sancto-
rumque imagines proscrubendas et amotendas
docebat. Erat is genere Persa, fortuna servus, et a
proprio domino sub Calandione profugiens vicos

VARIE LECTIONES.

Εὐφῆμιος α, Ἐρθῆμιος ε. ὁ Κοιλῆτης Α. ὁ Ἀντιοχείων om. Α. ὁ ἐπισκόπων ἀνεπιλήπτων, ἀντ. Α,
ἐπισκόπων, ἐπιλήπτων ἀντ. vulg. ὁ ἀνελθὼν omisso πάλιν ε.

JAC. GOABI NOTÆ.

(41) Petri Mongi mortem Euphemii primordiis so-
lertier adjunctam ex Evagrii lib. iii, cap. 2, aucto-
ritate colliges. Athanasio successor annos 6, dies
225, assignat Eechellensis.

(42) Annus superior quo tyranni extincti, quem-
que Calandion ultimum numeravit, commodius ista
excepisset. Historiam itaque, non chronographiam
auctor hic exhibet.

(43) Littera mutila ex Anastasio supplenda, ut
præsertim SS. confessorum memoriæ consulatur.
Sic ergo ille habet : Nestorem autem Tarsensem,
Cyrum Hieropolitanum, Joannem Cyrestensem, Ro-
manum Chalcedonensem. COMBEFIS.

(44) Hæc rursus propria sede remota, et Palladii
ætaui incongrue adnexa : de quibus Evagrius lib. iii,
cap. 46; Alexander monachus apud Surium 11
Juni.

(45) Quod sequitur de Trisagio hymno, factaque
illi et mutata additione, P. Siran. ad 5 Aviti epist.
tanquam ex Theophane, et illum exscribente Ana-
stasio consel, voces illas, Χριστὲ βασιλεῦ, additas a
Calandione ad Theopaschitarum revertendam hære-
sim, ac velut antidoto, ne putaretur ad ipsam tri-
nam deitatem referri quod additum fuerat, qui
passus est propter nos, sed ad Christum penitentiarius
hominem. Ut tamen jacent Theophanis verba

eaque Anastasius presse reddidit, ipsum hoc Petri
fuerit primo suo episcopatu, quadam velut accom-
modatione ad Orientalium utcumque sedandos ani-
mos occasione additamenti turbatos, eidem ab eo
adjunctum, quod postea, ac secundo episcopatu
Zenonis favore liberius hæresim docens, sublatum
vulnerit. Sic ipse Zeno quandoque mitius egit
catholicorum metu, eoque solutus omnia miscuit,
direque catholicos affixit. Expendat, quæso, lector,
Theophanis, eumque fide optima reddentis Ana-
stasii verba, nūm Calandionis in eis aliquid inve-
nerit, excepta ejectione, et deportatione Oasim,
quæ paulo ante relata fuit. Cedrenus clare admo-
dum utrumque hoc uni Petro Fulloni assignat,
priori ejus ac secundo episcopatu, ex ipso mu-
tuatus Theophane : Πρῶτον μὲν προσέθηκεν τῷ Τρι-
σαγίῳ, Χριστὲ βασιλεῦ, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμῶν
Ἐπὶ τὸν δευτέρον δὲ ἐλθὼν περιεῖλε τὸ, Χριστὲ βασιλεῦ;
Addidit Trisagio, rex Christe, qui crucifixus es
propter nos : postea vero rediens sustulit illud, Rex
Christe. COMBEFIS.

(46) Recitantur hæc per Anastasium diaconum
in posteriori Nicæno concilio ex Theodoro Lecto-
re, quo tempore ejus historia integra habebatur.

Antiochiæ viciniores, nondum baptismi lavacro A expiatus, clericum se fingens, a vero fidei sensu deturbabat. Et Calandion quidem exitium exterminaverat : Petrus autem Fullo Hierapoleos episcopum consecratum, appellaverat Philoxenum : eumdemque demum baptismi nondum initiatum comperiens, ejus ordinatione baptismi defectum suppleri sanxit. Cæterum rectæ fidei propugnator Euthymius Anastasium silentiarium, qui deinde imperium est adeptus, velut hæreticum et Eutychnis sectatorem, ex Ecclesia ejecit, cui, cum plerasque molestias Ecclesiæ inferentem videret, etiam eversa ejus in ecclesiæ cœtu sella, minatus est, ni quantocius desisteret, ejus caput se rasurum et in plebem traducturum. Ille querelas ad imperatorem detulit : et adversus patriarcham litem evicit. In his Zeno **116** Marianum litteratissimum comitem interrogat (erat is quippe secretorum præscius et futura vaticinabatur) : *Quis post me imperabit ?* respondet ille : *Ex silentiariis unus usorem et imperium excipiet.* Patricium vero, virum doctrina præstantem et pietate, prudentia morumque probitate conspicuum proscripsit injuste, ac demum in custodiam conjectum ab excubitoribus, qui ipsum asservabant, interfici jussit. Quo percepto, præfectus Arcadius convicia in imperatorem misit ; quibus ille perceptis, accedentem in palatium man-lavit occidi. Præfectus latam in caput sententiam rescians et in ecclesiæ præsidium se recipiens, misera nece liberatus est : domum tamen ejus publicavit imperator.

A. C. 485. — *Alexandriæ episcopi Athanasii annus primus.*

Hoc anno synodales Euthymii litteras Felix accepit, et ut catholico communionis impertiit consor-

του ὁ ἀπὸ τῆς πίστεως, ἀβάπτιστος ὢν καὶ κληρικόν αὐτὸν λέγων. Τοῦτον Καλανδίων ἀπήλασεν. Πέτρος δὲ ὁ Γναφεὺς ἐπίσκοπον Ἱεραπόλεως αὐτὸν χειροτονήσας, Φιλόξενον μετωνόμασεν. Μαθὼν δὲ ὕστερον ἀβάπτιστον αὐτὸν εἶναι, ἀρκεῖν αὐτῷ τὴν χειροτονίαν ἀντὶ βαπτίσματος ἔφησεν. Εὐθύμιος ὁ δὲ ὀρθοδόξοτατος (47) Ἀναστάσιον τὸν σιλεντιάριον (48) τὸν κακῶς μετὰ ταῦτα βασιλεύσαντα τῆς Ἐκκλησίας ἰδὼν, ὡς αἰρετικὸν καὶ ἐμύφρονα Εὐτυχούς, ὃν ὀχλοποιοῦντα ὁρῶν (49) τὴν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καθέδραν αὐτῷ ἀνέστρεψεν, ἀπειλήσας αὐτῷ, ὡς, εἰ μὴ παύσοιτο, ἀποκεῖραι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ τοῖς ὄχλοις αὐτὸν θριαμβεύσαι. Ἐπεικέλευσεν δὲ καὶ Ζήνωνι, καὶ τὴν κατ' αὐτοῦ ἐξουσίαν ἐλάβεν. Ζήνων δὲ ἡρώτησεν (50) Μαρζινὸν ὁ τὸν σοφώτατον κόμητα (ἦν γὰρ μυστικὰ τινα εἰδὼς ὅτι καὶ προέλεγεν αὐτῷ), ὅτι *Τίς μετ' ἐμὲ βασιλεύσει ;* ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, ὅτι *Καὶ τὴν βασιλείαν σου καὶ τὴν γηραιὰν σου διαδέχεται τις ἀπὸ σιλεντιαρίων.* Πατρίκιον δὲ, γενόμενον ¹¹ (51) ἄνδρα σοφὸν καὶ εὐσεβεῖ καὶ συνετὸν καὶ ἐνάρετον ¹², δημεύσας ἀδίκως καὶ εἰς φρουρὰν ἐμβαλὼν, ὑπὸ τῶν φυλαττόντων ἐξκουβιτῶρων ἀναιρεθῆναι προσέταξεν. Τοῦτου δὲ γενομένου ἀκούσας ὁ ἑπαρχος ¹³ Ἀρκάδιος ἐλπίδωρσεν τὸν βασιλεῖα καὶ ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰσερχόμενον εἰς τὸ παλάτιον σφαγῆναι ὁ δὲ ἑπαρχος μαθὼν τοῦτο (52), προσέφυγε τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἐβρύσθη τοῦ πικροῦ θανάτου ὃν δὲ οἶκον αὐτοῦ ἐδήμευσεν.

A. M. 5983. — Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Ἀθανασίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει τὰ συνοδικὰ Εὐθυμίου ¹⁴ Φηλὶς ἀπεδέξατο, καὶ ὡς ὀρθοδόξῳ αὐτῷ προσετέθη. Ἐπὶ—

VARIÆ LECTIONES.

⁶ ἀνεστάται. A, ἀνεστάτοι vulg. ⁷ Εὐφύμιος A. ⁸ ὃν ὀχλοποιοῦντα A, ἐνοχλ. vulg. ⁹ Μαρκιανὸν A. ¹⁰ εἰδὼς A, προεἰδὼς vulg. ¹¹ Πατρίκιον δὲ γενόμενον, ἄνδρα σοφὸν] sic vulgo male distinguitur. ¹² ἐνάρετον, δημεύσας] ἐνάρετον, ὃν δημ. cudd. ei vulg. ¹³ ὁ ἑπαρχος A e, ὑπαρχος vulg. ¹⁴ Εὐθυμίου A, Εὐφύμιου vulg.

JAC. GOARINOTÆ.

(47) Fidem ejus illibatam, et ingens pectoris robur laudat Baronius ad annum C. 492, num. 9, licet a Gelasio pontifice communionis cum Acacio habitæ reus ex Gelasii ad ipsiunmet epistola convincatur.

(48) Inter scholas palatii custodiam nactas duas fuisse inermes superius diximus. Erant istæ agentium in rebus, et silentiariorum. Hi præfecto cubi-culi subditi, ad ea quæ quietis erant, in palatio erant deputati, ait Procopius, *De bello Persico*. Pancirollus in *Notitiis Imperii* cap. 62 et 63.

(49) Suidas v. *πατρία* : Ἀναστάσιος σιλεντιάριος, ὁ μετέπειτα βασιλεύσας ἐπὶ Εὐφύμιου πατριάρχου ΚΠ., καθέδραν κατασκευάσας μετὰ τινων ἐπατρίαζεν. Ὁ δὲ Εὐφύμιος μετὰ ἀπειλῆς λέγει αὐτῷ, ἡ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ θαμίζοντα τὰ αὐτῆς φρονεῖν, ἢ μὴδ' ὁλως ἐπιβαίνειν πρὸς τὸ διαστρέφειν τοὺς ἀπειροτέρους. Εἰ δὲ παρὰ ταῦτα πράξεις, ἐκτεμῶν σου τὴν κόμην τοῖς δήμοις σε θριαμβεύσω. Ἐκτοτε δὲ ἡσυχίαν ἦγεν ἄντειχτο γὰρ τῆς Εὐτυχούς δόξης. *Anastasius silentiarius, qui postmodum imperavit, sub Euphemio* (ita scribunt nonnulli) *patriarcha, suggestu sibi parato, cum quibusdam conventum separa-*

um agebat. Euphemius autem, minis etiam ad,æctis, eum alloquitur : Aut ecclesiæ, si eam frequentes, sensum suscipe, aut certe ab ejus ingressu omnino abstine, ne rudiores in errorem agas. Sin aliud feceris, abscissa coma, factionibus populi publice te traducendum committam. Ab eo tempore quiescit : opinionem quippe Eutychnis defendebat.

(50) Ex *Chronico Alexandr.* hæc ferme ad verbum desumpta in hunc eumdem annum. Qui tamen hic Μαρζινός, ibi Μαυριανός scribitur.

(51) Ex eodem *Chronico*, quæ hic desunt supplentur : Καὶ ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεὺς Ζήνων συνέσχεν τὸν πατρίκιον Πελάγιον τὸν ἀπὸ σιλεντιαρίων πληρώσαντα, καὶ ἐλθόντα εἰς τὴν τοῦ πατρίκιου ἀξίαν, ἄνδρα σοφόν. Inferius mortis genus exprimitur : Ὅν ἐπνίξαν ἀγχόνῃ. Inferius iterum, qui hic ὑπαρχος, ibi ἑπαρχος τῶν πραιτωρίων dicitur.

(52) Subdit *Chronicon* : Καὶ ὅτι μετεστάλη ὁ πρὸς τοῦ βασιλέως ὡς παρήρχετο διὰ τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας ἐποίησεν αὐτὸν βουλόμενον εὐξασθαι, καὶ κατελθὼν ἐκ τοῦ ὀχλήματος, εἰσηλθὼν εἰς τὴν Μεγάλαν ἐκκλησίαν ΚΠ., καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ ἔσω, καὶ ἐβρύσθη πικροῦ θανάτου

σκοπον δὲ αὐτὸν οὐκ ἐδέξατο, διὰ τὸ μὴ ἐκβαλεῖν τὸ ἄνομα Ἀκακίου ἐκ τῶν διπτύχων καὶ τοῦ μετ' αὐτὸν Φραυῖτα.

Τῷ δ' αὐτῷ ¹⁵ ἔτι Πέτρος ὁ Γναφεὺς τέθνηκεν, καὶ προεβλήθη ἐπίσκοπος· Παλλάδιος (55) πρεσβύτερος τῆς ἐν Σελευκείᾳ ἐκκλησίας τῆς Ἀγίας πρωτομάρτυρος Θέκλης. Συνεψήφισθη δὲ Παλλάδιῳ καὶ Ἰωάννῃς ὁ Κωνσταντίου καὶ Ἀναστάσιος ὁ σιλεντιάριος ὁ κακῶς βασιλεύσας. Ο δὲ Ζήνων ἐπαρθείς τῇ τῶν τυράννων ἀναίρεσι πρὸς δημεύσεις καὶ φόβους ἀδίκους χωρεῖ, καὶ πάντα ἀνθρώπον αἰτιώμενος ὡς ἐκείνοις ¹⁶ ἢ συμμαχῆσαντα ἢ συμβουλευσάντα ¹⁷ τὴν ἐπιθεσιν. Ἀναίρει δὲ καὶ Κότταιν ἀλόγως, τὸν ἅμα Ἰωάννῃ τῷ Σκυθῇ πολιορκίᾳ περιγεγόνεον ¹⁸ Ἰλλου καὶ Λεοντίου, καὶ τὸν θαυμαστὸν ¹⁹ καὶ περὶ ποιήσιν ἐπὶν ἀξιόλογον Πελάγιον τὸν πατρίκιον (54) ὡς φρόνιμον καὶ δίκαιον· καὶ ἐπὶ τούτοις τελευταῖα Ζήνων ἐπιλήψια κατασχεθεὶς, καὶ ἐπὶ στόματος φέρων ἀπαύστως τὴν Πελαγίου προσηγορίαν τοῦ παρ' αὐτοῦ φρονεθέντος ἀδίκως· παῖδα μὲν μὴ καταλιπὼν (55), Λογγίνον δὲ τὸν ἀδελφόν ²⁰, δις μὲν ὑπατεύσαντα καὶ τῆς συγκλήτου βουλῆς πάσης ἡγούμενον, ἀνόητον δὲ καὶ βαρὺν καὶ ἀκόλαστον ὄντα, ²¹ καὶ ²² πολλοὺς Ἰσαύρους ἐν Βυζαντίῳ ἔχων καὶ τὸν Λογγίνον τὸν μάγιστρον ὄντα καὶ φίλον αὐτοῦ, καὶ τούτοις θαρβήσας ἀπονητὶ τὴν βασιλείαν ἔχειν ἤθετο· τῆς δὲ Ἀρεάδνης καὶ τῆς συγκλήτου βουλῆς καὶ τοῦ στρατεύματος παντὸς Ἀναστάσιον τὸν σιλεντιάριον ἀναγορευσάντων βασιλέα ²³, τῆς ἑλπίδος ὁ Λογγίνος ἡσυχῇ ²⁴ Βασιλεύσας· οὐδὲ Ἀναστάσιος ἐγγραφὸν ἀπητήθη ὁμολογίαν (56) παρὰ Εὐθυμίου τοῦ πατριάρχου πρὸς τὸ μὴ σαλευσάσθαι τι τῆς Ἐκκλησίας· καὶ τῆς πίστεως ²⁵, ἀνάξιον αὐτὸν ἀποκαλῶν τῶν Χριστιανῶν τῆς βασιλείας (57). Βιαζομένης δὲ αὐτὸν τῆς βασιλείδος Ἀρεάδνης καὶ τῆς συγκλήτου, ἔλαθεν αὐτοῦ τὸ ἰδιόχειρον, ὡς ²⁶ ἀποδέχεται εἰς ὅρον πίστεως τὰ δόγματα τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου. Καὶ οὕτω στε-

tium : haud tamen episcopum agnovit, quod Aca-cii, quique in episcopatu successerat, Phravite nomen e tabulis ecclesiasticis non expunxerat.

Hoc eodem anno Petrus Fullo interit, et Palladius, sanctae protomartyris Theclae ecclesiae, quae est in Seleucia, presbyter, promotus est episcopus. Cum Palladio etiam electi sunt Joannes Constantini et Anastasius silentiarius, qui postmodum pessime imperavit. Porro Zeno tyrannorum prosperis cecidit elatus, ad proscriptiones et injusta homicidia transfertur, et singulos quosque homines, vel quasi prius opitulatos, vel ad imperium invadendum suggessisse consilium criminatur. Cottain etiam Joannis Scythae armorum socium, et Illi Leontique ab eis obsessorum victorem, Pelagiumque patricium virum in edendis carminibus praecipuum et admiratione dignum prudentiaque et aequitate celebrem injuste interficit. In his Zeno morbo comitali correptus, Pelagii contra fas et aequum occisi nomen assidue repetens moritur : filium quidem nullum, fratrem vero Longinum post se reliquit his consulatu functum, senatus principem declaratum, amentem sane, cunctis invisum et luxui plane deditum : qui cum Isaurorum multitudinem Byzantii ¹¹⁷ sibi adjunctam haberet et Longinum magistrum amicitia sibi devinxisset, eorum ope confusus, absque labore imperium consequi posse putabat. Areadna porro, totoque senatu et exercitu Anastasium silentiarium imperatorem proclamantibus, spe Longinus excidit. Anastasius itaque potitus imperio pactionem scripto firmatam, qua circa fidem et Ecclesiam se nihil innovaturum promitteret, ab Euthymio patriarcha Christianorum imperio indignum palam publicante exposcitur. Areadna imperatrice senatuque ad exhibenda postulata impellentibus, chartam propria manu subscriptam, qua velut fidei normam Chalcedonensis

VARIÆ LECTIONES.

¹⁵ τῷ δ' αὐτῷ A, τούτῳ δ' αὐτῷ vulg. ¹⁶ ἐκείνοις a, ἐκείνος A f, ἐκείνους vulg. ¹⁷ ἢ συμβουλευσάντα om. A, καὶ συμβ. vulg. ¹⁸ τῇ πολ. a, γεγόνεον A. ¹⁹ καὶ τὸν θαυμ. καὶ περὶ A, καὶ τὸ θ. περὶ vulg. ²⁰ τὸν ἀδελφόν, δις μὲν ὑπ. A e f, τὸν ἀδ. αὐτοῦ δις ὅπ. vulg. ²¹ δις καὶ] ὡς καὶ codd. et vulg. ²² βασιλεία om. a. ²³ τῆς πίστεως A, πίστεως vulg. ²⁴ ὡς A; πῶς vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(53) Ad annum superiorem pertinent ista. Evagrius lib. iii, cap. 33.

(54) Addit Cedr. quod et necessarium, ἐλευθεροστομεῖν εἰδότες. Occidit quoque admirandum ver-sibus condendis Pelagium patricium, qui liberius so-leret loqui, etc. perperam interpr. τὸ θαυμαστὸν περὶ ποιήσιν ἐπὶν, ad superiorem Cottain refert virum militem, cum ipsa textus series ad Pelagium spectare ostendat, clariusque Cedr. cum ita distin-guit : ἀναίρει δὲ καὶ τὸν θαυμαστὸν. In prioris nece sugillat Theophanes Zenonis ingratitude, in posterioris, ipsam rei indignitatem, quod virum tantum, eo duntaxat libere loquentem quod φρόνιμος καὶ δίκαιος esset, prudens ac justus, occiderit. Miror tot occurrere quæ sulligere debeam, ac doleo ; deesse tamen auctori ac officio nequeo. Emenda-tus vicissim Cedr. cum illo tribuit quæ sunt Cottain. Illus enim pridem perduellis occubuerat ipso Cottain ejus victore. Comperis.

(55) Perperam Zenonis filium ejusque pravὸς

PATROL. GR. CVIII.

mores recenset Suidas v. Zenon : ubi et de ejus-dem morte. Confirmat Evagrius auctoris dicta lib. iii, cap. 29.

(56) Anastasius secundus imperator a patriarcha redimitus, primus professionem fidei exigitur : do quo Evagrius, lib. iii, cap. 32, et Theodorus Lector lib. ii. Vox ἡπατήθη vice ἀπητήθη in textu inter-polato corruptæ Græcorum loquelæ argumentum : juxta quam haud verbo, sed præpositioni (si compositum fuerit) præfigunt augmentum.

(57) Ipse nimirum Anastasius, specie illa modestiæ benevolentiam captans. Sic et Anast. et Cedr. quidquid interpretis syntaxi tribuat, in cujus ore pro rei et personæ ratione minime congruant. Cogendus fuit Anastasius, ut velut invitus imperium iniret, non Euphemius patriarcha ut omnium votis expetitur cautione accepta coronaret. Non-nihil clarior Cedr. ut solet obscura Theophanis, nonnihilque perplexa explicare. Comperis.

synodi decreta se acceptare profliteretur, ab eo traditam accepit Euthymius. Exin ab eo coronatus, Areadnam in uxorem, erat quippe cœlebs, ducit. Sane Manichæi et Ariani de Anastasii promotione sibi gratulabantur: Manichæi quidem, quod imperatoris mater eorum partibus amice afficeretur; Ariani vero, quod Clearchum ejus avunculum, matrisque prave sentientis fratrem suum, omnino possiderant. Cæterum annus quo Zeno mortuus est, et Anastasius imperare cœpit, ab Adamo 5999 apud Romanos numeratur, qui juxta diligentiorum et veriorum Alexandrinorum calculum 5983, a Diocletiani imperio 307, a divina incarnatione 483, indictione 14 notatur. Coronatus est Anastasius præfata indictione 14, mensis Aprilis 14, magna Paschalis solemnitatis feria quinta, in circi se-

A. C. 484. — *Romanorum regis Anastasii annus primus.*

Persarum regis Zamasphi annus primus.

Hoc anno cum Anastasius Dirrhachiensis Dicus imperaret, Longini Zenonis fratris seditionem et insidias perpressus est: eumque mox in potestatem accipiens, Alexandriam Ægypti mittit exulem, et presbyterum jubet ordinari. Ille septennio Alexandriæ superstes mortem obiit. Imperator vero Longinum magistrum et advenas Isauros habens suspectos, magisterium Longino abrogavit. Tum autem Petrus Fullo ab exilio Antiochiam propriam sedem revocari deprecabatur, quem ut postliminio rediret, non tamen Antiochiam ingrederetur, imperator permisit; Palladium etenim Antiochiæ præsulem ordinari præcepit. Hinc Euthymius Cpolcos præsul, coactis, qui tum in urbe versabantur, episcopis, sanctam Chalcedonensem **118** synodum confirmavit. Joannes vero Tabennesiota Romæ degens, Anastasium imperare et Byzantium audiens occupare, gratam beneficiorum vicissitudinem ab eo, quod olim Alexandriæ summam in eum exercuisset humanitatem, quem etiam nudum naufragio exceperat adeoque benigne soverat, ut miseriarum

Α φθεις ὑπ' αὐτοῦ, Ἀρσάδην ἀγεται (58) εἰς γάμον οὐκ ἄλλοτερον γαμετῇ συνοικῆσας. Μανιχαῖοι δὲ καὶ Ἀρειανοὶ ἔχαιρον ἐπὶ Ἀναστασίῳ. Μανιχαῖοι μὲν ὡς τῆς μητρὸς ²² τοῦ βασιλέως ζηλωτρίαι; οὐσης; καὶ προσφιλοῦς αὐτῶν, Ἀρειανοὶ δὲ ὡς Κλέαρχον τὸν θεῖον αὐτοῦ, ἀδελφὸν τῆς κακὸφρονος μητρὸς, ὁμόδοξον ἔχοντες. Τοῦτο δὲ τὸ ἔτος, ἐν ᾧ Ζήνων τέθνηκε καὶ Ἀναστάσιος ἐβασίλευσεν, ἀπὸ Ἀδάμ (59) μὲν κατὰ Ῥωμαίους, εἰρηθ', κατὰ δὲ τὴν ἀκριβῆ καὶ ἀληθινὴν ²³ ψῆφον Ἀλεξανδρέων, εἰρηγ', ἀπὸ δὲ τῆς ἀρχῆς Διοκλητιανοῦ σζ'. τῆς θείας σαρκώσεως ὑπ', Ἰνδικτιῶνος ιδ'. Ἐστέφθη δὲ Ἀναστάσιος τῇ προγεγραμμένῃ ιδ' Ἰνδικτιῶνι, μηνὶ Ἀπριλίου ιδ', ἡμέρᾳ πέμπτῃ τῇ μεγάλῃ τοῦ Πάσχα ἐν τῷ καθίσματι τοῦ ἵπποδρομίου.

A. M. 5984. — *Ῥωμαίων βασιλέως Ἀναστασίου ἔτος α'.*

Περσῶν βασιλέως Ζαμάσφου ²² ἔτος α.

Τούτῳ τῷ ἔτει βασιλεύσαντος Ἀναστασίου τοῦ Διόβαχτιανου (60) τοῦ Δικύρου (61), ἐστασίασεν κατ' αὐτοῦ ὁ Λογγίνος ὁ Ζήνωνος ἀδελφός, ὃν χειρωσάμενος ἐπ' Αἴγυπτον πέμπει ἐξόριστον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ ἐκέλευσε χειροτονηθῆναι αὐτὸν πρεσβύτερον. Ἐκτατίαν δὲ ἐπιθίους ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐτελεύτησεν. Ὑποφίαν δὲ ἔχων καὶ περὶ Λογγίνου τὸν μάγιστρον ὁ βασιλεὺς καὶ τοὺς ἐπιδημοῦντας Ἰσάυρους, παύει τὸν Λογγίνον τοῦ μαγιστρίου. Πέτρου δὲ τοῦ Γναφέως (62) ἐν Ἀντιοχείᾳ ὄντος ²³ ἐκ τῆς ἐξορίας ἐπανελθεῖν εἰς τὸν ἴδιον θρόνον ὡς ταπεινότερος, ὁ βασιλεὺς ²⁴ τῆς ἐξορίας μὲν τῶτον ²⁵ ἀνεκάλεσσετο, εἰς δὲ Ἀντιόχειαν ²⁶ ἀπελθεῖν οὐκ ἀπέδεξετο, Παλλάδιον δὲ χειροτονηθῆναι ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐποίησεν. Εὐθύμιος δὲ ὁ Κωνσταντινουπόλεως (63) συναγαγὼν τοὺς ἐνδημοῦντας ἐπισκόπους τὴν ἐν Χαλκηδόνι ἁγίαν σύνοδον ἐκύρωσεν. Ἰωάννης δὲ ὁ Ταβεννησιώτης ἐν Ῥώμῃ ὢν, ἤκουσεν ὅτι ὁ Ἀναστάσιος ἐβασίλευσεν, καὶ ἦλθεν εἰς τὸ Βυζάντιον, ἀγαθὰς ἀμοιβὰς ἐλπίζων παρ' αὐτοῦ, ἀνθ' ὧν ἦν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πελοικῶς αὐτῷ οἰκονομίαν (64), ὃν καὶ γυμνὸν ἀπὸ ναυαγίου

VARIAE LECTIONES.

²² μητρὸς A, μητέρος vulg. ²³ ἀληθινὴν A, ἀληθινὸν vulg. ²⁴ Περσάμασφός Persarum rex in vulg. et A audit; ὁ Περσίου παῖς Ζαμάσφός α, ὁ Παυρόζου παῖς f, Ζαμάσφου dedi ex Agath. IV, 28, p. 268, nam et infra (p. 214) Ζαμάσφης legitur in omnibus codd ²⁵ ὄντος add, ex A e. ²⁶ δυσωπούντος ὁ βασ.] ἐκέλευσεν, ὁ δὲ βασιλεὺς; A e. ²⁷ τοῦτον add. ex A. ²⁸ εἰς δὲ Ἀντ. A, εἰς Ἀντ. δὲ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(58) Simul imperator et maritus innotuit, ait D Jordanes de regu. et temp. successione.

(59) Comparandus istis Evagrius lib. iii, cap. 39, et quæ scripta superius ad operis titulum, et pag. 1.

(60) Evagrius lib. iii, cap. 29: Οὗτος ὁ Ἀναστάσιος πατρίδα τὴν Ἐπιδάμνον ἔχων, Δυρράχιον νῦν προσηγόριζται. Hic Anastasius patriam habuit Epidamnium, Dyrrhachium nunc vocatam.

(61) Zonaras in Anastasio: Δίκυρος δὲ ἐκαλεῖτο ὁ Ἀναστάσιος; ὅτι ἀνομοία; ἀλλήλαις εἶχε τὰς κόρας τῶν ὀφθαλμῶν. Τῇ μὲν γὰρ ἦν τὸ χρῶμα μελάντερον· ἡ δὲ λαία πρὸς τὸ γλαυκότερον ἐχρωμάτιστο. Dicori porro nomen ex eo habuit, quod pupillis oculorum fuit dissimilibus: altera nigriore, altera ad glaucum declinante.

(62) Mortuum anno superiore prædicavit.

(63) Evagrius, lib. iii, cap. 30.

(64) Ποιεῖν οἰκονομίαν, quasi ἐπιμέλειαν ἔχειν interpretatus sum. Alexandriæ fecerat illum œconomum, reddidit Anastasius. Quæ mollior et aptior versio, lector judicabit. Nicephorus, lib. xvi, cap. 26, τὸ οἰκονομίαν exponit θεραπείαν. — Ego putaverim, œconomum munus Anastasio imposuisse Joannem, cujus ille impendio sic afflictam ex naufragio fuerit solatus fortunam; alioqui insolens, ut vox οἰκονομία humanitatem significet, quod sibi plusculum indulgens reddidit interpretes. Non mirum autem Alexandriæ factum œconomum, illudque aliquanto tempore gesisse munus, qui postmodum electus est cum Palladio episcopus Antiochenus, quique

δεξάμενος καὶ συγκροτήσας οὕτως, ὡς ἀναίσθητον αὐτὸν ποιῆσαι τῆς συμφορᾶς. Ἀναστάσιος δὲ ἀκούσας ὅτι παραγένετο, ἀγέμοσύνῃ πολλῇ τοῦτον ἐξορισθῆναι προσέταξεν, μὴδ' ὅλως αὐτὸν δεξάμενος. Ἰωάννης δὲ τοῦτο προγνοὺς, ἐπὶ Ῥώμην φεύγων διεσώθη.

A. M. 5985. — Ῥώμης ἐπισκόπου Γελατίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Ἀναστάσιος ὁ βασιλεὺς τοῦς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἰσαύρους (65) διὰ πολλὰς ἀτοπίας ἐδίωξεν, οἱ ἐξεληθόντες τυραννίδα ἐμελέτησαν. Λογγίνος δὲ ὁ ἀπὸ μαγίστρων συλλαβὼν τοῦτους τε καὶ ἄλλην δύναμιν Βαρβάρων καὶ ληστῶν ὡς πεντακαίδεκα μυριάδας, ὅπων τε καὶ χρημάτων εὐπορίᾳ θαρρόν ἐν Ἰσαυρίᾳ παρὰ Ζήνωνος τεθειμένων, παραγίνεται εἰς τὴν τῶν Ἰσαύρων χώραν, ἐνδεδικότος ²² τοῦ βασιλέως τὴν ἐξοδὸν, καίτοιγε ὑποτοπάζοντος τὴν ἐπίθεσιν. Παραχρῆμα δὲ ἐπανίσταται καὶ μέχρι Φρυγίας καὶ τοῦ Κοτυαίου χωρεῖ, πόλεις τε πολλὰς ληϊζόμενος, πλὴν οὐκ αὐτὸς ἡγούμενος τοῦ στρατεύματος. Νινίλιγγις ²³ (66) γὰρ ἦν ὁ τῆς Ἰσαυρίας ἡγεμὼν ἐπὶ Ζήνωνος καταστάς ἀνὴρ θρασύτατος, καὶ Ἀθηνόδορος ἀπλούστατος ἄνθρωπος, εἰς τῶν συγκλητικῶν, καὶ Κόνων ὁ τῆς Ἀπαμείας ἐπίσκοπος, κατελιπὼν μὲν τὸν θρόνον, εἰς ὀπλίτην δὲ καὶ στρατηγὸν ἐξ ἱερέως μεταταξάμενος. Τούτοις ἀνθίστησι ²⁴ στρατεύμα Ῥωμαϊκὸν Ἀναστάσιος ἡγουμένου ὄντος Ἰωάννου τε τοῦ Σκύθου τοῦ τὴν Ἰλλου καὶ Λεοντίου τυραννίδα καθελόντος, καὶ Ἰωάννου τοῦ ἐπίκλην ²⁵ Κυρτοῦ, ἀμφοτέρων τοῦ Θρακικοῦ στρατεύματος ἡγουμένων, καὶ Διογένους (οὗτοι κόμητες σχολῶν ἐτόγγανον ²⁶ ὄντες) καὶ ἐτέρων τινῶν ἐπαινετῶν ἀνδρῶν. Μάχης δὲ περὶ τὸ Κοτυαῖον γενομένης, Νινίλιγγις μὲν ὁ στρατηγὸς ἀποσφάττεται. Μικροῦ δὲ τῇ πλείστον Ἰσαυρικὸν ²⁷ ἀπολλύμενον μόλις ἐπὶ τὰ σφέτερα διεσώθη. Καὶ εἰ μὴ περὶ τὰ σκύλα ²⁸ τοῖς Ῥωμαίοις γέγονε σχολή, τελείως ἂν ἐκράτησαν τοῦ πολέμου. Ἄλλ' ἐκείνων ἐν τούτοις ἀποσφαλέντων, φρούριόν τι ²⁹ ἐπὶ τῆς ἄκρας τοῦ Ταύρου κρατήσαντες οἱ Ἰσαυροὶ τρίτον ἔτος ἤρκεσαν πολεμοῦντες ὠχυρωμένοι τῇ θέσει τῶν ὑπὲρ τοῦ Ταύρου πολισμάτων τε καὶ φρουρίων.

A. M. 5986. — Τούτῳ τῷ ἔτει ληφθεῖσα: Κλαυδίουπόλεως ὑπὸ Διογένους τῆς μεταξὺ τῶν δύο Ταύρων ἐν πεδίῳ κειμένης, οὐκ ἐνεγκόντες οἱ ⁴⁰ Ἰσαυροὶ

reddidisset immemorem, ad eum proficisci decrevit. Anastasius virum audiens accedere, ingenti prorsus ingrati animi vitio jussit exsulem agi, nec solo conspectu dignatus excipere. Joannes re praescita, Romam fugiens saluti consuluit.

A. C. 485. — Romae episcopi Gelasii annus primus.

Hoc anno Anastasius imperator Isauros Cpoli commorantes ob pleraque foeda ab illis admissa flagitia urbe ejecit: qui post discessum tyrannidem excitare sunt moliti. Longinus vero exmagister, istis cum ingenti Barbarorum ac praedonum multitudine ad centum et quinquaginta millia collectis, et armorum atque pecuniarum, quas Zeno in Isauria reposuerat, copia fretus, in Isaurorum provinciam contendit, vel ipso imperatore protectionem permittente, tametsi invasionem tyrannidis suspicabatur. Confestim Longinus rebellionem exsequitur et in Phrygiam usque et Cotyæum cuncta occupat loca civitatesque plurimas devastat, ducem licet exercitus non se gereret. Ninilingis enim Isauriae praefectus a Zenone olim constitutus vir audacissimus aciem regebat, et Athenodorus vir simplicissimus ex ordine senatorio, et Conon Apameae episcopus, qui relicta sede ab episcopo in militem armatum mutatus, inter copiarum duces expeditionem susceperat. Cunctis istis Joanne Scythia, qui Illi Léontique tyrannidem dissiparat, et altero Joanne, cui Cyrtus cognomen, utroque Thracicarum copiarum praefecto, et Diogene (erant isti scholarum comites) et aliis quibuspiam viris egregiis ducibus institutis, Romanum exercitum opponit Anastasius. Praelio ad Cotyæum conserto, dux Ninilingis necatur; caetera vero Isaurorum manus majori ex parte ad internecionem caesa, vix locum, quo eruperat, recepit: ac nisi Romanus exercitus in spoliis colligendis tempus inutiliter expendisset, plenam ex hoc bello victoriam reportabat: sed dum in his incaute detinentur, **119** Isauri, munitissimam in Tauri summitate obtinentes arcem, bellum usque in tertium annum protraxerunt, oppidorum atque arcium in Tauro monte constitutarum situ opportuno muniti.

A. C. 486. — Hoc anno Claudiopoli inter utrumque Taurum in planitie positam, a Diogene captam non ferentes Isauri descendunt e Tauro et Dioge-

VARLE LECTIONES.

²² ἐνδεδικότος A. ²³ Νινίλιγγις A h. l. et infra. ²⁴ ἀνθίστησι A, ἀνθίσταται vulg. ²⁵ τοῦ ἐπ. A, τὸ ἐπ. vulg. ²⁶ ἐτόγγανον ὄντες e, τυγγάνοντες vulg. ²⁷ Ἰσαυρικὸν ἀπολλύμενον A et alii, Ἰσαυρικῶν ἀπολλυμένων vulg. ²⁸ σκύλα A, σκύλλα vulg. ²⁹ φρούριον τι A, φρουρίου τινὸς vulg. ⁴⁰ οἱ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

CP. In majori ecclesia conventus agebat, iisque Euphemio molestus erat: ut ubique velut clericum praeferret, homo celebs, tunique duntaxat junctus nuptiis, cum una cum imperio Ariadnam uxorem duxit. COMBESIS.

(65) Isauri gens agrestis ad Taurum montem latrociniis assueta. Eam Zeno imperator, tum ob genus tum ob auxilium ab ea acceptum, claram habuit inter

provincias reliquas, et plurima voluit auctoritate CP, pollere. Candidus Photianus cod. 79, Sozomenus, *De Isauris*, lib. viii, cap. 25. Bellum in eos motum hoc anno scribit Marcellinus Comes: de quo Theodorus Lector lib. ii, et Jornandes, *De regn. ac temp. success.*

(66) Lilingem pronuntiat citatus Jornandes.

nem adeo pertinaciter obsidione vallant, ut totus A fame perire et extrema internecione deleri periclitaretur exercitus. Verum Joannes cognomento Gyrtus, superatis Tauri angustiis prehendisque excubiis, improvisus adveniens, et una simul Diogenes irruptionem faciens, hostium urbem obsidentium copias omnes prostravit. Ibi vulnere accepto Conon episcopus brevi postmodum spatio moritur; et fit Romanis secundæ et maximæ accessio victoriæ.

A. C. 487. — *Hierosolymorum episcopi Martyrii annus primus.*

Eodem anno Zamsaspes Perozis Persarum regis filius Cabade expulso regnum Persarum obtinuit quatuor annos Cabadis regno debitis.

Hoc anno Longinus quidam Selenuntius dictus Antiochiam Isauriæ in præcelso quodam monte ad meridianum regionis mare sitam inhabitans, comitatus unde quaque conquisitum navibus onerariis ad Isauros asportavit: in hisce vero locorum angustiis Longinus magister et Athenodorus agebant. Imperator autem longarum belli morarum pertæsus, Euthymio episcopo, se pacem exoptare, silenter retulit: ac peregrinantes in urbe episcopos tanquam Isaurorum nomine veniam deprecaturus congregare jussit. Euthymius Joanni patricio, Athenodori, qui tyrannidis excitatæ auctor et princeps existerat, socero revelavit secretum. Ille cursu concito rem imperatori renunciat, quæ immortalis odii fomitem in Anastasii imperatoris animo adversus Euthymium succendit, ex quo Isaurorum insidias et molitiones imputavit Euthymio: structis eapropter Euthymio insidiis, cuidam, ut ante martyrium in ejus caput gladium vibraret, suggeressent. 120 Paulus autem quispiam Ecclesiæ defensor totis humeris patriarcham excedens, ictum capite non sine ingenti periculo exceptit: insidiatorem vero sira, gladio sic dicto, interfecit. Cæterum Euthymio in conventu montis mortem moliti sunt rursum inferre, quam ille privato habitu assumpto effugit et salutem quæsit. Demum Anastasius imperator fidei confessionem olim editam ab Euthymio violenter extorsit.

A. C. 488. — *Persarum regis Cabadis annus primus.*

Hoc anno Joannes Scythia post diuturnam obsi-

κατοβαίνουσι τοῦ Ταύρου καὶ ἐπὶ πολὺ πολιορκοῦσι τὸν Διογένην, ὡς καὶ λιμῷ κινδυνεύσαι καὶ φθαρῆναι τὸ στράτευμα. Πλὴν Ἰωάννης ὁ Κυρτὸς (67) ὑπερβάς τὰ στενὰ τοῦ Ταύρου καὶ τοὺς φύλακας ἔλων, αἰφνιδίως αὐτοῖς ἐπιστάς, διέφθειρε τὸ στράτευμα τῶν πολιορκούντων, ὑπεξελθόντος καὶ Διογένους. Τότε καὶ Κόνων ὁ ἐπίσκοπος πληγὴς μετὰ βραχὺ τελευτᾷ, καὶ γίνεται τοῖς Ῥωμαίοις αὕτη δευτέρα καὶ μεγίστη νίκη.

A. M. 5987. — *Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Μαρτυρίου ἔτος α'.*

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Ζαμάσπης ὁ υἱὸς (68) Περῶζου βασιλέως Περσῶν ἐξώσα; Καθάδην, ἐκράτησεν B ἔτη δ' ἐκ τῶν αὐτοῦ τῆς βασιλείας Περσῶν.

Τούτῳ τῷ ἔτει Λογγίνος τις ὁ λεγόμενος Σεληνούντιος τὴν Ἀντιόχειαν τῆς Ἰσαυρίας οἰκῶν ἐπ' εἰς τοὺς ὁδοὺς κειμένην ὑψηλοῦ κατὰ τὴν μεσημβρινὴν τῆς χώρας θάλασσαν εἰσῆγεν τοῖς Ἰσαύροις ὁλάσαι πολλὰς ἐμπορευόμενος πανταχόθεν τὰ τρόφιμα, καὶ ἐν ταύταις ταῖς δυσχωρίαις διήγον Λογγίνος ὁ μάγιστρος καὶ Ἀθηνόδωρος. Ἀποκαμῶν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ χρονίζειν τὸν πόλεμον (69), ἐθάρρησεν Εὐθυμίῳ τῷ ἐπισκόπῳ, ὡς εἰρήνης ἐφίεται, καὶ συνάξαι τοὺς ἐνδημοῦντας ἐπισκόπους προσέταξεν παρακαλέσοντας, ὅθεν περὶ τῶν Ἰσαύρων. Εὐθύμιος δὲ τὸ μυστήριον ἐξήγαγεν πρὸς Ἰωάννην τὸν πατρικίον πειθερὸν Ἀθηνόδωρου τοῦ ἐξάρχου τῆς τυραννίδος. Ὁ δὲ δραμὼν τῷ βασιλεῖ ἀπήγγειλεν, ὅπερ εἰς ἀδιάλλακτον ἔχθραν κατ' Εὐθυμίου τὸν βασιλέα Ἀναστάσιον ἤγειρεν. Ὅθεν τὰς τῶν Ἰσαύρων ἐπιβουλὰς Εὐθυμίῳ ἐπέγραφεν. Εὐθυμίῳ δὲ τινες ἐπιβουλεύοντες, ὑπέθεντο εἶναι πρὸ τοῦ μαρτυρίου ξίφος ἐλάσαι κατὰ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ. Παῦλος δὲ ὁ ἐκδικὸς τῆς Ἐκκλησίας ὑπερωμίας ὢν, τὴν πληγὴν κατὰ τῆς κεφαλῆς ἐδέξατο καὶ ἐκινδύνευσεν τὸν δὲ ἐπιβούλον τῇ λεγομένῃ σιρᾷ (70) ἀνέλεν. Πάλιν ἐν τῇ συνάξει τοῦ δρους ἐνθάρρυσαν ἀνελείν Εὐθύμιον, ὃς ἰδιωτικῶς σχηματὶ διαφυγὼν ἐσώθη. Ἀναστάσιος δὲ ὁ βασιλεὺς τὴν ὁμολογίαν αὐτοῦ παρὰ Εὐθυμίου μετὰ βίας ἀνέλετο.

A. M. 5988. — *Περσῶν βασιλέως Καθάδων ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει Ἰωάννης ὁ Σχύθης πολιορκῶν

VARIÆ LECTIONES.

67 ὁ add. ex A. 68 τοῖς adit. ex A. 69 μεγίστη A, μεγάλη vulg. 70 Περῶζου A, Περῶζου a, Περῶζου vulg. 71 Σεληνούντος A f. 72 μεσημβρινὴν A, μεσημερινὴν vulg. 73 ἐκπορευόμενος ο f. 74 συνάξαι; A. 75 παρακαλέσοντας A, παρακαλέσαντας vulg. 76 ὑπέθεντο A e, ἐπέθεντο vulg. 77 ἐπιλεγόμενην A. 78 ἐνθάρρυσαν A, ἐνθάρρυσεν vulg. 79 αὐτοῦ, μετὰ βίας; om. A. 80 ἀνέλετο A f, ἀνέλεν a, ἀφείλετο e, ἀφείλετο vulg.

JAC. COARI NOTÆ.

(67) Gibbani nonnulli reddunt.

(68) Zambases dicitur Agathiæ lib. iv, Blases Procopio, *De bello Persico*: uterque legendus. Πεζαμασφός, scriptum reperies pag. superiore 117, et dictionem inter varias lectiones emendatam.

(69) Quinquennium testatur Theodorus Lector, pene sexennium Jornandes, sexennium Marcel-

linus. Auctor quarto anno finitum videtur asserere.

(70) Λ-γο σιρῳμάστην apud plures auctores, de quo non jejeane in Codinum. Σιρᾶν hic neque *catenam*, neque *catenam* interpretabor, sed *gladii genuis* σιρῳμάστην, quom̃ Hesychius λόγην, δόρυ, βρομφαίαν exponit.

παρέλαβεν τὸν τε Λογγίνον τὸν ἀπὸ μαγιστρῶν, καὶ Λογγίνον τὸν Σεληνούντιον καὶ Ἀθηνοδώρον καὶ τοὺς λοιποὺς τυράννους. Καὶ τοὺτους ἀποτεμών, τὰς κεφαλὰς αὐτῶν εἰς τὸ Βυζάντιον ἐπεμψεν Ἀναστασίῳ τῷ βασιλεῖ. Ἀναστάσιος δὲ ἱππικὸν ἐπιτελέσας τὰς κεφαλὰς τῶν τυράννων καὶ τοὺς πεμφθέντας δεσμίους τῶν Ἰσαύρων ἐθριάμβευσεν, καὶ ἐπὶ σκολόπων ἐν Συκαῖς⁵⁵ ταύτας ἀναρτήσας, πᾶσιν ἐδημοσίευσεν. Τὰ δὲ πλήθη⁵⁶ τῶν Ἰσαύρων εἰς τὴν Θράκην⁵⁷ μετέκισεν. Ἰωάννην δὲ τὸν Σχύθην καὶ τὸν ἑτερον Ἰωάννην τὸν Κυρτὸν ὑπατίας καὶ τιμῆς μεγάλῃς ἤξισεν. Εὐθυμῖον δὲ τῷ ἐπισκόπῳ (71) ἐδήλωσεν δι' Εὐσεβίου μαγιστροῦ. Αἱ εὐχαὶ σου, ὦ μέγα⁵⁸, τοὺς φίλους σου ἡσθάλωσαν. Συναγαγὼν δὲ ὁ βασιλεὺς τοὺς ἐνημοῦντας ἐπισκόπους κατὰ Εὐθυμίου ἐνεκάλει, οἳ καὶ⁵⁹ χαριζόμενοι τῷ βασιλεῖ ἀκοινωνήσιον καὶ καθάρσιν αὐτοῦ ἐψηφίζοντο. Προχειρίζεται δὲ ὁ βασιλεὺς Μακεδόνιον ἐπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως σκευοφύλακα ὄντα. Ὁ μέντοι λαὸς διὰ τὸν Εὐθύμιον ἐστασίαζον⁶⁰, καὶ εἰς τὸ ἱπποδρόμιον ἱδραμον λιτανεύοντες, ἀλλ' οὐδὲν ὠνῆσαι ἴσχυσαν, τοῦ βασιλέως κακῶς νικᾶν⁶¹ σπεύδοντες. Μακεδόνιος δὲ κακῶς πεισθεὶς Ἀναστασίῳ, ὑπέγραψεν τῷ Ἐνωτικῷ Ζήνωνος.

A. M. 5989. — Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Μακεδονίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Εὐθύμιον Ἀναστάσιος εἰς Εὐχάϊταν ἐξώρισεν⁶². Ὁ δὲ λόγον ἤτησε διὰ Μακεδονίου λαβεῖν, ἀνεπιβούλευτον μεῖναι ἐν τῷ ἀπάγεσθαι⁶³. Ἐπιτραπέις δὲ Μακεδόνιος δοῦναι τὸν λόγον, εἰσρχόμενος ἐν τῷ βαπτιστηρίῳ πρὸς τὸν Εὐθύμιον ἀφελεῖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ ὠμόφρονον τῷ ἀρχidiaconῳ προσέταξεν, καὶ οὕτω λιτὸς⁶⁴ πρὸς Εὐθύμιον εἰσελθὼν, δανεισάμενός⁶⁵ τε χρήματα δέδωκεν Εὐθυμῖον, ὥς⁶⁶ πρὸς πολλῶν ἐπαινεθῆναι κατὰ τοὺς δύο τρόπους. Ἀσκητικὸς γάρ ἦν καὶ ἱερός, ὥς ὑπὸ⁶⁷ Γενναδίου τραφεὶς, οὗ καὶ ἀδελφοῦ⁶⁸ ὤπῃρχεν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Ἀθανασίου τοῦ ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας τελευτήσαντος, χειροτονήθη Ἰωάννης ὁ Μοναξῶν⁶⁹, πρεσβύτερος καὶ οἰκονόμος, ὁ ἐπὶ κλην ἡμοῦλα.

A. M. 5990. — Ρώμης ἐπισκόπου Ἀναστασίου ἔτος α'.

Ἀλεξανδρείας Ἰωάννου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπιβρόμῃς τῶν λεγομένων Σχηνητῶν⁷⁰ (72) Ἀράβων ἐν Εὐφρατῇ γενόμενης ἐν

dionem tandem Longinum exmagistrum et Longinum Selenuntium atque Athenodorum ceterosque tyrannos cepit et gladio ferit eorumque capita Byzantium Anastasio imperatori misit: qui ludum equestrem celebrans, tyrannorum capita et Isauros, qui missi fuerant, victos in triumphi morem circumduxit, ac tandem praefata capita palis affixa publice exposuit in Syeis: Isaurosum autem multitudinem in Thraciam migrare aegit: Joannem Seytham et alterum Joannem Cyrtum consulatos dignitate et aliis honoribus auxit, ac tandem Euthymio episcopo per Eusebium magistrum significavit: *Preces tuas, o venerande, amicos tuos infecerunt fuligine.* Apud coactos enim Cpoli episcopos de Euthymio conquerebatur imperator: qui in imperatoris gratiam ipsius interdictum et abdicationem tum a communione, tum a munere, suis suffragiis comprobavit: in ejus locum Macedonium, qui jam sacrorum vasorum custos erat, Cpoli episcopum designavit imperator. Populus autem Euthymii causa tumultuabatur atque in circum publica supplicatione acta procedebat: at nihil exinde proficere valuit, imperatore causam hanc exincere impotentius exoptante. Macedonius autem male ab Anastasio persuasus Zenonis concordiae subscripsit.

A. C. 489. — Cpolis episcopi Macedonii annus primus.

Hoc anno Anastasius Euthymium Euchaitam exsulem misit. Ille fidem sibi dari per Macedonium 121 postulavit, ut insidiarum securus, dum deduceretur, in itinere maneret. Macedonius fidem obstringere permissus, Euthymium in baptisterio adiit, archidiacono a suis humeris pallium auferre prius jussu: atque privato sacerdotis habitu Euthymium conveniens, pecunias mutuo ab aliis acceptas elargitus est illi: adeo ut ex utroque capite non minimam a plerisque laudem reportaret. Virtutem quippe pietatisque jura, tanquam a Genadio, ejus nepos erat, educatus colebat.

Hoc eodem anno Anastasio Alexandrino praesule mortuo, presbyter et oeconomus Joannes Monaxo, cognomento Hemula, in ejus locum sacra ordinatione suffectus est.

A. C. 490. — Romanorum episcopi Anastasii annus primus.

Alexandriae Joannis annus primus.

Hoc anno Arabes, Scenitas dictos, crebris excursionibus Euphratesiam infestantes, Eugenius re-

VARIAE LECTIONES.

⁵⁵ ἐπὶ σκολόπων (σκολώπων Par.) ἐν Συκαῖς] ἐπὶ σκύδας A e f. ⁵⁶ τὰ δὲ πλήθη A f, τὸ δὲ πλήθος vulg. ⁵⁷ εἰς τὴν Θράκην A, ἐν τῇ Θράκῃ vulg. ⁵⁸ ὦ μέγα A. ⁵⁹ οἳ καὶ A, οἱ δὲ vulg. ⁶⁰ ἐστασίαζον A. ⁶¹ νικᾶν A, νικῆσαι vulg. ⁶² ἐξώρισεν A n f, ἐξόριστον ἀπέστειλεν vulg. ⁶³ ἀγαπάσθαι A. ⁶⁴ λιτὸς A. ⁶⁵ δανεισάμενος A, δανειζόμενος vulg. ⁶⁶ ὥς] ἦν A. ⁶⁷ ὑπὸ A, ἀπὸ vulg. ⁶⁸ ἀδελφός A. ⁶⁹ ὁ Μοναξῶν A, ὁνομαζόμενος vulg. ⁷⁰ Σχηνητῶν A alii, Σχηνητῶν vulg.

JAC. GOARI NOTAE.

(71) Marcellinus ad annum Anastasii quintum: Euphemius episcopus C.P. falso ab Anastasio principe accusatus, atque damnatus, in exilium ductus est. Theodorus Lector in reliquis consulendus.

(72) Σχηνητας vocavit superius Saracenos. Eorum motum breviter perstringit Evagrius, lib. iii, cap. 36. Arabes, scribit Ecchellensis Histor. Arab.

pag. 150, « in cives, sive civitatum incolae discriminantur, et in eos qui per desertia perpetuo vagantur loca nullis certis sedibus, sed sua tentoria ibi figunt, ubi res et necessitas postulant, pabula suis quaritantes armentis et ovibus suis. Scenitas appellatur »

gionum illarum prædictus, vir litteris et fortitudine præstans, adversus eos ad primum Syriæ oppidum, cui Bithrapsus nomen, consertis manibus prælio superior remansit. Qui fuere devicti, prius cum Persis, tribus nimirum Naamani phylarchi, fœdus inierant. Tum vero Romanus exercitus per Palæstinam ductor, vir consilio militari et disciplina præcellens, Agarum Arethæ, qui Thalabanes filius audiebat, natum cum magna captivorum multitudine bello vicit cepitque. Alium porro Scenitam nomine Gamalum ante susceptam expeditionem hujusmodi totam Palæstinam suis excursionibus vastantem Romanus idem prostraverat et verterat in fugam. Sed et Iotaben insulam (a) in sinu maris Rubri sitam, vectigalia magna Romanorum imperatori quondam pendentem, tum vero ab Arabibus Scenitis occupatam, idem Romanus per acerrima prælia iterum liberam Romanis negotiatoribus præstitit: eisque demum insulam concessit, in qua liberi suisque legibus utentes habitarent et ex mercibus ex India convectis constitutum imperatori vectigal solverent.

A. C. 491. — 122 Hoc anno Macedonius imperatoris consilio monasteria urbis a præcipuæ Ecclesiæ communione ob Zenonis concordie sanctionem se dirimentia stultit reconciare. At cum propositum non posset exsequi, de convocandis in unum per urbem peregrinantibus episcopis, deque scripto firmandis, quæ Chalcedonensis synodus recte decreverat, imperatori auctor fuit: quod per actum scripturæ consignatum postea factum est. Adhortabatur subinde ad pacem et concordiam monasteria, Dii maxime et Bassiani et Insomnium atque Matronæ, quæ ab iis, qui unionis sanctionem admiserant, cœtus ecclesiasticos separatim agere proposuerant, aut potius exsilia quæque sponte et alacriter tolerare. Illis igitur in arrepto semel consilio constanter perseverantibus, illos potius sume concedere voluntati decrevit Macedonius, quam duriores in eos ciere persecutionem. Porro Matrona sancta inter vivos adhuc superstes, nec

A Βιθράψῃ¹¹ καλουμένην χωρίῳ πρώτῳ τῆς Συρίας, Εὐγενίου στρατηγοῦ τῶν ἐκείσε κατ' αὐτῶν παραταξαμένου, ἀνδρὸς ἔργῳ καὶ λόγῳ σπουδαίου, ἐκράτησε τῆς μάχης. Οἱ δὲ νικηθέντες Περσῶν ὑπόσπονδοῦ ἦσαν τῆς Νααμάνου τοῦ φυλάρχου (73) φυλῆς. Τότε καὶ Ῥωμανὸς τῆς ἐν Παλαιστίνῃ δυνάμεως ἀρχὼν, ἀνὴρ ἀριστος ἐν βουλῇ καὶ στρατηγίᾳ, χειροῦται εἰς πόλεμον Ἀγαρον (74) τὸν τοῦ Ἀρέθα τοῦ τῆς Θαλαβάνης¹² ὀνομαζομένου παιδὸς σὺν αἰχμαλώτων πλείθι πολλῶν. Κατηγωνίστατο δὲ καὶ ἐφυγάδευσε πρὸ τῆς μάχης ἐκείνης ὁ Ῥωμανὸς καὶ ἕτερον Σκηνητήν, Γάμαλον¹³ ὀνόματι, καταδραμόντα τὴν Παλαιστίνην πρὸ τῆς αὐτοῦ παρουσίας. Τότε καὶ Ἰωτάβην τὴν νῆσον κειμένην ἐν τῷ κόλπῳ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ ὑποτελῇ φόροις οὐκ ὀλίγοις ὑπάρχουσαν βασιλεὶ Ῥωμαίων, κατασχεθεῖσαν δε μεταξὺ ὑπὸ τῶν Σκηνητῶν Ἀράδων, μάχαις ἰσχυραῖς ὁ Ῥωμανὸς ἡλεωθέρωσεν, αὐτοὺς Ῥωμαίους πραγματευταῖς δοὺς αὐτονόμως οἰκεῖν τὴν νῆσον καὶ τὰ ἐξ Ἰνδῶν ἐκπορεύεσθαι φορτία, καὶ τὸν τεταγμένον βασιλεὶ φόρον εἰσάγειν.

A. M. 5991. — Τούτῳ τῷ ἔτει Μακεδόνιος γνῶμη τοῦ βασιλέως ἐνώσαι τὰ μοναστήρια τῆς βασιλείδος ἐσπευδεν ἀποσχίζοντα διὰ τὸ Ἐνωτικὸν Ζήνωνος. Ἀδυνατῶν δὲ τοῦτο ποιῆσαι, συνεβούλευσε τῷ βασιλεὶ τοὺς ἐνδημοῦντας ἐπισκόπους συνελθεῖν (75) καὶ τὰ ἐν Χαλκηδόνι καλῶς δογματισθέντα ἐγγράφως βεβαιῶσαι, ὅπερ καὶ γέγονεν δι' ἐγγράφου πράξεως. Καὶ προέτρεπε τὰ μοναστήρια πρὸς ἑνωσιν, μάλιστα δὲ τὴν Δίου μονὴν καὶ Βασσιανοῦ καὶ τῶν Ἀχοιμῆτων καὶ Ματρώνης (76), ἅτινα μᾶλλον καὶ ἀπίσχιζον τῶν δεχομένων τὸ Ἐνωτικὸν Ζήνωνος καὶ ἐξορίας προθύμως ὑπέμενον. Ἐνστάτων οὖν αὐτῶν συνῆκαν Μακεδόνιος τῇ προαίρεισι αὐτῶν καταλιπεῖν αὐτοὺς ἢ διωγμὸν ἐγείραι κατ' αὐτῶν. Ματρῶνα δὲ ἡ βίβη ἔτι ζῶσα καὶ μὴ κοινωνοῦσα σὺν ταῖς σὺν αὐτῇ ἀσκητριαῖς διὰ τὸ Ἐνωτικὸν¹⁴ Ζήνωνος, παράδοξόν πολλα ἐνεδείξατο, Χρυσσαορίου διακόνου τῆς ἐκκλησίας αὐτὴν ἀναγκάζοντος. Καὶ ἄλλη δὲ τις Σὺρις καλουμένη ἐπίσημος ἐν μοναζούσαις πολλὰ πια

VARIÆ LECTIONES.

¹¹ Βιθράψῃ A. ¹² Θαλαβάνης B f, Χαλαβάνης s, Θαλαμάνης e. ¹³ Γαδάλλον b, Γαμάλλον a. ¹⁴ τὸ ἐν. A, τὸν ἐν. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(73) Τῆς χώρας δυνάστην, *regionis principem*, τὸν φυλάρχην exponit Suidas. "Ὅτι τὰ χωρία αὐτῶν φυλαὶ ὀνομάζονται" quod eorum *et ci et oppida tribus nominantur*.

(74) Hunc sub Achari nomine mihi Suidas innuit, et Osrhoenæ regionis principem facit v. φυλάρχης. Agarum alium isto longe priorem celebrat nuper citatus Ecchellensis; a quo Agaritarum cognatio φυλὴ Theophani nostro dicta, de quo pag. 156. Arabes porro in *indigenas* et *advenas* discriminatos, illos antiquissimos Noe patriarchæ nepotes; Jectan nimirum et Helier filios, qui primi Arabiam occupare: istos autem, qui generis auctorem agnoscunt Ismaelem Abrahamæ filium, vocaverunt. Utrique ut posteros habuere nobiliores, qui stirpium variarum et familiarum se constituere capita, ita se *tribuum suarum principes* declarare: *Genes.* cap. x. Tribus illas diversas, velut acies sub tot du-

(a) Vide *Acta SS.* tom. X Octobris, p. 683, 687.

Dibus accurate perstringit' laudatus Ecchellensis typis regis anno 1651 editus a pag. 141 ad 161. Circa Scenitas et vagos Arabes hoc unum, quod huc confert, ex eodem observo. « Adversus gaganates » et effrenes « Arabes in silicibus, marmoribusque Romana lingua et characteribus insculpta hactenus videri Romanorum imperatorum edicta, quibus sub variis pœnis inhibetur, ne vagam illam, errantem incertamque agant imposterum vitam. » Variæ lectiones hic non leviter prætereundæ.

(75) Antiqua consuetudo in utraque Ecclesia quondam observata, ut ex ἐνδημοῦντων, casu in urbem, sive Romanam sive CP. adventantium collegio synodus haberetur, etiam hodie apud Græcos retenta.

(76) De Dii tempore et monasterio ad p. 114. De Bassiani ædibus Menologium Sirleti: de Bassiano et ædium ejus nominis fundatore Menæum ad

ἡοῦσα⁷⁸ μεγάλην ὑπομονὴν ἐνεδείξατο. Θεοδέρχους δὲ ὁ Ἀφροῦ (77) διάκονον ἔχων ὁρθόδοξον (78) πάνυ ἀγαπώμενον ὑπὲρ αὐτοῦ, μεταθέμενον δὲ εἰς Ἀρειανισμὸν χαριζόμενον Θεοδέρχῳ Ἀρειανίζοντι, ἀπέτεμεν αὐτὸν ξίφει εἰπὼν· *Εἰ τῷ Θεῷ τὴν πίστιν οὐκ ἐφύλαξας, οὐδὲ ἐμοὶ φυλάξεις*. Παλλοδίου δὲ τοῦ ἐπισκόπου (79) Ἀντιοχείας τελευτήσαντος, Φλαβιανὸν πρεσβύτερον καὶ ἀποκρισιάρχιον τῆς Ἐκκλησίας Ἀντιοχείων ὁ βασιλεὺς ἐψηφίσατο. Φασὶ δὲ Φλαβιανὸν τοῖς ἐν Καλκηδόνι δόγμασιν ἀντικείμενον. Ὀλύμπιος δὲ τις Ἀρειανὸς (80) ἐν τῷ Ἑλενιανῶν⁷⁹ βαλανεῖοι λουόμενος⁸⁰, δεινῶς βλασφημῆσας⁸¹, ἐλευθέρως ἐν τῇ νεροφόρῳ (81) τέθηκέν· ὅπερ ἐν εἰκόνι ἐγράφη. Εὐτυχιανὸς δὲ τις πρῶτος τῶν διαταρῶν (82) δώροις πεισθεὶς⁸² ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν, τὴν ἀνατεθεῖσαν εἰκόνα τοῦ Ὀλυμπίου καθεῖλεν· καὶ ἐξέτακται δεινῶς τὸ σῶμα αὐτοῦ⁸³ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, καὶ ἀπέθανεν.

Olympius vero quidam cum in Helenianorum balneo inter lavandum impias omnino blasphemias enomuisset, in ipso aquæ labro perditam animam miserum in modum efflavit: quod portentum in pictam imaginem relatum fuit. Eutychianus porro quidam dietariorum princeps, muneribus ab Ariani corruptus, cum appensam Olympii deposuisset imaginem, toto corpore ab illo die funeste extabit et perit.

A. M. 5992. — Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Ἡλίας ἔτος α'.

Ἀντιοχείας Φλαβιανοῦ ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Φῆστος συγκλητικὸς, Ῥώμης ἀποσταλὴς πρὸς Ἀναστάσιον διὰ τινὰς χρείας πολιτικὰς, τὰς μνήμας τῶν ἁγίων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου πανηγυρικώτερον ἐπιτελεῖσθαι ἡτήσατο (83), ὃ καὶ κρατεῖ μέχρι νῦν. Μακεδόνιος δὲ πρὸς Ἀναστασίον ἐπίσκοπον Ῥώμης συνοδικὸν διὰ Φήστου πέμψαι βουλευθεὶς ἐκωλύθη παρὰ τοῦ βασιλέως.

A. M. 5993. — Τούτῳ τῷ ἔτει Φῆστος ἀπερχόμενος (84) ἐν Ῥώμῃ συνέθετο τῷ βασιλεῖ Ἀναστασίῳ πεῖθειν Ἀναστάσιον τὸν πάππαν δέξασθαι τὸ Ἑνωτικὸν Ζήνωνος. Τοῦτον δὲ οὐ κατέλαθε ζῶντα. Ἰπο-

tamen cæteris feminis parem religioſe vitæ normam observantibus, ob Zenonis sanctionem communionis impendens consortium, multa vel supra humanam fidem fortiter aggressa est et tulit, dum Chrysaorius ecclesiæ diaconus illam vi cogere vellet. Altera pariter nomine Sophia inter moniales scientiarum cultu insignis multa passa, eximiam prorsus constantiam exhibuit. Theoderichus autem Afer cum diaconum haberet sibi admodum charum, qui Theoderichum dominum Arianas partes tuentem sibi cuperet promereri, Arii quoque doctrinam fuerat amplexus, gladio caput ejus abscidit, dicens: *Si Deo fidem non servasti: nec usque mihi servaveris*. Cæterum Palladio Antiochiæ præſule defuncto, imperator Flavianum presbyterum et ejusdem ecclesiæ missum in mortui locum designavit: Flavianum hunc Chalcedonensibus decretis mentem oppositam tenuisse nar-

A. C. 492. — Hierosolymorum episcopi Heliae annus primus.

Antiochiæ Flaviani annus primus.

123 Hoc anno Festus senator Romanus ob publica quædam negotia Cpolim ad Anastasium Romam missus sanctorum apostolorum Petri et Pauli memoriam majori frequentia et solemnitate celebrari postulavit: quod in hunc usque diem obtinuit. Macedonius autem synodicam epistolam per Festi manus ad Anastasium Romanorum episcopum mittere meditatus ab imperatore prohibitus est.

A. C. 493. — Hoc anno Festus Romam abiturus Anastasium papam, ut Zenonis concordiam probaret, se verbis effecturum Anastasio imperatori pollicitus est: cum vero non amplius vivum com-

VARIE LECTIONES.

⁷⁸ παθοῦσα A. μαθοῦσα vulg. ⁷⁹ τὴν add. ex A. ⁸⁰ οὐκ A. οὐκ vulg. ⁸¹ Ἑλενῶν A. ⁸² λουόμενος add. ex A. ⁸³ βλασφημῆσας A. βλασφημία: vulg. ⁸⁴ πλησθεὶς A. ⁸⁵ αὐτοῦ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

Octobris diem 10: Ἐπὶ τῆς βασιλείας Μαρτιανοῦ τοῦ εὐσεβεστάτου ἦλθεν ἐν ΚΠ., καὶ τοσούτον δεῖλαμψεν ἀρεταῖς καὶ θαύμασιν, ὥς καὶ νῦν κτίσαι ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ τὸν βασιλεῖα· *Sub Marciani piissimi imperio CP. venit, tantumque virtutibus et miraculis claruit, ut ejus nomine templum imperator extrueret. Discipulorum numero Matronam aggregatam memorat idem Menæum: Ἐπληθύνθη δὲ ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὥς εἰς τριακοσίους· ἐξ ὧν ἦν καὶ ἡ ἁγία Ματρώνα· Discipulorum ejus numerus ad 300 crevit: ex quibus S. Matrona exstitit.* (77) Ex Theodori Lectoris lib. II.

(78) Suadet tota series ut intelligatur minister profanus in aula, seu domo Theoderici merens, qui sic dominum fide prodita studuerit demereri; non ut ecclesiæ diaconus, ac sacer minister, quod alterum vocavit Theophanes ante paucas lines, forte ut ab hoc distingueret: quem et illi ministrum ad turpia indicat Nicephorus. Ejus plura Petrus magister in Legat. COMBERIS.

(79) Evagrius lib. III, cap. 23.

(80) Prodigium lectu dignum a Damasceno, orat. 3 de imaginibus, scriptum.

(81) Δεξαμένην habet Damascenus citatus, quæ est balnei lavacrum, seu vas quodcumque aquis recipiendis idoneum. Aquam porro Græcorum vulgus νερόν hodie vocat: olim quoque sic dictam puto, quod aquarum Nymphæ Νηρηίδες quasi Aquatiles audirent.

(82) Helenianorum palatii ad quod balneum curator, et balnei præfectus a Damasceni interprete redditur.

(83) Theodorus Lector, ex quo ista, subjungit: Ἐπιτελουμένης δὲ καὶ πρότερον, πλὴν ἐξ αἰτήσεως Φήστου πολλῶν πλέον ἠξέσθη τῆς τοιαύτης τῇ φαίδρῳ πανηγύρεως· *Quamvis antea festum apostolorum celebraretur, tamen studio Festi, multo amplius et splendidius panegyris illa celebrari cepit.*

(84) Ipsi pene verbis cum Theodoro consentit Theophanes.

perit. Quare plerisque pecuniarum vi corruptis, Laurentium quemdam, præter Romanorum jura, promoveri curavit episcopum, qui etiam sacra initiatus est ordinatione ab adversantium sibi parte altera. Qui rectiorem tuebantur fidem, ab eis divisi Symmachum e diaconorum grege quemdam in pontificem consecrant: unde deinceps tumultus, caedes, rapinæ urbem triennio divexarunt; donec Theuderichus Afer Roma potitus, licet Arianorum infectus labe, provincialem synodum coegit, et Symmacho in episcopum Romanum confirmato, Laurentium Nucerinæ præsulis instituit. Laurentius quietis impatiens et ciens tumultus, a Symmacho dignitate movetur mittiturque in exilium: ex quo tempestas omnis sedata.

Hoc etiam anno chrysargyrum tributum et venationes sive pugnas cum bestiis publicas Anastasius abolevit: et magistratus, qui antea venales erant, gratis contulit.

A. C. 494. — *Romæ episcopi Symmachi annus primus.*

Hoc anno per Phœniciam et Syriam post Agari mortem novas excursionses fecerē Saraceni, Badicharimo ejus fratre turbinis instar incurrente, sed et multo celerius, quam incurrisset, post partiam prædam iterum recurrente, adeo ut Romanus, qui eos insequeretur, nusquam assequi valuerit.

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁶ ὑπὸ τῆς Α, ὑπὸ τοῦ ἑνὸς vulg. ⁸⁶ ὁρθόδοξοι Α. ⁸⁶ τοπικὴν Α, τοπικὴν vulg. ⁸⁶ ἐπισκοπεῖν b, om. Α. ⁸⁷ τὰς ἀρχὰς ὠνίους Α b, ἀρχωνίους vulg. ⁸⁷ καὶ Παλαιστίνῃ post Συρίᾳ add. b. ⁸⁷ καὶ ὀξύτερον add. ex Α et aliis; vulgo lacuna notata erat: ἡπερ correxi pro vulg. εἴπερ. ⁸⁸ ἐπαναδραμόντος b, ἐπιδραμόντος; vulg. ⁸⁸ ὥστε ἐπιδ. Α, ὥστε μὴδὲ ἐπιδ. vulg. ⁸⁸ μὴ καταλαβεῖν Α, καταδαλεῖν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(85) Anast. *episcopum locare præcipit*: adeoque *desit vox aliqua, quam ille legerit, puta ἐνθρονίζεσθαι, καθίστασθαι. Consequens.*

(86) Tributum auro promiscue et argento pendi solitum, fuit χρυσάργυρον. Aurum enim solum nonnunquam, quandoque solum argentum imperatur. Χρυσάργυρον capitibus singulis hominum, jumentorum, pecorum, neque canum etiam exceptis, erat impositum: imo ab exoletis, data criminum scōdissimorum licentia, capiebatur. De ejus execranda impositione Zonaras, et Cedrenus abunde: auctorem Constantinum fingit Zosimus; ab illata injuria Christianissimum principem vindicat Evagrius totis duobus capitibus lib. iii, 40 nimirum et 41, relata prius 39, Anastasii jussu ejusdem abrogatione: de quibus Baronius anno C. 520 a num. 33 ad 48, et an. 491 num. 11 et 12.

(87) Theodorus citatus, τὰ κυνήγια ἐκυσεν. Truculentas et horrendas circi venationes, quibus bestiarum cum feris certissimo vitæ periculo pugnas inibant, Anastasium compescuisse intellige. Venandi enim exercitium, ut sit per silvas, laude dignum abolevisse, in Anastasii principis laudem nemo cordatus morum censor verteret. Κυνήγιον porro, unde cum bestiis pugnam affirmem, auctoritates istæ suggerunt. Suidæ v. Κυνήγιον. Ἐν τῷ κυνήγιῳ, scribit, ἐπιπτοῦντο οἱ βαιοθάνατοι. In amphitheatro violenta morte occisorum projiciebantur corpora: ut nimirum qui sibi manus consciscerent βαιοθάνατοι, gladiatoribus et bestiarum mortem in se concitantibus, post ademptum vitæ lumen, sociarentur. Infra: θαύμαζε, ὅτι ὁ χριστὸς τὸ κυνήγιον ἐκτε. Adverte ipsum amphitheatri conditorem esse. Certe venatus locus haud in silvis exstrui-

θεύρας δὲ διὰ χρημάτων πολλοὺς, ψηφίζεται παρὰ τὸ ἔθος Ῥωμαίων ἐπίσκοπον Λαυρέντιόν τινα, δὲ καὶ ἐχειροτονήθη ὑπὸ ἐνὸς ⁸⁶ μέρους. Οἱ δὲ ὁρθόδοξοι ⁸⁶ διαιρεθέντες χειροτονοῦσι Σύμμαχον ἑνα ὄντα τῶν διακόνων. Ἐνθεν λοιπὸν ἀταξίαι πολλαὶ καὶ φόνοι καὶ ἀρπαγαὶ γέγονασιν ἐπὶ τρία ἔτη, ἕως οὗ Θεοδῆριχος ὁ Ἄφρος κρατῶν τῇνικαῦτα Ῥώμης, καίπερ Ἀρειανὸς ὢν, σύνοδον προτήσας τοπικὴν ⁸⁶, Σύμμαχον μὲν ἐπίσκοπον Ῥώμης ἐκύρωσε, Λαυρέντιον δὲ εἰς Νοκίρειαν τὴν πόλιν ἐπίσκοπον ⁸⁶ προσέταξεν (85). Ὁ δὲ μὴ ἡσυχάσας, ἀλλὰ στάσεις κινῶν ὑπὸ Συμμάχου καθαιρεῖται καὶ εἰς ἑξορίαν πέμπεται. Καὶ οὕτω καταπαύθη ἡ στάσις.

⁸⁸ Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Ἀναστάσιος ἀνέστειλεν τὸν χρυσάργυρον (86) καὶ τὰ κυνήγια (87), καὶ τὰς ἀρχὰς ὠνίους ⁸⁷ (88) οὖσας δωρεὰν προεβάλλετο.

A. M. 594. — Ῥώμης ἐπισκόπου Συμμάχου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει γέγονε πάλιν Σαρακηνῶν ἐπιδρομὴ ἐν τῇ Φοινίκῃ καὶ Συρίᾳ ⁸⁶ μετὰ τὴν Ἀγάρου τελευτήν (89), Βαδισχάρμου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ δίκην θυελλῆς ἐπιδραμόντος τοῖς τόποις, καὶ ὀξύτερον ⁸⁶, ἡπερ ἐπέδραμεν ⁸⁶ μετὰ τὴν λεῖαν ἐπαναδραμόντος, ὥστε ἐπιδιώξαντα ⁸⁶ Ῥωμανὸν μὴ καταλαβεῖν ⁸⁶ τοὺς ἐχθρούς.

tur, nec statuis et columnis, de quibus ibi mentio, exornatur, nisi in circo, vel spectaculorum spatio deputato. Theopanis supra ad an. 5870: Δωρόθεος δ' ἐν ἀγίοις ἐπὶ τοῦ δυσσεβοῦς Οὐδέλντος ἑμαρτύρησεν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ θηρίοις παραδοθείς ἐν τῷ κυνήγιῳ ὑπὸ Ἀρειανῶν. Sanctus Dorotheus sub impij Valentis imperio martyrium Alexandriæ tulit, ab Arianis in amphitheatro feris obiectus. Ejusdem ad annum 5935: Χαρμόσυνος ὁ Ἀδγουστάλιος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκροταφίσθη ἐν κυνήγιῳ. Chormosynus præfectus Augustalis in amphitheatro in tempore percussus est. Suidæ iterum v. Κυνήγιος, et v. Ἀρατος: Τινὲς μὲν γὰρ ἐν ταῖς κυνηγεσίαις εἰσὶ τολμηροὶ πρὸς τὰς τῶν θηρίων συχτασπάσεις: οἱ δ' αὐτοὶ πρὸς ὅπλα καὶ πολέμους ἀγενεῖς. Quidam ad discernendas in bestiariis venationibus feræ audaces existunt, qui sub armis adversariis obiecti imbelles apparuerant. Mirumne foret in insequendis per saltus leporibus et cervis cuiuspiam animum laudari? Adeone eruantur et inhumanum solitas venationis studium, ut ab imperatore Chrysargyrum exstinguente, mereretur exstingui? Vetandas itaque censuit Anastasius feras, et immanes cum feris circi pugnas, quas Romæ adhuc exercitas eodem tempore coætaneus Theodorichus desset his verbis, epist. 42 Variarum Cassiodori lib. v: « Heu mundi error dolendus! si esset ullus æquitatis intuitus, tantæ divitiæ pro vita mortalium deberent dari, quantæ in mortes hominum videntur effundi.»

(88) In proposito non stetit Theodoro et Theopani contrarius Suidas testatur v. Ἀναστάσιος.

(89) Hanc Barbarorum incursionem, ut aliam annis tribus priorem perstringit Evagrius lib. iii, can. 36.

Τούτῳ τῷ ἔτει καὶ οἱ καλούμενοι Βούλγαροι⁹⁹ (90) Α τῷ Ἰλλυρικῷ καὶ Θράκη ἐπιτρέχουσι πρὶν γνωσθῆναι αὐτούς.

A. M. 5995. — Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Σαλουστίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει σπένδεται πρὸς Ἀρέθαν (91) δ' Ἀναστάσιος, τὸν Βαδισαρίμου καὶ Ἀγάρου πατέρα, τὸν τῆς Θαλαβάνης λεγόμενον, καὶ λοιπὸν πᾶσα ἡ Παλαιστίνη καὶ Ἀραβία καὶ Φοινίκη πολλῆς γαλήνης καὶ εἰρήνης ἀπήλθον. Ἐν Νεοκαισαρείᾳ (92) δὲ μέλλοντος γίνεσθαι σεισμοῦ, στρατιώτης οὐδεὺς ὡς δύο στρατιώτας ἐπ' αὐτὴν εἶδεν καὶ ἐπισθεν ἄλλον κράζοντα· Φυλάξατε τὸν οἶκον, ἐν ᾧ ἡ θήκη Γρηγορίου ἐστίν. Γενομένου δὲ σειμοῦ, τὸ πλεῖστον μέρος τῆς πόλεως ἐπτώθη, πλὴν τοῦ¹⁰⁰ Ἀγίου¹⁰¹ Γρηγορίου.

A. M. 5996. — Τούτῳ τῷ ἔτει Καβάδης δ' τῶν Περσῶν βασιλεὺς (93) χρήματα ἀπῆτει Ἀναστάσιον. Ὁ δὲ Ἀναστάσιος¹⁰², εἰ μὲν θανεῖσθαι βούλοιο, ἔγγραφον ὁμολογίαν ἔλεγεν ποιῆσαι, εἰ δὲ ἄλλῳ πρόπῳ, μὴ δίδόναι. Ὅθεν παρασπονδῆσας γενομένην πρὸς Θεοδοσίον τὸν νέον ἔμπροσθεν εἰρήνην, ἐπέρχεται μετὰ πλήθους πολλοῦ Περσικοῦ τε καὶ ἐπιστάκτου, πρότερον μὲν εἰς Ἀρμενίαν, καὶ λαμβάνει Θεοδοσιούπολιν, Κωνσταντίνου προδόντος αὐτὴν, ἀνδρὸς συγχλητικῷ τε καὶ Ἰλλυρίων ἀρξάντος τάγματος. ἔτα εἰς Μεσοποταμίαν ἔλθων, Ἀμίδαν ἐπολιόρκει, Ῥωμαϊκοῦ στρατεύματος ἀξιολόγου μήπω¹⁰³ τοῖς τόποις ἐνδημοῦντος, Ἀλυπίου δὲ μόνου βοηθίαν ἔχοντος ὀλίγην, ἀνδρὸς πανταχόθεν ἐπαινετοῦ καὶ φιλοσοφίας ἑραστοῦ, μάλιστα τὴν ἐνδεχομένην¹⁰⁴ περὶ τὴν φυλακὴν τῶν πόλεων καὶ τὰ ἀπόθετα τῶν τροφῶν ἐπιμέλειαν ποιούμενου. Ὄκει δὲ ἐκτὸς¹⁰⁵ Κωνσταντίνου, σταδίου¹⁰⁶ ν' κατὰ δύσιν ἀφεστῶσης Νισίθης¹⁰⁷, καὶ Ἀμίδα πρὸς ἄρκτον. Ἀλλὰ χρόνου τινὸς μετὰ βούσαντος, καὶ τινῶν μερικῶν συμπλοκῶν Πέρσαις τε καὶ Ῥωμαίοις γενομένων, καθ' ἃς ποτὲ μὲν ἔλαττους, ποτὲ δὲ ἐπικρατέστεροι τῶν ἰθὺν ἐν διαφόροις γηγόνασιν οἱ Ῥωμαῖοι¹⁰⁸ τέλος Ἀμίδαν προδίδωσι¹⁰⁹ τῷ Πέρσαις, πολιορκηθεῖσαν μὲν ὑπὲρ τοῦς τρεῖς μῆνας παρὰ τῶν¹¹⁰ Βαρδάρων, προσδοκῆσαν δὲ νύκτωρ ἐξ ἐνὸς τῶν πύργων ὑπὸ μοναχῶν φυλαττομένου¹¹¹, κλίμαξιν¹¹² οἱ πολέμοι χρησά-

Hoc etiam anno qui vocantur Bulgari excursionem in Illyricum et Thraciam fecerunt, cum nondum eorum natio audiretur de nomine.

A. C. 495. — Hierosolymorum episcopi Salustii annus primus.

124 Hoc anno Anastasius cum Aretha, qui Thalabanes filius audiebat, et Badicharimi nec non Agari pater, foedus percussit, ac ita deinceps Palestina omnis, Arabia et Phœnicia profunda tranquillitate et pace fruebantur. Neocæsareæ vero cum terræ motus janijam esset futurus, miles quidam agens iter tanquam duos milites civitati videt imminentes aliumque a tergo clamantem: *Servate domum, in qua Gregorii locus.* Moxque insecuto terræ motu urbis pars plurima corruit, præter Sancti Gregorii templum.

A. C. 496. — Hoc anno Cabades Persarum rex pecunias exigebat ab Anastasio. Anastasius cautionem scribere jussit, si modo mutuum accipere vellet: alioqui se nullas datorum. Ex quo pacis quondam cum Theodosio juniore firmatæ violatis fœderibus, cum magno Persarum atque auxilium exercitu primum quidem in Armeniam irrumpit et Theodosiopolim, Constantino senatorii ordinis viro Illyricarum copiarum ductore eam prodente, cepit: tum vero penetrata Mesopotamiâ, Amidam obsedit, cum non satis numeroso exercitu locus esset munitus, imo solus Alypius, vir alioqui laudatissimus et philosophiæ amans, qui ad urbium defensionem annonæ et comæatus curam conferebat omnem, cum exigua admodum præsidii manu eam tutaretur. Habebat autem haud procul a Constantina, quæ Nisibin ad occasum sex et quinquaginta stadiis totidemque Amidam septentrionem versus distantes habet. Verum nonnullo temporis spatio interim lapso, privatisque certaminibus inter Persas Romanosque commissis, quibus nonnunquam inferiores et aliquando gentiliū victores pro varia belli fortuna recesserant Romani, tandem Amida post trimestrem obsidionem 125 a Barbaris bello fatigata, ab turrium una, quam propugnandam susceperant monachi, cujusdam proditiōne, noctu in hostium (scalis autem ad invasionem utebantur)

VARIE LECTIONES.

⁹⁹ Βούλγαροι A e f, Βουλγάρες vulg. ¹⁰⁰ πλὴν τοῦ A a f, πλὴν τοῦ ναοῦ τοῦ vulg. ¹⁰¹ τοῦ θαυματουργοῦ add. b post Γρηγορίου. ¹⁰² Ἀναστάσιον A, Ἀθανάσιον vulg. ¹⁰³ μήπω τοῖς om. A. ¹⁰⁴ ἐνδεχομένην A, δεχομένην vulg. πολέμων a. ¹⁰⁵ ἐκτὸς A, αὐτὸς vulg. ¹⁰⁶ σταδίου A, σταδίου vulg. ¹⁰⁷ Νισίθης A a, Νισιδίς vulg. ¹⁰⁸ τις add. ex A. ¹⁰⁹ παρὰ τῶν A, παρ' αὐτῶν vulg. ¹¹⁰ φυλαττομένου A e f, φυλαττομένων vulg. ¹¹² κλίμαξιν ol] καὶ μάξην A e f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(90) A Volga Scythico fluvio, ex quo et patrie solo irruptiones in imperium Romanum fecere. Augerius Busbequius in Itinerario, Ortelius Volaterranus.

(91) Saracenorum principes Aretæ nomine, velut Ægyptiorum Ptolemæi, insignitos testatur Scaliger, *De emend. temp.* lib. II. De Ammonitis Arabibus aliter sentit Abraham Ecchellensis, pag. 115, qua cum Thalabam memoret, principem Aretham ex ejus tribu ortum facile putaverim; adeoque non a matre sed a tribu dictum Thalabanem, qui Badicharimi filius, Agari pater, Thalabitarum fuerit

contribulis.

(92) Hæc pene verbo tenus Theodorus Lector ad lib. II Collect. finem.

(93) Amidam, capta Theodosiopolis, a Cabade obsessam et captam, ex Evagrii lib. III, cap. 58 scribunt chronologi. Annum ex Eustathio notavit Evagrius Anastasii duodecimum, qui Theophanis a Septembri numerantis decimo tercio coincidere potest. Reliqua Marcellinus comes Anastasii ejusdem anno duodecimo, Procopius, *De bello Persico*, lib. I, nonnihil attingit Theodorus Lector lib. II.

potestatem venit. Hunc in modum illi intra urbem admissi ad prædas et excidium vertuntur, copiosis undequaque congestis sibi manubiis. Tertio vero a proditiōe die Cabades elephantō insidens urbem ingreditur: et divitias quidem exiguas admodum, Gloen autem in urbis custodiam relinquit: ipse demum Nisibin regressus est, Persarum castris et exercitibus Amidam inter et Constantiam locatis.

A. C. 497. — Hoc anno Gotthorum, Bessorum et aliarum Thracicarum nationum exercitus orientis duci præfectoque Areobindo Dalagaiphi filio, qui cum potestate magna dignitateque consulatum ordinarium gessit, commendatus ab Anastasio imperatore mittitur. Huic ex patre avus fuit Areobindus, qui Theodosii junioris temporibus in præliis adversus Persas claruit. Porro Areobindus Dalagaipho patri e Dyagesthea Ardaburii filia et Asparis, cujus nomen supra memoratum, nepti susceptus fuit. Areobindo pariter socii plures dati sunt, et cum eo missi duces, quorum illustriores fuere Patricius et Hypatius, Secundini et sororis Anastasii imperatoris filius, et Pharasmanes genere Lazicus Zune pater, et supra laudatus Romanus, qui ex Euphratesia exercitui se adjunxerat, nec non Justinus postmodum imperator renuntiatus, et Zemarchus, et alii nonnulli. Copiis omnibus Edessæ Osroenæ provinciæ civitate, et Samosati altera Euphratesiæ urbe coactis, qui comitabantur Hypatium et Patricium circa Amidam Persica custodia liberandam occupabantur. Areobindus autem cum Romano et Asuado tribunis et quibusdam aliis castra metatus, Cabadem ipsum Nisibi tunc commorantem aggreditur, variis præliis Persicas acies lacessit, Cabadem ipsum Nisibi fugat, et ex ejus agris multorum millium spatio eum secedere coegit: quin etiam præcipuum Persarum in quodam conflictu occidit ducem, cujus gladius et arinilla a Scythia, qui virum mactaverat, Areobindo primum oblata, deinde quasi spectatissimum victoriæ monumentum ad imperatorem missa. Iuminato in hunc modum Romanorum ducum virtute Persarum exercitu, vires ampliores sibi comparatas adversus Romanos immittit, adeo ut Hypatii Patriciique **126** copias adhortaretur Areobindus, relictis circum Amidam locis, ad suppetias sibi ferendas contendere. Qui cum præ invidia dimoveri recusarent, Areobindus ipse de

μενοι, καὶ οὕτως ἐξω τῆς πόλεως γεγονότες, ἀρτίζονται πᾶσαν καὶ καθαιροῦσι καὶ πλοῦτον λαμβάνουσι πόλιν, Καβάδου τοῦ βασιλέως ἐπὶ ἐλέφαντος εἰς αὐτὴν εἰσελθόντος μετὰ τρίτην ἡμέραν * τῆς προδοσίας, καὶ πλοῦτον μὲν οὐ πόλιν, Γλόην * δὲ τῇ πόλει καταλιπόντος· φύλακα, Καβάδου εἰς Νισίβην ἐπαναξέζοντος· πόλιν, καὶ τῆς Περσικῆς δυναστείας μεταξὺ Ἀμίδας καὶ Κωνσταντίας διατρίβουσας.

A. M. 5997. — Τούτῳ τῷ ἔτει στέλλεται παρὰ τοῦ βασιλέως (94) Ἀναστασίου στρατιὰ Γότθων τε καὶ Βεσσῶν (95) καὶ ἐτέρων Θρακῶν ἐθνῶν, στρατηγούντος τῆς Ἐφῆας καὶ ἐξάρχοντος * αὐτῆς Ἀρεοδίνδου τοῦ Δαλαγαίφου παιδὸς, ὁπάτου γεγονότος ὀρδινάρλου (τούτου πρὸς πατὲρς ἐγένετο πάππος· Ἀρεοδίνδος, ὁ κατὰ τὸν Θεοδοσίου τοῦ νέου χρόνον εὐδοκίμησας κατὰ Περσῶν, ἐτίχθη δὲ Ἀρεοδίνδος· τῷ Δαλαγαίφῳ ἀπὸ Δυαγησθίας *, τῆς Ἀρδαβουρίου θυγατρὸς τοῦ παιδὸς Ἀσπαρος, οὗ πρόσθεν ἐμνημονεύσαμεν) ἐπὶ δυναστείᾳ μεγάλῃ. Συναπεστάλησαν δὲ τῷ Ἀρεοδίνδῳ καὶ ἑτεροὶ πλείστοι στρατηγοί, ὧν οἱ περιφανέστατοι ¹⁰ Πατρίκιος ἦν καὶ Ὑπάτιος, ὁ Σακουνδίνου καὶ τῆς ἀδελφῆς Ἀναστασίου τοῦ βασιλέως υἱὸς, καὶ Φαρασμάνης· ὁ Ζουνᾶ πατήρ, τὸ γένος Λαζός, καὶ Ῥωμανὸς ὁ προειρημένος ἐξ Εὐφρατης· συναφθεὶς τῷ στρατεύματι, καὶ Ἰουστίνος ὁ βασιλεύσας· ¹¹ μετὰ ταῦτα, καὶ Ζήμαρχος καὶ ἑτεροὶ τινες τῆς δυνάμεως συνελθούσης ἐν Ἐδέσση πόλει ¹² τῆς Ὑσσηνῆς καὶ Σαμοσάτης πόλει ¹³ τῆς Εὐφρατης. Καὶ ¹⁴ οἱ μὲν περὶ Ὑπάτιον καὶ Πατρίκιον ἡσυχολοῦντο τὴν Ἀμίδαν ἐλευθερῶσαι τῆς Περσικῆς φυλακῆς. Ἀρεοδίνδος δὲ μετὰ Ῥωμανοῦ καὶ Ἀσουάδου φυλάρχων (96) καὶ τινων ἐτέρων ¹⁵ στρατοπεδεύσαντες, ὡς πρὸς αὐτὸν Καβάδην τότε εἰς Νισίβην διατρίβοντα διαφόροις μάχαις καταγωνίζεται τῶν Περσικῶν ¹⁶ καὶ τῆς Νισίβης Καβάδην ἀπελαύνει καὶ πολλοὺς διαστήμασιν ὑποχωρῆσαι ¹⁷ τῆς χώρας πεποίηκεν. Ἀνεῖλε δὲ καὶ στρατηγὸν μέγιστον ¹⁸ τῶν Περσῶν ἐν μίᾳ συμπολοχῇ, οὗ καὶ τὸ ξίφος καὶ τὸ βραχιόλιον ἠνέχθη Ἀρεοδίνδῳ παρὰ τοῦ ἀνελόντος αὐτὸν Σκύθου, καὶ ἀξιδόγον ὡς μάλιστα φανέν ¹⁹ σύμβολον τῆς νίκης ἐστὼν τῷ βασιλεῖ. Τῆς οὖν Περσικῆς στρατιδὸς ἐλαττωθείσης οὕτω τοῖς Ῥωμαϊκοῖς στρατηγοῖς παρασκευασάμενος Καβάδης ἐκπέμπει ²⁰ στρατεύμα πλείστον κατὰ τῶν ²¹ Ῥωμαίων, ὥστε Ἀρεοδίνδον προτρέψαι τοῖς περὶ Ὑπάτιον καὶ Πατρίκιον, ἀπὸ τῶν περὶ Ἀμίδαν τόπων εἰς συμμαχίαν αὐτῷ συνδραμεῖν. Ἐξείνων δὲ παραιτησαμένων διὰ

VARIÆ LECTIONES.

* τρίτην ἡμέραν A, τὴν τρίτημερον vulg. * Γλόην A, Γλώην vulg. passim. * ἐξάρχοντος A c, ἐξαρχούντος vulg. * Γόθησθας A b. ¹⁰ περιφανέστεροι A. ¹¹ βασιλεὺς A. ¹² Ἐδέσση πόλει A, Ἐδέση τῇ πόλει vulg. ¹³ Σαμοσάτης πόλει A, Σαμοσάτης πόλεως vulg. ¹⁴ καὶ add. ex A. ¹⁵ ἐτέρων add. ex A. ¹⁶ τὸ Περσικὸν h, τὸν Περσικὸν e. ¹⁷ εἰσχωρῆσαι A. ¹⁸ μέγιστον om. A. ¹⁹ φανέν A. ²⁰ ἐκπέμπει A, εἰσπέμπει vulg. ²¹ τῶν add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(94) Procopium et Marcellinum sequitur auctor Theophanes: hunc quoad annorum rationem, alterum quoad historiæ fidem lib. 1, *De bello Persico*.

(95) Bessi ad Hæmum montem, et Danubium

populi. ORTELIIUS.

(96) Vat. 1, καὶ Ἀσουάδου τοῦ φυλάρχου, placetque; nam Romanus majus aliquid tribuno videtur, supra jam Palæstinæ præses victoriis clarus. COMBEFIS.

φθόνον ὁποχωρησάτω, ἡδουλήθη Ἀρεόβινδος εἰς Βυζάντιον ²² εἰσελθεῖν, εἰ μὴ μόλις ²³ Ἀππίων ὁ Αἰγύπτιος, ὑπαρχὸς τότε ²⁴ τοῦ στρατεύματος ὦν καὶ τῆς δαπάνης, καὶ τῆς ἐποφίας πάντων προσετῆκώς ²⁵, ἐπέσχευ αὐτὸν ἐν τοῖς τόποις. Διαφερομένων δὲ τῶν στρατηγῶν πρὸς ἀλλήλους, Καθάδης εἰς Νισίβην ἐλθὼν καὶ τὰ τῆς διχονοίας τῶν στρατηγῶν μαθὼν, αὐτὸς τε πολὺς ὦν τῷ πλήθει καὶ πολλαχοῦ τὴν ἑαυτοῦ στρατὸν κατακερματίζων ²⁶, πᾶσαν, ὥς εἰπεῖν, τὴν Ῥωμαϊκὴν κατέδραμεν γῆν καὶ ἐδηλώσεν ²⁷ μέχρι Συριῶν αὐτῶν ²⁸, πολλοὺς μεταξὺ πρὸς Ἀρεόβινδον ὑπὲρ εἰρήνης ἐκπέμψας πρέσβεις καὶ ἐπὶ χρήμασιν καταλύειν τὸν πόλεμον λέγων. Οὕτω τοίνυν καὶ τὰ περὶ τὴν Ἑδεσσαν ²⁹ μάλιστα καταδραμὼν, καθ' ἣν Ἀρεόβινδος ἦν· πλὴν οὐ πράξα· ἐκεῖ δεξιῶς, ἀλλὰ παρ' ἐλπίδας ἐλαττοῦται τῆς Ἀρεοβίνδου μάχης. Γνοὺς δὲ καὶ τὴν Ἀμίδης φύλακα Γλόην τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ διαφθαρῆναι μηχανώμενον ³⁰, ἐπανερχεται κακωθεὶς δι' ἐτέρως ὁδοῦ, καταφρονήσας τῶν ὁμήρων, ὧν ἐδεδώκει ³¹ τῷ Ἀρεοβίνδῳ, τοὺς εἰρήνης λόγους· καὶ κατέσχον παρὰ τὰς συνθήκας Ἀλύπιόν τε τὸν χρηστὸν ἐκεῖνον ³² καὶ Βασίλειον τὸν Ἑδεσσηνόν· ὥστε μετὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ τὴν ἐπὶ τὰ οἰκεία, χειμῶνος ἤδη καταλαβόντος, τοὺς μὲν στρατηγούς Ῥωμαίων ³³ ἐν διαφόροις τῆς Εὐφρατηςίας καὶ Ὀσροηνῆς καὶ Μεσοποταμίας καὶ Σύρων καὶ Ἀρμενίων διαιρεθῆναι πολισμάσι ³⁴ τὸν χειμῆριον αὐλισθησομένους καιρόν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἱππικοῦ γενομένου (97), ἀταξία γέγονε τῶν δύο μερῶν, καὶ πολλοὶ ἀπέθανον ἐξ ἀμφοτέρων, ἐν οἷς καὶ ὁ υἱὸς Ἀναστασίου τοῦ βασιλέως, ὃν εἶχεν ἀπὸ παλλακῆς· καὶ σφ' ὅρα λυπηθεῖς Ἀναστάσιος πολλοὺς ἐτιμωρήσατο καὶ ἄλλους ἐξορίαις παρέπεμψε.

A. M. 5998. — Τούτῳ τῷ ἔτει Κέλλωρα ³⁵ τὸν μάγιστρον (98) ὑπὸ τοῦ βασιλέως πεμφθέντα μετὰ τῆς σὺν αὐτῷ πλείστης δυνάμεως, καὶ τὴν ὅλην σχεδὸν ἔξουσίαν παρεληφόντα σὺν Θεοδότῳ ³⁶ στρατηγῷ, τούτοις κατεπίστευσεν ὁ βασιλεὺς τὴν τοῦ παντὸς πολέμου διοίκησιν. Ἀππίωνα δὲ καὶ Ὑπάτιον μετὰ πέμπεται σπουδαίως εἰς τὸ Βυζάντιον, οὐκ ἀνγκαιούς· ἡγησάμενος εἶναι τῷ στρατοπέδῳ διὰ τὴν πρὸς Ἀρεόβινδον τὴν στρατηγὸν ἔχθραν, Καλλιόπιον δὲ τὸν στρατηγὸν ἐπιστήσας τῇ τοῦ δαπανήματος ἀρχῇ. Τοῦ Κέλλωρος τοῖνον ἀρίστη ³⁷ τὸν πάντα πόλεμον ἄμα τῷ Ἀρεοβίνδῳ καὶ Πατρικίῳ καὶ Βεροῦσῳ ³⁸ καὶ Τιμοστράτῳ καὶ Ῥωμανῷ καὶ τοῖς λοιποῖς κατὰ διαφόρους τόπους οἰκονομήσαντος· ἦν γὰρ ὁ

A repetendo Byzantio cogitasset, nisi Aegyptius Appio, totius exercitus praefectus et annonae rebusque singulis inspicendis invigilans, eum locis in illis consistere compulisset. Ita dissidentibus ab invicem ducibus, Cabades Nisibin ingreditur, habitaque discriminis inter duces orti notitia, cum alioqui copiosae adessent illi vires, toto exercitu per turmas et globos diviso, in universam, ut ita loquar, excurrit Romanam ditionem, et abacta a Syris longe positis praeda, plures interim ad Areobindum de pace componenda legatos decernit bellumque pecunia dirimendum denuntiat. Loca igitur circa Edessam, in qua Areobindus metabatur, devastans, nil prosperum ibi peregit: quin imo ex pugna cum Areobindo praeter expectationem commissa viribus deterior recessit. Cum vero insuper Gloem ducem, quem Amida praesidio reliquerat, perire paratum rescivit, per aliam viam cum magna clade accepta recessit, fidem, per obsides quos Areobindo dederat, oppignoratam, et de pace colloquutionem parvi pendens: quin etiam Alypium virum illum optimum et Basilium Edessenum praeter ictas condiciones penes se detinuerunt Persae: ita ut Cabade in ditionis suae fines regresso, Romani duces a se invicem disjuncti in diversa Euphratesiae, Osrhoenae, Mesopotamiae, Syriae atque Armeniae oppida hiemantes se contulerint.

Hoc anno equestri agone celebrato, facta est duarum factionum seditio, et ex utraque periere plurimi, inter quos Anastasii filius ex pellice natus numeratus est: cujus morte vehementer afflictus Anastasius plures ultimo supplicio, alios exsilio mulctavit.

A. C. 498. — Hoc anno Cellore magistro cum maxima subditarum sibi copiarum vi misso et cum Theodoto duce supremam pene in exercitum omnem potestatem adepto universam belli administrandi curam commisit imperator: Appionem et Hypatium, quorum operam laud amplius in castris desiderari ob exercitus cum Areobindo duce inimicitias arbitrabatur, Byzantium diligentius revocat: et rei annonariae summam Calliopio duci commendat praefecturam. Cellore porro cum Areobindo ¹²⁷ et Patricio et Boruso et Timostrato atque Romano, nec non reliquis aliis rationem bellandi optimam per varia quaeque loca semper exerceuit. Vir enim fuit praestantis ingenii et magnae doctrinae, animi

VARIÆ LECTIONES.

²² εἰς Βυζ. A e, καὶ εἰς Βυζ. vulg. ²³ μόλις A, μένος vulg. ²⁴ τότε A, τε vulg. ²⁵ προσετῆκώς A, προσετῆκώς vulg. ²⁶ κατακερματίζων A, καταχερματίζων vulg. ²⁷ ἐδηλώσεν | ἐδίδωκεν A e. ²⁸ Συρίας αὐτῶν A. ²⁹ Ἑδεσσαν A, Ἑδεσαν vulg. passim. ³⁰ μηχανεύμενον A. ³¹ οὕς δεδώκει A, fort. leg. δι' ὧν s. οἷς ἐδεδώκει τῷ Ἀρ. τοὺς εἰρήνης λόγους. ³² ἐκεῖνον A: ³³ Ῥωμαίων A, Ῥωμαίους vulg. ³⁴ παλαίσμασι A e. ³⁵ Κέλλωρα A, Κέλλα b. ³⁶ σὺν Θεοδότῳ | σὺν ὧ τῷ A e f, σὺν Ἀρεοβίνδῳ b. ³⁷ ἀρίστη τὸν A, ἀρίστατον vulg. ³⁸ Βουνοῦσῳ A, Βουνόσῳ a, Βουνοῦσῳ b e.

JAC. GOARI NOTÆ.

(97) Circensis hic motus idem videri posset, qui in *Chronico Alexandr.* ad Anastasii annum 7 legitur, in quo Anastasius ipse lapide percussus. Vi-

deat lector, et sententiam proferat.

(98) Rem aliter gestam narrat Procopius citatus.

fortitudine Deique gratia ad summum repletus, ex Illyrico, unde et Anastasius ducebat originem, trahens genus; et continuis quidem incursionibus Persarum agros et munita quæque loca vexans, alia quidem igne, alia modis aliis devastabat: adeo ut ipsa Nisibis in Romanorum potestate tantum non veniret. Pestilentia enim Persicam regionem invaserat. Tum vero per provincias Cadusiorum maxime dictorum et aliarum gentium tumultus unus post alium audiebantur exoriri; illisque tantopere Persarum res jactabantur, ut Aspetium ducem de pace cum Romanis collocaturum pro-pense Cabades destinavit, et quamvis leve quid fuerit a Romanis reportatum, Amidam certe, quam infinitis laboribus recipere, nec Persarum in præsidio locatorum manibus etiam famis in eos invalescentis vi potuerant eripere, tam ob opportunum loci situm, quam ob indissolubilem mœnium firmitatem, nullo negotio restituerunt Persæ. Ingruentes præterea hiemis molestias secum reputantes duces, ex locorum, in quibus cum Aspetio pacis conferebantur sermones, difficultatibus et periculosa hiematione Romanum exercitum paucis talentis redimere satius esse duxerunt. Talentis igitur ad triginta datis Basilium Edessenum apud Persas obsidem adhuc agentem (Alypius enim ille bonus vir marmorum diuturnitate penes eos diem suum obierat) receperunt, redditisque pariter, quos tenebant, obsidibus, et Amida recuperata, in Ammodiæ et Mardes confiniis convenientes pacis conditiones tandem tulerunt, ipsasque demum scriptis obfirmatas dederunt et acceperunt. Isque fuit exitus belli ab Anastasio adversus Persas gesti, qui circa decimum et quintum imperii Illius annum incidit. Cum autem per totum triennium bellum durasset, a quo multo magis quam a cæteris omnibus retro bellis Persarum diu exhausta fuit, in hunc tamen finem Anastasium decimum et quintum annum imperante deductum est. Cæterum Joanne Alexandriæ præsule defuncto, Joannes Nicæota ecclesiastica consecratione locum ejus occupat.

Hoc eodem anno plura ex ære opera, ex his, quæ posuit magnus Constantinus, Anastasii jussu conbata sunt. Ipse vero propriam ex illis sibi statuum effinxit, quam in Tauri 128 columna erexit: quæ prius eodem magno Theodosio locata fuerat, terræ motu disjecta et comminuta fuit.

A. C. 499. — *Alexandriæ episcopi Joannis Nicæotæ annus primus.*

Hoc anno bellis liberatus Anastasius pervertendo

ἄνθρωπος μετὰ λόγου καὶ παιδείας πάσης χάριτος Θεοῦ πολλῆς πεπληρωμένος καὶ ἀνδρείος, Ἰλλυρικῶς μὲν τῷ γένει, ὅθεν καὶ Ἀναστάσιος ὠρμηθεὶς πολλὰς μὲν τῆς Περσικῆς χώρας καὶ φρούρια ἐπιδραμῶν, τὰ μὲν πυρὶ, τὰ δὲ καὶ ἄλλοις καθηρέθη τρόποις ὥστε καὶ αὐτὴν Νισίβην μικροῦ δεῖν ὑπὸ Ῥωμαίου γενέσθαι· ἐκράτει γὰρ καὶ λοιμοὶ τῶν Περσικῶν τηνικαῦτα· εἶτα καὶ ἐπανάστασις αὐτοῖς ἐπισυμβέδνηκεν ἐθνικῇ, τῶν λεγομένων Καδουσίων καὶ ἐτέρων ἐθνῶν, καὶ οὕτως ἀπλῶς ἐπικρατοῦσι τῶν Περσικῶν πραγμάτων Ῥωμαῖοι, ὡς ἀποστελεῖται Καδάβην Ἀσπέτιον στρατηγὸν περὶ εἰρήνης ἐσπουδασμένως διαλεχθῆναι Ῥωμαίοις. Καὶ εἰ μὴδὲν ἄλλογον τι κομιζόμενον, ἀποδοῦναι καὶ Ἀμίδαν αὐτοῖς οὐκ ὀφείλει μετὰ μυρίων πόνων καὶ λοιμῶν ἥδη ἐπικρατησάντων φυλάκων, ἀπὸ Περσῶν αὐτὴν ἐξελεῖσθαι, καὶ διὰ τὴν τοῦ τόπου θέσιν καὶ τὸ τῶν τευχῶν ἀκατάλυτον. Πλὴν οἱ στρατηγοὶ χειμῶνα πάλιν ὀρώντες ἐπίοντα καὶ αἰρετώτερον εἶναι κρίναντες ἄλλων ταλάντων ἐξωνήσασθαι τὸ Ῥωμαϊκὸν στρατόπεδον ἐκ τοῦ χειμερίου τῶν τόπων, ἐν οἷς οἱ πρὸς Ἀσπέτιον ἐγίνοντο λόγοι, τριάκοντα τάλαντα ἑκατομυρία καὶ ἀναλαβόντες βασιλεῖον τὸν Ἑδεσηνὸν, ὁμηρεύοντα πρὸς Πέρσας· εἶτι (Ἀλύπιος γὰρ ὁ χρηστὸς ἐτεβήκει νόσῳ καμῶν παρ' ἐκείνοις), καὶ ἀναδόντες, οὓς εἶχον ὁμήρους, Ἀμίδαν τε ἀπολαβόντες καὶ τὰς περὶ τῆς εἰρήνης ποιούντες συνθήκας, ἐν μεθορίοις γενόμενοι τοῦ Ἀμμωδίας καὶ τοῦ Μαρδῆς φρουρίου, καὶ γράμματα αὐτῇ βεβαιώσαντες. Καὶ τοῦτο τέλος ἔσχεν ὁ Περσικὸς Ἀναστασίου πόλεμος κατὰ τὸ ἰ' ἔτος τῆς αὐτοῦ βασιλείας, τριετίαν μὲν κρατήσας, μᾶλλον δὲ τῶν ἐμπροσθεν πολέμων τὴν Περσῶν λυμηνάμενος γῆν, εἰς τοῦτο τὸ τέλος τοῦ ἰ' ἔτους τῆς Ἀναστασίου βασιλείας ἐληξεν. Ἰωάννου δὲ τοῦ ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας τελευταίου, Ἰωάννης ὁ Νικαῖωτης χειροτονεῖται ἀντ' αὐτοῦ.

Τῷ δ' αὐτῷ εἶτι ἐκέλευσαν Ἀναστάσιος (99), καὶ ἐχωνεύθησαν πολλὰ χαλκουργήματα, ἐξ ὧν ὁ μέγας ἔσθησε Κωνσταντῖνος. Ἐποίησε δὲ ἐξ αὐτῶν στήλην ἰδίαν, ἣν ἔστησεν εἰς τὸν κίονα τοῦ Ταύρου. Ἡ γὰρ πρώτην ἐστῶσα Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου ἔπεσεν ἀπὸ σεισμοῦ καὶ συνετρίβη.

A. M. 5999. — Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Ἰωάννου τοῦ Νικαῖωτου (1) ἔτος πρῶτον. Τούτῳ τῷ εἶτι Ἀναστάσιος ἀνεθεῖς (2) τῶν πολέ-

VARIÆ LECTIONES.

Ἰωάννου om. A. Ἰωάννης A. ἐπιδραμῶν] ἐπιδρομὰς ἔπαθον A. ἄλλοις καθ. A. ἄλλοις καὶ καθ. vulg. Ῥωμαίους A, Ῥωμαίων vulg. λοιμοὶ A e f, λοιμοὶ vulg. Ῥωμαῖοι add. ex A. κομιζόμενος A. λοιμῶν ἥδη ἐπικρατησάντων f, λοιμῶν ἥδη ἐπικρατησάντων A, λοιμῶν ἥδη ἐπικρατήσαντα τῶν vulg. καὶ τὸ τῶν A, καὶ διὰ τῶν vulg. τρία τάλαντα A. Ἑδεσηνὸν ὁμηρεύοντα A, Ἑδεσσ. ὁν ὁμηρ. vulg. Πέρσας A, Πέρσας vulg. ἀπολαβόντες A. φρουρίου A h, χωρίου vulg. αὐτὰ A, τοῦτο vulg. ὁ Περσικὸς Ἀναστ. πόλεμος A, Ἀναστ. ὁ Π. π. vulg. τοῦτο add. ex A. ἦν h, καὶ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(99) Ex Gyllii scriptis lib. III, *De topographia CP.*, cap. 6, plurimam lucem præsentia mutantur.

(1) *Κλαύδιον* vocat Ecchellensis, et pontificatus

annos 21, dies 25 tribuit.

(2) Eadem Theolorus Lector lib. II: Τοῦ δὲ βασιλέως πρὸς Πέρσας σπονδὰς ποιήσαντος. Εἰ infra:

μιον Μακεδόνιον τὸν πατριάρχην διαστρέφαι ἐκ τῆς ὁρθοδόξου πίστεως ἐσπευδεν. Πολλοὶ δὲ τῶν ἐπισκόπων Ἀναστασίῳ χαρίζομενοι τῇ ἐν Χαλκηδόνι συνόδῳ ἀντέπιπτον, ὧν πρῶτος ἦν Ἐλεούσιος ⁸⁸ ὁ Ἀσήμεων. Μανιχαῖον δὲ τινα ζωγράφον Συροπέρσην ἀπὸ Κυζίκου Ἀναστάσιος ἤγαγεν ἐν σχήματι πρεσβυτέρου, ⁸⁹ ὃς ἁλλότρια τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἁγίων εἰκόπων ἐτόλμησεν γράφαι φασματώδη ἐν τῷ παλατίῳ Ἑλληνιστῶν ⁹⁰, γνῶμη τοῦ βασιλέως χαίροντος τοῖς Μανιχαίοις, ὅθεν καὶ στάσις τοῦ λαοῦ γέγονε μεγάλη. Καὶ ⁹¹ τὸν ἑπαρχὸν ⁹² ἐν ταῖς συνάξεσι (3) καὶ ἐν ταῖς λιταῖς τότε ἐπενόησεν ἀκολουθεῖν ὁ βασιλεὺς. Ἐφοβεῖτο γάρ τῶν ὁρθοδόξων τὰς ἐπαναστάσεις· καὶ ἐγένετο εἰς τοῦτον. Ξεναῖαν τὸν Μανιχαϊόφρονα ἤγαγεν Ἀναστάσιος εἰς τὸ Βυζάντιον, τὸν καὶ Φιλόξενον, ὡς ὁμόφρονα. Μακεδόνιος δὲ οὔτε κοινωνίας ⁹³, οὔτε λόγου αὐτὸν ἤξιωσεν, τοῦ κλήρου καὶ τῶν μοναχῶν καὶ τοῦ λαοῦ ταραττομένου. Ὅθεν καὶ λάθρα τῆς πόλεως αὐτὸν ἐξήγαγεν Ἀναστάσιος. Ἀχόλιον (4) δὲ τινα Μακεδόνιον· σπασάμενον κατ' αὐτοῦ μάχαιραν ἐξ ὑποβολῆς τῶν ἐχθραινόντων αὐτῷ ⁹⁴, μηνιαίας ⁹⁵ ἀνώνως προσέταξεν αὐτὸν λαμβάνειν, ἐπαινεθεὶς τῆς πραότητος ⁹⁶. Τοῦτο δὲ καὶ ⁹⁷ εἰς ἐνδεῖς ἱεροσύλους ἐπραξεν.

centem, menstruam annonam jussit reportare quam pariter liberalitatem in egenos quosdam, qui

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ⁹⁸ ἀνεφάνη τις ἀνὴρ χυμευτῆς ὑπάρχων, φοβερός, Ἰωάννης ὀνόματι, ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐπιθετής, ⁹⁹ ὃς λάθρα εἰσερχόμενος εἰς τὰ ἀργυροπρατεῖα ὑπεδείκνυσεν τοῖς ἀργυροπράταις χεῖρας ἀνδριάντων χρυσᾶς καὶ πόδας καὶ ἄλλα ζώδια λέγων, ¹⁰⁰ ὅτι θησαυρὸν ¹⁰¹ εὑρόν γεμοντα ταῦτα, καὶ ἡπάτησεν πολλοὺς, καὶ ἐκόμβωσεν πολλοὺς ¹⁰². ὥστε γνόντα τὸν βασιλέα κρατῆσαι αὐτόν. Ὁ δὲ προσήνεγκεν τῷ βασιλεὶ χαλινὸν ἵππου ὀλόχρυσον διὰ μαργαριτῶν· καὶ τοῦτον λαβὼν ὁ βασιλεὺς, λέγει αὐτῷ· Ὅστις ἐμὲ οὐ κομβώσεις. Καὶ ἐξώρισεν αὐτὸν εἰς τὴν Πέτραν τὸ φρούριον τῆς Ἀσίας, καὶ ἐκεῖ ἐτελεύτησε.

A. M. 6000. — Τοῦτο τῷ ἔτει Ἀναστάσιος ὁ βασιλεὺς ἐτείχισε (ἐ) τὸ Ἄραξ χωρίον ὃν τῆς Μεσοποτα-

⁸⁸ Ἐλεουσίνιος ὁ Σασήμεων b. ⁸⁹ ὃς] ὡς libri. ⁹⁰ Ἑλληνιστῶν καὶ ἐν τῷ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ⁹¹ καὶ add. ex A. ⁹² ἑπαρχὸν A b, ὑπαρχὸν vulg. ⁹³ prius οὔτε add. ex A. ⁹⁴ αὐτῷ A, αὐτὸν vulg. ⁹⁵ μηνιαίας A, μηνισίας vulg. ⁹⁶ τῆς πραότητος A, τῇ πραότητι vulg. ⁹⁷ καὶ add. ex A. ⁹⁸ τῷ δ' αὐτῷ ἔτει A, τοῦτο δ' ἔτει vulg. ⁹⁹ θησαυρὸν A, θησαυρῶν vulg. ¹⁰⁰ καὶ ἐκόμβωσεν πολλοὺς] hæc ita exhibet a: ἐκόμβωσεν ἐπάρων πολλὰ χρήματα καὶ λαβὼν ἐφυγεν καὶ εἰσελθὼν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκόμβωσεν καὶ καὶ πολλοὺς.

Ἀναστάσιος δὲ εἰς τὰ πολεμικὰ ἀσχολούμενος τῆς κατὰ τῶν ὁρθοδόξων ἐπαύσατο βίας· ἦν δὲ μικρὰν ἐκ τῶν πολεμίων ἀνεῖν ἔλαβεν, πάλιν κατὰ τῆς ἐκκλησίας, καὶ τοῦ Μακεδονίου ὠπλίζετο· sed absque temporis nota: quæ nihil secius ex Persici belli annis superioribus ascripti termino facile colligitur. Eleusum porro in Cappadocia secunda urbis episcopum memorat Evagrius, lib. iii cap. 31.

(3) Clarior Theophane Theodori Lectoris dictio: διὰ τὰς γινόμενας ὑπὸ τοῦ λαοῦ στάσεις ἐν τῇ πόλει κατὰ τοῦ βασιλέως, ἐπενόησε τὸν ἑπαρχὸν τῆς πόλεως ἀκολουθεῖν ταῖς λιταῖς. Ἐφοβεῖτο γάρ τὸν ὑπὸ τῆς τεταρτῆς συνόδου ζῆλον τῶν τὰς ἐπελάσεις ποι-

A Macedonio patriarchæ a recto fidei sensu studium omne contulit. Plures autem episcoporum Anastasii gratiæ sibi promerendæ cupidi, Chalcedonensis synodi se declaraverant adversarios, quorum antesignanus Eleusius Asemensis episcopus exstilit. Manichæum vero quemdam Syropersam genere, pictoriæ artis peritum, presbyteri vestibus ornatum Cyzico adduxit Anastasius, qui monstruosa quædam et a sanctis ecclesiæ imaginibus aliena ad imperatoris Manichæorum opinionibus assueti mentem in Helenianorum palatio depingere ausus est: ex quo magna populi seditio coorta. Ut præfectus in conventibus ecclesiasticis vel publicis proecessibus imperatorem pone sequeretur, novo commento Anastasius edixit: sibi quippe timebat a catholicorum

tumultibus: et jam res in consuetudinem transiit. Xenaiam præterea Manichæorum sectatorem, Philoxenum alias dictum, utpote qui una secum sentiret, Anastasius Byzantium accersivit. Macedonius autem, clero, monachis et populo propter eum tumultuantibus, neque communione, neque alloquii familiaritate dignatus est: quocirca clam eum urbe subduxit Anastasius. Acholium porro quemdam, ex infensorum sibi suggestione gladium in caput educens Macedonius, tanta in hominem clementia laudatus: ecclesiam compilaverant, exereuit.

Hoc etiam anno vir quidam artis confictoriæ peritus ac plane portentum æstimatus, Joannes nomine, veterator insignis Antiochiæ visus est: qui clam argentariorum tabernas obambulaus, statuarum manns, pedes et animalculorum signa auro solido conflata argentariis ostentabat, dicens: *Thesaurum hujusmodi rerum plenum inveni*. Et his præstigiis multos decepit atque delusit: adeo ut de illis monitus imperator hominem tenuerit. Ille frenum equi auro puro compactum gemmisque respersum imperatori obtulit: quo accepto, dixit imperator: *Certe non mihi præstigiis illudes*: eumque relegavit Petram, quod est Asia **129** munimentum: atque ibi tandem interiiit.

A. C. 500. — Hoc anno Anastasius imperator D Daras castrum Mesopotamiæ magnum atque fir-

VARIAE LECTIONES. ¹⁰¹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹⁰² καὶ add. ex A. ¹⁰³ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹⁰⁴ καὶ add. ex A. ¹⁰⁵ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹⁰⁶ καὶ add. ex A. ¹⁰⁷ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹⁰⁸ καὶ add. ex A. ¹⁰⁹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹¹⁰ καὶ add. ex A. ¹¹¹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹¹² καὶ add. ex A. ¹¹³ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹¹⁴ καὶ add. ex A. ¹¹⁵ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹¹⁶ καὶ add. ex A. ¹¹⁷ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹¹⁸ καὶ add. ex A. ¹¹⁹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹²⁰ καὶ add. ex A. ¹²¹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹²² καὶ add. ex A. ¹²³ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹²⁴ καὶ add. ex A. ¹²⁵ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹²⁶ καὶ add. ex A. ¹²⁷ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹²⁸ καὶ add. ex A. ¹²⁹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹³⁰ καὶ add. ex A. ¹³¹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹³² καὶ add. ex A. ¹³³ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹³⁴ καὶ add. ex A. ¹³⁵ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹³⁶ καὶ add. ex A. ¹³⁷ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹³⁸ καὶ add. ex A. ¹³⁹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹⁴⁰ καὶ add. ex A. ¹⁴¹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹⁴² καὶ add. ex A. ¹⁴³ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹⁴⁴ καὶ add. ex A. ¹⁴⁵ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹⁴⁶ καὶ add. ex A. ¹⁴⁷ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹⁴⁸ καὶ add. ex A. ¹⁴⁹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹⁵⁰ καὶ add. ex A. ¹⁵¹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹⁵² καὶ add. ex A. ¹⁵³ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹⁵⁴ καὶ add. ex A. ¹⁵⁵ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹⁵⁶ καὶ add. ex A. ¹⁵⁷ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹⁵⁸ καὶ add. ex A. ¹⁵⁹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹⁶⁰ καὶ add. ex A. ¹⁶¹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹⁶² καὶ add. ex A. ¹⁶³ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹⁶⁴ καὶ add. ex A. ¹⁶⁵ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹⁶⁶ καὶ add. ex A. ¹⁶⁷ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹⁶⁸ καὶ add. ex A. ¹⁶⁹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹⁷⁰ καὶ add. ex A. ¹⁷¹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹⁷² καὶ add. ex A. ¹⁷³ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹⁷⁴ καὶ add. ex A. ¹⁷⁵ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹⁷⁶ καὶ add. ex A. ¹⁷⁷ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹⁷⁸ καὶ add. ex A. ¹⁷⁹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹⁸⁰ καὶ add. ex A. ¹⁸¹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹⁸² καὶ add. ex A. ¹⁸³ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹⁸⁴ καὶ add. ex A. ¹⁸⁵ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹⁸⁶ καὶ add. ex A. ¹⁸⁷ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹⁸⁸ καὶ add. ex A. ¹⁸⁹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹⁹⁰ καὶ add. ex A. ¹⁹¹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹⁹² καὶ add. ex A. ¹⁹³ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹⁹⁴ καὶ add. ex A. ¹⁹⁵ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹⁹⁶ καὶ add. ex A. ¹⁹⁷ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ¹⁹⁸ καὶ add. ex A. ¹⁹⁹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²⁰⁰ καὶ add. ex A. ²⁰¹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²⁰² καὶ add. ex A. ²⁰³ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²⁰⁴ καὶ add. ex A. ²⁰⁵ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²⁰⁶ καὶ add. ex A. ²⁰⁷ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²⁰⁸ καὶ add. ex A. ²⁰⁹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²¹⁰ καὶ add. ex A. ²¹¹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²¹² καὶ add. ex A. ²¹³ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²¹⁴ καὶ add. ex A. ²¹⁵ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²¹⁶ καὶ add. ex A. ²¹⁷ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²¹⁸ καὶ add. ex A. ²¹⁹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²²⁰ καὶ add. ex A. ²²¹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²²² καὶ add. ex A. ²²³ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²²⁴ καὶ add. ex A. ²²⁵ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²²⁶ καὶ add. ex A. ²²⁷ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²²⁸ καὶ add. ex A. ²²⁹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²³⁰ καὶ add. ex A. ²³¹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²³² καὶ add. ex A. ²³³ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²³⁴ καὶ add. ex A. ²³⁵ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²³⁶ καὶ add. ex A. ²³⁷ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²³⁸ καὶ add. ex A. ²³⁹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²⁴⁰ καὶ add. ex A. ²⁴¹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²⁴² καὶ add. ex A. ²⁴³ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²⁴⁴ καὶ add. ex A. ²⁴⁵ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²⁴⁶ καὶ add. ex A. ²⁴⁷ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²⁴⁸ καὶ add. ex A. ²⁴⁹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²⁵⁰ καὶ add. ex A. ²⁵¹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²⁵² καὶ add. ex A. ²⁵³ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²⁵⁴ καὶ add. ex A. ²⁵⁵ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²⁵⁶ καὶ add. ex A. ²⁵⁷ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²⁵⁸ καὶ add. ex A. ²⁵⁹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²⁶⁰ καὶ add. ex A. ²⁶¹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²⁶² καὶ add. ex A. ²⁶³ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²⁶⁴ καὶ add. ex A. ²⁶⁵ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²⁶⁶ καὶ add. ex A. ²⁶⁷ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²⁶⁸ καὶ add. ex A. ²⁶⁹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²⁷⁰ καὶ add. ex A. ²⁷¹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²⁷² καὶ add. ex A. ²⁷³ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²⁷⁴ καὶ add. ex A. ²⁷⁵ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²⁷⁶ καὶ add. ex A. ²⁷⁷ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²⁷⁸ καὶ add. ex A. ²⁷⁹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²⁸⁰ καὶ add. ex A. ²⁸¹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²⁸² καὶ add. ex A. ²⁸³ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²⁸⁴ καὶ add. ex A. ²⁸⁵ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²⁸⁶ καὶ add. ex A. ²⁸⁷ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²⁸⁸ καὶ add. ex A. ²⁸⁹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²⁹⁰ καὶ add. ex A. ²⁹¹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²⁹² καὶ add. ex A. ²⁹³ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²⁹⁴ καὶ add. ex A. ²⁹⁵ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²⁹⁶ καὶ add. ex A. ²⁹⁷ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ²⁹⁸ καὶ add. ex A. ²⁹⁹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³⁰⁰ καὶ add. ex A. ³⁰¹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³⁰² καὶ add. ex A. ³⁰³ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³⁰⁴ καὶ add. ex A. ³⁰⁵ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³⁰⁶ καὶ add. ex A. ³⁰⁷ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³⁰⁸ καὶ add. ex A. ³⁰⁹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³¹⁰ καὶ add. ex A. ³¹¹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³¹² καὶ add. ex A. ³¹³ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³¹⁴ καὶ add. ex A. ³¹⁵ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³¹⁶ καὶ add. ex A. ³¹⁷ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³¹⁸ καὶ add. ex A. ³¹⁹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³²⁰ καὶ add. ex A. ³²¹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³²² καὶ add. ex A. ³²³ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³²⁴ καὶ add. ex A. ³²⁵ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³²⁶ καὶ add. ex A. ³²⁷ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³²⁸ καὶ add. ex A. ³²⁹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³³⁰ καὶ add. ex A. ³³¹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³³² καὶ add. ex A. ³³³ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³³⁴ καὶ add. ex A. ³³⁵ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³³⁶ καὶ add. ex A. ³³⁷ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³³⁸ καὶ add. ex A. ³³⁹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³⁴⁰ καὶ add. ex A. ³⁴¹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³⁴² καὶ add. ex A. ³⁴³ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³⁴⁴ καὶ add. ex A. ³⁴⁵ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³⁴⁶ καὶ add. ex A. ³⁴⁷ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³⁴⁸ καὶ add. ex A. ³⁴⁹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³⁵⁰ καὶ add. ex A. ³⁵¹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³⁵² καὶ add. ex A. ³⁵³ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³⁵⁴ καὶ add. ex A. ³⁵⁵ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³⁵⁶ καὶ add. ex A. ³⁵⁷ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³⁵⁸ καὶ add. ex A. ³⁵⁹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³⁶⁰ καὶ add. ex A. ³⁶¹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³⁶² καὶ add. ex A. ³⁶³ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³⁶⁴ καὶ add. ex A. ³⁶⁵ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³⁶⁶ καὶ add. ex A. ³⁶⁷ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³⁶⁸ καὶ add. ex A. ³⁶⁹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³⁷⁰ καὶ add. ex A. ³⁷¹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³⁷² καὶ add. ex A. ³⁷³ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³⁷⁴ καὶ add. ex A. ³⁷⁵ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³⁷⁶ καὶ add. ex A. ³⁷⁷ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³⁷⁸ καὶ add. ex A. ³⁷⁹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³⁸⁰ καὶ add. ex A. ³⁸¹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³⁸² καὶ add. ex A. ³⁸³ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³⁸⁴ καὶ add. ex A. ³⁸⁵ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³⁸⁶ καὶ add. ex A. ³⁸⁷ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³⁸⁸ καὶ add. ex A. ³⁸⁹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³⁹⁰ καὶ add. ex A. ³⁹¹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³⁹² καὶ add. ex A. ³⁹³ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³⁹⁴ καὶ add. ex A. ³⁹⁵ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³⁹⁶ καὶ add. ex A. ³⁹⁷ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ³⁹⁸ καὶ add. ex A. ³⁹⁹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ⁴⁰⁰ καὶ add. ex A. ⁴⁰¹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ⁴⁰² καὶ add. ex A. ⁴⁰³ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ⁴⁰⁴ καὶ add. ex A. ⁴⁰⁵ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ⁴⁰⁶ καὶ add. ex A. ⁴⁰⁷ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ⁴⁰⁸ καὶ add. ex A. ⁴⁰⁹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ⁴¹⁰ καὶ add. ex A. ⁴¹¹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ⁴¹² καὶ add. ex A. ⁴¹³ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ⁴¹⁴ καὶ add. ex A. ⁴¹⁵ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ⁴¹⁶ καὶ add. ex A. ⁴¹⁷ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ⁴¹⁸ καὶ add. ex A. ⁴¹⁹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ⁴²⁰ καὶ add. ex A. ⁴²¹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ⁴²² καὶ add. ex A. ⁴²³ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ⁴²⁴ καὶ add. ex A. ⁴²⁵ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ⁴²⁶ καὶ add. ex A. ⁴²⁷ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ⁴²⁸ καὶ add. ex A. ⁴²⁹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ⁴³⁰ καὶ add. ex A. ⁴³¹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ⁴³² καὶ add. ex A. ⁴³³ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ⁴³⁴ καὶ add. ex A. ⁴³⁵ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ⁴³⁶ καὶ add. ex A. ⁴³⁷ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ⁴³⁸ καὶ add. ex A. ⁴³⁹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ⁴⁴⁰ καὶ add. ex A. ⁴⁴¹ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ⁴⁴² καὶ add. ex A. ⁴⁴³ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ⁴⁴⁴ καὶ add. ex A. ⁴⁴⁵ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ⁴⁴⁶ καὶ add. ex A. ⁴⁴⁷ εὐαγγίῳ Στεφάνῳ Λυριανῶν b. ⁴⁴⁸ καὶ add. ex A. ⁴⁴⁹ εὐαγγίῳ

mum in Romanæ ac Persicæ ditionis finibus situm micenibus cinxit: et ecclesias horreaque reponendis frumentis ac cisternas recipiendis aquis, nec non porticus in eo constituit; et nuncupavit Anastasiopolim: sed et publicæ commoditati duo balnea dicavit, et loco civitatis concessit jura.

A. C. 501. — Hoc anno Anastasius imperator Flavianum Antiochiæ episcopum concordiæ sanctioni a Zenone editæ subscribere coegit, qui episcoporum sibi subditorum congregata synodo, prolixam scripsit epistolam, Nicænam, Cpolititanam et Ephesinam admittens synodos, Chalcedone vero actam silentio præterit. Sed et Diodorum et Theodorum suhinde damnavit, quatuor subjiciens capita, in quibus cum Chalcedonensi synodo minime consentire videtur: maxime vero vocibus istis, in *duabus naturis*, opponuntur ista capitula. Nonnulli Acacii Cpoleos præsulis ea capita scriptum esse dicunt. Porro Flavianus privatum Anastasio dedit epistolam, qua ipse mentem ejus omnino concedit, quem admodum etiam impius Xenaïas, qui eo progressus est temeritatis, ut adversus divinissimum Leonem Romæ episcopum, synodum ipsam et utriusque assecras execrationes immitteret. Quin etiam Constantinus Seleuciæ episcopus sanctam Chalcedonensem synodum anathemate percussit, eadem prorsus ac Xenaïas scribens. Flavianus autem ac si ipsos eo nomine accusare maluisset, hæc omnia imperatori per litteras renuntiavit. Imperator Fla-

μίας μέγα καὶ ὄχυρόν, μέσον τῶν ὄρων ἡ καίμενον Ῥωμαίων τε καὶ Περσῶν, καὶ ἐποίησεν ἐκκλησίαν καὶ ὥρεϊα ἡ ἀπόθετα αἵτου καὶ κιστέρνας ὕδατων καὶ ἐμβόλους (6)· ὀνομάσας αὐτὴν Ἀναστασιούπολιν. Ἐκτίσε δὲ καὶ δύο δημόσια λουτρά, καὶ ἔδωκεν αὐτῇ δίκαια πόλεως.

A. M. 6001. — Τούτῳ τῷ ἔτει Ἀναστάσιος ὁ βασιλεὺς Φλαβιανὸν (7) τὴν Ἀντιοχείας ἐπίσκοπον ἠνάγκασεν τῷ Ἑνωτικῷ Ζήνωνος ὑπογράψαι· ὃς ποιήσας σύνοδον τῶν ὑπ' αὐτὸν ἡ ἐπισκόπων πολυάριθμον ἐπιστολὴν ἔγραψεν, τὴν ἐν Νικαίᾳ καὶ Κωνσταντινουπόλει καὶ Ἐφέσῳ ὁμολογῶν συνάδου, τὴν ἐν Χαλκηδόνι παρασιωπήσας. Ἀπεκλήρυξε δὲ καὶ Διόδωρον ἡ, ὑποτάξας κεφάλαια δ' ἡ, δι' ὧν μὴ συνάδου τῇ ἐν Χαλκηδόνι φαίνεται συνόδῳ, μάλιστα δὲ τῇ ἡ φωνῇ τῇ, ἐν δύο φύσεσι, ἀπομαχόνται. Φασὶ δὲ τινες αὐτὰ Ἀκακίου τοῦ Κωνσταντινουπόλεως εἶναι ἡ. Ὁ δὲ Φλαβιανὸς ἰδιόζουσας ἐπιστολὴν ἔγραψεν Ἀναστασίῳ τῷ σκοπῷ αὐτοῦ ἐπόμενος· ὁμοίως καὶ ἡ Ξεναίας ὁ δυσσεβής, ὅστις καὶ αὐθεντίας ἡ προσέθηκε τοῦτοις τοῖς κεφαλαίοις, ἀνάθεμα κατὰ τοῦ θιπτότου Λέοντος· Ῥώμης καὶ τῆς συνόδου καὶ τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῦ. Κωνσταντίνος δ' ἐπίσκοπος Σελευκείας τὴν ἐν Χαλκηδόνι ἀγίαν σύνοδον ἀνεθεμάτισεν ἡ γράψας τὸ αὐτὸ ἡ καὶ Ξεναίᾳ. Φλαβιανὸς δὲ ὡς διαβάλλων αὐτοῦς ἡ (8) ἔγραψε τῷ βασιλεῖ μηνύων ἡ. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἠγανάκτησε κατ' αὐτοῦ, Κωνσταντίνον μάλιστα καὶ Ξεναίαν ἀποδεξάμενος. Ἠλίᾳ τῷ ἐπισκόπῳ (9) Ἱεροσολύμων ἔγραψεν Ἀναστάσιος κελεύων

VARIÆ LECTIONES.

ἡ ὄρων A. ἡ ὥρεϊα A, nihil aliud quam latinum voc. horrea esse videtur. Κιστέρνας A b, γιστέρνας vulg. ἡ ὑπ' αὐτὸν A, ὑπ' αὐτῷ b, ὑπ' αὐτοῦ vulg. ἡ καὶ Διόδωρον A b, Διόδωρον καὶ Θεόδωρον vulg. ἡ δ' add. ex A. ἡ δὲ τῇ A, ἐν τῇ vulg. ἡ φασὶ — εἶναι οἱ. A. ἡ ὁμοίως καὶ A, ὁμοίως δὲ vulg. ἡ αὐθεντίας προσέθηκε A, αὐθεντήσας, προσ. vulg. ἡ ἀνεθεμάτισεν A, ἀναθεμ. vulg. ἡ τὰ αὐτὰ b, ταύτην A a, τὸ αὐτὸ vulg. ἡ αὐτοῦς A, αὐτὰς vulg. ἡ μηνύων. ὁ δὲ A c f, μηνύων ταύτα. ὁ δὲ vulg. ἡ Κωνστ. μᾶλλον καὶ Ξεν. A, K. δὲ καὶ Σ. μᾶλλον vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(6) Evagrius, βασιλικὰς στοάς, *regias porticus*.

(7) Discriminis haud exigui Theophanem inter et Evagrium Flaviani Antiochenis episcopi fides subjectum et materia: hoc eam integram perseverasse, illo corruptam penitus et extinctam asserente. Monachorum gregem haud contemnendum suis litteris ab hæresi Flavianum vindicantium adducit Evagrius lib. iii, cap. 31, Xenaïæ inimicitias, et ex similitudibus calumnias, confictam ab adversariis hæreseos notam, ut a fide discederet vim illatam, persecutiones, minas, seditiones, mortem ipsam intentatam, et inflictum exsilium narrat cap. 32. Quis tantæ constantiæ vir a sanctitatis et innocentæ iudicibus, quales Baronius, Petavius, et alii, in sanctorum album recenseri non mereretur? In adversum rapere me molitur Theophanes, et Flavianum imbellem, timoris mancipium, favoris aucupem, a probis rejectum, ipsis hæreticis ob animum nutantem et incertum, exosum, ac propriis tandem technis multatam representat hoc, et tribus qui sequuntur annis. Utri fides adhibenda? Evagrio Flaviani temporibus viciniore, an posteriori Theophani? Auctoribus suis innititur Theophanes: testes juratos, senes, cum quibus de Flaviano disseruit, exceptione majores adducit Evagrius. Hæreticus an orthodoxus; sanctus an impius Flavianus? decident alii. Sanctum prædicabo, quem sanctus Theophanes ut impium damnat? hæreticum asseram, quem veritatis et fidei assertorem fidelis historicus Evagrius celebrat? Utrumque abhorret

aninus. Ut ut se res habeat, Flavianum suo jam tempore hæreseos insinulatum mihi suggerit Evagrius: tum ubi cap. 31 Nestorianum errorem impingit Xenaïas. Utquid enim Nestorii pravitatis admissæ reum accusaret, quem solo fidei orthodoxæ nomine poterat damnare? Sola fidei integritas crimen erat in Flaviano: non ex Nestorii reatu crimen fuerat in Flavianum refundendum, quem sola fidei puritas reum agebat. Nestorianum itaque inclamabat Xenaïas, quia quem Eutychianæ sæ hæreseos conscium et adversarium noverat, orthodoxum probare nequibat: tum etiam cum cap. 32 seniores, quos memorat, in Flaviani defensionem adducit Evagrius, quos certe tanto studio, quasi juratos testes non proferret, nisi Flaviani nomen in iudicium trahi ejus causæ tutius agendæ providus non persensisset. Ab omni tamen hæreseos suspitione liberasse, et orthodoxam ejus fidem apud omnes testatam voluisse videtur Liberatus Breviarum cap. 18 et 19.

(8) Volebat initius agi Flavianus, ne sic dicto in Leonem et synodum anathemate plures offenderentur: satisque videri ut synodus damnaretur silentio, quæ tamen ejus moderatio nec Catholicis probata est, nec hæreticis; utrisque eum insinulanti-bus, Catholicis, Eutychianismi, hæreticis, Nestorianismi: quo illi nomine synoditis omnes, id est, qui synodum Chalcedonensem reciperent, infamabant. CONVERSIS.

(9) Eliæ partibus sustinendis, eidemque in ioculis

κατὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου ⁸⁸ ψηφισαῖται. Ἰλίας Α δὲ ἀνέγραψε τῷ βασιλεῖ ἀναθεματίζας Νεστόριον καὶ Εὐτυχέα, Διόδωρον ⁸⁹ καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον ⁹⁰ ἀποδεχόμενος (10).
 imperatori rescribens, Nestorium et Eutychem, Diodorum et Theodorum diris devovit et actam Chalcedone synodum se recipere **130** testatus est,

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἐγένετο ἐν Ἀλεξανδρείᾳ παραχῇ μεταξύ Ἰωάννου τοῦ ἐπισκόπου, τοῦ ⁹¹ Νικαίου (11) καὶ Δαγαλαίφου κόμητος, περὶ Γενναδίου τοῦ Φικοπέτρου· καὶ ἐγένετο στάσις ἐπὶ τῆς πόλεως ἐπὶ ἡμέρας πολλάς· καὶ ἐνεπύρισαν ⁹² τὴν οἰκίαν τοῦ ἐπισκόπου Ἰωάννου οἱ στρατιῶται, ὑπὸ δὲ τῶν πολιτῶν ἡ οἰκία τοῦ Φικοπέτρου καὶ αὐτὴ ὁμοίως ⁹³, καὶ ἔστησαν (12) οἱ Ἀλεξανδρεῖς στήλην τοῦ βασιλέως ἐν τῷ Ἀντικανθάρῳ (13).

A. M. 5002. — Τούτῳ τῷ ἔτει μοναχοὶ τινες αἵρετικοὶ (14) διακόσιοι ἐλθόντες ἀπὸ Ἀνατολῆς ἐν τῷ Βυζαντίῳ ἄμα Σεύρῳ τῷ δυσσεβεῖ κατὰ Μακεδονίου καὶ τῆς συνόδου ἐπορεύοντο. Τούτους Ἀναστάσιος ἐντίμως ⁹⁴ ἐδέξατο, ὡς ἐχθροὺς τῆς ἀληθείας καὶ ταραξάντας· ⁹⁵ τὴν Ἀνατολὴν καὶ ὧδε ταῦτα ⁹⁶ πράσσοντας. Ἰωάννης δὲ ὁ ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας διαχύλια· λίτρας χρυσοῦ διδίδει ὑπέσχετο τῷ βασιλεῖ, εἰ τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον ἐκβαλεῖ ⁹⁷ τελείως. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἠνάγκαζεν Μακεδόνιον κοινωνῆσαι τοῖς ἀπακρίσιασις Ἰωάννου καὶ Ἰωάννην δέξασθαι μὴ δεχόμενον (15). μηδὲ ⁹⁸ ἐκβάλλοντα τὴν σύνοδον. Μακεδόνιος δὲ ἀνέστη εἰπὼν, μὴ κοινωνεῖν αὐτοῖς, εἰ μὴ ὁμολογήσουσιν (16) μητέρα καὶ διδάσκαλον τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον. Δευτέρως δὲ ὁ ἐπίσκοπος ⁹⁹ C impertiri, nisi matrem et magistram profiterentur Chalcedonensem synodum. Deuterius porro Ari-

narum episcopus Byzantii quempiam nomine Bar-

VARIAE LECTIONES.

⁸⁸ συνόδου A, συνόδῳ vulg. ⁸⁹ Διόδωρον καὶ A a e f, Διόδωρον καὶ Θεόδωρον καὶ vulg. ⁹⁰ σύνοδον om. A b. ⁹¹ τοῦ ante Nix. add. ex A. ⁹² ἐνέπρησαν e. ⁹³ καὶ αὐτὴ ὁμοίως A e (αὐτοὶ e). ⁹⁴ ἐντίμως ἐτοίμως A. ⁹⁵ ταραξάντας A b. ⁹⁶ καὶ τοὺς ταῦτα A e, καὶ ὡς ταῦτα a. ⁹⁷ ἐκβαλεῖ A, ἐκβάλλῃ vulg. ⁹⁸ δεχόμενον μηδὲ A, δεχόμενον αὐτὸν μηδὲ vulg. ⁹⁹ ὁμολογήσουσιν A, ὁμολογήσωσιν vulg. ⁹⁹ τοῦ Βυζαντίου add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

patæ fidei jure protegendo, in Evagrii vel calumniam vel errorem totis viribus insudat Baronius ad annum d. 512 a num. 8 ad 18. Incassum omnino: ex corruptis quippe Theodori Lectoris verbis calumnia omnis exsurgit: ex integro textu summa tenetur ejus laus, et innocentia comprobatur. Theodoriani textus ex eo patet corruptela, quod Theophanes Theodorum exscribens, Theodoro contraria scribat. Viriatus itaque Theodorus aut Theophanes: at non hic cujus scripta Eliam memorantia nullius erroris arguuntur. Quid igitur superest, quam viri-
 tatem Theodorum, et ficto ejus vitio delusum Baronium admittamus? Hoc autem pacto in Christophoronea Eusebii, cui Theodorus adjungitur, editione Theodorus emendatur pag. mlii 187, l. om. II: Ἰλίας τῷ ἐπισκόπῳ τῶν Ἱεροσολύμων προσέταξεν ὁ βασιλεὺς σύνοδον ἀθροῖσαι τῶν ὑπ' αὐτὸν, καὶ κατὰ τῆς συνόδου ψηφισαῖται. Ἰλίας δὲ σύνοδον μὲν οὐ συνήθροισεν, αὐτὸς δὲ μόνος ἀναθεματίζας Νεστόριον, καὶ Εὐτυχῆ, καὶ Διόδωρον, καὶ Θεόδωρον, τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον ἀπέδεξετο· Εὐχὴ Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου mandavit imperatori, ut synodum episcoporum, quos sub se habebat, colligeret, et quartam synodum condemnaret. Elias vero synodum quidem non congregavit: ipse vero solus Nestorium, Eutychem, Diodorum, et

viano succensuit, Constantinum autem atque Xenaiam probavit amplius; tum vero Elias Hierosolymorum episcopo, ut adversus Chalcedonensem synodum ferret sententiam scripto mandavit. Elias

Hoc etiam anno ingens tumultus Alexandriae exortus est inter Joannem Nicæotam episcopum et Dagalaiphum comitem Gennadii Phicopetri gratia: eaque seditio plures dies in urbe duravit. Et quidem milites episcopi Joannis domum incenderunt, et Phicopetri ædes a populo pariter combustæ. Alexandrini porro ad Cantharum imperatori statuam posuerunt.

B

A. C. 502. — Hoc anno monachi quidam hæretici numero ducenti ab Oriente Byzantium cum impio Severo transfretati insidias Macedonio et synodo damnationem parabant. Istos Anastasius cum honore suscepit, ceu veritatis adversarios, qui totum conturbarent Orientem et eadem pariter forent hic molituri. Joannes autem Alexandriae episcopus ducentas auri libras imperatori se daturum pollicitus est, si modo celebratam Chalcedone synodum funditus abrogaret. Imperator itaque Macedonia cum Joannis legatis communionem habere cogebat et Joanni ipsi, qui nec reciperet, nec respueret synodum, pacem dare. In adversum opposuit se Macedonius dicens nullam se communionem iis impertiri, nisi matrem et magistram profiterentur Chalcedonensem synodum. Deuterius porro Ari-

Theodorum damnavit, et Chalcedonensem synodum recepit. Quilquid alias legeris, vim historię et ejus verbis infert.
 (10) Lege hic, sodes, pag. succedentis notam postremam (note 19).
 (11) Machiotam corrupte legit Baronius ad annum D. 506 num. 16, et 516 num. 40 ex corrupto Liberati codice.
 (12) Malim ἀνέστησαν, ut sit, solo prostaverunt, everterunt Anastasii statuam. Quantum enim cohæret, ut tumultuans pro episcopo suo civitas, inque cives sevientie præside, sive militibus ejus nomine, illi statuam imperatori erigant, et non potius, si quæ erat, sub illo seditionis æstu dejiciant? Sic ejusdem Anast. an. 56 laudante Anastasium Augustali, ipse, probris exceptus est, ejusque interemptus filius: sic nimirum Alexandrini in senso in Anastasium animo erant, facileque in ejus prorumpabant injuriā. COMBEFIS.

(13) Cantharum balneum supra laudavit auctor.
 (14) Qui fuerint illi monachi, unde progressi, ejus gratia CP. se contulerint, refert Evagrius, lib. iii, cap. 53.

(15) Hoc attestatur Liberatus, cap. 18 ante finem.
 (16) Pene verbatim jacent hæc apud Theodorum Lectorem.

barum baptizare paratus, repugnante licet Dominica traditione, verba istiusmodi proferre ausus est: *Baptizatur Barbarus in nomine Patris, per Filium, in sancto Spiritu*: et confestim exaruit piscina. Barbarus terrore percussus fugæ se dedit et omnibus postmodum, quod contigerat miraculum, manifestavit. In his imperator Macedonium Cpoleos præsulem habitum olim Chalcedone synodum reprobare, quemadmodum et Hierosolymorum episcopus Elias, cogebat. Ad hæc Macedonius, citra universalem synodum, cui primus assisteret Romanus episcopus, id se exsequi non posse referebat. Quibus imperator exasperatus, immunitatis quærendæ causa confugientes in ecclesiam per viam abripi jussit et libertatis hujusmodi hæreticorum sanis concessit jura. Quilibet autem tam e clero, quam e plebe Byzantii degentes hæretici Severo atque hæreticis istis Orientis in oppugnando Macedonio præstabant operas: ex quo deiferi Palæstinæ monachi divino motu affectu Severum et ejus assecclas monachos confutaturi Cpolim convenerunt. **131** Dorotheus interim Alexandrinus monachus pro Chalcedonensis synodi defensione volumen ingens a se conscriptum Magnæ Anastasii fratris sponsæ rectum de fide sensum illuc usque servanti obtulit: quem ipsa dedit Anastasio, claritate doctrinæ virum a perfidia dimovere sperans. Ille libro perlecto, cum præter opinionem opus digestum animadverteret, Dorotheum in Oasim ablegat et flocci fecit librum quod gereret inscriptum, *Tragœdia, hoc est prophetia præsentis rerum status*: quemadmodum a magno etiam Basilio adversus Julianum pronuntiatum narrant. Cæterum Macedonius Flavianum Antiochensem et quicumque contra synodum leviter

A ἐτόλμησεν εἰπεῖν· *Βαπτίζεται Βάρβαρος* (17) *ἐς τὸ δρομα τοῦ Πατρὸς δι' Υἱοῦ ἐν ἁγίῳ Πνεύματι*. Καὶ εὐθὺς ἐξηράνθη ἡ κολυμβήθρα. Ὁ δὲ βάρβαρος ἐμποδὸς γενόμενος ἔφυγε καὶ πᾶσιν ἐγνώρσε τὸ θαῦμα. Ὁ δὲ βασιλεὺς Μακεδόνιον (18) τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἡγάγκαζεν ἀναθεματίζειν τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον, καθάπερ καὶ Ἠλίας ὁ ἱεροσολύμων (19)· ὁ δὲ Μακεδόνιος χωρὶς οἰκουμένητικῆς συνόδου ἐχούσης πρόεδρον τὸν Ῥώμης ὁ ἐπίσκοπον ἀδύνατον ἔλεγεν τοῦτο ποιῆσαι. Ὅθεν ἐχθράνας αὐτῷ ὁ βασιλεὺς, τοὺς προσφεύγοντας ἰ τῇ ἐκκλησίᾳ ἀποσπᾶσθαι ἐκέλευσε βιαίως, καὶ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῶν αἰρετικῶν ὄρους ἀσύλλας παρέσχετο. Ὅσοι δὲ κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ αἰρετικοὶ ἐτύγγανον ἐν τῷ Βυζαντίῳ, τῷ Σευήρῳ καὶ τοῖς αἰρετικοῖς μοναχοῖς ὁ ἀνατολικῶς ἐσχόλαζον κατὰ Μακεδονίου σπουδάζοντες· ὅθεν οἱ κατὰ τὴν Παλαιστίνην θεοφόροι μοναχοὶ ζήλῳ θεῷ κινήθεντες, ἦλθον εἰς τὸ Βυζάντιον κατὰ Σευήρου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ μοναχῶν. Δωρόθεος δὲ μοναχὸς Ἀλεξανδρεὺς πολὺστιχον βιβλίον ἐγραψεν ὑπὲρ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, ἣν ὀδῶκε Μάγνα τῇ νύμφῃ Ἀναστασίου ἐπ' ἀδελφῷ ὀρθοδόξῳ φύσει. Αὕτη δὲ Ἀναστασίῳ τὴν βίβλον προσήνεγκαν ἐλπίζουσα δι' αὐτῆς μετατίθεσθαι αὐτόν. Ὁ δὲ ἐντυχὼν αὐτῇ καὶ παρὰ γνώμην αὐτοῦ εὐρὼν οὖσαν, Δωρόθεον μὲν εἰς Ὀασιν ἐξορίζει καὶ τὴν βίβλον ἐξουθενεῖ διὰ τὸ ἐπιγράφειν, *Τραγῳδία, ἣν οὖν προφητεία τῆς νῦν καταστάσεως*, ὥσπερ τῷ μεγάλῳ Βασιλεῖ φασὶν εἰρησθαι κατὰ Ἰουλιανοῦ. Ὁ δὲ Μακεδόνιος Φλαδιανὸν τὸν Ἀντιοχείας, καὶ πάντας τοὺς τολμῶντας λέγειν τι κατὰ τῆς συνόδου ἀναθεματίζειν, καὶ τοὺς ἀποκρισίου Φλαδιανοῦ ἐλθόντας· πρὸς αὐτὸν διὰ τινὰς χρείας ἀναθεματίσεν καὶ ἐδίωξεν.

VARIÆ LECTIONES.

ἡ ὁ ante ἱερ. add. ex A. ὁ τὸν Ῥώμης A, τῆς Ῥ. vulg. ἡ προσφεύγοντας A, προσφ. vulg. ἡ ἐν — τῶν add. ex A. ἡ τοῖς αἰρετικοῖς μοναχοῖς B, τοῖς αἰρ. Μανιχαίοις A, τοῖς Μανιχαίοις αἰρετικοῖς vulg. ἡ τῇ add. ex A. ἡ αὕτη A, αὕτη vulg. ἡ καὶ add. ex A. ἡ τὸν ἀπὸ Ἀντ. A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(17) Vide Græcos ab antiquo passiva recipiendi, non activa ministrandi sacramenta forma et lege usos: de qua nos in euchologicis. Βάρβαρος, et Βάρβαν in Vat. 1, ubique hic scribi, velut proprium nomen, observa. Idem apud Theodorum Lectorem obviam venit.

(18) Hæc apud Theodorum superioribus præmissa.

(19) Oppositus sibi ipsi Theophanes de Elia narrationem instituens: hic imperatoris auxiliarius Macedonium urget, ut synodum Chalced. anathemate seriat, qui linea paginæ præsentis prima σύνοδον ἀποδεχόμενος asseritur. Si cum Palatino codice τὸ, ἀποδεχόμενος sustuleris; Elias cum reliquis periodi superius positæ synodum Chalced. anathematizat, adeoque Macedonium orthodoxum cum Anastasio potest hic persequi. Lege hic ex opposito Ἠλίαν (Eliam enim accusandi casu Anastasii editionis Regiæ legunt marginales lectiones) qui hic, ceu orthodoxus ab Anastasio vim patitur, idem loco superiore orthodoxus item synodum Chalcedon. admittit. Utrum porro τὸ, ἀποδεχόμενος cum Palat. expungam, vel cum Anastasii citato exemplari legam, et Ἠλίαν reponam, dubius hæreo. — *Cogebat Anastasius Macedonium reprobare synodum, quemadmodum et Eliam Hierosolymitanum*: qui nimirum anno superiori professus esset se eam

recipere, καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον ἀποδεχόμενος: majoris aliquid fidei exhibens quam Flavianus, qui synodi nomen suppressisset, ut et iterum suppressit, rescribens e synodo apud Sidonem celebrata: cumque eo nomine tum ipse, tum Elias a Xenaia, aliisque Eutychianistis accusentur, quod nolentes aperte damnare synodum, concordiam in synodo impedivissent, non video ut error vacet, quod ibi habent Theophanis exemplaria, expressitque Anastasius, rescripsisse scilicet Eliam, se quoque τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον ἀποβάλλεσθαι, ipsam quoque synodum Chalcedonensem se repudiare. Si ita synodum rejecit, cur accusatur nolle palam rejicere? Si ita totus in Eutychianismum concessit, cur ne Severo communicet, Anastasii anno 21 episcopatu abdicari sustinet? Scripserit ergo ut cum primum ejus fides tentata est, καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι ἀποδέχεσθαι, se synodum quoque Chalcedonensem recipere: aut certe mitius quid loquendo, μὴ τὴν ἐν Χαλκηδόνι ἀποβάλλεσθαι, minime se synodum Chalcedonensem rejicere; ut affinis sit Eliæ responsio alteri Macedonii, cum et ipse synodum damnare cogerebatur: ait namque, non posse se id præstare extra synodum generalem, cui Romanus episcopus præsideret. Consentiant his alii scriptiores, ut nihil sit hærendum. Videndus cum Evagrio aliquanto locupletior Nicephorus. *Comperis.*

oblitrarent, anathematum fulmine percellerat, Flavianoque legatos, ob quædam negotia se convenientes, execrationibus suppositos e conspectu amovit.

A. M. 6003. — Τούτῳ τῷ ἔτει σύνοδον κροτηθῆ-
ναι (20) ἐν Σιδῶνι * Ἀναστάσιος * ἐθέσπισεν. Σωτή-
ριχος γὰρ ἐπίσκοπος Καισαρείας Καππαδοκίας ὑπὸ
Μακεδονίου χειροτονούμενος ἐγγράφως ὡμολόγησεν
δέχεσθαι τὰ δόγματα τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, ὡς
ὅρον πίστεως. Μετὰ δὲ ταῦτα πολεμιώτατος ¹⁰ γέγο-
νεν οὗτος, ὡς ἀπελθεῖν ¹¹ εἰς Ἀνατολὴν καὶ τῷ δυσ-
σεβεῖ Ξεναῖα κοινολογήσασθαι, καὶ ἄμφω σύνοδον
γενέσθαι εἰς Σιδῶνα τὸν βασιλεῖα αἰτήσασθαι ἐπὶ τῇ
τελειᾷ ἐκβολῇ τῆς ἀγίας ἐν Χαλκηδόνι ¹² συνόδου *
ἦτις καὶ ¹³ συνέστη καὶ θάττον διελύθη, τοῦ βασιλέως
πέμφαντος εἰς τοῦτο Εὐτρόπιον τριβοῦνον, ὃς καὶ
διαλύσας αὐτὴν, Φλαβιανὸν τὸν Ἀντιοχείας καὶ
Ἡλίαν τῶν Ἱεροσολύμων σὺν τοῖς ἐπισκόποις αὐτῶν
τὰ πρὸς ἡδονὴν ¹⁴ γράψαι τῷ βασιλεῖ παρεσκεύασεν.
Φλαβιανὸς δὲ τὰς τρεῖς μόνας συνόδους καὶ τὸ τοῦ
Ζήνωνος Ἑνωτικὸν δέχεσθαι ἔγραψεν, τῆς ἐν Χαλκη-
δόνι μνήμην μὴ ποιησάμενος. Ἡλίας δὲ ὁ Ἱεροσο-
λύμων (21) καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι ἔγραψεν ἀποβάλ-
λῃσθαι. Σωτήριχος δὲ ὁ Καισαρείας Καππαδοκίας καὶ
Ξεναῖας ¹⁵ κατὰ Φλαβιανοῦ καὶ Ἡλίου ἀνήγαγον ¹⁶
τῷ βασιλεῖ, ὅτι διὰ τὸ μὴ θέλειν αὐτοὺς τρανῶς κατὰ
τῆς συνόδου τῆς ἐν Χαλκηδόνι ἀποφύνασθαι, συνῆλ-
θον ἀλλήλοις. Ἀναστάσιος δὲ ὀργισθεὶς (22) ὑπέθετο
μοναχοῖς τισι ψευδωνύμοις συνελθεῖν ¹⁷ ἐν Ἀντιο-
χείᾳ καὶ κατὰ Φλαβιανοῦ στασιάσαι, αἰτοῦντας αὐτὸν
ἀναθεματίσαι τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον καὶ Διόδω-
ρον καὶ Θεόδωρον καὶ Ἰβαν καὶ Θεοδώρητον * ὃ καὶ
ἐποίησεν μικροφυγῆσας Φλαβιανὸς, καὶ ἐπ' ἐκκλη-
σίας αὐτοὺς ἀνεθεματίσεν σὺν τῇ συνόδῳ.

postularent, suggessit: quod ille ex animi defectione executus est, et in ecclesiæ publico con-
ventu eos una cum synodo **132** percussit anathemate.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ κατὰ Μακεδονίου ὁ βασι-
λεὺς (25) κατεσκεύασεν * καὶ οἱ ἀποσχιστὰι μετὰ
μισθωτῶν ἐγλῶν ἐν τῷ Ἀρχαγγέλῳ τοῦ παλατίου
καὶ ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ψάλλοντες ἐν Κυριακῇ
τὸ Τρισάγιον προσετίθουν τὸ, Ὁ ¹⁸ σταυρωθεὶς δι'
ἡμᾶς, ὥστε τοὺς ὀρθοδόξους ἐξ ἀνάγκης μετὰ πλη-
γῶν αὐτοῦ ἐλάσαι. Ὁ δὲ βασιλεὺς προφανῶς διὰ
τῶν ἀποσχιστῶν μοναχῶν καὶ κληρικῶν καὶ Ἰουλι-
ανοῦ τοῦ ¹⁹ Καρίας ²⁰ ποτὲ ἐπισκόπου, ἔπειτα δὲ Ἀλι-
καρνασσοῦ, καὶ Σευήρου τοῦ δυσσεβοῦς ἔτι μοναχοῦ
δντο; ἐπολέμει τὸν Μακεδόνιον, ὕβρεσιν αὐτὸν δημο-

A. C. 503. — Hoc anno synodum Sidoniæ con-
gregari sanxit Anastasius. Soterichus enim Cæsareæ
Cappadociæ a Macedonio consecratus, Chalcedonensis synodi decreta, velut fidei regulas se
admittere scripto professus est. Ejus autem post-
modum factus inimicus adeo ivit in adversum, ut
in Orientem profectus, impio Xenaiæ rem omnem
communicaret, et ad exstirpandam funditus san-
ctam Chalcedonensem synodum aliam Sidoniæ
celebrari ab imperatore postularet uterque; et
hæc convocata dicto citius dissipata est et soluta,
Eutropii tribuni ab imperatore in hunc finem missa
opera, qui ea abrogata, Flaviano Antiochiæ et
Eliæ Hierosolymorum, subjectisque ipsis episcopis,
ut, quæ ipsis placerent, ad imperatorem referrent,
auctor fuit. Flavianus porro synodos tres solum-
modo et Zenonis Henoticum se recipere scripsit,
nulla prorsus de Chalcedonensi facta mentione:
Elias autem Hierosolymorum episcopus Chalcedo-
nensem se proscribere testatus est: Soterichus
autem Cæsareæ Cappadociæ et Xenaias impera-
tori adversus Flavianum et Eliam rescripserunt,
ipsos nimirum, dum adversus Chalcedonensem
synodum palam dare sententiam recusarent, quo-
minus in cœtum et unum sensum coirent, in
causa fuisse. Quare iratus Anastasius falsis qui-
busdam monachis, ut Antiochiæ convenirent, ubi
tumultu in Flavianum excitato, Chalcedonensem
synodum simulque Diodorum, Theodorum, Ibam
C et Theodoretum cum execratione eum ejurare

Hoc etiam anno imperator Macedonio struxit in-
sidias: schismatici vero turba mercede conducti in
sede ad palatium Archangelo dicata et in Magna
quoque ecclesia die Dominico ter sanctum hym-
num canentes, addidere: *Qui crucifixus es pro
nobis*: ex quo ad eos etiam adjunctis verberibus
extrudendos impulsus sunt orthodoxi. Imperator
autem schismaticorum monachorum clericorum viro-
rum et Juliani quondam Cariæ, postmodum vero
Halicarnassi episcopi, et impii Severi monachum
D adhuc agentis opera fœdis palam emissis contu-

VARIE LECTIONES.

* Σιδῶνι A, Σιδωνία vulg. * Ἀναστάσιος add. ex b. ¹⁰ πολεμιώτατος γέγονεν οὗτος b, πολεμιώτατα
γέγ. οὕτως vulg. ¹¹ ἀπελθεῖν] ἀποθανεῖν A e. ¹² ἐν Χαλκ. A, ἐν τῇ X. vulg. ¹³ καὶ ante συνέστη adl.
ex A. ¹⁴ τὰ πρὸς ἡδονὴν b, τὰ πρὸς Σιδόνιον A, τὰ παρὰ Σιδωνίαν vulg. ¹⁵ καὶ Ξεναῖας om. A e. ¹⁶ ἀν-
ήγαγεν A. ¹⁷ συνελθεῖν A, συνδιελθεῖν vulg. ¹⁸ ὁ add. ex A. ¹⁹ τοῦ A, τῆς vulg. ²⁰ Καρυᾶς b e, Βαρείας
a, Καισαρείας f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(20) Cyrillus auctor Vitæ S. Sabæ apud Surium
die 5 Decembris ex his nonnulla refert: fuit autem
Cyrillus ille Sabæ suppar, ac pene contaneus
Anastasii imp. et episcoporum, quorum hic gesta
recensentur. De synodi istius anno auctori Mar-
cellinus non consentit.

(21) Istis adversatur præfatus Cyrillus, cujus
testimonium approbat Baronius ad annum 512,
nam. 16. Petavius lib. xii De doct. temp. et alii,
sincerum orthodoxæ fidei defensorem Eliam istum

asserentes: de Flaviano superius actum. Utrumque
certe sequentia vindicant: ut quid enim in judi-
cium velut rei traherentur, qui jam in accusato-
rum partes, si vera foret historia, transissent?
Elias ipse defensionem suam instituit apud Eva-
grium, lib. iii, cap. 51.

(22) In contrariam mentem factum hoc verit
Evagrius cap. 52.

(23) Theod. Lect. excerpt.

mellis Macedonium oppugnabat. Verum urbis conferta plebs cum mulieribus et pueris, necnon orthodoxorum monachorum præfectis vociferabatur: *Adest martyrii terripus, ne Patrem nostrum deseramus*, et convicia in imperatorem conjiciebat, ipsum Manichæum et imperio prorsus indignum clamitans. Quibus ille territus, palatii portas obseravit et ad fugam naves tenuit paratas: quique prius etiam jurejurando Macedonium ad conspectum nusquam admissurum se obstrinxerat, timore correptus eundem videre exoptabat servide: ac tum eo ad imperatorem proficiscente, plebs cum magnis acclamationibus ad abbates et monachos conversa dicebat: *Patrem nostrum apud nos habemus*. Sed et militares scholæ pertranseuntem illum

faustis vocibus persequabantur. Denique ad Anastasium introductus, illum cœu Ecclesiæ hostem objurgavit: ille vero pacem et unum cum episcopo

A. C. 504. — *Hierosolymorum episcopi Eliæ annus unicus*.

Hoc anno commentario per Cellorem magistrum misso Macedonium imperator decepit: ac primam quidem et secundam synodum se probare fatebatur, Ephesinam vero et Chalcedonensem penitus tacebat: qua magnam sibi invidiam conciliavit Macedonius: per hujusmodi quippe commentarium concordie sanctionem a Zenone editam probavit, cui jam, dum ordinaretur, subscripserat. Eapropter Macedonium et Dalmatæ monasterium profectus ad clericos 133 et monachos ferventiori zelo ductos et visi facinoris fœditate indignatos declamatorio sermone defensionem instituit, protestatus, se Chalcedonensem synodum admittere et, qui eam rejicerent, hæreticos habere: quibus auditis, una cum eo sacra missarum peregere mysteria. Interea imperator clericos atque monachos una secum sentientes donis impulit, ut alium episcopum in ejus locum subrogarent, quod Areadnam et ordinis senatorii præcipuos affixit: erat quippe cunctis charus Macedonius, tum ob vitæ munditiem, tum ob rectam et sinceram de fide sententiam, quamvis dolum post-

σλαίς αἰτχραῖς ἐμβάλλων ¹¹. Τὰ δὲ πλήθη σύν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἡγουμένοις τε τῶν ὀρθοδόξων μοναχῶν ἐκραζόν ἀθροισθέντα· *Καιρὸς μαρτυρίου, μὴ καταλείψωμεν τὸν Πατέρα ἡμῶν*· ὑβρίζοντες ¹² τὸν βασιλέα Μανιχαῖον καὶ τοῦ κράτους ἀνάξιον. Ὁ δὲ φοβηθεὶς, κατέκλεισε ¹³ τὰς θύρας τοῦ παλατίου, καὶ πλοῖα πρὸς φυγὴν ἡντρέπισεν ¹⁴. Τὸν δὲ Μακεδόνιον ὁμόσας μὴκέτι θεάσασθαι, τότε παρεκάλει ἰδεῖν, φοβηθεὶς τὰ πλήθη. Τοῦτου δὲ ἐρχομένου πρὸς αὐτὸν, ὁ λαὸς τοῖς ἡγουμένοις καὶ μοναχοῖς διεμαρτυρήσατο ¹⁵ λέγων· *Τὸν Πατέρα ἡμῶν ἔχομεν*. Καὶ οἱ τῶν σχολῶν εὐφύμουν αὐτὸν διερχόμενον. Εἰσελθὼν δὲ πρὸς Ἀναστάσιον, ἤλεγξεν αὐτὸν, ὡς πολέμιον τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ δὲ ὑπεκρίθη πρὸς τὴν ὥραν ἐνοῦσθαι αὐτῷ ¹⁶.

sensum tenere in præsens tempus simulavit.

A. M. 6004. — *Ἱεροσόλυμων ἐπισκόπου Ἠλία ἐτος ἐν (24)*.

Τούτῳ τῷ ἔτει Μακεδόνιον ἠπάτησεν (25) ὁ βασιλεὺς διὰ Κέλλωρος (26) μαγίστρου (27), ὑπομνηστικὸν ποιήσας πρὸς αὐτὸν, ἐν ᾧ τὴν πρώτην [καὶ τὴν δευτέραν ²⁷] σύνοδον ὁμολογεῖ ^{27*} δέχεσθαι, τὴν δὲ ἐν Ἐφέσῳ καὶ Χαλκηδόνι εἰσεν (28)· ὅπερ μέμφιν μεγάλῃν τῷ Μακεδονίῳ προσήγαγεν. Διὰ γὰρ τοῦτου καὶ τὸ Ἐνωτικὸν Ζήνωνος ἐδίξατο, ᾧτινι καὶ χειροτονούμενος ὑπέγραψεν (29). Ὁ δὲ Μακεδόνιος ἀπελθὼν εἰς τὴν Δαλμάτου μονὴν (30), τοῖς κληρικοῖς καὶ μοναχοῖς ζηλωτῶς ἰσκανδαλισθεῖσιν εἰς αὐτὸν ³⁰ ἀπελογήσατο διὰ προσφωνητικοῦ ^{30*} λόγου, ὅτι δέχεται τὴν ἀγίαν ³⁰ ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον καὶ τοὺς μὴ δεχομένους αὐτὴν αἰρετικούς ἔχει, καὶ συναλειτούργησαν αὐτῷ. Ὁ δὲ βασιλεὺς δώροισι ἐπαισεν τοὺς ὁμόφρονας αὐτοῦ κληρικούς καὶ μοναχοὺς ἄλλων ἐπίσκοπων ψηφισσάσθαι, ὅπερ καὶ Ἀρεάδην καὶ τοὺς τῆς συγκλήτου μεγάλως ³⁰ ἐλύπει· ἡγαπᾶτο γὰρ Μακεδόνας· καὶ διὰ τὸ καθαρὸν τοῦ βίου καὶ διὰ τὸ ὀρθὸν τῶν δογμάτων, εἰ καὶ ἠπατήθη. Καὶ παρσκαύασεν ὁ βασιλεὺς (31) δύο φαύλους τινὰς κατηγορῆσαι Μακεδόνιον ³¹, ὡς παιδεραστὴν καὶ αἰρετικόν, ἀποδοῦναι ³² δὲ ταῦτα

VARIÆ LECTIONES.

¹¹ ἐμβάλλων A, συμβάλλων vulg. ¹² ὑβρίζοντες A b e, ὑβρίζον τε vulg. ¹³ κατέκλεισε A, ἀπέκλεισε vulg. ¹⁴ ἡντρέπισεν A b e, εὐτρέπιζεν vulg. ¹⁵ διεμαρτύρατο A. ¹⁶ αὐτῷ A b, αὐτὸν vulg. ¹⁷ καὶ τὴν δευτέραν οἱ. A b; ^{17*} ὁμολογεῖ A, ὠμολόγει vulg. ¹⁸ εἰς αὐτ. v] ὑπ' αὐτῶν A. ^{18*} προσφωνητικοῦ A b, προφών. vulg. ¹⁹ ἀγίαν add. ex A. ²⁰ μεγάλως A, μεγάλους vulg. ²¹ Μακεδόνιον A, Μακεδονίου vulg. ²² ἀποδοῦναι A e, ἐπιδοῦναι vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(24) Cujus tamen varia in episcopatu gesta superiores anni demonstrant Salustii in canoniis descripti tempore.

(25) Quod μετὰ ὑποκρίσεως ἔδοξεν ἐνοῦσθαι τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ τῷ ἐπισκόπῳ, *per hypocrisim Ecclesiæ et episcopo consentire videretur*, ait Theodorus: exin πρὸς δολιότητος γέμοντα conversus, in fraudem episcopum abduxit.

(26) Evagrius Κέλσος.

(27) Ἐγεμόνος τῶν ἐν τῇ αὐτῇ τάξεων· *officiorum autem magistris*. Evagrius idem lib. iii, cap. 32.

(28) Post εἰσεν addendum esset aliquid, ut omnino sensus constaret. Addit Nicephori interpres, *quæ res Macedonio probata est*: sed nec ejus Græca id habent. Probari tamen necesse est, ut ita apud

D ferventiores orthodoxos inde offenderit. Unde et in seq., εἰ καὶ ἠπατήθη, miserabantur Macedonium, *tametsi deceptus fuerat*: probando scilicet Anastasii illud commonitorium affine. Zenonis Henolico. COMBEFIS.

(29) Quod ex Theodoro Lectore observavit ad Anastasii annum quintum.

(30) Orig. CP.: Ἡ μονὴ τὰ Δαλματίου ἐκτίσθη παρὰ Δαλματίου ἀνεψίου τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου· *Monasterium cui ex Dalmatio factum nomen a Dalmatio patricio Constantini nepote conditum fuit*.

(31) Ut Macedonius calumniam effugit, narrat Evagrius, lib. iii, cap. 52, qui Theodori Syuopsi quoad reliqua conferendus.

ἐγγράφως τῷ ἐπάρχῳ²² καὶ τῷ μαγίστρῳ· ὁμοίως ἂν καὶ κατὰ προσκυτέρων καὶ διακόνων ὁρθοδόξων. Ἐκέλευσε δὲ ὁ βασιλεὺς²³ Κέλλωρα τὸν μάγιστρον καταγαγεῖν αὐτὸν τοῦ ἐπισκοπεῖν βίαιως, βοῶντος Μακεδονίου, ἐτοίμως ἀπολογεῖσθαι, οὐ μόνον ἐν τῷ πραιτωρίῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ θεάτρῳ. Πολλοὶ δὲ τῶν κληρικῶν εἰς φυλακὰς²⁴ ἐβλήθησαν· ἄλλοι δὲ φυγεῖν ἰσχύσαντες, ἐν Ῥώμῃ καὶ Φοινίκῃ διεσπάρησαν. Ὁ δὲ ἀσεβὴς²⁵ βασιλεὺς τὸν αὐθεντικὸν χάρτην τῶν πεπραγμένων ἐν Χαλκηδόνι (32) διὰ τοῦ μαγίστρου λαβεῖν παρὰ Μακεδονίου καὶ διαβρῆξαι²⁶ ἐσπευδεν. Μακεδόνιος δὲ σφραγίσας αὐτὸν²⁷, ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ ἀπέθετο. Καλοπῶδος δὲ ὁ εὐνούργος, οἰκονόμος ὢν τῆς Μαγάλης Ἐκκλησίας, κλέψας αὐτὸν τῷ βασιλεὶ ἀπέκρυψε. Τότε Μακεδόνιον νυκτὸς ἐξαγαγὼν ὁ βασιλεὺς βίαιως εἰς Χαλκηδόνα, κάκειθεν εἰς Εὐχάι-
ταν²⁸ ἐξορισθῆναι προσέταξεν, μηδὲν τῶν κατ' αὐ-
τοῦ ζητηθῆναι τολμήσας, φοβηθεὶς τὰ πλήθη. Τῇ δὲ
ἐξῆς προβάλλεται²⁹ ἐπίσκοπον Τιμόθεον τινα πρε-
σβύτερον καὶ σκευοφύλακα τῆς ἐκκλησίας, τὸν ἐπὶ κλην
Λιτροβούλῃν καὶ Κήλωνα (33), διὰ τινὰς πράξεις
προσφόρους τοῖς ὀνόμασιν, ὅστις εἰσιὼν ἐν ταῖς ἐκ-
κλησίαις πρότερον τὰς Μακεδονίου εἰκόνας κατέφε-
ρεν (34) καὶ οὕτως ἐλειτούργει· Ἰωάννην δὲ τὸν
Ἀλεξανδρείας (35) ἐν τοῖς διπτύχοις ἐνέταξε τὸν
Νικαιώτην καὶ συνοδικὰ πρὸς αὐτὸν³¹ ἔγραψεν.
Ἀναστάσιος δὲ ἐννοηθεὶς, ὅτι χωρὶς καθαιρέσεως,
τὸν Μακεδόνιον ἀκριτῶς ἐξέυριτταν (36), πέμψας μά-
γιστρον³², ἔστησεν³³ αὐτὸν ἐπέκεινα Κλαυδίου πό-
λεως τῆς Ὀνωριάδος (37). Αὐτοὶ δὲ δικασταὶ καὶ

modum fuerit passus. Ad hæc imperator duos ne-
quam et profligatæ vitæ comparavit viros, qui
Macedonium præposteræ in pueros libidinis et
hæreseos criminarentur et de istis præfecto atque
magistro scriptam offerrent accusationem: et aliam
parem adversus catholicos presbyteros et diaconos
instruxit. Imperavit denique Cellori magistro, epi-
scopali æde Macedonium summa vi deturbare, vo-
ciferantem, se non in prætorio modo, sed etiam in
theatro defensionem suscipere paratum. Hinc e-
cleri grege plures in carcerem coniecti, alii lugæ
beneficium nacti, per Romanam et Phœniciam pro-
vinciam dispersi. Impius autem imperator authen-
ticas rerum apud Chalcedonem gestarum tabulas
magistri ope a Macedonio recipere et discerpere
B contendebat: eas vero sigillo notatas in altari
Macedonius reposuit: quas demum Calepodius
eunuchus Magnæ ecclesiæ œconomus furtim sub-
reptas ad imperatorem detulit. Postremo Macedo-
nium noctu per vim abductum Chalcedonem pri-
mum, inde Euchaitam deportari iussit imperator,
nullam ob plebis metum de ipsi objectis Inquisi-
tionem facere ausus. Sequenti luce Timotheum
quemdam presbyterum et ecclesiæ sceuophylacem,
ex quibusdam gestis nominibus accommodatis co-
gnomento Litrobulem et Celonem, declarat episco-
pum: qui primum ecclesiæ ingressus, Macedonii
deposuit imagines atque ita denum sacris operam
dedit; Joannemque Nicæotam Alexandrinum in
Ecclesiæ tabulas recensuit synodicasque litteras ad

VARIÆ LECTIONES.

²² ἐπάρχῳ A. ὑπάρχῳ vulg. ²³ ὁ βασιλεὺς add. ex A e. ²⁴ φυλακὰς A. φύλακας vulg. ²⁵ ἀσεβὴς om. A.
²⁶ καὶ διαβρῆξαι πρὸς διαβρῆξιν b. ²⁷ αὐτὸν A. αὐτὸ vulg. ²⁸ ἐν Εὐχάιταις b. εἰς Εὐχάιτα A. ²⁹ προ-
βάλλετο b. ³⁰ αὐτὸν A. ἐκείνον vulg. ³¹ μαγιστριανὸν b. ³² ἔστησεν A. ἐπέμψεν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(32) Male Buccardus Anastasii libellum intelligit, quem auctor vi abstulisse Macedonio jam ejus anno 4 narravit. Ita solenne hæreticis; sicque Bar-
danes acta 6 synodi combussit, ut habent monu-
menta, quæ in hæresi monothelitarum omni majora
fide produxi. Commemoris.

(33) Ob congruos nominibus istis actus vocatum ex Theodoro scribit Theophanes, quos ἀσχυρο-
γίας, impures et scelestos, exprimit Nicephorus, lib. xvi, cap. 26. Præmissa vocabula varii varie legunt. Theophanes et Cedrenus ubique Λιτροβού-
λῃν retinent, Nicephorus Λιτροβούλῃν reddit, Ana-
stasius Lytrobulem quasi Λιτροβούλῃν legerit, Theodorus Lector Λιτροβούλῃν· idemque non Κή-
λωνα, sed Κόλωνα scribendum putat; Nicephoro, Cedreno, Anastasio, Theophane primam lectionem probantibus. Quamvis autem Κόλων, et ἐξοκλω-
μένος recentioribus Græcis appelletur cynædus: tamen cum Κήλωνα, θερμὸν εἰς συνουσίαν, poten-
tem ac fervidum in Venerem, significet apud Suidam, ejus lectio a pluribus probata magis arridet, et alterius vocabuli juvat expositionem. Ex variis porro ejus lectionibus placet quæ Λιτροβούλῃν re-
fert, eam quæ τῷ Κήλωνι se accommodet, et præ aliis sensum facillimum offerat. Βουλῶς, Latinis bulbus, ait Matthiolus in Dioscoridis lib. ii, cap. 166, veteribus fuit in frequentissimo ciborum usu, his præsertim admixtus, quæ Veneris conciliandæ gratia parabantur, utpote qui Venerem stimulet. Quod autem ad id expetiti et commendati fuerint bulbi, Martialis in Xenii, et Colum. lib. x docent.

Quod itaque βουλῶν λίτρας, bulborum libras, exci-
tandæ Veneri comederet Timotheus, vel λίτραις βουλῶν, bulborum frequentius comestorum arca foret ac locus, Λιτροβούλῃν nomen potuit pro-
mereri, ac subinde Κήλων, θερμὸς εἰς συνουσίαν evadere.

(34) Episcoporum imagines in templis appendere more receptum fuit apud antiquos, Baronius ad annum d. 511, num. 9. Insignia quæ Theodori in-
terpres addit, nec in Theodori, nec in Theophanis textu adverte.

(35) Huic ut Timotheo CP. Severum communi-
casse testatum reliquit Liberatus breviarii cap. 19.

(36) Hæc ab auctore annum periodum a Septem-
bri inchoante ad annum Anastasii primum et vice-
simum luce narrata, ad ejusdem vicesimum, quo consulum Secundinus et Felix adhuc tenebant, Marcellinus comes brevibus dudum scripserat. Macedonius Augustæ urbis episcopus, licet olim Anastasii imperatoris dolis fallaciisque circumven-
tus, pravorum testimoniis eidem accusatus, quoniam totum sanctorum Patrum apud Chalcedonem sancta dudum subscriptione roboratum, eidem prin-
cipi dare distulit, ab eodem Euchaita in exilium deputatus est. Locum Macedonii Timotheus meri-
diano tempore ab Anastasio Cæsare episcopus ordinatus invasit.

(37) De Paphlagoniæ parte Ponto ascripta, et in Hononii filii Honoriados nomen a Theodosio adepti, cujus Claudiopolis prius Bithyniæ urbs, facta metropolis, fusc Pancirollus in imp. not. cap. 128.

eum scripsit. Perpendens porro Anastasius Macedonium indicta causa nullave depositionis in eum lata sententia in exsilium ejectum, misso magistro diem ei dixit ultra Claudiopolim Honoriadis provinciae. In eum vero iudices, testes et accusatores instituti deportatum jam ante iudicium et absentem muneris abrogatione damnant et per episcopos et presbyterum Cyzicenum depositionis sententiam mittunt. 134 Quos ubi conspexit Macedonius, etiam ante sermonis exordium interrogat, num Chalcedonensem synodum admittunt? Respondentibus illis: *Tu quis es?* dixit ipse: *Sabbatiani aut Macedoniani, si mihi depositionis deferrent, sententiam me admittere oporteret.* Et ita re infecta reversi sunt: ipse vero Euchaitam profectus est. Eadem quoque tempestate Flavianum Antiochiae throno dejicere tentavit iniquus imperator, et in ejus locum Severum apertum veritatis hostem intrudere. Hoc unum insimulabant accusatores, quod ore solo, non cordis sensu anathema in synodum pronuntiasset. Consilium subinde dabant qui ad eum expellendum ab imperatore missi fuerant magistratus, ut ob enatos tumultus ad breve tempus secederet. Illo itaque ad Platanos profecto, impium Severum in schismaticorum monasterio ad Gazae Majumam prius monachum agentem confestim ordinaverunt episcopum: Flavianum vero Petras simul cum aliis pluribus episcopis, clericis et monachis ferro onustis relegaverunt. Elias demum Hierosolymitanus aut cum Severo communionem gerere, aut abdicati episcopatus multam sustinere per vim ab imperatore compulsus, monachis ejus animimum obfirmantibus, episcopatu potius depelli elegit: in cujus locum suffectus est quidam Joannes e saeculae crucis custodibus unus, qui omnia ad illorum arbitrium se facturum pollicitus est: quod certe occupata post ordinationem sede nunquam praestitit.

A. C. 505. — *Cpoteos episcopi Timothei annus primus.*

Hierosolymorum Joannis annus primus.

Antiochiae Severi annus primus.

Hoc anno Vitalianum Patricioli Foederatorum comitis filium Scythiae Mysiaeque caeterarumque regionum incolae ad arma adversus impium Anastasium sumenda concitabant. Is ita provocatus infinitam prorsus exercituum, qui sub Anastasio

μάτρυρες και κατήγοροι ὄντες, ἀπόντα καθαιροῦσι τὸν ἐκδηθέντα πρὸ κρίσεως, καὶ δι' ἐπισκόπων πέμπουσι τὴν καθάρειν καὶ πρεσβυτέρου Κυζικηνοῦ. Τούτου; ἰδὼν Μακεδόνιος, πρὶν αὐτοὺς λαλῆσαι, ἠρώτα, εἰ δέχονται τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον· τῶν δὲ εἰπόντων· Τίς γὰρ εἴ; τότε αὐτὸς ἐφη· *Σαββατιανοὶ ἢ Μακεδονιανοὶ, εἰ ἔφερόν μοι καθάρεισιν, ἔδει με δέξασθαι.* Καὶ οὕτως ὑπείστρεψαν ἀπρακτοὶ· καὶ αὐτὸς κατέλαβε τὴν Εὐχαΐταν (38). Τότε καὶ Φλαβιανὸν ἐσπούδασε (39) τοῦ θρόνου Ἀντιοχείας ἐκβαλεῖν ὁ παράνομος βασιλεὺς, καὶ Σευήρον τὸν προφανῆ τῆς ἀληθείας ἐχθρὸν ἀντεισάγειν. Ἐπέθεντο δὲ κατηγοροῦντες αὐτὸν ἐπὶ στόματι μόνον τὴν σύνοδον ἀνεθεμάτισεν, καὶ οὐ καρδίᾳ. Λοιπὸν καὶ συνεβουλεύοντο οἱ πεμφθέντες ἀρχόντες παρὰ τοῦ βασιλέως· τοῦ ἐξωῶσαι αὐτὸν, καὶ ὀλίγον ὑποχωρῆσαι διὰ τὸν τάραχον. Τούτου δὲ εἰς Πλατάνους ἐξελθόντος, εὐθέως τὸν εὐσεβεῖ Σευήρον χειροτόνησαν προμονάσαντα ἐν τῇ μονῇ τῶν ἀποσχιστῶν πλησίον τοῦ Μαίτου μὲν Γάζης, Φλαβιανὸν δὲ ἐν Πίτραις (40) ἐξώρισαν, καὶ ἄλλους πολλοὺς ἐπισκόπους σιδηρωμένους; (41) καὶ κληρικούς καὶ μοναχοὺς. Ἠλίος δὲ ὁ Ἱεροσολύμων ἀναγκαζόμενος ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἢ Σευήρῳ κοινωνῆσαι, ἢ τῆς ἐπισκοπῆς ἐκδιλθῆναι, τῶν μοναχῶν ὀχυρωσάντων αὐτὸν, τῆς ἐπισκοπῆς μᾶλλον ἡρετίσαστο ἐκδιλθῆναι, καὶ χειροτονήθῃ Ἰωάννης ἀπὸ σταυροφυλάκων (42), συνθέμενος ποιεῖν ὅσα θέλουσι. Χειροτονηθεὶς δὲ οὐδ' ἑτερον ἐποίησεν.

gerere, aut abdicati episcopatus multam sustinere per vim ab imperatore compulsus, monachis ejus animimum obfirmantibus, episcopatu potius depelli elegit: in cujus locum suffectus est quidam Joannes e saeculae crucis custodibus unus, qui omnia ad illorum arbitrium se facturum pollicitus est: quod certe occupata post ordinationem sede nunquam praestitit.

A. M. 6005. — *Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Τιμοθέου ἔτος α'.*

Ἱεροσολύμων Ἰωάννου ἔτος α'.

Ἀντιοχείας Σευήρου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Βιταλιανὸν τὸν υἱὸν (43) Πατριάρχου κόμητος Φοιδεράτων (44) οἱ ἐν Σκυθίᾳ καὶ Μυσίᾳ καὶ λοιπαῖς χώραις ὀρθόδοξοι παρεκάλουν κινήθῃν κατὰ Ἀναστασίῳ τοῦ δυσσεβοῦς. Ὁ δὲ κινήθεῖς, πολλὰς μυριάδας ἀνέλεν στρατοῦ τῶν ὑπὲρ Ἀνα-

VARIÆ LECTIONES.

“τούτους] οὗς f. “δέχονται A, δέχονται vulg. “τίς A, τί vulg. “τότε] τούτου A. “τὰ Εὐχαΐτα b, τὴν Εὐχαΐτας A. “fort. σιδηρωμένους. “ἢ ante Σευήρῳ add. ex b.

JAC. GOARI NOTÆ.

(38) Alibi τὰ Εὐχαΐτα, Bithyniæ urbem, prius Helenopolim, ac quondam Drepanum, ex Ortelio.

(39) Sub id tempus, non eodem fortassis anno, quæ videlicet in annum præsentem succedentem, et in huncce ex parte incurrentem Marcellinus relert. Reliqua ab auctore hoc anno recensita cum Evagrii scriptis, lib. iii, capp. 31, 32 et 33 comparanda.

(40) Marcellinus: *In castellum, quod Petra dicitur*: de quo Procopius lib. ii exeunte *De bello Persico*.

(41) Vulgari dialecto, σιδηρωμένους vice.

(42) Sanctæ crucis Hierosolymis asservatæ custodes σταυροφύλακες.

(43) In annos sequentes hæc a Marcellino dilata: de quibus Evagrius, lib. iii, cap. 43. Hoc anno, qui

Anastasii vicesimus secundus, Vitalianum seditionem movisse Jornandes, *De regn. ac temp. success.* lib. confirmat, bellum illud civile per annos sex ante imperatoris obitum a Vitaliano motum testatus.

(44) Scythiæ Transistriani Gotthi appellantur, teste Zosimo lib. iv. Ascita Romanis horum auxilia Foederatorum obtinuerunt nomen, ex eodem Hinc Jornand. *De rebus Get.*: «Defuncto Athanarico, cunctus exercitus in servitio imperatoris perduravit, Romano se imperio subdens, cum milite velut unum corpus edidit, milliaque illa dudum sub Constantino principe Foederatorum renovata, et ipsi dicti sunt Foederati.»

στρατίου μαχομένων, χρυσόν τε εἰς ῥόγας (45) αὐτῶν περιπόμμενον πλεῖστον, καὶ ὅπλα εἰς συμμαχίαν καὶ θανάτου καὶ ὅσα ἄλλα ἔχειροῦτο. Φασὶ δὲ ὅτι ἐν μιᾷ συμβολῇ ἐξήκοντα πέντε χιλιάδας στρατοῦ βασιλικοῦ ἐκρήμνισεν σὺν Ὑπατίῳ στρατηγούντι αὐτῶν, υἱὸν δὲ ἐξαδέλφης Ἀναστασίου (46) καὶ Σεκουνδίνου πατρικίου, ὃν καὶ πιάσας ζῶντα εἶχεν ἐν φρουρᾷ. Ἀναστάσιος δὲ ὁ παράνομος βασιλεὺς, καὶ Τιμόθεος ὁ ἀνέρος ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως πολλὰ κακὰ τοῖς ὑπὲρ Μακεδονίου καὶ τῆς συνόδου μοναχοῖς τε καὶ λαϊκοῖς καὶ κληρικοῖς ἐπέδειξαν· ὥστε καὶ εἰς ὕμναιον τῆς Θεοῦ ἐξώρισαν πολλοὺς. Τιμόθεος δὲ τὰ συνοδικὰ (47) καὶ Μακεδονίου τὴν καθάρειαν τοῖς κατὰ πόλιν ἐπισκόποις ὑπογράψαι ἐπεμψεν· ὧν οἱ μὲν ἀνδρείτεροι πρὸς ἄμφω ἀντίστησαν· οἱ δὲ παράφοροι φόβῳ τοῦ βασιλέως ἀμφοτέρω⁸¹ ὑπέγραψαν· οἱ δὲ μέσοι τῇ καθάρσει Μακεδονίου οὐκ ὑπέγραψαν, εἰ μὴ μόνον τοῖς συνοδικαῖς Τιμόθεου, ὅπερ ταυτὸν ἦν, εἰ καὶ⁸² διαφέρειν αὐτοῖς ἐδόκει. Τιμόθεος δὲ τὸ δόγμα Σευήρου βουλευθεὶς ἐντάξει τοῖς διπτύχοις καὶ τὸ Φλαβιανοῦ ἐκβαλεῖν⁸³ ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐκωλύθη. Σευήρου γάρ τὴν κοινωνίαν πάντες οἱ ὀρθόδοξοι ἐφυγον, μάλιστα οἱ μοναχοί, οὓς μετὰ πληθους ἀγροικικοῦ⁸⁴ τιμωρῶν πολλοὺς ἐφόνευσεν, τὰ θυσιαστήρια ἀνατρέπων, καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη τῶν ὀρθόδοξων χωνεύων ὁ ἱερόσυλος. Ἰουλιάνῃ δὲ ἡ περιφανιστάτη ἡ κτίσασα τὸν ναὸν τῆς Θεοτόκου ἐν τοῖς Ὑπεράτοις ἀντεποιεῖτο σφόδρα τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, ὡς καὶ τὸν βασιλεῖα πολλὰς αὐτῇ διαστροφὰς ἐφευρόντα μὴ πείσαι κοινωνῆσαι τῷ⁸⁵ Τιμόθεῳ. Καὶ αὐτὸς δὲ Τιμόθεος πολλάκις εἰς αὐτὴν ἀπελθὼν οὐκ ἐπεισεν αὐτήν. Πομπήιον⁸⁶ δὲ ἀνεψιὸν αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς καὶ τὴν τούτου γαμετὴν κοσμίαν οὖσαν καὶ εὐπορίαις σχολάζουσαν, πολλὰς περιστάσεις ἐταπεινῶν, ὡς ζηλωτὰς τῆς συνόδου, καὶ ὡς χορηγούνας Μακεδονίῳ ἐν τῇ ἐξορίᾳ τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν. Οἱ δὲ σταλέντες παρὰ Τιμόθεον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πρὸς Ἰωάννην τὸν Νικαίωτην ἐπ' ἄμβωνος τὴν ἐν Χαλκηδόνι ἄγαν σύνοδον ἀνεθεμάτισαν. Τοῦ δὲ ἡγουμένου τῆς Δίου μόνης (48) τελευτήσαντος, ἦλθεν Τιμόθεος προβαλέσθαι ἡγούμενον. Ὁ δὲ μέλλων προδιτάζεσθαι ἔφη, μὴ δέχεσθαι εὐλογίαν παρὰ ἀνδρὸς ἀθετοῦντος τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον. Τιμόθεος δὲ ἔφη ἀνάθεμα

A merebantur, multitudinem concidit, et auri copiam immensam ad elargienda stipendia missam, arma in subsidium, commeatum, cæteraque omnia depredatus est. Uno conflictu solo sexaginta quinque hominum millia ex imperatoris exercitu cum Hypatio Anastasii consobrinæ et Secundini patricii filio eorum duce prostravit, vivumque acceptum sub custodia tenuit. Anastasius autem iniquus imperator et Timotheus sacrilegus episcopus 135 Cproleos monachis, laicis et clericis Macedonii synodique causa plurima mala intulit : adeo ut Oasim Thebaidos ex eis plures in exsilium egerit : synodales vero litteras, et Macedonii depositionem cunctis passim per urbes episcopis ad subscribendum misit Timotheus : ex quibus qui fortitudine præcelluerunt, utrique iverunt in oppositum : qui animo faciliores imperatoris metu subscripserunt utrique : qui medium tenere, Macedonii depositioni usquam, verum solis Timothei synodicis, quod tamen idem prorsus fuit, quamvis ipsi discrimen venditarent, nomen et subscriptionem apposuerunt. Timotheus autem Severi nomen diptychis volens inserere, et Flaviani rescindere, a populo prohibitus est. Severi quippe communionem aversabantur orthodoxi omnes, et maxime monachi, in quos collecta rusticorum turba crudeliter animadvertit, et altaribus eversis sacrisque orthodoxorum vasis igne conflatis, sacrilegus plures eorum interfecit. Juliana vero illustrissima femina, quæ templum Deiparæ Virgini posuit in Honoratis, pro viribus Chalcedonensem adeo tuebatur synodum, ut imperator ipse adinventis etiam multarum fallaciarum technis, ut Timothei communionem subiret, persuadere non valuerit : sed nec ipsemet Timotheus, cum eam sæpius convenisset, non persuasit. Pompeium insuper consobrinum suum, ejusque conjugem ornatissimam feminam, et bonis operibus assuetam, cum synodo bene affectos, et quæ ad vitæ necessitatem eoducunt Macedonio in exsilio subministrantes, multis calamitatibus oppressit imperator. Porro qui ad Joannem Nicæotam Timotheo missi fuerunt Alexandriam, illi ex ecclesiæ suggestu sanctam Chalcedonensem synodum anathemate damnave-

VARIE LECTIONES.

⁸¹ ἀμφοτέρω A, ἀμφοτέροι B, ἀμφοτέροις vulg. ⁸² εἰ καὶ A, εἴπερ vulg. ⁸³ ἐκβαλεῖν A, ἐκβάλλει vulg. ⁸⁴ ἀγροικικοῦ B, ἀγροίκου A, ἀγροίκων vulg. ⁸⁵ τῷ add. ex A. ⁸⁶ Πόμπιον A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(45) Ab erogando stipendia militum ῥόγαι dicta.
(46) Scribendum divisa voce, υἱὸν ἐξ ἀδελφῆς Ἀναστασίου, Anastasii ex sorore nepotis, quam edita ac mss. codd. conjunctam representant, atque reddendum, suadet alia loca, quibus deinceps ejusdem Hypatii mentio occurrit; nempe pag. 136: Παρὴν δὲ καὶ Ὑπάτιος ὁ ἀδελφιδεὺς τοῦ βασιλέως. Interpres Anastasium secutus, imperatoris ex fratre nepos: ego, ex sorore; quod utrumque vox illa reddi potest; sed primum non quadrare ex aliis locis liquet: nam pag. 125, Ὑπάτιος ὁ Σεκουνδίνου, καὶ τῆς ἀδελφῆς Ἀναστασίου βασιλέως υἱός· ubi ipse P. Goar, et sororis Anastasii imperatoris filius. Nonnullum vero hic anachronismum com-

mitti palam est, cum narrato Hypatii carcere, ex quo nonnisi pace constituta liberatus est, illa ejus liberalitas referatur Hierosolymis, cum adhuc illie liber ageret. COMBESIS.

(47) Ex istis nonnulla Evagrius, lib. iii, cap. 53. Quæ pag. hæc exhibet absque comparatione, ad varias lect. vix intelligas.

(48) Theodorus Lector, ex quo narrationem istam desumpsit Theophanes, scribit τοῦ ἡγουμένου τῆς μόνης τοῦ Στουδίτου τελευτήσαντος. Baronius ad annum 511 num. 11 Studii interpretatur, adeoque τοῦ Στουδίου legit: ex quibus conjiceret quispiam μόνην τοῦ Δίου eandem quæ τοῦ Στουδίου, cui tamen adversatur quod scribitur in pag. 114.

runt. Cæterum Dii monasterii præfecto e vivis A sublato, Timotheus superiorem alium substituturus accessit. At qui promovendus erat dixit : a viro qui Chalcedonensem synodum reprobaverit, benedictionem se nolle accipere. Respondit Timotheus : Anathemate feriatur quisquis Chalcedonensem non admisit synodum : atque ita se ab eo confirmari non permisit præfectus. Joannes autem Timothei archidiaconus cum esset Manichæus, coniectis in Timotheum conviciis, rem ad imperatorem detulit. Sed cum imperator ipsum ignominiose et dure cortipulisset, Timotheus ante imperatoris conspectum rem negavit omnem, et qui synodum Chalcedone 136 celebratam recipere, anathemate perstrinxit. Joannes autem impius Alexandriæ præsulæ Egyptios Hierosolymam ascendere prohibuit, ne in sanctæ crucis exaltationis festo Chalcedonensis synodi Patribus communicarent. Tum vero res prorsus horrendæ ab iis qui dæmonibus correpti erant Hierosolymis editæ. Anastasius autem Palæstinæ dux fieri cum ambiret, nisi Joannem, qui post Eliam Hierosolymorum episcopum agebat, cum Severo communionem habere suaderet, 300 auri libras imperatori se pensurum promissit. Mox dignitate arrepta, venit Hierosolymam et Joannem sibi reluctantem confecit in custodiam. Zacharias autem quidam Palæstinæ præfectus, vir religiosus, divino zelo motus, episcopo suggestit, duci quæ placita forent exsecuturum polliceretur, si modo propriam sibi sedem reciperet. Quo illum dimittente ac throno restituyente, mox ille monasteria quæque in S. Stephani templum collegit, et sanctis quatuor œcumenicis conciliis publice proclamatis in Nestorium, Eutychem, Severum et Soterichum Cæsareæ præsulem anathema ex ambone pronuntiavit. His interfuit Hypatius imperatoris ex fratre nepos a Severi communione penitus alienus. Hic cum Joanni communicaret, Theodosio sancto monasteriorum præposito centum auri libras tunc donavit, quas in monachos, qui rectam fidem et Chalcedone synodum actam tuerentur, distribueret. Imperator porro magistratum nonnullis, ut in sancti Theodori Spharæiorum templo ex ambone hymni ter sancti subicerent additamentum præcepit : ex quo populus indignatus, ex processione precibus ad Triconchum eo die propter pulverem igneum habitis, se subduxit : cum etiam Timotheus omnibus ecclesiis per libellum scriptum edixit, ut ter sanctum hymnum, non omissa additamento, in publicis processionebus decantarent : quod plerique præ-

παντι ἀνθρώπῳ τῷ μὴ διχομένῳ τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον⁷⁷· καὶ οὕτως προχειρισθῆναι ὅπ' αὐτοῦ οὐ κατεδέξατο ὁ ἡγούμενος. Ἰωάννης δὲ ὁ ἀρχιδιάκονος Τιμοθέου Μανιχαῖος ὢν, ὑβρίσας Τιμόθεον, τῷ βασιλεὶ ἐμήνυσεν. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀτιμάσας Τιμόθεον, χαλεπῶς κατὰ πρόσωπον ἀρνούμενον εὗρεν καὶ πάλιν ἀναθεματίζοντα τοὺς δεχομένους τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον. Ἰωάννης δὲ ὁ Ἀλεξανδρεὺς ὁ δυσσεβὴς ἐκώλυσε τοὺς Αἰγυπτίους ἀνέρχεσθαι εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, διὰ τὸ μὴ κοινωνεῖν ἐν τῇ ὁλώσει τῇ ἐν Χαλκηδόνι συνόδῳ. Φοβερά δὲ τίνα ὑπὸ δαιμονίωντων γένετο εἰς Ἱεροσόλυμα τότε⁷⁸. Ἀναστάσιος δὲ ἐπιθυμῶν γενέσθαι δοῦς Παλαιστίνης, ὑπέσχετο τῷ βασιλεὶ, εἰ μὴ πείσω⁷⁹ Ἰωάννην τὸν μετὰ Ἠλλῶν ἐπισκοπὸν Ἱεροσολύμων κοινωνῆσαι Σευήρῳ, δίδειν τριακοσίας λίτρας χρυσοῦ. Λαβὼν δὲ τὴν ἀρχὴν ἦλθεν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ Ἰωάννην μὴ παιδόμενον εἰς φρουρὰν ἐνέβαλεν. Ζαχαρίας δὲ τις ἄρχων Παλαιστίνης, θεοφιλὴς ἀνὴρ, ὑπέθετο τῷ ἐπισκόπῳ ζήλῳ θείῳ φερόμενος ὑποσχίσθαι τῷ δουκὶ ποιεῖν τὰ δοκούντα αὐτῷ, εἰ ἀποκατασταθῇ εἰς τὸν θρόνον αὐτοῦ. Τοῦ δὲ ἀπολύσαντος αὐτὸν, καὶ ἀποκαταστήσαντος, συναγαγὼν τὰ μοναστήρια εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Στεφάνου, καὶ ἀναλθὼν ἐπ' ἄμβωνος, ἀναθεμάτισε Νεστόριον καὶ Εὐτυχέα καὶ Σευήρον καὶ Σωτήριχον τὸν Καίσαρειας, ἀναγορεύσας τὰς ἀγίας καὶ οἰκουμανικὰς τέσσαρας συνόδους· παρῆν δὲ καὶ Ὑπάτιος ὁ ἀδελφιδεύς⁸⁰ (49) τοῦ βασιλέως μὴ κοινωνῶν τῷ Σευήρῳ τὸ σύνολον. Οὗτος κοινωνήσας τῷ Ἰωάννῃ τότε χρυσοῦ λίτρας· ἑκατὸν θεοδοσίῳ τῷ ὁσίῳ⁸¹ ἐξάρχῳ ὄντι τῶν μοναστηρίων (50) εἰς διανομὴν τῶν ὑπὲρ τῆς ὁρθῆς πίστεως· καὶ τῆς ἐν Χαλκηδόνι⁸² ζηλούντων μοναχῶν δέδωκεν. Ὁ δὲ βασιλεὺς τινὰς (51) τῶν ἀρχόντων προσέταξεν εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τῶν Σφαρακίου ἐπ' ἄμβωνος τὴν προσθήκην τοῦ Τρισάγιου ὑποβάλλειν, ὥστε τὰ πλῆθη ἀγανακτοῦντα ἐξελεῖν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς λιτῆς γινομένης ἐν τῷ Τρικόγχῳ διὰ τὴν κόνιν· ἦνίκα καὶ Τιμόθεος δι' ἐγγράφου ὑπομνηστικοῦ πάσας ταῖς ἐκκλησίας προσέταξε τὸ Τρισάγιον ἐν ταῖς λιταῖς μετὰ τῆς προσθήκης εἰπεῖν. Ὅπερ πολλοὶ φοβοῦμενοι ἐποίησαν. Οἱ δὲ μοναχοὶ ἄλλον ψαλμὸν ᾤοντες ψάλλοντες. Τούτους δὲ ἰδὼν ὁ λαὸς ἔκραξεν· Καλῶς ἦλθον οἱ ὀρθόδοξοι. Στάσις τε πολλὴ γέγονε καὶ ἐμπρησμὸς οἰκῶν πολλῶν καὶ θρόνοι μυρίοι, τοῦ ὄχλου καταβοῶντος Ἀναστασίῳ⁸³, καὶ ἄλλον βασιλέα αἰτούντων, Βιταλιανὸν δὲ πάντων εὐφημούντων, ὥς αὐτοκράτορα, ὥστε φυγεῖν Ἀναστάσιον, καὶ κρυβῆναι ἐν προαστείῳ ἐγγὺς Βλαχερνῶν, ὑπ' αὐτῆς δὲ Ἀρεάδνης ὁρμισθῆναι, ὥς πολλῶν κακῶν αἴτιον Χριστιανοῖς. Ἀλαμουνδάρου⁸⁴ δὲ τοῦ

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁷ Τιμόθεος δὲ ἔφη — — σύνοδον om. A b f. ⁷⁸ οὐ add. ex A b. ⁷⁹ εἰς Ἱεροσόλυμα. τότε δὲ τις Ἀναστάσιος b. ⁸⁰ furt. πείσοι. ⁸¹ ἀδελφὸς A e. ⁸² ὁσίῳ om. A e f. ⁸³ Χαλκηδόνι συνόδῳ λαλούντων A. ⁸⁴ Ἀναστράτου a. ⁸⁵ Ἀλαμουνδάρῳ τῷ φυλάρχῳ — βαπτισθέντι b.

JAC. GOARI NOTÆ.

(49) In Hypothesis error jam notatus, nepos ex sorore Anastasii, non ex fratre.

(50) Quis monasteriis præpositus in Ecclesia CP. exponit euechologium, et Codinus nostro labore

illustratus.

(51) Eadem ab Evagrio lib. iii. cap. ult. diversimode narrata.

φυλάρχου (52) τῶν Σαρακηνῶν βαπτισθέντος, Σευήρος ὁ δυσσεβὴς δύο ἐπισκόπους ⁶⁶ ἐπεμψεν τῆς λώθης αὐτοῦ μεταδοῦναι αὐτοῖς. Θεοῦ δὲ προνοίᾳ ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων ὁ ἀνὴρ ἐβαπτίσθη τῶν δεχομένων τὴν σύνοδον. Τῶν δὲ ἐπισκόπων τοῦ Σευήρου διαστρέφειν τὸν φυλάρχον τοῦ ἀληθοῦς δόγματος σπευδόντων, θαυμαστικῶς αὐτοὺς ἤλεγξεν Ἀλαμούνδαρος δραματοῦργις τοιαύτη· Ἐφ' ἧν ⁶⁷ πρὸς αὐτοὺς· *Γράμματα, φησὶν, ἐδεξάμην σήμερον, ὅτι Μιχαὴλ ὁ ἀρχάγγελος ⁶⁸ τέθνηκε σήμερον* ⁶⁹. Τῶν δὲ εἰπόντων ἀδύνατον εἶναι τοῦτο, ἔφη πρὸς αὐτοὺς ὁ φυλάρχος· *Καὶ πῶς θεὸς γυνὸς ἐσταυρώθη καθ' ὑμᾶς, εἰ μὴ δύο φύσεων ἦν ὁ Χριστὸς, εἴπερ μὴδὲ ἀγγελος ἀποθνήσκει*; Καὶ οὕτως μετ' αἰσχύνης ἀνεχώρησαν οἱ τοῦ Σευήρου ἐπίσκοποι. Καθάδης δὲ τινες τῶν ἐν Περσίδι Χριστιανῶν ἡγκυλοκόπησεν, οἳ μετὰ ταῦτα περιεπάτησαν.

sensu eum divertere studiose machinantibus, ipse eos coarguit: *Hodie*, inquit ad eos, *accepi litteras, quibus archangelum Michaelē obiisse hoc eodem die nuntiatur*. Respondentibus illis, rem esse quæ fieri nequiret, ad eos tribuum princeps convertit sermonem: *Et quomodo*, ait, *purus merusque Deus juxta mentem vestram fuit cruci suffixus, nisi duas ex naturis constiterit Christus: quandoquidem neque angelus letho potest extinguī? Atque ita cum dedecore Severiani episcopi discesserunt*. Cabades porro quibusdam per Persidem Christianis poplitum succidit nervos, qui nihilo secius postmodum recta processerunt

A. M. 6006. — *Ῥώμης ἐπισκόπου Ὁρμισδα ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει Βιταλιανὸς παραλαβὼν (53) πᾶσαν τὴν Θράκην καὶ Σκυθίαν καὶ Μυσίαν, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ πλήθην Οὐννων καὶ Βουλγάρων, παρέλαβεν τὴν Ἀγγιᾶλον καὶ τὴν Ὀδυσσόπολιν, πιάσας καὶ τὸν Κύριλλον τὸν στρατηλάτην Θράκης, καὶ ἤλθεν πραιδεύων ἕως τοῦ Βυζαντίου. Φειδόμενος δὲ τῆς πόλεως ἐν Σωσθενίῳ ἐστρατοπέδευσεν. Ἀναστάσιος δὲ ἀπογνούς πέμπει τινὰς τῆς συγκλήτου παρακαλῶν εἰρηνεύσαι αὐτόν· καὶ ὤμοσεν ⁷⁰ σὺν τῇ συγκλήτῳ, καὶ τοὺς ἐξορισθέντας ἐπισκόπους ἀνακαλεῖσθαι ἐν Ἡρακλείᾳ τῆς Θράκης. Ὁ δὲ Βιταλιανὸς προσέθηκεν, ἵνα καὶ οἱ πρίγκιπες ἐκάστης σχολῆς ὁμώσωσι τοῦτο· καὶ Μακεδόνιος καὶ Φλαβιανὸς οἱ ἀδίκως ἐκβληθέντες ἀπολάβωσι ⁷¹ τοὺς ἱεῖς θρόνους, ὁμοίως καὶ πάντες οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι, καὶ οὕτως συγκροτηθῇ ⁷² ἡ σύνοδος, ἐρχομένου καὶ τοῦ Ῥώμης· καὶ πάντων τῶν ⁷³ ἐπισκόπων, καὶ οὕτω κοινῇ κρίσει ἐξετασθῇ ⁷⁴ τὰ κατὰ τῶν ὀρθοδόξων τολμηθέντα. Τοῦ δὲ βασιλέως καὶ τῆς συγκλήτου καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχόντων τε καὶ λαῶν ὁμοσάντων, καὶ βεβαιωσάντων ταῦτα οὕτως γίνεσθαι, εἰρήνη γέγονεν, καὶ ἐπανεζεύξεν ἐπὶ τὰ ἴδια. Σεκουνδιανὸς (54) δὲ ὁ πατρίκιος ὁγαμέδρως Ἀναστασίου ἐπ' ἀδελφῇ, πατὴρ δὲ Ὑπατίου, εἰς τοὺς πόδας Βιταλιανοῦ προσπεσὼν πολλοῖς δάκρυσιν, Ὑπατίου ⁷⁵

A metu fecere. Cæterum monachi canticum aliud procedebant psallentes. Iis conspectis exclamavit populus: *Bene venerint orthodoxi: ex quo tumultus vehemens exortus est, multarum domorum visa incendia, et innumeræ cædes perpetratæ, populi confusa plebe contumeliosis vocibus Anastasium impetente, et alium ad imperium advocante, et uno consensu, ceu jam declaratum imperatorem, acclamante Vitalianum: adeo ut fugerit Anastasius et Blachernis proxime in suburbio delituerit, eum vero, velut multorum auctorem malorum, conviciis usa Areadna corripuerit*. Porro Alamundaro Saracenarum tribuum principe baptizato (f) duos episcopos, eadem, qua ipse, tabe infectos, ut ipsi tabem in eum spargerent, ad eum destinavit. Ab orthodoxis vero synodo bene affectis, Dei providentia baptizatus, Severianis episcopis a vero **137** fidei

Alamundarus arte mira commento hocce proposito

A. C. 506. — *Romæ episcopi Hormisdæ annus primus.*

Hoc anno Vitalianus occupata universa Thracia, Scythia et Mysia, ducens secum ingentem Hunnorum et Bulgarorum numerum cepit Anchialum et Odysopolim, ipsumque Thracicæ militiæ magistrum Cyrillum, prædis quaquaversus ad Byzantium usque abactis, comprehendit. At cum urbi parceret, ad Sosthenium castra metatus est. Anastasius rebus in desperatis senatorii ordinis nonnullos qui de pace agenda eum rogarent, misit: juravitque una cum universo senatu episcopos exsules Heraclæam Thraciæ se revocaturum. His additum voluit Vitalianus, ut uniuscujusque scholæ principes idem jurejurando assererent; atque ut Macedonius et Flavianus propriis thronis injuste expulsi, eos reciperent, ac reliqui pariter episcopi suos; et ita edem convocaretur synodus, ad quam pontifex Romanus et cuncti accederent episcopi; ut hoc pacto quæ adversus orthodoxos perperam decreta fuissent, communis judicii subicerentur examini. Imperatore vero et universo senatu et magistratuum populique reliquis jusjurandum interponentibus, et data fide res ordine exposito gerendas affirmantibus, pax conciliata, et ipse domum repetiit. Porro Secundianus patricius Anastasii ex sorore gener, et

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁶ ἐπισκόπους om. A. ⁶⁷ γὰρ add. ex A e. ⁶⁸ ὁ ἀρχάγγελος om. A e f. ⁶⁹ σήμερον om. A f. ⁷⁰ αὐτοῖς καὶ ὁμῶσαι b. ⁷¹ ἀπολάβωσι τ. ἰδ. θρ. ὁμ. om. A. ⁷² κροτηθῇ A. ⁷³ τῶν add. ex A. ⁷⁴ ἐξετασθῇ A, ἐτοιμασθῇ e, δοκιμασθῇ vulg. ⁷⁵ Ὑπάτιον om. A a.

JAC. GOARI NOTÆ.

(52) Legendam exhibet historiam hanc Theodorus Lector lib. II.

(53) Eadem Marcellinus comes anno Anastasii vicesimo tertio et quarto, ab Evagrion lib. III, cap.

43, et Jornande, *De regn. et temp. success.*, memorata.

(54) Quī pluribus superioribus locis Σεκουνδιανὸς scribitur.

Hypatii pater, ad Vitaliani pedes prociens, multis lacrymis Hypatium proprium filium ex vinculis, quibus tenebatur in Mysia, liberum et salvum recepit. Cæterum Hormisdas Romanus episcopus a Theodericho sollicitatus, qui Vitaliano savebat, Euodium episcopum et Vitalianum archidiaconum, indicto Heracleæ 138 concilio, legatos misit. Accesserunt etiamnum ex diversis locis episcopi circiter ducenti; qui tam a scelesto imperatore, quam a Timotheo Cpoleos episcopo delusi, re infecta recessere. Impius siquidem imperator, pactis violatis, ad papam Romæ ne venirent clam significavit; aliunde vero Vitaliano sacram Romæ mittendam dederat, qua papam ad concilium Heracleæ celebrandum ut accederet dolose invitabat. Plebs autem omnis et senatus universus Anastasium ceu perjurum conviciis impetebat. Ad quæ nefarius ille impudentissime dicebat, haberi legem, quæ imperatorem in necessitate constitutum pejorare ac mentiri jubeat. Hæc ille scelestus Manichæorum discipulus.

A. C. 507. — Hoc anno Anastasii perjuris irritatus Vitalianus in ejus exercitus et reliquam omnem rempublicam multa mala exercuit; cædibus enim, rapinis et militum exaurationibus eos vexans, ad irrogandam demum majorem contumeliam, singulis follibus singulos milites divendebat.

A. C. 508. — Hoc anno Unni, quibus Saber appellatio, Caspiarum portarum limitibus emensis, Armeniam suis incursionibus infestarunt; Cappadociamque et Galatiam et Pontum depopulati, ad Euchaita usque, quæ tantum haud subegerunt, progressi sunt: a quibus fugiens sacer Macedonius, et de vita ubique per viam periclitans, salvus tandem Gangram se recepit. Viri salutem ægre audivit Anastasius, et sub rigidissima custodia teneri jussit, missos etiam, ut ferunt, qui eum tolleret e medio. Ita consummatus, Gangræ in templo sancti marty-

τὸν Ἰβιον υἱὸν ἐκ τῶν ἐν Μυσίᾳ δεσμῶν ζῶντα ἀπέλαβεν. Ὁρμίσδας δὲ ὁ ἐπισκοπος Ῥώμης ὀχλούμενος ὑπὸ Θεοδερίχου χαρίζομένου ⁷⁶ Βιταλιανῶ, (55) Εὐόδιον ⁷⁷ τὸν ἐπίσκοπον ἔπεμψεν καὶ τὸν Βιταλιανὸν ἀρχιδιάκονον ἐν τῷ ⁷⁸ κροτηθῆναι τὴν ἐν Ἡρακλείᾳ σύνοδον. Ἦλθον δὲ καὶ ἐπίσκοποι ὡς ⁷⁹ διακόσιοι ἐκ διαφόρων τόπων· οἵτινες ἐμπαιχθέντες ὑπὸ τοῦ παρανόμου βασιλέως καὶ Τιμοθέου ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως ἀνεχώρησαν ἀπρακτοί. Ὁ γὰρ ἀσεδὴς βασιλεὺς παραβὰς τὰς συνθήκας, λάθρα ἐδήλωσεν τῷ πάππᾳ ⁸⁰ Ῥώμης μὴ παραγενέσθαι. Τῷ γὰρ Βιταλιανῷ σάκραν ἦν πέμψας τοῦ πέμψαι αὐτὴν εἰς Ῥώμην πρὸς τὸ παραγενέσθαι τὸν πάππαν ἐπὶ τὸ κροτηθῆναι σύνοδον ἐν Ἡρακλείᾳ. Πᾶς δὲ ὁ ⁸¹ λαὸς καὶ ἡ σύγκλητος παρῆρσις Ἰουδῶδρου Ἀναστάσιον ὡς ἐπιόρκον. Ὁ δὲ παράνομος ἀναιδῶς ἔλεγεν νόμον εἶναι καλεῖντα βασιλεῖα κατ' ἀνάγκην ἐπιόρκειν καὶ ψεύδεσθαι. Ταῦτα ὁ παρανομώτατος Μανιχαῖος φωνῶν.

A. M. 6007. — Τούτῳ τῷ ἔτει Βιταλιανὸς ἀγανακτῆσας κατὰ Ἀναστασίου διὰ τὴν ⁸² ἐπιόρκειαν, πολλὰ κακὰ τοῖς ὑπὸ Ἀναστάσιον ⁸³ στρατοπέδοις καὶ τῇ λοιπῇ πολιτείᾳ ἐπεδείκνυτο, ἀναιρῶν καὶ ἀρπάζων καὶ ἀφλοπίζων, καὶ τέλος πρὸς ὕβριν ἑαυτοῦ στρατιώτην μίᾳ φάλλει ⁸⁴ (56) ἐπίπρασεν.

A. M. 6008. — Τούτῳ τῷ ἔτει Οὐννοὶ οἱ ⁸⁵ λεγόμενοι Σαθῆρ ⁸⁶ (57) πέρασαντες τὰς Κασπίας πύλας τὴν Ἀρμενίαν ἐξέδραμον, Καππαδοκίαν τε καὶ Γαλατίαν καὶ Πόντον ληϊζόμενοι, ὡς καὶ Εὐχάϊταν ⁸⁷ μικροῦ δεῖν παραστήσασθαι. Ὅθεν καὶ φυγῶν ὁ ἐρὸς Μακεδόνιος κινδυνεύων σχεδὸν εἰς Γάγγραν διεσώθη. Ὅπερ μαθὼν Ἀναστάσιος πικρῶς προσέταξεν αὐτὸν ⁸⁸ ἔχει ⁸⁹ φυλάττεσθαι, πέμψας, ὡς φασί, καὶ τὸν ἀναιροῦντα αὐτόν. Τελειωθείς δὲ ἐν Γάγγραις κατετίθη ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου μάρτυρος Καλλινίκου ἔγγιστα τῶν λειψάνων αὐτοῦ πολλὰς ἰάσεις ἐπιτελῶν.

VARIE LECTIONES.

⁷⁶ χαρίζομένου A b, χαρίζομενος vulg. ⁷⁷ Ἐνόδιον A. ⁷⁸ ἐν τῷ] εἰς τὸ χρ. A. ⁷⁹ ὡς om. A. ⁸⁰ πάππ h. l. et infra A. ⁸¹ παραγενέσθαι A, παραγίνεσθαι vulg. ⁸² ὁ add. ex A. ⁸³ διὰ τὴν A e, δι' αὐτὴν vulg. ⁸⁴ ὑπὲρ Ἀναστ. A e. ⁸⁵ φάλλει A, φάλλειος vulg. ⁸⁶ οἱ add. ex A. ⁸⁷ Σαθῆρ A a, Σαθῆρες b; Σαμὴν vulg. ⁸⁸ Εὐχάϊταν A b e, Εὐχάϊτα vulg. ⁸⁹ αὐτὸν add. ex A. ⁹⁰ ἔχει] κακῶς b.

JAC. GOARI NOTÆ.

(55) Ut significet ægre Romanum pontificem Hormisdam adduci potuisse, ut synodum generalem celebrari sineret; idque jure, cum hæresis adeo in Oriente vigeret sub hæretico principe, essetque periculum, ne Patrum suffragiis non satis cautum esset Conveneris.

(56) Alii φόλλιν scribunt, et masculam faciunt vocem. Follis pretium pene incertum. Villissimum existisse Anastasii ætate arguunt Theophanis verba, singulos milites singulis follibus εἰς ὕβριν æstimatos scribentis: mihi tamen non adeo leve ut obolo, vel æri minutiori adæquandum judicem. Recentioribus Græcis φόλλις, vel ut pronuntiant φόλλα, decima septima pars est asperi Turcici. Aspera Turcica, centum commutando Hispanico regali, sive nummo argenteo, me apud eos peregrinante, numerabantur. Suidas φόλλιν exponit obolum. In nummum itaque mille et septingenti milites a Vitaliano fuissent censiti: quæ certe non

D militum ὕβρις, sed ipsius Vitaliani censeretur stoliditas. Follis Petavio, ms. cujusdam Regii verbis edocto, nummus est ex duobus argenteis compositus, quos Miliarenses, ait, intelligimus: quorum singuli denarios, non veteres et Romanos, sed minores nummulos continent: de quibus ille vir eruditus ad integram animi satietatem, luculenta de folle Milliarense ac nummorum minutiis Diatriba ad animadvers. in Epiphanium *De mens. et pond.* apposita.

(57) Hunnos Vitaliani auxiliares testatur Jornandes, *De regn. et temp. success.* Saberos Hunnos memorat Procopius lib. v, *De bello Persico* ad calcem. Varias eorum nationes Mæotim paludem incolentes numerat Agathias lib. v, alios Nephthalitas Procopius, lib. i ineunte. Utrum a Sabergan Hunnorum duce Hunni Saberi? mihi dubium. Hunnorum incursionem refert Marcellinus anno Anastasii 24, qui a Septembri 25 est Theophani.

Μακεδονίου νεκροῦ κειμένου (58) παρὰ τῇ χειρὶ κατασφραγίσσασθαι τῷ σταυρῷ (59). Θεόδωρος δέ τις τῶν συνόντων αὐτῷ εἶδεν εἰς ὕναρ λέγοντα αὐτῷ· "Εκλαβε ⁹⁰, καὶ ἀπελθὼν ἐπανάγνωνθι· Ἀναστασίω, καὶ εἰπέ· "Εγὼ μὲν ἀπέρχομαι πρὸς τοὺς πατέρας μου, ὦν τὴν πίστιν τετήρηκα, οὐ παύσομαι δὲ ὀχλῶν τῷ Δεσπότῃ ἄχρις ⁹¹ οὗ ἔλθῃς, καὶ εἰς τὴν δίκην εἰσέλθωμεν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πλείστοι ἄνδρες (60) καὶ γυναῖκες καὶ παῖδία ⁹² δεινῶς πληγέντα ⁹³ ὑπὸ δαιμόνων ἄθρόως ὕλακτον· καθ' ὅσους δὲ τις εἶδεν τινα φοβερὸν λέγοντα, ὅτι διὰ τοὺς ἀναθεματισμοὺς τῆς συνόδου ταῦτα πάσχουσι.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ Ἀρεάνη ἡ βασίλισσα ἐτελεύτησεν (61). Οἱ δὲ μοναχοὶ τῆς ἐρήμου θείῳ ζήλῳ κινούμενοι τέσσαρας διαμαρτυρίας συντάξαντες, δύο μὲν ἐπεμψαν τῷ βασιλεῖ, μίαν δὲ τοῖς ἄρχουσιν τῆς χώρας, καὶ μίαν τῷ ἐπισκόπῳ Ἱεροσολύμων Ἰωάννῃ ⁹⁴, διαμαρτυρούμενοι ⁹⁵, μήτε τῆς ἀγίας ἐν Χαλκηδόνι συνόδου παρεξελθεῖν, μήτε τῷ δυσσεβεῖ Σευήρῳ κοινωνῆσαι· ἐπεὶ πρὸς θάνατον ἐτοίμως ἔχουσιν, ἐμψυρίζοντες καὶ τοὺς ἁγίους τόπους. Τοῦ δὲ ἐπισκόπου Θεσσαλονίκης ⁹⁶ διὰ φόβον ⁹⁷ τοῦ βασιλέως κοινωνήσαντος Τιμοθέῳ τῷ Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπῳ, τεσσαράκοντα ἐπίσκοποι τοῦ Ἰλλυρικοῦ καὶ τῆς Ἑλλάδος συνελθόντες εἰς ἓν, δι' ἐγγράφου ὁμολογίας, ὡς ἀπὸ ἰδίου μητροπολίτου, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ εἰς Ῥώμην πέμψαντες, τῷ Ῥώμης κοινωνεῖν ἐγγράφως συνέθεντο. Τὴν Θεσσαλονίκης ἐπίσκοπον Θεόδωρος ἱστορικὸς (62) πατριάρχην ὀνομάζει ἁλόγως, μὴ εἰδὼς τὸ διατί ⁹⁸.

A. M. 6009. — Τούτῳ τῷ ἔτει Ἰωάννου τοῦ Νικαίου ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας αἰρετικοῦ ἀποθανόντος, Διόσκορος ὁ μικρὸς ⁹⁹ (63) Τιμοθέου τοῦ

VARIE LECTIONES.

⁹⁰ ἐκλαβε A. ⁹¹ ἄχρις οὗ A, ἄχρι σὺ vulg. ⁹² παῖδία] νήπια e. ⁹³ πληγέντα A e, πληγέντες vulg. ⁹⁴ Ἰωάννῃ add. ex A. ⁹⁵ διαμαρτυρούμενοι A, διαμαρτυράμενοι vulg. ⁹⁶ Θεσσαλονίκης A, Θεσσαλονικίας vulg. ⁹⁷ φόβον A, φόβου vulg. ⁹⁸ διατί: in A a 2 manu hæc adduntur: ὀνομάζει αὐτὸν οὕτως. ⁹⁹ ὁ μικρὸς om. A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(58) Historia verbo tenus ex Theodoro Lect. de prompta: ejus proinde lectio Theophanis textum corruptum emendat in hunc modum: Μακεδονίου τελευτῶντος τοῦ ἐπισκόπου, φοβερὸν τι συμβῆναί φασιν. Νεκρὸν γὰρ ὄντα σφραγίσσασθαι τῷ τάφῳ· correctius meo judicio Theophanes τῷ σταυρῷ. Cum esset mortuus, manu consignasse crucis signo: potius populum, pro eo ac solenne episcopo.

(59) Et ut habet Cedr., ἄρας τὴν δεξιὰν χεῖρα, cum tumultu inferendus esset, aiunt sublata dextera cruce consignasse. Pro eo scilicet more, quo summi sacerdotes cruce consignare solent, ut non sibi crucis signum ipse expresserit, ut interpr. reddidit, nec sepulcrum, ut Xylander vertit, sed astantem magis populum consignaverit. Combertis.

(60) Talia passos hæreticos affirmat Baronius ad an. 515, num. 50 et 51.

(61) Ad annum Anastasii 24 Areadnæ mortem locat Marcellinus, a cujus mense Septembri vicesi-

ris Callinici, ad ejus reliquias proximus, ubi morborum sanationes præstat, est reconditus. Macedonium mortuum ac jacentem narrant manu crucis sibi signum expressisse. Theodorus autem quidam ex ejus familiaribus vidit eum per somnium sibi dicentem: Excipe ista: et abiens lege coram Anastasio, et dic ei: Ego quidem ad patres meos, quorum servavi fidem, vado: Dominum autem interpellare non desinam, donec tu quoque adveneris, et ad judicium subeundum una sistamus.

139 Hoc etiam anno virorum, mulierum, ac puerorum quam plurimi graviter a demonibus vexati Alexandriæ frequentius ululabant. Per somnium autem quispiam vidit alium horrendæ speciei virum dicentem: Exsecrationum in synodum conjectarum causa hæc patiuntur

Hoc eodem anno imperatrix Areadna etiam mortua est. Porro monachi deserta Palæstinæ loca inhabitantes divino fervore accensi quatuor fidei scriptas ediderunt obtestationes; quarum duas quidem ad imperatorem, ad provinciæ præfectos unam, et alteram ad Hierosolymorum episcopum miserunt, palam professi, a sancta Chalcedonensi synodo nullatenus se discessuros, neque cum impio Severo communionem habituros, et promptos se mori, ut una quoque loca sancta incendant. Episcopo vero Thessalonicensi ob imperatoris metum cum Timotheo Cpoleos episcopo communionem tenente, quadraginta Illyrici Græciæque episcopi una convenientes, tabulis etiam testibus professi sunt, ab eo, velut a proprio metropolitano, se discedere, missisque Romam tabulis Romani pontificis communionem observare polliciti sunt. Theodorus historicus Thessaloniciæ episcopum appellat patriarcham: sed nulla prorsus ratione: nec cur ita scriperit, satis ipse novit.

A. C. 509. — Hoc anno Joanne Nicæota Alexandriæ episcopo hæretico vita functo, Dioscorus minor Timothei Æluri nepos Alexandrinus præsul

D mum quintum Theophanes numerat.

(62) Eum puto, qui vulgo Lectoris nomen accipit, de quo Suidas: Θεόδωρος ἀπὸ ἀναγνωστῶν τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας ΚΠ. Ἐγραψεν ἱστορίαν ἐκκλησιαστικὴν ἀπὸ τῶν χρόνων Κωνσταντίνου, ἕως τῆς βασιλείας Ἰουστινιανοῦ. Theodorus ex lectoribus Magnæ ecclesiæ CP. scripsit Ecclesiasticam historiam a Constantini temporibus, ad Justiniani imperium. Sub Philippico imperatore vixisse, quæ de ipso Theodoro, et Himerico Chartulario narrantur a Suida v. Κονήγιον, fidem faciunt. Allatii de Theodori diatriba diutius expectata, dubium omne propediem exsolvet.

(63) Nomen ejus memorat Evagrius, lib iii, cap. 51 ad calcem. Ejus quoque occasione admissam Theodosii eadem, ac ejusdem in hæresim lapsum refert Liberatus Breviarii cap. 18 exeunte. Annos pontificatus 2, dies 146, obtinet apud Ecchellensem.

est institutus. Pro Alexandrinis vero civibus apud A imperatorem ob filii Calliopii augustalis necem legatione fungens, et Ryzantium profectus, ab orthodoxis, qui adversus recta fidei sancita protectionem eum suscepisse arbitrabantur, publice per viam iter agens conviciis excipiebatur. Ob eandem itaque memoratam officio legati perfunctus, confestim discessit. Hæc vero fuit perpetrata eandis causa: Dioscuro episcopo creato oppidanorum multitudo a reliquo ecclesiæ cœtu segregavit se, dicens: *Non sedet episcopus, nisi qui, prout sancti canones apostolici præscribunt, fuerit institutus*. Principis enim magistratus ad thronum eum subvexerant. Igitur ad sancti Marci Dioscuro profecto, convenientes clerici vestibus iterum induerunt et ordinationis ritum circa eum iterato perfecerunt: atque ita ad sancti Joannis progressus sacram synaxim obivit. Cum vero filius Calliopii augustalis Theodosius et Acacius militiæ magister istic adessent, turbæ tumultuantes augustalem, quod Anastasium 140 imperatorem laudasset, conviciis lacessere cœperunt: et deposito metu quidam impetu facto augustalis filium throno deturbatum interfecerunt. Magister autem militiæ Acacius quos apprehendere valuit, morte multavit. Eo nuntio accepto, in Alexandrinis ira motus est imperator. Dioscorus itaque ad eum legatione suscepta, animum emollivit. Cæterum Indos inter et Persas castrum est nomine Tzuzdadaser, quo ingentium pecuniarum et pretiosi lapidis quam plurimi congeriem repositam audiens Cabades, occupare contendebat. Dæmones autem circa locum excubantes, ne in hominum potestatem cederet, impedimento erant. Admota itaque magorum et subinde Judæorum, quos penes se habebat, arte universa, nec proposito potitus, fusis ad Deum Christianorum precibus, locum se posse consequi persuasus, Christianorum, qui Persidem incolunt, episcopum quemdam præcepit adduci, qui synaxi peracta, divinorum particeps factus mysteriorum, et ad locum progressus, præsiliarios dæmones ex eo expulsi, et nullo labore Cabadi castrum tradidit. Miraculo stupefactus Cabades, prima consessus sede episcopum voluit honoratum, Manichæis et Judæis illuc usque primos honores obtinentibus. Liberam quoque fecit potestatem, ut qui vellent, ad baptismum accederent.

A. C. 510. — *Alexandriæ episcopi Dioscorig annus D primus.*

Hæc anno Anastasius imperator virum terribilem

Αλιούρου ἀνεψιὸς προσεβλήθη ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας ἰλθὼν δὲ ἐν Βυζαντίῳ ὑπὲρ Ἀλεξανδρίων πρὸς τὸν βασιλέα πρεσβεύσασθαι διὰ τὸν φόνον τοῦ υἱοῦ Καλλιπίου τοῦ αὐγουσταλίου, ἀπὸ τῶν ὀρθοδόξων δημοσίως ὑβρίζετο κατὰ πρόδοον νομιζόντων αὐτὸν κατὰ τῶν ὀρθῶν δογμάτων ἐληλυθῆναι. Πρεσβεύσας οὖν διὰ τὸν φόνον¹, μετὰ σπουδῆς ἀνεχώρησεν. Ἡ δὲ φόνου αἰτία γέγονεν αὕτη· Χειροτονηθέντος Διοσκόρου, ἀνεχώρησαν τὰ πλήθη τῶν χωρικῶν² (64) λέγοντες, ὅτι *Εἰ μὴ καθὼς περιέχουσιν οἱ παρόντες τῶν ἀγίων ἀποστόλων, οὐ³ καθέζεται ἐπίσκοπος*. Ἦσαν γὰρ οἱ ἄρχοντες⁴ οἱ ἐνθρονισάντες⁵ αὐτόν. Ὁ δὲ Διόσκορος ἦλθεν εἰς τὸν ἅγιον Μάρκον· καὶ ἰλθόντες οἱ κληρικοὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν ἐκ δευτέρου, καὶ πάλιν ἐχειροτόνησαν. Καὶ οὕτως ἰλθὼν εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην ἐπατέλεσεν τὴν σύναξιν. Ὦντος δὲ ἐκτὶ Θεοδοσίου τοῦ υἱοῦ Καλλιπίου τοῦ αὐγουσταλίου καὶ Ἀκακίου τοῦ στρατηλάτου, ἀτακτῆσαντες οἱ ὄχλοι ἤρξαντο ὑβρίζειν τὸν αὐγουστάλιον, διὰ τὸ ἐπαινεῖν τὸν βασιλέα Ἀναστάσιον. Ἀδείας δὲ⁶ γενεμένης εἰσπηδήσαντες τινες⁷ ἀπὸ τοῦ θρόνου καθέλιον τὸν υἱὸν τοῦ αὐγουσταλίου, καὶ ἀνέβλιν αὐτόν. Ὁ δὲ στρατηλάτης Ἀκάκιος ὅσους ἤδυνήθη πιάσαι, ἀνέβλιν. Καὶ ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, ὠργισθεὶς κατ' αὐτῶν. Ὁ δὲ Διόσκορος πρεσβεύσας, καταπράδυνεν αὐτόν. Μεταξὺ δὲ Ἰνδῶν καὶ Περσῶν (65) χάστρον ἐστὶν ὀνόματι Τζουδαδεῖρ⁸, ἐνθα πολλὰ χρήματα καὶ λίθους τιμίους εἶναι πολλοὺς Καθάδης μαθῶν, ἐπεζητεῖ τοῦτο λαβεῖν. Δαίμονες δὲ τῷ τόπῳ παρεδρεύοντες, ἐκώλυον αὐτὸ χειρωθῆναι. Πᾶσαν οὖν κινήσας τῶν πύρ⁹ αὐτῷ¹⁰ μάγων ἐπίνοϊαν, ἐπειτα δὲ καὶ Ἰουδαίων, καὶ τοῦ σκοποῦ μὴ ἐπιτυχῶν, πεισθεὶς διὰ τῆς πρὸς Θεὸν εὐχῆς τῶν Χριστιανῶν τοῦτου κυριεῦσαι, ἐπισκοπὸν τινα Χριστιανὸν τῶν ἐν Περσίῃ περὶ τοῦτου παρεκάλεσεν¹¹, ὃς σύναξιν ἐπιτελέσας καὶ τῶν θείων μυστηρίων μεταλαβὼν, προσελθὼν τῷ τόπῳ, τοὺς ἐκεῖσε δαίμονας ἐξεδίωξεν· καὶ τῷ Καθάδῃ τὸ χάστρον ἀπόνως παρέδωκεν· τοῦτῃ Καθάδης καταπραγεῖς τῷ σημείῳ, πρωτοκαθεδρίᾳ¹² τὸν ἐπίσκοπον ἐτίμησεν, ἕως τότε Μανιχαίων καὶ Ἰουδαίων προκαθεζομένων, ἄδειαν δὲ¹³ παρέσχε καὶ τοῖς βουλομένοις βαπτίζεσθαι.

A. M. 6010. — Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Διοσκόρου ἔτος α'.

Τούτῃ τῷ ἔτει Ἀναστάσιος ὁ βασιλεὺς (66) εἶδεν

VARIÆ LECTIONES.

¹ φόνον] φόνον A f h. l. et infra. ² χωρικῶν f, κληρικῶν b. ³ οὐ add. ex A. ⁴ οἱ ἄρχοντες; οἱ om. A. ⁵ ἐνθρονισάντες A. ⁶ τῆς δὲ ἀδείας A. ⁷ τινες om. A e. ⁸ Τζουδαδεῖρ A b, Τζουδαδεῖρ a, Τζουδαδεῖρ vulg. ⁹ πύρ αὐτῷ A. ¹⁰ παρεκάλεσεν A. παρεσκεύασεν vulg. ¹¹ πρωτοκαθεδρίᾳ τὸν ἐπίσκοπον] πρωτοκαθεδρίαν τῶν ἐπισκόπων A, πρωτοκαθεδρίαν τὸν ἐπίσκοπον vulg. ¹² δὲ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(64) Ut clerici, non plebs rusticana promotioni per laicam potestatem factæ obstitierint, tumque eidem consenserint, ac a se probatum iterum ordinaverint. Alii tamen χωρικῶν habent, redditque Anastasius, rusticorum, oppidanorum multitudo;

ut solet hoc genus hominum procacius esse. Combr.

(65) historiam hanc ipsis pene verbis a Theodoro Lectore mutatur Theophanes.

(66) Excerptum e Chronico Alexandrino.

ἐν ὁράματι ἄνδρα φοβερὸν βαστάζοντα κώδικα· καὶ τοῦτον ἀναπτύξας, καὶ εὐρίων τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως, εἶπεν αὐτῷ· Ἰδοὺ διὰ τὴν κακοπιστίαν σου ἀπαλείψω δεκατέσσαρα ἔτη (67), καὶ ἀπῆλειψεν αὐτά. Ἐξυπνισθεὶς δὲ καὶ προσκαλεσάμενος Ἀμάντιον τὸν πραιπόσιτον (68), εἶπεν αὐτῷ τὸ ὄραμα. Ὁ δὲ εἶπεν· Κάγω ἐθεασάμην ταύτη τῇ νυκτὶ, ὅτι παρισταμένου μου τῷ κράτει σου, χοῖρος μέγας (69) ἐλθὼν, καὶ δραξάμενός μου τῆς χλαίνης, κατέβραξέν με εἰς γῆν καὶ ἀνήλωσεν. Προσκαλεσάμενος δὲ Πρόκλον τὸν ἐναιροκρίτην (70) εἶπεν αὐτῷ τὰ δραθέντα. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι Ἀμφότεροι οὐ μετὰ πολὺν χρόνον οὖσθε. Τοῦ δὲ ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως Τιμοθέου ἀποθανόντος (71) Ἰωάννην τὸν Καππαδόκην πρεσβύτερον καὶ σύγκελλον (72) Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπον προσχειρίσατο. Οὗτος χειροτονηθεὶς τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ τοῦ Πάσχα τὴν ἀποστολικὴν ἐνεδύσατο στολὴν (73). Ὁ δὲ λαὸς στάσιν πολλὴν ἐποίησεν τῷ Ἰωάννῃ τοῦ ἀναθεματίσαι Σευήρον.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει, ἰνδικτιῶν ια' (74), μηνὶ Ἀπριλλίῳ θ' ¹², τεθνήκεν Ἀναστάσιος ὁ δυσσεβὴς βασιλεὺς, βασιλεύσας ἔτη κζ' καὶ μῆνας ζ' (75) τῷ σλδ' ἔτει ἀπὸ Διοκλητιανοῦ· καὶ ἐβασίλευσεν Ἰουστίνος (76) ὁ εὐσεβὴς βασιλεὺς ἀντ' αὐτοῦ, ἀνὴρ πρεσβύτης καὶ πολυτίμου, ἀπὸ στρατιωτῶν ἀρξάμενος καὶ ἔως τῆς συγκλήτου προήφας, Ἰλλυρίδης τῷ γένει. Τινὲς (77) δὲ φασὶν ὅτι θεῖον σημεῖον ¹³ κεραυνωθείς Ἀναστάσιος ἐμβρόντητος γέγονεν.

A. M. 6011. — Ῥωμαίων βασιλέως Ἰουστίνου ἔτος α'.

Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπου Ἰωάννου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Ἰουστίνος βασιλεύσας πᾶσιν ἄριστος

A in visione conspexit, codicem manu gestantem; quem cum aperuisset, et comperisset imperatoris nomen, dixit ei: Ecce ob fidei tuæ perversitatem annos quatuordecim deleo: totidemque delevit. Experfectus Amantium præpositum vocat, et narrat visionem. Dicit ille: Ego quoque cernebam hac nocte astare me majestati tuæ, porcumque magnum irrudentem chlamydemque meam prehendentem in terram me prostravisse, ac devorasse penitus. Advocato itaque Procle somniorum conjectori res visas enarrant. Refert ille: Brevi spatio uterque vestrum consummatur. Timotheo vero Cpoleos episcopo factis functo, Joannem Cappadocem presbyterum et syncellum Cpoleos instituerunt episcopum. Hic ordinatus tertio Paschatis die apostolicum induit amictum. Populus autem multa importunitate contendebat a Joanne, ut Severum anathemate perstringeret.

141 Hoc eodem anno, indictione undecima, mensis Aprilis nono, Anastasius impius imperator occubuit: exegit in imperio annos septem et viginti, mensesque septem, trigesimo quarto supra ducentesimum anno a Diocletiani imperio: in cuius locum Justinus pius imperator, vir ætatis provecæ, et expertus rerum, a militiæ cingulo exorsus, et ad senatus usque ordinem promotus, Illyricus genere, susceptus est. Quidam autem autumant Anastasium fulmine de cælo tactum mentis stupore vivis excessisse.

A. C. 511. — Romanorum imperatoris Justinus annus primus.

Cpoleos episcopi Joannis annus primus.

Hoc anno Justinus imperii summam adeptus opti-

VARÆ LECTIONES.

¹² δεκατέσσαρα ἔτη A, δεκατσεσάρεις vulg. ¹³ θυπνισθεὶς A. ¹⁴ θ' ια' A e, κζ' f. ¹⁵ σημερινῶ A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(67) *Chronicon Alexandr.*, διὰ τὴν ἀπλησίαν, propter inexplabilem avaritiam. Legendum fortasse ἀπιστίαν.

(68) Καὶ κουβικουλάριον, addit *Chron.* idem.

(69) Justinum admirat, qui porcarius fuit. Zonaras.

(70) *Chron.* Πρόκλον τὸν Ἀσιανόν, τὸν φιλόσοφον καὶ ἐναιροκρίτην. Plura de eo Zonaras.

(71) Præsenti anno Timotheum CP. patriarcham obiisse ex Nicephori *Chronico* confirmat Baronius ad an. 517, n. 61.

(72) Quis syncellus dictum superius: patriarchæ nuntius, cancellarius, mensæ, consiliorum, secretorumque conscius, et animæ fidus moderator, qui et spiritalis pater. Ex syncello primus hic Joannes in patriarchatu successor. Πάλαι γὰρ ὁ λεγόμενος σύγκελλος τοῦ πατριάρχου θανόντος εἰς τὸν ἀκρίνου τόπον ἀντικαθίστατο, inquit Cedrenus. Dictus olim syncellus, defuncto patriarcha, in ejus locum substituatur. Idem in Constantino Monomacho Seriphum Saracenorum eorum Caliphæ comparat. Hinc Joannes Syncellus ὁρῶν διὰ τοῦτο a Michaele Theophili filio apud eundem Cedrenum declaratur. Is tamen mos syncellum in pa-

triarchæ locum evehendi, cuius primordia observamus, non nisi circa octavam et nonum sæculum communem usum obtinuit. De syncello procemium nostrum in Georgii Syncelli *Chronica* fusius.

(73) Pallium episcopale, vel colobium, qui et saccus, patriarcharum proprium inter sacra celebranda ornamentum. Certe pallium episcopale pallio philosophico, a Christianis olim assumpto iisdemque ab apostolis olim commendato successisse scribit Baronius anno C. 536 num. 65. Colobium autem ecclesiasticum indumentum, quod ex synodo 7 discimus a Jacobo Domini fratre usurpatum, et a patriarchis CP. postmodum acceptum, ἀποστολικῆς στολῆς appellationem promeruit.

(74) Marcellinus et *Chronicon Alexandrinum* consentiunt.

(75) Theodorus Lector menses solos tres assignat, Evagrius dies amplius tres. Basilii Cilix apud Photium cod. 42 cum Theodoro convenit. Utrique diem unum vel alterum detrahit Marcellinus Comes. Quatuor addit codex Pal., quatuordecim Peyrez.

(76) Hæc iisdem pene verbis Theodorus Lector.

(77) *Chronicon Alexandr.*

nium se omnibus exhibuit. Fuit rectæ fidei studiosus et belli gloria præclarus. Uxori vero nomine Lupiciæ conjunctus, eidem imperii coronam impertiit, quam, dum redimiretur, Euphemiam populares tribus vocaverunt. Memoratus autem supra Vitalianus post Anastasii mortem Justino magno devinctissimus evasit, adeo ut magistri militiæ dignitatem ab eo consequeretur, et Byzantium profectus consulatum gereret, et consul declararetur et Presenti comes, tantaque apud imperatorem auctoritate polleret, ut Severum expelli juberet et occidi. Fuit enim Vitalianus rectæ fidei bene affectus. Eo nuntio accepto, fugit Severus, ac pariter Julianus Halicarnassi episcopus, et Dioscoro Alexandrinum adhuc episcopatum administrante in Ægyptum profecti de corruptibili et incorrupto motis quæstionibus magnos in ea tumultus excitaverunt. Cæterum episcopi et clerici Roma venerunt, qui Hormisdæ Romani pontificis auctoritate muniti, freti quoque Vitaliani adhuc viventis potentia et Joannis Cappadociæ Cpoleos episcopi etiam superstitis diligentia, sanctam Chalcedonensem synodum aliis tribus sacris synodis annumeraverunt, et una cum eis in sacras tabulas retulerunt. Cæterum impio Severo de medio sublato, Paulus recipiendis peregrinis in Eubulorum domo præpositus, Antiochiæ præsul ordinatus est: mille vero auri libras Antiochenæ civitati largitus imperator, in reliquis urbes multa passim æquitate est usus, et populares tumultus ubique compescuit. Xenaiam quoque, Philoxenum nomine, 142 Hierapoleos episcopum cum Manichæis sentientem, Petrumque Apamæ, cum omnibus eodem contagio affatis in exsilium pius imperator expulit: et Amantium præpositum et Andream cubicularium et Theocritum Amantii comitem, quem imperatorem declarare proponebat, ceu tyrannidem meditato, interfecit. Præpositus enim pecunias Justino donaverat in milites distribuendas, ea conditione, ut Theocritum imperatorem saluaret: exercitus vero populique tribus Theocritum imperare non sunt passi, sed Justinum principem renuntiaverunt:

A ἀνεδείχθη, ζηλωτῆς ὁρθόδοξου πίστεως ἔμπυρος¹⁷ (78), καὶ ἐν πολέμοις εὐδοκιμῶν· σύμβιον δὲ ἔχων ὀνόματι Λουπικίαν¹⁸, ἔστιψεν Αὐγουστὴν· ἦν οἱ δῆμοι ἐκάλεσαν Εὐφημίαν¹⁹ εἰς τὸ στέψαι αὐτήν. Βιταλιανὸς δὲ ὁ πορρῆθεις (79) μετὰ θάνατον Ἀναστασίου Ἰουστίνῳ τῷ μεγάλῳ σφόδρα ψκaiώθη, ὥστε στρατηλάτου ἀξίαν παρ' αὐτοῦ δέξασθαι, καὶ ὑπαιτεῦσαι (80) ἐλθόντα ἐν Βυζαντίῳ καὶ ὑπατον ἀναγορευθῆναι, καὶ κόμητα Πρεσέντου²⁰ (81), παρρῆσιαν τε ἔχειν τοσαύτην πρὸς τὸν βασιλέα, ὥστε καὶ Σευήρον προστάξει (82) ἐκκληθῆναι καὶ ἀναιρεθῆναι. Αἴαν γάρ ἦν ὁρθόδοξος Βιταλιανός. Ὁ δὲ Σευήρος ἀκούσας, ἔφυγεν, καὶ Ἰουλιανὸς Ἀλικαρνασσοῦ ἐπίσκοπος, καὶ εἰς Αἴγυπτον ἀπελθόντες, ταύτην ἐτάραξαν, τὸν παρὶ φθαρτοῦ καὶ ἀφθάρτου λόγον κινήσαντες, Β Διοσκόρου ἐπισκοποῦντος Ἀλεξανδρείας. Ἐπίσκοποι δὲ καὶ κληρικοὶ ἀπὸ Ῥώμης ἦλθον²¹ λαβόντες αὐθεντίαν ὑπὸ Ὁρμίσδου ἐπισκόπου Ῥώμης, σπουδῇ Βιταλιανοῦ (83), Ἰωάννου²² τοῦ Καππαδόκος ἐτιζῶντος ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τὴν ἀγίαν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον συνέταξαν²³ τοῖς διπτύχοις (84) πρὸς ταῖς ἄλλαις ἱεραῖς τρισὶ συνόδοις. Σευήρου δὲ τοῦ δυσσεβοῦς ἐκ ποδῶν γεγονότος, Παῦλος ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας ὁ ξινοδόχος τῶν Εὐδούλου. Καὶ ἐδωρήσατο ὁ βασιλεὺς τῇ πόλει Ἀντιοχείας χιλίας λίτρας χρυσοῦ· καὶ ταῖς ἄλλαις δὲ πόλεσι πολλὴν εὐνομίαν παρέσχεν, κωλύσας καὶ τὰς δημώδεις ταραχάς. Σεναίαν δὲ τὸν Φιλόξενον ἐπίσκοπον Ἱεραπόλεως Μανιχαϊσφρονα ὄντα, καὶ C Πέτρον Ἀπαμείας ἐξώρισεν ὁ εὐσεβὴς βασιλεὺς Ἰουστίνος σὺν πᾶσι τοῖς μετέχουσι τῆς λώθης αὐτῶν. Ἀμάντιόν τε τὸν πραιπόσιτον (85), καὶ Ἀνδρέαν τὸν κουδικουλάριον, καὶ Θεόκριτον τὸν κόμητα Ἀμαντίου, ὃν ἐβούλετο ποιῆσαι βασιλέα, ὡς τυραννίδα μελετήσαντας ἀνέλεν. Ὁ γὰρ πραιπόσιτος δέδωκε Ἰουστίνῳ χρήματα ρογαῦσαι, ὅπως Θεόκριτος²⁴ βασιλεύσῃ. Ὁ δὲ στρατὸς²⁵ καὶ οἱ δῆμοι οὐχ ἐβλόντο τὸν Θεόκριτον βασιλεύσαι, ἀλλ' Ἰουστίνον ἀνεκέρυξαν. Αὐτοὶ δὲ δυσφορήσαντες τυραννίδα ἐμελέτησαν, καὶ ἀνῆρέθησαν. Ἀνεκαλέσατο δὲ ὁ βασιλεὺς πάντας τοὺς ἀδίκως²⁶ ἐξορισθέντας ὑπὸ Ἀναστασίου καὶ Ἀππίωνα τὸν πατρίκιον²⁷, ὃν ἐν Νικαίᾳ πρεσβύ-

VARIÆ LECTIONES.

¹⁷ ἔμπυρος A, ἔμπειρος vulg. ¹⁸ Λουκίαν A. ¹⁹ Εὐφημίαν οἱ δῆμοι ἐκάλεσαν στεφθεῖσαν αὐτήν Αὐγουστὴν b. ²⁰ Πρεσέντου A. ²¹ ἦλθον — Ῥώμης om. A. ²² σπουδῇ Βιταλιανοῦ, Ἰωάννου A, ὑπὸ Βιταλιανῶ ἐτιζῶντος, Ἰωάννου vulg. ²³ συνέταξαν A, συνετάξαντο vulg. ²⁴ Θεόκριτος; A, Θεόκριτον vulg. ²⁵ στρατηλάτης A e. ²⁶ τοὺς ἀδ. A, τοῦ ἀδ. vulg. ²⁷ πατρίκιον] πρεσβύτερον b e.

JAC. GOARI NOTÆ.

(78) Theodorus Lector.

(79) Marcellinus hoc eodem anno. Vitalianus Scythia Justinii principis pietate ad rempublicam revocatus, CP. ingressus est: septimoque receptionis die magister militis ordinatus.

(80) Quod anno Justinii secundo contigit, Jordanes *De regn. et temp. success.*

(81) Magister militis in Præsenti, sive Præsentalis dicebatur, qui præsens imp. obsequio deputatus erat. De ejus muneribus Pancirollus in not. imp.

(82) Evagrius lib. iv, cap. 4, et Liberatus in *Breviario*, cap. 19.

D (85) Factum id Hormisdæ episcopi Romani auctoritate, studio Vitaliani, cum Joannes Cappadox CP. episcopus adhuc in vivis ageret. Sic et Anast. legit, non ut vitiose habent edita. COMBEFIS.

(84) Ut sancta Patrum illorum haberetur memoria, et eorum sancta probarentur. Hinc Patrum omnium ad diversas synodos œcumenicas convenientium, pro synodis singulis festos etiam dies singulos agunt Græci ad hodiernum usque diem: de quibus consulendum eorum Menæum.

(85) Jordanes, *De regn. et temp. success.* Evagrius lib. iv, cap. 2; *Chronicon Alexandrinum*, et Marcellini.

τερον²⁸ βίαι' ἐχειροτόνησαν²⁹. ὃν ὁ βασιλεὺς ὡς ἐχέφρον· A quod illi graviter ferentes, et tyrannidem excitare ἐποίησεν ὑπαρχὸν τῶν πραιτωρίων³⁰, καὶ Διογενιανὸν τῆς Ἀνατολῆς στρατηλάτην.

Appionem in primis patricium, quem invitum Nicææ jusserat ille ordinari: hunc vero Justinus velut prudentem et cordatum virum prætorio præfectum et Diogenianum militiæ magistrum in Oriente creavit.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἐφάνη ἀστήρ (86) ἐν τῇ Ἀνατολῇ φεθερὸς κομήτης, ὃς εἶχεν ἀκτῖνα ἐκπέμπουσιν³¹ ἐπὶ τὰ κάτω, ὃν ἔλεγον οἱ³² ἀστρονόμοι πωγωνίαν εἶναι [καὶ ἐφοβοῦντο³³].

A. M. 6012. — Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Παύλου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Βιταλιανὸς ἐδολοφονήθη (87) ὑπὸ τῶν Βοζαντιῶν μηχανίων³⁴ αὐτῷ διὰ τὸ πολυλοῦς ἀνηρηκέναι³⁵ τῷ καιρῷ τῆς ἐπαναστάσεως αὐτοῦ κατὰ Ἀναστασίου. Ἰωάννου δὲ τοῦ Καππάδοκος ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τελευτήσαντος, Ἐπιφάνιος πρεσβύτερος τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας καὶ σύγκελλος ἐχειροτονήθη μηνὶ Φεβρουαρίου κα'. Ὁμοίως καὶ³⁶ Ὁρμίδα τῆς Ρώμης κοιμηθέντος Ἰωάννης τὴν ἐπισκοπὴν διεδέξατο.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἐδημοκράτησεν τὸ Βένετον μέγρος (88), ἐν πάσαις ταῖς πόλεσι ταραχὰς ἐγείραντες

aggressi, interfecti sunt. Cunctos demum ab Anastasio inique relegatos ab exilio revocavit imperator, Appionem in primis patricium, quem invitum Nicææ jusserat ille ordinari: hunc vero Justinus velut prudentem et cordatum virum prætorio præfectum et Diogenianum militiæ magistrum in Oriente creavit.

Hoc etiam anno stella apparuit in Oriente, terribilis nimirum cometa, e quo radii inferius demissi protendebantur: barbatus dicebant astronomi, et ab eo cuncti metuebant.

A. C. 512. — Antiochiæ episcopi Pauli annus primus.

Hoc anno Vitalianus a Byzantinis dolo interfectus est: quod enim rebellionis ejus in Anastasium tempore plurimæ cædes fuissent editæ, graviter ei succensebant. Joanne porro Cappadoce Cypoleos episcopo defuncto, Epiphanius ejusdem ecclesiæ presbyter et syncellus mensis Februarii die vigesimo quinto fuit ordinatus: et Hormisda pariter letho quiescente, Joannes Romæ episcopatum exepit.

Hoc etiam anno Veneta factio, variis per omnes civitates tumultibus excitatis, plurima saxis facie

VARIE LECTIONES.

²⁸ πρεσβύτερον add. ex A. ²⁹ ἐχειροτόνησαν a, ἐχειροτόνησεν vulg. ³⁰ τῶν πραιτωρίων A, τῷ πραιτωρίῳ vulg. ³¹ ἐκπέμπουσιν A e, πέμπουσιν vulg. ³² οἱ add. ex A. ³³ καὶ ἐφοβοῦντο om. A f. ³⁴ μηχανίων A. ³⁵ ἀνηρηκέναι A, ἀναιρεθῆναι vulg. ³⁶ ὁμοίως καὶ A, ὁμοίως δὲ vulg.

JAC. GOSRI NOTE.

(86) Hæc ut præcedentia pene verbatim ex Chronico Alexandrino.

(87) Causam cædis aliam proferunt Evagrius et Jornandes citati. De eadem Marcellinus anno Justiniani secundo.

(88) Quatuor aurigantium in circo colores et factiones ad Prasinos et Venetos posteris temporibus reductos, qui de circensibus ludis copiosius tractare, edisserunt: quas non in ludicris modo, sed et in seriis et politicis rebus sibi infensissime adversatas, ex historiarum serie discimus: quæ paucis exponit Balsamon in Trullane synodi can. 24: Τότε τῶν δῆμων κατεξουσιαζόντων ἐν ταῖς ἵπποδρομίαις, καὶ ποιοῦντων ταύτας ὅτε καὶ ὅπως ἡδούλοντο, ἐκ δαπανημάτων οἰκείου, ὡς καὶ ἐχόντων οἴκους, καὶ ἵππους καὶ ἵππωνας, καὶ μέχρι καὶ νῦν περιωζομένους, καὶ προσόδους χάριν τῶν ἵπποδρομιῶν, καὶ τοῦ βασιλέως προσκαλουμένου, καὶ εἰς τοῦτο μὴ ἐξουσιαζόντος, πολλὰ στασιώδη καὶ ἀτοπα συνέπιπτον γίνεσθαι κατὰ τὸν τῆς ἵπποδρομίας καιρὸν· τῶν μὲν προστιθεμένων τῷ δῆμῳ τῶν Βενετῶν, τῶν δὲ τῷ μέρει τῶν Πρασίνων. Ἐν καιροῖς δὲ τισὶ καὶ πόλεμοι συνεκροτήθησαν ἐμφύλιοι μέσον τῶν ἀντιθέτων μερῶν, καὶ κατὰ τῆς βασιλείου περιωπῆς ἀναίδη ῥήματα οἱ δημόται ἀπηρεύξαντο, καθὼς ἀπὸ διαφορῶν χρονικῶν τοῦτο παρίσταται. Οἷόν τι γέγονε ἐπὶ τοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ, ἐπὶ τοῦ Ἀναστασίου, ἐπὶ τοῦ Φωκά τοῦ τυράννου, καὶ ἐπὶ ἐτέρων βασιλέων· Tunc cum populus in illis equorum curriculis nimia libertate, vel potius licentia uteretur, equorumque cursus celebraret, quomodo, et quando volebat, idque propriis expensis, ut qui haberet et domos, et equos, et stabula, quæ nunc etiam hucusque servantur, et reditus pro illis celebrandis, et imperator invitaretur, nullam autem ad eam rem potestatem haberet, illius cursus tempore multa turbulenta et absurda fieri continebat: cum alii quidem factioni Venetorum, alii vero Prasinatorum parti adjungerentur: aliquando vero etiam bella intestina excitata sunt inter adversas partes, et in imperatoris conspectu verba impudentiæ plena populares eructa-

runt: quemadmodum ex universis chronicis ostenditur: sicut factum est imperante Justiniano, et tempore Anastasii, et Phoca tyranni, et aliorum imperatorum. Circum, ejus ædes ac partes, factiones, studia, colores, dissidia, et horum omnium auctores graphice depingit Chronicon Alexandrinum: cujus verba non facile quibusvis obvia, plerisque tamen præsentis historiæ locis adeunda consulendaque, huc transferre necessitati futuræ consulturus necessarium duxi: Ρώμος πάλιν ἀρξάμενος ἔκτισε κερκεδίον ἐν τῇ Ρώμῃ, ὅπερ ἱππικὸν ὠνόμασεν, θέλων διασκεδάσαι τὸ πλῆθος τοῦ δήμου Ρώμης, ὅτι ἐστασίαζον, καὶ ἐπῆρχοντο αὐτῷ διὰ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἐπετέλεσεν πρῶτος ἱππικὸν ἀγῶνα ἐν τῇ πόλει Ρώμῃ εἰς ἑορτὴν τοῦ Ἡλίου, καὶ ὑπ' αὐτῶν τεσσάρων στοιχείων, τοῦτ' ἐστὶν τῆς γῆς, καὶ τῆς θαλάσσης, καὶ τοῦ πυρὸς, καὶ ἀέρος, λογιζάμενος ὅτι διὰ τοῦτο εὐτυχῶς φέρονται οἱ τῶν Περσῶν βασιλεῖς εἰς τοὺς πολέμους, ὡς τιμῶντες τὰ τέσσαρα στοιχεία. Ἐν τῇ Ρώμῃ γὰρ οὐκ ἔτιμον τὰ τέσσαρα στοιχεία, οὐδὲν μὲν ἑορτῇ. Ὁ δὲ τῆς Πισίως χώρας βασιλεὺς Οἰνόμαος ἀγῶνα ἐπέτελει ἐπὶ τὰ Εὐρώπια μέρη μηνὶ Σύντρῳ τῷ Μαρτίῳ κα' τῷ Ἡλίῳ Τιτάνι, ὡς ὀψωμένῳ, ἀγωνιζομένης, φησὶν, τῆς γῆς καὶ θαλάσσης, τοῦτ' ἐστὶν, Δημήτρος καὶ Ποσειδῶνος, καὶ τῶν ὑποκειμένων στοιχείων τῷ Ἡλίῳ, καὶ ἐβάλλετο κλῆρος μετὰ τοῦ αὐτοῦ Οἰνομάου βασιλέως, καὶ τοῦ ἐρχομένου ἀπὸ οἴας δῆποτε χώρας καταγωνίσασθαι αὐτοῦ· καὶ ὅτε μὲν ὁ κλῆρος ἐκάλει τὸν Οἰνόμαον ἀγωνίσασθαι ὑπὲρ τοῦ Ποσειδῶνος ἐφόρει σχῆμα ἱμάτιον κυανόν, ὃ ἐστὶ τῶν ὁδάτων, καὶ ὁ ἀνταγωνιζόμενος κατ' αὐτοῦ ἐφόρει τὸ χλωδὲς σχῆμα, ὃ ἐστὶ τῆς γῆς. Καὶ πάλιν εἰ ἤνεγκεν ὁ κλῆρος τῷ Οἰνόμαϊ φορέσαι τὸ τῆς Δημήτρος σχῆμα, ἐφόρει τὸ χλωδὲς σχῆμα, καὶ ὁ ἀνταγωνιζόμενος αὐτοῦ ἐφόρει τὸ σχῆμα τοῦ Ποσειδῶνος, ὃ ἐστὶ τῶν ὁδάτων τῶν κυανόν. Καὶ ὁ ἡττώμενος ἐφονεύετο, καὶ πλῆθος ἀπειρον ἤρχετο θεωρῆσαι τὸν αὐτὸν ἐτήσιον βασιλικὸν ἀγῶνα ἀπὸ ἐκάστης χώρας καὶ πόλεως. Καὶ οἱ μὲν τὰς παραλίους οἰκούντες πόλεις καὶ τὰς νήσους πολῖται, καὶ τὰς χώρας τὰς παραλίους καὶ τὰς

lapidatione, multisque cædibus editis per civitates omnes, reliquum sibi populum subegit, et in magistratus ipsos temero sese extulit. Antiochiæ vero

καὶ λῃσασμοὺς καὶ φόνους πολλοὺς ὁπεργαζόμενοι. Ἐπέρχοντο δὲ καὶ τοὶ ἀρχοῦσιν. Ἀπὸ δὲ Ἀντιοχείας ἦρχθη τὸ κακὸν τῆς ἀταξίας, καὶ οὕτω διεβόη ἐν

JAC. GOARI NOTÆ.

ἡδύχοντα τὴν φοροῦντα τὸ κυανὸν σχῆμα, τοῦτ' ἐστὶν τοῦ Ποσειδῶνος νικῆσαι, οἰωνιζόμενοι, ὅτι ἐὰν ἡττηθῇ ὁ ὑπὲρ τοῦ Ποσειδῶνος ἀγωνιζόμενος, ἐκλείψει τῶν ὡν γίνεται παντοίων, καὶ ναυαγία θαλάσσης, καὶ ἀνέμων βιαιὼν παραχῇ. Οἱ δὲ μεσογείους οἰκούντες πόλινται, καὶ ἐπιχώριοι ἀγροικοί, καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ γεωργίᾳ κάμνοντες τῷχοντα νικῆσαι τὴν φοροῦντα χλωδῆς σχῆμα, οἰωνιζόμενοι, ὅτι ἐὰν ἡττηθῇ ὁ ὑπὲρ τῆς Δημήτρας ἀγωνιζόμενος, ὃ ἐστὶν ὑπὲρ τῆς γῆς, λιμὸς αἰτοῦ, καὶ σπάνις οἴνου, καὶ ἐλαίου, καὶ τῶν ἄλλων καρπῶν πάντων γίνεται. Καὶ ἐνίκησεν πολλοὺς ὁ Οἰνόμαος ἀνταγωνιστὰς αὐτοῦ ἐπὶ πολλὰ ἔτη. ἔχεν γὰρ καὶ τὸν Ἀφύρτον διδάσκοντα αὐτὸν πικρῶς τὴν ἡνιοχίαν· ὅστις Οἰνόμαος ἡττηθεὶς ὑπὸ Πέλοπος Λυδοῦ ἐφρονεῦθη. Τὸν δὲ ἱππικὸν ἀγῶνα πρῶτος ἐνόησεν Ἐνυάλιος τις ὀνόματι, υἱὸς Ποσειδῶνος, ἀγαγόμενος τὴν Λιβύην θυγατέρα τῆς Ἰούς, καὶ τοῦ Πίκου Διὸς, ὃς κρατήσας τὰ μεσημβρινὰ μέρη ἐκάλεσεν τὴν αὐτὴν χώραν Λιβύην εἰς ὄνομα τῆς αὐτοῦ γυναικὸς. Τὸν δὲ ἱππικὸν ἀγῶνα ὁ Ἐνυάλιος ἄρμασι δὴ πολλοῖς ἐφηύρε, καθὼς συνεγράφατο Καλλιμαχος ὁ σοφώτατος ἐν τοῖς Ἑτησίοις αὐτοῦ. Καὶ λοιπὸν μετ' αὐτὸν ὁ Ἐριχθῶν ἐπέτελεσεν, καὶ ἄλλοι ἐν διαφόροις τόποις ἐπέτελεσαν. Ὁ δὲ Οἰνόμαος πρῶτος αὐτὸς ἐπέτελεσεν τὸν αὐτὸν ἱππικὸν ἀγῶνα ἄρμασι τετραπικποῖς. Διὸ καὶ περιδόχως ἐγένετο καθὰ ἐν ταῖς Χάρακος τὸ σοφώτατος ιστορίαις ἐμφέρεται· ὃς συνεγράφατο καὶ ταῦτα, ὅτι τὸ τοῦ ἱππικοῦ γυμνάσιον εἰς τὴν τοῦ κόσμου διοίκησιν ἐπινοήσεται, τοῦτ' ἐστὶν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τῆς γῆς, καὶ τῆς θαλάσσης. Τοὺς γὰρ δώδεκα οἴκους ἰστέρησαν τοῦ Ζωδιακοῦ κύκλου τοῦ διοικούντος τὴν γῆν, καὶ τὴν θάλασσαν, καὶ τὸν ἀνθρώπων τὸν παροδόντων βίον. Τὸ καὶ πέλμα τοῦ ἱππικοῦ, τὴν γῆν πᾶσαν εἶναι, τὸν δὲ εὐρίπουν, τὴν θάλασσαν ἀπὸ τῆς γῆς μεσαζομένην. Τὸν δὲ ἐπὶ τὰ θύρας χαμπτόν, τὴν ἀνατολήν. Καὶ τὸν ἐπὶ τὴν σφενδόνα, τὴν δύσιν. Τὰ δὲ ἐπὶ τὰ σπαθία, τὸν δρόμον, καὶ τὴν κίνησιν τῆς ἀστρώας τῶν ἐπὶ τὰ ἀστέρων, καὶ τῆς μεγάλης ἀρκτου. Ὁ δὲ αὐτὸς Ῥώμος βασιλεὺς πρὸς τιμὴν καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἥλιου, καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ τεσσάρων στοιχείων τὸν [ἐν] ἀγῶνα ἐν τῇ Ῥώμῃ πρῶτος ἐφευρὼν ἐπέτελεσεν ἐν τῇ αὐτῇ χώρᾳ τῆς Δύσεως, ἥτις τῆς Ἰταλίας ἄρμασι τετραπικποῖς, τοῦτ' ἐστὶ τῇ γῇ, καὶ θαλάσσῃ, καὶ πυρὶ, καὶ ἀέρι. Καὶ ἐπέθηκεν ὁ Ῥώμος τοῖς αὐτοῖς τέτρασι στοιχείοις τὰ ὀνόματα ταῦτα· τῇ γῇ τὸ Πράσινον μέρος, ὃ ἐστὶ τὸ χλωδῆς· τῇ δὲ θαλάσσῃ, τοῦτ' ἐστὶ τοῖς ὕδασι, τὸ Βένετον μέρος, ὡς κυανόν· τῇ πυρὶ τὸ ῥουσαῖον μέρος, πορῶδες· καὶ τῇ ἀέρι τὸ λευκόν. Κάκειθεν ἐπενοήθη τέσσαρα μέρη ἐν Ῥώμῃ, ἐκάλεσε δὲ Πράσινον μέρος τὸ Πραισεντόν, ὃ ἐστὶ Ῥωμαϊκὴ λέξις, ἥτις ἐρμηνεύεται, ἐμπαράμονον. Πραισεντεύειν γὰρ λέγεται τὸ παραμένειν· διότι ἡ χλωδῆς γῇ διαπαντὸς ἵσταται σὺν τοῖς ἄλλοις. Τὸ δὲ Βένετον ἐκάλεσεν διὰ τὸ εἶναι ὑπὸ τὴν Ῥώμην ἐπαρχίαν χώραν λεγομένην Βενετίαν, ἥστινος μητρόπολις ἐστὶν Ἀκυλῆϊα· κάκειθεν ἐξέρχονται τὰ κυανὰ, τοῦτ' ἐστὶ τὰ Βενετὰ βάρματα τῶν ἱματίων. Καὶ προσεκόλλησεν τῷ Πράσινῳ μέρει, ὃ ἐστὶν τῇ γῇ· τὸ λευκὸν φησι, τὸν ἀέρα καθότι βρέχει, καὶ ἀρμόσκει τῇ γῇ. Τῷ Βενετῷ μέρει, ὃ ἐστὶ τοῖς ὕδασι, προσεκόλλησε συμμειξίς τὸ Ῥουσαῖον μέρος, ὃ ἐστὶ τῇ πυρὶ καθότι σθένυνσι τὸ πῦρ ὡς ὑποεταγμένον αὐτῷ. Καὶ λοιπὸν οἱ τὴν Ῥώμην οἰκούντες διεμερίσθησαν τὰ μέρη, καὶ οὐκ ἔτι ὡμονόησαν πρὸς ἀλλήλους, διὰ τὸ ἔρᾶν ἑκαστος τῆς ἰδίας νίκης, καὶ ἀντιποιεῖσθαι τοῦ ἰδίου μέρους, ὡς περ ὁρησκείας τινὸς, καὶ ὅπῃρδε μέγα σχῆμα ἐν τῇ Ῥώμῃ· καὶ μεγάλῃν ἐχθρὰν εἶχον πρὸς ἀλλήλους τὰ μέρη. Nec diu feriatius Romulus circum in urbe designavit, quem Hippodromum dixit, ut seditiosæ

plebis motus compesceret. Tumultuabatur enim adhuc, et regi periculum occisi fratris causa creabat. Primus ergo equestre certamen, seu Circensia instituit in urbe Soli, et subjectis illi quatuor elementis: terræ, inquam, et mari, ignique, et aeri dedicata: ratus ea de causa Persarum reges bella feliciter patrare, ut qui quatuor naturæ elementa venerarentur. Romæ etenim ante eum diem nullus elementis honor, nec festa lux ulla. Ænomaus vero rex Pisæ ad Europæ partes, certamen peregit mense Systro, hoc est, Martio, vicesimo quinto Martii in Solis ut Titanis excelsi cultum. Certantibus, inquit, terra et mari: hoc est, Cerere et Neptuno, cæterisque Soli subjectis elementis. Sors deinde mittebatur inter Ænomaum et alterum, ex quacunque ille parte orbis venisset, qui cum Ænomaio certaturus erat. Et siquidem sorte Ænomaus pro Neptuno certaturus esset, vestem sumebat cæruleam, quod is sui color aquarum. Contra vero, qui cum illo pugnaturus erat, viridi ornatu utebatur: quod terra vireat. Si rursus sors Ænomaum pro Cerere designasset, viridi cultu utebatur: et alter antagonista cæruleo schemate utebatur, quod aquas et Neptunum imitabatur. Victus mortis victimam fiebat. Ad quod regium et anniversarium certamen infinita hominum copia ex omnibus oris et urbibus confluebat. Ac maritimi quidem et insulani, quique vicos littorales navæ incolebant, volebant illi victoriam, qui Neptuni, hoc est, cæruleum ferebat colorem: quod existimarent, magnam, si vinceretur, futuram piscium charitatem, naufragia, flaminum ingentes procellas. Contra, qui continentem inhabitabant, mediterranei cives, et agricolæ, et tota agrestium turba, illum virere optabant, qui terræ colorem herbaceum ac viridem gestaret, rati magnam annonæ caritatem ac famem, vinique, et olei, frugumque omnium inopiam secururam. Atque Ænomaus quidem multos ex adversariis suis multis annis vicit, quod Aparytum aurigationis peritissimum haberet magistrum. Fuit tandem victus Ænomaus et intersectus a Pelope Lydo. Primus equestrium certaminum auctor feritur Engolius quidam Neptuni filius, qui Libya Jis et Joris Pici filia in uxorem ducta, oras ad meridiem pertinentes bello subactas ab uxore Libyam nuncupavit. Ludos Circenses autem, seu aurigationem multorum currum Engolius excogitavit, quemadmodum Callimachus scriptor sapientissimus in Annalibus suis notavit. Engolium secutus est Erichthionius, ac deinceps alii in variis terræ partibus eisdem ludos celebrarunt. Ænomaus vero primus hoc equestre certamen quadrigis, hoc est, quadrijugis equis currum vehentibus instituit: unde tantopere celebratus est, ut sapientissimi Characis historiæ memorant, qui et rationem ludorum equestrium explicavit, cum ostendit illos ad universi naturam declarandam repertos, hoc est, cæli, terræ, maris: etenim duodena ædificia retulerunt ad signiferi, seu Zodiaci duodena signa, cum Zodiacus ei terram, et mare, vitamque mortalium communem dispenset. Per aream Hippodromi terram referebat totam. Euripus mare ab terra exstante medio sinu contentum designabat: flexus primus ad ostia, orientem. alter, sive meta extrema, occasum. Septem intervalla spatia, et meta ad Hippodromi medium motum siderum septem errantium, et ursæ majoris. Romulus porro et ipse ad cultum Solis, et subjectis illis quatuor elementis, certamen in urbe primus auctor celebravit, in ea Occidentis, sive Italiæ regione, quadrijugi curra, hoc est terræ, mari, igni, aeri. Indidit quoque Romulus quatuor elementis hæc nomina: A terra Prasinam factionem nominavit, viridem nempe

Οὐανδῆλοι (16), καθὼς ⁸² ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις εἴρη-
ται, ἐπὶ Ἀρκადίου βασιλέως καὶ Ὀνωρίου τὴν Σπα-
νίαν καταλαβόντες μετὰ Γογδιγίσκλου ⁸³ (17) τοῦ
ῤῥηγὸς αὐτῶν ἐκ ταύτης ἐπὶ Λιβύην περάσαντες, ταύ-
την κατέσχον. Τοῦ δὲ Γογδιγίσκλου τελευτήσαντος,
Γόγδαρις (18) καὶ Γιζέριχος οἱ τοῦτου υἱοὶ τὴν τοῦτου
ἀρχὴν ⁸⁴ διεδέξαντο. Γόγδαρις δὲ ἐξ ἀνθρώπων γε-
νόμενος, Γιζέριχος βασιλεὺς Οὐανδῆλων ⁸⁵ ἀναδείκνυ-
ται, καὶ πόλιν Καρθαγένναν, βασιλεύσας ἔτη λθ',
παρалаβὼν καὶ Ῥώμην. Τοῦτου δὲ τελευτήσαντος
Ὀνωρίχος ὁ υἱὸς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν διεδέξατο,
πολλὰ κακὰ τοῖς ἐν Λιβύῃ Χριστιανοῖς ἐνδειξάμενος,
καὶ Ἀρειανίζεῖν βιασάμενος ⁸⁶· καὶ πολλοὺς ἐφόνευ-
σεν, καὶ ἐγλωσσότομήσεν ἀπὸ τῆς φάρυγγος· οἱ καὶ ⁸⁷
τοῦ Θεοῦ χάριτι ὕστερον ἐλάλουν. Τοῦτων καταφρο-
νήσαντες ἐπολέμησαν οἱ Μαυρούσιοι, καὶ ⁸⁸ πολλὰ
κακὰ εἰς Οὐανδῆλους εἰργάσαντο ⁸⁹. Ὀκτώ δὲ ἔτη βα-
σιλεύσας τελευτᾷ, ἀπολέσας Νομιδιαν καὶ Αὐράσιον
ὄρος (19), οἱ οὐκ ἔτι ὑπὸ Οὐανδῆλους ἐγένοντο. Γον-
δαβοῦν ⁹⁰ δὲ ὁ Γεήσωνος υἱὸς, υἱοῦ Γιζερίχου τὴν ἀρ-
χὴν διεδέξατο, μείζονα κακὰ τοῖς Χριστιανοῖς ἐνδει-
ξάμενος· ἐτελεύτησεν βασιλεύσας ἔτη ιβ'. Τοῦτου τὴν
ἀρχὴν διεδέξατο Τρασαμουῦνδος ⁹¹, ἀνὴρ εὐειδὴς καὶ
συνετὴς καὶ μεγάλῳ ψυχῇ. Οὗτος τοὺς Χριστιανοὺς
ἐδίᾳζετο μεταβαλέσθαι τὴν πατρίαν δόξαν, οὐκ αἰκί-
ζόμενος, τοὺς δὲ ἀπειθοῦντας ἀποστρεφόμενος ⁹².
Τελευτησάσης δὲ τῆς γυναίκος αὐτοῦ ἀτέκνου βου-
λεύεται ἄριστα, καὶ πέμψας πρὸς Θεοδέριχον βασιλέα
Γότθων εἰς Σπανίαν, ἥτοι τὴν τοῦτου ἀδελφὴν λαβεῖν
πρὸς γάμον Ἀμαλαφρίδαν ⁹³ (20) χήραν οὔσαν. Ὁ δὲ
τὴν ἀδελφὴν δίδωκεν αὐτῷ ⁹⁴ εἰς γυναῖκα καὶ Γότθων
δοκίμων δισχιλίους ἐν τάξει δορυφόρων σὺν ἄλλαις
πέντε χιλιάσιν ⁹⁵ ἀνδρῶν μαχίμων πρὸς ὑπουργίαν
τοῦτων ⁹⁶. Ἐδωρήσατο δὲ τὴν ἀδελφὴν ⁹⁷ Θεοδέριχος
καὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ ἀκρωτηρίων ἐν τῷ καλούμενον
Λύσιον ⁹⁸ (21)· καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἔδοξεν ὁ Τρασαμουῦνδος
πάντων τῶν ἐν Λιβύῃ βασιλευσάντων κρείστων τε
καὶ δυνατώτατος. Ἐγένετο δὲ καὶ φίλος τοῦ βασιλέως
Ἀναστασίου· ἐκράτησε δὲ τῆς βασιλείας ἔτη κζ'. Τοῦ-
του δὲ τελευτήσαντος, Ἰλδέριχος ὁ Ὀνωρίχου τοῦ
Γιζερίχου πατρὸς ἐδασίλευσεν ἀνὴρ πρῶτος καὶ ἀγα-
θός, καὶ οὐδὲ Χριστιανοὺς χαλεπὸς ἐγεγονέ· τὰ δὲ εἰς
πόλεμον μαλακός τε λίαν, καὶ οὐδὲ ἀκοῦσαι ᾔθελεν
τοῦτο τὸ πρᾶγμα. Ἀμερ ⁹⁹ δὲ ὁ τοῦτου ἀδελφιδοῦς ¹⁰⁰,
ἀνὴρ ἀγαθός τε πολέμια, ἐστρατήγει Οὐανδῆλων, ὃν
δὴ καὶ ¹⁰¹ Ἀχιλλέα ἐκάλουν. Ἰλδέριχος δὲ φίλος ἦν τοῦ
Ἰουστινιανοῦ πρὸ τοῦ βασιλεύσαι αὐτὸν ἐπὶ Ἰουστίνου

A quippe, prout annis superioribus manifestatum,
Hispania sub Arcadio et Honorio imperatoribus
occupata, ex ea postmodum una cum Gondigiselo
159 rege in Libyam trajicientes, eam tenuere pro-
vinciam. Gondigiselo autem defuncto, Gogdaris et
Gizerichus ejus filii in principatu successerunt. Gog-
dari autem sublato, Vandalorum rex Gizerichus de-
claratur et Carthagine civitate sub jugum missa,
Romaque pariter capta, triginta et novem annis
regnavit. Eum satis raptum Honorichus filius ex-
cepit in regno, multaque deinceps mala Christianis,
ab eo in Arianas partes per Libyam transire co-
actis, intulit, plurimosque tum cædibus, tum lin-
guis ex imo gutture abscissis, vexavit, qui divina
tamen opitulante gratia loquendi facultatem postea
receperunt. Maurusii porro Vandalorum despecta
potentia susceptoque adversus eos bello, plurima-
rum cladum illis exstiterunt auctores. Honorichus
amissa Numidia et Aburusio monte, qui non am-
plius Vandalorum dititionis fuerunt, exactis in regno
annis octo, diem extremum obiit. Gondabunus au-
tem Geesonis filius, Gizerichi nepos, avitum regnum
adiit, et ingentioribus in Christianos exercitiis sup-
plicis, vita functus est post annum regni duode-
cimum. Imperii factus est hæres Trasimundus, vir
forma, prudentia, et animi magnitudine præstans.
Hic Christianos paternam religionem deserere et im-
mutare cogebat; verum non irrogatis in eos pœnis:
at eos tantummodo aversatus, quos dictis non ob-
sequentes comperisset. Coniuge vero, nulla edita
prole, ex hac vita migrante, optimum init consi-
lium: et ad Theuderichum Gothorum regem in
Hispaniam missa legatione, sororem ejus Amala-
phridam viduam in conjugium sibi locari postulat.
Ille sororem nuptum tradit, et bis mille insuper
Gothos lectissimos, qui satellitum ordinem apud
ipsum implebant, cum aliis hominum bellicosorum
millibus quinque, qui priorum adjutores atque mi-
nistri forent. Ad hæc sororis nomine ex Sicilia
promontorii unum, cui Lysium nomen, dono con-
tulit: ex quo Trasimundus omnium, qui hactenus
Libyæ regnum tenuerant, ditissimus et potentissi-
mus evasit. Hic Anastasio imperatori fœderibus et
amicitia conjunctus fuit, et regnum annis viginti
septem administravit. Eo deinde mortuo, Ilderichus
filius Honorichi et Gizerichi nepos regni suscepit
munus, vir supra reliquos mansuetudine et clemen-

VARIE LECTIONES.

⁸² καθὼς ἀνωτέρω εἴρηται α. ⁸³ Γογδιγίσκλου A passim, Γογδιγίσκλου vulg. ⁸⁴ τὴν τοῦτου ἀρχὴν A, τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ vulg. ⁸⁵ Οὐανδῆλους A. ⁸⁶ βιαζόμενος A. ⁸⁷ οἱ καὶ A, οἱ δὲ vulg. ⁸⁸ καὶ add. ex A. ⁸⁹ εἰργάσαντο — — — ὑπὸ Οὐανδῆλους om. A f. ⁹⁰ Γουνδάβουν A. ⁹¹ Τρασαμουῦνδος A, Τρισ. vulg. ⁹² τοὺς δὲ ἀπ. ἀποστρ. om. A. ⁹³ Ἀμαλαφρίδαν A, Μαλαφρίδαν vulg. ⁹⁴ αὐτῷ add. ex A. ⁹⁵ χιλίους A. ⁹⁶ τοῦτω A. ⁹⁷ τὴν ἀδελφὴν A b, τὴν ἀδελφὴν vulg. ⁹⁸ Lilybæum esse videtur. ⁹⁹ Ἀμερ] sic scripsi pro vulg. Ἀμεργουῶς ex proxime seqq. et ex Procopio. ¹⁰⁰ ἀδελφός A. ¹⁰¹ καὶ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

16) Ex Procopii lib. 1 *De bello Vandalico* excerpta narratio.

(17) Procopius Latinus *Gondigiscum* scribit.

(18) Idem, *Gontharis*.

(19) Idem: *Aurarium* (alibi *Abrasium* et *Aurasiūm*) mons in Numidia iter dierum 55 a Cartha-

gine distans, ac ad meridiem spectans, in quo Maurusii a Vandalis se tuebantur.

(20) Videndus Jornandes lib. *De rebus Geticis*, quo Amalafredam eam appellat.

(21) Repone Lilybæum. Procopius *De bello Gothic* lib. 1.

cum missa legatione acceptis, cum eo pariter praeliari spondidit. Nuntio accepto graviter offensus est Justinus. Ad bellum itaque contra Romanos movendum misit Ziligdes hominum viginti millia: Justinus novo de pace tractatu per legatos instaurato, datisque quasi super alia re litteris, Cabadi Persarum regi de Ziligde, ut Romanis auxilia daturum etiam cum juramento pactus fuerit, significat: in eum finem dona plurima accepisse, Persas Romanis prodere meditari: nos itaque velut fratres, inquit, in amicitiam redire, et a canibus istis hoc pacto minime deludi oportet. Cabades igitur Ziligdem seorsim interrogat, num ita deludentibus Persis, accepisset a Romanis munera? *Ita est*, respondet ille. His exarsit Cabades, et ipsum interfecit: missisque per noctem Persarum agminibus copias ejus delevit, eum dolo ductum ad se accessisse suspicatus. Ii demum quibus fuga permissa est domum redierunt.

Euphrasius autem Antiochenus Chalcedonensis synodi Patrum et ipsius papæ Romani nomina diptychis expunxit. Postmodum vero metu poenitens redditus, quatuor synodos publice promulgavit.

Cæterum Cabades Persarum rex Romanorum imperatorem domus suæ curatorem instituere proposuit: majorum quippe natu filium, quem Persarum leges ad regnum vocabant, vel ab eo secundum, quod oculus ei foret effossus, regnare noluit: Chosroem autem ex Aspede sorore susceptum diligebat pater. Quare cum Romanis pacem habere decrevit, et Chosroem imperatoris filium instituere meditatus, Byzantium legatos ad Justinum mittit. Imperator adoptivum ex senatus consilio eum fieri non admisit: merum enim dolum Romanorumque perniciem, Proclo quæstore viro prudente ac sagaci præclare id suadente, ejusmodi arte parari persenserunt.

A. C. 514. — 144 Hoc anno Dyrrhachium novæ Epiri in Illyrico civitas plagam coelitus immissam accepit. Imperator vero vim pecuniarum ingentem ad civitatis instaurationem erogavit. Parem cladem passa est Corinthus Græciæ metropolis; et in eam magna quoque liberalitate usus est.

A. C. 515. — Antiochiæ episcopi Euphrasii anus primus.

Α δάδης πρὸς αὐτὸν, συνέθετο καὶ αὐτῷ²². Τοῦτο δὲ μαθὼν ὁ Ἰουστίνος, ἐλυπήθη σφόδρα. Ἀπέστειλεν²³ δὲ πρὸς τοὺς Πέρσας· ὁ Ζιλίγδης μετὰ χιλιάδων εἰκοσι τοῦ πολεμῆσαι Ῥωμαίους. Ὁ δὲ Ἰουστίνος ἐδήλωσε Καβάδῃ τῷ βασιλεῖ Περσῶν πρεσβεύων περὶ εἰρήνης, καὶ ὡς ἐπ' ἄλλῃ τινὶ γράφας, καὶ περὶ Ζιλίγδης, ὅτι συμμαχίας ὄρκους ἔχει μετὰ Ῥωμαίων, καὶ ὅτι δῶρα ἔλαβεν πολλὰ, καὶ βούλεται προδότης γενέσθαι τῶν Περσῶν, καὶ ὅτι δεῖ ἡμᾶς ἀδελφοὺς ὄντας· εἰς φιλίαν ἔλθειν, καὶ μὴ ὑπὸ τῶν κυνῶν τούτων οὕτως²⁴ παίζεισθαι. Ὁ δὲ Καβάδης ἐπηρώτησε²⁵ κατ' ἰδίαν τὸν Ζιλίγδην, εἰ ἔλαβεν παρὰ Ῥωμαίων δῶρα, προτραπείς κατὰ Περσῶν (92). Ὁ δὲ εἶπεν· *Ναί*. Καὶ ὀργισθεὶς ὁ Καβάδης ἐφόνευσεν αὐτὸν, καὶ διὰ τῆς νυκτὸς πέμψας πλήθην Περσῶν, ἀνέβλεν τὸν λσὸν αὐτοῦ, ὑπονοήσας, ὅτι δόλῳ ἦλθον²⁶ πρὸς αὐτόν. Ὅσοι δὲ ἠδυνήθησαν φυγεῖν, ἀνέζευξαν εἰς τὰ ἴδια.

Εὐφράσιος δὲ ὁ²⁷ Ἀντιοχείας τὴν ἐν Χαλκηδόνι συνόδον ἐξέβαλε τῶν διεπύχων, καὶ τὸ ὄνομα Ὀρμίδα²⁸ τοῦ πάππα Ῥώμης. Μετὰ δὲ ταῦτα φοβηθεὶς, τὰς τέσσαρας συνόδους ἐκέρυττεν.

Καβάδης δὲ ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς (93) τὸν τῶν Ῥωμαίων βασιλέα ἐπέτροπον τοῦ ἑαυτοῦ οἴκου καταλιπεῖν ἠθέλησεν· οὐ γὰρ ἐβούλετο τὸν πρεσβύτερον αὐτοῦ υἱὸν (94), καὶ ὁ νόμος Περσῶν ἐκάλει τοῦ ἀρξαι, οὐδὲ τὸν δεύτερον, διότι τὸν ὀφθαλμὸν ἐκείκοπτο²⁹ (95), Χοσρόην δὲ ὡς ἐκ τῆς Ἀσπίδου³⁰ (96) ἀδελφῆς γεννηθέντα ἡγάπα ὁ πατήρ. Ἔδοξεν οὖν αὐτῷ εἰς Ῥωμαίους εἰρηνεῦσαι· καὶ Χοσρόην ἐποίητο παῖδα³¹ τοῦ βασιλέως γενέσθαι· ἐπὶ τούτοις πρέσβεις εἰς τὸ Βυζάντιον πρὸς Ἰουστίνον ἐπέμψεν. Ὁ δὲ βασιλεὺς τὴν σύγκλητον εἰς βουλὴν καλέσας οὐ κατεδέξατο τοῦτο γενέσθαι, δόλον καὶ προδοσίαν Ῥωμαίων τοῦτο καλοῦντας, Πρόκλου κοιμισσάμενος ἀνὲρ συνοτεῦ καὶ ἀγγίλου³² τοῦτο καλῶς βουλευσάμενον.

A. M. 6014. — Τοῦτῳ τῷ ἔτει ἔπαθεν ὑπὸ θεομηνίας (97) τὸ Δυρράχιον πόλις τῆς νέας Ἡπείρου τοῦ Ἰλλυρικοῦ. Ὁ δὲ βασιλεὺς πολλὰ χρήματα κατέσχεν εἰς ἀνανέωσιν τῆς πόλεως. Ὁμοίως δὲ καὶ ἡ Κόρινθος μητρόπολις τῆς Ἑλλάδος, καὶ ταύτην³³ μάγਾਲος ἐφιλοτιμήσατο.

A. M. 6015. — Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Εὐφράσιου ἔτος α'.

VARIAE LECTIONES.

²² καὶ αὐτῷ] fort. καὶ αὐτός. ²³ ἀπέστειλεν] ἀπῆλθεν b. ²⁴ οὕτως om. A. ²⁵ ἐπηρώτησε] ἐδήλωσε b. ²⁶ ἦλθον A, ἦλθεν vulg. ²⁷ ὁ add. ex A. ²⁸ Ὀρμίδα add. ex A. ²⁹ ἐκείκοπτο A. ³⁰ Ἀσπίδου A, Ἀσπιδίου a. ³¹ ἀσπίδου e, δς ἐκ τῆς ἀδελφῆς Ἀσπιδίου ἐγεννήθη b. ³² ἐποίησε τὸν παῖδα A b. ³³ ἀγγίλου ἀγγίλους vulg. ³⁴ καὶ ταύτην A, καὶ αὐτὴν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(92) Anast. barbariuscule, hortatus adversus Persas. Auxiliarius Romanis in Persas accitus. Interpres forsân scribere voluit, num ita claudendis Persis, etc. COMBEPIS.

(93) Hæc auctori Procopius lib. i De bello Persico, suggestit.

(94) Ejusdem secum nominis.

(95) Nam monophthalmum, vel alium defectum corporis patientem nefas Persis regem constituit Procopius.

(96) Abenedo scribit Procopius citatus.

(97) Evagrius lib. iv, cap. 8.

Τούτῳ τῷ ἔτει Τζάθος ὁ τῶν Λαζῶν βασιλεὺς (98) Α ἀποστατήσας ⁸⁰ τῆς τῶν Περσῶν βασιλείας, Καβάδου βασιλεύοντος, καὶ φιλοῦντος τὸν Τζάθον, ὡς καὶ προβαλλόμενον αὐτὸν ⁸¹ βασιλεῖα τῶν Λαζῶν, ἦλθεν πρὸς Ἰουστίνον εἰς τὸ Βυζάντιον, καὶ παρεκάλεσε τὸν βασιλεῖα Χριστιανὸν αὐτὸν γενέσθαι, καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἀναγορευθῆναι βασιλεῖα τῶν Λαζῶν (99). Ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτὸν μετὰ χαρᾶς δεξάμενος ἐφώτισεν αὐτὸν (1), καὶ οὖν ἀνηγόρευσε. Ἐγγίμε δὲ καὶ γυναῖκα Ῥωμαίαν, τὴν ἑγγονον ⁸² Ὀμοῦ τοῦ πατρικίου καὶ ἀποκουροπαλάτου (2), Οὐαλερίαν ⁸³, ἦντινα καὶ εἰς τὴν ἰδίαν χώραν ἔλαθεν, προχειρισθεὶς παρὰ Ἰουστίνου βασιλεὺς τῶν Λαζῶν, φορέσας στέφανον καὶ χλανίδα ⁸⁴ (3) βασιλικὴν ἀσπρην (4) ἔχουσαν ταυλὴν χρυσοῦν (5), ἐν ᾗ ἐκ κεντητοῦ ἐνεκεχάρακτο ⁸⁵ ἡ εἰκὼν τοῦ βασιλέως Ἰουστίνου, καὶ στιχάρην (6) ἀσπρον ἔχον πλουσία (7) χρυσᾶ, καὶ εἰκόνα τοῦ βασιλέως· τὰ γὰρ τζαγγία (8) αὐτοῦ ρούσια (9) ἦσαν ἔχοντα μαργαρίτας Περσικῶς σχήματι· ὁμοίως καὶ ⁸⁶ ἡ ζώνη αὐτοῦ ἦν χρυσῇ διὰ μαργαριτῶν. Ἐλαθεν δὲ παρὰ τοῦ ⁸⁷ βασιλέως δῶρα πολλὰ, καὶ μετὰ χαρᾶς ἀπῆλθεν εἰς τὰ ἴδια. Γινούς δὲ τοῦτο Καβάδης ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς ἐδήλωσεν τῷ βασιλεῖ Ἰουστίνῳ, ὅτι Φίλλας καὶ εἰρήνης μεταξὺ ἡμῶν οὐσίας τὰ ἐχθρῶν πράττεις, καὶ τοὺς ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Περσῶν ὄντας ἀπ' αὐτῶν προσελάθων. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀντιδρῶν αὐτῷ· Ἡμεῖς τίνα τῶν ὑποκειμένων τῇ βασιλείᾳ ⁸⁸ σου οὐ προσελαθόμεθα, οὔτε προετρεψάμεθα· ἀλλ' ἐλθὼν ⁸⁹ Τζάθος εἰς τὰ ἡμέτερα βασιλῆα ἐδεήθη προσπίπτων ἡμῖν ρυσθῆναι μισαροῦ καὶ Ἑλληνικοῦ δόγματος καὶ ἀσεβῶν θυσιῶν καὶ πλάνης δαιμόνων, καὶ προσελθεῖν τῷ Δημιουργῷ τῶν

Hoc anno Tzathus Lazorum rex regni Persarum desertor factus, Cabade regnante, atque adeo ipsum amante, ut in Lazorum regnum eum extulisset, ad Justinum Byzantium veniens, Christianum fieri, et ab eo Lazorum regem renuntiari rogavit imperatorem. Hunc imperator benigne acceptum baptismi lumine illustravit, et filium declaravit. Romanam vero duxit uxorem, Homi patricii et excuropolatae neptem, nomine Valeriam, quam demum Lazorum rex creatus in patriam duxit: discessit ille redimitus corona, et chlamyde, qualis est imperatoris, candida ornatus, cui superius tabula ex auro fuit assuta, in qua Justini imperatoris imago coloribus acu ductis depicta erat; et toga pariter candida auro Phrygionis arte affixo et imperatoris effigie conspicua: ocreolae quippe ejus puniceae erant, margaritis more Persico distinctae; similiter et zona ejus erat aurea gemmis inaspera. Donis demum ab imperatore pluribus acceptis laetus domum reversus est. De his Cabades Persarum rex certior factus, imperatori Justino significat: *Federe et pace inter nos sancitis, quae decent hostes admittis, hominesque Persarum supra hominum memoriam omnem dominio subditos tibi recipis.* Imperator in adversum scribit: *Nullum regno tuo subjectum nobis vindicavimus, aut ad nos pelleximus.* Tzathus tantummodo ad regiam nostram profectus, et pedibus nostris advolutus, ut ab execranda gentilium superstitione et ab impuris sacrificiis daemonumque fallaciis ereptus, ad Deum rerum omnium Conditorem accessum haberet, fieretque Christianus, rogavit. Illum itaque baptismi lustratum in propriam sibi regionem sub-

VARIAE LECTIONES.

⁸⁰ ἀποστάς e. ⁸¹ αὐτὸν βασ. τῶν Α. ἤ. π. Ἰουστίνον om. Α. ⁸² τὴν ἐγγόνην Νομοῦ b. ⁸³ Οὐαλερίαν ἦντινα καὶ b. Οὐαλεριανὴν τίνα, καὶ vulg. ⁸⁴ χλανίδα Α, χλανύδα vulg. ⁸⁵ ἐνεκεχάρακτο b, ἐνεχάρακτο Α, ἐγκεχάρακτο vulg. ⁸⁶ καὶ add. ex Α. ⁸⁷ τοῦ add. ex Α. ⁸⁸ τῇ βασιλείᾳ Α a, τῆς βασιλείας b, τὴν βασιλείαν vulg. ⁸⁹ ἀλλ' ἐλθὼν Α, ἀνελθὼν vulg.

JAC. GOARI NOTAE.

(98) Narratio ex Chronico Alexandrino ad annum Justiniani quartum; in quintum vero a Theophane translata, quod quintus annus a quartumense Septembri ducat initium: reperitur etiam paulo immutata apud Agathiam lib. iii ad medium, cui Τζάθης, qui Chron. Alex. Τζάθιος, et Theophani Τζάθος scribitur.

(99) Qui quondam Colchi, ex Agathia lib. ii.

(1) Φωτίζειν, ut et βαπτίζειν se profitentur apud D Græcos baptismi suceptores.

(2) Chronicon Alex. Ὀνίου, Vat. Νομοῦ.

(3) Curopalatem explicat noster Codinus: *pau-cis Corippus lib. i:*

*Cum magni regeres divina palatia patris,
Ordine pro rerum vocitatus cura palatii.*

Et lib. ii:

*Dispositorque novus sacræ Baduarius uulx,
Successor soceri, vocitatus cura palatii.*

Id officii diu ante hæc tempora existit, ut observat Thomas Dempst. ex Sidonio Apollin. car. 25:

*Intra aulam soceri mei expetitus,
Curam cum moderatus es palatii.*

Hujus munus erat, ut aurea virga decoratus inter obsequia numerosa, ante pedes regis primus incederet. Cassiodorus lib. vi, epist. 5: palatium custo-

diebat. Evagrius lib. v, cap. 1: Τὴν φυλακὴν τῆς αὐλῆς ἐμπιστευμένους, ὃν κουροπαλάτην ἢ Ῥωμαίων λέγει· φωνή.

(4) Addit Chron. Alex. ἀντὶ πορφύρου· quod purpuram sibi Romanorum imperatores reservarent: unde Christus ab Herode alba veste in ambitu regiae dignitatis ludibrium amictus: ac Herodes idem Tyrios allocuturus candida, et argento rutilante veste procedit ornatus, apud Josephum. Haud tamen negaverim, quod scribit Agathias, lib. iii, Lazorum regi purpuream chlamydem ferre nefas fuisse.—*Ἀσπρην*. Ἀσπρον, album, vocant recentiores Græci: hinc ἀσπρον nummus argenteus, quod ex argento sit etiam albus. Similem monebam patres nostri vocavere, un blanc, trois blancs, six blancs: unum, tria, sex aspra, sive aspera.

(5) Assutamentum auro textum, quasi tabulam. Vide Meursium.

(6) Tunica est. Στιχάριον correctius scribitur, ὑπὸ τοῦ στιχῶν, quod uno compingatur ordine, et superioribus partes infernas vix ampliores nacta sit.

(7) Quæ Phrygionico opere manus pingit ποικιλτὰ ὑφάσματα.

(8) Militares socci, ocreæ, quas elegantior phrasīs vocat πέδιλα.

(9) Russea, rubra, κοκκινοβαφῇ, ne omnino essent purpurea.

inde remisimus. Ab eo tempore graves Romanos A inter et Persas secutæ sunt discordiæ.

Hoc etiam anno nefarium facinus adversus sanctum Aretham cæterosque urbis Negræ incolas admissum est, bellumque ab Elisbaa Æthiopum 145 rege contra Homeritas susceptum, victoriaque demum ab ipsis reportata.

A. C. 516. — Romæ episcopi Joannis annus primus.

Hoc anno Theuderichus pravis Aril sensibus infectus Romam occupans, Joannem papam ad imperatorem Justinum Byzantium proficisci coegit, et pro Arianis, ne hæresi sua per vim abducerentur, legatione fungi : quandoquidem ipse Theuderichus idem adversus catholicos Italiæ incolas commissurum minabatur. Joannes itaque Byzantium appellens, et ab Epiphanio patriarcha invitatus, congressum denegavit, donec ipse, qui Romanus esset pontifex, primum in consessu locum supra Epiphanium obtinisset. Joannes cunctis quidem episcopis communionis impertiit commercium, quod cum Timotheo Alexandrino sibi nullum esse proposuit. Cabades autem Perozis filius Persarum rex plurima Manichæorum millia una cum eorum episcopo Indazaro, et aliis sensus ejusdem consortibus ordinis senatorii Persis, una die neci tradidit. Filium siquidem ejus tertium, cui nomen Phthasuarsan, quem Sambuce ejus filia ei pepererat, cum Manichæi puerum instruxissent, et in suam C traxissent opinionem, in hunc modum sunt adorti : Consenuit pater tuus ; cum si mori contigerit, fratrum tuorum quempiam, qui eorum teneat sententiam, confestim archimagi regem instituent. Nos precibus nostris id regi persuadere possumus, ut regno abdicato, te in suum locum subroget, quo Manichæorum dogma stabilias et confirmes. Hæc, si regnaret, executorum se sponderit. De quibus certior factus Cabades, publica regni comitia convocari, Phthasuarsan filio, aiebat ille, inaugurando. Manichæis autem omnibus una cum episcopo suo,

ἔλθω θεῶ, καὶ γενέσθαι Χριστιανός. Τοῦτον ἡμεῖς βαπτίζοντες (10) ἀπελύσαμεν ὡς εἰς τὴν ἰδίαν χώραν. Ἐκτοτε λοιπὸν ἐγένετο ἔχθρα (11) μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ Περσῶν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ τὰ κατὰ τὸν ἅγιον Ἀρέθαν (12) καὶ τοὺς ἐν Νεγρᾷ ὡς τῇ πόλει ἐπράχθη ὡς ὑπὸ τῶν Ὁμηριτῶν, καὶ πόλεμος Ἐλεσθαὶ τοῦ βασιλέως τῶν Ἀθιόπων πρὸς τοὺς Ὁμηρίτας, καὶ ἡ νίκη αὐτῶν ὡς

A. M. 6016. — Ῥώμης ἐπισκόπου Ἰωάννου (13) ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Θεοδέριχος κρατῶν τῆς Ῥώμης (14) Ἀρειανοφρονῶν ὡς ἐδίδαστο τὸν πάππαν ὡς Ἰωάννην ἐλθεῖν εἰς τὸ Βυζάντιον πρὸς τὸν βασιλέα Ἰουστίνον, καὶ πρεσβεῦσαι ὑπὲρ Ἀρειανῶν, ὥστε μὴ ἀναγκάζειν αὐτοὺς ἐξιστασθαι τῆς αἰρέσεως αὐτῶν· ἐπεὶ καὶ Θεοδέριχος εἰς τοὺς κατὰ τὴν Ἰταλίαν ὀρθόδοξους τοῦτο ποιεῖν ἠπέλει. Ὁ δὲ Ἰωάννης ἐλθὼν ἐν Βυζαντίῳ, καὶ προτραπείς ὑπὸ Ἐπιφανίου τοῦ πατριάρχου, οὐ κατεδέξατο, ὥς προεκάθισεν τοῦ Ἐπιφανίου δ' Ῥώμης. Ὁ δὲ Ἰωάννης πᾶσι μὲν τοῖς ἐπισκόποις ἐκοινώνησεν, Τιμοθέῳ δὲ Ἀλεξανδρείας οὐκ ἐκοινώνησεν. Καθάδης δὲ ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς (15) υἱὸς Περῶζου ὡς πολλὰς Μανιχαίων σὺν τῷ ἐπισκόπῳ αὐτῶν Ἰνδαζάρῳ ἀνέβλεν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ σὺν τοῖς οὖσι συγκλητικαῖς Πέρσαις ἐκ τοῦ αὐτῶν φρονήματος· τὸν γὰρ υἱὸν αὐτοῦ τὸν τρίτον, τὸν λεγόμενον Φθασουαρσάν, ὃν ἐγέννησεν αὐτῷ Σαμβύκη ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ, οἱ Μανιχαῖοι παιδαγωγήσαντες, καὶ τοῦ ἰδίου φρονήματος ποιήσαντες, ἐπηγγέλαντο αὐτῷ, ὅτι Ὁ σὸς πατήρ γετήρακεν, καὶ εἰ συμβῇ αὐτὸν τελευτῆσαι, οἱ ἀρχιμάγοι ἔνα τῶν σῶν ἀδελφῶν ὡς ποιούσι βασιλεῖα, διὰ τὸ κρατηθῆναι τὸ δόγμα αὐτῶν. Ἡμεῖς δὲ δυνάμεθα δι' εὐχῶν ἡμῶν κεῖσθαι τὸν σὸν πατέρα ἀποτάξασθαι τὴν βασιλείαν, καὶ σὲ προχειρίσασθαι, ἵνα πανταχοῦ κρατῇ τὸ τῶν Μανιχαίων δόγμα. Ὁ δὲ συνετάξατο τοῦτο ποιεῖν, ἐὰν βασιλεύσῃ. Γνοὺς δὲ ταῦτα Καθάδης ἐκέλευσε κομθέντα (16) γενέσθαι διὰ τῶ, φησὶν, ποιῆσαι τὸν υἱὸν Φθασουαρσάν βασιλεῖα. Κελεύσας δὲ πάντας τοὺς Μανιχαίους σὺν τῷ ἐπισκόπῳ αὐτῶν καὶ γυναιξὶ καὶ

VARIÆ LECTIONES.

ὡς ἀπεστελλόμεν α. ὡς Νεγρᾷ, Γαγγρᾷ b. ὡς ἐπράχθησαν A b. ὡς αὐτῶν A, αὐτοῦ vulg. ὡς Ἀρειοφρονῶν A. ὡς πάππαν A. ὡς τοῦ add. ex A. ὡς Περῶζου A, Περῶζου vulg. ὡς ἀδελφῶν A, ἀδελφῶν vulg. ὡς τὸ μὴ κρατηθῆναι A e. ὡς πανταχοῦ κρατῇ A, πανταχῇ κρατῇ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(10) Ex τοῦ βαπτισμοῦ δεχόμενοι. Recolenda D paulo superius scripta (not. 1).

(11) Haud igitur ante annos duos initium belli ductum, si ex tunc, ex hac primum occasione motum : quare præmissam nuper De bello Persico narrationem Chronicon Alexandrinum Tzathi baptismo supponit, quibus Procopius, De bello Persico, videtur assentiri.

(12) Arethæ martyris certamen apud Nagram (ita scribitur) Homeritarum, qui quondam Sabæi, et Arabiæ felicis incolæ, civitatem, initum ex Metaphraste refert Surius 24 Octobris.

(13) Cujus promotio longe superius observata.

(14) In sequentem annum, qui Justinus septimus, et Philoxeni Probiique fastis consignatur, Joannis

iter Marcellinus distrahit, et ista scribit : Theodorico rege pro Arianorum suorum caeremoniis reparandis laborante : solus dimittatur Romanorum sibi decessorum urbe digressus, CP. venit, miro honore susceptus est. Dexter dextrum ecclesiæ insedit solium, diemque Domini nostri resurrectionis plena voce Romanis precibus celebravit.

(15) Infectos Manichæorum deliriis Persas refert Agathias lib. II.

(16) Cedrenus in Monomacho : Στάντες ἀπὸ τῆς ὁδοῦ συμβολὴν προστίθεσαν, ἧτις παρ' αὐτοῖς κομῆτον ὠνόμασται. Consistentes in via concilium ad eis dictum conventum coegerunt. Theophanes infra, κόμεινδον ποιήσαντες, habitis comitiis, scripturus. — Vox e Latino conventus expressa. COMBERIS.

τίκνους παραγενέσθαι ἐν τῷ κομμέντῳ⁷¹, ὁμοίως καὶ Ἀ-
τὸν ἀρχιμάγον Γλιωνάξην καὶ τοὺς μάγους, καὶ τὸν
τῶν Ἀριστιανῶν ἐπίσκοπον Βαζάνην⁷² ἀγαπώμενον
παρὰ Καβάδου, ὡς ἱερὸν ἄριστον, καὶ καλέσας τοὺς
Μανιχαίους, ἔφη· Καίρω ἐπὶ τῷ ὁματέρῳ δέγματι,
καὶ θέλω δοῦναι ἐτι τῶν τῆν βασιλείαν τῷ υἱῷ μου
Φθασουαρσάν, ὡς σύμφωνον ὑμῶν. Ἀλλ' ἀπορί-
σατε ἑαυτοὺς πρὸς τὸ παραλαβεῖν αὐτόν. Οἱ δὲ
θαροσάντες μετὰ παρρησίας ἀφώρισαν ἑαυτοὺς. Ὁ
δὲ Καδάδης ἐπιτρέψας τῷ στρατεύματι⁷³ εἰσέλθαι
πάντας κατέκοψεν ἕξοισι σὺν τῷ ἐπισκόπῳ αὐτῶν
ἐπ' ὄψεσι τοῦ ἀρχιμάγου καὶ τοῦ ἐπισκόπου τῶν
Χριστιανῶν. Καὶ ἐξέπεμψεν σάκρας εἰς πᾶσαν τὴν
ὑπ' αὐτοῦ γῆν⁷⁴, ὥστε τὸν εὐρισκόμενον Μανιχαῖον
ἀναφρεῖσθαι καὶ πυρίκαυστον γενέσθαι, καὶ τὰς
ὑποστάσεις αὐτῶν εἰς τὰ βασιλικὰ ταμίαια εἰσκομι-
ζεσθαι, καὶ τὰς βίβλους αὐτῶν καίεσθαι⁷⁵. Ὁ δὲ
εὐσεβὴς βασιλεὺς Ἰουστίνος (17) ἐν πάσῃ ἱκανότητι
καὶ ἀνδρείᾳ τῆς βασιλείας⁷⁶ ἐπιλαβόμενος, σάκρας
πανταχοῦ ἐν ταῖς πόλεσιν ἐξαπέστειλεν, ὥστε τιμω-
ρηθῆναι πάντας τοὺς ἀταξίας ἢ κρόνους ποιοῦντας,
καὶ τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει δῆμους⁷⁷ εἰρηνεύ-
σαι (18), καὶ φόβον ἐδειξεν πολύν. Ἔστεφεν δὲ καὶ
τὴν αὐτοῦ γυναῖκα (19) τὴν Θεοδώραν Αὐγουστάν
ἅμα τῷ βασιλεῦσαι αὐτόν. Καὶ προεβάλετο τὸν πα-
τρικίων (20) Ὑπάτιον στρατηλάτην Ἀνατολῆς τὸν
Ἰακουνδίνου φυλάξαι τὰ ἀνατολικά μέρη διὰ τοὺς Πέρ-
σας καὶ τὰς τῶν Σαρακηνῶν ἐπιδρομάς. Ἐποίησεν δὲ
καὶ αὐτὸς διωγμὸν (21) μέγαν⁷⁸ κατὰ Μανιχαίων,
καὶ ἐτιμωρήσατο πολλοὺς.

A. M. 6017. — Ταύτῃ τῇ ἔτει Ἀναζαρβὸς μητρό-
πολις (22) τῆς δευτέρας Κιλικίας ἐπαθεν ὑπὸ σεισμοῦ
φοβερωτάτου, ἡγεμονεύοντος αὐτῆς Καλλιόπου υἱοῦ
Εἰρηναίου, καὶ ἐπτώθη πᾶσα ἡ πόλις. Ταύτην δὲ
Ἰουστίνος ἀνήγειρεν⁷⁹, καὶ Ἰουστινιόπολιν⁸⁰ ἐκά-
λεσεν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει κατεποντίσθη ὑπὸ θεομηνίας (23)
δι' ὁδάτων τοῦ ποταμοῦ⁸¹. Ἐδεδεσα, πόλις μεγάλη
καὶ⁸² περιβόητος, τῆς Ὀσροηνῆς ἐπαρχίας μητρό-
πολις. Ὁ γὰρ Σκιρτὸς ποταμὸς διὰ μέσου αὐτῆς

conjugibus et filiis conventui adesse jussis, Glona-
zem pariter archimagum, ceterosque magos, et
Bazanem Christianorum episcopum sibi dilectum,
ceu medicinæ peritia præstantem, una congregat:
moxque Manichæos verbis compellans, ait: *Arri-
det, quam tenetis sententia: et ut ejus sequaci,
vestrique sensus socio filio meo Phthasuarsan, dum
etiam inter vivos ago, regno cedere apud me statu-
tum est. Discedite igitur, et in diversam partem
abite, ut eum regem suscipiatis.* Illi audaciores his
verbis facti, a reliquis cum fiducia segregaverunt
se: 146 Cabades porro data exercitui ingressus
libertate, cunctos cum eorum episcopo sub archi-
magi et Christianorum episcopi conspectu gladiis
in frustra concidit. Tum sacras in omnem Persarum
ditionem emisit, quibus omnes quotquot deprehendi
possent, Manichæos occidi, vivos comburi, eorum-
que facultates fisco addici, necnon libros eorum
cremari jubebat. Porro pius imperator Justinus
omni dexteritate et animi robore rempublicam
administrans, missis per urbes omnes passim sacris,
in eos qui tumultus et cædes ederent severius ani-
madvertit, Cpolcos cives in pace continuit, ma-
gnumque de se terrorem incussit. Ut primum vero
suscepit imperium, Theodoram conjugem suam
coronavit Augustam, Hypatium quoque patricium
Secundini filium orientalibus partibus adversus
Persas et Saracenorum excursions tutandis orien-
talis militiæ magistrum instituit: sed et magnam
in Manichæos persecutionem excitavit, multosque
supplicio affectit.

A. C. 517. — Hoc anno Anazarbus secundæ Ci-
licie metropolis terræ motu prorsus horribili rui-
nam passa est ingentem, Callioppio Irenæi filio ejus
rectore: corruit enim universa civitas: quam de-
mum Justinus reparavit, et appellavit Justinopo-
lim.

Hoc etiam anno Edessa civitas amplissima et
magni nominis, Osrohenæ provinciæ caput, irato
numine fluviorum aquis tota obruta est. Scirtus
quippe fluvius per mediam urbem influens magnas

VARIE LECTIONES.

⁷¹ κομμέντα A, κομμένα vulg. h. l. et infra. ⁷² Βαζάνην A e. ⁷³ τὰ στρατεύματα αὐτοῦ A. ⁷⁴ τὴν
ὑπ. αὐτοῦ γῆν A, τὴν αὐτοῦ γῆν vulg. ⁷⁵ κατακαίεσθαι a. ⁷⁶ τῆς βασιλείας A, τὴν βασιλείαν vulg.
⁷⁷ δῆμους add. ex A. ⁷⁸ μέγαν om. A b. ⁷⁹ ἀνήγειρεν A, ἡγειρεν vulg. ⁸⁰ Ἰουστινίου πόλιν A. ⁸¹ τοῦ
ποταμοῦ b, ποταμοῦ A a, ποταμῶν vulg. ⁸² καὶ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(17) Marcellini verbis ad æthnam Justinii quintum,
a cujus Septembri sextus rex Theophani calculo
incipit, hæc illustrantur: *Plerique lapidatorum,
percussorum, urbisque depopulatorum, sua ob sce-
lera deprehensi, ferro, igni suspendioque expensi
sunt, gratum bonis civibus spectaculum exhiben-
tes.*

(18) Superius has tragœdias descripsit sub ipso
Justino, sævientibus ubique in Prasinos Venetis.
Edita mutila. Post Αὐγουσταν, liquet aliquid desi-
derari ex Cedreno, qui hunc locum sic effert: Τὴν
γυναῖκα αὐτοῦ Αὐγουσταν, τῆς Εὐφημίας ἡδὲ τελευ-
τησάσης· coronavit et Theodoram καροενίαν suam Αὐ-
γουσταν cum Εὐφημία prior conjux jam vivis ex-
cessisset: tumque sequitur, de eadem Εὐφημία,
ἣν Ἰστέφεν Αὐγουσταν ἅμα τῷ βασιλεῦσαι αὐτόν.

*Quam Augustam coronaverat, cum primum iussit
imperium. COMBESIS.*

(19) Locus corruptus. Justiniani enim conjux,
non Justinii fuit Theodora, quare Λουπιανῶν, vel
Εὐφημίας repono, juxta superius lecta anno Justinii
primo: totumque numerum 52 anni J. C. 523
apud Baronium expungendum hujusmodi animad-
versio decernit.

(20) Ejus munus et genus sub Justino celebrat
Procopius, *De bello Persico*, lib. 1, ubi de pace cum
Persis ineunda.

(21) Legem in eos a Justino sancitam habes
cod. de hæret. et Manich. lib. xii.

(22) Ex Evagrius lib. iv, cap. 8.

(23) Indidem.

Hoc anno imperator Justinianus rerum summa politus, patricium Armenium Orientis comitem creavit, et ingenti pecuniarum tradita copia, virum abire jussit, et Phoeniciæ Libanesiæ urbem Palmyram nuncupatam instaurare ad interiorem limitem, et in ea ducem residere sanctaque loca protegere et ita invigilare præcepit. Prima vero mensis Januarii die munus in populum edidit imperator, eamque largitus est pecuniarum vim, quam princeps ante alius nullus consulatus nomine profuderit.

Eodem etiam anno Persarum rex Tzathum Lazicum quod in Romanas partes transiisset, bello lacescivit. Porro Justinianus imperator militares copias 149 in ejus auxilium misit et magistros militiæ tres, Belisarium, Cyricum et Petrum, qui inito prælio inferiores evaserunt. Quare indignatus imperator in duces, quod invidia ad invicem moti, certam prodidissent victoriam, ipsis revocatis, Petrum notarium militiæ magistrum in ipsorum locum subrogavit. Hic adjunctis sibi Lazis, adversus Persas conserta pugna, quam plurimos Persas delevit.

Hoc eodem anno Elurorum rex Grætis nomine ad Romanos se adjunxit, et Cpolim una cum gente sua profectus est, et in Christianorum religionem transire ab imperatore expetiit. Jussit imperator in Theophaniis virum baptizari, et ex lavacri fontibus suscepit. Senatores porro et aulici et affines ejus duodecim una cum eo initiati sunt: tum vero pactis cum imperatore federibus, et adversus quos indiceret ille suppetias se latum pollicitus, domum se recepit. Porro imperator Tzitham virum rei bellicæ peritum, et in cæteris

Τούτῳ τῷ ἔτει μόνος κρατήσας ἡ τὴν βασιλείαν ὁ μέγας Ἰουστινιανὸς προσέβαλετο κόμητα Ἀνατολῆς τὸν πατρίχιον τὸν Ἀρμένιον (32), ᾧ τινι δίδωκε χρήματα, κελεύσας αὐτῷ ἁπελθεῖν καὶ ἀνανεῶσαι πόλιν τῆς Φοινίκης Λιβανισίας (33) εἰς τὸ λιμωτὸν ὃ τὸ σωτέρον τὴν καλουμένην Παλμύραν, κελεύσας τοῦ καθέζεσθαι ἐν αὐτῇ τὸν δοῦκα καὶ τοὺς ἀγίους τόπους ὃ (34). . . τῷ δὲ Ἰανουαρίῳ μηνί (35) α' τῆς αὐτῆς ἡμερικτῶνος ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς ὑπατεῖαν ὃ, καὶ τοσαῦτα ἔδωκεν χρήματα ὅσα οὐδεὶς βασιλεὺς ὑπατεύσας.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ὁ βασιλεὺς Περσῶν (36) ἐπολέμησε τῷ Λαζῳ Τζάθῳ ὃ, ὡς προσρῦντι Ῥωμαίοις. Καὶ λοιπὸν ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἐπεμφεν αὐτῷ βοήθειαν στρατοῦ, καὶ στρατηλάτας τρεῖς, Βελισάριον ὃ καὶ Κύρικον ὃ καὶ Πέτρον (37). Καὶ πολέμῳ οὖντες ἡττήθησαν ὃ καὶ ἡγανάκτησεν ὁ βασιλεὺς κατὰ τῶν στρατηλάτῳν ὃ, ὅτι φθοροῦντας ἀλλήλοις προέδωκαν τὴν νίκην. Καὶ διαβεβήμενος αὐτοὺς ἀπέστειλε Πέτρον τὸν νοτάριον αὐτοῦ στρατηλάτην ὃ καὶ σύμβalon τοῖς Πέρσαις μετὰ τῶν Λαζῶν ἐνίκησαν ὃ, καὶ πολλοὺς ἀνέκλιν τῶν Περσῶν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει προσέρρῳ τοῖς Ῥωμαίοις (38) ὁ βασιλεὺς τῶν Ἑλούρων ὃ Γρατίς ὀνόματι, καὶ ἦλθεν ἐν Κωνσταντινουπόλει μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ ὃ, καὶ ἤτης τὸν βασιλεῖα γενέσθαι Χριστιανὸς ὃ. Ὁ δὲ βασιλεὺς βαπτίσας αὐτὸν ἐν τοῖς Θεοφανείοις, ἰδέσκατο αὐτὸν ἐκ τοῦ βαπτίσματος. Καὶ ἐδαπτίσθησαν οὖν αὐτῷ οἱ ὃ συγκλητικοὶ αὐτοῦ καὶ οἱ συγγενεῖς δώδεκα ὃ καὶ ἀπῆλθεν μετὰ χειρὸς εἰς τὰ θία φιλωθεῖς τῷ βασιλεῖ, καὶ ἐπαγγειλάμενος συμμαχεῖν ὃ αὐτῷ, ἐν οἷς ἂν βουληθῇ. Προέβαλετο δὲ ὁ βασιλεὺς στρατηλάτην Ἀρμενίας Τζίταν (39) ἄνδρα πολέμιον καὶ

VARIÆ LECTIONES.

ὃ μόνος κρατήσας A b, μονοκρατήσας vulg. ὃ αὐτῷ A, αὐτὸν vulg. ὃ λιμωτὸν A, λιμωτὸν e f, λιμωτὸν vulg. ὃ lacunæ nulla in codd. vestigia apparent. ὃ ἐποίησεν, ἔδωκε a. ὃ ὑπατεῖαν A, ὑπατεῖαν vulg. ὃ Τζαθῳ A, Τζαθῳ e. ὃ Βελισάριον A, Βελισάριον vulg. ubique. ὃ Κήρυκεν a f. ὃ στρατιωτῶν a. ὃ ἐνίκησεν a. ὃ Ἀλούρων A. ὃ Γρατίς — — αὐτοῦ om. A. ὃ Χριστιανὸς A, Χριστιανὸν vulg. ὃ οἱ αὐτοῦ συγκλητικοὶ add. ex A. ὃ συμμαχεῖν ἐν οἷς ἂν δεηθῇ b, βουληθῇ A, βουληθεῖν vulg

JAC. GOARI NOTÆ.

(32) *Arsenium* scribit Vita S. Sabæ apud Surlum 6 Decembris.

(33) De consulari Phœnicia Pancirollus in *not. Orient. imp. cap. 107*; de duce ejusdem, cap. 146.

(34) Addo, lacunam omnibus mss. exstantem expleturum, ἀσφαλίζεσθαι διὰ τῆς ἐπιβρομῆς τῶν Σαρακηνῶν. De ædificata quippe Palmyra limitanea civitate scribit Procopius, lib. II, *De ædif. Justiniani* ultimis verbis: *In Phœnicia Libano propinqua oppidum, cui Palmyra nomen, vetustate ferme desertum, munimentis firmavit et aquarum copia coërcito Saracenorum exercitu. Vocem λιμωτὸν Meurs. exponit: sensus ejus est Phœnices limes et terminus. Chronicleon Alexadrinum de Tauro rege Cretenſi Tyrum invade[n]te, regem Tyri Agenorem obsidionis tempore in profundam continentem urbem obsessam, capiteque nescium acies eduxisse narrat ista phrasî: Ὁ δὲ Ἀγῆνωρ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἐπολέμουν ἐπὶ τὸ λιμωτὸν.*

(35) Ex *Chron. A lexand.* anno Justiniani primo.

(36) Ex ejusdem *Chronici* verbis: quibus adversa

refert Procopius, *De bello Persico*, lib. I.

(37) Εἰρηναῖον τὸν Πενταδάς vocat idem Chronicleon.

(38) De Erulorum origine, sede, moribus abunde Procopius, *De bello Gothico*, lib. II, ad medium: quo, ut primum Justinianus suscepit imperium, arma cum eis consociasse, et ut Christi fidem susciperent persuasisse, narrat Evagrius lib. IV, cap. 49.

(39) *Sittam* scribit Procopius, *De bello Persico*, lib. I, quem cuncto in Armeniis exercitui præfuisse, quod est munus στρατηλάτου, testatur. Pancirollus, in *Not. imp. Orient. cap. 131*: Justinianus, ait, *subactis finitimis barbaris, magnam, et interiorem Armeniam dictam, novam provinciam creavit.* Lib. ult. cap. *de offic. magist. militum.* Quam Ζετὰ magistro militum (στρατηλάτῳ scripto) commisit, Magnam, inquit, Armeniam quæ interior dicebatur, et gentes, Antizenam videlicet, Jugilenam, Astyanenam, Sophenam, Sophonenam, in qua est Martyropolis, Belabilenam, et primam, et secundam Armeniam, et Pontum Polemoniaccam tunc curæ cum suis ducibus commisit.

Ικανώτατον. Οὐ γὰρ εἶχεν ἡ Ἀρμενία στρατηλάτην, ἀλλὰ δοῦκας καὶ κόμητας. Ἐστράτευσεν δὲ ὅπ' αὐτὸν Ἀρμενίων ¹⁶ πλῆθος, ὡς εἰδότες τὰ μέρη τῆς Ἀρμενίας. Ἔδουκεν δὲ αὐτῷ καὶ ἀπὸ τῆς Ἀνατολῆς στρατοῦ ¹⁷ ἀριθμοὺς τέσσαρας. Καὶ γέγονεν μεγάλη φυλακὴ καὶ βοήθεια Ῥωμαίων. Ἐξευξεν ¹⁸ δὲ αὐτῷ καὶ γυναῖκα ἀδελφὴν Θεοδώρας τῆς Αὐγούστης ὀνόματι Κομητῷ (40).

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει προσεβρόύη τοῖς Ῥωμαίοις γυνή τις ἐκ τῶν Οὐννων τῶν ¹⁹ λεγομένων Σαδὴρ βάρβαρος, ὀνόματι Βοαρῆς ²⁰ (41), χήρα, ἔχουσα μεθ' ἑαυτῆς Οὐννων χιλιάδας ρ', ἧτις κατεδυνάστευε τῶν Οὐννικῶν μισθῶν μετὰ τὴν τοῦ ἰδίου ἀνδρὸς Βαλάχ ἀποβολήν. Αὕτη ²¹ τοὺς προτραπέντας παρὰ Καδάβου βασιλεῖως Περσῶν δύο ῥήγας ἀπὸ ἄλλου ἔθνους Οὐννων ἐνδοτέρων ²², ὀνόματι Στύραξ καὶ Γλώνης, τοῦ συμμαχεῖσθαι αὐτῷ κατὰ Ῥωμαίων, παρέλαβεν καὶ ἡ αὕτη ²³ Βοαρῆς παριόντας διὰ τῆς χώρας αὐτῆς ²⁴ ἐπὶ τὰ Περσικά μετὰ χιλιάδων κ', οὓς καὶ κατέκοψεν. Καὶ τὸν μὲν ἕνα ῥήγα αὐτῶν τὸν λεγόμενον Στύρακα συλλαβομένη δέσμιον εἰς Κωνσταντινούπολιν τῷ βασιλεῖ ἐπέμψεν· τὸν δὲ Γλῶνην ἐν τῷ πολέμῳ ἔσφαξεν. Καὶ ταύτῃ γέγονε σύμμαχος καὶ εἰρηνικὴ τῷ βασιλεῖ Ἰουστινιανῷ.

Τούτῳ τῷ ἔτει καὶ ὁ πλῆσιον Βοσπόρου ²⁵ (42) ῥῆξ τῶν Οὐννων ὀνόματι Γορδάς προσεβρόύη τῷ βασιλεῖ, καὶ ἐγένετο Χριστιανὸς καὶ ἐφωτισθῇ, καὶ ἐδέξατο αὐτὸν ὁ βασιλεὺς, καὶ πολλὰ αὐτῷ παρεσχικῶς δῶρα, ἐπέστειλεν αὐτὸν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν φυλάττειν τὰ Ῥωμαϊκὰ καὶ τὴν Βόσπορον πόλιν, ἧτις ἐκλήθη ἐκ τοῦ ²⁶ συντελεῖν Ῥωμαίοις ἀντὶ χρημάτων βόας κατ' ἔτος ²⁷. . . ῥαίων καὶ τριβούνων (43), φυλάττειν τὴν πόλιν διὰ τοὺς Οὐννων, καὶ ἀπαιτεῖν τὰς συντελείας τῶν βοῶν. Ἦν δὲ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει συναλλάγματα πολλὰ Ῥωμαίων καὶ Οὐννων. Ὁ δὲ γενόμενος Χριστιανὸς ῥῆξ τῶν Οὐννων, ἀπελθὼν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν, εὗρεν τὸν ἰδίον ἀδελφόν, καὶ διηγῆσάτο αὐτῷ τὴν τοῦ βασιλεῖως ἀγάπην καὶ φιλοτιμίαν, καὶ ὅτι Χριστιανὸς γέγονεν, καὶ λαθὼν τὰ ἀγάλματα, ἃ ἐσέβοντο οἱ Οὐννοι, ταῦτα ἐχώνευσεν· ἦσαν γὰρ ἀργυρὰ καὶ ἡλεκτρινα ²⁸. Καὶ χολέσαντες οἱ Οὐννοι,

A præstantem militiæ magistrum in Armenia instituit : Armenia quippe militiæ magistrum nondum habuerat, sed duces et comites. Sub eo militaverunt Armeniorum copiæ, utpote quæ Armeniæ partes et loca maxime nossent : adjuncti sunt eidem ex orientali exercitu numeri quatuor : ex quibus tota custodia præsidiumque Ingens Romanis conflatum est. Sororem insuper Augustæ Theodoræ, nomine Cometo, eidem uxorem copulavit.

B Hoc insuper anno mulier quædam barbara ex Unnis, Saber vulgo nuncupatis, nomine Boarex, vidua, adductis secum Unnorum millibus centum, in Romanas partes transiit : hæc amisso viro suo Balach Unnicis regionibus imperitabat. Duos vero reges ex alia Unnorum natione, quæ partes interiores habitat, nomen uni Styrax et alteri Glones, a Cabaide Persarum rege ferendis sibi suppetiis, et Romanis bello vexandis accitos, et jam per regionem sibi subditam ad Persarum loca, cum millibus hominum viginti transitum habentes, armis illa excepit, et in frusta concidit : et eorum quidem regum unum Styracem vocatum in bello comprehensum, vinculis alligatum, Cpolim imperatori misit : Glonem autem in pugna interfecit. Ita demum armorum societatem et pacem cum imperatore Justiniano mulier perpetuo servavit.

C Hocetiam anno rex Unnorum Bosporo proximus, nomine Gordas, cum imperatore fœdus habiturus accessit. Is Christianam religionem amplexus, baptismi lumine illustratus est, et ex lavacro ab imperatore susceptus : multisque subinde ab eo muneribus acceptis, ad Romanos fines tutandos, et Bosporum civitatem, a boum nummorum et pecuniarum 150 vice annuatim penso tributo ita vocatam, armis propugnantiam missus in propriam regionem secessit. Locavit autem ei militum Romanorum numerum et tribunorum, ut custodirent civitatem propter Unnos, et boum tributa exigent : magnum quippe in civitate Romanis enim Unnis commercium intercessit. Unnorum itaque rex factus Christianus, in propriam regionem reversus, fratri, quem illic offendit, imperatoris D humanitatem atque liberalitatem, seque Christia-

VARIE LECTIONES.

¹⁶ Ἀρμενίους A. ¹⁷ στρατοῦ, στρατηλάτου A. ¹⁸ ἔξευξεν A, ἔξευσεν vulg. ¹⁹ τῶν ante λεγομένων add. ex A. ²⁰ Βωαρῆς A. Βοαρτῆς a. ²¹ αὕτη A. αὕτη vulg. ²² ἐνδοτέρων A. ²³ ἡ αὕτη A, αὕτη vulg. ²⁴ αὐτῆς add. ex A. ²⁵ Βοσπόρου A ubique. ²⁶ ἐκ τοῦ A, ἀντὶ τοῦ vulg. ²⁷ κατ' ἔτος] καθέτος A, κατ' ἔθος vulg. ²⁸ lacuna nulla h. l. in codd. notatur. ²⁹ ἡλεκτριανὰ b.

JAC. GOARI NOTÆ.

(40) Scribit Cedrenus κομητῷ.

(41) Cedrenus, Βοαρῆς· virum ejus Μαλάχ· alterum regem Γλῶνην.

(42) Procopius, *De bello Persico*, lib. 1 : *Est Bosporus civitas maritima sinistorsus Euxinum Pontum navigantii. Hinc Cheronesus iter dierum 20 distans : in quorum medio Hunni cuncta possident. Bosporitæ autem jamdudum liberi incolunt : ac Justino nuper se permisere. Auctor plura ad Justinianum secundum nomine Rhinotmetum.*

(43) Locus corruptus, vel lacunosus Anastasii et Miscellæ lectione interpolatur. Habet illa, *locavit autem et militum Romanorum numerum et tri-*

bunorum custodire civitatem, etc. reddo, ἔστησεν δὲ καὶ ἀριθμὸν Ῥωμαίων καὶ τριβούνων φυλάττειν τὴν πόλιν. Cedrenus, corruptum hujusmodi codicem nactus, ab his relictandis deflexit. — Supplenda lacuna ex Anastasio, uti supplevit P. Goar : sed ἀντὶ τοῦ, *τριβούνων*, reponendum, *τριβούρων*. Non enim tribunorum gregem, sed unum uni urbi oportuit esse præfectum ; quem et postmodum Dalmatium nomine occisum memorat ab Unnis gentilibus. Male ergo exscriptus et expressus error, quem nolim Anastasii, sed oscitantis antiquarii. COMBESIS.

num factum esse narravit. Ad hæc direpta undequaque simulacra, quæ venerabantur Unni, cuncta conflavit: erant enim illa argentea, et electrina. Quamobrem ira succensi Unni, conjuratione cum ejus fratre excitata, in eum irruentes necem intulerunt, et fratrem ejus Muagerem creaverunt regem. Veriti porro, ne pœnas et regem occisum expeterent Romani, in civitatem Bosporum convolarunt quantocius, et tribunum Dalmatium præsidariosque milites interfecerunt. His imperator auditis, misit Joannem exconsulem, Joannis Scythæ nepotem, patricii Rufini filium, cum numerosis Scytharum copiis, qui adjuncto sibi per terrestre iter et Odysopolim Godilla et Badurio duce, adversus eos movit exercitum. Hoc nuntio territi Unni, fuga arrepta, disparuerunt: ex quo pax Bosporo restituta, locusque a Romanis omni depulso timore occupatus. Cæterum imperator Justinianus omnes hæreticis ecclesias abtulit, quas reddidit orthodoxis, præter eas quæ Arianorum Exocionitarum fuere. Constitutiones quoque promulgavit de episcopis, œconomis, orphanotrophis et xenodochis, ne videlicet jus legandi aut testandi haberent, nisi de iis, quæ antequam officio præficerentur, in suis facultatibus habuerant, et de quibus testari potuerant: ex quo vero administrandi munus inissent, ea testamento legandi nullam obtinerent potestatem, sed cuncta illorum bona sacra domus hæreditario jure acciperet. Porro idem ille imperator balneum publicum, quod est ad Dagisthenum, ab Anastasio quondam inchoatum, absolvit: in medio vero aræ vel atrii spatio ad illi basilicam substrato capacissimam cisternam construxit.

A. C. 521. — 151 Hoc anno Esaias Rhodi, et C Alexander Diospoleos in Thracia episcopi, cum turpi masculorum libidine notati, dignitate moti et ab imperatore gravi sunt subjecti supplicio. Resecta siquidem virili caule, per urbem ignominiose ducti sunt, vociferante præcone: *Episcopi venerandam dignitatem ne conspurcatote*. Severas insuper in impudicos leges tulit, a quorum plurimis pœnas exegit. Antiquas etiam leges cunctas renovavit,

συμπούσαντες ²⁰ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἀπαλθόντες ἐσφάζαν αὐτόν· καὶ ἐποίησαν βῆλα τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Μουαγέρην (44). Καὶ φοβηθέντες μὴ ἐκζητήσωσιν αὐτὸν οἱ Ῥωμαῖοι, ἤλθον αἰφνης ἐν τῇ Βοσπόρῳ πόλει, καὶ ἐφόνησαν τὸν τριβούνον Δαλμάτιον (45), καὶ τοὺς στρατιώτας. Καὶ ἀκούσας ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλεν τὸν ἀπὸ ὑπάτων Ἰωάννην, τὸν ἔγγονον ²⁰ Ἰωάννου τοῦ Σκύθου, υἱὸν δὲ τοῦ πατρικίου Ρουφίνου, μετὰ βοηθείας Σκυθικῆς πολλῆς, καὶ ἐστράτευσεν κατ' αὐτῶν, ὅμα καὶ Γωδύλλαν ²¹ διὰ γῆς ἀπὸ Ὀδυσσοπόλεως ²² καὶ Βαδούριον στρατηγόν. Καὶ ἀκούσαντες οἱ Οὐννοὶ ἐφυγον ἀφανεῖς γενόμενοι. Καὶ γέγονεν εἰρήνη ἐν Βοσπόρῳ, καὶ ἐκράτησεν αὐτὴν οἱ Ῥωμαῖοι ἀφόδως. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς (46) ἀπέκτισεν πάσας τὰς ἐκκλησίας τῶν ²³ αἰρετικῶν, καὶ ἀπέδωκεν αὐτάς τοις ὀρθοδόξοις διχα τῶν Ἐξωκλιονίων ²⁴ Ἀρειανῶν (47). Ἐξέφώνησε δὲ τύπον (48) ὁ βασιλεὺς περὶ τῶν ἐπισκόπων καὶ ὀρφανοτρόφων καὶ οἰκονόμων καὶ ξενοδόχων. ὥστε μὴ κληρονομεῖσθαι, εἰ μὴ ἂ πρὸ τοῦ γενέσθαι εἶχον ἐν ὑποστάσει εἰς ταῦτα ἕνα διατίθενται ²⁵· ἀπ' ἧς δὲ ὥρας προεχειρίσθη, εἰς ταῦτα μὴ ἔχειν αὐτὸν ἄδειαν διατίθεσθαι, ἀλλὰ τὰ αὐτοῦ πάντα τὸν εὐαγγέλιον κληρονομεῖν. Ὁ δὲ αὐτὸς βασιλεὺς (49) ἐπλήρωσε καὶ τὸ δημόσιον λουτρὸν ἐν εἰς τὰ Δαγισθέου, ὃ ἤρξατο κτίειν Ἀναστάσιος ὁ βασιλεὺς, καὶ τὸ μεσάυλων ²⁶ τῆς βασιλικῆς Ἰλλου κιστέρναν μεγάλην ²⁷ ἐποίησεν.

A. M. 6021. — Τούτῳ τῷ ἔτει Ἡσαΐας ἐπίσκοπος Ῥόδου καὶ Ἀλέξανδρος ἐπίσκοπος Διοσπόλεως τῆς Θράκης καθρέθησαν, ὡς παιδερασταὶ εὐρεθέντες ²⁸, καὶ ἐτιμωρήθησαν δεινῶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως, καυλοτομηθέντες καὶ κομπεύσαντες, τοῦ κήρυκος βεῶντος· *Ἐπίσκοποι ὄντες τὸ τίμιον σχῆμα μὴ ἐνυδρίετε*. Καὶ ἐξέθετο ὁ βασιλεὺς νόμους σφοδροὺς (50) κατὰ τῶν ἀσελγαυνόντων, καὶ πολλοὶ ἐτιμωρήθησαν. Καὶ ἐγένετο φόβος πᾶσι καὶ ἀσφάλεια. Ἀνεγένεον δὲ ὁ

VARIÆ LECTIONES.

²⁰ συμβουλήν ποιήσαντες A. ²¹ ἔγγονον A, ἔγγονα vulg. ²² Γώσηλαν A. ²³ ἀπὸ Ὁδ. A, καὶ Ὁδ. vulg. ²⁴ ἐκκλησίας τῶν A, ἐκκλ. ἐκ τῶν vulg. ²⁵ Ἐξωκλιονίων A a. ²⁶ διατίθενται — — — ἄδειαν om. A. [ἐνα διατίθενται] fort. τινὰ διατίθεσθαι. ²⁷ μεσάυλων A, μεσάυλων vulg. ²⁸ μεγάλην om. A. ²⁹ εὐρεθέντες add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(44) Cedrenus, *Μουαγέρην*.
(45) Cedrenus corrupte: τὸν τριβούνον Δαλματίας. Petavius quoque Cedrenum erranter secutus, *tribunum Dalmatiae* reddidit *De doct. temp.* lib. xiii, ad annum Justiniani 2.
(46) Declarat Baronius ex Contio ad annum 527 num. 38 et 39.
(47) Arianos ecclesijs a Theodosio CP. spoliatis Ecclesiæ referunt monumenta. Extra urbem habitasse, et ἐξ οὗκ ὄντων Christum prædicantes ἐξουχονητῶν promeruisse nomen memini me legiasse apud Photium: num tamen inde Ἐξωκλιόνιον, aliis Ἐξωκλιόνων scriptum? Non ita, Ἐξωκλιόνιον enim muri CP. pars fuit appellationem sortita, quod extra eam Constantinij statua columnæ superposita videretur. Ita Codinus *De orig. CP.* apud Gretserum de Exocinio et Arianis a loco vocatis, quod in illud translati fuissent. Socrates lib. v,

D cap. 7, et lib. vi, cap. 8, *Chronicon Alexandr.* pag. 704, in quo perperam ἀριθμούς vice Ἀρειανούς legeris: et pag. 746 in Leone M. et ad unum Zenonis 11 de Athalarico Italiæ rege scribens. Georgius Alexandrinus in Vita Chrysostomi apud Photium pag. 250, Cedrenus editionis Regiæ pag. 480, Gyllius lib. iv, cap. 4.
(48) Anno imperii 2, et habetur lib. xlii, cap. *De episcop. et clericis*.
(49) Verba *Chronici Alexandr.* quod ad recipiendam Adriani conductus aquam, cisternam exarxisse amplissimam subiungit. Cisternæ porro ædificium, non minus quam aulæ spatiosissimæ, columnis, fornicibus, parietibus, tectis, porticibus, valvis, adytis et gradibus instauratum fuisse edocent plurima hujusmodi antiquitatis monumenta in monasteriis et locis publicis adhuc exstantia.
(50) Novella est 77, de qua Agathias, lib. v.

βασιλεὺς (51) πάντα τοὺς παλαιούς νόμους³⁹ ποιήσας^A μονόθετον, καὶ καλέσας σὺν τὰς⁴⁰ *Νεαράς διατάξεις*, ἐν αἷς οὐ καταδέχεται τὸν ἀρχοντα ἐν οἷς ἀρχεῖ^{41*} τόποι· ἀγοράζειν κτήμα, ἢ κτίζειν οἶκον, ἢ κληρονομεῖν ξένον πρόσωπον, εἰ μὴ τις συγγενὴς αὐτῷ ὑπάρχει.

Τῷ αὐτῷ ἔτει μηνὶ Νοεμβρίῳ κθ' (52), ὥρα γ', ἡμέρᾳ δ' Ἰνδικτιῶνος ζ' ἐπαθεν ὑπὸ θεομηνίας πάλιν Ἀντιόχεια ἡ μεγάλη μετὰ δύο ἔτη τοῦ πρὸ αὐτοῦ⁴² πάθους. Καὶ ἐγένετο σεισμὸς μέγας ἐπὶ ὥραν μίαν, καὶ βρυγμὸς⁴³ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φοβερός· καὶ ἔπεσαν⁴⁴ πάντα τὰ κτισθέντα ἕως ἐδάφους καὶ τὰ τεῖχη, καὶ ἐκ τῶν μὴ πεσόντων παλαιῶν κτισμάτων ἐν τῷ πρώτῳ σεισμῷ κατηνέχθησαν νῦν· καὶ πᾶσα εὐπρέπεια ἡ γενομένη ἐν τῇ πόλει ἐκ τε τῶν τοῦ βασιλέως φιλοτιμιῶν, καὶ ὧν ἐξ ἰδίων οἱ πολῖται ὠκοδόμησαν, πάντα κατέπεσον. Ταῦτα μαθοῦσαι αἱ πλησιάζουσαι πόλεις μετὰ πένθους ἐλιτάνευον. Ἀπέθανον δὲ καὶ ἐν ταύτῃ τῇ πτώσει⁴⁵ χιλιάδες τέσσαρες καὶ ὀκτακόσιοι ἑβδομήκοντα. Οἱ δὲ σωθέντες ἐφυγον εἰς τὰς ἄλλας πόλεις, καὶ εἰς τὰ ὄρη ἐν καλύδαις ὄκουν. Γέγονε δὲ καὶ χειμὼν μέγας καὶ βαρύτερος· καὶ ἐλιτάνευον οἱ ἀσμεῖναντες πάντες ἀνυπόθετοι, κλαίοντες, καὶ ῥιπτοῦντες⁴⁶ ἑαυτοὺς πρηνεῖς εἰς τὰς⁴⁷ χιόνας, κράζοντες τὸ, *Κύριε, ἐλέησον*. Ἐρᾶν δὲ ἐν ὁράματι πνεῦμα θεοσεβεῖ ἀνθρώπῳ, ὥστε εἰπεῖν πᾶσι τοῖς ὑπολειφθεῖσιν, ἵνα ὑπεργράψωσι⁴⁸ εἰς τὰ ὑπέρθυρα αὐτῶν· *Χριστὸς μεθ' ἡμῶν, στήτε*. Καὶ τούτου γενομένου, ἔσθη ἡ ὄργη τοῦ Θεοῦ. Καὶ πάλιν ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ Αὐγούστα (53) πολλὰ ἐδωρήσαντο χρήματα εἰς ἀνακτίσιν καὶ οἰκοδομήν⁴⁹ τῆς Ἀντιόχειας πόλεως, καὶ μετωνόμασεν⁵⁰ αὐτὴν Θεοῦπολιν. Ἐν δὲ τῇ κατὰ Μαρτίου (54) μηνὸς τῆς ἐβδόμης Ἰνδικτιῶνος ἐπέβριψεν Ἀλαμούνδαρος⁵¹ ὁ Ζεκιχὴς ὁ βασιλικὸς τῶν Σαρακηνῶν, καὶ ἐπραΐδυσεν τὴν πρώτην Συρίαν ἕως τῶν ὁρίων Ἀντιόχειας, εἰς⁵² τὸ λεγόμενον Λιταργῶν⁵³ καὶ Σκαφαθῶν τῶν κτημάτων. Καὶ ἐφόνυσσε πολλούς, καὶ ἔκαυσε τὰ ἔξω Χαλκηδόνας, καὶ τὸ Σέρμιον κτήμα, καὶ τὴν κυνηγίαν χώραν. Καὶ ἀκούσαντες οἱ ἑξαρχοὶ τῶν Ῥωμαίων ἐξῆλθον κατ' αὐτοῦ. Καὶ γνόντες οἱ Σαρακηνοὶ σὺν τοῖς Πέρσαις λαβόντες τὴν πραιάν καὶ τοὺς αἰχμαλώτους διὰ τοῦ ἑσπετέρου λιμνοῦ ἐφυγον. Τῷ δὲ Ἀπριλίῳ μηνὶ τῆς αὐτῆς ζ' ἐπιμεμήσεως⁵⁴ κατέλαθεν βοήθεια στρατοῦ πεμφθεῖσα ὑπὸ τοῦ βασιλέως καὶ πατρὸς, καὶ ἐκ Φρυγίας τῶν λεγομένων Λυκοκρανιῶν (55)· καὶ

lisque volumen in unum collectis, novellas constitutiones nuncupavit. *lis* cavet, ne praefectus, ubi gerit praefecturam, ibi vel possessionem emat, vel construat domum, vel peregrini, nisi forte sit ei conjunctus affinitate, hereditatem adeat.

Eodem anno, mensis Novembris die nono supra vigesimum, hora diei tertia, feria quarta, indictione septima, biennio post superiorem cladem, Antiochia magna civitas plagae caelitus illatae damnum iterum passa est. Ingens quippe terrae motus per horam continuam duravit, atque horrendus omnino mugitus e caelo auditus, et cuncta prorsus aedificia ad terram usque prostrata, urbis quoque moenia diruta, quaeque substiterant in prioribus terrae motu veteres constructiones, eae nunc omnes funditus eversae. Denique quidquid tam imperatorum liberalitate, quam privatis civium sumptibus urbi conciliatum fuerat ornatus atque decoris, id tum omne dejectum in terram. His perceptis, vicinae civitates in luctum et publicas supplicationes effusae. Ea vero clade hominum quatuor millia et septuaginta supra octingentos periere: qui periculo servati, in alias civitates migravere, vel in montibus sub tuguriis habitavere. Haec asperissima et frigidissima hiems secuta est, et processiones cum precibus agebant, qui remanserant civitatis incolae, excalceati, ejulantes, et pronos se per nivem demittentes, crebris vocibus, *Domine, miserere*, inclamantes. Demum religioso cuidam viro per visum revelatum est, omnibus qui superfuerant ediceret, uti superioribus domorum liminibus inscriberent: *Christus nobiscum, state*. Eo facto ira Dei pacata est. Porro imperator atque Augusta magnas iterum pecunias in Antiochenae civitatis instaurationem insumpserunt, et mutato nomine Theopolim nuncupatam voluerunt. Die vero Martii vicesimo primo, septima indictione, Alamundarus Zecices Saracenorum regulus, irruptione facta, primam Syriam depopulatus est usque ad ipsius Antiochiae loca contermina, ad Litargum dictum et Scaphatenses possessiones: multosque occidit, incenditque Chalcedonis suburbia, et Sermium praedium, atque Cynegiam regionem. Haec audientes Romanorum 152 optimates armati processerunt obviam: quo

VARIÆ LECTIONES.

³⁹ τοὺς πολεμικοὺς νόμους e. ⁴⁰ τὰς add. ex A. ^{41*} ἐν οἷς ἀν ἀρχῇ a. ⁴² αὐτοῦ] αὐτῆς A a. ⁴³ βρυγμὸς A. βομβὸς vulg. ⁴⁴ ἔπεσαν A. ⁴⁵ πτώσει] πόλει e. ⁴⁶ ῥιπτόντες A. ⁴⁷ τὰς a. τοὺς vulg. ⁴⁸ ἐπιγράφωσι A. ⁴⁹ οἰκοδομήν] ἀνακτισμὸν e. ⁵⁰ μετωνόμασεν A alii, αὐτωνόμασεν vulg. ⁵¹ Σαλαμούνδαρος A. ⁵² εἰς add. ex A. ⁵³ Λιταργῶν A. ⁵⁴ ἐπιμεμήσεως] Ἰνδικτιῶνος A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(51) Ita Chron. Alexand. : Τούτῳ τῷ ἔτει Ἰουστινιανὸς κώδικε ἀνενέωθον, καὶ ἐκελεύσθη αὐθεντεῖσθαι, ἀπὸ τῆς πρὸ ις' καλανθῶν Ἀπριλίων τῆς ἐκσεστώσης ζ' ἐπιμεμήσεως· *Hoc anno codex Justinianus renovatus est, et publica auctoritate probatur xvi Kal. April. currentis 7 indict. Anno quarto duntaxat promulgatum scribit Marcellinus.*

(52) Contraxit hanc de terrae motu Antiocheno historiam Evagrius lib. iv, cap. 6.

(53) Reparatum Antiochiam describit Procopius,

De aedif. Justiniani, lib. II.

(54) De locis Antiochenis bello vexandis consilium Alamundari habes apud Procopium lib. I, *De bello Persico*, paulo post medium, ejus incursiones paulo inferius: verum post victos a Romanis Persas, quod anno sequente Theophanes narrat, eam expeditionem susceptam exponit Procopius.

(55) Quibus lupo in galea foret insigne, vel quorum galea lupi capite ornaretur.

cognito Saraceni prædam atque captivos secum abducentes per interiorē limitem una cum Persis aufugerunt. Mense porro Aprili ejusdem septimæ indictionis copix auxiliares ab imperatore summisse advenerunt pedestri itinere, et ex Phrygia qui Lycocranitz nuncupantur : et revocato Hypatio patricio Secundino, magistrum militiæ præfecit in Oriente Belisarium. Duodecimo vero Maii Hermogenes magister vir litteratus, ad Persarum regem ab imperatore Justiniano legatus de pace habenda missus, Antiochiam pervenit. Junio deinde mense Samaritæ et Judæi Palæstinam incolentes, Juliano quodam in regem coronato, motisque in Christianis armis, rapinas, cædes, incendia adversus eos excitaverunt : quos Deus in Justiniani manus tradidit, adeo ut delotis omnibus Julianum tyrannum capite obruncaret. Chosroes autem Persarum rex Hermogenem magistrum de pace habenda tractatum habiturum cum donis accedentem suscepit : at Julio mense, fuit is ejusdem indictionis 7, muneribus acceptis, propositum de pace sermonem respuit, ita nimirum a profugis Samaritis persuasus, qui regionem suam et universam Palæstinam, utpote qui auxiliares copias Judæorum et Samaritarum quinquaginta millia haberent, proditione tradere pollicebantur. His confusus Chosroes, pacis conditionem non accepit, quinimo de Hierosolymis per istos potiusdum cogitabat, urbe videlicet prædite, quæ innumera auri centenaria et ingentem pretiosorum lapidum congeriem penes se haberet. Prætextum vero cepitauri fodinas in montibus Armeniæ, utpote quæ talentum Romanis simul atque Persis olim, nunc autem solis Romanis penderent, atque alia quædam capita prætendens ad imperatorem scripsit. Cum vero id Samaritarum commentum esse compertum fuisset, redeuntes a Persia detenti sunt ad Ammidium. Erant autem isti præcipui quinq;

A προσβάλετο ἡ στρατηγὸν ὃ (56) Ἀνατολῆς Βελισάριον διαδεξάμενος Ὑπάτιον τὸν πατρικίον Σακουδίνον (57). Καὶ τῇ ιβ' τοῦ Μαΐου μηνὸς ἐπέστειλεν ἐν Ἀντιοχείᾳ Ἑρμογένῃς ὁ μάλιστα (58) ἀνὴρ σοφὸς, πρέσβυς ἀπολυθεὶς παρὰ τοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ πρὸς τὸν βασιλέα Περσῶν περὶ εἰρήνης. Τῷ δὲ Ἰουνίῳ μηνὶ Σαμαρείται (59) καὶ Ἰουδαῖοι ἐν Παλαιστίνῃ βασιλεῖα Ἰουλιανόν ὃ τινὰ Ἰστέφαν. Καὶ κατὰ Χριστιανῶν ὄπλα κινήσαντες, ἀρπαγὰς καὶ φόνους καὶ ἐμπυρισμούς κατὰ Χριστιανῶν ἐργάσαντο. Οὗς ὁ θεὸς παρέδωκεν εἰς χεῖρας Ἰουστινιανοῦ, καὶ ἀνῆλθε πάντας, καὶ ἀπακεφάλισεν τὸν εὐρανὸν Ἰουλιανόν. Κοσρόης δὲ ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς δεξάμενος Ἑρμογένην μάλιστα μετὰ δώρων πρεσβεύοντα περὶ εἰρήνης, τῷ δὲ Ἰουνίῳ μηνὶ τῆς αὐτῆς ζ' Ἰνδικτιῶνος λαβὼν τὰ δῶρα, εἰρήνην οὐ κατεδέχετο ποιῆσαι, ἀναπεισθεὶς ὃ ἐπὶ Σαμαρεί τῶν προσφύγοντων αὐτῷ, καὶ ὑποτιθεμένων αὐτῷ προδιδόναι τὴν χώραν αὐτῶν, πᾶσαν τὴν Παλαιστίνην, ὡς ἔχοντες καὶ συμμαχίαν Ἰουδαίους τε καὶ Σαμαρείτας χιλιάδας παντήκοντα. Τούτοις θαρσύνσας Κοσρόης οὐ προσέλετο ὃ τὴν εἰρήνην, βουλόμενος καὶ ὃ τὴν Ἱερουσαλὴμ δι' αὐτῶν παραλαβεῖν ἔχουσαν χρυσοῦ ἀναριθμήτα κεντηνάρια, καὶ λίθειαν ὃ πολλήν. Ἀφορμὴν δὲ ἔδωκεν ὃ (60) περὶ τῶν χρυσορυχιῶν τῶν ἐν τοῖς ὄρεσιν Ἀρμενίας, ὡς πρῶτη ἀνὰ τάλαντα ὃ τελούντων Ῥωμαίοις τε ὃ καὶ Πέρσαις (61), νῦν δὲ Ῥωμαίοις μόνους τελούντων ὃ. Καὶ ἄλλα τινὰ καφάλαια προφασίζόμενος ἔγραψε τῷ βασιλεῖ. Γνωσθέντος δὲ τοῦ δράματος τῶν Σαμαρειτῶν, ἐν τῷ ὑποστρέφειν αὐτοὺς ἐκ τῶν Περσῶν, ἐκρατήθησαν εἰς τὸ Ἀμμίδιον (62) ἦσαν δὲ Σαμαρείται ὀνομαστοὶ ὃ πάντες ἐκ τῶν εὐπόρων αὐτῶν· καὶ παρεδόθησαν τῷ στρατηλάτῃ Βελισαρίῳ, καὶ ἐξετασθέντες ὁμολόγησαν πάντα.

VARIE LECTIONES.

ἡ προσβάλετο A, προσβάλλετο vulg. ὃ στρατηγὸν A b, στρατηλάτην vulg. ὃ μάλιστα ὁ Σκούδης A. ὃ Ἰουλιανόν τινὰ A, τινὰ Ἰουλ. vulg. ὃ ἀναπεισθεὶς A, πεισθεὶς vulg. ὃ προσέλετο A, προσέλετο vulg. ὃ καὶ add. ex A. ὃ λίθειαν] λίθειαν codd. et vulg. ὃ ἔδωκεν, fort. ἔλαθεν. ὃ τάλαντα A, τάλαντου vulg. ὃ τε add. ex A. ὃ τελούντες A b. ὃ ὀνομαστοὶ A, ὀνόματα vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(56) A Justino jam creatum Belisarii comes et consiliarius testatur Procopius lib. 1, *De bello Persico*, et a Justiniano denuo institutum.

(57) Ita lego cunctis in codd. Mallem Σακουδίνου. Secundini etenim filius erat Hypatius. Vide libri indicem verbo *Hypatius*. — Emend. Σακουδίνου liquet ex sæpius repetitis de Hypatio Secundini filio, imperatoribus Anastasio et Justino, Successorem dans Belisarium Hypatio Secundini patricii filio. — Ἑρμογένης ὁ μάλιστα ὁ Εὐδόθης. Reg. Vox ommissa notatione digna, ut homo Scythia ita sapiens fuerit. COMMERIS.

(58) Hermogenem quidem de pace legatum memorat Procopius : ejus tamen, ut et Belisarii, et ultro citroque a Persis et Romanis res gestas aliter enarrat : quare alios a Procopio auctores Theophanem secutum constat.

(59) Juliani historiam a Samaritanis in regem evecti refert Cyrillus in Vita S. Sabæ apud Suriacum die 3 Decembris. Alia eorum scelera habet Procopius, *De edific. Justiniani*, orat. 5. Legendum *Chronicon Alexandrinum* ad præseutem annum.

(60) De istis aurifodinis Procopius medio libri 1 *De bello Persico* : Tunc etiam Persarum loca in Persarmeniis Romani receperunt arcemque Bolum, ac Pharangium vocatam, unde aurum Persæ fodunt, regique ferunt. Et infra : Inde Persarmeniarum fines incipiunt, ubi auri metallum est, quod Cabade concedente, quidam loci indigena nomine Symeones curabat : qui postquam Lazos, et Romanos in bello potentes vidit, Cabadem redditu pecuniarum privavit. Ideo et ipsum simul cum Pharangio Romanis tradens petiit, ut ipsi, remotis aliis, rem curarent. At illis nihil de metallo curantibus, tantum satis visum hostes hoc vectigal amississæ.

(61) Cum singula talenta Romanis ac Persis penderent. Obscurior interpres, ac velut unum utrisque penderetur talentum, quod et Theophanis loci sententiæ adversatur, et iis quæ tradit Procopius l. 1 *De bello Persico*. COMMERIS.

(62) Ammodium locum a Dara stadils 20 distantem, quo sibi Persæ et Romani primum occurrere, memorat citatus Procopius.

optimates, et inter cives potioribus valebant opibus; et ii militie magistro Belisario traditi, et diligentius examinati, cuncta palam confessi sunt.

Τῷ δ' αὐτῷ χρόνῳ ὁ βασιλεὺς Παλαιστίνης ἐποίησεν Ἀ
ἐχθρὰν μετὰ τοῦ φυλάρχου τῶν ὑπὸ Ῥωμαίους Σα-
ρακηνῶν. Καὶ φοβηθεὶς ὁ φυλάρχος εἰσῆλθεν εἰς τὸ
ἐσώτερον λιμανὶν ⁶⁷. Καὶ μαθὼν ὁ ⁶⁸ Ἀλαμούνδαρος
ἐπιβρίψας, παρέλαθεν αὐτὸν καὶ ἐφόνευσεν. Καὶ λα-
βὼν τὰς γυναῖκας αὐτοῦ καὶ τὰ τέκνα, ὑπέστρεψεν.
Καὶ μαθόντες οἱ δοῦκες τῆς Φοινίκης καὶ Ἀραβίας
καὶ Μεσοποταμίας καὶ ὁ φυλάρχος ἐδίωξαν ὀπίσω
αὐτοῦ, καὶ ἀκούσας ὁ Ἀλαμούνδαρος ἔφυγεν εἰς τὰ
Ἰνδικὰ μέρη, εἰς ἃ οὐδεὶς τῶν Ῥωμαίων εἰσῆλθὲν
ποτε. Παρέλαθεν δὲ καὶ ⁶⁹ τὰς σκηνὰς αὐτοῦ ⁷⁰, καὶ
ἤνεγκαν αἰχμαλωσίαν πολλὴν Σαρακηνῶν, ἀνδρῶν
καὶ γυναικῶν καὶ παίδων, καὶ ἄλλους εὗρον Ῥωμαίους
αἰχμαλωτούς, καὶ καμήλους καὶ πρόβατά καὶ βόας καὶ
πᾶσι μετὰξαν (65) καὶ ἱματισμόν. Ἐκαυσαν δὲ καὶ
Περσικὰ κάστρα τέσσαρα* καὶ ὑπέστρεψαν μετὰ νίκης
μεγάλης.

A. M. 6022. — Τούτῳ τῷ ἔτει τῆς η' ἐκινεμή-
τως (66) ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς ὀυστινιανὸς διωγμὸν
μέγαν κατὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ πάσης αἰρέσεως (67),
καὶ τὰς τούτων οὐσίας ἐδήμευσεν. Κατηγορήθη δὲ
καὶ Μακεδόνιος ὁ ἀπὸ βεφερενδαρίων (68) καὶ Ἀσκλη-
πιότοτος ὁ ἀπὸ ἐπάρχων ⁷¹, ὅστις καὶ φοβηθεὶς
ἐκίστευσεν ⁷² καὶ ἀπέθανεν (69)* καὶ Πηγάσιος ὁ

VARIAE LECTIONES.

⁶⁷ Αἰρητῶν codd. et vulg. ⁶⁸ ὁ add. ex A. ⁶⁹ καὶ prius add. ex A b. ⁷⁰ αὐτοῦ A b, αὐτῶν vulg.
⁷¹ ἐπάρχων A b, ὑπάρχων vulg. ⁷² ἐκίστευσεν A; neutrum verum esse videtur.

JAC. GOARI NOTÆ.

(63) Personam Græci recentiores dicunt ὄνομα, C
quod unaquæque nomine dignoscatur. Ὀνομάτοι
quoque in plurali idem significat: Δύο, τρεῖς ὀνο-
μάτοι, *duo, tres personæ*.

(64) Saracenicarum tribuum ducem istum Ro-
manis amicū Aretham Alamundari perpetuum
hostem fuisse indubium. De utriusque bellis Pro-
copius, lib. 1. De bello Persico post medium, et
paulo ante finem lib. II.

(65) Recentioribus Græcis est *sericum*: de qua
voce Meursius et euchologium. Corruptius τὸ με-
τάξι προνυμνιαν.

(66) Cons. Lampadio et Oreste, qua indictione
quartum Justiniani annum in tertium a Theophane
notatum, incidentem numerat Baronius.

(67) Exstat lib. 1, cap. De hæret. et Manichæis,
et Samar. tit. 8, tum etiam iis omnibus sanctio-
nibus, quibus aut fidem pietissimus ille impera-
tor satagebat firmandam, aut hæreses convellendas
curebat. Porro quod spectat defendas idololatriæ
reliquas, Blemmyas, et Nobatas extremos Ægypti
populos Persici belli tempore, ut Baronio placet,
quarto imperii anno, qui Theophani, Marcellino,
et Chronico Alexandrino tertius, et Lampadii et
Orestis primo consulatu insignis, relicto profanæ
gentilitatis ritu, ad verum Dei cultum a Justiniano
traductos, scripto confirmat Procopius de bello
memorato, lib. 1, non longe a fine, et De ædif.
Justiniani, orat. 6, alios ejus ope ad fidem vocatos.
Quoniam vero in gentiliū numerum Samaritanos
Epiphanius recenset, ubi de eorum hæresi; Justini-
anæque codicis sancta hæreticos perstringentia,
Samaritanos quoque percellunt; et Chronicon Ale-
xandrinum, enarrato Samaritanorum tumultu, haud
remota ab iis, quæ hic Theophanes recenset, eorum

Hoc etiam anno Palestinæ dux inimicitias cum
Saracenorum Romanis subditorum tribuno suscep-
pit: quo exterritus tribunus in interiorē limitē
se recepit. Quod cum rescisset Alamundarus, ir-
ruptione facta, tenuit eum et morte damnavit:
captisque uxoribus et filiis ejus, reversus est. Ea
re audita, Phœnicie, Arabiæ et Mesopotamiæ du-
ces, nec non ipse Saracenorum tribunus ipsum a
tergo insecuti sunt: quo cognito, ad Indiæ par-
tes, quas Romanorum nullus hucusque penetravit,
Alamundarus fugit. Ejus itaque tentoria diripue-
runt, et Saracenorum virorum, mulierum et pue-
rorum 153 innumeram multitudinem abduxerunt
captivam, et quos reperere Romanos captivitate
oppressos, camelos, oves bovesque, necnon seri-
corum filiorum copiam ingentem vestesque plurimas
secum tulerunt. Castella quoque Persarum quatuor
ascenderunt igni, et cum præclara victoria re-
gressi sunt.

A. C. 522. — Hoc anno, qui octavæ indictionis,
adversus gentiles et hæresim omnem Justinianus
imperator persecutionem movit, et eorum faculta-
tes terario publico addidit. Tunc accusatus est
Macedonius exreferendarius et Asclepiodotus ex-
præfectus, qui metu pulsus fidem amplexus est et
obijt mortem: Pegasus etiam cum filiis inter pro-

videlicet quosdam sio. metuentes urgente neces-
sitate ad Christianam religionem se contulisse, ac
propter severitatem legum et magistratum ὑπο-
λως καὶ κακούργως Christianos se mentiri, vere
tamen in hanc et illam partem ἐπαμφοτερίζειν, in-
flecti, imo præsidēs ipsos ac provinciarum rectores
Σαμαριτίζειν, ut suas partes inirent, persuasisse,
memorat: certe cum anno præcedente Samarita-
norum rebellionem, et pœnam auctor retulerit,
eos æquitatē legum coercitos demonstrare debuit,
cum maxime non in gentiles, sed in Samaritanos
promulgata Justinianei codicis occurrant decreta,
quibus curialia coguntur subire onera, simulque a
curialibus privilegiis (quod πολιτεύεσθαι inferius
exponit Theophanes) removeretur, novel. 45. Τῶν
Ἑλλήνων voce alios quam Samaritanos, aut cum
gentilibus eos Theophanem indicare voluisse, mihi
facile persuaserim.

(68) Responsionibus imperatoris præerat continuo
eidem supplicantium preces nuntians; referendarius
Latini hoc munus appellant: Procopius, lib. II, De
bello Persico.

(69) Sic edita ex Regio, ex quo emendatum in
marg. in Peyr. at plane vitiose. Quam enim hæc
habent, timore correptus credidit, et interijt? num
enim fides sic gignitur, aut parit mortem? Barb.
ἐπίπλεον, quod esset, levi velut aviculæ sublato
clamore, pipiens ilmore mortuus est. Sic enim sub-
bito quis graviore metu percussus, voce tremula
faucibus erumpente, animam agat. Peyr. ἐπίπλεον,
siue emendatum in Bar. utique ex Vatt. Quid si
ἐπίπλεον, cecidit, et mortuus est? nihil familiarius,
quam ut metu corruens quis subito moriatur. Nec
aliud puto voluisse Theophanem. COMBEFFIS.

cedendum examinatus est : Phocas etiam patricius A Crateri filius, et Thomas quæstor, et alii plures comprehensi : quod maximum omnibus timorem incussit. Imperator autem solos Christianos, eosque recta in fide probatos, ad communia et curialia munera sustinenda admitti, gentiles et hæreticos ab eis amoveri lata lege sanxit ; iisdem vero trimestre tempus ineundæ resipiscentiæ terminum ultimum præscripsit. Porro mense Martio ejusdem indictionis Hermogenes exconsularis et magister, necnon Rufinus exmagister militiæ et patricius Antiochia digressi, et legatorum munere fungentes Persiam versus profecti, Daras cum pervenissent, regi Persarum, ut se ad colloquium exciperet, denuntiaverunt. Dum vero subsistunt ad Daras, Belisarius Orientalis militiæ magister una cum reliquis Romanis ducibus urbi quam proxime castra applicuit : qua re cognita, Meran Persarum regis supremus dux, ipseque regis filius, et cæteri Persarum duces cum innumeris copiis Nisibi collecti, acie omni in partes tres divisa, Junio mense memoratæ octavæ indictionis in eos irruerunt. Comperito periculo, Romanorum duces una cum magistro eductis ordine præclaro copiis, obviam in Persas iverunt, unde acre prælium conflictusque terribilis insecutus est. Cæsis itaque Persis, 154 et ad interneccionem prodigatis, vexillum eorum tulerunt Romani : Meran vero regisque Persarum filius paucique admodum e prælio superstitēs fuga Nisibim contenderunt, præclara Romanis relicta victoria. Quod ubi Persarum rex agnovit, patricium Rufinum solum una cum Alexandro comite ad se accedere permisit : et insequenti mense Augusto eum convenientes, et ad invicem sæpius collocuti, firmatis speratæ pacis conditionibus, in pace secesserunt.

A. C. 523. — *Romæ episcopi Bonifacii annus primus.*

Hoc anno, mense Septembri, indictione nona, ingens et terribile astrum ad occidentalem cœli plagam visum, cometes nimirum, Lampadias dictus, in superiore cœli partem radios fulguris in modum coruscantes emittens, ac per totos viginti dies perseverans : ex quo universales populorum tumul-

Ἡλιουπολίτης σὺν τοῖς τέκνοις αὐτοῦ ἐν προέδῳ ἐξητάσθησαν, καὶ Φωκὶς ὁ πατρικίος τοῦ Κρατεροῦ, καὶ ὁ κοιαιστὼρ (70) Θωμᾶς, καὶ ἄλλοι συνελήφθησαν· καὶ φόβος πολὺς ἐγένετο. Καὶ ἐθέσπισεν ὁ βασιλεὺς, ὥστε μὴ πολιτεύεσθαι τοὺς Ἑλληνίζοντας, μηδὲ τοὺς αἰρετικούς, εἰ μὴ μένους ⁷⁰ τοὺς ὀρθοδόξους Χριστιανούς, δοὺς αὐτοῖς καὶ προθεσμίαν ἑως μηνῶν τριῶν πρὸς ἐπιστροφὴν. Τῷ δὲ Μαρτίῳ μηνί (71) τῆς αὐτῆς ὀγδόης ⁷¹ Ἰνδικτιῶνος ἐν Ἀντιοχείᾳ ὁ Ἐρμογένης ὁ ἀπὸ ὑπᾶτων μάχιστος καὶ Πουφίνος ὁ ἀπὸ στρατηλατῶν πατρικίος ἐπὶ τὰ Περσικὰ μέρη ἀπερχόμενοι πρεσβεύεται, καὶ φθάσαντες εἰς τὸ Δαρδς, ἐμήνυσαν ⁷² τῷ βασιλεὶ τῶν Περσῶν τοῦ δέξασθαι καὶ αὐτούς. Καὶ ἐν τῷ διαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸ Δαρδς ἄμα Βελισαρίῳ τῷ στρατηλάτῃ τῆς Ἀνατολῆς, καὶ τῶν λοιπῶν ἐξάρχων Ῥωμαίων, καὶ ἀπικισσύντων αὐτῶν πρὸ μικροῦ τῆς πόλεως (73), μαθὼν ὁ Μηράν ⁷³ πρωτοστράτηγος τοῦ Περσῶν βασιλέως σὺν τῷ υἱῷ τοῦ βασιλέως, καὶ τοῖς λοιποῖς στρατηγοῖς ⁷⁴ τῆς Περσίδος, συνηγμένοι ἐν τῷ Νιτζίδει ⁷⁴ μετὰ Περσικῆς δυνάμεως πολλῆς τῷ Ἰουνίῳ μηνί τῆς Ἰνδικτιῶνος ἡ', ἐπέρριψαν ⁷⁵ αὐτοῖς μερίσαντες ⁷⁵ τὸ ἴδιον κληῖθος εἰς τρία τάγματα. Καὶ τοῦτο γνόντες οἱ στρατηγοὶ Ῥωμαίων σὺν τῷ μεγίστῳ καλῶς στρατηγήσαντες, ὥρμησαν κατὰ τῶν ⁷⁶ Περσῶν, καὶ ἐγένετο πόλεμος μέγας καὶ συμβολὴ φοβερά. Καὶ ἔκοψαν οἱ ⁷⁶ Ῥωμαῖοι τοὺς Πέρσας, καὶ ἀπώλεσαν ⁷⁷ αὐτοὺς ἐπάραντες καὶ τὸ βάνδον (73) αὐτῶν. Ὁ δὲ Μηράν καὶ ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως Περσῶν καὶ ὄλγιοι ἐκ τῶν περισσθέντων κατέφυγον εἰς τὸ Νιτζίδει ⁷⁸· καὶ ἐνίκησαν οἱ Ῥωμαῖοι νίκην μεγάλην. Γινούς δὲ τοῦτο ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν, ἐπέτρεψεν ⁷⁹ εἰσελθεῖν πρὸς αὐτὸν τὸν πατρικίον Πουφίνον μόνον ἄμα τῷ κόμητι Ἀλεξάνδρῳ. Καὶ τῷ Αὐγούστῳ μηνί εἰσῆλθον ⁸⁰ πρὸς αὐτὸν, καὶ πολλὰ διαλεχθέντες καὶ εἰρήνης πάντα κατατυπώσαντες ⁸¹ ἐξῆλθον ἐν εἰρήνῃ.

A. M. 6023. — *Ῥώμης ἐπισκόπου Βοριουάτιου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει μηνί Σεπτεμβρίῳ Ἰνδικτιῶνος θ' ἐφάνη μέγας καὶ φοβερὸς ἀστὴρ εἰς τὸ δυτικὸν μέρος κομήτης πέμπων ἐπὶ τὰ ἄνω τὰς αὐτοῦ ἀκτῖνας ἀστραπτούσας, ὃν ἔλεγον Λαμπαδίαν, καὶ ἔμεινεν ἐπὶ εἴκοσι ἡμέρας λάμπων· καὶ ἐγένοντο κοσμητικαὶ δημοκρατίαι (74) καὶ φόνοι. Ἐν δὲ τῇ συμπληρώσει

VARIAE LECTIONES.

⁷⁰ μόνον A. ⁷¹ ὀγδόης add. ex A. ⁷² ἐμήνυσαν — — Δαρδς om. A. ⁷³ Μηράν A passim. ⁷⁴ τοῖς λοιποῖς στρατηγοῖς B, τῶν λοιπῶν στρατηγῶν vulg. ⁷⁵ Νιτζίδει A. ⁷⁶ ἐπέρριψαν A, ἐπέρριψεν vulg. ⁷⁷ μερίσαντες A b, μερίσας vulg. ⁷⁸ τῶν add. ex A b. ⁷⁹ οἱ add. ex A. ⁸⁰ ἀπώλεσαν vulg. ⁸¹ Νιτζίδει A. ⁸² ἐπέτρεψεν A, ἐτρέψεν vulg. ⁸³ εἰσῆλθον A, εἰσῆλθεν vulg. ⁸⁴ κατατυπώσαντες, ἐξῆλθον ἐν εἰρήνῃ A, τυπώσαντες, ἐξῆλθεν εἰρήνῃ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(70) *De bello Persico* lib. 1 : *Imperatoris Parens, quem magistratum Romani quæstorem, Latini jurisconsultum vocant. Idem, De bello Vandalico, lib. 1, exercitus quæstor, sumptus dispensator vocatur.*

(71) Romanorum legationem, pugnam, victoriam, Persarumque fugam, ac pacem tandem iutam pluribus enarrat Procopius, qui Mirrhanem appellat, Μηράν hic scriptum. Magistratus seu dignitatis vocabulum : viri namque nomen Perozus fuit.

(72) Non procul a civitatis Daras porta exercitum fossa munivisse Belisarium refert Procopius, quod voce ἀπληχεύειν exprimit Theophanes.

(73) Procopius, *De bello Vandalico*, lib. II, Signum, quod Romani Vandum vocant. Idem rursus, Omnium animosissimus inter ordines ducis ferre signum consuevit, quem bandophorum Romani vocant. Plura Meursius, et Lacerda in advers.

(74) Communem unam civitatis plebem, necnon etiam civitatis ejusdem populi partes et factiones diversas δῆμος significat. Hinc Βενέτων et Πρα-

τοῦ Νοεμβρίου μηνὸς κατέλαθεν ὁ πατριάρχης 'Ρουφίνος ἐκ τῆς πρεσβείας τῶν Περσῶν πρὸς τὸν βασιλέα 'Ιουστινιανὸν εἰρήνης πάντα στοιχίσας (75)· ὄντινα δεξιόμενος βασιλεὺς ἐχάρη⁸⁸ λίαν διὰ τὴν εἰρήνην, καὶ ἡσμένισε⁸⁹ τὰ στοιχηθέντα πάντα, καὶ ἔτυχον εἰρήνης τὰ πράγματα ἀμφοτέρων.

A. M. 6024. — Τοῦτω τῷ ἔτει πέμπτῳ ὄντι (76) τῆς βασιλείας 'Ιουστινιανοῦ μηνὶ 'Ιανουαρίῳ Ἰνδικτιῶνος δεκάτης γέγονεν τοῦ λεγομένου Νίκα ἡ ἀνταρσία (77). Καὶ ἔσπεσαν οἱ τῶν δῆμων εἰς βασιλέα 'Υπάτιον τὸν συγγενῆ τοῦ βασιλέως 'Αναστασίου· καὶ ἐκαύθη πολὺ μέρος τῆς πόλεως, καὶ ἡ Μεγάλη ἐκκλησία, καὶ ἡ ἀγία Εἰρήνη, καὶ ὁ ξενὼν τοῦ Σαμφῶν, καὶ τὸ Αὐγουστέον, καὶ τὸ προσκιδιον (78) τῆς βασιλικῆς, καὶ ἡ Χαλκὴ τοῦ παλατίου. Καὶ ἐγένετο φόβος μέγας, καὶ πολλοὶ τῶν εὐρεθέντων ἐν τῷ λεγομένῳ Ἰππικῷ μετὰ 'Υπατίου, ὡς φασι, τριάκοντα πέντε χιλιάδες ἀπέθανον⁹⁰. Γέγονεν δὲ ἡ ἀταξία τοῦ, Νίκα, τρόπῳ τοιοῦτῳ (79)· 'Ανελθόντα τὰ μέρη ἐν τῷ Ἰππικῷ, ἀνέκραζαν οἱ τῶν Πρασίνων· 'Ακτα (80). Διὰ Καλοπόδιον⁹¹ τὸν κου-

lus et caedes secuta. Exeunte porro mense Novembri, patricius Rufinus sua ad Persas legatione functus, datis pacis conditionibus, ad imperatorem Justinianum reversus est: eum ob firmatam pacem excepit imperator gratissime, et foederis initi pactas condiciones ex animo laetusque probavit: atque ita demum Romanorum et Persarum res optima pace potitae sunt.

A. C. 524. — Hoc anno, qui Justiniani imperii quintus, mense Januario, indictione decima, seditioni, cui nomen Nica, Vince, factum est, orium habuit: popularesque tribus Hypatium Anastasii Imperatoris consanguineum imperatorem coronaverunt: plurimaque urbis pars subinde incendium passa est, ut et Magna ecclesia, sanctae Irenes templum, peregrinorum Sampsonis nomine hospitium, Augusteum, regiae atrium columnis circumquaque ornatum, et Chalce palatii. Inde timor ingens per urbem vagatus, plurimique eorum, qui una cum Hypatio in circo sunt reperti, ad triginta quinque hominum millia, ut narrant, interfecti. Seditione ista, quae postmodum Nica, Vince, appellationem obtinuit, hoc pacto exorta est: Populi

VARIAE LECTIONES.

⁸⁸ ἐχάρη add. ex A. ⁸⁹ ἡσμένισε A, ἡσμένισε vulg. ⁹⁰ ἀπέθανον om. A c. ⁹¹ Καλοπόδιον A a, Καλοπόδιον vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

εἰνων δῆμος et δῆμοι, non in circo modo, sed et in civitate partes oppositæ. de quibus Balsamon supra in pag. 142, τῶν δῆμων κατεξουσιαζόντων ἐν ταῖς Ἱπποδρομίαις, populi factionibus potestatem omnem sibi vindicantibus in circo, etc. et δῆμαρχος, sive δῆμαρχος parisi unius princeps fuit. Simocatta, lib. viii, cap. 7: Τοὺς δῆμαρχους ὁ αὐτοκράτωρ εἰσκαλεσάμενος εἰς τὰ βασιλεια, οὗς διοικητὰς τῶν δῆμων εἰσθεν τὴν πληθὸς ἀποκαλεῖν: Tribunos, quos populi administratores vulgus appellare solitum est, in palatium acciuit imp. Zonaras in Phoca: 'Ο Φωκάς τὴν γυναῖκα Λεοντίαν Αὐγουστῶν εὐθὺς ἀνῆγόρευσε τῶν δῆμων παρόντων. Τότε διὰ τόπων ἐν οἷς ἴσταντο ἀμφιβολίας γενομένης τοῖς Πρασίνοις, καὶ τοῖς Βενέτοις, σπασιάζειν ἤρξαντο κατ' ἀλλήλων. Πέμψας δὲ τινὰς ὁ Φωκάς κατασκευάζειν αὐτοῖς τὴν στάσιν ἐπεχειρεῖ. 'Ενὸς οὖν τῶν σταλέντων τὸν τῶν Πρασίνων ὑδρίσαντος δῆμαρχον, καὶ τοῦτον ὥθισαντος, μὴ ἐνεγκόντες οἱ τοῦ δῆμου τοῦτο, ἐκραζον· 'Λεοντίαν υζορὴν Αὐγυστῶν παρῆναι τῶν factionibus statim renuntiavit. Tunc propter locorum dignitatem inter Prasinus et Venetos orta contentione tumultuari ad invicem cœperunt. Quibusdam vero missis, loca eis assignare Phocas conabatur. Missorum itaque quopiam Prasinæ factionis ducem conviciis excipiente ac eum impellente, factionis illius viri injuriam non tolerandam rati, vociferabantur. Factionis cujusque viri δημότης, et δημοτεύειν qui eos in unum cogeant, dicebatur: δημοκρατία tandem unius in alteram partem pugnae victoria. Procopius, De bello Persico lib. 1: Populi δῆμοι in quilibet civitate jamdudum in Prasinus et Venetos divisi erant (fullonia quidem nomina) quorum gratia inter spectatores, et pecunias erogare, et corpora diris cruciatibus affligere, denique ignominiosam oppellere mortem non dedignantur. Certant enim cum opposito, non animadvertentes cujus gratia periculum iubeant: nasciturque illis erga proximos inimicitia quædam nulla de causa, quæ nec generi, nec necessitudini ulli parcat: apud hos vincere fuerit, si qua impietate in Deum utantur, si et leges, et res

publicæ violentur. Cujus sceleris participes quoque feminae sunt, non solum ipsos sequentes viros, sed cum eis si oporteat in certamen descendentes, quamvis alias in theatrum non veniant. Super quibus nihil ego satis habeo dicere, nisi morbum hunc esse animi communem, qui omnes civitates ac populos invasit.

(75) Pacem hoc anno depactam Theophanes, Jornandes, De regn. ac temp. succ. seditionis anno, qui insequens est, Marcellinus Justiniani 6, Procopius Persicum bellum annis 7 durasse affirmat. (76) Ita Chronicon Alexandrinum, et Marcellini.

(77) Procopius posita superius prosequens, Tunc magistratus, inquit, qui erat Byzantii, horum quosdam, seditiosorum ad supplicium ducebat: reliqui vero simul convenientes rapiunt, ac in carcerem ingressi eos, qui pari seditione, aut alia quavis turpi causa vincti erant, liberant: ministros ac satellites magistratum sequentes interficiunt, etc. ignis tota urbe haud aliter quam ab hostibus cernebatur, etc. Evagrius, lib. iv, cap. 15 Procopii verba contrahens: 'Επάγει, scribit, τὴν ἀνὰ τὸ Βυζάντιον γενομένην τῶν δημοτῶν στάσιν, ἣ προσηγορίαν τὸ σύνθεμα τῶν δῆμων δέδωκε· τὸ, Νίκα, γὰρ ἐπὶ κλήν ποιοῦσι τοῦτο τῶν δῆμων ἀλλήλοις συναφθέντων σύνθεμα δόντες τῆς ἐς ἀλλήλους γνώσεως. Adjicit seditionem popularium C.P. constatam, quæ nomen ex tessera populi accepit: quippe Vincas fuit propterea appellata, quod populus inter se congressus, hanc tesseram, Vincas, sibi præscripserit, quo alter ab altero internoscereetur.

(78) Procopius interpretes, vestibulum; infra, εἰσοδὸν τοῦ παλατίου.

(79) Imperfecto sane, et obscuro penitus. Qui plenam et integram peractæ seditionis istius requireret historiam, Procopium, lib. i. De bello Persico, Chronicon Alexandrinum, et Marcellinum comitem ad hunc annum consulat.

(80) Ex publicis actis hæc deprompta intelligit: vel potius, acta sunt hæc propter Calopodium spatharium.

factionibus ad circum collectis exclamaverunt A Prasini : Acta, propter Calopodium cubicularium et spatharium vociferati sunt Prasini : Annos tibi plurimos, Justiniane Auguste : tu vincas. Injuriam perpetior, o qui bonus unus es, nec eam amplius fero. Novit Deus. 155 Vereor nominare, ne rem felicitus geras, et ego ad periculum extremum deducar. — Respondit mandator : Quis ille sit, non novi. — Prasinatorum factio : Qui me opprimis, ter auguste, ad aurtorias officinas moratur. — Mandator : Nullus injuriam vobis infert. — Prasini : Unus solusque me injuria afficit, o Deipara, ne paria iniquitatis capita repetat. — Mandator : Quis ille sit, ignoramus. — Prasini : Tu solus novisti, ter auguste, quis me in hodiernum diem opprimis. — Mandator : Si quis omnino sit, nescimus. — Prasini : Calopodius spatharius ipse est qui me vexat, omnium Domine. — Mandator : Nihil administrat Calopodius. — Prasini : Quisquis ille fuerit, Judæ partem sibi comporabis : brevi rependet Deus illata injuriæ præmium. — Mandator : Spectatum convenistis? an forte consuetudinis optimates respersuri? — Prasini : Qui injuriam intulerit, Judæ sortem sortietur. — Mandator : Quiescite tandem, Judæi, Manichæi, Samaritæ. — Prasini : Judæos et Samaritanas nuncupas? sit omnibus nobis adjutrix Deipara. — Mandator : Quousque vobis ipsis infesta precamini? — Prasini : Anathema ceu Judæ, o domine, ei qui Dominum non recta credere profitetur. — Mandator : In unius nomine vos baptizari jubeo. — Magna ad invicem contentione exclamaverunt Prasini, et vociferati sunt : Ut jussit, hauri aquam, in unius nomine baptisor. — Mandator : Sane, nisi quiescat, caput vobis tollo. — Prasini : Singuli quique salutem sibi querere incipiunt : et si quid afflictii proferamus, ne

δικουλόριον καὶ σπαθάριον, εἰ Πράσινοι· Ἐτη¹⁵⁵ πολλὰ, Ἰουστινιανὲ Ἀδριουστὲ· τοῦ βίβας¹⁵⁶ (81). Ἀδικοῦμαι, μόνε ἀγαθὲ, οὐ βαστάζω. Οἶδεν ὁ θεὸς φοβοῦμαι ὀνομάσαι, μὴ πλέον εὐτυχῆσῃ (82) καὶ μέλλω κινδυνεύειν. — Μανδάτωρ (83)· Τίς ἐστίν, οὐκ οἶδα. — Ὁ πλεονεκτῶν με, τρισσώγουστε, εἰς τὰ τζαγγάρια εὐρίσκεται (84). — Μανδάτωρ· Οὐδεὶς ὑμᾶς ἀδικεῖ. — Οἱ Πράσινοι· Εἰς καὶ μόνος ἀδικεῖ με, θεοτόκε, μὴ ἀνακταλίσῃ. — Μανδάτωρ· Τίς ἐστίν ἐκεῖνος, οὐκ οἶδαμεν. — Οἱ Πράσινοι· Σὺ καὶ μόνος οἶδας, τρισσώγουστε, τίς πλεονεκτεῖ με σήμερον. — Μανδάτωρ¹⁵⁷· Εἰ τις ἐάν ἐστιν, οὐκ οἶδαμεν. — Οἱ Πράσινοι· Καλοπόδιος ὁ σπαθάριος ἀδικεῖ με, δέσποτα πάντων. — Μανδάτωρ· Οὐκ ἔχει πρᾶγμα Καλοπόδιος. — Οἱ Πράσινοι· Εἰ τίς ποτέ ἐστιν, τὸν μόνον ποιήσει τοῦ Ἰούδα, ὁ θεὸς ἀνταποδώσει αὐτῷ ἀδικούντι¹⁵⁸ με διὰ τάχους. — Μανδάτωρ· Ὑμεῖς οὐκ ἀνέρχεσθε¹⁵⁹ εἰς τὸ θεωρῆσαι, εἰ μὴ εἰς τὸ¹⁶⁰ ὀδρῖζαι τοὺς ἀρχοντας. — Οἱ Πράσινοι· Εἰ τις δῆποτε ἀδικεῖ με, τὸν μόνον ποιήσει τοῦ Ἰούδα. — Μανδάτωρ· Ἠσυχάσατε, Ἰουδαῖοι, Μανιχαῖοι¹⁶¹ καὶ Σαμαρεῖται. — Οἱ Πράσινοι· Ἰουδαίους καὶ Σαμαρείτας ἀπεκαλεῖς; ἡ θεοτόκος μετὰ ὧν¹⁶². — Μανδάτωρ· Ἐως πότε ἑαυτοὺς καταρᾶσθε; — Οἱ Πράσινοι· Εἰ τις σὸ λέγει, ὅτι ὀρθῶς πιστεύει, ὁ δεσπότης, ἀνάστημα αὐτῷ, ὡς τῷ Ἰούδα. — Μανδάτωρ· Ἐγὼ ὅμιν λέγω εἰς ἕνα βαπτίζεσθαι¹⁶³. — Οἱ δὲ Πράσινοι ἀνεβόησαν ἐπάνω ἀλλήλων, καὶ ἔκραζον· Ὅς ἐκέλευσαν, ἀντλας¹⁶⁴, εἰς ἕνα βαπτίζομαι¹⁶⁵ (85). — Μανδάτωρ· Ὅπως εἰ μὴ ἡσυχάσατε¹⁶⁶, ἀποκτελλῶ ὑμᾶς. — Οἱ Πράσινοι· Ἐκαστος σπεύδει ἀρχὴν κρατῆσαι, ἕνα σωθῆ¹⁶⁷ καὶ εἰ τι ἄν εἴπωμεν¹⁶⁸ θλιβόμενοι, μὴ ἀγανακτήσῃ τὸ κράτος σου· τὸ γὰρ

VARIE LECTIONES.

¹⁵⁵ Ἐτη] εἰς Α. ¹⁵⁶ fort. βίβας. ¹⁵⁷ εἰ τις — πάντων — Μανδάτωρ om. Α. ¹⁵⁸ ἀδικούντι με Α, ἀδικούντι μετὰ vulg. ¹⁵⁹ ἀνέρχεσθε Α, ἐνέρχ. vulg. ¹⁶⁰ μὴ τὸ Α e omisso εἰς. ¹⁶¹ Μανιχαῖοι Α e. ¹⁶² μετὰ ὧν τῶν Μανιχαίων α. ¹⁶³ βαπτίζεσθαι Α f, fort. βαπτίζεσθε. ¹⁶⁴ ἄντλας] Ἄντλας Α, utrumque obscurum. ¹⁶⁵ βαπτίζεσθαι Α e. ¹⁶⁶ ἡσυχάσατε Α, ἡσυχάσητε vulg. ¹⁶⁷ εἰ τι ἄν εἴπωμεν Α, εἰ τα ἄν εἴπωμεν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(81) Plebem CP. maximeque Prasinatorum factionem Latine exclamasse, Tu vincas, non Græce Νίκα, verba præsentia confirmant ut credam. Chronicon Alexandrinum ponit, τοῦ βίβας.

(82) Ne felicitus illi cedat; nempe Calopodio, D cujus occasione nata seditio. COMMENTIS.

(83) Suidas, et Lexicon Regium ms., πειθὼν, qui secreta explorat, et interrogat, vel etiam principis mandata ad populum refert, πρῶτο, imperatoris lingua; de quo abunde Higaltius.

(84) Enigmatica locutio. Τζάγγας, εἰ τζάγγας, οὐρα, sunt; a quibus opifex τζάγγας, sive τζαγγάρης, calcearius, σκυτεῦ, sutor; τζαγγάρια sutoris officina. Καλοπόδιον, pes ligneus, est, et exemplar, ad cuius mensuram et formam consuuntur calcei. Καλοπόδιος autem cubicularius Justiniani et spatharius erat is, de quo populi ad imperatorem quærente, quem cum aperte nominare nollent, φοβοῦμαι ὀνομάσαι nuper dixit, tacite subindicavit ejus nomen, allusione facta ad calcearium καλοπόδιον, dicens : Εἰς τὰ τζαγγάρια εὐρίσκεται. Aperte nomen ejusdem inferius pronuntiat. Καλοπόδιος ὁ σπαθάριος ἀδικεῖ με.

(85) Sarcasmus, quo Manichæorum non in trinitate, sed in Deo solo baptizantium error, populo exprobratur. Placet tamen alia lectio, qua populo Manichæismus exprobratur : Εἰς ἕνα βαπτίζεσθε : Unius nomine baptizamini. — Buccard. et Goar acceperunt, ac si esset ἀντλα· hauri, funde aquam; aliud falsum magis; præsertim si vocem ἀντλας idem esse dicamus atque ἀντλα vel ἀντλος, quod est sentinā; nautea, Plauto. Sic vero accepisse præconem, gravemque eo verbo injuriam sibi irrogatam sensisse, seu magis imperatori quem referebat, indicat iræ plena responsio, ac qua primum comminatur pœnam capitis, cum hactenus in verbis, et conviciis stetisset disceptatio. — Ἐκαστος σπεύδει ἀρχὴν κρατῆσαι ἑνὶ σωθῆ, Aleman. quisque ambit imperium, etc. imo unius sit imperium oportet, ut omnes securi vivam. Quisque saluti incipit consulere : ut sit excusatio, tanquam coacti tumultuantur, impune in eos grassantibus Venetis, nec magistratu ulciscente; quin potius ipsos injuriam patientes ad pœnam deposcente. Eo enim collineat tota fabula. COMMENTIS.

Θεὸν πάντων ἀνέχεται. — Οἱ Πράσινοι· Ἡμεῖς ὁ λόγος ἐχόντες, αὐτοκράτωρ, ὀνομάζομεν ἄρτι πάντα· ποῦ ἔστιν, ἡμεῖς οὐκ οἶδαμεν, οὐδὲ τὸ παλῆτιον, τρισαύρουστε, οὐδὲ πολιτείας κατάστασις, μίαν εἰς τὴν πόλιν προέρχομαι, δεῖ ἂν εἰς βορδὸν καθέλωμαι· εἶθος⁹ μὴδὲ τότε, τρισαύρουστε. — Μανδάτωρ· Ἐκαστος ἐλεύθερος ὅπου θέλει, ἀκινδύνως δημοσιεύει. — Οἱ Πράσινοι· Καὶ θαρρῶ ἐλευθερίας, καὶ ἐμφανίσαι οὐ συγχωροῦμαι· καὶ ἂν ἔστιν ἐλεύθερος, ἔχει δὲ Πρασίνων ὑπόληψιν, πάντως εἰς φανερόν κολάζεται. — Μανδάτωρ· Ἐτοιμοθάνατοι¹¹ οὐδὲ τῶν ψυχῶν ὁμῶν φείδεσθε; — Οἱ Πράσινοι· Ἐπαρθῇ τὸ χρῶμα τοῦτο, καὶ ἡ δίκη οὐ χρηματίζει, ἄνεκ τὸ φοβεύεσθαι (86)· καὶ ἄφες, κολαζόμεθα. Ἰδε πηγὴ βρύουσα, καὶ ὅσους θέλεις, κόλαζε. Ἀληθῶς τὰ δύο ταῦτα οὐ φέρει ἀνθρωπίνη φύσις. Εἶθους¹² Σαββάτιος¹³ (87) μὴ ἐγεννήθη, ἴνα μὴδὲ υἱὸν ἔσχηεν φορέα. Εἰκότως¹⁴ (88) ἐκτὸς φόρος ἔστιν ὁ γενόμενος εἰς τὸ Ζεῦγμα (89) τῇ πρώτῃ¹⁵, ἃς ἐδεώρησεν (90), καὶ τῇ δευτέρῃ ἐσφάγη, Δέσποτα πάντων. — Οἱ Βένετοι· Τοὺς¹⁶ φορεῖς ὅλου τοῦ σταδίου ὅμως μόνον ἔχετε. — Οἱ Πράσινοι· Πότε¹⁷ σφάζεις, καὶ ἀποδημῆς; — Οἱ Βένετοι· Σὺ δὲ σφάζεις, καὶ διακινεῖς. Τοὺς φορεῖς γὰρ τοῦ σταδίου ὅμως μόνον ἔχετε. — Οἱ Πράσινοι· Δέσποτα Ἰουστινιανέ, αὐτοὶ¹⁸ παρακαλοῦσιν, καὶ αὐτοὶς αὐτοὺς φορεῖς¹⁹. Νοήσει ὁ θέλων²⁰, τὸν ξυλοπώλην, τὸν εἰς τὸ Ζεῦγμα, τίς ἐφόρευσεν, αὐτοκράτωρ; — Μανδάτωρ· Ὑμεῖς αὐτὸν ἐφορεύσατε. — Οἱ Πράσινοι· Τὸν υἱὸν τοῦ Ἐπαγάρθου τίς ἐφόρευσεν, αὐτοκράτωρ; — Μανδάτωρ· Καὶ αὐτὸν ὅμως ἐφορεύσατε· καὶ τοὺς Βενέτους πλέκετε. — Οἱ Πράσινοι· Ἄρτι καὶ ἄρτι· Κύριε, ἐλέησον. Τυραννεῖται ἡ ἀλήθεια, ἠθέλον ἀντιταλεῖν²¹ τοῖς λέγουσιν ἐκ Θεοῦ διοικεῖσθαι τὰ πράγματα. Πόθεν αὕτη ἡ δυστυχία; — Μανδάτωρ·

A indignetur imperium tuum : ipse Deus omnes sustinet patienter. — Prasini : Nos cum jure queramus : cuncta nunc propriis appellamus nominibus : ubi moretur ille, nescimus : patatium, ter auguste, vel reipublicæ status et administratio mihi ignota : unica via per urbem procedo, cum bordoni insideo : utinam, ter auguste, ne tum quidem. — Mandator : Liber homo quilibet, quocunque vult, tuto atque impune in publicum procedere potest. — Prasini : Libertati confido : eam tamen manifestam reddere mihi non licet. Si quispiam liber est, de Prasinorum factione suspectus, omnino plectitur in manifesto. — Mandator : Pœnaril, furciferi, neque vitæ vestræ parcitis? — Prasini : Auferatur certe color iste, cessat prorsus a jure dicundo ipsa justitia : permittite, occidamur : per te liceat, morte plectamur. En jam scaturit fons sanguinis, tu, quos jubet, plecte. Certe duo hæc humanæ naturæ minime patitur, utinam Sabbatius nusquam fuisset natus, filium certe homicidam non habuisset. Certe foris mane ad Zeugma patrata 156 est cædes, utinam insperisset majestas tua et vesperi tandem, omnium Domine, neci traditus fuisset. — Dixerunt Veneti : Vestri sunt omnes, iique soli, totius hujus stadii homicidæ. — Opposuerunt Prasini : Quandonam jugulas, et fugam arripis? — Veneti : Tu cædes admittis, ac insuper tumultum moves, Vestri sunt, iique soli per stadium homicidæ. — Prasini : Domine Justiniane, isti precibus instant, et nullus cedit. Hæc qui volet, intuebitur. Venditorum lignorum ad Zeugma quis interfecit, o imperator? — Mandator : Vos eum occidistis. — Prasini : Epagathi filium quis interfecit, o imperator? — Mandator : Vos etiam istum occidistis : et Venetos crimine implicatis. — Prasini : Etiam nunc, etiam nunc, Domine Deus miserere, vis veritati infertur. Deum mundi res omnes moderari asserentibus opponerem me quam libenter. Quæ hæc calamitas? —

VARIÆ LECTIONES.

⁹ ἡμεῖς om. A e. ¹⁰ αὐτοκράτωρ add. ex A. ¹¹ κατάστασιν vel καταστάσεις legendum videtur. ¹² βορδὸν A. ¹³ εἶθος A e, εἰθους a, omnia incerta. ¹⁴ ἐτοιμοθάνατοι A a, ἐτοιμοθαίναντοι vulg. ¹⁵ πρώτῃ A f, εἰθους a. ¹⁶ Σαββάτιος A a, Σαββάτης vulg. ¹⁷ εἰκότως ἐκτὸς A, εἰκοστὸν ἔτος vulg. ¹⁸ πρώτῃ, ἃς πρωίας A a. ¹⁹ τῶν φόρους ὅλου τοῦ σταδίου a. ²⁰ τότε A. ²¹ αὐτοῖς e f, νοήσει e, φορεῖς f, νοήση vulg. om. A. ²² ὁ θέλων A f, ὁ μὴ θέλων vulg. ²³ ἀντιτάλλαι A a.

JAC. GOAR NOTÆ.

(86) A cædibus abstinere; sive etiam. cædes compesce. Καὶ ἄφες, κολαζόμεθα, ac sine, punimur : id est, poenam quam jure irroges, non detrectamus. Sequentia ut hæreant, ἴδε πηγὴ βρύουσα, καὶ ὅσους θέλεις κόλαζε, ironice dicta velim, alludendo ad cædem ea die patrata ad Zeugma. En fons scaturis : tu, quos lubet, plecte, nulla cædis habitatione, adhucque stillantis cruoris, pro libito pœnas inflige. Hoc enim est quod aiunt, neminem posse ferre. Sabbatius, quem nec fuisse præcantur Prasini, pater est Justiniani, COMBESIS.

(87) Sabbatius Justiniani pater. Procopius in Anecdosis in contrarium alia confingit : principem a Procopii calumniis vindicat Gabriel Trivori in Observat. apologetica ipsius Justiniani.

(88) Barb. Peyr. etc. sic plane : ut sit approbatio execrationis in Justinianum jactatæ. Tum sequatur ejus ratio, ἔκτος φόρος ἔστιν, sexta cædes est, etc. Majorem vim habet quod legit Aleman, εἰκοστὸς ἔκτος, sexta supra vigesimam : sed essent produ-

cendi eodd. Vitiosa sunt quæ P. Goar representat ex Reg., nisi ea ipsa sunt quæ Aleman. levi litterarum mutatione, quod et placet. COMBESIS.

(89) Origines CP. adhuc ms. : Τὸ καλούμενον Ζεῦγμα, ὅπταν ἐκμήσθη τὸ σῶμα τοῦ πρωτομάρτυρος Στεφάνου ἐκεῖσε ἐξεδύθησαν μούλαι, καὶ ἦραν τὸ σῶμα ἕως Κωνσταντινικῶν· καὶ οὕτως ἐκλήθη Ζεῦγμα : Zeugma locus dictus est, quod quando delatum est protomartyris corpus, in eo jugo aptatæ sint mûlæ, et tulerunt corpus usque ad Constantinianas : atque ita locus Zeugma vocatus est.

(90) Ἄς [ἄφες] particula exhortandi vel optandi apud neotericos Græcorum : ἃς ποιήσῃ, utinam faciat, vel faciat imperative : indicativè significantiam in optativa transfert, ἃς ἐδεώρησεν, utinam spectasset. — Mane in theatro, heu! spectator fuit, et vespere occisus est. Πότε οὐ σφάζεις; Sic malim eum Aleman. : Quandonam sine cæde discedis? Αὐτοὶ παρακαλοῦσι, accusant; quo sensu Plutarch. in Pericle. COMBESIS.

Mandator : Non est Deus malorum auctor. — Prasini : Malorum intentator Deus non est? equis me per nefas opprimis? si philosophus exstat, vel eremita, cedo utriusque discrimen? — Mandator : Blasphemi, Deo infensi, quando demum cessabitis? — Prasini : Si majestati tuæ ista fiat satis, etiam invitus annuo, ter auguste. Cuncta mihi nota, cuncta mihi nota : at silentium mihi. Vale, justitia, nulla sunt deinceps tua sancita. Desertorem ago, en ad Judæorum partes migro : imo gentilem potius fieri, quam a Venetis stare conduci : novit Deus. — Veneti : Quod exhorreo, etiam conspiciere fugio : en tamen ut invidia mihi molestiam exhibet ingentem. — Prasini : Effodiantur spectatorum ossa. — Quo semel dicto Prasini discesserunt, imperatore ac Venetis in circo spectantibus relictis. Confestim vero popularis tumultus prætextum a quibusdam magistris dari in hunc modum contigit : Apprehensos ex aurigantium factionibus tres seditiosos suspensio præfectus damnavit. Eorum quidem unus vitam amisit extemplo : alii duo e patibulo ceciderunt. Iterum suspensi, ceciderunt iterum. His conspectis, populus astans exclamavit : Ad ecclesiam ducite. Audito clamore, sancti Cononis monachi pœnarios lembo sustulerunt, et ad sancti Laurentii trajectos deportaverunt, quod eo gauderet privilegio ecclesia, nullum ex ea ejiciendum, donec factum fuisset satis. Ea re accepta, misit præfectus milites ad eos custodiendos; eos vero missos cum rescivissent populares factiones, ad prætorium convenerunt, milites ad custodiam destinatos a sancti Laurentii templo amoveri a præfecto postulaturæ : responsum vero nullum ab eo acceperunt. Inde furore succensæ **157** factiones ignem prætorio submiserunt; a fori camera ad usque Chalces terminos incenderunt cuncta, argentariorum officinas, Lausique ædificia omnia flammis consumperunt, et obvios quosque milites, nulli venia concessa, occiderunt : domos quoque penetrantes bona diripuerunt cuncta, palatii aditum ære tectum, Protectorum stationem,

Α Ὁ θεὸς κακῶν ἀπειραστός. — Οἱ Πράσινοι· θεὸς κακῶν ἀπειραστός; καὶ τίς ἐστὶν ὁ ἀδικῶν με; εἰ ὁ φιλοσοφὸς ἐστὶν ἡ ἐρημίτης¹¹, τὴν διαίρεσιν εἶπεν τῶν ἐκατέρων. — Μανδάτωρ· Βλάσφημοι καὶ θεοδόλητοι¹², ὥς ποτε οὐχ ἡσυχάζετε; — Οἱ Πράσινοι· Ἄν θεραπεύηται τὸ κρᾶτος σου, στέγω, καὶ μὴ θέλω, τρισαύγουστε, δὲ, δὲ, οἶδα· ἀλλὰ σιωπῶ· σῶζον, δικη, οὐκ ἐτι χρηματίζεις. Μεταβαίρω, καὶ τότε Ἰουδαίῳ¹³. Μᾶλλον δὲ Ἑλληγίσαι συμφέροι, καὶ μὴ Βενετίσαι, ὁ θεὸς οἶδεν. — Οἱ Βενετοὶ· Τὸ μισῶ¹⁴ (91), οὐ θέλω βλέπειν· καὶ ὁ φθόνος παρενοχλεῖ μοι. — Οἱ Πράσινοι· Ἀνασκαφῇ τὰ δοτέα τῶν θεωρούντων. — Καὶ κατήλθον οὗτοι, καὶ ἔασαν τὸν βασιλεῖα καὶ τοὺς Βενέτους θεωροῦντας. Καὶ εὐθὺς συνέβη γενέσθαι Β ὑπὸ τινων μαγιστόρων¹⁵ (92) πρόβαταιν δημοτικῆς ταραχῆς τρόπῳ τοιῷδε· Κρατήσας ὁ ἐπαρχος¹⁶ τρεῖς δημότας τῶν ἀτακτούντων, ἐφούρχισεν αὐτούς. Καὶ ὁ μὲν εἰς πάραυτα ἀπέθανεν· οἱ δὲ δύο ἔπεσαν¹⁷ ἐκ τῆς φούρκας. Πάλιν ἐκρεμάσθησαν, καὶ πάλιν ἔπεσαν. Τοῦτους οὖν ἑωρακῶς ὁ ἐσὼς ὄχλος ἔκραξεν· Τούτους τῇ Ἐκκλησίᾳ· Ἀκηκούστε οὖν οἱ μοναχοὶ τοῦ ἁγίου Κωνωνος ἔρπασαν αὐτούς ἐν ἀκατίῳ καὶ ἐπέρασαν¹⁸ εἰς τὸν ἅγιον Λαυρεντίον (93), διότι προνόμια εἶχεν τοῦ μηδὲνα ἐκβλήσκεισθαι τοῦ ναοῦ, ὥς οὐ πάθῃ τὸ ἱκανόν. Ἀκούσας δ' ὁ ἐπαρχος¹⁹ ἐπεμψε στρατιώτας τοῦ φυλάττειν²⁰ αὐτούς, καὶ γνόντες οἱ δῆμοι ἀπῆλθον εἰς τὸ πραιτώριον (94) αἰτοῦντες τὸν ἐπαρχον ἀποστῆναι ἐκ²¹ τοῦ ἁγίου Λαυρεντίου τοῦ φυλάσσοντος στρατιώτας, καὶ ἀποκρίσεως οὐκ ἔτυχον παρ' αὐτοῦ· καὶ θυμωθέντες ἔβαλον πῦρ εἰς τὸ πραιτώριον, καὶ ἐκάησαν οἱ ἐμβολοὶ ἀπὸ τῆς καμάρας τοῦ φόρου ὥς τῆς Χαλκῆς, τὰ τε ἀργυροπρατεῖα, καὶ τὰ λαύσου (95) πάντα πυρὶ ἀνήλωσαν²², καὶ τοὺς ἐμπίπτοντας αὐτοῖς στρατιώτας κατέσφαξαν ἀπειδῶς. Καὶ εἰσερχόμενοι ἐν τοῖς οἴκοις διήρπασον τὰς ὑποστάσεις, καὶ ἐνεπίρισαν τὴν εἴσοδον τοῦ παλατίου τὴν χαλκώστεραν, καὶ τῶν Προτικτόρων²³ (96) καὶ τὸ ἔνατον τοῦ Ἀβγουστῆως (97). Καὶ κατήλθεν ὁ δῆμος εἰς τὸν Ἰου-

VARIAE LECTIONES.

¹¹ εἰ] ἡ Α. ¹² ἐρημίτης Α, ἐρημῆτης vulg. ¹³ θεοδόλωτοι Α. ¹⁴ Ἰουδαίσεις Α e. ¹⁵ fort. ὁ μισῶ. ¹⁶ μαγιστόρων Α. ¹⁷ ἐπαρχος Α, ὑπαρχος vulg. ¹⁸ ἔπεσον Α utrobique. ¹⁹ ἐπέρασαν εἰς Α, ἐπέρασαν αὐτούς εἰς vulg. ²⁰ δ' ὁ ἐπαρχος Α, οὖν ὁ ὕπ. vulg. ²¹ τοῦ φυλάττειν αὐτούς add. ex Α. ²² ἐκ add. ex Α. ²³ ἀνήλωσαν Α b, ἀνῆλθον vulg. ²⁴ τῶν Προτικτόρων Α, Πρωτοτικτόρων vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(91) Expone, ὁ μισῶ.
(92) Populi tribunos qui superius δῆμαρχοι. — Placet cum Aleman., τὸ μῦθος; *Tantum scelus nec videre sustineo*. Ὑπὸ τινων μαγιστόρων. Barth. Peyr. a quibusdam magistris mechanicarum artium pritis, maistres, artisans. Ejus vocis Meursius multa exempla adducit. Post στρατιώτας adde ex Reg. et Barb. τοῦ φυλάττειν αὐτούς; *Misit milites qui eos custodirent*; ex qua custodia orta seditio. *CONNEPIS*.

(95) Ad sinus CP. lævum exstructum templum huc nomine Procopius, lib. 1, *De ædif. Just.*, τότε γὰρ ἐν ἀριστερᾷ τοῦ κόλπου Λαυρεντίου μαρτύριον. Marcellinus comes ad annum 453 : Pulcheria Augusti Marcianj principis uxor S. Laurentii atrium

D inimitabili opera consummavit, etc.

(94) Præfecti urbis palatium, quo judicia sanguinum exercebat, et reos carceribus vinctos detinebat : de quo inferius.

(95) Lausi patricii, qui sub Arcadio floruit, ædes. Gyllius, *De topographia CP.* lib. II, cap. 25.

(96) Qui principem foras prodeuntem comitantur, jus palatium observant et protegunt. Procopius in *Anecdosis*. Pancirolius in *Not. imp.*, cap. 89.

(97) Augusteum, opsoniorum forum appellatum, quod idibus Octobribus regionum curatores, et Sebastophori in Augusti honorem ibi saltarent; vel quod Constantini et Helenæ statuae in eo essent erectæ. Suidas v. Ἀγουστέων.

λιανοῦ (98) τῆς Σοφίας λεγόμενον³⁵ λιμένα εἰς τὸν Α οἶκον Πρόβου ζητοῦντες ὅπλα, καὶ κράζοντες ἄλλον βασιλέα τῇ πόλει, καὶ ἔβαλον πῦρ εἰς τὰ Πρόβου· καὶ κατηνέχθη ὁ οἶκος. Καὶ ἦλθον, καὶ ἔκαυσαν τὸ βαλανεῖον τοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ τὸν ξενῶνα τοῦ Σαμφῶν³⁶ (99) τὸν μέγαν, καὶ ἀπώλοντο οἱ ἄβρωστοι, καὶ τὴν Μεγάλην ἐκκλησίαν σὺν τοῖς ἀμφοτέροις κίοσι· καὶ πᾶσα ἐκ τετραέντου (1) κατηνέχθη. Ὁ δὲ βασιλεὺς φοβηθεὶς ἠθέλησε βαλεῖν εἰς δρόμωνα τὰ χρήματα, καὶ ἐξελθεῖν ἐπὶ τὴν Θράκην, ὥς Ἡρακλείας, καταλείψας φυλάττειν τὸ παλάτιον τὸν στρατηλάτην Μοῦνδον μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καὶ τριχιλίων ἀνδρῶν καὶ Κωνσταντιδίου, καὶ τοῖς κουδικουαρίοις³⁷. Οἱ δὲ δῆμοι τοὺς νεκροὺς σύραντες ἔβαλον εἰς τὴν θάλασσαν, φονεύσαντες καὶ γυναῖκας πολλὰς. Φήμης δὲ γενομένης, ὅτι ὁ βασιλεὺς λαβὼν τὴν Αὐγούσαν ἐξῆλθεν ἐν τῇ Θράκῃ, ἀνηγόρευσαν³⁸ βασιλέα Ὑπάτιον τὸν πατρίκιον, καὶ καθ-εζόμενος ἐν τῷ ἱππικῷ εὐφημεῖτο ὑπὸ τῶν δῆμων. Καὶ ἤκουσεν τὰς ὕβριτικὰς φωνὰς τὰς πρὸς Ἰουστινιανὸν τὸν βασιλέα. Ἦλθον δὲ καὶ ἀπὸ Φλαβιανῶν (2) νεώτεροι Πράσινοι διακόσιοι (3) λωρικᾶτοι³⁹ (4), ὑπολαμβάνοντες ἀνοίξαι⁴⁰ τὸ παλάτιον καὶ εἰσαγαγεῖν τὸν Ὑπάτιον. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας τὰ παρὰ τοῦ δήμου καὶ Ὑπατίου τολμηθέντα, εἰσῆλθεν ἐν τῷ παλατίῳ, καὶ ἀνῆλθεν εἰς τὰ λεγόμενα Πούλι-πιτα (5), ἤπισθεν τοῦ καθίσματος (6) τοῦ ἱπποδρο-μίου⁴¹, εἰς τὸν τριχλινὸν τὸν ἔχοντα χαλκᾶς⁴² θύρας, ἔχων μεθ' αὐτοῦ Μοῦνδον καὶ Κωνσταντίον καὶ Βελισάριον καὶ ἄλλους συγκλητικούς, καὶ ἐνόπλων στρατιωτῶν βοήθειαν καὶ κουδικουαρίους καὶ σπα-θαρίους (7). Ἐξελθὼν δὲ Ναρσῆς ὁ κουδικουαρίος, ὁπέσυρén⁴³ τινὰς ἐκ τοῦ Βενέτου μέρους, ῥογεύ-σας (8) χρήματα· καὶ ἤρξαντο κράζειν· Ἰουστινιανὲ αὐγούστε, τοῦ βίβας. Κύριε, σῶσον Ἰουστινιανὸν τὸν βασιλέα, καὶ Θεοδώραν τὴν Αὐγούσαν. Ὅτε διχο-νοῆσαν τὸ πλῆθος, ὥρμησαν κατ' ἀλλήλων. Καὶ ἐξ-ελθόντες οἱ τοῦ παλατίου μετὰ τῆς αὐτῆς βοήθειας, ἀπέσχισάν τινὰς αὐτῶν ἀπὸ τοῦ δήμου, καὶ ὥρμησαν εἰς τὸ ἱπποδρόμιον. Καὶ ὁ μὲν Ναρσῆς διὰ τῶν θυ-ρῶν, ὃ δὲ υἱὸς Μοῦνδου διὰ τῆς σφενδόνης (9), ἄλλοι

et Augustei ennatum omne igne depopulati sunt. Exinde dilapsa populi factio ad Juliani portum quem Sophiæ dicunt convenit, tum ad Probi ædes, arma, aiebat, repertura, contendit : et in urbe imperatorem alium inclamans Probi domum incen- dit, quæ mox in ruinam acta. Pergens vero ulte- rius in Alexandri balneum flammæ ultrices intu- lit, magnum Sampsonis hospitium, ægris etiam misere consumptis, devastavit, Magnam quoque Ecclesiam cum utriusque partis columnis : tota vero quadripartito in ruinam concidit. His impe- rator territus, pecuniam omnem in dromonem congerere, et Mundo militiæ magistro, et ejus filio, et millibus hominum tribus, nec non Constantiolo et cubiculariis ad palatii custodiam relictis, in B Thraciam Heracleam usque secedere meditabatur. Factiones porro cadavera (erant etiam illa pluri- marum ab eis occisarum mulierum) per urbem raptantes in mare projecerunt. At cum rumor sparsus esset imperatorem abducta secum Augusta in Thraciam profugisse, Hypatium patricium impe- ratorem salutaverunt : mox sedens in circo populi factionum faustas voces excepit, et contumeliosam in Justinianum conjectarum exstitit auditor. Convolarunt insuper a Flavianis juniores Prasini ducenti loricati, qui palatium reserare, et Hypatium introducere in animo habebant. Imperator, intellec- tis factionis et Hypatii temerariis conatibus, in- gressus palatium Mundo, Constantiolo, Belisario aliisque senatorii ordinis viris, nec non armatorum C militum præsidio cubiculariisque et spathariis se- cum ductis, locum Pulpita dictum pone circi thronum ad triclinium, portis æneis insigne, occupat. Egressus vero Narses cubicularius, pecuniarum largitione quosdam ex Veneta factione ad partes suas traxit, qui vociferari cœperunt : Justiniane auguste, tu vinceas. Domine, serva Justinianum imperatorem et Theodoram Augustam. Tum fac- tiones in discordiam adductæ in invicem fecerunt impetum : at qui palatium tenebant cum præsidia- riis erumpentes, factionis desertores ad se non-

VARIAE LECTIONES.

- ³⁵ λεγόμενον] λέγω Α. ³⁶ τοῦ Σαμφῶν Α, τὸν Σαμφῶ vulg. ³⁷ τῶν κουδικουαρίων scribi oportebat. ³⁸ ἀνηγόρευσαν Α, καὶ ἀν. vulg. ³⁹ λωρικᾶτοι Α, λουρικᾶτοι vulg. ⁴⁰ ἀνοίξαι Α, καὶ ἀν. vulg. ⁴¹ ἱπποδρόμιον Α h. l. et infra. ⁴² χαλκᾶς Α e, τὰς χ. vulg. ⁴³ ὁπέσυρén Α, ἐπέσ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(98) Julianum cum conjuratis memorat *Chronicon D lata*. MEURSIUS. Alexand. ; Probum, Hypatii consobrinum, Marcel- linus et Procopius lib. i *De bello Persico*.

(99) A Constantino ædificatum. Eucherologium.

(1) *Chronicon Alexandrinum* legit, σὺν τοῖς φοβεροῖς καὶ θαυμαστοῖς κίοσι πᾶσι ἐκ τετραέν- του· adeoque columnarum materiam, et marmoris genus vox illa peregrina indicat.

(2) *Chronicon Alexandrinum* habet ἀπὸ Κων- σταντινῶν· at tam Constantini, quam Flaviani fuere legionarii comitatenses sub magistro militum per Thracias, a Flavio Constantino, qui Magnus, insti- tuti. Notitia imp. Orient. et Pancirollus in eam cap. 53.

(3) *Chronicon* idem διακόσιοι πεντήκοντα.

(4) Idem φοροῦντες ζαβάς. Zaba, lorica cucul-

D lata. MEURSIUS.

(5) Locum hunc tacet Procopius, *De bello Persico* lib. i, cætera describit enucleatius. Eadem *Chro- nicon Alexandrinum*.

(6) Procopius : Ubi imperator consistere consue- vit, ac equestre gymnicumque solitus est spectare certamen. Infra *Augusteum thronum* nuncupat.

(7) Cedrenus : Σπαθᾶριος, ὁ σωματοφύλαξ.

(8) *Ergo, distribuo* ; superius *de roga*.

(9) An σφενδόνη fuerit circi ἀπετηρία, carcer nimirum ex quo, velut e funda lapis, procurrebant aurigæ, vel utrum circi pars extrema, et opposita, quæ meta, et χαμπτός Suidæ v. βαλβίς, quod ex ea duo circi curricula et spatia spectata fundam refe- rant, divinet alius.

nullos adjunxerunt, et una simul irruerunt in A δὲ διὰ τοῦ μονοπάτου (10) τοῦ καθίσματος εἰς τὸ πέλας, καὶ ἤρξαντο κόπτειν τοὺς δῆμους, οἱ μὲν τοξεύοντες, οἱ δὲ κατασφάζοντες, ὥστε μηδένα τῶν πολιτῶν ἢ Βενέτων⁴⁶ ἢ Πρασίμων εὐρεθέντων ἐν τῷ ἱππικῷ σωθῆναι. Ὁ δὲ Βελισάριος εἰσδραμὼν ἐπὶ τὸ καθίσμα τοῦ βασιλέως μετὰ σπαθαρῶν συλλαβόμενος Ὑπάτιον προσήγαγεν τῷ βασιλεῖ, καὶ ἀπέθανο αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ. Ἀπέθανον δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ χιλιάδες τριάκοντα πέντε ἀνδρῶν. Καὶ οὐκ ἐτι ἐφαίνετο δημότης πώποτε· ἀλλ' ἐγένετο ἡσυχία τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. Τῇ δὲ ἐπαύριον ἐσφάγησαν Ὑπάτιος καὶ Πομπήτιος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ· καὶ ἐρρίφη τὰ⁴⁷ σώματα αὐτῶν ἐν τῇ θαλάσῃ· καὶ ἐδημεύθησαν οἱ οἶκοι αὐτῶν, μετὰ καὶ ἄλλων ἢ πατρικίων καὶ Ἰλουστρίων (11) καὶ ὑπατικῶν δημευθέντων, ὥς συνδρόμων Ὑπατίου. Καὶ ἐγένετο φόβος μέγας, καὶ ἡσύχασεν ἡ πόλις, καὶ οὐκ ἤχθη ἱππικὸν ἐπὶ ἱκανὸν χρόνον.

Hoc eodem anno a vespere ad crepusculum matutinum astrorum concursus ingens visus est, adeo ut omnes metu exanimati exclamarent : Cadunt e caelo stellæ, nec unquam rem monstro tam proximam conspeximus.

A. C. 525. — *Romæ episcopi Joannis annus primus.*

Hoc anno Theodora piissima Augusta ad calidas Pythiorum aquas, quibus corpus soveret ac reficeret, profecta est : viæ socios dederunt se patricius Menas præfectus, patricius Elias largitionum comes, et alii patricii, nec non cubicularii et optimates ad quatuor millia. Ingentem porro pecuniarum vim in ecclesias, pauperum hospitia et monasteria distribuit.

A. C. 526. — Hoc anno Priscus ex imperatoris notario consul designatus, mota per eum imperatricis indignatione, bonis omnibus mulctatus est, et imperatoris jussu Cyzicena ecclesiæ diaconus ordinatus.

Hoc etiam anno Vandalicæ expeditiones susceptæ, et Africa demum a Belisario recepta. Vandali

τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ ἀστέρων γέγονε δρόμος (12) πολὺς ἀπὸ ἐσπέρας ἕως αὐγούς· ὥστε πάντας ἐκπλήττεσθαι καὶ λέγειν, ὅτι Οἱ ἀστέρες πίπτουσιν, καὶ οὐκ εἰδαμέν ποτε τοιοῦτο πρᾶγμα.

A. M. 6025. -- Ῥώμης ἐπισκόπου Ἰωάννου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Θεοδώρα ἡ εὐσεβεστάτη Λύγουττα ἐξηλθεν εἰς τὰ θερμὰ τῶν Πυθίων (13) τοῦ⁴⁸ θερμῆσαι· καὶ συνεξήλθον⁴⁹ αὐτῇ ὁ τε πατρίκιος Μηνῆς ὁ ἐπαρχος· καὶ ὁ πατρίκιος Ἡλίας ὁ κόμης τῶν λαργιτιόνων⁵⁰, καὶ ἄλλοι πατρίκιοι, καὶ οἱ κουδικουλάριοι καὶ σατράπαι, χιλιάδες τέσσαρες· καὶ πολλὰ ἐχαρίσατο ταῖς ἐκκλησίαις καὶ πτωχοῖς⁵¹ καὶ τοῖς μοναστηρίοις.

A. M. 6026. — Τούτῳ τῷ ἔτει Πρίσκος ὁ ὑπατος (14) ἀπὸ νοταρίων τοῦ βασιλέως ἀγανακτηθεὶς ἀπὸ Θεοδώρας τῆς βασιλίσσης⁵² ἐδημεύθη, καὶ διάκονος Κυζίκου χειροτονήθη, καλεῖσάντο· τοῦ βασιλέως.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει γεγόνασιν Οὐανδαλικοὶ πόλεμοι (15), καὶ παρέλαθεν Βελισάριος τὴν Ἀφρικὴν. Οἱ γὰρ⁵³

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁶ ἢ Βενέτων A, ἢ τῶν B. vulg. ⁴⁷ τὰ add. ex A. ⁴⁸ τοῦ om. A. ⁴⁹ συνεξήλθον A, συνήλθον vulg. ⁵⁰ λαργιτιόνων A a, λαργιτιανῶν vulg. ⁵¹ πτωχοῖς A. ⁵² βασιλίσσης] δεσποίνης a. ⁵³ οἱ γὰρ om. A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(10) *Chronicon Alexandr.*, διὰ τοῦ μονοπόρου. D Rigaltius : Monopatia, itinera angusta, per quæ uni patet ingressus. Anonymus : Ὁφείλουσι δὲ οἱ τοῦ τάγματος μικρὰς ὁδοὺς ἀφορρίζειν, τὰ λεγόμενα ἐνδον μονοπάτια· *Debent qui stant in media acie vias angustas, monopatia dictas, liberas relinquere.* Monópatos itaque a Palatio ad circum via.

(11) Pancirollus in Notit. imp., cap. 2. In duas classes senatus dividi cœpit, illustrium, et clarissimorum ; hi patricii, illustres alii, senatores minorum gentium. Basilic. eclog. 7 : Οἱ ἀπὸ πατρικίων ἕως Ἰλουστρίων εἰσὶν οἱ συγκαλητικοί· *Senatores a patriciis ad illustres usque numerantur.* Glossæ Basilic. : Ἰλλούστριοις, εὐγενῆς.

(12) Agathias lib. v, post initium.

(13) Videnda quæ de Pythiorum aquis scribuntur in notis ad annum Justiniani 37.

(14) Is videtur Emesenus, de quo Suidas v. Πρίσκος, nomine, notarum experimento, et ejus poena talem asserentibus. Consulens eum non agnoscunt Fasti, quare τὸ ὑπατος, vel ejus est cognomentum, vel promissam ac designatam duntaxat dignitatem enuntiat. Videndus Baronius ad an. 335 a num. 16 ad 21, apud quem lex de præscriptione Belisarie consule lata, anno sequenti emanasse censenda, post poenam nimirum Prisco irrogatam.

(15) Marcellini Chronicon anno Justiniani 7, indict. 12, Justiniano ipso IV consule. Reliquæ Procopius. *De bello Vand.* l. i.

Οὐανδήλοι (16), καθὼς ⁵⁵ ἐν τοῖς ἀνω χρόνοις εἴρη-
ται, ἐπὶ Ἀρκαδίου βασιλείᾳ καὶ Ὀνωρίου τὴν Σπα-
νίαν καταλαβόντες μετὰ Γοδιγίσκλου ⁵⁶ (17) τοῦ
βηγὸς αὐτῶν ἐκ ταύτης ἐπὶ Λιβύην περάσαντες, ταύ-
την κατέσχον. Τοῦ δὲ Γοδιγίσκλου τελευτήσαντος,
Γόγδαρις (18) καὶ Γιζέριχος οἱ τοῦτου υἱοὶ τὴν τοῦτου
ἀρχὴν ⁵⁷ διεδέξαντο. Γόγδαρις δὲ ἐξ ἀνθρώπων γε-
νόμενος, Γιζέριχος βασιλεὺς Οὐανδήλων ⁵⁸ ἀναδείκνυ-
ται, καὶ πόλιν Καρθαγένναν, βασιλεύσας ἔτη λθ',
παράλαβὴν καὶ Ῥώμην. Τοῦτου δὲ τελευτήσαντος
Ἰωνάριχος ὁ υἱὸς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν διεδέξατο,
πολλὰ κακὰ τοῖς ἐν Λιβύῃ Χριστιανοῖς ἐνδειξάμενος,
καὶ Ἀρειανίζειν βιάσάμενος ⁵⁹· καὶ πολλοὺς ἐφόνευ-
σεν, καὶ ἐγλωσσώθησεν ἀπὸ τῆς φάρυγγος· οἱ καὶ ⁶⁰
τοῦ Θεοῦ χάριτι ὕστερον ἐλάλουν. Τούτων καταφρο-
νήσαντες ἐπολέμησαν οἱ Μαυρούσιοι, καὶ ⁶¹ πολλὰ
κακὰ εἰς Οὐανδήλους εἰργάσαντο ⁶². Ὁκτὼ δὲ ἔτη βα-
σιλεύσας τελευτᾷ, ἀπολέσας Νουμιδιαν καὶ Λυράσιον
ὄρος (19), οἱ οὐκ ἔτι ὑπὸ Οὐανδήλους ἐγένοντο. Γον-
δάβουν ⁶³ δὲ ὁ Γέσωνος υἱὸς, υἱοῦ Γιζέριχου τὴν ἀρ-
χὴν διεδέξατο, μείζονα κακὰ τοῖς Χριστιανοῖς ἐνδει-
ξάμενος· ἐτελεύτησεν βασιλεύσας ἔτη ιβ'. Τοῦτου τὴν
ἀρχὴν διεδέξατο Τρασαμουῖνδος ⁶⁴, ἀνὴρ εὐειδὴς καὶ
συνετὴς καὶ μεγαλόφυχος. Οὗτος τοὺς Χριστιανοὺς
ἐδιέζετο μεταβαλέσθαι τὴν πατρίαν δόξαν, οὐκ αἰκί-
ζόμενος, τοὺς δὲ ἀπειθοῦντας ἀποστρεφόμενος ⁶⁵.
Τελευτησάσης δὲ τῆς γυναίκος αὐτοῦ ἀτέκνου βου-
λεύεται ἀριστα, καὶ πέμψας πρὸς Θεοδέρικον βασιλέα
Γότθων εἰς Σπανίαν, ἤγει τὴν τοῦτου ἀδελφὴν λαβεῖν
πρὸς γάμον Ἀμλαφρίδαν ⁶⁶ (20) χήραν οὖσαν. Ὁ δὲ
τὴν ἀδελφὴν δέδωκεν αὐτῇ ⁶⁷ εἰς γυναῖκα καὶ Γότθων
δοκίμων διτχιλοῦς ἐν τάξει δορυφόρων σὺν ἄλλαις
πέντε χιλιάσιν ⁶⁸ ἀνδρῶν μαχίμων πρὸς ὑπουργίαν
τοῦτων ⁶⁹. Ἐδώρησατο δὲ τὴν ἀδελφὴν ⁷⁰ Θεοδέρικος
καὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ ἀκρωτηρίων ἐν τῷ καλούμενον
Λύσιον ⁷¹ (21)· καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἔδοξεν ὁ Τρασαμουῖνδος
πάντων τῶν ἐν Λιβύῃ βασιλευσάντων κρείστων τε
καὶ δυνατάτατος. Ἐγένετο δὲ καὶ φίλος τοῦ βασιλέως
Ἀναστασίου· ἐκράτησε δὲ τῆς βασιλείας ἔτη κζ'. Τοῦ-
του δὲ τελευτήσαντος, Ἰλδέρικος ὁ Ὀνωρίου τοῦ
Γιζέριχου πατρὸς ἐβασίλευσεν ἀνὴρ πρῶτος καὶ ἀγα-
θός, καὶ οὐδὲ Χριστιανοὺς χαλεπὸς ἐγγύονε· τὰ δὲ εἰς
πόλεμον μαλακὸς τε λίαν, καὶ οὐδὲ ἀκοῦσαι ἤθελεν
τοῦτο τὸ πρᾶγμα. Ἀμερ ⁷² δὲ ὁ τοῦτου ἀδελφιδόος ⁷³,
ἀνὴρ ἀγαθός τὰ πολέμια, ἐστρατήγει Οὐανδήλων, ὃν
δὴ καὶ ⁷⁴ Ἀγίλλεα ἐκάλουν. Ἰλδέρικος δὲ φίλος ἦν τοῦ
Ἰουστινιανοῦ πρὸ τοῦ βασιλεῦσαι αὐτὸν ἐπὶ Ἰουστίνου

A quippe, prout annis superioribus manifestatum,
Hispania sub Arcadio et Honorio imperatoribus
occupata, ex ea postmodum una cum Gondigisclo
159 rege in Libyam trajicientes, eam tenere pro-
vinciam. Gondigisclo autem defuncto, Gogdaris et
Gizerichus ejus filii in principatu successerunt. Gog-
dari autem sublato, Vandalorum rex Gizerichus de-
claratur et Carthagine civitate sub jugum missa,
Romaque pariter capta, triginta et novem annis
regnavit. Eum satis raptum Honorichus filius ex-
cepit in regno, multaque deinceps mala Christianis,
ab eo in Arianas partes per Libyam transire co-
actis, intulit, plurimosque tum cædibus, tum lin-
guis ex imo gutture abscissis, vexavit, qui divina
tamen opitulante gratia loquendi facultatem postea
receperunt. Maurusii porro Vandalorum despecta
potentia susceptoque adversus eos bello, plurima-
rum cladum illis exstiterunt auctores. Honorichus
amissa Numidia et Aburusiō monte, qui non am-
plius Vandalorum ditionis fuerunt, exactis in regno
annis octo, diem extremum obiit. Gondabunus au-
tem Geesonis filius, Gizerichi nepos, avitum regnum
adiit, et ingentioribus in Christianos exercitiis sup-
plicii, vita functus est post annum regni duode-
cimum. Imperii factus est hæres Trasimundus, vir
forma, prudentia, et animi magnitudine præstans.
Hic Christianos paternam religionem deserere et im-
mutare cogebat; verum non irrogatis in eos pœnis:
at eos tantummodo aversatus, quos dictis non ob-
sequentes comperisset. Coniuge vero, nulla edita
prole, ex hac vita migrante, optimum init consi-
lium: et ad Theuderichum Gothorum regem in
Hispaniam missa legatione, sororem ejus Amala-
phridam viduam in conjugium sibi locari postulat.
Ille sororem nuptum tradit, et bis mille insuper
Gothos lectissimos, qui satellitum ordinem apud
ipsum implerent, cum aliis hominum bellicosorum
millibus quinque, qui priorum adjutores atque mi-
nistri forent. Ad hæc sororis nomine ex Sicilia
promontoriiis unum, cui Lysium nomen, dono con-
tulit: ex quo Trasimundus omnium, qui hactenus
Libyæ regnum tenuerant, ditissimus et potentissi-
mus evasit. Hic Anastasio imperatori foederibus et
amicitia conjunctus fuit, et regnum annis viginti
septem administravit. Eo deinde mortuo, Ildericus
filius Honorichi et Gizerichi nepos regni suscepit
munus, vir supra reliquos mansuetudine et clemen-

VARIE LECTIONES.

⁵⁵ καθὼς ἀνωτέρω εἴρηται α. ⁵⁶ Γοδιγίσκλου A passim, Γοδιγίσκλου vulg. ⁵⁷ τὴν τοῦτου ἀρχὴν A, τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ vulg. ⁵⁸ Οὐανδήλους A. ⁵⁹ βιάσάμενος A. ⁶⁰ οἱ καὶ A, οἱ δὲ vulg. ⁶¹ καὶ add. ex A. ⁶² εἰργάσαντο — — — ὑπὸ Οὐανδήλους om. A f. ⁶³ Γονδάβουν A. ⁶⁴ Τρασαμουῖνδος A, Τρις. vulg. ⁶⁵ τοὺς δὲ ἀπ. ἀποστρ. om. A. ⁶⁶ Ἀμλαφρίδαν A, Μαλαφρίδαν vulg. ⁶⁷ αὐτῇ add. ex A. ⁶⁸ χιλίους A. ⁶⁹ τοῦτων A. ⁷⁰ τὴν ἀδελφὴν A b, τῇ ἀδελφῇ vulg. ⁷¹ Lilybæum esse videtur. ⁷² Ἀμερ] sic scripsi pro vulg. Ἀμεργούς ex proxime seqq. et ex Procopio. ⁷³ ἀδελφός A. ⁷⁴ καὶ add. ex A.

JAC. GOARINOTÆ.

(16) Ex Procopii lib. i *De bello Vandalico* excerpta narratio.

(17) Procopius Latinus *Godigiscum* scribit.

(18) Idem, *Gontharis*.

(19) Idem: *Aurarium* (alibi *Abrasium* et *Aurarium*) mons in Numidia iter dierum 33 a Cartha-

gine distans, ac ad meridiem spectans, in quo Maurusii a Vandalis se tuebantur.

(20) Videndus Jornandes lib. *De rebus Geticis*, quo Amalafridam eam appellat.

(21) Repone Lilybæum. Procopius *De bello Goth.*, lib. i.

lia conspicuus. qui nec in Christianos carnificinam aut animi severitatem ullam ostendit; at circa res bellicas mollis admodum et dejectus, adeo ut nec belli vocem audire sustineret. Amer autem ejus consobrinus, vir bonus ac præstans, res bellicas omnes apud Vandalos administrabat, quem ea de causa nuncupabant Achillem. Porro Ilderichus **160** amicus fuit Justiniano, cum privatus adhuc sub Justiniano avunculo inereretur, et amicitiae ad invicem confirmandæ missis et acceptis muneribus plurimis sese frequentius provocabant. Fuit autem ex Gizerichi genere quidam originem ducens, cui Gelimer nomen, vir nequam et pravis moribus instructus, rerum innovandarum studiosus, et facultatibus alienis inhiare solitus. Hic adversus Ilderichum septennio jam regno potitum ac proprium suum dominum tyrannide excitata, rege capto et in carcerem cum uxore Amalaphrida conjecto, Gothos omnes interfecit, et Amerem et fratrem ejus Euagetem sub custodia servavit. Cæterum nova tyrannide elatus non potuit præsentis rerum statu contentus diutius vivere. Quamobrem defensionem pro se ad imperatorem Justinianum scripsit, nimirum ad se regnum jure pertinere, cum Ilderichus ipsum administrare minime posset. Ea de re certior factus Justinianus Gelimero rescripsit, se istam ejus tyrannidem nullatenus probare. At ille neglectis hisce responsis, Amerem excæcavit, Ilderichum vero et Euagetem diligentius custoditos in carcerem inclusit. Quod ubi rescivit Justinianus, continuo expeditionem in Libyam decrevit, bello, quod in Media tum gerebat, dirempto, et, revocato ex Oriente Belisario, senatum ea de re consuluit. Senatus rem difficilem et periculosam censuit, revocans in memoriam infelicissimam Leonis imperatoris adversus Vandalos navalem expeditionem, quantusque in ea Basilisco duce militum numerus periisset, et quanta pecuniarum vis in ea frustra insumpta. Quare perpensa periculi magnitudine, ne ipsum Belisarium navalis hujus expeditionis ducem eligeret imperator, metuebant. Joannes autem patricius in medium descendens orationem hujusmodi habuit: *Nos quidem, o domine, jussis tuis parebimus, neque ipsis obsistere consilium unquam fuit: æquum tamen est, immensam viæ longitudinem, quanta nimirum maris spatia, et quam magnum terrestris itineris intervallum, quod per centum et quadraginta dies vix confici possit, præterea quam sit incerta belli ineundi victoria, vinci autem quam miserum*

τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, καὶ πολλὰ χρήματα πρὸς αὐτὸν ἔπαμπέ τε καὶ ἐδέχτο παρ' αὐτοῦ τὴν ¹⁵ φίλαν κρῆ-
τύνων. Ἦν δέ τις τούτου συγγενὴς ἐκ τοῦ γένους Γι-
ζερίχου, Γελίμερ ὀνόματι, ἀνὴρ δεινὸς ¹⁶ καὶ κακο-
τήθης, καὶ πράγμασι νεωτέροις καὶ χρήμασι ἄλλο-
τρίοις ἐπιτίθεσθαι ἐπιστάμενος. Οὗτος τυραννήσας
κατὰ τοῦ ἰδίου δεσπότου Ἰλδερίχου ἐπταετίαν βασι-
λεύσαντος ¹⁷, τοῦτον κρατήσας, εἰς φυλακὴν ἀπέθετο
σὺν τῇ γυναικὶ Ἀμαλαφρίδῃ, καὶ τοὺς Γότθους δι-
έφθειρεν ἅπαντας, καὶ Ἀμερα καὶ τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν
Εὐαγέτην ¹⁸ ἐν φυλακῇ ἔσχεν. Ἐπαρθεὶς δὲ τῇ τυ-
ραννίδι, οὐκ ἠδύνατο ἐν τῷ καθεστῶτι βιοτεῦναι.
Γράφει τοίνυν πρὸς βασιλέα Ἰουστινιανὸν ἀπολογού-
μενος, ὡς ¹⁹ αὐτῷ ἡ βασιλεία ἐννόμως προσήκειν, Ἰλ-
δερίχου μὴ ἰσχύοντος αὐτὴν ²⁰ διοικῆσαι. Ταῦτα δὲ
Ἰουστινιανὸς μαθὼν, ἔγραψεν πρὸς αὐτὸν, ὡς οὐ
καταδέχεται ταύτην τὴν τυραννίδα. Αὐτὸς δὲ μὴ
προσχωὼν τοῖς γεγραμμένοις, τὸν τε Ἀμερα ἐξετύ-
φλωσεν, τὸν τε Ἰλδερίχον σὺν Εὐαγέτῃ ἐν μείζονι
φυλακῇ ἀπέκλεισεν. Ταῦτα μαθὼν Ἰουστινιανὸς κατὰ
Λιβύης ἐστράτευσεν, καταλύσας τὸν Μηδικὸν πόλε-
μον, καὶ μεταπεψάμενος ²¹ Βελισάριον ἐκ τῆς
Ἐφῆς, ἐδουλεύετο περὶ τούτου. Ἡ δὲ σύγκλητος ἐδου-
χέριεν ἀναμνησκούσα τοῦ τε Λέοντος τοῦ βασι-
λέως στόλον τὸν κατὰ Οὐανδήλων στρατεύσαντα σὺν
τῷ Βασίλισκῳ καὶ ἀπολωλότα, ὅσοι τε στρατιῶται
ἀπέθανον, καὶ ὅσα χρήματα ἀνηλώθησαν· δεδιότες δὲ
τοῦ κινδύνου τὸ μέγεθος (22), μὴ αὐτὸν στρατηγὸν
ταύτης τῆς στρατείας ἐκλέξοιτο ²³ ὁ βασιλεὺς. Παρ-
ελθὼν δὲ Ἰωάννης πατρικίος εἰς τὸ μέσον ἔλεξε τάδε·
Ἡμεῖς μὲν, ὦ δέσποτα, τοῖς σοῖς προστάγμασι
πειθόμεθα, καὶ οὐκ ἀντιτείνομεν ²⁴. Ἀλλὰ δίκαιόν
ἐστι λογίσασθαι σε τὸ τε τῆς ὁδοῦ μήκος καὶ τὰ
τῆς θαλάσσης πελάγη, καὶ τὸ διὰ ξηρᾶς ἐκατέρ-
εσσarάκοντα ἡμερῶν ὁδοῦ ²⁵ διάστημα ἔχον,
καὶ τῆς νίκης τὸ ἀδηλον, καὶ τῆς ἡττης τὸ ἐπ-
ώδυνον, καὶ τῆς μεταμείλειας τὸ ἀνόρητον ²⁶. Ἀπο-
δεξάμενος δὲ ὁ βασιλεὺς τὸν λόγον, τὴν εἰς τὸν πόλε-
μον προθυμίαν κατέπαυσεν. Ἐπίσκοπος δὲ τις τῆς
Ἐφῆς τὸν βασιλέα ἀνεπέτρωσεν, λέγων ἐκ Θεοῦ ἐπι-
σχῆψαι αὐτῷ ὄναρ κελεῦον αὐτὸν πρὸς τὸν βασιλέα
γενέσθαι, καὶ αἰτήσασθαι αὐτὸν τοὺς ἐν Λιβύῃ Χρι-
στιανούς ρύσασθαι ἐκ τῶν τυράννων· Κἀγὼ αὐτῷ
συλλήψομαι, καὶ Λιβύης κύριον θήσομαι. Ταῦτα
ὁ βασιλεὺς ἀκούσας κατέχειν τὴν διάνοιαν οὐκ ἔτι
ἠδύνατο, ἀλλὰ τὴν τε στρατιάν καὶ τὰς ναῦς ἐξώπλι-
ζεν, ὅπλα τε καὶ σιτεῖα ²⁷ ἡτοίμαζεν. Καὶ Βελισάριον
ἐκπαράσκευον ἐκέλευσεν εἶναι, ὡς ἐν Λιβύῃ στρα-
τηγήσονται. Πουδέντιος δὲ εὐθὺς τυραννήσας, Τρίπο-

VARIE LECTIONES.

¹⁵ τὴν add. ex A. ¹⁶ δεινός; A, κακός; vulg. ¹⁷ βασιλεύσαντος A, βασιλεύσαντα vulg. ¹⁸ Εὐαγέτην A, Εὐγέτην vulg. h. l. et infra. ¹⁹ ὡς; A, πῶς vulg. ²⁰ αὐτὴν A, ταύτην vulg. ²¹ προκαλεσάμενος B a. ²² στρατείας ἐκλέξοιτο A, στρατιᾶς ἐκλέξοιτο vulg. ²³ ἀντιτείνομεν A, ἀνατείνομεν vulg. ²⁴ ὁμοῦ A. ²⁵ ἀνόνητον e, ἀνόνητον a, ἀνώνητον vulg. ²⁶ σιτεῖα A, σιτεῖα vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(22) Locus injuriose Belisario redditus, quasi eum ducem præfici peculiariter timerent, ac velut ipsum negotio imparē; non quisque meiueret, ne sibi munus hoc committeretur tantæ alex. Sic

clarius Procop., δεδιότες δὲ ἑαυτοῦ, cum quisque periculi magnitudinem timeret, ne forte eum imper. exercitus ducem præficeret. COMBEFIS.

λιν ἐκράτησεν, καὶ τῷ Ἰουστινιανῷ ἔγραψεν, πέμψας ἅπαντας τοὺς στρατὸν, καὶ ταύτην παραλαβεῖν. Ὁμοίως καὶ Γόγδας ὁ Γότθος τυραννήσας κατὰ τοῦ ἰδίου δεσπότης Γελίμερος, Σαρδινίαν τὴν νῆσον ἐκράτησεν, καὶ πρὸς Ἰουστινιανὸν ἔγραψεν, ὅπως πέμψῃ στρατὸν καὶ στρατηγόν, καὶ παραλάβῃ τὴν νῆσον· ὅς καὶ ἀπέστειλε Κύριλλον μετὰ τριακοσίων ἀνδρῶν πρὸς βοήθειαν αὐτοῦ. Ὁ δὲ Γελίμερ ἀποστείλας τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μετὰ στόλου πολλοῦ καὶ ἐπιλογῆς καὶ στρατοῦ τῶν Οὐανδήλων, ταύτην παρέλαθεν, καὶ τὸν Γόγδαν ἀνέειλεν.

non valuit imperator, quin imo exercitum navesque armis instruxit, et amplum com meatum paravit: Belisarium vero, cum ducis munere in Libya functurum, quantocius dispositum esse iussit. Porro Pudentius tum rebellans Tripolim per tyrannidem occupavit, ac Justiniano rescripsit, ut ad eam recipiendam exercitum mitteret. Pariter Gogdas Gotthustyrannide adversus Gelimerem dominum mota, Sardiniam insulam occupavit, deditque litteras ad Justinianum, ut armato milite et duce missis, insulam recuperaret: imperator vero Cyrillum cum trecentis militibus, qui viro suppetias ferrent, summisit. Verum Gelimer fratrem prae-mittens cum instructissima classe et lectissimo Vandalorum exercitu, insulam cepit, ipsumque Gogdan occidit.

Βελισάριος δὲ παρέλαθεν τὴν στρατιάν⁸⁴ καὶ τὸν Β στόλον καὶ τοὺς ἄρχοντας, Σολομῶνά τε⁸⁵ τὸν στρατηγόν, καὶ Δωρόθεον τὸν τῆς Ἀρμενίας καὶ Κυπριανὸν καὶ Βαλεριανὸν καὶ Μαρτίνον καὶ Ἀλφίαν (23) καὶ Ἰωάννην καὶ Μάρκελλον καὶ Κύριλλον, οὗ πρόσθεν ἐμνήσθη, καὶ ἐτέρους πολλοὺς τῶν Θράκην⁸⁶ οἰκούντων. Εἶποντο δὲ αὐτοῖς Ἐλοῦροι, ὧν Φαρὰς ἦρχεν, χίλιοι, καὶ Μασσαγέται ἱπποτοξόται, ὧν ἦγοντο Σισινίους (24) τε καὶ Βαλᾶς. Ναὺς δὲ ὑπῆρχον πεντακόσαι, ἀνά μυριάδας⁸⁷ πέντε μεδίμων χωροῦσαι. Ναῦται δὲ τρισμύριοι Αἰγύπτιοι τε καὶ Ἴωνες καὶ Κίλικες. Ἀρχηγὸς δὲ εἰς ἐπὶ ταῖς ναυσὶ Καλώνυμος⁸⁸ Ἀλεξανδρεὺς. Ἦσαν δὲ καὶ δρόμωνα; (25) διὰ ναυμαχίαν ἐνενήκοντα. Στρατηγὸν δὲ μονοκράτορα ἐφ' ἅπασιν Βελισάριον ὁ βασιλεὺς ἐστήσιν. Ὡρμητο δὲ ὁ Βελισάριος ἐκ Γερμανίας, ἣ Θρακῶν τε καὶ Ἰλλυριῶν μεταξὺ κεῖται. Συνεπεφέρετο δὲ μετ' αὐτοῦ καὶ Ἀντωνίαν⁸⁹, τὴν ἑαυτοῦ γαμετήν. Ὁ δὲ Γελίμερ τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφὸν Τζάτζονα (26) σὺν ἑκατὸν εἰκοσι ναυσὶ, καὶ στρατὸν ἐκλελεγμένον ἐν Σάρδω τῇ νήσῳ κατὰ Γόγδα ἀπέστειλεν. Ἐβδόμον δὲ τὴν ἑτοῶς (27) Ἰουστινιανὸς οὗτος ὁ Βελισάριος ἐν τῇ νήσῳ ἐστάλη. Συνῆν δὲ αὐτῷ καὶ Προκόπιος⁹⁰ ὁ συγγραφεύς. Ἀπάραντες δὲ τῆς βασιλίδος πόλεως, ἦλθον ἐν Ἀδύδω. Βελισάριος δὲ ἐφρόντιζεν, ὅπως ὁ σύμπαρ στόλος ἅμα πλέοι, καὶ εἰς χωρίον τὸ αὐτὸ προσορμιζοίτο. Καταλαβὼν δὲ τὴν Σικελίαν, ἀπέστειλεν Προκόπιον τὸν συγγραφεὰ εἰς Συρακοῦσαν, εἰπὼς⁹¹ εὐ-

A sit et luctuosum, et quam sera ac vana poenitentia tum fuerit, diligentius perpendere. Imperator probata Joannis sententia, ferventem illum ac propensum ad expeditionem suscipiendam animum sedavit. Sed quidam Orientis episcopus alas et animos iterum addidit imperatori, somnium sibi a Deo immisum asserens, quo se ad imperatorem accedere, eumque ut Christianos, qui in Libya a tyrannis opprimuntur, liberaret, 161 exorare juberetur: Cum ipso enim militabo, et Libyæ dominum constituam. His auditis proprium animi sensum continere

Ceterum Belisarius exercitum classemque accepit cum praefectis, Salomone duce, Dorotheo, cui commissa erat Armenia, Cypriano, Valeriano, Martino, Alpha, Joanne, Marcello et Cyrillo, cujus nuper mentionem habui, multisque aliis, qui Thraciam inhabitabant. Ipsum vero mille Aeluri, Phara duce, secuti sunt, et Massagetae equites sagittarii, quibus Sisinnius et Balas praefuerunt. Naves autem fuerunt omnino quingentae, cunctae vero modiorum quinquaginta millia capiebant; nautae vero triginta millia numerati sunt Aegyptii, Iones et Cilices; unusque demum nautis per naves istas praefectus Calonymus Alexandrinus; et dromones ad praelia navalia nonaginta. Belisarium ducem omnium supremae in alios omnes potestate instructum imperator constituit. Belisarius iste ex Germania regione Thraciam inter et Illyricos media traxit originem, et Antoninam conjugem secum duxit. Porro Gelimer fratrem suum Tatzonem cum navibus centum et viginti et milite lectissimo ad Sardiniam insulam contra Goglam misit. Septimus autem imperii Justiniani erat annus, cum Belisarius ad insulam missus est. Procopius vero scriptor historiarum in ipsius comitatu tum erat. Ab urbe igitur reliquarum regina solventes, Abydum appulerunt. Porro curae maxime erat Belisario, ut elassis tota simul vela faceret, et ad unum pariter portum accederet. Cum ad Siciliam applicasset,

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁴ στρατιάν A, στρατείαν vulg. ⁸⁵ Σολομῶνά τε A, Σολομῶν τε vulg. ⁸⁶ τῶν Θράκην οἰκούντων A, τοὺς τὴν Θρ. οἰκούντας vulg. ⁸⁷ μυριάδας A, μυριάδων vulg. ⁸⁸ καλούμενος A. ⁸⁹ καὶ Ἀντ. A, τὴν Ἀντ. vulg. ⁹⁰ καὶ Προκ. A, ὁ Πρ. vulg. ⁹¹ εἰπὼς A, εἰπω vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(25) Althian.

(24) Sinnion.

(25) Procopius: Ἦσαν δὲ αὐτοῖς πλοῖα μακρὰ ὡς ἐς ναυμαχίαν παρεσκευασμένα ἐνενήκοντα δύο, μονήρη μέντοι καὶ ὁροφὰς ὑπερθεῖν ἔχοντα, ὅπως οἱ ταῦτα ἐρέσσοντες, πρὸς τῶν πολεμίων ὡς ἤκιστα βάλλοιτο. Δρόμωνα; καλοῦσι πλοῖα ταῦτα οἱ νῦν ἄνθρωποι. Erant et cum ipsis navigia longa ad duo et nonaginta superne tegminibus contexta, ne remiges

ab hostibus lædi possent. Hæc dromonas nunc, id est cursorias vocant: excurrere enim celeriter possunt.

(26) Zazonem.

(27) Justinianus anno septimo principatus in veris initio navim prætoriam ad litus juxta ædes imperatorias deduci jussit, quam citius cum toto exercitu soluturam.

Procopium scriptorem Syracusas destinavit quæsitum, si qua sorte viæ ductores comperiret, qui classem ex improvise ad Libycæ terræ oras admoveverent, quo militares suas copias (regionis etenim incolas hostibus auxilio fore verebatur) facilius ad solum educeret. **162** Interim ipse Cauchana, pagus is fuit ducentis stadiis a Syracusis remotus, tota classe mari delata appulit. Procopius Syracusas ingressus, ab Amalasunthe Theuderichi conjuge, Athalarichi vero Italiæ regis matre (erant hi duo cum Justiniano fœdere conjuncti) cibos emit; et inopinato in virum a pueris amicitia sibi devinctum incidit, qui Libycæ marisque loca cuncta frequentioribus experimentis habebat nota, qui tribus non amplius diebus Carthagine discescerat. Is profundam tranquillitatem Vandalos agere, nullam aciem adversus se instructam suspicari, ipsum Gelimere quatuor a mari stationibus moram in præsentem facere asserebat. Eum secum assumptum Cauchana ad Belisarium adduxit. Belisarius his auditis post tertium diem ad Libycæ oras applicuit, ad locum, cui Caput Breve nomen. Descensu e navibus facto, mox fossa profunde ducta, valloque circum excitato, uno solo die castra metati sunt. Illic, dum agger effoditur, magnam aquæ scaturiginem sponte tellus emisit, cum aliquin totus aquarum penuria locus laboraret; quæ ad necessarios jumentorum totiusque exercitus usus sufficit. Sequenti luce populus populatum processit. Præfectus exercitus aeverius in eos animadvertens, verba demum hujusmodi habuit: *Violentia quidem usi, et alienis furto raptis vivere omni tempore nefas, quam maxime periculo imminente. Ego vero hoc solo confusus ad terram istam vos exposui, ut justitia et beneficentia divinum numen nobis demereamur, et Libyes ad nos alliciamus. Hæc autem vestra petulantia et vivendi licentia res in contrarium vertet, et Libyes Vandalis opem ferre compellet. Verum consiliis præbeite morem, pretio cibos comparate, ut neque fas et jus violare, neque Libyum affectum in hostiles animos convertere vel inflectere videamini. Opem itaque Dei vobis ipsis conciliaturi, in aliena involare desistite, et lucrum scatens undequaque periculis lubentes amovete. Tum Belisarius ad Syllectum urbem exercitu misso eam nullo labore comparavit. Sub noctem enim ad eam profecti, rusticorum curribus in eam ingredientibus admisti, occupaverunt. Illucescente sole sacerdotem et cæteros civitatis primores captos ad præfectum miserunt. Eodem die qui cursus*

A ροι τινὰς ὁδηγήσοντας αὐτὸν εἰς Λιβύην ἐκ τοῦ αἰ-
φνιδίου προσορμίσασθαι τῇ γῇ, καὶ τὸν λαὸν ἐξαγα-
γεῖν δεδιότα τὴν συμμαχίαν. Αὐτὸς δὲ τὸν στόλον
ἀράμενος εἰς Καύχανα ²² (28) τὸ χωρίον προσώρμι-
σεν, διακοσίοις σταδίοις τῆς Συρακούσης ἀπέχον.
Προκόπιος δὲ ἐν Συρακούσῃ εἰσελθὼν, τροφάς τε
ὠνήσατο παρὰ Ἀμαλασοῦνης τῆς γυναικὸς Θεουδε-
ρίου, μητρὸς δὲ Ἀταλαρίου βασιλέως Ἰταλίας,
φίλιαν πρὸς Ἰουστινιανὸν ἔχοντων· ἐπέτυχεν τε
παρὰδόξως καὶ ἀνδρὸς, φίλου μὲν αὐτῷ ὑπάρχοντος
ἐκ παιδός, πεπειραμένου δὲ τῆς Λιβύης τόπων καὶ
τῆς θαλάσσης, τρίτην ἔχοντος ἡμέραν ἐκ Καρχη-
δόνος ἀφικομένου ²³, καὶ διεβεβαιούτο πᾶσαν ἀμερι-
μνίαν ἔχειν αὐτοὺς, καὶ μὴ ὑποπτεῦειν τινὰ κατ'
αὐτῶν στρατεύεσθαι, ὥστε ἀπὸ τεσσάρων μόνων (29)
τῆς θαλάσσης τὸν Γέλιμερα αὐλίζεσθαι. Τοῦτον οὖν
B λαδὼν Προκόπιος· εἰς Καύχανα πρὸς Βελισάριον
ᾤπήγαγεν. Καὶ ταῦτα μαθὼν ὁ Βελισάριος τῇ τῇ·
Λιβύης ἀκτῇ ²⁴ τριταίος προσώρμισεν ²⁵ εἰς χωρίον,
ὃ Κεφαλὴν Βράχους (30) καλοῦσιν. Ἀποδάντες δὲ τῶν
νηῶν, χάρακά τε καὶ τάφρον βαθεῖαν ποιήσαντες,
ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ, ἔνθα καὶ ὕδατος πο-
λύ τι χάσμα τῆς τάφρου ²⁶ ὀρυττόμενον ἢ γῇ ἀνήκων,
τοῦ τόπου ἀνύδρου ὄντος, καὶ εἰς πᾶσαν χρεῖαν τοῖς τε
ζώοις καὶ τῷ στρατῷ γέγονεν. Τῇ δὲ ἐπιούσῃ ὁ λαὸς
πρὸς πραιδαν ἔχουρει. Ὁ δὲ στρατηγὸς τούτους ἡκέ-
σατο, λέγων πρὸς αὐτοὺς τάδε· Τὸ μὲν βιάζεσθαι
καὶ τοῖς ἀλλοτρίοις ²⁷ στείλλεσθαι ἀδικόν ἐστιν ἐν
παντὶ καιρῷ, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς κινδύνοις. Ἐγὼ
C γὰρ ἐκεῖν ²⁸ μόνον τὸ θαρρεῖν ἔχω εἰς τὴν γῆν
ταύτην ὅμῃς ἀπεδίδοσα, ὥπως τῇ δικαιοσύνῃ καὶ
ἀγαθοσργίᾳ τὸν τε Θεὸν θεραπεύσωμεν, καὶ τοὺς
Λιβύας πρὸς ἡμᾶς ἐπισπασώμεθα. Αὕτη δὲ ὁμῶν
ἢ ἀκράτεια ²⁹ εἰς τὸνναντίον ἡμῖν μεταδίδω-
ται, καὶ τοὺς Λιβύας συμμαχῆσαι ³⁰ τοῖς Ὀυαν-
δήλοις πυρασκευάσει. Ἀλλὰ κειθόμενοι τῷ
ἐμῷ λόγῳ, ὠνούμενοι τὰς τροφὰς κομίζεσθε, καὶ
μὴτε ἀδικοὶ δόξητε εἶναι, μὴτε τὴν φιλίαν τῶν
Λιβύων εἰς ἔχθραν μεταβάλητε, καὶ τὸν Θεὸν θε-
ραπεύσητε. Πάυσασθε τοῖς ἀλλοτρίοις ἐπιπη-
δῶντες, καὶ κέρδος ἀποσείσασθε κινδύνων με-
στόν. Ἀποστείλας τε Βελισάριος ἐπὶ Σύλλεκτον τὴν
πόλιν στρατὸν, ταύτην ³¹ ἀπονῆτι παρέλαβεν. Ἐν
D νυκτὶ γὰρ πρὸς αὐτὴν ἀφικόμενοι σὺν ταῖς εἰσιούσαις
ἀμάξαις τῶν ἀγροίκων εἰσελθόντες, ταύτην ἔσχον.
Καὶ ἐπειδὴ ἡμέρα ἐγένετο, τὸν τε ἱερεῖα καὶ τοὺς
ταύτῃ πρῶτους λαβόντες, πρὸς τὸν στρατηγὸν ἔπει-
ψαν. Τῇ δὲ αὐτῇ ἡμέρᾳ καὶ ὁ τοῦ δημοσίου δρόμου
ἐπιμελούμενος, ἡτομώλησεν παραδοῦς τοὺς δημο-
σίους ἱπποὺς. Συνελήφθη δὲ καὶ ὁ τὰς βασιλικὰς

VARIE LECTIONES.

²² Καύχανα A. ²³ ἀφικομένου A, ἀφικόμενος vulg. ²⁴ ἀκτῇ] ὀκτῇ vulg. ²⁵ προσώρμισεν A, προσώρμησεν vulg. ²⁶ τῆς τάφρου A, τοῦ τ. vulg. ²⁷ τοὺς ἀλλοτρίους A. ²⁸ ἐκεῖνου A. ²⁹ ἀκρασία A. ³⁰ συμμαχῆσαι A, συμμαχεῖν vulg. ³¹ θεραπεύσητε] ἀναπαύσητε A f. ³² ταύτῃ A, ταύτης vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(28) Caucanem.

(29) Procop. : Ἐν Ἐρμόνι τὴν διατριβὴν εἶχεν, ἢ ἐστὶν ἐν Βυζακίῳ ἡμερῶν τεσσάρων ὁδῷ τῆς ἡζύ-
νος διαφέροντα· Gelimere Hermione moram trahebat,

quæ est agri Byzacenti, quatuor dierum itinere a
mari distans; ad quod erat Carthago. COMBESII.

(30) Caput Vada.

ἀποκρίσεις ποιῶν βεριθάριος (31). Βελισάριος δὲ δια-
κοσμήσας τὴν στρατεύματα ἐπὶ Καρχηδόνα ἐβάδιζεν.
Ἰωάννην δὲ τῷ Ἀρμενίῳ τριακοσίου; ἐπιλέκτους πα-
ραδούς παρήγγειλεν παρακολουθεῖν τε αὐτὸν, καὶ τοῦ
στρατεύματος μὴ πολὺ διίστασθαι⁴. Εἰς δὲ Σύλλεκτον
τὴν πόλιν ἀφικόμενος⁵, ἀγαθότητι καὶ γλυκολογίᾳ
τούτους ἀνεκτήσατο, ὥστε τοὺς λοιποὺς καθάπερ ἐν
χώρᾳ οἰκίᾳ⁶ τὴν πορείαν ποιήσασθαι⁷, οὔτε ὑπο-
χωρούντων, οὔτε κρυπτομένων, ἀλλὰ καὶ ἀγορᾶν
παρεχομένων, καὶ τὰ ἄλλα τοῖς στρατιώταις ὑπηρε-
τούντων. Ὑποδήκοντα δὲ σταδίους ἀνύοντες ἡμέραν
ἐκάστην⁸ ἄχρι Καρχηδόνας διετέλεσαν. Οὕτως⁹ δὲ
διὰ τῆς Λεπτής πόλεως καὶ Ἀδραμούτου εἰς Χρά-
σιν (32) τὸ χωρίον ἀφίκοντο, ὅκτῳ καὶ τριακοσίοις
σταδίοις Καρχηδόνας ἀπέχον, ἔνθα ἦν καὶ βασιλεῖα¹⁰
τῶν Οὐανδήλων¹¹ καὶ παράδεισοι κάλλιστοι καὶ κρή-
ναι διεστέσται¹² καὶ ὑπὸ πᾶντοδᾶπων πλήθος
ἀπειρον. ὥστε τῶν στρατιωτῶν ἕκαστος τὴν καλὴν
ἐν δένδροις ὑπὸ ῥίμῳ¹³ ἐπήξατο, καὶ τῶν καρ-
πῶν ὡραίων ὄντων καὶ πάντων ἀπολαθόντων¹⁴, αἰ-
σθησας οὐ γέγονε ἐλαττουμένης ταύτης. Ὁ δὲ Γε-
λίμερ ἀκούσας παρεῖναι τοὺς Ῥωμαίους, γράφει εἰς
Καρχηδόνα πρὸς τὸν ἀδελφὸν Ἀματᾶν (33), Ἰδέρικον
μὲν καὶ ἄλλους ὅσους εἰς φυλακὴν ἔχει συγγενεῖς
αὐτοῦ ἀποκτείνειν, αὐτὸν δὲ καὶ τοὺς¹⁵ Οὐανδήλους,
καὶ εἴ τι ἄλλο μάχιμον ἐν τῇ πόλει ἦν, ἐξοπλίσαι πρὸς
πόλεμον. Ὁ δὲ Ἀματᾶς τὰ¹⁶ κελυθθέντα αὐτῷ
ἐποίησεν. Βελισάριος δὲ Ἀρχελάῳ τῷ ὑπάρχῳ καὶ
Καλωνύμῳ τῷ ναυάρχῳ ἐπέστειλε¹⁷ πλησιάζειν τῇ
Καρχηδόνι, καὶ μὴ εἰσβαλεῖν πρὸς αὐτήν, ἄχρις ἂν
αὐτοὺς¹⁸ κελεύσῃ. Αὐτοὺς δὲ εἰς Δέκιμον ἀφίκετο
ἀπέχοντα Καρχηδόνας σταδίοις ἑβδομήκοντα. Ὁ δὲ
Γελίμερ τὸν ἀνεψιὸν Κιβாமούνδον ἐκέλευσεν ἅμα δι-
σχιδῶν κατὰ τὸ εὐώνυμον μέρος ἵεναι, ὅπως Ἀμα-
τᾶς μὲν ἐκ Καρχηδόνας, Γελίμερ δὲ ὀπισθεν, Κιβ-
αμούνδος δὲ ἐκ τῶν ἀριστερῶν¹⁹ χωρίων εἰς ταυτὴν τὴν
κύκλωσιν τῶν πολεμίων ποιήσαιντο²⁰. Βελισάριος δὲ
τὸν μὲν Ἰωάννην, ὡς προέφην, προάγειν ἐκέλευσεν,
Μασσαγέτας δὲ ἐν ἀριστερᾷ τῆς στρατιᾶς ἵεναι.
Ἀματᾶς δὲ οὐκ ἐν δέοντι ἀφίκετο χρόνῳ, ἀλλὰ καὶ τὸ
πλήθος τῶν Οὐανδήλων ἐν Καρχηδόνι ἀπέλιπεν, καὶ
ὡς τάχιστα εἰς τὸ Δέκιμον ἀφίκετο σὺν ὀλίγοις, καὶ
οὐδ' αὐτοὺς συνειλεγμένους²¹. Συναντήσας δὲ τῷ
Ἰωάννῃ εἰς χεῖρας ἦλθεν, καὶ κτείνεται ὑπὸ Ἰωάν-
νου, καὶ τρέπονται οἱ σὺν αὐτῷ φεύγοντες ἀκρατῶς,
καὶ ἀνεσθόουν πάντας τοὺς ἐκ Καρχηδόνας²² εἰς Δέ-
κιμον ἰόντας, οἰόμενοι τοὺς διώκοντας παμπληθεῖς
εἶναι. Ἰωάννης δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ [οὗς²³] ἐσφάζον.

VARIÆ LECTIONES.

⁴ διεστέσται Α. ⁵ ἀφικόμενος Α, ἀφικνούμενος vulg. ⁶ οἰκίᾳ Α, ἰδίᾳ vulg. ⁷ ποιήσασθαι Α e, ποιούν-
των vulg. ⁸ καθ' ἑκάστην Α. ⁹ οὕτως Α, αὐτοὶ vulg. ¹⁰ καὶ βασιλεῖα Α, καὶ ἡ βασιλεῖα vulg. ¹¹ τῶν
Οὐανδήλων Α, τοῦ Οὐανδήλου vulg. ¹² διεστέσται Α, διηδέσται vulg. ¹³ ὑπὸ ῥίμῳ] ὀπῶροις codd. et
edd. ¹⁴ ἀπολαθόντων Α, ἀπολαούντων vulg. ¹⁵ αὐτὸν δὲ καὶ τοὺς Α, αὐτὸν καὶ τοὺς vulg. ¹⁶ τὰ add. ex
Α. ¹⁷ ἐπέστειλε Α; ἀπέστ. vulg. ¹⁸ αὐτοὺς Α, αὐτὸν vulg., fort. αὐτός. ¹⁹ ἀριστερῶν Α, ἀριστερὰ vulg.
²⁰ ποιήσαιντο Α, ποιήσονται vulg. ²¹ αὐτοὺς συνειλεγμένους Α. ²² ἐκ Καρχηδόνας Α, ἐν Καρχηδόνι vulg.
²³ οὗς delendum esse videtur.

JAC. GOARI NOTÆ.

(31) *Quidam ex his qui equo celeriter inveci regias
proferunt litteras, quos Veredarios appellant. Proco-
pius idem.*

(32) Lectus, Adrumetum, Gressa.
(33) Ammatas.

ad invicem Decimum quantocius contendit. Joanni vero factus obviam manibus cum eo consertis occiditur, comitesque fusi et in fugam præcípites versi, immensam insequentium hostium aciem esse rati, Decimum convolare, et urbem tutari comimonebant. Joannes, autem, et qui una pugnabant, tam magnum hostium numerum usque ad ipsas Carthaginis portas occiderunt, ut quisquis tantam stragem **164** vidisset, eam nonnisi a viginti hominum millibus edi posse facile existimaret. Cibamundus et qui comitabantur milites his mille, dum suppetias sociis afferunt, in Unnos incidentes omnes deleti sunt. Belisarius cum ad Decimum substitisset, nihil horum rescivit: sed vallo circumducto castra metatus est, in quibus uxorem et pedestres copias reliquit. Ipse equitibus stipatus, et ducibus secum sumptis, Carthaginem contendit. Cum autem mortuos in via jacentes ipsumque Amatam una cum Vandalis occisum, omniaque, prout gesta fuerant, percepisset, tumulum ascendens, pulverem meridiem versus excitatum magnumque Vandalorum equitum agmen a Gelimere ductum prospexit: Cibamundi quippe cladem et Amatæ cædem ignorabat adhuc Gelimer. Cum vero utrique ad invicem propius accessissent, prævertentes Vandali tumulum occupant, et de se terrorem maximum hostibus incutiant: quare Romani in fugam versi secedunt in vicum stadiis septem a Decimo remotum. Deus autem præter omnem opinionem Vandalos in metum conjecit: si enim fugientes continuo insecuti essent, omnes penitus cum ipso Belisario ad internecionem deieissent (adeo quippe numerosa erat Vandalorum multitudo) et Joannem Carthagine revertentem et in spoliis mortuorum diripiendis occupatum, nullo negotio potuissent comprehendere. Gelimer relicto tumulo, ubi mortuum fratrem offendit, ad planctus et ejulatum conversus est totus, ex quo victoriæ acies ei remansit omnino obtusa. Belisarius fugientibus sistere jussis, mox cuncta disponit ornate, formidinem exprobrat, cognitaque quam sustinuerant hostes strage et a Joanne parta victoria, contento corporis cursu et animi ardore in Gelimerem impetum facit. Barbari subeundo certamini penitus imparati, in validam fugam se conficiunt, et multis suorum amissis desertaque Carthagine, Mediam se recipiunt. Ubi nox ingruit, Belisarius, Joannes et Maasagætæ Decimum repentes, cunctis, quæ acciderant, auditis, summo-pere gavisí sunt. Postero die copiis pedestribus accitis, conjuge quoque Belisarii secum sumpta, cuncti Carthaginem versus arripuerunt iter. Car-

θως τῶν πυλῶν Καρχηδόνας τοσούτους, ὥστε εἰκάζει τοὺς ὀρώντας δισμυρίων πολεμίων τὸ ἔργον εἶναι. Κίθαμοῦνδος δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ δισχιλιοὶ περιεπιτωκότες ἐν τῇ ἀλκῇ τοῖς Οὐννοῖς, ἀπώλοντο πάντες. Βελισάριος δὲ εἰς Δέκιμον ὦν, οὐδὲν τούτων ἔμαθεν· ἀλλὰ χαράκιμα περιβαλὼν, ἐφοσσάτευσεν ¹⁶, καταλιπὼν αὐτόθι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τοὺς πεζοὺς. Αὐτὸς δὲ λαβὼν τοὺς ἱππεῖς ¹⁷ καὶ τοὺς ἡγεμόνας, ἐπὶ ¹⁸ Καρχηδόνα ἔχωρει. Εὐρών δὲ τοὺς ¹⁹ πεπιτωκότες νεκροὺς τὸν τε Ἀματῶν καὶ τοὺς Οὐανδήλους, καὶ μαθὼν τὰ γεγονότα, εἰς λόφον τινὰ ἀνελθὼν, ὄρᾳ κονιορτὸν ἐκ μεσημβρίας, καὶ Οὐανδήλων ἱππέων πλῆθος πολλὸν, ἡγουμένου αὐτοῖς Γελίμερος, μὴ γινώσαντος μήτε τὸ Κίθαμοῦνδου πάθος μήτε τὸ τοῦ Ἀματῶ. Ἐπεὶ δὲ ἔγγυς ἀλλήλων γεγόνاسι προτερήσαντες Οὐανδήλοι, τὸν λόφον καταλαμβάνουσι, καὶ φοβεροὶ τοῖς ἐναντίοις ἐδείχθησαν. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τραπέντες εἰς χωρίον ἀφικνούνται σταδίου ἐπὶ τοῦ Δεκίμου ἀπέχον. Θεὸς δὲ τούτους παραδόξως ἀλλοιώσας ²⁰ εἰς δειλίαν κατέστησεν. Εἰ γὰρ τὴν δίωξιν εὐθὺς ἐποιήσαντο, ἄρδην ἅπαντας σὺν Βελισαρίῳ διέφθειραν (τοσοῦτον ἦν τὸ πλῆθος τῶν Οὐανδήλων), καὶ τὸν Ἰωάννην ὀπιστρέφοντα ἐκ Καρχηδόνας καὶ σκυλεύοντα τοὺς τιθναῖτας ἀπονητὶ κρατῆσαι ἤμελλον. Κατιῶν δὲ ἐκ τοῦ λόφου Γελίμερ, καὶ εὐρών τὴν ἀδελφὸν νεκρὸν, εἰς τε ὀλοφύρσεις ἐτρέπη, καὶ τῆς νίκης τὴν ἀκμὴν ἤμβλυνεν. Βελισάριος δὲ τοὺς τε ²¹ φεύγοντας στήναι καλεύσας, καὶ κοσμίως πάντα διατάξας, καὶ ὀνειδίσας τῆς δειλίας, καὶ τὴν τελευτὴν τῶν ἐναντίων, ἅμα τε καὶ τὴν ²² Ἰωάννου νίκην μαθὼν, δρόμῳ καὶ ἀνδρείᾳ ἐπὶ Γελίμερα χωρεῖ. Οἱ δὲ βάρβαροι ἀπαρασκευάστοι εὐρεθέντες, εἰς φυγὴν ἐτραπίσαν κραταῖαν, καὶ πολλοὺς ἀποβαλόντες εἰς Μήδειαν ἔχωρουν (34) καταλιπόντες Καρχηδόνα. Νυκτὸς δὲ καταλαβούσης, ὅτε Βελισάριος καὶ Ἰωάννης καὶ οἱ Μασσαγῆται εἰς Δέκιμον ἀφικόμενοι, πάντα ²³ τὰ συμβεβηκότα μαθόντες, ἔχαιρον· τῇ δὲ ἐπαύριον ἅμα τῶν πεζῶν καὶ τῇ Βελισαρίου γυναίκῃ ἅπαντες ἐπὶ Καρχηδόνα ἐπορεύοντο. Οἱ δὲ Καρχηδόνοι τὰς πύλας ἀναπατάσαντες καὶ λύχνα ἄφαντες, πανδημίᾳ πρὸς ὑπάντησιν Βελισαρίου ἐξήσαν ²⁴. Οἱ δὲ ἐν αὐτῇ Οὐανδήλοι ἐν τοῖς ἱεροῖς προσέφυγον. Καταλαβόντος δὲ καὶ τοῦ ²⁵ στόλου, τὴν ἄλυσιν ἄραντες ἐν τῷ λιμένι τούτους ἐδέξαντο. Καὶ ὁ μὲν πλειότος στόλος τὴν ἐντολὴν τοῦ Βελισαρίου φυλάξαντας οὐκ εἰσῆλθον ἐν τῷ λιμένι, ἀλλ' ἐξω προσώρμισαν. Καλῶνυμος δὲ τὴν παρακοὴν ἐνδυσάμενος εἰσῆλθεν, καὶ τὰ πλοῖα ληϊσάμενος πολλὰ χρήματα ἀφῆρπαζεν, καὶ ἐν ²⁶ τοῖς ἐργαστηρίοις καὶ οἴκοις τοῖς πλησίον τοῦ λιμένος εἰσῆλθεν, καὶ πολλοὺς ἠχμαλύτευσεν. Ἀπονητὶ δὲ Βελισάριος τῆς Καρχηδόνας κρατήσας παρῆναι τοῖς στρατιώταις λέγων· Ὁρᾶτε, ἡλίκα εὐτυχήματα

VARIAE LECTIONES.

¹⁶ ἐφοσσάτευσεν A, ἐφωσάτευσεν vulg. ¹⁷ ἱππεῖς A, ἱππους vulg. ¹⁸ ἐπὶ K. A, εἰς K. vulg. ¹⁹ τοὺς add. ex A. ²⁰ ἀλλοιώσας A, ἄλλοιως vulg. ²¹ τοὺς τε φ. A, καὶ τοὺς φ. vulg. ²² τὴν add. ex A. ²³ πάντα A, ἅπαντα vulg. ²⁴ ἐξήσαν codd. et add. ²⁵ δὲ καὶ τοῦ A, δὲ τοῦ vulg. ²⁶ ἐν add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(34) Peyrezianus codex correctissime legit, ἐπὶ δημίαν ἔχωρουν, publicam ingressi sunt viam. Procopii Interpres: Vandali itaque neque Carthaginem,

neque Byzantium (lege Byzacium) unde venerant, sed in Bulæ campum, ac in partem, quæ ducet ad Numidas, fugerunt.

γενόμενοι ἡμῖν, ἐπειδὴ ³⁵ σωφροσύνην εἰς τοὺς Α
 Αἰδύας ἐπεδειξάμεθα. Βλέπεται, τὴν εὐκοσμίαν ἐν
 Καρχηδόνι διασωσασθε, καὶ μήτις ἀδικήσῃ τινά,
 ἢ ἀφαρπάσῃ τι αὐτοῦ. Πολλὰ γὰρ κακὰ παθόν-
 τας ³⁶ ὑπὸ Οὐανδήλιων ἀνδρῶν βαρβάρων, βασι-
 λεὺς δ' ἡμέτερος βοηθῆσαι τοῦτοις ³⁷ ἡμᾶς ἀπ-
 ἐστείλεν καὶ τὴν ἐλευθερίαν χάρισσασθαι. Ταῦτα
 παραινῶν εἰς Καρχηδόνα εἰσῆλθεν. Καὶ ἀναβὰς εἰς
 τὸ παλάτιον ³⁸, ἐν τῷ Γελίμερος θρόνῳ ἐκάθισεν.
 Τοῦτω προσῆλθον ³⁹ οἱ τε ἔμποροι Καρχηδόνης, καὶ
 ὅσοι πλησίον τῆς θαλάσσης ἕμενον, ὀλοφυρόμενοι
 ἀρπαγὴν πεπονθέναι ὑπὸ τοῦ στόλου. Ὁ δὲ Βελισά-
 ριος Καλῶνυμον τὸν ναύαρχον ὥρκισεν ⁴⁰, ὅπως
 ἅπαντα τὰ διαρπαγένητα ἐνέγκῃ, καὶ ἀποδώσῃ τοῖς
 οἰκίσις δεσπότηταις. Ὁ δὲ σφετερισάμενος ἐξ αὐτῶν, B
 καὶ ἐπιτοκήσας, οὐ μετὰ ⁴¹ πολὺ τὴν δίκην ἔτισεν.
 Ἐξω γὰρ φρενῶν γενόμενος τὴν ἑαυτοῦ γλῶσσαν φα-
 γῶν ἀπέθανεν. Βελισάριος δὲ τὸν λαὸν εἰσὶν βασι-
 λικῶς, καὶ ἡ τοῦ Γελίμερος ⁴² θεραπεία παρετίθει τε
 καὶ ⁴³ οἰνοχόει ⁴⁴, καὶ τὰ ἄλλα πάντα ὑποῦργει. Οὕ-
 τως δὲ ὁ στρατηγὸς ἀθορύβως τὴν πόλιν ἔσχεν, ὥστε
 οὐδὲ ὕδριν τινὰ ἐπήγαγεν ⁴⁵ ἀνθρώπων, οὐδὲ ἐπὶ τῆς
 ἀγορᾶς τινὰς συνέβη τὴν οἰκίαν ἀσφαλίσαι ⁴⁶· ἀλλ'
 ἀγοράζοντες οἱ στρατιῶται ἥσθιον ⁴⁷, καὶ ἡδύφραϊνον-
 το. Τοὺς δὲ εἰς τὰ ἱερὰ φυγόντας ⁴⁸ Οὐανδήλους πι-
 στικτοὺς ἐξήγαγεν. Τῶν δὲ τειχῶν τῆς πόλεως
 ἐπιμελεῖτο ἡμελημένων πρότερον ὄντων. Ἐλεγον δὲ
 καὶ παλαιὸν ⁴⁹ λόγον ἐν Καρχηδόνι εἰρῆσθαι, ὡς τὸ
 Γ' οὐκ εἶπε τὸ Β'· νυνὶ δὲ τετέλεσται ⁵⁰. Πρότερον γὰρ
 Πιζέριχος Βονιφάτιον ἐξεδίωξεν· νυνὶ δὲ Βελισάριος C
 Γελίμερα.

linisset, et iusjurandum violasset, non diu postmodum persolvit pœnas : a mente siquidem alic-
 natus, lingua sibi lentibus corrosa, misere periit. Porro Belisarius populum regali prorsus epulo
 accepit, in quo ipsa Gelimeris familia cibos apposuit, ipsa vinum miscuit, cæteraque ministeria
 obivit. Ita dux ille nullo pene belli tumultu urbem obtinuit : adeo ut nulli hominum illata fuerit in-
 iuria, nullus in foro propriam obserare domum fuerit coactus : quin potius necessariis pretio com-
 paratis milites epulabantur, et genium fovebant. Ad templa vero profugis Vandalis fidem dedit Be-
 lisarius, et e sacris locis eduxit : et urbis mœnium pridem neglectorum curam egit. Cæterum antiqui
 cuiusdam dicti submurmurans rumor adhuc Carthagine ferebatur : Gamma expellet beta :
 et id quidem impletum est. Prius enim Gizerichus Bonifacium eiecit : nunc vero Belisarius Gelime-
 rem.

Γελίμερ δὲ χρήματα πολλὰ τοῖς γεωργοῖς Αἰδύων
 προτίμενος πρὸς ἑαυτὸν ὑπηγάγετο, καὶ ἐκέλευσεν
 αὐτοὺς Ῥωμαίων τοὺς εἰς τὰ χωρία περιόντας κτεί-
 νειν. Τοῦτο δὲ ποιήσαντων τῶν γεωργῶν, μαθὼν ὁ
 Βελισάριος, ἀποστέλλει Διογένην ἕνα τῶν αὐτοῦ δορυ-
 φόρων αἰκίσασθαι τοὺς γεωργοὺς ⁵¹. Ὁ δὲ Διογένης
 ἄμα τοῖς σὺν αὐτῷ εἰς οἰκίαν εἰσελθὼν, ἐκάθευδεν
 μηδὲν πολέμιον ἐννοοῦμενος· τοῦτο μαθὼν ὁ Γελίμερ
 τριακοσίους ἐπιλεξάμενος ἀποστέλλει κατ' αὐτοῦ.
 Ἐλθόντες δὲ περιεκύκλωσαν τὴν οἰκίαν, δεδιότες εἰσ-
 ελθεῖν τὴν νύκτα. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι αἰσθόμενοι, ἀνα-

thaginienses reseratis portis et accensis focis cum
 totius populi frequentia Belisarium excepturi ob-
 viam processerunt : Vandali in civitate relictī fu-
 gientes in templa consuluerunt salutē. Adventante
 classe, sublata quæ portum claudebat catena, et
 naves in civitatem admissæ. Et plurima quidem
 exercitus pars iussa Belisarii observatura portum
 non est ingressa, sed foras appulit. **165** Calony-
 mus vero contumacia fretus intro subiit, et exhaui-
 stis prædonis in morem navigiis, immensam divi-
 tiarum molem ex eis asportavit, officinas etiam et
 domos portui proximas ingressus, plurimos ex eis
 abduxit captivos. Belisarius porro Carthagine sine
 labore potitus, milites his verbis hortabatur : *Quam*
prosperè nobis cuncta cedunt, cum nimirum mode-
rate et temperanter erga Libyæ populos nos gessi-
mus, vos videtis : nunc ut eadem moderatio in urbe
Carthagine servetur, efficite : nullus injuste civem
excipiat, nullus alterius rem per nefas tractet aut
rapiat. Plurima quippe Vandalis barbaris viris
passos istos cives imperator noster liberaturos nos
misit, opem laturus, ac denique reddituros liberta-
tem. Hæc collocutus Carthaginem ingressus est :
 inde ad palatium ascendens, in Gelimeris throno
 sedit : ad quem statim urbis mercatores cæterique
 qui ad mare habitabant accessere, se ab exercitu
 navali funditus compilari queritantes. Quare Be-
 lisarius, Dei nomine religiosius interposito, Calo-
 nymum classis præfectum adjuravit, ut quæ diripi-
 puerat, deponeret in medium, et cuncta propriis
 dominis restitueret. Is cum quæpiam furtim re-
 linisset, et iusjurandum violasset, non diu postmodum persolvit pœnas : a mente siquidem alic-
 natus, lingua sibi lentibus corrosa, misere periit. Porro Belisarius populum regali prorsus epulo
 accepit, in quo ipsa Gelimeris familia cibos apposuit, ipsa vinum miscuit, cæteraque ministeria
 obivit. Ita dux ille nullo pene belli tumultu urbem obtinuit : adeo ut nulli hominum illata fuerit in-
 iuria, nullus in foro propriam obserare domum fuerit coactus : quin potius necessariis pretio com-
 paratis milites epulabantur, et genium fovebant. Ad templa vero profugis Vandalis fidem dedit Be-
 lisarius, et e sacris locis eduxit : et urbis mœnium pridem neglectorum curam egit. Cæterum antiqui
 cuiusdam dicti submurmurans rumor adhuc Carthagine ferebatur : Gamma expellet beta :
 et id quidem impletum est. Prius enim Gizerichus Bonifacium eiecit : nunc vero Belisarius Gelime-
 rem.
 Gelimer porro multis in Libyum agricolas pro-
 fusis pecuniis eos ad se pellexit : eosque iussit,
 ut Romanos, qui remanserant in pagis, occiderent.
 Agricolarum facinoris nuntio accepto, Belisarius
 Diogenem e satellitibus unum, qui de crimine ex-
 postulare et ulcisceretur agricolas, misit. Diogenes
 una cum comitibus domum quampiam ingressus,
 nihil hostile veritus dormiebat. Eo cognito tre-
 centos viros in eum Gelimer emittit. Illi profecti
 domum, qua jacebat, per ambitum obsederunt :
166 noctu namque in eam irrumpere metuebant.

VARIE LECTIONES.

³⁵ ἐπειδὴ Α, ἐπειδὴν vulg. ³⁶ παθόντων Α. ³⁷ τοῦτοις Α, τοῦτους vulg. ³⁸ εἰς τὸ παλάτιον Α e, ἐν
 τῷ παλάτιῳ vulg. ³⁹ τοῦτω πρ. Α, τοῦτῳ τῷ πρ. vulg. ⁴⁰ ὥρκισεν Α, ὀρκίσας vulg. ⁴¹ οὐ μετὰ Α, καὶ
 οὐ μ. vulg. ⁴² Γελίμερος Α, Γελίμερ vulg. ⁴³ παρετίθει τε καὶ Α, παρετίθετο καὶ vulg. ⁴⁴ οἰνοχόει Α e,
⁴⁵ ἐπήγαγεν Α, ἐπάγειν vulg. ⁴⁶ ἀσφαλίσαι Α, σφαλίσαι vulg. ⁴⁷ ἥσθιον Α, εἰσθιον vulg. ⁴⁸ καταφυγόντας
 α. ⁴⁹ παλαιὸν Α, πάλαι vulg. ⁵⁰ τετέλεσται Α, τετέλευται vulg. ⁵¹ αἰκίσασθαι τοὺς γεωργοὺς Α α, αἰτή-
 σασθαι reliquis omissis vulg.

Romani soli viginti numero periculo præviso A exsurgunt, armantur, in equos insiliunt, et, reseratis derepente portis, clypeis obtecti, lanceisque fortiter pugnantes, adversarios in fugam vertunt. Porro Gelimer in Numidiam profectus, Vandalos omnes, et ex Maurusiis quos habuit amicos collegit, et ad bellum renovandum instruxit. Litteras insuper in Sardiniam ad Tzatzonem fratrem dedit, quibus, quæ sibi contigerant, significaret. Ille confestim e Sardinia cum universo sibi subjecto exercitu ad Libycas oras tertio itineris die applicuit et mox occurrit Gelimeri. Illi colla sibi brachiis circumplectentes nullum invicem dedere colloquium, sed, Salve, tantum effati, et constrictos se tenentes collacrymabantur, omnisque pariter exercitus communem cladem deplorabat. Gelimer utroque exercitu in unum collecto, Carthaginem petit, et urbem obsidione cingere molitur, secum reputans urbem Romanorumque exercitum a Carthaginensibus, quibus Arii sententia colebatur, extemplo prodendum. Ad Unnorum quoque præcipuos mittens, multa bona eis se donaturum pollicebatur, si Romanos in manus suas proditione traderent. Hæc a Gelimeris partium desertoribus cognoscens, Laurentiumque quemdam Carthagine morantem repens Belisarius, ut proditorem colle quodam pones civitatem sito patibulo affixit; ex quo in magnum terrorem adducti sunt, qui prodiciones machinabantur, adeo ut quæ ipsis Gelimer clam indicasset Massagetæ palam edicerent. Cunctis autem in exercitu blandis ejus verbis ac etiam iuramentis amice sibi conciliatis, Joanni Armenio, ut equitibus, præter quingentos, universis secum assumptis, in Vandalos egressus, velitationibus pugnam lacesseret, confestim imperavit. Ipse postea cum pedestrium copiis et equitum illis quingentis pone sequebatur. Cum autem Vandalos ad Tricamarum castra metatos invenisset, juxta se invicem nocte illa in castris utrique steterunt. In Romano vero exercitu portentum videri contigit. Hastarum enim cuspides ignitis emissis radiis collucere: quo viso cuncti terrore stupefacti. Primo crepusculo armis utrinque muniti ad consendam pugnam utroque cum impetu irruerunt. Joannes ex suorum copiis non multis admodum selectis, flumen trajecit, et in Vandalos impressionem fecit: Tzatzon fortiter sustinens, et in eum ex adverso irruens, in fugam vertit: atque ita insequentes Vandali ad flumen usque pervenerunt. Rursus vero Joannes

στάντες καὶ ὀπλισάμενοι, τοῖς ἵπποις ἐπιδόντες⁵⁵, εἴκοσι τὸν ἀριθμὸν ὄντες ἀνοίγουσιν ἐξαπίνης τὰς θύρας, καὶ ταῖς ἀσπίσι περιφραζάμενοι, καὶ τοῖς δόρασιν ἀμυνόμενοι⁵⁶, τοὺς ἐναντίους ἐτρέψαντο⁵⁷. Γελέμερ δὲ ἐν Νουμιδίᾳ γενόμενος Οὐανδήλους πάντας συνήγαγεν, καὶ δούους προσφιλῆς⁵⁸ εἶχεν τῶν Μαυρουσίων, καὶ πρὸς πόλεμον εὐτρεπίζετο. Ἀπέστειλεν δὲ καὶ γράμματα ἐν Σαρδανίᾳ⁵⁹ πρὸς Τζάτζωνα⁶⁰ τὸν ἰδίον ἀδελφὸν, τὰ συμβάντα αὐτῷ δηλοποιῶν· ὃς ἀπάρας εὐθὺς μετὰ πάντος τοῦ λαοῦ ἀπὸ Σαρδανίας εἰς τὴν Λιβύης ἀκτὴν⁶¹ τριταῖος κατέλαθεν, καὶ εὗρεν τὸν Γελέμερα. Οἱ καὶ⁶² περιπλακύντες ἀλλήλων τῷ τραχήλῳ, οὐδὲν μέντοι εἰς ἀλλήλους ἐφθέγγοντο· ἀλλὰ τὸ, Χαῖρε, σφίγγοντες ἑκλαίον· ὁμοίως καὶ ὁ στρατὸς⁶³ τὴν συμφορὰν ἀπωδύροντο⁶⁴. Ὁ δὲ Γελέμερ παραλαβὼν (35) ἀμφοτέρους ἐπὶ Καρχηδόνα ἐχώρει⁶⁵, καὶ ταύτην πολιορκεῖν ἐπεύρατο, οἰόμενος τοὺς ἐν Καρχηδόνι προδιδόναι αὐτῷ τὴν πόλιν, καὶ τῶν⁶⁶ Ῥωμαίων στρατιωτῶν, οἷς ἡ τοῦ Ἀρείου δόξα ἤσκητο⁶⁷. Πέμψας δὲ καὶ⁶⁸ εἰς τοὺς ἀρχοντας τῶν Οὐννων πολλὰ αὐτοῖς ἀγαθὰ ὑποσχέσθαι δίδοναι, εἰ καταπροδύσουσιν⁶⁹ αὐτῷ Ῥωμαίους. Ταῦτα δὲ Βελισάριος μαθὼν παρὰ τῶν αὐτομόλων, καὶ Λαυρέντιόν τινα ἐν Καρχηδόνι ὄντα προδύτην εὐρὼν ἀνεσκόλοπισεν ἐπὶ λόφῳ πρὸ τῆς πόλεως, καὶ ἀπὸ τούτου εἰς δόος μέγα ἐνέπεσον⁷⁰ οἱ προδοῖσαν μελετήσαντες, ὥστε τοὺς Μασσαγέτας ὁμολογῆσαι τὰ ὑπὸ Γελέμερος αὐτοῖς δηλωθέντα. Τοῦ δὲ Βελισαρίου πάντας λόγῳ ἤθικε⁷¹ καὶ θρῆνοις πρὸς φιλοῖα αὐτοῦ μεταβαλόντος⁷², αὐτὸς ἐκέλευσεν εὐθὺς Ἰωάννην τὸν Ἀρμένιον παραλαβεῖν⁷³ πάντας τοὺς ἱππεῖς παρὲς πεντακοσίων καὶ ἐξελθόντα πρὸς τοὺς Οὐανδήλους ἀκροβολίσασθαι. Αὐτοὺς δὲ τῇ ὑστεραίᾳ⁷⁴ ἅμα τῷ περὶ στρατῷ καὶ τοῖς πεντακοσίοις ἱππεύουσιν εἵκτο. Καταλαβόντες⁷⁵ δὲ τοὺς Οὐανδήλους ἐν τῷ Τρικαμάρῳ στρατοπεδεύσαντας, ἔμειναν⁷⁶ τὴν νύκτα πλησίον ἀλλήλων. Συνέβη δὲ τέρας γενέσθαι. ἐν τῷ Ῥωμαϊκῷ στρατῷ. Τῶν γὰρ δοράτων τὰ ἄκρα κυρτὰ πολλῶν κατελάμπετο. Τοῦτο θεασάμενοι κατεπλήγησαν· φραζάμενοι δὲ ἅμα πρῶτ' ἀμφοτέροις πρὸς τὸν πόλεμον ὠρμησαν. Ἰωάννης δὲ τῶν ἁμῶν⁷⁷ αὐτὸν διόγους ἐκλιεξάμενος⁷⁸ τὸν τε ποταμὸν διέβη καὶ τοῖς Οὐανδήλοις εἰσέβαλεν. Ὁ δὲ Τζάτζων ὠθισμῷ χρησάμενος ἐδίωξεν αὐτόν. Οἱ δὲ Οὐανδήλοι διώκοντες ἄχρι εἰς τὸν ποταμὸν ἤλθον. Αὐτοὶ δὲ Ἰωάννης κλειστός⁷⁹ τῶν ὑπασπιστῶν Βελισαρίου λαβὼν κατὰ τοῦ Τζάτζωνος εἰσεπήδησεν σὺν βοῇ τε καὶ πατάγῃ πολλῇ. Γίνεται οὖν καρτερὰ ἡ μάχη, καὶ πίπτει Τζάτζων· ὁ τοῦ Γελέμερος ἀδελφός. Τότε δὴ πᾶν τὸ

VARIE LECTIONES.

⁵⁵ ἵπποις ἐπιδ. A, ἵπποις τε ἐπιδ. vulg. ⁵⁶ ταῖς ἀσπίσι: — ἀμυνόμενοι om. A, καὶ τοῖς δόρ. ἀμ. om. a. ⁵⁷ ἐτρέψαντο A, ἐτρεψαν vulg. ⁵⁸ προσφιλῆς:] περὶ φίλους f. ⁵⁹ Σαρδανία A, Σαρδηνία vulg. ⁶⁰ Τζόνα A. Στζόνα f. Στζόνα vulg. ⁶¹ ἀκτὴν A a c, ὀκτὴν vulg. ⁶² καὶ· aliter add. ex A. ⁶³ στρατηγὸς A. ⁶⁴ ἀπωδύροντο A, ἀπεδίω. vulg. ⁶⁵ ἐχώρει A, χωρεῖ vulg. ⁶⁶ τῶν Ῥ. στρατιωτῶν A, τὸν Ῥ. στρατὸν vulg. ⁶⁷ ἤσκητο A, ἤσκητο vulg. ⁶⁸ καὶ add. ex A. ⁶⁹ καταπροδύσουσιν A, καταπροδύσωσιν vulg. ⁷⁰ ἐνέπεσον A a, ἐνέπεσαν vulg. ⁷¹ λόγῳ πειθικῷ f. λόγοις: πειθικοῖς a. ⁷² μεταβαλὼν A. ⁷³ παραλαβόντα a. ⁷⁴ ὑστεραία A, ὑστερα vulg. ⁷⁵ καταλαβόντες A, καταλαβόντα vulg. ⁷⁶ ἔμειναν A, ἔμεινον vulg. ⁷⁷ ἀπολεξ. A. ⁷⁸ κλειστός A, κλειστός vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(35) Quæ sequuntur librum Procopii secundum, *De bello Vand.* delibant.

στράτευμα Ῥωμαίων τὸν ποταμὸν διαβάντες ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐχώρησαν, καὶ τούτους τρεψάμενοι, μέχρι τοῦ στρατοπέδου ἐδίωξαν ⁷⁶· καὶ ὑποστρέψαντες τοὺς νεκροὺς ἀπέδουν, ὅσοι μάλιστα ἐχρυσόφρουον, καὶ εἰς τὸ ἐαυτῶν στρατόπεδον ὑπεχώρησαν. Ἀπέθανον δὲ ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ Ῥωμαίων πεντήκοντα, Οὐανδήλων ⁷⁷ δὲ ὀκτακόσιοι. Καταλαβὼν δὲ ⁷⁸ Βελισάριος σὺν τοῖς πεζοῖς τῇ δεξιᾷ ἰπρὸς ὄψιν, ἄρας ⁷⁹ (36), ὡς εἶχε τάχους, σὺν παντὶ τῷ στρατῷ ⁸⁰ ἐπὶ τὸ τῶν Οὐανδήλων στρατόπεδον ὤχετο. Γελίμερ δὲ γνοὺς Βελισάριον παρόντα σὺν τοῖς πεζοῖς καὶ παντὶ τῷ στρατῷ, ἐπιβὰς τῷ ἵππῳ μὴδὲν διαταξάμενος ἀκρατῶς ἐπὶ ⁸¹ Νουμιζίαν ἔφυγεν μετ' ὀλίγων συγγενῶν καὶ οἰκετῶν αὐτοῦ καταπεπληγμένος. Ἐπεὶ δὲ αὐτὸν φυγόντα ἤσθοντο οἱ Οὐανδήλοι καὶ οἱ πολέμιοι ἤδη ἐωρῶντο, τότε δὴ οἱ τε ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ τὰ παῖδια ἐθορυβήοντο ⁸² καὶ ἐκώχουν ⁸³, καὶ οὕτως χρημάτων μεταποιούντο οὕτε τῶν ⁸⁴ φιλάτων ὀδυρομένων, ἀλλ' ἔκατος ἔφυγεν ὅπου ⁸⁵ ἠδύνατο. Ἐπελθόντες δὲ οἱ Ῥωμαῖοι τὸ τε στρατόπεδον αἵρουν, καὶ ἐπιδιώξαντες τὴν νύκτα ὅλην, ἄνδρας μὲν ὅσοις ἐνέτυχον ⁸⁶ ἔκτειναν, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ἐποιοῦντο. Χρήματα δὲ τῶν αὐτῶν πλῆθος εὗρον, ὅσα οὐδέποτε ἐν ἐνὶ χωρίῳ τετύχηκεν ⁸⁷ εἶναι. Τὴν γὰρ Ῥωμαίων ἀρχὴν ληίσαιμοι, χρήματα εἰς Λιβύην πολλὰ μετήνεγκαν· καὶ τῆς χώρας αὐτῆς ἀγαθῆς οὐσης καὶ εὐκάρπου, χρημάτων πρόσδοι πολλὰ αὐτοῖς γεγόνασιν. Ἐνενηκοντα πέντε γὰρ ἔτη Λιβύης Οὐανδήλοι ἐκράτησαν, καὶ πολὺν πλοῦτον ⁸⁸ συναγαγόντες ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ εἰς τὰς τῶν Ῥωμαίων χεῖρας ὁ πᾶς πλοῦτος ἐπανήκεν. Ἐν τρισὶ γὰρ μηνσὶ πολεμήσας ὁ ⁸⁹ Βελισάριος ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς εἰς τὸ τέλος τοῦ Δεκεμβρίου πᾶσαν τὴν Λιβύην ὑπέταξεν. Ἀπέστειλε δὲ Ἰωάννην τὸν Ἀρμένιον σὺν διακοσίοις ἐπιλέκτοις διώκειν τὸν Γελίμερα ἕως αὐτὸν ζῶντα ἢ νεκρὸν λαβεῖν. Ὅς φθάσας ⁹⁰ τὸν Γελίμερα ἡμέλλε λαμβάνειν, εἰ μὴ συνηνέχθη πρᾶγμα τοῖόνδε· Οὐλιάριός τις τῶν Βελισαρίου δορυφόρων συνῆν τῷ Ἰωάννῃ, ὃς οἶνω μεμεθυμένος ⁹¹ ἰδὼν ὄρνιν ἐπὶ δένδρου καθημένην, ἐκτείνας τὸ τόξον κατ' αὐτῆς ἔβαλεν ⁹², καὶ τῆς ⁹³ μὲν ὄρνιθος ἀπέτυχεν, τὸν δὲ Ἰωάννην ὀπισθεν εἰς τὸν αὐχένα ἔβαλεν. Ὁ δὲ καιρίαν πληγὴν τέθνηκεν, πολὺ αὐτοῦ ⁹⁴ πένθος βασίλει τε Ἰουστινιανῷ καὶ Βελισαρίῳ καὶ πᾶσι Ῥωμαίοις καὶ Καρχηδονίοις καταλιπὼν ⁹⁵· οὕτως Γελίμερ διαφυγὼν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ἐπὶ Μαυρουσίους ἔχωρει. Βελισάριος δὲ τοῦτον διώξας εἰς Παπούαν ⁹⁶ τὸ ὄρος ἀπέκλεισεν εἰς τὰ ἔσχατα Νουμιδίας. Τοῦτον δὲ παρακαθίσας διὰ τοῦ χειμῶνος λειψάντων αὐτῷ πάντων τῶν ἐπιτηδείων

pluribus ex Belisarii satellitio acceptis in **167** Tzatzonem cum clamore et strepitu insillit : aerisque pugna inde conflata est, qua Tzatzon, Gelimeris frater, cecidit. Tum vero universa Romanorum acies flumen trajiciens in hostes irrupit, et in fugam actos ad castra usque caesos insectata est : atque inde versa facie pedem referens, mortuis, maxime qui auro erant ornatiores, exutis, ad castra remigravit. Cæsi sunt in ea pugna Romanorum quinquaginta, ex Vandalis octingenti. Sub vesperam autem inclinata jam die, Belisarius cum peditibus reversus qua cursus contentione potuit, cum universo exercitu in Vandalorum castra perrexerit. Gelimer Belisarium cum peditibus et agminum reliquis adesse persentiens, relicto exercitu incompósito, effuso cursu ipsoque metu urgente compulsus, cum paucis consanguineis et familiaribus in Numidiam aufugit. Comperta a Vandalis ejus fuga, ipsisque hostibus jam in conspectu positus, tunc virorum, mulierum, et puerorum promiscua turba sublato ejulatu terrore confundi et turbari : abjectaque facultatum et charissimorum cura, qua quisque potuit, in fugam se conjecit. Romani dato aditu irrumpentes castris potiuntur, et fugientes per totam noctem insecuti, viros quidem obviam factos peremerunt, pueros autem et mulieres captivas in servorum numerum recensuerunt. Porro pecuniarum et divitiarum eam ibi vim repererunt, quam in unum locum usquam congerere liceat. Quondam enim Vandali Romanorum imperium totum in direptionem sibi concessum depradati, divitias et facultates in Lybiam transportaverunt immensas : ac regionem insuper optimam et fertilissimam nacti, fortunarum et opum omnium collegerunt proveniunt. Quippe nonaginta quinque annis Lybia potiti Vandali, et variorum bonorum copia circumfluentes, uno diei momento in Romanorum manus delapsi, omnibus ad Romanos redeuntibus cesserunt. Trimestri siquidem bello, ab Octobris exordio ad Decembris exitum Lybiam universam Belisarius subegit. Misit autem Joannem Armenium cum ducentis militibus selectis, qui Gelimerem insequeretur, et eum seu vivum, seu vita functum comprehenderet. Is Gelimerem assecutus, jam manibus tenebat, nisi quid negotii hujusmodi capiendum impediisset. Uliarius quidam Belisarii satelles in Joannis comitatu tum fuit, qui cum vino madidus avem arbori vidisset insidentem, directo in eam arcu telum emittens, a ferienda

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁶ ἐδίωξαν] ἐχώρησαν vulg. ⁷⁷ Οὐανδήλοι A. ⁷⁸ δὲ alterum add. ex A. ⁷⁹ ἄρας a e, ὥρας A. ἄρα vulg. ⁸⁰ στρατῷ A I, στρατοπέδῳ vulg. ⁸¹ ἐπὶ add. ex A. ⁸² ἐθορυβήοντο A, ἐθορύβουν τε ⁸³ ἐκώχουον A. ⁸⁴ οὕτε τῶν A, οὕδε τῶν vulg. ⁸⁵ ὅπου A, ὅσον vulg. ⁸⁶ ἐνέτυχον A, ἐτυχον vulg. ⁸⁷ τετύχηκεν A, ἐτυχεν vulg. ⁸⁸ πολὺν πλοῦτον A, πολὺ πλοῦτος vulg. ⁸⁹ ὁ add. ex A. ⁹⁰ φθάσας] καὶ A. ⁹¹ μεμεθυμένος A, μεθ. vulg. ⁹² ἔβαλεν A, ἔβαλλεν vulg. ⁹³ τῆς a, τοῦ vulg. ⁹⁴ αὐτοῦ add. ex A. ⁹⁵ ἀπολιπὼν A. ⁹⁶ Παππούαν A, τοῦτον] τοῦτου vulg.

JAC. GOARI NOTE.

(36) Ipse Procop., ἀμφὶ δεξιᾷ ὄψιν ἄρας· Veniens Belisarius, cum sero hora tardiori movisset. COMBESIS.

cum asportaverat : in his exstiterunt ornamenta Judæorum omnia, **170** quæ captis Hierosolymis Titus Vespasianus Romam intulit. Captivi in triumphum ducti fuerunt, Gelimer ipse purpurea ch'amyde in humerum rejecta vestitus, omnes ejus consanguinei, et ex Vandalis prociores quique corpore et vultus forma venustiores. Ut ad circum Gelimer pervenit, et imperatorem solio sedentem, et populum hinc et inde circumstantem conspexit, in has voces frequentius repetitis erupit : *Vanitas vanitatum, et omnia vanitas*. Versus imperatoris autem solium procedentem exuerunt purpura, prius etiam quam pronus in terram imperatorem venerari cogeretur. Post hæc Ilderichi filios et nepotes, eosque cunctos, qui a Valentiniano imperatore genus ducere reperti sunt, imperator et Augusta magna divitiarum liberalitate exceptit : Gelimer vero vicos et oppida per Galatiam ampla et amœna, in quibus ipse cum affinis habitare permitteretur, assignavit : in patriciorum tamen ordinem quod Arianorum opinionem deserere delectaret, non exivit. Acto triumpho Belisarius subinde consulatum gessit, et ex ejus victoria id nummorum munus, quale nusquam auditum, populus Byzantinus accepit. Porro Salomone Libyam administrante, Maurusii adversus Libyas arma moverunt. Isti Maurusii ex gentibus, quas Jesus Nave Phœnicum regionem a Sidone ad Ægyptum usque habitantes expulit, originem traxerunt : qui primum in Ægyptum appellentes, nec ab incolis admissi, perrexerunt in Libyam, et eam incoluerunt : (eam secutis temporibus Romanorum imperatores sibi subactam Tingitanam dixerunt) ac demum duabus columnis ad magni fontis latera ex albo lapide erectis Phœnicio caractere Phœnicumque dialecto nonnulla inculpserunt in hanc sententiam : *Nos sumus, qui a facie Jesu prædonis filii Nave fugimus*. Exstiterant etiam per Libyam aliæ gentes indigenæ, quibus Æsculapius rex, telluris, ut aiebant, filius, præfuit, quæ prima Carthaginis fundamenta posuerunt. Salomon autem, copiis Carthagine eductis, adversus Maurusios profectionem suscepit. Byzacium cum pervenisset ad Rames oppidum, quo Maurusii, vallo circulari ex camelorum gregibus composito, mulieres, pueros, nec non se ipsos in

ποδα δὲ ἦν τοῦ θριάμβου Γελλίμερ τε αὐτὸς ἐσθῆτά τινα ἐπὶ τῶν ὤμων ³⁰ ἀμπεχόμενος πορφυρᾶν, καὶ τὸ συγγενὲς ἔβαν, Οὐρανὴλων τε ὅσοι εὐμήκεις ἔβαν καὶ καλοὶ τῷ σώματι ἦσαν. Ὅς δὲ ἐν τῷ ἱπποδρομίῳ Γελλίμερ ἐγένετο, τὸν τε βασιλέα ἐπὶ βήματος καθήμενον καὶ τὸν δῆμον ἐστῶτα ἐφ' ἑκάτερα μέρη εἶδεν, ἐπιλέγων οὐκ ἐπαύτατο βοῶν ³¹. *Ματαιότης ματαιότητων· τὰ πάντα ματαιότης!* Ἀφικόμενον δὲ αὐτὸν κατὰ τὸ τοῦ βασιλέως βῆμα τὴν πορφυρίδα ³² περιελόντες πρηνῇ πεσόντα προσκυνῆσαι τὸν βασιλέα ἠνάγκασαν. Ὁ δὲ βασιλεὺς τε καὶ ἡ Αὐγούστα τοῦ Ἰλδερίχου παῖδας ³³ καὶ ἐγγόνους πάντας τε τοὺς ἐκ τῆς ³⁴ Οὐαλεντινιανοῦ βασιλείας συγγενείας χρήματα ἱκανὰ ³⁵ ἐδώρησατο, καὶ Γελλίμερι χωρία ἐν Γαλατίᾳ μεγάλα τε καὶ τερπνὰ μετὰ πάντων τῶν συγγενῶν αὐτοῦ ἐν τούτοις οἰκεῖν συνεχώρησεν ³⁶, εἰς πατρικίῳ δὲ ἀξίαν ἀνεβίβασεν τοῦτον, διὰ τὸ μὴ δέχεσθαι αὐτὸν τῆς Ἀρείου δόξης μεταστήναι. Ὁ δὲ Βελισάριος μετὰ τὸν θρίαμβον ³⁷ ὑπάτευσεν, καὶ πάμπολλα χρήματα ἐκ τῆς αὐτοῦ νίκης ὁ δῆμος τοῦ Βυζαντίου ἀπῆλυσεν, ὅσα οὐδέπω ³⁸. Τοῦ δὲ Σολομῶνος τὴν Λιβύην διέποντος, Μαυρούσιοι πόλεμον κατὰ Λιβύην ἐκίνησαν. Οἱ δὲ Μαυρούσιοι ἐκ τῶν ἐθνῶν κατὰγονται, οὓς Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ ἐκ τῆς ³⁹ Φοινίκων χώρας ἀπὸ Σιδῶνος μέχρις Αἰγύπτου κατοικοῦντας ἀπῆλυσεν. Οἱτινες καταλαβόντες τὴν Αἴγυπτον, καὶ μὴ δεχθέντες ὅπ' αὐτῶν, καταλαμβάνουσι τὴν Λιβύην, καὶ ταύτην παροικῆσαντες (ἦν ὑστέρῳ καιρῷ οἱ παρὰ Ῥωμαίοις βασιλεῖς κρατήσαντες, Τηγυτὴν ⁴⁰ ταύτην ὠνόμασαν), στήσαντες δύο στήλας ἐπὶ τῆς Μεγάλῃς Κρήνης ἐκ λίθων λευκῶν ἐγκεκολαμμένα ⁴¹ ἐχούσας γράμματα Φοινικικὰ λέγοντα τάδε· *Ἡμεῖς ἐσμεν οἱ συγγενεὶς ἀπὸ προσώπου Ἰησοῦ τοῦ Ἰησοῦ υἱοῦ Ναυῆ*. Ἦσαν δὲ καὶ ἄλλα ἔθνη ἐν Λιβύῃ πρότερον αὐτόχθονες, ἔχοντες βασιλέα Ἀσκληπέα ⁴², τῆς γῆς υἱὸν ἐφασκον εἶναι (41), οἵτινες Καρχηδόνα ἔκτισαν. Σολομῶν δὲ λαδὼν ἐκ Καρχηδόνας τὰ στρατεύματα, κατὰ Μαυρουσιῶν ἐχώρει. Ἐλθὼν δὲ εἰς Βυζάκιον εἰς Ῥαμῆς ⁴³ τὸ χωρίον, ἔβη οἱ Μαυρούσιοι ἐστρατοπέδευσαν κύκλον ἐκ τῶν καμῶν ποιησάμενοι, τὰς τε γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα ⁴⁴ ἐντὸς τοῦ κύκλου ἀποθέμενοι ⁴⁵, καὶ τοὺς Μαυρουσίους κατ' αὐτοῦ ἐξερχομένους, ἐπιβάς ⁴⁶ τοῦ ἱπποῦ πεντακοσίους ἐπιλέκτους ἐπαγόμενος εἰς ἐν ⁴⁷ τοῦ κύκλου ἐπισκῆ-

VARIAE LECTIONES.

³⁰ τῶν ὤμων A, τὸν ὤμον vulg. ³¹ βοῶν A, λέγων vulg. ³² τὴν πορφυρίδα A, τὸν πορφυρᾶν vulg. ³³ παῖδα A. ³⁴ ἐκ τῆς A, ἐκ τοῦ vulg. ³⁵ ἱκανὰ A, καλὰ vulg. ³⁶ συνεχώρησεν, εἰς πατρ. δὲ ἀξίαν ἀνεβίβασαν τοῦτον A, συγχωρήσας εἰς π. τὰς τιν τοῦτον οὐκ ἀνεβ. vulg. ³⁷ μετὰ τὸν θρίαμβον A, μετὰ τὸν θρίαμβον vulg. ³⁸ οὐδέπω A, οὐδέποτε vulg. ³⁹ ἐκ τῆς A, ἐκ τῶν vulg. ⁴⁰ Τηγυτὴν A. ⁴¹ ἐγκεκολαμμένα A, ἐγκεκολαμμένων vulg. ⁴² Ἀσκληπαῖα, ὅς Ἡρακλεῖ ἐβασίλευσεν, ὃν τῆς γῆς A, Ἀσκληπέα, ὃν Ἡρακλείου βασιλεύς τῆς γῆς υἱὸν vulg. ⁴³ Ῥαμῆς A a. ⁴⁴ καὶ τοὺς παῖδας A. ⁴⁵ ἀποθέμενοι A e, ἐνθέμενοι vulg. ⁴⁶ ἐπιβάς A a, ἀποβάς vulg. ⁴⁷ εἰς ἐν A, εἰς ἓνα vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(41) Non Æsculapius, sed Antæus Terræ ille filius est, quem Hercules palæstra superavit. Male hæc breviala ex Procopio lib. II Vandal. ubi ille : Καὶ ἀπ' αὐτοῦ Ἀνταῖον τὸν αὐτῶν βασιλέα, ὃς ἐν Κλιπέᾳ Ἡρακλεῖ ἐπάλασσε, τῆς γῆς υἱὸν ἐφασκον εἶναι· *Indeque Antæum ipsorum regem, qui Clipeæ cum Hercule lucta contendit, terræ filium dixerunt*

esse. Quin neque Procopii interpres reddidit, τὸ ἐν Κλιπέᾳ, quod proprium esse liquet, et nomen urbis minoris Africæ Ptolemæo. Reliqua, ut historiæ constet series, videnda in Procopio, ut de fundatione Carthaginis, quam non isti indigenæ, sed advena condidit Dido. COMBESIS.

φαι μέρος καὶ τὰς καμηλοὺς κτείνειν ἐκέλευσεν. Φο-
νεύσας δὲ ἀμφὶ διακοσίων, δρόμῳ εἰς τὸ τοῦ κύκλου
μέσον ἐχώρησεν, ἐνθα αἱ γυναῖκες ἐκάθηντο. Οἱ δὲ
βάρβαροι ἐκπλαγέντες ἐπὶ τὸ ὄρος ἐφυγον σὺν πάσῃ
ἀκρομάτῃ. Κτείνονται δὲ τῶν Μαυρουσίων ἐν ταύτῃ ⁴⁸
τῇ ἡμέρᾳ μύριοι. Αἱ δὲ γυναῖκες πᾶσαι σὺν τοῖς
παιδίοις ⁴⁹ ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ἐγένοντο. Καὶ τοῦ-
τους λαβόντες σὺν ταῖς καμηλοῖς καὶ πάσῃ τῇ ἡλι-
κίᾳ ⁵⁰ εἰς Καρχηδόνα εἰσήεσαν τὴν ἐπινίκιον ἐορτὴν
ἔγοντες. Οἱ δὲ βάρβαροι πάλιν συναθροισθέντες παν-
δημεὶ σὺν γυναῖξί καὶ τέκνοις, μηδὲνα καταλιπόν-
τες, ἐστράτευσαν κατὰ Ῥωμαίων, καὶ τὰ ἐν Βυζα-
κίᾳ χωρία ἐληΐζοντο. Σολομὼν δὲ ἄρας κατὰ τάχος ⁵¹
πᾶν τὸ στράτευμα, ἐπ' αὐτοὺς ἦει. Γενόμενος δὲ ἐν
Βουλγαρίῳ, ἐνθα οἱ πολέμιοι ἐστρατοπεδεύσαντο,
διεκόσμησεν τὸ στράτευμα, ὡς εἰς μάχην. Οἱ δὲ ^B
Μαυρουσίοι ἐν τῷ ὄρει τῶν Βουλγαρίων (42) ἐπὶ
πλεῖον ἔμενον, εἰς τὸ πεδῖον κατελθεῖν μὴ βουλό-
μενοι. Σολομὼν δὲ ἀποστέλλει Θεόδωρον διὰ τῆς
νυκτὸς σὺν χιλίοις πεζοῖς, καὶ τῶν σημειωτῶν τινα,
ὅπως εἰς τὸ ὄρος ἐκ τῶν ὀπισθεν αὐτῶν διὰ τῆς
νυκτὸς ἀνέλθωσιν ⁵², καὶ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνίσχοντι τὰ
σημεῖα ὑπερβῇ ἄραντες, κατὰ τῶν πολεμίων χωρή-
σουσιν ⁵³. Ὁμοίως δὲ καὶ αὐτὸς ὄρθρου βαθείας ⁵⁴
ἀνελθὼν, ἅμα κατὰ τῶν πολεμίων ἐχώρησεν. Ἰδόν-
τες δὲ οἱ βάρβαροι, ὅτι ἐν μέσῳ τῶν Ῥωμαίων γε-
γόνασιν, εἰς φυγὴν ὤρμησαν κατὰ τῶν ⁵⁵ κρημνῶν
ὠκίζοντες ἑαυτοὺς ⁵⁶ καὶ ἀναιροῦντες. Ἀπέθανον δὲ
ἐν τῷ πολέμῳ Μαυρουσίων μυριάδες ε', τῶν δὲ Ῥω-
μαίων τὸ παράπαν οὐδὲ εἰς, οὐ μὴν οὐδὲ πληγὴν ^C
τινα ἔλαβον, ἀλλὰ πάντες ὕμειψεν τὴν νίκην ἤραστον.
Οἱ δὲ πλεῖστοι τῶν ἀρχόντων αὐτῶν τοῖς Ῥωμαίοις
προσεβόησαν. Γυναικῶν μέντοι καὶ παίδων τοσοῦ-
τον πλῆθος οἱ Ῥωμαῖοι ἔλαβον, ὥστε προβάτου τιμῆς
παῖδα Μαυρουσίων ὠνήσασθαι βουλομένοις ἀπεδί-
δοντο ⁵⁷. Καὶ τότε αὐτοῖς τὴ παλαιὰν λόγιον γυναικὸς
μάντιδος ἀπέβη, ὡς ἄρα τὸ πλῆθος αὐτῶν παρὰ
ἀνδρὸς ἀγενοῦ ἐλλυται. Ὁ γὰρ Σολομὼν εὐνοῦχος
ἐκ παίδων παρὰ γυνάμην καθέστηκεν ὑπὸ πάθους ⁵⁸
τὰ γεννητικὰ μύρια ἀποβαλὼν. Λαβὼν δὲ τὴν λείαν
πᾶσαν εἰς Καρχηδόνα ὑπέστρεψεν.

demum valis feminae vetus oraculum exitum habuisse deprehensum, quo plebem eorum ab imberbi viro penitus delendam prænuntiatur. Salomon enim, generationis administris partibus morbo amissis, invitus olim a puero præter sententiam eunuchus evaserat. Spoliis tandem onustus Carthaginem remeavit.

Ἐν ταύτῃ δὲ τῷ χρόνῳ τέρας ἐν τῷ οὐρανῷ (43) ^D
συνέβη γενέσθαι. Ὁ γὰρ ἥλιος ἀκτίνων χωρὶς τὴν
αἴγλην, ὥσπερ ἡ σελήνη, ἐστύγναζεν ⁵⁹ ἅπαντα
τὸν ἐνιαυτὸν· ἐπὶ πλεῖστον δὲ ἐκλείποντι ἐφίκει ⁶⁰,
οὐ καθαρῶς φαίνων, ὥσπερ εἰώθει. Χρόνος δὲ ἦν

cum impressionem facturos incluserant, equo con-
scenso, quingentos milites selectissimos ad unam
circumvallantis ambitus partem collocatos hostes
aggredi, et camelos telis jubet confodere. Ducentis
circeiter interfectis, contento cursu medium ambitus,
quo mulieres consederant, occupat. Barbari autem
prostrati, in montem nullo ¹⁷¹ servato ordine
fugam arripiunt. Ea die ad decies mille Maurusii
caesi fuerunt: mulieres cum natis omnes in capti-
vitatem actæ: iisque demum una cum camelorum
gregibus et omnis ætatis hominibus abductis
victores Carthaginem ingressi dies festos ob partam
victoriam egerunt. Verum barbari nullo ex suis
relicto, una cum uxoribus et liberis in unum col-
lecti, bellum adversus Romanos redintegrarunt, et
pagos circa Byzacium depopulati sunt. Salomon
ex adverso copiis exercitus omnibus convocatis,
contra profectus est: jamque Bulgarionem, qui
locus hostilium castrorum erat, cum attingisset,
exercitum omnem quasi pugnam initurus disposuit.
Maurusii in planitiem descendere veriti, in Bulga-
rionum monte diutius substituerunt. Salomon una
cum peditibus mille Theodorum, et ex signiferis
quemdam de nocte summisit, qui tenebris tecti,
monte retro adversarios conscenso, cum exoriente
primum sole ex superiore loco signa tollerent in
altum, ac simul omnes in adversarios irrumperent.
Ipse profunda adhuc nocte sub auroram una cum
illis ascendens in hostes iter dirigit. Barbari Ro-
manis circumquaque se vallatos et inclusos com-
perientes, per prærupta loca in fugam se dederunt,
invicem se perturbato ordine prementes, et mutuam
sibi cædem inferentes. Hoc in certamine Mauru-
siorum myriades quinque perierunt, Romanorum
ne ullus quidem defuit, aut aliquam omnino pla-
gam accepit, quin imo sanis et salvis omnibus in-
tegram victoriam retulerunt. Maurusiorum autem
primores non pauci Romanis se adjunxerunt. Mu-
lierum vero et puerorum is fuit numerus a Roma-
nis captus, ut ovis pretio puerum Maurusium sibi
comparare volenti æstimarent et divenderent. Ita

Hoc etiam anno portentum in cælo apparere
contigit. Sol etenim radiis penitus orbatus lucem
omnino lunæ similem per totum annum obscura-
tam habebat: quam frequenter autem non plene,
prout solebat, visus, deficienti par exstabat. Erat is

VARIE LECTIONES.

⁴⁸ ταύτῃ A, αὐτῇ vulg. ⁴⁹ παισὶν A. ⁵⁰ πάσῃ τῇ λείᾳ a. ⁵¹ κατὰ τάχος A, κατὰ τὸ τάχος vulg.
⁵² εἰσέλθωσιν A e. ⁵³ χωρήσασιν A, χωρίσασιν vulg. ⁵⁴ βαθείας vulg. ⁵⁵ τῶν add. ex A. ⁵⁶ ἑαυτοὺς
A, αὐτοὺς vulg. ⁵⁷ ὠνήσασθαι βουλομένοις ἀπεδίδοντο A, ὠνεῖσθαι βουλομένῳ ἀπεδέδοντο vulg. ⁵⁸ ὑπὸ
π. A, ἀπὸ π. vulg. ⁵⁹ ἐστύγναζεν A, ἐτίναζεν vulg. ⁶⁰ ἐφίκει] ἐδόκει A, εἰσέκει vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(42) Procopius *Burgaon*.

(43) Ex Procopii lib. II *De bello Vand.* ad me-

dium. Annum porro 12 numerat Procopii interpret
in margine.

annus imperli Justiniani decimus. Eodem pariter anno neque bellum, neque lues lethifera miseris mortalibus inferri destitit. Ineunte quippe vere Siciliam Romanis tributis subactus a Justiniano Belisarius missus est. Cum vero in ea insula 172 hiemasset, imminente jam solemnitatem paschali, Romani, qui in Libya morabantur, in Salomonem tumultuati sunt, hac occasione. Mortuorum in bello Vandalorum uxores viduas ducentes illi agros eorum seu proprios possederunt, eorum tamen ratione imperatori tributa pendere noluerunt. Salomon autem ne imperatoris sententiæ adversum irent, quin potius quæ decerneret ipse, ut redderent, exhortari. Ex ipsis vero, et ex Gothis maxime, nonnulli in Arianam hæresim defecerunt, quos ecclesiæ sacerdotes ab ecclesiæ communione tenuere extorres, nec eorum liberos baptismo initiare serebant: quare solemni peragendo baptismo die seditio exorta, inquitque a militibus de Salomone in ecclesia interficiendo consilium. Egressi siquidem civitate villas et adjacentes agros depopulati, Libyas in morem hostium hostiliter exceperunt. Nuntio de his accepto, magna animi perturbatione jactatus Salomon, ut a seditione abstinere, blandioribus verbis militibus persuadere tentavit. Illi in adversum collecti Salomonem et optimates quosque contumeliis impudenter respargere. Tum vero in palatium profecti Theodorum Cappadocem communibus suffragiis ducem constituerunt, et ferro accincti obvium quemque sive Libym, sive Romanum, si modo Salomoni familiaris, mactare, facultates deprædari, et in domos ingressi pretiosa quæque diripere. Salomon in sacram palatii ædem profugiens, delituit. Succedentis noctis silentio palatio cum Procopio scriptore et Martino egressus, conscensa navi, Syracusas, quæ urbs est Siciliæ, ad Belisarium perrexit, et Theodoro Carthaginis curam assumere, remque omnem imperatoris nomine administrare, litteris commendavit. Porro milites ad Bules (consilii) campum conventu habito Tzotzam et Martini satellitibus quempiam, virum alioquin ad iram præcipientem, et ad omne facinus promptum, tyrannum elegerunt, sub quo depulsis imperatoris magistratibus ipsi Libyam obtinerent. Tzotzas itaque ad urbem Carthaginem propius accedens, Theodorum civitatem quam primum sibi tradere per internuntium jussit, si modo se suosque a malis immunes vellet superesse. At Carthaginenses et una Theodorus urbem imperatoris nomine se servaturos professi sunt palam.

A δέκατος τῆς ἑβδόμης βασιλείας Ἰουστινιανοῦ. Ἐν τούτῳ δὲ τῷ χρόνῳ οὔτε πόλεμος, οὔτε θάνατος ἐπιφερόμενος τοῖς ἀνθρώποις ἐπέλειπεν. Ἐὰρ γὰρ ἄρχομενος Βελισάριος ἐστάλη (44) παρὰ τοῦ Ἰουστινιανοῦ τὴν Σικελίαν ὑπόφορον ποιῆσαι Ῥωμαίοις. Χειμάσαντος δὲ αὐτοῦ ἐν Σικελίᾳ, τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα καταλαβούσης, ἐστασίασαν οἱ ἐν Λιβύῃ Ῥωμαῖοι κατὰ Σολομῶνος τρόπον τοιοῦτον· λαβόντες γὰρ τῶν ἀναιρεθέντων Ὀυανδήλων γυναῖκας κατέσχον τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν ὡς ἰδίους, καὶ τελεῖν τῷ βασιλεῖ τὰ ὑπὲρ αὐτῶν τέλη οὐκ ἤθελον· ὁ δὲ Σολομὼν παρήγει αὐτοῖς μὴ ἀνταῖρειν κατὰ τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ τὰ ὀρώντα τοῦτῃ ἀποδιδόναι. Μετέπεισον δὲ τινες αὐτῶν, καὶ μάλιστα τῶν Γόθων, πρὸς τὴν Ἀρείου δόξαν, οὗς οἱ ἱερεῖς τῆς Ἐκκλησίας ἀφώριζον, καὶ οὐδὲ τὰ τέκνα αὐτῶν βαπτίζειν ἤθελον. Ὅθεν ἐν τῇ ἑορτῇ γέγονεν ἡ στάσις, ἐπεβουλευσάντο δὲ οἱ στρατιῶται Σολομῶνα ἐν τῷ ἱερῷ κτείνειν. Ἐξεληθέντες δὲ τῆς πόλεως ἐληίζοντο τὰ ἐκείνης χωρία, καὶ τοὺς Λιβυῶν ὡς πολεμίους ἐχρῶντο. Σολομὼν δὲ ἀκούσας ταῦτα εἰς θόρυβον πολλὸν ἐμπεσὼν, πιθανολογίας πεῖθειν τὸν στρατὸν ἐπειράτο παύσασθαι τῆς στάσεως. Συλλεγόντες δὲ τὸν τε Σολομῶνα καὶ τοὺς ἀρχοντας ἀναιδῶς ὕβριζον. Θεόδωρον δὲ τὸν Καππάδοκα εἰς τὸ παλάτιον ἐλθόντες στρατηγὸν τοῦτον ἐψηφίσαντο, καὶ σιδηροφοροῦντες ἅπαντα τὸν προτυγχάνοντα ἔκτανον, εἴτε Λιβύην, εἴτε Ῥωμαῖον, Σολομῶνι γινώριμον, τὰ τε χρήματα ἐληίσαντο, καὶ εἰς τὰς οἰκίας εἰσερχόμενοι ἅπαντα τὰ τίμια ἤρπαζον. Σολομὼν δὲ εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ παλατίου προφυγὼν, ἔλαθεν. Νυκτὸς δὲ ἐπιγενομένης ἐξελθὼν τοῦ παλατίου σὺν τῷ Προκοπίῳ τῷ συγγραφεῖ καὶ Μαρτίνῳ, καὶ εἰς ναῦν εἰσελθόντες πρὸς Βελισάριον ἐν Συρακοῦσῃ τῆς Σικελίας ἀφίκετο, γράψας Θεοδώρῳ φροντίζειν τῆς Σικελίας ἀφίκετο, καὶ τῶν βασιλικῶν πραγμάτων. Οἱ δὲ στρατιῶται συλλεγόντες εἰς τὸ βουλῆς πεδῖον Τζότζαν (45), τὸν Μαρτίνου δορυφόρον τύραννον εἵλαντο, ἄνδρα θυμοειδῆ καὶ δραστήριον, ὃς τῷ βασιλεῖ ἀρχοντας ἐξελάσαντες, Λιβύης κρατήσωσι. Τζότζας δὲ ἐλθὼν πλησίον Καρχηδόνας, ἐπεμψε κελύων τάχιστα παραβῆναι αὐτῷ Θεόδωρον τὴν πόλιν, ὅπως κακῶν ἀπαθεῖς μείνωσιν· οἱ δὲ Καρχηδόνοι καὶ Θεόδωρος τῷ βασιλεῖ ὡμολόγουν τὴν πόλιν φυλάττειν. Τζότζας δὲ ταῦτα ἀκούσας εἰς πολιορκίαν τῆς πόλεως καθίστατο. Βελισάριος δὲ ἀπολεξάμενος ἄνδρας ἐκαστὸν τῶν αὐτοῦ δορυφόρων τε καὶ ὑπασπιστῶν, οὗς ὁ Σολομὼν ἐπαγόμενος μὴ νῆϊ εἰς Καρχηδόνα ἀπέπλευσεν περὶ λύχνων ἁφάς. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγγεγονένη, μαθὼν ὁ τύραννος καὶ οἱ στρατιῶται τὸν Βελισάριον

VARIÆ LECTIONES.

ἑβδόμης add. ex A. ἑβδόμης A, ἐπέλειπεν vulg. ἀνταῖρειν A, ἀντερρεῖν vulg. ἀφώριζον A, ἀφώριζον vulg. ἔχειροῦντο A. ὡς εἰς om. A. ἐπιλαβομένης A. fort. εἰσελθόντων. εἰς τὸ Λιβύης πεδῖον A. Τζότζαν A e, Στότζαν a. δορυφόρον A f, δορυφόρων vulg. εἵλοντο A. τὸν δὲ Σολ. τὴν πόλιν] Καρχηδόνα A e. ταῦτα A, ὁ ταῦτα vulg. ὅς δὲ Σολ.] ὁ δὲ Σολομ. A e, fort.

JAC. GOARI NOTÆ.

(44) Procopius, *De bello Gothorum* longe post initium. Marcellinus.

(45) Idem, *De bello Vandalico*, Στότζας. Ita lectio cod. Barb.

ἦκειν ⁷⁶ αἰσχυρῶς τε καὶ κόσμῳ οὐδενὶ εἰς φυγὴν ἄ-
 ὤρμησαν. Βελισάριος δὲ τοῦ στρατοῦ ἀμφὶ δισχιλίους
 ἐγείρας, τὴν διώξιν ἐπὶ τοὺς φεύγοντας ἐποίησατο,
 καὶ τούτους κατέλαθεν εἰς Μερμπράσαν (46) τὴν πό-
 λιν. Ἰδὼν δὲ αὐτοὺς τὴν τάξιν λιπόντας καὶ κόσμῳ
 οὐδενὶ περιόντας, κατ' αὐτῶν ὁμοίως ἐχώρει. Οἱ δὲ
 εἰς φυγὴν ὤρμητο, εἰς Νομιδίαν τε ἀφικόμενοι
 συνελέγοντο. Ὀλίγοι δὲ ἐν τῷ πολέμῳ τούτῳ ἀπ-
 έθανον, καὶ αὐτῶν οἱ πλείστοι Οὐανδηλοὶ ἦσαν. Ἐφεί-
 δετο δὲ τῶν Ῥωμαίων ὁ Βελισάριος. Δησάμενος δὲ
 τὸ στρατόπεδον ⁷⁷ αὐτῶν, εὗρεν τε χρήματα πολλὰ
 καὶ γυναῖκας, δι' ἃς καὶ ὁ πόλεμος κατέστη.

deserere, et neglecta militiæ lego palantes vagari, in eos vires et copias exserit. Confestim illi vertun-
 tur in fugam, et in Numidiam recepti, rursum colliguntur ad invicem. Pauci certamine inito perie-
 runt, quorum plures agniti sunt Vandali: Romanis enim Belisarius parcebat. Direptis eorum castris,
 divitias comperit in illis maximas, et eas mulieres, quarum causa bellum motum est.

Ταῦτα Βελισάριος διαπραξάμενος, εἰς Καρχηδόνα
 ἀπήλυνεν· ἐλθὼν δὲ τις ἐκ Σικελίας ἀπήγγειλεν, ὡς
 στάσις ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐπιπεσούσα τὰ πράγματα
 ἀναποθεῖν μέλλει, εἰ μὴ αὐτὸς διὰ τάχους καταλάβῃ·
 διαθέμενος δὲ τὰ ἐν Λιβύῃ ⁷⁸ ὡς ἐδύνατο, Ἰλδη-
 γέρεθ τε καὶ Θεοδώρῳ παραδοὺς τὴν Καρχηδόνα εἰς
 Σικελίαν φηι. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἰουστινιανὸς Γερμα-
 νὸν τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ, ἀνδρα πατρίκιον, εἰς Λιβύην
 σὺν ὀλίγοις τισὶν ἔπεμψεν σὺν Δομνίκῳ καὶ Συμμάχῳ
 ἀνδράσι σοφοῖς. Γενόμενος δὲ ἐν Καρχηδόνι τοὺς τε
 στρατιώτας ὁ Γερμανὸς ἠρίθμει, καὶ τῶν γραμμα-
 τέων ⁷⁹ τὰ βιβλία ἐν οἷς τῶν στρατιωτῶν τὰ ὀνόματα
 ἐνεγέγραπτο ἀναλεξάμενος, εὗρεν τὸ μὲν τρίτον μέ-
 ρος τοῦ στρατοῦ ἐν τε Καρχηδόνι καὶ ταῖς ἄλλαις
 πόλεσιν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως εἶναι, τοὺς δὲ ἄλλους
 ἀπαντας τῷ τυράννῳ συντεταγμένους. Διὰ τοῦτο
 μὲν πρὸς μάχην οὐχ ὑπέβηθ'· τοῦ δὲ στρατοῦ ἐπ-
 εμελεῖτο. Ἐφθέγγετο ⁸⁰ δὲ παρὰ τοῦ βασιλέως στα-
 λῆναι, ὅπως τοὺς ἡδικημένους στρατιώτας ἐπαμύνη,
 κολάσῃ ⁸¹ δὲ τοὺς ἀδικίαν εἰς αὐτοὺς ἄρξαντας.
 Τοῦτον οἱ στρατιῶται ἀκούσαντες τὸν λόγον, κατ'
 ὀλίγον αὐτῷ προσεχώρουν. Ὁ δὲ Γερμανὸς αὐτοὺς
 σὺν πολλῇ φιλοφροσύνῃ ἐδέχετο, καὶ τὰ πιστὰ διδούς,
 ἐν τιμῇ εἶχεν, καὶ τὰς βόγας αὐτῶν παρείχεν. Ἐπεὶ
 δὲ ὁ τούτων λόγος, ⁸² περιφερόμενος εἰς πάντας
 ἦλθεν, ἀποταξάμενοι τὸν τύραννον, ἦλθον εἰς Καρχη-
 δόνα. Ὁ δὲ Τζότζας τοῦ κακοῦ ἤδη αἰσθόμενος,
 τοὺς ἀπομεινάντας ἐπιβρόσας, ἐπὶ Καρχηδόνα
 ἤλαυνεν. Ὁ δὲ Γερμανὸς ἐξοπλίσας ⁸³ τὸ στράτευμα,
 κατ' αὐτοῦ ἐχώρει. Ὁ δὲ σὺν αὐτῷ στρατὸς προθυ-
 μίαν πολλὴν ἐπιδειξάμενος, εὐνοεῖν τῷ βασιλεῖ τὸν
 στρατηγὸν ἐπειθον. Τούτους ἐωρακότες οἱ μετὰ
 Τζότζα, καὶ δευλίᾳ καταχωσθέντες ⁸⁴, ἀνεχώρησαν
 ἐπὶ Νομιδίαν. Ὁ δὲ Γερμανὸς σὺν ⁸⁵ παντὶ τῷ
 στρατῷ οὐκ εἰς μακρὰν ἦλθεν, καὶ τούτους καταλα-
 βὼν, εὗρεν ὅτι συνέμιξαν αὐτοῖς Μαυρουσίων βαρ-
 βάρων μυριάδες πολλαί, ὧν Ἰούδας τε καὶ Ἀρ-

His auditis Tzotzas ad urbis obsidionem se accinxit.
 Cæterum Belisarius ex suis satellitibus his hasta,
 illis clypeo instructis centum selectos viros, quos
 Salomon secum abduxit, ipse unicam navim assu-
 mens, cum eis Carthaginem trajecit, et circa lucer-
 næ **173** accendende horam, sub vespem, ap-
 pulit. Postera vero luce Belisarii adventu tyrannus
 et milites facti certiores, cum ingenti ordinum per-
 turbatione in turpem fugam se conjecere. Accitis
 autem ab exercitu millibus hominum circiter duo-
 bus in fugientes impressionem facit, quos ad Mem-
 brasam civitatem assequitur. Ubi conspexit ordines

His actis Belisarius Carthaginem contendit. Tunc
 adveniens e Sicilia nuntius quidam seditionem in
 castris exortam res omnes turbare paratam, nisi
 quantocius advolet, significat. Dispositis itaque qua
 valuit arte, rebus Libycis et Carthagine Ildegerdi
 ac Theodoro commendata, in Siciliam revertitur.
 His autem cognitis, Germanum nepotem suum
 virum patricium cum Domnico et Symmacho viris
 scientia præstantibus, et aliis paucis, in Libyam
 transmittit Justinianus. Posteaquam vero Cartha-
 ginem appulit Germanus, militum numerum re-
 censuit, perlectisque scribarum libellis, in quibus
 militum nomina ascripta erant, tertiam tantum
 partem tam Carthagine quam cæteris in urbibus
 remansisse, quæ pro imperatore staret, reliquos
 vero omnes tyranni signa secutos comperit. Ea-
 propter in prælium minime progressus est, sed
 peculiarem exercitus curam habuit. Cæterum ad
 milites injuria quadam affectos vindicandos, inju-
 riarumque auctores puniendos, ab imperatore se
 missum esse palam divulgavit. Eum sermonem ubi
 perceperere milites, sensim ad eum cuncti confluxe-
 runt. Germanus humanissime acceptos, fide data,
 in pretio habuit, et stipendia eorum solvit. Istorum
 tandem rumore ad omnium aures perlato, tyranno
 derelicto, Carthaginem redierunt. Tzotzas vero
 calum imminens subodoratus, sociis, qui reman-
 serant, animatis, Carthaginem se confert. Germanus
 instructa adversus eum acie progreditur; exercitus-
 que sub eo militans magnam animi alacritatem
 testatus, suam erga imperatorem benevolentiam
 duci commendabat, atque persuadebat. Hos con-
 spicati qui Tzotzam sequebantur, subito timore
 correpti, in Numidiam secesserunt: nec Germanus
 cum universo exercitu multum progressus erat, cum
 ipsos assecutus est, multas vero Maurusiorum
 Barbarorum **174** myriadas, ducibus Juda et

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁶ ἦκειν A, ἐλθεῖν vulg. ⁷⁷ δὲ τὸ στρ. A, δὲ καὶ τὸ στρ. vulg. ⁷⁸ Λιβύῃ A, Λιβύῃ vulg. ⁷⁹ γραμματέων
 libri et edd. ⁸⁰ ἐπεφθέγγετο A, ἐφθέγγοντο vulg. ⁸¹ κολάσῃ A, κολάσει vulg. ⁸² λόγος om. A. ⁸³ ἐξω-
 πλίσαστο A. ⁸⁴ καταχωσθέντες A, κατασχθέντες vulg. ⁸⁵ σὺν add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(46) Idem *Membrasam*. Eandem lectionem exhibet cod. Pal.

P. TROL. GR. CVIII.

Artala, iis se adiunxisse reperit. Igitur congressi, et acri certamine inito, equum, cui Germanus insidebat, quispiam interfecit. Germanus in terram præceps actus ultimum periculum subiisset, nisi satellites armis undequaque vallantes, equo quantocius adducto, eum rursus sustulissent. Vertuntur itaque in fugam adversi milites, vixque Tzotzas in tanto tumultu cum paucis se fuga surripere valuit. Porro Germanus iis, qui a se propius aberant, ut recta in hostium castra irruerent, præcepit, eaque post reparatam pugnam obtinuit. Tum vero milites repertas obviam absque delectu vel ratione divitias diripientes nullam ducis curam gerere, nullam in eum observantiam retinere. Veritus igitur ne resumptis animis hostes adorirentur, substitit de tam indigno facinore conquestus, ipsos in ordinem subinde revocans. Maurusii vero ubi fugam istam conspexere, facto in ipsosmet milites perduelles impetu, una cum imperatoris acie eos insecuti sunt. Quamobrem Tzotzas, qui fiduciam omnem in eis reposuerat, cum istam illorum adversum se conversionem animadvertit, se cum centum aliis in fugam conjecit, et in Mauritaniam interioriorem recessit : atque ita demum seditio cessavit. Imperator autem Germanum una cum Dominico et Symmache Byzantium revocans, Libyam iterum administrandam Salomoni commisit. Tertius tunc supra decimum imperii Justiniani numerabatur annus : aliosque Libyæ rectores Rufinum, Leontium et Joannem Sisinnii filium addidit. Porro Salomon Carthaginem trajiciens levi moderatoque imperio populum rexit, et Libyam sedulo tutatus, exercitum eo

ταλας (47) ἤρχον. Συμβαλόντες ⁸⁶ δὲ πόλεμον, καὶ τῆς μάχης κραταίως γενομένης, τὸν ⁸⁷ Γερμανοῦ ἵππον τις τῶν πολεμίων ἔκτεινεν. Πασὼν δὲ ἐπὶ γῆς Γερμανὸς εἰς κίνδυνον ἦλθεν, εἰ μὴ τὸ τάχος οἱ δορυφόροι φραζάμενοι ἔφερον ἵππον, καὶ τοῦτον ἐνεβίβασαν ⁸⁸. Τρέπονται τοίνυν οἱ στρατιῶται, καὶ ὁ Τζότζας ἐν τῷ θορόδῳ τούτῳ σὺν ὀλίγοις ⁸⁹ διαφυγεῖν ἰσχυσεν ⁹⁰. Ὁ δὲ Γερμανὸς τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἔχκελευσάμενος, εὐθὺς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τῶν πολεμίων ὤρμησεν, καὶ τοῦτο παρέλαβεν πολέμῳ. Ἐνταῦθα δὲ τὰ χρήματα οἱ στρατιῶται οὐδενὶ λόγῳ ἀρπάζοντες, τοῦ στρατηγοῦ λόγον οὐκ ἐποιοῦντο. Νοήσας δὲ ὁ Γερμανὸς, μὴ συμφρονήσαντες οἱ πολέμιοι ἐπ' αὐτὸν ἴωσιν, ἴστατο ὁδυρόμενος, καὶ πρὸς εὐκοσμίαν τοὺτους παρακαλῶν. Οἱ δὲ Μαυρούσιοι τὴν τροπὴν θεασάμενοι κατὰ τῶν στασιαστῶν ⁹¹ ὤρμησαν, καὶ τοὺτους ἐδίωκον σὺν τῷ τοῦ βασιλέως στρατῷ. Τζότζας δὲ τὸ θάρρος εἰς αὐτοὺς ἔχων, ἑωρακῶς τὰ ὅπ' αὐτῶν γεγόμενα μετὰ ἑκατὸν εἰς φυγὴν ἐτρέπη, καὶ εἰς Μαυριτανίαν τὴν ἐνδοτέραν ἐχώρησεν, καὶ ἡ στάσις ἐν τούτοις ἐτελεύτα. Γερμανὸν δὲ σὺν Δομνίκῳ καὶ Συμμάχῳ μεταπεμφάμενος ὁ βασιλεὺς εἰς Βυζάντιον, Σολομῶνι πάλιν τὰ τῆς Λιβύης πράγματα ἐνεχείρισε (τρισκαίδεκατον δὲ ⁹² ἔτος ἦν τοῦτο τῆς Ἰουστινιανοῦ βασιλείας), παρασχόμενος αὐτῷ ⁹³ ἀρχόντας τς ἄλλους καὶ Πουφίον καὶ Λεόντιον καὶ Ἰωάννην τὸν Σισιννίου υἱόν. Σολομὼν δὲ καταπλεύσας εἰς Καρχηδόνα μετρίως τὸν λαὸν ἐξηγεῖτο, καὶ Λιβύην ἀσφαλῶς διεφύλαττεν, ⁹⁴ διακοσμῶν τε τὸν στρατὸν, καὶ εἰ τινα ὑποπτον ἐν αὐτῷ εἴρισκεν, εἰς Βυζάντιον ἀπέπεμπεν. ⁹⁵ ὁρδινε composuit, ut, si quem ex militibus suspe-

Belisarius autem Sicilia, Roma, vicinisque civitatibus a Iutgio detentis in Romanam potestatem receptis, Iutgium cum uxore et liberis ad Justinianum Byzantium adduxit. Imperator vero Narsem cubicularium rebus illic administrandis cum classe valida Romam transmisit. Salomon etiam cum Carthagine, tum in Libya regenda summa moderatione usus, adversus Maurusios prælium instruxit, et primo quidem Gogdarium e satellitibus unum, virum probitate et militari peritia commendatum, cum exercitu præmisit : qui ad Bigam fluvium descendens ad Baugaem civitatem desolatam castra metatus est. Ibi commisso certamine superatus, in vallum se recepit, in quo continua Maurusiorum obsidione premebatur. His e vicino loco auditis, Salomon quantocius advolavit. Barbari

Βελισάριος δὲ τὴν τε Σικελίαν καὶ Πώμην ὑπὸ Ἰουτγίου ⁹⁶ (48) κατεχομένην, καὶ τὰς πέριξ πόλεις παραλαβὼν, Ἰούτγιον εἰς Βυζάντιον πρὸς Ἰουστινιανὸν ἤγαγεν μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ. Καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς Ναρσῆν τὸν κουδικουλάριον μετὰ στόλου ἐν τῇ Πώμῃ πρὸς τὸ διακρατῆσαι τὰ ἐκεῖσε. Σολομὼν δὲ τὰ ἐν Καρχηδόνι καὶ Λιβύῃ καλῶς διοικήσας, κατὰ Μαυρουσίων ἐστράτευσεν. Καὶ πρῶτον μὲν Γογδάριον ⁹⁷ (49) τὸν αὐτοῦ δορυφόρον, ἄνδρα ἀγαθὸν εἰς τὰ ⁹⁸ πολέμια, σὺν στρατεύματι ἐπεμφεν, ὅστις εἰς Βίγαν (50) ποταμὸν ἀφικόμενος, εἰς Βαυγαῇ (51) πόλιν ἔρημον ἐστρατοπεδεύσατο. Ἐνταῦθα δὲ μάχης γενομένης, ἡττηθεὶς καὶ εἰς τὸ χαράκωμα ἀναχωρήσας ⁹⁹, ὑπὸ τῆς τῶν Μαυρουσίων προσηδρίας ἐπιδέχτο. Σολομὼν δὲ πλησίον γεγόμενος καὶ ταῦτα μαθὼν, κατὰ τάχος

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁶ συμβαλόντες A, συμβάλλοντες vulg. ⁸⁷ τὸν A, τῶν vulg. ⁸⁸ ἐνεβίβασαν A, ἀνεβ. vulg. ⁸⁹ τούτῳ σὺν ὀλίγοις A, σὺν ὀλίγων vulg. ⁹⁰ ἰσχυσεν A, ἰσχύσας vulg. ⁹¹ στασιαστῶν A, στασιασάντων e, στρατιωτῶν vulg. ⁹² δὲ add. ex A. ⁹³ αὐτῷ A, αὐτὸς vulg. ⁹⁴ Οὐγίου, μοχ Οὐτγιον A, Οὐττίου e, Οὐγίου f. ⁹⁵ Γογδάριον A, Γονδάριον e, Γόθθαρν a. ⁹⁶ εἰς τὰ A, καὶ εἰς τὰ vulg. ⁹⁷ ἀποχωρήσας A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(47) Jaudas et Arthias.
(48) *Butinum* vertit Anastasius. De *Butino* Romanam occupante scribit Agathias lib. II, deque illo a Theophane diversa tradit.

(49) Procopius, lib. II *De bello Vandalico* Gontharim.

(50) Idem, *Abigam*.

(51) Idem *Fabosim*.

ἦεν. Οἱ βάρβαροι δεισαντες ἀναχωροῦσι, καὶ εἰς τὰ Ἀβρασίον ὄρους⁹⁸ πρόποδα ἐστρατοπέδευον⁹⁹. Ὁ δὲ Σολομών τοῦτοις συμβαλὼν, εἰς φυγὴν ἔτρεψεν. Οἱ δὲ Μαυρούσιοι ἐπὶ τὴν δυσχωρίαν τοῦ ὄρους ἔφυγον, καὶ ἐπὶ Μαυριτανούς ὤχοντο. Σολομών δὲ τὰς ἐν Μουγάδῃ πεδιάς ληϊσάμενος, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν αὐτῶν πυρπολήσας σιτόν τε πολλὴν κοιμισάμενος, εἰς Ζερβούλην τὸ φρούριον ἀνέστρεψεν¹. ἔνθα Ἐαυδάς² σὺν δισμυρίοις Μαυρουσίοις προσέφυγεν. Ἐαυδάς δὲ καταλιπὼν τὸ φρούριον, εἰς τὸ τοῦ Ἀβρουσίον ὄρος εἰς ὕψος ἀναβὰς ἡσύχαζεν. Σολομών δὲ Ζερβούλην τὸ φρούριον εἰς τρεῖς ἐπολιόρκησεν ἡμέρας, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ³ ληϊσάμενος, φύλακας τε ἐν αὐτῷ καταστήσας, ἐπὶ τὰ πρόσω ἐχώρει. Καὶ διασκοπεῖτο, ὅθεν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους δυνήσκει γενέσθαι ἀποτόμου τε ὄντος καὶ πολλῇ⁴ δυσχωρίᾳ⁵ καταχομένου. Ὁ δὲ Θεὸς πόρον ἐν τῇ ἀπορίᾳ ἐποίησεν οὕτως· Εἰς τῶν στρατιωτῶν τοῦ περικυκλωμένου στρατοῦ Ὀπιτιῶνων⁶ (52), Γένζων ὀνόματι, εἴτε θυμῷ χρώμενος, εἴτε τι θεῖον αὐτὸν ἐκίνησεν, ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἀνέβαινε μόνος. Ὁπίσω δὲ τοῦτου τινὲς συστρατιῶται ἠκολούθουν ἐν θαύματι μεγάλῳ ποιοῦμενοι⁷ τὸ γινόμενον, τρεῖς δὲ τῶν Μαυρουσίων οἱ εἰς τὸ φυλάσσειν τὴν εἰσοδὸν τεταγμένοι ἰδόντες τὸν ἄνθρωπον ὑπὸ πύργῳ νομίσαντες πρὸς αὐτοὺς ἀνίεναι. Ὁ δὲ καθ' ἕνα τοὺς ἐρχομένους διὰ τὴν στενωχωρίαν τοῦ τόπου τὸν τε πρῶτον ἀνέλεν, ὁμοίως καὶ τὸν ἄλλον σὺν τῷ τρίτῳ. Ὁ καὶ⁸ κατελθόντες οἱ ὑπὸ πύργῳ ἰόντες, πολλῷ θορύβῳ τε καὶ ταραχῇ ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐχώρουν. Ὡς δὲ τὸ γενόμενον ἤκουστέ τε καὶ εἶδεν ἡ τῶν Ῥωμαίων στρατιὰ, οὐδὲ τὸν στρατηγὸν ἀναμείναντες οὐδὲ τὰς σάλπιγγας, οὐδὲ τὴν τάξιν φυλάξαντες, ἀλλὰ πᾶτά γινωσκόντες, πολλῷ χρώμενοι, καὶ ἀλλήλους ἐγκλεισόμενοι, ἔθεον ἐπὶ τὸ τῶν⁹ πολεμίων στρατόπεδον. Ἐνταῦθα Ῥουφίνος τε καὶ Λεόντιος ἔργα ἐπεδείξαντο εἰς τοὺς πολεμίους ἀρετῆς ἁξία. Αὐτίκα οἱ βάρβαροι εἰς φυγὴν ὅπου ἕκαστος ἐδύνατο ἦσαν. Ἐαυδάς δὲ κληγείς ἀκοντίῳ τὸν μηρὸν διέφυγέν τε, καὶ εἰς Μαυριτανούς ὑπεχώρησεν. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι διαρπάσαντες τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον, οὐκ ἔτι τὸ Ἀβράσιον ὄρος κατέλειπον, ἀλλὰ φρούρια οἰκοδομῆσάμενοι τοῦτο φυλάττουσιν. Ἦν δὲ τις πέτρα ἀπότομος πάνυ, ἐν ᾗ πύργον οἰκοδομήσαντες οἱ Μαυρούσιοι ὄχυράν ταύτην ἐποίησαν καταφυγὴν, ἰσχυράν τε καὶ ἀμαχώτατον. Ἐνταῦθα ἐτύγγανεν Ἐαυδάς τὰ τε χρήματα αὐτοῦ καὶ τὰς γυναῖκας ἀποθέμενος, καὶ ἕνα φύλακα

metu compulsi cedunt loco, et ad Abrasii¹⁷⁵ montis radices castra ponunt. Salomon conserto praelio eos in fugam vertit. Maurusii difficultia et prærupta montis loca fugientes occupant, et mox ad Mauritanos deservunt iter. Salomon vero planitiem omnem Mugadæ circumpositam depopulatus, et omni eorum regione incendio devastata, com-
meatu immenso inde deportato. rediit in Zerbulen castrum, quo Eaudas cum Maurusiorum viginti millibus fuga se recepit. Eaudas autem relicto ca-
stro, et Abrasii montis conscenso cacumine, quic-
tem agere statuit. Salomon Zerbulen castrum tri-
duana pressit obsidione, direptisque in eo omnibus et posita custodia, ultra procedendum ratus, qua
via montis præruptis undique saxis obsiti, et locorum difficultatibus pene inaccessi verticem supe-
rare posset attentius considerabat: cum Deus per
anxi etiam in loco invio viam in hunc mo-
dum fecit. Inter pedestres copias Optionum numeri
Genson quidam nomine, sive animi proprii impetu,
sive divino motus instinctu, in adversarios con-
scendit solus. Pone sequebantur commilitones non-
nulli, miraculo quod fiebat ponentes. Maurusiorum
vero tres ad custodiendum aditum destinati, virum
eminus conspicati, et ad se accedere existi-
mantes, ei obviam velocius occurrerunt: qui
cum propter loci angustias singuli ac soli procede-
rent, unum quidem occidit primo, tum pariter se-
cundum, et ultimo tandem confodit tertium. Hæc
qui pone sequebantur conspicientes præcipientes et
ex impetu processerunt in adversos: quæ palam
facta ut audivit et animadvertit Romanus exercitus,
nullo duce, vel tubarum expectato signo, qui nec
ordine servato, sed confusis tantum vocibus exci-
tati et invicem adhortati, in hostium castra convo-
larunt. Hic sane Rufinus atque Leontias facinora
adversus hostes insigni virtute digna edidere: ac
Barbari se continuo quo quisque potuit in fugam
conjecere: Eaudas autem jaculi vulnere in femore
accepto, fuga salutis consulens in Mauritanorum
partes secessit. At Romani castris hostilibus di-
reptis, Abrasium montem non amplius deseruere,
sed constructis castris deinceps custodiendum de-
creverunt. Porro petra istic fuit omnino prærupta,
in qua turrim posuerunt Maurusii, quod tutissimum
sibi munitumque atque inexpugnabile esset refu-
gium: in eum sese recipiebat Eaudas. Opes cun-

VARIE LECTIONES.

⁹⁸ εἰς τὰ Ἀβρασίον ὄρους A, εἰς τὸ Ἀβράσιον ὄρος vulg. ⁹⁹ ἐστρατοπέδευον A, στρατοπεδεύουσι vulg. ¹ ἀνέστρεψεν — τὸ φρούριον om. A. ² ἡ Ἐαυδάς vulg. ³ ἐν αὐτῷ] εἰς αὐτὸ A b. ⁴ δυσχωρία A. ⁵ Ὀπιτιῶνων A f, Ὀπιτιῶν ὦν vulg. ⁶ ποιοῦμενοι A, ποιοῦντες vulg. ⁷ ὁ καὶ A, τοῦτο vulg. ⁸ τὸ τῶν A, τῶν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(52) Uno verbo lego Ὀπιτιῶνων. Procopius ex quo Theophanes. Geson erat nomine quidam inter pedites, ejus ordinis quos Optios Romani appellant. Pancirollus in Not. imp. cap. 42: Adjutor olim Optio est dictus ab Optionibus, qui erant in legione. Vegetius, lib. II, cap. 7: Optiones, inquit, ab optando appellati, quod antecedentibus ægritudine præfatis, hi tanquam adoptati eorum atque vicarii

solent universa curare. Hæc ille. Adjungebantur autem centurionibus et ordinariis quibusque Optio-
nes in legione, ut eorum vices subirent. Festus: Optio, inquit, qui nunc dicitur, antea appellabatur Accensus. Hic adjutor dabatur centurioni a tribuno militum; qui ex quo tempore, quem velint, per-
missum est centurionibus optare, et nomen ex facto sortitus est.

cias, et uxores in ea cohoecarat, custode quodam A
sene facultatum in ea reconditarum constituto : ad
eam enim turrim nusquam accessuros hostes, aut
eam vi capere posse in animum induxerat. Romani
vero difficultates et angustias Abrasii 176 montis
forte perscrutati, in locum inciderunt : et ad turrim
conscensum facere cum risu non nemo tentavit,
quem risu pariter et ludibriis muliereculæ et vetulus
exceperunt. Romanus autem ille miles manibus
pedibusque adrepens, ubi propius accessit, educto
e vagina gladio exsiliiit, et percussus in cervicem
senis caput amputavit. Tum vero milites sumptis
animis audacius irrumpentes, manibus ad invicem
datis sese erigentes in turrim conscenderunt, mu-
lierculasque et maximas opes illic congestas abri-
pientes ad Salomonem detulerunt. Exinde Salomon
Libyæ civitates mœnibus cinxit et munivit : et
posteaquam Maurusii ex Numidia victi recessere,
Zaden provinciam, Mauritaniam, cum Etephe ejus
metropoli fecit Romanis vectigalem. Alterius enim
Mauritanix prima metropolis est Cæsarea, quam
prius subegit Belisarius. Quare Libyes omnes Ro-
manum jugum subierunt, et segura pace politi
sunt : quadriennioque in ejusmodi pace transacto,
decimo septimo Justiniani anno Cyrus et Sergius
Bacchi Salomonis fratris liberi ad regendam Li-
byam ab imperatore missi fuere : et Cyrus quidem
Pentapolim, Tripolim Sergius administravit. Porro
Maurusii seniores ex suis Leptim magnam, quæ
civitas est, munera oblaturus et firmaturus pacem
ad Sergium miserunt. Sergius Pudentii viri Tri-
politæ consilium secutus, Barbarorum quidem
præstantiores ad octoginta in urbem admisit, et
postulata adimpleturum cuncta pollicitus, adhibita
iurjurandi fide pacem obfirmavit : reliquos autem
foras in suburbium emisit, et ad epulum convoca-
tos cunctos trucidavit. Solus unus clam exsilien-
s et periculo præptus, quæ fuerant attentata, contri-
bulibus significavit. His auditis, cursu concito re-
dierunt in castra sibi propria, et reliquis omnibus
adjuncti, in Romanos arma sumpserunt. Sergius
vero cum Pudentio eis obviam occurrit, lutoque
certamine, multis suorum desideratis, Pudentius
interemptus est : Sergius vesano timore correptus,
ad Salomonem patrum Carthaginem navigavit.
Cuncta Tripolitana regione a Maurusiis derelicta,
Barbari universa circumquaque loca deprædatis,
abducta Romanorum captivorum innumera multi-

γέροντα ὁ τῶν χρημάτων καταστησάμενος. Οὐ γάρ
ἂν ποτε ὑπετόπησεν τοὺς πολεμίους εἰς τόνδε τὸν
πύργον ἀφίξασθαι, οὐδὲ βίᾳ τοῦτον εἰεῖν δύνασθαι.
Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τὰς τοῦ Ἀβραασίου δυσχωρίας διαρευ-
νόμενοι, ἐνταῦθα ἦγον· καὶ αὐτῶν τις ἀναβαίνειν
εἰς τὸν πύργον σὺν γέλωτι ἐνεχείρισεν. Αἱ δὲ γυναῖ-
κες τοῦτον κατεγέλων σὺν τῷ πρεσβύτῃ. Ὁ δὲ Ῥω-
μαῖος ἐπειδὴ χερεὶ καὶ ποσὶν ἀναβαίνων ἐγγὺς ποῦ
ἐγγόνει, σπασάμενος τὸ ξίφος ἐξήλατο ¹⁰, καὶ τοῦ
γέροντος εἰς τὸν αὐχένα ἐπιτυχὼν, τοῦτου τὴν κε-
φαλὴν ἐξέτεμεν. Οἱ δὲ στρατιῶται θαρρόντες ἦδη
καὶ ἀλλήλων ἐχόμενοι, εἰς τὸν πύργον ἀνέβαινον,
καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ χρήματα μεγάλα ὄντα λα-
βόντες πρὸς Σολομῶνα ἤγαγον. Ὁ δὲ Σολομὼν τείχη
ταῖς ἐν Λιδύῃ πόλεσιν περιέβαλεν ¹¹. Καὶ ἐπεὶ Μαυ-
ρούσιοι ἀνεχώρησαν ἐκ Νουμίδας νικηθέντες, Ζά-
δην (53) τε τὴν χώραν καὶ Μαυριτανίαν καὶ Ἡτη-
φῆ (54) τὴν μητρόπολιν ὑπόφθορον Ῥωμαίοις πε-
ποίηκεν. Τῆς γὰρ ἑτέρας Μαυριτανίας Καيسάρεια
ἡ πρώτη μητρόπολις ὑπάρχει. Ταύτην δὲ Βελισάριος
τὸ πρότερον καθυπέταξεν. Διὰ τοῦτο Λίβυες ἅπαντες
ὀπήκοοι Ῥωμαίων γεγόνασιν, εἰρήνης ἀσφαλούς
τυχόντες. Τετραστίαν δὲ ποιήσαντες ταύτῃ τῇ εἰ-
ρήνῃ, ἐν τῷ 17 (55) ἔτει Ἰουστινιανοῦ Κύρος τε καὶ
Σέργιος, οἱ Βάχχου τοῦ Σολομῶνος ¹² ἀδελφοὺ παῖ-
δες ¹³, ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἀπεσταλθήσαν ἄρχειν Λιδύῃ,
Πενταπόλεως μὲν Κύρος, Τροπόλεως δὲ ¹⁴ Σέργιος.
Οἱ δὲ Μαυρούσιοι τοὺς αὐτῶν πρεσβυτέρους εἰς
Λέπτην ¹⁵ μάχην (56) τὴν πόλιν ἐπεμψάν πρὸς
Σέργιον, ὅπως δῶρά τε αὐτῷ προσαγάγωσιν καὶ τὴν
εἰρήνην κρατύνωσιν. Σέργιος δὲ Πουδεντίῳ πεισθεὶς
ἀνδρὶ Τριπολίτῃ, ὀδοθήκοντα μὲν τῶν βαρβάρων
τοὺς δοκιμωτέρους ἐν τῇ πόλει ἐδέξατο, πάντα ἐπιτε-
λεῖν τὰ αἰτούμενα ὑπισχυόμενος, καὶ ὅρκους τὴν
εἰρήνην ἐκράτουν· τοὺς δὲ λοιποὺς ἔξω ἐν προ-
αστείῳ ¹⁶ ἤλασεν. Τούτους ¹⁷ δὲ ἐπ' ἀριστὸν καλέσας
ἅπαντας ἐκτείνειν (57). Εἰς δὲ τούτων λάβρα ἐκπη-
δήσας, τοῖς ὁμοφύλοις τὰ γενόμενα ἐμήνυσεν. Οἱ δὲ
τοῦτο ἀκούσαντες, δρόμῳ εἰς τὸ οἰκεῖον στρατόπεδον
ἦσαν· καὶ σὺν ¹⁸ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἄραντες ¹⁹ ἐπὶ
Ῥωμαίους ἐγένοντο. Ὁ δὲ Σέργιος σὺν τῷ Πουδεντίῳ
τούτοις ἀπήντησεν, καὶ μάχης κροτηθείσης, Που-
δέντιος μὲν πολλοὺς ἀποβαλὼν θνήσκει· Σέργιος δὲ
εἰς ἀφαιτον ὁδὸν ἐμπεπτωκώς, ἐπὶ Καρχηδόνα
ἐπλευσεν πρὸς Σολομῶνα τὸν αὐτοῦ θεῖον. Πᾶσαν δὲ
τὴν Τρίπολιν Μαυρούσιοι ἀπέλιπον (58), οἱ δὲ βάρ-
βαροι ἅπαντα ληϊσάμενοι τὰ ἐκεῖ χωρία, ἐξανδρα-
ποδίσαντες τε ²⁰ πλῆθος Ῥωμαίων ἐπὶ Πεντάπολιν

VARIE LECTIONES.

⁹ γέροντα om. A. ¹⁰ ἐξήλατο A. ¹¹ περιέβαλεν A, περιέβαλλεν vulg. ¹² Σολομῶνος A, Σολομῶντος vulg.
¹³ ἀδελφόντιδες A, ¹⁴ δὲ ante Σέργιος add. ex A. ¹⁵ Λέπτην μάχην A, Λεπτήμαχην vulg. ¹⁶ προ-
αστείῳ A, προαστείους vulg. ¹⁷ τούτους — ἐκτείνειν om. A. ¹⁸ σὺν om. A f. ¹⁹ ἄραντες om. A f.
²⁰ τε add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(53) Procopius, *Zeben*.
(54) Idem, *Sitiphitem*.
(55) Quartum et decimum numerat Procopius.
(56) Ille Λεπτίμαχην mag., Λεπτίμαχην.
(57) Priores scilicet 80 seniores quos in urbem
induxerat; non reliquos foris relictos, quod sonare
videtur quod redditum est. COMPERIS.

(58) Illud Μαυρούσιοι ἀπέλιπον quod et ita red-
ditum est, *Tripolitana regione a Maurusiis derelicta*,
emenda, Μαυρούσιοι ἀπέλιπον· *Tripolitana totam*
regionem Maurusiis reliquerunt; nempe Sergius, ac
cum eo Carthaginem fugientes cladi superstitēs
Romani. Ip.

ἦσαν. Ὁ δὲ Κύρος γνοὺς, φυγὰς εἰς Καρχηδὸνα κατ-
 ἔπλει. Οἱ δὲ βάρβαροι μηδεὶς ἀντιστάτης αὐτοῖς
 Βερονίκην τὴν πόλιν ἐλόντες, ἐπὶ Καρχηδὸνα ἐστρά-
 τευσαν, καὶ εἰς τὸ Βυζάκιον ἀφικόμενοι, πλείστα ἐξ
 ἐπιδρομῆς τῶν ἐκεῖ ἐληΐσαντο χωρία. Ἀνταλᾶς δὲ
 ἔχθραν ἔχων πρὸς Σολομῶνα, διότι ²¹ τὸν αὐτοῦ
 ἀδελφὸν ἔκτεινεν, τοῖς βαρβάροις ἐνούται, καὶ κατὰ
 Καρχηδόνος καὶ Σολομῶνος τοῦτοις ²² ὠδήγησεν. Σο-
 λομῶν δὲ ²³ ταῦτα ἀκούσας, παραλαβὼν τὸ στρα-
 τευμα κατ' αὐτῶν ὤρμησεν. Ἐλθὼν δὲ εἰς Βέ-
 στεν (59) τὴν πόλιν, ἐξ ἡμερῶν Καρχηδόνος ὁδὸν
 ἀπέχουσαν, ἐν αὐτῇ ἐστρατοπεδεύσατο ²⁴. Ἦσαν δὲ
 σὺν αὐτῷ Κύρος καὶ Σέργιος καὶ Σολομῶν ὁ νεότερος, οἱ
 τοῦ Βάκχου παῖδες. Ἰδὼν δὲ τὸ πλῆθος τῶν βαρβά-
 ρων καὶ δειλιάσας, ἐπεμψεν πρὸς τοὺς ἄρχοντας αὐ-
 τῶν μεμφόμενος αὐτοῖς ²⁵, ὅτι ἐναπονδοὶ ²⁶ Ῥω-
 μαίων ὄντες, ὅπλα κατ' αὐτῶν ἐκίνησαν, ἄξιον ²⁷ δὲ
 τὴν εἰρήνην κρατύνεσθαι, καὶ ὅρκους βεβαίουςθαι. Οἱ
 δὲ βάρβαροι χλευάσαντες τὰ εἰρημένα, ἔφησαν·
 Ἐπειδὴ Σέργιος εἰς τὰ Εὐαγγέλια ὁμολογᾷ καλῶς
 ἐφύλαξε τοὺς ὅρκους ἀποκτείνας τοὺς ὀδοιπό-
 ρους, πῶς νυν ὑμῶν πιστεύσομεν ²⁸ τοὺς ὅρ-
 κους; Πολέμου δὲ ἀπορτηθέντος, τρέπονται οἱ Ῥω-
 μαῖοι. Τοῦ δὲ Ἰππου ὀκλάσαντος κτείνεται Σολομῶν,
 καὶ οἱ τοῦτου δορυφόροι. Σέργιος δὲ ὁ τοῦτου ἀνεψιὸς
 τὴν τῆς Λιθύης ἀρχὴν ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐνεχειρίσθη.
 Ἰωάννης δὲ ὁ Σισιννιόλου, καὶ οἱ λοιποὶ ἄρχοντες
 μέσος πρὸς τὸν Σέργιον μέγα ²⁹ ἐκίνησαν, ὥστε
 μὴδὲ ³⁰ ὅπλα κατὰ τῶν ἔχθρων αἰρεῖν βούλεσθαι.
 Καὶ οἱ βάρβαροι πάντα ἀδεῶς ἐληΐζοντο. Ἀνταλᾶς
 δὲ ἔγραψε τῷ βασιλεῖ Ἰουστινιανῷ, ὅτι *Πάντες*
Μαυρούσιοι τὴν σὴν δουλείαν καὶ φίλων αἰ-
ροῦνται, ἀλλὰ τὴν Σολομῶνος καὶ τῶν τοῦτου
ἀνεψιῶν βίαν ὑπαγωγὴν ³¹ οὐχ ὑποφέροντες,
ἐτυράννησαν. Τούτους παράστειλον, καὶ εἰρήνην
Ῥωμαίοις καὶ Μαυρούσιοις ³² συνίσταται. Ὁ
 δὲ βασιλεὺς τοῦτο ποιῆσαι οὐ κατεδέξατο· Ἀνταλᾶς
 δὲ καὶ ὁ τῶν Μαυρουσίων στρατὸς συνήχθησαν αὐθις
 ἐν Βυζακίῳ, καὶ σὺν αὐτοῖς Τζότζας στρατιώτας
 ὀλίγους καὶ θυνάμους ἔχων. Οἱ δὲ Λίδυες παρεκά-
 λουν Ἰωάννην τοῦ Σισιννιόλου στρατεύμα ἀγεῖραι ³³
 καὶ κατὰ τῶν πολεμίων χωρῆσαι σὺν Ἰμερίῳ τῷ
 ἄρχοντι τῶν ἐν Βυζακίῳ καταλόγων. Ὁ δὲ λαβὼν
 τὸν στρατὸν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἦει, Ἰμέριον ³⁴
 προάγειν κελεύσας. Συμβολῆς δὲ γενομένης ἡττώνται
 οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ συλλαμβάνονται οἱ βάρβαροι τὸν
 Ἰμέριον ζῶντα σὺν τῷ στρατῷ αὐτοῦ· καὶ τοῦτον
 εἰς φυλακὴν ἀποθέμενοι τοὺς στρατιώτας Τζότζα
 παρίδωκαν ὁμολογούντας κατὰ Ῥωμαίων στρα-
 τεύεσθαι. Παραλαμβάνουσι δὲ ὅλην διὰ τοῦ Ἰμερίου
 Ἀδράμυτον τὴν πόλιν. Καὶ οἱ μὲν πῶν Λιδύων εἰς
 Σικελίαν κατέφυγον, ἄλλοι δὲ εἰς ἄλλας νήσους καὶ

A tudine, versus Pentapolim contenderunt. Cyrus
 nuntio accepto fugæ se dedit, et Carthaginem
 transfretavit. Barbari nullo resistente Beronicem
 ceperunt, moxque in Carthaginem arma moverunt :
 deinde Byzacium profecti multos ejus regionis
 agros suis excursionibus devastaverunt. Antalas
 autem inimicitias cum Salomone, quod fratrem
 interfecisset, exercens, Barbaris adjungitur, **177**
 et adversus Carthaginem et Salomonem ductorem
 eis se præbet. His auditis Salomon in eos educit
 exercitum : et jam Bestem sex dierum itinere a
 Carthagine dissitam profectus, in ea castra compo-
 suit. Comitabantur Cyrus et Sergius et junior Sa-
 lomon Bacchi liberi. Conspecta vero Barbarorum
 multitudine deterritus, ad eorum primores misit,
 qui nomine suo expostularent, quod Romanis
 prius fœdere conjuncti, bellum eis inferre non suis-
 sent veriti. Rogabat perinde renovatis juramentis
 firmatam deinceps ad invicem servarent pacem.
 Barbari sannis et ironiciis cavillis dicta excipientes,
 responderunt : Quandoquidem Sergius in Evangelia
 juratus sancte servavit jusjurandum, ut octoginta e
 nostris interficeret, quonam modo nunc jufureando
 fidem iterum præstabimus? Mox prælio conserto
 Romani fugati : Salomon equo cespitante occisus,
 et ejus satellites una pariter occubuerunt. Sergius
 autem ejus nepos demandatam sibi ab imperatore
 Libyæ provinciam administravit. Cæterum Joannes,
 Sisinnioli filius, cæterique duces in Sergium ve-
 hemens adeo conceperunt odium, ut sub eo neque
 in ipsos hostes arma manibus contractare propo-
 nerent, ac interim ubique Barbari cuncta summa
 cum libertate deprædarentur. Antalas itaque impe-
 ratori Justiniano scripsit in hanc mentem : *Mau-
 rusii cuncti tibi servire, te amare desiderant : ve-
 rum Salomonis et nepotum ejus jugum omnino vio-
 lentum non ferentes, tyrannidem exciaverunt : hos
 si revocaveris, Romani cum Maurusiis in unum sædus
 coibunt.* Imperator istud exsequi non admisit. Quare
 Antalas et universus Maurusiorum exercitus ad
 Byzacium iterum convenit; quo Tzotzas Vandalos
 milites haud secum multos habens eum convenit.
 Porro Libyes Joannem Sisinnioli filium instanter
 rogaverant, ut collecto instructoque exercitu ad-
 versus hostes progredieretur, una cum Himerio,
 qui Byzacii tironum catalogis præfectus erat. Ille
 educto exercitu, et Himerio præcedere jusso, in
 hostes adversus perrexit. Commissa demum pugna
 superantur Romani, Himeriumque una cum omni-
 bus ejus copiis Barbari vivum comprehendere, et
 eum quidem in custodiam conjecere, ejus vero
 milites se contra Romanos arma ferre juratos

VARIÆ LECTIONES.

²¹ διότι A, διὰ τί vulg. ²² τούτους A. ²³ δὲ add. ex A. ²⁴ ἐστρατοπεδεύσατο A, ἐστράτευεν vulg.
²⁵ αὐτοῖς A, αὐτῶν vulg. ²⁶ ἐν σπονδῇ A. ²⁷ ἄξιον A, ἀξίων vulg. ²⁸ ὑμῶν πιστεύσομεν A, ἡμῶν πιστεύ-
 σωμεν vulg. ²⁹ μέγα A, μέγαν vulg. ³⁰ μὴδὲ, μήτε vulg., om. A, sed ante βούλεσθαι add. μὴ. ³¹ ἐπι-
 αγωγὴν A. ³² καὶ Μαυρ. om. A c. ³³ ἀγεῖραι A, ἐγεῖραι vulg. ³⁴ Ἰμέριον A b, Ἰμερίῳ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(59) Procop., *Bestem*.

Tzotzæ permisere. Mox Adramytum civitatem con- A
fecto per Himerii præsentiam dolo cepere. Liby- A
um autem nonnulli in Siciliam, in insulas alii, et Byzantium usque fugere. Cæterum Maurusii et Tzotzas
nullo obsistente Libyam universam depopulati sunt.

Porro qui ex Libya Byzantium trajecerant ab
imperatore postulabant 178 frequentius, ut exer-
citus cum optimo duce in Libyam mitteret. Im-
perator autem Areobindum cum militibus numero
exiguus, virum alioqui nobilem et prudentem, sed
rei militaris rudem et inexpertum misit, atque una
cum ipso Athanasium, Armeniosque quam paucos,
quibus Artabanes et Joannes, Arsacidæ, præfue-
runt. Sergium tamen minime revocavit, imo ipsum
atque Areobindum una ambos Libyæ duces esse
jussit: Ita ut Sergius adversus Barbaros, qui in
Numidia erant, Areobindus vero contra Maurusios,
qui Byzacium tenebant, expeditionem susciperet. B
Areobindus ubi in Libyam venit, dimidiumque
exercitus accepit, Joannem Constantioli filium in
Tzotzam et reliquos Barbaros præliatum misit.
Joannes adeo numeroso hostium exercitu conspec-
to, manus cum illis conserendas se cogi intellexit.
Graves aulem cum Tzotza inimicitias gerebat, ita
ut alter alterum conficere, atque ita demum perire
exoptaret. Certamine igitur inito, uterque de me-
dio exercitu progressus, in se invicem irruerunt.
Ac Joannes quidem arcum intendens, telum in
dextrum Tzotzæ Inguen direxit, ex quo paucis ab-
hinc diebus extinctus est: Barbari vero hostem
cum magno impetu adorti, cum ad numerum prope
infinitem accederent, ipsum Joannem omnesque
Romanos ad unum occiderunt. Hunc certe inter
moriendum dixisse aiunt: *Jucunda morte pereo,*
rotis meis jam circa Tzotzam completis. Ex adverso
comperita Joannis morte lætatus Tzotzas animam

illis auditis tristatus imperator, Sergium digni-
tate abrogatum ad se revocat: Areobindo vero
soli universam Libyæ confert administrationem.
Cæterum vix duo menses transierant, cum Got-
tharius quidam, tironum catalogis præfectus, dolo
in Areobindum composito, clam Maurusios movet,
ut in Carthaginienses expeditionem suscipiant.
Confestim itaque ex Numidiæ et Byzacii partibus
hostium copię in condictum locum collectę,
summo bellandi desiderio Carthaginem versus
profiscuntur. Cunzinas et Eaudas Numidiis, By-
zaciiis Antalas præficuntur. Adfuit cum ipsis in Tzo-
tzæ locum Joannes tyrannus cum militibus. His
cognitis, Gotthari velut amico confusus Areobindus
exercitum omnem commendat, et adjuncto Artab-

Oi δὲ ἐν Βυζαντίῳ εἰσελθόντες Αἰδους ἐδίδοντο τῷ
βασιλεῖ, ὅπως στρατεύμα καὶ στρατηγὸν ἄριστον εἰς
Λιβύην ἀποστείλῃ. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀρεοβίνδον σὺν
στρατιώταις³⁸ ὀλίγοις, ἄνδρα εὐγενῆ καὶ εὐβουλον,
ἔργων δὲ πολεμίων οὐδαμῶς ἡμιπερον, καὶ σὺν αὐτῷ
Ἀθανάσιον καὶ Ἀρμενίους ὀλίγους, ὧν Ἀρταβάνης
τε καὶ Ἰωάννης ἦρχον, οἱ Ἀρσακίδες³⁷. Οὐδὲ μὴν
οὐδὲ Σέργιον μετεπέμπετο³⁹, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν σὺν
Ἀρεοβίνδῳ Λιβύης στρατηγούς εἶναι ἐκέλευσεν.
Σέργιον μὲν τὸν πόλεμον διενεγκεῖν πρὸς τοὺς ἐν
Νουμιδίᾳ βαρβάρους, Ἀρεοβίνδον δὲ πρὸς τοὺς ἐν
Βυζακίῳ Μαυρουσίους διαμάχεσθαι. Ἀρεοβίνδος δὲ
τὴν Λιβύην καταλαβὼν, καὶ τὸ ἡμῖσι τοῦ στρατοῦ
παραλαβὼν, Ἰωάννην τὸν Κωνσταντινίου κατὰ Τζό-
τζα καὶ τῶν βαρβάρων ἀπέστειλεν. Ἰωάννης δὲ τὰ
πλήθη τῶν πολεμίων θασάμενος, ἠναγκάσθη χεῖρα
αὐτοῖς ἐπιβαλεῖν. Ἦν δὲ ἐν ἔχθρᾳ μεγάλῃ μετὰ
Τζότζα⁴⁰, ὥστε ἑκάτερος ἠδύχετο φονεὺς τοῦ ἑτέρου
γενέσθαι, καὶ οὕτως ἀποθανεῖν. Τῆς δὲ μάχης γενο-
μένης ἀμφοτέροι⁴¹ τῶν στρατοπέδων ἐξελθόντες ἐπ'
ἀλλήλους ἤλθον. Ὁ μὲν οὖν Ἰωάννης τείνας τὸ τόξον
κατὰ τὸν δεξιὸν βουδῶνα τῷ Τζότζᾳ ἐπέτυχεν, ὃς
μετ' ὀλίγας ἡμέρας τέθνηκεν. Οἱ δὲ βάρβαροι πολλῶ
θυμῷ ἐπὶ τοὺς πολεμίους χωρήσαντες, πλήθος ἀπει-
ρον ὄντες, τὸν τε Ἰωάννην καὶ Ῥωμαίους ἅπαντας
ἀπέκτειναν. Τοῦτον δὲ φασιν εἰρηκέναι· Ἡδὺν
τινα θάνατον θνήσκω, τῆς εὐχῆς μου εἰς Τζότζαν
πληρωθείσης. Καὶ ὁ Τζότζας μαθὼν τὸν Ἰωάννου
θάνατον, ἐν χαρᾷ ἐτελεύτησεν. Θνήσκει δὲ καὶ Ἰωάν-
νης ὁ Ἀρμένιος.

reddidit. Joannes etiam Armenius in eo bello perit.

Ὁ δὲ βασιλεὺς ταῦτα⁴² ἀκούσας περὶλυπος γέγο-
νεν· καὶ τὸν Σέργιον τῆς ἀρχῆς παραλύσας, με-
τεπέμψατο. Ἀρεοβίνδῳ δὲ μόνῳ τὴν τε Λιβύης ἀρχὴν
ἐνεχείρισεν. Μετὰ δὲ δύο μῆνας Γοτθάριός⁴³ τις
τῶν ἐν Νουμιδίᾳ καταλόγων ἡγούμενος, δόλον μελε-
τήσας κατὰ Ἀρεοβίνδου, λάθρα τοῖς Μαυρουσί-
οις ἐδήλου, ὅπως κατὰ Καρχηδόνας χωρήσωσιν. Αὐτίκα
γούν ἐκ τῆς Νουμιδίας καὶ Βυζακίου πολεμίων στρατὸς
εἰς τὸ αὐτὸ ἀγηγεμένος⁴⁴ ἐπὶ Καρχηδόνα σπουδῇ
ἦεσαν. Ἦγειτο δὲ Νουμιδίων Κουντζίνας⁴⁵ (60) καὶ
Ἡαυδάς, Βυζακίων δὲ Ἀνταλὰς. Συνῆν δὲ αὐτοῖς
καὶ Ἰωάννης ὁ τύραννος σὺν τοῖς στασιώταις⁴⁶ ἀντὶ
Τζότζα. Ταῦτ' αὖ γινούς Ἀρεοβίνδος, Γοτθάρῳ ὡς φίλῳ
θαρρῶν τὸ στρατεύμα παραδούς σὺν Ἀρταβάνῃ καὶ
Ἀρμενίοις κατὰ τῶν πολεμίων ἐστελλεν. Ὁ δὲ

VARIÆ LECTIONES.

³⁸ Βυζακίον A, et mox Βυζακίῳ. ³⁹ σὺν στρατιώταις A f, σὺν τοῖς στρατεύμασιν vulg. ³⁷ Ἀρσακίς A, f. Ἀρσακίδαί. ³⁸ μετεπέμπετο A, ἀπεπέμπετο vulg. ³⁹ fori. κατὰ Τζ. ⁴⁰ ἀμφοτέροι A, ἑκάτεροι vulg. ⁴¹ ταῦτα oin. A f. ⁴² Γοτθάριός A, Γοτθάριός vulg. ⁴³ ἀγηγεμένος A, ἐγγ. vulg. ⁴⁴ Κουντζίνας A a f, Κουντζίνας vulg. ⁴⁵ στασιώταις f, στασιασταῖς a, στρατιώταις vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(60) Ille, Cuzinas; alii codd. mss., Κουντζίνας.

Γότθαρς τὸν ἑαυτοῦ μάγειρον ἐκ Μαυρουσίῳν ὄντα Ἀ
πρὸς τοὺς βαρβάρους ἀπέστειλεν πρὸς Ἀνταλᾶν
εἰπεῖν, ὡς αὐτῷ Γότθαρς βούλεται τῆς Λιβύης⁴⁶
ἀρχῆς κοινωνὸν λαβεῖν. Ὁ δὲ Ἀνταλᾶς τὸν μὲν⁴⁷
λόγον ἀσμένως ἤκουσεν· ἀπεκρίθη δὲ, ὡς οὐκ ἀσφα-
λῶς διὰ μαγείρου τὰ τοιαῦτα διοικεῖσθαι. Ταῦτα
Γότθαρς ἀκούσας, Οὐλίσθεον⁴⁸ τὸν αὐτοῦ δορυφόρον,
ὡς πιστὸν, πρὸς Ἀνταλᾶν ἐπεμψεν, παρακαλῶν αὐτὸν
πλησιάζειν τῇ Καρχηδόνι, ὅπως αὐτὸν τὸν Ἀρεόβιν-
δον ἀνέλῃ. Οὐλίσθεος δὲ τῷ Ἀνταλᾶ⁴⁹ κρυφῇ συν-
έτυχεν, καὶ συνεφώνησαν, ἵνα ὁ μὲν Ἀνταλᾶς τοῦ
Βυζακίου ἄρχῃ, καὶ τὸ ἥμισυ τῶν Ἀρεόβινδου χρη-
μάτων λάβῃ⁵⁰, καὶ χιλίους πεντακισίους στρατιώτας
Ῥωμαίους σὺν αὐτῷ· Γότθαρς δὲ τὸ βασιλεῖα
ἀξίωμα λάβοι καὶ Καρχηδόνας τὸ κράτος. Ταῦτα
διαπραξάμενος Οὐλίσθεος, ἐπανῆκε πρὸς Γογθάριδα.
Οἱ δὲ βάρβαροι κατὰ Καρχηδόνας σπουδῇ πολλῇ
ῥῆσαν. Καταλαβόντες δὲ τὸ Δέκιμον καὶ στρατοπε-
δευσάμενοι ἐν αὐτῷ τῇ ὑστεραίᾳ ἐπὶ Καρχηδόνας
ἐχώρουν. Ὑπαντεύσαντες⁵¹ δὲ τοῦ Ῥωμαίων στρα-
τεύματος, ἀπροσδοκῆτως αὐτοῖς συνέβαλον⁵², καὶ
πολλοὺς τῶν Μαυρουσίῳν ἔκτειναν, οὓς δὴ ὁ Γότθα-
ρς κακίζων ἐπέσχωπτεν, ὡς θρασυνομένους⁵³, καὶ
τὰ τῶν Ῥωμαίων πράγματα εἰς κίνδυνον φέρειν.
Ὁ δὲ Ἀρεόβινδος πέμψας πρὸς Κουντζίναν, παρ-
εκάλει προδότην αὐτὸν⁵⁴ γενέσθαι Μαυρουσίῳν· ὁ δὲ
ὠμολόγησεν τοῦτο ποιεῖν. Ἀπιστον γὰρ τὸ τῶν Μαυ-
ρουσίῳν γένος πρὸς τε ἄλλους καὶ πρὸς ἅπαντας.
Ταῦτα Ἀρεόβινδος τῷ Γότθαρι ἐθάρρησεν. Ὁ δὲ
παρήγειν τῷ Ἀρεόβινδῳ τῷ Κουντζίνᾳ μὴ πιστεύειν.
Οὐλίσθεον δὲ ἀποστείλας, τῷ Ἀνταλᾶ ταῦτα ἐμή-
νυσεν. Γότθαρς δὲ κτείνειν τὸν Ἀρεόβινδον λάθρα
διανοεῖτο, καὶ πείθει τοῦτον ἐξελεβεῖν τῆς Καρχη-
δόνας, καὶ ἐν τῷ πολέμῳ εὐρεθῆναι. Ὁ δὲ Ἀρεόβινδος
ἄπειρος τοῦ πολέμου ὢν, τὰ ὅπλα περιβαλεῖσθαι μὴ
δυνάμενος, ἀνεβάλλετο. Καὶ οὕτως ὁ χρόνος προήλ-
θεν τῆς ἡμέρας· διδὼν τὴν παράταξιν εἰς τὴν αὐ-
ριον ἀποθέμενος, ἡσύχασεν. Γότθαρς δὲ αὐτὸν
ἐξεπύττει τὴν μέλλῃσιν ποιεῖσθαι ὑποπτέυσας, ἅτε
τῶν πραττομένων αἰσθόμενος, ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς κατ'
αὐτοῦ ἐτυράννησεν. Ἀρεόβινδος δὲ κατὰ τάχος τὴν
Καρχηδόνα καταλιπὼν, καὶ φυγῇ χρησάμενος, εἰς
ναῦν τε εἰσελθὼν, ἐπὶ τὸ Βυζάντιον πορεύεσθαι
ἤμελλεν, εἰ μὴ χειμῶν μεταξὺ ἐπιγενόμενος διεκώ-
λυσεν. Ἀποστείλας δὲ Ἀθανάσιον ἐν Καρχηδόνι,
μετεπέμψατό τινας, ἐν οἷς καὶ Ἀρταδάνην, ὅστις
πολλὰ παρήγει τῷ Ἀρεόβινδῳ, μήτε ἀναπεπτωκέναι
μήτε δειλιάζειν⁵⁵ καὶ δεδιέναι τὸν Γογθάριδα· ἀλλ'
ἑαυτὸν ὁμοῦ σὺν πᾶσι τοῖς ἑαυτῷ ἐπομένους⁵⁶ ἵεναι,
πρὶν τι περαιτέρω γενέσθαι κακόν⁵⁷. Ὁ δὲ Γότθα-
ρς τὸν Ἀρεόβινδον εἰς τοὺς στρατιώτας διέβαλλεν,
ὡς ἀνάνδρὸν τε καὶ δειλὸν καὶ τὰς βόγας τοῦτοις μὴ
βούλεσθαι διδόναι. Ὁ δὲ Ἀρεόβινδος σὺν τῷ Ἀρτα-
δάνῃ καὶ τοῖς ἐπομένους κατὰ Γογθάριδος διῆλθεν⁵⁸.

bane et Armeniis cum hostibus dimicaturum mittit.
Gottharis ex famulatio eoquum Maurusium genere
ad Antalam et Barbaros destinat, qui referret,
Gotthari in animo esse, suæ in Libyam potestatis
collegam eum assumere. Antalas nuntium excepit
latus : 179 respondit autem, haud tuto coqui
manibus huiusmodi negotium tractari. His acceptis
Ulistheum e satellitum numero fidissimum ad An-
talam Gottharis remittit, precibus hoc agens, ut
Carthagini vicinior factus, Areobindum e medio
tollere conaretur. Ulistheus subinde cum Antala
latenter congressus una paciscitur, ut Antalas By-
zacii principatu occupato, facultatum Areobindi
mediam sumeret partem, ac insuper ex Romanis
militibus mille quingentos secum haberet : Gottha-
ris autem, imperatoris assumptis insignibus, Car-
thagine solium imperii locaret. Pactis huiusmodi
firmatis, ad Gottharim Ulistheus revertitur. Hinc
Barbari accelerata expeditione, in Carthaginem
irruunt : et primo quidem Decimum profecti, ca-
stra metati sunt, postridie ad ipsam Carthaginem
applicant. A Romanorum autem exercitu obviam
facio excepti, ad inexpectatum descendunt præ-
lium, quo plurimi Maurusiorum cæsi. Romanos
demum probris contumeliisque affectos, tanquam
qui nimia freti audacia Romanam rem in discrimen
adducerent, Gottharis male accepit. Cæterum Areo-
bindus Cunzinam, ut Maurusios proderet, per
nuntium hortatus est : is autem se facturum rece-
pit. Maurusiorum quippe gens, non in omnes modo,
sed et in suos infidissima. Hæc Areobindus Got-
thari fidenter aperuit. Ille ne Cunzinæ fidem daret,
Areobindum precari : tum Ulistheo misso Antala
cuncta significat. Gottharis Areobindum ex insidiis
vitam eripere animo volvens, Carthagine exercitum
educere suadet, et pugnam cum hostibus consere-
re. Areobindus, seu belli inexpertus, et armis fe-
rendis non assuetus, consilium differt : ita diei
tempus elabitur : quare pugna in sequentem diem
retardata, intra muros se continuit. Gottharis
Areobindum quasi, quæ instruerentur adversa,
subodoratum, et idcirco moras ex animi proposito
necentem suspicatus, in manifestam adversus eum
erumpit rebellionem. Quare Carthagine extemplo
relieta, fuga salutem sibi parat Areobindus, et
conscensa navi, Byzantium, nisi tempore interce-
dente navigationem prohibuisset hiems, trajicere
disposuit. Interim Athanasio Carthaginem misso,
ex ea quosdam evocat amicos, in quibus Artabanus
spectatissimus. Is Areobindum, ne animo concide-
ret, aut timore consterneretur, vel Gottharim
formidaret, sed potius ipse una cum cæteris, qui
partes ejus tuebantur, contrarius iret, antequam
malum latius serperet, hortabatur. Ex adverso

VARIE LECTIONES.

⁴⁶ Λιβύος vulg. ⁴⁷ μὲν add. ex A. ⁴⁸ Οὐλίθεον A. ⁴⁹ τὸν Ἀνταλᾶν A e. ⁵⁰ λάβῃ A. λάβοι vulg.
⁵¹ ὑπανήσαντες A. ⁵² συνέβαλον A, συνέβαλλον vulg. ⁵³ θρασυνομένοι A, θρασυνομένος vulg. ⁵⁴ αὐτὸν A,
αὐτοῦ vulg. ⁵⁵ δειλιάζειν καὶ om. A. ⁵⁶ ἐπομένους A, ἐπόμενον vulg. ⁵⁷ κακὸν A, κακῶν vulg. ⁵⁸ διῆλ-
θεν A, ἦλθεν vulg.

Gottharis Areobindum tanquam imbellem ac pusillanimum, quique stipendia solvere nollet, apud milites **180** traducebat. Areobindus autem cum Artabane caeterisque, qui cum secuti fuerant, contra Gottharim processit: et ad ipsa propugnacula, turres, urbisque portas acri pugna dimicatum est. Multi vero milites, eorum, quae Gottharis moliebatur, nescii, arma adversus eum arripuerunt. Porro Areobindus ubi homines occisos vidit, huiusmodi spectaculis minime assuetus, cum timorem non amplius ferret, fugae se committit, et in monasterium, quod Salomon ad mare extruxerat murisque tanquam arcem firmissimam muniverat, se cum uxore atque sorore contulit. Tum vero etiam fugit Artabanes. At Gottharis victoriam per summam vim adeptus, palatium occupavit. Tum urbis praesuli, ipsique Athanasio ad se accersitis denuntiavit, ut fide publica data Areobindum ad palatium ducerent; alioqui, si parere recuset, obsidionem minatur, nec ullam ei salutis spem aut fiduciam superesse. Areobindus igitur accepta ab episcopo Reparato fide, in Gottharis conspectum venit, procidensque ad ejus pedes jacuit, et Evangelia, in quibus juratus episcopus fidem ei dederat, pro supplice libello porrexit. Gottharis ipsum erigens nullum ei malum inferendum coram omnibus juravit: sed postera die ipsum cum uxore et facultatibus Byzantium remittendum: quin etiam episcopo dimisso, Areobindum et Athanasium ad cenam secum in palatio invitavit. Areobindum itaque honorificentissime accepit, et ut primus toris accumberet, rogavit: et bene cenatum in ducis cubiculo dormire iussit: ubi Ulistheo et quibusdam aliis submissis ejulantem et querelas voces cum lacrymis emittentem interfecit. Athanasio certe senectutem reveritus pepercit. Sequenti luce caput interfecti misit ad Antalam: ex facultatibus autem ejus nullam ex inito pacto partem assignavit. Antalas de perpetratis adversus Areobindum et de Gottharis perjurio certior factus, ad imperatoris Justiniani partes transire decrevit. Artabanes autem, accepta Gottharis fide, in palatium se cum Armeniis transtulit, et tyranno operam locare pollicitus est, licet ei mortem luten-ter inferre machinaretur. Porro cum Gregorio nepote, et Artaserio satellite communicato consilio, dixit Gregorius: *Dignitatem Belisarii omnem soli tibi nunc vindicare comparatum, Artabanes, numerosum siquidem exercitum, ingentesque divitias, nobilesque viros comitantes, classemque, qualem adhuc nullus audiverat, ab imperatore sibi traditam accipiens, rix multo labore Libyam Romanis relictam reddidit. Nunc vero cum haec provincia rebellans in pristinum* **181** *statum denuo reciderit, eam ad imperatoris obsequium reducere, resque omnes e ma-*

A Καί γίνεται μάχη ἐν τε ταῖς ἐπάλξεσι καὶ ταῖς λοιπαῖς πύλαις. Τῶν δὲ στρατιωτῶν οἱ πλεῖστοι οὐκ ἔγνωσαν τὰ ὑπὸ Γογθάριδος μελετηθέντα, καὶ συναγόμενοι κατ' αὐτοῦ ὠπλίζοντο. Ὁ δὲ Ἀρεόβινδος ἰδὼν ἀνθρώπους κτεινομένους, ἀθήνης ὦν τοῦ τοιοῦτου θεάματος, τὴν δαίλαν οὐκ ἐνεγκὼν, ἐφυγεν, καὶ εἰς τὸ τῆς παραθαλασσίας μοναστήριον, ὅπερ Σολομὼν ἐδείματο καὶ περιετίχισεν, ὡς φρούριον ἀσφαλές, εἰς αὐτὸ κατέφυγεν σὺν τῇ γυναικὶ καὶ τῇ ἀδελφῇ. Τότε καὶ Ἀρταβάνης φυγῇ ἐχρήσατο. Γόγθαρις δὲ κατὰ κράτος νικήσας, τὸ πάλαιον ἔλαθεν. Μεταπειψάμενος δὲ τὸν τῆς πόλεως ἀρχιερέα καὶ Ἀθανάσιον, τὰ πιστὰ τῷ Ἀρεόβινδῳ ἐκέλευσε δίδόναι, καὶ εἰς τὸ πάλαιον αὐτὸν ἀγαγεῖν, ἀπειλήσας πολιορκήσκειν αὐτὸν ἀπειθήσαντά, καὶ μηκέτι αὐτῷ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τὰ πιστὰ δώσειν. Ὁ δὲ παρὰ τοῦ ἐπισκόπου Ῥεπαράτου ⁸⁰ τὰ πιστὰ λαβὼν, τῷ Γογθάριδι εἰς θῆβιν ἦλθεν, καὶ κρηνῆς πεισὼν ἔκειτο, τὴν ἱκετηρίαν αὐτῷ τὰ Εὐαγγέλια πρότεινόμενος, ἐφ' ᾧ τὰ πιστὰ ὁ ἱερεὺς αὐτῷ δέδωκεν. Ὁ δὲ Γόγθαρις τοῦτον ἀνέστησέν, ὁμομῶς αὐτῷ ἐπὶ πάντων μηδὲν αὐτῷ κακὸν ποιεῖν, ἀλλὰ τῇ ὕστερα καὶ σὺν τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς χρήμασιν αὐτοῦ εἰς Βυζάντιον στέλλεσθαι. Τὸν δὲ ἱερέα ἀποπειψάμενος Ἀρεόβινδον καὶ Ἀθανάσιον συνδένειπεν ἐν τῷ πάλαιῳ ἔλαθεν. Ἐτίμησεν ⁸¹ δὲ τὸν Ἀρεόβινδον, καὶ πρῶτον αὐτοῦ ἐπὶ τῆς σιθῆδος κατέκλινεν. Δειπνήσαντα δὲ αὐτὸν ἐν κοιτῶνι καθεῖδειν ἐκέλευσεν. Ἀποστείλας δὲ Οὐλίθειον σὺν ἑτέροις τισὶ κοκκύντά ⁸² τε καὶ ὀλολυγοῖς χρώμενον, τοῦτον ἔκτεινεν. Ἀθανασίου ⁸³ δὲ ἐφέισατο διὰ γῆρας. Τῇ δὲ ἐπαύριον τὴν τοῦτου κεφαλὴν τῷ Ἀνταλᾷ ἐπεμψεν, τὰ δὲ χρήματα κατασχὼν οὐδὲν τοῦτῳ κατὰ τὰς συνθήκας δέδωκεν. Ἀνταλᾷς δὲ μαθὼν τὰ εἰς Ἀρεόβινδον πεπραγμένα, καὶ τὰς τοῦ Γογθάριδος ἐπιπορκίας λογισάμενος, Ἰουστινιανῷ τῷ βασιλεῖ προσχωρεῖν ἔβηλεν. Ἀρταβάνης δὲ τὰ πιστὰ λαβὼν παρὰ τοῦ Γογθάριδος εἰς τὸ πάλαιον σὺν τοῖς Ἀρμενίοις ἀνέβη, καὶ τοῦ τυράννου ὑπηρέτης εἶναι ὁμολόγησεν. Λάθρα δὲ τοῦτον ἀνελεῖν ἐβουλεύετο. Γρηγορίῳ δὲ τῷ ἀνεψίῳ καὶ Ἀρτασηρίῳ ⁸⁴ τῷ ὀδονοφόρῳ θαρβήσας τὸ βούλευμα, ἐφη αὐτῷ Γρηγόριος· *Νῦν σοι, Ἀρταβάνη, πάρεστι μόνῳ τὸ Βελισσαρίῳ ἀναδύσασθαι κάλλος. Ὁ μὲν γὰρ στρατιὰν τε* ⁸⁵ *καὶ χρήματα μεγάλα παρὰ βασιλέως λαβὼν καὶ ἀρχοντας συνεπομένους, καὶ στόλον ὅλον οὐδέποτε τις ἠκηκεί* ⁸⁶, *πόρῳ πολλῷ τοῖς Ῥωμαίοις τὴν Λιβύην ὑπόφορον κατεστήσατο· νῦν δὲ, ὡς ἐξ ἀρχῆς πάλιν γέγονεν εἰς τὸ ἀρχαῖον Λιβύη ἀποστήσασα, ἐν σοὶ μόνῳ κεῖται ταύτην πάλιν τῷ βασιλεῖ προσεπενγκεῖν, καὶ τὰ πράγματα διασώσασθαι. Λογίζου δὲ τὸ σοῦ γένος, ὅτι Ἀρρακίδης ἀνέκαθεν, καὶ ὅτι εὐγενὴς ὢν, ἀνδραγαθίζεσθαι δεῖ πρέπει* ⁸⁷, *καὶ πολλὰ ἔργα ὑπὲρ ἀρετῆς ἐπιδεικνύειν. Νέου γὰρ σοῦ* ⁸⁸ *ἔντος, ἐν-*

VARIAE LECTIONES.

⁸⁰ Ῥεπαράτου A b c, Ῥεπαάτου vulg. ⁸¹ ἐτίμησεν A, ἐπετίμησεν vulg. ⁸² κοκκύντά τε A, κοκκύνοντά τε vulg. ⁸³ Ἀθανασίου A, Ἀθανασίῳ vulg. ⁸⁴ Ἀρτασηρίῳ A. ⁸⁵ στρατιάν τε A, στρατιάν τε vulg. ⁸⁶ ἠκηκεί A, ἀκηκεί vulg. ⁸⁷ πρέπει A b, fort. recte. ⁸⁸ αὐτοῦ add. ex A.

θυμήθητι ὡς ⁶⁷· Ἀκάκιον τὸν Ἀρμένιον ἄρχοντα, καὶ Τζιτζάν τὸν Ῥωμαίων στρατηγὸν ἐν πολλοῖς ἐκτεινὰς, Χοσρόη τε τῷ βασιλεῖ τῶν Περσῶν συνεστράτευες. Τοιοῦτος δὲ ὢν μὴ περιίδης τὴν ⁶⁸· Ῥωμαίων ἀρχὴν ὑπὸ κυνὸς μεθύοντος κατεχομένην. Ἐγὼ δὲ σοὶ καὶ Ἀρτασέρσιος ὅσα εἰς δόναμιν ἐπιτάττοντι ὑπουργήσωμεν. Γόγθαρις δὲ τὴν Ἀρταβάνην ἡγεῖσθαι τοῦ στρατοῦ, ἐπὶ τε Ἀνταλᾶν καὶ Μαυρουσίους τοὺς ἐν Βυζακίῳ ἐκέλευσε χωρεῖν. Συνῆν δὲ αὐτῷ καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ τῶν στασιαστῶν ἄρχων, καὶ Οὐλλίσθεος ὁ δορυφόρος· εἰποντο δὲ αὐτῷ καὶ Μαυρούσιοι, ὧν ⁶⁹· Κουντζίνας ἦρχεν. Συμβαλὼν δὲ τῷ Ἀνταλᾷ καὶ τοῖς βαρβάροις, τοὺτους ἐτρέψατο ⁷⁰. Ἐθελokaήσας δὲ Ἀρταβάνης· ἐκ τοῦ αἰωνίδιου, στρέψας τὸ βάνδον εἰς τὸ στρατόπεδον ἤλαυνεν. Οὐλλίσθεος δὲ κτείνειν τοῦτον εἰς τὸ στρατόπεδον διενόετο. Ἀρταβάνης δὲ ἐφαυμένον δέϊσαι, Μὴ ἐξ Ἀδραμύτου τῆς πόλεως ἐξεληθόντες οἱ βάρβαροι βοηθήσωσι τοῖς ἐναντίοις, καὶ ἀνῆκιστα ἔργα εἰς ἡμᾶς πράξωσιν· ἀλλὰ Γογθάριδα σὺν παντὶ τῷ στρατῷ ἐληλυθέναι, καὶ οὕτως πάντας ἔλειν. Καὶ ἀναστρέψας εἰς Καρχηδόνα τῷ τυράννῳ ταῦτα ἀπήγγειλεν. Ὁ δὲ τυράννος τῷ Πασιφίλῳ βουλευσάμενος, ἅπαντα μὲν διενόησεν τὸν στρατὸν ἐξοπλίσαι, καὶ σὺν αὐτῷ στρατεύσασθαι, φύλακάς τε μόνους τῇ πόλει καταλιπεῖν. Καθ' ἑκάστην δὲ ἡμέραν πολλοὺς ἀνῆρει ὁ Γόγθαρις ἐξ ὑποφίας. Ἐξελθὼν δὲ εἰς Καρχηδόνα ἐν προαστείῳ, οὗ δὴ στιβάδες ἦσαν ἐκ παλαιοῦ τρεῖς ἐν αἷς ⁷¹· κατεκλίθη σὺν Ἀρταβάνῃ καὶ Ἀθανασίῳ καὶ Πέτρῳ τῷ δορυφόρῳ τοῦ Σολομώντος. Ἀρταβάνης τοίνυν τὸν καιρὸν ἐπιτήδειον εἰς τὸν τοῦ τυράννου φόνον οἰόμενος, Γρηγορίῳ τε καὶ Ἀρτασέρει καὶ δορυφόροις πιστοῖς τισι ⁷² τὸ πρᾶγμα ἐθάβρῃσεν· καὶ τοὺς μὲν δορυφόρους σὺν τοῖς ξίφεσιν ἐνδον ἐκέλευσεν γενέσθαι. Ἀρχόντων γὰρ ἐσθιομένων ἦπισθεν ἐστάναι δορυφόρους νόμος ἦν. Ἐγγιρεῖν δὲ ἄφνω τὸ πρᾶγμα ἐκέλευσεν, ἥνικα αὐτὸς τὸν καιρὸν αὐτοῖς διὰ νεύματος ποιήσει, τὸν Ἀρτασέρην κελεύσας πρῶτον τοῦ ἔργου ἔχεσθαι. Τῷ δὲ Γρηγορίῳ ἐπίταττον τῶν Ἀρμενίων πολλοὺς τοὺς εὐτολμοτάτους ἀπολεξάμενον εἰς τὸ παλάτιον παρεῖναι τὰ ξίφη μόνῃ ἐπιφερομένους, καὶ αὐτοῖς τὰ βουλευόμενα ⁷³ μηδενὶ ἔξειπεῖν. Προϊόντος δὲ τοῦ πότου, καὶ τοῦ Γογθάριδος καταθευρεγμένου τῷ οἴνῳ, Ἀρτασέρσιος σπασάμενος τὸ ξίφος κατὰ τοῦ τυράννου ἐχώρει. Εἰς δὲ τῶν οἰκτιρῶν ἰδὼν τὸ ξίφος γυμνὸν, ἀνέκραγε· Τί τοῦτο, ὦ βέλτιστε; λέγων. Ὁ Γόγθαρις στρέψας τὸ πρόσωπον εἰς αὐτὸν ἔβλεπεν. Ἀρτασέρσιος δὲ αὐτὸν τῷ ξίφει ἔπαισεν ⁷⁴, καὶ τὴν δεξιὰν χεῖρα αὐτοῦ ἀφείλεν. Ἀναπηδῶσαντα δὲ τοῦτον Ἀρταβάνης μάχαιραν σπασάμενος ἐν τῇ τοῦ τυράννου πλευρᾷ ταύτην ἐπηξεν ἄχρι τῆς λαβῆς, καὶ τοῦτον ἄφνω ⁷⁵ ἀνείλεν ⁷⁶. Τότε Ἀρταβάνης τὸν

nifesto discrimine servare, in te situm est. Genus suum mente reputa: ut ex Arsacidum antiqua prospera natus præ te sanguinis fers nobilitatem, et fortiter ubique te gerere, et virtutis præclara facinora passim prodere te decet, Memorare juvenilibus annis Acacium Armeniæ magistratum, et Tzitzam Romanorum ducem consortis in bello manibus te sustulisse, et sub Chosroe Persarum rege te subinde militasse. Talis igitur cum sis, Romanorum imperium ab ebrioso cane occupari, ne diutius patiaris. Quæ in nostra sunt potestate, si jusseris, ego et Artaserius exhibebimus. Gottharis autem Artabanem exercitui præfecit, et in Antalam reliquosque Maurusios Byzacium detinentes proficisci imperat. Joannes quoque rebellionis auctor et princeps, necnon Ulistheus satelles comitabantur. Secuti sunt pariter Maurusii, quorum dux Cunzinas. Cum Antala itaque et Barbaris conserta pugna, Barbari vertuntur in fugam. Artabanes repentina ignavia motus, versis retro bandis, in castra remeavit. Ulistheus vero eum in castris interficere meditabatur. At ne Barbari urbe Adramyto egressi hosti suppetias ferrent, suosque irreparabili malo multarent, Artabanes se timuisse aiebat: Proinde necessum fuisse, ut ipse Gottharis cum universo exercitu adveniret, atque ita demum inimicos penitus deletum iri. Et Carthaginem reversus isthæc omnia tyranno renuntiavit. Qui consulto super his omnibus Pasiphilo, universum quidem exercitum instruere, et cum eo in pugnam progredi, solos vero custodes Carthagine relinquere decrevit. Singulis autem diebus plures laud alia quam suspicionis causa morti tradebat Gottharis: qui demum Carthagine egressus, in suburbium, ubi triclinium, sive trestori jam olim strati fuerant, in eis cum Artabane Athanasio et Petro Salomonis satellite recubuit. Artabanes igitur tempus ad conficiendam tyranni cædem opportunum ratus, Gregorio et Artaserio, ac satellitibus quibusdā consilium suum patefecit: ac satellites quidem cum gladiis intus adesse jussit (ducibus enim in mensa accumbentibus satellites pone astare mos erat) et derepente rem tum demum aggredi, cum ipse tempus adesse innuisset; Artaserium autem primum operi manum admovere mandavit. Ad hæc Gregorio præcepit, ut delectos Armeniorum audacissimos gladiis solis accinctos ad palatium deduceret, nulli tamen ex illis propositum aperiret. Ergo computationibus longius procedentibus, ipsoque Gotthari **182** vino jam probe madido, Artaserius nudato ense in tyrannum irruit. Ex famulis autem quidam ubi ensem educi conspexit, simul exclamavit: Quid hæc, o bone? dicens. Gottharis interim verso ad eum vultu respiciebat: una vero gladio

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁷ ὡς A, ὅσα vulg. ⁶⁸ τὴν, P. A, τῶν P. vulg. ⁶⁹ ὧν] οὗς A f. ⁷⁰ ἐτρέψατο A, ἔτρεψεν vulg. ⁷¹ ἐν αἷς B, ἐν οἷς vulg. ⁷² τισί] τρισί A. ⁷³ τὸ μὲν βούλευμα A. ⁷⁴ ἔπαισεν e f. ⁷⁵ ἄφνω A, ἄμφω vulg. ⁷⁶ ἀνείλεν a, ἀνείλον vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(61) Sic Procopius et Pal. cod.

Dominici diei post mediam noctem tempore, terræ A motus contigit adeo horrendus, ut ædēs plurimæ, balnea, ecclesiæ, mœnium urbis Cpoleos pars, quæ maxime ad Chrysen portam, damnum ingens passa fuerint, et eo plures oppressi perierint. Corruit etiam pars Nicomediæ maxima. Invaluit autem is terræ tremor diebus quadraginta, modicoque spatio ad mentem et pœnitentiam redierunt homines, publicis per vias precibus, ecclesiasticorum cœtuum frequentia, diuturna in ecclesiis mora divinam opem implorantes: mox vero Dei clementiam experti in deteriora prolabeantur. Cæterum populo in campum cum precibus processionem agente huius terræ motus per annos singulos memoria renovatur. Porro Lazi a Romanis deficientes ob Joannis eorum præfecti avaritiam atque injustitiam, ad Persas transfugere: sed iterum intra eundem annum ad Romanorum partes redire: et expulsis Persis Romani castrum Petram cepere.

A. C. 547.—Hoc anno mensis Julii die undecimo, indictione tertia, in sacro conventu ad Sanctæ Euphemie Olybrii celebrato, vehemens factus est terræ motus. Ejusdem verò mensis decimo nono, tonitrua et fulgura plane horrenda visa, ventusque Libs terribilis adeo spiravit, ut crux intra Rusii portam affixa in terram deciderit.

A. C. 548.—Hoc anno, mense Julio, indictione quarta, Cæsareæ in Palæstina Judei et Samaritæ tumultuati sunt, et factionis Prasinæ et Venetæ dissidia inter se simulantes, in Christianos urbis illius cives irruerunt, et multis eorum occisis, succenderunt ecclesias: Stephanum insuper ejusdem civitatis præfectum in prætorio occiderunt et facultates ejus omnes 195 deprædati sunt. Ejus vero conjux Cpolim profecta imperatorem adiit, qui Amantium militiæ magistrum in Palæstinam missum de Stephani cæde jussit inquirere. Sontes quos reperit, quosdam suspendio, alios capitis abscissione, truncatione membrorum nonnullos, pferosque

ριακῆς, ἐγένετο σεισµὸς φοβερὸς (20), ὥστε παθεῖν οἴκους πολλοὺς καὶ λουτρά καὶ ἐκκλησίας καὶ μέρος τῶν τειχῶν Κωνσταντινουπόλεως, μάλιστα τὰ τῆς Χρυσῆς πόρτης· καὶ πολλοὶ ἀπέθανον. Πέπτωκε δὲ καὶ Νικομηδίας μέρος πολὺ. Ἐπεκράτησε δὲ ὁ αὐτὸς σεισµὸς ἡμέρας τεσσαράκοντα, καὶ πρὸς ὀλίγον οἱ ἄνθρωποι κατενύγησαν λιτανεύοντες καὶ προσεδρεύοντες καὶ εἰς τὰς ἐκκλησίας μένοντες, καὶ πάλιν φιλανθρωπίας Θεοῦ γενομένης ἐπὶ τὸ χεῖρον γεγόνασιν. Γίνεται δὲ καὶ ἡ μνήμη τοῦ σεισμοῦ τούτου κατ' ἔτος ἐν τῷ Κάμπῳ λιτανεύοντος τοῦ λαοῦ. Οἱ δὲ Λαῶι ἀθετήσαντες (21) Ῥωμαίους διὰ τὰς Ἰωάννου τοῦ ἀρχόντος αὐτῶν φιλαργυρίας καὶ ἁδικίας, καὶ πρὸς Πέρσας αὐτομολήσαντες, πάλιν τῷ χρόνῳ τούτῳ τοῖς Ῥωμαίοις προσεβόησαν (22), καὶ τὴν Πέτραν τῶν φρουρίων παρέλαβον οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ τοὺς Πέρσας ἀπήλασαν.

A. M. 6047.—Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Ἰουλίου ια', Ἰνδικτιῶνος γ' (23), ἐν τῇ συνάξει τῆς Ἀγίας Εὐφημίας τοῦ Ὄρου ^{α'} (24) γέγονε σεισµὸς μέγας· καὶ τῷ αὐτῷ μηνὶ ιθ' ἐγένοντο βρονταὶ ^{β'} καὶ ἀστραπαὶ φοβεραὶ καὶ ἄνεμος λιψφοβερός, ὥστε πεσεῖν τὸν σταυρὸν τὸν ἔσθωθεν ἱσταµένον τῆς πόρτης τοῦ Ῥουαίου (25).

A. M. 6048.—Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Ἰουλίου Ἰνδικτιῶνος δ' ἐστασίασαν Ἰουδαῖοι καὶ Σαμαριταὶ ἐν Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης, καὶ ποιήσαντες πρὸς ἀλλήλους ἐν τάξει Πρασινοθενέτων ^{γ'} (26) ἐπὶ τῶν τοῖς Χριστιανοῖς τῆς αὐτῆς πόλεως, καὶ πολλοὺς ἀνείλον, καὶ ἐκκλησίας κατέκαυσαν· Στέφανον δὲ τὸν ἐπαρχὸν ^{δ'} αὐτῆς πόλεως ἐν τῷ Πραιτωρίῳ ἀνείλον, καὶ τὴν ὑπόστασιν αὐτοῦ καθήρπασαν. Ἡ δὲ γυνὴ αὐτοῦ ἀνελθοῦσα ἐν τῇ πόλει, προσήλθεν τῷ βασιλεῖ· καὶ ἐκέλευσεν Ἀμαντίῳ τῷ στρατηλάτῃ κατελθεῖν ἐν Παλαιστίνῃ, καὶ τὸν φόνον τοῦ Στεφάνου ^{ε'} ἐκζητῆσαι· ὅστις εὐρὺν τοὺς μὲν ἐφούρεισεν, τοὺς δὲ ἀπεκεφάλισεν, τοὺς δὲ τήκρωτηρίασεν καὶ

VARIÆ LECTIOES.

^{α'} φιλαργυρίας καὶ ὅμ. b. ^{β'} τῷ χρόνῳ τούτῳ om. a. ^{γ'} τῆς Ἀγίας Εὐφημίας τοῦ Ὄρου ἰ, τῆς Ἀγίας τοῦ Ὄρου a, τῇ Ἀγίᾳ τοῦ Ὄρου vulg. τῆς Ἀγίας Εὐφημίας τοῦ Ὀλυβρίου cōhj. Goar. ^{δ'} καὶ τῷ—βρονταὶ om. b. ^{ε'} Προθενέτων b. ^{ζ'} ἐπαρχὸν b, ὑπαρχὸν vulg. ^{η'} Στεφάνου ὑπάρχου a.

JAC. GOAR NOTÆ.

(20) Quem Agathias memorat lib. ii et ad quem, nonnullaque præsentī anno gesta Justiniani imperii vicesimum et octavum subjungit.

(21) Procopius lib. ii *De bello Persico*, Agathias lib. iii.

(22) Iterum hde anno ad Romanos accesserunt; cum scilicet ante defecissent, non ut intra eundem annum ambo hæc contigerint, ut sonant verba interpret. Videndus Procop. lib. ii *Pers.*, ubi illam defectionem narrat, quamque male eo anno res Romanis cesserint Belisario duce, ac præditore Aretha Saraceno. COMBESIS.

(23) Judæorum defectionem geminam sub Justiniano memorat chronicon Alexandrinum pagg. 754 et 775. Consulendus Procopius, *De ædific. Justiniani* lib. v. Videndus pariter Marianus Scotus ad annum 551.

(24) Barberinus codex legit, τῆς Ἀγίας τοῦ Ὄρου,

D Peyrezianus, τῆς Ἀγίας Εὐφημίας τοῦ Ὄρου. Locus itaque corruptus iterum interpolatur, τῆς Ἀγίας Εὐφημίας τοῦ Ὀλυβρίου. Ædes quippe Euphemie CP. dicatas tres reperio, 1. in Hippodromo, 2. ad Petram, 3. Olybrii nomine. Hæc a Thecla Eudoxie filia fundari cœpta, ab Olybrio magistro, ne ruinæ potius quam ædificum promitteret, omni lapidum et marmorum ornatu postmodum absoluta fuit, et amplis opibus dotata. *Origines Constantinop.*

(25) Cedr., τῆς Χρυσῆς πόρτης. COMBESIS.

(26) Ut Prasini Venetos insequerantur, hi vero in Prasinos insurgentes mutuis cædibus per civitates nonnunquam se conficiebant, et civium sanguine cuncta fœdabant: ita Judei et Samaritæ Christianos in Palæstina ad necem quærentes, his vitam et religionem tuentibus, bellum civile et utrique parti exitiosum excitaverunt ἐν τάξει Πρασινοθενέτων.

ἀποδεξάμενος⁸⁸, πολλὰ αὐτὸν ἐφιλοτιμήσατο καὶ τοὺς A mis ornatum ejus uxori largita est : atque ita de αὐτοῦ συγγλητικούς· ὁμοίως δὲ ἡ Αὐγούστα τῇ αὐ- mium imperator ipsos in regnum proprium remisit, τοῖ⁸⁹ γυναικὶ κόσμια παντοῖα διὰ μαργαριτῶν ἐχαρίσατο. Καὶ ἀπέλυσεν αὐτοὺς ἐν εἰρήνῃ εἰς τὴν ἰδίαν βασιλείαν.

A. M. 6028. — Ῥώμης ἐπισκόπου Ἀγαπητοῦ ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἔπαθεν ὑπὸ θεομηνίας Πομπηιοῦ-πολεις τῆς Μυσίας. Ἐσχίσθη γὰρ ἡ γῆ ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ, καὶ ἐγαώθη τὸ ἥμισυ τῆς πόλεως μετὰ τῶν οἰκητῶρων. Καὶ ἦσαν ὑπὸ τὴν γῆν, καὶ φωναὶ αὐτῶν ἤκούοντο βοῶντων⁹⁰ ἐλεθῆναι. Καὶ πολλὰ ἐδωρήσατο ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸ ἐκχοθῆναι⁹¹ καὶ βοηθηθῆναι αὐτοὺς, καὶ τοὺς ζητήσαντας⁹² ἐφιλοτιμήσατο.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει παρέδωκεν Ἰουστινιανὸς τοῦ ψάλλεσθαι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τό· Ὁ μονογενὴς (66) Υἱὸς καὶ Λόγος Θεοῦ. Ἐποίησέ δὲ καὶ τὸ ὠρολόγιον τοῦ Μιλίου⁹³ (67).

A. M. 6029. — Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Ἀνθίμου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Ἐπιφάνιου ἐπισκόπου τελευτήσαντος (68) μηνί Ἰουνίῳ ε', Ἰνδικτιῶνος ιε', ἐπισκοπήσαντος⁹⁴ ἔτη ιε', καὶ μῆνας γ', Ἀνθίμος αἱρετικὸς ἐπίσκοπος Τραπεζουντιῶν μετετέθη ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἀγαπητὸς δὲ ὁ ἐπίσκοπος Ῥώμης ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἀνελθὼν ἐν Κωνσταντινουπόλει σύνοδον ἐκρότησεν (69) κατὰ τοῦ δυσσεβοῦς Σευήρου καὶ Ἰουλιανοῦ Ἀλικαρνασέως καὶ τῶν λοιπῶν Θεοσπα- C σχιτῶν ἐν οἷς καὶ Ἀνθίμος ὁ ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, ὡς ὁμόφωνοι αὐτοῖς, ⁹⁵ καθαιρεθεὶς, ἐξεβλήθη⁹⁶ ἐπισκοπήσας μῆνας ι', καὶ ἐχειροτονήθη ἀντ' αὐτοῦ Μηνᾶς πρεσβύτερος καὶ ξενοδόχος τῶν Σαμφῶν⁹⁷ ὑπὸ Ἀγαπητοῦ τοῦ πάππα Ῥώμης. Ἀγαπητὸς δὲ ὁ ἐπίσκοπος Ῥώμης⁹⁸ ἐν Βυζαντίῳ

A. C. 528. — Romæ episcopi Agapeti annus primus

Hoc anno Mysiæ civitate Pompeiopolis plaga celesti percussa ingens damnum passa est. Scissa enim magna concussione terra, civitatis pars media ipsis cum civibus absorpta est : erantque illi miserum in modum rudibus obruti, et ut alii misererentur, lugubri voce implorare audiebantur. Effodiendis autem et eruendis illis multa contulit imperator, et qui eos per ruinas et rudera inquirerent B maximis donis excepit.

Hoc etiam anno Justinianus modulum hunc, Unigenitus Filius et Dei Verbum, a se compositum Ecclesiis decantandum tradidit. In Milio quoque horologium posuit.

A. C. 529. — Cpoleos episcopi Anthimi annus unicus.

Hoc anno Epiphania præsulæ mensis junii die quinto, indictione decima quinta, post episcopatus annos sexdecim et menses tres vivis erepto, hæreticus Anthimus Trapezuntinus episcopus in sedem Cpoleos translatus est. Romanus autem pontifex Agapetus Cpolim hoc anno profectus, adversus impium Severum, et 184 Halicarnassi antistitem Julianum, et reliquos alios Theopaschitas concilium convocavit : ex his Anthimus Cpoleos episcopus tanquam eorum sententiæ particeps, cum sedem mensibus decem tenuisset, munere abdicatus et depulsus est. Menas vero presbyter et hospitii, cui Sampson nomen, præpositus a Romano pontifice Agapeto in ejus locum ordinatus.

VARIE LECTIONES.

⁸⁸ δεξάμενος· a. ⁸⁹ αὐτοῦ A, ἐαυτοῦ vulg. ⁹⁰ βοῶντων add. ex A. ⁹¹ ἐκχοθῆναι A, ἐκχωθῆναι vulg. ⁹² ζήτησαντας A. ⁹³ magna h. l. lacuna intercedit in optimo codice A, cujus auctoritate destituti sumus usque ad p. 197. ed. Par. B. l. 4. ἐργαζομένων. ⁹⁴ ἐπισκοπήσας e. ⁹⁵ αὐτοῖς e, αὐτῶν vulg. ⁹⁶ τῆς βασιλίδος post ἐξεβλήθη add. a. ⁹⁷ Σαμφῶν b, Σαμφῶ vulg. ⁹⁸ Ἀγαπητὸς — Ῥώμης om. f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(66) Missæ sacrificio incunte a cleri cætu hymnus iste etiamnum hodie in Ecclesia Orientali canitur : Ὁ μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἀθάνατος ὑπάρχων, καὶ καταδεξάμενος διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν σαρκωθῆναι ἐκ τῆς ἁγίας Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, ἀτρέπτως ἐνανθρωπήσας, καὶ σταυρωθεὶς Θεὸς ἡμῶν, θάνατον θανάτῳ πατήσας, εἰς τῆς ἁγίας Τριάδος, συνδοξαζόμενος τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· Unigenitus Filius, et Verbum Dei immortale existens, qui ex sancta Deipara, et semper Virgine Maria, propter salutem nostram incarnari tulit, homo nulla sui mutatione accedente facius, et Deus noster cruci affixus, morte mortem conculcans, unus ex sanctæ Trinitatis personis, qui cum Patre, et Spiritu sancto glorificatur, nunc et semper, et in sæcula sæculorum. Edendi istius hymni causam, editique communem in Ecclesia accipitationem enarrat Baronius ad annum Christi 520, num. 57, et ad annum 534, num. 22 et seqq.

(67) In Augustæo foro ad S. Sophiæ latus Mi-

lium, sive Milliarium exstitit : de quo copiose Suidas, et Petrus Gyllius, CP. topograph. lib. II, cap. 25. et Orig. CP.

(68) Anno Justiniani nono Epiphanium CP. episcopum letho succubuisse Baronius ad an. C. 535, num. 59, asserens ex eo arguitur : quod Joannes Cappadox, qui ex Nicephori Chronico, et ipsius Baronii assensu, annos duos thronum, quem cum Justino auspiciatus est, tenuit : successor autem Epiphanius annos 16 et menses 3 gessit pontificatum. Justinus porro cum annos 9 regnaverit, reliquum Justiniani decimo Epiphanium mortem oppetisse : ex quo additamentum ad Marcellinum Epiphanii decessum in annum Justiniani 8 revocantis error alter haud dubie pinguior convincitur.

(69) Synodum quintam sub Agapeto coactam ipsius verba testantur : et in eadem tempus, indictio nimirum 14, quæ Belisarii consulatum excepit, observatur. Quæcirca ut eam auctor in decimam quintam rejiciat, non video. Acta synodi v lustranda.

Romanus ille pontifex Agapetus Byzantii moram A
agens in Domino quievit, et in demortui vicem
consecratus est Sylvester qui anno uno vixit.

A. C. 530.—*Romæ Sylvestri episcopi annus unicus.*

Cpoleos Menæ episcopi annus primus.

Alexandriæ Caenæ episcopi annus primus.

Hoc anno mensis Decembris die vigesimo septimo, indictione prima, priora Magnæ ecclesiæ peracta sunt encænien. Processit vero supplicantis populi cœtus e Sanctæ Anastasiæ templo, patriarcha Mena in imperatoris curru sedente, et ipso imperatore inter plebem procedente. Ab incensæ igitur sanctissimæ Ecclesiæ die ad ejus dedicationem anni quinque, menses undecim, et dies decem intercesserunt.

A. C. 531.—*Romæ episcopi Vigili annus primus.*

Alexandriæ episcopi Theodosii annus primus.

Hoc anno Bulgari reges duo cum Bulgarorum innumera multitudine et drungo in Scythiam et Mysiam, militiæ magistrum in Mysia Justino, et in Scythia Baudario agente, arma moverunt. Isti Bulgari in adversum progressi, commiserunt prælium, in quo Justinus militiæ magister cecidit, in cujus locum Constantinus Florentii Filius successit: et ad partes usque Thraciæ irruerunt Bulgari. In eos autem Acum patriâ Hunnus, quem e sacro fonte suscepit imperator, per Illyricum militiæ magister, expeditionem suscepit: igitur Romani Bulgarios undique suis copiis interclusos ferro cædentes, innumeram ex eis multitudinem prostraverunt, prædam omnem abegerunt, sublatisque regibus eorum duobus præclaram suam virtute tulerunt victoriam. E pugna revertentibus ac lætis alii Bulgari occurrerunt 185 et Constantinum, Acum et Godillam fugientes soco velut reſte interceperunt. Godillas quidem soco gladii opera rescisso, effugit: Constantinus autem una cum Acum vivus comprehensus est. Constantinus eorte nummorum mille pretio redemptus Cpolim rediit: Acum vero retento cum cæteris captivis, ad proprios lares remeaverunt.

Hoc eodem anno Persarum rex Chosroes magnam Antiochiam, quæ est in Syria, cepit: et D

ὡν ἐκοιμήθη, καὶ χειροτονήθη ἀντ' αὐτοῦ ΣΩδαστρος ζήσας ἔτος ἓν.

A. M. 6030. — *Ρώμης ἐπισκόπου Σιλβέστρου ἔτος ἓν.*

Κωνσταντινουπόλεως Μηρᾶ ἔτος α'.

Ἀλεξανδρείας Γαῖνᾶ ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Δεκεμβρίῳ (70) κζ' **, Ἰνδικτιῶνος πρώτης γέγονε τὰ πρότερα ἐγκαίνια τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας· καὶ ἐξῆλθεν ἡ λιτὴ ἀπὸ τῆς ἀγίας Ἀναστασίας, καθημένου Μηρᾶ τοῦ πατριάρχου ἐν τῷ βασιλικῷ ὀχήματι, καὶ τοῦ βασιλέως συλλιτανεύοντος τῷ λαῷ. Γίνονται οὖν ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς καύσεως τῆς ἀγιοτάτης Μεγάλης ἐκκλησίας μέχρι τῶν ἐγκαίνιων ἑπτὰ πάντε, μήνες ια', καὶ ἡμέραι ι'.

A. M. 6031. — *Ρώμης ἐπισκόπου Βιγιλίου ἔτος α'.*

Ἀλεξανδρείας Θεοδοσίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐκίνησαν οἱ Βούλγαροι *, δύο ῥήγες (71) μετὰ πλήθους Βουλγάρων καὶ δροῦγγου, εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ Μυσίαν, στρατηλάτου ὄντος τῆς Μυσίας Ἰουστίνου· καὶ τῆς Σκυθίας Βαουδαρίου. Οἱ τινες ἐξελθόντες κατὰ τῶν Βουλγάρων, συνέβαλον πόλεμον, καὶ ἐσφάγη Ἰουστίνος ὁ στρατηλάτης ἐν τῷ πολέμῳ, καὶ ἐγένετο ἀντ' αὐτοῦ ὁ Κωνσταντίνος ὁ Φλωρεντίου· καὶ ἦλθον οἱ Βούλγαροι ἕως τῶν μαρῶν τῆς Θράκης. Καὶ ἐξῆλθεν κατ' αὐτῶν ὁ στρατηλάτης Ἰλλυρικῷ Ἀκούμ, ὁ Οὐννος, ὃν ἰδέξατο ὁ βασιλεὺς ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος · καὶ μέσον λαθόντες * τοὺς Βουλγάρους ἐκάλαν αὐτοὺς. Καὶ ἀπέκτειναν πλήθην πολλὰ. Καὶ ἐξέτιναξαν πᾶσαν τὴν πραιδαν, καὶ ἐνίκησαν κατὰ κράτος, φονεύσαντες καὶ τοὺς δύο ῥήγας αὐτῶν. Καὶ ἐν τῷ ὑποστρέφειν αὐτοὺς μετὰ χαρᾶς ὑπήντησαν αὐτοὺς ἄλλοι Βούλγαροι (72), καὶ ἐσφύκισαν * αὐτοὺς φεύγοντας, Κωνσταντίνον καὶ τὸν Ἀκούμ καὶ Γοδίλλαν *. Καὶ ὁ μὲν Γοδίλλας μετὰ τοῦ παραμηρίου * αὐτοῦ κόψας τὸν σάκον (73), ἐξῆλθεν. Ὁ δὲ Κωνσταντίνος σὺν τῷ Ἀκούμ συνελήφθησαν ζῶντες. Καὶ τὸν μὲν Κωνσταντίνον ἐξέδωκαν * λαθόντες χίλια νομίσματα, καὶ ἦλθεν ἐν Κωνσταντινουπόλει. Τὸν δὲ Ἀκούμ ἐκράτησαν εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα μετὰ καὶ ἄλλων αἰχμαλώτων.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει παρήλαθεν ὁ Χοσρόης βασιλεὺς (74) Περσῶν Ἀντιόχειαν τῆς Συρίας τὴν με-

VARIE LECTIONES.

** κζ' ιζ' b f. * [Βούλγαροι alii codd., Βουλγάρους vulg. * φωτίσματος a. * λαθόντες] βαλόντες vulg. * ἐσφύκισαν a. * Γοδίλλαν a, Γωδίλλαν f. * παραμηρίου vulg. * ἐξέδωκαν] δέδωκαν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(70) In annum Justiniani 10 et indictionem 15 reponit hæc Marcellini additamentum: at cum auctor a Septembri auspicietur, annum et indictionem alteram adjecit.

(71) Miscella, *Vulger et Drongo*, inepte.

(72) Omissum, καὶ ὡς ἀποκόπου· ὄντες οἱ στρατηλάται, δέδωκαν αὐτοῖς τὰ νῦτα, καὶ κατεδίωξαν αὐτοὺς οἱ Βουλγάρους. Reg., Barb., etc. *Duces tanquam fessi a labore eis terga verterunt, illosque Bulgari insecuti sunt*; in qua fuga in hujusmodi paratos socos inciderunt. Videntur illi pedicæ ge-

nus, ac laquei. Nostra Prædicatorum instituta d. 1, c. 10, socos permittunt; quid tamen soci illi sint nos latet modo. COMBERIS.

(73) Interpretor, *restem*, aut *vinculum*, quo fugiens hostis apprehenditur. Σωκίω vero, vel σωκίζω, *hostem reli involvere*.

(74) Antiochiæ et Apameæ directionem a Procopio lib. ii *De bello* copiose descriptam paucis Theophanes contraxit. Marcellini additamentum, et Evagrius ante pestem annis 2 accidisse narrat lib. iv, cap. 38, de qua inferius.

γάλην, καὶ εἰσῆλθεν ἐν Ἀπαμείᾳ καὶ ἐτέραις πόλε-
σιν.

A. M. 6032. — Τούτῳ τῷ ἔτει προσεβρύη Ῥω-
μαίοις Μούνδος (75), ἐκ τοῦ γένους τῶν Γηγέδων⁸
καταγόμενος, υἱὸς Γιέσμου, ὅστις μετὰ τὴν τελευταίην
τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἦλθεν πρὸς Ῥῆγαν⁹ τὸν θεῖον
αὐτοῦ ἀπὸ μητρὸς, ῥῆγα ὄντα τοῦ Σερμίου, καὶ
γνοὺς τοῦτο ὁ ῥῆξ Ῥώμης, ὁ Θεοδέρικος, πέμψας
πρὸς αὐτὸν, καὶ πεισθεὶς ἀπῆλθεν πρὸς αὐτὸν, καὶ
ἦν μετ' αὐτοῦ συμμαχῶν αὐτῷ. Μετὰ δὲ τὴν τελευταίην
Θεοδέρικου, ἦλθεν ἐπὶ τὸν Δανούδιον ποταμὸν, καὶ
ἤστησά τοι βασιλεῖα Ἰουστινιανὸν εἶναι ὑπὸ τὴν βα-
σιλείαν αὐτοῦ. Καὶ ἦλθεν ἐν Κωνσταντινουπόλει,
καὶ πολλὰ αὐτὸν φιλοτιμησάμενος ὁ βασιλεὺς καὶ τὸν
υἱὸν αὐτοῦ, ἀπέλυσεν αὐτοὺς, ποιήσας αὐτὸν στρα-
τηλάτην τοῦ Ἰλλυρικοῦ. Καὶ ἐν τῷ παραγενέσθαι
αὐτὸν¹⁰ εἰς τὸ Ἰλλυρικὸν (76), ἐξῆλθον οἱ Βούλγαροι
πληθεὶς πολλὴ, καὶ ὀρμήσας κατ' αὐτῶν πάντας ἀν-
ῆλθωσιν. Καὶ ἀπέστειλεν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκ
τῆς αἰχμαλωτίας τῶν ἡγουμένων αὐτῶν μετὰ, καὶ
ἄλλων πολλῶν¹¹, καὶ ἐπέμπευσαν αὐτοὺς ἐν τῷ
Ἰππικῷ. Καὶ ἐγένετο εἰρήνη βαθεῖα ἐν τῇ Θράκῃ,
μηκέτι τοιμῶντων τῶν Οὐννων περᾶσαι τὸν Δάνου-
διν. Τοὺς δὲ αἰχμαλώτους τῶν Βουλγάρων ἐπεμψεν
ὁ βασιλεὺς εἰς Ἀρμενίαν καὶ εἰς Λαζικήν. Καὶ κα-
τέστησαν ἐν τοῖς νομείοις¹² ἀριθμοίς.

A. M. 6033. — Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Παύ-
λου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει τῷ 10^ο Ἰουστινιανῷ (77) Χοσρόης ὁ
τῶν Περσῶν βασιλεὺς τετάρτην εἰσβολὴν εἰς τὴν
Ῥωμαίων γῆν ἐποίησά τοι. Ἐλθόντι δὲ εἰς τὴν τῶν
Κωμαγενῶν χώραν, κατὰ Παλαιστίνης καὶ Ἰερο-
σολύμων διενεοῖτο χωρεῖν, ὅπως τὰ ἐν Ἱεροσολύμοις
κειμήλια ληΐσεται¹³. Χώραν γὰρ ταύτην ἀγαθὴν καὶ
πολύχρυσον¹⁴ οἰκητόρων ἤκουσεν εἶναι. Ῥωμαῖοι δὲ
τούτοις ὑπαντιάζειν τρόπῳ οὐδενὶ διανοοῦντο, τὰ δὲ
ὀχυρώματα καταλαβόντες, ὡς ἕκαστος ἠδύνατο, ταῦ-
τα διαφυλάττειν καὶ αὐτοὶ σώζεσθαι ἐβούλοντο. Γνοὺς
δὲ ταῦτα Ἰουστινιανός, Βελισάριον αὖτις ἐκ τῶν

A. Apameam aliasque civitates, armorum vi sibi su-
bactas, victor ingressus est.

A. C. 532. — Hoc anno Mundus e Gepidibus
suum genus trahens, Giesmi filius, qui post patris
obitum ad Regam avunculum ex matre Sirmii
regem accessit, in Romanorum partes transiit.
Eo cognito Romæ rex Theuderichus legatos ad
eum misit; quorum verbis ille suasus, ad Theu-
derichum profectus, cum eo moratus est, armo-
rum ejus socius factus. Theudericho satis functo
ad Danubium flumen venit, et ab imperatore Justi-
niano imperii subditum se deinceps haberi postu-
lavit. Quin etiam Cpolim accessit, quem impera-
tor una cum filio maximis muneribus donatum
et Illyrici magistrum militiæ renuntiatum a se
dimisit. Illyricum versus iter agenti, et jam pro-
ximo Bulgarorum manus innumera præcluserat iter:
ipse nihilominus viam ferro aperuit, et irruens
in adversos delevit omnes. Selectos vero ex capti-
vis duces cum aliis pluribus Cpolim misit, quos
publicis affectos ludibriis per circum traduxerunt.
Exinde profunda pax per Thraciam acta, Hunnis
Danubium trajicere nusquam amplius ausis. Porro
Bulgarorum captivos in Armeniam et Lazicem misit
imperator, et in militares numeros retulit.

A. C. 533. — Alexandriæ episcopi Pauli annus
primus.

Hoc anno, qui Justiniani decimus quartus, Per-
sarum rex Chosroes quartam irruptionem in Ro-
manorum ditionem fecit: jamque in Comagena-
rum provinciam 186 delatus Palæstinam, et
ipsam Hierosolimam, dona in ipsa reposita de-
prædaturus, aggredi meditabatur. Eam quippe
regionem fertilissimam, et ejus incolas auro pecu-
niisque felices audierat. Romani vero impendenti
ruinæ in adversum ire negligebant. Etenim mu-
nita quæque loca occupantes, ea pro viribus singuli
defendere, et in eis quærere salutem. Eo nuptio

VARIE LECTIONES.

⁸ fort. Γηγίδων s. Γηγαίδων. ⁹ Ῥῆγαν, vulgo ῥῆγαν, sed haud dubie nomen proprium est. ¹⁰ ἐκ τοῦ
Ἰλλυρικοῦ a. ¹¹ πολλῶν add. ex a. ¹² Νομείοις e. ¹³ ληΐσεται e. ¹⁴ fort. πολυχρύσων.

JAC. GOARI NOTÆ.

(75) Non hoc primum anno sese Romanis ad-
junxit, quem præclaræ res præteritæ jam ante diu
sub Justiniano meruisse ostendunt. Sola igitur de
Bulgaris, quam in Illyricum profecturus retulit,
ad annum præsentem spectat victoria. Priora Jor-
nandes, *De rebus Geticis*, ita exprimit ad libri pri-
mum: « Petzam quoque suum comitem inter pri-
mos electum ad obtinendam Sirmiensem Theodo-
ricus dirigit civitatem: quam ille, expulso rege ejus
Transarico, filio Trastile, retenta ejus matre, ob-
tinuit. Indeque contra Sabinianum Illyrici magi-
strum militiæ, qui tunc cum Mundone paraverat
conflictum, ad civitatem cognomine Margum, quæ
inter Danubium Marciæque flumina adjacebat,
cum duobus millibus peditum, et equitibus quin-
gentis, in Mandonis solatia veniens, Illyricianum
exercitum demolivit. Nam hic Mundo Attilanis
quondam origine descendens, Gepidarum gentem
fugiens, ultra Danubium in occultis locis, siue

D ullis terræ cultoribus debacchatur: et plerisque
abactoribus, Scamarisque, et latronibus undecun-
que collectis, turrim, quæ Herta dicitur, supra
Danubii ripam occupans, ibique agresti ritu præ-
dans vicinos, regem se suis grassatoribus nuncu-
pat. Hunc ergo pene desperatum, etiam de tradi-
tione sua deliberantem, Petza subveniens e mani-
bus Sabiniani eripuit, suoque regi Theodorico cum
gratiarum actione fecit subjectum. » Exin Proco-
pius, *De bello Goth.* lib. 1, non nihil remote ab ini-
tio: « Mundum Illyriorum præfectum in Dalma-
tiam Justinianus misit, Gothi tunc subditi, etc.
Hic etsi Barbarus genere, maximum tamen in
modum imperatoris rebus studebat, et bello præ-
validus erat. »

(76) De Mundi victoria meminit Marcellinus
Comes in Chronico.

(77) Epitome Procopii *De bello Pers.* lib. 1: ad
medium. Additamentum Marcellini.

accepto, Belisarium ex occidentis partibus denuo reversum in Persas mittit Justinianus. Belisarius equis publicis vectus celeri cursu in Euphratesiam delatus est. Nepos autem imperatoris Justus una cum Buze orientalis militiæ magistro Hierapolim se recipit: illi cum Belisarium adesse novissent, ad se accedere et Hierapolim armis tutari litteris suis rogant. Sed Belisarius ipsos rescriptis objuravit, ex æquo et bono unam urbem ut protegeret non esse dicens, ac interim per Romanorum ditionem hostes libere divagari, reliquasque imperii urbes devastare permitteret. Neque latet vos sane, mortem virtute ornatam salute citra pugnae discrimen comparata longe præstantiorem: nec enim salutem eam merito dixerim, sed proditionem manifestam. Verum relicta mora accedite vos in Europum pagum, quo collecto exercitu omni, si Deus concesserit, hostes me superaturum confido. His auditis animos resumpserunt proceres, et Justo cum paucis ad civitatis Hierapoleos defensionem relictis, reliqui Europum se contulerunt. Chosroes ubi Belisarium et Romanum exercitum omnem ad Europum castra metatum intellexit, hæsit attonitus, et non ultra progredi statuit, quin potius Abandazem, qui ei ab epistolis et in rebus gerendis vir strenuus erat, quasi prætexendis querimoniis, quod legatos de pacis fœderibus servandis tractaturos imperator Justinianus non misisset in Persidem, at reipsa ducem ipsum et ejus exercitum et castra exploraturum, destinavit. Eum legationis gratia proficisci audiens Belisarius, ipse hominum, quorum magnitudo corporisque forma reliquis præstabat, millibus sex electis, a castris nonnihil remotius quasi venaturus processit. Porro Diogenem satellitem et Adulium virum Armenium cum equitibus mille quasvoluminis vada experturis, flumen trajicere imperavit. Cæterum ubi legatum jam adesse cognovit, in loco deserto, tanquam apparatu relicto et absque proposito se advenisse significaret, papylionem fixit: milites autem ad tentorii utrumque latus jussit consistere (Thracæ erant illi, Illyrii, Gothi, Eluri, quibus etiam Vandali et Maurusii fuerant adjuncti) et planitie spatium plurimum occupare; ministrantes quippe non referebant, nec uno se loco continebant; sed hinc inde agglome-

Α ἑσπερίων ἐληλυθότα εἰς αὐτοὺς ἐπεμψεν. Ὁ δὲ Ἰπποκρίστῃ τοῖς δημοσίοις ἡ δούλῳ τοῦ βασιλέως ἀνέψιδος σὺν Βούρῃ τῷ στρατηγῷ τῆς ἐφ᾽ ἡμᾶς ἐν Ἱερὰ πόλει καταφυγὼν ἐτύγγανεν. Ἀκούσαντες ὁ δὲ Βελισάριον ἦκειν γράφουσι πρὸς αὐτοὺς ἀφικέσθαι, καὶ τὴν Ἱερὰ πόλιν διαφυλάττειν. Ὁ δὲ Βελισάριος τοὺς ἴδιον κατεμήμψατο, γράψας πρὸς αὐτοὺς, οὐ δίκαιον εἶναι μίαν πόλιν φυλάττειν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἀφικέσθαι ἐπὶ τῇ τῶν Ῥωμαίων χώρα μετὰ ἀδείας βαδίζειν. καὶ τὰς τῆς βασιλείας πόλεις λυμαίνεσθαι. Εὖ γὰρ ἴσταν, ὅτι τὸ μετὰ ἀρετῆς ἀπολλύνεται ἡ τοῦ σεῖσθαι ἀμαχητὶ ἀμεινον. Οὐ γὰρ ἀν σωτηρία τοῦτο κληθεῖται ἡ, ἀλλὰ προδοσία δικαίως. Ἀλλ' ἦκατε τάχιστα εἰς Εὐρωπὸν χωρίον, οὗ δὴ συλλέξας τὸ στρατεύμα ὅλον, ὡς ἀν ὁ Θεὸς θέλῃ, ἐλπίδα ἔχω τοὺς πολεμίους ἐργάσασθαι. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἀρχόντες ἐθάρτυσαν, καὶ Ἰουστον μὲν σὺν ὀλίγοις τισὶ φυλάττειν τὴν Ἱερὰ πόλιν κατέλιπον· οἱ δὲ λοιποὶ εἰς Εὐρωπὸν ἤλθον. Ἰννοὺς δὲ Χοσρόης Βελισάριον καὶ πάντα τὸν στρατὸν Ῥωμαίων στρατοπεδεύεσθαι ἐν Εὐρώπῳ, ἐξέστη, καὶ πρόσω μὲν ἐλαύνειν οὐκ ἔτι ἔγνω. Ἀθανάσιον (78) δὲ τὸν γραμματεῖα, ἀνδρα συνετὸν, πρὸς Βελισάριον ἐπεμψεν, τὸν τε στρατηγὸν κατασχεψόμενον καὶ τὸ στρατοπέδον τῷδε λόγῳ ὤφθη μὲν ὅτι βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς τοὺς πρέσβεις ἐν Περσίδι οὐκ ἐπεμψεν τὴν εἰρήνην πρυτανεύοντας. Ὁ δὲ Βελισάριος μαθὼν τοῦ πρεσβεύειν ἦκειν, αὐτὸς μὲν ἐξακισχιλίους ἐπιλεξάμενος, εὐμήκεις τε καὶ τὰ σώματα καλοὺς, ἀπωθεν τοῦ στρατοπέδου κυνηγῆσαι ἔβη. Διογένη δὲ τὸν δορυφόρον καὶ Ἀδούλιον, ἀνδρα Ἀρμένιον, τὸν ποταμὸν διαβῆναι σὺν ἱππεῦσι χιλίοις ἐκέλευσεν, ὡς ψηλαφῆσαντας τὴν τοῦ ποταμοῦ διάβασιν. Βελισάριος δὲ ἐπεὶ τὸν πρεσβευτὴν ἐγγὺς ἐρχόμενον ἔγνω, τὸν παυλεῶνα ἐπῆξατο (79) ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ, παραδελῶν ὅτι οὐδεμίαν παρασκευὴν ἐνταῦθα ἔχει. Τοὺς δὲ στρατιώτας διαπέταξεν τῆς μὲν καλῦθης ἐφ' ἑκάτερα εἶναι ὁρᾶσθαι τε καὶ Ἰλλυριοὺς, Γότθους τε καὶ Ἑλλήνους, μεθ' οὓς Ὑανδῆλους καὶ Μαυροσίλους τοῦ τε πεδίου ἐπιπλεῖστον (80)· διηκόνουν γὰρ ἡ εἰς ἕνα τόπον, ἀλλ' ἐβάδιζον εἰλισσόμενοι, ὡς κυνηγοῦντες, καὶ παρέργως, τὸ δοκεῖν, τὸν Χοσρόου πρεσβευτὴν ἐβλεπον· διεζωσμένοι τε ἐβάδιζον καὶ φαῖδροι τὰ πρόσωπα, πελάκεις βαστάζοντες καὶ μεναύλους. Ὁ μὲν Ἀθανάσιος εἰς ὅψιν Βελισαρίου ἔλθων, λυπεῖσθαι τὸν

VARIÆ LECTIONES.

¹² τοῖς δημοσίοις a, τοῖς τοῦ δημοσίου vulg. ¹³ ἀκούσαντες a, ἀκούσας vulg. ¹⁴ τὸ μετὰ ἀρετῆς ἀπολ. a, σὺν τῇ ἀρετῇ τὸ ἀπ. vulg. ¹⁵ κληθεῖται vulg. ¹⁶ ἤλθον] ἐλθόντες b. ¹⁷ πρόσω μὲν ἐλαύνειν a, πρὸς δὲ μὲν ἐλαύνειν b, πρὸς δὲ μὲν ἤλαυνεν c f vulg. ¹⁸ ἀπολεξάμενος c. ¹⁹ fort. κυνηγῆσαν. ²⁰ Ἀθανάσιος vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(78) Procopius, Badaranes

(79) Subitum iugurium ex asseribus compactum, quod papylionem vocant. Gallice, hutte. PROCOR.

(80) Locum mendosum, sanum exhibet Cedrenus, quidquid Buccardus nihili putet Cedreno dicta: Μη εἰς τὸ πεδῖον ἐπὶ πλεῖστον ὡς διακονοῦντας ἵστασθαι, οὐδ' εἰς ἕνα τόπον· ἀλλὰ βαδίζειν εἰλισσόμενους ὡς κυνηγοῦντας, καὶ παρέργως, τὸ δοκεῖν τὸν Χοσρόου πρεσβευτὴν βλέπειν. Jussit selectos variis

ex gentibus milites ad tentorii utrumque latus adesse; non tamen diutius in campo ministrantium more, uno loco consistere, sed hinc inde circumvagantes tanquam venantur, incedere, ac Chosrois legatum velut aliud agentes, ac neglectis quodam aspicere. Erant certe hæc quæ legato terrorem injicerent, cui alias Romanorum copiarum quantitas essent, minime exploratum est. COMBERIS.

Χοσρόην ἐφασκεν, ὅτι δὴ καθ' ἃ συνίθετο, οὐκ ἔπαμψεν Ἰουστινιανὸς πρέσβεις πρὸς αὐτὸν περὶ τῆς εἰρήνης, καὶ ἠνάγκασεν Χοσρόην κατὰ Ῥωμαίων στρατεύσασθαι. Βελισάριος δὲ ἀντ' οὐδενὸς τούτους τοὺς λόγους ἐποιεῖτο, τὸν Χοσρόην λέγων αἴτιον τοῦ πολέμου. Εἰ γὰρ εἰρήνης ἐφίετο, οὐκ ἂν εἰς τὴν τῶν Ῥωμαίων γῆν ἀφικόμενος, ταύτην ἐξήτει· ἀλλ' εἰς τὴν ἰδίαν χώραν μένων, τοὺς πρέσβεις ἐξεδέχετο. Καὶ ταῦτα εἰπὼν, τὸν πρέσβυν ἀπεπέμψατο. Ὁ δὲ πρὸς Χοσρόην ἀφικόμενος, ἔφη στρατηγὸν ἐωρακέναι Βελισάριον συνετὸν τε καὶ ἀνδρεῖον ὑπεράγαν, στρατιώτας δὲ οἷους αὐτὸς ἄλλους οὐ πώποτε ²⁵ εἶδεν, ὡς τὴν εὐχομίαν ἐθαύμασα ἐκ διαφόρων ἔθνων συνειλεγμένους, καὶ συνεβούλευσε Χοσρόη μὴ συμπλέκεσθαι εἰς μάχην μετ' αὐτῶν, ὅπως μὴ ἡττηθέντος αὐτοῦ τὸ πᾶν διαπέσῃ τῆς τῶν Περσῶν ²⁶ βασιλείας ἐν γῇ Ῥωμαίων ὑπάρχοντι καὶ φυγῆς τόπον μὴ ἔχοντι. Καὶ νικᾶν αὐτὸν οὐ μέγα. Στρατηγὸν γὰρ τῶν Ῥωμαίων καὶ μόνον νικήσειεν. Ὁ δὲ Χοσρόης τῇ τούτου παραινέσει ἀναστρέφειν εὐθὺς ἐπὶ τὰ ἴδια διενεοῖτο. Ἐφοβείτο γὰρ τὴν διάβασιν τοῦ ποταμοῦ ποιήσασθαι, ὡς τῶν Ῥωμαίων ταύτην κατεχόντων. Καὶ πολλὰ διαλογισάμενος, ἀπέστειλε πρὸς Βελισάριον παρακαλῶν αὐτὸν τοῦ τὸν ²⁷ ποταμὸν διαβάντας ἀναστellai, καὶ τοῦτω τὴν πάροδον ἀκωλύτως παρέχειν, Βελισάριος δὲ εὐθὺς πρὸς αὐτὸν πρέσβεις ἔπεμψεν, καὶ τοῦτον τῆς ἀναχωρήσεως ἐπήνεσεν, καὶ πρέσβεις ἐκ τοῦ βασιλέως συντόμους διεβεβαίωσατο ²⁸, ὅπως τὴν εἰρήνην βραβεύσωσιν. Ἡξίου δὲ Χοσρόης τὸν Βελισάριον διὰ τῆς τῶν Ῥωμαίων γῆς τὴν πάροδον ποιήσασθαι ἀκινδύνως. Ὁ δὲ Βελισάριος Ἰωάννην τὸν Ἐδεσσηνὸν, ἄνδρα διαφανέστατον, ὁμηρον τῷ Χοσρόη ἀπέστειλεν πρὸς τὸ ἀκινδύνως παρελθεῖν αὐτὸν τὴν τῶν Ῥωμαίων χώραν. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τὸν Βελισάριον ἐν εὐφημίαις εἶχον, μᾶλλον [δὲ ²⁹] ἐνευδοκίμησαντα ἐν τούτῳ τῷ ἔργῳ, ἢ ὅτε Γελιμερά τε δορυβάλλον καὶ Οὐττίγην ³⁰ (81) τοὺς δύο βασιλεῖς εἰς Βυζάντιον ἔγαγεν. Ἦν γὰρ ὡς ἀληθῶς λόγου τε καὶ ἐπαίνου ἄξιον, πεφοβημένων τῶν Ῥωμαίων καὶ ἐν τοῖς ὀχυρώμασι κρυπτομένων πάντων, Χοσρόου δὲ στρατῷ μεγάλῳ ἐν μέσῳ γεγονότος τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆς, ἄνδρα ἓνα ἐν ὀρεῖ δρόμου ἐκ Βυζαντίου ἔχοντα ἀπ' ἐναντίας τοῦ τῶν Περσῶν βασιλέως στρατοπεδεύσασθαι, Χοσρόην δὲ ἐκ τοῦ ἀπροσδοκῆτου τῇ τούτου σοφίᾳ ἐξαπατηθέντα ἀπρακτὸν εἰς τὴν οἰκίαν ἀναχωρῆσαι χώραν.

dignum illud facinus, quod cum Romani universi timore perculsi in munitiora loca se abdidissent, et Chosroes in medias Romani imperii provincias penetrasset, **188** unus homo celeri cursu Byzantio advectus castra Persarum regis exercitui opponere ausus est: suaeque sapientia effecit, ut Chosroes re inopinata decēptus, domum infecto negotiō repeteret.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτι: Τιμοθέου ἐπισκόπου (82) Ἀλεξαν-

A rati et vagantes, venatorum more discurrebant; obiter vero, et quasi aliud agentes Chosrois legatum se videre simulabant: et praecincti alioquin, et vultu hilari progrediebantur, gestabantque secures et bipennes. Abandones itaque in Belisarii conspectum ductus, Chosroem dolere dixit, quod neglectis pactis legatos de pace collocuturos ad se non misisset Justinianus, ac proinde ad bellum Romanis inferendum Chosroem coegisset. Belisarius, quasi minimi sermones ejus haberet, belli causam omnem in Chosroem velut in ejus auctorem referre. Si pacis etenim cupidine tenebatur, nusquam certe in Romanorum ditionem ingressus, eam exquisisset: quin potius propria stans regione legatorum adventum fuisset praestolatus. His dictis legatum dimisit. Legatus ad Chosroem reversus Belisarium ducem virum prudentia eximium, et animi fortitudine conspicuum se vidisse retulit: milites vero ex diversis gentibus coactos, quantum quidem ex armorum ornatu, conjicere licuit, quales alios se vidisse nusquam memini. Cum hujusmodi igitur bello decertare nusquam auctor fieret, ne ipso superato, genus omne Persarum regni summa in Romanorum ditione periculum experiretur, nec tamen receptui commodum reperiret locum; si vinceret, non magni quidem aestimandum: unius etenim soliusque Romanorum ducis superiores evaderent: Chosroes ejus monitu propriam sedem repetere cogitabat: fluminis enim vadum, Romanis illud occupantibus, tentare verebatur. Multa secum animo reputans, tandem ad Belisarium misit postulans, ut eos, qui amnem trajecerant, revocaret, sibi que tutum pararet discessum. Extemplo legatis ad eum missis secessum laudavit Belisarius, brevique delegandos ab imperatore affirmavit, qui firmam cum eo pacem constituerent. Chosroes autem per Romanorum terras transitum a periculo immunem habere postulabat. Eapropter Joannem Edessenum virum illustrissimum ad Chosroem, quo tutius per Romanorum terras incedere posset, obsidem misit. Interim Romani Belisarium felicibus votis faustisque acclamationibus prosequabantur, majorem nimirum ex eo facto gloriam adeptum, quam cum

D Gelimerem bello captum atque Vettigem duos reges

Cpolim perduxit. Et fuit re vera memoratu et laude

Eodem etiam anno Timotheo Alexandriae epi-

VARIAE LECTIONES.

²⁵ οὐ πώποτε] ἐν πώποτε vulg. ²⁶ Περσῶν] Ῥωμαίων a. ²⁷ τοῦ τὸν] τοῦτον e. ²⁸ διεβεβαίωσατο e, διεβεβαίωτο vulg. ²⁹ δὲ delendum videtur. ³⁰ Οὐττίγην e, Οὐττίον a.

JAC. GOARI NOTÆ.

(81) Ἰούστιον, scripsit superius auctor p. 174.

(82) Nonnulla ex his, nec pari modo narrata Etagrius, lib. iv, cap. 11 et 36. Severum inter ac

Julianum ortam controversiam, ac ejus materiam describit Liberatus, cap. 19 ad finem.

copo defuncto, impius Severus Antiochiæ adulter præses et Julianus Halicarnassensis Alexandria fugientes, de corruptibili et incorruptibili molis quæstionibus ad invicem dissidentes, tanquam veritatis alieni, deprehensi sunt. Et hi quidem Theodosium, Gainam alii Alexandriæ promoverunt episcopum: et Gainas certe per annum tenuit episcopatum, per duos Theodosius. Eos demum literis accitos Cpolim advenire, et ab invicem separatos vivere mandavit Justinianus, ac demum Paulum quemdam de fide recte sentire existimatum renuntiavit Alexandriæ antisitem. Hic ecclesiasticis in precibus et sacrificiis memoriam sacrilegi Severi faciens, irati imperatoris jussu episcopatus dignitate motus, Hierosolymam tandem profectus, ibi moratus est.

A. C. 534. — Hoc anno, mense Octobri, indictione quinta, mortalitas horrenda Byzantii incubuit. Eodem quoque anno hypapante sive occursus Domini mensis Februarii die 3 celebrari cæpit. Augusti etiam mensis decimo sexto, eadem indictione, ingens terræ motus Cpoli auditus, ex quo templa, ædes, et maxime murus, qui ad urbis Chrysen portam, corruit. Lancea pariter, quam statua sancti Constantini in foro erecta tenebat, et Xerolophi statuæ manus dextera decedit in terram: inde plurimi mortem oppetiere, et ingens timor omnium animos pervasit.

A. C. 535. — *Alexandriæ episcopi Zoili annus primus.*

Hoc anno regem Exumitarum (Indiam isti habitant, et Judæorum religionem colunt) ex hujusmodi

δρείας τελευτήσαντος, Σεύηρος ὁ θυσεσίδης (83) Ἀντιοχείας μοιχῆς πρόεδρος, καὶ Ἰουλιανὸς ὁ Ἀλικαρνασσεύς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ φυγόντες, περὶ φθορᾶς τε καὶ ἀφθάρτου διενεχθέντες κατ' ἀλλήλων γέγονασιν, ὥς ἀληθείας ὄντες ἀλλότριαι. Καὶ οἱ μὲν ⁸⁰ Θεοδοσίον, οἱ δὲ Γαῖδον προεδάλλοντο εἰς ἐπίσκοπον Ἀλεξανδρείας· καὶ Γαῖδός μὲν ἐκράτησε τῆς ἐπισκοπῆς ἐνιαυτὸν· ὁ δὲ Θεοδοσίος δύο. Τοὺτους δὲ Ἰουστινιανὸς πέμψας ἤγαγεν ἐν Βυζαντίῳ, καὶ ἀλλήλων χωρισμένους διακτεῖσθαι προσέταξεν. Παῦλον (84) δὲ τινα δοκούμενον εἶναι ὀρθόδοξον ἐπίσκοπον Ἀλεξανδρείας προσέβαλετο. Οὗτος τὴν μνήμην Σεύηρος τοῦ ἀνιέρου ποιήσας ἐξεβλήθη τῆς ἐπισκοπῆς ὀργῇ ⁸¹ τοῦ βασιλέως, καὶ ἐλθὼν διέτριβεν εἰς Ἱεροσόλυμα.

B A. M. 6034. — Τοῦτω τῷ ἔτει ἐν μηνὶ Ὀκτωβρίῳ (85), Ἰνδικτιῶνος ε', γέγονεν ἐν Βυζαντίῳ τὸ μέγα θανατικόν. Καὶ τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἡ Ὑπαπαντή (86) τοῦ Κυρίου ἔλαθεν ἀρχὴν ἐπιτελεῖσθαι ἐν τῷ Βυζαντίῳ τῇ δευτέρᾳ τοῦ Φεβρουαρίου μηνός. Καὶ τῷ Αὐγούστῳ ⁸² μηνὶ (87) ις', τῆς αὐτῆς πέμπτης Ἰνδικτιῶνος, ἐγένετο σεισμὸς μέγας ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἔπεσον αἱ ἐκκλησίαι καὶ οἶκοι καὶ τὸ τεῖχος· μάλιστα τὸ κατὰ τὴν Χρυσὴν πόρταν. Ἐπέσεν δὲ καὶ ἡ λόγχη ἣν ἐκράτει ὁ ἀνδριάς ὁ ἐστὼς εἰς τὴν φέρον τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου, καὶ ἡ δεξιὰ χεὶρ τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Ξηρολόφου· καὶ ἀπέθανον πολλοί, καὶ ἐγένετο φόβος μέγας.

A. M. 6035. — *Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Ζωίλου ἔτος α'.*

C Τοῦτω τῷ ἔτει συνέβη πολεμῆσαι (88) τὸν βασιλεῖα τῶν Ἐξουμιτῶν (89) Ἰνδῶν Ἰουδαίων ἐξ αἰτίας τοιαύ-

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁰ οἱ μὲν — οἱ δὲ] ὁ μὲν — ὁ δὲ a. ⁸¹ δι' ὀργὴν a. ⁸² Αὐγούστῳ] φεβῳ b.

JAC. GOARI NOTÆ.

(83) Isthæc velut parenthesis clausa legenda sint; ut vellet Theophanes indicare auctores schismatis, ac dare rationem, cur hæretici alii Theodosium, alii Gainam elegerint in episcopum Alexandriæ, in fugam referens, ac dissidium Severi, et Juliani; non quæ anno hoc contigerint, sed quæ diu ante Dioscoro juniore Alexandriæ episcopo. **COMPERIS.**

(84) Evagrius, *Zoilum*. Auctor ipse in anni sequentis laterculo Zoilum recenset.

(85) Hanc luem anno sequente Italiam pervasisse memorat additamentum Marcellini: quam per universum orbem incerto cursu vagatam referunt Procopius, *De bello Persico* lib. II; Agathias, libro quinto, et Evagrius ejus spectator, lib. IV, cap. 38, eandemque Antiochia capta biennio posteriorem scribit: cui auctor assentitur anno ante præsentem secundo.

(86) Occursus Domini festum ecclesiastica lege in Occidente a Gelasio ante annos 30 celebrari jussum, imperatoria potestate per Orientem observari præcepit Justinianus, ob liberatam mortali lue CP. Ita Baronius in notis ad martyr. Rom.

(87) De variis terræ motibus CP. factis Procopius, lib. III *De bello Gothicorum*, et Agathias, lib. II et V variis locis.

(88) Ex voce ἀλλήλους male omitta, quam omnes codd. agnoscunt, totaque serie, necnon Cedr. liquet aliquid desiderari, ut scripserit Theophanes, πολέμῃσαι ἀλλήλους τὸν βασιλέα τῶν Ἐξουμιτῶν Ἰνδῶν, καὶ τῶν Ὀμηριτῶν Ἰουδαίων, Homeritas enim Ju-

dæus fuisse, eoque nomine Romanis infensus, a quibus, utpote Christianis quererentur se vexari, atque occidi; ut idcirco mercatores Romanos ad Exumitas per eorum regionem proficiscentes ipsi occiderint, ipse habet Theophanes, exque eo Cedr. adeoque sequenti statim linea forte error alius est: ubi enim ὁ τῶν Ἐξουμιτῶν βασιλεὺς, scribendum videatur, ὁ τῶν Ὀμηριτῶν, qui nimirum interiorem Ægyptum colens, et Ἰουδαίῳ, *addictus Judæorum sectæ*, Christianorum Romanorum cum Indis, et Æthiopibus illo ulterioribus commerciis eum in modum sustulerat. **COMPERIS.**

(89) In relationibus Æthiopis ad societatis Jesu generalem anno 1624 datis scribitur. Die primo Fremona deserta Accum, quæ quondam Auxum, a qua Auxumita, perveni. De illis Baronius ad annum 522 et 542. Hæc olim regum Æthiopis regis, ut ædificiorum et amplitudinis reliquæ fidem astruunt, Pyramides quippe sexdecim vel septemdecim uno solidoque lapide excisæ visuntur inter antiquas ædes de gloria cum Ægyptiacis contentes, quas veterum regum Mausolea fuisse crediderim. His proxime lapis erectus cubitorum novem latitudinis, Græcis Latinisque litteris pene corrosis insculptus, ac sædus initum pacemque cum Romanis Æthiopibusque Justiniani ætate compositam, legentibus facile demonstrans. De istis Procopius, *De bello Persico*, ante lib. I finem. Heliodorus, *Æthiop.* lib. ult. — Exumitarum regis in Homeritas bella victoriamque perstringit Procopius, lib. I *De bello Persico*. Ipsorum, quos Auxumitas

της. Ὁ τῶν Ἐξουμιτῶν βασιλεὺς ἐνδοτερός ἐστιν ἡ Αἰγύπτου, Ἰουδαίων ³². Οἱ δὲ τῶν Ῥωμαίων πραγματευταὶ διὰ τοῦ Ὀμηρίτου εἰσέρχονται ἐπὶ τὸν Ἐξουμίτην, καὶ τὰ ἐνδοτέρα μέρη τῶν Ἰνδῶν καὶ Αἰθιοπῶν. Τῶν δὲ πραγματευτῶν κατὰ τὸ εἰωθὸς εἰσελθόντων ἐν τοῖς ὄρεσι τοῦ Ὀμηρίτου, Δαμιανὸς ὁ τούτων βασιλεὺς ἐφόνευσεν αὐτοὺς, καὶ ἀφείλετο πάντα τὰ αὐτῶν, λέγων, ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι κακοποιῶσιν τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν Ἰουδαίους καὶ φονεύουσιν αὐτούς. Καὶ ἐκ τούτου ἔλυσαν τὴν πραγματείαν τῶν ἐνδοτέρων Ἰνδῶν τοῦ Ἐξουμίτου. Καὶ ἀγανακτήσας ὁ τῶν Ἐξουμιτῶν βασιλεὺς ὁ Ἀδὰδ ἐδήλωσεν τῷ Ὀμηρίτῃ, ὅτι Ἐδλάφας τὴν βασιλείαν μου, καὶ τὴν ἐνδοτέραν Ἰνδίαν, κωλύσας τοὺς Ῥωμαίων πραγματευτὰς τοῦ εἰσερχεσθαι πρὸς ἡμᾶς. Καὶ ἦλθον εἰς ἔχθραν μεγάλην, καὶ συνέβαλον πόλεμον μετ' ἀλλήλων. Καὶ ἐν τῇ μέλλειν αὐτοὺς πολεμεῖν, Ἀδὰδ ὁ τῶν Ἐξουμιτῶν βασιλεὺς ἐτάξατο, λέγων, ὅτι Εἰ νικήσω τὸν Ὀμηρίτην, Χριστιανὸς γίνομαι· καὶ ὅτι ὑπὲρ Χριστιανῶν πολέμῳ. Καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ ἐνεργείᾳ ἐνίκησεν κατὰ κράτος, καὶ ἔλαβεν αἰχμάλωτον ζῶντα Δαμιανὸν τὸν βασιλέα αὐτῶν, καὶ τὴν χώραν αὐτῶν, καὶ τὰ βασίλεια αὐτοῦ ³³, καὶ εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ Ἀδὰδ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἐξουμιτῶν, ἔπεμψεν πρὸς τὸν βασιλέα Ἰουστινιανὸν λαβεῖν ἐπίσκοπον καὶ κληρικούς, καὶ διδασκῆναι γενέσθαι Χριστιανός ³⁴. Καὶ ἐχάρη ἐπὶ τούτῳ μεγάλως ³⁵ ὁ Ἰουστινιανός· καὶ ἐκέλευσεν δοθῆναι αὐτοῖς ἐπίσκοπον, ὃν ἂν θελήσωσιν. Καὶ ἐπελέξαντο αὐτοὶ οἱ προσθευταὶ περιεργασάμενοι παραμονάριον τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ Μεγάλῃ, ἄνδρα εὐλαβῆ, παρθένον, ὀνόματι Ἰωάννην, ἐτῶν ἑβ'. Καὶ λαβόντες αὐτὸν ἀπῆλθον εἰς τὴν ἰδίαν χώραν πρὸς Ἀδὰδ τὸν βασιλέα αὐτῶν. Καὶ οὕτως ἐπίστευσαν τῷ Χριστῷ, καὶ ἐφωτίσθησαν ἅπαντες αὐτοί.

A. M. 6036. — Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Σεπτεμβρίῳ ε', ἡμέρᾳ πρώτῃ Ἰνδικτιῶνος ἐβδόμης, γέγονε σεισμός μέγας εἰς ὅλον τὸν κόσμον, ὥς πεπρωκέναι τὸ ἥμισυ τῆς Κυζίκου. Καὶ τῷ αὐτῷ ἔτει ἐπληρώθη (90) ὁ χαλκοῦς ³⁷ κίων ὁ μέγας πλησίον τοῦ παλατίου, ὁ λεγόμενος Αὐγουστεύς (91). Καὶ ἀννήχθη ἡ στήλη τοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ ἑριππος. Καὶ τῷ αὐτῷ ἔτει τις ἐκ τῶν Ἰταλῶν χώρας κωμοδρόμος ³⁸ ὀνόματι Ἀνδρέας ἔχων μετ' ἑαυτοῦ κύνα ξανθὸν καὶ τυφλόν, ὅστις κελεύόμενος ὑπ' αὐτοῦ ἐποίει θεάματα· ἐστῶτος γὰρ αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγορᾷ ³⁹, καὶ ὄχλου παρестῶτος, λάθρα τοῦ κυνὸς ἐκομίζετο τὰ τῶν ἐστῶτων δακτυ-

A causa bellum sustinere contigit. Exumitarum rex (y) interiorem Ægyptum occupat, et Judæorum opinionem sectatur. Romani porro mercatores ad Exumitam et interiores Indorum Æthiopumque partes per Homeritarum terras penetrant. Mercatores istos, ut moris erat, per Homeritæ montes iter agentes, rex Homeritarum Damianus, direptis eorum facultatibus omnibus, occidit : **189** eo quod Romani, aiebat, Judæos secum habitantes vexant, et mortem eis non verentur inferre : ex quo commercium interiorum Indorum Exumitæ direptum fuit. Iratus itaque Exumitarum rex Adad Homeritæ significavit : Prohibitis Romanis mercatoribus ad nos usque accedere, regnum meum et interiorem Indiam omnem magno damno affectisti. Ita demum magnis inter se inimiciis susceptis, mutuo inter se bello contendebant. Cumque jam in aciem congressuri essent, Exumitarum rex Adad voto se devinxit in hanc mentem : Si Homeritæ superior rediero, Christianus fiam, et in Christianorum gratiam bello deinceps decertabo. Deo igitur opitulante, magnam ille retulit victoriam, regemque Damianum vivum captivum egit, Homeritarum regionem eorumque regiam reddidit plane subditam : gratiasque Deo Exumitarum rex subinde persoluturus, episcopum atque clericos ad se mitti, et se suosque de Christiana religione doceri, missis ad imperatorem Justinianum legatis, expetiit. Eo nuntio Justinianus supra modum lætatus, episcopum, quem ipsi vellent, dari jussit. Legati diligenti examine præmisso, sancti Joannis in Magna Alexandrina Ecclesia paramonarium, virum pietate ornatum et servata virginitate celebrem, annorum duorum et sexaginta, delegerunt. Eo igitur abducto, ad regem Adad et propriam regionem redierunt. Ita demum Christi fidem professi, baptismi lumine cuncti fuerunt illustrati.

A. C. 536. — Hoc anno mensis Septembris sexto die, primo indictionis septimæ, magnus terræ motus totum terrarum orbem concussit, adeo ut urbis Cyzici pars media corruerit. Eodem anno ingens illa ænea columna ad palatium posita, quæ dicitur Augusteus, absoluta est : et equestris imperatoris Justiniani statua in eam sublata. Eodem pariter anno planus ac circulator quidam, Andreas nomine, ex Italicis partibus adfuit solum et orbem lumine circumducens canem, qui ab eo jussus, et ad ejus nutum mira edebat spectacula. Is siquidem in forum, magna populi circumstante caterva,

VARIE LECTIONES.

³² Ἰουδαίων om. f. ³³ αὐτοῦ a, αὐτῶν vulg. ³⁴ Χριστιανός a, Χριστιανός vulg. ³⁵ μεγάλως om. b. ³⁶ χαλκοῦς] χαλκός vulg. ³⁷ κωμοδρόμος vulg. ³⁸ ἐν ἀγορᾷ a.

JAC. GOARINOTÆ.

nuncupat, et hostium Homeritarum regionem, adjacentes populos, civitates, maria, et quæ narrationem hic factam sunt consecuta posteris temporibus, longe lateque prosequitur. Quare ad superiores annos et imperium Justinii revocandam nullus dubitabit, qui eam apud scriptorem ejus regionis et gestorum testem a se lectam voluerit. A quo inter

Symeonis Metaphrastis vitas translata, in 21 Octobris diem Surius reposuit.

(90) Suidas, v. Ἰουστινιανός, et Procopius, *De ædif. Justin. orat. 2.*

(91) Αὐγουστεύς, ipsa statua : Αὐγουστεύον, forum, et locus in quo erecta. Procopius ibidem.

prodiens, annulos aureos, argenteos et ferreos, clam cane, a spectatoribus depromebat, eosque in solo depositos, aggesta terra **190** conperiebat. Ad ejus deinde jussum singulos tollebat canis, et unicuique suum reddebat. Similiter diversorum imperatorum numismata permista et confusa nominatim et sigillatim proferebat. Quin etiam astante virorum ac mulierum circulo, canis interrogatus mulieres utrum gestantes, scortatores, adulteros, parcos ac tenues, ac denique magnanimos, idque cum veritate demonstrabat. Ex quo eum Pythonis spiritu motum dicebant.

A. C. 537. — Hoc anno mare intumescens erupit in Thraciam ad passuum millia quatuor, locaque cuncta ad Odyssum et Dionysiopolim et Aphrodision eluvione operuit, adeo ut plurimi sub aquis perierint. Rursum vero, Deo jubente, resedit mare, et in proprios sinus rediit.

A. C. 538. — *Hierosolymorum episcopi Peiri annus primus.*

Antiochiæ episcopi Domni annus primus.

Hoc anno frumenti et vini penuria continuumque pluvie profluvium exstitit: terra quoque Byzantii tremuit. Paschalis quoque terminus perversus est

λίδια, χρυσά τε καὶ ἀργυρά καὶ σιδηρά ⁹⁰· καὶ ἐτίθει αὐτὰ εἰς τὸ ἔδαφος, περισκέπων αὐτὰ τῷ χώματι· καὶ ἐπέτρεπεν τῷ κυνὶ, καὶ ἔπερνεν ⁹¹, καὶ ἐδίδου ἐκάστῳ τὸ ἴδιον. Ὁμοίως καὶ διαφόρων βασιλέων νομίσματα μὴ γινόμενα ἐπιδίδου κατ' ὄνομα. Ἀλλὰ καὶ παρεστῶτος ὄχλου ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, ἐπερωτώμενος· ἰδεῖσθαι τὰς ἐν γαστρὶ ἐχούσας καὶ τοὺς πόρνους καὶ τοὺς μοιχοὺς καὶ κνίπους καὶ μεγαλοφύχους· καὶ ὁπαδείκνυεν πάντα μετὰ ἀληθείας. Ὅθεν ἔλεγον, ὅτι Πνεῦμα ἔχει Πύθωνος (92).

A. M. 6037. — Τοῦτῳ τῷ ἔτει ἐπανεῖστη ἡ θάλασσα (93) τῇ Θράκῃ ἐπὶ μῆλια τέσσαρα, καὶ ἐκάλυψεν αὐτὴν ἐπὶ τὰ μέρη Ὀδύσσου καὶ Διονουσιόπολεως καὶ τὸ Ἀφροδισιον· καὶ πολλοὶ ἐπνίγησαν ἐν τοῖς ὕδασι. Καὶ πάλιν τῷ τοῦ Θεοῦ προστάγματι ἀποκατεστάθη ⁹⁴ ἡ αὕτη θάλασσα εἰς τοὺς ἰδίους τόπους.

A. M. 6038. — *Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Πέτρου ἔτος α'.*

Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Δόμνου ἔτος α'.

Τοῦτῳ τῷ ἔτει γέγονε λειψὶς σίτου καὶ οἴνου καὶ χειμῆρα πολλή (94), καὶ ἐγένετο σεισμὸς μέγας ἐν Βυζαντίῳ, καὶ διαστροφή περὶ τοῦ ἁγίου Πάσχα (95).

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁰ χρυσά — ἀργυρά — σιδηρά vulg. ⁹¹ ἔπερνεν] ἐπαιρεν π. ⁹² ἀποκατεστ. Α, ὁποκατ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(92) Hoc est, πυθόμεντιν, καὶ τοῖς πυνθανομένοις μαντεύμενον, *pythomantem*, et *sciscitantibus* divinantem. Hieronymus in *Ezech.* cap. xiv, vocat *Pythicum spiritum*.

(93) Hanc maris exæstuationem reponit Procopius, lib. *De bello Gotthorum* iii, ad 17 Justiniani annum, qui a Septembri decimum octavum subintrat.

(94) Χειμῶν, scripsit Cedrenus. *Pluvia magna* redditur ab Anastasio, quem sequor, et continuum *pluvie profluvium* verti. Χειμῶνα namque recentiores Græci vocant *imbrium copiam*: et ex gelu sive frigore, non æque ac pluviis inundantibus et continuis frumenti viniq. penuria solet emergere.

(95) Locum istum pro textus brevitate caliginosum, superfuso quoque Scaligeri errore redditum obscuriorem in bono lumine positurus Petavius, ubi patentes radios effulgere censuit, in oppositum obicem et ejus umbram incautus incidit Protheoria ad notas in Nicephorum, et *De doct. temp.* lib. iv, cap. 24. Lucem itaque reperit, verum umbram non effugit penitus. Illustravit sane τὴν διαστροφήν τοῦ ἁγίου Πάσχα· *immutationem*, dicam potius, quam cum Anastasio et Miscella, *sancti Paschalis eversionem*, vel cum aliis *ordinem perversum*. Nam cum ex canone Nicæno una cum Judæis et quartadecimanis sacrum Pascha celebrare Christianis nefas sit, et quarta decima luna in diem Dominicum incidente, in alium sequentem Paschale festum reuerti conveniat: anno Justiniani decimo nono, die Dominico et luna quarta decima concurrentibus, ac simul in Aprilis diem primum incidentibus, Paschalem celebritatem, ne Judæis et quartadecimanis Ecclesia consentiret, in diem alium Dominic. qui Aprilis octavus numeratur transferri oportuit. Prorogata vero Paschatis solemnitate, cum carnisprivium subinde protelari deceat, utroque Justiniani edicto, in hebdomadem aliam dilato, populus, ut jussu fuerat, Paschatis peregit festum; carnisprivium autem ex imp. sancito die tantum undecimo statuendum, quasi Pascha Kalendas Aprilis

occupasset, die Februarii quarto obiit: atque ita hebdomade una, plus quam par foret, aut exigeret Ecclesiæ lex, jejunasse repertus est. Hæc, ut Petavio, ita mihi textus illustrati arridet expositio: quæ sequitur apud eum locis memoratis de Græcorum Quadragesimali jejunio observatio, mihi veritatique penitus adversatur. Sciendum est, inquit posteriore loco, Græcos Quadragesimale suum tempus, et ἀποχὴν inire a Dominica Sexagesimæ, diebus ante Pascha 56, ut ex Maximi computo, et Albino Flacco lib. *De div. offic.* cap. *De Septuag.* liquet, cujus instituti ea ratio est. Cum enim Græci, ut et Occidentales (sic quippe legendum puto, non Orientales) 40 solidos dies jejuniio dicare statutum habeant: ac neque Dominicis diebus neque Sabbatis, uno excepto Paschali jejunare soleant: necesse est ut initium τῶν ἀποκρεωσίμων ἡμερῶν anteveriant. Nam Romana Ecclesia Τεσσαρακοστήν suam incipit a Dominica prima Quadragesimæ, quæ ab Dominica Quinquagesimæ proxima est. Ab hoc vero die ad Sabbatum inagnum inclusive dies sunt 42, ex quibus sex Dominicis ἀνηστειύτοις expunctis, reliqui sunt dies 36 jejuniio dicati (nam Sabbatis Ecclesia Occidentalis jejunat); quare ut 40 dies νήστειμοι conflant, jejunii caput antevertitur, et a *fer. 4* ante Dominic. Quadrag. initium repetitur. At vero Græci, qui ex 42 illis diebus, non sex, sed duodecim eximunt (neque enim Sabbatis jejunant) cum 30 solum dies jejuniio consecratos residuos habeant, decem reliquos ex anterioribus hebdomadibus compensant. Itaque solidas duas adjiciunt, et primam Dominicam, quam ἀπόκρεων, vel ἀποκρεωσίμων vocant, statuunt in Dominicam Sexagesimæ, a qua ad Sabbatum Paschale dies sunt 56 ἀποκρεωσίμοι, exemptis Dominicis octo, et Sabbatis septem, reliqui sunt dies ἀπόκρεων 41. Quippe Sabbato magno, ut dictum est, jejunant Orientales. Quamobrem Dominica prima, quam nos Sexagesimæ nominamus, a Græcis ἀποκρεωσίμων ἑορτῇ dicitur. Hæc ille subtiliter: at quam Græ-

Καὶ ἐποίησαν οἱ δῆμοι τὴν ἀποκρέωσιν ⁴³ μηνὶ Α Φεβρουαρίῳ δ'. Ὁ δὲ βασιλεὺς προσέταξεν ἑτέραν ἑβδομάδα πρᾶθῆναι κρία. Καὶ πάντες οἱ κρεοπῶλοι

ordo, habuitque populus carnis privium Februarii die 4. Imperator autem carnem alia sequenti hebdomade palam divendi sanxit. Lanienam itaque

VARIAE LECTIONES.

⁴³ ἀποκρέωσιν α.

JAC. GOARI NOTÆ.

corum gestis et dictis absona patetis discutio. In Græcorum æque ac Latinorum jejuniis ciborum quantitatem, qualitatem, et dies quibus ciborum abstinence præcipitur observari necesse est. Movoφαγίαν, unicam comestionem ad vespertam tantum olim concessam ipsi fatentur: at nunc post meridiem confestim decantis vespertinis officiis, et præconsecratis sumptis mysteriis, circa horam a meridie secundam ex Ecclesiæ permissu cibo corpus possunt reficere. Σηροφαγία apud eosdem intemerata usque in hodiernum diem perseverat, eaque non carnes modo et lacticia repudiat, sed pisces etiam perfectos (ut conchylia polypodesque exsangues excipias): perfectos dico, quibus inest sanguis, oleumque ipsum per Quadragesimam exsecratur: adeoque completum illis est jejunium piscium et olei abstinence. Quoad jejunii Quadragesimalis tempus, illud si propriè rigideque observetur, ex proprio ipsorum sensu sex et triginta diebus eum medio absolvitur: si rigorem paululum relaxes, ad dies sex et quadraginta, vel etiam ad octavum supra quadragesimum ascendit, ad sextum et quinquagesimum, ut vult Petavius, nusquam. Attenta eorum consuetudine, quæ dictorum est obscuritas, dissipatur. Dominica, quæ Latinorum est Sexagesima, Græcis κρεωφάγος, alias, ἀπόκρεως, et ἀποκρέωσις nuncupatur, quod in ea carnes adhuc comedere liceat, et eadem elapsa carni præcipiat abstinence. Porro ἀπόκρεως ἑορτὴ haud magis aq̄d Græcos celebratur, quam in Latinorum ecclesiis carnisprivii rubris licet characteribus in diario notati festum. Dies illi sex Sexagesimam nostram, et Græcorum ἀπόκρεως excipientes lacticia, caseum, ova illis apponi permittunt, etiam feria quarta et sexta jejunio dicatis diebus, de quibus iterum sermo. Sequitur Dominica nobis Quinquagesimæ, Græcis τυρινή, sive τυροφάγος in ecclesiasticis officiis vocata, quod per eam totam caseum et ova permittat Ecclesia, illisque in ea comestis, secutura mox Quadragesima illis omnino perpetuum vale dicendum instet. Feria secunda sequens jejunium Quadragesimale ἐγκαίνια, et ab ea non casei modo et ovorum, sed piscium quoque et olei interdicitur usu. Sabbatum tamen et Dominica ea severa eximuntur lege, et oleum in eis indulgetur solum: die vero Dominicæ Incarnationis, quæ alias Annuntiatio, Εὐαγγελισμός, et Βαῖων, Palmarum, festo, pisces quicunque ut et oleum nusquam denegantur. Quare relicta Annuntiationis, quæ modo Quadragesimam subit, modo ab ea remota est, celebritate, mente quoque remotis Sabbati Dominicisque diebus, quibus olei datur facultas si tamen Sabbatum magnum Paschalis pervigilium (est enim dies ille magnus Sabbati ex sacris canonibus) dempseris, rigidi strictiorisque jejunii Quadragesimalis sex et triginta dies colliguntur: quinque nimirum, hebdomadam septem unaquæque, qui triginta quinque conficiunt, alter Sabbati magni, qui sextum addit, Paschalisque noctis ea pars media, quæ auroram, ante quam jejunium abrumpere non licet, respicit: ex quibus cunctis apud Græcos jejunium Quadragesimale austerius nomen sex et triginta diebus cum aliquota septimi parte censendum est. Ac ne figmento mihi præmissa expositio veritatur, Matthæi Blastaris canonista Græcos inter celebratissimi cap. v. Elementi T. super ea re scriptam profero sententiam: Σημειώται ταῦτα, inquit, ὁ παλαιὸς νόμος τοῖς ὁρατοῖς ἐκπαίδευσεν εἰσθεὶ τὴν τῶν ἀοράτων

κατάστασιν, καὶ τοῖς σωματικοῖς τῶν πνευματικῶν πραγματεύεσθαι τὴν διόρθωσιν. Πρὸς δὲ τὰς ἄλλοις καὶ τὰς τῶν ὑπαρχόντων δεκάτας τῷ Θεῷ καθιεροῦν τοῖς παλαιοῖς ἐτησίως προστέτακτο. Τὰ δὲ τυπικῶς παρ' ἐκείνοις τελούμενα, μυστικῶς ἡμῖν ἐκλαμβάνεται. Ἡ γοῦν θεία τῶν ἀποστόλων λογὰς μὴ καταλείν, ἀλλ' ἀναπληροῦν, κἀν τούτῳ ἔνδεον ἐγνωκότες τὸν νόμον, οὐκ ἐπικαίρων πραγμάτων, ἀλλὰ τῶν ἡμερῶν τῆς ζωῆς ἡμῶν ἐκάστης τοῦ ἐνιαυτοῦ περιτροπῆς τὰς δεκάτας καθιεροῦν τῷ Θεῷ θεοσεπίκασιν ὥσπερ διὰ τῆς ἐν αὐταῖς σπουδῆς, καὶ θερμότερας μετανοίας, τὰ παρ' ὅλον ἐνιαυτὸν τῆς ψυχῆς ἀρρώσθημα σὺν Θεῷ βοηθῷ δυνηθεῖμεν ἐξιάσασθαι· τὸ δέκατον δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὰς τῶν νηστειῶν ταύτας ἡμέρας εἶναι φασιν· αἱ γὰρ ἑπτὰ τούτων ἑβδομάδες, χωρὶς τῶν σαββάτων καὶ Κυριακῶν, ἡμέραι γίνονται πέντε πρὸς ταῖς λ', προστιθεμένου δὲ καὶ τοῦ μεγάλου σαββάτου, καὶ τοῦ ἡμίσεος τῆς λαμπρᾶς καὶ φωτεινῆς νυκτὸς, ἡμέραι γίνονται λς' καὶ ἡμίσεια, τὸ δέκατον ἀκριβῶς οὔσαι τῶν τζε' τοῦ ἐνιαυτοῦ ἡμερῶν. Τῶν γὰρ τριακοσίων τὸ δέκατον, τὰ τριάκοντα· καὶ τῶν ἑξήκοντα, ἑξ· καὶ τῶν πέντε τὸ ἡμισ· Ἠεὶ τὸ ὁρᾶν. Hæc tibi observanda. Lex tota vetus visarum ope rerum aliarum a visu remotarum conditionem quondam edocere solebat, et per comporearum usum spiritualium dispositionem rectam sibi comparare. Inter cætera vero maxime, facultatem decimas annis quibusque redeuntibus Deo offerre in præcepto fuit. Quæ porro ab ipsis in figuris peracta, mystice a nobis excipiuntur. Verum cum sacer apostolorum cætus haud legem solvere, quinimo eam adimplere sibi proposuisset, non fluxarum rerum, sed ipsius vitæ nostræ decimas singulis annorum periodis Deo consecrandas sanxerunt: ut studio per eas exhibito, pœnitentiæque fervore contractas toto anni decursu infirmitates, opitulante Deo, curare possemus. Hos vero jejuniorum dies partem anni decimam in sese includere prædicamus. Hebdomades siquidem eorum septem, Sabbatorum et Dominicarum diebus exclusis, quinque ac triginta dies componunt: si vero magnum addideris Sabbatum, ac illustris et luciformis noctis partem mediam, triginta sex et medius constituentur dies, qui trecentorum sexaginta quinque totius anni dierum ex æquo pars decima sunt agnoscendi. Trecentorum enim pars decima, triginta: sequentium sexaginta, sex: residuorum quinque, unius medium existit. Diebus istis sex et triginta adde Sabbata quinque, et Dominicas totidem, quibus oleum comeditur (Sabbatum enim magnum rigorem jejunii servat, Palmarum vero Dominica piscium esculentis austeritatem remittit) Græcorum Quadragesimam sex et quadraginta dierum numero conflata percipies: diemque Quadragesimæ primum ac purum illius exordium feria post Quinquagesimam secunda, quam illi ex ciborum defæcata sumptione καθαρὰν δευτέραν nominant, constituit. Dominica porro Quadragesimæ illis pariter cursus Quadragesimalis prima est inter Dominicas, et ὁρθοδοξία nomen obtinet, ejusdem licet stadii gressus, hoc est, dies sit septimus: primus quippe τυρινήν, Quinquagesimam intellige, sequitur. Argumentum proferi Græcum evangelistarum, seu liber Evangeliorum, quo post Κυριακὴν τυροφάγον occurrunt Εὐαγγέλια ἀναγνωσόμενα εἰς τὰς παννυχίδας τῆς πρώτης ἑβδομάδος τῶν νηστειῶν. Evangelia legenda in vigiliis, id est, in vespertis primæ jejuniorum hebdomadis: tum vero τῇ δευτέρᾳ ἑσπέρᾳ· τῇ γ', τῇ δ', τῇ ε', τῇ παρασκευῇ τῷ σαββάτῳ ἐσπέρας. Feria 2, 3, 4, 5, Parasceve, Sabbato ad Vesp.

cuncti exercuere macellarii, mactavere et venalem exposuere; nullus tamen pretio comparavit aut comedit carnem. Paschalis igitur solemnitas, prout decreverat imperator, celebrata est; ac simul deprehensum, una amplius quam debuerat hebdomade, populum jejunasse.

A. C. 539. — Hoc anno Roma a Gothis capta est. Papa vero Vigilius Cpolim profectus, et ab imperatore summis honoribus exceptus, catholicæ Ecclesiæ unitatem et concordiam se præstiturum, et tria capitula anathemate proscripturum pollicitus est. Tantis honorum et cultus indicibus ab imperatore decoratus, adeo animatus est, ut a communione exclusionem menses quatuor sustinendam Menæ Cpoleos episcopo in poenam imponeret: et ex adverso Menas parem **191** animadversionem in eum constitueret. Ob irrogatam itaque poenam hujusmodi, tum quod ea, quæ de Ecclesiarum concordia et unione consulta decretaque fuerant, a Vigilio non adimplerentur, imperator indignatus, misit qui ipsum deirent. Ille imperatoris iram veritus, ad Sergii mar-

Α Ἰσφαξαν καὶ προέθγκαν, καὶ οὐδεὶς ἡγόραζε, οὐτὰ ἡσθίεν ⁴⁴. Τὸ δὲ Πάσχα γέγονεν, ὡς ὁ βασιλεὺς ἐπέλευσεν, καὶ εὐρέθη ὁ λαὸς νηστεύων ἐβδομάδι περιττήν.

A. M. 6039. — Τούτῳ τῷ ἔτει παρελήφθη ἡ Πρώμη (96) ὑπὸ τῶν Γότθων. Καὶ ὁ πάππας Βιγίλιος παραγένετο ἐν Κωνσταντινουπόλει (97), καὶ δεχθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως μετὰ μεγάλης τιμῆς, ὑποσχνεῖτο ποιεῖν ἔνωσιν (98) τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἀναθεματίζειν τὰ τρία κεφάλαια · τοσοῦτον τιμηθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ὡς ἐπαρθέντα (99) ἀκοινωνησίαν τεσσάρων μηνῶν (1) δοῦναι Μηνᾶ τῷ Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπῳ, εἰς ἐπιτίμιον. Καὶ Μηνᾶς δὲ αὐτὸ τὸ ἐπιτίμιον δέδωκεν.

Β Ἀγανακτήσας δὲ ὁ βασιλεὺς κατὰ Βιγίλιον διὰ τὰ ἐπιτίμιον, καὶ διὰ τὸ ὑπερίθισθαι πληρῶσαι τὰ ἔθ-
ξαντα περὶ τῆς ἑνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, ἀπέστειλεν συλλαβεῖν αὐτόν. Ὁ δὲ φοβηθεὶς τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως, τῷ θυσιαστηρίῳ Σεργίου τοῦ μάρτυρος μάρ-
νης τῶν Ὁρμίου (3) προσέφυγεν. Κάκειθεν ἐλά-
-

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁴ εἰσθίεν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

ras: ac demum Κυριακῇ πρώτῃ τῶν νηστειῶν · *prima jejuniorum Dominica*: qua lib., qui *Thesaurus* inscribitur, inter eorumdem officia Damascenus *Studites* sermonem habet, δι' ἣν αἰτίαν παρελάβομεν τὴν ὀρθοδοξίαν ἐπιτελεῖν τῇ πρώτῃ Κυριακῇ τῶν ἁγίων νηστειῶν · *ob quam causam orthodoxiæ celebritatem prima jejuniorum sanctorum Dominica peragers accipimus*. A Tyrophago. Itaque sive a casearia Dominica, non ἀπὸ τῆς ἀπόκρεω, quæ præcedens est, et carnisprivii Græcum Quadragesimam exordium sumere censebis: cum inter utramque, carne sola prohibita, etiam quarta sextaque feriis (quas canon apostolicus 65 jejuniis dedicat) a caseo ex sancti Nicephori patriarchæ indulgentia sumendo non sibi temperent, teste horologii, sive diurni sacro typo in protheoria ad notas in Nicephorum a Petavio relato: Εἰδέναι χρὴ ὅτι τῇ τετράδι καὶ παρασκευῇ τῆς τυροφάγῳ μετὰ τὴν ἐννάτην ἐσθίομεν τυρὸν καὶ ὠλ, διὰ τοὺς Ἰακωβίτας καὶ Τετραδίτας, κατὰ τὸν κανόνα τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Νικηφόρου τοῦ ΚΠ. Sciendum *feria quarta et Parasceve post caseariam Dominicam nona dicta, caseum et ora nos comedere propter Jacobitas et Tetraditas ex canone S. P. N. Nicephori episcopi C.P.* Cæterum qua ratione numerus quadragenarius mystice et figurate in jejuniis sit attendendus exponit Blastares loco supra memorato.

(96) Pseudo Marcelinus ad Justiniani annum vicesimum: *Totila dolo Isaurorum ingreditur Romam 16 Kal. Janu. ac everit muros, domos aliquantas igni comburens, ac omnes Romanorum res in prædā accepit, etc.*

(97) Idem: *Papa Vigilius ingressus est C.P. viii Kal. Februar.*

(98) Facundus Hermianensis contra Mocianum: *Quoniam occulta ejus ante judicium pollicitatio tenebatur, in qua se spondit eadem capitula damnaturum, etc. Infra: De ipsius episcopi Romani chirographis, etc., necessarium duximus non tacere, etc. Eadem Liberatus Breviarii cap. 22.*

(99) Correctius, ἐπαρθεῖς. Voces ab Anastasio in excerptis omisæ; forsitan ab aliquo additæ, suaviter interpretandæ, *Tanta animi fiducia usus, eo se animo extulit: adpo animatus est*. Displicet quippe ex Græco Nicephori hæc versio, eo insolentia pro-

gressus est. — Nihil mirum aut Anastasium pæsedis apostolicæ reverentiæ subicuisse hanc vocem, aut Theophanem, S. Nicephorum, aliosque Græcos infensiores tribus capitulis, ob quorum negotium Vigilius papa Menam a communione removerat, ut illorum condemnationi instantem, eam proulissæ. C Nota ejus vis, frustra que detorquet P. Goar, ut ea auctor Vigiliū uti imperatoris favore abusum augillare noluerit. Motum sacris diptychis ejus nomen, seu potius Menæ patriarchæ nomini subiectum contra Rom. sedis jura habes anno Justiniani 25, tumque suo ordini restitutum, cum is forte manus dedit adversus tria capitula, sequæ indulgentiorem erga Menam, atque alios Orientales proscribere volentes, in Justiniani gratiam exhibuit. Verane sit 5 synodi confirmatio ejus nominis, quam illustrissimus archiepiscopus Tolosanus vir doctissimus, proque sua humanitate amicissimus, ante annos aliquot ex Regia bibliotheca produxit, non est hujus loci disputare. Haud certe Theophanes aliquid favet. COMBESIS.

(1) Facundus Hermianensis lib. iv: *Sed ecce jam veniens ex itinere (Vigilius) quod ei videbatur edixit, et facti hujus auctori (Menæ) correctionem tumultuariæ suæ transgressionis indixit, etc.* Contra Mocianum: *Propter quod illos qui talibus communicaverant, veniens in regiam civitatem a communione suspendit*. Videndus Sirmoudus in Notis, et in Synopsi chronica ad easdem notas adjecta. Illustrissimus quoque de Marca archiepiscopus Tolosanus, Dissertatione in Epistolam decretalem Vigiliū papæ.

(2) Origines C.P.: *Τὰ καλούμενα Ἀρμάσδου λιμὴν ἦν μικρὸς, ἐν ᾧ ὁ μέγας Ἰουστινιανὸς ἀχρημάτισεν αὐτὸν κατῶνα (lego κτισθῆναι ναὸν), καὶ ὠνόμασε Σέργιον καὶ Βάκχον. Ἐτερον δὲ Ἀποστόλων, ὅτε τὸν χρησμὸν ἔλαβεν ὑποκάτω τῶν βαθμίδων, ὅτε τὴν σφαγὴν ἐποίησεν εἰς τὸ ἐπικινῶν. Ἐκλήθη Ἰουλιανὸς λιμὴν, ὅτι ὁ κτίσας αὐτὸν οὕτω ἐκαλεῖτο. Locum Armasadi nomine vocatus, angustus portus, in quo magnus Justinianus templum ædificari jussit, et Sergii Bacchi que dictum voluit: aliud quicquid apostolorum cum infra gradus montium accepit (a Basilario ne fugiens mari se committeret, de quo Theophanes ad annum 7), quando eadem ac stragem*

μενος, κατέσχευεν τοὺς βαστάζοντας τὸ θυσιαστήριον ⁴⁵ κίονας, καὶ τοὺς κατέστρεψεν, βαρὺς ὢν καὶ μέγας τῷ σώματι. Ὁ δὲ βασιλεὺς μεταμεληθεὶς, ἐδέξατο τὸν πάππαν Βιγίλιον. Καὶ παρακληθεὶς Βιγίλιος ὑπὸ Θεοδώρας τῆς Αὐγούστης, ἐδέξατο Μηνᾶν τὸν πατριάρχην τῆς Κωνσταντινουπόλεως τῇ κθ' τοῦ Ἰουνίου μηνὸς τῶν Ἀγίων ⁴⁶ Ἀποστόλων.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει μηνὶ Μαΐου ια', τῷ Σαββάτῳ τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς, τοῦ γενεθλίου ἀγομένου ἱππικῶν, γέγονε μάχη τῶν δύο μερῶν. Καὶ ἀποτείλας ὁ βασιλεὺς τοὺς ἐγκουβίτορας καὶ στρατιώτας ξιφῆρεις ἀνέλθον πολλοὺς ἐξ αὐτῶν, καὶ ἐπύλησαν ⁴⁷ φεύγοντες πολλοί. Ἄλλοι δὲ ἐσφάγησαν, καὶ γέγονεν θάλασσαν πολλήν.

A. M. 6040. — Τοῦτον τῷ ἔτει ἐγένοντο σεισμολ (5) συνεχεῖς, καὶ βροχαὶ μεγάλαι, ὁμοίως καὶ τῷ Φεβρουαρίῳ μηνὶ σεισμὸς μέγας, ὥστε πάντας ἀπογινώσκειν, καὶ ἐν φόβῳ μεγάλῳ γίνεσθαι καὶ λιτανεύειν, καὶ δέεσθαι τοῦ Θεοῦ ρυσθῆναι τῶν ἐπιχειμένων ἀπειλῶν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει μηνὶ Ἰουνίου (6) ἰνδικτιῶνος ἐνδεκάτης ἑκομῆθῃ ἡ βασίλισσα Θεοδώρα εὐσεβῶς.

A. M. 6041. — Τοῦτον τῷ ἔτει γέγοναν βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ φοβεραὶ παννύ, ὥστε πολλοὺς καθυδόντας ἐκ τῶν ἀστραπῶν βλαθῆναι. Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου γέγοναν βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ παννύ ⁴⁸ φθοραὶ, ὥστε τοῦ Ξηρολόφου ⁴⁹ τοῦ κίονος ⁵⁰ ἀποπεταλῶσθαι μέρος καὶ ἡ κεφαλὴ γεγλυμμένη τοῦ αὐτοῦ κίονος. Τῷ δὲ Ἰουλίου μηνὶ γέγονε συμβολὴ ἐξ ἀμφοτέρων μερῶν, καὶ ἐνεπύρσιθῃ ἡ οἰκία ἡ λεγομένη Πάρδου· καὶ κατεκαύθησαν πολλὰ, τοῦτ' ἔστιν ἀπὸ τοῦ Χαλκοῦ ἕως τῆς λεγομένης τῆς Ἐλευσίας ⁵¹. Καὶ ἐγένοντο φόνοι πολλοί. Προκένσου δὲ γενομένου (5) ἐν τῷ Ἑβδόμῳ (6) ἀπώλεσαν οἱ βεστήτορες (7) τὸ στέμμα τοῦ βασιλέως, ὅπερ μετὰ μῆνας ἡ εὐρέθη. Ὅπου καὶ ἐν μαργαριτάριν καὶ πᾶσα ἡ λοιπὴ αὐτοῦ ⁵² θία ἐσώθη καὶ εὐρέθη.

num menses reperta fuit : in qua vel unicus unio ceteraque ejus ornamenta integra inventa fuere.

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁵ θυσιαστηρίου vulg. ⁴⁶ τῶν ἁγίων ἀπ. om. e. ⁴⁷ ἐπύλησαν b. ⁴⁸ τοὺς Ξηρολ. a. ⁴⁹ τοῦ κίονος ed. Par. et in marg. τοῦς κίονας. ⁵⁰ Εὐλυσίας a. ⁵¹ αὐτοῦ om. a.

JAC. GOARI NOTÆ.

in circo edidit, portus Juliani nuncupatus est : id enim fuit ejus qui condidit nomen. Dissolvunt hæc verba quam Baronius ad annum 552 num. 17 conglobat objectionem : quod Theophanes nimirum ad Sergii, ipse Vigilii ad Petri sacram ædem asylum quæsisisse scribat : quæ sane difficultas nulla est, cum eodem in loco Sergii et apostolorum (aliud nimirum ab eo quod Constantinus extruxit) templum fuerit a Justiniano conditum : de quibus Procopius, *De ædific. Justin. orat. 2*, et copiose et graphice Gyllius *Topographiæ CP. lib. II, cap. 16*. Locus uterque asyli privilegio, quod a Justiniano conditus esset, gaudebat.

(5) De quibus superius ex Procopio et Agathia.

(4) Anne belli Gothici decimo quarto ait Procopius lib. 1 de ejusdem obitu verbis ultimis lib. II *De bello Persico*

A tyris altare, quod in Hormisdarum monasterio erectum, confugit : a quo vi revulsus, apprehensus altaris suffulcientes columnas, ceu gravi proceroque corpore validus, secum traxit et omnino evertit. Demum imperator facti poenitens, papam Vigilium in gratiam recepit. Vigilius pariter a Theodora Augusta rogatus, Junii die vigesimo nono, qui sanctis apostolis sacer, patriarchæ Cpoleos Menæ pacem restituit.

Eodem anno, die undecimo mensis Maii, sanctæ Pentecostes Sabbato, cum ludi circenses natalitii celebrarentur, pugna inter duas factiones exorta est. Quare submissis excubitoribus et militum manu gladiis armata, plurimos ex illis jussit imperator occidi : alii fuga salutem quærentes, mari submersi vel acceptis vulneribus necati : adeo ut magna prorsus cædes edita sit.

A. C. 540. — Hoc anno frequentes terræ motus, pluvizque ingentes incubuere. Mense vero Februario terræ motus adeo vehemens fuit, ut omnes de salute desperantes, metuque prostrati, decretis publicarum processionum precibus, Deum, ut imminente periculo servaret, supplices exorarent.

Eodem anno, mense Junio, indictione undecima, imperatrix Theodora cum pietate obdormivit.

A. C. 541. — Hoc anno tonitrua atque fulgura terribilia admodum fuere, adeo ut multi dormientes insinuantibus se per domos fulguribus damnum passi fuerint. Die vero sancto Joanni sacro tonitrua atque fulgura penitus horrenda exstitere, ita ut Xerophi columnæ pars una abraderetur et exsquamaretur, et ejusdem columnæ epistylum prorsus idem damnum pateretur. Mense autem Julio ambæ factiones inter se conflixerunt, et domus, cui a Pardo factum est nomen, incendio consumpta est : aliæ quoque ædes plurimæ flammis devastatæ, quæ nimirum ab æreo Tetrapylo ad locum Eleusis dictum : cædes quoque innumeræ perpetratæ. **192** Processu autem imperatoris ad Hebdomum habito, coronam vestitores amiserunt, quæ post octo de-

num menses reperta fuit : in qua vel unicus unio ceteraque ejus ornamenta integra inventa fuere.

(5) Comitum, obsequium, ac processum regium nemo dubitabit, qui *Chronici CP.* sententiam attendet : Ὁ ἅγιος Ἰωάννης καὶ αἱ Ἀρχαδιανὰ παρὰ Ἀρχαδίου ἐκτίσθη, ἐπιεξαμένον καὶ ἐκ τῶν πολιτῶν χιλιάδας ἐξ ὀφείκειον εἰς τὰ πρόκεινσα αὐτοῦ, ἕως μεταστάσιμα · S. Joannis templum, et thermæ Arcadianæ ab Arcadio sunt conditæ, imperatorem ex civibus millia sex sibi deligente in obsequium cum per urbem procederet. De Arcadianis satellitibus, et obsequio ex eis composito ad Arcadium superius.

(6) Hebdomus CP. suburbium ad Orientem : de quo Gyllius *Topogr. CP. lib. IV, cap. 4*, ex Procopio *De ædific. Justiniani orat. 2*.

(7) Cedrenus, βεστιαρίζται, rei vestiariæ ministri : de quibus cf. Pancirollus ad Notitiam imperii, cap. 84.

A. C. 542. — *Alexandriæ episcopi Apollinarii annus primus.*

Hoc anno mense Octobri, ludis circensibus celebratis legatus ex India secum ducens elephantem Cpolim venit, et circum ingressus est. Porro mense Januario patriarchæ Cpoleos nomen primo gradu motum est, et Vigilio ei præposito, nomen etiam ejus in ecclesiasticis tabulis ad primum ordinem promotum fuit. Martio vero mense noctu e stabulo elephas evadens plurimos feriit, et alios occidit. Die autem decimo sexto Aprilis vespere, dum ludi circenses agerentur, populares factiones ad invicem decertarunt, multique ex utraque parte interfecti: subindeque in officinas irruentes, obvia quæque diripuerunt, Joanne cognomento Coccobio urbis præfecto. Cæterum Julii mensis die vigesimo octavo, tertia feria (h), sanctorum Apostolorum ædis facta est consecratio, et sanctarum reliquiarum Andreæ, Lucæ et Timothei, qui sancti apostoli, depositio. Episcopus vero Menas una cum sanctis reliquiis progressus est, vehiculo aureo imperatorio gemmis exornato vectus: tres autem sanctorum apostolorum gestabat oculos supra genua: atque ita dedicationem celebravit.

A. C. 543. — Hoc anno, mense Aprili, indictione quarta, Narses cubicularius bellum Gotthis, qui urbem ceperant, illaturus, Romam missus est. Nam post receptam urbem a Belisario, bellum reparaverunt Gotthi, et eam denuo armis occupaverunt. Julii vero mensis die nono, magnus et terribilis terræ motus factus est per omnem Palæstinæ, Arabiæ, Mesopotamiæ, Syriæ et Phœnicis regionem: adeo ut Tyrus, Sidon, Berytus, Tripolis et Byblis multa damna acceperint, et hominum perierint multa millia. Ad Bostram vero civitatem magna pars promontorii mari adjacentis, cui nomen Lithoprosopos, avulsa in mare translata est: portumque effecit multis magnis navibus recipiendis idoneum: cum urbs illa prius portum non habuisset. Imperator autem 193 reparandis earum urbium ruinis magnam pecuniæ vim misit. Recessit etiam mare in altum pelagi sinu ad mille passus: ex quo multæ naves in profundum submersæ: rursumque Dei nutu in proprium alveum se recepit.

A. C. 544. — Hoc anno mense Septembri, indictione decima quinta, Syeis, trans urbis regiæ portum, sanctæ Irenes dedicatio peracta: comi-

A. M. 6042. — Ἀλεξανδρου ἐπισκόπου Ἀπολλινάρου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Ὀκτωβρίῳ ἀχθέντος ἱππικοῦ πρσθευτῆς Ἰνδῶν ἦλθεν ἐν Κωνσταντινουπόλει φέρων ἑλέφαντα· καὶ εἰσῆλθεν ἐν τῷ ἱπποδρομίῳ. Τῷ δὲ Ἰανουαρίῳ μηνὶ κατεβιδιάσθη τὸ ὄνομα Μηνᾶ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, καὶ προανεβιδιάσθη τὸ ὄνομα Βιγίλιου προτασσομένου ἐν τοῖς δικτύχοις. Τῷ δὲ Μαρτίῳ μηνὶ (8) ἐξεβίησεν ὁ ἑλεφας νυκτὸς ἀπὸ τοῦ σταύλου, καὶ πολλοὺς ἐπάταξεν καὶ ἄλλους ἐφόνευσεν. Καὶ τῷ Ἀπριλίῳ μηνὶ ις' ἐγένετο συμβολὴ τῶν θήμων πρὸς ἀλλήλους ἐν δειλινῇ ἱππικοῦ ἀγομένου· καὶ πολλοὶ ἀπέθανον ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, καὶ εἰς ἐργαστήρια εἰσῆλθον καὶ ἤρπασαν, εἰ τι εὗρισκον, ὑπάρχου ὄντος Ἰωάννου τοῦ ἐπιλεγόμενου Κοκκοροβίου. Τῷ δὲ Ἰουλίῳ μηνὶ κη', ἡμέρᾳ γ', γέγονεν ὅτι ἐγκαίνια τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ ἡ κατάθεσις τῶν ἁγίων λειψάνων Ἀνδρέου, Λουκᾶ καὶ Τιμοθέου, τῶν ἁγίων ἀποστόλων. Καὶ διῆλθεν ὁ ἐπίσκοπος Μηνᾶς μετὰ τῶν ἁγίων λειψάνων καθήμενος ἐν ὁχλήματι χρυσῷ βασιλικῷ διαλιθῶ κρατῶν τὰς τρεῖς ἑκάς τῶν ἁγίων ἀποστόλων εἰς τὰ γόνατα αὐτοῦ· καὶ οὕτως ἐποίησε τὰ ἐγκαίνια.

A. M. 6043. — Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Ἀπριλίῳ (9) Ἰνδικτιῶνος δ' ἐπέμψθη Ναρσῆς ὁ κουδικουλάριος ἐν Ῥώμῃ ὅτε ὦλον πολεμῆσαι τοῖς Γότθοις τοῖς παραλαβοῦσι τὴν Ῥώμην, ἐπειδὴ μετὰ τὸ παραλαβεῖν αὐτὴν τὸν Βελισάριον, πάλιν ἐπανεστήσαν, καὶ παραβλᾶσον αὐτὴν οἱ Γότθοι. Τῷ δὲ Ἰουλίῳ μηνὶ θ' (10) ἐγένετο σεισμὸς μέγας καὶ φοβερός ἐν πόσῃ τῇ χώρῃ Παλαιστίνης καὶ Ἀραβίας καὶ Μεσοποταμίας καὶ Συρίας καὶ Φοινίκης, καὶ ἔπαθεν Τύρος καὶ Σιδὼν καὶ Βήρυτος καὶ Τρίπολις καὶ Βύβλος. Καὶ ἀπέθανον ἐν αὐταῖς ἀνθρώπων πλῆθος πολλὰ. Ἐν δὲ τῇ πόλει Βόστρους ἀπεσπίασθη ἀπὸ τοῦ παρακείμενου τῇ θαλάσῃ ὄρους, τοῦ λεγομένου Λιθοπροσώπου, μέρος πολὺ, καὶ εἰσπνέχθη εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἀπέτελεσε λιμένα, ὥς δύνασθαι ὁρμᾶν ἐν αὐτῇ πλοῖα πολλὰ παμμεγέθη. Οὐκ εἶχεν γὰρ αὕτη ἡ πόλις πρὸ τούτου λιμένα. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀπέστειλεν χρήματα πρὸς τὸ ἀνεγείραι τὰ πεπτωκότα τῶν αὐτῶν πόλεων. Ἐφυγε δὲ ἡ θάλασσα εἰς τὸ πέλαιος ἐπὶ μίλιον ἑν. Καὶ ἀπώλοντο πλοῖα πολλὰ, καὶ πάλιν τῇ τοῦ Θεοῦ κελεύσει ἀποκατέστη εἰς τὴν ἰδίαν κοίτην.

A. M. 6044. — Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Σεπτεμβρίῳ Ἰνδικτιῶνος ιε' γεγόνασι τὰ ἐγκαίνια τῆς ἁγίας Εἰρήνης (11) πέραν ἐν Συκαῖς. Καὶ ἐξῆλθον τὰ ἅγια

VARIAE LECTIONES.

¹¹ ἐξεβίησεν] ἐξῆλθεν vulg. ¹² δειλινῆς vulg. ¹³ γέγοναν vulg., fort. γεγόνασι. ¹⁴ τρεῖς om. b. ¹⁵ Βύβλος; a, Βύβλις vulg. ¹⁶ Βόστρους b. ¹⁷ τῆς θαλάσσης e. ¹⁸ εἰσπνέχθη a, εἰσῆλθη vulg. ¹⁹ ἡ αὐτῇ πόλιν vulg. ²⁰ κελεύσει] βοηθεῖ b.

JAC. GOARI NOTÆ.

(8) Alia ad rem præsentem spectantia refert Procopius, *De ædif. Justiniani*, orat. 2.

(9) Astipulabitur Theophani additamentum Marcellinum, si Narsen hoc anno missum succedente bellum confecisse intelligas.

(10) Varios et ingentes per Phœnicem terræ mo-

tus, quibus Berytus et aliæ civitates corruerunt, describit Agathias lib. 11, et maturis jam frugibus, prout τῷ Ἰουλίῳ μηνὶ, contigisse narrat.

(11) De templi hujus situ, conditu, ejus causa, reliquiis, et variis ad illum eventibus Procopius orat. 2 *De ædif. Justiniani*.

λείψανα ἐκ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας μετὰ τῶν δύο πατριαρχῶν Μηνᾶ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἀπολλινάριου τοῦ Ἀλεξανδρείας. Καὶ ἐκάθισαν ἀμφότεροι ἐν τῷ βασιλικῷ ὀχήματι κατέχοντες ἐν τοῖς γόνασιν αὐτῶν τὰ ἅγια λείψανα· καὶ ἦλθον ἕως τοῦ περάματος καὶ ἐπέρασαν, καὶ ὑπήντησεν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς. Καὶ ἠνέψξαν (12) τὴν αὐτὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἀγίας μάρτυρος Εἰρήνης. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἐκαθαρίσθη ὁ λιμὴν τοῦ Ἑβδόμου, καὶ τῷ αὐτῷ χρόνῳ τελευτᾷ Μηνᾶς ὁ ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἐγένονεν ἀντ' αὐτοῦ ὁ Εὐτύχιος ὁ ἀποκρισιάρχος Ἀμασίας (13) μοναχὸς τῆς ἐν Ἀμασίᾳ μονῆς καὶ πρεσβύτερος τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τοῦ λειψάνου Μηνᾶ ἐτι προκειμένου ἐν τῷ ἱερατεῖ. Καὶ τῷ Αὐγούστῳ μηνὶ ἐπινίκια ἦλθεν (14) ἀπὸ Ῥώμης Ναρσῆ τοῦ κουβουκουλαρίου καὶ ἐξάρχου Ῥωμαίων. Συμβαλὼν γὰρ πόλεμον μετὰ Τωτίλα ⁶² ῥηγὸς τῶν Γότθων κατὰ κράτος ἐνίκησεν, καὶ ἔλαβεν τὴν Ῥώμην, καὶ ἔσφαξεν τὸν Τώτιλαν, καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἡμαγμένα σὺν τῷ διαλίθῳ καμηλαυκίῳ (15) ἐπεμψεν ἐν Κωνσταντινουπόλει· καὶ ἐρρίψαν εἰς τοὺς πόδας τοῦ βασιλέως ἐπὶ σεκρέτου (16). Δεῖ δὲ ταγῆναι καὶ τοῦ Ἀνθίμου ἔτος εἰς τὸν πατριάρχην Μηνᾶν, ἵνα συσταθῶσι τὰ ἐκαίδεκα ἔτη.

A. M. 6045. — Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Εὐτυχίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει γέγονεν ἡ ἁγία καὶ οἰκουμένη (17) πέμπτη σύνοδος κατὰ Ὁριγένους τοῦ παράφρονος, καὶ Διδύμου τοῦ ἀπὸ ὁμμάτων, καὶ Εὐαγρίου, καὶ τῆς Ἑλληνόφρονος αὐτῶν ληρωδίας, καὶ αὖθις κατὰ τῶν ἀκεφάλων κεφαλαίων ⁶³. Βιγίλιος δὲ ὁ Ῥώμης τοῖς συνελθούσιν οὐ συνήδρευσεν· ἀπελύθη δὲ πολλῶν κινήθεντων (18) ὑπὸ τοῦ βασιλέως, καὶ ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ ἐτελεύτησεν (19) τὴν ἐπὶ Ῥώμην ἀναλύνων δδόν.

A. M. 6046. — Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Αὐγούστῳ ιε', ἡδικτιῶνος β', ὥρα μεσονυκτίου διαφανούσης ⁶⁴ Κυ-

A tantibus vero duobus patriarchis Mena Cpoleos et Apollinario Alexandriae e Magna Ecclesia sanctae reliquiae processerunt. Sedebant autem illi in imperatoris curru sanctas reliquias genibus appositas sustentantes. Ad lemborum itaque stationem venerunt, et trajicientibus portum occurrit imperator. Solemni itaque ritu sanctae Irenes ecclesiam aperuerunt. Eodem anno Hebdomi portus repurgatus. Eodemque tempore Menas episcopus Cpoleos defunctus est: in ejus locum suffectus apocrisiarius Amaseae, presbyter et monasterii ipsius Amaseae monachus, Eutychius, eo ipso die, quo Menae cadaver in sacris adytis adhuc expositum jacebat. Augusto mense triumphales nuntii et victoriae monumenta Roma Cpolim delata, Narse nimirum cubiculario et Romanorum exarcho victore. Pugna siquidem cum Totila Gotthorum rege conserta, summam sibi sua virtute peperit victoriam, Romam recepit, Totilam interfecit, vestimenta quoque ejus adhuc sanguine tincta, pileolumque ejus gemmis ornatum Cpolim misit: quae ad imperatoris pedes in secreto projecta sunt. Ceterum annum unum Anthimi in patriarchae Menae tempus conferri oportet, ut sexdecim annorum ratio constet.

A. C. 545. — Cpoleos episcopi Eutychii annus primus.

Hoc anno sanctum et oecumenicum quintum concilium adversus dementem Origenem, Didymum oculatorum lumine privatum, Evagrium eorumque deliria in gentiliū mentem declinantia, et insuper adversus Acephalorum capita celebratum est. Congregatis vero Patribus laud simul consedit pontifex Romanus Vigilius: sed ab imperatore multis tumultuantibus dimissus, iter, quo Romam **194** pergatur, agens, in Illyrico diem extremum obiit.

A. C. 546. — Hoc anno, mensis Augusti decimo quinto (i), indictione secunda, illucescentis jam

VARIÆ LECTIONES.

⁶² Τώτιλλα vulg. et sic ubique. ⁶³ κεφαλαίων om. e. ⁶⁴ διαφανούσης h.

JAC. GOARI NOTÆ.

(12) Ecclesia dedicata sit ejusdem ἁγίας, et orationis in ea faciendae permissus. Euchologium ubi de templi dedicatione.

(13) Eutychii Amaseni episcopi, ad synodum CP. procuratoris sive legati promotionem et gesta refert Eustathius apud Surium 6 Aprilis.

(14) Additamentum Marcellini ad annum Justiniani 25. Procopius lib. iii *De bello Gotthorum*, ad finem.

(15) Alterius Gotthorum regis, Theodati nimirum pileolum διαλίθον expressum habes in numismatis forma apud Baronium ad annum C. 534 num. 72, καμηλαυκίῳ significatum reddit χιθάρην, περίθεμα κεφαλῆς, σιτιάδιον, πλιδιον. Beda, *De tabern.* lib. iii, cap. *In modum cassidis extenditur supra summitatem capitis.* Ὅτι καλύπτει αὐχένα, interpretatur illustrissimus Trapezuntinus praesul: etymon retulimus ad euchologium.

(16) Anastasius cum reddat, coram senatu, legerit, ἐπὶ συγχλήτῳ, senatu assidente, remique spectante, quod et apertius sit. Buccardi conjectura ut legendum sit, ἐπισκιστρώντος, ut dicat auctor projectas ejusmodi Totilae vestes ad pedes Justiniani velut insipientis, ac fastu conculcantis, nihil ad rem, aut e

decoro. Τὸ σέκρετον, cubiculum in palatio, quo ita vestes ejusmodi triumphī quadam specie illatae sint, ac projectae, spectantibus viris aulae primariis. COMBEFIS.

(17) *Chronicon Alexandrinum* eodem anno synodum habitam testatur: de qua Evagrius lib. iv. Matthæus Blastares de hujus, et alterius ad annum Justiniani decimum conventibus habitis ita loquitur in proemio Nomocanonis: Ἡ ἁγία πέμπτη σύνοδος πέντε καὶ ἐξήκοντα καὶ ἑκατὸν θεοφόρων Πατέρων συνδρομῇ ἐκρατύνετο· ὧν ἤγοντο τὰ πρῶτα μὲν Μηνᾶς, εἶτα Εὐτύχιος ἐκ διαδοχῆς τοὺς ἀρχιερατικοὺς τῆς βασιλευούσης ἰθύναντες οἰακας. Sancta quinta synodus centum sexaginta quinque deiserorum Patrum cœtu coacta est: quorum duces fuere primo Menas, deinde Eutychius clavum pontificium regiae urbis ex successione gubernantes.

(18) *Multis ultro citroque quæsitis*; ut fieri solet cum quis alium in suam sententiam trahere conatur. Anast. *nullis motis*; nec bene novus interpr. *multis tumultuantibus*. COMBEFIS.

(19) Anno succedente, ut vult Marcellini additamentum.

Dominici diei post mediam noctem tempore, terræ A motus contigit adeo horribildus, ut ædes plurimæ, balnea, ecclesiæ, mœnium urbis Cpoleos pars, quæ maxime ad Chrysen portam, damnum ingens passa fuerint, et eo plures oppressi perierint. Corruit etiam pars Nicomediæ maxima. Invaluit autem is terræ tremor diebus quadraginta, modicoque spatio ad mentem et pœnitentiam redierunt homines, publicis per vias precibus, ecclesiasticorum cœtuum frequentia, diuturna in ecclesiis mora divinam opem implorantes: mox vero Dei clementiam experti in deteriora prolabeantur. Cæterum populo in campum cum precibus processionem agente hujus terræ motus per annos singulos memoria renovatur. Porro Lazi a Romanis deficientes ob Joannis eorum præfecti avaritiam atque injustitiam, ad Persas transfugere: sed iterum intra eundem annum ad Romanorum partes redire: et expulsis Persis Romani castrum Petram cepere.

A. C. 547.—Hoc anno mensis Julii die undecimo, indictione tertia, in sacro conventu ad Sanctæ Euphemie Olybrii celebrato, vehemens factus est terræ motus. Ejusdem vero mensis decimo nono, tonitrua et fulgura plane horrenda visa, ventusque Libs terribilis adeo spiravit, ut crux intra Rusii portam affixa in terram deciderit.

A. C. 548.—Hoc anno, mense Julio, indictione quarta, Cæsareæ in Palæstina Judæi et Samaritæ tumultuati sunt, et factionis Prasinæ et Venetæ dissidia inter se simulantes, in Christianos urbis illius cives irruerunt, et multis eorum occisis, succenderunt ecclesias: Stephanum insuper ejusdem civitatis præfectum in prætorio occiderunt et facultates ejus omnes 195 deprædati sunt. Ejus vero conjux Cpolim profecta imperatorem adiit, qui Amantium militiæ magistrum in Palæstinam missum de Stephani cæde jussit inquirere. Sentes quos reperit, quosdam suspendio, alios capitis abscissione, truncatione membrorum nonnullos, plerosque

ρακῆς, ἐγένετο σεισμὸς φοβερὸς (20), ὥστε πλεῖν οἴκους πολλοὺς καὶ λουτρὰ καὶ ἐκκλησίας καὶ μέρος τῶν τειχῶν Κωνσταντινουπόλεως, μάλιστα τὰ τῆς Χρυσῆς πόρτης· καὶ πολλοὶ ἀπέθανον. Πέτωκε δὲ καὶ Νικομηδίας μέρος πολύ. Ἐπεκράτησε δὲ ὁ αὐτὸς σεισμὸς ἡμέρας τεσσαράκοντα, καὶ πρὸς ὀλίγον οἱ ἄνθρωποι κατενύγησαν λιτανεύοντες καὶ προσεδρεύοντες καὶ εἰς τὰς ἐκκλησίας μένοντες, καὶ πάλιν φιλανθρωπίας Θεοῦ γενομένης ἐπὶ τὸ χεῖρον γεγόνασιν. Γίνεται δὲ καὶ ἡ μνήμη τοῦ σεισμοῦ τούτου κατ' ἔτος ἐν τῷ Κάμπῳ λιτανεύοντες τοῦ λαοῦ. Οἱ δὲ Λαζοὶ ἀθετήσαντες (21) Ῥωμαίους διὰ τὰς Ἰωάννου τοῦ ἀρχόντος αὐτῶν φιλαργυρίας καὶ ἡ ἀδικίας, καὶ πρὸς Πέρσας αὐτομολήσαντες, πάλιν ἐφ' χρόνῳ τούτῳ τοῖς Ῥωμαίοις προσεβρύησαν (22), καὶ τὴν Πέτραν τῶν φρουρίων παρέλαβον οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ τοὺς Πέρσας ἀπήλασαν.

A. M. 6047.—Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Ἰουλίου ια', Ἰνδικτιῶνος γ' (23), ἐν τῇ συνάξει τῆς Ἁγίας Εὐφημίας τοῦ Ὄρου (24) γέγονε σεισμὸς μέγας· καὶ τῷ αὐτῷ μηνὶ ιδ' ἐγένοντο βρονταὶ (25) καὶ ἀστραπαὶ φοβεραὶ καὶ ἄνεμος Ἀψφ φοβερός, ὥστε πσεῖν τὸν σταυρὸν τὸν ἑσθλὸν ἐστῆμενον τῆς πόρτης τοῦ Ρουσίου (25).

A. M. 6048.—Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Ἰουλίῳ Ἰνδικτιῶνος δ' ἐστασίαςαν Ἰουδαῖοι καὶ Σαμαρίται ἐν Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης, καὶ ποιήσαντες πρὸς ἀλλήλους ἐν τάξει Πρασινοδενέτων (26) ἐπηλθόν τοῖς Χριστιανοῖς τῆς αὐτῆς πόλεως, καὶ πολλοὺς ἀνείλον, καὶ ἐκκλησίας κατέκαυσαν· Στέφανον δὲ τὸν ἑπάρχον αὐτῆς πόλεως ἐν τῷ Πραιτωρίῳ ἀνείλον, καὶ τὴν ὑπόστασιν αὐτοῦ καθήρπασαν. Ἡ δὲ γυνὴ αὐτοῦ ἀνελθοῦσα ἐν τῇ πόλει, προσήλθεν τῷ βασιλεῖ· καὶ ἐκέλευσεν Ἀμαντίῳ τῷ στρατηλάτῃ κατελθεῖν ἐν Παλαιστίνῃ, καὶ τὸν φόνον τοῦ Στεφάνου ἐκζητῆσαι· ὅστις εὐρὺν τοὺς μὲν ἐφοῦρκεισεν, τοὺς δὲ ἀπεκεφάλισεν, τοὺς δὲ ἡχωρητήρῃσεν καὶ

VARIÆ LECTONES.

²⁰ φιλαργυρίας· καὶ om. b. ²¹ τῷ χρόνῳ τούτῳ om. a. ²² τῆς Ἁγίας Εὐφημίας τοῦ Ὄρου ἢ, τῆς Ἁγίας τοῦ Ὄρου a. τῇ ἁγίᾳ τοῦ ὄρου vulg. τῆς ἁγίας· Εὐφημίας τοῦ Ὀλυβρίου cbrj. Goar. ²³ καὶ τῷ—βρονταὶ om. b. ²⁴ Προιδενέτων b. ²⁵ ἑπάρχον b, ὑπάρχον vulg. ²⁶ Στεφάνου ὁ ὑπάρχου a.

JAC. GOAR NOTÆ.

(20) Quem Agathias memorat lib. II et ad quem, D nonnullaque præsentī anno gesta Justiniani imperii vicesimum et octavum subjungit.

(21) Procopius lib. II *De bello Persico*, Agathias lib. III.

(22) Iterum hœc anno ad Romanos accesserunt; cum scilicet ante defecissent, non ut intra eundem annum ambo hæc contigerint, ut sonant verba interpret. Videndus Procop. lib. II *Pers.*, ubi illam defectionem narrat, quomodo male eo anno res Romanis cesserint Belisario duce, ac præditore Aretha Saraceno. COMPÆRIS.

(23) Indæorum defectionem geminam sub Justiniano memorat chronicon Alexandrinum pagg. 754 et 775. Consulendus Procopius, *De ædif. Justiniani* lib. V. Videndus pariter Marianus Scotus ad annum 551.

(24) Barbarinus codex legit, τῆς Ἁγίας τοῦ Ὄρου,

Peyrexianus, τῆς Ἁγίας Εὐφημίας τοῦ Ὄρου. I.ocus itaque corruptus iterum interpolatur, τῆς ἁγίας Εὐφημίας τοῦ Ὀλυβρίου. Ædes quippe Euphemie CP. dicatas tres reperio, 1. in Hippodromo, 2. ad Petram, 3. Olybrii nomine. Hæc a Thecla Eudoxian hia fundari cœpta, ab Olybrio magistro, ne ruinas potius quam ædificium promitteret, omni lapidum et marmorum ornatu postmodum absoluta fuit, et amplis opibus dotata. *Origines Constantinop.*

(25) Cedr., τῆς Χρυσῆς πόρτης. COMPÆRIS.

(26) Ut Prasini Venetos insequerantur, hi vero in Prasinos insurgentes mutuis cædibus per civitates nonnunquam se conficiebant, et civium sanguine cuncta foedabant: ita Judæi et Samaritæ Christianos in Palæstina ad necem quærentes, his vitam et religionem tuentibus, bellum civile et utriusque parti exitiosum excitaverunt ἐν τάξει Πρασινοδενέτων.

ἐδῆμευσεν. Καὶ ἐγένετο φόβος μέγας ἐν πᾶσι τοῖς ἀνατολικοῖς μέρεσιν ⁷⁵. Τῷ δὲ Δεκεμβρίῳ μηνὶ ἐγένετο θνητοῖς ἀνθρώπων ἐν διαφόροις πόλεσιν, μάλιστα δὲ τῶν παιδῶν. Ὁμοίως καὶ τῷ Ματίῳ μηνὶ ἐγένετο σπάνις ἄρτου ἐν Βυζαντίῳ. Καὶ ἐστενώθησαν καὶ ἐκραξὺν τῷ βασιλεῖ· Δέσποτα, εὐθηνίαν τῇ πόλει. Καὶ ἀνέδοκαψεν τὸν ὑπαρχον (27) ἐν γενεθλιακῷ θεωρίῳ, ἔκων ἐν τῷ ἱππικῷ καὶ πρεσβευτῶν τῶν ⁷⁶ Περσῶν. Καὶ ἀγανακτήσας ὁ βασιλεὺς κελεύει Μουσούνῳ τῷ ὑπάρχῳ ⁷⁷ (28) κρατῆσαι τοὺς τοῦτο ποιήσαντας, καὶ ἐκδιώξθαι. Ἐλύπησαν γὰρ τὸν βασιλεῖα, ὅτι ἐπὶ τοῦ πρεσβευτοῦ τῶν Περσῶν κατέκραζον αὐτῷ οἱ δῆμοι. Οἶνον μὲν καὶ λάρδου καὶ παντοῦ τοῦ εἰδους εὐθηνία ἦν, αἰτός δὲ καὶ κριθῆς λείπει. Τῷ δὲ Νολίῳ μηνὶ γ', ἡμέρα ε', ἐγένοντο ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ φοβεραὶ, ὥστε πολλοὺς βλάθῃναι, καὶ βροχὴ πολλή, ὥστε ἀπὸ πολλῆς ἀβροχίας ὤσαν ⁷⁸ καρσεθῆναι τὴν γῆν.

horrenda excitata, ut multi damnum paterentur : imber quoque ita copiosus, ut imbris inopia labo-

rans terra, aquis p̄ne exsaturata fuerit.

A. M. 6049. — Ῥώμης ἐπισκόπου Πελαγίου

ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Δεκεμβρίῳ ⁷⁹ ε' εἰς τὴν μνημὴν τῆς κόνης ⁸⁰ (29) ἐτελευτήσεν ὁ Τιμόθεος ἐξάρχος τῶν μοναστηρίων καὶ ἡγουμένος τῆς Σολιάτου μονῆς· καὶ ἐγένετο ἀνε' αὐτοῦ Ἀνθυμὸς Ἐγκλειστος τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου. Καὶ ἐφάνη πῦρ ἐν τῷ αὐτανῷ ὡς εἶδος λόγξης ἀπὸ ἄρκτου ἕως δυσμῶν. Καὶ τῷ Ἀπριλίῳ μηνὶ ἡμέρα β' ἐγένετο σεισμὸς φοβερὸς καὶ ἀβλαβής.

A. M. 6050. — Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Ὀκτωβρίῳ, ἡμέρα ε' (30), ἰνδικτιῶνις ε', γέγονε σεισμὸς μέγας διαφαίνοντος ⁸¹ τοῦ Σαββάτου. Καὶ τῷ Δεκεμβρίῳ μηνὶ ε' γέγονεν ἕτερος σεισμὸς φοβερὸς πάνυ, ὥστε παθεῖν τὰ δύο τεῖχη Κωνσταντινουπόλεως, τὰ τε Κωνσταντινιανὴν καὶ τὸ ὑπὸ Θεοδοσίου κτισθέν. Κατέπεσον δὲ ἐν Ἐξαιρέτῳ ἐκκλησίαι (31), καὶ τὰ ἐπίκεινα τοῦ Ἐδδόμου καὶ ὁ Ἅγιος Σαμουήλ, καὶ ἡ Ἁγία Θεοτόκος τῶν Πευταλῶν, καὶ τοῦ Ἁγίου Βικεντίου, καὶ πολλὰ θυσιαστήρια ἐκκλησιῶν καὶ κιθώρια ⁸² (32).

A facillimum amissione multavit : ex quo metus ingens in partes omnes orientales incubuit. Ceterum mense Decembri variis in civitatibus hominum, maxime vero puerorum, mortalitas pervagata est. Maio pariter mense panis raritas Byzantium afflixit : populusque in angustias conjectus, ad imperatorem vociferatus est : Domine, da urbi abundantiam. Tum in ipsis natalitiis spectaculis, Persarum legatis in circo considentibus, praefecti domum everterunt : ex quo indignatus imperator praefectum Musonium tetrum adeo facinus aggressos dominere, et in eos severius animadvertere iussit. Imperator siquidem indoluit populi factiones coram Persarum legato in eum impudenter vociferatas : vini etenim, laridique, et cuiuslibet ciborum speciei uberitas erat quam maxima : tantum framenti et hordei penuria. Julii demum mensis die decimo

tertio, hebdomadis quinto, fulgura et tonitrua adeo horrenda excitata, ut multi damnum paterentur : imber quoque ita copiosus, ut imbris inopia labo-

rans terra, aquis p̄ne exsaturata fuerit.

A. C. 549. — Romae episcopi Pelagii annus pri-

mus.

Hoc anno, mensis Decembris die sexto, monasteriorum praefectus et Dalmati monasterii privatim praepositus Timotheus ad pulveris ignis membranam obiit : et in ejus locum Anthymus ejusdem monasterii inclusus suffectus est. Ignisque in caelo apparuit in lanceae specie a septentrione ad occasum : et Aprilis mensis die secundo, horrendus exstitit terrae motus, a quo nullum illatum periculum.

A. C. 550. — Hoc anno, mensis Octobris die sexto, indictione sexta, sub Sabbati crepusculum 196 ingens terrae motus exstitit : et mensis Decembris quarto decimo, alius pariter fuit plane horrendus : adeo ut duo muri Cypleos urbis, qui nimirum Constantinianus, et qui a Theodosio dicitur exstructus, damnum paterentur. Ruinam vero expertae sunt quae in Exaeret ecclesiae, et quae protenduntur Hebdomum ultra : sancti Samuelis sanctaeque Deiparae, cui ex Petala nomen, sancti

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁵ μέρεσιν] πόλεσι b. ⁷⁶ τῶν om. a. ⁷⁷ ἐπάρχῳ b. ⁷⁸ οὔσαν] ἰστί. παθοῦσαν. ⁷⁹ Νοεμβρίῳ b. ⁸⁰ κόνης b. ⁸¹ διαφανόντος c. ⁸² κιθώρια vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(27) Viris devoverunt, ac officio movendum commendavunt; velut cujus culpa deesset urbi committatus. Vot est in ejusmodi auctore familiarissima, nec bene hic reddita, praefecti domum everterunt. Res tota in circo gesta, ubi eidem praefecto injuncta in eos qui tumultuati essent, animadversio; non quia ejus everterant domum, sed quia sub conspectum Persarum κατέκραζον αὐτῷ; ita in enim, atque adeo imperatorem, vociferati erant. COMPERIS.

(28) Ad quem novella 154 scripta est.

(29) Nomen appellativum existimo τὸ, κόνης, et praefectum significare : quod ex variis lectionibus, quibus etiam κόνης in Vat. legitur, ejusdem apud recentiores significantiae, colligo. Erit itaque μνημὴ τῆς κόνης, sive κόνης, pulveris, olim a caelo decidentis, ut etiam terrae motus celebratur, memoria.

D Videsis historiam ad annum Leonis 17, pag. 103.

(30) Motum illum ample describit Agathias lib. v sub initium. — Male haec expressa ex Reg. altero, numero diei hebdomadae cum numero diei mensis confuso : mensis Octobris die decima nona, hebdomadae die sexta, quomodo etiam bene expressum pag. 197. COMPERIS.

(31) Vix adduci possim, ut cum interprete loci proprium existimem, malimque, praesertim ecclesiae; quarum subinde ruinas percenset. Sic et Cedr. ἐκκλησίαι πολλαὶ corruevunt multae ecclesiae. Certe ad bonam grammaticam leges scribendum erat, αὶ ἐν Ἐξαιρέτῳ ἐκκλησίαι, ut et paulo inferius. COMPERIS.

(32) Κιθώρια monumenta, vel templa, ex translationis usu, Meursius haud satis apte interpretatur. Κιθώριον, ornatus est altaris, trullus nimirum eidem impositus, et columnis quatuor ad ejus angulos

insuper Vincentii templum, pluraque ecclesiarum altaria, necnon ciboria, a Chryse porta ad eam quæ Rusii, corruerunt : neque locus aut suburbanum prædium exstitit, quod ab horrenda terræ motus agitatione jacturam non tulerit. Ad solum autem usque ita deturbatum est Rhégium, ut ubi quondam steterit, nec ipsis oculis exstaret. Ad hæc sanctorum Stratonici et Callinici ecclesiæ, quæ in Rhégio, ad imum usque solum eversæ : sed et porphyretica columna e palatii Jucundianarum regione erecta, una cum superposita sibi statua decedit, defossaque est in terram pedes octo. Corruit etiam in terram imperatoris Arcadii statua, ad arcus Tauri partem sinistram posita : multique ruinis oppressi : plures post octo dies sub ruinis reperti post dies duos aut tres incolumes evaserunt. Quin etiam in aliis civitatibus idem contigisse relatum. Paris enim et æque magni terribilisque terræ motus famam, ea hominum ætate, per universum terrarum orbem se audivisse nemo meminit. Concutiebatur continuo terra diu noctuque per dies integros decem, non abalienata penitus Dei clementia, et ad breve spatium homines processionum precibus attenti ad pœnitentiam sunt revocati : Dei vero humanitatem securius experti, in deteriora rursum facinora retro lapsi sunt. Imperator interim stemina capiti per dies quadraginta non imposuit : sed et absque corona sacris Christi natalitibus ad ecclesiam processit : adeo ut agitata, ut moris est, ad novemdecim accubitus convivia, penitus cersaverint, et eorum pretium in pauperes insumpserint. Sub idem tempus gens prorsus insolens atque incognita, Abares ei nomen,

ἀπὸ τῆς Ἱερουσῆς πόρεως (33) ἔως τοῦ Ῥουσίου^α, καὶ οὐκ ἦν τόπος ἡ προάστειον, ὃ οὐκ ἔπεσεν ἀπὸ τῆς φοβερᾶς ἀπειλῆς τοῦ σεισμοῦ. Τὸ δὲ Ῥήγιον κατέπεσεν^α ἔως ἐδάφους, ὥστε μὴ γνωρίζεσθαι αὐτό. Ἐπεσε δὲ ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Στρατονίκου καὶ Καλλινίκου ἔως ἐδάφους, αἱ οὖσαι ἐν τῷ Ῥηγίῳ (34). Καὶ ὁ κίων δὲ ὁ πορφυροῦς ὁ ἐστὼς ἐμπροσθεν τοῦ παλατίου Ἰουκουνδιανῶν^α (35) μετὰ τῆς ἐπικειμένης αὐτῷ στήλης ἔπεσε, καὶ ἐπάγῃ εἰς τὴν γῆν πόδας ὀκτώ. Ἐπεσε δὲ καὶ ἡ στήλη Ἀρκადίου τοῦ βασιλέως ἡ εἰς τὴν ἀψίδα τοῦ Ταύρου, ἡ εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος ἐστῶσα, καὶ πολλοὶ ἑπαύσαν ἐν τοῖς συμπτώμασιν. Ἐτεροι δὲ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ καταληφθέντες^α ὑπὸ τῶν συμπτωμάτων (36), διεσπύθησαν μετὰ δύο καὶ τρεῖς ἡμέρας. Ἡκούσθη δὲ ὅτι καὶ ἐν ἐτέραις πόλεσιν τὸ αὐτὸ γέγονε. Τοιοῦτον γὰρ μέγαν καὶ φοβερὸν σεισμόν οὐ μέμνηται ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆς ἐν τῇ γενεᾷ ἐκείνῃ. Ἐμείνεν δὲ σειομένη ἡ γῆ ἡμέρας καὶ νυκτὸς [μετὰ^α φιλανθρωπίας] ἡμέρας δέκα, καὶ πρὸς ὀλίγον οἱ ἄνθρωποι κατενύγησαν λιτανεύοντες, φιλανθρωπίας δὲ γενομένης παρὰ Θεοῦ, ἐπὶ τὸ χεῖρον πάλιν γεγόνασιν. Ὁ δὲ βασιλεὺς οὐκ ἐφόρεσεν τὸ στέμμα ἐπὶ ἡμέρας μ'. Ἀλλὰ καὶ τῇ ἁγίᾳ τοῦ^α Χριστοῦ γεννῆσαι χωρὶς αὐτοῦ προῆλθεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ· ὥστε καὶ τὰ ἐξ ἑθους γενόμενα ἀρίστα εἰς τὰ ἰθ' ἑπαύσαν· καὶ τὴν τούτων ἔξοδον τοῖς πτωχοῖς ἔδωκαν^α. Τῷ δ' αὐτῷ χρόνῳ εἰσῆλθεν ἔθνος ἐν τῷ Βυζαντίῳ (37) παράδοξον τῶν λεγομένων Ἀδάρων, καὶ πάντα ἡ πόλις συνέτρεχεν εἰς τὴν θῆαν αὐτῶν, ὡς μηδέποτε ἑωρακότες τοιοῦτον ἔθνος. Εἶχον γὰρ τὰς κόμας δεισθὲν μακρὰς· πάντα δεδεμέναις πρηνέσιν (38) καὶ

VARIE LECTIONES.

^α Ῥησίου b, Ῥουσίου f. ^α κατέπεσεν e, οὕτως ἔπεσεν vulg. ^α Ἰουκουνδιανῶν Goar. ex Proc. De ad. Just., Ἰουκουρδιανῶν a f, Ἰουκαρδιανῶν vulg. ^α καταληφθέντων b. ^α μετὰ φιλανθρωπίας delendum videtur. ^α τοῦ add. ex b : τοῦ Θεοῦ add. f. ^α ἔδωκαν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

erectis in altum suffultus : ex quo θυσιαστήρια et ciboria consociat Theophanes. Germanus in *Mystag.* : Οἱ ἅγιοι Πατέρες ὡς οὐρανὸν μὲν τὸ ἐπάνωθεν τῆς ἁγίας τραπέζης ὁρόσιον ἀπαρτίζουσιν· ὡς δὲ τὴν γῆν ὁρίζονται τὸ ὑπὸ τεσσάρων κιονίων, τοῦ εἰρημένου κιωρίου, συγκλειόμενον· *Fornicem, qui supra mensam sacram eminet, velut cœlum, sancti Patres construunt : terram vero mente definiunt, quod quatuor columnis ejus conclusum est, et ciborium appellatur.* Codinus in descriptione templi Sanctæ Sophiæ : Ἐποίησε τὸ κιώριον, καὶ τοὺς κίονας ἐξ ἀργύρου, καὶ χρυσώσας αὐτά· καὶ τὸ μῆλον, καὶ τὰ κρίνα, καὶ τὸν σταυρὸν τοῦ κιωρίου ὀλόχρυσον· *Ciborium, et ei subjectas columnas ex argento conflat, et auro decoravit : pomum etiam, et lilia, et crucem ciborii ex auro puro confecit.* Plura de ciborio in *Euchologicis*.

(33) De his CP. locis Gyllius in *Topog.* CP. et *Origines ipsæ CP.*

(34) *Ecclesiæ existentes in Rhégio.* Cuique tamen quod velit liberum. COMMENSIS.

(35) Ἰουκουρδιανῶν habent Barb. et Peyrez. codd. καταχρηστικῶς, forsitan Ἰουκουνδιανῶν vice, de quibus Procopius orat. 1 *De ædif. Justiniani* : Βυζαντία ἀλλαχθὲι δεδημιουργήσαν αὐτὸς καινούργησας, ἐν ταῖς τῷ Ἡρώδῃ καὶ Ἰουκονδιάνῳ ταῖς καλούμεναις· *Palatia construxit ipse ibi a fundamentis in Heræo et Jucundianis ita vocatis.*

(36) *Ruinis involuti, post duos tresve dies serrati*

sunt ; inde nimirum, exque ruderibus effossi. Μετὰ φιλανθρωπίας. Vox hic obscura ; habet tamen Cedr. etsi imperitæ manus vitio exscriptum apud eum, φιλανίας. Anast., post decem *miserericordias Dei*. Ex verbis tamen sequentibus, φιλανθρωπίας ; δὲ γενομένης, quæ et eadem dixerat p. 194, liquet accipi hic pro cessatione a terræ motu ; ut significet fuisse concessam terram ad dies decem, at non continua agitatione, sed ut quandoque per moras Dei benignitas aliqua eluceret, ac motus

D tantisper sisteretur. COMMENSIS.

(37) Avares sunt Scythæ, sive Hunni Asiatici Boreales supra Iberos, Colchos, sive Lazos, et Alanos, quorum patriam, mores, legationem, et ejus causam exprimit Menander protector in legationem excerptis editionis Regiæ pag. 99, ex quo hæc Theophanes. Legendus Evagrius lib. v, cap. 1, maxime vero Simocatta lib. vii, cap. 8.

(38) Monachus Sangallensis lib. ii de Carolo Magno : *Cum tenuissimas illas pellitulas, vel tenuiores brandeas extrahere cœpissent.* Constantinus Porphyrog. *De admin. imp.*, cap. 6 : Βλαττία, πρᾶνδια, χαρέρια, σήμαντα. *Blattia, zonæ, armillæ, sementa.* Glossæ Isidori, *Prandeum, genus zonarum.* Hic itaque tenuis vitta est, sive fasciola capillis revinciendis idonea. In hunc usum et sinem σείρας χρυσῷ διατεποικιλμέναις, catenulas auro variegatas accipiunt legati apud Menandrum citatum pag. 100 ac inferius pag. 102 : Καλώδια χρυσῷ διατεποικιλ-

πεπλεγμένας. Ἡ δὲ λοιπὴ φορεστία αὐτῶν ὁμοία τῶν λοιπῶν Οὐννων⁹⁷. Οὗτοι φυγόντες ἐκ τῆς Ἰδίας χώρας ἦλθον εἰς τὰ μέρη Σκυθίας καὶ Μυσίας, καὶ ἐπεμφαν πρὸς Ἰουστινιανὸν πρέσβεις δεχθῆναι αὐτούς. Τῷ δὲ Φεβρουαρίῳ μηνὶ (59) γέγονεν θηλασίαν ἀνθρώπων ἀπὸ βουβῶνος, μάλιστα δὲ τοῖς νέοις, ὥστε μὴ ἐπαρκεῖν τοὺς ζῶντας θάπτειν τοὺς τεθνεώτας· ἐκράτησεν δὲ ἡ θνησίς ἀπὸ μηνὸς Φεβρουαρίου ἕως μηνὸς Ἰουλίου.

ex 197 bubone lues in homines, maxime juvenes, ficerent vivi: obinuit vero et invaluit a Februario ad

A. M. 6051. — Τοῦτω τῷ ἔτει μηνὶ Μαΐῳ ζ' (40), ἡμέρᾳ γ', ὥρα πέμπτῃ φιλοκαλουμένου τοῦ Τρούλλου τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας (ἦν γὰρ διεβρηγμένος⁹⁸ ἐκ τῶν γενομένων σεισμῶν) ἐργαζομένων⁹⁹ τῶν Ἰσαύρων, ἐπισιν τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς προϋποστολῆς¹⁰⁰ τοῦ ἁγίου θυσιαστηρίου, καὶ συνέτριψεν τὸ κιθώριον καὶ τὴν ἁγίαν τράπεζαν καὶ τὸν ἀμβώνα. Καὶ κατεγινώσκοντο οἱ μηχανικοὶ¹⁰¹, ὡς¹⁰² ὅτι περ ὑποκάτωθεν¹⁰³ οὐκ ἐποίησαν τὴν κρέμασιν φυγόντες τὴν ἐξοδὸν, ἀλλ' ἐτέρυψαν τοὺς πινσοὺς τοὺς βσταζήσαντας τὸν τρούλλον, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐδάσταξαν¹⁰⁴. Αἰσιπὸν συνιδὼν ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς ἤγειρεν ἄλλους πινσοὺς, καὶ ἐδέξατο τὸν τρούλλον, καὶ οὕτως ἐκτίσθη, ὥφθεις πλέον εἰκοσι πόδας εἰς ἀνάστασιν ἐπάνω¹⁰⁵ τοῦ πρώτου κτίσματος.

mississimus imperator extruxit, quæ trullum deinceps excepunt: atque ita instauratus est viginti pedes altior, quam in priori ædificatione antea fuerat.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἐπανέστησαν Οὐννοι καὶ Σκλάβοι (41) τῇ Θράκῃ πληθῆ¹⁰⁶ πολλὰ, καὶ ἐπολέμησαν αὐτήν, καὶ πολλοὺς ἐφόνευσαν καὶ ἤχμαλώτευσαν. Ἐπίσταν δὲ καὶ¹⁰⁷ Σέργιον τὸν στρατηλάτην υἱὸν Βάρχου τοῦ πρεσβυτέρου, καὶ τὸν Ἐδερμάν τὸν στρατηγὸν Καλοποδίου τοῦ ἐνδοξοτάτου κουβικουλαρίου καὶ πραιποσίτου. Εὐρόντες δὲ τοῦ ταίχους τοῦ Ἀναστασιακοῦ (42) τόπους τινὰς πεπωκότας ἐκ τῶν σεισμῶν, εἰσελθόντες ἤχμαλώτευσαν ἕως Δρυπίας¹⁰⁸ καὶ Νυμφῶν καὶ Χιτουκώμεως¹⁰⁹ (43)· καὶ πάντες ἔφυγον ἐν τῇ πόλει μετὰ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῶν.

A Cpolim advenit: et ad ejus spectaculum, quod nusquam visi fuissent hujus formæ homines, cuncta urbs effusa est. Comas siquidem a tergo longas admodum tenuis revinctas et implexas gestabant: reliquis licet habitus Hunnico similimus conspiceretur. Illi porro relicta patria religione in Scythiæ Mysiæque partes se conferentes, ut humanius in iis provinciis admitterentur, ad Justinianum legatos destinaverunt. Cæterum mense Februario mortifera grassata est: adeo ut sepeliendis mortuis non sufficeret mensis Julium.

A. C. 531. — Hoc anno, mensis Maii die septimo (5), hebdomadis tertio, hora post exortum quinta, suis pene jam ornamentis perfecti et Isaurorum opera bene instructi Magnæ ecclesiæ Trulli (disruptus enim et hiatu deformis ex terræ motuum concussione cernebatur) pars orientaliior contractæ ad sanctum altare testudinis decidit in terram. Molis ejusmodi collabente ruina ciborium, sancta mensa, et ambo comminuta sunt et plane contrita. Tantæ porro jacturæ incusabantur architecti, quod, ut sumptibus parcerent, pilarum capita ad trulli radices non solide per omnes partes compegissent: sed eas pilas, quæ trullum suffulciunt, fenestris et aperturis reliquissent hiantes, ex quo sustentando trullo non fuere satis. Hoc animadverso, pilas alias

Hoc etiam anno Hunni et Sclavi cum maximis copiis in Thraciam irruentes eam bello vastaverunt, multosque homines vel occiderunt, vel in captivitate abduxerunt: sed et Sergium militiæ magistrum, Bacchi senioris filium, et Ederman ducem Calopodii clarissimi cubicularii et præpositi filium ceperunt. Cumque partes quasdam muri Anastasiani terræ motibus collapsas reperissent, per eas ingressi, in potestatem suam redegerunt loca ad Drypiam, Nymphas et Chittus vicum sita: cunctique facultatibus secum asportatis in urbem confugerunt.

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁷ τοῖς λοιποῖς Οὐννοις a, αὐτῶν λοιπῶν Οὐννων f. ⁹⁸ διεβρηγμένος a, διαβρηγμένος vulg. ⁹⁹ ἐργαζομένων] h. l. desinit lacuna codicis A. ¹⁰⁰ πρὸ ὑποστολῆς A. ¹⁰¹ μηχανικοῖ] χειμερικοῖ A f. ¹⁰² ὡς A. καὶ vulg. ¹⁰³ ἀποκάτωθεν A. ¹⁰⁴ οὐκ ἐδάσταξαν A f, οὐ κατεδάσταξαν vulg. ¹⁰⁵ ἐπάνω om. b. ¹⁰⁶ πληθῆ πολλὰ, καὶ ἐπολ. αὐτὴν A. καὶ ἐπολ. αὐτ. πλ. πολλὰ vulg. ¹⁰⁷ καὶ ante Σέργιον add. ex A. ¹⁰⁸ Δρυπίας A. ¹⁰⁹ Χιτουκώμεως A e, Σίτου κοιμέως f, Χιτοῦ κόμης vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

μένα εἰς τὸ εἶργειν τι τῶν ἀποδιδρασκόντων ἐπινοημένα· Funiculos (arnillas) absone reddidit interpretis auro implexos, quibus quod fluxum est, vagant, et volitans innectitur. Quale togarum sinus, circumcincti capillorum, laxæ vestes, etc. Interpretes iterum perabsurde: ut eos a se desicere impediret. Corippus lib. i, de Avarum capillis prandeo revinctis:

Colubrimodis Abarum gens nexa capillis.

Hinc ἀκτερεκόμην Ἀβάρων στρατὸν, intonsum Abarum exercitum vocat Florilegii epigram. 16, lib. iv.

(59) Ex Agathias lib. v, sub initium: Eodem anno, vere jam inveniēte, repente, et iterato urbem pestilens morbus invasit, etc., quo nimirum terræ motu urbs concussa est.

(40) Sanctæ Sophiæ templi motu superioris anni fissuram excitatam dum repararet Justinianus, ea

contigit ruina quam breviter attingit auctor; fusius descripsit Agathias loco citato, et Procopius De ædif. Justiniani lib. i; Evagrius lib. iv; graphice præ omnibus refert Codinus opusculo De templo Sanctæ Sophiæ.

(41) Totam historiam ordine copioseque pertexit Agathias, cujus lib. v ea solum quæ præsentī ac superiore anno contraxit Theophanes, prolixo dicendi genere recensentur, et præcedentibus seu tempore connexis adjunguntur. Sclavos porro Agathias vocat Cotriguros Hunnos.

(42) Muri illius, Longi cognomento, ab Anastasio exstructi, cujus conditum, longitudinem, munita, utilitatem refert Evagrius lib. iii, cap. 38; Orig. CP.; Procopius De ædif. Justiniani lib. iv; Agathias et alii.

(43) Chetunesum appellat Agathias.

Quamobrem imperator multos ex civium numero A delectos ad Longum murum misit : ibi commissa pugna multi Romanorum et scholariorum ceciderunt. Postremum autem iubente imperatore ciboria argentea et sanctae mensae pariter ex argento, quae extra civitatem in ecclesiis erant, suis locis exportatae sunt : portas vero omnes Theodosiani muri defenderunt scholae, protectores, numeri et universus senatus. Sed cum barbaros illic pertinaciter permanere videret imperator, 198 patricium Belisarium una cum aliis senatus contra ipsos progredi jussit. Porro Belisarius eumpis omnibus equis, tam imperatoris, quam circi, sed et sacrarum domorum, necnon universusque hominis privati, cui fuit equus in potestate, populoque armis instructo, ad Chitii pagum profectus est : ibique vallo se munivit : tum quosdam ex barbaris capere et interficere cepit : quoniam etiam arbores caedi, et pene exortum in terram trahi imperavit : ex quo pulvis iagens vento excitatus et in barbaros delatus super eos incubuit : qui cum maximas copias inde adesse existimarent, in fugam versi, ad regionem sancti Soterioki, ad Decatum recesserunt. Ac cum subinde a speculatoribus restitissent Epoleos muros magno militum numero esse defensores, Tzurulum et Arcadiopolim et sanctum Alexandrum Zuppatorum versus digressi sunt : ibique castris positus usque ad Pascha subistere. Peracto festo Paschali imperator cum universis civibus urbe relicta, Selybriam perrexit ad reparandas Muri longi ruinas qua parte barbari ingressi fuerant : quare pedem retulerunt, et trahens murum abierunt. Ibi mansit imperator ad Augustum usque mensem : similiter et barbari usque ad mensem Augustum extra urbem circumvagabantur. Ceterum imperator biprappes naves confici, hisque in Danubio ad-versos Hunnos, si quando transirent, excipere, et cum eis manas jussit comeri. His auditis barbari missis legatis petiverunt, ut sibi reditos tuto permitteretur, et Danubium trajicerent. Misk ergo imperator Justinum nepotem suum et europaletem : eosque dimisit incolantes.

A. C. 552. — Antiochia episcopi Anastasii annus primus.

τοῦτο δὲ γνοὺς ὁ βασιλεὺς ἰδημέτευσεν (43*) πολλοὺς, καὶ ἐπέμψεν εἰς Μακρὸν τεῖχος (44)· καὶ συγκροβ-
σαντες πόλεμον ἐκεῖ πολλοὶ ἀπέθανον τῶν Ῥωμαίων
καὶ σχολαρίων. λοιπὸν ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς καὶ
κατηνέχθησαν τὰ ἀργυρὰ κιβώρια ¹, καὶ αἱ ἄγαι
τράπεζαι αἱ ἀργυραὶ ἔξω τῆς πόλεως, καὶ παρεφύ-
λαττον τὰς πόρτας πάσας τοῦ τεύχους τοῦ Θεοδοσια-
κοῦ (45) αἱ σχολαὶ καὶ οἱ προτίκτορες· καὶ οἱ ἀριθμοὶ
καὶ πᾶσα ἡ σύγκλητος· ἰδὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ὅτι ἐπι-
μένουσιν ² οἱ βάρβαροι, ἐκέλευσε Βελισάριον τὸν
πατρίκιον ἐξελεῖν κατ' αὐτῶν μετὰ ἐτέρων τῆς
συνκλήτου ³. Ὁ δὲ Βελισάριος ἔλαθεν πᾶσαν τὴν
ἵππον, τὴν τε βασιλικὴν καὶ τοῦ ἱππικοῦ (46) καὶ
τῶν ⁴ ὑδατῶν οἰκῶν καὶ παντὸς ἀνθρώπου, ὅπου ἦν
ἵππος· καὶ ὁπλίσας λαὸν, ἐξῆλθεν εἰς Χιτουκω-
μιν ⁵· καὶ ἵποίησεν φρουρὰν ⁶ (47), καὶ ἤρξατο
πιάζειν ⁷ ἐξ αὐτῶν τινὰς καὶ φονεῦειν. Καὶ ἐκέλευ-
σεν κοπῆναι δένδρα, καὶ σῦρεσθαι ὅπισθεν ⁸ τοῦ ἐξ-
ερχέτου αὐτῶν ⁹, καὶ ἐγένετο ἐκ τοῦ ἀνέμου κονιορ-
τὸς μέγας, καὶ ἐπῆγεν ἐπάνω τῶν βαρβάρων. Οἱ
δὲ νομίσαντες ὅτι πλῆθος πολὺ εἰσιν, ἔφυγον· καὶ
ἦλθον εἰς τὰ μέρη τοῦ ἁγίου Στρατονίκου εἰς τὸ Δά-
κατον. Μαθόντες δὲ ἐκ τῶν κατασκόπων, ὅτι παρα-
φυλακὴ πολλὴ ἐστὶν εἰς τὰ μέρη Τζουρουλίου καὶ Ἀρκα-
διουπόλεως καὶ τοῦ ἁγίου Ἀλεξάνδρου Ζουπαρῶν,
καὶ ἔμειναν ἐκεῖ παρακαθήμενοι ἕως τὸ ἅγιον
Πάσχα. Μετὰ δὲ τὴν ¹⁰ ἑορτὴν τοῦ Πάσχα ἐξῆλθεν ὁ
βασιλεὺς καὶ πάντες τῆς πόλεως σὺν αὐτῷ ἐν Ση-
λυμβρία ἐπὶ τὸ κτεῖσαι τὸ τεῖχος τὸ μακρὸν· ὅθεν οἱ
βάρβαροι ἐπιστῆθον. Καὶ ἔμεινεν ὁ βασιλεὺς ἐκεῖ
ἕως τοῦ Ἀυγούστου μηνός· ὁμοίως καὶ οἱ ¹¹ βάρβα-
ροι ἔξω τῆς πόλεως περιεπορεύοντο ἕως τοῦ Ἀυγούστου.
λοιπὸν ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς γενέσθαι πλοῖα διά-
πρυμνα ¹² (48), ὥστε ἀπελθεῖν εἰς τὸν Δανουβίον,
καὶ ἀπαντῆσαι τοῖς βαρβάροις ¹³ περὺσαι, καὶ πολε-
μῆσαι αὐτούς ¹⁴. Τοῦτο γινόντες οἱ βάρβαροι, παρ-
εκάλεσαν διὰ πρεσβευτοῦ ἀκινδύνως εἶσαι αὐτούς
περᾶσαι τὸν Δανουβίον. Καὶ ἐπαμψεν Ἰουστίνον τὸν
ἀνεψιὸν αὐτοῦ καὶ κουροπαλάτην ¹⁵, καὶ διέσωσεν
αὐτούς.

A. M. 6052. — Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Ἀνα-
στασίου ἐτος α'.

VARIAE LECTIONES.

¹ ἀργυρὰ κιβώρια vulg. ² μένουσι A. ³ μετὰ καὶ ἄλλων συγκλητικῶν A. ⁴ τῶν add. ex A. ⁵ Χιτουκωμιν A. Χιτου κωμῆν vulg. ⁶ φρουρὰν A. φρουρὸν vulg. ⁷ πιάζειν A. ⁸ ὀπίσω A. ⁹ αὐτῶν αὐτοῦ A. ¹⁰ τὴν add. ex A. ¹¹ καὶ οἱ A. δὲ οἱ vulg. ¹² διάπρυμνα A a, διάπρυμνα f, δίπρυμνα vulg. ἀμφίπρυμνα Agath. p. 527. ¹³ τοῖς βαρβάροις περὺσαι [fort. περῶσαι] A, τοὺς βαρβάρους περῶσαι f, τοῦ βαρβάρους· εἰ περῶσαι vulg. ¹⁴ αὐτοὺς A a f, αὐτοῖς vulg. ¹⁵ κουροπαλάτην] κουροπαλίτην A, κυροπαλίτην vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(43*) Ex plebeis, rusticis, et circi factionariis tumultuatum coegit exercitum.

(44) Anastasiacum, de quo nuper.

(45) Muri à Theodosio reparati ad Chrysen portam, quæ boream et occidentem respicit, qua barbaros expectabant irrupturos. Agathias.

(46) Equos circensibus ludis peragendis dicatos.

Qua dictione nulla per hoc opus frequentior.

(47) Agathias : Belisarius haud procul ab urbe ad Chetnæsum (id loci nomen) positus castris, etc.

(48) Agathias, amphiprora : quæ non inversa, sed transposito tenone proram in puppim vertens. Horum figuram exhibet Claudius Morizotus in Orbis maritimo.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἤρξατο ὁ βασιλεὺς κτίζειν (49) Α τὴν γέφυραν τοῦ Σαγάρεως ποταμοῦ. Καὶ ἀποστρέψας τὸν αὐτὸν ποταμὸν ἐν ἄλλῃ κοίτῃ, ἐποίησεν καμάρας φοβεράς πέντε, καὶ ἐποίησεν¹⁶ αὐτὸν δι-οδεύεσθαι, ξυλίνης πρότερον οὐσης τῆς γεφύρας.

A. M. 6053. — Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Σεπτεμβρίῳ θ', ἡμέρᾳ ε', Ἰνδικτιῶνι θ', ἐφημέριον¹⁷ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὅτι ἐτελεύτησεν ὁ βασιλεὺς (50). Ἦν γὰρ ἐλθὼν ἀπὸ τῆς Θράκης, καὶ οὐδένα ἐθεώρει. Καὶ λοιπὸν οἱ δῆμοι ἤρπασαν τοὺς ἄρτους αἰφνίδιον ἐκ τῶν ἀρτοποιείων καὶ μαγκιπίων¹⁸ καὶ περὶ¹⁹ ὥραν τρίτην οὐχ εὗρίσκειτο ἄρτος ἐν πάσῃ τῇ πόλει, καὶ βροχὴ μεγάλη τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐγένετο²⁰. Ἐκλείσθησαν δὲ καὶ τὰ ἐργαστήρια, καὶ ἐβρυσλήθη τὸ πάλαιον, ὅτι οὐδεὶς ἐκ τῆς συγκλήτου ἐθεώρει τὸν βασιλέα διὰ τὸ κεφαλαλγῆσαι²¹ αὐτόν. Ἐκ τούτου ἐπίστευον ὅτι ἀπέθανεν. Περὶ ὥραν δὲ ἐνάτην συμβούλιον ἐποίησεν ἡ σύγκλητος, καὶ ἀπέστειλεν²² τὸν ἐπαρχον, καὶ ἐποίησεν φῶτα ἄφαί εἰς πᾶσαν τὴν πόλιν, ὅτι ὕψιανεν ὁ βασιλεὺς (51). Καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ κατεστάθη²³ ἡ πόλις ἐκ τῆς ταραχῆς. Μετὰ δὲ τὸ ὑγιᾶναι τὸν βασιλέα, Εὐγένιος ὁ ἀπὸ ὑπάρχων διέδραλλε Γεώργιον τὸν κουράτωρα τῶν Μαρίνης (52) καὶ Λιθέριον²⁴ τὸν κουράτωρα τῶν Ἀντιόχου, ὡς θελήσαντας²⁵ ποιῆσαι βασιλέα Θεόδωρον τὸν υἱὸν Πέτρου μαγίστρου, ᾧ συνεφώνησεν καὶ Γερρόντιος ὁ ἐπαρχος²⁶ τῆς πόλεως. Ζητηθείσης δὲ τῆς ὑποθέσεως καὶ μὴ ἀποδειχθείσης, ἡγανακτήθη ὁ Εὐγένιος, καὶ ἰδὼς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ. Προσφυγὼν δὲ ἐκεῖνος τῇ²⁷ ἐκκλησίᾳ, ἐσώθη. Τῷ δὲ Δεκεμβρίῳ μηνὶ γέγονεν ἐμπυρισμὸς μέγας ἐν τῷ λιμένι Ἰουλιανοῦ, καὶ πολλοὶ οἶκοι²⁸ ἐκάησαν καὶ ἐκκλησίαι²⁹ ἀπὸ ἀρχῆς τοῦ λιμένος ἕως τοῦ Πρόβου³⁰. Γέγονε δὲ καὶ θανατικὸν μέγα ἐν τῇ Κιλικίᾳ καὶ Ἀναζαρβῷ, καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ τῇ μεγάλῃ καὶ σεισμοί, καὶ συνέβαλλον κατ' ἀλλήλων οἱ ὀρθόδοξοι καὶ οἱ Σευηριανοί, καὶ πολλοὶ φόνοι γέγοναν. Καὶ ἀποστελίας ὁ βασιλεὺς Ζήμαρχον³¹ (53) τὸν κόμητα³² τῆς ἀνατολῆς ἐκόλωσε³³ τοὺς ἀτάκτους, καὶ πολλοὺς ἐξώρισεν καὶ ἰδὼς τὴν πόλιν καὶ ἡρωτηρίασεν³⁴.

A. M. 6054. — Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Ὀκτωβρίῳ

Hoc anno pontem ad Sagarium fluvium cepit imperator construere : et flumine in alium alveum abducto, arcus quinque mirabiles ac stupendos excitavit, per quos faciles esset ad utramque ripam transitus : cum pons, tantum ligneus antea fuisset.

A. C. 553. — Hoc anno, mensis Septembris die nono, hebdomados quinto, indictione nona, imperatorem obiisse per 199 Cpolim rumor sparsus est. E Thracia quippe in urbem redux, conspicuum nemini se fecerat. Plebs itaque confusa ex officinis et mancipiis sive pistrinis panes diripuit, et a tertia jam diei hora nullibi civitatis reperiebatur panis, et copiosus admodum imber eo die decidit. Officinæ demum omnes clausæ : rumorque ex palatio manavit, ad imperatoris conspectum, quod capitis dolore vexetur, ex senatu admitti neminem, ex quo eum ex humanis sublatum arbitrabantur. Circa nonam vero horam senatus, inito super ea re consilio, præfectum misit, qui pro imperatoris salute, per totam urbem facies et lumina jussit accendi : et hoc pacto ex tanto tumultu ad pristinam tranquillitatem urbs rediit. Integra demum imperatori restituta valetudine, Eugenius ex præfectis curatorum palatiorum Marinæ Georgium et Antiochi curatorem Ætherium, quasi magistri Petri filium Theodorum ex Gerontii urbis præfecti consilio imperatorem creare attentassent, accusavit. Facto de crimine diligenti examine, nec eo comprobato, Eugenius invidia non plene liberatus, domum publice proscriptam amisit : is vero ad ecclesiam confugiens, saluti consuluit. Mense autem Decembris magno incendio in portu Juliani excitato, multæ domus et ædes sacræ multæ a portu extremo usque ad Probi conflagarunt. Mortifera quoque lues per Ciliciam et Anazarbum grassata est : terræ motus Antiochiam magnam concusserunt : contentione insuper inter Severianos et orthodoxos orta, multæ cædes utrinque perpetratæ. Imperator autem Zimarcho orientis comite misso, seditiosos, multis ex illis in exsilium actis, bonis eorum publicatis, membris quoque amputatis castigavit.

A. C. 554. — Hoc anno, mensis Octobris die

VARIE LECTIONES.

¹⁶ ἐποίησεν] ἤγειρεν a, ἦλπισεν A f. ¹⁷ ἐφημέριον A, ἐφημέριον vulg. ¹⁸ μαγκιπίων A, μαγκιπίων vulg. ¹⁹ καὶ περὶ A, καὶ περὶ vulg. ²⁰ ἐγένετο add. ex A. ²¹ κεφαλαλγῆσαι A. ²² ἀπέστειλεν τὸν ἐπαρχον A, ἐπέμψεν τὸν ὑπάρχον vulg. ²³ κατέστη A. ²⁴ Ἐθέριον A. ²⁵ θελήσαντα A b. ²⁶ ἐπαρχος A, ὑπάρχος vulg. ²⁷ οἶκοι τόποι A b. ²⁸ καὶ ἐκκλησίαι add. ex A. ²⁹ τῶν Πρόβου A. ³⁰ Ζήμαρχον A. ³¹ κόμητα A, κόμιτα vulg. ³² ἐκόλωσε A b. ³³ καὶ ἐδ. καὶ ἡκρ. om. a.

JAC. GOARI NOTÆ.

(49) Difficilem conditu pontis molem, ejusque amplitudinem emittit Procopius *De ædific. Justin.* lib. v : *Sagarium* scribit ille, Suidas : *Σαγγάριος*.

(50) Eam Justiniani ægritudinem, qua velut inter calavera jacens reputatus fuerit, memorat Procopius *De ipsius ædific.* lib. i : annum tamen non observat, quem 34 imperii lubens annuit Baronius.

(51) Obscurum redditum, pro salute imp. Melius Anast., quoniam servus factus est imp., seu, gaudio redditæ illi sanitatis. COMBES.

(52) Domus, facultates, prædia hæreditatis vel publicationis jure principis fisco adjudicata ratio-

nibus, sive curatoribus rerum privatarum domus Augustæ committebantur curanda. Ejus generis fuerunt, quæ Marinæ Augustæ, Arcadii filiae, de qua *Chron. Alexand.* ad ejus annum nonum, et Antiochi sub Theodosio juniore bonis mulctati, ex superius dictis pag. 85 et Suida, juris quondam exstiterant, quorum isti celebrantur curatores. Not. imp. de Antiochi domo, *Orig. CP.*

(53) Ζήμαρχος scribitur in Excerptis de legationibus, ea quam Justinus misit, et τὸν πρὸς τὴν πόλιν στρατηγός, urbium orientalium dux,

duodecimo, hebdomados quarto, indictione decima, A β', ἡμέρᾳ δ', ἰνδικτιῶνι ι', ἐσπέρας βαθείας γέγονεν magnum profunda jam vespera incendium ad Cæsarii partes, ad locum, cui Omphacera nomen, grassatum est: et officinæ omnes et fornices ad Bovis locum conflagrarunt. Novembri etiam mense ludis circensibus celebratis, priusquam imperator spectatum advenisset, factionum seditio exorta est, et Prasini in Venetos irruere. Nuntio ad imperatorem delato, sedile sibi positum in circo conscendit, **200** et conflictu spectato, Marianum comitem excubitorum et Cæsarii palatii curatorem partibus dirimendis in arenam iussit descendere. Ubi conflictus locum tenuerunt, tumultui sedando non fuere satis, nec consertam pugnam distrahere valuerunt: ita ut multi ex utraque parte cæsi fuerint, vulnerati etiam multi. Ingredi vero Veneti in Prasinorum cuneos et carceres: *Incende hic*, exclamabant, *ignem illuc admove*. Prasinus vero nusquam comparet. Prasini ex adverso vociferabantur: *Hem, hem, cuncti, cuncti in mediam arenam procedite*. Progressi in Venetorum vicinias, lapidibus obvios quosque obruerunt, clamantes: *Ignem huc applica, ignem illic suppone. Venetus non comparet*. Dominica vero jam illucente irruerunt in vicinias, et omnia Venetorum bona diripere. Imperator autem Prasinus apprehendi iussit: ex quibus multi variis tormentis castigati. At Veneti ad ecclesiam Deiparæ, quæ in Blachernis, confugerunt. Prasini autem exsistentes ad sanctam Euphemiam Chalcedonem aufugere: quos inde expulsos præfectus suppliciiis affecit. Porro conjuges et matres eorum ad imperatorem in ecclesiis clamare, ut Prasinis indulgentiam concederet: illæ vero baculis repulsam passæ sunt: nec placatus imperator, quin Christi natalitia celebrarentur. Februario vero mense imperator iussit ex septem scholariorum numeris, qui, residebant in Bithynia, Nicomedia, Cio, Pruza, Cyzico, Cotyæo et Dorylæo, ut relictis his locis subsisterent in Thracia, atque Heracleæ: cæterisque urbibus circum vicinis. Martio deinde mense scholæ tumultum contra suum comitem concitavere, ob quædam stipendia recipi solita, ac deinde rescissa. In eum itaque impetum fecerunt. Hic tum forte aderat Theodorus Petri magistri filius, cui cognomen Condocheres, qui minaci oratione usus, eos demulcere et sedare valuit. Eodem anno Basipolis

β', ἡμέρᾳ δ', ἰνδικτιῶνι ι', ἐσπέρας βαθείας γέγονεν ἐμπυρισμὸς μέγας ἐν τοῖς Καίσαρσι, ἕως τῆς λεγομένης Ὀμφακερᾶς. Καὶ ἐκάησαν ²² ὅλα τὰ ἐργαστήρια καὶ οἱ πυλεῶνες ἕως τοῦ Βοός. Τῷ δὲ Νοεμβρίῳ μηνὶ ἰππικοῦ ἀγομένου ²⁴ πρὸ τοῦ ἀναλθεῖν τὸν βασιλέα, γέγονε δημοτικὴ ταραχὴ ²⁵, καὶ ἐπῆλθον οἱ Πράσινοι τοῖς Βενέτοις, ²⁶ καὶ γνοὺς ὁ βασιλεὺς ἀνῆλθεν ἐν τῷ καθίσματι, καὶ θεασάμενος τὴν μάχην, ἐκέλευσεν Μαρῖανῳ τῷ κόμητι τῶν ἐξκουβιτόρων ²⁷ σὺν τῷ κουράτωρι τῶν Καίσαρσι καταλθεῖν, καὶ χωρῖσαι ²⁸ τὰ μέρη. Οἱ δὲ ἀπελθόντες οὐκ ἠδυνήθησαν χωρῖσαι αὐτούς. Καὶ πολλοὶ μὲν ἀπέθανον ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, πολλοὶ ²⁹ δὲ καὶ ἐπληρώθησαν. Εἰσελθόντες δὲ οἱ Βένετοι εἰς τὰ βάραθρα τῶν Πρασίνων ἔκραζον· Ἄψον ὦδε, ἄψον ἐκεῖ. Ὁ δὲ Πράσινος οὐ φαίνεται. Καὶ πάλιν οἱ Πράσινοι ἔκραζον· Αἱ, αἱ, ὅλοι, ὅλοι εἰς τὴν μέσην ³⁰. Ἦλθον εἰς τὰς γειτονίας τῶν Βενέτων, καὶ ἐλίζαζον οὐς εὐρισκον καὶ ἔκραζον· Ἄψον, ἄψον ὦδε ³¹. Βένετος οὐ φαίνεται. Καὶ εἰσῆρχοντο εἰς τὰς γειτονίας διαφανούσης Κυριακῆς, καὶ ἤρπαζον τὰς ὑποστάσεις. Καὶ ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς συσχεῖναι τοὺς Πρασίνοους, καὶ πολλὰς βασάνους ἐκολάσθησαν. Οἱ δὲ Βένετοι προσέφυγον τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Θεοτόκου τῶν Βλαχερνῶν. Οἱ δὲ ἐξελύσαντες ³² Πράσινοι προσέφυγον εἰς τὴν ἀγίαν Εὐφημίαν ἐν Χαλκηδόνι· οὐς ἐκδελὼν ὁ ἑπαρχος ³³ ἐτιμωρήσατο. Ἦρξαντο δὲ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καὶ αἱ μητέρες κράζειν εἰς τὰς ἐκκλησίας τῷ βασιλεῖ, ἵνα παράσῃ τοῖς Πρασίνοις ἰνδουλγεντίας ³⁴. καὶ ἐδιώχθησαν μετὰ βράκλων, καὶ οὐ διηλλάγη αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς (54) ἕως τῆς Χριστοῦ γεννήσεως. Τῷ δὲ Φεβρουαρίῳ μηνὶ ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς, τῶν ἐπὶ τὰς σχολαρίων τοὺς καθεζομένους ἐν τῇ Νικομηδείᾳ καὶ Κίῳ καὶ Προούσῃ καὶ Κυζίκῳ καὶ Κοτυαίῳ ³⁵ καὶ Δορυλαίῳ ἀπελθεῖν, καὶ καθίσαι ἐν τῇ Θράκῃ ἐν τῇ Ἡρακλείᾳ καὶ ταῖς περὶ αὐτῆς πόλεσι ³⁶. Τῷ δὲ Μαρτίῳ μηνὶ ἐπανέστησαν αἱ σχολαὶ τῷ κόμητι αὐτῶν, διὰ τινὰς συνηθείας αὐτῶν ἐλάβανον, καὶ ἀπέκωψεν ³⁷ αὐτάς. Καὶ ἐπῆλθον ³⁸ αὐτῷ. Εὐρέθη δὲ ἐκεῖ Θεόδωρος ὁ υἱὸς Πέτρου τοῦ μεγίστου ὁ Κονδοχαίρης ³⁹, καὶ ἀπειλητικοῖς λόγοις χρησάμενος, ἠδυνήθη αὐτοὺς καταπαρᾶναι. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει παρελήφθη ὁ Βασίπολις ⁴⁰ ὑπὸ τῶν Οὐννων (55)· καὶ ἐπεμψεν ὁ βασιλεὺς Μάρκελλον τὸν στρατηλάτην καὶ Ἰβιον αὐτοῦ ἀνεψιὸν μετὰ πλήθους στρατοῦ, τοῦ ἀναρρύσασθαι τὴν πόλιν καὶ τὴν Περσίδα. Τῷ δὲ Ἀπριλλίῳ

VARIAE LECTIONES.

²² καὶ ἐκάησαν om. A h f. ²⁴ ἀγομένου A, γενομένου vulg. ²⁵ ταραχῇ ἑορτῇ f. ²⁶ τοῖς Βενέτοις A, τοῖς Βανέτοις vulg. ²⁷ ἐξκουβιτόρων A, ἐξκουβίτων vulg. ²⁸ χωρῆσαι f. ²⁹ πολλοὶ δὲ καὶ A, καὶ πολλοὶ vulg. ³⁰ ἔκραζον· αἱ, αἱ, ὅλοι, ὅλοι εἰς τὴν μέσην f. ³¹ ἄψον, ἄψον ὦδε A f, ἄψον ὦδε, ἄψον ἐκεῖ vulg. ³² ἐξελύσαντες A, ἐξελέσαντες a f, ἐξελάσαντες vulg. ³³ ἑπαρχος A, ὑπαρχος vulg. ³⁴ ἰνδουλγεντίας A, ἰνδουλγεντίας vulg. ³⁵ Κοτυαίῳ A. ³⁶ ταῖς περὶ αὐτῆς πόλεσι A, τοῖς περὶ αὐτῆς vulg. ³⁷ ἀπέκωψεν A, ἀπέκωψαν vulg. ³⁸ ἐπῆλθον A. ³⁹ Γονδοχαίρης A. ⁴⁰ ὁ Βασίπολις] πόλις A ef, furt. Ὁδασσόπολις.

JAC. GOARI NOTÆ.

(54) Justinianum ex τῆς μανίας Venetæ parti plus æquo faventem suggillat Evagrius lib. iv, cap. 31. Certe Prasinorum factio insolentia alteram superavit in tumultu τοῦ, Νίχα.

(55) Persis fœderatorum. De Marcello, Justiniani ex fratre nepote, Procopius *De bello Persic.* lib. ii, *De Vandal.* lib. i, *De Gotth.* iii. Τῷ, Βασί,

porro in pluribus codicibus non reperitur, maxime Palatino, Peyreziano et Vaticanis; legit Barberinicum dictione una Βασίπολις, Regium inter Βασί et πόλις spatium adhibet, accentu quasi foret una dictio adhibito. Anastasius solam dictionem, civitas, reddidit τὸ, Βασί, nimirum in ejus exemplari non lecto.

μηνί ⁵¹ παρελήφθη καὶ ἡ Ἀναστασιόπολις ⁵² τῆς Α' ὁρᾶται ὑπὸ τῶν Οὐννων. Καὶ τῷ Μαίῳ μηνί γ' κατηγορήθη Ζίμαρχος ὁ κουράτωρ τῶν Πλακιδίας ⁵³, ὡς κατὰ τοῦ βασιλέως λαλήσας πολλὰ καὶ δεινὰ, ὑπὸ Γεωργίου κουράτωρος τῶν Μαρίνης καὶ Ἰωάννου ἀπὸ ὑπάτων συγγενῶν Θεοδώρας τῆς βασιλίσσης.

ratorem eaque gravia debilaterasset, delatus est a Georgio, Marinae facultatum curatore, et Joanne exconsule, ambobus imperatricis Theodora consanguineis.

A. M. 6055. — Τοῦτω τῷ ἔτει μηνί Ὀκτωβρίῳ γέγονε στάσις δημοτικὴ ἐν τοῖς Πιττακίοις, καὶ πολλοὺς ὁ βασιλεὺς ἐτιμωρήσατο. Τῷ δὲ Νοεμβρίῳ μηνί ἀβροχία πολλὴ ἐγένετο, καὶ λειψὺς ὕδατων, ὥστε γενέσθαι μάχας πολλὰς ἐν τοῖς ὕδρεσι. Ἐφύσησε δὲ καὶ ⁵⁴ βορρᾶς ἀνεμὸς Ἀγούστου ⁵⁵ μηνί, καὶ οὐδαμοῦ νότος, καὶ οὐκ ἤρχοντο τὰ πλοῖα ἐν τῇ πόλει ⁵⁶, ὥστε καὶ λιτὰς ἐκβαλεῖν Εὐτύχιον τὸν πατριάρχην εἰς Ἱερουσαλὴμ, τοῦτ' ἐστὶν εἰς τὸν ἅγιον Διομήδην (56).

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει μηνί ⁵⁷... ἐπινίκια ἤλθον ἀπὸ Ρώμης Ναρσοῦ τοῦ πατρικίου δηλοῦντα παραλαβεῖν ⁵⁸ αὐτὸν πόλεις ὀχυράς τῶν Γότθων δύο Βηρωτῶν ⁵⁹ καὶ Βρίγκας (57). Τῇ δὲ κα' τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἡμέρας ἑκατὸς ἐσπέρας ἐπιβουλὴν ἐμελέτησάν τινες τοῦ φονεῦσαι τὸν βασιλέα, ὡς κάθηται ἐν τῷ παλατίῳ. Ἦσαν δὲ Ἀβλάβιος ἀπὸ Μελιστῶν ⁶⁰ καὶ Μάρκελλος ἀργυροπράτης (58) καὶ Σέργιος ὁ ⁶¹ ἀνεψιὸς τοῦ κουράτωρος Αἰθερίου. Ἡ δὲ μελέτη ⁶² αὐτῶν, ὡς κάθηται ἐν τῷ τρικλίνῳ ἐσπέρας πρὸ τοῦ μησεῦσαι ⁶³ (59), εἰσπρηθέντες σφάζουσιν αὐτὸν, ἔχοντες ἰδίους ἀνθρώπους συναργοῦντας αὐτοῖς Ἰνδοὺς κρυπτομένους εἰς τὸ Σιλεντιάρχικον (60) καὶ εἰς τὸν ⁶⁴ Ἀρχάγγελον καὶ εἰς τὸ Ἄρμα, ἵνα γενομένης τῆς ἐπιβουλῆς ταρᾶν ποιήσωσιν. Ὁ δ' αὐτὸς Ἀβλάβιος καὶ χρυσίον ἔλαβεν παρὰ Μαρκελλοῦ τοῦ ἀργυροπράτου λίτρας ν' εἰς τὸ συνεργῆσαι αὐτῷ, καὶ τοῦ Θεοῦ εὐδοκήσαντος ἐδάβρησεν Ἀβλάβιος Εὐσεβίῳ τῷ ἀπὸ ὑπάτων ὄντι κόμητι Φουδεράτων καὶ Ἰωάννῃ τῷ λογοθέτῃ (61) τῷ κατὰ Δομεντζιολὸν λέγων, ὅτι τῇ ἐσπέρᾳ ⁶⁵ ταύτῃ βουλόμεθα ἐπελθεῖν τῷ βασιλεῖ. Ὁ δὲ μηνύσας τῷ βασιλεῖ ἐκράτησεν αὐτοὺς, καὶ εὗρεν αὐτοὺς φο-

ab Hunnis capta est : quamobrem Marcellum militiae magistrum et nepotem suum cum copioso exercitu ad eam civitatem atque Persiam liberandam misit. Exinde mense Aprili Anastasiopolis Thraciae urbs ab Hunnis occupata : ac mense tandem Maio, Zimarchus Placidiae curator, quasi multa in imperatore etiam Augusti soli boreae flatu, noti aura nullibi spirare, ex quo navigia a meridie ad urbem appellere non potuere. Quamobrem Eutychius patriarcha processiones cum precibus Jerusalem, hoc est, ad sanctum Diomedem duxit.

Eodem etiam anno, mense..... victoriae triumphales nuntii Roma Epolim delati, pervenerunt : Narselem videlicet patricium duas urbes munitissimas Veronam et Brixiam a Gotthis recepisse. Mensis vero ejusdem die vigesimo quinto, Sabbato circa vespem de imperatore interficiendo, ubi sederet in palatio, quidam conjuraverunt. Facinoris auctores fuerunt Ablabius exmonetarius, Marcellus argentarius, et nepos Aetherii curatoris Sergius. Eorum porro conjuratio hujusmodi fuit : nimirum cum imperator in triclinio sub vespem accubisset, priusquam abeundi copia fieret, irruentes eum interfecuri essent. Quin etiam quosdam homines Indos ad hoc facinus adjuutores ad Silentiarium et locum Archangeli Harmatisque nomine nuncupari solitum in insidiis latentes habuere, qui molitione ad finem perducta, tumultum concitarent. Porro ipse Ablabius auri libras quinquaginta a Marcello argentario, ut suam ipsi operam ad id accommodaret, acceperat. Ablabius autem, Deo ita disponente, cum Eusebio exconsuli, qui foederatorum comes erat, et Joanni Logothetae, qui Domen-

VARIÆ LECTIONES.

⁵¹ τῷ δὲ Ἀπριλίῳ μηνί τῷ δ' αὐτῷ ἔτει b, τῷ δ' αὐτῷ μηνί a. ⁵² καὶ ἡ Ἀν. Α, ἡ Ἀν. vulg. ⁵³ Πλακιδίας A alii. ⁵⁴ καὶ post dē add. ex A. ⁵⁵ Ἀγούστου μηνὸς b. ⁵⁶ ἐν τῇ πόλει add. ex A. ⁵⁷ hæc lacuna etiam in A non suppletur. ⁵⁸ παραλαμβάνειν A b. ⁵⁹ Βηρωτῶν A, Βεροτῶν vulg. nonne Βηρώναν? ⁶⁰ Μελιστῶν A. ⁶¹ ὁ add. ex A. ⁶² μελέτῃ ἐπιβουλῇ a. ⁶³ μησεύσει A, μισεύσει a, μησεύει f. ⁶⁴ καὶ εἰς τὸν A, εἰς τὸν vulg. ⁶⁵ ἐν τῇ ἐσπ. A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(56) Ecclesiam a Constantino constructam, in qua sancta ex Jerusalem advecta Helena reposuit. Orig. CP.

(57) Cedrenus errantem Theophanem imitatus Βηρωτῶν καὶ Βρίγκας, ex quo Brincas quamdam Italiae civitatem falso æstimat. Anastasius, Theophane corrector, Veronam et Brixiam reposuit. Victoriae porro nuntium mense Novembri allatum conjicies, ac nuper objectam replebis lacunam, quod eundem mensem jam superius auctor citaverit, Decembrem paulo inferius designaturus sit.

(58) Hos æstima trapezitas, et nummularios, rei privatae ministros, vel rei monetariae praepositos. Justinianus enim, inexplibilis avaritiae morbo laborans, facile potuit ærarium administrantes in se

concitare : de quo Evagrius lib. iv, cap. 29. *Historia miscella* argenti venditores exponit τὸν ἀπὸ Μελιστῶν, et ἀργυροπράτην.

(59) Μησεύειν τὸ ἀποδημεῖν glossæ Græco-barbaræ, Portius, et recentior usus interpretatur.

(60) Ita recentiores dicunt κυνήγιον, παιδίον, τραπέζιον, vice κυνήγιον, παιδίον, τραπέζιον. Σιλεντιάρχικον igitur intelliges silentiariorum excubitorum stationem in palatio. Ἀρχάγγελον autem et Ἄρμα loca his nominibus insignita.

(61) Ut hic primum scribitur, ita primum usum accepisse videtur dictio λογοθέτης, comitem rei privatae quondam significans, quod auctoritatibus in annotationibus ad Cedrenum jam adductis, et per hoc opus sparsis declaratur.

tziole adhærebat, quod conjuraverant sidenter ap-
ruit : Hac ipsa, inquit, vespera imperatorem
aggredi es interficere decrevimus. Ille re ad impe-
ratorem nuntiata desinuit eos, et gladios occulto
ferentes deprehendit. Et argentarius quidem Mar-
cellus consilio suo frustratus, educto, quem gere-
bat, gladio, tres sibi plagas in ipso triclinio inflixit.
Mox dum caperetur, expiravit. Ætherii vero nepos
Sargius surripiens se in Blachernarum ædem
confugit : eumque vi eductum et examinatum
hortati sunt fateri Isacium argentarium, et claris-
simum patricium Belisarium cum eo. conjurationis
hujusmodi participes ; ac insuper argentarium
Vitum, Paulumque Belisarii curatorem ejusdem
fuisse conscios. Comprehensus igitur uterque et
Procopio præfecto traditus insidias omnes detulit,
et patricium Belisarium accusavit. Confessum itaque
in Belisarium imperator exarsit : ex quo multi
fugam arripere consiliati sunt. Tum vero 209
Decembris die quinto curiam convocavit imperator,
adducto secum etiam sanctissimo patriarcha Eu-
tychio, eorumque confessionibus palam recitari
jussis, Belisarius coram assistens et auditor, gravi-
ter indoluit, et in imperatoris offensionem incurrit,
qui militibus submissis domesticos ejus detinuit
omnes, ipsum vero propria domo inclusum sub
custodia servari præcepit. Porro mensis Decembris
die vigesimo Magnæ Ecclesiæ dedicatio secundo
celebrata : nocturnæque vigiliæ dedicationi hujus-
modi præmitti solitæ apud sancti Platonis peractæ :
et exinde sacro procedendi ritu, cui præsentem
imperator exhibuit, patriarcha Cyprianus Eutychius
curru vectus, et apostolico habitu ornatus, sacrum
manibus tenens Evangelium, progressus est, cun-
ctis e populo concincentibus : *Attollite portas, prin-*
cipe, vestras. Eodem quoque modo partes qua-
dam Africæ a Mauritania in Africa rebellionem
excitantibus occupatæ sunt hoc pacto : Quidam
nominis Cutzianus memoratæ Mauritavorum gentis

αἰῶντας κρυπὰ ἔλεγε. Καὶ ὁ μὲν ἀργυροπράτης
Μάρκελλος ἀστοχήσας τοῦ προσδοκωμένου, σῶρας, &
ἐφόρει ἕλφος, δίδωκεν ἑαυτῷ τρεῖς πληγὰς ἐν τῇ
τρικλίνῃ, συσχεθεὶς δὲ τελευτᾷ. Σάργιος δὲ ὁ Αἰθε-
ρίου ἀνεψιὸς διαδράς προσέφυγεν ἐν Βλαχέρναις, ὅ-
τε ἐξαγαγόντες τῆς ἐκκλησίας καὶ ὁ ἐξετάσαντες ἐπει-
σαν ὁμολογῆσαι, ὡς καὶ Ἰσάκιος ὁ ὁ ἀργυροπράτης,
καὶ Βελισάριος ὁ ἐνδοξότατος πατρικίος καὶ αὐτὸς
συνῆδαι τοιαύτῃ ἐπιβουλῇ καὶ Μίτρος ὁ ἀργυροπράτης,
καὶ Παῦλος ὁ κουράτωρ τοῦ αὐτοῦ Βελισαρίου ἐχθ-
νωσκαντὴν ἀπέψιν ⁶⁶. Καὶ συσχεθέντων ⁶⁷ ἀμφοτέρων,
καὶ ἐκδοθέντων Προκοπίῳ ⁶⁸ τῷ ὑπάρχῳ, κατέθενται,
καὶ καταίπον Βελισαρίου τοῦ πατρικίου. Αὐτίκα οὖν
ὁ βασιλεὺς γέγονεν ὑπὸ ἀγανάκτησιν Βελισαρίου.
πολλοὶ δὲ φυγῇ ἐκρήσαντο. Τῇ δ' τοῦ Δεκεμβρίου
μηνὸς ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς σιλόνητον (62), ὃ ἐνέγκας
καὶ τὸν ἀγιώτατον πατριάρχην Εὐτύχιον καλεῖσας
ἀναγνωσθῆναι τὰς αὐτῶν καταθέσεις, καὶ ἀκούσας
Βελισάριος μεγάλως ἐδαρήθη, καὶ ⁶⁹ γέγονεν ὑπὸ
ἀγανάκτησιν τοῦ βασιλέως, καὶ πέμψας ὁ βασιλεὺς
ἔλαθεν πάντας τοὺς ἀνθρώπους αὐτοῦ, καὶ αὐτὸν
ἐκάθισεν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ παραφυλαττόμενον. Τῷ δὲ
Δεκεμβρίῳ μηνὶ κ' γέγονεν ἐγκαίνια τῆς Μεγάλης Ἐκ-
κλησίας το δεύτερον. ἡ δὲ παννυχὶς ⁷¹ (63) τῶν αὐτῶν
ἐγκαίνιων γέγονεν εἰς τὸν ἄγιον Ἡλάτωνα, καὶ ἐξηλ-
θεν ἐκεῖθεν ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Εὐ-
τύχιος μετὰ τῆς λιτῆς, συμπαρόντος καὶ τοῦ βασι-
λέως, καθεζόμενος ἐν τῷ ὀχήματι, καὶ φορῶν τὸ
ἀποστολικὸν σχῆμα καὶ κρατῶν τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον,
πάντων τῶν λαῶν ψαλλόντων τὸ, Ὁ ἄγιοι πύλας,
ἀρχοντες, ὁμῶν. Τῷ δ' αὐτῷ μηνὶ παρελήθη μέρη
τῆς Ἀφρικῆς ὑπὸ τῶν Μαυριτάνων ⁷² ὁπλι-
στάντων [αὐτῶν τῇ Ἀφρικῇ ⁷³] τῶν τοιοῦτ' Κουτ-
ζινας τοῦ δνόματι (64) ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἔθνους, ἐξαρχῶς
τῶν Μαυριτάνων, ἔχεν ἔθος λαμβάνειν παρὰ τοῦ
κατὰ τὸν καιρὸν ἀρχόντος ⁷⁴ τῆς Ἀφρικῆς ῥήτων
χρυσίων. Ἐλθόντος δὲ αὐτοῦ λαβεῖν αὐτὸ, Ἰωάννης ὁ
ἀρχὼν Ἀφρικῆς ἐφόνησεν αὐτόν. Ἀνέστησάν δὲ
τὰ τέκνα αὐτοῦ τοῦ Κουτζίνα ἐχθικοῦντες τὸ πατρῶον

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁶ καὶ ἀδελ. ex A. ⁶⁷ ὁ add. ex A. ⁶⁸ σκέψιν A, σκέψιν vulg. ⁶⁹ συσχεθ. ἀμφοτέρων A b, συσχ. πάν-
των ἀμφ. vulg. ⁷⁰ Προκοπίῳ] h. l. iterum lacuna intercedit in cod. A, quæ usque ad p. 580,
καὶ περιπλαχεῖς pertinet. ⁷¹ μεγάλως ἐλυπήθη, καὶ a. ⁷² παννυχὶς vulg. ⁷³ Μαυρικιανῶν vulg. ⁷⁴ ἀρ-
τοῖς τῇ Ἀφρικῇ a, hæc verba potius delenda videntur. ⁷⁵ ἀρχοντα a.

IAC. GOARII NOTÆ.

(62) Conventus in quo imperator orat, et de re-
ligionis maxime, et de reipublicæ momento tractat.
Nicetas in Manuele Comneno : Κατηχητηρίους ὄντες
λόγους, οὓς φασὶ σιλέντια. *Sermones, quibus in-*
struuntur, depromuntur : quos vocant silentia. Zonaras
in Leone Philosopho : Οὐκ ἔδυνήθη διαλεχθῆναι
τῇ συγχλήτῳ περὶ νηστείας τὴν συνήθη διαλέξιν,
ἣ καλεῖται σιλέντιον. *Consuetam orationem ad se-*
natum de jejuniis non potuit proferre, quam dicunt si-
lentium. Ex his dissertationem potius quam conveni-
entem silentium referre cornis, forsitan quia sine stre-
pitu modeste ac velut silentio fletet.

(63) Extructa post seditionem τοῦ Νίκα S. So-
phie æde, primâ sub Justiniano facta est ejus de-
dicatio : de antiqua quippe sub Constantino nullus
hic sermo. Trulli vero ante annos quinque collapsi
ruinâ cum altare confractum fuisset, eo reparato
encaenia quoque sacræ ædis reparata. Παννυχὶς hic

D memorata vigiliis dedicationi prævias in ecclesia
coram sanctis reliquiis peragendas, τὸ, ἐξηλθεν,
deportatas ex priore in novam ecclesiam reliquias, τὸ,
καθεζόμενος ἐν τῷ ὀχήματι, habet exemplum pagg.
citandis in indice v. *Dedicatio ecclesiæ.* Τὸ ἀπο-
στολικὸν σχῆμα, colobium est, de qua euchologica
nostra disserunt : Τὸ, Ὁ ἄγιοι πύλας, versus est
in ecclesiæ dedicatione sacris in ecclesiam reliquiis
inductis cantandus : de quibus singulis euchologica
nostra de ecclesiæ dedicandæ ritu, et alio, si molium
altare fuerit σαλυσθείσης τῆς ἀγίας τραπέζης. De
annua dedicatæ ecclesiæ CP. celebritate Menæum
mensis Decembri, consecrationis istius tempus idem
statuitur in Chronico Alexand., tantum dies ejus
mensis 26 designatur.

(64) De quo fuso in præcedentibus ubi *De bello*
Vandalico.

αἶμα ⁷³, καὶ ἐπαναστάντες τῇ Ἀφρικῇ, παρ-
 ἔλαβον αὐτῆς μέρη τινὰ, πραιδύσαντες. Ὁ οὖν
 βασιλεὺς γινὼς τοῦτο, ἀπέστειλεν πρὸς βοήθειαν
 τῆς Ἀφρικῆς Μαρκιανὸν τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ καὶ
 στρατηλάτην μετὰ ἐξερκέτου, πρὸς τὸ εἰρηνεῦσαι
 τοὺς Μαύρους. Καὶ προσεβόησαν αὐτῷ, εἰρηνεῦσεν
 ἡ Ἀφρικὴ· τῷ δὲ Ἀπριλίῳ μηνὶ διεδέχθη ὁ Προ-
 κόπιος ὁ ὑπαρχος τῆς πόλεως, καὶ γέγονεν ἀντ' αὐ-
 τοῦ Ἀνδρέας ὁ ἀπὸ λογοθετῶν. Καὶ ἐξερχομένου
 αὐτοῦ ἀπὸ παλατίου τῆς Χαλκῆς καθημένου ἐν τῷ
 ὀχθῆματι, καὶ ἀπερχομένου ἐν τῇ πραιτωρίῳ, ὑπὴν-
 τησαν αὐτῷ οἱ Πράσινοι εἰς τὸ Λαῦσον· καὶ ἤρξαντο
 αὐτὸν ὀφρεῖν, καὶ λιθάζειν· καὶ ἐγένετο ἀταξία με-
 γάλῃ ἐν τῇ μέσῃ τῶν δύο μερῶν. Καὶ εἰσῆλθον ἐν
 ταῖς φυλακαῖς, καὶ ἐκράτησεν ἡ μάχη ἀπὸ ὥρας ἑ-
 ἕως ἑσπέρας ⁷⁴. Καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς Ἰου-
 στίνον τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ καὶ κουροπαλάτην, καὶ
 ἀπεδίωξεν αὐτούς. Καὶ πάλιν περὶ ὥραν ἑβ' συν-
 ἔβαλλον μάχην, καὶ ἐκρατήθησαν· καὶ ἐπόμεν-
 ον ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας· καὶ ἐκοίψαν τοὺς ἀντί-
 χεῖρας αὐτῶν, ὅσοι μετὰ ξιφῶν ἐμαχίσαντο. Καὶ
 τῇ ιθ' τοῦ Ἰουλίου μηνὸς ἐδέχθη Βελισάριος ὁ
 πατρίκιος, ἀποκριθὼν καὶ πάσας αὐτοῦ τὰς ἀξίας ⁷⁵,
 Ἐφθασε δὲ καὶ Πέτρος ὁ μάγιστρος (65) ἀπὸ
 Περσίδος ποιήσας πάντα εἰρήνης ἔτη ζ' (66), ἐνεκεν
 Αἰζικῆς καὶ τῶν μερῶν τῆς Ἀνατολῆς. Τῷ δ' αὐτῷ
 μηνὶ ἦλθον πρέσβεις Ἀσκήλ τοῦ βῆγγος Ἑρμηχιό-
 νων (67) τοῦ ἐσθθὲν καί μενόντων βαρβαρίων ἔθνους
 πλησίον τοῦ Ὀκεανοῦ. Τῷ δ' Αὐγούστῳ μηνὶ γέγονε
 λείψις ὕδατος, ὥστε σφαλισθῆναι τὰ δημόσια λουτρά,
 καὶ γενέσθαι φονοκοπέα ⁷⁶ εἰς τὰ ὄρεϊα.

reversus est, **203** constitutis in annos septem
 Orientis regiones spectabat. Eodem mense venerunt legati Ascel regis Hermechionum, qui interio-
 res Barbararum nationum provincias juxta oceanum obtinent. Augusto denique mense ea aquarum per-
 naria contigit, quæ publica balnea claudi, et cædes plurimas ad aquarum receptacula committi co-
 gere.

A. M. 6056. — Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Ὀκτωβρίῳ
 Ἰνδικτικῶν ιβ' ἀπῆλθεν ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς χά-
 ριν εὐχῆς ἐν τοῖς Μυριαγγέλοις (68), ἦγουν ἐν Γερ-

A princeps, a prefecto, qui per id tempus regeret
 Africam, certum auri pondus accipere solebat.
 Eam pecuniæ summam accipere profectum Joannes
 Africæ prefectus occidit. Insurgunt itaque Cutzina
 liberi paternum sanguinem ulturi, et excursionibus
 Africam vastantes, abactis hinc inde prædis, par-
 tes regionis aliquas occupant. His cognitis nepo-
 tem suum et militiæ magistrum Marcianum cum
 exercitu valido imperator mittit, juvandæ nimirum
 armis Africæ, Maurisque ad pacis et servitutis officia
 revocandis. Marciani imperium faciles exceperunt
 Mauritanii, et Africa omnis in pace composita est.
 Porro Aprili mense Procopio urbis præfecto exau-
 ctorato institutus est Andreas exlogotheta: eoque
 post impositum onus e palatio Chalces egresso,
 curruque insidente, et ad prætorium procedente,
 Prasini ad Lausum facti sunt obviam, virum-
 que contumeliosis et lapidibus exceperunt; ex quo
 inter duas partes ingens orta seditio. In carceres
 enim involaverunt: duravitque congressus ab
 hora decima ad vespeream. Imperator autem Justini-
 num nepotem suum et europalatem misit, qui cobi-
 beret impetum et seditiosos fugaret. Circa duodeci-
 mam vero horam pugnam rursus instauraverunt: qui
 tamen ex illis comprehensi, in multos dies per ur-
 bem ignominie inurendæ causa traducti sunt: et,
 quibus cum gladiis contentio inita, manuum polli-
 ces truncati. Cæterum Julii mensis die decimo
 nono, patricius Belisarius prioribus cunctis digni-
 tatum honoribus restitutus, in gratiam quoque im-
 peratoris rediit. Petrus etiam magister e Persia
 pacis conditionibus, quod in Lazicen aliasque

A. C. 556. — Hoc anno mense Octobri, indictione
 duodecima, ad Myriangelos, Germium videlicet,
 quæ Galatiæ urbs est, orationis habendæ causa

VARIE LECTIONES.

⁷³ ἐκζητούντες τὸ πατρίον λῆμα b. ⁷⁴ ἕως ἑσπέρας om. f. ⁷⁵ ἔτη ιζ' f. ⁷⁶ φονοκοπέα a, φονοκόπια vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(65) Variæ de Belisario conduntur historiæ, quas
 Tzetzes Chil. 3 historia 88 breviter perstringit: D
 Οὗτος Βελισάριος ὁ στρατηγὸς ὁ μέγας,
 Ἰουστινιανέσις ὢν ἐν χρόνοις στρατηλάτης
 πρὸς πάντας τετραμέρειαν γῆς ἐφαπλώσας νίκας,
 ὕστερον φθόνῳ τυφλωθεὶς (ὡς τυχῆς τῆς ἀσάτου!),
 ἔκπωμα ξύλινον κρατῶν ἐδῶκε τῷ Μιλίῳ·
 Βελισαρίῳ ὀβολὸν δότε τῷ στρατηλάτῃ,
 ὅν τυχῆν μὲν ἐδόξασεν, ἀποτυφλὸς δὲ ὁ φθόνος.
 Ἄλλοι παρ' τῶν χρονικῶν μὴ τυφλωθῆναι τοῦτον·
 Ἐξ ἐπιτιμίων δ' αἰτιον ἐσχάτως γεγενέναι·
 καὶ πάλιν εἰς ἀνάκλησιν δόξης ἔλθειν πρότερας.

Hic Belisarius dux magnus;
 Justiniani temporibus magister militiæ
 In omnem telluris quadrantem extendens victorias
 Ultimo invidia excecatus, o fortunam instabilem!
 Oculum ligneum tenens exclamabat in Millio:
 Belisario magistro militiæ obolum date,
 Quæm fortuna quidem extulit, invidia vero privat ocu-
 lis.

Alii chronicorum scriptores excecatum negant:

Ex honoratis autem postremo infumem factum,
 Atque iterum reparata priori sorte ad gloriæ culmen
 rediisse.

(66) Ejus legationem fuse descriptam in Excerptis Menandri exhibent ipsa de legationibus Excerpta editionis regiæ, pag. 140, qua τὼν περὶ τὸν βασιλέα ἡγεμῶν celebratur: de eodem Suidas.

(67) Theophanes Byzantius apud Photium, col. 64, Turcos, olim Massagetas, in Oriente ad Tannaim sitos, Χερμιχίωνας a Persis vocari testatur.

(68) Thermis angelorum cœtui dicatis, quibus tum precibus, tum aquarum calidarum fomentis sanitas reparabatur. Procopius, De ædif. Justin., lib. v: Aquas suapte natura calidas apud Bithynos (Galatas scribit auctor) fontes effundunt in loco, quem incolæ Pythia vocant. Has in solatium et refrigerium habent, cum multi alii, tum imprimis Byzantini. Hic magnificentiam rege dignam Justinianus ostendit, structis regiis domibus, quæ prius non sue-

Eodem anno abbas Agatho Apolinarii episcopi Alexandrini frater, Alexandriam profectus ad rerum administratarum rationes exigendas, Eustochium monachum Alexandriae tunc magnum **205** oeconomum male gesti muneris incusatum inisit in carcerem : qui tecto elapsus, Byzantium perrexit. Macario vero dolis ecclesia depulso, in ejus locum Hierosolymorum episcopus Eustochius consecratus est.

A. C. 560. — *Hierosolymorum episcopi Eustochii annus primus.*

Hoc anno nummulariis foeneratoribusque cunctis convocatis, jussit Augusta debitorum syngraphas et pignora ad se proferri : quibus in potestatem acceptis, pignora debitoribus restituit, et in propriorum dominorum manibus cuncta reposuit : atque ob id factum summis eam laudibus tota urbs prosecuta est. Eustochius autem Hierosolymam profectus, odio, quo in Apolinarium, Agathonem et Macarium ferebatur, novae laurae monachos Origeniani dogmatis incusatos expulit : quomobrem ipse postmodum ejectus est, et Macarius rursus proprio throno redditus.

A. C. 561. — *Hierosolymorum episcopi Macarii iterum, Alexandriae Joannis annus primus.*

Hoc anno ludis equestribus in circo celebratis et contententibus ad invicem factionibus, ad utrasque partes mandata misit imperator ; ad Venetos quidem his verbis usus : Imperator Justinianus penes vos obijt : ad Prasinos autem, Imperator Justinianus penes vos vivit. Illis auditis conquieverunt factiones, et ad priora dissidia nusquam redierunt.

Eodem anno Sophianorum palatium conjugis Sophiae nomine, occasione accepta, quod in eo, dum curiopalem adhuc ageret, filius ejus Justus fuisset sepultus, exaedificare coepit, in domo nimi-

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ὁ ἀδελφὸς Ἀπολινάρου τοῦ ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας ἐλθὼν εἰς Ἀλεξανδρείαν, καὶ λόγους εἰσπραττόμενος, Εὐστόχιον μοναχὸν ὄντα καὶ οἰκονόμον Ἀλεξανδρείας τότε, τῆς οἰκονομίας χάριν ἐφρούρησεν τοῦτον · ὃς φυγὼν διὰ τῆς στέγης ἦλθεν ἐν Βυζαντίῳ, Μακαρίου τότε ἐκκληθεῖντος (84) τῆς ἐκκλησίας κατὰ συσκευὴν · καὶ χειροτονήθη Εὐστόχιος ἀντὶ Μακαρίου ἐπισκοπὸς ⁹⁰ Ἱεροσολύμων.

A. M. 6060. — *Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Εὐστοχίου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει μεταστειλαμένη (85) Σοφία εὐσεβεστάτῃ Αὐγούστα τοὺς τε ἀργυροπράτας· καὶ σημαδάρους, ἐκέλευσεν ἐνεχθῆναι τὰς ὁμολογίας τῶν χρεωστούντων καὶ τὰ σημάδια · καὶ ἐντυχοῦσα αὐτοῖς, ἔλαβε τὰ σημάδια παρασχομένη αὐτὰ τοῖς χρεωστοῦσι ⁹⁰, καὶ ἀπέδωκεν αὐτὰ τοῖς ἰδίοις δεσπότης · καὶ μεγάλῳ· εὐφημίσθη ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ πάντας τῆς πόλεως. Εὐστόχιος δὲ ἀπὸ τῶν (86) εἰς Ἱεροσόλυμα μίσει τῷ πρὸς Ἀπολινάριον καὶ Ἀγάθωνα καὶ Μακάριον, τοὺς τῆς Νέας Λαύρας μοναχοὺς ἐξέβαλεν, ὡς Ὀριγενιστάς · καὶ διὰ τοῦτο ἐξεβλήθη · καὶ πάλιν ἀπεκατέστη Μακάριος εἰς τὸν ἴδιον θρόνον.

A. M. 6061. — *Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου πάλιν Μακαρίου, Ἀλεξανδρείας Ἰωάννου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει ἱπποδρομίας τελεθείσσης, καὶ φιλονεικούντων τῶν μερῶν εἰς ἀλλήλους, ἐπεμψεν μανδάτα (87) εἰς ἑκάτερα τὰ μέρη ὁ βασιλεὺς, λέγων, εἰ μὲν τοὺς Βενέτους, ὅτι Ὁ Ἰουστινιανὸς ὁ βασιλεὺς ⁹¹ παρ' ὑμῖν ἐτελεύτησεν, εἰς τοὺς Πρασίνους, ὅτι Παρ' ὑμῖν ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ζῇ (88)· καὶ ἀκούσαντα τὰ μέρη ἐσέγησαν, καὶ οὐκ ἔτι ἐφιλονέκησαν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἤρξατο κτίζειν τὸ παλάτιον τῶν Σοφιανῶν (89) ἐπ' ὄνομα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Σοφίας, προφάσει τοῦ ἐκεῖ ταφῆναι τοῦτον (90) τὸν υἱὸν αὐτοῦ πρὸ τοῦ βασιλεῦσαι αὐτὴν, ἔτι κουροπαλάτου

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁰ ἐπισκόπου vulg. ⁹⁰ χρεωστοῦσι, καὶ ἀπέδωκεν αὐτὰ τοῖς add. ex e. ⁹¹ ὁ βασιλεὺς om. a.

JAC. GOARI NOTÆ.

(84) Nicephori Chronicon. Evagrius lib. iv, cap. 36 : Ἐφασκον γὰρ αὐτὰ τὰ Ὀριγίνους προσέξαι δόγματα · *Ferebatur eum Origenis dogmata imitatum.* Meram συσκευὴν existimat auctor.

(85) Res paulo obscurius narrata, velut solum Augusta debitorum syngraphas pignoraque receperit, ac iis lectis pignora debitoribus dominisque redididerit, non etiam de suo alienum æs refuderit. Clarius Zonaras : *Diligenter perquisitis omnibus foeneratoribus, et ex ære alieno quid eis sive ex syngraphis, sive ex pignoribus positis, deberetur.* Κατέβαλε μὲν αὐτοῖς τὰ δάνεια οἰκοδεν · ἔλαβεν τε τὰ ἐνέχυρα · τὰ δὲ ἔγγραφα ἐξηφάνισε · *Debita de suo dissolvit, pignoraque atque syngraphas recepit ; ac pignora quidem dominis restituit, syngraphas abolevit.* COMBEFIS.

(86) Evagrius, lib. v, cap. 16 ; Nicephori Chronicon.

(87) Principis responsa, quæ qui denuntiabat, mandator, de quo supra. Hinc vulgaris recentiorum sibi occurrentium interrogatio : Τίνα μανδάτα, Quænam principis mandata ? Insulse quidam interpretantur, Quæ nova ?

(88) Venetos Prasinosque pariter a cæde sibi mutuo inferenda repressurus Justinus, utrisque diversa mentem in eandem significat, Venetis : Justinianum eorum factioni quondam proclivem amisisse : Prasinis ; tumultus eorum illatis etiam cædibus compescere peritum Justinianum in sese nondum extinctum, imo superstitem manere ; quare utrique ab injuriis abstineant.

(89) Ad palatium illud nominis ejusdem portum exstitisse, totius nimirum CP. pariem ita vocatam referunt Orig. CP., Gyllius, *De topogr. CP.* lib. ii, cap. 15.

(90) Defunctorum cadaveribus extra ecclesias sepeliri consuetis, cum Justum filium in Aroban-geli æde tumultasset Justinus, ut locum sacrum in suos usus mutaret, et palatium construeret πρόφασιν invenit. S. Sophiæ templo comparat illud Corippus, lib. iv :

*Incluta præclarum duo sunt imitantia cælum,
Consilio fundata Dei ; venerabile templum
Et Sophianarum splendentia tecta novarum.*

ἐν τῷ αὐτοῦ, ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἀρχαγγέλου τοῦ ἐκεῖσε, ἅρμας αὐτοῦ ὑπὸ διαφόρων πολυτίμων μαρμάρων.

A. M. 6062. — Πρώτης ἐπισκόπου Βενεδικτου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Ἰουστίνος ὁ βασιλεὺς ἤρξατο κτίζειν τὸ παλάτιον τὸ δεύτερον ἐν τῇ προαστείῳ αὐτοῦ, εἶχεν πρὸ τοῦ βασιλεῦσαι αὐτόν. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τῇ νήσῳ τῆς Πριγκίπου, καὶ αὐτῷ ὄντι προαστείῳ αὐτοῦ ἐν τῷ λιμένι, καὶ τὴν ἐκκλησίαν τῶν ἁγίων Ἀναργύρων ἐν τοῖς Δαρείου (91). Ἀποκατέστησεν δὲ τὸ λουτρὸν τοῦ Ταύρου τὸ δημόσιον, καὶ ἐκωνόμασεν αὐτὸ Σοφιανὰς, ἐπὶ ὀνόματι τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Σοφίας.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Ἀναστάσιος ὁ ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας (92) ὁ μέγας καθαψάμενος ἐν τοῖς ἀντιγράφοις τῶν συνοδικῶν Ἰωάννου τοῦ Κωνσταντινουπόλεως τοῦ χειροτονήσαντος Ἰωάννην τὸν Ἀλεξανδρείας, καὶ τούτου χειροτονηθέντος ἐξεβλήθη τῆς ἰδίας ἐπισκοπῆς κατὰ ἀγανάκτησιν Ἰουστίνου, καὶ ἐχειροτονήθη Γρηγόριος μοναχὸς καὶ ἀποκρισιάρχος τῆς μονῆς τῶν Βυζαντινῶν.

A. M. 6063. — Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Γρηγορίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Ναρσῆς ὁ κυβικουλάριος (93) καὶ πρωτοσπαθᾶριος (94), ὁ ἀγαπητὸς τοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ⁹¹, εἰς ὃν ἐλοιδορεῖτο, ἔκτισεν τὴν οἰκίαν Ναρσοῦ (95) καὶ τὴν μονὴν τῶν Καθαρῶν (96). Ἀκούσας δὲ Ἰουστίνος (97) ὁ βασιλεὺς περὶ τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτοῦ, ὃν εἶχεν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ αὐγουστάλιον, ὅτι συσκευὴν μελετᾷ κατὰ τοῦ βασιλέως, πέμψας ἀπεκαθάρισεν αὐτόν.

A. M. 6064. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἤρξατο κτίζειν (98) ὁ Ἰουστίνος τὴν ἐκκλησίαν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου ἐν ὀρφανοτροφείῳ, καὶ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἐν τῷ Τρικόγγῳ τὴν καλεῖσθαι ἐπὶ Ζήνωνος τοῦ βασιλέως. Προσέθηκε δὲ καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἁγίας Θεοτόκου τῶν Βλαχερνῶν τὰς δύο ἀψίδας, τῆς τε ἄρκτου καὶ μεσημβρίας ἐν τῷ μεγάλῳ ναῷ, καὶ ἐποίησε τὴν ἐκκλησίαν κατὰ σταυροῦ.

A. rum archangeli istius loci. Pretiosioribus vero marmoribus palatium adornavit.

A. C. 562. — Romæ episcopi Benedicti annus primus.

206 Hoc anno imperator Justinus, in suburbano, quod ante susceptum imperium possidebat, alterum palatium cœpit extruere: et in Principia insula, quæ pariter ejus erat suburbanum, aliud erexit ad portum: necnon ecclesiam sanctorum mercede non conductorum ad Darii regionem. Ad hæc publicum Tauri balneum a se reparatum de conjugis Sophiæ nomine Sophianas nuncupavit.

Eodem etiam anno cum magnus ille Anastasius Antiochiæ episcopus in synodales epistolas Joannis Cpolens episcopi, qui Joannem Alexandrinum consecraverat, atque etiam in ipsum Joannem Alexandrinum, qui ordinatus fuerat, rescriptis suis innotuisset: Justinus mandato sede depulsus est, et in ejus locum Gregorius monachus et Byzantium monasterii apocrisiarius promotus.

A. C. 563. — Antiochiæ episcopi Gregorii annus primus.

Hoc anno Narses cubicularius et protospatharius, qui Justiniano imperatori adeo carus fuit, ut ejus gratia ludibriis respergeretur, domum Narsæ construxit et Catharorum monasterium. Imperator autem Justinus proprium nepotem, quem augustali dignitate Alexandriæ decoraverat, insidias in se machinari cum præsensisset, misit extemplo qui ipsum capite plecterent.

A. C. 564. — Hoc anno sanctorum apostolorum Petri et Pauli ecclesiam cœpit Justinus ædificare in orphanorum hospitio, aliamque sanctorum apostolorum, quæ Zenonis imperatoris tempore conflagravit, in Triconcho. Ad ecclesiam quoque sanctæ Deiparæ Blachernarum duas absides addidit, et hanc, quæ septentrionem, illam, quæ meridiem respiciat, extruxit in celeberrimo illo templo; totamque molem illam in crucis normam composuit.

VARIAE LECTIONES.

⁹¹ αὐτῷ] αὐτῷ vulg. ⁹² πραστειν a I, προάστειον vulg. ⁹³ Ἰουστινιανοῦ a, Ἰουστίνου vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(91) Ἐν τοῖς Βασιλικῶν, habent Orig. CP. Aliud D ἀναργύρων Cosmæ et Damiani nullo pretio medicantium templum celebrant illæ: Οἱ ἅγιοι Ἀνάργυροι ὄντες εἰς τὸ Ζεῦγμα ἐκτίσθησαν παρὰ Προκλου πατριάρχου ΚΠ., μαθητοῦ τοῦ Χρυσοστόμου· SS. mercede non conductorum ecclesiam ad Zeugma positam Proclus patriarcha CP., Chrysostomi discipulus, extruxit.

(92) Cujus historiam, et Gregorii mores descripsit Evagrius, lib. v, cap. 5 et 6.

(93) Cubiculariorum et eunuchorum, quibus seu præpositus, Narses præsidebat, seriem et ministeria desingit Corippus, lib. iii, ad medium.

(94) Protectorum comes, ense armatus, turmæque sibi subditæ signum gerens. Corippus, lib. iv:

Necnon ensipotens (spatharius) membrorum robore
constans,
Astabat Narses, sedemque ornatat herilem,
Splendida signa gerens, etc.

Terga tegens domini clavis fulgebat in armis.

Cecinerat superius:

Hinc armata manus dextram levomque tuetur
Cæsarei lateris, clypeis pia terga tegebat
Ingens excubitus, protectorumque phalanges.

(95) Orig. CP., τὰ Ναρσοῦ, οἶκος ἦν Ναρσοῦ πατριάρχου, καὶ πραιποσίτου, καὶ τὰ ἐξῆς· Narsis compitum, domus Narsis patricii et præpositi erat, etc.

(96) In qua soli eunuchi ab hominibus facti degerent: vere Καθαροί. Ita me legisse memini.

(97) Justinus nepotem istum pari nomine vocatum refert Evagrius, lib. v, cap. 2, ac tum hoc, tum locis aliis Justinus acta, quasi infensus, sinistre interpretatur.

(98) Orig. CP. et Procopius, lib. i De ædific. Justiniani: qui borealem et meridiem S. Sophiæ templi testudines Justiniani ædificii ascribit.

Hoc etiam anno ruptis Romanos inter et Persas A pacis foederibus, Persicum rursus renovatum est bellum, missorum videlicet ab Homeritis Indis ad Romanos legatorum invidia, ac inseper quod Julianum magistrum ab Alexandria per Nilum fluvium et Indicum mare cum sacris ad Aretham regem (k) Æthiopum misisset imperator Legatum cum ingenti 207 gaudio res Arethas excepit, cum qui Romanorum imperatoris amicitiam desideraret. Reversus e legatione Julianus a rege Aretha hunc in morem instructo exceptum se referebat. Erat ille nudus quidem corpore, at circa lumbos, qua cingulum ponitur, lineam vestem auro gestabat intertextam, quæ ad ventrem quasi divisa, et pretiosioribus gemmis cernebatur intercisâ. Alligabantur brachiis quinque circuli, et manibus B inerant armillæ aureæ. Fascia linea auro distincta caput circumvolvebatur, et ex utraque nodorum parte quatuor pendebant catenæ: collo vero torquem gerebat aureum. Jugo quatuor elephantis vecto, cui rotæ quatuor, et currus desuper sublimis, quales præfectorum provinciarum rhedæ, laminis aureis circumtectus, ferebatur. In eo stans breve scutum aureum, lanceasque binas breves manibus tenebat: universi vero ejus aulici circumstabant armis instructi, musicos accinentes modulos. Intromissus itaque Romanorum legatus, exhibito adorationis honore, ut erigeret se, et adductus propior fieret, jussus est. Tum vero traditæ sibi imperatoris sacræ sigillum ejusdem facie una cum pectore insculptum exosculatus, de acceptis ab eo muneribus magno prorsus gaudio affectus est. Perlecta vero sacra hæc demum scripta invenit, ut nimirum arma adversus Persarum regem capesseret, et conterminas Persarum provincias devastaret, nec ullum amplius cum eo percuteret foedus: sed, quam reddidit sibi subditam, Homeritarum regione per Nilum fluvium Alexandriam facto itinere commercium exerceret. Confestim itaque in ipso legati Romanorum conspectu coacto exercitu, et Saracenis, qui sub ipso militabant præmissis, rex Arethas bellum in Persas movit: ipseque postmodum Persarum ditionem ingressus, vicinas sibi provincias, quaquâ late pa-

Τούτῳ τῷ ἔτει Ῥωμαῖοι τε καὶ Πέρσαι τὴν εἰρή- νην διέφθειραν (99), καὶ πάλιν ὁ Περσικὸς ἀνεκα- νίσθη πόλεμος διὰ τὸ πρὸςθεῖσαι τοὺς Ὀμηρίτας Ἰνδοὺς πρὸς Ῥωμαίους, καὶ ἀποστεῖλαι (1) τὸν βα- σιλεῖα Ἰουλιανὸν τὸν μαγιστριανὸν (2) μετὰ σάκρας ** πρὸς Ἀρέθαν βασιλεῖα τῶν Αἰθιοπῶν διὰ τοῦ Νεῖλου ποταμοῦ ἀπὸ Ἀλεξανδρείας καὶ τῆς Ἰνδικῆς θαλάσ- σης· καὶ ἀπεδέχθη τῷ βασιλεῖ Ἀρέθῃ μετὰ χαρᾶς πολλῆς, ὡς ἐφιεμένῳ τὴν φίλαν τοῦ βασιλέως Ῥω- μαίων. Ἐξηγείτο δὲ ἐπανελθὼν ὁ αὐτὸς Ἰουλιανὸς, ὅτι ὅτε εἰδὲξάτο αὐτὸν, γυμνὸς ἦν ὁ βασιλεὺς Ἀρέ- θας, καὶ κατὰ τοῦ ζώσματος αὐτοῦ εἶχεν εἰς τὰς ψῶας λινόχρυσα ἱμάτια· κατὰ δὲ τῆς γαστρὸς ἐφύ- ρει σχιστὰ διὰ μαργαριτῶν τιμῶν, καὶ ἐν τοῖς βραχίοσιν ἀνὰ πέντε κλαδίον, καὶ χρυσᾷ φέλλια εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ· ἐν δὲ τῇ κεφαλῇ λινόχρυσον φα- κιδίον ἐσφενδονισμένον, ἔχον ἐξ ἀμφοτέρων τῶν δεσμῶν σειρὰς τέσσαρας, καὶ μανιάκιν χρυσοῦν ἐν τῷ τραχήλῳ αὐτοῦ· καὶ ἴστατο ἐπάνω τεσσάρων ἐλεφάντων ἐστῶτων καὶ ἐχόντων ζυτὸν καὶ τροχούς τέσσαρας, καὶ ἐπάνω ὡς ὄχημα ὑψηλὸν ἡμικυκλίον χρυσοῖς πετάλοις, ὥσπερ ἐστὶ τὰ τῶν ἀρχόντων τῶν ἐπαρχιῶν ὄχηματα· καὶ ἐστῶς ἐπάνω αὐτοῦ ἐβάσταζεν σκουτάρην μικρὴν κεχρυσωμένην καὶ δύο λαγκίδια χρυσᾷ· καὶ πᾶσα ἡ σύγκλητος αὐτοῦ μετὰ ὀπλῶν ἔβοντες μέλη μουσικά. Εἰσενεχθεὶς οὖν ὁ πρέσβυς τῶν Ῥωμαίων καὶ προσκυνήσας, ἐκτελεσθῆ παρ' αὐτοῦ ἀναστῆναι καὶ ἀχθῆναι πρὸς αὐτόν. Δε- ξάμενος οὖν τὴν τοῦ βασιλέως σάκραν, κατεφίλησε τὴν σφραγίδα τὴν ἔχουσαν τὸ στηθάριον (3) τοῦ βασιλέως· δεξάμενος δὲ καὶ τὰ δῶρα ἐχάρη μεγὰ- λως. Ἀναγνοὺς δὲ εὗρεν περιέχοντα τοῦ ὀπλίσα- σθαι αὐτόν κατὰ τοῦ βασιλέως Περσῶν, καὶ τὴν πλησιάζουσαν αὐτῷ χώραν τῶν Περσῶν ἀπολέσαι, καὶ τοῦ λοιποῦ μηκέτι συνάλλαγμα ποιεῖν μετὰ τῶν Περσῶν, ἀλλὰ δι' ἧς ὑπέταξεν χώρας τῶν Ὀμηρι- τῶν διὰ τοῦ Νεῖλου ποταμοῦ ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον τὴν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πραγματεῖαν ποιῆσθαι. Εὐθὺς δὲ στρατεύσας ὁ βασιλεὺς Ἀρέθας ἐπ' ὕψει τοῦ πρὸς- θευτοῦ Ῥωμαίων, ἐκίνησε πόλεμον κατὰ Περσῶν, προπέμψας τοὺς ὑπ' αὐτόν Σαρακηνούς. Ἀπελθὼν δὲ καὶ αὐτὸς εἰς Περσικὴν χώραν, ἐξεπύρθησε πᾶ- σαν τὴν ἐν τοῖς μέρεσιν ἐκείνοισι. Κρατήσας δὲ ὁ βασιλεὺς Ἀρέθας τὴν κεφαλὴν τοῦ πρὸςθευτοῦ **

VARIE LECTIONES.

** μετὰ σάκρας om. a. ** τοῦ πρὸςθευτοῦ om. b.

JAC. GOARI NOTÆ.

(99) A ruptis Romanos inter et Persas foederibus historiam suam Theophanes Byzantinus apud Photium succinctus exstans auspicatus fuerat: ab eo Theophanem nostrum in sua scripta divertisse plurima omnino indubium: quæ vel periisse, vel a blattis lateenter corrodi, musarum, si quis est amor sincerus, deplorat. Consulenda Menandri Excerpta.

(1) Est Nonnosus, patris ejus Abrami, necnon ejusdem avi ad Homeritas, Saracenos, et Æthiops inter Photii epitomas contracta legatio. Video non- nisi a Juliano nomen diversum: res et personas incidere ac plane consentire observo. Quid si Non- nosus alterum Juliani nomen, aut Juliani Nonnosus in ea legatione comes? Lector accuratus discernet.

D Juliani parem Nonnosus legationem indicasse suf- ficiat.

(2) Ἰουλιανὸν γραμματεῖα τῶν ἀπορρήτων, a se- cretis, laudant Excerpta Menandri de legationibus, et Procopius, De bello Pers. Magistriani idem qui Suidæ, et Basilicorum glossæ Magisterianus (Latina Græcis hic promiscu.), apud illum κατὰστρίσις, cui munus in litteris reddendis assignatur. Victor Tunnonensis: Litteras satis idoneas Justiniano principi per Olympium magisterianum mittunt. A magistro officiorum directus ejusmodi nomen obtinuit. Notit. imp.

(3) Imago a pectore depicta, qualis in signis mi- litaribus antiquis.

Ἰουλιανοῦ, καὶ δεδωκώς αὐτῷ εἰρήνης φιλήματα, A tent, depopulatus est. Apprehenso tandem legati ἀπέλυσεν αὐτὸν ἐν πολλῇ θεραπείᾳ σὺν πολλοῖς χαρίσμασιν²⁷. Ἐγένετο δὲ ἄλλη αἰτία παράξασα τὸν Χοσρόην. Οὐνοὶ γὰρ κατ' ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ²⁸, οὗς Τούρκους λέγειν εἰώθαμεν (4), προσθεύουσι πρὸς Ἰουστίνον (5) διὰ τῆς τῶν Ἀλανῶν χώρας ἀποστελλαντες. Τοῦτο φοβηθεὶς ὁ Χοσρόης, προσφασίζετο τὴν τῶν Ἀρμενίων πρὸς αὐτὸν ἀνταρσίαν (6) καὶ πρὸς Ἰουστίνον²⁹ προχώρησιν, καὶ ἤτειτο τοὺς πρόσφυγας. Ἐτέλει γὰρ ὁ βασιλεὺς τῶν Ῥωμαίων ἀνὰ ἑτος πεντακοσίας λίτρας χρυσοῦ, ὅπως τὰ πλησιάζοντα τοῦ τόπου φρούρια διαφυλάττωσι³ Πέρσαι, ἵνα μὴ εἰσβάλλοντα τὰ ἔθνη ἑκατέραν διαλύσωσι πολιτείαν, καὶ κοινοῖς ἀναλώμασι τὰ φρούρια⁴ ἐφυλάττοντο (7). Ὁ δὲ Ἰουστίνος ἔλυσε τὴν εἰρήνην φάσκων, ἐπενείδιστον εἶναι φορολογεῖσθαι ὑπὸ τῶν Περσῶν τοὺς Ῥωμαίους. Διὰ τοῦτο χώραν ἔλαβεν⁵ ὁ μέγας οὗτος Περσῶν τε καὶ Ῥωμαίων πόλεμος. Ὁ δὲ Ἰουστίνος Μαρτίνον πατρίκιον⁶ καὶ συγγενὴ αὐτοῦ στρατηγὸν χειροτονήσας τῆς Ἀνατολῆς κατὰ Περσῶν ἐξέπεμψεν.

A. M. 6065. — Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Ἰωάννου (8) ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Ὀκτωβρίῳ ε' ἡβήνησεν ὁ βασιλεὺς (9), καὶ ἐν λύπῃ γέγονε πρὸς Βαδούριον⁷ τὸν ἴδιον ἀδελφόν, καὶ ὕβρισε αὐτὸν ἐσχάτοις, ἐπιτρέψας τοῖς κουδικουλαρίοις γροθίζόμενον ἐξαγαγεῖν αὐτὸν ἐπὶ σιλεντίου⁸. Ἦν δὲ κόμης τῶν βασιλικῶν σταυλῶν. Μαθοῦσα δὲ Σοφία ἑλυπήθη, καὶ ἐνεκάλεσε πῶ βασιλεῖ⁹ ὃ δὲ μετεμλήθη¹⁰, καὶ κατελθὼν πρὸς αὐτὸν εἰς τὸν σταυλὸν εἰσῆλθεν ἄφρων μετὰ τοῦ πραιποσίτου κουδικουλαρίου. Ὁ δὲ Βαδούριος ἰδὼν τὸν βασιλέα ἐφυγεν ἀπὸ ζακῆς εἰς ζάκαν φόβῳ τοῦ βασιλέως. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἔκραζεν Ὅρκιζω σε κατὰ τοῦ Θεοῦ, ἀδελφέ μου, μείνον με. Καὶ δραμὼν ἐκράτησεν αὐτόν. Καὶ περιπλακεῖς¹¹ κατεφίλησεν αὐτὸν λέγων· Ἐπαισά σοι, ἀδελφέ μου· ἀλλὰ δέξαι με ὡς ἀδελφόν σου πρῶτον καὶ ὡς βασιλέα¹². Ἐκ γὰρ δια-

VARIÆ LECTONES.

²⁷ χαρίσμασιν] χρήμασιν e. ²⁸ κατ' ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ] κατ' ἐκείνην τῷ καιρῷ vulg. ²⁹ Ἰουστινιανὸν a. ¹ διαφυλάττουσι vulg. ² τὸ φρούριον b. ³ ἀνέλαβεν b. ⁴ τὸν πατρίκιον f. ⁵ Βαδουάριν a. ⁶ σιλεντίου vulg., σιλεντίου a f. ⁷ μετεμλήθη b. ⁸ καὶ περιπλακεῖς] h. l. in ordinem redit A. ⁹ καὶ ὡς βασ. A, καὶ βασ. vulg.

JAC. GOARRI NOTÆ.

(4) Theophanes Byzantius Photii codice 64: Πρὸς εὖρον ἀνεμὸν τοῦ Τανάϊδος Τούρκοι νέμονται, οἱ πάλαι Μασαγῆται καλούμενοι· Ad Tanaidis orientalem plagam Turci degunt, qui quondam Massagetae vocati. Excerpta Menandri: Τῶν Τούρκων τῶν Σάκων καλούμενων τοῦ πάλαι· Turci, qui Sacae antiquitus vocabantur. Ad Danubii litora locat Fredogarius, et a Turchot rege, ex quo Franci propagati, nomen imponit.

(5) Legationis causam, et a Romanis reciproce missos legatos narrat Excerpta Menandri, et epitome Photiana Theophanis Byzantii.

(6) Inſegram quorum historiam texit Procopius, De bello Pers. Quæ ad hocce tempus spectant enarrat Evagrius, lib. v, cap. 7.

(7) Pacis initie cum Persis conditiones habes in Excerptis Menandri editionis Regiæ, pag. 140.

(8) Erraverunt hucusque non infrequenter au-

Juliani capite, pacis oscula suaviter ſiſxit; amplisque muneribus collatis, multo comitatu ſtipatum a ſe dimiſit. Exſtitit etiam alia, quæ Chosroem turbavit moleſtia. Per id enim tempus Hunni, quos Turcos nuncupamus, per Alanorum terras legationem ad Juſtinum deſtinant. Ea de re Chosroes in metum adductus, Armeniorum adverſum ſe rebellionem ementitus, eorum etiam ad Juſtinum deſectionem prætexebat, et transfugas reddi ſibi poſtulat. Quingentas inſuper auri libras Romanorum imperatore pendere ſolito, ut vicina Barbaris caſtella cuſtodirent Perſæ, ne ex Barbarorum locis irrumpentes alterutri imperio perniciem inferrent; quare communibus utriusque 208 impensis locaque munita ſervabantur in utriusque limitibus: Juſtinus pactum huiusmodi reſcindendum cenſuit; Romanos Perſis tributa pendere indecorum eſſe cauſatus. Eaque magni illius Romanos inter ac Perſas belli occaſio exſtitit. Quamobrem Juſtinus Martinum patricium cognatum ſuum Orientis militiæ magiſtrum renuntians in expeditionem contra Perſas miſit.

A. C. 565. — Hierosolymorum episcopi Joannis annus primus.

Hoc anno, mensis Octobris die sexto, adversa valetudine jactatus fuit imperator. In proprium vero fratrem Badurium ira incitatus, extremis eum subjecit contumeliis. Data quippe cubiculariis pugnis eum extrudendi potestate, ita spretum et ſædatum in conſilium trahi mandavit. Erat is imperatoriorum ſtabulorum comes. Eo cognito indoluit Sophia, et imperatorem damnavit. Ille facti prænitens descendit in ſtabulum, et cum cubiculariorum præposito non expectatus intravit. Badurium conſpiciens imperatorem, ac ſubinde timore compulſus a præſepi in præſepe allud deſiliit. Imperator vero clamabat: Obteſtor te per Deum, frater mi, ſiſte: et currens detinuit: brachiisque complexus, et oculis doliniens: Te quidem, inquit,

(9) In annum imperii octavum infirmitatem eandem refert *Chronicon Alexandr.* eamque fuiſſe φρενὸς παρακοπήν, amentiam ex triſtitia, ſcribit Evagrius, lib. v, cap. 11. Excerpta de legationibus ex Menandri lib. ii, Fredegarii ſcholastici *Chronicon*. Annon verbera fratri Badurio inſicta, idemque mox imperatoris curſu ad pacem quaſitus, amentię ſunt indicia? In inſictionibus numerandis auctor *Chronico Alexandrino* annos Juſtiniani 59 recensenti haud convenit: ac Juſtini imbecillitatem a Septembris die ſeptimo prorupiſſe narrat.

frater, offendi : rerum ceu fratrem tuum majorem et imperatorem agnosce : diaboli namque opera hæc contigisse non sum nescius. Is ad imperatoris pedes procidens, lacrynis rigans, ait : Penes te certe, domine, suprema omnium potestas est; verum cum præsentē senatū seruum tuum despexeris, ceu dominus etiam coram eo excusatione alicujus rei deinceps tibi : eique subinde equos demonstrabat; quem imperator ad mensam eo die invitavit, et sic in amicitiam redierunt. Cæterum eodem anno cum pugna Romanos inter atque Persas commissa fuisset ad Sargathum, Romani vicere.

A. C. 566. — *Persarum regis Hormisdæ annus primus.*

Hoc anno in provincias Danubio conterminas grassati sunt Avars : quo cognito, Tiberium excubitorum comitem **209** adversus eos misit imperator. Pugna cum Avaribus commissa, Tiberius ex improvise ab hostibus oppressus, superatur, multisque e suis desideratis revertitur. Persarum vero rex Hormisdas, Artabane exercitus duce constituto, copias Euphratem trajicere jussit, et Romanorum provincias devastare. Ille coacto universo exercitu in Romanos Nisibin obsidentes impetum facere meditabatur : quod persentiens Martinus, Nisibi relicta, in Romanas partes retrocessit. Tum vero Artabanes Antiochiam profectus, vastitate suburbanis ejus locis illata, in Cœlesyriam transiit. Ita demum Artabanes captivis prædaque onustus in Persarum terras remeavit. Imperator Justinus ea clade afflictus, Martinum munere abdicavit : Archelaum vero ducem instituit. Artabanes insuper Daras obtinuit : ac ita reversus est. Imperator vero nuntio tantæ cladis accepto, consternatus, infirma valetudine mentisque alienatione vexatur, et ab Hormisdæ, ut pacem inirent et sœdus percuterent, expetit : qui ad annum tantum inducias iniuri concessit.

ἡ δολιχῆς ἐνεργείας οἶδα ὅτι τοῦτο γέγονεν. Ὁ δὲ πεσὼν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ κλαίων, εἶπεν· Ἀληθῶς, δέσποτα, ἐξουσίαν ἔχεις· πλὴν παρουσίᾳ τῆς συγκλήτου εὐτέλιστας τὸν δοῦλόν σου· ἄρτι ὁ δεσπότης τοῦτοις ἀπολόγησαι. Καὶ ἐδείκνυσεν ¹⁰ αὐτῷ τὰ ἔλογα. Ὁ δὲ βασιλεὺς παρεκάλεσεν αὐτὸν συμφραγεῖν αὐτῷ, καὶ εἰρήνευσαν ¹¹. Τῷ δ' αὐτῷ χρόνῳ γέγονε πόλεμος (10) περὶ τὸ ¹² Σάργαθον Περσῶν καὶ Ῥωμαίων μέγας, καὶ ἐνίκησαν οἱ Ῥωμαῖοι.

A. M. 6066. — *Persarum βασιλείῳ Ὁρμισδᾷ ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει ἦλθον οἱ Ἀδάρεις (11) εἰς τὰ μέρη τοῦ Δανουβίου, καὶ μαθὼν ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλεν Τιθέριον τὸν κόμητα τῶν ἐξουσιωτῶν κατ' αὐτῶν· καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς ἡττήθη αἰφνιδίως ὑπ' αὐτῶν, καὶ ἀποβαλὼν πολλοὺς ὑπέστρεψεν. Ὁρμισδᾶς δὲ ὁ βασιλεὺς Περσῶν (12) Ἀρταδάνην ¹³ στρατηγὸν χειροτονήσας ἀπέστειλεν παρᾶσαι τὸν Εὐφράτην, καὶ τὴν Ῥωμαίων χώραν λυμῆνασθαι. Αὐτὸς δὲ παραλαβὼν τὰς δυνάμεις ἐπέστη τοῖς τὴν Νίσιβιν πολιορκοῦσι Ῥωμαίοις ¹⁴. Ὁ δὲ Μαρτίνος τοῦτο γνοὺς, καταλιπὼν τὴν Νίσιβιν, ἀνεχώρησεν ἐπὶ τὰ Ῥωμαϊκὰ μέρη. Ἀρταδάνης δὲ περὶ τὴν Ἀντιόχειαν γενόμενος ¹⁵, καὶ διαφθείρας τὰ προάστεια τῆς πόλεως ¹⁶, ἐπὶ τὴν Κόλην Συρίαν ἐχώρει. Οὕτω μὲν οὖν ὁ Ἀρταδάνης πολλῆς αἰχμαλωσίας κρατήσας, εἰς τὴν ἑαυτοῦ χώραν ἐπανέστρεψεν. Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ ¹⁷ Ἰουστίνος ἐπὶ τοῖς πραττομένοις ¹⁸ δεινοπαθὼν, τὸν μὲν Μαρτίνον τῆς στρατηγίας ἀπέπαυσεν, Ἀρχέλαον δὲ στρατηγὸν χειροτονεῖ. Ὁ δὲ Ἀρταδάνης τὸν Δαρδὲς παρέλαθεν, καὶ οὕτως ὑπέστρεψεν. Καὶ τοῦτο μαθὼν Ἰουστίνος, καταπλαγείς τῷ μεγέθει τῆς συμφορᾶς, νόσῳ παραφορᾶς περιβάλλεται, καὶ σπονδὰς ποιῆσαι αἰτεῖται τῷ Ὁρμισδᾷ, ὅστις ἐνιαυσίας σπονδὰς ποιῆσαι κατεδέξατο.

VARIE LECTIONES.

¹⁰ ἐδείκνυσεν A, ἐδείκνυσεν vulg. ¹¹ εἰρήνευσαν A, εἰρήνευσαι vulg. ¹² περὶ τὸν Σ. Α. ¹³ Ἀρταδάνην A ubique. ¹⁴ τοῖς τὴν Νίσ. πολ. Ῥωμ. A a, τὴν Νίσ. πολ. τοῖς Ῥωμ. vulg. ¹⁵ παραγενόμενος A. ¹⁶ τὰ τῆς πόλ. προ. a. ¹⁷ αὐτοκράτωρ A a, βασιλεὺς vulg. ¹⁸ πραττομένοις A a, γενομένοις vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(10) Theophanes Byzantius apud Photium : Μαρκιανὸς, ὁ τοῦ Ἰουστίνου τοῦ βασιλέως ἐξάδελφος, τῆς ἑω χειροτονηθείς στρατηγὸς εἰς τὸν πρὸς Χοσρόην πόλεμον ὀνόμῳ ἔπει τῆς Ἰουστίνου βασιλείας ἐξαποστέλλεται· *Marcianus, Justinī imperat. patrue- lis Orientis dux jam renuntiatus, in expeditionem adversus Chosroem octavo imperii Justinī anno missus est.*

(11) Excerpta de legationibus ex Menandro cladem a Tiberio acceptam referunt editionis Regiæ pag. 115.

(12) Leves istos Romanorum et Persarum conflictus (ex quibus Persarum rebus talis accessio facta) fusc describit Evagrius l. v, c. 8, 9 et 10. Tempus ex Theoph. Byzant. colligitur : qui Marciani in ducem institutione anno Justinī octavo assignata, mox liberatam Nisibim, et Daras urbem a Persis captam narrat, quæ ex Theophanis nostri calculo in annum succedentem congrue possunt incidere. Porro qui *Martius* Theophani nostro, is Byzantio et Evagrīo *Marcianus* : qui *Artabanes*

eidem, is Evagrīo *Adnarmanes*, Byzantio *Bara- manes* audit ; in exemplari vero Barberino *Arda- banes*, in Palatino *Ardamanes* legitur. Archelaus porro apud Evagrium *Theodori* nomen gerit. Auctori demum summe adversantur Byzantius et Evagrius, victorias hic memoratas Chosroī accen- sentes, quas ille filio Ormisidæ refert acceptas : cu- jus discriminis judicio ad Menandrum in Excerptis delato, Theophanes noster damnatus abscedet : Ormisidam quippe nonnisi Tiberio Justinī succe- ssore annis jam aliquot imperante regia cidari re- dimittum pronuntiat pag. 168, Evagrius quoque lib. v, cap. 15. Ea demum clade accepta φραντίδα ex animi mœrore Justinum invasisse scribit Evagrius, cap. 11, qua laborans Tiberium renuntiavit Cæ- sarem, et reip. administrationem ei commisit : cu- jus rei genitrix in annum sequentem auctor historiam rejicit, eandemque *Chronicon Alexandrinum* octavo perperam exhibuisse dices, nisi tunc eam levius tulisse, hic eidem omnino succubuisse imperatorem affirmaveris.

A. M. 6067. — Τούτῳ τῷ ἔτει Ἰουστίνος ὁ βασιλεὺς (13) Τιθέριον τὸν ¹³ κόμητα τῶν ἐξκουθιτόρων υἱοποιησάμενος Καίσαρα ἀνηγόρευσεν, καὶ συγκάθεδρον αὐτοῦ ἐποίησεν ἐν ταῖς ἱπποδρομίαις καὶ αἰσiais ἡμέραις. Ἦν γὰρ ὁ βασιλεὺς στυφόμενος τοὺς πόδας καὶ τὸ πλεῖον κατακαίμενος.

A. M. 6068. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἔκτισεν Ἰουστίνος τὸν μέγαν ἀγωγὸν τοῦ ²⁰ Οὐάλεντος, καὶ ἐχορήγησε τῇ πόλει θαψίλειαν ὕδατος ²¹.

A. M. 6069. — Τούτῳ τῷ ἔτει Ἰουστίνος ὁ ²² βασιλεὺς τὴν Συναγωγὴν τῶν Ἑβραίων (14) τὴν οὖσαν ἐν Χαλκοπρατείσι ἀποσπάσας ἐξ αὐτῶν, ἐποίησεν ἐκκλησίαν τῆς ²³ δεσποίνης ἡμῶν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου πλησιάζουσιν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει μηνὶ Αὐγούστῳ λα', Ἰνδικτιῶνι ε', ἐτελεύτησεν ὁ ²⁴ Ἰωάννης ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως.

A. M. 6070. — Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Εὐτυχίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Ὀκτωβρίῳ Ἰνδικτιῶνι ια' Εὐτυχίος ἀπέλαβε (15) πάλιν τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀσθενήσας, καὶ μικρὸν ἐπιθεὶς τῆς νόσου, προσεκαλέσατο τὸν τε ἀρχιερεῖα καὶ τὴν σύγκλητον καὶ πάντας τοὺς ἱερεῖς, καὶ πολιτευσόμενους· καὶ ἀγαγὼν τὸν Καίσαρα Τιθέριον παρούσα πάντων, ἀνηγόρευσεν αὐτὸν βασιλέα, τοῖςδε οἷς λόγοις χρησάμενος· Ἰδε ὁ Θεὸς ὁ ²⁵ ἀγαθὸν ἔχεις (16), τοῦτο τὸ σχῆμα ὁ Θεός σοι δέδωκεν, οὐκ ἐγώ ²⁶. Τίμησον αὐτὸ ²⁷, ἵνα τιμηθῇς ὑπ' αὐτοῦ. Τίμησον τὴν μητέρα σου (17), τὴν ποτὲ σου δέσποιναν γεναμένην. Οἶδας ²⁸ ὅτι πρῶτον αὐτῆς δοῦλος ἦς, νῦν δὲ υἱός. Μὴ ἐπιχαρῆς αἵμασι ²⁹. Μὴ ἐπικοινωνῇς ³⁰ φόνων ³¹, μὴ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδώσῃς. Μὴ εἰς ἐχθραν ὁμοιωθῇς ἐμοί· ἐγὼ γὰρ ὡς ἀνθρώπος ἔπαισα. Καὶ γὰρ πταίστης ³² ἐγενόμην, καὶ ἀπέλαβον κατὰ τὰς ἀμαρτίας μου. Ἀλλὰ δικάσομαι ³³ τοῖς ποιήσασί μοι ³⁴ τοῦτο ἐπὶ τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ. Μὴ ἐπάρῃ σε τοῦτο τὸ σχῆμα, ὡς καὶ ἐμέ. Οὕτω πρόσχε ³⁵ πᾶσιν, ὡς ἐαυτῷ. Γινώθι τίς ἦς καὶ τίς νῦν εἰ. Μὴ υπερηφανήσῃς, καὶ οὐκ ἀμαρτάνεις ³⁶. Οἶδας τίς ³⁷ ἦμην, καὶ τίς ἐγενόμην, καὶ τίς εἰμι. Ὅλοι οὗτοι τέκνα σου εἰσιν καὶ δοῦλοι. Οἶδας ὅτι τῶν σπλάγγνων μου προστίμησά σε. Τούτους οὐς βλέπεις ὅλους τῆς πολιτείας βλέπεις. Πρόσχε ³⁸ τῷ στρατιώτῃ σου. Μὴ στρατιώτας δέξῃ· μὴ εἰπωσίν σοι τινες, ὅτι ὁ πρὸ σοῦ οὕτω διεγένετο. Ταῦτα γὰρ λέγω μαθὼν ³⁹ ἀφ' ὧν ἔπαθον. Οἱ ἔχοντες

A. C. 567. — Hoc anno imperator Justinus comitem excubitorum Tiberium adoptatum sibi filium Caesarem renuntiavit, sedisque ac paris honoris consortem effecit, tam in circensibus ludis, quam in festis ac solemnibus diebus. Pedum enim morbo laborans, plurima temporis parte lecto decumbebat.

A. C. 568. — Hoc anno magnum aquæductum a Valente constructum Justinus reparavit, et aquarum copiam urbi subministravit.

A. C. 569. — Hoc anno ademptam Judæis Synagogam, quæ fuit in Chalcostrateis, dominæ nostræ sanctissimæ Deiparæ Justinus fecit ecclesiam, ad eam quæ Magna vulgo audit. Ejusdem etiam anni mensis Augusti die trigesimo primo, indictione decima, Joannes episcopus Constantinopoli obiit.

210 A. C. 570. — Constantinopoleos episcopi Eutychii annus primus.

Hoc anno, mense Octobri, indictione undecima, Eutychius thronum Constantinopoleos secundo accepit. Imperator autem adversa valetudine jactatus, et deinde ejus doloribus paulisper levatus, pontifice, senatu, sacerdotum collegio, cunctisque reipublicæ magistratibus convocatis, Tiberium Cæsarem in omnium conspectu positum renuntiavit imperatorem, oratione in hunc modum habita: Viden', ut Deus in te beneficus isto te habitu et dignitate ornat? Deus, non ego, illo te donavit. Hunc habitum honora, ut ab illo honorem merearis. Matrem tuam cole, quæ hucusque domina tibi fuit. Effuso sanguine nusquam læteris. Nusquam cædium particeps esto. Ne malum malo compensato. In inimicitiis suscipiendis me nequaquam imiteris. Ego namque, velut homo, peccavi: ego quippe peccator exstiti: et pro delictorum merito mercedem accepi. Cum eis attamen qui malorum mihi fuerunt auctores, ante Christi tribunal judicandus astabo. Ne, prout ego quondam, habitu isto superbilo. Ita reliquorum omnium, velut tui ipsius, curam geras. Quis fueris prius, quis nunc sis, contemplare. Si superbia non te extulerit, a culpa immunem te servabis. Quis quondam fuero, qualis factus sim, qui modo sim, novisti. Cuncti isti filii tibi sunt et servi. Præ visceribus meis te mihi charum exstitisse probe compertum est. Omnes istos vides? reipublicæ magistratus sunt. Mi-

VARIE LECTIONES.

¹³ τὸν add. ex A. ²⁰ τοῦ add. ex A. I. ²¹ ὕδατος A a, ὕδατων vulg. ²² ὁ add. ex A. ²³ τῆς ἀγίας A. ²⁴ ὁ add. ex A. ²⁵ ὁ ante ἀγαθὸν om. A. ²⁶ οὐκ ἐγώ A a, καὶ οὐκ ἐγὼ vulg. ²⁷ αὐτὸν αὐτῷ A. ²⁸ οἶδα A. ²⁹ αἵματι a. ³⁰ ἐπικοινωνῇς A, ἐπικοινωνήσῃς vulg. ³¹ φόνων A, φόνον a, φόνον e, φόνους vulg. ³² πταίστης A. ³³ δικάσομαι A, δικάζομαι vulg. ³⁴ μοι A, με vulg. ³⁵ πρόσχε A, πρόσχε vulg. ³⁶ ἀμαρτάνεις A, ἀμαρτάνῃς vulg. ³⁷ τίς A, τί vulg. ³⁸ πρόσχε A, πρόσχε vulg. ³⁹ μαθὼν om. A a.

JAC. GOARI NOTÆ.

(13) Excerpta de legat. Menandri lib. II, Evagrius citatus, Fredugarius Scholasticus.

(14) Origines CP.

(15) Evagrius lib. V, cap. 16, Nicéphori Chron. Joannes μέσσην Εὐτυχίου in canonibus synodicis Seguerianæ bibliothecæ scribitur.

(16) Cedr. ἀγαθὸν ποιήσας· Qui te bonum fecit. Anast., qui bene fecit: vox est Dionysiana, divina in nos bonitatis derivationem significans. COMBERIS.

(17) Augustam, ejus filius adoptione Justiniani.

litæ curam gere. Ne nimium erga milites officiaris, ne decessorem tuum ita affectum obijciant nonnulli. Hæc dico expertus eorum, quæ passus sim. Fruantur, qui abundant, facultatibus suis : erga regentes liberalis esto. Oratione vero a patriarcha fusa, cum cuncti, amen prolato, comprecati fuissent, ad imperatoris pedes Cæsar procidit : ad quem imperator : Superstes vivo, si volueris ; si volueris iterum, pereo. Deus, qui cælum et terram condidit, quæ supererant a me tibi enuntianda, ipse in mentem illa immittat. His dictis, finem fecit imperator, et conventum dimisit. Eo soluto, munus in populum sparsit Tiberius, cæteraque

211 A. C. 571. — Romanorum imperatoris Tiberii annus primus.

Hoc anno, mense Octobri, indictione duodecima, Tiberius ab Eutychio patriarcha, ut præmissum est, coronatus imperavit : qui etiam genere Thrax fuit. Eo jam sceptris potito, celebratis circensibus ludis, exclamaverunt factiones : Videam, videam Romanorum Augusta. Is vero mandatum confectum emisit, et : Id nominis, ait, Augusta sortita est, quod ecclesia e publici balnei Dagistei regione sita. In has itaque voces erupere partes : Anastasia Augusta, tu vincas. Serva, Domine, quos imperare providisti. His auditis, Augusta Justinii conjux animo afflicta est : Tiberium quippe virum accipere, et Augustæ dignitatem retinere meditabatur. Cum enim uxori junctum ignorabat. Exinde etiam

οὐσία; ἀπολαύεωσαν αὐτῶν· τοῖς δὲ μὴ ἔχουσι, δώρησαι. Καὶ γενομένης εὐχῆς (18) παρὰ τοῦ πατριάρχου⁴⁰, καὶ λεχθέντος παρὰ πάντων τοῦ, Ἀμήν⁴¹, ἔπεσεν ὁ Καῖσαρ εἰς τοὺς πόδας τοῦ βασιλέως, καὶ ἔφη αὐτῷ (19) ὁ βασιλεὺς· Ἐάν θέλῃς, εἰμὶ· ἐάν θέλῃς, οὐκ εἰμὶ. Ὁ θεὸς ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ πάντα ἃ ἐπελαθόμεν εἰπεῖν σοι, αὐτὸς ἐμβαλεῖ⁴² αὐτὰ εἰς τὴν καρδίαν σου. Ταῦτα διεξελθὼν ὁ βασιλεὺς ἐπλήρου διαλύων⁴³ τὸ ἄθροισμα. Τοῦ δὲ συλλόγου διαλυθέντος, ὁ Τιθέριος δῶρα τοῖς ὑπηκόοις δίδεναι μὲν, καὶ ὅσα ταῖς βασιλικαῖς ἀναγορεύουσιν εἰθίσται.

omnia in imperatorum inaugurationibus celebranda

A. M. 6071. — Ρωμαίων βασιλέως Τιβερίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Ὀκτωβρίῳ ἰνδικτιῶνι ιβ' (20) ἐβασίλευσε Τιθέριος σταφθεὶς ὑπὸ Εὐτυχίου πατριάρχου, ὡς προλέλεκται (21). Ὑπῆρχε δὲ τῇ γένει καὶ αὐτὸς⁴⁴ ὁ θρῆξ. Βασιλεύσαντος δὲ αὐτοῦ ἔκραξαν τὰ μέρη ἐπὶ τῆς ἱπποδρομίας⁴⁵. Ἴδω, Ἴδω (22) τὴν ἀγροῦστα⁴⁶ Ρωμαίων. Ὁ δὲ ἐπεμψε μανδάτου (23) λέγων· Ἡ ἀντικρὺς τοῦ δημοσίου λουτροῦ ἀντιστάς (24), ἥ τις ὀνομάζεται ἐκκλησία, ὁμῶνυμὸς ἐστὶν ἡ ἀγροῦστα. Καὶ ἔκραξαν τὰ μέρη· Ἀναστασία ἀγροῦστα, τοῦ βίκα⁴⁷. Σῶσον, Κύριε, οὗς ἐκέλευσας βασιλεύειν. Ἀκούσασα δὲ Σοφία⁴⁸ ἡ τοῦ Ἰουστίνου γυνὴ ἐπλήρη τὴν ψυχὴν. Ἐβόουλετο γὰρ Τιθέριον λαβεῖν, καὶ μέναι ἀγροῦστα. Οὐ γὰρ ἴδαι⁴⁹ ὅτι εἶχε γυναῖκα. Τινὲς δὲ ἔλεγον, ὅτι καὶ ἐπὶ ζωῆς Ἰουστίνου προσεφιλώθη⁵⁰ αὐτῷ, καὶ αὐτὴ ἔπεισε Ἰουστίνον τοῦ ποιῆσαι αὐτὸν Καῖσαρα. Ὁ δὲ Τιθέριος πέμφας ἤγαγεν Ἀναστασίαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἔχουσαν καὶ θυγατέρας δύο ἐξ αὐτοῦ Χαριτῶ καὶ

VARIE LECTIONES.

⁴⁰ ὑπὸ τοῦ π. α. ⁴¹ τοῦ ἁ. Α. τὸ ἁ. vulg. ⁴² ἐμβαλεῖ Α, ἐμβαλῆ α, ἐμβάλλη vulg. ⁴³ διαλύων] διακρύων Α, διακύνων ε f. ⁴⁴ αὐτὸς] αὐτοὺς vulg. ⁴⁵ ἱπποδρομίας Α. ⁴⁶ τοῦ βίκα⁴⁷ Α, τοῦ βήκα⁴⁸ vulg. ⁴⁹ Σοφία Α, ἀγροῦστα vulg. ⁵⁰ προσεφιλώθη Α, προσεφιλώθη vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(18) Cujus faciendæ ritum expressimus in Eucharlogiis. Tiberius iste primus est, in ejus inauguratione preces adhibitas legimus. Reliqua ex Evagrii lib. v, cap. 13.

(19) Post ἔφη αὐτῷ non bene forsan adjectum, ὁ βασιλεὺς, tanquam et hæc Justinus loquatur. Videantur enim ex Miscella et Anast. totaque serie Tiberii verba, ita cum modestia loquentis : Ἐάν θέλῃς, εἰμὶ· ἐάν οὐ θέλῃς, οὐκ εἰμὶ· Si vis ero ; nisi volueris, non ero : id est, sola voluntate tua imperium capesso ; tum sequatur : Ὁ βασιλεὺς· Ὁ θεὸς ὁ ποιήσας. Infit Justinus, Deus qui, etc. Habet tamen Theophylact. l. iii, c. 11, ut est hic editum. COMBESIS.

(20) Chronicon Alex. astipulatur.

(21) Adeo ut alia ecclesiæ inauguratio adhibita non fuerit.

(22) Cedr., Ἰδωμεν, Ἰδωμεν. Ἡ τις ὀνομάζεται Ἐκκλησία ; interrogatione leg. ut tum sequatur responsio. Ὁμῶνυμος· Ejusdem nominis cum illa est Augusta τοῦ βήκα⁴⁷. Anast. et interpr. tu vincas : malum βίβας, τὴν νίκας, quod ita Cedrenus expressit, Ἀναστασία ἀγροῦστης πολλὰ τὰ ἔτη· Vivat Anastasia Augusta in multos annos. Quadrat certe hæc exclamatio in seminam, non illa. Nec forte

alia fuit in Justinianum celeberrima seditio factionum. Familiarissima in reges exclamatio in veteri ipso instrumento cum ipsa regum institutione expressa, ὁμῶνυμοςque usu tritissima, Vivat rex. COMBESIS.

(23) Imp. responsum vocat mandatum.

(24) Οἱ αὐτοὶ CP. : Ὁ καλούμενος διηγησθεὺς, ἄθροισις· ἐκεῖσε ἐγένετο τὸ παλαιὸν τῶν δύο δημοτικῶν μερῶν· καὶ τριχλινὸς ἦν ἐκεῖσε παρμεγίδης· καὶ ὅτε οἱ δήμαρχοι ἤθελον ποιῆσαι τὸν σύλλογον, ἐκαίσε τὴν πόλιν· Loc. Diegestheos erat is ad quem olim duæ populi factiones (in circo aurigaturæ) conveniebant : ibi porro triclinium ingens exstitit. Tribuni vero factionum suorum censum facturi, cum in locum se recipiebant. Factionibus itaque Anastasiam Tiberii conjugem, vel Sophiam, quæ Justinii fuit, Augustam renuntiare petentibus, ipse Sophiæ querelis obviam iturus, et populi assensurus petitis, Anastasiam Sophiæ se præferre, ab ea licet adoptatus, significavit ; Ecclesiæ nomine, a populo, quod ad eam et Diegestheum congregari solet, summopere cultæ prolato, quæ conjux Anastasia noscebatur insignita. Acclamatio τοῦ βήκα⁴⁷, Latina est, Tu vincas, qualis imperatorum.

Κωνσταντιναν. Καὶ ἔστειλεν αὐτὴν Αὐγουσταν, καὶ ἔρρηξεν ὑπατεῖαν πολλήν (25).

A. M. 6072. — Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Εὐλογίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἔκτισεν ὁ βασιλεὺς Τιθέριος ²² τὸ παλάτιον ἐν τῷ Ἰουλιανοῦ λιμένι, καὶ ἐπωνόμασεν αὐτὸ ²³ ἐπ' ὀνόματι Σοφίας τῆς γυναικὸς Ἰουστινίου· καὶ ἀποκατέστησεν αὐτὴν ἐν αὐτῷ, δεδωκώς αὐτῇ καὶ κουδικοουλαρίου εἰς ὑπουργίαν αὐτῆς, κελεύσας τιμᾶσθαι αὐτὴν ὡς μητέρα αὐτοῦ, κτίσας καὶ λουτρὸν καὶ πᾶσαν θεραπείαν αὐτῆς. Ἀπέστειλε δὲ πρέσβεις πρὸς τὸν βασιλέα Περσῶν κατὰ τὸ ἔθος, μηνύων τὴν ἀναγόμεναι αὐτοῦ· καὶ ²⁴ οὐ προσήκατο τὴν εἰρήνην ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς. Τότε Τιθέριος μεγάλαις δυνάμεισι συνήθροισεν (26), καὶ διασπείρας τοὺς βασιλικούς θησαυρούς, πολλὰ στρατόπεδα ἐποίησεν, χειροτονήσας Ἰουστινιανόν τινα στρατηγὸν Ἀνατολῆς (27), ὃς ἀναλαβὼν τὰς δυνάμεις ἐπὶ τὸ ἄρξαι παραγίνεται. Στρατοπεδεύουσαι δὲ καὶ Πέρσαι πλεῖστον αὐτῶν ²⁵ στρατηγούμενοι ὑπὸ τοῦ Μεχσορόου ²⁶. Τῆς δὲ παρατάξεως γενομένης ²⁷, εἰς λόγους ἦλθον, καὶ σπένδονται πρὸς ἀλλήλους, ἐφ' ᾧ ²⁸ χρόνον ²⁹ τετραετὴ (28) Ῥωμαίους τε καὶ Πέρσας τὴν Ἀνατολὴν λυμήνασθαι (29)· τὸν δὲ πόλεμον τῆς Ἀρμενίας ³⁰ συστήσασθαι.

A. M. 6073. — Τούτῳ τῷ ἔτει ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς (30) ἀναλαβὼν τὰς ἑαυτοῦ δυνάμεις ἐπὶ τὴν Ἀρμενίαν χωρεῖ. Ἀκηκοὺς ³¹ δὲ ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸς τὸν τῶν Περσῶν βασιλέα μέλλειν τὸν πόλεμον αὐτοῦργεῖν, ἔκλυτος γέγονεν· ὁ δὲ ³² εἰσῆλθεν εἰς τὸν λαὸν τῶν Ῥωμαίων. Διὰ τοῦτο λόγοις Ἰουστινιανὸς πρὸς τὰς δυνάμεις χρησάμενος, ὁπλίσαντο τῆς δεξιᾶς τὸ μάχιμον. Πόλεμον δὲ κροτηθέντος, καὶ τῆς τοξείας τῶν Περσῶν πολλῆς γενομένης, ὡς καὶ τὰς ἡλιακὰς ἀποκρύπτειν ἀκτῖνας, Ῥωμαῖοι

adduci jussit, eamque coronavit Augustam, et amplum consulare munus in populum sparsit.

A. C. 572. — *Alexandriæ episcopi Eulogii annus primus.*

Hoc anno imperator Tiberius palatium, cui Sophiæ nomen de Justinii conjugis fecit nomine, in Juliani portu exstruxit: et assignatis ad ejus famulatam cubiculariis, et ut ejus mater coleretur emissio edicto, nec non balneo edificato, reliquaque familia ad ejus obsequium necessaria instructa, habitandum dedit. Porro legatos ad Persarum regem, qui eum de sua inauguratione monerent, de more misit: ille vero pacem habere non admisit. Tiberius copiis undequaque coactis, et puldici ærarii divitiis in milites distributis, plures exercitus composuit: et Justinianum quendam Orientis ducem creavit: qui ductis secum copiis ad Daras suscepit expeditionem. Persæ pariter sub Mechosroe duce militantes quam proxime Romanis castra metantur. Dispositis ad pugnam exercitibus, colloquium ineunt, et ad invicem ²¹² percusso fœdere paciscuntur, Romanos et Persas uno consensu quadriennii spatio cladem Orienti (non) illaturos, bellum vero propter Armeniam gestum composituros.

A. C. 573. — Hoc anno Persarum rex eductis exercitibus in Armeniam proficiscitur. Romanorum vero dux audiens Persarum regem ad bellum revocandum propria sponte procedere, animo concidit: ingens enim timor Romanorum animos invasit. Quapropter habita ad exercitum allocutione, militiam omniem metu dissolutam Justinianus animavit, et ad pristinum robur revocavit. Conserto igitur prælio, tantaque a Persis emissa sagittarum copia, quæ solis radios obscuraret, Romani depulso

VARIE LECTIONES.

²² ὁ βασις. Τιθέριος A, Τιθ. ὁ βασις. vulg. ²³ αὐτὸς A a, αὐτὸν vulg. ²⁴ οὐ οἶν. A. ²⁵ αὐτοῦ a. ²⁶ ὑπὸ τοῦ Μεχσορόου A, ὑπὸ Μεχσορόου e f, ὑπὸ τῆς μέρης Χοσρόου vulg. ²⁷ γενομένης A f, γεναμένης vulg. ²⁸ ἐφ' ᾧ ἐφ' ὃ vulg. ²⁹ χρόνον τε καὶ τριετὴ A, χρ. καὶ τριετὴ f. ³⁰ τὴν Ἀρμενίαν A, ἐπὶ τῇ Ἀρμ. a, fort. περὶ τὴν Ἀρμενίαν. ³¹ ἀκηκ. δὲ ὁ A, ἀκηκ. ὁ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(25) Anastasius rogam multam, βόξαν ille legerat.

(26) Imperio Tiberii ineunte hæc gesta declarat Evagrius lib. v, cap. 14.

(27) Magistrum militum Orientis reddit Anastasius.

(28) Legend., τριετὴ, quod et Peyr. habet. Videntur Menander *De Legat.* lib. vi, ubi de his inducitur Romanos inter et Persas per Orientem ad triennium, cum Persarum rex quinquennales vellet, Tiberius solum biennales; satis id ratus temporis ad instruendas copias quibus Persarum regi obniti posset. Quod sequitur, τὸν δὲ πόλεμον τῆς Ἀρμενίας συστήσασθαι, palam est, in Armeniacum bellum totos incumbere; sive, totam belli molem in Armeniam transferre: in qua res male a Romanis gestas occupante regis Persarum diligentia, prosequitur laudatus Menander, ex quo hæc illustranda. Sunt hæc ejus verba: Ἐπεὶ οὖν ἀνακωχὴ ἐγεγόνει ἀπὸ τῆν Ἑω, μετενήνεκτο δὲ ἅπας ἐπὶ τὴν Ἀρμενίαν ὁ θύρβος, ἤρως ἀρχόμενος συνέστη πόλεμος. Postquam belli cessatio ad tempus rata per Orientem fuit, omni motu in Armeniam translato, incunte vere

bellum conflatum est. En τὸ, συνίστασθαι πόλεμον, quod interpr. contrario sensu accepit. Τὸν πόλεμον αὐτοῦργεῖν· Audiens ipsummet Persarum regem ad bellum processurum. Etiam Anast. et Xyl. nihilque ad rem interpr. aut ex auctoris mente, ad bellum revocandum propria sponte procedere. Καὶ τὸ τῶν Περσῶν τοῦλδον. Pro quo Simocatta l. ii, cap. 4, τὴν ἀποσκευὴν ἐχειρῶσατο, impedimenta, militarem apparatus obtinuit. Sic semel et iterum p. 221, etc. in superioribus τὸ στρατόπεδον non raro dictum invenias. Ἐκλυτος γέγονεν. Anast., expeditus effectus est; nec disciplicet; statim enim scribitur animos exercitui addidisse, ac strenue ad pugnam eduxisse: non ergo ea vis hujus vocis hoc loco quam expressit interpr. animo concidit; nisi illa statim percussus, saniori postmodum emersit iudicio. Comberis.

(29) Negandi præpositio μὴ mihi desideratur: nisi velis Romanos Persasque ideo in concordiam convenisse, quod armis quasi communibus Orienti vastitatem intulissent; quod ridiculum.

(30) Evagrius iterum lib. v, capp. 14 et 15.

sagittarum jactu, ad pugnam cominus ineundam processerunt. Ad hæc Romanorum phalanx conferta cum esset, et per omnes partes ad invicem bene compacta, eam sustinere non valuerunt Persæ; ita Babyloniorum copię vertuntur in fugam, et ex eis numerus prope immensus concidit. Ita demum Persarum apparatus sarcinarumque omnium potiores sunt Romani, ipsumque regium tentorium invadunt, et omnem suppellectilem pretiosam certe et luculentam diripiunt; elephantos denique, quæ insigniora et regia plane spolia, bello illo captos Romani ad Tiberium Constantinopolim transmittunt. Ex quo Persarum rex tanti dedecoris impatiens lege sancita cavit, ne Persarum princeps uspiam ad bellum in posterum progrediretur. Romanus autem exercitus Persicis calamitatibus ultioris dabat operam, et ad interiorem Persiam profectus, et ad medium usque Hyrcanicum mare penetrans, captivorum prædæque multitudinem prope infinitam abegit. Neque adventante hieme domos repetierunt Romani: quin imo totum ejus spatium per omnem Persiam dispersi egerunt. Cæterum eodem anno publicum Blachernarum balneum cœpit Tiberius ædificare: plurimas quoque ecclesias domosque recipiendis peregrinis et senibus alendis destinatas reparare: jussit etiam nomen suum inscribi publicis instrumentis: *Tiberius Constantinus*.

A. C. 574. — *Cpoleos episcopi Joannis annus primus.*

Hoc anno, die sexto Aprilis, indictione 213 decima quinta, Eutychius patriarcha diem ultimum obiit: et post dies sex Joannes Magnæ ecclesiæ diaconus, qui Jejunator dictus, consecratus est. Porro Tiberius imperator, emptis robustis barbaris, privatam aciem ex eorum millibus quindecim suo de nomine nuncupandam instruxit: privatisque vestium et armorum insignibus distinctis Mauricium fœderatorum comitem præposuit ducem, atque legatum Narsetem adjunxit, et adversus Persas misit. Inito certamine victoriam certa virtute partam retulere Romani, easque urbes et provincias abstulere Persis, quas sub Justiniano et Justino ceperant. Mauricium Cpolim reversum summis

ταῖς ἀσπίσι τὰς ἐκ τῶν τόξων βολὰς ἀπορροφάμενοι, τῆς κατὰ συστάδην μάχης ἀπῆρχοντο· βαθείας δὲ καθαστώσης τῆς τῶν Ῥωμαίων ἐκτάξεως^α, φέρειν οὐκ εἶχον οἱ^β Πέρσαι· καὶ τρέπεται ἡ τῶν Βαβυλωνίων πληθὺς, καὶ ἀναιροῦνται πλῆθη πολλὰ. Παραλαμβάνουσι δὲ καὶ τὸ τῶν Περσῶν τοῦλδον καὶ τὸ βασιλικὸν σκηνοπήγιον, καὶ πᾶσαν τὴν ἀποσκευὴν ἐπίδωξον οὖσαν. Κρατοῦσι δὲ καὶ τῶν ἐλεφάντων οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ πρὸς Τιθέριον πέμπουσι τὰ ἐπίσημα ἐκεῖνα (31) καὶ βασιλικά λάφυρα. Νομοθετεῖ τοίνυν ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς τὴν αἰσχύνην μὴ φέρων, μηκέτι βασιλεία τῶν Περσῶν εἰς πόλεμον ἐξέρχεται. Ὁ δὲ Ῥωμαϊκὸς στρατὸς ἐπιτίθεται^γ ταῖς Περσικαῖς συμφοραῖς, καὶ πρὸς τὰ ἐνδότερα^δ τῆς Περσίδος ἐχώρησε, καὶ πολλὴν αἰχμαλωσίαν καὶ ἄλλωσιν ἐν Περσίδι πεποίηκεν, φθάσας καὶ μέσον τῆς Ὑρκανικῆς θαλάσσης. Χειμῶνος δὲ γενομένου οὐκ ἐπανεξέυξαν οἱ Ῥωμαῖοι εἰς τὰ ἴδια, ἀλλ' ἐν Περσίδι παρεχέμασαν (32). Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἤρξατο κτίζειν Τιθέριος τὸ δημόσιον Βλαχερνῶν λουτρὸν^ε, καὶ ἀνενέωσεν πολλὰς ἐκκλησίας καὶ ξενῶνας καὶ γηροκομεῖα· καὶ ἐκέλευσε γράφεσθαι ἐαυτὸν^ς ἐν τοῖς συμβολαίοις· *Τιθέριος Κωνσταντίνος* (33).

A. M. 6074. — *Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Ἰωάννου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Ἀπριλλίῳ ς', Ἰνδικτιῶν ιε', ἐτελεύτησεν Εὐτύχιος (34) ὁ πατριάρχης, καὶ ἐχειροτονήθη μετὰ ἑξ ἡμέρας Ἰωάννης διάκονος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ὁ Νηστευτῆς^α. Ὁ δὲ βασιλεὺς Τιθέριος ἀγοράσας σώματα ἰθνηκῶν, κατέστησεν στρατεύμα εἰς ὄνομα Ἰδιον (35), ἀμφιάσας καὶ καθοπλίσας αὐτοὺς χιλιάδας πάντες^β, δίδωκὼς αὐτοῖς στρατηγὸν Μαυρίκιον τὸν κόμητα τῶν φυδεράτων (36) καὶ ὑπαστράτηγον αὐτοῦ Ναρσῆν^γ· καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς κατὰ Περσῶν^δ. Πολέμου δὲ κροτηθέντος μεγάλου, νικῶσι Ῥωμαῖοι κατὰ κράτος, καὶ ἀφελαντο ἐκ τῶν Περσῶν πόλεις^ε τε καὶ χώρας, ὥς ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ καὶ Ἰουστίνου^ς παρέλαβον. Ἀνελθὼν δὲ Μαυρίκιος ἐν Κωνσταντινουπόλει ἰδέχθη

VARIÆ LECTIONES.

^α ἐκτάξεω; A b, φάλαγγος vulg. ^β οἱ add. ex A. ^γ ἐπέθετο A. ^δ τὰ ἐνδότερα A. ^ε λουτρὸν om. A f. ^ς ἐαυτὸν A a l, αὐτὸν vulg. ^α Νηστευτῆς vulg. ^β πάντες] ιε' A. ^γ Ἀρσῆν A. ^δ Περσῶν — κατὰ om. A. ^ε πόλεις A a f, πολιτείας vulg. ^ς καὶ Ἰουστίνου om. b f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(31) Cedr.: ἐξ ὧν τὰ ἐπίσημα· *ex quibus, ea quæ erant insigniora*, etc., non solum elephantos, ut sonant interpretis verba. COMBESIS.

(32) Sic et Cedr., *hiberna habuerunt in Perside*: non, *per omnem dispersi Persiam*, ut est redditum: Incautus hoc, nec minimum auctori insinuat. lb.

(33) Ἰουστίνος ἐποίησε Τιθέριον Καίσαρα μετονομάσας αὐτὸν Κωνσταντίνον· *Justinus Tiberium Cæsarem creavit, et Constantinum nominavit*. Evagr.

(34) Eutychium CP. antistitem Tiberio imperatore defunctum aperte scribunt Eustathius in ejus Vita apud Surium 6 April., et Gregorius Magnus *Moral. in Job.* lib. xiv, capp. 51 et 52. Quare Baronium

ad Mauriti annos ejus obitum distulisse miror. Videndum Nicephori Chronicleon.

(35) Tiberianus, sive Constantinianus istos prætorianis accensitos ex vestium et armorum distincto genere concessio arbitror. Simocatta lib. iii, cap. 45: Τιθέριος Μαυρίκιον στρατηγὸν προσηγάμενος, τότε δὴ τῶν σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως ἡγούμενον· *Tiberius, Mauricium tum prætorianorum præfectum ducem constituit*, etc. Quæ subjunguntur apud eundem reperire licet capp. 45 et 46, et Evagrium lib. v, capp. 49 et sequentibus.

(36) Na cuncti codd. Correctior Codinus, Θεόδωρου scribit.

ὅπρ τοῦ βασιλέως⁷² μετὰ τιμῆς μεγάλης, καὶ ἑθριάμβευσε Τιθέριος τὰς νίκας Μαυρικίου, καὶ προσελάβετο αὐτὸν γαμβρὸν εἰς Κωνσταντίναν τὴν αὐτοῦ θυγατέρα. Ὁμοίως δὲ καὶ Γερμανῶ τῷ στρατηγῷ ἔξευξε τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Χαριτῶ, ποιήσας ἀμφοτέρους Καίσαρας.

Τῷ δ' Αὐγούστῳ μηνὶ ιδ', Ἰνδικτιῶνι ιε' (37), φαρῶν συκάμινα πρωῒνᾶ⁷³ ἀξιοθέατα νενοθευμένα, φθίσει περιέπεσεν⁷⁴ (38), καὶ μέλλων τεθνᾶναι προσκαλεσάμενος τὸν πατριάρχην Ἰωάννην καὶ τὴν σύγκλητον ἅμᾳ στρατεύμασιν ἐν τῷ τριδουναλίῳ (39), καὶ ἄχθεις ἐν φορείῳ λαλῆσαι μὴ δυνάμενος, δι' ἐπαναγνωστικοῦ⁷⁵ (40) τὰ συμφέροντα τοῖς πράγμασι τῶν Ῥωμαίων τῷ λαῷ καταδόγμα πεποίηκεν, καὶ Μαυρικίον τὸν ἴδιον γαμβρὸν βασιλεῖα ἀνηγόρευσεν. Πάντων δὲ εὐφημησάντων τὸν βασιλέως σκοπὸν καὶ Μαυρικίον τὸν βασιλεῖα, καὶ ὑποστρέψας Τιθέριος ἐν τῇ ἰδίᾳ κλίνῃ τέθνηκεν, βασιλεύσας ἔτη γ', μῆνας ι' καὶ ἡμέρας η' (41).

A. M. 6075. — Ῥωμαίων βασιλέως Μαυρικίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐβασίλευσεν Μαυρίκιος ἑτῶν ὑπάρχων μγ', καὶ μετ' ὀλίγον τὸν⁷⁶ γάμον παποίηκεν (42) Παύλου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐλθόντος εἰς τὸ Βυζάντιον, καὶ παρενόμφευσεν Μαρτίτης (43) ὁ εὐνοῦχος τοῦ παλατίου μέγας ὑπάρχων. Τῷ δὲ Ἀπριλίῳ μηνὶ (44) γέγονεν ἐν τῷ φόρῳ ἐμπυρισμός, καὶ ἀνέμων καταιγίδες συναργοῦσαι τῷ πυρὶ, καὶ πολλὰ οἰκία διώλεσεν⁷⁷. Καὶ τῇ ι' τοῦ Μαΐου μηνὸς γέγονε σεισμὸς μέγιστος⁷⁸, καὶ πάντες κατέφυγον εἰς τὰς ἐκκλησίας, καὶ τὸ γενέθλιον ἱππικὸν (45) οὐκ ἐπετέλεσθη⁷⁹. Τῷ δ' αὐτῷ μηνὶ προσθεύουσιν οἱ Ἀθά-

A honoribus Tiberius excepit et ejus victorias triumphali honore prosecutus est; Constantina filia ei juncta generum sibi ascivit, Germanoque pariter duci alteram filiam, cui nomen Charito, locavit: et utrumque declaravit Cæsarem.

Ejusdem Augusti mensis die decimo quarto, indictione decima quinta, degustatis matutino jentaculo supra speciem quidem gratis, at supra modum omnem vitiatu moris, Tiberius in tabem incidit. Itaque jam letho vicinus, Joannem patriarcham senatumque omnem una cum exercitibus in tribunalium advocavit, lecticaque vectus, cum per se populum Romanum nequivisset alloqui, lectoris ministerio usus, quæ ad rem conducere, declaravit, et Mauricium proprium generum renuntiavit imperatorem, cunctis imperatoris consilium ipsumque Mauricium imperatorem felici voto laustarumque vocum acclamatione prosequentibus: Tiberius proprio lecto intro relatus, expiravit, cum annos tres, menses decem et dies octo imperasset.

A. C. 575. — Mauricii Romanorum imperatoris annus primus.

Hoc anno Mauricius annos quadraginta tres natus imperavit: ac paulo post Pauli patris sui, qui sub id tempus Byzantium devenerat, celebravit nuptias; in quibus Marites, qui magnus palatii eunuchus erat, paranymphe munus præstitit. Mense autem Aprilii incendium in foro exortum est, quod ventorum procellis latius propagatum, multas aedes combussit. Die decima Maii maximus fuit terræ motus, adeo ut universus populus ad ecclesias confugerit, et natalitium certamen 214 equestre celebratum minime fuerit. Eodem mense Abares,

VARIE LECTIONES.

⁷² ὅπρ τοῦ βασιλέως A a, ὅπρ Τιθέριου vulg. ⁷³ πρωῒνᾶ A f, πρώτῃ a, πρωῒ vulg. ⁷⁴ περιέπεσεν a, παρέπεσεν vulg. ⁷⁵ ἐπαναγνωστικοῦ A, ἐπαγνώστου vulg. ⁷⁶ τὸν add. ex A. ⁷⁷ διώλεσεν A f, διέλυσεν vulg. ⁷⁸ μέγιστος A a, μέγας vulg. ⁷⁹ ἀπετέλεσθη a.

JAC. GOARI NOTÆ.

(37) Ita Chron. Alexand., Theophylactus Simocatta lib. i, cap. 1, et lib. iii, cap. 18, Evagrius lib. v, cap. 22 et 23.

(38) Ultimū morbi conflictum, μελαίνης χολῆς, atræ bilis, vi incessisse docet Simocatta lib. i, cap. 1.

(39) Chronicon Alexand. scribit, ἐν προκάσῳ τοῦ ἑβδομοῦ, in processu ad Hebdomum habito, Simocatta: Φοράδην ἄχθεις ὁ βασιλεὺς Τιθέριος ἐπὶ τὴν ὑπαιθρον τῶν βασιλείων αὐλήν, ἧτις παρήνωται τῇ πολυστιβάδι τῶν ἀνακτόρων οἰκίᾳ, καὶ προαυλῇ περιφανεί, καὶ περιδόξῃ τῷ προσκηνίῳ. Imperator Tiberius lecto gestatus ad regni atrium sub dio positum, quod adium multiplici contignatione fastigiatarum domicilio adjungitur, illusri vestibulo, visendæque proscenio vicinum est. Tribunalium itaque aream patente existimo, ad quam imperator ad allocutionem procedere nonnunquam solet.

(40) Sic et Anast. per epagnosticum: communitorio scripto usus, ac relegentis opera. COMBEFIS.

(41) Duos alios addit Cedrenus, ac merito. Quinto namque Octobris imperator salutatus, post annos imperii tres, ac menses decem, si Augusti decimo quarto, ut habet Chron. Alexandrinum, et auctor stipulatur, Tiberius animam reddidit, ad

prædictam annorum et mensium summam dies adhuc decem adjecit.

(42) Mauricii nuptias nonnihil post arreptum ab eo imperium describit Simocatta lib. i, cap. 10, Evagrius lib. vi, cap. 1.

(43) Μαρταρίτης correctius effertur apud Simocattam. Paranymphe etiam hodie apud Græcos sponsam deducit, atque ideo νυμφαγωγὸς audit: et sponsorum coronas (redimitos quippe Græcos nubere, et nuptias στεφάνωμα vocare scripsimus ad Euehologica) retro sustentat. Eas tamen nusquam attigit Margarites ex Simocattæ observatione, quod sponsi, non ut plebei, sed jam imperatores coronati ad conjugium accederent: Ὁ δὲ νυμφαγωγὸς κύλικι τοῦ νυμφίου ἐφιλοφρονήσατο. Οὐ θέμις γὰρ ἦν ἐπιθέσθαι στεφάνους. Οὐ γὰρ ἰδιῶται ἐτύγγανον οἱ νυμφεῖοι· ἤδη γὰρ τοῦτο τῷ βασιλικῷ ἀξιώματι προκατελήπτο· Ille nymphagogus ille palam sponsis pateram meri plenam jucundo vultu porrigit: nam sarta iisdem imponere non licebat: quod privati non essent: et istuc ipsum jam imperatoriae coronæ anteverterant.

(44) Simocatta cap. 11, ἦρος ἀρχομένου, vere se aperiente.

(45) Terræ motus die decimo factus, Circenses

qui non multum ante Sirminum nobilem Europæ urbem occupaverant, decreta ad Mauricium legatione postulaverunt, ut octoginta millibus annuæ distributionis, quæ sibi a Romanis pendebatur, alia adhuc auri viginti millia adderentur: quoniam pecuniarum summam imperator pacis conservandæ studio solvere non detrectavit. Elephantem etiam, animal ex India adductum, sibi ad spectaculum mitti postulavit eorum princeps: et imperator maximum eorum quos habebat ad eum misit: qui ubi ipsum vidit, statim ad imperatorem remisit. Præterea lectum aureum petiit: quem cum imperator ad eum misisset, ipse donum parvi faciens remisit. Alia vero viginti millia centenis illis adjici postulavit: quod cum imperator recusaret, Chaganus expeditione suscepta Sigidonem everit, multasque alias urbes Illyrici præfecturæ subditas expugnavit, cepitque Anchialum. Quin etiam Longum murum evertere minatus est. Quamobrem imperator Elpidium patricium cum Commentio legatos ad Chaganum destinavit: tum barbarus pacem ex pactorum conditionibus se servaturum pollicetur. Cæterum imperator Joannem Mustaconem in oriente Armeniæ ducem constituit: qui cum ad annem Nymphium, qua in Tigrim confluit, devenisset, commissa pugna cum Cardariga (Cardarigas proprium nomen minime est, sed maxima apud Persas, summi nimirum ducis, dignitas habetur) Romani barbarorum superiores remansissent, nisi Crus legatus duci gloriæ invidens data opera terga vertisset: quem cum fugientem cæteri Romani vidissent, ipsi etiam se in fugam dederunt, vixque in castra se receperunt incolumes. Initaque denuo pugna, Romani victi sunt, pluresque trucidati.

A. C. 576. — Hoc anno, mensis Decembris die vigesimo, indictione secunda, imperator consul designatus, magnorum thesaurorum munera urbi largitus est. Philippicum autem, Gordia sorore in

ρεῖς (46) πρὸς τὸν αυτοκράτορα Μαυρίκιον, οἱ πρὸ ὀλίγου χρόνου τὸ Σέρμιον¹⁹ χειρωσάμενοι, πόλιν τῆς Εὐρώπης ἐπίσημον, ἤξιον ταῖς ὀδοθήκυντα χιλιᾶσιν χρυσίου, αἷς ἐλάμβανον κατ' ἔτος παρὰ Ῥωμαίων²⁰, προστεθῆναι ἄλλας κ'. Ὁ δὲ βασιλεὺς εἰρήνης ἐφεύμενος τοῦτο κατεδέξατο. ἤτησε δὲ καὶ ἐλέφαντα ζῶον Ἰνδικὸν ἐκπεμφθῆναι αὐτῷ πρὸς θέαν. Καὶ ὁ βασιλεὺς τὸν μέγιστα πάντων²¹ ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν, καὶ τοῦτον θαυμάζοντα πάλιν ἐπεμψεν αὐτὸν πρὸς τὸν βασιλέα· ὁμοίως καὶ κλίνην χρυσῇν ἤτησεν σταλῆναι αὐτῷ. Ὁ δὲ βασιλεὺς καὶ ταύτην ἀπέστειλεν. Αὐτὸς δὲ καὶ ταύτην ἀπέστρεψεν²² εὐτελίσας²³ αὐτήν. ἤτει δὲ πάλιν²⁴ ἄλλας κ' χιλιᾶδας προστεθῆναι ταῖς ρ'. Τοῦ δὲ βασιλέως μὴ καταδεχάμενου, στρατεύσας ὁ Χαγάνος (47) τὴν Σιγγιδόνα πόλιν κατέστρεψεν, καὶ πολλὰς ἐτέρας πόλεις ἐχειρώσατο τὰς ὑπὸ τὸ Ἰλλυρικὸν τελούσας. Παρέλαθε δὲ καὶ τὴν Ἀγχιάλον. Ἠπέλει δὲ καὶ τὰ Μακρὰ τεῖχη καταστρέψαι. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἐλπίδιον τὸν²⁵ πατρίκσιον σὺν Κομμεντιόλῳ πρέσβεις πρὸς τὸν Χαγάνον ἐξ-ἀπέστειλεν. Καὶ ὁ βάρβαρος ἐπὶ ταῖς τῶν πάκτων²⁶ συνθήκαις εἰρήνην ἀγειν καθωμολόγησεν. Ἐν δὲ τῇ Ἀνατολῇ Ἰωάννην τὸν Μουστάκωνα (48) στρατηγὸν Ἀρμενίας πεποίηκεν²⁷· ὃς ἐληλυθὼς ἐν τῷ Νυμφίῳ ποταμῷ, ἐνθα τῷ Τίγριδι διαμίγνυται²⁸, συμβάλλει πόλεμον μετὰ Καρδαρίγα²⁹ (Καρδαρίγας³⁰ δὲ οὐκ ἔστι κύριον ὄνομα, ἀλλ' ἀξία μεγάλη³¹ παρὰ Πέρσαις τοῦ τῶν Περσῶν στρατηγοῦ), καὶ κρατοῦσι τῶν βαρβάρων οἱ Ῥωμαῖοι. Κροῦς δὲ ὁ ὑποστράτηγος φθόνῳ ζηλοτυπίας τρέπεται. Τοῦτον ἰδόντες καὶ οἱ λοιποὶ³² τῶν Ῥωμαίων ἐτράπησαν³³, καὶ μόλις ἐπὶ τὸν χάρακα διασώζονται. Δευτέρας δὲ συμβολῆς γενομένης ἡττώνται Ῥωμαῖοι, καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν διεφθάρσαν.

A. M. 6076. — Τοῦτω τῷ ἔτει μηνὶ Δεκεμβρίῳ κ', Ἰνδικοτῶν β', ὑπατος ὁ βασιλεὺς ἀναγορεύεται (49), καὶ πολλοὶς θησαυροῖς τῇ πόλει ἐδωρήσατο. Πράξιται δὲ Φιλιππικὸν³⁴ (50) στρατηγὸν τῆς Ἐφά-
C

VARIAE LECTIONES.

- ¹⁹ Σέρμιον A, Σερμεῖον vulg. ²⁰ Ῥωμαίων a, Ῥωμαῖοις vulg. ²¹ πάντων A, ἀπάντων vulg. ²² ἀπέστρεψεν A a f, ἀπέστειλεν vulg. ²³ εὐτελίσας A, εὐτελήσας vulg. ²⁴ δὲ πάλιν A, δὲ καὶ πάλιν vulg. ²⁵ τὸν add. ex A. ²⁶ πράκτων b f. ²⁷ Ἀρμ. πεποίηκεν A b, Ἀρμ. ὁ βασιλεὺς πεπ. vulg. ²⁸ ἀναμίγνυται a, μίγνυται A. ²⁹ Καρδαρίγα A a, Καρδαρήγαν vulg. ³⁰ Καρδαρίγας δὲ οἰμ. A, οὐκ ἔστι a. ³¹ μεγίστη f. ³² καὶ οἱ λ. A, οἱ λοιποὶ vulg. ³³ ἐτράπησαν A a, τρέπονται vulg. ³⁴ Φιλιππικὸν A a b, Φιλιππον vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

Iudos undecimo celebrandos præcepit. Menæum die Maii 11: Τὴν ἀνάμνησιν πνευματικῶς ἐπιτελοῦμεν τοῦ γενεθλίου ταύτης τῆς θεοφυλάκτου καὶ βασιλίδος τῶν πόλεων· *Natalitiorum a Deo custoditæ urbium hujusce reginæ memoriam spiritaliter peragimus*. Hesychii Milcæii res patriæ consulendæ.

(46) Simocatta a cap. 3 lib. 1, ad 8.

(47) Dignitatis nomen. Suidas, ὁ τῶν Σκυθῶν ἀρχηγός, *Scytharum dux*. Simocatta lib. vii, cap. 8: Τὸν ἡγεμόνα τῆ τοῦ Χαγάνου προσηγορίᾳ φαιδρύνουσι· *Ducem Chagani nomine honestant*.

(48) Simocatta cap. 9: Ὁ περ ἐπώνυμον τὸ τῆς ὑπερφίας χελύνης κατάκομον, ὃν δὲ καὶ Μουστάκωνα προσεγγίζουσι Ῥωμαῖοι· *Cui ex longitudine superioris libri mystacis, Romanis cognomentum Mysiaci indiderant*. Μύστακα recentioris proferunt

Μουστάκι, ex quo corrupto Μουστάκωνας. Ejus gentis delibat Evagrius lib. vi, cap. 2.

(49) Cum consul idem qui Imperator a Justiniani temporibus renuntiaretur, et retineretur perpetuus, anno Mauricii primo, qui fuit indictionis primæ, vacuo consulibus reperio (πρῶτος [Μαυρικίου] ἐν-αὐτὸς ἀνύπατος habet Chron. Alexand.), annus Mauricii secundus, et indict. 2 consularis ejus primum numerare cœperunt ex eodem Chron., Ἰνδικτ. β', μετὰ ὑπάτ. Μαυρικίου Τιβερίου ἀγνοοῦσιν τὸ πρῶτον μόνου· *indictione secunda. Anno secundo* (post consulatum videlicet Tiberii annum quartum, quare interpres inepte anno *Mauricii secundo*), *Mauricio Tiberio Aug. primum solo consule*. Videndus omnino Simocatta lib. i, cap. 12.

(50) Simocatta lib. i, cap. 13; Evagrius lib. vi, cap. 2.

ποιήσας αὐτὸν γεμῆδον εἰς Γορδίαν τὴν ἰδίαν ἀδελ-
φὴν. Ὁ δὲ Φιλιππικὸς καταλαβὼν τὰ Περσικὰ μέρη,
ἐπλησίασεν⁹⁶ τῇ Νισίβει· καὶ ἀθρόως εἰς τὴν Περ-
σίδα ἐμβαλὼν, πολλὴν αἰχμαλωσίαν ἀνέλαθεν. Τοῦτο
δὲ μαθὼν Καρδαρίγας ὁ τῶν Περσῶν στρατηγὸς ἐγ-
κρυμμα⁹⁷ ποιήσας, ἡβουλήθη λοχῆσαι τὰ τῶν Ῥω-
μαίων στρατόπεδα. Ὁ δὲ Φιλιππικὸς τὴν αἰχμαλω-
σίαν διασώσας, διὰ τῶν ὄρων εἰς τὴν τῶν Μηδῶν
χώραν κατέλαθεν⁹⁸, καὶ πολλὰ χωρία διέφθειρεν τῆς
Μηδικῆς⁹⁹, καὶ ὑπέστρεψεν ἐπὶ τὰ¹⁰⁰ Ῥωμαϊκά. Ὁ
δὲ Χαγάνος τὴν εἰρήνην διαλύσαι δόλῳ ἐσπευδεν. Τὰ
γὰρ Σκλαβίνων¹⁰¹ ἔθνη (51) κατὰ τῆς Θράκης ἐξ-
ώπλισεν· ἅτινα παρεγένοντο μέχρι τῶν Μακρῶν
τειχῶν πολλὴν ἄλωσιν ποιοῦμενα. Ὁ δὲ βασιλεὺς τὰ
τοῦ παλατίου στρατεύματα¹ ἐξαγαγὼν τῆς πόλεως,
καὶ τοὺς δῆμους (52) φυλάττειν τὰ Μακρὰ τεῖχη
ἐπέλευσεν. Καὶ Κομμεντιόλον στρατηγὸν χειροτονή-
σας καὶ ἐξοπλίσας, κατὰ βαρβάρων ἀπέστειλεν. Ὁ
δὲ ἀδοκῆτως τοῖς βαρβάροις περιπεσὼν², πολλὰ
πλήθη ἀνέειλεν καὶ τούτους ἀπῆλασεν. Πραγματο-
νός δὲ ἐν Ἀδριανουπόλει περιέτυχεν³ Ἀνδραγά-
στῳ⁴ (53) πλήθι Σκλαβίνων μετὰ αἰχμαλωσίας ἐπι-
φερομένῳ⁵· καὶ τούτῳ ἐπιπεσὼν τὴν τε αἰχμαλω-
σίαν διέσωσεν, καὶ νίκην μεγάλην περισθάλτο⁶.

A. M. 6071.—Τούτῳ τῷ ἔτει Φιλιππικὸς ἀναλαβὼν
τὰ στρατεύματα (54) ἐπὶ τὴν Περσικὴν χώραν ἐξ-
ώρμησεν. Καὶ καταλαβὼν τὴν Ἀρζανὴν (55) μεγά-
λης αἰχμαλωσίας ἐκράτησεν, καὶ δειλίαν τοῖς Περσι-
κοῖς ἐμπόει στρατεύμασι· νόσῳ δὲ περιπεσὼν Φι-
λιππικὸς ἐπὶ τὴν Μαρτυρόπολιν παραγίνεται, χειρο-
τονήσας τὸν ἀνέψιδν (56) καθηγεῖσθαι⁷ τοῦ λαοῦ⁸,
καὶ Στέφανον ταγματάρχην προστησάμενος. Ὁ δὲ
Καρδαρίγας καταλαβὼν τὴν Μαρτυρόπολιν, ταύτης
τὰ προάστεια ἐμπρήσας πάντα⁹ ὑπέστρεψεν. Ὁ δὲ
Φιλιππικὸς ἐν Κωνσταντινουπόλει νοσῶν παραγέ-
γνε (57), καὶ τὰ στρατεύματα ὑπέστρεψαν¹⁰ ἀβλα-
δῶς εἰς τὰ ἴδια.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἐτέχθη τῷ βασιλεῖ υἱός, καὶ ἐπ-
ωνύμασεν αὐτὸν Θεοδοσίον.

A matrimonium ei locata, generum sibi ascitum
Orientis ducem creavit. Philippicus in Persicas
partes profectus, cum proxime Nisibim pervenisset,
facta repente in Persas irruptione, captivorum
ingentem numerum abegit. Qua de re certior factus
Cardarigas Persarum dux, locatis insidiis, Roma-
norum castra dolis adoriri tentavit: at Philippicus
prædam tuto abducens, per montes in Medorum
ditionem **215** ingressus, pluribus locis passim de-
vastatis, in Romanorum fines reversus est. Interea
Chaganus pacem perfidia solvere studebat. Selavi-
norum siquidem gentem ad Thraciam invadendam
armis instruxit: quæ quidem vel usque ad murum
Longum progressæ magnam stragem captivitatem-
qua subtilis inducere. Imperator igitur prætorianos
milites, populique factiones urbe eductas Longum
murum jussit propugnare. Commenliolum vero du-
cem creavit, et cum armatâ manu contra Barbaros
submisit: qui ipsos ex improvise adortus, magna
multitudine cæsa, eos denum abegit. Cum Adria-
nopolim pervenisset, in Andragastum incidit, qui
magnam Selavinorum aciem cum ingenti præda
ducebat; eumque adortus prædam recepit, insigni
potitus victoria.

A. C. 577. — Hoc anno Philippicus accepto exer-
citu in Persiam profectus est, captaque Arsene
maxima potitur præda, timoremque magnum Per-
sarum exercitibus incussit. At morbo implicitus
Martyropolim se contulit, ubi nepotem, qui turnis
præesset, in suum locum suffecit, Stephanum au-
tem cohortium principem instituit. Porro Cardari-
gas Martyropolim adortus, suburbanis ejus locis
igne devastatis, discessit. Philippicus afflicta vale-
tudine Epolim remeavit, et exercitum omnem in
propriis domos incolumem redire permisit.

Eodem anno imperatori natus est filius, quem
Theodosium appellavit.

VARIE LÉCTIONS.

⁹⁶ ἐπλησίασεν A, ἐπλησίαζεν vulg. ⁹⁷ ἐγκρυμμα A a, ἐγκρυμα vulg. ⁹⁸ κατέλαθεν A, κατέβαλεν f,
παρέβαλλεν vulg. ⁹⁹ Μηδικῆς A a f, Μηδίας b, Μηδείας vulg. ¹⁰⁰ ἐπὶ τὰ A, εἰς τὰ vulg. ¹⁰¹ Σκλαβίνων a.
¹ στρατεύματα A, στρατόπεδα vulg. ² ἐπιπεσὼν a. ³ περιέπεσεν a. ⁴ Ἀνδραγάστῳ f. ⁵ ἐπιφερόμε-
νον A f. ⁶ περισθάλτο A, περιεβάλλετο vulg. ⁷ τὸν Ἀνεψὺν ἐξηγεῖσθαι f. ⁸ τοῦ λαοῦ A, τῶν λαῶν vulg.
⁹ πάντα om. f. ¹⁰ ὑπέστρεψαν A, ὑπέστρεψεν vulg.

JAC. GOARRI NOTÆ.

(51) Incursiones eorum refert Simocatta cap. 7. D
Suidas de Selavinis, Σκυθῶν ἔθνος πέραθεν τοῦ
Ἰστροῦ, Scythæ trans Istrum.

(52) Plebes reddit Anastasius; ego populi fa-
ciiones.

(53) Ita Anastasius.

(54) Anno Mauricii secundo ineunte, ipso jam
consule, Joannem Orientalium copiarum ducem, de
quo anno principis istius primo, dignitate motum
observat Simocatta ad cap. 12 calcem, et Philip-
picum confestim subrogatum. Quocirca sub anni
tertii primordia potuit hic narrata exsequi. Ipse
Simocatta cap. 13: Μετοπώρου τε ἀρχομένου παρὰ
τὴν Τίγριν ἀλίσσεται· Autumno primo, a quo Theo-
phani tertius annus incipit, apud Tigrim stativa ha-
bet; et exinde ad ejus gesta referenda procedit.

(55) Arzanem memorat Procopius Persic. 2 op-
pidum a Constantiana dierum duorum itinere di-
stans. Arzenenem legit hic Anastasius, quasi ur-
bem captam: Simocatta lib. 1, c. 14, Ἀρζανην
χώραν, quæ Transstigitana est apud Ammianum.

(56) Ἀνεψὺν, viri proprium nomen: Simocatta
Ἀψὺν τὸν Οὐννον.

(57) Debuerant hæc ex Simocattæ lib. 1, cap. 14,
calculis in anni sequentis ab autumno exordientis
initium dīferri: Ὁ δὲ στρατηγὸς τῆς νόσου ἀπῆλ-
λαστο, καὶ χάρακα διελύσατο. Χειμῶνος γὰρ ὥρα
ἦν ποῦ παρεφαίνετο, καὶ τὸν βασιλέα ἀσπαζόμενος εἰς
Βυζάντιον ἦλθεν· Philippicus e morbo recreatus, mili-
tibus hyeme jam appetente missionem dedit, imperato-
re inque salutaturus, Byzantium venit.

A. C. 578. — Hoc anno Philippicus urbium regina egressus, in Amidam civitatem expeditionem suscipit. Porro milites jam armis instructos ad colloquendum convocans, num ad conscrendas manus animo se paratos experirentur, interrogare. Romani interpositis etiam juramentis suam ad pugnandum aviditatem testari: atque ita ipse Anazarbum venit. Eo cognito Cardarigas risu famam huiusmodi suis excussit auribus, et somniantis deliria, quæ nuntiabantur, arbitratus est. Congregatis autem magis, quia victoria superior evaderet, sciscitabatur. Cultores dæmonum Persas victoriam a diis consecuturos affirmare. Quare magorum pollicitationibus elati Persæ in lætitiā et tripudia diffundi, et Romanis in captivitatem abducendis e ligno ferroque compactos compedes cuncti pararent edixere. Ex 216 adverso agricolarum labores ne devastarent, dux Romanis commendare, ne Dei iustitia, quod per nefas committitur, aversata, ad Barbaros traduceret victoriam. Sequenti luce Saracenicarum tribuum principes duos a se dux ablegat, qui comprehensis Persarum nonnullis vivis, adversariorum motus omnes et consilium perdiscunt: Dominica quippe Persas in Romanos impetum facturos, nuntiabant. Philippicus itaque summo mane composito exercitu, eoque in tria agmina distributo in pugnam processit. Ipse vero Christi Dei et hominis imaginem (manibus hominum haud conditam opinantur Romani) brachiis complexus, singulos armatorum ordines prætercurrerat, et divinum animo cuiusque robur inspirabat et impetiebatur. Eo propugnaculo manibus gestato, extremam tenens aciem largo lacrymarum imbre divinum Numen demulcens, cælestium acies in subsidium demissas excipiebat. Initio demum certamine Vitalianus tribunus præ cæteris majore in Persas impetu motus densissimam eorum phalangein dirupit, et omnem bellicum eorum apparatus obtinuit. Inde Romani ad diripienda spolia conversi. Quibus conspectis veritus Philippicus, ne reliquus exercitus ad occupandam prædam desertis ordinibus concurreret, et resumptis viribus facieque retro versa eos barbari opprimerent; Theodoro libino galeam

A. M. 6078. — Τούτῳ τῷ ἔτει Φιλίππικὸς ἐξεληλυθὼς τῆς βασιλίδος (58) πόλεως στρατοπεδεύεται ἐπὶ τὴν Ἀμιδαν¹¹ πύλιν, καὶ ἀθροίσας τὸ ὀπλιτικὸν ἡρώτα, εἰ προθύμως ἔχουσι¹² πρὸς τὸν πόλεμον χωρῆσαι. Τῶν δὲ Ῥωμαίων ὄρεοις πεισάγων αὐτὸν μετὰ προθυμίας πολεμεῖν παραγίνεται ἐπὶ τὸ Ἀρζαβον¹³ (59). Ὁ δὲ Καρδαρίγας τοῦτο μαθὼν, γέλῳ τὴν ἀκοὴν ἀπεπέμπετο, ἐνύπνιον εἶναι δοκῶν τὸ λεγόμενον¹⁴. Καλέσας δὲ τοὺς μάγους ἡρώτα, τίς ἔσται¹⁵ τῆς νίκης κύριος. Οἱ δὲ τῶν δαμόνων θεραπεύται Πέρσας ἔρασκον ὑπὸ τῶν θεῶν τὴν νίκην ἀπενέγκασθαι. Σκιρτῶσι τοίνυν ἐπὶ τοῦτοις¹⁶ οἱ Πέρσαι ταῖς τῶν μάγων ὑποσχέσεσιν εὐφραίνόμενοι· καὶ δημιουργοῦσιν εὐθὺς ξυλοπέδας¹⁷ ἐκ ξύλου καὶ σιδήρου, ὅπως τοῖς Ῥωμαίοις¹⁸ ὑποβάλωσιν¹⁹. Ὁ δὲ στρατηγὸς παρηγγύα²⁰ τοῖς Ῥωμαίοις τοὺς γεωργικοὺς μὴ λυμαίνεσθαι²¹ πόνους, ὅπως μὴ²² ἡ μισοπόνηρος δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοὺς βαρβάρους μετοικήσῃ τὴν νίκην. Τῇ οὖν ἐπιούσῃ ἀποστέλλει ὁ στρατηγὸς δύο φυλάρχους τῶν Σαρακηνῶν, καὶ ζωγροῦσι Πέρσας ζῶντας, δι' ὧν ἔγνωσαν τῶν ἐναντίων τὰ κινήματα· οἱ ἔβασαν τῇ Κυριακῇ ἡμέρᾳ βούλεσθαι τοὺς Βαρβάρους ἐπιθέσθαι τοῖς Ῥωμαίοις. Ὁ δὲ Φιλίππικὸς²³ τοὺς Ῥωμαίους ἐξ ἐωθινοῦ συντάξας τρισὶ φάλαγξιν ἀπήντα πρὸς πόλεμον. Αὐτὸς δὲ ἀναλαβὼν τὴν θειανδρικὴν μορφήν, ἣν ἀχειροποίητον οἱ Ῥωμαῖοι δοξάζουσι, διατρέχων τὰς τάξεις τῷ ὀπλιτικῷ μετεδίδου²⁴ τῆς θείας δυνάμεως. Καὶ στὰς ὀπίσω τῆς παρατάξεως²⁵ τοῦτο κατέχων τὸ ὅπλον, δάκρυσι πολλοῖς τὸν Θεὸν εὐμενίζετο, ὅστις²⁶ τὰς οὐρανίους τάξεις²⁷ συμμαχοῦσας²⁸ προσελάβετο. Τοῦ δὲ πολέμου κροτηθέντος, Βιταλιανὸς (60) ὁ ταξίαρχος πάντων θρασύτερον κινήθει, τὴν φάλαγγα τῶν Περσῶν διέσπασεν, καὶ τὸ τοῦλλον (61) παρέλαθεν. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι περὶ τὰ σκῦλα ἤρξαντο ἀσχολεῖσθαι· οὗς θεασάμενος ὁ Φιλίππικὸς, φοβηθεὶς μὴ εἰς τὰ λάφυρα καὶ οἱ λοιποὶ τραπέντες τῆς παρατάξεως ἐπιλάβωνται, καὶ στραφέντες οἱ βάρβαροι ἀπολέσωσιν αὐτούς, Θεοδώρῳ τῷ Ἰλιδινῷ τὴν αὐτοῦ περικεφαλαίαν²⁹ περιτιθεὶς, ἐξαπέστειλεν τῷ ξίφει πλήσσειν τοὺς ἐνασχολουμένους εἰς τὰ λάφυρα. Ὦν ἰδόντες, καὶ νομίζοντες Φιλίππικὸν εἶναι, καταλιπόντες τὰ σκῦλα, ἐπὶ τὸν

VARIAE LECTIONES.

¹¹ Ἀμιδα A. ¹² ἔχουσι A a, ἔχουσι vulg. ¹³ Ἀρζαβον A, Ἀρζαβον a, Anazarbum Anastas. ¹⁴ τὸ γενόμενον A. ¹⁵ ἔσται A, ἔσται vulg. ¹⁶ τοῦτοις A a, τοῦτω vulg. ¹⁷ ξυλοπέδας A, ξυλόποδας vulg. ¹⁸ τοῖς Ῥωμαίοις; A, τοῖς Ῥωμαίοις vulg. ¹⁹ ὑποβάλωσι A a, ὑποβάλλωσι vulg. ²⁰ παρηγγύα A, παρεγγύα a, παριγγύατο vulg. ²¹ λυμῆνασθαι a. ²² μὴ add. ex A. ²³ ὁ δὲ Φιλ. τ. Ῥωμ. ἐξ ἐωθ. om. A. ²⁴ ἐπιδιδόν b f. ²⁵ παρατάξεως A, συντάξεως vulg. ²⁶ ὅστις — προσελάβετο om. A. ²⁷ ταξιαρχίας a. ²⁸ συμμαχοῦς b f. ²⁹ τὴν αὐτοῦ περικεφ. A, τὴν αὐτοῦ κεφαλαίαν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(58) Simocatta cap. 14 exennte: Ἦρος δὲ παρὰ τὸν ποταμὸν, καὶ ἀλῆας ἐπιφοιτῶσης τῆς γῆς [τῇ γῇ]. Φιλίππικὸς τῆς βασιλίδος ἐξεδήμησε πόλεως: Vere postea incipiente, et tempore suo arborum sinus laxante, de uno ex urbe imperatrice Philippicus discessit. Reliqua cap. ult. et lib. sequentis capitibus prioribus.

(59) Ἀρζαβον scribit Peyrezianus codex. Simocatta Ἀρζαβόν, et fluvium Persicum demonstrat: Anazarbum cum Anastasio reddidi.

Male Anast. et interp. Anazarbum, quæ est Ju-

D stinopolis. Est fluvius Ἀρζαβόν Simocattæ dictus lib. II, c. 1 et 2; ipse Reg. cod. τὸ Ἀρζαβον magna habet, ut sunt vicini in eo characteres μ' et β' ἐπὶ τοῦτοις. COMBERIS.

(60) Βιταλιανός. Simocatta lib. II, cap. 4, Βιτάλιος.

(61) Idem: Ἀποσκευὴν ἔχειρῶσατο ἣν σύνηθες Ῥωμαίοις τῇ ἐπιχωρίῳ φωνῇ τοῦλλον ἀποκαλεῖν· Spolia cepit: tulidum Romani propria sibi voce appellare consueverunt.

πόλεμον ἐχώρησαν. Τοῦ δὲ πολέμου κροτηθέντος ἐπὶ ὥρας πολλὰς, φωνὴ γίνεται παρὰ τοῦ στρατηγοῦ τοὺς ἵππους τῶν Περσῶν πλήττειν τοῖς δόρασιν³⁰. Τοῦτου δὲ γενομένου, ἐτράπη τὸ Περσικὸν στράτευμα, καὶ νίκην μεγάλην οἱ Ῥωμαῖοι ἀνεδήσαντο, καὶ πολλοὺς ἀνέλωσαν, καὶ τοὺτους ἐσκόλευσαν. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἀναλαβὼν τὰς ἑαυτοῦ δυνάμεις ὁ Καρδαρίγας, πάλιν εἰς πόλεμον ὀπλίζεται. Καὶ δευτέρου πολέμου κροτηθέντος, νικῶσι πάλιν Ῥωμαῖοι, καὶ ἀναιροῦνται Πέρσαι πολλοί. Χειροῦνται Πέρσαι ζῶντες διαχιλιοί, καὶ εἰς Βυζάντιον πέμπονται. Προσέφυγεν Καρδαρίγας³¹ εἰς τὸ Δαρδῆς· οἱ δὲ Πέρσαι μετ' ὕδρεων τοῦτον ἀπεπέμψαντο. Ὁ δὲ Φιλιππικὸς Ἡράκλειον τὸν Ἡρακλείου τοῦ αὐτοκράτορος πατέρα, ὑποστράτηγον ὄντα, ἐπὶ κατασκοπῇ τῶν³² Βαρδάρων ἐξέπεμψεν, καὶ αὐτὸς τοὺς ἐν τῷ πολέμῳ τραυματίας γενομένους πρὸς τὰς πόλεις ἰατρεῦσθαι παρέπεμψεν. Ἀναλαβὼν δὲ τὸ στράτευμα εἰς τὴν Βαθυλωνίαν ἐκβάλλει, καὶ τὸ Χλωμαρὸν φρούριον παρακαθίσταται. Ὁ δὲ Καρδαρίγας στρατολογεῖ ἰδιώτας μετὰ ὑποζυγίων, καὶ ὀχλαγωγῆσας στρατοπεδεύειν ἐκόμεπαζε, καὶ δι' ὀχυρῶν τόπων ἐν ἀσελήνῃ νυκτὶ ἐπὶ τὰ νῦτα γίνεται τῶν Ῥωμαίων³³ μηδαιμῶς θαρρόνως χεῖρας αὐτοῖς ἐμβαλεῖν. Φόβῳ δὲ ἀκαίρῳ ἐπιπεσὼν³⁴ ὁ Φιλιππικὸς, καταλιπὼν τὸ φρούριον, φυγῇ ἀλόγως ἐχρήσατο. Καὶ τοῦτο γνόντες οἱ Ῥωμαῖοι εἰς φυγὴν ἐτρέποντο, διὰ τόπων δυσεξεοδεύτων μεγάλῳις κινδύνοις περιπεσόντες. Ἦν γὰρ καὶ ἀπέληνος ἡ νύξ. Ἠλίου δὲ ἀνατείλαντος τῆς συμφορᾶς ἀπηλλάττοντο. Καταλαβόντες δὲ τὸν στρατηγὸν ὕδρην αἰσχίστοις τοῦτον ἐδασφῆμουν. Οἱ δὲ Πέρσαι ἐπίπλαστον νομίσαντες τὴν φυγὴν³⁵ Ῥωμαίων³⁶, διώξει οὐκ ἐτόλμησαν. Ἡράκλειος δὲ διαπεράσας τὸν Τίγριν, ὅσα τῆς Μηδικῆς χώρας ἦσαν ἐπίσημα χωρία, παρεδίδου πυρὶ, καὶ οὕτω πρὸς Φιλιππικὸν ἀνέκαμψεν (62) μετὰ σκύλων πολλῶν.

cui atrocioribus conviciis eum laceraverunt. Cæterum simulatam Romanorum fugam Persæ rati, eos insequi minime ausi sunt. Heraclius autem trajecto Tigri oppida quæque Mediæ passim posita incendiis devastabat, atque ita cum amplis spoliis ad Philippicum reversus est.

A. M. 6079. — Τοῦτω τῷ ἔτει ὁ τῶν Ἀδάρων³⁷ Χεγάνος (63) τὰς σπονδὰς διαλύσας, τὴν τε Μυσίαν καὶ Σχυθίαν κατεπόλεμει δεινῶς, καταστρέψας τὴν τε Ῥατιάρναν³⁸ (64) καὶ Κωνινίαν³⁹ καὶ Ἀκὺς καὶ Δορόστολον καὶ Ζαρπάδα⁴⁰ (65) καὶ Μαρκιανούπολιν. Ὁ

A sibi detractam imponens, eum ut cunctos, qui ad spolia tam avidè convolassent, gladio deterreret misit. Milites eo conspecto, Philippicum esse rati, spoliis relictis, ad pugnam renovandam regressi sunt. Protracto vero per multas horas prælio, mandatum a duce edictum, Persarum equos hastis confodi. Quod ubi præstitum, fusus omnis Persarum exercitus, Romani victoria redimiti, plurimos hostium gladiis consumpserunt, et eorum sibi tulerunt spolia. Postera luce Cardarigas collectis copiis ad bellum instaurandum accingitur, et secundo certamine redintegrato, hostes iterum superant Romani, et Persarum quam plurimi in acie trucidantur. Ex iis bis mille vivi capti, qui Byzantium missi. Cardarigas Daras se recipit, quem Persæ contumeliis exceptum a se depollunt. Porro Philippicus Heraclium, Heraclii, qui postmodum imperavit, patrem, exercitus legatum, ad exploranda Barbarorum consilia misit: milites vero, qui in prælio vulnerati fuerant, per urbes dimisit, ut corpora curarent. Eductis deinde copiis Babylonem versus pergit, Chlomarum castrum obsidet. Cardarigas autem collecta rusticorum armis insuetorum manu ipsis cum subjugalibus, **217** tumultuarioque exercitu coacto, quasi reparatis castris jactantiam præ se ferre, et per loca munita et incubiam noctem eo pervenit, ut a tergo Romanis esset; cum alioqui manus cum ipsis conserere non auderet. At Philippicus intempestivo terrore turbatus, relictis castris obsidione, in fœdam et dementem se fugam conjicit: qua comperta, reliquus etiam exercitus per impervia loca magnis undique circumseptus periculis, fugiens, ducem suum sectatus est. Incubabat terris nox illunis et obscura, eaque peracta et sole illucescente reformidata calamitate se liberatos experiuntur: ducemque tandem asse-

C relieta castris obsidione, in fœdam et dementem se fugam conjicit: qua comperta, reliquus etiam exercitus per impervia loca magnis undique circumseptus periculis, fugiens, ducem suum sectatus est. Incubabat terris nox illunis et obscura, eaque peracta et sole illucescente reformidata calamitate se liberatos experiuntur: ducemque tandem asse-

A. M. 579. — Hoc anno Abarum Cnaganus ruptis fœderibus Mysiam et Scythiam acri bello vexabat: urbes vero Ratiarnam, Cononiam, Acys, Dorostolum, Zandapa et Marcianopolim everit. Commen-

VARIE LECTIONES.

³⁰ δώρασιν vulg. ³¹ Καρδαρίγων vulg. ³² τῶν add. ex A. ³³ τῶν Ῥωμαίων add. ex A. ³⁴ φόβῳ δὲ ἀκαίρῳ ἐπιπεσὼν ὁ Φιλιππικὸς a, φόβος δὲ ἀκαίριος ἐπιπεσὼν τῷ Φιλιππικῷ vulg. ³⁵ τὴν φυγὴν] φυγεῖν A. ³⁶ Ῥωμαίων om. A a f. Abhinc Romæ episcoporum desinunt notationes usque ad a. M. 6217. ³⁷ Ἀράδων A, βαρδάρων f. ³⁸ τὴν Τερατιάρναν A a. ³⁹ Κωνινίαν A, Βονονίαν a. ⁴⁰ Ζαρπάδα b f, Ζαδάρπα a, Ζάνδαπα vulg. v. infra.

JAC. GOARI NOTÆ.

(62) Autumno, id est, anni sequentis initio Heraclium rediisse demonstrant Simocattæ lib. II, cap. 10 verba Εἰτα ἐπανήκεν ἐπὶ τὴν Ῥωμαϊκὴν πολιτείαν, καὶ ἀναμίννεται αὐθις τοῖς ἀμφὶ τὸν Φιλιππικόν. Et infra· Χειμῶνος γὰρ ἦδη ἐνεδήμει κατὰ πόλιν. Postmodum in ditionem Romanam reversus, etc. ad Philippicum sese rursus aggregat, etc.; hyems quippe ante fores jam erat.

(63) Simocatta ad notæ præcedentis verba: Ἐπεὶ δ' ἐαρίτιδες ὥραι τὴν περιχθόνιον πᾶσαν ἐξέφυσαν· At simul verna tempestas herbis circumquaque

prata convestivit, etc., mox abrupto sermone, cui propterea præsentia Theophanis deesse conjicio, subdit: Τοῦτω ἐνιαυτῷ Κομενιόλο; ἐπὶ τὴν Ἀγχιλλον ἦκε· Hoc igitur anno Comeniolus Anchialum venit: quæ eadem post lineas tres auctor describit. Quæ porro sequuntur excerpta Simocattæ sunt a cap. 10 ad 17.

(64) Fabrotius ad Anastasium, Teratiarnam non bene; ipse Anast., subvertens Ratiarnam. COMBESIS.

(65) Simoc., Ζαδάρπα. Anastasius Zandapa; Miscella quoque variat.

ae virtutis expertes a fortioribus segregavit : et A inutilis quidem copias ad quadraginta hominum millia castra jussit defendere : delectos vero ad sex millium summam secum abducens, bis mille quidem Casto, totidem Martino tradidit : residua duo millia ipse assumpsit, et adversus Barbaros perrexit. Castus Tzaparda et Æmum adveniens, cum Barbaros otiantes et sine custodiis incautos comperisset, multos interfecit : reductos autem captivos et prædam abactam satellitibus commisit custodiendam. Martinus autem ad loca Tomeæ urbi contermina accedens, et præter expectationem in Chaganum impetu facto, plurimis ejus copiis penitus deletis, eum salutem fuga mercari cogit. Martinus autem parva insigni victoria, ad ducem, ubi se eos præstolaturum dixerat, reversus est. At B Commentiolus metu impulsus, Marcianopolim se recepit : eo non invento, junctis exercitibus ad Æmifances castra moverunt illi. Martinus Chagano flumen trajicere conspecto ad ducem remeant. Castus flumine 218 pertransito barbarorum præcursoribus obviam factus, eos prælio vicit : sed nulla certa ratione adductus, regressione ad ducem se adjungere neglexit. Quare sequenti luce omni exitu intercluso Chaganus eum superat : ex quo dissipatus exercitus, prout quisque potuit, per nemora et saltus aufugit. Nonnulli, veluti feræ venatu, a Barbaris capti, ubi Castus lateat, enuntiant : vivum deinde apprehensum Barbari circumvallant, et saltibus tripudiisque pro victoria gaudium testantur. Chaganus itinere meridiem versus directo, in Thraciam bellum movet, et ad Longum murum accedit. Commentiolus autem Æmi silvis tectus et occultatus, tandem cum Martino prodit foras : ubi Chaganum imparatum offendit : quod nimirum tota Barbarorum multitudo per Thraciam dispersa esset, prima noctis vigilia adversus eum contendit. Et præclarum quidem ejus manibus edendum facinus offerebatur, si non adversa fortuna conatus ejus delusisset. Jumentorum enim quopiam onus in terram subvertente, cum jumentum dominum alter patria voce inclamaret, sublapsum onus tollens, Torna, torna, frater, inquires : muli quidem dominus vocem non audivit ; sed percipiens eam et D

δὲ Κομεντιολὸς ἐπὶ τὴν Ἀρχιταλον ἦλθεν, καὶ διελὼν τὸ στρατεύμα, τοὺς ἀδοκίμους ἐκ τῶν ἀριστέων ^α διέκρινεν· καὶ τὴν μὲν ἀχρηστον δύναμιν μ' ἑκατὰ χιλιάδας φυλάττειν τὴν χάρακα κελεύει· τοὺς δὲ ἐπιλέκτους ἐξαχισχιλλοὺς ὄντας παραλαβὼν, δύο χιλιάδας παρέδωκεν τῷ Κάστῳ, καὶ δύο τῷ Μαρτίνῳ, καὶ τὰς δύο αὐτῶν ἀναλαβὼν, κατὰ τῶν Βαρβάρων χωρεῖ. Ὁ δὲ Κάστος ἔλθων ἐπὶ τὰ Ζαρπάδα ^β καὶ τὸν Αἴμον ^γ, καὶ εὐρὼν τοὺς Βαρβάρους ἐμελημένους, πολλοὺς διέφθειρεν. Αἰχμαλωσίας δὲ κρατήσας πολλῆς, δορυφόρῳ διασώζειν ἐδίδου (66). Μαρτίνος δὲ εἰς τὰ περὶ Τομεάν ^δ (67) τὴν πόλιν γενόμενος τῷ Χαγάνῳ ἀπροσδοκῆτως περιπεσὼν, πολλοὺς τῆς αὐτοῦ δυνάμεως ἀνέλειν, ὥστε αὐτὸν φυγῇ τὴν σωτηρίαν πραγματεύσασθαι ^ε. Ὁ δὲ Μαρτίνος ἐπιδόξον νίκην ἀράμενος, πρὸς τὸν στρατηγὸν ἐπανήρχετο, ἐνθα ἐπηγγελάτο ἀναμένειν αὐτοῦς. Ὁ δὲ Κομεντιολὸς δειλὴ κατασχεθεὶς, εἰς Μαρκαντούπολιν ὑπέστρεψεν. Οἱ δὲ μὴ εὐρίντες αὐτὸν ἐπεσύναν τὰ ὅσα στρατεύματα καὶ ἐπὶ τοὺς στενωποὺς ^ς τοῦ Αἴμου στρατοπεδεύονται. Ἰδὼν δὲ ὁ Μαρτίνος τὸν Χαγάνον διαπερῶντα ποταμὸν, πρὸς τὸν στρατηγὸν ἐπανῆλθεν. Ὁ δὲ Κάστος τὸν ποταμὸν διαπεράσας, καὶ πλησιάσας τοὺς προτρέχοντας τῶν Ἀδάρων ^τ τῆς μάχης κρατεῖ, καὶ οὐδέ τις δεδμένος ὑποθήκης (68), οὐκ ἀνέστρεψεν ^θ ἐπὶ τὸν στρατηγόν. Τῇ δὲ ἐπιούσῃ κρατήσας τὰς διαβάσεις ὁ Χαγάνος, ἀπέκλεισεν αὐτόν. Περισχίζεται τοίνυν ὁ λαὸς, καὶ ἕκαστος ὡς εἶχεν δυνάμει, διὰ τοῦ ἄλλους ἔφυγον. Θηρεύονται τοίνυν τινὲς παρὰ τῶν Βαρβάρων, καὶ καταμηνύουσιν, ποῦ ^κ ἐκρύπτετο Κάστος, καὶ τοῦτον ^λ ζωγρήσαντες περιεσκήπτων καὶ ἡγάλλοντο. Ὁ δὲ Χαγάνος διὰ τῆς μεσημβρίας ὀδεύσας, κατὰ τῆς Θράκης χωρεῖ, καὶ τὰ Μακρὰ τεῖχη κατέλαβεν. Ὁ δὲ Κομεντιολὸς ἐν ταῖς ὕλαις τοῦ Αἴμου κρυπτόμενος, ἐξῆλθεν σὺν τῷ Μαρτίνῳ· καὶ καταλαβὼν τὸν Χαγάνον ἀνέτοιμότατον διὰ τὸ τὴν πληθὺν τῶν Βαρβάρων περιχεῖσθαι τῇ Θράκῃ, πρώτη φυλακὴ κατ' αὐτοῦ ^μ χωρεῖ. Καὶ ἦν αὐτῷ μέγα τῶν ἐπὶ χειρῶν τὸ κατόρθωμα, εἰ μὴ τύχῃ τινὶ παρεσφάλῃ ^ν τοῦ ἐπιχειρήματος. Ἐνδὲ γὰρ ζῶου τὸν φόρτον ^ξ διαστρέψαντος, ἑταῖρος ^ο τοῦ δεσπότη τοῦ ζῶου προσφωνεῖ τὸν φόρτον ἀνορθώσας τῇ πατρίδι ^π φωνῇ· Τόρνα, τόρνα, φράτρε ^ρ (69). Καὶ ὁ μὲν κύριος τοῦ ἡμῖνου

VARIE LECTIONES.

^α ἀριστερῶν A. ^β Ζαρπάδα A, Τζαπάδα vulg. ^γ καὶ τὸν Αἴμον om. A b. ^δ Τομεάν A a f, Τομέαν vulg. ^ε πραγματεύσασθαι A, πραγματεύεσθαι vulg. ^ς τοὺς νεοποῦς τοῦ ἔμου A, τοὺς νεοποστοῦ ἔμου a, τοὺς νεοποστοῦ τοῦ ἔμου f. ^τ βαρβάρων A. ^θ ἀνέστρεψεν A, ἀνέτρεψεν vulg. ^κ ποῦ ἐκρύπτετο ἕκαστος A, ἕκαστος ποῦ ἐκρ. b e f, Κάστος ποῦ ἐκρ. vulg. ^λ τοῦτους A b. ^μ κατ' αὐτῶν a. ^ν παρεσφάλη a. ^ξ ἐπιχειρήματος A. ^ο τὸν φόρτον A, τοῦ φόρτου vulg. ^π ἑταῖρος τοῦ δεσπότη A a, ἑτερος τὸν δεσπότην vulg. ^ρ τὸν φόρτ. ἀν. τῇ πατρ. φ. om. A, ἀνορθώσας b, ἀναστρέψας a, ἀνορθώσασθαι vulg. ^ς φράτερ alii codd.

JAC. GOARI NOTÆ.

(66) Simocatta lib. 2, cap. 10 : Ἀπολαῖν τε ὑποσπιστῇ ἐδίδου τινα, ὡς μὴ ὤφελε· τοῦτων γὰρ ἀπαροῦνται τὴν προνομὴν ἐναθροισθέντες οἱ βάρβαροι· Spolia cuidam satelliti, seu armigero avehenda committit, quod utinam ne fecisset : nam barbari facto caneo prædam illi abstulerunt. Comæris.

(67) Anastasius Mean ; legit in Græco codice, τὸ Μέαν.

(68) Anastasius inuolūt, cani ejusdam demonis

repromissionibus deceptus ; miscella, ducis exscript. — Fæde hæc depravata ex Theoph. emendata. l. 2 c. 11 : σκαίου τινος δαίμονος ὑποθήκαις οὐκ ἀνέστρεψεν· mali ejusdam demonis insinectis. Velut exsecratione id dictum in fortissimum ducem, qui sic incautus in hostium venisset manus. Comæris.

(69) Voces Italicae, verte, verte, frater.

τὴν φωνὴν ⁸⁸ οὐκ ἤσθετο. Οἱ δὲ λαοὶ ἀκούσαντες, καὶ τοὺς πολεμίους ἐπιστῆναι αὐτοῖς ⁸⁹ ὑπόνοησαντες, εἰς φυγὴν ἐτράπησαν. Τόρνα, τόρνα, μεγίσταις φωναῖς ἀνακράζοντες. Ὁ δὲ Χαγάνος· μεγάλην δειλίαν ⁹⁰ περιβαλλόμενος, ἀκρατῶς ἔφυγεν. Καὶ ἦν ἰδεῖν Ἀθάρους τε ⁹¹ καὶ Ῥωμαίους ἀλλήλους διαδιδράσκοντας, μηδενὸς διώκοντας. Ὁ δὲ Χαγάνος ἀναλαβὼν τὰς δυνάμεις τὴν Ἀπειρίαν πάλιν (70) παρεκάλεσεν· εὐρών δὲ Βούσαν τὸν τῆς πόλεως Μαγγανάρην ἀνελεῖν αὐτὸν ἐπειράτο. Ὁ δὲ Βούσας παρεκάλει χρήματα ἱκανὰ αὐτῷ παρέχειν, εἴπερ τὸ ζῆν αὐτῷ φιλοτιμήσοιτο· οἱ δὲ τοῦτον δεσμήσαντες τῇ πόλει παρέστησαν. Αὐτὸς δὲ ἐξῆτει τοὺς τὴν πόλιν οἰκοῦντας ὠνήσασθαι αὐτὸν, διηγουμένος ὅσα ὑπὲρ τῆς πόλεως ἤγωνίστατο. Πολίτης δὲ τις τὰ πλήθη ⁹² ἀνέπειθεν μὴ τοῦτο ποιεῖν, λόγος δὲ τοῦτον τῇ Βούσᾳ ⁹³ γυναικί παρευνάζεσθαι. Ἐπεὶ τοίνυν κατεφρονήθη Βούσας, ὑπισχεῖτο Χαγάνῳ παραδιδόναι τὴν πόλιν. Καὶ πολιορκητικὸν ὄργανον συμπηξάμενος, ὃν κριὸν ὀνομάζουσι, τὴν πόλιν περιέλαθεν. Μαθόντες δὲ οἱ Βάρβαροι τὸ τεχνούργημα, πλείους καὶ ἄλλας πόλεις ἐδουλώσαντο, καὶ μετὰ πολλῆς αἰχμαλωσίας ὑπέστρεψαν. Ἀκούσαντες δὲ οἱ Βυζάντιοι, ὅτι Κάστος ὑπὸ τῶν Βαρβάρων αἰχμάλωτος γέγονεν, μεγάλας λιοδορίας κατὰ Μαυρικίου ἐχρῶντο, καὶ εἰς φανερόν τοῦτον ⁹⁴ ἰδιωσφύμουν. Κατὰ τοῦτον ⁹⁵ δὲ τὸν χρόνον (71) Ἡράκλειος ὁ τοῦ Ἡρακλείου πατὴρ Περσικῶ φρουρίῳ προσβάλλει, καὶ τοῦτο εἶλεν· ὁμοίως καὶ Θεόδωρος τὸ Μαζάρων ⁹⁶ φρούριον. Ἀμφότεροι δὲ εἰς τὸ Βελουδῆς (72) παραγίνονται. Καὶ τοῦ φρουρίου ὄχυροῦ ⁹⁷ ὄντος, στρατιωτῆς τις Σαπφήρης ὀνόματι σκόλοπας τεχνουργήσας, καὶ κατὰ τὰς ἀρμογάς τῶν λίθων τοῦτους ⁹⁸ πηγνύων, τὴν ἄνοδον ἐποίησατο. Ὡς δὲ ἐπέθῃ ἐκεῖνος τῇ στεφάνῃ τοῦ τείχους, Πέρσης ἀπὸ τοῦτον ἐξώθησεν. Πίπτει οὖν ὁ Σαπφήρης κάτω ⁹⁹, καὶ ὑποδέχονται αὐτὸν οἱ Ῥωμαῖοι ταῖς ἀσπίσιν· καὶ αὖθις τοῦ ἔργου κατὰτολμᾷ, καὶ πάλιν ¹⁰⁰ ἐξωθεῖται τοῦ ὄχυρώματος· πάλιν δὲ οἱ Ῥωμαῖοι ταῖς ἀσπίσιν αὐτὸν ὑποδέχονται, καὶ πάλιν πρὸς τὴν ἐπιβουλὴν ἐνεχέειρσεν ¹⁰¹. Ἐπὶ δὲ τῇ (73) κεφαλῇ τοῦ τείχους γενόμενος, τὸν Πέρσην ἀπέτεμεν· εἶτα τὴν κεφαλὴν ὑπάτευσας ¹⁰², Ῥωμαίους θάρσους ἐνέπλησεν ¹⁰³. Καὶ πολλῶν μεμνημένων τὸν ἀριστέα, ¹⁰⁴

A hostes adesse suspicans confertā militum manus in fugam effusa est, Verte, verte faciem, magnis vocibus clamitantes. Sed et Chaganus in maximū timorem conjectus, præcipitem pariter arripuit fugam: adeo ut Romanos atque Abares nullo insequente utrinque sese fugientes cernere daretur. Porro Chaganus collectis copiis Apiriam urbem denuo obsedit. Et cum forte Busam urbis machinis præfectum cepisset, mortem viro intentabat. Busas, si modo vitam in tuto haberet, magna pecuniarum vi eam redimere rogabat. Quare vinctum ad urbis conspectum admoverunt. Is igitur enarratis, quibus civitatem demeruisset, beneficiis, cives ut libertatis pretium penderent deprecari. Ne preces audirent, civis quidam, cui cum Busæ conjuge consuetudinem fuisse rumor erat, persuasit. Porro Busas ubi se contemptum vidit, urbem Chagano se traditurum promisit: compactaque obsidionali machina, vulgus arietem vocat, urbem invadit. Machinæ condendæ peritia instructi Barbari plures alias urbes expugnarunt, collectaque captivorum ingenti præda reversi sunt. Cæterum Byzantini ubi Castum a Barbaris captum intellexerunt, Mauricio gravissime obtreectare, eumque sædis conviciis coram proscindere. Ea tempestate Heraclius, Heraclii pater, facta in Persicum castrum inpressionē, ipsum cepit, quemadmodum et Mazarum castrum Theodorus: inde vero ambo ad 219 Beludes venire; cumque arx munitissima esset, miles quidam cognomento Sapphires paxillos quosdam præacutos commentus, eosque inter lapidum compages firmius infigens, ascensum sibi ad superiora paravit. Eum muri coronam jam superantem vir Persa deturbat inferius. Prolabitur itaque Sapphires, et sociorum clypeis cadens excipitur. Cæptum opus rursum aggreditur: et rursum pariter arce summa detruitur, et sustinetur Romanorum clypeis, et iterum consilium nititur perficere: tandem superato muri fastigio, Persæ caput amputat, eoque in aerem projecto, Romanorum animos excitavit: pluribusque herois virtutem imitantibus, et per paxillos velut per gradus murum conscendentibus, castrum in potestatem Romanorum delabatur: et Persarum quidem aliis occisis, aliis cum apparatu bellico in

VARIE LECTIONES.

⁸⁸ τὴν φωνὴν A, τῆς φωνῆς vulg. ⁸⁹ αὐτοῖς A, αὐτοῖς vulg. ⁹⁰ δειλίαν περιβαλλόμενος A, αἰσχύνην περιβαλλόμενος vulg. ⁹¹ τε add. ex A. ⁹² τὰ πλήθη add. ex A. ⁹³ Βουζᾶ—Βουζᾶς vulg. ⁹⁴ εἰς φανερόν τοῦτον A. ⁹⁵ κατὰ τοῦτον A, κατ' ἐκεῖνον vulg. ⁹⁶ Μαζάρων a. ⁹⁷ ἰσχυροῦ b. ⁹⁸ τοῦτοις b. ⁹⁹ κάτω add. ex A. ¹⁰⁰ πάλιν om. A f. ¹⁰¹ τῇ add. ex A. ¹⁰² ὑπάτευσας: in A superscriptum legitur ὀριζαμδεύσας. ¹⁰³ ἐνέπλησεν A, ἐπλησέν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(70) Leg. plane πόλιν, uti legit Anastasius, Apiriam civitatem obsedit; neque enim alias narrata illius urbis obsidio, aut Simocet. l. ii, c. 15 et 16 aliquid ejusmodi indicat, ex quo hæc breviala. Comberis.

(71) Ex Simocettæ cap. 18 lib. i et lib. ii quatuor prioribus, et Evagrii lib. iv, cap. 4.

(72) Idem, Μαζάρων, Βελουδᾶς, Σαπφίρ. Anastasius Mazarorum: Bavidés, Sapphires.

(73) Anast., ad machinamentum conatus est. Pul-

chre Theophyl. ultimo libri ii c. mutam illum struem ac machinamentum describit Romani et Persæ; alterius invadentis, alterius tutantis; cujus tandem caput Romanus heros abstulerit, suisque ex arce projecit. Ὑπάτευσας τὴν κεφαλὴν. Anast.: Romanis caput præbens: Simoc., τοῖς πολιορκουσιν ἀπέπεμπε: gratum scilicet munus, ac quale nec ullum consulare, excitandæ comilitonum alacritati missum. Comberis.

captivitatem ductis, igne tandem ab eis absuntur. Porro Philippicus, Heraclio Romani exercitus relicto ductore, rursus Byzantium iter parat. Tarsum adveniens, Priscum orientis ducem ab imperatore creatum jamque missum intelligit: quare scribit Heraclio, ut relicto exercitu Narsetem in Armenia conveniat, et Prisci adventum faciat manifestum. Philippicum siquidem, ut quarta stipendii parte privaret exercitum, litteris jusserat imperator. Avaritiæ quippe morbo gravius laborabat Mauricius. At Philippicus metuens, ne inde tyrannidis excitandæ occasio daretur, imperatori minime paruit, quod se a regendi exercitus munere abdicasset. Cæterum Priscus Antiochiam impulsus, milites ad Monocartum convenire jussit: et Germano, cui Edessenorum principatus erat commissus, cum urbis præsule advocato, eisdem comitibus, perrexit ad castra, una cum eis paschalem solemnitatem peracturus. Exercitus duces castris egressi ad passus bis mille bandis elatis processerunt obviam: Priscus pristini moris oblitus equo non desiliit, neque consuetis salutationibus eos excepit. Hæc concitati in eum odii primordia: publicas quippe et communes injurias haud patienter ferunt milites. Exacta festorum celebritate, imperatoris litteras magno cum fastu obtulit. Concurrent igitur ad ducis tentorium milites, et hi quidem gladios stringunt, illi lapides intentant, alii vibrant fustes et ligna. Quare Priscus metu consternatus, consensu equo fuga periculo se subducit. Illi tentorio ejus discerpto, cunctam suppellectilem diripiunt. Interim Priscus Constantiam deveniens, contusiones a lapidum jactu acceptas aliaque vulnera medicorum ope curavit: misitque urbis episcopum, qui defensionem sui apud exercitum susciperet, promittens se imperatori 220 suasurum, ut nihil eorum, quæ solent erogari, detraheretur. Exercitus autem episcopum probris onustum remisit: et Germanum quamvis renitentem clipeis sublatum ducem appellant: et eversis imperatoris statuis, deletisque ejus imaginibus, in apertam

καὶ διὰ τῶν ⁷⁴ πασσάλων ἐπιδάντων ⁷⁵ τοῦ τείχους, πρᾶξιδοται· Ῥωμαίοις τὸ φρούριον (74)· καὶ τοὺς μὲν ⁷⁶ Περσῶν ἀνείλον, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους λαβόντες σὺν τῇ ἀποσκευῇ τὸ φρούριον πυρὶ ⁷⁷ παρέδωκαν. Ὁ δὲ Φιλιππικὸς αὐθις εἰς Βυζάντιον (75) τὴν ἐδὼν ἐποίησατο, Ἡράκλειον καταλιπόν· ἡγεμόνα Ῥωμαίων. Ἐλθὼν δὲ εἰς Τάρσον, καὶ μαθὼν ὅτι ὁ βασιλεὺς Πρίσκον Ἀνατολῆς στρατηγὸν χειροτονήσας ἀπέστειλεν, γράφει Ἡρακλείῳ ⁷⁸ καταλιπόντι τὸ στρατεύμα εἰς Ἀρμενίαν παραγενέσθαι πρὸς Ναρσῆν, καὶ τὴν τοῦ Πρίσκου παρουσίαν κατὰ δῆλον ποιῆσαι. Ἦν γὰρ ὁ αὐτοκράτωρ τῷ Φιλιππικῷ κελεύσας, τετάρτην μοῖραν τῆς βόγας τῷ στρατῷ ⁷⁹ ἀποστερεῖσθαι. Ἐνόσκει γὰρ Μαυρίκιος τὸ φιλόχρυσον. Ὁ δὲ Φιλιππικὸς φοβηθεὶς μὴ ἀφορμὴ τυραννίδος γένηται τοῦτο, τῷ βασιλεῖ ⁸⁰ οὐχ ὑπήκουσε, διὰ τὸ τῆς στρατείας ἀποπαύεσθαι. Πρίσκος δὲ καταλαβὼν (76) τὴν Ἀντιόχειαν προστάττει τοὺς στρατιώτας· ἐπὶ τὸ Μονόκαρτον (77) συναχθῆναι· προσκαλεῖται δὲ καὶ Γερμανὸν ⁸¹ τὸν τὴν Ἐδεσσηῶν ἀρχὴν πεπιστευμένον σὺν τῷ ἐπισκόπῳ· καὶ σὺν αὐτοῖς πρὸς τὸ ⁸² στρατόπεδον ἀπήρχετο, τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα σὺν αὐτοῖς ποιησάμενος ⁸³. Οἱ δὲ ἡγεμόνες τοῦ στρατοῦ ὑπήντησαν αὐτῷ ⁸⁴ μετὰ τῶν βάνδων ἀπὸ δύο σημείων τοῦ στρατοπέδου. Ὁ δὲ Πρίσκος κατὰ τὸ εἰωθὸς οὐκ ἀπέδῃ τοῦ ἵππου, οὐδὲ ταῖς συνθήσιν προσηγορίαις ἐχρήσατο. Ἐντεῦθεν αὐτῷ τοῦ μίσους γέγονεν ἐναρξίς. Ἐπὶ ταῖς κοιναῖς γὰρ ὕβρεισι τὰ πλήθη ἀνίστανται. Μετὰ δὲ τὴν ἑορτὴν τὰ τοῦ βασιλέως σοδαῖς ἐπεδείκνυν ⁸⁵ γράμματα. Συρρέουσι τοίνυν τὰ πλήθη ἐπὶ τὸ ⁸⁶ τοῦ στρατηγοῦ σκηνοπήγιον, τὰ μὲν ξίφη ἐπιφερόμενα, τὰ δὲ λίθους, τὰ δὲ ξύλα. Γίνεται τοίνυν περιδεὴς ὁ Πρίσκος, καὶ ἐπιβὰς τῷ ἵππῳ φυγῇ ἀπέδρα τὸν κίνδυνον. Οἱ δὲ διαβρῆξαντες τὸ τοῦτο σκηνοπήγιον, πάντα τὰ αὐτοῦ διήρπασαν. Ὁ δὲ καταλαβὼν τὴν Κωνσταντίαν (78) ὑπὸ λατρῶν τὰς βολὰς τῶν λίθων καὶ τὰ ἔλκη ἐθεραπεύετο. Καὶ ἀποστέλλει τὸν ἐπίσκοπον τῆς πόλεως ἀπολογούμενον ⁸⁷ τῷ στρατοπέδῳ, ὑπισχνόμενος πείθειν τὸν αὐτοκράτορα μὴδὲν αὐτοῖς ἀποστερεῖν ⁸⁸ τῶν εἰωθόντων παρέχεσθαι ⁸⁹. Ὁ δὲ στρατὸς τὸν ἐπι-

VARIAE LECTIONES.

⁷⁴ τῶν add. ex A. ⁷⁵ ἐπιδάντων A. ἐπιδάντες vulg. ⁷⁶ καὶ τοὺς μὲν — παρέδωκαν om. A b f. ⁷⁷ πυρὶ add. ex conj. Goari, cfr. p. 415. ⁷⁸ Ἡράκλειον καταλιπόντα A. ⁷⁹ τῷ στρατῷ A, τῷ στρατηγῷ f, τὸν στρατηγὸν e, τὸν στρατὸν vulg. ⁸⁰ τὸν βασιλέα A b f. ⁸¹ Γερμόνον a f, ἡγεμόνα vulg. ⁸² πρὸς τὸ — σὺν αὐτοῖς om. f. ⁸³ ποιησάμενος A b f. ⁸⁴ αὐτοῖς a. ⁸⁵ ἀπεδείκνυ A. ⁸⁶ τὰ add. ex A. ⁸⁷ ἀπολογούμενον a, ἀπολογούμενος vulg. ⁸⁸ ἀποστερεῖν A, ἀποστρεφεῖν vulg. ⁸⁹ παρέχεσθαι a, παρασχέσθαι vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(74) Anast. sine dubio legit, quod deesse interpr. notavit τὸ, πυρὶ, cum reddit, igni prodito castro. At Theophylactus ad finem secundi illius libri longe aliter, σκοποὺς περιβάλλοντες τῷ θυρώματι: cuius interpr. *præsidium illis relinquunt*: adeoque scripserit Theophanes, φυλάττειν παρέδωκαν vel quid ejusmodi. Nec vero arx sic valida, qualem ipse describit, sic facile erat succendenda, non magis Romanis vindicanda. COMBESIS.

(75) Hæc hyeme ineunte peracta testata reliquit Simocatta lib. II exeunte: Ὁρᾶς δ' ἐπιούσης χειμῶνος ἀνείσιν ὁ Φιλιππικὸς ἐπὶ τὸ Κωνσταντινίου ἄστῳ· Hyeme jam ingrediente Philippicus CP. discedit.

(76) Alia hæc primo vere gesta. Simocatta

D lib. III, cap. I: Ἐπὶ τῷ δ' ἐπιγενομένου, ὁ μὲν ἀχειροτονεῖτο, ὁ δὲ τῆς ἡγεμονίας ἀπήρχετο. Jam igitur ipso vere Philippico abdicante, Priscus excludebatur. Interpres perperam, Priscus initit magistratum. Legendum quippe ἀπαίρχετο.

(77) Anastasius, apud Monocartum. Miscella, apud Monetarium. Locī an officii nomen, nihil dubium. — Legit Anast., διὰ τοῦτο τῆς στρατηγίας ἀναπαύεται, dum reddit, ideoque prætura deponitur; nec aliter Theophyl. initio lib. 5 insinuat. Sic fere principes, nisi morem in omnibus geras, quidquid eos demerueris, eorumque rebus vel non parendo consulas. COMBESIS.

(78) Anastasius cum Græcis ins., Constantiam, Simocatta Constantinam.

σκοπον μετὰ ὕβρεως ἀπεπέμπετο ⁸⁰, τὸν τε Γερμανὸν ἄνευ στρατηγὸν ἀνηγόρευσαν ⁸¹ ἐπὶ ἀσπίδος ὑψώσαντες, τοὺς τε βασιλικούς ἀνδριάντας κατέστρεψαν, καὶ τὰς τοῦτου εἰκόνας ἠφάνισαν, καὶ ἐπὶ τυραννίδα χωρεῖν ἤμελλον, καὶ τὰς πόλεις κυκλεῖν, εἰ μὴ ὁ Γερμανὸς τοῦτο ⁸² πολλῇ παραινέσει καὶ νοουθεσίᾳ ἐκώλυεν. Ὁ δὲ Πρίσκος ταῦτα τῷ βασιλεῖ κατὰ δὴλα πεποίηκεν. Καὶ ὁ βασιλεὺς πάλιν ⁸³ τὸν Φιλιππικὸν τῆς Ἀνατολῆς στρατηγὸν πεποίηκεν· καὶ ὁ Πρίσκος πάλιν εἰς Βυζάντιον ὑπέστρεψεν· ὁ δὲ στρατὸς ὅρκους ⁸⁴ κατησφαλίζετο μηδὲ μὴ ὑπὸ Μαυρικίου βασιλεύσθαι. Οἱ δὲ βάρβαροι ταῖς Ῥωμαϊκαῖς ⁸⁵ συμφοραῖς ἐντρέφοντο. Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ Ἀριστόβουλον τὸν κουράτορα τῶν βασιλικῶν οἰκῶν πρὸς τὸν στρατὸν ἀπέστειλεν, ὅπως ὅρκους καὶ δώροις διαλύσῃ τὴν τυραννίδα ὃ καὶ πεποίηκεν ⁸⁶. Τῆς δὲ τυραννίδος ἀποσπασθείσης γίνεται Περσῶν καὶ Ῥωμαίων κατὰ τὴν Μαρτυρόπολιν πόλεμος μέγιστος. Τῶν δὲ Ῥωμαίων δυνάμει καὶ στρατηγίᾳ καταπολεμησάντων τοὺς Πέρσας, ἀναιρεῖται ὁ τῶν Περσῶν στρατηγὸς Βαρούζας (79)· συλλαμβάνονται δὲ καὶ ζῶντες τρισχιλιοὶ καὶ οἱ τῶν Περσικῶν ταγμάτων ταξίαρχοι· χίλιοι δὲ μόνοι ⁸⁷ τὸν ἀριθμὸν διεσώθησαν, οἱ καὶ μετὰ κινδύνων ἐπὶ τὴν Περσίδα ἀνέστρεψαν. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἐκπέμπουσι πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἐκ τῶν Περσικῶν λαφύρων πολλὰ, καὶ τοὺς ζωγρηθέντας ἅπαντας σὺν τοῖς βάνδοις. Ὁ δὲ Μαυρίκιος ἐκτίσεν τὸν Καρανδὸν (80) ἑμβολὸν ἐν Βλαχέρναις ὑπογράφας ἐν αὐτῷ διὰ ζωγράφων τὰς ἐαυτοῦ ἐκ παιδῶν πράξεις μέχρι τῆς αὐτοῦ βασιλείας· καὶ ἀνεπλήρωσεν τὴν αὐτῷ δημόσιον λουτρόν.

A. M. 6080. — Τούτῃ τῷ ἔτει μηνὶ Σεπτεμβρίῳ, C Ἰνδοκτιῶνι 5' (81) οἱ Λογιτάριοι κατὰ Ῥωμαίων πόλεμον ἤραντο, καὶ τὰ Μαυρουσίων ἔθνη κατὰ τὴν Ἀφρικὴν μεγάλας ⁸⁸ ταραχὰς ἐποίησαντο. Ἐν δὲ τῇ Περσίᾳ φυλακὴ ὑπάρχει λεγομένη Λήθη ⁸⁹ (82), καὶ πολλοὺς ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς ἀπὸ ⁹⁰ διαφορῶν ἰσθμῶν ἐν ταύτῃ κατέκλεισεν σὺν τοῖς αἰχμαλώτοις τῆς πόλεως τοῦ Δαρὰς. Οὗτοι οὖν ἀπογνόντες ἑαυτοὺς ⁹¹ ἱπνίστανται κατὰ τῶν φυλασσόντων αὐτοὺς· καὶ ἀνελόντες τὸν Μανουσᾶν (83) καὶ τὴν τοῦτου ἀδελφὴν λαβόντες εἰς τὸ Βυζάντιον ἦγον ⁹². Ὁ δὲ βασιλεὺς μετὰ χαρᾶς μεγάλῃς αὐτοὺς ὑπεδέξατο· τὸν δὲ Φι-

A prorupissent tyrannidem, urbesque devastationibus cinxissent, nisi Germanus, qua minis, qua inhortationibus milites cohibuisset : de quibus omnibus imperatorem Priscus fecit certior : is vero Philippicum orientis ducem iterum constituit : Priscus autem iterato Byzantium repetiit. Exercitus vero Mauricio se haud amplius in bellis obsecuturos adhibitis juramentis affirmare : ex quo Barbari de Romanis calamitatibus letari, et in voluptatem dilabi. Demum imperator Aristobolum imperialium domorum curatorem ad exercitum summisit, qui fide per juramentum asserta, nec non muneribus distributis excitatam tyrannidem dilueret, quod fideliter præstitit. Ea tyrannide distracta vebemens Romanos inter et Persas ad Martyropolim commissum est bellum. Romanis vero bellico robore militiarque peritia Persas exsuperantibus, Persarum dux Baruzas interficitur, vivi ad ter mille comprehenduntur, in quibus Persicorum ordinum præcipui rectores. Soli numero mille periculo servati, qui denuo periculis fatigati Persidem repetere permisi sunt. Cæterum partem ex Persicis spoliis spectatissimam Romanus exercitus ad imperatorem transmisit, quos nimirum vivos cepit, et erepta in prælio cuncta banda. Edificavit porro Mauricius ad Blachernas Carianam porticum, cunctaque a pueris ad susceptum usque imperium a se gesta pictorum arte in ea descripsit : et publicum quod illie habebatur balneum absolvit.

A. C. 580. — Hoc anno mense Septembri, indictione sexta, Longobardi adversus Romanos bellum moverunt : et Maurusiorum gentes per totam Africam magnos excitarunt tumultus. Exstat porro carcer in Perside, cui nomen Lethe, id est Oblivio, quo Persarum rex ex diversis nationibus plurimos, cum iis qui ad Daras capti sunt, inclusit. Illi desperata libertate adversus custodes seditionem movent, et interfecto Manusa, sororem ejus captam secum Byzantium abducunt : quos imperator 221 summa animi lætitia exceperit. Porro Philippicum vix Romanus exercitus agnovit ducem.

VARIE LECTIONES.

⁸⁰ ἀπεπέμπετο A, παρεπέμπετο vulg. ⁸¹ ἀνηγόρευσαν A, ἀνηγόρευσεν vulg. ⁸² τοῦτο add. ex A, sed nisi τοῦτου ante ἐκώλυεν. ⁸³ πάλιν om. A b. f. ⁸⁴ ὅρκους A, ὅρκους vulg. ⁸⁵ Ῥωμαϊκαῖς A, βαρβαρικαῖς vulg. ⁸⁶ ἐντρέφοντο A, ἀντρέφοντο vulg. ⁸⁷ οἱ καὶ πεπ. A, ὁ δὲ πεπ. vulg. ⁸⁸ γίλιοι δὲ μόνοι A, γίλιοι μὲν οἱ vulg. ⁸⁹ μεγάλην vulg. ⁹⁰ Λίθη A. ⁹¹ ἀπὸ add. ex A. ⁹² ἐαυτῶν A. ⁹³ ἦγον A, ἦξαν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(79) Simocatta, Μαρούζας.

(80) Origines Cp. : Τὰ Καρανοῦ, καὶ τὸν ναὸν, καὶ τὴν γηροκομίαν ἀνήγειρεν Μαυρίκιος βασιλεὺς σὺν τοῖς ἐμβόλοις. Οἶκος δὲ ἦν ἐκεῖ Καρανοῦ πατρικίου, ἐξ οὗ καὶ ὁ τόπος εἰληφῇ τὴν προσγορίαν· Carianæ, templum, et senum domum cum variis portibus imp. Mauricius extruxit. Ibi porro domus Cariani exstitit. a quo locus nomen accepit.

(81) Longobardici, Mauritanis, et Persicis bellis et tumultibus recitandis Simocatta novum annum tenonatum præmittit lib. 3 cap. 4 : Χαίρωνος τοιγαροῦτ ὥρας διαδεξαμένης τὸν πόλεμον, τῇ ἀσικτι-

D νήτῳ καὶ ἀμοιβαίᾳ τῶν τροπῶν μεταβάσει, ὃ χάραξ διαλύεται. Ἐπιγενομένου δ' ἤρος, καὶ τὰ ἐξῆς· Hyeme bellum excipiente, secundum tempestatem anni mobilitatem vicissitudinemque castra dissolvuntur. Ineunte autem vere, etc quia interpretes τρόπων legit, non τροπῶν, hyemem scripsit bellum excipere secundum morum mobilitatem. Inepte.

(82) Historiam refert Simocatta cap. 5. Lethen carcerem memorat Procopius de bello Persico.

(83) Simocatta Μαρούσαν. Anastasius et miscella, Marusam.

Prælio vero Romanos inter et Persas exortio, vincuntur Romani : Philippicum vero regendi exercitus munere abdicatum, Comentiolo orientis duce misso, imperator revocavit. Qui cum Nisibim accessisset, Persæ vero ad Sarbanum subsisterent, manus invicem conseruere. Eo conflictu Heraclius, Heraclii pater, fortiter in prælio se gerens Persarum ducem occidit : quo sublato vertuntur in fugam Persæ : quos cum Romani insecuti fuissent, prædam abegerunt innumeram : bellicumque omnem apparatus multaque spolia capientes, cuncta Byzantium transmisere. Imperator vero equestribus spectaculis et publicis conventibus et festivitatibus urbem exhilaravit, et ob partam victoriam triumphum duxit. Hormisdas porro Baram ducem designans cum ingentibus copiis in Suaniam transmittit. Hic, impressione in eam facta, Turcos Persicæ potestati armorum vi omnino subjicit, adeo ut Hormisdæ res tantum inde ceperint incrementum, ut quadraginta auri millia in vectigal annuum Turcis imperaret, cum ipse Turcis antea tantumdem penderet. Baram ea victoria circa rex bellicas magnum nomen adeptus, et ad Araxem fluvium jam castra metante, certior factus Mauricius Romanum ducem institutum cum exercitu in Suaniam dirigit. Is ubi Lazicam devenit, et ad Phasidem amnem appulit, in Albaniam castra movet. Baram Romanorum aciem adesse intelligens, factum ridebat : et nondum inito illi cum Romanis certamine, Romanam bellandi artem experiri cupiebat. Trajecto itaque vicino sibi flumine, ad interiores Persidis provincias Romanos pertracturus, progrediebatur. Romanus bipertito exercitu bello inexpertos ad impedimenta reliquit, et cum reliquis decem milibus selectis Barbaros insecutus est. Ex his mille cæteros præcedere, et cursu anteire jubentur, qui Persarum paribus præcursoribus obviam facti vertunt eos in fugam, et cunctos tandem trucidant. Fuga quippe arrepta in objectum præcipitium lapsi et angustiis undique conclusi cuncti perierunt. Romanis inde ad vallum usque Persarum penetrantibus, Baram de tanta virtute obstupuit. Romanus his nuntiis militum animos excitat, et in Albanæ campis castra metatur. Baram dolis potius quam aperto Marte victoriam suffragari meditatus consiliis excidit : summa quippe bellandi peritia excellebat Romanus. Consortis tandem ad utramque partem manibus, multisque Barbarorum occi-

λιππικὸν μόλις στρατηγὸν ὁ στρατὸς κατεδέξατο. Πολέμου δὲ Ῥωμαίων καὶ Περσῶν ἐν Μαρτυροπόλει γεγονότος ἡττῶνται Ῥωμαῖοι· ὁ δὲ αὐτοκράτωρ πάλιν τῆς στρατηγίας ἂ τὸν Φιλιππικὸν διαδεξάμενος, Κομεντιόλον στρατηγὸν τῆς Ἀνατολῆς ἀπέστειλεν. Ὁ δὲ Κομεντιόλος περὶ τὴν Νίσιβιν γενόμενος, καὶ οἱ Πέρσαι κατὰ τὸν Σαρβανὸν ⁸⁴ ἀλλήλοις συνέβαλον. Ἡράκλειος δὲ ὁ τοῦ Ἡρακλείου πατὴρ ἐνευδοκίμησας ἐν τῷ πολέμῳ ἀνέβλεν τὸν τῶν Περσῶν στρατηγόν· τοῦ δὲ ἀναιρεθέντος τρέπονται Πέρσαι· καὶ διώκουσι Ῥωμαῖοι. Πολλῆς δὲ ἀλώσεως ⁸⁵ ἐν αὐτοῖς γενομένης, παραλαμβάνουσι καὶ τὸ τοῦλδον⁸⁶, καὶ πολλὰ λάφυρα ἐν Βυζαντίῳ ἐκπέμπουσιν. Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ ἱππικαῖς θεωρίαις καὶ πανηγύρεσι (85) τὴν πόλιν ἐφαίδρυνεν, καὶ τὰς νίκας ἐθριάμβευσεν. Ὁ δὲ Ὀρμισδᾶς στρατηγὸν (86) χειροτονήσας τὸν Βαρᾶμ ἄμα καὶ ⁸⁷ δυνάμει πολλᾷ κατὰ Σουανίας ⁸⁸ ἐκπέμπει. Ἀδοκῆτως δὲ ταύτῃ ἐπιστάς, καταπολεμηθέντων τῶν Τούρκων ὑπὸ τῶν Περσῶν, τοσοῦτον Ὀρμισδᾶς ἠδύφη, ὥς καὶ φόρους μ' ⁸⁹ χιλιάδας χρυσοῦ παρὰ τῶν Τούρκων λαβεῖν, πρότερον τούτου τὰ ἴσα τοῖς Τούρκοις τελούστος. Τοῦ δὲ Βαρᾶμ περιδύου κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον γεγονότος, καὶ εἰς τὴν Ἀράξην ⁹⁰ ποταμὸν στρατοπεδευσμένου, ὁ Μαυρίκιος τοῦτο μάθων Ῥωμανὸν χειροτονεῖ στρατηγόν, καὶ ἐν Σουανίᾳ μετὰ δυνάμει πεμπει. Καταλαβὼν δὲ ὁ Ῥωμανὸς τὴν Λαζικήν, καὶ εἰς τὸν Θάσιδα λεγόμενον ⁹¹ ποταμὸν, ἐπὶ τὴν Ἀλβανίαν ⁹² στρατοπεδεύεται. Ὁ δὲ Βαρᾶμ τὸν τῶν Ῥωμαίων στρατὸν ἐπιδημήσαντα ἀκηκῶς, διεγείλα τὸ πρᾶγμα· ἐπιθύμει δὲ καὶ Ῥωμαϊκῆς παρατάξεως πείραν λαβεῖν· οὐ γὰρ ἦν ποτὶ Ῥωμαίους πολεμήσας. Διαβὰς τοίνυν τὸν γείτονα ποταμὸν, ὥς ἐπὶ τὰ ἐνδότερα μέρη τῆς Περσίδος τοὺς Ῥωμαίους ἐφελκόμενος ἦι· ὁ δὲ Ῥωμανὸς τὴν Ῥωμαϊκὴν πληθύν ἐχώρισεν ⁹³, τοὺς ἀδοκίμους εἰς τὸ τοῦλδον καταλιπὼν, καὶ δέκα χιλιάδας ἐκλεκτοὺς παραλαβὼν ⁹⁴ κατὰ τῶν Βαρβάρων ἐχώρει· δύο δὲ χιλιάδας προτρέχειν τοῦ στρατοῦ παρακαλεῖται· οἵτινες συναντήσαντες τοὺς προτρέχοντας τῶν Περσῶν, τοὺτους τρέπουσι, καὶ πάντας ἀνῆλυσαν. Τῆς γὰρ φυγῆς γεναμένης, καὶ χρημνοῦ συναντήσαντος αὐτοῖς, ἀποκλεισθέντες πάντες ἀνῆρέθησαν ⁹⁵. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι μέχρι τοῦ χάρακος τῶν Βαρβάρων ἐγένοντο, ὥς καταπληγῆναι τὸν Βαρᾶμ ἐπὶ τούτῳ. Τοῦτο ἀκηκῶς Ῥωμανὸς παραθάρρυνε· τὸ στρατόπεδον, καὶ παρατάσσονται ἐν πεδίῳ τῆς Ἀλβανίας. Ὁ δὲ Βαρᾶμ ἀπεπειράτο κλέψαι τὸν πόλεμον. Διηστόχησεν ⁹⁶ δὲ τοῦ βουλευματος

VARIE LECTIONES.

⁸⁴ ὁ δὲ στρατ. A, καὶ ὁ στρ. vulg. ⁸⁵ κατὰ Σαρβανῶν A. ⁸⁶ δὲ ἀλῶς. A, δὲ τῆς ἀλ. vulg. ⁸⁷ τὸ τοῦλδον A, τὸν τ. vulg. ⁸⁸ καὶ add. ex A. ⁸⁹ Σουμανίας A. ⁹⁰ Ἀράξιν A. ⁹¹ γενομένον A. ⁹² Ἀλβανίαν A. h. i. i. infra. ⁹³ ἐχώρισεν A, ἐχώριζεν vulg. ⁹⁴ λαβὼν A. ⁹⁵ ἀνῆρέθησαν A, ἀνῆλῶθησαν vulg. ⁹⁶ διηστόχησεν A, διητύχησεν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(84) Idem cap. 6, τὸ Σισαρβάνων.

(85) *Commerciis* interpretatus est Anastasius. Vide notas in pag. 224.

(86) Octavus, inquit Simocatta lib. iii, cap. 6, Mauricii annus volvebatur, cum Baram Persarum dux ab Hormisdæ rege contra Suaniam mittitur : verum non ab imperatoria, sed a Cæsarea digni-

tate Mauricio collata ejus annos Simocattam nomen rare necessum videtur. Reliquorum porro Mauriciæ gestorum narrationem, ex qua præsertim epitome deprompta, texit Simocatta lib. iii, ca. 6, 7, 8 et ultimo totisque duodecim lib. in prius capitibus. Evagrius lib. ult., cap. 45.

συναεσι γὰρ ὁ Ῥωμανὸς ἐκακόσμητο. Συμβαλόντων A
 δὲ ἀλλήλοις καὶ πολλῶν ἀναιρεθέντων Βαρβάρων ¹⁷,
 μεγίστη Ῥωμαίων γίνεται νίκη· σκυλεύονται τοῖνον
 οἱ βάρβαροι, καὶ ταφῆς ἀμοιρήσαντες, τοῖς ¹⁸ θηρίοις
 γίνονται κατάθρωμα. Τοῦτο ¹⁹ ἀκούσας ὁ τῶν Περ-
 σῶν βασιλεὺς, καὶ τὴν αἰσχύνην μὴ φέρων, γυναι-
 κείαν ἐσθῆτα τῷ Βαρᾷ ἐξέπεμψεν· καὶ τῆς στρα-
 τηγίας τοῦτον ἀπέπαυσεν ²⁰. Νεωτερίζει τοῖνον ὁ
 Βαρᾶς, καὶ πρὸς τυραννίδα χωρεῖ· καὶ ἀνθυβρίζει
 διὰ γραμμάτων τὸν Ὀρμισδαν, ἐπιγράφας τὴν ἐπι-
 στολὴν· Ὀρμισδᾶ τῇ θυγατρὶ Χοσρόου ὁ Βαρᾶς
 ταῦτα ἐπιστέλλει ²¹. Συναγαγὼν δὲ τὰ στρατεύ-
 ματα ²², ἔφασκεν ἀγανακτεῖν ²³ τὸν Ὀρμισδαν κατὰ
 τῶν στρατευμάτων, ὡς ὑπὸ Ῥωμαίων ἡττηθέντων.
 Ἐπεδείκνυσεν ²⁴ δὲ καὶ ἐπίπλαστα γράμματα ὡς ἀπὸ
 Ὀρμισδα, πρὸς τὸ ὑπομεινῶσαι τὰς ²⁵ τῶν στρα-
 τευμάτων ῥόγας, ὑπομνησκῶν αὐτοὺς τὸ τε ἀπηνὲς
 τοῦ Ὀρμισδα καὶ ὠμότατον, τὸ φιλάργυρόν τε καὶ
 βίαιον· καὶ ὅπως φόνους μὲν ἀρεσκόμενος, εἰρήνης
 δὲ ἀπεχόμενος, καὶ πῶς τοὺς μεγιστάνας ²⁶ δεσμοῖς
 καθυπέβαλεν ²⁷· καὶ τοὺς μὲν ξίφει ἀπέτεμεν, τοὺς
 δὲ ἀπέπνιξεν ἐν τῷ Τίγριδι· καὶ πῶς κατηνάγκαζεν
 Πέρσας ἐν μεγάλοις πολέμοις χωρεῖν, ὅπως διαφθα-
 ρῶσι, καὶ μὴ κατ' αὐτοῦ στασιάζωσιν. Τοιούτοις ²⁸
 δὲ λόγοις συμβαλὼν ὁ Βαρᾶς τὰ στρατεύματα, τυ-
 ραννίδα μεγάλην κατὰ Ὀρμισδαν ἐξῆψεν· καὶ ὅρκους
 τὸν Βαρᾶς ὀχυρώσαντες δογματίζουσι πάντες καθ-
 ελεῖν τὸν Ὀρμισδαν. Ὁ δὲ Ὀρμισδᾶς ²⁹ Φερογάνην (87)
 τὸν μάγειρον ³⁰ αὐτοῦ καθοπλίσας, μετὰ δυνάμει
 ἀπέστειλεν κατὰ Βαρᾶν. Ὁ δὲ Βαρᾶς ἐδῆλου τῇ
 Φερογάνῃ καὶ τοῖς στρατεύμασι, ὅτι οὐ δεῖ ὅπλα
 κατὰ Περσῶν ἐπιφέρεισθαι Πέρσας· καὶ ὑπεμνήνη-
 σκεν αὐτοὺς τὴν τοῦ Ὀρμισδα τραχύτητα, τὸ ἀδικον,
 τὸ αἰμοχαρὲς, καὶ φιλόφρονον ³¹, τὸ ἀπιστον καὶ ἀλα-
 ζονικόν ³² τε καὶ βίαιον. Τοῦτων αἰσθόμενοι ἀληθῶς
 εἰρημένον ³³ οἱ περὶ τὸν Φερογάνην λαοὶ πρὸς Βα-
 ρᾶν μετατίθενται· καὶ τὸν Φερογάνην ἀνελόντες τῷ
 Βαρᾷ ἠνώθησαν· καὶ ἐπὶ Κτησιφῶντα ὤρμησαν.
 Ὁ δὲ Ὀρμισδᾶς εἶχεν ἐν δεσμοῖς Βινδόην τὸν ἐν ἀξίᾳ
 μεγάλην τελούντα. Ἐν δὲ σάλῳ μεγάλῳ τῶν πραγμά-
 των ὄντων Βεσδᾶν ³⁴ (88) ὁ τοῦ Βινδόου ἀδελφὸς εἰς
 τὴν φρουρὰν εἰσπηδήσας, ἐξάγει ³⁵ Βινδόην τὸν ἀδελ-
 φὸν αὐτοῦ, καὶ συναθροίσαντες πλῆθος ἀγροίκων τε
 καὶ πολιτικῶν ³⁶ τρίτῃ ὥρᾳ τῆς ἡμέρας εἰσέρχονται ³⁷
 εἰς τὰ βασίλεια· καὶ εὐρόντες τὸν Ὀρμισδαν ἐπὶ
 θρόνου βασιλικῶς καθεζόμενον, ὕβρει τοῦτον πολ-
 λαῖς καθυπέβαλον ³⁸. Ὁ δὲ Βινδόης κρατήσας τὸν
 Ὀρμισδαν, ἀφείλετο ³⁹ τὸ διάδημα ἀπὸ τῆς κεφαλῆς

sis, praeclara Romanis relicta est victoria. Direptis
 spoliis Barbarorum ²²² cadavera in ferarum
 escas per agros passim exposita jacuere. Quibus
 auditis Persarum rex tanti dedecoris impatiens,
 muliebri veste ad Baram missa, ducis munere eum
 privavit. Quare novandis rebus animum Baram
 applicat, et tyrannidem excitare molitur : Hor-
 misdam insuper per litteras contumeliis reverbe-
 rat, affixa in haec verba inscriptione : Hormisdæ
 Chosrois filiae hæc Baram scribit. Ad hæc cum
 exercitu collocutus, ob ciadem a Romanis acceptam
 Hormisdam militibus graviter succensere, asseve-
 ravit : fictas quoque litteras tanquam ab Hormisda
 missas, quibus militaria stipendia juberentur mi-
 nuī, ostendit : quam immite denique foret Hor-
 misdæ ingenium, quam in immanitatem proclive,
 quanta pecuniæ cogendæ libido, quam propensus
 in violentiam animus, ipsis in memoriam revocare ;
 ut cædibus gaudeat, pacem averteret, vinculis
 subjecerit optimates, quos partim gladio, partim
 Tigridis fluentis absumpsit : ut Persicos exercitus
 diuturna bella sustinere coactos minuere satagat
 ac penitus labefactare, ne tumultus aut seditionem
 in eum moveant, ob oculos proponere. Illis verbis
 exercitum adversus Hormisdam committens, maxi-
 mam in eum rebellionem excitavit. Fidem vero
 suam adhibito jurejurando Baram obstringentes,
 Hormisdam regno depellere et e medio tollere de-
 creverunt. At Hormisdas Pheroganem coquum
 suum armis instructum et magno exercitu stipatum
 contra Baram summisit. Baram ex adverso Phero-
 gani et exercitui, a Persis in contribules Persas
 arma non movenda, significat : una simul asperum
 Hormisdæ animum, ut nefariis actibus, sanguino
 ac cædibus gaudeat, solerter exponit : his addit
 fidei inconstantiam, fastum arrogantem, et supra
 modum animi motus violentos. Pheroganis milites,
 ubi hæc, quæ alioqui vera erant, intellexere, ad
 Baram defecerunt, et Pherogane occiso illius exer-
 citui se adjunxere ; et ad Ctesiphontem profecti
 sunt. Sub id vero tempus Bindoes amplissimæ di-
 gnitatis vir ab Hormisda in vinculis detinebatur.
 Porro in negotiorum procella summaque animorum
 perturbatione, Bestas Bindois frater in carcerem
 irrumpens, Bindoem fratrem inde extraxit : et col-
 lecta rusticorum atque civium turba, sub tertiam
 diei horam palatium ingressi, Hormisdam, quem
 regali habitu throno insidentem reperere, contu-

VARIÆ LECTIONES

¹⁷ Βαρβάρων add. ex A. ¹⁸ τοῖς add. ex A. ¹⁹ τοῦτο A, τούτων vulg. ²⁰ ἀπέπαυσεν A, ἀπέπεμψεν
 vulg. ²¹ ἐπιστέλλει A, στέλλει vulg. ²² στρατεύματα A, στρατίπεδα vulg. ²³ ἀγανακτεῖν A, ἀγανακτῶν
 vulg. ²⁴ ἐπεδείκνυσεν A, ὑπεδείκνυσεν vulg. ²⁵ τὰς add. ex A. ²⁶ τοὺς μεγιστάνας A, τοὺς μεγιστάνους
 a, τοὺς μεγιστάνους I, μεγιστάνας vulg. ²⁷ καθυπέβαλεν A, καθυπέβαλλεν vulg. ²⁸ τοιούτοις A, τούτοις
 vulg. ²⁹ ὁ δὲ Ὀρμ. A, Ὀρμ. δὲ vulg. ³⁰ τὸν μάγειρον A c f. ³¹ φιλόφρονον A, φιλόφρονον vulg.
³² ἀπιστον καὶ ἀλαζον. A, ἀπιστον, τὸ ἀλ. vulg. ³³ εἰρημένον] φερόμενον vulg. ³⁴ Βεσδᾶν a. ³⁵ ἐξά-
 γει A a o, εἰσάγει vulg. ³⁶ πολιτικῶν A, πολιτῶν vulg. ³⁷ εἰσέρχονται A, εἰσέρχεται vulg. ³⁸ καθυπέ-
 βαλον A, καθυπέβαλλον vulg. ³⁹ ἀφείλετο A, ἀφείλατο vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

87) Φερογάνην.

(88) Simocatta, Βεστᾶν. Anastasius, Bestam.

mellis variisque appetunt injuriis. Bindoes autem A Hormisdam apprehendens diadema ab ejus capite avulsit, ipsumque in carcerem detrusit; Chosroem vero ut paternum solium 223 reciperet hortatus est. Hormisdas autem summisso ex carcere ad Persas nuntio, ut sibi, quæ e Persarum re forent, dicendi copiam facerent, deprecatus est. Indictus ergo in sequentem diem frequens Persarum conventus : qui ubi una cum plebe in regia congregatus fuit, Hormisdam vinctum coram adduci jussit. Hormisdas primum in reges, quæ pateretur, non committenda, Persas monere : tum vero, quæ tulisset tropæa, quæ bona contulisset, quantis tributis a Turcis deinceps pendendis Persicas res auxisset, commemorare : ut pacem quærere coegisset Romanos, ut Martyropolim subegisset, quantis etiam apud Persas pater excelluisset præclaris facinoribus, enarrare : quare Chosroem ceu dissidiorum cupidum, avaritiæ voraginem, cædibus assuetum, præsumptuosum, injuriis inferendis pronum, bellorumque tumultibus gaudentem, regno privandum : minorem sibi esse filium, quem potius regem promovendum persuaderat. At Bindoes adversus Hormisdam perorans, et quos turpiter lapsus admisisset coram enumerans concessum universum in Hormisdam incendit. Uxorem tandem et filium Hormisdæ producent in medium, et sub ipsius Hormisdæ conspectu serra medios dividunt : eum vero oculis privatum conjecerunt in carcerem. Ac nonnullo quidem dierum intervallo patrem in custodia benignè excepit Chosroes, suppeditatis etiam, quæ volupe forent, deliciis : Hormisdæ vero missa a rege munera pedibus conculcante, et injurias conviciaque rependente, Chosroes ira percitus, fustibus agrestibus per filia usque ad necem cædi jussit. Tam immane facinus Persas affixit, et omnium odium adversus Chosroem provocavit. Chosroes collectis armatorum copiis regia se subduxit, et adversus in Zabæ fluminis planitiem, qua Baram cum castris consederat, perrexit. Optimatum vero suorum quosdam in Baram partes inclinare Chosroes suspicatus, eos morti tradidit : ex quo tumultuantibus copiis Chosroes cum paucis fugam inire cogitur : reliquus autem exercitus totus ad Baram defecit. Quamobrem Chosroes quid sibi agendum foret incertus, cum alii ad Turcos, ad Romanos alii secedere suaderent, conscendens equum, frenumque remittens, spontaneos equi motus cæteros omnes sequi jussit. Equus autem ad Romanorum fines progressus, ad Cercesium venit : tum vero legatos

αὐτοῦ, καὶ εἰς φρουρὰν τοῦτον παρέδωκεν· παρεκάλει δὲ Χοσρόην τοῦ πατρῷου θρόνου ἀνθέξασθαι.²² Ὁ δὲ Ὀρμίσδας ἐκ τῆς φρουρᾶς ἀγγελὸν ἐξέπεμψεν τοῖς Πέρσαις, αἰτούμενος λαλῆσαι τὰ συμφέροντα τῇ Περσίδι. Γίνεται τοίνυν τῇ ἐπαύριον, καὶ συνηθροίσθη ἡ σύγκλητος τῶν Περσῶν ἐν τοῖς βασιλείοις σὺν τῷ πλήθει, καὶ ἀγορεύει τὸν Ὀρμίσδαν δέσμιον. Ὁ δὲ Ὀρμίσδας ἀνεμύνησεν Πέρσας, ὥς οὐ δεῖ περὶ τοὺς βασιλεῖς ταῦτα ἐξαμαρτάνειν, καὶ ὅσα, ἀπ' οὗ ἐδασίλευσεν, τρόπαια πεποίηκεν, καὶ ὅσα εὐεργέτησεν Πέρσας, καὶ ὅπως Τούρκους²³ τῇ Περσίδι φόρους τελεῖν πεποίηκεν, Ῥωμαίους δὲ εἰρήνης ἐρᾶν, καὶ ὅπως τὴν Μαρτυρόπολιν παρέλαθεν, καὶ τὰς πατρώας ἀριστείας ἐξηγγείλην. Ἡξίου δὲ ἀποχειροτονηθῆναι Χοσρόην τῆς βασιλείας, ὡς φιλάδικον καὶ ἀπληστον, καὶ αἰμοχαρῆ, ὑπεροπτικὸν τε καὶ ὑβριστὴν καὶ φιλοπόλεμον· ὑπεῖναι δὲ αὐτῷ παῖδα²⁴, καὶ τοῦτον μᾶλλον εἰς βασιλεία προχειρίσασθαι παρεκάλει. Βινδόης δὲ πρὸς Ὀρμίσδαν ἀντάλεγεν, καὶ τὰ τοῦτου σφάλματα εἰς μέσον προβαλλόμενος πάντας διηγείρεν κατὰ τοῦ Ὀρμίσδα· καὶ ἀγορεύει εἰς μέσον τὴν τε γυναῖκα Ὀρμίσδου καὶ τὸν υἱόν· καὶ τοῖς προσειωθόσιν²⁵ ἐπ' ὧσιν Ὀρμίσδου τοὺτους ἐδιχοτόμησαν. Τὸν δὲ Ὀρμίσδαν τυφλώσαντες, τῇ φρουρᾷ ἐναπέθεντο. Καὶ ὁ μὲν Χοσρόης ἄχρι τινὸς τὸν πατέρα ἐφιλοφρόνησεν ἐν τῇ φρουρᾷ, πᾶσαν ἡδονὴν παρέχων· ὁ δὲ Ὀρμίσδας ὕβρισι τοῦτον ἡμείβετο, καταπατῶν²⁶ τὰ ὑπὸ τοῦ βασιλέως πεμπόμενα. Ὀργισθεὶς δὲ²⁷ ὁ Χοσρόης ῥοπαλοῖς ἀγρίοις ἐκέλευσε κατὰ τῶν λαγόνων (89) τυπόμενον²⁸ τοῦτον ἀποθανεῖν. Τοῦτο δὲ ἐλύπησεν τοὺς Πέρσας, καὶ μίσος κατὰ τοῦ Χοσρόου ἐνέβηκεν. Χοσρόης δὲ συναθροίσας δυνάμεις, τῶν²⁹ βασιλείων ὑπεξελθὼν κατὰ τοῦ Βαρᾶμ παρεγένετο ἐν πεδίῳ τοῦ Ζάδα ποταμοῦ, ἐνθα Βαρᾶμ τὸν χάρακα εἶχεν. Ὑπολαβὼν δὲ Χοσρόης, ὅτι τινὲς τῶν ἀρχόντων πρόσκεινται τῷ Βαρᾶμ, τοὺτους ἐφόνευσεν. Ταραχθέντος δὲ τοῦ λαοῦ, ἀποδιδράσκει Χοσρόης μετὰ τινων ὀλίγων· καὶ πάντες οἱ³⁰ περὶ τὸν Χοσρόην τῷ Βαρᾶμ προσεχώρησαν. Ὁ δὲ Χοσρόης ἠπόρει τί δράσῃ³¹, ἐνίων μὲν συμβουλευόντων αὐτῷ πρὸς Τούρκους χωρεῖν, ἐτέρων δὲ πρὸς Ῥωμαίους. Ὁ δὲ Χοσρόης τοῦ ἵππου³² ἐπιβάς καὶ τὸν χαλινὸν ἐάσας προστάττει πᾶσιν ἐπισθαι τοῖς τοῦ ἵππου κινήμασιν. Ὁ δὲ ἵππος ἐπὶ τὰ Ῥωμαϊκὰ μέρη ἀπεκίνησε, καὶ πρὸς τὴν Κερκέσιον³³ παραγίνεται· καὶ πρέσβεις ἐκπέμπει³⁴ τὴν αὐτοῦ ἀφίξιν κατὰ ἔθλον Ῥωμαίοις ποιούμενος. Ἐτυχε δὲ Πρόδον τὴν πατρίκιον ἐκεῖ ὄντα τοῦτον ὑποδέξασθαι, καὶ διὰ γραμμάτων τῷ βασιλεῖ μηνύσαντα³⁵ τὰ κατ' αὐτόν. Ὁ δὲ Βαρᾶμ ἀπέστειλεν πρέσβεις πρὸς

VARIE LECTIONES.

²² ἀνθέξασθαι A a f, ἀναδέξασθαι vulg. ²³ ὅπως Τούρκους τῇ Περσίδι φόρους τελεῖν πεπ. A, ὅσους φόρους Τούρκων τελεῖν τῇ Π. πεπ. vulg. ²⁴ αὐτῷ μᾶλλον παῖδα A, omisso μᾶλλον, quod sequitur. ²⁵ προσειωθόσιν A, quo sensu nescio. ²⁶ καταπατῶν — πεμπόμενα om. A. ²⁷ ὀργισθεὶς δὲ ὁ Χ. 3ηπ. A, ὠργίσθη δὲ ὁ Χ. καὶ 3ηπ. vulg. ²⁸ κατὰ τῶν λαγόνων τυπόμενον A, κατὰ τὸν λαγὸνα τύπτεσθαι vulg. ²⁹ τῶν add. ex A. ³⁰ οἱ add. ex A. ³¹ δράσει A, δρᾶσαι f, δράσοιτο vulg. ³² τοῦ ἵππου A, τῶν ἵππων vulg. ³³ Κέρσιον A. ³⁴ ἐκπέμπει A, πέμπει vulg. ³⁵ μηνύσαι a.

JAC. GOARI NOTÆ.

(89) Sic et Simoc. l. iv, c. 7, κατὰ τῶν λαγόνων παιόμενος, ad ilia cæsus, acerbæ morte exstinctus est. COMBESIS.

αὐτὸν ⁸² αἰτούμενος μὴ συμμαχεῖσθαι τῷ Χοσρόῳ· καλεῖται δὲ ὁ βασιλεὺς Μαυρίκιος Κομεντιόλου στρατηγῷ εἰς Ἱεράπολιν τὸν Χοσρόην ὑποδείξασθαι, καὶ βασιλικαῖς θεραπείαις τιμῆσαι. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει κατέβηεν ὁ βασιλεὺς Μαυρίκιος (90) γενέσθαι εἰς τὴν μνήμην τῆς ἁγίας Θεοτόκου τὴν λιτὴν ἐν Βλαγχέρναις, καὶ ἐγκώμια λέγειν τῆς Δεσποίνης, ὀνομάσας αὐτὴν πανήγυριν (91).

Ceterum hoc etiam anno celebrandæ ad Blachernas supplicationis in sanctæ Deiparæ exemplar et normam imperator Mauricius dedit, et Dominæ encomia recitari iussit, idque panegyrim nuncupavit.

A. M. 6081. — *Περσῶν βασιλέως Χοσρόου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει τεκνοποιηθεὶς ὁ βασιλεὺς Μαυρίκιος (92) Χοσρόην τὸν βασιλέα Περσῶν, Δομετιανὸν ἐπίσκοπον Μελιτινῆς ⁸³ πρὸς αὐτὸν ἐξέπεμψεν τὸν ἴδιον συγγενὴ σὺν Ναρσῇ, τὴν ἡγεμονίαν τοῦ πολέμου τούτου καταπιστεύσας. Οὕτινες παραλαβόντες τὸν ⁸⁴ Χοσρόην καὶ πάσας τὰς Ῥωμαϊκὰς δυνάμεις, εἰς τὴν Περσίδα εἰσβάλλουσιν. Ὁ δὲ Βαρὰμ τοῦτο μαθὼν τὰς περὶ αὐτὸν δυνάμεις ἀναλαβὼν, ἐν τόπῳ Ἀλεξ· Ἰοίνης ὀνομαζομένῳ ἐστρατοπέδευσεν, κωλύειν οὐ μένος τὰ ἐκ τῆς Ἀρμενίας ἐρχόμενα στρατεύματα τοῦ μὴ ἐνωθῆναι τῷ Ναρσῇ ⁸⁵. Ἐκέλευσε γὰρ Μαυρίκιος Ἰωάννην τὸν Μουστάκιον τὸν τῆς Ἀρμενίας στρατηλάτην ἀναλαβεῖν τὰ στρατεύματα, καὶ ἐνωθῆναι τῷ Ναρσῇ, τοῦ ἅμα συστήσασθαι τὸν πρὸς τὸν Βαρὰμ πόλεμον. Διὰ δὲ τῆς νυκτὸς ἠνώθησαν πᾶσαι αἱ Ῥωμαϊκαὶ δυνάμεις ⁸⁶, καὶ παρετάζοντο κατὰ Βαρὰμ. Ὁ δὲ Βαρὰμ πρὸς τὸ ἕρος ἐστρατοπέδευσεν, δεξιὰ κατεχόμενος. Πολέμου δὲ φοβεροῦ ⁸⁷ κροτηθέντος, ὁ Ναρσῆς τῶν Ἰνδικῶν καταφρονήσας θηρίων, τὴν μέσην τῶν Βαρδάρων διέλυσε φάλαγγα. Τούτου δὲ γενομένου καὶ ⁸⁸ αἱ λοιπαὶ τοῦ Βαρὰμ ἡσθένησαν φάλαγγες, καὶ γίνεται τοῦ τυράννου μεγάλῃ φυγῇ. Ὁ δὲ Ναρσῆς ἀκατασχέτως διώκων ἀνεῖλεν τοὺς Πέρσας. Ἐξ δὲ χιλιάδας ζωγράφους, πρὸς Χοσρόην δεσμίους ἤγαγεν. Ὁ δὲ Χοσρόης πάντας ἀνεῖλεν τῷ δόρατι. Ὅσοι δὲ Τούρκοι ἐτύγχανον, τοὺτους τῷ αὐτοκράτορι εἰς Βυζάντιον ἐπεμψεν. Τῶν δὲ Τούρκων ἐν τοῖς μετώποις τὸν τύπον τοῦ σταυροῦ διὰ μέλανος ⁸⁹ κεντητοῦ ἐχόντων, ἐρωτωμέ-

A misit, qui adventum suum Romanis nuntiarent. Contigit autem Probum patricium ibi forte reperi- tum eum excipere, et per litteras, quæ ad eum spectarent, cuncta imperatori significare. Porro Baram, ²²⁴ ne Chosroi suppetias ferret impera- tor, missis ad eum legatis oravit. At Mauricius imperator Comentiolo mandavit Chosroem Hiera- poli suscipere, et regis honoribus prosequeretur.

Ceterum hoc etiam anno celebrandæ ad Blachernas supplicationis in sanctæ Deiparæ exemplar et normam imperator Mauricius dedit, et Dominæ encomia recitari iussit, idque panegyrim nuncupavit.

A. C. 581. — *Persarum regis Chosrois II, annus primus.*

Hoc anno Chosroe Persarum rege in filium adoptato, Domitianum Melitines episcopum sanguine sibi conjunctum ad eum misit imperator Mauricius una cum Narsee, cui belli et exercitus regendi supremam contulit potestatem. Illi Chosroe secum ducto, et universis Romanis copiis sibi adjunctis in Persiam irrumpunt. Baram eo accepto nuntio, quem secum habuit exercitum, loco cui nomen Alexandrina constituit, et castra metatus, copias ex Armenia eductas ne Narsesi aggregarentur impedire meditabatur. Mustaconem quippe Joannem Armenicæ militiæ magistrum acies sibi commendatas secum sumeret, et Narsesi, bello una cum eo adversus Baram movendo se adjungeret, Mauricius imperaverat. De nocte itaque cunctæ Romanorum copię in aciem unam conflatae, in Baram præclaro ordine instructæ sunt. Baram metu agita- tus ad montem castra metatur. Inito certamine, Narses calcatis Indicis animantibus, mediam Barbarorum phalangem fregit: eo præstito, reliquæ etiam Baram phalanges infirmatae, totusque cum tyranno exercitus in fugam effusus. Narses laxatis habenis fugientes insecutus, Persarum maximam edidit stragem. Ad sex millia vero vivos captos et vinculis obstrictos ad Chosroem adduxit: quos ille hastis transverberatos neci tradidit. Narses, quos reperit Turcos, ad imperatorem Byzantium trans- misit. Porro Turci crucis figuram nigris punctio- nibus effigiatam cum gerant in frontibus, qua ra-

VARIAE LECTIONES.

⁸² πρὸς Μαυρίκιον Α. ⁸³ Μελιτηνῆς Α. ⁸⁴ τὸν add. ex Α. ⁸⁵ τῷ Ναρσῇ — ἐνωθῆναι om. α. ⁸⁶ πᾶσαι αἱ ἀμφοτέραι δυν., καὶ πάντες ἐστρατεύσαντο κατὰ Βαρὰμ α. ⁸⁷ φοβεροῦ add. ex Α. ⁸⁸ καὶ add. εἰ Α. ⁸⁹ διὰ μέλανος κεντητοῦ Α, κεντητοῦ διὰ μέλ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(90) Processionis ac precum ad Blachernas in- stitutio in sequentem annum deportandam reor, quo Mariæ nomine (non angelica salutatione, ut vult Simocattæ interpretes Latinus lib. 5 cap. 10) Persas inter et Romanos belli socios in pugna contra Baram in tesseram dato, Chosroes cele-brem obtinuit victoriam, et Persicum regnum adeptus est.

(91) Festivus ac frequens Christianæ plebis ad ecclesiam coetus, quo Dei, B. virginis, aut mar- tyrum laudes canticis, orationum e suggestu pro- nuntiatarum sermonibus, ornatu templi vario explicantur, est etiam hodie Græcis πανήγυρις. Simocatta lib. iv, cap. 15 exeunte: Πανήγυριν τοῖς καλλινίκους συστησάμενος μάρτυσιν, ἐπὶ τῶν βρμάτων τῶν ὀφελῶν τῆς ἐκκλησίας πωμνίζων

Δ ἅμα καὶ τὸν, τῷ Χριστῷ ἐπινίκιον τοῖς ὡπλ. τοῦ κατεκκλησιασθέντος λαοῦ τότε που διηγόρευεν· Martyribus præclaris victoriis panegyrim, sive celebritatem instituens, e sublimi ecclesiæ suggestu, ad gratulandam Christo victoriam, canticum novum cantans, ad populum congregatum ita disseruit. Pau- cis auctor κατέδειξεν λιτὴν καὶ ἐγκώμια γενέσθαι. Aliam τῆς πανηγύρεως significantiam habes pag. 321.

(92) Ex Simocattæ lib. 4 ultimis quatuor capitulis, et toto lib. 5 compendiosa narratio. Cujus præ- cipuos eventus in annum alterum conferenda monent Simocattæ verba lib. 5 cap. 3 ineunte: Ἦρος τὸν- νον ἀρχομένου ὁ νεώτερος στρατηγὸς Χοσρόην πα- ραλαβὼν, καὶ τὰ ἐξῆς· Primo itaque vere novus dus ducto secum Chosroe, etc. Evagrius lib. 5 cap. 16, 17 et 18.

tione signum illud præferant ab imperatore interrogati, responderunt : multos ante annos cum pestis per Turciam grassaretur, quosdam ex suis Christianos auctores fuisse, ut id fieret, ex quo pristina salubritas in regionem reducta est. Cæterum Romanorum exercitus tentorium 225 Baram et universum ejus bellicum apparatus atque elephantos capiens ad Chosroem adduxit. Baram vero in interiores Persidis regiones fuga se recepit : bellumque adversus eum susceptum ita demum dilectum est. Chosroes tam præclara victoria redimitus, proprium thronum recuperavit, epulumque triumphale et victoriæ grates Romanis præbuit. Narses autem domum reversurus, Chosrois dixit : *Fac præsentis diei memor usque sis, Chosroes, regno te donant Romani*. Chosroes porro necem dolis intendendam veritus, Romanos mille ad sui eustodiam et satellitium deputandos a Mauricio expellit. Mauricius vero multa humanitate erga barbarum usus, postulatis ejus fecit satis : huncque tandem exitum bellum Persicum obtinuit.

A. C. 582. — Hoc anno mensis Martii die sexto supra vigesimum, indictione octava, Theodosius Mauricii imperatoris supremi filius die Paschatis sancto, a Joanne patriarcha, quatuor solis annis cum medio natus coronam imperii accepit.

Eodem anno Mauricius supremus imperator sanctorum quadraginta Martyrum ecclesiam, a Tiberio exædificari ceptam, et jam ad opus medium ductam absolvit. Prætorium eo loco quondam constructum narrant. Profunda vero pace totum orientem occupante, Europa bellorum procellis agitabatur : eapropter ipse supremus imperator imperii vires omnes ab oriente in Thraciam transportavit.

A. C. 583. — Hoc anno ineunte vere, etcoplis in Thracia jam collectis, Mauricius cum eis egressus ruinas a Barbaris excitatas visum perrexit. Augusta vero, patriarcha, et universus senatus, ne propria opera moveret bellum, quin illud duci

νων ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος, πόλεμ τρόπῳ τοῦτο ὡς σημειὼν ἐπιφέρονται, οἱ Τούρκοι Ερασκον πρὸ πολλῶν χρόνων λοιμὸν ἐν Τουρκίᾳ γενέσθαι, τινὰς ὡς ἐντεῦθεν σωτηρία κατὰ τὴν χώραν ἐγένετο. Ὁ δὲ στρατὸς τῶν Ῥωμαίων τὴν σκηνὴν τοῦ Βαρὰ καὶ τὸ τοῦλδον παραλαβόντες μετὰ τῶν ἐλεφάντων, τῷ Χοσρόῃ προστήνεγκαν. Ὁ δὲ Βαρὰ ἐπὶ τὰ ἐνδοτέρα μέρη τῆς Περσίδος τὴν φυγὴν ἐποίησας· καὶ οὕτως ὁ κατ' αὐτοῦ διαλύεται πόλεμος. Ὁ δὲ Χοσρόης μεγάλῃν νίκην ἀναδυσάμενος, τὸν ἴδιον ἀπέλαθεν θρόνον, καὶ ἐπὶ νύκτια εἰσία Ῥωμαίοις (93). Ὁ δὲ Ναρσῆς ἀναγεγνύων ἐπὶ τὰ ἴδια, τῷ Χοσρόῃ ἔλεγεν· *Μέννησο, Χοσρόῃ, τῆς παρουσίας ἡμέρας*. Ῥωμαῖοι σοὶ τὴν βασιλείαν χαρίζονται. Χοσρόης δὲ τὴν δολοφονίαν δεδοικώς, ἐξήτει Μαυρίκιον χιλιούς Ῥωμαίους εἰς φυλακὴν αὐτοῦ ἔχειν· ὁ δὲ Μαυρίκιος ἀγάπην πολλὴν πρὸς τὸν Βάρδαρον κεκτημένος, ἐπλήρου τὸ αἶτημα αὐτοῦ. Καὶ οὕτως ὁ Περσικὸς τῶν Ῥωμαίων κατεπέπαυτο πόλεμος.

A. M. 6082. — Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Μαρτίῳ κς (94), Ἰνδικτιῶνι η', τῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἁγίου Πάσχα χρόνων τεσσάρων ἡμισυ ἐστέφθη Θεοδόσιος ὁ υἱὸς Μαυρικίου τοῦ αὐτοκράτορος ὑπὸ Ἰωάννου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ὁ αὐτοκράτωρ Μαυρίκιος τὴν ἐκκλησίαν τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα (95), ἣν ἀπήρξατο κτίζειν Τιθέριος, ἀνεπλήρωσεν ἐν τῇ μέσῃ ὥσας, ὅνπερ τόπον πρῶν (96) ἔλεγον εἶναι πραιτωρίων. Εἰρήνης δὲ βαθείας τὴν Ἀνατολὴν καταλαβούσης, ὁ Μαυρίκιος ἐπὶ τὴν Εὐρώπην ἐκύμαιεν πόλεμος. Διὰ τοῦτο ὁ αὐτοκράτωρ Μαυρίκιος τὰς δυνάμεις ἀπὸ Ἀνατολῆς ἐπὶ τὴν Θράκην μεταγγαγεν.

A. M. 6083. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἀρχομένου τοῦ ἔαρος (97), καὶ τῶν ταγμάτων τὴν Θράκην καταλαβόντων, ἐξῆλθεν σὺν αὐτοῖς ὁ Μαυρίκιος ἰδεῖν τὰ ὑπὸ τῶν Βαρβάρων κατεστραμμένα. Ἡ δὲ Αὐγούστα καὶ ὁ πατριάρχης καὶ ἡ σύγκλητος παρεκάλουν τὸν βασιλεῖα μὴ

VARIE LECTIONES.

ἡ τοῦτο om. A. ἡ τινὰς A, τινὲς vulg. ἡ κατ' αὐτοῦ A, κατ' αὐτὸν vulg. ἡ εἰσία A, ἐσία vulg. ἡ Ὀκτωβρίῳ a. ἡ ὁ add. ex A. ἡ τοῦ αὐτοκρ. om. A, ante hæc verba χρόνῳ τετάρτῳ add. f. ἡ ὁ Μαυρίκιος delendum videtur. ἡ πόλεμος A, πόλεμον vulg. ἡ ἀπὸ ἀνατολῆς A, ἀπὸ τὴν ἀνατολὴν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(93) *Triumphali epulo Romanos excipit*. Theophyl. l. v, c. 5 : Χοσρόης Ῥωμαίων τε καὶ Μῆδων τοὺς ἡγεμόνας εἰσία· *Romanorum Persarumque tribunos epulo excipit*, cujus illic epuli barbaricam magnificentiam describit. COMBESIS.

(94) Istis Chronicon Alexandrinum consentiens ad annum Mauricii 8 subdit : Ὅς μέντοι ἐτάχῃ εἰς συμβόλια, ἢ ἄλλο τι ἐπ' αὐτῷ τῶν εἰς γνώρισμα βασιλείας, ἀλλ' ἢ μόνον ἐστέφθη. Interpret : *Sed non in societatem administrationis inauguratus est*. Repono, *Haud tamen ejus nomen in publica instrumenta relatum, nec aliud quid sub ipso gestum, quod eum imperatorem argueret, sed tantum coronatus est*.

(95) Beneficii a martyribus accepti, et urbis eorum nomine Martyropoleos anno præcedente receptæ memor. Videndus Simocatta lib. 4 c. 15.

D Ad hæc porro contextus verba ἀνεπλήρωσεν ἐν τῇ μέσῃ ὥσας, Barberini exemplaris margini addit καὶ Ἀνδρόνικο; ἐκαλλώπισε, scribæ procul dubio tempore.

(96) Reg. absque voce τόπον· *In loco qui Media dicitur, dicto olim Pratorium*. Sic plane sonant verba nulla vi, ubi sædo librariorum errore, nihil interpreti emendato, ὁ Μαυρίκιος ἐπὶ τὴν Εὐρώπην, tu repono ex Theophyl. l. v, c. 16, Cedr. *Miscella*, Anast. : ὁ Ἀδριανὸς ἐπὶ τὴν Εὐρώπην ἐκύμανε πόλεμος· *alta pace Oriente composito, bellum Avaricum in Europa astuabat, Europam turbabat*. COMBESIS.

(97) Hoc ipsum in annum novum refert Simocatta cap. ult. lib. v : Ἐννατον δὲ ἄρα τοῦτο ἔτος ἐτύγγαεν ὡς Μαυρικίου τοῦ αὐτοκράτορος. Reliquæ lib. 6 tribus primis capitulis enarrat diffusius.

αὐτοσυργῆσαι πῦλον, ἀλλὰ στρατιῶν τοῦτον ἐγγεί-
 ρησαι· ὁ δὲ οὐ κατεδέξατο. Ἐξελθόντι δὲ αὐτῷ ἐν
 τῷ πολέμῳ (98), γέγονεν ἡλίου ἐκλειψις. Ἐπεγέ-
 νοντο δὲ ἐξαισιῶν ⁷⁰ πνευμάτων φυσήματα, νότος
 βίαιος. Ἐν δὲ τῷ Ῥηγίῳ ἐλθόντος ⁷¹, τῶν πενήτων
 τὰ πλήθη ἀργυρίοις ἐψυχαγώγησεν. Ἐπὶ θήραν δὲ
 ἐξελθὼν ὁ αὐτοκράτωρ, ὡς ἀγριος παμμεγέθης κατὰ
 τοῦ Καίσαρος ὤρμησεν. Ὁ δὲ ἵππος διὰ τὸ φοβερὸν
 τοῦ θεάματος ἀποβαλεῖν τὸν Καίσαρα ἐγγεῖρει. Ἐπὶ
 πολὺ δὲ ἀκαταστατήσας οὐκ ἔδυνήθη τὸν Καίσαρα
 ῥίψαι· ὁ δὲ ὡς ὑπ' οὐδενὸς τρωθεὶς, ἀνεχώρησεν.
 Ἐπὶ τὴν Πείρινθον δὲ διὰ ναυτιλίας τὴν πορείαν
 ποιοῦμενος, ἀνέμῳ ἐξαισιῶν καὶ βροχῇ γενομέ-
 νης, καὶ αὐτῶν ⁷² ἀπορησάντων, τὸ σκάφος ἐφέ-
 ρετο τοῦ αὐτοκράτορος, ὥστε παραδόξως διασωθῆ-
 ναι ⁷³ ἐν τῷ λεγόμενῳ Δαονίῳ. Τῇ δὲ νυκτὶ ἐκείνῃ
 γύναιον ἔκτενεν, καὶ βοᾷς ⁷⁴ οἰκτρὰς ἤφειε· πρῶτας
 δὲ γενομένης, ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς ἰδεῖν ⁷⁵ τὸ συμ-
 μεθόμενον. Καὶ εἶδον ⁷⁶ παιδίον γεννηθὲν ὀφθαλμῶν
 καὶ βλεφάρων ἀμέτοχον, μήτε χεῖρας μήτε βραχίον-
 ας ἔχον (99)· πρὸς δὲ τῷ ἰσχύῳ ἰχθύος οὐρὰ προσ-
 φυῶς ὑπῆρχεν αὐτῷ. Ταύτῃ δὲ τῇ ἡμέρᾳ ὁ ἵππος τοῦ
 βασιλέως (1) ὁ τὸν χρυσοῦν περικείμενος κόσμον,
 ἀθρόως διεβράβη πεσών. Ὁ δὲ βασιλεὺς τούτοις πᾶ-
 σιν οἰκονομήσας, περίλυπος ἦν. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ
 τρεῖς ⁷⁷ (2) Σκλαβῖνοι τὸ γένος, μηδὲν τι σιδη-
 ροῦν ⁷⁸ περιβαλλόμενοι, ὑπὸ Ῥωμαίων ἐκρατήθη-
 σαν, κιθάρας μόνας βαστάζοντες. Ὁ δὲ βασιλεὺς
 ἡρώτα, πόθεν τε εἶεν καὶ ποῦ τὰς διατριβὰς ἐποιούντο.
 Οἱ δὲ τὸ μὲν γένος ἔφασαν πεφυκέναι Σκλαβῖνοι· πρὸς
 C τῷ τέλει τοῦ δυτικοῦ Ὀκεανοῦ ⁷⁹ ὤκηκέναι· τὸν
 δὲ Χαγάνον πρὸς αὐτοὺς προσεβίβαν πέμψαι, καὶ
 δῶρα τοῖς ἐθνάρχοις ⁸⁰ αὐτῶν τοῦ συμμαχεῖσαι αὐτῷ
 κατὰ Ῥωμαίων· οἱ δὲ ταξίαρχαι αὐτῶν ἀπέστειλαν
 αὐτοὺς ἀπολογήσασθαι τῷ Χαγάνῳ, ὅτι οὐ δύναται ⁸¹
 διὰ τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ ἀποστεῖλαι αὐτῷ συμμαχίαν.
 Ὀκτωκαίδεκα δὲ μηνῶν ἐφασκον ποιήσασθαι ὁδοπο-
 ρίαν, καὶ οὕτως τοῖς Ῥωμαίοις περιπεσεῖν. Κιθάρας
 δὲ περιφέρεισθαι, ὡς μὴ εἰδότες ⁸² ὅπλα περιβαλέ-
 σθαι τινα, τῆς χώρας αὐτῶν ἀγνοούσης τὸν σιδη-
 ρον ⁸³. Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ θαυμάσας τὴν τε ἡλικίαν
 καὶ τὰ μεγέθη τῶν σωμάτων αὐτῶν ἐπαινέσας, εἰς
 Ἡράκλειαν αὐτοὺς παρέπεμψεν. Καταλαβὼν δὲ τὴν
 Ἀγγίαν, καὶ μαθὼν ὅτι πρέσβεις εἰς τὸ Βυζάντιον
 Περσῶν τε καὶ Φράγκων ⁸⁴ (5) παρεγένοντο, ὑπ-
 ἔστρεψεν εἰς τὰ βασίλεια.

A committeret, rogabant : quod ille detrectavit ad-
 mittere. Eo igitur ad castra pergeate, solis defec-
 tus contigit (1) : ventorumque vehementium, noti
 videlicet violentioris, flatus exorti sunt. Rhegium
 cum attigisset, magnam egenorum multitudinem
 nummis argenteis in eos sparsis recreavit. Cum
 226 venatum prodiisset, ingens aper in Cæsa-
 rem ex impetu irruit : equus ejus aspectu territus
 Cæsarem excutere conabatur : cum saltibus, calci-
 bus et excussibus lusisset satis, Cæsarem exturbare
 nunquam valuit. Tum vero aper a nullolæsus, in sil-
 vani recessit. Perinthum præterea navi-
 gatio iter
 faciens, vehementiore vento pluviaeque incumbente,
 nautis ad extremas adductis angustias, scapha,
 qua vehabatur imperator, procellis asportata est, et
 præter omnium opinionem, ad locum, cui nomen
 B Daonius salva reddita. Eadem illa nocte parturienti
 mulier lamentabiles voces edebat. Exorto die
 misit imperator, qui pararent, ut, quæ contigerat,
 rei fieret ipse spectator. Vidit autem infantem
 natum oculis et palpebris orbem, cui neque
 manus neque brachia essent : e coxis autem piscis
 cauda illi enascebatur. Eodem quoque die equus
 imperatoris phaleris aureis circumquaque ornatus
 concidit subito, atque ruptus est. Istis omnibus
 intentus imperator, tacito mœrore conficiebatur.
 Postera luce viri tres Scavinorum genere orti,
 nullo ferro vel gladio accincti, sed citharis tantum-
 modo instructi, a Romanis capti sunt. Unde tra-
 herent ortum, vel moram facerent, imperator
 rogare. Illi se genere Scavinorum, et ad Oceani
 limites habitare responderunt. Chaganum autem
 legatos ad se misisse, et tribuum suarum præfectos
 muneribus sollicitasse, ut sibi suppetias adversus
 Romanos ferrent : se vero ab familiarum capitibus
 missos, qui eos apud Chaganum excusarent, quod
 ob viarum remota intervalla manum auxiliarem
 ei præbere nequeant. Octodecim vero mensium
 iter confecisse, ac ita demum in Romanorum
 manus se prolapsos asseverabant : citharas autem
 circumduxisse : in regione quippe ferri nescia
 natos, armis non assuetos se degere. Imperator
 hominum staturam miratus, laudata corporis
 eorum proceritate, ipsos Heracliam misit. Inde
 cum Anchialum venisset, de legatorum a Persis
 et Francis missorum adventu certior factus, By-
 zantium et regiam revertitur.

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁰ ἐξαισιῶν A, ἐξαισιῶν vulg. ἐπεγάν. δὲ ἐξ. πν. φυσ. om. f. ⁷¹ ἐλθόντος] ἐλθὼν A, manu correctoris.
⁷² καὶ αὐτῶν] τῶν αὐτῶν vulg. ⁷³ διασωθῆναι A, σωθῆναι vulg. ⁷⁴ βοᾷς] φωνᾷς A. ⁷⁵ ἰδεῖν τὸ συμβ. A,
 ἰδεῖν, τί τὸ συμβ. vulg. ⁷⁶ εἶδον A, εἶδεν vulg. ⁷⁷ τρεῖς om. A a f. ⁷⁸ σιδηροῦν A, σιδηρον vulg.
⁷⁹ πρὸς δὲ τῷ τέλει τοῦ δυτικοῦ Ὀκεανοῦ A, πρὸς τῷ τέλει Ὀκ. vulg. ⁸⁰ ἐθνάρχοις A, ἐθνάρχους vulg.
⁸¹ δύναται A, δύνανται vulg. ⁸² εἰδότες A, εἰδότες vulg. ⁸³ τὸν σιδ. A, τὸ σ. vulg. ⁸⁴ Φραγγάων A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(98) Librariorum iterum errore repone ex citatis
 jam auctoribus, ἐν τῷ Ἐδδῳμῳ : profecto ad locum
 qui Septimum dicitur. una ab urbe parasanga, ut
 citatus Simocatta. Comperis.

(99) Post narratum monstri hujus Theophanis
 verbis editionem, subdit Anast., quo viso, impe-
 rator præcepit ut occideretur : idque ex pleniori

cod. habuerit, vel est mutuatus ex Simoc. l. vi,
 c. 1, ex quo ista Theophanes sublegit. In.

(1) De quo noster Codinus pag. 70, num. 11.

(2) Numerum alii codd. omiserunt, quem tamen
 Anastasius memorat.

(3) Legationis causa cap. 5 legitur.

A. C. 584. Hoc anno Chaganus ad pactam sibi pecuniarum summam augmentum dari postulabat. Imperator vero barbari sermones respuit. Quare bellum renovare Chaganus constituit; mox Singidonem obtinet, et ad Sirmium castra metatur. Imperator autem Priscum Europæ ducem instituit. Priscus Salvianum sub selegatum elegit, et præcurrere ante exercitum jubet. In Barbaros itaque irruptione facta, acrique conserto prælio, penes Romanos stetit victoria; cladis accepto nuntio, alium exercitum instruit Chaganus, et ad pugnam egreditur. Salvianus armatorum ingenti multitudine conspecta, deterretur, et ad Priscum revertitur. Recessu Romanorum cognito, versus Anchialum Chaganus procedit, Sanctum Alexandrum intellige: et vasto incendio locum omnem depopulatur. Inde Drizepera divertit, et obsidionalibus machinis comparatis oppidum expugnare molitur. Drizeperorum incolæ pectus audacissime opposuere: reseratis enim portis, cum barbaris se fortiter congressuros, extrema necessitate oppressi minabantur. Tunc sane, tunc temporis divina illis affuit virtus. Manifesta quippe meridiei luce Romanorum copias urbe egredientes cernere Barbari sibi visi sunt, et ineundum armorum minitantes congressum: ex quo conturbati, in præcipitem fugam se projicientes, Perinthum se contulere. Priscus autem solius barbaricæ aciei conspectum ferre non sustinens, in Tzurulum castrum ingressus diligenti custodia vitam tutabatur: exinde ad obsidendum Priscum animus barbaro principi factus. Quod cum ad Mauricium perlatum, quid ageret, dubius hæsit. Bono tandem consilio adversus innumeram barbarorum multitudinem armatur, et prudentia oppugnat. De excubitorum igitur numero unum ad castra profectum in Barbarorum potestatem sponte prolabi donis ingentibus et pollicitis amplioribus suadet: ac una simul ad Priscum litteras ei committit in hæc verba: Gloriosissimo duci Prisco. Nefarium Barbarorum conatum ne reformides: qui quidem exitio ipsis erit. Chaganum cum magno

A. M. 6084. — Τούτῳ τῷ ἔτει ὁ Χαγάνος ἐζήτη· προσθήκας (4) ταῖς συνθήκαις ⁵⁵ λαμβάνειν. Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ τοὺς λόγους τοῦ βαρδάρου οὐ παρεδέξατο ⁵⁶. Διὰ τοῦτο ὁ Χαγάνος ἤρατο πάλιν τὸν πόλεμον, καὶ πολιορκεῖ τὴν Σιγγιδόνα, καὶ στρατοπεδεύει κατὰ τὸ Σέρμιον. Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ στρατηγὸν τῆς Εὐρώπης χειροτονεῖ τὸν Πρίσκον. Ὁ δὲ Πρίσκος τὸν Σαλβιανὸν ὑποστράτηγον ποιήσας προτρέχειν ἐκέλευσεν. Καὶ κατὰ τῶν βαρδάρων χωρήσαντες συγκροτοῦσι πόλεμον καὶ νικῶσιν ⁵⁷ Ῥωμαῖοι. Ὁ δὲ Χαγάνος τοῦτο ἀκηκῶς, ἀναλαβὼν τὰς δυνάμεις, ἐχώρει πρὸς πόλεμον ⁵⁸. Ὁ δὲ Σαλβιανὸς ἰδὼν τὰ πλήθη καὶ καταπλάγεις, πρὸς Πρίσκον ἀφικνεῖται. Γνοὺς δὲ ὁ Χαγάνος τὴν τῶν Ῥωμαίων ὑποχώρησιν, εἰς Ἀγχιάλον ἐξέρχεται ἥτοι εἰς τὸν Ἅγιον Ἀλέξανδρον· καὶ τοῦτον τῷ παμφάγῳ πυρὶ παραδίδωκεν· μεταδὰς δὲ εἰς τὰ Δριζίπερα ἐπιχειρεῖ ἐκπορθῆσαι τὸ πόλισμα, πολιορκητικὰ ἐξεργασάμενος ὄργανα. Οἱ δὲ τὰ Δριζίπερα οἰκοῦντες ἐπὶ πλείστον [τε] παρέταξαν τὸ θράσος ⁵⁹ (5). Τὰς γὰρ πόλεις ἀναπετάσαντες, ἠπειλοῦν τοῖς βαρδάρσι πολεμεῖν, ἐν δειλίᾳ ἐξαισίῳ ὄντες ⁶⁰ (6). Τότε δὲ, τότε θεῖαι τινες αὐτοῖς ἐπέστησαν δυνάμεις ⁶¹. Μεσοῦσης γὰρ ἡμέρας ὁρᾶν ἰδοῦσαν οἱ βάρβαροι Ῥωμαίων δυνάμεις ἐπεξιούσας τοῦ ἁσπεως, καὶ μέλλειν συμπλέκεσθαι, καὶ καταπλάγιντες συντόνῳ φυγῇ ἀποδιδράσκουσιν, καὶ ἐπὶ τὴν Πείρινθον ⁶² γίνονται. Ὁ δὲ Πρίσκος μὴδὲ ⁶³ θεωρεῖν φέρων ⁶⁴ τὰ πλήθη τῶν βαρδάρων, εἰς τὸ Τζούρουλον ⁶⁵ εἰσελθὼν φρούριον ἡσυχάζετο. Ὁ δὲ βάρβαρος τὸν Πρίσκον πολιορκεῖν ἐνεχείρει. Ταῦτα δὲ ἀκηκῶς Μαυρίκιος, διηπόρει τί δράσοι, εὐδουλία ⁶⁶ (7) δὲ καταστρατηγᾷ τῆς ἀπείρου δυνάμεως· καὶ ἓνα τῶν ἐκκουβιτόρων μεγάλαις ὤψεσιν καὶ ὑποσχέσεσιν πείθει ἕκοντι περιπεσεῖν τοῖς βαρδάρσι· καὶ δίδωσιν αὐτῷ πρὸς Πρίσκον γράμματα περιέχοντα τάδε· Τῷ ἐνδοξοτάτῳ στρατηγῷ Πρίσκῳ. Τὴν ἀλιτηρίαν τῶν βαρδάρων ἐγχείρησιν μὴ δειλιάσης· πρὸς γὰρ ἀπώλειαν αὐτῶν τοῦτο γέγονεν. Γίνωσκε γὰρ ὅτι μετὰ πολλῆς αἰσχύνῃς ἔχει ὁ Χαγάνος ὑποστρέφει εἰς τὴν ἀφιερωθεῖσαν αὐτῷ ὑπὸ Ῥωμαίων χώραν. Διὰ τοῦτο καρτερήσῃ ⁶⁷ ἡ σοὺ ἐνδοξότης ἐν Τζουρούλῳ περιερέμδων

VARIAE LECTIONES.

⁵⁵ ταῖς συνθήκαις om. A ⁵⁶ παρεδέξατο A, κατέδ. vulg. ⁵⁷ καὶ νικῶσιν — πρὸς πόλ. om. A. ⁵⁸ πολεμικὰ A. ⁵⁹ παρέταξαν τὸ θρ. A, παρετάξαντο θράσος vulg. ⁶⁰ ἐν δειλίᾳ ἐξαισίῳ ὄντες A e f, ἐν διαλέξεσιν ὄντες vulg. ⁶¹ θεῖαι τινες αὐτοῖς ἐπέστησαν δυνάμεις A f, θεῖα τις αὐτοῖς ἐπέστη δύναμις vulg. ⁶² ἔως τὴν Π. e f. ⁶³ μὴδὲ μὴ A f. ⁶⁴ φέρων] θέλων a. ⁶⁵ Τζουρουλλὸν A. ⁶⁶ εὐδουλία A sec. man. quemadmodum conj. Goar. ἀδουλία vulg. ⁶⁷ καρτερήσῃ A, καρτερεῖ f, καρτερήσαι vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(4) Hæc alia eodem tertio capite et tribus sequentibus, quæ tamen absque temporis discrimine, velut anno superiore gesta narrat.

(5) Barb., Ἐπὶ πλείστον ἀντιπαρετάξαντο θάρσος· Verum neque hoc sanum, sed emend. ex Simoc. l. vi c. 5, ubi is ita effert, ἐπὶ ἐπίπλαστον θράσος· ἐφοίτησαν, *confugerunt ad fictam audaciam*. Scripserit ergo Theophanes, ἐπὶ πλάστον ἀντιπαρ., *simulatam audaciam opposuerunt*; in eo conimento posito, quod apertis portis, pugnam comminarentur, ἐν δειλίᾳ ἐξαισίῳ ὄντες: ut bene Pal. Peyr. legitur Anast., *cum gravissimo pavore tenerentur*. Dolendum sic omnia devorasse inter-

D pretem. COMBENS.

(6) Non contemnenda lectio Barb. cod., ἐν διαλέξεσιν ὄντες· Pal. tamen vel Peyrez. exemplaris præfertur alia: ἐν δειλίᾳ ἐξαισίῳ ὄντες, quæ Anastasio recepta, cum essent in formidine ingenti.

(7) Legebatur ἀδουλία. At num suspensi animi dubium, et hæsitantia felici consilii parens? Non ita. Εὐδουλία itaque prosperi successus mater et origo. Emendationem confirmat Anastasius, *τῷ ὀρίμῳ ἰμὸν consilio armatur*, etc. Simoc. l. vi, c. 5, ἀγχινοῖας ἀποδουθεν βουλὴν προηέγκατο.

αὐτόν⁹⁷. Πέμπομεν γάρ διὰ θαλάσσης πλοῖα, καὶ αἰχμαλωτίζομεν τὰς φαμελίας αὐτῶν⁹⁸. Καὶ ἀναγκάζεται μετὰ ἀσχύνης καὶ ζημίας εἰς τὰ ἴδια ὑποστρίψαι. Ὁ δὲ Χαγάνος κρατήσας τὰ γράμματα καὶ ἀναγνούς, γίνεται περιδεής. Καὶ συνθήκας πρὸς τὸν Πρίσκον διαθέμενος, καὶ εἰρηνεύσας ἐπὶ δώροις ὀλίγοις καὶ ἀναξιολόγοις εἰς τὴν ἑαυτοῦ ἐπανέστρεψεν γῆν⁹⁹ μετὰ φυγῆς κραταιᾶς.

levium et nullius prelii munerum accessione contentus, composuit pacem, et maxima, qua potuit, fuga, se surripuit.

A. M. 6085. — Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Ἄμου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ὁ αὐτοκράτωρ Μαυρίκιος (8) τὸν Πρίσκον σὺν πάσαις τοῖς Ῥωμαϊκαῖς δυνάμεσιν ἐπὶ τὸν Ἰστρον ποταμὸν ἐπεμψεν, ὥστε τὰ Σκλαβινῶν ἔθνη διαπερᾶσαι κωλύσῃ. Τούτου δὲ ἐλθόντος ἐπὶ τὸν Δορόστολον, ὁ Χαγάνος μαθὼν πρόσβεις ἐξέπεμψεν πρὸς αὐτόν· καὶ κατηγιδότο Ῥωμαίους ἐναρξεν τῷ πολέμῳ διδόντας. Ὁ δὲ Πρίσκος ἀπελογεῖτο, ὅτι οὐ πρὸς¹ βαρβάρους (9) τὸν πόλεμον ποιῆσαι παραγέγονα· ἀλλὰ πρὸς τὰ Σκλαβινῶν ἔθνη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἀπεστάλην. Ἀκηκοὺς δὲ ὁ Πρίσκος ὅτι Ἀρδάγαστος τὰ πλήθη τῶν Σκλαβινῶν πρὸς τὸ πραιδεῖν διεσκόρπισεν, διαπερᾶσας τὸν Ἰστρον μεσοῦσης νυκτὸς² ἀδοκῆτως τῷ Ἀρδάγαστῳ συνέμιξεν. Ὁ δὲ Ἀρδάγαστος τοῦ κινδύνου αἰσθόμενος ἵππου τε γυμνοῦ ἐπιβὰς, μόλις διασώζεται. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἀνελόντες πλήθη Σκλαβινῶν, καὶ τὴν περὶ τὸν Ἀρδάγαστον διατεμόντες χώραν, αἰχμαλωσίας τε κρατῆσαντες πολλὰς³ εἰς τὸ Βυζάντιον ἐπεμψεν διὰ Τατήμερος⁴. Ὁ δὲ Τατήμερος⁵ ἐκλύτως τὴν πορείαν ποιοῦμενος, καὶ εἰς μέθην καὶ τρυφὴν ἐπιδιδοῦς⁶ ἡμέλει· καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ⁷ πλήθη Σκλαβινῶν ἐπιτίθενται αὐτῷ· καὶ δειλὰ συσχεθεῖς, φεύγων εἰς τὸ Βυζάντιον ἦκεν. Οἱ δὲ σὺν αὐτῷ Ῥωμαῖοι ἐγκρατῶς τοῖς⁸ Σκλαβινοῖς μαχησάμενοι, κρατοῦσι τῶν Βαρβάρων παραδόξως, καὶ εἰς τὸ Βυζάντιον τὴν αἰχμαλωσίαν τῷ βασιλεῖ⁹ ἀποσώζουσιν· ὁ δὲ αὐτοκράτωρ εὐφρανθεὶς, εὐχαριστηρίους¹⁰ ὕμνους μετὰ πάσης τῆς πόλεως τῷ θεῷ προσέφερεν. Ὁ δὲ Πρίσκος θαρβήσας, εἰς τὰ ἐσώτερα μέρη τῶν Σκλαβινῶν ἐχώρει. Γήπαις δὲ ἀνὴρ τῆς θρησκείας τῶν Χριστιανῶν ὑπάρχων αὐτομολεῖ πρὸς Ῥωμαίους, καὶ τὴν εἰσοδὸν τοῖς Ῥωμαίοις ὑπέδειξεν, καὶ τῶν Βαρβάρων ἐκράτησαν· ἔφησι δὲ καὶ Μουσούκιον¹¹ τὸν βῆγα τῶν Βαρβάρων ἀπὸ τριάκοντα σημείων δι-
άγειν¹². Προδοσίᾳ δὲ τοῦ Γήπαιδος διαβάς τὸν ποτα-

A dedecore in assignatam sibi a Romanis provinciam redire certo scias. Quare gloria tua Tzuruli perduret, et Chaganum circumvertet, et pro libito circumagitabit. Copiosam classem mari transmittimus, captivitatemque hosti paramus : qui alioqui cum dedecore et damno domum reversurus est. Chaganus interceptis litteris scripta legit, et una metu consternitur : pactisque cum Prisco conditionibus

228 A. C. 585. — Hierosolymorum episcopi Amos annus primus.

Hoc anno imperator Mauricius Priscum Romanorum cum copiis omnibus ad Istrum flumen ablegat, ut Sclavinorum gentes amnem trajicere molientes impediret. Cum vero Dorostolum venisset, Chaganus de ejus adventu certior factus, legatos misit, qui Romanos bello initium atque occasionem dare questi sunt. Repondit Priscus : Bellum in Barbaros moturus minime missus sum : solas Sclavinorum gentes a me coercendas jussit imperator. Priscus autem Sclavinorum populum ab Ardagasto duce sparsim per Romanam provinciam ad prædam effusum cum rescisset : Istro trajecto, noctis sub medium ex improvise Ardagastum adoritur, et cum eo manus conserit. Ardagastus, cognito periculo, nudo equo insiliens vix salutem fuga consequitur. Romani multis Sclavinorum copiis cæsis, atque universa Ardagasti regione devastata, captisque innumeris, multos ex eis Byzantium per Tatemerem transmisere. Tatemer iter agens incautus et resolutus, vino insuper et voluptatibus per vias indulgens, tertia die in irruentium Sclavinorum manus incidit : tum metu correptus, fuga Byzantium attingit. At Romani reliqui viæ comites Sclavinorum impetum fortiter sustinentes, præter spem omnem Barbaros superant, et universam prædam captivorumque turmas incolumes ad imperatorem Byzantium detulere. His imperator lætatus, beneficium divinum laudibus et hymnis compensat, et cum totius urbis populo grates Deo litat. Porro Priscus successu audentior redditus, interiores Sclavinorum partes penetrat. Tum vero Gepes vir Christiano religioni addictus, in Romanorum partes transiens, ingressu Romanis indicat : qui nullo labore Barbarorum regionem obtinent. Musugium autem Barbarorum regem ad trigesimum lapidem

VARIE LECTIONES.

⁹⁷ αὐτόν] αὐτοὺς A b. ⁹⁸ τὰς φαμελίας αὐτῶν A a f, αὐτοὺς vulg. ⁹⁹ γῆν add. ex A. ¹ ὅτι οὐ πρὸς — ὁ Πρίσκος om. A f. ² μεσ. δὲ τῆς νυκτὸς A. ³ πολλοὺς A. ⁴ Τατήμερος] Τήμερος A. ⁵ Τατήμερ] Τάττης A f, Τάττης b. ⁶ ἐπιδιδοῦς A, ἐπιδούς vulg. ⁷ καὶ τῇ τρίτῃ ἡμ. A, ἐν τῇ τρίτῃ δὲ ἡμ. vulg. ⁸ τοῖς add. ex A. ⁹ τῷ βασιλεῖ om. A. ¹⁰ εὐχαριστηρίους A, εὐχαριστίους vulg. ¹¹ Μουσούκιον A a, Μουσούγιον e, Μουσούγιον vulg. Musacium Anast. ¹² διάγειν] ὑπάρχειν f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(8) In alium annum seponit ista Simocatta capp. 6, 7, 8 et 9 ; verum non nisi decimus ab eo potest numerari.

(9) Liqueat ex Simocat. l. vi, c. 6, ipsaque serie leg. Ἀβάρεις : sic enim ille Priscum Chagani querelis respondentem inducit ; κατὰ τῶν Σκλαβινῶν

ἀρασθαι πόλεμον· μὴ γὰρ οὐ ταῖς Ἀβαρικαῖς συνθήκαις τε καὶ σπονδαῖς καὶ τὸν Γετικὸν καταλύσασθαι πόλεμον· Bellum hoc adversus Sclavos susceptum esse. Non enim pactis et fœderibus cum Abaram gente initis, etiam in Getas expeditionem impediri. COMBES.

morar referebat. Priscus itaque Gepedis prodicione usus profunda jam nocte Musugium vino plane obrutum comperit; funebrem etenim solemnitate proprio fratri sacraverat. Eo igitur vivo comprehenso, horrendam omnino Barbarorum stragem edidit. Hinc ubere præda potiti Romani in crapulas et voluptates resolvuntur. Quare Barbari in unum agmen denuo collecti impetum in victores faciunt: malorum autem illorum ultio præclaro facinore 229 prius edito acerbior exstitisset, nisi Genzon cum toto peditatus robore certamen iniens acerrimum Barbarorum vires fregisset. Porro Priscus cunctos quibus sui corporis custodiam demandaverat, in patibulum egit.

Eodem anno Paulus imperatoris pater morte Cpoli perfunctus, inter imperatores parem eis sepulturam et tumulum obtinuit: similiter et Anastasia Augusta socrus Mauricii, Tiberii vero imperatoris conjux, juxta virum suum Tiberium sepulcri locum consecuta est.

A. C.—586. Hoc anno cum Priscus iterum Danubium occupasset, et Sclavinorum ditionem depopulatus, magnam inde prædam et captivorum numerum ad imperatorem remisisset; imperator Tatemere ad Priscum misso Romanum exercitum iis in locis hibernare jubet. Placito imperatoris accepto, moram deprecabantur Romani, ac cum propter Barbarorum sibi oppositum exercitum, tum hostilis et infestæ regionis periculum, et intoleranda frigora, id nusquam fieri posse in adversum objiciebant. Priscus suavis verbis militem demulcet, et imperatoris jussu obsequentem, hibernam ibidem stationem habere suadet. Mauricius his auditis Philippicum generum Orientis ducem, quemque ob ei junctam in matrimonium sororem fidissimum habebat, excubitorum comitem creavit. Porro Philippicus sanctissimæ Dominæ nostræ monasterium et illud palatium quo Mauricius imperator cum liberis aliquando foret excipendus Chrysopoli cæpit ædificare: piscinas etiam et hortos ad ejus usum deliciasve intus paravit: Cpoli autem Philippici domum ab eo nuncupatam exstruxit.

A. C. 587. — Cpoleos episcopi Cyriaci annus primus.

Antiochiæ Anastasii episcopi annus primus.

VARIE LECTIONES.

¹⁸ ἐώρταζεν A, ἐώρταζεν vulg. ¹⁹ ἀντίδοσις A f. ²⁰ διεκώλυσε A, διέλυσε vulg. ²¹ αὐτῶν A. ²² αὐτοῦ add. ex A. ²³ ἔθνη om. f. ²⁴ Τετάρτην f. ²⁵ μεμαθηκότες A. ²⁶ καὶ τὸ πολεμικὸν ὑπαινέειν A, καὶ τῶν πολεμικῶν ὑπ. vulg. ²⁷ καὶ τὰ ψύχη om. A a f. ²⁸ πειθανοίς vulg. ²⁹ ἐπεισεν A, ἐπειθεν vulg. ³⁰ αὐτῶν ἐξέυξεν A, ζεύξας αὐτῶν vulg. ³¹ ἐνδοθεν ἐσωθεν A f, sed alterutrum delendum videtur.

IAC. GOARI NOTÆ.

(10) Non bene interpr., quibus sui corporis custodiam demandaverat, imo, quibus castrorum et exercitus. Simoc. lib. vi, cap. 9: Τῆς διαφρουρᾶς κατημέλησαν, ἣν σκούλχαν σύνθηες τῇ πατρίᾳ φωνῇ Ῥωμαίοις ἀποκαλεῖν. Custodiam neglexerant, quam scultam patrio sermone Romani de more vocitant: idem non omnes ejusmodi custodes in patibulum actos ait, quod nimis fuisset severitatis; sed, τοὺς φρουράρχους: præfectos custodiæ, non nullis aliis durius virgis cæsis. COMBERGIS.

Ἄ μὲν ὁ Πρίσκο, μεσοῦσης τῆς νυκτὸς ἐδρίσκει τὸν Μουσούκιον διεφθαρμένον τῇ μέθῃ. Ἐπιτάφιον γὰρ ἑορτὴν τοῦ ἰδίου ἀδελφοῦ ἐώρταζεν ¹⁸. Καὶ τοῦτον συλλαβόμενος ζῶντα, φόνον πολλὸν ἐν τοῖς βαρβάροις εἰργάσατο. Πολλῆς δὲ αἰχμαλωσίας κρατήσαντες, μέθη καὶ τρυφῇ ἐαυτοὺς ἐκδεδώκασιν. Συναθροισθέντες δὲ οἱ Βάρβαροι τοῖς νενικηκόσιν ἐφίστανται· καὶ ἦν ἂν ἡ ἀντίδοσις ¹⁹ χαλεπωτέρα τῆς προὑπαρξάσης ἀνδραγαθίας, εἰ μὴ ὁ Ἰένζων μετὰ τῆς περὶ τῆς δυνάμεως τῶν Ῥωμαίων ἐπιστάς, μάχῃ κραταιᾷ διεκώλυσε ²⁰ τὰς ὁρμὰς τῶν Βαρβάρων. Ὁ δὲ Πρίσκο τοὺς τὴν φρουρὰν αὐτῷ ²¹ πεπιστευμένους (10) ἀνασκολόπισεν.

Τῷ δ' αὐτῷ χρόνῳ καὶ Παῦλος ὁ τοῦ βασιλέως πατήρ ἐτελεύτησεν ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐτάφη ἐν τοῖς βασιλικαῖς μνημασιν· ὁμοίως καὶ Ἀναστασία ἡ αὐτοῦ ²² Ἀδύουστα ἡ πενθερὰ τοῦ Μαυρικίου, γυνὴ δὲ Τιβερίου τοῦ βασιλέως· καὶ αὕτη ἐτάφη μετὰ Τιβερίου τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς.

A. M. 6086. — Τοῦτῳ τῷ ἔτει τοῦ Πρίσκου πάλιν τὸν Ἰστρον καταλαβόντος (11), καὶ τὰ Σκλαβινῶν ἔθνη ²³ πραιδεύσαντος, καὶ πολλὴν αἰχμαλωσίαν τῷ βασιλεῖ ἀναπέμψαντος, ὁ βασιλεὺς τὸν Τατίμερα ²⁴ ἀποστείλας πρὸς Πρίσκον, παρακαλεῖται αὐτόν· τὸν χειμῶνα διατρίψαι τοὺς Ῥωμαίους καιρὸν (12). Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τοῦτο μαθόντες ²⁵ ἀντέλεγον, ὡς οὐκ ἐνδέχεται τοῦτο γενέσθαι· διὰ τὰ πλήθη τῶν Βαρβάρων, καὶ τὸ πολεμικὸν ὑπαινέειν ²⁶ τὴν χώραν, καὶ τὰ ψύχη ²⁷ ἀφόρητα. Ὁ δὲ Πρίσκο, λόγοις πειθανοίς ²⁸ ἐπεισεν ²⁹ αὐτοὺς ἐκεῖ χειμάσαι, καὶ τὴν τοῦ βασιλέως κέλευσιν πληρῶσαι. Ὁ δὲ βασιλεὺς Μαυρίκιος ταῦτα ἀκηκοὺς Φιλιππικὸν τὸν ἰδίον γαμβρὸν τὸν τῆς Ἀνατολῆς στρατηγὸν ἐποίησε κόμητα τῶν ἐξουθεϊσμένων θαρρῶν αὐτῷ, ὡς τὴν αὐτοῦ ἀδελφὴν αὐτῷ ἐξέυξεν ³⁰. Ὁ δὲ Φιλιππικὸς ἤρξατο κτείνειν ἐν Χρυσόπολει τὴν μονὴν τῆς παναγίας ἡμῶν Δεσποίνης Θεοτόκου καὶ παλάτιον ἐν αὐτῇ ὀρεῖλλον ὑποδέχεσθαι Μαυρίκιον τὸν βασιλέα, καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, ποιήσας ἰχθυοτροφεῖα καὶ παραδείσια ἐνδοθεν [ἐσω ³¹] εἰς τὴν θαλάσσαν αὐτοῦ, καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν οἰκίαν τὴν ἐπιλεγομένην τῇ Φιλιππικῷ.

A. M. 6087. — Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Κυριακοῦ ἔτος α'.

Ἀντιοχείας (13) ἐπισκόπου Ἀναστασίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει εἰς τὰ τοῦ Βυζαντίου προάστεια (14) Α τίκτονται τέρατα, παιδίον τετράπουν, καὶ ἄλλο δικόρυφον³⁷. Λέγουσι δὲ οἱ τὰς ἱστορίας ἐπιμελῶς ἐγγράφοντες μὴ σημαίνειν ἀγαθὰ ταῖς πόλεσιν, ἐν αἷς ἂν³⁸ τεχθῶσι τὰ τοιαῦτα. Ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν Πρίσκον τῆς στρατηγίας³⁹ ἀποπαύει· Πέτρον δὲ τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφὸν στρατηγὸν τῆς δυνάμεως ποιεῖται Ῥωμαίων. Ὁ μὲν οὖν Πρίσκος (15) τὰς δυνάμεις ἀράμενος πρὶν ἢ τὸν Πέτρον φθάσαι διεσπέρα⁴⁰ τὸν ποταμὸν· ὃ δὲ Χαγάνος τὴν μετάβασιν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ ἀκηκῶς, λίαν ἐθαύμασεν, καὶ πρὸς τὸν Πρίσκον ἀπέστειλεν, μαθεῖν τὴν αἰτίαν ἐπιζητῶν, καὶ μοῖραν λαβεῖν τῆς πραιδίας· καὶ οὕτως τὸν ποταμὸν διανήξασθαι. Λίαν γὰρ ἐγαλέπαινον ἐπὶ τοῖς εὐτυχήμασι τῶν Ῥωμαίων. Πέμπει τοίνυν ὁ Πρίσκος, περὶ τούτων πρὸς τὸν Χαγάνον⁴¹ πρεσβεῖαν Θεόδωρον τὸν ἱατρὸν, ἀγγινοῖα καὶ συνέσει κεκοσμημένον. Οὗτος ἑωρακῶς τὸν Χαγάνον μέγα φρονοῦντα, καὶ τὰς ἀποκρίσεις ἀλαζονικώτερον ποιοῦμενον⁴² (ἠπελεῖ γὰρ πάντων τῶν ἐθνῶν αὐτὸν εἶναι κύριον), διηγήματι παλαιῷ τὸν βαρβαρικὸν κατεπράυνε τύπον· ἔφασκεν γάρ· Ἀκούσον, Χαγάνε, ἐπαφελοῦς διηγήματος· Σέσωστρις ὁ τῶν⁴³ Αἰγυπτίων βασιλεὺς περιφανῆς τε καὶ λίαν⁴⁴ εὐδαίμων, τῷ πλούτῳ λαμπρὸς καὶ ταῖς δυνάμεσιν ἀκαταμάχητος, πλείστα καὶ μέγала ἰδουλῶσατο ἔθνη· ἐντεῦθεν εἰς ἀλαζονεῖαν περιπεσὼν, χρυσοκόλλητον ὄχημα ἐκ λίθων τιμῶν κατασκευάσας, ἐπικάθηται τούτῳ, καὶ ὑποβάλλει τῷ ζυγῷ τῶν ἡττηθέντων βασιλέων τέσσαρας ἔλκειν τὸ ὄχημα. Τούτου δὲ γενομένου, ἐν ἐπισήμῳ ἑστῶτι (16) εἰς τῶν τεσσάρων βασιλέων συγχῶς τὸ ὄχημα ἐπέστρεφεν εἰς τὰ ὀπίσω⁴⁵, καὶ τὸν τροχὸν ἑώρα κυλιόμενον· τῷ Σέσωστρι δὲ⁴⁶ ἐπερωτῶντι, διὰ τί ἐπισθεν ἐπιστηρίζει τὰ ὄχημα, τοῦτον εἰπεῖν· Τὸν τροχὸν θαυμάζω ἄστατούντα, καὶ ἄλλοτε ἄλλως κινούμενον· καὶ ποτὲ μὲν τὰ ὑψηλὰ ταπεινοῦντα, αὖθις δὲ τὰ ταπεινὰ ἀνυψοῦντα. Τὸν δὲ Σέσωστριν συνετίως τὴν παραβολὴν τῇ ἀκοῇ ἐπιτέψαντα⁴⁷ νομοθετῆσαι, τὸ μηκέτι⁴⁸ βασιλεῖς ἔλκειν τὸ ὄχημα. Ὁ δὲ Χαγάνος ταῦτα ἀκηκῶς καὶ ὑπογελάσας, ἔφασκεν τὴν εἰρήνην ἄγειν, τῇ δὲ προαιρέσει Πρίσκου, εἴ τι ἂν θέλῃ τῶν

Hoc anno monstra in suburbanis Byzantii locis nata sunt : puer nimirum quadrupes, et alius biceps. Accurati porro historiarum scriptores urbibus, in quibus illa prodierint, nil boni faustique²³⁰ portendere asseverant. Imperator autem Prisco a summa exercituum praefectura remoto Petrum proprium fratrem Romanarum copiarum ducem instituit. De sua exauctoratione Priscus certior factus, eductis secum ante Petri adventum omnibus copiis, amnem trajecit. Ut Romanas acies ulteriorem ripam suo transitu obtinuisse Chaganus intellexit, id satis miratus, misit ad Priscum causam nimirum perunculaturns, ac simul praedae partem consequi apud se consiliatus, atque ita demum amnem ipse transvehere. Quam moleste enim ferebat prosperum B quippiam Romanis succedere. Ad Chaganum itaque legationem de his Priscus instruit, Theodorum videlicet medicum, virum animi solertia et prudentia insignem. Qui cum tumidos Chagani spiritus, ejusque responsa arrogantius data (cunctarum quippe nationum sese praedicabat dominum) animo percepisset : barbaricam hominis insolentiam antiqua narratione demulcebat. Ad eum itaque conversus : Audi, inquit, Chagane, narrationem tibi profuturam. Sesostris, Aegyptiorum rex illustris, atque oppido felix, divitiis alioqui clarus, et armorum robore prorsus invictus, innumeras atque potentissimas nationes subegit : eoque in superbiam omnino dementem prolapsus currum auro lapidibus que pretiosis compactum paravit, cui insidens, ex devictis regibus quatuor, qui currum equorum more traherent, ad jugum alligavit. Interim dum ea pompa elatus triumphat, e regibus quatuor alter conversis retro frequenter luminibus rotam sese circumvolventem attentius contemplabatur. Sesostri vero sciscitanti, cur retro sigeret oculum, respondit ille : Rotae inconstantiam demitor in diversas partes se convolventis, et qua partem superiorem inclinantis, qua vero inferiorem erigentis et excelsius elevantis. Porro Sesostri cum similitudinem hanc, qua pollebat animi sagacitate, per-

VARIE LECTIONES.

³⁷ δύο κορυφῶν Α f. ³⁸ ἂν add. ex Α. ³⁹ τὸν Πρ. τῆς στρατ. Α, τῆς στρατ. τὸν Πρ. vulg. ⁴⁰ διαπερᾶ Α. ⁴¹ πρὸς τὸν Χαγάνον Α. Χαγάνῳ vulg. ⁴² ποιοῦμενον Α, ποιοῦμενος vulg. ⁴³ ὁ τῶν add. ex Α. ⁴⁴ λίαν vulg. ex Α. ⁴⁵ εἰς τὰ ὀπίσω Α, εἰς τοῦπίσω vulg. ⁴⁶ τὸν δὲ Σέσωστριν ἐπερωτῶντα Α f. ⁴⁷ συνετίως τὴν ἀκοὴν ἐπισκ., omisso τὴν παραβολὴν, Α f. ⁴⁸ τοῦ μηκέτι Α.

JAC. GOARI NOTÆ.

μένου πρὸς τούτου τὸν αὐτὸν Ἀναστάσιον : ubi Rader., qui vivus etiam Anastasium receperat. Scripserit forte exceperat. Ergo, qui et ante Anastasio infectus fuerat. COMBEFIS.

(14) Hæc una cum præcedentibus annus idem apud Simocettam complectitur cap. 11 : Ἐν τούτῳ δὲ ἐνιαυτῷ, inquit, εἰς τὰ πρὸ τοῦ ἄστεος τίκτονται παράδοξα τέρατα· Hoc ipso anno mirabilia portenta in suburbanis generata sunt.

(15) Addit interpr. quod historice repugnat, de sua exauctoratione Priscus certior factus, eductis etc. ; Imo antequam sciret, sic exercitum trajecerat : τούτων οὐπω ἐκπεύστο : inquit Theophyl. Alia itaque ratione id factum, quam idem explicat lib. vi,

D cap. 11, quod nimirum haud sibi satis totum trans amnem existimaret, ac Barbarorum inopinata irruptione opprimi metueret. At nec illud apte redditum, τὴν μετάβασιν ἀκηκῶς, ut Romanas acies ulteriorem ripam suo transitu obtinuisse Chaganus intellexit : nondum enim obtinuerant, quam ut clare auctor prosequitur ex eodem Theophyl. Sit ergo, audiens transitum ; in procinctu scilicet. Theophyl. τὴν ἀπόβασιν. ἀνέσценσιν αὐτοῦ : ut ibi interpr. , nempe ad flumen. COMBEFIS.

(16) Ita plane errore scriptum, pro ἐορτῇ, ut legit Anast. καὶ αὖτε Theophyl. lib. vi cap. ult. : ἐν μεγάλῃ τινὶ καὶ περιφρυνῇ ἐορτῇ· celebri quadam solemnitate, ac frequenti Aegyptiorum conventu.

cepisset, lege sancita edixit, ne ulli deinceps reges currum apud Ægyptios traherent. Subrisit Chaganus, his auditis, et pacis fœdera servaturum se promisit : in potestate vero Prisci stare, qua parte spoliolum vellet, sedonatum relinqueret. In transitu itaque concessi mercedem, captivos omnes Priscus Chagano restituit ; ipse, retentis sibi spoliis, acceptis mirum in modum lætatus est : Prisco vero munus successit.

A. C. 588. — Hoc anno Petro duci suis mandatis **231** significavit imperator, ut stipendiorum tertiam partem nummis aureis persolvendam Romani milites acciperent : partem aliam armis sibi concessis : ultimam denique data ad vestes quaslibet materia sibi repensam profiterentur. Quod ubi resciverunt, ad rebellionem se converterunt. Deteritus dux factum apud milites excusavit, nequam id verum esse asseverans : quin etiam alias litteras ostendit, quibus jubebat imperator, ut milites qui in bello fortiter se gesserant, et a gravibus periculis incolumes evaserant, in urbibus data vacatione agerent, et publicis sumptibus inter cæteros senes alerentur : amplius et militum liberi in proprium parentum locum ascriberentur. Ejusmodi verborum lenocinio exercitum ita demulsit, ut Cæsarem universi faustis acclamationibus prosecuti sint : de quibus omnibus Petrus imperatorem certiore fecit. Marcianopolim vero accedens, milites mille, qui præcurrerent, misit. Isti vero in Sclavinis, qui magnam e Romanorum finibus prædam avexerant, incidentes, in fugam Barbaros vertere. At quæ maxima fuit, secum abducentes, in Romanorum fines regressi sunt.

Eodem anno solarium Magnauræ rotundum condidit imperator, suamque statuum ad medium atrium crexit, ibidemque posuit armamentum.

A. C. 589. — Hoc anno cum Petrus dux venatum prodiisset, agrestis sus obviam factus pedem ejus ad arborem contrivit : ex quo doloribus plane intolerandis diu cruciatus est. Imperator autem litteris inclementioribus, probrosis, conviciisque gravissimis eum perstrinxit, cum Sclavinos Byzantium versus adventare rescivisset. His Petrus commotus ac vere coactus Novas se contulit. Cum vero urbis primates ac milites una cum episcopo

A λαφύρων τὸν Χαγάνον τιμῆσαι. Ὁ δὲ Πρίσκος τὴν αἰχμαλωσίαν ἀπέδωκε τῷ Χαγάνῳ ὑπὲρ τῆς διαβάσεως. Τὰ δὲ λάφυρα πάντα λαβὼν ἀκινδύνως τὸν ποταμὸν διεπέρασεν. Ὁ δὲ Χαγάνος ταῦτα δεξιὰ μὲν ἤσθη μεγάλως· καὶ ὁ Πρίσκος εἰς Βυζάντιον ἦκεν. Ὁ δὲ Πέτρος τὴν στρατηγίαν παρέλαθεν. ἀμνην ἰτερον σὶν περικυλῶν τραπεζίτῃ. Chaganus his Byzantium reverso, Petrus in exercitus ducendi

A. M. 6088. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς Πέτρῳ (17) τῷ στρατηγῷ, ὥστε τὴν τρίτην μοῖραν τῆς ῥόγας διὰ χρυσοῦ τοὺς Ῥωμαίους λαβεῖν· καὶ τὴν τρίτην διὰ ὀπλων· τὴν δὲ ἑτέραν τρίτην δι' ἐσθῆτος παντοίας. Οἱ ²³ τοῖνον Ῥωμαῖοι τοῦτο ἀκηκόες πρὸς τυραννίδα ἐτίποντο. Ὁ δὲ στρατηγὸς φοβηθεὶς τοῖς στρατοπέδοις ἀπελογεῖτο, ὥς οὐκ ἀληθὲς τοῦτό ἐστι. Καὶ ἐπεδείκνυε τῷ στρατῷ ἑτερά γράμματα παρακλεσόμενα αὐτῷ, ὥστε τοὺς ἀρίστους αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν κινδύνων διασωθέντας ²⁴ ἐν ταῖς πόλεσιν ἀναπαύεσθαι, καὶ γηροτροφεῖσθαι· ²⁵ ἐκ τῶν δημοσίων· τοὺς δὲ παῖδας τῶν στρατιωτῶν εἰς τοὺς τόπους τῶν οἰκίων ²⁶ γονέων ἐγγράφεισθαι· καὶ ταύτῃ τῇ πιθανότητι ²⁷ τὸν λαὸν καταπράυνειν ²⁸, καὶ τὸν Καίσαρα ἀνευφήμησαν ²⁹. Ταῦτα δὲ ὁ Πέτρος τῷ βασιλεὶ ³⁰ κατεμήνυσεν. Ἐλθὼν δὲ ἐπὶ Μαρκιανούπολιν ἀποστέλλει χιλοὺς προτρέχειν. Οὗτοι περιτυχόντες Σκλαβινοῖς ἐπιφερομένοις Ῥωμαϊκὴν λεηλασίαν πολλήν, τοὺς τρέπονται ³¹· οἱ δὲ βάρβαροι τὴν αἰχμαλωσίαν ἀποσφάξαντες (18), καὶ αἰχμαλωσίας πολλῆς κρατήσαντες, ἐπὶ τὰ Ῥωμαϊκὰ ὑπέστρεψαν. Barbari, captivis interfectis, cæteram prædam,

C Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἔκτισεν ὁ βασιλεὺς τὸ ³² ἡλιακὸν (19) τῆς Μηχναύρας τὸ στρογγύλον ³³· καὶ ἔστησεν ἐν τῷ μεσισαύλῳ τὴν ἰδίαν στήλην, καὶ ἀπέθετο ἐκεῖ τὸ ἀρμαμέντον.

A. M. 6089. — Τούτῳ τῷ ἔτει Πέτρου τοῦ στρατηγοῦ κυνηγούντος (20), καὶ ὅς ἀγρίου αὐτῷ συναντήσαντος, τὸν πόδα τοῦτου ἐν δένδρῳ ἐξέθλιψεν, καὶ ἀφορήτοις ³⁴ ὀδύνας χρόνῳ πολλῷ ἐνοσηλεύετο. Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ γράμμασιν αἰσχιστοῖς καὶ ὀνειδισμοῖς ἀφορήτοις αὐτὸν περιέβαλεν ³⁵, ἀκούσας ³⁶ Σκλαβινὰ ἰδὼν κατὰ τοῦ Βυζαντίου κινεῖσθαι. Ὁ δὲ Πέτρος βιασάμενος εἰς Νόδας ³⁷ παρεγένετο (21). Οἱ δὲ τῆς πόλεως ἐπίσημοι στρατιῶται ἅμα τῷ ἐπισκόπῳ τῷ

VARIAE LECTIONES.

²³ οἱ add. ex A. ²⁴ διασωθέντας A e, σωθέντας vulg. ²⁵ εὐτροφεῖσθαι e. ²⁶ οἰκίων add. ex A. ²⁷ πιθανότητι vulg. ²⁸ καταπράυνειν A, καταπραύνειν vulg. ²⁹ εὐφήμησαν A. ³⁰ τῷ βασ. A, καὶ τῷ βασ. vulg. ³¹ τρέπονται A b, τρέπουσιν vulg. ³² τὸ ἡλ. A, τὸν ἡλ. vulg. ³³ τὸ στρογγύλον add. ex A a f. ³⁴ ἀφορήτος A, ἀφορήτας vulg. ³⁵ περιέβαλεν A, περιέβαλλεν vulg. ³⁶ ἀκούων A. ³⁷ Νομάς e f.

JAC. GOARI NOTÆ.

[17] Simocatta lib. 7 capp. 1 et 2.

[18] Theophyl. paulo aliter rem narrat, semel ac iterum occisos a barbaris captivos ; alios cum primum Romani occurrissent, alios cum se ab eis expugnari, ut nulla spes salutis reliqua esset, viderent. **COMMENTS.**

[19] Solarium illud rotundum memorat Anastasius : cui voce στρογγύλον adject naonnulli codd. consentiunt. Μεσισαύλον autem basim lapideam areæ vel atrii medio erectam lubens interpretarer, cum

in eo statuum superpositam intuear.

(20) Excerptum e capp. 2, 3, 4 et 5.

(21) Nova alia in Africa, alia in Mœxia superiore. — Theophylactus venisse quidem Petrum Novas narrat, nihil tamen ejusmodi in ea urbe illi accidisse refert, sed in Asimo, ubi esset lectissimum illud militum præsidium a Justino illic constitutum, quod is frustra amovere conatus sit, cœtis præsidariis in sua castra. Sic l. vii, cc. 2 et **COMMENTS.**

στρατηγῶν ὑπὸντων· οὓς ἰδὼν ὁ στρατηγὸς καὶ θαυ-
μάσας τὴν ἐξέπλινον καὶ ἀνδρείαν αὐτῶν, κελεύει
καταλιπόντας ⁸¹ τὸ ἄστυ τῇ Ῥωμαϊκῇ πληθὺν συνανα-
μίγνυσθαι· οἱ δὲ στρατιῶται ἐπὶ φρουρᾷ τῆς πόλεως
συντεταγμένοι, οὐκ ἐπέθοντο τοῦτο ποιῆσαι. Θυμω-
θεὶς δὲ ὁ στρατηγός, ἀπέστειλεν Γένζωνα μετὰ πλῆ-
θους στρατιωτῶν. Οἱ δὲ μαθόντες ἔφυγον εἰς τὴν ἐκ-
κλησίαν, καὶ τὰς θύρας τοῦ ναοῦ κλείσαντες, ἐκάθ-
ηντο ⁸² ἐνδον. Ὁ δὲ Γένζων τῇ αἰδοῖ ⁸³ τοῦ ναοῦ,
ἀπρακτος διέμεινε. Πέτρος δὲ ὀργισθεὶς, ἀποχειρο-
τονεῖ τὸν Γένζωνα τῆς στρατηγίας, καὶ ἐκπέμπει
Σκριθῶνα (22) ἡτιμωμένως τὸν ἐπίσκοπον πρὸς αὐ-
τὸν ἀγαγεῖν. Οἱ δὲ τῆς πόλεως πανοικεῖ ⁸⁴ συναχθέν-
τες ⁸⁵, ἀτίμως τὸν Σκριθῶνα τῆς πόλεως ἀπελάου-
σιν· καὶ τὰς πύλας τῆς πόλεως κλείσαντες, τὸν μὲν
Μαυρικίον βασιλέα εὐφήμεον, τὸν δὲ στρατηγὸν ὕδρεσι
περιέβαλλον· καὶ οὕτως ἀτίμως ὁ Πέτρος ἐκεῖθεν ⁸⁶
ἀναχώρησεν. Προπέμπει δὲ χιλλοὺς ἐπὶ κατασκοπῇ·
οἱ δὲ περιτυγχάνουσι Βουλγάροις χιλλοὺς τὸν Ἀρι-
θμόν. Οἱ δὲ Βουλγάροι θαρρόντες τῇ ⁸⁷ εἰρήνῃ τοῦ
Χαγάνου, ἀμερίμως ἐδάδιζον· οἱ δὲ Ῥωμαῖοι πρὸς
τούς Βουλγάρους τὰς ὁρμὰς ⁸⁸ ἐποιοῦντο. Οἱ δὲ Βούλ-
γαροι ⁸⁹ ἀποστέλλουσιν ἄνδρας ⁹⁰ ἐπὶ τῇ, παραινούν-
τες μὴ παραλῦσαι τὴν εἰρήνην. Τοῦτο ἀκούσαντες οἱ
προτρέχοντες, μηνύουσιν τῷ στρατηγῷ ⁹¹ ταῦτα. Ὁ
δὲ στρατηγὸς ἔφη· Οὐδὲ εἰ ὁ αὐτοκράτωρ παρέλθῃ ⁹²,
τούτων ⁹³ φοίσομαι. Συμβολῆς ⁹⁴ δὲ γενομένης, τρέπον-
ται οἱ Ῥωμαῖοι. Οἱ δὲ βάρβαροι οὐκ ἐδίωξαν αὐτοὺς,
ἵνα μὴ νικῶντες κινδύνῳ περιπέσωσιν. Ὁ δὲ στρα-
τηγὸς τὸν ταξίαρχον τῶν προτρέχόντων χαλεπῶς
ἐμαστιγύσεν. Τοῦτο μαθὼν ὁ Χαγάνος πρέσβεις πρὸς
τὸν Πέτρον ἐξέπεμψεν, τὴν ἐναρξίν αἰτιώμενος, καὶ
ὡς Ῥωμαῖοι ἄνευ δικαίας αἰτίας τὴν εἰρήνην διέλυ-
σαν. Ὁ δὲ Πέτρος ἀπατηλοῖς λόγοις χρησάμενος, μὴ
εἰδέναι τὴν κίνησιν δισχυρίζετο, διπλάσιον δὲ δι-
δίνει τὰ ⁹⁵ σκῦλα ἅπαντα· καὶ οὕτως ἐν μοίραις
δύο (23) οἱ βάρβαροι τὰ ἀπολωλὸτα σκῦλα ἀναλαβόν-
τες, στέργουσι τὴν εἰρήνην. Ὁ δὲ Πέτρος κατὰ Πη-
ρεγάστου (24) τοῦ ἐξάρχου τῶν Σκλαβινῶν χωρεῖ. Οἱ
δὲ βάρβαροι περὶ τὴν ὄχθη ⁹⁶ τοῦ ποταμοῦ τοῦτοις
ὑπαντήσαντες, διεκώλυνον τοῦ περᾶσαι. Οἱ δὲ Ῥω-
μαῖοι ἀπὸ τῶν πορθμίων (25) τοξεύοντες, τούτους
ἀπίστρεφον· καὶ τραπέντων αὐτῶν, πλήττεται κατὰ

A ei obviam progressi essent, speciosum militum
ornatum ac fortitudinem miratus dux, ut, urbe
relicta, se Romano exercitui adjungerent, manda-
vit. At milites qui ad urbis custodiam deputati fue-
rant, id exsequi detrectaverunt : ex quo dux iratus,
Genzonem cum armata militum manu ad eos misit :
qui ea de re certiores facti, ad ecclesiam confu-
gientes, clausis templi portis intus se continuere.
Genzon templi sanctitatem veritus, re intentata
substitit. Petrus inde exasperatus, Genzonem mu-
nere abdicavit, et Scribonem misit, qui episcopum
ignominiose ad se traduceret. At cives vicatim et
cum totis familiis congregati, Scribonem turpiter
urbe expellunt ; 232 oclusisque urbis portis
Mauricium quidem imperatorem faustis vocibus
prosecuti, ducem probris palam proscidere : atque
ita demum Petrus turpiter inde recessit. Cum vero
mille homines speculatum præmisisset, hi in Bul-
garorum turmam numeri ejusdem inciderent. At Bul-
gari, paci, quæ cum Chagano intercedebat, confisi,
securi citra ullam suspicionem progrediebantur.
Cum autem Romani eos adoricerent, Bulgari viros
septem delegavere, qui Romanis pacem haud ita
solvendam esse persuaderent. Quæ ubi præcurso-
res audiverunt, duci confestim retulere. Dux vero,
Neque si imperator ipse advenerit, inquit, eis par-
cam. Consertaque pugna Romani in fugam vertun-
tur : nec tamen eos insecuti sunt Barbari, ne victo-
riam ardentius amplexati, in insidias inciderent.
Dux porro præcursorum præfectum virgis acriter
cædi imperavit. Quod cum ad Chaganum renuntia-
tum fuisset, legatos ad Petrum decrevit, qui hostilem
hanc aggressionem incusantes, Romanos nulla
justa de causa pacem solvisse quererentur. Sed
Petrus hanc suorum incursionem se plane ignorasse
blandis ac fraudulentis verbis astruxit : duplicata
se nihilominus ipsis spolia dare omnia : atque ita
Barbari spoliis, quæ amiserunt, dupla forte receptis,
pacem servavere. Cæterum Petrus contra Perega-
stum Sclavinorum præfectum expeditionem suscepit.
At Barbari secundum fluminis ripam Romanis ob-
viam facti, eos amnem trajicere prohibebant. Ro-
mani contra e vectoriis navibus tela mittentes,

VARIE LECTIONES.

⁸¹ καταλιπόντας vulg., καταλιπόντα A. ⁸² ἐκάθηντο ἐνδον om. A f. ⁸³ αἰδοῖ A, αἰδῶ vulg. ⁸⁴ πανοικεῖ A, πανοικὲ vulg. ⁸⁵ συναγμένοι b. ⁸⁶ ἐκεῖθεν add. ex A. ⁸⁷ τῇ add. ex A. ⁸⁸ τὰς ὁρμὰς e. ⁸⁹ Βούλγαροι A alii codd., Βουλγάροις vulg. ⁹⁰ ἄνδρας om. A. ⁹¹ τῷ στρατηγῷ A, τὸν στρατηγὸν vulg. ⁹² παρέλθῃ A, τούτων A, τούτοις vulg. ⁹³ συμβ. δὲ πολέμου γενομ. A. ⁹⁴ τὰ om. A. ⁹⁵ τὴν ὄχθη A, τὴν ὄχθην vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(22) Cap. 3, ἐνα τινὰ τῶν τοῦ βασιλέως σωματο-
φυλάκων, ὃν Σκριθῶνα Ῥωμαῖοι κατονομάζουσι·
Unum quempiam imperatoris satellitum, quem Ro-
mani Scribonem vocant. Suidas, σκριθὼν ὁ τῶν σω-
ματοφυλάκων ὑπερφερόμενος, satellitum primice-
rius. Plura Rigaltius in Glossario tactico.

(23) Simoc. lib. vii, cap. 4 sic exprimit : λαμβροῖς
δωροῖς καὶ λαφύρων ζημίαις. Amplis muneribus, ac
spolis resitutis, etc., quod est illud duplum red-
dere. COMBESIS.

(24) Simocatta, Πειραγᾶστου. Pergastum scribit
Anastasius.

(25) Sic legit Anast. cum reddit, a fretis sagit-
tantes : Theophyl. citatus, ἀπὸ τῶν πορθμίων
κατατοξεύοντες, e vectoriis naviculis tela mittentes,
quod et reddidit interpr. Quanquam exiguo amne,
qualem idem auctor describit, potuerint Romani
in adversam ripam ad angusta freta sagittas mi-
tere, exque ea hostes depellere : uti paulo post
habetur, Barbaros ex ripa alia Romanos adquan-
tes telis divexasse, ac tandem profligasse ; nec forte
naves vectoriæ sic facile Romanis ad manum fue-
re. COMBESIS.

Barbaros averterunt. Dumque in fugam vertuntur, A Peregastus illo sauciatus, moritur. Romani ergo flumen transgressi, præda maxima coacta in propria loca se recepere. Sed ductores recta via aberrantes, et in arida inaquosaque loca deflectentes, exercitum in magnum conjecere periculum. Iter porro noctu peragentes, diverterunt ad Ilbaciū amnem. Barbari vero in insidiis, quas trans flumen collocaverant, delitescentes, in Romanos, qui haustum venerant, tela jaculabantur. Ex quo Romani cum magna clade afficerentur, a Barbaris demum debellati versi sunt in fugam. Mauricius his auditis Petrum officio privavit, et Priscum iterum Thraciæ ducem delegavit.

A. C. 590. — Hoc anno dux Priscus in Thraciam 233 profectus exercitum recensuit, et magnam militum manum ex eis periisse et desiderari comperit. Iis eductis ad Istrum fluvium Novas se contulit. Quibus cognitis Chaganus legatos profectiois causam sciscitaturos misit. Priscus venandi gratia se accessisse prætexere. Ad quem Chaganus: Nefas, ait, alieno in solo te venatum exercere. Priscus contra proprium asserere fundum, et Chaganum ex Oriente transfugam affirmare et exprobrare. Eapropter Barbarus eversis Singidonis mœnibus, in Romanam ditionem penetravit. Eo comperito ad Istri insulam confert se Priscus, et consensu agitatique dromonibus, Chaganum allocuturus Constantiopolim proficiscitur. Ad fluminis autem ripam consistenti Chagano Priscus e navigio colloquium habebat. Tum Chaganus ad Priscum: Quid tibi, amabo, Prisce, cum ditione mea? ut quid eam dolis occupare moliris? et o manibus meis eripere? judicabit Deus inter me et imperatorem Mauriciū: et ex ejus manibus mei Romanorumque exercitus sanguinem reposcet. Ad hæc Priscus: Non urbem unam nobis eripere conaris. Cui Chaganus respondit: Scito quinquaginta alias Romani imperii urbes Barbarorum virtute subigendas te brevi conspecturum. Priscus vero navibus ad Singidonem applicatis, urbem depopulatus, Bulgares ex ea ejecit, et murum exædificare cœpit. At Chaganus legatis ad eum missis, fictorum deorum fidem obtestatus, de iis, quæ commiserat, apud ipsummet graviter conquestus est. Ingruente porro hieme uterque patrios lares revisit. Hoc etiam anno Petrus Mauricii frater sanctæ

τῆς ὁ λαγόνος ὁ Πηρέγαστος καὶ θνήσκει. Περδάσαντες δὲ οἱ Ῥωμαῖοι αἰχμαλωσίαις πολλῆς ἐκράτησαν, καὶ εἰς τὰ ἴδια ἐπανέστρεψαν. Πλανηθέντων δὲ τῶν ὁδηγῶν καὶ ἀνύδροις ὅποιοι περιπεσόντες, ἐκινδύνευσεν τὸ στρατόπεδον· βαδίσαντες δὲ διὰ τῆς νυκτὸς, περιτυγχάνουσιν τῷ Ἰλβακίᾳ ποταμῷ. Λόχμη δὲ εἰς τὸ ἀντίπερα ὑπὸ ὑψους τῷ ποταμῷ, οἱ βάρβαροι ἐν ταύτῃ κρυπτόμενοι, τοὺς ἀρυσμένους τὸ ὕδωρ ἐτόξευον· μεγάλῃς τοίνυν ἐπιπρείας τοῖς Ῥωμαίων γενομένης στρατεύμασιν, πρὸς φυγὴν ἐχώρησαν, καταπολεμηθέντες ὑπὸ τῶν βαρβάρων. Ὁ δὲ Μαυρίκιος ταῦτα ἀκηκούσας τὸν Πέτρον τῆς στρατηγίας ἀπέπαυσεν, καὶ τὸν Πρίσκον πάλιν στρατηγὸν τῆς Θράκης ἀπέστειλεν.

A. M. 6090. — Τούτῳ τῷ ἔτει Πρίσκος στρατηγὸς ἐξῆλθεν (26) ἐν τῇ Θράκῃ, καὶ τὰς δυνάμεις ἡρίθμησεν, καὶ εὗρεν ὅτι πληθὸς πολὺ διεσθάρη ἐξ αὐτῶν. Τούτους δὲ ἀναλαβὼν παραγίνεται εἰς τὸν Ἰστρον ποταμὸν εἰς Νόβας (27). Ὁ δὲ Χαγάνος τοῦτο μαθὼν πρέσβεις ἐξέπεμψεν τὴν αἰτίαν πυνθανόμενος τῆς ἀφίξεως. Ὁ δὲ Πρίσκος προφασίσασατο διὰ κυνηγίαια ἐληλυθέναι. Ὁ δὲ Χαγάνος, οὐ δίκαιόν ἐστι, φησὶν, ἐν ἀλλοτρίῳ τόπῳ κυνηγεῖν· ὁ δὲ Πρίσκος ἰδίον ἔλεγεν εἶναι τὸν τόπον, καὶ τὴν ἐξ ἀνατολῆς ἀπόδρασιν τῷ Χαγάνῳ ὠνείδιζεν. Ὁ δὲ βάρβαρος τῆς Σιγγιδόνος τὸ τεῖχος κατέλυσεν· καὶ ἐπὶ τὴν τῶν Ῥωμαίων γῆν ἐχώρει. Τοῦτο μαθὼν ὁ Πρίσκος παραγίνεται εἰς τὴν νῆσον τοῦ Ἰστροῦ, καὶ παραλαβὼν δρόμους, παραγίνεται πρὸς τὸν Χαγάνον εἰς Κωνσταντιολάν, θέλων αὐτῷ ὁμιλῆσαι. Ἐλθόντι δὲ τῷ Χαγάνῳ πρὸς τὴν δόχην τοῦ ποταμοῦ, ὁ Πρίσκος ἀπὸ τῆς νῆδος διελέγετο. Ὁ δὲ Χαγάνος ἔφη πρὸς αὐτόν· Τί σοι, Πρίσκα, καὶ τῇ γῇ τῇ ἐμῇ; καὶ ταύτην βούλει διὰ ψεύδους λαβεῖν ἐκ τῶν χειρῶν μου; κρίνει ὁ θεὸς ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ Μαυρικίου τοῦ βασιλέως. Ἐκζητήσει τὸ αἶμα τοῦ στρατοῦ τῶν Ῥωμαίων, καὶ τοῦ στρατοῦ τοῦ ἐμοῦ ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ. Ὁ δὲ Πρίσκος ἔφη· Οὐ μίαν πόλιν ἐγχειρεῖς περὶ ἡμῶν λαβεῖν. Ὁ δὲ Χαγάνος· Ὅφει μετ' ὀλίγον πενήκοντα πόλεις Ῥωμαϊκὰς δουλουμένας βαρδάραις. Ὁ δὲ Πρίσκος διὰ τοῦ ποταμοῦ τὰς ναῦς τῇ Σιγγιδόνι παραστησάμενος, ταύτην ἐπόρθησεν, καὶ τοὺς Βουλγάρους ἐξ αὐτῆς ἐξεδίωξεν, καὶ τὸ τεῖχος κτίειν ἀπήρξατο. Ὁ δὲ Χαγάνος ἀγγέλους πρὸς αὐτὸν ἀπέστειλεν, καὶ τοὺς ψευδωνύμους ἑαυτοῦ θεοὺς διεμαρτύρετο κατατιώμενος τῶν γενομένων τὸν Πρίσκον. Χειμῶνος δὲ καταλαβόντος, ἐκάτεροι

VARIÆ LECTIONES.

²⁶ τῆς add. ex A. ²⁷ καὶ ἐν ἀν. A. ²⁸ Ἰλβακίᾳ A a f, Ἰλβακίῳ vulg. ²⁹ ὑπὸ ὑψους A, ὑπὸ ὑψους vulg. ³⁰ τοὺς ἀρυσμένους A a f, τοὺς ἀρυσμένους vulg. ³¹ Ῥωμαίων A, Ῥωμαίους vulg. ³² τῆς add. ex A. ³³ ἀναλαβὼν A, παραλαβὼν vulg. ³⁴ Νόβας A e f, νομάς vulg.; vid. supra p. 423. ³⁵ Κωνσταντιολα A. ³⁶ καὶ ante τῇ γῇ add. ex A. ³⁷ post ἔφη lacunæ signa expunxi, sed mox ante δέφει ex A addidi: ὁ δὲ Χαγάνος. ³⁸ δουλουμένας a, δουλομ. vulg. ³⁹ ἀγγέλους πρὸς αὐτὸν A, πρὸς αὐτὸν ἀγγ. vulg.

JAC. GOARRI NOTÆ.

(26) Alterius anni gesta declarant hæc Simocatæ verba lib. vii, cap. 7: Ἦρος ἀρχομένου, καὶ ὁ Πρίσκος τοῦ Βυζαντίου ἀποφοιτῶν. Initio veris Priscus Byzantio discedit. Decimum et undecimum capita compendiose hic recitantur.

(27) Νόβας; etiam legit Anast. Theophyl. lib. vii,

c. 7: Τὸν Ἰστρον ποταμὸν διαπαραιωθεὶς, τετάρτῃ ἡμέρᾳ καὶ εἰς Νόβας τὰς ἀνω ὁ στρατηγὸς παραγίνεται. Trajecto Istro, quarta die Priscus etiam Novas superiores venit: alia nimirum ejusdem nominis in Romana ipsa ditione existente urbe. Combeffis.

εις τὰ ἴδια ἀνεχώρησαν ²⁸. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Πέτρος ὁ ἀδελφὸς Μαυρικίου ἐκτίσεν τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἁγίας Θεοτόκου τῶν Ἀραβίνδα ²⁹ κοσμήσας αὐτὴν ἐκ διαφόρων μαρμάρων· ὁμοίως καὶ Κυριακὸς ὁ πατριάρχης ³⁰ τὰ Διακονίσσης ³¹ τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἁγίας Θεοτόκου.

A. M. 6091. — Τούτῳ τῷ ἔτει συναθροίσας ὁ Χαγάνος (28) τὴν αὐτοῦ δύναμιν ³² (29) ἐπὶ τὴν Δαλματίαν ἐχώρησεν. Καὶ καταλαβὼν τὴν Βάλκην ³³ καὶ τὰς περὶ αὐτὴν τεσσαράκοντα πόλεις ³⁴ πάσας ἐπόρθησεν. Ὁ δὲ Πρίσκος ταῦτα μεμαθηκὼς Γουνδούην ἐπὶ τῇ κατασκοπῇ τῶν πραττομένων ἀπεστείλεν· καὶ καταλαβὼν τοὺς βαρβάρους διὰ δυσβάτων χωρίων τὴν βάδισιν ³⁵ ποιούμενους, περιτυγχάνει δύο βαρβάρους ³⁶ τῷ ὄντι κεκαρωμένους· καὶ τοὺτους διηρώτα ὁ Γουνδούης τὰ τῶν βαρβάρων κινήματα. Οἱ δὲ ἔφασαν ³⁷, δισχίλοις ὀπλίταις τὴν αἰχμαλωσίαν τὸν Χαγάνον παραδεδωκέναι, καὶ πρὸς τὰ οἰκεία ἀποστέλλαι. Ταῦτα ὁ Γουνδούης μεμαθηκὼς κρύπτεται ἐν μικρᾷ φάραγγι, καὶ ἐξ ἐωθινοῦ ³⁸ ἐπὶ τὰ νῦτα τοῦτων ³⁹ γενόμενος, ἀθρόως πάντας ἀνέλεν· καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν λαβὼν πρὸς τὴν Πρίσκον ἤγαγεν. Ὁ δὲ Χαγάνος τὰ τῆς ἀποτυχίας μαθὼν ⁴⁰ εἰς τὴν ἐαυτοῦ ἐπανεξέυξεν χώραν· καὶ ὁ Πρίσκος ὑπέστρεψεν εἰς τὰ ἴδια.

A. M. 6092. — Τούτῳ τῷ ἔτει Ἰνδικτιῶν γ' μηνὶ Μαρτίῳ ἀναλαβὼν τὰς δυνάμεις ὁ Πρίσκος ἐπὶ τὴν Σιγγιδόνα παραγίνεται. Ὁ δὲ Χαγάνος συναθροίσας τὴν ἐαυτοῦ δύναμιν ἄρνω τῇ Μυσίᾳ ἐφίσταται ⁴¹, καὶ τὴν Τομοσίαν (30) πόλιν ⁴² ἐνεχειρεῖ λαβεῖν. Διὰ τοῦτο καὶ ⁴³ Πρίσκος τὴν Σιγγιδόνα καταλιπὼν, τοῦτο ⁴⁴ ἐπλησίαζεν. Τῆς δὲ ἑορτῆς τοῦ πάσχα καταλαβούσης, καὶ τῶν Ῥωμαίων λιμῷ τηκομένων, ἀκηκόως ὁ Χαγάνος τῷ Πρίσκῳ ἐδήλου ἀμάξας ἐκπέμψαι πρὸς αὐτὸν ὅπως δαπανήματα ἀποστείλῃ ⁴⁵ αὐτοῖς, ἵνα μετὰ ἱλαρότητος τὴν ἐαυτῶν ἑορτὴν ἐκπληρώσωσιν. Τετρακοσίας (31) τοῖνον ⁴⁶ ἀμάξας πληρώσας τοῦτοις ἐξέπεμψεν· ὁμοίως καὶ ὁ Πρίσκος εἶδη τινὰ Ἰνδικὰ ἀντέπεμψεν ⁴⁷ τῷ βαρβάρῳ· πέπερί τε ⁴⁸ καὶ φύλλον Ἰνδικὸν καὶ κόστον καὶ κασσίαν, καὶ ἕτερα τῶν ἐπιζητούμενων ⁴⁹ καθεζομένου τοῦ Χαγάνου εἰς τὸ Θέρμιον (32), καὶ ταῦτα δεξάμενος ἤσθη ἐπ' αὐτοῖς· καὶ μέγροι τοῦ πληρωθῆναι τὴν ἑορτὴν Ῥωμαῖοί τε καὶ βαρβάροι ἀλλήλοις συνηλίζοντο· καὶ οὐκ ἦν φόβος ἐν ἑκατέραις δυνάμεσιν. Τῆς δὲ ἑορτῆς πλη-

Deiparæ Arabindarum ecclesiam diversis marmoribus ornatam extruxit. Ad Diaconissæ pariter compitum Cyriacus patriarcha sanctæ Deiparæ ecclesiam posuit.

A. C. 591. — Hoc anno Chaganus collectis omnibus copiis in Dalmatiam suscepit expeditionem: Balben vero et circumposita quadraginta oppida omnia devastavit. Rei fama excitus Priscus Gunduem quæ ab hostibus admissa fuerant exploratum misit. Ille locis plane imperviis iter agens, Barbaros duos vino graves offendit, eosque de Barbarorum consiliis interrogat. Respondent illi: Millibus hominum duobus bene armatis Chaganum prædam commendasse, eamque omnem ad Bulgaris domesticos lares agi. Eo comperto, Gundues in angusta valle occultatur, et hostes a tergo summo diluculo adortus, ex improvviso, cunctos confertim occidit: et recuperatam prædam ad Priscum reduxit. Chaganus clade cognita propriam repetit regionem, et Priscus pariter domum revertitur.

A. C. 592. — Hoc anno, indictione tertia, mense Martio, Priscus educto exercitu Singidonem versus proficiscitur. Chaganus ex adverso collectis viribus ex inopinato in Mysiam irrumpit, et Tomosiam urbem occupare molitur. Quare Singidone relicta Priscus ad eum proximus accessit. Imminente vero paschali celebritate, Romanis fame tabefactis, cum eorum penuriam percepisset Chaganus, convahendo comineatui currus, quos etiam cibis onustos instrueret, ad ipsum mitti Prisco significat: ut proprium sibi festum Romani cum epulorum gaudio peragerent. Currus itaque quadringentos cibis probe refertos ad eos destinavit. Priscus etiam vicissim species Indicas, piper nimirum, folium Indicum, costum, cassiam, et alia postulata misit ad Barbarum, qui tum ad Thermium sedem posuerat: et id muneris lætantissime accepit: atque ita donec festi celebritas expleretur, Romani cum Barbaris permistim et absque discrimine conversabantur; nec in alterutrius castris terroris su-

VARIE LECTIONES.

²⁸ ἀνεχώρησαν A. ²⁹ Ἀραβίνδα A alii, Ῥεοβίνδα vulg. ³⁰ Κυρ. ὁ πατρ. A. ὁ Κυρ. πατρ. vulg. ³¹ fort. κατὰ Διακ. ³² τὰς περὶ αὐτὸν δυνάμεις A. ³³ Βάλκης A. ³⁴ τεσσαράκοντα πόλεις] μ' πόλεις A, μητροπόλεις vulg. ³⁵ τὴν βαδικὴν A. ³⁶ ποιούμενους A, ποιούμενος vulg. ³⁷ βαρβάρους — κεκαρωμένους A. ³⁸ ἔφασαν A, ἔφησαν vulg. ³⁹ ἐξεωθῆναι f. ⁴⁰ τοῦτων A, τοῦτου vulg. ⁴¹ πρὸς τὸν Π. — — — μαθὼν om. A. ⁴² ἐφίσταται A, ἐπίσταται vulg. ⁴³ πόλιν] πάλιν A. ⁴⁴ καὶ ante Πρ. add. ex A. ⁴⁵ ἀποστέλλῃ A, ἐκπέμψῃ vulg. ⁴⁶ τοῖνον A, οὖν vulg. ⁴⁷ καὶ ὁ A, δὲ ὁ vulg. ⁴⁸ ἀντέπεμψεν A. ἐξέπεμψεν vulg. ⁴⁹ πέπερί τε A, πίπερ τε vulg. ⁵⁰ ἐπιζητούμενων A, ζητούμενων vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

28) Capituli duodecimi epitome, quo locus Βάλκης scribitur Βάγκει.

(29) A cap. 13 l. 7 ad ejusdem finem ista leguntur: quæ paulo superius cap. 12 circa annum Mauricii decimum nonum contigisse testatur Simocatta: moxque ad res anno altero visas exponendas transit.

(30) Idem, Τομέαν. Anastasius quoque Tomeam. Miscella, Comeam. — Leg. Τομαίαν ex Theophyl. et Anast. quæ superius nominata fuit. COMBERIS.

(31) Parem numerum cuncti codd. referunt. Anastasius et Miscella, quadraginta.

(32) Ita cuncti codices: Sermium ponit Anastasius, Miscella Sirmium.

aspicio ex huiusmodi societate exorta est. Diebus A vero solemnibus jam elapsis Barbari a Romanis sejunguntur. Porro Mauricius suppetiis Prisco ferendis cum pedestri militum manu Comentiolum misit. Chaganus nuntio accepto, adversus Comentiolum expeditione suscepta, ad trigesimum lapidem a Comentioli exercitu castra posuit. Quare Comentiolus in magnas mentis angustias adductus legationem ad Chaganum destinavit. Mauricium sane Comentiolo mandasse ut Romanum exercitum a tumultibus conceitandis deinceps compescendum adversariis proderet, quorundam rumor exstitit. Porro media nocte milites armari iussit, nec tamen se praelium initurum esse significavit: unde milites exercitationis tantum ergo arma capessenda se jussos arbitrati, non ut decuit pro certamine sustinendo sunt instructi. Adventante luce, et jam Barbaris irruentibus, ingens tumultus totum exercitum pervadit. Sane Comentiolus ipse turbabat ordines, et confusionis auctorem omnino se praebebat, 235 atque ita Romani in fugam versi sunt. Barbari nulla militum lege compositum exercitum operti, summa inhumanitate cunctos trucidant. Comentiolus turpi fuga ad Drizipera salutem quaesivit, quem cives contumeliis lapidibusque emissis, urbe expellunt. Tum vero Barbari Drizipera profecti, civitate direptioni tradita, in sancti Alexandri templum incendio grassati sunt, cumque sepulcri thecam argento ornatam reperissent, illis prius et contemptis martyris reliquiis, ornamentum omne sacrilege spoliare: inde coacta per totam Thraciam praeda, collectisque captivis, ipsi, multitudine armis, ordine, necessariis bene instructa, in Romanos insultabant. Inde Comentiolo Byzantium reverso, ingens ex timore perturbatio animorumque procella toti urbi incubuit: adeo ut praenimio timore, de relinquenda Europa, et transmigratione in Asiae Chalcedonem consilium aperte inirosur. Imperator autem excubitorum satellitio stipatus, collecto armatorum militum globo Longum murum tutabatur: urbem vero populi facilius custodiebant, senatu legationem ad Chaganum decernendam suadente. Porro Deus injurias martyri Alexandro irrogatas ultimus morbum pestilentem in Barbaros immisit, qui uno solo die febris ex hubone orta septem Chagani liberos cum innumera

ρωθείση διαχωρίζονται ἀπὸ τῶν Ῥωμαίων οἱ βάρβαροι. Ὁ δὲ Μαυρίκιος ἐπὶ συνάρσει δῆθεν τοῦ Πρίσκου Κομεντιόλου ἀπέστειλεν μετὰ πεζικῆς δυνάμεως. Τοῦτο μαθὼν ὁ Χαγάνος (33) ἐπὶ Μυσίαν^a κατὰ Κομεντιόλου στρατεύεται ἀπὸ τριάκοντα σημείων τοῦ Κομεντιόλου. Ὁ δὲ Κομεντιόλος ἐναπορῶν ἀγγελὸν πρὸς τὸν Χαγάνον ἐξέπεμψεν. Φασὶ δὲ τινες τὸν Μαυρίκιον ὑποθέσθαι τῷ Κομεντιόλῳ, ὅπως τὸ^b Ῥωμαϊκὸν στράτευμα παραδῶσθι πολέμοις διὰ τὰς ἀταξίας αὐτῶν. Νυκτὸς δὲ μεσοῦτης ἐκέλευσεν τὸν στρατὸν ὀπλισθῆναι, μὴ παραγυμνῶσας τοῖς ὅχλοις μέλλειν πόλεμον συστήσασθαι. Αὐτοὶ δὲ ὑπειληφότες ὅτι γυμνασίας ἐνεκὲν σιδηροφορεῖν αὐτοὺς ἐκέλευσεν, οὐχ ὥς ἔδει ὀπλίσαντο. Ἡμέρας δὲ γενομένης καὶ τῶν βαρβάρων καταλαβόντων, θρύλλος πολὺς τὸν στρατὸν κατέλαβεν. Ὁ δὲ Κομεντιόλος τὰς τάξεις ἐτάραττεν, καὶ αἰτίας αὐτοῖς ἀκαταστασίας^c ἐγένετο. Οὕτω μὲν οὖν οἱ^d Ῥωμαῖοι πρὸς φυγὴν ἐτρέποντο. Οἱ δὲ βάρβαροι ἀστρατήγητον τὸν λαὸν εὐρηκότες, ἀνηλιῶς τοῦτους ἐφόνευσαν. Ὁ δὲ Κομεντιόλος ἀσχημὴ φυγῇ ἐπὶ τὰ Δριζίπερα^e γίνεται· οἱ δὲ τῆς πόλεως ὕβρεσι καὶ λίθοις βάλλοντες αὐτὸν, τοῦ ἀστεως ἀποπέμπουσιν. Οἱ δὲ βάρβαροι ἐπὶ τὰ Δριζίπερα ἐλθόντες, τὴν τε πόλιν ἐπόρθησαν καὶ τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου^f Ἀλεξάνδρου ἐνέπρησαν· τὸν τε τάφον αὐτοῦ ἡργυρωμένον εὐρόντες, ἀνοσίως σκυλεύουσιν. Καθυδρίσαντες^g δὲ καὶ τὸ σῶμα τοῦ μάρτυρος, καὶ πολλὴν ἐν τῇ θράκη αἰχμαλωσίαν ποιησάμενοι, ἐν ὄχλῳ λαμπρῷ (34) Ῥωμαίων^h κατεπαίρμενοι. Τοῦ δὲ Κομεντιόλου ἐν τῷ Βυζαντίῳ καταλαβόντος, μέγιστος ταραχὸς καὶ κλύδων τῇ πόλει ἐνέσκηψεν· ὥστε φοβηθέντες βούλεσθαι τὴν Εὐρώπην καταλιπεῖν, καὶ πρὸς τὴν Ἀσίαν ἐν τῇ Χαλκηδόνι μετοικισθῆναι. Ὁ δὲ βασιλεὺς τὰ τε ἐξκούδιτα ἀναλαβὼν, καὶ ὀπλιτικὸν συλλεξάμενος ὁμίλον, τὰ Μακρὰ διεφύρουσε τείχη. Οἱ δὲ ὅημοι τὴν πόλιν ἐφύλαττον· καὶ ἡ σύγκλητος παρῆναι τὸν βασιλέα πρεσβεῖαν πρὸς τὸνⁱ Χαγάνον ἐκπέμψαι. Ὁ δὲ Θεὸς τὴν ἐκδίκησιν τοῦ μάρτυρος Ἀλεξάνδρου ποιούμενος, λοιμικὴν νόσον τοῖς βαρβάροις ἐπέμψεν· καὶ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἐπὶ τὰ υἱοὺς τοῦ Χαγάνου διὰ πυρετοῦ καὶ βουδῶνος ἀπέκτεινε σὺν πολλοῖς ἄλλοις^j ὄχλοις· ὥστε ἀντὶ χαρᾶς ἐπινικίου καὶ παιάνων καὶ ᾠμάτων θρήνους^k καὶ δάκρυα καὶ πένθη ἀπαρηγόρητα ἔχειν^l τὸν βάρβαρον. Ἢ δὲ σύγκλητος παρεκάλει τὸν Καίσαρα τὸν βάρβαρον πρεσβεῦσαι^m εἰς τὰ Δριζίπερα (35), ὅστις λόγος

VARIÆ LECTIONES.

^a ἐπὶ Μυσ. A, ἐπὶ τὴν M. vulg. ^b τὸ add. ex A. ^c ἀκαταστασίας om. A b e. ^d οἱ add. ex A. ^e Δριζίπερα A ubique, Δριζίπερα vulg. ^f τοῦ ὁσίου Ἀλ. a. ^g καθυδρίσαντες A, καθυδρίζουσι vulg. ^h ἐν ὄχλῳ τῷ λαμπρῷ Ῥωμαίων A e. ⁱ παρῆναι τὸν βασιλέα πρεσβεῖαν πρὸς τ. X. A, παρῆναι πρὸς τὸν X. πρεσβεῖαν vulg. ^j σὺν πολλοῖς ἄλλοις A, σὺν πολλ. καὶ ἄλλ. vulg. ^k θρήνους A, θρήνον vulg. ^l ἔχειν εἶχον A, εἶχεν vulg. ^m τὸν Καίσαρα πρεσβεῦσαι τὸν Χαγάνον A, sed nomen legati ubique omittitur, qui apud Simocatt. VII, 15, Harinato appellatur: fortasse igitur legendum est: παρεκάλει τὸν Καίσαρα πρεσβεῦσαι τὸν Ἀομάτωνα εἰς Δριζίπερα.

JAC. GOARI NOTÆ.

(33) Habet hæc explicatus Theophyl. l. vii, c. 15, ex quo non satis apte hæc breviate, nisi post illa verba τριάκοντα σημείων τοῦ Κομεντιόλου, hæc exciderunt, τὰς σκηνὰς συμπηξάμενος: quæ ipse interpr. bene representat. Comæsis.

(34) Illud, ἐν ὄχλῳ λαμπρῷ, plane vitiosum;

emenda ex Anast. et Theophy., εὐνοχον λαμπρῶς, splendide epulabantur, felici adversus Romanos successu elati. Ib.

(35) Locus hic palam mutilatus ex Simocattæ cap. 15 lib. vii interpolatur in hunc modum: Ἢ δὲ σύγκλητος παρεκάλει τὸν Καίσαρα τὸν βάρ-

ἡπίοις τὸν βάρβαρον ἐκολάκευεν ¹⁸. Ὁ δὲ βάρβαρος οὐκ ἠθοῦλετο τὰ δῶρα δέξασθαι, καίπερ ¹⁹ θρήνη ἀσκέτω τῶν παίδων κατεχόμενος. Ἐφασκε δὲ πρὸς τοὺς πρέσβεις ²⁰. Κρίνει δ' ὁ θεὸς ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ Μαυρικίου αὐτοκράτορος· αὐτὸς γὰρ τὴν εἰρήνην διέλυσεν· ἐγὼ δὲ τοὺς ἀγχιμαλώτους ἀποδίδωμι αὐτῷ κατὰ ψυχὴν νόμισμα ἐν κομιζόμενος παρ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ Μαυρίκιος οὐκ ἠνέσχετο δοῦναι· καὶ πάλιν ὁ Χαγάνος ἡτήσατο ἀνὰ ἡμέρους ²¹ λαβεῖν κατὰ ψυχὴν· καὶ οὐδ' οὕτως ὁ βασιλεὺς δοῦναι κατεδέξατο, ἀλλ' οὐδὲ τερσάρων κερατίων λαβεῖν. Καὶ θυμωθεὶς ὁ Χαγάνος πάντας ἀπέκτεινεν, καὶ ἐπὶ τὰ ἴδια ἀνέστει-
 ξεν, πεντήκοντα χιλιάδας (36) ταῖς σπονδαῖς τοῖς Ῥωμαῖοις ἐπιθείς. Καὶ τὸν Ἰστρον ποταμὸν μὴ δια-
 βαίνειν ὠμολόγησαν (37). Ἐκ τούτου πολὺ μῖσος κατὰ Μαυρικίου (38) τοῦ βασιλέως ἐκινήθη· καὶ ἤρξαντο λοιδορίαις τοῦτον βάλλειν· ὁμοίως καὶ ὁ λαὸς ²² ὁ ἐν τῇ Θρᾷκῃ πρὸς λοιδορίαν τοῦ βασιλέως ἐκινήθη. Ὁ δὲ στρατὸς ἐντολικαρίους (39) ἐπεμψεν πρὸς τὸν βασιλέα κατὰ Κομεντιόλου ὡς προδοσίαν ἐν τῇ πολέμῳ ποιήσαντος, ἐν οἷς ἦν καὶ ὁ Φωκᾶς, ὅστις τῷ βασιλεὶ διαλεγόμενος βρυερῶς ²³ τοῦτω ἀντέλεγεν ἐν τῷ σι-
 λεντίῳ, ὥστε τινὰ τῶν πατρικίων τοῦτον ματζῶ-
 σαι ²⁴ (40), καὶ τὸν πύγωνα αὐτοῦ τίλει. Ὁ δὲ βασι-
 λεὺς οὐ κατεδέξατο τὴν κατὰ Κομεντιόλου ἐγκλησιν· ἀλλὰ τοὺτους ἀπράκτους ἀπέλυσεν· διὰ τοῦτο καὶ ἡ ²⁵ ἐπιβουλὴ τοῦ βασιλέως ἀρχὴν ἔλαθεν ²⁶. Κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ἐν Αἰγύπτῳ ἐν τῷ Νεῖλῳ ποταμῷ Μητὰ τοῦ ἐπάρχου ²⁷ μετὰ λαοῦ πορευομένου ἐν τόπῳ ἐπιλεγόμενῳ ²⁸ Δήλτα, ἡλλοὺ ἀνίσχοντος, ζῶα ἀνθρω-
 πόμορρα ἐφάνησαν ἐν τῷ ποταμῷ, ἀνὴρ τε καὶ γυνή. Καὶ ὁ μὲν ἀνὴρ εὐστερνος καταπληκτικὸς τε τὴν ὕψιν, ξανθὸς τὴν κόμην, μισοπόλιος, καὶ μέχρι τῆς ὀσφύος ἐγύμνου τὴν φύσιν, καὶ πᾶσιν ἐδείκνυτο γυ-
 μνός· τὰ δὲ λοιπὰ μέρη τοῦ σώματος τὸ ὕδωρ ἐκά-
 λυπτε· τοῦτον ὁ ἐπάρχος ὅρκους ἔβαλλεν, μὴ ²⁹ κατα-
 λῦσαι τὴν θεωρίαν, πρὶν ἅπαντες ἐμφορηθῶσι τῆς

A populi multitudine exstinxit: adeo ut triumphalis
 lœtitie, victoriæ pœanum, cantuumque vice luctus,
 lacrymas atque planetus prorsus inconsolabiles
 receperit. Senatus itaque legatos ad Chaganum
 Drizipera a Cæsare destinari rogabat * * * * qui of-
 ficio functus blandis verbis Barbarum delinivit. Bar-
 barus impotenti luctu ex filiorum jactura detentus,
 munera accipere detrectavit; tantum legatos assa-
 tur hoc pacto: Sedet Deus æquus Judex inter me
 et Mauricium imperatorem: Ipse violandæ paci
 ansam dedit. Captivos tamen omnes ei reddam ac-
 cepto in singula capita nummo uno. Mauricius eam
 pecuniæ summam depromere non tulit: quare di-
 midium nummum pro singulorum capite redimendo
 rursum postulat Chaganus; sed neque dimidiatum
 nummum, neque etiam ceratia quatuor, quæ tan-
 dem pro singulis petierat Chaganus, Mauricius
 solvere admisit. Eapropter Chaganus cunctos ad
 unum interfecit, et in propriam regionem regres-
 sus tributo, quod ex antiquis conditionibus Ro-
 mani pendebant, quinquaginta millia de novo ad-
 didit. Istrum vero fluvium se non amplius traje-
 cturos utrinque Romani et Bulgari convenere. Ex
 istis odium ingens in Mauricium conflatum, unde
 et conviciis injuriisque eum aperte proscindere,
 exercitus ²³⁶ quoque grex universus per Thra-
 ciam sparsus ad ludibria dirasque in eum expuen-
 das moveri. Exercitus itaque missos ad Mauricium
 contra Comentiolum decrevit, qui se ab ipso in
 prælio proditos quererentur. Adfuit e missis unus
 Phocas, qui coram Mauricio orans, audiente etiam
 senatu, insolentibus in eum probris invectus est:
 ita ut inflictis etiam colaphis, barbam illi e patri-
 ciis nonnemo vellicaverit. Porro imperator objectas
 Comentiolo accusationes non admisit: ac missos
 infecta penitus re dimisit: ex quo insidiarum in
 imperatorem deinceps structarum series processit.

VARIE LECTIONES.

¹⁸ ἐκολάκευεν A, ἐκολάκευσεν vulg. ¹⁹ καίπερ add. ex A. ²⁰ πρὸς τὸ πρεσβεῦσιν A f. ²¹ fort. ἀνὰ
 ἡμῖν. ²² καὶ ὁ λ. A, δὲ ὁ λ. vulg. ²³ βριαρῶς A. ²⁴ μουντζῶσαι A. ²⁵ ἡ add. ex A. ²⁶ ἐλάμβανεν A.
²⁷ ἐπάρχου A, ὑπάρχου vulg. ²⁸ ἐπιλεγόμενῳ A, λεγομένῳ vulg. ²⁹ μὴ οὐ, A.

JAC. GOARI NOTÆ.

βαρον πρεσβεῦσαι. Ὁ μὲν οὖν Ἀρμάτων εἰς τὰ Δρι-
 ζήπερα γίνεται πλήθης δώρων ἐπιφερόμενος. Ὁ δὲ
 Χαγάνος τὰς παρούσας τύχας κατοδυρόμενος, ἐθρή-
 νει ἀσκέτως τὴν ἀποβολὴν τῶν υἱῶν τὴν τε θυνά-
 μων λύμην. Δέκα δὲ ἡμέρας ἐνδιατρίψας ὁ
 πρέσβυς, τῷ Χαγάνῳ πρὸς λόγους οὐ γίνεται. Ἦν
 γὰρ τὸ πένθος ὀριμὸν, καὶ τὰ τῆς συμφορᾶς ἀμεθό-
 δευτα. Δωδεκάτῃ δὲ ἡμέρᾳ εἰσάγεται ὁ πρέσβυς εἰς
 τὴν τοῦ βαρβάρου σκηνήν. Ὁ μὲν οὖν πρέσβυς λό-
 γοις ἡπίοις κολακεύει τὸν βάρβαρον. Ὁ δὲ βάρβα-
 ρος οὐκ ἠθοῦλετο, καὶ τὰ ἐξῆς· Senatus de legatis
 qd Chaganum mittendis Cæsarem hortatur: qui ac-
 cito Harmatonem eas partes mandat. Harmaton mul-
 tis eum muneribus Drizipera venit. Chaganus præ-
 sentes fortunas lamentans, amissionem filiorum,
 perisferumque copiarum exitium immenso dolore
 prosequitur. Decem diebus ibi positus, Harmaton
 conveniendi copiam impetrare non potuit. Erat quippe
 dolor tehemens, ut dixi, nec levandæ calamitatis ulla
 via ratione apparebat. Die duodecimo in taberna-
 culum introducit, barbarumque leni ac placida

D oratione demulcet. Barbarus porro nolebat, etc.

(36) Totidem habet Anastasius, quinquaginta
 millia; at Theophyl., εἰκοσι, viginti; quæ summa
 longe minor. COMBESIS.

(37) Reg. uti et Anast. singulari numero, con-
 sentaneæ Theophyl. qui unam excipit causam,
 nempe belli in Sclavinos. Promisit se non transi-
 turum Istrum. Ib.

(38) Quæ sequuntur ad alteram usque de por-
 tentis narrationem apud Simocattam non exstant.

(39) Pancirolo hæc lib. viii, cap. 1; ἐντολικά-
 ριος alius ab eo qui πρέσβυς. Ille ad principes vi-
 ros ab aliis æqualis conditionis mittitur; alter,
 quem procuratorem reddit Anastasius, a subditis
 ad principem deputatur, et ad dominum subjecto-
 rum preces et monita deferit: μανδάτωρ principis
 ad populum mandata renuntiat.

(40) Πάτζον, alapam, vocant Græci moderni.
 Portius μπάτζον scribit; ματζόνειν, alapa percu-
 tere, posuit Anastasius.

imperatorem ex hominibus excessurum cunctis prænuntiavit: similiter Herodianus Mauricio palatin, quæ ipsi eventura essent, prædixit. Cæterum imperatore nudis aliquando pedibus cum universo populo per civitatem cum precibus noctu procedente, ad Carpiana forte transitum habente, e plebe quidam exciti tumultuari et in eum lapides mittere, Na ut vix ipse cum Theodosio filio incolumis evaderet, et precem expleret in Blachernis. At forte plebs hominem quemdam Mauricio similem inveniens, hunc nigri coloris sagulo indutum et corona ex aliis intexta redimitum in asinum imposuit, sedentique jocosis illudebat vocibus: *Tenebram juvenulam invenit, et velut exorients Gallulus in eum insiliit: ac procreavit filios instar ligneorum crepitaculorum.* Nullus tamen audet conqueri: quinto canestorum obturat ora. Sancte mi, o sancte, tremende et potens: ictum in ejus cranium impinge, ne amplius efferatur: et ego voti reus tibi maximo habeo. Imperator vero in plures ex æditiosis comprehensos suppliciliis animadvertit.

A. C. 594. — Hoc anno, mense Novembri, indictione 5, Mauricius imperator filium filię Germani patricii matrimonio junxit, Cyriaco patriarcha Cpoleos nuptiales coronas imponente. Januario vero mense Domitianus Mellines episcopus imperatoris consanguineus diem extremum obiit, et a Cyriaco patriarcha ad sanctorum Apostolorum sepultus est, senatu universo funebribus honoribus memoriam ejus prosequente. Porro imperator Petrum fratrem suum Thraciæ ducem iterum re-

μαχαίρας τεθνήξεσθαι προηγόρευσεν. Ὁμοίως καὶ Ἡρωδιανὸς Μαυρικίῳ εἰς τὸ φανερὸν προανήγγει-
λαν τὰ τοῦτω συμβησόμενα. Τοῦ δὲ βασιλέως νυκτὶ ἀνυποδῆτου (47) λιτανεύοντος μετὰ πάσης τῆς πό-
λεως, παρερχομένου ἐν τοῖς Καρπιανοῖς, στασιάζου-
σιν ἐκ τοῦ πλήθους τινὲς καὶ λίθους κατὰ τοῦ βασι-
λέως ἐβαλλον· ὥστε μόλις τὸν βασιλέα σὺν Θεοδοσίῳ
τῷ υἱῷ αὐτοῦ διασωθῆναι, καὶ τὴν εὐχὴν πληρῶσαι
ἐν Βλαχέρναις. Οἱ δὲ δῆμοι εὐρόντες (48) ἄνδρα
προσομοιωῦντα Μαυρικίῳ, καὶ βαλόντες αὐτῷ σάγλον
μαῦρον καὶ ἀπὸ σκόρδων πλέξαντες στέφανον, καὶ
εἰς ὄνον τοῦτον καθίσαντες, διέπαιζον λέγοντες·
Ἐδρῆκεν τὴν δαμάλιδα ἀπαλὴν, καὶ ὡς τὸ και-
ρὸν ἄλεκτόριν (49) ταύτη πενήδηκεν, καὶ ἐποίη-
σεν παιδία ὡς τὰ (50) ζυλοκοοκουδα (50)· καὶ οὐ-
δεὶς τολμᾷ λαλῆσαι, ἀλλ' ὅλους ἐρίμωσεν· ἄγνῃ
μὲν, ἄγνῃ, φοβερῇ καὶ δυνατῇ, ὁδὸς αὐτῷ κατὰ
κρανίου, ἵνα μὴ ὑπερβαλεῖται· κἀγὼ σοὶ τὸν βοῖν
τὸν μέγαν προσαγάγω εἰς εὐχὴν. Πολλοὺς δὲ τού-
των πάσας ὁ βασιλεὺς ἐτιμωρήσατο.

A. M. 6094. — Τοῦτω τῷ ἔτει μηνὶ Νοεμβρίῳ
ἡνδικτιῶνι ε' (51) ὁ βασιλεὺς Μαυρίκιος Θεοδοσίον τὸν
αὐτοῦ υἱὸν συνῆψεν πρὸς γάμον τῇ θυγατρὶ Γερμα-
νοῦ πατρικίου στεφανώσαντος αὐτοῦ Κυρια-
κοῦ (52) πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως. Τῷ δὲ
Ἰανουαρίῳ μηνὶ ια' Δομετιανὸς ἐπίσκοπος Μελιτι-
νῆς, συγγενὴς τοῦ βασιλέως τέθνηκεν, καὶ ἐτάφη ἐν
τοῖς ἁγίοις Ἀποστόλοις ὑπὸ Κυριακοῦ τοῦ πατριάρ-
χου, καὶ πάσης τῆς συγκλήτου τιμηθεὶς ἐπιτάφια.
Ὁ δὲ βασιλεὺς Πάτρον τὸν ἱδίον (53) ἀδελφὸν στρα-

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁷ βαλόντες A, βάλλοντες vulg. ⁴⁸ καὶ εἰς ὄν. τ. καθίσαντες A, εἰς ὄν. τοῦτον καθίζοντες vnlg. ⁴⁹ ἀλεκ-
τόριν A f. ⁵⁰ ὡς τὰ] ὅσα vulg. ⁵¹ καὶ δυνατῇ om. f. ⁵² αὐτῷ A, αὐτόν vulg. ⁵³ Γερμανοῦ s.

JAC. GOAR NOTÆ.

(47) Anno decimo seditionem istam locandam asserit Simocatta lib. viii, cap. 4 et 5; memorato quippe anno vicesimo, quo Petrus Europæ dux declaratus est, confestim subjungit celebratas Theodosii (Mauricii filius hic fuit) nuptias, ac paucis ab earum solemnitate diebus interjectis, ortam CP. seditionem. Sed nec gestum aliud quidpiam totius anni decimi noni decursu Simocattæ tradit historia. Memorato quippe Comentioli CP. reditu, mox subdit: Ἐννεακαίδεκάτῳ ἔνιαυτῷ τῆς βασιλείας Μαυρικίου τοῦ αὐτοκράτορος οὐδὲν Ῥωμαίοις καὶ βαρβάροις ἐπράχθη· Anno imperii Mauricii 19 nihil Romanos inter et Barbaros actum. In annum itaque decimum nonum a Theophano relata, ex Simocattæ sententia in priorem sunt referenda. Ex quibus Theophanis error ad Mauricii annos 9, 10 et 11 admissus constat, et manifesto arguitur, qui, quæ in pauciores annos, ut superius observatum, contraxit Simocatta, ipse distribuit in plures: ac subinde in unum annum huc accumulata, in duos vel tres videntur dispergenda. De Theodosii nuptiarum tempore Chron. Alexandr. a Simocatta discordat: verum hujus ceu cœtanei certius est testimonium.

(48) Nulla rei istius apud Simocattam mentio.

(49) Ita pronuntiat vulgi sermo corruptus.

(50) Ζυλοκώδωνας, habet Cedrenus; strepera et ludiera puerorum crepitacula exposui in memoratum auctorem; alii, nucleos.

(51) Eundem vicesimum Mauricii annum Theo-

dosii nuptiis celebrandis deputat Chron. Alexandr., at non mensem eundem: Februarium quippe assignat. Discordiam solvit Simocatta, qui citato superius cap. 4 laudatis nuptiis, mox sequentibus Christi natalitiis festis, seditionem, quæ proinde successit, peractis init conjugii solemnibus, ortam describit.

(52) Sponsos connubium contrahentes coronis redimit Græcus sacerdos: hinc apud eos idem στεφανώμα, quod Latini desponsatio. Theodosius porro novo a patre introducto ritu, etiam accepta imperii corona, aliam quæ connubii rursus hic subit. Ritus hujusmodi non semel hic repetitus.

(53) In annum vicesimum quæ sequuntur reponit Simocatta lib. viii, cap. 4 et seqq. At, si quæ scribit cap. 6 in hæc verba: *Petrus Istrum petens Plastolum venit, ibique castris excitatus, æstatem transigit; ineunte autumno in Dardaniæ latus, sive angulum vadit. Audierat siquidem, etc., anno decimo nono transacta putes, et quæ paulo inferius subnectuntur, æstate jam proxima Mauricius certior fit Chaganum differre pugnam de industria, etc., vicesimo contigisse; alia quæ notis præcedentibus ad annum decimum nonum ex Simocattæ calculis diximus pertinere, in alium priorem annum decimum octavum erunt remittenda: et hoc pacto decem annorum gestis in annos priores revocatis, annorum duorum dissensus inter Simocattam et Theophanem ad Mauricii annos 9, 10 et 11 observatus, in concordiam poterit revocari. Solum ob-*

τηγὼν πάλιν τῆς Θράκης χειροτονήσας ἀπέστειλεν. Ἡκηκίδης γὰρ περὶ τοὺς καταράκτας⁶⁵ ἀθροισθῆναι τὰ τῶν βαρβάρων πλῆθὲν τὸν Ἀψήχ (54) στρατηγὸν ἔχοντα. Ὁ δὲ Πέτρος ἀπέστειλεν πρὸς τὸν Ἀψήχ πρεσβευτὴν περὶ⁶⁶ εἰρήνης. Ὁ δὲ Ἀψήχ τοὺς καταράκτας ἐκ τῶν Ῥωμαίων ἐπεχείρει λαβεῖν· καὶ ὁ Χαγάνος ἐπὶ τὴν Κωνσταντιανήν⁶⁷ (55) ἐχώρησεν. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἐπὶ τὴν Θράκην ἐπανεξέυσαν, καὶ εἰς Ἀδριανούπολιν ἀφίκοντο. Ὁ δὲ βασιλεὺς μαθὼν ὅτι ὁ Χαγάνος κατὰ τοῦ Βυζαντίου ἐπέρχεται, γράφει τῷ Πέτρῳ εἰς τὸν Ἰστρον ὑποστρέψαι. Καὶ ἀποστέλλει Βώνωσον⁶⁸ τὸν σκρίβωνα μετὰ ναυτιλίας τοῦ διαπερᾶναι τὴν λαόν. Ἀποστείλας δὲ Πέτρος Γουνδόην τὸν ὑποστράτηγον πέραν τοῦ Ἰστροῦ, πολλῆς αἰχμαλωσίας ἐκράτησαν· ταῦτα μαθὼν ὁ Χαγάνος τὸν Ἀψήχ μετὰ πλῆθους ἀπέστειλεν, ὅπως τὸ τῶν ναυτῶν⁶⁹ (56) διολέσῃ ἔθνος, ὡς σύμμαχον τῶν Ῥωμαίων. Τοῦτου δὲ γενομένου τῶν βαρβάρων ἀπόμοιρα προσεβόρῃ⁷⁰ τοῖς Ῥωμαίοις. Ὁ δὲ Μαυρίκιος ἐν ἐαυτῷ γενόμενος (57), καὶ εἰδὼς ὅτι οὐδὲν τὸν Θεὸν λανθάνει, ἀλλὰ πᾶσιν ἀποδίδωσιν κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν, καὶ ἐπιλογισάμενος⁷¹ τὸ σφάλμα ὃ ἐποίησεν εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν, μὴ ἐξαγοράσας αὐτὴν, συμφέρον⁷² ἔκρινεν ἐν τῷ βίῳ τούτῳ ἀπολαβεῖν τὰς ἀμαρτίας⁷³, καὶ μὴ ἐν τῷ μέλλοντι· καὶ ποιήσας δεήσεις ἐγγράφους, ἀπέλυσεν εἰς πάντας τοὺς⁷⁴ πατριαρχικούς θρόνους καὶ πάσας τὰς ἐκκλησίας⁷⁵ τὰς ὑπ' αὐτὸν⁷⁶, καὶ εἰς τὰ μοναστήρια τὰ ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, καὶ εἰς τὰς λαύρας (58) χρήματα καὶ κηροὺς καὶ θυμιάματα· ὅπως εὐξωνται ὑπὲρ αὐτοῦ⁷⁷, ὥστε ἐνταῦθα ἀπολάβῃ, καὶ μὴ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι.

A nuntiatum illuc transmisit. Audierat enim Barbarorum multitudinem Apsech duce ad cataractas congregari. Petrus autem misso **239** ad Apsech legato de pace tractavit. Apsech ex adverso cataractarum locum Romanis eripere studebat, Chagano contra Copolim expeditionem suscipiente. Itaque Romani in Thraciam reversi Adrianopolim venerunt. Verum ubi Chaganum Byzantium accedere cognovit imperator, Petro ut ad Istrum redeat, scribit. Scribonem etiam Bonosum cum navigiis militem trans flumen devehendo mittit. Petrus misso Gundue legato exercitus trans Istrum praedam captivosque innumeros ejus virtute coegit. Quod cum Chaganus rescivit, Apsech cum copiis misit ad nautarum turbam illic conficiendam, utpote qui Romanis auxiliati fuissent. Quo demum facto, portio quae Barbaris contigerat, ad Romanos recidit. Ceterum Mauricius ad se reversus, certus Deum nihil latere, verum pro meritis cuique suis vices rependere, et attentius secum reputans, quam non redemptis captivis, admisisset offensam, utilius sibi duxit, in hac potius vita, quam in futuro saeculo, flagitiorum poenas si exsolveret. Compositas itaque preces ac vota litteris consignata ad singulos patriarchales thronos et ecclesias eiusdem subjectas, ad monasteria in desertis et Hierosolymis posita et ad lauras misit; quibus etiamnum pecuniarum, cereorum et thuris munera adjunxit: quo suis illi orationibus obtineant, ut in hac terrestri potius, quam in futuri saeculi mora operum suorum compensationem accipiat. Invisus sane

VARIE LECTIONES.

⁶⁵ καταράκτας A. ⁶⁶ περὶ add. A. ⁶⁷ ἐπὶ τὴν Κωνσταντινέωλον A, fort. ἐπὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν. ⁶⁸ Βώνωσον A. ⁶⁹ τῶν αὐτῶν I, ταυτῶν e. ⁷⁰ προσεβόρῃ τοῖς P. A, προσεβόρητο P. vulg. ⁷¹ ἐπιλογισάμενος A, ἐπιλογισάμενος vulg. ⁷² συμφέρον A, συμφέρειν vulg. ⁷³ τὴν ἀμαρτίαν A. ⁷⁴ τοὺς add. ex A f. ⁷⁵ ἐκκλησίας] πολιτείας A. ⁷⁶ ὑπ' αὐτὸν A a e, ὑπ' αὐτῶν vulg. ⁷⁷ περὶ αὐτοῦ a.

JAC. GOARI NOTAE.

stat quod anno vicesimo memorato cap. 4, cuncta haec quasi ejus decursu visa referat Simocatta cap. 5, atque ipsae Theodosii nuptiae in annum vicissimum, cum a Chron. Alexandr. auctore, tum a Theophane repositae, anno priore a Simocatta celebratae ea de causa laudantur, quod illi a Septembri anni periodum auspicentur, hic Iulianum ordinem secutus a Januario cursum ejus videatur emetiri.

(51) Idem pag. 215 memoratur.

(55) Reg. Peyr., τὴν Κωνσταντινέωλον, Simoc. Κωνσταντινέωλον. Alia plane urbs a CP. quidquid P. Goar suspicatus sit, eo deceptus quod sequitur, de Chagani adventu Byzantium. Id enim postea secutum est, ut pluribus exponit Theophyl. cap. 5, singula quaeque distinguens. Τοὺς καταράκτας, Danubii sint cataractae noti Straboni et Suidae. COMBEFIS.

(56) Male ναυτῶν ex Reg., habetque P. Goar, ac frustra ad varias lectiones recurrit. Mittit Chaganus ad Antorum gentem (Hunnica scilicet ad Maeotidem paludem) ut tanquam Romanis faventem deleat. De ea Jornand. et Procop. Henricus Valesius ad Menandri Excerpta faedus in ea voce antiquiorum errores scite annotat. Justinianus in edicto Iudei, inter alios titulos, Ἀντικὸν se dicit, ad ea utique gente debellata, sive alias Romano imperio addicta: beneque monet Rader, non esse mutan-

dum τὸ, Ἀντικὸς in Ἀζικὸς. In.

(57) Simocatta lib. viii, cap. 41, circa medium.

(58) Laurae opponitur monasterium. Hoc enim cenobitarum commune domicilium; illa anachoretarum cellas a se invicem dissitas habitantium locus. Cyrillus in Euthymii Vita Januarii 20 apud Surium: Non habebat magnus Euthymius in animo, nec cenobium, nec omnino lauram in illo loco construere. Infra: Petrum adhortatur episcopum, ut eis parvas quasdam cellas construat, et eis templum scilicet adornet: et sic brevi illic lauram constituit. Inferius iterum: Gerasimus, cum maximam illic lauram, quae non pauciores quam septuaginta anachoretas habebat, construxisset: et praeterea cenobium in medio ejus optime collocasset, curabat, ut qui introducebantur quidem monachi, manerent in cenobio, et vitam monasticam exercerent; qui autem crebris et longis se laboribus exercuerant, et ad perfectionis mensuras jam pervenerant, eos, in iis quae (laura) vocantur cellis collocans, sub hac jubebat vivere regula, ut quinque dies hebdomadae, unusquisque in propria cella silet, nihil gustans, quod esset esculentum, nisi panem, et aquam, et dactylos; Sabbato autem et Dominica venientes in ecclesiam, cum participarent sanctificata, cocto uterentur in cenobio, et sumerent parum vini, etc. Alia ad pag. 425.

erat ei Philippicus ex sorore gener ob Phi litteram A a qua nomen ducebat exordium. Philippicus autem non una juramenti ratione usus, sed tum diris invocatis, tum etiam Deo in testem implorato, se in ejus obsequio purum gerere consilium, et tam ab animi lenitate, quam dolis alienam semper mentem servasse coram imperatore affirmabat. Mauricius porro continuis precibus Deum interpellans ut erga animam clementem eum experiat, quadam nocte somno sopitus per visum imaginatus est, se a stare coram imagine Servatoris, quæ ad portam æream, et turbam maximam circa se collectam: vocem vero ex magni Dei et Servatoris nostri Jesu Christi effigie prodeuntem audiri: *Produce Mauricium*: mox vero comprehensum a judicii ministris ad porphyreticum umbilicum ibidem positum stetisse. Tum ad eum divina vox: *Ubi vis, inquit, tibi pro operibus retribuere? num hic, vel in futuro sæculo?* His auditis, respondet: *Humanissime Domine, iudex æquissime, hic certe potius, quam in futuro sæculo*. Illa itaque divina vox Mauricium, et ejus uxorem, liberos, et omnem ejus prosapiam Phocæ militi tradi jussit. Excitus a somno Mauricius 240 vocatum ad se accubito-rem Philippicum generum quantocius accersendum imperat. Profectus accubitor virum vocal. Ille somno excusso, conjugem etiam excitat, et salutem osculo precatus: *Vale, inquit, conjux, nunc ultimo me vides*. Illa magna ejulatus voce ad accubito-rem exclamans: *Obtestor te, ait, per Deum, quidnam rei est, quod virum hac hora quærit Imperator?* Affirmat ille jusjurandis se nescium: *Tantum derepente a somno liber imperator exsurrexit, et me huc misit*. Philippicus eucharistiæ recipiendæ facultate petita, ea instructus ad imperatorem pergit. Uxor autem ejus Gordia querula, plorans, et divini numinis opem suis precibus advocans in humum projecta jacebat. Philippicus imperatoris cubiculum ingressus, ad ejus pedes provolvitur. Ad quem Imperator: *Per Deum immortalem, inquit, ignosce quod in te peccavi. Ad hanc siquidem horam te suspectum et invisum habui*. Et accubitor secedere jussu, exurgens e lecto ad Philippici pedes procidens, *Ignosce mihi, subjunxit; te namque nihil in me peccasse, certus sum. Verum, si*

quempiam inter legiones nostras Phocam nomine no-

Ἐσκανδαλίζετο δὲ καὶ ὁ εἰς Φιλιππικὸν τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ, ὡς εἰς τὸ Φ γράμμα ὀνομαζόμενον. Ὁ δὲ Φιλιππικὸς διαφόρως ἐπὶ μύνητο τῷ βασιλεῖ, ὡς καθάρως ἐστὶν εἰς τὴν δουλείαν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔχει παρ' αὐτῷ λόγον ἢ ὅλον. Τοῦ δὲ Μαυρικίου τὸν Θεὸν ἱκετεύοντος (59) τοῦ ἐλεηθῆναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἐν μὲν κοιμωμένου αὐτοῦ εἶδεν ὀπτασίαν, εἰς τὴν χαλκὴν πύλην τοῦ παλατίου ἐν τῇ εἰκόνι τοῦ Σωτῆρος αὐτὸν παρεστῶτα, καὶ λαὸν παρεστῶτα αὐτῷ· καὶ φωνὴ γέγονε ἐκ τοῦ χαρακτῆρος (60) τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ λέγουσα· Δότε Μαυρίκιον. Καὶ κρατήσαντες αὐτὸν οἱ δῖκτες ὅπηρέται παρέστησαν τῷ πορφυρῷ ὀμφαλίῳ τῷ ἐκείνῳ (61). Καὶ ἔφη πρὸς αὐτὸν ἡ θεὰ φωνή· Ποῦ θέλεις ἀποδώσω σοι; ὦδε, ἢ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι; Ὁ δὲ ἀκούσας, ἔφη· Φιλάνθρωπε Δέσποτα, δικαιοκρίτα, ὦδε μᾶλλον, ἢ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι. Καὶ ἐκέλευσεν ἡ θεὰ φωνὴ ἐκδοθῆναι Μαυρίκιον καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τὰ τέκνα, καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν αὐτοῦ Φωκᾷ τῷ στρατιώτῃ. Διυπνισθεὶς οὖν Μαυρίκιος καὶ καλέσας τὸν παρακοιμώμενον αὐτοῦ, ἀπέστειλε πρὸς Φιλιππικὸν τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ (62) ἐν σπουδῇ ἀγαγεῖν αὐτὸν πρὸς τὸν βασιλέα. Ἀπελθὼν δὲ ὁ παρακοιμώμενος (63) ἐκάλεσεν αὐτόν. Ὁ δὲ ἔγερθεὶς καὶ προσκαλεσάμενος τὴν αὐτοῦ γυναῖκα ἠσπάσατο αὐτήν, λέγων· Σώζου, γύναι, ὅτι ἐγὼ με θεωρεῖς. Ἡ δὲ ἀνέκραξεν μετὰ κλαυθμοῦ φωνῇ μεγάλῃ πρὸς τὸν παρακοιμώμενον λέγουσα· Ὁρκῶ σε κατὰ τοῦ Θεοῦ, τί ἐστὶ τὸ πρᾶγμα, δι' ὃ ζητεῖ αὐτὸν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ; Ὁ δὲ ἐπωμόσατο ἀγνοεῖν, καὶ ὅτι Αἰφροδιδιον ἐξ ὕπνου ἀναστὰς ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλέ με. Ὁ δὲ Φιλιππικὸς ἠτήσατο μεταλαβεῖν, καὶ οὕτως ἀπῆγε πρὸς τὸν βασιλέα. Ἡ δὲ γυνὴ αὐτοῦ Γορδία ἔκειτο χυμὰ ὀδυρομένη καὶ κλαίουσα, καὶ τὸν Θεὸν ἱκετεύουσα. Εἰσελθὼν δὲ ὁ Φιλιππικὸς ἐν τῷ βασιλικῷ κοιτῶνι, ἔρριψεν αὐτὴν εἰς τοὺς πόδας τοῦ βασιλέως. Ὁ δὲ βασιλεὺς λέγει αὐτῷ· Συγχώρησόν μοι διὰ τὸν Θεὸν δι' ἡμαρτόν σοι. Ἔως γὰρ τοῦ νῦν ἐσκανδαλίζομαι εἰς σέ. Καὶ κελεύσας ἐξελεῖν τὸν παρακοιμώμενον ἀναστὰς ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Φιλιππικοῦ, λέγων· Συγχώρησόν μοι ἀσφαλῶς γὰρ οἶδα δι' οὐδὲν ἡμαρτεὶς εἰς ἐμέ. Ἀλλ' εἰπέ μοι, τίνα γινώσκεις ἐν τοῖς ἡμετέροις τάγμασι Φωκᾷ στρατιώτῃ; Ὁ δὲ Φιλιππικὸς ἀναλογισάμενος, λέγει αὐτῷ· Ἐν ἡρώσῳ, ὅστις πρὸ καιροῦ ὀλίγου πεμφθεὶς ἐν-

VARIÆ LECTIONES.

¹⁶ καὶ ante εἰς add. ex A. ¹⁷ εἰς τὸ πρᾶγμα f. ¹⁸ λόγον ἢ om. A a f. ¹⁹ ἐν μὲν] fort. ἐν νυκτί. ²⁰ δῖκην A a e. ²¹ ἢ μὴ ἐν A. ²² οὖν A, δὲ ὁ vulg. ²³ γύναι om. A f. ²⁴ ἐλθὼν A. ²⁵ τοῦ add. ex A. ²⁶ ἀναλογισάμενος A a f. ἀνα λογισ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(59) A Simocatta lib. viii, cap. 11 breviter perstricta.

(60) De hac Christi imagine exstat pulchra narratio in Auctar. t. II, ubi in not., quomodo ejus violatæ religionis ergo Occidentales a Leone defecerint, Greg. II pontifice. COMBEFIS.

(61) Orig. CP. : Τὸ καλούμενον μεσόμφαλον, μέσον ἐστὶ τῶν ἐπὶ τὰ λόφον, ἢ ὡς ἡ μία μοῖρα τῆς πύλης ἔχει τρεῖς λόφους, καὶ ἡ ἑτέρα τρεῖς λόφους, καὶ μέσον ἐστὶ τοῦτο· Medius qui vocatur umbilicus,

medius est inter septem colles : hoc est, pars una civitatis hinc tres, inde colles alios tres habet : eorum medius est, μεσόμφαλος. Πορφυροῦν tamen ὀμφαλὸν lubens areæ metam in palatio colloco.

(62) Sororium suum; sic passim γαμβρὸς dicitur, non solum qui filiam duxit, sed et qui cognatam, ab uxoris cognatis. COMBEFIS.

(63) Excubitorum olim comes dicitur, et ad imperatoris cubile accubitor; de quo non jejune in Codinum disseruimus.

το.λικάριος (64) ἐκ τοῦ στρατοῦ ἀντέλεγεν τῷ κρῖ-
 τει σου. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἔφη· Ποίας ἐντεῦξέως ἐστίν;
 Ὁ δὲ Φιλιππικὸς εἶπεν· Νεώτερος, θρασύς καὶ δει-
 λός. Τότε λέγει Μαυρίκιος· Ἐὰν δειλός, καὶ φορεὺς.
 Καὶ ἐξηγεῖτο τῷ Φιλιππικῷ τὴν τοῦ ὀνείρου ἀποκά-
 λυψιν. Τῇ δὲ ⁸⁷ νυκτὶ ἐκέλευεν ἐφάνη ἀστὴρ ἐν τῷ οὐ-
 ρανῷ, ὃ λεγόμενος κομήτης. Τῇ δὲ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ,
 ἔφθασεν καὶ ὁ ἀποσταλὴς Μαγιστριανὸς πρὸς τοὺς
 ἐν τῇ ἐρήμῳ ἁγίους Πατέρας, φέρων παρ' αὐτῶν
 ἀπόκρισιν τοιαύτην ⁸⁸, ὅτι Ὁ Θεὸς δεξιόμενος τὴν
 μετάνοιάν σου, σώζει τὴν ψυχὴν σου, καὶ ⁸⁹ μετὰ
 ἁγίων κατατάττει σε παροικεῖ· τῆς δὲ βασιλείας
 μετὰ αἰτίας καὶ μετὰ κινδύνου ἐκκλίπτεις.
 Ταῦτα ἀκούσας Μαυρίκιος ἐδόξεζεν μεγάλως τὸν
 Θεόν. Τῆς τοίνυν μετοπωρινῆς ἰώρας καταλαβού-
 σης ⁹⁰ (65), καὶ Μαυρικίου βασιλέως τῷ Πέτρῳ ἐν τῇ
 τῶν Σκλαβινῶν χώρᾳ προστάξαντος τὸν λαὸν παρα-
 χειμάσαι ⁹¹ ἀνέστησαν οἱ Ῥωμαῖοι μὴ καταδεχό-
 μενοι τοῦτο ποιεῖν, διὰ τε τὴν ⁹² τῶν ἵππων (66)
 ταπεινώσιν, καὶ διὰ τὸ πολλὴν πραιδαν ἐπιφέρεισθαι,
 καὶ διὰ τὸ πλήθην βαρβάρων παρακεχῆσθαι τῇ χώρᾳ,
 καὶ τοῖσιν ἐμελέτησαν. Ὁ δὲ στρατηγὸς ἀγανακτῶν
 κατὰ τὸ λαοῦ εἰς πόνοὺς αὐτοὺς ἐνέβαλλεν (67).
 Ἐπιπίπτουσι τοίνυν ὅτε τοὶ λαοὶ τῷ στρατῷ, καὶ
 φόβος πολὺ. Ὁ δὲ Πέτρος ἀπὸ εἰκοσι μιλίων τῆς
 στρατῆς (68) τὴν διατριβὴν ἐποιεῖτο. Μαυρίκιος δὲ
 τῷ Πέτρῳ ἐνώχλει ⁹³ διὰ γραμμάτων διαπερᾶται
 τὸν Ἰστρον· καὶ τὰς χειμερινὰς ἀποτροφὰς τοῦ λαοῦ
 ἐκ τῆς τῶν Σκλαβινῶν χώρας ἀρῶσθαι, ὅπως μὴ
 δημοσίας αἰτήσεις ἀναγκασθῇ τοῖς Ῥωμαίοις παρα-
 σκεῖσθαι. Ὁ δὲ στρατηγὸς μεταστειλόμενος τὸν
 Γουνδόην ἔφη ⁹⁴· Δίαν μοι βαρύντατα τοῦ βασιλέως
 προστάγματα ἐπὶ ἀλλοτρίᾳ τῆς Ῥωμαίων χει-
 μάσαι προστάσσοντος ⁹⁵, καὶ τὸ παρακοῦσαι χα-
 λῶν ⁹⁶· καὶ τὸ ὑπακοῦσαι ⁹⁷, δεινότερον. Οὐδὲν
 καλὸν τίκτει φιλαργυρία, μήτηρ δὲ πάντων τῶν
 κακῶν καθέστηκεν. Ταύτην νοσῶν ὁ αὐτοκράτωρ
 τῶν μεγίστων κακῶν αἴτιος τοῖς Ῥωμαίοις γίνεται.
 Μεταστειλόμενος δὲ τοὺς ταξιάρχας τοῦ λαοῦ, τὸν τοῦ
 βασιλέως σκοπὸν αὐτοῖς παρεδῆλωσεν. Οἱ δὲ ⁹⁸ ἔφη-
 σαν, τὸν λαὸν τοῦτο ⁹⁹ μὴ καταδέξασθαι. Ὁ δὲ λαὸς
 τοῦτο ἀκούσας ἐστασίασεν· καὶ οἱ ἐπίσημοι ἄρχοντες
 φυγόντες ἐξ αὐτῶν πρὸς τὸν στρατηγὸν παρεγένοντο.
 Τὰ δὲ πλήθην συναθροισθέντα προβάλλονταί ἐξάρχον

A veris, edissere. Tum Philippicus secum aliquandiu
 cogitans : Unum, inquit, ejusmodi nominis novi,
 qui nuper missi munere apud te ab exercitu fungens
 imperio tuo verbis audacioribus sese opponebat. Re-
 gat imperator : Cujus indolis est ac naturæ? Sub-
 infert Philippicus : Junior est adhuc, temerarius,
 et timidus. Kit Mauricius : Si timidus, cadum
 amans est et sanguinis : suique insomnii enarra-
 tionem ad Philippicum instituit. Ea nocte astrum,
 cui nomen comeses, in cœlo visum est : sequenti
 porro luce Magistrinus ad sanctos eremi Patres
 delegatus, responsum istiusmodi ab eis ferens,
 rediit : Pœnitentiam tuam Deus approbat, et anima
 tua damnationis pœna servata, cum omni familia
 tua in sanctorum album te ascribit : imperii vero
 dignitate cum dedecore et vitæ periculo excides. His
 auditis Mauricius totis viribus laudes Deo retulit.
 Autumno igitur appotente, et Mauricio imperatore
 Petrum cum exercitu in Selavinorum agris hiber-
 nare jubente, milites imperata facere detrectantes
 tumultuantur, et equos jam defatigatos, multam-
 que prædam se avehere, sparsasque per regionem
 adversariorum copias passim occurrere causati, in
 rebellionem versi sunt. Quare dux exercitus in
 rebellantes invecus duris eos laboribus subigere
 moliebatur : tunc admodum copiosi imbres, frigus-
 que ingens castris incubuit Porro Petrus ad pas-
 suum viginti millia a via remotior moram agebat.
 241 Mauricius interea per litteras etiam moleste
 C jussitabat exercitum trans Istrum duci, et ex
 Selavinorum agris annonam in hiemem ei submi-
 nistrari, ne ipse ex publico com meatum præbere
 cogeretur. Dux autem Gundui ad se vocato : Quam
 dura, inquit, imperatoris jussa, in alieno hostilique
 solo exercitum hiemare præcipientis ! parendi sane
 necessitas gravis : detrectandi difficultas major. Nil
 equidem boni atque honesti avaritiæ peperit ; quin-
 imo incommodorum omnium mater apud omnes
 æstimatur. Hujus contagio imperator infectus in-
 gentium malorum auctor Romanæ reipublicæ ha-
 bebitur. Convocalis subinde agnimum præfectis,
 imperatoris voluntatem ipsis patefacit : qui, milites
 illam minime exsecuturos, dixere. Illa quoque
 D publice enuntiata, confestim exercitus omnis in

VARIAE LECTIONES.

⁸⁷ δὲ add. ex A. ⁸⁸ τοιαύτην A, αὐτήν vulg. ⁸⁹ καὶ add. ex A. ⁹⁰ καταλαβούσης A, καταλαβανού-
 σης vulg. ⁹¹ προστάξαντος τὸν λαὸν παραχειμάσαι A, παραχειμάσαι κελεύσαντος vulg. ⁹² ἀνέστησαν
 A, ἀνέστησαν vulg. ⁹³ τὴν add. ex A. ⁹⁴ ἐνώχλει A, ἐπώχλει vulg. ⁹⁵ ἔφη add. ex A. ⁹⁶ προστάσσοντος
 om. A. ⁹⁷ καὶ τὸ παρακοῦσαι χαλ. A a, καὶ τὸ ὑπακοῦσαι δεῖν χαλ. vulg. ⁹⁸ καὶ τὸ ὑπακοῦσαι A a, καὶ τὸ
 παρακοῦσαι vulg. ⁹⁹ οἱ δὲ A, αὐτοὶ δὲ vulg. ¹⁰⁰ τοῦτο A, τοῦτον vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(64) Anno scilicet 18 Mauricii. Anastasius ubique
 procuratorem reddit, et est subditorum ad princi-
 pem, ut P. Goar ex Pancir. COMEFIS.

(65) Ad Simocattam cap. 8 et seqq. decerpendum
 redit Theophanes.

(66) Theophyl., τῆς ἵππου, Equis valde diminutis.
 COMEFIS.

(67) Anast. in demetationem eos immisit. For-
 te, demetationem, ut enim Simoc. cap. 6, navigia
 compingebant ut trajicerent, Mauricii jussa exse-

cuturi, cum paululum remisissent ferociam : vi-
 rum imbres frigusque in priorem eos mentem
 revocavit, et ut illic omnino hiberna ducere ren-
 nuerent. Ib.

(68) Theophyl., τοῦ χάρακος. Anast. viginti milli-
 bus procul ab exercitu morabatur : nec tam bona
 suis interpr. minus bonis commutare debuit. Forte
 scriptum, στρατοῦ, vel στρατοπέδου, sic multas
 barbaras voces peperit antiquariorum ling. la-
 manus. Ib.

rebellionem motus. Periculo subducunt se primores, et ad duces palantes se conferunt. Quaiuobrem agmina in unum collecta Phocam centurionem exarchum creavere : tumque clipeo sublatum exarchum faustis acclamationibus prosecuti sunt. Ea re intellecta, Petrus fuga lapsus certiozem de omnibus fecit imperatorem, Mauricius nuntium adeo gravem atque molestum accipiens, urbicariis turmis celare satagebat. Die vero secunda insequente, quo magis infortunium occultaret, certamen equestre celebravit. Tum vero Prasinorum factio in has voces erupit : *Constantinus et Domentiolus, Romanorum domine, ter anguste, sollicitant populum, ut, peccatis nostris exigentibus, furcifer rei communis administrator instituitur : Deus rerum omnium opifex adversarios et hostes universos intestinis ac, ne ac exteris citra sanguinis effusionem tibi subijciat. Imperator ad hæc factionibus significavit : Iusanientium militum motus indecentes atque seditio nequidquam vos moveant. Tum Veneti : Deus qui te imperatorem esse jussit cunctos majestati tue armis adversantes prosternet. Si Romanus sit, qui tam ingrate tecum agit, hunc absque cædis periculo iterum servituti tue subijciat. Illos itaque armis instructos et blandis verbis delinatos urbis mœnia cum eorum tribunis custodire jussit imperator. Filio vero imperatoris ad Calicratiam cum Germano socero venatu se exercente, ad ipsum Theodosium, ut imperium suscipiat, litteras dirigunt Romani; si nollet, vel Germanum imperatorem renuntiaturos : non enim diutius posse tolerari Mauricii dominationem. Ea re comperta filium ad se advocat Mauricius : mœnium vero defensionem Comentiolo commendat. Tum Germanum una cum filio Theodosio, ceu imminentium calamitatum auctorem,*

Φωκᾶν (69) τὸν κένταρχον, , καὶ ἐπὶ ἀσπίδος ἑαυτοὺς ὑφάσαντες εὐφήμησαν ἑξαρχον. Καὶ ταῦτα ὁ Πέτρος ἀκηκῶς εἰς φυγὴν ἐτράπη, καὶ τῷ βασιλεῖ πάντα ἡ κατὰ δὴλα ἐποίησεν. Ὁ δὲ βασιλεὺς τὰ δυσχερῆ ταῦτα ἀκούσας, κρύπτειν αὐτὰ τῷ πλήθει ἐπειράδα. Δευτέρᾳ δὲ ἡμέρᾳ καὶ ἱππικὸν ἐπέτελεσεν ὁ, τὰ τῆς συμφορᾶς ἀποκρύπτων. Ὁ δὲ δῆμος τῶν Πρασίνων ἔκραξεν, λίγων· Κωνσταντῖνος καὶ Δομεντιολος ὁ (70), δέσποτα Ῥωμαίων τρισυούγοιστε, τῷ οὐκ αἰσῶ σου δῆμῳ παρενοχλοῦσιν, ἵνα ὁ κρούκης διοίκησιν (71), εἰς ἃς ἔχομεν ἀμαρτίας. Ὁ Θεὸς ὁ τὰ πάντα δημιουργήσας ὑποτάξει πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον ἐμφύλιόν τε καὶ ἀλλόφυλον, καὶ χωρὶς αἱμάτων. Ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖς δῆμοις ἐδήλωσεν· Μηδὲν ὑμᾶς ταραξὴ ἀλόγων στρατιωτῶν ἀκοσμία καὶ ἀταξία. Οἱ δὲ βένετοι εἶπον· Ὁ Θεὸς ὁ καλεῖσθας σε βασιλεῦσιν ὑποτάξει σοι πάντα τὸν πολεμοῦντα ὅτιν βασιλείαν σου. Εἰ δὲ Ῥωμαῖός ἐστιν ὁ ἀγνωμονῶν σε, εἰς δουλείαν σοι τοῦτον ὑποτάξει χωρὶς αἱμάτων. Τούτους δὲ ὁ βασιλεὺς καθοπλίσας καὶ λόγοις ἡπίοις κατευνάσας, σὺν τοῖς δημάρχοις (72) φυλάττειν τὰ τεῖχη τῆς πόλεως προσέταξεν. Τοῦ δὲ υἱοῦ τοῦ βασιλέως ἑμὰ Γερμανοῦ τοῦ πανθεροῦ αὐτοῦ ὁ εἰς Καλιεράτειαν (73) κυνηγετοῦντος, ἀποστέλλουσι γράμματα οἱ Ῥωμαῖοι πρὸς Θεοδόσιον ἀξιοῦντας ὑπ' αὐτοῦ βασιλεύεσθαι· εἰ δὲ μὴ, κἂν Γερμανὸν προσαγορεύσαι βασιλέα· μὴδὲ γὰρ ἔτι ἀνέχεσθαι ὑπὸ Μαυρικίου βασιλεύεσθαι. Ταῦτα ὁ Μαυρίκιος μαθὼν, μεταστέλλεται τὸν υἱὸν πρὸς αὐτόν. Κομηνσίῳ δὲ τὰ τεῖχη φρουρεῖν προσέταται. Τὸν δὲ Γερμανὸν σὺν τῷ υἱῷ Θεοδοσίῳ κατητήετο τῶν συμφορῶν αἰτίων γεγενῆσθαι. Τοῦ δὲ Γερμανοῦ ἀπολογουμένου, Μαυρίκιος ἔφη· Ὁ Γερμανὲ, δύο εἰσι τερμηρία τῆς ὑπονομίας μου· τὰ τε ἐκ τοῦ λαοῦ πρὸς σὲ γράμματα, καὶ τοῦ φεῖδυσθαι

VARIE LECTIONES.

ἑαυτοῦς A, ἀσπίδα vulg. ὅλα A, ταῦτα vulg. ἐπέτελεσεν A, ἀπετ. vulg. Δομεντζιολος A. τὸν πολεμοῦντα A, τῶν πολεμούντων vulg. τῇ βασιλείᾳ A. αὐτοῦ add. ex A. εἰ δὲ μὴ ὑπὸ Μαυρικίου βασιλεύεσθαι old. ex A et aliis codd. τὸν δὲ Γ. A, τὸν Γ. δὲ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(69) Ἐξαρχον ducem exercitus, et consilii principem et executorem, necnon imperii candidatum interpretor : quamvis Phocam jam tunc imperatorem renuntiatum scribat Zonaras, Simocatta cap. 7 : Ἐξαρχον τὸν ἐκατόνταρχον Φωκᾶν προσέστησαντο. Κένταρχον vocat Theophanes, centum virorum principem.

(70) Imperatoris molestias propriis querelis augere Prasinorum factio, et ad angustias extremas redactum etiam cum Constantini et Domentiolii, quos malorum suorum credidit auctores, perniciem, sibi favere compellit. Erat autem Domentiolus, Simocatta teste libro III, cap. 3, vir spectatissimus, et imperatori charus, atque inter primores consiliarios conspicuus : Constantinus autem cognomento Lardys, eodem scriptore lib. VIII, cap. 9, vir a senatu illustrissimus, et patricia dignitate cohonestatus, et antea tributis orientalibus recipiendis (ὅν ἐπαρχὸν πρακτικῶν, inquit ille, ἐλὼθασιν ὀνομάζειν Ῥωμαῖοι) ab imp. prepositus : quare uterque tum amicitiae erga imp., tum munusculum quæ gerebant titulus, populo odiosi querelarum occasionem populo præstiterunt.

(71) Historia miscella : Plebi tuæ molestias ingerunt, ut cruces his ponantur in ea quæ habemus peccatis. Anastasius : Plebi tuæ molestias et cruces ingerere disponunt in ea quæ habemus peccata. Si quid sapio : Constantinus et Domentiolus administrationis suæ pravitate in summam angustiam populum adduxerunt : adeo ut Phocas tyrannus cruciarius (id est, cruce dignus) et furcifer, rerum administratione in manus sumpta, cruces et tormenta nobis paret, paraphrastice interpretor. Legendus Simocatta cap. 7, vel certe : Huc res actæ sunt, ut oporteat Joannem cruce Prasinæ factionis ducem curare temp. Ὁ διοικητὴς τοῦ Πρασίνου μέρους Ἰωάννης ὁ ἐπὶ κλήν κρούκης. Chron. Alexand. ad annum 1 Phocæ.

(72) Sergium Prasinorum, Cosmam Venetæ factionis tribunos istos expressit Simoc. lib. VI, cap. 7. COMMERIS.

(73) Idem Simoc. cap. 8 : Χῶρος γὰρ πρὸ τοῦ ἁσπεός οὗτος, λίαν, ὥς ἔπος εἰπεῖν, ὠρτικός· Locus est ante urbem, perquam, ut omnia verbo complectar, amœnus ac speciosus.

τὴν λαὸν τῆς ἀγέλης ἵππων τῆς νεομένης σοὶ **A** εἰς τὰ προάστεια. Πάντα γὰρ διήρπασαν¹⁰, καὶ τῶν σῶν ἐφέσαντο¹¹. Φεῖδου, Γερμανέ, τοῦ μηκύνειν τὸν λόγον, οὐδὲν ἡδύτερον τοῦ διὰ ξίφους τεθνάναι (74). Ὁ δὲ Γερμανὸς εἰς τὴν ναὺν τῆς Θεομήτορος τῶν Κύρου¹² (75) προσέφυγεν. Καὶ ὁ βασιλεὺς τοῦτο μαθὼν Στέφανον τὸν εὐνοῦχον ἀπέστειλεν τοῦ ἐξαγαγεῖν τὸν Γερμανὸν τῆς ἐκκλησίας. Τοῦ δὲ Στεφάνου (76) βιαίως ἐξαγαγεῖν τοῦτον¹³ ἐπέλεξαντος, οἱ τοῦ Γερμανοῦ ὑπασιπιστὰ ἀντικαταστάντες, ἐξουθεῖσι τὸν Στέφανον, καὶ λαθόντες τὸν Γερμανὸν εἰς τὴν Μεγάλην ἐκκλησίαν καταφεύγουσιν. Ὁ δὲ βασιλεὺς βίβλους ἐμαστῆγον Θεοδόσιον τὸν ἑαυτοῦ υἱόν. Ἐφασκεν γὰρ δι' αὐτοῦ Γερμανὸν¹⁴ φυγαδεύθηναι· καὶ ἀποστέλλει ἐξκουσίτωρας τοῦ ἐξαγαγεῖν τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας τὸν Γερμανόν. Ἐντεῦθεν **B** θρύλλος μέγας τῇ πόλει ἐνεσκηψεν. Ὁ δὲ Γερμανὸς ἠθέλησεν ἐξελεῖν, καὶ δοῦναι ἑαυτόν. Τὰ δὲ πλήθη οὐ κατεδέξαντο, ἀλλ' ὕβρει μεγάλας τὸν βασιλέα ἠτίμασαν¹⁵, λέγοντες· *Μὴ σχολή¹⁶ ὁρῆμα ὁ φιλῶν σε, Μαυρίκιε Μαρκανιστά*. Οἱ τοίνυν τὰ τείχη φρουροῦντες ταῦτα μαθόντες, τῆς φρουρᾶς κατημέλησαν. Τότε οἱ τοῦ Πρασίνου μέρους τὴν οἰκίαν τοῦ Κωνσταντίνου, τοῦ λεγομένου Λάρδου, καταφλέγουσιν. Ὁ δὲ Μαυρίκιος μεσοῦσης τῆς νυκτὸς ἀποδυσάμενος τὴν βασιλικὴν στολὴν, καὶ ἰδιωτικὴν περιβαλόμενος¹⁷, εἰς δρόμωνάς τε εἰσελθὼν, μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ καὶ Κωνσταντίνου, ἀποδιδράσκει. Τὰ δὲ πλήθη δι' ἄλλης τῆς νυκτὸς αἰσχίσταις ὕβρει τὸν βασιλέα καθύβριζον ἐπέσκιωπτόν τε, καὶ τὸν πατριάρχην Κυριακόν. Λαίλαπος τοίνυν γενομένου μεγάλου μετὰ κινδύνων μεγίστων διασώζεται Αὐτόνομος¹⁸ (77). Ἐν αὐτῇ δὲ τῇ νυκτὶ ἐπιτίθενται αὐτῷ καὶ νόσοι ἀρθρίτιδες, ἃς ποδalgίας καὶ χειρalgίας καλοῦσιν. Ἐντεῦθεν¹⁹ ἀποστέλλει Θεοδόσιον τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν πρὸς Χοσρόην²⁰ τὸν βασιλέα Περσῶν μετὰ Κωνσταντίνου, ὅπως ὑπομνήσῃ²¹ τῶν ὑπὸ Μαυρικίου γεγονότων αὐτῷ, καὶ τὴν ἀνταπόδοσιν τῆς εὐεργεσίας προσνείμῃ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. Ὁ δὲ Γερμανὸς πέμπει πρὸς Σέργιον τὸν²² δῆμαρχον τοῦ Πρασίνου μέρος, ὅπως συναγωνίσῃται αὐτῷ τοῦ βασιλεῦσαι, ὑποσχόμενος τιμῆσαι τὸ μέρος τοῦ Πρασίνου, καὶ αὐτὸν μεγάλας ἀξίας περιβαλεῖν. Ὁ δὲ Σέργιος τοῖς ἐπισημοτέροις τοῦ δήμου τοῦτο ἐδάρρησεν. Οἱ δὲ τοῦτο οὐ κατεδέξαντο λέγοντες·

VARIÆ LECTIONES.

¹⁰ διήρπασαν **A**, ἐφήρπασαν vulg. ¹¹ ἐφέσαντο **A**, ἐφείσαν vulg. ¹² εἰς τὰ Κύρου **a**. ¹³ βιαίως ἐξαγαγεῖν τοῦτον **A**, τ. ἐξ. βιαίως vulg. ¹⁴ Γερμανὸν add. ex **A**. ¹⁵ ἠτίμασαν **A**, ἠτοίμασαν vulg. ¹⁶ σχολή] ἔσχη **A** f. ¹⁷ περιβαλόμενος **A**, περιβαλλ. vulg. ¹⁸ αὐτόνομος **A**. ¹⁹ ἐνταῦθα **a**. ²⁰ Χοσρόην add. ex **A**. ²¹ ὑπομνήσῃ τῶν **A**, ὑπομνησθῇ vulg. ²² τὸν add. ex **A**.

JAC. GOARI NOTÆ.

(74) De Germano cui mortem comminaretur Mauricius intellexit Theodosius ejus filius, cum ad aram fugere monuit, ut habet Theophyl. Comnenus.

(75) Simocatta citatus: Τῷ ἱερῷ τεμένει τῆς Θεομήτορος προσεπέλασεν, ὁ Κύρον, τὸν ἐπὶ Θεοδόσιου τοῦ αὐτοκράτορος γεγονότα δειμασθαι λόγος καθίστηεν ἀφενδῆ· Sacrum Deiparæ templum petit, quod a Cyro Theodosii temporibus esse conditum, fama non falsa prædicat. Item Orig. CP.

(76) Erat is eunuchus, filiorum Mauricii pæda-

gogus. Simocatta cap. 8.
(77) Idem cap. 9: Μόλις ὁ Μαυρίκιος διασώζεται ἐπὶ τὸν νεὼν Αὐτονόμου τοῦ μάρτυρος, ὡς ἀπὸ σταδίων ρ' καὶ ν' τῆς πόλεως Κωνσταντίνου· Mauricius ægre ad ædem martyris Autonomi vivens eradit, qui locus CP. circiter 150 stadiis abest.—Cedr., εἰς τὸν Αὐτόνομον· melius Αὐτονόμου. Sic et Theophyl. cap. 9: Ἐπὶ τὸν νεὼν Αὐτονόμου τοῦ μάρτυρος· Salus eradit ad templum Autonomi martyris; quod ait distare CP. 150 stadiis. COMBES.

gogus. Simocatta cap. 8.

(77) Idem cap. 9: Μόλις ὁ Μαυρίκιος διασώζεται ἐπὶ τὸν νεὼν Αὐτονόμου τοῦ μάρτυρος, ὡς ἀπὸ σταδίων ρ' καὶ ν' τῆς πόλεως Κωνσταντίνου· Mauricius ægre ad ædem martyris Autonomi vivens eradit, qui locus CP. circiter 150 stadiis abest.—Cedr., εἰς τὸν Αὐτόνομον· melius Αὐτονόμου. Sic et Theophyl. cap. 9: Ἐπὶ τὸν νεὼν Αὐτονόμου τοῦ μάρτυρος· Salus eradit ad templum Autonomi martyris; quod ait distare CP. 150 stadiis. COMBES.

delegat, ut is sibi ad derelictum imperium oblinendum operam accommodet, factionem Prasinam multis honoribus aucturum, ipsumque insolitis dignitatibus cumulaturum pollicitus. Sergius cum factionis suae praecipuis consilium communicat : rem vero propositam illi respuentes, *Nusquam, inquit, ea, qua fertur in Venetos propensione Germanus discedet.* Itaque Prasini Rhegium usque progressi, faustis 243 salutationibus tyrannum Phocam excipientes, ad Hebdomum accedere suadent. Phocas subinde Theodorum a secretis delegat, qui in Magnam ecclesiam ingressus audiente populo ex tabella recitavit, ac jussit, patriarcham, populi factiones, et senatum ad Hebdomum convenire. Quo demum facto, cum universi ad Hebdomum se contulissent, Cyriacus patriarcha sponsionem a tyranno exegit, qua se rectam fidem retenturum, Ecclesiamque a turbis immunem conservaturum promitteret. Porro tyrannus de eligendo in imperatorem Germano simulate consilium iniit. Cum vero Germanus dolos mentitus se recusare profiteretur, factionesque interim tyrannum repetitis vocibus promovere non desisterent, perniciēs et imperii clades imperator renuntiatur. Ita tyrannus sceptrorum dominus salutatur, calamitas felicitatis jura obtinet, et Romanorum ærumnæ ingentiores ex adversis istis exordiis erumpunt. Porro tyranni inauguratio ad Joannis Baptistæ templum peracta est. Duos vero dies ibi moratus, tertio tandem imperatorio curru vectus in regiam penetravit. Quinto insuper ab adventu die Leontiam uxorem imperiali redimivit corona, et Augustam renuntiavit. De stationum autem locis dissidentes ab invicem factiones eodem die seditionem moverunt. Quare tyrannus Alexandrum conspirationis initæ socium ad partes componendas misit. Alexander in Cosmam Venetorum tribunum manu violenter illata, audacius impulit, et contumelia prosecutus est : quod gravius ferentes Veneti : *Discede, exclamant, disce modeste agere : nondum Mauricius periit.* Tyrannus vocibus istis auditis,

ὅτι ἂν ποτε Γερμανὸς τῆς τῶν Βενέτιων προσπαθείας ἀποστήσεται. Οἱ δὲ Πράσινοι ἐξεληθόντες εἰς τὸ Ῥήγιον μεγάλας εὐφημίας ἐτίμων ²² τὸν τύραννον Φωκᾶν, καὶ πείθουσιν αὐτὸν, ἐν τῷ Ἑβδόμῳ (78) παραγενέσθαι. Πέμπει τοίνυν ὁ ²³ Φωκᾶς Θεόδωρον τὸν ἀσκηρῆτις ²⁴ (79), καὶ εἰσελθὼν ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ ἐπανεγένωσεν τῷ λαῷ, ὅπως ὁ πατριάρχης καὶ οἱ δῆμοι καὶ ἡ σύγκλητος ἀφίκωνται ἐν τῷ Ἑβδόμῳ. Τοῦτου ²⁵ τοίνυν γεγονότος, καὶ πάντων ἐν τῷ Ἑβδόμῳ ἀφικομένων, Κυριακὸς ὁ ²⁶ πατριάρχης ἀπήτησεν τὸν τύραννον ὁμολογῆσαι περὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, καὶ τοῦ ἀτάραχον φυλάξαι τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐδοξεν δὲ ὁ τύραννος τὸν Γερμανὸν εἰς βασιλεῖα προτρέπεσθαι. Τοῦ δὲ Γερμανοῦ (80) κατειρωνευομένου μὴ θέλειν, καὶ τῶν δῆμων εὐφημούντων τὸν τύραννον, ἀναγορεύεται τὸ κακόν· καὶ κύριος τῶν σκήπτρων ὁ τύραννος προχειρίζεται, καὶ κρατεῖ τῆς εὐδαιμονίας ἢ συμφορᾶ, καὶ λαμβάνει τὴν ἑναρξιν τὰ μεγάλα τῶν Ῥωμαίων ἀτυχήματα. Ἡ δὲ ἀναγόρευσις τοῦ τυράννου εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ ἐγένετο ²⁷. Δύο δὲ ἡμέρας ἐν τούτῳ διατρίψας, τῇ τρίτῃ εἰς τὰ βασίλεια εἰσῆλθεν ἐπὶ βασιλικῆς ἀμάξης καθεζόμενος. Τῇ δὲ πέμπτῃ ἡμέρᾳ Λεοντίαν ²⁸ τὴν αὐτοῦ γυναῖκα ἔσπεψεν Αὐγούσταν. Καταστασιάζουσι τοίνυν τὰ μέρη πρὸς ἄλληλα ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ διὰ στάσεις τόπων ²⁹. Ὁ δὲ τύραννος τὸν Ἀλέξανδρον τὸν συναντάρτην αὐτοῦ ἐξέπεμψεν ³⁰ κατευνᾶσαι τὰ μέρη. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος Κοσμᾶ τῷ τῶν Βενέτιων δημάρχῳ χειρὸς ἐπιβαλὼν, ὤθησέν τε καὶ ὕβρισεν. Οἱ δὲ Βένετοι ἀγανακτοῦντες, ἔκραζον· Ὑπαγε· μάθε τὴν κατὰστασιν (82), ὁ Μωυρικήκις οὐκ ἀπέθανεν. Ὁ δὲ τύραννος τούτων ἀκηκῶς τῶν φωνῶν ³¹, ἐπὶ τὴν τοῦ Μωυρικήκις φόνον κινεῖται· καὶ ἀποστείλας στρατιώτας, ἤγαγεν αὐτοὺς ἐν Ἀλακηδόνι εἰς τὸν Εὐρωπίου (81) λιμένα. Καὶ προαναίρουνται τοῦ βασιλέως οἱ παῖδες οἱ ἄρρενες ἐπὶ ὕψους αὐτοῦ πάντες, ἐνταῦθεν προκολάζων τὸν βασιλεῖα τῇ τῶν παίδων σφαγῇ. Ὁ δὲ Μωυρικήκις φιλοσophῶν τῷ δυστυχίματι ³², τὸν ἐπὶ πάντων ἐπεκαλεῖτο Θεόν· καὶ πυκνῶς ἐφθίγγετο· Δίκαιος εἶ, Κύριε, καὶ εὐθεΐαι ³³ αἱ κρίσεις σου.

VARIAE LECTIONES.

¹² ἐτίμων] εὐφῆμουν a. ²² ὁ add. ex A. ²³ Ἀσκηρῆτην A b, Ἀσκηρῆτης a, Ἀσκηρῆτην f. ²⁴ τοῦτου — ἀφικομένων] ἀφικομένων δὲ vulg. ²⁵ ὁ add. ex A. ²⁶ ἐγένετο A, γέγονεν vulg. ²⁷ Λεοντίαν A. ²⁸ διάστασις τόπων A f, διάστασις τόπων a. ²⁹ ἐξέπεμψεν A, ἐπεμψεν vulg. ³⁰ τῶν φωνῶν om. A. ³¹ τῷ δυστυχίματι A, τὸ δυστύχημα vulg. ³² εὐθεΐς vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(78) Simocatta lib. viii, cap. 10 : Τόπος οὗτος τοῦ ἁγίου ἀπὸ σημείων ἐπτά· *Locus ab urbe septem millibus abest.* Duo loca ejusdem nominis fuisse conjicio : unum ad urbem, et προάστειον, de quo superius pag. 67, de quo Simocatta ipse cap. 12 : Πρὸς τὸ πᾶν τὸ ἀνακαίμενον ἐν τῷ λεγομένῳ Ἑβδόμῳ, ὃν κάμπον Ῥωμαῖοι κατονομάζουσι· *Ad agrum urbi adjacentem (non qui millibus septem absit) loco, cui nomen Hebdomus, quem Romani campum dicunt ; alium, de quo in presenti mentio.*

(79) Idem : Τὸν ἀσκηρῆτις Θεόδωρον τῶν βασιλικῶν ταχυγράφων ἄνδρα ἐπιστημον· *A secretis inter celeres scribas, seu actuarios imp. clarissimum.*

(80) Aliter Theophyl. cap. 10 : Προτρέπεσθαι, τοῦ Γερμανοῦ κατειρωνευόμενος, θέλειν· *Visus est*

D Germanum hortari velle ad cōfessendum imperium, cum Germano illuderet. Sic certe aptius, quam ut Germanus sic ironia dicatur respuisse imperium. COMBEFIS.

(81) Anast., *disce ordinem.* Pontanus, *verum statum ; P. Goar., disce modeste agere.* Ego, *membris promotionis ;* id est, ut Phocas nostris auspiciis ac favore modo imperium adeptus sit, nunc etque ejus potestas, Mauricio adhuc superstitē. Sic Polyb. Φάβιος μετὰ τὴν κατὰστασιν θύρας τοῖς θεοῖς post initum magistratum diis sacrificans. Id.

(82) Mendosa hic omnium codd. lectio : vice Εὐτροπίου, de quo Procopius ad lib. II *Ædif. calcem*, et Anastasius correctiores.

Γίνεται τοίνυν τῶν παίδων ὁ θάνατος τοῦ πατρὸς A ἐπιτάφιον προσεπιθειζαμένου τὴν ἀρετὴν ἐν τῷ με-
γέθει τῶν συμφορῶν ³⁵. Τῆς γὰρ τιθνηνῆς αὐτοῦ
κλεψάσης ³⁶ ἔνα τῶν βασιλικῶν μειρακιῶν, καὶ πρὸς
σφαγὴν τὸ ἑαυτῆς ἐπιδοῦσης ³⁷ (83), ὁ Μαυρίκιος
οὐ κατεδέξατο, ἀλλὰ τὸ ἴδιον ἐπεζήτησεν· φασὶ δὲ
τινες, ὅτι τοῦτου σφαγέντος, γάλα σὺν τῷ αἵματι
ἔρρευσεν ³⁸, ὥστε πάντας τοὺς ὀρώντας θρηνῆσαι
δεινῶς. Οὕτω μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς καὶ μόνος ³⁹ φύ-
σεως ὑψηλότερος γεγονὼς ὑπαλλάττει ⁴⁰ τὸν βίον.
Οὐ διείλιπε δὲ τὴν Ῥωμαίων βασιλείαν ἐξ ἐκείνου
καιροῦ δυστυχήματα ποικίλα τε καὶ ἐξαισια. Ὁ τε
γὰρ Χοσρόης ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς τὴν εἰρήνην
διέλυσεν, καὶ οἱ Ἀβάρεις ⁴¹ τὴν Θράκην διώλεσαν,
καὶ ἄμφω τὰ στρατεύματα τῶν Ῥωμαίων διεφθά-
ρησαν· ὥστε, ὁππῶς ἡ Ἡράκλειος ἐθαλίλευσεν, ἐξ-
έτασιν τοῦ ὀπλιτικοῦ ἐποίησαν εἰς τὸ ἀκριδές, καὶ
ἐκ πάσης τῆς πληθύος τῆς εὐρωθείας ἐπὶ τῆς τυ-
ραννίδος Μαυρικίῳ μετὰ Φωκᾷ οὐχ εὖρεν περαιτέρω
δύο ἀνδρῶν. Οὕτως οἱ τὸν τύραννον προστησάμενοι
ἐπὶ αὐτῷ ἀνελώθησαν.

calamitates variae ingentesque Romanum imperium labefactare non destiterunt. Etenim Chosroes Per-
sarum rex pacem solvit, Abares Thraciam devastaverunt : et uterque Romanus exercitus, cum in
Oriente, tum in Occidente, dissipatus : ita ut cum Heraclius imperator creatus accuratam militum
recensionem ageret, de universa multitudine, quæ in illa Phocæ adversus Mauricium rebellionem ad-
fuerat, duos tantum homines superstites reperiret : adeo illi ipsi, qui tyrannum evexerant, sub ipso
demum ad interecionem deleti sunt.

A. M. 6095. — Ῥωμαίων βασιλέως Φωκᾷ
ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Νοεμβρίῳ ἰνδικτιῶνι ⁴² ζ' (84)
βασιλεύσας Φωκᾷς ὁ τύραννος ἀνέβλεν, ὡς πολέ-
λεται, Μαυρίκιον σὺν πέντε πασιὶν ἀρρεσιν· καὶ
τὰς τούτων κεφαλὰς ἐκέλευσε τεθῆναι ἐν Κάμπῳ ⁴³
τοῦ τριθουναλίου ἡμέρας ἱκανὰς· καὶ ἐξήρχοντο οἱ
τῆς πόλεως, καὶ ἐθεώρουν αὐτάς, ἕως ἐπώζεσαν.
Ἀναιρεῖται δὲ καὶ Πέτρος (85) ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, καὶ
ἄλλοι πολλοί. Θεοδόσιον δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ λόγος
κρατεῖ πεφευγῆναι καὶ σεσωσθαι. Ταύτην δὲ τὴν
φήμην Χοσρόης ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς ᾗξῃσεν
ἄλλοτε ⁴⁴ ἄλλως ψευδόμενος, καὶ παρ' ἑαυτῷ τοῦτον
ἔχειν λέγων, καὶ προνοεῖν δῆθεν, ἵνα τὴν Ῥωμαίων
βασιλείαν παραλάβῃ· ὁλοερῶς δὲ τῆς τῶν Ῥωμαίων
βασιλείας ἐλπίζων κρατῆσαι, ὡς ἡλέγχθη πολυτρό-
πως, μάλιστα δὲ ἐκ τοῦ πολέμου αἰφνιδίους ⁴⁵ (86)
κινῆσαι, καὶ μεγάλως λυμῆνασθαι τὰ Ῥωμαϊκά.
Τοῦ δὲ Φωκᾷ πρέσβην πρὸς αὐτὸν ἀποστελλαντος
Βιλίου ⁴⁶ (87), τοῦτον ἐκράτησεν, καὶ εἰς φυλακὴν
ἀπέθετο, μηκέτι εἰς τὰ Ῥωμαίων ὑποστρέψαι ⁴⁷.
Γράμμασι δὲ ἀτίμοις τὸν Φωκᾷ ἀντημείβετο ⁴⁸.

de Mauricio quantocius e medio tollendo consilium
init : submissosque Chalcedonem milites ad Euro-
pii portum descendere, ibique Mauricianæ familiæ
stragem edere imperat. Sub imperatoris igitur
ipsius oculos liberi ejus masculi quinque primo
necantur : imperatoris quippe supplicium a filio-
rum nece tyrannus auspicabatur. Mauricius eam
calamitatem forti animo sustinens, Deum rerum
omnium præsidem frequentius invocans, philoso-
phabatur, crebroque repetebat : *Justus es, Domine,*
et recta judicia tua. Filiis itaque mors illata, se-
pulcralem honorem patre auspicante, qui videli-
cet in summis ærumnis summæ virtutis speciem
exhibuit. Cum enim nutrix unum ex imperatoris
filiis suffurata proprium ejus loco substituisset,
non est hoc passus Mauricius, sed suum requisivit.
Ex jugulati pueri corpusculo lac emanasse, qui-
dam ferunt : quod spectatoribus omnibus acerbis-
simas lacrymas excussit. Sicque ²⁴⁴ tandem
imperator, cum lege naturæ superiorem se gessit,
vitam morte commutavit. Ex illo demum tempore

A. C. 595. — Romanorum imperatoris Phocæ
innus primus.

Hoc anno mense Novembri, indictione sexta, ty-
rannus Phocas occupato imperio, Mauricium cum
quinque masculis liberis, ut præmisimus, occidit,
eorumque capita in tribunali campo per plures dies
exponi jussit. Ex urbe porro prodibant cives, et ad
eorum spectacula, donec omnino fœterent, conve-
niebant. Petrus insuper Mauricii frater e medio
tollitur cum aliis plurimis. Theodosium Mauricii
filium fuga evasisse, et periculo superstitem vixisse
rumor est. Hanc vero famam Persarum rex Chos-
roes variis mendaciis in id confectis pro libito
auxit ; Theodosium penes se habere simulans, seque
subinde procurare, ut paternum reciperet impe-
rium : cum revera ipse de usurpando Romanorum
imperio cogitaret : quemadmodum seipsam variis
demum modis prodidit, bella maxime ex improviso
in Romanos inferendo, eorumque ditiones fœde
diripiendo. Cum vero Phocas Bilium legatum ad
eum misisset, comprehensum dejecit in carcerem,
nusquam deinceps in Romanam ditionem rever-

VARIE LECTIONES.

³⁵ τῆς συμφορᾶς A. ³⁶ κλεψάσης A, σκεπασάσης vulg. ³⁷ πρὸς σφαγὴν τὸ ἑαυτῆς ἐπιδοῦσης
A, πρὸς φυγὴν ἑαυτὴν ἐπιδοῦσας vulg. ³⁸ ἔρρευσεν A, ἐρεῦται vulg. ³⁹ μόνος A, νόμον a,
νόμου f, νόμῳ vulg. ⁴⁰ ὑπαλλάττει A, διαλλάττει vulg. ⁴¹ οἱ βάρβαροι A. ⁴² ἰνδικτ. om. A f. ⁴³ κάμπῳ
a f. ⁴⁴ ἄλλοτε A, ἄλλοτε vulg. ⁴⁵ αἰφνιδίους A, αἰφνιδίου vulg. ⁴⁶ βιλίου A. ⁴⁷ ὑποστρέψαι A b f, ὑπο-
στρέψαντα vulg. ⁴⁸ ἀντημείβετο A a f, ἀνταμείβεται vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(83) Theophylact. cap. 41, qui rem clarius ex-
ponit. COMBESIS.

(84) Chronicon Alex. et appendix ad Marii Chro-
nicon.

(85) Simocatta cap. 13, Chron. Alexand.

(86) Theodosii mortem comprobat Theophyl.
cap. 15. COMBESIS.

(87) Simocatta cap. 15, Διλιον.

aurum : et litteris omnino indecoris Phocæ responsum dedit. Cæterum imperatricem Constantinam cum filiabus tribus, in domo privata, cui Leonis nomen, tyrannus inclusit.

In Alexandria porro civitate ex scriptoribus eximiis quispiam vir religiosus ex festivo pervigilio nocte media domum remeans videt statuas suis basibus dilapsas in terram ferri, et Mauricium ejusque liberos e medio sublato, et cuncta, quæ Byzantii acciderant, clara voce **245** enuntiantes audit. Visa et audita mane ad augustalei prefectus enarrat. Comminatur ille nulli hæc faceret manifesta. Die vero notato et attentius observato exitum expectavit. Nono postmodum die nuntius Mauricii eadem evulgaturus advenit, ac simul tunc demoniorum vaticinia augustalis in publicum sparsit.

Cæterum Narses Romani dux exercitus rebellionem in tyrannum movit, et Edessam occupavit. Quare Phocas Germano duci Edessam obsideat, litteris præcipit. Narses Persarum regem Chosroem ut collecto exercitu in Romanos bellum moveat scriptis sollicitat. Phocas autem Domentiolum proprium fratrem magistrum, Priscum vero comitem excubitorum instituit.

A. C. 596. — Hoc anno, mensis Decembris die septimo, indictione septima, ad solitas festorum solemnitates sparsis in populum pro consulum more nummis processit. Rex autem Persarum Chosroes collectas copias misit in Romanos. Germanus autem eo nuntio accepto extimuit : et necessitate compulsus bello principium dedit. Illum vero eo in bello vulneratum stipatores Constantinam deduxere : victis alioqui Romanis. Mox undecimo die a vulnere accepto Germanus diem extremum obiit. Phocas porro auxilium ex fœderis pacto faciendis Chagano donis, Barharos ea ratione quietem ac pacem servaturos sperans copias omnes ex Europa in Asiam transmisit. Divisas autem turmas partim in Persas, partim in Narsetem sub Leontio eunucho et optimatibus ad obsidendam Edessam destinavit. Chosroes cum instructis aciebus Daras profecto, **D**

Κωνσταντιναν δὲ τὴν βασίλισσαν ἅμα ταῖς τρεῖσι θυγατράσι ἐν οἰκίᾳ ἰδιωτικῇ, ἐπιλεγομένην ⁸⁸ τοῦ Λέοντος ⁸⁹, ὁ τύραννος κατέστησεν.

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ δὲ τῇ πόλει καλλιγράφος (88) τις εὐλαβὴς ἐκ παννυχίδος (89) οἰκαδε πορευόμενος μεσοῦσης ⁹¹ τῆς νυκτὸς ὁρᾷ τοὺς ἀνδριάντας (90) ἐκ τῶν βωμῶν καθελκυσθέντας, καὶ μεγάλη τῇ φωνῇ λέγοντας, ἀναιρεῖσθαι Μαυρίκιον καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ ἐν Βυζαντίῳ πραχθέντα ⁹² συμπύματα (91). Πρωτὰς δὲ ἀπειλῶν ὁ ἀνὴρ τῷ αὐγουσταλίῳ ταῦτα ⁹³ διεγῆσαστο. Ὁ δὲ παρηγγεῖλεν αὐτῷ μηδὲν ⁹⁴ ταῦτα κατὰδῃλα ποιῆσαι. Ἀπογραφάμενος ⁹⁵ δὲ τὴν ἡμέραν ἐκπαρόδοι τὴν ἑκδοσιν. Ἐννιάτῃ δὲ ἡμέρᾳ ὁ ἄγγελος κατέλαβεν μηνύων τὴν Μαυρικίου ἀναίρεσιν. Τότε αὐγουστάλιος τῶν δαιμόνων πρόφρησιν ἐπὶ λαοῦ ἐθριάμβευσεν.

Ναρσὴς ὁ τῶν Ῥωμαίων γενόμενος στρατηγὸς κατὰ τοῦ τυράννου ἀντήρην, καὶ τὴν Ἐδεσσαν ἐκράτησεν. Γράφει τοίνυν Φωκᾶς Γερμανῷ τῷ στρατηγῷ πολιορκῆσαι τὴν Ἐδεσσαν. Ὁ δὲ Ναρσὴς γράφει Χοσρόῃ τὸν πρὸς βασιλεῖα Περσῶν ⁸⁸ ἀθροῖσαι δυνάμεις καὶ κατὰ Ῥωμαίων ἐπιτελεῖσθαι πόλεμον. Ἐποίησε δὲ Φωκᾶς τὸν ἴδιον ἀδελφὸν Δομεντζιόλον μάγιστρον, καὶ τὴν Πρίσκον κόμητα ἐκκουδιστῶν.

A. M. 6096. — Τοῦτω τῷ ἔτει μηνὶ Δεκεμβρίῳ ζ' Ἰνδικτιῶνι ζ' προῆλθεν ⁹¹ Φωκᾶς ἐν ταῖς ἑορταῖς ῥίψας ὑπατεῖαν πολλήν. Χοσρόης δὲ βασιλεὺς τῶν Περσῶν συναθροίσας δυνάμειν πολλήν κατὰ Ῥωμαίων ἐξαπέστειλεν. Ὁ δὲ Γερμανὸς ἀκούσας ἐφοβήθη, ἀναγκασόμενος δὲ τοῦ πολέμου ἀπήρξατο. Τοῦ δὲ Γερμανοῦ ἐν τῷ πολέμῳ πληγέντος, οἱ ὅπως πιστὰι τοῦτον δεισώσαν μέχρι Κωνσταντίνης, καὶ ἡττώνται Ῥωμαῖοι. Ἐνδεκάτῃ δὲ ἡμέρᾳ καὶ ὁ Γερμανὸς ἐτελεύτησεν. Ὁ δὲ Φωκᾶς τὰς δυνάμεις ἀπὸ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἀσίαν μετέφερεν τῷ Χαγάνῳ τὰ πάντα ἐπαυξήσας, νομίζων ἡρμεῖν τῶν βαρβάρων τὸ ἔθνος. Ταύτας δὲ διελὼν ⁹² κατὰ Περσῶν ἀπέστειλεν, τὰς δὲ πρὸς τὴν πολιορκίαν Ἐδέσσης κατὰ Ναρσοῦ (93) σὺν Λεοντῷ εὐνούχῳ καὶ μεγιστάνῳ αὐτοῦ. Ὁ δὲ Χοσρόης συναθροίσας δυνάμεις ἐπὶ τὸ Δαρδὰς γίνεται. Ναρσὴς δὲ ἐξελθὼν Ἐδέσσης ἐπὶ τὴν Ἱερὰπολιν ⁹⁴ κατέφυγεν ⁹⁵.

VARIE LECTIONES.

⁸⁸ ἐπιλεγομένη A, λεγομένη vulg. ⁸⁹ τῶν Λέοντος A. ⁹¹ μεσοῦσης τῆς A, μέσης vulg. ⁹² πραχθέντα add. ex A. ⁹³ ταῦτα A, πάντα vulg. ⁹⁴ μηδὲν A, μηδὲν vulg. ⁹⁵ ἀπογραφάμενος A, γραψ. vulg. ⁹⁶ πρὸς Χοσρόην τὸν βασ. Περσ. A, πρὸς βασ. Π. τὸν X. vulg. ⁹⁷ προῆλθεν A, προσήλθεν vulg. ⁹⁸ δὲ ἐλθὼν B, διελθὼν I, διαδιβάσας A, sed in litura : διελθὼν. ⁹⁹ ἱερὰν πόλιν a. ¹⁰⁰ κατέφυγεν A, διέφυγεν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(88) Idem cap. 13, ἀνὴρ τις τῶν ἐς κάλλος γραφόντων, litteras bene pingendi peritus artifex.

(89) E nocturno convivio (non matutina vigilia, prout rudis Anastasius) ob natum sibi filium matrem per dies septem sumptuosius agitando. Simocatta.

(90) Mauricii puto et liberorum; idola quoque conjicio, quæ δαιμόνων scribit inferius.

(91) Explicat citatus auctor quodnam pervigilium istud fuerit, plane non sacrum, sed profanum pro septima nati pueri, quando Alexandrini totam noctem luxu ac epulis traducere solebant. Istud vero, nocturnæ visionis spectro factum accipien-

dum est, non ut re vera simulacra ita suis basibus dimota sint, in quibus nec tum consistebant, abolita Alexandriæ olim idololatria. Liqueat enim ex seq. non de aliis statuis sermonem esse quam sal-sorum numinum, quarum spectro ista dæmones prædixerint. COMBESIS.

(92) Fædo errore apud Codr. ὑπὸ Ναρσῆ στρατηγῷ, immisit in Persas Narse dux. Imo adversus Narsem, quem ipse post paucas lineas contra fidem a Phoca combustum ait, perinde ac Theophanes. Sed moris sere interpretum, ut devorent omnia, ac neque subnotent sic male cohærentia. Id.

Ὁ δὲ Χοσρόης σὺν τοῖς Ῥωμαίοις γίνεται εἰς τὸ Ἀρξαμουὺν ⁶¹ (93). Καὶ φρούριον ἀπὸ ἐλέφαντος ⁶² συστήσας τοῦ πολέμου ἀπῆρξατο, καὶ νίκην μεγάλην ἤρατο, πολλοὺς Ῥωμαίων ζωγρήσας, οὓς καὶ ἀπέτεμεν. Τούτων οὕτω πραχθέντων ὁ Χοσρόης ἐπὶ τὴν αὐτοῦ γῆν ἐπανεζεύξεν Ζογγόη τὰς δυνάμεις καταλιπὼν. Τοῦτο μαθὼν ὁ Φωκάς κατὰ Λεοντίου ἐμάνη, καὶ χειροπέδαις σιδηραῖς ἀτίμως αὐτὸν ἐν Βυζαντίῳ φέρει, καὶ χειροτονεῖ στρατηγὸν Δομεντζιόλον (94) τὸν ἴδιον ἀναψύχον, ὃν καὶ κουροπλάτην ἐποίησεν.

A. M. 6097. — Τοῦτω τῷ ἔτει ἀπέστειλεν Χοσρόης Καρδαρίαν καὶ Ῥουσιμάζαν, καὶ ἐπόρθησεν πολλὰς τῶν Ῥωμαίων πόλεις ⁶³. Ὁ δὲ Δομεντζιόλος λόγον δοῦς ⁶⁴ τῷ Ναρσῇ καὶ ὅρκοις πολλοῖς πείσας αὐτὸν μὴδεμίαν ἀδικίαν περὶ τῷ Φωκᾷ ὑπομένειν, ἀπέλευσεν ⁶⁵ αὐτὸν πρὸς Φωκᾶν. Ὁ δὲ Φωκάς μὴ φυλάξας τὸν λόγον τοῦτον πυρὶ κατέκαυσεν. Ἐν λύπῃ οὖν ⁶⁶ μεγάλῃ γεγόνασιν οἱ Ῥωμαῖοι, ὅτι φόβον μέγαν εἶχεν εἰς Πέρσας ὁ Ναρσῆς, ὥστε τὰ τέκνα τῶν Περσῶν ἀκούοντα τὸ ὄνομα Ναρσοῦ τρέμειν.

A. M. 6098. — Κωνσταντίνου πόλεως ἐπισκόπου Θωμᾶ ἔτος α'.

Τοῦτω τῷ ἔτει σχολαστικὸς εὐνοῦχος ἀνὴρ ἔνδοξος τοῦ παλατίου μεσοῦσης νυκτὸς Κωνσταντίναν τὴν δέσποιναν σὺν ταῖς τρισὶ θυγατρᾶσιν αὐτῆς λαθὼν, εἰς τὴν Μεγάλην ἐκκλησίαν κατέφυγεν τῇ ⁶⁷ βουλῇ Γερμανοῦ τοῦ πατρικίου ὀρεγομένου τὴν βασιλείαν. Γίνεται τοίνυν ἐν τῇ πόλει στάσις μεγάλη. Οἱ δὲ Πράσινοι ἀθροισθέντες ἐπὶ τὸν Κοχλίαν, ἐδυσφύμουν τὴν Κωνσταντίναν· ὁ δὲ Γερμανὸς τῷ δημάρχῳ τῶν Πρασίνων τάλαντον χρυσοῦ ἀπέστειλεν, ὥστε συνεργῆσαι αὐτοῖς. Τὰ δὲ πρωτεῖα τοῦ δήμου οὐ κατέδιδξαντο τοῦτο. Ὁ δὲ τύραννος ἐπεμψεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἀποσπάσαι ⁶⁸ τὰ γυναῖα· ὁ δὲ πατριάρχης Κυριακὸς ἀντικαθίστατο ⁶⁹ τῷ τυράννῳ, μὴ καταδεξάμενος ἐκ τοῦ ναοῦ ⁷⁰ ἀποσπάσαι τὰ γυναῖα τυραννικῶς. Ὅρκοις δὲ βεβαιωθεὶς ὑπὸ τοῦ Φωκᾶ, ὡς οὐκ ἀδικήσει αὐτὰς, ἐξάγονται τοῦ ἁγίου τεμένους, καὶ ἐν μοναστηρίῳ ἐγκλείονται (95)· τὸν δὲ Γερμανὸν ἀποκείρας (96) ἐν ἱερῷσι κατέταξεν, καὶ ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ παρεφύλαττεν ⁷¹. Τότε καὶ ⁷² Φιλίππικὸς τὴν κόμην ἐλόμενος ἱερωσύνης ἀξίαν ἐλάβεν ⁷³, καὶ ἐν Χρυσόπολει ἐν τῷ ⁷⁴ μοναστηρίῳ, ὃ ἔκτισε, διετίθειεν. Οἱ δὲ Πέρσαι ἐν τούτῳ τῷ ἔτει ⁷⁵ παρῆλθον τὸ Δαρδᾶς, καὶ πᾶσαν τὴν Μεσοποταμίαν

Narses Edessa profugus Hierapolim contendit. Tu vero Chosroes ad Arzamum Romanis occurrit, et elephantis castrorum in morem ordinatis, belli dat exordia, et insignem refert victoriam, captis Romanis quamplurimis, quos etiam capite multavit. His ita gestis, Chosroes Zongoi cura exercitus commissa, in propriam ditionem rediit. Eo cognito Phocas in Leontium ira invecus, ferreis manicis devinctum Byzantium adduci jubet, Domentziolo proprio nepote, quem deinde europolitatem declaravit, duce exercitus instituto.

A. C. 597. — Hoc anno Chosroes Cardariga et Rusmiaza missis Romanorum urbes plurimas devastavit. Domentziolus autem verborum et jurisjurandi data Narseti fide, et mali nequidquam a Phoca passurum pollicitus, **246** virum ad Phocam Cypolim destinavit. At Phocas spreto dato fidei juramento, ipsum igne combussit. Ea res Romanis tristitiam induxit ingentem: metuebant enim Persae Narsetem adeo, ut Persarum pueri solo Narsetis nomine audito detererentur et exhorrescerent.

A. C. 598. — *Cpoleus episcopi Thomæ annus primus.*

Hoc anno scholasticus eunuchus vir in palatio clarus, Constantina imperatrice cum filiabus tribus media noctis silentio educta, Germani patricii imperium ambientis consilio, ad Magnam ecclesiam confugit. Magna itaque per urbem seditio exoritur. Prasini etenim ad Cochliam collecti, diris et execrationibus Constantinam insectabantur; quamvis Germanus ad suppetias sibi ferendas eos adducturus ad Prasinorum tribunum auri talentum dono misisset, oblatum tamen factionis principes respuerunt. Quare mulierculas illas templo educendas tyrannus jussit: at patriarcha Cyriacus tyranno se opposuit, mulierculas ab ecclesia tyrannice avelli minime passus. Juramentis autem a Phoca interpositis, securus redditus nil indignum laturas, sacris septis extrahuntur, et in monasterio includuntur: Germanus autem deposita coma ad presbyterorum ordinem ejus jussu allectus et in ipsius domo custoditus est. Philippicus etiam crinibus attonsis sacerdotii dignitatem assecutus est, et Chrysopoli in monasterio a se exstructo moram egit. Cæterum hoc anno Persæ Daras urbem cepere, Mesopotamiamque universam et Syriam excurrentes prædam

VARIAE LECTIONES.

⁶¹ Ἀρξαμουὺν A a f, Ἀρξαμουὺν vulg. ⁶² ἐλεφάντων e. ⁶³ πολιτείας A. ⁶⁴ λόγον δοῦς A, λόγοις vulg. ⁶⁵ ἀπέστειλεν a. ⁶⁶ οὖν A, δὲ vulg. ⁶⁷ τῇ add. ex A. ⁶⁸ τὸ ἀποσπ. A. ⁶⁹ ἀντικαθ. A, ἀντεκαθ. vulg. ⁷⁰ ἐκ τοῦ ναοῦ add. ex A. ⁷¹ καὶ ἐν τ. ἰδ. o. παρεφ. add. ex A. ⁷² καὶ post τότε add. ex A. ⁷³ ἐλαβεν A, ἐνέβαλεν vulg. ⁷⁴ τῷ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(93) Arzanem regionem et oppidum habet Procopius duorum iter dierum a Constantina distans. *Bell. Persic. lib. II.*

(94) De cujus adversus Persas itinere, conflictu et periculo, Theodori Siceotæ Vita apud Surium **22** April.

(95) Chronicon Alexand. anno Phocæ primo: Κωνσταντίνα ἡ ἀπὸ βασιλισσῶν ἐβλήθη ἐν μοναστηρίῳ Constantina eximperiali in monasterium

conjecta est. Odium Prasinorum in eam ex Mauricii in Venetos affectu prodiit. Simocatta.

(96) Chronicon idem in annum eundem primum: Καὶ γεγόνασιν κληρικὸι Φιλίππικὸς ὁ πατρικίος, καὶ κόμης ἐξκουθητόρων, καὶ Γερμανὸς ὁ πατρικίος πενθερὸς γενόμενος Θεοδοσίου τοῦ υἱοῦ Μαυρικίου· Clerici facti sunt Philippicus patricius, et comes excubitorum, et Germanus patricius socer Theodosii filii Mauricii.

haud facile numerandam secum avexere. Patriarcha porro Cyriaco vivis erepto Thomas, diaconus et sacellarius ejusdem ecclesiae, mensis Octobris die undecimo in ejus locum sufficitur.

A. C. 599.—*Alexandriae episcopi Theodori annus primus(a).*

Hoc anno tyrannus Phocas Prisco patricio et excubitorum comiti filiam Domentiam in matrimonium locavit, celebratisque in Marinæ palatio nuptiis equestre certamen agi jussit. Ab utriusque vero factionis tribunis Prisci et Domentiae 247 imagines inter alias imperatoris laureatas ad columnas quatuor erectas cum vidisset imperator ira motus est, et Theophanem Pamphilumque factionum principes accitos, nudatisque corporibus in faciem ac terram jacentes, capite truncari decernit. Protocursore etiam ad eos misso sciscitabatur, cujus consiliis id attentassent. Responderunt illi: Fictores, quod more receptum est, moliti sunt. Factionis autem grex, reliquusque populus vociferatus: *Clementissimo domino*, inquit, *multos annos*. Lineatores interrogati, cur opus hujusmodi aggressi fuissent, *Filios*, inquirunt, *imperatoris ab omnibus faustis acclamationibus acceptos ac ita nominatos, nos proprio consilio ita delineavimus*. Priscus autem re gesta deterritus, ab imperatoris indignatione sibi cavebat. Cuncta vero plebe veniam illis concedi crebris vocibus exclamante, Phocas delictum remisit. Ab eo itaque momento alta mente repositam offensam Priscus gerens cum Phoca sincere et ex animo rem nullam tractabat. Cæterum mulier quædam cognomento Petronia tabellarii famuli vices gerens Constantinae ad Germanum utrinque dicta responsaque referebat. Cum autem rumor increbresceret Theodosium Mauricii filium inter vivos adhuc superesse, magnam novandarum spes rerum eo nuntio Germanus et Constantina animis fovebant. Nefaria vero Petronia quæ gerebantur tyranno facit manifesta.

καὶ Συρίαν, αἰχμαλωσίην πολλὴν ποιήσαντες, ἥς οἱ ἐστὶν ἀριθμός. Τοῦ δὲ πατριάρχου Κυριακοῦ τελευτήσαντος (97), Θωμᾶς χειροτονεῖται ἀντ' αὐτοῦ, διάκονος καὶ σακελλάριος ὢν τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, μηνὶ Ὀκτωβρίῳ ια'.

A. M. 6099. — Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Θεοδώρου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Φωκᾶς, ὁ τύραννος ἐξευξεν τὴν αὐτοῦ θυγατέρα Δομεντίαν Πρίσκῳ τῷ πατρικίῳ καὶ κόμητι τῶν ἐξουσιωμένων, καὶ γενομένου τοῦ γάμου ἐν τῇ παλατίῳ τῶν Μαρίνης, ἐκέλευσεν ἱππικὸν ἀγῶνῃ. Οἱ δὲ δῆμαρχοι τῶν δύο μερῶν ἐν τοῖς τετρακίσιον σὺν τῶν βασιλικῶν λαυράτων ἔστησαν Πρίσκου καὶ Δομεντίας λαυράτα (98). Ταῦτα ἰδὼν ὁ βασιλεὺς ἠγανάκτησεν, καὶ πέμψας⁷⁸ τοὺς δημάρχους Θεοφάνην καὶ Πάμφιλον, καὶ στήσας αὐτοὺς γυνούς εἰς τὸ στόμα, ἐκέλευσεν ἀποτιμῆσθαι αὐτούς. Πέμψας δὲ τὸν πρωτοκούρσωρα⁷⁹ αὐτοῦ, ἡρώτα αὐτοὺς, τίος ἐπιτρέψαντος τοῦτο πεποιήκασι. Οἱ δὲ εἶπον, ὅτι κατὰ συνήθειαν οἱ γραμμιστὰι τοῦτο πεποιήκασι⁸⁰. Ὁ δὲ⁸¹ δῆμος καὶ οἱ δχλοὶ⁸² ἔκραζον· Φιλανθρώπου δεσπότου πολλὰ τὰ ἔτη. Οἱ δὲ γραμμιστὰι (99) ἐρωτηθέντες, διὰ τί τοῦτο πεποιήκασι, ἔφησαν, ὅτι τοῦ βασιλέως τέκνα ὀνομασθέντα ὑπὸ πάντων ἡμεῖς ἀφ' αὐτῶν τοῦτο πεποιήκαμεν. Ὁ δὲ Πρίσκος φόβῳ συνεχόμενος⁸³, τὴν ἀγανάκτησιν ἰδεῖν τοῦ βασιλέως. Τῶν δὲ δχλων⁸⁴ κραζόντων φιλανθρωπευθῆναι αὐτοῖς, συνεχώρησεν ὁ Φωκᾶς· ἔκτοτε οὖν μηνίσας⁸⁵ ὁ Πρίσκος οὐκ ἦν ἐν ὀρθότητι μετὰ Φωκᾶ. Γυνὴ δὲ τις ὀνόματι Περωνία γίνεται τῇ βασιλίσσῃ Κωνσταντίνῃ ὥς ἀντὶ διακόνου πρὸς Γερμανὸν ἐκ Κωνσταντίνης τὰς ἀποκρίσεις ποιουμένη· τῆς δὲ φήμης πλατυνομένης Θεοδοσίον ζῆν τὸν υἱὸν τοῦ Μαυρικίου ἐλπίδας ἀγαθὰς⁸⁶ ἢ τε Κωνσταντίνα καὶ ὁ Γερμανὸς εἶχεν ἐπὶ τούτῳ⁸⁷. ἢ δὲ ἀνοσία Πετρωνία τῷ τυράννῳ ταῦτα κατὰδῃλα (1) πεποίηκεν Ὁ δὲ τύραννος Κωνσταντίναν⁸⁸ Θεοπέμπτῳ τῷ ἐπάρχῳ⁸⁹ πρὸς βάσανα ἔδωκεν· ἢ δὲ βασανιζομένη Ῥωμανὸν εὖν⁹⁰ πατρι-

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁸ πέμψας ἤγαγε τοὺς α. ⁷⁹ πρωτοκούρσωρα A. ⁸⁰ πεποιήκασι A, πεποίηκαν vulg. ⁸¹ οἱ δὲ εἶπον—πεποιήκασι om. A. ⁸² δχλοὶ A, λαοὶ vulg. ⁸³ συνεχόμενος A, κατεχ. vulg. ⁸⁴ δχλων A, λαών vulg. ⁸⁵ μηνίσας A. ⁸⁶ ἀγαθὰς A, ἀγαθοὺς vulg. ⁸⁷ τούτῳ A, τούτων vulg. ⁸⁸ ταῦτα κατ. A, κατ. τ. vulg. ⁸⁹ ἐπάρχῳ A, ὑπάρχῳ vulg. ⁹⁰ τὸν add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(97) Eodem anno et mense Cyriacum vita functum astipulatur Chronicon Alexandrinum: dñem tamen obitus signat 29 in Sabbatum incidentem, successorisque Thomæ ordinationem Januarii 23 peractam. Cæterum Thomas iste, sacellarius, id est, sacculorum et ærarii patriarchici custos, et carcerem ejus curator, idem memorato Chronico laudatur ἐπὶ τῶν χειροτονιῶν, quem cum interprete Radero ultro expetitum nusquam intelliges, sed ordinandorum examini, vel certe ordinibus ipsis a patriarcha conferendis præcipuum ministrum, cujus munus nostris ad Codinum notis explicatur. (98) Optatus: *Lauratis, et iconibus, quæ mittun-*

tur ad civitates, vel regiones, obvii adeunt populi cum cereis et incensis. Gregorius Dialogus epist. 4, ad Leonem Isaurum, τὰ λαυράτα σου κατεδέξαντο, imagines tuas exceperunt. Lauratæ ideo imagines quod imp. lauro redimitum ac triumphantem repræsentarent: de quibus plura Baronius anno 603, num. 4 et seqq., Lacerda, Meursius et alii, Pancirolus maxime in Notit. imp., cap. 24. Cur Prisci imaginem Prasini extulerint, refert Nicephorus CP. patriarcha sub Historiæ initium.

(99) Quorum munus ut apparent scenam.

(1) Horum omnium nomina mortisque supplicium refert Chronicon Alexand. ad annum Phocæ 3.

(a) Hic annus Alexandrinus ascribendus est 600; nam annum Phocæ imp. quartum cum quinto Theophanes in unum conflavit. Nescit vero errorem auctor noster usque ad annum Copronymi penultimum; quem in duos distrahere, sese demum emendat. Vide infra Dissertationem Henschenii, cap. 3. Hic iterum igitur, ut jam ab anno primo Constantiniani M. ad primum Joviani præstare oportuit, æræ Alexandrinæ, ut vulgarem assequamur, non anni octio, sed novem addendū erunt. Edit. Patr.

κίον γινώσκειν τὰ παρ' αὐτῶν λαλούμενα ὠμολόγη-
σαν. Οὗτος δὲ ^α κατασχεθεὶς συγκατέθετο καὶ ^β ἄλ-
λους εἶναι συνεργούς αὐτοῦ πρὸς τὴν τοῦ τυράννου
ἐπιβουλὴν. Κατεσχέθη δὲ καὶ ὁ Θεόδωρος ὁ τῆς
Ἀνατολῆς ἐπαρχος ^γ, ὃν ὁ τυράννος ^δ βουνεύροις
μαστιζῶν ἀνείλεν. Ἐλπίδιου δὲ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς
πόδας κόψας τῷ πυρὶ τοῦτον παρέδωκεν, τὸν δὲ
Ῥωμανὸν ἀπεκεφάλισεν, τὴν δὲ Κωνσταντίναν σὺν
ταῖς τριῖσι θυγατράσιν ἐν τῷ μούλῳ ^ε Εὐρωπίου (2),
ἐνθα καὶ Μουρίκιος ἀνῆρθη, ξίφει ἀπέτεμεν. Τὸν
Γερμανὸν δὲ καὶ τὴν, τοῦτον θυγατέρα ἐν τῇ Πρώτῃ
νῆσῳ στόματι μαχαίρας ἀπέκτεινεν. Ὁμοίως δὲ
καὶ Ἰωάννην ^ς Τζίτζαν ^ς (3) καὶ πατρικίον, καὶ
Θεοδόσιον τὸν τὴν Ἀδδίουμάν ^ς (4) περικαίμενον
ἀξίαν, καὶ Ἀνδρέαν τὸν Σκόμβρον ^ς (5), καὶ Δαδίδ
τὸν χαρτοφύλακα (6) τῶν Ὀρμίδου ^ς.

Τῷ δ' αὐτῷ χρόνῳ οἱ Πέρσαι τὸν Εὐφράτην πε-
ράσαντες, πᾶσαν τὴν Συρίαν καὶ Παλαιστίνην καὶ
Φοινίκην ἡμιζώτευσαν, πολλὴν ἀλώσιν ἐν Ῥω-
μαίοις ποιήσαντες.

A. M. 6100. — Τούτῳ τῷ ἔτει ὁ Πρίσκος μὴ ὑπο-
γέρων ^ς (7) ὄρξην τοὺς ἀδίκους φόνους καὶ
τὰ ὑπὸ Φωκά γινόμενα, ἔγραψεν πρὸς Ἡράκλειον
τὸν πατρικίον καὶ στρατηγὸν Ἀφρικῆς, ὥστε ἀπο-
στεῖλαι Ἡράκλειον τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ Νικήταν τὸν
υἱὸν Γρηγοῦ τοῦ πατρικίου καὶ ὑποστρατήγου (8)
αὐτοῦ, ὅπως ἔλθωσιν κατὰ τοῦ τυράννου Φωκά·
ἔκρουεν γὰρ μελετωμένην ἐν Ἀφρικῇ κατὰ Φωκά ἀν-
ταρσίαν· ὅθεν οὐδὲ τὰ πλοῖα τῆς Ἀφρικῆς ἐν
τούτῳ τῷ χρόνῳ ἀνέβηλον. Ἀπέκτεινεν δὲ Φωκάς
πᾶσαν τὴν συγγένειαν Μαυρικίου καὶ Κομεντιόλου
τὸν στρατηγὸν τῆς Θράκης, καὶ ἄλλους πολλοὺς ἀν-
ηλῶς. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ θανατικὸν
καὶ κνίπια ^ς παντὸς εἶδους. Οἱ δὲ Πέρσαι ἐξῆλθον σὺν
τῷ Καρδαρίγῃ, καὶ παρέλαβον τὴν Ἀρμενίαν καὶ
Καππαδοκίαν, καὶ πολεμήσαντες ἔτρεψαν τὰ τῶν Ῥω-
μαίων στρατεύματα· καὶ παρέλαβον τὴν Γαλατίαν καὶ
τὴν Παφλαγονίαν· καὶ ἦλθον μέχρι Χαλκηδόνος λυμαι-
νόμενοι ἀφειδῶ· πᾶσαν ἤλκισαν. Καὶ οἱ μὲν Πέρσαι

A Quare Constantinam supplicis examinandam præ-
fecto Theopempto tyrannus commisit. Illa tormen-
torum vi compulsa Romanum patricium dictorum
ad invicem collatorum conscium ac participem fa-
tetur. Is pariter examinatus alios insuper ad insidias
tyranno parandas adjutores sibi fuisse denuntiat.
Comprehensus est etiam Theodorus Orientis præ-
fectus, quem tyrannus taureis cæsum neci tradidit :
ad hæc Elpidium manibus et pedibus truncatum igne
absumpsit, Romano caput abscidit. Constantinam
autem cum tribus filiabus ad Europii portas aggerem,
ubi Mauricius trucidatus, gladio percussit, Germa-
numque cum ejus filia ad Proten insulam jugulo
machæra abscisso perire jussit. Similiter Joannem
Tzitzam patricium, et Theodosium subadvæ di-
gnitate insignem, Andream quoque Scombrum, et
Davidem Hormisdarum palatii chartophylacem e
medio sustulit immaniter.

Eodem etiam anno Persæ Euphratem transgressi,
Syriam universam, et Palæstinam, atque Phœni-
ciam populati sunt : ingentemque stragem atque
prædam in Romanorum ditione fecere.

248 A. C. 600. — Hoc anno Priscus nefarias cædes
et Phocæ perpetrata scelera ferenda non amplius ra-
tus, Heraclio patricio Africæ duci Heraclium filium,
et Gregoræ patricii legati sub eo militantis filium
nomine Nicetam, Phocæ tyrannidi sese opposuit, ut
ad se mittat scribit : audiebat enim adversus Pho-
cam in Africam parari seditionem, ex quo Africæ
navigia per totum id tempus Cpoli non appulere.
Cæterum Phocas universos Mauricii consanguineos,
et Comentiolum Thraciæ ducem, et alios plures
crudeliter interfecit. Sub id vero tempus mortalitas
et omnium rerum penuria ingruit. Persæ vero Car-
darega ducente exercitum, expeditione suscepta,
Armeniam Cappadociamque cepere, et inito cer-
tamine Romanas prostraverunt acies, et Galatia
Paphlagoniaque occupata, et omnibus devastatis,
nullo ætatis aut sexus habito discrimine Chalcedo-
nem usque devenere. Atque ita Persæ extra urbem
tyrannidem in Romanos exercere : Phocas interius

VARIE LECTIONES.

^α οὗτος δὲ Α, ὁ δὲ vulg. ^β καὶ adit. ex Α. ^γ ἐπαρχος Α β, ὑπαρχος vulg. ^δ ὃν ὁ τύρ. hinc usque
ad pag. 259, D. omnia intercederunt in cod. Α. ^ε ἐν τῷ βούλῳ e f. ^ς Ἰωάννην καὶ Τζίτζαν a, Ἰω.
Τζίτζαν f. ^ς τὴν om. b. ^ς Ἀδδίουμάν f. ^ς καὶ Ἀνδρέαν τὸν Σκόμβρον a, καὶ Ἀνδρέαν τὸν Κόσµαρον e,
καὶ Ἀνδρέαν τὸν Κοσµυρὸν f, καὶ Σκόδαρον vulg. ^ς τῶν Ὀρμ. a. ^ς καὶ τὰ κατὰ τὰ ὑπὸ Φ. vulg.
^ς κνίπια, σκνηπία a, σκηπία conj. Goar.

JAC. COARI NOTÆ.

(2) Chronicon Alexandr., εἰς τὸν μῶνον τὸν Εὐ-
τροπίου. Repono, εἰς τὸν μῶλον Εὐτροπίου. Est au-
tem μῶλος, vel μούλος, qui Italisch *il molo*, Gallisch *le mole*, portus agger, qui portui nimirum nimis aperto
retundendis ultra fluctibus, et protegendis citra-
illum navibus objicitur. Ut Εὐτροπίου legendum ex
dictis ad pag. 245 conjicies.

(3) Ex isto duos componit Chronicon Alexand.
cum Barb. cod., Ἰωάννην καὶ Τζίτζαν.

(4) Idem correctus. Θεοδόσιος ὁ Σουβαδιουδᾶ τοῦ
μαγίστρου. Theodosius magistri subadvæ, de
cujus munere Panciroli. Not. imp. cap. 16.

(5) Chron. Alexand. : Ἀνδρέας ὁ ἰλλούστριος, ὁ
ἐπὶ τὴν τοῦ Σκομβροῦ Andreas illustris, cognomento
Scombrî. Scombrum reddidi cum Anastasio : Chro-

D nico et Anastasio faveat Barb. codex.

(6) *Scriniarium, titulorum, et chartarum custodem
existimo.* Hormisdæ porro palatium domus fuit prius
Justiniano : de qua Procopius orat. 1 de ejus ædi-
ficiis ubi de Augusto.

(7) Nicephorus patriarcha ad annum 610 exe-
cutioni mandata referens, quæ hic in consilium ad-
ducta. De Africæ porro rebellionē Chron. Alexand.
ad annum Phocæ 7.

(8) Sic bene ex Reg. edita, quidquid alii ὁπο-
στράτηγον legant. Ipse enim Gregoras Heraclii se-
nioris legatus fuit, qui et ipse filium Nicetam
adversus Phocam misit, non Nicetas ejus filius, ut
S. Niceph. sub ipsum initium historiæ, auctorque
pag. seq. aperte tradunt. COMBES.

domesticum accendebat bellum, idque crudelius, A (9) ἔξω τῆς πόλεως ἐτυράνουν Ῥωμαίους· ὁ δὲ Φωκᾶς ἔνδον τὰ χεῖρονα αὐτοῖς ἐποίησε φονεῶν καὶ αἰχμαλωτίζων.

A. C. 601. — *Cpoteos episcopi Sergii annus primus.*

Hierosolymorum episcopi Zachariae annus primus.
Alexandriae episcopi Joannis annus primus.

Hec anno seditione mota, Hebraei Antiochenses tumultuati sunt, et Anastasio magno Antiochiae patriarcha occiso, virilia in ejus os inseruerunt, et per medias urbis vias raptatum interfecerunt, pluresque opulentiores cives submisso domibus igne absumpserunt. Bonosum autem Orientis comitem creatum et Comonem militiae magistrum adversus eos in aciem procedere jussit: qui copiis eductis, impetu in eos facto, quosdam interfecerunt, B membris mutilaverunt alios, quos demum urbe fecerunt extorres. Porro equestribus ludis a Phoca populo datis, Prasini ei palam conviciali sunt, vociferantes: *Iterum caliculo bibisti, atque iterum sensum amisisti.* Ex ejus itaque jussu Constans urbis praefectus multis extrema membra decurtavit, eaque ad circi metam suspendit: alios autem capite 249 multavit, et alios tandem saccis inclusos in pelagi profundum egit praecipites. At Prasini ad invicem collecti ignem praetorio subjecerunt, secretumque ac scrinia, et carceres incendunt: adeo ut qui custodia tenebantur libertatem fuga reciperent. Iratus subinde Phocas Prasinos, ne publicis reipublicae muneribus fungi possent, damnavit. Porro Heraclius Africae praefectus a senatu frequenter sollicitatus, Heraclium filium classe ac militibus instruxit, ut adversus tyrannum Phocam procederet: legatus pariter ejus in praefectura Gregoras filium Nicetam armavit, et Cpolim ablegavit, iis cum Heraclio pacti conditionibus initis, ut qui alium praeveniret, et tyrannum devinceret, is imperium consequeretur.

Eodem etiam anno adeo vehemens frigus deservit, ut mare gelu concreceret, ex quo pisces innumeri ad litus mortui projecti. Sub id tempus

A. M. 6101. — *Κωνσταντινουπόλεως επισκόπου Σεργίου ἔτος α'.*

Ἱεροσολύμων επισκόπου Ζαχαρίου ἔτος α'.

Ἀλεξανδρείας επισκόπου Ἰωάννου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἀστατήσαντες οἱ Ἀντιοχείς Ἑβραῖοι στάσιν ἐποίησαντο κατὰ Χριστιανῶν, καὶ ἀποσφάζουσιν Ἀναστάσιον (10) τὸν μέγαν πατριάρχην Ἀντιοχείας, βαλόντες τὴν φύσιν αὐτοῦ ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ· καὶ μετὰ τοῦτο σύραντες αὐτὸν ἐπὶ τὴν μέσσην ἐφόνευσαν, καὶ πολλοὺς κτητόρων, καὶ ἔκαυσαν αὐτούς. Ὁ δὲ Φωκᾶς ἐποίησεν κόμητα Ἀνατολῆς Βόνουσον καὶ Κόντωνα¹ στρατηλάτην, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς κατ' αὐτῶν. Ἐπισυνάξαντες δὲ στρατεύματα ἐπῆλθον αὐτοῖς, καὶ ἐφόνευσαν πολλοὺς, καὶ ἡκρωτηρίασαν, καὶ τῆς πόλεως ἐξέβριψαν. Ὁ δὲ Φωκᾶς ἐποίησεν ἱππικὸν, καὶ οἱ Πράσινοι ὕβρισαν αὐτὸν (11), λέγοντες· *Πάλιν εἰς τὸν καυκὸν* (12) *ἔπιες· πάλιν τὸν τοῦν ἀπέλεκες*²· καὶ ἐπέτρεψεν Κώνσταν³ τὸν ὑπαρχον τῆς πόλεως, καὶ πολλοὺς ἡκρωτηρίασεν, καὶ τὰ μέλη αὐτῶν ἐν τῇ σφενδόνῃ⁴ ἐκρέμασεν, ἄλλους δὲ ἀπεκεφάλισεν, καὶ ἐτέρους ἐν σάκκοις βαλὼν ἐν τῇ θαλάσσῃ ἀπέπνιξεν. Πορευθέντες δὲ οἱ Πράσινοι ἔβαλον πῦρ εἰς τὸ πραιτώριον (13), καὶ ἔκαυσαν τὸ σεκρότον (14) καὶ τὰ σκρίνια καὶ τὰς φυλακάς (15). Καὶ ἐλθόντες εἰ ἐν ταῖς φυλακαῖς ἐφυγον. Καὶ θυμωθεὶς ὁ Φωκᾶς ἐκέλευσεν τοὺς Πρασίνοὺς μηκέτι πολιτεύεσθαι· Ἡράκλειος δὲ στρατηγὸς Ἀφρικῆς ἐνοχλούμενος ὑπὸ τῆς συγκλήτου, ἐξώπλισεν τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἡράκλειον τοῦ ἀπολῦσαι κατὰ Φωκᾶ τοῦ τυράννου· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ὑποστράτηγος αὐτοῦ Γρηγορὸς ἀπλυσεν τὸν υἱὸν αὐτοῦ Νικήταν στοιχίσαντες (16), ἵνα ὅστις προλάβοι καὶ νικήσῃ τὸν τυράννον, βασιλεύσῃ.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει γέγονε χειμὼν μέγας πάνυ, ὥστε παγῶσαι τὴν θάλασσαν· ἐν οἷς καὶ ἰχθύς πολλὸς ἐξεβρίφη. Τότε Φωκᾶς Μακρόδιον τὸν Σκριβωνα

VARIÆ LECTIONES.

¹ Κόντωνα a, Κοτταῖαν f. ² ἀπέλεκες] ἀπόλεσας a, fort. ἀπώλεσας. ³ fort. Κώνσταντα. ⁴ εἰς τὴν ἀγορὰν b.

JAC. GOARI NOTÆ.

(9) Historiam ab hac sententia Nicephorus aspicatur.

(10) Chronicon Alexandr. ad annum Phocæ 8.

(11) Qui arripiendæ tyrannidis adiutores fuerant, Nicephorus CP. ad annum 610, Petavius in notis.

(12) *Calix*, Miscella, *gabbata*. Recentioribus est *poculum* sine fulcro, vel etiam *paropsis*. Τὸ ἀπέλεκες in Vat. 1 pariter lectum recentioris Græciæ corrupta dictio est, vice ἀπώλεσας.

(13) Locum incendii alterum assignat Nicephorus CP. περὶ τὴν Καισαρίαν. Prætorium CP. seu præfecti urbis ac quietis publicæ curatoris domus, necnon e plebe facinorosorum custodia primo seditionis impetui semper objectum.

(14) De variis secretis abunde Menrsius, quid illud sit, non exponit. Nicetas in Alexio Manuelis f., δικαιοδοτικὸς θρόνος, tribunal quo jus quodcunque exercetur.

(15) *Origines* CP. : Εὐρὼν τὰς φυλακάς ὁ ἄγιος

D Κωνσταντῖνος εἰς τὸ στρατήγιον, ἐκεῖσε ἐφρουρεῖ καὶ αὐτὸς τοὺς τιμωρομένους. Διήρξετο δὲ χρόνους σπγ' μέχρι τῆς βασιλείας Φωκᾶ τοῦ Καππάδοκος· Cum invenisset S. Constantinus carceres ad strategium positos, ibi pariter facinorosos detinebat. Perseveravit autem locus adusque Phocæ Cappadociis tempora. De prætorio eodem: Τὸ δὲ νῦν πραιτώριον οἶκος πατρικίας χήρας ὀνόματι Μάρκας. Διὰ δὲ τὸ εἶναι πνιγερὰς τὰς φυλακάς, καὶ ζοφώδεις, καὶ κληρεῖς δυσωδίας πάσης, καὶ μὴ ὑποφέρειν τοὺς ἐκεῖσε ἐγκλεισμένους, ἔδωκεν αὐτὸν εἰς μισθὸν Φωκᾶ τῷ βασιλεῖ· καὶ ἐποίησεν αὐτὰ φυλακὴν Ἡράκλειος, καὶ οἱ καθ' ἑξῆς· Quod nunc est prætorium patriciæ vidua Marcæ nomine domus exstitit: quod vero carceres arcti, tenebrosi et fetore squalidi essent, nec eos ferre possent in vincula coniecti, dato pretio Phocæ concessi sunt. Heraclius porro et successores novum carcerem construxerunt.

(16) Ita convenisse testatur Nicephorus CP. Petavius conjecturas in adversum proxit.

ἐκέλευσεν τοξευθῆναι εἰς τὴν ἀγραφαίαν καὶ εἰς τὸ καστέλλιν τῶν Θεοδοσιανῶν ἐν τῷ Ἑβδομῷ κρημασθέντα εἰς τὸ κοντάριν εἰς ὃ γυμνάζονται οἱ τύρωνες ἀποβαλεῖν, ὡς συγγνώσαντα τῇ ἐπιβουλῇ αὐτοῦ. Θεόδωρος γὰρ ὁ ὑπαρχος Καππαδόκης καὶ Ἐλπίδιος ὁ ἐπάνω τοῦ ἀρμαμέντου (17), καὶ ἕτεροι διάφοροι ἐπιβουλὴν ἐποίησαν ἀνελεῖν ἐπὶ ἱπποδρομίου τὸν Φωκᾶν. Καὶ ποιήσας ἀριστον Θεόδωρος ὁ ὑπαρχος τῶν πραιτωρίων ἤρξατο ἐπιφαίνειν αὐτοῖς τὸν ἐαυτοῦ σκοπόν. Συνέβη δὲ ἐκεῖ εὐρεθῆναι Ἀναστασίον κόμητα τῶν λαργιτιῶνων. Τοῦ ἀρίστου οὖν γιγνομένου καὶ ἐξηγουμένου τὰ τῆς ἐπιβουλῆς μετεμειλήθη ὁ Ἀναστάσιος εὐρεθείς ἐκεῖ, καὶ οὐκ εἶπεν τὰ τῆς καρδίας αὐτοῦ, ἀλλ' εἰώπα. Ὁ δὲ Ἐλπίδιος ἐπέμνε λέγων· Οὐ θέλετε, ἵνα ἐν ὧσιν κἀθῇται ἐν τῷ σέντιζῳ (18) ἐπὶ ἱπποδρομίας πιάσω αὐτὸν, καὶ ἐκκορακίσω τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ καὶ οὕτως αὐτὸν ἀποκτείνω; καὶ ὑπέσχετο δοῦναι αὐτοῖς ἄρματα. Γνωσθέντος δὲ τοῦ πράγματος ἐκ διαβολῆς Ἀναστασίου τῷ Φωκᾷ, ἐκέλευσε τὸν ἱπαρχὸν καὶ τὸν Ἐλπίδιον καὶ τοὺς ἀρχοντας ἰγνώκοντας τὴν ἐπιβουλὴν^a ἐξετασθῆναι μετὰ πάσης ἀκριβείας. Ἐξετασθέντων δὲ αὐτῶν κατέθεντο τὰ τῆς ἐπιβουλῆς^a καὶ ὅτι τὸν Θεόδωρον ἐβούλοντο ποιῆσαι βασιλεῖα. Ὁ δὲ Φωκᾶς ἐκέλευσεν ἀποκατασταθῆναι Θεόδωρον καὶ Ἐλπίδιον καὶ Ἀναστασίον καὶ πάντας τοὺς ἰγνώκοντας τὴν ἐπιβουλὴν αὐτοῦ.

A. M. 6102. — Ῥωμαίων βασιλεὺς Ἡρακλεῖου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Ὀκτωβρίῳ ὃ Ἰνδικτιῶν ὦν (19) ἦκεν ὁ Ἡράκλειος ἀπὸ Ἀφρικῆς φέρων πλοῖα καστέλλωμένα^r (20), ἔχοντα ἐν τοῖς καταρτίοις^a κινώτια, καὶ εἰκόνας (21) τῆς Θεομήτορος, καθὰ καὶ ὁ Πισίδιος Γεώργιος (22) λέγει, καὶ στρατὸν πολλόν^a ἀπὸ Ἀφρικῆς καὶ Μαυριτανίας^a ὁμοίως καὶ ὁ Νικήτας υἱὸς Γρηγοροῦ τοῦ πατρικίου ἀπὸ

A Phocas Macrobiūm Scribonem in foro sagittis confodi, et ad castellum Theodosianorum in Hebdomo ex hasta, ad quam tyrones exercentur, suspendit, et mortem oppetere jussit : qui nimirum conjurationis in se conflatae conscius fuisset. Theodorus enim Cappadox praefectus, et Elpidius armamentarii praepositus, varique alii consilium inierunt de occidendo Phoca cum in circo sederet. Ad epulum autem (cui Anastasium largitionum comitem adesse contigit) vocatis, Theodorus praetoriorum praefectus, mentem eis aperire coepit. Mensis itaque remotis, et conjurationis ordine inter convivas recensito, Anastasius auditor datae fidei poenitens, quae corde tegeret, non explicuit, sed silentio occultavit. Interim Elpidius propositi tenax subinfert : Num vultis, ut dum throno insidet, in circo eum comprehendam, et erulis e capite oculis, ita demum interficiam ? arma vero eis suppetere insuper pollicitus est. Phocas autem tota conjurationis serie ab Anastasio revelata, praefectum, et Elpidium reliquosque optimates ejus participes, adhibitis cruciatibus diligenter examinari edixit. Qui inter tormenta conspirationem omnem detexere, atque imperatorem Theodorum se praeficere voluisse confessi sunt. Porro Phocas Theodorum, Elpidium, Anastasium, et reliquos conjurationis conscios capite truncari praecipit.

A. C. 602. — Romanorum imperatoris Heraclii annus primus.

Hoc anno mensis Octobris die quarto 250 indictione decima quarta Heraclius ex Africa appulit cum navibus turritis in quarum malis arculae et Dei Matris imagines appensae, prout Pisidius Georgius narrat, ingenti exercitu ex Africa et Mauritania advecto : et Nicetas patricii Gregorae filius cum maximis pariter pedestribus copiis ab urbe

VARIAE LECTIONES

^a τῇ ἐπιβολῇ b. ^a ὁ add. ex b. ^r καστέλλωμένα a f. ^a εἰκόνα a ^a στρατὸς πολλὸς b.

JAC. GOARI NOTAE.

(17) De quo rursus in notis ad pag. 266.

(18) Alibi κάθισμα nuncupatur. Imperatoris in circo sedile.

(19) Priore ac succedente indictionum numero huic decimae quartae adjuncto unam auctori excidisse percipies. Ex quo enim pag. 17 duodecimam ad annum Christi 316 et ad annum 444 quintam numeravit pag. 90, quindenis ac quindenis cyclis revolutis, sextam optime apposuit nuper pag. 244 et sequente septimam, ad annos nempe Christi 595 et 596, ad hunc itaque praesentem 602, qui mundi 6102, decimam tertiam non adjunxit, sed quartam et decimam fateor me ignorare. Ne vero scriptorum errore falsum in indictionibus hisce numerum irrepsisse quis asserat, en ut pag. succedente ad Christi annum 603 indictionem quintam ac decimam claudat, ad 604 primam semel et iterum citat, ad 613, pag. 253 decimam nominat, et ita deinceps cycles ordine prosequitur : et ut gravius hallucinatum auctorem aperiam, quem admisit errorem, eundem transcripsit interpret Anastasius,

ad Christi 444 et Marciani secundum indictionem quintam enumerans, et ad Christi 613 qui Heraclii duodecimus, indictionem cum Theophane decimam apponens, quae nona tantum laudari debuerat. Exstant editionis Regiae pag. 42 et 90. Ab anno itaque Christi 596 ad praesentem 602 abundat indictionis numerus ; vel imperanti Phocae aut Heraclio annus unus detractus est.

(20) Verborum augmentum in praeteritis expungit moderna Graecia :

(21) Navis malum Graecum vulgus vocat κατάρτιον.

(22) De quo luculente diatribae de Georgiis auctor Allatius ad Georgium Acropolitam. — Hunc Theophanes secutus videtur in hac Heraclii historia, pleraque alia narrans a S. Nicephoro. Historiam Heraclii prosa ac metro prosecutum esse auctor est Suidas : utrumque tamen hoc ejus opus interit, exstatque solum opus de mundi opificio (a). Alius iste est a Georgio Nicomed., quem Photio conjunctissimum vixisse ex mutuis amborum epistolis clarum est. COMBEFIS.

(a) Proderunt omnia Pisidae opera, ex mss. collecta, in *Historiae Byzantinae nova Appendice*, Romae 1777 a Petro Foggino edita. Vide *Patrologiae Graecae* tom. XCII.

Alexandria et Pentapoli advenit. Desponsa autem A Heracleio fuerat Eudocia Rogati Afri filia, quæ tum temporis una cum Epiphania Heraclii matre Cpoli morabatur. Porro ubi Phocas matrem Heraclii, ejusque sponsam Eudociam Cpoli adesse rescivit, comprehensas in imperiali monasterio, quod Novæ pœnitentiæ nuncupatur, diligentius asservandas inclusit. Heraclius Abydum appellens, Theodorum Abydi comitem conveniens, scisciscitavit quæ Cpoli gererentur, cuncta didicit. Phocas autem Domentiolum fratrem magistrum Longos muros custoditurum misit. Ille vero magister Heraclium Abydum appulisse ubi rescivit, muris relictis fugit, et Cpolim se recepit. Abydi cunctos in exsilium a Phoca relegatos adjunxit sibi Heraclius, et Heracleam illis comitibus profectus est. Stephanus autem Cyzicenus metropolita coronam ex ecclesia sanctæ Dei Genitricis, cui Artacis nomen, depromptam ad Heraclium attulit. Heraclius Cpolim profectus ad Sophiæ portum applicuit; et inito certamine Phocam tyrannum Dei præsidio vicit. Extemplo populi factiones comprehensum tradidit neci, et ad Bovem locum dictum igne combussere. Heraclius regiam ingressus, in oratorio sancti Stephani, quod in ipso palatio conditum, a Sergio patriarcha coronatus est: desponsa pariter Eudocia eodem die redimita est Augusta: ambo igitur a Sergio patriarcha coronas nuptiales acceperunt, et eodem die imperator simul et sponsus renuntiatur, et corona utraque insignitur. Porro Maio mense Persæ in Syriam expeditionem fecere, captaque Apamea atque Edessa, Antiochiam usque pervenere. Illis obviam progressi Romani, consertis manibus inferiores evasere, adeo ut totus Romanus exercitus ad internecionem deletus fuerit, paucique admodum supertites remanserint. Julio mense eadem indictione filiam ex Eudocia nomine Epiphaniam imperator suscepit, quæ Augusti quinto et decimo die in Blachernis a Sergio patriarcha baptizata est.

251 A. C. 603. — Hoc anno Persæ Cæsarea Cappadociæ potiti, plures hominum myriadas in

Ἀλεξάνδρειαν καὶ Πεντάπολιν ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ λαὸν πολλὸν παζικόν. Ἦν δὲ Ἡράκλειος ἀρμυσάμενος (23) Εὐδοκίαν τὴν θυγατέρα Ῥόγα τοῦ Ἀφρου, ἥτις τῷ καιρῷ τούτῳ ἦν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἅμα Ἐπιφανείᾳ τῇ ¹⁰ μητρὶ Ἡρακλείου, καὶ τῇ τούτῳ μεμνηστευμένη Εὐδοκίᾳ ¹¹ ἐκράτησεν αὐτάς, καὶ ἐφύλαξεν εἰς τὸ δεσποτικὸν μοναστήριον, τὸ λεγόμενον τῆς Νέας μετανοίας. Καταλαβὼν δὲ Ἡράκλειος τὴν Ἀβυδὸν εὗρεν Θεόδωρον τὸν κόμητα τῆς Ἀβύδου, καὶ ἀνακρίνας ἔμαθε παρ' αὐτοῦ τὰ κινούμενα ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ὁ δὲ Φωκάς ἀπέστειλε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Δομεντζιολὸν τὸν μάγιστρον φυλάττειν τὰ Μακρὰ τεῖχη· μαθὼν δὲ ὁ μάγιστρος, ὅτι κατέλαβεν Ἡράκλειος τὴν Ἀβυδὸν, ἔφυγε καταλιπὼν τὰ τεῖχη ¹², καὶ εἰσῆλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ὁ δὲ Ἡράκλειος ἐδέξατο ἐν Ἀβύδῳ πάντας, οὓς ἐξώρισε Φωκάς· καὶ ἀνῆλθε σὺν αὐτοῖς εἰς Ἡράκλειαν. Στέφανος δὲ ὁ τῆς Κυζίκου μητροπολίτης λαβὼν στέμμα ἐκ τῆς ἐκκλησίας (24) τῆς ἁγίας Θεοτόκου Ἀρτάκης ἀπήγαγεν αὐτὸ τῷ Ἡρακλείῳ. Καταλαβὼν δὲ τὴν Κωνσταντινούπολιν προσώρμησε τῷ λιμένι τῆς Σοφίας· καὶ κολέμου κροτηθέντος νικᾷ χάριτι τοῦ Χριστοῦ Φωκᾶν τὸν τύραννον. Οἱ δὲ δῆμοι (25) τοῦτον παραλαβόντες, ἀνέβλιν, πυρὶ κατακαύσαντες ἐν τῷ Βοτ (26). Εἰσελθὼν δὲ Ἡράκλειος εἰς τὰ βασίλεια ἐστέρθη ὑπὸ Σεργίου πατριάρχου ἐν τῷ εὐκτηρίῳ τοῦ ἁγίου Στεφάνου ἐν τῷ παλατίῳ. Ἐστέρθη δὲ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ καὶ ἡ μεμνηστευμένη αὐτῷ Εὐδοκία Ἀγούστα. Καὶ ἔλαβον ἀμφοτέροι παρὰ Σεργίου τοῦ πατριάρχου τοὺς στεφάνους τοῦ γάμου· καὶ τῇ ¹³ αὐτῇ ἡμέρᾳ ὁμοῦ αὐτοκράτωρ καὶ νυμφίος (27) ἀναδείκνυνται. Τῷ δὲ Μαίῳ μηνὶ ἐστράτευσαν οἱ Πέρσαι κατὰ Συρίας, καὶ παρέλαβον τὴν Ἀπάμειαν, καὶ τὴν Ἐδεσσαν, καὶ ἦλθον ἕως Ἀντιοχείας. Καὶ οἱ Ῥωμαῖοι συναντήσαντες αὐτοῖς ¹⁴ ἐπολέμησαν, καὶ ἡττήθησαν Ῥωμαῖοι· καὶ διωλέσθη πᾶς ὁ λαὸς τῶν Ῥωμαίων, ὥστε ὀλίγους λῆαν ἐξελεῖναι ¹⁵. Τῇ δὲ ἐβδόμῃ τοῦ Ἰουλίου μηνὸς Ἰνδικτιῶνος ¹⁶ ζ' (28) ἐτέχθη τῷ βασιλεῖ Ἐπιφάνεια (29) θυγάτηρ Εὐδοκίας, καὶ τῷ Ἀγούστῳ μηνὶ ιε' ἐδαπτίσθη ἐν Βλαχέρναις ὑπὸ Σεργίου πατριάρχου.

A. M. 6103. — Τούτῳ τῷ ἔτει παρέλαβον οἱ Πέρσαι Καيسάρειαν τῆς Καππαδοκίας, καὶ πολλὰς

VARIAE LECTIONES.

¹⁰ τῇ Goar. ἡ vulg. ¹¹ nonnulla excidisse videntur, fort. ὁ δὲ Φωκάς. ¹² τὰ τεῖχη] τὴν Ἀβυδὸν a. καὶ τῇ] ἐν τῇ b. ¹³ αὐτοῖς add. ex a b. ¹⁴ ἐξελεῖναι vulg. ¹⁵ τῇ αὐτῇ Ἰνδικτιῶν conj. Goar.

JAC. GOARI NOTÆ.

(23) Hac voce Paulus utitur in Cor. xi. Lacunam D quæ sequitur post vocem Ἡρακλείου, ita sarcias ex Anast.: Ἀκούσας δὲ Φωκάς, ὅτι ἡ Ἡρακλείου μήτηρ ἐστὶν ἐν τῇ πόλει, καὶ ἡ τούτῳ μεμνηστευμένη Εὐδοκία, ἐκράτησεν· Audiens autem Phocas, quod mater Heraclii esset in civitate, nec non et Eudocia, quæ sibi fuerat desponsata, tenuit eas. Sic plana omnia, alioqui inutili interpretis conatu. COMBEFIS.

(24) Ἀνάθημα, donum in ea appensum. Videntur Mauricii gestum supra ad annum ejus 19. Legendus Nicephorus in Heraclio majoris filio. Origines CP. apud Gretserum.

(25) Paulo aliter S. Niceph. et Cedr., adductum nempe Phocam ad Heraclium, ab ipso capite membrisque aliis mutilatum: tum truncum corpus reliquum in Bovis foro a populo combustum: digna tyranni merces. COMBEFIS.

(26) Chronicon Alexand. et Nicephorus de foro Bov., Orig. CP, et Gyllius.

(27) De gemina nuptiarum et imperii corona superius.

(28) Emend. in nostro Peyr., τῷ Ἰουλίῳ μηνὶ τῇ αὐτῇ Ἰνδικτιῶν. COMBEFIS.

(29) Chronicon Alexand. ad annum Heraclii pri-

μυριάδας ἐν αὐτῇ ἡχμαλώτευσαν. Ἡράκλειος δὲ ὁ βασιλεὺς¹⁵ βασιλεύσας (50), εὖρε παραλελυμένα τὰ τῆς πολιτείας¹⁶ Ῥωμαίων πράγματα. Τὴν τε γὰρ Εὐρώπην οἱ Βάρβαροι¹⁷ ἐρήμωσαν, καὶ τὴν Ἀσίαν οἱ Πέρσαι πᾶσαν κατέστρεψαν, καὶ τὰς πόλεις ἡχμαλώτευσαν, καὶ τὸν τῶν Ῥωμαίων στρατὸν ἐν τοῖς πολέμοις ἀνῆλωσαν. Καὶ ταῦτα ἰδὼν ἐν ἀπορίᾳ ἦν (51) τί δράσαι. Ἐρευνήσας γὰρ τὸν στρατὸν, εἰ ἄρα ἐσώζοντο ἐκ τῶν μετὰ Φωκᾶ κατὰ Μαυρικίου στρατευσάντων¹⁸ ἐπὶ τῇ τοῦτου τυραννίδι¹⁹, δύο μόνους εὗρεν (52) ἐν πᾶσι τοῖς θέμασι (53).

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει (54) μηνὶ Μαῖω γ' ἰνδικτιῶνι ιε' ἐτέχθη τῷ βασιλεὶ υἱὸς ἀπὸ Εὐδοκίας, Ἡράκλειος ὁ μικρὸς ὁ καὶ νέος²⁰ Κωνσταντῖνος. Τῷ δ' Αὐγούστῳ μηνὶ ιδ' (55) ἐτελεύτησεν Εὐδοκία Αὐγοῦστα τῆς αὐτῆς ιε' ἰνδικτιῶνος.

A. M. 6104. — Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Ὀκτωβρίῳ δ' (56) ἰνδικτιῶνι α' ἐστέφθη ἡ Ἐπιφάνεια ἡ θυγάτηρ Ἡρακλείου ὑπὸ Σεργίου πατριάρχου Αὐγοῦστα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Στεφάνου ἐν τῷ παλατίῳ. Τῷ δὲ Δεκεμβρίῳ μηνὶ κε' (57), τῇ αὐτῇ α' ἰνδικτιῶνι, ἐστέφθη Ἡράκλειος ὁ υἱὸς Ἡρακλείου, ὁ νέος²¹ Κωνσταντῖνος, ὑπὸ Σεργίου πατριάρχου.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἐπεστράτευσαν Σαρακηνοὶ κατὰ Συρίας καὶ λυμηνάμενοι ἱκανὰ χωρία ὑπέστρεψαν.

A. M. 6105. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἔλαβον οἱ Πέρσαι τὴν Δαμασκὸν, καὶ ἡχμαλώτευσαν λαὸν πολὺν. Ἡράκλειος δὲ βασιλεὺς πρέσβεις πρὸς Χοσρόην ἀπέστειλεν παύσασθαι τοῦ ἐκχέειν ἀνηλεῶς τὰ αἵματα τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὀρίσαι φόρους, καὶ λαμβάνειν πᾶντα. Ὁ δὲ τοὺς πρέσβεις ἀπράκτους ἀπέλυσεν, μὴ ποιησάμενος αὐτοῖς λόγον, ἐλπίζων τελείως παραλβεῖν τὴν τῶν Ῥωμαίων ἀρχήν. Ὁ δὲ Ἡράκλειος τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἐξημεν Μαρτίαν, καὶ ἀνηγόρευσεν αὐτὴν Αὐγοῦσταν στέφας αὐτὴν εἰς τὸν αὐγουστέαν, στεφθεῖσα ὑπὸ Σεργίου πατριάρχου.

A. M. 6106. — Τούτῳ τῷ ἔτει παρέλαβον οἱ

VARIAE LECTIONES.

¹⁵ ὁ βασιλεὺς om. a. ¹⁶ πόλεως f. ¹⁷ οἱ Ἀδάρις a. ¹⁸ στρατευμάτων b, στρατεύσαντος a. ¹⁹ τυραννίδος vulg. ²⁰ ὁ καὶ νέος a, καὶ ὁ νέος vulg. ²¹ ὁ νέος, ὁ καὶ K. b.

JAC. GOARI NOTÆ.

(50) Ubi βασιλεὺς βασιλεύσας, lubens restitutam ex Cedr., βασιλεὺς παραλβὼν, ubi imperium iniiit Heraclius. Exque eo et Barb. mox, Εὐρώπην οἱ Ἀδάρις. Sunt certe hi inter barbaros in Occidente per hæc tempora nominatissimi, quique rem Rom. perinde ac Persæ in Oriente labefactaverint. Con-

scripsit.

(51) Quæ ex Nicephoro ad annum 611 conveniendi consulendique Priscum ratio fuit.

(52) Attestatur Simocatta lib. viii, cap. 12, et in Basatem Persam expeditionem ab Heraclio susceptam suggerit.

(53) Thēnta. Dicta est in primis legio, quæ provinciæ cuilibet imposita; inde in gloss. legio, τάξις, θέμα. Deinde translato nomine ipsæ provinciæ appellari cœperunt θέματα. Inde θεματικοὶ sunt provinciales. Immutata militia Romana ab Heraclio

A captivitate egerunt. Heraclius autem imperio assumpto, rem omnem Romanam labefactatam reperit. Europam etenim Barbari reddiderant desertam, universam Asiam Persæ pessum dederant, et urbes integras in captivitatem abduxerant, Romanumque exercitum bellis consumpserant continuis. Ista conspiciens imperator, quid ageret dubius hærebat. Exercitu siquidem omni perlustrato, num aliqui ex iis, qui cum Phoca tyrannidis ejus fautores adversus Mauricium præliati inter vivos superessent, perscrutatus, per legiones cunctas rimatus duos solos invenit residuos.

Eodem etiam anno mensis Maii die tertio, indictione decima quinta, ex Eudocia imperatori susceptus filius, Heraclius junior, qui et novus Constantinus cognominatus est. Augusti vero mensis die decimo quarto eadem indictione Eudocia Augusta diem extremum obiit.

A. C. 604. — Hoc anno mensis Octobris die quarto, indictione prima, Epiphania imperatoris Heraclii filia in oratorio sancti Stephani, quod in palatio, a Sergio patriarcha Augustæ corona redimita est. Decembris autem die vigesimo quinto, indictione, Heraclius Heraclii filius, novus prima Constantinus, a Sergio patriarcha imperii collega coronatus est.

Eodem etiam anno expeditionem in Syriam fecere, direptisque oppidis quam plurimis domum reversi sunt.

A. C. 605. — Hoc anno Persæ, capta Damasco, captivos innumeros secum abduxerunt. Imperator autem Heraclius legatione ad Chosroem decreta, ut fundendo crudeliter hominum sanguini parceret, admonuit, tributa vero statueret, et pacis conditiones præscriberet, rogavit. Ille autem nullo cum legatis habito colloquio, quasi de Romanorum imperio brevi occupando certus, re infecta eos dimisit. Heraclius porro Martinam eodem anno sibi conjugio copulatam renuntiavit 252 Augustam: et ad augusteum Sergio patriarcha coronam imponente augustali stemmata redimiendam decrevit.

A. C. 606. — Hoc anno Persæ Jordanis loca,

D nomen innovatum suspicor: Ἐπεὶ νεόχμουσεν ἐτέρας ὁ χρόνος δυνάμεις, Copias alias temporis successus prompsit, ait Simocatta laudatus.

(54) Chron. Alexand., Nicephorus patriarcha ad annum 612, et Petavii notis in eundem. Porro qui notatur hic Maii dies tertius vitiosus arguit ejusdem Petavii codicem Theophanis, quo quintum legit.

(55) Diem 13 signat Chronic. Alexand. Ex comitiali morbo interitis scribit Nicephorus patriarcha ad annum eundem.

(56) Hæc eadem Chronicon Alexand. quæ extra indictionis propriæ limites exhibuit. Petavii in notis ad Nicephorum hæc examinat edit. Regiæ pag. 61.

(57) Diem 22 posuit Chronicon idem. Baptisimus simul tinctum refert Nicephorus.

Palæstinam et sanctam civitatem armorum vi subegerunt : et manibus, ut quidam asserunt, Iudeorum plurimos, ad nonaginta videlicet millia, trucidarunt. Singuli etenim pro suis quique facultatibus Christianos ementes, confestim occidebant. Capto vero Hierosolymorum patriarcha Zacharia, pretioso etam et vivifico crucis ligno locis illis erepto, captivorum hominum multitudinem innumeram in Persidem abduxerunt.

Eodem anno Constantinus alter ex Martina conjugis imperatori natus est : qui a Sergio patriarcha in Blachernis baptizatus.

A. C. 607. — Hoc anno Persæ Ægyptum, Alexandriam et Libyam ad usque fines Æthiopiæ subegerunt : et collecta captivorum multitudine, spoliis etiam amplissimis, et pecuniarum vi asportata, suas in provincias redierunt. Chalcedonem quidem occupare non valuerunt, sed præsidio ad eam obsidendam relicto, secesserunt.

A. C. 608. — Hoc anno Persæ expeditionem in Chalcedonem instruentes, bello eam ceperunt. Hoc eodem anno Januarii mensis die primo, indictione quinta, Constantinus junior, qui et Heraclius Heraclii filius, consul renuntiatus est, qui Constantinum minorem proprium fratrem Heraclio et Martina genitum declaravit Cæsarem.

A. C. 609. — Hoc anno aliam legationem de pace cum Persis habenda, et ab eis expetenda ad Chosroem destinavit Heraclius. Eam iterum respuit Chosroes, dicens : *Vobis minime parcoam, donec crucifixum, quem vos prædicatis Deum, solem adoraturi, abnegaveritis.*

A. C. 610. — Hoc anno Abares in Thraciam arma moverunt. Heraclius autem missis ad eos legatis pacem firmari exposcebat. Cumque Chaganus eam se compositurum pollicitus fuisset, imperator cum satellitio 253 propriam dignitatem decente, ad Longum usque murum longe ab urbe progressus, ampla magnorum munerum copia Chaganum excepit, fidem ab eo accepturus, pacem inter se mutuo inviolatam firmatum iri. At barbarus ille spreto jurejurando atque sædere, ex impro-

A Πέρσαι τὸν Ἰερὸν (38), Παλαιστίνην καὶ τὴν ἁγίαν πόλιν πολέμῳ, καὶ πολλοὺς ἀπέκτειναν ἐν αὐτῇ διὰ χειρὸς τῶν Ἰουδαίων, ὡς φασὶ τινες, μυριάδας ἑννέα. Αὐτοὶ γὰρ ὠνούμενοι τοὺς Χριστιανοὺς καθὰ ἡμπόρει ἕκαστος ἀπέκτεινεν ³⁸ αὐτούς. Ζαχαρίαν δὲ τὸν πατριάρχην Ἱερουσαλὺμων, καὶ τὰ τίμια καὶ ζωοποιὰ ξύλα λαβόντες σὺν αἰχμαλωσίᾳ πολλῇ, ἐν Περσίδι ἀπήγαγον.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει (39) ἐτέχθη τῷ βασιλεῖ ἀπὸ Μαρτίνης Κωνσταντίνος ἑτερος, καὶ ἐδαπτίσθη ἐν Βλαχέρναις ὑπὸ Σεργίου πατριάρχου.

A. M. 6107. — Τοῦτῳ τῷ ἔτει παρέλαθον οἱ Πέρσαι πᾶσαν ³⁹ τὴν Αἴγυπτον (40) καὶ Ἀλεξάνδρειαν καὶ Λιβύην ἕως Αἰθιοπίας, καὶ λαβόντες αἰχμαλωσίαν πολλὴν καὶ λάφυρα πάμπόλλα καὶ χρήματα ὑπέστρεψαν. Τὴν Χαλκηδὼνα οὐκ ἴσχυσαν παραλαβεῖν, ἀλλὰ φρουρὰν ἑάσαντες τοῦ πολιορκεῖν, ἀνεχώρησαν.

A. M. 6108. — Τοῦτῳ τῷ ἔτει ἐστράτευσαν οἱ Πέρσαι κατὰ Χαλκηδὼνος (41), καὶ παρέλαθον αὐτὴν πολέμῳ. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει μηνὶ Ἰανουαρίῳ α', ἐνδικτιῶνος ε', ὑπάτευσεν Κωνσταντίνος ὁ νέος, ὁ καὶ Ἡράκλειος τοῦ Ἡρακλείου υἱός· καὶ προεδέχετο Καίσαρα Κωνσταντίνον τὸν μικρὸν τὸν ἴδιον ἀδελφὸν τὸν ἐξ Ἡρακλείου καὶ Μαρτίνης γεννηθέντα.

A. M. 6109. — Τοῦτῳ τῷ ἔτει πάλιν Ἡράκλειος ἀπέστειλε πρέσβεις ἐν Περσίδι πρὸς Χοσρόην αὐτοῦ-μενος εἰρήνην. Ὁ δὲ Χοσρόης καὶ πάλιν αὐτοὺς ἀπεπέμψατο λέγων· Οὐ φείσομαι ὑμῶν ἕως ἂν ἀρνήσησθε τὸν ἐσταυρωμένον, ὃν λέγετε Θεὸν εἶναι, καὶ προσκυνήσητε τῷ ἡλίῳ.

A. M. 6110. — Τοῦτῳ τῷ ἔτει ἐστράτευσαν Ἀβάρεις (42) κατὰ τῆς Θράκης. Καὶ ἀποστείλας ὁ Ἡράκλειος πρὸς αὐτοὺς ἤτει τὴν εἰρήνην· καὶ συνθεμένου τοῦ Χαγάνου ταύτην ποιεῖν, ἐξῆλθεν ὁ βασιλεὺς ἐξω τοῦ Μακροῦ τείχους, καὶ μετὰ πάσης δορυφορίας βασιλικῆς καὶ δώρων πολλῶν καὶ μεγάλων ἀπεδέξατο τὸν Χαγάνον, λαβὼν τὰ πιστὰ παρ' αὐτοῦ, τοῦ ποιῆσαι πρὸς ἀλλήλους σπονδὰς εἰρηνικὰς. Ὁ δὲ βάρβαρος ἐκεῖνος τὰς τε συνθήκας ἀθετήσας καὶ τοὺς ὅρκους, ἄφνω τυραννικῶς κατὰ τοῦ βασιλέως ἐχώ-

VARIÆ LECTIONES.

³⁸ ἀπεκτέννουσιν α. ³⁹ πᾶσαν add. ex a.

JAC. GOARI NOTÆ.

(38) Habet hæc superiore anno Chron. Alexand. De quibus S. Anastasii Persæ gesta, apud Surium 22 Januarii, Leontius in Vita Joannis Alexandrini episcopi, cladibus istis cœtanei, et Antiochus monachus lauræ S. Sabæ in homiliis.

(39) Nicephorus ad annum 622.

(40) Nicephorus ad annum 616, Chronic. Alexand. in priorem annum revocat : quare legendus Petavius in Nicephorum locum emendans, editionis Regiæ pag. 65.

(41) Videndus Nicephorus : et Petavius in eum, edit. Reg. pag. 65. — Habet Anast. utroque loco Carthaginem : etiam Cedr. τὴν Καρχηδόνα, ut excepta Carthagine reliquam Persæ Libyam subegerint. Etiam Petavius adjecta ad Nicephorum chronologia, cum ad annum Heraclii 6 dixisset de obsessa Chalcedone, sui oblitus sequenti statim

D anno ita scribit, *Persæ Carthaginem expugnant.* Verum cum non sint alia quæ narrat S. Nicephorus de Chalcedonis obsidione a Saito, qua soluta Romanos secum legatos pacis negotium sedulo acturus in Persidem duxerit, et quæ Theophanes de Carthagine obsessa uno anno, alteroque expugnata refert juxta antiquiores Anastasii et Cedr. codd. emendandi ii sunt ex illo, uti etiam ubique modo emendata leguntur Theophanis exemplaria. Vicinitas nominum amphibologiam fecit etiam apud Arist. in *Polit.* ubi de Carthaginiensium rep., aliis legentibus Chalcedonensium ; quibus non facile assentior. COMBEFIS.

(42) Ex Nicephori Historia ad annum 619. Hæc eadem Chron. Alexand. ad annum Heraclii undecimum.

ρῆσεν. Ἐκπλαγεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς τῷ ἀπροσδοκῆτῳ Ἀ-
τοῦ πράγματι, φυχὰς ἐπὶ τὴν πόλιν ὑπέστρεψεν.
Λαβὼν δὲ ὁ βάρβαρος τὴν βασιλικὴν ἀποσκευὴν καὶ
δορυφορίαν, καὶ ὅσους καταλαβεῖν ἠδυνήθη, ὑπέστρε-
ψεν πολλὰ χωρία τῆς Θράκης ληϊσάμενος ἐκ τοῦ
ἀπροσδοκῆτου ²⁶ ἀπατηθέντα ²⁸ τὴν ἐλπίδα τῆς εἰ-
ρήνης.

A. M. 6111. — Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Γεωρ-
γίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Ἡράκλειος πρὸς τὸν Χαγάνον τὸν
βάρβαρον (43) πρέσβεις ἀποστείλας ἐνεκάλει περὶ
τῶν γεγονότων ὑπ' αὐτοῦ ἀθέσμων, καὶ πρὸς εἰρή-
νην προετρέπετο. Ἐπιστρατεύσαι γὰρ διανοούμενος
κατὰ Περσίδος εἰρηνεύειν μετὰ τοῦ Χαγάνου ἤθελεν.
Ὁ δὲ Χαγάνος αἰδεσθεὶς τὴν τοῦ βασιλέως ἀγάπην
μετανοεῖν ἐπηγγέλλετο, καὶ εἰρήνην ποιεῖν ὑπισχεῖτο. **B**
καὶ στοιχίσαντες πᾶντα ὑπέστρεψαν οἱ πρέσβεις ἐν
εἰρήνῃ.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει παρέλαβον Πέρσαι τὴν Ἀγκυραν
Γαλατίας πολέμῳ.

A. M. 6112. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐσκήληρυνεν Χοσρόης
τὸν ζυγὸν αὐτοῦ ἐπὶ πάντας ἀνθρώπους εἰς αἰμοδο-
ρίαν καὶ φορολογίαν. Ἐπαρθεὶς γὰρ τῇ νίκῃ οὐκ ἔτι
ἐν τῷ καθεστῶτι εἶναι ἠδύνατο. Τότε Ἡράκλειος
ζῆλον Θεοῦ ἀναλαβὼν, καὶ μετὰ τῶν Ἀδάρων εἰρη-
νεύσας, ὡς ἐνόμιζεν, μετήνεγκεν τὰ στρατεύματα
τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἀσίαν, καὶ διενεοῖτο τῇ τοῦ
Θεοῦ συνεργείᾳ κατὰ Περσίδος χωρήσαι.

A. M. 6113. — Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Ἀπριλλίῳ **C**
δ' (44), ἰνδικτιῶνι ε', τελέσας ὁ βασιλεὺς Ἡράκλειος
τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα, εὐθέως τῇ δευτέρᾳ ἐσπέρας
ἐκίνησεν κατὰ Περσίδος. Λαβὼν δὲ τὰ τῶν εὐαγῶν
οἰκῶν χρήματα (45) ἐν δανείῳ ἀπορίᾳ κατεχόμενος,
ἔλαθεν καὶ τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας πολυκάν-
δηλά (46) τε καὶ ἕτερα σκεύη ὑπουργικὰ, χαράξας
νομίσματα, καὶ μιλιαρίσια (47) πάμπολλα. Κατέλιπε
δὲ τὸν ἴδιον υἱὸν (48) σὺν Σεργίῳ τῷ πατριάρχῃ
Κωνσταντινουπόλεως διοικεῖν πράγματα σὺν Βονοσῷ
τῷ πατρικίῳ ἀνδρὶ ἐχέφρονι καὶ τὰ πάντα συνετῷ
καὶ πεπειρασμένῳ. Ἐγραψεν δὲ πρὸς τὸν Χαγάνον
τῶν Ἀδάρων ²⁷ παρακλήσεις τοῦ ἐπικουρεῖν τὰ τῶν
Ῥωμαίων πράγματα, ὡς φιλίαν σπεισάμενος πρὸς
αὐτὸν, καὶ ἐπίτοπον τοῦ ἑαυτοῦ υἱοῦ τοῦτον ὠνό-

visio Heraclium infestis armis adortus est. Impera-
tor vero tam insperatae rei molimine perterritus,
fuga arrepta in urbem revertit. Barbarus universo
imperatoris apparatu satellitioque capto, cum om-
nibus aliis quae comprehendere potuit, retro ces-
sit : multaue Thraciae oppida spe pacis delusa ac
nil tale suspicantia deprædatus est.

A. C. 611. — Alexandriae episcopi Georgii annus
primus.

Hoc anno Heraclius missis iterum ad barbarum
Chaganum legatis, de iis quae violatis foederibus
ab eo admissa erant, causabatur, et ad servandam
pacem invitabat : in Persidem quippe arma con-
vertere meditatus, cum Chagano pacem habere
consiliabatur. Chaganus humanos imperatoris affe-
ctus cum reverentiae sensu suscipiens, pristina se
reparaturum, et cultorem se pacis futurum pro-
misit : renovatisque iterum pactis et probe firma-
tis foederibus, legati reversi sunt.

Hoc eodem anno Persae Ancyram Galatiae civita-
tem vi ceperunt.

A. C. 612. — Hoc anno Chosroes dominationis
suae jugum omnibus intolerabile per crebras caedes
atque vectigalia effecit. Victoriis quippe suis elatus,
intra justis et aequis limites ultra se continere ne-
quibat. Tunc igitur Heraclius divino ardore inci-
tatus, pace ex voto cum Abaribus composita,
exercitus suos ab Europa in Asiam transtulit, in-
vadendaeque Persidis Deo opitulante consilium
cepit.

A. C. 613. — Hoc anno mensis Aprilis die quarto,
indictione decima, Heraclius solemnitate Paschali
peracta, feria secunda sub vespem confestim
arma moturus in Persidem perrexerat. Tum vero ubi
pecuniam mutuo vel cum faenore acciperet dubius,
sanctarum aedium facultates tulit, eudendisque
numismatibus, et minutis miliariis conflandis,
multifida Magnae ecclesiae candelabra **254** aliaque
ejusmodi sacri ministerii vasa usurpavit. Propriam
autem filium Sergii patriarchae Cpoleos Bonosique
patricii, viri praestantis ingenii magnaeque pruden-
tiae et experientiae multiplicis, consilio rem commu-
nem administraturum in urbe reliquit. Ad Chaga-
num quoque Abarum principem, cui procuratoris
in filium nomen et dignitatem indidit, quique se-

VARIAE LECTIONES.

²⁶ Legebatur ε. τ. ἀπροσδοκῆτως. ²⁸ ἀπατηθέντας vulg. ²⁷ Ἀράδων ε.

JAC. GOARI NOTÆ.

(43) Pacem cum Abaribus initam memorat Ni-
cephorus ad annum 626. Appendix ad Marii Chro-
nicon Historiae Francorum tomo I : Hunni murum
longum interruptentes, et ad mœnia C.P. peraccedentes,
cum predicto imp. mutuo in muro stante colloquuntur;
qui acceptum ab eo pacis pretium, ad tempus rece-
dunt. — Hoc ex Anast. ipsoque auctore p. seq.
emend., πρὸς τὸν Χαγάνον τῶν Ἀδάρων, missis
iterum ad Chaganum Avarum legatis, ἐνεκάλει περὶ
τῶν ὑπ'. COMBEFIS.

(44) Heraclii gesta Theophani, et Chronico Ale-
xandr. concordibus scriptis relata, in annos duos
posteriores ab isto seponuntur : quocirca praesentia

ad Heraclii 14 et indictionem 12 occurrunt. Legen-
dae hic praeclarae Petavii conjecturae in Nicephorum,
editionis Regiae pag. 67.

(45) Nicephorus ad annum 621.

(46) Κανδήλα, lucerna est luminis ex oleo accen-
dendo idonea, πολυκάνδηλον σκεῦος inde oritur.

(47) Suidas, μιλιάρσιον, τὸ τοῦ νομίσματος δωδε-
κατον, duodecima numismatis pars. Plura Meur-
sius, et ad æquum doctrinae pondus Petavii suis
in Epiphanium notis.

(48) Nicephorus patriarcha anno 622. Qui porro
hic Βονοσός, Chronico Alexandr. Βόνος, Nicephoro
Βώνος scribitur.

rum amicitiam et pactis firmaverat, ut afflictis A
rebus Romanis opem ferret, litteras cum precibus
misit. Urbium regina subinde profectus, itinere
navigiis suscepto, loco, cui Pylæ nomen, solvit.
Inde ad thematum provincias delatus, legiones
collegit varias, quibus novam militiam addidit.
Tum eos bello exercere, Martisque disciplina in-
struere. Divisum siquidem in æquas partes duas
exercitum ordines componere, incruentis irruptio-
nibus ad invicem congregi, clamorem bellicum,
prænas militaresque strepitus edere, sortes in in-
vicem animos excitare docuit: ut jam non ficto,
sed vero Marte implicati, rei novæ usu non terre-
rentur, sed velut ad ludum, ita in hostes, de sua
virtute bene confisi irruerent. Mox lata manibus
Christi Dei et hominis effigie, hominis manu vel
penicillo non efficta, sed quam in imagine, quod cun-
cta formavit et configuravi divinum verbum, absque
colorum delineatione, ut absque semine solum,
in lucem eduxit; hujusmodi, dico, figura divinitus
exarata plane fideus, et oppignorata exercitui fide,
cum eis ad mortem usque decertaturum, et ut
propriis filiis semper eis se devinciendum et co-
pulandum pollicitus, ad bellicos conflictus descen-
dit. Studebat enim exercendam in milites auctori-
tatem potius affectu, quam timore comparare. Cum
vero exercitum desidra dissolutum, animorum de-
jectione, ordinis defectu et confusione pene lace-
rum, et in varias provinciarum partes dissipatum
reperisset: quantocius et expedite cunctos in
unum collegit. Hinc singuli velut una voce robur
et animum imperatoris laudavere: ipse etiam ro-
bur pectoribus inspiraturus his verbis utebatur:
*Videtur, fratres et filii, ut hostes ditionem nostram
universam depopulati, urbes civibus desertas red-
diderint, succenderint altaria, et incruentorum vi-
ctimarum mensas cædibus et sanguine inundarint,
et ecclesias etiamnum labis omnis immunes volupta-
tibus sædissimis conspurcant.* Tum vero milites
bellicis exercitamentis instructurus, armatos et
pugnæ jam paratos in duas acies dividere, et tubas,
clypeorumque phalanges in invicem committere
secundo jussit. Interim exercitus thoracibus et ar-
mis omnibus munitus stationem observabat. Ut
itaque in tuto constiterunt ordines, manus ad in-
vicem conserere **255** hortatus est, et qua vio-
lenti in invicem impulsibus, qua mutuis impres-

μασεν. Ἀπάρας δὲ τῆς βασιλευούσης πόλεως, ἐξῆλθεν
κατὰ τὰς λεγομένας Πύλας πλοῖ τὴν πορείαν ποιησά-
μενος. Ἐντεῦθεν δὲ ἐπὶ τὰς τῶν θεμάτων χώρας
ἀφικόμενος, συνέλεγεν τὰ στρατόπεδα, καὶ προσετί-
θει αὐτοῖς νέαν στρατείαν. Τοὺτους δὲ γυμνάζειν
ἤρξατο, καὶ τὰ πολεμικὰ ἔργα ἐξεπαίδευσεν. Διχῇ
γὰρ διελὼν τὸν στρατὸν, παρατάξεις τε καὶ συμβολὰς
πρὸς ἀλλήλους ἀναιμωτὶ ποιήσασθαι ἐκέλευσεν,
κραυγὴν τε πολεμικὴν καὶ παιάνους καὶ ἀλλαλαγμὸν
καὶ διέγερσιν ἔχειν τοὺτους ἐδίδασκεν, ἵνα κἂν ἐν πο-
λέμοις εὐρίσκωνται ²⁸, μὴ ξενίζωνται, ἀλλὰ θαρ-
βύντες ὡς παῖγνιον κατὰ τῶν ἐχθρῶν χωρήσωσι.
Λαβὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν χερσὶν τὴν θεανδρικήν μορ-
φήν, ἣν χεῖρες οὐκ ἔγραφαν (49), ἀλλ' οἶαν ἐν εἰκόνι
ὁ πάντα μορφῶν καὶ διαπλάττων λόγος ἄνευ γραφῆς
μόρφωσιν, ὡς ἄνευ σπορᾶς κῆσιν ἦνεγκεν, καὶ τοῦτω
πεποιθώς ²⁹ τῷ θεογράφῳ τύπῳ ἀπῆρξατο τῶν ἀγῶ-
νων, πιστὰ δοὺς τῷ λαῷ, ὡς σὺν αὐτοῖς μέχρι θαι-
νάτου ἀγωνίσεται, καὶ ὡς τέκνοις οἰκείοις ³⁰ τοῦτοις
συναρμόσεται. Ἐβούλετο γὰρ τὴν ἐξουσίαν οὐ φόβῳ
τοσοῦτον ³¹, ὅσον ἐν πόθῳ ἔχειν. Εὐρὼν δὲ τὸν στρα-
τὸν εἰς βαθυμίαν πολλὴν καὶ δειλίαν, ἀταξίαν τε καὶ
ἀκοσίαν καὶ εἰς πολλὰ τῆς γῆς μέρη ἐσπαρμένους ³²,
συντόμως πάντας εἰς ἓν συνήγαγεν. Καὶ πάντες ὡς
ἐκ μιᾶς συμφωνίας ὕμνησαν τὸ κράτος καὶ τὴν
ἀνδρείαν τοῦ βασιλέως. Αὐτὸς δὲ τοῖς λόγοις τοῦτοις
ἐπιβρώννυσεν ἔλεγεν· Ὁράτε, ἀδελφοὶ καὶ τέκνα,
ὡς οἱ ἐχθροὶ τοῦ Θεοῦ κατεπάτησαν ἡμῶν τὴν
χώραν καὶ τὰς πόλεις ἠρήμωσαν καὶ τὰ θυσια-
στήρια κατέκαυσαν καὶ τὰς τραπέζας τῶν ἀναι-
μάκτων θυσιῶν αἱμάτων μαιφόνων ἐπλήρωσαν,
καὶ τὰς ἀδέκτους τῶν παθῶν ἐκκλησίας ἐν ἡδο-
ταῖς χραίνουσιν ἐμπαθεστέταις ³³. Πάλιν δὲ τὸν
λαὸν πρὸς γυμνασίαν πολεμικὴν ὀπλιζών, τάξεις
δύο ἐνόπλους ποιησάμενος, σάλπιγγές τε καὶ φάλαγ-
γες ἀσπίδων, καὶ λαὸς τεθωρακισμένος ἵστατο. Ἐπεί
δὲ ἀσφαλῶς συνέστησαν τὰ τάγματα, συμβάλλειν
ἀλλήλοις ἐκέλευσεν, ὥθισμοί τε βίαιοι καὶ συγκρού-
σματα πρὸς ἀλλήλους ἐγίνοντο, καὶ σχηματισμὸς
τοῦ πολέμου ἐδείκνυτο. Καὶ ἦν ἰδεῖν φοικτὸν θέαμα
φόνου χωρὶς κινδύνου ³⁴, καὶ πρὸς φόνους συννεύσεις
αἱμάτων δίχα, καὶ πρὸ τῆς ἀνάγκης τοὺς τρόπους (50),
ὅπως ἕκαστος ἐκ τῆς ἀκινδύνου σφαγῆς λαβὼν ἀφορ-
μὰς ἀσφαλέστερος μένη. Οὕτω δὲ καθοπλίσας πάντα
παρήγγειλεν ἀδικίας ἀπέχεσθαι καὶ εὐσεβείας ³⁵
ἀντέχεσθαι. Γενόμενος δὲ ἐπὶ τὰ μέρη Ἀρμενίας,
προτρέχειν (51) πλῆθος ἱππέων ³⁶ (52) λάθρα ἐπιπε-

VARIE LECTIONES.

²⁸ εὐρίσκονται vulg. ²⁹ τοῦτο παπ. τῷ Θεῷ γράφω f. ³⁰ ὡς τέκνοις οἰκ. τ. συν. om. a. ³¹ τοσοῦτον add. ex
conj. ³² ἐσπαρμένον a, εὐπαρμένων f. ³³ ἐμπαθεστέταις vulg. ³⁴ χωρὶς καὶ κινδ. vulg. ³⁵ καὶ εὐσε-
βεῖας ἀντέχεσθαι add. ex e f. ³⁶ post ἱππέων aliquid excidisse videtur, fort. κελεύσας.

JAC. GOARI NOTÆ.

(49) De qua Jacobus Gretserus ample opusculo
de imaginibus non manufactis capp. 14 et 15, et
Baronius ad C. annum 621.

(50) Oratio mutila ex Anast. sarcinda: καὶ πρὸ
τῆς ἀνάγκης, τῆς ἀνάγκης τοὺς τρόπους· erat videre
ante necessitatem, necessitatis modos ac specimina:
puta fugientes alios, alios insequentes, etc. COM-
BEFIS.

(51) Locus mutilus. Anast. sic plenius habet:

Cum pervenisset ad partes Armeniæ præcurrere jus-
sit electos: Saracenorum vero tunc sub pactis Per-
sarum constitutorum multitudo equitum, clam im-
peratorem, etc.

(52) An quod aliter legerit Anastasius, interpre-
tatur? Saracenorum vero sub pactis (id est, appensa
pecunia) Persarum constitutorum multitudo equitum
clam in imp. irruere meditabatur.

σεῖν τῷ βασιλεῖ διανοεῖτο. Οἱ δὲ προτρέχοντες τοῦ βασιλέως τούτοις συναντήσαντες, τὸν τε στρατηγὸν αὐτῶν δεσμώτην ἡγαγον πρὸς τὸν Ἡράκλειον, καὶ τούτους τρεφάμενοι πολλοὺς ἀνέλκον. Ἐπεὶ δὲ χειμῶν κατέλαθεν, ἀποκλείσας ὁ βασιλεὺς τὸ Πόντιον κλίμα³⁷ (53). ἔδοξε τοῖς βαρβάρους ἐν τούτῳ αὐτὸν παραχειμάζειν. Λαθὼν δὲ τοὺς Πέρσας καὶ ἐπιστραφεῖς, εἰς τὴν Περσίδα εἰσβάλλει. Τοῦτο μαθόντες οἱ βάρβαροι εἰς βαθυμίαν ἤλθον τῷ ἀπροσδοκῆτι τῆς τούτου εἰσόδου. Ὁ δὲ Σάρδαρος³⁸ ὁ τῶν Περσῶν στρατηγὸς λαθὼν τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ἤλθεν ἐν Κιλικίᾳ, ὅπως εἰς Ῥωμαίαν ἐξελθὼν τοῦτον περιτρέψῃ. Φοβηθεὶς δὲ μὴ διὰ τῆς Ἀρμενίας εἰς τὴν Περσίδα ὁ βασιλεὺς εἰσβαλὼν ταύτην ταραξῇ, οὐκ εἶχεν τὴν ἑαυτοῦ λογισμὸν βεβηκότα³⁹, ὅ τι δράσει. Ὅμως ἡναγκάσθη ἀκολουθεῖν ὀπίσω τοῦ Ῥωμαίου στρατοῦ, κλέψαι μερικῶν τὸν πόλεμον, καὶ διὰ νυκτὸς ἀφεγγοῦς τούτοις προσβαλεῖν. Πανσελήνου δὲ οὐστῆς τῆς νυκτὸς, ἀπεκρούσθη τοῦ σκέμματος, καὶ τὴν πρὶν αὐτῶν σεβασμίαν [αὐτῶν⁴⁰] ἐδυσφήμεν σελήνην. Ἡ δὲ σελήνη ὑπέστη κατ' αὐτὴν τὴν νύκτα ἐκ τοῦ συμβεβηκότος. Ἐκ τούτου ἐδειλία ὁ Σάρδαρος⁴¹ προσβαλεῖν τῷ βασιλεῖ, καὶ τὰ ὅρη κατέλαθεν, ὡς δορκάδες, ὁρῶν τὴν καλλιτέχνον⁴² καὶ σοφὴν στρατηγίαν ἀφ' ὕψους τῶν Ῥωμαίων. Γνοὺς δὲ ὁ βασιλεὺς τὴν τοῦτο δειλίαν, θαρρῶν ἐν τόποις ἡλίετο⁴³, ἀναπαύσεως πλήρης, ἐρεθίζων τοῦτον πρὸς πόλεμον. Κατερχόμενοι δὲ λάθρα τοῦ ὅρου πολλάκις συμπλοκάς μερικὰς⁴⁴ ἐποιοῦντο, καὶ ἐν παντὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐπρώτεον⁴⁵, καὶ θάρσος ἐπὶ πλεῖον ὁ στρατὸς ἐλάμβανεν, ὁρῶντες τὸν βασιλέα παντὶ προσιπδῶντα, καὶ εὐτόλμως πολεμοῦντα. Πέρσης δὲ τις πρὸ ὀλίγου χρόνου πρόσφυξ γενόμενος ἐν τῷ στρατῷ τοῦ βασιλέως ἐγένετο. Οὗτος ἀποδράς πρὸς τοὺς Πέρσας ἀπῆλθεν ἐλπίζων αὐτοὺς τὴν Ῥωμαίων στρατείαν ὀλέσαι. Ἰδὼν δὲ αὐτῶν τὴν δειλίαν, μετὰ δεκάτην ἡμέραν πρὸς τὸν βασιλέα ἀνῆλθεν, καὶ πᾶσαν ἀκριβῶς τὴν τῶν βαρβάρων ἐξεῖπεν⁴⁶ ἀτολίαν. Ὁ δὲ Σάρδαρος⁴⁷ μηκέτι (54) ὑποφέρων τὴν ἐν τῷ ὄρει διατριβὴν, ἡναγκάσθη πρὸς πόλεμον ἐρμῆσαι⁴⁸, εἰς τρία δὲ μέρη διελὼν τὸ στρατεύμα κατέλθεν, ἄφρων ἐπιφροσύνης ἡμέρας πρὸς τῆς τοῦ ἡλίου ἀναβάσεως εὐτρεπισάμενος πρὸς πόλεμον. Ὁ δὲ βασιλεὺς προγνοὺς, καὶ συντάξας τὸν στρατὸν ὁμοίως εἰ, τρεῖς φάλαγγας, εἰς τὴν μάχην προήγαγεν. Τοῦ δὲ ἡλίου ἀνατελλαντος καὶ τοῦ βασιλέως κατὰ ἀνατολὰς εὐρεθέντος, τοὺς Πέρσας ἐσχότιζεν ἡ τούτου ἀκτίς⁴⁹. Ὦν⁵⁰ ὡς θεὸν προσεκύουν. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐσχημάτισε τὸν λαὸν αὐτοῦ εἰς φυγὴν τραπέντας, καὶ λύ-

sionibus immanis belli speciem horrendam exhibebat. Tremendum sane absque cæde et periculo cernere licebat spectaculum, ad stragem citra sanguinem impetus, et absque necessitate belli specimina, ut ex cæde quam nullum comitaretur periculum sumpto documento securior unusquisque permaneret. Cumque exercitum ita instruxisset, ut injustitia obstinerent, hortatus est. Porro ubi ad Armeniæ fines intravit, præcurrens hostilium equitum turma imperatorem ex improvise adoriri consilium cepit: imperatoris autem præcursores illis obviam facti, adversariorum duce vinculis mancipato, et ad Heraclium ducto, necnon comitibus ejus susus, reliquos armis deleverunt. Ingruente vero hieme, cum Ponticum clima imperator undique circummunivisset, hibernam in eo tempestatem moraturus barbaris visus est: at clam ipsis reversus in Persidem irruit. Nuntio accepto, expeditione adeo inexpectata perterriti sunt barbari. Barbarus itaque Persarum dux eductis secum copiis in Ciliciam profisciscitur, sperans se ita irruptione in Romanorum ditionem facta Heraclium a Perside revocaturum. Ne vero Persia ulterius penetrata ex Armeniæ partibus imperator damnum inferret, veritus, de quovis opere aggrediendo nullum certum consilium inire poterat. Attamen Romanum exercitum a tergo subsequi tandem coactus est: hostem dolo circumvenire, eumque per noctem obscuram adoriri meditatus. Sed cum pleno lumine luna irradiaret, commento frustratus est, et colendum sibi prius astrum diris omnibus execrabatur. Contigit enim illa nocte ut luna defectum pateretur, ac ideo subsistere videretur, ex quo arrogans ille, ne impressionem faceret in imperatorem sibi cavit; quare dorcadum more montium cacumina occupavit, indeque præclarum et ad militaris disciplinæ præcepta compositum ordinem sublimis despiciebat. Imperator animi ejus vilitate cognita loca illa securior et confidentior tenebat, et bene reflecto exercitu, adversarium ad certamen provocabat. Persæ vero clam ex monte descendentes leviter sæpius iniere prælia, in quibus omnibus semper superiores evasere Romani, et robore animisque eorum exercitus in dies augebatur, quod imperatorem in primam aciem prosilientem, ac fortiter dimicantem ubique viderent. Porro quidam Persicæ militiæ desertor ad imperatoris partes Persa transierat. Is ad suos refuga Romanas acies ab eis dissipandas ac

VARIÆ LECTIONES.

³⁷ κλίμα a f. ³⁸ ὁ δὲ Σάρδαρος c, ὁ δὲ βάρδαρος vulg., vera nominis forma infra pag. 476, legi videtur: Σαρδαράδας. ³⁹ βεβηκότι a. ⁴⁰ alterum αὐτῶν delendum videtur, nisi forte participium aliquod in eo latet. ⁴¹ ὁ Σοδαρὸς vulg. ⁴² καλλιτέχνον f, καλήτεχνον vulg. ⁴³ ἡλίετο] δηλίετο vulg. ⁴⁴ μερικὰς om. a f. ⁴⁵ ἐπρώτεον f, ἐπρωτέρεον vulg. ⁴⁶ ἐξεῖπεν f. ⁴⁷ ὁ δὲ Σοδαρὸς vulg. ⁴⁸ ἐρμῆσαι vulg. ⁴⁹ ὦν] ῥν a f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(53) Legebat Anastasius ἀποκλίνας, vertit siquidem, quia hieme accedente, imp. ad Ponticum clima divergit, visum est barbaris obsidere illum in hoc hiemantem.

(54) Anastasius rursus exemplaria nostra falsitatis convincit hac interpretatione: At vero Sarbarus ultra commorationem non ferens, etc.

Palæstinam et sanctam civitatem armorum vi subegerunt : et manibus, ut quidam asserunt, Judæorum plurimos, ad nonaginta videlicet millia, trucidarunt. Singuli etonim pro suis quique facultatibus Christianos ementes, confestim occidebant. Capto vero Hierosolymorum patriarcha Zacharia, pretioso etiam et vivifico crucis ligno locis illis erepte, captivorum hominum multitudinem innumeram in Persidem abduxerunt.

Eodem anno Constantinus alter ex Martina conjuge imperatori natus est : qui a Sergio patriarcha in Blachernis baptizatus.

A. C. 607. — Hoc anno Persæ Ægyptum, Alexandriam et Libyam ad usque fines Æthiopiæ subegerunt : et collecta captivorum multitudine, spoliis etiam amplissimis, et pecuniarum vi asportata, suas in provincias redierunt. Chalcedonem quidem occupare non valuerunt, sed præsidio ad eam obsidendam relicto, secesserunt.

A. C. 608. — Hoc anno Persæ expeditionem in Chalcedonem instruentes, bello eam ceperunt. Hoc eodem anno Januarii mensis die primo, indictione quinta, Constantinus junior, qui et Heraclius Heraclii filius, consul renuntiatus est, qui Constantinum minorem proprium fratrem Heraclio et Martina genitum declaravit Cæsarem.

A. C. 609. — Hoc anno aliam legationem de pace cum Persis habenda, et ab eis expetenda ad Chosroem destinavit Heraclius. Eam iterum respuit Chosroes, dicens : *Vobis minime parcoam, donec crucifixum, quem vos prædicatis Deum, solem adoraturi, abnegaveritis.*

A. C. 610. — Hoc anno Abares in Thraciam arma moverunt. Heraclius autem missis ad eos legatis pacem firmari exposcebat. Cumque Chaganus eam se compositurum pollicitus fuisset, imperator cum satellitio 253 propriam dignitatem decente, ad Longum usque murum longe ab urbe progressus, ampla magnorum munerum copia Chaganum excepit, fidem ab eo accepturus, pacem inter se mutuo inviolatam firmatum iri. At barbarus ille spreto jurejurando atque scedere, ex impro-

A Πέρσαι τὸν Ἰερδάνην (38), Παλαιστίνην καὶ τὴν ἁγίαν πόλιν πολέμῳ, καὶ πολλοὺς ἀπέκτειναν ἐν αὐτῇ διὰ χειρὸς τῶν Ἰουδαίων, ὡς φασὶ τινες, μυριάδας ἑννέα. Αὐτοὶ γὰρ ὠνοῦμενοι τοὺς Χριστιανοὺς καθὰ ἡμπόρει ἕκαστος ἀπέκτεινεν ²⁵ αὐτούς. Ζαχαρίαν δὲ τὸν πατριάρχην Ἱεροσολύμων, καὶ τὰ τίμια καὶ ζωοποιὰ ξύλα λαβόντες σὺν αἰχμαλωσίᾳ πολλῇ, ἐν Περσίδι ἀπήγαγον.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει (39) ἐτέχθη τῷ βασιλεῖ ἀπὸ Μαρτίνης Κωνσταντῖνος ἑταρός, καὶ ἐδαπτίσθη ἐν Βλαχέρναις ὑπὸ Σεργίου πατριάρχου.

A. M. 6107. — Τούτῳ τῷ ἔτει παρέλαθον οἱ Πέρσαι πᾶσαν ²⁶ τὴν Αἴγυπτον (40) καὶ Ἀλεξάνδρειαν καὶ Λιβύην ἕως Αἰθιοπίας, καὶ λαβόντες αἰχμαλώτας πολλὴν καὶ λάφυρα πάμπόλλα καὶ χρήματα ὑπέσπρεψαν. Τὴν Χαλκηδὸνα οὐκ ἴσχυσαν παραλαβεῖν, ἀλλὰ φρουρὰν ἐάσαντες τοῦ πολιορκεῖν, ἀνεχώρησαν.

A. M. 6108. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐστράτευσαν οἱ Πέρσαι κατὰ Χαλκηδόνος (41), καὶ παρέλαθον αὐτὴν πολέμῳ. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει μηνὶ Ἰανουαρίῳ α', ἡνδικτιῶνος ε', ὑπάτευσεν Κωνσταντῖνος ὁ νέος, ὁ καὶ Ἡράκλειος τοῦ Ἡρακλείου υἱός· καὶ προεδέξατο Καίσαρα Κωνσταντῖνον τὸν μικρὸν τὸν ἑῷον ἀδελφὸν τὸν ἐξ Ἡρακλείου καὶ Μαρτίνης γεννηθέντα.

A. M. 6109. — Τούτῳ τῷ ἔτει πάλιν Ἡράκλειος ἀπέστειλε πρέσβεις ἐν Περσίδι πρὸς Χοσρόην αἰτοῦμενος εἰρήνην. Ὁ δὲ Χοσρόης καὶ πάλιν αὐτοὺς ἀπαπέμψατο λέγων· Ὁ φείσομαι ὁμῶν ὥς ἂν ἀρρήσησθε τὸν ἐσταυρωμένον, ὃν λέγετε Θεὸν εἶναι, καὶ προσκυνήσητε τῷ ἡλίῳ.

A. M. 6110. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐστράτευσαν Ἀβάρεις (42) κατὰ τῆς Θράκης. Καὶ ἀποστείλας ὁ Ἡράκλειος πρὸς αὐτοὺς ἤτει τὴν εἰρήνην· καὶ συνθεμένου τοῦ Χαγάνου ταύτην ποιεῖν, ἐξῆλθεν ὁ βασιλεὺς ἐξω τοῦ Μακροῦ τείχους, καὶ μετὰ πάσης δορυφορίας βασιλικῆς καὶ δώρων πολλῶν καὶ μεγάλων ἀπεδέξατο τὸν Χαγάνον, λαβὼν τὰ πιστὰ παρ' αὐτοῦ, τοῦ ποιῆσαι πρὸς ἀλλήλους σπονδὰς εἰρηνικὰς. Ὁ δὲ βάρβαρος ἐκεῖνος τὰς τε συνθήκας ἀθετήσας καὶ τοὺς ὅρκους, ἄφνω τυραννικῶς κατὰ τοῦ βασιλέως ἐχώ-

VARIE LECTIONES.

²⁵ ἀπεκτέννουν α. ²⁶ πᾶσαν add. ex a.

JAC. GOARI NOTÆ.

(38) Habet hæc superiore anno Chron. Alexand. De quibus S. Anastasii Persæ gesta, apud Surlum 22 Januarii, Leontius in Vita Joannis Alexandrini episcopi, cladibus istis coætanei, et Antiochus monachus lauræ S. Sabæ in homiliis.

(39) Nicephorus ad annum 622.

(40) Nicephorus ad annum 616, Chronic. Alexand. in priorem annum revocat : quare legendus Petavius in Nicephorum locum emendans, editionis Regiæ pag. 65.

(41) Videndus Nicephorus : et Petavius in eum, edit. Reg. pag. 65. — Habet Anast. utroque loco Carthaginem : etiam Cedr. τὴν Καρχηδόνα, ut excepta Carthagine reliquam Persæ Libyam subegerint. Etiam Petavius adjecta ad Nicephorum chronologia, cum ad annum Heraclii 6 dixisset de obsessa Chalcedone, sui oblitus sequenti statim

D anno ita scribit, *Persæ Carthaginem expugnant.* Verum cum non sint alia quæ narrat S. Nicephorus de Chalcedonis obsidione a Saito, qua soluta Romanos secum legatos pacis negotium sedulo acturus in Persidem duxerit, et quæ Theophanes de Carthagine obsessa uno anno, alteroque expugnata refert juxta antiquiores Anastasii et Cedr. codd. emendandi ii sunt ex illo, uti etiam ubique modo emendata leguntur Theophanis exemplaria. Vicinitas nominum amphibologiam fecit etiam apud Arist. in *Polit.* ubi de Carthaginensium rep., aliis legentibus Chalcedonensium ; quibus non facile assentior. COMBERIS.

(42) Ex Nicephori Historia ad annum 619. Hæc eadem Chron. Alexand. ad annum Heraclii undecimum.

ρησιν. Ἐκπλαγείς δὲ ὁ βασιλεὺς τῷ ἀπροσδοκῆται Ἀ τοῦ πράγματος, φυχὰς ἐπὶ τὴν πόλιν ὑπέστρεψεν. Λαβὼν δὲ ὁ βάρβαρος τὴν βασιλικὴν ἀποσκευὴν καὶ δορυφορίαν, καὶ ὅσους καταλαβεῖν ἠδυνήθη, ὑπέστρεψεν πολλὰ χωρία τῆς Θράκης ληϊσάμενος ἐκ τοῦ ἀπροσδοκῆτου ³⁰ ἀπατηθέντα ³¹ τὴν ἐλπίδα τῆς εἰρήνης.

A. M. 6111. — Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Γεωργίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Ἡράκλειος πρὸς τὸν Χαγάνον τὸν βάρβαρον (43) πρέσβεις ἀποστείλας ἐνεκάλει περὶ τῶν γεγονότων ὑπ' αὐτοῦ ἀθέσμων, καὶ πρὸς εἰρήνην προετρέπετο. Ἐπιστρατεύσαι γὰρ διανοοῦμενος κατὰ Περσίδος εἰρηνεύειν μετὰ τοῦ Χαγάνου ἤθελεν. Ὁ δὲ Χαγάνος αἰδεσθεὶς τὴν τοῦ βασιλέως ἀγάπην μετανοεῖν ἐπηγγέλλετο, καὶ εἰρήνην ποιεῖν ὑπισχνεῖτο καὶ στοιχήσαντες πᾶντα ὑπέστρεψαν οἱ πρέσβεις ἐν εἰρήνῃ.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει παρέλαβον Πέρσαι τὴν Ἀγκυραν Γαλατίας πολέμῳ.

A. M. 6112. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐσκήρυνεν Χοσρόης τὸν ζυγὸν αὐτοῦ ἐπὶ πάντας ἀνθρώπους εἰς αἰμοδορίαν καὶ φορολογίαν. Ἐπαρθεὶς γὰρ τῇ νίκῃ οὐκ ἔτι ἐν τῷ καθεστῶτι εἶναι ἠδύνατο. Τότε Ἡράκλειος ζῆλον Θεοῦ ἀναλαβὼν, καὶ μετὰ τῶν Ἀθάρων εἰρηνεύσας, ὡς ἐνόμιζεν, μετήνεγκεν τὰ στρατεύματα τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἀσίαν, καὶ διενεῖτο τῇ τοῦ Θεοῦ συνεργίᾳ κατὰ Περσίδος χωρῆσαι.

A. M. 6113. — Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Ἀπριλλίῳ δ' (44), Ἰνδικτιῶνι ι', τελέσας ὁ βασιλεὺς Ἡράκλειος τὴν ἐορτὴν τοῦ Πάσχα, εὐθὺς τῇ δευτέρᾳ ἑσπέρας ἐκίνησεν κατὰ Περσίδος. Λαβὼν δὲ τὰ τῶν εὐαγῶν οἰκῶν χρήματα (45) ἐν θανείων ἀπορίᾳ κατεχόμενος, ἔλαβεν καὶ τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας πολυχάνθηλά (46) τε καὶ ἕτερα σκευὴ ὑπουργικὰ, χαράδας νομίσματα, καὶ μιλιάρσια (47) πᾶμπολλα. Κατέλιπε δὲ τὸν ἴδιον υἱὸν (48) σὺν Σεργίῳ τῷ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως διοικεῖν πράγματα σὺν Βονοσφῷ τῷ πατρικίῳ ἀνδρὶ ἐχέφρονι καὶ τὰ πάντα συνειτῶ καὶ πεπειρασμένῳ. Ἐγραψεν δὲ πρὸς τὸν Χαγάνον τῶν Ἀθάρων ³² παρακλήσεις τοῦ ἐπικουρεῖν τὰ τῶν Ῥωμαίων πράγματα, ὡς φίλαν σπείσάμενος πρὸς αὐτὸν, καὶ ἐπίτροπον τοῦ αὐτοῦ υἱοῦ τοῦτον ὠνόμα-

viso Heraclium infestis armis adortus est. Imperator vero tam insperatae rei molimine perterritus, fuga arrepta in urbem revertit. Barbarus universo imperatoris apparatu satellitioque capto, cum omnibus aliis quae comprehendere potuit, retro cessit: multaue Thraciae oppida spe pacis delusa ac nil tale suspicantia deprædatus est.

A. C. 611. — Alexandriae episcopi Georgii annus primus.

Hoc anno Heraclius missis iterum ad barbarum Chaganum legatis, de iis quae violatis foederibus ab eo admissa erant, causabatur, et ad servandam pacem invitabat: in Persidem quippe arma convertere meditatus, cum Chagano pacem habere consiliabatur. Chaganus humanos imperatoris affectus cum reverentiae sensu suscipiens, pristina se reparaturum, et cultorem se pacis futurum promisit: renovatisque iterum pactis et probe firmatis foederibus, legati reversi sunt.

Hoc eodem anno Persae Ancyram Galatiae civitatem vi ceperunt.

A. C. 612. — Hoc anno Chosroes dominationis suae jugum omnibus intolerabile per erebras caedes atque vectigalia effecit. Victoriis quippe suis elatus, intra justis et aequi limites ultra se continere nequibat. Tunc igitur Heraclius divino ardore incitatus, pace ex voto cum Abaribus composita, exercitus suos ab Europa in Asiam transtulit, invadendaeque Persidis Deo opitulante consilium cepit.

A. C. 613. — Hoc anno mensis Aprilis die quarto, indictione decima, Heraclius solemnitate Paschali peracta, feria secunda sub vespem confestim arma moturus in Persidem perrexit. Tum vero ubi pecuniam mutuo vel cum faenore acciperet dubius, sanctarum aedium facultates tulit, cudendisque numismatibus, et minutis milisariis conflandis, multifida Magnae ecclesiae candelabra **254** aliaque ejusmodi sacri ministerii vasa usurpavit. Proprium autem filium Sergii patriarchae Cpoleos Bonosique patricii, viri praestantis ingenii magnaeque prudentiae et experientiae multiplicis, consilio rem communem administraturum in urbe reliquit. Ad Chaganum quoque Abarum principem, cui procuratoris in filium nomen et dignitatem indidit, quique se-

VARIÆ LECTIONES.

³⁰ Legebatur ε. τ. ἀπροσδοκῆτως. ³¹ ἀπατηθέντας vulg. ³² Ἀράβων ε.

JAC. GOARI NOTÆ.

(43) Pacem cum Abaribus initam memorat Nicephorus ad annum 626. Appendix ad Marii Chronicon Historiae Francorum tomo I: Hunni murum longum interruptentes, et ad magna CP. peraccedentes, cum praedicto imp. mutuo in muro stante conloquuntur, qui acceptum ab eo pacis pretium, ad tempus recedunt. — Hoc ex Anast. ipsoque auctore p. seq. emend., πρὸς τὸν Χαγάνον τῶν Ἀθάρων, missis iterum ad Chaganum Avarum legatis, ἐνεκάλει περὶ τῶν ὑπ'. CORREXIS.

(44) Heraclii gesta Theophani, et Chronico Alexandr. concordibus scriptis relata, in annos duos posteriores ab isto seponuntur: quocirca praesentia

ad Heraclii 14 et indictionem 12 occurrunt. Legendae hic praeclarae Petavii conjecturae in Nicephorum, editionis Regiae pag. 67.

(45) Nicephorus ad annum 621.

(46) Κανδήλα, lucerna est luminis ex oleo accendendo idonea, πολυχάνθηλον σκευὸς inde oritur.

(47) Suidas, μιλιάρσιον, τὸ τοῦ νομίσματος δωδέκατον, duodecima numismatis pars. Plura Menrsius, et ad aequum doctrinae pondus Petavii suis in Epiphanium notis.

(48) Nicephorus patriarcha anno 622. Qui porro hic Βονοσός, Chronico Alexandr. Βόνος, Nicephoro Βόνος; scribitur.

rum amicitiam ex pactis firmaverat, ut afflictis A rebus Romanis opem ferret, litteras cum precibus misit. Urbium regina subinde profectus, itinere navigiis suscepto, loco, cui Pylæ nomen, solvit. Inde ad thematum provincias delatus, legiones collegit varias, quibus novam militiam addidit. Tum eos bello exercere, Martisque disciplina instruere. Divisum siquidem in æquas partes duas exercitum ordines componere, incruentis irruptionibus ad invicem congregi, clamorem bellicum, pæanas militaresque strepitus edere, fortes in invicem animos excitare docuit : ut jam non flecto, sed vero Marte implicati, rei novæ usu non terrentur, sed velut ad ludum, ita in hostes, de sua virtute bene confisi irruerent. Mox lata manibus Christi Dei et hominis effigie, hominis manu vel penicillo non efficta, sed quam in imagine, quod cuncta formavit et configuravit divinum verbum, absque colorum delineatione, ut absque semine sœtum, in lucem eduxit ; hujusmodi, dico, figura divinitus exarata plane fideus, et oppignorata exercitui fide, cum eis ad mortem usque decertaturum, et ut propriis filiis semper eis se devinciendum et copulandum pollicitus, ad bellicos conflictus descendit. Studebat enim exercendam in milites auctoritatem potius affectu, quam timore comparare. Cum vero exercitum desidia dissolutum, animorum dejectione, ordinis defectu et confusione pene lacerum, et in varias provinciarum partes dissipatum reperisset : quantocius et expedite cunctos in unum collegit. Hinc singuli velut una voce robur et animum imperatoris laudavere : ipse etiam robur pectoribus inspiraturus his verbis utebatur : *Videlis, fratres et filii, ut hostes ditionem nostram universam depopulati, urbes civibus desertas reddiderint, succenderint altaria, et incruentorum victimarum mensas cædibus et sanguine inundarint, et ecclesias etiamnum labis omnis immunes voluptatibus sædissimis conspurcant. Tum vero milites bellicis exercitamentis instructurus, armatos et pugnae jam paratos in duas acies dividere, et tubas, clypeorumque phalanges in invicem committere secundo jussit. Interim exercitus thoracibus et armis omnibus munitus stationem observabat. Ut itaque in tuto constiterunt ordines, manus ad invicem conserere 255 hortatus est, et qua violentis in invicem impulsibus, qua mutuis impres-*

μασεν. Ἀπάρας δὲ τῆς βασιλευούσης πόλεως, ἐξῆλθεν κατά τὰς λεγόμενας Πύλας πλοῖ τὴν πορείαν ποιησάμενος. Ἐντεῦθεν δὲ ἐπὶ τὰς τῶν θεμάτων χώρας ἀφικόμενος, συνέλεγεν τὰ στρατόπεδα, καὶ προσετίθει αὐτοῖς νέαν στρατείαν. Τοὺτους δὲ γυμνάζειν ἤρξατο, καὶ τὰ πολεμικὰ ἔργα ἐξεπαίδευσεν. Διχῇ γὰρ διελὼν τὸν στρατὸν, παρατάξεις τε καὶ συμβολὰς πρὸς ἀλλήλους ἀναιμωτὶ ποιήσασθαι ἐκέλευσεν, κραυγὴν τε πολεμικὴν καὶ παιάνους καὶ ἀλλαγαμῶν καὶ διέγερσιν ἔχειν τοὺτους ἐδίδαξεν, ἵνα κἂν ἐν πολέμοις εὐρίσκωνται ²⁵, μὴ ξενίζωνται, ἀλλὰ θαρροῦντες ὡς παῖγνιον κατὰ τῶν ἐχθρῶν χωρήσωσι. Λαβὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν χειρὶ τὴν θεανδρικήν μορφήν, ἣν χεῖρες οὐκ ἔγραψαν (49), ἀλλ' οἷαν ἐν εἰκόνι ὁ πάντα μορφῶν καὶ διαπλάττων λόγος ἀνευ γραφῆς μόρφωσιν, ὡς ἀνευ σκορᾶς κύησιν ἤνεγκεν, καὶ τοῦτω πεποιθὼς ²⁶ τῷ θεογράφῳ τύπῳ ἀπῆρξατο τῶν ἀγώνων, πιστὰ δοὺς τῷ λαῷ, ὡς σὺν αὐτοῖς μέχρι θανάτου ἀγωνίστηται, καὶ ὡς τέκνοις οἰκειοῖς ²⁷ τοῦτοις συναρμόσθηται. Ἐβούλετο γὰρ τὴν ἔξουσίαν οὐ φόβῳ τοσοῦτον ²⁸, ὅσον ἐν πόθῳ ἔχειν. Εὐρὼν δὲ τὸν στρατὸν εἰς ῥαθυμίαν πολλὴν καὶ δειλίαν, ἀταξίαν τε καὶ ἀκοσμίαν καὶ εἰς πολλὰ τῆς γῆς μέρη ἐσπαρμένους ²⁹, συντόμως πάντας εἰς ἓν συνηγάγεν. Καὶ πάντες ὡς ἐκ μιᾶς συμφωνίας ὕμνησαν τὸ κράτος καὶ τὴν ἀνδρείαν τοῦ βασιλέως. Αὐτὸς δὲ τοῖς λόγοις τοῦτοις ἐπιβρώννυσιν ἔλεγεν· Ὁρᾶτε, ἀδελφοὶ καὶ τέκνα, ὡς οἱ ἐχθροὶ τοῦ θεοῦ κατεπάτησαν ἡμῶν τὴν χώραν καὶ τὰς πόλεις ἠρήμωσαν καὶ τὰ θυσιάσθηρια κατέκαυσαν καὶ τὰς τραπέζας τῶν ἀναιμάκτων θυσιῶν αἱμάτων μαιφόνων ἐπλήρωσαν, καὶ τὰς ἀδέκτους τῶν καθῶν ἐκκλησίας ἐν ἡδοναῖς χρταίνουσιν ἐμπαθεστέταις ³⁰. Πάλιν δὲ τὸν λαὸν πρὸς γυμνασίαν πολεμικὴν ὀπλιζών, τάξεις δ' οὐ ἐνόηλους ποιησάμενος, σάλπιγγές τε καὶ φάλαγγες ἀσπίδων, καὶ λαὸς τεθωρακισμένος ἵστατο. Ἐπεὶ δὲ ἀσφαλῶς συνέστησαν τὰ τάγματα, συμβάλλειν ἀλλήλοις ἐκέλευσεν, ὥθισμοί τε βίαιοι καὶ συγκρούσματα πρὸς ἀλλήλους ἐγίνοντο, καὶ σχηματισμὸς τοῦ πολέμου ἐδείκνυτο. Καὶ ἦν ἰδεῖν φορικτὸν θέαμα φόνου χωρὶς κινδύνου ³¹, καὶ πρὸς φόνους συννεύσεις αἱμάτων δίχα, καὶ πρὸ τῆς ἀνάγκης τοῦς τρόπους (50), ὅπως ἕκαστος ἐκ τῆς ἀκινδύνου σφαγῆς λαβὼν ἀφορμὰς ἀσφαλέτερος μένη. Οὕτω δὲ καθοπλισας πάντας παρήγγειλεν ἀδικίας ἀπέχεσθαι καὶ εὐσεβείας ³² ἀντέχεσθαι. Γενόμενος δὲ ἐπὶ τὰ μέρη Ἀρμενίας, προτρέχειν (51) πληθὸς ἱππέων ³³ (52) λάθρα ἐπιπε-

VARLE LECTIONES.

²⁵ εὐρίσκονται vulg. ²⁶ τοῦτω πεπ. τῷ θεῷ γράφω f. ²⁷ ὡς τέκνοις οἰκ. τ. συν. om. a. ²⁸ τοσοῦτον add. ex conp]. ²⁹ ἐσπαρμένον a. εὐπαρμένων f. ³⁰ ἐμπαθεστέτοις vulg. ³¹ χωρὶς καὶ κινδ. vulg. ³² καὶ εὐσεβείας ἀντέχεσθαι add. ex e f. ³³ post ἱππέων aliquid excidisse videtur, fort. καλεύσας.

JAC. GOARI NOTÆ.

(49) De qua Jacobus Gretserus ample opusculo de imaginibus non manufactis capp. 14 et 15, et Baronius ad C. annum 621.

(50) Oratio mutila ex Anast. sarcinda : καὶ πρὸ τῆς ἀνάγκης, τῆς ἀνάγκης τοῦς τρόπους· erat videre ante necessitatem, necessitatis modos ac specimina : puta fugientes alios, alios insequentes, etc. COMBEFIS.

(51) Locus mutilus. Anast. sic plenius habet :

Cum pervenisset ad partes Armeniæ præcurrere jussit electos : Saracenorum vero tunc sub pactis Persarum constitutorum multitudinem equitum, clam imperatorem, etc.

(52) An quod aliter legerit Anastasius, interpretatur? Saracenorum vero sub pactis (id est, appensa pecunia) Persarum constitutorum multitudo equitum clam in imp. irruere meditabatur.

σεῖν τῷ βασιλεῖ διανοεῖτο. Οἱ δὲ προτρέχοντες τοῦ βασιλέως τούτοις συναντήσαντες, τὸν τε στρατηγὸν αὐτῶν δεσμώτην ἤγαγον πρὸς τὸν Ἡράκλειον, καὶ τούτους τρεψάμενοι πολλοὺς ἀνείλον. Ἐπεὶ δὲ χειμῶν κατέλαθεν, ἀποκλείσας ὁ βασιλεὺς τὸ Πόντιον κλίμα³⁷ (53), ἔδοξε τοῖς βαρβάροις ἐν τούτῳ αὐτὸν παραχειμάζειν. Λαθὼν δὲ τοὺς Πέρσας καὶ ἐπιστραφεῖς, εἰς τὴν Περσίδα εἰσβάλλει. Τοῦτο μαθόντες οἱ βάρβαροι εἰς ῥαθυμίαν ἦλθον τῷ ἀπροσδοκῆτι τῆς τούτου εἰσόδου. Ὁ δὲ Σάρβαρος³⁸ ὁ τῶν Περσῶν στρατηγὸς λαθὼν τὴν αὐτοῦ δύναμιν ἦλθεν ἐν Κιλικίᾳ, ὅπως εἰς Ῥωμανίαν ἐξελθὼν τοῦτον περιτρέψῃ. Φοβηθεὶς δὲ μὴ διὰ τῆς Ἀρμενίας εἰς τὴν Περσίδα ὁ βασιλεὺς εἰσβαλὼν ταύτην ταράξῃ, οὐκ εἶχεν τὸν αὐτοῦ λογισμὸν βεβηκότα³⁹, ὅ τι δράσοι. Ὅμως ἠναγκάσθη ἀκολουθεῖν ὀπίσω τοῦ Ῥωμαίου στρατοῦ, κλέψαι μερινῶν τὸν πόλεμον, καὶ διὰ νυκτὸς ἀφεγγούς τούτοις προσβαλεῖν. Πανσελήνου δὲ οὐσῆς τῆς νυκτὸς, ἀπεκρούσθη τοῦ σκέμματος, καὶ τὴν πρὶν αὐτῶν σεβασμίαν [αὐτῶν⁴⁰] ἐδυσφήμει σελήνην. Ἡ δὲ σελήνη ὑπέστη κατ' αὐτὴν τὴν νύκτα ἐκ τοῦ συμβεβηκότος. Ἐκ τούτου ἐδειλία ὁ Σάρβαρος⁴¹ προσβαλεῖν τῷ βασιλεῖ, καὶ τὰ ὄρη κατέλαθεν, ὡς δορυκᾶδες, ὁρῶν τὴν καλλιτέχον⁴² καὶ σοφὴν στρατηγίαν ἀφ' ὕψους τῶν Ῥωμαίων. Γνοὺς δὲ ὁ βασιλεὺς τὴν τούτου δειλίαν, θαρρῶν ἐν τόποις ἡλίεζτο⁴³, ἀναπαύσεως πλήρης, ἐρεθίζων τοῦτον πρὸς πόλεμον. Κατερχόμενοι δὲ λάθρα τοῦ ὄρους πολλάκις συμπλοκάς μερικὰς⁴⁴ ἐποιοῦντο, καὶ ἐν παντί οἱ Ῥωμαῖοι ἐπρώτευνον⁴⁵, καὶ θάρσος ἐπὶ πλεον ὁ στρατὸς ἐλάμβανεν, ὁρῶντες τὸν βασιλέα παντὶ προπηδῶντα, καὶ εὐτόλμως πολεμοῦντα. Πέρσης δὲ τις πρὸ ὀλίγου χρόνου πρόσφυξ γενόμενος ἐν τῷ στρατῷ τοῦ βασιλέως ἐγένετο. Οὗτος ἀποδράς πρὸς τοὺς Πέρσας ἀπῆλθεν ἐλπίζων αὐτοὺς τὴν Ῥωμαίων στρατείαν ὀλέσαι. Ἰδὼν δὲ αὐτῶν τὴν δειλίαν, μετὰ δεικτὴν ἡμέραν πρὸς τὸν βασιλέα ἀνῆλθεν, καὶ πᾶσαν ἀκριβῶς τὴν τῶν βαρβάρων ἐξεῖπεν⁴⁶ ἀτολίαν. Ὁ δὲ Σάρβαρος⁴⁷ μηκέτι (54) ὑποφέρων τὴν ἐν τῷ ὄρει διατριβήν, ἠναγκάσθη πρὸς πόλεμον ἐρμῆσαι⁴⁸, εἰς τρία δὲ μέρη διελὼν τὸ στράτευμα κατήλθεν, ἄφρων ἐπιφωσκούσης ἡμέρας πρὸ τῆς τοῦ ἡλίου ἀναβάσεως· εὐτρεπισάμενος πρὸς πόλεμον. Ὁ δὲ βασιλεὺς προγνοὺς, καὶ συντάξας τὸν στρατὸν ὁμοίως εἰ, τρεῖς φάλαγγας, εἰς τὴν μάχην προῆγαγεν. Τοῦ δὲ ἡλίου ἀνατελλαντος καὶ τοῦ βασιλέως κατὰ ἀνατολὰς εὐρεθέντος, τοὺς Πέρσας ἐσκότιζεν ἡ τούτου ἀκτίς· ὅν⁴⁹ ὡς θεὸν προσεκύουν. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐσχημάτισε τὸν λαὸν αὐτοῦ εἰς φυγὴν τραπέντας, καὶ λύ-

sionibus immanis belli speciem horrendam exhibebat. Tremendum sane absque cæde et periculo cernere licebat spectaculum, ad stragem citra sanguinem impetus, et absque necessitate belli specimina, ut ex cæde quam nullum comitaretur periculum sumpto documento securior unusquisque permaneret. Cumque exercitum ita instruxisset, ut injustitia abstinere, hortatus est. Porro ubi ad Armeniæ fines intravit, præcurrens hostilium equitum turma imperatorem ex improvise adoriri consilium ceperat: imperatoris autem præcursores illis obviam facti, adversariorum duce vinculis mancipato, et ad Heraclium ducto, necnon comitibus ejus fuis, reliquos armis deleverunt. Ingruente vero hieme, cum Ponticum clima imperator undique circummunivisset, hibernam in eo tempestatem moraturus barbaris visus est: at clam ipsis reversus in Persidem irruit. Nuntio accepto, expeditione adeo inexpectata perterriti sunt barbari. Barbarus itaque Persarum dux eductis secum copiis in Ciliciam proficiscitur, sperans se ita irruptione in Romanorum ditionem facta Heraclium a Perside revocaturum. Ne vero Persia ulterius penetrata ex Armeniæ partibus imperator damnum inferret, veritus, de quovis opere aggrediendo nullum certum consilium inire poterat. Attamen Romanum exercitum a tergo subsequi tandem coactus est: hostem dolo circumvenire, eumque per noctem obscuram adoriri meditatus. Sed cum pleno lumine luna irradiaret, commento frustratus est, et colendum sibi prius astrum diris omnibus exsecratur. Contigit enim illa nocte ut luna defectum pateretur, ac ideo subsistere videretur, ex quo arrogans ille, ne impressionem faceret in imperatorem sibi cavit; quare dorcadum more montium cacumina occupavit, indeque præclarum et ad militaris disciplinæ præcepta compositum ordinem sublimis despiciebat. Imperator animi ejus vilitate cognita loca illa securior et confidentior tenebat, et bene refecto exercitu, adversarium ad certamen provocabat. Persæ vero clam ex monte descendentes leviter sæpius iniere prælia, in quibus omnibus semper superiores evasere Romani, et robore animisque eorum exercitus in dies augebatur, quod imperatorem in primam aciem prosilientem, ac fortiter dimicantem ubique viderent. Porro quidam Persicæ militiæ desertor ad imperatoris partes Persa transierat. Is ad suos refuga Romanas acies ab eis dissipandas ac

VARIÆ LECTIONES.

³⁷ κλίμα a f. ³⁸ ὁ δὲ Σάρβαρος c, ὁ δὲ βάρβαρος vulg., vera nominis forma infra pag. 476, legi videtur: Σαρβαράς. ³⁹ βεβηκότα a. ⁴⁰ alterum αὐτῶν delendum videtur, nisi forte participium aliquod in eo latet. ⁴¹ ὁ Σοβαρὸς vulg. ⁴² καλλιτέχον f, καλήτεχον a, καλλίστιχον vulg. ⁴³ ἡλίεζτο] ἡλίζετο vulg. ⁴⁴ μερικὰς om. a f. ⁴⁵ ἐπρώτευνον f, ἐπρωτέρουν vulg. ⁴⁶ ἐξεῖπεν f. ⁴⁷ ὁ δὲ Σοβαρὸς vulg. ⁴⁸ ἐρμῆσαι vulg. ⁴⁹ ὅν] ἦν a f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(53) Legebat Anastasius ἀποκλίνας, vertit siquidem, quia hieme accedente, imp. ad Ponticum clima divertit, visum est barbaris obsidere illum in hoc hiemantem.

(54) Anastasius rursum exemplaria nostra falsitatis convincit hac interpretatione: At vero Sarbarus ultra commorationem non ferens, etc.

perdendas sperabat. At ubi viles eorum **256** animos et metum expertus est, post diem decimum ad imperatorem reversus, afflictum et meticulosum Barbarorum statum omnem enucleatius exposuit. Cæterum insolens ille Persarum dux moræ tandiu per montana productæ impatiens, et in certamen descendere necessitate compulsus, diviso in tria agmina exercitu, sub primum auroræ crepusculum et nondum manifesto terris sole, paratus ad pugnam ex improvise apparuit. Imperator præcognitis ejus consiliis, dispositum pariter ac distributum in acies tres exercitum, ad pugnam eduxit. Imperatore vero ad Orientem constituto, exorientis quoque solis radii, quem Persæ tanquam Deum venerantur, eorum oculos acrius perstringebat. Imperator itaque fugam simulare jussit exercitum : quare Persæ phalangum suarum solutis ordinibus eos intemperantius insequendos decernunt. At Romani versa in eos facie impressionem eorum fortiter sustinent, et terga dare compellunt : et multis eorum cæsis, reliquos ad montis adigunt angustias, et in prærupta loca præcipitiaque compulsos, prosternunt, et in extremum periculum adducunt. Per asperas etiam illas et salebrosas rupes caprarum sylvestrium more desilientes Persas venantur et capiunt vivos, occupatisque eorum castris, bellicum apparatus omnem diripiunt. Ita demum Romani manibus in cælum elatis debitas Deo grates referunt, et ad eum pro imperatore suo rei militaris adeo perito vota insuper concipiunt. Qui prius enim vel motum a Persis pulverem intueri verebantur, impræsentiarum defixa et immota eorum tentoria deprædati sunt. Quis, amabo Persas gentem armis invictam terga Romanis dare unquam sperasset? Imperator autem relicto exercitu, duceque ei præposito, sub cujus cura hiberna in Armenia transigeret, Byzantium reversus est.

Hoc anno Mamed ameras primo conspici cæpit : annis novem regnavit, a collatæ Heraclio imperii potestatis anno decimo tertio.

A. C. 614.—Hoc anno mensis Martii die decimo quinto indictione undecima solvens ab urbe regina imperator magnis itineribus in Armeniam contendit. Persarum vero rex Chosroes Sarbarazam ad fines **257** Romanorum invadendos submisit. Heraclius autem litteris Chosroem monuit, aut pa-

σαντες ἐκεῖνοι τὰς φάλαγγας ἀκρατῶς διώκειν τοὺς ἐνόμιζον. Ἐπιστραφέντες οὖν οἱ Ῥωμαῖοι εὐφύχως τοὺς ἐστρέψαντο καὶ πολλοὺς ἀνείλον, ἐλάσαντες αὐτοὺς ἕως τοῦ ὄρους, εἰς κρημνοὺς αὐτοὺς ἐνέβαλλον⁵⁵ καὶ τόπους δυσβάτους, καὶ πάντας αὐτοῦ⁵⁶ συνέτριψαν· ἐν δὲ τοῖς κρημοῖς αἰγῶν ἀγρίων δίκην ἐσκηνοβάτου⁵⁷ (55). Πολλοὺς δὲ καὶ ζῶντας ἐζώγρησαν. Παρέλαβον δὲ καὶ τὰ τοῦτων στρατόπεδον, καὶ πᾶσαν τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν⁵⁸. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι πρὸς ὕψος τὰς χεῖρας ἐκτείναντες τῷ Θεῷ ἡ χάριστούν, καὶ τῷ στρατηγῇσαντι καλῶς βασιλεῖ συντόνως προσηύχοντο. Οἱ γὰρ πρὶν μὴδὲ Περσικὴν κόνιν τολμήσαντες ἰδεῖν, νῦν τὰς σκηνὰς τοῦτων ἀσαλεύτους εὐρόντες ἐλαφυρολόγησαν. Τίς γὰρ ἡλπίζεν τὸ τῶν Περσῶν δυσμαχώτατον γένος νῦντα δοῦναί ποτε Ῥωμαίοις; Ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν στρατὸν σὺν τῷ στρατηγῷ καταλιπὼν εἰς Ἀρμενίαν παραχειμάσαι, αὐτὸς εἰς Βυζάντιον ὑπέστρεψεν.

fortiter sustinent, et terga dare compellunt : et multis eorum cæsis, reliquos ad montis adigunt angustias, et in prærupta loca præcipitiaque compulsos, prosternunt, et in extremum periculum adducunt. Per asperas etiam illas et salebrosas rupes caprarum sylvestrium more desilientes Persas venantur et capiunt vivos, occupatisque eorum castris, bellicum apparatus omnem diripiunt. Ita demum Romani manibus in cælum elatis debitas Deo grates referunt, et ad eum pro imperatore suo rei militaris adeo perito vota insuper concipiunt. Qui prius enim vel motum a Persis pulverem intueri verebantur, impræsentiarum defixa et immota eorum tentoria deprædati sunt. Quis, amabo Persas gentem armis invictam terga Romanis dare unquam sperasset? Imperator autem relicto exercitu, duceque ei præposito, sub cujus cura hiberna in Armenia transigeret, Byzantium reversus est.

Τούτῳ⁵⁹ τῷ ἔτει Μάμεδ ἐφάνη (56) ἀμνηρᾶς ἔτη θ', ἢ ἔτος Ἡράκλειος ἐξουσία.

C

A. M. 6114.—Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Μαρτίῳ ιε', Ἰνδικτιῶνι ια', ἀπάρας ὁ βασιλεὺς Ἡράκλειος ἀπὸ τῆς βασιλίδος κατὰ τάχος ἀφίκετο εἰς Ἀρμενίαν (57). Χοσρόης δὲ ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς ἀπέστειλεν τὸν Σαρβαναζᾶν σὺν τῷ αὐτοῦ στρατῷ εἰσβαλεῖν εἰς τὴν τῶν Ῥωμαίων γῆν. Ἡράκλειος δὲ ἔγραψεν πρὸς

VARIAE LECTIONES.

⁵⁵ ἐνέβαλλον f, ἐμβάλλοντες vulg. ⁵⁶ αὐτοῦ] αὐτοὺς vulg. ⁵⁷ ἐσκηνοβάτου a, ἐσκηροβ. f, fort. ἐσκληροβάτου. ⁵⁸ αὐτῶν] αὐτοῦ a f. ⁵⁹ τούτῳ — ἐξουσία] hæc nota non legitur in a e; sed omnino scribendum : Ἡρακλείου ἐξουσία.

JAC. GOARI NOTÆ.

(55) Morabantur, ait Anastasius : vult quippe Romanos ibi sedem habuisse.

(56) Celeberimæ apud Mahumetanos omnes ac Orientalis plagæ incolas Hegiræ hoc est exordium, quo pseudopropheta innovatæ religionis, prioris desertæ reus, fugam arripiens, divini, quod aiunt, cultus positi annos ac durationem emetiri posteris superstitionis inductæ sequacibus causam dedit. Hoc, inquam, anno portentum illud exitiosum ἐφάνη, et in hominum mentes dominari cæpit; ἀμνηρᾶς enim princeps est et dominus, et ex falso ritu mendacique doctrina doctor ille falsarius potestatem in subditos accepit, quam ipse novem annis exercuit. Cum vero is esset Heraclii decimus tertius, ad annum sequentem, et ejus laterculum præsentem epocham attingere recta temporum ratio arguit. Videndus de his Petavius lib. ii De doct. temp., capitibus aliquot a quinquagesimo, et lib. i, cap. etiam quinquagesimo. Legendus quoque Abraham Ecchellensis de Moslamanicorum imperio Theophani consentiens. Quam varie porro Mahometi nomen scribatur, observabis pagg. 258, 265.

(57) A Nicephoro narratis ad annum 625 hæc adjungenda : ut nimirum Heraclius primo vere legatione ad Turcos destinata, belli socios eosdem acceperit, et ab eorum regione digressus, per Lazos et Armenos in Persidem irruperit. Cujus armis Chosroes territus, Sarbarazam, qui Theophani nonnunquam, Nicephoro semper Sarbarus, Heraclio opponendum ratus (sua namque tueri, quam aliena rapere satius videbatur) missis litteris ad se revocavit : idem postmodum anno Heraclii 16 CP. obsidione soluta, Chalcedonem iterum reversus a Chosroe rursus accersitur. Verum Heraclius, interceptis Chosrois litteris, fictas alias supponit ad Sarbarazam, ac ne vires Persarum omnes in se converteret, Chosroem solum facile superandum ratus, ejus nomine Sarbarazam jubet Romanos fines continuo Marte infestare. Fictis hisce litteris ad Sarbarazam delatis, eoque Bithyniæ agros bello læssente, Persia quaquaversus victricem Heraclii fortunam reverita, ejus armis subiciebatur. Plura Petavius in Nicephorum, pag. 68.

Χοσρόην, ἣ τὴν εἰρήνην ἀσπάσασθαι, ἣ ἐκ τῶν εἰς Α τὴν Περσίδα σὺν τῷ ἑαυτοῦ στρατῷ εἰσβαλεῖν. Ὁ δὲ Χοσρόης οὕτως τὴν εἰρήνην ἡσπάζετο, οὕτως τι τῶν λόγων ἡγεῖτο⁸⁵, ὅτι Ἡράκλειος τολμᾷ τῇ Περσίδι πηλοῖσάσαι. Ὁ δὲ βασιλεὺς τῇ εἰκοστῇ τοῦ Ἀπριλλίου μηνός⁸⁶ εἰσέβαλεν εἰς τὴν Περσίδα, καὶ μαθὼν τοῦτο Χοσρόης τὸν Σαρβαραζᾶν ὑποστρέψαι⁸⁷ ἐκέλευσεν· καὶ ἐπισυνάξας ἐκ πάσης τῆς Περσίδος τὰ ἑαυτοῦ στρατεύματα, καὶ παραδοὺς αὐτὰ τῷ Σάην⁸⁸ κατὰ ἄχος ἐνωθῆναι αὐτὰ τῷ Σαρβαραζᾶν προσέταξεν· καὶ οὕτως χωρῆσαι κατὰ τοῦ βασιλέως. Ἡράκλειος δὲ προσκαλεσάμενος τὸ ἑαυτοῦ στράτευμα, λόγοις παραινετικοῖς διήγειρεν αὐτοὺς, λέγων· Ἄνδρες, ἀδελφοί μου, λάθωμεν εἰς τοὺν τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον, καὶ ἀγωνισώμεθα τὴν τοῦ Θεοῦ ὕβριν ἐκδικῆσαι⁸⁹. Στῶμεν γενναίως κατ' ἐχθρῶν τῶν πολλὰ δεινὰ Χριστιανοῖς ἐργασαμένων. Αἰδесθώμεν τὸ τῶν Ῥωμαίων ἀδέσποτον κράτος, καὶ στῶμεν κατ' ἐχθρῶν δυσσεβῶς ὀπλισμένων. Λάθωμεν πίστιν τῶν φόνων⁹⁰ φονεῦντριν. Ἀναλογισώμεθα ὅτι ἐνδον ἐσμὲν τῆς τῶν Περσῶν γῆς, καὶ μέγαλον κίνδυνον ἡ φυγὴ φέρει. Ἐκδικήσωμεν τὰς φθορὰς τῶν παρθένων, τὰ τετμημένα μέλη τῶν στρατιωτῶν ὀρώντες, ποτήσωμεν τὰς καρδίας. Οὐκ ἔστιν ὁ κίνδυνος ἄμισθος, ἀλλὰ τῆς αἰωνίου δόξης πρόξενος. Στῶμεν ἀνδρείως, καὶ Κύριος ὁ Θεὸς συνεργήσει ἡμῶς, καὶ ἀλέσει τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν. Ταῦτα δὲ καὶ ἄλλα τοῦ βασιλέως παραινέσαντος τῷ λαῷ, ἀπεκριθὲν αὐτῷ εἰς ὑπὲρ πάντων· Ἐπλωσας ἡμῶν τὰς καρδίας, Δέσποτα, δὲ σὺν πλατύνας ἐν παραινέσει στόμα. Ὁξύναν οἱ λόγοι σου τὰ ἔλφη ἡμῶν, καὶ ἐμύναχα ταῦτα εἰργάσαντο. Ἀνεπτέρσας⁹¹ ἡμᾶς διὰ τῶν λόγων. Ἐρυθρίωμεν ἐν ταῖς μάχαις προάγοντα⁹² ἡμῶν σε ὀρώντες, καὶ ἐπόμεθα ἐν πᾶσι τοῖς σοῖς κελεύμασι. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀναλαβὼν τὸ στράτευμα, εὐθὺς ἐν τῇ ἐνδοτέρᾳ Περσίδι διεχώρησεν, πυρὶ καταπλέγων τὰς χώρας καὶ τὰς κώμας· καὶ γίνεταί τι θαῦμα φοβερόν. Ἐν γὰρ τῇ θερμῇ τροπῇ ἀἷρ γέγονε ὀροσώδης, ψυχαγωγῶν τὸν τῶν Ῥωμαίων στρατὸν, ὥστε ἀγαθὰς ἐλπίδας ἀναλαβεῖν αὐτοὺς. Ἀκούσας δὲ Ἡράκλειος, ὅτι Χοσρόης ἐν Γαζακῷ τῇ πόλει ἐστὶν σὺν τεσσαράκοντα χιλιάσιν ἀνδρῶν πολεμιστῶν, ὥρμησεν κατ' αὐτοῦ· καὶ προπέμψας τινὰς τῶν ὑπ' αὐτοῦ Σαρακηνῶν⁹³ συναντῶσι τῇ τοῦ Χοσρόου⁹⁴ βίβλᾳ, καὶ τούτων τοὺς μὲν ἀνείλον⁹⁵, τοὺς δὲ πεδήσαντες σὺν τῷ στρατηγῷ αὐτῶν τῷ βασιλεῖ προσήνεγκαν. Τοῦτο μαθὼν Χοσρόης καταλιπὼν τὴν πόλιν καὶ τὸ στράτευμα, φυγῇ ἐχρήσατο. Ὁ δὲ Ἡράκλειος ἐπιδιώξας, τοὺς μὲν φθάσας ἀνείλεν, οἱ δὲ λοιποὶ φυγόντες διεσκεδάσθησαν· καὶ καταλαβὼν ὁ βασιλεὺς τὴν Γαζακὴν πόλιν ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ἐν ἣ ὑπῆρχεν ὁ ναὸς τοῦ Πυρὸς καὶ τὰ χρήματα Κροίσου τοῦ Λυδῶν βασιλέως, καὶ ἡ πλάνη τῶν ἀνδράκων, ταῦτα λαβὼν ἐπὶ Δασταγέρδι

cem amplecteretur, aut certe quam citius in Persidem irrupturum se praestolaretur. At Chosroes neque pacis sermones admisit, et Heraclii minas pro nihilo habendas duxit, qui eum in Persiam propius accedere non ausurum speraret. Imperator itaque mensis Aprilis die vigesimo in Persiam irruptionem fecit: quod ubi rescivit Chosroes, Sarbarazam revocat, et collectis ex universa Perside copiis, iisque Sai duci commissis, quam citius Sarbarazae adjungeret se, ut viribus unitis in imperatorem progredierentur, edixit. Heraclius autem vocato ad allocutionem exercitu, verbis ad suadendum aptis animos eorum excitaturus: Viri, fratres, inquit, Dei timorem in animum inducamus, et ejus injurias ulcisci contendamus. Stemus animo forti in hostes, a quibus hucusque Christiani tot adversa perpessi. Romani imperii majestatem hucusque indomitam Barbaris succumbere pudeat nos, et hostibus arma impia tractantibus invictum pectus opponamus. Fide mortis ac metus omnis triumphatrice accingamur. In Persiae ditionis meditullio consistere nos contemblemur, et quantum periculum fuga secum vehat. Corruptas virgines nostras ulciscamur: visis commilitonum nostrorum membris saepe truncatis, qua decet, cordis compassione eos prosequamur. Periculum mercede haud vacat, quin imo perpetuae gloriae coronam promeretur. Fortiter itaque geramus nos, suppetias dabit Deus, nostrosque delebit inimicos. His et aliis similibus imperatori exercitus animos provocanti, unus e turba omnium vice respondit: Dilatasti gaudio corda nostra, domine, ubi os ad brandum et suadendum reclusisti. Acuerunt gladios sermones tui, animum etiam armis nostris loquela tua fecit. Alas certe verbis addidisti. Erubescimus tantum te exercitum praecedere, et periculis obijci: et ob id maxime jussis tuis omnibus semper parebimus. Ita imperator exercitu educto, in mediam ipsam Persidem velocissime penetravit, et obvias quasque urbes et vicus igne devastavit. Tum vero insuetum omnino et horrore dignum miraculum fieri contigit. Circa aestivam quippe solis conversionem roridus ac temperatus aer redditus adeo Romanum recreavit exercitum, ut ex eo D felicitis eventus secuturi faustam spem conciperent. Atque audiens Heraclius, ad Gazacum civitatem cum armatorum 40 millibus Chosroem adesse, recta ad eum contendit. Saraceni vero quidam sub eo militantes ad praecurrendum praemissi, Chosrois excubitoribus obviam facti, eos partim trucidant, 258 partim vinculis mancipatos cum duce ad imperatoris conspectum adducunt. Audiens hoc Chosroes, deserta urbe et exercitu, celeri fuga salutem quaerit. Insequitur Heraclius, et fugitivorum quosdam assecutus, interficit, alios pedum celeritate sibi ereptos passim dissipat. Gazacum

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁵ οὕτως ἐπὶ τὸν λόγον ἡγεῖτο f. ⁸⁶ μηνὸς om. a. ⁸⁷ ὑποστρέψας vulg. ⁸⁸ Σάινα, Σάκω e. ⁸⁹ ἐκδικῆσαι a f. ἐκζητῆσαι vulg. ⁹⁰ φόνων a f. φόβων vulg. ⁹¹ fort. ἀνεπτέρωσας. ⁹² προάγοντα] προήγοντα vulg. ⁹³ Σαρακηνοὺς vulg. ⁹⁴ σὺν αὐτῷ τῇ τοῦ Χοσρ. f. ⁹⁵ ἀνείλεν vulg.

subinde Orientis civitatem, in qua Ignis erectum templum, divitiæ Cræsi Lydorum regis repositæ, et carbonum impostura recondita, occupat : quibus sublatis Dastagerdem perrexit. Porro imperator Gazaco relicta, Thebarmaes accedit, et in urbem ingressus Ignis templum cum universa civitate igne consumpsit : inde vero Chosroem a tergo per angusta Medorum loca insecutus est, qui per has oberrans angustias ex uno loco subinde ad alium transmigrabat. Heraclius autem hunc persequens multa oppida camposque diripuit. Sed cum hieme ingruente de hibernis cum exercitu deliberaret, alii in Albania hiemandum, alii vero contra ipsum Chosroem pergendum esse censebant. Imperator autem cum expiationem ac sanctimoniam universo exercitui per dies tres continuos indixisset, apertis Dei Evangelii, invenit sibi significari, ut in Albania hiemaret. Quamobrem continuo iter convertens in Albaniam contendit. In itinere porro cum ingentem Persarum, tam divitiarum quam captivorum, prædam secum abduceret, multas incursiones a Persicis copiis passus est : sed Deo opitulante victor ubique evasit. Cum autem hiems rigidior ac gelu eos in itinere vexasset : ipse ubi in Albaniam devenit, Persas quos ad quinquaginta millia captivos secum ducebat, pro innata sibi misericordia a vinculis solvit, ipsosque, qua potuit, corporis cura et medela refecit, ita ut omnes in lacrymas effusi, votis pro eo conceptis exoptaverint, ut perniciose illa totius orbis peste, Chosroes occiso, ipse universæ demum Persiæ liberator evaderet.

Amed secundus annus.

A. C. 615. — Hoc anno Persarum rex Chosroes Sarablagam virum strenuum et Martio fastu tumentem ducem instituit, et exercitu Chosroegenarum sic vocato ei commisso, simul cum Perozite adversus Heraclium in Albaniam misit. Albaniam vero finem ingressi ad imperatorem cominus accedere, vel ad ejus conspectum sub armis stare nusquam ausi sunt : verum insidias ei præstruere consiliati, montium angustias, quibus ad Persiam iter, occupare sibi satis esse putaverunt. Heraclius autem per æmpla supinaque camporum planities, ex quibus uberem colligebat commeatum, 259 ex Albania simul cum ineunte vere solvens iter in

A χωρῇ. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀπάρας ἀπὸ Γαζακῶ καταλαμβάνει τὴν Θηβαρμαῖς· καὶ εἰσελθὼν ἐν αὐτῇ πυρὶ ἀνήλωσεν τὴν τοῦ Πυρὸς ναὸν, καὶ πᾶσαν τὴν πόλιν πυρὶ ἀναλώσας κατεδίωκεν ὀπίσω Χοσρόου ἐν τοῖς στενοῖς τῶν Μήδων χωρίοις⁶⁶, καὶ ἐν⁶⁷ ταύταις ταῖς δυσχωρίαις τόπον ἐκ τόπου ὁ Χοσρόης ἡμειθεν· καὶ ὁ Ἡράκλειος τοῦτον διώκων πολλὰς πόλεις ἐπόρθησεν καὶ χώρας. Χειμῶνος δὲ καταλαθόντος, βουλὴν ἐποίησατο τοῦ παραχειμάσαι μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ· καὶ οἱ μὲν ἔφρασκον ἐν Ἀλβανίᾳ, οἱ δὲ κατ' αὐτὸν εἰσβαλεῖν τὸν Χοσρόην. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐκέλευσε τὸν λαὸν ἀγνίζεσθαι (58) τρεῖς ἡμέρας, καὶ ἀνοίξας τὰ τοῦ Θεοῦ Εὐαγγέλια, εὗρεν ἐπιτρέποντα αὐτῷ ἐν Ἀλβανίᾳ παραχειμάσαι. Εὐθὺς οὖν ἐπιτρέψας, ὤρμησεν ἐν Ἀλβανίᾳ (59). Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τῆς ὁδοῦ ἔχων πολλὴν αἰχμαλωσίαν τῶν Περσῶν σὺν αὐτῷ, οὐκ ὀλίγας ἐπιδρομὰς ὑπὸ τῶν⁶⁸ Περσικῶν στρατευμάτων ἰδέχετο· αὐτὸς δὲ τῇ τοῦ Θεοῦ συνεργίᾳ νίκην κατὰ πάντων ἤρατο. Χειμῶνος δὲ σφοδροῦ ἐπιπεσόντος αὐτῷ ἐν τῇ ὁδῷ καὶ κρύους, φθάσας αὐτὸς ἐν Ἀλβανίᾳ παντήκοντα χιλιάδας δεσμίου ἐχων, τούτους τῇ εὐσυμπαθείᾳ αὐτοῦ καρδίᾳ ἐλεήσας τῶν δεσμῶν ἔλυσεν, καὶ ἐπιμελείας καὶ ἀναπαύσεως μεταδίδου· ὥστε πάντας μετὰ δακρύων τοῦτῃ ἠύχοντο ῥύσῃ⁶⁹ γενέσθαι καὶ τῆς Περσίδος τὸν κοσμόλεθρον ἀνελόντι Χοσρόην.

Δεύτερον ἔτος Ἀμέδ.

A. M. 615. — Τοῦτῃ τῷ ἔτει Χοσρόης ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς Σαραβλαγᾶν⁷⁰ προσθάλετο στρατηγὸν ἄνδρα [στρατηγὸν⁷¹, καὶ] τύφῃ πολλῇ ἐπηρμένον· καὶ παραθεὺς αὐτῷ στρατὸν τοὺς λεγομένους Χοσροηγέτας⁷² καὶ Περωζήτας⁷³ (61-60) ἐν Ἀλβανίᾳ ἔστειλεν κατὰ Ἡρακλείου. Εἰσβαλόντες δὲ εἰς τὰ ἄκρα τῆς Ἀλβανίας, οὐκ ἐθάρρυσαν κατὰ πρόσωπον τοῦ βασιλέως πρὸς πόλεμον στήναι· ἀλλὰ τὰς εἰς Περσίδα ἀγούσας κλεισοῦρας (62) ἐκράτησαν, νομίζοντες τοῦτον λοχῆσαι. Ὁ δὲ Ἡράκλειος ἅμα ἔαρε ἀπάρας τῆς Ἀλβανίας δι' ὑπῆλων παθίων, καὶ τὰς τρωφὰς θαψιλῶς εὐπορούντων τὴν πάροδον κοινοῖτο εἰς Περσίδα, εἰ καὶ μήκους διάστημα πολλῇ ὁδῷ

VARIE LECTIONES.

⁶⁶ χώρας b f. ⁶⁷ ἐν vulgo deest. ⁶⁸ τῶν add. ex a f, ὑπὸ τῶν Περσῶν f. ⁶⁹ ῥύσῃ vulg., μύσῃ b. ⁷⁰ Σαραβλάγγαν f. ⁷¹ ἄνδρα στρατηγόν : haud dubie corruptum ; sed incertum quid reponendum sit. ⁷² Χοσροηγέτας alii codd. ⁷³ Περωζήτην vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(58) Ex Homerī vel Virgilii operibus στοιχειοματαιά, qua ex eorum primo versu occurrente sors consulitur, successit apud Christianos apertio sacerorum librorum, qua nonnihil obscurum revelari putatur. Qui ea fuerint usi, principes viros recenset Deirio *Disquis. magic.* lib. iv, cap. 2, quæst. 7, sect. 5. Illam, si modo debitis conditionibus societur, theologus non recusabit. Prima est gravis necessitas, et ni adhibeatur, nimia in periculis desperatio; altera, ut ejus ductu ad Deum solum preces, mentis subiectio, spes Christiana recurrant. Tertiam conditionem Heraclii exemplum suggerit, qui peccato-

rum expiatione, et animi puritate revelationem exquirendam edocuit.

(59) Supra Lazos et Iberos ad Asiam borealem Turcarum regione.

(61-60) Correctiores videntur alii codd. mss. ubi legunt, Χοσροηγέτας καὶ Περωζήτας. Verit enim Anastasius : qui dicitur Chosroegetas ac Perozitas.

(62) Viæ inter montes angustæ, et objecto castro iter intercludentes κλεισοῦραι, Latinis clausurae sunt. Qui claustra hujusmodi custodit κλεισοῦράρχης, dux limitaneus. Pancirollus, Meursius, La. erda.

ἦνυν. Ὁ δὲ Σαραβλαγᾶς διὰ στενῆς ἰδοῦ, ὡς διὰ Ἀ
 συντόμου ἤλαυνεν, τοῦ προλαβεῖν αὐτὸν ἐν τῇ χώρᾳ
 Περσίδος. Ὁ Ἡράκλειος δὲ παρῆναι τῷ λαῷ λέγων·
 "Εγνώμεν, ἀδελφοί, ὡς ἡ στρατιὰ τῶν Περσῶν
 ἐν τοῖς δυσβάτοις τόποις πλανωμένη, τοὺς τε
 ἵππους αὐτῆς παραλύει καὶ αὐτοὺς ἐκνευροῖ.
 Ἡμεῖς δὲ σπεύσωμεν κατὰ Χοσρόου χωρῆσαι ἐν
 πολλῷ τάχει, ὥστε ἐκ τοῦ ἀπροσδοκῆτου ⁷⁵ ἐπι-
 πεσόντες αὐτὸν θορυβήσωμεν. Ὁ δὲ λαὸς οὐ συν-
 εβουλεύετο τοῦτο ποιῆσαι, μάλιστα οἱ τῶν Λαζῶν καὶ
 τῶν Ἀβασγῶν (63) καὶ τῶν Ἰβήρων σύμμαχοι. Ἐν-
 τεῦθεν ἐν συμφοραῖς περιπίπτουσι ⁷⁶. Κατέλαβε γὰρ
 Σαρβαραζᾶς μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ οὗς ἐξώπλιζεν
 Χοσρόης πάσῃ δυνάμει, καὶ ἀπέστειλεν κατὰ Ἡρα-
 κλείου διὰ τῆς Ἀρμενίας. Σαραβλαγᾶς δὲ ἠκολούθει
 ἐκ τῶν ὀπισθεν αὐτοῦ, καὶ οὐ συνέβηλεν αὐτῷ ἐκ-
 δεχόμενος ἐνωθῆναι τῷ Σαρβαραζᾶ, καὶ οὕτω τὸν πό-
 λεμον συστήσασθαι. Γινόντες δὲ οἱ Ῥωμαῖοι τὴν ἐφοδὸν
 τοῦ Σαρβαραζᾶ εἰς δεξιάν ἐτράπησαν, καὶ τοῖς ποσὶ
 τοῦ βασιλέως προσέπεσον δάκρυσι μετανοοῦντες
 διὰ τὴν κακῶς γενομένην αὐτῶν παρακοήν, γινόντες
 οἷον κακὸν ἐστὶ δοῦλον μὴ εἶκιν τοῖς τοῦ δεσπότου
 βουλεύμασι· καὶ ἔλεγον· Τὴν χεῖρά σου, δέ-
 σποτα (64), πρὶν ἀπολίσσαι ἡμᾶς τοὺς ἀθλίους·
 εἰκομεν γάρ σοι, ἐν οἷς ἂν κελεύῃς ⁷⁷. Τότε ὁ
 βασιλεὺς ἐσπευσεν συμβαλεῖν τῷ Σαραβλαγᾶ, πρὶν
 ἐνωθῆναι τῷ λαῷ τοῦ Σαρβαραζᾶ· καὶ πολλὰς ἐκδρο-
 μὰς κατ' αὐτοῦ ποιησάμενος ἐν νυκτὶ τε καὶ ἡμέρᾳ,
 εἰς δεξιάν αὐτὸν κατέστησεν· καὶ ὀπισθεν ἑάσας
 τοὺς ἀμφοτέρους κατὰ Χοσρόου μετὰ σπουδῆς ἤλαυν-
 νεν. Αὐτομολοῦσι δὲ δύο τῶν Ῥωμαίων πρὸς τοὺς
 Πέρσας, καὶ πείθουσιν αὐτοὺς ἐκ δευτέρου εἰς φέ-
 γειν τοὺς Ῥωμαίους. Ἦλθεν δὲ αὐτοῖς καὶ ψῆμη
 ἑτέρα, τὸν Σάην στρατηγὸν Περσῶν καταλαμβά-
 νειν μεθ' ἑτέρου στρατεύματος εἰς βοήθειαν· καὶ
 τοῦτο μαθόντες Σαρβαραζᾶς καὶ Σαραβλαγᾶς ἠγώ-
 νισαντο προσβαλεῖν τῷ Ἡρακλείῳ πρὸς πόλεμον,
 πρὶν ἢ φθάσαι τὸν Σάην, καὶ τῆς νίκης ἑαυτῷ
 μετενεγκεῖν τὸ κλέος. Πιστεύσαντες ⁷⁸ δὲ καὶ τοῖς
 αὐτομόλοις, ἐχώρησαν κατὰ Ἡρακλείου· καὶ πλη-
 σιάσαντες αὐτῷ ἠπλίκευσαν, βουλόμενοι ἅμα τῷ
 πρῶτῳ συμβαλεῖν. Ὁ δὲ Ἡράκλειος ἀπάρας ἀπὸ
 ἐσπέρας, ᾤδευσε δι' ὅλης τῆς νυκτός· καὶ μακρὰν
 γενόμενος ἀπ' αὐτῶν ⁷⁹ εὐρών τε ⁸⁰ πεδὶον χλοηφόρον
 ἠπλίκευσεν ἐν αὐτῷ. Οἱ δὲ Βάρβαροι νομίσαντες ἐκ
 δεξιᾶς φεύγειν, ἀκόσμως ἤλαυνον τοῦ καταλαβεῖν
 αὐτοὺς. Αὐτὸς δὲ ὑπαντήσας αὐτοῖς ⁸¹ ἐκρότησε
 πόλεμον κατ' αὐτῶν. Καταλαβὼν δὲ βουνόν τινα ἀλ-
 σάωδῃ καὶ ἐπισωρεύσας τὸν λαὸν αὐτοῦ, τῇ τοῦ Θεοῦ
 συνεργείᾳ τρέπει τοὺς Πέρσας ⁸², καὶ τοὺτους διὰ

Persiam agebat, licet ob locorum distantiam lon-
 giori mora perficere cogeretur. At Sarablagas,
 quo imperatorem præverteret, per viam angustam
 velut magis compendiarium in Persiam procedere
 statuit. Heraclius proinde verbis istiusmodi exer-
 citum animabat: *Persarum exercitum imperviis*
locis nunc errantem equos penitus defatigare ac
viribus exhaustire novimus, fratres: quamobrem
Chosroem aggredi cum multa celeritate festinemus,
ut ex improvise irruentes, eum in metum et fugam
conjiciamus. Exercitus porro, ex Lazis maxime,
 Abasgis et Iberis socii consilium huiusmodi exse-
 qui aversabantur, ex quo demum ingens suborta
 calamitas. Sarbarazas enim iis quas instruxerat
 Chosroes copiis adjunctus, simul cum reliquis suis
 agminibus per Armeniam adversus Heraclium
 incessit. Sarablagas porro imperatorem pone se-
 cutus, ad congressum non descendit: Sarbarazæ
 quippe adungere se studebat, atque ita bellum
 committere. Romani cognito Sarbarazæ adventu
 metu percelluntur, et malæ admissæ contumaciæ
 pœnitentes, quantum malum sit servum domini
 consiliis non parere fassi, ad imperatoris pedes
 cum lacrymis procidunt, et: *Dexteram tuam, in-*
quiant, domine, porrige osculandam, priusquam
miseri pereamus: tibi etenim ad placitum obsequi
parati sumus. Tunc imperator Sarablagæ, ante-
 quam Sarbarazæ exercitui adjungeretur, inita pu-
 gna vires experiri tentat, crebrisque tum noctu
 tum interdii factis in eum excursionibus, in me-
 tum et animi molestiam conjicit. Tum utroque
 post se relicto celeri gressu adversus Chosroem
 contendit. Duo vero milites Romanis partibus de-
 sertis ad Persas transfugientes, eos ex metu fugæ
 se dedisse persuadent. Sed et alius rumor ad
 Persas delatus, Saem nimirum ducem cum altero
 exercitu suppetias venire. Audito nuntio, Sarbara-
 zas et Sarablagas cum Heraclio ad pugnam de-
 scendere properabant, priusquam nimirum Saes
 adveniret, et victoriæ gloriam omnem ad se
 transferret. Quare data desertoribus fide, adversus
 Heraclium progressi sunt: et jam proximi castra
 metati sunt, simul cum sequenti luce manus com-
 mittere decernentes. Heraclius sub vespemam inde
 solvens, tota nocte itinere confecto, mox campo
 virenti invento, in eo castra applicuit. Barbari
 fuga salutem quærere ratī, nullo servato ordine,
 ut eum assequerentur, procurrebant: tum ipse
 facie in eos versa, acre cum iis iniiit prælium. Cum
 enim collem quemdam nemorosum occupasset,

VARIE LECTIONES.

⁷⁵ ἀπροσδοκῆτους vulg. ⁷⁶ περιπεπτώχασι f. ⁷⁷ κελεύεις vulg. ⁷⁸ πιστεύσαντες δὲ: h. l. A in ordinem
 redit. ⁷⁹ καὶ μακρὰν γενόμενος ἀπ' αὐτῶν add. ex A. ⁸⁰ εὐρόντες f. ⁸¹ αὐτοὺς A, αὐτὸν vulg. ⁸² τοὺς
 βαρβάρους A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(63) Inter Lazos, sive Colchos, et Iberos, Abasgi
 medii.

(64) Subjectionis et petitæ reconciliationis, etiam

hodie, manus osculum apud Græcos defert argu-
 mentum.

exercitu in eum agglomerato, Dei nutu Persas in A fugam adigit, **260** ipsosque per convalles insectus, magnam stragem edidit. Porro durante hoc certamine, cum Saes cum exercitu supervenisset, eo in fugam verso, magna illius exercitus parte cæsa, reliquos palantes dissipavit, et eorum omnia cepit impedimenta. Sarbarazas subinde Sai adjunctus barbaros e prælio superstites colligebat, ac uterque de Heraclio compositis viribus aggrediendo commune consilium inivit. Verum imperator per Unnorum provinciam, viarumque molestias, et aspera inaccessaque eorum loca iter agere: et Barbari eum a tergo insequi. Hic Lazi una cum Abasgis periculo deterriti, violata societate, et a Romano exercitu divulsi, in propria regione secessere. Saes Romana calamitate lætior redditus, antiis resumptis in Heraclium cum Barbaris erumpit. Imperator ex adverso collectum exercitum verbis corroborare, et militum animos monitis istiusmodi delinire: *Hostium numerus plane ingens nusquam vos, fratres, terreat: Deo enim ita volente, Romanus vel unicus mille adversarios fugabit. Pro fratrum nostrorum salute nosmetipsos Deo immolamus. Coronas martyrum assequamur: ita nos laudibus complebunt posteris, et factis nostris mercedem Deus rependet.* Pluribus etiam aliis exercitu animatio, imperator alacri jam facie agmina componit pugnae. Constituerunt adversariae acies exiguo sejunctæ spatio, a mane usque ad vespæram, nec signa contulerunt. Vespæra autem ingruente, imperator iter inivit, barbaris rursum a tergo eum insequentibus. Eum vero immutata via prævertere meditati, in palustria loca prolapsi palantesque in magno discrimine versati sunt. Imperator inde digressus, Persarmeniæ partes obibat: e regione autem illa, quæ nimirum Persarum ditioni subjecta est, plures ad Sarbarazam confluerunt, ex quibus ipse copias et exercitum auxit; sed cum hiems appeteret, huiusmodi multitudo in proprias sedes et domos dispersa est. Ea re cognita, bello nocturno inimicos furtim lacessere meditatur Heraclius. Itaque cum sæva hiemis tempestas incumberet, nulla de se barbaro suspitione injecta, robustiores equos et milites viribus præstantiores selectos et armis instructos in duas acies dividit, et hanc quidem D Barbarum impetituram jussit præcedere: ipse cum altera pone sequi instituit. Itinere celeri gressu per noctem confecto, hora noctis ejusdem nona Salba-

φάραγγων ⁸⁸ δ' ὥζας, πληθος πολὺ ἀνείλεν. Καὶ τούτων μεταξὺ τῶν ἀγώνων ὄντων, ἐφθασεν καὶ ὁ Σάτν σὺν τῷ ἑαυτοῦ ⁸⁹ στρατῷ, καὶ τούτων τρεψάμενος ⁹⁰ ὁ βασιλεὺς, καὶ πολλοὺς ἐξ αὐτῶν ἀνελών, τοὺς λοιποὺς διέσπειρε φεύγοντας· παρέλαβε δὲ καὶ τὸ τοῦλλον αὐτῶν. Ὁ δὲ Σαρβαράζης ἐνωθεὶς τῷ Σάτν ἐπεσύναξεν τοὺς σωθέντας βαρβάρους· καὶ παλινδιανοοῦντο κατὰ Ἡρακλείου χωρεῖν. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν τῶν Οὐννων χώραν καὶ τὰς τούτων δυσχωρίας ⁹¹ ἤλαυνεν, ἐν τε τραχέσι τόποις καὶ δυσβάτοις. Οἱ δὲ Βάρβαροι ὀπίσω αὐτῶν ἠκολούθουν. Οἱ δὲ Λαζοὶ ἅμα τοῖς Ἀβασγίοις δευλιάσαντες, ἀπέσπασαν ἑαυτοὺς τῆς τῶν ⁹² Ῥωμαίων συμμαχίας, καὶ πρὸς τὴν ἰδίαν χώραν ἀνεχώρησαν. Ὁ δὲ Σάτν ἡσθεὶς ἐπὶ τούτῳ. θυμῷ πολλῷ σὺν τοῖς Βαρβάροις ἐχώρει κατὰ Ἡρακλείου. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπισυνάξας τὸν στρατὸν λόγους ἀνεπτέρωσεν ⁹³, καὶ παραινέσει ⁹⁴ τούτους εἰληψε, λέγων· Τὸ πληθος ὑμᾶς, ἀδελφοί, μὴ ταραττέτω. Θεοῦ γὰρ θέλοντος, εἰς διώξει χιλιούς. Θύσωμεν οὖν τῷ Θεῷ ἑαυτοὺς ὑπὲρ τῆς τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν σωτηρίας. Δάδωμεν στέφος μυρτῶρων, ἵνα καὶ ὁ ⁹⁵ μέλλων ἡμᾶς χρόνος ἐπαιρέσῃ, καὶ ὁ Θεὸς τοὺς μισθοὺς ἀποδώσῃ. Τούτοις ⁹⁶ καὶ ἄλλοις πλείοσι λόγοις παραθαρσύνας τὸν στρατὸν, φαίδρῳ τῷ προσώπῳ παρατάττει τὸν πόλεμον, καὶ στάντες ἀπ' ἀλλήλων ἀπὸ μικροῦ διαστήματος, ἀπὸ πρωτῆς ἕως ⁹⁷ ἑσπέρας ἀλλήλους συνέβαλλον (65). Ἐσπέρας δὲ καταλαβούσης ὁ βασιλεὺς τῆς ὁδοπορίας εἶχετο. Οἱ δὲ Βάρβαροι πάλιν ὀπίσω αὐτοῦ ἤλαυνον. Ἐναλλάξαντες δὲ τὴν ὁδὸν, καὶ τοῦτον προλαβεῖν θελήσαντες, ἐμπίπτουσιν εἰς τόπους τελματώδεις, καὶ πλανῶνται, καὶ εἰς μεγάλον ⁹⁸ κίνδυνον ἤλθον. Ὁ δὲ βασιλεὺς διαβάς τὰ μέρη ⁹⁹ Περσαρμενίας παρέτρεχεν. Τῆς δὲ γῆς ἐκείνης ὑπὸ Περσῶν κρατούμενης, πολλοὶ συνέτρεχον τῷ Σαρβαράζῃ, καὶ ἐπηῦξεν ¹⁰⁰ τὸν ἑαυτοῦ λαόν. Χειμῶνος δὲ γεγονότος, ἐσκορπίσθη τὸ πληθος ἐν τοῖς ἰδίοις τόποις ¹⁰¹. Τοῦτο δὲ ὁ Ἡράκλειος μαθὼν, διανοεῖται ἐν νυκτὶ κλέψαι τὸν πόλεμον· καὶ τοῦ χειμῶνος ἐπικειμένου, καὶ ὑποφίας μηδεμιᾶς οὐσης τῷ βαρβάρῳ ¹⁰² (66), διαλεξάμενος ἱπποὺς εὐσθενεῖς, καὶ τὸν στρατοῦ τοὺς ἀνδρειοτέρους διχῇ ὀπλίσας, τοῖς μὲν προάγειν ἐκέλευεν κατὰ τοῦ Βαρβάρου· αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς ἐτέροις ὀπίσω τούτων εἶπετο. Σπεύσαντες δὲ διὰ τῆς νυκτὸς, κατέλαβον ¹⁰³ τὸ χωρίον Σαλθανῶν ¹⁰⁴, ὥρῃ τῇ θ' τῆς νυκτὸς, Περσῶν ἐν αὐτῷ ὄντων καὶ γνόντων τὴν ἐφοδόν, οἱ καὶ διαναστάντες ὥρμησαν κατ' αὐτῶν. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τούτους πάν-

VARIE LECTIONES.

⁸⁸ φάραγγων A, φάραγγας vulg. ⁸⁹ σὺν τῷ ἑαυτοῦ στρ. A, σὺν τῷ στρ. αὐτοῦ vulg. ⁹⁰ τρεψάμενος A, τρέψας vulg. ⁹¹ τὰς τούτων δυσχωρίας A, ταῖς αὐτῶν δυσχωρίαις vulg. ⁹² τῶν add. ex A. ⁹³ ἀνεπτέρωσεν A, ἀνεπτέρωσεν vulg. ⁹⁴ παραινέσει A, παραινέσσει vulg. ⁹⁵ ἵνα καὶ ὁ A, ἵνα ὁ vulg. ⁹⁶ ἀποδώσῃ. τούτοις A, ἀποδώσει τούτοις vulg. ⁹⁷ ἕως] μέχρις A. ⁹⁸ εἰς μέγαν κ. A, v. p. 472, 49. ⁹⁹ τὰ μέρη τῆς Ἄρμ. e. ¹⁰⁰ ἐπηῦξεν vulg. ¹⁰¹ τόποις] πρὸς τὸ ἀναπαύεσθαι A. ¹⁰² τῷ Σαρβάρῳ A, τῶν βαρβάρων e. ¹⁰³ κατέλαβον A, κατὰλαβόντες vulg. ¹⁰⁴ Σαλθανῶν A, Σαλθανὸν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(65) Cedr., Anast. Peyr., etc. Male Reg. omissa negatio, ut in editis: Cum a mane ad vespæram acies vicinæ essent, abstinuerunt prælio. CONNEFIS.

(66) Sic et Cedr.; at palam leg. Σαρβάρῳ, ut et p. seq. ex Anast. Qui est alter Chosrois ducum, idem qui Sarbarazan, Sarabaglia socius. Ib.

τας ἀνέβηλον παρὲς ἐνός, ὅστις τῷ βαρβάρῳ ἐμήνυτεν. Αὐτὸς δὲ βάρβαρος ἀνάστας, καὶ ἐπιθὰς ἵππῳ, γυμνός τε καὶ ἀνυπόδητος, ψυχῇ τὴν σωτηρίαν ἐποιήσατο⁹⁹. Τοῦτου δὲ τὰς γυναῖκας, καὶ πᾶν τὸ Περσικὸν ἄνθος ἀρχοντάς τε καὶ σατράπας καὶ στρατιώτας ἐπιλέκτους καταλαβὼν¹ ἀνελθόντας ἐν ταῖς τῶν οἰκῶν στέγαις καὶ πόλεμον κροτοῦντας διὰ τοῦ πυρὸς καθεῖλεν· καὶ τοὺς μὲν ἐκτείνειν, οὓς δὲ πυρὶ ἀνήλωσεν, ἄλλοι δὲ χειροπέδαις ἐδεσμήθησαν καὶ μικροῦ² δεῖν οὐδεὶς ἐκτὸς Σαρβαραζοῦ ἐσώθη. Ἐλαβον δὲ καὶ τὰ ὅπλα τοῦ Σαρβαραζοῦ χρυσὴν ἀσπίδα τε καὶ μάχαιραν καὶ δόρυ καὶ τὴν διαβίβον καὶ χρυσὴν ζώνην καὶ τὰ ὑποδήματα αὐτοῦ· καὶ ταῦτα³ πάντα λαβὼν χωρεῖ κατὰ τῶν διεσπαρμένων αὐτοῖς⁴ χωρίοις, οἵτινες μαθόντες τὴν τοῦ Σαρβαραζοῦ φυγὴν, ἀκρατῶς ἔφυγον. Αὐτὸς δὲ διώκας πολλοὺς αὐτῶν ἐκτείνειν, καὶ δεσμίους ἔλαβεν, καὶ οἱ λοιποὶ μετ' αἰσχύνης ἐν Περσίᾳ ὑπέστρεψαν. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπισυνάξας τὸ ἑαυτοῦ στρατόπεδον, μετὰ χαρᾶς ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις παρεχέμασεν. pari impetu in eam se conjecere. Imperator diutius alios abduxit, reliquos cum dedecore in Persiam coegit redire: ac demum proprio exercitu in unum collecto, in his ipsis locis hilariter hiemavit.

A. M. 6116. — Τοῦτω τῷ ἔτει μηνὶ Μαρτίῳ α' ἐπισυνάξας ὁ βασιλεὺς Ἡράκλειος τὸ ἑαυτοῦ στρατεύμα βουλὴν ἐποιεῖτο⁵, ποῖα ὁδὸν πορευομένη⁶ δύο γὰρ ὁδοὶ αὐτῷ προέκειντο στεναὶ καὶ⁷ δύσβατοι· ἡ μὲν ἐπὶ Τάραντον⁸ φέρουσα, ἡ δὲ ἐπὶ τὴν τῶν Σύρων γῆν. Καὶ ἡ μὲν ἐπὶ Τάραντον διαφορωτέρα (67) μὲν ἦν, ἀλλ' ἀπορίαν⁹ εἶχεν τῶν τροφῶν πασῶν· ἡ δὲ ἐπὶ τὴν τῶν Σύρων τὸν Ταύρον ὑπερβαίνουσα τὴν εὐπορίαν¹⁰ τε καὶ θαψίλειαν τῶν τροφῶν παρεῖχεν. Ταύτην συγκρίνουσι πάντες, εἰ καὶ ἀποτομωτέρα καὶ χιόνι πολλῷ κατεχομένη ὑπῆρχεν. Ταύτην δὲ κόπῃ πολλῷ ὑπερβάντες, ἐπτά ἡμέραις¹¹ καταλαμβάνουσι τὸν Τίγγριν ποταμὸν¹² καὶ τοῦτον περᾶσαντες καταλαμβάνουσι¹³ τὴν Μαρτυρόπολιν, καὶ τὴν Ἀμιδαν¹⁴ καὶ ἀναπαύονται¹⁵ ὅτε στρατὸς καὶ ἡ αἰχμαλωσία. Ἐντεῦθεν καὶ γράμματα¹⁶ ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸ Βυζάντιον ἐδυνήθη ἀποστεῖλαι, καὶ τὰ καθ' ἑαυτὸν πάντα δηλῶσαι, καὶ χαρὰν πολλὴν ἐμποιεῖσαι τῇ πόλει. Ὁ δὲ βάρβαρος¹⁷ (68) ἐπισυνάξας τὸν ἑαυτοῦ διασπαρέντα λαόν, ἐπῆλθεν κατ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπιλεξάμενος ἐπιλογὴν στρατιωτῶν, ἀπέλυσεν φυλάττειν τὰς πρὸς αὐτὸν ἀγούσας κλεισοῦρας· καὶ τὰς πρὸς ἀνατολὴν αὐτὸς ἐκδραμῶν διεξέδους, ἀντιπρόσωπος ἦεν τῷ βαρβάρῳ, καὶ περᾶσας τὸν Νυμφίον¹⁸ ποταμὸν κατέλαβεν τὸν Εὐφράτην, ἐν οἷς τὴν πλεκτὴν γέφυραν ἐκ σχοινίων¹⁹

num oppidum perveniunt. Una Persæ loco eodem reperti, Romanorum adventu cognito, stratis exurgentes in Romanos incurrunt. Romani vero eos omnes occiderunt præter unum, qui cladis nuntius ad barbarum **261** venit. Quare barbarus loco celerius relicto, nudus et discalceatis etiamnum pedibus, equum conscendens fuga salutem sibi comparavit. Hujus uxores et Persicum omnem florem, principesque et satrapas, et delectos milites cum super tecta domorum ascendisse ac defensionem inde moliri conspiceret, igne conjecto disturbavit: et quosdam quidem occidit, alios cremavit, alios denique manicis et compedibus viinctos in captivitatem abduxit. Cepit etiam arma Sarbarazæ, clypeum aureum, machæram, hastam, et zonam auro gemmisque ornatam, nec non ejus calceamenta. Iis omnibus sublatis, adversus cæteros, qui huc et illuc palantes vagabantur et dispersi erant, contendit. Illi fuga Sarbarazæ cognita, eos insecutus plures eorum delevit, captivos

A. C. 616. — Hoc anno mensis Martii die primo imperator Heraclius collecto exercitu universo, qua sibi procedendum via, consilium inivit. Geminae namque obiciebantur oculis angustæ sane et difficiles: hæc quidem Tarantum, alia in Syrorum regionem ducens. Et quæ Tarantum quidem, brevior, at ciborum omnium penuria laborabat; quæ ferebat in Syriam, ubi Tauri montis culmina superasset, annonæ copiam, generisque omnis victum largissime suppeditabat. Hanc quamvis asperiores et nivibus obsitam cuncti decernunt capessendam. Eam itaque summo labore dierum septem spatio emensi, ad Tigrim fluvium devenire; quo demum trajecto Martyropolim, et inde Amidam devenire: ibi exercitus omnis et captivorum turba substitit. Quin etiam inde litteras Byzantium mittendas et quæ gessisset cuncta significanda imperator occasionem nactus decrevit: ex quo Byzantina civitas ingenti gaudio perfusa. Barbarus autem dux collecto suo omni exercitu, impressionem in eum fecit. Imperator selectos militum manipulos, qui montium angustias et vias ad se ducentes defenderent, misit. Ipse per exitus, quibus in orientem itur, egressus barbaro in adversum ibat, et Nymphio **262** omne superato ad Euphratem pervenit, ubi pons ex funibus et loris

VARIE LECTIONES.

- ⁹⁹ ἐποιήσατο A b, ἐπορίσατο vulg. ¹ καταλαβὼν A, ἀναλαβὼν vulg. ² καὶ μικροῦ — ἐσώθη add. ex A. ³ ταῦτα add. ex A. ⁴ αὐτοῖς] αὐτῶν A, ἐν τοῖς vulg. ⁵ ἐποιεῖτο, ποῖα A, ἐπ., τὸ ποῖα vulg. ⁶ στεναὶ καὶ A, στεναὶ τε καὶ vulg. ⁷ καὶ ἐπὶ Tar. διάφορ. ἐστὶν A f. ⁸ ἀπορίαν — ὑπερβ. τὴν om. A. ⁹ εὐπορίαν vulg. ¹⁰ ἐπτά ἡμέραις A, διὰ ἐπτά ἡμερῶν vulg. ¹¹ τὸν Τίγγριν — καταλαμβ. om. A f. ¹² διαναπ. A. ¹³ καὶ γράμματα ὁ βασ. A, δὲ ὁ βασ. γράμμ. vulg. ¹⁴ ὁ δὲ Σαρβαραζᾶς a, ὁ δὲ Σάρβαρος f. ¹⁵ Νυμφίον A, Νυμφίων vulg. ¹⁶ σχοινίων vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(67) *Commodior, expeditior via; quod et Buccard. reddit. Nihil hic de brevitate, sed de asperitate, qua via altera laborabat, in qua mons Taurus su-*

perandus erat. COMBESII.

(68) *Emenda ex Peyr., etc., ut supra, pro βάρβαρος, Σάρβαρος, etc. Id.*

stratus fuerat. Sarbarazas autem pontis funibus solutis, ex una ripa ad alteram pontem omnem adduxit. Adveniens imperator, nec quo fluvium superaret riperiens pontem, ripam decurrens eamque perscrutatus, vadum, quo transiret, invenit. Absque periculo itaque mense Martio flumen trajicit, et Samosata contendit: Tauroque iterum superato, Germaniciam appulit, Adanumque transiens, Sarum flumen attingit. Sarbarus autem ponte proprium in locum restituto Euphratem nullo objecto impedimento pertransiit, et imperatoris vestigia sequebatur. Ipse imperator Sari pontem transgressus, cum exercitui equisque reparandis locum idoneum reperisset, in eo fixis castris quiescere jussit: oppositam fluminis partem Sarbarus occupavit. Ponte vero et turribus ad eum propugnandum objectis a Romano milite detineri visis, ibi castra applicuit. Multi porro ex Romanis incomposito agmine per pontem in Persas incurrentes, magnam eorum stragem edidit. Imperator contra, ne tumultuario et absque ordine procederent, vetabat, ne adversariis per pontem secum irrumpendi viam facerent, et in adversam ripam deducerent. Imperatori exercitus minime obsecutus est. Interea Sarbarus, positus in occulto insidiis, ipso simulata inter pugnandum fuga, Romanorum non paucos, etiam imperatore prohibente, ad se persequendum provocavit, et ex improvise conversus insectatos se infugam egit, et quantos ultra pontem sibi objectis attingit, universos contumaciae suae pœnam passos e medio sustulit. Attamen imperator cum Barbaros, dum alios persequuntur, ordinem deserere, et eos qui pontis propugnacula et turres defendebant, a Persis occidi videret, adversus Persas irruit. Tum vero quidam giganteæ staturæ imperatori obviam factus, eum in medio ponte aggressus est: quem imperator gravi vulnere percutsum in amnis fluentem deturbavit, eoque cadente reliqui fugere Barbari, et præ pontis angustia se ipsos partim in flumen projicere, alii gladiis cæsi: cum interim reliquus exercitus barbarus ex fluminis sponda sagittas confertim mitterent, fortiterque obsisterent, ne Romani pontem transgrederentur. At imperator velut strenuus et Marte plenus flumine trajecto validum pectus hostibus opposuit, et cum paucis ex sodalio fa-

τε καὶ ἑνίων (69). Ὁ δὲ Σαρβαραζᾶς¹⁷ τῆς γεφύρας τὰ σχοινία λύσας μετὰ δ' ἑαυτοῦ ἐπὶ τὴν ἑτέραν πᾶσαν τὴν γέφυραν μετήγαγεν. Ἐλθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ μὴ εὐρὼν περᾶσαι διὰ τῆς γεφύρας, παραδραμὼν εὗρε πόρον· καὶ ἀκινδύνως τοῦτον ἐπέρασεν· παραδόξως¹⁸ τῷ Μαρτίῳ μηνί· καὶ καταλαμβάνει τὰ Σαμόσατα· καὶ πάλιν τὸν Ταῦρον ὑπερβᾶς, εἰς Γερμανίαν¹⁹ ἀφίκετο· καὶ περάσας τὴν Ἀδανὰ²⁰, ἦλθεν πρὸς τὸν Σάρον ποταμὸν²¹. Ὁ δὲ Σάρβαρος πάλιν τὴν γέφυραν εἰς τὸν ἴδιον τόπον²² ἐκτείνας, τὸν Εὐφράτην ἐπέρασεν ἀνεμποδίστως· καὶ ἠκολούθει ὀπίσω αὐτοῦ. Ὁ δὲ βασιλεὺς περάσας τὴν γέφυραν τοῦ Σάρου, καὶ εὐρὼν ἀνάπαυσιν τοῦ τε στρατοῦ καὶ τῶν ἀλόγων, ἐν αὐτῷ ἀπλκεύσας διανέπαυσεν αὐτούς. Καταλαμβάνει δὲ καὶ²³ ὁ Σάρβαρος εἰς τὸ ἀντίπερα μέρος. Εὐρὼν δὲ τὴν γέφυραν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ προπύργια ὑπὸ Ῥωμαίων κρατηθέντα, ἠπλίκευσεν. Ἐκτρέχοντες²⁴ δὲ διὰ τῆς γεφύρας πολλοὶ τῶν Ῥωμαίων ἀτάκτως τοῖς Πέρσις προσέβαλον²⁵, καὶ πολλὴν²⁶ συγκοπήν αὐτοῖς ἐποίησαν· ὁ δὲ βασιλεὺς τοὺς διεκώλυσε²⁷ ἀτάκτως ἐκθῆναι, μήπως ὁδὸς γένηται τοῖς ἐναντιοῖς συνελθεῖν εἰς τὴν γέφυραν, καὶ συμπερᾶσαι. Ὁ δὲ λαὸς οὐκ ἐπέθετο τῷ βασιλεῖ. Ὁ δὲ Σάρβαρος ποιήσας ἔγκρυμμα²⁸, καὶ δείξας ἑαυτὸν ὡς φεύγοντα, ἐλκευσεν πολλοὺς Ῥωμαίους παρὰ γνώμην τοῦ βασιλέως εἰς δίωξιν αὐτοῦ περᾶσαι· ὑποστρέψας δὲ καὶ²⁹ τοὺς τρεψάμενος, ὅσους ἔξω τῆς γεφύρας ἐφθασεν, ἀνείλεν δίκην ὑποσχόντας τῆς παροκοῆς. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἑωρακὼς τοὺς βαρβάρους τῇ διώξει τὴν³⁰ τάξιν λύσαντας, καὶ ἐκ τῶν ἐπιστάτων Ῥωμαίων τοὺς προπύργιους ὕψ' αὐτῶν³¹ πολλοὺς ἀναιρουμένους³², κατ' αὐτῶν ἐχώρησεν. Ἀνὴρ δὲ τις γιγαντιαῖος τῷ βασιλεῖ συναντήσας, μέσον τῆς γεφύρας προσέβαλεν³³. Ὁ δὲ βασιλεὺς τοῦτον πατάξας, ἐν τῷ ῥέει τοῦ ποταμοῦ ἔρριπεν. Τοῦτου δὲ πεσόντος, εἰς φυγὴν ἐτράπησαν οἱ βάρβαροι, καὶ τῇ στενώσει τῆς γεφύρας οἱ βάρβαροι εἰς τὸν ποταμὸν (70) ἑαυτοὺς ἔρριπον· ἄλλοι δὲ καὶ τοῖς ζιφσεῖν ἀνηροῦντο· τὸ δὲ πλεῖθος τῶν βαρβάρων πρὸς τὰ χεῖλη³⁴ τοῦ ποταμοῦ χυθὲν, ἐτόξευον καὶ ἀνθίσταντο μὴ ἔδωτες τοὺς Ῥωμαίους³⁵ περᾶσαι. Ὁ δὲ βασιλεὺς περάσας γενναίως³⁶ τοῖς βαρβάρους ἀνθίστατο μετὰ ὀλίγων τινῶν τῆς αὐτοῦ ἐταιρίας ἀγωνιζόμενος· ὑπὲρ ἀνθρῶπον, ὥστε τὸν Σάρβαρον ἐκπλαγῆναι, καὶ Κισμᾶν τινα πλεσιόν αὐτοῦ ἐστῶτα πρόσφυγα Ῥω-

VARIE LECTIONES.

¹⁷ ὁ δὲ Σάρβαρος A a f. ¹⁸ παραδόξως add. ex A. ¹⁹ Γερμανίαν A f. ²⁰ Ἀδαναν f. ²¹ τὸν Ταῦρον ποτ. a. ²² τόπον | ποταμὸν A. ²³ καὶ add. ex A. ²⁴ ἐκτρέχοντες A, ἐντρ. vulg. ²⁵ προσέβαλον A, προσέβαλλον vulg. ²⁶ πολλήν | πάλιν A b f. ²⁷ διεκώλυσε A, ἐκώλυσε vulg. ²⁸ ἔγκρυμμα A, ἐγκρύμματα vulg. ²⁹ καὶ add. ex A. ³⁰ τὴν add. ex A. ³¹ ὕψ' αὐτῶν om. A. ³² ἀναιρουμένους A, ἀναιρουμένους vulg. ³³ προσέβαλεν A, προσέβαλεν b f, προσέβαλεν vulg. ³⁴ χεῖλη | τεῖχη A. ³⁵ τοὺς Ῥωμαίους A, τοῖς Ῥωμαίοις vulg. ³⁶ γενναίως A, γενναῖος vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(69) Barbaram phrasim antiquiorum imperitia, emendo ex Cedr.: ἐν ᾧ ἡ πλεκτη γέφυρα ἐκ σχοινίων τε καὶ ἑνίων ἦν. Cedr., ἐρῶν· melius, ac unus bene Anastasius, qui legerit νηῶν, sive νεῶν, *pons nexu funibus simul et navibus*. Sic certe nectuntur extemporanei ejusmodi pontes, non ex loris, vel lanis;

nexosque nuper inter civiles tumultus ad Matronam Sequenamque aspectavimus ac trajecimus. COMB.

(70) Barb. et Peyr. ὡς βάρβαροι, quod vestigium quoddam terræ lectionis. Emend. ex Anast., ὡς βάτραχοι· *Ranarum more inter pontis angustias decubant in flumen*. Id.

μαίων μαχαρίτην (71) εἰπεῖν· Ὁρᾷς τὸν Καῖσαρος, ὦ Κοσμά, πῶς θρασὺς πρὸς τὴν μάχην ἵσταται, καὶ πρὸς τοσοῦτο πλῆθος μόνος ἀγωνίζεται, καὶ ὡς ἄκμων· ³⁷ τὴς βελὸς ἀποπτύει· Ἐκ γὰρ τῶν ἀληθινῶν τσαγγίων ἐγνωρίζετο (72), καὶ πολλὰς πληγὰς ἐδέχετο, εἰ καὶ ^{38,39} οὐδεμίαν· Ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ μαχητάμενοι, τῆς ἐσπέρας καταλαβούσης, ἀπ' ἀλλήλων διεστήσαν· καὶ ὁ Σάρδαρος φοβηθεὶς διὰ τῆς νυκτὸς εἰς τὰ ὀπίσω ὑπέστρεψεν· Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπισυνάξας τὸν ἑαυτοῦ λαὸν εἰς τὴν Σεβάστειαν πόλιν ὤρμησεν, καὶ περάσας τὸν Ἄλυν ποταμὸν ἐν ταύτῃ τῇ ⁴⁰ χώρᾳ διέτριβεν ὅλον τὸν χειμῶνα· Ὁ δὲ Χοσρόης μανείς καὶ ⁴¹ ἀποστελλας ἔλαβεν ὅλα τὰ κειμήλια τῶν ἐν πάσαις ⁴² ὑπὸ Πέρσαις ἐκκλησιῶν. Καὶ ἠγάγαζε τοὺς Χριστιανοὺς γενέσθαι εἰς τὴν τοῦ Νεστορίου θρησκείαν πρὸς τὸ πληῖσαι τὸν βασιλέα.

exinde furore percitus misit qui donaria suppellectilemque omnem a cunctis per universum Persiam erectis ecclesiis auferrent; et ut imperatori ægre faceret, Christianos ad amplexandam Nestorii superstitionem adegit.

Ἀρίστων ἀρχηγός Ἀμέδ ἐτη ἑννέα.

A. M. 6117. — Τούτῳ τῷ ἔτει Χοσρόης τῶν Περσῶν βασιλεὺς νέαν ἐποίησατο στρατείαν, στρατεύσας ξένους τε καὶ πολίτας καὶ οἰκέτας, ἐκ παντὸς γένους ἐκλογὴν ποιησάμενος· ⁴³ καὶ ταύτην τὴν ἐκλογὴν τῷ Σάην παραδούς στρατηγῷ, ἄλλας τε ὡς χιλιάδας ἐκ τῆς φάλαγγος τοῦ Σαρδάρου ἐκλογὴν λαβὼν, τούτῳ συνῆψε, καὶ ὠνόμασε χρυσολόγχεις ⁴⁴, καὶ τοὺς τοὺς ἀπέστειλε κατὰ τοῦ βασιλέως. Τὸν δὲ Σάρδαρον σὺν τῷ λοιπῷ αὐτοῦ στρατῷ κατὰ Κωνσταντινούπολιν ἀπέστειλεν (75), ὅπως τοὺς ἐκ Δύσεως Οὐννοὺς, οὓς Ἀβάρους καλοῦσιν, Ἀβάρεις τε (74) καὶ Σκλάβους καὶ Γήπαϊδας συμφωνήσας κατὰ τῆς πόλεως χωρήσωσι καὶ ταύτην πολιορκήσωσι. Γινούς δὲ τοῦτο ὁ βασιλεὺς τὸν ἑαυτοῦ στρατὸν εἰς τρεῖς διαιρέσεις ἐχώρισεν, καὶ τοὺς μὲν ἐξέπεμψεν εἰς τὸ φυλάξαι τὴν πόλιν, τοὺς δὲ παραδούς Θεόδωρῳ τῷ ἰδίῳ ὁδελφῷ κατὰ τοῦ Σάην πολεμεῖν ἐκέλευσεν· τὸ δὲ τρίτον μέρος αὐτὸς λαβὼν ἐπὶ Λαζικὴν ἐχώρει· καὶ ἐν ταύτῃ διατρίβων τοὺς Τούρκους ἀπὸ τῆς ⁴⁵ ἑφίας, οὓς Χαζάρους ⁴⁶ ὀνομάζουσιν, εἰς συμμαχίαν προσεκαλέσατο. Ὁ δὲ Σάην ἅμα τῷ νεοσυλλεγτῷ λαῷ καταλαβὼν τὸν τοῦ βασιλέως ὁδελφὸν Θεόδωρον πρὸς πόλεμον ὥπλισατο. Τοῦ δὲ Θεοῦ

cuius vel supra vires humanas edidit, adeo ut ipse Sarbarus, admiratione percussus, Cosmæ cuidam, qui fidem sæda ad idola desertione conspurcaverat, et ad Persas relicto Romano exercitu defecerat, dixerit: **263** Vides Casarem, o Cosma, quanta audacia pugnam conserat, solusque adversus tantam multitudinem decertet, et velut incus tela sagittasque despuat? Imperator siquidem ex veris et propriis ejus ocreis dignosci poterat, et jam certe plurima, nullum tamen cum vitæ discrimine, vulnera acceperat. Porro pugna diutius protracta, sole jam ad occasum inclinato, exercitibus ab invicem sponte divisus dirempta est. Et Sarbarus periculum metuens retro cessit. Imperator collecto universo exercitu in urbem B Sebasieam se recepit, trajectoque Aly fluvio in ea regione per totam hiemem substitit. Chosroes

Arabum princeps Amed annis novem.

A. C. 617. — Hoc anno Persarum rex Chosroes novo exercitui reparando advenas, cives et famulos, ex omni nimirum hominum genere adlectos aggregavit; ea vero selecta multitudine Sai duci tradita, alios quinquagies mille ex Sarbari phalange excerptos ex animi consilio milites auribastatos ab ipso dictos eisdem adjunxit, et adversus imperatorem misit: Sarbarum vero cum reliquo exercitu Cpolim versus misit, ut initis pactis cum Unnis (Abaros quidam vocant), Bulgaris, Sclavis et Gepedibus, una cum eo urbem impressione facta obsiderent. Eo consilio cognito in tres acies exercitum universum imperator distribuit: et primam quidem ad urbis defensionem, aliam Theodoro proprio fratri traditam Saem aggredi jussit, cum tertia secum educta ipse in Lazicam regionem secessit, ibique mora aliquandiu protracta, Turcos orientales, quos Chazaros vocant, ad belli societatem allexit. Tum vero Saes cum novitio isto exercitu fratrem imperatoris Theodorum offendens, bello eum adoritur. Consertis autem ad invicem manibus, Deo laudatissimæ Dei genitricis precibus manifeste opitulante, grando vehemens ex inopi-

VARIÆ LECTIONES.

³⁷ ἄκμων A, ἄκμων vulg.: proverbium notum ex Æschyl. Pers. λόγχης ἄκμονες. ^{38,39} εἰ καὶ A, ἦ καὶ vulg., εἰ καὶ μηδεμίαν αὐτῷ καθίπτειτο e. ⁴⁰ ἐν αὐτῇ τῇ χ. A. ⁴¹ καὶ ἀντὶ ἀποστ. add. ex A. ⁴² τῶν ἐν πᾶσι A, fort. πασῶν τῶν. ⁴³ ποιούμενος A. ⁴⁴ χρυσοὺς λόγχεις A f. ⁴⁵ ἐκ τῆς ε. A. ⁴⁶ Χαζάρεις A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(71) Agarenorum religionem profiteri est μαχαρίζειν, ait Meursius. Bene quidem, sed non enucleate. Puer bene lotus a nutrice, et illecebras sua munditie provocans, si egesto ventre vestes conspurcet, μαχαρίζει, et vere sit μαχαρίτης. Christianus pariter sordibus peccati baptismi lavacro defæcatus, si sædam et impuram Saracenorum superstitionem colat, translatitio sensu μαχαρίζεται.

(72) Ocreis nimirum purpureis imp. soli concessis.

(73) A Persis et Abaris auxiliaribus anno Heraclii 16 obsessam, et Deiparæ precibus ac virtute

D liberatam Chronicon Alexandrinum fusissime describit. Nicephorus patriarcha obsidionem eandem parcius exposuit, quasi cum primum in Persiam Heraclius ante annos tres irruerit, susceptam. Verum prochronismi ab eruditissimo temporum rationali Petavio arguitur in notis edit. Reg., pag. 67.

(74) Βουλγάρους hic legendum codex Pal. docet, confirmatque Anastasii versio: Avaræ cum Vulgaribus (intellige Bulgaris) et Sclavis, et Gepedibus. Ἀβάρους porro et Ἀβάρεις, ut et Γηπαῖδες, et Γηπαῖδας promiscue vulgus pronuntiat.

nato in Barbaros delata plures eorum vulneravit. Interim Romana acies tranquilla aeris serenitate fruebatur. Persas igitur in fugam Romani vertunt, et ex eis copiosum numerum prosternunt. Eo audito Chosroes ira vehementi in Saem exarsit. Saes ipse præ mœrore atque desperatione in languorem incidens misere interiit. Cadaver ejus sale multo conditum ad se advehi Chosroes jussit, et **264** mortuum licet ac sensu privatum verberibus et injuriis lacerari imperavit. Porro Chazari Caspiis portis disruptis in Persidem irrumpunt, et Ziebelo duce, cui a Chagano secunda dignitas inerat, Adroegam provinciam penetrant. Quocunque vero progredierentur Persas abducebant captivos, et urbes pagosque igne devastabant. Interea imperator a Lazica solvens, illis se adjungere et occurrere studuit. Cum Ziebelus imperatorem conspexit, obviam progressus, ejus collum exosculatus est, ipsumque adoravit, Persis ex urbe Tiphili spectatoribus. Turcorum autem exercitus omnis in terram procidens et in faciem pronus, quasi majestatis horrore concepto, insolito honoris genere, gentilibus tamen solemni, imperatorem prosecutus est, ac pariter exercitus præfecti super saxa ascendentes eodem corporis habitu procubuerunt. Ad hæc Ziebelus imperatori, ejus quippe verbis delectabatur, et ejus prospectu ac prudentia plane stupefactus hærebat, filium suum, cui lanugo primum e malis tunc oriebatur, obtulit. Selectos tandem viros strenuos ad quadraginta millia Ziebelus belli socios imperatori assignavit, et in propriam postmodum regionem secessit. Imperator illis sibi adjunctis, adversus Chosroem perrexit. Interim Sarbarus Chalcedonem adoritur, Abares etiam e Thracia profecti ad urbem applicantes eam vi obtinere nitebantur: multis itaque machinis ad eam admotis, et copiarum multitudine innumera, ut quæ numerum omnem vere superaret, per Istrum flumen scaphis uno trunco excavatis advecta, Cornu sinum omnem, quaquam late patet, oppleverunt. Dies denum decem urbem obsidentes terra et mari, Dei tandem virtute et ope, et immaculatæ Deique Matris Virginis precibus profligati sunt: **D** multisque suorum copiis terra et mari amissis, cum

Α διὰ τῶν πρεσβειῶν τῆς πανομνήτου ὁ Θεοτόκου συνεργήσαντος, καὶ πολέμου κροτηθέντος, χάλαζε παραδόξως κατὰ τῶν βαρβάρων κατηνέχθη, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ὡς ἐπάταξεν. Ἡ δὲ τῶν Ῥωμαίων παράταξις γαλήνης ἀπήλαυεν. Τρέπεται δὲ οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς Πέρσας, καὶ ἀναιροῦσι πλῆθος πολὺ. Τοῦτο μαθὼν Χοσρόης ὠργίζετο κατὰ τοῦ Σάην. Ὁ δὲ Σάην ἐκ πολλῆς ἀθυμίας ὡς εἰς νόσον ἐμπεσὼν ὡς ἐτελεύτησεν. Τοῦτου δὲ τὸ σῶμα κελεύει Χοσρόης ἄλατι ταριχευθὲν πρὸς αὐτὸν κομιθῆναι, καὶ τοῦτον νεκρὸν πολλὰς αἰκίας ἐπέβαλλεν. Οἱ δὲ Χαζάρεις διαβρῆξαντες (75) τὰς Κασπίας πύλας τῇ Περσίδι εἰσβάλλουσιν εἰς τὴν χώραν τοῦ Ἀδροηγάν (76) σὺν τῷ ἐαυτῶν στρατηγῷ Ζιεβήλ, δευτέρῳ ὄντι τοῦ Χαγάνου τῇ ἀξίᾳ καὶ ἐν οἷς ἀντόποις διέβαινον, τοὺς τε Πέρσας ἡχμαλώτευσεν, καὶ τὰς πόλεις καὶ κώμας τῷ πυρὶ παραδίδουν. Ἀπάρας δὲ ὁ βασιλεὺς ἀπὸ Λαζικῆς, τοῦτοις συνήτησεν. Ὁ δὲ Ζιεβήλ τοῦτον ἰδὼν καὶ προδραμὼν, κατασπάζεται αὐτοῦ τὴν τράχηλον, καὶ προσεχύνησεν αὐτόν, ὁρῶντων τῶν Περσῶν ἐκ τῆς πόλεως τοῦ Τιφλεις. Πᾶς δὲ ὁ λαὸς τῶν Τούρκων εἰς γῆν πεσόντες πρηνεῖς ὡς ἐκσταθέντες (77) ἐπὶ στόμα τὸν βασιλέα ἐτίμων τιμὴν τὴν παρ' ἔθνεσι ξένῃν. Ὁμοίως καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν ἐπὶ πετρῶν ἀναβάντες τῷ αὐτῷ σχήματι ἔπεσον. Προσήνεγκεν δὲ ὁ Ζιεβήλ καὶ τὸν ἐαυτοῦ υἱὸν ἀρχιγένειον τῷ βασιλεῖ, ἡδυνόμενος τοῖς τούτου λόγοις, καὶ ἐκπληττόμενος τῇ τε θέᾳ καὶ τῇ φρονήσει αὐτοῦ. Ἐπιλεξάμενος δὲ ὁ Ζιεβήλ χιλιάδας μ' ἀνδρῶν γενναίων ἔδωκεν τῷ βασιλεῖ πρὸς συμμαχίαν, καὶ αὐτὸς ὑπέστρεψεν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν. Τούτους δὲ λαβὼν ὁ βασιλεὺς, κατὰ Χοσρόου ἐχώρει. Ὁ δὲ Σάρβαρος τῇ Χαλκηδόνι προσβαλὼν, καὶ οἱ Ἀδάρεις ἐκ τῆς Θράκης τῇ πόλει πλησιάσαντες, ταύτην ἐλεῖν ἐβόλυντο, καὶ πολλὰς μηχανὰς κατ' αὐτῆς κινήσαντες, καὶ εἰς σκάφη γλυπτὰ (78) ἐκ τοῦ Ἰστρου πλῆθος ἀπειρον καὶ ἀριθμοῦ κρείττον ἐνέγκαντες, τὸν κόλπον τοῦ Κέρατος (79) ἐπλήρωσαν. Δέχα δὲ ἡμέρας τῇ πόλει παρακαθίσαντες διὰ τε γῆς καὶ θαλάσσης τῇ τοῦ Θεοῦ δυνάμει καὶ συνεργείᾳ καὶ ταῖς πρεσβείαις (80) τῆς ἀχράντου καὶ Θεομήτορος Παρθένου ἡττήθησαν καὶ πλῆθη πολλὰ ἀποβαλόντες ἐν τῇ καὶ θαλάττῃ, μετὰ μεγάλης αἰσχύνῃς ὑπο-

VARIE LECTIONES.

⁷⁵ πανομνήτου A f, πολυμνήτου vulg. ⁷⁶ αὐτῶν add. ex A. ⁷⁷ βαθυμίας a f. ⁷⁸ ἐμπεσὼν ἐτ. A, ἔπεσον καὶ ἐτ. vulg. ⁷⁹ τὸ add. ex A. ⁸⁰ ἐπέβαλλεν A. ⁸¹ τὰς add. ex A. ⁸² προδραμὼν A, προσδρ. vulg. ⁸³ ὡς ἐκσταθέντες om. A. ⁸⁴ καὶ add. ex A. ⁸⁵ τὴν τε θέαν καὶ φρόνησιν A. ⁸⁶ προσλαβὼν f. ⁸⁷ παρακαθίσαντες A, παρακαθήσαντες vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(75) Videndus omnino Nicephorus ad annum 625.

(76) Ἀδρουαδιγάνου τόπον vocat Nicephorus pag. 12. Quare quia de missis a Chosroes litteris ad Sarbarum apud eum referuntur, ad id tempus, non quo conjunctis Abarorum copiis CP. obsideret, sed quo ex ea depulsus Chalcedone hiematurus resideret, conjungenda monet Petavius pag. 68.

(77) *Cadenies proni, extensis in faciem*; qui mos salutandi nec modo Turcis insuetus est, adeoque novus hic honor fuit, sed Romanis. COMBESIS.

(78) ἱστανίβους ἀβερὸν τρυγὰν ἐκκατα, μονόφυλλα Theophani et Cedreno dicta.

(79) Triquetra CP. forma. Ab Oriente Propontide alluitur. A Septentrione Galatam, sive Peram respicit. Inter CP. et Galatam maris ille sinus, qui portus urbis et κόλπος τοῦ Κέρατος, subintrat.

(80) De Scytharum adversus urbem expeditione, et ut illa servata sit Dei Genitricis ope Heraclio, tum postea Constantino imperatoribus, fusa Græci narratione in festum diem τῆς Ἀκαθίστου, Augusti nostri lib. II. COMBESIS.

ἐστρεψαν. Ὁ δὲ Σάρβαρος τῇ Χαλκηδόνι παρακαθε-
ζόμενος οὐ μετέστη, ἀλλ' αὐτόθι ἐχείμασεν ⁶⁰ (81),
κουρσεύων καὶ πραιδεύων (82) τὰ περατικά ⁶¹
μέρη (83) καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν.

A. M. 6118. — Τοῦτῳ τῷ ἔτει ἀπὸ μηνὸς Σε-
πτεμβρίου εἰσβαλὼν ⁶² ἐν Περσίδι Ἡράκλειος σὺν
τοῖς Τούρκοις ἀπροσδοκῆτως διὰ τὸν χειμῶνα ⁶³ εἰς
ἑκασταὶν ἐνέβαλεν τὸν Χοσρόην τοῦτο μαθόντα. Οἱ δὲ
Τούρκοι τὸν χειμῶνα ὀρώντες καὶ τὰς συνεχεῖς ἐπι-
δρομὰς τῶν Περσῶν ⁶⁴, μὴ ὑποφέροντες συγκοπιᾶν
τῷ βασιλεῖ, ἤρξαντο κατ' ὀλίγον ὑπορρέειν, καὶ
πάντες ἀφέντες αὐτὸν, ὑπέστρεψαν. Ὁ δὲ βασιλεὺς
διελάλησεν τῷ αὐτοῦ λαῷ, λέγων· Γνωτε, ἀδελφοί,
ὅτι οὐδεὶς ἡμῖν ⁶⁵ συμμαχήσαι θέλει, ἀλλ' ἡ
μόνος ὁ Θεός, καὶ ἡ τοῦτον τεκοῦσα ἀσπύρως
Μήτηρ, ἵνα δείξῃ τὴν ἐαυτοῦ δύνασταιαν, καὶ
καταπέμψῃ ⁶⁶ τὴν βοήθειαν αὐτοῦ. Ὁ δὲ Χοσρόης
ἐπισυνάξας πάντα τὰ ⁶⁷ στρατεύματα αὐτοῦ, προ-
βάλλεται στρατηγὸν ἐν αὐτοῖς· Ραζάτην (84), ἄνδρα
πολεμικώτατον καὶ ἀνδρείον, καὶ κατὰ Ἡρακλείου
τοῦτον ἀπέστειλεν. Ὁ δὲ βασιλεὺς τὰς τε πόλεις
Περσίδος ἐπυρπόλει καὶ τὰς κώμας, καὶ τοὺς κατα-
λαμβανομένους Πέρσας ἀνήλισκεν ῥομφαίᾳ. Τῇ δὲ
ἐνάτῃ τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς τῆς ιε' ἰνδικτιῶνος
κατέλαθεν εἰς τὴν χώραν Χαμαθᾶ ⁶⁸· καὶ διαν-
έπασεν τὸν λαὸν ἐδομάδα μίαν. Ὁ δὲ Ραζάτης
ἐλθὼν εἰς τὸ Γαυζάκων ⁶⁹, ἐγενήθη ὀπίσω αὐτοῦ,
καὶ ἠκολούθει τῶν Ῥωμαίων δαπανώντων ἐμπροσθεν
τὰς τροφάς. Αὐτὸς δὲ ὀπίσω ὡς κύων πεινῶν μόλις
ἐκ τῶν ψυχίων αὐτῶν ⁷⁰ ἐτρέφετο· καὶ ἐκ τοῦ μὴ
εὐρίσκειν αὐτὸν θάπνας πολλὰ τῶν ἀλόγων αὐτοῦ
διεφάρησαν. Τῇ δὲ πρώτῃ τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς ⁷¹
κατέλαθεν ὁ βασιλεὺς ποταμὸν μέγαν Ζαβᾶν λεγό-
μενον ⁷², καὶ τοῦτον περάσας ἠπλίκευσεν πλησίον
Νινεῦς τῆς πόλεως. Κατέλαθεν δὲ καὶ ὁ Ραζάτης εἰς
τὸ πέραμα ⁷³ ἐπακολουθῶν (85) αὐτῷ, καὶ κατελθὼν
ἀπὸ τριῶν μιλίων εὗρεν ἄλλο πέραμα καὶ ἐπέρασεν.
Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀποστειλὰς Βαάνην τὸν στρατηλάτην
μετὰ ἐπιλέκτων στρατιωτῶν ὀλίγων, εὗρεν βάν-
δον ⁷⁴ (86) Περσῶν, καὶ φονεύσας αὐτοῦ τὴν κόμητα,
ἤνεγκεν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ σπαθίον ὀλόχρυσον·
καὶ πολλοὺς φονεύσας, ἤνεγκεν ζῶντας κς', ἐν οἷς

A magno rubore et dedecore domos repelierunt.
Sarbarus autem obsidione ad Chalcedonem posita
non destitit : quin imo mari piraticam, terra præ-
datorium exercens partes trans fretum positas et
earum urbes devastavit, et hibernam eisdem in lo-
cis egit tempestatem.

A. C. 618. — Hoc anno jam a mense Septembri
Heraclius una cum Turcis inopinato propter immi-
nentem hiemis rigorem in Persiam ²⁶⁵ irrumpens,
Chosroem, ubi rescivit expeditionem, inanimi anxie-
tatem et stuporem conjecit. Turci vero incum-
bentem hiemem prospicientes, crebrarum a Persis
excursionum impatientes, nec imperatori collabo-
rare gnari, paulatim elabi vel se surripere ceperunt,
ac tandem omnes societate belli deserta redierunt.
Imperator autem exercitui suo ad colloquium voca-
to : Videte, fratres, ut nullus belli societatem init
nobiscum, quam Deus solus, et quæ illum sine semine
concepit Mater, ut potentiam nimirum suam exserat,
et auxilium nobis suum manifesto mittat. Porro
Chosroes compositis et eductis suis copiis, ducem
eis præfecit Rhazatem virum bellicosissimum et
strenuum, et in Heraclium misit. Imperator vero
Persidis urbes et vicos ferro et igne devastabat,
Persasque in potestatem venientes cunctos rom-
phæa delebat. Nono vero mensis Octobris die in-
dictione decima quinta, in provinciam Chamaetham
pervenit, et dierum septem quiete exercitum refe-
cit. Rhazates autem Gauzacum profectus, pone se-
quebatur imperatorem, et Romanorum comiteatum
omnem per vias occupantium et consumentium
vestigia a tergo legebat. Ipse vero canis more pedis-
sequus ac famelicus micis vix decidentibus annonam
suffuralatur, equi etiam pabulis non inventis peri-
erunt innumeri. Prima deinde Decembris die impe-
rator ad magnum fluvium, cui nomen Zabas, per-
venit, eoque trajecto juxta Ninivem civitatem
castra applicuit. Circa fluvium pariter Romanos
insecutus Rhazates appulit, et ad millia tria juxta
fluvii cursum descendens, vadum invenit, et in
ulteriorem ripam transiit. Tum vero Baanes militiæ
magister cum selectis militibus paucis Persarum
cohortem suo vexillo insignem offendit, et ejus
D comite occiso, comitis ejusdem caput tulit, et ex

VARIE LECTIONES.

⁶⁰ ἐχείμασεν A, χειμάσας vulg. ⁶¹ τὰ Περσικά μέρη A. ⁶² εἰσβαλὼν A, εἰσβάλλον vulg. ⁶³ διὰ τοῦ χειμῶ-
νος A. ⁶⁴ τῶν Π. A, τὸν Π. vulg. ⁶⁵ ἡμῖν add. ex A. ⁶⁶ καταπέμπει A. ⁶⁷ ἐπισυνάξας πάντα τὰ A, ἐπι-
στρατεύσας τὰ vulg. ⁶⁸ Χαμαθᾶ a. ⁶⁹ Γαυζάκων A, Γαυζάκω a. ⁷⁰ αὐτῶν A, αὐτοῦ vulg. ⁷¹ μηνὸς
ἰνδικ- ex A. ⁷² λεγόμενον om. A. ⁷³ πέραμα A a f, πέραν vulg. ⁷⁴ βάνδον Π. A, βάνδον τὸν Π. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(81) Hæc altera Chacedonis obsidio uno alte-
rioris anno itidem continua, quam et S. Niceph.
refert duce Sarbaro, cum prior comigerit duce
Saito. COMBESIS.

(82) Prædones, ab incursionibus cursarii vulgo
nuncupati nominibus Græcæ plebi non ignoti : de
quibus Meursii glossarium, et Rigaltius.

(83) Chalcedonis littora ad orientem, ad boream
Ghata, et paulo superius Pera, quia τοῦ κόλπου
πέραν, sunt CP. περατικά μέρη. Lintres traji-
ciendo portui vel fretu περαματικά ξύλα : ipsum
fretum, vel etiam mare, πέραμα.

(84) Ραζάτης est Nicephoro : ejusdemque ad-
versus Heraclium expeditionem ad annum 627 in
Heraclii decimum septimum incidentem signavit
Nicephori scholiastes, pag. 13.

(85) Barb., Peyr. Anast. ad vadum secutus : quo
et prohibitus est transire. COMBESIS.

(86) Ut σημειῶν, τὸ ἐν πολέμῳ, ait Snidas : ita
τάγμα, cohors, militum manus. Leo constit. 3 :
Διακρισθῶ τοῖνον ὁ πᾶς ὑπὸ σὲ στρατὸς εἰς τάγματα,
ἤγουν τὰ λεγόμενα βάνδα διάφορα : Acies igitur omnis
tibi subjecta in cohortes, hoc est, diversa banda dis-
tribuitur. RIGALTII.

auro solido censem : multis præterea deletis, vivos
 viginti sex abduxit, inter quos Rhazatis spatbarius
 repertus, qui etiam imperatori renuntiavit Rhazatem
 cum eo congredi velle ; sic enim a Chosroe jussu
 affirmabat, et virorum tria millia ad eum missa,
 quæ nondum tamen advenissent. His cognitis, im-
 perator impedimenta præcedere jubet : ipse plani-
 tiem pugnae conserendæ idoneam, priusquam ter
 mille viri nominati advenirent et reliquis adjunge-
 rentur, mente sollicita investigans sequebatur.
 Campo ad pugnam apto reperto, exercitum ad
 allocationem vocat, et ordines componit. Rhazates
 pariter cum eundem locum tenuisset, in tres cuneos
 totum exercitum distribuit et in imperatorem præ-
 listurus se confert. Mensis itaque Decembris die
 266 duodecimo (m), qui Sabbati fuit, certamen
 commissum, in quo imperator ante omnes prosili-
 ens, Persarum ductorem offendit, eumque Dei
 virtute et Dei genitricis auxilio prostravit : unde qui
 prius etiam cum eo pugnam inierant in fugam versi
 sunt. Imperator iterum in alium sibi occurrentem
 insilit, et hunc pariter expugnat et morti tradit.
 Tertius tandem eum aggreditur, qui hasta eum ad
 labrum ferit, et vulnus infligit : eum tamen im-
 perator ut et reliquos edomatum necat. Tubis itaque
 concinentibus pars utraque manus conseruit, et
 cruento certamine excitato, imperatoris equus, cui
 Phalbas vel Dorcon cognomentum, accepto hastæ
 ictu in femore a peditibus vulneratus est : sed tu-
 tamine ex nervis facto circumvallatus, inflictis
 etiam ad caput crebrioribus ensium plagis, nulla-
 tenus læsus est, neque eæ ipsæ damnum intulerunt.
 Cadit igitur bello Rhazates, et una Persicorum
 agminum ductores tres, et præcipua capita exerci-
 tus, qui ipse totus pene deletus est. Romanorum ad
 quinquaginta deleti, plurimi vulnerati, quorum
 nonnisi decem obierunt. Prælium ab aurora ad
 horam usque undecimam commissum. Persarum
 vexilla viginti octo, præter ea quæ feruntur fracta
 et contrita, Romani sustulerunt, et interfectis sub-
 lade spoliatis, loricas, cassides et armorum genus
 quodvis sibi sumpserunt : uterque vero exercitus

Α ἦν καὶ ὁ σπαθάριος τοῦ 'Ραζάτου· ὅστις καὶ ⁷² ἀνήγειρεν τῷ βασιλεῖ, ὅτι πολεμῆσαι βούλεται αὐτὸν ὁ 'Ραζάτης, οὕτω κελυευθεὶς παρὰ Χοσρόου, καὶ τρισχιλίουσιν ὠπλισμένους ἀπέστειλεν αὐτῷ. Ἄλλ' ἀκμήν οὐκ ἐφθασαν. Ταῦτα δὲ μαθὼν ὁ βασιλεὺς προέβλεψε τὸ τοῦδ' ἔμπροσθεν· καὶ αὐτὸς ἐπηκολούθει σκεπτόμενος εὐρεῖν τόπον ἐν ᾧ ὤφειλεν πολεμῆσαι, πρὸ τοῦ ἐνωθῶσιν αὐτοῖς οἱ τρισχιλιοι. Εὐρὼν δὲ πεδὶον ἐπέδεδixon πρὸς πόλεμον, καὶ διαλαλήσας τῷ λαῷ παρατάξατο. Ὁ δὲ 'Ραζάτης καταλαβὼν καὶ αὐτὸς παρατάξατο ⁷³ τρισὶ φοῖλούς (87), καὶ κατὰ τὸν βασιλέως ἐχώρησεν. Τῇ δὲ δωδεκάτῃ τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς ἡμέρᾳ Σαββάτου ⁷⁴ ἐκρηκτήθη ὁ πόλεμος· καὶ προπηθήσας πάντων ὁ βασιλεὺς ἄρχοντι τῶν Περσῶν συνήγγησεν· καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ δυνάμει καὶ

Β τῇ βοήθειᾳ τῆς Θεοτόκου τοῦτον κατέβαλεν. Καὶ οἱ σὺν αὐτῷ προπηθήσαντες ἐτράπησαν ⁷⁵· καὶ ὁ βασιλεὺς αὖθις ἄλλῃ συναντήσας, καὶ τοῦτον κατέβαλεν. Προσέβαλεν ⁷⁶ δὲ αὐτῷ καὶ τρίτος, ὃς καὶ ἔδωκεν αὐτῷ μετὰ δόρατος εἰς τὸ χεῖλος, καὶ τοῦτον ἐπληξεν. Ὁ δὲ βασιλεὺς καὶ τοῦτον ἀνείλεν· καὶ τῶν σαλπείγων ἤχησάντων συνέβαλον ἀλλήλους ἀμφοτέρω τὰ μέρη, καὶ μάχης κρατησάσης ⁷⁷ σφόδρα, ἐπληγώθη ὑπὸ τῶν πεζῶν ὁ τοῦ ⁷⁸ βασιλέως ἵππος, λεγόμενος Φάλαξ, ὃ καὶ Ἀόρκων, εἰς τὸν μητρὸν αὐτοῦ λαβὼν κονταράν· πολλὰς δὲ καὶ σπαθίας ἐν τῇ ὕψει αὐτοῦ ἔλαβεν· ἀλλὰ φορῶν κατάφρακτα νευρικά ⁷⁹ (88), οὐκ ἐθλάπτετο, οὐδὲ αὐταὶ ⁸⁰ ἐνήργουν. Πίπτει δὲ ⁸¹ ἐν τῷ πολέμῳ ὁ 'Ραζάτης, καὶ οἱ τρεῖς τουρμαρχαὶ τῶν Περσῶν, καὶ οἱ ἄρχοντες

Γ σχεδὸν πάντες, καὶ τὸ πλεῖον ⁸² τοῦ στρατοῦ αὐτῶν. Ἐσφάγησαν δὲ καὶ Ῥωμαῖοι ⁸³ πεντήκοντα, καὶ ἐπληγώθησαν ἱκανοί, ἀλλ' οὐκ ἀπέθανον, εἰ μὴ δέκα ⁸⁴· ἐκρηκτήθη δὲ ὁ πόλεμος ἀπὸ πρωῒ ἕως ὥρας ἐνδεκάτης. Ἀπῆραν ⁸⁵ δὲ οἱ Ῥωμαῖοι τῶν Περσῶν βάνδα καὶ χοῖρες τῶν κλασθέντων, καὶ σκυλεύσαντες τοὺς νεκροὺς, ἔλαβον τὰ λωπρῖκια αὐτῶν καὶ τὰς κασσίδας ⁸⁶ καὶ πάντα τὰ ἄρματα (89)· καὶ ἔμειναν αὖ ⁸⁷ ἀλλήλων ἀπὸ δύο σαγίτιοβολῶν ⁸⁸ (90). Τροπὴ γὰρ οὐ γέγονεν. Οἱ δὲ τῶν Ῥωμαίων λαοὶ τῇ νυκτὶ ἐπότισαν καὶ ἐτάγισαν ⁸⁹ τὰ ἄλογα αὐτῶν ⁹⁰. Οἱ δὲ καθ' ἑαυτοὺς (91) Πέρσαι ἴσταντο ἕως ἐσδόμης ὥρας

VARIAE LECTIONES.

⁷⁸ καὶ post ὅστις add. ex A. ⁷⁹ ὁ δὲ 'Ραζ. — παρατάξαι om. b. ⁸⁰ Σιββάτω A. ⁸¹ ἐπράπη-
σαν ἐπράπισαν A. ⁸² προσέβαλεν A, προέβαλεν vulg. ⁸³ κρατησίσης σφόδρα A e f, κροτησίσης
σφόδρα; vulg. ⁸⁴ τοῦ add. ex A. ⁸⁵ ἴππους Φίλιππος, ὁ λεγόμενος Δορκύων A a f. ⁸⁶ κατάφρακτα νεύρινα
A a f, καταφρακταρικά vulg. ⁸⁷ οὐδὲ αὐτὰ A b, οὐδὲν αὐτὰ f, οὐδὲ αὐτοῦ α, οὐδὲ αὐτὸ vulg. ⁸⁸ π. π. π.
δὲ A, πίπτει οὖν vulg. ⁸⁹ τὸ πλεῖον A, τὸ πλείστον vulg. ⁹⁰ καὶ 'Ρωμ. A, καὶ οἱ 'Ρωμ. vulg. ⁹¹ εἰ
μὴ ἄλλοι δέκα A. ⁹² ἀπῆραν A, ἐπῆραν vulg. ⁹³ τὰ λωρ. αὐτὸν καὶ τὰς κασιβίαις A, τὰ λ. κ. τὰς κασιβίαις
αὐτὸν vulg. ⁹⁴ σαγίτην A b f. ⁹⁵ καὶ ἐτάγισαν om. A a f. ⁹⁶ αὐτὸν καὶ παραέβαλεν A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(87) *Cominus congressuri primæ ariel milites lorice nudati, si pectora scutis objectis tegant, et qui pone sunt capita vultusque eorundem suis pariter clypeis, ne primis seriantur telis operiant* κομῖνον ποιοῦσι. *Rigaltii Glossarium tacticon.*

(88) *Ex nervis tutamina. Anast., ferens legmen-*
ex nervis compactum. Sic caput ac pectus equo-
rum moris est duriore corio protegere; eaque est
ratio ut sæpius impacti enses nequiverint caput
lædere: xxi αὐτὰρ οὐκ ἐνέηρον; non quia toto
corpore ferro circumvallatus esset, ut redditum
est: egregie certe expeditus equus, qui sic ferro

D munitus procederet. COMBES.

(89) Άρμα sunt Græcis recentiori loquendi genere; quo ἀρματιμένος. *armatus*, et ἀρμαμέντος, supra pag. 249, *armorum est penus*.

(90) *Jactus sagitta*, ἀγυττοβολή modernis. Plura eorum vocabula hic occurrunt.

(91) A caballo, Latina dictione καβαλλῆριος, equus: et καβαλλῆρης, et in numero multitudinis καβαλλῆρδες, equites torquent sunt, et sacra militum affecti. Vocum discrimen est quæ Gallicis cavalier et chevalier.

τῆς⁹⁸ νυκτὸς ἐπάνω τῶν σκηνομάτων τῶν τευθενῶτων⁹⁹ Περσῶν· καὶ τῇ ὀγδόῃ ὥρᾳ τῆς νυκτὸς κινήσαντες¹⁰⁰ ὑπέστρεψαν εἰς τὸ φασάτον αὐτῶν, καὶ τοῦτο λαβόντες ἀπῆλθον, καὶ ἠπλίκευσαν εἰς πρόποδα ἔρους τραχεινοῦ πεφοβημένοι. Πολλὰ δὲ σπαθία ὀλόχρυσα καὶ ζώνας διαχρύσους καὶ μαργαρίτας καὶ τὸ σκουτέριον τοῦ 'Ραζάτου ὀλόχρυσον ἔλαβον ἔχον πέταλα ρα', καὶ τὸ λωρίκιον αὐτοῦ ὀλόχρυσον ἔλαβον, καὶ τὸ σκαρμάγγιν αὐτοῦ ἤνεγκαν σὺν τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ καὶ τὰ βραχιόλια αὐτοῦ, καὶ τὴν σέλλαν¹⁰¹ αὐτοῦ ὀλόχρυσον· ἐκράτηθη δὲ ζῶν Βαρσαμούσης¹⁰² ὁ ἀρχὼν τῶν 'Ιδέρων τῶν ὑπὸ Πέρσας καὶ 'Ρωμαίους¹⁰³ γεγονότων¹⁰⁴ (92). Οὐχ ὅτι ἐν ὅλῃ τῇ ἡμέρᾳ ἔσχεν στάμα ὁ πόλεμος. Ἐνίκησαν οὖν οἱ 'Ρωμαῖοι· ἀλλὰ τοῦτο γέγονεν μόνῃ τῇ τοῦ Θεοῦ βοηθείᾳ¹⁰⁵.

Ad hæc Barsamæses, Iberorum, qui Persarum erant diuionis olimque Romanorum fuerant, princeps, vivus captus. Ipso toto die nusquam substitit aut cessavit conflictus. Superiores quidem Romani evaserunt, a Deo tamen solo suppetiæ datæ, et victoria concessa.

Ὁ δὲ βασιλεὺς θαρσοποιήσας¹⁰⁶ τὸν στρατὸν, κατὰ¹⁰⁷ Χοσρόου ἤλαυνεν, ὅπως τοῦτον ἐκφοβήσῃ¹⁰⁸, καὶ ἀποστείλας προκαλέσεται τὸν Σάρβαρον ἐκ τοῦ Βυζαντίου τῆς Χαλικηδόνος. Τῇ δὲ εἰκοστῇ πρώτῃ Δεκεμβρίου μηνὸς ἔμαθεν ὁ βασιλεὺς, ὅτι ὁ λαὸς τοῦ 'Ραζάτου ὁ ἐκ τοῦ¹⁰⁹ πολέμου ἐξαλύσας¹¹⁰ ἠνώθη τοῖς ὑπὸ Χοσρόου ἀποσταλῆσι¹¹¹ τρισχιλίοις, καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω αὐτοῦ. Καὶ καταλαβὼν τὴν Νινευτ, καὶ περάσας ὁ βασιλεὺς τὴν μέγαν ποταμὸν¹¹² Ζαβὰν πρὸ τοῦ γινῶναι τὸν Χοσρόην. Ἐλάσας δὲ Γεώργιος μιλία μὴ δὶὰ τῆς νυκτὸς¹¹³ ἐκράτησεν τὰς τέσσαρας γεφύρας τοῦ μικροῦ Ζαβὰ· καὶ εὐρὼν ἐν τοῖς καστελλίοις¹¹⁴ Πέρσας, τοὺτους ἐζώγρησεν. Τῇ δὲ κα' τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς φθάσας ὁ βασιλεὺς εἰς τὰς γεφύρας ἐπέρασεν, καὶ ἠπλίκευσεν εἰς τοὺς οἴκους τοῦ 'Ιεσδέμ· καὶ ἀνέπαυσε τὸν τε στρατὸν καὶ τὰ ἄλλα (93), καὶ ἐποίησε τὴν ἐορτὴν τῆς Χριστοῦ γεννήσεως ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ. Γινούς δὲ ὁ Χοσρόης ὅτι ἐκράτησαν οἱ 'Ρωμαῖοι τὰς γεφύρας τοῦ μικροῦ Ζαβὰ, ἀπέστειλεν πρὸς τὸν Περσικὸν λαὸν τὴν μετὰ τοῦ¹¹⁵ 'Ραζάτου, ἵνα πολὺ σπουδάζῃσι καὶ προλάβωσι τὸν βασιλέα, καὶ ἀπέλθωσι πρὸς αὐτόν (94). Σπεύσαντες δὲ αὐτοὶ καὶ περάσαντες τὸν μικρὸν Ζαβὰν ἐν ἄλλοις τόποις προεποίησαν¹¹⁶ τὸν βασιλέα, καὶ ἐμπροσθεν ἐπορεύοντο. Καταλαβὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ἕτερον παλάτιον τοῦ Χοσρόου, τὸ ἐπιλεγόμενον 'Ρουσά, καὶ τοῦτο¹¹⁷ κατ-

A duobus tantum sagittarum jactibus a se invicem substitit: postrata namque, non in fugam acta, Persarum pars fuit. Romanus porro exercitus alimenta, potumque equis illa nocte subministravit: Persæ autem equites, ad ejusdem noctis horam septimam penes interfectorum cadavera stantes, octavatandem ad castra et impedimenta redierunt: quibus secum sublati, secessu dilapsi, ad asperis salebrosisque montis radices trementes ac perterriti applicuerunt. Enses subinde plurimos auratos, zonas auro distinctas, lapides pretiosos, clipeum Rhazatis ex auro solido laminis centum et viginti obductum, thoracem quoque auro conflatum, et Scaramangium, et una caput extulerunt. Brachialia ejus et equilis sella auri purissimo metallo fabricata in victorum potestatem venit. Ad hæc Barsamæses, Iberorum, qui Persarum erant diuionis olimque Romanorum fuerant, princeps, vivus captus. Ipso toto die nusquam substitit aut cessavit conflictus. Superiores quidem Romani evaserunt, a Deo tamen solo suppetiæ datæ, et victoria concessa.

B Porro imperator animis militum rursus confirmatis, iter Chosroem versus direxit, ut metu ipsi incusso, Sarbarum e Byzantio Chalcedonensi suo mandato revocaret. Die vero Decembris primo supra 267 vicesimum Rhazatem belli periculo elapsus, tribus hominum millibus a Chosroe se adjunxisse, et eum e vestigio sequi imperator intellexit: quare Ninivem occupat, et prius magnum fluvium Zabam trajicit, quam Chosroes de ejus consiliis percipiat quidquam. Georgius, emensis per noctem unicum passuum millibus quadraginta octo, quatuor minoris Zabæ pontes occupavit, repletosque per varia propugnacula Persas cunctos custodiæ militari mancipavit. Igitur Decembris die vigesimo tertio imperator ad pontes adveniens aquam trajecit, et ad Jesdem domos castra fixit, exercitui a labore dedit inducias, equos itinere defatigatos reficere permisit, et in eodem demum loco Christi natalitiorum celebravit solemnitate. Chosroes minoris Zabæ pontes a Romanis occupatos ubi intellexit, ad Persicum exercitum, qui Rhazate duce merebatur, ut quam citissimo cursu contenderent, et imperatoris trans fluvium itinere præpedito cum eo congredierentur, scribit. Illi festinò pede lati minorem Zabam trajecerunt, et per alia deinceps loca imperatorem prævertentes, eum in

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁸ τῆς add. ex A. ⁹⁹ κινήσαντες add. ex A. ¹⁰⁰ τὴν σέλλαν — ὀλόχρυσον A, ἡ σέλλα — ὀλόχρυσος vulg. ¹⁰¹ Βαρσαμούσης A. ¹⁰² ὑπὸ Πέρσας καὶ 'Ρωμαίους A a f, ὑπὸ Περσῶν καὶ 'Ρωμαίων vulg. ¹⁰³ γεγονότων om. A a f. ¹⁰⁴ οὐν om. A. ¹⁰⁵ βοηθείᾳ συνεργείᾳ b f. ¹⁰⁶ θάρσος ποιήσας f. ¹⁰⁷ ἐκφοβήσῃ A, φοβήσῃ vulg. ¹⁰⁸ ὁ ἐκ τοῦ π. A, ἐκ τοῦ π. vulg. ¹⁰⁹ ἐξαλύσας A, ἐξελέγσας vulg. ¹¹⁰ ἀποσταλῆσι A, σταλῆσι vulg. ¹¹¹ ποταμὸν om. A f. ¹¹² διὰ τῆς νυκτὸς add. ex A. ¹¹³ καλλίοις A. ¹¹⁴ κατὰ τοῦ 'P. b e. ¹¹⁵ προεποίησαν A. ¹¹⁶ καὶ τοῦτο A, τοῦτο vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(92) Sic supra in Justiniano legimus Iberos se Romanis adjunxisse, ac defecisse a Persis. Quod sequitur, οὐχ ὅτι, mutilum esse liquet ex Anast., apud quem est: *Nemo autem recolit hujusmodi bellum (melius prælium) inter Romanos et Persas, quod videlicet per totum diem habuit statum*: adeoque τὸ, ἔσχεν στάμα, idem auctori ac συνεστάναι· quod tota die constitit atque vixit. COMBEFIS.

(93) Generica dictio ἄλογον, equi speciei apud

D recentiores addita. Sic Diaconus in Heraclio: *Romani animalia sua (equos intellige) nocte adaquaverunt*. Ταγίζω, cibare est, ut ποτίζω, adaquare.

(94) Ad se veniant. Sic et Anast., nec quidquam commodum quod redditum est, cum eo congredierentur; ac si esset ἐπέλθωσι. Chosroes ibi ἐφίας adjungebatur, si quo modo victorem Heraclium oppugnare posset: non paucos in illum inmittebat. COMBEFIS.

metationibus habendis præcedebant. Imperator ad aliud Chosrois palatium, cui nomen Rusa, digressus, illud funditus evertit. Ne vero ad Tornæ fluminis pontem eum invaderent hostes, verebatur : verum eo præsentē conspecto, relicto mox ponte, in fugam se dedere. Imperator nullo obsistente flumen transgressus, aliud palatium, Beglali dicebant, reperit. In eo circum extruxit, et ad solum dejecit. Armeniorum autem Persis cohabitantium nonnulli imperatorem adeuntes, Chosroem cum elephantis et proprio exercitu ad passuum quinque millia, ubi palatium Dastagerd vocatum, vulgus locum dicit Barasroth, castra metatum denuntiaverunt : Illic ejus copiarum confluunt omnes, ut le quantocius opprimant. Illic quippe fluvius profundus et transitu difficilis stricto ponte superandus, ædificatorum aggerum ruinis angustum per loca habens alveum, et inæquales et incertos plerumque rivos ducens præterfluit. Imperator consultis exercitus optimatibus in palatio Beclal consedit. In uno siquidem ejus septo struthiones saginatas, et altiles pariter, capras silvestres, ad quingentas in alio, in tertio demum onagros etiam altiles centum reperit, quæ cuncta in exercitum sparsit. Primam itaque Januarii diem ibi castra morata sunt : oves etenim, porcos et boves non facile numerandos invenerunt, quibus fruens exercitus habitis Deo gratias istic quievit. Captis autem gregum istorum pastoribus, Chosroem jam a mensis Decembris die vigesimo tertio, ubi 268 imperatorem Tornæamnis pontem prætergressum agnovit, a palatio ad Dastagerd sito movisse, didicerunt. Ipse imperator ad palatium Bebdarch nomine pervenit, eoque everso et igne devastato, Deo per Dei genitricis preces talia miracula operanti gratias milites referebant. Quis namque Chosroem ab imperatoris conspectu fugituum, et relictis palatiis ad Dastagerd exstructis, Ctesiphontem se recepturum sperasset, qui a quatuor et viginti annis Ctesiphontem videre dedignatus in Dastagerd regis moram trahere consueverat ?

ἄστρεψεν. Ὑψώρειο δὲ ὅτι ἐν τῇ γεφυρᾷ τοῦ Τορνᾶ ποταμοῦ οἱ ἐχθροὶ πολεμεῖν αὐτὸν μέλλουσιν. Ἀλλὰ τοῦτο ἰδόντες, καταλιπόντες τὴν γέφυραν ἔφυγον. Ὁ δὲ βασιλεὺς περάσας ἀκωλύτως κατέλαθεν εἰς ἑτερον παλάτιον, τὸ ¹⁶ ἐπιλεγόμενον Βεκλαλί ¹⁷. Ἐν ταύτῃ καὶ ἱπποδρόμιον ¹⁸ ἔκτισεν (95), καὶ τούτο κατέστρεψεν. Τινὲς δὲ τῶν Ἀρμενίων τῶν ¹⁹ συνόντων τοῖς Πέρταις ἦλθον πρὸς τὸν βασιλέα, λέγοντες, ὅτι ἡ Χοσρόης μετὰ τῶν ἐλεφάντων καὶ τοῦ ἰδίου στρατοῦ ἀπὸ πάντε μιλίων, ἔνθεν τοῦ παλατίου τοῦ ἐπιλεγόμενου Δασταγέρδ ²⁰, εἰς τόπον ἐπιλεγόμενον Βιρασρόθ, ἀπλικευμένος ἐστίν, καὶ ὅτι ²¹ ἐδήλωσεν τὸν στρατὸν ἐκεῖ σωρευθῆναι, ἵνα πολεμήσῃσι αὐτοῖς. Ἔστι γὰρ ἐκεῖ καὶ ποταμὸς δύσβατος, στενὴν γέφυραν ἔχων καὶ στενώματα πολλὰ ἀπὸ οἰκημάτων, καὶ ²² βύακες σαρκοί. Ὁ δὲ βασιλεὺς βουλευσάμενος μετὰ τῶν ἀρχόντων καὶ τοῦ στρατοῦ ²³ ἐκάθισεν ἐν τῷ παλατίῳ Βεκλαλί. Εὗρεν γὰρ ἐν αὐτῷ ἐν ἐνὶ περιβολῇ στρουθίαν τρεῖς ²⁴ σιτευτούς (96), καὶ ἐν ἄλλῃ περὶ πεντακσίας δορκάδας σιτευτάς, καὶ ἐν ἄλλῃ ὀνάγρους ²⁵ ἑκατὸν σιτευτούς· καὶ πάντα ἐδώρησάτο τῷ λαῷ. Καὶ τῇ πρώτῃ τοῦ Ἰανουαρίου ἐποίησαν ἐκεῖσε. Εὗρον γὰρ καὶ πρόβατα καὶ χοίρους καὶ βόας, ὧν οὐκ ἦν ἀριθμὸς. Καὶ ἀνεπαύσατο πᾶς ὁ λαὸς ἀπολαύοντες καὶ δοξάζοντες τὸν Θεόν. Πιάσαντες (97) δὲ τοὺς νέμοντας ταῦτα ²⁶, ἔγνωσαν περ αὐτῶν ἀκριθῶς, ὡς Χοσρόης ὅπῃ κ' τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς μαθὼν, ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐπέρασεν τὴν γέφυραν τοῦ Τορνᾶ, παραχρῆμα ἐκίνησεν ἀπὸ τοῦ ²⁷ παλατίου τοῦ ἐν Δασταγέρδ (98). Αὐτὸς δὲ δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀπῆλθεν ²⁸ εἰς ἄλλο παλάτιον τὸ ἐπιλεγόμενον Βεδδάρχ ²⁹. Καὶ τοῦτο καταστρέψαντες, καὶ πυρὶ παραδόντες ἡγάχριστον τῷ Θεῷ τῷ διὰ τῶν ³⁰ πρεσβυτέρων τῆς Θεοτόκου τοιαῦτα θαυμάσια ποιήσαντι. Τίς γὰρ ἤλπιζε Χοσρόην φυγεῖν ἀπὸ προσώπου τοῦ ³¹ βασιλέως τῶν Ῥωμαίων ἐκ τῶν ἐν Δασταγέρδ παλατίων καὶ εἰς Κτησιφῶντα ἀπελθεῖν, ὅπου ἀπὸ εἰκοσι τεσσάρων ἐτῶν οὐκ ἦν ἐσχετο ἰδεῖν Κτησιφῶντα, ἀλλὰ καὶ ἐν Δασταγέρδ ἦν τὰ βασίλεια αὐτοῦ; Εὗρον ³² δὲ οἱ λαοὶ τῶν Ῥωμαίων αὐτοῦ ³³

VARLE LECTIONES.

¹⁶ τὸ add. ex A. ¹⁷ Βεκλαλί A a. Βεκλάλ e f, Βεγλαλί vulg. ¹⁸ ἱπποδρόμιον A, ἱπποδρομίαν vulg. ¹⁹ τῶν ante συνόντων add. ex A. ²⁰ Ταξερδ A, Ταμέρδ f. ²¹ ὅτι add. ex A. ²² καὶ τοῦ στρατοῦ add. ex A. ²³ τρεῖς add. ex A. ²⁴ ὀνάγρους A, σνάγρους vulg. ²⁵ ταῦτα A, τούτους vulg. ²⁶ ἐκ τοῦ A. ²⁷ ἀπῆλθεν A, ἐπῆλθεν vulg. ²⁸ Βεδάρχ A. ²⁹ τῶν add. ex A. ³⁰ τοῦ add. ex A. ³¹ εὗρον A, εὐρόντες vulg. ³² αὐτοῦ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(95) Potius ἱπποδρόμιον ἔτυχεν, nisi etiam Cædr., ἱπποδρόμιον ἦν. Ridiculi enim ut in media Perside, assiduus exagitatus præliis, ac jamjam conserendas manus exspectans Heraclius, circum extruxerit, tumque destruxerit. Erat ergo illic circus regum Persarum ludis addictus, idemque ab Heraclio cum aliis ejus palatiis atque domibus destructus. COMBEFFIS.

(96) Sic et Cædr., Reg., etc., plano errore : ridiculi enim tam exiguo numero ad regum Persarum magnificentiam et delicias aves ejusmodi numerare. Anast. trecentas habet : adeoque imperitis scriba notam numeralem τ' in τρεῖς mutaverit. Sic postmodum seq. p. hujusmodi struthiones, dorcades, apros, pavones, phasianos inventa ait in alio Chosrois palatio Dastagerd innumera. Possit ea vox et alias aves præter struthiones significare, D puta quas p. illa 268 explicatius nominat. Id.

(97) Πιάνω modernis est accipio, apprehendo, etc. Aoristus 1 ἐπίασα.

(98) Post vocem Δασταγέρδ 2 statim linea, ejusque repetitæ occasione, ingens factus hiatus, ex solo explendus Anast. : *Confestim motus fuerit de palatio, quod erat in Dastagerd, cum magna Ctesiphontem celeritate petiturus, onustis ex omnibus pecuniis, quas habebat in palatio tam elephantibus, quam camelis, atque burdonibus ministerii sui; scribens et populo Ruzath ut ingrederetur idem palatium; et principum domos, et quidquid in his inoneretur, afferrent. Itaque imperator dimidium quidem exercitum misit ad Dastagerd, ipse vero per aliam viam abiit ad aliud palatium, quod cognominabatur Bebdarack. En tibi textum integrum, sensu aliqui hiulco, aut nullo. COMBEFFIS.*

ἐν τῷ παλατίῳ δασταγέρδ τριακόσια βάνδα Ῥωμαίων, ἅπερ ἐν διαφόροις χρόνοις ἔλαθον· εὗρον δὲ καὶ εἶδη ἀπομεινάντα, ἀλόην πολλήν καὶ ξύλα μεγάλα ²¹ ἀλόης ἀπὸ δέκα καὶ ὀκτὼ ²² λιτρῶν (99), καὶ μέταξαν πολλήν, καὶ ²³ πίπερ, καὶ καρβάσια καμίσια (1) πολλὰ ὑπὲρ τὸ μέτρον, ζάχαρ τε καὶ ζιγγίβερ, καὶ ἄλλα εἶδη πολλά. Τινὲς δὲ καὶ ἄσημον, καὶ ὀλοτήρικα ἱμάτια, νακοτάπητά ²⁴ τε καὶ ταπήτια ²⁵ ἀπὸ βελόνης καὶ πλήθος πολὺ καὶ καλὰ πάνυ, ἅπερ διὰ τὸ βάρος πάντα κατέκαυσαν· καὶ τοὺς παπυλεῶνας τοῦ Χοσρόου, καὶ τοὺς ἐμβόλους, οὓς ἔστενεν ²⁶ (2) ὅτε ἐν κάμπῳ ἠπλίκευσεν, πάντα κατέκαυσαν ²⁷, καὶ στήλας αὐτοῦ πολλὰς· εὗρεν δὲ ἐν τούτοις τοῖς ²⁸ παλατίοις στρουθεῶνας καὶ δορκάδας καὶ ὀνάγρους ²⁹ καὶ ταῦνας καὶ φασιανούς πλήθος ἄπειρον· καὶ εἰς τὸ κυνήγιον αὐτοῦ λέοντας ³⁰ καὶ τίγρεις παμμεγέθεις ζῶντας. Προσέφυγον δὲ τῷ βασιλεῖ πολλοὶ ἐκ τῶν αἰχμαλώτων Ῥωσσοῖνοι καὶ Ἀλεξανδρεῖς, καὶ ἐξ ἄλλων πόλεων ³¹ πλήθος πολὺ. Ἐποίησεν δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ τὴν ἐορτὴν τῶν θύων ἐν δασταγέρδ, εὐφραίνων καὶ ἀνακτώμενος τὸν τε λαὸν καὶ τὰ ἄλογα, καὶ καταστρέφων τὰ τοῦ Χοσρόου παλάτια, κτίσματα ³² ὑπέρτιμα ὄντα καὶ θαυμαστά καὶ καταπληκτικὰ, ἅπερ ἔως ἐδάφους καθεῖλεν· ἵνα μάθῃ Χοσρόης ὅσον πόνον εἶχον Ῥωμαῖοι τῶν πόλεων ἐρημωμένων παρ' αὐτοῦ καὶ πυρπολημένων ³³. Ἐκρατήθησαν δὲ καὶ ἐκ τῶν διαιταρίων τοῦ παλατίου πολλοί. Ῥωστωμένοι δὲ ³⁴ καὶ αὐτοί, πότε ἀνεχώρησεν ἐκ τοῦ δασταγέρδ, ἔφασκον, ὅτι· Πρὸ ἐννέα ἡμερῶν τοῦ καταλαθεῖν ὁμᾶς, ἀκούσας τὴν παρουσίαν ὁμῶν, κρυπτῶς ἐτρέψαν τὸ τεῖχος τῆς πόλεως τὸ πλησίον ³⁵ τοῦ παλατίου· καὶ οὕτως παρακρατήτᾳ ³⁶ (3) διὰ τῶν κήπων ἐξῆλθεν αὐτὸς καὶ ἡ γυνὴ καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ διὰ τὸ μὴ γενέσθαι θόρυβον ἐν τῇ πόλει. Καὶ οὕτε τὰ στρατεύματα αὐτὸν ἔγνωσαν, οὕτε οἱ ἄρχοντες, ἕως ἀπῆλθεν πέντε μίλια· καὶ τότε ἐδήλωσεν, ἵνα ἐπακολουθήσωσιν αὐτῷ ἐπὶ Κτησιφώντα· καὶ ὁ μὴ δυνάμενος πέντε μίλια ποιῆσαι τὴν ἡμέραν, φεύγων ἐποίησεν κέ'. Καὶ αἱ γυναῖκες καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ³⁷ τὰ μὴ θεωροῦντα ἀλλήλους, τότε φύρδην ἔφυγον ἀλλήλους παρωθόμενοι. Τῆς δὲ νυκτὸς καταλαβούσης εἰσῆλθεν Χοσρόης εἰς οἶκον γεωργοῦ μηδαμινοῦ μείναι, μόλις χωρηθεὶς ἐν τῇ τούτου θύρᾳ, ἣν ἰδὼν ἔρχατον Ἡράκλειος, ἐθαύμασεν. Διὰ δὲ ³⁸ τριῶν ἡμερῶν κατέλαβεν Κτησιφών-

Porro in palatio Dastagerd trecenta signa sive vexilla variis bellis sibi erepta Romanus exercitus offendit. Reperit etiam divitiarum et aromatum species insolitas eo loci derelictas, plurimam nimirum aloen, magnæ aloes ligna decem et octo librarum pondo, et immensam sericorum florum copiam, piper, carbasinas camisias supra numerum omnem, zaccharum et zingiber, et aromatum plures species, argentum quoque infectum, holosericas vestes, lectisternia, et acu pictos tapetes, et aliorum hujusmodi congeriem immensam eamque præstantissimam, quam propter pondus, cum secum non valeret distrahere, flammis cunctam absumpserunt. Ac Chosrois tentoria et cortinas porticum in morem, quas, castris per agros fixis, erigebat, statuasque ejus plurimas cremaverunt. Invenit in palatiis istis struthiones, doreadas, onagros, pavones, et phasianos ad numerum plane non explicandum, et venatus exercendi gratia leones, et tigrides insolite magnitudinis vivos. Confugerunt etiam ad imperatorem multi captivi Edesseni, Alexandrini, aliorumque oppidorum ingens multitudo. Porro Heraclius festo luminum in Dastagerd celebrato, exercitum omnem recreavit, et militum equos refecit, diruitque Chosrois palatia, ædificia sane sumptuosa, admiratione digna, et stupendæ prorsus structuræ, cuncta solo tenuis adæquavit, ut quam desolatis et ferro flammisque devastatis, Romanorum urbibus tristitiam incolis ingessisset, Chosroes conjectaretur. Sed et plerique ejus diatarii capti, qui et ipsi quandam Dastagerd Chosroes secessisset, interrogati: Ante novem dies, responderunt, percepta prius itineris vestri fama, quam ipsi appelleretis, civitatis muro, haud ita regia seposito, latenter perforato, in hunc modum per hortos una cum uxore et liberis, ne tumultus in civitate oriretur, se subduxit. Sed neque illius exercitus, donec passuum millibus quinque abfuit, neque optimates ipsi, ejus adverterunt exitum: tunc enim, ut se Ctesiphontem profectum ²⁶⁹ sequerentur, edixit. Tunc qui millium quinque iter uno die conficere non valebat, fugiens ad viginti quinque spatium emensus est (mulieres vero et liberi, qui se prius nusquam conspexerant, tum mistim seque invicem obtrudentes in fugam age-

VARIE LECTIONES.

²¹ μεγάλα A, μεγάλης vulg. ²² καὶ ὀδοήκοντα A f. ²³ καὶ ante πίπερ add. ex A. ²⁴ νακοτάπητα A, νακόπητα vulg. ²⁵ ταπήτια A f, τάπια vulg. ²⁶ ἔστενεν A f, ἐστρώνυσεν vulg. ²⁷ κατέκαυσαν A, ἐκκυσαν vulg. ²⁸ τοῖς add. ex A. ²⁹ ὀνάγρους A, συάγρους vulg. ³⁰ πόλεων A, πολλῶν f, ἐθνῶν vulg. ³¹ κτήματα A f. ³² ἐρημωμένων — πυρπολουμένων A. ³³ αὐτοὶ ποτὲ vulg. ³⁴ τὸ πλησίον A, πλησίον vulg. ³⁵ παρακρατήτᾳ A, παρακρατεῖ τὰ f, παρ' ἀκρατήτᾳ vulg. ³⁶ αὐτοῦ add. ex A. ³⁷ διὰ δὲ A, διὰ τε vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(99) Anastasius: ex quibus unumquodque LXX pondum habebat, vel LXXX librarum: solus codex Peyrez. habet ἀπὸ ε' καὶ π' λιτρῶν inter varias lectiones.

(1) Moderna vocabula sunt, quorum nostra ad Cedrenum edit. Regiæ expositio est.

(2) Παπυλεῶνας exposuimus superius, tuguria ex asseribus compacta: ἐμβόλους porticus militares, cortinarum et tentoriorum aditus ad se invicem

habentium ordinem interpretor.

(3) Vox insolens. Anast., temere; Cedr. ἀγνοούντων πάντων, clam omnibus: ut forte scripserit Theophanes ἀπακρατήτητα, nemine prohibente, observante: vel certe ἀκράτητα, quasi effuso cursu, faveatque quod addit auctor, confecisse una die 24 millia, qui prius ægre quinque conficeret. Quod reddit novus interpr. per cratem, etc., non possum probare. COMBESIS.

bantur. Ingruente autem nocte ad domum vilis cujusdam agricolæ divertit, cujus janua vix ipsum capere potuit: quam cum postea vidisset Heraclius, satis miratus est) et triumphorum spatio Ctesiphontem attigit. Is igitur Chosroes, qui ante viginti quatuor annos, cum sub Phoca imperatore Daras expugnaret, a præstigiatoribus astrologis vaticinium audierat, se, quo tempore Ctesiphontem secederet, perditum iri: quique ob id nec unicum quidem milliare a Dastagerd Ctesiphontem versus progredi ausus fuerat, tum demum fuga arrepta in eam urbem se recepit, nec in ea tamen subsistere confidit, sed trajecto Tigridis amnis ponte, in urbem longius positam contendit, quæ quidem Seleucia a nobis, a Persis Guedeser appellatur: repositisque in ea omnibus opibus suis, illic demum consedit cum Sirem, uxore sua, et tribus aliis pellicibus, quæ et ipsæ filię ejus erant: reliquis vero uxores atque liberos quam plurimos quadraginta passuum millibus procul Orientem versus in locum munitissimum transmisit. Porro Sarbarum, quasi Romanorum partibus propensum, et Chosrois famæ detrahentem, apud ipsum Persarum nonnulli criminati sunt. Quare missis per spatharium ad Cardaregam Sarbarazæ collegam ad Chalcedonem expugnandam castra metatum jussis, ut e medio tollat Sarbarazam, ac mox educto exercitu ad suppetias sibi ferendas adveniet, significat. Is autem, qui litteras ferebat, a Romanis circa Galatiam insciis Persis comprehenditur, et Cpoli imperatoris filio coram sistitur. Imperator veritate a misso ex ordine cognita, Sarbarazam ad se confestim vocat. Veniens ille coram imperatore stetit. Imperator tradita illi, quæ ad Cardaregam epistola, missum palam ostendit: legit ille epistolam, et de re circa se gerenda certior factus, vertit animum, et cum imperatoris filio et patriarcha pactum init. Adulteratis deinde Chosrois litteris, sibi occidi jussu quadraginta alios adjunxit satrapas, optimates, tribunos, et centuriones quasi certissimæ morti devotos, sigilloque belle adaptato, duces et ipsi Cardaregam convocat, lectaque in omnium auditu epistola, compellens Cardaregam: *Istuc, inquit, facturum te polliceris?* Optimates itaque jam ira exæstuant, Chosroem regia dignitate excidisse publicant, compositisque cum imperatore pacis fœderibus, communi omnium

α α · καὶ ὁ χρησμοδοτηθεὶς ὁπὸ τῶν γοητῶν καὶ ἀστρολόγων ὁ πρὸ καὶ ἐτῶν, ὅτε τὸ Δαρδῆς ἐπολιέ- κησεν ἐπὶ τῶν χρόνων Φωκά τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων, ὅτι ἐν οὕτῳ καιρῷ ἀπέλθοι ἐν Κτησιφῶντι ὁ, ἀπολεί- ται · καὶ μὴ ἀνασχόμενος ἀπὸ τοῦ Δασταγέρδ ἐπὶ τὸ μέρος ἐκεῖνο μίλιον ἐν πορευθῆναι, τότε φεύγων ἐν ταύτῃ ἀπῆλθεν, καὶ οὐδὲ ἐν ταύτῃ ἐθάβρησεν στήναι, ἀλλὰ παράσας τὴν ποντογέφυραν (4) τοῦ ὁ Τίγριδος ποταμοῦ εἰς τὴν ἐκεῖθεν πόλιν, τὴν λεγομένην Σελεύ- καϊαν παρ' ἡμῖν, παρὰ δὲ Πέρσας Γουεδεσῆρ, πάντα τὰ χρήματα ἐν ταύτῃ ἀπέθετο ὁ, καὶ ἐκάθισεν ἐκεῖ μετὰ Σεϊρέμ ὁ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ μετὰ τριῶν ἐτέρων γυναικῶν, τῶν καὶ θυγατέρων αὐτοῦ· τὰς δὲ λοιπὰς αὐτοῦ γυναῖκας καὶ τὰ πολλὰ αὐτοῦ τέκνα παρέπεμψεν ἀπὸ μ' μιλίων ὁ εἰς τὸ ἀνατολι- κώτερον μέρος εἰς τόπον ὀχυρὸν. Τινες δὲ Περσῶν διέβαλλον τὸν Σάρβαρον ὁ πρὸς Χοσρόην, ὡς τὰ τῶν Ῥωμαίων φρονούντα, καὶ καταλαλοῦντα αὐτοῦ ὁ · καὶ ἀποστέλλει σπαθάριον αὐτοῦ ὁ μετὰ χειρὸς αὐτοῦ πρὸς Καρδαρίαν τὸν ὁ συστράτηγον Σαρβαράζδ εἰς Χαλκηδόνα γράψας αὐτῷ, ἵνα τὸν Σαρβαράζδ ἀπο- κτείνῃ (5), καὶ οὕτως τὸν λαὸν τῶν Περσῶν ἀναλαβὼν σπύσῃ ἐπὶ Περσίδα ὁ εἰς συμμαχίαν αὐτοῦ. Ὁ δὲ τὰ γράμματα κομίζων περὶ τὴν Γαλατίαν συλλαμ- θάνεται παρὰ τῶν Ῥωμαίων. Οἱ δὲ συλλαβόντες αὐτὸν διαλαθόντες τοὺς Πέρσας εἰς τὸ Βυζάντιον τοῦτον ἀπήγαγον, καὶ τῷ υἱῷ τοῦ βασιλέως τοῦτον παρέδωκαν. Ὁ δὲ βασιλεὺς μαθὼν παρὰ τοῦ ἀπο- στολιμαίου τὴν ἀλήθειαν Σαρβαράζδ παραχρῆμα μεταπέμπεται. Ἐλθὼν ὁ οὖν παρέστη τῷ βασιλεῖ. Ὁ δὲ βασιλεὺς τὴν πρὸς τὸν Καρδαρίαν ἐπιστολὴν τούτῳ ἐπιδοῦς, καὶ τὸν ἀποσταλέντα ὑπέδειξεν, καὶ ἀνέγνω τὴν ἐπιστολὴν, καὶ πληροφορηθεὶς τὸ ἀλγὺς, παραχρῆμα ἐτράπη, καὶ συνθήκας μετὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ πατριάρχου ποιεῖ. Καὶ φιλώσας ὁ τὸν Χοσρόου ἐπιστολὴν σὺν αὐτῷ ἐντίθησιν ἐν αὐτῇ ἄλλους τεσσαράκοντα ὁ σατράπας καὶ ἀρχοντας καὶ χιλιάρχας καὶ ἑκατοντάρχας ἀποκτανθῆναι ὁ, καὶ ἐπιθεῖς εὐφυνῶς ὁ τὴν σφραγίδα, συναθροίσει τοὺς ἡγε- μόνας, καὶ αὐτὸν τὸν Καρδαρίαν, καὶ ἀναγνούς τὴν ἐπιστολὴν ἐφη πρὸς τὸν Καρδαρίαν· Συνορῶς τοῦτο ποιεῖν; Οἱ δὲ ἀρχοντες θυμῷ ὁ πλησθέντες, τὸν ὁ Χοσρόην ἀπεκρήνυστον, καὶ πρὸς τὸν βασιλέα συνθήκας εἰρηνικὰς ἐποίησαν, καὶ κοινῇ βουλευσά- μενοι ἔδοξαν, ἵνα ἐκ Χαλκηδόνας ἀναχωρήσωσι, καὶ ἐπὶ τὰ ὅσια ἀπέλθωσι μηδὲν ὁ λυμαινόμενοι. Ὁ δὲ

VARIE LECTIONES.

ἡ χρησμοδοτηθεὶς α. ὁ καὶ ante ἀστρ. add. ex A. ὁ ἀπέλθειν, Κτησιφῶν A, ἀπέλθῃ, ὁ Κτησιφῶν f. ὁ τοῦ add. ex A. ὁ ταύτη A, αὐτῇ vulg. ὁ ἀνέθετο A e. ὁ Σεϊρέμ A a f, Σεϊρέμ vulg. ὁ τῶν καὶ θυγ. A, καὶ τῶν θυγ. vulg. ὁ ἀπὸ μ' μιλίων add. ex A a f. ὁ τὸν Σάρβαρον A a f. ὁ αὐτοῦ A, αὐτὸν vulg. ὁ αὐτοῦ ante μετὰ add. ex A. ὁ τὸν add. ex A. ὁ σπύσῃ ἐπὶ Περσίδα A, σπύσῃται vulg. ὁ ἔλθῃ οὖν] εἰσελθόντι οὖν αὐτῷ A. ὁ φιλώσας A, φιλώσας a f. ὁ τὴν αὐτῇ ex A. ὁ τεσσαράκοντα A, υ' vulg. ὁ ἀποκτανθῆναι A, ἐπικτ. vulg. ὁ εὐφυνῶς A, εὐφυνῇ f. ὁ θυμῷ A, θυμῷ vulg. ὁ τὸν add. ex A. ὁ μηδὲν λυμ. add. ex A e f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(4) Optime Meursius pontem ex pontonibus expo- nit, et ex Rigaltio depromptit auctoritates: ex quibus, quia pontones ad invicem funibus colligatos videt, ποντογέφυραν, et quam ad annum Hera- clii 45, pag. 262, vocat auctor γέφυραν ex σχο-

νίων, pro eodem usurpari conjicio.

(5) Quod falsis Heraclii litteris deceptus, de quibus Nicephorus ad annum 625, Chosroi ad extrema deducto suppetias non dederit.

Ἡράκλειος, ἔγραψεν τῷ Χοσρόῳ· Ἐγὼ διώκω, καὶ Ἀ
πρὸς εἰρήνην τρέχω. Οὐ γὰρ ἐκὼν πυρπολῶ
τὴν Περσίδα, ἀλλὰ βιασθεὶς ὑπὸ σοῦ. Τίψωμεν
οὖν καὶ νῦν ⁷¹ τὰ ὅπλα, καὶ εἰρήνην ἀσπασώμε-
θα· σκέσωμεν τὸ πῦρ, πρὶν τὸ πῦρ καταφλέξῃ.
Τοῦτου δὲ μὴ καταδεξαμένου, μεγάλως τὸ μῖσος τοῦ
λαοῦ τῆς Περσίας ἠυξήθη κατ' αὐτοῦ ⁷², καὶ ἐστράτευ-
σαν ⁷³ Χοσρόης πάντας τοὺς ἀνθρώπους τῶν ἀρχόντων
αὐτοῦ καὶ πᾶσαν τὴν ὑπουργίαν αὐτοῦ τε καὶ τῶν γυ-
ναικῶν αὐτοῦ, καὶ τοὺς ὀπλίτας πάντας ἀπέλυσεν
ἐνωθῆναι τῷ στρατῷ τοῦ Ῥαζατῶ (6), καὶ στήναι
εἰς τὸν Ἀρβᾶ ποταμὸν ἀπὸ ἱβ' ⁷⁴ μιλίων Κτησιφώντος·
καὶ ἐκέλευσεν αὐτοὺς, ἵνα ὅταν ⁷⁵ περάσῃ τὸν ποτα-
μὸν ὁ βασιλεὺς ⁷⁶, κόψουσι τὴν γέφυραν [καὶ τὴν
ποντογέφυραν ⁷⁷]. Ὁ δὲ βασιλεὺς τῇ ἐβδόμῃ τοῦ Ἰα-
νουαρίου μηνὸς κινήσας ἐκ τοῦ Δασταγέρδ, καὶ πε-
ριπατήσας τρεῖς ἡμέρας, ἠπλίκευσεν ἀπὸ ἱβ' ⁷⁸ μιλίων
τοῦ Ἀρβᾶ ποταμοῦ, ὅπου ἦν τὸ φασάτον ⁷⁹ τῶν
Περσῶν, ἐν οἷς εἶχον ⁸⁰ καὶ διακοσίους ἐλέφαντας·
καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς Γεώργιον τὸν τουρμάρ-
χην τῶν Ἀρμενικῶν, ἵνα ἀπέλθῃ μέχρι τοῦ ποτα-
μοῦ, καὶ καταμάθῃ, εἰ ἔχει πέραμα ὁ Ἀρβᾶς. Καὶ
εὐρίων, ὅτι ἔκοφαν τὰς γεφύρας, καὶ οὐκ ἔχει πέρα-
μα ὁ Ἀρβᾶς, ὑπέστρεψεν πρὸς τὸν βασιλέα. Καὶ
ἀποκινήσας ὁ βασιλεὺς, ἦλθεν πρὸς τὸν ⁸¹ Σιάζουρον.
Καὶ περιήρχετο πυρπολῶν ⁸² τὰς χώρας καὶ τὰς πό-
λεις ὅλον τὸν Φεβρουάριον μῆνα. Τῷ δὲ Μαρτίῳ μηνὶ
ἔλθων εἰς χωρίον λεγόμενον Βαρζᾶν, ἐποίησεν ἐπὶ
ἡμέρας. Καὶ ἀπέστειλεν Μεζέζιον τὸν στρατηγὸν εἰς
κυῖρτον· καὶ προσεβόη αὐτῷ Γουνδαβούνας (7), ὅστις
χιλάρχος ἦν τῆς στρατείας Σαρβάρου μετὰ ἄλλων
πέντε, τριῶν μὲν κομήτων, δύο δὲ ἀξιωματικῶν· καὶ
ἤγαγεν αὐτοὺς πρὸς τὸν βασιλέα. Ὅστις Γουνδα-
βούνας ἀναγκαῖα πράγματα τῷ βασιλεὶ ἀπήγγειλε,
λέγων, ὅτι Ὅταν ⁸³ ἔφυγεν ὁ Χοσρόης ἀπὸ Δασταγέρδ,
καὶ ἀπῆλθεν ἐν Κτησιφώντι καὶ Σελευκείᾳ, ἠσθένησε
δυοστνερῖα, καὶ ἠθέλησεν τὸν υἱὸν ⁸⁴ Μερδασᾶν τὸν
τεχθέντα ἐκ τῆς Σεϊρέμ στέφαι· καὶ ὅτι ἀντεπέρασεν
τὸν ποταμὸν πάλιν, καὶ ἦνεγκεν μεθ' αὐτοῦ τὸν Μερ-
δασᾶν καὶ τὴν Σεϊρέμ, καὶ τὸν ἄλλον αὐτῆς ⁸⁵ Σαλια-
ρόν· τὸν δὲ πρωτότοκον αὐτοῦ υἱὸν Σιρόην καὶ τοὺς
ἀδελφοὺς αὐτοῦ καὶ τὰς γυναῖκας αὐτοῦ εἴασεν ⁸⁶ πέρα-
ν τοῦ ποταμοῦ. Καὶ γινούς Σιρόης, ὅτι τὸν Μερδασᾶν
θέλει στέφαι, ἐταράχθη· καὶ ἐπεμύεν τὸν συγγάλα-
κτον αὐτοῦ πρὸς Γουνδαβούναν, δηλώσας αὐτῷ, ὅτι
Ἐλθὲ πέραν τοῦ ποταμοῦ, ἵνα συντύχω σοί.
Ὁ δὲ Γουνδαβούνας ἐφοβήθη διὰ τὸν Χοσρόην περᾶ-
ν· καὶ ὁλοὶ αὐτῷ ⁸⁷, ὅτι· Γράψον μοι διὰ τοῦ
πρυτανιστοῦ σου, εἰ τι ⁸⁸ θέλεις. Καὶ ἔγραψεν
αὐτῷ Σιρόης, ὅτι· Γινώσκεις, πῶς ⁸⁹ ἡ πολιτεία

et in patriam reverterentur. Scripsit autem Hera-
clius Chosroï: *Insequor te, et ad ineundam pacem
contendo, non enim lubens Persidem devasto, verum
a te coactus. Armis projectis, pacem amplexemur,
et incendium exstinguamus, priusquam tota moles con-
flagret.* Respuit Chosroes pacis condiciones, ex
quo in eum Persici totius populi odium incensum.
Novo subinde exercitui conflando studium adhibet:
quare optimatum suorum domesticos, vilemque
etiam ministrorum suorum et pellicum gregem
armis instruit et ut Rhazatis exercitui se adjunge-
rent imperat; locum etiam, quo convenient, ad
Arbam videlicet fluvium lapide duodecimo Ctesi-
phonte dissitum præfigit, simulque jubet, ut flumi-
ne ab eis trajecto, pontem e lapide vel ligno quem-
libet solvant et disrumpant. Imperator autem
mensis Januarii die septimo e Dastagerd gressu
moto, et trium dierum itinere confecto, ad duo-
decimum ab amne Arba milliarium, quo loci Per-
sarium confluxerat exercitus, in quo elephantum du-
centi, castra applicuit. Inde Armenicorum agmi-
num ductorem Georgium, qui fluvium Arbam
experiat, et num vadi commoditatem offerat,
explorēt, secreto submittit. Is ubi pontes interci-
sos et ruptos, nullumque in Arba flumine vadum
reperit, ad imperatorem revertitur. Motis inde ca-
stris Siazurum imperator divertit, provincias et
urbes toto mense Februario circumire contentus.
Mense vero Martio ad oppidum, cognomento Bar-
zam, deflectens, dierum septem moram in eo figit.
Mox Mezezum ducem ad prædam e vicinis agris
agendam mittit. Ibi Gundabunam, qui in Sarbari
exercitu tribunum munus obtinuerat, cum via sociis
quinque, comitibus quidem tribus, aliisque præci-
pua dignitate insignitis duobus offendit, quos omnes
ad imperatorem duxit. Is Gundabunam res omnino
necessarias ad imperatorem retulit: E Dastagerd,
inquit, Chosroes fugitivus erupit, et Ctesiphontem,
mox inde Seleuciam petiit. Ager viscerum morbo
filium Merdasam e Sirem uxore susceptum regia
corona redimire meditatus, fluvium retro trajecit,
et Merdasam filium, Sirem uxorem, Saliarumque
alium ex ea natum, primogenito Siroe, et ejus
fratribus, nec non aliis conjugibus trans flumen re-
lictis, secum tulit. Porro Siroes, ubi de fratre in
regem coronando patris consilium comperit, animo
commotus, collactaneum suum ad Gundabunam mi-
sit, scripsitque in hanc sententiam: *Veni trans flu-
vium, et te alloquar.* Gundabunam **271** Chos-

VARIE LECTIONES.

⁷¹ καὶ νῦν add. ex A. ⁷² κατ' αὐτοῦ A, κατὰ Χοσρόου vulg. ⁷³ ἐστράτευσεν vulg. ⁷⁴ ὅταν] ἡνίκα A.
⁷⁵ ὁ βασιλεὺς add. ex A. ⁷⁶ καὶ τὴν ποντ. om. A f. ⁷⁷ φασάτον A, φωσάτον vulg. ⁷⁸ εἶχον A, εἶχεν
vulg. ⁷⁹ πρὸς τὸν A, εἰς τὸν vulg. ⁸⁰ πυρπολῶν add. ex A. ⁸¹ ὅταν add. ex A. ⁸² τὸν υἱὸν A, τὸν ἰδίον
vulg., om. f. ⁸³ αὐτῆς] αὐτοῦ f. ⁸⁴ εἴασεν A, εἴαται vulg. ⁸⁵ αὐτῷ A f, αὐτὸν vulg. ⁸⁶ εἰ τι] ὅτι. f.
⁸⁷ πῶς add. ex A e.

JAC. GOARI NOTÆ.

(6) Non meminit librarius vocis Ῥαζατού, cujus
mentio pagg. 64 et 65.

(7) R. Peyrez. eques, scripti tamen pœnitens Γου-

δαβούσαν hac eadem pagina bis librarius repetit.
Anastasius pariter scripsit Gundabundam et Gun-
dabusam.

hymnos gratiæ Deo cecinerunt, exceptoque demum A imperatore cum gaudio et tripudius urbem ingressi sunt.

Arabum princeps Muamed annis novem.

A. C. 620. — *Persarum rex Adeser menses septem regnat.*

Hoc anno ineunte vere Heraclius imperator, venerandis et vivificis lignis secum latis, regina civitate solvens Hierosolymam Deo grates persolurus perrexit. Ubi Tiberiadem advenit, Christiani Benjamin quemdam nomine, seu gravia ipsis damna inferre solitum, apud eum criminati sunt. Erat enim vir supra modum divitiis potens; quare imperatoris totiusque exercitus sumptibus pendendis solus ipse satis exstitit. Imperator itaque criminis eum damnaturus: *Quam ob causam, inquit, injuria Christianos prosequeris?* Respondet ille: *Quod fidei meæ hostes existunt.* Judaica quippe superstitione tenebatur. Imperator autem admonitum, et de religione Christiana instructum in Eustathii Neapolitæ domo (Christianum se hic profitebatur, et imperatorem pariter susceperat)

στηρίου ὕμνους τῷ Θεῷ ἡ ἀνέπεμπον· καὶ οὕτω λαβόντες τὸν βασιλέα σκιρτῶντες εἰσῆλθον ἐν τῇ πόλει.

Ἀράβων ἀρχηγὸς Μουαμὲδ ἔτη 9.

A. M. 6120. — *Persarum βασιλεὺς Ἀδασήρ μῆνας ἑπτὰ.*

Τούτῳ τῷ ἔτει ἀπάρας ὁ βασιλεὺς ἅμα τῷ ἔαρι²² (13) ἀπὸ τῆς βασιλευσύνης πόλεως ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα ἐπορεύετο, ἀπαγαγὼν τὰ τέμια καὶ ζωοποιὰ ξύλα τοῦ ἀποδοῦναι τῷ Θεῷ τὴν εὐχαριστίαν. Ἐλθόντι δὲ αὐτῷ ἐν Τιβεριάδι κατηγόρησαν οἱ Χριστιανοὶ Βενιαμὴν τινα ὀνόματι, ὡς κακοποιοῦντα αὐτούς. Ἦν γὰρ ἐνούσιος σφόδρα. Καὶ ὑπεόβητο τὸν βασιλέα, καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ. Ὁ δὲ βασιλεὺς κατέκρινεν αὐτὸν, λέγων· *Διὰ πόλιν οὕτως κακοποιεῖς τοῦς Χριστιανούς;* Ὁ δὲ εἶπεν²³· *Ὡς ἐχθρούς τῆς πίστεώς μου.* Ἦν γὰρ Ἰουδαῖος. Ὁ δὲ βασιλεὺς νοθεύσας αὐτὸν²⁴ καὶ πέισας ἐδάπτισεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Εὐσταθίου τοῦ²⁵ Νεαπολίτου, Χριστιανῷ ὄντος, καὶ αὐτοῦ ὑποδεξαμένου τὸν βασιλέα. Εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ ἀποκαταστήσας, Ζαχαρίαν τὸν πατριάρχην (14), καὶ τὰ τέμια καὶ ζωοποιὰ

VARIÆ LECTIONES.

²¹ ὕμνους τῷ Θεῷ A, τ. Θ. ὕμνους vulg. ²² ἅμα τῷ ἔαρι] ἅμα ἱερεῦσιν A, ἅμα ἱερεῖς f. ²³ ὁ δὲ ἀπεκρίθη A, om. f. ²⁴ αὐτὸν add. ex A. ²⁵ τοῦ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(13) Heraclium e Persiæ cum victoria redeuntem Hierosolymam iter primo direxisse, et sancta cruce in eam illata, et Christiano more exaltata (qui ritus crucis est exaltatio) et mox Byzantium missa, ipsum tandem in regiam urbem regressum auctor est Nicephorus, qui victorilis et itinere Hierosolymitano relatis subdit: Μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ Ἡρόκλητος πρὸς τὸ Βυζάντιον ἐχώρει ὑπὸ πολλῆς εὐφημίας καὶ δόξης ὑπερβαλλούσης παρὰ τῶν ἐκείσε δεχθεὶς. *Paula post vero Heraclius Byzantium rediens cum fausta omnium acclamatione, atque ingenti magnificentia a civibus receptus est, etc.* Theophanes ex adverso victorem Heraclium CP. revisisse, tum altero anno Hierosolymam versus se contulisse pugnat. In tanta rerum Heraclii scriptorum differentia quem interponamus litis iudicem, non suppetit. Ipse Nicephorus item propriis verbis dirimat. Enarrata quam ample Heraclii Hierosolymam protectione, ac crucis, si vere foret a barbaris restituta, facto examine, eadem probata, exaltata, et CP. missa, Heraclii reditu in eam urbem nondum memorato, subiungit: Δευτέρᾳ δὲ ἦν Ἰνδικτιῶν, ἥνικα ταῦτα ἐπράττετο· *Indictio secunda numerabatur, cum ista fierent.* At hic annus Heraclii decimus nonus indictio secunda notatur: ad mentem itaque Theophanis, ex Nicephori iudicio decimus nonus Heraclii elabebatur, ἥνικα ταῦτα ἐπράττετο. Nicephorum porro Heraclii in urbem regiam adventum post hæc scripta si dixeris, geminum in eam urbem e Persiæ et Hierosolyma reditum facili concedam, et Nicephorum narratorem ordinem solitum pervertere observabis.

(14) Occupatæ a Persis Hierosolymæ tempore Modestum ejus episcopum sedisse testis est Nicephorus. Vivente Zacharia, vel absente, nullam Modesti in Hierosolymorum Ecclesiam auctoritatem Theophanes refert. Quæ ratio, ut falsum omnino Nicephori Chronicon existimaret, Petavium impunit, licetam vero verbis hujuscemodi a Theophane ad hunc annum scriptis, aptissime componi: Εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ τοῦ πατριάρχου Ζαχαρίου τελευτήσαντος, μετὰ τὸ ἐλθεῖν

αὐτὸν ἐκ Παλαιστίνης ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας, τοῦ δὲ ἁγίου Μοδέστου καὶ ἀρχιμανδρίτου τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Θεοδοσίου, τοῦ κτείναντος τὴν ἁγίαν Ἀναστασίαν, καὶ τὴν Ἁγίαν Βηθλεὲμ, ὡς ἐμπροσθέντα ἀπὸ τῶν Περσῶν· τότε οὖν χειροτονεῖ ὁ βασιλεὺς τὸν ἅγιον Μόδεστον πατριάρχην. Verba porro ista licet vitiosa, et a grammaticæ legibus aliena sensum a Petavio animadversum reddunt quam congrue: *Imperator Hierosolymam ingressus est, (procedente vero tempore) cum soluta captivitate in Palestinam redisset Zacharias patriarcha, et dum ultimum obiisset, tunc imperator sanctum Modestum, qui sancti Theodosii monasterio quondam Archimandrita prepositus fuerat, et sanctam Anastasiam (id est, Resurrectionis templum) et aliud in sancta Bethleem a Persis exustum, reparaverat, ordinari curavit: cunctis tamen in exemplaribus, quæ ad manus sunt, non exstare observo.* In illust. Peyrez. codice fateri legi; ad Barberini marginem ex Palatino, cum quo Peyrezianus codex comparatus, exscriptum non inficias eo; in Regio, in Vaticanis tribus, in Barberino non reperiri, et num a Theophane primo prodierint, incertum contendo. Tot codicibus uno quasi stylo exaratis concordēs sese Anastasius, *Miscellæ* scriptor, et Cedrenus adjungunt: et quæ adducta verba continent, na verbo quidem attingunt. Quocirca ex eis, ut mihi falsum Nicephori Chronicon reddatur, colligere non licet: maxime cum Zacharia captivitate Persica detento, quæ Baronii sententia est ad a. C. 616, num. 7, Modestus, ut episcopus administrator, sedem tenere potuerit: idque solum Nicephori auctoritate evinci: quinimo illud idem memoratis superius verbis, ab ipso etiam Theophane fetus nomine agnitis commode confirmari. Qui enim quondam monasterii præfectus, tum vero episcopus administrator sancti Resurrectionis templi, et Bethleem ruinas reparaverat, Modesto denum vivis erepto ab imperatore ad thronum olim commissum, proprias, non alienas agens vices, promotus est.

ξύλα εἰς τὸν τοῖον τόπον, καὶ πολλὰ εὐχαριστήσας τῇ Θεῷ, ἀπῆλθεν τοὺς ³⁰ Ἑβραίους ἀπὸ τῆς ἁγίας πόλεως, καλεῖσας μὴ ἔχειν αὐτοὺς ἐξουσίαν ἀπὸ τριῶν μιλίων τῆς ἁγίας πόλεως πλησιάζειν. Καταλαβὼν δὲ τὴν Ἑδεσσαν ἀπέδωκεν τὴν ἐκκλησίαν τοῖς ὀρθοδόξοις, ὑπὸ Νεστοριανῶν κατεχομένην ἀπὸ Χοσρόου. Καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν Ἱερὰπολιν, ἤκουσεν ³¹ ὅτι Σιρόης τέθνηκεν ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς, Ἀδεσῆρ δὲ ὁ τοῦτου υἱὸς (15) τὴν βασιλείαν τῶν Περσῶν παρέλαβεν. Τοῦτου δὲ μῆνας ἐπτάκρατήσαντος τῆς ἀρχῆς ἐπανέστη αὐτῷ Σαρβαράζας, καὶ τοῦτον πατάξας, ἐβασίλευσεν τῶν Περσῶν μῆνας 830. Τοῦτον δὲ ἀνελόντες οἱ Πέρσαι Βοράνην κατεστήσαντο ³² εἰς βασιλεῖα, τὴν θυγατέρα Χοσρόου, ἥτις ἐκράτησεν τῆς βασιλείας τῶν Περσῶν ³³ μῆνας ἐπτά. Ταύτην δὲ ³⁴ διεδέξατο Ὀρμίδης ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν διωχθεὶς, καὶ γέγονεν ἡ βασιλεία τῶν Περσῶν ὑπὸ τοῦ Ἀραβας μέχρι τῆς σήμερον.

Ἀράβων ἀρχηγὸς Μουαμέδ ἐτῆ θ' ³⁵.

A. M. 6121. — Περσῶν βασιλεὺς Ὀρμίδα ἐτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει τοῦ βασιλεὺς Ἡρακλείου ὄντος ἐν τῇ Ἱερὰπολει, ἦλθεν πρὸς αὐτὸν Ἀθανάσιος ὁ πατριάρχης τῶν Ἰακωβιτῶν (16), δεῖνός, ἀνὴρ καὶ κακοῦργος τῇ τῶν Σύρων ἐμφύτῳ κακοουργίᾳ, καὶ κινήσας πρὸς τὸν βασιλεῖα περὶ πίστεως λόγους, ὑποσχεντο αὐτῷ Ἡράκλειος, εἰ τὴν ἐν Χαλκηδὼν συνόδον ὑποδέξεται ³⁶, πατριάρχην αὐτὸν ποιεῖν Ἀντιοχείας. Ὁ δὲ ὑποκριθεὶς ὑπέδεξατο ³⁷ τὴν συνόδον, ὁμολογήσας τὰς δύο ἐν Χριστῷ ἡνωμένας ³⁸ φύσεις ἡρώτησέν τε τὸν βασιλεῖα (17) περὶ τῆς ἐνεργείας καὶ

A eum baptismo tingi providit. Imperator deinde Hierosolymam ingressus, patriarcha Zacharia sedi suae restituto, et venerandis vivificisque lignis loco suo redditis, debitas grates Deo persolvit, Hebraeosque a sancta civitate jussit exsulare, nec nisi supra tertium ab ea lapidem ad eandem accedendi fecit ipsis potestatem. Edessam profectus, ecclesiam sub Chosrois temporibus a Nestorianis occupatam orthodoxis restituit. Cum Hierapolim venisset, Siroem Persarum regem obisse, et Adeser ejus filium Persarum regnum consecutum intellexit. In eum post imperii mensem septimum Sarbaraz rebellavit, et principe deleto Persis imperavit menses duos. Eo sublato Boranem Chosrois filiam in regem sibi Persae praefecere, quae regnum administravit menses septem. Huic successit Hormisdas, qui demum a Saracenis solio depulsus est, ac tandem Persicum regnum Arabibus subjectum est, et in hanc usque diem sub ipsis remansit.

Arabum princeps Muamed annis novem.

274 A. C. 621. — Persarum regis Hormisdas annus primus.

Hoc anno, cum imperator adhuc Hierapoli moraretur, Athanasius Jacobitarum patriarcha, vir valde et perniciosus, ut ex innata sibi vafritie sunt Syri omnes, ad eum accessit, motisque cum imperatore de fide sermonibus, si modo synodum Chalcedonensem vellet admittere, patriarcham Antiochie se constituturum Heraclius promisit. Is enuntiatis in Christo naturis duabus, haeresim ad tempus simulans, propositam synodum probavit et recepit. Tum vero de operatione et voluntatibus impera-

VARIAE LECTIONES.

³⁰ τοὺς add. ex A. ³¹ ἤκουσεν A, ἀκούσας vulg. ³² κατεστήσαντο A, κατέστησαν vulg. ³³ τῆς βασιλείας τῶν Π. A, τὴν βασιλείαν Περσῶν vulg. ³⁴ δὲ add. ex A. ³⁵ Ἀράβων — ἐτῆ θ' om. e f. ³⁶ ὑποδέξεται A, ὑποδέχεται vulg. ³⁷ ἐδέξατο A. ³⁸ ἡνωμένας add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(15) Regum, qui Persis dominati sunt, alia apud Nicephorum et Schikardum de rebus Persicis offerunt se nomina.

(16) Auctor Monothelitarum historiae Combefis de Jacobitarum haeresi tractatum edidit, ex quo pauca proferam: Ὁ Ἰακωβός, ἀφ' οὗ καὶ οὗτοι καλοῦνται, μοναχός τις γέγονε Σύρος. Τζάνζαλος ἐπονομαζόμενος, διὰ τὴν ἀγαν αὐτοῦ, ὡς οἶμαι, εὐτέλειαν. Οὗτος οὖν ἀναδεξάμενος παρὰ τοῖς Σύροις τοῦτο ἐκφύρτεν. Et infra: Οἱ τῷ Ἰακώβῳ μοναχῷ Σύρῳ πεισθέντες ὀνομάσθησαν Ἰακωβίται. Jacobus, a quo isti appellationem sortiti sunt, Syrus quidam monachus, ignobilis valde atque obscurus fuit, cognomine Τσανζάλ (Culex) ob summam, puto, ejus vilitatem. Hic ergo Eutychetis amplexus doctrinam, apud Syros eam praedicavit.

(17) Memoratus auctor Athanasii cum Heraclio congressionis a Theophane fidem elevaturus, his eam oppugnat argumentis: 1. alteri cum Paulo Severiano ab eodem Heraclio habitae persimilem: quam perinde licet locorum et temporum circumstantiae diversam, pleraque tamen eandem ostendant; 2. iis auctoribus aut scriptis eam non memorari, quibus ejus mentio debuerat esse commendata; 3. perperam Heraclium animo consternatum (attonitum argutius scripsisset) audita Athanasii sententia recenseri, cui jam Pauli Sergiique mens similis fuisset operata; 4. Paulum Se-

verianum episcopatu Antiocheno ob haeresim simulate repudiatam ab Heraclio donatum, Pauli forsitan abjecisse nomen, et Athanasii assumpsisse. Leviora tamen sunt haec tela, quam quibus confodiatur Theophanes, et historiae ab eo conscriptae veritas laedatur. Ac primi quidem impetus in eam nullus est, aut certe debilis, qui geminum Heraclii, qua cum Paulo, qua cum Athanasio congressum admittet, atque ut eundem, vel similem materia et proposito, ita personarum, loci, temporum circumstantiis diversum; 2. scriptoribus nonnullis licet Athanasii fraudes obvolvuntur silentio, aliis tamen velut Sophronio concerepantibus buccis easdem execrantur senore ventilantur: Cum quibus, inquit, anathema sint et catathema, Athanasius quoque Syrus, et Apozygarius Anastasius, etc.; 3. Athanasii verbis stupefactum Heraclium, quae res novas, et inaudita dogmata prae aliis ingererent: in nonnullis enim a Severianis discrepabant Jacobitae; 4. ultimi argumenti apud me, vel cordatos ea tantum erit fides, quae se probata auctoritate senserit fulciendam. Illud insuper moneo eo in Theophanem discursu prave Baronium argui, qui, Cedreno Heraclii et Athanasii colloquium in annum 25 reponente, ad annum 20 illud revocavit; seriem enim annorum qui legerit apud Cedrenum, typographi solius, haud Baronii advertet erratum.

nono Constantis imperantis anno, indictione octava. A δὲ καὶ τῶν ἐσπερίων ἐπισκόπου; ἐπιμωρῆσατο. Μετὰ δὲ τὴν ἑξορίαν Μαρτίνου Ἀγάθων χειροτονεῖται πάπας Ῥώμης· ὅστις κινήσει ζήλῳ Θεοῦ, σύνοδον ἐκκλησίαν καὶ αὐτὸς συναθροίσας, τὴν τῶν Μονοθελητῶν αἵρεσιν ἀπεκκήρυξε, τὰς δὲ δύο ¹² θελήσεις καὶ ἐνεργείας ἐκράνωσεν ¹³. Οὕτω δὲ τῆς ¹⁴ ἑκκλησίας τότε ὑπὸ τε τῶν βασιλέων καὶ τῶν δυσσεβῶν ἱερέων ταρattoμένης, ἀνέστη ὁ ἐρημικώτατος ¹⁵ Ἀμαλῆκ (23) τύπτων ἡμᾶς τὸν λαὸν τοῦ Χριστοῦ, καὶ γίνεται· πρώτη φορὰ πτώσις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατοῦ, ἡ κατὰ τὸ Γαβιθὰ ¹⁶ λέγω καὶ Ἱερμουχάν (24) καὶ τὴν ἄβυσμον αἱματοχυσίαν ¹⁷ (25)· μεθ' ἣν αἱ Παλαιστινίων καὶ Καισαρέων καὶ Ἱεροσολύμων ἀλώσεις, εἴτα ὁ Αἰγύπτιος δαερός, καὶ καθέξῃς ἡ ¹⁸ τῶν μεσογείων ¹⁹ καὶ νήσων, καὶ πάσης Ῥωμανίας αἰχμαλωσία, καὶ ἡ ²⁰ ἐν Φοινίκῃ παντελής ²¹ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατοῦ τε καὶ στόλου ἀπώλεια, καὶ πάντων τῶν Χριστιανικῶν λυτῶν καὶ τόπων ἐρήμωσις ²², ἥτις οὐκ ἐπαύσατο, ἄχρις ἂν ὁ τῆς ἑκκλησίας διώκτης ²³ ἐν Σικελίᾳ κακῶς ἀνῆρέθῃ ἐν βαλαντίῳ τῆς (26) Ἀδάφνης.

B Christianæque provincie vastitas: quorum finis nullus fuit, donec Ecclesiæ persecutor in Daphnes balneo in Sicilia infelicitur occisus fuit.

A. C. 622.—Hoc anno Muamed Saracenorum dux et pseudopropheta, Abubachar cognato suo successore designato, mortuus est, ex quo omnes extimuerunt. Hebræi vero jam diu in seductionem inducti, sub adventum ejus expectatum ab ipsis eum esse Christum arbitrabantur: adeo ut nonnulli inter eos spectatissimi, Moysis Dei inspectoris legibus relictis, ad eum se conferentes, quam prædicavit religionem acceptarent. Erant numero decem, qui facinus hujusmodi perpetraverunt, qui ad 277 cædis ejus diem ipsi adhæserunt. Cameli vero carnes eo degustare conspecto, quem arbitrabantur eum non esse decreverunt: quid autem agerent, hærebant dubii: at cum ejus superstitutionem deserere miselli vererentur, nefanda in Christianos moliri edocentur: Interim societatem cum eo tenere. Cæterum necesse omnino videtur hic de ejus origine aliquid attexere. Is ex præclaris-

A. M. 6122.—Τούτῳ τῷ ἔτει ἀπεβίω Μουαμμέδ (27) ὁ τῶν Σαρακηνῶν ἀρχηγὸς καὶ ψευδοπροφήτης, προχειρισάμενος Ἀβουδάχαρ ²⁸ συγγενὴ αὐτοῦ ²⁹· καὶ πάντας ἐφοβήθησαν (28). Οἱ δὲ πεπλανημένοι Ἑβραῖοι ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς παρουσίας αὐτοῦ ἐνόμισαν αὐτὸν εἶναι τὸν παρ' αὐτοῖς προσδοκώμενον Χριστόν· ὥς καὶ τινὰς ³⁰ τῶν προὔχόντων αὐτῶν προσελθεῖν αὐτῷ, καὶ δέξασθαι τὴν αὐτοῦ θρησκείαν, καὶ ἀφήσαι ³¹ τὴν τοῦ θεόπτου Μωυσέως ³². Ἦσαν δὲ τῷ ἀριθμῷ δέκα οἱ τοῦτο πεποιηκότες, καὶ σὺν αὐτῷ διήγον ἄ. ρι τῆς σφαγῆς (29) αὐτοῦ. Θεωρήσαντες δὲ αὐτὸν ἐσθλόντα ἀπὸ καμήλου, ἔγνωσαν, ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτὸς ³³, ὃν ἐνόμισαν, καὶ διηπόρουν ³⁴ τί πρᾶξιαι, καὶ ἀφήσαι αὐτοῦ τὴν θρησκείαν δειλιῶντες οἱ τάλαντας, ἐδίδασκον ³⁵ αὐτὸν ἀθέμιτα καθ' ἡμῶν Χριστιανῶν· καὶ διήγον σὺν αὐτῷ. Ἀναγκαζέον δὲ ἡγοῦμαι (30) διηγῆσθαι ³⁶ περὶ τῆς τούτου γενεᾶς. Οὕτως μὲν γενικωτάτης φυλῆς κατήγατο ἐξ Ἰσμαήλ, υἱοῦ

VARIE LECTIONES.

¹² τὰς δὲ δύο vulg. ¹³ ἐκράνωσεν A, τρανώσας vulg. ¹⁴ δὲ τῆς A, δὲ καὶ τῆς vulg. ¹⁵ ἐρημικώτατος A e f. ἐρημικός vulg. ¹⁶ Γαβιθὰ A e f, Γαβιθάν vulg. Ἱερμουχάν A, Ἱερμουθάν a. ¹⁷ αἱματοχυσίαν A. ¹⁸ ἡ add. ex A. ¹⁹ τῶν μεσογείων ποταμῶν a. ²⁰ ἡ add. ex A. ²¹ παντελής om. A. ²² ἐρήμωσις A, ἐρημώσεις vulg. ²³ ἐν β. τῆς A. om. A a f. ²⁴ Ἀβουδάχαρον A, Βουδέχαρ b, Βουδέχαρ f. ²⁵ αὐτοῦ] ἀντ' αὐτοῦ c. ²⁶ τινὰς A b, τινες vulg. ²⁷ ἀπεβίω a. ²⁸ Μωυσέως A, Μωυσῆ vulg. ²⁹ αὐτὸς om. A. ³⁰ διηπόρουν A, ἡπόρουν vulg. ³¹ ἐδίδασκον] ἐκδιδάσκων A, διδίσκονται vulg. ³² διηγῆσθαι om. A i, εἰπεῖν a; quod idem A add. post γενεᾶς.

JAC. GOARI NOTÆ.

(23) Machomedus desertorum Arabiæ incola.
(24) Memoratur inferius ad annum Heraclii 24 et 25.
(25) Melius Cedr., καὶ ἡ ἀδοξος αἰματοχυσίαν. Descripta hæc clades Heraclii anno 25. COMBEPIS.
(26) Constans: de quo anni sequentes.
(27) Comparandus Theophani Abraham Ecchelenensis, de Moslaninorum imperio: ipse quoque Theophanes sibimet conferendus apud Constantinum Porphyrogennotam *De administr. imp.* cap. 17, ubi hæc eadem pene ad verbum.
(28) Mutilum hoc, nec superioribus rite con-

nexum. Præmittit Anast., eo tempore venit auditio ejus; nempe vel Mahumetis, ejusque unius sectæ, vel successoris; quæ sic timorem incusserrit. COMBEPIS.
(29) Sic errore Anast. Cedr. ac Theophanis codd. pro, σφαγῆς; *neque dum comedentem viderant*; nempe, cameli carnes immundas, ut statim sequitur: ex eo enim cognoverunt non esse Mesiam, qui sic legem transgrederetur. Ib.
(30) Quæ sequuntur excerpit Constantinus Porphyrog., et ex eis conflavit caput 14, ex quo lucem hæc accipiunt.

Ἀβραάμ. Νίζαρος γὰρ ὁ τοῦ Ἰσμαὴλ ἀπόγονος (31) πατὴρ πάντων αὐτῶν ἀναγορεύεται. Οὗτος γεννᾷ υἱοὺς δύο, Μούνδαρον καὶ Ἀραβίαν. Μούνδαρος γεννᾷ Κούρασον καὶ Ἰσον καὶ Θεμίμην⁹³ καὶ Ἀσαδον, καὶ ἄλλους ἀγνώστους. Οὗτοι πάντες ἔκουν τὴν Μαδιανίτιν⁹⁴ Ἐρημον, καὶ ἐν αὐτῇ ἐκτηνοτρόφουν, ἐν σκηναῖς κατοικοῦντες. Εἰσι δὲ καὶ⁹⁵ ἐνδότεροι αὐτῶν, μὴ ὄντες τῆς φυλῆς αὐτῶν, ἀλλὰ τοῦ Ἰεκτάν, οἱ λεγόμενοι Ἀμανίται, τοῦτ' ἐστὶν Ὀμηρίται (32). Ἐπραγματεύοντο δὲ τινες αὐτῶν ἐν ταῖς κημήλοις αὐτῶν. Ἀπόρου δὲ καὶ ὄρφανου ὄντος τοῦ προσηγμένου Μουαμέδ, ἔδοξεν αὐτῷ εἰσελθεῖν⁹⁶ πρὸς τινὰ γυναῖκα πλουσίαν, συγγενῇ αὐτοῦ οὔσαν⁹⁷, ὀνόματι Χαδίγα⁹⁸, μισθωτὸν⁹⁹ ἐπὶ τὸ καμηλεύειν καὶ πραγματεῦσθαι ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Παλαιστίνῃ. Κατ' ὀλίγον δὲ παρῆρσισάμενος¹ ὑπεισηλθε τῇ γυναικὶ χήρᾳ οὖσῃ, καὶ ἔλαθεν αὐτὴν γυναῖκα² καὶ ἔσχε τὰς καμηλούς αὐτῆς καὶ τὴν ὑπαρξιν. Ἐρχόμενος δὲ ἐν Παλαιστίνῃ συναναστρέφετο³ Ἰουδαίους τε καὶ Χριστιανοὺς. Ἐθῆρᾶτο δὲ παρ' αὐτῶν τινὰ Γραφικὰ, καὶ ἔσχε τὸ πάθος τῆς ἐπιληψίας⁴. Καὶ νοήσασα ἡ τοῦτου γυνή, σφόδρα ἐλυπεῖτο, ὡς εὐγενῆς οὖσα καὶ τῷ τοιοῦτῳ συναφθεῖσα, οὐ μόνον ἀπὸρῳ ὄντι, ἀλλὰ καὶ ἐπιληπτικῷ. Τροποῦται δὲ αὐτὸς θεραπεῦσαι αὐτὴν, οὕτω λέγων, ὅτι Ὁπτασίαν τινὰ ἀγγέλου λεγομένου Γαβριὴλ θεωρῶ, καὶ μὴ ὑποφέρων τὴν τοῦτου θέαν, ὀλιγωρῶ καὶ πίπτω. Αὕτη⁵ δὲ ἔχουσα μοναχὸν τινὰ⁶ [διὰ] κακοπιστίαν ἐξόριστον ἔκεισε οἰκούντα⁷, ἀνήγγειλεν αὐτῷ πάντα, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀγγέλου. Κάκεινος θέλων πληροφορῆσαι αὐτὴν, C εἶπεν αὐτῇ, ὅτι Ἀλήθειαν εἰρηκεν⁸ καὶ γὰρ οὗτος ὁ ἀγγελος ἐκπέμπεται πρὸς πάντας προσήτας. Αὕτη⁹ δὲ πρώτη δεξαμένη τὸν λόγον τοῦ ψευδαβδᾶ¹⁰ (33), ἐπίστευσεν αὐτῷ, καὶ ἐκήρυξεν ἄλλαις γυναῖξιν ὁμοφύλοις αὐτῆς προφήτην αὐτὸν εἶναι. Οὕτως καὶ¹¹ ἐκ γυναικῶν ἤλθεν¹² εἰς ἄνδρας, πρῶτον εἰς Ἀβουδάχαρ, ὃν καὶ διάδοχον κατέλιπε. Καὶ ἐκράτησεν ἡ ἀρεσις αὐτοῦ τὰ μέρη τῆς Αἰθιοπίου¹³ διὰ πολέμου τοῦ ἐσχατοῦ (34)¹⁴ πρῶτην μὲν κρυπτῶς ἔτι

A sima tribu duxit originem, ex Ismaele nimirum, filio Ahraham. Nizarus quippe Ismaelis pronepos pater istorum omnium prædicatur. Hic filios duos suscepit, Mundarum et Arabiam, E Mundaro Curasus, Isus, Themimes et Asadus, et incogniti alii processerunt. Isti omnes Madianitarum deserti incolæ exstiterunt, et in tentoriis habitantes, per eam regionem armenta pascebant. Sunt etiam iis interiores ab eorum tribu omnino alieni, lectan nimirum posteri, dicti Amanitæ, qui etiam Homeritæ vocantur. Quidam vero ex eis cum camelis mercaturam exercent. At cum memoratus Muamed orphanus et rei familiaris egestatem sustineret, ei visum est, ad mulierem quamdam oppido divitem gentilem suam cognomento Chadigam se conferre, ut operam suam illi locaret, ad camelos pascentes, mercaturamque ex iis in Ægyptum et Palæstinam exerceret. Paulatim vero liberiore ejus utens consuetudine, ut erat vidua, se in gratiam ejus insinavit, adeo ut uxorem ipsam duxerit, ejusque camelos universamque substantiam fecerit suam. Profectus autem in Palæstinam, cum Judæis et Christianis versabatur, et quædam de sacris eorum scriptis venatus est. Porro, cum morbo comitiali laboraret, uxor virum eo aliquando correptum animadvertens, gravem inde concepit dolorem, quod nobilis ipsa, tali viro, non solum pauperi, sed etiam comitiali infirmitate affecta, conjuncta esset. Is autem eam delinire comminiscitur hujusmodi verbis: Angeli cognomento Gabrielis visio mihi manifestatur, cujus aspectum ipse ferre non valens, mentis deliquium patior, et concido. Illa cum ad manum monachum quemdam haberet, ob pravos in fidem sensus relegatum, et istic morari consuevit, hominem consulit, cuncta viri secreta denuntiat, ac ipsius angeli nomen. Is cum mulieri rem plane persuasum vellent, dixit ei: Verum enuntlavit: iste quippe angelus ad omnes prophetas destinatus. Ipsa itaque cæteris prior pseudabbatis verbis

VARIÆ LECTIONES.

⁹³ Τεμήμην A. ⁹⁴ Μανδιανίτιν A, Μανδιανίτην vulg. ⁹⁵ καὶ add. ex A. εἰσιέναι A. ⁹⁶ συγγενῇ αὐτοῦ οὔσαν A, συγγενεὶ αὐτοῦ οὔσῃ vulg. ⁹⁷ Χαδίγα A, Χαδίγα a, Χαλίδα f. ⁹⁸ μισθίον A f. ⁹⁹ παρῆρσισάμενος ὑπεισηλθε A, παρῆρσισασάμενος εἰσηλθε vulg. ¹ συναναστρέφετο A, συνανετρ. vulg. ² καὶ ἔσχε τὸ πάθος τῆς ἐπιλ. A, ἔσχε δὲ τὸ πάθος ἐπιλ. vulg. ³ αὕτη A, αὕτη vulg. ⁴ μοιχὸν τινὰ A. ⁵ οἰκούντα φησὶν αὐτῆς A. ⁶ αὕτη A, αὕτη vulg. ⁷ ὀνόματι Σεργίου κακὸδοξον add. h e f post ψευδαβδᾶ. ⁸ οὕτως καὶ A a, καὶ οὕτως καὶ vulg. ⁹ ἤλθεν εἰς A, ἤλθεν, καὶ εἰς vulg. Ἀβουδάχαρ A, Ἀβουδάχαρον vulg. ¹⁰ τῆς ἐνθρίβου A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(31) Ismaelis sobolem aliter deducit Abraham Ecchellensis pag. 157, diversus ille ordo apud eundem dignoscendus: nomina pene eadem leguntur, Nazarus, qui Constantino Ζήναρος, Zenarus, Massarus, qui sorte hic Mundarus; Rabiha, qui hic Arabla; Caisus, qui hic cunctisque in codicibus particulæ copulativæ καὶ ἴσος adjungitur, veriusque ex Constantino cap. 14 Καίσος scriberetur; Tamum pag. 158, qui hic Themimes, et in Peyrez. Τεμήμης exstat; et Asedus rursum pag. 157, de Coraso inferius ad seq. pag.

(32) lidem mihi qui Ecchellensi memorato Aumaritæ, qui relicto sedibus in Arabiam felicem secesserunt, hæcque de causa ejus regionis incolis ipsorum posteri ascripti sunt.

(33) Addunt variæ lectiones, ὀνόματι Σεργίου

D κακὸδοξον. Exponit Constantinus: Συμφεδομαρτυροῦντος αὐτῷ Ἀρειανοῦ τινος μοναχοῦ ψευδωνύμου δι' αἰσχροκέρδειαν. Καὶ οὕτως ἡ γυνὴ πλανηθεῖσα, καὶ ἄλλαις γυναῖξιν ὁμοφύλοις κηρύξασα προφήτην αὐτὸν εἶναι, προήλθε τὸ ψεῦδος. Mahometo falsum compræbebat testimonium Arianus quidam falsus monachus (nomine Sergius) turpis lucri gratia. Atque ita uxore aliis quoque contribulibus feminis ipsum prophetam esse contestante, mendacium progressum est. Locum porro hunc mendosum ita interpo: αὕτη δὲ πρώτη δεξαμένη τὸν λόγον τινὸς ψευδαβδᾶ ὀνόματι Σεργίου κακὸδοξου συμφεδομαρτυροῦντος δι' αἰσχροκέρδειαν.

(34) Cedr., ὥς τοῦ ἐσχατοῦ πολέμου, quod non videtur aptum. Obtinuit partes Æthiopi (nempe provinciam felicis Arabiæ, inquit sanctus Nicoph.)

credula viro deinceps adhibuit fidem, ac inter alias feminas contribules eum prophetam esse disseminavit: et hoc pacto a feminis in viros res propagata est, ante alios vero ad Abubacharum, quem ille postea 278 successorem reliquit. Obtinuitque ea hæresis in partibus Æthiopi postremo tandem bello, primum quidem occulte, annos decem disseminata, tum vero armorum vi annos pariter decem, ac tandem aperta concione annos novem. Porro subditos ita edocuit: Qui interfecerit inimicum, vel ab inimico interfectus fuerit, in paradisum admittetur. Paradisum vero quo corporalis cibi, et potus, et seminarum commixtionis sit usus, ipse asseruit: fluvium item mellis fore, vini, et lactis, seminarumque usum, non quales fluxum exhibet sæculum, sed præstantiorum, diuturnam commistionem, et permanentem stantemque voluptatem, aliaque id genus luxur et demeritæ plena. Præterea ut sui invicem misericordia moverentur, et injuriam passis opem ferrent edixit.

Eodem quoque anno, indictione quarta, mensis B Novembris die septimo, Heraclio in oriente degenti David filius natus est. Eodem quoque die Heraclius Heraclii junioris Constantini dicti filius, magni Heraclii nepos in lucem venit, et a patriarcha Sergio mensis Novembris die tertio (π), quinta indictione, lustrali unda initiatus fuit in Blacherinis.

A. C. 623. — *Arabum ducis Abubachar annus primus.*

Hierosolymorum episcopi Modestianus primus.

Hoc anno Persæ in invicem tumultuati intestinis bellis mutuo sese confecere. Sub id vero tempus munera gratulantis animi testimonia, ob partem ab Heraclio de Persis victoriam, Indorum rex misit: unionum videlicet ac lapidis pretiosi copiam non contemnendam. Jam ante Muamed fato extinctus fuerat, qui debellandis ex Arabum genere Christianis amercæos quatuor instituit. Illi ad vicum, cui Mucheorum nomen, in quo Theodorus Vicarius sedem fixerat, accedunt; qua die profanus suos ritus exsequerentur in Arabes impressionem facere consiliati. At Vicarius ea de re

A δέκα (55), καὶ διὰ πολέμου ὁμοίω; δέκα, καὶ φανερώ; 11 ἐννία. Ἐδίδαξεν δὲ 12 τοὺς αὐτοῦ ὑπηκόους, ὅτι ὁ 13 ἀποκτείνων ἐχθρὸν ἢ ἀπὸ ἐχθροῦ ἀποκτείνόμενος, εἰς παράδεισον εἰσέρχεται. Τὸν δὲ παράδεισον σαρκικῆς βρώσεως καὶ πόσεως καὶ μέλειτος γυναικῶν ἔλεγεν· ποταμὸν τε οἴνου καὶ μέλιτος καὶ γάλακτος, καὶ γυναικῶν οὐ τῶν παρούσων 14, ἀλλ' ἄλλων, καὶ τὴν μέξιν πολυχρόνον εἶναι 15, καὶ διαρκῆ τὴν ἡδονήν· καὶ ἄλλα τινὰ ἀσωτίας καὶ μωρίας μεστά· συμπαθεῖν δὲ ἀλλήλοις, καὶ βοηθεῖν ἀδικοῦμένοις.

Paradisum vero quo corporalis cibi, et potus, et seminarum commixtionis sit usus, ipse asseruit: fluvium item mellis fore, vini, et lactis, seminarumque usum, non quales fluxum exhibet sæculum, sed præstantiorum, diuturnam commistionem, et permanentem stantemque voluptatem, aliaque id genus luxur et demeritæ plena. Præterea ut sui invicem misericordia moverentur, et injuriam passis opem ferrent edixit.

B Ἐν αὐτῷ δὲ τῷ ἔτει, Ἰνδικτιῶνι τετάρτῃ, μηνὶ Νοεμβρίῳ ἑξῆς μῆ, ἐγενήθη, Ἡρακλεῖω (36) ἐν τῇ Ἀνατολῇ Δαβὶδ 17 ὁ υἱὸς αὐτοῦ· τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ καὶ Ἡράκλειος ἐτέχθη (37) υἱὸς Ἡρακλείου τοῦ μικροῦ τοῦ καὶ Κωνσταντίνου υἱοῦ Ἡρακλείου τοῦ μεγάλου. Καὶ ἐβαπτίσθη ἐν Βλαχέρναις ὑπὸ Σεργίου πατριάρχου τῇ ε' Ἰνδικτιῶνι μηνὶ Νοεμβρίῳ τρίτῃ.

A. M. 6123. — *Ἀράδων ἀρχηγῶ Ἀδουδάχαρ ἔτος α'.*

Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Μοδέστου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπανέστησαν Πέρσαι (38) κατ' ἀλλήλων, καὶ ἐπολέμησαν αὐτούς. Ἐν αὐτῷ δὲ τῷ καιρῷ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰνδῶν πέμπει συγχαρίκια 18 τῷ Ἡρακλεῖῳ ἐπὶ τῇ τῶν Περσῶν 19 νίκῃ μαργαρίτας καὶ λίθους τιμίους ἱκανοὺς. Ἦν δὲ πρωταλευτήσας ὁ Μουαμὲδ, ὃς ἦν στήσας τέσσαρας ἀμτραίους 20 (39) τοῦ πολεμεῖν τοὺς ἐξ Ἀράδων γένους Χριστιανούς· καὶ ἦλθον κατέναντι Μουχέων κώμῃ λεγομένη (40), ἐν ᾗ ὑπῆρχεν Θεόδωρος ὁ Βικάριος (41), θέλοντες ἐπιβρίβειν κατὰ τῶν Ἀράδων τῇ ἡμέρᾳ τῆς εἰδωλοθυσίας (42) αὐτῶν. Μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ Βικάριος παρά τινος Κορασίου 21 (43), Κουταβά λεγομένου, συνάγει

VARIAE LECTIONES.

12 τὸ κοῦρα τοῦ Μαχουμέτ add. a post φανερώς. 13 δὲ add. ex A. 14 ὁ add. ex A. 15 παρούσων a, παρόντων vulg. 16 εἶναι: αἰδ. ex A. 17 Δαβὶδ om. A e f. 18 συγχαρίκια A, συγχαρίκια vulg. 19 ἐπὶ τῇ τῶν Π. A, ἐν τῇ Π. vulg. 20 Ὁμηρέους a, Ἀμηρέους f. 21 Κουρασίου, Κουτάβα λεγομένου καὶ Μαρθίου αὐτοῦ γενομένου A.

JAC. GOARI NOTÆ.

ad extremum bello ac armis. Sic nempe Mahometani hæresim disseminant, cum desit divina illa vis, qua Christus sibi corda addicit per stultitiam prædicationis; nec modo aliud magis ad bella animat quam superstitionis zelus, et ut cum imperio sectam producant. COMPERIS.

(35) Hæc in caput 17 Constantinol congesta.

(36) Num ex Martinæ neptis conjugio, non ita constat. Duos enim tantum susceptos ex ea filios narrat Nicephorus: καὶ δὴ δὴν ἐξ αὐτῆς υἱὸς τίχεται· nomen uni Flavius, alteri Theodosius.

(37) Ex Gregoria filia procreatum testatur Nicephorus, pag. 15.

(38) Brevibus hæc perstringit Nicephorus p. 14.

(39) *Duces* interpretor, quos Sigebertus in Chronico prætores. In regno Saracenorum quatuor prætores statuit, qui amirai vocabantur. Ipse vero amiras dicebatur: vel πρωτοσύμβουλος. Ὁδηγ-

D θένας *duces* vocat auctor anno succedente: *imperatorum* Abraham Ecchellensis dicit amiram.

(40) Mecham puto indigitari Mahometi sepulcro, non jam vicum, sed urbem celeberrimam.

(41) Tribunis et principibus vicarios annumerat Vegetius Latinus lib. iii, tribunis item et campiductoribus Mauricius. Superiorem dignitatem, provinciarum nimirum præsidem, ostendit imperii notitia.

(42) Ita Mahometicum festum vocat: de quo Chalcocondylus lib. iii, et Bartholina. — Anas. in die, qua erant idolis immolaturi; nempe Arabes Mahometani, quibus et idololatriæ quidpiam Cædr. videtur ascribere; eisi illi, qui Deum unum agnoscant, longe se ab eo ut idolis immolent, esse existimant. In vers. ipse in eos facta impressione ad pagum, etc. COMPERIS.

(43) E Corasi stirpe, de quo præcedens pagina. Corasus ille idem, ne iudice, qui Ecchellensi

πάντας τοὺς στρατιώτας τῶν φυλακῶν²² τῆς ἐρήμου, καὶ ἀκριβοτάμενος παρὰ τοῦ Σαρακηνοῦ τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ὥραν, ἐν ᾗ ἐμελλον ἐπιβρίπτειν αὐτοῖς, αὐτὸς ἐπιβρίψας αὐτοῖς ἐν τῷ χωρίῳ ἐπιλεγόμενῳ²³ Μοθοῦς ἀκοκτείνει τρεῖς ἀμηραίους, καὶ τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ. Ἐξῆλθεν δὲ εἰς ἀμηρᾶς ὁ Χάλεδος (44), ὃν λέγουσι μάχαιραν²⁴ τοῦ Θεοῦ. Ἦσαν δὲ τινες τῶν πλησίων²⁵ Ἀράβων λαμβάνοντες παρὰ τῶν βασιλέων ῥόγας μικράς πρὸς τὸ φυλάξαι τὰ στόμια τῆς ἐρήμου. Ἐν αὐτῷ δὲ τῷ καιρῷ ἦλθεν τις εὐνοῦχος διδόναι²⁶ τὰς ῥόγας τῶν στρατιωτῶν, καὶ ἐλθόντες οἱ Ἀραβες κατὰ τὸ ἔθος λαβεῖν τὴν ῥόγαν αὐτῶν, ὁ εὐνοῦχος ἀπέδωκεν αὐτοῖς, λέγων, οἱ ὁ δεσπότης μόγις τοῖς στρατιώταις δίδωσιν ῥόγας, πόσῳ μᾶλλον τοῖς κυσὶ τούτοις; Θλιθέντες οὖν οἱ Ἀραβες ἀπῆλθον πρὸς τοὺς ὁμοφύλους, καὶ αὐτοὶ ὠδήγησαν αὐτοὺς ἐπὶ τὴν χώραν Γάζης στόμιον οὐσης τῆς ἐρήμου κατὰ τὸ Σιναῖον ὄρος πλουσίαν σφόδρα.

A. M. 6124. — *Persarum βασιλεὺς Ὁρμίσδας ἐτη ια'*²⁷.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπεμψεν²⁸ Ἀβουδάχαρος στρατηγούς τέσσαρας²⁹, οἳ καὶ ὠδήγηθέντες, ὡς προέφην, ὑπὸ τῶν Ἀράβων (45) ἦλθον, καὶ ἔλαβον τὴν Ἡραν, καὶ πᾶσαν χώραν Γάζης, στόμιον οὐσης τῆς ἐρήμου κατὰ τὸ Σιναῖον ὄρος³⁰. μόγις δὲ ποτε ἐλθὼν ἀπὸ Καισαρείας Παλαιστίνης Σέργιος σὺν στρατιώταις ὀλίγοις³¹, καὶ συμβαλὼν πῆλεμον, κτείνεται πρῶτος (46) σὺν τοῖς στρατιώταις τριακοσίοις οὖσι³². Καὶ πολλοὺς αἰχμαλώτους λαβόντες καὶ λάφυρα πολλὰ ὑπέστρεψαν μετὰ λαμπρᾶς νίκης³³.

Αὐτῷ δὲ τῷ χρόνῳ σεισμὸς ἐγένετο κατὰ τὴν Παλαιστίνην· καὶ ἐφάνη σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ κατὰ μεσημβρίαν, ὁ λεγόμενος δοκίτης, προμηνύων τὴν τῶν Ἀράβων ἐπικράτησιν· ἔμεινε δὲ ἐπὶ³⁴ ἡμέρας τριάκοντα διατείνων ἀπὸ μεσημβρίας ἕως ἀρκτου. Ἦν δὲ ξηροειδής.

A. M. 6125. — *Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Σωφρονίου ἔτος α'.*

Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου Κύρου (47) ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Ἀβουδάχαρος τελευτᾷ ἀμηρεύσας δύο ἔτη καὶ ἡμισυ· καὶ παραλαμβάνει τὴν ἀρχὴν Οὐμαρος, ὃς παρέλαβε³⁵ Βόστραν τὴν πόλιν μετὰ

A per Corasinum, cognomento Cutabam certior factus, militibus deserti custodiæ ac præsidii deputatis in unum collectis, nec non de die et hora qua irrumperere meditabantur diligentius a Saraceno edoctus, ipse ad pagum vulgo Mothus dictum ex amercæis tres et exercitum copiosum delet. Unus autem amercæus Chaledus nomine, quem etiam Dei gladium vocabant, evasit. Cæterum cum ex Arabibus juxta positis nonnulli defendendis Eremitæ faucibus exigua stipendia referre solerent, venit²⁷⁹ ea tempestate eunuchus non nemo stipendia militibus erogaturus, et ut Arabes pro more sibi consueto stipendium accepturi venissent, asperis verbis adegit, Dominus noster, inquiens, militibus stipendia vix solvit, quanto minus canibus istis distribuet? Arabes ita male accepti ad contribules suos se recipere, eosque inde adduxerunt ad agrum Gazæ, quæ ad ipsas deserti fauces contra Sinæum montem sita opibus quam plurimis abundat.

A. C. 624. — *Persarum rex Hormisdas annis undecim.*

Hoc anno Abubacharus duces quatuor, ut præfatus sum, misit, qui ab Arabibus deducti, Heram et universam Gazæ regionem cepere, quæ versus montem Sinæum deserti fauces occupat. Quibus cum Sergius tandem aliquando Cæsarea urbe Palæstinæ cum paucis adeo militibus obviam procurrisset, certamine inito, ipse primus cum cæteris militibus, qui trecenti omnino erant, cæsus est. Quare ipsi ingenti præda parva, pluribusque captivis abactis, insigni victoria potiti, domum reversi sunt.

Eodem etiam anno terræ motus in Palæstina contigit, signumque in cælo meridiem versus visum est, docitem a trabis forma vocant, quod Arabum imperium portendebat, duravitque dies triginta, a meridie ad septentrionem usque expositum, et gladii formam præ se ferebat.

A. C. 625. — *Hierosolymorum episcopi Sophronii annus primus.*

Alexandriæ Cyri episcopi annus primus.

Hoc anno Abubacharus duobus annis et dimidio principatu occupato exstinctus est, tum vero tyrannidem Umarus obtinet, qui Bostram cum plures

VARIÆ LECTIONES.

²² παραφυλάκων ²³ ἐπιλεγόμενῳ A, ἐπὶ λεγ. vulg. ²⁴ τὴν μάχαιραν A. ²⁵ πλησίον A, πλησίον vulg. ²⁶ διδόναι A, δίδων vulg. ²⁷ Περσῶν—ια' om. A. ²⁸ ἐπεμψεν A, πέμψας vulg. ²⁹ στρατηγούς τέσσαρας, οἳ καὶ ὠδήγηθέντες, ὡς προέφην, ὑπὸ τῶν Ἀράβων ἦλθον A, τέσσαρας ὠδήγηθέντες, ὡς προέφην, ἦλθον vulg. ³⁰ στόμιον—ὄρος om. A a f. ³¹ σὺν στρατιώταις ὀλίγοις A, σὺν στρατιωτῶν ὀλίγων vulg. ³² σὺν τοῖς στρατιώταις τριακοσίοις οὖσι A, σὺν τῶν στρατιωτῶν τριακοσίων ὄντων vulg. ³³ μετὰ πολλῆς νίκης A f, μετὰ λαμπρᾶς νίκης vulg. ³⁴ ἐπὶ om. A. ³⁵ παρέλαβε A, παραλαμβάνει vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

Coraiscius, a quo Coraiscitæ Mahometi pseudopropheta cognati, et hostes dicti sunt: quo fit satis admiranti unde Saracenus hic Catabas Mahometi contribules prodiderit ad necem: hostis enim Mahometi contribules prodiderit ad necem: hostis enim Mahometici sanguinis exstilit intensissimus.

(44) De quo Ecchellensis pag. 158.

(45) Quos neipre eunuchus negatis stipendiis ad Mahumetanorum partes compulerat. COMBEFIS.

(46) Genus mortis, et causam refert Nicephorus.

Abubacharus porro a quo occiditur, Abubacrus ab Abrahamo Ecchell. scribitur. De eodem Leunclavius Hist. Musulm. lib. 1.

(47) Non longe ab indictione 6, quæ superioris est anni, promotionem ejus assignant Anastasii Collectanea in collatione sancti Maximi cum Theodosio: Scitis novitates, quæ factæ sunt a sexta indictione transacti circuli inceptas ab Alexandria per novem capitula a Cyro, qui nescio quo pacto factus est illic præsul.

alias civitates expugnavit, et ad Gabetha usque penetravit. Theodorus autem imperatoris Heraclii frater eum his consortia pugna victus est, et ad imperatorem Edessam rediit. Imperator ducem alium Baanem nomine praeficit, et Theodorum saccellarium, et ambos cum armata multitudine adversus **280** Arabes instruit. Is Edessam profectus, obvium Saracenorum agmen habuit, quibus delictis, amerae principatu fungentem, et reliquos universos Damascus usque fugat, ibique ad Bardanesium amnem castra fixit. Heraclius porro quasi rebus in desperatis Syria relicta, et venerandis lignis Hierosolyma asportatis, Constantinopolim recessit. Baanem vero Damasco Edessam reverti jubet, atque etiam Theodorum saccellarium qui quadraginta millium militum aciem ducebat. Isti Edessa Damascus usque prosequuntur Arabes.

Persarum rex Hormisdas annis undecim regnat.

A. C. 626. — *Arabum ducis Umari annus primus.*

Hoc anno Saraceni copiarum pene immensarum exercitu collecto irruptionem in Arabiam juxta Damasci agrum fecere. Eo cognito, Baanes imperialem saccellarium, ut cum universis copiis in auxilium suum acceleret, per litteras monet; erat quippe Arabum innumerus exercitus. Venit autem saccellarius ad Baanem, amboque Edessa solventes, Arabibus occurrunt, praeliumque commissum est ipso primo die, qui fuit hebdomadis tertius, Julii vero mensis tertius ac vicesimus (o), quo saccellarii acies omnino profligata. Baanis vero milites, Baane in imperatorem subvecto, Heraclium respuunt. Sub id tempus saccellarii copiae castris discessere, qua occasione Saracenis oblata, praelium ab eis conseritur. Validis autem flatibus in Romanorum faciem vento noto spirante, motoque et elato per aerem pulvere, ipsam hostibus in praelio dare non valebant, succumbunt eam ob rem, et praelio cedunt, tum vero seipsos in Jermochibae fluminis angustias praecipitantes, illic omnes sere periire. Aderant utrique duci copiae hominum quadraginta millium numerum conflantes. Saraceni, motis inde castris, Damascus bene composito exercitu aggre- diuntur, et capiunt, nec non Phoeniciae provin- cias, in quibus proprias sibi sedes constituunt, et mox in Aegyptum expeditionem moluntur. Interim

καὶ ἄλλων πόλεων. Ἀπεδήμησεν ³⁶ δὲ μέχρι τοῦ Γαθηθα. Τοῦτοις συμβαλὼν Θεόδωρος ὁ τοῦ βασιλέως Ἡρακλείου ἀδελφὸς ἡττήθη, καὶ πρὸς τὸν βασιλέα ἐν Ἐδέσῃ ἔρχεται. Ὁ δὲ βρασιλεὺς προχειρίζεται ἕτερον στρατηγὸν ὀνόματι Βαάνην καὶ Θεόδωρον σακελλάριον (48) μετὰ μεγάλης δυνάμεως ³⁷ πέμπει κατὰ Ἀράβων· παραγενόμενος δὲ εἰς τὴν Ἐδεσσαν ³⁸ συναντᾷ πληθὺς Σαρακηνῶν, καὶ ἀποκτείνας αὐτούς, καὶ τὸν ἀμνησκόμενον αὐτῶν καὶ τοὺς λοιποὺς ἀπελαύνει ἕως Δαμασκοῦ, κάκεισε παρὰ τὸν Βαρδανήσιον ποταμὸν παραφωσθεύει ³⁹. Ἡράκλειος δὲ τὴν Συρίαν καταλιπὼν, ὡς ἀπελπίσας, ἄρας καὶ τὰ τίμια ξύλα ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ ἐπὶ τὴν Κωνσταντινουπόλιν ἀπῆει. Βαάνην δὲ ἀπὸ Δαμασκοῦ εἰς Ἐδεσσαν ⁴⁰ κελεύει ⁴¹ στρέφασθαι, καὶ Θεόδωρον σακελλάριον ἔχοντα στρατὸν χιλιάδας μ', καὶ διώκουσιν τοὺς ⁴² Ἀράβας ἀπὸ Ἐδέσσης ἕως Δαμασκοῦ.

Περσῶν βασιλεὺς Ὀρμίσδας ἔτη ια' ⁴³.

A. M. 6126. — *Ἀράβων ἀρχηγοῦ Οὐμάρου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπατέρευσαν οἱ Σαρακηνοὶ τὴν Ἀραβίαν ἐπὶ τὰ μέρη Δαμασκοῦ πληθὺς ὄντας ἀπει- ρον. Βαάνης δὲ μαθὼν πρὸς τὸν βασιλικὸν σακελλά- ριον ἀποστέλλει, ἵνα καταλάβῃ ἐν τάχει ⁴⁴ μετὰ τοῦ ἐκυτοῦ ⁴⁵ στρατοῦ εἰς βοήθειαν αὐτοῦ, διὰ τὸ πληθὺς εἶναι τοὺς Ἀράβας. Κατέλαθεν δὲ ὁ σακελλάριος πρὸς Βαάνην· καὶ ἀπάραντες ἀπὸ Ἐδέσσης συναν- τῶσι τοῖς Ἀράβι, καὶ συμβολῆς γενομένης τῇ πρώτῃ ⁴⁶ ἡμέρᾳ, ἥτις ἦν τρίτη τῆς ἐβδομάδος, καὶ τοῦ Ἰου- λίου μηνός, ἡττῶνται οἱ περὶ τὸν σακελλάριον. Στα- σιάσαντες δὲ ⁴⁷ οἱ τοῦ Βαάνους, Βαάνην προχειρί- ζονται βασιλεῖα, καὶ Ἡράκλειον ἀπεκήρυξαν. Τότε οἱ περὶ τὸν σακελλάριον ὑπαχώρησαν, καὶ οἱ Σαρακη- νοὶ εὐρόντες ἄδειαν, συμβάλλουσι πόλεμον. Ἀνέμω δὲ πνεύσαντος κατὰ Ῥωμαίων νότου, μὴ δυνηθέντες ἀντωπῆσαι ⁴⁸ ἐχθροῖς διὰ τὸν κοινοῖτον ἡττῶνται. Καὶ ἑαυτοὺς βάλλοντες εἰς τὰς στενὰς τοῦ Ἰερ- μοχθοῦ ⁴⁹ ποταμοῦ ἐκεῖ ἀπώλοντο ἄρδην. Ἦσαν δὲ ἀμφοτέρων στρατηγῶν χιλιάδες τεσσαράκοντα. Τότε οἱ Σαρακηνοὶ λαμπρῶς νικήσαντες ⁵⁰ ἐπὶ τὴν Δαμα- σκὸν ἔρχονται καὶ ταύτην παραλαμβάνουσι, καὶ τὰς χώρας τῆς Φοινίκης, καὶ οἰκίζονται ἐκεῖ· καὶ στρα- τεύουσι κατ' Αἰγύπτου ⁵¹. Κατηγορεῖται δὲ ὁ Κῦ- ρος (49) ἐπὶ τοῦ βασιλέως, ὡς τὸ χρυσάιον τῆς Αἰγύ- πτου τοῖς Σαρακηνοῖς δοῦς ⁵². Καὶ ἀποστείλας μετ' ὀργῆς ⁵³ τοῦτον μετεπέμψατο. Μανουὴλ δὲ τινὰ Ἀρ-

VARIAE LECTIOES.

³⁶ ἀπεδήμησεν A f, ἀπεδήμησαν vulg. ³⁷ μετὰ Ῥωμαϊκῆς δυν. A. ³⁸ Ἐδεσσαν A, Ἐμεσαν vulg. ³⁹ παραφωσθεύει] παρὼν καλοῦσιν οἱ Σαρακηνοὶ Βαραδὲν f, in A lacuna unius sive lineae apparet; παρα- φωσθεύει vulg. ⁴⁰ Ἐδεσσαν A, Ἐμεσαν vulg. ⁴¹ κελεύει στρέφασθαι] στρέφει A a f. ⁴² τοὺς add. ex A. ⁴³ Περσῶν—ἔτη ια' om. a. ⁴⁴ ἐν τάχει om. A. ⁴⁵ ἐκυτοῦ add. ex A. ⁴⁶ δὲ add. ex A. ⁴⁷ ἀν- τωπῆσαι A a f, ἀντιπροσώπῃσαι vulg. ⁴⁸ Ἡρμουθὰ A f, Ἡρμουθὰ a. ⁴⁹ λαμπρῶς νικήσαντες A, κινήσαντες, λαμπρῶς vulg. ⁵⁰ Αἰγύπτου A f. ⁵¹ δοῦς A a f, διαδόντος vulg. ⁵² μετ' ὀργῆς om. A.

JAC. GOARI NOTÆ

(48) Nicephorus: Στρατηγὸν τε Ἀνατολῆς ἐκ- πέμπει Θεόδωρον τῶν βασιλικῶν χρημάτων ταμίαν τὸν ἐπὶ κλην Τριθύριον· Theodorum avarii comi- tem, cognomento Trithurium, ducem Orienti præ- ficit.

(49) Exponit sanctus Nicephorus Cyri hac in parte solers consilium, et ut apertum male Heraclio cesserit, amissa Aegypto, negatis Arabibus tribu- tis. Converteris.

μένιον τῷ γένει ἐκπέμπει αὐγουστάλιον. Πληρωθέν-
τος δὲ τοῦ χρόνου, οἱ τῶν Σαρακηνῶν πράκτορες
παρεγένοντο τοῦ ⁸³ λαβεῖν τὸ χρυσίον. Ὁ ⁸⁴ δὲ Μα-
νουὴλ ἀπράκτους αὐτοὺς ἐξελαύνει λέγων, ὅτι *Οὐκ*
εἰμὶ ἐγὼ Κύρος ὁ δοπλος, ἵνα τέλη ⁸⁵ *ὑμῖν πα-*
ράσχω· ἀλλ' ἐγὼ ἑνοπλός ⁸⁶ *εἰμὶ*. Τούτων δὲ ἀπελ-
θόντων εὐθέως, ὁπλίζονται οἱ Σαρακενοὶ κατ' Αἰγύ-
πτου· καὶ συνάψαντες κατὰ ⁸⁷ Μανουὴλ πόλεμον,
ἀπαλαύνουσι τοῦτον. Αὐτὸς δὲ μετ' ὀλίγων τινῶν ⁸⁸
εἰς Ἀλεξάνδρειαν διασώζεται. Τότε οἱ Σαρακενοὶ
ἐφορολόγησαν. Ἀκούσας δὲ Ἡράκλειος τὰ πρα-
χθέντα ⁸⁹ ἀποστέλλει Κύρον πρὸς τὸ ⁹⁰ πείσαι αὐτοὺς
ἀναχωρῆσαι τῆς Αἰγύπτου τῷ πρώτῳ στοιχῆματι·
καὶ ἀπελθὼν ὁ Κύρος εἰς τὴν παρεμβολὴν τῶν Σα-
ρακενῶν ὑπεραπελογεῖτο, ὡς ἀνάτις ὢν τῆς πα-
ραβάσεως, καὶ εἰ βούλοιντο τὴν προτέραν συμφωνίαν
ἔρκοις βεβαιῶσαι. Πρὸς τοῦτο οἱ Σαρακενοὶ οὐκ
ἐπαίσθησαν λέγοντες· τῷ ἐπισκόπῳ· *Δύνη τοῦτο*
τὸν παμμεγέθη στύλον καταπιεῖν; Ὁ δὲ εἶπεν·
Οὐκ ἐνδέχεται. Οἱ δὲ εἶπον· *Οὐδὲ ἡμῖν ἐνδέχεται*
ἀναχωρῆσαι τῆς Αἰγύπτου ἐτι.
potes, inquit, ingentem hanc columnam devorare? Qui cum id fieri minime posse dixisset, responderunt:
Neque ullo modo fieri, ut Ægypto excedamus.

A. M. 6127. — *Persarum βασιλεὺς Ὁρμίσδας*
ἐτη ια' ⁹¹

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπεστράτευσεν Οὐμαρος κατὰ Πα-
λαιστίνης, καὶ παρακαθίσας τὴν ἁγίαν πόλιν διετῆ
χρόνον, πρέλαθεν αὐτὴν λόγῳ. Σωφρόνιος δὲ ὁ Ἱερο-
σολύμων ἀρχιερεὺς λόγον ἔλαθεν πάσης Παλαιστίνης
ἀσφαλέστατον. Εἰσελθὼν δὲ Οὐμαρος εἰς τὴν ἁγίαν
πόλιν τριχίνοις ἐκ καμήλων ἐνδύμασιν ἡμφιεσμένος
ἐβόρῳμένοις ⁹², ὑπόκρισιν τε σατανικὴν ἐνδεικνύ-
μενος, τὸν ναὸν ἐξήτησεν τῶν Ἰουδαίων ἰδεῖν ⁹³, ὃν
ᾠκεδόμησε Σολομών, προσκυνητήριον αὐτὸν ποιῆσαι
τῆς αὐτοῦ βλασφημίας. Τοῦτον δὲ ⁹⁴ ἰδὼν Σωφρόνιος
ἔφη· *Τοῦτό ἐστιν ἐπ' ἀληθείας τὸ βδέλυγμα τῆς*
ἐρημώσεως τὸ φηθὲν διὰ Δαυιδ τοῦ προφήτου
ἵστας ἐν τόπῳ ἁγίῳ· πολλοὶς τε δάκρυσι τὸ Χρι-
στιανῶν ⁹⁵ *ψῦλον ἀπωδύρετο τῆς εὐσεβείας ὁ πρόμα-*
χος. Ὅντος δὲ αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐκείσε, παρεκάλεσεν
αὐτὸν ὁ πατριάρχης δέξασθαι παρ' αὐτοῦ σινδόνιον
σὺν ἐνδύματι ἐνδύσασθαι. Ὁ δὲ οὐκ ἠνέσχετο ἐνδύ-
σασθαι αὐτά. Μόγισ οὖν ἔπεισε φορέσαι, ἕως οὗ ⁹⁶
ἐπλύθησαν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ. Καὶ πάλιν ἀπέστρεψεν
αὐτὰ τῷ Σωφρόνιῳ· καὶ ἐφόρεσε τὰ ἴδια. Ἐν τού-
τοις ἀπεβίω ὁ Σωφρόνιος, ὁ λόγῳ καὶ πράξει τὴν
Ἱεροσολύμων κατακοσμήσας, ἐκκλησίαν, καὶ κατὰ
τῆς ⁹⁷ Ἡρακλείου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ Μονοθελητῶν
κακοδοξίας ἀγωνισάμενος Σεργίου καὶ Πύρρου.

ecclesiam ⁹⁸ olim amplificans, de Heraclio, et
commentis, deque Sergio et Pyrrho confutatis, clarissima tropæa referens, defunctus est.

Τῷ αὐτῷ ἔτει ἀποβίει Οὐμαρος τὸν Ἰαδὸν ⁹⁹ εἰς
τὴν Συρίαν, καὶ ὑπέταξεν πᾶσαν τὴν Συρίαν Σα-
ρακενοῖς.

A Cyrus apud imperatorem accusatur, quod Ægyptii
opes Saracenis dedisset. Imperator ira incensus,
misit qui ipsum accerseret, et Manuelem quemdam
Armenium genere delegavit augustalem. Evoluto
temporis spatio, Saracenorum exactores colligendo
auri stipendio adfuere, quos Manuel re infecta
cum hujusmodi verbis ²⁸¹ a se abegit: *Non*
sum ego Cyrus ille inermis, qui tributum vobis
pendam; adsum armis haud leviter instructus. Re-
versis exactoribus, Saraceni in Ægyptum arinantur,
et prælio cum Manuele conserto, fugæ eum se de-
dere cogunt. Ipse paucis comitibus Alexandriam
se recipit. Exinde Saraceni tributum Ægypto
imposuerunt. Heraclius accepto rerum gestarum
nuntio Cyrum mittit, ut relicta Ægypto initis
prioribus conditionibus starent, Saracenis suadeat.
Cyrus ad Saracenorum castra profectus primæ a
se hujus infractionis crimen deprecatur, deinde
priora pacta de novo jurejurando obfirmaturum, si
ita ipsis videatur, promittit. His episcopi verbis
Saraceni se suaderi non permiserunt: idcirco,
Saraceni se suaderi non permiserunt: idcirco,

Qui cum id fieri minime posse dixisset, responderunt:
Neque ullo modo fieri, ut Ægypto excedamus.

A. C. 627. — *Persarum rex Hormisdas annis*
undecim regnat.

Hoc anno Umarus in Palestinam suscepit expe-
ditionem, et obsidione per annos duos ad sanctam
civitatem continuata, tandem fide data eam in
potestatem accepit. Sophronius autem Hierosoly-
morum antistes fidem ab eo pro totius Palestinæ
incolumitate acceperat. Umarus itaque cilicinis
camelorum vestibibus iisque laceris et sordidis
opertus, et hypocrisis plane diabolicam pietatis
velamine ostentans sanctam civitatem ingreditur,
et mox templum a Salomone constructum, in im-
pietatis et blasphemix oratorium illud conversus,
sibi ostendi postulavit. Hunc cum Sophronius
vidisset: *Hæc est vere, inquit, abominatio deso-*
lutionis a propheta Daniele prænuntiata, quæ modo
stat in loco sancto; multaque simul lacrymarum
copia insignis ille pietatis propugnator Christianam
gentem flebat. Intra templi igitur septa dum ille
moraretur, precibus apud eum agebat patriarcha,
ut acceptam a se sindonem ac vestem indueret.
Quam cum assumere detrectasset, episcopus vix
exoravit, ut ista gestaret donec solita indumenta
lavarentur, et propriis resumptis, statim ista So-
phronio restituit. In ea rerum calamitate Sophro-
nium præclaris verbis et gestis Hierosolymorum
monothelitarum ipsi addictorum pravitatibus et

Eodem anno Umarus Jadum in Syriam misit,
qui totam eam provinciam in Saracenorum pote-
statem redegit.

VARIE LECTIONES.

⁸³ τοῦ om. A. ⁸⁴ ὁ add. ex A. ⁸⁵ τέλη A, τέλος vulg. ⁸⁶ ἀλλ' ἐγὼ ἑνοπλός A, ἀλλ' ἑνοπλος; ἐγὼ vulg. ⁸⁷ κατὰ
A, μετὰ vulg. ⁸⁸ μετ' ὀλίγων τινῶν A, μετ' ὀλίγους τινὰς vulg. ⁸⁹ τὰ προσταχθέντα A. ⁹⁰ τὸ add. ex A.
⁹¹ Περσῶν — ἱα' om. A. ⁹² βερυπωμένοις A. ⁹³ ἰδεῖν om. A. ⁹⁴ ὁ add. ex A. ⁹⁵ Χριστιανῶν A,
Χριστιανὸν vulg. ⁹⁶ οὐ add. ex A. ⁹⁷ τῆς om. A. ⁹⁸ Ἰαδὸν A a f, Ἰαδὸν vulg. ubique.

A. C. 628. — Hoc anno Joannes, cognomento A Cateas, Osroenæ provinciae procurator Chalcidoneum Jadum allocuturus profectus est: et singulos in annos nummorum centum millia ei se pensurum pactus est, si modo, quandiu promissum auri pondus ipse exsolveret, ille nec pacis, nec belli gratia trajiceret Euphratem. His ita stipulatis, Joannes Edessam regreditur, et annuum tributum congruo tempore ad Jadum transmittit. Quo comperto Joannem crimini obnoxium, Heraclius judicavit, quod nimirum id inscio imperatore attentasset. Ad se itaque revocatum exsilio damnat, et Ptolemaeum quemdam militiæ magistrum in ejus locum suffecit.

A. C. 629. — Hoc anno Arabes Antiochiam armis expugnaverunt. Mavias vero ab Umaro dux et ameras Saracenorum ditionis universæ ab Ægypto usque ad Euphratem protensæ institutus est.

Persarum rex Hormisdas annis undecim regnavit.

A. C. 630. — Constantinopoleos episcopi Pyrrhi annus primus.

Hoc anno Jadus educto trans Euphratem exercitu universo Edessam occupat. Edesseni accepta securitatis fide pro se agrisque suis, militiæ magistro et qui cum eo erant Romanis militibus civitatis portas aperiant. Hostes subinde Constantiam tendunt, et posita ad eam obsidione, eaque armorum vi subacta, trecentos Romanos ferro trucidant. Inde ad Daras profecti, urbem bello invadunt, et populum ejus omnem delent, atque ita Mesopotamiam universam Jadus subegit.

A. C. 631. — Hoc anno Saraceni in Persiam arma et 283 expeditionem movent, manibusque cum Persarum acie collatis superiores evadunt, et Persas universos armorum vi sibi subiciunt. Persarum vero rex Hormisdas fuga salutem querens in interiorem Persiam et in occultiores regiones secedit. Saraceni captivas Hormisdæ filias, et regium omnem ejus apparatus Umari obtulerunt. Eo quoque anno Umarus ditionem omnem ac terras sibi subditas describi jussit. Descriptio ista non hominum modo, sed et jumentorum et plantarum numerum recensuit.

A. M. 6128. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἦλθεν Ἰωάννης, ὁ ἐπίκλην Κατέας, ὁ ἐπίτροπος Ὀσροηνῆς πρὸς Ἰαδὸν εἰς Χαλκιδόνα (50), καὶ ἐστοίχησε δοῦναι αὐτῷ κατ' ἐνιαυτὸν δέκα μυριάδας νομισμάτων, τοῦ μὴ περᾶσαι τὸν Εὐφράτην, μήτε εἰρηνικῶς ⁵⁵, μήτε πολεμικῶς, ἕως οὗ τὴν ποσότητα τοῦ χρυσοῦ ἀποδίδωσιν. Ἐπὶ τούτοις ὁ Ἰωάννης εἰς Ἐδεσσαν ἀνέστρεψεν, καὶ τὸν ἐνιαύσιον φόρον ἀνύστα; πρὸς Ἰαδὸν ἐκπέμπει. Ἡράκλειος δὲ τοῦτο ἀκούσας ὑπαίτιον ἔκρινεν τὸν Ἰωάννην, ὥς ἀνευ τῆς ⁵⁶ βασιλικῆς εἰδήσεως τοῦτο πεποιηχότα. Καὶ τοῦτον μεταπεμφάμενος, ἐξορίσθαι κατέκρινεν. Ἀντ' αὐτοῦ δὲ ἐκπέμπει Πτολεμαῖον τινα στρατηλάτην.

A. M. 6129. — Τούτῳ τῷ ἔτει παρέλαβον οἱ Ἀράβες τὴν Ἀντιόχειαν. Καὶ ἐπέμφθη Μαυίας ὑπὸ Οὐμάρου στρατηγὸς καὶ ἀμηρᾶς πάσης τῆς ὑπὸ τῶν ⁵⁷ Σαρακηνῶν χώρας ἀπὸ Αἰγύπτου ἕως τοῦ Εὐφράτου.

Περσῶν βασιλεὺς Ὀρμισδᾶς ἐτεῖ ιδ'.

A. M. 6130. — Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου (51) Πύρρῳ ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπιστράτευσεν Ἰαδὸς (52) πᾶσαν στρατιάν ⁵⁸ τὸν Εὐφράτην, καὶ καταλαμβάνει τὴν Ἐδεσσαν. Οἱ δὲ Ἐδεσσηνοὶ ἀνοίξαντες ἑλθόντες λόγον σὺν τῇ χώρᾳ καὶ τῷ στρατηλάτῃ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ Ῥωμαίοις. Καὶ ἀπέρχονται ἐπὶ Κωνσταντιαν ⁵⁹, καὶ πολιορκήσαντες αὐτὴν αἰροῦσιν ⁶⁰ αὐτὴν πολέμῳ, καὶ τριακοσίους Ῥωμαίους ἀνήλωσαν. Καὶ ἐκείθεν ἀνῆλθον ⁶¹ εἰς Δαρδᾶς καὶ ταύτην λαμβάνουσι πολέμῳ· καὶ πολλοὺς ἐν αὐτῇ ἀπώλεσαν· καὶ οὕτως πᾶσαν τὴν Μεσοποταμίαν παρέλαβεν Ἰαδός.

A. M. 6131. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπιστράτευσαν οἱ Σαρακηνοὶ κατὰ Περσίδος, καὶ συνάπτουσι πόλεμον μετ' αὐτῶν, καὶ νικῆσαντες κατὰ κράτος πάντας τοὺς Πέρσας ὑπέταξαν. Ὀρμισδᾶς δὲ ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς φυγῇ χρησάμενος, ἐπὶ τοῖς ἐνδοτέροις Πέρσας εἰς τὰ βασίλεια ἔχωρει ⁶². Οἱ δὲ Σαρακηνοὶ ἡχμαλώτευσαν τὰς τοῦ Ὀρμισδοῦ θυγατέρας μετὰ πάσης τῆς βασιλικῆς ἀποσκευῆς ⁶³· καὶ ἡχθησαν πρὸς Οὐμαρον. Αὐτῷ δὲ τῷ χρόνῳ ἐκέλευσεν Οὐμαρος ἀναγραφῆναι πᾶσαν τὴν ὑπ' αὐτὸν οἰκουμένην. Ἐγένετο δὲ ἡ ἀναγραφὴ ἀνθρώπων καὶ κτηνῶν καὶ φυτῶν.

VARIAE LECTIONES.

⁵⁵ μήτε πολεμικῶς om. a f, lacuna apparet in A. ⁵⁶ τῆς add. ex A. ⁵⁷ τῶν add. ex A. ⁵⁸ στρατιάν A. ⁵⁹ ἐπὶ Κωνσταντ. A, πρὸς τὴν K. vulg. ⁶⁰ αἰροῦσιν vulg. ⁶¹ ἀνῆλθον A, ἦλθον vulg. ⁶² εἰς τὰ βασίλεια ἔχωρει] κατέλαβεν A a f. ⁶³ ἀμα τῇ βασιλικῇ ἀποσκευῇ A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(50) Correctior Pal. codex, quo Χαλκίδα legimus: Chalcis enim Syriæ urbs est, ad quam Ostroena provincia de qua hic sermo. Chalcidem quoque legit Anastasius. — Reg. et Anast. Χαλκίδα, uti etiam bene emendatum in Peyr. Neque enim Jasdus Saracenus Chalcedone potiebatur, aut Joannes illic clam imperatore pacta ejusmodi inire potuisset: secus in vicina Osrohenæ, cui præerat, Chalcide. **COMPARIS.**

(51) Indictione duodecima, quæ hujus anni pro-

pria, Sergium mortuum, et Pyrrhum ei subrogatum testatur Nicephorus.

(52) Ἰάδῳς Reg., etiam Anast. *Jaidus*, qui et legerit, ἐπέρασε πανστρατεὶ τὸν Εὐφράτην, ita reddens, *transievit cum omni militia sua Euphratem*; apte sane; nam pacta ejus cum Cateas in hoc erant, τοῦ μὴ περᾶσαι τὸν Εὐφράτην, ut non *trajiceret Euphratem*; quibus negato tributo solutis, ita trajecit, ac Mesopotamiam totam subjugavit. **COMPARIS.**

A. M. 6132. — Τούτῳ τῷ ἔτει τελευταῖ Ἡράκλειος (53) ὁ βασιλεὺς μηνὶ Μαρτίῳ Ἰνδικτιῶνι ι' ὑδριασας ⁷⁸, βασιλεύσας ἔτη λ', μηνας ι' (54). Βασιλεύει δὲ μετ' αὐτὸν Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ μηνας τέσσαρας (55), καὶ φαρμακευθεὶς ὑπὸ Μαρτίνου τῆς αὐτοῦ μητρὸς καὶ Πύρρου πατριάρχου ⁷⁹ τελευταῖ (56). Καὶ βασιλεύει ὁ Ἡρακλεωνᾶς ⁸⁰ ὁ Μαρτίνου υἱὸς σὺν τῇ μητρὶ Μαρτίνῃ.

A. M. 6133. — Ῥωμαίων βασιλέως Ἡρακλεωνᾶ μηνες εἴξ.

Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Παύλου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει παραλαμβάνει Μαυρίας Καيسάρειαν Παλαιστίνης μετὰ ἐπταετίαν τῆς πολιουρίας αὐτῆς· καὶ κτείνει ἐν αὐτῇ ⁸¹ Ῥωμαίους χιλιάδας ἐπτά. Τῷ δὲ αὐτῷ χρόνῳ (57) ἀπώσατο ἡ σύγκλητος Ἡρακλεωνᾶν ἅμα Μαρτίνῃ τῇ μητρὶ αὐτοῦ καὶ Βαλεντίνῳ· καὶ ἐγλωσσοκόπησαν Μαρτίναν, καὶ ἐρρίνοκόπησαν Ἡρακλεωνᾶν, καὶ ἐξορίσαντες αὐτοὺς, ἀνεβίβασαν Κώνσταν υἱὸν Κωνσταντίνου, ἔγγονον ⁸² Ἡρακλείου ἐπὶ τῆς ἀρχῆς· καὶ ἐκράτησεν ἔτη κζ'. Πύρρος δὲ ἐκβληθέντος τῆς ἐπισκοπῆς, χειροτονήθη πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Παῦλος πρεσβύτερος καὶ οἰκονόμος μηνὶ Ὀκτωβρίῳ Ἰνδικτιῶνι ιε', ἐπισκοπήσας ἔτη ιβ'.

A. M. 6134. — Ῥωμαίων βασιλέως Κωνσταντος ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει βασιλεύσας Κώνστας πρὸς τὴν σύγκλητον ἔλεγεν· Τοῦ ἐμὲ γεγεννηκότος (58) πατὴρ Κωνσταντίνου, ὃς ⁸³ ἐπὶ ζωῆς τοῦ ἰδίου πατρὸς, ἐμοῦ δὲ πάππου, Ἡρακλείου ἱκανὸν σὺν αὐτῷ ἔβασίλευσεν χρόνον (59), μετὰ τοῦτον ἐξ ⁸⁴ καὶ λίαν βραχύν· τὰς γὰρ χρηστοτάτας ἐλπίδας ὁ Μαρτίνος τῆς αὐτοῦ μητρὸς φθόρος συνδιατήρηξας ⁸⁵, τοῦ ζῆν ἀπήλλαξεν. Καὶ τοῦτο δι' Ἡρακλεωνᾶν (60) τὸν ἐξ αὐτῆς καὶ Ἡρακλείου ἀθεμίτως γεγεννημένον, ἦν μάλιστα μετὰ τοῦ τέκνου ἡ ὑμέτερα σὺν Θεῷ ψῆφος τῆς βασιλείας δικαίως ⁸⁶ ἐξέβαλεν, πρὸς τὸ μὴ ἰδεῖν ἐκρομώτατον τὴν βασιλείαν Ῥωμαίων, τοῦτο μάλ' ⁸⁷ ἐγνωκυῖα ἡ ὑμέτερα ὑπερβυῆς σεμνοπρέπεια. Διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς ἔχειν συμβούλους

A. C. 632. — Hoc anno, mense Martio, indictione decima quarta, imperator Heraclius post imperii annos triginta et menses decem hydropis morbo affectus obiit. Constantinus ejus filius menses quatuor post eum tenet imperium, et Martinæ novercæ, Pyrrhique patriarchæ opera veneno propinato interit, et Heracleonas Martinæ filius cum matre potestatem obtinet.

A. C. 633. — Romanorum imperatoris Heracleonæ sex menses.

Cypoleos episcopi Pauli annus primus.

Hoc anno Mavias Cæsaream Palæstinæ post obsidionis septimum annum in potestatem recipit, et ad Romanorum millia septem in ea interficit. Hoc eodem anno Heracleonem, matrem ejus Martinam et Valentinum ab administrando imperio senatus repulit. Lingua vero Martinæ abscissa, amputatisque Heracleonæ naribus, fisdemque in exsilium actis, Constantem Constantini filium et Heraclii nepotem ad imperii thronum subvehit. Imperavit autem annos viginti septem. Pyrrho vero episcopi dignitate abdicato, Paulus presbyter et œconomus ordinatus est mense Octobri, indictione decima quinta. Gessit episcopatum annos duodecim.

A. C. 634. — Romanorum imperatoris Constantis annus primus.

Hoc anno Constans imperator declaratus hanc orationem ad senatum habuit: Constantinus genitor meus, qui vivente 284 ejus patre, avo nimirum meo Heraclio, satis diuturnum una cum ipso imperium administravit, sed post mortem breve nimirum quantum obtinuit, Martinæ novercæ invidia, optima spe præcisa, ex vivis exemit, idque suum scelus ipsa per Heracleonem suum ex Heraclio filium perpetravit. Quamobrem vos, Deo ita consulente, senatus consulto eam ejusque filium imperio ejecistis, ne Romana dominatio illegitima atque nefaria videri posset, cum id præ cæteris manifeste procuret amplissima vestra dignitas. Quapropter vos deprecor, ut consiliarios ac judices pro communi civium salute vosmet ipsos mihi præbeatis. Hisque demum dictis

VARIE LECTIONES.

⁷⁸ ὑδριασας A a, ὑδριατας vulg. ⁷⁹ μητρὸς καὶ Πύρρου πατριάρχου A, μητρὸς· καὶ Πύρρο· πατριάρχης vulg. ⁸⁰ Ἡρακλεωνᾶς A ubique. ⁸¹ ἐν αὐτῇ om. A b. ⁸² ἐγγονον A, ἐγγονα vulg. ⁸³ ὃς A a f, ὡς vulg. ⁸⁴ μετὰ τοῦτον δὲ] τούτῳ γὰρ δὲ f. ⁸⁵ συνδιατήρηξας mg. Par. ⁸⁶ δικαίως om. a. ⁸⁷ μάλ' μέγα A f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(53) Morbum, ultimam voluntatem, mortem, et D sepulturam Nicephorus describit.

(54) Nicephorus, ἔτη λ', μηνας δ' καὶ ἡμέρας ζ'. Utrique Chron. Alexand. quoad imperii initia conferendum.

(55) Centum ac tribus diebus patri supervixisse scribit Nicephorus.

(56) Ejus mortem in Constantis annum undecimum, dilatam tum ex gestorum serie, tum ex temporis nota convincit Nicephorus ejus depositionis historiam texens, et Theophanes eum anno præfato in sedem restitutum narrans, pleonasimus itaque expungendus.

(57) Nicephori epitome.

(58) Correcte scripsisset, ὁ ἐμὲ γεγεννηκὼς πατὴρ

Κωνσταντῖνος, ὃς ἐπὶ.

(59) Octo nimirum et viginti annos, ex Chron. Alexand. et Nicephoro, solus demum vix menses quatuor ex superius dictis.

(60) Propter Heracleonem, et ad asserendum illi imperium. Sic bene Anast., non ita novi interpr., per Heracleonem, quasi ille nefariæ necis administrator fuerit, vel id ei Constans ascribat, quod longe a vero est, et a mente auctoris. Vocem ἀθεμίτως non reddit P. Goar, illegitime natum; nempe ex incestis nuptiis quas multis vituperat S. Niceph. ex Martina scilicet Heraclii nepte, ac Mariæ filii sororis filia, ut idem tradit, ut nulla cum sic affine constare potuerint veri conjugii jura. CONFUTIS.

Gregorius Heliopoli diem extremum obiit, et myrrha conditus Cpolim relatus est. Hoc etiam anno pulvis e caelo imbris instar depluit, et metus ingens hominum animis incubuit.

Cpoleos esiscopatium annos duodecim Paulus obtinuit.

Paulus fato fungitur, et Pyrrhus rursus per menses quatuor et dies viginti tres restituitur.

A. C. 645. — Hoc anno Rhodo a Saracenis occupata, Mavias Rhodium colossus mille trecentis et sexaginta annis postquam positus fuerat dejecit. Judæus quidam Edessenus eum mercatus nongentos ex ejus metallo camelos oneravit. Eodem anno Abibus Arabum dux in Armeniam manu armata ingressus est, Maurianumque Romanorum ducem cum copiis obviam factum, ad Caucasios usque montes fugavit, et regionem quaqua patet deprædatus est.

A. C. 646. — Hoc anno Mavias exercitum instauravit, ingentem vero classem armis virisque 287 munitam, ut bellum et cædem Cpoli inferret, parari jussit. Omnem porro bellicum apparatus ad Tripolim, quæ Phœniciæ civitas est, colligi curavit. Eo conspecto fratres duo chisticolæ, qui Tripoli sedem fixerant, filii Buccinatoris, divino animi ardore exagitati, ad publicos civitatis carceres irruunt (erat certe Romanorum numerus haud contemnendus in vinculis) effractisque vi foribus vinetisque liberatis, in civitatis ameram impetum faciunt, eoque cum toto comitatu occiso, supellectilem ejus omnem flammis absumunt, et in Romanam ditionem transfretantur. Arrepto vero bellum movendi proposito non abscessit Mavias, quin imo exercitum Cæsaream Cappadociæ ipse transfert, Abulabarum autem classis præfectum constituit. Is Phœnicem (Lyciæ locum quemdam sic dicunt), ubi imperator Constans castra classemque tenebat, appellens, cum eo navali prælio decertat. Inter primos autem parandæ maritimæ pugnæ tumultus nocturnæ quietis somnio Thessa-

φρος * Πρακλείου ἐν Ἡλιούπολει ἀπέθανεν, καὶ σμυρνισθεὶς ¹⁰ εἰσέχθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ¹¹. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει κόνις ἐξ οὐρανοῦ κατηνέχθη, καὶ φόβος μέγας ἐπέπεσεν τοῖς ἀνθρώποις.

Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπος Παῦλος ¹² ἔτη ιβ'.

Παῦλος τελευταῖα καὶ Πύρρος πάλιν (69) ἀποκατεστάθη ¹³ μῆνας ¹⁴ δ' καὶ ἡμέρας κγ'.

A. M. 6145. — Τούτῳ τῷ ἔτει Μαυίας τὴν Ῥόδον καταλαβὼν καθέλειεν τὸν κολλοσσὸν Ῥόδου μετὰ αἰγῇ ἔτη τῆς αὐτοῦ ἰδρύσεως (70), ὃν Ἰουδαῖός τις ὠνησάμενος ἔμπορος Ἑδεσσῆνός ἐνναχοσίας καμήλους ἐφόρτωνεν αὐτοῦ τὸν χαλκόν. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Ἀβίδος ¹⁵ ὁ τῶν Ἀράβων στρατηγὸς τὴν Ἀρμενίαν ἐπιστράτευσεν. Καὶ περιτυχὼν Μαυριανὸν τὸν τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸν κατεδίωξεν ¹⁶ αὐτὸν ἕως τῶν Καυκασίων ὀρέων, καὶ τὴν χώραν ἐληΐσας.

A. M. 6146. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπιστράτευσεν ὁ Μαυίας, καὶ ὠρίσας ¹⁷ γενέσθαι ἐξόπλισιν μεγάλην τῶν πλοίων πρὸς τὸ ¹⁸ ἀνελθεῖν τὸν στόλον αὐτοῦ κατὰ Κωνσταντινουπόλιν. Ἡ δὲ πᾶσα ἐτοιμασία ἐν Τριπόλει ἦν τῇ κατὰ Φοινίκην. Τοῦτο δὲ θεασάμενοι δύο ἀδελφοὶ τινες φιλόχριστοι ἐν Τριπόλει καταμένοντες υἱὸς Βουκινάτωρος (71), ζήλῳ Θεοῦ τρωθέντες, ἐπὶ τῷ δεσποτήριον τῆς πόλεως ὤρμησαν. Εἶπε δὲ πλῆθος δεσμιῶν Ῥωμαίων ¹⁹, καὶ διαβρήξαντες τὰς πύλας καὶ τοὺς δεσμίους λύσαντες, ἐπὶ τὸν ἀμνηρᾶν τῆς πόλεως ὤρμησαν, καὶ κτείναντες αὐτόν τε καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ²⁰, καὶ τὴν ἀποσκευὴν ἅπασαν πυρὶ καταναλώσαντες, ἐπὶ τὴν Ῥωμανίαν ἀπέπλευσαν. Πλὴν οὐδ' οὕτως τῆς αὐτῆς ἐπαύσατο ἐξαρτύσεως ²¹. ἄλλ' ὁ μὲν Μαυίας στρατεύει ἐπὶ Καισάρειαν Καππαδοκίας, Ἀβουλαδᾶρ ²² δὲ στρατηγὸν (72) κατέστησεν τῆς ναυπλοίας ²³. ὃς παραγενόμενος εἰς τὸν λεγόμενον Φοινίκα τῆς Λυκίας, ἐνθα ἦν ὁ βασιλεὺς Κώνστας μετὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στόλου, ναυμαχεῖ μετ' αὐτοῦ. Μέλлонτος δὲ τοῦ βασιλέως ναυμαχεῖν, θεωρεῖ κατ' ὄναρ τῇ νυκτὶ ἐκεῖνη εἶναι αὐτὸν ἐν Θεσσαλονίκῃ. Διυπνισθεὶς δὲ ²⁴ διηγήσατό τινα ὄνει-

VARIAE LECTIONES.

* ἀδελφίδος a. ¹⁰ σμυρνισθεὶς f. ¹¹ εἰσέχθη ἐν Κων. A, ἠνέχθη K. vulg. ¹² Παῦλος A a f, Πέτρος vulg. ¹³ ἀπεκατέστη A a f. ¹⁴ μῆνας A, καὶ μῆνας vulg. ¹⁵ Ἀβίδος f. ¹⁶ τὴν add. ex A. ¹⁷ καταδιώκει A. ¹⁸ καὶ ὠρίσας om. A f. ¹⁹ πρὸς τὸ τοῦ A. ²⁰ δεσμ. Ῥωμ. A, Ῥωμ. δεσμ. vulg. ²¹ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ add. ex A. ²² ἐξαρτύσεως A, ἐξαρτήσεως vulg. ²³ Ἀβουλαοῦρ A f, Ἀβουλαονᾶρ a. ²⁴ τῆς αὐτῆς πλοιοποίας A a, τῆς ὀπλοποίας f. ²⁵ δὲ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(69) De Pyrrho sedi restituto Anast. Collectanea, *Deus statim justo judicio suo delevit eum de libro viventium.*

(70) Ex his quando colossus Rhodius fuerit erectus, collige. Anno a mundi conditu 5145, et a Christi ortu 645, æs quo conflatum erat pretio distractum fuit, annis post eundem erectum mille trecentis et sexaginta: erectus est itaque anno a mundi conditu 4785, quo ex Georgii Syncelli (cujus continuator, Theophanes) computo Ezechias regni numerabat vicesimum. Rursus vero: annus Abraham 2015 Christi natalitiis apud Eusebium consecratur: his adde post ortum annos 645, occurret ab Abrahamo in lucem profecto annus 2660, retractis mox 1560 superest 1500 summa: quæ apud Eusebium inter Abrahamii annos habet Eze-

chiæ quintum ac vicesimum sibi adjunctum. Aliter iterum: anno post Christum 645 colossi Rhodii æs venit 1560 annis postquam erectus est: annis itaque ante Christum 715, quibus apud Petavium *De doct. temp.* lib. xiii, pag. 547, adnectitur Ezechias regnantis annus 15, cui septem aliis (quos Theophanis computo deesse contendit, de quo alibi) apposis, vicesimus Ezechias consurgit, qui jam ex Syncello collectus est. Summatim dico: circa Ezechias annum 20 vel proximum aliquem colossus Rhodio portui impositus est.

(71) Spectatum hunc solo nomine Buccinatorem existimarem, qui κόμης Βουκινάτωρων apud Rigaltium v. *Βούκινωρ* scribitur.

(72) De cujus nomine, expeditione et gestis Leunclavius *Hist. Musulm.* lib. i.

ροκρήτη τὸ ὄρμα. Ὁ δὲ ἐφη· Ὁ βασιλεὺς, εἶθ' ἂν μὴ ἄποιμήθης, μήτε τὸ ἐνείρον εἶδες· τὸ γὰρ εἶναι σε ἐν Θεσσαλονίκῃ Θεσσαλονίκη²⁶ ἐγκρίνεται (73)· πρὸς τὸν ἐχθρόν σου ἡ νίκη τρέπεται. Τοῦ δὲ βασιλέως μηδένα ποιησαμένου λόγον περὶ τούτου, πρὸς παράταξιν ναυμαχίας τὸν Ῥωμαϊκὸν στόλον προητήσατο²⁷ καὶ πόλεμον· καὶ δὴ συμβαλλόντες²⁸ ἀλλήλοις ἡττώνται Ῥωμαῖοι· καὶ συγκρινᾶται ἡ θάλασσα τοῖς αἵμασι τῶν Ῥωμαίων. Ἐνέδυσεν δὲ ὁ βασιλεὺς ἄλλον τινὰ τὴν ἐαυτοῦ ἐσθῆτα· καὶ εἰσπηδῆσας ὁ υἱὸς τοῦ Βουκινάτωρος ὁ προλεχθεὶς εἰς τὸ βασιλικὸν σκάφος τὸν βασιλέα ἰαφαρπάσας, καὶ εἰς ἕτερον σκάφος τοῦτον μεταβαλὼν²⁹ παραδόξως δέδωκεν. Αὐτὸς δὲ ἀνδρείως³⁰ ἐπιστὰς τῇ βασιλικῇ νηϊ πολλοὺς ἀνείλεν ὁ γενναϊότατος, θανάτῳ ἐαυτὸν παραδούς ὑπὲρ τοῦ βασιλέως. Τοῦτον δὲ κυκλώσαντες οἱ πολέμιοι καὶ ἐν μέσῳ κατασχόντες ἐδόκουν αὐτὸν εἶναι τὸν βασιλέα³¹. Μετὰ δὲ τὸ πολλοὺς ἀνελεῖν κτείνεται καὶ αὐτὸς ὑπὸ τῶν πολεμίων³², σὺν τῷ φοροῦντι τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα. Ὁ δὲ βασιλεὺς οὕτω τροπωσάμενος σώζεται, καὶ καταλιπὼν πάντα ἀπέπλευσεν ἐν Κωνσταντινουπόλει.

A. M. 6147.—Τούτῳ τῷ ἔτει ἐδόλοφονίθη Οὐθμὰν ὁ τῶν Σαρακηνῶν³³ στρατηγὸς ὑπὸ τῶν ἐν Ἑθρίβαις³⁴ (74), ἀμυρεύσας ἔτη Ἱ. Γέγονεν δὲ ἀνασοθὴ μέσον αὐτῶν³⁵. Ὅσοι γὰρ κατὰ τὴν ἔρημον ὑπῆρχον, τὸν Ἀλὴ ἤθελον, ἀνέψιν τοῦ Ἀλὴ, γαμβρὸν ὄντα τοῦ Μουαμὲδ· οἱ δὲ κατὰ Συρίαν καὶ Αἴγυπτον, τὸν Μαύταν ἤθελον· ὃς καὶ ἐνίκησεν καὶ ἐκράτησεν ἔτη κγ'.

Ἀράδων³⁶ ἀρχηγὸς Μαύτας ἔτη κθ'.

A. M. 6148.—Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπεστράτευσεν Μαύτας κατὰ Ἀλὴ· καὶ συναθροίζονται ἀμφοτέρω ἀναμέσον Βαρβαλίσσου³⁷, εἰς τὸ Καισάριον πλησίον τοῦ Εὐφράτου. Οἱ δὲ τοῦ Μαύτου ἐπικρατέστεροι γεγονότες τὸ ὕδωρ ἔλαβον· εἰς δὲ ἔβαν δὲ³⁸ ἔλθόντες οἱ τοῦ Ἀλὴ ἐκπιπτάχουν. Μαύτας δὲ οὐκ ἤθελεν πολεμῆσαι· ἀλλ' ἀπονητὶ τὴν νίκην ἤρατο.

A. M. 6149.—Τούτῳ τῷ ἔτει (75) ἐπεστράτευσεν ὁ βασιλεὺς κατὰ Σκλαβινίας, καὶ ἡχημαλώτευσεν (76)

A Ioniae reperiri se imaginabatur. Excitatus somniorum conjectori visionem enarrat. Dicit ille : *Utinam neque dormiisses, neque vidisses somnium*. Et enim Thessalonicae te reperiri mali ominis argumentum est. Thessalonica quippe victoriae ad hostem transitus judicatur. Imperator nulla iudicii istiusmodi ratione habita, in navalis certaminis ordinem Romanas copias componit, et ad bellum provocat. Pugna itaque ad invicem commissa superantur Romani, totumque mare illorum sanguine inficitur. Imperator cum altero quopiam habitum mutavit. Tum vero memoratus Buccinatoris filius in regiam ratem insiliens rapuit imperatorem, eumque ex hac in alteram traductum praeter universorum expectationem periculo praesenti eripuit. Ipse vero quasi regiae navis praefectus eidem impositus plenus Marte dimicabat, ac tandem imperatoris gratia mortem strenue oppetit. Quamobrem hostes eum quem imperatorem esse rebantur undequaque intercludentes, multis prius ad necem datis, ipsum etiam interfecere una cum eo, qui vestes imperatorias induerat. Imperator igitur in fugam versus, incolumis evasit, relictisque omnibus Cpolim solvit.

A. C. 647. — Hoc anno Uthmanus Saracenorum dux amerae provinciae decem annos functus ab Ethri-bensibus dolo appetitus interijt. Dissidium autem inter Arabes exortum est. Qui enim deserti loca tenuere Alim, alterius Alis nepotem; Muamed generum, 288 desiderabant principem, qui vero Syriam et Aegyptum incolere Maviam promovebant, ejus pars superior exstitit, et imperium obtinuit annos viginti quatuor.

Arabum dux Mavias annos 29 regnat.

A. C. 648. — Hoc anno Mavias bellum adversus Alim movit, et in media Barbalissi planitie ad Caesarium juxta Euphratem uterque exercitum eduxit. Maviae acies victoria superior effecta annis fluentia occupat, siti vero aciem Alis invadente, milites aquarum penuria virium et animi deliquium patiebantur. Mavias itaque praelium detrectans absque ullo labore victoriam tulit.

A. C. 649. — Hoc anno imperator in Sclaviniam expeditionem suscepit, pluribusque Barbaris in

VARIAE LECTIONES.

²⁶ Num θαλασσονίκη? ²⁷ προητήσατο A, προσήτατο vulg. ²⁸ συμβαλλόντες A, συμβάλλοντες vulg. ²⁹ μετέβαλεν καὶ A. ³⁰ ἀνδρείως A, ἀνδρείος vulg. ³¹ τὸν βασιλέα om. A a f. ³² ἔκτειναν αὐτὸν οἱ πολέμιοι A. ³³ τῶν Ἀράδων A. ³⁴ Ἐνεθρίβους A a f mg. Par. ³⁵ μέσων αὐτῶν A. ³⁶ Ἀράδων — κθ' om. A a f. ³⁷ Βαρβαλίσσου A. ³⁸ δὲ A, τε vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(73) Θίς ἄλλω νίκην, pone alteri victoriam. — Sic bene Cedr. et Anasi. esse te Thessalonica, id significat, victoriam alteri cede : transit ad hostem victoriam. COMBEFIS.

(74) Αἰθρίβους, posuit superius. Ita civitas Mecha alia nomine Jatrib, ut liber Alcoran testatur : licet Madinam Jatriba quoque Arabibus dictam contendat Abraham Eccebell. pag. 154. — Placet Peyr. ἀρχηγός, quæ vox in supremum eorum ducem ac principem magis quadrat : sicque postea sub Constantino ubique ἀρχηγούς supremos illos duces, ac

ameras appellatos invenias. COMBEFIS.

(75) Anno Constantis decimo sexto Maximum lingua manique mutilatum argute clareque ex actis demonstrat Baronius ad a. C. 657 num. 11, passionis historiam omnium sequentibus proferit.

(76) Placet omnino quod Cedr. habet, nec Theoph. aliter scripserit, quidquid habeant codd. ipseque legerit, καὶ αἰχμαλωτεύσας πολλούς, ὑπέστρεψεν, multis captis subque jugum missis, reversus est. COMBEFIS.

captivitatem actis, provinciam subegit. Hoc quoque anno quæ sanctum Maximum et ejus discipulos spectant, gesta, iis nimirum pro recta fidei sententia sustinenda adversus monotheletas decertantibus. Eos cum Constans in perversum sensum abducere non valeret, divina sapientia fluentem et varia eruditione florentem illam sancti linguam una cum illius dextera abscidit, utpote quæ multa adversus ejus impietatem una cum discipulis (erant illi uterque Anastasius) conscripsisset, quæ et ipsi ad verbum exscripserunt, ut omnibus scientiarum studiosis notum est.

A. C. 650. — Hoc anno Naviæ legatione ab imperatore suscepta, Arabes, seditionibus et tumultibus factati, cum Romanis pacti sunt, ut nimirum per singulos dies nummos mille, equum et servum Romanis penderent. Inter hæc magnus terræmotus mense Dæcio indictione secunda per Palæstinam et Syriam exortus magnis ruinis causam dedit. Hoc etiam anno

πολλοὺς, καὶ ὑπέταξεν. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ τὰ κατὰ τὸν ἄγιον Μάξιμον καὶ ⁸⁹ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐπράχθη, ὑπὲρ ⁹⁰ τῆς ὀρθῆς πίστεως· ἀγωνισαμένων κατὰ τῶν Μονοθελητῶν· οὗς Κώνστας εἰς τὴν ἑαυτοῦ κακοδοξίαν μὴ ἰσχύσας μετενέγκαι, τὴν θεόσοφον καὶ πολυμαθεστάτην γλῶσσαν τοῦ ἀγίου ἀπέτεμεν ⁹¹ μετὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς αὐτοῦ, ὡς πλείστα κατὰ τῆς αὐτοῦ δυσσεβείας σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Ἀναστασίου· συγγραψαμένοις (77)· ἃ καὶ κατ' ἔπος ⁹² οὗτοι γράψασιν (78), ὡς οἱ φιλομαθεῖς γινώσκουσιν.

A. M. 6150. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐτοιμήθη μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ Ἀράβων τοῦ Μαυτοῦ προσθεύσαντος διὰ τὴν ἀνταρσίαν, ἵνα τελώσιν ⁹³ Ῥωμαῖοις οἱ Ἀραβὲς καθ' ἡμέραν νομίσματα χίλια καὶ ἑπὶον καὶ δούλον· γέγονε δὲ καὶ σεισμὸς μέγας ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ καὶ πτώσις ἐν τε τῇ Παλαιστίνῃ καὶ Συρίᾳ μηνὶ Δαισίῳ ⁹⁴ ἰνδικτιῶνι β'. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἐξωρίσθη (79) Μαρτί-

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁹ καὶ adit. ex A. ⁹⁰ ὑπὲρ A, περὶ vulg. ⁹¹ ἀπέτεμεν om. A a f. ⁹² κατ' ἔπος] κατέλειπε A. ⁹³ τελώσιν· A, τελώσων vulg. ⁹⁴ Δαίσιῳ A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(77) Palam ex Anast. συγγραψαμένου· *Ut qui adversus illius impietatem multa cum discipulis Anastasii composuisset, quæ etiam illi ad verbum conscribere. Συγγραφὴς dicitur, et συγγραφεύς, ut nec ipso scribit, sed aliena utitur manu, ut hic de Maximo significatur, sua cum discipulis componente polemica opuscula, illisque excipientibus; non quod ab eo scripta ejus discipuli exscripserint, ut novus interpretes significat. Bene Anast. conscripsisse Anastasios ait. Comæris.*

(78) Exstant in Anastasii Collectaneis a Sirmondo editis, necnon apud Baronium annis 656 et 657.

(79) Anno Constantis decimo tertio Martini papæ exsilium, mortem vero decimo quarto, conjungenda, sequentes temporum characteres in ipsius Martini epistolis, Anastasii Collectaneis, et aliis locis signati demonstrant. Summum Ecclesiæ presulatum sanctus ille pontifex mox ut adeptus est circa Constantis anni septimi exitum inenunte octavo (juxta Theophanis calculos) et indictione octava pari dierum gressu corrente, monotheitarum errori condemnando concilium Romæ celebrat. Theophanes superius assignatis annis, Baronius a. C. 649, ipsa concilii verba: *In nomine Domini Dei Salvatoris nostri Jesu Christi, imperii domini Constantini piissimi Augusti anno nono (qualiter numeretur nonus prius expositum) sub die tertio nonas Octobris, indictione octava, præsentem sancto ac beatissimo Martino papa, etc. Ipse Martinus epistola ad Paulum Thessalonice episcopum: Nempe a die prima præsentis mensis Novembris, indictione octava, qua die missas a te lubricas litteras accepimus, et condemnavimus, etc. Anno secundo insidias ab Olympio exarcho sibi paratas sustinuisse declarant ejus dicta jam proferenda. Tertio, in Constantis decimum et indictionem decimam incidente Calliopam exarchum Romam profectum excipit, et ab eo CP. abducitur; ejus quippe adventum referens scribit: Ego vero ipse graviter infirmus eram ab Octobri mense usque ad prædictum tempus, id est, usque ad sextumdecimum Kalendas Julias. Et infra: Cum et in adventu infantis Olympii vani cujusdam hominis cum armis me hunc potuisse repellere faterentur. Anni primi eo tempore, quo concilium habuit, ægrotasse, quæ ipse gessit homo sanæ mentis et armorum laterum credere prohibent: Olympius*

quoque et Calliopas exarchi septimo a concilio celebrato mense, datis prius CP. litteris, responsis acceplis; susceptis confectisque CP. Ravennam, Ravenna Romam itineribus, varias Martino vexationes, quæ moram exigunt et successionem uno tempore nequeunt ingerere. Abducitur itaque Roma anni tertii, ut vult Sirmonodus in Synopsi chronica ad Anastasii Collectaneas, mense Junio, ac ut Martinus ipse scribit: *Pervenimus Kalendas Julias Mesenam (Misenum, ad ostia Tiberina promontorium) in qua erat navis, id est, carcer meus. Menses tres inde per varias insulas exigit, ad anni nimirum quarti primordia, ipso dicente: In plurimis insularum in quibus nos vel tribus mensibus pecula impediunt, nullam compassionem adeptus sum. Annum Nazi nominatur, qui assumptionis ejus quartus, et circuli currentis indictio undecima. Excepto duntaxat (superiora verba prosequitur) in insula Nazia, quoniam ibi annum fecimus, etc.: unde digressus indictionis duodecimæ primo mense CP. appellit. Cumque tandem pervenisset Byzantium, inquit ejus martyrii scriptor, beatus ille septimo decimo die Septembris mensis in portum prope Euphemiam, etc. Vario carcerum, examinum et tormentorum generi subditus, exilii sententiam postmodum accipit. Fecit ergo reverentissimus papa in eodem Diomedis ergastulo otoginta quinque dies post primas nonaginta tres (in excubitorum custodia) hoc est omnes simul 178. Venit igitur Sagoleba scriba dicens, Quia jussus sum auferre te hinc, et transverre in domum meam, et post dies duos dirigere te, quo jusserit sacellarius. Et infra: Dictum est ergo quia in Chersonam exsulatur. Et post dies aliquot cognovimus, quia illuc clanculo navigio transfectus est. Ipse discessus tempus signal in epist.: Postquam egressi sumus ex eo quod Jeron dicitur a CP. navigantes sancta quinta feria Cænæ Domini, pertransivimus Pharum, per diversa loca transmeantes, Idibus Maiis, et Chersonem pervenimus. Sexdecim tandem menses exsilium ad ejus mortem dilatatum conficio ex his scriptoris supra laudati verbis. Obiit autem . . . mense Septembrio, die sextadecima . . . indictione quattadecima. Scelesti porro Pyrrhi lethum, in id tempus, quo Constantis anno duodecimo, et indictione pari Diomedis ergastulo sanctus pontifex tenebatur, auctor idem confici,*

νος ὁ ἀγιώτατος πόπης Ῥώμης ὑπὲρ τῆς ἀληθείας Ἀ γενναίως ἀγωνισάμενος, καὶ ὁμολογητὴς γενόμενος ἐν τοῖς κλίμασι τῆς Ἀνατολῆς τελευτήσας.

A. M. 6151. — Τοῦτω τῷ ἔτει ἀνείλεν Κώνστας Θεοδόσιον τὸν ἴδιον ἀδελφόν. Τῶν δὲ Ἀράβων ὄντων εἰς τὸ Σαπφίν (80), ἐδόλοφονήθη ὁ Ἀλῆ, ὁ τῆς Περσίδος · καὶ μονοκρατορεῖ ὁ Μαυίας βασιλικῶς χατοικήσας ἐν Δαμασκῷ, καὶ τοὺς θησαυροὺς ἐκεῖ ἀποθέμενος τῶν χρημάτων.

A. M. 6152. — Τοῦτω τῷ ἔτει ἀνεφάνη αἵρεσις Ἀράβων, οἱ λεγόμενοι Χαρουργίται. Μαυίας δὲ τούτους χειρωσάμενος, τοὺς ἐν Περσίᾳ ἐταπείνωσεν, τοὺς δὲ ἐν Συρίᾳ ὕψωσεν · καὶ τοὺς μὲν ἐκάλισεν Ἰσαμίτας, τοὺς δὲ Ἡρακίτας. Καὶ τῶν μὲν Ἰσαμιτῶν τὰς βόγας ἀνῆνεγκεν ἕως διακοσίων ⁴⁵ νομισμάτων · τῶν δὲ Ἡρακίτων κατήνεγκεν ἕως ἧ' νομισμάτων.

A. M. 6153. — Τοῦτω τῷ ἔτει καταλιπὼν ὁ βασιλεὺς Κωνσταντίνου πόλεως (81) μετέστη ἐν Συρακούσῃ τῆς Σικελίας, βουληθεὶς ἐν Ῥώμῃ τὴν βασιλείαν μεταστήσαι. Καὶ πέμπει ἀγαγεῖν ⁴⁷ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ τοὺς τρεῖς υἱοὺς αὐτοῦ Κωνσταντῖνον, Ἡράκλειον καὶ Τιθέριον · οἱ δὲ Βυζάντιοι οὐκ ἀπέλυσαν ⁴⁸ αὐτούς.

A. M. 6154. — Τοῦτω τῷ ἔτει ἐπεστράτευσαν οἱ Ἀραβες κατὰ Ῥωμανίας (82), καὶ πολλοὺς ἥχμαλώτευσαν · καὶ πολλοὺς τόπους ⁴⁹ ἥρῃωσαν.

A. M. 6155. — Τοῦτω τῷ ἔτει ἥχμαλωτίσθη μέρος τῆς Σικελίας, καὶ ὤκισθησαν ἐν Δαμασκῷ ⁵⁰ θελήσει αὐτῶν.

A. M. 6156. — Τοῦτω τῷ ἔτει ἐγένετο πλάνη τῶν νησιῶν (83). Καὶ ἐπεστράτευσεν ὁ Ἀβδεραχμάν, ὁ τοῦ Χαλέδου, τὴν Ῥωμανίαν, καὶ ἐν αὐτῇ ἐχείμασεν, καὶ πολλὰς ἐλυμήνατο χώρας. Οἱ δὲ Σκλαβῖνοι τοῦτω προσρύντες, σὺν αὐτῷ ἐν Συρίᾳ κατήλθον χιλιάδες πέντε,

sanctissimus Martinus papa Romanus pro veritate fortiter propugnanda hucusque præliatus et jam confessor factus, in Orientis partibus vitam finivit

A. C. 651. — Hoc anno Constans Theodosium fratrem germanum occidit. Arabibus porro ad Saphim considentibus, Ali Persidis princeps sublati est, ex quo Mavias imperium Arabum solus adipiscitur. Hic 289 Damasci regiam firmat, et pecuniarum thesauros illic reponit.

A. C. 652. — Hoc anno Arabum hæresis, cui Charurgitarum inditum nomen, emersit. Quos cum Mavias edomasset, iis, qui Persiam incolebant, afflictis, alios in Syria positos opibus et honoribus evexit, et illos quidem Isamitas, istos vero Heracitas, appellavit, ac insuper, Isamitarum stipendiis ad ducentos nummos (auctis, Heracitarum pretium ad triginta imminui decrevit.

A. C. 653. — Hoc anno de transferenda Romam imperii sede imperator consiliatus, Cpoli relicta Syracusas Siciliæ urbem migravit. Quamobrem misit, qui uxorem suam tresque liberos, Constantinum, Heraclium atque Tiberium, ad se adducerent, sed Byzantii cives eos abire minime passi sunt.

A. C. 654. — Hoc anno Arabes eductis per Romanam ditionem copiis, captivorum multitudinem C immensam abegerunt, et in plures provincias vastitatem induxerunt.

A. C. 655. — Hoc anno Siciliæ bona pars captivitate oppressa, cives abducti sponte sua Damasci sedem fixerunt.

A. C. 656. — Hoc anno error in jejuniorum tempus invaluit. Porro Abderachman Chaledi filius exercitu in Romanam ditionem deportato, illic hiberna duxit, et multas provincias depopulatus est. Scлавini vero ad quinque millia ipsi adjuncti,

VARIE LECTIONES.

⁴⁵ διακοσίων — ἕως om. A. f. ⁴⁶ τῆς add. ex A. ⁴⁷ τοῦ ἀγαγεῖν A, ἀγαγεῖν — υἱοὺς αὐτοῦ om. A. ⁴⁸ οὐκ ἀπέλυσαν A, οὐ κατέλυσαν vulg. ⁴⁹ πλείους τόπους A a. ⁵⁰ ἐν Δαμασκῷ om. f.

JAC. GOARI NOTÆ.

in quo illi et Theophani convenit. Hæc attentius D animadversa plura circa temporum rationem apud Baronium emendant.

(80) *Loci nomen in Asia*, inquit Ortelius: *Mesopotamie juxta Tigrini urbem ex eodem v. Saphe, Σαφή mallem interpretari.*

(81) Theodosii fratris occisi manes vindictam comminantes discensus causam exstitisse narrant Cedrenus et Zonaras.

(82) Romano imp. ditionem subjectam Romanie nomen jam olim accepisse confirmant hæc Epiphaniî hæres. 69: Ἐπιστολὴν μεγάλην ἐγκύκλιον ὅλη τῇ Ῥωμανίᾳ γέγραφε· *Epistolam bene longam, et encyclicam ad omnem Romaniam scripsit.* Baronius ad a. 3 in num. 6 Ecclesiam catholicam significari censuit, sed aptius interpres Petavius omnes Rom. imperio subditos reddidit. Jornandis de Get. orig.: *Anthemio principe jam defuncto, qui cum Recimere genero suo intestino bello sæviens, Romaniam trivisset, etc.:*

Cedreni in Constantino Magno: Καὶ πάλιν οἱ Πέρσαι κατὰ Ῥωμανίας παρατάξαντο· *Ierum in Romanas provincias Persæ arma movent.* Theoriani in Legat. Armen.: Παρακαλῶ μεταγραφῆναι τὴν συγγραφὴν ταύτην καὶ δοθῆναι μοι, ἵνα ἐξελληνισθῇ ἐν Ῥωμανίᾳ ἔχομεν αὐτὴν· *Opusculum istud describi, mihi que dari precor, ut Græce redditum in Romania habeamus.*

(83) Ex Paschatis in certum diem figendi incerta ratione contentiones et opinionum dissidia veteres apud Christianos Alexandrinos maxime, et Occidentales orta copioso doctrinæ tractatu, et non parca exemplorum serie demonstrat Petavius lib. II *De doct. temp.*, cap. 64, et lib. IV, cap. 24. Unum hujusmodi præsentī anno contigisse indicant hæc verba, πλάνη τῶν νησιῶν, errore nempe in quadragésimales dies qui jejuniō sacri, admissō, haud dubie quia CP. Ecclesia Paschalem solennitatem erranter celebravit.

per Syriam effusi sunt, et in Apamæorum agro ad A καὶ ὤκησαν ¹¹ εἰς τὴν Ἀπάμειαν χώραν ἐν κώμῃ Σευκοκόβω ¹².

A. C. 657. — *Croteos episcopi Thomæ annus primus.*

Hoc anno Busur Romanorum fines armata manu penetravit. Thomarichus autem Apamææ episcopus defunctus est, et Emesenus igne periit.

290 A. C. 658. — Hoc anno Busur renovato exercitu Romanas provincias saligavit, et Exapoleos partes devastavit, Phadalis autem illic cum copiis hiemem egit.

A. C. 659. — Hoc anno Saborius e Persia originem trahens Armenicæ militiæ dux in imperatorem Constantem perduellis arma movit. Hic, Sergio militiæ magistro ad Maviam delegato, imperium Romanum ei se subjecturum, si modo in imperatorem suggerat auxilium, pollicetur. Eo cognito Constantinus imperatoris filius Andream cum muneribus ad Maviam, ne rebellem ferat opem, pariter misit. Andreas Damascum adveniens, Sergium comperit et locum et principis animum præoccupasse. Mavias igitur in imperatorem pietatem et compassionis affectum simulabat. Mavias Sergius forte assidebat, qui ut Andream ingredientem prospexit, festinus exsurrexit. Objurgavit Sergium Mavias, et, *Extimuiisti*, ait. Factum excusavit Sergius, et juxta patriam consuetudinem gessisse se protestatus est. Ad Andream itaque Mavias conversus: *Quid postulas?* inquit. Subinfert ille: *Ut rebellem edomando opem tuam conferas.* Respondet Mavias: *Ambo inimicitias agitis, quare plura mihi pollicituro suppetias exhibeo.* Ad quem Andreas: *Ne dubites, amera, honestius tibi ab imperatore modica, quam a perduellis plura accipere. Verumtamen quod magis arridet, exsequere.* His dictis Andreas illuit. Mavias itaque: *De istis*, inquit, *æqui bonique mihi cum meis erit consilium*, ac simul utrumque foras e conspectu jussit abire. Tum vero Sergium privatim ad se vocatum allocutus, *Ut quid amplius*, ait, *Andream veneraris? nil proficis.* Sequenti itaque luce Sergius Andream præveniens ad Maviam latus sedebat, nec ut pridie venienti Andreæ assurrexit. Eapropter Andreas torvo diroque conspectu Sergium injuriis et minis impetuit, dicens: *Si modo vita superstes fuerim, quis sis, tibi demonstrabo.* Sergius contra: *Tibi minima assurgo, eo quod nec vir, nec femina sis.* Mavias compescuit utrumque, dixit vero Andreæ: *Quantum Sergius*

A. M. 6157. — *Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Θωμᾶ ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπιστράτευσεν Βουσοῦρ κατὰ Ῥωμανίας· καὶ ἀπέθανεν Θωμάρικος ὁ ἐπίσκοπος Ἀπαμείας· καὶ ἐκάθ' ¹³ ὁ ἐπίσκοπος Ἑμέσης.

A. M. 6158. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπιστράτευσεν πάλιν Βουσοῦρ τῇ Ῥωμανίᾳ, καὶ ἐλυμήνατο τὰ μέρη Ἑξαπόλεως (84), καὶ ¹⁴ Φαδαλᾶς ¹⁵ ἐκεῖσε ἐχέμασε.

A. M. 6159. — Τούτῳ τῷ ἔτει ὁ τῶν Ἀρμενικῶν ¹⁶ στρατηγὸς Σαδώριος ¹⁷ Περσογενὴς ἐστασίασεν κατὰ Κώνστα (85) τοῦ βασιλέως· καὶ πέμπει πρὸς Μαυίαν Σέργιον τὸν στρατηλάτην ὑποσχόμενος τῷ Μαυίᾳ ὑποτάξαι τὴν Ῥωμανίαν, εἰ αὐτῷ συμμαχήσει ¹⁸ κατὰ τοῦ βασιλέως. Γνοὺς δὲ Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως, ἀποστέλλει καὶ αὐτὸς πρὸς Μαυίαν Ἀνδρέαν τὸν κουδικουλάριον μετὰ δώρων, ὅπως μὴ συνδώσῃ ¹⁹ τῷ ἀντάρτῃ. Καταλαβὼν δὲ Ἀνδρέας τὴν Δαμασκὸν, εὗρεν Σέργιον προλαβόντα, ὁ δὲ Μαυίας ὑπεκρίνατο ²⁰ συμπαιθεῖν τῷ βασιλεῖ. Ἦν δὲ Σέργιος καθήμενος πρὸς Μαυίαν, καὶ εἰσελθόντος Ἀνδρέου, ἰδὼν αὐτὸν ὁ Σέργιος ἐπηγέρθη. Ὁ δὲ Μαυίας ²¹ ἐμέμψατο τὸν Σέργιον, λέγων· Ἐδουλλίσας. Ὁ δὲ Σέργιος ἀπαλογίσαστο κατὰ συνθήκην τοῦτο πεποιηκέναι. Στραφεὶς δὲ Μαυίας λέγει τῷ Ἀνδρέᾳ· *Τί ζητεῖς;* Ὁ δὲ λέγει· *Ἰνα δώσης βοήθειαν κατὰ τοῦ ἀντάρτου.* Ὁ δὲ λέγει· *Ἀμφοτέροι ἐχθροὶ ἐστέ· καὶ τῷ πλείῳ παρασχόντι ²² μοι δίδωμι.* Καὶ ὁ Ἀνδρέας ἔφη πρὸς αὐτόν· *Μὴ ἀμφιβάλλης, ἀμην, ὅτι ὀλίγα παρὰ βασιλέως κρεῖττόν σοι, ἢ πλείστα παρὰ ἀντάρτου*· ὅμως, ὡς ἐρασμῶς ἔχεις, ποίει. Καὶ ταῦτα εἰπὼν Ἀνδρέας ἐσιώπησεν. Ὁ δὲ Μαυίας λέγει· *Σκέπτομαι περὶ τούτου*· καὶ κελεύει ἀμφοτέρους ἐξελεῖν. Προσκαλεσάμενος δὲ Μαυίας κατ' ἰδίαν τὸν ²³ Σέργιον, λέγει αὐτῷ· *Μηκέτι προσκυρήσῃς τῷ Ἀνδρέᾳ, ἐπεὶ οὐδὲν ἀνύσεις* ²⁴. Καὶ τῇ ἐπαύριον προλαβὼν ὁ Σέργιος τὸν Ἀνδρέαν, πρὸς Μαυίαν ἐκάθητο ²⁵. Καὶ εἰσελθόντος τοῦ Ἀνδρέου, οὐκ ἐπηγέρθη ὡς ἐχθρὸς ²⁶. Ὁ δὲ Ἀνδρέας περιβλεψάμενος δεινῶς τῷ Σεργίῳ ὕβρις, καὶ ἠπειλῆσε λέγων, ὅτι *Εἰ ζῶ, δεῖξάι σοι ἔχω, τίς εἰμι* ²⁷. Ὁ δὲ Σέργιος ἔφη· *Οὐκ ἐπετρέμμαί σοι, ὅτι οὐκ εἰ ἀνὴρ, οὐδὲ πάλιν ²⁸ γυνή.* Ἀμφοτέρους δὲ παύσας ὁ Μαυίας, τῷ Ἀνδρέᾳ ἔφη· *Στοιχῆσον δοῦναι καθὼς ὁ Σέργιος δίδωσι.* — Καὶ πόσον ἐστίν; ἔφη ὁ Ἀνδρέας. Ὁ δὲ Μαυίας

VARIÆ LECTIONES.

¹¹ ὤκησθησαν A. ¹² Σελευκοδόλῳ A. ¹³ ἐκάθη A. ¹⁴ Ἑξαπόλεως καὶ om. A f. ¹⁵ Κεφαλάδας A. Φαδαλᾶς a, Φαλάδας f, Σφιδάλλ; vulg. ¹⁶ Ἀρμενίων a. ¹⁷ Σαδούριος A f. ¹⁸ συμμαχήσει A, συμμαχήσῃ vulg. ¹⁹ συνδώσει A. ²⁰ ὑπεκρίνατο A, ὑπεκρίνετο vulg. ²¹ ὁ δὲ Μαυίας — ὁ δὲ Σέργιος om. A f. ²² πλείον παρέχοντι A. ²³ τὸν aidd. ex A. ²⁴ ἀνύσεις f. ²⁵ ἐκάθητο A, ἐκάθετο vulg. ²⁶ καθὼς χθὲς A. ²⁷ τίς εἰμι A, τὸ, τίς εἰμι vulg. ²⁸ πάλιν om. A

JAC. GOARI NOTÆ.

(84) Armeniam a Justiniano imp. in quatuor partes divisam scribit Eustathius. Primam Heptapolim Ἑπτάπολιν dictam; secundam Pentapolim; tertiam Hexapolim, Ἑξάπολιν, quartam Tzopharem, et Balbitenam vocatam. Sphadalam, vel ut alii codices Puadalem, vel Phaladam regionem ei conter-

minam existimarem cum Anastasio, nisi succedentis anni gesta Maviam ducem Armeniæ fines bello incursantem, et rebellem Saborio suppetias ferentem describerent.

(85) Κώνσταντος et Κώνσταντι inflexionis vulgaris usus, quem Theophanes sequitur, ignarus est.

ἔφη· τὴν εἰσφορὰν τῶν δημοσίων παρέχειν τοῖς Ἀραβῶν. Καὶ ὁ Ἀνδρέας· ἔφη· Βαβαί σοι, Μάβια! συμβουλεύεις τὸ σῶμα δοῦναι, τὴν δὲ σκιάν κατέχειν. Ὡς θέλεις, μετὰ Σεργίου στοίχει· ἐγὼ γὰρ τοῦτο οὐ ποιοῦ. Πλὴν σὲ παρεῶντες⁶⁹, πρὸς τὸν Θεόν, ὡς δυνατότερόν⁷⁰ σου ὄντα ὑπερασπίζειν Ῥωμαίους, καταφεύγομεν, καὶ ἐπ' αὐτῷ τὰς ἐλπίδας τιθέμεθα. Ταῦτα εἰπὼν, λέγει τῷ Μαυίᾳ· Σῶσον· καὶ ἐξῆλθεν ἀπὸ Δαμασκοῦ ἐπὶ τὴν⁷¹ Μελιτινὴν, διὰ τὸ τὸν⁷² τύραννον εἶναι ἐν τοῖς μέρεσιν ἐκείνοις, ἐν οἷς καὶ Σέργιος εἶχεν πορεύεσθαι. Ὡς δὲ κατέλαθεν τὴν Ἀραβισσὸν (86), περιτυγχάνει⁷³ τῷ κλεισουροφύλακι. Οὐ γὰρ συναπλήρη⁷⁴ τῷ τυράννῳ. Τούτῳ δὲ προστάττει παρατηρεῖν τὸν Σέργιον ἐπανερχόμενον, ἵνα αὐτὸν ἀγάγῃ⁷⁵ πρὸς αὐτόν. Αὐτὸς δὲ ἐπορεύθη εἰς Ἀμνησίαν, τὸν Σέργιον ἐκδεχόμενος. Τὰ δὲ πεπραγμένα τῷ βασιλεῖ ἐδήλωσεν. Σέργιος δὲ στοιχήσας μετὰ Μαυίου τὰ δοκοῦντα, παρέλαβεν Φαδαλᾶν⁷⁶ στρατηγὸν Ἀράβων μετὰ βοηθείας βαρβαρικῆς συμμαχεῖν τῷ Σαβώριῳ⁷⁷. Προπορευόμενος δὲ ὁ Σέργιος τῷ Φαδαλᾷ⁷⁸, καὶ περιχαρῶς πρὸς Σαβώριον ἀπερχόμενος, περιπίπτει⁷⁹ ἐν ταῖς κλεισούραις τοῖς τοῦ Ἀνδρέου λόγοις. Καὶ τοῦτον κρατήσαντες, πρὸς Ἀνδρέαν φέρουσι δέσμιοι. Ὁ δὲ Σέργιος ἰδὼν τὸν Ἀνδρέαν, ῥίπτει αὐτὸν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ, δεόμενος φείσεσθαι αὐτοῦ. Ὁ δὲ πρὸς αὐτόν· Σὺ εἰ Σέργιος δακνῶμενος⁸⁰ ἐν τοῖς αἰδοῖσις ἐπὶ Μαυίου, καὶ μεθ' ὧν⁸¹ ἀποκαλῶν⁸² ἰδοὺ ἀπὸ τοῦ νῦν⁸³ τὰ αἰδοῖά σου οὐδὲν σε⁸⁴ ὠφελήσουσιν, ἀλλὰ θανατώσουσιν. Ταῦτα εἰπὼν, ἐπιτρέπει ἰκτιμηθῆναι αὐτοῦ τὰ αἰδοῖα· καὶ ἐκρέμασεν αὐτὸν ἐπὶ ξύλου. Ὁ δὲ Κωνσταντῖνος⁸⁵ (88) ἀκούσας τὴν τοῦ Φαδαλᾶ ἀφίξιν εἰς τὴν Σαβωρίου βοηθειαν, ἀποστέλλει Νικηφόρον τὸν πατρίκιον μετὰ Ῥωμαϊκῆς δυνάμεως ἀντιτάξασθαι τῷ Σαβώριῳ. Ἦν δὲ Σαβώριος· εἰς Ἀδριανούπολιν, καὶ ὡς ἐπύθετο Νικηφόρον ἐρχεσθαι πρὸς αὐτόν, ἐγύμναζεν αὐτὸν πρὸς πόλεμον. Συνέβη δὲ ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν, κατὰ τὸ εἰκὸς τοῦτον τῆς πόλεως ἐφ' ἵππου⁸⁶ ἐξελαύνειν· ὡς δὲ γέγονεν πλησίον τῆς πύλης⁸⁷ τῆς πόλεως, ὀδῶσι τῷ ἵππῳ τῇ μάστιγι⁸⁸. Ὁ δὲ ἀφηνιάσας, καὶ τούτου τὴν κεφαλὴν⁸⁹ τῇ πύλῃ προσρῆξας, κακῶς τοῦ ζῆν ἀπῆλλαξεν· καὶ οὕτως ὁ Θεὸς τὴν νίκην ἐδωρήσατο τῷ βασιλεῖ. Φαδαλᾶς οὖν ἐλθὼν εἰς τὴν Ἐξάπολιν, καὶ μαθὼν πάντα ἡγόρησεν. Καὶ ἀποσέλλει πρὸς Μαυίαν αἰτῶν βοηθειαν, διὰ τὸ τοὺς

offerit, paciscere te daturum. — Quid istuc est? ait Andreas. Cui Mavias: Publicorum census in Arabes collationem. — Miror te, Mavia, respondet Andreas, qui solidum corpus dare, umbram solummodo retinere consulis: paciscere prout fert voluntas cum Sergio, quod petis nusquam exsequar. 291 Quamobrem te deinceps relicto, ad Deum, qui potentia te superat, quique Romanos, quo vult modo, potest protegere, confugiamus: in eo spes omnis nostra sita est. His dictis, Mavia, Vale, inquit, et Damasco egressus venit Melitinem, quod tyrannus in iis partibus diversaretur, per quas Sergius esset transiturus. Ut Arabisum appulit, de rebus gerendis cum angustiarum custode tractat: haud enim ille tyranni signa fuerat secutus. Huic redeuntem Sergium observare præcipit, eumque ad se adducere. Ipse Amnesiam progressus est, ubi retinendum Sergium exspectaret: interim de rebus a se gestis imperatorem reddit certiore. Sergius quæ sibi libuissent cum Mavia pactus, Phadalam Arabum ducem cum auxiliaribus Barbarorum copiis Saborio militatoris secum acceperat, et Phadalam præcurrens, dum lætus admodum ad Saborium contendit, in insidias ad fruces montium ab Andrea sibi paratas incidit: quare comprehensum et vinculis alligatum ad Andream deferunt. Sergius Andream primo conspiratus, ad ejus pedes veniam precaturus prolabitur. Ad eum ille, Tunc, inquit, Sergius ille existis, qui, me mulierculæ nomine excepto, de tuis virilibus gloriaberis? virilia deinceps nil tibi profutura, quin imo mortem allatura, certo scias. His prolatis, partes quæ virum efficiunt, ei resecari jussit, et ad lignum suspendi. Constantinus autem ubi Phadalam Saborio suppetias venire audivit, Nicephorum patricium cum Romano exercitu, qui se Saborio opponeret, misit. Saborius Adrianopolim forte occupaverat, qui cum Nicephori adventus nuntium acceperat, se ipsum ad pugnam exercebat. Eum itaque pro more sibi consuetudo extra urbis muros quadam die equum agitare contigit, urbis vero portæ jam proximus equum inflicto flagello incitat. Equus ob inflictum dolorem in sessorem rebellis, desultorio impetu caput ei ad portam allidit, ex quo infelici letho perire coactus est, sicque Deus victoriam in imperatoris manus transtulit. Phadalam Exapolim adveniens, ubi quæ gesta erant rescivit, ad magnas adductus est angustias, adeo ut auxilium a Mavia

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁹ παριόντες A. ⁷⁰ δυνατότερόν σου ὄντι a f. ⁷¹ τὴν add. ex A. ⁷² τὸν add. ex A. ⁷³ περιτυγχάνει A, παρατ. vulg. ⁷⁴ συναπτεῖ A. ⁷⁵ ἄγῃ A. ⁷⁶ Φαδαλῶν f. ⁷⁷ Σαβώριω A f. ⁷⁸ Φαδαλῶ A f. ⁷⁹ περιπίπτει ἐν A, παρατ. εἰς vulg. ⁸⁰ ἐγκαυχ. A. ⁸¹ θηλυδρίαν a, θηλυδρίον vulg. ⁸² ἀπὸ τοῦ νῦν add. ex A. ⁸³ οὐδὲν σε A, οὐδὲν vulg. ⁸⁴ Κωνσταντῖνος A, Κωνσταντίος vulg. ⁸⁵ ἔφιππον A. ⁸⁶ τῆς πύλης add. ex A. ⁸⁷ fort. τὴν μάστιγα. ⁸⁸ τούτου τὴν κεφ. A, τούτῳ κεφ. vulg.

JAC. COARI NOTÆ.

(86) Arabisum castrum angusta montium, quibus iter sit in Armeniam occupare patet: limitaneus præses, ejus κλεισουροφύλαξ. Ἀμνησίαν regionem Ἀμνιᾶς Πυλίου Galatiæ vicinam reor, et Anastasii Miscellæque verba, ipse vero pergebat non immemor, τῆς Ἀμνησίας adversum sensum referentia penitus

PATR. GR. CVIII.

aversor.

(87) Cubicularium, et ea de causa eviratum.

(88) Anast., Barb., Peyr., etc., nempe filius Constantis, patre in Sicilia morante, Orientis imperium administrans. COMBES.

petitum miserit, quod jam Romani concordiam inire statuissent. Mavias filium suum Izid copioso barbarorum exercitu instructum auxilio misit. Quare ambo conjunctis armis Chalcedonem conveniunt, et captivorum numerum non contemnendum abducunt. Tum vero Amorio Phrygiæ urbe capta, et armatorum millibus quinque ad ejus custodiam relictis, in Syriam regressi sunt. Incumbente vero hieme, et nive plurima 292 terræ faciem operiente imperator ipsum Andream cubicularium cum valida armatorum manu Amorium destinat, qui noctu consensu per ligna quædam muro civitatem ingrediuntur, omnesque Arabes ad millia quinque, ne uno quidem superstite relicto, trucidant. Porro illa hileme tanta aquarum exundatio Edessæ fuit, ut multi suffocati sint. Præterea signum in cælo apparuit.

A. C. 660. — *Cpoleos episcopi Joannis annus primus.*

Hoc anno imperator Constans Syracensis Siciliæ in balneo, cui nomen Daphne, dolis in eum paratis occisus est. Necis autem causa fuit hujusmodi. Morte Theodosio fratri ejus opera illata, Byzantinorum odium in eum vehemens exarsit, ubi maxime Martinum sanctissimum papam Romanum cum dedecore Cpolim transvexit, et in Chersonæ regionem relegavit, et Maximum insuper eruditissimum confessorum lingua mutilavit et ejus abscidit manus, multosque præterea orthodoxos, suam nimirum hæresim approbare recusantes, verbis, exiliis atque proscriptionibus insectatus est, geminosque tandem Anastasius confessoris et martyris Maximi probatos discipulos exilio et cruciatibus subiecit. Propter hæc, inquam, cuncta odium omnium in se concitavit flagrantissimum, quo deterritus, imperium Romanum transferre decrevit, ac nisi Andreas cubicularius et Theodorus Coloniensis ejus consiliis obstitissent, imperatricem ac tres filio ad se transfretari jussos Cpoli abduxisset. Per annos sex deinde in Sicilla moram traxit. Eo igitur in memoratum balneum ingresso, Andreas quidam Troili filius, ut officium ipsi præstaret, una ingreditur. Cum vero saponem Gallico se detergere cœpisset, elatum in aera cadum in caput impetatoris Andreas impexit, et fugam confestum arripit. Imperatore demum in balneo demorante, qui foris astabant, intus se mittentes trucidatum inveniunt, justisque ei parentatis, Armenium quemdam Mizizium ad capessenda sceptrum vi compulsam

Ῥωμαίους εἰς ὁμόνοίαν ἔλθειν⁸⁹. Πέμπει δὲ αὐτῷ ὁ Μαυίας τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἰζίδ, καθοπλίσας· αὐτὸν πληθεὶ βαρβάρων. Παρεγέροντο δὲ ἀμφοτέρω εἰς Χαλκηδῶνα, καὶ ἡχμαλώτευσαν πολλοὺς· παρέλαβον δὲ καὶ τὸ Ἀμώριον τῆς Φρυγίας, πέντε χιλιάδας⁹⁰ ἀνδρῶν ἐνόπλων ἀφέντες εἰς φυλάκην αὐτοῦ· καὶ ἀνέκαμψαν εἰς Συρίαν. Χειμῶνος δὲ⁹¹ γενομένου πέμπει ὁ βασιλεὺς τὸν αὐτὸν Ἀνδρέαν τὸν κουδικου- λάριον· καὶ χιόνος πολλῆς οὐσης, ἐν νυκτὶ κατα- λαμβάνει, καὶ διὰ ζύλου⁹² ἀνέρχεται ἐπὶ τὸ τείχος· καὶ εἰσέρχονται εἰς τὸ Ἀμώριον· καὶ πάντας κτεί- νουσι τοὺς Ἀραβας τὰς πέντε χιλιάδας· καὶ οὐχ ὑπελείφθη ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἰς. Ἐν αὐτῷ δὲ χειμῶνι πλημμύρα ὑδάτων γέγονεν εἰς Ἐδεσσαν, καὶ πολλοὶ ἀπώλοντο· ἐφάνη δὲ καὶ σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ.

A. M. 6160. — *Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκό- πον Ἰωάννου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐδόλοφονήθη ὁ βασιλεὺς Κων- στας (89) εἰς Σικελίαν ἐν Συρακούσῃ ἐν βαλανείῳ⁹³, ᾧ ὄνομα Δάφνη. Ἦν δὲ ἡ⁹⁴ αἰτία αὕτη· Μετὰ τὴν ἀναίρεσιν Θεοδοσίου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἐμισήθη ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν· καὶ μάλιστα ὅτι τὸν Μαρτίνον τὸν ἀγιώτατον πάπαν Ῥώμης ἀτίμως ἤγαγεν ἐν Κων- σταντινουπόλει, καὶ ἐξώρισεν εἰς τὰ τῆς⁹⁵ Χερσῶνος κλίματα, καὶ Μάξιμον τὸν σοφώτατον ὁμολογητὴν ἐγλωσσοκώπησεν⁹⁶ καὶ ἐχειροκώπησεν, καὶ πολλοὺς τῶν ὀρθοδόξων αἰκίας καὶ ἐξορίαις καὶ δημεύσεσι κατεδίκασεν, διὰ τὸ μὴ παῖθεσθαι τῇ αἰρέσει αὐτοῦ, καὶ τοὺς δύο Ἀναστασίους μαθητὰς ὑπάρχοντας τοῦ ὁμολογητοῦ καὶ μάρτυρος Μαξίμου ἐξορίαις καὶ βασάνοις ἐπέδωκεν. Διὰ τοι ταῦτα ἐμισήθη σφοδρῶς παρὰ πάντων. Δειλιάσας δὲ ἡβουλήθη μετενέγκαι τὸ βασίλειον εἰς Ῥώμην. Ὅθεν καὶ τὴν βασίλισσαν καὶ τοὺς τρεῖς υἱοὺς αὐτοῦ ἐπῆραι ἠθέλησεν, εἰ μὴ Ἀνδρέας⁹⁷ ὁ κουδικουλάριος καὶ Θεόδωρος ὁ Κο- λωνεὺς τὴν τούτου βούλην διεκώλυσαν. Ἐποίησεν δὲ ἐν Σικελίᾳ ἔτη γ'. Εἰσελθόντι δὲ αὐτῷ ἐν τῷ εἰρη- μένῳ βαλανείῳ συνεισῆλθεν αὐτῷ τις Ἀνδρέας υἱὸς Τρωίλου⁹⁸ ὑπουργῶν αὐτῷ. Ὡς δὲ ἤρξατο γαλλικῷ⁹⁹ σμήχεσθαι (90), λαθὼν Ἀνδρέας τὸ κάδιον εἰδῶσι κατὰ κορυφῆς τοῦ βασιλείως, καὶ εὐθέως ἀπέδρα. Τοῦ δὲ βασιλείως χρονίσαντος ἐν τῷ βαλανείῳ, εἰσπηδῶσιν οἱ ἔξω, καὶ εὐρίσκουσι τὸν βασιλέα τεθνηκότα, καὶ τοῦ- τον θάψαντες, Μιζιζιον (91) τινα Ἀρμένιον βασιλέα πεποίηκαν βιασάμενοι τοῦτον. Ἦν γὰρ λίαν¹ εὐ- πρεπὴς καὶ ὠραιότατος. Ἀκούσας δὲ Κωνσταντίνος τὴν τοῦ πατρὸς ἀποθίωσιν μετὰ πλείστης ναυστο-

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁹ εἰς ὅμ., ἔλθ. A., ἔλθ. c. ὅμ. vulg. ⁹⁰ χιλιάδας A., χιλιάδες vulg. ⁹¹ δὲ add. ex A. ⁹² ζύλου A. ⁹³ ἐν βαλανείῳ om. A f. ⁹⁴ ἡ add. ex A. ⁹⁵ τῆς add. ex A. ⁹⁶ ἐγλωσσοκώπησεν A f, ἐγλωσσοτόμησεν vulg. ⁹⁷ Ἀνδρέας A, ὁ Ἀνδρ. vulg. ⁹⁸ Τρωίλου A b. ⁹⁹ γαλλικῷ A. ¹ λίαν add. ex A.

JAC. GOAHI NOTÆ.

(89) Nicephorus editionis Regiæ pag. 21: Κων- σταντῖνος ἐν Σικελίᾳ ὑπὸ τῶν ἰδίων ὑπηρετῶν ὀλίγῳ φονευθεὶς ἐν τῷ λουτρῷ, ἥδη ἐν τῇ βασιλείᾳ εἰκο- στὸν ἀνύσας ἔτος ἐτελεύτα· *Constantinus in Sicilia a servis suis dolo in balneis interfectus, anno expleto imperii sui vicesimo septimo moritur.*

(90) Lotos in balneo, unguento postea unctos do-

cet Thomas Dempsterus *Antiq. Rom.* lib. 1. Unguen- to relicto, *sapone Gallico* (sic enim Anastasius in- terpretatur) Constantem delinitum exhibet Theo- phanes. Verum quis Gallicus ille sapo nisi odoratus et moscho perfusus?

(91) Anastasius, *Mesium*; Miscella, *Mesentium* reddunt.

λίαν τὴν Σικελίαν καταλαβάνει*, καὶ χειρωσάμενος Α Μιζίζιον τοῦτον ἀναίρει σὺν τῷ φωνεῖ* τοῦ ἰδίου πατρὸς. Καὶ καταστήσας τὰ Ἑσπέρια ἐπὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν ὤρμησεν, καὶ βασιλεύει τῶν Ῥωμαίων μετὰ Τιβερίου καὶ Ἡρακλείου τῶν ἰδίων ἀδελφῶν. [Τοῦ δὲ* βασιλέως Κωνσταντος ἐν Σικελίᾳ δυτος ἐπανάστη αὐτῷ Μιζίζιος* μετὰ ἐτέρων ἐν τῷ λουτρῷ, καὶ ἐθανάτωσαν αὐτόν. Ἡμύνατο δὲ ὁ βασιλεὺς τὴν Μιζίζιον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ τοὺς τοῦτο τετολημκότας, καὶ ἀπεκεφάλισεν αὐτούς. Ὡσαύτως δὲ καὶ Ἰουστινιανὸν τὸν πατρικίον τὸν πατέρα Γερμανοῦ τοῦ γενομένου πατριάρχου· τὸν δὲ Γερμανὸν τραχύτερον ὄντα εὐνοῦχισεν.]

Germanum ferocius se gerentem virilibus reseptis castigavit.]

A. M. 6161. — Ῥωμαίων βασιλέως Κωνσταν- B

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐβασίλευσεν Κωνσταντῖνος σὺν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. Καὶ ἐπεστράτευσαν Σαρακηνοὶ τὴν Ἀφρικὴν* καὶ ἡχμαλώτευσαν χιλιάδας ὀδοήκοντα, ὡς φασιν. Οἱ δὲ τοῦ θέματος τῶν Ἀνατολικῶν ἦλθον ἐν Χρυσοπόλει, λέγοντες, ὅτι *Εἰς τὴν Τριάδα πιστεύομεν** τοὺς τρεῖς στέψωμεν. Ἐταράχθη ὁ Κωνσταντῖνος, ὅτι μόνος ἦν ἐστεμμένος, οἱ δὲ ἀδελφοὶ αὐτοῦ οὐδεμίαν ἀξίαν εἶχον* καὶ ἀποστείλας Θεόδωρον πατρικίον τὸν Κολωνέας (92) ἐτροπέωσατο* αὐτούς, ἐπαινέσας αὐτούς. Καὶ ἔλαβεν τὰ πρωτεῖα αὐτῶν τοῦ ἀνελθεῖν* ἐν τῇ πόλει καὶ μετὰ τῆς συγκλήτου βουλευσασθαι καὶ ποιῆσαι τὸ θέλημα αὐτῶν. Εὐθὺς δὲ ὁ βασιλεὺς αὐτοὺς ἐφούρκισεν ἀντίπεραν ἐν Συκαῖς (93). Καὶ τοῦτο ἰδόντες καὶ καταισχυθέντες C εἰσῆλθον ἐν ὁδῷ εἰς τὰ Ἰδία. Ὁ δὲ βασιλεὺς τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ ἐρινοκόπησεν.

sceleris poenam ferre imperator decrevit. Reliqui viso hujusmodi spectaculo, pudore suffusi domum redierunt. Post hæc fratres naribus mutilari imperator edixit.

A. M. 6162. — Τούτῳ τῷ ἔτει χειμῶν μέγας ἐγένετο, καὶ πολλοὶ ἐκινδύνευσαν ἀνθρώποι καὶ θηρία. Καὶ ἐχείμασεν Φαδάλας εἰς Κύζικον.

A. M. 6163. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπεστράτευσεν Βουσοῦρ, καὶ ἡχμαλώτευσεν πολλούς, καὶ ὑπέστρεψεν.

A. M. 6164. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐφάνη ἱρις ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐφρίξεν πᾶσα σὰρξ, ἐν μηνὶ Μαρτίῳ* Δύστρεθ, ὥστε λέγειν πάντας ὅτι συντέλειά ἐστιν. Τούτῳ τῷ χρόνῳ* στόλον μέγαν ἐξαρτύσαντες οἱ D ἄρνηται τοῦ Χριστοῦ¹⁰, καὶ παραπλεύσαντες Κιλικίαν, παρεχείμασαν, εἰς Σμύρνην¹¹ Μουαμέδ¹² ὁ τοῦ Ἀβελᾶ, Κάϊος δὲ εἰς Κιλικίαν καὶ Λυκίαν. Καὶ ἐγένετο θανατικὸν ἐν Αἰγύπτῳ. Ἀπέστειλε δὲ καὶ Χάλε¹³ τὸν ἀμνηραῖον μετὰ καὶ ἐτέρου στόλου πρὸς

imperatorem creant. Erat enim liberali facie ac supra modum formosus. Cæterum Constantinus audita patris sui morte cum ingenti classe ad Siciliam appellens, comprehensum Mizizium una cum patris iufectoribus ulciscitur. Tum vero rebus in Occidente compositis festinus Cpolim repetit, et fratribus 293 Tiberio et Heraclio imperii collegis ascitis Romanam rempublicam administrat. [Cum imperator Constans in Sicilia moraretur, ac lotum ivisset, Mizizius adjunctis parricidii sociis eum aggreditur, et letum infert. Successor imperii Mizizium ac reliquos sceleris auctores poenis subjicit, et captis damnat. Similiter et Iustinianum patricium, Germani, qui deinde patriarchæ dignitatem sustinuit, patrem occidit, ipsum vero Germanum ferocius se gerentem virilibus reseptis castigavit.]

A. M. 661. — Romanorum imperatoris Constantini annus primus.

Hoc anno Constantinus cum fratribus imperium administravit. Saraceni vero comparato exercitu in Africam excurrerunt, et octoginta hominum millia, ut ferunt, in captivitatē miserunt. Thematis porro orientalium milites Chrysopolim accesserunt, dicentes: *In Trinitatem credimus, imperatores tres coronemus*. Constantinus, qui solus imperii coronam susceperat, his auditis turbatus est, quāvis ejus fratres nulla imperii dignitate penes populum essent conspicui. Misso itaque Theodoro coloniæ patricio, propositaque laudis et consilii eorum alibi probandi specie, sententiam eorum devertit et elusit. Primores enim eorum et clamoris auctores in urbem transire jussos, et ut postulatis fieret satis, senatus consultum expetere persuasos, trans portum in Sycaena regione patibulis affixos,

A. C. 662. — Hoc anno hiems adeo vehemens terris incubuit, ut multi homines atque animalia periclitata sint. Porro Phadalas ad Cyzicum hienavit.

A. C. 663. — Hoc anno Busor expeditione suscepta, 294 captivorum multitudinem abegit, et ad suos se recepit.

A. C. 664. — Hoc anno iris in cælo conspecta carni omni tremorem incussit mense Martio Dystro, adeo ut omnes rerum universarum consummationem advenisse prædicarent. Eodem anno qui Christi fide negata Saracenorum acies ducebant Muamed et Caisus classe maxima præparata, euni ea Ciliciam præternavigarunt, egeruntque hiberna, Muamed quidem filius Abdelæ Smyrnæ, Caisus vero in Cilicia et Lycia. Horrenda quoque morta-

VARIÆ LECTIONES.

* κατέλαβεν A a f. * τῷ φωνεῖ A, τῶν φωνέων vulg. * τοῦ δὲ — εὐνοῦχισεν: hæc omnia aliunde aperte intrusa om. a. * Μιζίζιος A, Μιζίζινος vulg. * ἐτροπέωσατο A, a manu correctoris. * εἰσέλθον A, * μηνὶ Μαρτίῳ A. * χρόνῳ] ἔτει A. ¹⁰ τοῦ Χριστοῦ om. A f. ¹¹ Σμύρνην om. A a f. ¹² Μουαδ a f. ¹³ καὶ Χαλὲ A, Χάλε vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(92) Theodorum patricium Coloniensem, ut et superiori. COMBESIS.

(93) Loco, qui nunc Galata, trans portum, ad urbis borealem partem.

litas-universam Ægyptum inaccessit. Porro ameram A alium Chale nomine cum classe ad ferendum auxilium, quod et pugnare et aliquid audere valeret, submisit. Memoratus autem Constantinus comperto Dei adversariorum in Cpoli proposito, biremes etiam cacabos igne oppletos ferentes, et dromones siphonibus eundem ignem spirantes, ad Proclianisium Cæsarii portum in hostes impressionem facturos præparari iussit.

A. C. 665. — Hoc anno belli maritimi renovatrix illa Dei adversariorum classis ad Thraciæ fines appulsi, ab occidentali nimirum promontorio, cui alias Magnauræ cognomentum, ad usque rursus orientis promontorium, quod vulgus Cyclobium vocat. Singulis itaque diebus a diluculo ad vesperam ab Aureæ portæ armilla ad prænominatum Cyclobium armis sese impellentium ac vicissim bellica vi repulsorum creber, imo quotidianus, excitabatur et reparabatur conflictus. Huiusmodi vero cœptis insistebant, et in singulos annos priores renovabant conatus a mense Aprili ad Septembrem usque. Reversi vero Cyzicum aggrediuntur, et ea capta, illic hiberna ducunt. Porro vere redeunte applicata rursus classe novum pariter bellum cum Christianis mari restaurabant. Bello tandem per annos septem in hunc modum protracto, et amissa virorum bellicorum innumera multitudine, vulneribus insuper et lue maxima ipsis infecta, Deo Deique Genitrice auxiliarem manum

βοηθειαν αὐτῶν¹⁴, ὡς ἱκανώτατον καὶ τολμηρὸν εἰς μάχην. Ὁ δὲ προλεχθεὶς Κωνσταντῖνος τὴν τοιαύτην τῶν θεομάχων κατὰ Κωνσταντινουπόλει κίνησιν¹⁵ ἔγνωκώς, κατεσκεύασεν καὶ αὐτὸς διήρεις εὐμεγέθεις κακκαδοπυρφόρους¹⁶ (94) καὶ δρόμοντας σιφωνοφόρους¹⁷ καὶ τούτους¹⁸ προσορμίσαι ἐκέλευσεν ἐν τῷ Προκλιανισίῳ τῷ¹⁹ Καίσαρίῳ λιμένι.

A. M. 6165. — Τούτῳ τῷ ἔτει ὁ προλεχθεὶς τῶν θεομάχων στόλος ἀναβάλας²⁰ (95) προσώρμισεν ἐν τοῖς Θρακίκοις μέρεσιν ἀπὸ τῆς πύρς δύσιν ἀκρίτητος τοῦ Ἐδδόμου (96), ἦτοι τῆς λεγομένης Μαγναύρας, μέχρις πάλιν τοῦ πύρς ἀνατολὴν ἀκρωτηρίου τοῦ λεγομένου Κυκλοβίου. Κατὰ πᾶσαν οὖν ἡμέραν²¹ συμβολὴ πολέμου ἐκροτεῖτο ἀπὸ πρῶτῃ ἕως ἐσπέρας, ἀπὸ τοῦ²² βραχιολίου²³ τῆς Χρυσῆς πύρτης μέχρι τοῦ Κυκλοβίου αὐτοὺς ὠθοῦντες καὶ ἀντωθοῦμενοι. Ἐν τούτοις οὖν²⁴ διετέλεσαν ἀπὸ τοῦ Ἀπριλλίου μηνὸς μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου. Καὶ ὁποστρέψαντες ἀπέρχονται ἐν Κυζίκῳ, καὶ ταύτην παραλαβόντες, ἐκείσε παρεχίμαζον. Κατὰ τὸ ἔαρ ἀναβάλλων²⁵ ὁμοίως πόλεμον διὰ θαλάσσης συνῆπτεν μετὰ τῶν Χριστιανῶν. Ἐπὶ ἑπτὰ ἔτη δὲ τοῦτο²⁶ τελείαντες (97), καὶ αἰσχυρθέντες²⁷ τῇ τοῦ Θεοῦ βοηθείᾳ καὶ τῆς Θεομήτορος, πληθὺς τε ἀποβαλόντες ἀνδρῶν μαχίμων, καὶ τραυματίας μεγίστης εἰς αὐτοὺς γεγεννημένης, ἀνθυπέστρεψαν μετὰ μεγάλης λύπης. Ἐκπορίζων²⁸ δὲ ὁ αὐτὸς θεοδύστιτος στόλος,

VARÆ LECTIONES.

¹⁴ αὐτῶν] αὐτῷ a. ¹⁵ κίνησιν add. ex A. ¹⁶ κακκαδοπυρφόρους A a mg. Par., κακκοπυρφόρους f, κακκαδοπυρφόρους vulg. ¹⁷ τούτους A, τοῦτοις vulg. ¹⁸ τῷ] τῶν vulg. ¹⁹ ἀναμύλας a, ἀναβάλας b, ἀναβάλας f. ²⁰ καὶ κατὰ πᾶσαν ἡμ. A. ²¹ τοῦ add. ex A. ²² βραχιολίου A. ²³ οὖν A, δὲ vulg. ²⁴ ἑβδόμον A, ἀνέβδον e f. ²⁵ τούτῳ] τὰ αὐτὰ A. ²⁶ καὶ αἰσχυρθέντες add. ex A. ²⁷ ἐκπορίζων f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(94) Adeo ut onerariæ naves ignem Græcum majoribus instrumentis quasi cacabis in Saracenicis exonerarent, triremes vero et dromones minoribus quasi scyphunculis eundem ejacularentur.

(95) Classis muscarum more, ubi abactæ sunt, in eundem locum rediens. Insultibus enim continuis, et obsidione septenni regiam urbem opetens æstiva tempestate, cum hibernam Cyzici transegisset, mox infestior obsidionem repetebat: Καὶ κατὰ τὸ ἔαρ ἀναβάλλων (unde, στόλος ἀναβάλας, satiz barbare) ὁμοίως πόλεμον διὰ θαλάσσης συνῆπτεν. — *Ascendens*, Anast., nec aliud mysterii in hac voce agnosco, quidquid sibi P. Goar videatur: familiarisque est Theophani Anastasiano illo sensu. Sic 6 Phocæ anno, οὐδὲ τὰ πλοῖα τῆς Ἀφρικῆς ἀνέβδον, nec *Africæ navigia appulerunt*, reddit ipse: *go, ascenderunt*. Anast. ibi, *CP. conscenderunt*. De hujus tantæ adversæ classis excidio, ac urbe liberata sanctæ Deiparæ precibus, perinde auctor narrationis in diem festum τῆς Ἀκαθίστου, Auctarii tom. II, *Hebdomi promontorio*. COMBEFIS.

(96) CP. situs perito negotium verba hæc facessent nullum. Triangulus ferme est: ac latera quidem ejus duo mari, terra tertium ambitur. Κεράτινος κόλπος, *Cornu sinus*, qui portus est urbis, ad boream alluit; ad orientem, et flexuose nonnihil versus meridiem Propontis, Thracica tellus occidentalem partem ambit. Angulus orientalis hinc in Propontidem, illinc in Ceratinum sinum flexus, Κυκλοβίου nomen gerit: oppositus ad occidentem

C et portus aliud extremum Hebdomus est, et vicinum Pentapyrgii, sive Magnauræ palatium: a Pentapyrgio ad Heptapyrgium (*Heptaculades* Turcica dialerico, Latina *Turres septem* dicuntur) quaterrestrelatus urbis, Chryse, sive Aurea porta Heptapyrgio proxima occurrit. A Cyclobio itaque ad Magnauram, mari; a Magnauræ ad Chrysen portum, terra CP. obsidebant Saraceni. Liberum fuit Propontidis latus; quod appulsui hujusmodi sit omnino impervium.

(97) Sexto itaque supra vicesimum Constantis annum Saracenicæ adversus CP. expeditio suscepta. Phadadas, Abdelos, Chale, (*Chaleus* scribit Nicephorus pag. 21) et Caisus. Phadadas quidem et Izid Mavivæ filius Chalcedonis partes armis infestis vexare cœperunt. Παρεγένοντο ἀμφοτέρω εἰς Χαλκηδῶνα, καὶ ἡχηματώτευσαν πολλοὺς, scripsit auctor superius. Turbata incursibus urbe, ἐχρίμασεν Φαδαλάς εἰς Κύζικον. Habet idem ad Constantini hujus annum secundum. Armorum classisque major vis anno quarto incubuit, cum στόλον illum μέγαν ἐξήρτισσαν. Quinto tandem Græco igne vastati Saraceni, atque ita septem annis Saracenicam obsidionem toleravit CP., de qua obsessa liberataque in mentem eandem disserit Petavius in Nicephorum editionis Regiæ pag. 75. Si Nicephorum objeceris Constantino imperium incunte Saracenorum ingentem classem adversus CP. missam: eam primam in urbem non excurrisset, sed post biennium longe auctiorem majora quoque damna intulisse audies.

κατελήφθη ὑπὸ χειμερίου ζάλης καὶ πνεύματος καταγέσθους ἐπὶ τὰ μέρη τοῦ Συλαίου²⁰. καὶ συντριβείς ὁλοκλήρως ὤλετο. Σουφριᾶν δὲ ὁ υἱὸς, τοῦ Ἀδφ ὁ δευτέρως ἀδελφός, συνέβαλεν πόλεμον μετὰ Φλώρου καὶ Πετρωνᾶ καὶ Κυπριανοῦ ἐχόντων Ῥωμαϊκὴν δύναμιν· καὶ κτείνονται Ἀραβες χιλιάδες λ'. Τότε Καλλίνικος ἀρχιτέκτων ἀπὸ Ἡλιουπόλεως²¹ Συρίας (98) προσφυγὼν τοῖς Ῥωμαίοις πῦρ θαλάσσιον κατασκευάσας τὰ τῶν Ἀράδων σκάφη ἐνέπρησεν²², καὶ σύμφυκα κατέναυσεν. Καὶ οὕτως οἱ Ῥωμαῖοι μετὰ νίκης ὑπέστρεψαν, καὶ τὸ θαλάσσιον πῦρ εὔρον.

A. M. 6166. — Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπος Κωνσταντίνου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐχέμασεν Ἀβδαλᾶς υἱὸς Κάϊς καὶ Φαδάλᾶς εἰς Κρήτην.

A. M. 6167. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐφάνη σημεῖον ἐν οὐρανῷ ἐν ἡμέρᾳ Σαββάτου.

A. M. 6168. — Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκοπὸν Θεοδώρου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐγένετο ἀκρις μεγάλη κατὰ Συρίαν²³ καὶ Μεσοποταμίαν.

A. M. 6169. — Τούτῳ τῷ ἔτει εἰσῆλθον Μαρδαῖται (99) εἰς τὸν Λίβανον· καὶ ἐκράτησαν ἀπὸ τοῦ Μαύρου ὄρους ἕως τῆς ἁγίας πόλεως· καὶ ἐχειρώσαντο τὰς τοῦ Λιβάνου περιωπὰς· καὶ πολλοὶ δοῦλοι καὶ αὐτόχθονες²⁴ πρὸς αὐτοὺς κατέφυγον· ὥστε δι' ὀλίγου χρόνου εἰς πολλὰς χιλιάδας γενέσθαι. Καὶ ταῦτα μαθὼν Μαυίας καὶ οἱ σύμβουλοι αὐτοῦ ἐφοβήθησαν σφόδρα, συλλογισάμενοι ὅτι τὸ βασίλειον τῶν Ῥωμαίων ὑπὸ Θεοῦ φρουρεῖται. Καὶ ἀποστέλλει πρέσβεις πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Κωνσταντίνον ζητῶν εἰρήνην, ὑποσχόμενος²⁵ καὶ ἐτήσια τῷ βασιλεῖ παρέχειν πάκτα. Ὁ δὲ βασιλεὺς τοὺς τοιοῦτους πρέσβεις δεξάμενος, καὶ τὴν αἴτησιν αὐτῶν ἀκηκῶς, ἀπέστειλε σὺν αὐτοῖς ἐν Συρίᾳ Ἰωάννην τὸν πατριχίον, τὸν ἐπίκλην Πιττηγαύδην²⁶, ὡς ἀρχαιογενὴ τῆς πολιτείας (1) καὶ πολῦπειρον ὄντα· καὶ μεγάλης ἀντεχόμενον φρονήσεως, ἐπὶ τὸ ἀρμοδίως διαλεχθῆναι τοῖς Ἀραβὶ καὶ τὰ τῆς εἰρήνης συμφωνῆσαι. Τούτου²⁷ δὲ καταλαβόντος ἐν Συρίᾳ, ὁ Μαυίας σώρευμα πεποικηκὼς τῶν τε ἀμηναιῶν καὶ Κορασσηνῶν (2), ἐδέξατο αὐτὸν μετὰ μεγάλης τιμῆς. Πολλῶν οὖν λεχθέντων ἀναμα-

A conferentibus, cum dedecore et animi dolore recessere. Ea igitur classis Dei manu submergenda vela faciens, ad Sylai plagam adverso fluctu jactata et procella vehementi appetita, fractis ad saxa vel in profundum absorptis ratibus, tota disperiit. Suphian autem filius, Ayph minor frater cum Floro, Petrona et Cypriano, Romanorum militum armatam manum secum ducentibus manus conseruit, 295 eaque pugna Arabum triginta millia caesa fuere. Tum vero Callinicus Heliopolensis in rebus arte parandis strenuus, Syria ad Romanos deficiens, igne marino excogitato, Arabum navigia, ipsis hominibus vivis consumptis, succendit. Sicque Romani victores reversi sunt, ignemque marinum invenere.

A. C. 666. — Cpoleos episcopi Constantini annu primus.

Hoc anno Abdelas filius Caisi et Phad alas Cretae hiemaverunt.

A. C. 667. — Hoc anno quodam Sabbati die signum in coelo apparuit.

A. C. 668. — Cpoleos episcopi Theodori annus primus.

Hoc anno magna locustarum vis Syriam et Mesopotamiam infestavit.

A. C. 669. — Hoc anno Mardaitae Libanum aggressi tenuerunt quicquid a Mauro monte est usque ad sanctam urbem, et Libani cacumina quaeque occupavere, multique tam servi et captivi quam indigenae ad eos se adjunxerunt, ita ut intra breve admodum temporis spatium ad multa millia excreverint. Quo audito, Mavias ejusque consilarii valde extimuerunt, adeo ut imperium Romanum sub Dei tutela consistere reputantes, legatos de pace habenda ad imperatorem Constantinum submisserint, qui annua quoque tributa pollicerentur. Imperator hos benigne excipiens, precibus illorum admissis, delegavit cum ipsis in Syriam Joannem patricium cognomento Pitsigaudem, ut seniori in re publica multaeque experientiae et prudentiae virum, qui videlicet apte et commode cum Arabibus colloqueretur, pacisque conditiones componeret. Is ubi venit in Syriam, Mavias collecto 296 Ameraeorum et Corasenorū concilio ipsum perhonorifice excepit. Posteaquam vero multa super pace agitata et hinc inde disceptata fuissent, tandem

VARIAE LECTIONES.

²⁰ Συλαίου A. ²¹ Ἡλιουπόλεως A a f, Ἰλίου πόλεως vulg. ²² κατέπρησεν A. ²³ κατὰ Συρίαν A, κατὰ τε Συρ. vulg. ²⁴ δοῦλοι καὶ αὐτ. A, δοῦλοι καὶ αὐτ. vulg. ²⁵ τῶν add. ex A. ²⁶ ὑποσχόμενος — πάκτα add. ex A. ²⁷ Πιττηγαύδην A. ²⁸ τούτου δὲ A, τοῦ δὲ vulg.

JAC. GOARI NOTAE.

(98) Ἀπὸ Ἡλιουπόλεως τῆς Αἰγύπτου, scribit Coelrenus. Sed et Heliopolim Syriae alteram ab Aegyptiaca memorat Ortelius. Favet auctori Zonaras. Consulendus Leunclavius.

(99) De his voce et scriptis desideratus Ecchellensis, pag. 456: Cognatio Maraditarum appellatione dignoscitur, ita dicta a Mahrado s. Cahlavi, quae regionem Syriae conterminam longe lateque habitat, et ad quam referendae quoque sunt innúmerae propemodum hujus nominis familiae, quae plures Arabiae felicitis occupant urbes et agros. Hi pra-

omnibus Arabibus genus armorum splendore ac virtute praeclarum reddiderunt: sed multo magis Christiana religione, cujus propugnatores acerrimi fuerunt. Ipse Ecchellensis Libanita Mardaitam se jactabat, et eo nomine ac Christiani gloriabatur.

(1) Antiquae prosapiae in rep. Anast. bene. COMBESIS.

(2) Scripsit superius Κορασσηνῶν, quos Ecchellensis Coraicitas scriptos monuimus; de cujus nominis origine praeclara reliquit pag. 158 et 159.

inter utrosque convenit, ut pacis conditiones interposito iurejurando scriberentur, nimirum ut pro vectigali annuo auri pondo tria millia, hominum item captivorum octo millia, et equos generosos quinquaginta Agareni Romanæ rei publicæ penderent. Quibus demum utrinque pactis, pace firma inter Romanos atque Arabes ad annos triginta constituta, publicisque duobus instrumentis ad utramque partem invicem datis, celebris ille ac sæpius laudatus vir cum muneribus maximis ad imperatorem reversus est. Hoc ubi percepere qui occasum incolebant, Chaganus Abarum princeps, cæterique illarum provinciarum reges, duces et castaldi, virique occidentalium nationum primores, legatos una cum muneribus ad imperatorem pacis concordieque cum ipso ineunda firmandæque gratia misere. Imperator eorum precibus concedens, pacem, qua se testaretur dominum, cum ipsis firmavit. Atque ita quies et tranquillitas maximatam in Oriente, quam in Occidente obtinuit.

A. C. 670. — *Cpoteas episcopi Georgii annus primus.*

Hoc anno magnus terræmotus per Mesopotamiam exstitit, quo ambo et ecclesiæ Edessenæ trullus corruit: eum vero Mavias suasu atque precibus Christianorum restaurat.

A. C. 671. — Hoc anno mensis Aprilis die sexto, iudicijque prima (p), Mavias primus Saracenorum rex letho extinctus est. Gentis suæ ducem se gessit annos viginti, ameram se repuntiat annos viginti quatuor. Izid vero ejus filius post eum principatum obtinuit. Sub id vero tempus Bulgarorum gens in Thraciam irrupit. Sanè de Onogundarensium, Bulgarorum et Cotragorum antiquitate nonnihil hic

ταξὶ αὐτῶν εἰρηνικῶν λόγων, συνεφωνήθη πρὸς ἑκατέρους³⁷ ἐγγράφον εἰρήνης γενέσθαι μεθ' ὅρκου λόγου ἐπὶ συμφώνου ἐτησίῳ πάκτου παρασχεσθαι³⁸ τῇ Ῥωμαϊκῇ πολιτείᾳ παρὰ τῶν Ἀγαρηνῶν χρυσοῦ χιλιάδας τρεῖς³⁹ (3) καὶ ἀνδρας αἰχμαλώτους ὀκτὼ χιλιάδας⁴⁰ καὶ ἵππους εὐγενεῖς ν'. Ταῦτα στοιχηθέντα μεταξὺ τῶν δύο μερῶν ἐπὶ χρόνους λ' φυλάττεσθαι πλατεῖαν εἰρήνην ἀνὰ μέσον Ῥωμαίων καὶ Ἀράβων καὶ τῶν τοιούτων καθολικῶν δύο ἐγγράφων λόγων πρὸς ἀλλήλους μεθ' ὅρκων γεγονότων⁴¹ καὶ ἀλλήλοις ἐπιδοθέντων, ὁ πολλαχῶς λεχθεὶς πανεὺφημος ἀνὴρ πρὸς τὸν βασιλεῖα ἀνέστρεψεν μετὰ καὶ δώρων⁴² πολλῶν. Ταῦτα μαθόντες οἱ τὰ ἐσπέρια οἰκούντες μέρη, ὃ τε Χαγάνος τῶν Ἀράβων καὶ οἱ ἐπέκεινα ῥήγες (4) ἐξαρχοὶ τε καὶ κάσταλδοι (5) καὶ οἱ ἐξοχώτατοι τῶν πρὸς τὴν δύσιν ἐθνῶν, διὰ πρεσβευτῶν δῶρα τῷ βασιλεῖ στείλαντες, εἰρηνικὴν πρὸς αὐτοὺς ἀγάπην κυρωθῆναι ᾔτησαντο. Εἰς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ταῖς αὐτῶν αἰτήσεσι, ἐκύρωσεν⁴³ καὶ πρὸς αὐτοὺς δεσποτικὴν εἰρήνην (6). Καὶ ἐγένετο ἡμερμηνία μεγάλη ἐν τε τῇ Ἀνατολῇ καὶ ἐν τῇ Δύσει.

A. M. 6170. — *Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκοπὸς Γεωργίου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει γέγονε σεισμὸς μέγας κατὰ τὴν Μεσοποταμίαν, ἐν ᾧ πίπτει τὸ Βατάν⁴⁴ (7) καὶ ὁ τροῦλλος τῆς ἐκκλησίας Ἐδέσσης⁴⁵ καὶ κτεῖρε αὐτὸν Μανίας σπουδῇ τῶν Χριστιανῶν.

A. M. 6171. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἀπεβίω Μανίας ὁ⁴⁶ τῶν Σαρακηνῶν πρῶτος⁴⁷ βασιλεὺς μηνὶ Ἀρτεμισίῳ⁴⁸ Ἰνδικτιωνί⁴⁹ α' (8). Γέγονε δὲ στρατηγὸς (9) ἔτη κς', καὶ ἡμέρευσεν ἔτη κδ', κατέκρεν Ἰζίδ ὁ υἱὸς αὐτοῦ⁵⁰ καὶ τούτῳ⁵¹ πῶ χρόνῳ τὸ τῶν Βουλγάρων ἔθνος (10) ἐπῆλθεν τῇ Θράκῃ. Ἀναγκαῖον δὲ εἶπεῖν καὶ περὶ τῆς ἀρχαιότητος τῶν Ὀνογουδούρων⁵², Βουλγάρων (11) καὶ Κοτράγων⁵³. Ἐν τοῖς ἀρκτέροις

VARIAE LECTIONES.

³⁷ ἐτέρους A f. ³⁸ παρέχεσθαι A. ³⁹ τρεῖς] τέσ' f. ⁴⁰ αἰχμ. ὀκτὼ χιλιάδας A a f, αἰχμ. ν' vulg. ⁴¹ γεγονότων add. ex f, μεθ' ὅρκων γεγ. καὶ ἀλλ. om. A. ⁴² μετὰ δώρων e. ⁴³ εἰξεν—καὶ ἐκύρ. A. ⁴⁴ Βάταν f. ⁴⁵ ὁ add. ex A. ⁴⁶ πρωτοσύμβουλος A. ⁴⁷ ἔτη κς' A f, ἔτη κ' vulg. ⁴⁸ καὶ τούτῳ A, ἐν τούτῳ vulg. ⁴⁹ Ὀνογουδούρων Βουλγάρων A a f, Οὐνογουδουδουλγάρων vulg. ⁵⁰ Κοτράγων A f, Κοντράγων vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(3) Et quid hæc ex tantis? Vide Peyrez. codicem χιλιάδας τέσ', numerum recte tributis superius jam pensum pag. 288 ad annum Constantis 17, deinceps adhuc pendendum Constantini hujus anno 16, pag. 501. — Cedrenus auri decem millia habet, captivos centum. Anast. Regio, exque eo editis consentit; uti etiam S. Niceph. Peyrez., τέσ' χιλιάδας habet, aureos nummos trecenta sexaginta quinque millia; captivos 8 millia. COMBESIS.

(4) Bene Anast. posteriores reges; Avaribus scilicet remotiores: hi enim vicini satis Thraciæ, ac urbi, regiones trans Istrum colebant. Id.

(5) Urbium rectores, et καστροφύλακας Codini interpretor: ut inter regnorum, provinciarum et urbium præsidis gradus observetur. Illi ῥήγες, reges, isti ἐξαρχοί, hi denique κάσταλδοι.

(6) Anast. donatoriam habet. Putem legisse δωρεάν, cum iis quoque ultro pacem firmavit; gratis; nulla tributis pensatione imposita, uti impositam dixerat Mavias et Saracenis. Vel etiam ἐπὶ δώροις, ultro citroque datis acceptisque muneribus, quod ipsum non abhorret. COMBESIS.

(7) Historia miscella, corruit Edessenæ ascensus

et trullus ecclesiæ. Τὸ Βατάν itaque ambonem, ad quem utriusque ascensus, existima. Vox ἀπὸ τοῦ Βαίνω corrupte derivata id suggerit. Terræ motu pariter cecidit ecclesiæ CP. trullus et ambo anno Justiniani secundo et tricesimo.

(8) Attente numeranti, et priorum a pag. 288 D ordinem sectanti octava reperietur: et ad annum quoque mundi 6212, pag. 1 et 17, putanti octava rursus censebitur. Codd. tamen omnes primam hic referunt: nec insulse si bene ad pag. notas conjectavimus.

(9) Στρατηγός, amera inferior, ejus itaque dignitas semper aucta est, plures annos στρατηγός, quam amera nomen gessit. Quocirca Palatini et Peyreziani correctiores codices ἔτη κς' legunt: Miscella Regii nostri numerum observat.

(10) His non affinia modo, sed verbis pene eadem de Bulgaris Nicephorus refert pag. 22. Fuit alter cum Nicephoro communis fons, unde Theophanes hausit. Quæ circa Theophanis topographiam difficilia Petavius observat in notis, qua probentur, alia luce non indigent.

(11) Anastasius, Onogundurensium Vulgarorum.

περατικοῖς μέρεσι τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ἐν τῇ λε-
γομένῃ Μαιώτιδι λίμνῃ, εἰς ἣν εἰσάγεται ποταμὸς
μέγιστος ἀπὸ τοῦ ὠκεανοῦ καταφερόμενος διὰ τῆς
τῶν Σαρματῶν γῆς, λεγόμενος Ἀτάλ⁸¹, εἰς ὃν εἰσ-
άγεται ὁ λεγόμενος Τάναϊς ποταμὸς καὶ αὐτὸς ἀπὸ
τῶν Ἰβηρίων πυλῶν (12) ἐξερχόμενος τῶν ἐν τοῖς
Καυκάσιος ἥρεσιν (13), ἀπὸ δὲ τῆς μίξεως τοῦ Τά-
ναϊ καὶ τοῦ Ἀτάλ (14), (ἄνωθεν τῆς προλεχθείσης
Μαιώτιδος λίμνης σχιζομένου τοῦ Ἀτάλ) ἐρχεται ὁ
λεγόμενος Κοῦφισ ποταμὸς, καὶ ἀποδίδει εἰς τὸ
τέλος τῆς Ποντικῆς θαλάσσης πλησίον τῶν Νεκρο-
πυλῶν⁸² (15) εἰς τὸ ἄκρωμα τὸ λεγόμενον Κριτοῦ
πρόσωπον. Ἀπὸ δὲ τῆς προσημανθείσης λίμνης
ἴσα⁸³ ποταμῷ θάλασσα, καὶ εἰσάγεται εἰς τὴν τοῦ
Εὐξείνου Πόντου θάλασσαν διὰ τῆς γῆς⁸⁴ Βοσπό-
ρου καὶ Κιμμερίου, ἐξ οὗ ποταμοῦ ἀγρεύεται τὸ λε-
γόμενον Μουρζούλιν⁸⁵ καὶ τὰ τοῦτου ὅμοια, καὶ εἰς
μὲν τὰ πρὸς ἀνατολὴν μέρη τῆς προκειμένης λί-
μνης ἐπὶ Φαναγουρίαν καὶ τοὺς ἐκεῖσε οἰκοῦντας
Ἑβραίους (16) παράκεινται ἔθνη πλεῖστα· ἀπὸ δὲ
τῆς αὐτῆς λίμνης ἐπὶ τὸν⁸⁶ λεγόμενον Κοῦφιν πο-
ταμὸν, ἐνθα τὸ ξυστὸν ἀγρεύεται Βουλγαρικὸν
ὠψάριον (17), ἡ παλαιὰ Βουλγαρία ἐστὶν ἡ μεγάλη,
καὶ οἱ λεγόμενοι Κότραγοι ὁμόφυλοι αὐτῶν καὶ οὗτοι
τυγχάνοντες. Ἐπὶ δὲ⁸⁷ τῶν χρόνων (18) Κωνσταντίνου
τοῦ εἰς τὴν δύσιν (19)⁸⁸ Κροδάτου τοῦ κύρου (20)
τῆς λεχθείσης Βουλγαρίας καὶ τῶν Κοτράγων τὸν
βίον μεταλλάξαντος⁸⁹, καὶ πέντε καταλιπόντος υἱοὺς,
καὶ διατυπώσαντος μηδαμῶς τοὺτους ἀποχωρισθῆ-
ναι ἐκ τῆς πρὸς ἀλλήλους διαίτης, διὰ τὸ πάντη κυ-
ριεύειν αὐτοὺς καὶ ἐτέρω μὴ δουλωθῆναι ἔθνη. Μετ'
ὀλίγον δὲ χρόνον τῆς ἐκείνου τελευτῆς εἰς διαίρεσιν
ἐληλυθότες οἱ πέντε αὐτοῦ υἱοί, διέστησαν ἀπ' ἀλ-
λήλων μετὰ τοῦ ἐν ὑπερσοιότητι ἐκάστου⁹⁰ αὐτῶν
ὑποκειμένου λαοῦ. Καὶ ὁ μὲν πρῶτος υἱὸς ὁ λεγό-
μενος Βατθαῖδ⁹¹ τὴν ἐντολὴν τοῦ οἰκείου φυλάξας
πατρὸς, διέμεινεν ἐν τῇ προγονικῇ αὐτοῦ γῇ μέχρι
τῆς δεῦρο. Ὁ δὲ δεῦτερος τοῦτου ἀδελφός, ὁ λεγό-
μενος Κότραγος, τὸν Τάναϊν διαδᾶς ποταμὸν ἀπ-
έναντι τοῦ πρώτου ὄκησεν ἀδελφοῦ. Ὁ δὲ τέταρτος

A delibare operæ pretium duco. Ad Euxini Ponti
partes trans mare positas et septentrioni subjectas,
ad Mæotidem nimirum paludem, in quam fluvius
ingens ex Oceano per Sarmatarum terram procur-
rens 297 Atalis nomine exoneratur, in quem etiam
fluvius alter Tanais dictus, ipse pariter ab Iberiis
portis ad Caucasios montes fixis profluens; ex
concursum vero Tanais et Atalis (hic enim Atalis
supra memoratam Mæotidem paludem ab altero
diffunditur) emergit amnis, cui Cuphis nomen im-
positum, qui in maris Pontici sinem juxta Necropy-
las ad promontorium, quod Arietis facies vocatur,
prorumpit. A designata vero palude mare fluminis
instar latum in ipsius Euxini Ponti sinum per Bos-
porum et Cimmerii regionem exundat. In eo flumi-
ne Murzulium, et huic similes expiscantur. Et ad
orientalem quidem præjacentis paludis plagam,
Phanaguriam nuncupant, et Hebræos istic degentes,
hominum nationes pleræque numerantur, ab ipsa
vero palude ad fluminis Cuphis limites, in quibus
systus Bulgaricus piscis capitur, ipsa antiqua ma-
gnaque Bulgaria sita est, et quæ Cotragorum Bulgaris
contribulium vocatur regio. Cæterum Constantini
temporibus, qui in Occidente* Crobatus quidam
præfatus Bulgariæ Cotragorumque dominus letho
vicinus filios quinque post se relinquens, iis con-
dito testamento præcepit, uniuscujusque dominio
firmo ac stabili retinendo et ab exterarum gentium
servitute vindicando, ne seorsim a se invicem ha-
bitarent: at cum post breve tempus a patris obitu
quinque liberi illi ad distribuendas ad invicem
dominii portiones singulas processissent, ad invicem
rursus cum subjecto suæ potestati populo segre-
gandos se decreverunt. Et primogenitus quidem
filius nomine Batbaïas, paterni mandati tenax in
avito solo ad hunc usque diem constitit. Secundus
natu frater, Cotragum dixerunt, Tanai flumine
trajecto, ex adverso fratris primogeniti sedes posuit,
quartus autem et quintus, flumen Istrum, intellige
Danubium, prætervecti, ille quidem in Pannoniam

VARIE LECTIONES.

⁸¹ Ἀτάλ a, Ἀτελῆς A, Ἀτέλ f, Ἀταλις vulg. ⁸² Νεκρωπυλῶν A. ⁸³ ἴσα A, fort. ἴση. ⁸⁴ γῆς add. ex A.
⁸⁵ Μουρζούλιον h. ⁸⁶ ἐπὶ τὸν A, εἰς τὸν vulg. ⁸⁷ δὲ add. ex A. ⁸⁸ post δύσιν fort. add. τελευτήσαντος.
⁸⁹ μεταλλάξαντα — καταλιπόντα a. ⁹⁰ ἐκάστου add. ex A. ⁹¹ Βατθαῖδ A, Βατθαιγάν a, Βατζαῖδ f,
Βατθαιαγάν mg. Par.

JAC. GOARI NOTÆ.

(12) Melius, ἀπὸ τῶν Ῥιφαιῶν πυλῶν. E Riphæis D
quoque montibus Tanaim deducunt Strabonis Asia-
ticæ tabulæ.

(15) Montes quoscunque nonnulli vocant Alpes:
an Græcis quilibet alii Καυκάσιοι?

(14) Hondiana Moscoviæ tabula fossa communī,
cui nomen kamous, hinc Tanaim in Mæotidem pa-
ludem, illinc in mare Caspium, qui nunc Edel, olim
Volga, a quo Bulgari, erumpentes consociat. Caphis
autem et alia a Theophane descripta nullibi exstant.

(15) Negropoli, civitatem supra Tauricam Cher-
sonesum in eadem tabula comperio.

(16) Cimmerios mallem, aut cum Anast. et Mi-
scell. Ἰβήρους reponere.

(17) Ὀψάριον, ψάριον, ὠψάριον, ψάριν, et ψάρι,
apud recentiores Græcos, piscis. MEUSIUS.

(18) Nicephorus, Ἐν δὲ τοῖς Κωνσταντίνου χρό-
νοις, ὃς εἰς τὴν δύσιν ἐτελεύτα. Quare legendum
hic, Ἐπὶ δὲ τῶν χρόνων Κωνσταντίνου, τοῦ εἰς τὴν
δύσιν τελευτήσαντος.

(19) Post δύσιν, deesse solam vocem βσιλεύ-
σαντος indicat Anast., temporibus Constantini, qui
in Occidente imperium tenuit. At S. Nicephor., ὃς
κατὰ δύσιν ἐτελεύτα, qui in Occidente diem obiit.
Nec alium hi Constantinum intelligunt, quam Con-
stantem Heraclii nepotem, qui et ipse non raro
Constantinus dicitur. COMBESIS.

(20) Idem Nicephorus, Κουράτος τις τοῦνομα κύ-
ριος γενόμενος. Κύρος et κύρ recentiorum ὑπο-
κοριστικά, velut apud Latinos a voce dominus, istæ
domnus et dom. A κύρ Græco nonnulli Gallicum
sire deducunt.

Abaricam Chagano Aharum principi postmodum subdendus cum omnibus suis copiis transit, hic vero Pentapollin ad Ravennam perveniens, Christianorum imperio pariter subjectus remansit. Frater enim deinde istorum tertius Asparuch vocatus Danapri et Danastri fluminibus præternavigatis, et ad Olgum alium amnem jam profectus (hi sunt fluvii Danubio magis boreales), inter hunc et illos, tutum et inexpugnabilem ex utraque parte locum conjectatus, sedem et habitationem mediam habere constituit. Cum sit enim in anteriore parte paludibus munitus locus, et hinc et inde fluminibus circumcingatur, maximam genti, quæ alloqui propter hanc divisionem imminuta fuerat, ab hostibus securitatem præstitit. 298 His ita in quinque partes divisus, et ad parvum et infirmum quidpiam redactis, numerosa Chazarorum gens ex interiori Berzelæ, quæ est primæ Sarmatiæ, recessu, prorupit, omnibusque usque ad mare Ponticum sub ditionem suam redactis trans flumen positis provinciis, a Bathaia primæ Bulgariæ principe (is erat quinque fratrum primus) vectigali sibi reddito, tributum ab eo in hanc usque diem exigit. Imperator Constantinus ubi didicit gentem sordidam et immundam Danubio superato ad Olgum tentoria ex improviso fixisse, et per regionem Danubio adjacentem grassari et stragem inferre (eam nimirum nunc ipsi occupant terram, quæ tum Christianorum ditionis erat), maximum inde concepit dolorem. Jubet itaque legiones omnes in partes Thraciæ migrare, armataque tum mari tum terra militum manu expeditionem suscepit, armorum vi hostes locis occupatis deturbare meditatus, et per continentem quidem, et Olgo sic vocato Danubioque vicinas terras pedestres copias composuit, et ad vicinas fluminis oras naves applicuit. Porro Bulgarii tam repentinum atque numerosum belli ordinem conspicati, in salutis desperationem conjecti, in memoratum præsidium se recipientes, in tuto sese composuere. Tres itaque vel etiam dies quatuor ex huiusmodi præsidio pedem efferre non ausi, sed nec Romani propter adjacentium paludum occasionem ad conflictum descendere confisi, hærent ex parte utraque; tum certe impura gens, Romanorum imbecillitate et mollitie conspecta, animos

καὶ ὁ πέμπτος τὸν Ἰστρον ἦτοι Δάνουβιν λεγόμενον^α περαιωθέντες ποταμὸν, ὁ μὲν εἰς Παννονίαν τῆς Ἀδαρίας^β (21) ὑποταγείς τῷ Χαγάνῳ τῶν Ἀδάρων, ἔμεινεν ἐκεῖ μετὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, ὁ δὲ τὴν πρὸς τῇ Παδέννῃ^γ Πεντάπολιν καταλαβὼν, ὑπὸ τὴν βασιλείαν τῶν Χριστιανῶν γέγονεν. Ἐπειτα τούτων ὁ τρίτος, Ἀσπαρούχ^δ λεγόμενος, τὸν Δάναπριν καὶ Δάναστριν περάσας καὶ τὸν Ὀλγον^ε καταλαβὼν βορειοτέρους^ς τοῦ Δανουβίου ποταμοὺς, μεταξὺ τούτων κίχλεινον ὥκησεν, ἀσφαλὴ καὶ δυσμάρχητον εἶναι τὸν τόπον στοχασάμενος ἐξ ἐκάστου μέρους· τελματώδης γὰρ ἐμπροσθεν, καὶ ἄλλοθεν τοῖς ποταμοῖς στεφανούμενος, πολλὴν τῷ ἔθνει τεταπεινωμένῳ διὰ τὸν μερισμὸν τὴν ἐκ τῶν πολεμίων^ς παρεῖχεν ἀνεσιν. Τούτων δὲ οὕτως εἰς πέντε μέρη διαιρεθέντων, καὶ ἐν βραχύτῃ κατανησάντων, ἐξῆλθεν τὸ μέγα ἔθνος τῶν Χαζάρων ἀπὸ τοῦ ἐνδοτέρου βάθους Βερζιλίας^ς (22) τῆς πρώτης Σαρματίας, καὶ ἐδέσποσε πάσης τῆς περατικῆς γῆς μέχρι τῆς Ποντικῆς θαλάσσης· καὶ τὸν πρῶτον ἀδελφὸν Βατθαίαν τῆς πρώτης Βουλγαρίας ἀρχόντῃ ὑποτελῇ καταστήσας, φόρους παρ' αὐτοῦ κομίζεται μέχρι τοῦ νῦν. Ὁ δὲ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος μεμαθηκώς, ὅτι ἐξάπεινα ἔθνος ῥυπαρὸν καὶ ἀκάθαρτον ἐκείθεν τοῦ Δανουβίου (23) εἰς τὸν Ὀλγον^ς ἐσκήνωσεν, καὶ τὰ πλησιάζοντα τῷ Δανουβίῳ^ς ἐκτρέχει καὶ λυμαίνεται, τοῦτ' ἐστὶν τὴν νῦν ὑπ' αὐτῶν^ς κρατούμενην χώραν, ὑπὸ Χριστιανῶν τότε κρατούμενην, ἠνιόθῃ σφόδρα· καὶ κελεύει παρᾶσαι πάντα^ς τὰ θέματα ἐν τῇ Θράκῃ. Καὶ ἐξοπλίσας σὺν δυνάμει γῆς καὶ θαλάσσης κατ' αὐτῶν^ς ἀπεκίνησεν, πολέμῳ τούτους ἐκδιώξαι πειρώμενος, καὶ διὰ μὲν τῆς πρὸς τῷ Ὀλγῳ^ς καλουμένῳ καὶ Δανουβίῳ^ς ἡπείρου τὰ περὶ τὰ παρατάξας^ς, διὰ δὲ τῆς πλησιάζουσας ἀκτῆς τὰς ναὺς προσορμίσας. Τοῦτο δὲ τὸ ἀθρόον καὶ παμπληθὲς τῆς παρατάξεως οἱ Βούλγαροι θεασάμενοι τῆς ἑαυτῶν ἀπεγνωστότης σωτηρίας, εἰς τὸ προλεχθὲν ὀχυρῶμα καταφεύγουσιν, καὶ ἐαυτοὺς ἀσφαλίζονται. Ἐν τριζὶ δὲ καὶ τέτρασιν ἡμέραις ἐκ τοῦ τοιοῦτου ὀχυρώματος αὐτῶν μὲν ἐξελθεῖν μὴ τολμήσαντων, τῶν δὲ Ῥωμαίων πόλεμον μὴ συναψάντων διὰ τὴν προκειμένην τῶν τελεμάτων^ς πρόφασιν, στοχασάμενος τὸ μισρὸν ἔθνος τὴν χαυνότητά τῶν Ῥωμαίων ἀνελάβετο, καὶ προθυμότερον

VARIÆ LECTIONES.

^α λεγόμενον add. ex A. ^β Ἀδαρίας A, Ἀραδίας vulg. ^γ τῇ Παδέννῃ τὴν Ἀδέννησιν f. ^δ Ἀσπαρούχ A f. ^ε Ὀλγον Ὀγκον A, Ὀγκλὸν vulg. ^ς βορειοτέρους — ποταμοῦ, οὗς A. ^ς ἐκ τῶν πολεμίων A f, ἐκ πολεμίων, ἐκ πολεμίου vulg. ^ς Βερζιλίας A f, Βερζιλίος vulg. ^ς Ὀλγον A, Ὀγκλὸν vulg. ^ς τῷ Δανουβίῳ A, τοῦ Δανουβίου vulg. ^ς ὑπ' αὐτῶν A, παρ' αὐτῶν vulg. ^ς παρ. πάντα A, πάντα παρ. vulg. ^ς κατ' αὐτῶν add. ex A. ^ς Δανουβίῳ A, Δανουβίου vulg. ^ς παρατάξας A, διατάξας vulg. ^ς τελεμάτων A b, παλμάτων vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(21) Sic legendum monet sequentis lineæ τὸν Ἀδάρων, aliter licet cunctis in codd. scribatur. Quapropter Anastasius, alter eorum in Avarum Pannonia Chagano Avarum se subdens, etc.

(22) Berziliæ reddidit Anastasius; Βερζιλίας etiam habet codex Peyrez.

(23) S. Niceph., τὸ σκηνώσαν τὸν Ἰστρον ἔθνος. Anasi. ultra Danubium; ut legerit ἐκασθεν· vel ita

reddendum: Ad eam Danubii partem quæ ad Onclum sita est, positis sedibus, gentes Danubio vicinas Christianæ tunc religioni addictas excursionibus vexare: nempe Transdanubianas, quarum loca Bulgarios sua ætate tenuisse refert: adeoque male redditum, Danubio superato; quem denique auctor superatum ab eis narrat fuso postmodum Constantini exercitu. COMBEFFIS.

γέγονεν. Τοῦ δὲ βασιλέως ἐν ποδαλίῳ ὀξυπαθῆ-
σαντος, καὶ ἐπὶ Μεσημβρίαν βιασθέντος ὑποστρέ-
ψαι διὰ συνήθειαν λουτροῦ, ὅμα πέντε δρομώνων
καὶ τῶν οἰκείων αὐτοῦ ἀνθρώπων, κατέλιπε τοὺς
στρατηγούς καὶ τὸν λαόν, καλεύσας παρακονδαί-
ζειν (24) καὶ ὑποσῦραι αὐτοὺς ἐκ τοῦ ὀχυρώμα-
τος, καὶ πόλεμον πρὸς αὐτοὺς κροτῆσαι, εἰ τύχοι
αὐτοὺς ἐξελεῖν· εἰ δὲ μὴ, παρακαθίσει αὐτοῖς,
καὶ φυλάττειν ἐν τοῖς ἐρύμασιν ⁶⁸. Οἱ δὲ τοῦ
καβαλλαρικοῦ τὸν βασιλέα φεύγειν διαψήμισαντες,
καὶ φρόνῳ συσχεθέντες ⁶⁹, τῇ αὐτῇ φυγῇ ἐχρήσαντο
μηδενὸς διώκοντος. Οἱ δὲ Βούλγαροι τοῦτο θεασάμε-
νοι ἐπεδίωκον ὀπίσω αὐτῶν, καὶ τοὺς πλείστους ξί-
φει ἀνέειλον, πολλοὺς δὲ καὶ ⁷⁰ ἐτραυματίσαν, καὶ
καταδιώξαντες αὐτοὺς μέχρι τοῦ Δανουβίου, καὶ τοῦ-
τον περάσαντες, καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν λεγομένην Βάρ-
ναν, πλησίον Ὀδυσσοῦ καὶ τοῦ ἐκεῖσε μεσογείου, καὶ
τὸν τόπον ἑωρακότες ἐν πολλῇ ἀσφαλείᾳ διακείμενον,
ἐκ μὲν τῶν ὀπισθεν διὰ τοῦ ⁷¹ Δανουβίου ποταμοῦ,
ἐμπροσθεν δὲ καὶ ἐκ πλαγίων διὰ κλεισουργῶν καὶ ⁷²
τῆς Ποντικῆς θαλάσσης, κυριεύσαντων δὲ αὐτῶν καὶ
τῶν παρακειμένων Σκλαβινῶν ἐθνῶν τὰς λεγομένας
ἐπὶ τὰ γενεάς, τοὺς μὲν Σεβέρεις κατέφικσαν ⁷³ ἀπὸ τῆς
ἐμπροσθεν κλειτούρας Βερεγάδων ἐπὶ τὰ πρὸς
ἀνατολὴν μέρη, εἰς δὲ τὰ πρὸς μεσημβρίαν καὶ δύσιν
μέχρι Ἀδαρίας τὰς ὑπολοίπους ⁷⁴ ἐπὶ τὰ γενεάς ὑπὸ
πάκτων ⁷⁵ ὄντας. Ἐν τούτοις οὖν πλατυνθέντων αὐτῶν
ἐγαυρίασαν, καὶ ἤρξαντο τὰ ὑπὸ τὴν Ῥωμαϊκὴν
πολιτείαν ὄντα κάστρα τε καὶ χωρία ἐπιβρίπτειν καὶ
αἰχμαλωτίζειν. Ὅθεν ἀναγκασθεὶς ὁ βασιλεὺς εἰρή-
νευσεν μετ' αὐτῶν, ἐτήσια αὐτοῖς συμφωνήσας
παρέχειν πάντα ἐπ' αἰσχύνη Ῥωμαίων διὰ πλη-
θος πταισμάτων· θαυμαστὸν γὰρ ἦν ἀκοῦσαι ⁷⁶ τοῖς
μακρὰν καὶ τοῖς ἐγγύς, ὅτι ὁ πάντας ἑαυτῷ ὑπο-
τελεῖς καταστησάμενος, τοὺς τε κατὰ τὴν ἑσπέραν καὶ
δύσιν καὶ ἄρκτον καὶ μεσημβρίαν, ὑπὸ τοῦ μουσaroῦ
καὶ νεοφανοῦς ἔθνους ἡττήθη. Ἄλλ' οὗτος ⁷⁷ μὲν
ἐκ προνοίας Θεοῦ τοῦτο συμβεβηκέναι Χριστιαν-
οῖς πιστεύσας, εὐαγγελικῶς διανοησάμενος εἰρή-
νην· καὶ ἦν ἕως τελευτῆς αὐτοῦ ἡρεμῶν ἐκ
πάντων πολέμων ⁷⁸, σπουδὴν ἔχων ἐξαίρετον ἐνώσαι
τὰς ἀπανταχῇ διηρημένας ἀγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας
ἀπὸ τῶν χρόνων Ἡρακλείου τοῦ βασιλέως καὶ προ-
πάπου αὐτοῦ, καὶ Σεργίου τοῦ κακώφρονος καὶ
Πύρρου, τῶν ἀναξίως ἡγησαμένων τοῦ θρόνου Κων-
σταντινουπόλεως, μίαν τε ⁷⁹ θέλῃσιν καὶ μίαν ἐνέρ-
γειαν ⁸⁰ ἐπὶ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ δογματίζαντων, ὧν τὰς κακοδοξίας
ἀνατρέφαι σπουδάζων ⁸¹ ὁ Χριστιανικώτατος βασιλεὺς

A recepit, et ad bellum committendum alacrior ef-
fecta est. Interim imperator acri pedum dolore
vexatus balnei facilius et commodius habendi gra-
tia cum solis dromonibus quinque nonnullisque
palatii domesticis Mesembriam redire coactus, exer-
citu ducibusque velitari jussis, et hostes e praesidio
pellicere, et tandem cum eis rigido Marte, si tamen
foras auderent prorumpere, sin minus, obsidione
circumcingere, et in suis munimentis oculos
observare, castris abscessit. Equites imperatorem
fugere rati, timore animis concepto in unum glo-
bum collecti, pari quoque fuga nullo persequente
aut excitante usi sunt. Bulgari eo spectaculo exci-
ti, fugientes retro insequuntur, et his quidem ne-
cem, aliis vulnera gladiis inferunt, reliquos ad
Danubium usque coram se fugant. Tum vero
flumine trajecto, Barnam ita dictam, urbem Olyssso
vicinam, et mediterraneos agros perveniunt. Cum
que locum omnem retrorsum ab amne Danubio, ante
vero et ab utroque latere clusuris sive montium
angustiiis et mari Pontico probe **299** munitum
conspexissent, et Sclavinorum illic degentium sep-
tem generationes, quae dicuntur, in potestatem
redegissent, Seberenses quidem ab anteriore Bere-
gaborum clusura ad orientales plagas, meridiem
vero et occidentem versus ad Aharum usque reliquas
gentes septem sibi vectigales factas, illuc transtulit
ac collocavit. In hunc itaque modum dilatatis et
expansis ditionis eorum terminis, Romanae repu-
blicae urbes et oppida animis in superbiam elatis
diruere ac depradari coeperunt. Ex quo imperator
coactus pacem cum eis agere, et exigente delicto-
rum nostrorum numero, non sine magno Romani
nominis dedecore, pactam annuatim pecuniam eis-
dem persolvere. Et sane res auditu mirabilis tum
nostratibus exstitit, tum exteris, eos, qui universas
gentes, qua ab ortu ad occasum, rursusque a meri-
die ad septentrionem longe lateque excurrit orbis,
vectigales olim sibi fecere, nunc ab ista abominan-
da et nuper enata gente esse superatos. Verumtamen
imperator istud ex Dei providentia contingere ar-
bitratus, ceu Evangelii sensu mente probe percepto,
pacem fecit, atque ita demum reliquum vitae suae
spatium sine ullis bellorum tumultibus tranquillum
exegit, id praeteris summo studio procurans, ut
sanctae Dei Ecclesiae dissidium ubique passae a tem-
poribus Heraclii imperatoris proavi sui, et vesani
Sergii et Pyrrhi, qui Cpoleos throno indigne prae-
fecti unam voluntatem unamque item actionem in

VARIÆ LECTIONES.

- ⁶⁸ ἐρύμασιν f. ⁶⁹ συσχεθέντες τῇ αὐτῇ A, συναχθέντες τοιαύτη vulg. ⁷⁰ καὶ ante ἐτρ. add. ex A.
⁷¹ τοῦ add. ex A. ⁷² καὶ ante τῆς om. A f. ⁷³ κατέφικσαν vulg. ⁷⁴ ὑπολοίπους A, ὑπολοιπὰς vulg.
⁷⁵ πάκτων A, πάκτου vulg. ⁷⁶ ἀκούμενον A a, ἀκούμεν f. ⁷⁷ οὗτος A, οὕτως vulg. ⁷⁸ πολέμων A.
⁷⁹ μίαν τε A, μίαν δὲ vulg. ⁸⁰ μίαν οὐσίαν ἐνεργείας f. ⁸¹ σπουδάζων] δοξάζων f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(24) Meursius, v. *Παρακοντάκιον*. Non recte
dixerim quid sit, etsi divinem. Nil recte divinabis,
nisi relictationem dixeris. Videndae auctoritates apud
Hesychium. Hinc παρακοντακίζειν Theophani con-
siliis relitendo agere. Παρακοντάκιον haud scite Ri-

galtius in παρακοντάκιον mutat: κοντάκιον, v.
κόντος scripsisse, recordari debuerat. Ceterum
τὸ, παρακοντακίζειν, cunctis in codd. hic occur-
rens in παρακοντακίζειν emendatius mutandum
videtur.

Domino et Deo et Salvatore nostro Jesu Christo docebant, in unionem atque concordiam revocaret. Istorum insanas atque impias opiniones christianissimus imperator omnino subvertere cum maxime studeret, universale concilium episcoporum ducentorum et octoginta novem congregans, decreta a prioribus quinque sanctis et œcumenicis conciliis antea sancita confirmavit, piūque ac rectū de duabus voluntatibus atque æctionibus dogma per istud sanctum atque accuratissimum sextum œcumenicum concilium promulgari atque statui decrevit. Concilio præfuere piissimus imperator Constantinus, piique sacrorum antistites.

A. C. 672. — *Arabum ducis Isid annus primus.*

Hoc anno sanctum et universale concilium sextum ducentorum octoginta novem episcoporum et Patrum pii 300 imperatoris Constantini nutu Epoli congregatum est.

A. C. 673. — Hoc anno Constantinus fratres suos Heraclium et Tiberium ab imperii dignitate removit, solusque cum Justiniano filio imperavit.

A. C. 674. — Hoc anno Muehar impostor, tyrannide excitata, Persidem in potestatem accepit. Is prophetam se prædicabat, ex quo tumultus inter Arabes emeruerunt.

A. C. 675. — *Arabum ducis Marwan annus primus.*

Hoc anno Isid fato exstinctus est. Ex quo Arabes ad Etribum positi tumultuati sunt: tandem uno impetu moti Abdelam quemdam filium Zuber ducem sibi præfecerunt. Qui vero Phœnicum et Palestinam incolunt, in unum convenientes, Damascus, deinde Gabetham ad Assan Palestinæ amaram proficiunt, manusque dexteræ Marwan dantes ducem constituerunt, qui etiam amæræ dignitatem menses novem sustinuit, eoque mortuo Abimelech ejus filius principatum assequitur declaratus amæræ, annos viginti et unum, tyrannosque subegit, et Abdelam Zuber filium et successorem potestatis occidit.

A. C. 676. — *Arabum ducis Abimelech annus primus.*

Croceas episcopi Theodori annus primus.

Hoc anno fames et pestilentia magna Syriæ in-

VARIE LECTIONES.

“ κατὰ τε τὰ Α. “ προλαβούσαις add. ex Α. “ πάντε add. ex Α. “ δύο add. ex Α. “ πεισθῆναι f. “ ἐξήρχον Α, ἐξήρχεν vulg. “ πανεύφημος f. “ ἁγίων ἐπ. Α. “ Μουχτάρ Α, Μουχάρ vulg. “ ἀπακάλει Α, ἀπακάλει vulg. “ χρόνῳ] ἔτει Α. “ Ἐθρίβου α, Ἐθρίβου Α, Αἰθρίβου vulg. cfr. pag. 530. “ Σουδάρ Α. “ οἱ Φοίνικες καὶ οἱ Παλαιστῖνοι Α, οἱ Φοινίκης καὶ οἱ Παλαιστίνης vulg. “ πρὸς Σάσαν Α. “ τελευτήσας Ἀβιμέλεχ b.

JAC. GOARI NOTÆ.

(25) Nonam quidem indictionem, qua synodum D actam ejus acta testantur, numerat annus præsens: verum qui imperii non nisi duodecimus est, qua ratione tertius ac decimus post consulatum, anno tantum primo ineundum, putabitur?

(26) Pauciores ac iterum pauciores alii referunt, inter quos Baronius, an. D. 680, num. 41, et Binius, notis in eonc. 6. Centum ac septuaginta solos Matthæus Blastares in nomocanonis præmio recenset.

(27) Mecham esse superius diximus, aliis *Ietrib*, *Echhellensi* *Jatrab* dictam.

Α σύνοδον οἰκουμένην συναθροίσας ἐπισκόπων σπθ' ἐν Κωνσταντινουπόλει, τὰ τε “ προκεκυρωμένα ἐν ταῖς προλαβούσαις “ ἁγίαις καὶ οἰκουμένικαῖς πάντε “ συνόδοις ἐπεθεβαίωσε δόγματα, καὶ τὸ τῶν δύο “ θελημάτων καὶ ἐνεργειῶν εὐσεβὲς θασιπασθῆναι “ δόγμα συνεψηφίσατο κατὰ τὴν αὐτὴν ἁγίαν καὶ ἀκριβεστάτην ἔκπην οἰκουμένην σύνοδον, ἥς ἐξήρχον “ ὁ αὐτὸς πανευσεβὲς “ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος καὶ οἱ εὐσεβεῖς ἱεράρχαι.

A. M. 6172. — *Ἀράδων ἀρχηγοῦ Ἰζὶδ ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει συνεθροίσθη ἡ ἁγία (25) καὶ οἰκουμένη ἔκπην σύνοδος ἐν Κωνσταντινουπόλει τῶν σπθ' ἐπισκόπων “ (26) καὶ Πατέρων κατ' ἐπιτροπὴν τοῦ εὐσεβοῦς βασιλεῖος Κωνσταντίνου.

A. M. 6173. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἀπώσατο Κωνσταντῖνος τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τῆς βασιλείας Ἡράκλειον καὶ Τιθέριον, καὶ μόνος ἐδασίλευσε σὺν Ἰουστινιανῷ τῷ υἱῷ αὐτοῦ.

A. M. 6174. — Τούτῳ τῷ ἔτει Μουχτάρ “ ὁ φεόστης τυραννήσας ἐπικρατὴς γέγονε τῆς Περσίδος, ἀπακάλει “ δὲ ἑαυτὸν προφήτην. Καὶ ἐπαράχθησαν οἱ Ἀραβες.

A. M. 6175. — *Ἀράδων ἀρχηγοῦ Μαρουάμ ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ χρόνῳ “ ἀπέβλεψεν Ἰζὶδ, καὶ παραχθέντες οἱ Ἀραβες τοῦ Ἐθρίβου “ (27) διηγήρησαν, καταστήσαντες ἀρχηγὸν ἑαυτοῖς Ἀβδελᾶν τινα υἱὸν Ζουδάρ “ . Καὶ συναχθέντες οἱ Φοίνικες καὶ οἱ Παλαιστῖνοι “ ἔρχονται ἐπὶ τὴν Δαμασκὸν, καὶ ἔως τοῦ Γαθηθᾶ πρὸς Ἀσάν “ ἀμνηρᾶν Παλαιστίνης· καὶ δίδωσι χεῖρας δεξιὰς τῷ Μαρουάμ· καὶ ἰστώσιν αὐτὸν ἀρχηγὸν, καὶ ἀμνηρεῖ μῆνας ἑννέα. Καὶ τελευτήσας “ αὐτοῦ, Ἀβιμέλεχ ὁ υἱὸς αὐτοῦ διαδέχεται τὴν ἀρχὴν, ἀμνηρεύσας ἔτη κα', καὶ χειροῦται τοὺς τυράννους, καὶ ἀποκτείνει τὸν Ἀβδελᾶν υἱὸν Ζουδάρ καὶ διάδοχον.

A. M. 6176. — *Ἀράδων ἀρχηγοῦ Ἀβιμέλεχ ἔτος α'.*

Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Θεοδώρου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐγένετο λοιμὸς (28) καὶ θανατικὸν

(28) Αἰμός. Sic Anast., Reg., Peyr., etc., *facta est fames*. Sitque hæc verior lectio: facile enim pestis, et fames altera alteri comes: nec auctor pestem, hominumque aut pecorum luem aliter significare solet, quam voce θανατικόν, sive θνήσκis· atque scripsisse, καὶ λοιμοῦ ἐπικρατοῦντος καὶ λιμοῦ, indicat Anast. cum reddit, *et pestilentia teneret, et fames*: ut nullum dubium sit, quia ad luem etiam fames accesserit, quæ ipsa ad pacem consecrandam etiam superbissimos engere novit. Sic p. 546 Leonis Isauri imperium deplorans, ambo hæc jungit, καὶ λιμοί, καὶ λοιμοί. COMBEFIS.

μέγα ἐν Συρίᾳ, καὶ Ἀβιμέλεχ ἐκράτησε τοῦ ἔθνους. Τῶν δὲ Μαρδαιτῶν ἐπιτιθεμένων τοῖς μέρεσι τοῦ Λιβάνου, καὶ λειμοῦ ἐπικρατοῦντος, ὁ αὐτὸς Ἀβιμέλεχ τὴν ἐπὶ Μαυίου ζητηθεῖσαν εἰρήνην αἰτεῖται, ἀποστείλας πρέσβεις πρὸς τὸν βασιλέα, τὰς αὐτὰς ^{α'} τρεῖς χιλιάδας (29) τοῦ χρυσοῦ νομισμάτων ^{β'} συνθέμενος τελεῖν, καὶ τοὺς τρεῖς δούλους (30), καὶ ὁμοίως εὐγενεῖς ἵππους τρεῖς.

A. M. 6177. — Τοῦτω τῷ ἔτει ἀνεπαύθη ^{α'} ὁ εὐσεβὴς βασιλεὺς Κωνσταντῖνος κρατήσας ἔτη ιζ', καὶ ἐβασίλευσεν Ἰουστινιανὸς ὁ υἱὸς αὐτοῦ.

Ἰστέον ὅτι μάρτην ¹ ληρωδῶς φλυαροῦσι (31) τινες λέγοντες, μετὰ τέσσαρα ἔτη γεγονέναι τοὺς παρ' αὐτοῖς φημιζομένους τῆς ἑκτης συνόδου κεφαλαιώδεις ^{β'} τίπους. Ὡς γὰρ ἐν πάσι ψευδογγοῦντες ἐλέγχονται, ἀποδείκνυνται καὶ ἐν τούτοις μηδὲν ἀληθές ^{α'} λέγοντες. Ἡ γὰρ ἀκριβὴς χρονικὴ ² ἀποσημείωσις τὴν κατὰ τῶν Μονοθελητῶν ἀγίαν οἰκουμένην ἑκτὴν σύνδον ἐν τῷ δωδεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου (32) ἐκγόγου Ἡρακλείου γενέσθαι λέγει ³, ἐν ἔτει ἀπὸ κτίσεως κόσμου 5703. Καὶ ὅτι

A. cubuit, et gentis imperium Abimelech obtinuit. Mardaitis autem circa Libani regionem excurrentibus, et invalescente pestilentia, pacem prius sub Mavia expetitam ipse denuo requirit per legatos ad imperatorem missos, et trecentas **301** sexaginta quinque chiliades nummorum aureorum, servos totidem et generosorum equorum gregem numero non imparem daturum se annuatim paciscitur.

A. C. 677. — Hoc anno pius imperator Constantinus, cum annos septemdecim imperasset, in pace obdormivit. Filius autem ejus Justinianus imperium collegit.

Observandum hominum delirium mentis passorum instar in vanum eos nugari, qui scriptis suis celebratos sexti concilii capitulares typos exactis postmodum annis quatuor editos affirmant. Ut enim in plerisque mendacia effutire deprehenduntur, ita et in istis nihil sani verique asserere. Accurata quippe temporum ratio et designatio sanctum universale sextum concilium verum monothelitarum excidium imperatoris Constantini Heraclii pronepotis anno duodecimo celebratum

VARIÆ LECTIONES.

^{α'} αὐτῆς add. ex A. ^{β'} νομισματα A f. ^{γ'} ἀνεπαύθη Ἀ, ἀνεπάη vulg. ^{δ'} μάρτην om. f. ^{ε'} ἀληθῶς A. ^{ζ'} χρονικὴ add. ex A. ^{η'} λέγεται A f.

IAC. GOARI NOTÆ.

(29) *Trecenta illa nummorum millia*: sub quorum pensitatione pax cum Mavia inita fuerat, quam etiam summam Peyr. codex ad eum locum representavit: essentque forte illi numeri variantes ex istis, qui firmi sunt in codd. Theophanis emendandi: cum præsertim illi vix habeant rationem, pactaque præferant, qualia vix infirmi reguli ac toparchæ inter se inferint, nedum tanti principes, ac qui latissime fuso imperio orbi dominarentur. **CONVERSIS.**

(30) Bene Anast. *nec non trecentos illos sexaginta quinque servos*: maleque recentior interpr. *totidem servos*: quod esset, trecenta sexaginta quinque millia: nec minus a ratione, quam ab auctoris verbis ac sensu abhorret: uno enim, aut altero anno effluiscent Arabes in Romanos sua quinque mancipia, ac equos. Habetur ista perinde pensitatio anno Justiniani 1. Id.

(31) Inter opinionis ejusmodi assecclas Tarasium CP. præsulem existisse demonstrant hæc ejus verba synodi septimæ act. 2: *Quæ hic ignorantia, qua plerique laborant circa hos canones? scandalum est enim dubitare, num sint sextæ synodi. Cognoscant igitur tales sextam synodum temporibus Constantinii fuisse congregatam, nimirum contra eos qui tantummodo unam actionem et voluntatem in Christo collocant. Illi igitur hereticos anathemate verberantes, orthodoxamque fidem confirmantes, sub annum decimum quartum Constantinii domum redeunt. Post annos igitur quatuor, vel quinque, illi iidem Patres sub Justiniano Constantinii filio congregati canones ediderunt: neque de hac re quisquam dubitet.*

(32) Trullanos canones a sexta synodo anno septimo supra vicesimum editos hoc uno Theophanes conficit argumento, quod sexta synodo a mundi conditi anno, ut ipse putat, 6172 celebrata, ad annum 6199, ejus ipsa meminit can. 5, totidem intercedant. Occurrunt nihilominus plura non adeo calcule ejus turbantia, quam opinatum manifestissimæ falsitatis coarguentia. 1. Anno quocunque prodierint illi canones, eum tamen indi-

cione quinta fuisse signatum canonis tertii convincit testimonium. Συνορώμεν, ὅτι τοὺς δυοὶ γάμοις περιπαρέντας, καὶ μέχρι τῆς ιε' τοῦ παρελθόντος Ἰανουαρίου μηνὸς τῆς παρελθούσης Ἰνδικτιωνὸς τετάρτης. Verum qui a mundi 6172 septimus ad vicesimus annus est, qui quintæ indictionis notam ferat, ac non potius sextæ, cum circuli alterius, hoc est penultimi indictionis nona synodus sextā, ut ejus acta testantur, coacta fuerit? 2. Justinianus secundum imperans indictionem quādam, qua synodus in Trullo habita, nullam numeravit: eadem vero in ejus primum imperantis annum, quintum mundi vero 6183 incidit. 3. Canones in Trullo editos, Pauli patriarchæ subscriptione firmatos se vidisse testatum reliquit Blastares in Nomocanonis proæmlio: Ἡγεμόνες γὰρ ἐν αὐτῇ ἐγνωρίζοντο Παῦλος ΚΠ., Παῦλος Ἀλεξανδρείας, Γεώργιος Ἀντιοχείας, Ἀναστάσιος Ἱεροσολύμων, Ἰωάννης νέας Ἰουστινιανουπόλεως, Βασίλειος τῶν Γορτυναίων μητροπόλεως τῆς Κρήτης νήσου. Καὶ τὸν τόπον ἐπὶ ἔχων πάσης τῆς συνόδου τῆς ἀγίας Ἐκκλησίας Ῥώμης· οὕτω γὰρ παλαιοὶ εὐρεται βιβλίοις μετὰ τὴν τοῦ βασιλέως ὑπογραφὴν ἕκαστος τῶν πατριαρχῶν τε καὶ τῶν μητροπολιτῶν ὑπογραφῇ τὸ οἰκεῖον σημειωσάμενοι ὄνομα, καὶ ἀξίωμα. **Principes** ejus synodi celebrabantur, Paulus CP., alter Paulus Alexandriæ, Georgius Antiochiæ, Anastasius Hierosolymorum, Joannes novæ Justinianopoleos, Basilus Gortynæ metropoleos Cretes insulæ, ac totius synodi sanctæ Romanæ Ecclesiæ vices gerens. Ita namque post imp. subscriptionem, patriarcharum et metropolitārum singuli proprium nomen ac dignitatem veteribus in libris signaverunt. Is autem Paulus nonnisi sub Justiniano primum regnante tenuit patriarchatum ex ipsius Theophanis chronica ratione: reliquum est itaque ut exactis post sextam synodum annis decem, sub imperio Justiniani primo, indictione quinta, mundi 6183 Trullani canones evulgati fuerint. Alter porro numerus quem ab orbe condito annorum 5199 habet canon tertius, aliam a Theophane putandi rationem sequitur.

affirmat, anno a mundi conditu sexies millesimo A centesimo septuagesimo secundo, ipsumque Constantinum annos posthac quinque imperasse, eoque vivis erepto, Justinianum ejus filium monarchiam tenuisse annos decem; ejecto Justiniano, Leontium tyrannide potitum annos tres, post hunc Tiberium, qui etiam Apsimarus, annos septem regnasse, ejectumque prius Justinianum denuo restitutum imperio annos sex, adeo ut ex ipsis editis concilii typis sive canonibus anno secundo imperii Justiniano naribus mutilato restituti eos primum promulgatos aperte comperiamus. Tertio siquidem canone in hæc verba legimus: Matura consilii discussione præhabita, eos, qui duobus conjugii implicati fuere, et ad præteriti mensis Januarii diem decimum quintum, præteritæ quartæ indictionis, anni sexies millesimi centesimi nonagesimi noni peccati servituti obnoxios se voluere, nec ullo pacto resipiscere, canonicæ depositioni subjicere decrevimus. Et quibusdam interpositis: Eos vero qui post ordines susceptos uno licet conjugio se devinxerint, id est presbyteros, diaconos et subdiaconos, brevi temporis spatio sacris ministris prohibitos et pœnis castigatos propriis demum gradibus denuo restitui, alio superiore nusquam promovendos, nimirum illegitimo contubernio palam prius dissoluto. Ex ipsa itaque temporum designatione a celebrata sancta universali sexta synodo usque ad editos canones ejus nomine promulgatos aperte colliguntur anni viginti septem, patriarcham nimirum agente in sancta œcumenica synodo Georgio, cujus patriarchatus annus tertius numerabatur, quique post 302 synodum alii tres in dignitate exacti sunt. Post hunc vero Theodorus annos tres, Paulus annos septem, Callinicus annos duodecim, Cyrus denique annos duos sedit, adeo ut ex ipsis patriarcharum ætatibus anni viginti septem dilucide computentur, a canonum vero promulgatione usque ad annum quartum Philippii anni quinque intercedant, primo autem imperii ipsius Philippii anno insanum conciliabulum adversus sanctum œcumenicum concilium celebratum sit, Cyroque expulso sub sextum patriarchatus sui annum Joannes Cpoleos patriarcha factus fuerit;

μετὰ τοῦτο ἐβασίλευσεν ὁ αὐτὸς Κωνσταντῖνος ἑτη πέντε, καὶ τελευτήσαντος αὐτοῦ, ἐμονάρχησεν Ἰουστινιανὸς ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἑτη δέκα. Ἐκδηθέντος δὲ Ἰουστινιανοῦ ἐκράτησεν Λεόντιος ἑτη γ', καὶ μετὰ Λεόντιον Τιθέριος ὁ καὶ Ἀψίμαρος ἑτη ζ', καὶ πάλιν Ἰουστινιανὸς ὁ ἐκδηθείς ἑτη ς'. Ὡς εὐρίσκεισθαι ἐξ αὐτῶν τῶν δεδομένων ὁ τύπων τῷ β' ἔτει τῆς ἐσχάτης βασιλείας τοῦ αὐτοῦ ῥινοκοπημένου Ἰουστινιανοῦ ἐκτεθεῖσθαι αὐτοῖς περιέχοντας ἐν τῷ γ' τύπῳ ταῖς λέξεσιν οὕτως· Συνορώμεν ὅτι τοὺς μὲν δυσὶ γάμοις περιπαρέντας, καὶ μέχρι τῆς ιε' τοῦ ἑπαρχθέντος Ἰανουαρίου μηνὸς τῆς παρελθούσης δ' ἡνδικτιῶνος ἔτους ςρλθ' δουλωθέντας τῇ ἁμαρτίᾳ, καὶ μὴ ἐκνήψαντας, προσελάβεθα ὁ καθαιρέσει κανονικῇ ὑποβαλεῖν ὁ. Καὶ μεθ' ἑτέρα· Τοὺς δὲ μετὰ τὴν χειροτονίαν γάμῳ ἐνὶ παρανόμῳ (33) προσομιλήσαντας, τοῦτ' ἔστι πρεσβυτέρους καὶ διακόνους καὶ ὑποδιακόνους, ἥδη ἐπὶ βαρύνειν τινα χρόνον εἰρχθέντας τῆς ἱερᾶς λειτουργίας καὶ ἐπιτιμηθέντας, αὐτοῖς ἐν ὅ τοις οἰκείοις ἀποκαταστήναι βαθμοῖς, μηδαμῶς ἑτέρῳ μείζονι προκόπτοντας βαθμῷ, προδήλως διαλυθέντος αὐτοῖς τοῦ ἀθέσμου συνοικεσίου. Ὡστε ἐξ αὐτῆς τῆς χρονικῆς ἀποστημειώσεως ἀριθνήλως φαίνεσθαι συναγόμενα ἀπὸ τῆς ἀγίας οἰκουμένης ἑκτῆς συνόδου ἕως τῶν ἐκδομένων τύπων ἑτη κζ', πατριαρχοῦντος ἐν τῇ ἀγίᾳ οἰκουμένηῃ συνόδῳ Κωνσταντινουπόλεως Γεωργίου, ἑτος ἀγοντος τῆς πατριαρχίας γ', καὶ μετὰ τὴν σύνοδον πατριαρχήσαντος ἄλλα ἑτη γ', μετὰ δὲ τοῦτον Θεοδώρου ἑτη γ', καὶ Παύλου ἑτη ζ', καὶ Καλλινίκου ἑτη ιβ' ὁ, καὶ Κύρου ἑτη β', ὡς συνάγεσθαι καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν πατριαρχῶν ἑτη κζ'· ἀπὸ δὲ τῶν ἐκδομένων τύπων ἕως τοῦ τετάρτου ἔτους Φιλίππου (34) ἑτη ὁ πέντε· καὶ ἐν τῷ αὐτῷ πρώτῳ ἔτει τῆς βασιλείας ὁ Φιλίππου γενέσθαι ἑμμανῆ σύνοδον κατὰ τῆς ἀγίας οἰκουμένης ὁ ἑκτῆς συνόδου· καὶ ἐξωσθέντος Κύρου τῷ ς' ἔτει τῆς πατριαρχίας αὐτοῦ, γενέσθαι Ἰωάννην πατριάρχην τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἀνδρέαν δὲ μητροπολίτην τῆς Κρήτης ὁ, καὶ Γερμανὸν μητροπολίτην Κυζίκου, ὑπογράφαντας προδήλως, καὶ ἀναθεματίσαντας (35) μετὰ πάντων τῶν κατὰ τοὺς αὐτοὺς ὁ χρόνους τὴν προβόρηθεισαν κατὰ τῶν Μονοθελητῶν ἀγίαν οἰκουμένην ς' σύνοδον· μετὰ δὲ ἑτη γ' τελευτήσαντος Ἰωάννου μετατεθῆναι Γερμανὸν ἀπὸ

VARIÆ LECTIONES.

⁸ πάλιν Ἰουστ. A. πάλιν ὁ Ἰ. vulg. ⁹ ἐκδομ. A. ¹⁰ τοῦ add. ex A. ¹¹ ἐκνήψαι αὐτοὺς προσελομένους A f. ¹² ὑποβάλλει f. ¹³ ἐν add. ex A. ¹⁴ μετὰ δὲ — ἑτη γ' om. b. ¹⁵ καὶ Παύλου — ἑτη ιβ' om. A. ¹⁶ ἔτους add. ex A. ¹⁷ τῆς βασιλείας add. ex A. ¹⁸ οἰκουμένης add. ex A. ¹⁹ τῆς Κρήτης A, Kp. vulg. ²⁰ αὐτοῖς om. A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(33) *Illegitime*: sic semper habita sacerdotum ac ministrorum conjugia apud Græcos, post adeptum ordinem sacrum inita; ante eundem illis permessa. Excidit ea vox interpreti. **COMPERIS.**

(34) Reg. ac perinde alii, ipseque Anast., antiquo sane errore, cum Philippicus non nisi duobus annis imperaverit. Emend. ergo, ἕως τοῦ πρώτου ἔτους· sic enim a secundo secundi imperii Justiniani anno ad primum illium Philippii constant anni quinque; quo anno quinto celebrata dicitur illa adversus 6 synodum erratica synodus. Ac se-

quentia evincunt. Καὶ τῷ αὐτῷ α' ἔτει, *Eodemque primo illo anno*, etc. Id.

(35) Conatur Joannes CP. apologia sua ad Constantinum papam eam a se ac reliquis episcopis notam eluere; usos se œconomia ostendens, suppressaque unius, ac duorum voce tyrannum induxisse, ut et ipse veram fidem confiteretur; perfectum nimirum Christum in divina et humana natura. Videri potest præclarum hoc monumētum, a nobis 2 *Auctar.* i. e. Tiliano cod. prædictum, nihil sane περὶ νοθείας suspectum. Id.

Κυζίκου, καὶ πατριαρχῆσαι Κωνσταντινουπόλεως ἔτη δεκαπέντε, καὶ τῷ ιγ' ἔτει ¹⁶ τῆς βασιλείας Λέοντος ἐξορισθῆναι ¹⁹, καὶ γενέσθαι Ἀναστάσιον, καὶ πατριαρχῆσαι ἔτη κδ'· καὶ μετ' αὐτὸν Κωνσταντῖνον ἔτη δώδεκα, καὶ Νικήταν τεσσαρεσκαίδεκα, καὶ Παῦλον πέντε, καὶ Ταράσιον κα', καὶ Νικήφωρον η' (36), καὶ Θεόδοτον ς', καὶ Ἀντώνιον ις', καὶ Ἰωάννην τὸν λεκανόμαντιν ²⁰ ἔτη ς' καὶ μῆνα α' ²¹.

Idemque sub imperatoris Leonis annum decimum tertium sede pulso, Anastasius fuerit institutus, et annos viginti quatuor in patriarchatu numeraverit: hunc Constantinus exceperit annos duodecim, deinde Nicetas quatuordecim, mox Paulus quinque, tum Tarasius unum et viginti, Nicephorus octo, Theodotus sex, Antonius sexdecim, denique Joannes lecanomantes annos sex et mensem unum.

A. M. 6178. — Ἰουστινιανοῦ βασιλέως Ῥωμαίων ἔτος δ'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἀποστέλλει Ἀβιμέλεχ (57) πρὸς Ἰουστινιανὸν βεβαιῶσαι τὴν εἰρήνην· καὶ ἐστοιχῆθη ἡ ²² εἰρήνη οὕτως· ἵνα ὁ βασιλεὺς παύσῃ τὸ ²³ τῶν Μαρδαϊτῶν τάγμα ἐκ τοῦ Λιβάνου, καὶ διακλύσῃ τὰς ἐπιδρομὰς αὐτῶν· καὶ Ἀβιμέλεχ δώσῃ ²⁴ τοῖς Ῥωμαίοις καθ' ἑκάστην ἡμέραν νομίσματα χίλια καὶ ἵππον καὶ δοῦλον· καὶ ἵνα ἔχουσιν κοινῶς ²⁵ κατὰ τὸ ἴσον τοὺς φόρους τῆς Κύπρου καὶ Ἀρμενίας καὶ Ἰθρηρίας. Καὶ ἐπεμψεν ὁ βασιλεὺς Παῦλον τὸν ²⁶ μαγιστριανὸν πρὸς Ἀβιμέλεχ ἀσφαλίσασθαι τὰ στοιχηθῆναι· καὶ γέγονεν ἐγγράφος ἀσφάλεια μετὰ μαρτύρων. Καὶ φιλοτιμηθεὶς ὁ μαγιστριανὸς ὑπέστρεψεν. Καὶ πέμψας ὁ βασιλεὺς προσελάβετο τοὺς Μαρδαίτας χιλιάδας ιβ', τὴν Ῥωμαϊκὴν δυναστείαν ἀκρωτηριάσας. Πᾶσαι γὰρ νῦν οἰκούμεναι παρὰ τῶν Ἀράβων ²⁷ εἰς τὰ ἄκρα πόλεις ἀπὸ Μοψουεστίας καὶ ἕως τετάρτης ²⁸ (38) Ἀρμενίας ἀνίσχυροι καὶ ἀοίκητοι ἐτύγχανον διὰ τὴν ἐφοδὸν τῶν Μαρδαϊτῶν, ὧν ²⁹ παρυσταλέντων, πάνδεσιν κακὰ πέπονθεν ἡ Ῥωμανία ὑπὸ τῶν Ἀράβων μέχρι τοῦ νῦν.

Genium sane omnium calamitates et adversa quævis in Romanam ditionem ab ea die in hanc usque horam Arabum opera inundaverunt.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει πέμπει Ἀβιμέλεχ Ζιάνδον ³⁰ τὸν ἀδελφὸν Μανίου εἰς Περσίδα κατὰ Μουχτάρ ³¹ τοῦ ψεύστου καὶ τυράννου. Καὶ ἀνηρέθη Ζιάνδος ὑπὸ Μουχτάρ. Καὶ ἀκούσας Ἀβιμέλεχ ἔρχεται εἰς Μεσσοποταμίαν, καὶ τυραννίζεται ὑπὸ Σαΐδου· ὃν ἐπανελθὼν διὰ λόγου τὴν Δαμασκὸν πέπεικεν ἀνοῖξαι τὴν προκαταληφθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ μετὰ τοῦτο δολοφονεῖ αὐτόν. Ἰουστινιανὸς δὲ νεώτερος ὢν, ὡς ις' χρόνων (39), καὶ ἀδούλως τὰ κατ' αὐτὸν διοικῶν, ἀποστέλλει Λεόντιον τὸν στρατηγὸν ἐπὶ τὴν ³² Ἀρμενίαν μετὰ Ῥωμαϊκῆς δυνάμεως, καὶ τοὺς ἐκεῖσε Σαρακηνοὺς κτείνας, ὑποτάσσει Ῥωμαίοις ὡσαύτως καὶ Ἰθρηρίαν.

VARIE LECTIONES.

¹⁶ ἔτει add. ex A. ¹⁹ ἐξορισθῆναι, καὶ A, ἐξωσθέντος vulg. ²⁰ λεκανόμαντιν A, — μάντην vulg. ²¹ μῆνα α' | μῆνας A f. ²² ἡ add. ex A. ²³ παύσῃ τὸ A, παύσῃ διὰ τὸ vulg. ²⁴ δώσει A. ²⁵ κοινῶς A, κοινὰ vulg. ²⁶ τὸν add. ex A. ²⁷ τετάρτης A, δὲ τῆς δ' vulg. ²⁸ ὦν A, τῶν vulg. ²⁹ Ζιάνδον A. ³⁰ Μουχτάρ A ubique, Μουχάρ vulg. ³¹ ἐπὶ τὴν A, κατὰ τὴν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(36) Novem scribet loco proprio.

(37) De Abimelech nominibus plurima curiose exposuerunt Leunclavius, et Abrahami Ecchellensis, gesta vix attigerunt.

(38) Bene Anast. in confinibus positæ civitates; non quod novus interp., in montium cacuminibus.

Andreas autem Cretæ metropolita et Germanus Cyziæ pariter metropolita insano illi concilio manifesto subscripserint, et cum omnibus ejusdem ætatis episcopis celebratum adversus monothelitas præfato more sanctum sextum concilium anathemate proscripserint; post annos tres vero mortuo Joanne, Germanus Cyzico translatus sit Cpolim et patriarchatum tenuerit annos quindecim, eodemque sub imperatoris Leonis anno decimum tertium sede pulso, Anastasius fuerit institutus, et annos viginti quatuor in patriarchatu numeraverit: hunc Constantinus exceperit annos duodecim, deinde Nicetas unum et viginti, Nicephorus octo, Theodotus sex, Antonius sexdecim, denique Joannes lecanomantes annos sex et mensem unum.

A. C. 678. — Romanorum imperatoris Justiniani B annus primus.

Hoc anno Abimelech firmandæ pacis ergo ad Justinianum legatos misit. His autem conditionibus pax inita, ut imperator Mardaitarum agmen e Libano prorumpens comprimeret et impediret eorum excursions, Abimelech vero in singulos dies mille nummos aureos, et equum, et servum imperatori penderet; et uterque princeps justa et æquali portione Cypri, Armeniæ et Iberiæ vectigalia inter se dividerent. Imperator Paulum magistriani confirmandæ pacis causa ad Abimelech delegavit, cautioque in scriptis coram testibus facta est. Et magistriani honorifice exceptus ad imperatorem revertit. Et misso e dicto Mardaitas ad duodecim millia imperator, Romanam potentiam eo facto mutilaturus, e loco priore sustulit. Quæ enim civitates **303** in montium cacuminibus sitæ incoluntur ab Arabibus a Mopsuestiæ termino ad quartam usque Armeniam, cunctæ ob Mardaitarum, qui deinceps repressi sunt, excursions munimentis infirmæ et habitatoribus vacuæ exsistebant. Genium sane omnium calamitates et adversa quævis in Romanam ditionem ab ea die in hanc usque horam Arabum opera inundaverunt.

Hoc etiam anno Abimelech Ziandum fratrem Maviæ adversus impostorem et tyrannum Muchtar in Persidem misit; Muchtar vero Ziandum interfecit. Accepto nuntio Abimelech in Mesopotamiam progreditur. Interea Saidus adversus eum rebellavit, Abimelech festine regressus Damascum, quam Saidus sibi præoccupaverat, data securitatis fide aperiri suadet, cujus ille oblitus perduelli dolo mortem intulit. Justinianus porro cum junior adhuc, annorum videlicet sexdecim, exsisteret, et suis inconsultis reipublicæ negotia quævis administraret, Leontium ducem cum Romanis copiis in

Rara certe hujusmodi oppida, nec quæ facile excursionibus diripi queant: at Libano et clusuris vicina, quæ Mardaitæ incursarent, multa. COMBER.
(39) Ita Nicephorus, qui paulo inferius Libanitarum militum amotionem paucis recenset.

Armeniam misit. Hic Saracenis, qui illic aderant, Armeniam Romanæ ditioni subiecit, quemadmodum et Iberiam et Albaniam et Bulcaciæ et Mediam, et vectigalibus per singulas quasque provincias collectis, ingentem divitiarum acervum ad imperatorem transmisit. His auditis Abimelech Cercisium profectus, Theopolim subegit.

A. C. 679. — *Cpoleos episcopi Pauli annus primus.*

Hoc anno fames Syriæ incubuit, ejusque plurimi incolæ in Romanam ditionem migraverunt. Imperator autem in Armeniam profectus Mardaitarum agmen, æreum illum imperii Romani murum in Libano prius consistentem et a se eversum, illic suscepit. Pacem quoque cum Bulgaris firmatum solvit, foederum conditiones a patre concessas ipse perturbans ac omnino violans. Et Bulgares et Sclaviniz provincias in servitutem mittere meditatus, equestres legiones in Thraciam transire jussit.

A. C. 680. — Hoc anno Justinianus in Bulgariam et Thraciam eduxit exercitum. Bulgarosque sibi obviam cum armis factos tum primum repulit. Et excursionibus subinde 304 Thessalonicam usque habitis, immensum Sclavorum numerum, qua belli virtute domitum, qua sponte ad se transeuntem et deditum, e patria educens, ad Opsicii partes, trajecto Abydi freto, habitare decrevit. At in reditu intra compressos montes et clusuræ angustias a Bulgaris interceptus, multis ex exercitu cum cæsis, tum vulneratis, vix periculum superare et in oppositam partem transire valuit.

Eodem anno Abdelas Zuber filius Musabum fratrem germanum adversus Muchtarum mittit, qui cum eo pugna congressus, Muchtarum fugam arripere, et in Syriam se recipere coegit, eumque tandem in itinere prævertens, e medio sustulit. Abimelech vero adversus Musarum expeditione suscepta et victoriâ potius, hostem neci dat, et universam Persidem sub subjugat imperio.

A. C. 681. — Hoc anno Abimelech misit Chagan in Macca adversus Zumir arma moturum. Chagan autem Zumir delet, provinciam Chagan ipsi inimicam sub Abimelech potestatem redegit.

καὶ Ἀλβανίαν, Βουλκακίαν ⁴⁰ (40) τε καὶ Μηδίαν· καὶ φορολογήσας τὰς χώρας, πάμπαντα χρήματα τῷ βασιλεὶ ἀπέστειλεν. Ἀβιμέλεχ δὲ ταῦτα μεμαθηκώς, καταλαμβάνει τὸ Κερκίσιον ⁴¹, καὶ τὴν Θεοπόπολιν ὑπέταξεν.

A. M. 6179. — *Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Παύλου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐγένετο λιμὸς ἐν Συρίᾳ· καὶ πολλοὶ εἰσῆλθον εἰς Ῥωμανίαν. Καὶ ἔλθων ὁ βασιλεὺς εἰς Ἀρμενίαν ἐκεῖ ἰδέσθαι τοὺς ἐν τῷ Λιβάνῳ Μαρδαίτας, χάλασεν τείχος διαλύσας. Παρέλυσεν δὲ καὶ ⁴² τὴν μετὰ τῶν Βουλγάρων (41) παγιωθεῖσαν εἰρήνην, διαταράξας τοὺς ὑπὸ τοῦ οἰκείου πατρὸς ἐνορδίνους γαινοντάς τιπούς (42). Καὶ κελεύει περᾶσαι ἐπὶ τὴν Θράκην τὰ παβαλλαρικὰ θέματα, βουλόμενος τοὺς τς Βουλγάρους καὶ τὰς Σκλαβινίας αἰχμαλωτῆσαι.

A. M. 6180. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπιστράτευσεν Ἰουστινιανὸς κατὰ Σκλαβινίας καὶ Βουλγαρίας. Καὶ τοὺς μὲν Βουλγάρους πρὸς τὸ παρὸν ὑπηγηκότας ⁴³ ὤθησεν. Μέχρι δὲ Θεσσαλονίκης ἐκτραμὼν, πολλὰ πλήθη τῶν Σκλάβων τὰ μὲν πολέμῳ, τὰ δὲ προσρύντα παραλαβὼν, εἰς τὰ τοῦ Ὀψικίου διὰ τῆς Ἀδύδου περάσας κατέστησε μέρη. Ἐν δὲ τῷ ὑποστρέφειν ὁδοστατηθεὶς ὑπὸ τῶν Βουλγάρων ἐν τῇ στενῇ τῆς κλεισούρας μετὰ σφαγῆς τοῦ οἰκείου λαοῦ καὶ τραυματίας πολλῆς μόλις ἀντιπαρελθεῖν ἠδυνήθη.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ Ἀδελδεὶς ὁ Ζουθὲρ Μούσαβον τὸν ἴδιον ἀδελφὸν πέμπει κατὰ Μουχτάρ· καὶ συμβαλὼν μετ' αὐτοῦ τρέπεται ὁ Μουχτάρ, καὶ φαύγει ἐπὶ Συρίαν ⁴⁴ καὶ φθάσας αὐτὸν, κτείνει αὐτόν. Ἀβιμέλεχ δὲ στρατεύει κατὰ Μουσάβου (43), καὶ νικήσας κτείνει αὐτόν· καὶ ὑπέταξε πᾶσαν τὴν Περσίαν.

A. M. 6181. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἀπέστειλεν Ἀβιμέλεχ κατὰ τοῦ Ζουμειρ Χαγάν εἰς τὸ Μάκκα ⁴⁵, καὶ κτείνει αὐτόν ἐκεῖ ὁ Χαγάν. Καὶ ὑποτάξας τῷ Ἀβιμέλεχ τὴν χώραν τοῦ Χαγάν (44) ἐναντιουμένην

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁰ Βουλκατίαν I, Βουκατίαν mg. Par. ex Anastasii Bucaniam. ⁴¹ Κερκίσιον a, Κέρσιον A f. ⁴² καὶ add. ex A. ⁴³ ὑπηγητῆ. A, ὑπαντῶ. vulg. ⁴⁴ ἐπὶ Συρίαν. A, εἰς Σ. vulg. ⁴⁵ τὸ Μάκκα A, τὸν Ἀκκα vulg.

JAC. GOARII NOTÆ.

(40) Miscella, *Hyrcaniam*: Anastasius, *Bucaniam* D dicitur, quando etiam fortasse Abdelam ipsum sustulit, ac tyrannidem exstinxit. *Comasensis*.

(41) Fusius ista Nicephorus.

(42) Τὰ ὑπὸ τοῦ πατρὸς τῆς εἰρήνης ἐνεκιν, καὶ τῆς ἄλλης πολιτικῆς εὐταξίας βραβευθέντα διέστρεψε· *Quæ a patre suo de pace, ac reliqua reip. ordinatione constituta fuerant, omnia pervertit.* Nicephorus.

(43) Arbitror eum qui superius pag. 500 *Muchat* scriptus est. — Ἀλλῆτα νόχ Μουσάβου, αὐτὸς Μουσάβου vitiosa: idem enim est qui ab Abdela Abimelech æmulo dux constitutus, Muchtarum oppresserat, quique ab eodem postmodum Abimelech sublatus

D dicitur, quando etiam fortasse Abdelam ipsum sustulit, ac tyrannidem exstinxit. *Comasensis*.

(44) Vix ista cohercant, ac sensu consistent, nisi legas, quod et legerit Anast. Ὑποτάξας ὁ Ἀβιμέλεχ τὴν χώραν· *Subdita Abimelech Chagani regione sibi adversante*, etc. Ut quamvis Chaganus sub Abimelech meteretur, illius tamen provinciam Abimelech ditionis suæ fecerit; ejusque ablatæ loco eundem Chaganum Persici ducem præfecerit. Sic sæpe magni principes regulis utuntur, ubi ita e reip. suisque rationibus ducunt. Pro Ἀραβία τοῦ Αἰθρίου, errore est apud Anast. *Armenia*. *Comasensis*.

αὐτῷ ἐνέπηρσε τὸν οἶκον τοῦ εἰδώλου αὐτοῦ σὺν τῷ A εἰδώλῳ τῆς σεβασμότητος αὐτῶν· δι' ἣν αἰτίαν τὸν Χαγὰν στρατηγὸν τῆς Περσίδος προεβάλετο. Καὶ ὑπετάγη τῷ 'Αβιμέλεχ ἡ Περσίς καὶ ἡ Μεσοποταμία καὶ ἡ μεγάλη 'Αραβία τοῦ 'Εθρίβου· καὶ οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι αὐτῶν ἔπαυσαν.

A. M. 6182. — Τοῦτῳ τῷ ἔτει τέλος ἔσχεν καὶ ἀπαλλαγὴν παντὸς πολέμου ἡ τῶν ³⁸ 'Αράβων ἀρχή· καὶ εἰρήνευσεν 'Αβιμέλεχ, ὑποτάξας πάντας ³⁹.

Τοῦτῳ τῷ ἔτει τὴν πρὸς 'Αβιμέλεχ εἰρήνην 'Ιουστινιανὸς ἐξ ἀνοίας ἔλυσεν· καὶ γὰρ τὴν Κυπρίων νῆσον ἀλόγως μετοίκησαι (45) ἐσπούδασεν, καὶ τὸ σταλὴν χάραγμα παρὰ 'Αβιμέλεχ νεοφανὲς ὄν καὶ μηδέποτε γεγενῆσθαι οὐ προσεδέξατο. Πληθὸς δὲ Κυπρίων περὶ τὴν κατεποντίσθη, καὶ ἀπὸ ἀρβύστας ἐκλοντο· καὶ οἱ λοιποὶ ἐσπράφθησαν εἰς Κύπρον. Καὶ ἀκούσας ταῦτα 'Αβιμέλεχ, ὑποκριθεὶς σατανικῶς, παρεκάλει μὴ λυθῆναι τὴν εἰρήνην, ἀλλὰ δεχθῆναι τὴν αὐτοῦ μονήν, ὡς τῶν 'Αράβων μὴ καταδεχομένων τὴν τῶν 'Ρωμαίων χάραγην ἐν τοῖς ἰδίῳ νομίσμασιν, τῆς οὐκ ἐκ τοῦ χρυσοῦ διδομένης καὶ μὴς ζημίας τοῖς 'Ρωμαίοις γινομένης ⁴⁰ ἐκ τοῦ νέου χαράσσειν 'Αραβας (46). Ὁ δὲ τὴν παράκλησιν εἰς φρόδον νομίσας, οὐκ ἐνόησας, ὅτι τὸ σπούδαζόμενον αὐτοῖς ἦν παῦσαι τὴν τῶν Μαρδαϊτῶν ἐπαγωγὴν, καὶ οὕτω διὰ δοκουμένης εὐλόγου προφάσεως λύσαι τὴν εἰρήνην· ὃ καὶ ἐγένετο. Καὶ ἀπίστελλεν 'Αβιμέλεχ οἰκοδομῆσαι τὸν τοῦ Μακκά ⁴¹ (47) ναόν. Καὶ ἠθέλησεν ἐπάραι τοὺς κίονας τῆς ἁγίας Γεθσημανῆς. Καὶ παρεκάλει αὐτὸν Σέργιος τις ἀνὴρ χριστιανικώτατος· ὁ τοῦ Μανσοῦρ (48) γενικὸς λογοθέτης, καὶ λίαν ὥκειωμένος ⁴² τῷ αὐτῷ 'Αβιμέλεχ καὶ πατρικίῳ ὁ τοῦτο ἐφάμιλλος· τῶν κατὰ τὴν Παλαιστίνην Χριστιανῶν προδύχων, ὁ ἐπὶ κλην Κλαῖος ⁴³, αἰτούμενος μὴ γεγεῖσθαι τοῦτο, ἀλλὰ δι' ἰκεσίας αὐτῶν πείσαι 'Ιουστινιανὸν ἄλλους ἀποστεῖλαι ἀντ' αὐτῶν· ὅπερ ⁴⁴ καὶ γέγονεν.

A. M. 6183. — Τοῦτῳ τῷ ἔτει 'Ιουστινιανὸς ἀπέλαξετο ἐκ τῶν μετοικισθέντων ὅπ' αὐτοῦ Σκλάβων, καὶ ἐστράτευσε χιλιάδας λ', καὶ ὀπλίσας αὐτοὺς ἐπὶ νόμασεν αὐτοὺς λαὸν περιούσιον, ἀρχοντά τε αὐτῶν Νέβουλον τοῦνομα. Θάρβησας δὲ εἰς αὐτοὺς γεγράφηκε

VARIAE LECTIONES.

³⁸ τῶν add. ex A. ³⁹ ὑποτάξας πάντας A, ὅπ. καὶ εἰρηνεύσας πάντας vulg. ⁴⁰ καὶ μὴς ζημίας τοῖς 'Ρωμαίοις γινομένης add. ex A. ⁴¹ Μακκά A, Μακά e, Μαῖκα f, Μαχῶ vulg. ⁴² ὥκειωμένος· A, οἷκ. vulg. ⁴³ Κλαυσῆς A, Κλαῖος a. ⁴⁴ ὅπερ A, ὁ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(45) Cypro nimirum communis juris existente et utrique principi annuum tributum pendente, ex superius dictis. De Cypriorum migratione Constantinus, *De adm. imp.*, capp. 47 et 48.

(46) Fuerat hoc insigne Romani imperii, ut nummi aurei non alia signarentur imagine, quam ejus imperatoris; quod forte jus Justinianus ut assereret, ita pacem solvit. COMBEFIS.

A et idoli ejus ædemi igne succendit, sed et idolum summa religione ab eis cultum exstinxit. Eam ob rem Abimelech Chagan Persiæ ducem instituit, atque ita Persia, Mesopotamia, magna Arabia, quæ Ethribi, Abimelech imperio substernuntur, omniaque inter Arabes variis ætatibus agitata bella civilia cessavere.

A. C. 682. — Hoc anno dissidiorum finem et prællorum omnium exitum Arabum principatus obtinuit. Et cum reliquos principes suo subjecisset imperio et populos in pace continuisset, ipse Abimelech pacem prosequi studuit.

Hoc anno compositam cum Abimelech pacem ex animi dementia Justinianus solvit. Cypro quippe incolæ in aliam regionem transportare stolidè nulloque sano consilio meditatus est, nummosque figura recēter excogitata et hactenus omnino non visa ab Abimelech confilatos et in vectigal missos admittere recusavit. Cypriorum subinde multitudo ingens, cum mare trajiceret, submersa est, pars etiam ingruentibus morbis jactata interiit, reliqui 305 Cyprum redierunt. Horum accepto nuntio satanica vafritie Abimelech instructus, ac dolos parans, pacem a Justiniano nusquam solvi precabatur: Arabibus insuper sculptam a Romanis figuram in consueto nummorum suorum usu vel conflatione approbantibus, monetam a se eusam admitti rogabat, maxime cum ex nova apud Arabes signata debitum in vectigal auri poudus Romani acciperent nihilque eis damni accederet. Ille Arabum preces metum existimans, nec id eis esse consilio, ut Mardaitarum cohibitis impressionibus ipsi verisimilis causæ obtentu pacem solverent, non animadvertit: quod demum factum est. Misitque Abimelech qui templum Maccæ construerent, jamque sanctæ Gethsemanes columnas tollere paratum Sergius, vir Christiana pietate conspicuus, Mansur logotheta generalis et ipsi Abimelech summa necessitudine conjunctus, et patricius quidam ejus collega, cognomento Clæsus, Christianorum in Palæstina degentium præstantissimus, ambo ne id faceret deprecari sunt, polliciti se potius precibus suis cum Justiniano acturos, ut alias in eorum locum transmitteret, quod ita postmodum actum est.

A. C. 683. — Hoc anno ex deportatis in Asiam Sclavis viros bello idoneos elegit Justinianus, et in exercitum ad triginta millia adlectos armis instruxit, quos aciem superabundantem nuncupavit, et eorum ductorem Nebulum. Eorum robori confi-

(47) Placet præ reliquis Peyreziani ex Pal. lectio Μαῖκα, qua Mecca Mahometico sepulcro illustris intelligitur. Arabum sermone Maccæ dicitur. LEUX-CLAVIUS.

(48) Vocis expositionem profert auctor ipse pag. 350. Officium videtur hic apud Barbaros indicare.

dens Arabibus scripsit, se pacis a se scriptæ conditionibus non amplius stare posse. Et superabundanti illa acie equestribusque legionibus eductis, Sebastopolim, quæ ad mare est, contendit. Arabes ex adverso pacis se studiosos simulare, nec cavere infringere, illius violandæ causam ex imperatore stare, et ex ejus præcipiti animo ad bellum renovandum cogi : deinde et ipsi arma induentes, Sebastopolim accedunt, ibique imperatorem obtestantur, ne pacta quæ inter se invicem interposito jurejurando firmaverant, solveret, Deum alioquin ultorem atque judicem injuriarum futurum. Imperatore ne auditu quidem hæc ferre passo, quin imo ad prælium quantocius procurrente, Arabes, scriptas de pace tabulas in aerem expansas et ex longa hasta flamuli vice suspensas præcedere jubentes, ipsi, Muamed duce, in Romanos irruunt, et bellum committunt. Et primo quidem conflictu vincuntur Arabes. At Muamed, Sclavorum, qui cum Romanis auxiliares militabant, ducem clam tentans, transmissa ad eum pharetra nummis aureis plena, pluribus etiam pollicitis delinitum, cum sociorum viginti millibus ad suas partes transire suadet. Ita fugam, quam Romani tulerunt, ille meratus est. Sub id tempus Sclavorum reliquias, etiam mulieres et pueros, Justinianus e medio sustulit ad Leucatam, locum præruptum atque maritimum et ad Nicomedis situm littora.

A. C. 685. — Hoc anno Symbarius Armeniæ patricius cognita Romanorum clade Armeniam Arabibus tradidit, quibus etiam interior ad Orientem Persia, Chorasana dicta, subjugata est : porro istic emersit novator nomine Sabinus, qui multos Arabes ad necem deduxit, ipsumque etiam Chaganum in amnem dejectum tantum non suffocavit. Ex eo tempore Agareni ferociiores et audentiores effecti per ditionem omnem Romanam grassati sunt.

A. C. 686. — Cypoleos episcopi Callinici annus primus.

Α τοῖς Ἀραβὶ μὴ ἐμμένειν αὐτὸν τῇ ἐγγράφῳ συμφωνηθείσῃ εἰρήνῃ. Καὶ παραλαβὼν τὸν περιούσιον λαὸν (49) καὶ πάντα τὰ καβαλαρικὰ θέματα, ἐπορεύθη ἐν Σεβαστοπόλει (50) τῇ παρὰ θάλασσαν. Τῶν δὲ Ἀράβων ὑποκρινομένων καὶ μὴ αἰρουμένων λῦσαι ἡ τὴν εἰρήνην, ἀλλὰ τῇ βασιλικῇ αἰτίᾳ καὶ προπατεῖν τοῦτο πρᾶξαι ἀναγκαζομένων, ὀπλισθέντες καὶ αὐτοὶ παρεγένοντο ἐν Σεβαστοπόλει, προσμαρτυρόμενοι ὅτι τῷ βασιλεὶ τὰ μετ' ὅρκον ἀναμεταξὺ αὐτῶν στοιχηθέντα ἢ μὴ διαστραφῆναι ἢ ἐπεὶ τοὶ γε ἐκδικῶς καὶ κριτῆς ὁ θεὸς τῶν αἰτιῶν γενήσεται. Τοῦ δὲ βασιλέως μὴδὲ δι' ἀκοῆς ἢ ταῦτα ἀνασχομένου, ἀλλὰ πρὸς μάχην μάλλον καταπειγόντος, τὸν τῆς εἰρήνης ἔγγραφον λόγον λύσαντες ἢ, καὶ ἐπὶ ὑψηλῆς ἄστας ἀντὶ φλαμούλου (51) προάγειν κρεμάσαντες (52), κατὰ τῶν Ῥωμαίων ὥρμησαν, Μουαμὲδ στρατηγὸν ἔχοντες, καὶ συνέβαλον πόλεμον. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἡττήθησαν οἱ Ἀραβες. Ὑποβαλὼν δὲ Μουαμὲδ τῷ συμμαχοῦντι Ῥωμαίοις στρατηγῷ τῶν Σκλάβων, πέμπει αὐτῷ κουκουρὸν ἢ γέμον νομισμάτων, καὶ πολλὰ ὑποσχέσεις τοῦτον ἀπατήσας πείθει προσφυεῖν πρὸς αὐτοὺς μετὰ καὶ χ' χιλιάδων ἢ, καὶ οὕτω Ῥωμαίους τὴν φυγὴν περιποιήσασα. Τότε Ἰουστινιανὸς ἀνέβλεν τὸ τοῦτον ἐγκατάλειμμα σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις παρὰ τῷ λεγομένῳ Λευκάτῃ ἢ τόπῳ κρημνῶδε καὶ παραθαλάσσιον κατὰ τὸν Νικομηδείσιον ἢ κόλπον κειμένον.

A. M. 6155. — Τούτῳ τῷ ἔτει Συμβάτιος ἢ ὁ πατριχίος Ἀρμενίας μαθὼν τὴν τῶν Ῥωμαίων ἢ ἤσαν τὴν Ἀρμενίαν παρέδωκε τοῖς Ἀραβὶ, καὶ ὑπετάγη αὐτοῖς καὶ ἡ ἔσω Περσίς ἢ λεγομένη Χωρασάν, καὶ φύεται ἐκείσε παράβουλος ὀνόματι Σαβίτος, καὶ πολλοὺς τῶν Ἀράβων ἀπέκτεινεν, καὶ αὐτὸν τὸν ἢ Χαγάνον (53) παρ' ὀλίγον τελείως ποταμόπνικτον ἐποίησε. Ἐκτοτε ἐπὶ πλείον θρασυνθέντες οἱ Ἀγαρηνοὶ, τὴν Ῥωμανίαν ἐλυμήναντο.

A. M. 6186. — Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Κωνσταντίνου ἔτος α'.

VARIE LECTIONES.

ἢ λῦσαι add. ex A. ἢ προσμαρτ. A, προμ. vulg. ἢ στοιχηθέντα] συμφωνηθέντα A. ἢ διαστραφῆναι A, στραφῆναι vulg. ἢ μὴδὲ δι' ἀκοῆς A, μετ' ἀκοῆς vulg. ἢ λύσας A f. ἢ κουκουρὸν A f, κουκουρὸν vulg. ἢ χιλιάδων] Σκλάβων A. ἢ Λευκήτῃ A. ἢ Νικομηδείσιον A e. ἢ Σαβδάτιος A. ἢ Ῥωμαίων A, Ἀρμενίων vulg. ἢ τὸν om. A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(49) Vide nomen λαοῦ etiam exercitui significando impositum.

(50) Sebastopolis alia Cappadociæ, Colchidis ad Pontum alia. ΟΥΤΕΛΙΟΥ.

(51) Ἄστα, φλάμουλον, oriflambe, recentioris dialecti vocabula hastam, vexillum, bandum, bannière, Gallis significant. Τὸ κουκουρὸν inferius positum Xylander pharetram, Miscella marsupium interpretatur.

(52) Pari sceleri par quoque vindicta, urgentibus eam fœderis fracti sponsionibus e conto suspensis a Deo inflicta. Cum enim Theodorus Angelus, ut Georgius Acropolita editionis Regiæ cap. 2° refert, cum Asano Joanne conditionibus ac petitionibus perturbatis audacior esset, atque inordinatius non solum in regia, sed in aliis civilibus negotiis sese immisceret, sæpeque iurjurandum negligeret, fidemque violaret, in affines Bulgaros pedem movit,

et ex Romanis atque Italis ingentem militem exegerat, et Adrianopolim prætergressus, in superiorem partem Hebræ agmine ducto, cum Bulgari poscebat, sed editum sibi quærens, acie configere. Videbatur enim Bulgaros timore percitos nequaquam, vel solum sui exercitus impetum sustinere : at non sic Bulgari. Sed Asanus Joannes perfidia, ac fœdere ab Angelo Theodoro fracto potius quam propriis viribus fretus, parva sibi auxiliari manu ex Scythiis conducta, nec numero quidem millenis, confidentius in confictum agebatur, ὡς φασι τινες, τῇ σημαίᾳ τὸν ἔγγραφον ὅρκον τοῦ Θεοδώρου ἀπαιωρήσας, signo etiam militari, ut a nonnullis memoriæ proditum est, jurejurando Theodori scripto appenso.

(53) Bulgari, Sclavini, Unni ducem suum agnominant Chaganum. Hic ille est, quem annus superior, Νεβούλον, Nicephorus, Γεβούλον, scripsit.

Τούτω τῷ ἔτει ἔκλειψεν ἡλίου γέγονεν μηνὶ Α' Ὑπερβερεταίῳ πέμπτῃ, ἡμέρᾳ πρώτῃ, ὥρᾳ τρίτῃ, ὥστε φανῆναι τινὰς λαμπροὺς ἀστέρας. Καὶ ἐπιστράτευσεν Μουαμὲδ τῇ Ῥωμανίᾳ, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς ⁵⁵ πρόσφυγας Σκλάβους ὡς ἐμπείρους τῆς Ῥωμανίας, καὶ πολλοὺς ἡχμαλωτεύσεν. Ἐγένετο δὲ καὶ ἀναίρεσις τῶν χοίρων ⁵⁶ (54) ἐν Συρίᾳ. Ἰουστινιανὸς δὲ εἰς τὰ τοῦ παλατίου κτίσματα ⁵⁷ ἐπεμελεῖτο. Καὶ ἔστησεν ⁵⁸ τὸ Ἰουστινιανοῦ Τρικλίνιον ⁵⁹ λεγόμενον, καὶ τὰ τοῦ παλατίου περιτειχίσματα ⁶⁰· καὶ ἐπέστησεν ἐπείκτιν Στέφανον τὸν Πέρσην, σακελλάριον αὐτοῦ (55) καὶ πρωτοευνούχον, κύριον καὶ ἐξουσιαστὴν λίαν ὄντα αἰμοδόρον καὶ ἀπηνῆ· ὅστις ἀνηλεῶς τοὺς μὲν ὁπείρας ⁶¹ αἰκίζειν οὐκ ἤρκεϊτο, ἀλλὰ καὶ λιθοβολεῖν αὐτοὺς τε καὶ τοὺς ⁶² τοῦτων ἐπιστάτας (56). Τοῦ δὲ βασιλέως ἀποδημήσαντος ⁶³, κατετόλμησεν ὁ ἄγριος θῆρ ἐκείνος καὶ τὴν αὐτοῦ μητέρα Ἀναστασίαν τὴν Αὐγουστὴν παιδικῶς δι' ἀβίων ⁶⁴ μαστιγῶσαι (57). Ἐν τούτοις δὲ καὶ εἰς ⁶⁵ ἅπαν τὸ πολιτικὸν πληθὸς πολλὰ κακὰ ἐνδείξιμενος, μισητὸν τὸν βασιλέα πεποίηκεν. Ὁμοίως καὶ εἰς τὰ τοῦ γενικοῦ λογοθεσίου (58) πράγματα κατέστησεν ⁶⁶ ἀβδῶν τινὰ ὀνόματι Θεόδοτον ἔγκλειστον (59) τὸ πρότερον ὄντα ἐν τοῖς θρακικοῖς τοῦ Στενοῦ (60) μέρεσιν, καὶ αὐτὸν δεινότατον καὶ ἀτίθασσον λίαν ὑπάρχοντα, ὅστις πλείστους τῆς πολιτείας ἀρχοντας καὶ ἐμφανεῖς ἀνδρας οὐκ ἐκ τῶν διοικητῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκ ⁷⁰ τῶν τῆς πόλεως οἰκητόρων (61), εἰκῇ καὶ μάτην

Hoc anno mensis Hyperberetæi die quinto, prima hebdomadis feria, hora diei tertia defectus solis contigit, adeo ut astra nonnulla manifeste apparerent. Muamed etiam in Romanum imperium expeditionem suscepit, et profugis Sclavis, ceu Romanorum locorum probe expertis, sibi adjunctis, magnam hominum copiam abduxit captivam. In porcos magna cæde deservitum est in Syria. Porro Justinianus erigendis palatii ædificiis studium adhibuit: triclinium Justiniani nomine deinceps vocatum, et palatii mœnia condidit. Huic operi præpositum et cum plena potestate dominantem Stephanum Persam, sacellarium suum et eunuchorum antesignanum, præfecit. Is vir sanguinarius et summe crudelis erat, cui non satis fuit ipsos operas sive manuarios injuriis ac verberibus afflicere, sed ipsos et qui operarum duces lapidabat. Quin etiam cum aliquando imperator peregre profectus esset, agrestis illa fera Anastasiam imperatricem augustam matrem loris puerorum more flagellare ausa est. Idem cum multa majoraque mala in universam rempublicam admisisset, civium odia in imperatorem suscitavit. Similiter et generalis logothetæ muneri præfecit monachum quemdam cognomento Theodotum, qui prius in Thraciæ finibus ad freti angustias ³⁰⁷ inclusus vixerat, homo pariter ferox et immitis, qui in multos imperii Romani primores virosque spectatissimos

VARIE LECTIONES.

⁵⁵ τοὺς add. ex A. ⁵⁶ χοίρων] οἰρων A. ⁵⁷ κτίσματα] περιτειχίσματα A. ⁵⁸ ἔστησεν] ἔκτισεν A e f. ⁵⁹ τὸν — τρικλίνιον A. ⁶⁰ περιτειχίσματα] κτίσματα A. ⁶¹ τοὺς μενόμενους A. ⁶² τοὺς add. ex A. ⁶³ ἀποδημ. A, ἐπίδημ. vulg. ⁶⁴ δι' ἀβίων A, διὰ βίων a, διὰ βίων e, διὰ βίων f. ⁶⁵ δὲ καὶ εἰς A, δὲ εἰς vulg. ⁶⁶ κατέστησεν add. ex A. ⁷⁰ ἀλλὰ καὶ ἐκ A, ἀλλὰ ἐκ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(54) A Saracenis porcinam carnem Judaico more aversantibus.

(55) Suidas v. Ἰουστινιανός, ταμίαν τῶν βασιλικῶν χρημάτων, expressius nominat. Is comes rerum privatarum domus divinæ olim dictus, qui bona publicata, aut alia ratione ad fiscum pertinentia administrabat. PANCIROLLUS.

(56) Παράστατον Græci vocant hodie compulso-rem, et operarum præfectum, qui lentos et desides urget, et ut promoveatur atque absolvatur opus invigilat: ille reor est ἐπείκτις, alias ἐκδιδαστής Basil. eclog. 9 dictus; ἐπιστάτην autem operarum ejusque ordinis liguariorum, v. g. cementariorum, dolatorum, etc., primicerium interpretor. Eos πρωτοευνούχους vulgaris dictio nuncupat.

(57) Suidas v. Ἰουστινιανός, ex Nicephoro: Ἄγρι· καὶ εἰς τὴν μητέρα Ἰουστινιανοῦ τὴν τὸλμην ἐξήνεγκε, μαστιγᾷ· αὐτῇ ἐν ὀχῇματι, ὡς οἱ γραμματισταὶ τοῖς παισὶν ἐπιθέμενος. Adeo ut in ipsam Justiniani matrem extulerit temeritatem, verberibus ipsi in curru ludimagistorum more afflictis. Ἀβίνα; porro, vel ἀβίνας Oppiani scholiastes σκυτάλας, scuticas, et flagella interpretatur: habenam quoque scuticam intelligit Horatius, lib. II, epist. 2: In scalis latuit metuens pendens habene.

(58) Suidas et Nicephorus citatus: Καὶ Θεόδοτον τινὰ ἔγκλειστον γεγονότα κατὰ τὰ θρακικὰ μέρη τοῦ Στενοῦ τῶν δημοσίων λογιστὴν, ὃν τὸ δημῶδες λογοθέτην γενεὴν ἐποίησεν. Et Theodotum quemdam ad Steni Thracias partes prius inclusum, ævarii publici rationalem supremum, quem generalem logothetam nuncupat vulgus, creavit. Is est apud Pancirollum in Notit. imp., cap. 73, largitionum comes, cui

totius publicæ pecuniæ ex tributis et vectigalibus exigenda et conservanda cura demandata erat.

(59) Ἀναχωρητὴν et ἡσυχαστὴν. Trullanæ synodi canon 41: Τοὺς ἐν πόλεσιν ἢ χωρίοις ἐν ἐγκλείστοις βουλομένους ἀναχωρεῖν, καὶ ἑαυτοῖς καταμόνας προσέχειν, πρότερον ἐν μοναστηρίῳ εἰσεῖναι δεῖ, καὶ τὴν ἀναχωρητικὴν παιδοτριβεῖσθαι διαγωγὴν. Eos qui in urbibus, vel vicis in clausuris volunt secedere, et sibi ipsis separatim, seu in solitudine vacare, prius quidem in monasterium ingredi oportet, et anachoreticum vivendi genus probare et edoceri, etc. Balsamo scholiastes: Μέγα τι καὶ τολμηρὸν ἐστὶ καταμόνας; ἡσυχάσαι τινὰ, καὶ ἐν βραχυτάτῳ οἰκίῳ ἐγκλείσαι ἑαυτὸν ὡς τεθνεῶτα παρ' ὅλον τὸν τῆς οἰκείας ζωῆς χρόνον. Magna quædam res est, et inceptum valde audax separatim et in solitudine quiescere, ac silentium agere, seipsamque in exigua domuncula, tanquam toto vitæ suæ tempore mortuum, includere. Canonis super editi Theodotus violator, et clausuræ infractor, quid in mediis turbis agit? Mensius Ἐγκλειστὴν, sepulti Salvatoris festum interpretans, quod est ejus nominis monasterium, ut aliud τῆς Ἀναστάσεως, hallucinatur.

(60) Propriam nomen hic, quod Nicephoro appellativum, κατὰ τὰ θρακικὰ τοῦ Στενοῦ λεγομένου πόρου, in Thraciæ finibus ad freti (Propontidos) angustias. (61) Διοικητὰς hic τῆς πόλεως οἰκητόρων oppono, regulicolum videlicet civi CP. Quis enim nesciat διοίκησιν esse, ἢ πολλὰς ἐπαρχίας ἔχει ἐν αὐτῇ, diæcesim plurimas provincias complecti, ut episcopatus διοίκησις cum urbe præcipua plures vicos? Ad Balsamonem in synodi Chalced. can. 9, Morinum in Exercit. eccl.

non qui ætarium modo administrarent, sed urbis incolæ insolens, tributa, impositiones atque proscriptiões, temere, sine ulla justa causa, vel saltem prætextu exigebat, adeo ut etiam funibus suspensos palearum inferius accensarum fumo vexare auderet. Præterea urbis præfectus plurimos imperatoris mandato in carceres compulsos etiam per multos annos vinculis detinuit. Quibus omnibus populi odia in imperatorem excrevere. Ad hæc imperator a Callinico patriarcha contendebat, ut preces conciperet, ad ecclesiam sanctæ Dei Genitricis, cui metropolitæ nomen, juxta palatium sitam, destruendam; in ejus quippe solo fontis machinam, et Venetæ factionis imperatorem illic excepturæ sedilia exstruere annitebatur. Respondit patriarcha: *Preces in templi conditum conceptas habemus, subruendo templo nullas a majoribus accepi.* Imperatore ardentius instante, et preces fieri etiam vi expetente, dixit patriarcha: *Gloria Deo, qui etiam hæc patitur, jugiter, nunc et semper, et in sæcula sæculorum. Amen.* Eo audito subverterunt ecclesiam, et fontem excitaverunt, istamque metropolitæ ecclesiam ad Petrium transtulerunt.

A. C. 687. — Hoc anno Muamed in quartam Armeniam exercitum eduxit, et captivis pluribus collectis domum regressus est. Hoc etiam anno Justinianus imperio ex hujusmodi causa dejectus est: Stephano patricio et exercitus duci, cui Rusius cognomentum, præceperat ut in urbis plebem multa cæde per noctem grassaretur, stragis vero impresso ab ipso patriarcha duceret exordium. Porro Leontius patricius et orientalium copiarum quondam dux, vir belli gloria conspicuus, qui annos jam tres custodia detentus exegerat, ex improvviso vinculis eluctus fuit, et per Græciam militiæ dux institutus. In tres autem celoces cum comitatu deportatus, eodem die urbe solvere jussus est. Insequenti igitur nocte ad Julianisium Sophiæ portum, ad eam, cui

ἀποφασίστω, ἀπαιτήσεις καὶ ἐκταγὰς καὶ θημύσεις ποιούμενος, σχολίοις τε τούτους κρεμῶν⁷¹ καὶ ἀγύροις ὑποκαπνίζων⁷². Ἐτι δὲ καὶ ὁ ἐπαρχος⁷³ βασιλικῇ κελεύσει πλείστους ἀνδρας ἐν εἰρκατῇ κατακλείσας, ἐπὶ χρόνους τηρεῖσθαι παποίηκε. Ταῦτα πάντα ἐπηύξησε⁷⁴ τὸ μῖσος τοῦ λαοῦ πρὸς τὴν βασιλέα. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀπήτει⁷⁵ Καλλίνικον πατριάρχην ποιῆσαι εὐχὴν (62), ἵνα καταλύσῃ τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἁγίας Θεοτόκου τῶν μητροπόλεως (63) τὴν οὖσαν πλησίον τοῦ παλατίου, θέλων ἐν τῷ τόπῳ στηῆσαι⁷⁶ φιάλην καὶ βάθρα κτίσας τοῦ δήμου τῶν Βενέτων (64), ὅπως ἐκεῖ δέχωνται τὸν βασιλέα. Ὁ δὲ πατριάρχης ἔλεγεν, ὅτι Εὐχὴν ἐπὶ συντάσει ἐκκλησίας⁷⁷ ἔχομεν, ἐπὶ δὲ καταλύσει ἐκκλησίας οὐ παρελάβομεν⁷⁸. Βιαζομένου δὲ αὐτὸν τοῦ βασιλέως καὶ πάντως ἀπαιτοῦντος τὴν εὐχὴν, ἔφη ὁ πατριάρχης· Ἀδὲα τῷ Θεῷ ἀνεχομένῳ πάντοτε, νῦν καὶ δεῖ καὶ εἰς τοὺς⁷⁹ αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμὴν. Καὶ τοῦτο ἀκούσαντες κατέλυσαν τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἐποίησαν τὴν φιάλην. Καὶ ἐποίησαν τὴν ἐκκλησίαν τῶν μητροπόλεως⁸⁰ εἰς τὸ Πέτρῳ⁸¹ (65).

A. M. 6167. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπιστρατεύσεν Μουαμμέδ τῇ τετάρτῃ Ἀρμενίᾳ⁸²· καὶ αἰχμαλωτεύσας πολλοὺς ἀνέστρεψεν. Ἐν αὐτῷ δὲ τῷ ἔτει Ἰουστινιανὸς ἐξεβλήθη τῆς βασιλείας· τρόπῳ τοιῷδε⁸³. Ἐκέλευσε Στεφάνῳ τῷ πατρικίῳ καὶ στρατηγῷ, τῷ ἐπίκλῃν Ρουσίῳ (66), νυκτὸς ἀποκτεῖναι τὸν δῆμον (67) Κωνσταντινουπόλεως, ἀρξασθαι δὲ ἀπὸ τοῦ πατριάρχου. Αἰδόντιος δὲ ὁ πατρίκιος (68) καὶ στρατηγὸς τῶν Ἀνατολικῶν γενόμενος καὶ⁸⁴ ἐν πολέμοις εὐδοκίμησας, ἐν φρουρᾷ τε χρόνους τρεῖς ποιήσας, κατηγορηθεὶς ἐξάπινα ἀνεκλήθη, καὶ στρατηγὸς Ἑλλάδος προεβλήθη. Ἐκαλείσθη δὲ⁸⁵ εἰς τρεῖς ἐμβληθῆναι δρόμοντας, καὶ αὐθημερὸν ἀποκινῆσαι τῆς πόλεως. Τῇ δὲ αὐτῇ νυκτὶ ἐν τῷ Τουλιανισίῳ λιμένι τῆς Σοφίας (69) πλησίον τῶν Μαύρου

VARIE LECTIONES.

⁷¹ κρεμῶν A, κρεμῶν vulg. ⁷² ὑποκαπν. A, ἀποκ. vulg. ⁷³ ἐπαρχος A e, ὑπαρχος vulg. ⁷⁴ ἐπηύξησε A, ὑβήξεσε vulg. ⁷⁵ ἀπήτει e, ἀπαίτει f. ⁷⁶ στηῆσαι A f, ποιῆσαι vulg. ⁷⁷ ἐκκλησίας om. A. ⁷⁸ παρελάβομεν A, παρέλαβον vulg. ⁷⁹ εἰς τοὺς A, εἰς τῆς vulg. ⁸⁰ τῶν μητρ. A, τὴν μητρ. vulg. ⁸¹ εἰς τὸ πραιτώριον f. ⁸² τῇ τετάρτῃ Ἀρμενίᾳ A, τὴν τετάρτην Ἀρμενίαν vulg. ⁸³ τοιῷδε A, τοιοῦτῳ vulg. ⁸⁴ καὶ ante ἐν add. ex A. ⁸⁵ ἐκεῖ δὲ A, καὶ ἐκ. δὲ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(62) Nil non auspicio moliantur Græci, nisi D præmissa prospero successui advocando benedictione. Qua de causa consecrati templi eversioem sinistrum quid portendere veritas, patriarchæ benedictione probari firmarique exposcit.

(63) De quo nota inferior.

(64) Populæres tribus et factiones solemnibus inop. processibus cum suis insignibus et demarchis adfuisse Codinus *De coron. imp.* innuit. Locum itaque commodum Venetæ dispositurus imperator, φιάλην, fontem, machinam nimirum labro sculpto statuisque conspicuam, et βάθρα, sedes lapideas vel marmoreas, bases vocat *Miscella*, ἐφ' ᾧ, inquit Suidas, κάθηνται ἐν τοῖς συλλόγοις, quibus in comitiis sedendi datur opportunitas, excitari curat. De phiala et precibus consecrandæ ecclesiæ affectis *Euchologium*.

(65) *Origines CP.* : Ὅτι τοῦ μητροπόλεως τὴν μὲν ἡν ὁ αὐτὸς Ἰουστινιανὸς ἔκτισεν. Ἐκλήθη δὲ οὕτως,

ὅτι οἶκος ἦν ἐκείσε μητροπόλεως τινὸς· *Metropolitæ monasterium Justinianus exstruxit* (priorē nimirum ad palatium ejus nominis everso). Sic autem dicitur, quod ibi fuerit metropolitæ cujusdam habitatio. Τὸ δὲ Πέτρῳ, τὸ παλαιὸν οἶκος ἦν Πέτρου πατρικίου ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ μεγάλου Ἰουστινιανοῦ· *Locus Petri vocatus, Petri patricii sub Justiniani magni tempus, domus exstitit*. Eapropter lectio *Peyrex*. codicis εἰς τὸ πραιτώριον erronea est.

(66) *Miscella, cognomento Πρωτό*.

(67) Haud promiscuam plebem arbitror, sed factionis Prasinæ συρφετόν.

(68) Ἐκ τῆς Ἰσαύρων ὁρμώμενον χώρας, καὶ στρατηγὸν γενόμενον τοῦ Ἀνατολικοῦ καλουμένου στρατεύματος, exponit Nicephorus pag. 25.

(69) *Orig. CP.* : Ἐκλήθη Ἰουλιανὸς λιμὴν, ὅτι ὁ κτίσας αὐτὸν οὕτως ἔκαλεστο *Juliani portus, ab eo qui construxit nomen accepit*. Ut a Sophia deinceps appellationem mutarit, dictum superius.

πρὸς τὸ ἐκπολεῖσαι ⁶⁶ τῆς πόλεως μεθορμήσαντες ⁶⁷, ἅ Mauri nomen, plagam, navigationis ab urbe susci-
 συνετάσσετο (70) τοῖς πρὸς αὐτὸν ἀπερχομένοις ⁶⁸ piendæ causa, trajiciens, ultimam salutem amicis
 φίλοις, ἐν οἷς πρὸς αὐτὸν παρεγένοντο καὶ οἱ γνή- ⁶⁹ ad se confluentibus precabatur, et vale dicebat:
 σοι αὐτοῦ φίλοι, Παῦλος μοναχὸς τοῦ Καλλιστράτου, ⁷⁰ inter eos præcipui accesserunt amici Paulus Calli-
 ὁ καὶ ἀστρονόμος, Γρηγόριος ὁ Καππαδόξ ⁷¹ strati monasterii cœnobita, astrologiæ peritus,
 κλεισουράρχης ⁷² γενόμενος, ἔπειτα δὲ μοναχὸς καὶ ⁷³ Gregorius Cappadox, olim clusuræ custos, nunc
 ἡγούμενος τῶν Φλώρου (71) ὅτινες ἐν τῇ φυλακῇ ⁷⁴ vero monachus, et Flori cœnobii præpositus, qui
 πυκνότερον ⁷⁵ αὐτὸν ἐπισκεπτόμενοι ⁷⁶, διεβε- ⁷⁷ eum adhuc carcere detentum invisentes solito cre-
 θαιούντο αὐτὸν βασιλεύειν ⁷⁸ τῶν Ῥωμαίων. Ὁ δὲ ⁷⁹ brius Romanorum **308** imperatorem brevi futurum
 Λεόντιος λέγει πρὸς αὐτούς· Ὑμεῖς διεβεβαίωσασθέ ⁸⁰ prænuñtiaverant. Ad eos Leontius, Vos, inquit, in
 με ἐν τῇ φυλακῇ περὶ βασιλείας· καὶ νῦν ἡ ζωὴ μου ⁸¹ carcere adhuc positum de imperio consequendo
 ἐν κακοῖς τελειοῦται. Ὅπισθεν γάρ μου ἔσομαι ⁸² certior me semper fecistis, nunc autem inter
 κατὰ πᾶσαν ὥραν ἐκδεχόμενος τὸν ⁸³ θάνατον. Οἱ δὲ ⁸⁴ ærumnarum angustias vita mihi transigitur: retro
 εἶπον αὐτῷ· Μὴ ὀκνήσης ⁸⁵, καὶ τοῦτο εὐθέως ⁸⁶ quippe insequentem me mortem propediem exspecto.
 πληροῦται. Ἐπάκουσον ἡμῖν ⁸⁷ μόνον, καὶ ἀκολού- ⁸⁸ Cui illi: Ne despondeas animo, aiunt, brevi post
 θησον ἡμῖν. Καὶ λαθὼν ὁ Λεόντιος τοὺς ἀνθρώπους ⁸⁹ promissa succedent. Dictis tantum attende, et sequere
 αὐτοῦ, καὶ ἄρματα ἔστα εἶχεν, ἀνῆλθεν εἰς τὸ πραι- ⁹⁰ nos. Eductis itaque domesticis, et armis, quæ præ
 τώριον σιγῇ πολλῇ, καὶ κρούσαντες τὴν πύλην, ⁹¹ manibus habuit, sumptis, in prætorium silentio
 προεισέεισαν τὴν βασιλέα παραγεγονέναι ἐπὶ τὸ ⁹² Leontius perrexit, pulsatisque foribus, simulat eo
 διοικῆσαι τινὰς τῶν ἐκείσε ὄντων. Μηνυθέντος δὲ τοῦ ⁹³ imperatorem accedere, ut de quibusdam in carcere
 τηνικαῦτα ὑπάρχου, καὶ συντόμως ἔλθόντος, καὶ τὰς ⁹⁴ detentis sententiam ferat. Re ad præfectum delatâ,
 πύλας ἀνοίξαντος, χειροῦται ὑπὸ Λεοντίου· καὶ ῥα- ⁹⁵ ipse festinus accedit, ac ubi fores reserat, mox ᾧ
 πισθεὶς ἐπεδόθη χεῖρας καὶ πόδας. Καὶ εἰσελθὼν ⁹⁶ Leontio comprehenditur, ac deinde frequentibus
 ὁ Λεόντιος καὶ τὰς φυλακὰς ἀνοίξας, λύσας τε τοὺς ⁹⁷ alapis cæsus manus ac pedes devincitur. Leontius
 καθιεργμένους ἀνδρας πολλοὺς καὶ γενναίους, ἀπὸ ἐξ ⁹⁸ intus penetrans, carceribus reclusis, præclaros sane
 καὶ ὁκτὼ χρόνων ἐγκλεισμένους ⁹⁹, στρατιώτας ¹⁰⁰ ac fortunæ non contemnendæ viros plerosque vin-
 τοὺς πλείονας τυγχάνοντας, καὶ τούτους ὁπλίσας ¹⁰¹ culis compeditos et carceris horrore a sex vel etiâ
 εἰς τὸν φόρον ἐξῆλθεν σὺν αὐτοῖς ¹⁰² κράζων· Ὅλοι ¹⁰³ ab annis octo conclusos, quorum plerique militiam
 Χριστιανοὶ εἰς τὴν Ἀγίαν Σοφίαν. Καὶ πέμψας καθ' ¹⁰⁴ sequebantur, liberat. Ubi armorum facta copia, cum
 ἕκαστον ῥεγεῶνα, τὴν αὐτὴν φωνὴν ἀνακράζειν προσ- ¹⁰⁵ illis in forum excurrit ac vociferatur: Cuncti Chri-
 ἔταξεν ¹⁰⁶. Τὸ δὲ πλῆθος τῆς πόλεως θορυβηθὲν, ¹⁰⁷ tiani ad sanctam Sophiam convenite. Ac simul
 σπουδῇ εἰς τὸν λουτήρα τῆς ἐκκλησίας ἤθροίσθη ¹⁰⁸ C submitit, qui per urbis singulas regiones voces
 Αὐτὸς δὲ ἅμα τοῖς δυοῖ μοναχοῖς καὶ φίλοις αὐτοῦ ¹⁰⁹ easdem cum clamore spargerent. Conferta plebs
 μετὰ ¹¹⁰ καὶ τινων τῶν ¹¹¹ ἐκ τῆς φυλακῆς ἐξελθόντων ¹¹² hoc tumultu excita ad ecclesiæ lavacrum accelerans
 ἐμφανεστέρων ¹¹³ ἀνδρῶν εἰς τὸ πατριαρχεῖον ἀνῆλθε ¹¹⁴ congregatur. Leontius cum monachis duobus et
 πρὸς τὸν πατριάρχην. Εὐρὼν δὲ καὶ αὐτὸν τετα- ¹¹⁵ amicis suis, nec non aliis quibusdam ex illustrio-
 ραγμένον διὰ τὰ κελευσθέντα τῷ πατρικίῳ Στεφάνῳ ¹¹⁶ ribus viris, qui ex carceribus prodierant, pontificem
 τῷ Ῥουσίῳ, πείθει αὐτὸν κατελεθεῖν εἰς τὸν λουτήρα, ¹¹⁷ ad patriarchalem suam ædem convenit. Cumque
 καὶ φωνῆσαι οὕτως· Αὐτὴ ἡ ἡμέρα, ἣν ἐποίησεν ὁ ¹¹⁸ ipsum etiam patriarcham conturbatum, ob ea ni-
 Κύριος. Ἀπαν δὲ τὸ πλῆθος ἤραν φωνὴν· Ἀνασκα- ¹¹⁹ mirum, quæ patricio Stephano Rusio jussa fuerant,
 φεῖν ¹²⁰ τὰ ὀστέα Ἰουστινιανοῦ. Καὶ οὕτως ἐν τῷ ¹²¹ comperisset, hortatur, ut ad baptisterii lavacrum
 ἱπποδρομεῖν ἐξέδραμε πᾶς ὁ λαός. Ἡμέρας δὲ γε- ¹²² descendat, et voce magnâ exclamet: *Hæc dies,*
 νομένης ἐξαγουσὶ τὸν Ἰουστινιανὸν εἰς τὸ ἱπποδρο- ¹²³ quam fecit Dominus. Tum populus clamore sublato
 μεῖον διὰ τῆς σφενδόνης. Καὶ ῥινοκοπήσαντες ἅμα ¹²⁴ D vociferatur: *Effodiantur Justiniani ossa.* His voci-

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁶ ἐκπορῆσαι A, ἐκπορῆσαι f. ⁶⁷ μεθορμήσαντος A, μεθορμήσαντα a. ⁶⁸ κλεισουράρχης A, κλεισου-
 ράρχης vulg. ⁶⁹ πυκνότερον A, πυκνότερος vulg. ⁷⁰ ἐπισκεπτόμενοι A, σκεπτ. vulg. ⁷¹ βασιλεύειν A, βα-
 σιλεύσειν vulg. ⁷² τὸν add. ex A. ⁷³ ὀκνήσης A, ὀκνεύσης vulg. ⁷⁴ καὶ εἰσελθὼν A, εἰς. δὲ vulg. ⁷⁵ ἐγ-
 κεῖν A, κεκλεισµ. vulg. ⁷⁶ ὁπλίσας A, ὁπλίζων vulg. ⁷⁷ αὐτοῖς A, αὐτῷ vulg. ⁷⁸ ὅλοι sic scripsi præ
 vulg. ὅσοι cfr. supra p. 363, 383, 457, 484. ⁷⁹ προσέτ.] ἐκλείυσεν A. ⁸⁰ συνηθροίσθη A.
⁸¹ μετὰ A, σὺν vulg. ⁸² τῶν add. ex A. ⁸³ ἐμφανεστέρων A, ἐκφαν. vulg. ⁸⁴ ἀνασκαφεῖν A, ἀνασκαφῇ
 vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(70) Dictionis interpretationem habent notæ su-
 periores.

(71) Orig. CP.: Τὰ δὲ Φλώρου καὶ Καλλιστράτου
 ἔκτισαν οὕτως καλούμενοι τοὺς οἴκους αὐτῶν. Μετὰ
 δὲ τὴν τελευταίαν αὐτῶν ἐγένοντο μοναὶ ἐν τοῖς χρόνοις
 τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ἐξ οὗ καὶ Παῦλος πα-
 τριάρχης μετὰ ἑξή χρόνων γνοῦς τὸν θάνατον αὐτοῦ,
 ἐν τοῖς χρόνοις Εἰρήνης παρητήσατο τὸ πατριαρχεῖον,

καὶ κατελθὼν ἐκεῖσε ἡσύχασε, καὶ τέθνηκεν ἐκεῖσε
 μετὰ μῆνας δ'· Flori Callistratique loca, istius
 nominis duas ædes sibi construxerunt: iis vero de-
 functis, Constantini Magni temporibus in monasteria
 mutantur. Exinde Paulus patriarcha sexaginta et
 octo annos natus pacis tempore morte prævisa, abdi-
 cavit se patriarchatu, et illuc progressus solitariam
 vitam professus post menses quatuor exspiravit.

bus auditis, in circum plebs universa tumultuans concurrat. Mox adventante die Justinianum per metam in circum producant, et naso linguaque truncatum Chersonam relegari decernunt. Post hæc plebs Theodotum monachum generalemque logothetam et Stephanum sacellarium, origine Persam, comprehendit, eosque funibus ad pedes alligatis per viam publicam ad Bovem locum ita dictum ilius populi felicitatem precantis vocibus imperator

309 A. C. 688. — *Romanorum imperatoris Leon-
tii annus primus.*

Hoc anno Leontius imperavit, et pacem undequaque habuit.

A. C. 689. — Hoc anno Alidus armata manu Romanum imperium invasit et, collecta captivorum multitudine, recessit. Sergius quoque Lazicæ et Barnucii patricius perduellis in imperatorem exstitit, et ea loca Arabibus prodidit.

A. C. 690. — Hoc anno Arabes impressione in Africam facta, armorum vi eam ceperunt, et ex proprio sibi exercitu præsidarios milites in ea constituerunt. Eo comperto patricium Joannem virum rebus agendis idoneum cum Romana classe omni Leontius in auxilium misit. Is cum Carthaginem appulisset, et bellica virtute catenam portum occudentem perrupisset, hostibus demum in fugam versis et ejectis, omnes Africæ munitas urbes in libertatem restituit, et præsidio ex suis militibus relicto, imperatorem de iis quæ acciderant certio-
rem facit, ibique hie navit mandata imperatoris expectans. Protosymbulus vero (qui Arabici consilii princeps) ubi hæc gesta rescivit, potentio-
riorem et numerosiore classe adversus Romanos instruxit, et memoratum Joannem ejusque classem e portu mutata belli fortuna ejecit, eumque levi et humili terræ vallo circumcinctum reperiens, exercitu applicato eum undequaque obsidere decrevit. Præfatus tamen Joannes periculo expeditus in Romaniam reversus est, majores et robustiores co-

και γλωσσοκοπήσαντες (72) ἐξώρισαν ἐν Χερσῶνι (73) · ὁ δὲ ὄχλος συλλαβόμενοι * τὸν τε Θεόδοτον τὸν μοναχὸν καὶ γενικὸν λογοθέτην καὶ Στέφανον τὸν σακελλάριον τὸν Πέρσην, σχολίνοι· τε ἐκ ποδῶν τούτους δέσαντες, σύρουσι διὰ τῆς μέσης λεωφόρου, καὶ εἰς τὸν Βοῦν (74) ἀπαγαγόντες κατέκασαν · καὶ οὕτω Λεόντιον βασιλεὺς εὐφήμησαν.

petractos igne damnavit, atque ita deum Leon-
est salutatus.

A. M. 6188. — *Ῥωμαίων βασιλέως Λεοντίου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει Λεόντιος ἐδασλευσε καὶ πάντοθεν εἰρηνικὸς διέμεινε.

A. M. 6189. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπεστράτευσεν Ἀλιδὸς (75) τῇ Ῥωμανίᾳ * · καὶ πολλοὺς αἰχμαλωτεύσας ὑπέστρεψεν. Καὶ ἐστasiaσε Σέργιος· ὁ πατριάρχης τῆς Λαζικῆς καὶ τοῦ Βαρνουκίου * (76), καὶ ταύτην τοῖς Ἀραβῶν ὑπέταξεν.

A. M. 6190. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπεστράτευσαν οἱ Ἀράβες τῇ Ἀφρικῇ, καὶ ταύτην παρέλαβον, καὶ ἐκ τοῦ οἰκείου στρατοῦ ταξιαῖνα (77) ἐν αὐτῇ * κατέστησαν. Ὁ δὲ Λεόντιος ταῦτα μαθὼν ἀποστέλλει τὸν πατριάρχον Ἰωάννην, ἄνδρα ἱκανὸν, μετὰ πάντων τῶν Ῥωμαϊκῶν πλωϊμάτων ¹⁰. Τούτου δὲ ἐν Καρθαγένῃ φθάσαντος, καὶ πολέμῳ τὴν τοῦ ἐκείσε λιμένος ἄλυσιν ἀνοίξαντος, καὶ τοὺς ἐχθροὺς τρέψαντος· καὶ ἐκδιώξαντος ¹¹, ἅπαντα τὰ τῆς Ἀφρικῆς κάστρα ἡλευθέρωσεν · καὶ καταλιπὼν ταξιαῖνα ἴδιον, τῷ βασιλεὶ ταῦτα ἀνήγαγεν. Καὶ ἐκείσε ἐχέμασε κίλευσιν παρ' αὐτοῦ ἐκδεχόμενος. Ὁ δὲ πρωτοσύμβουλος· ¹² (78) ταῦτα μαθὼν δυνατότερον καὶ πολλὸν στόλον κατ' αὐτῶν ἀποστέλλει · καὶ τὸν προλεχθέντα Ἰωάννην σὺν τῷ αὐτοῦ στόλῳ πολέμῳ τοῦ λιμένος ¹³ διώκει · καὶ εἰς περιδρομὸν λιτὸν ¹⁴ ἔνδον (79) παραλαβὼν, ἐξῆθεν φοσσατικῶς ¹⁵ ἠπλίκευσεν. Ὁ δὲ προλεχθεὶς ἐπὶ Ῥωμανῶν ἀνέκαμψε, πλειοτέρων δὲναμιν παρὰ τοῦ βασιλέως βουλόμενος κομίσασθαι· Καὶ ἤλθεν ἔως Κρήτης ἐπὶ τὸν βασιλεῖα πορευόμενος· Ὁ δὲ στρατὸς ὑπὸ τῶν ἰδίων ἀρχόντων ἐλκόμενος· ¹⁶

VARIAE LECTIONES.

* συλλαβόμενος A. * τῇ Ῥωμανίᾳ A, τὴν Ῥωμανίαν vulg. * Σέργιος] Γεώργιος A. * ὁ τοῦ Βαρνουκίου A. * αὐτῇ A, ταύτῃ vulg. ¹⁰ πλωϊμάτων A. ¹¹ ἀνοίξαντες—τρέψαντες—ἐκδιώξαντες· A f. ¹² πρωτοσύμβουλος A, πρωτοσύμβολος vulg. ¹³ fort. ἐκ τοῦ λ. ¹⁴ λιτὸν] ληστὸν A. ¹⁵ φοσσατικῶς A, φωσα. vulg. ¹⁶ ἐλκόμενος· καὶ add. ex e.

JAC. GOARI NOTÆ.

(72) Linguam cum naso præcisam Justiniano testatur Nicephorus, τερῶν τὴν γλῶτταν, καὶ τὴν ῥίνα. Postmodum tamen libere locutus est.

(73) Nicephorus: Ἐν Χερσῶνι τῇ πόλει ἐξώρισε, δέχατον ἦδη ἔτος· ἐν τῇ βασιλείᾳ διανύσαντα· In Chersonam urbem (Ponti ad Mæotidem paludem) deportat, anno ejus imperii exacto decimo.

(74) Πρὸς τὴν καλουμένην τοῦ Βοῦ· ἀγοράν· ad Bovis forum. Nicephorus.

(75) Anastasius, *senalidus*. Legit corrupte ἐστράτευ σενάλιδος.

(76) Ut Iberum duces et gubernatores europæ, non dignitate, sed nomine ab imp. decorabantur, ex Constantino *De admin. imp.* cap. 46, ita qui Lazicæ et Barnucii rectores patricii nomenclatura celebres habebantur.

(77) Lexicon Cyrilli ms.: Τάξις, τὸ στρατιωτικὸν σύστημα, ἐξ οὗ ταξίαται· Taxatos reddit Anastasius.

sus. Ταξιαῖνον, præsidium ex taxatis conflatum Nicephorus, στρατὸν ὁπλίτην πρὸς φυλακὴν scribit.

(78) Πρωτοσύμβολος. Consiliarius supremus, qui hodie Turcis vezir Azem exponitur in Leunclavii Onomastico. Nicephor.: Ὁ δὲ τῶν Σαρακηνῶν βασιλεὺς ταῦτα μεμαθηκῶς, πλείονα κατ' αὐτοῦ ἐκίνησε πόλεμον. Regii nostri lectio ad annum Constantini 11 de Mavia, τῶν Σαρακηνῶν πρώτος βασιλεὺς. Alia, πρωτοσύμβολος. — Novus interpr. Arabici consilii principem exponit. Velut dicas magnum Vizierium. At vero S. Niceph. uti etiam superius notatum. Ὁ τῶν Σαρακηνῶν βασιλεὺς· Rex, seu imperator Saracenorum. Nec vero alius majores illas copias expellendis Africa Romanis mittere poterat, quidquid alioqui ea vox sequiori usu sonet. COMBERGII.

(79) Miscella, et hostiliter exterius castrametatus est.

καὶ εἰς τὸν ¹⁸ βασιλέα ἀναβαλεῖν μὴ βουλόμενος (εἶχε γὰρ αὐτοὺς φόβος καὶ αἰσχύνη) εἰς βουλὴν πονηράν ἐξετέραπή. Καὶ τοῦτον ἀνέσκαψαν (80), ψηφισάμενοι βασιλέα Ἀψίμαρον δρουγγάριον τῶν Κιθυραιωτῶν ¹⁷ εἰς Κουρικιώτας ὑπάρχοντα, Τιθέριον αὐτὸν μετονομάσαντες. Τοῦ δὲ Λεόντιου ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸν Νεωρήσιον λιμένα ἐκκαθαίροντος, ἡ τοῦ βουδῶνος λύμη ἐνέσκηψε ¹⁹ τῇ πόλει, καὶ πλῆθος λαοῦ ἐν τέσσαρσι μῆσι διέφθειρε. Καταλαμβάνει δὲ Ἀψίμαρος ὅμα τῶ συνόντι αὐτῷ στόλῳ, καὶ προσώρμηται ἐντικρὺ τῆς πόλεως ἐν Συκαῖς. Ἐπὶ χρόνον δὲ τινα τῆς πόλεως παραδοῦναι Λεόντιον μὴ βουλομένης, προσδοσία γέγονε διὰ τοῦ μονοτέλους (81) Βλαχερνῶν καὶ ²⁰ ὑπὸ ἐξωτικῶν ἀρχόντων (82) τῶν τὰς κλεῖς τοῦ χειρσαίου τείχους μεθ' ὅρκου φρικτοῦ ἐκ τῆς ἀγίας τραπέζης ἐμπιστευθέντων· οὗτοι δι' ἐπισουλῆς παρέδωκαν τὴν πόλιν. Εἰσελθόντες δὲ οἱ τῶν πλωϊμάτων ²¹ στρατιῶται εἰς τοὺς οἴκους τῶν πολιτῶν ἐγύμνωσαν τοὺς οἰκήτορας αὐτῶν. Ὁ δὲ Ἀψίμαρος τὸν μὲν Λεόντιον ἐρινοκόπησεν, καὶ ἐν τῇ μονῇ τοῦ Δαλμάτου ὑπὸ φυλακὴν εἶναι (83) κατέστησεν ²²· τοὺς δὲ ἀρχοντας καὶ φίλους αὐτοῦ ὡς συναποθανόντας αὐτῷ τύψας καὶ δημεύσας ἐξώρισεν· Ἡράκλειόν τε τὸν γνήσιον αὐτοῦ ἀδελφὸν ὡς λίαν ἱκανώτατον μονοστράτηγον πάντων τῶν ἐξω καθάλλαρικῶν ²³ θεμάτων προβαλόμενος ἐπὶ τὰ μέρη Καππαδοκίας καὶ τῶν κλεισουργῶν διατρέχειν, καὶ τὴν κατ' ἐχθρῶν ποιεῖσθαι φροντίδα τε καὶ διοίκησιν ἀπέστειλεν. exsilium agi imperavit, tum germanum fratrem suum Heraclium tanquam bello gerendo idoneum omnibus exteris equestribus copiis singularem ac supremum ducem instituit, misitque ut partes Cappadociae, et clusuras sive montium angustias percurreret, et hostium molimina observaret, et quod in adversum foret agendum, decerneret.

A. M. 6191. — Ῥωμαίων βασιλέως Ἀψιμάρου C

ἔτος α'. Τοῦτω τῷ ἔτει Ἀψίμαρος τῆς βασιλείας ἐκράτησεν. Καὶ ἐστασίασεν Ἀδδερραχμάν ²⁴ ἐν Περσίᾳ, καὶ ἐκυρίευσεν αὐτῆς, καὶ ἐδίωξε τὸν Χαγάνον ἀπ' αὐτῆς.

A. M. 6192. — Τοῦτω τῷ ἔτει γέγονε θανατικὸν ρέγα. Καὶ ἐπεστράτευσεν Μουαμὲδ σὺν τῷ πλῆθει τῶν Ἀράβων κατὰ τοῦ Ἀδδερραχμάν, καὶ καταλαβὼν τὴν Περσίδα ἐνοῦται τῷ Χαγάνῳ, καὶ πολεμή-

pias ab imperatore quesiturus. Cretam igitur appulit, ad imperatorem dirigens iter. Exercitus autem ex ducum consilio ad imperatorem reverti recusans : metu enim non minus quam pudore retinebantur : in damnosum omnino propositum deflexit. Leontii siquidem nomine repudiato, Apsimarum Cibyraotarum drungarium apud Curiciotas tunc agentem, Tiberii nomine eidem imposito, imperatorem renuntiant. Leontio vero Neoresii portum Cpoleos expurgante, bubonum lues in urbem grassata quatuor mensium spatio magnum hominum numerum sustulit. Porro **310** Apsimarus comitante secum classe advectus ex adverso urbis ad portum Sycaenum appulit. Cum vero longo satis intervallo temporis aciei adversae Leontium prodere civis urbis recusarent, intercessit proditio composita a principibus extraneorum in unico eoque levi Blachernarum muro collocatis, quibus claves muri terrestris horrendo prorsus jurejurando ex sacra mensa interposito commissae fuerant. Hi sane deditionis auctores et structarum Leontio insidiarum fuerunt opifices. Milites porro Apsimari classe advecti, civium domos penetrantes, bona eorum cuncta diripuerunt. Apsimarus autem Leontium naribus mutilatum in Dalmatae monasterio sub custodia servandum mandavit : ejus vero optimates velut commortuos et sortis ejusdem participes, partim verberibus, partim proscriptionibus multatos in

A. C. 691. — Romanorum imperatoris Apsimari annus primus.

Hoc anno Apsimarus imperium obtinuit. Abderachman vero in Persia rebellionem exitavit, et ea potitus Chaganum illinc eliminavit.

A. C. 692. — Hoc anno lues maxima exstitit. Muamed vero cum Arabum copiis bello Abderachman aggressus est, ac in Persidem ingressus Chagano adjungitur, et communi Marte Abderachman adori-

VARIAE LECTIONES.

¹⁸ πρὸς τὸν A. ¹⁷ Κιθεραιωτῶν A. ¹⁹ ἐνέσκ. A, ἐπέσκ. vulg. ²⁰ καὶ add. ex A. ²¹ πλωϊμάτων A f, πλωϊμων vulg. ²² κατέστησεν A, προσέταξεν vulg. om. f. ²³ καθάλλαρ. A, καθάλαρ. vulg. ²⁴ Ἀδδερραχμάν A, Ἀδερ. vulg.

JAC. GOARI NOTAE.

(80) Nicephorus : Τοῦτον δυσφημοῦντες ἀθετοῦσι. Pergit quasi Theophanem expositurus : Ψηφίζονται δὲ Ἀψίμαρον ὄνομα, στρατοῦ ἀρχοντα τῶν κουρικιωτῶν, τυγγάνοντα τῆς Κιθυραιωτῶν χώρας, ὃν δρουγγάριον Ῥωμαῖοις καλεῖν ἔθος. Ejusque loco Apsimarum eligunt, qui tum curiciotarum copiis praerant, e Cibyraotarum regione, quem drungarium Romani vocant. Codin. De off. : Δρουγγάριος, ὁ πρῶτος θαλάσσιος, classis praefectus. Δρουγγός, ποσότης τσοούτων τινῶν ἐρμηνεύεται. Globus militum. Cibyraotas classarios milites laudat Constantinus De thematibus.

(81) Miscella, per singularem murum, ea nimirum parte, qua uno tantum muro urbs ad Blachernas cingitur. Muri enim circuitu maris vacantes du-

plices sunt. Gyllius. Topogr. CP. lib. 1, cap. 19, et Cavanus Acropolitae adjunctus De obsidione CP.

(82) Zonaras, ἐπαρχεῖας ἀρχοντας vocat : qui nimirum extra urbem in provinciis munera sua obibant, ab urbanis magistratibus distincti : vel potius qui ex peregrinis regionibus imperatori militantes, quales principibus Christianis Helvetii, ab eo castrorum, urbium, palatii, sacri etiam cubiculi custodiam sibi demandatam accipiebant : hoc pacto Barangos Anglos, et Bardariotas Persas suo tempore ab imp. honoratos Nicetas et Codinus referunt.

(83) Ἡσυχάζειν, scripsit Niceph., hoc est, ἐγκλείσθαι δίκην δάγειν. Vide scripta paulo superius.

eum interficiunt, et Chagan rursus Persidis recepit principatum. Romani autem impressione in Syriam facta, Samosatim usque penetrant, vicinasque regiones populati, Arabum ad ducenta, ut narrant, millia trucidant, spoliaque opima innumerosque captivos abducentes, valido metu Arabum animis incusso, domum reversi sunt.

A. C. 695. — Hoc anno Abdelas copias in Romaniam **III** eduxit. Et obsessa Taranto non valens potiri, Mopsuestiam rediit, et praesidium in ea constituit.

A. C. 694. — Hoc anno Baanes, cognomento Eptadæmon, quartam Armeniam Arabibus fecit subjectam. Apsimarum autem Philippicum Nicephori patricii filium in Cephaloniam relegavit, quod imperio se quandoque politurum somniasset. Caput enim suum aquilæ pennis obumbrasset. per somnum se vidisse asserbat. His auditis imperator eum confestim in exsilium deportari sanxit.

A. C. 695. — Hoc anno Armeniae primores, tumultu in Saracenos excitato, Saracenos per Armeniam universos occiderunt, et legatione rursus ad Apsimarum destinata, Romanos in suam provinciam inducunt. Muamed autem expeditione in eos suscepta plurimos ex eis delet, et Armeniam iterum Saracenis subijcit, Armeniosque procures unum in locum collectos omnes vivos combussit. Sub id tempus Azar armatorum millibus decem secum ductis Ciliciæ bellum intulit: cui cum Heraclius imperatoris frater obviam factus fuisset, plurimos ex ejus copiis prostravit, reliquos vero vinctos ad imperatorem transmisit.

A. C. 696. — Hoc anno Azibus Chunei filius in Ciliciam arma movit, Sisiumque castrum obsidione expugnatum subvertit. Eum Heraclius imperatoris frater paribus armis aggreditur, pugnaque conclusa, Arabum duodecim millia profligat. Interim Justinianus Chersonæ degens imperii sceptrum denovo sibi eum potestate committenda enuntians, ejus loci incolas dictis hujusmodi terret. Quare periculum ab imperatore sibi metuentes, de inferenda illi nece, vel eo ad imperatorem deportando consilium ineunt. Ille machinas praesentis, fugam solerter capessit, et festino gressu Daras profectus, Chagani Chazarorum congressum et colloquium sibi concedi expostulat. Eo nuntio accepto, Chaganus virum honore cumulatam excipit, et germanam sororem Theodoram ei conju-

santes τῷ ²⁶ Ἀδερραχμάν, κτείνουσιν αὐτὸν, καὶ πάλιν τῷ Χαγάνῳ ²⁷ τὴν Περσικὴν ἐνεχείρισαν ²⁸. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι κατέδραμον Συρίαν ²⁹, καὶ ἔρχονται ἕως τῶν Σαμοσάτων ³⁰, καὶ προνομεύσαντες τὴν περίεχώραν ³¹ πολλοὺς ἀπέκτειναν, ὡς φασί, χιλιάδας σ' Ἀράβων· καὶ σκύλα πλείστα λαβόντες καὶ αἰχμάλωσίαν πολλὴν Ἀράβων, ὑπέστρεψαν φόβον μέγαν ἐμποίησαντες εἰς αὐτοὺς.

A. M. 6193. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπιστράτευσεν Ἀδελᾶς εἰς Ῥωμανίαν, καὶ πολιορκήσας ³² Ταραντὸν καὶ μὴδὲν ἀνύσας, ὑπέστρεψεν ³³ τὴν Μόβου Ἑστίαν, καὶ ἔθετο ἐν αὐτῇ φύλακας.

A. M. 6194. — Τούτῳ τῷ ἔτει Βαάνης, ὁ ἐπὶ αὐτῇ Ἑπταδαίμων, τὴν τετάρτην Ἀρμενίαν τοῖς Ἀρμενίοις ἐπέταξεν. Ἀψίμαρος δὲ Φιλιππικὸν τὸν υἱὸν Νικήφωρου τοῦ πατρικίου εἰς Κεφαλληνίαν ἐξώρισεν, ὡς ἀναιροπολούμενον βασιλεύειν· ἔφασκε γὰρ ἔωρακέναι κατ' ὄναρ, ὅτι ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐστιάζετο ὑπὸ ἀετῶν. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς, παραχρῆμα αὐτὸν ἐξώρισεν.

A. M. 6195. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐστασίασαν οἱ ἀρχόντες Ἀρμενίας κατὰ τῶν Σαρακηνῶν, καὶ τοὺς ἐν Ἀρμενίᾳ Σαρακηνοὺς ἀπέκτειναν. Καὶ αὐθις πρὸς τὸν Ἀψίμαρον πέμπουσιν, καὶ Ῥωμαίους εἰς τὴν αὐτῶν χώραν φέρουσιν. Ὁ δὲ Μουαμμέδ ἐπιστράτευσας κατ' αὐτῶν, πολλοὺς κτείνει· καὶ τὴν μὲν Ἀρμενίαν Σαρακηνοῖς ὑποτάσσει, τοὺς δὲ μεγιστάνας ³⁴ Ἀρμενίας σφωρεύσας ἐν τόπῳ ἐνὶ ζωκαύστοις ³⁵ ἐποίησεν. Κατ' αὐτὸν δὲ τὸν χρόνον ἐπιστράτευσεν Ἀζάρ τῇ Κιλικίᾳ μετὰ χιλιάδων δέκα· καὶ περιτυχὼν αὐτῷ ὁ Ἡράκλειος ὁ ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως τοὺς πλείστους ἀπέκτεινεν, καὶ τοὺς λοιποὺς δασμίου τῷ βασιλεὶ ἀπέστειλεν.

A. M. 6196. — Τούτῳ τῷ ἔτει Ἀζίδος ὁ τοῦ Χουνεὶ ³⁶ ἐπιστράτευσεν τῇ Κιλικίᾳ, καὶ πολιορκήσας τὸ Σίσιον ³⁷ κάστρον κατέβαλεν (84)· ὃν κατέλαβεν ὁ τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς Ἡράκλειος, καὶ πολέμησας αὐτὸν κτείνει δώδεκα χιλιάδας Ἀράβων. Τοῦ δὲ Ἰουστινιανοῦ ἐν Χερσῶνι διάγοντος, καὶ δημηγοροῦντος αὐτὸν πάλιν βασιλεύειν μέλλοντα, οἱ τῶν ἐκείσε οἰκήτορες τὴν ἐκ τῆς βασιλείας κίνδυνον φοβηθέντες, ἐβουλεύσαντο τοῦτον ἀνελεῖν ἢ τῷ βασιλεὶ παραπέμψαι. Αὐτὸς δὲ διεγνωνκὼς ἠδυνήθη ἐκφυγεῖν ³⁸, καὶ εἰς τὸ Δαρᾶς (85) καταδραμὼν, ἤτησάτο τῷ τῶν Χαζάρων Χαγάνῳ (86) συνοψισθῆναι. Αὐτὸς δὲ μαθὼν ἐδέξατο αὐτὸν μετὰ τιμῆς μεγάλης, καὶ ἐξέθετο αὐτῷ εἰς γυναῖκα Θεοδώραν τὴν γυναικαὶ αὐτοῦ ἀδελφῆν. Μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον αἰτησάμενος τῷ Χαγάνῳ κατήλθεν εἰς Φαναγουρίαν (87), καὶ κτείνου-

VARIAE LECTIONES.

²⁶ πολέμησαντες τῷ Α. πολέμησας τὸν vulg. ²⁷ Χαγάνῳ Α, Χαγάν vulg. ²⁸ ἐνεχείρισαν Α f, ἐνεχείρισεν vulg. ²⁹ Συρίαν Α, Συρίας vulg. ³⁰ τῶν Σαμοσάτων Α, τὸ Σαμοσάτων vulg. ³¹ τὴν περίεχώραν Α, τὴν περιχώραν vulg. ³² πολιορκήσαντες — ἀνύσαντες — ὑπέστρεψαν Α. ³³ καὶ φθοδόμενον add. Α ante τὴν Μ. Ε. ³⁴ μεγιστάνους f. ³⁵ ζωκαύστους Α. ³⁶ Χουνεὶ Α, Χουνεὴ vulg. ³⁷ κατέβαλεν· ὃν om. Α. ³⁸ διεκφυγεῖν Α.

JAC. GOARI NOTÆ.

(84) Castrum Ciliciæ Guilielmo Tyrio memoratum. ORTELIIUS.

(85) Nicephorus: Ἀδρός πρὸς τῇ Γοθικῇ καίμενον χώρᾳ· Doros in Gothiæ limitibus positum.

(86) Idem: Αἰεὶ δὲ τῶν Χαζάρων ἡγεμόνα. Χα-

γάνους δὲ τούτους αὐτοὶ καλοῦσι· Unde Chazarum (ducem Chaganos illos nuncupant) ut ad se teneret, rogat. Chazari porro Tauricæ Chersonesi, et Mæotidis paludis fauces ad occidentem occupant.

(87) Mæotidis paludis orientalem regionem.

διέτριβε μετὰ Θεοδώρας. Ἀκούσας ταῦτα Ἀΐλιμαρος, Ἀ
 πέμπει πρὸς τὸν Χαγάνον ὑποσχόμενος αὐτῷ παρ-
 ἔχειν πολλὰ δῶρα, εἰ τὸν Ἰουστινιανὸν ζῶντα αὐτῷ
 παραπέμψει: ³⁶· εἰ δὲ μὴ, καὶ τὴν αὐτοῦ κεφαλὴν.
 Εἰς αὐτὸς δὲ τοῦ Χαγάνου τῇ τοιαύτῃ αἰτήσῃ, παρα-
 φυλακὴν αὐτῷ ἐπεμψεν, ὥς δὴθεν διὰ τὸ μὴ ὑπὸ τῶν
 ἰδίων ὁμοφύλων ἐπιβουλευθῆναι, ἐντειλάμενος τὸν
 Παπάτζην τὸν ἐκ ³⁷ τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἐκείσε
 ὄντα, καὶ Βαλγίτζην τὸν ἀρχόντα Βοσφόρου (88), ἵνα
 ὅταν δηλωθῇ αὐτοῖς ἀνέλωσι Ἰουστινιανόν. Τοῦτων
 δὲ δ' οἰκέτου Χαγάνου τῇ Θεοδῶρα μηνυθέντων καὶ
 τῷ Ἰουστινιανῷ γνωσθέντων, προσκαλεσάμενος τὸν
 λεγόμενον Παπάτζην κατ' ἰδίαν ὁμιλήσαι, κόρδην ³⁸ (89)
 τοῦτον ἀπῆγγεν· ὁμοίως δὲ καὶ Βαλγίτζην τὸν ἀρ-
 χόντα Βοσφόρου. Εὐθὺς ³⁹ δὲ ἀποστέλλει Θεοδῶραν
 ἐν Χαζαρίᾳ, αὐτὴς δὲ ἐπὶ Φαναγουρίαν λάθρα δρα-
 πετεύσας εἰς στόμιν ^{40, 41} (90) κατέλθεν. Καὶ εὐρη-
 κῶς ἀλλάδα ἐξηρτισμένην ἐπέβη ἐπ' αὐτήν. Καὶ πα-
 ραπλεύσας τὴν Ἀσαδα, ἦλθε μέχρι Συμβόλου πλη-
 σίον τῆς Χερσῶνος. Καὶ ἀποστείλας κρυπτῶς ἐν
 Χερσῶνι ἐπῆρε Βασθακούριον (91) καὶ τὸν ἀδελφὸν
 αὐτοῦ, τὸν τε Σαλθανὸν καὶ τὸν Στέφανον, καὶ τὸν
 Μωρόπαυλον σὺν Θεοφίλῳ· καὶ σὺν αὐτοῖς ἀποπλεύ-
 σας διέβη τὸν φάρον Χερσῶνος. Εἰθ' οὕτως παρα-
 πλεύσας τὰ Νεκρόπυλα τὸ στόμιν τε τοῦ Δάναπρι
 καὶ Δάναστρι (92) κλύδωνος γεγονότος, ἀπέγνωσαν
 πάντες τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν. Μυάκης δὲ ὁ οἰκεικὸς
 αὐτοῦ ἄνθρωπος ἔφη αὐτῷ· Ἰδοὺ ἀποθνήσκωμεν,
 δέσποτα, τάχα τῷ Θεῷ περὶ τῆς σωτηρίας σου,
 [ἵνα ὁ Θεός ⁴²] ἂν ἀποδώσῃ σοι τὴν βασιλείαν σου,
 μηδένα ἀμύνεσθαι τῶν ἐχθρῶν σου. Ὁ δὲ
 ἀποκριθεὶς ἐν θυμῷ λέγει αὐτῷ ⁴³· Ἐὰν φείσω-
 μαί ⁴⁴ τινι ἐξ αὐτῶν, ὁ Θεός ἐνταῦθά με κατα-
 πορεύσῃ. Καὶ ἀκινδύνως ἐκ τοῦ κλύδωνος ἐκεί-
 νου ἐξῆλθεν, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν Δάνουσιν πο-
 ταμόν. Ἀποστείλαντες δὲ αὐτοῦ Στέφανον πρὸς
 Τερβέλην τὸν κύριον Βουλγαρίας ἐπιδοῦναι αὐτῷ
 σύναρσιν, ὅπως κρατήσῃ τὴν προγονικὴν αὐτοῦ βα-
 σιλείαν, ὑπέσχετο αὐτῷ πλεῖστα παρέχειν δῶρα,
 καὶ τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα εἰς γυναῖκα. Αὐτοῦ δὲ
 πάντα ὑπακούειν καὶ συντρέχειν ἐνομότως ὑποσχο-
 μένου, καὶ μετὰ τιμῆς δεξαμένου, συγκινεῖ τὸν
 ὑποκείμενον αὐτῷ πάντα λαὸν τῶν Βουλγάρων καὶ
 Σκλάβων· καὶ τῷ ἐρχομένῳ ⁴⁵ χρόνῳ ἐπισθάντες
 ἐπὶ τὴν βασιλεύουσαν πόλιν παρεγένοντο.
 D Justinianumque perhonorifice suscipiens, omnes Bu-
 garorum et Sclavorum copias collegit, qui demum
 imperatoriam urbem profecti sunt.

A gem locat. Brevi tempore interjecto venia a Cha-
 gano expetita Phanaguriam se confert, et ibi cum
 conjugē Theodora moratur. His auditis Apsimaros
 Chaganum per legatos maxima munera pollicitos
 hortatur, ut Justinianum **312** vivum vel saltem
 ipsius caput ad se mittendum curet. Chaganus
 promissorum spe illectus postulatis morem gerit,
 et satelliti custodia ad Justinianum deputata,
 insidias a gentilibus suis ipsi struendas se vereri
 simulat, simul autem Papatzem, qui illic vices
 ejus gerebat, et Balgitzem Bospori præfectum
 mandatis instruit, ut, cum ipsis significaretur,
 Justinianum e medio tollerent. Istis a Chagani
 famulo Theodoræ denuntiatis, ac subinde Justi-
 niano revelatis, ipse prædictum Papatzem ut
 remotis arbitris colloqueretur, ad se vocavit,
 eumque chorda confestim strangulavit, quemad-
 modum et Balgitzem Bospori præfectum. Quo
 simul facto, et Theodora in Chazariam remissa,
 ipse, fuga Phanaguriam versus clanculum arrepta,
 ad freti fauces pervenit. Ibi piscatoriam scapham
 forte nactus, eam conscendit, et Asadem præter-
 vectus, ad Symbolum juxta Chersonam appulit.
 Nuntiis vero Chersonam latenter missis, Basba-
 curium, et ejus fratrem, Salbanum, Stephanum,
 Moropaulum et Theophilum secum tollit, et Cher-
 sonæ pharum prætergressus cum eis enavigat.
 Inde Necropyla præterlapsi, et Danapris Danastris-
 que fluminum ostia emensi, procella derrepente
 exorta, cuncti de salute desperant. Tum Myaces ejus
 domesticus homo ita eum alloquitur: *Viden', do-
 mine, periculo mortique nos proximos. Voto itaque
 pro salute tua concepto, si Deus imperium reddiderit,
 in nullum hostium tuorum te deserviturum pollicere.*
 Ille etiamnum ira percitus, *Si veniam*, respondet,
*ulli concessero, hic jam Deus me mittat in maris
 profundum.* Tempestatis postmodum periculo ere-
 ptus in Danubii ostia penetrat. Tum vero Stephanum
 ad Terbelem Bulgarie dominum delegat, ut avitum
 recuperet imperium, auxiliarem manum ab eo
 postulat, plurimis muneribus beneficium, aiebat,
 compensaturus, etiam propria filia in uxorem datur.
 Terbeles ei se in omnibus obediturum auxilium-
 que daturum adhibito jurejurando pollicitus, Ju-
 stinianumque perhonorifice suscipiens, omnes Bu-
 garum et Sclavorum copias collegit, qui demum
 imperatoriam urbem profecti sunt.

VARIÆ LECTIONES.

³⁶ παραπέμψαι A, παραπέμψη vulg. ³⁷ τὸν ἐκ A, ὡς ἐκ vulg. ³⁸ κόρδην A, κόρδα vulg. ³⁹ post vv. εὐ-
 θέως lacuna intercedit in cod. A usque ad p. 574, ἐν τῇ Πρώμῃ. ^{40, 41} στόμιν] στόμιον B, στόμην vulg.
⁴² ἵνα ὁ Θεός: hæc verba delenda esse videntur. ⁴³ αὐτῷ om. a. ⁴⁴ φείσωμαι vulg. ⁴⁵ ἐρχομένῳ a.

JAC. GOARI NOTÆ.

(88) Συνοικοῦ addit Nicephorus, qui aliis Cim-
 merius.

(89) Nicephorus, ἀγγόνῃ.

(90) Idem, εἰς Τόμην καλούμενον παραθαλάσσιον
 χωρὶον. Petavii in notis. Reddit Anastasius *imen*;
 alia lectio, *in mare*. — Εἰς τομὴν κατέλθεν. Reg.
 quiddam ex eo licentius editum, pejorque e mar-
 gine emendatum, εἰς στόμιον Anast. ad *Imem*, in-

dicans et ipse nomen proprium. At clare S. Niceph.:
 ἀπάρας εἰς Τόμην καλούμενον παραθαλάσσιον χωρὶον
 κατέλθω, solvens Tomim, qui locus ad mare situs
 est pervenit. COMBEFIS.

(91) Nicephorus, Βασθακούριον, τὸν τε Σολιδάν,
 qui hic Σαλθανός.

(92) De fluviis hisce consule Petavii notas in
 Nicephorum, pag. 77.

A. C. 697. — Hoc anno Arabum dux Abimelech A mortuus est, et Valid ejus filius 313 principatum obtinuit. Eodem etiam anno Justinianus Terbelis et Bulgarorum ipsi adjunctorum auxilio fretus urbium reginam armis impetit, et ad Charsii portam castris locatis totum spatium ad Blachernas usque occupat. Per dies autem tres colloquio cum civibus habito, nonnisi contumelias ei dicteria ab ipsis retulerunt, quibus etiam incassum pacis condiciones obtulerunt. Porro Justinianus cum paucis admodum gentilibus suis citra pugnam per cuneum in urbem subiens, sparso cædis et stragis tumultu, ejus compos effectus, paulo post in posuit.

A. C. 698. — Romanorum imperatoris Justiniani iterum annus primus.

Arabum ducis Valid annus primus.

Cpoleos episcopi Cyri annus primus.

Hierosolymorum episcopi Joannis annus primus.

Hoc anno Justinianus in imperium restitutus, præclaris muneribus et regia suppellectile Terbeli oblata, inito cum eo foedere, pacifice dimisit. Apsimarus urbe relicta, Apolloniadem fuga se recipit, et in ipsa fuga comprehensus ad Justinianum adducitur. Heraclius quoque vinculis compeditus Thracia extractus, cum cæteris, qui sub eo merebantur, proceribus eidem præsentatur, quos omnes laqueis e muro suspendit. Dimissis etiam per mediterranea ministris, multos ex Apsimari militibus repertos, tam eos, qui pro ipso aliquid moliebantur, quam qui quietem agerent, omnes interfecit. Apsimarum autem et Leontium catenis vinctos per universas urbis regiones ignominiose traduci mandavit, et circensibus ludis celebratis, ipso propria sibi sede composito, illi publice cum dedecore tracti, ad pedes ejus prosternendi humili more projecti sunt. Inclinatorum et pronorum in terram cervices pedibus terebat et calcabat Justinianus, donec circi munus primum exhiberetur, populo vociferante: Super aspidem et basiliscum ambulasti, et conculcasti leonem et draconem. Demum in cynegium missis caput amputari præcepit, Callinicum patriarcham oculis orbatum Romanam relegavit, et in ejus locum Cyrum quemdam in Amastris insula monachum inclusum, quod imperii secundo gerendi vaticinium edidisset,

A. M. 6197. — Τοῦτω τῷ ἔτει τίθοντο Ἀβιμί-
λεχ ὁ τῶν Ἀράβων ἀρχηγός, καὶ ἐκράτησεν Οὐαλίδ
ὁ υἱὸς αὐτοῦ. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Ἰουστινιανὸς τὴν βα-
σιλίδαν πόλιν καταλαβὼν ἄμα Τερβέλην, καὶ τῶν σὺν
αὐτῷ Βουλγάρων ἠπλίκευσεν εἰς τὴν Χαρσίου πόρ-
ταν (93) καὶ ἕως Βλαχερνῶν. Καὶ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας
προσλαλοῦντες τοῖς ἐν τῇ πόλει ὑδρίζοντο παρ'
αὐτῶν, καὶ οὐδὲ λόγον κατεδέχοντο. Ὁ δὲ Ἰουστι-
νιανὸς μετ' ὀλίγων ὁμοφύλων πολέμου χωρὶς διὰ τοῦ
ἀγωγοῦ (94) εἰσελθὼν, καὶ θόρυβον ἀνασταφῆς βα-
λὼν, τὴν πόλιν παρέλαθεν, καὶ πρὸς βραχὺ ἐσκή-
νωσεν ἐν τῷ παλατίῳ Βλαχερνῶν.

Blachernarum palatio sedem ac simul castra

A. M. 6198. — Ῥωμαίων βασιλέως πάλιν Ἰου-
στινιανοῦ ἔτος α'.

Ἀράβων ἀρχηγοῦ Οὐαλίδ ἔτος α'.

Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Κύρου ἔτος α'.

Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου Ἰωάννου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Ἰουστινιανὸς πάλιν τὴν βασι-
λείαν παραλαμβάνει, καὶ πολλὰ δῶρα δοὺς τῷ
Τερβέλει καὶ βασιλικά σκεύη, ἀπέλυεν αὐτὸν
ἐν εἰρήνῃ. Ἀψίμαρος δὲ καταλιπὼν τὴν πόλιν εἰς
Ἀπολλωνιάδα φεύγει. Καταδιωχθεὶς δὲ συλλαμ-
βάνεται, καὶ εἰς Ἰουστινιανὸν ἄγεται. Καὶ Ἡρά-
κλειος (95) δὲ ἀπὸ Θράκης δεδεμένος ἤχθη σὺν πᾶσι
τοῖς συνασπισμένοις αὐτῷ ἄρχουσιν, ὅς ἐν τῷ
τείχει πάντας ἐφοῦρκισεν (96). Ἀποστελλας δὲ εἰς
τὰ μεσόγεια ἅπαντα, πλείους ἐξ αὐτῶν εὐρὼν ἐμ-
πράκτους (97) τε καὶ ἀπράκτους ἅπαντας ἀπέκτει-
νεν. Τὸν δὲ Ἀψίμαρον καὶ Λεόντιον ἀλύσεισι δεδε-
μένους εἰς πᾶσαν πόλιν πομπῶσαι πεποίηκεν· καὶ
τοῦ ἱππικοῦ ἀγομένου καὶ ἐν τῷ σένζῳ καθεζομένου,
ἤχθησαν συρόμενοι δημοσίᾳ, καὶ ἐβρίφησαν ὑποτα-
γάθῃ αὐτῷ· καὶ ἐπάτησε τὸν τράχηλον αὐτῶν ἄχρις
ἀπολύσεως (98) τοῦ πρώτου βατοῦ, τοῦ δήμου βοή-
σαντος, ὅτι Ἐπὶ ἀσπίδα καὶ βασιλίσκον ἐπέθηκε, καὶ
ἐπάτησας λέοντα καὶ δράκοντα. Καὶ ταύτους ἀπο-
στελλας ἐν τῷ κυνηγείῳ ἀπεκεφάλισεν· Καλλίνικον
δὲ πατριάρχην τυφλώσας ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐξώρισεν·
καὶ ἀντ' αὐτοῦ Κύρον ἐν τῇ νήσῳ Ἀμαστρί (99)
ἐγκλειστον ὄντα, ὡς προσημάναντα αὐτῷ τὴν τῆς
δευτέρας βασιλείας ἀποκατάστασιν προεβάλετο.
Ἀναρίθμητον δὲ πλῆθος ἐκ τε τοῦ πολιτικοῦ καὶ
τοῦ στρατιωτικοῦ καταλόγου ἀπώλεισεν. Πολλοὺς
δὲ καὶ ἐν σάκκοις ἐμβαλὼν ἐν τῇ θαλάσῃ πικρο-

VARIÆ LECTIONES.

αὐτῷ] αὐτοῖς vulg. ἑμπράκτους] εὐπρ. f. τε et alterum τοῦ add. ex A. ἐμβαλὼν A, ἐμ-
βάλλων vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(93) Egri Capi vocant hodie Turcæ, id est, obli-
quam, ut reapse aditum exhibet sinuosum. Orig.
CP., ἐκ τοῦ Χαρσίου δευτερεύοντος μέρους Βενέτων, a
Charsio secundæ Venetorum factionis tribuno dictam
volunt, quibus auctoris verba astipulantur. Inter
ipsam, et sequentem Adrianopoleos portum versus
continentem Blachernarum palatium situm fuit.

(94) S. Niceph., κατὰ τὸν τῆς πόλεως ἀγῶν·
per urbis aquæductum subiens, tantisper in Blach-
ernarum palatio habitavit. Sic mihi τὸ, πρὸς βραχὺ·

quæ ipsa vis est τοῦ ἐσκήνωσε· non paulo post, ut
aliis redditum. COMBERIS.

(95) Apsimari frater, Orientalium copiarum dux.

(96) Πρὸς τῷ τείχει ἐπὶ ξύλου ἀνήρτησεν.

(97) Actores, veritè Anastasius, cujus alia lectio,
auctores, habet.

(98) Ἀπώλυσις, finis, et demissio: βάτον, palma,
et præmium. Ad notas in Cedrenum posteriores.

(99) Ad Bithyniæ pontum; correctius, Ἀμά-
στριδι posuit Nicephorus.

θανάτους ἵποφει. Ἄλλους δὲ πρὸς ἀριστόδειπνον ⁸⁰ A κλητορεύων (1), ἅμα τῷ ἀναστῆναι, οὓς μὲν ἐφοῦρ-
κισεν, οὓς δὲ ἀπέτεμενεν. Κάντεῦθεν μέγας φόβος
συνεῖχε πάντας. Ἀπέστειλε δὲ στόλον πρὸς τὸ ἀγα-
γεῖν ἐκ Χαζαρίας τὴν αὐτοῦ γυναῖκα, καὶ πολλὰ
σχάφη ἐδουλοῦσθαι ⁸¹ σύμφυγα. Ἀκούσας δὲ ὁ Χα-
γάνος ἤλοι αὐτῷ. Ὡς ἀνόντες, οὐκ ἔδει σε διὰ δύο ἢ
τριῶν σκαφῶν λαβεῖν σου τὴν γυναῖκα, καὶ μὴ ἀπο-
κτείναι τοσοῦτον πλῆθος; ἢ δοκεῖς καὶ ταύτην πο-
λέμῳ λαμβάνειν; ἰδοὺ ἐτέχθη σοι καὶ υἱός, καὶ
ἀπόστειλον, λάβε αὐτούς. Ὁ δὲ ἀποστείλας Θεοφύ-
λακτον κουδικουλάριον ἔλαβε ⁸² τὴν Θεοδώραν καὶ
Τιβέριον τὸν υἱὸν αὐτῆς, καὶ ἔστεφεν αὐτούς. καὶ
συνεβασίλευσαν ⁸³ αὐτῷ.

A. M. 6199. — Τούτῳ τῷ ἔτει Οὐαλλὶδ ἤρπασεν ⁸⁴ B τὴν καθολικὴν Δαμασκοῦ (2) ἀγιοτάτην ἐκκλησίαν
φθόνῳ πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς ὁ ἀλιτήριος ⁸⁵ διὰ τὸ
ὑπερβάλλον κάλλος τοῦ τοιοῦτου ναοῦ. καὶ ἐκώλυσε
γράφεσθαι Ἑλληνιστὶ τοὺς δημοσίους τῶν λογοθε-
σίων κώδικας, ἀλλ' Ἀραβίοις ⁸⁶ αὐτὰ παρασημαί-
νεσθαι, χωρὶς τῶν ψήφων, ἐπειδὴ ἀδύνατον τῇ ἐκεί-
νων γλώσσῃ (3) μονάδα ἢ δυάδα ἢ τριάδα ἢ ἑκτώ
ἡμισυ ἢ τρία γράφεσθαι. διὸ καὶ ἕως σήμερον εἴ-
σιν ⁸⁷ σὺν αὐτοῖς νοτάριοι Χριστιανοί.

A. M. 6200. — Τούτῳ τῷ ἔτει Ἰουστινιανὸς τὴν
ἀναμεταξὺ (4) Ῥωμαίων καὶ Βουλγάρων εἰρήνην
διέστρεψεν, καὶ περάσας τὰ καθαλαρικά θέματα εἰς
τὴν Θράκην, καὶ ἐξοπλίσας ⁸⁸ πλώϊμον κατὰ Βουλ-
γάρων καὶ Τερβέλη ὥρμησεν. Καταλαβὼν δὲ τὴν ⁸⁹ C
Ἀγχίαλον τὸ μὲν πλώϊμον ἐμπροσθεν τοῦ κάστρου
προσώρμισεν, τὰ δὲ καθαλαρικά εἰς τοὺς ἀνωθεν
κάμπους ἀπαραφυλάκτως καὶ πάσης ὑποφίας ἐκτὸς
ἀπικνεῦσαι προσέταξεν. Τοῦ δὲ λαοῦ σκορπισθέντος
ὡς πρόδατα ἐπὶ ⁹⁰ τοὺς κάμπους πρὸς τὸ συλλέξαι
γρότον, εἶδον ⁹¹ ἐκ τῶν ὁρέων οἱ κατάσκοποι τῶν
Βουλγάρων τὴν τῶν Ῥωμαίων ματαίαν διοίκησιν.
καὶ σωρευθέντες ὡς θῆρες ἐξάπινα ἐπιβρίψαντες με-
γάλως διέφθειραν τὸ Ῥωμαϊκὸν ποίμνιον, πολλὴν
αἰχμαλωσίαν τε καὶ ἵππους καὶ ἄρματα δίχα τῶν

suffecit. Ex civium posthac militumque ordine
numerum propemodum infinitum coegit perire,
plurimos quoque saccis inclusos amara morte
interemi, nonnullos etiam ad prandii cœnæve
epulum invitatos, si quando surgerent e mensa,
hos ³¹⁴ patibulo, alios gladio damnabat. Ex his
horror metusque cunctorum animos invasit.
Classem porro quæ e Chazaris conjugem devehe-
ret, misit, cujus navigia quam plurima una cum
iis, qui conscenderant, hominibus submersa sunt.
His Chaganus motus, significat: Fatue, nonno
duabus vel tribus navibus conjugem tuam repetere
oportuit, tantæque multitudinis vitæ parcere?
Num eam bello recipere parabas? Vide, etiam filius
natus est tibi, mitte ergo qui eos ad te adducant. Ille misso Theophylacto cubiculario Theodoram
conjugem recepit, et ejus filium Tiberium, utrumque
vero imperii corona ornavit, unaque cum eo

A. C. 699. — Hoc anno Valid, qua ferebatur in
Christianos invidia, publicam et communem san-
ctissimam Damasci ecclesiam, ob apparatus et
illius ædis amplitudinem, Christianis eripuit. Pu-
blicos etiam logothesium sive publici ærarii co-
dices Græce describi vetuit, sed Arabice exarari
jussit, exceptis numeris, quandoquidem unitatem,
vel binarium, aut ternarium, vel octo cum medio
ternariumve ea lingua describi non sit possibile:
quamobrem notarii Christiani usque in hunc diem
apud eos remanserunt.

A. C. 700. — Hoc anno Justinianus pacem Ro-
manos inter et Bulgaros compositam violavit, et
equitum legionibus in Thraciam transire jussit,
etiam classem adversus Bulgaros instruxit, et in
Terbelem irrupit. Anchialum vero profectus, clas-
sem quidem ad urbem applicuit, equestres vero
copias ad campos urbi imminentes, omni custodia
remota, et citra periculi suspicionem castra metari
præcepit. Exercitu itaque pecudum instar per
campos errante et ad pabula equis colligenda dis-
perso, e montium culminibus inanem et levem rei
militaris apud Romanos disciplinam Bulgarorum
exploratores conspicati, ipsi ferarum ³¹⁵ more
in agmen unum collecti, Romanum gregem uno
impetu disjecerunt, et captivorum multitudinem

VARIE LECTIONES.

⁸⁰ ἀριστου δείπνον A. ⁸¹ ἐδουλοῦσθαι σύμφυγα A f, ἐποντίσθησαν σύμφυγα vulg. ⁸² ἔλαβε] ἤγαγε A. ⁸³ συν-
εβασίλευσαν αὐτοῖς a. ⁸⁴ ἤρπασεν A, ἀρπάσας vulg. ⁸⁵ ἀλιτήριος A, ἀλητ. vulg. ⁸⁶ Ἀραβίοις] ἐν Ἀρά-
βοις A, fort. Ἀραβιστὶ. ⁸⁷ σήμερον εἰσιν A, σήμερον εἶναι vulg. ⁸⁸ ἐξοπλίσας A, ἐξώπλισεν vulg.
⁸⁹ ἐπὶ A, εἰς vulg. ⁹⁰ εἶδον ἐκ A, εἶδον αὐτούς ἐκ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(1) Ἐν δείπνῳ συγκαλῶν, idem.

(2) Templum ad quod conveniendi promiscui
sexus viris ac mulieribus potestas est, maxime
quod in civitatibus primarium est, et antistitis se-
des, Catholici nomen obtinuisse ex Balsamone de-
claravimus in Euchologicis.

(3) Hinc numerorum notas et characteres, *cifras*,
vulgo dictos, Arabicum inventum, aut Arabicos
nulla ratione vocandos, qui hæc legerit, mecum
contendet. Etenim si Arabum lingua, id est, linguæ
characteribus unitas, binarius, ternarius, etc.,
scribi nequeant: qui characteres aut ψῆφοι nun-

cupabuntur Arabici? Et licet deinceps Arabum
lingua computorum libros Valid jusserit describi,
numeros tamen ac summas expense et ad longum,
χωρὶς ψήφων Græcis εἰθισμένον, voluit apponi,
quod Basilii postmodum a Græcis, teste Cedreno,
statuit observari. Notas itaque characteresque,
quibus numeros summam exaramus, 1, 2, 3,
4, etc., ab Indis et Chaldeis usque ad nos scite
magis advocat Glareanus in arithmetica Præ-
ludiis.

(4) Eandem historiam fusa prosequitur Nicco-
phorus.

ganum in Chazarian delegaverunt, qui presidium ad sui defensionem exposcerent. Interim suscepti propositi conscius excitatur Elias spatharius et Bardanes prius exsul, nunc vero postliminio revocatus e Cephalonia 317 et cum classe Chersonam delatus. Ubi res huiusmodi tractari percepit Justinianus, Georgium patricium cognomento Syrum, generalem logothetam, Joannem praefectum et Christophorum Thracicorum agminum ductorem cum militibus ad ter centum armatis mittit, Tudunumque et Zoilum res Chersonae in priorem statum reposituros, et per apocrisarium apud Chaganum rem gestam excusaturos, ac tandem Eliam et Bardanem ad se Cpolim transmissuros adjungit. Cum Chersonam migrassent, Chersonitae cives cum iis tractatum habere dedignati sunt. Postera die solis iisdem in consilii locum ingredi permissis, confestim portas cives ocluserunt. Et generalem quidem logothetam cum praefecto peremerunt, Tudunum vero una cum Zoilo et memorato turmarca et militibus trecentis traditum Chazaris ad Chaganum miserunt. Tuduno in itinere defuncto, funereum epulum litaverunt Chazari, nimirum turmarcae et trecentorum militum eadem. Tum vero Chersonae reliquorumque oppidorum cives Justiniani nomine abrogato, exsulem illum Bardanem, qui et Philippicus nominabatur, imperatorem felicibus acclamationum votis exceperunt. His auditis Justinianus majori furore insaniens, spatharii quidem Eliae liberos in matris ipsius sinu trucidavit, eaque ipsam proprio coquo in India nato subactam constuprari jussit. Mox classe denuo reparata, Maurum patricium, is etiam Bæsus dicebatur, mittit, unaque simul apparatu omni bellico, et ad castra diruenda machinis, arietibus et omnimodis vastatoriis instruit, eo maxime injuncto, ut Chersonae mœnibus ad solum usque destructis, et universa civitate diruta, nemini civium vitam condonaret, ante omnia de rerum successu per frequentiores litteras eum certiore redderet. Is mari trajecto, cum jam admoto ariete turrim Centenaresium dictam, allamque non adeo remotam, quæ Synagrus nuncupatur, evertisset, Chazarorum adventu a bello utrinque cessatum est. Bardanius ad Chaganum fuga se proripit. Classis vero comatu inuili reddito, cum re infecta

ἀπέστειλαν μετ' ὀλίγων ὁρμώνων Γεώργιον τὸν πα-
τρίκιον, τὸν ἐπίκλην Σύρον καὶ γενικὸν λογοθέτην,
καὶ Ἰωάννην τὸν ἑπαρχόν⁹¹, καὶ Χριστοφóρον τουρ-
μάρχην τῶν Θρακησίων μετὰ τριακοσίων ἐξωπλι-
σμένων, παραδεδικώς αὐτοῖς Τουδούνον⁹² τε καὶ
Ζώϊλον ὀφείλοντας ἀποκατασταθῆναι (16) κατὰ τὸ πρό-
τερον ἐν Χερσῶνι, δι' ἀποκρισιarioύ δὲ ἀπολογήσα-
σθαι τῷ Χαγάνῳ, ἀγαγεῖν δὲ πρὸς αὐτὸν Ἠλίαν καὶ
Βαρδάνην. Τῶν δὲ παρσάντων ἐν Χερσῶνι, οἱ τῆς
πόλεως Χερσῶνος τοῦτοις περιλογῆν οὐκ ἐποίησαν.
Τῇ δὲ ἐπαύριον (17) τοῦτους μόνους εἰσελεῖν οἱ τῆς
πόλεως προτρεψάμενοι, τὰς πύλας ἀπέκλεισαν. Καὶ
τὸν μὲν γενικὸν λογοθέτην ἅμα τῷ ἐπαρχῷ ξίφει
ἀνεῖλον, τὸν δὲ Τουδούνον⁹³ ἅμα Ζωΐλῳ, καὶ τὴν
λεχθέντα τουρμάρχη⁹⁴ σὺν τοῖς τριακοσίοις στρα-
τιώταις τοῖς Χαζάροις παρέδωκαν, καὶ πρὸς τὸν Χα-
γάνον ἀπέστειλαν. Τοῦ δὲ Τουδούνου κατὰ τὴν ὁδὸν
τεθνηκότος, οἱ Χάζαροι εἰς δοχὴν⁹⁵ αὐτοῦ ἀπέκτει-
ναν τὸν τουρμάρχη⁹⁶ σὺν τοῖς τριακοσίοις στρατιώ-
ταις. Τότε οἱ Χερσῶνος καὶ τῶν λοιπῶν κάστρων τὴν
μὲν Ἰουστινιανὸν ἀνέσκαψαν, τὸν δὲ ἐξόριστον ἐκεί-
σε Βαρδάνην καὶ Φιλιππικὸν⁹⁷ βασιλεῖα εὐφύμησαν.
Ταῦτα μαθὼν Ἰουστινιανὸς, ἐπὶ πλέον ἐκμανεῖς⁹⁸ τὰ
μὲν τέκνα τοῦ σπαθαρίου Ἠλία εἰς τὸν τῆς μητρὸς
ἀπέσφαξε κόλπῳ· ταύτην δὲ ἠνάγκασεν τῷ οἰκείῳ
αὐτῆς ζευχθῆναι μαγεῖρῳ Ἰνδῷ ὄντι (18)· εἰθ' οὕτω
τε πλώϊμον ἑτερον κατασκευάσας, ἀποστέλλει Μαῦ-
ρον τὸν πατρίκιον, τὸν ἐπίκλην Βαλσον⁹⁹, παραδε-
δικώς αὐτῷ πρὸς καστορομαχίαν κρινόν¹⁰⁰, μαγγα-
νικά τε καὶ πᾶσαν ἐλέποιν, ἐντειλάμενος αὐτῷ, τὰ
μὲν τῆς Χερσῶνος τεῖχιν ἐξεδαφίσει¹ καὶ πᾶσαν τὴν
πόλιν, μηδεμίαν δὲ ψυχὴν ἐξ αὐτῆς² ζωογονῆσαι,
πυκνότερως δὲ δι' ἀναφορῶν τὰ αὐτῷ πεπραγμένα
δηλοῦν. Τοῦτου δὲ περάσαντος καὶ διὰ τοῦ κριοῦ τὸν
λεγόμενον Κεντηναρῆσιον πύργον καταβαλόντος, ἅμα
δὲ καὶ τὸν πλησίον αὐτοῦ Σύαγρον³ καλούμενον,
Χαζάρων δὲ καταλαβόντων, ἐγένετο ἀνοχὴ τοῦ πο-
λέμου. Βαρδάντος δὲ ἐκφυγῶν πρὸς τὸν Χζγάνον
ῥηκετο. Ἀπράκτου δὲ τοῦ στόλου γεγονότος, καὶ πρὸς
τὸν βασιλεῖα ἐπιστρέφει⁴ μὴ τολμῶντος, τὸν μὲν
Ἰουστινιανὸν ἀνέσκαψαν, τὸν δὲ Βαρδάνην ὡς βασι-
λεῖα καὶ αὐτοὶ⁵ εὐφύμησαν. ἤτήσαντο δὲ τὸν Χαγάνου
δοθῆναι αὐτοῖς τὸν Φιλιππικόν. Τοῦ δὲ Χαγάνου
λόγον αὐτοῖς ἀπαιτήσαντος, τοῦ μὴ προδοθῆναι αὐ-
τὸν ὑπ' αὐτῶν, καὶ τοῦ κομίσασθαι αὐτὸν⁶ κατὰ
ἄνδρα ἀνὰ νομίσματος ἐνδὸς (19), οἱ δὲ παραχρῆμα

VARIAE LECTIONES.

⁹¹ ἑπαρχόν A, ὑπαρχόν vulg. sic et infra. ⁹² τὸν Δουδύνον τε A. ⁹³ τὸν δὲ Δουδύνον καὶ Ζώϊλον A. ⁹⁴ τὸν
λεχθέντα τουρμάρχη⁹⁴ A, τοῦ λεχθέντος τουρμάρχου vulg. ⁹⁵ εἰς δοχὴν A, δοχὴν vulg. ⁹⁶ Φιλιππικὸν βασ.
A, Φιλ. καὶ βασ. vulg. ⁹⁷ ἐκμανεῖς A, ἐμμ. vulg. ⁹⁸ Βέσσον A f. ⁹⁹ κρινόν A, κρίνας vulg. ¹ ἐξεδαφίσει
A e, ἑδαφίσει vulg. ² ἐξ αὐτῆς A e, ἐξ αὐτῶν vulg. ³ Σύαγρον A, Σύναγρον vulg. ⁴ ἐπιστρέφει A, ὑπο-
στρ. vulg. ⁵ αὐτοὶ A, αὐτὸν vulg. ⁶ αὐτὸν add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

καὶ βασιλεῖα εὐφύμησαν· Exsulem illic Bardanem, Philippicum ac imperatorem faustis vocibus acclamant. Sic nempe emendate Reg. ut cum imperatoris titulo etiam Philippici nomine auctus sit. COMBRIS.

(16) Traditis eis Tudono, et Zoilo, qui priorem dignitatem, ac administrationem deberent recipere, ut scilicet in eum modum Chagano fieret satis, cu-

jus illi vicarii essent Chersonæ. Ib.

(17) Mutila hæc, ex S. Niceph. emend. : Γεώργιον μόνον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἄρχοντας εἰσελεῖν· Georgium solum, cum primoribus, quos secum adduxerat in urbem ingredi annuunt, ἐνδὸς τῆς πόλεως· non, in locum consilii : absonum hoc. Ib.

(18) Addit, καὶ ὅλην δυσσεύει τυγχάνοντι.

(19) Nicephorus, κατὰ ἄνδρα ἐκατὸν νομίσματα.

ταῦτα δόντες, παρέλαβον τὴν Φιλιππικὴν βασιλείαν. Ἐν δὲ τῷ χρονίζειν τὴν στέλιν, ἀναφορὰς τε μὴ ἐλ-
θούσης, ἐστοχάσατο Ἰουστινιανὸς τὴν αἰτίαν, καὶ
ἐπάρας σὺν αὐτῷ τοὺς τοῦ Ὀψικίου (20), καὶ μέρος
Θρακησίων, ἀνῆλθεν ἕως Σινώπης πρὸς τὸ διαγνῶναι
τὰ ἐν Χερσῶνι. Ἐν δὲ τῷ σκοπεῖν αὐτὸν τὰ περα-
τικὰ μέρη, ὁρᾷ τὸν στόλον ἐπὶ τὴν πόλιν ἀρμενίζον-
τα (21), καὶ βρύζας ὡς λέων, καὶ αὐτὸς ἐπὶ τὴν πόλιν
ὤρμησεν. Τοῦ δὲ Φιλιππικοῦ προλαβόντος, καὶ τὴν
πόλιν κρατήσαντος, αὐτὸς ἐπὶ τὸν Δαματρὺν ἐλθὼν
ἐν αὐτῷ σὺν τοῖς αὐτοῦ ἠπλίκευσεν. Ὁ δὲ Φιλιππι-
κὸς ἀποστέλλει εὐθέως κατὰ μὲν τοῦ Τιθερίου Μαυ-
ρον τὸν πατρίκιον σὺν Ἰωάννῃ σπαθαρίῳ⁷, τῷ ἐπί-
κλῃν Στρούθῳ, τὸν δὲ Ἥλιαν ὁμοίως μετὰ κούρσου (22)
κατὰ Ἰουστινιανὸν εἰς τὸν Δαματρὺν, καὶ ἕτερον πάλ-
ιν κατὰ τοῦ Βασθακουρίου φυγῇ χρησαμένου⁸. Καὶ
ὁ μὲν Μαῦρος ἅμα τοῦ ῥηθέντος Στρούθου ἐν Βλαχέρ-
ναις πορευθεὶς, εὔρεν τὸν Τιθερίον κρατοῦντα τῇ
μὲν χειρὶ τὸ κιονάκιον τῆς ἁγίας τραπέζης (23) τοῦ
θυσιαστηρίου τῆς ἁγίας Θεομήτορος, καὶ τῇ ἐτέρᾳ
τίμια⁹ ξύλα καὶ ἐν τῷ τραχήλῳ φυλακτὰ (24), ἐξω-
θεν δὲ τοῦ βήματος παρακαθεζομένην Ἀναστασίαν
τὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μητέρα, ἥτις τοῖς ποσὶ τοῦ
Μαύρου κυλινδουμένη ἤτειτο μὴ ἀποκτανθῆναι τὸν
αὐτῆς ἑγγονα Τιθερίον, ὡς μηδὲν ἄτοπον πράξεντα.
Αὐτῆς δὲ τοὺς πόδας τοῦτου κατεχούσης, καὶ μετὰ
λακρύων ἰκετευούσης, εἰσελθὼν ὁ Στρούθος ἔνδον τοῦ
βήματος, βίβ¹⁰ ἀφῆρπασεν αὐτόν· καὶ τὰ μὲν τίμια
ξύλα ἐξ αὐτοῦ ἄρας, ἐπάνω τῆς ἁγίας τραπέζης
ἐπέθηκεν, τὰ δὲ φυλακτὰ¹¹ εἰς τὸν ἴδιον ἐξήρτησεν
τράχηλον, καὶ λαβόντες τὸν παῖδα ἐπὶ τῷ ἄνω Καλ-
λινίκῃ παραπορτίῳ¹² (25), καὶ τοῦτον ἐκδύσαντες
καὶ ἐπὶ τῆς φλοιᾶς ἀπλώσαντες, δίκην προβάτου αὐ-
τὸν ἐλαρυγγόμησαν¹³, καὶ τοῦτον ἐν τῷ ναφῶ τῶν
Ἀγίων Ἀναργύρων, τῷ λεγομένῳ Παυλίνῃ (26), τα-
φῆναι προσέταξαν¹⁴. Χειρωθεὶς δὲ καὶ Βασθακούριος
ὁ πρωτοπατρίκιος καὶ¹⁵ κόμης τοῦ Ὀψικίου, καὶ
αὐτὸς ἀνῆρέθη. Ὁ δὲ Ἥλιος ἅμα τῷ συνόντι αὐτῷ
λαφρὴ ἀνελθὼν ἐν τῷ Δαματρῷ, καὶ εἰς λόγους μετὰ

A ad imperatorem redire milites vererentur, Justi-
niani nomine abdicato, et ejus dominatu repudiato,
Bardanem imperatorum more faustis vocibus
principem salutaverunt, miseruntque ad Chaganum
Philippicum donari sibi postulatam. Chagano, ne
virum proderent, jurejurando interposito fidem
fieri sibi, et pro singulorum capitibus nummum
unum concedi expetente, illi summa pecuniæ con-
festim numerata Philippicum imperatorem simul
acceperunt. Interim classe moram, ut videbatur,
diuturniorem agente, nullisque 318 de suscepta
expeditione a ducibus acceptis litteris, Justinianus
causam conjectatus est. Eductis itaque secum
Opsiciorum manu et Thracensium aliquot mani-
pulis de rerum Chersonæ gestarum successu ex-
ploraturus Sinopen contendit. Igitur dum superio-
res maris regiones speculatur, classem recta in
urbem apertis secundisque velis delatam conspi-
catur, rugituque leonis instar ingenti edito, ipse
pariter in urbem iter et impetum dirigit. Conatus
ejus Philippico sua diligentia prævertente et urbem
præoccupante, ipse Damatrym accessit, et ad eam
cum suis castra applicuit. Philippicus mora omni
penitus abjecta, Maurum patricium et Joannem,
cognomento Struthum, paris dignitatis virum,
adversus Tiberium Eliamque cum expeditorum et
velut ad prædam paratorum militum manu in
Justinianum Damatry receptum, et alium tandem
adversus Basbacerium, qui jam sibi fuga consu-
luerat, mittit. Porro Maurus cum prædicto Strutho
C Blachernas appellens, Tiberium una quidem manu
sanctæ mensæ altaris in sancta Dei matris æde
positi columellam, alia vero pretiosa crucis ligna
complexum, et ex collo reliquiarum thecas geren-
tem appensas, extra tribunalis autem, id est sacra-
rii, septa patris ejus matrem Anastasiam sedentem
offendit, quæ ad Mauri pedes provoluta nepotem
Tiberium, utpote qui nil tetri flagitii admisisset,
a morte vindicandum rogabat. Inter aviæ vetulæ

VARIÆ LECTIONES.

⁷ σπαθαρίῳ A, πατρίκιῳ vulg. ⁸ χρησαμένου A, χρησομ. vulg. ⁹ τίμια A, τὰ τίμια vulg. ¹⁰ βίβ¹⁰ om. A.
¹¹ τὰ δὲ φυλ. A, καὶ τὰ φυλ. vulg. ¹² τῷ — παραπορτίῳ A, τῶν παραπορτίων vulg. ¹³ ἐλαρυγγόμησαν
A, ἐλαριγγόμησεν vulg. ¹⁴ προσέταξαν A, προσέταξεν vulg. ¹⁵ καὶ add. ex A a.

JAC. GOARI NOTÆ.

(20) Bithynos, Mysos, Phrygas, Dardanos, Troas
Opsicium thema comprehendit. Iidem *Obsequiani*,
imperatoris majestatis prodromi satellites, qui
dum comitantur, astant, palatium custodiunt, ὁψι-
κεύουσι.

(21) Nicephorus, βαστάμενος τὸν τοιοῦτον στόλον
πρὸς τὸ Βυζάντιον καταίροντα. Suidas, ἄρμενον, τὸ
ιστίον· inde, ἄρμενίζειν, tela facere. Porcius in
Lexico.

(22) Nicephorus, σὺν ὁπλίῃ λαφρῇ. Anastasius,
cum incursione militari, id est, cum celocibus ar-
matibus.

(23) Sacram mensam unica columella nonnun-
quam fulciri diximus superius.

(24) Miscella, *Phylacteria*.

(25) Παραπόρτια, portas parvulas aliis majoribus
adjunctas, ex Menrsio interpretare juxta Constani-
tium in *Tact.*: Ἐχέτω δὲ τὸ περίφραγμα τοῦ φορ-

D σάτου πύλας τέσσαρας τὰς μεγαλωτέρας, καὶ δημο-
σίας, παραπόρτιά τε μικρὰ περισσώτερα· *habent*
castrorum portas majores et publicas quatuor;
portulas minores multo plures. Anastasii vero fi-
lium in superioribus templi liminibus jugulatum,
vix in mentem possum inducere: quare, Καλλινίκη;
παραπόρτις, vel ut habet Nicephorus, τὴν καλου-
μένην τῶν Καλλινίκων, quadraginta martyrum, vel
quamlibet aliam ecclesiam, cum nominis hujus-
modi apud origines urbis non occurrat, aliud
nusquam, nisi forte Callinices, et ejus posterorum
ædem celebrem ad Blachernas designabunt. Ad-
versam interpretationem tenet Petavius in Nice-
phorum.

(26) A Paulino magistro Theodosii junioris
zelotypia moti jussu capite truncato, Cosmæ et
Damiani inchoatam ædem *Origines CP.* testantur.

num, Antiochum quoque chartophylacem, et alios istis non absimiles instituto offendit, qui sententia scriptis promulgata in sanctam sextam synodum anathema pronuntiaverunt. Cæterum Bulgari per Phileam ad freti Byzantini angustias irrumpentes, ingenti strage edita, ad urbem usque impressionem fecerunt, plurimosque, qui portus fretum trajicerent, quique nuptias opulentissimas et sumptuosissima convivia varia suppellectile argentea et reliquo vasorum apparatu comportato celebrarent, deprehendunt, et in reliquos ad Chrysen usque portam excurrunt; tandem vastitate Thraciæ illata, et ex ea collecto captivorum ingenti numero animantibusque pene infinitis secum abactis salvi et a periculo immunes domos repetierunt. Arabes pariter Misthiam sibi subegerunt, tum vero castris aliis direptis innumeram familiarem necnon animantium prædam omni pretio et æstimatione superiorem collegerunt.

A. C. 705. — Hoc anno Abbas Romaniam armis invasit, et Antiochia Pisidiæ subjugata, prædæ dives recessit. Validus autem terræ motus mensis Peritii die octavo supra vigesimum Syriam concussit. Biennio vero imperii Philippici inter superius memorata 321 transacto, circensibus demum ludis ob festivam imperatorum natalitiorum memoriam celebratis, cum ex Prasinorum parte stetisset victoria, vario apparatus comitatu et musicorum instrumentorum sono, ipso Pentecostes Sabbato, grandi equo vectum procedere imperatori placuit. Publico itaque Zeuxippi balneo lotus cum civibus urbis antiqua nobilitate spectatis pransus est. Cum vero quieti sub meridiem indulgeret, Rufus Opsicii protostrator, ex Georgii patricii et comitis Opsicii, cognomento Boraphi, consilio Theodori quoque Myacii, qui patricius erat hortatu, cum militibus præsidariis, quos in Thracia ex eodem themate regebant, irrumpentes, Philippicum

σοφιστήν γεγονότα τῆς λατρικῆς ἐπιστήμης κοινίστω-
ρά ³⁷ τε τότε ὑπάρχοντα, Ἑλπίδιόν τε διάκονον τῆς
Μεγάλης Ἐκκλησίας, Ἀντιόχον τε τὸν χαρτοφύλα-
κα (37) καὶ ἑτέρους τοῦτων ὁμοιοτρόπους· οἵτινες
καὶ ἐγγράφως ἀνεθεμάτισαν τὴν ἁγίαν ἔκτην σύ-
ν-
οδον. Τῶν δὲ Βουλγάρων διὰ τοῦ Φιλῆα (38) λάθρα ἐπὶ
τὸ Στενὸν καταβρίψαντων, καὶ μεγάλην σφαγὴν πι-
ποικηκότων, καὶ μέχρι τῆς πόλεως ἐκδραμόντων, καὶ
πολλοὺς περαματίζοντας (39), γάμους τε ἐνοσίους ⁴⁰
καὶ δαψιλεστάτους ἀρίστους μετὰ ποικίλου ἀργύ-
ρου ⁴¹ καὶ λοιπῆς ἀποσκευῆς εὐρηκότων, καὶ ἔως τῆς
Χρυσῆς πόρτης διαδραμόντων, καὶ τὴν ἅπασαν Θρά-
κην αἰχμαλωτίζαντων, ὑπέστρεψαν ἀδολοχεῖς εἰς τὰ
ἴδια μετὰ κτηνῶν ἀμέτρων. Ὁμοίως καὶ οἱ Ἀραβεῖς
τὴν Μισθίαν (40) περίλαβον καὶ ἑτερα κάστρα, πλει-
στον τε ⁴² φαιμιλῶν καὶ κτηνῶν ἀναριθμήτων ⁴³
ἄλωτιν ποιησάμενοι.

A. M. 6205. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπιστράτευσεν
Ἀββὰς τὴν Ῥωμανίαν καὶ παρέλαβεν Ἀντιόχειαν
Πισιδίαν μετὰ πολλῆς αἰχμαλωσίας, καὶ ὑπέστρεψεν.
Ἐγένετο δὲ σεισμός μέγας κατὰ τὴν Συρίαν μηνὶ
Περιτίῳ κη'. Διετοὺς δὲ χρόνους τῆς βασιλείας Φιλιπ-
πικοῦ ἐν τοῦτοις παραδραμόντος ⁴⁴, καὶ τοῦ γενεθλίου
Ἰππικοῦ ἐπιτελουμένου, Πρασίνων νικησάντων, ἔδοξε
τῷ βασιλεὶ τῷ σαββάτῳ τῆς Πεντηκοστῆς καθολά-
ριον μετὰ δοχῆς καὶ ὀργάνων εἰσελθεῖν, καὶ λούσα-
σθαι ⁴⁵ εἰς τὸ δημόσιον λουτρὸν τοῦ Ζευξίππου, καὶ
μετὰ πολιτῶν ἀρχαιγενῶν ἀρίστησαι. Ἐν δὲ τῷ με-
σημβρίῳ (41) αὐτὸν, ἐξάπινα διὰ τῆς Χρυσῆς πόρ-
της εἰσῆλθε Ῥούφος ⁴⁶ ὁ πρωτοστράτηγ τοῦ Ὀφι-
κίου (42) ὑποβουλῇ ⁴⁷ τοῦ Γεωργίου πατρικίου καὶ
κόμητος τοῦ Ὀφικίου, τοῦ ἐπὶ κλὴν Βοράφου, καὶ Θεο-
δύρου τοῦ πατρικίου τοῦ Μυακίου ⁴⁸ μετὰ τῶν ταξα-
τῶν (43), ὧν εἶχεν ἐν τῇ Θράκῃ τοῦ αὐτοῦ θέματος,
καὶ εἰσδραμῶν εἰς τὸ παλάτιον, εὗρεν τὸν ⁴⁹ Φιλιπ-
πικὸν μεσημβρίζοντα, καὶ ἀρπάσας αὐτὸν ἀνήνεγκεν

VARIÆ LECTIONES.

³⁷ κοινίστωρα A, κλέστορα vulg. ³⁸ ἐνοσίους A. ³⁹ ἀργύρου A c f, ἀρίστου vulg. ⁴⁰ πλείστον τε
add. ex A a. ⁴¹ ἀναριθμήτων A f, ἀμέτρων vulg. ⁴² παραδραμ. A a, διαδρ. vulg. ⁴³ λούσασθαι A, λούσας
vulg. ⁴⁴ Ρουφίνο; A f. ⁴⁵ ὑποβουλῇ A, ὑπὸ βουλῇ vulg. ⁴⁶ Μυακίου] Ἀμυακίου, A. ⁴⁷ τὸν adu. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

Istum ἀπὸ καυχοδιακων, *caucodiacorum*, ita di-
cam, exstitisse, et caucodiacorum, sive calicum
diaconum recenter institui: ab Anastasio verba
memorata mihi potius judicantur ommissa, quam a
corruptore in Theoph. textum maligne immixta.
Diaconum calicum dicit alius Nicolaum in ecclesia
institutum, cum ei dispertiendi inter plebem Chris-
tianam Dominici sanguinis cura commissa est.
Assererem utique, nisi textus laud vitiandi, et
sincerius exponendi studium ab icris hujusmodi
alienum me faceret.

(37) Ecclesiæ juris dicundi præfectum, et tabu-
larum ejus custodem, in dubiis quæstionibus sol-
vendis primum patriarchæ assessorem, judicem
vero in ecclesiasticis omnibus secundum charto-
phylacem existima: et plura de eodem apud eucha-
logica et Codinum lego.

(38) Phileam ostium Thraciæ Bospori, qui στενὸν,
conjiicio. Nicephorus, τῶν Βουλγάρων ὁπλίτης ὁμο-
λός αὐρώς τοὺς ἐν τῷ ὀρχικῷ βοσπόρῳ οἰκούντας

D ἐπισπίνπτει.

(39) Portum CP. hinc inde trajicientes. Πέρων,
trans CP. locum vocabant: περάματα, lintres tra-
jecturis accommodatos, et πέραματίζειν, lintribus
hujusmodi transvehi.

(40) Ita profecto legendum, Μηδείας, vitata
apud Nicephorum lectio rejicienda. Μετὰ δὲ ταῦτα,
recensitis nimirum Bulgaricis incursibus, καὶ τὸ
τῶν Σαρακηνῶν ἔθνος τῶν Ῥωμαίων κατέθεον χώ-
ραν· καὶ τὰ πλείστα μέρη διατρέγοντες, πλείστην
ὄσσην βλάβην ἀνθρώπων ⁴⁵ καὶ κτηνῶν ἐποιούνο-
τήν τε Μηδεῖαν καὶ ἑτερα πόλειςματα συμπαράλαμ-
δάνουσι. Misthiam Lycæoniæ urbem ex Ortelio du-
bie loquente, certo conjicias.

(41) Nicephorus, εἰς ὑπνον κατὰ τὴν μεσημβρίαν
τῆς ἡμέρας καιρὸν ἐτρέπετο.

(42) Comitæ illius thematis stratorem primum
concipere: ὀπηρετῶν τινα, posuit Nicephorus.

(43) Nicephorus, στρατιωτῶν.

εἰς τὸ ὄρνυτοῦριον τῶν Πρασίνων (44), κακεῖ ⁴⁸ αὐτὸν ἐτύφλωσεν μηδὲν δειγνυκός ⁴⁹. Τῇ δὲ ἐπαύριον, ἦγουν τῇ Πεντηκοστῇ, σωρευθέντος τοῦ λαοῦ εἰς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν, ἐστέφθη Ἀρτέμιος ὁ πρωτοσηκρητὴς (45), μετονομασθεὶς Ἀναστάσιος. Τῷ δὲ σαββάτῳ ἐτυφλώθη Γεώργιος καὶ Θεόδωρος ὁ Μυάκιος, καὶ τῷ δευτέρῳ σαββάτῳ ἐτυφλώθη Γεώργιος ὁ Βούραφος, καὶ ἐξωρίσθησαν ἐν Θεσσαλονίκῃ ⁵⁰.
privati sunt, secundo vero Sabbato Georgius Buraphus eadem pœna multatus, qui Thessalonicam in exsilium deportati sunt.

A. M. 6206. — Ῥωμαίων βασιλέως Ἀρτεμίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐκούρσευσεν Μασαλμᾶς τὴν Ῥωμανίαν, καὶ σκυλεύσας τὴν Γαλατίαν ὑπέστρεψεν μετὰ αἰχμαλωσίας καὶ σκύλων πολλῶν. Ὁ δὲ Ἀρτέμιος στρατηγὸς ἱκανωτάτους προβαλόμενος εἰς τὰ βαρβαρικά θέματα, καὶ λογιστάτους εἰς τὰ πολιτικά, ἐν ἀδείᾳ διετέλει. Τῶν Ἀράβων δὲ ὀπλιζομένων κατὰ Ῥωμανίαν (46) διὰ τε γῆς καὶ θαλάσσης, ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς ἀρχοντας ἐν Συρίᾳ πρὸς Οὐαλίδ, ὡς ὅθην τὰ τῆς εἰρήνης προσλαλῆσαι, Δανιὴλ τὸν Σινωπίτην, πατρίκιον καὶ ὑπαρχον τῆς πόλεως, ἐντειλόμενος αὐτῷ ἐν ἀκριβείᾳ διερευνῆσαι διὰ τῆς κατὰ Ῥωμανίαν ⁵¹ κινήσεως καὶ δυνάμεως αὐτῶν. Τοῦ δὲ ἀπελθόντος καὶ ὑποστρέψαντος ⁵², ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ τὴν μεγάλην κατὰ τῆς βασιλίδος πόλεως διὰ τε γῆς καὶ θαλάσσης ἐξόπλισιν αὐτῶν, ὅτι Ἐκαστος φρονιζέτω τὰς ἑαυτοῦ δαπάνας ἕως τοῦ τριητοῦς χρόνου, ὁ δὲ τούτου ⁵³ ἀπορῶν ἀποτρεχέτω τῆς πόλεως. Ἐπέστησε δὲ ⁵⁴ ἐπείκτας, καὶ ἤρξατο κτίζειν δρόμονας τε καὶ δόχρεις ⁵⁵ καὶ τὰ παρὰ τὰ ἀνεκὰ ⁵⁶ νισε ⁵⁷ τείχη ὡσαύτως καὶ τὰ χερσαία στήσας τοξοβολίστρας καὶ τετραρέας ⁵⁸ εἰς τοὺς πύργους καὶ μαγγανικά (47) καὶ κατὰ τὸ δυνατόν αὐτῷ τὴν πόλιν ὀχυρώσας, γεννήματά τε πλείστα εἰς τὰ βασιλικά ὠραία (48) ἀπέθετο, καὶ καθ' ἑαυτὸν ἡσφαλίσαστο, demum frugum et seminum vi in imperatoris horreis ipse servandis, quæ reconliferat, curam omnem apposuit.

A. M. 6207. — Ἀράβων ἀρχηγοῦ Σουλεῖμᾶ ἔτος α'.
Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Γερμανοῦ ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἀπεθίω Οὐαλίδ, καὶ Σουλεῖμᾶν διαδέχεται αὐτοῦ ⁵⁹ τὴν ἀρχήν. Τῷ δ' αὐτῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς βασιλείας Ἀρτεμίου (49), τοῦ καὶ Ἀναστασίου,

A meridiana relaxatione solutum reperientes, raptum e lecto in Prasinorum ornatorium abduxerunt, ibique nullo pene propositi eorum conscio oculos effoderunt. Postera die, quæ fuit Pentecostes, populo in Magnam ecclesiam confertim concervato, Artemius protoascretis, Anastasius cognominatus, imperii tænia redimitus est. Sabbato sequenti Georgius et Theodorus Myacius oculorum lumine

A. C. 706. — Romanorum imperatoris Artemii annus primus.

Hoc anno Masalmias Romaniam excursionibus infestavit, et per Galatiam grassatus, promiscua multitudine in captivitatem acta, pluribusque ablatis spoliis, domum repetiit. Artemius autem ducibus probatissimis, qui equestres regerent ordines, aliisque eruditissimis, qui res politicas administrarent, institutis, ipse a tumultu vivebat immunis et alienus. Arabibus porro in Romanum imperium terra marique arma parantibus, inperator ex suis optimatibus nonnullos, qui de pace habenda tractatum haberent, ad Valid delegavit, maxime Dancielem Sinopensem patricium et urbis prefectum, hoc præ cunctis injuncto, ut de Saracenorum in Romaniam expeditione et eorum viribus notitiam accuratam referret. Eo igitur iter aggresso ac mox redeunte, armorum apparatus, qui fidem omnem superaret, in urbem terra marique instructum renuntiavit. Singuli quique, ait, in triennium sumptus omnes providento, qui sibi non est satis, urbe egreditor. Tm vero 322 prefectis operarum creatis, celoces naves et biremes cœpit condere, et posita ad mare urbis mœnia, continentique obversa restaurare, et arcubalistas petrobolosque et machinas alias ad turres passim disponere, magnaue reposita, et pro viribus urbe tutissime monita.

A. C. 707. — Arabum ducis Suliman annus primus. Cpoleos episcopi Germani annus primus.

Hoc anno Valid leto exstinctus est, ejusque principatum Suliman excepit. Eodem porro secundo imperii Artemii, qui etiam Anastasius, indictione

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁸ κακεῖ A, κακεῖσε vulg. ⁴⁹ ἐγνυκός A. ⁵⁰ εἰς Θεσσαλονίκην. ⁵¹ Ῥωμανίαν A, Ῥωμανίαν vulg. ⁵² ὁ δὲ ἀπελθὼν καὶ ὑποστρέψας A. ⁵³ τούτου A, τούτο vulg. ⁵⁴ ἐστησέν τε A. ⁵⁵ ἀνεκίνησε a, στήσας A, κτίσας vulg. ⁵⁶ τετραρέας A, τεραρέας f, τεραραίας vulg., πετραραίας mg. ⁵⁷ Σουλ. διαδ. αὐτ. A, διαδ. αὐτ. Σουλ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(44) Miscella, ad oratorium Prasinorum. Cedrenus, εἰς τὸ ἀρματώριον τῶν Πρασίνων, ad Prasinorum armatorium. Ἄρματα vero dictio cum currus tum arma, hæc recentiore, illos antiqua significandi consuetudine referat; locum quo Prasinorum quadrigæ, vel arma et ornamenta ad Circenses agones parabantur, ἀρματώριον, vel ὄρνυτοῦριον indicabit.

(45) Nicephorus: Ἀναγορεύουσιν εἰς βασιλείαν Ἀρτέμιον Φιλίππου γραμματέα, οὗς τῇ Ἰταλῶν φωνῇ καλοῦσιν ἀσηκρητὴς.

(46) Ante ὅτι Ἐκαστος deest aliquid ex Anast. et

S. Niceph., apud quos isthæc ex persona Artemii leguntur, ita præcipientis, audito tanto illo Saracenorum apparatu. COMBERIS.

(47) Primum Historia miscella reddit, arcubalistas, secundum vice Meursius πετραρεῖα, sive πετραρέας supponit: tertium Nicephorus exponit, πολεμητήρια ὄργανα de reliquis idem consulendus.

(48) Moschopulus apud Meursium, ὠρεῖον, τὸ σιτοδοχεῖον, horreum. Consentit Miscella.

(49) In annum Artemii primum, eumque ineuntem tantummodo Germani in thronum CP. translationem reponendam sequentes rationes docent:

decima tertia, mensis Augusti die undecimo, e A
Cyzicena metropoli Cpolim Germanus translatus
est. Decretum super ea translatione quod mox
subjicietur, promulgatum fuit: Suffragio atque con-
sensu religiosorum presbyterorum, diaconorum,
et totius sanctioris cleri, sacrique senatus, et hu-
jusce a Deo custoditæ imperatricis civitatis uni-
versi populi Christum amantis, divina gratia, quæ
infirmis semper curat et, quæ desunt, adimplet,
Germanum sanctissimum metropolitam et præsi-
dem Cyzici metropoleos, in episcopum hujus a Deo
servatæ urbis et reginæ urbium transfert. Facta
est hæc translatio coram Michael sanctissimo
presbytero et apocrisario apostolicæ sedis, cæte-
risque sacerdotibus et episcopis præsentibus, Ar-
temio imperante. Porro Artemius intelligens Sara-
renorum classem Alexandria in Phœniciam ligno-
rum cypressinorum secandorum causa cursum in-
stituisse, expeditiora ex tota classe navigia deli-
gens, militares copias ex Opsicii themate in eam
imposuit omnesque Rhodum convenire jussit, qui-
bus ducem atque caput Joannem Magnæ ecclesiæ
diaconum, qui tum generalis logothetæ munere
fungebatur, præfecit. Is ubi Rhodum appulit, totaque
classis illic convenit, cum ducibus collocutus est,
ut inde solverent, et in Phœniciam trajicerent, ad
incendenda ligna, reliquumque omnem, qui illic
reperiretur, Agarenorum apparatus. Cunctis pro-
positum uno sensu excipientibus, soli Opsiciani
refragati sunt, et imperatori quidem debitos hono-

τῆς ὡς ἰνδικτιῶνος μηνὶ Αὐγούστῳ ια', μετετέθη
Γερμανὸς ἀπὸ τῆς μητροπόλεως Κυζίκου εἰς Κων-
σταντινούπολιν· ἐφ' ἧ καὶ κιτατόριν μεταθείσθαι τὸ
ὑποτεταγμένον ἐκπεφώνηται· Ψήφῳ καὶ δοκιμα-
σίᾳ (50) τῶν θεοσεβαστάτων πρεσβυτέρων καὶ διακό-
νων, καὶ πάντῃ τοῦ εὐαγοῦς κλήρου, καὶ τῆς ἱερᾶς
συγκλήτου, καὶ τοῦ φιλοχρίστου λαοῦ τῆς θεοφυ-
λάτου ταύτης καὶ βασιλίδος πόλεως, ἡ θεία χάρις
ἡ πάντοτε τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσα, καὶ τὰ ἐλλεί-
ποντα ἀναπληροῦσα ὡς, μετατίθεται Γερμανὸν τὸν
ἐσώτατον μητροπολίτην καὶ ὡς πρόεδρον τῆς Κυ-
ζίκου ὡς μητροπόλεως, εἰς ἐπίσκοπον ταύτης τῆς
θεοφυλάτου καὶ βασιλίδος πόλεως. Ἐγένετο δὲ ἡ
παροῦσα μετάθεσις κατὰ παρουσίαν (51) Μιχαὴλ τοῦ
ὁσιωτάτου πρεσβυτέρου καὶ ἀποκρισιαρίου τοῦ ἀπο-
στολικοῦ θρόνου καὶ λοιπῶν ἱερέων καὶ ἐπισκόπων,
ἐπὶ Ἀρτεμίου βασιλέως. Μαθὼν δὲ ὁ Ἀρτέμιος, ὅτι
στόλος ὡς τῶν Σαρακηνῶν ἀπὸ Ἀλεξανδρείας ἐπὶ τὴν
Φοίνικα ὡς ἀνέδραμεν ὡς πρὸς τὴν κόψαι ξυλὴν κυπα-
ρισσίην (52), ἐπιλεξάμενος ἐκ τοῦ οἰκείου στόλου τὰ
εὐδρομα σκάφη, ἔβαλε ταξίτους ὡς ἐκ τοῦ Ὀψικίου
θέματος ὡς, καὶ εἰς τὴν Ῥόδον ἀθροισθῆναι πάντας
ἐκέλευσεν, καὶ προσβάλετο ὡς στρατηγὸν καὶ κεφα-
λὴν αὐτῶν τὸν διάκονον Ἰωάννην τῆς Μεγάλης Ἐκ-
κλησίας τὸ ὡς τηνικαῦτα λογοθέτην γενικὸν (53)
ὁπάρχοντα. Αὐτοῦ δὲ ἐν τῇ Ῥόδῳ καταλ.θόντος, καὶ
τῶν πλωτῶν συναθροισθέντων, διελάλει τοῖς ἀρχοῦσι
περὶ ὡς τοῦ ἀποκινῆσαι αὐτοὺς, καὶ ἀπελθεῖν εἰς τὴν
Φοίνικα ὡς, πρὸς τὸ καῦσαι τὴν ξυλὴν καὶ τὴν εὐρι-
σκομένην ἐξάρτισιν ὡς τῶν Ἀγαρηκῶν ὡς. Πάντων δὲ

VARIE LECTIONES.

ὡς τῆς add. ex A. ὡς ἀναπληροῦσα A, συμπλ. vulg. ὡς μητροπ. καὶ om. A. ὡς Κυζικηνῶν A. ὡς στόλος A,
ὁ στόλος vulg. ὡς τὸν Φοίν. A, τὴν Φ. vulg. ὡς ἀνέδρ. A f, ἐξέδρ. vulg. ὡς ταξίτους A, ταξίτας
vulg. ὡς τοῦ οἰκείου θέμ. A f. ὡς προσβάλ. A, προσεβ. vulg. ὡς τὸ add. ex A. ὡς τοῖς ἀρχ. περὶ τ. ἀποκ.
αὐτ. A, περὶ τ. ἀπ. αὐτ. τ. ἀρχ. vulg. ὡς τὸν Φ. A, τὴν Φ. vulg. ὡς ἐξάρτισιν A, ἐξάρτησιν vulg. ὡς Σα-
ρακηνῶν A f.

JAC. GOARI NOTÆ.

1. Anno Leonis decimo tertio, indictione 13, post
annos pontificatus quatuordecim, menses quinque,
et dies tres, Germanum sede depulsum verbis quam
apertis declarat Theophanes ad annum Leonis
præfatum, et ex eo Anastasius habet: *Summo sa-
cerdotio functus (est) Germanus) annis 14, mensibus 5,
diebus 7, anni vero illi, dies et menses a Januarii
die septimo, ut ibidem scribit Theophanes, vel ut
Anastasius, vir illius Januarias, qui in eundem inci-
dit, et quo Germanus exauktoratus, sursum nu-
merandi ab Artemii anno primo, indictionis 13,
characterē dignoscendo principium deducunt. Er-
ror itaque Theophanis aut librarii annum Artemii
secundum primi vice reposuit. 2. Constantinopoli-
tanæ sedis dignitas indictione decima tertia Ger-
mano, si bene numeret, delata fuit, circuli sequen-
tis decima tertia pariter abrogata: prior autem
illa in Artemii annum primum incurrit. 3. Ratio
tertia ipsa Theophanis auctoritate stabilitur. Annus
Germani pontificatus vertens et integer, ut ex ejus
laterculo colligo, Artemii anno secundi vertenti
quoque et integro ex æquo commensuratur: at
mensis Augusti die quarto (hunc quippe numerum
anni quatuordecim diebus 7 et mensibus quinque
conjuncti desiderant) concessum tradit Theophanes.
Ejus igitur auspicia ab ipsius Artemii anno primo,
licet exeunte, petenda. 4. Artemius annum imperii
secundum numerans indictionem decimam quartam
reperit: ut enim Leo imperii sui anno decimo ter-*

tio indictionem decimam tertiam sociam nactus est,
et primam primi; ita circuli præeuntis ultimam
Theodosius anno unico sceptris potitus, præcessor
vero Artemius anno secundo dejectus decimam
quartam anno eodem sortitus est: eam ob rem
Germanus decima tertia institutus ab ejus anno
primo in CP. sedem translatus asseritur. 5. Indi-
ctiones sursum deorsumque numeratæ, et tum
præviis, tum succedentibus collatæ quartam ac de-
cimam Artemii secundo designant: annon itaque
tertia et decima Germani translatione notata Ar-
temii ejus anno primo attribuenda? Hæc ergo, quam
explanamus de Germano in CP. thronum transve-
hendo historia in annum priorem revocata, præ-
sentibus verbis in verum sensum restituendis cor-
rectionem hujusmodi appono: Τῷ δ' αὐτῷ πρώτῳ
ἔται τῆς βασιλείας Ἀρτεμίου, ὡς ἰνδικτιῶνι, μηνὶ
Αὐγούστῳ δ' μετετέθη Γερμανὸς, καὶ τὰ ἐξῆς.

(50) Hæc propria episcoporum et his majorum
instituendorum formula verbo μετετέθη in προ-
χειρίζεται formula: de qua euchologium consi-
derandi episcopi ritum proferens.

(51) Ac forsitan ejus rogatu, ut quam citius hære-
ticus Joannes exturbaretur.

(52) Nicephorus, ναυπηγησίμοις ξύλοις κυπαρισ-
σῖνοι; ἐνεχεν.

(53) Idem: Τῶν δημοσίων φόρων λογιστὴν, ὃν
λογοθέτην γενικὸν οἶδε καλεῖν ἡ συνήθεια.

προθύμως ὑπακουσάντων, οἱ τοῦ Ὀψικίου οὐ κατέδεδξαντο· καὶ τὸν μὲν βασιλέα ἀνέσκαψαν, τὸν δὲ διάκονον Ἰωάννην βομφαίαις ἀνείλον. Ἐντεῦθεν λοιπὸν οἱ στόλοι διαιρεθέντες εἰς τοὺς ἰδίους ἀπέπλευσαν τόπους. Οἱ δὲ κακοῦργοι κατὰ τῆς βασιλίδος ἀνέβαλον πόλεως.⁷⁵ Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν⁷⁶ ἐν τῷ Ἀδραμυτίῳ⁷⁷, ἀκεφαίων ὄντων, εὗρον ἐκεῖ ἄνδρα ἐντόπιον Θεοδόσιον ὀνόματι, ἐκλήπτουρα τῶν δημοσίων φόρων (54) ὑπάρχοντα, ἀπράγμονά τε καὶ ἰδιώτην, καὶ προστρέψαντο αὐτὸν⁷⁸ βασιλεῦσαι. Ὁ δὲ φυγῇ χρησάμενος εἰς τὸ ὄρος ἐκρύβη. Εὐρόντες δὲ αὐτὸν εὐφήμησαν βιασάμενοι ὡς βασιλέα. Ὁ δὲ Ἀρτέμιος ταῦτα μαθὼν, ἐπέστησε τῇ πόλει οἰκειαχούς αὐτοῦ ἀνθρώπους ἄρχοντας⁷⁹ ἅμα τοῦ κατασκευασθέντος ὑπ' αὐτοῦ στόλου, καὶ ἐξοπλίσας αὐτοὺς αὐτὸς ἐξήλθεν ἐν Νικαίᾳ τῇ πόλει, κάκεισε ἑαυτὸν⁸⁰ ἡσυχάζετο. Οἱ δὲ ἀνάρται ἀναβαλόντες καὶ συγκινήσαντες⁸¹ ὅλον τὸ θέμα τοῦ Ὀψικίου καὶ τοὺς Γοτθόγραικούς, συλλαμβάνονται πλείστα μικρά τε καὶ μεγάλα πραγματευτικὰ σκάφη, καὶ διὰ τε γῆς καὶ θαλάσσης⁸² ἐν Χρυσούλει ἀνέδραμον. Τοῦ δὲ τῆς πόλεως στόλου (55) εἰς τὴν λιμένα τοῦ Ἀγίου Μάμαντος ὁρμῶντος, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπολέμουν ἀλλήλους ἐπὶ μῆνας ἕξ⁸³. Τοῦ δὲ τῆς πόλεως στόλου ἐπὶ τὸν τοῦ Νεωρίου⁸⁴ τῆς πόλεως λιμένα μεθορμίσαντος, περάσας ὁ Θεοδόσιος τὰ Θρακίᾳ ἐκράτησεν μέρη. Προδοσίας δὲ γενομένης διὰ τῆς πόρτης τοῦ μοναστηρίου τῶν Μλαχερωνῶν, τὴν πόλιν ἔλαβον. Οἱ δὲ παράνομοι λαοὶ τοῦ Ὀψικίου ἅμα τῶν Γοτθόγραικῶν τῇ νυκτὶ εἰς τοὺς οἴκους τῶν πολιτῶν διαδραμόντες, μεγίστην εἰργάσαντο ἄλωσιν, μηδενὸς φειτάμενοι·⁸⁵ τοὺς δὲ ἐν αὐτῇ ὑπάρχοντας τοῦ Ἀρτεμίου ἄρχοντας Γερμανῶν τῷ πατριάρχῃ⁸⁶ Κωνσταντινουπόλεως συλλαβόμενοι ἐν Νικαίᾳ ἀπήγαγον πρὸς πίστωσιν Ἀρτεμίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ὄντων. Ὁ δὲ Ἀρτέμιος τοὺτους θεασάμενος ἀπέγνω ἑαυτοῦ⁸⁷ καὶ αὐτὸν παρέδωκεν, λόγον τε ἀπαθείας αἰτησάμενος τὸ μοναδικὴν περιβάλετο σχῆμα. Ὁ δὲ Θεοδόσιος ἀδελφῇ τοῦτον διατηρήσας, ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐξώρισεν. Ἐδασίλευσεν δὲ Φιλίππικος μὲν⁸⁸ ἔτη β', Ἀρτέμιος δὲ ἔτος ἐν καὶ μῆνας γ'. Λέων δὲ τῶν Ἀνατολικῶν στρατηγὸς ὢν, Ἀρτεμίου ὑπερμαχῶν οὐχ ὑπετάγη Θεοδοσίῳ· εἶχεν δὲ συμπνέοντα αὐτῷ καὶ συντρέχοντα.⁸⁹ Ἀρτάβαζον Ἀρμένιον τῶν Ἀρμενικῶν στρατηγὸν, ᾧ καὶ συνέθετο δοῦναι τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα εἰς γυναῖκα, ὃ καὶ πεποίηκεν.

A res negaverunt, Joannem vero diaconum gladiis peremerunt. Ex quo classis divisa, et singuli in patriam suam reversi sunt. Rebelles autem in reginam urbem **323** recta contendere. Cum vero ad Adramytium applicuissent, hominem quemdam hujus loci indigenam nomine Theodosium publicorum vectigalium exactorem, a rebus agendis alienum ac privatum, ibi forte repertum, ipsi nullo sub capite militantes et sine duce ad imperium capessendum hortati sunt. Ille fuga lapsus, in monte delituit, quem tandem inveniētes, vinque inferentes, imperatorem salutavere. Eo comperto Artemius domesticos suos optimates una cum classe quam ipse instruxerat atque armis ornarat, urbis custodiæ deputavit, ipse in urbem Nicæam recessit, probeque se munit. Porro rebelles resumptis animis commoti, tota Opsicii regione et Gothogræcis in socia arma impulsis, multis magnis parvisque negotiatorum navibus convectatis, Chrysopolim terra marique fluunt. Cum autem urbis classis in portu sancti Mamantis stationem ageret, per menses sex continuos singulis diebus inter utrosque pugnatum est. At reginæ urbis classe in Neoterii urbis portum tandem se subducente, Theodosius freto trajecto Thraciæ partes occupatum irruit. Factaque ad Blachernarum murum, qui unus et singularis est, proditiōne, urbem in suam potestatem recepere. Sceleratæ vero Opsicii cohortes sociis Gothogræcis adjunctæ in civium domos noctu convolantes, magnam vastitatem et incendium nullius ædis data exceptione, intulere, comprehensisque quos ibi reperere Artemii amicis, una cum Germano Cpoleos antistite, Nicæam deportant, Artemium adjunctumque et bene affectum ipsi exercitum de iis quæ successerant certiores facturi, et securitatis obtinendæ pactum firmatur. Artemius iis conspectis de rerum suarum salute desperavit, et vitæ sibi relinquendæ servandæque fide accepta, dedit manus, et monasticum habitum induit. Theodosius salvum eum esse jubens Thessalonicam in exsilium egit. Imperavit itaque Philippicus annos duos et menses novem, Artemius annum unum et menses tres. Cæterum Leo orientalium copiarum dux, Artemii partibus ubique propugnatis, Theodosio minime paruit, et in eumdem sensum conspirantem et auxiliatorem habuit Artabasdam Armeniæ ortum et Armenicarum cohortium ducem, cui filiam conjugem locare fuerat pollicitus, quod postmodum exsecutus est.

VARIE LECTIONES.

⁷⁵ ἀνέβαλον πόλεις A, ἀνέβαλλον πόλιν vulg. ⁷⁶ αὐτῶν adl. ex A. ⁷⁷ Ἀδραμυτίῳ A a f, Ἀδραμυντίῳ vulg. ⁷⁸ αὐτὸν A f, αὐτοῦ vulg. ⁷⁹ ἄρχοντας om. A f. ⁸⁰ ἑαυτὸν A, αὐτὸν vulg. ⁸¹ κινήσαντες f. ⁸² καὶ θαλ. A, καὶ διὰ θαλ. vulg. ⁸³ τοῦ δὲ τῆς πόλ. — ἐπὶ μῆνας ἕξ om. A a. ⁸⁴ Νεωρίου A f, Νεωτερίου vulg. ⁸⁵ ἅμα Γερμ. τῷ πατρ. A, ἅμα τῷ Γερ. vulg. ⁸⁶ ἐξουτοῦ A f, ἑαυτοῦ vulg. ⁸⁷ ἐβασ. δὲ Φιλ. μὲν A, ἐβασ. Φ. vulg. ⁸⁸ αὐτῷ καὶ συντρ. A, καὶ συντρ. αὐτῷ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(54) Idem, τῶν δημοσίων φόρων πράκτορα.
(55) Unus CP. portus variâ pro vario situ nomina sortitur. Occidentem quæ pars respicit, et est ad Blachernas, a sancto Mamante appellatur; orientior altera, νεώριον est. Illam ergo classe

urbica tenente, Thraciam appellere non poterat hostilis Theodosii exercitus. Ubi in νεώριον secessit urbica classis, Theodosius locum relictum et Thracicas partes occupavit. Conferenda his CP. Topographia Gyllii lib. iv, cap. 6.

324 A. C. 708. — *Romanorum imperatoris Theodosii annus primus.*

Hoc anno Masalmes in Cypolim expeditionem suscepit, ac ideo Sulimanem terra, Umarum vero mari datis utrique exercitibus præmisit, ipse amplo belli apparatu coacto retro secutus est. Suliman autem et Baccharus Amorium profecti, litteris ad Leonem datis, Romanum, aiunt, imperium ad te pertinere novimus : eam obrem huc te confer, et de pace inter nos servanda una simul tractatum habeamus. Suliman itaque Amorium præsidio vacuum, Orientis vero ducem inimicitias cum imperatore servandæ in Artemium fidei gratia agentem, Masalmanem ibidem expectare consiliatus, urbem obsedit. Cum vero urbi jam vicinus astaret, Saraceni Leonem ducem salutatum imperatorem faustis vocibus excipientes, cives ut idem ipsi præstarent, sollicite rogabant. Ubi Saracenorum affectum in salutando Leone notum habuerunt Amorii cives, ipsi pariter imperatorem proclamaverunt. Urbem autem præsidio duobusque vacuum manibus hostium cito perdendam Leo perpendens, Sulimani scribit : Si nos de pace colloquium habituros cupis convenire, ut quid urbem istam occupare moliris? Ad hæc ille : Veni tantum, et abscedo. Dux igitur, fide a Sulimane accepta, cum equitibus trecentis ad eum profectus est. Agareni loriciis ornati et armis probe muniti, eo conspecto, venerunt obviam et spatio ad medium milliare a castris semoto in aciem compositi steterunt. Cum vero tribus diebus continuis ad eos itaret, de pace servanda et eorum ab urbe recessu frequentibus colloquiis agebant. Responderunt illi : *Compone pacem, et confestim discedemus.* Porro Saracenos de eo apud se delinendo consilium habere suspicatus, Saracenorum illustres quosque ad cœnam vocavit, qui dum convivantur, Suliman Saracenos loricanos ter mille submisit, qui eum, ne forte elaboretur, impedirent. Eo explorato, qui stabat in excubiis illi renuntiavit : Saracenorum equitum manus undequaque nos circumvallat. Tum ex eis unus, Zuber nomine, oquo insidens, et in eorum conspectu stans, Servus, ait, magna pecuniarum vi furto sublatâ, fugam arripuit, eapropter equos conscendimus. Eorum estu perspecto, respondet dux : *Ne vos illa cura sollicitet; quocunque enim ille fugerit, in castris nostris reperietur.* De ita gesta tristior effectus, ut

A. M. 6208. — *Ρωμαίων βασιλέως Θεοδοσίου έτος κ'.*

Τούτῳ ᾧ ἔτι ἐπευεράτωσε Μασαλμῆς ⁵⁵(56) κατὰ Κωνσταντινούπολιν, καὶ προέπεμφεν Σουλεϊμάν μετὰ στρατοῦ διὰ ξηρῶς, Οὐμαρον δὲ διὰ θαλάσσης. Αὐτὸς δὲ ὀπίσω αὐτῶν μετὰ πολλῆς ἀποσκευῆς πολεμικῆς ἦκεν. Σουλεϊμάν δὲ καὶ Βάχχαρος ⁵⁷ ἐπὶ τὸ Ἀμώριον φθάσαντες γράψουσιν πρὸς Λέοντα τὴν ⁵⁸στρατηγὸν εἶναι Ἀνατολικῶν, ὅτι Οἶδαμεν, ὅτι ἡ βασιλεῖα τῶν Ρωμαίων σοὶ ἀρμόζει, ἐλθέ οὖν πρὸς ἡμᾶς, καὶ ὥς λαλήσωμεν ⁵⁹σοι ⁶⁰τὰ πρὸς εἰρήνην. Θεωρήσας οὖν ὁ Σουλεϊμάν τὸ Ἀμώριον (57) στρατὸν μὴ ἔχον, καὶ τὸν στρατηγὸν ⁶¹ἐν ἔχθρῳ διακαίμενον διὰ τὴν πρὸς Ἀρτέμιον ⁶²συνμαχίαν, παρεκάθεισεν αὐτὸν ⁶³, βουλόμενος ἐκεῖ ἐκδέξασθαι τὴν Μασαλμῆν ⁶⁴. Ἀμὰ δὲ ἐπλησίασεν τῇ πόλει, ἤρξαντο οἱ ⁶⁵Σαρακηνοὶ εὐφημεῖν τὴν στρατηγὸν Λέοντα βασιλεῖα, παρακαλοῦντες καὶ τοὺς ἔσω τὸ αὐτὸ ⁶⁶ποιεῖν. Ἰδόντες δὲ οἱ τοῦ Ἀμωρίου, ὅτι οἱ Σαρακηνοὶ πύθον αὐτὴν εὐφημῶν, εὐφμήσαν καὶ αὐτοί. Γινούς δὲ ὁ στρατηγὸς ὅτι ταξάτων καὶ ἀρχόντων οὐκ ὄντων ⁶⁷μέλλει ἀπολέσθαι ⁶⁸τὸ Ἀμώριον, ὅτι οἱ τῷ Σουλεϊμάν, ὅτι Ἐὰν θέλῃς ἵνα ἔλθω πρὸς σέ καὶ τὰ πρὸς εἰρήνην λαλήσωμεν, διὰ τί παρακαθέξῃ ⁶⁹τὴν πόλιν; Ὁ δὲ πρὸς αὐτόν· Ἐλθέ, καὶ ἀναχωρῶ. Καὶ λαβὼν ὁ στρατηγὸς λόγον παρ' αὐτοῦ ⁷⁰μετὰ τετρακισίων ⁷¹καβαλλήρων παραγίνεται πρὸς αὐτόν. Ἰδόντες δὲ αὐτὸν οἱ Ἀγαρηνοὶ φοβήσαντες τὰ λυφίκει ⁷²αὐτῶν καὶ τὰ κοτάφρακτα, ὀπήνησαν αὐτῷ, καὶ ἡπλίκευσαν ἀπὸ ἡμίσεως μίλου τοῦ προστάτου αὐτῶν. Ἐπὶ τρισὶ δὲ ἡμέραις προσερχομένου αὐτοῦ πρὸς αὐτούς, ἐλάλουν τὰ πρὸς εἰρήνην καὶ τοῦ ⁷³ἀναχωρῆσαι αὐτοὺς τῆς πόλεως. Οἱ δὲ ἐφασκον, ὅτι Ἐσείχησον τὴν εἰρήνην, καὶ τότε ἀναχωροῦμεν. Γινούς δὲ ὁ στρατηγὸς ὅτι βούλονται αὐτὸν κραεῖσθαι, ἐκάλεσεν ἐκ τῶν ἐμφανῶν Σαρακηνῶν πλείστοις εἰς δειπνον, καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν ἀπέστειλεν Σουλεϊμάνν τρισχιλίους Σαρακηνούς λωρικότους κυκλῶσαι καὶ φυλάττειν αὐτὸν πρὸς τὸ μὴ διαδρᾶσαι. Ἡ δὲ βίγλα (58) γινούσα ἐμήνυσεν ⁷⁴αὐτῷ, ὅτι Πλήθος Σαρακηνῶν ἴστανται κύκλῳ ἡμῶν ⁷⁵καβαλλήριοι. Ἐλθὼν δὲ εἰς ἐξ αὐτῶν καβαλλήριος ὀνόματι Ζούδερ, ἔστη ἐμπροσθεν λέγων, ὅτι Δούλος ἐφυγεν κλέψας χρήματα ⁷⁶πολλὰ, καὶ δι' ἐκεῖνον ⁷⁷ἐκαβαλλικεύσαμεν. Ὁ δὲ στρατηγὸς τὴν εἰρήνην τῆς ἀπάτης ⁷⁸αὐτῶν ἐγνωκώς, ἔφη πρὸς αὐτούς· Μὴ περισπασθῆτε.

VARIAE LECTIONES.

⁵⁵ Μασαλμῆς A, Μεσελμῆς f. ⁵⁷ Βάχχαρος A. ⁵⁸ τὸν add. ex A. ⁵⁹ λαλήσωμεν A, λαλήσομεν vulg. ⁶⁰ σοι om. A f. ⁶¹ καὶ πρὸς τὸν στρατ. A. ⁶² Ἀρτεμίου A f. ⁶³ αὐτὸ α, αὐτῷ A, αὐτὸν vulg. ⁶⁴ καὶ τὸν Μασαλμῆν A. ⁶⁵ οἱ add. ex A. ⁶⁶ τὸ αὐτὸ A, τοῦτο vulg. ⁶⁷ μὴ ὄντων A. ⁶⁸ ἀπολέσθαι A, ἀπόλλυσθαι vulg. ⁶⁹ παρακαθέξῃ A, παρασκευάζῃ vulg. ⁷⁰ παρ' αὐτῶν A. ⁷¹ τετρακός. A, τριακ. vulg. ⁷² τ. λωρ. αὐτῶν x. τ. κατ. A, τ. λωρ. x. τὰ κατ. αὐτῶν vulg. ⁷³ τοῦ add. ex A. ⁷⁴ ἐμῆνυσεν A, ἐδήλωσεν vulg. ⁷⁵ ἴστ. κύκλῳ ἡμῶν A, x. ἡμ. ἴστ. vulg. ⁷⁶ χρήμα πολὺ A f. ⁷⁷ ἐκεῖνον A, ἐκεῖνον vulg. ⁷⁸ τῆς ἀπάτης add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(56) Μουσαλμῆς scribitur apud Niceph. qui mille et octoginta ejus naves recenset.

(57) Ἀμώριον, scribet inferior. Suidas : Ἀμώριον καὶ Ἀμωρος πόλις τῆς μεγάλης Φρυγίας. Ὁ πολιτὴς Ἀμωριεύς. Ἀμωρῆας quoque, et Ἀμωρῆας reperitur apud auctiorem, et Cedrenum.

(58) Vigilia, excubie. Nicetas in Isaacio Angelo lib. 1, μήτε φυλακὴς ἔχων ἀκριβεῖς, ἢ βίγλας, neque custodes habens accuratos, neque excubias. Reliqua hic occurrentia λωρίκιον, λωρίκατος, μίλιον, καβαλλήριος, καβαλλικεύειν, Meursius nullo negotio exponit.

"Οπου γὰρ δὴ ποτε ἂν ¹⁰ ἀπέλθῃ ἐν τοῖς κάστροις ἡμῶν. εὐρίσκομεν αὐτόν. Λυπηθεῖς δὲ ἡδυνήθη κρυπῶς δι' ἀνθρώπου αὐτοῦ δηλώσαι τοῖς ¹¹ τοῦ Ἀμωρίου, οὗ φοβήθητε τὸν Θεόν, μὴ προδώσῃτε ¹² ἑαυτοὺς (59). Ἰδοὺ γὰρ πλησιάζει καὶ ὁ Μασαλμάς. Καὶ ἐξέρχεται ¹³ ὁ ἐπίσκοπος πρὸς αὐτόν, καὶ τὰ αὐτὰ λαλεῖ αὐτῷ ¹⁴. Γνοὺς δὲ ὁ Σουλεϊμάν, ὅτι ἐξῆλθε ¹⁵ πρὸς αὐτόν ὁ ἐπίσκοπος, πέμπουσι πρὸς τὸν στρατηγὸν, ὅτι ἂν δὲς ἡμῖν τὸν ἐπίσκοπον. ¹⁶ Ὁ δὲ περιστατηθεὶς (60) ἔκρυψεν αὐτόν, εἰπὼν ¹⁷ ἐνὶ τῶν ἀνθρώπων αὐτοῦ, ὅτι Ἡμῶν ὁμιλοῦντων, ἔνδυσον αὐτὸν ἑτέραν στολὴν περιβαλὼν ¹⁸, καὶ ὡς διὰ ξύλα ἢ ὕδωρ ἀπόλυτον αὐτὸν πορευθῆναι εἰς τὰ ὄρη. Ἐνισταμένων δὲ τῶν Σαρακηνῶν περὶ τοῦ ἐπισκόπου, λέγει ὁ στρατηγός· Οὐκ ἔστιν ὧδε, πλὴν ἀπέλθατε ¹⁹ πρὸς τὸν ²⁰ ἀμνηρᾶν, καὶ ἔρχομαι κἀγὼ, καὶ περὶ πάντων λαλοῦμεν. ²¹ Αὐτοὶ δὲ λογιζάμενοι ὅτι ἐρχομένου ²² αὐτοῦ εἰς τὴν ἀμνηρᾶν ἐν μέσῳ αὐτῶν κρατοῦσιν ²³ αὐτόν, ἀφῆκαν αὐτόν. Καβαλλικεύσας δὲ σὺν διακασίοις ἀνθρώποις αὐτοῦ, ὡς δῆθεν κυνηγῶν, ἔδωκεν ἐπὶ τὰ ²⁴ ἀριστερά. Οἱ οὖν συνόντες αὐτῷ Σαρακηνοὶ λέγουσιν αὐτῷ· Πού ἀπέρχῃ; Ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι ²⁵ εἰς τὰ λιθάδια θέλω μεταπληκεῖσαι (60'). Οἱ δὲ εἶπον, ὅτι Ἡ βουλὴ σου οὐκ ἔστιν ἀγαθὴ, καὶ οὐκ ἐρχόμεθα μετὰ σοῦ. Τότε λέγει ὁ στρατηγὸς τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ, ὅτι Λόγον ἡμῖν δόντες κρατήσῃ ἡμᾶς ἡθέλησαν, καὶ δι' ἡμῶν τοὺς Χριστιανοὺς ἀπολέσαι· ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἡμῶν ἢ τῶν ἀλόγων τῶν ἀπομεινάντων οὐδένα κρατοῦσαι. Καὶ πορευθεὶς μίλια δέκα ἠπλήκυσεν. Τῇ δὲ ἐπαύριον πέμπει τὸν δομέστικον τῶν στρατῶρων (61) αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ αὐτοῖς, ὅτι Λόγον μοι ἐδώκατε, καὶ δόλω κρατήσαί με ἡθέλησατε· διὰ τοῦτο ²⁶ ἀνεχώρησα. Ὁ δὲ Μασαλμάς ὑπερβὰς ἦν τὰς κλεισούρας, ὁ δὲ Σουλεϊμάν ²⁷ ταῦτο οὐκ ἔγνω. Ἔστασίασαν δὲ οἱ ἀμνηραῖοι ²⁸ καὶ ὁ λαὸς κατὰ τοῦ ²⁹ Σουλεϊμάν, ὅτι τί παρακωλύμεθα τὰ τεῖχη ταῦτα ³⁰ καὶ οὐ κούρσεύομεν; καὶ ἐκτρέψαντες ³¹ εἰς τὰς τένας ἀνεχώρησαν. Ὁ δὲ στρατηγὸς Νίκαϊαν τὸν τουρμαρῆν μετὰ τῶν στρατιωτῶν εἰσῆνεγκεν εἰς τὸ Ἀμωρίον ἐκβαλὼν τὰ πλεῖστα γυναικόπαιδα. Καὶ ἀπέρχεται αὐτὸς εἰς Πισιδίαν. Τοῦ δὲ Μασαλμά ἐλθόντος εἰς Καππαδοκίαν ³², ἀπογνόντες αὐτῶν οἱ Καππαδοκαὶ ³³ ἐξῆλθον πρὸς αὐτόν παρακαλοῦντες αὐτὸν λαβεῖν αὐτούς. Ἀκούων δὲ ὁ Μασαλμάς τὴν ἐχθρὰν ἦν εἶχεν Θεοδόσιος ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν στρατηγόν, ³⁴

A hæc Amorii civibus per hominem latenter missum nuntiaret, occasionem accepit : Deum timete, ne desperetis de salute vestra. Masalmas enim huc accedit. Egressus vero episcopus eum convenit, et hæc etiam ipse dixit. Ubi cognovit Suliman episcopum ad eum profectum, Saraceni duci significant : Trade nobis episcopum. Ille Saracenorum vi et dolis circumventus, virum occultat, domesticorum vero culpam injungit : Interim dum colloquimur, episcopum alia veste indutum, quasi lignis vel aquæ comportandæ ministrantem, in montium desertum secedere præcipe. Saracenis autem episcopum instantius reposcentibus dux respondet : Episcopus non est hic, verum ad ameram pergite, pone subsequor ego, simul de omnibus colloquemur. Isti ducem ad ameram profectum in medio ipsorum inclusum detenturos consiliati, liberum abire permiserunt. Ille cum ducentis, quos secum duxerat militibus, quasi venatus gratia equitans, ad sinistram partem deflectit. Quare Saraceni viæ comites : Quo proficisceris? inquirunt. Ad prata, respondet ille, castra transponere desidero. Dicunt illi : Inique agis, neque tecum ulterius progredi valemus. Tum vero comites dux alloquitur : Isti quamvis nobis fidem suam dedissent, nobis tamen manus injicere in animo habuerunt, et nobis injurie detentis rem Christianam affligere; ex nostris nihilo secius hominibus vel etiam animantibus, quos secum habebant, nullum detinere. Ad passuum itaque decem millia digressus, castra metatus est. Postera vero die stratorum suorum domestico ad eos delegato hæc denuntiat : Vos præter datam nobis fidem manus nobis injicere consiliabimini : hæc mei a vobis discessus causa exstitit. Masalmas porro jam montium fauces transgressum ignorabat. Ameræ autem et milites tumultu adversus Sulimanem excitato : Ut quid mœnibus istis circumvallandis insistimus, ac non potius in prædum colligendam excurrimus? Eversis igitur tentoriis abscesserunt. Interea dux Nicæam turmarum ductorem Amorium expulsis inde mulieribus ac pueris quam plurimis introducit, ipse Pisidiam contendit. Porro cum Masalmas Cappadociam penetrasset, Cappadoces de rebus suis desperantes ipsum convenerunt, in mancipia

VARIÆ LECTIONES.

¹⁰ ἂν om. A. ¹¹ τοῖς A, τοὺς vulg. ¹² μὴ προδώσῃτε ἑαυτοὺς A f, μὴ φοβήθητε αὐτοὺς vulg. ¹³ ἐξέρχεται A, ἔρχεται vulg. ¹⁴ αὐτῷ A, αὐτόν vulg. ¹⁵ ἐξῆλθε A, ἦλθε vulg. ¹⁶ εἰπὼν — ἔνδυσον αὐτόν om. A. ¹⁷ περιβαλὼν add. ex A. ¹⁸ ἀπέλθε A. ¹⁹ τὸν add. ex A. ²⁰ εἰσερχ. A. ²¹ κρατοῦσιν A a f, κρατήσωσιν vulg. ²² ἐπὶ τὰ A, εἰς τὰ vulg. ²³ ὅτι add. ex A. ²⁴ διὰ τοῦτο A, καὶ διὰ τ. vulg. ²⁵ Σουλεϊμάν add. ex A. ²⁶ ἀμνηραῖοι A, Ἀμωρῆραῖοι vulg. ²⁷ τοῦ add. ex A. ²⁸ ταῦτα om. A. ²⁹ ἐκτρέψαντες A, ἐκτρέψ. vulg. ³⁰ εἰς Καππαδοκίαν A, ἐν Καππαδοκίᾳ vulg. ³¹ Καππαδοκαὶ A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(59) Anast. Ne vosmetipsos prodatis. Nempe cives confirmat ne tanti exercitus potentia territi deditionem faciant; ipseque vicissim episcopi verbis animatur. COMBESIS.

(60) Miscella, mæstus factus.

(60') Anastasius et Miscella, In pratis volo manere.

(61) Ubi de magno domestico, qui supremus post imperatorem exercitus dux, non est sermo, δομέστικος, ait Joannes Citri in *Jure Orientali*, τὸν ἐξάρχοντα, τὸν προηγούμενον, τὸν ἐπιστάτην δηλοῖ. Uniuscujusque ordinis primam et exarchum significat; hic optime *primicerium*.

ab eo se recipi deprecati, Masalmas autem intellectis, quas in imperatorem Theodosium dux habebat, inimicitias, cum eum dolis inuicere, et pace cum eo sicut composita, ejus opera Romanam omnem ditionem subjugare tentaret, Cappadoces **326** interrogat: Annon ducis partes defenditis? Illis assentientibus: Facitis, ait, quidquid ille molitur? Facinus, inquiunt. Tum ille, Recipite vos, respondet, in castra vestra, nec quemquam timueritis. Vero exercitus ex quavis ducis provincia prædā ageret edicto prohibuit. His cognitis, quod se colloquioque dimisso fugerit, Sulimanem Masalmæ litteris significasse, dux contemplatus, ipse Masalmæ in hanc sententiam scripsit: Ad te venire cupientem Suliman deterruit; ad enim quippe bona fide profecto manus injicere tentavit; nunc itaque ad te accedere vereor. Ducis nuntio Masalmæ respondet: Ducem mihi illudere nō in ejus provincias excurrā certus sum. Ad hæc ducis nuntius: Nequaquam, sed sincero mentis proposito scribit. Tunc ille: Qui sunt in eum Amoriensium affectus? Dixit nuntius: Æqui bonique, cuncti lubentes ei se subdunt. Ille subito iræ motu correptus, contumeliis nuntium impetens: Quid mentiris? ait. Ad illum nuntius: Ita, ut dixi, se res habet. Præsidarios milites et eorum ductorem immisit in urbem, quasque reperit inutiles familias ejecit. Masalmæ tristi eo nuntio consternatus, cum indignatione nuntium a se amovit. Ea namque æstate urbem subjugare, classem exspectare, et mox in Asiam profectum in ea hiberna tempestate morari decreverat. Iterum igitur ducis nuntium interrogat, et accuratius ab eo sciscitatur, ad quem ille juratus ait: Quæ enuntiavi cuncta vera sunt, quin etiam mille præsidarii milites sub turmarcha urbem defendunt, omnes vero oppidanorum pretiosas facultates, et familias ex egestate onus urbi allaturas inde eduxit. His auditis, ad ducem rescribit: Accede ad me, pacem tecum inibo, et pro arbitrato tuo cuncta conficiam. Dux Massaleum eum jam pervenisse animo perpendens, et intra quinque alios dies provincias omnes pertransiturum præsentens, per duos consules ad eum missos significat: Litteris tuis acceptis, ad te mox

Α βουλόμενος τοῦτον διαλέσασθαι, καὶ εἰρηνεύσαι μετ' αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτοῦ τὴν Ῥωμανίαν ὑποτάξαι, λέγει αὐτοῖς· Οὐκ ἐστὶ τοῦ στρατηγοῦ· Οἱ δὲ εἶπον· Ναί. Ποιεῖτε εἰ τι ποιεῖ ἐκεῖνος· Ὅτι Ναί. Τότε λέγει αὐτοῖς· Ἀπέλθετε ἐν τοῖς κάστροις ὑμῶν (62), καὶ τίνα μὴ φοβηθῆτε. Καὶ παρήγγειλε τῷ λαῷ³⁵ αὐτοῦ μὴ πραιδεῦσαι ἐν πάσαις ταῖς ἐπαρχίαις τοῦ στρατηγοῦ. Ταῦτα γνοὺς ὁ στρατηγός, καὶ ἐννοήσας ὅτι ὁ Σουλεϊμάν δηλοῖ τῷ Μασαλμᾷ, ὅτι ἀφῆκεν αὐτόν, καὶ ἀνεχώρησεν· ἀπέστειλε γράμματα πρὸς τὸν Μασαλμᾶν περιέχοντα³⁶, ὅτι· Ἐγγὺς σου ἐβουλόμην ἐλθεῖν· ἀλλ' ὁ Σουλεϊμάν³⁷ ἀπελθόντος μου πρὸς αὐτόν, ἡβουλήθη κρατῆσαι με, καὶ νῦν φοβοῦμαι ἐλθεῖν πρὸς σέ. Λέγει οὖν ὁ Μασαλμᾶς τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ στρατηγοῦ· Οἶδα ὅτι ἐμπαίζει μοι³⁸ ὁ στρατηγός διὰ τὸ ὅλως μὴ πραιδεῦσαι με τὰς ἐπαρχίας αὐτοῦ³⁹. Λέγει αὐτῷ ὁ ἀνθρώπος τοῦ στρατηγοῦ· Οὐκ ἐστὶν οὕτως· ἀλλ' ἐν ἀληθείᾳ σοι γράφει. Τότε ἔρωτᾷ· Τὸ Ἀμώριον πῶς ἐστὶν ἐγγὺς αὐτοῦ· Ἐφη· Καλῶς, καὶ ἐν ὑποταγῇ αὐτοῦ. Ὅξυνθεις δὲ ὑδρίσεν αὐτόν, εἰπὼν· Τί ψεύδῃ· Ἐκεῖνος εἶπεν, ὅτι· Ὡς εἶπον, οὕτως ἐστὶν, καὶ ταξάτους ἐβάλεν μετὰ καὶ τουρμάρχου ἐν αὐτῷ· καὶ ἐξήγαγε τὰς περιστάς φαμίλιας. Θλίβιν οὖν μεγάλην δεξιόμενος περὶ τούτου ὁ Μασαλμᾶς, καὶ θυμωθεὶς ἐδίωξεν αὐτόν. Βουλὴν γὰρ εἶχεν διὰ τοῦ καλοκαιρίου (63) λαβεῖν αὐτόν, καὶ ἐκδέξασθαι τὸν στόλον, καὶ οὕτω ἐπὶ τὴν Ἀσίαν καταλθεῖν⁴⁰ καὶ χειμάσαι. Πάλιν οὖν ζητήσας τὸν ἀνθρώπον τοῦ στρατηγοῦ, ἐπανακρίνει αὐτόν. Ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν ἐνωμότως⁴¹ ἔφη, ὅτι Πάντα ἅπερ λέγω σοι ἀληθῆ ὑπάρχει⁴². Ἀλλὰ καὶ χλιτοὶ ταξάται σὺν τῷ τουρμάρχῃ ἐκεῖ εἰσῆλθον· πᾶσαν δὲ ὑπαρξιν τῶν ἐκείσε καὶ τὰς ἀπόρους φαμίλιας ἐξήγαγεν τῶν ἐκεῖ. Ταῦτα ἀκούσας γράφει τῷ στρατηγῷ, ὅτι· Ἐλθὲ ἐγγὺς μου, καὶ εἰρηνεύσω⁴³ μετὰ σοῦ, καὶ πάντα ὡς θέλεις ποίω. Θεωρήσας δὲ ὁ στρατηγός ὅτι ἐπὶ Μασσαλαίων⁴⁴ ἐπλησίασεν (64), καὶ ὅτι ἐν ἄλλαις πέντε ἡμέραις παρέρχεται τὰς ἐπαρχίας αὐτοῦ (65), πέμπει πρὸς αὐτόν δύο ὑπάτους (66), καὶ δηλοῖ αὐτῷ, ὅτι Τὰ γράμματά σου ἐδεξιόμην καὶ τὴν προαίρεσίν σου ἀπεδεξιόμην⁴⁵, καὶ ἰδοὺ ἔρχομαι πρὸς σέ. Ἀλλ' ὥς ἐπίστασαι, στρατηγός εἰμι, καὶ χρήματα, καὶ ἀργυρός, καὶ λαός μοι ἔχει ἀκολουθήσαι. Πέμψον μοι περὶ ἐκάστου λόγον. Καὶ εἰ μὲν, καθὼς⁴⁶ ἐπιζητῶ ἐξ

VARIÆ LECTIONES.

³⁵ τὸν λαόν Α f, τοῦ λαοῦ α. ³⁶ περιέχοντα om. Α. ³⁷ περ. ὅτι Σουλεϊμάν om. α. ³⁸ μοί] με Α f. ³⁹ αὐτῷ add. ex Α. ⁴⁰ καταλθεῖν Α α, ἐλθεῖν vulg. ⁴¹ ἐνωμότως Α, ἐνομ. vulg. ⁴² ὑπάρχει] εἶσιν Α. ⁴³ εἰρηνεύω Α. ⁴⁴ Μασσαλαίων Α, Μασαλαίονα. ⁴⁵ καὶ τὴν πρ. σου ἀπεδεξιόμην add. ex Α. ⁴⁶ καθὼς Α, ὡς vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(62) Interpr.: *Recipite vos in castra vestra*. Malim ego, ad oppida, ac urbes vestras. Ad cives enim sermo est, non ad milites; ut nulla forte in castra haberent in provincia; sed agris suis ac oppidiis timentes, sic legatione studuerant prædā ab eis ac vastitatem depellere, ut τὸ, castra, ipsæ urbes sint, ac oppida; vox durior, etsi indulgenda Anastasio. COMBESII.

(63) *Æstas*, anni tempestas jucundissima. Constantinus *De admin. imperii*, ὥστε μόνῃ τῷ καλοκαίρῳ βλέπειν τὸν ἥλιον, adeo ut sola æstas solum habeant conspicuum.

(64) Anastasius reddit, contemplatus igitur prætor

D quo Massa Leo appropinquasset. Miscella, contemplatus igitur prætor quod Masalmæ appropinquasset. Legendum itaque ὅτι ἐπὶ Μασαλμᾶν ἐπλησίασε.

(65) *Intra dies quinque illius provincie excessum*; quod Leo injectis iis moris negotiabat. Quod in notis emend. putat P. Goar, ὅτι ἐπὶ Μασαλμᾶν ἐπλησίασε, nihil cohæret: nec alioqui illa vox Μασσαλαίων loci propria hic tantum loci est. Habet enim et Metaphrastes in vita S. Nicetæ, ἀπὸ quem ejus exsilii locus est. COMBESII.

(66) Neque προβόλους consules cum Anastasio interpretor, neque ἐξοχωτάτους, supremos viros: sed cducatores potius, aut pacis agenda negotiarios.

ὁμῶν, γένηται τὸ πρᾶγμά μου ⁴⁴ εὐ καὶ καλῶς, ἐπὶ ἅν ἀζήμιος καὶ ἀθλιπτος ⁴⁵ ἐπανελεύσομαι. Τῶν οὖν ὑπᾶτων καταφθασάντων αὐτὸν εἰς Θεοδοσιανὰ (67), λέγει πρὸς αὐτοὺς ὁ Μασαλμάς· Ἦδαιν ὅτι ἐμπαίξει μοι ⁴⁶ ὁ στρατηγὸς ὑμῶν. Ἐκείνοι δὲ ἐφθασαν· Μὴ γένοιτο. Τότε πεποιηκῶς ὃν ἐπέστησαν λόγον, ἀπολύει αὐτούς. Ἐν ὧσιν οὖν οἱ ὑπατοὶ μετὰ τοῦ ⁴⁷ ἐνυπογράφου λόγου πρὸς τὸν στρατηγὸν ἀπέρχοντο, ὁ Μασαλμάς πλήθῃ πάμπολλα ἔχων, καὶ μὴ δυνάμενος πώποτε ⁴⁸ στήναι (68), παραγίνεται εἰς Ἀκρωϊνόν (69). Ἰδὼν δὲ ὁ στρατηγὸς ὅτι παρῆλθε τὰς ἐπαρχίας αὐτοῦ, ἐπὶ τὴν Νικομήδειαν ἀπέρχεται. Περιτυχὼν δὲ τὸν Θεοδοσίον ⁴⁹ υἱὸν, χειροῦται αὐτὸν ⁵⁰ μετὰ πάσης τῆς βασιλικῆς ὑπουργίας καὶ τῶν ἐν τέλει ἀνδρῶν τοῦ παλατίου. Ὁ δὲ Μασαλμάς κατελθὼν εἰς Ἀσίαν ἐκεῖ παρεχίμασεν, καὶ Οὐμαρος ἐν Κιλικίᾳ. Ὁ δὲ στρατηγὸς παραλαβὼν τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως, καὶ συμβουλευσάμενος τοῖς σὺν αὐτῷ ἔρχεται εἰς Χρυσόπολιν. Γνοὺς δὲ ὁ ⁵¹ Θεοδόσιος τὰ πραχθέντα, καὶ βουλευσάμενος Γερμανὸν τὸν πατριάρχην καὶ τὴν σύγκλητον, ἔλαβεν λόγον διὰ τοῦ αὐτοῦ πατριάρχου παρὰ Λέοντος τῆς αὐτοῦ ἀδελφείας, καὶ οὕτως ἐγχειρίζει αὐτῷ τὴν βασιλείαν. Θεοδόσιος δὲ σὺν τῷ υἱῷ αὐτοῦ κληρικοὶ γεγονότες τὸν ὑπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς αὐτῶν ἐν εἰρήνῃ διήξαν. Ἐλθὼν δὲ Μασαλμάς ἐν τῇ Περγᾶμῳ ταύτην παρεκάθισεν, καὶ παραχωρήσει θεοῦ ταύτην παρέλαβεν ἐκ διαβολικῆς ἐνεργείας. Εἰσηγγήσας γάρ τινος μάγου ἐνεγκόντες ⁵² οἱ τῆς πόλεως ἔγκυον γυναῖκα πρὸς τὸ τεκεῖν οὖσαν, ταύτην ὀνέτεμον· καὶ λαβόντες τὸ βρέφος, καὶ ἐπὶ κακκάδου ἐψήσαντες ⁵³, εἰς τὴν τοιαύτην θεοβδελυκτον θυσίαν πίντες οἱ πολεμεῖν βουλόμενοι τὰ μανίκια τῆς δεξιᾶς χειρὸς (70) αὐτῶν κατέβαψαν, καὶ ἐντεῦθεν τοῖς ἐχθροῖς παρεδόθησαν.

puerum cacabo elixantes, quicunque arma suscipere illud Deo exsecrandum intinxere. Eam ob rem in hostium potestatem venerunt.

A. M. 6209. — Ῥωμαίων βασιλέως Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Λέων ἐδασίλευσεν ἐκ τῆς Γερμανικῶν ⁵⁴ (71) καταγόμενος, τῇ δὲ ἀληθείᾳ ἐκ τῆς Ἰσαυρίας. Ὑπὸ δὲ Ἰουστινιανοῦ βασιλέως σὺν τοῖς γονεῦσι μετοικίζεται ἐν Μεσημυρίᾳ τῆς Θράκης ἐν τῇ ⁵⁵ πρώτῃ αὐτοῦ βασιλείᾳ· ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ αὐτοῦ βασιλείᾳ ἐρχομένου αὐτοῦ μετὰ τῶν Βουλγάρων (72) ὑπὴντησεν

A profecturus sum. Vero quia ducem essa me novisti, impedimenta, facultates, argenteam supellectilem et exercitum in comitatu esse simul noveris. Cunctis cautum fide tua volo. Et si quidem pro libito res successerit, bene et feliciter; sin minus, citra periculum et animi mœrorem ad meos redibo. Porro consulibus ad Theodosiana Masalmam convenientibus, ipse dixit: Ducem vestrum mihi illudere certus sum. At illi: Absit omnino, responderunt. Masalmas vero cautione, quam a se petierant, tradita, eos dimittit. Ipsi itaque cum scripto fidei datæ teste in itinere positus, ut erat Masalmas copioso

327 stipatus exercitu, nec usquam consistere valens, Acroinum armis aggreditur. Dux autem ubi eum suarum provinciarum limites prætergredi vidit, Nicomediam se contulit, ac Theodosii filium cum omni imperatorio apparatu et palatii optimatibus forte obviam factum in potestatem accipit. Masalmas subinde declinans in Asiam, in ea hiberna duxit, et Umarus pariter in Cilicia. Dux autem imperatoris filio secum ducto, et communicato cum suis consilio, Chrysopolim accedit. Theodosius de iis, quæ gesta erant, certior factus, requisita Germani patriarchæ et senatus sententia, a Leone, qui hoc in tractatu patriarcham admiserat sequestrem, immunitatis et salutis fidem accipit, atque ita imperio se abdicat, et Leoni tradit, et tum ipse tum filius quoque clericorum albo adscripti, reliquum vitæ tempus in pace transegero. Masalmas Pergamum veniens, eam obsidione cinxit, et Dei permissu, ut diaboli opera, urbem cepit. Magi quippe nonnullius suasibus prægnantem mulierem ac jam partui propinquam comprehensam mediam dissecuere, detractumque utero proposuerant, manus dextere manicas in sacrificium illud Deo exsecrandum intinxere. Eam ob rem in hostium potestatem venerunt.

A. C. 709. — Romanorum imperatoris Leonis Isauri annus primus.

Hoc anno Leo Germanicia, seu verius Isauria oriundus imperium obtinuit. Hic una cum parentibus e natali solo in Thraciæ Mesembriam ab imperatore Justiniano translatus fuit primi ejus imperii temporibus, eodem vero secundo imperante, quando cum Bulgaris nimirum reversus est, ipse Leo ob-

VARIE LECTIONES.

⁴⁴ μου add. ex A. ⁴⁵ ἀθλιπτος A, ἀθλιβος vulg. ⁴⁶ μοι] με A f. ⁴⁷ μετὰ τοῦ A a, μετ' αὐτοῦ vulg. ⁴⁸ πώποτε A, ποτὲ vulg. ⁴⁹ τοῦ Θεοδ. A. ⁵⁰ αὐτὸν A, τοῦτον vulg. ⁵¹ ὁ add. ex A. ⁵² ἐνεγκόντες add. ex A. ⁵³ ἐψήσαντες A, ὀψήσαντες vulg. ⁵⁴ Γερμανικῶν A. ⁵⁵ ἐν τῇ A, ἐπὶ τῇ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(67) Theodosianopolim Phrygiæ Pacatianæ urbem: ejus Chalcedonense et CP. quintum concilia meminere. ORTELIIUS.

(58) Ob ingentes nempe copias, quibus nulla finis regio ad comitatum sufficeret. Sic bene intellexit Anast., non quod reddiderat novus interpr., nec poterat alieno invadendo modum ponere. Adeoque venit Acronium, παραγίνεται, ac Leonis provincis alibi hiberna ducturus excedit, quæ tota hujus loci fabula existit. COMBEPIS.

(69) Bithyniæ. Anastasius, Acroenum.

(70) Anastasius, dextera manus suæ manicas; τὰς

χειρίδας τῶν δεξιῶν χειρῶν, disertior Nicephorus posuit. Petavius reddidit, omnis dextera manus digitos. Annon χειρίδες, manicas? Ita Glossarium Anastasii.

(71) Ut Germanicia ad Syrorum et Cilicium fines nobilis urbs, ita Isauria provincia indigenarum latrocinii et barbarie infamis. Leo, ex hac oriundus, alterius nunquam patriæ honorem sibi asciscere studuit.

(72) Regii hæc cod. vera unaque germana lectio, Ἐρχομένου αὐτοῦ ἐκ τῶν Βουλγάρων· cum redire, ille e Bulgaris; post nempe eadem ad Anacisium

viam progressus quingentarum ovium ad eum munus misit : quo Justinianus delinitus, spatharium mox creatum in sinceriorum amicorum numerum allegit. Hinc invidia conciti nonnulli ipsum affectatæ tyrannidis apud Justinianum accusaverunt, verum instituta rei discussione, isti velut calumniatores cum rubore retro amandati sunt. Is sane rumor ex eo tempore a plerisque divulgari cœpit. Justinianus autem licet ei palam nocere nollet, secreta tamen indignatio animum ejus incescit, quare ipsam cum ingenti pecunia in Alaniam delegavit, ut Alanos in Abasgiam et Lazicen et 328 Iberiam concitaret. Ille Lazicam profectus pecuniam quidem in Phaside reposituit, et paucis indigenis secum abductis in Dapsilium se contulit, ac deinde Causaseis montibus superatis, in Alaniam contendit. At cum perniciem ipsi inferre Justinianus meditaretur, qui pecuniam ab ipso in Phaside repositam tolleret, misit. Alani vero spathario cum honore suscepto, verbisque ejus obediētes, irruptione in Abasgiam facta, provinciam omnem in servitutem miserunt. Tunc Abasgorum dominus Alanis in hæc verba significat : Virum, si bene conjicio, mendaciis confligendis aptiorem, præter istum, qui mutuam inter nos loco patriæque vicinos dissensionem excitaret, quem mitteret, haud reperit. Sane ille nobis imposuit, maxime cum pecuniarum promissa nobis primum obtulit, pecunias ipsas mandato suo Justinianus recepit. Verum tradite nobis illum et nummorum tria millia vobis exhibebimus, et quam ab antiquo habuimus pacem non violabimus. Responderunt Alani : Non gratia pecuniarum, sed ex eo, quem ad Imperatorem fovemus affectu, viro parere non recusavimus. Abasgi iterum ad eos delegaverunt, qui dicerent : Tradite nobis illum, et nummorum sex millia rependemus. Alani Abasgorum regiones explorare consiliati, nummorum sex millia accipere, et spatharium Abasgorum manibus permittere pacti sunt. Communicato subinde spathario consilii secreto, his eum verbis compellant : Via qua Romanam in ditionem itur undequaque, ut cernis, interclusa est, nec istinc digredi tibi facile conceditur. Quare cum hostibus dolo nobis agendum. Nos itaque tradituros te ipsis fecte conveniamus, tum vero te cum quibusdam e nostris misso, clusurarum, quæ apud illos sunt, aufractus explorabimus, et impetum demum in eos facto per eorum regiones grassati, quod obivium fiet, vastabimus, atque ita,

αὐτῷ μετὰ δώρων προβάτων πεντακοσίων. Θεραπευθεὶς δὲ ὁ Ἰουστινιανὸς σπαθάριον εὐθέως αὐτὸν πεποίηκεν, καὶ εἶχεν αὐτὸν ὡς γνήσιον φίλον. Φθόνῳ δὲ φερόμενοί τινες πρὸς αὐτὸν διέβαλλον αὐτὸν, ὡς τῆς βασιλείας ὀρεγόμενον. Ζητήσεως δὲ γενομένης περὶ τοῦτου, ὡς συκοφάνται κατησχύνθησαν. Ὁ δὲ τοιοῦτος λόγος ἔκτοτε ἤρξατο ὑπὸ πολλῶν λαλεῖσθαι. Ὁ οὖν Ἰουστινιανὸς εἰ καὶ προφανῶς τοῦτον βλάβαι οὐκ ἠθέλησεν, ἀλλ' οὖν βρόμους (73) τὶς αὐτῷ κατ' αὐτοῦ ἐντίθεται, καὶ ἀποστέλλει αὐτὸν ἐν Ἀλανίᾳ (74) μετὰ χρημάτων πρὸς τὸ συγκινῆσαι τοὺς Ἀλανοὺς κατὰ Ἀδασγίαν καὶ Λαζικὴν καὶ Ἰδηρίαν (75). Ὁ δὲ ἀπελθὼν ἐν τῇ Λαζικῇ, τὰ μὲν χρήματα ἀπέθετο ἐν τῷ Φάσιδι, ὀλίγους δὲ λαθὼν τῶν ἐντοπίων ἀπῆλθεν εἰς Δαψιλίαν⁷⁷, καὶ ὑπερβάς τὰ Καυκάσια ὄρη, ἦλθεν ἐν Ἀλανίᾳ. Ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς θέλων ἀπολέσαι αὐτὸν, πέμψας ἐπῆρε τὰ χρήματα ἐκ τοῦ Φάσιδος· οἱ δὲ Ἀλανοὶ τὸν σπαθάριον μετὰ πάσης τιμῆς δεξάμενοι, καὶ τῶν λόγων αὐτοῦ ὑπακούσαντες, εἰσῆλθον⁷⁸ καὶ ἡχηαλώτευσαν τὴν Ἀδασγίαν. Ὁ δὲ τῶν Ἀδασγῶν κύριος δηλοῖ τοῖς Ἀλανοῖς, ὅτι Ὡς εὐρίσκω ἄλλον τοιοῦτον αἱ ψεύστην οὐκ εἶχεν Ἰουστινιανὸς, ὃν ὤφειλεν ἀπολῦσαι καὶ συγκινῆσαι ἡμᾶς καθ' ἡμῶν τῶν γειτόνων ἡμῶν, εἰ μὴ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον. Ἐψεύσατο γὰρ ἡμᾶς καὶ περὶ τὴν ὑπόσχεσιν τῶν χρημάτων· πέμψας γὰρ Ἰουστινιανὸς ταῦτα ἐπέηεν. Ἀλλὰ ὅτε ἡμῖν αὐτὸν, καὶ παρέχονεν ὁμῖν τρισχίλια νομίσματα, καὶ ἡ ἀπ' ἀρχῆς ἡμῶν γράπη μὴ διαλυθῇ. Οἱ δὲ Ἀλανοὶ εἶπον, ὅτι Ἡμεῖς οὐχ ἔνεκεν χρημάτων ὑπακούσαμεν αὐτῷ, ἀλλὰ διὰ τὴν τοῦ βασιλέως ἀγάπην. Πάλιν δὲ οἱ Ἀδασγοὶ πέμπουσιν πρὸς αὐτοὺς λέγοντες, ὅτι Δότε ἡμῖν αὐτὸν, καὶ παρέχονεν ὁμῖν ἑξακισχίλια νομίσματα. Οἱ δὲ Ἀλανοὶ θέλοντες καταμαθεῖν τὴν χώραν τῶν Ἀδασγῶν, συνέθεντο λαβεῖν τὰ ἑξακισχίλια νομίσματα, καὶ δοῦναι τὸν σπαθάριον. Οἱ δὲ Ἀλανοὶ ἐθάρρησαν τῷ σπαθαρίῳ πάντα⁷⁹, καὶ λέγουσιν αὐτῷ, ὅτι Ὡς ὀρεῖς ἡ ὁδὸς ἡ ἐπὶ Ῥωμανίαν ἀγούσα κεκλεισμένη ἐστίν, καὶ πῶς παρελθεῖν οὐκ ἔχεις· ἀλλὰ καὶ ἄλλῳ τροπευτώμεθα καὶ συνταξώμεθα αὐτοῖς, ὅτι παραδιδόμεν σε, καὶ ἀπολύομεν ἅμα τοῖς ἀνθρώποις αὐτοῖς ἡμῶν, καὶ καταμανθάνομεν τὰς κλεισούρας αὐτῶν, καὶ κურσεύομεν, καὶ ἀφανίζομεν τὴν χώραν αὐτῶν, ποιοῦμεν⁸⁰ τὴν θεραπείαν ἡμῶν. Τῶν δὲ ἀποκριστικῶν τῶν Ἀλανῶν ἀπελθόντων εἰς Ἀδασγίαν καὶ συνθεμένων παραδίδειν⁸¹ τὸν σπαθάριον, πλεῖστα ξένια παρ' αὐτῶν εἰλήφασιν· καὶ πλείονας

VARIE LECTIONES.

⁷³ ἔσχεν A. ⁷⁷ Δαψηλίαν A. ⁷⁸ τὸν λόγον A. ⁷⁹ εἰσῆλθον A e, ἦλθον vulg. ⁸⁰ τῶν add. ex A. ⁸¹ τοιοῦτον add. ex A. ⁸² ἡ add. ex A. ⁸³ πάντα add. ex A. ⁸⁴ ἀλλὰ καὶ A, ἀλλὰ vulg. ⁸⁵ ποιοῦμεν A, ποιῶμεν vulg. ⁸⁶ παραδιδόναί A.

JAC. GOARI NOTÆ.

ab iis acceptam, ac cum probro, amisso fere exercitu, ac impedimentis fugeret. Tunc enim non potuit non gratissimum esse pecuniarium illud munus, ac Justiniani animum Leoni devincire. COMBESIS.

(73) Proprie, *fædor*; metaphorice, *horror* et *aversio animi*.

(74) Alia lectio, Ἀλθανία.

(75) Ἰδηρίαν, suppl. ex Anast., Barb., Peyr. τῶν Σαρακηνῶν ἐπικρατούντων τὴν τε Ἀδασγίαν, καὶ Λαζικὴν, καὶ Ἰδηρίαν, cum *Abasgia, Lazice et Iberia Saracenorum ditionis essent*; quæ est ratio cur Justinianus ubique pacis impatiens, Alanos in eos Leonis opera concitaverit. COMBESIS.

ἀποκρισιάρχους πάλιν ἀποστέλλουσιν μετὰ καὶ τῆς ποσότητος τοῦ χρυσοῦ πρὸς τὸ παραλαβεῖν⁶⁷ τὸν σπαθάριον. Οἱ δὲ Ἀλανοὶ λέγουσι τῷ σπαθαρίῳ, ὅτι Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι, καθὼς καὶ⁶⁸ προείπαμεν, ἐπὶ τὸ λαβεῖν σε παρεγένοντο, καὶ ἡ Ἀβασγία ἐκδέχεται σε. Καὶ ἐπεὶ πλησιάζομεν αὐτοῖς, πραγματεύεται ἀπερχόμενοι πρὸς αὐτοὺς οὐ διαλείπουσιν. Λοιπὸν ἵνα μὴ διαβληθῇ ὁ σκοπὸς ἡμῶν, παραδωσόμεν σε φανερώς· καὶ ἀποκινούντων αὐτῶν, ἀπολύσομεν⁶⁹ χρυπτῶς ἐκ τῶν ὀπίσω, καὶ ἐκείνους μὲν ἀποκτείνομεν⁷⁰, σὲ δὲ⁷¹ κρύπτομεν, ἕως ἂν σωρευθῇ ὁ λαὸς ἡμῶν καὶ ἀσυμφώνως εἰσέλθωμεν ἐν τῇ γῇ αὐτῶν. Ὅ καὶ γέγονεν. Παραλαβόντες δὲ⁷² τῶν Ἀβασγῶν ἀποκρισιάρχους τὸν σπαθάριον σὺν τοῖς ἀνθρώποις αὐτοῦ, δῆσαντες αὐτοὺς ἀπήρχοντο· καταλαβόντες δὲ ἐκ τῶν ὀπίσθεν οἱ Ἀλανοὶ σὺν τῷ Ἰτάτῃ τῷ κυρίῳ αὐτῶν ἀποκτεννοῦσι⁷³ τοὺς Ἀβασγούς· τὸν δὲ σπαθάριον ἐκρυψαν, καὶ στρατολογήσας ἐκίνησεν κατὰ Ἀβασγίας⁷⁴, καὶ ἀπροσδοκῆτως εἰσελθὼν τὰς κλειτούρας πλείστην αἰχμαλωσίαν καὶ ἀφανισμὸν εἰς τοὺς Ἀβασγούς⁷⁵ ἀπειργάσατο. Ἀκούσας δὲ ταῦτα Ἰουστινιανὸς, ὅτι καὶ⁷⁶ χωρὶς τῶν χρημάτων τὰ τῆς ἐπιτροπῆς αὐτοῦ γέγονεν, πέμπει γράμματα πρὸς τοὺς Ἀβασγούς, ὅτι Ἐάν διασώσῃτε⁷⁷ τὸν σπαθάριον ἡμῶν, καὶ παρελθεῖν ἐάσῃτε δι' ὧν ἀβλαβῇ, πάντα τὰ πταίσματα ὧν συγχωροῦμεν ὑμῖν. Οἱ δὲ μετὰ χαρᾶς ταῦτα δεξάμενοι, ἀπέστειλαν πάλιν εἰς Ἀλάναν, λέγοντες, ὅτι Δίδομεν ὑμῖν ὕψιδας τὰ τέκνα ἡμῶν, καὶ ὅτε ἡμῖν τὸν σπαθάριον, ἵνα ἀπολύσωμεν αὐτὸν πρὸς Ἰουστινιανόν. Ὁ δὲ σπαθάριος τοῦτο οὐ κατεδέξατο, εἰπὼν δὲ⁷⁸ Ἄνυται ὁ θεὸς ἀνοίξαι μοι θύραν τοῦ ἐξελθεῖν· ἐπὶ δὲ Ἀβασγίας οὐκ ἐξέρχομαι. Μετὰ δὲ χρόνον τινὰ φοσσάτον Ῥωμαίων καὶ Ἀρμενίων εἰσελθόντων ἐν Λαζικῇ καὶ τὴν Ἀρχαῖδopolim πολιορκούντων, ἀκουσάντων τε τὴν τῶν⁷⁹ Σαρακηνῶν ἔλευσιν, ἀνεχώρησαν. Ἀποσπαθέντες δὲ τινες⁸⁰ ἐξ αὐτῶν ἕως τῶν⁸¹ διακοσίων, ἀνῆλθον ἐν τοῖς μέρεσιν Ἀψιλίας καὶ τῶν Καυκασίων πραιδεύοντες. Τῶν δὲ Σαρακηνῶν καταλαβόντων τὴν Λαζικὴν, φυγῇ χρησάμενός ὁ τῶν Ῥωμαίων καὶ τῶν Ἀρμενίων λαὸς ἐπὶ τὸν Φάσιν ὑπέστρεψεν. Οἱ δὲ διακόσιοι ἐπιμένειντες⁸² εἰς τὰ Καυκάσια ὄρη, ἔστησαν ληττεύοντες, ἀπογνόντες ἑαυτῶν. Οἱ δὲ Ἀλανοὶ μαθόντες τοῦτο⁸³ ὑπέλαβον πλῆθος Ῥωμαίων εἶναι ἐν τοῖς Καυκάσις, καὶ χαρέντες λέγουσι τῷ σπαθαρίῳ, ὅτι Οἱ Ῥωμαῖοι ἐπλησίασαν, ἀπελθε πρὸς αὐτούς. Λαβὼν δὲ ὁ σπαθάριος πεντήκοντα Ἀλάνους, καὶ ὑπερβὰς μετὰ κυκλοπόδων (76) Μαῖου μηνὸς τὰς χίνας⁸⁴ τῶν Καυκασίων, εὗρεν αὐτοὺς, καὶ ἐν πολλῇ χαρᾷ γεγονώς,

A quæ e re nostra sunt, promovebimus. Alanorum igitur apocrisarii in Abasgiam profecti, et spatharium tradituros pacti; plurima ab ipsis retulerunt munera. Abasgi subinde plures e suis cum eisdem apocrisarios delegarunt, qui promissam auri summam enumerarent, et spatharium reciperent. Tum vero Alani ad spatharium: Homines isti, inquit, te sibi traditum, ut monuimus, comprehensuri venerunt, et jam te vinctum Abasgia tota præstolatur. Ad eos vero, ceu provinciæ nostræ conterminos, mercatores e nostris sæpius itare et transire noveris. Quare ne consilium a nobis arreptum in crimen vertatur, in manus eorum manifeste trademus te, illisque te secum rapientibus ex ultimo nostrorum agmine **329** quosdam occulte submittemus, qui eos armis adoriantur et occidant: te vero, donec exercitus noster in terram eorum pacis omni fœdere soluto irrupturus colligatur, ab oculis secreto removendum noveris. Consilio res successit. Capto siquidem cum omni comitatu spathario, eoque vinculis constricto, Abasgorum apocrisarii iter arripiunt, Alani vero Itaze domino suo duce Abasgis occisis, spatharium ad se receptum occultant. Ille exercitu collecto movit in Abasgos, et penetratis ex improvise elusurarum angustiis, partaque captivorum ingenti præda maximam eladem Abasgis intulit. Ubi nullis expensis pecuniis vel ære soluto quæ mandaverat feliciter successisse Justinianus rescivit, scribit Abasgis: Si spatharium nostrum incolumem servaveritis, et absque periculo per terras vestras permiseritis transire, offensas a vobis in nos admissas condonamus. Illi litteris alacri animo receptis Alanis iterato hæc nuntiant: Filios nostros in obsides vobis damus; tantum spatharium nobis tradite, ut Justiniano protinus transmittamus. Conditionem oblatam recusavit spatharius, dicens: Felicem exitus viam mihi reserare potens est Deus, per Abasgorum vero fines transire non fert animus. Cæterum quodam tempore abhinc elapso, cum Armeniorum Romanorumque exercitus Lazicam ingressus Archæopolim obsideret, audito Saraceno- rum adventu, inde continuo recessit. Ex ipsi's autem nonnulli ad ducentos distracti, finibus Apsiliæ penetratis, Caucasiorum regionem deprædati sunt. Cum vero Saraceni in Lazicam venissent, Romanorum et Armeniorum exercitus fuga usus in Phasidem remeavit. Porro ducenti isti ad Caucasios montes subsistentes, rebus desperatis latrocinia exercebant. Quo comperto Romanorum copias ingentes ad Casiasi loca appulisse conjicientes Alani, supra

VARIE LECTIONES.

⁶⁷ παραλαβεῖν A, λαβεῖν vulg. ⁶⁸ καθὼς καὶ A, καθὼς vulg. ⁶⁹ ἀπολύσομεν A, ἀπολύομεν vulg. ⁷⁰ ἀποκτείνομεν A, ἀποκτεννομεν a f. ⁷¹ σὲ δὲ A, καὶ σὲ vulg. ⁷² παραλαβόντες δὲ A, παραλαμβάνοντες γάρ vulg. ⁷³ ἀποκτεννοῦσι A. ⁷⁴ Ἀβασγίας A, Ἀβασγούς vulg. ⁷⁵ καὶ ἀφ. εἰς τ. Ἀβ. A, εἰς τ. Ἀβ. καὶ ἀφ. vulg. ⁷⁶ Καὶ add. ex A. ⁷⁷ διασώσῃτε A, σώσῃτε vulg. ⁷⁸ ὅτι add. ex A. ⁷⁹ τὴν τῶν add. ex A. ⁸⁰ τινες om. A. ⁸¹ τῶν om. A. ⁸² ἐπιμένειντες A, ἐπιμένειαν vulg. ⁸³ τοῦτο add. ex A f. ⁸⁴ τὰς χ. A, τοὺς χ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(76) Cyclopedes interpretatur Anastasius.

multum læti spathario dixere : Advenere Romani, A
 recipe te ad illos. Tum igitur spatharius Alanis
 quinquaginta comitatus, et cyclopedum ope nivibus
 Caucasii jugi mense Maio superatis, Romanos of-
 fendit, et gaudio perfusus totus rogabat, Ubi est
 exercitus? Responderunt illi : Saracenis ingruenti-
 bus, in Romanorum ditionem redierunt. Nos vero
 cum Romanos fines attingere vetāremur, iter in
 Alaniam meditati sumus. Spatharius ad eos : Quid
 nunc rei agendum est? inquit. Tum illi : Hac, aiunt,
 regione transire nullo pacto conceditur. Annon alia
 via, respondet spatharius, facilis transitus? Porro
 castrum illie erat nomine Siderum cujus custos
 quidam nomine Pharasmanius sub Saracenorum
 potestate constitutus **330** pacem cum Armeniis
 servabat. Nonnullis ad eum delegatis spatharius
 significat : Si pacem cum Armeniis agis, cum me-
 cum habe, Romanorum jugum subi, ser opem ir-
 super, ut ad mare transeamus, et Trapezuntein
 trajicere possimus. Eo conditiones haud admittente,
 ex suis et Armeniis nonnullos spatharius distrahi,
 quibus insidias locare imperat, ac, Ubi milites, in-
 quit, ad diurnum laborem et agrorum culturam
 prodeuntes videritis, quos poteritis, detinete, et
 exteriores portas occupate, donec ipsi advenerimus.
 Illi impositum onus capessunt, et positis insidiis in
 populum ad diurnum opus extra castrum prodeun-
 tem irruunt ex improvise, et occupatis etiam portis
 plures ex eis ceperunt. Pharasmanius in castro cum
 paucis remanserat, cum repente spatharius se ipsum
 præsentem exhibuit, ac ut portas aperiret cum
 Pharasmanio collocutus, haud acquievit ille, quin
 imo bellum sustinendum duxit, cumque castrum
 bene munitum foret, ipsum invadere spatharius
 haud valuit. Interea Marinus Apsiliensium incola-
 rum spectatissimus castrum obsessum intelligens,
 magno timore percussus est, cum videlicet copio-
 sum illic cum spathario exercitum considerare arbi-
 traretur. Quare viris trecentis secum abductis, spa-
 tharium adiit, et, Ego te, inquit, ad maris usque
 oras incolumem deduco. Tum vero Pharasmanius,
 ubi se in has conjectum angustias sensit, cum spa-
 thario collocutus : Accipe, ait, filium meum obsidem,
 et imperio Romano me subditum fore polliceor. Ille
 recepto in potestatem puero, Quem te, rogat, imperii
 sublitam prosteris, qui etiam inclusus et obsidione
 ciuctus, nobiscum pacisci contendis? Certe nos
 hinc recedere impossibile est, nisi prius castrum in
 potestatem nostram veniat. Pharasmanius ad hæc :
 Da si lem, inquit, te nihil damni illaturum, sed cum
 triginta solis comitibus te castrum ingressurum.

ἡρώτα, Ποῦ ἐστὶν ὁ λαός; Οἱ δὲ εἶπον· Τῶν Σαρακη-
 νῶν ἐπιπεσόντων ἐπὶ Ῥωμανίαν ὑπέστρεψαν. Ἡμεῖς
 δὲ μὴ δυνηθέντες ἐπὶ Ῥωμανίαν ἀπελθεῖν, ἐπὶ Ἀλα-
 νίαν ἤρχομεθα. Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· Τί ποιοῦμεν
 ἄρτι; Οἱ δὲ εἶπον, ὅτι διὰ τῆς χώρας ταύτης ἀδύνα-
 τὸν ἐστὶ διελθεῖν ἡμᾶς. Ὁ δὲ σπαθάριος ἐφη· Οὐκ
 ἐστὶ δυνατόν δι' ἄλλης ὁδοῦ ἐξελθεῖν; Κάστρον οὖν
 ὑπῆρχεν ἐκεῖσε, τὸ λεγόμενον Σιδηρὸν, ἐν ᾧ ἦν τοπο-
 τηρητῆς Φαρασμανίος τις τοῦνομα ὑπὸ τοὺς Σαρακη-
 νούς τυγχάνων, καὶ εἰρήνην ἔχων μετὰ τῶν Ἀρμε-
 νίων. Πέμψας οὖν ὁ σπαθάριος ὁλοῖ αὐτῷ⁸⁸, ὅτι· Ἐφ'
 ὅσον εἰρήνην ἔχεις μετὰ τῶν Ἀρμενίων, εἰρήνευσον
 καὶ μετ' ἡμοῖ· καὶ γενοῦ ὑπὸ τὴν βασιλείαν Ῥω-
 μαίων⁸⁹· καὶ ὁδὸς ἡμῖν συναρσιν τοῦ καταλθεῖν ἐν τῇ
 θαλάσῃ. καὶ περᾶσαι εἰς Τραπεζοῦντα. Τοῦ δὲ μὴ
 ἐλομένου τοῦτο ποιῆσαι, τέμπει ὁ σπαθάριος· ἐκ
 τῶν ἀνθρώπων αὐτοῦ καὶ Ἀρμενίους, παραγγέλλας
 αὐτοῖς ποιῆσαι ἔγκρυμμα· καὶ ὅτε ἐξέρχονται ἐκ
 τοῦ κάστρου εἰς τὸν κάματον (77), χειρώσασθε ἐξ
 αὐτῶν ὅσους θύνασθε, καὶ τὰς πόρτας κρατήσατε ἐκ
 τῶν ἔξω, ἕως ἂν καὶ ἡμεῖς φθάσωμεν. Τῶν δὲ ἀπελ-
 θόντων καὶ ποιησάντων τὸ ἔγκρυμμα, καὶ τοῦ λαοῦ
 ἐξελθόντος εἰς τὸν κάματον, ἄνω ἐπιπεσόντες τὴν
 τε πόρταν⁹⁰ ἐκράτησαν, καὶ πολλοὺς ἐξώγρησαν.
 Τοῦ δὲ Φαρασμανίου ἐν τῷ κάστρῳ μετ' ὀλίγων με-
 ναντος, κατέλαβεν καὶ ὁ σπαθάριος, καὶ προσλαλήσας
 τῷ Φαρασμανίῳ ὅπως ἀνολίξῃ τὰς πόρτας μετ' εἰρή-
 νης⁹¹, οὐκ ἠθέλησεν, ἀλλ' ἐκρότησε πόλεμον. Τοῦ
 δὲ κάστρου ὀχυροῦ⁹² ὄντος, λαβεῖν αὐτὸ οὐκ ἠδύ-
 νατο. Μαρῖνος δὲ ὁ πρῶτος τῶν Ἀψιλῶν μαθὼν πο-
 λιορκεῖσθαι τὸ κάστρον, φόβῳ συνεσχέθη⁹³, νομίσας
 πολλὴν λαὸν εἶναι σὺν τῷ σπαθαρίῳ· καὶ λαβὼν μετ'
 ἑαυτοῦ τριακοσίους, ἀπῆλθεν πρὸς τὸν σπαθάριον,
 λέγων, ὅτι· Ἐγὼ σε διασώζω ἕως τῆς παραθαλάσσιας.
 Ὁ δὲ Φαρασμανίος ἑωρακὴς τὴν περίστασιν, ἐφη
 πρὸς τὸν σπαθάριον· Λάβε τὸ τέκνον μου ὀψίδα, καὶ
 ὁμολογῶ δουλεύειν τῇ βασιλείᾳ. Ὁ δὲ λαβὼν τὸ τέκνον
 αὐτοῦ, λέγει αὐτῷ· Ποῖον δοῦλον ἑαυτὸν τῆς βασι-
 λείας καλεῖς, ὅτι ἐναπόκλειστος ὢν λαλεῖς ἡμῖν;
 ἀδύνατόν ἐστιν ἡμῖν ἀναχωρῆσαι μέχρις ἂν παρα-
 λάβωμεν τὸ κάστρον. Τότε λέγει ὁ⁹⁴ Φαρασμανίος·
 Δός μοι λόγον. Ὁ⁹⁵ δὲ σπαθάριος ἔδωκεν· αὐτῷ λό-
 γον, μὴδὲν αὐτὸν⁹⁶ ἀδικῆσαι, ἀλλὰ μετὰ τριάκοντα
 ὀνομάτων μόνον εἰσελθεῖν ἐν τῷ κάστρῳ. Τοῦτον⁹⁷
 δὲ τὸν λόγον μὴ φυλάξας παρήγγειλε τοῖς συν-
 εισερχομένοις αὐτῷ τριάκοντα, ὅτι· Ἐν τῷ⁹⁸ εἰσελ-
 θεῖν ἡμᾶς κρατήσατε τὰς πόρτας, καὶ ἃς εἰσέλθωσι
 πάντες. Καὶ τοῦτου γενομένου, ἐκέλευσε⁹⁹ βλη-
 θῆναι πῦρ εἰς τὸ κάστρον. Γενομένης δὲ πυρκαϊᾶς
 μεγάλης, ἐξῆλθον αἱ φαμίλιαι ἀρπάζουσαι ὅ τι¹⁰⁰
 ἠδύναντο βαττάσαι ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς·

VARIAE LECTIONES.

⁸⁸ αὐτῷ A, αὐτὸν vulg. ⁸⁹ Ῥωμαίων om. A f. ⁹⁰ ἐπιπεσόντες τὴν τε πόρταν A, ἐπιπεσόντιο, καὶ τὰς πόρτας vulg. ⁹¹ μετ' εἰρήνης add. ex A. ⁹² ὀχυροῦ A, ἰσχυροῦ vulg. ⁹³ συνεσχέθη A, συνεχόμενος; vulg. ⁹⁴ ὁ add. ex A. ⁹⁵ ὁ δὲ σπαθ. ἔδ. αὐτῷ λόγ. add. ex A. ⁹⁶ μὴδὲν αὐτὸν A, μὴδένα vulg. ⁹⁷ τοῦτον δὲ τὸν λόγον μὴ φυλάξας A, τούτου δὲ λόγον μὴ φυλάξαντος vulg. ⁹⁸ ἐν τῷ A, τὸ vulg. ⁹⁹ ἐκέλευσε] ἐπε-
 στρέψε A f. ¹⁰⁰ ὅ τι] εἴ τι A, ὅτι vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(77) *Labor diurnus recentioribus κάματος, et κάμνω, laboro.*

καὶ ποιήσας ἄλλας τρεῖς ἡμέρας, κατέλυσε τὰ A Is iubens pollicetur, at fide postmodum viola a. comitibus injunxit: Ingressi portas occupate, et reliqui demum socii subsequantur. Quo, ut jusserrat, praestito, etiam ignem castro submitti imperavit, incendioque jam excitato, familiae omnes illuc egressae, ex facultatibus, quod licuit, secum asportaverunt, et exactis illuc diebus tribus muros solo tenus aequavit, et motis inde castris cum Marino Apsiliensium primore in Apsiliam profectus est, ubi summis honoribus ab incolis susceptus fuit. Inde ad maritimam oram digressus, in ulteriorem ripam traiecit, et ad Justinianum se contulit. Justiniano e vivis sublato, et Philippico oculis privato, Artemius imperat, qui Leonem Orientalium ducem 331 instituit. Mox Theodosio tyrannidem arripiente, cum ejectus esset Artemius, et cum barbarorum incursionibus, tum injustis Justiniani caedibus, tum Philippici sacrilegis impietatibus cuncta sus deque per Romanam rem publicam jactarentur, memoratus iste Leo armis in Theodosium susceptis Armenii partes strenue propugnabat. Propositi vero armorumque socium, et in eadem pericula conspiciantem nactus est Artabasdam Armenicorum ducem, quem Anna filia in matrimonium locata generum imperator factus ascivit, et europaeis dignitate auxit. Ceterum Masalmas in Asia hiematis ibi Leonis promissorum solutionem expectabat, qui cum nihil a Leone accepisset, illusum se sentiens, Abydum profectus copiosum exercitum in partes Thraciae navibus transmisit, et in urbem imperii reginam arma movit, Sulimanem etiam consilii sui primum litteris monuit, ut cum classe instructa adveniret. Die autem mensis Augusti decima quinta urbem obsidere coepit Masalmas, expugnatis direptisque Thraciae castris. Porro terrestri muro circumquaque vallato ingentem fossam aperuerunt, et ad vallum fossae impositum ex lapidibus nullo cemento ad invicem junctis murum, qui castris pro loricis esset, circumduxerunt. Die vero prima mensis Septembris indictione prima, insensus ille Christi adversarius Suliman cum classe et amaris suis ad urbem appulit, advectis insolite magnitudinis bellicis navibus, nec non dromonibus, mille et octingentis numero, et ad spatium litoris, quod

καὶ ποιήσας ἄλλας τρεῖς ἡμέρας, κατέλυσε τὰ A Is iubens pollicetur, at fide postmodum viola a. comitibus injunxit: Ingressi portas occupate, et reliqui demum socii subsequantur. Quo, ut jusserrat, praestito, etiam ignem castro submitti imperavit, incendioque jam excitato, familiae omnes illuc egressae, ex facultatibus, quod licuit, secum asportaverunt, et exactis illuc diebus tribus muros solo tenus aequavit, et motis inde castris cum Marino Apsiliensium primore in Apsiliam profectus est, ubi summis honoribus ab incolis susceptus fuit. Inde ad maritimam oram digressus, in ulteriorem ripam traiecit, et ad Justinianum se contulit. Justiniano e vivis sublato, et Philippico oculis privato, Artemius imperat, qui Leonem Orientalium ducem 331 instituit. Mox Theodosio tyrannidem arripiente, cum ejectus esset Artemius, et cum barbarorum incursionibus, tum injustis Justiniani caedibus, tum Philippici sacrilegis impietatibus cuncta sus deque per Romanam rem publicam jactarentur, memoratus iste Leo armis in Theodosium susceptis Armenii partes strenue propugnabat. Propositi vero armorumque socium, et in eadem pericula conspiciantem nactus est Artabasdam Armenicorum ducem, quem Anna filia in matrimonium locata generum imperator factus ascivit, et europaeis dignitate auxit. Ceterum Masalmas in Asia hiematis ibi Leonis promissorum solutionem expectabat, qui cum nihil a Leone accepisset, illusum se sentiens, Abydum profectus copiosum exercitum in partes Thraciae navibus transmisit, et in urbem imperii reginam arma movit, Sulimanem etiam consilii sui primum litteris monuit, ut cum classe instructa adveniret. Die autem mensis Augusti decima quinta urbem obsidere coepit Masalmas, expugnatis direptisque Thraciae castris. Porro terrestri muro circumquaque vallato ingentem fossam aperuerunt, et ad vallum fossae impositum ex lapidibus nullo cemento ad invicem junctis murum, qui castris pro loricis esset, circumduxerunt. Die vero prima mensis Septembris indictione prima, insensus ille Christi adversarius Suliman cum classe et amaris suis ad urbem appulit, advectis insolite magnitudinis bellicis navibus, nec non dromonibus, mille et octingentis numero, et ad spatium litoris, quod

VARIAE LECTIOES.

⁹⁸ πολλῆς A a f, μεγάλης vulg. ⁹⁹ τῇ add. ex A. ¹ ἐκδιωχθέντος A, διωχθέντος vulg. ² τε add. ex A. ³ καὶ ἐκ τῶν τοῦ A, ἐκ τε vulg. ⁴ τῶν add. ex A. ⁵ ὁ εἰρ. Λέων] ὁ εὐσεβὴς α. ⁶ τῷ Ἀρτεμίῳ] supraser. in A. τοῦ Ἀρτεμίου. ⁷ γράψας πάλιν καὶ A e. ⁸ μετὰ τοῦ προετοιμασθέντος A, μετὰ προετίμασθ. vulg. ⁹ μηνὸς add. ex A. ¹⁰ στηθαῖον A, στηθεὶν vulg. ¹¹ ἐποίησαν om. A f. ¹² παμμεγέθεις ναὺς ἀριθμὸν αὐτῆς A. ¹³ κατίνων] ing. Par. κατήνας. ¹⁴ προσώρμισεν A, προσώρμισαν vulg. ¹⁵ ἕως τῶν K. A. ¹⁶ Ἀνθεμίου A, Ἀνθιμ. vulg. ¹⁷ ἀγρευομένων A, ἀγρευόντων vulg. ¹⁸ νοτοφύλακας A. ¹⁹ κατήνων A a, κτηνῶν f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(78) Reg., etc. Postremum hoc exponit Anast. *isaphas sumptus ferentes*, legerit proinde δαπανηφόρους, ubi etiam p. seq. dicuntur hujusmodi κατεῖναι ἀρμαμέντων καὶ δαπάνας ferre, *arma ac sumptus reliquos*. COMBESIS.

(79) Palatium Magnaura corrupte quasi Magna Aulā dicitur Luitprando *De legat.* Alii Anastasium in eo fulmine percussam magna aulā perire se

deflentem narrant. Plura Luitprandus, Gyllius, *Orig. CP.* Ad angulum meridionalem situm declarat contextus.

(80) Portus ad Chalcedonem, ab Eutropio Zenonis protospathario, aiunt *Orig. CP.*, nomen accipit, de quo auctor ad annum Mauricii septimum.

duos autem dies noto spirante ea statione solverunt, et ad urbem adnavigaverunt. Et hi quidem Eutropii Anthemiique oras occupant, alii in Thraciæ partes a Galatæ castello ad portus ipsius aeras devehuntur. Onerariæ tandem naves suo pondere depressæ ac tardius latæ cum classis extrema tenebant, ad viginti ex præcipuis numerum retro totum agmen steterunt, centum milites loriciis instructos ad singularum defensionem ferentes. Tranquillitate autem magna toti freto primum incumbente, leni mox venti flatu ex portus angustii in exitum spatium delatæ sunt, easdemque pietissimus imperator incendiariis navibus ex urbis extrema arce emissis, igne Dei juvantis opera injecto, cunctas absumpsit, et hæc quidem ad maritima urbis moenia conflagrantes disjectæ, aliæ pelagi profundo cum impositis hominibus absorptæ, reliquæ ad Oream Plateamque insulam altum mare tenentes deductæ. Hinc urbis civibus creverunt animi, hostes vero operosam potentemque avidi **332** ignis virtutem experti summo terrore perculsi. Illa quippe ipsa die sub vespere ad maritimos muros militares oopias applicare, temonesque supra propugnacula imponere decreverant. Sed istud eorum consilium sanctæ Dei Genitricis interventu Deus incassum et irritum declaravit. Porro eadem nocte pius imperator catenam ferream Galatæ portum occultentem silenter subdixit. Hostes imperatorem animo eos circumveniendi removiasse rati, ulterius progredi et ad Galatæ portum appellere nequaquam ausi sunt, sed ad Sosthenii sinum recedentes classem suam

A δὲ καταλκρούσης· αὐτὰς ἐν τῷ ρεύματι καὶ τοῦ Στενοῦ μικρὸν πνεύσαντος (81) ὤθησεν αὐτάς· ἐπὶ τὰ ἔξω. Ὅθι εὐσεβὴς βασιλεὺς (82) παραχρῆμα ἐμπύρους·²⁰ ναῦς κατ' αὐτῶν ἐκπέμψας ἀπὸ τῆς ἀκροπόλεως, τῇ θείᾳ συμμοχλῇ πυριαλώτους αὐτὰς ἐποίησεν· καὶ αἱ μὲν εἰς τὰ παράλια ταῖς ἐμπυριζόμεναι ἀπεβίβησαν, αἱ δὲ εἰς τὸν βυθὸν αὐτανδροὶ κατεποντίσθησαν·²¹ ἕτεραι δὲ μέχρι τῆς Ὀφείας καὶ Πλατείας (83) νήσου λαυρίζουσαι ἀπηνέχθησαν. Ἐντεῦθεν οὖν·²² οἱ μὲν τῆς πόλεως θάρσος·²³ Ἐλαβον, οἱ δὲ πολέμιοι· μεγάλως κατέπετξαν τὴν τοῦ ὄγρου πυρὸς ἐγνωνκότες δραστηκωτάτην ἐνέργειαν. Ἐβούλοντο τῇ τῇ αὐτῇ ἐσπέρᾳ εἰς τὰ παράλια προσορμίσαι ταῖς τῇ, καὶ τοὺς ἀρχένας εἰς τὰς ἐπάλξεις ἐπιθεῖναι· ἀλλὰ τὴν βουλὴν αὐτῶν διεσκέδασεν ὁ Θεὸς διὰ τῶν πρεσβειῶν τῆς ἁγίας Θεοτόκου·²⁴ (84). Τῇ δὲ αὐτῇ νυκτὶ τὴν ἄλυσιν ἐκ τῶν Γαλάτου·²⁵ (85) ὁ εὐσεβὴς βασιλεὺς μυστικῶς συνίσταται. Οἱ δὲ ἄχθροι νομίσαντες, ὅτι βουλόμενος αὐτοὺς δελεᾶται ὁ βασιλεὺς ταύτην παρίσταται, οὐκ ἐτόλμησαν εἰσελθεῖν καὶ ὀρμίσαι·²⁶ ἔνθεν τῶν·²⁷ Γαλάτου· ἀλλὰ διαπλεύσαντες·²⁸ ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Σωσθένιου (86) ἐκεῖ κατησπάλισαντο τὰ αὐτῶν·²⁹ πλωτῶν. Τῇ δὲ ὁδόῃ·³⁰ τοῦ Ὀκτωδρίου μηνὸς θνήσκει· ὁ Σουλεῖμν ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν, καὶ ἀμνηρεῖ Οὐμαρ. Χειμῶνος δὲ γενομένου (87) βαρυτάτου ἐν τῇ θρόῃ, ὥστε τὴν γῆν ἐπὶ ἑκατὸν ἡμέρας μὴ φαίνεσθαι ἐκ τῆς κρυσταλλωθείσης χιόνος·³¹ πᾶνθος ἱππῶν τε·³² καὶ καμήλων καὶ λοιπῶν ζώων τῶν ἄχθρων τεθνήκασιν. Τῷ δὲ ἑαρινῷ καιρῷ κατελάθεν Σουφιάμ μετὰ τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ χεισθέντος στόλου, ἔχων κατίνας·³³ σιτοφόρους τετρακοσίαις καὶ

VARIE LECTIONES.

²⁰ τὰς ἐμπύρους; A. ²¹ κατεπονθήσαν A. e. ²² οὖν add. ex A. ²³ θάρσος; A. ²⁴ τῆς πανάγνου θ. A. ²⁵ Γαλάτου A, Γαλάτων vulg. ²⁶ ὀρμίσαι A, ὀρμήσαι vulg. ²⁷ τῶν add. ex A. ²⁸ ἀναπλεύσαντες A. ²⁹ αὐτῶν A, αὐτοῦ vulg. ³⁰ τῇ δὲ ὁδόῃ; τῇ δὲ ε. A. ³¹ ἐκ τοῦ· κρυσταλλωθέντος χ. A. f. ³² ἱππῶν τε A, τε ἱππῶν vulg. ³³ κατήνας A, et sic ubique.

JAC. GOARI NOTÆ.

(81) Borea Proponti. — Cum Diaconus habeat, austro, liquet legisse νότου, nec Theophanes (nisi est lacuna, quod suspicor) aliud scripserit, qui et ipse paulo ante austri meminit, τοῦ νότου πνεύσαντος, cum ea classis urbi adnavigavit. S. Niceph.: ἅμα μικροῦ πνεύματος ἀντιπνεύσαντος, καὶ τοῦ ρεῖθρου εἰς τοῦ πλῆθους ἀγασθαι βιάζομένου. Fuerunt hæc cause ut ex naves ita facile incendi potuerint, excepta illarum ex mole et onere tarditate; modicus ventus, ac auster contrarius, ipseque ad Propontidis fauces adversus fluxus. Auctor *orat. in diem festum τῆς Ἀναβίσεως*, Auct. tom. II pluribus ista persequitur: Nunc et hanc tertiam urbis liberationem divina ope, ac sanctissimæ Dei Genitricis precibus ea die recolunt Græci. COMBESIS.

(82) Ejus impieciæ nondum detecta.

(83) Propontidos insulæ.

(84) Liberatæ urbis annuam memoriam Augusti die 15 Ecclesiæ Græciæ recolit Menæum: Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἀνάμνησιν ποιούμεν τῇ; περὶ ἡμᾶς μεγίστης ἀνυπερβλήτου φιλανθρωπίας ἣν ἐδείξατο τότε ὁ Θεὸς ἀποστρέψας μετὰ ἀλογύνης τοῦ ἀθέλου· Ἀγαρηνοὺς πεσιτεῖς τῆς ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας· *Maximæ, et quæ caplum omnem superat in nos clementiæ eodem die memoriam agimus, quam nimirum tunc Deus exhibuit, Deiparæ Dominiæ nostræ super omnes sanctæ, ac semper virginis Mariæ intercessionem depulsis cum dedecore irreligiosis Agarenis. Solutæ obsidionis*

historiam deinde textit, et quæ tum a Nicephoro, tum a Theophane omissa brevi, et ab historiæ fide non alieno discursu percenset. Celebritatis vigilias et integrum παννυχίδα, quod pedibus stantes, nec eo die permissa inter decantandos hymnos sessione peragant, ἀκάθιστον τὴν ἡμέραν Græci appellant. Orationem in eam memoriam εὐχαριστήριον, et historicam profert is totius quæ *Historiæ Monothelitarum* nomine P. Franciscus Combessis ante annos quatuor edidit. Historica narratio eadem quæ in Menæo, tantum cultiore stylo composita: occurrit pag. 817.

(85) Catena a Galata ad urbis muros producta CP. portum fuisse clausum demonstrat Laonicus Chalcondylus lib. vii, Phranzes lib. iii, cap. 8, et alii.

(86) Perampli unius CP. portus regiones, ita dicam, plures, et βραχυτάτοι λιμένες, ut historia penultima nota recensita scribit, varias appellationes sortiuntur Σωσθένιον, ad Chrysopolum reponit portum hunc Gyllius, quod in eo adversus Amyrum præliantes Argonautæ salutem repererint σωσθέντας.

(87) Nicephorus totidem verbis nec scribens, Σουφιάμ vocat Σοφιά, et Ἰζίδ, inferius Ἰζίδ, Ἰζίδον, Anastasius *Gizid*. Solimani nuper memorat necem, et ejus genus memorat Menæum superius adductum.

ἑρόμενας. Καὶ μαθὼν τὴν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ πυρὸς ἐνέ-
ργειαν, καὶ παραδραμὼν τὴν Βυθύναν, καὶ ἀντικρυς
περάσας, εἰς τὸν τοῦ Καλοῦ Ἀγροῦ λιμένα προσώρ-
μισεν. Μετ' οὗ πολὺ δὲ κατέλαθεν καὶ Ἰζίδ³⁴ μετὰ
ἑτέρου στόλου κτισθέντος ἐν Ἀφρικῇ ἔχων καὶ αὐτὸς
κατίνας τριακοσίας ἐξήχοντα ἄρμαμένον τε καὶ θα-
πάνας. Ὁμοίως καὶ αὐτὸς τὰ αὐτὰ μεμαθηκὼς περὶ
τοῦ ὕγρου πυρὸς προσώρμισεν εἰς τὸν Σάτυρον καὶ
Βρύαν (88) καὶ ἔως Καρταλιμένους. Οἱ δὲ τῶν δύο
στόλων τούτων Αἰγύπτιοι καθ' ἑαυτοὺς βουλευσάμε-
νοι νυκτὸς τοὺς τῶν κατίνων σανδάλους (89) ἄραντες
ἐν τῇ πόλει προσέφυγον τὸν βασιλέα εὐφημοῦντες,
ὥστε ἀπὸ τῆς Ἱερσίας (90) ἔως³⁵ τῆς πόλεως ὁλόξυ-
λον φαίνεσθαι τὴν θάλασσαν. Μαθὼν δὲ δι' αὐτῶν
ὁ βασιλεὺς³⁶ περὶ τῶν χρυπτομένων δύο στόλων ἐν
τῷ κόλπῳ, σίφωνα πυροφόρους κατασκευάσας, εἰς
ἑρόμενας τε καὶ δῆρεις τούτους ἐμβαλὼν, κατὰ τῶν
δύο στόλων ἐξέπεμψεν. Τοῦ δὲ Θεοῦ³⁷ συνεργήσαντος
διὰ τῶν³⁸ πρεσβειῶν τῆς παναχράντου³⁹ Θεοτόκου
ἐπιτοπῶς ἐδυθίσθησαν οἱ ἐχθροὶ· καὶ λαθόντες τὰ
σκυῖα οἱ ἡμέτεροι καὶ τὰς θαπάνας αὐτῶν μετὰ
χαρῆς καὶ νίκης ὑπέστρεψαν. Ἐτι δὲ πάλιν τοῦ Μερ-
δασάν ἀπὸ Πυλῶν (91) σὺν τῇ στρατῷ τῶν Ἀράβων
ἔως Νικαίας καὶ Νικομηδείας διατρέχοντος, οἱ ἐν τῇ
Λιβῇ καὶ Σόφωνι⁴⁰ δίκην Μερδαϊτῶν χρυπτόμε-
νοι βασιλικοὶ ἄρχοντες, καὶ τὰ περὶ τὰ ἐξάπινα τού-
τοις ἐπιβρίπτοντες καὶ κλασματίζοντες (92), ἐκείθεν
ἀποδράσαι ἐποίησαν· καὶ λοιπὸν μικρὰς ἀδείας τῆς
περατικῆς παραλίας⁴¹ εὐρούσης ἐκ τῆς πόλεως
ἐξερχόμενα χελάνδια πλείστα ἐκόμζον θαπάνας·
ὥσαύτως δὲ καὶ τὰ ἀλιευτικὰ ἀγάρια⁴² εἰς τε
τὰς νήσους καὶ παράλια⁴³ τελεχὴ ἀγρεύειν ἰχ-
θύας οὐκ ἐκωλύοντο. Λιμοῦ⁴⁴ δὲ μεγάλου γεγονότος
ἐν τοῖς Ἀραβί, πάντα τὰ ἀπονήσκοντα ζῶα αὐτῶν
κατήσθιον⁴⁵, ἵππους τε καὶ ὄνους καὶ καμήλους·
φασὶ δὲ τινες ὅτι⁴⁶ καὶ ἀνθρώπους τεθνεώτας καὶ
τὸν ἑαυτῶν κόπρον εἰς τὰ κλίβανα βάλλοντες καὶ
ζυμοῦντες⁴⁷ ἔσθιον (93). Ἐνέσκηψεν δὲ⁴⁸ εἰς αὐτοὺς
καὶ λοιμικὴ νόσος (94) καὶ ἀναριθμητὰ πλήθη ἐξ

A illic tuto collocarunt. Die vero mensis Octobris
octava illorum dux Suliman exstinguitur, et amera
principatum Umarus obtinet. Eo tempore tam aspera
vis hiemis in Thraciam ingruit, ut prae nive gelu
indurata centenis diebus videri terra non potuerit,
ex quo ingens equorum, camelorum reliquorumque
animalium numerus hostibus periit. Insequente vere
Suphiam advenit conflata in Aegypto classem ad-
ducens navium frumento convehendo idonearum ad
quadringentas, et totidem celoces. Is ignis Graeci
virtute percepta, praeternavigata Bithynia, cum in
adversam partem trajecisset, ad Boni Agri portum
applicuit. Non diu post cum altera classe in Africa
collecta, in qua naves onerariae trecentae sexaginta,
cum armorum et comestus numero Izib adfuit :
B qui cum eadem pariter de liquido igne referri audis-
set, ad Satyrum et Bryam et ad Cartalimenem
usque appulit. Tum vero Aegyptii per utramque forte
classem dispersi, consilio solerter imito, solutis
onerariae cujuslibet navis linteribus, profugerunt in
urbem, imperatorem faustis vocibus prosecuti,
adco ut ab Hieria ad urbem unico ligni fragmento
totum mare compactum videretur. Imperator de
utraq. classe ab eis certior factus, siphones eja-
culandis ignibus instructos, et in dromones bire-
mesque impositos adversus eas emisit, Deoque
ipsius Deiparae precibus opitulante locis, quibus an-
choris fixi constiterant, hostes maris profundo
absorpti sunt : quare nostri spoliis eorum comueatu-
que omni direpto cum laetitia partaeque feliciter
victoriae tripudiis in urbem redierunt. Ad haec
iterum Merdasan cum Arabum acie a Pylis Niccam
usque et Nicomediam regionem annem suis excu-
sibus devastante, Libi Sophonisque nobilitis quique
et imperatorii proceres nec non pedestres aliae
copiae Mardaitarum instar e latebris in eos irrum-
pentes in frustra concisos et damnis affectos fugam
arripere coegerunt. Ad ulterioris itaque freti
ripam nonnulla libertate concessa, naviculae in-

VARLE LECTONES.

³⁴ Ἰζίδ A f, Ἰζίδ vulg. ³⁵ ἔως] μέχρι A. ³⁶ ὁ βασιλεὺς add. ex A, item χρυπτομένων. ³⁷ τοῦ δὲ Θεοῦ A, τοῦ Θεοῦ δὲ vulg. ³⁸ τῶν add. ex A. ³⁹ παναχράντου add. ex A. ⁴⁰ Σόφωνι A. ⁴¹ παράλιου A. ⁴² ἀγρία-
ρα A. ⁴³ παραπόλια A. ⁴⁴ λιμοῦ δὲ μεγ. A, λιμ. τε vulg. ⁴⁵ κατήσθιον A, ἔσθιον vulg. ⁴⁶ ὅτι add.
ex A. ⁴⁷ ζυμοῦντες A. ζυμώντες vulg. ⁴⁸ δὲ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(88) Bithyniae portus liquidis verbis ostendit Digne pag. 57, eademque τὸ Ἰερὸν ad Propontidos
Nicephorus. fauces audit.

(89) Οἱ δ' ἐν αὐτοῖς εἰσπλέοντες Αἰγύπτιοι νυκτὸς τοὺς ἐνεστηκότας λέμβους τῶν νεῶν εἰσδάντες, πρὸς τὸ Βυζάντιον ἦγον. (91) Pylas istas ex adverso CP. in Asia esse con-
textus auctoris arguit.

(92) Amastasiis, multis damnis afficientes; Cedrenus periphrastice, καὶ πολὺν φόνον καθ' ἐκάστην ποιοῦντες.

(93) Cedr. : Σὺν ῥίζαις βοτάνης θεθρυμμέναις ἔφοντες· Cum radicibus herbarum tritis elixa, ait Xyl. Buccardus panem se stercoracium Parisiis vidisse miraculo servatum testatur. COMBEFIS.

(94) Luem illam CP. ingruentem hominum trecenta millia sustulisse Paulus Diaconus De gestis Longobardorum, lib. vi, cap. 47, refert : hostes vero duntaxat infestasse auctoris verba mihi videntur commonere.

numera 333 commeatum inde asportatura confluerunt, similiter et piscatoriae naves adjacentes insulas littoraque muros urbis alluentia peragantes, piscibus capiendis nullo impediendo vel resistente sese exercebant. Ciborum vero penuria inter Arabes ingravescendo, omnia sua animalia, quae morentur, equos, asinos et camelos vorare ipsi coacti sunt; sunt etiam qui hominum cadavera suaque ipsorum stercorea in cibum missa et mola subacta deglutisse dicant, ex quo pestilentiae lues in eos grassata numerum pene infinitum e medio sustulit. Bellum quoque cum ipsis Bulgarorum natio commisit, quo, qui rem exacte norunt, viginti duo millia ex eis caesa referunt. Plurimae denique ea tempestate clades et calamitates in eos incubuerunt, quibus experientia dignoscerent Deum et sanctissimam Virginem Dei matrem urbem istam et Christianorum Imperium protegere, neque omnino a Deo deserui, qui eum invocant in veritate, brevi licet spatio pro admissis peccatis poenas sustineamus.

A. C. 710. — *Arabum ducis Umari annus primus.*

Hoc anno Sergius protospatharius et Siciliae dux urbem imperantem a Saracenis obsessam audiens, Basilium quemdam Cpoli natum Georgii Onomaguli filium, Tiberium a se vocatum, illic loci proprium imperatorem corona insignivit. Is memorati Sergii consiliis officialium promotiones et curialium praefecturas instituit. Imperator tyrannidis excitae rumore percepto, Paulum proprium chartularium in patricium et Siciliae ducem promotum, datis etiam auxilio conquiendo ad occidentalem partem procures litteris, et sacra ad exercitum scripta, illuc misit. Noctis vero silentio dromonem remigio citius impellendum ingressi, in Cyzici oras primum eruperunt, mox e loco in locum varia littora legentes, qua terra, qua mari iter peragentes, praeter omnium expectationem in Siciliam deveniunt. Ubi eos Syracusas attingisse audiit Sergius, obstupuit, propriaeque conscientiae crimine impulsus, ad vicinos Calabriae Longobardos confugit. Exercitu mox congregato, sacraque imperatoris perfectae, cuncti de imperii incolumitate et perpetuo statu certiores redditi, urbem insuper adversus hostium impetum quam prius multo magis instructam, duarum 334 etiam classium cladem inauditam ducis testimonio firma-

A αὐτῶν ὤλεσαν. Συνῆψε ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς πόλεμον ὁ (95) τὸ τῶν Βουλγάρων ἔθνος, καὶ, ὡς φασιν οἱ ἀκριβῶς ἐπιστάμενοι, εἰκοσι δύο χιλιάδας ἐξ αὐτῶν ἔσφαξαν. Καὶ πολλὰ συνέδησαν αὐτοῖς δεινὰ ἐν τῇ καιρῷ ἐκείνῃ, ὥστε ἐπιγινῶναι αὐτοὺς τῇ παύσῃ ὅτι ὁ Θεὸς καὶ ἡ ὁ παναγία Παρθένος ὁ (96) Θεομήτωρ φρουροῦσι τὴν πόλιν ταύτην, καὶ τὸ τῶν Χριστιανῶν βασίλειον, καὶ οὐκ ἔστιν ἐγκατάλειψις Θεοῦ τελεῖα ἐν τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτὸν ἐν ἀληθείᾳ, εἰ καὶ πρὸς βραχὺ παιδευόμεθα διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν.

commisit, quo, qui rem exacte norunt, viginti duo millia ex eis caesa referunt. Plurimae denique ea tempestate clades et calamitates in eos incubuerunt, quibus experientia dignoscerent Deum et sanctissimam Virginem Dei matrem urbem istam et Christianorum Imperium protegere, neque omnino a Deo deserui, qui eum invocant in veritate, brevi licet spatio pro admissis peccatis poenas sustineamus.

B A. M. 6210. — *Ἀράβων ἀρχηγτοῦ Οὐμαρου ἔτος α'.*

Τούτῃ τῇ ἔτει Σέργιος ὁ πρωτοπαθάρης (97) καὶ στρατηγὸς Σικελίας ἀκούσας ὅτι οἱ Σαρακηνοὶ παρακαθέζονται τὴν βασιλεύουσαν πόλιν, ἔσπευσεν ἐκεῖσε ἰδίον βασίλειον ἐκ τῶν ἀνθρώπων αὐτοῦ ὀνόματι Βασίλειον Κωνσταντινουπολίτην υἱὸν Γρηγορίου τοῦ Ὀνομαγούλου (98), Τιθέριον αὐτὸν μετονομάσας. Ἐποίησεν δὲ προβολὰς καὶ ἰδίους ἀρχοντας μετὰ βουλῆς τοῦ προλεχθέντος Σεργίου. Ὁ δὲ βασιλεὺς τοῦτο ἀκούσας ἀποστέλλει Παῦλον τὸν ἰδίον αὐτοῦ χαρτυλάριον προβαλλόμενος αὐτὸν περὶ κίον καὶ στρατηγὸν Σικελίας, παραδιδωκὼς αὐτῷ πρὸς σύναρσιν αὐτοῦ κελύσεις πρὸς τοὺς ἀρχοντας τῶν δουρικῶν μερῶν καὶ σάκραν πρὸς τὴν λαόν. Καὶ διὰ νυκτὸς εἰσελθόντας εἰς ἐξελαστικὸν ὁρμήναια, ἐξῆλθον ἐπὶ τὰ μέρη Κυζίκου καὶ ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, διὰ τε γῆς καὶ θαλάσσης τὴν πρὸς ποιησάμενοι, ἐξάπινα τὴν Σικελίαν καταλαμβάνουσιν. Εἰσελθόντων δὲ αὐτῶν ἐν Συρακούσῃ ἤκουσεν Σέργιος καὶ ἐξίστη, καὶ τὴν αὐτοῦ ἐπιγινῶν αἰτίαν προσέφυγεν εἰς τοὺς πλησιάζοντας τῇ Καλαβρίᾳ Λογγιβάρδους (99). Τῷ δὲ λαῷ ἀδραστεύοντες, καὶ τῆς σάκρας ἀναγνωσθείσης, καὶ δι' αὐτῆς πεπαισθη-
τες, ὅτι καὶ τὸ βασίλειον συνίσταται, καὶ ἡ πόλις εὐθυμοτέρα ἐστὶν περὶ τῶν ἐχθρῶν, καὶ τὰ

VARIÆ LECTIONES.

ὁ συνῆψε suprascr. συνῆξαν A. ὁ πόλεμον — φασιν om. A f ἡ add. ex A. ὁ θεοτόκος καὶ θεομήτωρ A f. ὁ add. ex A. item ol. παρακαθέζονται A, παρακαθίζονται vulg. ἐκ τῶν ἀνθρώπων αὐτοῦ add. ex A. Τεθ. αὐτὸν μετονομάσας A, Τιθ. ὀνομάσας vulg. ταῦτα ἀκριβῶς A. τὸν οἰκείον αὐτοῦ A. μερῶν om. A. ἐπὶ A, εἰς vulg. καὶ add. ex A. πεισθέντες a. ὅτι καὶ τὸ A, ὅτι τὸ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(95) Saraceni in Bulgaros insiliisse commentarium de sex ætibus clausurus Beda conscripsit his verbis : *Saraceni cum immenso exercitu C.P. venientes triennio civitatem obsident : donec civibus multa instantia ad Deum clamantibus, pluriq; eorum fame, frigore, perirent : ac sic pertæsi obsidionis abscederent. Qui inde regressi, Bulgarorum gentem, quæ est super Danubium, bello aggrediuntur, et ob hæc quoque bello victi refugiunt, ac naves repetunt suas. Quibus cum altum peterent, ingruente plurima tempestate, plurimi etiam mersis sive confRACTIS per littora navibus sunt necati.*

(96) C.P. urbem B. Virginis curæ commissam, et ejus nomini dicatam testatur Menæum die 11 Maii :

D Τὴν ἀνάμνησιν πνευματικῶς τελουμένην τοῦ γενεθλίου ταύτης τῆς θεοφυλάκτου καὶ βασιλίδος τῶν πόλεων, τῆς κατ' ἐξαιρετὸν ἀνακειμένης τῇ δεσποίνῃ ἡμῶν τῇ ἁγίᾳ Θεοτόκῃ, καὶ ὑπ' αὐτῆς διαπαντὸς σωζομένης. *Natalis a Deo custoditæ et urbium reginæ urbis Dominiæ nostræ sanctæ Deiparæ specialitèr consecrata, et ab ea semper servata memoria celebramus.*

(97) In obsessæ urbis tempus, id est proximum, Sergii defectionem Nicephorus revocat.

(98) *Cui asini maxilla.* Μάγουλον, recentioribus maxilla. Portius et Meursius.

(99) Res ab eis gestas Paulus Diaconus in historicis recenset.

περί τῶν δύο στόλων διηγησαμένου ⁶⁴ αὐτοῖς, εὐθέως ἅ τὸν μὲν Ἀέοντα βασιλέα εὐφήμεσαν, Βασίλειον δὲ τὸν Ὀνομάγουλον καὶ τοὺς παρ' αὐτοῦ προχειρισθέντας ⁶⁵ ἄρχοντας δεσμίους τῷ στρατηγῷ παραδίδωκεν. Αὐτὸς δὲ τὸν μὲν Βασίλειον σὺν τῷ μονοστρατήγῳ αὐτοῦ ἀπεκεφάλισεν, καὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν φασκίωσας ⁶⁶ (1) τῷ βασιλεῖ διὰ τῶν σπαθαρίων ἀπέστειλεν. Τοὺς δὲ λοιποὺς τύφας καὶ κουρεύσας, τινὰς δὲ καὶ ⁶⁷ ῥινοκοπήσας ἐξώρισεν. Ἐντεῦθεν οὖν μεγάλη κατάρτασις ἐν τοῖς Δυτικοῖς ἐγένετο. Σέργιος δὲ ὁ προλεχθεὶς λόγον ἀπειθείας τὸν στρατηγὸν αἰτησάμενος καὶ λαθὼν, ἐξῆλθε πρὸς αὐτόν· καὶ πάντα αἰρήνευσαν τὰ ἐκπέρια μέρη ⁶⁸ (2). Οὐμαρος δὲ ⁶⁹ κρατήσας τῶν Ἀράβων, ἐπέτρεψεν ἀνακάμψαι τὸν Μασαλμάν. Ἀποκινήσαντων δὲ τῶν Σαρακηνῶν τῇ ⁷⁰ τοῦ Αὐγούστου μηνὸς μετὰ πολλῆς αἰσχύνης· ⁷¹ ἐν γὰρ τῷ (3) ἐκπορίζειν τὸν στόλον αὐτῶν ⁷² λατλάφ ἐκ Θεοῦ διὰ τῶν ⁷³ πρεσβειῶν τῆς Θεομήτορος ἐνσκήψας εἰς αὐτοὺς, τοὺς τοὺς διεσκόρπισεν· καὶ τοὺς μὲν ἐν Προκονήσῳ καὶ ταῖς λοιπαῖς νήσοις, τοὺς δὲ ἐν τοῖς ἀποστρέφοις καὶ ταῖς λοιπαῖς ἀκταῖς καταπόντισεν. Οἱ δὲ περιλειφθέντες παρήρχοντο Αἰγαῖον ⁷⁴ πέλαγος, καὶ ἄφνω ἐπῆλθεν αὐτοῖς θεομηνία φοβερά ⁷⁵· χάλαζα γὰρ πυρίνος κατελθοῦσα ἐπ' αὐτοὺς τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης καχλάσαι πεποίηκεν, καὶ τῆς πίστεως λυθείσης, αὐτανόμοι αἱ νῆες εἰς βυθὸν κατηνέχθησαν· δέκα δὲ μόναι καὶ αὗται ⁷⁶ προνοίᾳ Θεοῦ περισωθεῖσαι ⁷⁷ ἐξ αὐτῶν, πρὸς τὸ ἀπαγγεῖλαι ἡμῖν τε καὶ τοῖς Ἀραβί· τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ τὰ γεγνηότα εἰς αὐτοὺς· ἃς καὶ περιτυχόντες οἱ τῶν ἡμετέρων τὰς μὲν πάντας ⁷⁸ πιάσαι (4) ἥδυνήθησαν, αἱ δὲ ἄλλαι πάντες ἀπεσώθησαν εἰς Συρίαν τὴν τοῦ Θεοῦ δυναστείαν ἀναγγέλλουσαι.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει σεισμοῦ μεγάλου γενομένου ἐν Συρίᾳ, ἐκώλυσεν Οὐμαρος τὴν οἶνον (5) ἀπὸ τῶν πόλεων, καὶ μαγαρίζειν τοὺς Χριστιανούς ἡνάγκαζεν· καὶ τοὺς μὲν μαγαρίζοντας ἀτελεῖς ἐποίησε, τοὺς δὲ

tam percipientes, Leonem quidem imperatorem felicibus votis ex templo cum ulaverunt, Basilium autem Onomagulum et aulicos ab eo constitutos vinculis mancipatos duci tradiderunt. Ipse in Basilium et supremum sub eo exercitus ducem gladio animadvertit, et eorum capita fasciis circumvoluta spathariorum opera ad imperatorem transmisit. Residuae rebellium turbæ quosdam verberibus, alios capillorum detonsione, nonnullos narium amputatione multatos in exilium eiecit, ex quo ingens per universas Occidentis provincias tranquillitas exorta. Memoratus autem Sergius, petita et accepta incolumitatis fide, ad ducem se contulit, ac subinde cunctis occiduis partibus alta pax reddita. Porro Umarus Arabum principatum adeptus Masalmam de reditu cogitare permisit. Die igitur Augusti decima quinta Saraceni cum magno generis sui dedecore recesserunt. Classe siquidem et litioribus nostris solvente, immissa Dei nutu Deique Matris interventu procella naves hinc inde jactatas dispersit et quasdam quidem ad Proconesum, alias ad varias insulas, quasdam per flexuosos sinus, alias denique ad diversa maris littora illisit ac submersit, in residuas Ægæum mare præternavigantes repentina de cælis ultio incubuit. Ignita quippe granis in eas dilapsa maris aquam ebullire fecit, ex quo pice liquata naves cum ipsis vectoribus pelagi profundo absorptæ sunt. Solæ decem ex eis, Deo ita disponente, incolumes servatæ sunt, quæ nobis pariter atque Arabibus miracula circa eos potenti Dei manu edita referrent. Quæ cum in nostrorum manus incidissent, quinque ex eis captæ, quinque residuæ Dei virtutem annuntiatoræ in Syriam lata.

Hoc anno terræ motu per Syriam exorto, Umarus civitatibus vinum inibuit, Christianosque ad fidem religionemque fœda desertione conspurcandam aiegit. Eos vero qui negato Christi nomine ad

VARIE LECTIONES.

⁶⁴ διηγησαμένων Α. ⁶⁵ τοὺς παρ' αὐτοῦ προχ. Α. τοὺς προχ. ὑπ' αὐτοῦ vulg. ⁶⁶ φουσκίσας Α, φουσκίσας f, fort. φουρκίσας. ⁶⁷ καὶ add. ex Α. ⁶⁸ ante Οὐμαρος in e f, hæc inserta leguntur: ὁ δὲ Μεσελμὲς ἀπάρας ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου κατὰ σχοιμένους κατέλαβε τὴν Δαμασκόν· εὗρε δὲ καὶ τὸν Μαροὺν τὸν αὐθέντην αὐτοῦ καὶ Ἀμεριμὴν τελευτήσαντος. Ἀντ' αὐτοῦ δὲ ἐκράτησεν Οὐμαρος, καὶ πάλιν ἀπέστειλε τὸν Μεσελμὲ τοῦ πολιορκῆσαι τὸ Βυζάντιον διὰ τε γῆς καὶ θαλάσσης. Οὗτος ὁ Οὐμαρος ἑξατος υἱὸς τοῦ Ἀπτελαζῆς. ⁶⁹ δὲ Α, οὖν vulg. ⁷⁰ ἐν γὰρ τῷ Α, ἐν τῷ γὰρ vulg. ⁷¹ αὐτῶν Α, αὐτοῦ vulg. ⁷² τῶν add. ex Α. ⁷³ Αἰγαῖον Α, Αἰγίον vulg. ⁷⁴ φοβερά add. ex Α. ⁷⁵ αὗται Α, αὐταὶ vulg. ⁷⁶ περισωθεῖσαι Α f, διασ. vulg. ⁷⁷ πάντες add. ex Α.

JAC. GOARI NOTÆ.

(1) Barbaram vocem barbære pronuntiat recentior Græcia φασκίωνειν, fasciis involvere (Meursius). Anastasius reddidit: *fusca condire*: Miscella, *pusca condire*. Favet cod. Barb. lectio φουσκίωσας. Ita involutum caput illud puto, ut pusca vel myrrha quoque fuerit conditum, et esmuronizatum, ut habet auctor inferius ad Constantini Copronymi annum 10.

(2) Quæ hic ad Saracenorum historiam spectantia in Peyrex. codice leguntur, inter hujus pag. lectiones varias reperies.

(3) Triennale CP. obsidionem Paulus Diaconus lib. vi, cap. 47 *De Longobard. gestis*, Nicephorus ad tredecim menses, auctor ad annum tantum producit. Masalmam enim Augusti die 15 eam posuisse anno superiore, hic eadem die solutam scribit.

D Adventum et recessum memoravit Nicephorus: alter expeditionis præparatæ tempus inclusit.

(4) Πιάνω, *apprehendo*, recentioris linguæ vocabulum. Meursius et Portius.

(5) Mahometem vini abusus, non usum prohibuisse Turcas referentes audi. Is enim, cum ex vini potu convivantes lætiores, cantibus et tripudiis indulgentes iter agens comperisset, vino et ejus potui assuetis bene precatus est: eadem autem via e negotio redux jurgantes, et sidiis sese mutuo conficientes contemplatus, vinum et qui biberent diris devovit. Hinc propheta sui dicitur crapulas proprias laudant, et ejusdem verbis a vino sibi temperantes de ejus abstinencia gloriantur.

cilium alienum defecissent immunes a vectigalibus A declaravit, qui placulum non admitterent crudeliter sensit, ex quo plures effecti martyres: ne Christiani praetera adversus Saracenum testimonium recipiatur lata lege sanxit. Epistolam denique fidei suae expositionem manifestantem ad spurcos ejus sensus virum deducere arbitratus ad Leonem imperatorem datam transmisit.

A. C. 711. — Hoc anno Leoni irreligioso imperatori filius impietate et irreligione superior, 335 verus Antichristi praecursor, Constantinus natus est. Octobris vero mensis die vigesimo quinto Maria ejus uxor in Augustei triclinio coronae recepit consortium, et cum solemini comitatu sine viro ad Magnam ecclesiam processum egit. Votis ibi conceptis, ante ingressum ad magnum altare solemnia, ad magnum baptisterium, viro ejus paucis domesticis stipato eodem loci se conferente, ipsa perrexit. Ibi eum a Germano antistite imperii malitiaeque eorum haeres Constantinus lustrali unda expiaretur, dirum ac foedum ab infantia sui indicium edidit, alvum nimirum in sacrum lavacrum egerens, ut ab oculatis testibus fide dignis perhibetur, ita ut sanctissimus patriarcha Germanus maximum malum Christianis ipsique Ecclesiae per istum eventurum istud signum portendere vaticinatus sit. Eum e sacro fonte thematum et senatus spectatissimi viri suscepit. Sacris peractis Augusta Maria totius aulae stipata comitatu, muneribus ab ecclesia ad Aream usque palatii portam in populum sparsis, cum filio baptismate initiato revertit.

Eodem etiam anno Nicetas Xylonites, litteris ad Artemium Thessalonicam relegatum datis, ut ad Terbelium Bulgarorum socii arma quaesiturus, et subinde adversus Leonem militaturus proficiscatur, monet. Is consilium secutus, pergit in Bulgariam, et exercitum aurique centenaria quinquaginta accipit. Eo apparatu instructus Cpolim recta tendit. Urbis civibus Artemium a se depellentibus et imperium ejus respuentibus, Bulgari virum Leonis

μη καταδεχομένους ἀνήρει, καὶ πολλοὺς μάρτυρας ἀπειργάζατο, καὶ μὴ παρασέχεσθαι μαρτυρίαν Κριστιανοῦ κατὰ Σαρακηνοῦ ἐθέσπισεν. Ἐποίησε δὲ καὶ ⁷⁰ ἐπιστολὴν δογματικὴν πρὸς Λέοντα τὸν βασιλέα, οὐόμενος πείσειν αὐτὸν τοῦ μαγαρίσαι.

A. M. 6211. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐτέχθη τῷ δυσσεβεῖ βασιλεῖ Λέοντι (6) ὁ ⁷¹ δυσσεβέστερος αὐτοῦ υἱὸς Κωνσταντῖνος ⁷² καὶ τοῦ Ἀντιχρίστου πρόδρομος. Τῇ δὲ κα' ⁷³ τοῦ Ὀκτωβρίου (7) μηνὸς Μαρίας ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐστέρφη ἐν τῷ Τρικλινίῳ ⁷⁴ τοῦ Λύγουστέως, καὶ προῆλθεν ἐμπράκτως ⁷⁵ (8) μόνῃ χωρὶς τοῦ ἀνδρὸς ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, καὶ εὐχαμένη πρὸ τῆς εἰσόδου (9) τοῦ μεγάλου ⁷⁶ θυσιαστηρίου, μετῆλθεν. εἰς τὸν μέγαν βαπτιστήρα, προεισελθόντος ⁷⁷ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς μετ' ὀλίγων οἰκειακῶν ἀνθρώπων αὐτοῦ, ἐνθα βαπτίσαντος Γερμανοῦ τοῦ ἀρχιερέως τὸν τῆς κακίας τε καὶ βασιλείας αὐτῶν διάδοχον Κωνσταντῖνον, δεινόν τι ⁷⁸ καὶ δυσῶδες ἐκ νηπιότητος αὐτοῦ προσεσημάνται ⁷⁹ τεκμήριον, ἀφοδεύσαντος αὐτοῦ (10) ἐν τῇ ἀγίᾳ κολυμβήθρᾳ, ὥς φασιν οἱ ἀκριβεῖς ⁸⁰ αὐτόπται γεγονότες, ὥστε φάναι Γερμανὸν τὸν ἀγώτατον πατριάρχην προφητικῶς ⁸¹, ὅτι Μερίστου κακοῦ Χριστιανοῦ καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ δι' αὐτοῦ μέλλοντος γίνεσθαι τὸ σημεῖον τοῦτο πέφυκεν. Τοῦτον οἱ προύχοντας τῶν θεμάτων καὶ τῆς συγχλήτου βαπτισθέντα ἀνεδέξαντο (11). Μετὰ δὲ τὴν θείαν λειτουργίαν ἐμπράκτως ⁸² ἡ Λύγουστα Μαρία ἀνέκαιψε ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἕως τῆς Καλκῆς πύλης τοῦ παλατίου.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Νικήτας ὁ Σουλίνιτης γράφει πρὸς Ἀρτέμιον ἐν Θεσσαλονίκῃ, ὥστε ἀπελθεῖν αὐτὸν πρὸς Τερβέλιον ⁸³, ὅπως μετὰ συμμαχίας Βουλγαρικῆς ἔλθῃ κατὰ Λέοντος. Ὁ δὲ ὑπακούσας ἀπέπλεον, καὶ δίδωσιν αὐτῷ στρατὸν καὶ παντήκοντα κεντηνάρια χρυσοῦ. Καὶ ταῦτα λαβὼν ἐπὶ Κωνσταντινούπολιν ἔρχεται. Τῆς δὲ πόλεως τοῦτον μὴ δεξαμένης, οἱ Βούλγαροι τοῦτον τῷ Λέοντι παρέδωκαν, καὶ φιλοφρονηθέντες ὑπ' αὐτοῦ ὑπέστρεψαν. Ὁ δὲ βασι-

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁰ καὶ add. ex A. ⁷¹ ὁ add. ex A. ⁷² Κωνσταντῖνος add. ex A. ⁷³ κα' A, κα' vulg. ⁷⁴ τρικλινίῳ A. ⁷⁵ ἐμπράκτος A. ⁷⁶ μεγάλου omn. A. ⁷⁷ προεισελθ. A, προσελθ. vulg. ⁷⁸ τι A, τε vulg. ⁷⁹ προσεσημ. A. ⁸⁰ ἀκριβεῖς A]. ἀκριδῶς vulg. ⁸¹ προφητικῶς add. ex A. ⁸² ἐμπράκτος A. ⁸³ βαλταπισμένῳ A, βαπτίζου. vulg. ⁸⁴ Τερβέλιον A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(6) Post historias annis superioribus ascriptas subjungit pariter Nicephorus, μετὰ τοῦτο, quasi anno tertio, γίνεται υἱὸς τῷ βασιλεῖ. — Atqui semel, et iterum εὐσεβὴ βασιλέα appellaverat, piissimum imperatorem; tum nimirum cum necdum ecclesiæ iustitias crederet, eoque imperante sic divina manus augustam urbem protegeret. COMBEFIS.

(7) Palatinus codex et Peyrez. τῇ κα' legunt. Anastasius et Miscella, octavo Kal. Januarii, habent. Barberinus tempus omnino tacet.

(8) Anastasius reddit, cum solemnī obsequio. Eandem significantem attribuit Turco-Græcia lib. iii.

(9) Idem, oratione ante ingressum altaris effusa. Obscure. Clarius repono, oratione antequam dona

D sacra ad altare inferrentur, effusa. Est enim altaris in liturgia offertorium, quo cum processione et pompa panis et vini sacrificio deputatis sacerdotum manibus ad altare deportantur, et ad illud, ut ita dicam, εισοδεύουσι. Adeundum, si dubium supersit, Euchologium.

(10) Hinc ascitum Copronymī nomen. Alii a Caballino stercore, cujus ei odor in deliciis, Caballinum et Copronymum dictum contendunt. De his contentendus Zonaras.

(11) Vide illius temporis plures in baptismo susceptores.

(12) Ὑπατία, consulare munus, donativum Anastasio redditum.

λεὺς τοῦτον σὺν τῷ Ξυλινίτῃ ἀνέειλεν, δημεύσας καὶ τὴν τοῦ Ξυλινίτου οὐσίαν, μαγίστρου αὐτοῦ ὑπάρχοντος καὶ πολλὴν κεκτημένου· ὁμοίως δὲ Σισίννιον τὸν πατρίκιον, τὸ ἐπίκλην ⁹³ Πενδάκην, καὶ Θεόγνωστον ⁹⁴ πρωτοαστηχεῖτιν (13), καὶ Νικήταν τὸν ἀνθρακα καὶ ἄρχοντα τοῦ τεύχους (14) οἱ Βούλγαροι ἀπεκεφάλισαν, ὡς συνόντα τῷ ⁹⁵ Ἀρτεμίῳ, ὁμοίως καὶ Ἰσὴν πατρίκιον ⁹⁶ καὶ κόμητα Ὀφικίου (15), ὡς συνδρόμους καὶ φίλους αὐτοῦ, ἀπέκτεινεν· τοὺς δὲ λοιποὺς βίνοτομήσας καὶ δημεύσας ἐξώρισεν.

A. M. 6212. — Ἀράβων ἀρχηγὸς Ἰζίδ εἶτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Ἰνδικτιῶνι ⁹⁷ γ' (16), τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Πάσχα, ἐστέφθη Κωνσταντῖνος ὑπὸ Λέοντος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ⁹⁸ ἐν τῷ τριβουναλίῳ τῶν Ἐνεακαίδεκα ἀκουσίων ⁹⁹ (17), τοῦ μακαρίου ἱεροῦ πατριάρχου ποιήσαντος τὰς πρὸς συνήθειαν ² εὐχὰς. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἀπεβίω Οὐμαρος ὁ τῶν Ἀράβων ἀμνηρεύσας ἔτη δύο καὶ μῆνας τέσσαρας, καὶ ἀμνηρεύει Ἰζίδ. Τούτῳ φέρεται ἐν Περσίδι τυράννος ὀνόματι ³ καὶ αὐτὸς Ἰζίδ Μουαλαβί· καὶ συναπλήθον αὐτῷ πολλοὶ ἐκ τῆς ⁴ Περσίδος· πέμψας ⁵ δὲ Ἰζίδ τὸν Μασαλμὰν ἀνέειλεν αὐτὸν ⁶, καὶ τὴν Περσίδα ὑπέταξεν.

A. M. 6213. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἀνεφάνη ἡ τις Εὐρος ψευδοχρίστος, καὶ ἐπλάνησε τοὺς Ἑβραίους λέγων, ἑαυτὸν εἶναι τὸν Χριστὸν τὸν Ὑῖον τοῦ Θεοῦ.

A. M. 6214. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἠνάγκασεν ⁸ ὁ βασιλεὺς τοὺς Ἑβραίους καὶ τοὺς Μοντανούς (18) βαπτίζεσθαι. Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἀπροαίρετως βαπτίζόμενοι, ἀπαλοῦντο τὸ βάπτισμα, καὶ ἐσθίοντες μετ' ἐλάμβανον τὴν ἁγίαν ὠρεὰν, καὶ ἔχραινον τὴν

A potestati permiserunt, quare acceptis ab eo munibus domum redierunt. Imperator vero Artemium et Xylonitem interfecit, bonaque Xylonite, qui magister erat et locuples, publicavit, similiter Sisinnium patricium cognomento Rendacem et Theognostum protoascretis et Nicetam anthracem et mœnibus reparandis præfectum Artemii familiarem Bulgari capitis abscissione multarunt, ac pariter Isoem patricium et Opsicii comitem ut amicos adjuutoresque ejus Leo occidit, alios vero naribus præcis bonisque publicatis in exsilium eiecit.

A. C. 712. — Arabum ducis Izyd annus primus.

Hoc anno, indictione tertia, ipso Paschatis die Constantinus a patre Leone in novemdecim accubitorum tribunali **336** imperii coronam accepit, consuetas orationes beatæ memoriæ Germano patriarcha peragente. Eodem anno Umarus Arabum ameras post principatus annos duos et menses quatuor extinctus est, cui Izyd successit. At in eum surrexit tyrannus, qui etiam dictus est Izyd Muatlabi, cui multi ex Perside se adjunxerunt. At Izyd Masalnam adversus eum misit, ipsoque interfecto, Persidem in ditionem suam redegit.

A. C. 713. — Hoc anno quidam Syrus emersit pseudochristus, qui Hebræos seduxit, Christum Dei Filium se esse mentitus.

A. C. 714. — Hoc anno imperator Hebræos et Montanistas ad baptismum subeundum coegit. Et Judæi quidem præter libertatem baptizati, baptizati tanquam contracta sorde se expiabant, et cibo communi jam sumpto sacri doni se consortes fu-

VARIE LECTIONES.

⁹³ τὸ ἐπ. Α, τὸν ἐπ. vulg. ⁹⁴ καὶ Θεόγν. — τοῦ τεύχους post Ὀφικίου — inserunt A f. ⁹⁵ τῷ add. ex A, item ὁμοίως. ⁹⁶ Θεόκτιστον Α. ⁹⁷ Ἰνδικτιῶνος Α. ⁹⁸ αὐτοῦ add. ex A f. ⁹⁹ ἀκουσίων Α. ¹ μακαρίου Α μακαρίτου vulg. ² πρὸς συνήθειαν Α, προσσυνήθεις vulg. ³ ὀνόματι add. ex Α. ⁴ τῆς add. ex Α. ⁵ πέμψας δὲ Α, καὶ π. vulg. ⁶ αὐτὸν om. Α f. ⁷ ἀνεφάνη Α, ἐφάνη vulg. ⁸ ἠνάγκασεν Α, ἠνάγκαζεν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(15) Πρώτιστον τῶν βασιλικῶν γραμματέων Nicephoro scriptum.

(14) Nicephorus, ἄρχοντα τευχῶν, *reparandis et custodiendis urbis mœnibus præfectum* : de quo Codinus.

(15) Idem, τοῦ βασιλικοῦ λεγομένου Ὀφικίου ἡγεμόνα. Petavius interpret, *imperatorii obsequii præfectum*.

(16) Eadem quoque tertia indictione Constantinum cognomento Copronymum imperii corona redimitum testatur Nicephorus. Πέμπτη καὶ εἰκάδι τοῦ Μαρτίου μηνός, τῆς τρίτης Ἰνδικτιῶνος, τῇ σωτηρίῳ τοῦ Χριστοῦ ἀναστάσει. Quare cum præsentis anni quarta sit indictio (cepit enim, ut superius liquet, cum Leonis imperio indictionis circulus, et anno ejusdem decimo pag. 359 et decimo tertio pag. 342 par quoque numeratur indictio), in annum præeuntem Constantini coronatio remittenda.

(17) S. Niceph., ἐν τῷ τριβουναλίῳ λεγομένῳ ἰθ' ἀκουσίων.

(18) Montani discipulis a baptismo non abhorrentibus, Montanistas hosce Manichæos existimat

Baronius ad a. C. 722, num. 1. — Hæret Baron. t. IX, p. mihi 28, multisque nititur ostendere non posse hæc accipi de Montani antiqui hæresiarchæ sectatoribus, quod ii a baptismo non sic abhorrent : ego vel maxime de illis accipiendum existimo : nec enim illorum baptisma ratum erat, qui sic in Trinitate et Spiritu sancto errarent. Potuit ergo Leo ad Ecclesiæ verum baptisma cogere, quod sic illi indigne tulerint, ut ob eam causam se flammis devoverint. Ipsa prophetia, qua inductos ait Theophanes ad necem sibi consciscendam, character quidam videatur Montani illius sectæ, qui novo illi spiritui totum credabant. Timotheus presbyter CP. inter præcipuos errores Toscoduro-rum, qui ex Epiph. hæ. 48 iidem sunt ac Cataphryges, Paulicianistæ, ipsi Montanistæ, hunc ponit, quod βάπτισμα διασύρουσι, aliaque omnia externa symbola respuunt ; eoque primos ponit, quos accedentes ad ecclesiam oporteat baptizari : ut non mirum præ omnibus hæreticis hos Leonem ad baptismum cogendos duxisse, illosque rem sic indigne tulisse. COMBEFIS.

tuos exhibebant, atque adeo fidem contaminabant. A Montanistæ vero sibi ipsis finem vaticinati die constituta domos errori suo deputatas ingressi, viros sese combussere.

A. C. 715. — Hoc anno Judæus quidam Laodicea Phœnices maritimæ ortus supremus præstigiator habito cum Izide colloquio annis quadraginta Arabum principatu potiturum promisit, si modo venerandas imagines toto suo principatu e Christianorum ecclesiis eliminaret. Is porro Izid vere insanus in sanctas et venerandas imagines generale decretum promulgavit. Verum summa Domini nostri Jesu Christi gratia, et intemeratæ Matris sanctorumque omnium meritis Izid extinctus est, nondum etiam satanico ejus sancito ad plurium aures et notitiam publicato. At cum imperator Leo nefandæ et insuavis hujusmodi pravitatis particeps existeret, multorum in nos malorum auctor fuit. Inscitiz quoque suæ consortem Beser quemdam nomine Christianæ quondam fidei in Syria desertorem reperit. Hic certe quæ Christo præstatur credulitate prius abjurata, mox haustis animo Arabum opinionibus integre imbutus, non longo ante hæc spatium eorum servitute liberatus, et in Romanam ditionem evadens, ob corporis robur et concordem in hæresibus admittendis sensum a Leone præcipuis honoribus acceptus fuerat, ac deinceps hujus maximi mali fautor atque adjutor 337 imperatori astilit, cui etiam male assensus est Nacoliæ episcopus vir undequaque impuritate fœtens, et imperitia tanquam perpetuæ vitæ socia usus.

A. C. 716. — Arabum ducis Isam annus primus.

Beati Stephani papæ Romani res gestas, ut nimirum in Francorum ditionem profugerit et ad eos pervenerit sequenti narratione exsequar.

Venerabilis iste Stephanus cum multa mala ab Astolpho Longobardorum rege pertulisset, apud

πίστιν (19). Οἱ δὲ Μοντανοὶ διεμαντεύσαντο⁹ ἐαυτοῖς, καὶ ὥρισαντο ἡμέραν, καὶ εἰσελθόντες εἰς τοὺς ὠρισμένους οἴκους τῆς πλάνης αὐτῶν, κατέκαυσαν ἐαυτούς.

A. M. 6215. — Τούτῳ τῷ ἔτει Ἰουδαῖός τις ὀρμύμενος ἀπὸ Λαοδικείας τῆς παραλλοῦ¹⁰ Φοινίκης, γόης, ἐλθὼν πρὸς Ἰζίδ ἐπηγγελάτο αὐτῷ ἔτη τεσσαράκοντα κρατήσειν τῆς¹¹ τῶν Ἀράβων ἀρχῆς, εἰ τὰς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῶν Χριστιανῶν ἐν πάσῃ τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ τιμωμένας σεπτὰς εἰκόνας καθέλῃ¹². Τούτῳ¹³ πεισθεὶς ὁ ἀνόητος Ἰζίδ δόγμα καθολικὸν ἐψηφίσατο κατὰ τῶν ἁγίων καὶ σεπτῶν¹⁴ εἰκόνων· ἀλλὰ χάριτι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ταῖς πρεσβείαις τῆς ἀφθόρου Μητρὸς αὐτοῦ¹⁵, καὶ πάντων τῶν ἁγίων τῷ αὐτῷ ἔτει τέθνηκεν Ἰζίδ, οὐδὲ ἀκουσθῆναι φθάσαντος τοῖς πολλοῖς τοῦ σατανικοῦ αὐτοῦ δόγματος. Μεταλαβὼν δὲ ταύτης τῆς ἀθεμίτου καὶ πικρᾶς κακοδοξίας Λέων ὁ βασιλεὺς πολλῶν κακῶν αἰτίας ἡμῖν γέγονεν. Εὐρὼν δὲ ὁμόφρονα τῆς ἀπαιδευσίας¹⁶ ταύτης Βησῆρ¹⁷ τινα τοῦνομα, γενόμενον μὲν ἀπὸ Χριστιανῶν ἐν Συρίᾳ¹⁸, ἀποστάντα δὲ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως, καὶ ποιωθέντα τοῖς Ἀράβων δογμασιν, οὐ πρὸ πολλοῦ δὲ χρόνου ἀπελευθερωθέντα τῆς ἐκλείων¹⁹ δουλείας, καὶ καταλαβόντα τὴν Ῥωμαίων πολιτείαν· διὰ βώμην δὲ σώματος καὶ ὁμόνοιαν τῆς κακοδοξίας ἐτιμήθη παρὰ τοῦ αὐτοῦ Λέοντος· ὅστις καὶ συνασπιστὴς τοῦ μεγάλου κακοῦ τούτου γέγονεν τῷ βασιλεῖ. Συνεφρόνει δὲ κακῶς²⁰ αὐτῷ καὶ ὁ πάσης ἀκαθαρσίας ἀνάπλω· καὶ συντρόφῳ ἀπαιδευσίᾳ συζῶν Ναχωλεῖας²¹ ὁ ἐπίσκοπος (20).

A. M. 6216. — Ἀρδῶν ἀρχηγοῦ Ἰσὴμ ἔτος δ'.

Τὰ περὶ τοῦ μακαρίου Στεφάνου (21) πάπα Ῥώμης, ὅπως ἐφυγεν²² εἰς Φραγγικὴν²³ καὶ ἐσώθη, λέξων ἐρχομαι.

Οὗτος ὁ ἀσέβητος Στέφανος (22) πολλὰ κακὰ ὑπέστη ὑπὸ τοῦ Ἀστούλου²⁴ τοῦ βηγός τῶν Λογγι-

VARIE LECTIONES.

- ⁹ διαμαντεύσαντες — ὥρισαντες — εἰσῆλθον — καὶ κατέκαυσαν A. ¹⁰ παράλλου A, γόης om. A f. ¹¹ τῆς add. ex A. ¹² καθέλῃ A. ¹³ τούτῳ A, τούτο vulg. ¹⁴ καὶ σεπτῶν om. A f. ¹⁵ αὐτοῦ add. ex A. ¹⁶ τῆς ἀπαιδευσίας om. A f. ¹⁷ Βασῆρ A. ¹⁸ αἰχμάλωτον ἐν Συρίᾳ A. ¹⁹ ἐκλείων A, αὐτῶν vulg. ²⁰ ἐν κακῶς A, δὲ καὶ κακῶς vulg. ²¹ Ναχωλεῖας A. ²² ὅπως ἐφ. A. f, ὅπως γε ἐφ. a, ὅπως τε ἐφ. vulg. ²³ ἐν Φραγγικῇ A. ²⁴ Ἀστούλου A, Ἀσταλφου vulg. h. l. et infra.

JAC. GOARI NOTÆ.

(19) Ab isto loquendi genere verbum *μαγαντεύειν*, *conspurare*, ubi de fide deserta sermo est, recentiores traduxere. Legē auctorem ad Leonis hujus annum 1 et scripta superius pag. 334. — Nolim ego quod Xyl. et novus interpr. quod cibo ante sumpto, sic sacra mysteria sumerent. Fuisset quidem hæc Ecclesiæ legis transgressio, at non fidem polluere. Eo igitur fidem polluebant, quod intacti baptismo illum eluebant, sicque eluentes, ac execrantes, ore tenus, ἐσθλόντες, sacra mysteria, ac Eucharistiam percipiebant. Quod utinam nec modo præstarent, quos Burdigalæ, locisque aliis Ἰουδαίῳφρονας Granatenses Hispania ejectos Christianissimorum regum Galliæ clementia hactenus tolerat. Nam et Judæi etiamnum sibi hoc liberum putant, ut propter gentium præsuram, quam vocant, eorum mores ac religionem simulent exterius, apud quos viciant; modo alia Judaici ritus quoad eis licet observent, puta Sabbati

D cultum, circumcisionem, abstinentioniam a cibis immundis, etc., quæ dictis Granatensibus persancta esse, quibus ita multi habitant locis, neminem latet. COMBESIS.

(20) Theophilum nomine demonstrat Baronius ad annum Christi 727, num. 5.

(21) Excerptum a libro auctoris rerum Francicarum inscii, quo mera *ἀχρονησία* et *ἀνιστορησία* depromitur. — Imperite hæc de Stephano papa huic assuta loco, quæ et Anast. representat 2 Constantini anno, sub quo etiam vixit Stephanus. Certiora de Pipino ac Carolo Martello ex nostris petenda historicis Fredeg., etc. Lapsus memoria Fabrot. qui ista non habere Theophanem scripserit 2 illo Constantini anno, sed duntaxat Cedr. COMBESIS.

(22) Non Leonis, sed Constantini ejus filii ætate vixit.

δάρδων. Προσφυγὼν δὲ τοῖς Φράγγοις ἐπὶ Πιπίνου προσίκου καὶ ἐξάρχου τῆς διοικήσεως²⁸ τῶν ὅλων πραγμάτων καὶ τοῦ τῶν Φράγγων ἔθνους· ἔθος γὰρ ἦν αὐτοῖς τὸν κύριον αὐτῶν, ἦτοι τὸν βῆγα, κατὰ γένος ἄρχειν, καὶ μηδὲν πράττειν ἢ διοικεῖν, πλὴν ἀλόγως ἐσθίειν καὶ πίνειν, οἴκοι τε διατρίβειν, καὶ κατὰ Μάιον μῆνα πρώτη τοῦ μηνὸς προκαθίσθαι ἐπὶ παντὸς τοῦ ἔθνους, καὶ προσκυβεῖν²⁹ αὐτοὺς, καὶ προσκυβεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν, καὶ δωροφορεῖσθαι τὰ κατὰ συνήθειαν, καὶ ἀντιδιδόναι αὐτοῖς, καὶ οὕτως ἔως τοῦ ἄλλου Μαῖου καθ' ἑαυτὸν διάγειν. Ἐχει δὲ τὸν λεγόμενον πρόδικον γνῶμη ἑαυτοῦ καὶ τοῦ ἔθνους διοικούντα πάντα τὰ πράγματα³⁰. Ἐλέγοντο δὲ ἐκ τοῦ γένους ἐκείνου καταγόμενοι³¹ χριστάται, ὃ ἐρμηνεύεται τριχοραχάται (23)· τριχὰς γὰρ εἶχον κατὰ τῆς βράχης ἐκφυομένους, ὡς χοῖροι³². Ὁ μὲν οὖν Στέφανος τῇ ὁμότητι τοῦ Ἀστούλου βιασθεὶς καὶ ἀβουλίᾳ, ἅμα δὲ καὶ ἐπιτραπείᾳ παρ' αὐτοῦ ἀπελθεῖν εἰς Φραγγικήν, καὶ ποιῆσαι ὃ ἂν δύνηται³³, ἐλθὼν χειροτονεῖ³⁴ τὸν Πιπίνον³⁵ (24) ἄνδρα τὸν τιμικαῦτα³⁶ λίαν εὐδόκιμον, προϊστάμενον ἅμα καὶ τῶν πραγμάτων ἀπὸ τοῦ βῆγος, καὶ προπολεμήσαντα τοὺς περαιοθέντας Ἀράβας (25) ἀπὸ τῆς Ἀφρικῆς ἐπὶ τὴν Σπανίαν³⁷, τοὺς καὶ κρατήσαντας ἕως τοῦ νῦν τῆς αὐτῆς Σπανίας, δοκιμάσαντας δὲ καὶ κατὰ τῶν Φράγγων παρατάξασθαι, οἷς ἀντιταξάμενος σὺν τῷ πλήθει ὁ αὐτὸς Πιπίνος, κτείνει μὲν καὶ αὐτὸν τὸν³⁸ ἐξάρχον τοῦ ἔθνους (26) Ἀβδεραχμάν³⁹, συναναίρει δὲ καὶ πλῆθος οὐκ εὐαριθμητον παρὰ τὸν Ἡριδανὸν (27) ποταμὸν⁴⁰, καὶ θαυμάζεται καὶ φιλεῖται παρὰ τοῦ ἔθνους, οὐ μόνον διὰ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ⁴¹ δι' ἄλλα προτερήματα, καὶ προηγείται τοῦ ἔθνους πρῶτος οὐ κατὰ γένος, λύσαντος αὐτὸν τῆς ἐπιτορίας (28) τῆς πρὸς τὸν βῆγα τοῦ αὐτοῦ Στεφάνου, καὶ ἀποκείραντος τὸν πρὸ αὐτοῦ βῆγα καὶ ἐν μοναστηρίῳ μετὰ τιμῆς καὶ ἀναπαύσεως περιόρισαντος. Οὗτος ὁ Πιπίνος δύο υἱοὺς ἔσχεν Κάρουλον καὶ Καρουλόμαγνον⁴² (29) τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἀπεβίω Ἰζίδ ὁ τῶν Ἀράβων ἀμνηρεῦσας ἔτη τέσσαρα. Καὶ ἀμνηρεῖται Ἰσάμ ὁ τοῦτου

A Francos profugit ad Pipinum majorem domus et exarchum omnium rerum totiusque Francorum gentis. Ea vero consuetudo apud eos obtinebat, ut eorum dominus, rex videlicet, hæreditatis jure principatum assequeretur, nec quid ageret aut moliretur, quam præter modum et decus cibo potuique indulgeret et domi clausus moraretur, die autem prima mensis Maii ad totius gentis prospectum sederet in throno, et salutationes ab ipsis acciperet vicissim et redderet, et pro usitato more munera conferret, et alia invicem oblata referret, quibus demum peractis usque ad insequentem Maium domi inclusus se continebat. Præfatum vero majorem domus habet rex, qui arbitrato suo et totius gentis cuncta administret. Qui autem ea stirpe oriebantur cristati, quos trichorachatas Græci vertunt, audiebant, quod pili ex dorsi medio velut porco ipsis enascerentur. Stephanus itaque consilii apud se inops et Astulphi crudelitate coactus, permissum etiam tendendi in Franciam et quod concederetur agendi, ab eo obtinuit. In Franciam adveniens Pipinum virum sui sæculi celeberrimum, ac rebus administrandis ab ipso rege præfectum regem inauguravit. Ille Arabes ex Africa in Hispaniam transfretatos, ac ipsius Hispaniæ ad hunc usque diem dominatum assecutos, ac bellum quoque Francis inferre decernentes paulo ante debellaverat. Instructa namque adversus eos acie, ipsum gentis hujus principem Abderachman interficit Pipinus, et una simul exercitus non facile numerandi copias ingentes internecione delet ad Rhodanum, ex quo admiratio totiusque gentis affectus in eum convertuntur, ac non ejus solum rei gestæ gratia, sed ob alias insuper quibus præstabat dotes, primus existit, qui regio non oriundus sanguine imperium in gentem illam obtinuit, **338** cum interim ipse Stephanus eum a perjurii in regem admissi metu absolvisset, regemque ipsum Pipini decessorem de-

quiete cumulatam relegasset. Iste Pipinus filios Eodem etiam anno Izid, qui Arabum ameram gessit, post principatus annos quatuor excessit e

VARIE LECTIONES.

²⁸ τῆς διοικήσεως add. ex A. ²⁹ καὶ προσκυβεῖν αὐτοὺς om. A f. ³⁰ πάντα τὰ πράγματα A, τ. πρ. π. vulg. ³¹ καταγόμενοι A, λεγόμενοι vulg. ³² χοῖροι A, χοῖρω vulg. ³³ ὃ ἂν δύνηται A, ὃ ἂν δύναται vulg. ³⁴ ἐλθὼν χειρ. A, ἐλθὼν δὲ χειρ. vulg. ³⁵ Πιπίνιον A. ³⁶ τὸν τιμ. A, τὸν τιμ. vulg. ³⁷ Ἰσπανίαν ubique A. ³⁸ αὐτὸν τὸν A, τὸν αὐτὸν vulg. ³⁹ Ἀβδεραχμάν A, Ἀβδεραχμ. vulg. ⁴⁰ ποταμὸν add. ex A. ⁴¹ ἀλλὰ καὶ A, ἀλλὰ vulg. ⁴² Κάρουλον καὶ Καρουλόμ. A, Κάρουλλον καὶ Καρουλλόμ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(23) Monstrum Francis ipsis, quibus accidissenarratur, incognitum : unde apud Græcos auditum veracior Agathias profert *Hist. lib. 1 : Solemne est Francorum regibus nunquam tonderi : sed a pueris intonsi manent. Cæsaries tota decenter eis in humeros propendet : anterior coma e fronte discriminata in utrumque latus deflexa. Neque vero, quemadmodum Turcis et Barbaris, impexa iis, et squalida sordidaque est coma, vel complicatione indecenter citrata, sed emigmata varia ipsi sibi adhibent, diligenterque curant ; idque velut insigne quoddam eximiaeque honoris prærogativa regio generi apud eos tribuitur.*

(24) Hoc est, regem prius institutum unxit. Baronius ad A. D. 751 et 754, num. 1.

(25) Caroli Martelli facinora cum Pipini filii rebus perturbat.

(26) Abdirama ad Aquitaniam a Carolo Martello cæsus. Fredegarius Scholasticus in Chronico.

(27) Saracenorum exercitus alter ab eodem Carolo ad Rhodanum deletus, ex eodem Fredegario.

(28) Stephano concedit, quod a Zacharia præstitum.

(29) Νι Καρλομάννον reponat, Carolum Magnum cum fratre Carlomanno confundet.

vita. Successit ameras Isam frater ejus, qui passim per provincias et urbes palatia construere, agros serare, hortos plantare, conquirere aquas et deducere coepit. Is in Romaniam expeditione suscepta multis ex acie desideratis domum reversus est.

Porro Stephanus papa Romanus ad Francos confugit.

A. G. 717. — *Romæ episcopi Gregorii annus primus.*

Hoc anno irreligiosus imperator Leo de proscribendis et deponendis sanctis et venerandis imaginibus primum tractatum habere coepit: comperto cujus proposito Gregorius papa Romanus, scripta prius ad ipsum Leonem decretali epistola, qua de fide quidquam statuere et antiqua Ecclesiæ sancita a sanctis Patribus firmata innovare aut convellere non decere imperatorem commonet, Italiæ tandem ac Romæ tributa ad ipsum deferenda prohibuit. Hoc etiam anno torrens in urbem Edessam exundans eam aquis opplevit, et delevit plurimos.

A. G. 718. — Hoc anno Masalmes Cæsaream Cappadociæ armis aggressus, eam occupavit. Pestis per Syriam grassata est. Cameli Saracenorum protosymbuli ad sanctum Eliam igne perierunt. Mavias insuper filius Isam Romanam ditionem bello infestavit, et exercitu per ejus provincias circumducto retro cessit. Eodem autem anno, indictione nona, messis colligendæ tempestate, inter Theram et Therasiam insulas per aliquot dies vapor ex profundo maris, quasi ab ardente fornace, ebullivit, quo paulatim densato et in lapidem concreto igniti incendii ardore totus fumus igneus apparuit, et ob terrenæ materiæ crassitiem magni pumices lapidum instar per totam Asiam minorem, Lesbum et Abydum et maritimas Macedoniæ regiones disjecti sunt, ita ut universa facies ejus maris 339 pumicibus inquantibus repleta fuerit, in medio autem ingentis illius ignis insula in terræ molem stipata Hieræ insule aggesta est, quæ antea nusquam exsisterat, sed quomodo olim Thera et Therasia, quas supra memoravimus, ebullierunt, sic tum isthac ætate Leonis Dei hostis manifesto revelati. Hic accensam in se divinam iram sibi lavere arbitratus, Bese-

A αδελφός, καὶ ἤρξατο κτίζειν κατὰ χώραν καὶ πόλιν παλάτια ⁴⁰, καὶ κατασπορὰς ποιεῖν καὶ παραδείσους, καὶ ὕδατα ἐκβάλλειν. Καὶ ἐπεστράτευσε χθὴ ⁴¹ τὴν Ῥωμανίαν, καὶ πολλοὺς ⁴² τῶν σὺν αὐτῷ ἀποβαλὼν ⁴³ ὑπέστρεψεν.

Στέφανος δὲ ὁ πάπας Ῥώμης προσέφυγεν εἰς τοὺς Φράγγους.

A. M. 6217. — Ῥώμης ἐπισκόπου Γρηγορίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἤρξατο ὁ δυσσεβὴς βασιλεὺς Λέων τῆς κατὰ τῶν ἁγίων καὶ σεπτῶν εἰκόνων καθαιρέσεως λόγον ποιεῖσθαι ⁴⁴. καὶ μαθὼν τοῦτο Γρηγόριος ὁ πάπας (30) Ῥώμης τοὺς φόρους τῆς ⁴⁵ Ἰταλίας καὶ Ῥώμης ἐκώλυσεν, γράψας πρὸς Λέοντα ἐπιστολὴν δογματικὴν, μὴ δεῖν βασιλεῖα περὶ πίστεως λόγον ποιεῖσθαι, καὶ καινοτομεῖν τὰ ἀρχαῖα δόγματα τῆς Ἐκκλησίας τὰ ὑπὸ τῶν ἁγίων Πατέρων δογματισθέντα. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ ⁴⁶ ὁ χεῖμαρρος πλημμυρῆσας εἰσῆλθεν εἰς Ἑδεσσαν τὴν πόλιν, καὶ πολλοὺς ἠφάνισεν.

A. M. 6218. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπεστράτευσε Μασαλμὲς τὴν Καισάρειαν Καπαδοκίαν, καὶ παρέλαθεν αὐτήν. Καὶ γέγονεν θανατικὸν ἐν Συρίᾳ. Καὶ αἱ χάρμηλοι τοῦ πρωτοσυμβούλου ἐκάψαν εἰς τὸν ⁴⁷ ἅγιον Ἡλίαν. Μάβιας δὲ ὁ υἱὸς Ἰσάμ ἐπεστράτευσε τὴν Ῥωμανίαν· καὶ ἐμπεριπατήσας, ὑπέστρεψεν. Ἐν αὐτῷ δὲ τῷ ἔτει Ἰνδικτιῶν θ' (31), ὥρα θέρους, ἀτμὶς ὥς ⁴⁸ ἐκ χαλμίνου πυρὸς ἀνέθρασεν ἀναμέσον Θήρας καὶ Θηρασίας τῶν νήσων ἐκ τοῦ βυθοῦ ⁴⁹ τῆς θαλάσσης ἐπὶ ἡμέρας τινάς, καὶ κατὰ βραχὺ παχυνομένης ⁵⁰ καὶ ἀπολιθουμένης τῇ ἐξάψει τῆς πυρώδους ἐκκαύσεως, ὅλος ὁ καπνὸς πυροφανῆς ⁵¹ ἐδείκνυτο. Τῇ δὲ παχύτητι τῆς γεώδους οὐσίας, πετροκισσῆρος μεγάλους ὡς λίθους ⁵² τινάς ἀναπέμψαι καθ' ὅλης τῆς μικρᾶς Ἀσίας καὶ Λέσβου καὶ Ἀβύδου καὶ τῆς πρὸς θάλασσαν Μακεδονίας, ὡς ἅπαν τὸ πρόσωπον τῆς θαλάσσης ταύτης κισσῆρων ἐπιπληζόντων ⁵³ γέμειν· μέσον δὲ τοῦ τηλικούτου πυρὸς νήσος ἀπογεωθεῖσα τῇ Ἱερᾷ λεγομένη νήσῳ συνήφθη, μήπω τὸ πρὶν οὕσα, ἀλλ' ὡς ⁵⁴ αἱ (32) προρρήθῃσαι νῆσοι ⁵⁵, Θήρα καὶ Θηρασία ⁵⁶ ποτὲ ἐξεθράσθησαν, οὕτω καὶ αὕτη ⁵⁷ νῦν ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ θεομάχου Λέοντος· ὃς τὴν κατ' αὐτοῦ θείαν ⁵⁸ ὁργὴν ὑπὲρ ἑαυτοῦ ⁵⁹ λογιζάμενος, ἀναιδέστερον κατὰ

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁰ παλάτια A, παλάτιον vulg. ⁴¹ χθὴ codd. omnes, nescio quo sensu. ⁴² πολλοὺς A, πολλῆς vulg. ⁴³ ἀποβαλὼν A, ἀποβάλλων vulg. ⁴⁴ ποιεῖσθαι A, ποιῆσαι vulg. ⁴⁵ τῆς add. ex A. ⁴⁶ καὶ add. ex A. ⁴⁷ εἰς τὸν A, εἰς τὸ vulg. ⁴⁸ ὡς om. A. ⁴⁹ τῶν νήσων ἐκ τοῦ βυθοῦ A, ἐκ τοῦ βυθοῦ τῶν νήσων vulg. ⁵⁰ παχυνομένης καὶ ἀπολιθουμένης τῇ ἐξάψει τῆς πυρώδους ἐκκαύσεως A (partim e f), παχυνομένη καὶ ἀπολιθουμένη τῇ ἐκκαύσει τῆς πυρώδους φλογώσεως vulg. ⁵¹ πυροφανῆς b. ⁵² λίθους] λόφους A e f. ⁵³ κισσ. καὶ ἐπιπληζόντων A. ⁵⁴ ἀλλ' ὡς A, ἄλλως vulg. ⁵⁵ νῆσοι om. A. ⁵⁶ Θήρα καὶ Θ. A, Θ. τε καὶ Θ. vulg. ⁵⁷ αὕτη] ταύτην e f. ⁵⁸ ἑαυτοῦ A, αὐτοῦ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(30) Gregorius nempe II. Exstant ex epistolæ ex cardinalis Lotharingiæ col. a Ducæo productæ, nec desunt in Reg. quibus ipsum hoc depellit sanctissimus pontifex ut inhibuerit tributa, occiduosque ad defectionem impulerit. Descivisse ipsos sponte sua, audita Leonis temeritate in Christi præcipue imaginem ad Chalcern portari: qua de re in nostro Auct. plura. COMMERIS.

(31) Anni præsentis indictionem decimam nu-

merandam convincunt cum ad imperatoris hujus annum tertium observationes positæ, tum ipsa quæ ad hunc annum paulo inferius indictio recensetur. Subiuncta vero narratio totidem verbis apud Nicephorum legitur pag. 37.

(32) S. Nicephorus etiam de eadem ad Hieram ebullitione: qui inde arripuisse Leonem ausam abolendi sacras imagines clarius explicat. COMMERIS.

τῶν ἁγίων καὶ σεπτῶν εἰκότων ἡγεῖρα πόλεμον (55), ἅμα καὶ τὸν Βησῆρ τὸν ἀρνησάμενον, καὶ τῆς ἑσθῆς ἀλογίας ἐφάμιλλον. Ἄμφω⁵⁵ γὰρ ἀπάσης ἀπαιδευσίας ἦσαν ἐμπλεοὶ καὶ πάσης ἀμαθίας⁵⁶, ἐξ ἧς τὰ πολλὰ τῶν κακῶν ἐρχεται. Οἱ δὲ κατὰ τὴν βασιλίδαν πόλιν λαοί⁵⁷ σφόδρα λυπούμενοι ἐπὶ ταῖς καιναῖς διδασκαλίαις αὐτῶν τε ἐμελέτων ἐπελθεῖν καὶ τινὰς βασιλικούς ἀνθρώπους ἀνέλινον καθελόντας τὴν τοῦ Κυρίου εἰκόνα τὴν ἐπὶ τῆς μεγάλης⁵⁸ Χαλκῆς πύλης, ὡς πολλοὺς αὐτῶν ὑπὲρ τῆς⁵⁹ εὐσεβείας τιμωρηθῆναι μελῶν ἐκκοπαῖς καὶ μάστιγι καὶ ἐξορία καὶ ζημίαις, μάλιστα δὲ τοὺς εὐγενεῖς⁶⁰ καὶ λόγῳ διαφανεῖς⁶¹ ὥστε καὶ τὰ παιδευτήρια σθεσθῆναι⁶² καὶ τὴν εὐσεβῆ παιδευσιν ἀπὸ τοῦ ἐν ἁγίοις Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου καὶ μέχρι νῦν κρατήσαν, ἧς καὶ μετὰ ἄλλων πολλῶν καλῶν⁶³ καθαιρέτης ὁ Σαρακηνόφρων οὗτος Λέων γέγονεν. Ἐν τούτοις οὖν θεῶν κινούμενοι ζήλω στασιάζουσι κατ' αὐτοῦ μεγάλην ναυμαχίαν συμφωνήσαντες Ἕλληδοί τε καὶ οἱ τῶν Κυκλάδων νήσων, Κοσμάν τινά συνεπόμενον ἔχοντες εἰς τὸ στεφθῆναι. Ἀγαλλιανὸς δὲ τουρμάρχης τῶν Ἑλλαδικῶν ἡγεῖτο τῆς στρατίης, καὶ Στέφανος⁶⁴ οὗ καὶ προσπελάσαντες τῇ βασιλίδι⁶⁵ πόλει ἐπ' αὐτοῦ Ἀπριλλίου⁶⁶ μηνὸς (54) τῆς ἰ' Ἰνδικτιῶνος ἡττῶνται συμβαλόντες τοῖς Βυζαντινοῖς, ἐμπρησθέντων αὐτῶν τῶν νεῶν τῷ σκευαστῇ πυρί. Καὶ οἱ μὲν βυθίζονται περὶ τὸν λάκκον (55), ἐν οἷς καὶ Ἀγαλλιανὸς ἐνοπλὸν ἑαυτὸν ἐπὶ πόντουσιν· οἱ δὲ ζῶντες τῷ κρατοῦντι προσδύνονται, καὶ ἀποτέμνονται τὰς κεφαλὰς Κοσμάς τε καὶ Στέφανος· αὖτις τε τῇ κακίᾳ Λέων ὁ δυσσεβὴς⁶⁷ καὶ οἱ τοῦτου σύμφρονες, τὸν κατὰ τῆς εὐσεβείας διωγμὸν ἐπιτείναντες. Κατὰ δὲ τὴν θερινὴν τροπὴν ταύτης τῆς ἰ' Ἰνδικτιῶνος μετὰ⁶⁸ τὴν τῶν ὁμοφύλων κακὴν νίκην⁶⁹, καὶ κατὰ τῆς⁷⁰ Βιθυνῶν Νικαίας παρατίθεται τῶν Σαρακηνῶν δύο ἀμυραίων στίφος Ἄμερ ἐν χιλιᾷσι μονοζώνων (56) δεκαπέντε προσδραμῶν⁷¹, καὶ ἀπαρασκεύαστον κυκλώσας τὴν πόλιν, καὶ Μαυρίας ἐπακολουθῶν⁷² ἐν ἄλλαις ὁκτὼ ἡμεται μυριάσιν⁷³, οἱ μετὰ πολιορκίαν⁷⁴ πολλὴν καὶ καθαιρέτην τῶν τειχῶν μερικὴν (57) τῷ τῶν τιμωμένων

A Dei desertorem oblatum sibi auxiliarium et paris inscitiae æmulum nactus, in sanctas et venerandas imagines bellum impudentissime movit. Ambo quippe pleni erant imperitiæ atque omnis insanix, unde maxima malorum pars exoritur. Quare populus urbis imperatricis ob novam istam doctrinam maximo dolore percitus, cum ipsum Leonem statuit invadere, tum multos ex imperatorio famulitio, qui magnæ Æreæ portæ Domini imaginem exturbaverant, neci dedit, quo factum est ut in multos pietatis ergo membrorum mutilatione, verberibus, exsillis, damnis illatis animadversum fuerit, imprimis autem in eos qui genere et doctrina clarebant, adeo ut scholæ una cum sacra doctrina exciderint, quæ a sæculo sancti Constantini magni usque ad ea tempora flourant, ejus videlicet multarumque præstantissimarum rerum Leo iste Saracenice disciplinæ consors oppugnator et grassator exstitit manifestus. Interea populi qui Græciam et Cycladas insulas habitabant pio in Deum moti affectu, conspiratione inter se facta, paratæque maxima classe, adversus imperatorem rebellare, Cosmam quemdam, qui partes eorum sequebatur, imperio destinantes. Acie ducebant Agallianus Græcanicorum turmarcho et Stephanus. Isti mensis Aprilis die decimo octavo indictione decima ad urbem imperatricem appellentes, commisso cum Byzantinis prælio, navibus arte facto igne combustis superantur, adeo ut alii circa profundum submersi sint, inter quos ipse Agallianus ut erat armatus se ipsum præcipitavit: superstilibus vero ad victorem imperatorem ultrose confereptibus, Cosmas et Stephanus capite plexi sunt, ex quo impii Leonis sectariorumque ejus malitia oppido crevit, adeo ut susceptum adversus pietatem bellum latius promoverint. Porro circa æstivum solstitium hujus indictionis decimæ post perniciosam illam de propriis civibus reportatam a Leone victoriam, duo ameræi Saracenicum exercitum adversus Nicæam Bithyniensium urbem de-

VARIÆ LECTIONES.

⁵⁵ ἄμφω A, ἀμφὸν vulg. ⁵⁶ ἀμαθίας A f, ἀλογίας vulg. ⁵⁷ λαοί] ὄχλοι A. ⁵⁸ μεγάλης add. ex A. ⁵⁹ τῆς add. ex A. ⁶⁰ εὐγενεῖς A f, εὐσεβεῖς vulg. ⁶¹ σθεσθῆναι A, σθησθῆναι vulg. ⁶² καλῶν om. A. ⁶³ οἱ καὶ προσπελ. τῇ βασ. A, οἱ καὶ προσπελ. βασίλ. vulg. ⁶⁴ Ἀπριλλίου A e f, Ὀκτωβρίου vulg. ⁶⁵ μετὰ A, κατὰ vulg. ⁶⁶ τὴν ὁμοφύλων κακὴν νίκην A. ⁶⁷ κατὰ τῆς A, κατὰ τὴν vulg. ⁶⁸ προσδραμῶν A f, προσδραμῶν vulg. ⁶⁹ ἐπακολουθῶν A, παρακ. vulg. ⁷⁰ μυριάσιν A, μυριάδαις vulg. ⁷¹ ἐπιπορκίαν A e.

JAC. GOARI NOTÆ.

(55) Validiores machinas in sanctarum imaginum cultum anno imperii decimo Leonem movisse, et in eas crudelius ruguisse S. Stephani junioris Vita observat, cum jam ad imperii decimum annum pervenisset, nec jam impietatem animo premere, ac continere posset, etc.

(54) Ita legerat Anastasius, qui vertit, regis appropinquantes urbi decimo quarto Kalendas Maii. — Error Regii, τοῦ Ὀκτωβρίου, ex seipso confutatur, cum statim post malam illam de civibus victoriam, μετὰ τὴν τῶν ὁμοφύλων κακὴν νίκην, Nicæam obsidio per Saracenos describatur ad solstitium æstivum. COMBEFIS.

(55) Nicephorus, Ἀγαλλιανὸς σὺν τῇ πανοπλίᾳ ἑαυτὸν τῷ βυθῷ παρέδωκεν.

(56) Expeditos milites vertit Anastasius: sequitur Miscella: Suidas exponit: Μονόζωνοι, οἱ τίμιοι τῶν στρατιωτῶν· οἱ μὴ τὸν αὐτὸν τοῖς ἄλλοις ζωστήρα φοροῦντες· οἱ ἀσύντακτοι, καὶ ὡς αὖτε λησταί. Μονοζόνι, militum honoratioribus sunt: qui eodem cum aliis cingulo non utuntur: qui ordinem non servant, sed prædonum more in adversarios grassantur.

(57) Mallem hiatum agnoscere post illam vocem, quam ut eam murorum ex parte defectionem in ipsa æde sanctorum Patrum, seu ecclesia majori factam, uti reddit interpr. mihi persuaderem. Cedrenus: Δι' ὀπτασίας τῶν ἐν αὐτῇ τιμωμένων ἁγίων Πατέρων αἰσχυθέντες, ἀπρακτοὶ ἀπαχώρησαν· Sancti Patrum, qui in ea coluntur visio-

duxere, Amer videlicet cum quindecim millibus expeditorum militum præcurrens, urbem ex improviso et impræmunitam obsedit, Mavias autem cum octoginta quinque millibus subsecutus est. Verum it post longam 340 obsidionem, muremque ad sanctorum Patrum ibidem cultorum ædem factam oppugnationem et dejectionem, urbe tamen minime potiti sunt, cum ob acceptas eorum apud Deum preces, tum ob veneranda eorumdem lineamenta, quæ ab sententiæ illorum sequacibus ad hanc usque diem erecta et piis honoribus cummulata perseverant. Porro cum quidam Constantinus Artabasi strator imaginem Deiparæ erectam cernens, arreptum lapidem in ipsam projecisset, eamque contritam et in humum lapsam pedibus conculcasset, Dominam sibi astantem per visum conspexit, quæ eum ita allocuta est: *Vides quam egregium facinus in me commisisti? id certe in caput tuum recidet.* Postridie Saracenis murum oppugnantibus commissaque pugna, Constantinus militem fortem se præbens, cum ad murum accurrisset, lapide a tormento in eum immisso caput faciemque contritus, dignam impietate referens mercedem infelix interiit. Saraceni vero captivos innumeros et spolia diripientes, reversi sunt, in quo quidem Deus impio imperatori ostendit, non ob contribulium suorum pietatem ac religionem, ut ipse gloriabatur, sed ob divinam quamdam virtutem et secretum suum iudicium hæc contigisse, cum nimirum sanctorum precibus, propter accuratas verasque eorum imagines illic ab oppidanis executas, idque in tyranni confutationem et inexcusabile adversus eum iudicium, contra vero in ploræ confirmationem, Arabicum istum impetum a sanctorum Patrum urbe ipse depulit. Enimvero impius ille non tantum in errore de respectiva venerandarum imaginum adoratione versatus est,

ἀγίων Πατέρων αὐτοῦ (38) τεμένει, ταύτης μὲν οὐ περιγεγόναι διὰ τῶν εὐπροσδέκτων εὐχῶν πρὸς τὸν Θεόν⁷⁶, ἐνθα καὶ σεβάσμιοι αὐτῶν χαρακτήρες ἀναστήλωντο μέχρι τοῦ νῦν ὑπὸ τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῖς⁷⁷ τιμώμενοι. Κωνσταντῖνος δὲ τις στρατὼρ τοῦ⁷⁸ Ἀρταβάσδου ἰδὼν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου ἐστῶσαν, λαβὼν λίθον ἔρριψε κατ' αὐτῆς, καὶ συνέτριψεν αὐτήν, καὶ πεσοῦσαν κατεπάτησεν· καὶ θεωρεῖ ἐν ὁράματι τὴν Δέσποιναν παρεστῶσαν αὐτῷ καὶ λέγουσαν⁷⁹. *Οἶδας ποῖον γέννηαιον πρᾶγμα εἰργάσω εἰς ἐμέ; οὕτως κατὰ τῆς ἑαυτοῦ κεφαλῆς τοῦτο πεποίηκας.* Τῇ δὲ ἐπαύριον προσβαλόντων τῶν Σαρακηνῶν⁸⁰ τῇ τείχει, καὶ πολέμου κροτηθέντος, δραμῶν εἰς τὸ τεῖχος, ὡς γενναῖος στρατιώτης, ὁ ταλαίπωρος ἐκείνος βάλλεται ὑπὸ λίθου τοῦ ἐκ τοῦ μαγγανικοῦ (39) πεμφθέντος, καὶ συνέτριψεν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπον, ἄξιον τῆς ἑαυτοῦ δυσσεβείας κομισάμενος ἀναπόδομα. Αἰχμαλωσίαν δὲ πελίστην καὶ λάφυρα συναγαγόντες ὑπέστρεψαν, δεικνύντος καὶ τοῦτο τοῦ Θεοῦ τῷ ἀσεβεῖ, ὅτι οὐ δι' εὐσέβειαν περιέγεγονε⁸¹ τῶν ὁμοφύλων, ὡς ἐκεῖνος ἡδύχει, ἀλλὰ διὰ τινὰ αἰτίαν θείαν καὶ ἀπόρρητον κρίσιν, ἀποκρουομένης μὲν τὴν τοιαύτην Ἀραβικὴν ἰσχὺν τῆς τῶν ἀγίων Πατέρων πόλεως ταῖς αὐτῶν πρεσβείαις, διὰ τῶν ἐν αὐτῇ τιμωμένων ἀκριδεστάτων αὐτῶν χαρακτήρων, εἰς ἔλεγχον δὲ καὶ ἀνοπολόγητον κρίσιν τοῦ τυράννου, καὶ βεβαίως τῶν εὐσεβοῦντων. Οὐ μόνον γὰρ περὶ τὴν σχετικὴν τῶν σεπτῶν εἰκόνων ὁ δυσσεβὴς ἐσφάλλετο προσκύνησιν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πρεσβειῶν τῆς πανάγρου Θεοτόκου καὶ πάντων τῶν ἀγίων· καὶ τὰ λείψανα αὐτῶν ὁ παμμίλαρος, ὡς οἱ διδάσκαλοι αὐτοῦ Ἀραβες, ἔδελύττετο. Ἐκ τοῦδε τολύον τοῦ χρόνου ἀναιδῶς⁸² τῷ μακαρίῳ Γερμανῷ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως προσετρίβετο, μεμφόμενος πάντας τούς πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς καὶ ἀρχιερεῖς καὶ Χριστιανούς λαούς⁸³, ὡς εἰδωλοατρήσαντας ἐπὶ⁸⁴ τῇ προσκυνήσει

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁶ εὐχῶν πρὸς τὸν Θ. A b, αὐτῶν λιτῶν πρὸς Θ. vulg. ⁷⁷ αὐτοῖς αὐτῶν A f. ⁷⁸ τοῦ add. ex A. ⁷⁹ παρ. αὐτῷ x. λεγ. A, παρ. x. λ. αὐτῷ vulg. ⁸⁰ προσβαλόντων τῶν Σ. A, προσβάλλ. Σαρ. vulg. ⁸¹ περιέγεγονε A, γέγονε vulg. ⁸² ἀναιδῶς add. ex A. ⁸³ Χριστ. λαούς A, Χρ. καὶ λ. vulg. ⁸⁴ ἐπὶ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

detrutti, turpiter re infecta recesserunt. Anast. Post particularem murorum eversionem, hanc quidem non obtinuerunt, bene acceptis sanctorum Patrum precibus ad Deum directis, et sanctificatione faciente venerabilis templi, etc. Ego sic Græc. expresserim: *Post mania ex parte eversa, cum sanctorum Patrum qui illic coluntur, delubrum urbi præsidio esset, illa quidem minime potiti sunt, ob acceptas eorum ad Deum preces; ubi etiam venerabiles eorum imagines erectæ erant, quas hactenus, etc.* Istud de imaginibus, pictaque 1 synodo quo loco habita fuerat, obiter arrepta occasione ab earum cultus acerrimo defensore insertum. Sic et Joan. CP. apologia ad Constantinum papam Auct. tom. II sextam synodum cum aliis pictam memorat ad palatii vestibulum, quam Philippicus prius abolendam curaverit, quum sibi illud aulam deligeret, velletque imp. ipsam ingredi. Sunt hæc ejus verba: *Θεμελίον καὶ ὑπέδαθρον τοῦ κράτους, τὸ βίαιον καὶ οὐκ ἔννομον προσβαλλόμενος· καθέλκω μὲν, καὶ πρὸ τῆς ἑαυτοῦ εἰσόδου τὴν ἀναταθείσαν ἐν τοῖς προαυλοῖς τῶν βα-*

σιλικῶν εἰκόνα τῆς ἁγίας ἑκτῆς συνόδου. *Fundamentum, ac basin imperii violentiam præstruens, non quod justum est ac legitimum; ante suum ipsum ingressum, pro regie vestibulis appensam sanctæ sextæ synodi imaginem, sustulit.* Id ipsum pluribus Agatho diaconus in peroratione act. ejusdem synodi ab ipso descriptorum, ac cui ipse exceptor interfuisset pro notarii munere: qui et addit, sublato Barbane, paceque Ecclesiæ reddita, depletam iterum fuisse quo loco erasa fuerat, eandem sextam synodum cum quinque superioribus. *Ἡ τῆς αὐτῆς ἁγίας καὶ οἰκουμένης ἑκτῆς συνόδου ἀναζωγράφησις σὺν ταῖς ἄλλαις πάντε γεγένηται. Κομψαῖσι.*

(38) Sanctorum Patrum ad œcumenicas synodos convenientium memoriam non pictis modo eorum sacris vultibus, vel dicatis eorum nomini templis, sed et colendæ religioni destinatis diebus Ecclesiæ Græca celebrat. Festos quoque sacros illos dies per anni varias tempestates indicat Menæum.

(39) Miscella, ex mangone. De bellicis hisce tormentis Lipsius in *Poliorecticis*.

τῶν ἁγίων καὶ σεπτῶν εἰκόνων, μὴ χωροῦντος αὐ-
τοῦ δι' ἀπιστίαν καὶ πολλὴν ἰδιωτείαν⁸⁸ τὸν περὶ
σχετικῆς προσκυνήσεως λόγον.

inmorem, abominatus est. Ab eo itaque tempore inimicitias cum beato patriarcha Cpoleos Germano imprudenter suscepit, omnes decessores, suos imperatores, præsules Christianosque populos, tanquam idololatrias, ob sanctarum venerandarumque imaginum adorationem condemnans, cum ille præ nimia incredulitate atque rusticitate de respectivo earum cultu rationem ac sermonem minime capere valeret.

A. M. 6219. — Τούτῳ τῷ ἔτει Μαυίας παρέλαθεν
τὸ κάστρον Ἀτεοῦς⁸⁹ (40), καὶ ὑπέστρεψεν.

A. M. 6220. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπεστράτευσεν ὁ υἱὸς
Χαγάνου τοῦ δυνάστου Χαζαρίας τὴν Μηδίαν καὶ
Ἀρμενίαν, καὶ εὐρὼν Γάραχον⁹⁰ τὸν τῶν Ἀράβων
στρατηγὸν κατὰ (41) τὴν Ἀρμενίαν, ἀνέβλεν αὐτὸν
μετὰ τοῦ συνόντος αὐτῷ πληθους⁹¹ καὶ ληϊσάμενος⁹²
τὴν τῶν Ἀρμενίων χώραν καὶ τὴν Μηδὼν, ἀνέκαμ-
ψεν, φόβον μέγαν ἐμποίησας τοῖς Ἀραβίν.

A. M. 6221. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπεστράτευσεν
Μασαλμάς τὴν τῶν Τούρκων γῆν, καὶ συναφθέν-
τες⁹³ ἄλλοις εἰς πόλεμον, πίπτουσιν ἐξ ἀμφοτέρων
μερῶν⁹⁴ καὶ δευλανδρήσας Μασαλμάς φυγῇ χρησά-
μενος διὰ τῶν ὁρέων Χαζαρίας ὑπέστρεψεν. Τῷ δ'
αὐτῷ ἔτει ἀπομανεῖς Λέων ὁ παράνομος βασιλεὺς
κατὰ τῆς ὁρθῆς πίστεως, καὶ ἐνέγκας τὸν ἅγιον⁹⁵
Γερμανόν, ἤρξατο αὐτὸν θωπευτικοῖς⁹⁶ λόγοις δελεά-
ζειν. Ὁ δὲ μακάριος ἀρχιερεὺς λέγει πρὸς αὐτόν·
Τὴν μὲν καθύπερθε τῶν ἁγίων καὶ σεπτῶν εἰκό-
νων ἀκούομεν εἰσεσθαι, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τῆς σῆς
Βασιλείας. Τούτου δὲ ἐπαναγκάσαντος εἰπεῖν ἐπὶ
τίνος βασιλείας, ἔφη· Ἐπὶ Κόνωνος⁹⁷ (42). Ὁ δὲ
ἔφη· Τὸ βαπτιστικόν μου ὄνομα ἐν ἀληθείᾳ Κό-
νων ἐστίν. Ὁ δὲ⁹⁸ πατριάρχης ἔφη· Μὴ γένοιτο,
δέσποτα, διὰ τῆς σῆς βασιλείας τὸ κακὸν τοῦτο
τελεσθῆναι· Ἀντιχρίστου γάρ ἐστι πρόδρομος ὁ
τοῦτο πληρῶν, καὶ τῆς ἐνσάρκου θείας οἰκono-
μίας⁹⁹ ἀνατροπεύς. Ἐπὶ τούτοις χαλεπήνας ὁ
τύραννος ἐνεῖχεν τῷ μακαρίῳ¹⁰⁰, ὡς Ἡρώδης ποτὲ
τῷ προδρόμῳ. Ἀνέμνησεν δὲ αὐτὸν ὁ πατριάρχης
καὶ¹⁰¹ τῶν πρὸ τῆς αὐτοκρατορίας αὐτοῦ συνθη-
κῶν (43), ὅπως αὐτῷ θεὸν ἐγγυητὴν δέδωκεν ἐν
μηδενὶ σαλευσάι τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ τῶν αὐτῆς
ἀποστολικῶν καὶ θεοπαροδοτικῶν θεσμῶν. Ἀλλ' οὐδ'
οὕτως ἡσχύνθη ὁ ἄθλιος. Ἐπιτηρῶν δὲ καὶ καθ-
υποβάλλων τινάς¹⁰² ἡγωνίζετο λόγους¹⁰³, εἴ που¹⁰⁴
τούτων εὐροι κατὰ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ποιούμενον,
ὡς φρατριαστὴν¹⁰⁵, καὶ οὐχ ὡς ὁμολογητὴν

sed etiam de sanctissimæ Deiparæ sanctorumque
omnium intercessionibus, eorumque reliquias homo
scelestissimus, in Arabum præceptorum suorum
obviam factum una cum adjuncto exercitu delevit,
tum vero Armeniorum et Medorum provincias
depopulatus, magno sui nominis terrore Arabibus
relicto, domum rediit.

A. C. 719. — Hoc anno Mavias castrum Ateus
expugnavit, ac reversus est.

A. C. 720. — Hoc anno filius Chagani, Chazariae
341 principis, Mediam et Armeniam infestis armis
vexavit, et Garachum Arabum ducem in Armenia
obviam factum una cum adjuncto exercitu delevit,
tum vero Armeniorum et Medorum provincias
depopulatus, magno sui nominis terrore Arabibus
relicto, domum rediit.

A. C. 721. — Hoc anno Masalmas in Turcorum
terras expeditionem suscepit, consertoque ad invi-
cem prælio, plures ex utraque parte cecidere
quare Masalmas terrore prostratus fuga salutis con-
sulit, et per Chazariae montes ad suos revertitur.
Hoc eodem anno nefarius imperator adversus
rectam fidem insaniens, sanctum Germanum ad se
accersitum blandis verbis cepit inescare. Beatus
itaque præsul sic eum alloquitur: Sanctarum qui-
dem imaginum futuram proscriptionem audimus,
haud tamen te imperante. Eo cuius ætate vel im-
perio res foret exsequenda sollicitius exquirente,
respondit Germanus: Cononis tempore. Dixit ille:
Atqui Cononis mihi nomen est in ipso baptismo
vere inditum. Subinfert patriarcha: Absit, domine,
ut, te imperante, malum istud perpetretur. Antichri-
sti quippe præcursor est, qui sceleris istud adim-
plebit, et divinæ incarnationis eversor et hostis. Ob
hæc dicta tyrannus illi irascebatur, ut quondam
Herodes Præcursori. Fidei vero cautionem ante sus-
ceptum imperium oblatam in memoriam patriar-
cha revocavit, ut nimirum Deo in fidei iussorem
dato, nihil apostolicorum et traditorum a Deo
sanctorum, circa ipsam Dei Ecclesiam punitis se
innovaturum promisisset. Sed tantum abfuit ut
cepti miserum Leonem puderet, ut præterea in
hoc incubuerit, patriarchæ sermones captatio, et
aliosque dolose miscendo, ut eum læsæ majestatis
reum convinceret, quo eum tanquam seditiosum,

VARIE LECTIONES.

⁸⁸ ἰδιωτείαν A, ἰδιωτίαν viug. ⁸⁹ Ἀτεοῦς A. ⁹⁰ κατὰ A f, εἰς vulg. ⁹¹ ληϊσάμενος A, ληϊζόμενος vulg.
⁹² συναφθέντες A. ⁹³ τὸν μακάριον T. A. ⁹⁴ θωπευτικοῖς A, θεοπευστικοῖς vulg. ⁹⁵ ἐπὶ Κό-
νωνος A. Κόν. vulg. ⁹⁶ δὲ add. ex A. ⁹⁷ οἰκονομίας A, σαρκώσεως vulg. ⁹⁸ ἐπὶ τούτοις — μα-
καρίῳ add. ex A. ⁹⁹ καὶ add. ex A. ¹⁰⁰ τινάς om. A. ¹⁰¹ λόγοις A f. ¹⁰² εἴ που A, εἴ ποι vulg. ¹⁰³ φ-
ρατριαστὴν A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(40) Thraciæ conjicit Ortelius, quod Asiæ, si
tamen hæc præcedentia consequantur.

(41) Is Anastasio, Gardachus: Miscellæ, Gra-
dacus.

(42) Unde Cononem sacrarum imaginum novat
Germanus eversorem? Puer cum nomine illo vo-
cari consuevit Hebræis artis divinatoriæ probe
peritis occurrisset et imper. se futurum ab eis
accepisset oraculum, quod exegerunt pretium vati-

cini lubens promisit, sacrarum imaginum cladem.
Inde reor Conon imaginum eversor futurus divul-
gatur: ad militiam vero profectus, mutato nomine,
Conon latuit, sed vera fera, Leo postmodum appa-
ruit. Nominis fideique desertor Leo Cononem alte-
rum status ecclesiastici præcessorem apostatam
imitatur: de quo ad annum Anastasii 2 pag. 118.

(43) Leguntur apud Codinum de iuv. coronati-
one.

non vero tanquam confessorem throno depulsaret. Eam ad rem adiutorem atque participem nactus Anastasium Germani discipulum et syncellum, ut sensuum suorum æmulo ac per omnia conscio sedis adulterum ac successorem eum fore pollicitus est. Hunc cum ita adversum se prave affectum beatus non ignoraret, Dominum suum imitatus, tanquam alterum Iscariotam, aperte quidem, sed leniter ipsum de proditiōe commonuit. Cum vero ab errore illum revocari non posse cerneret, quadam die eidem Anastasio Germani imperatorem adeptis posteriore vestis oram calcanti ipse patriarcha dixit: *Noli festinare, in circi etenim stadium citius quam voles ingrediēris*. At nec ille hisce verbis turbatus, nec alii præsagium intellexere, quod tamen 342 quindecim post annos, tertio videlicet persecutoria Constantini, indictione duodecima, exitum tandem habuit, ac non sine divino impulsu prolatum fuisse constitit. Etenim Constantinus Artabaso genero expulso, cum solus imperio potitus esset, Anastasium una cum aliis suis inimicis verberibus cæsum, deinde nudum asinoque facie retro versa insidentem per circi stadium palam circumduci iussit, utpote qui una cum inimicis suis se imperatoris munere abrogatum imperio eiecerat, atque Artabasdu coronaverat, quemadmodum inferius suo loco demonstrabitur. Porro sacer ille ac divinus Germanus decretorum veræ religionis defensor Byzantii floruit adversus Leonem ex re nomen habentem, ejusque satellites tanquam adversus feras depugnans, quemadmodum in veteri Roma vir undequaque sacer et apostolicus, Petri apostolorum coryphæi consessor eruditione præclarisque facinoribus clarebat Gregorius, qui Romam atque Italiam totumque occidentem a Leonis obedientia, tam civili, quam ecclesiastica, et ab ejus imperio subtraxit. Tum vero Damasci Syriæ Joannes Chrysorrhœas, Mansur filius, doctor egregius, sanctitate vitæ æque ac doctrina fulgebat. Porro Germanum ut suæ potestati subditum patriarchali solio dejecit. Gregorius autem epistolis, quas omnes norunt, ad eum datis, ipsi succensuit, ac denique Joannes una cum totius

καθῆλθ' τοῦ θρόνου, ἔχων εἰς τοῦτο σύμμαχον καὶ συμμέτοχον Ἀναστάσιον μαθητὴν καὶ σύγκαλλον αὐτοῦ, συνταξάμενος αὐτῷ, ὡς τῆς ἀσεθείας ὁμόφρονι, καὶ τοῦ θρόνου μοιχὸν καὶ διάδοχον¹ γενέσθαι· ὃν ὁ μακάριος οὐκ ἀγνῶν οὕτω στρεβλῶς διακαίμενον, μιμούμενος τὸν ἑαυτοῦ Δεσπότην, ὡς πρὸς ἄλλον Ἰσκαριώτην, σοφῶς καὶ πρῶτως τὰ περὶ προδοσίας ἀνεμίμνησκεν. Ἐπεὶ δὲ ἀνεπιστροφῶς αὐτὸν ἐώρα πλανώμενον, ἐπιστραφεὶς πρὸς αὐτὸν πατήσαντά ποτε τὰ ὀπίσθια τῆς στολῆς αὐτοῦ, εἰσιόντος αὐτοῦ² πρὸς τὸν βασιλεῖα, ἔφη· *Μὴ σπεῦδ' ἐξελθεῖν εἰς τὸ δῖλεπιν*³ (44). Ὁ δὲ ἐπιταραχθεὶς⁴ τῷ λόγῳ σὺν ἄλλοις ἀκούσασιν, ἠγγόει τὴν πρόβρῃσιν· ἥτις πέρας λαβοῦσα μετὰ 15' ἔτη τῷ τρίτῳ ἔτει Κωνσταντίνου τοῦ διώκτου Ἰνδικτιῶνι 18' πάντα· ἔπεισεν ἔκ θείας χάριτος προφητευθῆναι⁵. Κωνσταντῖνος γάρ μετὰ τὴν τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ Ἀρταδάσδου ἀναστροφὴν τῆς βασιλείας· ἐπικρατήσας, Ἀναστάσιον τοῦτον τύψας σὺν ἄλλοις ἐχθροῖς ἐν ἱππικῷ διὰ τοῦ διειπίου γυμνὸν μὲν ἐπ' ὄνου καθήμενον⁶· ἐξανάστροφα ἐπὶ μπευσεν, ὡς τοῖς ἐχθροῖς συνανασκάψαντα αὐτὴν⁷, καὶ τὸν Ἀρταδάσδον στέψαντα, ὡς δηλωθήσεται ἐν τῷ ἰδίῳ τόπῳ. Καὶ ἐν μὲν τῷ Βυζαντίῳ πρόμαχος τῶν ὑπὲρ εὐσεθείας δογμάτων⁸ ὁ ἱερὸς οὗτος καὶ θεσπέσιος ἡμαῖζε Γερμανὸς θηριομαχῶν πρὸς τὸν φερώνυμον⁹ Λέοντα καὶ τοὺς αὐτοῦ συναπιστάς· ἐν δὲ τῇ πρεσβυτέρᾳ Ῥώμῃ Γρηγόριος¹⁰ ὁ πανίερος ἀποστολικὸς ἀνὴρ καὶ Πέτρου τοῦ κορυφαίου σύνθηρον, λόγῳ καὶ πράξει διαλάμπων, ὃς¹¹ ἀπέστης Ῥώμῃ τε καὶ Ἰταλίαν καὶ πάντα τὰ Ἑσπερία τῆς τε¹² πολιτικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ὑπακοῆς Λέοντος (45) καὶ τῆς ὑπ' αὐτὸν βασιλείας. Ἐν δὲ τῇ κατὰ Συρίαν Δαμασκῷ Ἰωάννης ὁ Χρυσορρόας, πρεσβύτερος καὶ μοναχὸς, ὁ τοῦ Μανσούρ, διδάσκαλος ἀριστος, βίῳ¹³ καὶ λόγῳ προέλαμπεν. Ἀλλὰ καὶ¹⁴ Γερμανὸν μὲν ὡς ὑπ' αὐτὸν ὄντα ἐκδύλλει τοῦ θρόνου· Γρηγόριος δὲ δι' ἐπιστολῶν ἀριδῆλως αὐτὸν ἐλέγχει τῶν τοῖς πολλοῖς ἐγνωσμένων. Καὶ Ἰωάννης σὺν τοῖς τῆς Ἀνατολῆς ἐπισκόποις τοῖς ἀναθέμασι τὸν ἀσεβῆ καθυποβάλλει¹⁵. Τῇ δὲ ζ' τοῦ Ἰανουαρίου μηνὸς τῆς ιγ' Ἰνδικτιῶνος ἡμέρᾳ γ' τῆς ἑβδομάδος (46) Λέων ὁ δυσσεβὴς σελέντιον κατὰ τῶν ἁγίων

VARIAE LECTIONES.

¹ μοιχὸν διάδοχον A. ² εἰσιόντος αὐτοῦ A, εἰς γὰρ αὐτοῦ vulg. ³ δῖλεπιν A, ⁴ ἐπὶ add. ex A. ⁵ προφητευθῆναι τῷ ἀγνώμονι A. ⁶ καθήμενον A, καθοῦμενον vulg. ⁷ αὐτὸν κ. τ. A. στέψ. om. A. ⁸ inter dogmatum et ierō lacuna intercedit in A, ὃν vel simile quid excidisse videtur. ⁹ θηριώνυμον A, fort. recte. ¹⁰ Γρηγ. A, ὁ Γρ. vulg. ¹¹ ὃς A, ὡς vulg. ¹² τε add. ex A. ¹³ ἀριστος, βίῳ A, ἀρ. καὶ β. vulg. ¹⁴ ἀλλὰ καὶ A, ἀλλὰ vulg. ¹⁵ καθυποβάλλει A, ὑποβ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ

(44) Bigarum in circo stadium.

(45) Quod, ut Christiani principes solent, ad imperium et dignitatem spectantia plurima in subjectis occidui tractus ecclesiis ordinaret, et moderaretur. Ut porro βασιλεῖα καὶ ἱερέα se jactarit Leo, et politicam æque ac ecclesiasticam sibi auctoritatem falso arrogaverit, lege monentem de ambitione Gregorium pontificem apud annales ecclesiasticos anno Christi 726 in ipsis Greg. epist.

(46) Feriæ numerum corrigit Petavii in Niceph. notarum pag. 82, et septimam reponendam coniecit. Admissa numeri correctione, quod extem-

plo subdit, displicet, eo die indictum sacris imaginibus silentium, ut loquitur Theophanes, ab hæreticorum hujus temporis signifero, et exsecrando Leone. Loquaciores forsitan erant sacræ imagines, ut silentii damnarentur. Annon σελέντιον conventus est optimatum, et tractandis imperii negotiis coactus imp. mandato consessus? Ita edicit arbiter Nicephorus, qui hæc Theophanis verba, Λέων ὁ δυσσεβὴς σελέντιον κατὰ τῶν ἁγίων καὶ σεπτῶν εἰκότων ἐκρότησεν, exponit in hunc modum, μετὰ δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἀθροίζει πλείστον λαὸν τῆς πόλεως κατὰ τὰ βασίλεια, καὶ συγκαλεῖ τὸν τότε τῆς πόλεως ἀρ-

καὶ σαπτῶν εἰκόνων ἐκρότησεν ἐν τῷ τριβουναλίῳ τῶν ἰθ' ἀκουσίτων, προσκαλεσάμενος ¹² καὶ τὸν ἀγιώτατον πατριάρχην Γερμανόν, οἰόμενος πείθειν αὐτὸν ὑπογράψαι κατὰ τῶν ἁγίων εἰκόνων. Ὁ δὲ γενναῖος τοῦ Χριστοῦ δοῦλος μὴδ' ὅλως πεισθεὶς τῇ μυσαρᾷ κακοβουλίᾳ αὐτοῦ, τὸν λόγον τῆς ἀληθείας ὀρθοτομήσας, ἀπετάξατο τὴν ἀρχιερωσύνην ἐπιδοῦς τὸ ὠμοφρόριον, καὶ εἰπὼν μετὰ πολλοὺς διδασκαλικοὺς λόγους· Ἐὰν ἐγὼ εἴμι Ἰωάνης, βάλετέ με εἰς τὴν θάλασσαν. Ὥρῃς γὰρ οἰκονομικῆς συν-
 ἔδου καιροτομησαί πῖστιν ἀδυνατῶ ¹³, ὦ βασιλεῦ. Καὶ ἀπελθὼν ἐν τῷ λεγομένῳ Πλατανίῳ ¹⁴ εἰς τὸν ¹⁵ γονικὸν αὐτοῦ οἶκον ἡσυχάσεν, ἀρχιερατεύσας ἕτη ἰθ', μῆνας ε', ἡμέρας ἑπτὰ ¹⁶. Τῇ δὲ κβ' τοῦ αὐτοῦ Ἰανουαρίου (47) μὴνδ' χειροτονοῦσιν Ἀναστάσιον τὸν ψευδώνυμον μαθητὴν καὶ σύγκαλλον τοῦ αὐτοῦ μακαρίου Γερμανοῦ συνθέμενον τῇ Λέοντος δυσσεβείᾳ ¹⁷, διὰ φιλαρχίαν κοσμικὴν προχειρισθεὶς Κωνσταντινουπόλεως ψευδοπίσκοπος. Γρηγόριος δὲ ὁ ἱερὸς πρόεδρος Ῥώμης, καθὼς καὶ ¹⁸ προέφη, Ἀναστάσιον ἅμα τοῖς λιβελλοῖς ἀπεκήρυξεν, ἐλέγξας τὸν Λέοντα δι' ἐπιστολῶν, ὡς ἀσεβοῦντα, καὶ τὴν Ῥώμην σὺν πάσῃ τῇ ¹⁹ Ἰταλίᾳ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἀπέστησεν. Ἐκμανεῖς ²⁰ οὖν ὁ τύραννος ἐπέτεινε τὸν κατὰ τῶν ἁγίων εἰκόνων διωγμὸν, πολλοὶ τε κληρικοὶ καὶ μονασταὶ καὶ εὐλαβεῖς λαϊκοὶ ὑπερεκινδύνευσαν τοῦ ὀρθοῦ τῆς πίστεως λόγου, τὸν μαρτυρικὸν ἀναδητάμενοι στέφανον.

A. M. 6222. — Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπος C. A. C. 722. — Cpoleos episcopi Anastasii annus primus.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπεστράτευσεν Μασαλμᾶς τῇ Ῥωμανίᾳ, καὶ ἐλθὼν εἰς Καππαδοκίαν παρέλαθεν ὅλην τὴν Χαρσιανὴν ²¹ χώραν.

A. M. 6223. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπεστράτευσεν ὁ Μασαλμᾶς τὴν Τουρκίαν, καὶ φθάσας τὰς Κασπίας πύλας φοβηθεὶς ὑπέστρεψεν ²².

A. M. 6224. — Τούτῳ τῷ ἔτει Λέων ὁ βασιλεὺς τὴν θυγατέρα (48) Χαγάνου τοῦ τῶν Σκυθῶν δυνάστου τῷ υἱῷ Κωνσταντίνῳ ἐνυμφεύσατο, ποιήσας αὐτὴν Χριστιανήν, καὶ ὀνομάσας αὐτὴν Εἰρήνην· ἦτις ἐκμαθούσα ²³ τὰ ἱερὰ γράμματα διέπρεψεν ²⁴ ἐν εὐσεβείᾳ ἐλέγχουσα τὴν τοῦτων δυσσεβείαν. Μαυίας D pietatem arguebat. Porro Mavias filius Isam bel-

Orientis episcopis impium Leonem anathemate devinxit. Cæterum die septima (7) mensis Januarii, indictione decima tertia, feria hebdomadis tertia, irreligiosus Leo silentium contra sanctas venerandasque imagines in novemdecim accubitorum tribunalio celebravit, Germano sanctissimo patriarcha advocate, cui persuadendum arbitrabatur, ut suo de abolendis sacris imaginibus decreto tandem subscriberet. At fortis Christi servus abominando Leonis consilio nequaquam cedens, imo veritatis verbum recto sensu distribuens, episcopatu sese abdicavit, quin etiam pallium pontificium sponte deponens post satis longum meræ doctrinæ plenum sermonem demum dixit: Si ego sum Jonas, in mare me projicite; absque universalis etenim concilii auctoritate, imperator, circa fidem quidquam innovare non valeo. Tum vero in locum, qui Platanus dicitur, in paternam domum se recipiens, vitæ reliquum summo silentio transegit. Tenuit pontificatum annos quatuordecim, menses quinque, dies tres. Die autem septima ejusdem mensis Januarii Anastasium falsi nominis virum, ipsius beati Germani discipulum et concellaneum in ejus locum suffecerunt, qui 343 videlicet dominii sæcularis ambitione motus, cum Leonis impietati assentiret, falsus Cpoleos episcopus creatus est. Cæterum Gregorius sacer Romæ præsul, quemadmodum jam præmissi, Anastasium una cum libellis ejus abjudicavit, Leonemque ipsum tanquam irreligiosum per epistolas redarguit, ac Romam cum universa Italia ad defectionem ab ejus imperio concitavit, ex quo tyrannus majori in dies furore percitus, persecutionem adversus sanctas imagines movit, adeo ut multi clerici et monachi et devoti laici, ob recta fidei decreta periclitati, martyrii corona fuerint redimti.

A. C. 722. — Cpoleos episcopi Anastasii annus primus.

Hoc anno Masalmas Romanam ditionem armis infestavit, et in Cappadociam profectus, Charsiani castrum sibi dolo subjecit.

A. C. 723. — Hoc anno Masalmas in Turciam exercitum eduxit, et cum jam Caspias portas attigisset, metu correptus, retrocessit.

A. C. 724. — Hoc anno Leo imperator filiam Chagagi Scytharum principis Constantino filio suo uxorem duxit, cum Christianam prius eam fecisset appellas etque Irenen. Hæc sacris litteris erudita, pietate fuit illustris, et Leonis Constantinique impietatem arguebat. Porro Mavias filius Isam bel-

VARIE LECTIONES.

¹² προσκαλ. A, προν. vulg. ¹³ ἀδυνατῶ A e f, ἀδυνατό μοι vulg. ¹⁴ Πλατανίῳ vulg. ¹⁵ τὸν add. ex A. ¹⁶ ἑπτὰ. δὲ κβ' A, γ'. Τῇ δὲ ζ' vulg. ¹⁷ δυσσεβ. A, ἀσεβ. vulg. ¹⁸ καθὼς καὶ A, ὡς vulg. ¹⁹ τῇ add. ex A. ²⁰ ἐκμανεῖς A, ἐμμ. vulg. ²¹ Χαρσιανὸν A f. ²² ἀνέστρ. A. ²³ ἐκμαθούσα A, μαθ. vulg. ²⁴ διέπρεψεν A e f, διέπρεπεν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

Ἐν τῇ Γερμανίᾳ, συγγράφειν κατὰ τῆς καθαιρέσεως τῶν εἰκόνων τῶν ἁγίων ἠνάγκαζεν. Post hæc imp. ingenti civium numero in palatium collecto, una ei Germanum patriarcham advocat: tum apud eum vehementius instat, ut de sacris imaginibus evertendis scriptum aliquod faceret. Recolenda superius posita ad pag. 202.

(47) Alii codices legunt, ἡμέρας ζ' τῇ δὲ κβ' τοῦ αὐτοῦ Ἰανουαρίου. Anastasius et Miscella, diebus

septem, undecimo vero Kalendas Februarii. Adeoque ante annos quatuordecim et menses quinque diebus septem adjunctis, ab Augusti die primo patriarchatum Germanus suscepit. Scripta superius pag. 522 his conferenda.

(48) Sub belli in sacras imagines moti tempus nuptias filii conciliatas scribit Nicephorus, ἐν ᾧ δὲ οὕτω ταῦτα ἐπράττετο. De huiusmodi nuptiis vide observanda in notis ad pag. 384.

lum Romanæ intulit, penetrataque cum armato milite Paphlagonia, multa captivorum præda ditatus, in patriam rediit. Imperator autem contra papam Romæque et Italiæ desertores insaniens et plane furis invectus, classem ingentem extructam adversus eos misit, et Manem Cibyrrhæotarum ducem ei præfecit. Summum tamen dedecus vanus ille princeps retulit, classe in mari Adriatico naufragium passa. Ex quo in furorem actus Dei illo hostis Arabico sensu imbutus, auctiora Sicilia ac Calabris populis parte tertia tributa in singula hominum capita imposuit. Patrimonia vero quæ dicuntur sanctorum et coryphæorum apostolorum, qui in veteri Roma coluntur, tria nimirum cum 344 medio auri talenta eorum ecclesiis ab antiquo assignata et pensa, in publicum ærarium conferri iussit. Inspici insuper atque describi masculos infantes, qui nascerentur, quemadmodum olim Pharaon Hebræorum pueros, mandavit, quod tamen neque ipsi ejus doctores Arabes in Christianos orientales admiserunt.

A. C. 725. — Hoc anno pestifera lue in Syriam grassante multi periere.

A. C. 726. — Romæ episcopi Zachariæ annus primus.

Hoc anno Theodorus Mansuris filius ad deserti regionem relegatus est. Signum quoque igneum splendidissimum in cælo visum. Mavias denique Asiam deprædatus est.

A. C. 727. — Hoc anno Suliman filius Isam in Armeniorum provinciam arma movit, at re infecta reversus est.

A. C. 728. — Hoc anno Mavias Romanæ bellum intulit, at post dies non multos redire coactus equo decidens animam efflavit.

A. C. 729. — Hoc anno Suliman filius Isam plurimos ex Asia captivos abduxit. Inter conceptivos quidam exstitit Pergamenus genere, qui se Tiberium Justiniani filium prædicabat. Hunc Isam ad proprii filii honorem et imperatorum terrorem omni cultu regio instructum cum exercitu et signis et vexillis Hierosolymam misit, indeque universam

δὲ οὐδὲ Ἰσάμ ἐπιστράτευσιν τὴν Ῥωμανίαν, καὶ ἰλθὼν ἕως Παφλαγονίας, ἀνέκαμψε μετὰ εἰχμαλωσίας πολλῆς. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐμαίνετο κατὰ τοῦ πάπα καὶ τῆς ἀποστάσεως Ῥώμης καὶ Ταλλίας, καὶ ἐξοπλίσας στόλον μέγαν ἀπέστειλε κατ' αὐτῶν, Μάνην τὸν στρατηγὸν τῶν Κιβυρραιωτῶν κεφαλὴν ποιήσας εἰς αὐτούς. Ἡσχύνθη δὲ ὁ μάταιος ναυαγῆσαντος τοῦ στόλου εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος. Τότε ὁ θεομάχος ἐπὶ πλεὺν ἐκμανεῖς, Ἀραβικῶς τε φρονήματι κρατυνόμενος, φόρους κεφαλικοὺς τῷ τρίτῳ μέρει Καλαβρίας καὶ Σικελίας τοῦ λαοῦ ἐπέθηκεν. Τὰ δὲ λεγόμενα πατριμόνια τῶν ἁγίων καὶ κορυφαίων ἀποστόλων τῶν ἐν τῇ πρεσβυτέρῃ Ῥώμῃ τιμωμένων ταῖς ἐκκλησίαις ἐκπαλαί τελούμενα χρυσοῦ τάλαντα τρία ἡμισυ (49) τῷ δημοσίῳ λόγῳ τελείσθαι προσέταξεν, ἐκποτεῦν τε καὶ ἀναγράφεσθαι τὰ τικτόμενα κελεύσας ἄρβена βρέφη, ὡς Φαραὼ ποτε τὰ τῶν Ἑβραίων ὅπερ οὐδ' αὐτοὶ ποτε οἱ διδάσκαλοι αὐτοῦ Ἀραβες ἐποίησαν εἰς τοὺς κατὰ τὴν Ἑβραίων Χριστιανούς.

A. M. 6225. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐγένετο θανατικὸν ἐν Συρίᾳ, καὶ ἀπέθανον πολλοί.

A. M. 6226. — Ῥώμης ἐπισκόπου Ζαχαρία ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐξωρίσθη Θεόδωρος ὁ τοῦ Μανσοῦρ (50) εἰς τὰ κλίματα τῆς ἐρήμου· καὶ γέγονεν σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ πυρώδες καταυγάζον· καὶ Μανίας τὴν Ἀσίαν ἰλησάτο.

A. M. 6227. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπιστράτευσε Σουλεϊμάν ὁ τοῦ Ἰσάμ τὴν τῶν Ἀρμενίων χώραν, καὶ οὐδὲν ἤνυσεν.

A. M. 6228. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπιστράτευσε (51) Μανίας τὴν Ῥωμανίαν, καὶ ἐπανελθὼν οὐ μετὰ πολλὰς ἡμέρας τοῦ Ἰππου πεσὼν ἀπέψυξεν.

A. M. 6229. — Τούτῳ τῷ ἔτει Σουλεϊμάν υἱὸς ὁ Ἰσάμ (52) αἰχμαλωτεύσας πολλοὺς ἐξ Ἀσίας, συνηχμαλώτευσιν καὶ τινὰ Περγαμηνὸν, ὃς ἔλεγεν αὐτὸν Τιδέριον υἱὸν εἶναι Ἰουστινιανοῦ. Τούτῳ Ἰσάμ εἰς τιμὴν τοῦ ἰδίου παιδὸς καὶ τῶν βασιλέων ἐκδόσιν μετὰ τῆς ἀρμοζούσης βασιλικῆς τιμῆς καὶ στρατευμάτων καὶ σκήπτρων (53) καὶ βίνδων

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁹ ἀπέστειλε A, ἐξώπλισε vulg. ⁵⁰ τὸν add. ex A. ⁵¹ κεφαλὴν A f, στρατηγὸν vulg. ⁵² ἐκμ. A, ἐμ. vulg. ⁵³ κρατυνόμενος A, κρατούμενος vulg. ⁵⁴ τελούμενα A, τιμώμενα vulg. ⁵⁵ ὁ τοῦ Ἰσάμ om. f. ⁵⁶ ὁ add. ex A. ⁵⁷ αἰχμαλωτεύσας A, αἰχμαλωτεύουσιν vulg. ⁵⁸ υἱὸν εἶναι add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(49) Lectio Pal. et Peyrez. inter varias habet v. Anastasius habet *talenta tria et dimidium*.

(50) Hallucinatur Baronius ad annum D. 734, num. 1, scribens, *Fuisse tradunt Theodorum episcopum Grapsorum, cantorem cognomento dictum*. 1. quod Theodorum hunc Mansur cum Theodoro alio Theophanis fratre confundat; 2. quod Theodorum Grapsorum episcopum (Grapsorum cum aliis vocis ejusdem ignaris correctius scripsisset) putet, qui γραπτὸς a litteris fronti inustus dicitur. Μανσοῦρ autem dicitur Theodorus hic, quod cum Joanne Damasceno, cujus avus Mansur dictus est, communem sanguinis stirpem nactus fuerit: vel quod nobilitate inter gentiles præcipuas Mansuris appellationem (nobilem enim et principem

D familiari colloquio exponeret Abraham Ecchellensis) promeritus sit. Vide pag. 550. Verborum porro istorum, ἐξωρίσθη Θεόδωρος ὁ τοῦ Μανσοῦρ, etc., versioni Anastasius et Miscella præmittunt, *anno decimo octavo imperii Leonis Zacharias Romanus præsul habetur*.

(51) Annum vicesimum ac res in eo gestas omisit Anastasius.

(52) Anastasius, *Hison*; Miscella, *Evelid*: eadem Soleimanem, *Zulcimin*, ubique legi.

(53) Pinnulæ vexillari, vulgo *banderole*, et clava ex auro vel argento principibus in potestatis signum præferri consuevit significandæ, dictionem σκήπτρων recentioribus Græcis dubiam esse in editionis Regiæ Codinum cap. 6 nota 3^a declaravit.

εἰς Ἱερουσαλὴμ ἐκπέμπει, καὶ ὅλην τὴν Συρίαν περιάγειν κελεύει μετὰ πολλῆς τιμῆς πρὸς θέαν πάντων καὶ κατάπληξιν.

A. M. 6250. — Τοῦτω τῷ ἔτει ἐπεστράτευσεν Σουλεϊμάν τὴν Ῥωμανίαν (54) οὐδὲς Ἰσάμ· καὶ ἐπόρθησε τὸ λεγόμενον σιδηροῦν κάστρον, καὶ Εὐστάθιον τὸν υἱὸν Μαριανοῦ τοῦ πατρικίου αἰχμάλωτον ἔλαβεν⁵⁵.

A. M. 6251. — Τοῦτω τῷ ἔτει μηνὶ Μαΐου, Ἰνδικτιῶνος⁵⁶ η' (55), ἐπεστράτευσεν Σουλεϊμάν τὴν Ῥωμανίαν ἐν μυριάσιν θ', στρατηγοὺς δ' α', ὧν Γάμερ ἡγεῖτο (56), λοχίζων ἐν μυρίοις μονοζῶνοις (57) τὰ τῆς Ἀσιaticῆς γῆς μέρη, καὶ τούτου ἐχόμενοι Μελλίχ καὶ Βατάλ ἐν διαμυρίοις ἵππευσι περὶ τὸν Ἀκροῖνόν· καὶ μετὰ τούτους⁵⁷ Σουλεϊμάν ἐν ἐξακισμυρίοις περὶ τὴν τῶν Καππαδοκῶν Τύαναν. Ἀλλ' οἱ μὲν κατὰ τὴν Ἀσίαν καὶ Καππαδοκίαν πολλὴν ἔλασιν ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν καὶ κτηνῶν⁵⁸ ποιησάμενοι ἀβλαβῶς ἀνέστρεψαν⁵⁹. Οἱ δὲ περὶ τὸν Μελλίχ καὶ Βατάλ ἐν τῷ Ἀκροῖνῳ καταπολεμηθέντες ὑπὸ Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου ἡττήθησαν. Καὶ οἱ μὲν πλείονες ὅπλοις ὤλοντο (58) σὺν τοῖς δυσὶν ἀρχουσιν· ὀκτακῆσοι⁶⁰ δὲ ποὺ μαχηταὶ ἐξ αὐτῶν πρὸς ἑξ· χιλιάδας ἐνστάντες εἰς Σύναδα καταφεύγουσι· καὶ διασωθέντες συνήφθησαν τῷ Σουλεϊμάν, καὶ ἀνέκαμψαν εἰς Συρίαν. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ κατὰ τὴν Ἀφρικὴν πολλοὶ παρ' αὐτῶν ὤλοντο σὺν τῷ στρατηγῶντι ὀνόματι⁶¹ Δαμασκηῶ.

A. M. 6252. — Τοῦτω τῷ ἔτει εἰκοστῷ τετάρτῳ τῆς βασιλείας Λέοντος τοῦ τυράννου καὶ παρανομωτάτου Σύρου (59) ἐκάησαν ἀγοραὶ ἐν Δαμασκῷ ὑπὸ Ἱερακιδῶν (60), καὶ ἐφουρκίσθησαν, καὶ εἰσῆλθεν

A Syriam maximo cum apparatu obire jussit, quod spectaculo et admirationi cunctis exstitit.

A. C. 750. — Hoc anno Suliman filius Isam Romanam ditionem armis aggressus, castrum coguomēto ferreum depopulatus est, ac Eustathium Mariani patricii filium captivum abduxit.

345 A. C. 751. — Hoc anno mense Maio, indictione octava, Suliman eductis hominum nonaginta millibus in Romaniam copias effudit sub ducibus quatuor, quorum summus fuit Gamer, qui cum mille levis armaturae militibus ad Asiaticae provinciae varia loca in insidiis considebat, et post eum proximi Melich et Batal cum his mille equitibus circa Acroinū; post hos denique ipse Suliman cum sex myriadibus circa Tyanam Cappadociae. Et ii quidem, qui Asiam et Cappadociam excurrerunt, numerosa virorum, jumentorum et mulierum multitudine collecta, illasi domos repetierunt, qui vero Melich et Batal ad Acroinū secuti, a Leone et Constantino oppugnati victoribus cessere. Plures etenim cum memoratis ducibus duobus armis periire, octingenti vero supra sexies mille bellatores praecipui fortiter resistentes Synadē confugerunt, quo profecti et Sulimani adjuncti, in Syriam redierunt. Eodem etiam anno multi per Africam ab eis caesi cum ipsius aciei duce, cui nomen fuit Damascenus.

A. C. 752. — Hoc anno, qui Leonis tyranni et scelestissimi Isauri fuit vicesimus quartus, ab Hieracitis igne supposito Damasci tabernae combustae, criminis quoque poenas illi suspendio dederunt.

VARIAE LECTIONES.

⁵⁵ τοῦτω τῷ ἔτει — ἔλαβεν: haec ex Barberino restituta desunt in regio. (Not. Goari.) ⁵⁶ μηνὶ M. Ἰνδικτ. η' add. ex A. ⁵⁷ στρατ. δ' A, στρ. τε δ' vulg. ⁵⁸ μετὰ τούτους A, μετὰ τούτου vulg. ⁵⁹ ἀνδρῶν τε καὶ γυν. καὶ κτηνῶν A, ἀνδρῶν καὶ κτ. καὶ γυν. vulg. ⁶⁰ ἀβλαβῶς ἀνέστρεψαν A, ἀβλαβεῖς ὑπέστρεψαν. ⁶¹ ὀνόματι om. f.

JAC. GOARI NOTAE.

Arripit tunc, quae omnino nunc placet, et clavam honorariam, *masse d'honneur*, ex auctoritatibus adductis sententia interpretatur.

(54) Praesentis anni, qui Leonis secundus ac vicesimus est, historiam et interculum sequens, quo Leonis 23, Isam 17, Zachariae 6 et Anastasii CP. episcopi decimus signatur, Regii codicis liberrime describere omisit: eadem in Anastasii versione legenda ex Palatino, Peyreziano, et Barberino manuscriptis excerpta, ne lectorem offenderet lacuna, huc transtulimus. *Miscella*, quasi Regio consentiens, eadem occultat: annorum tamen dispositionem, necnon res a Leonis decimo nono ad secundum et vicesimum ita dissociat et perturbat, ut eum Graecis eodicebus, vel cum Anastasio in concordiam revocare nequeas.

(55) Sic Anastasius, optime: nam indictionis circulus alter cum ipsius Leonis anno primo inceperat. De quo in notis ad pag. 355.

(56) *Equibus prior erat Gamer*; non summus inter eos, ut reddidit interp. Liqueat enim ipsum Sulimanem summum ducem fuisse, qui ex 90,000 60 millia ipse educeret; denaque millia in singulos tres reliquos praesides, ad belli levandam molem, ac distrahendas Romanorum vires, uti solet in ejusmodi, ac in dies cernimus, distribuisset: ubi

etiam minus attento interpr. decem, ac viginti millia, mille sunt, ac duo millia. Egregium vero Arabibus exercitus sic angustos educere. *Combebis*.

(57) Reddit Anastasius, quorum dux erat insidiatus in denitis millibus latroneis: alibi μονοζῶνους, *expeditos* interpretatur, de quo superius in notis ad pag. 359.

(58) Anast., *plures ex his armis ipsis perierunt*, graviore forte armatura, quae impedimento fuerit ad expediendam fugam, aliudve quod ex pugnandi arte sit. *Combebis*.

(59) *Nequissimi Syri*, nec bene *Isauri*, quod redditum est. Positum id pro Eutychianista, seu Jacobita, quod erant maximam partem Syri, ac audiebant Iconoclastae; qui et ipsi tollendo imagines, incarnationis veritatem tollerent; quo eos nomine, et ut veros *δοκῆτας* multis exagitat S. Niceph. in Antirrheticis, dignis certe quae aliquando Latro donata sunt publici juris. *Id*.

(60) Habet Anastasius, a *Racitensibus*; a *Raticensibus* *Miscella*. *Harachenses* vocat Abraham Ecchellensis pag. 65. *Harakitas* p. 158 inter Mahometi discipulos privatos sensus tenere, et sectarios haberi, et hic in seditionem versos, declarat *quorum loco*.

Mensis Peritii die vicesimo octavo Edessam civitatem torrens inundavit. Eodem etiam anno terræ motus ingens et tremendus mensis Octobris die vicesimo sexto, indictione nona, seria quarta, hora diei octava Cpoli contigit, quo ecclesiæ et monasteria corruerunt, et e populo plurimi ruinis obruti. Magni quoque Constantini statua Atali portæ imposita cecidit una cum ipso Atalo, et Arcadii columna, tum etiam Theodosii statua portæ nomine Chrysæ imposita, murique urbis continentem spectantes, urbes etiam aliæ et pagi per Thraciam, ad hæc Nicomedia in Bithynia, Prænetus et Nicæa, in qua ecclesia unica servata est, conciderunt. Nonnullis in locis proprios limites mare deseruit, et menses duodecim motus ille terræ perseveravit. Imperator itaque visa mœnium urbis ruina edictum huiusmodi promulgavit in populum : « Muros urbis reparare vos non valetis, quare nostris administratoribus rem commisimus. Ipsi collatitiam ab unoquoque collectam exigent, ex olocotino nimirum aureo milliarisium argenteum. Imperium vero nostrum summam illam tollet, et una simul mœnium instaurandorum onus. » Inde mos invaluit, ut ceratia duo administratoribus per singula capita conferantur. Erat is annus a mundi conditu et ætate Adami 346 6248 juxta Romanorum computum, juxta Ægyptios, intellige Alexandrinos, 6232, a Philippo Macedone 1063. Igitur a mensis Martii die vigesimo quinto decima quinta indictione ad mensis Junii diem decimum octavum nona indictione Leo imperavit. Tenuit autem imperium annos viginti quatuor,

A δ χειμάρρος ἐν Ἐδέσση μηνὶ Περιτίῳ κη'. Καὶ τῷ αὐτῷ ἔτει σεισμὸς γέγονεν μέγας (61) καὶ φοβερὸς ἐν Κωνσταντινουπόλει μηνὶ Ὀκτωβρίῳ εἰκοστῇ ἑκτῇ, ἰνδικτιῶνι ἑννάτῃ, ἡμέρᾳ τετάρτῃ, ὥρᾳ ὀγδόῃ. καὶ ἐπρώθησαν ἐκκλησίαι καὶ μοναστήρια, λαὸς τε πολλὸς τέθνηκε. Ἐπεσεν δὲ καὶ ὁ ἀνδριὰς ὁ ἐστὼς ἐπὶ τῆς Ἀτάλου πόρτης τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἅμα τῷ αὐτῷ Ἀτάλῳ, καὶ ἡ στήλη Ἀρκαδίου ἡ ἐπὶ τοῦ Θερολόφου κίονος ἐστῶσα, καὶ ὁ ἀνδριὰς ⁶⁰ τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου (62) ὁ ἐπὶ τῆς Χρυσῆς πόρτης, τὰ τε χερσαῖα τῆς πόλεως τείχη καὶ πόλεις καὶ χωρία ἐν τῇ Θράκῃ, καὶ ἡ Νικομήδεια ἐν Βιθυνίᾳ καὶ ἡ Πράϊνετος ⁶¹ καὶ ἡ Νίκαια, ἐν ᾗ μία ἐσώθη ⁶² ἐκκλησία (63). Ἀνέφυγε δὲ καὶ ἡ θάλασσα τῶν Ἰδίων ὄρων ἐν τισι τόποις, καὶ ⁶³ ἐκράτησεν ὁ σεισμὸς μῆνας δύοδεκα. Ὁ οὖν βασιλεὺς ⁶⁴ ἰδὼν τὰ τείχη τῆς πόλεως ⁶⁵ πτωθέντα διελάλησε τῷ λαῷ λέγων, ὅτι « Ὑμεῖς οὐκ εὐπορεῖτε ⁶⁶ τὰ τείχη κτίσαι, ἀλλ' ἡμεῖς προσετέξαμεν ⁶⁷ τοῖς διοικηταῖς. Καὶ ἀπαιτοῦσιν εἰς κανόνα κατὰ ὀλοκοτίνην (64) τὸ μιλιάρσιον ⁶⁸. Καὶ λαμβάνει αὐτὰ ἡ βασιλεῖα, καὶ κτίζει τὰ τείχη. » Ἐντεῦθεν οὖν ἐπεκράτησεν ἡ συνήθεια διδόναι τὰ δύο κέρατα ⁶⁹ τοῖς διοικηταῖς (65). Ἔτος ἦν ἀπὸ κτίσεως κόσμου κατὰ Ῥωμαίους, ς σμῆ' ἀπὸ Ἀδὰμ, κατὰ δὲ Αἰγυπτίους ἡγουν Ἀλεξανδρεῖς ς σλβ', ἀπὸ δὲ Φιλίππου τοῦ κατὰ Μακεδόνας, αξγ' (66). Ἐθασιλευσεν οὖν Λέων ἀπὸ κε' τοῦ Μαρτίου μηνὸς τῆς ιε' ἰνδικτιῶνος ἕως μηνὸς Ἰουνίου ιη' τῆς θ' ἰνδικτιῶνος, βασιλεύσας ἔτη κδ', μῆνας β', ἡμέρας κς' (67). Ὁμοίως καὶ Κωνσταντίνος ⁷⁰, ὁ υἱὸς αὐτοῦ καὶ τῆς ἀπεδείας αὐτοῦ καὶ βασιλείας διάδοχος, ἀπὸ τῆς αὐτῆς ιη' τοῦ Ἰουνίου μην-

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁰ ὁ ἐστὼς ἐπὶ τῆς Ἀτάλου—καὶ ὁ ἀνδριὰς; add. ex A. ⁶¹ Πράϊνετος; A. ⁶² ἐσώθη A, διεσώθη vulg. ⁶³ καὶ add. ex A. ⁶⁴ ἐκράτησεν—βασιλεὺς om. A. ⁶⁵ τῆς πόλεως add. ex A. ⁶⁶ εὐπορεῖτε A, ἐκπονεῖτε vulg. ⁶⁷ προσετέξαμεν A, διετέξε, vulg. ⁶⁸ ὀλοκοτίνην μιλιάρσιον A. ⁶⁹ τὰ δὶκέρτα A. ⁷⁰ καὶ K. A, καὶ ὁ K. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(61) Paribus verbis eum describit Nicephorus pag. 38. Tempus et ejus characteres ad Theophanis mentem probat Petavius not. pag. 82; at non ille Theodosii statuem, sed Arcadii ad Xerolophum cecidisse testatur.

(62) Non esse hunc integrum Theophanis textum, sed alia quoque scripsisse quæ S. Niceph. habet, at de Arcadii statua ad Xerolophum collapsa, liquet ex Anast., pleniora hæc referente, quod P. Goar non advertit. COMBES.

(63) In qua sola ecclesia servata est; major scilicet, ac Nicænorum Patrum conventu pictisque imaginibus celebris. Id.

(64) Vertit Anastasius: *Præcepimus administratoribus, ut ipsi exigent in regulam per singulos aureos nummum argenteum unum. Quo imperator accepto edificavit muros; et ita facta est consuetudo dandi binas siliquas administratoribus.* Quod ex canonis amussi est, canonis etiam appellationem sortitur: sic poena ex ecclesiæ disciplina; ex lege multa, pensum quodcunque et tributum ex principis mandato *κανὼν* est. Ὀλοκοτίνην, nummum aureum, μιλιάρσιον, argenteum; κέρτιον, siliquam refert. Τὸ γὰρ ἀκέρτιον νόμισμα ἔχει μιλιάρσια δύοδεκα, ἥτοι κέρτια εἴκοσι τ σαρα. Nummus integer miliarisia duodecim continet, inquit scholiastes Basilic., eclog. 23, et Suidas, τὸ μιλιάρσιον, τὸ τοῦ νομίσματος τὸ δύοδεκατον· τὸ ἐν κέρτιον φύλλεις εἰσι δύοδεκα. Siliqua, folles sunt duodecim. Clarius: folles duodecim si-

liquam, siliquæ duæ miliarisium; miliarisia duodecim nummum componunt. An aureus sit, et ὀλοκοτίνην, vel argenteus dubium est. Plura de illis qui de ponderibus et mensuris: hæc ad Theophanis et Anastasii mentem delibasse satis. Lege Petavii commentaria in Epiphanium. Cedrenus exscripsit, εἰς κανόνα κατὰ νόμισμα μιλιάρσιον ἔν.

(65) *Diacesanos* alibi exposui, εἰσπράκτορας hic interpretor, et *collectores tributorum ac vectigalium*. Leo novella 61: Τοὺς ἐπὶ συλλογὴν τῶν δημοσίων φόρων καθισταμένους· διοικητὰς δὲ αὐτοὺς ἡ συνήθης ὁμιλία καλεῖν οἶδε· *Publicorum vectigalium collectioni præpositos, quos διοικητὰς vocare communis usus novit.* Addit Cedrenus, τοῖς διοικηταῖς τῶν θεμάτων, quo per varias provincias distributos quæstores percipias.

(66) Repone, αξβ', a. 6232, etenim mille et sexaginta duobus deductis remanent 5170 *anthorum* numerus, a quo æra Macedonica procedit: et iterum 5170 si 1063 addideris, 6233 consequeris, ac simul errorem Theophanis asserto contrarium. De computis istis duobus, et quem Theophanes observet, annotationum 7 ad pag. primam exposuimus.

(67) Corrige κδ'· a Maii quippe quinto supra vicesimum, quo Leonis imperii menses post annos enumeratos complentur, diebus 25 numeratis, ad Junii decimum nonum, Maio dies unum et triginta sibi vindicante, pertingis.

νὴς τῆς θ' Ἰνδικτιῶνος ἕως τῆς ιδ' (68) τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς τῆς ιδ' Ἰνδικτιῶνος, βασιλεύσας καὶ αὐτὸς, παραχωρήσει τοῦ Θεοῦ ⁶⁷, ἔτη τριάκοντα τέσσαρα, μῆνας γ', ἡμέρας β'. Οὕτως ⁶⁸ οὖν, ὡς προέφημεν, τῷ αὐτῷ ἔτει τῆς θ' Ἰνδικτιῶνος μηνὶ Ἰουνίῳ ὀκτωκαιδεκάτῃ τέθηκε Λέων σὺν τῷ ψυχικῷ καὶ τὴν σωματικὴν ⁶⁹ θάνατον, καὶ αὐτοκράτορεϊ Κωνσταντίνῳ ὁ υἱὸς αὐτοῦ. Καὶ ὅσα μὲν ἐπὶ Λέοντος τοῦ ἀσεβοῦς κακὰ Χριστιανοῖς συνέβη περὶ τε τὴν ὁρθόδοξον πίστιν ⁷⁰ καὶ περὶ τῶν πολιτικῶν διοικήσεων αἰσχροῦ κέρδους καὶ φιλαργυρίας ἐπινοῖα, κατὰ τε Συρίαν ⁷¹ (69) καὶ Καλαβρίαν καὶ Κρήτην, ἥ τε τῆς Ἰταλίας ἀποστασία διὰ τὴν αὐτοῦ κακοδοξίαν, σεισμοὶ τε καὶ λιμοὶ καὶ λοιμοὶ καὶ ἐθνῶν ἐπαναστάσεις, ἵνα τὰ κατὰ μέρος σιγήσω, ἐν τοῖς προλαβοῦσι δεδῆλωται πεφασμένοι. Ἀξίον δὲ ⁷² λοιπὸν ἐφεξῆς καὶ τοῦ ὁυσεβεστάτου καὶ παναθλίου παιδὸς αὐτοῦ τὰς ἀθεμίτους διεξελθῆναι πράξεις, ἀνοσιουργοτέρας καὶ θεομισήτους οὕσας, φιλαλήθως δ' ὁμως, ὡς ἐφορῶντος καὶ ἐπιβλέποντος ⁷³ τοῦ παντεπόπτου ⁷⁴ Θεοῦ, καὶ ἀπερίττως, εἰς ὠφέλειαν τοῖς μετέπειτα καὶ τοῖς νῦν πλανωμένοις ἀθλοῖς ⁷⁵ καὶ ἀτασθαλοῖς ἀνδραρίοις εἰς τὴν τοῦ παρνομιυτάτου βδελυρὰν κακοδοξίαν, τὰ ἀπὸ τῆς δεκάτης λέγοντας Ἰνδικτιῶνος ἔτους πρώτου τῆς αὐτοῦ βασιλείας ⁷⁶. Αὐτὸς γὰρ ὁ πανώλης καὶ ἐμβρόντητος αἰμοδόρος τε καὶ ἀγριώτατος θῆρ ⁷⁷, τυραννικῶς καὶ οὐκ ἐννόμως τῷ κράτει χρησάμενος, πρῶτον μὲν ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς ἀχράντου καὶ παναγίας Μητρὸς αὐτοῦ καὶ πάντων τῶν ἁγίων δίσταται ⁷⁸, μαγείαις δὲ καὶ ἀσελγείαις καὶ αἰμοθυμαῖς ⁷⁹ καβαλλίαις τε κόπροις (70) καὶ οὖροις ἀπατιώμενος, μαλακίαις (71) τε μὴν καὶ δαιμόνων ἐπικλήσεις χαίρων, καὶ πᾶσιν ἀπλῶς ψυχροθόροις ἐπιτηδεύμασιν ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας συζήσας, ἵππὶ δὲ τὴν πατρικὴν ἀρχὴν σὺν τῇ κακίᾳ παρέλαβεν, εἰ δεῖ λέγειν, ὅσῃν ἐκ προοιμίων ὁ παμμύαιος τὴν κακίαν ἐκίστησεν, καὶ εἰς προὔπον αὐτὴν καὶ ἐναέριον ἀνερρίπτει φλόγα· Οὐ μικρὰ γὰρ ταύτην βλέποντας τοὺς Χριστιανοὺς κατέλαβεν ἀθυρία, ὥστε πάντας ἐκ προοιμίων εὐθὺς δι' ἰταμότητα μισησι

A menses duos, a. es viginti quinque. Constantinus pariter ejus filius impietatis aequae ac imperii successor a praefato mensis Junii die decimo octavo nona indictione ad mensis Septembris diem decimum quartum indictione decima quarta, Deo permittente, potestatem obtinuit annos quatuor supra triginta, menses tres, dies duos. Is ergo Leo, ut praemissimus, eodem anno ejusdem indictionis nonae mensis Junii die decimo octavo simul cum animae mortem obiit corporis, cui in tyrannidis summa potestate occupanda filius Constantinus suffectus est. Porro mala omnia quae sub impio Leone Christianis contigerunt, quod ad rectam fidei sententiam et civilium rerum administrationem spectat, quae videlicet excogitata in Syriam, Calabriam et Cretam turpis B lucri et avaritiae arte., ad haec ex prava ejus opinione orta Italiae defectio, terrae motus, annonae penuria, pestilentiae, provinciarum rebelliones, ut privatas quasque calamitates praeteream, superioribus capitibus enarrata sunt. Nunc irreligiosissimi et infelices undequaque filii ejus nefaria gesta, sceleratiora multo Deoque magis invisae decet recensere. Ex veritatis tamen oraculis, ceu in Dei cuncta inspicientis ac intime penetrantis conspectu positi, nulla vel rei superfluae accessione facta, quod nimirum cum posteris, tum misellis atque improbis homuncionibus secundum execrandam iniquissimi imperatoris sententiam errantibus prodesse queat, quae ab indictione decima et primo imperii ejus anno deinceps gesta sunt, fideliter enarrabimus. C Ipse siquidem perditissimus ac mente plane stupefactus, sive potius sanguinaria ac crudelissima fera, tyranni, non legitimi imperatoris more imperium administrans, a Deo imprimis et Servatore nostro Jesu Christo, et ab immaculata et sanctissima ejus Matre, et a sanctis omnibus, mala praestigiarum arte affectata, impuritatibus, effuso victimarum cruore, equinis stercoribus et lotiis seductus, obscaenis tactibus, et daemonibus invocandis assuetus ab infantia, studiis deinceps omnibus, quae animam

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁷ παραχωρήσει τοῦ Θεοῦ A, παραχωρήσαντος Θεοῦ vulg. ⁶⁸ οὕτως A, οὕτος vulg. ⁶⁹ καὶ τὸν σωμα. A, τὸν σωμα. vulg. ⁷⁰ τὴν ὁρθόδοξίαν τῆς πίστεως e f. ⁷¹ κατὰ τε Συρίαν A. ⁷² δὲ add. ex A. ⁷³ καὶ ἐπιβλ. om. A. ⁷⁴ παντεπόπτου A, παντόπτου vulg. ⁷⁵ ἀθλοῖς om. A. ⁷⁶ τῆς αὐτοῦ βασ. om. A. ⁷⁷ θῆρ add. ex A. ⁷⁸ δίσταται, μαγείαις δὲ καὶ A, δίσταται μαγείαις, καὶ vulg. ⁷⁹ αἰμοθυμαῖς A f, αἰμοθυμαῖς vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(68) Computus erroneus. Junii siquidem decimo octavo additis mensibus tribus, et diebus duobus, Septembris vicesimus habetur. Itaque reponendum ἕως τῆς ιδ'.

(69) Συρίαν omnes codd., ubi male editum Συρίαν. Refert enim dicta Leonis an. 16 quæ et Cedr. recitat; nempe, φόρους κεφαλικῶς ἐπιθεῖναι τῷ τρίτῳ μέρει τοῦ τῆς Συκελίας καὶ Καλαβρίας λαοῦ; census imposuisse capitalem pendendo territorii partis populi Siciliae, et Calabriae; quæ solæ fere ejus ditionis in Occidente residuæ erant. COMBES.

(70) Καβαλλίαν uno verbo recentiores dicunt, equinum, quod Anastasius, caballinum stercus. Hinc a moribus Caballini, quo ejus memoria conspurcatur, nomen; ut ab eventu Copronymi, ut ab hæreseos

D studio Iconomachi. Theocteristus apud Baronium a. C. 775, num. 3: Tantopere vero sordium et impurissimæ cujusque rei odore malo delectabatur, ut animalium brutorum stercoribus se illineret, et eos, qui cum illo erant, id facere juberet: quos amabat, ob idque benigne accipiebat, quod rebus male olentibus semper delectaretur. Subdit Baronius: Sed risimus Glycam dum Caballinum a Cabala civitate refecti denominatum, quod Caballini ejus cives dici testetur. Sed quid commune Constantino cum Cabala, natus ipse atque educatus Constantino-poli?

(71) Mollities illas, parcant aures puræ, turpes equorum attractiones interpretor: μαλακίζειν enim, et μαλακίαν sædos corporum tactus, et pollutam Venerem hodie vocant Græci.

perdunt et perneciem ingerunt, a primis annis in-
nutritus fuit. Postquam vero paternam potestatem
ejusque simul impietatem hæreditario jure adiit,
quis explicare valeat, quas malitiæ turbas ab ipsis
primordiis scelestus ille ac piaculis omnibus **347**
infectus moverit, et quas per universum orbem,
tanquam per aeris spatium, malorum evomuerit
flammis? Non levis etenim incendiorum hujusmodi
spectatores tristitia et animorum consternatio in-
cessit, adeo ut ab imperii statim principio propter
innatam truculentiam omnes exosum habuerint, et
in Artabas dum europalatem et Opsicii comitem et
ob locatam sororem Annam ejus generum, ceu re-
ctum de fide sensum jugiter retinentem, bene affecti
imperium studuerint transferendum. Cæterum eodem anno Isani Arabum princeps Christianos captivos
per singulas ditionis suæ urbes ad unum interfecit, inter quos beatus Eustathius Marini spectabilis pa-
tricii filius multa passus tormenta, nec sinceram suam fidem ob id ejurans, in Charam celebri Meso-
potamiæ urbe, verus atque illustris martyr eluxit, ubi venerandæ sanctæque ejus reliquiæ, gratia Dei
opitulante, omnis generis præbent medelam. Sed et multi alii per martyrium effuso sanguine consum-
mati sunt.

A. C. 753.—*Romanorum imperatoris Constantini* **B** *annus primus.*

Hoc anno Dei judicio ita ordinante, et offensarum
nostrarum multitudine pœnas provocante, patrum
institutorum persecutor Constantinus imperium
accepit. Mensis itaque Junii die vicesimo septimo
ad insequentem indictionem decimam pertinente,
adversus Arabes circa Opsicii regionem expeditione
suscepta, ad urbem, quæ Crasus dicitur, venit. Cum
vero Artabas dum Opsicii militum manu comitatus
Dorylæi versaretur, mutuam de se sibi invicem
suspicionem ingerebant. Constantinus autem missis
ad Artabas dum litteris, filios ejus, ceu nepotes ex
sorore, et quasi videndi eos avidus, ad se trans-
mitti postulavit. Id autem ejus animo inerat consi-
lium, ut pueros retineret et servaret sub custodia. **C**
Ille dolum subodoratus, et de rebus suis desperans,
ceu inexplicabilem ejus nequitiam expertus, exer-
citu alioquitur, et ad res novandas inducit, ac
mox cum copiis omnibus adversus eum suscipit
profectionem, primoque belli impetu Beser Sara-
cenica doctrina infectum sibi obviam factum ferro
obtruncavit. Constantinus autem veredarium sella
instructum ac forte repertum conscendit, et in Amo-
rium se fuga surripit, tum vero ad orientalium
thema, cui **348** tunc Longinus præerat, se reci-
piens, de salute securitatem accipit, ac vicissim
magnis pollicitationibus eos demeretur. Inde con-
tinuo ad Sisinnacium, ejusdem Thracensium the-

αὐτὸν, καὶ Ἀρταδάσδω κυροκαλάτῃ καὶ κόμητι τοῦ
Ὀψικίου προστεθῆναι γαμβρῶν τε αὐτοῦ ¹⁰ ὄντι ἐπ'
ἀδελφῇ Ἀννῇ, καὶ τὴν βασιλείαν αὐτῶ ὡς ὀρθοδόξῳ
παράδοῦναι. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἀνέβλεν Ἰσάμ ὁ τῶν
Ἀράβων ἀρχηγός· τοὺς κατὰ πᾶσαν πόλιν ¹¹ τῆς ὑπ'
αὐτοῦ ἀρχῆς αἰχμαλώτους Χριστιανούς, ἐν οἷς καὶ ¹²
Εὐστάθιος ὁ μακάριος (72) υἱός· Μαρίνου ¹³ τοῦ πε-
ριδλέπτου πατρικίου πολλὰ βίαιαι, καὶ τὴν αὐτοῦ
ἐλληκρινὴ πρίστιν μὴ ἀρνησάμενος, μάρτυς ἀληθῆς
ἀναδείχθη εἰς Χαρὰν ¹⁴, πόλιν οὖσαν τῆς Μεσοποτα-
μίας ἐπίσημον, ἐνθα καὶ τὰ εἰμια αὐτοῦ καὶ ἄγρια
λείψανα λάσεις παντοίας ἐπιτελοῦσι θεῖα χάριτι· καὶ
πολλοὶ ἕτεροι διὰ μαρτυρίου καὶ αἵματος ἐν Χριστῷ
ἐτελειώθησαν.

A. M. 6233. — *Ῥωμαίων βασιλέως Κωνσταν-*
τίνου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ὁ διώκτης τῶν πατροπαράδοτων
θεσμῶν Κωνσταντίνος ἐβασίλευσεν θεοῖς κρίμασι
καὶ πλήθει πταισμάτων ἡμῶν. Τῷ οὖν Ἰουνίῳ μηνί,
εἰκοστῇ ἐβδόμῃ τῆς ἐπέκεινα δεκάτης Ἰνδικτιῶνος,
ἐξελθὼν ἐν τοῖς μέρεσι τοῦ Ὀψικίου κατὰ τῶν Ἀρά-
βων, ἦλθεν ἐν τῇ λεγομένῃ Κρασῷ. Τοῦ δὲ Ἀρτα-
δάσδου (73) ἐν τῷ Δορυλαίῳ μετὰ τοῦ Ὀψικίου λαοῦ
ὄντος, ὑπεβλέποντο ἀλλήλοις. Ἀποστείλας δὲ Κων-
σταντίνος πρὸς αὐτὸν, ἤτειτο τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ
πεμφθῆναι αὐτῷ, ὡς ἄτε ἀνεψιοὺς αὐτοῦ, παθῶν
ἰδεῖν αὐτούς. Σκοπὸς δὲ ἦν αὐτῷ κατασχεῖν αὐτούς
καὶ φρουρῆσαι. Ὁ δὲ τὸν ¹⁰ δόλον νοήσας καὶ ἀπο-
γνοὺς ἑαυτοῦ γιγνώσκων τε τὴν ἁμετρον πονηρίαν
αὐτοῦ, διαλαλήσας τε τῷ λαῷ καὶ πείσας, ὥρμησε
κατ' αὐτοῦ οὖν παντὶ τῷ πλήθει, καὶ τὸν μὲν πατρι-
κίον Βησθρ τὸν Σαρακηνόφρονα (74) προὔπαντή-
σαντα βομφαίῳ ¹¹ ἀνέβλεν· ὁ δὲ Κωνσταντίνος πο-
ρίππιν (75) εὐρὼν ἐστρωμένον καὶ ἐπιθῆς αὐτοῦ ¹²,
ἔφυγεν εἰς τὸ Ἀμώριον καὶ προσδραμὼν τῷ θέματι
τῶν ἀνατολικῶν στρατηγούμενῳ τότε ὑπὸ τοῦ Λογ-
γίνου ¹³ περισώζεται ὑπ' αὐτῶν, δεξιούται τε τοῦ-
τους μεγάλας ὑποσχέσεις· καὶ πρὸς Σισιννάκιον
ἀποστέλλει εὐθὺς στρατηγὸν ὄντα τὸ τηνικαῦτα ¹⁴
τοῦ ¹⁵ θέματος τῶν Θρακησίων, καὶ πείθει αὐτοὺς
συμμαχεῖν αὐτῷ. Ἐγχεῦθεν οὖν μάχαι δεινόταται
καὶ ἀνθοπλισμοὶ γίνονται τοῖς ὑπηκόοις, ἐκατέρων ¹⁶
βασιλέων ἀναγορευομένων. Ἀρτάδαδος δὲ γράφει

VARIÆ LECTIONES.

- ¹⁰ γαμβρῶν τε αὐτοῦ A, γαμβροῦ τε αὐτῷ vulg. ¹¹ πᾶσαν πόλιν A, πόλ. πᾶσ. vulg. ¹² καὶ add. ex A.
¹³ Μαρίνου A. ¹⁴ Χαρὰν A. ¹⁵ τὸν add. ex A. ¹⁶ βομφ. A. ¹⁷ εἰς αὐτὸ A e, ἐπ' αὐτὸ f. ¹⁸ Λαγκίνου A.
¹⁹ τὴνικ. A, τοῦ την. vulg. ²⁰ τοῦ add. ex A. ²¹ ἐκατέρων A, τῶν ex. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(72) De quo superius anno Leonis 22.

(73) Qui Nicephoro ubique Ἀρτάδαζος.

(74) Βιστρον scribit Nicephorus. Auctor Σαρακη-
νόφρονα, ex pari cum Saracenis in sacras imagines
odin. Christianos enim ex imaginum cultu Giaur-
lar, id est idolorum cultores, probroso nomine Tur-

D cæ nuncupant.

(75) Παρίππιν vice, equum miserum vertit Ana-
stasius: mutatorium suspicor ex Paucirolio in Not.
imp., Concessa erectione unus aut alter equus per-
mitti censebatur. Cum vero tertius veredus indu-
gebatur, parhippus, aut paraceredus dicebatur.

πρὸς Θεοφάνην τὸν ⁸² πατρικίον καὶ μάγιστρον ἐκ προσώπου ὄντα (76) ἐν τῇ πόλει διὰ Θαλασσίου σι- λεντιαρίου τὰ πραχθέντα. Ὁ δὲ προσκείμενος Ἀρτα- βάσδω, σωρεύσας τὸν λαὸν ἐν τοῖς κατηχομένοις (77) τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ διὰ τῶν γραμμάτων καὶ τοῦ λεχθέντος Θαλασσίου ⁸³ πείθει πάντας, ὥς ὁ βασιλεὺς τέθνηκεν. Ἀρτάβασδος δὲ ὑπὸ τῶν θεμά- των ἀνηγορεύθη βασιλεὺς. Τότε πᾶς ὁ λαὸς σὺν Ἀνα- στασίῳ τῷ ⁸⁴ ψευδωνύμῳ πατριάρχῃ ἀναθέματι καὶ ἀνασκαφῇ ἐβαλлон αὐτὸν, ὥς ἀλάστορα καὶ ἄθεον ⁸⁵, καὶ ἀστείως τὴν ⁸⁶ αὐτοῦ ἐδέξαντο σφαγὴν, ὥς με- γίστου κακοῦ λυτρωθέντες. Ἀρτάβασδον δὲ ἀνεκί- ρυττον βασιλέα, ὥς ὁρθόδοξον καὶ θείων δογμάτων ὑπέρμαχον. Εὐθὺς οὖν ἀποστέλλει ὁ Μονώτης (78) ἐν τοῖς Θρακικοῖς μέρεσι πρὸς Νικηφόρον τὸν ἰδίον υἱὸν στρατηγούντα τῆς Θράκης τοῦ συνελάσαι τὸ **B** ἐκεῖσε στρατόπεδον πρὸς φυλακὴν τῆς πόλεως. Κλεί- σαι οὖν τὰς τῶν τειχέων πύλας καὶ βίγλας θέμενος, τοὺς φίλους τε Κωνσταντίνου χειρωσάμενος, τύφας καὶ κουρεύσας, εἰς φυλακὰς ἀπέθετο. Τοῦ δὲ Ἀρτα- βάσδου μετὰ τοῦ Ὑφικίου λαοῦ ἐν τῇ πόλει εἰσελθόν- τας, κατέλαβεν καὶ Κωνσταντῖνος ἐν τῇ Χρυσόπολει μετὰ τῶν δύο θεμάτων, Θρακησίων τε, φημί, καὶ ἀνα- τολικῶν, καὶ μηδὲν ἰσχύσας ὑπέστρεψεν, καὶ ἐγείμασεν εἰς τὸ Ἀρώριον. Ὁ δὲ Ἀρτάβασδος κατὰ πᾶσαν τὴν πόλιν τὰς ἱερὰς εἰκόνας ἀνεστήλωσεν. Οἱ δὲ Ἀραβες αἰσθόμενοι τὴν τούτων κατ' ἀλλήλων ⁸⁷ μάχην, πολλὰν αἰχμαλωσίαν ἐποίησαντο εἰς Ῥωμανίαν, τοῦ Σουλεῖ- μάν στρατηγούντος αὐτοῖς. Ἀναστάσιος δὲ ὁ ψευδῶ- νυμος πατριάρχης κρατήσας τὰ τίμια καὶ ζωοποιὰ **C** ξύλα ὡμοσε τῷ λαῷ, ὅτι *Μὰ τὸν προσηλωθέντα ἐν αὐτοῖς, οὕτως μοι εἶπεν Κωνσταντῖνος ὁ βασι- λεὺς, ὅτι Μὴ λογίσῃ γινῶν Θεοῦ εἶναι ὃν ἔτεκεν ἡ Μαρία, τὸν λεγόμενον Χριστόν, εἰ μὴ ψιλὸν ἄν- θρωπον.* Ἡ γὰρ Μαρία αὐτὸν ἔτεκεν, ὥς ἔτεκεν ἐμὲ ἡ μήτηρ μου ἡ Μαρία. Καὶ τοῦτο ἀκούσαντες οἱ λαοὶ ἀνέσκαψαν αὐτόν.

Constantinus imperator : Ne Dei Filium, quem genuit Maria, quique Christus dicitur, uspiam reputaveris, quam simplicem ac nudum hominem. Eum etenim in lucem Maria protulit, in eum modum, quo me mater mea Maria genuit. His auditis populus universus eum imperio abdicatum pronuntiavit.

A. M. 6254. — Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Στεφάνου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει τέθνηκεν Ἰσάμ ὁ τῶν Ἀράβων ἀρ- χηγός. Οὗτος τὴν ἀγιωτάτην Ἐκκλησίαν τῆς Ἀν- τιοχείας ἐπὶ μ' χρόνους χηρεύουσαν, κωλύοντων τῶν Ἀράβων γενέσθαι πατριάρχην ἐν αὐτῇ, ἔχων τινὰ **D** προσφιλεῖ μονάζοντα Σύρον, ὀνόματι Στέφανον,

A matis ducem, mittit, qui secum eos militare suade- ret. Hinc imperii in se ipsum armati sævissimæ pugnae civiumque ad invicem conflictus, imperatori- bus duobus renuntiatis et ex æquo de potestate contententibus. Interim Artabasdos Theophani patricio et magistro, qui imperatoris vices in urbo gerebat, omnia quæ gesta fuerant, per Thalassium silentiarium denuntiat. Is Artabasdo bene affectus, ad Magnæ ecclesiæ catechumena populo collecto tum litteris tum prædicti Thalassii testimonio, im- peratorem fato functum et Artabasdom a thematibus imperatorem salutatum suadet. Confestim populus universus Anastasio (falsi nominis patriarcha duce- diris et maledictis, eeu naturæ monstrum et a Deo alienum, Constantinum insequitur, eadem ejus quasi ingenti malo liberatus gratanter excipit, et Artabasdom, velut orthodoxum et sacrorum dogma- tum defensorem, imperatorem proclamat. Ilis ita gestis Monotes Nicephorum filium Thraciæ ducem, ut ejus provinciæ exercitum ad urbem custodiendam adduceret, misit, tum mœnium portis subinde fir- miter obseratis, dispositisque ad ea vigiliis, mox Constantini amicos comprehensens verberibus et capillorum detonsione castigatos in carceres de- trusit. Artabasdo vero cum Opsicii copiis urbem jam ingresso, Constantinus thematibus duobus, Thracensium, dico, et orientalium, stipatus Chry- sopolim advenit, cumque nil proficeret, retrocedere coactus, ad Amorium hiberna duxit. Interim Artabasdos sacras imagines per totam urbem erexit. Occasione vero duorum principum de rerum summa ad invicem contententium, Arabes, Sulimane duce, infinitam captivorum prædam e Romanorum terris abduxerunt. Cæterum Anastasius falso nomine pa- triarcha, veneranda ac vivifica crucis ligna manibus tenens, interposito jurejurando coram plebe disseruit : *Per eum, qui lignis istis suffixus est, ita mihi dixit*

349 A. C. 754. — Antiochiæ episcopi Stephani annus primus.

Hoc anno Isam Arabum dux mortuus est. Is sanctam Antiochiæ Ecclesiam pastore jam annos 40 viduatam, Arabibus nimirum patriarcham eligi prohibentibus, in priorem statum reposuit. Quem- piam etenim monastici instituti Syrum, nomine

VARIE LECTIONES.

⁸² τὸν add. ex A. ⁸³ δι' Ἀθανασίου A f. ⁸⁴ τῷ add. ex A. ⁸⁵ ἀντίθεον A. ⁸⁶ τὴν add. ex A, item paulo post δὲ. ⁸⁷ κατάλληλον A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(76) S. Niceph. τὴν βασιλείωσ χρίσαν Βυζάντιον ἀποκληρῶν, Byzantii imperatoris vicarius ; qui ipse Monotes. COMBERIS.

(77) Porticus superiores ad ecclesiæ muros cir- cumspectæ exstructæ, ex quibus rem sacram fieri superne prospectat, et divinum officium populus audit ; κατηχομένα sunt loca pœnitentibus vel catechumenis ad ecclesiæ limen addicta ; canonis

Trullani 95 recens expositor indicavit : auctor Vi- tæ Basilii eum vela ἐν τοῖς κατηχομένοις suspendi jussisse referens, eadem in excelso sita, et ex eis lascivam mulierem in diaconum altari ministrantem prospectum demisisse declarat. Plura de illis ad Codini editionis Regiæ cap. 16, nota 50, et ad Con- stantini in Irenes matris annum sextum.

(78) Anastasio, Monotes ; Nicephorus, Μονώτης.

Stephanum, sibi familiarem, rusticum quidem, at pietate clarum, Christianis in oriente positus, si modo hunc admitterent, patriarcham eligendi liberam fecit potestatem. Illi divinitus hoc fieri arbitrati, ipsum Stephanum in Antiochensium Theopoleos sede episcopum collocant, atque ita ad hodiernum usque diem eligendo patriarchæ nullum impedimentum a Saracenis affertur.

Hoc anno Valid filius Isam Arabum principatu potitus est, ad quem Constantinus Andream spatharium, Artabasdas vero Gregorium, logothetam, ambo suppetias sibi dari postulant, miserunt. Diuturna vero imbris penuria et terræmotus varia loca adeo concusserunt, ut in deserto Saba montium cacumina ad invicem colliderentur, et pagi terra absorberentur. Eodem etiam anno Cosmas Alexandriæ patriarcha cum ipsa civitate, Monothelitarum pravitate a Cyri, qui sub Heraclio vixit, temporibus eam civitatem obtinente, abjurata, et errore cognito ad orthodoxam Ecclesiam rediit. Porro Gamer Saracenorum copiis comitatus in Romaniam impressionem fecit, et collecta ingenti captivorum præda, in patriam remeavit. Mense Junio signum ad septentrionalem cœli partem apparuit. Porro Valid Petro sanctissimo Damasci metropolitæ, cu Arabum et Manichæorum impietatem palam arguenti, linguam præscindi jussit, et in Felicem Arabiam exsulem deportari. Ibi pro Christo passus, distinctisque apertæ loquelæ verbis sacrum celebrans, ut qui retulerunt proprio audita se percepisse confirmant, morte consummatur. Ejus æmulus et ejusdem nominis consors Petrus apud Maiumam insigne pro Christo martyrium sub hæc tempora sponte tulit. Morbo quippe detentus, Arabum proceres, cu ex chartularii publicorum vectigalium munere ipsis notus, sibi familiares ad privatum colloquium invitavit. Tum is ad illos: *Vestras hujus, inquit, ad me visitandum profectionis mercedem a Deo recipiatis* 350 *precor; licet enim fidei luce privati, amici tamen estis censendi. Testamenti itaque mei, quod hujusmodi est, volo vos esse testes: Qui non credit in Patrem, Filium et Spiritum sanctum consubstantialium et virificam in unitate naturæ personarum Trinitatem, is animæ oculis occæcatus est, et aeterno supplicio*

A ἀγροικότερον μὲν, εὐλαβῇ δὲ, τοὺς κατὰ τὴν ἑξῆς Χριστιανούς, εἴπερ θέλοιεν συγχωρηθῆναι αὐτοῖς πατριάρχην*, ψηφίσασθαι αὐτὸν Στέφανον. Οἱ δὲ θεοθέν τοῦτο νομίσαντες γενέσθαι** χειροτονοῦσιν αὐτὸν ἐν τῷ θρόνῳ Θεοουπόλεως, καλεῖθαι ἕως τοῦ νῦν διέδραμεν τὸ ἀκώλυτον.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπακράτησεν Οὐαλὶδ υἱὸς Ἰσάμ (79) τῆς Ἀράβων ἀρχῆς· πρὸς δὲ Κωνσταντίνος Ἀνδρέαν σπαθάριον, Ἀρτάβασδος δὲ Γρηγόριον λογοθέτην ἐξέπεμψαν, τὰ πρὸς συμμαχίαν ζητοῦντες ἀμφοτέροι· ἀδροχίας δὲ πολλῆς γενομένης (80) καὶ σεισμοῦ κατὰ τόπους, ὡς ἐνωθῆναι ὄρη πρὸς ἀλλήλα κατὰ τὴν ἔρημον Σαβᾶ, καὶ κώμας ὑπὸ γῆν καταπτωθῆναι¹. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Κοσμάς ὁ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας ὠρθοδόξῃσιν σὺν τῇ πόλει αὐτοῦ² ἐκ τῆς τῶν Μονοθελητῶν κακοδοξίας, κρατησάσης ἀπὸ Κύρου (81) τοῦ ἐπὶ Ἡρακλείου ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας. Ἐπιστρατεύσει δὲ Γάμερ³ τὴν Ῥωμανίαν μετὰ πλήθους Ἀράβων, καὶ πολλοὺς αἰχμαλωτεύσας, ὑπέστρεψεν. Ἐφάνη δὲ σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ⁴ κατὰ βορρᾶν μηνὶ Ἰουνίῳ. Οὐαλὶδ δὲ Πέτρον τὸν ἀγιώτατον μητροπολίτην Δαμασκοῦ γλωττοτομηθῆναι ἐκέλευσε, ὡς ἀναφανδὸν ἐλέγχοντα τὴν τῶν Ἀράβων καὶ Μανιχαίων δυσσεβείαν. Ἐξώρισεν δὲ αὐτὸν κατὰ τὴν εὐδαίμονα Ἀραβίαν, ἐνθα καὶ τελειοῦται μαρτυρήσας ὑπὲρ Χριστοῦ, καὶ τρανῶς ἐκφωνήσας τὴν θείαν λειτουργίαν, ὡς οἱ διηγησάμενοι φασιν ἰδίαις ἀκοαῖς τοῦτο⁵ πεπληροφορηθῆναι. Τούτου ζηλωτῆς καὶ ὁμώνυμος⁶ Πέτρος, ὁ κατὰ τὸν Μαΐου μῆν (82) ἐν τοῖς αὐτοῖς⁷ ἀνεδείχθη χρόνοις, μάρτυς ὑπὲρ Χριστοῦ αὐτομόλως⁸. Νόσῳ γὰρ συσχεθεὶς, προσεκαλέσατο τοὺς τῶν Ἀράβων ἄρχοντας, ἅτε συνήθεις αὐτῷ ὄντας, χαρτουλαρίῳ τελοῦντι⁹ (83) τῶν δημοσίων φέρων, καὶ φησι πρὸς αὐτούς· Τὸν μὲν ὑπὲρ τῆς ἐπισκέψεως μισθὸν παρὰ Θεοῦ λάβοιτε, κἀν ἀπιστοὶ τυγχάνητε¹ φίλοι. Τῆς² διαθήκης δὲ μου μάρτυρας ὑμᾶς εἶναι βούλομαι τοιαύτης ὁδοῦ· Πᾶς ὁ μὴ πιστεύων εἰς Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ Πνεῦμα ἅγιον, τὴν δημοσίον καὶ ζωαρχικὴν ἐν μονάδι Τριάδα, πεπῆρωται τὴν ψυχὴν, καὶ τῆς αἰωνίου κολλάσεως ἐστὶν ἄξιος. Τοιοῦτός ἐστιν καὶ³ ὁ Μουαμῆδ ὁ ψευδοπροφήτης ὁμῶν καὶ τοῦ Ἀρτιχρίστου πρόδρομος. Ἀπόστητε οὖν, εἰ ἐμοὶ

VARIE LECTIONES.

¹ τὴν add. ex A. ² αὐτὸν Στ. — γενέσθαι om. c f. ³ τοῦ om. A. ⁴ καταποθῆναι A. ⁵ αὐτοῦ A e f, αὐτῇ vulg. ⁶ Ἄμερ A. ⁷ ἐν τῷ οὐρανῷ add. ex A. ⁸ τοῦτο add. ex A. ⁹ καὶ ὁμών. A, καὶ ὁ μ. vulg. ¹⁰ αὐτοῖς¹¹ αὐτόθι A f. ¹² αὐτόμολος A. ¹³ χαρτουλαρίῳ τελ. A, χαρτουλαρίῳ τε τελ. vulg. ¹⁴ εἰ καὶ — τυγχάνετε A. ¹⁵ τῆς add. ex A. ¹⁶ καλ. prius add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(79) Anastasius Hualid filius Hisan. Auctor Miscellæ: Eodem anno obtinuit Gizid filius Habbimelech Arabum principatum. Ab his diversus incedit Abraham Ecchellensis in *Historia Saracenicæ* de caliphis Omaytis. Alvalidus, inquit ad annum 6235, qui sequens est, Abul-habbasus filius Isazidi, filii Abd-ulmalechi, filii Marouani, filii Alocmi, Calipha inauguratus est, qua die obiit patruus ejus Hascianus: sic ille vocat Isamum, cujus nepotem, non filium Hualidum docet.

(80) Ὡς καὶ τὴν φύσιν αὐτὴν ἐπιλανθάνεσθαι, καὶ καθ' αὐτῆς ἵστασθαι· adeo ut sui oblita, bellum sibi met natura conciliaret.

(81) Ex cujus et successoris tempore patriarchas Alexandrinos Theophanes respuit.

(82) Gazæorum navale, viginti stadiis a Gaza distans, ad urbem Constantiæ nomine a Constantino exstructum, de quo consulendus index.

(83) *Scriniarium* genti. Est enim ille qui in chartas et codices acta vel rationes recenset.

πείθεσθε μαρτυρομένην σήμερον ὑμῖν * τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, τῆς ἐκείνου μυθολογίας. Εὐτοῦ γὰρ ὑμῖν σήμερον, ἵνα μὴ σὺν ἐκείνῳ κολλησθῆτε. Ταῦτα καὶ ἄλλα πλείστα θεολογούντος αὐτοῦ ἀκούσαντες θάμβει τε καὶ μανίᾳ συσχεθέντες, μακροθυμεῖν ἔδοξαν, ὡς ἐκ τῆς νόσου παρὰ φρονούντα τοῦτον οἰόμενοι· μετὰ δὲ τὸ διαγενέσθαι αὐτὸν ἐκ τῆς νόσου ⁸, ἤρξατο μεγαλοφρονέστερον ⁹ ἀνακράζειν· Ἀνάθεμα Μουαμεδ καὶ τῇ ¹⁰ μυθογραφίᾳ αὐτοῦ, καὶ πᾶσι τοῖς πιστεύουσιν αὐτῇ. Τότε τὴν διὰ ξίφους τιμωρίαν ὑποστάς, μάρτυς ἀνεδείχθη. Τοῦτον ἐγκωμίοις λόγων τετίμηκεν ὁ ὁσιος Πατὴρ ἡμῶν Ἰωάννης ὁ καλῶς ἐπικληθεὶς Χρυσορρόδος διὰ τὴν ἐπανθοῦσαν ¹¹ αὐτῷ [τοῦ Πνεύματος (84) ἐν τῇ λόγῳ καὶ βίῳ χρυσανθῇ χάριτι· ἐν Κωνσταντίνῳ· ὁ δυσσεβὴς βασιλεὺς ἐτησίῳ καθυπέβαλεν ἀναθέματι διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν ἐν αὐτῷ ¹² ὀρθοδοξίαν, καὶ ἀντὶ τοῦ παππικοῦ ὀνόματος αὐτοῦ Μανσοῦρ, ὃ ἐρμηνεύεται, λελευτρωμένος, Μανζερὸν (85) Ἰουδαϊκῶ φρονήματι μετονομάσας τὸν νέον τῆς Ἐκκλησίας ¹³ διδάσκαλον.

illius in recta fide doctrinam subicere solebat, et Mansur aviti nominis, quod veritatur, redemptus, vice. Manzerum novum Ecclesiae doctorem sensu plane Judaico vocitabat.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει μηνὶ Μαῖῳ Ἀρτάβασδος ἐπὶ τὰ μέρη τοῦ Ὀψικίου ἐξελθὼν, τὴν Ἀσίαν στρατολογήσας (86) κατέλαθεν, ἐκπορθῶν αὐτήν. Κωνσταντίνος δὲ τοῦτο μαθὼν, ἐκίνησεν κατ' αὐτοῦ. Καταλαθὼν ἐξ αὐτὸν ¹⁴ εἰς τὰ μέρη τῆς Σάρδης ἀπὸ τοῦ Κελδαιανῶ ἀνερχόμενον καὶ συμβαλὼν ¹⁵ μετ' αὐτοῦ πόλεμον, τρέπει αὐτὸν καὶ καταδιώκει μέχρι Κυζίκου. Ὁ δὲ τὴν Κυζικὸν καταλαθὼν, καὶ εἰς δρόμωνα εἰσελθὼν, διασώζεται ἐν τῇ πόλει. Μηνὶ δὲ Αὐγούστῳ τῆς αὐτῆς 1^{ης} Ἰνδικτιῶνος Νικήτας ὁ μοναστράτης υἱὸς Ἀρταβάσδου συμβαλὼν Κωνσταντίνῳ εἰς πόλεμον πρὸς τῇ Μοδρινῇ φεύγει τραπεῖς, καὶ τὸν μὲν πατρικίον Τηριδάτην τὸν Ἀρμένιον ¹⁶ στρατιώτην γενναῖον ὑπάρχοντα καὶ ἐξάδελφον Ἀρταβάσδου σὺν ἄλλοις ἐπιλέκτοις ἀρχουσιν ἀνέειλεν ¹⁷. Ἐκατέρωθεν δὲ ¹⁸ τῶν μερῶν πτώσις οὐ μικρὰ γέγονεν Ἀρμένιον τε καὶ Ἀρμενικῶν μαχησαμένων πρὸς ἀνατολικούς καὶ θρηκισίους τοὺς ὑπερμάχους τοῦ Κωνσταντίνου. Ὁ δὲ ἀρχέκακος διάβολος τοιαύτην κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἡγεῖρεν μανίαν κατὰ τοὺς χρόνους τούτους καὶ ἀλληλοσφαγίας ¹⁹, ὥστε τέκνα κατὰ γονέων καὶ ἀδελφούς κατὰ ἀδελφῶν συγκινεῖσθαι ἀφειδῶς εἰς σφαγὴν, καὶ ἀνηλεῶς ἐμπυρίζειν τὰς ἀλλήλους ὑπαρχούσας στάσεις (87) τε ²⁰ καὶ οἰκίας.

VARIÆ LECTIONES.

* σήμερον. ὑμῖν A, ὑμ. σήμερον. vulg. ⁸ παρὰ φρονούντα — νόσου om. A. ⁹ μεγαλοφ. A, μεγαφ. vulg. ¹⁰ καὶ τῇ A, ἐκ τῇ vulg. ¹¹ ἐπανθοῦσαν] οὐσαν A. ¹² τοῦ πνεύματος — ὑπερβ. ἐν αὐτῷ om. A. ¹³ ἐκκλησίας A, ἡλικίας; vulg. ¹⁴ αὐτὸν add. ex A. ¹⁵ καὶ συμβ. A, συμβ. vulg. ¹⁶ τῶν Ἀρμενίων A. ¹⁷ ἀνέειλεν A, ἀνέειλον vulg. ¹⁸ δὲ add. ex A. ¹⁹ ἀλληλοσφαγίας a. ²⁰ τε add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(84) Hæc unciis inclusa, ex codd. aliis desumpta desunt in Regio.

(85) Spuriam. Non ingreditur Manzer, hoc est de scorto natus, in ecclesiam Domini. Deut. cap. xiii, v. 2.

(86) Militum defectu habito. Sic et Anast., nec quidquam ad rem, dum iter ageret; res tanta non

PATROL. GR. CVIII.

dignus. Muamed falsus vester vates et Antichristi præcursor ejusmodi exstitit. Quamobrem si mihi nunc cælum et terram coram vobis obtestanti aliquatenus fidem adhibetis, fabulosam et deliram ejus doctrinam ejurate. Hoc necessitudinis erga vos meæ præsens argumentum benevolum hoc admittite consilium, ne parem cum eo cruciatum sustineatis. Arabes sacra istos et pares alios de Deitate explicantem audientes, et una simul stupore et insania correpti, virum bene valere jussurunt, tanquam in mentis delirium eum lapsum arbitrati. Is ubi vires ex infirmitate recepit, valida voce publice vociferari: Anathema Muamed et fabulosæ ejus doctrinæ credentibusque in eum omnibus. Exemplo gladii pœnæ suppositus, martyr declaratur. Eum orationum suarum encomiis sanctus Pater noster Joannes, ob eloqui sanctitatisque velut aureo fulgore radiantem spiritualem gratiam Chrysorrhous recte cognominatus, celebravit. Joannem etiam istum Constantinus impius imperator execrationibus annuatim renovatis ob eminentem illius in recta fide doctrinam subicere solebat, et Mansur aviti nominis, quod veritatur, redemptus, plane Judaico vocitabat.

Ejusdem etiam anni mense Maio ad Obsicii regionem profectus Artabasdos, Asiam, dum iter ageret, sub potestatem redegit, et provinciam depopulatus est. Eo comperto Constantinus copias in eum adduxit. Ubi Sardium attigit fines a Celbiano redeuntem offendit, et manibus cum eo consertis, in fugam vertit, et ad Cyzicum usque insequitur. Ille Cyzicum ingressus, dromonem subinde conscendit et in urbem saluum se recipit. Mense autem Augusto ejusdem undecimæ indictionis Artabasdi filius supremus copiarum ejus ductor ad Modrinen cum Constantino bello congressus fugam arripit, Tiridates patricius Armenius miles generosus, Artabasdi consobrinus, cum selectis aliis proceribus cadit, Armeniorum et Armeniacorum adversus orientales et Thracenses Constantini jus defendentes depugnantium cædes utrimque haud minima facta. Calamitatis omnis auctor diabolus talem inter Christianos dementationem et cædes reciprocas sub hæc tempora excitavit, ut filii adversus parentes et **351** fratres in fratres necem nullo sanguinis aut indulgentiæ discrimine irruerent, suasque invicem ipsorum domus atque facultates citra illati damni sensum flammis perderent.

defunctoriam operam, sed totos tyranni conatus exigebat. S. Niceph. : Ἐπιστρατεύει κατὰ τῆς τῶν Ἀσίων χώρας, καὶ τὰ ἐκείνης χωρία ἐλυμαίνετο πικρῶς. Sic enim emend. non ἐπημαίνετο. Suscepit in Asiæ regionem expeditione, populationibus infestam reddebat. COMBEFIS:

(87) Anastasius, stationes. Clarius prædica. Porro

A. C. 735. — *Arabum ducis Valid annus primus.* A

Hoc anno in boreali cœli parte signum apparuit, pulvisque imbris instar in diversa loca decedit. Ad Caspias etiam portas terræ motus contigit. Mensis Aprilis die decimo sexto, hebdomadis feria quinta, Valid Arabum factione sublatus post imperii annum unicum, cui filius Izid cognomento Leipsus, id est diminutus, successit. Is maxima pecuniarum vi erogata, Damascum obtinuit, atque ab Arabibus, qui Damascum, Persidem et Ægyptum incolabant, dextras in imperii confirmationem accepit. Marvam autem filius Muamed, Armeniæ rector, his auditis Mesopotamiam occupat, filios Valid, ut videbatur, in tutelam accepturus, et Izid adversarium se oppositurus. Post menses vero quinque moritur Izid, fratre suo Abraim Damasci successore relicto, adversus quem Marvam exercitum ex Mesopotamiæ Arabibus instruens Edessam venit, indeque versus Damascum et Antilibanum in campum, qui dicitur Caris, prælioque ibi ad fluvium Litam, id est Malum, inito cum Sulimane, ipsum fugat, et ex ejus coplis hominum viginti millia delet, adeo ut Suliman cum paucis ac ferme solus Damascum fugam arripuerit. Is urbem ingressus filios Valid, quorum partes tueri Marvam videbatur, e medio sustulit, et magna pecuniarum vi sibi addicta loco excedit. Marvam demum Damascum perveniens, multos ex proceribus eosque etiamnum qui Valid et liberorum ejus mortis se præbuerant auctores interfect, reliquos membris mutilatos vivere permisit, pecuniam autem omnesque thesauros Charram Mesopotamiæ urbem transportavit.

Mense vero Septembri duodecima indictione Constantinus Chalcedonem versus profectus, trajecto freto, in Thraciam perrexit, Sisinnio Thracensium duce ad Abydum transfretante, ac subinde Byzantii muros, qui continentem spectant, obsidente. Is ubi Charsil portam attingit, exinde ad aliam,

A. M. 6235. — *Ἀράβων ἀρχηγού Οὐαλὶδ ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει κατὰ βορρᾶν ἐφάνη (88) σημεῖον, καὶ κόνις κατῆλθεν εἰς τόπους (89). Γέγονε δὲ καὶ σεισμὸς εἰς τὰς Κασπίας Πύλας· καὶ ἀνηρέθη Οὐαλὶδ ὑπὸ τῶν Ἀράβων μηνὶ Ἀπριλίῳ, ἡμέρας', ἔρξας ἔτος α', καὶ κρατεῖ τῆς ἀρχῆς Ἰζὶδ ὁ Λειψός (90). Οὗτος χρήματα πολλὰ σκορπίσας ἐκράτησε τὴν Δαμασκὸν, καὶ διεξιάς ἔλαβεν τοῦ ἀρχεῖν ἐκ τῶν κατὰ τὴν Δαμασκὸν καὶ Περσίδα καὶ Αἰγυπτὸν Ἀράβων. Μαρουάμ υἱὸς Μουαμῦδ τὴν Ἀρμενίαν διέπων ἀκούσας ταῦτα, καταλαμβάνει τὴν Μεσοποταμίαν, ὑπερμαχῶν τῷ δοκεῖν τῶν τέκνων Οὐαλὶδ, καὶ ἐναντιούμενος τῷ Ἰζὶδ. Καὶ μετὰ μῆνας ε' θνήσκει ὁ Ἰζὶδ καταλείψας Ἀβραῖμ τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν ἐπὶ τῆς Δαμασκῷ διάδοχον. Τούτῳ παραταξάμενος Μαρουάμ ἔχων τοὺς τῆς Μεσοποταμίας ἔρχεται εἰς Ἑδεσσάν, κάκειθεν εἰς τὰ μέρη Δαμασκῷ καὶ Ἀντιλίβανου, εἰς κάμπον λεγόμενον Γαρίς. Κάκει συμβαλὼν τῷ Σουλεϊμάν, [θνήσκει (91)] παρὰ τῷ ποταμῷ Λιτᾷ, τοῦτ' ἐστὶ Κακῷ, τρέπει αὐτὸν, καὶ ἀναιρεῖ χιλιάδας κ', καὶ μόνος Σουλεϊμάν μετ' ὀλίγων φυγὰς κατὰ τὴν Δαμασκὸν διασώζεται. Εἰσελθὼν δὲ ἐν αὐτῇ ἀνέβλεν τοὺς υἱοὺς Οὐαλὶδ, ὧν ὑπερμαχεῖν ἔδοκει Μαρουάμ, καὶ ἐξῆλθεν τῆς Δαμασκῷ, χρήματα σφετερισάμενος ἱκανά. Καταλαβὼν δὲ καὶ Μαρουάμ τὴν Δαμασκὸν, ἀνέβλεν πολλοὺς τῶν ὑπερεχόντων καὶ τοὺς συνεργήσαντας τῷ φόνῳ τοῦ Οὐαλὶδ καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ, καὶ ἄλλους ἠκρωτηρίασεν. Τὰ δὲ χρήματα καὶ τοὺς θησαυροὺς ἀπαντας μετέστησεν εἰς Χαρβάν τὴν πόλιν Μεσοποταμίας.

Τῷ δὲ Σεπτεμβρίῳ μηνὶ δεκάτῃ καὶ δευτέρῃ Ἰνδικτιῶνι κατελθὼν Κωνσταντῖνος ἐπὶ τὰ μέρη Χαλικθόνος, ἀντεπέρασεν ἐν τοῖς Θρηκκοῖς μέρεσιν, Σισινίου τοῦ στρατηγοῦ τῶν Θρηκτικῶν διὰ τῆς Ἀβύδου περάσαντος, καὶ τῷ χερσαίῳ τείχει παρὰ τοῦ Πόρταν.

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁸ ἐκ τῶν mg. Par., ἐκ τοῦ vulg. ⁸⁹ κάκειθεν A, ἐκείθεν vulg. ⁹⁰ εἰς τόπον λεγ. A c. ⁹¹ θνήσκει—Σουλεϊμάν om. A, θνήσκει omniño expungendum videtur. ⁹² μετ' ὀλίγων A. ⁹³ τοῦ Ἀλὶδ vulg. ⁹⁴ καὶ ἄλλους A, καὶ τοὺς ἄλλ. vulg. ⁹⁵ τείχει A, τείχη vulg. ⁹⁶ πόρτην A, πόρταν vulg.

JAC. GOARINOTÆ.

quæ de Stephani ad Pipinum accessu ad Leonis annum octavum Theophanes attexit, eadem Anastasius et *Miscellæ* auctor præsentī de bello civili narrationi subjungunt.

(88) His Anastasius præmittit : *Stephanus Antiochenus habetur antistas.*

(89) Anast., cinis descendit per loca. Interpr. pulvis imbris instar in diversa loca decedit. Adduci non possum, ut sic exponam, aliudve putem τὸ, τόπος, quam nomen proprium, vicumque ac locum peculiarem; ipsum forte ad quem Leo Basilii filius celebre monasterium virorum eunuchorum extruxit, quod SS. Lazari et Mariæ Magdalena sacris exurgis ditavit. Εἰς τοὺς λεγόμενους τόπους, inquit Leo Grammaticus p. 481 sic nuncupato loco, ac regione sive urbis sive quæ parum ab urbe distaret in Thracensibus. Satis ad miraculum ac ostentum ut certo uno loco sic pluit pulvis, et ut in analogas referri possit. Cedr. cum nihil amplius explicet, satis indicat proprium se nomen istud ac-

cepisse. Valde inaccuratus auctor, ut his voculis loca varia pluraque intelligi voluerit. *Comæris.*

(90) Unum ex his, vocabulum componit Anastasius : *Isidiphus*, insulse. Ecchellensis solertior : *Quoniam vero stipendia militum diminuit, cognominatus est Diminutus*, qui Theophanis Λειψός. Scripserat de eodem superius : *Lazidus filius patri tauri Alvalidi filii Abd-almalechii filii Maronani, filii Alhocmi inauguratus est vigesima octava Giama-di*, etc. — *Imperium cepisset Isid, cognomento Lipsus.* Non bene interpr., cui filius Izid successit : satis enim sequentia indicant non fuisse Validi filium, cum Moravam illius se filius regnum asserturum prætexens in eum movisse describatur, ejusque subinde fratrem, quem et sustulit : ipsosque postmodum filios Validi. *Comæris.*

(91) Post Σουλεϊμάν, ubi mendose θνήσκει, ut dum aliquid conjecturæ, legam ego, φάσας : nec aliud auctor scripserit, cum teneset ad fluvium Litam. *Comæris.*

διέδραμενέως τῆς Χρυσῆς Πόρτης ἑαυτὸν τοῖς δ'Χοῖς ἐπιδοικνύνων, καὶ πάλιν ὑπέστρεψεν, καὶ ἠπλίκευσεν εἰς τὸν Ἅγιον Μάμαντα. Οἱ δὲ τῆς πόλεως ἤρξαντο στενοῦσθαι εἰς τὰς δαπάνας, καὶ ἀποστείλας Ἀθανάσιον τὸν ἀσηκρήτις καὶ Ἀρτάβασδον τὸν δομέστικον αὐτοῦ πρὸς τὸ κομίσαι δαπάνας διὰ σκαφῶν εὗρεν τοῦτους ὁ στόλος τῶν Κιβυρραίων τῶν ²⁷ ἔξω τῆς Ἀδύδου, καὶ τοὺτους κατασχὼν πρὸς τὸν βασιλέα ἀνήγαγε, καὶ τὸν μὲν σίτον τοῖς ἰδίοις λαοῖς ἐδώρησεν, καὶ τὸν μὲν σίτον τοῖς ἰδίοις λαοῖς ἐδώρησεν. Μετὰ ταῦτα ἐδοκίμασεν Ἀρτάβασδος ἀνοίξαι τὰς τοῦ χειμαλίου τεύχεας πόρτας, καὶ συμβαλεῖν πόλεμον μετὰ τοῦ Κωνσταντίνου. Καὶ γενομένης συμβολῆς, ἐτράπησαν οἱ τοῦ Ἀρτάβασδου, καὶ πολλοὶ ἀπέθανον, ἐν οἷς καὶ ὁ ²⁸ Μονούτης· κατασκευάσας δὲ Ἀρτάβασδος κακκαθοπορφύρους ²⁹ ἀπέστειλεν εἰς τὸν Ἅγιον Μάμαντα κατὰ τοῦ στόλου τῶν Κιβυρραίων, καὶ ἀπῆλθεν ³⁰ αὐτοῦς. Ἐγένετο ³¹ δὲ λιμὸς ἰσχυρὸς ἐν τῇ πόλει, ὥστε πρᾶθῆναι τὸν μόδιον τῆς κρύψης νομισμάτων ³² δώδεκα, τοῦ δὲ ὀσπρίου ἑννεακαίδεκα ³³, τοῦ δὲ κέγχρου (92) καὶ τοῦ λουπίνου νομισμάτων ὀκτώ, τὸ δὲ ἔλαιον πέντε λίτρας τοῦ νομισματος, καὶ ὁ ξέστης τοῦ ὀκνοῦ τοῦ σημιασίου ³⁴ (93). Τοῦ δὲ λαοῦ θνήσκοντο· ἡναγκάσθη Ἀρτάβασδος ἀπολύειν αὐτοῦς, πρὸς τὸ ἐξέρχασθαι τῆς πόλεως. Ἐπιτηρῶν δὲ τὰ πρόσωπα, τοὺς μὲν ἐκώλυεν. Ὅθεν τινὲς τὰ ἑαυτῶν πρόσωπα ἐκάλυπτον ³⁵, καὶ γυναικείαν στολὴν περιεβάλλοντο ³⁶, οἱ δὲ μοναδικὸν σχῆμα ³⁷, καὶ οὕτως ἡδύναντο λαθεῖν καὶ ἐξελεῖν. Νικήτας δὲ ὁ μονοστράτηγος ἐπισωρεύσας τὸν ἴδιον λαόν, τὸν ἀπὸ Μοδρινῆς σκορπισθέντα, ἦλθεν ἕως Χρυσόπολεως, καὶ ὑποστρέφοντος αὐτοῦ, περάσας ὁ βασιλεὺς κατεδίωξεν ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ καταλαβὼν αὐτὸν ἐν Νικομηδείᾳ, ἐχειρώσατο αὐτὸν σὺν τῷ ἀποεπισκόπῳ ³⁸ κουράτιω Μαρκελλίῳ ³⁹ (94), ὃν παραυτὰ ἀποτμήθησαν ἐκέλευεν. Τὸν δὲ μονοστράτηγον πεδήσας διὰ τοῦ τεύχους (95) τῷ πατρὶ ἐπέδεικνυσεν. Τῇ δὲ δευτέρᾳ τοῦ Νοεμβρίου μηνὸς ἄφνω ⁴⁰ παραταξάμενος τῇ δεξιᾷ διὰ τοῦ χειμαλίου τεύχους τὴν πόλιν παρελάσεν. Ὁ δὲ Ἀρτάβασδος ἔμα τῷ πατρικίῳ Βακταγέι ⁴¹ (96) εἰς χελάνδιον (97) εἰσελθὼν πρὸς τὸ παρὼν ἦλθεν ⁴² εἰς τὸ Ὀφίκιον, καὶ ἀπελθὼν εἰς τὸ

A quæ Aurea nominatur, plebi se ipsum palam ostendens excurrit, ac confestim reversus ad sanctum **352** Mamantem applicuit. Cives interea annonæ penuria premi cœpere, quamobrem Athanasium a secretis et Artabasdam domesticum ad com meatum naviculis in urbem advehendum Artabasdos misit, quos cum Cibyrhæotarum classis extra Abydi angustias obviam habuisset, detentos ad imperatorem conduxit, qui propriis quidem copiis comparatam ab illis annonam distribuit, Athanasium vero et Artabasdam extemplo lucis jacturam luere jussit. Postmodum Artabasdos terrestris muri portas ejusque vias sibi liberas reddere, et cum Constantino manus conserere decrevit. Quare inito prælio, fusus est Artabaldi exercitus, plurimique, inter quos Monutes, desiderati. Tum Artabasdos biremes in cacabis Græcum ignem ferentes instruens, ad sanctum Mamantem adversus Cibyrhæotarum classem submisit, quæ etiamnum repulsæ sunt et retrorsum actæ. Porro fames ingens urbem oppressit, adeo ut hordei modius nummis duodecim, leguminum novemdecim, milli lupinorumque octo æstimaretur, olei quinque libræ nummo integro, vini sextarius dimidio veniret. Populo itaque penuriâ cibi pereunte, coactus est Artabasdos publicam ex urbe migrandi potestatem facere, verum exeuntium observatis vultibus, quosdam detinuit, unde nonnulli vel facie velata, vel e mentita mulierum larva usi exitum sibi facilem meruere, illi monasticum habitum, alii feminarum cultum sibi composuerunt, atque ita sub eo latere, et egressum suffurari valuerunt. Cæterum Nicetas militiæ supremus dux copiis ad Modrinen prius dispersis iterum collectis, Chrysopolim usque venit. Cumque inde pedem referret, trajiciens imperator ipsum a tergo insecutus est, eumque ad Nicomediam tandem assecutus, vivum cepit, una cum Marcellino, qui ex episcopo curator evaserat, quem illico capitis damnavit, at supremum militiæ ducem vinculis de muro suspensum patri videndum ostentabat. Demum Novembri die secundo aciebus ex improvise sub vespertinam instructis, urbem per terrestrem murum invasit. Ar-

VARIÆ LECTIONES.

²⁷ Κυβερειῶν A. ²⁸ ὁ add. ex A. ²⁹ κακκαθοπορφύρους A. ³⁰ ἀπῆλθεν A, ἀπῆλσαν vulg. ³¹ ἐγέν. δὲ A, καὶ ἐγ. δὲ vulg. ³² νομισμάτων A, νομισματα vulg. utrobique. ³³ τοῦ δὲ ὀσπρίου νομ. ἑνν. add. ex A. ³⁴ σημιασίου A, σημιασίου vulg. ³⁵ ἐκάλυπτον] ἐκώλυσαν A f. ³⁶ περιεβάλλοντο A a, περιεβάλλοντο vulg. ³⁷ post σχῆμα vulgo iterum legitur: καὶ γυναικείαν στολὴν, non item in A. ³⁸ ἀπὸ ἐπισκόπων A, ἀπὸ ἐπισκόπου f. ³⁹ Μαρκελλίῳ A a f, Μαρκελλίῳ vulg. ⁴⁰ μηνὸς μόνος ἄφνω A f. ⁴¹ Βακταγέι A. ⁴² ἦλθεν A, ἐξῆλθεν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(92) Leguminis, posuit Anastasius.

(93) Barbare, ἡμέτερος vice.

(94) Dubiam et obscuram phrasim Nicephorus elucidat: Μαρκελλίῳ δὲ τοῦ συνόντος αὐτῷ ἀρχιερέως τῆς Γαγγρηῶν μητροπόλεως τὴν κεφαλὴν ἐξέτεμε· Marcellino vero ex Artabaldi comitibus Gangrenorum episcopo caput abscidit Constantinus: Marcellinum etiam scribunt variæ lectiones.

(95) Anast. vincium patri per murum monstrabat; ego, a muro aspectandum vincium ostendebat; non,

D vinculis de muro suspensum, uti redditum est: erat enim Artabasdos Nicetæ pater in urbe, eique Constantinus consueto stratagemate vincium filium pro mœnibus ostendebat, ad illius inflectendum animi robur, ac tentandam deditionem. COMBEFIS.

(96) Anastasius, *Batangio*: alias *Batangio*. Miscella, *Bagrano*: vel, ut habet alia lectio, *Batagno*.

(97) Vice χελάνδιον, sicut ὀλοκαστίν, vice ὀλοκαστίν, pag. 545.

artabasus autem una cum Bactagio patricio chelandium conscendens, ad Opsicium in praesens tempus recessit, exindeque ad Puzanae castrum digressus in eo inclusum se communit. Quos cum imperator comprehendisset, Artabasum quidem una cum ejus duobus filiis excæcavit, Bactagium vero ad ferarum venatum capite truncari, caputque per dies tres in Milio publice suspendi jussit. Demum vero post annos triginta injuriarum memor et inclemens imperator in Choræ monasterium uxorem ejus se conferre, in eo siquidem sepultus jacebat Bactagius, et 353 ejus ossa tumulo eruta proprio pallio deportata ad ea quæ Pelagii vocitantur monumenta una cum iis qui sibi ipsis conscias manus intulerant projicere compulsi. O factum prorsus inhumanum! Multos insuper alios ex proceribus, qui Artabardi partes secuti sunt, interfecit, innumeris oculos effodit, manus istis, aliis pedes abscidit. Ad hæc extraneis quos secum in urbem introduxit nobilibus civium domos penetrare, et eorum facultates pro arbitratu sibi abripere permisit, ac demique infinita damna civitati intulit. Celebratis etiam in circo ludis equestribus Artabasum una cum filiis et amicis vinculis alligatum, necnon Anastasium falsi nominis patriarcham oculis privatum, et asino facie ad caudam versa insidentem publice per medium circi stadium invexit, et de iis ludibrii triumphum egit. Cæterum Anastasium ceu sententiæ suæ sectatorem probe subactum et renovandæ pœnæ timore emendatum in sacerdotii sedem restituit. Sisinnium etiam patricium et Thraecenium ducem (quo adiutore ac simul præliante imperium recepit) consobrinum licet et amicam post 45 quadraginta justo Dei judicio oculis damnavit. Qui enim implo fert suppetias, in manus ejus, ut Scriptura testatur, incidit.

A. C. 736. — *Arabum ducis Marvam annus primus.*

Antiochiæ episcopi Theophylacti annus primus.

Hoc anno cometes ingens penes Syriam in cælo visus est. Thebit et Dachac Arruritarum princeps adversus Marvam seditionem excitavit. Marvam eos comprehensos cum viris militariis ad duodecim millia circa limites Emesæ trucidavit. Hoc etiam anno idem Marvam Christianis orientalibus postu-

A κάστρον Πουζάνης (98) ἐαυτὸν ἐνέκλεισεν. Οὗς χειρωσάμενος ὁ βασιλεὺς τὸν μὲν Ἀρτάβασον σὺν τοῖς δυσὶν υἱοῖς αὐτοῦ ἐτύφλωσεν, τὸν δὲ ὁ Βακτάγειον ἐν τῷ Κυνηγείῳ ἀπεκεφάλισεν, καὶ τὴν τοῦτου κεφαλὴν ἐν τῷ Μίλιῳ (99) ἐκρέμασεν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας. Μετὰ δὲ τριάκοντα ἔτη ὁ μνησίκακος καὶ ἀσπλαγχνὸς βασιλεὺς ἐπέταξεν ἀπελθεῖν τὴν ἐαυτοῦ γυναῖκα ἐν τῇ μονῇ τῆς Χώρας (ἐκείσε γὰρ ἦν ταφεῖς), καὶ ἀνασκάψαι αὐτοῦ τὰ ὀστέα, καὶ ἐν τῷ ἰδίῳ παλλίῳ βαστάσαι, καὶ εἰς τὰ λεγόμενα Πελαγίου μνήματα μετὰ τῶν βιοθανάτων (1) ρίψαι. Ὡς τῆς ἀπανθρωπίας! Πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους Ἀρταβάσδω συμμαχήσαντας τῶν προυχόντων ἀνέβλεν ἀναριθμήτους δὲ ἐτύφλωσεν, καὶ ἄλλους ἐχειροκτόνησεν καὶ ἐποδοκότησεν. Ἐπέτρεψεν δὲ τοῖς σὺν αὐτῷ εἰσελθεῖν ἐξωτικοῖς ἀρχουσιν εἰσελθεῖν εἰς τοὺς οἴκους καὶ διαρπάσαι τὰς οὐσίας τῶν πολιτῶν· πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἀναρίθμητα δεινὰ ἐπεδείξατο τῇ πόλει. Ἰππικὸν δὲ ποιήσας εἰσήγαγεν Ἀρτάβασον σὺν τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ καὶ τοῖς φίλοις δεδεμένους διὰ τοῦ διειπλοῦ ὅμα Ἀναστασίῳ τῷ ψευδωνύμῳ πατριάρχῃ τυφλωθέντι δημοσίως καὶ ἐπὶ θνου ἐξανάστροφα καθήμενῳ, ὃν εἰς τὸ ἰππικὸν εἰσαγαγὼν ὁ ἐπόμπευσεν (2). Πάλιν δὲ ὡς ὁμόφρων αὐτοῦ ἐκφοβήσας καὶ δουλώσας, ἐν τῷ ὄρνῳ τῆς ἱερωσύνης ἐκάθισεν. Σισίνιον δὲ τὸν πατρικίον καὶ στρατηγὸν τῶν Θρακισίων πολλὰ συνδραμόντα αὐτῷ καὶ συναγωνισάμενον, ἐξάδελφόν τε αὐτοῦ ὄντα, μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἐτύφλωσεν τῇ τοῦ Θεοῦ δικαίᾳ κρίσει. Ὁ γὰρ βοηθῶν τῷ ἀσεβεῖ ἐμπεσεῖται εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ, κατὰ τὸ γεγραμμένον.

A. M. 6256. — *Ἀρδάων ἀρχηγοῦ Μαρουάμ ἔτος α'.*

Ἀντιοχείας ἐπισκοπικοῦ Θεοφυλάκτου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει κομήτης μέγας κατὰ τὴν Συρίαν ἐφάνη. Καὶ ἐστασίασεν Θεβίτ κατὰ τοῦ Μαρουάμ καὶ Δαχάκ (3) ὁ τῶν Ἀρουρητῶν (4) οὗς χειρωσάμενος Μαρουάμ ἀνέβλεν ἐν τοῖς ὁρίοις Ἐμέσης μετὰ πλήθους πολεμιστῶν χιλιάδων ἑβ'. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει παρὰ κλήσει τῶν Χριστιανῶν τῆς Ἐφῆς

VARIAE LECTIONES.

τὸν δὲ B. A, τὸν B. δὲ vulg. ἑαυτοῦ A f, αὐτοῦ vulg. ἄλλα aidd. ex A. διὰ τοῦ ἰππικοῦ A. εἰσαγαγὼν A, ἐξαγαγὼν vulg. ὁμόφρων f. τῷ ἀσεβεῖ A, τὸν ἀσεβῆ vulg. κατὰ τοῦ M. A, κατὰ τὸν M. vulg. καὶ Δαχάκ — Μαρουάμ om. A. ἀνέβλεν| καὶ ἀνῆλθεν A. χιλιάδων A, χιλιάδας vulg. τῆς Ἐφῆς add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(98) Nicephorus, τὸ φρούριον τὸ λεγόμενον Πούζαντις.

(99) Milium locus ad S. Sophiam: de quo Suidas v. Μίλιον, Orig. CP. et Gyllius in Topog. CP.

(1) Exponit Nicephorus, τὰ Πελαγίου, pag. 48: Καὶ αὐτοῦ τὸ σῶμα ἐν τοῖς λεγόμενοις Τάφοις τῶν Πελαγίου, ὡς κακούργον οἱ δυσσεβεῖς ἀπέδριψαν. Αὐτόθι γὰρ τὰ τε τῶν ἐθνικῶν ἀμυήτων σῶματα, καὶ τῶν ἐπὶ θανάτῳ ἀπηγορευμένων, τελευτώντων ἐξέπλετο· Cujus corpus in eum locum, quem Pelagii sepulcra nominant, tanquam malefici cujusdam abjiciunt. Illic enim et profanorum gentilium, et eorum, qui capitali sententiā damnati essent (ego, qui

sibi mortem consciverant) cadavera projiciebantur. De iisdem iterum inferius pag. 367.

(2) Exponit Nicephorus· Αὐτὸν χειροῦται· καὶ σὺν τοῖς υἱαῖς αὐτοῦ δεσμώτας· ἐπὶ ἀγῶνος ἰππικοῦ ἔλκων θριαμβεῖ.

(3) Dachala pronuntiat Anastasius, ut Χαλδαίους, Chalbenos: de quibus Ecchellensis de Arabum genealogia.

(4) Kuraritas inter Caisi filios memorat Ecchellensis. Hæc porro ita vertit Anastasius, ut Thebis contra Marvam, et Dachala Rurientem arma ino-

συνεχώρησεν χειροτονηθῆναι Θεοφύλακτον πρεσβύ-
τερον Ἐδεσηνῶν⁵⁵ πατριάρχην Ἀντιοχείας κοι-
μηθέντος Στεφάνου, καὶ τοῦτον γράμμασι καθολι-
κοῖς τιμᾶσθαι προσέταξεν παρὰ τῶν Ἀράβων. Χα-
ρίσμασι γὰρ πνευματικοῖς ἐκεκόσμητο, μάλιστα δὲ
τοῖς τῆς σωφροσύνης⁵⁶. Ἐν Ἑμέσῃ δὲ ρκ' Χαλδα-
νοῦς⁵⁷ ἐφούρκισε, τὴν δὲ Ἀδὰς τὰ⁵⁸ πολλὰ τῶν
Χριστιανῶν αἵματα⁵⁹ ἐκχύσαντα, καὶ πολλοὺς τό-
πους πορθήσαντα καὶ αἰχμαλωτίσαντα ἀναιρεῖ ἐν τῇ
φυλακῇ. Σταλέντος γὰρ πρὸς αὐτόν τινος Αἰθίοπος
ὕπὸ Μιρουάμ ἐπὶ τοῦτῳ, θύλακα πλήσας ἀσδέστου
ζώσης εἰσήλθεν πρὸς αὐτόν· καὶ τοῦτον τῇ κεφαλῇ
καὶ ταῖς αὐτοῦ ῥίσιν περιθεὶς ἀπέπνιξεν αὐτόν, δι-
καίαν ἐφευρὲν⁶⁰ τῷ γόητι τιμωρίαν. Μαγείζ⁶¹ γὰρ
καὶ δαιμόνων ἐπικλήσεις πολλὰ κατὰ Χριστιανῶν
κακὰ ἐτεκτήνατο. Οὗτος καὶ τῷ αἵματι Οὐαλλὶδ ἐκοι-
νώνησεν.

A. M. 6257. — Τοῦτῳ τῷ ἔτει Σουλεϊμάν συνάξας
τὰ στρατεύματα αὐτοῦ, αὐθις τῷ⁶² Μιρουάμ συμ-
βάλλει, καὶ ἡττᾶται ἀποβαλὼν τοῦ Ἰδίου⁶³ λαοῦ χι-
λιάδας⁶⁴, καὶ φυγὰς εἰς Παλμύραν διασώζεται, κά-
κειθεν εἰς Περσίδα. Ἐστασίασαν δὲ οἱ Ἑμεσηνοὶ καὶ
οἱ Ἡλιουπολίται καὶ Δαμασκηνοὶ⁶⁵ (5) τὰς πόλεις
τῷ Μιρουάμ ἀποκλείσαντες· ὅς τὸν μὲν αὐτοῦ υἱὸν
κατὰ τοῦ Δαχάκ ἀποστείλας μετὰ δυνάμει, αὐτὸς
ἐπὶ τὴν Ἑμεσαν ἦλθεν, ἣν ἐν τέτρατι μηνὶ παρ-
έλαβεν. Ὁ δὲ Δαχάκ μετὰ πλείστης δυνάμειος ἤρχετο.
Ὁ δὲ Μιρουάμ συμβαλὼν αὐτῷ κατὰ τὴν Μεσοπο-
ταμίαν μετὰ τὸ πολλοὺς ἀναιρεθῆναι τῶν σὺν αὐτῷ
τοῦτον συλλαβὼν κτείνει· ἐν τούτοις Κωνσταντῖνος
Γερμανικεῖαν⁶⁶ παρέλαβεν ἐπιστρατεύσας τὴν Συ-
ρίαν καὶ Δουλιχίαν Ἀδείαν εὐρὼν διὰ τὴν τῶν Βαρ-
θάρων⁶⁷ πρὸς ἀλλήλους μάχην. Λόγῳ δὲ τοῦς ἐν
αὐταῖς Ἀραβας ἀποστείλας ὀπίλους προσελάβετο,
καὶ τοὺς πρὸς πατρός⁶⁸ συγγενεῖς (6) καὶ ἐν Βυ-
ζαντίῳ μετῴκισεν (7), σὺν καὶ πολλοῖς Σύροις Μο-
νοφυσιταῖς (8) αἰρετικοῖς, ὧν οἱ πλείους εἰς τὴν
Θράκην οἰκοῦντες, μέχρι τοῦ νῦν καὶ ἐν τῷ Τρις-
αγίῳ τὴν Τριάδα σταυροῦντες (9) κατὰ Πέτρον τὸν
Γναρεά διήρχεσαν. Ἀπὸ δεκάτης⁶⁹ δὲ τοῦ Λύγου-
στου μηνὸς ἕως πεντεκαδεκάτης⁷⁰ σκότος ἐγένετο

A lantibus Theophylactum presbyterum Edessenum
Antiochiæ patriarcham post Stephani obitum or-
dinari permisit, eundemque publicis litteris ho-
norifice ab Arabibus salutari sanxit, spiritualibus
siquidem gratiis castitateque maxime ornatus erat.
Chalbanos insuper centum et viginti suspensio
damnavit apud Emesam, Abam autem effusi Chri-
stianorum sanguinis reum, multaque loca passim
depopulatum et depredatum in carcere occidit.
Æthiops enim quidam a Marvam missus saccum
viva calce oppletum ejus capiti naribusque adeo
commode circumposuit, ut præstigiatori digno ma-
litia supplicio applicato, virum facile 354 suffo-
caverit. Magicis enim artibus demonumque invo-
cationibus multorum Christianis malorum auctor
fuerat, isque etiam Valid cædis particeps existi-
terat.

A. C. 757. — Hoc anno collectis omnibus copiis
cum Marvam bello conflixit Suliman, militumque
septem millibus ex exercitu desideratis superatur,
et fugitivus Palmyram se recipit, atque inde in
Persidem. Emeseni quoque, ut Heliopolitæ et Da-
masceni, seditione adversus Marvam excitata, oc-
clusis civitatum portis eidem ingressum negaverunt.
Is filio adversus Dachac cum copiosa militum manu
misso, ipse Emesam versus arma dirigit, et urbem
mensium quatuor spatio in potestatem recipit. In-
terea Dachac ingentibus copiis stipatus accessit,
cum quo Marvam in Mesopotamia prælio congres-
sus, multis occisis, ipsum vivum captum neci tra-
didit. Dum hæc geruntur, Constantinus Germani-
ciam invadit, exercitumque in Syriam et Dulichiam
emittit, commodam ex Barbarorum bellis vincendi
occasionem nactus. Arabes etiam ex eis urbibus
inermes eductos et in fidem suam receptos, necnon
patris consanguineos cum pluribus Syris mono-
physitis hæreticorum nota inustus Byzantium trans-
tulit, quorum reliquiæ Thraciam incolentes in
hodiernum usque diem Trinitatem in hymno ter
sancto crucifigentes Petri Fullonis mentem tenent,
et in ea perseverant. Porro a die decima usque ad

VARIÆ LECTIONES.

⁵⁵ Ἐδεσηνῶν A, Ἐδεσηνὸν vulg. ⁵⁶ τοῖς τῆς σωφροσύνης A f, σωφροσύνη vulg. ⁵⁷ Χαλδένους A, ⁵⁸ τὸν
δὲ Ἀδὰς τὰ om. A e i. ⁵⁹ αἵματα A, αἱμάτων vulg. ⁶⁰ ἐφευράμενος A. ⁶¹ μαγείας A. ⁶² τῷ add. ex A.
⁶³ Ἰδίου om. A. ⁶⁴ καὶ οἱ Ἡλ. x. Δαμ. om. a. ⁶⁵ Γερμανικίαν A. ⁶⁶ Βαρθάρων A a f, Ἀράβων vulg.
⁶⁷ πρὸς μητρός A. ⁶⁸ ἀπὸ δεκάτης δὲ τ. A. μ. A, ἀπὸ δὲ τ. A. μ. δεκάτης vulg. ⁶⁹ πεντεκαδεκάτης A.
— κάτην vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(5) Hæc in reliquis codicibus lecta et ab Ana-
stasio Latine reddita non exstant in Regio.

(6) *Securitatis fide concessa emissis inde inermi-
bus Arabibus, etiam suos paterna ex stirpe cogna-
tos assumpsit, ac Byzantium transtulit.* Non ut so-
nant verba interpr. Ipsos Arabas inde eductos
cum consanguineis, Syrisque aliis monophysitis ita
transtulit. Cædr. habet, τοὺς πρὸς μητρός συγγε-
νεῖς. Etiam Anast. suos materna ex linea descen-
dentes. Quid habuerit S. Nicoph. non liquet, statim
cœpta hujus expeditionis narratione occur-
rente grandi hiatus in ejus Historia. COMBEFIS.

(7) Immani vastitate in urbem et Thraciam pe-
stilentia vi illata desertas civitates novis incolis
frequentaturum Copronymum ex provinciis et in-

sulis Romanæ postestati subjectis homines exci-
visse narrat Nicephorus pag. 41. Verum pestilen-
tiæ, quam annus sequens tulit, stragi reparandæ
id fecisse testatur. Videndus auctor ad annum imp.
hujus 15.

(8) Qui sint exponit auctor ad præfatum annum.
Notæ una simul lustrandæ.

(9) Quod hymnus ter sanctus in his verbis ab
angelis conceptus: *Sanctus Deus, sanctus fortis,
sanctus et immortalis, miserere nobis*: et ad Deum,
qui trinus est, et unitate gaudet relatus, ab eis
incrementum istud acceperit: *qui crucifixus es pro
nobis, miserere nobis*: quasi Deus propria in sub-
stantia passus fuerit.

decimam quintam Augusti tenebræ fuerunt caliginosæ. Eo tempore Marvam parva victoria, et Emesa recepta, consanguineos Isam et libertos omnes occidit. Muris etiam Heliopoleos, Damasci et Hierosolymorum eversis, viros auctoritate præstantiores e medio sustulit, cæteros vero, qui in his urbibus superfuere, mutilavit.

A. C. 738. — Hoc anno mensis Januarii die decimo octavo hora quarta magnus terræ motus in Palæstina, circa Jordanem, et in omni Syria factus est, adeo ut multæ hominum myriades ac pene infinitæ perierint, et ecclesiæ monasteriaque considerint, et maxime circa sanctæ civitatis solitudinem. Hoc eodem anno lues pestilentialis a Sicilia et Calabria primum exorta, atque velut ignis sensim depascens per Monobasiam et Græciam adjacentesque insulas pervagata, tota indictione decima quarta irreligiosum Constantinum flagellavit, si modo potuisset ab ea qua in ecclesias et venerandas imagines ferebatur insania **355** retrahere et compescere. Ipse tamen prout quondam Pharaë in malis obduratus et inemendatus perseveravit. Pestilens illud bubonis virus ad imperatricem usque urbem propagatum est indictione decima quinta. Ac primum quidem invisio quodam modo et derepente corpora invadebat, tum vero in hominum vestibus et in ecclesiarum sacris indumentis cruciculæ plurimæ

ὀμυχλῶδες. Τότε ὁ Μαρουάμ ἐκνικήσας, καὶ καταλαβὼν ⁹⁹ Ἔμεσαν ¹⁰⁰, ἀναιρεῖ πάντας τοὺς συγγενεῖς καὶ ἀπελευθέρους· Ἰσάμ ¹⁰¹ καθαιρεῖ δὲ καὶ τὰ τεῖχη Ἡλιουπόλεως καὶ Δαμασκού ¹⁰² καὶ Ἱεροσολύμων, ἀναιρῶν πολλοὺς δυνατοὺς, καὶ ἀκρωτηριάσας τοὺς ἐν αὐταῖς ταῖς πόλεσι περιλειφθέντας.

A. M. 6238. — Τοῦτε τῷ ἔτει ἐγένετο σεισμὸς μέγας ἐν Παλαιστίνῃ καὶ ἐν τῇ Ἰορδάνῃ καὶ ἐν πάσῃ τῇ Συρίᾳ μηνὶ Ἰανουαρίῳ ιη', ὥρα δ', καὶ πολλὰ μυριάδες καὶ ἀναριθμητοὶ τεθνήκασιν, ἐκκλησίαι τε καὶ μοναστήρια πεπτώκασιν, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ἔρημον τῆς ἁγίας πόλεως. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει λοιμῶδες θάνατος ¹⁰³ (10) ἀπὸ Σικελίας καὶ Καλαβρίας ἀρξάμενος οἶόν τι πῦρ ἐπινεμόμενον ἐπὶ τὴν Μονοβασίαν ¹⁰⁴ καὶ Ἑλλάδα καὶ τὰς ¹⁰⁵ παρακειμένας νήσους ἤλθεν δι' ὅλης τῆς ἐδ' Ἰνδικτιῶνος (11) προσμαστιζῶν τὸν ἀσέβη Κωνσταντῖνον, καὶ ἀναστέλλων τῆς κατὰ τῶν ἁγίων ¹⁰⁶ ἐκκλησιῶν καὶ τῶν σεπτῶν εἰκόνων μανίαν, εἰ καὶ ἀδιόρθωτος ἔμενε· ὡς Φαραὼ τὸ πάλαι. Ἡ δὲ αὐτῇ λοιμικὴ νόσος ¹⁰⁷ τοῦ βουδῶνος ἀνέδραμεν τῇ πεντακαιδεκάτῃ ἐπινεμήσει ἐν τῇ βασιλίδι πόλει. Ἦρξατο δὲ αἰφνης ἀοράτως γίγνεσθαι, ἐν τε τοῖς τῶν ἀνθρώπων ἱματίοις καὶ εἰς τὰ ¹⁰⁸ τῶν ἐκκλησιῶν ἱερὰ ἐνδύματα σταυροῖα ἐλαιώδη πλεῖστα. Ἐγένετο οὖν ἐντεῦθεν τοῖς ἀνθρώποις λύπη καὶ ἀθυμία πολλή τῇ τοιοῦτου σημείου ἀπορίᾳ· κατέλα-

VARIE LECTIONES.

⁹⁹ καταλαβὼν A, ἀπολαβὼν vulg. ¹⁰⁰ Ἔμεσαν A, Ἐδεσαν vulg. ¹⁰¹ καὶ Δαμ. κ. Ἱεροσ. add. ex A. ¹⁰² θάνατος A, νόσος vulg. ¹⁰³ Μονοβασίαν A. ¹⁰⁴ τὰς add. ex A. ¹⁰⁵ ἁγίων add. ex A. ¹⁰⁶ λοιμικὴ νόσος A, λοιμὴ τῆς νόσου vulg. ¹⁰⁷ εἰς τὰ A, ἐν τοῖς vulg.

JAC. GOARRI NOTÆ.

(10) Parem ejus descriptionem profert Nicephorus pag. 40.

(11) Quæ anni superioris nota est, ut quinta decima præsentis. Uno tantum anno luem grassantem cum numerosa strage, paulatim destisse narrat Nicephorus. — Libet hanc luem, quam præter Theoph. ejusque sublectores, etiam S. Niceph. exaggerat, S. Theodori Studitæ gravissimi auctoris verbis referre. Sic ergo ille in patre suo Platone: Ἐπειδὴ δὲ ἐνέσκηψε κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ὁργὴ οὐράνιος (ἀγὼν με γὰρ ταύτην δηλῶσαι ἢ ὑπόθεσις), φθορὰν ὅτι μάλιστα ἐπάγουσα πάνδημον, οὐκ ὀλίγαις μὲν ἀλλὰ καὶ χώραις τε καὶ πόλεσι, μετενδημούσα, ὥσπερ τις Αἰγυπτιακὴ μάστιξ ἐκ τῆσδε εἰς τὴνδε, μάλιστα δὲ τῇ βασιλεύσει Βυζαντίδι· ταύτην τοι καὶ καταλύουσι τὸν βίον οἱ ἀείμνηστοι. Οὐκ ἀκαιρον δὲ ὠφέλειαν χάριν καὶ τὸν τοῦ θανάτου τρόπον ἐπισημᾶναι. Γένοιτο γὰρ ἂν τὸ διήγημα ἐκδεκτικόν τὰς ψυχὰς τῶν συνετῶς ἐπαθόντων. Ἐωρᾶτο ἐξάπινα ἐν τοῖς ἐκάστοις ἐσθῆμασι ἐν βασιλίδι ἐλαιώδει τὸ σημεῖον τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ κατεστιγμένον, οἷα παρὰ χειρὸς ὡραιογράφουσης. Μᾶλλον δὲ, ἐπεὶ Θεοῦ δακτύλου, καὶ ὑπέρτερον ἐθροεῖτο ὁ ληφθεὶς, ἐπεισθεῖς εὐθύς ὁ θάνατος· αὐθιγερὸν τοῦ αὐτοῦ καὶ νεκρὸν ἐκκομίζοντος, καὶ νεκροῦ ἐκκομίζομένου. Δύο ἐπιτοκεῖτο ἐπὶ σήμερος· δις δύο ἐπὶ ζῶον ἄγχιφθόρου· φόρτοι ἀλλεπάλληλοι δυστυχῶν σωμάτων· θοῖνοι πανταχοῦ ἡχοῦμενοι, καὶ ἐλκευολογῶναι. Ἰπτόνουν οἱ ἐκκομισταί· ἐσπανίζοντο οἱ ἐνταφιασταί· ἐκλείοντο οἰκοί· ἐκνεοῦντο ῥεγῶνες· ἐπληρύνοντο πολυάνδρια, διὰ μέσου θοῶν μηνῶν, τῆς πάλαιανθρώπου τε καὶ μυριοκίβδος πόλεως, ἐρῆμου καὶ ἀοικήτου ἐποφθείσσης. Ταῦτα ἐν ἡμέραις Κωνσταντίνου τοῦ δυσσεβοῦς βασιλέως, ὅψ' οὐ ἡ εἰκὼν

τοῦ Χριστοῦ καθυδρίσθη, εἰδωλὸν πλάνης ὀνομασθεῖσα παρὰ τοῦ λαοπλάνου ἐξαγίστου. Quia vero per id tempus Dei ira cœlitus ingruit (cogit enim argumentum eam narrare), quæ interitum maximum, plebisque perniciem universæ, non exiguis aliis oppidis atque urbibus, sed præcipue urbi Augustæ Byzantiæ afferret, haud secus ac Ægyptiacum flagellum quoddam ex alia ad aliam civitatem ac regionem commigrans; hac quoque sempiterna diqni memoria Platonis parentes titam commutant. Haud vero importunum, ut et utilitatis gratia, mortis ipsum genus perscribatur: sit plane narratio ejusmodi, quæ eorum animis qui prudenter obaudient terrorem injiciat. Apparebat repente vivificæ crucis signum, singulorum vestibus olei tinctura, velut peritæ manus ac penicilli artificio, aspersum. Imo, quod Dei digito, altiorique providentia sic notatis terror incuteretur, confestim mors subingrediebatur; ut uno die idem tum mortuum efferret, tum mortuus ipse efferretur. Erat videre duos simul in eadem sandapila; quatuor eidem jumento impositos; miserabilium cadaverum aliam alii succedentem vecturam. Ubique lamenta planctusque personabant: pollinctores vires deficiebant; qui justa persolverent rari exstabant: clauderantur domus; in plateis nulli exstabant; tumuli cadaveribus pleni erant; ut duorum mensium spatio urbs populosissima, innumeraque hominum multitudine frequentissima, deserta pene ac habitatoribus desolata exstiterit. Contigerunt hæc imperante impio Constantino, a quo Dei imago probro habita est, quam scelestissimus impostor erroris simulacrum appellaret. Bellus scilicet antistes nostræ ætatis sectariis. COMPERTIS.

θεν⁷⁸ δὲ καὶ θεομηνία ἀπειδῶς ὀλοθρεύουσα οὐ μὲν
νον τοὺς ἐν τῇ πόλει, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν πάσῃ τῇ πε-
ριχώρῳ αὐτῆς. Ἐγένοντο δὲ καὶ φαντασίαι⁷⁹ εἰς
πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων (12), καὶ ἐν ἐκστάσει γενό-
μενοι, ἐνδομίζον ξένοις τισὶν, ὡς ἐδόκουν, καὶ βρια-
ροῖς προσώποις συνοδεύειν, καὶ τοὺς ἀπαντῶντας
αὐτοῖς, ὡς δῆθεν φίλους προσαγορεύοντας καὶ δια-
λεγομένους. Σημειούμενοι δὲ τὰ παρ' αὐτῶν λεγό-
μενα⁸⁰ ἐξηγούντο. Ἐώρων τοὺς αὐτοὺς καὶ⁸¹ εἰς
οἴκους εἰσερχομένους, καὶ τοὺς μὲν τοῦ οἴκου ἀναί-
ρουντας⁸², τοὺς δὲ ξίφει τιτρώσκοντας. Συνέβαινε δὲ
τὰ πλείστα τῶν παρ' αὐτοῖς λεγομένων γενέσθαι οὕτως,
καθὼς εἶδον. Τῷ δὲ ἐαρινῷ καιρῷ τῆς πρώτης Ἰνδι-
κτιῶνος ἐπέτεινε μεζώνως, καὶ τῷ θερινῷ ἐξεκαύθη
εἰς ἅπαξ, ὥστε ὀλοκλήρους οἴκους κλεισθῆναι παντε-
λῶς, καὶ μὴ εἶναι τοὺς ὀφείλοντας θάπτειν τοὺς
νεκρούς. Ἐκ πολλῆς οὖν περιστάσεως ἐπενοήθη διὰ
ζῶων σαγματουμένων⁸³ ὑποτετρακανθίλους⁸⁴ (13)
σανίδας ἐπιτίθειν⁸⁵, καὶ οὕτως ἐκφέρειν τοὺς νε-
κρούς· ὁμοίως δὲ καὶ εἰς ἀμάξας ἐπάνω ἀλλήλων
τούτους ἐπιτίθειν. Ἐν δὲ τῷ πληρωθῆναι πάντα τὰ
τε ἐνάστεια καὶ προάστεια μνήματα⁸⁶, ἔτι μὴν καὶ
κιστέρνας ἀνύδρους καὶ λάγκους καὶ πλείστους
ἄμπελῶνας διασκαφῆναι· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοὺς
ἐνδὸν τῶν παλαιῶν τεχνῶν κήπους εἰς τὴν τοιαύτην⁸⁷
προχωρῆσαι τῶν ἀνθρωπίνων σωμάτων ταφήν· καὶ
οὕτω μόλις ὑπαντῆσαι εἰς τὴν τοιαύτην χρεῖαν. Παν-
τὸς δὲ οἴκου ἐκ τῆς τοιαύτης συμφορᾶς διασφαρέν-
τος διὰ τὴν ἀσεβῶς γεγεννημένην εἰς τὰς ἱερὰς εἰκό-
νας ὑπὸ τῶν κρατούντων κατένεξιν, αὐτίκα ὁ τῶν
Ἀγαρηνῶν στόλος κατέλαβεν ἀπὸ Ἀλεξανδρείας ἐν
Κύπρῳ, ἐνθα ἦν καὶ⁸⁸ ὁ Ῥωμαϊκὸς στόλος. Ὁ δὲ
στρατηγὸς τῶν Κιβυρραίων ἐπιπεσὼν αὐτοῖς

A oleagineo liquore conspersæ conspiciabantur. Quo
signo quid portenderetur cum homines ignorarent,
in magnum mœrorem animique angustias adducti
sunt. Ira deorum inexorabili exitio non solum ur-
banos, sed etiam vicinæ regionis incolas oppressit.
Exinde plures hominum in mentis alienationem
conjecti variis sese phantasie figuris, vel spectris
et sensuum stupore permiserunt illudi, adeo ut cum
peregrinis et terriculantis faciei hominibus, ut sibi
videbatur, societatem ac iter habere se putarent,
quos etiam velut amicos, ubi occurrerent, compel-
larent, ac cum ipsis colloquerentur, et quæ ab ipsis
dicerentur, observantes, aliis enarrabant. Eosdem
insuper in domos penetrantes quosdam ex obviis
vel plane conficere, vel gladiis vulnerare conspie-
bant. Sed et pleraque ex iis, quæ isti referebant
quemadmodum ipsi viderant, ita fieri contigit.
Insequente autem primæ indictionis vere magis ac
magis serpere et grassari contagium, circa messem
vero ita ejus incendium exarsit, ut quam plurimæ
domus incolis penitus orbæ clauderentur, ac sepe-
liendis mortuis amici vivi deficerent. Ex necessita-
tis igitur in hunc modum urgentis angustia ani-
mantibus in quadrum ad invicem junctis, ac suis
clitellis instructis trabeculas, quibus affixi asse-
res, superponere, ac ita mortuorum cadavera in
tumulum efferre excogitatum est, et cadavera rursus
cadaveribus congesta coacervabant curribus expor-
tanda. Cum vero tam urbis quam suburbiorum
monumenta mortuis corporibus oppleta exundarent,
cisternas atque etiam piscinas exsiccatas, nec non
vineas excavare et effodere coacti, hortos quoque
veteribus muris eiectos ad hujusmodi humanorum

VARIE LECTIONES.

⁷⁸ κατέλαβεν — ἀλλὰ καὶ τοὺς add. ex A. ⁷⁹ καὶ φαντ. A, αἱ φ. vulg. ⁸⁰ λεγόμενα A a f, λαλού-
μενα vulg. ⁸¹ καὶ ante εἰς add. ex A. ⁸² ἀναίρουντας] ἐωρώντας A a f. ⁸³ σαγματουμ. A, σαυματ. a
σαυτουμ. f, σαυματ. vulg. ⁸⁴ ὑποτετρακανθίλους san. j ὑπὸ τετρακανθίλους san. A, τετρακανθίλους sanίδας
a, ὑπὸ τετρακανθίλου san. vulg. ⁸⁵ ἐπιτίθεναι A utrobique. ⁸⁶ τὰ τε ἐνάστεια καὶ προάστεια μνήμ. A, τὰ
τε ἐν ἅσταις καὶ προάσταις μν. vulg. ⁸⁷ πρὸς τὴν τ. A f. ⁸⁸ καὶ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(12) Ὅσπερ δὲ ἐξεστηγότες τῷ δέει οἱ ἄνθρωποι,
καὶ φαντασιούμενοι, ἐδόκουν αὐτοῖς ὡς ξένοις τισὶ
συνοδεύειν.

(13) Ut canthlia clitellæ sunt, ita τετρακάνθη-
λον machinam quatuor animalium in quadrum
dispositorum clitellas conjungentem expono. Τετρα-
κάνθηλος σανίδας, asses in quadrum dispositos
dicunt variae lectiones, de quibus Nicephorus: Διὰ
μηχανὰς ἐκ τινος περιβολᾶς κατεσκευάζον, ἀπαγό-
μενοι, τοῖς ἀχθοφόροις ζώοις σανίδας ἐπιστρωννύ-
ντες, καὶ ἐπὶ μέγα τι χωρίον ἀπευρύνοντες τὸ μηχανή-
μα, οὕτω τε τὰ πλείστα τῶν πτωμάτων ἀκόσμως,
καὶ ὡς ἂν ἐτυχεν, ἐπιτίθεισαν· atque eo postremo
res adducta est, etc. ut quasdam machinas confice-
rent, ac jumentis imponerent. Horum dorso instru-
ctis asscribus, postquam ad locum quemdam capacem
ac vastum pervenerant, laxata machina, ita pleraque
cadavera sine more, ac temere congeriebant. Ita in-
terpres. Reddo ego, atque eo postremo res adducta
est, ut iustis persolvendis deputati machinas arte
preparatas conficerent, et asscribus sarcinariorum
animalium dorso instratis, in amplum et vastum
spatium machinam protenderent, ita pleraque cado-
vera sine more ac temere efferenda congererent. Porto

σαγματουμένων, quod hic σαγματούμενον ζῶον-
jumentum clitella adornatum recentiores intelligunt.
Hujus anni reliqua pene ad verbum Nicephorus
exprimit. Cæterum τὸ, ἐπιτίθειν barbaræ Græciæ
vocabulum nullus non agnoscit. — Jumentorum in
quadrum clitellis instructorum dorso instratis asse-
ribus, imponerent. Interpr. animalibus in quadrum
ad invicem junctis, etc. Id genus machinæ sic in
quadrum junctis animalibus haud satis capio, nec
Anast. aut S. Nicephorus quidquam insinuant,
apud quos solum stratos dorsis animalium asses
sic egerendis defunctorum corporibus javenio.
Favet allatus modo S. Theod. verbis illis, δις δύο.
ἐπὶ ζώων ἀχθοφόρων. Videre erat quatuor uni ju-
mento impositos; quot sane vehere robustum
jumentum sic clitellis velut quadridis, ac asse-
ribus instructum, nihil incommodum erat; quatuor
vero jumentorum vectura, ea conjugatione quam
sibi P. Goar confingit, nec duodecim aut quindecim
corpora fuissent satis; quibus efferendis
longe commodior curruum usus, e quibus itidem
facile sit sine more, ac temere in scrobem fossam
que conjicere. COMBES.

cadaverum sepulture officium destinare compulsi sunt, ac ne vix quidem eo parto hujusmodi necessitati exhauriende suffecerunt. Porro cum omnes familiæ ex ista calamitate, nimirum ob sacrarum imaginum impie jussam a principibus abrogationem, diminutæ vel penitus deletæ apparerent, derepente Agarenorum classis Alexandriæ instructa Cyprum ubi Romana classis stationem agebat, appellere visa est. Cum vero Cibyrrhæotarum dux Agarenos in Ceramææ portu occupatis ejus faucibus ex improvise strenue fuisset adortus, ex mille hostium dromonibus tres solos evasisse narrant.

A. C. 739. — **356** Hoc anno Gregorius ab Ar-
rithis occiditur, Marvam vero Arabum dux, quem-
admodum superius retulit, victoria potitus est.

A. C. 740. — Hoc anno Chorasaniæ et Maurophori, populi eo nomine noti, adversus Marvam et omnem præcedentium principum cognationem a Muamed pseudopropheta usque ad Marvam, hoc est adversus Omaizæ filium, ex postremis Persiæ orientalis regionibus expeditionem moverunt. Post illam quippe Valid necem Saracenis mutuis sese bellis conficientibus, et circa cædes reciprocas occupatis, qui filii Achim et Alim vulgo audiunt, pseudoprophetae quidem genere orti, multi tamen et in minorem Arabiam prius fugitivi, nunc sub Abram, ex familia duce præcipuo, in unum collecti, quodam suo liberto, cui nomen Abumusulim, ad quendam Chorasan regionis procures, misso, sociis armis adversus Marvam convenire ab eis expetierunt. Illi convenientes apud Chactabam quemdam consilium ineunt, servisque in dominos suos concitatis, plurimos eorum una nocte trucidant, et eorum armis, equis et facultatibus ditati et instructi, potentes reputati sunt. Idem porro in duas tribus distribuuntur, Caisinos nimirum et Imanitas, quorum fortiores Imanitas Amumilim contemplatus, istos movet in Caisinos, lisdemque deletis, in Persidem Chactaba socio suscipit expeditionem, prælioque cum Bindara inito, victoria potius ad centum circiter hominum millia cepit. Inde profectus adversus Iblaubirem exercitum hominum ducentorum millium educentem, eundem pariter fudit et prostravit, tum vero Marvam trecentis hominum millibus stipato ad Zaham fluvium obviam factus, eum aggreditur et debellat, et innumeram hostium multitudinem delet. Cernere erat eo in conflictu unum hominem mille sibi adversarios fugantem, ut Scri-

A. M. 6239. — Τούτω τῷ ἔτει χτείνεται Γρηγόριος ὑπὸ τῶν Ἀρουριτῶν, καὶ ἐξελίχθη Μαρουὰμ ὁ τῶν Ἀράδων ἀρχηγός, ὡς προέφην.

A. M. 6240. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐκίνησαν ⁹⁹ ἐκ τῶν ἀνατολικωτέρων μερῶν τῆς Περσίδος λαοὶ λεγόμενοι Χωρασανίται ¹⁰⁰ καὶ Μαυροφόροι (14) κατὰ τοῦ Μαρουάμ καὶ πάσης τῆς συγγενείας τῶν προαρξάντων ἀπὸ Μουαμμέδ τοῦ ψευδοπροφήτου ἕως τοῦ αὐτοῦ Μαρουάμ, τοῦτ' ἔστι κατὰ τὴν λεγόμενον τέκνον τοῦ Οὐμάα ¹⁰¹ (15). Τούτων ¹⁰² γὰρ μετὰ τὴν ἀναίρεσιν τοῦ Οὐαλιῆ ἀλλήλους πολεμοῦντων καὶ ἀπασχολουμένων, οἱ λεγόμενοι υἱοὶ τοῦ Ἀχίμ ¹⁰³ καὶ τοῦ Ἀλīm, συγγενεῖς μὲν καὶ αὐτοὶ ¹⁰⁴ τοῦ ψευδοπροφήτου τυγχάνοντες, κεκρυμμένοι δὲ καὶ ἐν γάδεις ὄντες κατὰ τὴν μικρὰν Ἀραβίαν ¹⁰⁵, ἀθροισθέντες πρῶτευστος ἐν αὐτοῖς Ἀδραίμ, ἐκπέμπουσιν ἀπόδουλον αὐτῶν τινα λεγόμενον Ἀδουμουσουλίμ ¹⁰⁶ εἰς τὴν Χωρασάν πρὸς τὰς τῶν αὐτῶν προυχόντων, αἰτούμενοι συμμάχῃσαι αὐτοῖς κατὰ Μαρουάμ. Οἱ δὲ συναχθέντες πρὸς Κατααβάν ¹⁰⁷ τινα βουλευόμενοι, καὶ ἐπανιστῶσι τοὺς δούλους κατὰ τῶν ἰδίων δεσποτῶν, καὶ ἀναιροῦσι πολλοὺς ἐν μιᾷ νυκτί· ὦν τοῖς ἄρμασι καὶ ἵπποις καὶ χρήμασι καθοπλισθέντες, ἐγένοντο εἰς δυνατοὺς. Διαιροῦνται δὲ εἰς φυλὰς δύο, Καϊσινοὺς ¹⁰⁸ καὶ Ἰμανίτας, ὧν δυνατωτέρους οὐλοῦσας τοὺς Ἰμανίτας ὁ Ἀμουμίμ ¹⁰⁹ διεγείρει κατὰ τῶν Καϊσινῶν (16), καὶ ἀνελὼν αὐτοὺς, παραγίνεται ἐν Περσίδι σὺν τῷ Κατααβάν, καὶ πολεμήσας τὸν Βίνδαβα ¹¹⁰, παραλαμβάνει μετὰ νίκης ἅπαντας, ὡς ἐκπένου χιλιάδας ἀνδρῶν. Καὶ ἐλθὼν ἐπὶ τὸν Ἰδινούδαιρα στρατοπεδεύοντα σὺν χιλιάσι διακοσiais, κάκεινον ἐξίλυσεν, καὶ καταλαβὼν τὸν Μαρουάμ εἰς τὸν Ζαβάν ποταμὸν ἔχοντα τριακοσίας χιλιάδας ¹¹¹ πολεμαί αὐτόν, καὶ πλῆθος ἄπειρον ἀναιρεῖ ἐξ αὐτῶν. Καὶ ἦν ἰδεῖν, κατὰ τὴν Γραφήν, τότε ἵνα διώκοντα χιλιούς, καὶ δύο μετακινούντας μυριάδας. Οὗ

VARLE LECTIONES.

¹⁰ Καίματα A. ¹¹ ἐξέλθαι A, ἐξήλθαι vulg. ¹² ἐκίνησαν A f, ἐκινήθησαν a, ἐκινήθη vulg. ¹³ Χου-
 ροσάνται A, Χουσαρονται a. ¹⁴ Οὐματα A, Ματα f, Οὐνοια a, Οὐνατα vulg. ¹⁵ τούτων A, τούτον vulg.
¹⁶ Ἐγιν x. τ. Ἄλλν A. ¹⁷ αὐτοὶ add. ex A. ¹⁸ Ἀραβίαν, ἄθρ. A. Ἀραβίαν καὶ ἄθρ. vulg. ¹⁹ Ἀδου-
 μουσαλιν A, Ἀδουμουσαλιν A, Ἀδουμουσαλιν f. ²⁰ Χατταβάν A, Χαταβάν vulg. ²¹ δύο, Κατα. A, δύο καὶ
 Κατα. vulg. ²² Ἀδουμουλιν A, Ἀμουμλιν A, Ἀδουμουλιν f. ²³ τὸν Ἰδινδρά A. ²⁴ τοῖς γυνάσας A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(14) *Chorasse Orientalem urbem memorat Symeon Sethi apud Ortelium in lexico v. Turana. Maurophori Tartari sunt Persis vicini, quondam Scythæ Melanchlani: quæ vox idem significat, quod Μαυροφόροι, hoc est, μελανοφόροι, nigris vestibus induti; μαυρον enim το μίαν scribit recentiores. Leunclavius in priore Onomastico.*

(15) Palatinum cum Peyroz. Legit totū Matz.
Miscella, *Muhata*, Anastasius correctior, *Humata*.

Abrabam Echellensis in *Historia Saracenica*, ubi de caliphis Omayyis pag. 70: *Hic est ultimus* (de Marwan, quem Marouanum appellat, *Culipharum familiae Omayyæ, qui fuerunt quatuordecim, quorum primus fuit Moavia, filius Abisaphiani, et iste ultimus. Reprendendum itaque non Omayyæ.*

(16) A Caiso, cujus existat memoria superius ad p. 353; Ecchell. pariter pagg. 457 et 458.

οὗτος, κατὰ κράτος νικῶντας ὁρῶν ὁ Μαρουάμ, ἔρχε-
ται εἰς Χαρρὰν, καὶ περάσας τὴν ποταμὸν, ἔκοψε
τὴν γέφυραν ἀπὸ πλοίων οὖσαν. Καὶ συμπαραλαβὼν
πάντα τὰ χρήματα καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, μετὰ τρι-
χίλων * ἀνδρῶν οἰκογενῶν αὐτοῦ ἐφυγεν ἐπὶ τὴν
Αἴγυπτον.

A. M. 6241. — Τούτῳ τῷ ἔτει καταδιώκεται Μα-
ρουάμ ὑπὸ τῶν Μαυροφόρων, καὶ καταληφθεὶς * ὑπ'
αὐτῶν, κτείνεται βαρυτάτου πολέμου κροτηθέντος.
Ἦρχε δὲ αὐτῶν Σαλίχ υἱὸς Ἀλὶμ', εἰς ὧν τῶν
προεχθέντων φυγᾶδων τῶν καὶ ἐξαποστειλάντων τὸν
Μουμουσλίμ'. Οἱ δὲ λοιποὶ ἀθροισθέντες κατὰ τὴν
Σαμάρειαν καὶ Τραχωνίτιδα χώραν κλήρω τὴν ἀρ-
χὴν ἀπένειμαν τῷ Ἀβουλαβᾶν (17), καὶ μετ' ἐκεῖ-
νον τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ἀβδελᾷ, καὶ μετὰ τοῦτον τῷ
Ἰσέθιν Μούσε *· καὶ τῆς μὲν Συρίας στρατηγεῖν ἔτα-
ξαν Ἀβδελᾶν τὸν ἀδελφὸν ¹⁰ τοῦ Ἀλὶμ', καὶ υἱὸν
τοῦ Ἀλὶμ' (18), τὸν δὲ αὐτὸν Ἀλὶμ' τῆς Αἰγύπτου
ἄρχειν, τὸν δὲ Ἀβδελᾶν τοῦ Ἀβουλαβᾶς ἀδελφὸν ἀπ'
ἐκεῖνου ἔχοντα τὸν κλῆρον τῆς ἀρχῆς ἐπὶ τῆς Μεσο-
ποταμίας ἔταξαν. Ὁ δὲ αὐτὸς Ἀβουλαβᾶς ¹¹, ὁ καὶ
πάντων ἐξάρχων, ἐν Περσίδι κεκῆσθαι ¹², μετατε-
θείσης ὑπ' αὐτοῦ καὶ τῶν συμμαχούντων Περσῶν
ἀπὸ Δαμασκοῦ τῆς ἀρχῆς, καὶ πάντων τῶν συλλη-
φθέντων ¹³ θησαυρῶν, ὧν ὁ Μαρουάμ ἐπέφερετο. Οἱ
δὲ περισωθέντες υἱοὶ τε καὶ συγγενεῖς τοῦ Μαρουάμ
ἐλθόντες ἀπ' Αἰγύπτου εἰς Ἀφρικὴν, κάκειθεν ἀντι-
παράσταντες τὸ διορίζον μεταξὺ Λιβύης καὶ Εὐρώπης
τῆς ¹⁴ κατὰ τὸν Ὀκεανὸν στενῆς θαλάσσης, τὸ λεγό-
μενον Σαπταί, τὴν τῆς Εὐρώπης Σπανικὴν ὥκησαν
μέχρι τοῦδε τοῦ χρόνου, ἔχοντες τινὰς προκατοική-
σαντας αὐτόθι τῶν ἀπὸ Μαυρίου διὰ πλοῦς ¹⁵ ἐκρι-
φέντων ἐκεῖσε, συγγενεῖς αὐτῶν ὄντας ¹⁶ καὶ τῆς
αὐτῆς θρησκείας. Ἐκράτησεν δὲ ἡ ἐπὶ Μαρουάμ
ἄλωσις ἔτη ¹⁷ ε', ἐν ᾗ πᾶσαι μὲν αἱ κατὰ τὴν Συρίαν
περιφανεῖς πόλεις ἀπετειχίσθησαν, ἄτερ Ἀντιο-
χείας, διότι καταφύγιον ἔχειν αὐτὴν ἐμελέτα· ἀν-
αριθμητοὶ τε τῶν ¹⁸ Ἀράβων ὑπ' αὐτοῦ ὠλοντο. Λίαν
γὰρ ὑπῆρχεν διεσκευμένος περὶ τὰ πολεμικά. Ἐτύγ-
χανεν δὲ τῆς τῶν Ἐπικουρείων, ἦτοι Αὐτοματιτῶν ¹⁹,
αἰρέσεως, ἐκ τῶν οἰκούντων τὴν Χαρρὰν Ἑλλήνων
ἐκταλαβὼν τὴν ἀτίθειαν. Τῇ δὲ κε' τοῦ Ἰανουαρίου
μηνὸς (19) τῆς τρίτης Ἰνδικτιῶνος ἐτέχθη τῷ βασιλεῖ
Κωνσταντίνῳ υἱὸς, ὃν ἐπωνόμασεν Λέοντα, ἐκ τῆς
τοῦ Χαγάνου ²⁰ τῆς Χαζαρίας θυγατρὸς. Ἐν δὲ τῷ
ὅτῳ χρόνῳ γέγονε σεισμὸς ἐν Συρίᾳ καὶ μεγάλῃ
καὶ φοβερᾷ πτώσει, ὅθεν αἱ μὲν τῶν πόλεων ὅλο-

ptura testatur, et duos solos myriades integras
insequentes. Eos ubi virtute sua victoriam sibi
peperisse Marvam conspexit, Charran contendit, et
amne trajecto, pontem navibus compactum disrum-
pit, et ablatis, quas potuit, divitiis, ac tota familia,
cum vernarum suorum ter millibus fuga secessit in
Ægyptum.

A. C. 741. — Hoc anno Maurophori Marvam
bello **357** insequuntur, eundemque obviam sibi
factum nacti, gravi certamine inito, interficiunt.
Salich autem Alim filius ex præfatis fugitivis, qui
etiam Mumuslim miserant, Arabum imperium ade-
ptus est. Reliqui apud Samariam et Trachonitidem
regionem congregati, vitionem omnem sorte distri-
buendam decreverant, omnium quidem primo
Abulashæ, tum vero Abdelæ ejus fratri post eum, ac
deinde Ibi Musi. Et Syriæ quidem Abdelam Alimi
fratrem, et una Alimi filium præesse statuerunt,
ipsum vero Alim Ægypto præfectum dederunt,
Abdelam autem Abulashæ fratrem ab eo imperii
partem sortitum Mesopotamiam jusserunt tenere.
Is porro Abulashas, qui omnium præcipuus et po-
testate præibat, solum in Perside posuit, evocatis
nimirum Damasco qui sibi fuerant auxilio Persis, et
translato in Persidem imperio, una cum omnibus
thesauris, quos olim illuc Marvam importaverat.
Filii vero Marvam et reliqui ejus affines calamitati-
bus istis superstites ex Ægypto migraverunt in
Africam. Inde maris angusti fretum Libyam ab
Europa juxta Oceanum distermians trajicientes
(Septe loco nomen factum est) Hispaniam Europæ
partem ad hoc usque tempus tenuerunt; alii, licet
superstitionis ejusdem, et ex eadem stirpe nati,
quos nimirum navibus deportatos illuc exposuit
Mavias, eam regionem prius incoluerunt. Porro cla-
des ista sub Marvam recepta per annos sex duravit,
qua illustriorum omnium Syriæ civitatum mœnia in
terram dejecta sunt, præter solius Antiochiæ, quod
eam tutum sibi refugium victor destinasset. Innu-
meri insuper Arabes eo jubente periere, exstitit
enim in bellicis rebus versatissimus. Habitus est
præterea Epicneorum, id est Automatitarum, se-
ctator, ea impietatis labe a Græcis sive gentilibus,
qui apud Charran sedes fixerant, contracta. Tertia
vero indictione mensis Januarii die vicesimo quinto
imperator Constantino ex filia Chagani Chazariz
susceptus est filius nomine Leo. Eodem quoque
anno vehemens terræ motus et ingens tremendaque

VARIÆ LECTIONES.

* ἐξακισχίλων a. * καταληφθεὶς A, καταλειφθεὶς vulg. * υἱὸς Σαλὶμ A. * Μουμουσλίμ,
idem qui supra Ἀβουμουσλίμ et Ἀβουμλίμ audit. * τὸν Ἰσέθιν Μούσε A, τὸν Ἰσέθιμουσε
B, Ἰσέθινμουσε f, τῷ Ἰθὲν Μουσαί vulg. * τὸν ἀδελφὸν — τὸν δὲ Ἀβδελᾶν om. A. * Ἀβουλαβᾶς
superius vulg. * καὶ καθῆκε A. * συλληφθ. A, συλλειφθ. vulg. * τῆς om. a. * διὰ πλοῦς; A, διὰ πλοίων
vulg. * ὄντας add. ex A. * τῶν add. ex A. * αὐτομαχητῶν A f. * Χαγάνου A, mg. Par., Χάραν
vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(17) Abu-habbasum vocat Ecchellensis, cujus
historia de Caliphis Habbasidis consulenda.

(18) Clarius Peyrez, codex legit tantummodo τὸν
υἱὸν τοῦ Ἀλὶ.

(19) Leonis ortum post Saracenicis tumultus,

et victorias in eos urbesque anno superiore recu-
peratas locat Nicephorus. Μετὰ ταῦτα τίττεται τῷ
βασιλεῖ υἱός. Moxque de terræ motu subiungit:
Τηνικαῦτα καὶ ἐν Συρίᾳ σεισμὸς μέγας γίνεται.

ædificiorum ruina existit in Syria, quia innullæ urbes integræ funditus absorptæ sunt, aliæ media sui parte corruerunt, quædam denique a montibus in subjectas planities cum muris atque ædificiis citra ullum damnum ad passuum sex millia et longius etiam spatium ex integro transportatæ sunt. Narra- verunt etiam, qui de visu miraculi testes exstiterunt, Mesopotamiæ tellurem ad duo milliaria disruptam hiatus duxisse, et hiatus profundo tellurem aliam candidissimam et arenosam emersisse, ex cujus mediotulio **358** animal mulo non absimile, nulla variatum macula, humana voce præditum emersisse et adversus Arabes prænuntiasse gentis alterius e deserto irruptionem : quod demum accidit. Eodem autem anno, qui fuit indictionis quartæ proprius, sanctæ Pentecostes festo die impius Constantinus B. Anastasii falsi nominis patriarchæ et pravitatis ejusdem conscii opera filium suum Leonem in imperii coronæque consortium admisit.

A. C. 742. — *Arabum ducis Muamed annus pri- mus.*

Hoc anno Chalcidenses adversus Maurophoros Persas tumultuati, et in Emesæ confiniis ad hominum millia quatuor ab eis deleti sunt, atque id ipsum in Arabia adversus Caisinus ab iisdem Persis commis- sum est. Producto vero Marvam capite aromatibus ingeniose condito, ex maxima parte tumultus deinde sedati sunt. Eodem anno mensis Desii die vicesimo nono sanctissimus Antiochiæ patriarcha Theophyla- ctus morte obdormiit.

A. C. 743. — *Antiochiæ episcopi Theodori annus primus.*

Hoc anno Christianorum plurimos, ceu principi- bus nuper dominium adeptis sanguine junctos, Anti- patride Palestinæ dolose comprehensos, Arabes duces ad principatum recenter erecti sustulerunt e medio. Eodem anno Constantinus, Theodosiopoli una cum Melitine capta, Armenios in servitutem misit. Theodorus autem vicarii filius e minori Ar- menia oriundus Antiochiæ patriarcha consecratus est.

A. C. 744. — Hoc anno Constantinus impius im- perator vanis superbiæ flatibus elatus plerosque

A κλήρω ἡφανίσθησαν, αὐτὸ δὲ ²⁰ μέσως πῶς, ἑταίραι δὲ ἀπὸ τῶν ὀρεινῶν εἰς τὰ ὑποκείμενα πεδία οὖν τῶν τευχῶν καὶ τῶν οἰκημάτων αὐτῶν ἐλοκλήρωσεν ²¹ μετέστησαν σῶσαι ὡς ἀπὸ μιλίων ²² 25 (20) ἦ καὶ ²³ μικρὸν πρὸς. Ἐφῆσαν δὲ οἱ αὐτοὶ ²⁴ θεασάμενοι (21) τὴν γῆν Μεσοποταμίας εἰς μῆκος βαγῆναι ἐπὶ μίλια δύο, καὶ ἐκ τοῦ βυθοῦ αὐτῆς ἀναχθῆναι ²⁵ ἐτέραν γῆν λευκοτάτην καὶ ἀμμώδη, ἥς ἐκ μέσου, ὡς φασιν, ἀνῆλθεν ζῶον μουλικὸν (22), ἀσπίλον, λαλοῦν ἀνθρω- πίνῃ φωνῇ, προμηνῦον τοῦ ἔθνους ²⁶ ἐπιδρομὴν ἐκ ²⁷ τῆς ἐρήμου κατὰ τῶν Ἀράβων · ὃ καὶ γέγονεν. Τῷ δὲ ἐχομένῳ χρόνῳ (22) τῆς τετάρτης Ἰνδικτιῶνος τῆς ἑορτῆς τῆς ἀγίας Πεντηκοστῆς Ἰσαάκι Κωνσταν- τίνος ὁ δυσσεβὴς βασιλεὺς ²⁸ τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν Λέοντα εἰς βασιλεῖα, δι' Ἀναστασίου τοῦ ψευδωνύμου πα- τριάρχου καὶ σύμπρονος αὐτοῦ.

A. M. 6242. — *Ἀράβων ἀρχηγτοῦ Μουαμέθ ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐστασίασαν οἱ Χαλκιδεῖς (23) τοῖς Μαυροφόροις Πέρσαις, καὶ ἀνῆρέθησαν ὑπ' αὐτῶν ἐν τοῖς ὄρεσι ²⁹ Ἐμέσης χιλιᾶδες 8. Τὸ αὐτὸ ³⁰ δὲ γέ- γονεν καὶ ³¹ κατὰ τὴν Ἀραβίαν εἰς τοὺς Καϊσινοὺς ὑπὸ τῶν αὐτῶν Περσῶν. Ἐλθούσης δὲ τῆς κεφαλῆς τοῦ Μαρουὰμ ἐσυρμισμένης ἐπαύσαντο αὐτοὶ πλείους τῶν στάσεων. Καὶ τῷ αὐτῷ ἔτει ἐκοιμήθη ὁ ἀγιώ- τατος πατριάρχης Ἀντιοχείας Θεοφύλακτος μνη- δεσίῳ xθ'.

A. M. 6243. — *Ἀντιοχείας ἐπισκόπου Θεοδώ- ρου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει τοὺς πλείους τῶν Χριστιανῶν, ὡς συγγενεῖς τῶν προαρξάντων (24), ἀνέκλον οἱ προσφά- τως κρατήσαντες, δόλω τούτους χειρωσάμενοι ³², εἰς Ἀντιπατρίδα τῆς Παλαιστίνης. Καὶ τῷ αὐτῷ χρόνῳ Κωνσταντίνος τὴν Θεοδοσιούπολιν παρέλαβεν ἅμα τῇ Μελετινῇ (25), καὶ ἡχμαλώτευσεν τοὺς Ἀρ- μενίους. Ὁ Θεόδωρος δὲ υἱὸς τοῦ Βικαρίου ἐκ ³³ τῆς μικρᾶς Ἀρμενίας ὁρμώμενος ἐχειροτονήθη πατρι- ἀρχῆς Ἀντιοχείας ³⁴.

A. M. 6244. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἀρθεῖς φρονήματι Κωνσταντίνος ὁ δυσσεβὴς πολλὰ κατὰ τῆς Ἐκκλη-

VARIÆ LECTIONES.

²⁰ δὲ add. ex A. ²¹ fort. μετὰ τῶν, sed vid. p. 454. ²² ὀλόκληροι A. ²³ ἦ καὶ A, εἰ καὶ vulg. αὐτόθι A. ²⁴ ἀναχθ. A, ἀνεχθ. vulg. ²⁵ τοῦ ἔθνους A, τὸ ἔθν. vulg. ²⁶ καὶ ἐκ A f. ²⁷ βασιλεὺς add. ex A. ²⁸ ὄρους A. ²⁹ τὸ αὐτὸ A, τοῦτο vulg. ³⁰ καὶ add. ex A. ³¹ χειρωσάμενοι A, κρατήσαντες vulg. ³² ἐκ add. ex A. ³³ Ἀντιοχείας om. A f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(20) Idem, σῶσαι κατεσύρησαν, ὡς ἐπὶ σημείων D Chalcidica una est. Hæc Syriæ a Ptolemæo e Strabone ascribitur; de reliquis Ortelius.

(21) Ille totidem verbis : Ἦδη δὲ τινες ἔφασαν τὴν γῆν θεάσασθαι ἐπὶ σημείοις δύο βύθιον ἐτέραν ἀναδράσαι. Fabulæ portentum.

(22) Idem, ἡμίονον θήλειαν.

(22') In annum succedentem Leonis coronam re- mittit Nicéphorus : Μετὰ δὲ ταῦτα στέφει Κων- σταντίνος τὸν υἱὸν Λέοντα εἰς βασιλεῖα. Quare vice ἐχομένῳ χρόνῳ, quem scriptum cunctis in codd. observo, mallem τὸ, ἐρχομένῳ, substitui, quo in- dictio quarta nuncreranda Constantini anno 40, prout decimo tertio septima recensetur pag. 359.

(25) Non una urbs Chalcis, neque provincia

(24) *Iis juncti sanguine qui rerum summam ante- tenuerant*, imperio in Saracenos ante potius erant illud interpr., *nuper dominium adeptis*, in eos magis quadret, qui tum rerum summam capessive- rant, ac imperio vitæque Maruam exuerant. Com- paretis.

(25) Leonem imperii corona redimitum nuper- memorantibus verbis hæc alia subnectit Nicapho- rus : Καὶ εὐθὺς κατὰ Σαρακηνῶν ἐκστρατεύει, καὶ γενόμενος κατὰ τὴν Μελετινῶν πόλιν ταύτην πολιορκία εἰλε. Tempore conjungit quæ annis duobus apud Theophanem dissociantur.

σίας καὶ ὀρθοδόξου πίστεως μελετῶν σιλέντια (26), Α καὶ ἑκάστην πόλιν ²⁷ τὸν λαὸν ἐπειθεὶν πρὸς τὸ ἴδιον αὐτοῦ ²⁸ φρόνημα δολίως ἐπισθαι, προδοποιῶν τὴν μέλλουσαν αὐτῷ ἐσεσθαι τελείαν ²⁹ ἀσέβειαν.

A. M. 6245. — Τοῦτω τῷ ἔτει Ἀναστάσιος ὁ ἄν-
 ἱερος τοῦ θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἡγησά-
 μενος τέθνηκεν σὺν τῇ ψυχῇ καὶ τῷ σώματι ³⁰
 οἰκτιρῶν πάθει τῷ λεγομένῳ χορδαφός ³¹. κόπρον
 διὰ στόματος ἐμέσας, ἀξίαν ἔτισε δίκην ὑπὲρ τῆς
 κατὰ Θεοῦ καὶ τοῦ διδασκάλου τολμῆς. Τῷ δ' αὐτῷ
 ἔτει Κωνσταντίνος (28) ὁ δυσσεβὴς κατὰ τῶν ἁγίων
 καὶ σεπτῶν εἰκόνων παράνομον συνέδριον τριακο-
 ῖων τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ ἐπισκόπων συνέλεξεν
 ἐν τῇ τῆς Ἱερείας παλατίῳ, ὡν ἐξηρχεν Θεοδόσιος ὁ
 Ἐφέσου, υἱὸς Ἀψιμάρου, καὶ Πασιλλῆς ὁ Πέργης ·
 οἱ καὶ ἑαυτοὺς τὰ δόξαντα δογματίσαντες, μηδενὸς
 παρόντος ἐκ ³² τῶν καθολικῶν θρόνων (29), Πρώτης,
 φημι, καὶ ³³ Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας καὶ
 Ἱεροσολύμων, ἀπὸ δεκάτης ³⁴ τοῦ Φεβρουαρίου μη-
 νὸς ἀρχάμενοι, διήρκεσαν ἕως ἧ' τοῦ Αὐγούστου τῆς
 αὐτῆς ³⁵ ἡμετέρας. Καθ' ἣν ἐν Βλαχέρναις ἐλθόν-
 τες οἱ τῆς Θεοτόκου πολέμιοι, ἀνῆλθεν Κωνσταντῖ-
 νος ἐν τῷ ἁμῶνι κρατῶν Κωνσταντῖνον μοναχὸν
 ἐπίσκοπον γενόμενον τοῦ Συλαίου, καὶ ἐπευξάμενος
 ἱστῇ μεγάλῃ τῇ φωνῇ· Κωνσταντῖνον οἰκουμένικου
 πατριάρχου πολλὰ τὰ ἔτη. Καὶ τῇ κζ' τοῦ αὐτοῦ ³⁶
 μηνὸς ἀνῆλθεν ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ φόρῳ σὺν Κωνσταν-
 τίνῳ τῷ ἀνιέρῳ προέδρῳ ³⁷ καὶ τοῖς λοιποῖς ἐπισκό-
 ποις, καὶ ἐξεφώνησαν τὴν ἑαυτῶν κακὸν αἵρεσιν
 ἠνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ, ἀναθεματίζαντες Γερμα-
 νὸν τὸν ἁγιώτατον, καὶ Γεώργιον τὸν Κύπριον, καὶ
 Ἰωάννην τὸν Χρυσόρροον Δαμασκηνὸν τὸν Μανσοῦρ,
 ἑτέρας ἁγίους καὶ αἰδεσίμους διδασκάλους.

A per singulas civitates adversus Ecclesiam et ortho-
 doxam fidem coetus et consulta agitari commentus,
 populum ad suam sententiam amplexandam dolose
 pertraxit, et eo pacto viam ipsis ad impietatem,
 quæ summa futura erat, paravit.

A. C. 745. — **359** Hoc anno Anastasius sacrilegus
 throni Cpoleos antistes anima simul et corpore
 mortuus est infelicissimo morbo, qui chordapsus
 dicitur, proprium stereus per os egerens, dignamque
 persolvit univernam suarum in Deum ac præceptorem
 injuriarum. Eodem etiam anno impius Constantinus
 adversus sanctas et venerandas imagines illegiti-
 mum trecentorum triginta et octo episcoporum in
 Hierix palatio coegit conciliabulum, ejus præses
 extitit Theodosius Ephesi episcopus, Apsimari fi-
 lius, et Pastillas Pergensis antistes. Isu privatus suas
 sententias privata auctoritate sancientes nullo catho-
 licarum sedium, Romæ, dico, Alexandriæ, Antiochiæ
 et Hierosolymorum præsentis, a mensis Februsrii die
 decimo facto initio, ad Augusti diem octavum cœ-
 ptis institerunt eadem indictione, qua ad Blacher-
 nas convenientibus istis Deiparæ adversariis, Con-
 stantinus Constantinum monachum, qui Sylæi epi-
 scopus fuerat, manu tenens conscendit ambonem,
 et clara elataque voce votis conceptis bene precat-
 us : Constantino, inquit, œcumenico patriarchæ
 multi anni. Et vicesimo septimo mensis Augusti
 imperator in forum progressus cum sacrilego Con-
 stantino et reliquis episcopis, qui omnes pravam
 suam hæresim coram universo populo promulga-
 verunt, et sanctissimum Germanum, Georgium
 Cyprium, Joannem Chrysorrhœam Mansuris filium,
 viros sanctos et venerandos doctores anathemate
 ferire ausi sunt.

VARIÆ LECTIONES.

²⁶ πόλιν] ποιῶν A : neutrum recte habere videtur. ²⁷ αὐτοῦ add. ex A. ²⁸ τελείως A f. ²⁹ σὺν τῇ ψ.
 καὶ τῷ σ. A, τῇ ψ. σὺν τῷ σ. vulg. ³⁰ χορδαφῶ A f, χορδαφῶ a. ³¹ ἐκ add. ex A. ³² καὶ ante Ἀλεξ.
 add. ex A, item τοῦ ante Αδγ. ³³ δεκάτην : nolui corrigere. ³⁴ τῇ κ' τοῦ α. A. ³⁵ προέδρῳ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(26) Allocutiones ad principes, et ad populum
 esse silentia, habes cum hic, tum supra.

(27) Καθ' ἑκάστην πόλιν, Anast., Reg., etc. Male
 καθ' ἑκάστην πόλιν. Non ita Constantinus urbes
 exhibet in singulis conventus habiturus, sed in una
 urbe, ac CP. conventus ejusmodi quotidie habebat,
 ac quam erat editurus absolutam impietatem (se-
 quenti nimirum anno publica e publico concilia-
 bulo imaginum proscriptione) partiuriebat : qui est
 clarus sensus auctoris. COMBEFIS.

(28) Eadem Nicephoro scripta pag. 42.

(29) Cum nulli universalium sedium vicarii ad-
 essent. Sic enim ego tum omissam particulam ἐκ
 exposuerim, quam omnes codd. repræsentant ; ut
 sit velut ἐκ προσώπου ; tum vocem καθολικῶν, qua
 non fides hic designatur, sed universalis pro pa-
 triarchatus ratione auctoritas ; etsi tum revera
 quatuor illæ sedes rectæ fidei hærebant, una Con-
 stantinopolitana ab ea devia. Eodem argumento
 auctorinvektivæ in Constantinum Cabalinum, tom.
 II Auctarii nostri pseudosynodum istam exagitat :
 Ποῖος πατριάρχης εὐρέθη ἐν αὐτῇ ; Ὁ Πρώτης οὐ
 κατεδέξατο ὑθεῖν ὁ Ἀλεξανδρείας, οὐδ' ὅλως ὁ
 Ἀντιοχείας, οὐδὲ τὸ σύνολον ὁ Ἱεροσολύμων, οὐδὲ

ἄπαξ. Λοιπὸν ποταπὴ ἔστιν αὕτη ἡ σύνοδος πα-
 τριάρχην μὴ ἔχουσα ; Quis in ea patriarcha inventus
 est ? Non sustinuit Romanus antistes ad eam acce-
 dere : Alexandrinus adesse noluit, Antiochenus con-
 ventum sprexit, Hierosolymitanus omnino respuit.
 Nullus adfuit patriarcha. Plura idem auctor in eam
 rem, totamque Constantini, ac parentis Leonis
 historiam, nec non eorum adversus sacras imagi-
 nes tragediam, quæ sunt illustrando Theoph.
 Plura item S. Niceph. luculent illa confutatione
 Copronymianæ hujus synodi ; ac ejus quæ eam con-
 firmavit, pseudosynodi Theophilianæ, quæ exstat
 in Reg. codice. S. Stephanus junior : Qui œcume-
 nicum illud concilium vocari possit, quod nec Ro-
 manus antistes (citra ejus auctoritatem nullo
 modo fieri potest, ut res ecclesiasticæ ad normam
 redigantur) gratum habuit, nec denique Hierosoly-
 mitanus ? Tanta certe Romani antistitis in synodis
 quæ œcumenicæ sint, auctoritas, ut nec Græci
 schismatici post discessionem a Rom. sede, ha-
 bitasque synodos in Ignatii ac Photii causa, ullam
 sibi synodum œcumenicam numerare præsumpse-
 rint. COMBEFIS.

A. C. 746. — *Cyrenos episcopi Constantini annus A primus.*

Hoc anno Muamed, qui Abulabas etiam dictus, moritur, postquam principatu potitus est annos quinque. Abdellaz autem frater ejus in loco blasphemiae eorum dicato Mecha oppido moratur. Is ad Abumuslim, qui in Persia degebat, scribit, ut sibi principatus partem, quae sorte obtigerat, servaret. Hic ex adverso Abdellam filium Ali, Salem vero Syri supremi ducis fratrem principatum sibi procari cognoscens, ac ideo in Persiam, ut eam sibi subjiat, accedere, Persis tamen adversari, et in Syriae incolae 360 propendere, qui etiam cum eo belli societatem inierant, de his certus, Syriae copias in eum conceit, et ad Tyanam consertis invicem manibus, ex contraria parte pluribus occisis, Abusalim victor remansit. Etenim plerique Sclavi erant atque Antiocheni. Abdellaz solus superstes et incolumis, post dies aliquot fidem sibi dari petit ab alio Abdella Muamed fratre, qui e Mecha profectus in Persiam festine properaverat. Hic illum in domo ruinam minante inclusum, fundamentis latenter effodi jussit, interfecit; Abusulim vero adversus Arabes Syriae ferocientem et minas jactantem, utpote qui Maurophorum rebellionem initia jugum excussissent, multosque eorum per Palaestinam, Emesenos agros, et maritima loca sustulissent, et jam arma in illos parantem, exercitus copiis in eum eductis, repressit. Is Abdellaz infensus, cum totis agminibus in interiorem Persiam irrui. Quare metu percussus Abdellaz ipsum verborum lenocinio precumque blanditiis revocavit, ac ipsis etiam imperii sui symbolis exsecranda, virga, inquam, atque sandaliis falsi prophetaz sui Muamed ad eum submissis, ab eo contendens, ut unius saltem diei itinere ad se divertere dignaretur, ut ei tanquam patri debitum grati animi officium persolveret. Ille lenociniis hujusmodi inescatus, equitibus centum millibus secum eductis, ad eum venit, utriusque vero copiis ad invicem conjunctis, propriis ejus, qui vocaverat, manibus interficitur. Turmae autem dissipatae summis susceperunt. Hic fuit Abdellaz imperii ordo.

A. C. 747. — *Arabum ducis Abdellaz annus primus.*

Romae episcopi Pauli annus primus.

A. M. 6246. — *Κωνσταντινουπόλεως επισκόπου Κωνσταντίνου έτος α'.*

Τούτω τῷ έτει Μουαμμέδ, ὁ καὶ Ἀβουλαβάζ, τέθηκεν, κρατήσας έτη ε'. Ἦν δὲ Ἀδδελλάς ⁴⁰ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ (30) εἰς τὸν τόπον τῆς βλασφημίας αὐτῶν τὸ Μάχχαν ⁴¹. Γράφει οὖν πρὸς τὸν Ἀβουμουσλίμ ⁴² ὄντα κατὰ τὴν Περσίδα, φυλάξαι αὐτῷ τὸν τόπον τῆς ἀρχῆς, καθὼς ἐκληρώθη αὐτῷ. Ὁ δὲ μαθὼν Ἀδδελλάξ τὸν υἱὸν Ἀλλί, ἀδελφὸν δὲ Σαλλίμ τοῦ μονοστρατήγου Συρίας, τὴν ἀρχὴν αὐτῷ περιποιούμενον ⁴³, καὶ ἐρχόμενον κρατῆσαι τὴν Περσίδα ⁴⁴, ἐναντιούμενον δὲ τοῖς Πέρσαις, καὶ προσκαίμενον τοῖς τῆς Συρίας, οἱ καὶ συνεμάχουν αὐτῷ, διεγείρας τὰ τῆς Συρίας ⁴⁵ στρατόπεδα, συμβάλλαι αὐτῷ κατὰ τὴν Τυάνην ⁴⁶, καὶ νικήσας αὐτὸν ὁ Ἀβουσαλλίμ πολλοὺς ἔκτεινεν. ^B Ἦσαν γάρ οἱ πλείους Σκλάβοι καὶ Ἀντιοχεῖς (31). Ὁ δὲ Ἀδδελλάς μόνος περισωθεὶς, μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἡτήσατο λόγους λαθεῖν παρὰ τοῦ ἄλλου Ἀδδελλά, τοῦ ἀδελφοῦ Μουαμμέδ, καταλαβόντος· σπουδῇ πολλῇ τὴν Περσικὴν ἐκ τοῦ Μάχχα ⁴⁷ ὄντινα φρουρήσας ἐν οἰκίσκῳ σαθρῷ, καὶ κατορυχθῆναι προστάξας τὰ θεμέλια λάθρα, τοῦτον ἀπέκτεινεν. Τὸν δὲ Ἀβουμουσλίμ μηνιώντα κατὰ τῆς Συρίας Ἀράδων, ὡς ἐπαναστάντων τοῖς Μαυροφόροις, καὶ πολλοὺς κατὰ τὴν Παλαιστίνην καὶ Ἑμεσαν καὶ τὴν ⁴⁸ παραλίαν ἰδόντων, ἐπελθεῖν τε αὐτοῖς μελετώντων ⁴⁹, μετὰ τῶν στρατευμάτων ἐκώλυσεν (32). Ὁ δὲ ὀργισθεὶς τῷ Ἀδδελλά πρὸς τὴν ἐνδοτέραν ⁵⁰ Περσίδα ὥρμησεν σὺν τῷ πλήθει· ὃν δειλίσας σφόδρα μεταστέλλεται ^C αὐτὸν πιθανολογίαις καὶ παρακλήσεσι, καὶ αὐτοῖς δὲ τοῖς μυσarois συμβόλοις ⁵¹ τῆς ἀρχῆς αὐτῶν, φημι δὲ, τῇ βράδῃ καὶ τοῖς σαραλλοῖς τοῦ ψευδοπροφήτου Μουαμμέδ, ἐξαιτῶν ὁδὸν ἡμέρας μίαν ⁵² ἐκκλίναι πρὸς αὐτὸν, ὅπως αὐτῷ τὴν πατρὶ πρόπουσαν εὐχάριστον ἀπονεύμῃ. Ὁ δὲ ἀπατηθεὶς, παραγίνεται σὺν χιλιάζειν ἱππέων ρ', ἐνωθεὶς τε αὐτῷ (33) κτείνεται ὑπ' αὐτοῦ χερσὶν ἰδίας. Οἱ δὲ ὄχλοι σκεδασθέντες αὐθημερὸν ὄχοντο, φιλοτιμίαις οὐκ εὐαριθμήτοις ⁵³ ἐφοδισθέντες. Καὶ οὕτω τὰ τῆς ἀρχῆς τῷ Ἀδδελλά διευθύνεται ⁵⁴.

licet honoribus cumulatae reditum eodem die

A. M. 6247. — *Ἀράδων ἀρχηγού Ἀδδελλάς έτος α'.*

D *Ῥώμης ἐπισκόπου Παύλου έτος α'.*

VARIAE LECTIONES.

⁴⁰ Ἀδδελλά; A (ubique). Ἀδδελλάς vulg. ⁴¹ τὸ Μάχχαν] τὴν M. nig. Par., Τιμάχη vulg., Τιμάχνη om. A. f. ⁴² Βουμουσλίμ f. ⁴³ περιποιούμ. A, παρπ. vulg. ⁴⁴ τῆς Περσίδος A. ⁴⁵ τῆς Συρίας] ὅν αὐτῷ A. ⁴⁶ κατὰ τὴν Τοίθην A. ⁴⁷ Μαχχά A, Μίχχα e f. ⁴⁸ τὴν αἰλ. ex A. ⁴⁹ μελετώντα A, μελετώντας f, μελετώντων vulg. ⁵⁰ ἐνδοτέραν A, δευτέραν vulg. ⁵¹ συμβόλοις A. ⁵² μίαν om. A. ⁵³ οὐκ εὐαρ. A, ἀναρ. vulg. ⁵⁴ τῷ Ἀδδελλά διευθύνεται A, τοῦ Ἀδδελλά διευθύνειν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(30) *Abu-Giafar Abd-alla* vocat Echellensis. Anastasius, *Abdulla*.

(31) Fidei desertores, et μαχαρίζται. Ut Sclavini desererint habes supra pag. 289.

(32) Sic ex Vat. emendatum in Barb. legitque Anast., *atque in eos irruere meditantem, cohibuit eum copiis*. Hic certe unus sensus congruit; ut ita victor Abusulim in Syros-Arabas irruere voluerit, non ut Syri Arabes clade tanta attriti in victores Maurophoros; quod edita ex Reg. et aliis

habent. Idcirco etiam ea repressi conatus injuria in Abdelam exacerbatus, in interiorem Persiam movisse statim narratur; qua in expeditione ejusdem Abdelaz dolo sublati est. *Comperis*.

(33) *Illi unitus*; cum eo ad colloquium admissus, ac cum ei ut summo amercæ dominoque dux ipse minor astitisset, ab eo occiditur propria manibus; dissipatis statim larga munerum exhibitione, quas adduxerat, turmis. Hæc auctoris clara sententia, nonnihil obscurius interpr. expressa. Is.

Τούτῳ τῷ ἔτει Νικήτας ὁ Ἡλιουπόλεως ἀνεθεμα-
τίσθη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας πάσης. Ὁ δὲ βασιλεὺς
Κωνσταντῖνος Σύρους (34) τε καὶ Ἀρμενίους, οὓς
ἤγαγεν ἀπὸ Θεοδοσιουπόλεως καὶ Μελιτινῆς, εἰς
τὴν ⁶⁰ Θράκην μετέκισεν, ἐξ ὧν ἐπλατύνθη ⁶¹ ἡ αἰ-
ρεσις τῶν Παυλικιανῶν (35). Ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τῇ
πόλει, ὀλιγωθέντων τῶν οἰκητόρων αὐτῆς ἐκ τοῦ θα-
νατικοῦ, ἤνεγκεν συμπαμίλους ⁶² ἐκ τῶν νήσων καὶ
Ἑλλάδος καὶ τῶν κατωτικῶν μερῶν, καὶ ἐποίησεν
κατοικῆσαι τὴν πόλιν καὶ κατεπύκνωσεν αὐτήν. Τῷ
δ' αὐτῷ χρόνῳ ἐξήτησαν οἱ Βούλγαροι πάντα (36)
διὰ τὰ κτισθέντα κάστρα (37) καὶ τοῦ βασιλέως
ἀτιμάσαντος τὸν ἀποκρισιάριον αὐτῶν ⁶³, ἐξήλθον
φοσσατικῶς, καὶ ἦλθον ἕως τοῦ Μακροῦ Τείχους,
κατὰ τῆς βασιλίδος πόλεως τὴν ἁρμὴν ποιησάμενοι.
Πολλὴν οὖν ἄλωσιν ἐργασάμενοι καὶ αἰχμαλωσίαν
λαβόντες, ὑπέστρεψαν ἀβλαβεῖς εἰς τὰ ἴδια.

A. M. 6248. — Τούτῳ τῷ ⁶⁴ ἔτει σεισμὸς γέγονεν
κατὰ τὴν Παλαιστίνην καὶ Συρίαν οὗ ⁶⁵ μικρὸς μὲν
Μαρτίῳ ἐννῆτη. Καὶ ἐξωρίσθη Θεόδωρος ὁ πατριάρ-
χης Ἀντιοχείας φθόνῳ τῶν Ἀράβων, διαβληθεὶς ⁶⁶,
οἱ συγχῶς τῷ βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ δηλοποιοῦσι τὰ
τῶν Ἀράβων διὰ γραμμάτων καὶ λοιπὸν ὁ αὐτὸς
Σαλίμ ⁶⁷ ὑπερόριον τίθησιν εἰς τὴν Μωαβίτιν χώραν
πατριδὰ τε αὐτοῦ. Καὶ ἐπέτρεψεν ὁ αὐτὸς Σαλίμ μὴ
κτεῖσθαι νέας ἐκκλησίας, μηδὲ φανῆναι σταυρὸν,
μηδὲ δογματίζειν περὶ πίστεως Χριστιανῶν ⁶⁸ μετὰ
Ἀράβων. Ἐπιστρέψουσιν δὲ κατὰ Ῥωμανίας σὺν
χιλίσσιν π', καὶ ἔλθων εἰς τὴν Καππαδοκίαν ἤκουσεν
Κωνσταντῖνον κατ' αὐτοῦ ὀπλιζόμενον, καὶ φοβηθεὶς
ὑπέστρεψεν ἀπρακτός, μηδὲν λυμηνάμενος· μόνον δὲ
ὀλίγους Ἀρμενίους προσρύντας αὐτῷ λαβὼν ὑπέ-
στρεψεν.

Μετὰ πύκα δόμον ἐδύνει, tantum paucos Armenios sponte ad
ejus castra transeuntes secum ab-

A. M. 6249. — Τούτῳ τῷ ἔτει Ἀβδελλᾶς τὴν φο-
ρολογίαν ἐπέτεινεν Χριστιανῶς, ὥστε ἅπαντας μό-
ταχους τε καὶ ἐγκλείστους καὶ κιονίτας τῷ Θεῷ ⁶⁹
ὑπερσεοῦντας φορολογῆσαι· ἐσφράγισεν δὲ τὰ τῶν

Hoc anno Nicetas Heliopoleos episcopus ab uni-
verso Ecclesiae cœtu anathemate percussus est. Im-
perator autem Constantinus, quos Theodosiopolis et
Militine Syros et Armenios eduxit, in Thraciam
transtulit, quibus Paulicianorum hæresis aucta est.
Urbe pariter tota civibus peste sublatis destituta,
ex insulis, Græcia, et inferioribus aliis regionibus
incolas alios cum integris etiam familiis asporta-
tos, ut eam habitarent, transtulit, atque ita civibus
ut prius refertam ac populosam reddidit. Eodem
etiam anno Bulgari ob nova castra exstructa nova
quoque pacta postulant. Imperatore apocrisiarium
eorum **361** spernente, ipsi ignominiam ulturi, ad
Longum usque murum versus urbem cum exercitu
bene instructo irrumpunt, magnaque strage edita,
et multitudine captivorum abducta, illæsi et inco-
lumes proprias domos repetunt.

A. C. 748. — Hoc anno terræ motus haud levis
in Palestina et Syria contigit mensis Martii die
nono. Theodorus Antiochiæ patriarcha in exilium
deportatus est Arabum invidia, qui frequentioribus
litteris ad imperatorem Constantinum scriptis res
Arabum eum manifestare criminati sunt. Quare
patriarchatus terminis extorrem in provinciam
Moabitidem, quæ fuit ejus patria, transferendum
Salem Arabum dux edixit. Idem novas ecclesias
nuspian instaurari, crucem publice videndam non
exponi, cum Arabibus de Christianorum fidei dog-
matibus neminem disserere lata lege sanxit. Arma-
tis hominum octoginta nullibus in Romaniam ex-
peditionem suscepit. In Cappadociam autem profe-
ctus, ubi Constantinum arma in adversum parare
audivit, metu pulsus, re penitus infecta, nullaue

A. C. 749. — Hoc anno Abdellas imposita Chri-
stianis tributa auxit, adeo ut omnes sive monachi
sive inclusi sive columnicolæ Deo sua vita placiti
vectigales describerentur. Ecclesiarum quoque sa-

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁰ τὴν add. ex A. ⁶¹ ἐπλατύνθη A, ἐπληθύνθη vulg. ⁶² συμπαμίλους A a, συμπαμίλλους vulg. ⁶³ αὐ-
τῶν add. ex A. ⁶⁴ Τούτῳ τῷ A, τῷ δ' αὐτῷ vulg. ⁶⁵ οὐ om. A f. ⁶⁶ διαβλ. A, καὶ διαβλ. vulg. ⁶⁷ Σαλί A.
⁶⁸ Χριστιανῶν A, Χριστιανῶν vulg. ⁶⁹ τῷ Θεῷ A, τοῦς τῷ Θ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(34) Hæc per ἀντίληψιν clarius exposita supe-
rius ad Copronymi istius annum quintum.

(35) Isti loco memorato Syri Monophysitæ dicti.
De illis canon Nicænus 49, in quem Balsamon :
Παυλιανισταὶ λέγονται οἱ Παυλικιανοί, Paulianistæ
sunt Pauliciani. Infra, περὶ δὲ τῶν Παυλιανιστῶν
ἐρώτησις, τίνας εἰσὶ ; De Paulianistis quæsitum est
quidnam essent? subdit, et alii quidem alia dixe-
runt : ego autem in diversis libris inveni, quod
Manichæi Pauliciani dicti sunt a quodam Paulo
Samosatenō, mulieris Manichææ filio, cui nomen
erat Callinice. Samosatensis autem nominatus est,
ut qui Samosatenorum episcopus fuit. Is prædi-
cavit unum esse Deum, qui et Pater, et Filius, et
Spiritus sanctus esse dicitur. Unus enim, inquit,
est Deus ; et Filius ipsius in ipso, quemadmodum
in homine ratio, vel sermo, etc.

(36) Non fœdus, sed ex fœdere inito pactam pe-

cuniam, et annum tributum. Nicephorus, φόρους.
Ita auctor plerisque aliis locis. Vide notam se-
quentem.

(37) Nicephorus pag. 42 : Ταῦτα ἐπιτελεῖ ποιη-
σας Κωνσταντῖνος, ἥρξεν δομεῖσθαι ἐπὶ Θράκης πο-
λισμᾶτα ἐν οἷς οἰκίζει Σύρους καὶ Ἀρμενίους, οὓς
ἐκ τῆς Μελιτιναίων πόλεως, καὶ Θεοδοσίου πόλεως
μετανάστας πεποίηκε, τὰ εἰς τὴν χρεῖαν αὐτοῖς
ἀνήκοντα φιλοτίμως δωρησάμενος. Ταῦτα τοίνυν οἱ
Βούλγαροι, ὡς ἐπολιζόντο θεασάμενοι, φόρους ἤτουν
παρὰ βασιλεῖ δέξασθαι. Exin cum imperatore con-
gressos adverso Marte in fugam conjectos socio-
rum pluribus desideratis in patriam recessisse.
Theophani in contrarium oppositus scripsit. — Ὅ-
novas conditas urbes et oppida : quibus scilicet
habitarent, qui translati fuerant e Syria et Arme-
nia : clarius hæc, pauloque forte diversa S. Ni-
ceph. COMBESIS.

cras penus sigillo suo obseravit, et ad sacra vasa A ἐκκλησιῶν χειρηλαρχεῖα (38), καὶ ἤνεγκαν Ἐδραῖον; distrahenda emptores Hebræos induxit; emerunt πρὸς τὸ πωλῆσαι ⁷⁰ αὐτὰ, καὶ ἠγάρασαν αὐτὰ οἱ ἀπείευσθεροι.

A. C. 750. — Hoc anno Constantinus Scлавinæ provincias ad Macedoniam sitas in servitutem redegit, reliquos vero imperio Romano plane subijci coegit. Eodem quoque anno ex Maurophoris Persis nonnulli facultatibus distractis, depositisque vestibus nudi, consensu ædificiorum incenibus, in capita præcipites se agebant, quo, ut magicæ superstitionis fallacia decepti, et a diabolo potentius occupati rebantur, in cælum promptius evolarent. Cum supernæ illi hæreditati nihil comparabile ac dignum haberent, membris omnibus conterendi in terram gravius dilabebantur. Hujus erroris antesignanos sex numero repertos, quum Berrhœæ, tum in Chalcide, opera Salem Abdellas e medio sustulit.

A. C. 751. — 362 Hoc anno a publicis vectigalium actis conficiendis ad breve temporis spatium Saraceni invidia moti Christianos prohibuerunt, rursus autem necessitate compulsi, quod ipsi numeros et summas scribere non possent, eadem eis reposuerunt in manus, et irruptione in Romaniam facta plures abduxerunt captivos, Paulumque Armeniorum ducem, inito ad Melam cum eo certamine, exercitusque partem non contemnendam, quadraginta duobus viris e Romana ditone spectatissimis, pluribusque aliis compedibus astrictis in captivitatem secum abactis, prostraverunt. Imperator autem C armis in Bulgariam motis, venit ad clusuram Beregaba; at Bulgari obviam facti plurimos ex ejus militibus deleverunt, inter quos Leo patricius et Thracensium dux, alter Leo cursus publici logotheta, et ex confusa plebe non pauci desiderati. Eorum arma acceperunt Bulgari, atque ita Romani cum dedecore redierunt.

A. C. 752. — Hoc anno error in celebrando Paschæ festo admissus est, orthodoxis per orientales tractus mensis Aprilis die sexto, hæreticis autem, quorum id fuit erratum, tertio decimo solemnitatem illam agentibus.

Eodem anno sancti Joannis præcursoris et baptistæ caput ex Antri monasterio in templum ejus

A. M. 6250. — Τούτῳ τῷ ἔτει Κωνσταντῖνος τὰς κατὰ Μακεδονίαν Σκλαβινίας ἡχμαλώτευσεν, καὶ τοὺς λοιποὺς ὑποχειρίους ἐποίησεν. Ἐν αὐτῷ δὲ τῷ χρόνῳ τινὲς ἐκ τῶν Μαυροφόρων Περσῶν τῆς μαγικῆς ὄντας θρησκείας, ἀπάτη τοῦ διαβόλου κρατούμενοι, πωλῆσαντες τὴν ὑπαρξιν αὐτῶν, καὶ γυμνοὶ ἀνελθόντες εἰς τὰ τεῖχη, ἐβρίπτον ἑαυτοὺς, ὥστε πετασθῆναι εἰς τὸν οὐρανὸν, ὡς ἐνόμιζον. Οἱ δὲ μηδὲν ἀξιόλογον τῆς ἐκεῖσε κληρουχίας ἔχοντες, εἰς τὴν ἀνθυπέστρεψον τὰ μέλη συντριβέντες ⁷¹, ὡν τῶν ἐξάρχοντες τῆς πλάνης Ἀβδελλᾶς ἀνείλεν διὰ τοῦ Σαλλίμ κατὰ τὴν Βέρροϊαν (39) καὶ Χαλκίδα ὄντες, ἀριθμὸν ἑξ (40).

A. M. 6251. — Τούτῳ τῷ ἔτει φθόνῳ τοὺς Ἀρμενίους ἐκώλυσαν Ἀραβες ἐκ τῶν δημοσίων χρηματοσίων πρὸς ὀλίγον χρόνον, αὐτοὶ δὲ ⁷² ἀναγκασθέντες ἔγχευον αὐτοῖς τὰ αὐτὰ, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι αὐτοὺς γράφειν τὰς ψήφους, καὶ ἐπιστράτευσαν τὴν Ῥωμανίαν, καὶ ἡχμαλώτευσαν πολλοὺς, καὶ Παῦλον τὸν στρατηγὸν τῶν Ἀρμενίων ⁷³ πολεμήσαντες εἰς τὸν Μέλαν ἀνέβλαν μετὰ πλήθους στρατοῦ καὶ τεσσαράκοντα δύο ἀνδρας ἐπισήμους δεσμίους ἤγαγον, καὶ κεφαλὰς πολλὰς. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπιστράτευσεν τὴν Βουλγαρίαν, καὶ ἐλθὼν εἰς Βερέγαβαν εἰς τὴν κλισοῦραν, ὑπῆντησαν αὐτῷ οἱ Βούλγαροι, καὶ πολλοὶ τῶν αὐτοῦ ἀνείλον, ἐν οἷς καὶ Λέοντα πατρίκιον καὶ στρατηγὸν τῶν Θρακησίων, καὶ Λέοντα ἑτερον λογιθέτην τοῦ δρόμου, καὶ λαὸν πολὺν καὶ ἑλκον τὰ ἄρματα αὐτῶν. Καὶ οὕτως ἀδόξως ὑπέστρεψαν.

A. M. 6252. — Τούτῳ τῷ ἔτει γέγονε πλάνη τῆς Πασχαλίας (41), καὶ οἱ μὲν ὀρθόδοξοι κατὰ τὴν Ἐβραϊκὴν τοῦ Ἀπριλλίου μηνὸς ἐπάσχασαν, οἱ δὲ πεπαινημένοι αἰρετικοὶ τῇ ιγ'.

D

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει μετετέθη ἡ χάρα τοῦ ἁγίου Ἰωάννου (42) τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ ἐκ τῆς μονῆς

VARIAE LECTIONES.

⁷⁰ πλῆρωσαι e f. ⁷¹ συντρ σέντες A, συντριβόντες vulg. ⁷² δὲ add. ex A. ⁷³ Ἀρμενικῶν A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(38) Prima rei fisco vindicandæ actio apud Saracenos, impressum principis est sigillum. Rem ipsam fisco adjudicatam quandoque etiam significat. Textus præsens exemplo sit: Ἐσφράγισεν τὰ τῶν ἐκκλησιῶν χειρηλαρχεῖα Ecclesiarum sacristia (sacristias) sui juris fecit. Qui Turcicos mores norunt, quid τὸ, βουλώνειν, sigillo bullave signare referat, notum habent: etiam Christianus Copronymus exsequitur pag. 369.

(39) Berrhœa hæc Syriæ est, a Chalcide haud dissita, prout fert textus. Hodie Alep.

(40) Sexdecim scripserunt Anastasius et Miscella.

(41) De vago Paschate superius.

(42) Hæc secunda Baptisti capitis inventio et translatio. Prima siquidem, quam Græci memorent, e Palæstina per manus varias ad Spelæum observatur. E Spelæo monasterio, quo urna tel-

τοῦ Σητλαίου εἰς τὸν ναὸν αὐτοῦ κατὰ τὴν Ἑμεση-
νῶν πόλιν (43) περιφανῆ ὄντα, καὶ ἡ κατὰ δασίς (44)
ἐκτίσθη ἐνθα μέχρι τῆς σήμερον (45) ὑπὸ τῶν πι-
πτῶν προσκυνομένη εὐωδία σωματικῇ τε καὶ πνευ-
ματικῇ τιμᾶται, βλύζουσα ⁷⁴ πᾶσι τοῖς πίστει προσ-
τρέχουσι τὰ ⁷⁵ ἰάματα. Καὶ τῷ αὐτῷ ἔτει δοκίτης
ἐδείχθη λαμπρότατος κατὰ τὴν Ἑφάν ἐπὶ δέκα
ἡμέρας καὶ αὖθις πρὸς δύσιν ἡμέρας κα'. Θεό-
δωρος δὲ τις ὀνόματι ⁷⁶ Λιβανίτης Σύρος κατὰ τὴν
περίχωρον Ἡλιουπόλεως τῆς πρὸς ⁷⁷ Λιβανὸν ἐπ-
ανέστη τοῖς Ἀραβί, καὶ πολεμήσας αὐτοῖς, ἔπεσον
ἐξ ἀμφοτέρων πολλοί. Ἐσχάτον δὲ τραπεὶς ἐφυ-
γεν, καὶ οἱ συνόντες αὐτῷ Λιβανίται πάντες ἀν-
ῆρθησαν. Ἐγένοντο δὲ καὶ ⁷⁸ ἐν Ἀφρικῇ ἀκατα-
στασίαι καὶ πόλεμοι, ἡλιακῆς γεγονούας ἐκλείψεως
μηνὶ Αὐγούστῳ πεντεκαίδεκάτῃ, ἡμέρᾳ ἑκτῇ, ὥρᾳ
δεκάτῃ. Ἀνέστησαν δὲ τινες τῶν Μαυροφόρων ἐν τῷ
Δαβεκῷ λέγοντες τὸν υἱὸν τοῦ πρωτοσυμβούλου ⁷⁹
θελόν, ὡς τροφέα αὐτῶν, καὶ ἐξήνεγκαν δόγμα τοιοῦ-
τον. Καὶ εἰσηλθόν οἱ Μαυροφόροι εἰς τὸν οἶκον τῆς
πλάνης (46) αὐτῶν, καὶ ἀπέκτειναν τοὺς κλειδούχους
ὀνόματα ξ' (47). Καὶ ἐξῆλθόν τινες ἐπὶ τὸν Βάσσα-
ρον, καὶ ἡχμαλῶτευσαν πολλοὺς, καὶ χρήματα ἔλα-
βον πολλὰ.

A. M. 6255. — Τοῦτῳ τῷ ἔτει ἐστασίασαν οἱ Κα-
σιῶται ⁸⁰ (48) κατὰ τῶν Μαυροφόρων διὰ γυναῖκας.
Ἐμείναν γὰρ ἐξ αὐτῶν εἰς οἶκον, ἐν ᾧ ἔμενον ἀδελ-

A quod exstat magnificum in urbe Emesa translatum
est. Confessio quoque sacræ reliquæ reponendæ
ædificata est, in qua in hunc usque diem a fidelibus
adoratur, tam corporea, quam spiritali odoris
fragrantia honoratur, et ab illo morborum omnium
medela, velut e perenni fonte, in eos, qui cum fide
accedunt, scaturit. Hoc insuper anno cometa tra-
bis in morem fulgidissimus ad orientalem cœli pla-
gam dies continuos decem, et ad occidentalem rur-
sum dies viginti et unum visus est. Theodorus
autem quidam e monte Libano Syras in Heliopo-
leos regione, quæ Libano adjacet, in Arabes rebel-
lavit, et manibus cum eo consertis multi ex utraque
parte desiderati, tandem ejus acie fusa in fugam
versus est, quique illum sequebantur Libanitæ om-
nes occisi. Tumultus quoque per Africam exorti
apparente solis defectu mensis Augusti die decimo
quintò, feria sexta, hora diei decima. Porro qui-
dam ex Maurophoris Dabeci emersere, qui pro-
tosymbuli filium, quod eorum nutritium ageret,
Deum esse **363** prædicarent. In hanc quoque
mentem promulgavere dogma. Maurophori subinde
in fanum errori suo dicatum ingressi ædituos nu-
mero sexaginta mactaverunt. Quidam autem Ba-
srasum profecti, plerisque in captivitate abactis,
ipsi opes innumeras abstulerunt.

A. C. 755. — Hoc anno Casiotæ in Maurophoros
tumultuati sunt feminarum causa. In domo etenim,
in qua tres fratres habitabant, ex illis nonnulli

VARIE LECTIONES.

⁷⁴ βλύζουσα — ἰάματα om. f. ⁷⁵ τὰ add. ex A. ⁷⁶ ὀνόματι add. ex A. ⁷⁷ τῆς πρὸς A, τὴν ἐπὶ vulg.
⁷⁸ καὶ ante ἐν add. ex A. ⁷⁹ πρωτοσυμβούλου A, πρωτοσυμβόλου vulg. ⁸⁰ post Κασιῶται e f hæc insē-
runt : καὶ ὁ φασιν Ἀραβες καλοῦσιν υἱοὶ τοῦ Κατῆ ὡς γενεαλογοῦνται.

JAC. GOARI NOTÆ.

ture condita latebat, Emesam in templum Baptistæ
nomini dicatum secundo translatus : Emesa de-
nique et Comanis CP. deportatus. Primam una
cum secunda translationem Græci, teste Gene-
brardi brevissimo Menologio Februarii die 24, po-
stremam Maii 25 celebrant. Menæum utroque die
legendum, disertissimum de Prodromi capite præ-
tatum c. v. Caroli du Fresne Ambianensis præ-
sistolantibus. — De Græcorum tota traditione circa
S. Joannis caput, ejusque triplicem inventionem
docte brevi proditura v. cl. Caroli Du Fresne Am-
bianensis lucubratio, patri Goari audita et exspe-
ctata, mihi etiam auctoris humanitate, qualem sere
digessit, visa, nec sine voluptate lecta. Ad calcem
exstabant, quos mihi tractatus eminentissimi cardi-
nalis Mazarini in eam rem luculentos bibliotheca
suggererat : in quibus præcipuus qui tertiam
Comanis Constantinopolin inventionem ac trans-
lationem sacri pignoris Ignatio patriarcha, Mi-
chaeleque et Theodora AA. auctoris æqualis stylo
gravi enarrat, necdum juris factus publici; cujus
etiam Romæ penes doctissimum ac amicissimum
Leonem Allatum exemplar exstat. COMBESIS.

(43) In qua erat Spelæi monasterium.

(44) Confessionem sub altari ad Romanarum
instar expono : κτισθεῖσα quippe legitur : ideoque
sub terra calce lapidibus ædificio revincta, quod
leonomachorum temporibus ex pag. 570 etiam
sacræ reliquæ sævissimam paterentur persecutio-
nem Translationis tertiæ officium Maii 25 caput

C urna repositum terraque opertum tunc demum in
lucem erutum, et ornatum argento, frequentibus
modulis decantat, alias quid hæc κατὰ δασίς, quæ
Anastasio descensus, mihi ignota.

(45) Ad Theophanis adhuc tempora, quo transla-
tio eadem peracta, si fides coætaneo non denegatur
historico : auctor Menæi translationem istam ad
Valentiniani junioris ætatem revocantis deceptus
est.

(46) In templum Mechæ. — Nihil cogit ut ipsum
Mechæ templum cum P. Goar intelligamus; nisi
Dabecum ipsa Mechæ esset, quod non facile suadeat.
Satis enim auctor hæc omnia in eo oppido, ejus-
que meschita factum indicat; nec in Arabia, ubi
Mechæ, sed in Perside, cujus Maurophori populi,
ac apud quos Abdelas jam imperaret, extincto
Maruam, ac superiorem Arabum imperio : qui ipse
protosymbulus sit, cujus ita filium desipientes
Maurophori adulationis excessu deum sibi sanxe-
runt. Ita sane p. 407 invenias Aaronem Arabum
supremum ducem extruxisse Tyanae οἶκον τῆς
βλασφημίας αὐτοῦ - nempe meschitam unam, uti
ubique solent in urbibus quas suæ faciunt ditionis;
nisi in eum usum Christiana templa commutant,
uti factum CP. et supra Damasci, etc. COMBESIS.

(47) Ut nomine dignoscitur persona, ita vox ἑνο-
μα, vel ὀνομάτος, personam refert. Hinc recentia-
ribus usitata dicendi genera, δέκα ὀνόματοι, decem
personæ : ποσὰ εἶδες ὀνόματα; quot vidisti personas?

(48) Qui nuper Caisini dicti pag. 356.

mansionem habentes conjuges eorum in illiciti concubitus coenam voluerunt demergere. Exciti vero fratres illi tres morte eis illata injuriam ultimi sunt, et terra cæsa corpora occultaverunt, et in unum collecti reliquos pariter dederunt neci. Salem vero missis insidiose militibus, impetuque in eos facto, cunctos in potestatem accepit, et fratres quidem illos tres laqueo, plurimos alios ferro confecit. Porro die solemnitate paschali dicato Christiana plebe in coetum collecta, Salem ille communem et præcipuam ecclesiam ingressus est, metropolitam vero sacris altaribus astantem, et elata voce exclamantem : *Populus tuus te precatur, et te rogat*, corripui jussit, et in carcerem detrudi, alio interim sacerdote ad sanctam synaxim complendam suffecto, ex quo timor ingens in omnium animis excitatus. Ac nisi innata morum urbanitate et humili oratione ferocientem principem metropolitam demulsisset, magnum prorsus malum ea occasione committeretur. Is porro erat beatus Anastasius.

Eodem etiam anno Constantinus persecutor Andream venerabilem monachum (r), Calybitem dictum, ad Blachernas habitantem verberibus contusum, quod ejus impietatem, eo Valente juniore et Juliano vocitato, arguisset, in sancti Mamantis circo ad Blachernas interfecit, ejus autem corpus in maris fluentum projici jusserat, sed Andree sorores ipsum efferentes in Leucadii emporio sepulture mandarunt.

A. C. 754. — *Romæ episcopi Constantini annus primus.*

Hoc anno cometa trabis instar ad orientem visus. Fætima filius e vivis sublatus. Bulgari seditione mota, propriis dominis continuata unius stirpis serie potestatem hucusque adeptis illata cæde 364 C rejectis, malignæ mentis hominem nomine Teletsim annos triginta natum sibi ducem præfocerunt. Multi propterea Slavi patria excedentes, ad imperatorem ultro se contulere, quos ille Artanam incolere constituit. Mensis autem Junii die decimo septimo his millium chelandiorum equos duodecim per singula vehementi classe per Euxinum Pontum missa, imperator Thraciam versus perrexit. Teletsim terra marique adversum se paratam audiens,

Α φοί τρεῖς, καὶ ἠθέλησαν τὰς γυναῖκας αὐτῶν πονεῖται (49)· ἐγερθέντες δὲ οἱ τρεῖς ἀδελφοί, ἀπέκτειναν καὶ ἔχωσαν αὐτούς. Οἱ δὲ συναχθέντες, ἀπέκτειναν καὶ τοὺς λοιπούς. Καὶ πῆψας ὁ Σαλλίμ⁵¹ (50) τὰ στρατεύματα διὰ δόλου, ἤλθον ἀνωθεν αὐτῶν. Καὶ πιάσαντες αὐτοὺς ἐφύρκισαν τοὺς τρεῖς ἀδελφοὺς, καὶ πολλοὺς ἀπέκτειναν. Καὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ Πάσχα εἰσῆλθεν⁵² ἐν τῇ ἀγίᾳ συνάξει εἰς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν, καὶ τοῦ μητροπολίτου παρισταμένου καὶ ἐκφωνήσαντος τὸ, Ὁ γὰρ λαὸς σου⁵³ διωσπεῖ σε, καὶ ἰκετεύει σε, ἐξήνεγκαν αὐτὸν, καὶ ἀπέκλεισαν ἐν φυλακῇ, καὶ ἄλλος ἐπλήρωσε τὴν ἀγίαν σύναξιν· καὶ ἐγένετο φόβος μέγας, καὶ εἰ μὴ ὁ μητροπολίτης κατεπράυνεν αὐτὸν ἡοικίᾳ καὶ ταπεινοῖς λόγοις, κακὸν μέγα ἂν ἀπεταλέσθῃ τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ. Ἦν δὲ ὁ μακάριος⁵⁴ Ἀναστάσιος.

Γῶ δ' αὐτῷ ἔτει Κωνσταντῖνος ὁ διώκτης Ἀνδρίαν τὸν ἀοιδὸν μοναχόν, τὸν λεγόμενον Καλιδίτην, ἐν Βλαχέρναις διὰ μαστίγων ἐν τῷ ἱππικῷ τοῦ Ἀγίου Μάμαντος ἀπέκτεινεν ἐλέγχοντα αὐτοῦ τὴν ἀσέβειαν, Οὐάλεντα⁵⁵ νέον καὶ Ἰουλιανὸν ἀποκαλοῦντα αὐτόν· ὃν καὶ ἐν τῷ βρέματι ριφῆναι προσέταξεν, εἰ μὴ αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ τοῦτον ἀρπάσασαι ἐν τῷ ἐμπορίῳ τῶν Λευκαδίου⁵⁶ ἔθαψαν.

A. M. 6254. — *Ῥώμης ἐπισκόπου Κωνσταντίνου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐφάνη δεκίτης κατὰ τὴν Ἐφάν· καὶ ἀνηρίθῃ ὁ ὕψος τῆς Φατίμας (51). Οἱ δὲ Βούλγαροι ἐπαναστάντες ἐφόνευσαν τοὺς κυρίους αὐτῶν τοὺς ἀπὸ σιρῆς καταγομένους (52), καὶ ἔστησαν ἄνδρα κακόφρονα, ὀνόματι Τελέτζην⁵³ (53), ἐτῶν ὑπάρχοντα λ'. Σκλάβων δὲ⁵⁴ πολλῶν ἐκφυγόντων (54), προσεβρύησαν τῷ βασιλεῖ, οὗς κατέστησεν ἐπὶ τὸν Ἀρτάναν (55). Τῇ δὲ εἴς τοῦ Ἰουνίου μηνὸς ἐξῆλθεν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν Θράκην ἀποστελλας καὶ πλώμιον ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἕως δισηλίων χελανδίων⁵⁶ (56) ἐπιφορομένων ἀνὰ ἰβ' ἔτησαν. Ὁ δὲ Τελέτζης ἀκούσας τὴν διὰ γῆς καὶ θαλάσσης κατ' αὐτοῦ κίνησιν, λαβὼν εἰς συμμαχίαν ἐκ τῶν προσεταραχειμένων

VARIÆ LECTIONES.

⁵¹ ὁ Σ:λλίμ] ὁ Ἐλιχος Α. ⁵² εἰσῆλθον Α. ⁵³ καὶ ἡ ἐκκλησία σου add. Α f. post λαὸς σου, διωσπεῖ σε omi. Α f. ⁵⁴ ὁ μακαριώτατος Α. ⁵⁵ Οὐάλ. Α, καὶ Οὐάλ. vulg. ⁵⁶ Λευκαδίου f. Τελετζην Α. ⁵⁷ Τελετζην vulg. ⁵⁸ Σκλάβων δὲ] hinc usque ad p. 670, 42. κατὰ Θεοῦ lacuna intercedit in Α. ⁵⁹ ἕως ὀκτακοσίων χελ. α.

JAC. GOARI NOTÆ.

(49) Ut in profundum, ita in coenam stupri mulierem demergere. Anastasius, in pelagus jacere exposuit.

(50) Peyr. ὁ Ἐλιχος. Anast. etiam, Selichus. Coma.

(51) Ex posteris Phatimæ Mahometi filia non ignobilis dux : de Phatemitis Constantinus Porphyrogeneta *De adm. imperii* cap. 13.

(52) Anastasius interpretatur, ad se in iram derivatos. Magis proprie et verius, per seriem filii patrum loco substitutis derivatos. Nicephori igitur lectio omnino vitiosa est, τοὺς μὲν ἐκ Σηρῶν τὴν κυρίαν τὴν ἐπ' αὐτοὺς κειτμήνους κτείνουσιν·

D *Xerensibus, quorum in dominatu erant, interfectis. Repone, τοὺς μὲν ἐκ Σιρῶν, legitimis hæreditibus successione ordine dominatum adeptis, etc.*

(53) Nicephorus, Τελέστιον, vocal.

(54) Ἀχρι καὶ εἰς ἀριθμὸν ὀκτὼ καὶ διακοσίας χιλιάδας, quorum numerus ad octo et ducenta millia pervenisse dicitur. Niceph.

(55) Πρὸς τὸν ποταμὸν, ὃς Ἀρτάναν καλεῖται. Idem.

(56) E quibus octingentæ hippagoga. Nicephorus. Barb. codex legit, ὡ χελανδίων.

ἐθνῶν χιλιάδας κ' ⁸⁰, καὶ τούτους εἰς τὰ ὄχορῶματα Ἀσθίας, ἡσφαλίσατο ἑαυτὸν. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐλθὼν ἰππικευσεν εἰς τὸν κάμπον Ἀγγιάλου· καὶ τῇ λ' τοῦ Ἰουνίου μηνὸς τῆς α' ἰνδικτιῶνος (57), ἡμέρα ε', ἐφάνη Τελέτης μετὰ πληθύνους ἐθνῶν ἐρχόμενος, καὶ συμβαλόντες πόλεμον κόπτουσιν ἀλλήλους ἐπὶ πολὺ, καὶ τραπεῖς Τελέτης ἔφυγεν. Ἐκράτησε δὲ ἡ μάχη ἀπὸ ὥρας ε' (58) ἕως ὅψε, καὶ πολλὰ πλήθη Βουλγάρων ἀνελώθησαν, πολλοὶ δὲ ἐχειρώθησαν, ἄλλοι δὲ καὶ προσεβρόντησαν. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀρθεὶς ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ νίκῃ, ἐθροιάμειυσεν ταύτην ἐπὶ τῆς πόλεως, ἀρματωμένους σὺν τῷ στρατῷ εἰσελθόν, εὐφημούμενος ὑπὸ τῶν δῆμων καὶ ξυλοπανδοῦροις σύρων τοὺς χειρῶντας Βουλγάρους, οὓς ἐξώθεν τῆς Χρυστῆς πόρτης ἀποτμηθῆναι ἐκέλευσεν ὑπὸ τῶν πολιτῶν. Τὸν δὲ Τελέτην στασιάζαντες οἱ Βούλγαροι ἀπέκτειναν σὺν τοῖς ἀρχουσιν αὐτοῦ, καὶ ἔστησαν Σαβῖνον γαμβρὸν ὄντα Κορμεσίου τοῦ πάλαι κυρίου αὐτῶν. Τοῦ δὲ Σαβῖνου εὐθέως ἀποστείλαντος πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ζητοῦντος ποιῆσαι εἰρήνην, κομμένδον ⁸¹ ποιήσαντες οἱ Βούλγαροι ἀντέστησαν τῷ Σαβῖνῳ στεβρῶς, λέγοντες, ὅτι Διὰ σοῦ Βουλγαρία μέλλει δουλοῦσθαι τοῖς Ῥωμαίοις. Στάσεις δὲ γενομένης, φεύγει Σαβῖνος ἐν τῷ κάστρῳ Μεσημβρίας, καὶ προσεβρόντη τῷ βασιλεῖ. Ἔστησαν δὲ οἱ Βούλγαροι ἕτερον κύριον ὀνόματι Παγανόν (59).

praesidium fuga se subducit, et inde ad imperatorem vicinarum nationum viginti millibus in auxilium

accitis et per munita loca distributis, ipse praesidio se inclusit. Imperator vero in Anchiali agris castrametatus est. Porro Junii die trigesimo, indictione prima, feria hebdomadis quinta, Teletses cum numerosa auxiliatorum multitudine progredi tandem visus est, consertaque pugna, mutua utriusque partis caedes ingens edita, fuscisque demum Teletsis copiis ipse fugam arripuit. Duravitque pugna ab hora quinta usque ad vesperam, et maximus Bulgarorum numerus certamine illo deletus, multi capti, alii ultro ad Romanos defecerunt. Imperator prospero victoriae successu elatus, armis omnibus cum toto exercitu instructus, urbem triumphum ducens ingressus est, laetisque totius civitatis vocibus exceptus, Bulgaros bello captos xylopanduris vinctos in eam invexit, eosque demum extra Chrysen portam a civibus capite truncari jussit. Bulgari autem seditione in Teletsem mota ipsum ac cunctos ejus procures dederunt neci, Sabinum vero Cornesii quondam principis generum constituerunt ducem. Cum vero Sabinus legatos de pace ad imperatorem confestim destinasset, Bulgari comitiis habitis Sabinum pertinaciter se opposuerunt, clamantes: *Bulgaria tui causa Romanorum potestati subjicienda est*. Aucto demum tumultu, Sabinus in Mesembriae se confert. Aliam vero dominum nomine Paganum Bulgari creaverunt.

A. M. 6255. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἀντήρην οἱ τῆς ἐρήμου καὶ τοῦ Βαραθῶν ⁸² (60) τῷ Ἀβδελῶ δὺο ἀδελφοί, οὓς ἀποστείλας ἀνέειλεν σὺν χιλιάσιν ὀγδοήκοντα στρατοῦ. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἐξηλθόν Τοῦρκοι ἐκ τῶν Κασπίων πυλῶν, καὶ ἀνέειλον πολλοὺς εἰς Ἀρμενίαν, καὶ ἔλαβον αἰχμαλωσίαν πολλήν, καὶ ὑπέστρεψαν. Κοσμάς δὲ τις ἐπίσκοπος Ἐπιφανείας τῆς κατὰ Ἀπάμειαν τῆς Συρίας, Κωμανίτης ἐπιλεγόμενος, τῶν πολιτῶν Ἐπιφανείας πρὸς Θεόδωρον πατριάρχην Ἀντιοχείας (61) ἐγκλησιν ποιησαμένων κατὰ τοῦ αὐτοῦ Κοσμά περὶ μειώσεως ἱερῶν, καὶ αὐτοῦ μὴ δυναμένου ταῦτα συστήσαι, ἀπέστη τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, καὶ ὁμόφωνος τῆς αἰρέσεως Κωνσταντίνου κατὰ τῶν ἁγίων εἰκόνων γέγονεν. Ὁν κοινῇ γνώμῃ Θεόδωρος ὁ πατριάρχης Ἀντιοχείας, καὶ Θεόδωρος ὁ Ἱεροσολύμων, καὶ Κοσμάς ὁ Ἀλεξανδρείας σὺν τοῖς ὑπ' αὐτοὺς ἐπισκόποις τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου ὁμοφρόνως ἀνεθεμάτισαν, ἕκαστος κατὰ τὴν ἑαυτοῦ πόλιν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἀπ' ἀρχῆς τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς γέγονεν κρύος μέγα καὶ πικρότατον, οὐ κατὰ τὴν ἡμετέραν γῆν μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν Ἀνατολήν

A. C. 755. — Hoc anno habitatores deserti Barathonisque incolae fratres duo in Abdellam rebellionem excitaverunt, quos ille misso exercitu cum copiarum octoginta millibus exstinxit. Hoc eodem anno Turci Caspiis portis egressi, plurimis per Armeniam occisis, captivorum collegerunt turmas, et domos repetierunt. Porro quidam Epiphaniae, quae ad Apameam Syriae posita est, episcopus, cognomento Comanites, Epiphaniae civibus, quod sacra vasa distraxisset, apud Theodorum Antiochiae patriarcham **365** accusationem passus, pretium eorum restituendi impotens, rectae fidei desertor factus, in Constantini sententiam adversus sanctas imagines excitatam ipse contrariae conscius transiit. Eum communibus calculis Theodorus Antiochiae, Theodorus alter Hierosolymorum, Cosmas Alexandriae patriarchae cum suffraganeis episcopis die sanctae Pentecostes sacrosancti Evangelii lectione peracta, in propria sede singuli concordibus animis ac vocibus anathemati subjecere.

Eodem pariter anno a mensis Octobris exordio frigus ingens et asperrimum non in hac modo regione, sed et per Orientem, Septentrionem et Occi-

VARIAE LECTIONES.

⁸⁰ κ' κς' a, ε' f. ⁸¹ fort. κομμέντον cfr. p. 262. ⁸² Βαραθῶν f.

JAC. GOARI NOTAE.

(57) Conclinit Nicephorus, ταῦτα κατεπράττετο κατὰ τὴν πρώτην ἰνδικτιῶνα.

(58) Ab exortu sole.

(59) Nicephorus, Βαζανόν.

(60) Barb. Βαραθῶν, qui forsitan pag. 363 Βάρα-

σος, Βαφρασος apud Anastasium.

(61) Patriarcham nomine Theodorum ante annos sex in exilium ejectum legimus. An ita sedi restitutus, ut hoc anno Cosmam anathemate percutere potuerit?

dentis plagam incubuit, adeo ut in borealibus ponti A maritimis mare ad centum millia in longum, in profundum vero cubitos triginta præ frigore in lapidis duritiem concreverit, quod etiam in toto illo terrarum tractu, qui a Zecchia usque ad Danubium et Cuphem fluvium et Damastrim et Danaprim et Necrophylas reliquumque littus usque ad Mesembriam et Mediam interjacet, obtinuit. Hujusmodi vero glacies copiosa deinde nive cooperta ad alios viginti cubitos excrevit, adeo ut mare solidæ continenti quam simillimum, ad Chazarizæ, Bulgarizæ, cæterarumque nationum adjacentium sinectutum iter hominum animaliumque cum silvestrium tum domesticorum pedibus præbuerit. Indictionis autem secundæ mense Februario, glacies hujusmodi Dei jussu in multa ac varia frusta montium speciem referentia disrupta est, quæ ventorum vi ad Daphnusiæ et Hierum delata, inde per ponti fauces in urbem delata et ad Propontidis terminos, insularum et Abydi maritimas omnes oras, cujus de visu testes exstitimus, implevit. In unum quippe illius fragmentum quasi triginta ætatis ejusdem juvenes ludibundi ascendimus. Erant autem in fragmentis istis congesta ferarum domesticorumque animalium cadavera. A Sophianorum sane portu ad urbem usque, et a Chrysopoli usque ad Saneti Mamantis et Galatzæ littus qui voluisset sicco pede et absque difficultate velut per solidam terram gradiebatur. Unum porro ex istis ad acropoleos scalam allisum eam confregit. Aliud horrendum certe ac ingens ad murum cum impetu appellens, adeo valide concussit, ut commotionis tremorem, qui interius habitabant, experirentur. Illud demum in tres discissum partes a Manganis ad Bosphorum urbem circumcinxit, cum alioquin ejus esset magnitudinis quæ urbis muros superaret. Cuncti autem urbis incolæ cum viri tum mulieres tum infantes spectaculis istiusmodi diutissime delecti, mox in gemitus 366 et lacrymas soluti domos repetebant, quid vero de istis sentirent, prorsus ambigebant. Ejusdem quoque anni mense Martio stellæ crebro quasi e cælo decidere visæ sunt, adeo ut cuncti portentorum hujusmodi spectatores effecti sæculi præsentis consummationem advenisse conjectarent. Siccitas subinde et ventorum ariditas

καὶ Ἄρκτον καὶ Δύσιν, ὥστε τὴν ἀρκτὺν τοῦ πόντου παραλίαν ἐπὶ ἑκατὸν μίλια τὸ πέλαιος ἀπολιθωθῆναι ἐκ τοῦ κρύους ἐπὶ τριάκοντα πῆχεις τὸ βάθος, καὶ ἀπὸ Ζηκχίας μέχρι τοῦ Δανουβίου καὶ τοῦ Κούφη ποταμοῦ καὶ τοῦ Δάμαστρί τε καὶ Δάναπρι καὶ τῶν Νεκροπύλων καὶ τῆς λοιπῆς ἀκτῆς μέχρι Μεσημβρίας καὶ Μηδείας (62) ὁμοία πεπονθότων. Τοῦ δὲ τοιοῦτου πάγου ἐπιχειρηθέντος· ἡ ἕξ ἡθ' ἐπ' ἄλλας εἰκοσι πῆχεις, ὥστε συμφορῶσθαι τὴν θάλατταν τῇ ξηρᾷ, καὶ παροβατεῖσθαι ὑπερθεῖν τοῦ κρύους ἀπὸ τε Χαζαρίας, Βουλγαρίας καὶ τῶν λοιπῶν παρακειμένων ἰθύνων, παρὰ τε ἀνθρώπων ἀγρίων τε καὶ ἡμέρων ζώων. Τῷ δὲ Φεβρουαρίῳ μηνὶ τῆς δ' Ἰνδικτιῶνος (63) τοῦ τοιοῦτου πάγου κατὰ θεοῦ κέλυσιν εἰς πλείστα καὶ διάφορα ὁροφανῇ τμήματα διαιρεθέντος, καὶ τῇ τῶν ἀνέμων βίᾳ ἐπὶ Δαφνουσίαν καὶ τὸ Ἱερὸν κατενεχθέντος⁶⁶, οὕτω διὰ τοῦ Στενοῦ ἐπὶ τὴν πόλιν ἐφθασαν μέχρι τῆς Προποντίδος καὶ τῶν νήσιων καὶ Ἀθύδου πᾶσαν τὴν παραλίαν ἀκτὴν ἐπλήρωσαν, ὧν αὐτόπται καὶ⁶⁷ ἡμεῖς γαρόναμεν ἐπιδόντες ἐπὶ ἐνὸς αὐτῶν οὖν καὶ τισὶν ὁμηλικίς⁶⁸ ἂν, καὶ παίζοντες ἐπάνω αὐτοῦ. Εἶχον δὲ καὶ ζῶα ἀγρία τε καὶ ἡμέρα τεθνεῶτα. Πᾶς δὲ ὁ βουλόμενος φθὲ Σοφιανῶν ἕως τῆς πόλεως, καὶ ἀπὸ τῆς Χρυσοπόλεως ἕως τοῦ Ἀγίου Μάμαντος, καὶ τῶν Γαλάττου ἀκωλύτως⁶⁹ διὰ ξηρᾶς ἐδᾶδιζον. Ἐν δὲ ἐξ αὐτῶν προσραγὲν τῇ τῆς ἀκροπόλεως σκάλα συνέτριψεν αὐτήν. Ἐτερον δὲ παρμέγεθες τῷ τείχει προσραγὲν, τοῦτο μέγαλως ἐδόνησεν, ὥς καὶ τοὺς ἐνδοθεν οἴκους⁷⁰ συμμετασχεῖν τοῦ σάλου. Εἰς τρία δὲ διαβραγὲν διέζωσεν⁷¹ τὴν πόλιν (64) ἀπὸ τῶν Μαγγάνων ἕως τοῦ Βασίλειου, οὗτινος τὸ ὕψος ὑπερείχεν τῆς πόλεως⁷²· τὰ τείχη πάντες δὲ οἱ τῆς πόλεως ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες καὶ παῖδες⁷³ ἀδιαλείπτως τῇ θείᾳ τούτων προσεκαρτέρουν καὶ μετὰ θρήνων καὶ θαυμάσιων οἰκῶν ἀνεκαμπτον, ἀπορούντες τί εἰπεῖν πρὸς τοῦτο. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει μηνὶ Μαρτίῳ ἀστέρεις ἀθρόως⁷⁴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πίπτοντες (65) ὥφθησαν, ὥς πάντας τοὺς ὁρῶντας τὴν τοῦ παρόντος αἰῶνος ὑπολαμβάνειν εἶναι συντέλειαν· αὐχμὸς τε πολὺς γέγονεν, ὥς ξηρανοῦσθαι καὶ πηγὰς. Ἀγαθὸν δὲ ὁ βασιλεὺς τὸν πατριάρχην λέγει αὐτῷ· Ἄρτι τί ἡμῶς βλάπτει, ἐὰν λέγωμεν⁷⁵ τὴν Θεοτόκον Χριστοτόκον; Ὁ δὲ περιπετυξάμενος αὐτὸν λέγει· Ἐλέησον, θεοποιτα, μηδὲ εἰς ἐννοιά σου ἔλθῃ οὗτος· ὁ λόγος· οὐχ ὁρᾷς

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁶ κατενεχθέντος A, διενεχθ. vulg. ⁶⁷ καὶ add. ex A. ⁶⁸ ὁμηλικίς A f, ὁμηλικίην vulg. ⁶⁹ ἀκωλύτως A, ἀκωλύτος vulg. ⁷⁰ οἴκους A, οἰκοῦντας vulg. ⁷¹ διέζωσεν A, καὶ ἐζώσεν vulg. ⁷² prius τῆς πόλεως om. A f. ⁷³ καὶ παῖδες add. ex A. ⁷⁴ ἀθρόως add. ex A. ⁷⁵ λέγωμεν A, λέγομεν vulg. ⁷⁶ οὗτος A, οὕτως vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(62) Ita Nicephorus. Anastasius, *Mediam*. Miscellæ, *Mæsia* vel *Mysia* placet.

(63) Τῆς β' Ἰνδικτιῶνος, legendum: vel hæc in annum tertium differenda. Mss. quippe codices Pal. et Peyrez. consonant cum Regio. Barberinum correcte et dilucide τῆς δαυτέρας exhibet, cui Anastasius et *Miscella* consentiunt.

(64) Τὴν ἀκρόπολιν cum Nicephoro lubentior lego. Mangana quippe machinarum condendarum locus et armamentarium ab acropoli non longe distabat.

Orig. CP. de portentosis hujus glaciei tempore. Nicephorus post Constantini in Bulgaros irruptionem primam anno ejusdem quinto supra decimum eam accidisse narrans, a Theopanis calculo longe se dissidere testatur.

(65) Ante Anastasii patriarchæ mortem anno Copronymi 13 relatum simile portentum, tantum idem non intelligat, accidisse narrat Nicephorus pag. 43.

ἔσα στηλιτεύεται καὶ ἀναθεματίζεται Νεστόριος ὁ πᾶσης τῆς Ἐκκλησίας; Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς εἶπεν· Ἐγὼ μαθεῖν θέλω ἡρώτητα· ἕως δὲ σοῦ ὁ λόγος.

rem complexus: *Miserere, domine, inquit, nec mentem tuam cogitatus huiusmodi unquam subeat. Annon vides quam diffamatus et execrandus per universam Ecclesiam habetur Nestorius? Ad hæc imperator, Discendi cupidus, ait, quæstionem proposui, apud te secretum hoc nulli revelandum permaneat.*

A. M. 6256. — Τοῦτω τῷ ἔτει ἐπὶ ἡλίου ^α πάλιν οἱ Τοῦρκοι ἐπὶ τὰς Κασπίας πύλας καὶ εἰς Ἰδηρίαν, καὶ πολεμήσαντες μετὰ τῶν Ἀράβων, καὶ ἐξ ἀμφοτέρων ἀπώλοντο πολλοί. Ὁ δὲ Ἀβδελλᾶς πανουργίᾳ τοιαύτῃ καθέλει τῆς ἀρχῆς τὸν Ἰσά, εἰς ὃν, ὡς ἀνωτέρω εἰρήται, ὁ τρίτος κληρὸς τοῦ κρατεῖν μετ' αὐτὸν ἔπασεν. Κεφαλαιούμενον γὰρ ἡμικρανικῶς αὐτὸν ὀρών, καὶ σκοτοματικῶς πληρούμενον, πείθει θεραπευθῆσθαι μέλλειν, εἰ ταῖς ῥίσιν (66) ἐμψυθηῖ παρμικῶ τινι ἐνσκευαζομένῳ ^β τῷ αὐτοῦ ἱατρῷ, Μωσῇ τινι τοῦνομα, διακόνῳ τῆς Ἀντιοχείας ἐκκλησίας· ὃν ἤδη ὠρεαῖς ἦν πεπεικῶς ὀριμύτατον κατασκευάσαι φάρμακον, μετὰ τοῦ καὶ νεκρῶδες εἶναι σφόδρα. Καὶ ὁ πεισθεὶς ὁ αὐτὸς Ἰσάβιν ^γ Μουσῇ τῷ Ἀβδελλᾷ, καίπερ ἀσφαλιζόμενος τοῦ συμφασθῆναι αὐτῷ διὰ τὴν ἐπισουλὴν, ἐδέξατο διάρρινον ^δ. Καὶ πληρωθεὶς περὶ τὴν ^ε κεφαλὴν πάσας τὰς ^ς αἰσθήσεις μετὰ τῶν ἡγεμονικῶν ἐνεργειῶν στερηθεὶς, ἀφωνος προδύκετο. Προσκαλεσάμενος δὲ τοὺς ἡγεμόνας καὶ προδύκοντας τοῦ γένους, ὁ ἀδελφὸς ^ς, ἔφη· *Τί ὕμιν δοκεῖ περὶ τοῦ μελλοθυσιλέως ὑμῶν;* Οἱ δὲ ὁμοφρόνως ἀρνησάμενοι αὐτὸν, δεξιὰς ἔδωκαν τῷ υἱῷ τοῦ αὐτοῦ Ἀβδελλᾶ, Μονάμ ^ς δὲ τῷ ἐπικληθέντι Μαδί· τὸν δὲ Ἰσά ^ς ἀναίσθητον ^ς μετήνεγκαν οὐκ ἄε. Τούτων δὲ μετὰ τρίτην ἡμέραν ἀναλαβόμενον ἀπολογίας ἐπιπλείστοις παρεμυθήσατο, ταλάντοις χρυσίου ^ς τὴν ὕδριν ἀνταμειψάμενος.

post diem reparatis sensibus et mente restituta placare contendit, et illatam injuriam talentis auri

τῷ δ' αὐτῷ ἔπειτα ἐπέστειλεν ^ς Παγανὸς ὁ κύριος Βουλγαρίας πρὸς τὸν βασιλέα, αἰτούμενος συνοψισθῆναι αὐτῷ, καὶ λαδῶν λόγον, ἐξηλθε πρὸς αὐτὸν μετὰ τῶν Βοϊλάδων (67) αὐτοῦ, καὶ καθεσθέντος τοῦ βασιλέως, καὶ τοῦ Σαβίνου συγκαθεζομένου καὶ αὐτοῦ ^ς, ἐδέξατο αὐτούς. Καὶ ὠνείδισεν ^ς τὴν ἀταξίαν αὐτῶν καὶ τὸ κατὰ Σαβίνου μίσος, καὶ ἐποίησαν τὸ δοκεῖν εἰρήνην. Καὶ ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς λάθρα εἰς Βουλγαρίαν ἐπίστασεν τὸν Σέβερρον ἀρχόντα (68) Σκλαβουνῶν ^ς τὸν πολλὰ κακὰ ἐν τῇ Θράκῃ ποιήσαντα. Κατεσχέθη δὲ καὶ Χριστινός, ἀπὸ Χριστιανῶν μαγαρίτης, καὶ πρῶτος τῶν Σκαμάρων (69)· ὃν ἐν τῷ

talis incubuit, ut fontes ipsi exaruerint. Cæterum imperator patriarcham ad se accersitum ita alloquitur: *Si Dei genitricem Christi Matrem asseruerimus, quid inde mali portendetur?* Ille imperatorem complexus: *Miserere, domine, inquit, nec mentem tuam cogitatus huiusmodi unquam subeat. Annon vides quam diffamatus et execrandus per universam Ecclesiam habetur Nestorius? Ad hæc imperator, Discendi cupidus, ait, quæstionem proposui, apud te secretum hoc nulli revelandum permaneat.*

A. C. 756. — Hoc anno Turci in Caspias portas et Iberiam irruptionem secundam fecerunt, pugnaque cum Arabibus conserta, ex utraque parte cedere non pauci. Porro Abdellas Iseibi Musæ, in quem, ut sepe prius enarratum est, imperandi sortis tertio ordine devolvebatur, principatu hac arte defraudavit. Cum enim eum hemieranico ac vertiginoso capitis dolore laborare videret, ipsum sanatum iri persuasit, si in nares ejus insufflaretur medicamentum sternutamenta movens, confectum a quodam suo medico, Moyse nomine, Antiochenæ ecclesiæ diacono, quem jam ante ipse Abdellas muneribus corroperat, ut nimirum medicamentum violentum simul ac soporiferum præpararet. Is facile persuasus, morem Abdellæ gerit, ac licet ab insidiis cavens a conviviis quoque cum eo ineundis sibi temperandum putaret, hausit tamen naribus medicamentum. Confestim vero capitis gravedine laborans ac sensibus occupatis turbatus, rationis etiam functionibus et principis partis ductu privatus, et exanimis jacebat. Abdellas subinde ducibus et generis proceribus convocatis, ipse ceu frater eorum sententiam rogat: *Quid vobis de futuro rege vestro videtur?* Eo vero communibus suffragiis repudiato, Monam, cognomento Madi, Abdellæ filio, dextras et fidem dederunt, Isæ autem sensibus orbatum **367** domum retulerunt, eundemque tertium bene valentem multis excusationum modis Abdellas centum compensare.

Eodem etiam anno Paganus Bulgarorum dominus, missis ad imperatorem legatis, ad colloquium et mutuum cum eo conspectum venire postulavit, et accepta fide, ipse cum suis Boiladis et optimatibus ad imperatorem se contulit. Imperator autem sede sua recubans, Sabino ipsi pariter assidente, advenientes accepit. Tum rebellione et quod in Sabinum conceperant, odio exprobrato, simulatam pacem cum eis composuit. Missis porro latentem in Bulgariam militibus, Severum Selavinum optimatem multorum pridem in Thracia malorum auctorem in potestatem recepit. Comprehensus est etiam

VARIÆ LECTIONES.

^α ἔξηλθον A. ^β τὸν Ἰσάβιν Μουσῆ A, τὸν Ἰσσεβιμουσῆ a, τὸν Ἰσάβιν Μουσῆ f, τὸν Ἰσσεβιμουσῆ vulg. ^γ αὐτὸν ante ὀρών add. ex A. ^δ σκευαζομ. A. ^ε Ἰσά] Ἰλῆ A, εἰς vulg., εἰς conj. Goar., sed recte habet nominis forma omisso patris nomine βιν Μουσῆ h. i. filius Mose. ^ς διὰ ῥινῶν A f, διάρρινον vulg. ^ς τὰ περὶ τὴν A. ^ς πάσας τε τὰς A. ^ς ὁ Ἀβδελλᾶς conj. Goar. in mg. ^ς Μονάμ A. ^ς Ἰσά A, Ἰσαὶ vulg. ^ς ἀναίσθητον A, ἀνάνθητον vulg. ^ς ἀπέστ. A. ^ς καὶ αὐτοῦ] αὐτῷ A. ^ς ὠνείδισεν A, ὠνείδισατο vulg. ^ς Σκλαβουνῶν A, Σκλαβούνων vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(66) Pal. qua arte id fuerit attentatum exponit, et una correcte legit μέλι· ἐν τοῖς ῥίσιν.

(67) Bulgarorum duces, et optimates Βοϊλάδες.

(68) Anastasius, Severorum principem. Verum

accusandi casum et proprium nomen demonstrant mss. cuncti.

(69) Scampares etiam Latinis Bulgarorum prædones vocari docet Eugypsius in Vita Severini cap. 10 :

Christinus apostata fidei conspurcator, et inter A prædones dictos Scamares antesignanus, qui in portus S. Thomæ mole præcisus manibus et pedibus accitis medicis commissus est, et a-pube ad thoracem ab eis dissectus conspiciendæ humani corporis compositioni novum exhibuit spectaculum, ac demum in ignem coniectus est. Postmodum imperator urbe inexpectato egressus, clusuras custodia destitutas ob fraudulentæ pacis speciem reperiens, in Bulgariam Tunzas usque penetravit. Tum igne caulis et tuguriis forte repertis subjecto, nulla re remeavit.

A. C. 757. — Hoc anno mensis Novembris die vigesimo, indictione quarta, impius et irreligiosus imperator adversus omnem, qui Dei timorem præ se ferret, furiis invecus, Stephanum juniorem protomartyrem inclusum ad sanctum Auxentium (is locus est ad montem Damatry vicinum) ad supplicium trahi jussit. Eum itaque pedem unum rudente alligatum, quod plerosque ad monasticam vitam esset hortatus, et aulae dignitates divitiasque contemnere suasisset, a prætorio usque ad Pelagii monumenta, scholarii cæterorumque ordinum milites, imo potius hostes, qui Constantini erroris, sensus, et imperitiæ participes fuerant effecti, traciunt laceraverunt, et venerandas ejus reliquias membratim concisas in violenta morte sublato- rum foveam projecerunt (s). Vir sane cunctis pretio luit et honori, qui annos sexaginta in clausura exegit, et virtutibus innumeris claruit. Procerum autem et militum non paucos imagines adorasse accusatos variis tormentis et acerbissimis suppliciis 368 C imperator subiecit. Istud porro juramentum, quod generale fuit, ab omnibus imperio subditis exegit, ne quisquam imagini venerationem exhiberet, postmodum vero ipsum Constantinum falsi nominis patriarcham ambonem conscendere et, veneranda vividæque ligna manibus tollentem, e numero

μουλῶν (70) τοῦ ἀγίου Θωμᾶ χειροκλήσαντες, καὶ ποδοκοπήσαντες, ἤνεγκαν τοὺς λατροὺς ³¹, καὶ τοῦτον ἀνέτεμον ζῶντα ³² ἀπὸ ἡβῆς (71) ἕως τοῦ θώρακος πρὸς τὸ κατανοῆσαι τὴν τοῦ ἀνθρώπου κακασκευήν· καὶ οὕτως αὐτὸν τῷ πυρὶ παρέδωκαν. Ἀφ' οὗ δὲ ὁ βασιλεὺς ἐξελθὼν τῆς πόλεως, καὶ ἀφυλάκτους εὐρύων τὰς κλεισούρας, διὰ τὴν ἀπατηλὴν εἰρήνην, εἰσῆλθεν εἰς Βουλγαρίαν ἕως Τούνζας ³³. Καὶ βαλὼν πῦρ εἰς τὰς αὐλὰς ὅς εὔραν, μετὰ φόβου ὑπέστρεψεν, μηδὲν γενναῖον ποιήσας.

præclare gesta, sed subito metu correptus Cpolim

A. M. 6257. — Τοῦτῃ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Νοεμβρίου μηνὸς Ἰνδικτιῶνος δ' ἑμμανῆς ³⁴ γενόμενος ὁ δυσσεβὴς καὶ ἀνόσιος βασιλεὺς κατὰ παντὸς φεδουμένου τὸν Θεὸν, Στέφανον τὸν νέον πρωτομάρτυρα συρβῆ- B ναι προσέταξεν ἐγκλείσθον ὄντα εἰς τὸν Ἅγιον Αὐξέντιον εἰς τὸ πλησίον ὁροῦ τοῦ Δαματρίου· ὁ δὲ λαβὼντες εἰ τῆς ἀπαιδευσίας αὐτοῦ μετέχοντες ἐχθροὶ καὶ ὁμόφρονες αὐτῷ γεγονότες, σχολάριοι τε καὶ τῶν λοιπῶν ταγματῶν, καλωδίῳ δῆσαντες αὐτοῦ τὸν πόδα, εἴλκον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ πραιτωρίου (72) ἕως τῶν Πελαγίου (73), ἐνθα καὶ διασπᾶσαντες, ἐβρίψαν τὰ τέμνια αὐτοῦ λεψάνα ἐν τῷ τῶν βιοθανάτων λάκκῳ, ὥς πολλοὺς νοσηθεύοντα πρὸς τὸν μονήρη βίον, καὶ καταφρονεῖν παθόντα τῶν βασιλικῶν ἀξιομάτων καὶ χρημάτων. Αἰδέσιμος γὰρ ὁ ἀνὴρ πᾶσιν ³⁵ ὑπῆρχεν, διὰ τὸ περὶ ³⁶ ἐξήκοντα χρόνους αὐτὸν ποιῆσαι ἐν τῇ ἐγκλείστῃ (74), καὶ ἀρισταῖς πολλαῖς διαλάμπειν. Πολλῶν τε ἀρχόντων καὶ στρατιωτῶν διαβληθέντων προσκυνεῖν εἰκόνα· δὲ τοῖς τιμωρίαις καὶ πικροτάταις αἰκίαις τοῦτο· παρέδωκεν. Ὅρκον δὲ καθολικὸν πάντας τοὺς ὑπὸ τὴν αὐτοῦ ³⁷ βασιλείαν ἀπήτησεν εἰκόνην ³⁸ μὴ προσκυνῆσαι τινα, μεθ' ὃν καὶ Κωνσταντῖνον τὸν ψευδώνυμον πατριάρχην ἐπὶ ἄμβωνος ἀνελθεῖν, καὶ ὑψώσαντα ³⁹ τὰ τέμνια καὶ ζωοποιὰ ξύλα ὁμοῦσαι πεποίηκεν, ὥς οὐκ ἔστι τῶν προσκυνούντων τὰς εἰκόνας· καὶ τοῦτον παραυτὰ στεφανίτην ἀντὶ μονα-

VARIÆ LECTIONES.

³¹ fort. πρὸς τοὺς λατρούς. ³² ἀπὸ ἡβῆς. — καταν. τὴν om. A. ³³ ἕως τὸ Βύζας A f. ³⁴ ἑμμανῆς A. ³⁵ πᾶσαν add. ex A. ³⁶ περὶ add. ex A. ³⁷ ὑπὸ τὴν αὐτοῦ] τὴν ὑπ' αὐτ. A, ὑπ' αὐτοῦ vulg. ³⁸ τὸ εἰκόνη A, τῷ εἰκ. f. ³⁹ ὑψώσαι A.

JAC. GOARI NOTÆ.

Ipsæ quantocius Istri fluenta prætermeans latrones properanter insequitur, quos vulgus Scamares appellabat. Menander *De legat.* : Τῶν Ἀδάρων σπεισμένων, καὶ εἰς τὰ οἰκία ἀπερχομένων, οἱ Σκαμάρις ἐγγυρῶς ὀνομαζόμενοι ἐνεδρεύσαντες ἀπέλιοντο τῶν αὐτῶν, καὶ ἀργυρὸν, καὶ ἀποσκευὴν. *Abaribus fœdere inito domum remeantibus, Scamares vulgo nuncupati equos, pecunias et sarcinas positas insidiis raperunt.* Meursius.

(70) *Molem arte vel natura ad maris portum aliquem claudendum, et alti maris fluctus infringendos paratam, μολὸν* Græcis recentioribus vocatam diximus superius.

(71) An vivum hominem secare sit necessarium, et liceat : inquit regiorum professorum doctrina magis et merito quam ætate decanus Joannes Riolanus *Anthropographiæ, sive Anatomicorum lib. 1, cap. 10*, quo velut superioribus capitibus anatomes antiquitatem, ortum et progressum describit.

(72) Ita Stephani vitæ auctor apud Surium 28 Novemb. Nicephorus, τῶν βασιλικῶν ἀφορμήσαντες

D περιβόλων, e regia irrumpentes.

(73) Ad Cynegium corpora violenta morte extinctorum, τῶν βιοθανάτων, prius reparata, de quibus ad pag. 253, in Pelagii foveam una cum gentiliis et Saracenorum cadaveribus postmodum projecta, ut superius pag. 353 ex præsentī Nicephori loco declaravimus. Concorat accedit auctor Vitæ Stephani junioris protomartyris, et sacrarum imaginum defensoris antesignani, profana pelagii sepulcra unde constituta vel dicta sint exponens : *Martyris cadaver, inquit, trahentes, in ethnicorum reorum foveam projiciunt (ubi prius quidem divi Pelagii martyris templum erat, verum postea vetustate labefactum impius imperator everterat, atque in sepulcra redegerat, ac Pelagii sepulcretum nuncuparat, τὰ τοῦ Πελαγίου μνημεῖα) adeo ut tunc quoque locum illud haberet : Cum iniquis vir justus deputatus est.*

(74) Nicephorus peramplè historiam hanc persecutus, ἐν οἰκιδίῳ στενωπῶν πάνυ.

χοῦ (75) ἐπεισε γενέσθαι, καὶ χρυῶν μεταλαμβάνειν (76), καὶ κιθαρῳδοῦν ³⁰ ἀνέχεσθαι (77) ἐν τῇ βασιλικῇ τραπέζῃ. Ἀλλ' οὐκ εἰς μακρὰν ἡ δίκη τοῦτον ταῖς τοῦ μισαιφόνου παρέδωκε χερσί. Τῇ δὲ κα' τοῦ Ἰανουαρίου μηνὸς τῆς δ' Ἰνδικτιῶνος ἐκίνησεν κατὰ Βουλγάρων, καὶ ἀπέστειλεν εἰς Ἀγγάλων δισχιλία ἐξακόσια χελεύδια, ἐξοπλίσας αὐτὰ ἐκ πάντων τῶν θεμάτων. Τούτων δὲ ἐν ταῖς ἀκταῖς προσορμισθέντων (78), καὶ τοῦ βορρᾶ πνεύσαντος, συνετρίβησαν μικροῦ δεῖν ἅπαντα· καὶ ἐπνίγη λάδς³¹ πολλὴς, ὥστε τὸν βασιλέα γρίπους ἐκτείνειν (79), καὶ τοὺς νεκροὺς ἀναλέγεσθαι καὶ θάπτειν. Καὶ τῇ ιζ' τοῦ Ἰουλίου μηνὸς εἰσῆλθεν ἀδδξω³² ἐν τῇ πόλει. Καὶ τῇ κα' τοῦ Αὐγουστοῦ μηνὸς τῆς αὐτῆς δ' Ἰνδικτιῶνος ἐστηλίτευσε καὶ ἡτίμασε τὸ σχῆμα τῶν μοναχῶν (80) ἐπὶ τοῦ ἱπποδρομίου, παρακελευσάμενος ἕνα ἕκαστον αὐτῶν ³³ κρατεῖν γυναῖκα τῇ χειρὶ, καὶ οὕτως παρελθεῖν αὐτοὺς τὸ ἱπποδρόμιον, ἐμπυσιμένους καὶ ὕβριζομένους ὑπὸ παντὸς τοῦ λαοῦ. Ὁμοίως καὶ τῇ κε' τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἤχθησαν ἐπὶ ἱπποδρομίας ἐπίσημοι ἄρχοντες ἑννεακαίδεκα καὶ ἐπόμπευσαν, ὡς κατὰ τοῦ βασιλέως πονηρὰ βουλευσάμενοι, συκοφαντηθέντες οὐκ ³⁴ ἐν ἀληθείᾳ, ἀλλὰ φθονῶν αὐτοῖς διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς εὐεεῖς καὶ βωμαλέους ³⁵ καὶ παρὰ πάντων ἐπαινουμένους· τινὰς δὲ αὐτῶν καὶ δι' εὐλάβειαν καὶ ὡς εἰς τὸν προρρήθέντα ἔγκλειστον ἀπερχομένους, καὶ τὰ πάθη αὐτοῦ (81) θριαμβεύοντας, [οὗς

A eorum qui venerarentur imagines se nusquam exsistere, jurare compulsi, ac confestim ex monacho nuptiales coronas gestare, carnes delibare, et in regia mensa citharædorum vocibus aures præbere persuasit. Sed non multo post divina vindicta hunc in manus Constantini sanguinarii homicidæ tradidit. Cæterum Januarii mensis die vigesimo primo, indictione quarta, imperator bello in Bulgaros moto, chelandiorum bis millia sexcenta Anchialum misit, copiis thematum omnium iis impositis. Cum autem littora navigando semper legerent, boreali vento flante, cuncta paucis exceptis confracta sunt. Immensus sane suffocatorum numerus exstitit, cadaveribus autem colligendis uncas ferreos demisit imperator, et mortuos undis extractos funereis honoribus prosecutus est. Mensis subinde Julii die decimo septimo, nullo stipatus apparatu, in urbem rediit. Ejusdem porro indictionis quartæ mensis Augusti die vigesimo primo monasticum habitum et institutum publice traduxit in circo, et contemnendum oculis omnium exposuit. Monachorum etenim singulos muliere manu apprehensa circi spatium obire, atque ita totius spectantis populi sputis et ludibriis permissos obambulare præcepit. Mensis pariter ejusdem die vigesimo quinto exspectatissimis proceribus novemdecim numero in circum ducti ignominiosa pompa circumacti sunt,

VARIÆ LECTIONES.

³⁰ κιθαρῳδῶν A f. ³¹ αὐτῶν] Ἀδδξω A. ³² οὐκ add. ex A. ³³ βωμαλέους] Ῥωμαίους A f, βωμαλέστους a, βωμαλαίους vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(75) Coronæ a sponsis acceptæ nuptialis et conjugio nomen στεφανώματος honoris plenum dedere, et ut στεφανός et γάμος promiscue acciperentur, effecere. In feminæ amplexus et sacrilegi conjugium irruisse monachum (si enim patriarcha Iconomachus prius fuerat) auctorem pudebat dicere. Corollis subjectum nuptialibus, et στεφανίτην visu publicasse contentus, scelus alta mente perpendere concessit: prout incertus auctor p. 441. Commune facinus descripsit Nicephorus pag. 46: Τὸ σεμνὸν μεταμφιεσμένοι στόλισμα, κομῆται αὐτοὶ ἀντὶ κεκαρμένων διεδείκνυντο, καὶ εἰς λαϊκῶν σχῆμα εὐθὺς μεθρημόζοντο, γυναῖξί τε ὁμιλεῖν κατεδέχοντο, καὶ τὸ πρὸς αὐτὰς ἡσπάζοντο συνοικέσιον. Ejurata professione, ac religioso illo cultu deposito, ex altionis in comatos mutati sunt, atque ad laicorum speciem traducti, cum uxoribus etiam copulati sunt, et earum se contuberniis illigarunt. Recolenda superius annotata ad pag. 213 et 238, quibus attestatur pag. sequens 375.

(76) Monachis Græcis ad episcopalem dignitatem evectis, ægrotis quoque ac peregrinantibus carnes comedere nusquam licuit. Cyrilli Calvinolatræ ante annos aliquot exauctorati, et ob impia facinora Sultani jussu teste præfocati, monachalis jejunii delibatis caribus violatio, ut hominem nefarium sede deturbandum, et in exsilium ablegandum, plebs Christiana, et clericorum synodus posceret, potissima causa exstitit.

(77) Perpendendus canon vicesimus quartus Trullanæ synodi.

(78) Cum ad petrosas oras applicuissent. Τραχεῖς τόποι ἢ dicuntur. Act. xvii, loca aspera, importuna: ad quæ naves vento flante tutam stationem habere nequeant. Exponit S. Niceph. his verbis, ἀλίμενος γὰρ ὁ τόπος, καὶ τοῖς πλέουσι δυσφορώτατος,

C importuosos enim est locus, et navigantibus difficilis. Non ergo bene, cum littora legerent, etc. COMBEEJS.

(79) Διπύοις περιβαλεῖν, Nicephorus.

(80) Idem, pag. 46.

(81) Αὐτῶν Reg. et Pal.; at Peyr. et Anast. αὐτοῦ, ut editum est. Ac ejus vitia traducerent; nempe Constantini apud Stephanum inclusum ad quem itarent; ejus etiam criminis ab eo rei acti sunt. Sic certe fictus ille ex aulico Constantini monachus Gregorius in Vita Stephani, deluso eodem Stephano, ac ab eo monachi habitu derisorie impetrato, cogi se ac socios a Constantino ad Judaismum, ac Saracenorum impietatem apud eum simulatis lacrymis questus est: ita nimirum persuasum habente tyranno de ipso re ipsa queri, qui ex animo orthodoxi essent, ac Stephano addicti. Cavebat nimirum nequissimus homo quam diligenter ne impius audiret, eoque nomine quancumque in omnibus obsequantissimum ac ejus addictissimum hæresi patriarcham Constantinum sæva nece sustulit, quod secreto prodito susurrans Nestorianismi eum insinulasset. Nihil ad rem, quod redditum est: nec auctor τὰ πάθη, sed πάθος, vel magis τὸν ἀθλον scripsisset, ut ita de ipsius martyris triumpho loqui voluisset. Hoc sensu Naz. παραδειγματίζας καὶ θριαμβεύσας τὴν ἁμαρτίαν ὡς ἀέλαν ὕβρεως. Pro altera lectione Regi cod. et Pal. maxime facit, quod habet ipse Thephanes Constantini anno 27, pag. 375, abse hic dicta explicans; cum ait dictos proceres idcirco ab eo neci datos, ac in iis Strategium Podapogurum, quod cum alias turpis ac nefariæ libidinis Constantino minister esset, rei peritus, beato sancti Auxentii incluso (nempe S. Stephano juniori) eas turpitudines sacro exomologesis ritu exponeret. Ὑπονοούμενος τὴν ἐκ τῶν ἐξαγορεύσεων προσγινομένην αὐτῷ αἰσχρότητα. Veti-

quasi mala consilia in imperatorem iniissent, quæ quidem mera calumnia erat, cum re vera imperator vultus elegantiam et corporis robur, veras affectus et laudis illecebras, ipsis invideret. At enim in eorum nonnullos etiam eorum pietate, quod apud præfatum inclusum frequentius convenissent, ac ejus in tormentis tolerantiam ac triumphos encomiis celebrassent, exasperatus sævit, et mortis reos egit, inter quos insignes sunt isti; primus Constantinus patricius et publici cursus quondam logotheta, quem Podopagurum cognominavit, secundus ejus frater Strategius patricius et excubitorum domesticus, tertius Antiochus, qui cursus etiam logothetæ et Siciliæ ducis munus gessit, quartus David Beseris spatharius missus et Opsicii comes, quintus Theophylactus Iconiensis protospatharius et Thraciæ dux, sextus Christophorus Himerio patricio spatharius assignatus, 369 septimus Constantinus spatharius et imperatorius protostrator, Bardanis patricii filius, octavus Theophylactus candidatus Marinaei deputatus, et alii. Istos omnes per circum ignominiose traductos et ab universo populo sputis et maledictis impeti jussos mortis damnavit sententia. Ac fratres quidem duos, Constantinum dico et Strategium, populo letum eorum multo luctu prosequente, in Cynegeio capite truncavit. Enarratis populi lacrimis imperator indignatus Procopium præfectum, quod rem tolerasset, verberibus multavit, et successore suffecto magistratu abrogavit. Reliquos omnes effossis oculis in exsilium eiecit, eosdemque missis per annos singulos ministris, in locis quibus relegati consistebant, singulos singulis laurearum centenis plagis verberari vasaania redundans jubebat. Mensis autem Augusti die tricesimo eademque indictione in cognominem ipsi et ejusdem scientiæ consortem Constantinum ipse nominis putidi homo furis invecus est, quibusdam monachis clericisque nec non laicis, quos magis fides patriarchæ amicos putabat, inventis et inductis, qui dicerent: Audivimus patriarcham adversus im-

A καὶ ὁ ἀπέκτειναν, ὧν εἰσιν οἱ πρωτεύοντες· α' Κωνσταντῖνος πατρικίος καὶ λογοθέτης τοῦ δρόμου γυνόμενος (82), β' ἐπωνόμασεν Ποδοπαγούρου, β' ὁ τοῦ τοῦ ἀδελφοῦ Στρατήγιος α' πατρικίος καὶ δομέστικος τῶν ἐξκουβιτόρων, γ' Ἀντιόχος τε τοῦ δρόμου γυνόμενος λογοθέτης καὶ στρατηγὸς Σικελίας, δ' Ἀαβὶδ σπαθᾶριος κατὰ τὸν Βησὴρ (83) καὶ κόμης τοῦ Ὀφικίου, ε' Θεοφύλακτος ὁ Ἰκονιάτης πρωτοσπαθᾶριος καὶ στρατηγὸς τῆς Θράκης, ς' Χριστοφόρος ὁ κατὰ τὸν πατρικίον Ἰμέριον σπαθᾶριος, ζ' Κωνσταντῖνος σπαθᾶριος καὶ βασιλικὸς πρωτοστράτωρ, ὁ υἱὸς τοῦ πατρικίου Βαρδάνου, η' Θεοφύλακτος κανδιδάτος (84) ὁ κατὰ τὸν Μαρινάκην, καὶ ἑταροὶ· τοὺτους ἐπὶ τῆς ἱπποδρομίας στηλιτεύσας, καὶ ὑπὸ πάντος τοῦ λαοῦ ἐμπυσθῆναι καὶ ἀνασκαφῆναι ποιήσας, ἔδωκεν ἀποφασιν. Καὶ τοὺς μὲν δύο ἀδελφοὺς, Κωνσταντῖνόν φημι καὶ Στρατήγιον ἐν τῷ Κυνηγίῳ ἀπεκεφαλίσεν, πολλοὺ θρήνου γυνόμενον ἐπ' αὐτοῖς ἐπὶ α' παντὶ τῷ λαῷ· ὥστε μαθόντα τοῦτο τὴν βασιλεῖα ἀγανακτῆσαι, καὶ τὸν ὑπαρχον α' Προκόπιον τύψαι καὶ διαδέξασθαι, ὡς τοῦτο καταδεξάμενον. Τοὺς δὲ λοιποὺς πάντας τυφλώσας α' ἐξώρισεν, οὗς καὶ καθ' ἑκάστην ἔτος ἀποστέλλων ὁ ἀπονοίας ἀνάμεστος ἐν οἷς ὑπῆρχον τόποις ἀνὰ ἑκάτον βουνεύρων ἐκέλευσε τύπτεσθαι. Τῇ δὲ λ' τοῦ αὐτοῦ Ἀγούστου μηνὸς τῆς αὐτῆς ἡμετέρας (85) ἐμάνη ὁ δυσώνυμος κατὰ τοῦ συνωνύμου αὐτοῦ καὶ σύμφρονος πατριάρχου· καὶ εὐρών α' τινὰς μοναχοὺς τε κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς μύστας αὐτοῦ φίλους παρεσκεύασεν εἰπεῖν αὐτοῖς, ὅτι Ἐκούσαμεν τοῦ πατριάρχου λαλοῦντος μετὰ τοῦ Ποδοπαγούρου α' (86) κατὰ τοῦ βασιλέως, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ πατριαρχείῳ, ἵνα ἐλέγξωσιν αὐτόν. Ἐν δὲ τῷ ἐκείνῳ ἀρνεῖσθαι ἐποίησεν αὐτοὺς ὁμοῦσαι εἰς τὰ τίμια ξύλα, ὅτι· Ἐκ τοῦ πατριάρχου ἠκούσαμεν τὰς λοιδορίας ταύτας. Ἐν τοῦτοις οὖν ἀποστειλάς ἐβούλλωσεν α' τὸ πατριαρχεῖον (87)· καὶ τοῦτον ἐξώρισεν ἐν τῇ Τερελί (88), καὶ πάλιν ἐν τῇ Περιγίτῳ (89).

VARIE LECTIONES.

α' οὗς καὶ — πρωτεύοντες α' om. A, οὗς καὶ delendum videtur. α' στρατηγὸς σπαθᾶριος A. α' ἐπὶ om. A. α' ὑπαρχον A f. α' τύψαι A, τύφασθαι vulg. α' ὁρών a. α' Ποδοπαγούρου A, ut supra p. (76, Ποδομαγούλου vulg. α' ἐβούλλωσεν A, ἐβούλλωσεν f, ἐβούλωσεν vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

ius probrum quod ex confessionibus illi accedebat. En ubique quid τὸ πάθη θριαμβεύσαι, sive sua, sive etiam Constantini, occasione sua ipsorum confitendi, cuius turpitudinum aut conscii fuissent, aut ministri; ac quam belle ad Stephani isthæc tracta præconia. COMBESIS.

(82) Idem: Τοῦτων δ' ἦν Ἀντιόχος μὲν ὁ τῶν δημοσίων πραγμάτων τὰς ὑπομνήσεις αὐτῷ διακομίζων· λογοθέτην δὲ τοῦ δρόμου τὴν ἀξίαν οἱ περὶ τὰ βασίλεια καλοῦσι· Ex iis Antiochus magister memoriarum, de rebus publicis referre solitus: quem magistratum logothetam cursus appellare solent.

(83) Beseri, qui supra Σαρακηνόφρων scriptus, satellites: patricios namque et provinciarum rectores spatharios habuisse, velut Bellsarius sub Justiniano, legimus. Qui sequitur Χριστοφόρος ὁ κατὰ τὸν πατρικίον Ἰμέριον σπαθᾶριος exemplo est.

(84) Spathariis adjuncta candidatorum schola: ex quo nonnulli, tum apud auctorem, tum in Jure Græco-Romano, σπαθαροκандιδάτοι. Nicephorus,

D pag. 47 exponit, ἀσπιδιφόρους, καὶ δορυφόρους, ut spatharios Suidas vocat σωματοφύλακας.

(85) Crudelibus gestis istiusmodi Copronymi enarratis, subnectit Nicephorus: Ταῦτα δὲ πάντα ἐπράττετο κατὰ τὸν Ἀγούστον μῆνα τῆς πρώτης ἡμετέρας.

(86) Anastasius, Podopaguro.

(87) Fili foribus hinc, liminibus illinc affixi extremis, si regium sigillum hodie impresserint Turcæ, domo quemquam exire, vel in eam penetrare prohibent. In eos mos iste a Græcis derivatus. Patriarchum itaque sigillo munitum Constantinum patriarcham omni ingressu arcebat. Ἐσφράγισσε τὰ τῶν ἐκκλησιῶν κασιμελιαρχία, legimus superius pag. 361.

(88) Miscella, in Iberia. Corrupte. Certior et sanior

(89) Principus, Præcones, Panormus, Prote, Daphnusia, Hiera, Platea, Oxea, et aliz, Propon-tilla et Cyziceni sive ad CP. insulæ.

peratorem cum Podopaguro loquentem. Mox eos criminis illum convicturos in patriarchæ aedes submisit. Ille crimen admissum negans, ut illud in veneranda ligna jurati æsserent, eos compulsi, affirmaruntque: «Ejusmodi convicia ex patriarchæ ore audivimus.» Missis igitur qui patriarchales aedes regio sigillo obsignarent, ipsum patriarcham primum Hieriam, tum in Principum insulam, exsulem deportari sanxit.

A. M. 6258. — *Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Α Νικήτα ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει Ἀδελλᾶς Ἰβινάλι (90) τέθνηκεν, πτωθέντος ἐπ' αὐτὸν ⁴⁴ τοῦ πύργου, ἐν ᾧ ἐφρουρεῖτο· ὁ δὲ Ἀδελλᾶς ἀμηρεύων πολλὰ κακὰ τοῖς ὑπὸ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ Χριστιανοῖς ἐνεδείξατο. Τοὺς γὰρ σταυροῦς τῶν ἐκκλησιῶν (91) ἀφείλεν, καὶ παννυχεύειν ἐκώλυσεν καὶ μανθάνειν τὰ ἑαυτῶν γράμματα· οἱ δὲ λεγόμενοι ⁴⁵ παρ' αὐτοῖς Ἀρουρίται, ὃ ἐρμηνεύεται, ζηλωταί, κατὰ τὴν Παλμυρηνὴν ἐπανέστησαν ἔρημον. Ἀλλ' ἐκείνων μὲν ἡ κακία πρὸς τὰς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας ὡς ἀπίστων ⁴⁶ προφανής. Ὁ δὲ Χριστιανῶν βασιλεῶν ἀφάρτοις Θεοῦ κρίμασιν ἴσως, ὡς τοῦ Ἰσραὴλ ὁ μανιώδης Ἀχαάθ, πολλῶν χεῖρονα τῆς τῶν Ἀράβων μανίας τοῖς ὑπὸ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ ὀρθοδόξοις ἐπισκόποις καὶ μοναχοῖς τε καὶ ⁴⁷ λαϊκοῖς, ἀρχουσί τε καὶ ἀρχομένοις ἐπέδειξατο. Πανταχοῦ μὲν τὰς πρεσβείας τῆς ἁγίας Παρθένου καὶ Θεοτόκου καὶ πάντων τῶν ἁγίων ἐγγράφως ὡς ἀνωφελεῖς καὶ ἀγράφως ἀποκηρύττων, δι' ὧν ἡμῖν πηγάζει πᾶσα βοήθεια, καὶ τὰ ἅγια λείψανα αὐτῶν κατορύττων, καὶ ἀφανῆ ποιῶν, εἴ ποὺ τινος ἐπισήμου ⁴⁸ ἤκούετο, πρὸς ὑψίστην ψυχῶν καὶ σωμάτων ἀνακειμένον, καί, ὡς ἔθος, ὑπὸ τῶν εὐσεβοῦντων τιμώμενον ⁴⁹· αὐτίκα γοῦν ὁ θάνατος κατὰ τῶν τοιούτων, ὡς ἀσεβοῦντων, ἠπειλεῖτο ⁵⁰, δημύσεις τε καὶ ἐξορίαι καὶ βάσανοι. Τὸ δὲ θεοχαριτώτατον λείψανον, οἷά τις θησαυρὸς τῶν ἐχόντων, ἐπαίρετο ἀφανὲς τοῦ λοιποῦ γενόμενον. Τοιοῦτον γοῦν τι καὶ εἰς τὸ τιμαφέστατον λείψανον τῆς πανευφήμου Μάρτυρος Εὐφημίας ὁ ἀνόσιος βασιλεὺς διεπράξατο, βυθίσας αὐτὸ σὺν τῇ λάρνακι, μὴ φέρων ὀρθῶν μυροδοτούσαν αὐτὴν ἐπὶ παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ ἐλέγχουσαν αὐτοῦ τὰ κατὰ τῶν πρεσβειῶν ληρήματα ⁵¹. Ἀλλ' ὁ Θεὸς ὁ ⁵² φυλάσσων τὰ ὁσὰ τῶν εὐαρεστούντων αὐτῷ ⁵³, κατὰ τὰ Λόγια, ἀσινὲς τοῦτο διεφύλαξεν, πάλιν ἀναδείξας αὐτὸ ἐν τῇ Ἀθήνῳ νήσῳ ⁵⁴. Διὰ γὰρ νυκτερινῆς ὁράσεως κινούμενον ⁵⁵ ἀρθῆναι προσέταξεν καὶ φυλάττεσθαι. Ἐπὶ δὲ Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῶν εὐσεβῶν βασιλέων, Ἰνδικτιῶνι τετάρτῃ, μετὰ τῆς πρεπούσης τιμῆς ἐπανήλθεν ἐν τῷ τεμένει αὐτῆς. Ὁ αὐτὸς μὲν ὁ τῶν ἐκκλη-

A. C. 758. — *Cpoteos episcopi Nicetæ annus primus.*

Hoc anno Abdellas Ibinali turre, in qua eustodiebatur, corruente extinctus est. Porro Abdellas amercatum gerens Christianis imperio subjectis multa mala intulit. Crucibus enim ecclesiarum fastigio superpositis deponi jussis, nocturnos conventus celebrare, et litteras doceri prohibuit. Aruritæ porro, intellige *zelotas*, seditionem ad Palmyrenum desertum inter eos excitarunt. Et illorum quidem, ceu a fide alienorum, in Dei ecclesias odium manifestum. Imperatoris vero secreto Dei judicio Christianis præpositi, furentis quondam apud Israelitas Achab omnino similis insanix, Arabes longe superans rabies crudeliora in orthodoxos episcopos, **370** monachos et populares, nec non in optimates ac inferiores sibi subditos exercuit supplicia. Preces ad sanctam Virginem Dei Genitricem et omnes sanctos tum scriptis tum mente conceptas, ex quibus auxilium omne nobis scaturit, tanquam inutiles, ex omni loco eliminavit, sanctorum quoque reliquias ad animarum corporumque curandam salutem repositas, et pro Christiano more ab iis, qui pietatem colunt, in pretio habitas, ubi cujuslibet sancti audirentur, ipse e sacris loculis effodit, et ne uspiam amplius exstarent, penitus abolevit. In eos itaque qui venerarentur velut in impios bonorum proscriptiones, exsilia, supplicia comminabatur. Ubicumque reliquie Dei quam maxime favorem conciliantes, tanquam pretiosus possidentium thesaurus, habebantur, eas quam citius de reliquo non videndas e medio tollebat. Quippiam hujusmodi in pretiosissimum celeberrimæ martyris Euphemix corpus irreligiosus imperator exercuit, ubi nimirum illud in maris profundum cum ipso loculo demersit, martyrem sub Christianæ plebis conspectum sanctis unguentis exsudentem videre, ac ita deliria contra sanctorum preces deblaterata coarguentem non ferens. Deus autem, qui ex Scripturæ verbis ossa sibi placitorum custodit, illæsum illud serva

VARIAE LECTIONES.

⁴⁴ αὐτὸν A, αὐτῷ vulg. ⁴⁵ λεγόμενοι add. ex A. ⁴⁶ ἀπίστων A, ἀπιστῶν vulg. ⁴⁷ καὶ add. ex A. ⁴⁸ ἐπισήμου A, ἁγίου vulg. ⁴⁹ ἀνακειμένον — τιμώμενον A, ἀνακειμένων — τιμωμένων vulg. ⁵⁰ ἠπειλεῖτο ἠπειλήτο A, ἠπηλεῖτο vulg. ⁵¹ λήματα A. ⁵² ὁ αὐτὸς φυλ. add. ex A. ⁵³ αὐτὸ A a, αὐτὰ vulg. ⁵⁴ τῇ A, νήσῳ A, τῇ A. τῇ v. vulg. ⁵⁵ κινούμενον A, κείμενον vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

nior Nicephorus: Εὐθὺς ἐκαῖνον ἐξόριστον ἐν τῇ Ἱερείᾳ, οὕτω καλούμενον βασιλικὸν παλατίου ἀντιπύρα πρὸς εὐρὸν ἀνεμὸν τοῦ Βυζαντίου κειμένου· Statim in Hieriam relegatur. Est hoc imperatoris palatium e regione CP. ad subsolanum positum, a Justiniano conditum, et a Justino consummatum, et ab Ἥρας, Junonis, prius ibi culte nomine Ἱε-

ρσιαν dictum referunt Orig. CP. Distingue porro Ἱέρειαν ἀπὸ τοῦ Ἱεροῦ. Hoc ad Propontidis fauces et mare superius, Hieria ad urbem sita.

(90) Anastasius, *Abdellas Ibinali*; clarius Miscella, *Abdellas filius Ali*.

(91) Ut apparentes in ecclesiis cruces Saraceni deficiant, vide *Turcograciæ* pagg. 168 et 169.

vit, ipsum ad Lemnum insulam enatare faciens. A l litus quippe projectum per nocturnam visionem tolli commonuit, et occultum teneri. Sub pientissimis vero imperatoribus Constantino et Irene, indictione quarta, cum debito honore in proprium sibi templum denuo relatum fuit. Iste quidem communis ecclesiarum hostis æde illa sacra profanata, armamentum fecerat et stercorebus excipiendis male dicaverat, locum autem expurgatum et expiatum denuo ecclesiam consecraverunt, cum arguendæ Constantini unius impietati, tum alterius in Deum religionis demonstrandæ monumentum. Hoc porro mirandum et relatu dignum portentum a morte nefarii istius imperatoris circa annos duos et viginti una cum pientissimis imperatoribus et Tarasio, sanctissimo patriarcha, nos ipsi conspeximus, et quamvis indigni, ea tamen gratia a Deo cumulat, illud venerati sumus. Cæterum mensis Novembris die decimo sexto ejusdem quintæ indictionis Nicetas, a Sclavis originem ducens eunuchus, præter fas canonum Cpoleos patriarcha imperatoris suffragio consecratur. Ea vero contigit imbris penuria, ut neque ros levis e cælo decideret, et, aqua Cpoli omnino deficiente, aquæductus et balnea ex integro exaruerunt, cum prius aquarum scaturigines et fontes perpetuo fluxu currentes aeris 371 siccitate constitissent. His visis imperator Valentinianus aquæductum, qui cum usque ad Heraclii tempora perdurasset, tum ab Arabibus everesus fuerat, instaurare cœpit: quamobrem electos ex variis locis artifices in unum collegit, ex Asia quidem et Ponto ædificatores mille, et lævigatores ducentos, e Græcia et adjacentibus insulis ostracarios quingentos, ex ipsa Thracia operarum millia quinque et figulos ducentos, proceresque, qui opus urgerent, præfecit, et patricium unum, cujus curæ summa omnium demandata. Absoluto igitur opere aqua in urbem deducta. Quinta porro indictione sensus ejusdem secum consortes duces, et idoneos ejus nequitia promovendæ opifices ad imperii dignitates evehit. Michaellem quidem Melisse-

σῶν ἐχθρὲς κοινώσας ἀρμαμέντον καὶ κοπροθέσιον⁸⁶ ἐποίησεν. Αὐτοὶ δὲ ἀνακαθήραντες τοῦτο, πάλιν καθ-
ιέρωσαν, πρὸς ἐλεγχον μὲν τῆς τοῦτου ἀθεότητος,
ἐνδειξίν δὲ τῆς τούτων⁸⁷ θεοσεβείας (92). Τοῦτο δὲ τὸ
θαυμαστὸν καὶ ἀξιογράφον θαῦμα μετὰ χρόνου κβ'
τῆς τοῦ παρνώμου τελευταῖης σὺν τοῖς εὐσεβεστάτοις
βασιλεῦσι καὶ Ταρασίῳ τῷ⁸⁸ ἀγιωτάτῳ πατριάρ-
χῃ (93) ἡμεῖς ἐθεασάμεθα, καὶ σὺν αὐτοῖς κατησπα-
σάμεθα, ὡς ἀνάξιοι⁸⁹, μεγάλης ἀξιοθέντες χάριτος.
Τῇ δὲ ἐκκαιδεκάτῃ τοῦ⁹⁰ Νοεμβρίου μηνὸς τῆς αὐ-
τῆς πέμπτης ἰνδικτιῶνος ψήφῳ τοῦ βασιλέως χειρο-
τονεῖται Νικήτας· ὁ ἀπὸ Σκλάβων⁹¹ (94) εὐνούχως
ἀθέσμως πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως· καὶ ἐγέν-
ετο ἄβροχία, ὥστε μὴδὲ δρόσον πασεῖν ἐκ τοῦ οὐρα-
νοῦ· καὶ ἐξέλιπε παντελῶς τὸ ὕδωρ ἐκ τῆς πόλεως.
B Καὶ ἤρρησαν τὰ τε δοχεῖα καὶ τὰ λουτρά, οὐ μὴν δὲ⁹²
καὶ τὰ πηγαῖα νάματα τὰ ἀεννάως ρέοντα πρότερον.
Τοῦτο ἰδὼν ὁ βασιλεὺς ἤρξατο ἀνακαίνιζεν τὸν Οὐα-
λεντινιανὸν⁹³ ἀγωγὸν μέχρι Ἡρακλείου χρηματί-
σαντα, καὶ ὑπὸ τῶν Ἀράβων (95) καταστραφέντα,
ἐπιλεξιμένος⁹⁴ δὲ ἐκ διαφόρων τόπων τεχνίτας,
ἤγαγεν ἀπὸ μὲν Ἀσίας καὶ Πόντου οἰκοδόμους χι-
λίου καὶ χρίστας (96) διακοσίους· ἀπὸ δὲ τῆς Ἑλ-
λάδος καὶ τῶν νησιῶν⁹⁵ ὀσπραχάρους (97) παντα-
κοσίους· ἐξ αὐτῆς δὲ τῆς Θράκης ὀπέρας παντακί-
σιλους καὶ κερμασιοὺς διακοσίους· καὶ ἐπέστησεν
αὐτοῖς ἀρχοντας· ἐργοδιώκτας, καὶ ἓνα τῶν πατρι-
χιων. Καὶ οὕτω τελεσθέντος τοῦ ἔργου εἰσῆλθεν τὸ
ὕδωρ ἐν τῇ πόλει. Τῇ δὲ αὐτῇ πέμπτῃ ἰνδικτιῶνι
C προδύλλεται στρατηγὸς ὁμόφρονος αὐτοῦ, καὶ τῆς
κακίας αὐτοῦ ἐπαξίους ἐργάτας, Μιχαὴλ μὲν τὸν
Μελισσηνὸν ἐν τῷ θέματι τῶν Ἀνατολικῶν, καὶ Μι-
χαὴλ τὸν Λαχανοδράκοντα εἰς Θρακησίους, εἰς δὲ Βου-
κελλαρίους Μάνην τὸν τῆς⁹⁶ κακίας ἐπώνυμον. Καὶ
τίς ἱκανὸς διηγεῖσθαι τὰ τούτων ἀνοσιουργήματα,
ἃ μερικῶς ἐν τοῖς ἰδίῳις τόποις συγγράφομεν; Πάντα
γὰρ κατὰ μέρος συγγράφειν τὰ τούτων ἔργα πρὸς
θεραπεῖαν τοῦ κρατοῦντος γινόμενα, οὐδ' αὐτὸν οἴ-
μαι τὸν κόσμον χωρῆσαι τὰ γραφόμενα βιβλία, εὐαγ-
γελικῶς εἰπεῖν οἰκειότερον.

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁶ φῆλας κόπρου ὧν κοπροθέσια καὶ ἐποίησι α in mg. ⁸⁷ τούτων A, τούτου vulg. ⁸⁸ Ταρασίῳ τῷ add. ex A. ⁸⁹ ὡς δέξιον A a. ⁹⁰ τοῦ add. ex A. ⁹¹ ὁ ἀπὸ Σκλ. om. A. ⁹² οὐ μὴν δὲ A, οὐ μὴν τε vulg. ⁹³ τοῦ Οὐαλεντινιανοῦ A. ⁹⁴ ἐπιλεξ. δὲ A, διαλεξάμ. vulg. ⁹⁵ τῶν νησιῶν A I, νήσων vulg. ⁹⁶ τῆς add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(92) *Scripto, ac viva voce proscribens.* Interpr. ad D humana injuria sic mutilatus, ut eunuchus fuit S. Ignatius, jure postmodum creatus patriarcha Constantinopolitanus. *Comæris.*
(93) Codicum omnium una est lectio. Anastasius et Miscella inversis litteris habent, *ab Asaribus*: atque ita Ἀσάρων legendum cum Nicephoro scribente, ὑπὸ Ἀσάρων ἐπὶ τῶν Ἡρακλείου χρόνων καταστραφέντα.

(96) Anastasius, *linitores*; τὸ, χρίζειν, apud recentiores *calce dealbare* est: et χρίστης, linitor ejusmodi.

(97) Tegularum testarumque fragmenta minutim contusa calceque delibuta cementum efficiunt solidissimum, et vix aqua penetrandum. Illud est ὀσπραχίον. Qui præparat, tundit, miscet, linit, ὀσπραχάριος, vel ὀσπραχάρης; magis barbare dici auditus. Reliqua Nicephorus.

num Orientalium themati, alium Michaellem Lachanodraconem Thracensium, Buccellariis Martetem quemdam, ex nomine vesaniae dantem argumenta, praefecit. Quis vero horum scelera enarrando satis erit, quae pariter suis locis a nobis perstringentur? nam si omnia singulatim, quae ipsi morem imperatori gerentes admiserunt, conscriberentur, libros, qui de ea re compilandi essent, mundum ipsum vix posse capere, ut proprie cum evangelista loquar, non arbitror.

A. M. 6259. — Ῥώμης ἐπισκόπου Στεφάνου Α. A. C. 759. — *Romae episcopi Stephani annus primus.*

Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Ὀκτωβρίῳ ς', ἡνδικτιῶνος ς', ἡλθῃ Κωνσταντῖνος ὁ ψευδώνυμος πατριάρχης ἀπὸ τῆς Πριγκίπου νήσου· καὶ ἰδεὶν αὐτὸν ὁ τύραννος Κωνσταντῖνος, ὡς μὴ ἰσχύειν αὐτὸν βαλίσσαι. Ἐκέλευσε δὲ αὐτὸν εἰς φορεῖον βασταχθῆναι, καὶ ἀπαλθόντα καθίσαι ἐν τῇ σολαίᾳ⁶⁶ (98) τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. Καὶ ἀσκηρεῖς ἦν σὺν αὐτῷ βαστάζων τόμον χάρτου, ἐν ᾧ ἦν γεγραμμένα τὰ τούτου αἵτια. Παντὺς δὲ τοῦ λαοῦ τῆς πόλεως ἐκ διαταγῆς βασιλικῆς ἐκείσε ἀθροισθέντος καὶ ὀρώντος, ὑπανεγίνωσκετο ὁ χάρτης εἰς ἐπήκοον παντὸς τοῦ λαοῦ. Καὶ καθ' ἕκαστον⁶⁷ κεφάλαιον ἐπαίειν⁶⁸ αὐτοῦ τὸ πρόσωπον ὁ ἀσκηρεῖς, τοῦ πατριάρχου Νικήτου ἐν τῷ συνθρόνῳ (99) καθεζομένου καὶ θεωροῦντος⁶⁹. Μετὰ δὲ τοῦτο ἀναβιβάσαντες αὐτὸν⁷⁰ ἐν τῷ ἁμβωνί καὶ στήσαντες ὄρθιον, ἔλαβεν Νικήτας τὸν χάρτην, καὶ ἀποστείλας ἐπισκόπους, καὶ λαβὼν τὸ ὁμοῦριον (1) αὐτοῦ ἀνθεμάτισεν αὐτὸν, καὶ ἐπονομάσαντες Σκοτιόφιν ἐξέωσαν αὐτὸν ὀπισθοφανῶς τῆς ἐκκλησίας. Τῇ δὲ ἐξῆς ἡμέρᾳ ἰπποδρομίας οὗσης ἐφίλωσαν αὐτοῦ τὴν ὄψιν, καὶ ἐγύμνασαν αὐτοῦ τὴν γενεάδα καὶ τὰς τῆς κεφαλῆς τρίχας καὶ τῶν ὀφρύων. Καὶ ἐνδύσαντες αὐτὸν σπηκὴν καὶ ἀμανίκωτον κοντόν⁷¹ (2) ἐκάθισαν αὐτὸν ἐπὶ θνοῦ σαγματωμένου ἐξανάστροφα κρατοῦντα τὴν οὐρὰν αὐτοῦ. Καὶ ἐξήνεγκαν διὰ τοῦ διππίου⁷² εἰς τὸ ἰπποδρόμιον, τοῦ λαοῦ παντὸς καὶ τοῦ δήμου ἀνασκάπτοντος καὶ ἐμπύοντος αὐτόν. Ἔσυρε δὲ τὸν θνόν Κωνσταντῖνος⁷³ ὁ ἀνέψιός αὐτοῦ ῥινοκοπημένος. Ἐλθόντος δὲ αὐτοῦ ἐν τοῖς δήμοις, κατήλθον καὶ ἐνέπτυσαν, καὶ κόνιν ἐπέβριπτον ἐπ' αὐτόν. Ἐνέγκαντες δὲ αὐτόν εἰς τὸ στάμα (3), ἐβρίψαν αὐτόν ἐκ τοῦ θνοῦ, καὶ ἐπάτησαν

Hoc anno mensis Octobris die sexto, indictione sexta, Constantinus falsi nominis patriarcha ex insula Principis in urbem accitus, tot verbera a tyranno Constantino tulit, ut pedibus suis progredi non valeret. Eum itaque lectica efferri, et a se digressum in ecclesiae Magnae solea considerare iussit. Aderat porro unus asecretis praefereus libellum, quo omnia accusationum capita descripta erant. Universo autem urbis populo imperatoris jussu congregato et spectante, in omnium auditu libellus ille publice recitabatur, et ad singula capita faciem ejus asecretis percutiebat, patriarcha Niceta in throni consessu sedente ac omnia prospiciente. Eo deinde in ambonem evecto, et recto in pedes constituto, libellum accepit Nicetas, mox episcopo ad eum misso, et anathemate in eum pronuntiato, pallium sustulerunt, Scotiopsimque saepius vocitatum retrogrado passu ab ecclesia jusserunt excedere. Sequenti vero luce ludis 372 in circo celebratis, universam ejus faciem depilantes, barbam, supercilia atque capillitium abrasere, et serico brevi et sine manicis vestimento indutum in asinum elitellis instructum, facie retro versa, adeo ut manibus caudam teneret, imposuere, atque per diipium in circum produxere, plebo universa ipsisque factionibus eum, conviciis atque sputis prosequentibus. Constantinus vero ejus nepos praecisis naribus deformis asinum traherebat. Cum autem ad factionum locum devenit, tum omnes sputis eum denuo respergere et pulverem in eum projicere. Ad locum deinde quo consistunt equi adductum, asino praecipitem deturbaverunt, ejusque demum collo

VARIAE LECTIONES.

⁶⁶ ἰσχύειν Α, δύνασθαι vulg. ⁶⁷ σολαία Α. ⁶⁸ καθ' ἕκαστον Α, καθ' ἕν vulg. ⁶⁹ ἐπαίειν Α, ἐπαίειν vulg. ⁷⁰ θεωροῦντος Α, ὀρώντος vulg. ⁷¹ αὐτόν add. ex Α. ⁷² κοντόν Α. ⁷³ διὰ τοῦ ἰππίου Α. ⁷⁴ ὁ add. ex Α.

JAC. GOARI NOTAE.

(98) Quam variis modis Graecus soleas scribatur, in Euchologicis expositum. Hic praeter litteras genus quoque mutat. Soleas porro ad sacri tribunalis septa gradus est transversam ecclesiam occupans; ac si in extrema ecclesiarum navi praear altaris et sacri septi foribus gradus, quo in eum ascenderemus, occurreret. Is est diaconorum et lectorum sedes, et ex eo tanquam e solio (ex quo facta appellatio) sacra communio et Christi regis corpus in populum distribuitur. In eo stans Constantinus, tanquam in edito opprobrii paenarumque sibi inflictarum spectaculum Christianae plebi exhibuit. Anastasius, in ecclesiae gremio.

(99) Sedem episcopo in ecclesia editiorem, ex qua populum omnem in ecclesia prospectat, et a dextris sinistrisque sacerdotes habet assessores, ὀνόρονον exstima. Euchologium. Concessionem posuit Anastasius.

(1) Haec est quam depositionem realem vocant,

sen degradationem, quam et mortis poena secuta sit. Percussio illa in faciem ipso libello fiebat, eratque id moris in judiciis. Sic et Heraclium in Crispo, seu Prisco fecisse habes apud S. Nicephorum. Combesis.

(2) Aestimo fuisse casulam sacerdotalem, vel saccum patriarchalem, conciliando opprobrio brevissimam. Ea enim est ἀμανίκωτος, id est ἀνεμανικίων, manicis, ut totum involvens corpus, caret. Κοντός, non contam modo, sed brevi quoque respondere lege apud Meursium. De sacco vide Euchologica.

(3) Anastasius, et Miscella, ad consistorium. Optime. Circi tamen intellige metam et locum, quo equi currusque peracto cursu consistunt. Hinc recentius verbum σταματώ, et σταματίζω, sisto, consisto, exspecto. Στάμαν leges apud Meursium stationem haud inepte interpretantem.

pedibus conculcato, e factionum regione considerentem sales, jocos, ludibria in se deblaterata, donec absolventur ludi, coegerunt audire. Ad hæc mensis Augusti die decimo quinto, missis ad eum patriiciis, interrogat: *Quid de fide nostra, et ea quam habuimus synodo sentis?* Is vero animi plane vani homuncio: *Optime, respondet, credis, et synodum recte celebrasti*, nimirum hoc pacto imperatorem rursus placare sperans. Illi dato responso citius subinferunt: *Hoc unum erat, quod ex impuro ore tuo audire volebamus. Nunc itaque in tenebras et in malam horam perge*. Itaque sententia in eum lata in Cynegio capite truncatus est. Ejus porro caput auribus devinctum in Milio per continuos tres dies populo spectandum suspendere, corpus autem rudente ad pedem alligata tractum cum morte violenta sublatorum cadaveribus projicere, ac pariter caput post idem dierum trium spatium suspendio solutum illuc eodem deportavere. O feritatem, o crudelitatem et inhumanam illius belluæ truculentiam! Nunquid sacrum lavacrum revereri non debuerat homo perditus? Duos quippe ejus liberos ex tertia conjuge natos inter ulnas patriarcha exceperat, verum ferinis moribus agitata animæ prorsus ferinæ argumenta dedit. Cæterum ab hoc tempore majori vesania in sanctas Dei ecclesias ferebatur. Misit enim qui Petrum venerabilem columnicolam a petra exturbaret eumque dogmatibus suis repugnantem (1) vivum pedibus vinctum ac per medias urbis vias pertractum inter Pelagii cadavera projici jussit, alios vero saccis inclusos lapidibusque degravatos in pelagi profundum demergi. Oculorum orbitates, concisiones narium, flagrorum lacerationes, et omne suppliciorum genus adversus religiosos molitus est. Et hæc quidem in urbe ab imperatore agebantur, et a cæteris qui cum eo sentiebant, per Antonium dico patricium et scholarum 373 domesticum, Petrum quoque magistrum et ordinum milites, qui ipsius impietatem animo penitus imbibebant, in exteris vero provinciis per duces supra nominatos eadem nefanda facinora perpetravit. Interim ipse citharodorum concentibus et conviviis genialiter indulgens, turpiloquiis et saltationibus familiares exercebat. Ac si nonnemo quandoque vel lapsus vel læsus usitatum Christianis vocem, o Dei Genitrix, adjuva, emisisset, aut sacras vigiliis ducere, aut ecclesias frequentare, aut caste vivere, aut juramentis non inmodice uti deprehensus fuisset, contestim majestatis reus tormentis examinabatur.

VARIE LECTIONES.

¹ πέμπει] ἀποστέλλει A. ² καὶ δηλοῖ αὐτῷ A. ³ ἡς A, ἥν vulg. ⁴ εἰς ἐνδ. A, εἰς τὴν ἐνδ ⁵ μετὰ τρεῖς A, μετ' αὐτὰς τρεῖς vulg. ⁶ οὖν om. A. ⁷ ἀπὸ πέτρης, καὶ μὴ A, τὸν μὴ vulg. ⁸ λῆθοις vulg. ⁹ τυφλῶν A, τυφλῶνων vulg. ¹⁰ ξαίνων] ξέων vulg. ¹¹ ὀρχησμοῖς A, ὀρχισμο ¹² ἀφῆκε A, ἀνῆκε vulg. ¹³ ἡ εὐλαδία add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(4) Filios Copronymi tres baptismi aquis lustraverat Constantinus, et ulnis susceperat.—Latet me unde P. Goar in not. tres Constantini filios habuerit; nisi eum memoria fefellit: tertius enim Nicetas abrogata jam Constant. dignitate natus videatur. *COMBESIS.*

τὸν τράχηλον αὐτοῦ· καὶ καθίσαντες αὐτὸν ἀπάντων δῆμων, ἤκουεν παρ' αὐτῶν σκωπτικοὺς· ἕως τῆς ἀπολύσεως τοῦ ἱππικοῦ. Καὶ τῇ 15^ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς πέμπει ¹⁵ πρὸς αὐτὸν τοὺς πατρικίους καὶ λέγει αὐτῷ ¹⁶· *Τί λέγεις περὶ τῆς πῆμῶν καὶ τῆς συνόδου ἧς* ¹⁷ ἐποιήσαμεν ματαιωθεὶς τὰς φρένας ἀπεκρίθη, ὅτι *Καὶ πιστεύεις, καὶ τὴν σύνοδον πεποιήκας*, οὐδὲν τοῦτο πάλιν ἐξευμενίσασθαι αὐτόν. Οἱ δὲ βδὺλως ἀποκριθέντες εἶπον· *Ἡμεῖς τοῦτο ἡθ' ἀκοῦσαι ἐκ τοῦ μισροῦ σου στόματος*. ¹⁸ τοῦ τῶν ἀπελθῶν εἰς τὸ σκοτόρ καὶ εἰς τὸ οὐμα· καὶ οὕτω λαβὼν τὴν ἀπόφασιν ἀπεκεῖ εἰς τὸ Κυνήγιον. Καὶ τὴν μὲν κεφαλὴν αὐτοῦ ὧτων δέσαντες, ¹⁹ καὶ τρισὶν ἡμέραις ἐν τῷ ἐκρέμασαν εἰς Ἰνδεῖξιν ²⁰ τοῦ λαοῦ. Τὸ δὲ σῶμα τοῦ δέσαντες καλωδίῳ τὸν πόδα μετὰ τῶν βροθῶν ἐβρίψαν· ὁμοίως καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ μετὰ τῆς ἡμέρας ἀπαγαγόντες ἐβρίψαν. Ὡς τῆς ἀλογίᾳ ὁμότητος καὶ ἀσπλαγχνίας τοῦ ἀνήμερου οὐκ ἠδέσθη τὴν ἀγίαν κολυμβήθραν (4) ὁ Δύο γὰρ τέκνα αὐτοῦ ἐκ τῆς τρίτης γυνατικαῖς ἀγκάλαις αὐτοῦ δεξάμενος ἦν. Πάντοτε θηριώδης τὸν τρόπον καὶ ἀνήμερος ἦν. Ἀπὸ τοῦ τοῦ χρόνου πλεόνει μανία κατὰ τῶν ἀγίων αἰῶν ἐχρήσατο. Ἀποστείλας γὰρ κατήνεγκε τὸν ἀοιδίμον στυλιτὴν ἀπὸ πέτρας, καὶ μὴ ξαντὰ τοῖς δόγμασιν αὐτοῦ ζῶντα δέσας τῶν ἐν τοῖς Πελαγίοις (5) καὶ τοῦτον διὰ τῆς συμρόμενον ἐκέλευσε ῥιφῆναι, ἄλλους ἐν δεσμῶν, καὶ λίθους ²¹ προσαρτίζων, ἐν τῷ ῥίπτεσθαι προσέταττεν, τυφλῶν ²², ῥίικμάστιξι ξαίνων ²³, καὶ πᾶν εἶδος κολάσεως κ' εὐσεβοῦντων ἐπινοῶν· καὶ ἐν μὲν τῇ πόλει τοῦ ταῦτα ἔδρα καὶ τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῦ, νίου, φημὶ, πατρικίου καὶ δομειστικοῦ τῶν καὶ Πέτρου μαγίστρου, καὶ τοῦ ἐκπαιθευθέντος αὐτοῦ λαοῦ τῶν ταγματῶν· ἐν δὲ τοῖς ἔξω διὰ τῶν προβρῆθέντων στρατηγῶν. Αὐτὸς δὲ ὠφθαλμοῖς ἐχαιρεν καὶ συμποσιασμοῖς, αἰσχροῖς καὶ ὀρχησμοῖς ²⁴ ἐκπαιδεύων τοὺς περὶ καὶ εἰπου τις συμπύπτων ἢ ἀλγῶν τὴν Χριστιανοῖς ἀφῆκε ²⁵ φωνὴν, τὸ, Θεοτόκε β' παννυχεύων ἐφωράθη, ἢ ἐκκλησίαις προσε ²⁶ ἡ εὐλαδία ²⁷ συζῶν, ἢ μὴ ὀρκίοις χρώμενος ὡς ἐχθρὸς τοῦ βασιλέως ἐκολάζετο, καὶ ἀμντος (6) ὠνομάζετο. Μοναστήρια δὲ τὰ εἰς δόλ καὶ τῶν σωζομένων καταφύγια οἴκους κοινίστα τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῦ στρατιωτῶν. I

(5) *In Pelagii sepulchra.* Hic emend. textus, quo habetur, εἰς τὸ πέλαγο· plane, Πελαγίου, vel, ut ipse scribit, τὸ Ἰελάγιον.

(6) Ἀκοινώνητος, cujus vivi vel mortui inter proceres Ecclesiæ non effertur ex Dipty

Δαλματῶν πρώτιστον οὖσαν ἐν τοῖς κοινοβίοις τοῦ Βυζαντίου τοῖς στρατιώταις ⁸⁷ εἰς κατοικίαν ἔδωκεν, τὰ Καλλιστράτου τὰ λεγόμενα καὶ τὴν Δίου μονὴν καὶ τὰ Μαξιμίνου, ἄλλους τε μοναστῶν ἱερῶς οἴκους καὶ παρθένων ⁸⁸ ἐκ βάρων κατέλυσε. Τοὺς δὲ μοναχικὸν βίον ἀναλαβέσθαι ἐπιτεθεύσαντας ἐκ τῶν ἐπισήμων ἐν στρατείᾳ ἢ ἐν τέλει, καὶ μάλιστα ⁸⁹ τοὺς ἐγγίζοντας αὐτῷ καὶ μύσταξ γεγονότας τῶν αὐτοῦ ἀσελγείων καὶ ἀρρήτοποιῶν, ⁹⁰ θανάτῳ καθυπέβαλεν, ὁπνοοῦμενος τὴν ἐκ ⁹¹ τῶν ἐξαγορεύσεων προσγινομένην αὐτῷ αἰσχύνῃ· διὰ τοι τοῦτο καὶ Στρατήγιον τὸν τοῦ Ποδopaγούρου ἀστειὸν ὄντα τῷ εἶδει προσλαθόμενος· ἐφίλει γὰρ προσοικειοῦσθαι ⁹² τοῖς τοιούτοις διὰ τὰς ἀκολασίας αὐτοῦ, αἰσθόμενός τε αὐτὸν ἀηδῶς ἔχοντα πρὸς τὰς ἀθεμίτους ἀνδρομανίας αὐτοῦ, καὶ τῷ Μακαρίῳ τῷ ἐγκλείστῳ τοῦ Ἁγίου Λύξεντιου (7) ταύτας ἐξαγορεύοντα, σωτηρίας τε φάρμακα λαμβάνοντα, ὡς ἐπιβουλον αὐτοῦ τοῦτον διαφημίτας, σὺν τῷ ἐγκλείστῳ, ὡς προλέλεκται, ἀνέβλεν. Ἐποίησε δὲ εὐθυνησά (8) τὰ εἶδη ἐν τῇ πόλει τῷ χρόνῳ τούτῳ. Νέος γὰρ Μίδας γενόμενος τὸν χρυσὸν ἀπεθραύριεν, καὶ τοὺς γεωργούς ἐγύνωσεν, καὶ διὰ τὴν τῶν φόρων ἀπαίτησιν ἤνγκάζοντο οἱ ἄνθρωποι τὰς τοῦ Θεοῦ χορηγίας εὐώνας πιπράσκειν. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτι· Νικήτας ὁ ψευδώνυμος πατριάρχης τὰς ἐν τῷ πατριαρχείῳ εἰκόνας τοῦ μικροῦ σεκρέτου (9) διὰ μουσαίου ⁹³ (10) οὖσας

A nec post letum nomen ejus in ecclesiasticis precibus memorabatur. Monasteria quoque, aedes illas sacras in Dei gloriam et salvandorum refugia constructas, militum sententiae sua pravitae infectorum communes et profanas domos fieri declaravit. Ac monasterium quidem Dalmatarum, cenobiorum omnium Byzantii celeberrimum, militibus diversorium assignavit. Alia quoque sacra aedificia, qualia Callistrati, Dii et Maximini nominibus insignia laudantur, et alias monachorum religiosas aedes et virginum sedes a fundamentis evertit. Quos autem vel arte militari praestantes vel dignitate conspicuos, maxime prius sibi necessarios, et libidinum ejus secretarumque turpitudinum conscios et mystas, monasticæ vitæ studiosos eam prosequi comperisset, certa morte damnabat, tanquam ex eorum confessionibus sibi pudorem incussum iri conjectans. Quare Strategium Podopaguri filium, ob decoram vultus formam sibi prius acceptum (in hujusmodi etenim ex libidinibus petulantia affectus rapiebatur) insanientem illam venerem et nefarios adolescentium concubitus averso animo ferentem cum persensisset, et Macario sancti Auxentii incluso flagitia illa pro Christiana exomologesi exposuisse, et quæ ad salutem ducerent accepisse remedia nosset, tanquam in imperium conspirasset, cum incluso, prout superius enarratum,

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁷ τοῖς στρατιώταις om. A e f. ⁸⁸ παρθένων e f, παρθενῶνας vulg. ⁸⁹ καὶ μάλιστα A, μάλιστα καὶ vulg. ⁹⁰ fort. ἀρρήτοποιῶν. ⁹¹ ἐκ add. ex A. ⁹² προσοικειοῦσθαι A, προσοικειοῦσσι vulg. ⁹³ διὰ μουσαίου — σεκρέτου om. a f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(7) Stephani socius est Macarius is'te, et ejusdem habitationis ad Damatrym consors. Relege Copronymi annum 25. — Προσοικειοῦσθαι τοῖς τοιούτοις. Καὶ τῷ μακαρίῳ Στεφάνῳ τῷ ἐγκλείστῳ. Sic legit redditque Anast. quidquid modo codd. vocem Στεφάνῳ desiderant. Liqueat de eo S. Auxentii incluso martyre hic agi, de quo supra, cum ipsius Strategii ac sociorum certamen relatum est, ea occasione quod ii ad illum frequenter irent, suaque illi peccata sacro exomologesi ritu exponerent: ut sunt fere etiamnum apud Græcos soli religiosi, οἱ πνευματικοί, ac confessarii, quos vocamus; quidquid nostrates multi ægre ferant id nobis muneris ac mendicantibus, tanta Romanorum pontificum indulgentia, et ut velut vicarios suos in animi foro toto constituent, delegari. Male ergo P. Goar nescio quem sibi Macarium S. Stephani junioris socium inclusum confligit. Tantam hanc in monasticum ordinem scelestissimi tyranni sævitiam libet hic paucis S. Theodori verbis in Platone patre referre: Ἠκμαζε τῇκαιῶτα ὁ χειμὼν τῆς ἀσεβείας, Κωνσταντῖνος ὁ δυσσεβὴς λογισμὸς, τὸ τῆς κακίας λογισμὸς, ὁ πολυκέφαλος δράκων, ὁ τῆς εἰκονομαχικῆς αἰρέσεως τριστατής, ὁ τοῦ μοναδικοῦ τάγματος πικρὸς διώκτης· ὃς τίνα μὲν τῶν καθ' ἡμᾶς Ναζιραίων οὐκ ἐξηφάνισε· τίνα δὲ κρυπτόμενον οὐκ εἰς μέσον ἤγαγε· ποῖον δὲ ἀντιφερόμενον οὐ κατέσπασεν εἰς τὸ τῆς ἀσεβείας βάραθρον· ὡς εἰ ποῦ τίνα ἐναπολείψοντα τῶν ἐπιφυνῶν, ὥσπερ τινὰ σπινθῆρα ἐν ἀποβύσσει τῷ πυρὶ καίμενον, ἐν νεκροῖς λελογίσθαι πρὸς τῶν ἐτι ὑπὲρ γῆς ὄντων· Vixit tunc temporis impietatis procella, Constantinus mens impia, nequitie conceptaculum, multiceps draco, Iconomachorum hæresis dux alter, monastici ordinis sævus persecutor. Quem ille nostrorum Nazarenorum non

C sustulit? quem latitantem non in medium produxit? quem resistentem non in impietatis barathrum detraxit? ut siquis ex illustribus alicubi superstes esset, velut scintilla in obscuro loco posita, inter mortuos iis computaretur, qui hactenus super terram lucis usura fruebantur: qualis sabinde S. Plato describitur, quem plerique vivere nescirent, miraculo habitus cum extincto tyranno Byzantium petiit, relicta tantisper solitudine, ubi vero scintilla unus ipse in monachorum multam segetem propevit. COMBERIS.

(8) Eadem Nicephorus ad Historiæ calcem.

(9) Secreta duo, majus et minus in patriarchio fuisse præsens locus declarat: fuso relatis auctoritatibus exponit Meursius, et aperte memorat Nicephorus secretorum τὸ τε μικρὸν δόμημα καὶ τὸ μέγα. Secreta judiciis ferendis, et archivis servandis erecta commonstrant Eusebius, lib. 7 *Hist. eccles.*, cap. 30: Ἐχρητὸν δὲ, ὥσπερ οἱ τοῦ κόσμου ἄρχοντες, ἔχων τε καὶ ὀνομάζων· Secretum, velut mundi magistratus, habuit et nominavit Paulus Samosatensis. Nicetas in Alexio Manuelis filio, δικαιοδοτικὸν θρόνον, juris dicundi thronum appellans: Balsamo de Chartophylacis et Proteclici meditatione. Vocat Nicephorus, ἰδρυμένους τῶν προδόνων οἴκους, οὓς Ῥωμαῖοι σεκρέτα καλοῦσι. Processibus domos deputatas, secreta Romanus appellari solitas: quod, ut reor, patriarcha jus dicturum ad ea cum assessoribus conveniret, et procederet. Πρόκενσος enim, sive πρόκεσος barbarum Græcorum vocem a Latinis acceptam, consilium referre alibi declaratum est.

(10) Ex musivo, inquit Anastasius, Niceph., διὰ ψηφίδων χρυσῶν, opere tessellato aureo, cuius pleraque pars auro radiaret.

morti addixit. Cæterum effecit, ut omnis generis annona suis temporibus in urbe abundaret. Novus enim Midas effectus, auri nimirum sitientissimus, divitias coacervavit immensas, agricolas summis laboribus exercuit, et ex tributorum conferendorum necessitate fruges a Deo liberaliter concessas et in convictum repositas villi pretio homines cogeat distrahere. Eodem etiam anno Nicetas falso nomine patriarcha imagines in patriarchalis adis minore secreto opere tessellato depictas erasit, magni quoque secreti ambitum imaginibus ligneis dimidiata eminentia^a effictis ornatum deposuit, et reliquarum omnium imaginum facies alio colore perunxit, idemque prorsus in Abramio præstitit.

374 A. C. 760. — Hoc anno imperator trium uxorum vir Eudociam tertiam conjugem Aprilis mensis die primo, indictione septima, die Sabbati in undeviginti acubitorum tribunalio corona imposita Augustam renuntiavit. Sequenti vero luce, quæ Aprilis secunda fuit, dies nimirum Dominica sancti Paschatis, liberos duos ex ea susceptos Christophorum et Nicephorum in eodem tribunalio, patriarcha sacras preces obvenit, Cæsares declaravit, et sublimde chlamydes et Cæsares stemmata capitibus imposuit. Nicetas pariter postremo eorum fratri in nobilissimum promotus chlamidem auro textam et coronam contulit. Atque ita imperatores prodeuntes munera, trimisia nimirum, hemisia et nummos recenter cudos per iter ad Magnam usque ecclesiam in populum sparsere.

A. C. 761. — Hoc anno commutatio hominum in Syria facta est, homine pro homine, femina pro femina, et puero pro puero datis. Præcepitque Abdellâs ut barbas raderent et pileos cubiti unius et semis gestarent. Porro ipse Abdellâs cum octoginta hominum millibus Camachum per totani ætatem obsedit, verum irritis conatibus ignominia perfusus pedem retulit. Mensis vero Septembris die

ἔξεσεν, καὶ τοῦ μεγάλου ἀσπρέτου τῆς τροπικῆς ἐξ ὀλογραφίας (11) οὐσῆς κατήνεγκεν, καὶ τῶν λοιπῶν εἰκόνων τὰ πρόσωπα ἔχρεισεν, καὶ ἐν τῷ Ἀδραμιάει δὲ ὁμοίως παποίηκεν.

A. M. 6260. — Τοῦτω τῷ ἔτει ἔσταψεν ὁ βασιλεὺς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ Εὐδοκίαν ὁ τρίγαμος (12) τρίτην οὔσαν Αὐγούσταν ἐν τῷ τριβουνάλῳ τῶν ἰδ' ἀκουσίων τῇ πρώτῃ τοῦ Ἀπριλλίου μηνός, Ἰνδικτιῶνος ζ' (13), ἡμέρᾳ Σαββάτου, καὶ τοὺς ἐξ αὐτῆς δύο υἱοὺς αὐτοῦ Χριστοφόρον καὶ Νικηφόρον τῇ ἐπαύρῳ, ἧτις ἦν δευτέρα τοῦ Ἀπριλλίου μηνός ἡμέρα Κυριακῇ^α τοῦ ἁγίου Πάσχα, προεδάλετο Καίσαρας, ἐν τῷ αὐτῷ τριβουνάλῳ τοῦ πατριάρχου ποιήσαντος, τὴν εὐχὴν (14), καὶ τοῦ βασιλέως ἐπιθέοντας αὐτοῖς τὰς τε χλαίνας^α καὶ τὰ καίσαρεια περικεφάλαια (15)· ὡσαύτως καὶ τὸν Νικήταν τὸν ἔσχατον ἀδελφὸν αὐτῶν ποιήσας^α νοβελίσσιμον, ἐπέθηκεν αὐτῷ χλαῖναν χρυσὴν καὶ τὸν στέφανον. Καὶ οὕτως προσήλθον (16) οἱ βασιλεῖς ῥέπτοντες ὑπατεῖαν τριμίσια (17) καὶ σημίσια^α, καὶ νομίσματα καινούργια ὥς τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας.

A. M. 6261. — Τοῦτω τῷ ἔτει ἐγένετο καταλλαγὴ ἐν Συρίᾳ, ἀνθρώπων πρὸς ἀνθρώπων καὶ γυναῖκα πρὸς γυναῖκα καὶ παῖδιον ὁμοίως πρὸς παῖδιον καὶ ἐπέστρεψεν ὁ Ἀδελλᾶς τοὺς πώγωνας αὐτῶν ξυρισθῆναι (18), καὶ γενέσθαι καμηλαύκια πῆχεως^α μῖς ἡμισυ. Παρικέθισε δὲ Ἀδελλᾶς τὸ Κάμαχον (19) μετὰ ὄγχοι-
χοντα χιλιάδων ὄλον τὸ θέρος, καὶ μηδὲν ἀνύσας, ὑπέστρεψεν κατησχυμμένος. Τῇ δὲ α' τοῦ Σεπτεμβρίου^α

VARIÆ LECTIONES.

^α ἡμέρᾳ Κυριακῇ A, ἡμέρᾳ Κυριακῇ vulg. ^α τὰς τε χλ. A, τὰς χλ. vulg. ^α ποιησάμενος a. ^α σημίσια] ἡμίσια A a f, σιμίσια vulg. ^α πῆχεως A. C. πηχὸς vulg. ^α Νοεμβρίου A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(11) Anastasium, τροπικῆς ὀλογραφίας, legisse suspicor. Scripsit enim, *imagines magni secreti, quæ sculptæ erant, in ligno deposuit*. Ut enim τορνεύω, torno, sculpo, circumago : ita, τρέπω, verto, significat : atque ideo, τροπικῇ, ac τορνευτικῇ, in sensum eundem possunt incidere. Sculpturas huiusmodi, quas e ligno dimidiatas intelligo, χρηστόν ὄλην, e cera liquefacta fusaque ad parietes fixas indicat Nicephorus : τὴν τροπικὴν καὶ τὸ ἀσπρέτον confundit *Tercogræcia* non uno loco.

(12) Monogamiam probant, secundas nuptias tolerant, tertias velut incontinentiæ nota labefactas vix admittunt Græci : nec has tamen, vel istas absque pœnitentiæ multa concedunt iniuri. Inustas in secundis et tertis pœnitentiæ notas, precesque intemperantiæ crimen depulsantes, vide in Euchologio officiis de sponsorum coronis. Nuptiarum huiusmodi jus omne enucleat, quartarum vero penitus abrogat Arcadius, *De concordia utriusque Ecclesiæ*, lib. vii, de harum prohibendarum ratione ibidem.

(13) Nicephorus : Τῇ ἑξῆς μῃ Ἰνδικτιῶνι, κατὰ τὸν Ἀπρίλιον μῆνα, τῷ ἁγίῳ Σαββάτῳ, στέφει Κωνσταντῖνος τὴν ἐκ τοῦ γυναικῆ Εὐδοκίαν Αὐγούσταν.

(14) Absque ecclesiæ benedictione dignitas nulla Græcis auspicio conceditur. Euchologium.

(15) Pileos et coronas Cæsareæ dignitatis insignia : de quibus Codinus. Anastasius *galeas* scripsit : verum hæc pileis et coronis longe dissimilæ. Hanc nobilissimum, qui inferior, corona ; Cæsar, qui præest, sola *galea* redimiretur ? Περικεφάλαια igitur ista ad imperatoris stemmata accidentia, eorumque formam vide in huius sæculi principum imaginibus apud Baronium, et Gretserum opusculis de cruce expressis.

(16) Consulium recenter institutorum more populo spectandos sella curuli vectos, conciariumque simul in plebem dederunt, quod Nicephorus dixit : Τῆς δὲ βασιλικῆς προόδου κατὰ τὸ εἰωθὸς ἐπὶ τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν γανομένης, ὑπατεῖαν ἐποίησαν, καὶ τοῖς παρελθούσι χρήματα δίδινεμαν.

(17) *Tremissis*, denarii quatuor, assis, sive solidi pars tertia, quasi ter missus, id est expositus. Gregorius, lib. ix, epist. 29 : *Ita ut quidam eorum ad singulos tremisses, quidam ad binos, quidam ad singulos solidos, vel, si visum fuerit, amplius dimittantur*. Ex his quanti pendat semissis liquet. Jejunius de istis Mariana, cap. 22 *De ponderibus et mensuris*.

(18) Servilis nota.

(19) Sedes 46 CP. throno subjecta. Notitia episcoporum Orientis Codino adjuncta.

μηνὸς τῆς η' Ἰνδικτιῶνος εἰσῆλθεν Εἰρήνη (20) ἐξ Ἀθηνῶν ἐλθούσα ἀπὸ τῆς Ἱερείας ἐν τῇ βασιλείᾳ· πόλει δρομῶνων καὶ χελανδίων πλείστων ἐστολισμένων σπηρικοῖς παλλίοις, καὶ τῶν τῆς * πόλεως προύχοντων σὺν ταῖς γυναῖξιν προὑπαντώντων (21) καὶ προαγόντων αὐτῇ. Καὶ τῇ γ' αὐτοῦ τοῦ Σεπτεμβρίου * μηνὸς τοῦ πατριάρχου ἐλθόντος * ἐν τῷ παλατίῳ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Φάρου ἐγένετο τὰ πρὸς τὴν αὐτὴν Εἰρήνην τοῦ βασιλέως Λέοντος * σπόνζα * καὶ τῇ ιζ' τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς ἐστέφθη ἐν τῷ τρικλίνῳ τοῦ Αὐγουστῆως ἡ βασίλισσα Εἰρήνη, καὶ ἀπελθοῦσα ἐν τῷ εὐκτηρίῳ τοῦ ἁγίου Στεφάνου ἐν τῇ Δάφνῃ ἔλαθεν τὰ τοῦ γάμου στέφανα σὺν τῷ τοῦ Κωνσταντίνου υἱῷ * Λέοντι τῷ βασιλεῖ.

A. M. 6262. — Ρώμης ἐπισκόπου Ἀδριανοῦ ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπεστράτευσεν Βανάκας τὴν Ῥωμανίαν, καὶ πολλοὺς ἠχμαλύτευσεν * καὶ Ῥωμαῖοι εἰσῆλθον εἰς τὴν τετάρτην Ἀρμενίαν καὶ ἐσχύλευσαν * αὐτήν. Τελευτᾷ δὲ Σαυλὰχ *, καὶ μεταποιήθη Γερμανικεῖα εἰς Παλαιστίνην. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει μιμησάμενος ὁ Λαχανοδράκων τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ πάντα μοναχὸν καὶ μονάστηριον τοὺς ὑπὸ τὸ θέμα * τῶν Θρακησίων ὄντας συνῆξεν εἰς Ἐφεσον, καὶ ἐξαγαγὼν αὐτοὺς εἰς πεδίον λεγόμενον Τζουκανιστήριον ἔφη πρὸς αὐτοὺς, ὅτι Ὁ μὲν βουλόμενος ¹⁰ τῷ βασιλεῖ πειθαρχεῖν καὶ ἡμῖν ἐνδυσάσθω στολὴν λευκὴν (22), καὶ λαβέτω γυναῖκα τῇ ὥρᾳ ταύτῃ * οἱ δὲ τοῦτο μὴ ποιοῦντες, τυφλοῦμενοι εἰς Κύπρον ἐξορισθήσονται. Καὶ ἅμα τῷ λόγῳ τὸ ἔργον ἐτετέλεσθη, καὶ πολλοὶ μάρτυρες ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐνδείχθησαν * πολλοὶ δὲ καὶ ¹¹ λειποτακτήσαντες ἀπώλοντο, οὓς καὶ ὥκειοῦτο ¹² ὁ Δράκων. Τῇ δὲ αὐτῇ Ἰνδικτιῶνι θ', Ἰανουαρίῳ μηνὶ ιδ', ἐτέχθη Λέοντι τῷ βασιλεῖ καὶ Εἰρήνῃ υἱός, καὶ ὠνομάσθη Κωνσταντῖνος, ζῶντος ἔτι Κωνσταντίνου τοῦ πάππου αὐτοῦ (23).

A. M. 6263. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπεστράτευσεν Βανάκας τὴν Ῥωμανίαν, καὶ κατελθὼν ἀπὸ Ἰσαυρίας εἰς τὸ κάστρον Συκῆς παρεκάθισεν αὐτῷ ¹³. Ἀκούσας δὲ ὁ βασιλεὺς ἔγραψεν πρὸς Μιχαὴλ τὸν στρατηγὸν τῶν Ἀνατολικῶν, καὶ πρὸς Βάνην ¹⁴ τὸν τῶν Βου-

primo indictione octava, Irene Athenis primo profecta, et ab Hieria in quam delata fuerat digressa, ad imperatricem urbem cum dromonibus et chelandiis plurimis serica veste ornatis, primoribus quibusque urbis viris ac mulieribus obviam progressis et praeundo cemitantibus appulit. Die vero Septembris tertio patriarcha in palatium se conferente, ad Phari ecclesiam imperatoris Leonis cum Irene sponsalia celebrata sunt. Tum autem mensis Decembris die decimo septimo in triclinio Augustei imperatrix Irene coronata est, indeque ad oratorium sancti Stephani ad Daphnem arreo itinere, nuptiales corollas cum domino Leone excepit.

A. C. 762. — Romae episcopi Adriani annus primus.

Hoc anno Banacas infestis armis Romanam dittonem vexavit, et captivorum **375** turbam secum avexit. Romani vero quartam Armeniam aggressi provinciam totam circumierunt. Saulach porro defuncto, Germanicia in Palaestinam translata est. Hoc eodem anno Lachanodracon magistrum imitatus monachos et moniales omnes Thracensium themati subiectos Ephesum advocavit, iisdemque in planitiem Tzucanisterium vocatam eductis, ait: Qui imperatori mihiq[ue] morem gerere studet, candida veste induatur, hacque ipsa hora uxorem accipiat; qui parere detrectaverit, oculis privatus in Cyprum deportator exeat. Dicto citius opus ipsum perfectum est, et martyrii coronam die illo plurimi retulerunt, sed et multi ordinis sui desertores perierunt, quibus Draco familiariter usus est. Eadem indictione nona mensis Januarii die decimo quarto Leoni et Irenae imperatoribus natus est filius, qui Constantino ejus avo inter vivos adhuc agente etiam Constantinus appellatus est.

A. C. 763. — Hoc anno Banacas expeditione in Romaniam suscepta, ab Isauria in Syces castrum digressus, illud obsedit. Hujus rei nuntio accepto, imperator illico litteras ad Michaellem Orientalium, ad Banem Bucelliarum, et ad Bardanem Arme-

VARIAE LECTIONES.

¹ βασιλευούσῃ A. ² καὶ τῶν τῆς A, τῶν τῆς vulg. ³ τοῦ αὐτοῦ Νοεμβρίου A. ⁴ τοῦ τοπρωεργου (sic) ἀνελθόντος A. ⁵ τοῦ χλωσπωλεως (sic) Λέοντος. ⁶ σὺν τῷ τοῦ Κωνστ. υἱῷ A, σὺν τῷ κυρίῳ υἱῷ vulg. ⁷ ἐσχύλευσαν A, ἐσχύλωσαν vulg. ⁸ Σάλεχ A. ⁹ ὑπὸ τὸ θέμα A, ὑπὸ τῶν θεμάτων vulg. ¹⁰ ὁ μὲν βουλόμενος A, ὁ βουλ. μὲν vulg. ¹¹ πολλοὶ δὲ καὶ A, πολλοὶ δὲ vulg. ¹² ὥκειοῦτο A. oix. vulg. ¹³ αὐτῷ A. ¹⁴ Βάνην A e I, Μάνην vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(20) Nicephorus: Ὁ γόγγυς τῶν Ἰνδικτιῶνι ἀγεται D Κωνσταντῖνος εἰς υἱὸν Λέοντα γαμετὴν ἐκ τῆς Ἐλλάδος Εἰρήνης. Καὶ τῷ Δεκεμβρίῳ μηνὶ στέφει τὴν αὐτὴν Αὐγουστῶν, καὶ τῷ υἱῷ ζευξας τὸν γάμον ἐπιτελεῖ. Ad hunc usque annum historiam perduxit Nicephorus. Sibi ipsi testis deinceps erit Theophanes.

(21) Quis imperatricis ac novae sponsae in urbem comitatus, et ingressus, et ut a praestantioris dignitatis feminis excipienda et deducenda precipit et describit Codinus De officiis aulae CP. cap. ult.

(22) Nigra videlicet monachali, a qua illi μελανοφοροῦντες, et μαυροφόροι nuncupati, rejecta: et candida lœtitiæ pronuba accepta.

(23) Puero patris aut avi nomen ne imponant, Græcos impedit superstitio. Ut enim, aiunt, patrem aut avum nomine refert, ita personam representat, et in ejus locum substituitur. Patrem itaque quantocius moriturum designat, et ei successorem se advenisse profitetur. Rem igitur insolitam, vel ominis infausti Theophanes observans, scripsit: Ὀνομάσθη Κωνσταντῖνος ζῶντος ἔτι Κωνσταντίνου τοῦ πάππου αὐτοῦ.

niacorum duces dedit, qui occurrentes, hostis exitum, qui clusuræ aggressu difficilis erat, occupaverunt. Cibyrhæotarum vero classis cum Petro duce et protospathario superveniens ad castrorum portum applicuit. Banacas id ubi vidit, etsi de successu desperans, tamen confirmatis erectisque suorum animis, equestria themata aggressus, ululatum et clamorem ad bellum edidit, Romanisque fuis et plurima ex parte ferro prostratis, vastitate etiam et captivitate per vicina quæque loca inducta, diversis spoliis onustus in patriam remeavit.

Hoc eodem anno Michael Lachanodracus Thracensium dux Leone filio spurio, cui Culuces nomen, et altero Leone exabbate, cognomento Cuitzodactylo, missis, omnia tam hominum, quam seminarum monasteria cum sacris vasis, libris, gregibus, atque universis eorum facultatibus venumdedit, collectamque inde pecuniam imperatori transmisit. Cuncta vero monachorum et sanctorum Patrum opera scripta igne consumpsit. Ac si vel ibi quispiam reliquias in phylacterium gerere deprehensus fuit, eas raptas flammis eadem ratione tradidit, et eum qui gestasset tanquam impietatis reum tormentis examinabat, ac monachorum quidem plurimos verberibus, alios gladio confecit, 376 innumeris oculos effodit. Nonnullis barbam unguento ex cera et oleo confecto illinebat, immissoque in eam igne, tam faciem quam ipsum miserorum caput comburebat, alios pluribus tormentis excruciatos in exsilium expulit. Denique hominem ne quidem unum in tota sua præfectura monachi habitu indutum reliquit. Quod cum rescivisset boni et æqui osor imperator, per litteras ei gratias egit, his verbis: Juxta placitum meum facientem te comperi, qui in omnibus voluntati meae satisfacis. Quare cæteri eum imitati in eadem scelera proruperunt.

A. C. 764. — Hoc anno Abdellas Mualabitus cum numero exercitu in Africam misit, et Alphadal Barinar, in Romanorum Ænes incursione facta, captivos quingentos abduxit. Huic Mopsuestenses obviam facti consertis manibus Arabes mille occiderunt. Abdellas Hierosolimam profectus jejuniu

Α κελάρων (24) στρατηγὸν ¹⁵ καὶ Βιρδάνην τὴν τῶν Ἀρμενιακῶν. Καὶ ἐλθόντες ἐκράτησαν τὴν ἐξόδον αὐτῶν κλεισοῦραν οὖσαν δύσβατον πᾶν. Ὁ δὲ στόλος τῶν Κιθυβρίαιων καταλαβὼν μετὰ Πέτρωνά ¹⁶ πρωτοσπαθαρῖου καὶ στρατηγοῦ αὐτῶν, ὥρμησεν ἐν τῷ λιμένι τοῦ κάστρου. Ὁ δὲ Βανάκας ἰδὼν καὶ ἀπογνοὺς ἑαυτοῦ ¹⁷, παραβαρβύνει καὶ προθυμοποιεῖ τοὺς ἑαυτοῦ, καὶ ἀναλθὼν πρὸς τὰ καβαλλαρικὰ θέματα, ἡλάλαξεν, καὶ τρέπει αὐτοὺς, καὶ ἀποκτείνας πολλοὺς καὶ αἰχμαλωτεύσας πάντα τὰ περίχωρα ἐκεῖνα, ὑπέστρεψεν μετὰ σκύλων πολλῶν.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ὁ τῶν Θρακησίων στρατηγός· Μιχαήλ ὁ Λαχανοδράκων ἀποστείλας ¹⁸ Λέοντα τὴν νόθον αὐτοῦ ¹⁹, τὸν ἐπιλεγόμενον Κουλούκην (25), καὶ Λέοντα ἀπὸ ἀββᾶδων τὸν Κουτζοδάκτυλον (26). Ἐπράσαν ὅλα τὰ μοναστήρια ²⁰ ἀνδρῶν ²¹ τε καὶ γυναικῶν, καὶ πάντα τὰ ἱερὰ σκεύη καὶ βιβλία καὶ κτήνη, καὶ ὅσα ἦν εἰς ὑπόστασιν αὐτῶν· καὶ τὰς τούτων τιμὰς εἰσεκόμισεν τῷ βασιλεῖ. Ὅσα δὲ εὗρεν μοναχικὰ καὶ Πατερικὰ βιβλία, πυρὶ κατέκαυσεν. Καὶ εἰ που λείψανον ἄγιον ²² ἐφάνη τις ἔχων εἰς φυλακτήριον (27), καὶ τοῦτο τῷ πυρὶ παρέδωκεν, καὶ τὸν ἔχοντα ²³ αὐτὸ, ὡς ἀσεβοῦντα ἐκόλαζεν. Καὶ πολλοὺς μὲν τῶν μοναχῶν ²⁴ διὰ μαρτίων ἀνέλωσεν· ἔστι δὲ οὗς ²⁵ διὰ ξίφους, ἀναριθμήτους δὲ ἐτύφλωσεν. Καὶ τῶν μὲν τὰς ὑπῆνας ²⁶ κηρελαίφ ἀλείφων, ὑφῆπτε ²⁷ πῦρ, καὶ οὕτω τὰ τε πρόσωπα αὐτῶν καὶ τὰς κεφαλὰς κατέκαιεν· τοὺς δὲ μετὰ πολλὰς βασάνους ταῖς ἐξορίαις ἐξέπεμπεν ²⁸. Καὶ τέλος οὐκ εἶσαν εἰς ἕλκον τὸ ὑπ' αὐτὸν θέμα ἕνα ἀνθρώπον μοναδικὸν περιβεβλημένον σχῆμα. Ὁ καὶ μαθὼν ὁ μισόγαθος βασιλεὺς ἔγραψεν αὐτῷ εὐχαριστίας λέγων, ὅτι Εὐρόν σε ἀνδρᾶ ²⁹ κατὰ τὴν καρδίαν μου, ὃς ποιεῖς πάντα τὰ θελήματά μου. Τοῦτον οὖν μιμησάμενοι καὶ οἱ λοιποὶ τὰ ὅμοια διέπραττον ³⁰.

A. M. 6264. — Τοῦτῃ τῷ ἔτει ἀπέστειλεν ὁ Ἀβδελλᾶς εἰς Ἀφρικὴν τὸν Μουαλάβιτον μετὰ πολλοῦ στρατοῦ, καὶ εἰσῆλθεν ὁ Ἀλφαδάλ ³¹ Βαρινᾶρ (28) εἰς Ῥωμανίαν, καὶ ἔλαθεν αἰχμαλώτους πεντακοσίους. Οἱ δὲ Μοψουεστεῖς ³² συναντηθέντες αὐτῷ καὶ πολέμησαντες, ἀπέκτειναν ἐκ τῶν ³³ Ἀράβων χι-

VARIAE LECTIONES.

¹⁵ στρατηγὸν add. ex A. ¹⁶ Πέτρωνος A. ¹⁷ ἑαυτοῦ A, αὐτοῦ vulg. ¹⁸ ἀποστείλας, quod ante v. στρατηγὸς legebatur transposui cum A. ¹⁹ τὴν νοτάριον αὐτοῦ A. ²⁰ πάντα τὰ μ. A. ²¹ ἀνδρῶν A, ἀνδρείδ vulg. ²² ἁγίου A. ²³ τὸν δὲ ἔχ. A. ²⁴ τῶν μοναχῶν om. A f. ²⁵ ἔστι δὲ οὗς] οὗς δὲ A, ἔτι δὲ οὗς vulg. ²⁶ ὑπῆνας A, ὑπῆνεις vulg. ²⁷ ὑφῆπτε A, ὑφέεις τε vulg. ²⁸ παρέπεμπεν A. ²⁹ ἀνδρᾶ om. a. ³⁰ διέπραττον A, διαπράττοντο vulg. ³¹ Βαδινάρ A f., ³² οἱ δὲ Μοψ. A, οἱ Μεμφ. vulg. ³³ ἐκ τῶν Ἀ. A, ἐξ Ἀ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(24) Buccellarii, ait Suidas, Gallo-Græci nominantur, et eorum regio Gallo-Græcia: unde hi equites erant expediti. Constantinus Porphyrogenneta *De thematibus* inter Isaurium et Cappadociam Buccellarium locat. Describens enim Ἀνατολήν, habet, inquit, a sinistra partes quasdam Buccellarii, et initium Cappadociæ; ad dextram autem Isauriam. Unde vero locus Buccellarium sit vocatus, idem infra aperit themate sexto. Thema, inquit, Buccellariorum non a loco aliquo appellationem accipit, neque a gente aliqua quæ ita vocaretur, sed quod militum assecræ essent, et comineatum veherent: Buccellarius enim Latina lingua vocatur is qui rei pænariz curam gerit, ut milites expediti, et ab

D omni onere liberi ad bellum essent. Buccellus enim vocatur torta panis circularem figuram in medio vacuum præ se ferens. Cellarius autem custos panis: proprio vero et Græcanico nomine hi Μάρτυρ-дени vocantur: sunt enim Galatæ cognominati. Horum Græca profert Rigaltius. Pancirullus de iisdem cap. 47 *Not. imp. Orient.*

(25) *Catulum*. Ipsique patrique Lachanodraconi nomine δυσώνομα.

(26) *Digitis decurtatum*. Vide hominum improbitatem.

(27) *In sacrum amuletum*, et sui custodiam.

(28) Anastasius uno verbo *Alphadalbadinar*.

λίους. Ὁ δὲ Ἀδελφὸς ἀπελθὼν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα A celebravit, Christianosque et Hebræos manus inscriptas gerere compulit. Quare multi ex Christianis in Romanam ditionem mari confugere. Porro Curicus Sergius extra Sycen et Lacherphabus Sergius apud Cyprum, qui imperatoris vices illic implebat, capti sunt.

A. M. 6265. — Τοῦτω τῷ ἔτει μηνὶ Μαῖου Ἰνδικτιῶνος ιβ' ἐκίνησε Κωνσταντῖνος στόλον χελανδίων διαχιλίων κατὰ Βουλγαρίας, καὶ εἰσελθὼν ³⁶ καὶ αὐτὸς εἰς τὰ Ρούσια χελανδία ἀπεκίνησε πρὸς τὸ ἐλθεῖν ³⁷ εἰς τὸν Δανούδιον ποταμὸν, καταλιπὼν καὶ τοὺς τῶν καθάλλαρικῶν θεμάτων στρατηγούς ἐξωτῶν κλεισουργῶν, εἴ πως δυνηθῶσιν Βουλγάρων εἰς αὐτὸν ³⁸ ἀσχαλουμένων εἰσελθεῖν εἰς Βουλγαρίαν. Ἐλθόντος δὲ αὐτοῦ ἕως τῆς Βάρνας, ἐδειλίασεν, καὶ ἐμελέτα ὑποστρέφαι. Ἰδόντες δὲ οἱ Βούλγαροι καὶ δευλιάντες ἀπέστειλαν Βοῖλᾶν καὶ Τζιγάτον, αἰτοῦμενοι εἰρήνην γενέσθαι. Οὗς ἰδὼν ὁ βασιλεὺς καὶ περιχαρὴς γενόμενος, ἐποίησεν εἰρήνην· καὶ ὥμοσαν ἀλλήλοις, μήτε Βουλγάρους ³⁹ εἰσελθεῖν κατὰ Ῥωμανίας, μήτε τὸν ⁴⁰ βασιλεῖα ἐπιτηδεῦσαι εἰσελθεῖν εἰς Βουλγαρίαν. Καὶ ἐποίησαν ἐγγράφα ἐπὶ τούτῳ πρὸς ἀλλήλους. Καὶ ὑποστρέψας ὁ βασιλεὺς εἰσῆλθεν ἐν τῇ πόλει, ταξάτους ἀφείλες ἐκ πάντων τῶν θεμάτων καὶ εἰς κάστρα ἅπερ ⁴¹ ἔκτισε. Τῷ δὲ Ὀκτωβρίῳ μηνὶ τῆς αὐτῆς ιβ' ⁴² Ἰνδικτιῶνος (29) ἰδέξατο μανδᾶτον ὁ βασιλεὺς ἀπὸ Βουλγαρίας ἐκ τῶν κρυπτῶν φίλων αὐτοῦ, ὅτι ἀποστέλλει ὁ κύρις Βουλγαρίας ιβ' χιλιάδας λαὸν καὶ Βοῖλᾶν εἰς τὸ ⁴³ αἰχμαλωτεῦσθαι C τὴν Βερζητιάν καὶ μεταστῆσαι αὐτοὺς εἰς Βουλγαρίαν. Ὁ δὲ πρὸς τὸ μὴ γνωσθῆναι αὐτὸν, ὅτι κατὰ Βουλγάρων κινεῖται ⁴⁴ ἦσαν γὰρ ἐλθόντες πρὸς αὐτὸν οἱ ἀποκρισιᾶριοι τοῦ κυροῦ Βουλγαρίας, καὶ ἔτι τούτων ὄντων ἐν τῇ πόλει, ἐσηματίσατο κατὰ Ἀράβων κινεῖν· καὶ ἐπέραςε τὰ φλάμουρα (50) καὶ ἡ ὀπληρεσία. Καὶ ἀπολύσας τοὺς ἀποκρισιᾶριους, καὶ μαθὼν διὰ κατασκόπων τὴν ἐξοδὸν αὐτῶν, ἀπάρας τὸν στρατὸν ἐν σπουδῇ ἀπεκίνησεν. Καὶ ἐπισωρεύσας τοὺς ταξάτους τῶν θεμάτων καὶ τοὺς θρακησιανούς, καὶ ἐνώσας τοῖς τάγμασι τοὺς ὀπτιμάτους (51), ἐποίησεν αὐτοὺς π' χιλιάδας ⁴⁵. Καὶ εἰς-

A. C. 765. — Hoc anno mense Maio indictione duodecima Constantinus classem chelandiorum bis millium in Bulgariam instruxit, ipse adversus Russorum chelandia in Danubium aditum sibi paraturus movit. Extra clusuras autem equestrium ordinum duces reliquit, ut Bulgariis in eo repellendo occupatis, ipsi in provinciam, si liceret, penetrarent. At ubi Barnam advenit, metu correptus, jam de reditu cogitabat. Ex adverso Bulgari ejus adventu cognito terrore acti Boilam et Tzigatum ab imperatore pacis conditiones accepturos miserunt. His visis imperator oppido gaudens pacem composuit, quam etiam datis ad invicem juramentis firmaverunt, Bulgaros nimirum ab infestanda Romana ditione, imperatorem vero ab impetenda bello Bulgaria vicissim abstenturos. Conditiones istas scripto mandatas mutuo sibi tradiderunt. Imperator pedem referens, ex omnibus thematibus ad tutanda castra recens a se erecta praesidio relictis militibus urbem ingressus est. Verum mense Octobri indictione undecima nuntium a Bulgaria ab oculis amicis acceperat, Bulgariae dominum duodecim millia militum et Boilam expedire, ad Berzetiae incolas captivos abigendos, eosque in Bulgariam 377 transferendos. Is ne agnosceretur bellum in Bulgaros movere, ad eum quippe accesserant Bulgarorum apocrisiarii et adhuc moram agebant in urbe, se contra Arabes expediri simulavit. Quare in Asiam vexilla et bellicum omnem apparatus transmisit. Porro dimissis apocrisiariis, de eorum reditu per exploratores certior redditus, moto exercitu iter cum festinatione arripuit. Tum vero thematum militibus, qui per praesidia dispersi erant, una cum Thracesianis accitis, una etiam cum ordinibus collectis ex optimatis, exercitum ad homi-

VARIAE LECTIONES.

³⁶ Λαχέρδαφος A. ³⁷ Σέργιος om. A. ³⁸ εἰσελθὼν A, ἀπελθὼν vulg. ³⁹ ἐλθεῖν A, εἰσελθεῖν vulg. ⁴⁰ εἰς αὐτὸν om. A. ⁴¹ Βούλγαροι ἐξελθεῖν A. ⁴² τὸν add. ex A. ⁴³ ἅπερ A, & vulg. ⁴⁴ τῆς αὐτῆς ιβ' A, ιγ' vulg. ⁴⁵ Βοῖλᾶν εἰς τὸ A, Βοῖλᾶδας πρὸς τὸ vulg. ⁴⁶ ἀπὸ κιν. A, ἐπεκ. vulg. ⁴⁷ π' χιλ. A a f, ιγ' χιλ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(29) Ex anno superiore sub hoc laterculum sequentium gestorum μετάθεσιν faciunt rationes tres luce ipsa non minus dilucidæ sudent. 1. Indictionis duodecimæ facta jam memoria, undecimam Mss. in omnibus existantem sequi non patitur: sed vel eandem duodecimam repeti, vel aliam quamcunque sequentium recenseri expostulat. 2. Nil quod imperii Romani spectet administrationem annus præteritus in medium affert: quare temporis successione, a jam enarratis hæc diversa, ipsam temporis notam non eundem arguunt; atque ita unius anni spatium includi nequaquam possunt. 3. Quæ sequuntur alia antevertere, et ad priorem annum revocari omnino debent: icti siquidem fœderis violatio, Bulgari facinus ad Constantinum

D latenter denuntiatio, in Bulgaros tacite, latentes, furtivæ eruptiones, Bulgariam nondum armis infestam ostendunt; bellum nondum susceptum convincunt: sed tum primum indictione undecima enatum, idemque annis mox venturis protractum tempore plurimo Romanos inter et Bulgares perseverasse.

(50) Alias φλάμουρα. Facilis τοῦ λ in ρ apud recentiores Græcos mutatio: sic ἦρθεν, τοῦ ἦλθεν vice proferunt. Φλάμουλον Meursius et Rigaltius exponunt. Anastasius exponit: transmeaverunt tam vexilla, quam suppellectiles ministerii regi et apparatus.

(51) Olympiodorus in excerptis Photii: Τῶν Τοδογαῖσιν Γότθων οἱ κεφαλῶται ὀπτιμάτοι: ἐκαλοῦντο,

precibus contendebant. **379** Ille ex usitato imperatoribus quasi contraria mente obnubilatur; Filius iste meus, aiebat, unicus mihi es, et quod postulatis, exsequi vereor ne quod humanum est letum ingruat, et eum adhuc ætate minimum e medio tollatis, et alium vobis principem præficiatis. Illi iurjurandis fidem faciunt, et imperatori testantur alium ab ejus filio nullum ipsis imperaturum, nisi eum fato præripi Deus jusserit. Iis in postulatis a Palmarum dominica ad magnam seriam quintam populo cum tumultu perseverante, turmatim in circo coacto eadem instantius exigente sancta passionis Domini Parasceve, ut fidem juramento facerent, imperator præcepit. Tum populus omnis, et ex militari senatorioque ordine qui adfuerunt, gregarii quoque milites et iurbæ, necnon opificum et tabernariorum grex in vivifica et veneranda ligna juraverunt, præter Leonem Constantinum et deductam ab eis sobolem se nullum unquam imperatorem suscepturos, quodque juraverant, scripto confirmarunt. Postera luce, quæ fuit sancti Sabbati, imperator in undeviginti accubitorum tribunalium profectus, Eudocimum fratrem suum nobilissimum renuntiavit; Anthimum quippe pater ipse adhuc in vivis pari honore promoverat. Cum utroque igitur Cesare et nobilissimis duobus et juniore Constantino imperatore profecto et, ut imperatoribus mos est, mutata veste, cum filio et patriarcha ipso in ambonem redeunte, populi universi ordines sponsones suas scriptura consignatas in sacram mensam imposuerunt. Imperator autem ad eos hæc verba fecit: *Videte, fratres, ut petitionem vestram impleam ut filium meum imperatorem vobis concedam. Videtis ab Ecclesia et a Christi manu vos eum excipere.* Illi vocibus in altum sublati, *Esto fidejussor*, inquit, *Fili Dei, ut e manu tua dominum Constantinum in imperatorem, eum incolumem servaturi, et mortem ejus gratia fortiter appetitur, excipimus.* Alia rursus luce, qua magna paschatis dominica celebrabatur, decima quarta indictione, sub crepusculi horam imperator patriarcha comite in circum perrexit, prolatoque Antimensio, populo universo spectante, ei pa-

A 'Ο δὲ, ὡς ἔθος τοῖς βασιλεῦσιν, ἀντεδήλου αὐτοῖς, ὅτι 'Ο υἱός μου μονογενὴς μοι ἐστίν. καὶ φοβοῦμαι τοῦτο ποιῆσαι, μήπως συμβῇ μοι τὸ ἀνθρώπινον, καὶ αὐτοῦ νηπίου ὄντος· θανατώσῃτε αὐτὸν, καὶ ἄλλον προσβάλλῃσθε. **Β** Οἱ δὲ μεθ' ὅρκων ὡμολόγησαν ὅτι πληροφореῖν αὐτὸν μὴ βασιλευθῆναι ἐκτὸς τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, εἰ καὶ θανεῖν αὐτὸν θελήσῃ ὁ Θεός. Τοῦτο δὲ ἀπὸ τῆς κυριακῆς τῶν Βατίων **Γ** ἕως τῆς μεγάλης πέμπτῃς τοῦ λαοῦ ἐνοχλοῦντος **Δ**, καὶ ἐν τῇ ἱπποδρομίᾳ σωρευομένων καὶ αἰτουμένων **Ε**, τῇ ἁγίᾳ παρασκευῇ ἐκέλευσεν ὁμοῦσαι αὐτούς. Καὶ ὡρσεν πᾶς ὁ λαὸς εἰς τὰ τέμνα καὶ ζωοπεία ξύλων, οἱ τε τῶν θεμάτων καὶ τῆς συγκλήτου, καὶ οἱ τῶν ἑσῶ ταγμάτων (42) καὶ τῶν πολιτῶν πάντων, καὶ οἱ τῶν ἐργαστηριακῶν (43), τοῦ μὴ δέξασθαι βασιλεῖα ἐκτὸς Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου καὶ τοῦ σπέρματος αὐτῶν, καὶ ἐποίησαν. **Σ** Ἐγγραφα καθὼς ὡρσεν ἰδιόχειρα αὐτῶν καὶ τῇ ἐπαύριον, ἥτις ἦν τὸ ἅγιον σάββατον, ἐξῆλθεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ τρίβουνάδιον τῶν ἱερέων ἀκουστίων, καὶ προσέδωκετο νοθελίσσιμον Εὐδόκιμον τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. Τὸν γὰρ Ἀνθίμον ζῶν ὁ πατὴρ προσέδωκετο. Καὶ προῆλθεν ὁ βασιλεὺς σὺν τοῖς δυοῖν Καίσαρσι καὶ νοθελίσσιμοις καὶ τῷ νέῳ Κωνσταντίνῳ εἰς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν, καὶ ὑπαλλάξας τὴν ἐνδυτὴν, ὡς ἔθος ἐστὶ (44) τῇ βασιλεῦσαι, ἐπανήθην ἐν τῷ ἀμβωνί σὺν υἱῷ αὐτοῦ καὶ τῷ πατριάρχῃ. Καὶ εἰσελθὼν πᾶς ὁ λαὸς ἀπέθεντο τὰ ἔγγραφα αὐτῶν ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ. **Ζ** Ὁ δὲ βασιλεὺς διελάλησεν οὕτως· *Ἰδοὺ, ὧ ἀδελφοί, τὴν αἰτησίαν ὑμῶν* **Η** *πληρῶ, καὶ δωροῦμαι ὑμῖν τὸν υἱόν μου εἰς βασιλείαν.* *Ἰδοὺ ἐκ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐκ τῆς* **Θ** *χειρὸς τοῦ Χριστοῦ αὐτὸν παραλαμβάνετε.* **Ι** Οἱ δὲ μεγάλῃ τῇ φωνῇ ἐδόξασαν, λέγοντες· *Ἀντιφώνησον ἡμῶς.* **Κ** *Γιὰ τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἐκ τῆς χειρὸς σου παραλαμβάνομεν τὸν κύριον Κωνσταντίνον εἰς βασιλείαν τοῦ φυλάττειν αὐτόν, καὶ ὑπεραποθνήσκειν αὐτοῦ.* Καὶ τῇ ἐπαύριον, ἥτις ἦν ἡ μεγάλη κυριακὴ τοῦ Πάσχα ἱερωδωκτιῶνος (45), ὥρα αὐγῆς· ἐξελθὼν ὁ βασιλεὺς σὺν τῷ πατριάρχῃ ἐν τῇ ἱπποδρομίᾳ, καὶ ἐνεχθέντος Ἀντιμίνσιου **Λ** (46), παντὸς τοῦ λαοῦ ὁρῶντος, ἐποίησέν τὴν **Μ** εὐχὴν ὁ πατριάρχης, καὶ ἔστειψεν ὁ

VARIAE LECTIOES.

⁴² προσβάλλῃσθε A, προσβάλλεσθε vulg. ⁴³ ὡμολόγησαν add. ex A. ⁴⁴ τῆς Βασιφόρου A f. ⁴⁵ τοῦ λ. ἐν κ. omi. A f. ⁴⁶ σωρευομένων καὶ αἰτουμένων A, σωρευόμενος κ. αἰτούμενος vulg. ⁴⁷ ἐποίησαν — αὐτῶν καὶ add. ex A. ⁴⁸ ὁμῶν omi. A. ⁴⁹ καὶ ἐκ τῆς A, καὶ τῆς vulg. ⁵⁰ παραλαβὲ, A, προσλ. vulg. ⁵¹ Ἀντιμίνσιου A. ⁵² τὴν add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(42) Urbis custodiæ et defensionis milites deputati, urbicæ excubiæ, les archers de ville: nisi forte velle milites in castris alios, alios in præsedibus agnoscere, et hos τὰ ἑσῶ τάγματα nuncupare. Penes te, lector, iudicium. Contrario tamen sensu, τοὺς τῶν ἑσῶ ταγμάτων, exteriores ordines, posuerunt Anastas. et Miscellæ. Vide Constantini Leonis huius filii annum 7.

(43) Ἐργαστηριακὸς corruptius vulgus vocat. τοὺς ἐν ἐργαστηρίοις, mercium quarumlibet in officinis venditores.

(44) Adeundus Codinus de imp. coronatione cap. 17, num. 14.

(45) Præsentem annum Indictio quinta supra

Decimam afficit. Hæc tamen superiore perage potuisse non dubitabit, qui Constantinum Cœsarismum imperii quintum ac tricesimum tantum inchoasse, et Leonem filium eo anno a Septembribus die 13 et indictione decima quarta potestatem accepisse consideravit. Si tamen decimam quintam reponendam contendas, non ero contrarius.

(46) Altare Græcorum mobile et portatile. Ἀντιμίνσιον est, quasi ἀντὶ τοῦ μινσοῦ, sacri ferculi (id enim μινσὸς sonat, ait Balsamo et Ioannes Citi) episcopus in eucharisticis relictus) vicarium. Latini corporali linteo simile sacra reliquias per t inclusas et sacrificio missæ celebrando, sacrificiis precibus ubilibet concipiendis adiuvantur.

βασιλεὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ· καὶ οὕτω προῆλθεν ἐν τῇ Α
Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ οἱ δ' ὁ βασιλεὺς σὺν τοῖς δυοῖ
Καίσαρσι καὶ τρισὶ νουβελισσαίμοις. Προῆλθεν δὲ καὶ
ἡ ¹⁹ βασιλισσα Εἰρήνη μετὰ τὸ προσελθεῖν ²⁰ τοὺς
βασιλεῖς, ὁφικευμένη διὰ τῶν σκήπτρων ὑπὸ τῶν
σχολῶν ²¹, καὶ ἀνῆλθεν διὰ τοῦ ἀναθασίου τῆς
Χαλκῆς εἰς τὰ κατηχούμενα τῆς ἐκκλησίας, μὴ ἐξελ-
θούσα εἰς τὴν μέσην τοῦ ἐμβόλου. Τῷ δὲ Ματῷ μηνὶ
τῆς αὐτῆς ἡνθικτιῶνος διεβλήθη Νικηφόρος ὁ Καῖσαρ
καὶ ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως τῷ βασιλεῖ, ὡς ἐπιβουλὴν
σκευάζων κατ' αὐτοῦ, μετὰ σπαθαρίων τινῶν καὶ
στρατῶρων καὶ θτέρων ²² βασιλικῶν ἀνθρώπων· καὶ
ποιήσας ὁ βασιλεὺς σιλέντιον ἐν τῇ Μαγναύρᾳ,
ἀνέθετο τῷ λαῷ τὰ περὶ αὐτοῦ ῥηθέντα. Οἱ δὲ ὁμο-
θυμῶδον ἀνεδόσαν, τοῦ ²³ παρασταλῆναι ἀμφοτέ-
ρους ἐκ τοῦ μέσου, μὴ μνησθέντες ὅτι οἱ αἱ ἐπίορ-
χοι, ἃ ὥμοσαν τῷ πατρὶ αὐτῶν, μὴ καταδέχεσθαι
μετὰ θάνατον αὐτοῦ ἀδικηθῆναι τὰ τέκνα αὐτοῦ.
Ὁ δὲ βασιλεὺς τοὺς μὲν νεωτερίσαντας δείρας τε
καὶ κρυφύσας ἐξώρισεν εἰς Χερσῶνος τὰ κλίματα ²⁴
ὑπὸ παραφυλακῇ καὶ ἀσφάλειαν.

studebant, cæsos ac lonsos Chersonam et ad vicinas
relegavit.

A. M. 6269. — Τοῦτῳ τῷ ἔτει εἰσῆλθεν Οὐτθμᾶς
ὁ τοῦ Κάκα ²⁵ εἰς Ῥωμανίαν, καὶ λαβὼν αἰχμαλω-
σίαν ὑπέστρεψεν· καὶ προσέφυγεν Τέλερος ²⁶ (47) ὁ
τῶν Βουλγάρων κύριος εἰς τὸν βασιλέα· καὶ ἐποίησεν
αὐτὸν πατρίκιον, ζεύξας αὐτῷ καὶ τὴν τῆς γυναικὸς
αὐτοῦ Εἰρήνης ἐξαδέλφην. Δεξιμένος δὲ αὐτὸν
βαπτισθέντα ἐκ τῆς ἀγίας κολυμβήθρας, μεγάλως
αὐτὸν ἐτίμησεν καὶ ἡγάπησεν.

A. M. 6270. — Τοῦτῳ τῷ ἔτει ἐκάθισεν Οὐτ-
θμᾶς ²⁷ εἰς τὸ Δάβεκον καὶ ἐστασίασεν. Λέων δὲ ὁ
βασιλεὺς ἀπέλυσεν ²⁸ τὰ στρατεύματα τῶν Ῥω-
μαίων, καὶ εἰσῆλθεν ἐν Συρίᾳ χιλιάδες ς', ὧν
ἡγούντο Μιχαὴλ ὁ Λαχανοδράκων τῶν Θρακησίων ²⁹,
καὶ Ἀρτάδατος Ἀρμένιος τῶν ἀνατολικῶν, καὶ
Τατζάτης ὁ τῶν Βουκελλαρίων καὶ Καριστορότζης
τῶν Ἀρμενικῶν, καὶ Γρηγόριος ὁ τοῦ Μουσαλα-
κίου ³⁰ τῶν Ὀφικιανῶν. Καὶ ἐκύκλωσαν τὴν Γερμα-
νικίαν, καὶ ἦν ἐκεῖ Ἰσβαλλὶ ὁ θεῖος τοῦ Μαδὶ,
καὶ ἔλαβον πάσας τὰς καμηλοὺς αὐτοῦ, καὶ ἤμελλον
παραλαμβάνειν καὶ τὴν Γερμανικίαν ³¹, εἰ μὴ διὰ
δύρων ἔπεισεν τὸν Λαχανοδράκοντα ὁ Ἰσβαλλί, καὶ
ἐνεχώρησεν τοῦ κάστρου, καὶ ἐξῆλθεν εἰς πραῖδαν
τῆς χώρας, καὶ αἰχμαλωτεύσας τοὺς αἰρετικούς
Ἰακωβίτας Σύρους πάλιν ὑπέστρεψεν ἐν τῷ κάστρῳ.
Καὶ πέμψας Οὐτθμᾶς στρατὸν ἐκ τοῦ Δαβέκου καὶ
ἀμυράδας, ἐπολέμησεν μετὰ τῶν ³² Ῥωμαίων. Καὶ
ἔπεσον πέντε ἀμυράδες καὶ δύο χιλιάδες Ἀραβες, ὡς
ῥασαι, καὶ τῇ παρασκευῇ ὑπέστρεψαν. Ἦσαν γὰρ

atriarcha consuetas preces ad Deum fundente, filia suo
coronam imperator imposuit, atque ita versus Ma-
gnam ecclesiam imperator uterque cum duobus Cæ-
saribus et nobilissimis tribus processerunt. Ipsa quo-
que imperatrix Irene, postquam processerunt impera-
tores, æceptis per scholas solemnī obsequio ante eam
delatis processum habuit, et per Æreæ portæ ascen-
sum, laud tamen per porticus mediam viam progressa,
ad catechumena ecclesiæ se contulit. Mense 380
porro Maio ejusdem indictionis Nicephorus Cæsar
et imperatoris frater apud imperatorem delatus est,
quod nimirum de insidiis imperatori parandis
consilium cum epathariis quibusdam et stratoribus
aliisque imperatorii comitatibus hominibus inijsset.
Imperator autem silentio ad Magnauram convocato
quæ ipsis imputabantur populo exposuit, qui uno
consensu exclamavit, utrumque e medio tollendum
esse, homines utique perjuri, non recordati olim
ipsorum patri jurejurando adhibito spopondisse, se
postejus obitum injuriam filiis inferri non passuros.
Quampræmperator istos omnes, qui rebus novis
eius regiones, illic sedulo in custodiam asservendos

A. C. 769. — Hoc anno Uthmas Cacæ filius in
Romanam ditionem irruit, et captivis secum abdu-
ctis, ad suos revertit. Telerus vero Bulgarorum
dominus ad imperatorem profugit, a quo, locata in
matrimonium conjugis suæ Irenes consobrina, pa-
tricius creatur. Eum sacro lavacro initiatum impe-
rator suscepit, et summis honoribus cumulatum
valde adamavit.

A. C. 770. — Hoc anno Uthmas ad Dabecum
consedit, et seditionem movit. Imperatoris autem
Leonis copię ad hominum centum millia in Syriam
irruerunt. Duces exstiterunt Thracensium Michael
Lachanodracō, Orientalium Artabasdos Armenius,
Bucellariorum Tatzates, Armeniacorum Caristero-
tzes, Opsicianorum Muzalacii filius Gregorius. Obses-
sam vero Germaniciam, ubi Isbaali Madjæ avunculus
inclusus erat, captis omnibus camelis, obtinuis-
sent, nisi Lachanodracō Isbaali muneribus victus
ea urbe ad regionem deprælandam, et captivos ex
Jacobitis Syris hæreticis ablucendos vires conver-
tisset, iisque peractis ad castrum deniq̃ obsiden-
dum regressus est. Uthmas autem collectis ad De-
becum copiis ameras præfecit, et in Romanos
commisit. Ex Arabibus, ut ferunt, amera quinque
et militum duo millia perierunt. Feria sexta re-
gressi sunt; die quippe Dominica urbem ingressi
fuerunt. Imperator vero Maiumam celebraturus in
solio cum filio consedit, atque ita partæ victoriæ

VARIE LECTIONES.

²⁵ ἔτι καὶ ἡ Α, δὲ ἡ vulg. ²⁶ μετὰ τὸ πρ. Α. μετὰ τοῦ πρ. vulg. ²⁷ ὑπὸ τῶν σκήπτρῳ (sic) Α. ²⁸ ἀπέ-
λυσεν add. ex Α. ²⁹ τοῦ prius om. f. ³⁰ εἰς Χερσῶνα τοῖς κλίμασιν Α f, εἰς Χερσῶνα καὶ τὰ κλίματα n.
Βίνα Α a f. ³¹ Τέλερος Α, idem qui supra p. 695, Τζέριγος nominabatur. ³² Θουμάμας Α ubique.
³³ ἀπέστειλεν Α. ³⁴ τῶν Θρακησίων Ἀρμενικῶν. — Ἀρμενικῶν om. Α. ³⁵ Μουσουλακίου Α. ³⁶ καὶ ἦν
ἐκεῖ — καὶ τὴν Γερμανικίαν n. hæc omnia addita sunt ex Α. ³⁷ τῶν add. ex Α.

JAC. GOARI NOTÆ.

(47) Qui supra Τζέριγος, qui Anastasio Telerichus.

solemnia cum celebritate duces peregerunt. Syros A demum hæreticos in Thraciam transtulit, ibique ebs habitare jussit.

A. C. 771. — Hoc anno Madi Arabum dux 381 cladibus præteritis ad iram provocatus, cum expeditis Maurophororum, Syriæ et Mesopotamiæ copiis Asanem mittit, et Dorylæum usque arma intulit. Porro imperator, ne copias omnes in aciem aperto Marte simul digladiaturas educerent, verum ut castris probe munitis milites in eorum præsidium distribuerent, ducibus injunxit. Ad hæc præfectorum præcipuor ex toto exercitu segregatos militum selectorum tria millia tollere, et versus obsessam urbem pergere jussit, ut hostes nimirum ad prædandum alioquin dispergendos a tergo insequentes premerent, agrosque et equorum pabula, ac si ullibi commeatus illis idoneus exstaret, ipsi præcurrentes igne perderent. Hostibus itaque ad Dorylæum per dies septemdecim obsidionem tenentibus, cuncta ad vitam necessaria delibere, et equi pabulorum penuriam pati: quare pars eorum maxima periit. Pedem igitur referre coacti, Amorium per diem unum obsederunt, sed ut urbem mœnibus, armis, annona, militumque manu munitam agnoverunt, in proprias domos reversi sunt.

A. C. 772. — *Cyprianus episcopi Pauli annus primus.*

Hoc anno Madi Arabum cum ingentibus copiis et maximo belli apparatu Dabecum profectus, filium Aaronem in Romaniam expedit, ipse vero in sanctam urbem remeavit. Misiique Machesiam, Zelotem dictum, cum potestate Christianorum servos ad suum obsequium et religionem traducendi, et sanctas ecclesias devastandi. Emesam itaque se confert, et nemini Christianum cultum, ut deserat, nisi forte infidelium posteris se vñm illaturum pollicitus, in Hebræos demum et Christianos apertam persecutionem movit. Extemplo igitur præter jus omne pietatis et humanitatis cœpit eos suppliciis exagitare, quibus Lysias vel Agricolaus quondam pepercissent, atque ita plurimis necem intulit. Femina vero gratia Christi Dei nostri ejus insaniam superarunt. Quædam etenim virgines viris desponsatæ, archidiaconi videlicet Emeseni et ejus filii

εισελθόντες τῇ Κυριακῇ. Ὁ δὲ βασιλεὺς ποιῆσα: Μαῖουμᾶν (48) ἐν Σοφριανᾷ ἐκάθισεν ἐπὶ σένδου μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. Καὶ οὕτως ἐθριάμβευσαν οἱ στρατηγοὶ τὰ ἐπινίκια. Ἐπέρασεν ὁ δὲ καὶ τοὺς αἰρετικούς Σύρους ἐν τῇ Θράκῃ, καὶ κατώκισεν αὐτοὺς ἐκτὶ:

A. M. 6271. — Τούτῳ τῷ ἔτει θυμωθεὶς ὁ τῶν Ἀράβων ἀρχηγὸς Μαδὶ πέμπει τὸν Ἀσάν μετὰ δυνάμει· πολλῆς Μαυροφόρων τε καὶ τῶν τῆς Συρίας καὶ τῆς Μεσοποταμίας, καὶ κατῆλθεν ἕως τοῦ Δορυλαίου. Ὁ δὲ βασιλεὺς διετάξατο τοῖς στρατηγοῖς μὴ πολεμῆσαι αὐτοὺς δημόσιον πόλεμον, ἀλλ' ἀσφαλίσασθαι τὰ κάστρα, καὶ λαὸν εἰσενεγκεῖν πρὸς παραφυλακὴν αὐτῶν, ἀπολύσας καὶ ἀρχοντας μεγάλους κατὰ κάστρον (49), αὐτοὺς δὲ ἐπιδραῖ ἀνὰ τριῶν χιλιάδων ἐπιλέκτους στρατιώτας, καὶ παρακολουθεῖν αὐτοῖς πρὸς τὸ μὴ σκορπίσαι τὰ κοῦρσα, καὶ προκαλεῖν πυρὶ τὰς τε νομὰς τῶν ἀλόγων, καὶ εἰ που εὐρίσκονται δαπάνη. Καθ' ἐσθύντων δὲ αὐτῶν ἐν τῷ Δορυλαίῳ ἡμέρας ἑπτακαίδεκα, καὶ λειφθέντων αὐτῶν τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν, ἐπτόχευσαν τὰ ἄλογα αὐτῶν· καὶ πολλὰ ἄλωσις ἐγένετο εἰς αὐτά. Καὶ ὑποστρέψαντες ἑπαρακάθισαν τὸ Ἀμῶριν ἡμέραν μίαν, καὶ ἰδόντες αὐτὸ ὠχυρωμένον καὶ πολλὴν ἐξόπισιν ἔχον, ὑπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια.

A. M. 6272. — *Κωνσταντίνου πόλεως ἐπισκόπου Παύλου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει ἔρχεται Μαδὶ ὁ τῶν Ἀράβων ἀρχηγὸς εἰς τὸ Δάβεκον μετὰ πολλῆς δυνάμει· καὶ ἐξοπλίσας, καὶ ἀποστέλλει τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀσάν ἐπὶ τὴν Ῥωμανίαν, καὶ αὐτὸς ἐπιστρέφει ἐπὶ τὴν ἁγίαν πόλιν. Καὶ πέμπει Μαχεσίαν, Ζηλωτὴν λεγόμενον, καὶ δίδει αὐτῷ ἐξουσίαν ἀποστατεῖν τοὺς δοῦλους τῶν Χριστιανῶν, καὶ ἐρημοῦν τὰς ἁγίας ἐκκλησίας· καὶ ἔρχεται ἕως Ἐμέσης, καὶ ἐπαγγέλλεται μὴ ἀναγκάζειν, εἰ μὴ τοὺς ἀπὸ ἀπίστων εἰς τὸ μαγαρίσαι, ἕως ἂν ἐφανερῶθησαν οἱ Ἑβραῖοι καὶ Χριστιανοί. Καὶ εὐθὺς ἤρξατο ἀθίως βασανίζειν ὧς οὐδὲ Λυσίας καὶ Ἀγρικολὰς ποτε, καὶ πολλοὺς ἀπώλεσαν. Γυναῖκες δὲ ἐνέκησαν αὐτοῦ τὴν μανίαν χάριτι Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ αὐταὶ νοθεύσας (50), ἡ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἐμέσης, καὶ ἡ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἡσίου, πολλὰ βασανισθεῖσαι καὶ μὴ ὑπέξασαι τῇ ἀσεβείᾳ. Ἀπὸ γὰρ χιλιάδος βου-

VARIAE LECTIONES.

ἠ ἐπέρασεν A, ἐπέρασαν vulg. ἠ κατώκισεν A, κατώκησεν vulg. ἠ εἰ: φυλακὴν a. ἠ ἐγένετο A, γέγονεν vulg. ἠ ὑποστρέψαντες A f, ὑποστρέφοντες vulg. ἠ εἰς τὰ ἴδια] μὴδὲν ἀνύσαντες A. ἠ ὑποστρέφει A. ἠ Μουχεσίαν A. ἠ δίδωσιν A. ἠ ὧς A, οὗς vulg. ἠ νοθεύσας A. ἠ αὐτοῦ] τοῦ A. ἠ ὑπέξασαι f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(48) Mali Kalendarum celebritas diei festivitate civili hilarius celebrando Μαῖουμᾶς nominis consortium impertivit. Quod antiquorum Maiumæ festum, quæ prima ejus institutio, quam Christianis execrandum, ut deinde castigatius permissum diatriba pene integra Meursius in Lexico, et Lacerda in Adversariis edisserunt.

(49) Bene Anast., *destinatis per singulas civitates magnis principibus*; præcipuis præsidibus, qui illis solertia caverent, Arabumque conatum depelle-

rent. Male interpr. cum ducibus conundit, quos voluit cum delecta trium millium manu hostium exercitum insequi, palantes colibere, pabula igni consumere. COMBUSTIS.

(50) An *Nubitenses*, prout vertit Anastasius, quia forsitan *nubiles*? Vel quia Nubienses, Nubia videlicet ad Nilum vico? Vel denique prophetico spiritu clare, cum vox Nabi Syris et Arabibus prophetam designet? Arridet expositio postrema: puellæ quidem Emesam Syriæ incolabant.

νεύρων λαβοῦσαι, καὶ ἄλλων πολλῶν κολαστηρίων * A Esaiæ natæ, crudeliter excruciatæ, non tamen impietatis violentiæ cesserunt, quin ima nervorum bubulorum plagis mille acceptis, toleratis quoque aliorum tormentorum doloribus, victoriæ 382 coronam a Christo retulerunt. Porro Machesias ille Damascus usque crudelitatem exercens processit, nec perpensa quondam ab Arabibus data Christianis fide, plurimas ecclesias subvertit. Mensis autem Februarii die sexto eoque Dominico indictione tertia, die Dominico quo ante quadragesimam ultima caseum comedendi sit potestas, Nicetas genere Sclavus, eunuchus, Cpoleos patriarcha, diem extremum obiit. Secunda vero jejuniorum Dominica Paulus venerabilis lector, Cyprius natione, doctrina et virtute præstans, quamvis ob hæresim, quæ tunc obtinebat, multum reluctaret, imo vim omnino passus, Cpoleos patriarcha instituitur. Cæterum media jejuniorum hebdomade Jacobus protospatharius et Papias, Strategius et Theophanes cubicularius et accubitor, necnôn Leo et Thomas cubicularii, quasi sanctas et venerandas imagines coluissent, cum aliis religiosis viris comprehensi sunt. Tum itaque Leo persecutoris filius nudata in publicum, quam huc usque delitescens gestaverat impietatem, istos verberibus inclementer casos et tonsos, ac per mediam urbem cum ignominia traductos in prætorium custodiendos conjecit, in quo Theophanes, quem memoravimus, confessor effectus, obtenta martyrii corona, extinctus est. C Reliqui omnes post imperatoris obitum probatis-

VARIE LECTIONES

* κολασθεῖσαι α. ὁ προσχὼν Α. ὁ τῆς Τυρ. οὐν. Α. ὁ Παπίας Α, Παπίας vulg. ὁ ἄγιος καὶ οὐν. Α. ὁ μέσης δεδ. Α, μέσης τε δ. vulg. ὁ ἐν ᾧ καὶ ἀπ. Α, ἐν οἷς ἀπ. vulg. ὁ ὑπὸ λόγον Α.

JAC. GOARI NOTÆ.

(51) Anno Constantini Copronymi secundo supra vicesimum novum indictionum circulum Theophanem inchoasse ab eo scripta demonstrant. Quartum deinde quinto supra vicesimum ascribit; mox sextam vicesimo septimo: octavam vicesimo nono: tricesimo nonam; tum vero duodecimam tertio et tricesimo: quinto postmodum et tricesimo, qui ejus imp. postremus, tertiam decimam et confestim decimam quartam consociat. Ad Leonis Copronymi filii annum primum indictionem decimam quartam memorat; ad præsentem hunc quintum circuli sequentis tertiam adnotat; et anno mox secundo quartam adnectit. Ad annum Copronymi primum et vicesimum, qui mundi 6253 ab auctore numeratur, indictionum adjecto circulo, mundi 6268 obtinet indictioni postremæ et anno Leonis primo conjunctum: ab anno igitur Leonis secundo circulus alter incipiens, quinto, quem nunc tractamus, indictionem quartam asserat necesse est, et quintam Constantini successoris primo. En tamen ut mundi 5273 quartam accenset, præcedenti tertiam; atque iterum mundi 6268 decimam quartam, prævio decimam tertiam, ac tandem mundi 6263 duodecimam affligit. An mundi annis indictionem unam deesse, vel indictionibus annum mundi unum redundare asserendum? Ipsi auctoris calculi errorem producit, et ubi admiserint faciles testantur. Ipso, inquam, Constantini Copronymi anno postremo, quem quintum ac tricesimum numerat, annos quatuor et triginta, menses duos, dies sex et viginti imperasse prædicat. Annus integer trimestri vix completo totus fuerat assignandus? Ad hujus anni

historiæ calcem annos quinque, mensibus sex demptis filium Leonem imperio potitum narrat: adeone facile præter debitum menses sex occurrerant erogandi? Indictionum itaque ordine servato, annis mundi menses quindecim indebitos intrusit Theophanes: novem Constantini, filii Leonis, sex alios ætate. Uno verbo Copronymi annis quintum ac tricesimum addixit superfluum, et indictione carentem, cujus quatuor et triginta duntaxat ex propriis calculis recensere debuerat. Protectionis itaque Copronymi in Bulgaros historia in annum et indictionem reposita, mors insequentem annum et indictionem, quibus filius imperium obtinuit, accensenda: anni vero tum a mundi conditu, tum a Christi natali in ordinem meliorem revocandi.

(52) Septuagesimæ hebdomade carnisprivium habet Ecclesia Græca: et sexagesimæ Dominico die, τῆς ἀπόκρως, quo carnibus adhuc vesci licet, clauditur. Sequentē hebdomade, quæ Latinis sexagesimæ, ovis, lacticiis, atque adeo caseo utuntur, eaque comedendi etiam ipsa quinquagesimæ Dominico die facultas perseverat, a quo τυροφάγος appellatur. Feria sequente 2 quadragesimalis jejunii habentur encæniam; et πρώτη ἑβδομάς τῶν νηστειῶν numeratur. Scripta superius de Græcorum jejuniis in memoriam revocanda. Τῶν νηστειῶν tamen πρώτη Κυριακή hebdomadem a feria 2 inchoatam, ut et secunda succedentem claudit. Eam ob rem Casaria Dominica Februarii diem sextum obtinente, jejuniorum secunda vicesimo propriam sibi sedem figat necesse est.

simi monachi evaserunt. Demum Aaron in Armeniacorum thema ingressus castrum Semalvum per totam aetatem obsedit, et ipsum mense Septembri pactis initis in suam potestatem misit. Prius autem Uthmam cum quinquaginta millibus hominum Asiam bello oppressurum delegarat, cui Michael Laehanodraeo levi acie ad praedandum idonea stipatus et obviam factus, praelio inito, fratrem ipsius Uthmam interfecit. Ceterum mensis Septembris die octavo quarta indictione Leo filius Constantini in hunc modum diem suum clausit: Cum insana in gemmarum et pretiosos lapides arderet hibidine, coronam in Magna ecclesia appensam deperibat, eam acceptam capiti imposuit, ac confestim e capite ebullierunt carbunculi, febrique vehementi simul correptus Imperii demptis mensibus sex anno quinto defunctus est.

A. C. 775. — Romanorum impetatoris Constantini annus primus.

Hoc anno piissima Irene una cum filio Constantino praeter hominum 383 opinionem, Deo ita ordinante, imperium suscipit administrandum mense Septembri indictione quarta, et mirandum Dei opus eo clarius effulgeret, quod per mulierem viduam et puerum orphanum immanem adversus se et famulos suos Constantini rerum divinarum hostis impietatem exasperatam, et adversum ecclesias tyrannidem ejusdem armatam, cum quondam diaboli malitiam per piscatorum et hominum imperitorum infirmitatem prostravit, omnino expurgaret. A commissis vero sibi imperio diebus quadraginta, filio annum duodecimam numerante, nonnulli senatorum ac procerum Nicephorum excessum in medium exponere et imperatorem constituere consilium inierunt. Sed conjuratione comperta, Gregorius publici cursus logotheta, Bardas nuper Armeniacorum dux, Constantinus vicarii spatharius et excubitorum domesticus, Theophylactus Rangabe filius et Duodecim insularum drungarius, et alii plurimi comprehensi, quos verberibus caesus et capillis tonsos in diversa loca relegavit Irene, Caesares autem et nobilissimos viri sui fratres capitibus rasos sacerdotio inauguratos in Christi natalium festo sacramenta populo impertiri precepit, quo ipsa publice regioque apparatu una cum filio procedens, sublatum a viro stemma gemmis et lapidibus distinctum ecclesiae restituit simul et obtulit. Elpidium autem

A θμάν ἐπὶ Ἀσίαν μετὰ πεντήκοντα χιλιάδων, καὶ συναντήσας Μιχαὴλ ὁ Λαχανοδράκων κούρσῳ αὐτοῦ μικρῷ ἐπολέμησεν αὐτῷ, καὶ ἔκτεινεν τὸν ἀδελφὸν τοῦ Οὐθμάν. Τῇ δὲ ὀγδόῃ τοῦ 15 Σεπτεμβρίου μηνὸς τῆς τετάρτης Ἰνδικτιῶνος τέθνηκε Λέων υἱὸς Κωνσταντίνου τρόπῳ τοιούτῳ· Λιθομανῆς ὑπάρχων λίαν ἠράσθη τοῦ στέμματος τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ λαθὼν ἐφόρεσεν αὐτό. Καὶ ἐξῆλθον ἀνθρακες ἐπὶ τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ, καὶ ληφθεὶς σφοδρῶ πυρετῷ τέθνηκε βασιλεύσας παρὰ ἑξ μηνῶς ἑτη πέντε (55).

A. M. 6275. — Ρωμαίων βασιλέως Κωνσταντίνου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Εἰρήνῃ ἡ 16 εὐσεβεστάτη ἄμα τῇ υἱῷ αὐτῆς Κωνσταντίνῳ παραδόξως θεόθεν τὴν βασιλείαν ἐγγχειρίζεται μηνὶ Σεπτεμβρίῳ Ἰνδικτιῶνος δ', ὡς ἂν θαυμαστώθῃ 18 ὁ Θεὸς καὶ ἐν τούτῳ διὰ γυναικὸς χήρας 17 καὶ παιδὸς ὀρφανοῦ μέλλων καθάρειν τὴν ἄμετρον κατ' αὐτοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ θεραπόντων δυσσεβείαν καὶ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν τυραννίδα τοῦ θεομάχου Κωνσταντίνου, ὡς πάλαι τοῦ διαδόλου τῇ ἀσθενείᾳ τῶν ἀλτίων καὶ ἀγγραμμάτων. Μετὰ δὲ τεσσαράκοντα ἡμέρας τοῦ κρατῆσαι αὐτὴν, τοῦ υἱοῦ αὐτῆς δεκαετοῦς ὑπάρχοντος, συμβούλιον ποιήσαντες τινες τῶν ἐν τέλει ἠθέλησαν ἐξαγαγεῖν Νικηφόρον τὸν ἀπὸ Καισάρων, καὶ στήσαι εἰς βασιλέα. Διαγνωσθεῖσης δὲ τῆς ὑποθέσεως, ἐκρατήθησαν 19 Γρηγόριος τοῦ δρόμου ὁ λογοθέτης καὶ Βάρδας ὁ ποτε στρατηγὸς τῶν Ἀρμενιῶν, Κωνσταντίνος τε ὁ τοῦ Βικαρίου σπαθᾶριος καὶ δομέστικος τῶν ἐξκουβιτόρων, καὶ Θεοφύλακτος ὁ τοῦ Παγγαδὲ δρουγγάριος τῆς Δωδεκανήσου (54), καὶ πολλοὶ ἕτεροι· οὗς δειράσας καὶ κουρεύσας ἐξώρισεν εἰς διαφόρους τόπους· τοὺς δὲ ἀνδραδέλους αὐτῆς Καισάρας τε καὶ νοδελιστοίμους ἀποκείρας ἐκρατεῦσαι καὶ μεταδοῦναι τῇ λαῷ (55) πεποίηκεν ἐν τῇ ἑορτῇ τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως, ἐν ᾗ καὶ προσελθούσα βασιλικῶς δημοσίᾳ σὺν τῷ πικρῷ προσήνεγκε τῇ ἐκκλησίᾳ τὸ ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἀρθὲν στέμμα ἐπικαλλωπισθὲν διὰ μαργαριτῶν. Προβάλετο 20 δὲ καὶ 20 Ἐλπίδιον τὸν πατρικίον στρατηγὸν ἐν Σικελίᾳ, ὡς καὶ προ-

VARIAE LECTIONES.

16 τοῦ Α. αὐτοῦ vulg. 17 ἡ add. ex Α. 18 θαυμαστώθῃ Α. θαυματ. vulg. 19 χήρας om. Α. 20 ἐκρατήθη α. 19 προσβάλετο Α, προσβάλλ. vulg. 20 καὶ add. ex Α.

JAC. GOARI NOTÆ.

55) Die Septembris tertio supra decimum Leonem imperio potitum scripsit superius Theophanes ad Constantini Copronymi annum ultimum: Septembris iterum die octavo fato functum hic statuit: igitur post imperii ἑτη πέντε παρὰ ἐξ ἡμέρας, eamque lectionem codex Barberinus et Vaticanus ostentant: sed et Anastasius eam tenetur. Mortuus est, inquit, cum regnasset annis quinque, diebus sex exceptis. At cum Septembris die vicesimo tertio imperium adisset ex ipsius auctoris testimonio ad annum Copronymi ultimum evidenter demonstratur; Septembris ejusdem die septimo supra decimum excessisse constat. Stemma porro

Magnæ ecclesiæ quod sibi vindicasse narratur, illud est quod a conjuge donatum templo appendisse Mauricium supra legimus ad ejus annum 19 pag. 236.

(54) Insulæ Cyclades duodecim Δωδεκανήσου sunt et cum in civili tum in ecclesiastico regimine provinciam constituunt: quia vero maritima Drungarius (classis nimirum ex eis collectæ dux), ideo simul rector censetur. Metropolis et episcopatus in notitiis ad editionis Regiæ Codicum at-textis occurrunt.

(55) Ut ipso sacerdotii exercitio imperio nuntium remisisse convincerentur.

στρατηγήσαντα τῶν ἐκεῖσε ¹¹, καὶ ἀπέλυσεν τῷ Φεβρουαρίῳ μηνί. Ἐν δὲ τῷ Ἀπριλίῳ μηνί ¹² διεβλήθη ὁ αὐτὸς Ἐλπίδιος, ὡς τὰ τῶν Καيسάρων φρονῶν, καὶ ἀποστείλατα σπαθάριον Θεόφιλον παρήγγειλεν, ἵνα συντόμως ἀρπάσῃ καὶ φέρῃ αὐτόν. Τοῦ δὲ ἀπελθόντος οὐκ ἀπέδωκαν αὐτόν οἱ Σικελοὶ. Ἡ δὲ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ δειράσα καὶ κουρεύσασα σὺν τοῖς υἱοῖς ¹³ τῷ πραιτωρίῳ παρέπεμψεν φυλάττεσθαι. Τῷ δὲ Ἰουλίῳ μηνί ἀπέστειλεν πάντα τὰ περατικὰ θέματα εἰς τὰς κλεισοῦρας φυλάττειν καὶ ἐπιτηρεῖν τὴν ἐξοδὸν τῶν Ἀράβων, ἐπιστήσαντα αὐτοῖς κεφαλὴν Ἰωάννην τὸν ¹⁴ σακελλάριον εὐνοῦχον ὄντα καὶ οἰκιστὴν αὐτῆς. Ὁ δὲ Μαδὶ ἀπέστειλεν Κεθὴρ μετὰ δυνάμειος πολλῆς, καὶ συναντῶσιν ἀλλήλοις ἐν τόπῳ λεγομένῳ Μήλῳ ¹⁵. Καὶ κροτηθέντος πολέμου, ἡττώνται οἱ Ἀράβες, καὶ κτείνονται ἐξ αὐτῶν πολλοὶ, καὶ ὁπλίστρεψαν μετ' αἰσχύνης. Ἦρξαντο δὲ οἱ εὐσεβεῖς παρρησιάζεσθαι, καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ πλατύνεσθαι, καὶ οἱ θέλοντες σωθῆναι ἀποτάσσεσθαι (56), καὶ ἡ διζωολογία τοῦ Θεοῦ ὑφουῖσθαι, καὶ τὰ μοναστήρια ἀναρρῦεσθαι, καὶ πᾶν ἀγαθὸν φανεροῦσθαι ¹⁶. Ἐν γοῦν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐν τοῖς Μακροῖς ταίχεσι τῆς Θράκης ἀνθρωπὸς τις ὀρῶντων εὗρεν λάρνακα, καὶ τοῦτον ἀποκαθάρσας καὶ ἀποσκεπάσας, εὗρεν ἄνδρα κείμενον, καὶ γράμματα κεκαλεμένα ἐν τῷ λάρναι περιέχοντα τὰδε· Χριστὸς μέλλει γεννᾶσθαι ἐκ Μαρίας τῆς Παρθένου, καὶ πιστεύω εἰς αὐτόν. Ἐπὶ δὲ Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῶν βασιλέων, ὦ Ἥλιε, πάλιν με ὄψει ¹⁷.

A. M. 6274. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἀπέστειλεν Εἰρήνην Κωνσταντίνον ¹⁸ σακελλάριον καὶ Μάμαλον πριμικεριον ¹⁹ πρὸς Κάρουλον ῥῆγα τῶν Φράγγων, ὅπως τὴν αὐτοῦ θυγατέρα, Ἐρυθρὴν λεγομένην (57), νυμφεύ-

A Sicilia, quam prius administraverat, ducem praefecit, et mense Februario in provinciam dimisit, mensisque Aprilis subinde die decimo quinto Elpidium eundem tanquam in Caesarum mentem inclinantem accusatum, misso Theophilo spathario, quantocius rapi et ad se adduci iussit. Sed cum Theophilus in provinciam appulisset, Siculi ducem ei tradere recusarunt. Quare conjugem ejus caesam et capite tonsam una cum filiis sub custodia detinendam in praetorium transmisit. Porro Junio mense clusuris custodiendis, et cohibendis Arabum excursibus copias omnes transfretanas expelivit, Joanne sacellario eunucho proprio domestico eisdem in caput et praefectum assignato. Ex adverso Madi militiam hostilem Ceber duce comparavit et instruxit. Occurrunt itaque invicem oppositae sibi acies ad locum, cui nomen Melus, et inito certamine vincuntur Arabes, et plurimis eorum caesis, cum ignominia reversi sunt. Tunc temporis Deo quique devoti liberius eum colere, verbum Dei propagari, qui salutem quaerere, haeresibus nuntium mittere, Dei laudes efferri, asseri in libertatem monasteria, bonum omne denique reparari. Sub hoc quoque tempus quidam ad Longos Thraciae muros fodiens tumulum **384** offendit, quo terra et pulvere mundato atque recluso, virum iatus jacentem litterasque urnae insculptas in hanc sententiam invenit: *Christus ex Maria Virgine nascetur, et credo in eum. Sub Constantino et Irene, o Sol, iterum me videbis.*

A. C. 774. — Hoc anno Irene Constantinum sacellarium, et Mamulum primicerium ad Carolum Francorum regem delegavit, filiae ejus Erythrus nomine filio suo Constantino conjugis petendae gratia. Pactisque

VARIÆ LECTIONES.

¹¹ προστρατηγήσαντα τῶν ἐκ. A, πρῶτον στρατ. ἐκεῖσε vulg. ¹² υἱοῖς A, υἱοῖς αὐτοῦ vulg. ¹³ τὸν αὐτὸν. ex A. ¹⁴ Μύλῳ A. ¹⁵ καὶ οἱ θέλοντες — — φανεροῦσθαι om. A e f. ¹⁶ ὄψει A, ὄψεται vulg. ¹⁷ Κωνσταντίνου. τὸν Σακ. A. ¹⁸ τὸν πριμ. — τὸν ῥῆγα A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(56) Oī θέλοντες σωθῆναι, ἀκωλύτως ἀποτάσσεσθαι Reg. etc. Bene Anast., qui volebant salvari, sine impedimento mundo renuntiare: monachi institutum arripere, quod Constantino imperante capitale fuit: quin et Leone ejus filio, uti anno ipso superiori auctor prosecutus est. Nihil ad rem quod redditum est, haeresibus nuntium remittere. Notitituli de renuntiantibus. Laudatus saepe Theodorus: Ἀλλ' ἦκεν ἡμῖν ἡ Χριστοφύρος Εἰρήνη, ἡ φερωνύμως βασιλεύσασα, ἐξ ἧς μετὰ τῶν ἄλλων καλῶν, καὶ ἡ τοῦ μονάζειν παντὶ τῷ βουλομένῳ ἀνέφικτο θύρα, πάλαι ὑπὸ ἀσεβοῦς βασιλείας κεκλεισμένη, καθάπερ ὑπὸ Ἑλληνιστοῦσης τῆς Χριστιανείας. Ἐντεῦθεν ἡ περὶ ἡμᾶς μὲν πανέστιος ἀποταγή· τοῦ δὲ πανευφήμου Πατρὸς ἡ μετὰ τὴν ἡσυχίαν ἡγεμονία. At venit nobis Christi plena spiritu Irene, quae pro nominis ratione pacate imperium administravit. Hujus munere cum aliis bonis hoc quoque allatum est, ut cuivis volenti monastici instituti arripiendi janua pateret, quae olim impiis rerum summa potentibus clausa extitisset, uti Graecis imperantibus vetitum erat, ne quis Christo accederet. Hinc factum ut tota nostra familia nuntium mundo remitteret; atque laudatissimus Pater post solitariae vitae certamina monasterii praefecturam iniret: nimirum repudiata olim etiam Nicomediensis Ecclesiae majori

praelatione solitudinis amore, cum ad eam urbis praesul hortaretur. Ἀρχεῖν τῆς Νικομηδείας ἐκκλησίας ὑπὸ τοῦ τῆνικαῦτα προέδρου προτρέπεται: tum puto, cum Leo Constantini filius recens auspicatus imperium religiosior haberi voluit, easque ob rem μητροπολίτας ἐκ τῶν ἀββᾶδων ἐν τοῖς πρωτίστοις ὁρόνοις προσέβαλετο: Leonis anno 4, p. 578: *primiarum civitatum sedibus administrandis ex abbatibus metropolitas elegit.* Καὶ τὰ μοναστήρια ἀναρρῦεσθαι. *Reparari monasteria:* excepto enim Dalmatae praecipuo urbis monasterio, militum usibus addicto, reliqua in urbe Constantinum everterat. **COMBESIS.**

(57) *Rotrudem Francorum lingua vocatam, de qua Annales Francorum Anonymi ab Andrea Duchesne collecti tom. II, pag. 22, et a Paulo Petavio pag. 354 Nibelungo ascripti, anno Domini 781 (is auctori toto septennio deficit, de quo alibi) ita scribunt: Perrexit Carolus rex Romam... et ibi desponsata est Rottrud filia regis Constantino imperatori. Poeta Saxonicus Anonymus tom. ejusdem pag. 177:*

*Necnon Rhuotrudis, reliquis quae filia nati
Major erat, flevit valde gemitu obitum.*

*Hanc et Graecorum luserunt dicta regna,
Quod non hac tali digna forent domina.*

conventis et iurejurando ab utraque parte firmatis, **A** Elisæum eunuchum et notarium, qui Græcorum litteras et linguam receptosque per imperium Romanum mores eam edoceret, reliquit. Imperatrix interea classe ingenti comparata militumque selectorum et procerum idoneorum et in bello exercitatorum exercitu imposito, Theodorum patricium virum, eunuchum quidem, sed in bellis agendis strenuum, in Siciliam adversus Elpidium misit. Multis autem præliis ibi fortiter commissis, integra tandem victoria in Theodori partes cessit. Quo conspecto consternatus timore Elpidius, sublati cum Nicephoro Duca, quas habebat divitiis, secessit in Africam, et securitatis fide accepta, ad Arabes defecti: eum mox susceptum, imperii corona redimitum, et calceamentis ejusdem dignitatis symbolo ornatum, et imperatorem renuntiatum, incassum apud se detinuerunt. Exercitu Romano in his occupato, Aaron filius Madi expeditionem suscepit viribus atque apparatu maximam, copiis ex Maurophoris, universaque Syria, Mesopotamia et deserto collectis: relictoque Banuso, qui Nacoliā obsideret seque a tergo tutaretur, Chrysopolim usque profectus est. Præterea Burniche cum hominum triginta millibus in Asiā misit, qui cum Lachanodracone et Thracensium themate ad locum, quem Darenum dicunt, manibus consertis, ex acle hominum millibus triginta composita, ad millia quindecim amisit. Quare imperatrix Antonio domestico cum copiis misso Banem tenuit, ipsosque interclusit. Dux porro Bucellariorum Tatzatus desertor fidei ad eos transiit, concepto nimirum odio adversus Stauracium patricium et publici cursus logothetam, eunuchum, qui tum inter omnes primas occupabat et rerum summam administrabat. Tale vero suggestit consilium, ut pacem peterent. Quamobrem in medium progressi Stauracius, Petrus magister et Antonius domesticus, non satis caute cum illis egerunt, ut aliorum fidem **385** sibi obstringerent, et optima filios in obsides sibi dari providerent. Temere itaque convenientes ab adversa parte retenti, vinculis compediti sunt, atque ita utrique pacem vi adacti composuerunt: cumque se mutuis muneribus Augusta et Aaron excepissent, id maxime pacti sunt, ut in annos singulos ipsis tributum solveret. Pace igitur firmata ab invicem discesserunt. Arabes Nacoliā reliquerunt. Tatzates autem uxorem et facultates inde tulit.

VARIE LECTIONES.

²² τῶν γυναικῶν γρ. f. ²³ ἐκ τ. θέμ. add. ex A. ²⁴ προσβάλετο A, προσβάλλ. vulg. ²⁵ ὡς add. ex A. ²⁶ Βουρνιχὲ A. ²⁷ ἀπέκτεινεν A, ἀπέκτειναν vulg. ²⁸ Τατζάτιος, nomen add. ex A. ²⁹ ἡγήσαντο A. ³⁰ ἡκριβολόγησαν τὸν λόγον A, ἡεροβολόγησαντο λόγον vulg. ³¹ λαβεῖν καὶ τ. τ. πρωτεύοντων om. A. ³² ἐδωρήσαντο A, ἐποίησαντο vulg. ³³ ἀφέντες A, ἀφῆσαν δὲ vulg. ³⁴ ἐχυτοῦ A, αὐτοῦ vulg. ³⁵ τὴν add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

Sponsa fuit Constantini, nam sceptræ regentis Illius semper nobilis imperii, Inclyta Constantinopolis de germine nostri Optabat Caroli nobilior fieri.
U. nonnisi cum Francis, non ita cum exteris, connubia contrahere Græcis imp. liceret, vide disserentem Constantinum *De imp. administr.*

A σηται τῷ βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ τῷ υἱῷ αὐτῆς. Καὶ γενομένης συμφωνίας καὶ ὁρκῶν ἀναμεταξύ ἀλλήλων, κατέλιπεν Ἐλισσαῖον τὸν εὐνοῦχον καὶ νοτάριον πρὸς τὸ διδάξαι αὐτὴν τὰ τε τῶν Γραικῶν ²² γράμματα καὶ τὴν γλῶσσαν, καὶ παιδεῦσαι αὐτὴν τὰ ἥθη τῆς Ῥωμαίων βασιλείας. Ἐξοπλίσασα δὲ στόλον πολλὸν καὶ λαὸν ἐπίλεκτον ἐκ τῶν θεμάτων ²³, καὶ ἀρχοντας ἱκανοὺς προσβάλετο ²⁴ Θεόδωρον πατρικίον καὶ εὐνοῦχον, ἄνδρα δραστήριον, καὶ ἀπέλυσεν ἐν Σικελίᾳ κατὰ τοῦ Ἐλπιδίου. Πολλῶν δὲ πολέμων γεγυμένων ἐνίκησαν οἱ περὶ Θεόδωρον. Ἰδὼν δὲ Ἐλπίδιος καὶ φοβηθεὶς, λαβὼν ὅσα εἶχεν χρήματα καὶ Νικηφόρον τὸν Δούκα ἐπέρσεν εἰς Ἀφρικὴν· καὶ λαβὼν λόγον ἀπαθείας προσεβρύη τοῖς Ἀραβί, ὃν δεξάμενοι ὡς ²⁵ βασιλεῖα Ῥωμαίων κατεῖχον, στέφαντες αὐτὸν εἰς μάτην, καὶ περιθέντες τζαγγίον καὶ στέφανον (58). Τοῦ δὲ λαοῦ τῶν Ῥωμαίων ἀσχολούμενον ἐν τοῦτοις, ἐξέρχεται Ἀαρὼν υἱὸς Μადὶ μετὰ δυνάμειν καὶ ἐξοπλίσειν ὑπερβαλλούσης ἀπὸ τε Μαυροφόρων καὶ πάσης τῆς Συρίας καὶ Μεσοποταμίας καὶ τῆς ἐρήμου, καὶ ἔρχεται ἕως Χρυσοπόλεως, καταλιπὼν τὸν Βουνοσὺν πολιορκεῖν τὴν Νακώλειαν καὶ φυλάττειν τὰ νῦτα αὐτοῦ. Ἀπέστειλεν δὲ καὶ τὸν Βουρνιχὲ ²⁶ εἰς Ἀσίαν μετὰ τριάκοντα χιλιάδων, ὃς καὶ πολεμήσας τὸν Λαχανοδράκοντα σὺν τῷ θεματικῶν Θρακησίων, ἐν τόπῳ λεγομένῳ Δαρηνῷ, καὶ αὐτῶν τριάκοντα χιλιάδων ὄντων δεκαπέντε χιλιάδας ἀπέκτεινεν ²⁷ (59). Ἡ δὲ βασίλισσα πέμψασα Ἀντωνίου δομέστικον σὺν τοῖς τάγμασιν ἐκράτησε τὴν Βανῆν, καὶ ἀπέκλεισεν αὐτούς. Προσέφυγεν δὲ αὐτοῖς Τατζάτιος ²⁸ ὁ τῶν Βουκελλαρίων στρατηγὸς· τῷ πρὸς Σταυράκιον τὸν πατρικίον καὶ λογοθέτην τοῦ δρόμου, τὸν εὐνοῦχον, πρωτεύοντα πάντων τῶν τηνικαῦτα ὄντων καὶ τὰ πάντα διοικοῦντα. Καὶ δοὺς αὐτοῖς βουλήν, ἡγήσαντο ²⁹ εἰρήνην. Ἐξεληθόντων δὲ ἐπὶ τοῦτο Σταυρακίου καὶ Πέτρου μαγίστρου καὶ Ἀντωνίου δομέστικου, οὐκ ἡκριβολόγησαν τὸν λόγον ³⁰ [λαβεῖν καὶ τέκνα τῶν πρωτεύόντων ³¹]· ἀλλ' ἀσκόπως ἐξεληθόντες ἐκρατήθησαν ὑπ' αὐτῶν καὶ ἐπεδήθησαν, καὶ ἐδιδόθησαν ἀμφοτέρω τὰ μέρη τοῦ ποιῆσαι εἰρήνην· καὶ ἐδωρήσαντο ³² ἀλλήλοις ἧ τε Αὐγοῦστα καὶ ὁ Ἀαρὼν ξένια πολλά, στοιχήσαντες κατὰ καιρὸν τελεῖν αὐτοῖς· καὶ γενομένης εἰρήνης ἀνεχώρησαν ἀφέντες ³³ καὶ τὸ κάστρον Νακωλείας. **D** Ἐπῆρεν δὲ καὶ ὁ Τατζάτις τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ³⁴ καὶ παῖδαν τὴν ³⁵ ὑπόστασιν.

cap. 42; quare quod Isaurus Leo Constantino filio Seytham uxorem dederit, observat auctor pag. 343. (58) Πίδιλα ἐρυθρά, scribit Nicetas, imperatoris dignitatis insignia.

(59) Sic legit Anast. ac palam refert Burnichem Arabum duccem, qui sic 15000 Romanorum ducis occiderit, non ipse amisit. COMBERIS.

A. M. 6275. — Τούτω τῷ ἔτει εἰρηνεύσασα Εἰρήνη μετὰ τῶν Ἀράβων καὶ ἄδειαν εὐρούσα, ἀποστέλλει Σταυράκιον τὸν πατρίκιον καὶ λογοθέτην τοῦ ὀξέος¹¹ ὁρμήου μετὰ δυνάμεως πολλῆς κατὰ τῶν Σκλαβίνων ἐθνῶν. Καὶ καταλθὼν ἐπὶ Θεσσαλονίκην καὶ Ἑλλάδα, ὑπέταξε πάντας καὶ ὑποφόρους ἐποίησα τῇ βασιλείᾳ. Εἰσῆλθεν δὲ καὶ ἐν Πελοποννήσῳ, καὶ πολλὴν αἰχμαλωσίαν καὶ λάφυρα ἤγαγεν τῇ τῶν Ῥωμαίων βασιλείᾳ.

A. M. 6276. — Τούτω τῷ ἔτει μηνὶ Ἰανουαρίῳ Ἰνδικτιῶνος ζ' ¹² κατέλαθεν Σταυράκιος ὁ προῤῥήθεις ἐκ τῶν Σκλαβίνων, καὶ ἐθριάμβευσε τὰ ἐπινίκια ἐπὶ ἵπποδρομίας. Τῷ δὲ Μαίῳ μηνὶ τῆς αὐτῆς ζ' Ἰνδικτιῶνος ἐξῆλθεν ἡ βασίλισσα Εἰρήνη σὺν τῷ υἱῷ αὐτῆς μετὰ ¹³ δυνάμεως πολλῆς ἐπὶ τὴν Θράκην, ἐπιφερομένη ὄργανα καὶ μουσικὰ, καὶ ἀπῆλθεν ἕως Βερβοίας, καὶ ταύτην οἰκοδομηθῆναι κελεύσασα, ἐπωνόμασεν ¹⁴ αὐτὴν Εἰρηνοῦπολιν. Κατῆλθεν δὲ ἕως Φιλίππουπόλεως μετὰ πάσης ἀπαθείας (60), καὶ ὑπέστρεψεν ἐν εἰρήνῃ, κτίσασα καὶ τὴν Ἀγχιάλον. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ ¹⁵ ὁ τῶν Ἀράβων ἀρχηγὸς Μαδὶ, ὁ καὶ Μουαμῆδ, τέθνηκεν, καὶ ἐκράτησεν Μωσῆς (61) ὁ υἱὸς αὐτοῦ. Τῇ δὲ λα' τοῦ Αὐγούστου μηνὸς τῆς αὐτῆς ζ' Ἰνδικτιῶνος Παῦλος ὁ ὁσιος καὶ ἀγιώτατος πατριάρχης ἀσθενήσας, κατέλιπεν τὸν θρόνον, καὶ κατελθὼν ἐν τῇ μονῇ τοῦ Φλώρου, ἔλαβε τὸ μοναδικὸν σχῆμα, χωρὶς εἰδήσεως τῆς βασιλείας¹⁶. Μαρούσα δὲ τοῦτο ἡ βασίλισσα παραγίνεται πρὸς αὐτὸν σὺν τῷ υἱῷ λυπούμενη καὶ καταδοῦσα αὐτοῦ· ὅτι διὰ τί τοῦτο ἐποίησας; Ὁ δὲ μετὰ θρήνων πολλῶν ἔφη πρὸς αὐτὴν· *Εἶθε μὴδὲ πρότερον* ¹⁷ ἐκάθισα ἐν τῷ τῆς Ἱερουσολύμων θρόνῳ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ τυραννικῶς καὶ ἐσχισμένως ὁσως ἐκ τῶν λοιπῶν καθολικῶν ¹⁸ θρόνων καὶ ἀναθεματιζομένης! Ἡ δὲ προσκαλεσαμένη τοὺς τε ¹⁹ πατριάρχους καὶ τοὺς τῆς συγκλήτου λογάδας, ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν ἀκούσαι τὰ παρ' αὐτοῦ λεγόμενα. Ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς· *Ἐὰν μὴ σύνοδος ἐκκουμένη γένηται, καὶ τὸ σπᾶλμα τὸ ἐν ἐν τῇ μέσῃ* ²⁰ ἡμῶν διορθωθῇ, οὐκ ἔχετε σωτηρίαν. Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· *Καὶ ἴνα τί ὑπέγραψας ἐν τῷ χειροτονησθαί σε τοῦ μὴ προσκυνεῖν εἰκόνας;* Ὁ δὲ ἔφη, *ἔτι διὰ τοῦτο θρηγῶ καὶ πρὸς τὴν μετάνοιαν κατέβην, δέδμενος τοῦ Θεοῦ, ὅπως μὴ ὡς ἱερὰ μεκολάσῃ σιγήσαντα ἕως τοῦ νῦν, καὶ μὴ κηρύξαντα τὴν ἀλήθειαν τῷ φόδῳ τῆς μαρίας ὑμῶν* ²¹. Ἐν τούτοις ἐκοιμήθη ἐν εἰρήνῃ, καταλιπὼν θρήνον πολλὸν τῇ τε ²² βασιλείᾳ καὶ τοῖς εὐσεβέσιν ἀνθρώποις τῆς πολιτείας. Σεβάσμιος γὰρ ἦν ὁ ἀνὴρ καὶ ἐλεήμων ὑπὲρ μέτρον καὶ πάσης αἰδοῦς ²³ ἄξιος, καὶ πίστευεν πολλὴν ἐκέκτητο ἡ τε πολιτεία καὶ ἡ ²⁴ βασιλεία.

A. C. 775. — Hoc anno Irene pace cum Arabibus confecta, bellorum cura vacans, Stauracium patricium et celeris cursus logothetam cum numeroso exercitu adversus Sclavinorum nationes misit, qui, cum Thessalonica et Græciam adiisset, regionem omnem imperio subiecit et tributum pendere coegit. Quin etiam Peloponnesum penetrans captivorum ingentem turbam et spolia in Romanam ditionem retulit.

A. C. 776. — Hoc anno mense Januario indictione septima Stauracius, quem memoravi, ex Sclavina expeditione regressus, victoriæ solemnia ducto per circum triumpho peregit. Mense vero Maio ejusdem indictionis septimæ imperatrix Irene una cum filio et valido copiarum comitatu in Thraciam profecta est, organa reliquaue musica instrumenta secum deferens, et Berrhœam usque contendit, eamque mox reparari jussam Irenopolim appellavit. Post modum Philippopolim usque citra periculi timorem perrexit, et cum pace Cpolim reversa est, eo in itinere Anchialo restaurari jussa. Eodem pariter anno Madi, Arabum dux, qui etiam Muamed, obiit, et Olius ejus Moses principatum obtinuit. Mensis autem Augusti die tricesimo primo eadem indictione 7 Paulus, vir religiosus et patriarcha sanctissimus in morbum incidens throno nuntium remisit, et ad Flori monasterium se conferens, ibi imperatrices propositi ejus inscisa, monasticum habitum assumpsit. Rei gestæ notitiam ut habuit imperatrix, confestim eum cum filio convenit, ac querulis vocibus insectata, *Quid hoc, inquit, fecisti?* Ille lacrymis perfusus responsum ad eam dedit: *Utinam Ecclesia Dei tyrannice administrata et a aliquis thronis ea de causa rescissa dirisque et execrationibus devota, in sacerdotii throno Cpoleos nunquam ego sedissem.* Illa patricios et senatus spectatissimos quosque ad se primum accitos ad eum postmodum **386** destinavit, quæ ipse narraret ore proprio audituros. Qui ad ipsos: *Nisi synodum, inquit, universalem coegeritis, et obtinentem apud vos correxeritis errorem, nulla vobis superest salus.* Responderunt ipsi: *Cur ergo patriarcha designatus inter ordinationis solennia imagines te nunquam adoraturum subscripsisti?* Tum ille: *Hæc, ait, lacrymarum mearum causa est; illud me ad pœnitentiam amplexandam impulit, Deum deprecantem, ne me veluti pontificem hucusque mutum redditum, nec veritatem (solo insanix vestra metu detentum) palam enuntiantem corripiat.* Inter has voces Paulus in pace obdormiuit, magno de se tam imperatrici, quam cæteris in republica pietate conspicuis viris luctu relicto. Venerabilis quippe vir

VARIE LECTIONES.

¹¹ ὀξέος; A, ὀξέου vulg. ¹² Ἰαν. Ἰνδ. ζ' A. Ἰαν. ζ' vulg. ¹³ μετὰ A, καὶ vulg. ¹⁴ ἐπωνόμασεν A, ἐπωνόμασεν vulg. ¹⁵ καὶ prius add. ex A. ¹⁶ βασιλείας A, βασιλείας vulg. ¹⁷ πρότερον A, ποταπὸν vulg. ¹⁸ καθολικῶν add. ex A. ¹⁹ τε add. ex A. ²⁰ εἰς τὴν μέσῃ A. ²¹ τῷ φ. τ. μ. ὁ. οἰν. f. ²² τε add. ex A. ²³ καὶ ἔλ. — αἰδοῦς om. A. ²⁴ καὶ ἡ A, ἡ τε vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(60) Sclavorum et Bulgarorum incursum et metu libera.

(61) Musa Al-hadi Ecchellensi scribitur.

exsistit, et misericordiæ operibus impemendis bene affectus omnique omnino dignus reverentia, maximeque ei fidelem cum imperatrix, tum respublica habebat. Cæterum ab hoc tempore colloquia atque lusus haberi cœperunt.

A. C. 777. — *Arabum ducis Mosis annus primus.*

Cpoleos episcopi Tarasii annus primus.

Hoc anno imperatrix Irene populum universum ad Magnauram congregatum in hunc modum allocuta est: Quid patriarcha Paulus egerit, fratres, novistis. At si diutius vixisset, non eum sane monastico licet habitu indutum præsumptus thronum deserere permissemus. Verum quoniam ita Deo placitum fuit, ut vita decederet, nunc hominem diligentius perquiramus, qui nos pastoralis cura regere, et Ecclesiam Dei verborum doctrina confirmare valeat. Una voce omnes, alium a Tarasio, qui tunc a secretis erat, se nescire responderunt. Imperatrix iterum ad populum: Eundem patriarcham, inquit, decernimus, verum onus recusat. Causam tamen, propter quam imperii populi que non admittit electionem, ipse palam exponat. Ille defensionem suam coram populo instituens, in hæc verba dixit: Inculpatæ fidei nostræ, id est Christianæ, defensores, eorumque omnium, quæ ad Dei gloriam pertinent, vindictes acerrimi imperatores nostri, dum res omnes, quas numini gratas, vel nobis utiles fore sciunt, maxime vero quæ spectant ad Ecclesiam, procurant, idque nunc summo studio agentes, ut pontifex in sua urbe imperante creetur, me pio animo **387** concepere, meumque super ea re consilium, ut ipsis palam significaretur, jussere. Cum vere hoc munere prorsus indignum me profiterer, nec ullum super ea re consensum præstarem, utpote qui tanti oneris iugum portare ac sufferre minime valerem, jusserunt, ut in conspectum vestrum omnium prodirem, quod nimirum consilium istiusmodi suffragio vestro universi comprobaveritis. Quamobrem, veri qui Deum timetis atque eum semper præcordibus vestris geritis, qui Dei appellatione, Dei, inquam, veri nostri nomine, Christianos intelligo, insigniti estis, brevissimum sermonem, quem pro me, qua animi angustia et vilitate instructus sum a natura, dicere institui, attente audiat velim. Quæcumque enim prius religiosus et undequaque orthodoxis imperatoribus pro me dixi, omnia ad vos roleram impræsentiarum. Me in hanc electionem consentire timor præpedit, Deique conspectum vereor, ut sic timere atque inconsulte in hanc concurrerem, ne horrendæ damnationi obnoxius flam. Si enim vir ille, qui Dei voce pro magistro, et coslo

πρὸς αὐτόν. Ἐκ τότε λοιπὸν ἤρξατο λαλεῖσθαι, καὶ ἀμφιδάλλεσθαι ὁ περὶ τῶν ἀγίων καὶ σεπτῶν εἰκόνων λόγος παρόησις ὑπὸ πάντων.

A. M. 6277. — Ἀράβων ἀρχηγροῦ Μωσῆ ἔτος α'.

Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου Ταρασίου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει συναγαγοῦσα ἡ βασίλισσα Εἰρήνη πάντα τὸν λαὸν εἰς τὴν Μαгнаύραν ἔφη πρὸς αὐτούς· Γινώσκετε, ἀδελφοί, τί πεποίηκεν ὁ Παῖλος πατριάρχης· καὶ εἰ μὲν ἔξη, οὐκ ἂν κατεδεξάμεθα τοῦτον ἀρεῖναι. ὅτι τῆς ἀρχιερωσύνης θρόνον, εἰ καὶ μοναδικὸν σχῆμα περιέβαλλετο. Ἐπεὶ δέ, ὡς τῷ Θεῷ ἀρεστὸν ἦν, τοῦ βίου μετέσχη, φροντισάμεν ἀνθρώπου, ὃς τις δύναται ποιῆσαι ἡμῶς, καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ ἐπιστηρίξαι λόγοις διδασκαλικοῖς. Πάντες δὲ ὁμοφώνως εἶπον μὴ εἶναι ἄλλον, εἰ μὴ Ταράσιον τὸν ἀσκητὴν. Ἡ δὲ ἔφη πρὸς αὐτούς· Καὶ ἡμεῖς τὸν αὐτὸν ψηφίζομεθα, ἀλλ' ἀπειθεῖ. Καὶ εἰπάτω ὁ δὲ ἦν αἰτίαν οὐ δέχεται τὴν ψῆφον τῆς βασιλείας καὶ παντός τοῦ λαοῦ. Ὁ δὲ ἀπελογήσατο τῷ λαῷ λέγων· Οἱ τῆς ἀμωμότητος πῆστω· ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν φύλακες καὶ ζηλωταὶ τῶν εἰς δόξαν Θεοῦ γινομένων πιστοὶ βασιλεῖς ἡμῶν, πάντων τῶν εἰς ἀρέσκειαν αὐτοῦ καὶ συμφέρον ἡμῶν τὴν φροντίδα ποιούμενοι, μέλιστα δὲ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ νῦν ἐπιμελῶς διαμεριμνήσαντες, καὶ διανοηθέντες τοῦ ἀρχιερέως προχειρισθῆναι ἐν ταύτῃ τῇ βασιλίδι αὐτῶν πόλει, ἐπὶ τὸν εὐσεβῆ αὐτῶν νεὺν με ἀνέλαβον, καὶ φανερώς μοι τὸ βεβουλευμένον αὐτοῖς ἔδεικνύν ἐκέλευσαν. Ἐμοῦ δὲ πρὸς τοῦτο ἀνάξιον ἑμαυτὸν ἀποφνημαμένον, καὶ μηδεμίαν συγκατάθεσιν ποιησαμένου εἰς τὸ ζυγὸν τοῦ φορτίου μὴ δυνάμενόν με βαστάσαι ἢ ὑπενεγκεῖν, ἐκέλευσάν με προαγαγεῖν κατὰ πρόσωπον ὑμῶν· διότι καὶ σύμφηφοι γέγονατε τῇ βουλῇ ταύτῃ. Καὶ νῦν, ὦ ἄνδρες φοβούμενοι τὸν Θεόν, καὶ ἔχοντες αὐτὸν δεῖ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, οἱ τῇ Χριστοῦ κλήσει, τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν ὀνομαζόμενοι, Χριστιανοὶ λέγω, ἀκούσατε βραχὺν λόγον ἀπολογίας παρὰ τῆς ἡμετέρας εὐταλείας καὶ οὐθενότητος. Ἐγὼ μὲν εἰ τι τοῖς εὐσεβεῖσιν ἡμῶν βασιλεῦσιν καὶ κατὰ πάντα ὀρθοδόξοις ἀπελογησάμην, καὶ ἐνώπιον ὑμῶν προσαπολογούμαι, φόβῳ συνέχομαι συγκαταθέσθαι ἐπὶ τῇ ψήφῳ ταύτῃ, καὶ εὐλαβεῖσθαι ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ προσδραμεῖν οὕτως, καὶ ὡς ἔτυχεν ἀπερισκέπτως, ἵνα μὴ ὑποπέσω φοβερῷ κατακρίματι. Εἰ γὰρ ὁ θεῶν φωνῶν ἀπροσάμενος οὐρανὸν τε ἐσχηκὼς παιδευτήριον, καὶ παραδείσου θεωρὸς γενόμενος, ἀκοῦσας τε ἀρρήτα ῥήματα, καὶ βαστάσας τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἐνώπιον ἐθνῶν καὶ βασιλέων, Παῦλος ὁ θεός

VARIE LECTIONES.

¹ ἀμφιδ. ὁ περὶ Α, ἀμφ. [ῥῥως] ὁ π. vulg. ² ἀρεῖναι Α. ἀφῆσαι vulg. ³ ἀνθρώπου Α. ἀνθρωπον vulg. ⁴ ποιῆσαι om. Α Γ. ⁵ διδασκαλίας f. ⁶ τὸν add. ex Α. ⁷ εἰπάτω Α, εἶπη vulg. ⁸ τὴν φροντίδα ποιούμ om. Α. ⁹ αὐτοῖς] ἐξ αὐτῆς Α. ¹⁰ ἑμαυτὸν Α, αὐτὸν vulg. ¹¹ καὶ add. ex Α. ¹² με prius om. Α. ¹³ τῇ Χριστοῦ Α, τοῦ Θεοῦ vulg. ¹⁴ καὶ κατὰ πάντα ὀρθ. Α, κατὰ πάντα οὖσιν ὀρθ. vulg. ¹⁵ προσαπολ. Α. ἀπολ. vulg.

quæ dixi gratum vobis fuerit, huic meæ apologiæ, vel, ut melius dicam, petitioni responsum date. Orationem huiusmodi lubenter excipientes cuncti concilium cogendum una voce sanxerunt. Quare Tarasius sermonem iterum ad populum convertens, Imperator Leo, dixi, imagines evertit, conciliumque subinde celebratum eas invenit eversas. At quia sola imperatoris potestate sublata sunt, totius rei summa et caput iterum circa hanc quæstionem versatur, quod nimirum antiquam consuetudinem in Ecclesia traditam, ipsi, prout libitum sibi fuit, abolere ausi sunt; sed Dei veritas, ut hoc secundum apostolum eloquar, non est alligata. Cæterum mensis Decembris die quinto supra vicesimum et eadem indictione octava religiosus Pater noster Tarasius Cpoleos patriarcha renuntiatus est, missisque confestim synodicalibus suis litteris, et libello fidei suæ teste, ab Adriano papa in Ecclesiæ communionem admissus: Imperatrix etiam ad eundem papam misit, qui suo nomine ab eo peterent, ut datis litteris homines, qui concilio adessent, delegaret. Papa vero Petrum, ecclesiæ suæ æconomum, et monasterii sancti Sabæ præpositum, viros honore præcipuos et omni virtutum cultu ornatos, destinavit. Alexandriæ quoque et Antiochiæ præsules imperatrix et patriarcha nuntiis suis advocavere: nondum enim pax cum Arabibus icta expiraverat. Et Antiochia

καὶ ἡ σύνοδος· ὅτε ἐγένετο κατεστραμμένης αὐτὰς εὗρεν· καὶ διότι⁸⁸ διὰ βασιλικῆς χειρὸς κατεστράφησαν, πάλιν ζήτησιν ἔχει τὸ κεφάλαιον, ὅτι ἀρχαίαν συνήθειαν παραδεδομένην ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κατετόλμησαν, ὡς ἔδοξεν⁸⁹ αὐτοῖς, ἀφανίσαι· ἀλλ' ἡ ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ οὐ δίδεται, ἀποστολικῶς εἰπεῖν. Τῇ δὲ κε' τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς τῆς αὐτῆς τ' Ἰνδικτιῶνος χειροτονήθη ὁ δοῖος Πατὴρ ἡμῶν Ταράσιος πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἀποστείλας ἐν Ῥώμῃ τὰ συνοδικὰ αὐτοῦ καὶ τὸν λίβελλον τῆς πίστεως αὐτοῦ, ἀπεδέχθη παρὰ τοῦ πάπα Ἀδριανοῦ. Ἀποστείλασα δὲ καὶ ἡ⁹⁰ βασίλισσα πρὸς τὸν αὐτὴν πάπαν, ἠτήσατο πεμφθῆναι γράμματα τε αὐτοῦ, καὶ ἀνθρώπων πρὸς τὸ εὐρεθῆναι ἐν τῇ συνόδῳ. Καὶ ἀπέστειλεν Πέτρον, τὸν οἰκονόμον τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ, καὶ τὸν ἡγουμένον (62) τοῦ ἁγίου Σάββα, ἄνδρας τιμίους καὶ πάσῃ ἀρετῇ κακοσμημένους. Ἀπέλυσεν⁹¹ δὲ καὶ ἐν Ἀλεξανδρίᾳ καὶ Ἀντιοχείᾳ ἡ τε βασίλισσα καὶ ὁ πατριάρχης· ἀκμὴν γὰρ ἡ πρὸς τοὺς Ἀραβας εἰρήνη οὐκ ἦν διαλυθεῖσα⁹². Καὶ ἤνεγκαν ἐκ μὲν τῆς Ἀντιοχείας Ἰωάννην τὸν μέγαν καὶ περιβόητον ἔργῳ καὶ λόγῳ ἀγιωσύνης μετέχοντα καὶ σύγκελλον τοῦ πατριάρχου Ἀντιοχείας γεγενῆσθαι, καὶ Θωμᾶν Ἀλεξανδρείας ἄνδρα ζηλωτὴν καὶ εὐλαδέστατον, ὅστις καὶ ἀρχιεπίσκοπος τῆς⁹³ ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ μεγαλοπόλεως⁹⁴ Θεσσαλονίκης γενόμενος διέπρεψεν.

389 quidem Joannem illum magnum, virtute et doctrina celebrem, non levibus sanctitatis indiciiis fulgentem, patriarchæ Antiochiæ quondam syncellum, et Thomam Alexandrinum, virum religiosum et pietate insignem, qui prius in Illyrico magnæ civitatis Thessalonice archiepiscopus claruerat, ex illis locis adduxerunt.

A. C. 778. — Arabum ducis Aaron annus primus. C

Hoc anno Mose Arabum duce defuncto, Aaron frater in ejus locum suffectus imperium obtinuit, qui multa mala in Christianos exercuit. Eodem anno imperatores miserunt, qui universos suæ ditionis episcopos in unum convocarent, ad quos ab Adriano pupa missi cum litteris homines, quos memoravimus, una cum Antiochiæ et Alexandriæ patriarchis accesserunt. Tum vero mensis Augusti die decimo septimo, nona indictione, in imperatricis urbis sanctorum apostolorum templo præsidentes sacras Scripturas investigare, propositis ad invicem dubiis difficultates examinare, imperatoribus e catechumenis spectantibus, cœperunt. Scholariorum porro et excubitorum copiæ reversi magistri sui doctrina imbuti, et a propriis

A. M. 6278. — Ἀρδῶν ἀρχηγὸς Ἀαρὼν ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Μωσῆς ὁ τῶν Ἀράδων ἀρχηγὸς τέθνηκεν, καὶ ἐκράτησεν Ἀαρὼν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ τὴν ἀρχήν· ὃς καὶ πολλὰ κακὰ τοῖς Χριστιανοῖς ἐνεδείξατο. Τῇ δ' αὐτῇ ἔτει ἀποστειλάντες οἱ βασιλεῖς προσεκαλέσαντο πάντας⁹⁵ τοὺς ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν ἐπισκόπους, καταλαβόντων καὶ τῶν ἀπὸ τῆς Ῥώμης πεμφθέντων ὑπὸ τοῦ πάπα Ἀδριανοῦ γραμμάτων τε καὶ ἀνθρώπων, ὧς προέφημεν, καὶ τοῦ Ἀντιοχείας καὶ Ἀλεξανδρείας. Καὶ τῇ ιζ'⁹⁶ τοῦ Αὐγούστου μηνὸς τῆς θ' Ἰνδικτιῶνος προκαθίσαντες ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἐν τῇ βασιλίδι πόλει, ἤρξαντο τὰς ἀγίας Γραφὰς ὑπαναγινώσκειν, καὶ ἀντιβάλλειν⁹⁷ πρὸς ἀλλήλας, τῶν βασιλέων ἐν τοῖς κατηγουμένοις (63) ὁρώντων. Ὁ δὲ λαὸς τῶν σχολαρίων (64) τε καὶ ἐξκουβιτόρων καὶ τῶν λοιπῶν

VARIAE LECTIONES

⁸⁸ διότι] δι' ὧν A f, διὸ α. ⁸⁹ ὡς ἔδ. A, καὶ ἔδ. vulg. ⁹⁰ δὲ καὶ ἡ A. δὲ ἡ vulg. ⁹¹ ἀπέστειλεν A. ⁹² λυθεῖσα A. ⁹³ τῆς add. ex A. ⁹⁴ μεγάλῃς πόλει A. ⁹⁵ πάντας om. A. ⁹⁶ ιζ'] ζ' A. ⁹⁷ ἀντιβάλλειν πρὸς ἀλλήλας A f, ἀμφιδ. πρ. ἀλλήλους vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(62) Petrum etiam nomine.

(63) Catechumena porticus ecclesiæ sublimiores ad annum Constantini Copronymi primum exposuimus. Præsens locus id convincit. Alias ex ecclesiæ liminibus et externa porticu Patres synodice coactos de fidei rebus dissertantes prospectarent, et audirent imperatores Constantinus et Irene? Catechumena inferiora etiam Græci nonnulli vocant ecclesiæ ἐμβόλους, quas alas et naves minores vo-

camus, eaque τὰ κάτω κατηχούμενα ἀπὸ τῶν ἄνω diversa: sed hæc hallucinatus est.

(64) Hunc militum Constantino addictorum adversus sanctam vii synodum insultum cum alii prosequuntur, tum perstringit laudatus Theodorus, sui in eo Platonis operam constantiamque deprædicans, qui nec antea hæreticorum minas timuerit, nec tunc τὴν ἀποτροπὴν καὶ ἐπιδρομὴν τοῦ στρατιωτικοῦ τάγματος, militaris ordinis

ταγμάτων⁸⁸ ὑποβληθεὶς ἐκ τῶν οἰκείων ἀρχόντων, ἄρχοντες καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ πονηροῦ αὐτῶν διδασκάλου, γυμνῶσαντες τὰ ξίφη, ἐπὶ τὸν αὐτοῖς, ἀπειλοῦντες θάνατον τὸν τε ἀρχιερέα καὶ τοὺς ὀρθοδόξους ἐπισκόπους τε καὶ ἡγουμένους. Τῆς δὲ βασιλείας⁸⁹ διὰ τῶν παρεστώτων αὐτῇ οἰκειακῶν ἀνθρώπων ἀναστέλλειν⁹⁰ αὐτοὺς πειρωμένης, οὐκ ἐπέστησαν, ἀλλὰ μᾶλλον προσητίμασαν. Ἐγερθέντος δὲ τοῦ πατριάρχου καὶ ἐν τῷ βήματι εἰσελθόντος μετὰ τῶν ὀρθοδόξων ἐπισκόπων καὶ μοναχῶν, οἱ τοῦ πονηροῦ φρονήματος αὐτῶν ὄντες ἐπίσκοποι ἐξῆλθον πρὸς αὐτοὺς βοῶντες τὸ, *Nerikēkamen*⁹¹ καὶ τοῦ Θεοῦ χάριτι⁹² οὐδένα ἡδίκησαν οἱ μανιώδεις ἐκείνοι καὶ ἀπάνθρωποι⁹³, καὶ οὕτω διαλυθεὶς τῆς συνόδου ἀπῆλθον ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια.

A. M. 6279. — Τοῦτω τῷ ἔτει ἀποστείλασα ἡ βασιλισσα Σταυράκη τὸν⁹⁴ πατρίκιον καὶ λογοθέτην τοῦ δρόμου⁹⁵ ἐν τῇ Θράκῃ τῷ Σεπτεμβρίῳ μηνί, ἀρχὴν τῆς ἐ' Ἰνδικτιῶνος πρὸς τὰ περατικὰ θέματα ἐκείτῃς τῆς καὶ ἐξέσωσαι τῆς πόλεως τὸν δυσσεβῆ λαόν, ὃν ὁ ἀλάστωρ Κωνσταντῖνος ἐστράτευσεν τε καὶ ἐπαίδευσεν. Καὶ πλασαμένη ὡς φοσσατεύειν⁹⁶ μέλλει ἐπὶ τὰ ἀνατολικά μέρη, ὡς τῶν⁹⁷ Ἀράβων ἐξεληθόντων, ἐξῆλθε πᾶσα ἡ βασιλικὴ⁹⁸ ὑπουργία καὶ ἡ κόρτης⁹⁹ (65) ἕως τῶν Μαλαγίνων. Καὶ εἰσελθόντες οἱ τῶν ἑξω θεμάτων (66), ἐκράτησαν τὴν πόλιν. Ἀποστείλασα δὲ πρὸς αὐτοὺς δηλοῖ αὐτοῖς, ὅτι Πέμψατέ μοι¹⁰⁰ τὰ ἄρματα ὑμῶν, χρεῖαν ὑμῶν οὐκ ἔχω. Οἱ δὲ ὑπὸ Θεοῦ ματαιωθέντες, ἔδωκαν αὐτά. Τότε βαλόντα τὰς φαμίλιας αὐτῶν (67) ἐν πλοίοις, ἐξώρισεν αὐτοὺς τῆς πόλεως, κελεύσασα ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ ἕκαστον ἀπελθεῖν, ἐν ᾗ ἐγεννήθη. Καὶ ποιήσασα στρατὸν ἴδιον καὶ ἀρχοντας πειθηνίους αὐτῇ, τῷ Ματῷ μηνί πάλιν ἀποστείλασα κατὰ παντὸς τόπου προσκαλέσατο τοὺς ἐπισκόπους παραγενέσθαι ἐν τῇ Νικαίᾳ πόλει τῆς Βιθυνίας, πρὸς τὸ ἐκεῖ γενέσθαι τὴν σύνοδον. Καὶ διὰ τοῦ καλοκαυρίου ὅλου συνήχθησαν πάντες ἐν Νικαίᾳ. Τῆς δὲ Ῥώμης καὶ ἀνατολικῶς ἐκ προσώπου οὐκ ἦν ἀπολύσασα, ἀλλ' εἰγεν αὐτοὺς. Τῇ δὲ θ' τοῦ

rectoribus incitati, nudatis gladiis impetum in eos fecere, mortemque tam ipsi patriarchæ, quam orthodoxis episcopis et monasteriorum præpositis inferre minati sunt. Imperio per aulicos alios proceres, qui aderant, tumultum eorum reprimere conante, milites nequaquam parvare, quin potius convitia in eos coniecere. Exsurgente demum patriarcha, et in sacrum altaris tribunal cum orthodoxis episcopis atque etiam monachis ingresso, adversæ factionis episcopi, nefariæ sententiæ doctores, in eos elatis vocibus insilierunt jactantes: *Vicimus*. Ac Dei gratia nemini damnum insanientes et inhumani illi intulerunt. Ita synodo soluta singuli quique domos suas repetierunt.

B A. C. 779. — Hoc anno mense Septembri, ineunte indictione 10, imperatrix misso Stauracio patricio et publici cursus logiotheta in Thraciam ad transfretana themata illic considentia, ut sibi operam accommodarent, impiis copiis, quas perditus Constantinus armis instruxerat et disciplina sua imbuerat, urbe expellendis, persuasit. Simulata³⁹⁰ igitur, in partes orientales, quasi Arabibus illuc irrumpentibus, protectione, omnis imperatorius apparatus et comitatus usque ad Malagina processit. Itaque copiarum istarum foris advenientes urbem ingressæ, eam in potestatem suam misere. Tum vero imperatrix adversantibus copiis per nuntios significat: Armis depositis et ad me remissis, opera vestra me non indigere noveritis. Illi velut a Deo sensibus alienati, arma deposuere. Tum impositis in naves eorum familiis, urbe extorres, singulos in provinciam, ex qua in lucem editus prodierat, se recipere jussit. Parato demum alio satellitum exercitu et electis ducibus, qui sibi morem gererent, ipsa iterum mense Maio per omnes imperii regiones misit, qui universos episcopos Nicæam, Bithyniæ urbem, ut in ea concilium haberetur, convocarent. Tota itaque æstiva tempestate Nicæam episcopi omnes convenere, neque vero eos,

VARIE LECTIONES.

⁸⁸ καὶ τῶν λοιπῶν ταγμάτων add. ex A. ⁸⁹ βασιλείας A βασιλείας vulg. ⁹⁰ ἀναστέλλειν A, ἀνατέλλειν vulg. ⁹¹ τῇ χαρ. A. ⁹² οἱ μαν. ἐκ. κ. ἀπ. om. A. ⁹³ τὸν add. ex A. ⁹⁴ τοῦ δρόμου om. A. ⁹⁵ ὡς φοσσατ. μέλλει A, φωσατ. μέλλειν vulg. ⁹⁶ τῶν add. ex A. ⁹⁷ βασιλικὴ add. ex A. ⁹⁸ κόρτη A. ⁹⁹ πέμψατέ μοι A, πεμφάμενοι vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

inhibitionem, ac irruptionem formidaverit; Ἡνίκα ὤρμησε πρὸς τὸν μέγαν νεῶν καταβοῶν τοῦ προέδρου, καὶ ἀνευφημῶν τὸν κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων ψευδοσύλλογον. Καὶ μικρὸν ὕστερον, ὅποτε διελύετο τὸ τῆς ἀληθείας ἄθροισμα, καὶ ὡς ἐκ μέσου λεόντων ἡ βασιλισσα ὑπεβῆκε, ἀνευ αἵματος, ὡς εἰπεῖν, δειχθεῖσα μάρτυς· καὶ ὁ ἡμέτερος καθηγητὴς τῷ ἀρχιερεὶ συνεπόμνος, οὐδὲν ἐπὶ τοῖς τετολημμένοις ἡλεδοίκει. Μικρὸν γὰρ ἔστι τὸ ἐν τῇ Νικαίᾳ συνῶδῳ ἐκ δευτέρου εὐρεθῆναι, διὰ τὸ ἐκ μέσου τότε γεγενῆσθαι τὸν ἀτίθαστον λαόν καὶ ἀτεράμονα. Quando nempe is in magnum templum impetu irruit, sublati adversus antistitem clamoribus, falsumque adversus venerandas imagines laudans Constantini conventum. Paulo post etiam, cum soluto veritatis cœtu, ac velut medio leonum submisso Augusta egressa est, sine sanguine, ut sic loquar, martyreffecta, præ-

ceptor noster antistitem secutus nihil temerario ejusmodi ausu exterritus est. Quod enim synodo iterum Nicææ celebratæ interfuerit, levius est, quod præfracti illi ac perruicaces milites amoti essent. Plura tom. II Auct. adversus Pighium, nimia ἀνιστορησις καὶ προπτεσις ipsis synodi actis, quæ hæc subnotent, crimen falsi dicentem. COMBEFIS.

(65) Comitatum, et famulatum regium hic refert, alibi aulam, et alibi rursus tentorium: de quo Meursius.

(66) Extra CP. in præsidiiis, vel propriis thematicis et stationibus positos milites nullus negabit. Recolenda superius dicta ad Leonis præcessoris annum primum.

(67) Integram familiam, conjuges, liberos, bona intelligo.

qui Romanæ sedis et Orientalium thronorum personam referebant, dimiserat, quin imo adhuc tenebat penes se, Cæsarum mensis Septembris die nono, indictione undecimæ, die Dominico, hora diei quinta, celebratis missarum solemnibus, im- gens solis defectio exstitit.

A. C. 780. — Hoc anno sanctissimus Cyprianus episcopus Nicæam urbem se contulit. Tum vero sancta et universalis septima episcoporum synodus celebrata est, et Ecclesia catholica, nulla nova prolata doctrina, quin imo sanctorum Patrum assertionibus immotis stantibus, proscrip- taque hæresi repens intrusa, antiquum suum splendorem recepit. Ad hæc falsi nominis patriarchas tres, Anastasium dico, Constantinum et Nicetam, sectatoresque eorum universos anathemate percussit. Primus autem episcoporum conventus et consessus in comuni et primatæ sapientiæ eccle- siæ Nicææ habitus est mensis Octobris die unde- cimo, mense vero Novembri imperatricem urbem cuncti ingressi sunt. Imperatoribus demum una cum episcopis ad Magnauram præsessum obtinen- tibus, decreti totius lectus est, cui imperator et mater ejus sanctorum Patrum antiqua sancita con- firmaturi subscripserunt, ac tandem honoribus et donis sacerdotibus cumulatos dimiserunt. Ita Eccle- sia Dei pacem recepit, per proprios licet operarios zizania superseminata non desistat inimicus : verum Ecclesia Dei etiam jugiter oppugnata triumphat.

A. C. 761. — Hoc anno mense Septembri acies Arabum 391 ad prædandum comparatæ in Roma- niam irruptionem fecerunt, et in Orientalium thema ad locum, cui nomen Copidunus, penetrarunt, Romanorum autem duces collectis in unum copiis bello cum eis decertantes fusi sunt, ex quo perierunt plurimi, necnon ex eorum turmis non pauci. Diogenesque Orientalium turmarcha, vir strenuus, et Opsicii duces ceciderunt. Interea imperatrix Irene fœdera cum Francis iusta solvit, et ipso Theo- phane protospathario, puellam ex Armeniacis nomi- mine Mariam Amnia oriundam accepit, quam Con- stantino imperatori filio suo conjugem locavit, quamvis id Constantinus egorrime ferret, nec pro- pter conceptum erga Francorum regis Caroli filiam, quam sibi desponsaverat, affectum, con- sensum præbere vellet. Nuptiæ tamen mense No- vembri indictione duodecima celebratæ sunt, Phi- lictus autem, Thraciæ dux, Strymonem verans

Σεπτεμβρίου μηνὸς τῆς ιε' ἡγουμένης ἡμέρᾳ κυ- ριακῇ, ἐκλείψας γέγονεν ἥλιου, ὥρα δ' τῆς ἡμέρας, τῆς θείας λειτουργίας ἐπιτελουμένης, μετρίστῃ,

A. M. 6280. — Τοῦτω τῷ ἔτει ἐξῆλθεν Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν τῇ Νικαίᾳ πόλει· καὶ ἐκροτήθη ἡ ἀγία καὶ οἰ- κουμενικὴ ὁ σύνοδος (68). τῶν ἐπισκόπων· καὶ ἀπ- ἔλαθεν ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία τὸν ἀρχιεπὶν κόσμου αὐτῆς, οὐδὲν καινὸν δογματίσασα, ἀλλὰ τὰ τῶν ἁγίων καὶ μακαρίων Πατέρων δόγματα ἀσείευστα φυλάξασα, καὶ τὴν νέαν αἵρεσιν ἀποκηρύξασα, τοὺς τε τρεῖς ψευδωνύμους πατριάρχας ἀναθεματίσασα Ἀναττάσιόν φημι, Κωνσταντίνον καὶ Νικητὴν καὶ πάντας τοὺς ὁμόφρονάς αὐτῶν. Ἐγένετο δὲ καὶ πρώτη συνέλευσις καὶ καθόδρα τῶν ἐπισκόπων ἐν τῇ καθολικῇ ἀγίᾳ Σοφίᾳ τῆς Νικαίας μηνὶ Ὀκτω- βρίῳ ια' (69). Καὶ τῷ Νοεμβρίῳ μηνὶ εἰσῆλθεν πόν- τες ἐν τῇ βασιλευσσίᾳ πόλει· καὶ προκαθίσαντες οἱ βασιλεῖς σὺν τοῖς ἐπισκόποις ἐν τῇ Μαгнаύρᾳ ὑπ- ανεγνώσθη ὁ τόμος, καὶ ὑπέγραψεν ὁ ἐκ βασιλεὺς καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, κυρώσαντες τὴν εὐσέβειαν καὶ τὰ τῶν ἁγίων Πατέρων ἀρχαῖα δόγματα, καὶ φιλο- τιμησάμενοι τοὺς ἱερεῖς ἀπέλυσαν. Καὶ εἰρήνευσεν ἡ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησία, εἰ καὶ ὁ ἐχθρὸς τὰ ἑαυτοῦ ζι- ζάνια ἐν τοῖς ἰσίοις ἐργάταις σπείρειν οὐ παύεται· ἀλλ' ἡ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησία πάντοτε πολέμουμένη νικᾷ.

A. M. 6281. — Τοῦτω τῷ ἔτει ἐξῆλθεν κόουρος τῶν Ἀράβων κατὰ Ῥωμανίας μηνὶ Σεπτεμβρίῳ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ τῶν ἀνατολικῶν θέμα, εἰς τόπον λε- γόμενον Κοπιδνάδον. Καὶ συναχθέντες οἱ τῶν Ῥω- μαίων στρατηγοὶ ἐπολέμησαν μετ' αὐτῶν, καὶ ἡττή- θησαν, καὶ ἀπέθανον πολλοὶ, καὶ ἐκ τῶν ἐφημερίων οὐκ ὀλίγοι· ἔπεσεν δὲ καὶ ὁ ἀρχηγὸς ὁ τῶν ἀνατολικῶν τουρμαρχὸς ἱκανὸς καὶ τοῦ Ὀφικίου ἀρχοντας. Λύσασα δὲ ἡ βασίλισσα Εἰρήνη τὴν πρὸς τοὺς Φράγγους συναλλαγὴν, ἀπέλυσεν Θεοφάνην τὸν πρωτοσπαθάριον, καὶ ἤγαγεν πόρην ἐκ τῶν Ἀρμε- νικῶν ὄνματι Μαρίαν ἀπὸ Ἀρμίας, καὶ ἐζευξεν αὐτὴν Κωνσταντίνῳ τῷ βασιλεὶ καὶ υἱῷ αὐτῆς, πολλὰ λυπούμενον αὐτοῦ, καὶ μὴ θέλοντας διὰ τὴν πρὸς τοῦ Καρούλου θυγατέρα τοῦ βασιλῆος τῶν Φράγ- γων σχέσιν, ἣν εἶχε· προμνηστευσάμενος. Καὶ ἐπετέλεισάν τοὺς γάμους αὐτοῦ μηνὶ Νοεμβρίῳ ἡ- δικτιῶνι 19 ιβ'. Φιλητὸς δὲ ὁ τῆς Θράκης στρατηγὸς ἀπελθὼν ἐν τῷ Στρώμῳ, καὶ ἀφυλάκτως ἀπλε-

VARIAE LECTIONES,

^a ἀρχιεπ. A, ἐπισκ. vulg. ^b τὰ add. ex A. ^c ante οὐκ ὄλ. e add. τῶν γε σχολαρίων, ^d Ἀμύν A, ^e εἶχε add. ex A. ^f ἡγουμένης. om. A. ^g Φιλίππος A. ^h Στρώμῳ A, Στρωμ, vulg.

JAC. GOARRI NOTÆ.

(68) Ipsa synodi acta : Ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου καὶ Δεσπότου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, βασι- λείας τῶν εὐσεβεστάτων καὶ φιλοχρίστων ἡμῶν δε- σποτῶν Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς αὐτοῦ μη- τρός, ἔτους ὀγδόου τῆς αὐτῶν ὑπατίας, πρὸς ὅντων καλῶν Ὀκτωβρίων, ἡγουμένης ἡγουμένης. In nomine Domini et Dominatoris Jesu Christi Dei nostri, imperio piissimorum et amicorum Christi dominorum

nostro rum Constantini et Irenæ, octavo anno epi- scopatus eo rum, octavo Kalendas Octobrias, indictionis undecime .

(69) Ita Barbarinus codex Vaticanus addit, Consensit Anastasius scribens : quiniis Idus Octo- brias, indictionis undecime. Peyrezianus legit so- lumnmodo, μηνὶ Ὀκτωβρίῳ. Ipsa synodi acta super- relata dierum octodecim sialium antevenerunt.

κεύσας, ἐπιπεσόντων αὐτῷ ἄνω Βουλγάρων, ἀνῆλθεν ὑπ' αὐτῶν σὺν ἄλλοις¹² πολλοῖς. Ἀποστείλασα δὲ Εἰρήνη Ἰωάννην τὸν σακελλάριον καὶ λογοθέτην τοῦ στρατιωτικοῦ (70) εἰς Λογγιβαρδίαν μετὰ καὶ Θεοδότου τοῦ ποτὲ ῥηγὸς τῆς μεγάλης Λογγιβαρδίας (71) πρὸς τὸ εἰ δυνηθεῖν ἀμύνασθαι¹⁴ τὸν Κάρουλον, καὶ ἀσπασάσαι τινὰς ἐξ αὐτοῦ. Καὶ κατῆλθον οὖν σὺν Θεοδώρῳ πατρικίῳ καὶ στρατηγῷ Σικελίας· καὶ πολέμου κροτηθέντος, ἐκρατήθη ὑπὸ τῶν Φράγγων ὁ αὐτὸς Ἰωάννης, καὶ δευρὼς ἀνῆρθε.

A. M. 6282. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐκινήθησαν¹⁵ φθόνῳ τῆς εὐσεβείας τῶν βασιλέων ἀνθρώποι πονηροί, καὶ συνέβαλον τὴν μητέρα κατὰ τοῦ υἱοῦ, καὶ τὸν υἱὸν κατὰ τῆς μητρός. Ἐπεισαν γὰρ αὐτὴν ὡς ἐκ προγινωσκόντων πληροφορηθέντες, ὅτι. *Ὁὐκ ἔστιν ὠρισμένος παρὰ τῷ Θεῷ κρατῆσαι τῷ υἱῷ¹⁶ σου τὴν¹⁷ βασιλείαν, εἰ μὴ σὴ ἔστιν, ἐκ Θεοῦ δεδομένη σοι¹⁸.* Αὕτη δὲ ὡς γυνὴ ἐξαπατηθεῖσα¹⁹, ἔχουσα δὲ καὶ τὸ φίλαρχον, ἐπληροφόρηθη οὕτως εἶναι. Καὶ οὐκ ἐλογίσαστο, ὅτι αὐτοὶ διοικεῖν θέλοντες τὰ πράγματα τοῦτο προσεφάσιξαντο. Τοῦ οὖν βασιλέως γεγονότος εἰκοσαετοῦς, ῥωμυλίου τε ὄντος καὶ ἱκανοῦ πάνυ, ἐώρα ἑαυτὸν μὴδὲν ἐξουσιάζοντα· καὶ ἐλυπεῖτο βλέπων Σταυράκιον τὸν πατρικίον καὶ λογοθέτην τὰ πάντα κατέχοντα, καὶ πάντας πρὸς αὐτὸν προσερχομένους, καὶ μὴδὲν τολμῶντος τῷ βασιλεῖ συγνάσαι. Καὶ βουλευσάμενος τοῖς οἰκείοις αὐτοῦ ἀνθρώποις ὀλιγοστοῖς οὖσι, καὶ Πέτρῳ μαγίστρῳ καὶ Θεοδώρῳ πατρικίῳ τῷ Καμουλιανῷ καὶ Δαμιανῷ τῷ πατρικίῳ, ἐκύρωσεν τοῦ πιάσαι αὐτὴν²⁰, καὶ ἐξορίσαι ἐν Σικελίᾳ, καὶ κρατῆσαι αὐτὸν τὸ βασίλειον²¹. Τῇ δὲ θ' τοῦ Φεβρουαρίου μηνὸς τῆς γ' Ἰνδικτιῶνος²² σεισμὸς γέγονεν φοβερώτατος, ὥστε μὴ τολμῶντάς²³ τινὰς ἐν οἴκῳ καθυεῖν, ἀλλὰ πάντας εἰς τοὺς κήπους καὶ τὰ ἐξώτερα σκηνὰς ποιήσαντας διάγειν. Ἡ δὲ βασίλισσα ἄμα τῷ υἱῷ αὐτῆς ἐξῆλθεν ἐν τῷ ἁγίῳ Μάμαντι. Μηνυθείσης δὲ τῷ Σταυρακίῳ τῆς προφάσεως ταύτης, συγκινεῖ τὴν Αὐγούστην κατὰ τοῦ υἱοῦ, καὶ πιάσας τοὺς ἀνθρώπους τοῦ βασιλέως, πάντας δειρσάσα²⁴ καὶ κουρεύσασα σὺν Ἰωάννῃ τῷ πρω-

A profectus, nullis circa se dispositis excubiarum custodiibus, Bulgaris ex improvise ingruentibus, cum pluribus aliis interfectus est. Misit insuper Irene Joannem sacellarium et militiae logothetam in Longobardiam, cui expeditionis socium Theodotum majoris Longobardiae nuper regis filium adiunctis tentatura, si forte Carolum ulcisci et ab ejus fide incolas aliquos posset subducere. Illi cum Theodoro patricio Siciliae duce viribus conjunctis, praelium conseruerunt cum Francis, a quibus ipso Joannes captus acerba morte occisus est.

C. A. 782. — Hoc anno diabolus conceptio in imperatorum religionem odio scelestos homines concitavit, qui matrem in filium, ac filium adversus matrem committerent. Illi etenim quasi ex praesigiis aut vaticiniis certiores facti; *Non est, inquit, a Deo constitutum, ut filius tuus imperium teneat; illud quodcumque est, tuum est, et a Deo tibi commissum.* Illa ceu mulier ex proclivi decipienda, imperandi ambitione laborans, id ita decretum in animum sibi de facili induxit, nec eos, qui imperium persuaderent, ipsos rempublicam administrandi libidine graviter moveri animadvertit. Imperator igitur annum vicesimum jam superans, cum rebus gerendis idoneum, nectamen in rempublicam potestatem ullam exercentem se contempleretur, quia imo Stauracii patricii et logothetae curae cuncta commissa, ad eum solum omnes confluere, ad se, qui accedat, neminem audere animadvertens, vehementer indoluit. Consilio itaque cum familiaribus sibi viris numero certa paucis, **392** communicato, fuerunt illi Petrus magister, Theodorus patricius Camulianus et Damianus item patricius, matrem detinere, ac subinde in Siciliam relegare, ipse vero rerum omnium summam propria auctoritate administrare statuit. Mensis porro Februarii die nono indictione decima tertia motus terrae violens adeo contigit, ut in domibus dormituri se continere caverent homines, sed omnes in hortis ac sub dio laetoriis erectis diversarentur. Imperatrix autem ad sanctum Mamantem cum filio perrexit. Conspi-

VARIÆ LECTIONES.

¹² σὺν ἄλλ. A, σὺν καὶ ἄλλ. vulg. ¹⁴ δυνηθεῖν ἀμύν. A, δυνηθεῖν ἐναμ. vulg. ¹⁵ ἐκινήθησαν — ἀνθρώποι πονηροί A, ἐκίνησαν ὁ διάβολος — ἀνθρώπους πονηροὺς e, ἐκίνησαν — ἀνθρώπους πονηροὺς vulg. ¹⁶ τὸν υἱὸν σου A. ¹⁷ τὴν add. ex A. ¹⁸ σοὶ ἔστιν A. ¹⁹ ἐξαπατ. A, ἀπατ. vulg. ²⁰ αὐτὴν] αὐτόν A. ²¹ τὸ βασίλειον μετὰ τῆς ἰδίας μητρός A. ²² τῆς γ' ἰνδ. A. ²³ τολμῶν e. ²⁴ δῆσασα A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(70) Is Codini cap. 2 quadragessimus septimus D inter officiales recensetur: officium in notis exponitur.

(71) Anastasius, una cum Theodoro dudum rege majoris Longobardiae, ad ultionem inferendam, etc. Miscella, una cum Adelgisio majoris Longobardiae rege, quem illi Theodatum dicebant, ad ultionem inferendam, si possent, in Carolum. Filium regis dubio textu nixus malui interpretari. Conciuit poeta Anonymus inter Francorum scriptores ab Andrea Duchesne collectos lib. 1:

*Hesterno Desiderius diademate regni
Floruit, en hodie est pauper, captivus, et exul.
Filius illius cognomine dictus Adalgis,
Cum Longobardis in eo spes ampla manere;*

Diffidens rebus patriæ, se contulit inde.

Ad Constantinum Græcorum sceptrum gerentem:

A quo patricius præclaro munere factus,

Hoc in honore suæ permansit ad ultima vitæ.

Plura apud eundem lib. 1. Eginhardus *De gestis Caroli Magni* ad annum 774 et 788, quo scribit: *Constantinus imperator propter negatam sibi regis filiam iratus, Theodorum patricium Siciliae præfectum, cum aliis ducibus suis, fines Beneventanorum vastare jussit, etc.* — Μετὰ καὶ Θεοδότου τοῦ ποτὲ, cum Theodoto quondam rege majoris Longobardiae. Sic etiam interpr. anno 35 Constantini, quo legitur venisse CP., nec video, ut hic, filium regis Longobardiae reddi post putaverit, eamque verba auctoris interpretationem addidit. Cονερετ.

rationis autem adversum se instructæ Stauracius A certior factus, Augustam in filium concitat. Mox ipsa imperatoris domesticis manibus injectis, cunctos divi verberibus cæsos et tonsos cum Joanne protospathario et Bajulo, cui Picridius cognomen, ad inferius remotos imperii fines in Siciliam usque relegavit exsules. Magistrum etiam Petrum dedecore contumeliisque affectum domi se continere, quemadmodum etiam Theodorum patricium Camulianum, jussit. Ad hos patricium Damianum verberatum tonsumque in castrum Apolloniadem deportavit. Filium denique παῖρ verberum mulctæ et contumeliarum ignominia²⁷ subjectum domi detinuit, ita ut per plures dies in publicum non prodierit, eoque tandem exercitum suis importunitatibus adiecit, ut milites in consilium hoc adduceret: Filium tuum imperare, donec vixeris, non patiemur, juraruntque omnes, cum nullus circa istud ei omnino repugnare auderet. Interea Arabum classis in Cyprum expeditionem suscepit: quod cum imperatrix præsensisset, collectas pariter Romanas omnes naves in eos instruxit. Cum autem ambo duces Myram pervenissent, superato Chelidoniolorum promotorio in Ataliæ sinum classem inimiserunt. Arabes porro Cypro solventes tranquillitate exorta in mari oberrabant. Cumque terram prospicere cœpissent, extemplo eos adnavigantes classis præfecti conspexerunt: quare classe ad prælium instructa bellum commiserunt. Theophilus autem, Cibrhæotarum dux, vir robustus C et militia idoneus, animo nimium confidens, cæteris omnibus retro relictis hostes aggressus, ab ipsis captus ad Aaronem adductus est. In ejus conspectu positum, religionis desertorem et proditorem fieri, terrenisque rebus voluptuose delectari pluribus Aaron hortatus est. Is cum oblata quæque respueret, et magis ac magis pollicitationibus et minis sollicitatus non acquiesceret, tandem gladii pœnam perpersus insignis martyr evasit.

333 A. C. 783. — *Romanorum imperatoris Constantini annus primus.*

Hoc anno mense Septembri indictione decima quarta, qui Irenes nomine jusjurandum a militibus exigebant, illud ab Armeniacorum themate præstandum expetierunt. Illi sacramento se obstringere his verbis recusantes: *Filio tuo per vitam omnem subjiciemur*, inquit, *nec unquam Irenes nomen Constantini nomini præponi patiemur, sed Constantinum et Irenem, quod ab initio præstitimus, semper appellabimus.* Imperatrix iis rursus demulcendis Alexium cognomine Muselem spatharium, et vigiliarum drungarium destinavit. Quare Armeniaci cum secum retentum sibi præfecerunt: proprium autem ducem Nicephorum patricium in custodiam conjicientes, Constantinum solum imperatorem elatis vocibus celebraverunt. Nuntio hujusmodi

τοσπαθάρῳ καὶ Βαγύλῳ (73) αὐτοῦ ²⁶, λεγομένου Πικριδίῳ, ἐξώρισεν ἐπὶ τὰ κατωτικὰ μέρη ἕως Σικελίας. Τὸν δὲ μάγιστρον Πέτρον ἀτιμίαις περιβαλοῦσα, ἐκάθισεν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ· ὁμοίως καὶ Θεόδωρον τὸν πατρικίον τὸν Καμουλιανόν· τὸν δὲ πατρικίον Δαμιανὸν δαίρῃσα καὶ κουρεύσασα, εἰς Ἀπολλωνιάδα τὸ κάστρον ἐξώρισεν. Τύψασα δὲ καὶ τὸν υἱὸν καὶ πολλὰ λοιδορήσασα, ἀπρόδιτον ἐποίησεν ἐπὶ τῆμέρας ἱκνῆς. Ἦρξατο δὲ ὀρκίζεῖν τὸν στρατὸν, ὅτι Ἔως οὗ ζῆς, εὐ καταδεξόμεθα τὸν υἱὸν σου κρατῆσαι. Καὶ ὠμνουν πάντες οὕτως, μηδεὶν τολμῶντος ἀντεπεῖν περὶ τούτου τὸ σύνολον. Στόλος δὲ Ἀράβων ἐξήλθεν ἐπὶ Κύπρον, καὶ τοῦτο ²⁸ προγνοῦσα ἡ βασίλισσα, ἐσώρευσε καὶ αὕτῃ πάντα τὰ Ῥωμαϊκὰ πλοῖμα ²⁹, καὶ ἀπέλυσε κατ' αὐτῶν. Ἐλθόντες δὲ ἕως τὰ Μύρα ἀμφοτέροι· οἱ στρατηγοὶ ἔκαμψαν τὸ ἀκρωτήριον τῶν Χελιδονίων, καὶ εἰσῆλθον ἐπὶ τὸν κόλπον τῆς Ἀτταλείας. Οἱ δὲ Ἀράβες κινήσαντες ἀπὸ τῆς Κύπρου, καὶ εὐθείας ³⁰ αὐτοὺς καταλαβοῦσης, περιεφέροντο ἐν τῇ πελάγει. Ἀναφανέντων δὲ αὐτῶν τὴν γῆν, εἶδον αὐτοὺς οἱ στρατηγοὶ, καὶ παραταξάμενοι ἤτοιμάσθησαν τοῦ πολεμεῖν. Θεόφιλος δὲ ὁ τῶν Κιβυρβαιωτῶν στρατηγός, Ῥωμαλέος ἀνὴρ καὶ ἱκνῶτατος ὢν, θαρσύνσας καὶ πάντων προεξελθὼν, τοῦτοις τε συμβαλὼν ³¹, ἐκρατῆθη ὑπ' αὐτῶν, ὃν ἀπήγαγον πρὸς Ἀαρὼν, θεαθεὶς τε παρ' αὐτοῦ, προεστράπη προδότης γενέσθαι, καὶ προσκαίρων δωρεῶν τυχεῖν. Τοῦ δὲ μὴ καταδεξαμένου, ἐπὶ πλέον δὲ ἀναγκασθέντος, καὶ μὴ ὑπέλξαντος, τὴν διὰ ξίφους τιμωρίαν ὑπομείνας, μάρτυς ἀριστος ἀνεδείχθη.

A. M. 6283. — *Ῥωμαίων βασιλέως Κωνσταντίνου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει Σεπτεμβρίῳ, ἰνδικτιῶνι ιδ', κατέλαβον οἱ ὀρκίζοντες εἰς τὸ θέμα τῶν Ἀρμενιῶν· οἱ δὲ οὐ κατεδέξαντο ὁμῶσαι, ὅτι Οὐ βασίλευόμεθα ὑπὸ τοῦ υἱοῦ σου ἐν τῇ ζωῇ σου, οὐδὲ προτάσσομεν τὸ ³² ὄνομα Εἰρήνης πρὸ Κωνσταντίνου, ἀλλὰ Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης ³³, ὥς ἐξ ἀρχῆς παρελάβομεν ³⁴. Ἀπίσταντες δὲ πάλιν πρὸς τὸ πιάσαι αὐτοὺς Ἀλίξιον τὸν σπαθᾶριον καὶ δρουγγάριον τῆς βίγλης ³⁵, τὸ ἐπὶ κλινῇ Μουσελέμ. Οἱ δὲ κρατῆσαντες αὐτὸν τοῦ ἀρχειν ἑαυτῶν ³⁶ προεδόλυντο. Νικηφόρον δὲ τὸν πατρικίον καὶ στρατηγὸν αὐτῶν φρουρήσαντες, Κωνσταντίνον μόνον βασιλέα ἀνευφήμησαν. Τοῦτο μαθόντες οἱ τῶν λοιπῶν θεμάτων λαοί, τοὺς στρατηγοὺς αὐτῶν διώξαντες, Κωνσταντίνον μόνον ³⁷ βασιλέα καὶ αὐτοὶ ἀνεκήρυττον. Ω

VARIÆ LECTIONES.

²⁶ αὐτοῦ add. ex A. ²⁷ καὶ τοῦτο A, τοῦτο δὲ vulg. ²⁸ πλοῖματα A. ²⁹ εὐθείας A. ³⁰ συμβαλὼν A, συμβάλλων vulg. ³¹ τὸ add. ex A. ³² Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης A, Κωνσταντίνον καὶ Εἰρήνην vulg. ³³ παρελάβομεν A προσλάβ. vulg. ³⁴ βίγλης, τὸ A, βίγλας τὸν vulg. ³⁵ ἑαυτῶν A, αὐτῶν vulg. ³⁶ μόνον om. A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(73) Aliis, Βάγυλος et Βαβυλος, scribitur, *Baiulus*: de quo Meursius, et Codinus.

τῆς τοῦ πονηροῦ διαδόλου πανουργίας! πῶς διὰ πολ-
λῶν μεθοδεῶν ³⁵ σπεύδει ἀπολέσαι τὸ τῶν ἀνθρώπων
γένος; οἱ γὰρ πρὸ δεκαπέντε χρόνων ὁμόσαντες τὸν
φοβερόν ἐκείνον ὄρκον, καὶ ἔγγραφα ποιήσαντες,
καὶ ἐν τῷ ἁγίῳ βήματι ἀποθέμενοι, πάλιν ὤμνουν τῇ
Εἰρήνῃ μὴ βασιλευθῆναι ὑπὸ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς ἐν τῇ
ζωῇ αὐτῆς. Καὶ αὖθις τούτου ³⁶ ἐπιλαθόμενοι Κων-
σταντῖνον αὐτοκράτορα ἀνευφήμουν, μὴ ἐννοήσαντες
οἱ τάλανες, ὅτι οὐκ ἔδει ἀντωμοσίαν ποιῆσαι. Ἀνάγκη
γὰρ πᾶσα τῇ ἀντωμοσίᾳ τὴν ἐπιτορκίαν παρακολουθεῖ-
σαι, ἐπιτορκία δὲ Θεοῦ ἄρνησις. Συναχθέντες δὲ τῷ
Ὀκτωβρίῳ μηνὶ τῆς τεσσαρεσκαίδεκάτης Ἰνδικτιῶνος
οἱ τῶν θεμάτων ἐν τῇ Ἀτρίᾳ (73) ἐπεζήτησαν ³⁷
πάντες κοινῇ γνώμῃ Κωνσταντῖνον βασιλέα εἰκοστὸν
ἄγοντα ἔτος· φοβηθεῖσα δὲ Εἰρήνη τὸ ὄρμημα τοῦ
λαοῦ ἀπέλυσεν αὐτόν. Αὐτοὶ δὲ τούτον αὐτοκράτορα
ἐκύρωσαν μὲν, ἀπεκέρχον δὲ τὴν τοῦτου μητέρα.
Ἀπέστειλεν δὲ ὁ βασιλεὺς εὐθέως Μιχαὴλ τὸν Λαχα-
νοδράκοντα καὶ Ἰωάννην τὸν βάγυλον αὐτοῦ καὶ
πρωτοσπαθᾶριον, καὶ ὥρκισαν τοὺς Ἀρμενιακοὺς
τοῦ μὴ δέξασθαι Εἰρήνην τὴν μητέρα αὐτοῦ εἰς βα-
σιλείαν· τὸν δὲ Ἀλέξιον ἐπεκύρωσεν στρατηγὸν αὐ-
τῶν. Καὶ ἐπανελθὼν ὁ βασιλεὺς ἐν ³⁸ τῇ πόλει τῷ
Δεκεμβρίῳ μηνὶ, δέρας καὶ κουρεύσας ἐξώρισεν
Σταυράκιον εἰς τὸ θέμα τῶν Ἀρμενιакῶν πρὸς πλη-
ροφρίαν αὐτῶν. Εξώρισεν δὲ καὶ Ἀέτιον τὸν εὐνοῦ-
χον καὶ πρωτοσπαθᾶριον καὶ ἐπιστῆθιον (74) αὐτῆς,
καὶ πάντας τοὺς εἰσειακοὺς αὐτῆς εὐνούχους· ταύ-
την δὲ μετὰ τῆς ἀπαθείας αὐτῆς ἐκάθισεν ἐν τῷ πα-
λατίῳ τοῦ Ἐλευθερίου (75), ὃ αὐτὴ ψυχοδόμησεν, ἐν
ᾧ καὶ ³⁹ τὰ πλεῖστα χρήματα ἦν κατακρύψασα.
Ἐγένετο δὲ τῷ αὐτῷ μηνὶ ἐμπυρισμός, καὶ ἐκάη ὁ
τρίκλινος τοῦ πατριαρχείου, ὃ λεγόμενος Θωμαῖτης,
καὶ τὸ κοιναστῶριον καὶ ἄλλαι οἰκίαι πολλαὶ ἕως τοῦ
Μιλίου. Τῷ δὲ Ἀπριλίῳ μηνὶ ἐπιστρατεύσας Κων-
σταντῖνος κατὰ Βουλγάρων, ἦλθεν εἰς τὸ ἐπιλεγόμε-
νον ⁴⁰ Προβάτου (76) κάστρον, εἰς τὸ τοῦ Ἁγίου Γεωρ-
γίου ρυάκιν· καὶ συναντήσας Καρδάμω τῷ κυρῷ
Βουλγαρίᾳ, μικροῦ πολέμου περὶ ⁴¹ τὴν ἐσπέραν
γεγονότος, δειλανδρίσαντες ⁴² οἱ Ῥωμαῖοι διὰ τῆς
νυκτὸς ἐφυγον, καὶ ὑπέστρεψαν ἀδόξως· καὶ οἱ Βούλ-
γαροι φοβηθέντες ὑπέστρεψαν.

ad castrum, quod Probatum dicitur, juxta sancti Georgii rivum venit, ubi cum in Cardamum Bul-

VARIÆ LECTIONES.

³⁵ μεθοδεῶν A, μεθοδιῶν vulg. ³⁶ τούτου A, τοῦτο vulg. ³⁷ ἐπεζήτησαν A, ἐπιζητήσαντες vulg.
³⁸ ἐν add. ex A. ³⁹ καὶ add. ex A. ⁴⁰ ἐπιλεγ. A, λεγ. vulg. ⁴¹ περὶ A, κατὰ vulg. ⁴² δειλανδρίσ. A, δει-
λανδρήσ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(73) Fallitur Ortellius, ubi Thraciæ locum exi-
stimat: ad Armeniorum regionem spectare mon-
strant verba superius posita, κατέλαβον οἱ ὀρκίζον-
τες εἰς τὸ θέμα τῶν Ἀρμενιакῶν.

(74) Intimum vertit Anastasius. A secretis exi-
stinio, vel eum cujus ductu imperatrix ambularet,
et cui inuiteretur: eviratus enim refertur.

(75) Una cum urbe a Constantino instaurata,
Eleutherii palatium et portus condita. Is etenim
ædificiorum ἐπεικτής, operas urgebat, aiunt Orig.
CP.: Τὸν λιμένα τοῦ Ἐλευθερίου ὁ μέγας Κων-
σταντῖνος ἔκτισεν, ὅτε καὶ τὴν πόλιν. Παρίστατο δὲ
εἰς τὸ κτίσμα Ἐλευθέριος πατριάρχης. Ἰστατο δὲ εἰς
τὸν λιμένα στήλη μαρμάρινος Ἐλευθερίου. Eleutherii
portum eo tempore quo urbem, Constantinus Magnus

A accepto reliquorum thematum turmæ, propriis du-
cibus fugatis, Constantinum imperatorem solum
pari suffragio prædicaverunt. O diaboli vere ma-
ligui versutiam! quam variis artibus hominum
genus perdere molitur? lidem sane qui ante annos
quindecim tremendo illo jurejurando, scriptis etiam
consignato, et ad sacrum tribunal deposito, se fidem
servaturos Constantino obstrinxerant, nunc Irene,
quandiu fuerit in vivis, ejus filio nunquam subji-
ciendos, nec filii imperium passuros pari sacra-
mento protestantur. Mox ultimi jurisjurandi facti
immemores iterum Constantinum ceu imperatorem
faustis prosequuntur acclamationibus, nec se jure-
jurando aliud sacramentum opponere advertunt.
Contraria quippe jurejurando affirmantibus perju-
rium admittere omnino necesse est. Perjurium
autem si admiseris, ipsum Deum negas. Octobri
porro mense indictione quarta decima legiones
thematum cunctæ apud Atroam collectæ Constanti-
num, vicesimum tunc annum agentem, solum im-
peratorem agnosci postulaverunt. Quare exercitus
impetum Irene formidans filium tandem dimisit.
Constantino in imperii sede confirmato, matrem
omni potestate milites abdicarunt. Imperator sub-
inde Michaellem Lachanodraconem et Joannem
hajulum suum et protospatharium misit, qui Ar-
meniacorum fidem accepto ab eis sacramento de-
vinceret, ne matrem amplius imperatricem agno-
scerent, Alexiumque eorum ducem confirmavit.
Mense vero 394 Decembri in urbem reversus
imperator Stauracium cæsum et capillis tonsam
in Armeniacorum provinciam, quo magis ipsis
gratum faceret, Aetium quoque eunuchum Irenes,
protospatharium [et intimum, reliquosque omnes
eunuchos ejus domesticos relegavit, ipsam vero
matrem in palatio, quod ad Eleutherium struxerat,
in quo magnam opum vim reposuerat, securam et
commodam vitam agere præcepit. Cæterum eodem
mense contigit incendium, quo patriarchii tricli-
nium, Thomaites dicium, quæstorium, et ad Milium
usque plures ædes conflagarunt. Mense autem
Aprili imperator expeditione in Bulgaros suscepta,

Aprili imperator expeditione in Bulgaros suscepta,
D exstruxit. Edificiis autem promovendis aderat pa-
tricius Eleutherius. In eodem portu marmorea Eleu-
therii statua erecta fuit. Vocabuli παραστάτης, πα-
ραστατεῖν, et παρίστασθαι significantia ex pag. hac
revocanda. De statua eadem Orig. CP. locus alius
hic elucidandus: Ἰστατο, inquit, καὶ στήλη ἡ
λίθινη Ἐλευθερίου ἀσκηρήτου φέρουσα ἐπὶ ὤμων
καπούλιον, καὶ πύον ἐν τῇ χειρὶ ἀμφότερα λί-
θινα· Eleutherii a secretis statua lapidea erecta fuit
ferendis oneribus sportam dossuariam in humeris,
manu vero batillum gerens, utraque lapidea: quasi
operarum labori intentus, onerum quoque consois
fieret.

(76) Προβάτον, προβάτου, dicit recentior Græcia.

garia dominum incidisset, levi pugna vespere commissa, Romani timore percussi, per noctem in fugam se dederunt, atque ita cum dedecore reversi sunt. Bulgari etiam exterriti in provinciam se receperunt.

A. C. 784. — Hoc anno mense Septembri imperator armata manu in Arabes profectus est; ab Amorio autem movens, Tarsum Ciliciæ urbem perrexit. Ad turres autem Anydras ita dictas veniens, re prorsus infecta remeavit, mense Octobri, indicatione decima quinta. Mensis autem Januarii die decimo quinto ab ipsa matre multisque optimatibus exoratus, imperatricem iterum eam renuntiat, et cum eo faustis populi exclamationibus, velut olim, excipitur, in hæc verba: Constantino et Irene multos annos! Imperatoris placito cuncti paruerunt. Solum Armeniacorum thema rei novitate percussum tumultuatur, et Alexium pridem suum ducem, quem imperator quodam obtentu revocatum et patricii dignitate promotum penes se retinuerat accersitum sibi reddi et in officium restitui sollicitant. Eum itaque, quod tanto ardore repetiissent Armeniaci, quodque sermones de eo, quasi de imperatore futuro, in vulgus spargerentur, Constantinus verberibus cæsum et capillis detonsum in prætorium detrusit. Porro Julio mense exercitum in Bulgaros expedit, et castrum Marcellorum condidit. Ejusdem vero mensis Julii die vicesimo, Cardamus Bulgariæ dominus, copiis ditionis suæ omnibus eductis, postmodum in locis munitis substitit. Imperator juvenili ardore succensus et a falsis vatibus victoriam ei prænuntiantibus seductus, inconsulte et agminibus incompositis pugnam conserens, gravi clade afficitur. Urbem itaque fugivitis repetit, multis, non ex gregariis modo **395** militibus, sed et viris in dignitate constitutis amissis, inter quos fuerunt Michael magister Lachanodraco, Bardes patricius, Stephanus protospatharius, Chamæas ac Nicetas et Theognostus, qui duces exstiterant, hominesque ex imperatorio comitatu non pauci: Pancratius etiam, falsus ille vates et astronomus, qui imperatoris victoriam futuram prædixerat. Ad hæc Bulgari impedimentis, facultatibus, equis et tentoriorum omnium apparatu cum universa imperatoria suppellectile potiti fuerunt. Cæterum militares ordines in urbem inveci Nicephorum excæsa rem educere et imperatorem renuntiare consiliati sunt. Constantinus conjuratione patefacta, qui Constantini avi sui filium utrumque ad sancti Mamantis locum educerent, misit, ac Nicephorum quidem oculorum orbitate damnavit, Christophoro vero, Nicetæ, Anthimo et Eudocimo linguas præscindi jussit: cum eis quoque Alexium, quem diximus, patricium oculorum usu privavit, maternis maxime et Stauracii patricii, de quo hucusque frequens sermo, consiliis inductus, qui istum nisi oculis orba-

A. M. 6284. — Τοῦτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Σεπτεμβρίῳ ἐπεστράτευσεν ὁ βασιλεὺς κατὰ Ἀράβων, καὶ ἀπ' ἀρας ἐκ τοῦ Ἀμωρίου ἀπῆλθε ἐπὶ Ταρσὸν τῆς Κιλικίας. Ἐλθὼν δὲ εἰς Ἀνύδρους πύργους πάλιν ἀνθυπέστρεψε ⁴³ κενὸς μηνὶ Ὀκτωβρίῳ, Ἰνδικτιῶνι ιε'. Τῇ δὲ ιε' τοῦ Ἰανουαρίου μηνὸς παρακληθεὶς ὁ βασιλεὺς ὑπὸ τῆς ἰδίας μητρὸς καὶ πολλῶν τῶν ἐν τέλει, ἀναγορεύει αὐτὴν πάλιν, καὶ συνευφημίζεται σὺν αὐτῷ, ὡς ἐξ ἀρχῆς Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης. Καὶ πάντες μὲν πειθαρχοῦσιν. Τὸ δὲ τῶν Ἀρμενιακῶν θέμα ἐκστάντες ⁴⁴ πρὸς τοῦτο στασιάζουσιν, καὶ ἐπιζητοῦσιν Ἀλέξιον τὸν πρὸ μικροῦ στρατηγήσαντα αὐτῶν, τὸ τῆνικαῦτα τοῦ βασιλέως μετὰ λόγου προσκαλεσάμενου αὐτὸν, καὶ τῇ τοῦ πατρικίου ἀξίᾳ τιμήσαντος, καὶ πρὸς ἐαυτὸν κατασχόντος. Τοῦτον οὖν διὰ τὴν τοιαύτην ἐπιζητήσιν, καὶ τινὰς λόγους περὶ αὐτοῦ βεσχομένους ⁴⁵, ὡς μέλλειν αὐτὸν βασιλεῦσιν δεῖρας καὶ κουρεύσας ἐν τῷ πραιτωρίῳ ἀπέθετο. Τῷ δὲ Ἰουλίῳ μηνὶ ἐπεστράτευσεν κατὰ Βουλγάρων, καὶ ἔκτισεν τὸ ⁴⁶ κάστρον Μαρκελλίων· καὶ τῇ εἰκοστῇ τοῦ Ἰουλίου μηνὸς ἐξῆλθεν Κάρδαμος ὁ κύρις τῆς Βουλγαρίας μετὰ πάσης τῆς δυνάμεώς αὐτοῦ, καὶ ἔστη ἐν τοῖς ὀχυρώμασι. Θερμονόησας δὲ ὁ βασιλεὺς, καὶ ὑπὸ ψευδοπροφητῶν πεισθεὶς, ὡς αὐτοῦ ἔσται ἡ νίκη, ἀσκόπως καὶ ἀτάκτως συνέβαλεν πόλεμον, καὶ ἡττᾶται σφοδρῶς. Ἐπανέρχεται δὲ φυγὰς ἐν τῇ πόλει πολλοὺς ἀποβαλὼν, οὐ μόνον τοῦ κοινῆς λαοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν τέλει, ἐν οἷς καὶ Μιχαὴλ μάγιστρον Λαχανοδράκοντα, καὶ Βάρδαν πατρίκιον, καὶ Στέφανον πρωτοσπαθάριον, τὸν Χαμέα ⁴⁷, Νικήταν τε καὶ Θεόγνωστον στρατηγούς γεγονότας καὶ ἀνθρώπους βασιλικούς οὐκ ὀλίγους, καὶ Παγκράτιον τὸν ψευδοπροφήτην καὶ ἀστρονόμον, ὅστις καὶ νικᾷ αὐτὸν προεφήτευσεν. Ἐπέβρασι ⁴⁸ δὲ καὶ τὸ τοῦλδον, χρήματά τε καὶ ἵππους καὶ τὴν κόρτην μετὰ πάσης τῆς βασιλικῆς ὑπουργίας. Τῶν δὲ ταγμάτων ἐπισυναχθέντων ἐν τῇ πόλει, ἐβουλεύσαντο ἐξαγαγεῖν Νικηφόρον τὸν ἀπὸ Καϊσάρων, καὶ στήσαις ⁴⁹ βασιλεῖα. Τοῦτο γνοὺς Κωνσταντῖνος, ἀποστείλας ἐξήγαγεν ἀμφοτέρους τοὺς υἱοὺς Κωνσταντίνου τοῦ πάππου αὐτοῦ ἐν τῷ Ἀγίῳ Μάμαντι· καὶ τὸν μὲν Νικηφόρον ἐτύφλωσεν, Χριστοφόρον δὲ καὶ Νικήταν, Ἀνθιμόν τε καὶ Εὐδόκιμον ἐγλωσσοκόπησεν· σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ Ἀλέξιον τὸν προλεχθέντα πατρίκιον ἐτύφλωσεν, πεισθεὶς ταῖς ⁵⁰ μητρικαῖς εἰσηγήσεσι, καὶ Σταυρακίου τοῦ προρρήθέντος πατρικίου, ὡς εἰ μὴ τοῦτον ἐκτυφλώσειεν, εἰς βασιλεῖα αὐτὸν ψηφίζονται. Ἐγένετο δὲ ἡ τοῦτων ποινὴ μηνὶ Αὐγούστῳ, ἡμέρᾳ Σαββάτῳ, Ἰνδικτιῶνι ιε', ὥρα θ'. Ἀλλ' οὐκ εἰς μακρὰν ἡ θεία δίκη ⁵¹ ἀνεκδίχθη ⁵² εἰσεν τὴν ἀδικον ταύτην πρᾶξιν. Μετὰ γὰρ πενταετὴ χρόνον τῷ αὐτῷ

VARIÆ LECTIONES.

⁴³ ἀνθυπέστρ. A, ἀνθύστρ. vulg. ⁴⁴ ἐνστάντες A. ⁴⁵ βεσχομένους A, βευχομένους f (?) ⁴⁶ τὸ add. ex A. ⁴⁷ Χαμέαν A. ⁴⁸ ἐπέβρασι] ἀπήρασι A, utrumque manifesto corruptum: scribendum ut infra p. 754, ἀπήραν. ⁴⁹ εἰς add. ex A. ⁵⁰ πεισθεὶς ταῖς A, π. βε ταῖς vulg. ⁵¹ ἡ τοῦ Θεοῦ δ. A. ⁵² ἀνεκδίχ. A, ἀνεξεδίχ. vulg.

μηνί, καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τοῦ Σαββάτου τυφλοῦται A retur, in imperatorem electum iri asserebant. ὑπὸ τῆς ἰδίας μητρὸς ὁ αὐτὸς Κωνσταντῖνος.

Indictione decima quinta, hora nona, eis irrogatum. In spatium tamen haud diutinum injustum huiusmodi facinus inultum divina iustitia distulit. Solius etenim quinquennii exacto intervallo ejusdem mensis et Sabbati die a propria matre Constantinus ipse oculis orbatus est.

A. M. 6285. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἀκούσαντες οἱ Ἀρμενιοὶ περὶ τοῦ πατρικίου Ἀλεξίου, ὅτι ἐτυφλώθη, ἐφυλάκισαν τὸν στρατηγὸν αὐτῶν Θεόδωρον καὶ πατρίκιον τὸν Καμουλιανόν. Καὶ μαθὼν ὁ βασιλεὺς ἀπέλυσεν τὸν πρωτοσπαθάριον Κωνσταντῖνον τὸν Ἀρτασῆρ, καὶ τὸν Χρυσοχέρην στρατηγὸν τῶν Βουκελλαρίων μετὰ τοῦ λαοῦ τῶν λοιπῶν θεμάτων, τοῦ πεῖσαι αὐτούς. Οἱ δὲ χρστήσαντες πύλεμον πρὸς αὐτούς, ἐπίασαν ἀμφοτέρους καὶ ἐτύφλωσαν, καὶ ἐσφάγησαν πολλοὶ ἐξ ἀμφοτέρων ⁸³ μερῶν μηνὶ Νοεμβρίῳ τῆς α' Ἰνδικτιῶνος· τῷ δὲ Δεκεμβρίῳ μηνὶ ⁸⁴ κ', ὥρᾳ δευτέρᾳ τῆς νυκτὸς, βροντῆς καὶ ἀστραπῆς γενομένης, ἀνήφθη μέρος τοῦ βασιλικοῦ ἐργοδοσίου (77) τῶν χρυσοκλαδάρων (78) κατὰ τὸν χρυσίωνα ⁸⁵ (79). Μετὰ δὲ τὸ ἅγιον Πάσχα ἐπεστράτευσεν ὁ βασιλεὺς κατὰ τῶν Ἀρμενιῶν μετὰ καὶ πάντων τῶν λοιπῶν θεμάτων ⁸⁶. Καὶ τῇ κ' τοῦ Μαΐου μηνὸς τῆς πρώτης Ἰνδικτιῶνος, ἡμέρᾳ Κυριακῇ τῆς Πεντηκοστῆς πολέμησας αὐτοὺς, ὅδω, τῶν σὺν αὐτοῖς Ἀρμενίων προδεδωκότων, νικήσας ⁸⁷ συλλαμβάνει αὐτούς, καὶ ἀναρεῖ Ἀνδρόνικον σπαθάριον καὶ τουρμάρχην αὐτῶν καὶ Θεόφιλον τουρμάρχη καὶ Γρηγόριον ἐπίσκοπον Σινώπης· τοὺς δὲ λοιποὺς ζημίαις καὶ δημεύσει καθυπέβαλεν. Χιλίους δὲ ἐκ τοῦ κάστρου αὐτῶν (80) δεσμῆσας ἐν

τῇ πόλει ἐξήγαγεν διὰ τῆς πόρτης Βλαχερνῶν, μηνὶ Ἰουλίῳ ⁸⁸ κδ', ἡμέρᾳ δευτέρᾳ, ὧν ἐπιγράψας τὰ πρόσωπα μέλανι κεντητῷ (81), Ἀρμενιῶν ἐπίδουλος, διέσπειρεν αὐτοὺς ἐν τῇ Σικελίᾳ καὶ ταῖς λοιπαῖς νήσοις. Οἱ δὲ προδοταὶ αὐτῶν Ἀρμένιοι μὲν φιλοτιμηθέντες παρὰ τοῦ βασιλέως, τὸ κάστρον Κάμαχον παρέδωκαν τοῖς Ἀραβί.

Siciliam et reliquas insulas eos relegatos dispersit. Proditores autem Armenii, speratis ab imperatore muneribus fraudati, Camachum castrum Arabibus tradiderunt.

A. M. 6286. — Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Ὀκτωβρίῳ, Ἰνδικτιῶνι δευτέρᾳ, παρέλαβον οἱ Ἀραβες τὸ κάστρον

A. C. 785. — Hoc anno Armeniaci cæcitatē Alexio patricio illatæ accepto nuntio Theodorum patricium Camulianum ducem suum in custodiam conjecerunt. Ea re audita Constantinum Artaser protospatharium et Chrysocherem Bucellariorum ducem cum reliquorum thematum copiis ad Armeniacos in officio continendos misit. Illi bello in utrumque instructo, utrumque etiam in potestatem acceptum oculorum usu mutant, plurima exercituum parte utrinque cæsa, indictionis primæ mense Novembri. Decembris porro die vicesimo quinto hora noctis secunda, aere crebris fulminibus et fulguribus turbato, imperatoriarum officinarum ea pars, quæ ad aurificinam phrygionibus assignata est, conflagravit. Celebratis autem paschatis solemnibus, thematibus universis una secum eductis, imperator in Armeniacos vires imperii convertit. Mensis vero Maji die vicesimo septimo, indictione prima, ipsa Pentecostes festiva Dominica, prælio cum eis inito, sociorum Armeniorum **396** dolis eos tradentium universes victos comprehendit, ex quibus Andronicum spatharium et eorum turmarcham, Theophilum item turmarcham et Gregorium Sinopes episcopum neci addicit, et in reliquos mulctis et proscriptionibus animadvertit. Mille porro ex ipsis vinculis constrictos ex ipsorum castro eductos in urbem per Blachernarum portam introduxit; ac denique mensis Junii die vigesimo quarto, feria secunda, notata puncturis singulorum facie, et in ipsam atramento superinfuso, inscripsit: Armeniacus insidiator: per Armenii, speratis ab imperatore

A. C. 786. — Hoc anno, mense Octobri, indictione secunda, Arabes, pactis conditionibus, The-

VARIÆ LECTIONES.

⁸³ ἐξ ἀμφ. A, τῶν ἀμφ. vulg. ⁸⁴ τῷ δὲ Δεκεμβρίῳ μηνὶ A, τῇ δὲ Δεκεμβρίῳ vulg. ⁸⁵ χρυσίωνα A a f, χρυσ. vulg. ⁸⁶ πάντα τὰ λοιπὰ θέματα A a f. ⁸⁷ νικήσας A, Νικήτας vulg. ⁸⁸ μηνὶ Ἰουλίῳ A, μηνὶ δὲ Ἰουνίῳ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(77) Τοῦ βασιλικοῦ ἐργοδοσίου. Palatii CP. ea fuit amplitudo, ut regio opifices caperet, quales Christianissimi regis Luparenses porticus typographos, pictores, phrygiones, sculptores, aurifices, et innumeros hujusmodi ingenio manuumque operibus ex quavis natione collectos præstantes viros tegunt et recipiunt: βασιλικὸν omnino, et exterorum admiratione dignum ἐργοδοσίον.

(78) Quasi auriclavatores dicas, magis proprie Phrygiones, qui clavatas auro variisque coloribus vestes pingunt. Vocabulum fusiis ad Codinum exponitur. Χρυσοκλαδάρων etiam dici posse, ceu qui materiam χρυσοῖς κλάδοις, figuris et ramis auro ductis oneret et ornet. Χρυσομαγκλάριον, et χρυσομαγκλαβαστήν rudiores pronuntiant: at non omnino rustice: μαγκλαβίζειν enim cum torquere,

D affligere, et onerare referat, quam auro coloratisque filis sericam vel laneam vestem tegant, lacerent, figuris quasi plagis afficiant, et immutent, non incognitum.

(79) Officina qua aurum in fila præparatur. Suavius χρυσόν, quam χρυσὸν hodie pronuntiant.

(80) Civitas Armeniorum ex qua hi 1000 victi in urbem inducti, ac vultibus inscriptis exsilio relegati, ipsum Camachum sit, quod statim Arabibus proditum scribitur, ab iis ipsis, qui gentiles suos Constantino prodiderant, nec ab eo exspectatam rei mercedem acceperant. COMMERIS.

(81) Puncturis, necnon cæsuris in litterarum figuras ductis respersum vel infusum, pulvereum vel liquidum atramentum, humanæ cuti scripturam imprimi nullo tempore delendam.

basam urbem in potestatem miserunt; eapropter A ioci procures in proprias domos se recipere permiserunt.

A. C. 787. — Hoc anno imperator uxoris Mariæ consortii pertæsus, matris consilio, quæ, ut imperandi potestatem ad se traduceret, cunctorum

Θήβασαν ὑπὸ λόγον· διδὼ καὶ τοὺς ἀρχοντας αὐτοῦ ἀπέλυσαν πορευθῆναι εἰς τὰ ἱδία.

A. M. 6287. — Τοῦτω τῷ ἔτει μισήσας ὁ βασιλεὺς τὴν αὐτοῦ γυναῖκα Μαρίαν ὑποβολῇ τῆς αὐτοῦ μητρός (82) ἐπιμεμένης τῆς ἀρχῆς πρὸς τὸ καταγνώ-

JAC. GOARI NOTÆ.

(82) Durum istud in Irenem sic aliis prædicatam: habuisse Constantinum conjugem Marinam castitatis suspectam, exque ea suspicione ortum in eam illius odium, Cedrenus refert. Favisse Irenem Platoni, ac discipulis occasione illius divortii, ac nuptiarum quæ secutæ sunt dire vexatis, fatetur p. seq. ipse Theophanes; qui ergo ipsa illorum fuit auctrix? Non me latet parere aulam non raro talia simulationis monstra, agique in ea pleraque non alio scopo, quam ut plebi imponatur, eaque addicatur: malim tamen cum Theodoro Studita totam tragœdiam referre in Constantini ipsius regia potestate in adolescentia abutentis luxuriam; nisi etiam referam in Irenes imprudentem diligentiam, qua invitum juvenem, spreta Erythro Caroli Francorum regis filia ei prædilecta, olimque desponsata, ad eas nuptias coegerit; ne forte ipso satis in eas consentiente Constantino, ac quantum necesse erat ut essent ratæ. Habent non raro non bonos exitus isthæc conjugia; ac vi probata, ipsa facilis Ecclesia indulget divortio. Verum præstat ipsum Theodorum audire, qui præcipuus ex nepotibus, ac discipulis Platonis fuit, quos auctor seq. p. ejus rei causa cæcos, Thessalonicam relegatos tradit. Ab illo ergo auspiciis, *Væ civitati, ejus rex junior est*, sic prosequitur: Κωνσταντίνος τῆς Εἰρήνης ῥάδαμος, οὗ ἡ πίστις μὲν ὀρθὴ ἐκ μητρικῆς εὐσεβείας ἐσφραγισμένη· ὁ βίος δὲ σαμβῆδς ἐξ αὐτοκρατορικῆς ἀκολασίας ἐξοιστρηλατημένος. Ἄρτι γὰρ κρατήσας ἐν νεαρόνῃ ἡλικίᾳ, ὁμοῦ μὲν τῆς μητρικῆς αἰδοῦς καὶ φυλακῆς ἀφηνιάσας, ὁμοῦ δὲ τῶν τοῦ Θεοῦ νόμων ὑπερφρονήσας, ἐκβαλὼν τὴν νομίμως αὐτῷ συναφθεῖσαν γυναῖκα, μοιχεύει κατὰ τὸν Ἡρώδην. Ἀλλὰ τίνας ἐνεκεν ἡ ἱστορία; Ὅτι τοῦ Προδρόμου ὁμολόγος ὁ ἡμέτερος καθηγητὴς πεφανέρωται πως. Πάντων γὰρ σγεδὼν συνεληθόντων τῇ παρανομίᾳ, μόνος ὡς εἰπεῖν οὗτος σὺν τοῖς αὐτοῦ παισὶν ἤγουν φοιτηταῖς ἀχλὺν τοῦ δειμαίνεν· ὑπὲρ οὗ ὅσα καὶ ἡλίκα δι' ὅλου ἔτους τὰ ἀγωνίσματα· ἀκοαὶ ἐπ' ἀκοαῖς· ἀπειλαὶ ἐπ' ἀπειλαῖς, μαστίγων, ἐξορισμῶν, ἀκρωτηριασμῶν. Ὡς δὲ οὐδὲν ἐντέθειν ἦν τοῦ τῶν σπουδαζομένων τῷ Καίσαρι, ἐφ' ἑτέρων μέτεται τρόπον· καὶ ἦν τὸ μὲν δρᾶμα, κατὰ τὸ ἀδόμενον, ἐτέρων· ἡ δὲ χεὶρ Ἀδριανῶν ἡ τοῦτο πρακτεῦσα. Ἰστέ τοὺς παραπεμφθέντας μονάζοντας, καὶ τὰ σταλέντα γράμματα. Καὶ τέλος, ἐπειδὴ καὶ ταῦτα ἔωλα καὶ ἀδέβαια, τοῦ πατρὸς τὴν θέοντα ἀντεπιφέροντος καὶ ἀντεπιστέλλοντος, ἡ ἀνακάλυψις τῆς βασιλικῆς μορφῆς ἠκώρωτο, οὐκέτι χώραν ἔχοντος τοῦ προσώπου φαίνεσθαι. Ἀδάλαι τὰ τότε γεγενημένα παρὰ τῶν σταλέντων δύο στρατηγῶν, ὡς ἐπὶ πολέμων τινῶν πρὸς τὸν ἀσπλον μοναστήν τοῦ Χριστοῦ, καὶ μόνῳ τῷ θεῷ νόμῳ φραττόμενον. Ἡρὸν ποιμὴν ἐκ μέσου, καὶ διεσκορπίσθη τὰ πρόβατα ἀπὸ τῆς ποιμνῆς. Οἱ μὲν ἐτύφθησαν, ἄλλοι ὑπερωρίσθησαν, ἑτέροι· ἐδωχθήσαν καὶ τὸ γὰρ ἐλεεινότερον, θέσπισμα βασιλικὸν ἀπροσδέκτους εἶναι πανταχοῦ τοὺς διὰ Κύριον δεδιωγμένους. Καὶ ὑπήκουσάν γε οἱ τῶν σεμνίων προϊστάμενοι, καὶ σπάνιος ὁ ἀποτολμῶν εἰσδέξασθαι. Καὶ Χριστὸς ἐκάθευδς δι' οὗς οἶδς τρόπους δοκιμάζων τὰ γιγνόμενα· τῶν μὲν βασιλικῶν τὸν πρὸς αὐτὸν πῆμον εἰ ἐπιμένειν· τῶν δὲ τὸ ἀπάνθρωπον οἰκτιζόμενος ἐνεργεῖν εἰς μεταμέλουν. Τί οὖν ὁ τοῦ Χριστοῦ ἀθλητῆς; Ἀποτέμενεται τῶν οἰκείων ἐθελοντῆς. Καταλιμπάνεται μονώτατος, τὴν ψυχὴν θείᾳ ὑπὲρ τῶν προβάτων, κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον, ὁ ὡς ἀληθῶς ποιμὴν ἀγαθός. Ἀγεται ἐπὶ τὸν Καίσαρα ὑπὸ Βριάρῳ χει-

ρὸς. Εἰστέχει κατὰ πρόσωπον, εἰ καὶ τολμηρὸν εἶπεῖν, οἷον Ἰωάννης ὁ τοῦ Κυρίου πρόδρομος. Πλὴν ὅσον ὁ μὲν αὐτοκίνητος· ὁ δὲ ἑτεροκίνητος. Ὡς τῆς ἀνδρικῆς καρδίας! οὐχ ὑπέπτηξε τῷ κράτει, οὐχ ἐνέδωκε ταῖς ἀπειλαῖς, οὐκ ἐχαυνώθη ταῖς πιθανότησι, καὶ ταῦτα οὕσης ἀφ' αἵματος τῆς Ἡρωδιᾶδος ὁμογνώμονος. Ἀλλ' ἐφθέγγετο ἀτρέμας, ἀλλ' ὠμολόγησεν ἀναισγύντως τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. Εἶπεν ὁ τοῦ Κυρίου Πρόδρομος· Οὐκ ἔξεστί σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ σου· εἶπε καὶ ὁ τοῦτο μισητῆς τὰ ἐφάμιλλα πρὸς τὸν Ἡρώδου ὁμοῖον· καὶ τέμνεται μὲν τὴν κεφαλὴν οὐδαμῶς, ἐτι μὴδὲ ἐβούλετο ὁ Καίσαρ μάρτυρα τελέσαι τὸν τῇ προαιρέσει ἀθλήσαντα ὡς προλαβὼν ἀπεφθέγγετο· ὁμολογητὴν δὲ Χριστοῦ καὶ μὴ βουλόμενος ἀπέδειξε, καθελὼν ἐν οἰκίσκῳ τινὶ ὡς κακουργὸν τὸν θησαυρὸν τῆς ἀληθείας· Constantinus Irenes soboles, qui recta quidem niteret fide, quam matris pietas obsignaret; cujus tamen vita prava esset, quam sui juris, effrenisque luxuria furiose ageret. Adhuc enim juvenili ætate rerum summam adeptus, cum a matris reverentia tutelæ resiliens, tum divinas spernens leges, ejecta ea cui legitimis nuptiis copulatus fuerat, Herodis in morem adulteratur. At quorsum instituta narratio? Eo nimirum, quod et præceptor noster parem quodammodo Præcursori zelum ostenderit. Cunctis enim propemodum in scelus concedentibus, solus ipse ut sic loquar, cum filiis suis ac discipulis inconcussus permansit: cujus rei causa quot, quantaque anni integri spatio delibata certamina? Auditiones aliæ alias excipiebant, aliæ alias minæ verberum, deportationum, laniæ ac sectionis membrorum. Cumque his nihil præstaretur, eorum quæ Cæsaris satagebat diligentia, ad modum alium transit: ac quidem alii, ludebant fabulam, ut vulgo canunt; at Absalonis manus erat, quæ illa negotiaretur. Scitis qui missi sint monachi, ac quæ epistolæ. Denique, quia hæc quoque inania fuerant atque irrita conatu tentata, patre nimirum quæ e re erant opponente, ac rescribente, regiæ formæ decreta relectio, quod jam larvam apparere locum non haberet. Heu tum gesta a duobus ducibus, qui velut in hostes quosdam ad Christi inermem monachum, solaque divinæ legis armatura instructum, missi sunt. De medio sublatus pastor, ovesque gregis dispersæ sunt: alii virgines cæsi, alii deportati, fugati alii: quodque omnibus miserabilibus, imperatorum diplomate sancitum erat, ne usquam qui propter Dominum fugati erant tecto ac laribus exciperentur. Paruerunt monasteriorum præfecti, rarusque fuit qui hospitii jura præstare auderet. Interim dormiebat Christus, quibus novit rationibus, quæ gererentur probans: ac aliorum quidem amorem in ipsum explorans, an perseverarent; aliorum miserans immanitatem, ut ad pœnititudinem redirent. Quid ergo Christi athleta? Sponte a suis absconditur. Solus penitus relinquitur, animam ponens pro ovibus, juxta Evangelium, ut qui revera esset bonus pastor. Brivæ manu ad imperatorem trahitur. Stat coram, tametsi dictu audacius, haud secus ac Joannes Domini præcursor: uno hoc discrimine, quod alter ipse ultro, alter pellentibus aliis in conspectum adhibetur. O viri forte pectus! nihil dominationem reveritus est, non cessit minis, non probabili expectatione emollitus est, cum præsertim muliercula animo compar Herodiadi sanguinis illi necessitudine juncta esset; sed quiete locutus, sed verbum veritatis

σθῆναι αὐτὸν ὑπὸ πάντων, ἐξεδιάσαστο αὐτὴν γενέ-
σθαι: ⁸⁰ μονάστριαν, καὶ πείσας αὐτὴν, ἀπέχειρεν
μηνὶ Ἰανουαρίῳ, ἰνδικτιῶν γ'. Καὶ τῷ Ἀπριλίῳ
μηνὶ ἐπεστράτευσεν κατὰ Ἀράβων· καὶ τῇ ὀγδόῃ
τοῦ Μαΐου μηνὸς πολέμησας μεθ' ἐνὸς κούρσου ⁸¹
αὐτῶν ἐν τόπῳ ἐπιλεγομένῳ ⁸² Ἀνουσάν, νικήσας
καὶ τρέψας, ἤλασεν ἕως τοῦ ποταμοῦ. Καὶ κατελθὼν
εἰς Ἐφεσον, καὶ εὐξάμενος εἰς τὸν Θεολόγον (83),
τὸ κομμέρκιον (84) τοῦ πανηγυρίου (85) ἐκατὸν λι-
τρῶν χρυσίου ὄν, ἐκούφισεν (86) πρὸς θεραπείαν τοῦ
ἀγίου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου. Τῷ δὲ
Αὐγουστῳ μηνὶ ἔσταψεν ὁ βασιλεὺς τὴν Θεοδότην (87)
τὴν κουδικουλαρίαν Αὐγουσταν καὶ ἐμνηστεύθη αὐτῇ
παρὰ νόμους.

A. M. 6288. — Τούτῳ τῷ ἔτει, μηνὶ Σεπτεμβρίῳ
ἰνδικτιῶνος δ', ἐποίησε τὸν γάμον μετὰ Θεοδότης ὁ
βασιλεὺς ἐν τῷ παλατίῳ τοῦ Ἁγίου Μάμαντος, ἡμέρᾳ
τετάρτῃ ⁸³. Τῷ δὲ Ἀπριλίῳ μηνὶ τῆς αὐτῆς δ' ἰν-
δικτιῶνος, ἡμέρᾳ ἐβδόμῃ, ὥρα νυκτερινῇ, γέγονε
σεισμὸς ἐν τῇ νήσῳ Κρήτῃ φοβερώτατος. Ἐγένετο
δὲ καὶ ⁸⁴ ἐν Κωνσταντινουπόλει μηνὶ Μαΐῳ τετάρτῃ
πάνυ φοβερός. Κάρθαμος δὲ ὁ κύρις Βουλγαρίας ἐδή-
λωσεν τῷ βασιλεῖ, ὅτι ⁸⁵ *Ἡ τέλοςόν μοι πάκτα,*
ἢ ἐρχομαι ἕως τῆς Χρυσῆς πόρτης καὶ ἐρημῷ ⁸⁶
τὴν Θράκην. Ὁ δὲ βασιλεὺς βαλὼν ⁸⁷ *καθαλλίνας*
ἀλόγου ⁸⁸ εἰς μανδύλιν (88), ἐπεμψεν αὐτῷ εἰπὼν,
ὅτι *Ὅλα μὲν σοι πρέπει πάκτα, ἀπέστειλά σοι.*
Γέρων δὲ εἴ· καὶ οὐ θέλω ἵνα κοπιήσῃς ἕως τῶν
ᾧδε ⁸⁹ *ἀλλ' ἐγὼ ἐρχομαι ἕως Μαρκέλλων, καὶ*
ἔξελθε. Καὶ εἴ τι κρινεῖ ὁ Θεός. Καὶ ἀποστείλας ὁ
βασιλεὺς εἰς ⁹⁰ τὰ παρὰ τὰ θέματα ἐσώρευσεν τὸν
λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν ἕως Βερσινικίας, καὶ ὁ Κά-

odiis filium exponere satagebat, monialem eam
fieri compulit, ac propositum hujusmodi persua-
sam in monasterio capillis abdicavit mense Ja-
nuario, indictione tertia. Insequente autem Aprili
in Arabes expeditionem movit, subindeque mensis
Maii die octavo, cum uno adversi exercitus excur-
sorum duce manibus consertis victoriam tulit, et
in fugam versum ad locum Anusam dictum usque
ad fluvium abegit. Post hæc Ephesum divertit, et
votorum precibus ad Theologum persolutis, nun-
dinarum vectigal centum auri librarum pondo im-
minuit, et in sancti apostoli et evangeliste Joan-
nis cultum impendendum relaxavit. Mense vero
Augusto Theodoten cubiculariam imperator coru-
navit Augustam, et illegitimo eam sibi copulavit
B conjugio.

A. C. 788. — Hoc anno, mense Septembri, in-
dictione quarta, feria hebdomadis quarta, impera-
tor, conjuncta sibi Theodote, in sancti Mamantis
palatio nuptias celebravit. Mense vero Aprili in-
dictionis ejusdem quartæ, feria septima, hora no-
cturna, horrendus plane terræ motus in Creta
397 insula contigit: alius similis omnino tre-
mendus Cpoli mensis Maii die quarto factus. Porro
Cardamus Bulgariæ dominus imperatorem verbis
interturbavit: *Aut tributa mihi persolve, aut ad*
Chrysen usque portam arma et per Thraciam uni-
versam vastitatem inferam. At imperator involuta
sudario equina stercora ad eum remisit cum ejus-
modi responsis: *Tributa quæ te deceant misi. Se-*
nior autem cum sis, huc usque venientem te fatigari
nolo, ego ad Marcellorum castrum obvius prodibo.
Tu fac illuc etiam te conferas. De successu Deus
judicabit. Advocatis autem trans fretum positis

VARIE LECTONES.

⁸⁰ τοῦ γεν. αὐτὴν A. ⁸¹ ἐνὸς κούρσ. A, ἐνὸς τοῦ κ. vulg. ⁸² ἐπιλεγ. A, λέγ. vulg. ⁸³ ἡμερῶν μ' A.
⁸⁴ καὶ add. ex A. ⁸⁵ ὅτι add. ex A. ⁸⁶ ἐρημόν A. ⁸⁷ βαλὼν A, βάλλων vulg. ⁸⁸ ἀλόγου A, ἀλόγων
vulg. ⁸⁹ τῶν ᾧδε A, τοῦ ᾧδε vulg. ⁹⁰ εἰς add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

inconfuse confessus est. Dixit Domini præcursor,
Non licet tibi habere uxorem Philippi fratris tui;
dixit et ejus æmulus paria ei, qui Herodi erat adsi-
milis. Ac minime quidem caput præscinditur; nam
neque imp. animo sedebat, ut eum martyrem faceret,
qui voluntate certamen desudaverat, uti ipsemet ante
professus fuerat: Christi tamen vel invitus con-
fessorem fecit, qui in quadam cellula velut malefi-
cum thesaurum veritatis carcere inclusit. Pluribus
abstineo, ne prolixior videar, quibus ille carceris
acerbitatem prosequitur, ipso sacrilego incestarum
nuptiarum ministro carceri præfecto, in monaste-
rio vicino Palatio; quibus importune tentatam
Platonis constantiam, donec mœcho imperatore ad
ordinem redacto, rebusque amoto, eum Irene ite-
rum Augusta velut martyrii clarum gloria carcere
educit, ac ejus discipulorum relaxat exilia: quin
ipse, ait, ἱεράρχης ἡδέσθη τὸν ἀνδρὰ ἀπολογία
ποιησάμενος, καὶ πρὸς ἐνωσιν ἐγκαλεσάμενος· ἢ καὶ
γέγονεν, ἐκβολῇ τοῦ στεφανώσαντος, καὶ φειδοῖ τῆς
διατάξεως, ἣν ὅτι μάλιστα φεύγων ἦν ὁ μακάριος·
præsul Tarasius virum venerationi habuit, ob ea
excusans quæ gesta fuerant, atque ad unionem pro-
trocans; quæ contigit amoto eo qui nuptiales corol-

las imposuerat, ac studio cavendi dissidii, a quo vir
beatus maxime abhorrebat. COMBEFIS.

(83) In Joannis Theologi sacra æde: hac phrasi
decepti quidam habere se putant ex concilii Ephe-
sini actis, versatam aliquandam fuisse S. Mariam
in ea urbe, quod a vero ac decore alienum existit.
Id.

(84) Vectigal mercibus impositum: Portius. Vide
exempla apud Meursium.

(85) Nundinas cum Anastasio interpretor.

(86) Sustulit omnino, vel ex parte minuit.

(87) De pravo Græcorum usu, qui dato repudio,
vel inito vi aut sponte divortio, ad novas convo-
lant nuptias, docte et copiose tractavit Arcadius
toto ferme *De sacrament. in utraque Ecclesia con-*
sensione lib. vii.

(88) Vice μανδύλιον· ut τροπάριν, παιδιν, θυσια-
στήριν, ἀντὶ τοῦ, τροπάριον, παιδίον, θυσιαστήριον,
proferunt. Μανδύλιον autem, aliis corruptius scribitur
μαντίλιον, mantile, mappa, sudarium est: uno verbo
ὁδόνῃ. Μαντίλιαν legitur apud Julium Pollucem
χειρόμακτρον lib. vii, cap. 16 interpretantem: est
quoque μαντιάκιον diminutivum, de quo Meursius.

corpis exercitum universum imperator collegit et Bersiniciam usque profectus est. Cardamus ex adverso ad Abroleham silvam venit, et metu relictus luco se abdidit. Imperator animis exercitui additis ad lucum Abroleham processit diebus continuis septemdecim, hostem ad pugnam lacessens, quam ille viribus diffidens inire recusavit, et in provinciam se recepit. Eodem anno Arabes Amorium usque irruerunt, nonnullisque captivis e

δαμος ἦλθεν ἔως τοῦ δάσεως Ἀβρολίθα⁷⁹, καὶ δουλιάσας ἔμεινεν ἐν τῷ ἄλσει. Ὁ δὲ βασιλεὺς παραθάρβυνας τὸν λαὸν αὐτοῦ, ἀπῆλθεν ἔως τοῦ γυμνοῦ Ἀβρολίθα προσκαλούμενος αὐτὸν ἐπὶ ἡμέρας 15. Ὁ δὲ οὐκ ἐτόλμησεν, ἀλλ' ἐπανῆλθεν φυγὰς εἰς τὰ Ἰβία. Τῷ δ' αὐτῷ χρόνῳ καὶ οἱ Ἀραβες ἦλθον ἔως τοῦ Ἀμωρίου, καὶ οὐδὲν ἀνύσαντες ὑπέστρεψαν αἰχμαλωσίαν εἰς τὰ περίχωρα ποιήσαντες⁸⁰.

vicino agro abductis, re infecta domum regressi sunt.

Eodem etiam anno Plato, saccundionis praepositus, a Tarasii patriarchae communione se segregavit, quod ille communionis suae participem redderet imperatorem et catechistae imperatrici tonduendae potestatem fecisset, et abbati Joseph, Catharorum praeposito, ut eum cum Theodote ad nuptiales corollas admitteret, parem dedisset veniam. Imperator accepto nuntio Bardanum patricium et scholarum domesticum et Joannem Opsicii comitem misit, qui Platonem in urbem inductum in ergastulo ad Michaelis coelestis militiae principis in palatio erectam sedem inclusit. Reliquos autem monachos una cum Platoni nepotibus caesos Thessalonicam relegavit, quos Irene ideo defendendos suscepit, quod illo adversarentur et eum probris incesserent.

A. C. 789. — *Romae episcopi Leonis annus primus.*

Hoc anno mense Septembri Imperator una cum matre thermarum aquis recreandus Prusam se contulit. Mense subinde Octobri quintae indictionis, illum, quem Leonem nominavit, ex conjugio suscepit, quae nuntio ad eum delato, matrem suam in thermis una cum omni imperatorio comitatu et aulicis relinquens, festinus in 398 urbem retrocessit. Ibi tempus accommodum Irene nacta cum ordinum militarium ducibus colloquium habuit, et qua muneribus in eos sparsis, qua promissis

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει Πλάτων ὁ τοῦ σακκουδίωνος ἡγούμενος (89) ἀπέστησεν⁸¹ τῆς κοινωνίας Ταρασίου τοῦ πατριάρχου, ὡς δεξαμένου τὸν βασιλεῖα εἰς κοινωνίαν (90), καὶ ἐπιτρέψαντος τῷ κατηχητῇ⁸² (91) τοῦ κουρεῦσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ Μαρίαν, καὶ τῷ ἀδελφῇ Ἰωσήφ τῷ ἡγουμένῳ τῶν Καθαρῶν τοῦ στεφάνου αὐτὸν μετὰ τῆς Θεοδότης. Καὶ τοῦτο γνοὺς ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλεν Βαρδάνιον τὸν πατρίκιον καὶ δομέστικόν τῶν σχολῶν καὶ Ἰωάννην τὸν κόμητα τοῦ Ὀφικίου, καὶ εἰσάγαγεν τὸν Πλάτωνα εἰς τὴν πόλιν⁸³, καὶ ἀπέκλεισεν εἰς ἐγκλειστραν ἐν τῷ ναῷ (92) τοῦ ἀρχιστρατήγου ἐν τῷ παλατίῳ, τοὺς δὲ λοιποὺς μοναχοὺς σὺν τοῖς ἀνεψίοις αὐτοῦ τύφας ἐξώρισεν⁸⁴ ἐν Θεσσαλονικῇ, ὧν⁸⁵ ὑπερασπιζέτο ἡ μήτηρ τοῦ βασιλέως, ὡς τῇ υἱῇ αὐτῆς ἀντιταττομένης καὶ καταισχύνοντας αὐτόν.

A. M. 6289. — *Ῥώμης ἐπισκόπου Λέοντος ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει, μὴν Σεπτεμβρίῳ, ἐξῆλθεν ὁ βασιλεὺς σὺν τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἐν τῇ Προύσῃ θερμῇσαι⁸⁶ καὶ τῇ ζ' τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς τῆς ε' Ἰνδικτιῶνος ἐτέχθη τῷ βασιλεὶ υἱὸς, ὃν ἐπωνόμασεν Λέοντα· καὶ μαθὼν ὁ βασιλεὺς καταλιπὼν τὴν μητέρα αὐτοῦ ἐν τοῖς θερμοῖς σὺν πάσῃ τῇ βασιλικῇ τάξει καὶ τοῖς ἀρχουσιν, δρομαῖος εἰς τὴν πόλιν⁸⁷ ὑπέστρεψεν. Ἐδροῦσα δὲ διορίαν ἡ τούτου μήτηρ προσεβλήθησεν καὶ ὑπέστυρεν ὧραις καὶ ὑποσχέσει τοὺς τῶν ταγμάτων ἀρχοντας πρὸς τὸ καθελεῖν τὸν υἱὸν αὐτῆς.

VARIAE LECTIONES.

⁷⁹ Ἀβρολίθα A. ⁸⁰ ὑπέστρ. — ποιήσαντες om. a. ⁸¹ ἀπέσχιζεν A. ⁸² τότε κατηχήθη A. ⁸³ ἐν τῇ πόλει A. ⁸⁴ τύφας ἐξώρισεν A, τύψαντες ἐξώρισαν vulg. ⁸⁵ ὧν A, οἷς f, οὖς vulg. ⁸⁶ θερμῆσαι A. ⁸⁷ ἐπὶ τ. π. A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(89) Ei monasterio in monte Olympo constituto symboli nomen imponitur a Theodoro Studita, Platonia vitæ scriptore, apud Surium 16 Decembris.

(90) Severam Platonis in Tarasium sententiam Ignatius hujus Vitæ scriptor his verbis temperat: *Non sic eum aversatus est Plato, quod ipse probaverit scelus imperatoris: id quidem nequaquam accidit unquam, neque quod coronaverit Theodotem pellicem: nam et ab hoc longe longius remotus fuit. Probat ipse quidem de obiecta conjugē acerrime redarguisse imperatorem, et detestatum esse novum contra leges sacras initum conjugium, neque coronare ullo modo voluisse novam pellicem ab ipso imperatore nominatam Augustam. Verum eo quod redargutum imperatorem nequaquam ab Ecclesia separasset, sed cum illo communicaret: neque eum qui adulteram coronasset, ab Ecclesia abjecisset; idcirco ipse Plato ab ejusse communione abstinuit, etc.* Hæc dictus Ignatius apud Baronium antio 795, num. 46; idem apud Surium 26 Febr. tota hæc historia, et pluribus aliis legitur mutilatus et omnino deformis. Tò, ἐπι-

τρέψαντος itaque *permittere ac tolerare*, non *jungere vel exhortari*, quo sensu frequentius utitur Theophanes, exponendum.

(91) Sacerdos catechumenorum eunator, et exorcismos in adultorum baptismo legere solitus, κατηχητής est. Inter officiales Ecclesiæ CP. recensetur a Codino cap. 1; nos de eodem in notis alia adjecimus.

(92) Templum istud Michaelis coelestis militiae principis. Catharorum monasterium idem fuit. Theodoro Studita in Vita Platonis id asserente apud Surium Decembris die 16: *Carcer erat monasterium imperatoris palatio adherens, et ejusmodi custodiæ praepositus erat is qui adulteros coronaverat.* Et: *Confessorem eum esse probavit, cum in cellula (ἐγκλειστρα) quadam ut maleficum hominem, illum veritatis thesaurum conclusisset, clavibus aliis alias addens, ac cibum per foramen quoddam ei dari jubens, ut a nullo prorsus videri posset.* Adeundum Baronius ad annum Christi 795.

καὶ μονοκρατορῆσαι αὐτήν, τοὺς μὲν δι' αὐτῆς Ἀ
 θαπεύσασα, τοὺς δὲ διὰ τῶν ἀνθρώπων αὐτῆς, καὶ
 εὐκυσεν πάντας πρὸς αὐτήν, καὶ ἐξεδέχετο ἡμέραν
 εὐρεῖν ἐπιτήδειον. Ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ τελευτήσαντος
 πίπτα Ἀδριανοῦ, χειροτονεῖται Λέων, ἀνὴρ τιμιώ-
 τατος καὶ κατὰ πάντα αἰδέσιμος. Τῷ δὲ Μαρτίῳ
 μηνὶ ἐξῆλθεν ὁ βασιλεὺς κατὰ Ἀράβων, ἔχων μεθ'
 αὐτοῦ Σταυράκιον τὸν πατρίκιον καὶ λοιποὺς φίλους
 τῆς μητρὸς αὐτοῦ καὶ ἐκλογὴν μονοζώνων στρατιω-
 τῶν ἐξ ἀμφοτέρων θεμάτων χιλιάδας εἰκοσι. Ἰδόντες
 δὲ οἱ περὶ Σταυράκιον τὴν προθυμίαν τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ
 βασιλέως, ἐφοβήθησαν, μήπως πολέμησας νικήσῃ καὶ
 ἀποχρήσῃ τῆς κατ' αὐτοῦ βουλῆς. Καὶ δωροδοκήσαν-
 τες τοὺς τῆς βίβλας ἐπεισαν αὐτοὺς ψεύσασθαι, ὅτι ἐφυ-
 γονοὶ Σαρακηνοί. Ὁ γοῦν βασιλεὺς πολλὰ λυπηθεὶς,
 ἀπρακτος εἰς τὴν πόλιν εἰσῆλθεν. Καὶ τῇ πρώτῃ
 τοῦ Μαΐου μηνὸς τέθνηκεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Λέων, καὶ
 ἐθρήνησεν αὐτὸν σφόδρα. Τῇ δὲ εἴ' τοῦ Ἰουνίου ⁸⁰
 μηνὸς, Ἰνδικτιῶνι ε', ἐξ ἱππικοῦ ἀγῶνος περάσαν-
 τος τοῦ βασιλέως ἐν τῷ Ἀγίῳ Μάμαντι ἐπέρασεν
 κατ' αὐτοῦ οἱ τῶν ταγμάτων προλαλημένοι ⁸¹, ὥστε
 πιάσθαι αὐτόν. Ὁ δὲ τοῦτο μαθὼν, εἰσῆλθεν εἰς τὸ
 χελάνδιον αὐτοῦ, καὶ ἐπέρασεν εἰς Πύλας (93),
 βουλόμενος εἰς τὸ θέμα τῶν Ἀνατολικῶν προσφυγεῖν.
 Συνῆσαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ τῆς μητρὸς αὐτοῦ φίλοι
 ἀγνωστοί παρ' αὐτοῦ. Ἐξῆλθεν δὲ καὶ ἡ γυνή
 αὐτοῦ ἕως τοῦ Τρίτωνος (94). Συμβουλευσάμενοι δὲ
 οἱ συνόντες αὐτῷ φίλοι τῆς μητρὸς αὐτοῦ, εἶπον
 πρὸς αὐτούς· Ἐὰν ἐπισωρευθῇ αὐτῷ λαὸς ⁸²,
 οὐκ ἔτι κυριεύεται, καὶ οὐ λανθάνομεν αὐτόν ⁸³
 καὶ ἀπολεῖ ἡμῶς. Καὶ ἡ μήτηρ δὲ αὐτοῦ ἐπισω-
 ρεύσασα ἐν τοῖς Ἐλευθερίοις τοὺς τῶν ταγμάτων
 προλαληθέντας αὐτῇ, εἰσῆλθεν ἐν τῷ παλατίῳ, καὶ
 μαθοῦσα τὴν τοῦ λαοῦ πρὸς τὸν βασιλῆα συνδρομήν,
 ἐφοβήθη λίαν, καὶ ἐσκέπτετο ἀπολῦσαι ἐπισκόπους
 πρὸς αὐτόν, καὶ λαβεῖν λόγον, καὶ καθίσαι εἰς γω-
 νίαν (95). Ἐγράψεν δὲ λάβρα πρὸς τοὺς συνόντας
 αὐτῷ φίλους αὐτῆς, ὅτι Εἰ μὴ ποιήσετέ ⁸⁴ τινα τρό-
 πον, καὶ παραδώσετε ⁸⁵ αὐτόν, τοὺς λόγους, οὓς ἔχετε
 μετ' ἐμοῦ, μηνῦσαι ἔχω τῷ βασιλεῖ. Οἱ δὲ φοβηθέν-
 τες, ἐκράτησαν αὐτόν εἰς παράκλησιν (96), καὶ εἰς-
 ἐνέγκαντες εἰς χελάνδιον κατέλαβον ἐν τῇ πόλει τῷ
 σαββάτῳ πρωτῷ ⁸⁶ τῇ ε' τοῦ αὐτοῦ μηνός. Καὶ
 ἀπέκλεισαν αὐτόν ἐν τῇ πορφύρᾳ (97), ἐνθα ⁸⁷ ἐγεν-
 νήθη. Καὶ περὶ ὧραν ἐννάτην ἐκτυφλοῦσιν αὐτόν ⁸⁸
 ζεινῶς καὶ ἀνιάτως πρὸς τὸ ἀποθανεῖν αὐτόν (98),

majoribus, abrogato filio summam imperii ut
 sibi committerent, induxit, atque ita cunctos par-
 tim suis ipsius illecebris, partim familiarium
 suorum suavis motos et illectos in suas partes
 transtulit, subindeque diem opportunum censuit
 expectandum. Porro Adriano papa defuncto, Leo,
 vir omni honore ac veneratione dignus, in ejus
 locum Romæ suffectus est. Mense autem Martio
 imperator Stauracium patricium et reliquos matris
 amicos in comitatu habens, eum selectorum ex
 utrisque thematibus levis armaturæ militum viginti
 millibus adversus Arabes movit. Conjuratiōnis por-
 ro cum Stauracio iunctæ consilii tam militum quam
 imperatoris ad pugnam alacritate comperta, veriti
 ne, si imperator vicisset, ipsi proposito sibi con-
 silio exciderent, positos in excubiis milites donis
 corruperunt, ut falso assererent, Saracenos aufu-
 gisse. Quare graviter iratus imperator re infecta
 in urbem se recepit. Mensis vero Maii die primo
 Leo filius ejus moritur, cujus funus multo lacry-
 marum imbre prosecutus est. Cæterum Junii men-
 sis die decimo septimo, indictione quinta (u), impe-
 ratore post equestre circi spectaculum ad sanctum
 Mamantem transeunte, ordinum pariter, quos dixi-
 mus, duces obviam facti eum comprehendere mo-
 liti sunt. Conspecto periculo chelandio vectus,
 Pylas trajecit, in orientalium thema confugere me-
 ditatus. Porro homines matris amicissimi, quos
 ille ignorabat, ipsum comitabantur, sed et uxor ad
 Tritonem usque subsecuta est. Tunc comites ejus
 matris amici consilio inter se iniū, dixerunt: Si
 reliqui milites ad imperatorem unquam confluerint,
 in libertatem asseret se, atque ubi consilium no-
 strum deprehenderit, confestim nos perdet. Mater
 autem ejus collectis ad Eleutheria, quos memora-
 vimus, ex ordinibus universis, palatium ingressa
 est, et cum rescisset populi ad imperatorem con-
 currentis numerum, graviter extimuit, jamque de
 mittendis ad eum episcopis, per quos securitate ab-
 eo impetrata in domus angulum privata secederet,
 meditabatur. Prius tamen ad amicos, qui cum filio
 erant, scripsit. Nisi rationem qua filium mihi tra-
 datis, inieritis, colloquia inter nos habita ipsi aperi-
 am. Illi timore correpti, Constantinum precibus
 vacantem comprehendunt, et chelandio ab ipsis
 impositus, Sabbato mensis ejusdem die decimo

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁹ ὁ γοῦν βασις. Α, ὁ δὲ β. vulg. ⁸⁰ Ἰουλίου Α. ⁸¹ fort. προελαλημ. ⁸² εἰάν σωρευθῇ αὐτοῦ λαὸς Α.
⁸³ αὐτόν Α, αὐτοῦ Γ, αὐτῷ vulg. ⁸⁴ ποιήσετε Α, ποιήσητε vulg. ⁸⁵ παραδώσετε Α, παραδόσητε vulg.
⁸⁶ πρωτῷ add. ex Α. ⁸⁷ ἐνθα Α, ἐν ᾗ vulg. ⁸⁸ αὐτόν add. ex Α, item καὶ ἀνιάτως.

JAC. GOARI NOTÆ.

(93) Astaceni sinus locum. Constantinus Porphy-
 rogenneta apud Ortelium.

(94) Locum alterum Asiæ Minoris ad Proponti-
 dum. Ortelius ex eodem Porphyrogenneta Constan-
 tino.

(95) Ut sederet in angulo : ait Anastasius. Ita
 hodie dicunt, agere quietem.

(96) Ad preces reddit Anastasius : addo et proce-
 sionem, eo die qui assumptionis B. Mariæ, fieri
 solitam, Παρακλήσις enim et παράκλησις id hodie
 significat.

(97) Palatii locus imperatrici parturienti, et im-
 peratoris filios in lucem emittenti destinatus a quo
 illi Porphyrogennetæ. MEUSIUS.

(98) Graviter excæcant, ac immedicabiliter : ita
 ut hunc mors subsequens confestim exstingeret. Ita
 bene Anast., is enim reipsa significatus excæcan-
 tium animus, etsi ea læsione minime extinctus
 Constantinus, quem Cedr. supersitem tradit tum
 cum Nicephorus secundum illud imperium matri
 abrogavit. COMBESIS.

quinto in urbem summo mane deductum, in porphyra, qua primum in lucem prodit, includunt, et circa 399 horam nonam tanta immanitate illi oculus confodere ex matris et consiliariorum ejus sententia, ut pene mortem inferrent. Sol tunc per dies septemdecim nulla radiorum emissa luce ita obscuratus est, ut errantia per mare navigia temere circumferrentur, omnesque palam assererent, ob imperatoris excæcationem solem se suis radiis abdicasse. Ita mater ejus Irene imperium obtinuit.

Eodem etiam anno beati Adriani papæ Romani affines tumultu in Leonem papam excitato, oculis eum multaverunt. Verum cum homines ad eum excæcandum deputati, misericordia ducti, ei pepercissent aliquatenus, haud ei penitus oculorum lumen extinctum est. Leo subinde ad Carolum Francorum regem confugit: rex ejus adversarios graviter ultus in propriam sedem cum iterum restituit, et sub id tempus primum ac deinceps in Francorum potestatem Roma cecit. Leo Carolo regi vicem relaturus, eum capite ad imos usque pedes oleo perunctum in sancti Apostoli sede imperatorem salutatum corona redimivit, imperatoria veste circumdedit, et capitis ornamenta contulit, mensis Decembris die vicesimo quinto, indictione nona.

A. C. 790. — *Romanorum imperatricis Irenæ de quo annus primus.*

Hoc anno imperatrix Irene imperio potita, Dorotheum, Chrysopoleos præpositum, et Constantinum Magnæ ecclesiæ chartophylacem, ad Abimelech Cappadochie et Galatiæ provincias hostiliter depopulantem, de pace cum eo componenda legatos misit: sed incassum abiire de pace tractatus. Novembri mense nonnulli rerum novandarum cupidi, filii Dei hostis Constantini ad Therapiæ palatium sub custodia detenti, ad Magnam ecclesiam ut confugiant, ibique propriæ securitatis in futurum cautionem petant, ut videlicet hujus rei obtentu aliquem ex eis imperatorem populus saluaret, auctores sunt. Populo igitur turmatim ad ecclesiam confluyente, Aetius eunuchus ingressus, fide ipsis data, nullo incolumitati eorum providente, ipsos eduxit, ei Athenas exsules deportari commisit. Cæterum duo

A γνώμη τῆς μητρὸς αὐτοῦ καὶ τῶν συμβούλων αὐτῆς. Ἐσκατίσθη δὲ ὁ ἥλιος ἐπὶ ἡμέρας ιε' καὶ οὐκ ἔδωκε τὰς ἀκτῖνας αὐτοῦ, ὥστε πλανᾶσθαι τὰ πλοῖα καὶ φέρεσθαι, καὶ πάντας λέγειν καὶ ὁμολογεῖν, ὅτι διὰ τὴν τοῦ βασιλέως τύφλωσιν ὁ ἥλιος τὰς ἀκτῖνας ἀπέθετο· καὶ οὕτως κρατεῖ Εἰρήνην ἡ μήτηρ αὐτοῦ.

ob imperatoris excæcationem solem se suis

τῷ δ' αὐτῷ ἔται καὶ οἱ ἐν τῇ Ῥώμῃ συγγενεῖς τοῦ μακαρίου πάπα Ἀδριανοῦ συγκινήσαντες τὸν λαόν, ἐστασίασαν κατὰ Λέοντος τοῦ πάπα, καὶ κρατήσαντες ἐτύφλωσαν αὐτόν· οὐ μέντοι ἡδυνήθησαν τελέως σδέσαι τὸ φῶς αὐτοῦ, τῶν τυφλωσάντων αὐτὸν φιλοθρώπων ὄντων, καὶ φεισαμένων αὐτοῦ. Ὁ δὲ προσφυγὼν τῷ ῥηγί τῶν Φράγγων Καρούλφ, ἡμύνατο τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ πικρῶς, καὶ πάλιν ἀποκατέστησεν αὐτὸν εἰς τὸν ἴδιον θρόνον, γενομένης τῆς Ῥώμης ἀπ' ἐκαίνου τοῦ καιροῦ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Φράγγων. Ὁ δὲ τὸν Κάρουλον ἀμειβόμενος, ἔστειλεν αὐτὸν εἰς βασιλείαν Ῥωμαίων ἐν τῷ ναυῷ τοῦ ἀγίου Ἀποστόλου Πέτρου, χρίσας ἑλπίω ἀπὸ κεφαλῆς ἕως ποδῶν (99), καὶ περιβαλὼν βασιλικὴν ἐσθῆτα καὶ στέφος, μηνὶ Δεκεμβρίῳ κα', ἰνδικτιῶνι ἐννάτῃ (1).

A. M. 6290. — *Ῥωμαίων βασιλίσσης Εἰρήνης πάλιν ἔτος δ'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει κρατήσασα Εἰρήνη τὴν βασιλείαν, παραυτίκα ἀποστέλλει Δωρόθεον τὸν ἡγούμενον Χρυσόπολεως καὶ Κωνσταντῖνον χαρτοφύλακα τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας πρὸς Ἀβιμέλεχ ληϊζόμενον ἐὰ μέρη Καππαδοκίας καὶ Γαλατίας, πρεσβευομένη περὶ εἰρήνης· οὐ γέγονεν δὲ, καὶ τῷ Νοεμβρίῳ μηνὶ τινὲς νεωτερισταὶ φρουρουμένοις τοῖς υἱοῖς τοῦ θεομάχου Κωνσταντίνου ἐν τῷ παλατίῳ τῶν Θεραπειῶν, πείθουσιν αὐτοὺς προσφυγεῖν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, καὶ δῆθεν αἰτήσασθαι ἀσφάλειαν τῆς μετὰ ταῦτα ἀβλαβείας αὐτῶν, ὥς διὰ τοιαύτης προφάσεως ἀναγορεύσαι ἐξ αὐτῶν βασιλεῖα. Καὶ πολλοῦ λαοῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ προσδραμόντος, εἰσελθὼν Ἀέτιος ὁ εὐνοῦχος πατρικίος ἐξήγαγεν αὐτοὺς, λόγῳ μηδενὸς αὐτοῖς προσχόντος, καὶ ἐξώρυσεν αὐτοὺς εἰς Ἀθήνας. Οἱ δὲ δύο πατρικοί, ὁ τε Σταυράκιος καὶ Ἀέτιος,

VARIÆ LECTIOES.

αὐτοῦ add. ex A. ἐν τῇ Ῥώμῃ A, τῆς Ῥώμης vulg. αὐτοῦ A, αὐτῷ vulg. αὐτοῦ add. ex A. ἀποκατέστ. A, κατέστ. vulg. τοῦ add. ex A. ἀπὸ κεφ. A, ἀπὸ τῆς κ. vulg. μηνὶ Δεκ. A, τῷ Δεκ. vulg. καὶ add. ex A. τῷ Ὀκτωβρίῳ A. αὐτοὺς A, αὐτοῖς vulg. Μεγάλῃ add. ex A. ἐξ αὐτῶν add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(99) Quod in confirmatione totum corpus unguento sacro delibutum Græci velint, vel quod Latini regum suorum plura membra, caput nimirum, pectus, scapulas, brachia, quam ipsi ungant imperatoribus; Caroli M. totum corpus a vertice ad pedes unctione sacra illitum scripsit Theophanes.

(1) Theophanes, ut scriptum reliquit Baronius ad annum Domini 800, num. 6, coronatum tradit Carolum a Romano pontifice Kalendis Januarii, indictionis nonæ. Verum errore labitur Latinis omnibus adversantibus. Hæc ille circa Theophanis lectionem nonnihil oscitans. Quid enim apud Theophanem

D scriptum manifestius, quam Carolum imperii coronam et unctionem τῷ Δεκεμβρίῳ κα' et ex eo apud Anastasium et Miscellam viii Kalend. Januarii suscepisse? At si collatum Carolo imperium velit indictione octava, quod annus nimirum a Christi natali octingentesimus, quo salutatus est imperator indictionis octavæ nota conspicuus habeatur: observet meritissimus annalium Ecclesiæ scriptor rationis temporum non ignarus, Græcos quorum grege non infimus proditit Theophanes, a Septembri indictionis initium desumere: adeoque in annum octingentesimum præcipua sui parte indictione nona signatam nonam etiam incidere.

ἐπιστήθιοι ὄντες τῆς βασιλείας γεγόναι κατ' ἀλλή-
λων, ὥστε φανερώς τὴν ἐχθρὰν ἐπιδείκνυσθαι, ἀμφο-
τεροὶ σκοπὸν ἔχοντες ² μετὰ θάνατον αὐτῆς τοῖς
ἰδίοις συγγενέσι τὴν βασιλείαν περιποιήσασθαι.

A. M. 6291. — Τοῦτω τῷ ἔτει ἐξῆλθεν ὁ ³ Ἀβι-
μέλεχ κατὰ Ῥωμανίας, καὶ ἀποστείλας κοῦρσον μο-
νοζώνων, κατῆλθεν ἕως τῶν Μαγγάνων ⁴. Καὶ ἐπι-
ρῥάσαντες ἐν τοῖς σταύλοις Σταυρακίου (2) τοὺς
ἵππους, καὶ τὴν βασιλικὴν προμοσέλλαν (3) λαδῶν,
ὁπέστρεψεν ἀβλαβῶς· καὶ οἱ λοιποὶ κατῆλθον ἕως
Λυδίας καὶ πολλὴν αἰχμαλωσίαν ἔλαβον. Κοῦρσον δὲ
αὐτῶν ἕτερον ἐκδραμὸν ⁵ καὶ ἐπιπεσὼν Παύλῳ ⁶ πα-
τρικίῳ καὶ κόμητι τοῦ Ὀψικίου σὺν ὅλῳ τῷ θέματι
αὐτοῦ καὶ τοῖς ὀπιμῆμασι, πολλὴν κοπὴν εἰς αὐτοὺς
ἐποίησεν, Ἀπῆραν ⁷ δὲ καὶ τὸ τοῦλδον αὐτῶν,
ὁπέστρεψεν καὶ αὐτὸς ⁸ (4). Τῷ δὲ Μαρτίῳ μηνὶ τῆς
ζ' Ἰνδοκτιῶνος, ἡβουλήθη ⁹ Ἀκάμηρος ὁ τῶν Σκλα-
δίνων τῆς Βελζητίας (5) ἄρχων νυχθεὶς ὑπὸ τῶν
Ἑλλαδικῶν (6) ἐξαγαγεῖν τοὺς υἱοὺς Κωνσταντίνου,
καὶ προχειρίσασθαι ἐξ αὐτῶν βασιλέα. Γνωῖσα δὲ
τοῦτο ἡ βασίλισσα Εἰρήνη, ἀποστέλλει πρὸς τὸν πα-
τρικίον Κωνσταντίνον τὸν Σεραντάπηχον ¹⁰ (7) Θεο-
φύλακτον τὸν υἱὸν αὐτοῦ σπαθῆριον ὄντα καὶ ἀνεψιὸν
αὐτῆς, καὶ πάντας ἐτύφλωσεν, καὶ διεσκέδασεν τὴν
κατ' αὐτῆς βουλὴν αὐτῶν. Τοῦ δὲ ἁγίου Πάσχα τῇ
δευτέρᾳ ἡμέρᾳ προῆλθεν ἡ βασίλισσα ἀπὸ τῶν Ἀγίων
Ἀποστόλων ἐπὶ ὀχήματος χρυσοῦ ἐποχουμένη τέσ-
σαρσιν ἵπποις λευκοῖς συρομένοις, καὶ ὑπὸ τεσσάρων
πατρικίων κρατουμένου (8), φημί δὲ Βαρδάνου
στρατηγοῦ Θρακησίῳ ¹¹ καὶ Σισινίου στρατηγοῦ τῆς
Θράκης καὶ Νικήτα ¹² δομεστικοῦ τῶν σχολῶν καὶ
Κωνσταντίνου τοῦ Βόηλα, ῥήψασα ὑπάτειαν ἀφθόως.
Τῷ δὲ Μαίῳ μηνὶ ἐνόσησεν ἡ βασίλισσα παραπλησίον
θανάτου· καὶ ἐπέτειλεν ¹³ ἡ ἑρὶς τῶν εὐνούχων.
Ἀέτιος δὲ προσελάβετο Νικήταν τὸν πατρικίον καὶ
δομεστικὸν τῶν σχολῶν, καὶ ἀντέπιπτεν ¹⁴ δεινῶς
τῷ Σταυρακίῳ, πείθοντες καὶ τὴν βασίλισσαν, ὅτι
τοῦ κράτους ἐφίεται· καὶ θυμωθεῖσα δεινῶς αὐτῷ
ἐπηνέχθη ¹⁵ ἐν τῷ παλατίῳ τοῦ Ἱερείου εἰποῦσα·

A patricii Stauracius et Aetius, imperatricis intimi eo
discordiarum processerunt, ut inimicos invicem pa-
lam se professi fuerint: etenim uterque de imperio
familiae suae ac sanguine sibi post Irenes ⁴⁰⁰
mortem conciliando sententiam animo proposuerat.

A. C. 791. — Hoc anno Abimelech in Romaniam
suscepta protectione cum praedatoriis militum expe-
ditorum turmis adusque Mangana penetravit. Inde
vero ex improvise in Stauracii stabula irruens,
ejus equis, nec non ipso, quo imperatrix vehebatur,
equitatu raptis, citra damnum pedem retulit. Caeteri
vero in Lydiam usque penetrantes, maximam prae-
dam inde reportaverunt. Alterum autem eorum
agmen excursionibus exercitatum, in Paulum pa-
tricium Opsicii comitem incidens, multa caede in
universum exercitum et ejus optimates debaccha-
tum est, et accepto belli toto apparatu, ipsum post-
modum restituit et ad suos remisit. Mense autem
Martio indictionis septimae Acamerus Sclavinorum
Belzetiae princeps a Graecis quibusdam excitus filios
Constantini in libertatem asserere molitus, ex eis
non neminem imperatorem creare statuit; quod ubi
imperatrix Irene accepit, ad Constantinum, cogno-
mento Serantapechum, patricium ejus filium, qui
tum spatharius erat et imperatricis ipsius nepos,
Theophylactum misit, qui omnes oculis orbavit:
atque ita paratam in se conjurationem dissipavit.
Sancti vero Paschatis feria secunda imperatrix a
sanctorum Apostolorum aede processum solemnem
fecit, curru aureo, quem quatuor equi candidi tra-
hebant, vecta: currum regebant patricii quatuor,
Bardanes, inquam, Thracensium dux, Sisinnius
ipsius Thraciae pariter dux, Nicetas scholarum
domesticus et Constantinus Boelas; ipsa imperatrix
consulari more munera in populum spargebat.
Mense Maio imperatrix adeo graviter infirmata est,
ut morti quam proximam dixerint, ex quo inter
eunuchos invidia et dissensio succrevit. Aetius
autem ascito sibi Niceta patricio et scholarum do-
mestico Stauracio se fortiter opponebat et adversa-

VARIAE LECTIONES.

² ἔχοντες add. ex A. ³ ὁ add. ex A. ⁴ Μαλαγίνων A. ⁵ ἐκδραμὸν καὶ ἐπιπεσὼν A, ἐκδραμὸν καὶ ἐπιπε-
σὼν vulg. ⁶ Παύλῳ A. Πέτρῳ τῷ vulg. ⁷ ἀπῆραν A, ἐπῆραν vulg. ⁸ καὶ αὐτὸν A, καὶ αὐτὸν vulg. ⁹ ἡκο-
λύθει A. ¹⁰ Σεραντ. A. ¹¹ Θρακησίῳ τῆς Θράκης A. ¹² Νικήτα A, Νικήτου vulg. ¹³ ἐπέτεινεν A.
¹⁴ ἀντέπιπτόν τινος A. ¹⁵ ἐπηνέχθη A, ἐπέρχεται vulg.

JAC. GOARI NOTAE.

(2) Patricii illius de quo nuper mentio: quiquia
eunuchus erat, et imperatricis ἐπιστήθιος, ejus
equos servare et stabuli curam agere potuit.

(3) Imperatorum equitatum interpretatur Ana-
stasius, quasi nimirum primam imperatoris sellam.
Addo πρῶμον vinum album illud, generosum re-
centiore lingua nuncupari. Sit itaque in sensu isto
πρωμοσέλλα (sic namque mihi lubentius scriberetur)
generosa prima et electa equorum candidorum ma-
nus in Stauracii stabulis imperatoris usibus desti-
nata: equos quippe albos imperatorem vehere leges.
Πρωμοσέλλα tamen, equum gradarium, vulgo haque-
nēs lubens interpretarer.

(4) Quae cursorum turmae cum et impedimenta eis
abstulissent, reversae sunt et ipsae: ut triplex Ara-

bum victoria sub unum describatur: nihil ad rem
quod redditum est. COMBEFIS.

(5) Legimus superius Βελζητίας.

(6) Helladii, qui τῶν Ἑλλαδικῶν thema occu-
pant. Ii vero sunt, qui Achaiam et loca Corinthi
contermina tuerentur. Recole ex superius dictis Cae-
sares istos Constantini Copronymi sanguine ortos,
Athenas in exilium anno superiore deportatos.

(7) Σεράντα, quadraginta dicunt recentiores, vice
τεσσαράκοντα. Σεραντάπηχον enormis magnitudi-
nis virum intellige, Faciles enim sunt ex ali-
quo eventu imponere cognomina.

(8) Tenentibus eam stipendium more quatuor pa-
triciis; ut quasi illis niteretur, ut non ipsi cur-
rum regerent. COMBEFIS.

batur, adeo ut cum imperii ambitione teneri in imperatricis animum inducere potuerint. Illa impotens iræ ad Hierii palatium se contulit, dicens, ipsum tumultuum et seditionum inventorem et auctorem, propriam sibi perniciem conciliaturum. At ipse defensione sui suscepta, causam propriam apud imperatricem et pro jure suo tutabatur. In Aetium itaque et Nicetam præfatos patricos rabiem suam convertit.

A. C. 792. — Hoc anno, mense Febuario indictione 401 octava memoratus Stauracius achoolariorum et excubitorum unaque ductorum animis donis ac muneribus sibi conciliatis, seditionem atque rebellionem in ipsam imperantem urbem commovit. Piissima vero Irene senatu ad Justiniani tridinium indicto, singulos quosque in militia mereri solitos ad Stauracium accedere prohibuit, ex quo rerum tranquillitas ad breve tempus emersit. Aetius autem, quem diximus, ac Nicetas cum aliis quibusdam Stauracium insectabantur. Interim ille corde sideratus, sanguinem spumose thoracis et pulmonis partibus emissum ore evomens medicis ad spectaculum confluentibus mortis argumentum dedit inevitabile, quamvis in adversum reliqui adulatorces insani, haud medici tantum, sed et irreligiosi monachi et præstigiatores ad ultimum obitus ipsius diem, qui mensis Junii indictionis ejusdem octavæ tertius fuit, illum diutius victurum et imperio potiturum temere affirmarent. His ille vaticiniorum ludicris delectatus, seditionem in Cappadociis Aetio perdendo commoveri disposuit, cujus exitum ut audiret, minime sors contulit. Post duos quippe ab ejus obitu dies, de illa primus advenit nuntius, et in seditionis auctores comprehensos exsiliis et suppliciis animadversum est.

A. C. 793. — Hoc anno, quo indictio nona numerata est, mensis Decembris die vicesimo quinto, Francorum rex Carolus a Leone papa coronatus est, Siciliamque classe adoriri meditatus, consilium mutavit, cum Irene conjugium et pacem contrahere animo gerens, cujus gratia insequentis anno, indictione nimirum decima, legatos destinavit. Mense porro Martio indictionis nonæ piissima Irene Byzantiis civilia remisit vectigalia, et ea quæ apud Abydum et Hierum dicuntur commercia ex parte relaxavit, pro quibus aliisque plurimis beneficiis populus maximas ei grates retulit.

μούλων (9) καὶ στάσεων φροντιστὴν αὐτὸν εἶναι, καὶ αὐτῷ προξενούντα ταχίστην ἀπώλειαν. Ὁ δὲ προσαπολογησάμενος αὐτῇ, ἡσφαλίζετο ἵ ἐαυτὸν ἐμαίνετο δὲ κατὰ Ἀετίου καὶ Νικήτα¹⁰, τῶν προβηθέντων πατρικίων.

A. M. 6292. — Τούτῳ τῷ ἔτει, μηνὶ Φεβρουαρίῳ Ἰνδικτιῶνι η', ὁ Σταυράκιος προβήθεις τυραννίδα καὶ στάσιν κατὰ τὴν βασιλεύουσαν πόλιν συνεσκεύαζεν¹¹, τοὺς ἐν αὐτῇ σχολαρίους καὶ ἐξκουδίστῳρας ἅμα τοῖς ἄρχουσιν αὐτῶν δεξιούμενος χρήμασι καὶ δωρεαῖς. Εἰρήνην δὲ ἡ εὐσεβὴς¹² σιλήντιον ποιήσασα ἐν τῷ Ἰουστινιανοῦ τρικλίνῳ (10), πάντα στρατευόμενον ἐκώλυσεν προσπαλάζειν τῷ Σταυρακίῳ. Καὶ οὕτως ἔτυχεν μικρὰς εὐταξίας τὰ πρόγματα. Ἀέτιος δὲ ὁ προβήθεις καὶ Νικήτας σὺν ἄλλοις τοῖς κατηγονοῦντο Σταυρακίῳ¹³. Ὁ δὲ καρδιόπληκτος (11) γενόμενος αἷμα διὰ τοῦ στόματος ἀνίξεν ἀφρώδεις ἐκ τῶν κατὰ θώρακα καὶ πνεύμονα μορίων. Τοῦτο οἱ ἱατροὶ θεασάμενοι θανάσιμον ἀπεφήναντο· οἱ δὲ λοιποὶ κόλακες καὶ ἀνόητοι¹⁴, οὐ μόνον ἱατροὶ, ἀλλὰ καὶ τινες ἀμόναχοι μοναχοὶ¹⁵ καὶ γόητες (12), ἐπειθὸν ὄρκοις ἔω; τῆς αὐτῆς ἡμέρας τῆς τελευταίας αὐτοῦ, ἡ γέγονεν κατὰ τὸν Ἰούνιον μῆνα τῆς αὐτῆς ὀγδόης Ἰνδικτιῶνος ἡμέρᾳ τρίτῃ, ὅτι ζήσεται καὶ βασιλεύσει. Οἷς ὑπερπεριδόμενος¹⁶ στάσιν ἐν ταῖς Καππαδοκίαις συνεσκεύασεν κατὰ Ἀετίου γενέσθαι, ἣν οὐκ ἤξιώθη ζῶν ἀκούσαι· μετὰ γὰρ δύο ἡμέρας τοῦ θανεῖν αὐτὸν, κατέλαθεν ἡ περὶ¹⁷ τούτου φάσις· καὶ οἱ στασιασταὶ συλληφθέντες ἐξορίαις καὶ τιμωρίαις ὑπεβλήθησαν.

A. M. 6293. — Τούτῳ τῷ ἔτει, μηνὶ Δεκεμβρίῳ κε', Ἰνδικτιῶνι θ', Κάρουλος ὁ τῶν Φράγγων ῥῆξ ἐστέφθη ὑπὸ Λέοντος τοῦ πάπα· καὶ βουλευθεὶς κατὰ Σικελίαν στόλῳ παρατάξασθαι μετεβλήθη, ζευχθῆναι μᾶλλον Εἰρήνῃ βουλευθεὶς, πρέσβεις εἰς τοῦτο πέμψας (13) τῷ ἐπὶόντι χρόνῳ Ἰνδικτιῶνι ι'. Τῷ δὲ Μαρτίῳ μηνὶ τῆς θ' Ἰνδικτιῶνος; Εἰρήνῃ ἡ εὐσεβὴς Βυζαντιοῖς τοὺς πολιτικοὺς ἐχαρίσατο φόρους, καὶ τῆς Ἀβύδου καὶ τοῦ Ἱεροῦ (14) τὰ λεγόμενα κομμέρικι ἐκούφισεν, μεγάλως ἐπὶ τούτοις σὺν ἄλλοις πολλοῖς εὐχαριστή-
D θείσα εὐεργετήμασι.

VARIE LECTIONES.

¹⁰ ἡσφ. A, εἰσφ. vulg. ¹¹ Νικήτα, τῶν πρ. A, Νικήτου προβή. vulg. ¹² συνεσκεύαζεν A a, συνέζευξεν vulg. ¹³ ἡ εὐσεβὴς om. f. ¹⁴ Σταυρακίῳ A, Σταυρακίῳ vulg. ¹⁵ κόλ. καὶ ἀνόητοι A, κὺλ. ἀνόητοι vulg. ¹⁶ post μοναχοὶ A a f, add. καὶ σπουδίζται. ¹⁷ ὑπερπεριδόμενος A, ὑπερπερῆδ. vulg. ¹⁸ περὶ adul. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(9) Vox a Latina *tumultuari* in Græciam translata, cujus usus frequens apud jureconsultos et canonistas Græcos.

(10) Triclinium aureum a Justiniano Rhinotomeo exstructum habes superius, et in Orig. CP. : Ὁ Ἰουστινιανὸς ἔκτισεν τὸ Ἰουστινιανέιον τρικλινεῖον· Justiniana triclinium sui nominis ædificavit.

(11) Corde percussus ab Anastasio reponitur: forsan cardiaca syncope, qua repente et quasi momento ægri intereunt: sideratum et quasi fulminis ictu confossum dicunt medici; quamvis grandiore

et præcipua circa guttur effracta vena sanguis copiosus pulmonem opplere, et ore despumare potuerit.

(12) Astrologi judicarii.

(13) Eginhardus ad annum 802: Irene imperatrix e Constantinopoli misit legatum nomine Leonem spatharium pacis confirmandæ gratia inter Francos et Græcos: et imperator vicissim absoluto illo misit Jesse episcopum Ambianensem et Heltingamum comitem CP. ut pacem cum ea statuerent.

(14) Ad Propontidos fauces; superas ad Pon-

A. M. 6294. — Τούτῳ τῷ ἔτει Ἀέτιος ὁ πατρίκιος ἀπαλλαγείς Σταυρακίου καὶ ἀπομεριμνήσας, τὸ κράτος εἰς τὸν ἴδιον ἀδελφὸν μετενέγκαι ἐσπεύδεν, ὃν καὶ προσβάλετο ³⁶ μονοστράτηγον εἰς τὴν ³⁷ Θράκην καὶ Μακεδονίαν, αὐτὸς τὰ περατικὰ θέματα κατέχων ἀνατολικούς καὶ τὴν Ὀψίκην ³⁸· ἐπάρσεως οὖν μεστὸς ὑπάρχων, τοὺς ἐν τέλει ἄρχοντας κατευτελίζων, ἀντ' οὐδενὸς ἐλογίζετο· οἱ καὶ λυπηθέντες κατ' αὐτοῦ σφόδρα, στάσιν κατὰ τῆς βασιλείας μελετήσαντες, εἰς ἔργον ἐξήνεγκαν. Ἐφθασαν δὲ καὶ ³⁹ οἱ ἀποσταλέντες παρὰ Καρούλου ἀποκρισιάριοι καὶ τοῦ πάπα Λέοντος πρὸς τὴν Εἰρήνην, αἰτούμενοι ζευχθῆναι αὐτὴν τῷ Καρούλῳ πρὸς γάμον, καὶ ἐνῶσαι τὰ ἔθνη καὶ τὰ ἐσπέρια, ἥτις ὑπήκουσεν ἂν, εἰ μὴ Ἀέτιος ⁴⁰ οὗτος ὁ πολλὰκις βήδεις ⁴¹ ἐκώλυσεν, παραδυναστεύων καὶ τὸ κράτος εἰς τὸν ἴδιον ἀδελφὸν σφετεριζόμενος.

A. M. 6295. — *Ρωμαίων βασιλέως Νικηφόρου ἔτος α'.*

Τούτῳ τῷ ἔτει, μηνὶ Ὀκτωβρίῳ λα', Ἰνδικτιῶν ια', ὥρα νυκτερινῇ δ', ἐπιφωσκούσης ἡμέρας δευτέρας, Νικηφόρος πατρίκιος καὶ γενικὸς λογοθέτης ἐυράννησεν κατὰ τῆς εὐσεβεστάτης Δυγούστης ⁴² Εἰρήνης, Θεοῦ μὲν συγκωρήσαντος ἀφάτοις κρίμασιν διὰ πλῆθος ἁμαρτιῶν ἡμῶν, συνεργούντων δὲ αὐτῶν Νικητὰ ⁴³ πατρικίου καὶ δομεστίκου τῶν σχολῶν, καὶ Σισινίου πατρικίου καὶ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, τῶν δολερῶν καὶ ἐπιόρκων Τριφυλλίων. Συνῆσαν δὲ αὐτοῖς καὶ Λέων πατρίκιος καὶ κοιαιστὼρ ⁴⁴ ὁ Σεραντάπχος καὶ Γρηγόριος ὁ πατρίκιος ὁ Μουσουλανίου καὶ Θεόκτιστος ὁ πατρίκιος καὶ κοιαιστὼρ, καὶ Πέτρος πατρίκιος ⁴⁵, ἀπατήσαντες καὶ τινὰς ⁴⁶ τῶν ἀρχόντων τοῦ λαοῦ τῶν ταγματῶν. Καταλαβόντες δὲ τὴν λεγομένην Χαλκὴν, καὶ τοὺς φύλακας ἀθρόως ψευδῶς ἀπατήσαντες ⁴⁷, ἔπεισαν, ὅτι παρ' αὐτῆς ἀπεστάλησαν ἀναγορεῦσαι βασιλεῖα τὸν αὐτὸν Νικηφόρον, διὰ τὸ τὸν πατρίκιον ⁴⁸ Ἀέτιον βιάζεσθαι αὐτὴν τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν Λέοντα ἀναγορεῦσαι βασιλεῖα. Οἱ δὲ πιστεύσαντες τῷ τηλικούτῳ ⁴⁹ ψεύδει, συναγγόρευσαν βασιλεῖα τὸν τύραννον. Οὕτως οὖν ἐπὶ τὸ μέγα παλάτιον ἐλθόντες οἱ αὐτοὶ πατρίκιοι εἰσῆλθον ἐν αὐτῷ. Κάκειθεν ἀποστελλαντες καθ' ὅλης τῆς πόλεως ἀσκήτους ⁵⁰ τινὰς καὶ δούλους, τὴν ἀναγόρευσιν ἐποιήσαντα πρὸ τοῦ μεσονυκτίου, καὶ φύλακας περιέστησαν τῷ παλατίῳ τῶν Ἐλευθερίων, ἐν ᾧ συνέβη αὐτὴν εἶναι. Ὁρθροῦ δὲ μεταστελλόμενοι αὐτὴν, χιτέκλεισαν ἐν τῷ μεγάλῳ παλατίῳ· καὶ οὕτω προῆλθον ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ἐπὶ τὸ στέφαι τὸν ἀλιτήριον ⁵¹. Συνῆλθεν δὲ πᾶν

A. C. 794. — Hoc anno Aetius patricius Stauracii metu liber, et ab ea cura exoneratus, summam imperii potestatem in fratrem suum transferre operam omnem adhibebat, qua de causa supremum exercitus ducem per Thraciam et Macedoniam eum institui curaverat, ipse qui orientaliū et Opsicianorum themata trans fretum posita regebat: Tali arrogantia plenus et exæstians, proceres ad dignitates evectos despiciens, reliquos nihili æstimandos opinabatur. **402** Quare graviter irati, seditionem in imperatricem parantes, eam ad finem perducere moliti sunt. Porro apocrisiarii a Carolo et a Leone papa missi Irenem Carolo matrimonio conjungendam, atque ita Orientis et Occidentis imperia in unum componenda postulantes advenērunt, quibus ipsa assensura erat, si non Aetius istē post imperatricem, ut sæpe memoravimus, cuncta administrans, ac imperium in fratrem transferre meditatus, ejus se consiliis opposuisset.

A. C. — 795. *Romanorum imperatoris Nicephori annus primus.*

Hoc anno mensis Octobris die tricesimo primo, indictione undecima, hora noctis quarta illucescentis, feriæ secundæ, Nicephorus patricius et generalis logotheta, in piissimam Irenem, Deo delictorum nostrorum multitudine irritato, et ineffabilibus suis judiciis ita permittente, tyrannidem excitavit, adiutoribus ad id usus Niceta patricio et scholarum domestico et Sisinnio similiter patricio ejus fratre, dolosis et perjuriis Triphylliis. Adjungere se illis Leo patricius et quæstor Serantapechus et Gregorius patricius, Musulacii filius, et Theoctistus patricius et quæstor, et Petrus patricius, qui quosdam ex ducibus militarium ordinum in partes suas fraudulentē pertraxerunt. Postremum autem occupata, quæ Chalce dicitur, custodes aliud cogitantes mendaciis deceptos in id inducunt, ut credant, imperatricis mandato Nicephorum imperatorem renuntiaturus se missos, quæ nimirum a patricio Aetio, ut fratrem ejus Leonem invita ad imperium promoveat et principem declaret, cogi se experiat. Illi mendacio facilem adhibentes fidem, tyrannum salutaverunt imperatorem, atque ita ad palatium majus iidem patricii progressi, in illud se immiserunt. Inde viris ex populi fæce et servis per totam urbem missis, Imperatoris designationem ante noctis medium perfecere, et ad Eleutherii palatium, quo contigit Irenem tunc morari, custodes constituerunt, eamque deinde sub diluculum ex eo loco translata in magno palatio inclusērunt: tum vero hominem nefarium coronaturi

VARIE LECTIONES.

³⁶ ὃν καὶ προσβ. A, ὃ καὶ προσεβ. vulg. ³⁷ εἰς τὴν A, εἰς vulg. ³⁸ τὸ Ὀψίκιον A, τὴν Ὀψίκην vulg. ³⁹ καὶ prius add. ex A. ⁴⁰ μὴ Ἀέτιος; A, μὴ ὁ Ἀ. vulg. ⁴¹ βήδεις add. ex A. ⁴² Δυγούστης add. ex A. ⁴³ Νικητὰ A, Νικητῶν vulg. ⁴⁴ καὶ κοιαιστὼρ add. ex A. ⁴⁵ ὁ Μουσ. — Πέτρ. πατρ. om. A. ⁴⁶ αὐτοὺς καὶ τινὰς e. ⁴⁷ ἀπατήσαντες A, ἀπαντήσ. vulg. ⁴⁸ τὸν πατρ. A, τὸν αὐτὸν πατρ. vulg. ⁴⁹ τῷ τηλικούτῳ ψεύδει A, τὸ τηλικούτῳ ψεύδος vulg. ⁵⁰ ἀσκήτους; ἀτης (sic) A. ⁵¹ ἀλιτήρ. A, ἀλητήρ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

tum; inferas ad Ægæum mare. Has Sesto et Abydo includi ignorat nullus: illas Hiero castello pro-

pugnari dictum superius.

in Magnam ecclesiam profecti sunt. Ad eum cum universus populus convenisset, maledictis in eum, qui coronam imponeret, ac qui susciperet, vel qui collataretur, coniectis, res indigne gestas ægre ferebant. Ac pietati quidem et rationi consona viventes divinam **403** sententiam mirabantur, quæ permitteret feminam pro rectæ fidei defensione nuper decertantem, et plurimos labores passam, a porculatore imperio deturbari, devinctioribus illius amicis ad eum ob avaritiam deficientibus, Leone, inquam, Sinopensi patricio et sacellario, ac Deo invisus Triphylliis et patriciis supra memoratis, qui muneribus ab ea acceptis ditati, et frequentius ad ejus mensam blande et cum illecebris invitati, rebus universis, quas mundus exhibet, amicitiam ejus præponendam fore, horrendis etiam juramentis interpositis, affirmaverant: alii rerum gestarum stupore perculsi, quasi de veritate dubii, somniis se deludi arbitrabantur; alii res futuras solertius conjicere docti, præterita prosperitate laudata, imminuentem sub inducenda tyrannide calamitatem, qui maxime pravam tyranni sententiam fuerant experti, desolebant. Generatim dicam omnes mentis caligo solatiumque expers desperatio invaserat, ne, si incompositos singulorum sermones referam, longiorem efficiam orationem. Quin etiam ipsa præter naturam aeris constitutio, quæ illa die visa horrenda et plane obscura fuit, frigique intolerabile, quod tum, quanvis autumnus esset, ingruerat, futuram hujus vecordiam malitiamque minime tolerandam ipsius maxime fautoribus manifesto portendebat. Postridie quippe nonnulla patriciis comitatus ad imperatricem sub custodia detentam se contulit, familiarisque sibi benevolentia fallacem speciem, qua multos decepit, præ se ferens, invitum omnino ad imperium (ab ejus, siquidem aiebat, cupidine alienus erat) evectum se excusabat, proditoris Judæ instar Dominum cæna se excipientem tradentis, iis maledicens, qui reginæ insidiat ipsi persuasissent, cujus rei testes ipse proprios morum imitatores proferebat. Simul autem nigra calceamenta ostentans, illis præter imperatoris mores lubenter indui affirmat. Quare eam sibi confidere cum juramentis monitam corporis solatium omne, quale decet imperatricem a servo, a se exspectare, nullamque perniciem ex calamitoso hujusmodi casu in eam derivandam timere hortabatur. Damnato præterea, qui nonnunquam in avaritiam est affectu, collectorum ab imperatoribus thesaurorum, quos ipsa sibi retinere non posset, nil sibi occultare præcatur.

τὸ πλῆθος τῆς πόλεως, καὶ πάντες ἐπὶ τοῖς πραττομένοις ἐδυσχέλαινον, ἐπαρώμενοι τὸν στέφοντα καὶ τὸν στεφόμενον, καὶ τοὺς τούτοις συγκαίροντας. Καὶ οἱ μὲν εὐλαβεῖα καὶ λόγῳ συζῶντες τὴν θεῖαν κρίσιν ἐθαύμαζον, ὅπως συνεχώρησεν ὑπὲρ τῆς ὀρθῆς πίστεως ἀθλήσασαν ¹¹ καὶ μαρτυρήσασαν, ὑπὸ σκώτου ¹² ἐκδληθῆναι τῶν ¹³ εὐνουστάων αὐτῆς προσθεμένων αὐτῇ διὰ φιλαργυρίαν, Λέοντος, φημί ¹⁴, πατριάρχου καὶ σακελλαρίου τοῦ Σινωπέως, καὶ τῶν θεοστυγῶν Τριφυλλίων, καὶ τῶν ἀνωτέρω ¹⁵ εἰρημένων πατρικίων, οἵτινες δωρεαῖς πλείσταις ὑπ' αὐτῆς κατεπλουτίσθησαν, καὶ πολλάκις συνεσθιόντες αὐτῇ, καὶ κολακείαις μεθ' ὅρων πείθοντες φρικτῶν πάντων τῶν ἐν κόσμῳ πραγμάτων ἀναγκασιότατον ἡγεῖσθαι τὴν πρὸς αὐτὴν εὐνοίαν. Ἄλλοι δὲ ὡς ἐν ἐκστάσει τῶν γινομένων, οὐκ ἀισθόμενοι τὴν βεβαίωσιν, ὀνειροπολεῖσθαι ἐνόμιζον. Ἄλλοι δὲ τῶν εὐεϊδῶτων στοχάζεσθαι, τὴν παρελθοῦσαν εὐμερίαν ἐμακάριζον, καὶ τὴν μέλλουσαν ἔσεσθαι δυστυχίαν διὰ τῆς τυραννίδος ἐβρόνχουν, μάλιστα δὲ δοιοῖ τῆς πονηρᾶς γνώμης τοῦ τυράννου πείραν τινα προεἰλήφασι. Κοινὴ ¹⁶ δὲ πάντας κατέχευεν ζόφους καὶ ἀπαράκλητος ἀθυμία, ἵνα μὴ κατὰ μέρος τῆς ἐλευνῆς τὰ ἀκαλλῆ ῥήματα γράφων μηχανῶν τὸν λόγον. Ἦν γὰρ παρὰ φύσιν καὶ τοῦ αἵματος κατ' αὐτὴν ἀθρόον τὸ κατὰστημα συμβᾶν σκυθρωπῶν καὶ ἀψώτιστον, καὶ κρύος ¹⁷ ἀκατάλακτον φθινοπωρινῇ ¹⁸ ὥρᾳ γενόμενον δηλοῦντα σαφῶς τὴν ἐσομένην αὐτοῦ ¹⁹ δυστροπίαν καὶ ἀνυποπίστον κάκωσιν, καὶ μάλιστα τοῖς ψηφισαμένοις. Τῇ γὰρ ἐπιούσῃ παραλαβὼν τινες τῶν πατρικίων ἀνῆλθεν πρὸς τὴν βασιλῖδα φρουρομένην, ὑποκρινόμενος μὲν τὴν αὐτῇ συνήθη ψευδοχρηστότητα ²⁰, δι' ἧς καὶ ἠπάτησεν τοὺς πιστοὺς ²¹, ἀπολογούμενος δὲ αὐτῇ, ὡς ἀκουσίως ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἀναβιβασθεὶς, καὶ ὡς ἦν ²² ταύτης ἀνὸρκετος, καταρώμενος δὲ τοὺς προδιδάξαντας μὲν αὐτὸν, ἐπιβουλεύσαντας ²³ δὲ αὐτῇ, ὡς ὁ προδότης Ἰούδας τὸν Κύριον μετὰ τὸ συνδειπνῆσαι (15), μιμητὰς δὲ ἐκείνου κατὰ πάντα μαρτυρῶν αὐτοὺς εἶναι ὑποδεικνύς δὲ καὶ μέλανα ὑποδήματα περιχεῖσθαι φιλεῖν παρὰ τοὺς βασιλικούς θεσμούς διαδεδαιούμενος. Θαρσύνει δὲ παρῆναι δολερῶς, καὶ μεθ' ὅρων περὶ πάσης σματικῆς ἀναπαύσεως ἀρμοζούσης δεσποίνῃ παρὰ δούλου, καὶ μηδεμίαν ἡγεῖσθαι συμφορὰν τῆς ἐκπτώσεως. ²⁴ Παρῆναι δὲ μηδὲν ἀποκρύψαι ἀπ' αὐτοῦ τῶν βασιλικῶν θησαυρῶν, καὶ κατέκρινε τῆς φιλαργυρίας τὸ πάθος, κατέχειν μὴ φέρων. Ἐνόσει γὰρ αὐτὸ ²⁵ δεινῶς (16) πάσας ἐν τῷ χρυσῷ τιθεὶς τὰς ἐλπίδας ἐπαμφάγος. Ἡ δὲ σοφὴ καὶ θεοφιλὴς Εἰρήνη, καίπερ ὀφείλουσα τῇ τῆς ἀθρόας ²⁶ μεταβολῆς πάθε.

VARIE LECTIONES.

¹¹ μαρτυρικῶς ἀθλήσασαν A. ¹² σκώτου A f, σκιδώτου a, σκιδώτου vulg. ¹³ τῶν A, τοῦ vulg. ¹⁴ εὐνοῦχου post φημί add. A a. ¹⁵ καὶ τῶν ἀν. εἰρ. πατρ. add. ex A. ¹⁶ κοινὴ A, κοινῇ vulg. ¹⁷ κρύος ἀκατάλακτον vulg. ¹⁸ φθινοπωρινῇ ὥρᾳ A, φθινοπωρινῇ ὥρᾳ vulg. ¹⁹ αὐτοῦ add. ex A. ²⁰ τὴν αὐτῇ συνήθη ψευδ. A, ὡς ἦν αὐτῇ συνήθης, ψευδ. vulg. ²¹ πιστοὺς A, πλείστους vulg. ²² καὶ ὡς ἦν A, ὡς ἦν vulg. ²³ τοὺς προδ. — ἐπιφ. δι' add. ex A. ²⁴ αὐτὸς A, αὐτὸς vulg. ²⁵ ἀθρόως A, ἀθρόως vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(15) *Eos qui se prorexerant diris devovens, qui- que illi insidiatii erant, haud secus ac Judas Domino post cænam. COMBESIS.*

(16) *Damnabat avaritiæ vitium, cum ipse illud celare non posset: graviter enim eo laborabat. Id.*

συνέχεσθαι, ὡς ἄτε γυναῖον οὔσα ⁸⁷, ἐφη γενναίῃ καὶ A
 συνετῇ φρονήματι πρὸς τὸν χθὲς μὲν δούλον καὶ
 ἐπίορκον, σήμερον δὲ μοχθηρὸν ἀνασεισθὲν καὶ
 ἀναιδῆ τυράννον· « Ἐγὼ μὲν, ὡ ἄνθρωπε, θεῖν
 ἡγοῦμαι τὴν πρὶν ὀρφανευθεῖσαν ὑψώσαντά με,
 καὶ ἐπὶ τὸν θρόνον τῆς ⁸⁸ βασιλείας ἀναξίαν οὔσαν
 ἀναθιδάσαντά με ⁸⁹, καὶ τὴν αἰτίαν τῆς καθαιρέ-
 σεως ἐμαυτῇ προσάπτω καὶ τοῖς ἐμοῖς ἀμαρτήμα-
 σιν. Ἐν πᾶσι δὲ καὶ κατὰ πάντα τρόπον εἴη τὸ
 ὄνομα τοῦ Κυρίου εὐλογημένον· κράζουσα τοῦ μό-
 νου ⁹⁰ βασιλέως τῶν βασιλέων καὶ Κυρίου τῶν κυ-
 ρίων, τὸν δὲ τρόπον ⁹¹ τῆς σῆς προαγωγῆς τῷ Κυ-
 ρίῳ ἀποδίδωμι οὐ χωρὶς οὐδὲν γενέσθαι πεπίστευ-
 κα. Τὰς δὲ κατὰ σοῦ μοι πολλάκις ἀνενεγθεῖσας περὶ
 τῆς νῦν σοι περικειμένης ἀξίας ἀληθεῖς ⁹², ὡς τὸ
 τέλος ἀπέδειξε, τῶν πραγμάτων ἀκοάς, ἃς οὐκ ἀγ-
 νοεῖς, αἷς εἰ καὶ συναπῆχθην, ἀκωλύτως εἶχον τοῦ
 ἀνελεῖν σε. Ἀλλὰ τὸ μὲν τοῖς σοῖς ὄρκοις πειθομένη,
 τὸ δὲ φειδομένη σου πολλοὺς ἐνομήτορας, παρελογη-
 σάμην (17) τῷ Θεῷ, καὶ τηνικαῦτα τὰ κατ' ἐμαυτὴν
 ἀποδοῦσα, δι' οὐ βασιλεῖς βασιλεύουσι καὶ δυνάσται ⁹³
 κρατοῦσι γῆς. Καὶ τὰ νῦν ὡς εὐσεβεῖ σοι καὶ ἐξ
 αὐτοῦ προβληθέντι, προσκυνῶ σε ὡς βασιλέα. Καὶ
 αἰτούμαι φείσασθαι μου τῆς ἀσθενείας καὶ συγχω-
 ρῆσαι μοι τὸν ὕπ' ἐμοῦ κτισθέντα τῶν Ἐλευθερίου
 οἰκονεὶς ψυχᾶς γίαν τῆς ἀσυγκρίτου μου συμφορᾶς. »
 Ὁ δὲ ἐφη· « Καὶ εἰ τοῦτο θέλεις σοι γενέσθαι, ὁμοσόν
 μοι εἰς ⁹⁴ πᾶσαν θείαν δύναμιν μὴ ἀποκρύψαι· τι
 τῶν ⁹⁵ τῆς βασιλείας θησαυρῶν, καὶ πληρῶ σου τὴν
 αἵτησιν, καὶ πᾶσάν σου θεραπείαν καὶ ἀνάπαυσιν
 ποιῶ. » Ἡ δὲ ὁμοσεν αὐτῷ εἰς τὰ τίματα καὶ ζωσποικί
 ξύλα, ὅτι· Οὐκ ἀποκρύψω ἀπὸ σοῦ, ἔως ὁλοῦ· ⁹⁶ ὃ καὶ
 πεποίηκεν. Ὁ δὲ τοῦ ποθομένου ἐπιτυχὼν, παρυσθὺ
 ἐξώρισεν αὐτὴν ἐν τῇ νήσῳ τῆς Πριγκίπου, ἐν τῇ
 μονῇ, ἣν αὐτῇ ⁹⁷ ὠκοδόμησεν, ὅντων ἀκμὴν τῶν ⁹⁸
 ἀποκριστῶν Καρούλου ἐν τῇ πόλει (18) καὶ ὁρών-
 των τὰ πραττόμενα. Ὁ γοῦν παμφάγος οὗτος τοῦ
 κράτους ἐπιλαβόμενος, οὐδὲ κἂν πρὸς ⁹⁹ βραχὺ ἔσχυ-
 σεν ἐπικαλύψαι δι' ὑποκρίσεως τὴν ἔμφυτον αὐτοῦ
 κακίαν καὶ φιλαργυρίαν· ἀλλ' ὡς ὤθεον μέλλων
 τὴν ἀδικίαν ἐκκόπτειν, τὸ πονηρὸν ἐν τῇ Μαγναύρᾳ
 καὶ ἀδικον συνεστήσατο δικαστήριον. Σκοπὸς δὲ τῷ
 τυράννῳ οὐ τοῖς πτωχοῖς τὰ δίκαια ἀποδιδόναι, ὡς
 ἔδειξε ¹⁰⁰ τὰ πράγματα, ἀλλὰ διὰ τοῦτου πάντας
 τοὺς ἐν τέλει ἀτιμάσαι τε ¹⁰¹ καὶ αἰχμαλωτίσαι, καὶ
 εἰς αὐτὸν τὰ ¹⁰² πάντα μετενεγκεῖν· ὃ καὶ πεποίη-

A Morbo quippe illo gravius laborabat homo auri
 voracissimus, spem suam omnem in congestas di-
 vitias reponens. Sapiens autem et religiosa Irene,
 ceu mulier quamvis subita rerum mutatione tur-
 bari debuisset, generoso tamen atque prudenti
 animo eum, qui heri perjurus servus, hodie se
 gravem exactorem et impudentem tyrannum gere-
 bats ⁴⁰⁴ allocuta : « Ego quidem, inquit, o homo,
 orbatam quondam parentibus Deum me extulisse, et
 ad imperii thronum licet indignam evexisse certa
 sum, quapropter exactionis huiusmodi causam
 mihi delictisque meis ascribo. In omnibus itaque et
 per omnem modum sit nomen Domini benedictum.
 Solum Regem regum omnium et dominorum Domi-
 num obtestata, designationis tuæ modum ad ipsum re-
 latum volo, sine cuius nutu nil nobis posse contingere
 credidi. Rumores autem de ea, quam nunc adeptus
 es, dignitate adversus te sparsos et ad me quoque
 latos fuisse veros, exitus comprobavit, sed nec eos
 ignoras : iis si permissem me abduci, nullo sane
 resistente periissem. Verum qua iuribus iurandis tuis
 confirmata, qua consiliis tuis paritura, tuis, in-
 quam, qui hæc in me refundis, te tuosque com-
 mendatos volui Deo, per quem reges regnant et
 principes orbi dominantur. Impræsentiarum igitur
 te tanquam religiosum et ab eo promotum impera-
 torem veneror. Quapropter infirmitati meæ parcas
 precor, et in incomparandæ præsentis inææ calamita-
 tis solatium, Eleutherii adem a me constructam
 habere me permittas, rogo. » Ad hæc ille : « Hæc si tibi
 præstari cupis, per virtutem quamcunque divinam
 prius jura imperii thesaurorum nihil te occulturam,
 et confestim petitis acquiescam tuis, et de cultu
 tibi exhibendo deque quiete relinquenda providebo. »
 Illa in veneranda et vivifica crucis ligna jurata,
 « Non abscondam, inquit, vel obolum unicum, » quod
 et præstitit. Is desideriorum compos in Principis
 insulam, in monasterium ab ipsa ædificatum, Ca-
 roli legatis adhuc in urbe agentibus et quæ gere-
 bantur spectantibus, eam relegavit. Sane the-
 saurorum iste helluo potestatem adeptus, ne
 brevi quidem temporis spatio innatus sibi ad
 malum pronitatem et avaritiam celare valuit,
 etiam simulationi addictus; quasi grassantem
 vero injustitiam recisurus atque funditus
 evulsurus esset, scelestum ac plane iniquum tri-

VARIE LECTIONES.

⁸⁷ γυναῖον οὔσα A, γυναῖκα οὔσαν vulg. ⁸⁸ τῆς add. ex A. ⁸⁹ με add. ex A. ⁹⁰ μόνο
 add. ex A. ⁹¹ τὸν δὲ τρ. A, καὶ τὸν τρ. vulg. ⁹² ἀληθῆς vulg. ⁹³ καὶ δυν. A, καὶ οἱ δ. vulg. ⁹⁴ εἰς add.
 ex A. ⁹⁵ τῶν add. ex A. ⁹⁶ ἣν αὐτὴν A, ἣ αὐτὴν vulg. ⁹⁷ τῶν add. ex A. ⁹⁸ πρὸς add. ex A. ⁹⁹ ἔδειξαν A.
¹⁰⁰ τε add. ex A. ¹⁰¹ τὸ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(17) Nihil clarius nihilque redditum obscurius. Qua
 juramentis tuis fidem habens, qua tibi precens, plures
 mihi bene consultum volentes contempsi, jam tum
 Deo res meas committens. Æquior longe Nicephoro
 auctor Vitæ S. Nicephori, quam cum aliis patriarcharum
 vitis eorum temporum historiam magna ex
 parte continentibus tomo altero, alteraque illius
 parte me producturum spero. COMPERIS.

(18) Eginhardus anno 805 : Legati imperatoris

(Jesse et Helingandus) de CP. reversi sunt : et vene-
 runt cum eis legati Nicephori imperatoris qui tunc
 rempublicam gerebat (nam Irenem post adventum
 legationis Francicæ deposuerunt), quorum nomina
 fuerunt Michael episcopus, Petrus abbas, Callistus
 candidatus. Qui venerunt ad imp. in Germania su-
 per fluvium Salam, in locum qui dicitur Sels, et
 conditionem faciendæ pacis in scripto susceperunt.

bunal ad Magnauram constituit. Is autem tyranno quærebatur finis, non ut pauperibus, quod æquum tribueret, prout exitus manifestavit, sed ut nobiles ac positos in dignitate viros dedecore afficeret, ageret captivos, et eorum bona cuncta ad se derivaret, quod ejus proposito felicissime successit. Universos vero sibi succenses conspicatus, ac ne forte pie Irenes beneficiorum memores eam denuo ad rempublicam administrandam revocarent, veritus, mense Novembri, frigore asperissimo jam terris incumbente, inclemens ac nulla in eam pietate motus, in insulam Lesbium deportari, et sub strictissima teneri custodia, **405** et a nemine penitus conspici mandavit. Mense porro Aprilis die tricesimo, Triphyllius Nicetas veneno, ut aiunt, a Nicephoro propinato exstinctus est. Mensis deinde Maii die quarto feria hebdomadis quinta, Nicephorus in Chalcedonis suburbana egressus, cum equo mansuetissimo atque mitissimo insideret, quæ Dei providentia fuit, in terram excussus, dexterum pedem contrivit. Mensis autem Julii die decimo nono, feria hebdomadis quarta, hora prima Bardanes patricius et orientalium dux, qui cognomento Turcus, a thematibus trans fretum positus imperator salutatus est, qui, cum potestatem multum detrectasset, a militibus aufugere non valuit. Is Chrysopolim profectus, circumducto per dies octo exercitu, et ab urbis civibus haud admissus, ad Malagina usque reversus est. Tum vero Dei timore ductus, et, ne forte ejus causa multæ patrentur cædes, attentius cogitans, missis ad Nicephorum legatis, fidem accepit propria ejus manu scriptam, cui etiam sanctissimus patriarcha Tarasius et patricii omnes subscribere, qua se suosque omnes incolumes atque impunitos servatum iri sibi cavebat. Die postmodum Septembris octavo sub mediam noctem fugam latenter arripiciens, Cium Bithyniæ urbem profectus est in Heraclii monasterium; ubi cum navigium ab imperatore ad hoc istuc missum invenisset, in eo caput abrasit, ac deinde monastico habitu indutus est. Mox conscenso navigio, in insulam, Proten vulgo dictam, in qua monasterium olim condiderat, trajecit, vesanum Nicephorum tremendi jurisjurandi fidem reveriturum arbitratus, et ab eo nullam se passurum injuriam. Ille vero primum quidem eum facultatibus nudat et, occasione arrepta, cunctos thematum procures et locupletes viros, inter quos

κεν. Ἰδὼν δὲ πάντας λυπούμενους κατ' αὐτοῦ, καὶ διδῶν, μήπως μεμνημένοι τῆς εὐσεβοῦς Εἰρήνης εὐεργεσίας προσκαλέσωνται πάλιν τοῦ ¹² κρατῆσαι αὐτήν, τῷ Νοεμβρίῳ μηνὶ χειμῶνος ἐπικειμένου βαρυτάτου, οὐκ ἔκτειρεν αὐτήν ὁ ἀσπλαγχνος, ἀλλ' ἐξώρισεν αὐτήν ἐν Λέσβῳ τῇ νήσῳ (19) ἀσφαλῶς φρουρεῖσθαι αὐτήν προσταξας, καὶ παρ' οὐδενὸς ¹³ ὁρᾶσθαι τὸ σύνολον· τῇ δὲ λ' τοῦ Ἀπριλλίου μηνὸς ἐπετελεύτησεν Νικήτας ὁ Τριφυλλίας, ὡς φασιν, ὑπὸ Νικηφόρου φαρμάκῳ ἀναιρεθείς. Καὶ τῇ δ' τοῦ Μαΐου μηνὸς ἡμέρᾳ ε' ἐξῆλθεν Νικηφόρος κατὰ τὴν Χαλκηδὸνα ἐν προστασίῳ, καὶ ἐπιτάξας ἱππῶν πάντων ἡμερωτάτῳ καὶ πρῶτῳ ἐκ θείας προνοίας ¹⁴, τοῦτον καταβαλὼν ¹⁵ τὸν δεξιὸν αὐτοῦ πόδα συνέτριψεν. Τῇ δὲ ιθ' τοῦ Ἰουλίου μηνὸς, ἡμέρᾳ δ', ὥρᾳ α': Βαρδάνης ὁ πατρικίος καὶ στρατηγὸς τῶν Ἀνατολικῶν, τὸ ἐπὶ κλῆν ¹⁶ Τοῦρκος, ἀνηγορεύθη εἰς βασιλεῖα ὑπὸ τῶν Περαιτικῶν θεμάτων, ὅστις πολλὰ παραιτησάμενος, διαδρᾶσαι αὐτοῦ; οὐκ ἴσχυσεν· καὶ κατελθὼν ἕως Χρυσοπόλεως, καὶ περιπολεύσας ἡμέρας ἧ', καὶ μὴ δεχθεὶς ὑπὸ τῆς πόλεως, ὤπισθεψεν ἕως τῶν Μαλαγίνων. Φοβηθεὶς δὲ τὸν Θεόν, καὶ λογισάμενος, μήποτε δι' αὐτὸν ¹⁷ σφαγὴ γένηται Χριστιανῶν, ἀποστείλας δὲ πρὸς Νικηφόρον, καὶ λαβὼν λόγον ἐνυπόγραφον ¹⁸ ἐξ Ἰδιοχείρου αὐτοῦ, ἐν ᾧ καὶ Ταράσιος ὁ ἀγώτατος πατριάρχης καὶ πάντες οἱ πατρικιοὶ καθυπέγραψαν, ὥστε ἀδλαβῇ αὐτὸν διατηρηθῆναι καὶ ἀζήμιον, καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ, τῇ η' ¹⁹ τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς ὥρᾳ μεσονυκτιῳ λάθρα διαδράς κατέλθεν ἐν τῇ Κίῳ τῆς Βιθυνίας, εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ἡρακλείου, καὶ εὐρὼν τὸ ἀπολυθὲν χελάνδιον τοῦ βασιλέως, ἐπὶ τούτῳ ἀπεκάρθη (20), καὶ ἐνεδύσατο στολὴν μοναδικήν, καὶ εἰσελθὼν ἐν αὐτῷ ²⁰, ἀπῆλθεν ἐπὶ νήσῳ, τῇ λαγομένη Πρώτῃ, ἐν ᾗ οἰκοδομήσας ἦν μοναστήριον, οἰόμενος ὅτι αἰδεσθήσεται τὸν φοβερόν λόγον, ὃν ἔδωκεν αὐτῷ ὁ παρὰ λογιστῆς Νικηφόρος, καὶ οὐ μὴ βλάβῃ αὐτὸν ²¹ ἐν οὐδενί. Ὁ δὲ πρῶτον μὲν γυμνοὶ αὐτὸν τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, καὶ ἀφορμῆς δραξάμενος πάντας τῶν θεμάτων τοὺς ἀρχοντας καὶ κτήτορας (21), τινὰς δὲ ἐκ τῆς βασιλίδος πόλεως ἤχημαλῶτευσεν, τὸν δὲ στρατὸν ἅπαντα ἀρόγευτον εἰλασεν. Καὶ τίς λόγος δυνήσεται ²² πρὸς ἀξίαν διηγῆσασθαι τὰ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις παρχθέντα ὑπ' αὐτοῦ ἔργα κατὰ Θεοῦ παραχώρησιν διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν; Τῇ δὲ θ' τοῦ Αὐγούστου μηνὸς τῆς ια' Ἰνδικτιῶνος ἐτελεύτησεν ἡ βασίλισσα Εἰρήνη ἐν τῇ ἐξορίᾳ τῆς Λέσβου νήσου, καὶ μετηνέχθη ²³ τὸ σῶμα αὐτῆς ἐν τῇ

VARIÆ LECTIONES.

¹² τοῦ Α, τῶν vulg. ¹³ παρὰ τινος μὴ Α. ¹⁴ προμηθείας Α. ¹⁵ καταβαλὼν Α, καταβάλλων vulg. ¹⁶ τὸ ἐπ. Α, ὁ ἐπ. vulg. ¹⁷ δι' αὐτὸν Α, δι' αὐτοῦ vulg. ¹⁸ ἐνυπόγρ. Α, ὑπόγρ. vulg. ¹⁹ τῇ η' Α, τῇ δε τῇ vulg. ²⁰ αὐτῷ Α, αὐτῇ vulg. ²¹ αὐτὸν om. Α. ²² δυνήσεται vulg. ²³ μετηνέχθη Α f, μετήχθη vulg.

JAC. GOARII NOTÆ.

(19) Cædr., εἰς Μιτυλήνῃν, quæ Lesbii insulæ urbs est libera, ex qua dicta Mitylene ipsa insula, ut Ort.: unde et statim idem defunctam ait, ἐν τῇ αὐτῇ Λέσβῳ. COMBERIS.

(20) In hunc finem missum caput abrasit. Sic bene Anast. intellexit; non ut in ipso navigio de-

tonsus sit, quod et sequentibus adversatur, quibus peractis omnibus quæ sunt monasticæ inaugurationis, navigium ingressus dicitur. Id.

(21) Anastasius, habitantes: cives potentiores intellige.

νήσω τῆς Πριγκίπου, ἐν τῇ μονῇ, ἣν ἡ αὐτὴ ψο-
δόμησεν.

defraudavit. Admissa porro diebus illis ab eo
scelerata, quæ oratio valeat enarrare? Cæterum mensis Augusti die nono, indictione undecima
imperatrix Irene in Lesbum insulam relegata diem obiit: in insulam autem Principi in mona-
sterium, quod ipsa condidit, corpus ejus translatum fuit.

A. M. 6296. — Τούτῳ τῷ ἔτει, μηνὶ Δεκεμβρίῳ,
ἰνδικτιῶνι ιβ', ἔσπεφεν Νικηφόρος τὸν υἱὸν αὐτοῦ
Σταυράκιον διὰ Ταρασίου τοῦ ἀγιοτάτου πατριάρχου
ἐν τῷ ἀμῶνι τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας εἰς βοσιλέα,
ἀποίητον ὄντα κατὰ πάντα τῇ τε ἰδέᾳ καὶ ῥώμῃ καὶ
γνώμῃ πρὸς τὴν τοιαύτην ἀξίαν. Ὁ δὲ μήποτε ἐν
μηδενὶ φυλάξας ἀλήθειαν Νικηφόρος Λυκαόνας τινὰς,
ἢ λυκανθρώπους, ὁμογνώμονας καὶ ὁμόφρονας ἀπο-
στείλας εἰς τὴν Πρώτην ἐκέλευσεν νυκτὸς ἐπιθεῖναι
τῇ νήσῳ, καὶ τὸν προῤῥηθέντα ἐκτυφλῶσαι Βαρδά-
νιον, ὡς θῆθεν ἀγνοοῦντος αὐτοῦ, καὶ μετὰ τὸ δρᾶμα
προσφυγεῖν τῇ ἐκκλησίᾳ. Τούτου δὲ γεγονότος ὁ
τε ἡ πατριάρχης καὶ ἡ σύγκλητος δεινῶς ἤλγησαν,
καὶ πάντες οἱ φοβούμενοι τὸν Θεόν. Ὁ δὲ παρανο-
μώτατος βασιλεὺς Νικηφόρος ὄρκοις τοὺς ἐν τέλει
Λυκαόνας, τὸ δοκεῖν, ἐπέζητει ἀνελεῖν, ἀμύνασθαι
σχηματιζόμενος, ὁ πάντα κατ' ἐπίδειξιν ἀεὶ, καὶ
μηδὲν κατὰ Θεὸν πράττων. Ἦν γὰρ αὐτῷ ἡ μετὰ
τῶν λοιπῶν παρανομιῶν καὶ τὸ τοιοῦτον τῆς γνώμης
ἐξαίρετον ἰδίωμα, δι' οὗ καὶ πρὸ τῆς βασιλείας πολ-
λοὺς ἠπάτησεν. Πλὴν γελοιότατος ἦν τοῖς εἰδόσιν
ἀκριβῶς ἡ τὸ ἐπιτήδευμα ὥστε κάκεῖνον ἀναιδεῖν
πολλῇ ζεζοφωμένον τὸ μιαιώτατον αὐτοῦ πρὸς-
ωπον ἀεὶ, τότε ἀπρόιτον γενέσθαι ἐπὶ ἡμέρας ζ' τοῦ
βασιλικοῦ κοιτῶνος δολίως κλαυθυριζόμενος, ἐπεὶ
καὶ φυσικῶς αὐτῷ γυναικῶν ἡ προσῆσαν δάκρυα,
ἃ τοῖς πολλοῖς τῶν φαύλων ψευδοχρίστοις προσεῖναι
πέφυκέν. Ἀλλ' οὐκ ἔλαθεν τοὺς πολλοὺς. Τῷ δὲ
Αὐγουστῳ μηνὶ ἐξεληθὼν κατὰ Ἀράβων συνήντησεν
αὐτοῖς εἰς Κρασὸν τῆς Φρυγίας, καὶ πολεμήσας
ἤττηται καὶ πολλοὺς ἀποβαλὼν μικροῦ δεῖν καὶ
αὐτὸς κρατεῖσθαι ἤμελλεν, εἰ μὴ τῶν ἀρχόντων τινὲς
ἀνδρείοι τοῦτον μόλις τῆς ἀνάγκης περισώσασθαι
ἴσχυσαν.

Arabes protectione suscepta, ad Crasum Phrygiæ
est, pluribusque suorum prostratis parum absuit, quin hostium in manus incideret, nisi procerum
nonnulli animo et robore præstantes eum non sine difficultate periculo eripuissent.

A. M. 6297. — Τούτῳ τῷ ἔτει στάσεως γενομένης
κατὰ τὴν Περσικὴν, κατήλθεν ὁ τῶν Ἀράβων ἀρχ-
ηγὸς εἰρηνοποιῆσεν αὐτούς. Νικηφόρος δὲ ἀδειαν
εὐρὼν, ἐκτίσεν τὴν Ἀγκυραν τῆς Γαλατίας καὶ
τὴν Θήβασαν καὶ τὴν Ἀνδρασόν. Ἀπέστειλεν δὲ καὶ
ἐν Συρίᾳ κοῦρσον, καὶ μηδὲν ἀνύσαν ὑπέστρεψεν,
τοῦναντίον δὲ μάλλον καὶ πολλοὺς ἀποβαλόν.

A. M. 6298. — Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκό-
που Νικηφόρου ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει, μηνὶ Φεβρουαρίῳ κε', ἰνδικτιῶνι
ιβ', Ταρασίος ὁ ἀγιοτάτος ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταν-
τινουπόλεως ἐνδόξως ἀπέβη, καὶ ἐξεκομίσθη τὸ

A ex imperante urbe nonnulli, in captivitate misit,
universum autem exercitum debitis stipendiis
scelerata, Deo propter alia crimina nostra illa tole-
rans, mensis Augusti die nono, indictione undecima
imperatrix Irene in Lesbum insulam relegata diem obiit: in insulam autem Principi in mona-
sterium, quod ipsa condidit, corpus ejus translatum fuit.

A. C. 796. — Hoc anno mense Decembri indi-
ctione duodecima Nicephorus filium suum Staura-
cium Tarasii sanctissimi patriarchæ manibus in
ambone Magnæ ecclesiæ imperatorem coronavit,
hominem, sive vultus speciem, sive corporis robur,
seu 406 denique mentis captum species, ad eam
dignitatem plane ineptum. Is autem qui nusquam
veritatis observatorem se præstitit, Nicephorus,
Lycaonas nonnullos, ceu potius Lycanthropos
belluas, iisdem cum eo mente ac moribus instru-
ctos homines in Proten insulam missos, noctu ad
terram appellentes, Bardanium, quem memoravi-
mus, oculis privare, tanquam se nullatenus con-
scio, et patrato facinore ad ecclesiam confugere
jussit. Admissum scelus patriarcha et senatus
universus omnesque, qui Dei timorem præ se
ferebant, indigne tulerunt. Nefarius porro impera-
tor Nicephorus. homo ad ostentationem omnia,
nihil vero secundum Deum agens, in omnes Ly-
caonum optimates, quasi Bardanem vindicare vo-
luisse, per juramenta cœpit inquirere. Inerat enim
homini præter alia naturæ vitia facilis ad simu-
landum propensio; hoc ejus genii præcipuum
munus, quo etiam ante susceptum imperium plu-
rimos decepit: simulatum tamen ejus studium et
affectationem expertis deridiculo exstitit, adeo ut
vultum suum execrandum, continua licet impu-
dentia obscuratum, per dies septem imperatorio
cubiculo tectus et ejulans reddiderit eo tempore
inaccessum. Aderant enim homini faciles et mulie-
bres a natura concessæ lacrymæ, quod multis
pravis hominibus christos et prophetas se falso
jactitantibus innatum videatur: id tamen hand
plures latuit. Cæterum mense Augusto adversus
obviam illis factus, certamine initio superatus
quin hostium in manus incideret, nisi procerum

A. C. 797. — Hoc anno tumultu in Persia exci-
tato Arabum dux partes dissidentes compositurus,
illuc se contulit. Interea Nicephorus capta occa-
sione Ancyram Galatiæ, Thebasam et Andrasum
reparavit. Levi insuper et prædis cogendis apto
exercitu in Syriam misso, milites re infecta,
quin imo pluribus eorum desideratis, reversi sunt.

A. C. 798. — Cpoleos episcopi Nicephori annus
primus.

Hoc anno mensis Februarii die 407 vicesimo
quinto indictione decima quarta Tarasius sanctissi-
mus Cpoleos archiepiscopus, gloriosam mortem

VARIE LECTIONES.

⁸⁴ ἣν A, ἡ vulg. ⁸⁵ ὁ τε A, καὶ ὁ vulg. ⁸⁶ αὐτῷ A, αὐτὸ vulg. ⁸⁷ ἀκριβῶς add. ex A. ⁸⁸ γυναικωνι-
τιδος A, γυναικῶν vulg. ⁸⁹ ἐξεληθὼν A, ἐλθὼν vulg. ⁹⁰ ἀποβαλὼν A, ἀποβάλλον vulg. ⁹¹ ἀνύσαν
ὑπέστρεψεν — ἀποβαλὼν A, ἀνύσαντες ὑπέστρεψαν — ἀποβάλλοντες vulg.

oblit. Corpus ejus ad Ponti fauces delatum, in monasterio ab eo condito feria primæ jejuniorum hebdomadis quarta sepultum fuit. Mensis vero Aprilis die duodecima magna Paschatis Dominica Nicephorus sanctissimus patriarcha, prius ascretis, populi totius, sacerdotum atque etiam imperatorum suffragio electus est. Plato autem et Theodorus, Studii monasterii superior, Nicephori ordinationi non assenserunt, quin imo dissidium a cæteris meditati firmiter obstiterunt, probabili videlicet argumento ducti, non oportere aliquem ab imo laicorum statu ad supremum episcopatus fastigium proxime evolare: quos imperator Nicephorus urbe ejicere consiliatus adversa nonnullorum sententia cohibitus est, qui odiosam fore patriarchæ ordinationem exposuerunt, si monachi ad septingentos usque sub Theodoro militantes ejusque monasterium adeo celebre, illa asserta, dissiperentur et a fundamentis ruerent. Porro id neque novum in Ecclesia neque recens excogitatum fuit factum, cum multi etiam alii, de laicis episcopi creati, Deo convenienter in sacerdotali dignitate se gesserint. Eodem anno Aaron Arabum dux, collectis maximis copiis ex Mauphoris, Syria,

A λείφανον αὐτοῦ ἐν τῷ στενῷ τοῦ Πόντου, καὶ ἐτάφη ἐν τῷ μοναστηρίῳ ὑπ' αὐτοῦ κτισθέντι τετάρτῃ τῆς πρώτης ἑβδομάδος τῶν Ἰηστειῶν. Καὶ τῇ ιβ' τοῦ Ἀπριλλίου μηνὸς τῇ μεγάλῃ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα χειροτονήθη Νικηφόρος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης ἀπὸ ἀσκηρητῶν ψήφῳ παντὸς τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἱερέων, πρὸς δὲ καὶ τῶν βασιλέων. Πλάτων δὲ καὶ Θεόδωρος ἡγούμενος (22) τῆς μονῆς τῶν Στουδίου^α οὐ συνευδόκησαν τῇ χειροτονίᾳ Νικηφόρου, ἀλλὰ καὶ^β λίαν ἀντετάχθησαν σχίσμα μελετήσαντες, αἰτίαν δὴθεν εὐλογον ἔχοντες τὸ μὴ^γ δεῖν ἀπὸ λαϊκῶν ἀθρόως εἰς ἐπισκοπὴν ἀνατρέχειν· οὐδ' ὁ βασιλεὺς Νικηφόρος τῆς πόλεως ἀπελάσαι βουλευθεὶς ἀντράπη, συμβουλευόντων τινῶν οὐκ ἐπαινετὴν ἔσεσθαι τὴν^δ τοῦ πατριάρχου χειροτονίαν ἐπὶ καταλύσει τηλικαύτης μονῆς ἐπακοσίων που μοναστῶν ὑπὸ Θεοδώρου τεταγμένων. Καὶ οὐκ ἦν τὸ πρᾶγμα ξένον τῆς Ἐκκλησίας καὶ προσπάτως ἐπινοηθέν· ἀλλὰ καὶ πολλοὶ ἄλλοι (23) ἀπὸ λαϊκῶν ἐπεσκόπησαν ἀξίως τῆς ἀξίας τῷ Θεῷ ἱερατεύσαντες· τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἐπετράτευσεν Ἀαρὼν^ε ὁ τῶν Ἀράβων ἀρχηγὸς τὴν Ῥωμανίαν σὺν δυνάμει^ς βαρεῖα ἀπὸ τε Μαυροφόρων καὶ Συρίας καὶ Παλαιστίνης καὶ Λιβύης χιλιῶν τριακοσίων. Καὶ ἐλθὼν εἰς Τύανα ψυχοδ-

VARIÆ LECTIONES.

^α Στουδίου Α, Στουδίων vulg. ^β καὶ add. ex Α. ^γ τὸ μὴ Α, τοῦ μὴ vulg. ^δ τὴν add. ex Α. ^ε Ἀαρὼν δ Α, ὁ Ἀαρὼν vulg. ^ς ἐν δυν. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(22) Platonis et Theodori Studitarum in Tarasium et Nicephorum sanctissimos patriarchas zelum discretionis nonnihil egenum, describunt Theodorus ipse in Platonis gestis 16 Decembris apud Surium, et Ignatius in narratione de Theodoro instituta, quam ex utriusque communis amici pereruditii Leonis Allatii scriptis contubernalis Franciscus Combells amice exhibuit: *Ἐπὶ Ταρασιῶν καὶ Νικηφόρου τῶν ἐν ἀγίοις πατριαρχῶν*. "Ὅτι Ταρασιος καὶ Νικηφόρος, x. τ. λ. — *Exstat narratio ista S. Theodori Studitæ operibus nostræ editionis appendice vice subijuncta. Vide tom. xcix, col. 1849.* EDIT. PATR. — Ita bene Cedr. non ut modo codd. ipseque Anast. ἡγούμενοι, quasi uterque illius monasterii præfectum ageret, non solus Theodorus, de quo etiam postmodum subditur quod præsideret monachis 700 in eo monasterio; Platone tum vitam degente solitariam in inclusorio, eidemque nepoti suo Theodoro sublato, uti ipse pluribus in vita illius; in qua et loci hujus tragediam totam prosequitur; aliamque ac præcipuam dissidii causam affert, quam narrat Theophanes, ac pro qua excusat, Nicephori scilicet promotionem ex laicis; quam etsi moleste habebant viri sanctissimi velut non omnino ex canonum ratione factam, haud tamen rem ejusmodi existimabant ut pacis studio dissimulanda non esset, uti jam in Tarasio et ipso ex laicis promoti dissimulaverant; quo etiam amice sub ipsum sacerdotii initium, tumque sublato scandalo, ac amoto Josepho Catharorum præposito incestarum nuptiarum ministro, usi fuerant. Offendit quidem Plato in Nicephori electione, sed quod per litteras suffragium rogatus ab imperatore, libere eum præsulum edixerit, quem tanto muneri aptiorem putaverat; quodque ut ille præliceretur ita adnixus sit, ut etiam imperatoris secretum cuidam ex proceribus sanguinis affinitate eidem conjuncto, communicaverit: quo scilicet sua ille auctoritate erga imperatorem obtineret, ut in eum *imperator vota sua conferret*, quem is illi potissime

ex omnibus nominasset. Secuta hæc Josephi Catharorum præpositi jam Tarasio abdicati, restitutio: utique non aliter Tarasii admissa communio Platoni ac discipulis, quam Josephum ille sacris arceret; sic et ab iisdem etiam Nicephori spreta, postquam ipse ut imperatoris gratiam iniret ad pristina eum munia instauraverat. Totam ergo in ambos duces, ad discipulos vere dignam luctus tragediam exsecutus Theodorus sic causam explicat: Καὶ ταῦτα ὑπὲρ τίνος (πάλιν γὰρ ἀναλαμβάνειν ἐκπλήξει τὸ δρᾶμα περιπονοῦμαι); "Ὅν ὁ στεφανώσας τοὺς μοιχωμένους παρὰ τὸ εὐαγγέλιον κατὰ ἀντίθεσιν τοῦ Προδρόμου, ὡς οἰκονομίαν σωτήριον τῇ Ἐκκλησίᾳ πεποιηκώς, ἀθωωθῇ τοῦ ἱερουργεῖν καὶ οἱ τοῦτον μὴ προσιέμενοι εὐαγγελικῶς, ἔκνομοι καὶ ἡλλοτριωμένοι Θεοῦ νομιζοῖντο. "Ὁ νόμος Θεοῦ καταφρονούμενοι ὧ διώκτου πικροῦ, Χριστιανοῦ προσηγορίαν ἔχοντος, καὶ Χριστοῦ νόμου καταπατεῖσθαι ζέοντος! Τί οὕτω μέμνηας, βρυχάρθεις καὶ ἀπηνέστατοι, σὺν τῷ ὁμορρόπῳ σου σχύμῳ; οὐκ οἶσθα ὅτι πρὸς ἀγρετήτους νόμους Θεοῦ παρατάσῃ, οὐδ' οὐδέεις βασιλευσάντων νενίκηκεν; μὴ ὅτι γε καὶ προσκρούσας αὐτοῖς ὡς σὺ περιφανῶς; ἀπώλετο. Hæc vero cujus gratia? iterum enim præ stupore fabulam ab ovo repetere enitar. Nempe, ut is, qui nuptiales corollas præter Evangelii jura, ac contrario præcursori molimine, adulteris impostu rat, velut qui prudenter a re Ecclesie egisset, innocius sacrorum minister sanciretur; itaque, qui ex Evangelii rationibus non admitterent, iniūci a alieni a Deo haberentur. O sprete Dei leges! O sacrum Christiano nomine persecutorem, Christianique leges fervore animi conculcantem! quid ita dementi furis, homo gravi corde, ac immanissime, una cum tibi morum æmulo tuo catulo? Nescis adversus invictus Dei leges insurrecta te acie stare, quos nullus imperator vincere potuit? quinimmo quisquis in eas offendit, quod tu palam moliris, perit. **COMMENTIS.**

(23) In sancti gratiam, ac versus sanctos, auctoris sancti sancta sententiā.

μησεν οίκον τῆς βλασφημίας αὐτοῦ. Καὶ πολιορκήσας Ἀ παρῆλθεν τὸ Ἡρακλέως κάστρον ἐχυρώτατον πάνυ ὑπάρχον καὶ τὴν Θήβασαν καὶ τὴν Μαλακοπαίαν ** καὶ τὴν Σιδηρόπαλον καὶ τὴν Ἀνδρασον. Ἀπέστειλεν ** δὲ κούρσον χιλιάδας ἐξήκοντα, καὶ κατήλθεν ἕως Ἀγκύρας, καὶ ἱστορήσας ταύτην ὑπέστρεψεν. Ὁ δὲ βασιλεὺς Νικηφόρος φόβῳ καὶ ἀμηχανίᾳ συσχεθεὶς, ἐξῆλθεν καὶ αὐτὸς ἐν ἀπογνώσει, τὰ τε γεννοῦσα τῆς ταλαιπωρίας ἐπιδεικνύμενος (24), καὶ πολλὰ τρόπαια ποιήσας ἀπέστειλεν πρὸς Ἀαρὼν τὸν μητροπολίτην Συνάδων καὶ Πέτρον τὸν ἡγούμενον τοῦ Γουλαίου καὶ Γρηγόριον τὸν οἰκονόμον Ἀμάστρη, αὐτῶν ἰερίην γενέσθαι· καὶ πολλὰ διαλεχθέντων αὐτῶν ἐστοίχησαν τὴν εἰρήνην ³, ἵνα τὸ κατ' ἔτος τελῇται αὐτοῖς ἀνὰ τριάκοντα χιλιάδες νομίματα καὶ τρία νομίσματα ⁴ κεφαλιτιῶν (25) αὐτοῦ τοῦ βασιλέως ⁵, καὶ τρία τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. Ἀ δεξάμενος Ἀαρὼν ἡθῆ καὶ ἡγαλλιάσατο ὑπὲρ μυρίων ταλάντων ταῦτα δεξάμενος, ὡς ὑποτάξας τὴν τῶν Ῥωμαίων βασιλείαν. Ἐστοίχησαν δὲ καὶ τὰ παραληφθέντα ⁶ κάστρα μὴ κτισθῆναι (26). Ὑποστρεφάντων δὲ τῶν Ἀράβων ἔκτισεν εὐθείας τὰ αὐτὰ κάστρα καὶ κατοχυρώσεν. Καὶ τοῦτο μαθὼν Ἀαρὼν, ἀποστείλας πάλιν ἔλαθεν τὴν Θήβασαν, καὶ πέμψας σὺλὸν εἰς Κύπρον, τὰς τε ἐκκλησίας κατέστρεψεν, καὶ τοὺς ⁷ Κυπρίους μεταστήσεν, καὶ πολλὴν ἄλωσιν ποιήσας τὴν εἰρήνην διέστρεψεν.

Aaron, et classe in Cyprum destinata, ecclesias evertit, Cyprios in alias provincias transportavit, et multis captivis abductis, pacis initæ fœdera violavit.

A. M. 6299. — Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπαστράτευσεν Νι- C κηφόρος κατὰ Βουλγάρων, καὶ καταλαβὼν τὴν Ἀδριανούπολιν, στάσεως μελετωμένης κατ' αὐτοῦ ὑπὸ τῶν βασιλικῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ταγμάτων, αἰσθόμενος ὑπέστρεψεν ἀπρακτος μὴδὲν ἀνύσας, ἢ μόνον τοὺς ὁμοφύλους ἀμυνόμενος, δαρμοῖς τε καὶ ἐξορίαις, καὶ δημεύσει πολλοὺς ὑποβάλλων ¹. Ἀποστείλας δὲ Βαρδάνιον τὸν σπαθᾶριον, τὸ ἐπὶ κλην Ἀνεμᾶν, πάντα προσηλύτων (27) καὶ πάροικον ἐπαίχμαλτευσας, ἐπέφασεν ἐν τῇ Θράκῃ, οἰόμενος οὐκ ὀλίγην ὀλκὴν χρυσοῦ πορίσασθαι ἐξ οὗτων ἐξ

Palæstina et Libya, quæ ad trecenta millia accedebant, impressionem in Romanam ditionem fecit, et Tyana profectus blasphemie suæ consecravit ædem, munitissimumque Herculis castrum, Thebasam, Malacopæam, Sideropalum et Andrasum armis et obsidione cepit, agmenque sexaginta millium militum populatum misit, et Ancyram usque devenit, qua diligentius explorata et descripta, reversus est. Quare imperator Nicephorus in metum atque animi angustias adductus, ipse etiam contra processit, in hac rerum desperatione fortem adversus calamitates animum erigens, multaque sibi ipsi decernens trophæa, Synadensem metropolitam et Petrum Gulæi præpositum, et Gregorium Amastrensem œconomum pacem componendam postulatu-
B turos ad Aaronem legatos destinavit, qui multis hinc inde discussis, pacem ea conditione firmaverunt, ut in singulos annos triginta nummorum millia, et tria capitatorum ipsius nimirum imperatoris effigie exsculpta, aliaque pariter tria filii caractere notata Saracenis penderentur. Aaron eo censu accepto, quasi Romanorum imperio sibi subjecto gavisus est, nec oblati talentorum decem millibus majore lætitia triumphasset. Inter eos insuper convenit, ne castra expugnata repararentur. Sed vix Arabes discesserant, cum 408 eadem castra Nicephorus reedificavit et munivit. Ea re comperta, misso exercitu Thebasam iterato cepit

A. C. 799. — Hoc anno Nicephorus bellum in Bulgaros convertit, et Adrianopolim profectus, cum ab imperatoris aulicis et militum ordinibus conspirationem in se motam intellexisset, re prorsus infecta, et a proposito sibi fine longe sepositus, nisi forte a severitate in contribules exercita, quos verberibus, exiliis et bonorum proscriptionibus ultus est, Constantinopolim remeavit. Bardanio autem spathario, cui cognomentum Anemas, misso, advenis et inquilinis omnibus in servitutem actis in Thraciam transiit, laud leve auri pondus

VARIE LECTIONES.

** Μαλακοπαίαν Α. ** ἀπέστη Γ. ¹ αὐτῶν Α, αὐτῶν vulg. ² τὴν εἰρ. Α, εἰρ. vulg. ³ καὶ τρία νομ. add. ex Α ε. ⁴ τοῦ βασιλέως Α ε, τῆς βασιλείας vulg. ⁵ παραληφθ. Α, παραλειφθ. vulg. ⁶ καὶ τοῦ Α, τοῦς τε vulg. ⁷ ἀποβ. Α.

JAC. GOARI NOTÆ.

(24) Ostendens quanta vis calamitatis exsistat, multaue solertia usus. Velut esset, πολλὰ τροπωσάμενος, quæ vox auctori est, fraude uti, solertia decipere. Sic certe Cedr. καὶ δὴ σχεφάμενος. Idem, τὰ γενναῖα τρόπαια in illa vi suade enituisse intelligit, qua Nicephorus Aaronis animum ad pacem inflexit, desperata alioqui salute: non quasi ipse ita animos ex calamitate hauserit, ut se de illo tropæa erecturum speraverit, uti interpret non bene intellexit. Quid si τρόπαια intelligas, uti expositum est imp. secundi lust. Rhinotmeti anno 3, cum is fuga lapsus Anchialo, dicitur posuisse super muros τρόπαια arma bellica, quo sic Bulgaris fucum faceret, nec illi ejus fugam adverterent; ut hic quoque dicatur Nicephorus fecisse multa τρόπαια, id est copioso armorum apparatu exercitum

instruxisse, ne omnino Arabum dux ex militum paucitate sperneret, sed majores illius copias existimans in pacem consentiret. Hoc alias stratagemate usi alii cladem depulere. COMBESIS.

(25) Bene Anast., tria numismata in censum captis imperatoris, et tria in censum capti ejus filii: quo Aaron censu sic delectatus est, prætulitque auri multis talentis, velut sic addicto Arabibus Romano imperio. Nihil e re quod redditum est. Id.

(26) Apud Cedr., παραληφθέντα ὑπ' αὐτοῦ. Urbes quas ille cepisset non reparandas: etiam Peyr. προληφθέντα: urbes prius utrinque captas, at non improbanda Regii lectio urbes desolatus; vel quas ille ex pacis condito Romanis cesserat. Id.

(27) Gentilem intellige, et a Christiana religione alienum.

annis vectigalibus ab eis exactis collecturum se arbitratus, qui dilecti sibi auri cupiditate, non Christi dilectione cuncta gerere vel administrare visus est.

A. C. 800. — Hoc anno mense Septembri indictione prima, Aaron Arabum dux Chumid cum valida classe adversus Rhodum instruxit. Is ex improvise navigatione suscepta, Rhodum appellens ingentem prædæ copiam ex ea abegit, arce sola vastitatis immuni servata. At certe redeuntem sanctus et mirandorum opifex Nicolaus manifestatione exagitavit. Myra etenim occupata, cum sacram ejus urnam confringere tentaret, et in vicinam ex errore vim et ictus inferret, exemplo immanis ventorum procella, marinorum fluctuum impetui tonitruum fulgurumque promiscua tempestas adeo classem jactavit, ut pleræque naves conquassate submergerentur, ipseque Dei hostis Chumid sancti virtutem expertus, vix ac præter spem eam potuerit effugere. Mensis autem Decembris die vicesimo Nicephorus Stauracio filio uxorem copulaturus, virginum Romanæ ditionis accurata disquisitione præmissa, Theophanonem Atheniensem beatæ Irenes affinem, viro, cum quo frequentius decubuerat, desponsatam et ab eo sejunctam, infelici Stauracio locavit, ut qui leges omnes violare solitus erat, etiam in hoc transgrederetur impudenter. Duas autem alias puellas istam forma longe superantes, quas una cum ea delegerat, in ipsis nuptiarum solemnibus diebus palam non sine hominum risu vir exsecrandus constupravit. Cæterum mense Februario 409 proceres haud pauci conspirationem in eum machinati Arsaberm quæstorem et patricium, virum religiosum et eruditum, designaverunt imperatorem. Ubi Nicephorus, dolis adversus alios parandis exercitissimus, insidias habuit detectus, Arsaberm verberibus cæsum et capillitio damnatum inter monachos reliquum vitæ acturum in Bithyniam relegavit, cæteros plagis impositis, exsiliis et facultatum proscriptionibus, non sæcularis imodo convictus proceres, sed et sanctos episcopos monachosque, necnon ipsos Magnæ ecclesiæ syncellum, sacellarium et chartophylacem viros spectabiles omnique veneratione dignos supposuit.

A. C. 801. — Arabum ducis Muamed annus primus.

Hoc anno, mense Martio, indictione secunda, Arabum dux Aaron in interiore Persia, Chorasan agnominata, mortuus est; Muamed autem ejus filius ad omnia prorsus ineptus imperium suscepit, adversus quem Abdellas ejus frater seditione mota, ex provincia Chorasan cum paternis viribus erumpens, civilis belli per nationem illam auctor fuit. Subinde qui Syriam, Ægyptum et Libyam

ἑτησίων τελεσμάτων ὁ πάντα διὰ τὸν⁹ φιλούμενον αὐτῷ χρυσὸν, καὶ οὐ διὰ τὸν Χριστὸν πράττειν.

A. M. 6300. — Τούτῳ τῷ ἔτει, μηνὶ Σεπτεμβρίῳ, ἰνδικτιῶνι α', Ἀαρὼν ὁ τῶν Ἀράβων ἀρχηγὸς μετὰ στόλου κατὰ τῆς Ῥόδου Χουμειδ ἐξέπεμψεν. Οὗτος ἀθρόως καταπλεύσας, καὶ τὴν Ῥόδον καταλαβὼν πολλὴν ἄλυσιν ἐποίησατο ἐν αὐτῇ. Τὸ μέντοι ἐν αὐτῇ φρούριον διεφυλάχθη ἀπόρρητον. Ἐν δὲ τῷ ἐπ' ἀνέρχεσθαι αὐτὸν, φανερώς κατεπολεμήθη ὑπὸ τοῦ ἁγίου καὶ θαυματουργοῦ Νικολάου. Ἐλθὼν γὰρ εἰς τὰ Μύρα καὶ τὴν ἱερὰν αὐτοῦ συντριψαί πειραθεὶς λάρνακα, ἄλλην ἀντ' ἐκείνης πᾶσις αὐτῆς⁹ κατέκλασεν· αὐτίκα τε πολλὴ ἀνέμων καὶ θαλαττίων χυμάτων, βροντῶν τε καὶ ἀστραπῶν ἀνωμαλία τὸν στόλον κατέλαθεν, ὥς ἱκανὰ συντριβῆναι σκάφη, αὐτὸν τε τὸν¹⁰ θεομάχον Χουμειδ ἐπιγινῶναι τὴν τοῦ ἁγίου δύναμιν, καὶ παρ' ἐλπίδα τὸν κίνδυνον¹¹ ἐκφυγεῖν. Τῇ δὲ κ' τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς Νικηφόρος μετὰ πολλὴν ἐκλογὴν παρθένων ἐκ πάσης¹² τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐξουσίας εἰς τὸ ζεῦξαι Σταυράκιον τὸν υἱὸν αὐτοῦ ποιησάμενος, Θεοφανῶ τὴν Ἀθηναίαν προσηγνή τῆς μακαρίας Εἰρήνης μεμνηστευμένην ἀνδρὶ, καὶ πολλάκις αὐτῷ συγκοιτασθεῖσαν, χωρίσας αὐτὴν ἀπ' αὐτοῦ, τῷ ἀθλίῳ Σταυρακίῳ συνέζευξεν, ὥς εἰς πάντα καὶ εἰς τοῦτο¹³ παρανομήσας ἀναιδῶς, ἄλλας δύο ταύτης ὠραιότερας ἐκλεξάμενος· σὺν αὐτῇ προφανῶς αὐτὰς ἐφθεῖρεν κατ' αὐτὰς τὰς ἡμέρας τοῦ γάμου παρὰ πάντων ὁ μιὰρὸς γελῶμενος. Τῷ δὲ Φεβρουαρίῳ μηνὶ στάσιν ἐνοήσαντες κατ' αὐτοῦ πολλοὶ τῶν ἐν τῇλει, Ἀρσαβὴρ τὸν κοιμιστῶρα καὶ πατρικίον ἀνδρα εὐσεβῆ καὶ λογικώτατον¹⁴ ἐψηφίζοντο. Γινούς δὲ τοῦτο¹⁵ ὁ πολυμήχανος Νικηφόρος, αὐτὸν μὲν τύψας καὶ ἀποκείρας, μοναχὸν πεποίηκεν, ἐν Βιθυνίᾳ τοῦτον ἐξορίσας, τοὺς δὲ λοιποὺς δαρμοῖς καὶ ἐξορίαις, πρὸς δὲ καὶ δημεύσεις καθυπέβαλεν, οὐ μόνον τοὺς ἐν τῷ κοσμητικῷ βίῳ¹⁶ ἀρχοντας, ἀλλὰ καὶ ἐπισκόπους ἁγίους καὶ μοναχοὺς, καὶ τοὺς τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, τὸν τε σύγκελλον καὶ τὸν σακελλάριον καὶ τὸν χαρτοφύλακα, ἀνδρας ἐλλογίμους ὑπάρχοντας καὶ αἰδοὺς ἀξίους.

A. M. 6301. — Ἀράβων ἀρχηγοῦ Μουαμεδ ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει Ἀαρὼν ὁ τῶν¹⁷ Ἀράβων ἀρχηγὸς τέθνηκεν εἰς τὴν ἐνδοτέραν Περσίδα, τὴν καλουμένην Χωρασάν¹⁸, μηνὶ Μαρτίῳ, ἰνδικτιῶνι β'. Καὶ διεδέξατο τὴν ἀρχὴν Μουαμεδ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀφ' οὗ κατὰ πάντα, πρὸς δὲ Ἀβδελαῶς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ στασιάζας ἐκ τῆς αὐτοῦ χώρας τοῦ Χωρασάν ἅμα ταῖς πατρικαῖς δυνάμεσιν ἐμψυλλίον πόλεμον τῷ κατ' αὐτοὺς ἔθνεϊ γέγονεν αἰτίας. Κάντεῦθεν οἱ κατὰ τὴν Συρίαν

VARIÆ LECTIONES.

⁹ διὰ τὸν Α. διὰ τὸ vulg. ¹⁰ πλησίον αὐτῆς] παρακειμένην Α. ¹¹ τὸν add. ex Α. ¹² τὸν κίνδυνον Α, τὴν δύναμιν vulg. ¹³ ἐκ πάσης add. ex Α. ¹⁴ ἐν τούτῳ Α. ¹⁵ λογικώτατον Α. ¹⁶ δὲ τοῦτο Α, δὲ καὶ τοῦτο vulg. ¹⁷ βίῳ add. ex Α. ¹⁸ τῶν add. ex Α. ¹⁹ Χωρασάν Α α

καὶ Αἴγυπτον καὶ Λιβύην εἰς διαφόρους κατατμη-
θέντες ἀρχάς ¹⁹, τὰ τε δημόσια πράγματα καὶ ἀλλή-
λους κατέστρεψαν, σφαγαῖς καὶ ἀρπαγαῖς καὶ παν-
τολαῖς ἀτοπταῖς ²⁰ πρὸς τε ἑαυτοὺς καὶ τοὺς ὑπ' αὐ-
τοῦς Χριστιανοὺς συγκεχυμένοι. "Ενθα δὴ καὶ αἱ ²¹
κατὰ τὴν ἁγίαν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν πόλιν ἐκκλη-
σίαι ἡρῆμυνται, τὰ τε μοναστήρια τῶν δύο μεγάλων
λαυρῶν, τοῦ ἐν ἁγίοις Χαρίτωνος (28) καὶ Κυριακοῦ,
καὶ τοῦ Ἀγίου Σάββα, καὶ τὰ λοιπὰ κοινόδια τῶν
ἁγίων Εὐθυμίου καὶ Θεοδοσίου * ἐπεκράτησεν δὲ τῆς
τοιαύτης ἀναρχίας ἡ κατ' ²² ἀλλήλων καὶ ἡμῶν
μικρονομία ἐτη ²³. Θεόδωρος δὲ ὁ ἡγούμενος τῶν
Στουδίου ²⁴, καὶ Ἰωσήφ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀρχιεπίσκο-
πος Θεσσαλονίκης, ἅμα Πλάτωνι ἐγκλείστω, καὶ τοῖς
λοιποῖς αὐτῶν μοναχοῖς τῆς κοινωνίας Νικηφόρου
τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου ἀπέστησαν διὰ Ἰωσήφ τὸν Β
οἰκονόμον, ὡς παρανόμως στεφανώσαντα Κωνσταν-
τῖνον καὶ Θεοδότην. Νικηφόρος δὲ ὁ βασιλεὺς ἀφορμῆς
δραξάμενος ἐπισκόπους πολλοὺς καὶ ἡγουμένους
ἀθροίσας σύνοδον κατ' αὐτῶν κροτηθῆναι ἐκέλευσεν,
δι' ἧς ἐξεβλήθησαν τῆς μονῆς καὶ τῆς πόλεως ἐξορία
παραπεμφθέντες μηνὶ Ἰανουαρίῳ, ἰνδικτιῶνι β'. Τῷ
δ' αὐτῷ ἔτει βόγας διδομένης τῷ λαῷ ἐν τῷ Στρο-
μῶνι ²⁵, ἐπιπεσόντες οἱ Βουλγαροὶ ταύτην ἀφείλαντο
χρυσίου λίτρας χιλίας καὶ ἑκατὸν, καὶ πολὺν λαὸν
κατέσφαξαν σὺν τῷ στρατηγῷ καὶ τοῖς ἄρχουσιν.
Ἦσαν γὰρ καὶ τῶν λοιπῶν θεμάτων ταξάτοι ἄρχον-
τες οὐκ ὀλίγοι, καὶ πάντες ἐκεῖ ἀπώλοντο. Ἐλαβον
δὲ καὶ τὸ τοῦλδον ὄλον, καὶ ὑ-έστρεψαν. Τῷ δ'
αὐτῷ ἔτει πρὸ τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα Κρούμμος ²⁶
ὁ τῶν Βουλγάρων ἀρχηγὸς παραταξάμενος κατὰ C
Σαρδικίης, ταύτην περὶ ἑλθεῖν ὀλίγῳ καὶ λόγῳ, στρα-
τεύματα Ῥωμαϊκὰ κατασφάξας χιλιάδας ἐξ, χωρὶς
ἰδιωτικοῦ πλήθους. Νικηφόρος δὲ διέβη κατ' αὐτοῦ
ἐξελθὼν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ τῆς ἑβδομάδος ²⁷ τοῦ σω-
τηρίου πάθους, ἀξιόλογον μὲν οὐδὲν πέπραχεν, τοῖς
δὲ περισθεῖσιν ²⁸ ἐκ τῆς φυγῆς ἄρχουσιν αὐτοῖσι
λόγον σωτηρίας ἀπαξιώσας δοῦναι, τοῖς ἐχθροῖς
προσφυγεῖν ²⁹ ἐδιάτατο, ἐν οἷς ἦν καὶ ³⁰ Εὐθύμιος ὁ
σπαθᾶριος μηχανικὸς ἔμπειρος. Ὁ δὲ Νικηφόρος
πρὸς τῇ πολλῇ ἀδοξίᾳ σάκραις ἐνόηκας τὴν ³¹ βασι-
λεῖδα πόλιν πείθειν ἐσπούδαζεν, ὅτι τὴν τοῦ Πάσχα
ἡμέραν ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ Κρούμμου ἑορτάσας, τὴν πρ-
αλειφθεῖσαν ³² Σαρδικὴν οἰκοδομεῖν βουλόμενος,
ἀντιστάμενα τὰ ³³ πλήθη φοβηθεὶς ὑποβάλλει ³⁴ (29)
διὰ τῶν στρατηγῶν καὶ ἀρχόντων πείσαι τοὺς ἐχθροὺς
αἰτήσασθαι τῷ βασιλεῖ περὶ τῆς οἰκοδομῆς. Οἱ δὲ τὸ
δράμα κατανόησαντες, ὡς ἐκ τῆς ἐκείνου κακοπρα-
γίας ὑποβεβλημένοι στασιάζουσι κατ' αὐτοῦ καὶ τῶν

incurant in varias factiones divisi, rem publicam
et privatos quosque pessumfederunt, caedibus,
rapinis aliisque flagitiis cum in se invicem, tum
in subditos Christianos confuse deservientes. Isthinc in
duarum magnarum laurarum monasteria, sancti
dico Charitonis et Cyriaci, atque sancti Sabae, et
in reliqua sanctorum Euthymii et Theodosii cœ-
nobio maxima clades erupit. Invaluit Arabici im-
perii confusio huiusmodi, caedesque mutuae inter
se et nobis illatae annos. * Theodorus autem, Stu-
dii praepositus, et ejus frater Joseph Thessaloni-
censis archiepiscopus, una cum Platone incluso et
reliquis monachis, a Nicephori sanctissimi patriar-
chae communione, ob Joseph œcononum corollas
nuptiales Constantino et Theodote illegitime pri-
dem imponentem, seipsum segregavit. Imperator
autem Nicephorus commodam occasionem nactus,
variis episcopis et monasteriorum praepositis in
unum collectis, synodum agi mandavit, cujus de-
creto monasterio et urbe ejecti, mense Januario
indictionis secundae in exilium pulsi sunt. Hoc
eodem 410 anno erogato in milites stipendio ad
Stromonem, Bulgari irruentes illud interceperunt,
auri libras centum supra mille, varia exercitus
plebe trucidata cum ipso duce et pluribus opti-
matibus : aderant quippe ex aliis quoque themati-
bus taxati proceres haud pauci, quorum com-
munis fuit jactura : occupatisque universi exerci-
tus sarcinis, Bulgari rediere. Hoc etiam anno ante
Paschatis solemnia Crummus Bulgarorum princeps,
expeditione suscepta, et instructo in Sardicani
exercitu, qua dolis, qua pactis, urbem cepit, et
ex Romanis agminibus, promiscua privatorum
hominum plebe haud numerata, militum millia
sex interfecit. Nicephorus autem feria tertia salu-
taris Dominicæ passionis hebdomadis adversus
eum egressus, nihil laude dignum edidit, quinimo
ducibus fuga sibi salutem consulentibus, veniam-
que pro animi parvitate admissa petentibus eam
denegavit, et in hostium partes transire compulit,
inter quos Euthymius spatharius instruendarum
belli machinarum peritissimus exstitit. Nicephorus
autem proprio dedecori daturus accessionem, per-
juris sacris ad imperatricem urbem datis, san-
ctum Paschatis festum in Crummi aula se per-
egisse mentitus, etiam Sardicam ab hostibus reli-
ctam restaurare volentem obsistentis exercitus vim

VARIÆ LECTIONES.

¹⁹ ἀρχάς add. ex A. ²⁰ ἀτοπταῖς add. ex A. ²¹ αἱ add. ex A. ²² ἡ κατ' A, τῆς κατ' vulg.
²³ ἐτη] ἐτι Γ : sed signum numeri deesse videtur. ²⁴ Στουδίου A, Στουδίων vulg. ²⁵ Στρομῶνι A.
²⁶ Κρούμμος ὁ τῶν B. A. ὁ Κρούμμ. τῶν B. vulg. ²⁷ τῆς ἑβδομάδος add. ex A. ²⁸ τοῖς δὲ περισ. A.
τοῖς π. vulg. ²⁹ προσφυγεῖν A, πρὸς φυγὴν vulg. ³⁰ καὶ add. ex A. ³¹ τὴν — ἡμέραν A, τῆς — ἑορτῆς
vulg. ³² παραληφθ. A. ³³ τὰ add. ex A. ³⁴ ὑποβάλλει A, ὑποβάλλῃ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(28) De Charitonis laura diximus ad Syheel-
lum.

(29) Adversantes milites veritum auctorem esse,
ducum ac procerum opera suadendum turbis, ut im-

peratori pro ædificio supplicent. Sic homo astutus,
ad trahendos in invidiam milites, aut duris labori-
bus mancipandos, ex quo secuta eorum seditio.
COMPERTIS.

merito timuisse, quod nimirum ab urbe reparanda ductorum suorum et procerum opera, copiae omnes imperatorem violenter deterruerint, ipse per litteras persuadere conatus est. At isti totum drama maligna ejus vafricie compositum et instructum attendentes, in eum et proprios ductores circa horam sextam tumultuantur ac impetu facto, eversis et laceratis eorum tentoriis, ad imperatorium usque progressi principem ipsum contumeliis et maledictis appetebant, inexplebilem ejus circa divitias libidinem et scelestum ejus animum se non ultra toleraturos jurati. Ille subito violentoque motu exterritus, exsurgit e mensa, et per Nicephorum Petrumque patricios jusjurandis et aptis ad suadendum verbis eos demulcere parat. Tum illi a tumultu leviter abstinentes, collem quemdam occupant, miselli propositi facile conficiendi immemores, illud, *Domine, miserere*, quasi terrae motus eam conquassaret, vel diutina imbris penuria aerem detineret, inclamant. Nicephorus utpote ad omnem malitiam exercitatus, muneribus per noctem clam distributis, varios exercitus duces sibi distinctos seducens, ipse eorum medius, insequenti die ad exercitum procedens, de suo erga eos affectu deque sua erga ipsos æque ac filios propensione jusjurandis etiam tremendis certiores facitur disserit. Ac confestim **411** in urbem imperatricem convolat, Theodosio patricio et primicerinio, cui cognomen Salibaras, dignoscendis per mutuas ipsorum accusationes tumultus auctoribus, relicto. Militaribus autem copiis in urbem reversis, simulata stipendii erogatione, in varios ex militibus verberum tusione, capillorum rasura, et exsiliis ad sanctum Mamantem animadvertit, ac demum tantis ac tam horrendis sacramentis plurimos Chrysopolim in exsilium deportavit. Illi tanta calamitate percussi, portus trajectui ignei amnis nomen invidere.

A. C. 802. — Hoc anno Nicephorus, datis in publicum veteratoriae et a Deo penitus alienae suae mentis per calliditates et astutias tot indicia, militares copias affligere ac deprimere meditatus, milites Christianos ex unoquoque themate patriam deserere, et facultatibus divenditis in Sclaviniam migrare edicto promulgato sanxit. Existit istud captivitate inducta non minus horrendum spectaculum. Multi siquidem ad execrationes et diras evomendas ex mentis alienatione converti, isti inimicas excursions peroptare, alii a paternis sepulcris extorres se ipsos lugere, et vita functos prae se beatos predicare; fuerunt etiam qui laqueis a praesentibus calamitatibus libertatem quaesierint, bona siquidem immobilia secum una circumferre non

ιδίων ἀρχόντων ὥρᾳ ἔκτῃ, καὶ ἐπιβήντες διαβήσσοι ³² τὰς σκηνὰς αὐτῶν. Ἐλθόντες δὲ ἕως τῆς βασιλικῆς, ὕδρεσι πολλαῖς καὶ ἀραιῖς αὐτὸν ἐβαλλον, μηκέτι φέρειν τὴν ἀμετρον αὐτοῦ ³³ φιλαργυρίαν καὶ κακομήχανον αὐτοῦ γνώμην ἐξομνύμενοι. Ὁ δὲ τῷ ἀθρόῳ τῆς στάσεως σφόδρα καταπτοθεὶς, καὶ ἀναστάς τῆς τραπέζης, πρῶτον μὲν διὰ Νικηφόρου καὶ Πέτρου τῶν πατρικίων ὄρκοις καὶ ³⁴ πιθανολογίαις κατευνάζειν ἐπειράτο ³⁵ τὸ στράτευμα. Οἱ δὲ μικρὸν πεισάμενοι, βουόνν τινα κατέλαβον οἱ τρισίθιοι τῆς ἐν χειρὶν ἐπιλαθόμενοι πράξεως, τὴ, *Κύριε, ἐλέησον*, ἀναβοῶντες, ὡς ἐπὶ τινι σεισμῷ ἢ ἀνομβρίᾳ. Ὁ δὲ πρὸς πᾶσαν κακοურγίαν ἱτοιμός, λαθραῖαις δωρεαῖς διὰ τῆς νυκτὸς τοὺς πολλοὺς τῶν ἀρχόντων ἐξαπατήσας, τῇ ἐπαύριον αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ μέσος ἐλθὼν τοῖς ὄχλοις διελέχθη περὶ πάσης εὐημερίας ὄρκοις φρικτοῖς αὐτοὺς διαβεβαιωσάμενος καὶ τὰ τῆς ἱγῆς πρὸς τὰ τέκνα στοργῆς. Καὶ παραυτίκα τὴν βασιλίδαν καταλαμβάνει, Θεοδόσιον πατρικιον καὶ προμοστρίνιον, τὸ ἐπὶ κλην Σαλιθάρῃν (30), ἑάσας εἰς τὸ καταμαθεῖν δι' ἀλλήλων τοὺς στασιάσαντας. Ἐν δὲ τῷ ἐπανέρχεσθαι τὰ πλήθη ρογαῖν αὐτοὺς προσποιησάμενος, κατὰ τὸν Ἅγιον Μάμαντα δαρμοῖς τε καὶ κουραῖς καὶ ἐξορίαις τοὺς πλείστους τιμωρησάμενος, εἰς Χρυσόπολιν τοὺς πολλοὺς διεδίδασκεν, καταπατήσας τοὺς τηλικούτους φοβεροὺς ³⁶ ὄρκους. Οἱ δὲ διὰ τὴν συμφορὰν Πύρινον Ποταμὸν τὸ πέραμα (31) προσηγύρευσαν.

per mutuas ipsorum accusationes tumultus auctoribus, relicto. Militaribus autem copiis in urbem reversis, simulata stipendii erogatione, in varios ex militibus verberum tusione, capillorum rasura, et exsiliis ad sanctum Mamantem animadvertit, ac demum tantis ac tam horrendis sacramentis plurimos Chrysopolim in exsilium deportavit. Illi tanta calamitate percussi, portus trajectui ignei amnis nomen invidere.

VARIÆ LECTIONES.

³² διαβήσσοι. A, διαρήσσοι. vulg. ³³ αὐτοῦ add. ex A. ³⁴ ὄρκοις καὶ A a f, ὄρκοις αὐτοὺς καὶ vulg. ³⁵ ἐπειράτο τὸ στράτ. A a f, αὐτοὺς ἐπειράτο vulg. ³⁶ καὶ φοβ. A. ³⁷ ἐπεξελ. A, ὡς, vulg. ³⁸ πάντῃ A, πάντα vulg. ³⁹ ἀποικίας A a f, ἀποικίσας vulg. ⁴⁰ τὰς Σκλαυτίνας A. ⁴¹ γενέσθαι om. A. ⁴² περὶ add. ex A. ⁴³ οἱ καὶ A, καὶ οἱ vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(30) *Frenorum opificem* interpretor: σαλιθάριον, D et magis barbare σαλιθρίν, et σαλιθάρι, *frenum*. (31) *Fretum portus CP.* Intribus, παραματικοῖς ἑύλοις, trajiciendum, a quo Galatæ oppidi regio Πέρη, quod πέραν τοῦ πορθμοῦ. De quo alibi.

(32) *Post impias animadversiones*, ut bene Anast. et Suid., contra nimirum fidem juramenti; de poena enim superiori anno militibus tumultuantibus irrogata sermo, ad alios etiam isto prodacta. COMBERGIS.

δὲ ὑπερεχόντων συμπασχόντων αὐτοῖς καὶ μὴ δύνα-
μένων βοηθῆσαι, ἀπεκδεχομένων δὲ βαρυτέρας
συμφοράς. Ταῦτα ἤρχθη μὲν ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου
μηνός¹⁷, πρὸς δὲ τὸ ἅγιον Πάσχα πεπέρασται. Δευ-
τέραν σὺν ταύτῃ κάκωσιν προσέταξεν¹⁸, στρα-
τεύεσθαι πτωχοὺς καὶ ἐξοπλίζεσθαι παρὰ τῶν ὁμο-
χώρων, παρέχοντας καὶ ἀνὰ ὀκτωκαίδεκα¹⁹ νομι-
σμάτων²⁰ τῷ δημοσίῳ, καὶ²¹ ἀλληλεγγύως (35) τὰ
δημόσια. Τρίτην κακόνειον, ἐποπτεύεσθαι²² πάντας,
καὶ ἀναβιδάζεσθαι τὰ τούτων τέλη, παρέχοντας καὶ
χαρτιατικῶν²³ (34) ἕνεκα ἀνὰ κερατίων δύο· καὶ
πρὸς²⁴ τετάρτην, τοὺς κουφισμοὺς πάντας ἀναβι-
δάζεσθαι προσέταται. Πέμπτην, τοῖς τῶν εὐαγίων
οἰκῶν παροίκους²⁵, τοῦ τε ὀργανοτροφείου καὶ τῶν
ξενίων καὶ γηροκομείων τε καὶ ἐκκλησιῶν καὶ μον-
αστηρίων βασιλικῶν τὰ καπνικὰ (35) ἀπαιτεῖσθαι
ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔτους τῆς αὐτοῦ τυραννίδος, τὰ δὲ
κρεῖττονα τῶν κτημάτων²⁶ (36) εἰς τὴν βασιλικὴν
κουρατωρίαν (37) ἀφαιρεθαι, τὰ μέντοι τέλη αὐτῶν
ἐπιτίθεσθαι τοῖς ἐναπομείνανσιν εἰς τοὺς αὐτοὺς
εὐαγεῖς οἰκούς κτήμασι καὶ παροίκους, ὡς διπλοῦσθαι
πολλῶν τὰ τέλη, τῶν οἰκήσεων στενομένων αὐτοῖς
καὶ τῶν²⁷ χωρίων. Ἐκτην, σκοπεῖσθαι παρὰ τῶν
στρατηγούντων τοὺς ἀθρόως ἐκ πτωχείας ἀνακτη-
σμένους, καὶ ἀπαιτεῖσθαι χρήματα ὡς εὐρετὰς θη-
σαυρῶν. Ἐβδομήν, τοὺς πρὸ εἰκοσι χρόνων εὐρηκό-
τας καὶ μέχρι τῆς δεῦρο πίθον ἢ σκευὸς ἀτιοῦν καὶ
αὐτοὺς ἐξαργυρίζεσθαι. Ὀγδόην, τοὺς ἐκ πάππων ἢ
πατέρων κληρονομησάντας διαριθέντας ἐκ τῶν αὐ-
τῶν χρόνων εἰκοσι, ἐξαναδιδόναι τῷ δημοσίῳ τοὺς
πέντητας, καὶ τοὺς ὠνησαμένους ἕξω τῆς Ἀβύδου
σώματα οἰκετικὰ (38), ἀνὰ δύο νομισμάτων²⁸ τελέ-
σαι²⁹ προσέταξεν, καὶ μάλιστα³⁰ τοὺς κατὰ τὴν
Δωδεκάνησον. Ἐνάτην, τοὺς παραθαλασσίους³¹
οἰκοῦντας, μάλιστα τῆς μικρᾶς Ἀσίας ναυκλήρους³²,
μηδέποτε γηπονικῶς ζήσαντας (38), ἄκοντας ὠνεῖ-
σθαι ἐκ τῶν καθαρπαγέντων αὐτῷ κτημάτων, ὡς ἂν
ἐκτιμῶσιν³³ παρ' αὐτῷ. Δεκάτην, τοὺς ἐν Κων-
σταντινουπόλει ἐπιστήμους ναυκλήρους συναγαγὼν
δίδωκεν ἐπὶ τόκῳ τετρακεράτῳ τὸ νόμισμα ἀνὰ χρυ-
σοῦ λιτρῶν δώδεκα, τελούντας καὶ τὰ συνήθη κομ-
μέτρια. Ταῦτα ἐκ τῶν πολλῶν ὡς ἐν κεφαλῇ μικρά
μοι ἐστὶ λογράφηται, δηλοῦντι τὸ πρὸς εἶδος

A valentes, paternis laboribus acquisitas facultates
misere sibi deperire contemplati, magna animorum
angustia et acerbo doloris sensu torquebantur;
pauperibus quidem hæc aliaque inferius enarranda
patientibus, ditioribus vero eorum misericordia com-
molis, opis ferendæ impositibus, impendentesque
sibi graviores ærumnas in diem præstolantibus. Et
hæc quidem a Septembri sumpserunt initium, et
ad sanctum Pascha ad finem perducta sunt. His
secundam adjunxit offensionem, pauperibus militiæ
ascribi, et a concivibus armis instrui jussis, qui
nimirum per singulos homines nummos octodecim,
et publica tributa unus in alterius vicem publico
ærario penderent. Tertium hoc malitiæ fuit com-
mentum, ut nimirum inspectis omnium facultati-
bus tributa præstanda augerentur, et, descriptionis
confectæ gratia, ceratia duo a singulis exigenterent.
Quartum istud inventum: vectigalium remissiones
in pristinum statum reduci et augeri. Quintum:
adeo devotarum ædium, orphanorum, dico, pere-
grinorum, senum receptaculis, ecclesiis, et mona-
steriis imperatorum liberalitate positis 412 summa-
ria tributa a primo tyrannidis suæ anno colligi,
possessionum uberiores in imperatoris curatoriam
transferri, annua vero earum nomine pensa a re-
siduis possessionibus et remanentibus sacrarum
illarum ædium accolis persolvi, adeo ut habitationi-
bus et agris in angustiis adductis aucta duplo tri-
buta exigenterent. Sextum: a provinciarum recto-
ribus, qui ex egenis proxime divites evasisent,
inquiri, et ut a thesaurorum inventoribus divitias
repeti. Septimum: ab iis, qui a viginti annis et
citra illud spatium dolium aut vas quodcumque
invenissent, pecunias emungi. Octavum: eos qui
ante prædictos viginti annos ab avis et patribus
hæreditatis jure aliquid obtinuissent, etiamsi pau-
peres evasisent, ad publico redhibendum cogen-
dos. Qui autem extra Abydum mancipia emissent,
de singulis duo numismata solverent, maxime
Cycladas duodecim insulas incolentes. Nonum:
qui ad maris, minoris maxime Asiæ, littora habi-
tarent, neque ex agrorum suorum fructibus victum
perciperent, invitos prædia, quæ aliis eripuerat,

VARIE LECTIONES.

- ¹⁷ μηνός add. ex A. ¹⁸ προσέταξεν A, συνέτ. vulg. ¹⁹ ὀκτώ A. ²⁰ νομισμάτων A, νομίσματα vulg.
²¹ καὶ om. A. ²² ὑποπτ. f. ²³ χαρτιακού c, χαρτιακῶν c, χαρτιακῶν f. ²⁴ καὶ πρὸς add. ex A.
²⁵ τοῖς — παροίκους A, τοῖς — παροίκους vulg. ²⁶ κτισμάτων af. ²⁷ τῶν add. ex A. ²⁸ νομισμάτων A,
νομίσματα vulg. ²⁹ τελεῖσθαι A. ³⁰ καὶ μάλ. A, μάλ. vulg. ³¹ τοὺς πρὸς παραθ. A, τοὺς τὰς π. vulg.
³² ναυκλήρους add. ex A. ³³ ἐκτιμῶν. A, ἐκτιμῶν. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(33) Tributum pari sorte omnibus impositum, D prædiorum modo, sed et ædificiorum meliora a ty-
ranno fuerint occupata.

(37) Non aliud a fisco.

(38) Ob quotidianas in Saracenorum terras
excursiones facilius fuit illis in partibus servorum
captura. si σώματα οἰκετικὰ.

(38) Ob belli quotidie ingruentis, et prædandi
consuetudinem. Quid a prædone præδο λαῖνι reper-
tetur? aiebat nuper nominatus ille pirata Vasco no-
mine. De iniquis istis legibus, et earum abro-
gatione legendum Jus Græco-Romanum, Zonaras,
Cedrenus, et alii.

(35) Tributum sumarium, quale ob singulos
quosque caminos exigitur. Exempla suggerit
Meursius.

(36) Variæ lectiones κτισμάτων, adeo ut non

quantum ab eo aestimata essent, emere praecepit. A Decimum : collectis in unum insignioribus Cpoleos naucleris, unicuique duodecimi auri libras dedit, ea lege, ut in singula numismata quatuor ceratia in foenus penderent, ac nihilosecius consueta navigiorum vectigalia reddere cogerentur. Ista ex multis pauca compendio in medium protuli, ex quibus varias ejus ad omne rapinae atque injustitiae genus artes commonstrarem. Quas enim in imperatrice urbe summi, medii atque infimi loci hominibus injurias intulit, plures sunt, quam ut perscribi possint, dum ipse videlicet perquireret, quomodo unusquisque domi viveret, servosque ad calumnias in dominos struendas impelleret, qui quidem initio criminationes allatas in dubium revocare simulans, eas postea comprobabat atque confirmabat, idque praecepit in ignobilibus adversus illustres viros admittibat, homines ad deferendum idoneos praemiis atque honoribus afficiens. Praeterea patres familias quamplurimos a prima ad tertiam generationem domibus exturbavit, spe fretus, quo citius ruerent, eo citius illorum hereditates ad se deventuras. Id vero etiam dignum est quod memoriae tradam, tam voluptati, quam utili exemplo futurum. Agebat in foro cereorum quidam venditor ex propriis laboribus nonnullas facultates adeptus. Eum ad se accersitum belluo ille pecuniarum sic alloquitur : *Apposita capiti meo manu, jura quanta tibi sit auri copia.* Is tanquam indignus manum extendere recusans et exsequi compulsus, centum auri libras possidere fassus est, quas 413 Imperator quantocius proferri cum jussisset : *Quid, inquit, tibi ea sollicitudine opus est? Prande tecum, et acceptis tibi nummis centum, in domum tuam contentus discede.*

A. C. 803. — Hoc anno Nicephorus, qui lege C sancita foenora exercenda prohibuit, solitas sibi at Deo invasas Christianorum inspectiones, bonorum omnium et animalium, pabulorum, et fructuum iniquas proscriptiones, usuras de navigiis captatas, aliaque mala infinita prorogavit in pejus, quorum narratio ex parte instituta molesta iis sit futura, qui res gestas compendio cognoscere student. Mensis autem Octobris die primo, hebdomadis feria tertia, quidam incognitus monastico habitu tectus, educto e ejuspiam militis latere gladio in palatium irrumpit, Nicephoro mortem inferre meditatus. Astantium autem duos eum insequentes ac retinere contententes graviter vulneravit. Comprehensus itaque, et tormentis examinatus, nullo criminis auctore vel conscio accusato, a daemonio torqueri se duxit. Imperator virum pediculis ligneis, una cum iis, qui a daemone exagitantur, arctari jussit, quod gravis mali tam imperantibus quam subdito cuique impendentis portentum dari, quale impii Nestorii temporibus visum, augurati sunt. Porro Manichaeo-

πλεονεξίας αὐτοῦ πολυμήχανον. Τὰ γὰρ κατὰ τὴν βασιλίδι τοῖς ἐν τέλει καὶ μέσοις καὶ εὐτελέσιν ἐνδειχθέντα δεινὰ πέρα συγγραφῆς, τοὺς μὲν ἀνιχνεύοντος ⁶⁶ ὅπως οἴκοι ζῶσιν, καὶ καθυποβάλλοντος ⁶⁷ τοῖς πονηροῖς τῶν οἰκετῶν διαβάλλειν τοὺς δεσπότας, καὶ ἐν ἀρχαῖς δῆθεν διατάζοντος ⁶⁸ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις, ἔπειτα βεβαιούντος τὰς ⁶⁹ συκοφαντίας, τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ἐπὶ ἀσήμενων κατ' ἐπισήμενων ἔδρα, τιμῶν ἀξιών τοὺς εὖ διαβάλλοντας ⁷⁰, τῶν δὲ οἴκων πολλοὺς τῶν οικητόρων ἀπὸ πρώτης εἰς τρίτην γενεάν ἐξανέστρεψεν, ἐλπίδι τοῦ τάχιστα τούτους ἐκπεσεῖν καὶ ὑπ' αὐτοῦ κληρονομηθῆναι. Ἄξιον δὲ τι καὶ ⁷¹ ἡθύσματος ἢ παραδείγματος ἕνεκα μνησθῆναι καὶ τούτου. Κηρουλλάριος τις ἦν ἐν τῷ φόρῳ ἐκ τῶν ἰδίων πόνων ἀνευθεῖς. Τούτῳ μεταστειλάμενος ὁ παμφάγο· φησὶ· *Θεὸς τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου, καὶ δημοσὶ μοι τὸ, πόσος σοι χρυσὸς ἐστί.* Ὁ δὲ μικρὸν ὡς ἀνάξιος· δῆθεν παρατούμενος, ἐδίδασθη τοῦτο παρ' αὐτοῦ ποιῆσαι, καὶ λίτρας ἑκατὸν ἐξεῖπεν ἔχειν. Καὶ τοῦτο κατὰ τὴν ὥραν προσέταξεν ἐνεχθῆναι, φήσας· *Σὺ τί χρυσίον ἔχεις περισπασμοῦ; συνυπὸστηθὸν μοι, καὶ ἄρον νομίσματα ἑκατὸν, καὶ πορεύου ἀρκούμενος.*

A. M. 6303. — Τούτῳ τῷ ἔτι Νικηφόρος τὰς ⁷² κατὰ Χριστιανῶν ⁷³ ἐπέτεινεν ἐποφίας ἀθέους ἐξαγορασμοῖς ⁷⁴ παντοίων ἀλόγων, βοσκημάτων τε καὶ κερπῶν, ἀδίκους δημεύσεις τε καὶ ζημίας τῶν ἐν τέλει λογισμοῖς ἐν πλοίοις, ὁ πᾶσι νομοθετῶν τὴ μὴ τοιζέειν, καὶ ἄλλας μυρίας κακῶν ἐπινοίας, ὧν ἡ κατὰ μέρος ἱστορία φορτικῇ τοῖς ἐπιτετμημένα ζητούσι πέφυκε μανθάνειν τὰ πράγματα. Τῇ δὲ πρώτῃ τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς ἡμέρᾳ τρίτῃ, σπασάμενός τις ἀφανῆς ἐν σχήματι μοναχοῦ ξίφος τινὸς ⁷⁵ τῶν στρατιωτικῶν, εἰσέδραμεν ἐν τῷ παλατίῳ Νικηφόρον ἀνελθὲν ζητῶν. Τῶν δὲ ⁷⁶ περιεστώτων δύο διατρεχόντων καὶ ἐπιδραμόντων αὐτῷ, δεινῶς ἐπλήγησαν ὑπ' αὐτοῦ. Συλληφθεὶς δὲ, καὶ πολλὰ τιμωρηθεὶς δαιμονίῳ προεφασίσατο, μηδένα ⁷⁷ συκοφαντήσας. Ὁ δὲ τοῦτον ἐν τῷ ξύλῳ κατησφαλίσατο σὺν τοῖς πάσχουσι, καὶ πολλοὶ ἐντεῦθεν ⁷⁸ οἰωνίσαντο μεγάλου κακοῦ σημεῖον εἶναι τοῦτο τοῖς τε κρατοῦσι καὶ τοῖς ὑπὸ χεῖρα, καθάπερ καὶ ἐπὶ τοῦ ⁷⁹ δυσσεβοῦς Νεστορίου γέγονεν. Τῶν δὲ Μανιχαίων, τῶν νῦν Παυλικιανῶν καλουμένων ⁸⁰, καὶ Ἀθιγγάνων (39) τῶν κατὰ Φρυγίαν καὶ

VARIAE LECTIONES.

⁶⁶ ἀνιχνεύοντος, ὅπως A, ἀνιχνεύοντας, ὅπως a, ἀνιχνεύοντας ὅσοι vulg. ⁶⁷ καθυποβάλλοντος A. καθυποβάλλον vulg. ⁶⁸ διατάζοντος — βεβαιούντος vulg. ⁶⁹ τὰς add. ex A. ⁷⁰ εὖ διαβάλλοντα:] ἐνδιαβ. A, εὐδιαβ. vulg. ⁷¹ καὶ add. ex A. ⁷² ἐπὶ A, κατὰ vulg. ⁷³ τὰς A, τῆς vulg. ⁷⁴ ἐπινοίας A' add. post Χριστ. ⁷⁵ ἐπαγορ. A. ⁷⁶ τινὸς A, τινῶν vulg. ⁷⁷ δὲ add. ex A. ⁷⁸ μηδένα A. μηδέ τινα vulg. ⁷⁹ ἐντεῦθεν] λοιπὸν A. ⁸⁰ καὶ ἐπὶ τοῦ, A, ἐπὶ τοῦ vulg. ⁸¹ καλουμένων A, λεγομ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(39) De Athinganis nonnulli Balsamo. Eorum reliquiæ ac successores Italici *Tsingari*, nobis *Bozmi vel Egyptii*, quod ex Oriente profecti in illas

partes, et inde versus nos penetrarint. De hominum istorum hæc tractat abunde Delrio lib. iv *magicæ*, cap. iv, quæst. 5.

Λυκαονίαν, ἀγγιχειτόνων αὐτοῦ, φίλος ἦν διάπυρος, ἅρμα, quos nunc Paulicianos dicimus, et Athinganorum ex Phrygia et Lycaonia juxta patriam suam erumpentium amicus totus eorum cupidine flagrans exstitit, et eorum vaticiniis et superstitionibus omnino deditus; iis enim accitis, cum Bardanius patricius seditionem movit, eorum præstigiis usus hominem in se rebellantem prostravit. Taurum siquidem in foveam demissum, et in terram capite proclivem, cornibus ad palum ferreum alligatis, eo pacto mugientem et in luto volutantem se occidi paravit, ejusdemque Bardanii veste sub mola in retroactum gyrum contorta conteri præcipiens, ac simul incantamenta effutens, Deo ita permittente, ob innumerum peccatorum nostrorum numerum, victoriam retulit. Quamobrem sub ejus imperium

Μανιχαῖς ἱστis libere cum aliis vivendi et civilatis jure citra metum utendi facultas data, ex quo multos levioris ingenii homines nefariis eorum opinionibus depravari contigit. Fuit tum in Hexacionio Nicolaus quidam, eremitæ nomen falso sibi arrogans, et quidam ejusdem vitæ participes, adversus rectam fidem et venerandas imagines blasphemias evomere assueti. Istos sibi devincire, pontificem vero Nicephorum reliquosque vitam suam ad Dei placitum conformantes affligere studebat. Sæpius enim his illos incitantibus succensuit, cum ex adverso mutuas ad invicem foventes ininicitias amplecteretur, et diligentes invicem conviciis morderet: usque erat divinorum mandatorum acerrimus oppugnator, in id toto studio raptus, ut, litibus per fas aut nefas cullibet Christiano in Magnauræ carnificina intentatis, neminem impietatibus suis dignoscendis attendere permitteret. Militares procures episcopis et clericis herili jure episcopatibus et monasteriis abductis, in settorum modum uti eorumque bonis abuti jussit. Eos insuper, qui ab antiquo aurea vel argentea quæque vasa Deo devota consecrassent, ipse vituperiis incessabat, et quæ nunc possideret ecclesia communibus usibus deputanda, prout Judas Dominicum unguentum, deblaterabat. Ad hæc qui præcesserunt imperatores, ceurum gerendarum imperitos, moderantia in universum sublata, accusabat, affirmans neminem principe potentiorum esse, modo caute atque strenue is imperium gerat. Sed homo divinæ justitiæ víctima in hisce suis vanis commentis deceptus est. Mense porro Febuario indictionis ejusdem quartæ,

Λυκαονίαν, ἀγγιχειτόνων αὐτοῦ, φίλος ἦν διάπυρος, ἅρμα, quos nunc Paulicianos dicimus, et Athinganorum ex Phrygia et Lycaonia juxta patriam suam erumpentium amicus totus eorum cupidine flagrans exstitit, et eorum vaticiniis et superstitionibus omnino deditus; iis enim accitis, cum Bardanius patricius seditionem movit, eorum præstigiis usus hominem in se rebellantem prostravit. Taurum siquidem in foveam demissum, et in terram capite proclivem, cornibus ad palum ferreum alligatis, eo pacto mugientem et in luto volutantem se occidi paravit, ejusdemque Bardanii veste sub mola in retroactum gyrum contorta conteri præcipiens, ac simul incantamenta effutens, Deo ita permittente, ob innumerum peccatorum nostrorum numerum, victoriam retulit. Quamobrem sub ejus imperium

Μανιχαῖς ἱστis libere cum aliis vivendi et civilatis jure citra metum utendi facultas data, ex quo multos levioris ingenii homines nefariis eorum opinionibus depravari contigit. Fuit tum in Hexacionio Nicolaus quidam, eremitæ nomen falso sibi arrogans, et quidam ejusdem vitæ participes, adversus rectam fidem et venerandas imagines blasphemias evomere assueti. Istos sibi devincire, pontificem vero Nicephorum reliquosque vitam suam ad Dei placitum conformantes affligere studebat. Sæpius enim his illos incitantibus succensuit, cum ex adverso mutuas ad invicem foventes ininicitias amplecteretur, et diligentes invicem conviciis morderet: usque erat divinorum mandatorum acerrimus oppugnator, in id toto studio raptus, ut, litibus per fas aut nefas cullibet Christiano in Magnauræ carnificina intentatis, neminem impietatibus suis dignoscendis attendere permitteret. Militares procures episcopis et clericis herili jure episcopatibus et monasteriis abductis, in settorum modum uti eorumque bonis abuti jussit. Eos insuper, qui ab antiquo aurea vel argentea quæque vasa Deo devota consecrassent, ipse vituperiis incessabat, et quæ nunc possideret ecclesia communibus usibus deputanda, prout Judas Dominicum unguentum, deblaterabat. Ad hæc qui præcesserunt imperatores, ceurum gerendarum imperitos, moderantia in universum sublata, accusabat, affirmans neminem principe potentiorum esse, modo caute atque strenue is imperium gerat. Sed homo divinæ justitiæ víctima in hisce suis vanis commentis deceptus est. Mense porro Febuario indictionis ejusdem quartæ,

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁰ ἐν σιδηροπάλῳ A. ⁸¹ ὀλῆς τοῦ μόνον A, ἰλυοσπῶμενον vulg. ⁸² αὐτῶν A f, αὐτὰ vulg. ⁸³ σκεύη add. ex A. ⁸⁴ ἀγίων add. ex A. ⁸⁵ Εὐχαῖτα A, Εὐχαῖταν vulg. ⁸⁶ ταύτην A, αὐτήν vulg. ⁸⁷ γινόμενα A, γινόμεναι vulg. ⁸⁸ μὴ παιδευθεῖς om. A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(40) Exocionium de quo supra in notis ad pag 150, hæretica lue iustitiam semper et infame.

(41) Non male Xyl. pro sua auctoritate in domibus episcopalibus, et monasteriis divertere, etc., velut fere modo his jus metandi principum beneficentia tribuitur, etsi non concessio raro abutuntur. Nihil e re, herili jure episcopis episcopatibus abductis: ita monasteria militibus addicebat Constantinus Cabalinus, non etiam Nicephorus

episcopia. COMBESIS.

(42) Tollens omnino providentiam; quod et sequentia declarant, quibus imperii robur omne in versutia imperantis ponit, uti nunc quos Machiavelli schola impie politicos producit. Id.

(43) Miror unde Anastasius et Miscella sexdecim, cunctis exemplaribus Græcis tredecim prodentibus, exscripserint.

primo Quadragesimæ Sabbato (v), Saraceni Leoni Ar-
meniacorum duci militum suorum stipendia secum
velienti ad Euchastam obviam facti, cuncta cum
exercitus parte in potestatem suam mittunt. Erant
autem talenta tredecim libras mille et trecentas
conscientia. At ne quidem sic castigatus ab avari-
tiæ libidine ut resipisceret Nicephorus commoveri
potuit. Tantis etiam signis haud eruditus novus ille
Achab, Phalarim et Midam divitiarum cupidine su-
perans, adversus Bulgaros una cum Stauracio filio
exercitum parat, et mensis Maii die imperante
urbe profectus, Nicetæ patricio et generali logothetæ
mandavit, publicos ecclesiarum et monasterio-
rum census augeret, et in octo sequentes annos
pensionem a procerum domibus exigeret, quod
gravi communique luctui causam dedit. A quodam
autem fidei suo famulo, Theodosio, inquam, Sal-
libaræ filio, viro patricio, reprehensus est ac moni-
tus verbis istiusmodi: *Omnes adversum nos vociferantur, inquit, domine, et si quid adversi nobis acciderit, omnes casu nostro luctabuntur.* Nicephorus respondit: *Cum Deus cor meum obdurans obdurerit, uti Pharaonis, quid boni meis subditis fuerit? Noli, Theodosi, alia exspectare a Nicephoro quam quæ cernis.* Ista, Dominus novit, viva voce referentem Theodosium audiui. Igitur coplis non solum ex Thracia, sed ex ulterioribus etiam 415 provinciis in unum collectis multisque pauperibus eo adactis, ut propriis stipendiis militarent fundis et baculis armati, ex quo diris omnibus eum, et una
exercitum ejus universum devovebant, adversus
Bulgaros contendit. At cum populares illæ turbæ
Marcellas advenissent, extimuit Crummus, et de
pace tractare molitus est, sed Nicephorus tam præ-
prij consilii pravitate, quam ejusdem secum sensus
consiliariorum suggestionibus impeditus, tractatum
recusavit, tandemque post varios per invia loca
circuitus, post expositum periculo exercitum thra-
sotimidus mensis Julii die vicesimo, Bulgariam in-
greditur, sub canis perniciosissimum exortum;
istud autem frequenter insonabat: *Quis ibit et decipiet Achab? Sive Deus etenim, sive oppositus hostis, cuncta trahit et regit.* Prius autem quam in
Bulgariam penetraret, Byzantius famulus ejus inti-
mus imperatoria veste et auri libris centum secum
sublati, a Marcellis ad Crummum profugit, quam
domestici fugam plurimi in sinistrum omen inter-
pretati sunt. Post dies vero tres et confictus primos
leviores, cum fortunam in vota conspirantem secum

τοῦ Μαίου ὡς μηνὸς τῆς βασιλίδος ἐξίων, ἐκίλευσαν
Νικήτα πατρικίῳ καὶ γενικῷ λογοθέτῃ τὰ δημόσια
τέλη τῶν ἐκκλησιῶν καὶ μοναστηρίων ἀναβιβάζειν·
καὶ ὁκτώ ἐτῶν ὀπισθοτελείας (44) τοὺς τῶν ἀρχόντων
ἀπαιτηθῆναι οἰκούς. Καὶ ἦν θρήνος μέγας. Ἐγκε-
λούμενος δὲ ὑπὸ τινος γνησίου αὐτοῦ ὁ θεράπωντος,
Θεοδοσίου, φημι, τοῦ Σαλιδαρᾶ ὁ πατρικίου ὄντος,
ὅτι Πάντες καταβοῶσιν ἡμῶν, δέσποτα, καὶ ἐν
καιρῷ πειρασμοῦ πάντες ἐπιχαρήσονται ὡς τῇ
πτώσει ἡμῶν· ἔφη πρὸς αὐτόν· Εἰ ὁ θεὸς σκλη-
ρύνῃ ἐσκληρώσεν τὴν καρδίαν μου, ὡς τοῦ
Φαραῶ, τί ἀγαθὸν ἔσται τοῖς ὑπὸ τὴν χεῖρά
μου; Παρὰ Νικήφωρον, Θεοδόσιε, μὴ ἐκδέχου
πλὴν τῶν ὁρωμένων σοι. Ταῦτα, Κύριος οἶδεν,
αὐτὸς ἔγωγε ζώσῃ φωνῇ ἠκούσα (44) παρὰ Θεο-
δοσίου. Ἐπισυνάξας δὲ τὰ στρατεύματα, οὐ μόνον
ἐκ Θράκης, ἀλλὰ καὶ τῶν περατικῶν θεμάτων, πτό-
νητάς τε πολλοὺς ἰδοὺς ὀκνητοὺς, σφενδόνας καὶ
ράβδοις ὠπλισμένους, βλασφημοῦντας ὅμα τοῖς
στρατεύμασιν, ἤλασεν κατὰ Βουλγάρων. Κρούμμος
δὲ τὰ πλῆθη φοβηθεὶς, ὄντων αὐτῶν ἐν Μαρκελί-
λαις (45), ἤτειτο εἰρήνην. Ὁ δὲ ταῖς οἰκείαις κακο-
βουλίαις καὶ ταῖς τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῦ συμβούλων
εἰσηγήσεσι διεκωλύθη, καὶ μετὰ πολλὰς περιαγωγὰς
δι' ἀβάτων τόπων βίφονινδύνως ὁ θρασυδαίμων εἰσ-
έρχεται εἰς Βουλγαρίαν τῇ εἰκοστῇ τοῦ Ἰουλίου μηνὸς
(Κυνὴς ἦν ἐπιτολὴ πανολέθριος), συγχῶς ἐπιφθεγγό-
μενος τὸ, Τίς πορεύσεται καὶ ἀπαντήσῃ τὸν
Ἀχάδ; λέγων, ὅτι κἀν ὁ θεός, κἀν ὁ ἀντικείμε-
νος ἔλκη ἅπαντα. Πρὸ δὲ τοῦ εἰσελθεῖν αὐτόν,
Βυζάντιος ὁ τοῦτο ἐπιστήθιος οἰκέτης πρὸς Κρούμ-
μον ἀπὸ Μαρκελλίων προσέφυγεν, συναρπάσας ἐσθῆτα
βασιλικὴν καὶ χρυσοῦς λίτρας ἑκατὸν, πολλοὶ δὲ τὴν
τοῦτο φυγὴν ἐπὶ κακῷ Νικήφωρου ὀκνίσαντο.
Ἐπὶ δὲ τρισὶν ἡμέραις μετὰ τὰς πρώτας συμβολὰς
δίβας κατευοδοῦσθαι, αὐτῷ κατευοδούντι θεῷ τὰ τῆς
νίκης ἐπέγραφεν, ἀλλὰ Σταυρακίου μόνου τὴν εὐ-
τυχίαν καὶ εὐβουλίαν ἐκηρυττεν, καὶ τοῖς κωλύουσι
τὴν εἰσόδον ἀρχοῦσιν ἠπειλεῖ. Ἀλογα δὲ ζῶα καὶ
βρέφη καὶ πᾶσαν ἡλικίαν ἀνηλεῶς φονεύσθαι προσ-
έταξεν, καὶ τὰ τῶν ὁμοφύλων νεκρὰ σώματα ἄταφα
εἶλεν ὁ μόνος ἐπιμελούμενος τῆς τῶν σκύλων συλ-
λογῆς, κλεῖθρα δὲ καὶ σφραγίδας ταῖς τοῦ Κρούμμου
ταμείοις ἐπιθεῖς, ὡς Ἰδοὺ λοιπὸν ἡσφαλίσατο. Ὡς
τοῦν καὶ ἕτερα ὁ μὲν Χριστιανῶν ἀφαιμένων τῶν
σκύλων ἀπέτεμεν, καὶ τὴν λεγομένην αὐλήν τοῦ
Κρούμμου ἐνέπρησεν, ἐκείνου σφόδρα ταπεινουμένου
καὶ δηλοῦντος, ὅτι Ἰδοὺ ὁ νενίκητας. Ἀδὲς οὖν,
εἰτε σοὶ ἀρεστόν ἐστι, καὶ ἐξελεθε ἐν εἰρήνῃ. Ὁ

VARIAE LECTIONES.

Ἰδοὺ A, Μήδων vulg. ὡς numerus diei in nullo cod. legitur. ὁ αὐτοῦ om. A. ὡς Σαλιδ. A, Σαλλιδ. vulg. ὡς ἐπιχαρ. A, χαρ. vulg. ὡς ei add. ex A. ὡς τοῦ Φαραῶ add. ex A. πλὴν A, παρὰ vulg. αὐτὸς ἔγωγε A, ταῦτα vulg. ante ἀκούσα e add. ὁ συγγραφεύς. ἀπατήσῃ A, ἀπαντήσῃ vulg. ἔλκη A, ἔλκει vulg. ἅπαντα] ἀκοντα vulg. Νικήφωρον vulg. εἶλεν A, εἶδα; vulg. καὶ ἔτ. A, καὶ τὰ ἔτ. vulg. Ἰδοὺ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(44) Bene Anast. octo annorum præteritorum redhibitiones; nec tam bona non bonis Xvi. commutanda. Les arrerages de huit ans du passé. Flodoar. Hist. Rem. lib. vii, c. 10, neque consum, neque redhi-

bitionem inde percipiant. COMBESIS.

(44) De se loquitur auctor: unde variae lectiones addunt ὁ συγγραφεύς.

(45) Alibi Μαρκελλίου vocal.

δὲ τῆς εἰρήνης ἐχθρὸς ταύτην οὐ προσήκατο, ἐφ' οἷς ἅ
καὶ χαλεπήνας ἐκεῖνος, τὰς τῆς χώρας εἰσόδους
καὶ ἐξόδους περιπεφραγμένους ξυλλίνοις ὀχυρώμασι,
πέμψας κατησφαλίσατο. Νικηφόρος δὲ τοῦτο γνοὺς,
εὐθὺς, ὡς ἐμβρόντητος, ὃ τι πράξοι, ἤγγεει περι-
άγων. Καὶ τοῖς συνοῦσι τὰ τῆς ἀπωλείας ἔλεγεν,
ὅτι *Kān* πτερωτοὶ γενόμεθα, μηδεὶς ἐλπίσῃ δια-
φυγεῖν τὸν ὀλεθρον. Ταῦτα δὲ ἦν ἐφ' ἡμέρας δύο,
πέμπτην καὶ παρασκευὴν, τὰ μηχανήματα. Καὶ τῇ
νυκτὶ τοῦ σαββάτου τάραχοι καὶ ὄχλοι ἑνὸς πλὴν
περὶ Νικηφόρον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἀκούμεναι
παρατάξεις πάντας ἐξενεύρωσαν, πρὸ δὲ τῆς ἡμέρας
ἐπελθόντες * οἱ βάρβαροι κατὰ τῆς * Νικηφόρου
σκηνῆς, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ μεγιστάνων ἀναιρούσιν
αὐτὸν οἰκτρῶς (46), ἐν οἷς ἦν ¹⁰ καὶ Ἀέτιος πατρί-
κιος, καὶ Πέτρος πατρίκιος, καὶ Σισίνιος πατρίκιος
ὁ Τριφυλλῆς, καὶ Θεοδόσιος πατρίκιος, ὁ Σαλιβαρᾶς,
ὁ πολλὰ λυπήσας καὶ κακὰ ἐνδειξάμενος τῇ μακαρίᾳ
Εἰρήνῃ, καὶ ὁ ἐπαρχος πατρίκιος, καὶ Ῥωμανὸς πα-
τρίκιος, καὶ στρατηγὸς τῶν Ἀνατολικῶν, καὶ ἑτεροὶ
πολλοὶ πρωτοσπαθᾶριοι, καὶ σπαθᾶριοι, καὶ τῶν τα-
γμάτων ἄρχοντες, ὃ τε τοῦ ἐξουβίτου ¹¹ δομέστικος,
καὶ ὁ δρουγγάριος τῆς βασιλικῆς βίγλης ¹², καὶ ὁ τῆς
Θεβλικῆς στρατηγός, καὶ πολλοὶ ἄρχοντες τῶν θεμά-
τιων σὺν ἀπείροις λαοῖς, πᾶσά τε ἡ τῶν ¹³ Χριστιανῶν
καλλονὴ διεφθάρη· τὰ τε ὅπλα πάντα ἀπώλοντο, καὶ
τὰ τῆς βασιλείας σκευή. Τὰ δὲ τῆς τοιαύτης ἡμέρας
ἀκαλλῆ βήματα μὴ γένοιτο Χριστιανοῖς ἰδεῖν ἔτι, ὡς
πάντα ¹⁴ θρήνου ἐπέκεινα. Ταῦτα δὲ γέγονε τῇ ἐικοστῇ
πέμπτῃ τοῦ Ἰουλίου (47) μηνὸς ἰνδικτιῶνι τετάρτῃ.
Τὴν δὲ Νικηφόρου κεφαλὴν ἐκκόψας ¹⁵ ὁ Κροῦμμος,
ἐκρέμασεν ἐπὶ ξύλου ἡμέρας ἱκανάς, εἰς ἐπίδειξιν
τῶν ἐρχομένων εἰς αὐτὸν ἐθνῶν καὶ αἰσχύνῃν. Μετὰ
δὲ ταῦτα λαβὼν αὐτὴν, καὶ γυνώσας τὸ ¹⁶ ὅσπου,
ἀργυρὸν τε ἐνδύσας ἐξωθεν, πίνειν εἰς αὐτὸ ¹⁷ τοὺς
τῶν Σκλαβίνων ἄρχοντας ἐποίησεν ἐγκαυχώμενος.
Πολλῶν δὲ χρῶν καὶ ὀρφανῶν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ γενο-
μένων, καὶ θρήνου ἀκατασχέτου ὄντος, ἡ τοῦτου
σφαγὴ πολλῶν πικραμυθία γέγονεν. Τὸν δὲ τρόπον
τῆς τοῦτου σφαγῆς οὐδεὶς τῶν περισωθέντων ¹⁸ ἀκρι-
βῶς ἐξηγήσατο. Φασὶ γάρ τινες, ὅτι καὶ Χριστιανοὶ
πεπόντα τοῦτον ἐπέτρωσαν (48). Οἱ δὲ γυναικῶδεις
τῶν ἀνδρῶν οἰκείται αὐτοῦ, οἷς καὶ ¹⁹ συνευνάξεται,

A trahere videretur, haud prosperitatis auctori Deo
victoriae successum ascripsit, sed Stauracii solius
felicitatem ac providentiam laudavit, et iis, qui in-
gressum in Bulgariam dissuadebant, pœnas commi-
natus est. Porro animalia ratione carentia, et ipsos
infantes neci crudeliter tradi mandavit, et relictis
civium suorum cadaveribus insepultis, solam con-
gerendorum spoliiorum curam suscepit. Claustis et
sigillis Crummi conclavia velut propria communiit,
eorum qui prædam attingissent aures et membra
præscidit, Crummi aulam ita dictam incendit. Is
animo fractus, demissis verbis Nicephoro significat :
*Quoniam vicisti, tolle quod tibi placitum est, et
discede cum pace.* Is pacis inimicus, pacem non
admisit, quo Crummus exasperatus, regionis aditus
et exitus ligneis septis in muri modum communivit.
Quod cum rescisset Nicephorus, subito terrore quasi
fulmine ictus, provinciam circumibat, et quod mo-
liretur opus hærebat. Cladem itaque præsagens suis
dixit : *Nullus periculum evadere, nisi volucres fiamus,
sperare valet.* Bini dies feria nimirum quinta et
sexta in hæc machinamenta insumpti. Nocte vero,
quæ Sabbatum præcessit, graves tumultus et arma-
torum hominum motus circa Nicephorum et ejus
milites auditi cunctorum animos in terrorem et
anxietatem conjecerunt, mox sub crepusculum im-
petu facto in Nicephori et optimatum ejus tentoria,
ipsos miserabiliter obruncarunt, inter quos Aetius
patricius, **416** Petrus patricius, Sisinnius Triphyl-
lius patricius, Theodosius patricius, Salibaras dictus,
qui multis ærumnis et malis illatis beatam Irenem
offlavit, præfectus quoque etiam ipse patricius, Ro-
manus patricius et orientalium dux, et alii plurimi
protopatharii, spatharii, agminum ductores, excu-
bitorum domesticus, exploratorum sive imperatoris
vigiliæ drungarius, Thraciæ dux, multi præterea the-
matum procures et officiales, cum innumera militum
plebe, adeo ut Christianorum decor omnis et splen-
dore eo die prostratus fuerit et omnino exstinctus, arma-
que pariter universa et imperatoris supellex omnis
perierit. Incompositum sane istius diei relatum, cen-
qui luctum et querelas omnes exsuperet, absit ut
Christiani iterum alibi oculis prospiciant! Conti-

VARIÆ LECTIONES.

* ὄχλοι A, ὄχλων vulg. * ἐλθ. A. * τῆς A, τοῦ vulg. ¹⁰ ἦν add. ex A. ¹¹ ὃ τε τοῦ ἐξουβίτου A,
καὶ τῶν ἐξουβίτων vulg. ¹² βίγλης A, βίγλας vulg. ¹³ ἡ τῶν Χρ. A, Χρ. ἡ vulg. ¹⁴ fort. παντός. ¹⁵ ἐπι-
κόψ. A. ¹⁶ τὸ add. ex A. ¹⁷ αὐτὸ A, αὐτὴν vulg. ¹⁸ περισωθ. A, παρὰσ. vulg. ¹⁹ καὶ add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(46) Post οἰκτρῶς suppl. ex Cedr., καὶ τοὺς σὺν
αὐτῷ ἄρχοντας, ἐν οἷς ἦν καὶ Ἀέτιος ὁ. Miserabili
eum, et qui erant cum ipso procures prostra-
verunt. De hac tanta Romanorum cæde S. Theodo-
rus : Τὸν ἐπὶ πολὺ μεταωρισθέντα τῇ ἀπονοίᾳ, ἡ
κραταιὰ χεὶρ τοῦ Θεοῦ εἰς Σκύθας ἐκτοπήσασα, ἐκεί-
σε πανοστράτῃ ὄλεσε· διήγημα φοβερόν καὶ λάλημα
φρικτὸν ταῖς μετέπειτα γενεαῖς κριμάτων ἀνεπί-
κτων τῆς αὐτοῦ σοφωτάτης οἰκονομίας ἐγναταλείψα-
σα. — *Eum dementia valde elatum, potentissima Dei
manus ad Scytharum loca exterminans, cum omni*

D *illie exercitu delevit : tremendam, ac quæ horrorem
injiciat imperscrutabilem illius sapientissimæ pro-
videntiæ judiciorum, narrationem, posteris relinquens.*
COMBESIS.

(47) Cæteri codices Mss. τῇ κς' τοῦ Ἰουλίου. Ana-
stasius, septimo Kalendas Augusti.

(48) Etiam Anast., *lapidibus obruerunt.* At malim
αὐτῶν τρωσχω, cadentem vulneraverunt : sive, cum ce-
cidisset, vulnus inflixerunt ; sive id casu, sive de
industria. Petrarum cumulus incredibilis inter eas
angustias, quo a suis obrutus sit. COMBESIS.

gerunt ista mensis Julii die vicesimo quinto indicatione quarta. Crummus autem amputatum Nicephori caput, adventantibus ad se variis nationibus, ostentandum per dies multos in Romanorum dedecus et vituperium in ligno suspendit. Postmodum vero illud suspendio revulsum, carnibus nudatum, et argento tectum, compotaturis Slavinarum principibus in poculum gloriabundus efformavit. Innumeris viduis et orphanis uno die factis, luctuque intolerabili totum imperium obtinenti, sola ejus mors medelæ pariter et solatio fuit. Cædis ejus modum nullus qui e prælio evasit incolumis enarrare potuit. Quidam etenim cadentem a Christianis petrarum cumulo obrutum referunt. Effeminati autem ejus ministri evirati, cum quibus ipse concumbebat, partim valli incendio consumpti, partim ense jugulati, una cum eo interierunt. Nullum certe tempus Christianis calamitosius hoc Nicephori imperio exstitit, adeo ut crudelissimos quosque antecessores suos avaritia, libidine et barbarica prorsus sævitia superarit, quorum singula enarraturus si percurrerim, posteris incredibilis, nobis autem onerosa susciperetur historia; verum ex simbria et limbo panni contextus totus dignoscitur, quod vulgare fert proverbium. Ad spondylorum autem dextram partem letale vulnus accepit filius Nicephori Stauracius, vixque vivus conflictu ereptus plagæ doloribus vehementer exagitatus Adrianopolim pervenit. Porro Stephanus patricius et scholarum domesticus, Theoctisto magistro præsentem, Stauracium imperatorem declaravit, et de patris ejus imperandi ratione ad exercitus reliquias, quæ se fuga leio subriperant, orationem habuit, quem illi lætis animis exceperunt. Michael porro europalates salvus e prælio redux, imperatorem salutari se permetteret, plurimum ab **417** amicis rogatus, ob sacramenta Nicephoro et Stauracio a se data, potestatem oblatam recusavit. Huic etiam melioris valetudinis a Stauracio recipiendæ spe fretus Stephanus domesticus fortiter obsistebat, eidem vero Michaeli imperium conferendum sollicitè curabat Theoctistus magister. Stauracio autem sanguinem cum urina emittenti, femora atque crura ita extabuerunt, ut lectica in urbem sit invecus. Huic patriarcha Nicephorus bene affectus Deum placaret, et patris ejus rapinis oppressos consolatur.

A οἱ μὲν τῇ τῆς σούδας πυρὶ (49), οἱ δὲ τοῖς ²⁰ εἰρεσιν ὤλοντο σὺν αὐτῷ. Τούτου τῆς ἀρχῆς Χριστιανοὶ βαρύτεραν οὐδὲν χρόνῳ ἠτύχησαν. Πάντας γὰρ ἐν πλεονεξίαις καὶ ἀκολασίαις καὶ βαρβαρικαῖς ὀμότησιν ὑπερηκόντισεν τοὺς πρὸ αὐτοῦ βασιλεύσαντας, περὶ ὧν κατὰ μέρος διεξίεναι καὶ τοῖς μετέπειτα δύσπιστον καὶ ἡμῖν ἐργῶδες, πλὴν ἐκ τοῦ κρασπέδου τὸ ὕφασμα πρόδηλον, κατὰ τὴν παροιμίαν. Τιτρώσκεται δὲ καὶ Σταυράκιος παῖς αὐτοῦ καιρίως ²¹ κατὰ τοῦ σπονδύλου τὸ δεξιὸν μέρος, καὶ μόλις τῆς μάχης ἐξῆλθεν ζῶν, καὶ κατέλαθεν τὴν Ἀδριανούπολιν δεινῶς ὑπὸ τῆς πληγῆς κολαφιζόμενος. Στέφανος δὲ πατρίκιος καὶ δομέστικος τῶν σχολῶν συμπαρόντος καὶ Θεοκτίστου μαγίστρου ἀνηγόρευσαν ²² Σταυράκιον αὐτοκράτορα, καὶ διελέχθη τῷ περισωθέντι λαῷ κατὰ τοῦ ἰδίου πατρὸς (50), καὶ σφόδρα ἠδύνθησαν. Μιχαὴλ δὲ κουροπαλάτης ἀδελθεῖς περισωθεῖς, πολλὰ παρεκλήθη ὑπὸ τῶν φίλων ἀναγορευθῆναι βασιλεὺς, καὶ οὐ κατεδέξατο διὰ τοὺς πρὸς Νικηφόρον ὄρκους καὶ Σταυράκιον. Τούτῳ Στέφανος δομέστικος ἀντίειπεν ἰλιπίδι τῆς ζωῆς Σταυρακίου. Θεόκτιστος δὲ ὁ μάγιστρος συνέτρεχεν περὶ τῆς βασιλείας Μιχαήλ. Σταυράκιος δὲ δι' οὐρων αἰμορραγήσας ἀμέτρως κατεξηράνθη μηροὺς καὶ σκέλη, φορεῖσις ἰλθῶν ἐν Βυζαντίῳ. Τούτῳ Νικηφόρος ὁ πατριάρχης πάνυ προσκείμενος ²³ συνεβούλευεν ἐξιλεώσασθαι τὸν Θεόν, καὶ τοὺς πλεονεκτηθέντας ὑπὸ ²⁴ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ παραμυθίσασθαι, πρὸς δὲ ὁ τῆς πατρικῆς γνώμης γνήσιος κληρονόμος ἔλεγεν, μὴ δύνασθαι πλείω τριῶν ταλάντων ἀποδοῦναι. Ταῦτα δὲ ἦν μικρόν ²⁵ μόνον τῶν ἐκείνου ἀδικιῶν. Πλὴν καὶ περὶ ταῦτα ὤκνει, ζῆσαι καραδοκῶν. Ἀσπονδον δὲ ἔχων πατρικὴν γνῶμην συχνότερον ἀτιμίαις ἔβαλλεν Θεόκτιστον μάγιστρον καὶ Στέφανον δομέστικον καὶ Μιχαὴλ κουροπαλάτην, ἀποστρεφόμενος πάντη καὶ Προκοπίαν τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν, ὡς ἐπιβουλεύσαν αὐτῷ ταῖς Θεοφανῶ τῆς ²⁶ Ἀδγούσσης ἐπιβουλαῖς ²⁷ (51). Αὐτίκα γὰρ ἡ τέλεινα κατὰ μίμησιν τῆς ἁγίας Εἰρήνης ²⁸ κρατήσεν ἥλπιζε τῆς βασιλείας ἀπαις οὕσα. Ὁ δὲ Σταυράκιος ἀνιάτως ταυτὸν ὄρῳ διακείμενον τῇ γαμετῇ τὴν βασιλείαν ἐσπούδαζε περιποιήσασθαι, ἣ δημοκρατίαν ἐγείραι Χριστιανοῖς ἐπὶ τοῖς προλαβοῦσι κακοῖς. Ἐφ' ᾧ πτοηθέντες Νικηφόρος ὁ πατριάρχης καὶ ὁ Θεόκτιστος ²⁹ μάγιστρος καὶ Στέφανος δομέστικος ἐκ πολλῆς ἐχθρας εἰς φίλαν ἀλλήλοις καὶ Μιχαὴλ κουροπαλά-

VARIAE LECTIÖNES.

²⁰ τοῖς add. ex A. ²¹ καιρίως A, κυρίως vulg. ²² ἀνηγόρευσαν A, ἀνηγόρευσεν vulg. ²³ ὁ πατρίκιος σφόδρα πρ. A. ²⁴ ὑπὸ A, παρὰ vulg. ²⁵ ἦν μικρόν A, ἦν τὸ μ. vulg. ²⁶ τῆς add. ex A. ²⁷ ἐπιβουλαῖς, suprascr. ὑποβουλαῖς A. ²⁸ τῆς μακαρίας Εἰρ. A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(49) *Ignem valli, reposuit Anastasius.* Sane ξυλνοῖς illis ὀχυρώμασι, quibus Nicephori castra circumsepivisse Crummus nupersime relatus est, ipsius jussu ignem suppositum, et evadeadi viam interdiciam suspicor.

(50) *Declamavit adversus patrem suum.* Sic et Anast., nempe totam acceptæ cladis in eum conferens invidiam. **COMMENTS.**

(51) *Legit Anast., quod et ipsum congruit, ὑπο-*

βουλαῖς, Oderat sororem Procopiam velut quæ ei insidias molita esset, Theophanone Augusta illi insidiantes vel, id ei suggerente: nempe marito sinistram eam de sorore opinionem; non ut Procopia Theophanonis consiliis Stauracio fratri insidias molita sit, utest redditum, quo nomine is eam majori quam sororem odio haberet, nedum in illam rerum summam transferre minime cogitaret. Id.

της ἦλθον κατὰ τὰ τέλη τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς τῆς Α' μηνὸς Ἰνδικτιῶνος. Τῇ δὲ ἐσπέρᾳ τῆς πρώτης τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς προσκαλεσάμενος Σταυράκιος ²⁹ Στέφανον δομέστικον ἐπηρώτα, πῶς ἂν δυνήσῃ ³⁰ ἀγαγεῖν Μιχαὴλ τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ ἐκ τοῦ οἴκου αὐτοῦ πρὸς τὸ ἐκφυλῶσαι ³¹ αὐτόν. Τοῦ δὲ ³² φήσαντος ἀδύνατον εἶναι τοῦτο ³³ ταύτη τῇ ὥρᾳ διὰ τὴν περὶ αὐτὸν δύναμιν, καὶ τὸ τοῦ ³⁴ τόπου ἀσφαλὲς τῆς οἰκίας αὐτοῦ, παρεκάλει μὴ γνωσθῆναι τινι τὰ λεχθέντα. Ὁ δὲ λόγοις πεισθεὶς πείσας αὐτὸν ἀμεριμνεῖν ³⁵, δι' ὅλης νυκτὸς τὰ περιλειφθέντα ³⁶ τῶν ταγμάτων στρατεύματα συνήγαγεν ἐν τῷ σκεπαστῷ Ἰπποδρόμῳ μετὰ τῶν οἰκείων ἀρχόντων πρὸς τὸ ἀναγορεύσαι τὸν αὐτὸν Μιχαὴλ εἰς βασιλέα. Καὶ ἐλθούσης πάσης ³⁷ τῆς συγκλήτου τοῦ ὄρθρου ἐν τῷ παλατίῳ, τοῦτον ἀνηγόρευσαν βασιλέα, ὡς ἐξῆς δηλωθήσεται. Νικηφόρος δὲ ὁ πατριάρχης ἐγγράφον ἐξ ἰδιοχείρου παρὰ Μιχαὴλ ἀπήτησεν περὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως, καὶ τοῦ ἀναιμάκτους ³⁸ φυλάξαι τὰς χεῖρας ἀπὸ Χριστιανῶν, καὶ περὶ ἱερατικῶν ἀνθρώπων ἢ μοναχῶν, καὶ ὅλως τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ καταλόγου, τοῦ μὴ τύπτεσθαι παρ' αὐτοῦ.

ad invicem exercita in concordiam redierunt circa mensis Septembris exitum indictione quinta. Porro mensis Octobris die primo sub vesperam Stauracius Stephanum domesticum ad se accersitum interrogavit, quam via Michaellem ex sorore sibi levirum oculis, quantocius orbandum domo posset extrahere? quod ille cum ob circumstantium vires, tum ob incommodam horæ tempestatem, tum denique ob munilissimum domus ejus situm, haud fieri posse responderet, Stauracius eum deprecatus est, ne ista ulli revelaret. Ille verbis ad suadendum compositis a cura hujusmodi alienum esse rogat, mox per totam noctem in tectis Hippodromi locis collectis residuorum agminum reliquiis, eorum duces Michaellem renuntiaturus imperatorem illo convocavit. Senatus insuper palatium diluculo conveniens, imperii potestatem ei committendam decrevit, prout sequentibus declarabitur. Nicephorus autem patriarcha cautionem propria **418** manu scriptam a Michaelle exegit, quod ipse rectam fidem defensurus, manusque a Christianorum effundendo sanguine alienas servaturus esset, hominesque ex sacro clericorum ordine, vel monachos, cæterosque omnes in ecclesiasticum catalogum relatos verberibus et injuriis minime læsurus.

A. M. 6304. — Ῥωμαίων βασιλέως Μιχαὴλ C ἔτος α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Ὀκτωβρίῳ β', Ἰνδικτιῶνος ε', ἡμέρᾳ ε', ὥρᾳ α', Μιχαὴλ ὁ εὐσεβέστατος κουροπαλάτης ἀνηγροεύθη βασιλεὺς Ῥωμαίων ἐν τῷ Ἰπποδρόμῳ ὑπὸ πάσης τῆς συγκλήτου καὶ τῶν ταγμάτων. Σταυράκιος δὲ τὴν τούτου ἀναγόρευσιν ἀκούσας, αὐτίκα τὴν κόμην ἀποκείραμενος, μοναχικὰ περιβάλετο ³⁹ ἱμάτια διὰ Συμεῶν μοναχοῦ συγγενοῦς αὐτοῦ, πολλὰ τὸν πατριάρχην ἐπιδοῶμενος· ὅς ἐλθὼν ἐν τῷ παλατίῳ πολλὰ Σταυράκιον σὺν τῷ βασιλεῖ Μιχαὴλ καὶ τῇ ἀδελφῇ παρεκάλουν μὴ λυπεῖσθαι ἐν τῷ γεγονότι· οὐ γὰρ κατ' ἐπιβουλὴν, ἀλλὰ κατ' ἀπόγνωσιν τῆς αὐτοῦ ζωῆς. Ὁ δὲ τῇ πατρικῇ πονηρίᾳ λυτῶν, οὐ προσήκατο ⁴⁰ εἰπὼν πρὸς αὐτόν· *Φίλον αὐτοῦ κρείττονα οὐχ εὐρήσεις*. Ὡρᾷ δὲ τετάρτῃ τῆς ἡμέρας ἐστέφθη Μιχαὴλ ὑπὸ ⁴¹ Νικηφόρου πατριάρχου ἐν τῷ ἀμβωνί τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας, ἐφ' ᾧ καὶ ἡ ἀγαλλίασις γέγονεν, καὶ ἐδωρήσατο τῷ πα-

A retru ac levaret, consulebat, ad quem paternæ sententiæ legitimus successor, se non amplius quam tria talenta restituere posse retulit, quæ injustorum ejus raptorum minima pars erant, quam tamen filius quasi de vita securus reddere cunctabatur. Paternorum insuper morum imitator redditus, cum animo inimicitiis reconciliando prorsus aversum se exhiberet, Theoctistum magistrum, Stephanum domesticum et Michaellem europalatem sæpius contumeliis affecit, Procopiam quoque sororem vehementer aversabatur, quasi Theophanone Augusta ita suadente sibi parasset insidias. Infelix enim hæc femina beatæ Irenes exemplo, continuo in spem potiundi imperii venit, cum sine liberis esset. Stauracius vero ægrotudine remediis omnibus superiore cum se jactatum cerneret, imperium conjugi comparare, vel in populi potestatem republicæ totius summam revocare, quæ certe præteritarum calamitatum fuisset summa, studiis omnibus contendebat: qua re Nicephorus patriarcha et Theoctistus magister, quemadmodum et Michael europalates in metum adducti, ex inimicitia prius

annus primus. Hoc anno mensis Octobris die secundo indictione quinta, feria hebdomadis quinta, hora prima, Michael piissimus europalates a senatu et militaribus ordinibus in Hippodromo imperator salutatus. Stauracius autem imperatoris alterius audita designatione, detonsis illico capillis, monasticum habitum, Symeone monacho ejus consanguineo illum conferente, induit, et patriarchæ opem, ne sibi deficeret, pluribus interpellavit. Patriarcha in palatium profectus, Stauracium ipsum, una cum imperatore et sorore rogantibus, mutuis urgebat precibus, ne insidiis in ejus salutem struendis, sed desperato vitæ ejus statui, quod gestum erat, ascriberet. Is paternæ nequitiae sectaturus exemplum in rabiem actus, respondit: *Amicum meliorem nie non invenies*. Quarta vero diei hora in ambone Magnæ ecclesiæ a Nicephoro patriarcha Michael coronatus est, cum ma-

VARIAE LECTIONES.

²⁹ Σταυράκιος add. ex A. ³⁰ δυνήσῃ A, δυνήθῃ vulg. ³¹ ἐκφυλ. A, τυφλ. vulg. ³² τοῦ δὲ A, αὐτοῦ δὲ vulg. ³³ τοῦτο add. ex A. ³⁴ καὶ τὸ τοῦ A, καὶ τοῦ vulg. ³⁵ ἀμεριμνεῖν A, ἀμεριμνᾶν vulg. ³⁶ περιλειφθ. A, παραλ. vulg. ³⁷ πάσης om. A. ³⁸ ἀναιμάκτως A. ³⁹ περιβάλετο A, περιβάλλ. vulg. ⁴⁰ προσήκατο vulg. ⁴¹ ὑπὸ A, παρὰ vulg.

ximo civitatis totius tripudio, ipse vero patriarchæ auri libras quinquaginta, clero viginti quinque donavit. Magnificus enim et ab avaritiæ labe alienus cum esset, omnibus, quos Nicephori cupiditas injuste læserat, opem tulit, et senatum militaresque ordines muneribus suis recreavit. Mensis subinde ejusdem die duodecimo Procopia Augustæ nomen cum corona accepit in Augustei triclinio, donaque quam plurima in senatum contulit. Occisorum insuper bello Bulgarico e thematibus militum uxoribus talenta auri quinque largita est. Stauracii etiam conjugem Theophanem in monasterium retrusam facultatibus auxilii, ejus quoque consanguineos sub Nicephoro misere viuentes ditavit, eisque inter alia insignem domum, quæ Hebraica nuncupabatur, concessit in monasterium, in quo sepultus est Stauracius. Universos denique patricios, et ordinis senatorii, pontifices, sacerdotes, et monachos, milites, et pauperes, imperatricis urbis cives, et provinciarum incolas beneficiis affecit, adeo ut inexplēbilis et immensæ 419 Nicephori avaritiæ, propter quam miseranda sorte interiit, nullum remaneret vestigium. Ad innumeras autem ejus virtutes et probos mores accessit, quod cum pietate et recta in Deum fide excelleret, eorum, qui se quocunque prætextu, sive legitimo, sive perverso, Ecclesiæ cœli sejunxerant, ærumna graviter offenderetur. Quapropter sanctissimum patriarcham, cæterosque omnes, qui pacis commune bonum promovere poterant, assiduis precibus et hortatibus interpellare non desistebat; præ cæteris vero Theodorum Studii præpositum, et Platonem et Josephum Thessalonicæ archiepiscopum Theodori fratrem arciori custodia mancipatos, una cum Studitarum monasterii primoribus, ad concordiam et unitatem revocare studebat, quæ res ei feliciter successit.

τριάρχη χρυσίου λίτρας παντήκοντα, καὶ τῷ κλήρῳ εἰκοσι πέντε. Μεγαλόψυχος γὰρ καὶ ἀφιλόργυρος ὢν πάντας παρεμυθήσατο τοὺς ἐκ τῆς Νικηφόρου πλεονεξίας ἡδικημένους, δωρεαῖς τε τὴν σύγκλητον καὶ τὰ στρατεύματα ἀνεκτέτατο. Τῇ δὲ εἰς τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐστέφθη Προκοπία (52) Αὐγούστα ἐν τῷ τρικλίνῳ τοῦ Αὐγουστέως, καὶ πολλαῖς δωρεαῖς τὴν σύγκλητον ἐφιλοτιμήσατο. Τῶν δὲ ἀνααιρεθέντων ἐν Βουλγαρίᾳ θεματικῶν στρατιωτῶν ταῖς γυναῖξιν πέντε τάλαντα χρυσίου ἰδωρήσατο, τὴν δὲ γαμετὴν τοῦ Σταυρακίου Θεοφανὺ κατεπλούτισεν μονάσασαν, καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτῆς οἰκτρῶς ζήσαντας ἐπὶ Νικηφόρου, ἐν οἷς καὶ ἐπίσημον οἶκον εἰς μοναστήριον, τὰ Ἑβραϊκὰ λεγόμενον, παρέσχεν, ἔνθα Σταυράκιος ἐτάφη. Πάντας δὲ τοὺς πατρικίους καὶ συγκλητικούς, ἀρχιερεῖς καὶ ἱερεῖς καὶ μοναχοὺς, στρατευομένους τε καὶ πτωχοὺς, τοὺς τε κατὰ τὴν βασιλίδι πόλιν καὶ ἐν τοῖς θέμασιν κατεπλούτισεν, ὥστε τὴν ἄμετρον φιλαργυρίαν Νικηφόρου, δι' ἣν καὶ κακῶς ὤλετο, ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ἀφανισθῆναι. Πρὸς δὲ τοῖς πολλοῖς καὶ καλλίστοις αὐτοῦ τρόποις εὐσεβείας καὶ ὁρθοδοξίας ὢν, ἐλυπεῖτο ἐπὶ τοῖς ἀποσχίζουσι τῆς ἀγίας Ἐκκλησίας ἐν οἷα δὴ ποτε προφάσαι εὐλόγῳ ἢ ἀλόγῳ. Πολλὰ τε τὸν ἀγιώτατον πατριάρχην καὶ τοὺς δυναμένους συντρέχειν τῇ κοινῇ εἰρήνῃ παρακαλῶν οὐκ ἐπαύετο. Ἐν οἷς καὶ τὸν Θεόδωρον τὸν ἡγούμενον τῶν Στουδίου (53), καὶ Πλάτωνα καὶ Ἰωσήφ ἀρχιεπίσκοπον Θεσσαλονίκης ἀδελφὸν Θεοδώρου ἐν φυλακαῖς πικραῖς συνεχόμενους μετὰ καὶ τῶν προϋχόντων τῆς κατ' αὐτῶν μονῆς ἐσπευδεν ἐνωθῆναι· ὃ καὶ πεποίηκεν. Ἀπέστειλεν δὲ καὶ πρὸς τὸν Κάρουλον (54) βασιλῆα τῶν Φράγγων περὶ εἰρήνης καὶ συναλλαγῆς εἰς Θεοφύλακτον τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ Νικηφόρος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης ἀπέστειλεν συνοδικὰ γράμματα πρὸς Λέοντα τὸν ἀγιώτατον πάπαν Ῥώμης· πρὸ τούτου

VARIÆ LECTIONES.

¹¹ Legebatur τοῦ. ¹² δωρεαῖς — ἀνεκτ. om. A. ¹³ καλλίστοις A, καλοῖς vulg. ¹⁴ οἷς καὶ τὸν A, οἷς τὸν vulg. ¹⁵ Legebatur τοῦ. ¹⁶ πικρῶς A. ¹⁷ κατ' αὐτὸν A. ¹⁸ ἀπέστ. A, ἐπέστ. vulg.

JAC. GOARI NOTÆ.

(52) Nicephori filia, anno superiore memorata. Vide notam sequentem.

(53) Ipse Theodorus de suo Platone: Τὸν δὲ σὺν ἡμῖν ῥοπή τῶν τῆνικαῦτα εὐσεβῶς βασιλευσάντων εἰς τὴν οἰκείαν πολὺν πάλιν ἀποκαστήσασα, ὁμολογήτην αὐτοῦ ἀναδείκνυσιν· Hunc nobiscum divina manus eorum favore, qui tum pie rerum potiebantur, in suum iterum restituens gregem, suum confessorem facit. Reliqua quæ huc spectant, ac auctiori notatam unionem, sic prosequitur: Ἡρῶθη ἐκ μέσου τὸ πᾶν δαλον, δι' οὗ καὶ ἡ διαφορά πρὸς τὸν ἱεραρχοῦντα. Ἐδυώπησαν οἱ κρατοῦντες· ἀπελογήσατο ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης, πάντα τὰ γεγεννημένα ἐπιηρείας εἶναι· τοῦ βασιλεύοντος. Τῆνικαῦτα ἡ σύμβασις, καὶ ἡ πρὸς αὐτὸν ἀφροσύνη. Ὅτι μὴδὲ φίλον Θεῷ ἄλλο τι, ὥς τὸ τῆς εἰρήνης καὶ ὁμονοίας καλὸν, ἐπὶ τῶν ὁμόνοια οὐ διαφωνία πίστεως, οὐδὲ ἐντολῆς Θεοῦ παράβασις· οὐδ' οὐ μὴ κανόνος ἀθέτησις ὥς ἡ παρ' οὐσα δέδεικται, ὅσον τὸ καθ' ἡμᾶς τὰ διὰ μέσου χαίρειν ἔδσαντας, ὥς ὁμότεροπα τοῖς πάλαι· ἐπὶ τῶν Θεοφάνων Πατέρων συμβεβηκόσι, καὶ ὡσαύτως οἰκονομικῶς παραπραθείσι. Μᾶλλον δὲ, ὥς τῆς τούτων ἀκριβοῦς ἐξετάσεως ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι τῷ ἀδεκάστῳ χριστῇ ταμιευομένης· E medio sublatum

scandalum, ex quo ortum cum antisite dissidium. Augusti pacem inire rogaverunt: excusavit sanctissimus patriarcha, omnia quæ contigerant ex imperatoris fuisse injuria. Tunc facta concordia, summusque ad eum defuncti officio (siquidem Deo nihil æque ac pacis et concordie bonum placet: modo tamen concordia non sit fidei dissensio, nec mandati transgressio, ac neque regulæ Patribus positæ violatio, nisi isthæc ostensa est) quod nempe nostra attinet, valere jussis quæ intermedia sunt, atque iis quæ olim sub divinis Patribus acciderunt, similique ratione perindulgentiam tantisper neglecta sunt, existunt affinia: quin imo velut exquisitiori horum examine infuturo ævo incorrupto Judici reservata. Scilicet de promotione ex laicis, ejus toleratæ exstant multa exempla. COMEFTIS.

(54) Legationis hujus meminit Eginhardus ad annum 812, qui in annum succedentem, ob Theophanis calculos septennio minores, incidit: Michael gener Nicephori imperator factus, legatos imperatoris Caroli qui ad Nicephorum missi fuerunt, in CP. suscepit, et absolvit: cum quibus et suos legatos direxit, Michalem episcopum, et Arsaphium, atque Theognistum protospatharium: et per eos pacem o Nicephoro inceptam confirmavit, etc.

γὰρ ἐκωλύετο ὑπὸ Νικηφόρου τοῦτο ποιῆσαι. Τῇ δὲ Α
εἰκοστῇ πέμπτῃ τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς τῆς πέμπτῃς
Ἰνδικτιῶνος Μιχαὴλ ὁ γαληνότατος βασιλεὺς ἔστειψεν
Θεοφύλακτον ⁵⁹ τὸν υἱὸν αὐτοῦ εἰς βασιλεία ὑπὸ Νι-
κηφόρου πατριάρχου ἐν τῷ Ἀμβωνί τῆς Μεγάλῃς
Ἐκκλησίας ἡμέρᾳ πέμπτῃ τῆς ἑβδομάδος, καὶ προση-
γάγεν πολυτελεῖ κόσμον τῷ ἁγίῳ Οὐσιαστηρίῳ, ἐν
σκεύεσι χρυσοῦ διαλίθοις καὶ τετραβήλοις ἀρχαιο-
τεύκτοις ⁶⁰ ἐκ χρυσοῦ καὶ πορφύρας λαμπρῶς καθ-
υφασμένοις καὶ θαυμασταῖς ἁγίαις εἰκόσι πεποικιλ-
μένοις. Ἐδωρήσατο δὲ καὶ τῷ πατριάρχῃ χρυ-
σοῦ ⁶¹ λίτρας κε', καὶ τῷ εὐαγεῖ κλήρῳ λίτρας
ἑκατὸν, φαιδρύνας τὴν ἁγίαν ἑορτὴν καὶ τὴν τοῦ
παιδὸς ἀναγόρευσιν. Ζήλω δὲ Θεοῦ πολλῶ κινή-
θεὶς ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς κατὰ Μανιχαίων,
τῶν νῦν Παυλικιανῶν, καὶ Ἀθιγγάνων τῶν ἐν Φρυ-
γίᾳ ⁶² καὶ Λυκαονίᾳ, κεφαλικὴν τιμωρίαν ἀποφηνά-
μενος ταῖς Νικηφόρου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου
καὶ ἄλλων εὐσεβῶν εἰσηγήσεσιν (55), ἀνεδράπη δι' ⁶³
ἐτέρων κακοτρόπων ⁶⁴ συμβούλων προφάσει μετα-
νοίας, ὅπερ ἦν ἀδύνατον τοὺς τῇ πλάνῃ ἔκειντο ἑλω-
κῆτας μετανοῆσαι. Ἐδογματίζον δὲ ἀμαθῶς μὴ
ἔξεσθαι ἱερεῦσιν ⁶⁵ ἀποφαίνεσθαι κατὰ ἀσεβῶν ⁶⁶
θάναντον, κατὰ πάντα ταῖς θεαῖς Γραφαῖς ἐναντιού-
μενοι περὶ τοῦτου ⁶⁷. Εἰ γὰρ Πέτρος ὁ κορυφαῖος ⁶⁸
Ἀνανίαν καὶ Σάπφειραν ἐπὶ ψεύσματι μόνῳ τεθανά-
τωκεν ⁶⁹, Παῦλος δὲ ὁ μέγας βοᾷ λέγων ⁷⁰, ὅτι οἱ
τοιαῦτα πράσσοντες ἄξιοι θανάτου εἰσιν, καὶ ταῦτα
περὶ σωματικῆς μόνῃς ἁμαρτίας· πῶς οὐκ ἐναντίοι
αὐτῶν εἰεν οἱ τοὺς πάσης ψυχικῆς καὶ σωματικῆς
ἀκαθαρσίας ἐμπλέουσ καὶ δαιμόνων λατρείας ⁷¹ ὑπ-
άρχοντας λυτρούμενοι τοῦ ξίφους; Ἀλλ' ὁ εὐσεβὴς
βασιλεὺς Μιχαὴλ οὐκ ὀλίγους αὐτῶν ἀπέτεμεν. Σταυ-
ράκιος δὲ ἔλκωθεὶς ἐκ τῆς καίριας πληγῆς τὰ περὶ
τὴν ῥάχιν, ὥς μὴ δύνασθαι τινα προτεγγίσειν αὐτῷ
διὰ τὴν πολλὴν δυσωδίαν, τέθνηκεν τῇ ια' τοῦ Ἰα-
νουαρίου μηνὸς τῆς πέμπτῃς Ἰνδικτιῶνος, βασιλεύσας
τῷ δοκεῖν μηνῶς δύο ἡμέρας ἕξ. Τῇ ιδ' τοῦ ⁷² Μαΐου
μηνὸς ἡμέρᾳ ἕκτῃ, ἔκλειψεν ἡλιακὴ γέγονεν μεγάλῃ
ἐπὶ ὥρᾳ· τρεῖς ἡμῖσι ⁷³, ἀπὸ ὀγδόης ὥρας ἕως ὥρας
ἑνδεκάτης. Καὶ τῇ ιζ' ⁷⁴ τοῦ Ἰουνίου μηνὸς ἐξῆλθεν
Μιχαὴλ κατὰ Βουλγάρων, συνεξελοῦσθης αὐτῷ καὶ
Προκοπίου ⁷⁵ ἑως· Τζουλοῦ ⁷⁶. Τοῦ δὲ Βουλγάρων ἀρχη-
γοῦ Κροῦμμου ἐλόντος τὴν Δεβελτὸν πολιορκεῖν, καὶ
τοὺς ἐν αὐτῇ σὺν τῷ ἐπισκόπῳ μετοικήσαντας ⁷⁷,
προσρύντα ⁷⁸ αὐτῷ διὰ πολλὴν κακοδοσίαν τῶν
παρασυμβούλων τοῦ βασιλέως εἰς ἐπιβουλήν ἐτρά-
πησαν καὶ ὕβρεις τὰ πλήθη μάλιστα τοῦ Ὀφικίου
καὶ τῶν Θρακησίων· οὗς κατευνάσας Μιχαὴλ δωρεᾶς

Legatos etiam ad Carolum Francorum regem de-
stinavit, qui de pace atque matrimonio cum
Theophylacto ejus filio incundo tractarent, sed et
Nicephorus sanctissimus patriarcha ad Leonem
sanctissimum Romæ papam synodicas litteras trans-
misit; ad hoc enim usque tempus a Nicephoro
imperatore prohibitus fuerat, quo minus id præ-
staret. Mensis porro Decembris die vicesimo
quinto, feria hebdomadis quinta, Michael serenis-
simus imperator filium suum Nicephori patriarchæ
opera in Magnæ ecclesiæ ambone imperatorem
coronavit, tum vero sanctum altare opulentissime
exornavit vasis aureis gemmatisque, et velis
quadrangulis ad antiquam formam, ex auro et
purpura splendide contextis, sanctisque imaginibus
manus optimæ distinctis. Ad hæc patriarchæ
viginti quinque auri libras et venerabili cle-
ro, sanctum Dei festum et filii designatio-
nem exhilaraturus, centum libras contulit. Zelo
quoque divino pientissimus imperator motus, in
Manichæos, qui nunc Pauliciani, et Athinganos e
Phrygia et Lycaonia capitis pœna Nicephori san-
ctissimi patriarchæ et aliorum devotorum hortati-
bus pronuntiata, aliorum male feriatum consiliis,
penitentiaque ab istis ineunda obtentu, ne
sententiam exsequeretur impeditus est: cum tamen
fieri nequeat omnino, ut ii, qui in hoc errore
versati sunt, usquam sincera penitentia ducantur.
Porro isti dogmatum novatores palam asserebant
sacerdotibus haud licere capitalem sententiam
adversus impios ferre, sed in eo divinis Scripturis
adversos simul se proferebant. Etenim si Petrus
apostolorum coryphæus Ananiam et Sapphiram
unius mendacii reos morti addixit, nec non Paulus
liquido testatur, qui talia perpetrant morte dignos
esse, idque tantummodo pro corporeo delicto,
nonne apostolorum adversarii atque dissimiles
erunt, qui homines, tam **420** animæ quam corpo-
ris impuritate scatentes, et dæmonum obsequio
mancipatos, gladio divinam ultionem peragenti
eripient? Eorum tamen haud paucos pius imperator
Michael capitis abscissione damnavit. Interea
Stauracius ulcere ex letali plaga, quam in dorsi
spinam acceperat, Irritato, adeo ut nullus ob-
fœctorem ad eum propius accedere posset, vita
tandem excessit mensis Januarii die undecimo
quinta indictione, cum juxta quorundam sensum
menses duos dies sex imperium tenuisset. Cæte-
rum mensis Maii die decimo quarto ingens solis

VARIE LECTIONES.

⁵⁹ Θεοφύλ. add. ex A. ⁶⁰ ἀρχαιοτεύκτοις A, ἀρχαιοτάτοις vulg. ⁶¹ χρυσοῦ λίτρας κε' add. ex A.
⁶² ἐν Φρ. A, ἐν τῇ Φρ. vulg. ⁶³ ἐτράπη δὲ καὶ δι' A. ⁶⁴ κακοτρόπων A, κακοβούλων vulg. ⁶⁵ μὴ ἐν
ἱερ. A. ⁶⁶ ἀσεβῶν A, ἀσεβῶν vulg. ⁶⁷ τοῦτου A, τοῦτων vulg. ⁶⁸ Πέτρος ὁ κ. A, Πέτρ. μὲν ὁ κορ. vulg.
⁶⁹ ἐθανάτωσεν A. ⁷⁰ λέγων add. ex A, item ol. ⁷¹ λίτρας A. ⁷² τοῦ add. ex A. ⁷³ ὥρας ἕξ καὶ ἡμ. A,
ὥρας ἐπὶ α. ⁷⁴ τῇ ζ' A. ⁷⁵ Τζουρούλου A. ⁷⁶ μετοικήσαντας A, μετοικήσαντος vulg. ⁷⁷ προσρύντες
ing. edit.

JAC. GOARI NOTÆ.

(55) *Nicephori suasionibus*. Ignatius in Vita S.
Nicephori scriptis exagitasse tradit per illius tran-
quilli otium, ac imperatoris auctoritate compescuis-

se: pœnam vero capitis curasse in eos decerni non
dicit, aut ejus rei meminit. Severior in eos disci-
plina haud satis e rep. postea cessit. *COMPTES.*

deliquium horis tribus et media continuis, ab octava nimirum hora ad undecimam duravit. Mensis autem Junii die decimo septimo Michael in Bulgaros profectione suscepta, itineris sociam Tzulum usque Procopiam uxorem habuit. Porro cum Crummus Bulgarorum dux Debelum obsidione cepisset, oppidanos una cum episcopo ejus se potestati submittentibus in regionem aliam transportavit. Militares autem Michaelis copiae maxime Opsicii et Thracensium, pessimis nefariorum imperatoris consiliariorum hortamentis ad insidias et contumelias se converterunt; quos Michael donis et oratione ad eos habita delinitos in ordinem composuit. Ubi Romani exercitus seditionem et ob belli sive in castris et aperto Marte, sive in praesidiis sustinendi metum eos tumultuari Bulgari perceperunt, in Thraciam atque Macedoniam latius grassati sunt. Sub id tempus, Anchialo et Berrhoea desertire insequente, fugam Christiani arripuerunt: Nicæamque et Probatum castrum, et alia quaedam munitiora loca, quemadmodum Philippopolim, Philippos et Strymonem incolentes occasionem nacti, in patrias suas fuga se receperunt. Exstitit hæc divina ultio Nicephori insaniam condemnans, qua, quæ præclarissima ejus apud homines æstimata facinora, quibus ipse plurimum gloriabatur, penitus dilapsa evanuerunt. Etenim ut plerasque istorum in opinionibus pravitates, et Paulicianorum et Athinganorum iconoclastarum, Traditarumque hæreses Deo exosas, et pridem serpentes incusare desinam (adulteria quippe, stupra, libidines, perjuria fratrum discordias, rapinas, cæteraque eorum scelera in lucem proferre prætereo) isti certe Constantino homine Deo exoso et ter infelice inter beatos collocato, quasi qui adversus Bulgaros, ob eam, qua præstabat, ut ipsi miseri prædicabant, pietatem, præclare se gessisset; subinde adversus sacras et venerandas imagines, et monasticum habitum linguas exacuebant, eorumdem autem nonnulli, imperatricis urbis incolæ redditus, a synodi œcumenicæ 421 tempore in orthodoxam fidem arma et bella instruebant, ipsique animabus excæcati, Constantini Dei hostis filios, homines Dei ignaros, et cæcitate corporea damnatos, et in Panormo insula custodiæ traditos, noctu secum rapere, et ad militares ordines productos ad imperii solium provehere consiliati sunt,

καὶ παρανέσει κατεσίγησεν. Οἱ δὲ Βούλγαροι τὰ τῆς στάσεως μαθόντες τῶν στρατευμάτων, καὶ διὰ πτοούμενοι τὸν πόλεμον καὶ τὸν ταξιδίωνα ἀτακτοῦσι, πλέον κατίσχυσαν Θράκης καὶ Μακεδονίας. Τότε καὶ Ἀγχιάλον καὶ Βεροίην ἀφέντες Χριστιανοί, ἔφυγον, μηδενὸς διώκοντες. Νίκαιάν τε καὶ τὸ τοῦ Προβάτου κάστρον, καὶ ἄλλα τινὰ ὀχυρώματα, ὡσαύτως καὶ τὴν Φιλιππούπολιν καὶ Φιλίππους καὶ τὸν Στρυμῶνα οἰκοῦντες μέτοχοι προφάσεως δραζάμενοι, ἐν τοῖς ἰδίοις φεύγοντες ἐπαντλήθον. Τοῦτο δὲ ἦν θεομηνία τὴν τοῦ Νικηφόρου μανίαν ἐλέγχουσα⁶⁴, δι' ἣν τὰ δοκοῦντα κατορθώματα αὐτοῦ, ἐφ' οἷς ἤυχει, τάχιστα διαπύπτωκεν. Καὶ τὰς τῶν πολλῶν κακοδοξίας, καὶ τὰς θεομάχους αἱρέσεις (56) πλεοναζούσας Παυλικιανῶν καὶ Ἀθιγγάνων εἰκονοκλαστῶν καὶ Τετραδιτῶν ἀφέντες αἰτιᾶσθαι (ὅψω γὰρ λέγειν μοιχείας καὶ πορνείας, ἀσελγείας τε καὶ ἐπιτορκίας, μισαδελφίας τε καὶ πλεονεξίας, καὶ τῶν λοιπῶν παρανομιῶν) κατὰ τῶν θείων καὶ σεπτῶν εἰκόνων καὶ τοῦ μοναδικοῦ⁶⁵ σχήματος ἐκίνουν τὰς γλώσσας, μακαρίζοντες Κωνσταντῖνον τὸν θεοδόξικτον καὶ τρισάθλιον, ὡς κατὰ Βουλγάρων ἀριστεύσαντα, δι' ἣν, ἐκεῖνοι ἀσεδῶς ἔλεγον οἱ τάλανες, εἶχεν εὐσείδειαν. Οἱ δὲ κατὰ (57) τὴν βασιλίδαν πόλιν ὠπλίζοντο τὴν ὀρθόδοξον πίστιν μετὰ σύνοδον οἰκουμένην ἀνατρέπειν, τυφλοὺς βουλόμενοι βασιλεύειν χωρὶς Θεοῦ, οἱ πεπηρωμένοι τὰς ψυχὰς, τοὺς υἱοὺς Κωνσταντίνου τοῦ θεομάχου φρουρούμενους ἐν τῇ Πανόρμῳ νήσῳ κλέψαι διὰ νυκτὸς ἡδουλήθησαν, καὶ ἀγαγεῖν⁶⁶ εἰς τὸ στρατεῦμα· ἀλλ' ὁ Κύριος⁶⁷ τοὺτους κατήσχυνεν, διεγείρας Μιχαὴλ τὸν εὐσεβέστατον εἰς ἐκδίκεσιν τῆς ἀληθείας. Διαλεχθεῖς γὰρ τὰ εἰκότα περὶ⁶⁸ πίστιν τοῖς λαοῖς ἀνυποκρίτως, ἀνέζευξεν ἐπὶ τὴν βασιλεύουσάν πόλιν. Καὶ σφὸν διανοηθεὶς, τοὺς πολλοὺς τῶν νεωτεριστῶν δι' ὀλίγων πληγῶν καταπέτῃσεν, ἐξορίσας καὶ τοὺς Κωνσταντίνου τυφλοὺς παῖδας εἰς Ἀφουσίαν⁶⁹ (58), ἕνα δὲ τῶν ἐμπεριόκτων⁷⁰ ψευδερμήτην Νικολάου τοῦ Ἐξακτινίτου συγγόητα εἰκόνα τῆς παναγίας Θεοτόκου ξέσαντα καὶ ἀτιμάσαντα⁷¹ ἐγλωσσότμησεν, ὅστις συντέθηκεν σὺν τῇ ψυχῇ καὶ τῷ σώματι· τὸν δὲ τοῦτοις⁷² σύμφρονα Νικόλαον ἐπαγγειλάμενον μετανοεῖν, ἐπὶ πάντων ἐθιρίμδευσεν, ἐξομολογούμενον τὰ ἑαυτοῦ κακά· καὶ παρέδωκεν αὐτὸν ἐν μοναστηρίῳ πρὸς τὸ μὴ αὐτεξουσίως διάγειν. Τοῖς δὲ λαοῖς σιλεντικῶς⁷³ ἐπὶ τῆς Μαγναύρας διαλεχθεὶς, τὰ τῆς κατὰ Θεὸν αὐτοῦ εὐ-

VARIAE LECTIONES.

⁶⁴ κα. τ. anl. ex A. ⁶⁵ οἰκοῦντας vulg. ⁶⁶ ἐλέγχουσα A, ἐλέγξασα vulg. ⁶⁷ οἱ τὰς A. ⁶⁸ μοναχικοῦ e. ⁶⁹ ἀγαγεῖν A, εἰσάγειν vulg. ⁷⁰ ἀλλ' ὁ K. A, ἀλλὰ K. vulg. ⁷¹ περὶ A, τῆς vulg. ⁷² Ἀφασίαν f. ⁷³ ἐκπεριόκτων A. ⁷⁴ ἀτιμάσαντα A, ἀτιμήσαντα vulg. ⁷⁵ τοῦτοις A, τούτου vulg. ⁷⁶ σιλεντικῶς add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(56) *Multorumque pravas opiniones (nempe condemnans Dei ultio) qui adversas Deo hæreses late serpentes Paulicianorum, etc., missas facientes, contra divinas ac venerandas imagines, ac monasticum habitum linguas movebant. Ille planus sensus quem Græca habent, ac Anast. redditus. COMBERIS.*

(57) *Regiæ autem urbis cives ad fidem orthodoxam, quæ post synodum œcumenicam obtinuerat evertendam*

se accingebant, volentes in cæcos sine Deo transferre terram summam: eoque cæci animo, impii Constantini filios, nempe olim Constantino devoti cives, uti visum in Irene et Tarasio. Id.

(58) *Insulam Proponitidos; Ophiussam correctius dixeris, ad quam Joseph Thessalonicensis, et ejus frater Theodorus Studita exsularunt.*

σεβούς γνώμης ἐφανερώσεν ὁῦνματα. Τοὺς δὲ Ἀθ-
γάνους δημεύσας, ἐξορίᾳ παραδίδωκεν⁸¹ διὰ Λέοντος
τεῦ⁸² στρατηγού τῶν Ἀνατολικῶν. Τῷ δὲ Αὐγούστῳ
μηνὶ τῆς πέμπτης ἡνδικτικῶνος Θεβίθ κατὰ Χριστια-
νῶν ἐπεστράτευσεν. Τοῦτω συμβαλὼν Λέων ὁ τῶν
Ἀνατολικῶν στρατηγὸς εὐδοκίμησε δισχιλίους κατα-
πράξας, καὶ ἱπποὺς καὶ ἄρματα συλλαβόμενος.
Μουαμέδ δὲ ὁ πρῶτος υἱὸς Ἀαρὼν κρατῶν τὴν
ἀρχὴν τοῦ ἔθνους, συμβαλὼν τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ἀβ-
δελλᾷ κατὰ τὴν ἐνδοτέραν Περσικὴν ἡτήθη· καὶ
καταφυγὼν εἰς τὸ Βαγδᾶ (59) τοῦτο ἐκράτησεν.
Τὴν τε Δαμασκὸν ἄλλος κατέσχεν τύραννος, καὶ τὴν
Αἴγυπτον καὶ Ἀφρικὴν δύο κατεμερίσαντο, καὶ τὴν
Παλαιστίνην ἄλλος⁸³ ληστρικῶς κατενέμετο.

tentiam agere pollicitum per civium urbis omnium
ac ne libere quæ placita forent exsequeretur, in
adallocationem ad Magnauram convocato, religiosæ suæ in Deum mentis dogmata cuncta exposuit, ad-
hibita quoque Leonis Orientalium ducis opera, Athinganos publice proscriptos in exsilium aman-
davit. Indictionis autem quintæ Augusto mense Thebith in Christianos arma movit. Pugna subinde
cum eo inita, Leo orientalium agminum dux bis mille ex ejus militibus prostratis, equis etiam en-
rior, ac gentis imperio potitus, commisso cum fratre Abdella certamine, in Persia Interiore succu-
buit, arreptaque fuga Bagdam se recipiens, locum occupavit. Damascum vero alius obtinuit tyrannus,
et alii duo Ægyptum et Africam inter se partiti sunt, et Palæstinam demum alter prædonis in mo-
rem depopulatus est

A. M. 6505. — Τοῦτω τῷ ἔτει (Κροῦμμος ὁ τῶν Β
Βουλγάρων ἀρχηγὸς⁸⁴ διὰ Δαργαμηροῦ τὰ περὶ τῆς
εἰρήνης αὐθις πρὸς Μιχαήλ τὸν⁸⁵ βασιλέα ἐπρε-
σβεύσατο, ζητῶν τὰς ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ Ἀδραμυντι-
νοῦ στοιχηθεῖσας καὶ Γερμανοῦ τοῦ πατριάρχου σπον-
δὰς πρὸς Κομάρτιον τὸν κατ' ἐκεῖνο⁸⁶ καιροῦ κύριον
Βουλγαρίας· αἱ τοὺς⁸⁷ ὅρους περιεῖχον ἀπὸ Μηλεῶ-
νων τῆς Θράκης. Ἐσθῆτά τε καὶ κόκκινα δέρματα
ἕως⁸⁸ τιμῆς τριάκοντα λιτρῶν χρυσοῦ· καὶ ἐπὶ
τούτοις τοὺς πρόσφυγας ἐκατέρων τῶν μερῶν⁸⁹ ἀπο-
στρέφεσθαι πρὸς ἐκάτερον, κἂν τύχουσιν ἐπιβου-
λεύοντες ταῖς ἀρχαῖς. Τοὺς δὲ ἐμπορευομένους εἰς
ἐκατέρας τὰς χώρας διὰ σιγγιλίων (60) καὶ σφραγι-
δων συνίστασθαι τὰ προσόντα αὐτοῖς (61), καὶ εἰσχο-
μίζεσθαι τοῖς δημοσίοις λόγοις. Ἐγράψεν δὲ καὶ⁹⁰
κατακρίσεις (62) πρὸς τὸν βασιλέα, ὅτι *Ei mē*

Verum Dominus ipsos cum dedecore conpescuit,
qui piissimum Michaelē ad veritatem vindican-
dam excitavit, qui cum audenter et simulatione
rejecta congruentem de fide sermonem ad milites
habuisset, ad imperantem urbem iter convertit,
ubi solerti consilio inito, novatorum quam plurimos
plagis haud multis inflitis deterruit, et Constantini
filios oculis pridem orbatos Aphusiam in exsilium
deportari jussit. Uni porro ex istis planis falsario
eremitæ Nicolai Hexacionitæ in edendis præstigiis
symmistæ, sanctissimæ Dei Genitricis imaginem abra-
dere et contumeliis afficere auso linguam præscidit,
qui animæ simul et corporis interitu raptus est, sen-
tentia vero morumque sodalem Nicolaum poeni-

monasterium retrusit. Universo autem exercitū
Universo autem exercitū
Universo autem exercitū

A. C. 805. — Hoc anno Crummus Bulgarorum
princeps Dargamerum legatum cum imperatore
Michaelē tractaturum misit, conditionesque Comer-
sio tunc temporis Bulgariæ domino concessas, ac
sub Theodosio Adramytino et Germano patriarcha
ictas adimpleri postulavit. Eæ porro ditionibus
utriusque principis limites præfigebant a Thraciæ
Meleonis, vestes 422 rubrasque pelles ad auri
librarum triginta pretium dandas, insuper ex utra-
que parte fugitivos utrique principi mutuo resti-
tuendos, licet in rempublicam perduelles forent,
mercaturam inter utramque ditionem exercentes
res suas venales litteris et sigillis commendatas et
firmatas in publicas rationes inferre deberent. Scri-
ptis præterea minis imperatorem contestatus, *Nisi*

C pacem, inquit, quantocius duxeris amplectendam,

VARIE LECTIONES.

⁸¹ παρέδωκεν Α. ⁸² τοῦ add. ex Α. ⁸³ ἄλλος ἕτερος Α. ⁸⁴ ἀρχηγὸς Α, στρατηγὸς vulg. ⁸⁵ τὸν a d.
ex Α. ⁸⁶ ἐκεῖνο Α, ἐκεῖνου vulg. ⁸⁷ τοὺς add. ex Α. ⁸⁸ ἕως add. ex Α. ⁸⁹ τῶν μερῶν om. Α. ⁹⁰ καὶ
post δὲ add. ex Α.

JAC. COARI NOTÆ.

(59) Ita Græci codices evincti. Anastasius et Mis-
cella Bagda. Recentiores Bagdat pronuntiant.
Abraham Ecchellensis in *Historia Saracenicâ*: Abu-
giasar Abd-alla (ultimus est hujus nominis a Theo-
phane inter Arabum principes sive caliphas recensitus)
construxit Bagdadum, sive Babylonem et
incoluit eam anno centesimo quadragesimo quinto.

(60) Haud sigillum modo, sed et diploma, cui
solet apponi, τὸ σιγγίλιον refert. Σιγγίλιον namque,
σφραγίς, sigillum, et principis character adjuugit-
tur. Ipsi textus a Meursio in medium adducti id
convincunt. Isacii Comneni Const. Καθὼς καὶ ἐν
τοῖς σιγγιλίοις τῶν παλαιῶν ἀναγράφονται· *Prout*
in veterum diplomatis refertur. Constantini *De ad-
ministr. imp.* δεικνύει περὶ αὐτῶν καὶ σιγγιλίων ἐν τῇ
αὐτῇ μετροπόλει· *dato in ipsa metropoli diplomate*.
Methodii in epist. ad Zygomalum, τὰ γὰρ παλαιὰ διὰ
χρυσοβούλλων καὶ σιγγιλίων διακριθέντα, *Quæ quoque*

aam per aureas bullas, et diplomata dijudicata.

(61) Ante καὶ εἰσχομίζεσθαι liquet esse lacunam:
neque enim mercatoribus, qui sub sigillis ac fide
publica advectas merces repræsentant, congruit,
ut illæ in publicas rationes inferantur, quod est lisco
addici. Suppl. ergo ex Anast., si qui vero sine
signaculis inventi fuissent, diriperentur, et in publi-
cas rationes inferrentur: qua fere poena mutantur,
qui furtive merces invehunt. Commis.

(62) Sed et conceptum decretum misit. Quam sic
severe notat sententiam Theophanes, ut non essent
reddendi profugi, essetque illorum causa bellum
suscipiendum, etiam deinceps CP. probata fuit,
supra illa Theophanis contraria, quam etiam ano-
nymus continuator brevi producendus multis tue-
tur ac laudat. Potuisset forsitan auctor mitior esse
in præclerissimum fidei pugilem, totiusque religio-
nis columen Theodorum Studitam. Id.

tuo ipsis iudicio in Mesembriam obsidionem parabo. A
 Illis acceptis, imperator improborum consiliis ductus pacem admittere detrectavit. Falsæ quippe pietatis obtentu, dicam melius ignorantia, quæ rem communem perderet, ductu, consultores isti sinistri suggerebant, fugitivos minime resitueandos, ac in datæ sententiæ argumentum evangelica Domini auctoritate prolata, *Ad me accedentem*, aiebant, *non ejiciam foras* c. Medio vero mensis Octobris decursu aciem instruxit Crummus adversus Mesembriam, machinis ad urbis expugnationem adductis, quarum usum a Nicephoro Christianorum profligatore ex occasione hujusmodi acceperat. Arabem enim quemdam arte mechanica præstantem, et in ea versatissimum ad ecclesiæ baptismum accedentem militiæ ascripserat, et Adrianopoli sedem assignaverat. At cum pro merito nec expectatam mercedem, nec beneficium viro impertiretur, quin imo stipendiorum parte truncata spe defraudaret, et ad querelas compulsus etiam duris verberibus castigasset, ille desperatione actus, ad Bulgaros profugit, et condendarum machinarum artem omnem eos edocuit. Machinis igitur istiusmodi Crummus instructus, nemine ex inertia vecordiaque vires adversas opponente, intra mensis finem urbe potitus est. Imperator in mentis angustiam conjectus, mensis Novembris Kalendis, patriarcha ad colloquium advocato, de componenda cum hostibus pace consilium quærebat. Aderant conventui Nicænus et Cysicenus metropolitæ, et ex pravis consiliariis manus haud contemnenda. Ac patriarcha quidem et metropolitæ imperatoris sensum secuti pacem amplectabantur, sed improbi consilarii una cum Theodoro Studii præposito, eversis contrariæ sententiæ dictis, eam rejiciebant, confirmantes *pacem quæ Dei mandata rescindat non esse admittendam*. [Istud enim, *Venientem ad me non emittam foras* c, Dominus decrevit], aiebant, quæ proferrent, et in cujus argumentum hæc producenda vere nescii. Primo quidem quoniam nemine ex eis ad nos transfugiente, eos qui intra aulam erant, cum ipsos pace composita servare possemus, prodidimus. Secundo quia licet 423 quidam ex eis pauci transfugerint, plurium certe potius, ejusdemque nobiscum nationis et sanguinis consortium satagere, quam incertis quibusdam nobis propositis ficto quasi dilescece decebat. Plures enim quam paucos servare Deo magis gratum est. Ingens autem damnum levissimæ accessionis spe sibi comparare demerentiam recte dixeris: et qui nullam de domesticis sive familiaribus curam gerit, is Paulo quidem

c Joan. vi, 37.

σπεύσει ¹¹ πρὸς εἰρήνην, τῷ κρῖματι σου παρα-
 τίσσομαι κατὰ Μεσημβρίας. Ταῦτα δεξιμένος ὁ
 βασιλεὺς ταῖς τῶν καχοσυμβούλων ¹² εἰσθηγῶσιν οὐ
 προσήκατο τὴν εἰρήνην. Εὐσεβείας γὰρ δῆθεν ψεύ-
 δους, μᾶλλον δὲ ἀμαθίας, καὶ περὶ τὸ κοινὸν ἀπ-
 ωλείας οἱ παρασυμβουλευταὶ ἐφασκον ὅτι οὐ δεῖ τοῦ
 προσφεύγοντος ἀποδιδόσθαι, ἐπιψευγγόμενοι εἰς
 μαρτυρίαν καὶ τὸ εὐαγγελικὸν τοῦ Κυρίου λόγιον ¹³,
 ὅτι τὸν ἐρχόμενον πρὸς με οὐ μὴ ἐκβάλω ¹⁴ ἔξω.
 Μεσοῦντος δὲ τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς παρετάξατο
 ὁ ¹⁵ Κροῦμμος κατὰ Μεσημβρίαν ¹⁶ ἐν μηχανήμασι
 μαγγανικῶν καὶ ἐλεπόλειων, ἃ τῇ προφάσει Νικη-
 φόρου ¹⁷ τοῦ καταλυτοῦ τῶν Χριστιανῶν μεμάρτη-
 κεν (65). Ἀραβὰ γὰρ τινα προτελθόντα τῷ βαπτί-
 σματι: πάντῃ ἐμπειρον μηχανικῆς ὑπάρχοντα στρατεύ-
 σας, ἐν Ἀδριανουπόλει κατέστησεν, μηδεμίαν κατ'
 ἀξίαν ἀντίληψιν εἰς αὐτὸν ἢ εὐεργεσίαν ποιήσας,
 ἀλλ' ἢ μᾶλλον καὶ τὴν ῥόγαν αὐτοῦ κολοιδώσας, τὴν
 δὲ γογγύσαντα ἔτυψεν σφοδρῶς: ἀπονοηθεὶς ¹⁸ δὲ
 ἐπὶ τούτῳ, προσέφυγεν τοῖς Βουλγάροις, καὶ ἐδίδαξεν
 αὐτοὺς πᾶσαν μαγγανικὴν τέχνην. Ἐν τούτοις
 παραταξάμενος ¹⁹, μηδενὸς ἀντιταξαμένου διὰ πολ-
 λὴν ²⁰ σκαιότητα, δι' ὅλου τοῦ μηνὸς παρέλαθεν αὐ-
 τήν. Τῇ δὲ πρώτῃ τοῦ Νοεμβρίου μηνὸς προκαλεσά-
 μενος ὁ βασιλεὺς τὸν πατριάρχην, περισταθεὶς ²¹
 ἐβουλεύετο περὶ εἰρήνης: παρήσαν δὲ καὶ μητροπο-
 λῖται ²², ὁ τε Νικαίας καὶ ὁ Κυζίκου, συμπρόντων
 καὶ τῶν παρασυμβούλων. Καὶ ὁ μὲν πατριάρχης καὶ
 οἱ μητροπολίται σὺν τῷ βασιλεὶ τὴν εἰρήνην ἡσπάζ-
 οντο: οἱ δὲ κακοὶ σύμβουλοι σὺν Θεοδώρῳ τῷ ἡγου-
 μένῳ ²³ τῶν Στουδίου ταύτην ἀνέτρεπον, φάσκοντες:
 Ἐπ' ἀναιροπῇ τῆς θείας ἐντολῆς οὐ δεῖ ἀσπάζ-
 εσθαι τὴν εἰρήνην. Τὸν γὰρ ἐρχόμενον πρὸς
 με οὐ μὴ ἐκβάλω ²⁴ ἔξω, ὁ Κύριος ἀπεφύηκατο, μὴ
 εἰδότες, μήτε ἀλέγουσιν, μήτε περὶ τίνων διαβ-
 ολιούνται: πρῶτον μὲν ὅτι μηδενὸς πρὸς ἡμᾶς ἐξ
 αὐτῶν προσφεύγοντος, ἡμεῖς τοὺς ἔσω τῆς αὐλῆς
 προδεδώκαμεν, δυνάμενοι τούτους εἰρηνεύοντες περι-
 σῶσασθαι: ²⁵ δεύτερον δὲ ὅτι, εἰ καὶ προσέφυγόν
 τινες σπάνιοι, τὴν τῶν πλειόνων μᾶλλον καὶ ὁμο-
 φύλων σωτηρίαν ἐχρῆν πραγματούσασθαι, ἢ ἐπ'
 ἀδελφoῖς καὶ ἀφάνεσι ²⁶ πλουτεῖν. Φίλον γὰρ θεῶ
 πλείστους ἢ ὀλίγους σῶζεσθαι. Τὸ δὲ ζημιοῦσθαι
 πλείστα διὰ μικρὸν κέρδος πρώτης ἀνοίας. Ἀλλὰ
 καὶ ὁ ²⁷ περὶ τοὺς οἰκείους ἀπρονοήτως διακειμένος,
 τὴν πίστιν, κατὰ Παῦλον, ἥρνηται, καὶ χεῖρων ἀπί-
 στον κρίνεται. Πρὸ δὲ καὶ μετὰ τῶν μισούντων τὴν
 εἰρήνην ²⁸ ἡμῶν: εἰρηνικὸς, εἰ μὴ πῶς καὶ Παῦλος κατέ-
 λαβὼ οὗτοι: σφοδρότεροι: τίς δὲ Γερμανοῦ τοῦ τρισημέ-
 καρος σφώτερος: νῦν, εἰ μὴ κατὰ τὴν ²⁹ ψυχᾶν ἡμῶν
 οἴται: εἰ κακοὶ παρασύμβουλοι, οἱ τὴν εἰρήνην

VARIAE LECTIONES.

¹¹ σπεύσει A, σπεύσῃ vulg. ¹² καχοσυμβούλων A e f, καχοδούλων vulg. ¹³ λόγιον A, λόγων vulg. ¹⁴ ἐκβάλω A, ἐκβάλω vulg. ¹⁵ ὁ add. ex A. ¹⁶ Μεσημβρίαν A, Μεσημβρίας vulg. ¹⁷ Νικηφ. A, τοῦ Νικ. vulg. ¹⁸ ἀπο-
 νοηθεὶς A, ἀπορήθης vulg. ¹⁹ παραστησάμενος A. ²⁰ διὰ πολλὴν A, διὰ τὴν πολλήν. vulg. ²¹ περισταθεὶς f.
²² καὶ μ. A, οἱ μ. vulg. ²³ τῷ ἡγ. τῶν A, ἡγ. τοῦ vulg. ²⁴ οὐ μὴ ἐκβάλω A, οὐκ ἐκβάλω vulg. ²⁵ περισώ-
 σασθα: A, περισώσαι vulg. ²⁶ καὶ ἀφάνεσι vulg. ²⁷ καὶ ὁ add. ex A. ²⁸ τὴν εἰρ. A, εἰρ. vulg. ²⁹ τὴν add. ex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(65) Ad annum Nicephori 7, pag. 410; de illo superius agitur.

καλύσαντες: Ταῦτα κατὰ τὴν πρώτην γέγονε τοῦ Νοεμβρίου μηνὸς ¹¹, ὡς εἴρηται. Τῇ δὲ τετάρτῃ τοῦ αὐτοῦ ¹² μηνὸς ὤφθη κομήτης ἐν σχήματι λαμπρῶν δύο σεληνίων ¹³ ἐνωθέντων καὶ πάλιν διαίρεθέντων εἰς διάφορα σχήματα, ὡς καὶ ἀκεφάλου ἀνδρὸς ¹⁴ διπλάσιν τυπωθῆναι. Καὶ τῇ ἐπαύριον ἡ περὶ τῆς ἀλώσεως Μεσημβρίας ἦλθεν ἡμῖν ἐλεσινή φάσις ¹⁵ πάντας πτοῦσα διὰ μεζόνων κακῶν ἀπεκδοχῆν. Εὐρόντες γὰρ αὐτὴν οἱ ἐχθροὶ πεπλησμένην πάντων τῶν ὀφειλόντων πρὸς κατοίκησιν ἀνθρώπων παρεῖναι πραγμάτων, ταύτην ἐκράτησαν σὺν τῇ ἀδελφῇ, ἐν οἷς καὶ αἰφῶνας χαλκοὺς εὗρον λς', καὶ τοῦ δι' αὐτῶν ἐκπεμπομένου ¹⁶ ὕγρου πυρὸς οὐκ ὀλίγον, χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου πλῆθος. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει καὶ πολλοὶ τῶν κατὰ Παλαιστίνην Χριστιανῶν μοναχῶν καὶ λαϊκῶν κατέκ πάσης Συρίας τὴν Κύπρον κατέλαβον, φεύγοντες τὴν ἀμετρον κάκωσιν τῶν Ἀράβων. Ἀναρχίας γὰρ καθολικῆς κατασχούσης Συρίαν καὶ Αἴγυπτον καὶ Ἀφρικὴν καὶ πᾶσαν τὴν ὑπ' αὐτοῦ ¹⁷ ἀρχὴν, φόνοι τε καὶ ἀρπαγαὶ καὶ μοιχεῖαι, ἀσελγειαὶ τε καὶ πᾶσαι πράξεις θεοσυγεῖς ἐν κώμας τε καὶ πόλεις ὑπὸ τοῦ θεολέτου ¹⁸ αὐτῶν ἔθνους ἐπράττοντο ¹⁹. Οἱ τε κατὰ τὴν ἁγίαν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν πόλιν σεβάσμιοι τόποι τῆς ἁγίας ἀναστάσεως, τοῦ Κρανίου καὶ τῶν λοιπῶν ἐδεδηλώθησαν. Ὁμοίως δὲ καὶ αἱ κατὰ τὴν ἔρημον διαδόχτοι λαοὶ τοῦ Ἁγίου Χαρίτωνος (64) καὶ τοῦ Ἁγίου Σάββα, καὶ τὰ λοιπὰ μοναστήρια καὶ αἱ ἐκκλησίαι ἡρημώθησαν. Καὶ οἱ μὲν ἀνῆρέθησαν μαρτυρικῶς, οἱ δὲ τὴν Κύπρον κατέλαβον, καὶ ἐκ ταύτης τὸ Βυζάντιον, οὗς Μιχαὴλ ὁ εὐσεβὴς βασιλεὺς καὶ Νικηφόρος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης φιλοφρόνως ²⁰ ἐξένισαν. Τοῖς μὲν γὰρ ἔλθοῦσιν ἐν τῇ πόλει μοναστήριον ἐπίσημον ἐδωρήσαντο ²¹. τοῖς δὲ κατὰ τὴν Κύπρον ἐναπομείνανσι μοναχοῖς τε καὶ λαϊκοῖς τάλαντον χρυσοῦ ἀπέστειλαν, καὶ παντοῖα τούτους ἐθεράπευσαν. Ἦν μὲν οὖν Μιχαὴλ εἰς πάντας χρηστὸς καὶ ἐπιεικής, περὶ δὲ τῆς τῶν ²² πραγμάτων δικιχέως ἀκιδέρνητος, δεδουλωμένος Θεοκτίστῳ μαγίστρῳ καὶ τοῖς λοιποῖς ἀρχουσιν. Τῷ δὲ Φεβρουαρίῳ μηνὶ δύο Χριστιανῶν ἐκ Βουλγαρίας φυγόντων, ἐμήνυσαν τῷ βασιλεῖ Κροῦμμον λοχῆσαι σπεύδοντα τοὺς ἐν τῇ θράκῃ ἀθρόως. Καὶ τῇ 1^ῃ τοῦ μηνὸς ἐξῆλθεν ὁ βασιλεὺς τῆς πόλεως, καὶ Θεοῦ προνοίᾳ ἀπρακτος ἀνέστρεψεν Κροῦμμος οὐκ ὀλίγους ἀποβαλὼν. Ὁ δὲ βασιλεὺς τὴν Ἀδριανούπολιν καταλαβὼν, καὶ διευθετήσας τὰ κατ' αὐτὴν, ἀνέστρεψεν μετὰ χαρᾶς. Καὶ ἀνελθὼν εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ἁγίου Ταρασίου τοῦ πατριάρχου, καὶ ἐπιτελέσας αὐτοῦ τὰ μνημόσυνα ἅμα

A iudice fidem abnegat, et infideli deteriore se præstat: quo vero loco reponendum illud, cum iis qui pacem oderant, pacem ego agebam; nisi forte Paulo et Davide sapientiores esse se prædicent? vel quis ter beato Germano prudentior, nisi forte isti ex fastu animæ pernicioso pessimi consiliarii, qui paci conficiendæ impedimentum opponere non sunt veriti? Ista, ut præmisimus, Novembris die primo gesta sunt. Mensis autem ejusdem die quarto cometes visus est lunarum duarum ad invicem junctarum formam referens, quæ rursus ab invicem se junctæ, et in varias formas figuratæ, in hominis capite truncati speciem desierunt. Insequenti die infelix nuntius de Mesembria clade ad nos delatus est, qui omnes ob graviorum malorum expectationem perterritus. Eam enim honorum omnium ad commodam habitationem necessariorum copia refertam comperientes, una cum Debelto cepere, quibus in locis siphones ærei triginta sex, atque ignis liquidi per eos emittendi, necnon auri argentique vis immensa reperta est. Eodem etiam anno Christiani plurimi, cum monastici, tum laici ordinis ex Palæstina et universa Syria, intolerandum Arabum jugum illatamque sibi vexationem fugientes, Cyprum se receperunt. Cum enim imperandi jus universum, et potestatis legitime gubernantis ordo per Syriam, Ægyptum, Africam, et universam Arabum ditionem divulsus ac penitus prostratus jaceret, cædes, rapinæ, adulteria, libidines, omnia denique scelera Deo odiosa, tam in plagis, quam in ipsis civitatibus ab ista gente cœlitus profliganda admittebantur. Tum vero in sancta Christi Dei nostri civitate, sanctæ resurrectionis et Calvariæ veneranda loca, nec non alia quæque sacra vestigia profanata sunt; celebresque illæ per desertum positæ Lauræ, SS. Charitonis et Sabbæ, reliquæque monasteria et ecclesiæ cunctæ desolate, et Christianorum quidem nonnulli vitam martyrio commutarunt, alii Cyprum fuga lapsi, ex ea Byzantium petierunt, quos pietissimus imperator Michael et sanctissimus patriarcha Nicephorus sollicitis charitatis operibus relevandos curarunt. In urbem enim 424 confluentibus monasterium insigne dedit incolendum, ad eos autem qui in Cypro se continuerunt, monachis ex æquo et laicis auri talento destinato, cunctos sedulo cultu prosecutus est. Ingenii siquidem humani, et in lenitatem propensi Michael exstitit, rerum licet administrandarum inexpertum prorsus se præstiterit: quippe qui Theoctisto magistro cæterisque proceribus

VARIÆ LECTIONES.

¹¹ μηνὸς add. ex A. ¹² τοῦ αὐτοῦ A, τοῦ Αὐγούστου vulg. ¹³ σεληνίων A, σεληνῶν vulg. ¹⁴ ὡς καὶ ἀκεφάλου ἀνδρὸς A, καὶ εἰς ἀκέφαλον ἀνδρα vulg. ¹⁵ φάσις A, φαῦσις vulg. ¹⁶ ἐκπεμπομένου A, ἐκπεπομένου vulg. ¹⁷ αὐτοῦς A, αὐτῶν vulg. ¹⁸ θεολέτου A, θεολέστου vulg. ¹⁹ ἐπράττοντο A, ἐπράττετο vulg. ²⁰ φιλοφρόνως A, φιλοπόνως vulg. ²¹ ἐδωρήσαντο — ἀπέστειλαν — ἐθεράπευσαν A, ἐδωρήσατο — ἀπέστειλεν — ἐθεράπευσεν vulg. ²² τῶν add. ex A.

JAC. GOAR! NOTÆ.

(64) Hæc ad Bethleem et Rachelis sepulcrum structa, quam vidisse se Georgius Syncellus testatur pag. 57. Laura porro majus monasterium est, et cellarum ab invicem dissitatum et per æqua

spatia distributarum ordinata collectio: qualis Camaldulensium vel Cartusianorum. Cyrillus in S. Sabæ Vita: nos quoque ad memoratum Synæceli locum, et ad pag. 239.

servili more se submlteret. Porro mense Februario Christiani duo ex Bulgaria fuga lapsi, Crummu ex improvise Thraciam devastare consiliatum imperatori nuntiaverunt. Mensis autem ejusdem die decimo quinto imperatore profectionem suscipiente, Crummu, Deo ita provide disponente, multis exercitus sui desideratis, infecta re pedem in propriam ditionem retulit. Imperator vero Adrianopolim se conferens, rebus in ea secundum ordinem compositis, cum gaudio Cpolim reversus est. In sancti subinde patriarchæ Tarasii monasterium una cum Procopia Augusta profectus, defuncti memoriæ justis parentatis, sacrum ejus sepulcrum laminis argenteis pondo nonaginta quinque librarum circumtexit. Cæterum Mesembria Romanis erepta, imperator pacis condiciones a Crummo oblitas repudiavit, exercitum ex thematibus cunctis collectum in Thraciam jussit trajicere, quod cuncti moleste ferre, maxime Cappadoces atque Armeniaci. Imperatorem itaque militares copias urbe educen- tem, Procopia Augusta usque ad aquæductum juxta Heracliam prosecuta est, quod milites ægerrime passi, imperatorem conviciis et contumeliis palam incessebant. Maii porro mensis die quarto solis defectio contigit, ipso secundum horoscopum ad gradum Tauri duodecimum exoriente, ex quo terror ingens militum animis incubuit. Imperator autem ducibus et militaribus ordinibus eductis, Thraciam obambulare, sed neque Mesembriam aggredi, neque profligandis hostibus necessarium quippiam moliri ausus est: insans nimirum consiliariorum suorum sermonibus fidem adhibens, qui cum artis bellicæ rudes plane essent, hostem in eum minime processurum affirmabant, sed potius in propria regione semper consessurum. Porro provincialium rebus necessariis destitutorum, rapinisque et invasoribus oppidanis vexantium barbarica excursionem gravior multo damnosiorque exstitit adventus. Sub mensis autem Junii principium Crummu Bulgorum princeps, aciebus ad pugnam paratis, Christianorum exercitum numerosissimum esse suspicatus, in Romanos movit, et ad Bersiniciam tricesimo circiter lapide ab imperatoris castris sua posuit. Tum vero Leo 425 Orientalium dux et patricius, et Joannes cognomento Aplaces Macedoniæ dux ac pariter patricius, ad pugnam committendam expediti, et animis incitati, a perversis imperatoris consiliariis præpediti sunt. Urbe autem universa una cum suo pontifice preces ac processiones ad sanctorum Apostolorum peragente, quidam ex impiis sectatoribus hæreseos, quam Deo exosus Constantinus tenuit, imperialium sepulcrorum, nemine propter turbæ frequentiam advertente, portam, vecte in eam impulso dere-

A Προκοπία τῇ Αὐγούστῃ, ἀργυροπετάλῳ²² λετῶν ἐνεθήκοντα πέντε τὸν ἱερὸν αὐτοῦ τάφον ἡμέρασαν. Μετὰ δὲ τὴν ἄλωσιν²³ Μεσημβρίας ἀπειπὼν ὁ βασιλεὺς τὰ πρὸς εἰρήνην Κρούμμου, ἐκ πάντων τῶν θεμάτων στρατολογήσας, πρὸ τοῦ ἑαρος εἰς τὴν Θράκην περαιούσθαι ἐκέλευσεν· ὥστε πάντας δυσχεραίνειν, μάλιστα τοὺς Καππαδόκας καὶ Ἀρμενιάκους. Τοῦ δὲ βασιλέως ἐξεληθόντος μετὰ τῶν ταγμάτων μηνὶ Μαίῳ συνεξῆλθεν πάλιν καὶ Προκοπία ἡ Αὐγούστα²⁴ ἕως τῶν Ἀκιδούκτου πλησίον Ἡρακλείας. Τὰ δὲ πλήθη ἐπὶ τούτῳ²⁵ δυσχεραίνοντα εἰς δυσφημίαν καὶ λοιδορίαν ἐτρέψαν κατὰ Μιχαήλ. Τῇ δὲ δ' τοῦ Μαΐου μηνὸς ἔκλειψις ἡλίου γέγονεν περὶ τὴν δωδεκάτην μοῖραν τοῦ Ταύρου κατὰ τὸν ὡροσκόπον ἀνατέλλοντος τοῦ ἡλίου· καὶ πολλὰς φέβας ἔπεσε τοῖς ὄχλοις. Ὁ δὲ βασιλεὺς περιεπόλευσε τὴν Θράκην σὺν τοῖς στρατηγῇς καὶ τοῖς στρατεύμασι, μήτε κατὰ Μεσημβρίαν²⁶ ἀπερχόμενος, μήτ' ἄλλο τι τῶν ὑφειλόντων εἰς καθάρσειν ἐχθρῶν διαπραττόμενος, ἀλλ' ἢ μόνον περὶ ὁδὸν λόγους ματαίους τῶν ἀπειροπολέμων αὐτοῦ συμβούλων φασκόντων μὴ τολμᾶν τὸν ἐχθρὸν κατ' αὐτοῦ ἔλθειν ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ καθεζομένου. Καὶ τὴν βαρβαρικὴν ἐφόδον βαρυτέρα ἢ τῶν ὁμοφύλων πληθὺς, ἀπορουμένων εἰς τὰς ἀναγκαίας χρείας, καὶ ἀρπαγαῖς καὶ ἐπιβάσεσι λυμαينوμένων τοὺς ἐγγχωρίους. Περὶ δὲ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἰουνίου μηνὸς ἐξῆλθεν Κρούμμος²⁷ ὁ τῶν Βουλγάρων ἀρχηγὸς σὺν τοῖς ἰδίοις στρατεύμασιν, ὑφ' ὁρώμενος τὰ τῶν Χριστιανῶν πολλὰ εἶναι σφόδρα. Ἐτρατοπεδεύσας δὲ εἰς Βερνικίαν ὡς ἀπὸ σημείων τριάκοντα τοῦ βασιλικοῦ φοσσάτου, Λέων ὁ τῶν Ἀνατολικῶν πατρικίος καὶ στρατηγός, καὶ Ἰωάννης πατρικίος καὶ στρατηγός Μακεδονίας, ὁ Ἀπλάκης, πολλὰ προθυμούμενοι τούτους πολεμῆσαι, ἐκωλύθησαν ὑπὸ τοῦ βασιλέως διὰ τῶν κακοσυμβούλων²⁸. Τῆς δὲ πόλεως λιτανευούσης μετὰ τοῦ ἀρχιερέως ἐν τῷ ναῷ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, τινὲς τῶν δυσσεβῶν τῆς μιαιφάνειας αἰρέσεως τοῦ θεοστυγοῦς Κωνσταντίνου μοχλεύσαντες τὴν πύλιν τῶν βασιλικῶν τάφων, μηδενὸς προσέχοντος διὰ τὴν συνοχὴν τοῦ ὄχλου, ἀθρόως ἀνοιχθῆναι μετὰ τινος κτύπου παρεσκύασαν, ὡς ἐκ θείας τινὸς τρατοῦργίας· καὶ ἔνδον ἐσπηδῆσαντες, προσέπιπτον τῷ τοῦ πλάνου μνήματι τοῦτον ἐπικαλούμενοι, καὶ οὐ θεὸν, Ἀνάστηθι, λέγοντες, καὶ βοήθησον τῇ πολιτείᾳ ἀπολλυμένῃ· διαφημίσαντες, ὅτι ἀνέστη ἑφίππος, καὶ πορεύεται πολεμῆσαι Βουλγάρους ὁ τάρταρον οἰκῶν μετὰ δαιμόνων. Τούτους συλλαβόμενος ὁ τῆς πόλεως ὑπαρχος²⁹ τὸ μὲν πρῶτον ἐψεύδοντο θεῶν αὐτομάτως τὰς τῶν τάφων πύλας ἀνεῶχθαι· παραστάντες δὲ τῷ ἐπαρχικῷ βήματι, καὶ περὶ τὴν μαρτυρίαν ὁμολοῦσαντες, τὸ τῆς μοχλεύσεως ὄραμα πρὸ πάσης ἐξείπον³⁰ τιμωρίας· οὗς ἄξιως μοχλύσας πομπῇ δημοσίᾳ παρέπεμψεν ἀναβούντας τῆς τιμωρίας τὴν

VARIAE LECTIÖNES.

²² ἀργυροπετάλῳ A, ἀργυροπετάλων vulg. ²³ ἄλωσιν A, ἀνάλωσιν vulg. ²⁴ καὶ Πρ. ἡ Αὐγ. A, ἡ Πρ. Αὐγ. vulg. ²⁵ τούτῳ τοῦτο A, πούτου vulg. ²⁶ Μεσημβρίαν A, Μεσημβρίας vulg. ²⁷ Κρ. A, ὁ Κρ. vulg. ²⁸ κακοσυμβούλων A, κακῶν συμβούλων vulg. ²⁹ ἐπαρχος A. ³⁰ ἐξείπον f.

πρόφασιν. Οὕτω γὰρ ὁ τῆς κακίας εὐρετὴς διάβολος τοὺς στρατευομένους ἐξεπαίδευσεν, ὥς μὴ αἰτιάσθαι τὰς ἑαυτῶν ἁμαρτίας, ἀλλὰ τὴν ὀρθόδοξον καὶ πατροπαράδοτον πίστιν, καὶ τὸ τῶν μοναστῶν ἱερὸν σχῆμα, τὸ τῆς κατὰ Θεὸν φιλοσοφίας γυμνάσιον. Οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ταῦτα βλασφημοῦντων σχήματι μόνον ἦσαν Χριστιανοί, τῇ δὲ ἀληθείᾳ Παυλικianoί· οἵτινες μὴ δυνάμενοι τὰ μυστὰ ἑαυτῶν δόγματα παρεμφαίνειν, τῇ τοιαύτῃ προφάσει τοὺς ἁμαθείς παρενόθευον, Κωνσταντίνον τὸν Ἰουδαϊόφρονα μακαρίζοντες, ὡς προφήτην καὶ νικητὴν, καὶ τὴν κακοδόξαν αὐτοῦ ἐπ' ἀνατροπῇ τῆς ἐνσάρχου οἰκονομίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀσπαζόμενοι. Τῇ δὲ κβ' τοῦ Ἰουνίου μηνὸς παραταξάμενοι, Χριστιανοὶ τε καὶ Βούλγαροι οὐ μακρὰν τῆς Ἀδριανουπόλεως, πάλιν οἱ Χριστιανοὶ σφόδρα δεινῶς περὶ τὸν πόλεμον κρατοῦσι δὲ τῆς μάχης οἱ ἐχθροὶ τοσοῦτον, ὥστε τοὺς πλείστους Χριστιανούς μὴτε τὴν πρώτην συμβολὴν θεασαμένους ἀκρὴ φυγῇ χρησασθαι· ὥστε τὸν Κροῦμμον καταπλάγναι νομίσαι· λοχισμοὺς τινος τρέπον εἶναι τὸ γινόμενον, καὶ μικροῦ ἐπισχεῖν τοὺς ἑαυτοῦ πρὸς τὴν θέξιν. Ἐπεὶ δὲ εἶδεν αὐτοὺς ἀκρατῶς φεύγοντας, καταδιώξας, ἀνέκλιν πλήθιν πολλὰ, καταλαβόντες καὶ τὸ τοῦλδον καὶ τοῦτο λαφυραγωγῆσαντες, ὃ δὲ βασιλεὺς εἰς τὴν πόλιν φεύγων ἐπανήρχετο, τὰ τε πλήθη καὶ τοὺς τούτων ἄρχοντας ἐπαρώμενος, εἰς τὴν καὶ τῆς βασιλείας τὴν ἀπόθεσιν ἐφορμύμενος· ἐν οἷς καὶ Λέοντι πατρικίῳ καὶ στρατηγῶ τῶν Ἀνατολικῶν, ὡς εὐσεβεῖ τε καὶ ἀνδρείοτάτῳ (65) καὶ κατὰ πάντα πεποιημένῳ περὶ τοῦ κρατῆσαι τὴν βασιλείαν ἐχοινώρησάτο. Τοῦ δὲ μὲν ἔκως ἐξάντος, ἰάσας αὐτὸν προῖστασθαι τῶν θεμάτων, αὐτὸς τὴν βασιλείαν κατέλαθεν τῇ κδ' τοῦ Ἰουνίου μηνός. Θέλων μὲν ἀποθεῖσθαι τὸ κράτος καὶ ἄλλον προχειρίσασθαι, μὴ συγχυρόμενος δὲ παρὰ τε τῆς γαμετῆς καὶ τῶν παρὰδυναστευόντων. Νικηφόρος δὲ ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης ἐν τούτῳ συνήνει, ὡς καὶ αὐτοῦ καὶ τῶν

A pente cum fragore, tanquam divino quopiam edito miraculo, fecerunt apertam: mox intro se ferentes, ad seductoris tumultum prostrati, ipsum, non Deum, invocare, dicentes: *Exsurge, et reipublicæ jamjam pereunli succurre*: confestimque eum, qui tartarum cum dæmonibus incolit, equo insidentem ad prælium in Barbaros processisse denuntiaverunt. Isti ab urbis præfecto comprehensi, primo quidem sepulcrorum portas, se ipsis ac divina manu reseratas mendaciter asserentes; uli ad præfecti tribunal astiterunt, testimoniis labantes, totam vectium impulsorum fabulam nondum cruciatibus ac quaestionibus applicati enarrare. Eos urbis præfectus vectibus ex hac causâ alligatos ad ignominie pompam, pœnæ causam ac delictum ore aperte conclamantes publice traducendos edixit. Isto namque pacto sub signis suis militantes omnis malitiæ diabolus auctor instruxit, ut non propria incusarent flagitia, sed orthodoxam et a Patribus acceptam fidem sacrumque monasticam vitam agentium ordinem, qui philosophiæ ad Dei placitum institutæ exercitamentum est, criminarent. Plures quippe blasphemias ejusmodi debilaterant: solo habitu Christiani, re vera Pauliciani in animo erant, qui abominanda sua sensa proferre non ausi, ejusmodi prætextu imperitorum simplicitati credebant illusoræ se, ubi Constantino Judaice mentis homine tanquam propheta et victore pronuntiato, ipsi pravam illius hæresim in dispensationis per carnem Domini nostri Jesu Christi perniciem amplecterentur. Mensis porro Julii die vicesimo secundo Christianis simul et Bulgaris ad pugnam in invicem committendam ad Adrianopolim æquò instructis, Christiani in prælio pessime se gesserunt, id autem victoriæ cesserant hostibus, ut plures ex ipsis nondum primi conflictus infiri spectatores effecti, velocissima tamen fuga pugnæ se subduxerint: adeo ut Crimmus ipse spectaculi novitate

VARIÆ LECTIONES.

¶ οἵτινες μὴ: in his verbis desinit codex A.

JAC. GOARI NOTÆ.

(65) An non Ecclesiæ deimū persecutor factus, Christi servos crudeliter afflixit? Ejus impietate nondum patefacta, Theophanem hæc scripsisse erodendum. Ipse quam ἀσεθῆς καὶ θηριώδης Λέων, postmodum Theophanes expertus est. Vide pag. 431.

Ex his conjectura scripsisse hæc Theophanem sub ipso rei eventu, cum necdum Leo hæresim prodidisset: ut ejus deinceps impietatis ac sævitiae tædio chronographiam hanc suam abruerit. Ejus proditiōne victoriam Bulgariis cessisse habet Cedr. regiusque Leonis Vitæ auctor, atque eā sibi arte imperium vindicasse: quam etiam opinionem refert Theophanis Vaticanus continuator, ut jam a superioribus quibusdam scripto consignatam, recitata tamen statim alia, quæ istis Theophanis valde consonat, non Leo, ejusque Orientales, sed prætoriani alique turme ita fugam ignavia arripuerint, remque prodiderint. Eισὶ δ' οἱ καὶ τὰς δυνάμεις πολλὰν τῷ Λέοντι διδόναι διατάσσει, καὶ χαρακτηριστῶς ἀγωνίσασθαι: τῶν βασιλικῶν ἐθελοκακήργων, καὶ τὴν οὐκ εἰς

προδοτικῶν παράταξιν· ἀλλ' οὐ τοῦ κατὰ τὸν Λέοντα μέρους· Sunt qui laudem æternam exercitui Leoni tribuant, fortiter dimicasse scribant: cum imperatoris cohortes sponte fugissent, ac suam stationem prodidissent; non sic vero Leonis turmæ. Sic revera se rem habuisse sequentia indicant. Quomodo enim alias Michael Leonem præsidio relicturus erat universæ ditiori Romanæ adversus Bulgaros, quorum conspectum integro exercitu ne tulisset quidem? Quomodo autem sic Michaelē ignaviæ notare, sequē unam reip. labanti restituendæ forē cohortibus persuasisset, qui insignis ipse ignaviæ specimen nuper exhibuisset? Leoni ergo facta sūt strues, ut ita infamaretur, odio forsā persecutionis illius quam excitavit in orthodoxos, Auctor Vitæ Nicolai Studitæ, gravis utique scriptor, ac gestis suppar, nihil Leonis illius ignaviæ mentitur, sed muneribus sibi devinxisse militum animos, ut ita imperator crearetur, cum et alia accederent, ac strenui ducis partes non raro implevisset.

detrinitus, insidiarum in suos structarum, quod **A** τέχων αὐτοῦ περισωθησόμενων, εἰ οὕτω προχειρι-
oculis probabat, apparatus existimaret, ac ne fu-
gientes insequerentur, suos aliquando detinuerit : ubi vero præcipitis **426** ejusmodi fugæ veritatem
animadvertit, hostes a tergo insectatus, castris eorum et opimis spoliis direptis, stragem maximam
edidit. Imperator pariter fuga elapsus versus urbem pedem referebat, et militares ordines et eorum
ductores maledictis incessens, imperii potestate sese abdicaturum dato jurejurando pollicitus est, ac
Leoni patricio et Orientalium duci, ceu viro pietate conspicuo et militari virtute præstanti ac jam rei-
publicæ administrandæ idoneo, confestim aperuit consilium, sed eo dignitatem ultro delatam admit-
tere recusante, thematum regendorum potestate ipsi relicta, Junii die vicesimo quarto imperantem
urbem repetiit : ac imperium quidem deponere, aliumque principem in thronum subrogare medita-
tus, ab uxore et proceribus summam post eum in administranda republica potestatem adeptis, con-
siliū exsequi non est permissus. Sane Nicephorus sanctissimus patriarcha propositis assentiebatur,
cum nimirum, si eo pacto novus imperator designaretur, ipse Michael et liberi ejus incolumes fa-
cile forent salvandi.

Interea dnces militaresque copię omnes de **B**
imperatoris fuga certiores factæ, ab ejusmodi
homine imperari non amplius ferendum ratæ, con-
silio inter se inito, Leonem Orientalium ducem
bono publico consulere, et Christianam rempub-
licam erigeret rogaverunt. Ille ruinam imperio
imminentem et Barbarorum, qui vix reprimi pos-
sunt, violentas excursiones mente perpendens.
fideique erga imperatores servandæ suique ipsius
a fraudis labe immunem custodiendi studiosus
aliquo tempore substitit, et pro viribus dignitati
admiuendæ moras opposuit. At cum hostem ma-
gnis itineribus ad urbem contendere animadvertit,
a patriarcha Nicephoro, quem de recta sua in Deum
fide certiores fecit, ut ex ipsius nutu, et ejus
prece comite projectum colligat imperium, per **C**
litteras expetiit. Tum vero ducibus et universis
agminibus stipatus, in tribunalium ante urbem
positum conscendens, legitimus Romanorum im-
perator salutatur, medioque jam die Cpoleos porta,
quæ Chryse dicitur, ingressus, in regiam se con-
fert. Michael Leonis designatione audita, cum Pro-
copia et liberis in oratorium, quod ad forum est,
confugiens, capillis detonsis, una cum suis mona-
sticum habitum induit. Postera luce, quæ Julii
mensis fuit undecima, indictione sexta, feria hebdo-
madis secunda, in Magnæ ecclesiæ ambone a Ni-
cephoro patriarcha coronatus, urbis muros de die
et nocte diligentius custodiri præcepit : ipse vero
cunctos excitans, et ad meliorem spem concipien-
dam animans, Deum immaculatæ Dei **427** genitri-
cis sanctorumque omnium interventu brevi posthac
novum et inopinatum aliquod opus editurum, nec
propter peccatorum nostrorum multitudinem im-
mensam usquequaque nos pudore suffundendos
confusus, muros per se ipsum continuus explorator
obibat. Porro Crunimus junior Sennacherim victo-
riis in superbiam elatus, proprio fratre ad obsi-

D Οἱ δὲ στρατηγοὶ καὶ τὰ πλήθη μαθόντες τὸν βασι-
λέα πεφευγέναι, ἀπογύοντες τὸ βασιλεύεσθαι παρ'
αὐτοῦ, λοιπὸν καὶ βουλευσάμενοι καθ' αὐτούς, ἐδυ-
σώπουσαν Λέοντα τὸν στρατηγὸν τῶν Ἀνατολικῶν βοη-
θῆσαι τῷ κοινῷ, καὶ τῆς Χριστιανῶν πολιτείας ἀνθ-
έξασθαι. Ὁ δὲ μέχρι μὲν τινος σφοδρῶς ἀνεβόλλετο,
τοῦ καιροῦ στοχαζόμενος τὸ δυσάντητον, καὶ τῆς
τῶν βαρβάρων ἐπιδρομῆς τὸ ἀνύποιστον, καὶ τὸ πρὸς
τούς βασιλεύοντας φυλάττων ὀρθὸν καὶ ἀνεπιβοῦλευ-
τον²². Ἐπεὶ δὲ κατὰ τῆς πόλεως τὸν ἐχθρὸν ἐπειγό-
μενον ἰθεάσατο, γράφει μὲν Νικηφόρῳ τῷ πατρι-
άρχῃ τὰ περὶ τῆς αὐτοῦ ὀρθοδοξίας διαβεβαιούμε-
νος, αὐτῶν μετὰ τῆς εὐχῆς καὶ ἐπιτεύξεως αὐτοῦ
τοῦ κράτους ἐπιλαβέσθαι. Καὶ καταλαβὼν τὸ πρὸ
τῆς πόλεως τριβουνάλιον ἅμα τοῖς στρατηγοῖς καὶ
τοῖς στρατεύμασιν ἰννομώτατος βασιλεὺς Ῥωμαίων
ἀναδείκνυται. Καὶ μεσοῦσης ἡμέρας ἐν Κωνσταντι-
νουπόλει διὰ τῆς Χρυσῆς πόρτης εἰσέρχεται, κατα-
λαβὼν τὰ βασίλεια. Μιχαὴλ δὲ ἀκούσας τὴν τοῦτου
ἀναγόρευσιν ἐν τῷ εὐκτηρίῳ τοῦ φόρου προσδραμὼν
σὺν Προκοπίῳ καὶ τοῖς αὐτῶν τέκνοις, ἀποχερί-
μενοι τὰς τρίχας μοναχικὰ περιεβάλλοντο, τῇ δὲ ἡ-
μερᾷ τοῦ Ἰουλίου μηνὸς ἕκτης Ἰνδικτιῶνι, ἡμέρᾳ δευτέρᾳ,
τῇ ἐπαύριον στεφθεὶς ὑπὸ Νικηφόρου πατριάρχου ἐν
τῷ ἁμβωνί τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, τὰ κατὰ
τὴν πόλιν προστάττει φρουρηθῆναι τὰ τεῖχη νυκτὸς
καὶ ἡμέρας, αὐτὰς δι' αὐτοῦ περιπολεῖν, καὶ
πάντας διεγείρουν, εὐέλπιδας τε παραινῶν εἶναι, ὡς
τοῦ Θεοῦ παραδοξοποιήσαντος, τάχιστα, διὰ πρε-
σβεῶν τῆς παναρχάντου Θεοτόκου καὶ πάντων τῶν
ἀγίων, καὶ μὴ πάντα καταισχυθῆναι παραχωροῦν-
τος διὰ πλῆθος πταισμάτων ἡμῶν. Ὁ δὲ νέος Σεννα-
χεριμ Κροῦμμος ἀρθεὶς τῇ νίκῃ, καταλιπὼν τὸν
ἴδιον ἀδελφὸν μετὰ τῆς οἰκείας δυνάμεως πολιορκεῖν
τὴν Ἀδριανούπολιν μετὰ ἑξ ἡμέρας τῆς αὐτοκρα-
τορίας Λέοντος, ἐπελθὼν ἐν δυνάμει καὶ ἱπποὶς τῇ
βασιλίδι πόλει, περιήει πρὸ τῶν τειχῶν ἀπὸ Βλα-
χερῶν ἕως τῆς Χρυσῆς πόρτης (66), ἐπιδεικνύμενος

VARJÆ LECTIONES.

²² ἀνεπιβόλον f.

JAC. GOARI NOTÆ.

(66) Ejus nominis porta fuit CP., quod tyranni-
dem adepturi per eam imperatores solennem in-gressum agerent. Nicephorus in altero Leone
iconoclasta : Καὶ ὡς ἦν ἔθος βασιλεῦσι διὰ σκοπεύ-

τὴν περὶ αὐτὴν δύναμιν, ἐπιτελέσας μιὰρὰς καὶ δαίμονιώς τις θυσίας ἐν τῷ πρὸς θάλασσαν λιθαδίῳ τῆς Χρυσῆς πόρτης, ἡγήσατο ²⁴ τῷ βασιλεῖ πῆξαι τὸ δόρυ αὐτοῦ κατ' αὐτῆς τῆς Χρυσῆς πόρτης· τοῦ δὲ τοῦτο μὴ καταδεξιμένου, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν ἰδίαν σκηνὴν. Θχυμάσας δὲ τὰ τῆς πόλεως τεῖχη καὶ τὴν εὐτακτον τοῦ βασιλέως παράταξιν, καὶ τῆς ἐλπίζομένης αὐτοῦ πολιορκίας ἀπογνοῦς, ἐπὶ συμβάσεις τρέπεται· καὶ πρὶν εἰρήνης πειραστικούς λόγους ἐποιεῖτο. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀφορμῆς δρᾶξάμενος ἐπειράθη τοῦτον λογχίσαι ²⁵· ἀλλ' ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἡμετέρων ἀμαρτιῶν τοῦτο εἰς πέρας ἀγαγεῖν ἐκωλύθη τῇ τῶν καθυπουργησάντων τοιοῦτω ἀφύτῃ, πληγυσάντων μὲν τοῦτον, καιρίαν δὲ μὴ ἐπαγόντων πληγὴν. Ἐπὶ τοῦτο μανίς δ' ἀλάστορ ἀποστείλας κούρσον ἐν τῷ Ἀγίῳ Μάμαντι, τὸ ἐκεῖσε παλάτιον ἐνέπρησε, καὶ τὸν χαλκοῦν λέοντα τοῦ ἱππικοῦ σὺν τῷ δράκοντι τοῦ Ὑδρίου, καὶ μαρμάρους ἐπιλέκτοις ἐν ἀμάξει φορτώσας ὑπέστρεψεν, παρακαθίσας Ἀδριανουπόλει, καὶ ταύτην ἑλόν.

A demandam Adrianopolim cum suis copiis relicto, post dies sex a demandato Leoni imperio, cum maximo peditum equitumque numero ad urbem propius accedens, ostentata exercitus sequentis se virtute, ad muros a Blachernis ad Chrysen usque portam protensos obambulabat, profanisque et vere dæmoniis sacrificiis ad pratum Chryse portæ adjacens peractis, in ipsam Chrysen portam hastam indigere ab imperatore expetiit: quo petita respiciente, in proprium tentorium recessit. Cum autem civitatis muros et instructissimum imperatoris exercitum haud sine admiratione vidisset, obsidionem ponere posse desperans, ad pacis ineunda fœdera convertitur. Num igitur pacem Romani expeterent, inito cum eis colloquio experiri tentavit. Imperator occasione captata lancea perfodere molitus est: verum delictorum nostrorum multitudine prohibitus, et ad hujusmodi tropæum excitandum sociorum ineptitudine delusus, cœptum opus in felicem exitum deducere non valuit. Crummo enim facinoris administri plura vulnera inflixerunt, nullum tamen intulerunt letale, ex quo in rabiem versus homo perditissimus, expeditis militibus ad sanctum Mamantem missis, palatium ibidem erectum igne supposito consumpsit. Tum vero æreo circi leone et Hydrii dracone cum selectioribus marmoribus in currus coniectis, retro pedem tulit, et obsidione ad Adrianopolim posita, eam demum armorum vi subjugavit.

VARIAE LECTIONES.

²⁴ ἡγήσατο — πόρτης om. f. ²⁵ λογχίσαι c.

JAC. GOARI NOTÆ.

πλου δοχῆς διὰ τῆς Χρυσῆς καλουμένης πύλης εἰς τὸ Βυζάντιον εἰσελαύνει, καὶ τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ γενόμενος, ἐκεῖσε τὸν τῆς βασιλείας ἀνεδήσατο στέ-

φανον· *Hic, ut imperatores solent, solemni pompa susceptus, Aurea porta Byzantinus ingreditur, atque in Majore ecclesia coronam accipit.*

ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΟΥ

ΤΑ ΚΑΤΑ (1) ΛΕΟΝΤΟΣ ΥΙΟΥ ΒΑΡΔΑ ΤΟΥ ΑΡΜΕΝΙΟΥ

ΠΕΡΕΧΟΥΣΑ.

CHRONOGRAPHICA NARRATIO

COMPLECTENS

EA QUÆ TEMPORE LEONIS FILII BARDÆ ARMENI CONTIGERUNT.

(2) Μιχαὴλ ὁ βασιλεὺς τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἔστρεψεν τὸν υἱὸν αὐτοῦ Θεοφύλακτον εἰς τὰς ἐορτάς... προελθούσης καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ

C 428 Michael imperator anno imperit primo coronavit filium suum Theophylactum in festis... procedente magno cum apparatu et gloria Procopia

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

Jac. Goari nonnullas emendationes marginales in textu inter uncas admisimus.

(1) Τὸ, κατὰ, ἀντὶ τοῦ, περὶ cum gignendi casu, nihil insolens.

(2) Ms. Καὶ λοιπὸν Μιχαὴλ, qui modus loquendi indicat esse hæc ex pleniori historia, ad supplementum aliquod Chronologiæ Theophanis, extracta. Quæ ipso limine occurrit lacuna facile sarcinenda ex Theophane, qui et ipse primo Michaelis anno coronatum ait ejus filium Theophylactum

die 25 Decembris: adeoque scriptum sit, εἰς τὰς ἐορτάς τῶν Χριστοῦ γεννῶν, in Christi die natali: nisi auctor affectata brevitate sic locutus est, ut et infra p. 435 de Leone coronasse filium ait, φθασάντων τῶν ἐορτῶν· iterumque eodem modo loquitur, cum de illius facta crucis ac imaginis adoratione.

ejus uxore, et stante coram altari, et filii coronationem spectante, ingentique gaudio pecuniarum erogatione cunctos recreante: ipsa quippe publicam imperii rem administrabat: vir enim ejus, ut dicunt, erat animi simplicis et mansueti. Eleemosynas vero dispertiere plurimas, elargientes ecclesiis et monasteriis pecunias, quas Nicephorus cura non modica coacervarat, monachorum spectatissimis, ptochodochiis, hospitibus pauperum et peregrinorum, captivis, viduis, orphanis, et facultate sua privatis, suppeditantes, quæ cuique erant necessaria: omnesque lætitia æque ac beneficiis cumulantes, ipsi ab omnibus gloria et honore reddebantur illustres. Tribus etiam factionesque populi cujuslibet toni poemata adulationis et voluptatis non expertia in honorem eorum certatim decantabant. Omnes etiam in quos Nicephorus infenso fuerat animo quosque e palatio ejecerat, et Theodotæ fratres qui erant patricii, et Leonem Scleri cognominatum, quem Peloponnesiaci tractus ducem instituit, et Leonem filium Bardæ Armeni, qui læsæ majestatis reus, plagis impositis a Nicephoro tonsus in monachum, et in exsilium ejectus fuerat, quem ipsi demum revocarunt, et patriciatus honore decoratum orientalis exercitus creavit ducem; qui tamen, ut exponemus inferius, homo nequam et improbus tyrannidem in eos exercuit.

His ita gestis, victoria de Nicephoro parva Bulgari in superbiam elati bellum renovare consiliabantur, quod subodoratus Michael inito consilio legiones omnes coegit, novisque militaribus copiis deletarum prius 429 in bello vice conscriptis, clusurarum etiam per Syriam custodibus convocatis, Iycæones, Cilices, Isauros, Cappadoces, Galatas, et alios omnes secum educens, anno imperii sui secundo, indictione sexta, urbe profectus est, effusa simul universa civitate, et Procopia Augusta conjuge sequente, venerunt usque ad aquæductum; velut festum solemne celebrantes, exercitusque principes gratiis et muneribus cumulantes, eos adhortante Procopia imperatorem Michaëlem studiose custodire, eumque in bello protegere et pro Christianis decertare; et inde reversa est in urbem. Cæterum inde solventes imperator et omnis populus appropinquarunt usque ad limitem et angustiarum arces. Bulgari etiam stabant ordinati ex adverso eorum, visaque exercitus multitudine non sunt ausi eos aggredi, sed stabant instructa acie: similiter et copię imperatoris stabant, ordinatę per quindecim dies, non ausę invicem manus conserere. Demum ærumnis confecti, æstatis tempore caloribus immodicis diu noctuque expositi homines pariter et jumenta extremam pene in perniciem redacti, Romani in Bulgaros impressionem facturos, et Bulgari vicissim Romanos in se irrupturos

A Προκοπίας μετὰ δόξης πολλῆς, καὶ παρασταθείσης ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἰδούσης τὸ στέψιμον τοῦ υἱοῦ αὐτῆς, καὶ ποιησάσης χαρὰν μεγάλην, καὶ διανειμάσης χρήματα πολλὰ· αὕτη γὰρ ἦν διατιθεῖσα πάντα τὰ τῆς βασιλείας· ὁ γὰρ ἀνὴρ πρῶτος ἦν, ὡς εἴρηται. Ἐποίησαν δὲ καὶ ἐλεημοσύνας πολλὰς διασκορπίσαντες τὰ χρήματα, ὥστε ὁ Νικηφόρος δι' ἐπιμελείας ἐσώφρευσε, εἰς τὰς ἐκκλησίας, εἰς τὰ μοναστήρια, καὶ εἰς τοὺς ἀσκητὰς ἐν ταῖς ἐρήμοις τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν ἀποστέλλοντες, καὶ εἰς τὰ πτωχεῖα, καὶ εἰς τοὺς ξενῶνας, καὶ εἰς τοὺς αἰχμαλώτους, καὶ εἰς τὰς χήρας, καὶ εἰς τοὺς ὀρφανοὺς, καὶ εἰς τοὺς ἀπὸ οὐσίας πεσόντας, καὶ πάντας χαροποιήσαντες, ὑπὸ πάντων ἐδοξάζοντο. Καὶ οἱ δῆμοι ἐμίλιον ποιήματα καθ' ἕκαστον ἔχον πρὸς εὐφημίαν αὐτῶν πᾶσαν ἡδονὴν κολακείας παρέχοντα. Καὶ λοιπὸν πάντας ἀνεκαλέσασθαι εἰς οὐσπερ Νικηφόρος ἐχθρῶδ'· δέκεται, καὶ ἐξέβαλεν τοῦ παλατίου, τῆς Θεοδότῃς τοὺς ἀδελφοὺς ὄντας πατρικίους, καὶ Λέοντα τὸν ἐπιλεγόμενον τοῦ Σκληροῦ, καὶ ἐποίησεν αὐτὸν στρατηγὸν εἰς Πελοπόννησον, καὶ Λέοντα (2') υἱὸν Βάρδα τοῦ Ἀρμενίου πταίσαντα, τὸν Νικηφόρον, τὸν δαρέντα καὶ κουρευθέντα ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐξορθέντα, οὗτοι ἀνεκαλέσαντο, καὶ ἐποίησαν αὐτὸν πατρίκιον καὶ στρατηγὸν τῶν Ἀνατολικῶν, ὃς καὶ ἐτυράννησεν αὐτοὺς πονηρῶς ὡν, ὡς ὑστερον λέξομεν.

Λοιπὸν οὖν τούτων γενομένων, ἐπαρθέντες οἱ Βούλγαροι ἐπὶ τῇ νίκῃ τῇ κατὰ τοῦ Νικηφόρου, ἐβούλοντο ἀπελθεῖν πρὸς πόλεμον. Ταῦτα γνοὺς Μιχαὴλ, βουλὴν ποιησάμενος, συνήγαγεν πάντα τὰ θέματα, στρατεύσας καὶ ἄλλους πολλοὺς ἀντὶ τῶν ἀπολειφθέντων ἐν τῇ πολέμῳ, καὶ τοὺς φυλάσσοντας τὰς κλεισούρας τῆς Συρίας, συναθροίσας, Λυκάονας, καὶ Κίλικας, καὶ Ἰσαύρους, καὶ Καππαδόκας, καὶ Γαλάτας, καὶ πάντας παραλαβὼν ἐξῆλθεν δευτέρῳ εἰς τῆς αὐτοῦ βασιλείας, ἰνδικτ. ζ', καὶ τῆς πόλεως συνακολουθούσης αὐτῷ, καὶ Προκοπίας τῆς Αὐγούστης τῆς αὐτοῦ γυναικὸς, ἐξῆλθεν ἕως τ' ἀκτιδοῦκτου, ποιοῦντες μαιουμάδας (3), καὶ διδόντες χάρισμα τούτους ἀρχόντας [τοῖς ἀρχαῖς] τοῦ στρατοῦ· παρακαλούσης αὐτοὺς τῆς Προκοπίας, καὶ περὶ Μιχαὴλ τοῦ βασιλέως διαφυλάττειν αὐτὸν, καὶ σκέπειν ἐν τῇ πολέμῳ, καὶ ἀγωνίζεσθαι ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν· καὶ ἐκείθεν πάλιν αὐτὴ ὑπέστρεψεν ἐν τῇ πόλει. Καὶ λοιπὸν ἀπάραντες ἐκείθεν ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἐγγυτόμησαν ἕως τῶν κλεισούρων. Καὶ ὅτε οἱ Βούλγαροι [Βούλγαροι] παρετάξαντο ἀπέναντι αὐτῶν, καὶ θεωροῦντες τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ οὐκ ἐτόλμησαν ἐπιχειρῆσαι, ἀλλ' ἴσταντο παρατεταγμένοι. Ὅμοίως δὲ καὶ ὁ λαὸς τοῦ βασιλέως ἴσταντο, καὶ αὐτοὶ παρατεταγμένοι ἕως ἡμερῶν ιε', μὴ τολμώντες ἀλλήλοις βαλεῖν χεῖρα. Καὶ λοιπὸν ἐταλαιπωρήθησαν ἐν τῷ καύσωνι στήκοντες τοῦ θέρους ἡμέρας καὶ νυκτὸς, οἷ τε ἄνθρωποι καὶ τὰ κτήνη, καὶ ἦλθον εἰς ἀδυναμίαν

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(2') in marg., Οὗτός ἐστιν ὁ Χαμαϊλέων, hic est Chamaleon.

(3) Maii Kalendas tripudio celebrantes, de qua profana celebritate Meursius, Lacerda, &c.

πολλὴν προσδοκῶντες ὅτι οἱ Βούλγαροι [Βούλγαροι]. Αἱ
 εἶχον βαλεῖν χεῖρα, καὶ πάλιν οἱ Βούλγαροι ὁμοίως·
 καὶ ἦν ἰδεῖν αὐτοὺς ἐν ἀμχανίᾳ πολλῇ. Καὶ δὴ ὁ
 Ἀπλάκης ἦν ἐπὶ τὸ ἐν μέρος τῆς ἀκρας ἔχων τοὺς
 Μακεδόνας καὶ τοὺς Θρακισιανούς, καὶ ὅλοι τὸν
 βασιλέα· Ἔως πρὶν στήκομεν καὶ ἀπολλόμεθα·
 Ἐγὼ πρῶτος βάλλω χεῖρα ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ
 Θεοῦ, καὶ αὐτοὶ μετὰ προθυμίας ἐπεισέλθατε·
 καὶ ἔχομεν νικῆσαι· πλείους γὰρ αὐτῶν ἐσμεν
 δεκαπλασίον [δεκαπλασίως]· ὡς καὶ ἦν. Καὶ ἀρξά-
 μενος τοῦ πολέμου, συνεχύθησαν ἐπ' αὐτὸν οἱ Βούλ-
 γαραι [Βούλγαροι], καὶ οἱ Θράκες ἤρξαντο κόπτειν
 αὐτούς. Καὶ λοιπὸν τῆς μάχης ἀρξαμένης οὐκ ἦλθον
 εἰς βοήθειαν οἱ λοιποὶ λαοὶ, ἀλλὰ δεδιόσσαντες ἔδω-
 καν εἰς τροπὴν· πρῶτον τὸ θέμα τῶν Ἀνατολικῶν
 καὶ καταλειφθέντες μόνοι οἱ τοῦ Ἀπλακίου, καὶ μὴ
 ἰσχύοντες ἀντιστῆναι, ἤρξαντο κόπτεσθαι καὶ αὐτοί.
 Καὶ λοιπὸν, ἰδόντες πάντα (4) τὰ θέματα ἔφυγον,
 παρ' ὀλίγον καταλιμπάνοντες καὶ τὸν βασιλέα, οἱ τὸ
 πρὶν καυχώμενοι ὑπὲρ τοῦ βασιλείως καὶ τῶν Χρι-
 στιανῶν ἀγωνίζεσθαι. Ἐλεγον γάρ, ὅτι Ἐν τῇ Βουλ-
 γαρίᾳ εἰσελθόντες ἐν τόποις δυσβάτοις ἐκυρίευσαν
 ἡμᾶς. Ἐξωθεν δὲ ἐπὶ κάμπου νικῆσαι αὐτοὺς ἔχομεν·
 καὶ πάντα ἐφεύσαντο. Μήπω γὰρ ἀρξάμενοι πολε-
 μεῖν, ἔφυγον· καὶ λοιπὸν ἐπλήρη ἐν αὐτῷ τῷ πο-
 λίμῳ ὅ τε Ἀπλάκης, καὶ πολλοὶ ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.
 Οἱ δὲ λοιποὶ ἰδόντες ὅτι οὐκ ἔχουσιν ποθεῖν βοήθειαν,
 ἔφυγον καὶ αὐτοί. Ἦν δὲ ὁ τόπος κοίλος ἐν ᾧ συνέδαλ-
 λον τὴν μάχην, καὶ τὰ θέματα ἴσταντο πρὸς τὸ ὕψι-
 λότερον μέρος, καὶ τραπέωντων αὐτῶν ἐλογίζοντο (5),
 ὅτι οὐκ ἔφυγον, ἀλλ' ὀπισθοπόδησαν, καὶ τροποῦνται
 αὐτούς· καὶ εὐθέως οὐ κατεδίωξαν αὐτούς. Καὶ μετὰ
 μικρὸν ἀναχύψαντες ὀλίγον θεωροῦσιν ὅτι δρόμῳ
 πολλῷ φεύγοντες ἀπέκρυψαν. Καὶ λύσαντες τοὺς
 χαλινούς τῶν ἵππων κατεδίωκον ὀπίσω αὐτῶν· αὐτοὶ
 δὲ φεύγοντες, ἀλλήλους συνεπάτουν· καὶ ὁ ἐμπρο-
 σθεν φεύγων τὸν ὀπίσω [ὀπίσω] οὐ κατένευε. Ἀκούον
 γὰρ τὴν κρότον τῶν ποδῶν τῶν ἵππων, ἔλεγον, ὅτι
 ὕπὸ τῶν πολεμίων καταδιώκεται, καὶ ἔως οὗ ὁ ἵππος
 πεσὼν ἀπέθανεν, οὐκ εὐμενίδῃ [οὐκ ἂν μονὴν ἰδῇ]
 ἕκαστος τοῦ φεύγειν. Λοιπὸν δὲ καὶ οἱ πλεῖστοι [κλειστοί]
 περὶ τῇ ἔφυγον τῶν ἵππων ἐκ τῆς παραταγῆς ἀδυνάτων
 ὄντων. Λιμαγγοηθέντες δὲ, καὶ τοῦ δίφους καέντων
 [καέντες], ὀλίγον ἀπερχόμενοι ἐπιπτον καὶ ἀπέθνη-
 σκον. Πάντες γὰρ τὰ ἄρματα καὶ τὰ λωρίκια ἐβρί-
 ψαν εἰς τὴν ὁδόν· ἄλλοι δὲ καταφθάνομενοι εἰσῆλθον
 εἰς κάστρα τινά· ὕστερον δὲ παρακαθίσαντος τοῦ
 Βουλγάρου, καὶ παραλαβόντος πάντας [κάστρα, πάν-
 τες ἡχμαλωτίσθησαν]. Λοιπὸν οὖν οἱ πολέμιοι ὅπι-

Asperabant : quare attonitos et anhuī anxias, ex
 utraque parte cernere licebat. Aplaces igitur ad
 extremam exercitus alam Macedones et Thracessia-
 nos sub se habens, significat imperatoris : Quousque
 tandem stamus inertes et perniciem quaerimus ?
 Ego primus in nomine Domini, manus consero :
 vos audacter adeste, et nostra erit victoria : decem-
 plo quippe plures numeramur ; et vere sic erat : En
 igitur pugnam delibante Bulgarorum effusi sunt in
 eum ordines, coeperuntque Thraces eos cadere.
 Pugna postmodum exardescente, reliquæ subeidio
 non accessere turmæ, sed præ timore in fugam
 versæ sunt ; et omnium prima Orientalium legio :
 solique derelicti, qui erant cum Aplace, nec hosti-
 lem impetum ferre validi, parte plurima delati
 sunt. Porro videntes reliquas legiones suum dese-
 ruisse ordinem, imperatore neglecto, unus post
 alium sensim in fugam delapsi sunt, qui modice
 prius pro eo et Christianis decertare vitamque ex-
 ponere gloriabantur. Nobis, inquebant, Bulgariam
 ingressis per aspera et invidia loca hostes evaserunt
 superiores. In planitiem vero educendis certa stat
 victoria. Eos tamen vana spes fefellit. Vix enim
 inito prælio terga verterunt : idcirco cæsus Aplaces
 in certamine, et ex ejus acie plures desiderati. Cæ-
 teri nullum auxilium adesse contemplati, pari fuga
 salutem quaesiere. Erat quidam depressus et conca-
 vus locus, quo prælium commissum est a 430 Bul-
 garis, legionesque Romanæ stabant ad eminentio-
 rem collem, iisque in fugam actis, cogitabant alii
 non fugisse, sed retrorsum accessuros et hostes
 fugaturos : quare non confestim hostes insecuti
 sunt. Modico post vero suspicientes, vident eos
 præpeti cursu fugientes se subduxisse : quare so-
 lutis equorum habenis retro sectabantur. Romani
 fugientes invicem se protrebant, ita ut qui præce-
 debat fugiens, retro positum non attenderet : audito
 quippe pedum equorum pulsus, hostes sese insequi
 dicebat ; et donec decidens in terram equus more-
 retur, a fugæ cursu vix ullus sibi temperabat.
 Exinde plures pedibus salutem quaerebant, equis
 nimirum ex longa statione in acie viribus defectis.
 Fame autem et siti consumpti plures cum modi-
 cum processissent, in terram lapsi animam effu-
 bant. Nullus fuit qui arma loricasque per viam non
 projiceret. Alii oppida quædam occupantes, a Bul-
 garis postmodum obsessi captique, in servitutem
 abducti sunt. Hostes porro retro fugientium arma
 non impigri collegere : nostri vero donec ad urbem

FRANC. COMBEFISH NOTE.

(4) Deincepsque, videntes (sic nempe inclinatam
 Aplacis aciem, ac Orientalium fugam) cohortes om-
 nes fugam arripuerunt. De hac Orientalium eorum-
 que ducis Leonis Armeni defectione non omnes con-
 sentiunt. Cum auctore facit Iguatius Diaconus
 ex quo forte acceperit ipse, ut ei Cedr. Πρὸς τοὺς
 ἐπὶ Θράκην Ὑβννους τῷ βασιλεῖ συγκεκρότητα, ἐν
 ᾧ τῆς ἡττῆς Λέων πρωτεργάτης γενόμενος, παντὶ τῷ
 στρατοπέδῳ τὴν μετ' αἰσχύνης φυγὴν ἐμαυόσα-
 το· Bellum adversus Hunnos Thraciam infestantes
 imperator susceperat, in quo Leo primis cladis au-

tor effectus, in causa fuit ut et reliqui turpem fu-
 gam inirent.

(5) Cogitabant (scilicet Bulgari) non eos arripuisse
 fugam, sed certo consilio retulisse pedem, ac insi-
 dias hostibus struere. Familiaris vox Theophani
 eo sensu τὸ τροποῦσθαι. Ipse elegantius Theoph.
 λογισμοῦ τινος τρόπον, ait rem Crumum existimasse,
 insidiarum quamdam struem. Τὸ ἀπέκρυψαν, eva-
 sisse vident, se subduxisse. Ἐλεγον ὅτι, Hostes sese
 insequi dicebat.

appellerent fuga semper usi sunt. Ad urbem quoque perveniens imperator ingressus est, et portas civitatis occlusit, ne fusus exercitus aliquod malum moliretur. Bulgari per spatium aliquod fugientes insectati, captata deinceps opportunitate, progrediebantur. Erant enim pariter longa statione fatigati, et equi debiles: armisque, ut dictum est, collectis onerati: et oppida, in quæ profugerant nostri, obsidebant. Imperator demum cum mœrore fletuque civitatem ingressus patriarcham adfuit. Comitabantur magister, et magnus domesticus, et patricii reliqui. Imperator lugens aiebat: Omnino peccatis meis exigentibus hoc passi sunt Christiani: imperium socieri mei invisum habet Deus, ejusque sobolem aversatur: cum plures enim hostibus numero essemus, nulli nostrum adfuit animus, verum singuli turpi fuga dilapsi sunt. Patriarcha reliquisque cum consolantibus, et quid agendum consulentibus, donec legiones omnes convenirent, ut mandatum daret imperator, præstolabantur. Interim Orientalium (qui primi fugerunt e bello) legio, cui Bardæ Armeni filius præfectus erat, tumultuabatur, et Leonem ipsum imperatorem faustis vocibus prosequabatur. Tum nullo se opponente, reseratis portis in urbem conferta multitudo induxerunt. Audiens autem hæc Michael imperator profugus in ecclesiam, fide accepta, monachusque factus comam deposuit.

De Leonis filii Bardæ Armeni imperio.

431 Leo itaque palatium ingressus est: et assumptis imperii insignibus celebri processu facto ecclesiam adiit, et consensu ambone a Nicephoro tunc temporis patriarcha coronatus est mensis Junii die decimo, indictione septima, chirographo prius a se et comitibus exhibito, nihil adversus Ecclesiam innovari, aut a sanctis Patribus circa sacra dogmata quondam bene definita nihil immutari toleraturum: quod nullatenus præstitit. Mendax videlicet, et, ut vulgo fertur chamæleontem varios induere colores, ita et ipse sermone semper varius fuit, nonnunquam probis præditus moribus, et bonus apparens; quandoque etiam contrariis infectus: ex quo merito chamæleon a sancto viro cognominatus est. Ejecto igitur, ut præmissum est, Michaelē, Leo tyrannice stumpsit imperium, et tonsa Procopia Augusta Michaelis conjugē, filios ejus pariter per insulas detonsos virilibus orbavit. Vix quoquam etiam relicto propriorum, aut eorum quæ a parentibus acceperant, adeo ut necessaria quoque eis deficerent, cuncta abstulit: ipsi vero Deo in omnibus grâtiâs referebant. Erat porro Michael ætatis perfectæ vi, ipso juventutis flore

Aσθεν ἐσύναγον τὰ ἄρματα τῶν φευγόντων. Καὶ δὴ ἔως τῆς πόλεως οὐκ ἔστησαν φεύγοντες. Καὶ φθάσας ὁ βασιλεὺς εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἡσφάλισεν, ἵνα μὴ ὁ λαὸς χαλασθεὶς ποιήσῃ κακόν. Οἱ δὲ Βούλγαροι [Βούλγαροι] ἕως ὀλίγον τόπου καταδιώξαντες, τὸ λοιπὸν μετὰ ἀνέσεως ἤρχοντο. Ἦσαν γὰρ καὶ αὐτοὶ κεκοπιακότες ἀπὸ τῆς παρατάξεως, καὶ οἱ ἵπποι αὐτῶν, συνάγοντές τε τὰ ὄπλα, ὡς εἴρηται, καὶ τὰ κάστρα παρακαθήμενοι ἐνθα προσέφυγον οἱ διωκόμενοι. Καὶ ὁ βασιλεὺς εἰσελθὼν μετὰ λύπης καὶ κλυθμοῦ ἀπῆλθέν εἰς τὸν πατριάρχην, καὶ συν-εἰσῆλθον ὁ τε μάγιστρος, καὶ ὁ μέγας δομέστικος, καὶ οἱ λοιποὶ πατρίκιοι, καὶ κλαίων ὁ βασιλεὺς ἔλεγεν ὅτι Πάντως διὰ τὰς ἁμαρτίας μου τοῦτο ἔπαθον οἱ Χριστιανοί· καὶ ὅτι οὐκ εὐδοκίμει ὁ Θεὸς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ πενθέροῦ μου (6), οὐδὲ εἰς τὴν γενεάν αὐτοῦ· ἐπεὶ πλείους ἤμεθα ἡμεῖς τῶν πολεμίων, καὶ προθυμίαν οὐδεὶς ἔσχεν, ἀλλὰ πάντες ἔφυγον. Καὶ τοῦ πατριάρχου καὶ τῶν λοιπῶν παραμυθούμενων αὐτῷ, καὶ βουλευομένων τί ἂν ποιήσωσιν, καὶ ἐκδεχομένων ἵνα σωρευθῶσιν πάντα τὰ θέματα, καὶ δώσῃ ὁ βασιλεὺς διαταγὴν· τὸ θέμα τῶν Ἀνατολικῶν πρῶτοι φερόντες τοῦ πρὸ λέμου ἐποίησαν βουλὴν πονηράν, ἔχοντες στρατηγὸν υἱὸν Βάρδα τοῦ Ἀρμενίου, καὶ μουλτεῦσαντες ἐξευρήμασαν τὴν αὐτὸν λέοντα εἰς βασιλέα, καὶ μὴδενδὸς ἀνδισταμένου ἀνοίξαντες τὰς πόρτας εἰσῆγαγον αὐτὸν παμπληθεὶ εἰς τὴν πόλιν. Ἀκούσας ταῦτα Μιχαὴλ ὁ βασιλεὺς προσέφυγεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ λαθὼν λόγον, ἀπέκείρατο γενόμενος μοναχός.

C Περὶ τῆς βασιλείας Λεοντος υἱοῦ Βάρδα τοῦ Ἀρμενίου.

Λέων οὖν εἰσῆλθεν εἰς τὸ παλάτιον, καὶ παρὰ λαθὼν πάντα, ποιήσας προέλευσιν εἰσῆλθεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἀνελθὼν εἰς τὸν ἁμῶνα ἐσέφθῃ ὑπὸ Νικηφόρου τοῦ τηνικαῦτα πατριάρχου ἐντος, μηνὶ Ἰουνίῳ, δεκάτῃ, ἰνδικτικῶν ἐβδόμῃ, πρότερον τοιήσας ἰδιόχειρον (7) μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ μηδέ ποτε κατὰ τῆς Ἐκκλησίας γενέσθαι, ἢ παρασαλεύσαι τῶν καλῶς εἰς αὐτὴν ὀρισθέντων ὑπὸ τῶν ἁγίων Πατέρων ἱερῶν δογμάτων, ὅπερ οὐκ ἐφύλαξεν ψεύστης ὢν; καὶ καθάπερ ὁ λόγος ὑπογράφει τὸν χαμαιλέοντα ἐναλλάττων [ἐναλλάττειν] τὰς μορφάς, οὕτως καὶ αὐτός· ποτὲ μὲν ὡς χρηστολόγος καὶ ἁριστος φαίνόμενος, ποτὲ καὶ τούναντιον· ὅπερ [διόπερ] καὶ δικαίως ἐπωνομάσθη Χαμαιλέων ὑπὸ ἁγίου ἀνδρός. Ἐκβαλὼν οὖν Λέων, καθὼς προεῖρηται, τὸν Μιχαὴλ ἐκ τῆς βασιλείας αὐτοῦ τυραννικῶς, παρέλαβεν αὐτὸς τὴν βασιλείαν, καὶ κουρεύσας Προκοπίαν τὴν Αὐγοῦσταν γυναῖκα τοῦ Μιχαὴλ, τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐξευνούχισεν κουρεύσας αὐτὰ, καὶ ἐκούρευσεν αὐτοὺς εἰς τὰ νησία· ἐπάρχας δὲ πάντα ὅσα εἶχον, μὴ ἔδρας αὐτοῖς μήτε τὰ ἴδια, μήτε τὰ τῶν γονέων αὐτῶν, ὥστε ὥστερεῖσθαι αὐτοὺς καὶ τῶν ἀναγκαίων. Αὐτοὶ δὲ ἠὲ χάριστον ἐν πᾶσι τὸν Θεόν. Ἡ δὲ ὁ Μιχαὴλ

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(6) Socer cujus Deo invisum imperium ait Michael, Nicephorus est, cujus erat Procopia filia Michaelis uxor

(7) Ita patriarcha enitebatur, sed non obtinuit

Leonis astu deceptus, rem differendam prætexentis in tempus aliud cominodius, ac ubi capessivisset imperium, ut multis Ignatius Diaconus, necnon Continuator Vaticanus.

τέλειος μὲν τὴν ἡλικίαν, αὐτὸ τὸ ἄνθος ὄγων τῆς νεότητος, στρογγυλοπρόσωπος, σιτόχρους, μαύραν ἔχων τὴν κεφαλὴν, καὶ ἐπιάγουρον (8), καὶ τὸ γένειον εὐπρεπῶς διακείμενον ἐν τῇ ὄψει αὐτοῦ, μαῦρόν καὶ αὐτὸ· πρῶτος δὲ πάνυ καὶ ἀγαθός, εἰ καὶ τις ἄλλος. Οὗτος θλίψεις πολλὰς ὑπέστη διὰ τὴν ὁμότητα τοῦ ἀσεβοῦς Λέοντος, καθημέραν τὸν θάνατον ἐκδεχόμενος, καὶ μετ' ὀδύνης καθημέραν τὸν ἄρτον αὐτοῦ ἐσθίων· ὁ Κύριος ἀβλαβῆ ἐφύλαξεν παραδόξως ἐκ τῆς κακουργίας αὐτοῦ.

Καὶ λοιπὸν ἦλθον οἱ Βούλγαροι μηδενὸς αὐτοῖς ὑπαντιῶντος ἢ κωλύοντος ἕως τῆς πόρτης, καὶ ποιήσας ὁ Κρούμος θυσίαν, κατὰ τὸ ἔθος αὐτοῦ, ἔξωθεν τῆς Χρυσῆς πόρτης ἔθυσεν ἀνθρώπους καὶ κτήνη πολλὰ, καὶ εἰς τὸν αἰγιαλὸν τῆς θαλάσσης βρέξας τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ περιχλυσάμενος, καὶ βαντίσας τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ εὐφημισθεὶς ὑπ' αὐτῶν, διῆλθον μέσον τῶν παλλακίδων αὐτοῦ, προσκυνήθεις ὑπ' αὐτῶν, καὶ δοξασθεὶς, καὶ ταῦτα θεωρούντων ἐκ τῶν τειχῶν πάντων, καὶ μηδενὸς τολμῶντος κωλύσαι αὐτὸν, ἢ ἀπολύσαι βέλος κατ' αὐτοῦ. Καὶ ποιήσας πάντα τὰ ἐπιθυμήματα αὐτοῦ, καὶ ἄπερ ἐβούλετο, περιεκύκλωσεν τὴν πόλιν, καὶ ἔβαλεν χάρακα ἐν αὐτῇ, καὶ ποιήσας ἡμέρας τινὰς, καὶ πραιδεύσας τὰ ἔξωθεν τῆς πόλεως, ἤρξατο ζητεῖν πάντα χρυσοῦ καὶ ἱματισμῶν πολὺν ἀριθμὸν, καὶ κοράσια ἐπιλεκτά ποσότητά τινα. Καὶ ὅτ' ποιήσας ὁ Λέων βουλὴν μετὰ τῶν ἀρχόντων, ἐδήλωσεν τὸν Κρούμον, ὅτι· Ἐλθέ ἕως τοῦ αἰγιαλοῦ μετὰ ὀλίγων τινῶν μὴ ἐπιφερομένων ὄπλα, καὶ ἡμεῖς ἐξερχόμεθα διὰ τῆς θαλάσσης ἀσπλοι μετὰ χελανδίου, καὶ συλλαλοῦμεν· καὶ ἄπερ ἤτησεν πάντα ποιούμεν. Καὶ ταῦτα δηλώσαντες, διὰ τῆς νυκτὸς ἐξαγαγόντες τινὰς ἐνωπλισμένους ἕως ὀνομάτων τριῶν, καὶ κατέκρυψαν αὐτοὺς ἐν δωματίοις τισιν τῶν Γάλλης ἔξωθεν τῆς πόρτης τῶν Βλαχερνῶν, διώσαντες αὐτοῖς σύσημον, ὅτι· Διαλεγόμενων ἡμῶν μετὰ τοῦ Κρούμου, σημειόν τι ἔχομεν ποιῆσαι, ὅπερ θεασάμενοι ἐξέλθατε, καὶ ἀποκτείνετε αὐτόν. Καὶ τῇ ἐπαύριον ὄντων τῶν Βουλγάρων ἐπὶ τὸ μέρος τῶν Ἀγίων Ἀναργύρων ἔξωθεν τῆς πόλεως, κατῆλθεν ὁ Κρούμος ἐπὶ τὴν θάλασσαν κατὰ τὴν συνταγὴν μετὰ ἄλλων τριῶν τὸν λογοθέτην αὐτοῦ, καὶ Κωνσταντίνον τὸν λεγόμενον [τοῦ λογοθέτου καὶ Κωνσταντίνου τοῦ λεγομένου] τοῦ Πατζικοῦ φυγόντος εἰς Βουλγαρίαν πρὸ πολλῶν ἐτῶν, ἔχοντα [ἔχοντος] καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ὄντα ἐξ ἀδελφῆς τοῦ Κρούμου. Οὗτοι τέσσαρες ἐξελθόντες τοῦ λαοῦ αὐτῶν ἄσπλοι κατῆλθον ἕως τῆς θαλάσσης κατὰ τὴν συνταγὴν μετὰ ἄλλων τριῶν, μὴ γινώσκοντες δὲ τὸ ἐνεδρον αὐτῶν. Λοιπὸν δὲ καὶ οἱ ἐκ τῆς πόλεως ἐξῆλθον μετὰ χελανδίου βουλόμενοι συλλαῖσαι μετὰ τοῦ Κρούμου, καὶ λαβόντες

A conspicuus, vultu rotundo, colore frumentum referente, nigro capite et virili barba decenter composita, eaque ad vultus speciem nigra. Mansuetus porro et urbanus, si quis alius exstitit. Hic calamitates multas impii Leonis crudelitate sibi inflictas, etiam morte propediem expectata, sustulit; quotidianumque panem cum animi mœnore comedens, mortem præstolabatur. A Domino nihilo secius præter opinionem custoditus est, ne Leonis nequitia læderetur.

Venerunt itaque Bulgari, nullo ipsis occurrente, vel aditum prohibente usque ad civitatis portam, et Crumus sacra pro more faciens ad Chrysen portam homines et animalia plurima mactavit: et ad maris littus linctis aqua pedibus lotus est totus, populoque aqua resperso, faustis acclamationibus ab eo cumulatus: medioque pellicum agmine pertransito, ab eis laudem et honorem excepit, spectantibus ex muris civibus cunctis, nulloque prohibere; vel telum in eum mittere auso. His pro libito peractis, et quæ decreverat gestis, urbem obsidione cinxit, et undequaque circumvallavit, diesque plurimos moratus, 432 et urbis loca vicina deprædatus, auri pensum annuum, vestimentorumque numerum non continendum, et electarum virginum gregem non modicum expetiit. Quare consilio cum proceribus habito, Crumo significavit Leo: Cum paucis quibusdam arma non ferentibus ad maris usque littus procede: nosque pariter navicula sine armis mari prodibimus, habitoque colloquio, quæ expetiisti, cuncta præstabimus. His ita significatis, nonnullis ad trium numerum armatis noctuque eductis, ad Blachernas in domunculis Gallæ occultaverunt se, signumque dedere: Nobis cum Crumo colloquentibus signum aliquod edemus, quod conspicati foras erumpite, et eum interficite. Postero die Bulgaria ad sanctorum Anargyrorum ædem stantibus extra civitatis portam, ex condicto Crumus versus mare profectus est cum tribus aliis; logotheta videlicet ejus, et Constantino Patzici, qui ante plures annos in Bulgariam fugerat, filio, alium filium præsentem ex Crumi sorore habente. Quatuor isti reliquo exercitu discedentes et inermes cum aliis tribus juxta condictum ad mare devenerunt, insidias sibi paratas ignorantes. Egressi sunt pariter ex urbe lintre vecti, qui cum Crumo colloquium habituri erant: et accepta fide, e navi prodierunt. Crumus equo descendens in terram desedit: ejus equo sella frenisque instructo Constantini filii manu detento. Ipsis adinvicem disserentibus, non nemo signum ex urbe dedit: fuit is Exabules, qui manu caput aperuit. Animad-

FRANC. COMBESII NOTÆ.

(8) Vocem ἀγουρον prius epheho, atque juvene in aula merente exponit Possinius in Anna Comnena, cujus *Alexiad.* l. 7 ea vox existat. At vocem ἐπιάγουρον iterum invenio in Leone Grammatico p. 460 de Basilio Macedone dictam, cum robustus proceroque corpore juvenis Theophilitis comitatu adlectus est, quem Constantinus in Basilii Vita ejus-

modi juvenum, ac qui pulchri essent. εὐετόεις, αἰετὶς fuisse studiosissimum. Non male hic P. Goar, *virili*: at malim, *grandi robustoque*. Ibi non placet, *agrestem juvenem*; potius, *robustum, fortem, grandem*; de quo statim, *ὄσον ἀγουρον νῦν ἀπελατόμην; qua lem nunc masculum comitatu adlegi?*

vertis Crumus, et animo percussus, exsiliit. Et in equum jam paratum a sociis evehctus, equitare cepit: mox populus a micenibus in clamorem erupit: Crux vicit. Ipso fugam arripiente, armati viri ex domunculis egressi, retro insecuti sunt, et emissis: totis vulnera inferre meditabantur. Is omnino solus in exercitum se recepit, alii tres, qui in navicula remanserant delenti sunt. Logotheta confestim occisus est, Constantinus autem et ejus filius vivi servati. His ita gestis, iratus Crumus incendi subvertique locum omnem postero die jussit. Positoque incendio, cunctas ecclesias trans civitatis portam praelaras quasvis, et ab Irene, Nicephoro, et Michaelē reparatas, necnon monasteria, palatia, domos, suburbana combusserunt. Ad sanctum Mamantem pariter progressi, palatiis ibidem constitutis, geminisque cubiculis subjecerunt ignem, columnas confregerunt, et plumbum ~~433~~ repertum rapuerunt, animaliumque statuas in Circo positas tulerunt secum, captivos omnes dederunt neci, nec jumentis ipsis et animalibus pepercero. Hinc portus, cui Steni nomen, litore, tractuque superiore peragrato: navalia succenderunt, sublatisque secum spoliis pluribus discesserunt. Tum occupata dextera civitatis parte, ad orientem ignem a porta Chryse ad Regium usque miserunt. Athyra deinde profecti, castrum ibi erectum demolitisunt: et praelarum illum pontem quamvis firmissimum dejecerunt. Selybriam postmodum profecti, at solum usque castrum ibidem constructum deturbarunt, nec non ecclesias domosque succenderunt. Post hæc castrum Naonium destruxerunt; et Heracleam profecti, cum non possent occupare, domos cunctas ad litus positas, ædificiaque urbi vicina flammis vastaverunt. His perpetratis, Rædestum venerunt, et castrum istud demoliti, confertam plebem internecione deleverunt: cumque in civitatem non invalescerent, sparso ubivis incendio intulerunt vastitatem. Inde Aprum versus, quod etiam castrum est, direxerunt iter, eoque verso et incenso, ut aliis pluribus castris, dierum decem itinere diverterunt inde ad Gani montes, in quibus delitescentem plebeculam plurimam reperientes et animalia Thraciæ ferme cuncta, homines et jumenta innumera jugulaverunt: partem vero reliquam cum mulierum puerorumque multitudine in Bulgariam deportaverunt captivam. Inde transierunt ad Examillium, et Abydum usque: rursumque ad Eurium regressi et superiorem regionem, cunctas urbes a minima ad maximam Adrianopolim usque destruxerunt. Adrianopolim porro munitam reperientes obsederunt: quam cum expugnare non possent, protractis obsidionis diebus machinas instruxerunt, et castrum oppugnaverunt. Cives malis coarctati, ope destituti, et fame pereuntes hostibus fecere deditionem. Bulgari captivis ad nu-

λογον, ἐξῆλθον τοῦ παραδίου. καὶ ἀποκατακτείνουσας ὁ Κρούμος ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ ἰδίου καὶ τὸν ἱπποῦν αὐτοῦ ἐκράτει ὁ υἱὸς Κωνσταντίνου στρωμένον χαλινωμένον. καὶ διαλεγόμενα αὐτῶν ἐποίησεν ὁ εἰς αὐτῶν ἐκ τῆς πόλεως τὸ σημεῖον, ὅς ἦν ὁ Ἐξαδούλης, τῇ χειρὶ τὴν κεφαλὴν ἀποσκαπόμενος. Ὁν ἰδὼν ὁ Κρούμος καὶ σκανδαλισθεὶς ἀνετίθησεν, καὶ ἔχων ἱπποῦν τὸν ἱπποῦν, σχεδόντας αὐτὸν οἱ μετ' αὐτοῦ, ἐκαταλλίκευσεν, καὶ ἀνέκραζεν ὁ λαὸς ἀπὸ τῶν τετυγῶν Σταυρὸς ἐνίκησεν. καὶ αὐτὸς ἠρξάτο φεύγειν. καὶ ἐξελθόντες οἱ ἐνωπλισμένοι ἐκ τῶν διαμάτων κατεδίωξαν ὅπισθεν τοῦ Κρούμου, καὶ ἀπολύσαντες αὐτῶν τὰ βέλη, ὡς φήθησεν, ἐπέκλιθον αὐτόν. αὐτὸς δὲ μονώτατος ἔφυγεν εἰς τὸν λαὸν αὐτοῦ. οἱ δὲ ἄλλοι τρεῖς ἐπιάσθησαν ὑπὸ τῶν ὄντων ἐν τῷ χαλινῷ. καὶ ὁ μὲν λογοθέτης πάραυτα ἐσφάγη. Κωνσταντῖνος δὲ καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ζῶντες ἐπιάσθησαν. λοιπῶν δὲν τούτων γενομένων, θυμωθεὶς ὁ Κρούμος ἐκέλευσεν ἐπαύριον ἐμπυρίσαι καὶ καταστρέφαι πάντα τόπον. καὶ ἀρξάμενοι ἐμπυρίσαι κατέκαυσαν πάσας τὰς ἐκκλησίας τὰς ἀντίπεραν τῆς πόλεως μεγάλας οὖσας, ὅς ἀνεκαίνισεν Εἰρήνην καὶ Νικηφόρος καὶ Μιχαὴλ ὁμοίως καὶ τὰ μόναστήρια, καὶ τὰ παλάτια, καὶ τοὺς οἴκους, καὶ τὰ προάστεια. καὶ ἐλθόντες εἰς τὸν Ἅγιον Μάμαντα ἐνεπύρισαν τὰ ἐκείσε παλάτια, καὶ τοὺς δύο κοιτῶνας, καὶ τοὺς κλῖνας κατέκλασαν, καὶ τοὺς μολύβδους ἐπῆραν, καὶ τὰ ζώδια τοῦ ἱπποδρομίου, καὶ πᾶσαν τὴν αἰχμαλωσίαν κατέσφαξαν, καὶ ὁμοίως καὶ τὰ κτήνη. καὶ διελθόντες πᾶσαν τὴν παραβλασσίαν τοῦ Στενοῦ καὶ τὴν ἄνω, πάντα τὰ ἐμπόριον κατέκαυσαν, καὶ θρανίους σκύλα πολλὰ, φροντοῖ. καὶ πιάσαντες τὸ διεῖδον μέρος τῆς πόλεως πρὸς ἀνατολὰς, κατέκαυσαν τὸ ἐξωθεν τῆς Χρυσῆς πύργου, ἕως τοῦ Ῥηγίου καὶ ἐλθόντες εἰς τὸν Ἀθύρην κατέστρεψαν τὸ ἐκεῖσε κάστρον, καὶ τὴν γέφυραν, παράξινον οὔσαν καὶ πᾶν (9) ὀχυρωτάτην. καὶ ἐλθόντες εἰς Σιλυβρίαν [Σηλ.] κατέστρεψαν τὸ αὐτόθι κάστρον ἕως τοῦ ἰδίου, καὶ τὰς ἐκκλησίας, καὶ τοὺς οἴκους κατέκαυσαν, καὶ μετὰ τοῦτο τὸ Λαόνιον κάστρον ὑπάρχον κατέστρεψαν. καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν Ἡρακλείας, μὴ δυνάμενοι εἰς αὐτὴν εἰσελθεῖν, ἐνεπύρισαν πάντα τὰ οἰκήματα τὰ ὄντα εἰς τὸν λιμένα, καὶ τὰ περίε τῆς αὐτῆς πόλεως. καὶ μετὰ τοῦτο ἐλθόντες εἰς Παλαιοστον κατέστρεψαν καὶ τοῦτο τὸ κάστρον, ἐμπυρίσαντες πάντα τὰ ἐν αὐτῇ οἰκήματα καὶ τὰς ἐκκλησίας, κατὰσφάζαντες αὐτόθι λαὸν πολὺν. καὶ μηδὲν ἰσχύσαντες εἰς αὐτὸ, τὰ ἐξω πάντα ἐμπυρίσαντες, καὶ καταστρέφαντες, ἀνῆλθον εἰς τὸν Ἄπρον, κάστρον ὃν καὶ αὐτὸ καὶ καταστρέφαντες καὶ τοῦτο καὶ ἐμπυρίσαντες, καὶ ἕτερα πλείστα κάστρα, κατῆλθον ἐκείθεν δι' ἡμερῶν δέκα, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὰ ὄρη τοῦ Γάνου καὶ εὐρόντας ἐκεῖ λαὸν πολὺν κρυπτόμενον, καὶ σχεδὸν πάντα τὰ κτήνη τῆς θράκης, κατέσφαξαν τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ κτήνη ὄντα εἰς πλήθη, αἰχμαλωτεύ-

FRANC. COMBESII NOTÆ.

(9) Τὸ πᾶν nihil est cur redundare existimetur: nec enim novum, ut et superlativis adverbis e' u modi adjunguntur.

σπιντες ἀπέστειλαν εἰς Βουλγαρίαν, καὶ γυναῖκας· **A** merum immensum abductis, ablatis quoque eorum paucis. Καὶ λοιπὸν ἀπῆλθον καὶ εἰς τὸ Ἐξομλίον, καὶ κατῆλθον ἕως Ἀβύδου· καὶ ἀνέκλιψαν ἐπὶ τὸ Εὐριον, καὶ τὴν ἄνω, καὶ πάντα τὰ κάστρα κατέστρεψαν ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου, ἕως τῆς Ἀδριανουπόλεως. Καὶ εὐρόντες τὴν Ἀδριανούπολιν κρατουμένην παρεκάθισαν· καὶ ποιήσαντες ἡμέρας πολλὰς, καὶ μὴδὲν ἰσχύσαντες ἀπὸ τοῦ παρακαθισμοῦ, στήσαντες μαγγανικά ἐπολέμουν τὸ κάστρον. Καὶ δὴ στενωθέντες, μὴ ἔχοντες βοήθειάν ποθεν, καὶ ἀποθνήσκοντες τοῦ λιμοῦ, παρέδιδον ἑαυτούς. Καὶ λαβόντες οἱ Βούλγαροι τὴν αἰχμαλωσίαν πᾶσαν εἰς πλῆθος οὖσαν ἀναριθμητον, καὶ πᾶσαν τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν, μετέκτισαν αὐτοὺς εἰς Βουλγαρίαν ἐκείθεν τοῦ Ἰστροῦ ποταμοῦ.

Καὶ τούτων γενομένων ὁ Λέων τῆς πόλεως οὐκ ἐξῆλθεν, ἀλλ' ἐκράτει τῆς βασιλείας τυραννικῶς. Καὶ λοιπὸν φθασάντων τῶν ἑορτῶν ἔστρεψεν τὸν υἱὸν αὐτοῦ μικρὸν ὄντα, καὶ ἐπονομαζόμενον Συμβάτην, ἐψεύσατο λέγων, ὅτι Κωνσταντῖνος καλεῖται. Καὶ σωρεύσας τὸν περιτωθέντα λαὸν ἐκ τῶν διαφόρων πόλεων ἐρόγυσεν αὐτοὺς, ποιήσας αὐτοὺς εὐφημῆσαι Λέοντα καὶ Κωνσταντῖνον, μιμούμενος τοὺς πρῶτον βασιλεύσαντας Λέοντα καὶ Κωνσταντῖνον τοὺς Ἰσαύρους, ὧν καὶ τὴν αἵρεσιν ἀνεκνώσαστο, βουλόμενός ζῆσαι ἔτι πολλά, ὥς καὶ αὐτοὶ, καὶ γενέσθαι περίφημος· οὕτινος τὴν βουλὴν θεὸς κατήσχυεν κόψας τοὺς χρόνους αὐτοῦ καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. Καὶ δὴ λοιπὸν γεγονότος εὐδίου τοῦ ἁέρος τῷ χειμῶνι, καὶ τῶν ποταμῶν μὴ ἔχόντων ὕδωρ πολὺ, ἐξῆλθον οἱ Βούλγαροι [Βούλγαροι] χιλιάδες τριᾶκοντα ὁλοσέηροι, καὶ ἐλθόντες ἕως Ἀρκαδίουπόλεως, καὶ περᾶσαντες τὴν Ῥηγίαν (ποταμὸς δὲ οὕτως ἐστὶ λεγόμενος), εὐρὸν λαὸν πολὺν, καὶ ἡχηκάλωτευσαν αὐτούς. Καὶ πρὸ τοῦ περᾶσαι αὐτοὺς τὴν αἰχμαλωσίαν, ἐγένετο ὑετός πολὺς ἡμέρας ὅσῳ, καὶ ὀγκωθεὶς ὁ ποταμὸς ἐγένετο ὡς θάλασσα. Καὶ μὴ δυνάμενός ἀντιπερᾶσαι οἱ Βούλγαροι, ἐμείναν ἡμέρας δεκαπέντε κατέχοντες τὴν αἰχμαλωσίαν. Καὶ μνηύσαντες τὸν Λέοντα τοῦ βοηθῆσαι, οὐ προσέσχεν, οὐδὲ τῆς πόλεως ἐξῆλθεν, οὐδὲ ἄλλους τινας ἀπέστειλεν πρὸς βοήθειαν. Καὶ λοιπὸν γενομένης εὐδίας, καὶ τοῦ ποταμοῦ ἐλαττωθέντος, αὐτοὺς τοὺς αἰχμαλώτους παρεσκευάσαν κόψαι ξυληνὸν, καὶ πρῆσαι γέφυραν, καὶ οὕτως ἐπέρασαν μετὰ τῆς αἰχμαλωσίας, ὄντων ὁμοῦ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν καὶ παιδίων χιλιάδες πεντήκοντα. Λαβόντες καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν Ἀρμενιάτικα στρατομαχικάρια, καὶ ναχοτάπητα ἀνώτερα, καὶ ἱματισμὸν πολὺν, καὶ χαλκώματα, ἐφόρτωσαν πάντα εἰς τὰς ἀμάξας, καὶ λαβόντες πάσας τὰς ἀγέλας αὐτῶν βόας καὶ πρόβατα, ἐπέλθον εἰς Βουλγαρίαν. Καὶ ὁ ἀδίκως βασιλεύσας κατὰ παραχώρησιν θεοῦ οὕτε αὐτὸς ἐξῆλθεν τῆς πόλεως πρὸς βοήθειαν τῆς αἰχμαλωσίας, οὔτε ἄλλους ἀπέστειλεν.

Λοιπὸν οὖν μετὰ ταῦτα ἀνηγγέλει αὐτὸν [ἀνηγγέλει αὐτῷ ὅτι] λεγόντων, ὅτι ὁ Κρούμος ἐστράτευσεν λαὸν πολὺν συναθροίσας, καὶ τοὺς Ἀδάρεις καὶ πάσας τὰς Σχλαβινίας. Πρὸς δὲ τούτοις παρασκευάζει διαφόρων ἡλεπύλων ὄργανά τε καὶ μηχανήματα, καὶ μαγγανικά παμμεγέστατα, τριβόλους τε καὶ τετραβόλους, καὶ χελώνας, καὶ ὑψηλοὺς κλίμακας, σφαίρας τε καὶ μοχλοὺς, καὶ ὀρθὰς, κριοὺς τε καὶ βελοστάσεις, πυροβόλα τε καὶ λιθοβόλα, καὶ σκορπίδια, εἰς τὸ βαλέσθαι βέλη, καὶ σφενδόνας, πάντα μηχανήματα κατὰ τῶν ἐπάλξεων ἡσὶ ἐλθεῖν τὴν πόλιν, ἐπὶ τὸ δουτῆν μέρους τῆς πόλεως

Hæc dum gererentur, urbe non egressus est Leo, sed imperium tyrannice tenebat. Celebratis autem festis, filium adhuc pusillum, Symbatem nomine, Constantinumque vocari mentitus, stemmate redimivit: residuique populi multitudine ex variis urbibus congregata collegit exercitum, stipendiorumque dato Leonem et Constantinum faustis acclamacionibus prosequi iussit, **434** imperatores sceptrapridem consecutos, Leonem et Constantinum Isaurios imitatus, quorum hæresim renovavit, sibi que multos annos eorum instar, et ut laude conspicuus foret, comprecatus: cuius Deus, imminutis ejus illique annis, consilium confudit. Cæterum aeris serenitate hiemem totam occupante, subsidentibusque fluminum aquis, Bulgari armis a capite ad pedes tecti ad hominum triginta millia, eruperunt, et Arcadiopolim usque, Regina pertransito (fluvius est ita dictus), pervenerunt, populumque omnem copiosum sane fecerunt captivum. Prius vero quam captivos trajicerent, dies octo decidit immensus imber quo fluvius intumescens maris instar exundavit. Bulgari ne transfretarent impediti, custodita semper captivitate, dies quindecim ad ripas steterunt. Leo nuntio ab eis accepto, ut opem ferret, non advertit, neque urbe egressus est, nec alios quosvis in auxilium submisit. Interim redente aeris tranquillitate, et fluvio decrescente, Bulgari sylvas cædere, pontemque struere captivos compulerunt: atque ita cum captivis omnibus virorum simul mulierum et puerorum millibus quinquaginta transierunt. Illi captivorum facultates omnes ad stragulas usque Armenias, grandesque tapetes acupictos, generis omnis vestimenta, instrumentaque ad usum ærea curribus imposita hominumque et ovium greges abductos transvexerunt: et hoc pacto Bulgariam ingressi sunt, principe inique ad imperium Dei permissu promoto, pedem non effereute, neque ad captivorum opem alios egredi permitte-

His peractis, rumor ad eum delatus in hæc verba: Crumus ingentem exercitum coegit. Abaresque et ex Sclavinis cunctis copias collegit: præparat insuper instrumenta machinasque cunctas expugnandis urbibus idoneas, arte facta grandia, tribulos, tetrabulos, testudines, scalas excelsas, globos, vectes, funes, arietes, balistas, ignea jacula, petrarias, scorpiones, tela jaculatoria, fundas, uno verbo machinas omnes invadendis turribus, et civitatibus capiendis, ut ad occidentem vobis partem Blachernarumque murum urbem a-

grediatur. Tormenta isthæ cuncta, ad urbis partem, qua telum in eum missum est, applicare ineditatur, instrumentis hisce præfatis deportandis et curribus vehendis boum millia plurima in stabulis jam disposuit, currus autem ferro vinctos ad quinque millia fieri iussit. Leo, his auditis, et missis exploratoribus, veritateque comperta, populi multitudinem immensam et artifices congregavit, 435 murumque allium præter eum qui ad Blachernas, cœpit extruere, profundamque et amplam fossam excisam opponere. Vix operi manu admota, hoc est, opere adhuc infecto, ut Deus, qui consilia gentium dissipat, et populorum mentem reprobat, irritat quoque consilia principum, qui non in machinis vel robore homines quid aggredi posse commonstrat, ut hæc, inquam, iterum patefaceret Deus, nondum imminente vere, ut retulerunt quidam captivitate Bulgarica liberati, circa feriam magnam quintam, Bulgarie princeps Crumus ille celebris, qui urbem occupare destinabat, vitæ finem persensit, invisibili virtute jugulatus, qua sanguinum rivos ore, naribus et auribus emisit: atque ita in malis animam deposuit. Illis elatus Leo quasi ipse, non Deus compecuisset bellum, in urbes omnes regionesque missis sacris nuntiavit: Bulgaros urbi vicinos compari: solertiaque, robore ductuque meo principem eorum cum telo confodissem, cunctos fugavi. Vulneris istius causa moritur, inquit, hostis noster. Postmodum, occasione capta, Ecclesiam depopulari cœpit.

Anno imperii secundo, Dei iudicia curiosè perscrutatus Leo sensus ejusdem consortibus quibusdam dicti: Cujus causa gentilibus inferiores evadunt Christiani? Quod adorentur imagines, nec alterius ergo, ut mihi quidem videtur: quare illas deturbare est animus. Videte quippe, aiebat, quot quot imperatores susceperunt et adoraverunt illas, perierunt: hi quidem solio dejecti, alii bello profligati: qui non adoraverunt soli, morte suavi reposito imperio vita functi sunt, et cum honore in imperatorum sepulcris ad Apostolos elati. Eam ob rem imitator eorum imagines tollam, ut ego et filius meus in multos annos vivamus, et nostrum stet imperium ad quartam et quintam generationem: in quo equidem misellus mentitus est, hoc scelere frustra admissio, ut syngraphen propriam cui crucem cum comitibus affixit, despicere et proculcaret. Exinde si quem volis conspirantem reperiret, cœpit exquirere: et reperit sane sensus, imo insipientiæ ejusdem, participem lectorem quemdam, Joannem dictum, Pancratii Sciastæ filium, qui a puero dæmonem inhabitantem habuerat, in compositis motibus agitalus, mentisque

A κατὰ τοῦ τείχους τῶν Βλαχερνῶν. Ταῦτα πάντα βούλεται προσαγαγεῖν τὰ μηχανήματα ἐνθα καὶ ἐτοξεύθη, σταυρίζων βίας χιλιάδας πρὸς τὸ βαστάζει πάντα τὰ προλεχθέντα ὄργανα τεθέντα ἐπὶ ἀμαξῶν, ὡς προσέταξεν σιδηρενδέτας [σιδηροδέτας] χιλιάδας πέντε. Ταῦτα ἀκούσας Λέων, πέμψας τε κατασκόπους, καὶ μαθὼν τὴν ἀλήθειαν, συναθροίσας λαὸν πολὺν καὶ ταχύντας, ἤρξατο κτερίζειν ἕτερον τείχος· ἐξώθεν τείχους τῶν Βλαχερνῶν, κόψας καὶ τὴν σποῦδαν πλατείαν (10). Καὶ ἀρξάμενος κτερίζειν μήπω τελείας, ἵνα δείξῃ ὁ Θεὸς ὁ συσπεδάζων βουλὰς ἐθνῶν, ἀθετῶν καὶ λογισμοὺς λαῶν, καὶ ἀθετῶν βουλὰς ἀρχόντων, οἳ οὐκ ἐν τῇ μηχανῇ, καὶ τῇ ἰσχύϊ αὐτῶν δύνανται οἱ ἄνθρωποι τι ποιῆσαι, οὐπω ἕαρος καταλαβόντος, ὡς φασὶν τινες διασωθέντες τῆς αἰχμαλωσίας ἀπὸ Βουλγαρίας, περὶ τῇ μεγάλῃ πέμπτῃ [τὴν μεγάλην πέμπτῃ] τοῦ Πάσχα, ὁ πρωτοβουλγαρίας, ὁ Κρούμος ὁ περίφημος, ὁ τὴν πόλιν ἐλεῖν βουλευόμενος τέλει τοῦ βίου ἐχρήσατο ἀοράτως σφαγισθεὶς, ὡς καὶ ἐξήγαγεν αἱμάτων ὀχετοὺς διὰ τε τοῦ στόματος, καὶ τῶν ῥινῶν καὶ τῶν ὠτων αὐτοῦ. Καὶ οὕτως ἀνέβρῃξεν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν κακοῖς. Ἐπαρθείς τοίνυν τῷ φρονήματι ὁ Λέων, ὡς οἱ αὐτὸς κατέβαλεν τὸν πόλεμον, καὶ οὐχ ὁ Θεός, ἐπέμψεν εἰς πάσας τὰς πόλεις καὶ χώρας σάκρας, ἀναγγέλλων, οἳ Εὐρον τοὺς Βουλγάρους ἄγγυς ὄντας· τῆς πόλεως, καὶ διὰ τῆς φρονήσεως, καὶ ἀνδρείας, καὶ ἐπαγωγῆς μου τοξεύσας τὸν πρῶτον αὐτῶν, πάντας ἀπήλασα. Ὅστις καὶ διὰ τὴν πρόφασιν ταύτην ἀποθνήσκει, ἐφη, ὁ ἐχθρὸς ἐμῶν. Καὶ λοιπὸν μετὰ τοῦτο λαθὼν εὐκαιρίαν ἤρξατο πορθεῖν τὴν Ἐκκλησίαν.

C Δευτέρῳ ἔπει τῆς βασιλείας αὐτοῦ περιεργαζόμενος κατὰ τῶν τοῦ Θεοῦ κριμάτων, καὶ λέγων πρὸς τινὰς ὁμόφρονας αὐτοῦ, οἳ Τίνος ἔνεκεν, φησὶ, ταῦτά πως ἔχουσιν (11) οἱ Χριστιανοὶ κατακυριεύμενοι ὑπὸ τῶν ἐθνῶν; Ἐμοὶ δοκεῖ διὰ τὸ προσκυνεῖσθαι τὰς εἰκόνας, καὶ ἄλλο οὐδέν· καὶ βούλομαι αὐτάς καταστρέψαι. Βλέπετε γάρ, φησὶν, ὅσοι βασιλεῖς ἐδέξαντο καὶ προσεκύνησαν αὐτάς, ἀπέθανον, οἱ μὲν ἐκδιωχθέντες, οἱ δὲ ἐν πολέμῳ πεσόντες. Μόνοι δὲ οἱ μὴ προσκυνήσαντες αὐτάς ἰδίῳ θανάτῳ ἑκάστος εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ ἐτελεύτησεν, καὶ μετὰ δόξης προκομισθεὶς εἰς τὰ τῶν βασιλέων κοιμητήρια ἐτάφη ἐν τοῖς Ἀποστόλοις. Λοιπὸν οὖν ἐκείνους καγὼ βούλομαι μιμῆσθαι, καὶ καταστρέψαι τὰς εἰκόνας, ἵνα πολὺν ζῆσιν χρόνον καγὼ καὶ ὁ υἱός μου, καὶ κρατήσῃ ἡ βασιλεία ἡμῶν ἕως τετάρτης καὶ πέμπτης γενεᾶς· ὅπερ διεψεύσθη δειλαῖος, ἀνομήσας διακενής, καὶ ἐπιλαθόμενος τὸ ἰδιόχειρον, καὶ ἐποίησεν καὶ τὸν σταυρὸν, ὃν ἔπηξεν μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ. Καὶ ἤρξατο μετὰ ταῦτα ζητεῖν εἰ τίνα εὐροὶ συναγωνιζόμενον τῷ σκοπῷ αὐτοῦ. Καὶ δὴ εὗρεν ὅμοιον τῆς αὐτοῦ φρονήσεως, ἦτοι ἀπροσύννης, ἀναγνώστην τινὰ· Ἰωάννην λεγόμενον, υἱὸν Παγκρατίου τινὸς Σκια-

FRANC. COMBEFISII NOTÆ.

(10) Vallum latum excisum opponens. Sic p. 416. Nicephorus ambustus dicitur in Bulgaria, τῷ τῆς εὐλῆς πυρὶ, ἵγνε valli, inquit Anast., nempe liguis

illis quibus Crumus castra circumseperat.

(11) Ταῦτα πάσχουσιν οἱ. Quare hæc eveniunt Christianis, ut, etc.

στοῦ, ὅστις ἐκ παιδόθεν δαίμονα εἶχεν ἀτάκτως φε-
ρόμενος, διάγων ἐν ἀσυνεσίᾳ, ὅντινα Ἰλλίαν ἐπωνό-
μαζον, ὡς τινὲς φασιν, ἐρμηνευόμενον Ἑβραϊστὶ
λέγεται *πρόδρομος* καὶ *συνεργὸς τοῦ διαδόλου*.
Τοῦτον ἐπιλαβόμενος Λέων, καὶ ἀνακοινωσάμενος
αὐτῷ τὴν ἑαυτοῦ βουλήν προσελάβετο αὐτὸν συνερ-
γὸν αὐτοῦ, λέγων, ὅτι Ἐὰν συνδράμῃς μοι καθελεῖν
τὰς εἰκόνας, πατριάρχῃν σε ποιῶ. Καὶ αὐτῆς παρ'
αὐτοῦ ἐξουσίαν τοῦ ψηλαφῆσαι τὰ ἀπανταχοῦ παλαιὰ
βιβλία, ἅπερ ἀπόκεινται εἰς τὰ μοναστήρια καὶ εἰς
τὰς ἐκκλησίας, ἐπετρέπη μετὰ καὶ ἄλλων τινῶν
ἀτάκτων καὶ ἀπαιδεύτων. Καὶ δὴ συναγαγόντες πλῆ-
θὴ πολλὰ βιβλίων, ἐποιοῦντο ἐν αὐτοῖς τὴν ἐρευναν,
πλὴν οὐδὲν εὗρισκον οἱ ἄφρονες ὧν περ αὐτοὶ κακούρ-
γως ἐπεζήτουν, ἕως οὗ μετὰ χεῖρας ἔλαβον τῷ συν-
οδικῷ [τὸ συνοδικόν] Κωνσταντίνου τοῦ Ἰσαύρου,
τοῦ καὶ Καβαλλίνου (12), καὶ ἐκ τούτου τὰς ἀρχὰς
λαβόντες, ἤρξαντο καὶ ἐν τοῖς βιβλίοις εὗρίσκειν τὰς
χρήσεις, ἅσπερ αὐτοὶ ἀφρόνως καὶ ἀνοήτως προέφε-
ρον, σημάδια βάλλοντες εἰς τοὺς τόπους, ἐνθα ἡῤυρι-
σκον, βουλόμενοι πείσαι τὸν ἄφρονα λαόν, ὅτι Ἐν
παλαιαῖς βιβλίοις εὗρομεν τοῦ μὴ προσκυνεῖσθαι τὰς
εἰκόνας. Καὶ λοιπὸν ζητοῦντων, καὶ ὕστερον ἔχοντες
χειροτονίαν (13), ἐπίσκοπον εὗρον Κωνσταντίνον υἱὸν
πρεσβυτέρου τινὸς τζαγγαρίου, καὶ Κασυματὰ μα-
θόντα τὴν γραμματικὴν (14), καὶ γέροντα νομικὸν
εἰς τὰς Φορακίου καὶ διδάξαντα παιδίᾳ, καὶ δι'
ἐγκλήματά τινα φυγόντα ἐν μοναστηρίῳ, καὶ ἀπο-
κειράμενον αἰσχροῦς καὶ ἐπονομασθέντα Ἀντώνιον,
γενόμενόν τε αὐθὺς ἡγούμενον εἰς τὸ μοναστήριον
τὸ λεγόμενον τὰ Μητροπολιτῶν. Μυθολόγος τις [ὁ
τις ἦν] γέλοια ἀγαπῶν καὶ παιγνίδια, καὶ τοὺς ὑπ'
αὐτοῦ μοναχοὺς νέους ὄντας ταῦτα ποιεῖν ὑποτιθέμε-
νος. Καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, αἰσχροῦς καὶ ἀσέμνως βιο-
τεύσας, οὐκ οἶδ' ὅπως ὕστερον ἐκ παραχωρήσεως
θεοῦ ἐγένετο καὶ ἐπίσκοπος εἰς τὸ Συλαῖον. Τὸ μὲν
πρῶτον ἐκ παιδόθεν ὀρθόδοξος ὢν, ὕστερον δὲ διὰ τὴν
δόξαν τὴν πρόσκαιρον, καὶ τὸ ἔχειν παρρησίαν εἰσερ-
χεσθαι εἰς τὰ βασίλεια, καὶ παρρησιάζεσθαι μετὰ
τῶν κρατούντων, ἐπελάβετο τὴν αἵρεσιν. Τοῦτον κα-
ταμηνύσαντες πρὸς Λέοντα τὸν βασιλέα, ὃς τε Ἰωάν-
νης, ὁ ἐπίκλην Ἰλλίᾶς, ὃν ἐκάλουν Γραμματικόν, καὶ
οἱ σὺν αὐτῷ, ὄντα τὸ τηνικαῦτα ἐν τῷ Συλαίῳ, πέμ-
ψας ἤγαγεν αὐτόν. Καὶ εἰπὼν αὐτῷ τὸν σκοπὸν αὐ-
τοῦ, μὴ ἔχων καρπὸν πνευματικὸν ἐν ἑαυτῷ, καὶ
ἀγαπῶν τὴν πρόσκαιρον δόξαν, καταπατήσας τὴν
ἑαυτοῦ συνείδησιν, καὶ ἀθετήσας τὸν σταυρὸν καὶ τὴν
ἐπιγραφὴν, ἣν ἐποίησεν, ἐστράφη εἰς τὸ ἐναντίον
μέρος. Ἐρωτηθεὶς γὰρ ὑπὸ τοῦ Λέοντος εἰ γέγρα-
πται προσκυνεῖσθαι τὰς εἰκόνας, οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ
τὰ θέοντα ῥήματα τῆς ἀληθείας, ἀλλ' εἶπεν· Οὐκ ἔστι

A consortio privatus, quem Hylilam dicebant, quique-
ut alii ferunt, Hebraice redditur *præcursor*, et
diaboli adjutor. 436 Huic sibi assumpto, et con-
sistorum suorum participi facto et cooperatori in-
stituto dicit Leo : Si delendis imaginibus auxilia-
rem manum præbueris, patriarcham te renuntiabo.
Ille visendorum undequaque veterum librorum per
monasteria et ecclesias repositorum facultate petita,
cum aliis quibusdam mentis incompositæ et illite-
ratis comitibus, quod petierat, impetravit. Collecta
itaque librorum immensa multitudine, examen de
illis habuerunt : verum eorum quæ nequiter ex-
quisierant nihil penitus imprudentes repperunt,
donec in manus venit synodus sub Constantino
Isauro et Caballino habita, ex qua occasione ac-
B cepta cœperunt in libris auctoritates invenire, quas
synodi auctores imprudenter et insipienter deprom-
ebant. Deinde signis ad loca reperta apposis, simplicem turbam seducere moliti sunt, dicentes :
Ex veteribus libris non adorandas imagines repe-
rimus. Examine postmodum habito, si quem
ordinibus insignitum penes se nanciscerentur,
episcopum repperunt quemdam Constantinum,
presbyteri artificis sutoris filium, et Cazimatam
grammaticæ professorem, et legisperitum quem-
dam ad Phoracii ædes diversantem ludimagistrum,
qui criminum sibi obsectorum pœnam fugiens in
monasterium diverterat, et detonsus nomen as-
sumpserat Antonii et deinceps in monasterium
C Metropolitanum nomine prepositus fuerat institut-
us : homo equidem fabulis addictus, risus et lu-
dorum sectator, qui monachis suis subditis et
juvenili ætate adhuc detentis, hæc eadem sectari
suggererat ; verbo dicam, turpem et inhonestam
vitam ducens : qua ratione postmodum Dei per-
missu factus fuerit episcopus Sylæi, penitus ignoro.
Rectam certe fidem a puero edoctus erat, deinceps
autem ex vanæ gloriæ libidine, et libertatis in re-
gium ingrediendi captandæ causa, et ut imperato-
rum gratiam iniret, hæresim amplexus est. Hunc
cum Leoni imperatori notum fecissent, et Sylæi
habitare renuntiassent, Joannes cognomento Hylil-
as, quem Grammaticum dicebant, et sententiæ
ejusdem comites, Leo, misso nuntio, vocavit ho-
minem : et exinde mentis sententiam ei aperuit,
D cum nullum fructum spiritualem in seipso haberet,
sed vanam tantum sectaretur gloriam, conculcata
projectaque conscientia, contemplaque cruce,
quam in subscriptionem exaravit, in partem decli-
navit contrariam. Interrogatus enim a Leone num
adorandas imagines scriptum legerit, nihil quod

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(12) Fecit Leonis hæc diligentia, ut et Patres
Constantini istam pseudosynodum accurate refuta-
verint : quæ eorum refutatio, seu potius S. Nice-
phori eorum nomine luculenta exstat in uno cod.
Regio, perquam digna luce.

(13) Ζητούντων καὶ ἕτερον ἔχοντα χειροτονίαν
ἐπίσκοπον. Sic bene cod. ipse. *Dum et alium epi-
scopali ordine fulgentem quærunt.*

(14) Ego sic reddam, *Qui Casymatha ludimagistro
grammaticam didicisset, senexque legisperitus ad Spho-
racii ædes, eis Σφορακίου, diversatus esset, ac pueros
docuisset.* Lique enim unum hic designari Sylæi,
sive Pergensem episcopum Antonium, qui omnibus
his gradibus eam sit adeptus sedem, hæresimque
iconomachorum promoverit, non tres diversos, quod
sonant verba interpretis.

ad veritatem spectaret respondit, **437** sed dixit : *Ἄντιβιβλος* hoc scriptum est, verum antiquam esse traditionem asserunt. Subinfert Leo : Nisi in Evangeliiis, aut apud Apostolum clare et ad verbum scribatur, Veneremini imaginem meam, nusquam ipsam adorare consentiam. His auditis, cum eo et praefatis incompositae mentis et illitteratis hominibus convenit, et princeps caputque eorum instituitur.

Contendebant igitur in veritatem a Pentecostae qui Joannem Hytilam dictum sequebantur, coaccervare libros : Julio vero mense, socium adjunxerunt Antonium : et deinceps ad Decembrem occultum gerebant dolum. Interrogati vero falso respondebant : Libros perscrutari injunxit imperator, quod quidam annuntiaverunt, Brevissimo tempore imperabis, hujus causa examēn instituiamus. Circa Decembrem vero mensem Leo patriarcha significat : Imaginum causa populus offenditur, dicentes : Perverse adoramus illas, et propterea gentiles nostri dominantur. Condescende, inquit, modicum et moderamen ad populum habe, et quae sunt abjecta rescindamus ; si non assentiaris, exhibe et persuade cuius gratia, Scriptura haec diserte nobis asserente, adoratis imagines ? Respondet patriarcha : Haec quae a principio et superioribus temporibus ab apostolis et Patribus definita sunt, nulla ratione innovamus, nec amplius quid moderandum censemus Apostolo dicente : *Si hos, vel etiam angelus de caelo annuntiaverit, praeter id quod vobis denuntiaviimus, anathema sit* ¹. Qua vero de causa, prout adoramus crucem et Evangelium, eadem pariter imagines veneramus. Quandoquidem neque illa adoranda scriptum est. Verum quoniam ab apostolis haec excepit Ecclesia, utrum scriptum vel non scriptum sit, non decet inquirere : plura namque scripto non tradita, quae dicuntur dogmata per sancti Spiritus inspirationem successivis temporibus a sanctis ejus famulis ac servis ordinata, Ecclesia excepit. His auditis, contra insti. Accede, inquit, et cum eis, qui mecum una sentiunt, dissero (Antonii Joannisque socios insinabat), qui certas et ineluctabiles in veteribus libris repererunt auctoritates ab imaginibus colendis nos deterrentes. Post haec episcopos et selectos monasteriorum praepositos interrogatis ejus responsuros ad eum patriarcha misit. Ipsi dissidentibus et veritatem demonstrantibus, instabat Leo, et ut cum adversa parte dissederent, instabat vehementius. Responderunt illi : Sanctae **438** synodi decretum est recte declarata probeque sancta non oportere denuo examinare aut curiosius indagare : neque contentionum auctoribus, et jurgia requirentibus, si obstinati perseverant, respondendum. Dicant illi ; Aras, cum unus et solus locus esset, synodum

γεγραμμένον πώποτε· ἀλλὰ λέγουσιν, ὅτι ἀρχαία παράδοσις ἐστὶ. Καὶ εἶπεν ὁ Λέων, ὅτι Ἐάν οὐ γέγραπται εἰς τὸ Εὐαγγέλιον καὶ εἰς τὸν Ἀποστόλων ῥητῶς, ὅτι Προσκυνήσατε τὴν εἰκόνα μου, οὐ κατὰ δέχομαι προσκυνεῖσθαι αὐτήν. Καὶ τοῦτο ἀκούσας συνηλθεν αὐτῷ, καὶ τοῖς προειρημένους ἀτάκταις καὶ ἀπαιθεύτοις, καὶ ἀγεται ἀρχηγὸς καὶ πρῶτος αὐτῶν.

Καὶ λοιπὸν ἠγωνίζοντο κατὰ τῆς ἀληθείας ἀρξάμενοι ἀπὸ τῆς Πεντηκοστῆς [τῆς Πεντηκοστῆς] οἱ περὶ τὸν Ἰωάννην τὸν καὶ Ὑλιαν σώρευεν τὰ βιβλία· τὸν δὲ Ἀντώνιον προσελάβοντο ἀπὸ Ἰουλίου μηνός· καὶ λοιπὸν ἔως τὸν δεκέμβριον μῆνα κρυπτεῖν τὸν δόλον εἶχον. Ἐρωτώμενοι δὲ ἔλεγον ψευδόμενοι, ὅτι Ὁ βασιλεὺς ἐπέτρεψεν ἡμῶς ψηλαφῆσαι τὰ βιβλία, ὅτι λέγουσιν αὐτῷ τινες, ὅτι Ὀλίγον χρόνον ἔχετε βασιλεύσαι, καὶ ἔνεκεν τούτου ποιούμεθα τὴν ζήτησιν, καὶ περὶ τὸν δεκέμβριον μῆνα δηλοῖ τὸν πατριάρχην ὁ Λέων, ὅτι ὁ λαὸς σκαθαρίζεται διὰ τὰς εἰκόνας, λέγοντες, ὅτι Κακῶς αὐτὰς προσκυνούμεν, καὶ ὅτι διὰ τοῦτο τὰ ἔθνη κυριεύουσιν ἡμῶν. Καὶ συγκατάβα, φησὶ, τί μικρὸν, καὶ ποιήσον οικονομίαν εἰς τὸν λαόν, καὶ τὰ χαμηλὰ περιέλωμεν. Εἰ δὲ μὴ βούλει, πείσον ἡμᾶς ὅ· οὐ ἔνεκεν προσκυνεῖν, τῆς Γραφῆς μὴ ἔχούσης φητῶς πώποτε. Καὶ δηλοῖ αὐτῷ ὁ πατριάρχης, ὅτι Ἡμεῖς τὰ καλῶς ἐξ ἀρχῆς καὶ ἀνωθεν ἀρισθέντα ὑπὸ τοῦ ἁγίου ἀποστόλων καὶ τῶν Πατέρων, οὔτε παρασάλλομεν, οὔτε περισσεύοντες ἐν αὐτοῖς· οικονομούμεν, τοῦ Ἀποστόλου λέγοντος, *ὅτι Καὶ ἐὰν ἡμεῖς, ἡ θρησκεία ἡ οὐρανοῦ εὐαγγελιζέται ὑμῖν παρ' ὁ εὐηγγελισθέντες ὑμῖν, ἀνέθεμα ἔστω*. Παρὰ δὲ τοῦ προσκυνεῖσθαι, ὡς προσκυνούμεν καὶ τὰς εἰκόνας· ἐπεὶ οὐδὲ ταῦτα γέγραπται προσκυνεῖσθαι· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκ τῶν ἀποστόλων ἡ Ἐκκλησία ταῦτα παρελήφεν, οὐ δεῖ ζητεῖν, εἰ γέγραπται, ἢ οὐ γέγραπται· πολλὰ γὰρ ἀγράφως ἡ Ἐκκλησία παρέλαβεν, ἅπερ λέγονται δόγματα, ὅ· ἐμπνεύσεως τοῦ Πνεύματος ἁγίου καθ' ἐκαστὴν φεραν ὅτι τῶν ἁγίων αὐτοῦ βούλων καὶ θεραπεύων διατηρωθέντα, Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἤκουσαν, ἀντεδίδωσκον. Ἐλθὲ, φησὶ, καὶ διαλέγηθαι πρὸς τοὺς κατ' ἐμὲ (τοὺς περὶ Ἀντώνιον καὶ Ἰωάννην λέγων), οἵτινες (15) ἀσφαλῶς εὗραν ἐν παλαιαῖς βιβλίαις χρήσεις ἀποτροπύσας προσκυνεῖσθαι τὰς εἰκόνας. Καὶ λοιπὸν ὁ πατριάρχης ἀπέστειλεν ἐπισκόπους καὶ ἡγουμένους ἐλλογίμους πρὸς αὐτόν, πρὸς τὸ ἀπολογησασθαι πρὸς τὰς ψεύσεις αὐτοῦ. Διαλαχθέντων δὲ καὶ τὴν ἀλήθειαν ἀποδείξαντων, ἐπέμενεν ἀναγκάζων αὐτοὺς διαλεχθῆναι πρὸς τοὺς τῆς ἐναντίας μοίρας. Οἱ δὲ εἶπον, ὅτι Ὁρὸς ἐστὶ τῆς ἁγίας συνόδου τὰ ὁρθῶς δογματισθέντα καὶ διατυπωθέντα μὴ δεῖν πάλιν κακοῦργως ἀναζητεῖν ἢ περιεργάζεσθαι, μήτε τοὺς ὑπορύντας θέλοντας ὑπλονεῖν πρὸς τὸ αὐτολογίαν, μέλι-

¹ Gal. 1, 8.

στα δὲ καὶ μὴ πειθομένους. Καὶ φασιν· Ὁ Ἄρειος Α
μονώτατος λήθησας ἐποίησεν σύνοτον συγκροτηθῆναι
δὲ αὐτόν· καὶ πάντων σκανδαλιζομένων περὶ τῆς
πίστεως, εἰνος ἔνεκεν ὁμοίως οὐ βούλεσθε διαλεχθῆναι
καὶ πληροφορησαί πάντας, ὅτι καλῶς προσκυνοῦνται
αἱ εἰκόνες; Καὶ ἐξουθενώσας, καὶ ἐπαπειλοσάμενος
αὐτοὺς ἀπέλυσεν, μέινας κατασυρίζων τῆς ὀρθῆς πί-
στεως, ποιῆσαι βουλόμενος ὅπερ ἤθελεν. Οἱ δὲ ἀπο-
λυθέντες συνέχοντο λύπῃ καὶ ἄθυρμα, ἀπαγγεῖλαντες
τῷ πατριάρχῃ πᾶσαν τὴν βουλὴν αὐτοῦ τὴν πονη-
ράν. Καὶ λοιπὸν συναχθέντες πάντες οἱ ὀρθόδοξοι
κληρικοὶ τε καὶ μοναχοί, καὶ λαϊκοί, ἐποίησαν παν-
νυχίδι ὀλονυχτί, παρακαλοῦντες τὸν Θεὸν ἵνα δια-
σκεδάσῃ τὴν βουλὴν αὐτοῦ. Τοῦ δὲ πατριάρχου τοῦτο
πράξαντος, ὅπερ μαθὼν ὁ ἀληθῆριος δηλοῖ τὸν ἀρ-
χηρέα· Τί τοῦτο ἐποίησας; Αὐτοὺς δὲ εἶπεν· Οὐδὲν
κακὸν ἐποίησάμεν· τὸν Θεὸν ἱκετεύσαμεν, ἵνα τὴν
Ἐκκλησίαν ἀσάλευτον φυλάξῃ, εἰ εὐάρεστον αὐτῷ
ἔσται. Ταῦτα δὲ ἀκούσας πλέον ἐμαίνετο κατὰ τῆς
ἀληθείας. Εἶχεν δὲ καὶ τινες ἀσεβεῖς ἄνδρας συνερ-
γούντας αὐτῷ, δι' ὧν καὶ τοὺς ὁλοὺς κρυπτῶς
ἐτέκταινεν. Καὶ παρασκευάζειδι αὐτοὺς τοὺς ἀσεβεῖς
στρατιώτας τοῦ ληθῆσαι τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ τὴν
οὖσαν ἐν τῇ Χαλκεπωνύμῳ πύλῃ τοῦ παλατίου. Καὶ
λοιπὸν ἤρξαντο βάλλειν κατὰ τῆς εἰκόνος λίθους, καὶ
πλᾶ, λέγοντες ῥήματα πάσης ἀφροσύνης καὶ ἀσε-
θείας· μετὰ, ὅδῃ ἀποκαλοῦντες καὶ διάβολον, καὶ
ἄλλα τινὰ, ἃ μὴ θέμις εἰς μέσον ἀγαγεῖν. Καὶ φησιν
ὁ τύραννος πρὸς τὸν λαόν· Ἄς καταθάσωμεν ἐκεῖ-
θεν τὴν εἰκόνα, ἵνα μὴ ὁ στρατὸς ἀτιμάξῃ αὐτήν·
μιμούμενος ἐν τούτῳ Λέοντα τὸν Ἰσαυρὸν, ὡς βου-
λόμενος τοὺς χρόνους αὐτοῦ βασιλεῦσαι. Ἐπειδὴ γὰρ
ἐγγράπτο ἐπάνω τῆς εἰκόνος, ὅτι· *Ἦν καθεῖλε πά-
λαι Ἄδων ὁ δεσπότης, ἐνταῦθα ἀνεστῆλωσεν
Εἰρήνη.* Οὗτος γὰρ ὁ Ἄδων αὐτὴν καθεῖλε, ἐπεὶ ἀφ'
οὗ ἡ πόλις ἐκτίσθη, αὐτὴ ἡ εἰκὼν ἦν. Καὶ τοῦτο
ποιήσας ἔδωκεν παρῆρῃσιν τοὺς [τοίς] τοῦ διαβόλου
συνεργούς [συνεργοίς], λέγων δὴ Ἀντώνιον [Ἀντωνίῳ].

Καὶ λοιπὸν τούτων γενομένων συνήγοντο πάντες οἱ ἐπίσκοποι, καὶ οἱ μοναχοὶ εἰς τὸ πατριαρχεῖον, καὶ ἀνεγίνωσκον πάσας τὰς χρήσεις τῶν Πατέρων, ὥσπερ οἱ ἐναντίαι κακούργω· καὶ ἀμαθῶς προέφερον, ἑρμηνεύοντο· αὐτὰς τοῦ πατριάρχου, καὶ λέγοντος πρὸς πάντας· Μὴ ἔχετε τις λεγόμενον τι ἐν τοῖς, ἀδελφοί· Καὶ ἀνέκραξαν· Πάντες ἴσμεν, καὶ πεπληροφορημεθα, ὅτι ἀληθὴς ἐστὶ ἡ πίστις ἡμῶν· καὶ πάντες εἰς τοῦτο ἀποθυήσκομεν. Καὶ ὁ πατριάρχης πρὸς αὐτοὺς· Λοιπὸν οὖν, ἀδελφοί, ἐν ὁμοφρονίᾳ ἐσόμεθα καὶ συνηγμένοι ἐν μιᾷ ψυχῇ ἐν ταύτῃ τῇ ὁμολογίᾳ ἀδιαιρέτως, καὶ μη εὕρωσιν τινα ἐξ ἡμῶν ἀποχωρίζαι εἰ τῆς ἐναντίας μίρας, καὶ οὐ μὴ ἰσχύσωσιν. Πλείους γὰρ αὐτῶν ἔσμεν χάριτι Χριστοῦ. Οἱ δὲ πάλιν ἀνέκραξαν διαβεβαιούμενοι ὡς θανάτου ἀντέχεσθαι, καὶ ὑπαρχεῖν ὑπὲρ τῆς· Ἐκκλησίας ποιήσαντες σταυρούς, καὶ ἑγγράφα εἰς ἀλλήλους, τοῦ μὴ χωρίζεσθαι. Ταῦτα ἐπράχθη πρὸ τῶν ἑορτῶν. Φθασάντων δὲ τῶν ἑορτῶν (16) ὁλοῖ ὁ πατριάρχης τὸν

A tamen colligi cœgit : nunc vero tūc omnium animi circa fidem offendantur, cujus causa vos dissertationem habendam detrectatis, et æquo cultu colendas imagines palam coram omnibus declarare repunitis? Eam ob rem illis contemptis, plura Leoninatus, discedere imperavit, et adversus rectam fidem exsultare perseverans, quæ animo concepisset, exsequi moliebatur. Illi dimissi mœrore et tristitia detinebantur, nequam ejus omne consilium patriarchæ renuntiantes. Postmodum orthodoxi cuncti clerici, monachi et laici vigilias per totam noctem habuerunt, ut Deus eorum consilium dissiparet, deprecantes. Hæc ita geri a patriarcha discens infelix imperator, significat pontifici : Uquid hoc agis? Respondet ille : Nihil mali fecimus, Deum tantum rogavimus, ut Ecclesiam suam, modo ipsi placeat, imperturbatam conservet. His auditis adversus veritatem magis ac magis insaniebat. Aderant porro homines impii, quorum opera etiam dolos texebat, qui cœptis favebant, et eorum ope milites irreligiosos, qui Christi imaginem ad palatii portam, cui Chalces, sive Ærææ nomen, lapidibus tunderent, parat et impellit. Cœperunt itaque lapides et lutum in imaginem mittere, verba totius stultitiæ impietatisque plena proferentes, et orcum diabolumque, et alia plura, quæ in medium producere nefas est, pronuntiantes, Tyrannus populum allocutus, ait : Imaginem inde deponamus, ne foris milites eam deboneficerent ; in hoc Leonem Isaurum imitatus, et æquales imperii ejus annos studens consequi. Ad caput enim imaginis legebatur scriptum : *Quam deposuit quondam Leo principatum assecutus, huc restituit Irene*. Illam quippe Leo deposuerat, et ab ipso urbis conditæ ibi imago fuerat reposita, Hoc peracto diaboli auxiliariis, Antonio, inquam, et Joanni, et facinorum sociis, quidquid perpetrandi facultatem permisit.

His ita gestis, episcopi et monachi cuncti in patriarchium conveniebant, et dicta Patrum omnia perlegebant, quæ adversarii malignose et inrudite interpretabantur. Patriarcha vero sensum eorum reddente, et ad omnes sermonem dirigente : Num habetis **439** aliquid quod verbis istis exprimatur, fratres? Exclamavere cuncti : Notimus, et certi sumus veram esse fidem nostram; in hac morimur omnes. Ad illos patriarcha : Superest, fratres, ut concordēs perseveremus, et animis conjuncti hac in confessione absque dissensu remaneamus : ut adversæ partis homines nullum reperiant, quem separent a nobis, nec id exsequi valeant. Gratia epim Christi plures illis sumus. Illi rursus cum clamore firmaverunt ad mortem usque obstituros, et pro Ecclesia dimicatuos, appositisque crucibus ad subscriptiones, scriptis sibi mutuo fidem fecerē, nunquam ab invicem se separandos. Hæc ante festa peracta sunt. Imminentibus porro

FRANC. COMBESISI NOTÆ.

(16) *Amica auctori vox, qua ubique Christi Natalem significat.*

festis, variis monitijs ac sermonibus imperatori significat, et precibus simul sollicitat patriarcha, ne deprædationibus exponatur Ecclesia, quam labore multo Patres antiqui ædificaverant in recta fide, et ab omni hæresi expurgatam reliquerant; dicebatque: Si propter me adversus sinceram fidem oriantur scandala, ejicite me, et si quem alium desideratis, patriarcham institute: tantum fidem sartam tectam custodite. Istis versute et dolo, qui chameleontis nomen merito gerebat, respondit, et dixit: Ecquis audet deponere patriarcham Patrem nostrum, aut ejicere, vel Ecclesiæ statum immutare? Modicum quid sane investigavi, propter eos qui superfluis sermonibus indulgent. Cæterum, ut credit Ecclesiæ, ita credo ego: eductamque e sinu crucem in qua imago depicta esset, coram omnibus adoravit: istud vero gessit, non ut veritatem testaretur, sed ut festi celebritatem perageret facilius. Nullus enim subdolum hominis mentem capere poterat: verum ore unum aliquid publicante, aliud cor meditabatur. His igitur auditis, patriarcha et episcopi gavisii sunt, verum enuntiari putantes. Solemni deinde pompa in Christi natalitiis procedens ecclesiam ingressus est, et coram altari ex imperatorum consuetudine stetit: et corporale, sacra Domini nostri Jesu Christi natalitate in eo depicta insigne adoravit et osculatus est. Tali spectaculo, cunctis dolum et versutiam ejus ignorantibus, factum satis. Insequente pariter Luminum festo æquali modo processit, et ingressus non adoravit: priusque illud simulacrum, haud vere exhibitum cognoverunt: peractisque proinde festorum solemnibus cœpit aggredi, velut Pharaon Israel, et episcoporum quosdam blanditiis promissisque suffurabatur: qui et ipsi morem gesserunt, ex 440 eo quem habebant ad præsens sæculum affectu, quippe prius juramento interposito et crucibus apposis, pro veritate morituros se affirmabant, singuli ferme conversi sunt in partem adversam. Eam ob rem per desertores episcopos patriarchæ significat: Condescende modicum nobis, et utilia quæque ressecabimus: si nolueris, in throno te residere non permissuros scito. His spreto tanquam perjuri et cruciculcis patriarcha imperatori denuntiat: Quod lubet exequere, dogmatibus quippe a Patribus pie definitis nunquam nuntium remittam, neque contrarium sentientibus astipulabor.

Hæc dum gererentur, in infirmitatem decidit patriarcha, adeo ut diebus paucis salus ejus a medicis desperaretur: cujus imperator certior factus, de vi facta non nihil remisit; eo mortuo, cuncta pro vo-

A βασιλέα λόγους νοουθεσίας ἅμα καὶ παρακαλῶν αὐτὸν, μὴ σκυλῆσαι (17) τὴν Ἐκκλησίαν, ἣν πολλῶ κόπῳ οἱ Πατέρες ἐπωκοδόμησαν ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει ἀποδιώξαντες πᾶσαν αἵρεσιν, λέγων, ὅτι Εἰ δι' ἐμὲ γίνονται ταῦτα τὰ σκάνδαλα κατὰ τῆς ὀρθῆς πίστεως, ἐμὲ ἐξεώσαθε, καὶ εἰ τίνα βούλεσθε, ποιήσατε· μόνον τὴν πίστιν μὴ παρασαλεύσητε. Καὶ ἀποκριθεὶς ὑπούλως καὶ δολερῶς ὁ δικαίως ἐπικληθεὶς Χαμαιλέον, εἶπεν· Καὶ τίς, φησὶν, τοιμῶ καθέλκιν ἡ ἐξεῶσαι τὸν πατριάρχην τὸν πατέρα ἡμῶν, ἡ τὴν Ἐκκλησίαν παρασαλεύσαι; Μικρὸν ἡρευνήσαμεν διὰ τοὺς λαλοῦντας, ἐπεὶ ὡς πιστεύει ἡ Ἐκκλησία, καὶ γὰρ πιστεύω. Καὶ ἐκβαλὼν ἐκ τοῦ κόλπου αὐτοῦ σταυρὸν ἔχων [ἔχουσαν] εἰκόνα (18) πρῶτευκύνησεν ἐνώπιον πάντων. Ἐποίησεν δὲ τοῦτο οὐκ ἀληθεύων, B ἀλλ' ἐν ὑποκρίσει βουλόμενος διαβάσαι τὴν ἑορτήν. Οὐδεὶς γὰρ ἠδύνατο καταλαβέσθαι τὴν πανουργίαν αὐτοῦ· ἄλλα γὰρ τὸ τέμα αὐτοῦ ἐλάλει, καὶ ἕτερα ἡ καρδία αὐτοῦ ἐδοῦλετο. Ταῦτα τοῖνυν ἀκούσαντες ὁ τε πατριάρχης καὶ οἱ ἐπίσκοποι, ἐχάρησαν νομίζοντες ἀληθεύειν αὐτόν. Καὶ προσελθὼν τῇ Χριστοῦ γεννήσει ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ εἰσῆλθεν ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, κατὰ τὸ ἔθος τῶν βασιλέων, καὶ προσεκύνησεν τὴν ἐνδύτην τὴν ἔχουσαν τὴν ἁγίαν γέννησιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Καὶ λοιπὸν ἰδόντες πάντες ἐπληροφόρηθησαν, μὴ ἰδόντες τὸν δόλον καὶ τὴν πανουργίαν αὐτοῦ. Φθασάσης δὲ καὶ τῆς ἑορτῆς τῶν Φώτων προῆλθεν ὁμοίως, καὶ εἰσελθὼν οὐ προσεκύνησεν· καὶ ἔγνωσαν πάντες ὅτι ἐν ὑποκρίσει τὸ C πρῶτον ἐποίησεν, καὶ οὐκ ἐν ἀληθείᾳ. Καὶ δὴ πληρωθεῶν τῶν ἑορτῶν, ἤρξατο πάλιν ἐπιτίθεσθαι, ὡς ὁ Φαραὼ τὸν Ἰσραὴλ, καὶ τινὰς ἐπισκόπους ὑπέκλεπτεν κολακαίαις καὶ ὑποσχέσεσι δώρων, οἵτινες καὶ ὑπήκουον αὐτὸν [αὐτοῦ], ἀγαπῶντες τὸν αἰῶνα, καὶ οἱ πρὶν διαβεβαιούμενοι ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, καὶ πῆξαντες σταυροῦς, σχεδὸν πάντες ἐστράφησαν εἰς τὸ ἐναντίον. Καὶ ὅλοι τὸν πατριάρχην διὰ τινῶν τῶν ἀποστατησάντων ἐπισκόπων, ὅτι Μικρὸν σύνελθε ἡμῖν, ἵνα περιέλωμεν πάντα τὰ χαμηλά. Ἐπεὶ εἰ οὐ βούλει, γινώθι ὅτι οὕτως οὐ παραχωροῦμεν αὐτόθι σε εἶναι· οὐδ' ὁ πατριάρχης ἐξευθενώσας, ὡς ἐφίρκους [ἐφίρρκους] σταυροπάτας, τὸν βασιλέα ἐμήνυσεν, ὅτι Ὁ βούλει ποιήσῃ· ἐγὼ γὰρ ἐκ τῶν ὀρισθέντων εὐσεβῶς ὑπὸ τῶν Πατέρων οὕτε D ἐπιδικτάσσομαι (19), οὔτε συνέρχομαι τοῖς ἐναντίως φρονοῦσιν.

Καὶ ἐν τούτοις ὄντων, ἔπεσεν εἰς ἀσθένειαν ὁ πατριάρχης, ὥστε ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ἀπογνοσθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἱατρῶν. Καὶ μαθὼν ὁ βασιλεὺς μικρὸν ἡσύχασεν λογιζόμενος, ὅτι ἀποθνήσκοντος αὐτοῦ

FRANC. COMBEFISHI NOTÆ.

(17) *Nolit Ecclesiam vexare*: habetur ea vox Luc. vii et viii, molestiam ei facere.

(18) Σταυρὸν ἔχων εἰκόνα, *crucem in qua imago depicta esset*; forte ipsius Christi ex ea pendentis, quam ipsam Iconoclastæ improabant. Non bene interpretis antea, *imaginem gerentem manum*. Nudam crucem hactenus ii tolerabant, eo mitiores nostri *ævi sectarii*; non ita quæ adjunctas vel appictas

imagines haberet. Crucem nuper ligneam ferentem Græco Hieromonacho vidi, in qua tota fere Evangelica historia subtili satis statuaria opere efficta exstabat.

(19) *Nihil ad ea quæ a Patribus pie definita sunt inasper addo, ac statuo*. Ipsa est alius verbis prima interrogatione S. Nicephori responsio p. 437. *Nihil eorum quæ, etc., nova ordinatione evertō*. Sit semper vetus fides unaque.

πάντα εὐμαρῶς ποιῆσαι ἔχει, ἅπερ βούλεται. Καὶ λοιπὸν ἀθρόον ἐκ τοῦ παραδοξοποιοῦ Θεοῦ μικρὸν διεφορήθη (20). Ὅπερ μαθὼν ὁ Χαμαιλέων παρασκευάζει λάθρα διὰ τινων τοὺς στρατιώτας ἀνελθεῖν εἰς τὸ πατριαρχεῖον, καὶ συρτὰ (21) καταβάσαι αὐτόν. Ἦν δὲ ἡ παρῆσθαις τῶν Νηστεϊῶν. Καὶ συναχθέντες παμπληθεὶ ὥσπερ οἱ Ἰουδαῖοι ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ μετὰ μαχαίρων καὶ ξύλων, ἐγέμισαν τὰ προαύλια τῆς ἐκκλησίας, κράζοντες καὶ βοῶντες ἀτάκτως· καὶ λοιπὸν ἤρξαντο ἀνασκάπτειν καὶ ἀναθεματίζειν τοὺς ἐν οἴῳ τῇ μηνίμῃ Γερμανὸν, καὶ Ταράσιον, καὶ Νικηφόρον· ἅπερ ἀκούσας ὁ πατριάρχης τὴν χάριστῃ τῶ Θεῷ μετὰ θαυμάσιου, ὅτι ἡξιώθη ὑπὲρ εὐσεβείας ταῦτα ἀκοῦσαι. Καὶ δὴ ὤρμησεν ὁ λαὸς ὁμοθυμαδὸν πρὸς τὸ ἀνελθεῖν εἰς τὸ πατριαρχεῖον. Καὶ τις Θωμᾶς πατρίκιος ἀποδισυπάτων [ἀπὸ δις ὑπάτων] γενόμενος, ὃς τότε τὴν ἐκκλησίαν παρέλαθεν [ὡς] ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἀσφαλίσας τὰς πύλας τοῦ πατριαρχείου ἀπεδίωξεν αὐτούς, ὡς ἐβόων τοῦ βασιλέως χωρὶς αὐτὰ ποιῶντας. Καὶ λοιπὸν ὁ προειρημένος ἀνὴρ ἀπελθὼν πρὸς τὸν Χαμαιλέοντα, εἶπεν αὐτῷ τοῦ λαοῦ τὴν ἀτακτον ῥύμην. Ὁ δὲ ἀεὶ ψεύστης ὢν, ἠρνήσατο εἰδέναι, μηδὲ ἀπεστάλθαι παρ' αὐτοῦ. Ἀλλὰ, φησὶν, ἀνάγκην ἔχουσιν καὶ πόνον οἱ λαοί, καὶ διὰ τοῦτο οὕτως ἐποίησαν. Καὶ λέγει ὁ Θωμᾶς, ὅτι εἰ κελεύεις αὐτόν, δέσποτα, ἐξῆλθαι, οὐ πολλῶν ἐστὶ χρεῖα. Δύο δυνάμεις ἀποστείλον, καὶ τοὺς ἔχοντας αὐτόν βαστάσαι· οὐ γὰρ δύναται περιπατῆσαι ἀφ' αὐτοῦ ἐκ τῆς νόσου, καὶ οὕτως ἐξέρχεται· ὃ δὲ καὶ ἐποίησεν. Τῇ νυκτὶ [γὰρ] ἀποστείλας τινὰς ἐξέωσεν αὐτόν τῆς ἐκκλησίας, καὶ καταγαγόντες ἐκ τοῦ πατριαρχείου μετὰ φόρου [φορέου] οἱ ἀποσταλέντες, ἔστησαν μέσον τῆς ἀγορᾶς τοῦ Μηλίου, ὅπως τινὲς τῶν στρατιωτῶν ἀποκτείνωσιν αὐτόν. Καὶ ἐπειδὴ βράδιον ἦν, καὶ πάντες ὕπνῳ κατεφέροντο, οὐδεὶς ἐσάλευθη. Καὶ ποιήσαντες ὡσεὶ μύωριν [ὡς ἡμῶριν], καὶ μηδὲν ἀνύσαντες περὶ οὗ ἐβούλοντο, ἦραν αὐτόν ἐκείθεν, καὶ κατήγαγον εἰς ἀκρόπολιν· καὶ βαλόντες ἐν ἀκατίῃ, ἔβρουσαν πέραν εἰς Χρυσόπολιν. Καὶ τὸ πρῶτ' ποιήσας σελέντιον ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, εἶπεν πρὸς τὸν λαόν· Ὑψάτε, ἀδελφοί, ὅτι ὁ πατριάρχης παρεάσας τῆς ἐκκλησίας ἀνεχώρησεν· διότι ἐλέγομεν αὐτῷ περὶ τῶν εἰκόνων, ὅτι κακῶς προσκυνοῦνται, καὶ ὅτι διὰ τοῦτο τὰ ἔθνη κυριεύουσιν ἡμῶν. Αὐτὸς δὲ μὴ ἔχων εὐλογίαν τὴν ἀπολογησασθαι, ὀργισθεὶς καὶ ἀτιμάσας ἡμᾶς ἀνεχώρησεν. Καὶ λοιπὸν ἀνάγκην ἔχοντες ἕτερον πατριάρχην ποιῆσαι. Καὶ ταῦτα ψευδόμενος ἔπεισεν τὸν λαόν, ὅτι παρητήσατο, καὶ δὴ βουλομένου αὐτοῦ ποιῆσαι Ἰωάννην τοῦ Παγκρατίου, καθ' ὃ καὶ προσυνέθετο αὐτῷ (22), διεκωλύθη παρὰ τῶν πατρικίων λεγόντων, ὅτι Νέος ἐστὶ καὶ ἀφανής, καὶ οὐ δεῖ ἡμᾶς γέροντας προσκυνεῖν καὶ προσπιπτειν ἔμπροσθεν αὐτοῦ· ἀλλὰ μᾶλλον ἐκ τοῦ εὐγενοῦς [τῶν εὐγενῶν], καὶ ἐμφανεῖς [ἐμφα-

luntate facilius exsecuturum cogitans. Cæterum Dei manu miraculorum effectrice nonnihil sublevatus est patriarcha; quod cum rescisset Chamæleon, quorundam ope milites in patriarchium clari penetrare disposuit, et silenter eum abducere. Erat porro Jejuniorum initium. Conferta itaque multitudine coacti, velut Judæi in Christum insilientes, cum gladiis et lignis ecclesiæ atrium repleverunt, clamantes, et tumultuose vociferantes: cœperuntque exsecrari, et diris devovere sancta in memoria defunctos Germanum, Tarasium et Nicephorum: quæ quidem audiens patriarcha Deo cum lacrymis gratias egit, quod pietatis defendendæ causa hæc audire mereretur. Confestim conspiranti impetu populus insiliit, ut in patriarchium ingrederetur. Mox Thomas quidam patricius, bis exconsul, qui tunc velut imperatoris jussu ecclesiam tutandam susceperat, portis patriarchii oclusis, eos removit, velut inscio imperatore istiusmodi facinoræ molitos. Protinus ad Chamæleontem præfatus vir profectus, inordinatum populi motum denunciavit. Ille pro solito mendax, nec quidquam scire, vel quemquam a se missum negare. Verum, inquit, necessitate compulsus, et animi mœrore tactus populus in huiusmodi factum prorupit. Subinfert Thomas: Si eum jusseris expelli, domine, non opus multis. Tantum homines duos mitte, aliosque qui efferant: non enim ingravescente valetudine a se potest procedere: atque ita discedet. Id ita fecit, submissa nocte, qui patriarcham ejicerent ecclesia. Quare qui missi fuerant lectica patriarcham abducentes, medio Milii 441 foro steterunt, ut eum militum quidam occiderent. Erat porro profunda nox, somnoque cunctis depressis, nullus seipsum movit. Post mediam horam, in nullo, quorum erat molimen, proficientes, tulerunt eum inde et in arcem abduxerunt; lintreque impositum trans fretum ad Chrysopolim projecere. Mane comitiis habitis, filius perditionis ad populum sermonem habuit: Videtis, fratres, ut patriarcha ecclesia derelicta discesserit, quod cum eo de imaginibus fuerimus collocuti, et exposuerimus propter eas a gentibus nos affligi. Is vero, responsi congrui penitus ignarus, ira præceps, et nobis neglectis, abiit. Alium igitur patriarcham institui necesse est. Ita mentitus, persuasit populo abdicasse se dignitate: Joannem quippe Pancratii filium, quod sibi adhæsisset, ad istiusmodi dignitatem promovere studebat. A patriciis tamen in hunc morem monentibus prohibitus est: Juvenis est, inquiebant, et ignobilis: neque decet nos senes eum venerari, et coram eo procidere; quin potius ex ingenuis et illustri familia natis ætateque provecis patriarcha promovetur. Eam ob rem Theodotum Michaelis patricii Melissini Con-

FRANC. COMBESII NOTÆ.

(20) Diffuso humore, aut sudoribus resoluta tantisper convalescit.

(21) Τό, συρτᾶ, non silenter putem, uti redditum: non enim ita pergitur, quod tumultuaria militum manu exsequendum mandatur: sed trahendo,

apertaque vi patriarchio exportarent, necdum scilicet per ægritudinem ipsum incedere valentem,

(22) Ut etiam prius cum eo pactus erat: cum nempe primum instaurandæ hæresis adversus imagines adiutorem adhibuit pag. 435.

stantiini imperatoris Caballini ob tertiam ejus conjugem leviri filium elegit : istum, inquam, Theodotum spatharocandidatum, opinatis ejus consentientem, maritali nuptiarum corona notatum, tonderi jussit et patriarcham consecrari. Celebrata est ordinatio ejus Paschatis festo; hominis, inquam, qui nihil spirituale calleret, nulla Scripturæ parte foret eruditus, nisi forte levissima; qui nullam erga Deum pietatem ostentaret : tantum quod mansuetudine præstaret, et bonus hominibus appareret, commendabatur. Hic cum patriarchalem dignitatem subisset, opipara meridiana serotinaque carnibus appositis cepit agitare convivia, clericosque, et monachos, necnon episcopos a juvenili ætate carnum esu abstinentes, continentiam abrumperet, et ad ingluviem comedere compulsi : et ubi primum pietas plurima, honestas, continentia, et virtus enitebatur, ibi risus, lusus, luctas, turpiloquia haberi, atque disciplinæ cujuscunque jugo vidisses.

Post Pascha igitur convocat synodum Chamæleon ad Magnam ecclesiam nomine Sapientiam, et Theodoto quem Cassiteram appellabat, velut patriarcha sedere jussit, illoque ejus Symbatio, cui Constantini nomen imposuit, et quibusdam aliis irreligiosis episcopis in consessum inductis, cruces et juramenta adversus veritatem figere disposuit. Ipse crucem exarare veritus, quod eam prius, 442 cum regnum capesseret, et orthodoxam fidem non immutaturum se profiteretur, quod infelix haud custodivit, juramentum non interposuit. Hoc pacto tonium illum a pseudosynodi (quam septimæ synodi ad Blachernas decretum vocaverunt) defensoribus editum coram legerunt, et orthodoxos patriarchas nostros anathematis hæredes anathemate percusserunt, et more tyrannico metropolitans et episcopos orthodoxos per vim tractos, et in medium prædatoriarum istius synodi projectos conculcaverunt pedibus (quasi pietatis opus impietatis ministri agerent) et proprio sanguine infectos, militibusque traditos, in custodias et carceres detraserunt: ibique diebus aliquot detentos rursum eductos et examinatos morum dictis ausis gessisse non repientes, imperatore mendacii auctore de iis monito, in exilium miserunt: quos insuper in exilio positos missis tortoribus variis suppliciis affecit. Una igitur cum imperio facinus quodvis impium perpetrandi potestate arrepta, nullum scelus sibi non admittendum decrevit: a nullo crimine sibi putavit temperandum. Imagines vero per ecclesias ubique erectas deposuit et combussit, sacraque vasa cultus imaginibus insignia contrivit. De his omnibus ausis linguas abscondit, istos contudit verberibus, alios delatoribus et impiis hominibus institutis, ut ubicunque aliquos sibi non communicantes reperirent, accusari permisit. Repertos autem verberibus intolerandis subiciebat, facultates publico addicebat, et in exilium pellebat, non viros solum, sed et mulieres. Quid malorum illorum

ων], και χρόνῳ προεδοχίας [προεδοχότητων] γενέσθω. Καὶ δὴ ἐπελξίετο Θεόδοτος οὐκ ἄν Μιχαὴλ πατριάρχου τοῦ Μελιτινοῦ συγγάμρου υἱοῦ Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως τοῦ Καρθαλίνου κατὰ τὴν τρίτην αὐτοῦ γυναῖκα. Αὐτὸν τὸν Θεόδοτον σπαθαροκανδιδότην ὄντα συνθέμενον τῷ δάγματι αὐτοῦ ἐκούρευεν στεφανίστην, καὶ ἐποίησεν αὐτὸν πατριάρχην, χειροτονήσαντες αὐτὸν τὸ Πάσχα, ἀνθρώπων μὴδὲν πνευματικὸν ἐπιστάμενον, μὴδὲ παιδευθέντα τῇ Γράφῃ, ἀλλ' ἢ ἐξ ὀλίγου τινός, καὶ μηδεμίαν εὐσέβειαν κεκτημένῳ [κεκτημένον], μόνον ὅτι πρῶτος ἦν, καὶ ἐφαίνετο τοῖς ἀνθρώποις ἐνάρετος. Οὗτος εἰσελθὼν εἰς τὸ πατριαρχεῖον ἤρξατο ποιεῖν ἀριστοδείπνια πολυτελῆ διὰ κράτος, καὶ τοὺς ἐκ νέας ἡλικίας μὴ φαγόντας κρέα κληρικούς, καὶ μοναχοὺς, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐπισκόπους ἐποίησεν διαλύσαι, καὶ ἐθελεν ἀπειθῶς· καὶ ἐνθα ποτὲ ἦν εὐλάβεια πολλή, καὶ σεμνότης, καὶ ἐγκράτεια, καὶ ἀρετὴ, ἦν ἰδεῖν γέλοια, καὶ παιγνίδια, καὶ παλαίσματα, καὶ αἰσχρολογίας γινόμενας, μὴ ἔχοντος διδασκαλίαν τὴν οἰανοῦν.

Καὶ λοιπὸν μετὰ τοῦ [τῷ] Πάσχα ποιεῖ σύνοδον ὁ Χαμαιλέων ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ τῇ λεγομένῃ Σοφίᾳ, καὶ καθίσας τὸν αὐτὸν Θεόδοτον, ὃν ἔλεγεν Κασσιτηρῶν, ὡς ἂν πατριάρχην, καὶ Συμβάτιον τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ὃν ἐπέθηκεν Κωνσταντίνον, καὶ τινὰς ἀσεβεῖς ἐπισκόπους παρσκεύασεν πῆξαι σταυροὺς κατὰ τῆς ἀληθείας, αὐτοὺς εὐλαβηθεὶς πῆξαι σταυρὸν διὰ τὸ πρότερον καθυπογράψαι ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτὸν εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν τοῦ μὴ παρασχεῖν αὐτήν. Ὅπερ ὁ ἀθλὸς οὐκ ἐφύλαξεν. Καὶ λοιπὸν ἀναγνώσαντες τὸν τόμον ὃν ἐποίησαν οἱ τοῦ ψευδοσυλλόγου προασπισταί, ὃν ἐπωνόμασαν ὄρον τῆς ἐδόξης συνόδου τῆς ἐν Βλακέρναις, ἀναθεματίσαντες οἱ τοῦ ἀναθέματος κληρονόμοι τοὺς ὀρθοδόξους ἡμῶν πατριάρχας, ἤγαγον δὲ τινὰς μητροπολίτας καὶ ἐπισκόπους τῶν ὀρθοδόξων τυραννικῶς σύροντες, βέβηκοντες ἐν μέσῳ τῆς ληστρικῆς αὐτῶν συνόδου, ἐπέτησαν, ὡς δὴ θέν τι εὐσεβεῖς ποιοῦντες, οἱ ἀσεβεῖς, καὶ παραδῶσαντες αὐτοὺς τοῖς στρατιώταις αἵματοφύρτους, ἀπήγαγον εἰς τὰς φυλάκας, καὶ εἰς τὰ δεσμωτήρια· ποιήσαντες δὲ ἡμέρας τινὰς ἐκείσε πάλιν ἐξήγαγον· καὶ ἀνακρίναντες, καὶ εὐρόντες μὴ πειθομένους τοῖς ὑπ' αὐτῶν λεγομένοις, ὑπέμνησαν τὸν ἀρχηγὸν τοῦ ψεύδους, καὶ ἀπέστειλαν αὐτοὺς εἰς ἐξορίαν· οὐστίνως καὶ ἐν τῇ ἐξορίᾳ πέμπων ἐβασάνιζεν. Λοιπὸν οὖν λαθὼν τὸ κράτος τῆς ἀσεθείας πᾶσαν πονηρὰν δραματουργίαν εἰργάζετο. Τὰς δὲ ἀπανταχοῦ εἰκόνας τῶν ἐκκλησιῶν κατέστρεψεν καὶ κατέκαυσεν, καὶ ἱερὰ σκευὴ συνέτριψεν ἔχοντα εἰκόνας· καὶ τοὺς τολμῶντας λαλῆσαι τι ἐγλωσσώσθησαν· τοὺς μὲν ἐφόνευσεν ἀπὸ δαρμού, καταστήσας καὶ δηλότορας ἀνθρώπων· ἀσεβεῖς, ἵνα ὅπου ἂν ἔβρωσι τινὰς μὴ κοινωνοῦντας καταμηνύσωσιν. Οὐστίνως εὐρισκομένους δαρμὺ ἀφορήτω καθυπέβαλλεν, θημεύων καὶ τὰς ὑποστάσεις αὐτῶν, καὶ εἰς ἐξορίαν ἀποστέλλων οὐ μόνον ἀνδρας, ἀλλὰ καὶ γυναῖκας. Καὶ τί δεῖ λέγειν τὴν σκοτόμαιναν τῶν τότε κακῶν; τοὺς γὰρ μεταβάνας πιστοὺς ἐν τοῖς κλήμασι [τοῖς κλήμασι] καὶ εἰς χώρας τὰς μὴ προσχεύουσας αὐτῷ

πέμπων εἰς τοὺς τοπίρχας τῶν ἰθὺν ἐζήτει πιᾶσαι, ἄλλος Ἀντίχριστος γενόμενος· ὅθεν πολλοὺς ἐπισκόπους, καὶ μοναχοὺς συλλαβὼν ἀπέχτεινεν, καὶ θαλάσσωσεν τοὺς ἐξορίστους ἐπισκόπους, καὶ μοναχοὺς ἀνεκατέσχετο (23).

A caliginem memorare necesse est? fideles enim decretorum suorum transgressores in alienas regiones missos a locorum dominis gentilitate detentis comprehendi novus Antichristus factus curabat: ex quo episcopos et monachos plures ea detentos occidit, et exsilio multatos episcopos pelago mersit, monachos revocavit.

Cætera desunt.

FRANC. COMBEFISH NOT.Æ.

(23, Quid velit de revocatis exsulibus deficiente Cod. divinare non possumus.

ΛΕΟΝΤΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΥ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΥΣΑ.

LEONIS GRAMMATICI CHRONOGRAPHIA

COMPLECTENS

RES A RECENTIORIBUS IMPERATORIBUS GESTAS.

Λέων ὁ Ἀρμένιος ὁ παραβάτης ἐδασίλευσεν ἐτη B 443-445 Leo Armenius religionis transgressor, annos septem, menses quinque, a Nicephoro patriarcha, quem de fidei suæ sinceritate, dato scripto, fecerat certiorē, coronatus imperavit. Novus autem Sennacherim Crumus, victoriis elatus, proprio fratre Adrianopolim obsidione bellica vexante relicto, post dies sex imperii a Leone

443-445 Leo Armenius religionis transgressor, annos septem, menses quinque, a Nicephoro patriarcha, quem de fidei suæ sinceritate, dato scripto, fecerat certiorē, coronatus imperavit. Novus autem Sennacherim Crumus, victoriis elatus, proprio fratre Adrianopolim obsidione bellica vexante relicto, post dies sex imperii a Leone

FRANC. COMBEFISH NOT.Æ.

(*) Leonis Grammatici an exstet monumentum aliud, aut memoria, me latet. Fuisse eum supparem illis quorum res gestas prosecutus est, ipsa subscriptio clare indicat, his verbis concepta: Ἐτελειώθη ἡ τῶν νέων βασιλέων χρονογραφία, πληρωθεῖσα παρὰ Λέοντος Γραμματικοῦ μηνὶ Ἰουλίῳ ἡ', ἑορτῇ τοῦ Ἁγίου μεγαλομάρτυρος Προκοπίου, ἑταυρῶς, 5984, ἰνδικ. ια'. Absoluta est recentiorum imperatorum Chronographia, auctore Leone Grammatico mensis Julii die 8, in festo sancti ac præclari martyris C Procopii, anno a mundo condito sexmillesimo sexcentesimo vicesimo primo. Num ipse sit ejus meminit Cedrenus initio Historiæ, Λέων δὲ Καρίας, conjectura non levis fuerit, cum ipsum Leonis nomen, tum quod alia, ac tantisper recentiori manu subjectum exstat allatæ subscriptioni in Reg. cod.: Λέων πρόεδρος καὶ δοῦξ τῶν Κιθυραιωτῶν ὁ Τζικάνδαλος, καὶ οἰκεῖος ἀνθρώπος τοῦ κραταίου καὶ πρώτου ἡμῶν βασιλέως. Adjectum enim hoc ad auctorem designandum sibi quis facile persuadeat. Leo præfectus atque dux Cibyræotarum, qui et Tzicandalus potentissimique ac primi nostri imperatoris domesticus. Cibyra Plinio Cariae est; etsi aliis Pbrygiae, quæ sunt regiones vicinæ. At num magis istud Vaticano ac Barberino continuatori Anonymo conveniat, quem et Cedrenus præcipue post Theo-

phanem sublegit, heren. Is namque vere imperatoris, atque id primi familiaris fuit, uti liquet ex proœmio, quo suam illi historiam ac recentiorum imperatorum Vitas inscribit; nempe Constantino, qui et primus imperator; etsi eum Basilius ab eo imperator adlectus gradu dejecerat, primumque ipse locum, ac gerendæ reip. auctoritatem summam usurpaverat; ac præter titulum vix aliud quod sit majestatis Constantino reliquerat. At nihil vetat fuisse Constantio, ut erat litterarum amicus, domesticos plures, seu familiares, quorum ipse studia foveret. Vix quidquam Leoni Grammatico, ac anonymo illi Continuatore commune ad usque Basilii Macedonis Vitam, quæ ipsa non Continuatoris anonymi, sed ipsius Constantini Basilii nepotis lucubratio est; in reliquis pleraque affinia, plerumque etiam iisdem verbis concepta, aut ex aliis alia facta, tantisper mutatis vocibus, ut alterum alterius usum laboribus necesse sit. A fusioribus mihi notis temperandum, iis duntaxat breviter, quoad licebit expositis, quæ lectori moram injicere possent, sua jam mole importuno fere volumine, ac cum futurum sit, ut in sequenti eadem perplura recurrant aut quibus hæc essent illustranda.

assumpti ad urbem rediens, a Blachernis ad portam Chrysen dictam extra muros potestatem ostentans circumvolitabat, et nefanda sacrificia ad Chryses portae prata peragebat. Mox pacem componi ab imperatore expetiit, aut ad Chrysen portam hastam figere. Imperatore renuente, urbis muros et imperatoris exercitus ordinem miratus, in tentorium regressus ad pacis conditionem verbis fallacibus 446 deflectit. Imperator occasione accepta, insidiis e medio tollere molitus, ministrorum ignavia consilium perficere prohibitus est, illis quidem ictum indigentibus, verum mortalem non inferentibus plagam. Ob id insaniens illa perniciēs, missis equitibus, palatium ad sanctum Mamantem erectum combussit, et aereo Circi leone, una cum urso et hydra dracone, marmoribusque perpulchris curribus impositis, Adrianopolim obsessurus regressus est. Ea capta, Macedonum nobilium quamplurimos, cum immensa populi multitudine trans Danubium deportatos ad ejus regiones habitare jussit.

Leo post imperii annos duos in amentiam versus, divinum Nicephorum a quo coronam suscepit, egit in exsiliū: Theodotum vero hominem ignarum et supra pisces voce carentem, ejus vice patriarcham ordinavit, persecutionemque inducis non interrompendam adversus Ecclesiam suscitavit. Ejus tempore cometes in duplicis lunae et unius cum alia junctae, rursumque divisae, et varias formas induentis specie apparuit, quasi hominem capite carentem repraesentaret. Exinde terrae motus horribiles, siccitates, et ardores intolerandi diebus imperatoris Deo infesti exorti sunt. Imitatus praeterea detestandae hujus haereseos docem, ejusdem nominis morumque exemplar, haeresim ipsam profiteri coepit, ejusdemque sacrilegii conscii conquisitis, Joannem dictum Grammaticum, magis autem Joannem alium, vel Simonem divinationibus ex pelvi, praestigiiis et spurcitiis celeberrimum, aliosque sensus ejusdem consortes invenit. Ad haec Nicephoro laude digno patriarchae, et qui cum ipso erant episcopis coram senatu vocatis, ait: Nulatenus vos latet emersisse quosdam, imagines non adorandas asserentes. Deripente vero sacer Euthymius Sardium episcopus cum fiducia perorans ex divinis Scripturis errantem objurgavit: post quem Theodorus fervens orthodoxae fidei defensor, et Studii praepositus, ait: Ne, imperator, Ecclesiae statum immutes, tibi rerum politicarum status et exercitus incumbit cura. Horum satage: Ecclesiam vero in fide orthodoxa superesse permittite. Tyrannus his auditis furore accensus, leonum more, cum simius esset infremens cunctos evomitis injuriis ejecit, magnumque Nicephorum

A ἀπὸ Βλαχερνῶν ἔως τῆς Χρυσῆς καλουμένης πόρτης, ἐπιδεικνύμενος τὴν αὐτοῦ δύναμιν, ἐπιτελέσας μικρὰς θυσίας ἐν τῇ λιθαρίῳ τῆς Χρυσῆς πόρτης. Ἡτήσατο δὲ τὸν βασιλέα σπεῖσαι εἰρήνην, ἣ τὸ δόρυ αὐτοῦ πῆξαι ἐν τῇ Χρυσῇ πόρτῃ. Τοῦ δὲ βασιλέως μὴ καταδεξαμένου τοῦτο, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν ἰδίαν σκηνὴν, θαυμάσας τὰ τῆς πόλεως τεύχη, καὶ τὴν εὐτακτον τοῦ βασιλέως παράταξιν. Ἐπὶ σύμβασιν οὖν εἰρήνης τρέπεται πειραστικούς λόγους ποιοῦμενος. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀφορμῆς δραξάμενος, ἐπικράθη αὐτὸν λογῆσαι, ἀλλ' εἰς πέρας ἀγαγεῖν τοῦτο ἐκωλύθη τῇ τῶν ὑπουργησάντων ἀψυγῇ, πληξάντων μὲν τοῦτον, καιρίαν δὲ μὴ ἐπαγ[αγ]όντων πληγὴν. Ἐπὶ τούτῳ μανεῖς ὁ ἀλάστωρ, ἀποστείλας ἱπποὺς ἐν τῷ Ἀγίῳ Μάμαντι τὸ ἐκεῖσε παλάτιον ἐνέπρησε· καὶ τὸν χαλκοῦν λέοντα τοῦ ἱππικοῦ σὺν τῇ ἀρκτῇ (1) καὶ τῷ δράκοντι τοῦ ὕδρου καὶ μαρμαροῖς καλλίστοις ἐν ἀμάξαις φορτώσας ὑπέστρεψεν, περικαθίσας τὴν Ἀδριανούπολιν· καὶ ταύτην ἑλὼν, πολλοὺς δὲ τῶν εὐγενῶν Μακεδόνων μετὰ λαοῦ πλείστου διαπεράσας, κατεσχένωσεν ἐν τῷ Δανουδίῳ ποταμῷ.

Ὁ δὲ Λέων μετὰ δύο χρόνους τῆς αὐτοῦ βασιλείας μανεῖς, καὶ τὸν στέφαντα αὐτὸν θεῖον Νικηφόρον ἐξορίσας, Θεόδοτον πατριάρχην ἀντιχειροτονεῖ ἄλογον ἄνδρα, καὶ ἰχθύων ἀφυνότερον, καὶ διωγμὸν ἀσπονδὸν κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀνέβριπσεν· ἐφ' οὗ ἐφάνη ἀστήρ κομήτης ἐν σχήματι δύο λαμπρῶν σελήνων ἐνομένων, καὶ πάλιν διαιρουμένων εἰς διάφορα σχήματα, ὥς εἰς ἀκεφάλου διάπλασιν ἀνδρὸς τυπωθῆναι. Καὶ μέντοι καὶ σεισμοὶ φοβεροὶ, καὶ ἀχμῆ [αὐχμῶ], καὶ φλογώσεις γηγόνασιν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Θεοστυχοῦς. Ἐκμιμούμενος τοίνυν τὸν τῆς μυσαρᾶς ταύτης αἰρέσεως ἀρχηγὸν ὁμώνυμον αὐτοῦ καὶ ὁμότροπον, ἤρξατο τῆς αἰρέσεως· εἶτα συμμύστας ἐπιζητήσας εὗρεν Ἰωάννην, τὸν λεγόμενον Γραμματικόν, μᾶλλον δὲ Ἰωάννην [Ἰαννῆν] ἄλλον ἢ Σίμωνα, ἐπὶ τε λεκανομαντείαις, καὶ γοητείαις, καὶ αἰσχροουργίαις διαβεδοημένον, καὶ ἐτέρους τινὰς ὁμόφρονας αὐτοῦ. Προσκαλεῖται οὖν Νικηφόρον τὸν ἀοίδιμον πατριάρχην, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἐπισκέπους ἐνώπιον τῆς συγκλήτου, καὶ φησιν· Ἰστε σαφῶς ὡς ἀνέστησάν τινες λέγοντες, μὴ δεῖν προσκυνεῖσθαι τὰς εἰκόνας. Εὐθύς δὲ ὁ ἱερεὺς Εὐθύμιος Σάρδεων παρῆρσισάμενος ἐκ τῆς θείας Γραφῆς ἐπετίμησεν τὸν ἀλητῆριον, μεθ' ὃν καὶ Θεόδωρος ὁ θερμὸς τῆς ὀρθοδοξίας πρόμαχος τῶν Στουδίου ἡγούμενος ἐφη· Μὴ παρασάλευε, βασιλεῦ, κατὰστασιν ἐκκλησιαστικὴν· σοὶ μὲν γὰρ ἡ τῆς πολιτείας κατὰστασις, καὶ ἡ τοῦ στρατοπέδου ἐπιστάσις· τούτων φρόντιζε, καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἔασον μένειν ἐν ὀρθοδόξῃ. Ὁ δὲ τύραννος τούτων ἀκούσας, ὑπερζέσας τῷ θυμῷ, καὶ λεόντειον ὁ πιθήκιος βρύξας, καὶ πάντας μεθ' ἑβρεως ἀπελάσας, καὶ τὸν μέγαν Νικηφόρον τῆς πόλεως ἐξέώσας, καὶ περιορίσας, ὥσαυτ'· καὶ Θεό-

FRANC. COMBEFISHI NOTAE.

(1) Uno verbo auctor anonymus, τὰ ζῶδια τοῦ ἱπποδρομίου, Animalium statuas exstantes in Circo Δρά-

κοντι τοῦ ὕδρου, draconem intelligo ad Circi mare, seu aquarum sinum ac fontem.

ἔωρον τῶν Στουδίου ἐξορίσας, Θεόδοτον τὸν Κασσι-
τερᾶν τῷ πατριάρχῳ ἀπεκατέστησεν. Ἐκτοτε οὖν
τὸν θυμὸν καὶ τὸν δόλον τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἐκχέας τοῖς
συμμύσταις αὐτοῦ ἀσελγέσιν ἑαυτὸν κατεπίστευσεν·
οἵτινες ἐπεὶ αὐτῷ προσηκειώθησαν, τρία ὑπέθηκαν
αὐτῷ τὰ ὑπεσχημένα, καὶ αὐτῷ στεργόμενα· τῆς
ὀρθοδόξου πίστεως ἡμῶν τὴν ἀρνησιν, τῶν θείων
εἰκόνων τὴν καθάρσιν, τῶν εὐσεβοῦντων τὴν
δίωξιν. Ταύταις οὖν ταῖς ἀπάταις προσθεὶς ὁ μα-
ταιόφρων, ἀναπετρωθεὶς ὁ δειλαῖος τῇ ταλαίπωρῳ
ὁρμῇ, πρῶτα μὲν καθαρῶς πᾶσαν ἱερὰν τῆς ἐκκλη-
σίας ἀναστήλωσιν· κἀντεῦθεν τοὺς εὐρισκομένους
ἔχοντας εἰκόνας Χριστοῦ ἢ τινος ἁγίου, δειναῖς τιμω-
ρίαις καὶ θανάτῳ καταδίκασεν, καὶ πολλοὺς ἐνδό-
ξους καὶ περιφανεῖς πεφόνευκεν. Μιχαὴλ δὲ ὁ τὴν
τοῦ ἐκκουβίτων τάγματος ἀρχὴν διέπων, διεβλήθη
τῷ βασιλεῖ, ὡς κατ' αὐτοῦ βουλευόμενος, ὅν εἰρκτῇ
πίδαις εἶχεν τηρούμενον. Τῆς δὲ γενεθλίου τοῦ Σω-
τῆρος ἡμῶν ἐνστάσης τοῦτον ἡβουλήθη τῇ νυκτὶ
ἀνελεῖν. Κωλυθεὶς δὲ παρὰ τῆς ἰδίας γυναικὸς, διὰ
τὴν ἑορτὴν, εἴασεν αὐτόν. Ὁ δὲ Μιχαὴλ ἐν τῇ εἰρκτῇ
ὦν, τοῦτο μαθὼν, πᾶσι τοῖς μετ' αὐτοῦ συμβούλοις
ἐμήνυσεν, ὡς εἰ μὴ σπουδάζητε ἐξελεῖν με τῆς
φρουρᾶς, πάντας ὑμᾶς καταμηνύω τῷ βασιλεῖ. Ἦν
δὲ μετ' αὐτῶν καὶ ὁ τοῦ παλατίου παπίας συγγενὴς
ὦν τοῦ Μιχαὴλ. Οὗτοι τῇ νυκτὶ ὀπλισθέντες, ἐνδοθεν
τὰ ξίφη φοροῦντες, τοῦ παπίου ἀνοίξαντο, ὡς οἱ
ἱερεῖς μετὰ φελωνίων εἰσῆλθον, τοῦ δὲ βασιλέως ἐν
τῇ ἐκκλησίᾳ εἰσελθόντος, εἰσπηδῆσαντες καὶ τοῦτον
χειρωσάμενοι μεληδὸν κατέκοψαν, ἀπολῆξαντα τὴν
ἀνόσιον αὐτοῦ ψυχὴν ἐν τῷ παλατίῳ, ἐν ᾧ οὐδεὶς
τῶν πρὸ αὐτοῦ βεβασιλευκότων ἀνῆρτο. Αὐτῇ δὲ
τῇ ὥρᾳ ἐν τῇ εἰρκτῇ ἀπελθόντες ἐξάγουσι τὸν Μι-
χαὴλ, καὶ εἰσάγουσιν ἐν τῇ ἑορτῇ ἀντὶ δεσμοφόρου
στεφινόφορον, ὡς πληρωθῆναι ἐπ' αὐτοῦ τὸ τοῦ ψαλμοῦ
λόγιον· *Τὸ ἐσπέρας αὐλισθήσεται κλαυθμός,*
καὶ εἰς τὸ πρωὶ ἀγαλλίασις. Μετὰ δὲ ταῦτα βα-
κίους εὐτελέσι περιβαλόντες τὸ τοῦ ἀλητηρίου σῶμα,
εἰς ἀκάτιον ἐμβαλόντες τὰ παμμίαρα αὐτοῦ μέλη
κατὰ τὴν καλουμένην Πρώτην νῆσον ἐκφέρουσιν,
ἐνθα καὶ τοὺς παῖδας ἀποκείραντες μονάσαι πεποιή-
κασιν.

ΜΙΧΑΗΛ.

Μιχαὴλ ὁ Ἀμορράτιος [Ἀμωραῖος] (2) ἐδασκευ-
σεν ἔτη 7, μῆνας ἐννέα. Ὅς μικρόν τι τῆς προκα-
τεύσεως αὐτὸν κακίας ὑπενδοῦς (3), ὅσον τοὺς ἐν

¹ Psal. xxix, 6.

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(2) Non placet ea vox, nec quod emendatum.
Melius continuator Vat. etc. ὁ ἐξ Ἀμορίου, *Amo-
rio oriundus, Amoriensis*. Quod statim sequitur de
remissa tantisper Michaelē imperatore excitata a
Leone persecutione, egregie Ignatius in Vita S. Ni-
cephori exponit, qui et navatam viro sancto operam
ut Michaelē Ecclesiæ addiceret, pulchre describit;
de terrendo nimirum ab heresi decessoris exem-
plo, qui ita misere in tempore vitam abruptisset.
Quæritam item Michaeli ἀδιαφορίαν, et ut quod vellet

A civitate pulsum, et Theodorum pariter Studii præ-
positum, in exsilium egit: Theodotum vero Cas-
siteram patriarcham ordinari præcepit. Ab eo tem-
pore animi furorem dolumque profundens impuris
sacrilegii 447 sui conscis se ipsum commisit; illi
familiares reddit, tria olim ipsi promissa, et
eidem jucunda suggesserunt: orthodoxæ fidei
nostræ abnegationem, sacrarum imaginum deposi-
tionem, et piorum persecutionem. His fraudibus
attentus vecors, hocque infelici impulsu, ignavus
licet, multum elatus et animatus, primum quidem
sacram omnem ex ecclesiis deponit figuram: exin-
de Christi, vel sancti alicujus imagines habere
reptos duris suppliciis et morte damnabat, ita
ut nobiles plurimos et illustres viros interfecerit.
B Porro Michael excubitorum cohortis gerens prin-
cipatum, apud imperatorem calumniam passus est,
quasi adversus eum conspirasset: quem idcirco
compedibus vinctum in carcere asservatum tene-
bat. Instante igitur Servatoris nostri natalitii fe-
sto noctu voluit e medio tollere: verum a propria
uxore prohibitus et festi reverentia motus, vivere
permisit. Michael carcere detentus, hoc cognito,
omnibus consilii participibus secreto indicavit:
Nisi custodia eximere me studeatis, omnes vos apud
imperatorem deferam. Erat cum ipsis et palatii
pappias Michaelis affinis. Ipsi igitur noctu armati
sub vestibulis gladios ferentes, pappia portas ape-
riente, ac si sacerdotes forent casulis vestiti, in-
gressi sunt. Imperatore in ecclesiam adveniente,
exsiliunt; eumque comprehensum membratim et
in frusta secant, projicientem sacrilegam animam
in palatio in quo prædecessorum imperatorum
nullus occisus fuerat prius. Cæterum eadem hora
ad carcerem irruentes Michaelē educunt, et ad
celebritatem inducunt, et pro compedibus devin-
cto lænia imperiali cinctum declarant: adeo ut
in eo illud psalmi dictum impleteretur: *Ad vesperam
commorabitur fletus, et ad matutinum lætitia*¹.
Post hæc exitialis illius cadaver vilibus pan-
nis involutum lintri impositum, exsecrandaque
illius membra ad insulam Proten dictam effu-
runt: ubi filios ejus tondentes, monasticum habi-
tum suscipere coegerunt.

D

MICHAEL.

448 Michael Amoraëus annis octo et mensibus
novem imperavit. Hic nonnihil de malitia, quæ ani-
mam ejus pridem occuparat, remittens, quantum vi-

quisque sectaretur, nec alii aliis obloquerentur;
eque silentii conditione Nicephorus sedem recipe-
ret; verum hæc tantisper expectanda, ut et lauda-
tus continuator, qui ipse prosequitur quæ Leo vel-
ut solum acu notat.

(3) Male exscribenti adjecta vox αὐτόν, ex qua
nihil commodè redditum. *Tantisper remittens vexa-
tionem quæ sub decessore obtinuerat; quantum
scilicet sat erat, ut qui in ergastulis, etc.*

ΘΕΟΦΙΛΟΣ.

A

THEOPHILUS.

Θεόφιλος ἐβασίλευσεν ἑτη ιβ'. Ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ Εὐφροσύνη ἀποστείλασα ἐν πᾶσι τοῖς θέμασιν ἡγαγεν κόρας εὐπρεπεῖς πρὸς τὸ νυμφοστολῆσαι Θεόφιλον τὸν υἱὸν αὐτῆς, ἀγαγοῦσα αὐτάς ἐν τῷ παλατίῳ εἰς τὸν λεγόμενον Μαρμαρίτην τρίκλινον, δέδωκε Θεοφίλῳ χρυσοῦν μῆλον εἰποῦσα, ὅτι Ἐἰς τὴν ἀρεσθῆς ἐπίδος τοῦτο αὐτῇ. Ἦν δὲ τις ἐξ εὐγενῶν ἐν αὐταῖς κόρη ὀνόματι Ἰκασία ὠραιότατη πάνυ, ἣν ἰδὼν Θεόφιλος ὑπεραγαθὴς αὐτὴν τοῦ κάλλους, ἔφη, ὡς ἄρα διὰ γυναικὸς ἐρῶν τὰ φαῦλα. Ἡ δὲ μετ' αἰδοῦς πῶς ἀντίφη. Ἀλλὰ διὰ γυναικὸς πηγάζει τὰ κρείττονα. Ὁ δὲ τῷ λόγῳ τὴν καρδίαν πληγείς ταύτην μὲν εἶσεν, Θεοδώρα δὲ τὸ μῆλον ἐπέδωκεν, οὐσῇ ἐκ Παφλαγόνων. Στέφει δὲ Θεοδώραν ἐν εὐκτηρίῳ τοῦ ἁγίου Στεφάνου, στεφθεὶς καὶ αὐτὸς ἅμα αὐτῇ ὑπὸ Ἀντωνίου πατριάρχου τῇ ἁγίᾳ Πεντηκόστῃ προσηλθεν ἐν τῇ ἁγίᾳ Ἐκκλησίᾳ τῇ Μεγάλῃ, φιλοτιμησάμενος χρήμασι πολλοῖς τὸν πατριάρχην, ἅμα τῷ κλήρῳ τε καὶ τῇ συγκλήτῳ. Καὶ ἡ μὲν εἰρημένη Ἰκασία τῆς βασιλείας ἀποτυχούσα μονὴν κατεσκεύασεν, εἰς ἣν ἀποκειραμένη, ἀσχοῦσα, καὶ φιλοσοφούσα, καὶ Θεῷ μόνῳ ζῶσα διετέλεσεν μέχρι τέλους ζωῆς· αὐτῆς· ἡ καὶ συγγράμματα αὐτῆς πλεῖστα καταλέλοιπεν. Ἡ δὲ τοῦ βασιλέως μήτηρ Εὐφροσύνη ἐκουσίως κατελιθοῦσα τοῦ παλατίου ἐν τῇ μονῇ αὐτῆς, ἥ ἐπώνυμον τὰ Γαστρία, ἡσύχαζεν. Ἐποίησε δὲ ἱππικὸν Θεόφιλος, καὶ προσέταξε τῷ Χαμοδράκοντι Λέοντι τῷ πρωτοεστιάριῳ αὐτοῦ ἀγαγεῖν τὸ πολυκάνδηλον τὸ ἐν τῇ σφαγῇ τοῦ Ἀρμενίου Λέοντος ἔσθαι διακοπέν. Τοῦ ἱππικοῦ δὲ τελεσθέντος προσεκαλέσατο (6) πᾶσαν τὴν σύγκλητον ἐν τῷ λεγόμενῳ Καθίσματι, καὶ τὸ πολυκάνδηλον ἐξαγαγὼν, καὶ ὑποδείξας αὐτοῖς, ἔφη· Ὁ εἰς ναὸν Κυρίου εἰσερχόμενος, καὶ χριστὸν Κυρίου φονεύων, τίνας ἐστὶν ἔνοχος; Ἡ δὲ σύγκλητος ἀποκριθεῖσα, ἔφη· Ἐνοχος θανάτου ἐστίν, ὃ δέσποτα. Καὶ εὐθὺς ἐκέλευσεν τοὺς σὺν τῷ πατρὶ αὐτοῦ Μιχαὴλ τὸν Λέοντα ἀνελόντας τὸν ὑπαρχον κατασχεῖν, καὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ἐν τῇ σφενδόνῃ ἀποτεμεῖν πολλὰ προβαλλομένους καὶ λέγοντας, ἄδικον εἶναι τὴν τοιαύτην κρίσιν. Καὶ γὰρ εἰ μὴ τῷ πατρὶ συνηγωνισάμεθα, βασιλεὺς οὐκ ἂν αὐτὸς νῦν ἤρξας. Καὶ οὕτως ἐπ' ὕψει πάντων τὰς κεφαλὰς ἀπετμήθησαν, προσχήμετι μὲν ὡς εἰς ναὸν Κυρίου τετολμηκότες ποιήσασθαι τὴν ἀναίρεσιν· τῇ ἀληθείᾳ ὡς τὸν συναιρεσιώτην αὐτοῦ καὶ δμοφρονα εἰς ἀπέθειαν ἀποκτείναντες. Ἐγένετο γὰρ ὁ ἀληθῆριος τῆς ἐκείνου θεοστυγοῦς αἰρέσεως, τῶν ἁγίων εἰκότων τὰς μὲν κατασπῶν, τὰς δὲ ἀνορύττων. Τοῦτῳ Θεοφίλῳ προσέφυγεν Θεόφοβος Πέρσης ἅμα τῷ πατρὶ αὐτοῦ μετὰ Περσῶν χιλιάδων ἰδ'. Οὗς διένειμεν οὗτος ἐν τοῖς θέμασι κατασκηνώσας, καὶ εἰς τούρμας ἀποκατα-

Theophilus annos duodecim imperavit. Euphrosyna vero mater ejus mittens in omnes regiones, elegantes forma puellas, ut earum aliquam Theophilo filio suo desponsaret, collegit: coactis itaque cunctis in palatium ad triclinium, cui nomen Margarites, malum aureum Theophilo tradidit, dicens: Dona illud ei quæ placuerit magis. Erat porro inter illas puella nomine Icasia formosissima, qua visa, Theophilus, ejus delectatus pulchritudine, dixit: Per mulierem quam multa manarunt damna! Illa pudore perfusa, respondit: Verum per mulierem scaturiunt meliora. Ob responsum corde percussus, eam quidem dimisit; Theodoram vero Paphlagonum terris oriam malo donavit. Coronat autem Theodoram in sancti Stephani oratorio, ipse vicissim ab Antonio patriarcha nuptialibus corollis decoratus sancto Pentecostes die ad sanctam Magnam ecclesiam muneribus plurimis patriarcham una cum clero et senatu cumulaturus processit. Præfata porro Icasia imperii spe frustrata monasterium ædificavit, in quo detonsa vitam contemplativam et philosophicam exercens, Deoque soli vivens, ad vitæ suæ finem, editis relictisque scripto ingenii monumentis pluribus, perseveravit. Cæterum Euphrosyna imperatoris mater, palatio sponte deserto, in monasterio cui cognomen Gastia, vitam egit quietam. Circensibus vero ludis celebratis, Leoni Chamodraconi protovestiarario suo præcepit Theophilus multifidum proferre candelabrum, quod in eade Leonis Armenii gladio comminutum fuerat. Ludis peractis, in locum nomine Sedem senatum omnem convocavit, et productam candelabrum eis coram ostendens, dixit: Qui templum Domini ingressus christum Domini interficit, cujus criminis reus est? Respondens senatus ait: Reus est mortis, domine. Statimque jussit præfectum eos, qui una cum patre suo Michaelē Leonem occiderant, apprehendere, et multa licet prætendentibus et obijicientibus, iniquamque causantibus sententiam, Etenim nisi patri tuo opem tulissemus, modo non imperares, ad Fundam capita amputari. In hunc modum sub omnium 450 conspectu capita sunt illis præcisa, prætextu quidem, quod in templo Domini eadem perpetrare ausi fuerant, at revera quod ejusdem secum opinionis et pari hæresi infectum sustulissent. Ejusdem quippe Deo infensæ hæreseos labe piaculum illud tenebatur, qui sanctarum imaginum alias detraheret, alias disrumperet. Ad hunc Theophilum profugus venit Theophobus Persa, una cum patre suo et Persarum millibus quatuordecim, quibus per turmas divisus, in diversis regioni-

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(6) Isthæc eadem pluribus continuator Vat. et ex eo Cedr. qui hanc Theophili severitatem non tam justitiæ zelo ascribunt, quam ut ille sibi ab insidiis caveret, subditosque a violenta in principem manu deterreret. Leonis Grammatici ratio, ut voluerit ulcisci principem Iconoclastam eidem

ipse addictissimus hæresi, jejuniore est, cum nec pater illius ab ea abhorreret. Summi Theophili rigoris jure dicendo exempla affert, plurimumque laudat auctor orationis Dominica τῆς ὁρθοδοξίας nobis edita Auct. tom. II, e quibus hic aliqua refert Leo et suggillat.

bus assignavit habitationes, qui usque hodie Persarum turmæ appellantur : ipsum Theophobum ex Theodoræ Augustæ sororis nuptiis levirum ipsi fecit. Theophilus autem cum artificum ornatu delectaretur, per aurifabræ principem valde celebrem et peritum et Antonii patriarchæ affinem, jussit confici pentapyrgium, et instrumenta maxima duo ex auro solido, lapidibus diversis et crystallis insignita, arboremque auream, cui insidentes passeruli secretis machinis musicos cantus exercebant. Reparavit etiam imperatorias vestes et omnino renovavit, aureisque staminibus contexuit; publicum etiam jus et rigorem observare simulans, fidem pietatemque præ antecessoribus imperatoribus læsit.

Accedente ad ipsum muliere vidua ad Blacher-nas, et injuriam ab Augustæ fratre Petrona excubiarum drungario se pati conquerente : Adeo enim, aiebat, structuræ muros erigit, et ædificia innovat, ut mea penitus obscurer, et quod viduis pro solito contemptis accidit, reddat penitus inutilia Illi discedentes, et injuriam fieri conspicati, et vera esse, quæ a muliere objicerentur, certiores facti, redeuntes imperatori renuntiaverunt : ab eisque convictus Petronas, mediaque via exutus, dorso verbera excepit quamplurima. Confestim vero quæstor et exceptores abire jussi, Petronæ domus ad fundamenta exæquaverunt, et mulieri tradiderunt possidendas. Ipse Alexium Armonium, cognomento Muselem, fortem et robustum virum, tradita dilecta sibi filia Maria generum ascivit, patriciumque renuntiavit, et modico post magistrum : in auspicionem vero deinde adductum, quasi aucuparetur imperium, magistrum militiæ et ducem Siciliae institutum a se ablegavit. Qualia igitur livor parturire solet, Siculi quidam abeuntes eum apud imperatorem calumniabantur, quasi quæ Christianorum sunt, proderet Agarenis, et adversus imperium meditaretur. Interim Maria dilecta imperatoris filia fato 451 functa, urnam ejus argento exornavit, immunitatisque privilegium ex crimine ad illud confugientibus contulit. Argentum illud ex sepulcro imperatoris Leo postmodum sustulit. Tempore deinde quo Alexius calumniam passus est, Theodorum archiepiscopum cognomine Critinum in urbe forte repertum advocavit Theophilus, propriaque cruce amuleti ritu e collo pendente ipsi tradita, misit in Siciliam securitatis fidem Alexio daturum, et mox ad se adducturum. Profectus ille, pro innata sibi prudentia Alexium verbis persuasum adduxit ad imperatorem : imperator velut rebellem verberibus exceptum misit in ergastulum, et omnes ejus facultates publico

στήσας, ὡς μέχρι τοῦ νῦν λέγονται τοῦρμαι Περσῶν. Αὐτὸν δὲ τὸν Θεόφωβον εἰς ἀδελφὴν Θεοδώρας Ἀδ-
γούστης γαμβρὸν ἐποίησατο. Φιλόκοσμος δὲ ὢν αὐ-
τὸς Θεόφιλος κατεσκεύασε διὰ τοῦ ἀρχοντος τοῦ
χρυσοχείλου λογιωτάτου πᾶν δντος καὶ συγγενοῦς
Ἀντωνίου πατριάρχου, τὸ τε Πενταπύργιον, καὶ τὰ
δύο μέγιστα ἔργα αὐλάχρυσα, διαφόροις λίθοις καὶ
ὀφθαλμοῖς καλλύνας αὐτὰ, δένδρον τε χρυσοῦν ἐν ᾧ
στρουθίον ἐφεζόμενον [στρουθία ἐφεζόμενα] διὰ μη-
χανῆς τινος μουσικῶς ἱκελάδουν. Ἐκκαίνουρήτησεν δὲ
καὶ τὰς βασιλικὰς στολὰς ἀνανεώσας, καὶ χρυσο-
υφάντους κατακοσμήσας· δικαιοσύνην δὲ κοσμητικὴν
προσποιούμενος, ὁ τὴν πίστιν καὶ τὴν εὐσέβειαν
πλεὺν ὑπὲρ τοὺς πρῶτον βασιλεύσαντας ἀδίκησας.

Β Προσελθούσης αὐτῇ γυναικὸς χήρας ἐν Βλαχέρ-
ναις, καὶ βοήσας ὡς ἀδικοῖτο παρὰ τοῦ τῆς Ἀδ-
γούστης ἀδελφοῦ Πετρωνᾶ δρουγγαρίου τῆς βίγλας
δντος· Ὅψοι γὰρ τὰ ἑαυτοῦ οἰκήματα, καὶ τοὺς κτί-
σμασι κακουργεῖ, τὰ ἐμὰ δὲ σκοτίζει, καὶ εἰς τὸ
μῆδὲν εἶναι ποιεῖ, ὡς ἄτε χήρα καταπεφρονη-
μένης (7). Οἱ ἀπελθόντες καὶ θεασάμενοι τὴν
τοιαύτην ἀδικίαν, καὶ βεβαιωθέντες ὡς ἀληθὴ εἰσιν
τὰ παρὰ τῆς γυναικὸς ῥηθέντα, ὑποστρέψαντες
ἀνήγγειλαν τῷ βασιλεῖ. Καὶ ἐλεγχθεὶς παρ' αὐτῶν [ὁ
Πετρωνᾶς] ἐκδυθεὶς ἐν τῇ μέσῃ τῆς ὁδοῦ τύπτεται
τὰ νῦτα σφοδρῶς. Ὀρίσθησεν δὲ ὁ τε κοιμιστὴρ καὶ
οἱ ἀντιγραφεῖς ἀπελθεῖν, καὶ μέχρι θεμελίων ἐκδα-
ψῆσαι τὰ αὐτοῦ οἰκήματα, καὶ τῇ γυναικὶ παραδοῦ-
ναι. Οὗτος Ἀλέξιον τὸν Ἀρμένιον, ᾧ ἐπώνυμον
Μουσελῆ, ἀνδρείον δντα καὶ ῥωμαλεόν εἰσεποίησατο
γαμβρὸν εἰς Μαρίαν ἡγαπημένην αὐτῷ θυγατέρα,
ποίησας αὐτὸν πατρίκιον. μετ' ὀλίγον δὲ μάγι-
στρον (8). Εἴτα ὑπόληψιν τινα ἐπ' αὐτῷ σχὼν, ὡς
δρεγόμενον τῆς βασιλείας, καὶ στρατηλάτην, καὶ
δοῦκα Σικελίας ἐξέπεμψεν. Οἷα δὲ τοῦ φθόνου ὠδύ-
νοντος, Σικελοὶ τινες ἀνελθόντες διέβαλλον τοῦτον
τῷ βασιλεῖ, ὡς τὴ μὲν Χριστιανῶν τοῖς Ἀγαρηνοῖς
προδίδωσιν, κατὰ δὲ τῆς βασιλείας μελετᾷ. Ἐν δὲ
τῷ μεταξὺ τεθνηκυίας Μαρίας πεποθημένης τῷ βα-
σιλεῖ θυγατρὸς, τὴν μὲν λάρνακα ταύτης [αὐτῆς] ἐξ
ἀργύρου ἐκόσμησεν, καὶ τόμον ἐλευθερίας τοῖς
προσφεύγουσιν ἐπ' ἐγκλήματί τινι τίθεικεν (ὅνπαρ
ἄργυρον μετὰ ταῦτα Λέων ὁ βασιλεὺς ἀνέλετο ἐκ
τοῦ τάφου), Θεόδωρον δὲ ἀρχιεπίσκοπον τὸν λεγόμε-
νον Κρίθινον ἐν τῷ καιρῷ τῆς διαβολῆς Ἀλεξίου ἐν
τῇ πόλει δντα προσκαλεσάμενος, καὶ δοὺς τὸ ἴδιον
φυλακτὸν ἀπέστειλεν εἰς Σικελίαν δοῦναι λόγον ἀπα-
θείας Ἀλεξίῳ, καὶ ἀγαγεῖν πρὸς αὐτόν. Ὁ δὲ ἀπε-
λθὼν, καὶ τῇ προσοσῇ αὐτῷ συνέσει πείσας Ἀλέ-
ξιον ἤγαγεν πρὸς τὸν βασιλέα, ὃν ὁ βασιλεὺς ὡς
ἀνδρείον τύψας, ἔθετο ἐν δεσμοτηρίῳ, δημεύσας
αὐτοῦ πᾶσαν τὴν περιουσίαν. Καὶ τοῦ βασιλέως κατὰ

FRANC. COMBEFISII NOTÆ.

(7) Desunt nonnulla.

(8) Paulo hæc latius Leo quam continuator aut Cedr., qui tamen alia addunt scitu digna : Τῇ τῶν πατρικίων καὶ ἀνθυπάτων τιμῆσας ἀξία διὰ τὸ πρὸς τὴν θυγατέρα τούτου φιλόστοργον· ἐπειτα δὲ μά-

γιστρον καὶ Καίσαρα τὸ ἱσχυρότατον ἀνηγόρευσε· *Patricii ac proconsulis dignitate ornavit, pro impensiori illo amore quo filiam prosequeretur : tum vero magistrum, ac demum Cæsarem creavit.*

τὸ εἶδος εἰς Βλαχέρνας ἀπελθόντος, προλαβὼν ἔστιν Α
ἐμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἱερα-
τικὴν στολὴν ἡμφιεσμένος, καὶ τοῦ βασιλέως τῇ
σωλῆϊ πλητιάσαντος ἅμα τῶν τῆς συγκλήτου, φωνῇ
μεγάλῃ ἐφώνησεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος· "Ἐντεινε καὶ
κατενοδοῦ, καὶ βασιλευε. "Ἐνεκεν τίνος, ὦ βασιλεῦ;
Αἰδεσθεὶς οὖν ὁ βασιλεὺς τῇ συγκλήτῳ (9) ἔφη·
"Ἐνεκεν ἀληθείας καὶ πραότητος καὶ δικαιοσύνης.
"Ὁ δέ· Καὶ ποῖα δικαιοσύνη ἐν σοί; ὅτι δοὺς ἐνυπό-
γραφον λόγον· "Ἀλεξίῳ δι' ἐμοῦ οὐκ ἐφύλαξας τοῦτον.
"Ὁ δὲ βασιλεὺς, ὡς ἐλεγχθεὶς, θυμῷ τε καὶ ὀργῇ
ἀκατασχέτῳ κινήσας, τοῦτον τοῦ θυσιαστηρίου
βιαίως ἐξήγαγεν, καὶ πληγὰς αὐτῷ οὐ μετρίας ἐπι-
θεὶς, ἐξώρισεν· οὐ διὰ τὸ ἐλεγχθῆναι ὑπὸ τούτου ἐπι-
νον, ἀλλὰ διὰ τὸ καταμαθεῖν αὐτὸν τὰς ἀγίας εἰκόνας
τιμῶν, καὶ σέβασθαι, καὶ τὴν αὐτοῦ δυσσέβειαν κρυ-
φαίως διαβάλλειν. Μετ' οὐ πολὺ δὲ ἐν τῇ Μεγάλῃ
Ἐκκλησίᾳ παραγενομένου, καὶ τοῦ πατριάρχου αὐτὸν
ὀνειδίσαντος διὰ τὸν ἐπίσκοπον, ἤγαγεν αὐθις αὐτὸν
μετὰ παρακλήσεως (10)· τοῦ δὲ ἀνάξιον αὐτὸν τῆς
ἱερωσύνης κρίναντος δι' ἃ πέπονθεν, ὁ βασιλεὺς οἰ-
κονόμον τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας πεποίηκεν, καὶ
τὴν Ἀλέξιον τοῦ δεσποτηρίου πεποίηκεν ἐξελεῖν
ἀποδεσποτικῶς αὐτῷ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ὑπόστασιν, ἔχων
αὐτὸν ἐν τιμῇ.

"Ἦν δὲ Μανουὴλ ὀνομαζόμενος στρατιώτης πᾶν-
των τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ τιμωμένων παρὰ τοῦ βα-
σιλέως. Οὗτος Μύρωνι συμβαλὼν λόγους τινὰς λο-
γοθέτη τε ὄντι τοῦ δρόμου καὶ πενθερῷ τοῦ Πετρωνᾶ
διεδόθη τῷ βασιλεῖ ὑποβολὴ τοῦ Μύρωνος, ὡς τῆς
βασιλείας ὀρέγεται, καὶ ἐμελεῖσθαι δεινῶς κατ' αὐ-
τοῦ. Λέων δὲ ὁ πρωτοβεστιαρίος ὑπὲρ Μανουὴλ
προϊστάμενος, καὶ φροντίων διεδεχαιούτο τῷ βασι-
λεῖ, ὡς ψευδῇ εἰσι τὰ κατ' αὐτοῦ λεγόμενα, ἁμαθῶν
Μανουὴλ, καὶ τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως, καὶ τὰς δια-
βολὰς ἐκκλίνων, λάθρα τῆς πόλεως ἐξελθὼν μέχρι
πυλῶν, καὶ τοῖς δημοσίοις ὀχήμασιν ἐπιβὰς, ἀπῆλθεν
φυγὰς μέχρι τῶν κλισιουρῶν Συρίας, τὰς τῶν ἱππῶν
ἰγνύας ἐκκόπτων· ἐδήλωσέ τε τοῖς Ἀγαρηνοῖς
ταῦτα· Τοῦ βασιλέως ὀργὴν ἐκφεύγων, καὶ εἰ μὴ
καταναγκάστε τὴν ἑμαυτοῦ πίστιν καταλιπεῖν,
προσφεύγω ὑμῖν. Εἰ οὖν οὕτω προσδέχεσθαι με, λό-
γον ἀπαθείας μοι ἀποστείλατε. Οἱ δὲ τοῦτο μεγάλην
χάριν δεξάμενοι, λόγον ἀποστείλαντες, προσεδέξαντο
ὡς βασιλεῖα Ῥωμαίων. Ὁ δὲ βασιλεὺς Μανουὴλ
προσρυσέντα τοῖς Ἀγαρηνοῖς μαθὼν, ἐν πολλῇ θλίψει
καὶ ἀγωνίᾳ γέγονεν· καὶ βουλὴν ἐποιεῖτο μετὰ
Ἰωάννου συγκέλλου περὶ τούτου. Ὁ δὲ εἶπεν· Εἰ
προθύμως βούλει τὸν Μανουὴλ πρὸς σὲ ἔλθειν, ὦ
βασιλεῦ, αὐτὸς ἐγὼ ἑτοίμος τοῦτο ποιεῖν, χρήματα
λαβὼν, καὶ πρὸς τὸν ἀμερυνῆν σταλὲς, ὡς δῆθεν

addixit. Imperatorem deinde ad Blachernas profe-
cium præveniens archiepiscopus sacerdotali veste
indutus stetit coram altari: et imperatori ad so-
leam jam accedenti et vicino una cum viris sena-
torii ordinis, elata voce archiepiscopus exclamavit:
Intende, prospere procede, et regna. Cujus gratia,
o imperator? Verecundia suffusus imperator sena-
tui dixit: Veritatis, mansuetudinis et justitiæ gra-
tia. Tum ille: Quænam justitia tua est, qui ver-
bum subscriptione tua firmatum, Alexio per me
misisti, nec tamen observasti? Imperator, ira mo-
dum nesciente commotus, violenter hunc altaribus
abrupuit, verberibusque non paucis vapulantem in
exsilium expulit, non solum quia correptus esset
ab illo, sed quia didicisset eum sacras imagines
venerari et colere, et propriam impietatem ab eo
clam condemnari. Non multo post ad Magnam
ecclesiam accedenti intentatum facinus in episco-
pum patriarcha exprobrante, ille precum instan-
tiam reveritus exsilio revocavit: eo vero sacerdote
indignum se judicante, propter ea quæ passus est,
imperator æconomum Magnæ ecclesiæ instituit,
et Alexium ergastulo liberari jussu rursus exce-
pit, facultatibusque restitutis omnibus, in honore
habuit.

Erat autem Manuel miles omnium, qui in Oriente
ab imperatore in prelio habebantur nominatissi-
mus. Ipse aliquando cum Myrone, cursus publici
logotheta et Petronæ secero, collocutus, ipsius My-
ronis suggestione apud imperatorem calumniam
passus est, velut affectaret imperium, et adversus
eum aliquid meditaretur. In adversum Manuelis
defensor aderat Leo protovestiarius, deque ejus
salute sollicitus imperatori affirmabat falsa quæ
ipsi obficerentur. Quibus perceptis, Manuel impe-
ratoris iram et intentatas declinans calumnias,
clam urbis portis excessit, et curribus publicis
452 conscensis, ad Clusuras usque Syriæ fugitivus
abiit; ubi excisis equorum poplitibus, hæc Agare-
nis manifestavit: Iram imperatoris declino: et si
non coegeritis meam me deserere fidem, in partes
vestras transeo; si sic excipitis, securitatis indicia
mittite mihi. Illi, nuntio recreati, immunitatis
misso libello, velut Romanorum imperatorem ad-
misere. Imperator vero, ad Agarenos Manuelem
defecisse audiens, multo mœrore et animi angustia
correptus est, et cum Joanne syncello de hoc con-
siliabatur. Ille vero dixit: Si ex animo Manuelem
ad te regredi cupis, acceptis pecuniis, ad Amerum-
nem missus, quasi in carcere detentos visitaturus,
negotium hoc conficere paratus sum, et ab imperio

FRANC. COMBEFISII NOTÆ.

(9) Malim τὴν σύγκλητον. Senatus præsentia pu-
dere suffusus, ait.

(10) Illud, μετὰ παρακλήσεως, exponam ego,
obsecrando; velut scilicet pro injuria excusando,
cujus ille memoria noluerit sedem recipere ac di-
gnitatem, Theophilo interim Majoris ecclesiæ
æconomi officium imponente: quæ officia non

minoris erant Græcis, quam summa ipsa sacer-
dotia ac episcopatus; uti fere nostris cardinalitia
dignitas atque purpura. Gloriantur enim etiam
num clerici Majoris ecclesiæ velut et ipsi de latere
sui antistitis; quem ideo proxime affectari debeant,
ac provincialibus ipsis episcopis præire.

tuo securitatis fide subscripta, Manuelem coram A
conveniēns redire suadebo. Subscriptis autem litteris, vocisque suadela totum hoc me peracturum confido. Imperator commissa pecuniarum multitudine, et datis ad Amerumnem litteris, virum destinavit. Ille cum pecuniis et vario apparatu ingressus, adeo ut obstupescerent Agareni, sparsis per ergastula pecuniis, et viso Agarenorum supremo consiliario, cum Manuele etiam clam convenire valuit, et tabulas ab eo subscriptas, et saluum conductum exhibere. His ab eo gestis, quæ fuisset exsecutus imperatori nuntians, regressus est. Manuel autem adversus nationem cum Amerumne inimicitiam agentem proficiscendi facultate petita, postulatis potitus est; ducto namque Amerumnis filio et copioso exercitu, protectionem suscepit, et insignem reportavit victoriam. Quæ res, sicque parva victoria fecit ut in majori quam prius honore haberetur; cunctaque quæ vellet, apud Amerumnem poterat. Ex quo ad Romaniam regredi valde sollicitus, post temporis spatium aliquod, Amerumnis satrapis dixit: Si Amerumnis filium et exercitum præbueritis, profectus Romaniam omnem subjugabo. Quo summa cum lætitia accepto, in prioris gratiæ augmentum, armis confestim instruxit, et adversus Romaniam misit. Ad orientale itaque thema vicine profectus, domesticis et Amerumnis filio secum adlectis, quasi recreaturus se et venaturus abiit: hostibus deinde remotior factus, Amerumnis filium complexus et deosculatus dixit: Ad imperatorem patriamque propriam remeo: tu, cum tuis nihil injuriæ pati suspicantibus, redi, ad tuos abi. Illic quidem eo pacto cum lacrymis et verecundia reversus est. Manuel vero, præmisso ad imperatorem nuntio, rediit. Imperator muneribus 453 et dignitate nuntium donans, Manuelem, prout æquum erat, suscepit, et magistrum confestim scholarumque domesticum instituens, etiam filios ejus ex sancto baptismo suscepit. His elatus imperator, abiit cum Manuele et senatu adversus Agarenos, et Zapetro Samosatoque civitatibus divitiarum copia muroque valido ab Amerumne munitis præclara potitus victoria, spoliisque ineluctus, regressus est. Porro reversus ad Bryæ locum, palatium exstruxit, plantavit hortos, aquas deduci jussit: quod et factum est. Inde in

τοὺς ἐν εἰρκῇ ἐπισκεψόμενος, ἔχων ἐνυπόγραφον λόγον παρὰ τῆς σῆς βασιλείας ὃ πείσω τὸν Μανουὴλ εἰς ἡμῖν ἐλθόν. Δοκῶ δὲ τοῦτο πράξειν, τῷ τε ἐνυπογράφῳ λόγῳ, καὶ τῇ ἐμῇ πειθοῇ. Ὁ δὲ βασιλεὺς πάμπολλα χρήματα καὶ δῶρα πρὸς τὸν ἀμερυμνήν δοὺς αὐτῷ, ἀπέστειλεν. Ὁ δὲ εἰσελθὼν μετὰ πολλῶν χρημάτων, καὶ κότμου παντοῖου, ὡς καὶ τοὺς Ἀγαρηνοὺς ἐπὶ τῷ πλοῦτι αὐτοῦ ἐκπλαγῆναι, τὰ δεσμωτήρια ῥογεύσας, καὶ τὸν πρῶτον σύμβουλον θεασάμενος, ἐδυνήθη καὶ λάθρα συνομιλῆσαι τῷ Μανουὴλ· καὶ δοῦναι αὐτῷ τὸν ἐνυπόγραφον λόγον, καὶ τὸ φυλακτὸν (11) τοῦ βασιλέως, καὶ ὁ μὲν ταῦτα πράξας, ὑπέστρεψεν ἀναγγείλας τῷ βασιλεῖ ὅσα διεπράξατο. Ὁ δὲ Μανουὴλ ἐξαιτησάμενος τὸν [τῷ] ἀμερυμνήτου ἐξελεῖν κατὰ ἔθνος τινὸς πολεμίου αὐτοῖς, ἔτυχε τῆς αἰτήσεως, καταλαβὼν τὸν τοῦ ἀμερυμνή υἱόν, καὶ λαὸν πλείστον, ἀπῆλθεν καὶ νίκην μεγάλην ἐργάσατο· καὶ τοῦτο ἐν μείζονι τιμῇ ἢ τὸ πρῶτον κάθιστο, καὶ πάντα ἦν αὐτὸς παρὰ τῷ ἀμερυμνῇ δυνάμενος. Ὅθεν ἔχων φροντίδα πολλὴν τοῦ ἐξελεῖν ἐν Ῥωμανίᾳ, μετὰ καιρὸν τινα εἶπεν πρὸς τοὺς δυνάστας τοῦ ἀμερυμνή, ὅτι Ἐάν μοι τὸν υἱὸν τοῦ ἀμερυμνή καὶ λαὸν παρέξετε, ἐξελθὼν ὑποτάξω τὴν Ῥωμανίαν. Οἱ δὲ μεγίστην χαρὰν τοῦτο ἡγησάμενοι, καὶ τῷ προτέρῳ πλεονεκτήματι (12), εὐθὺς ἐξώπλισεν αὐτόν· καὶ κατὰ Ῥωμανίας ἀπέστειλεν. Ὁ δὲ ἐλθὼν πλησίον τοῦ θέματος τῆς Ἀνατολῆς προσκαλεσάμενος τοὺς ὑποχειρίλους αὐτοῦ, καὶ τὸν υἱὸν ἀμερυμνή, ὡς δῆθεν διακινήσων καὶ κυνηγήσων, πόρρωθεν τῶν πολεμίων γενόμενος, περιπλάκεις τῷ υἱῷ τοῦ ἀμερυμνή, καὶ καταφιλήσας αὐτόν, εἶπεν, ὅτι Ἐγὼ μὲν ἀπέρχομαι πρὸς τὸν βασιλέα τε καὶ τὰ ἴδια, σὺ δὲ μετὰ τῶν σῶν, ὡς μηδὲν δευνὸν πείσεσθαι ὑποπτεύοντες παρ' ἡμῶν, ἀπιθὶ πρὸς τοὺς σοὺς. Καὶ οὕτως μὲν οὕτω, μετὰ θαυμάτων καὶ αἰσχύνης ὑπέστρεψεν. Ὁ δὲ Μανουὴλ ἐχώρει πρὸς τὸν βασιλέα προαποστείλας αὐτῷ τὸν μηνύσοντα. Ὁ δὲ βασιλεὺς καὶ τὸν μηνυτὴν χρήμασι τε καὶ δξιώμασιν ἐφιλοφρονήσατο, καὶ τὸν Μανουὴλ ὡς δξιον ἦν ὑπεδέξατο, μέγιστρον εὐθὺς καὶ δομῆστικον τῶν σχολῶν ποιησάμενος· καὶ τοὺς αὐτοῦ παῖδας ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ἀναθεξάμενος. Τούτοις ἐπαρθείς ὁ βασιλεὺς, ἐξῆλθεν μετὰ Μανουὴλ καὶ τῆς συγκλήτου κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν, καὶ εὐπετῶς, καὶ τὴν Ζάπετρον (13), καὶ τὸ Σαμοσάτον πλοῦτον κομῶν καὶ δυνάμει τότε διὰ τοῦ ἀμερυμνή ἐκείθεν (14) πα-

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(11) Est quod Cedrenus σταυρὸν appellat. Sic ipse P. Goar p. superiori, δοὺς τὸ ἴδιον φυλακτὸν, propria cruce amuleti loco e collo pendente ipsi tradita: non ita bene hic, saluum conductum, quod rem minus explicet. Continuator Vat., καὶ μάρτυρας τῶν εἰρημένων τό τε τοῦ βασιλέως ἐγκόλπιον, καὶ τὸ χρυσοδοῦλιον ἐδίδου, ad fidem dictis præstandam, cum imperatoris crucem amuleti ritu ex ejus collo pendente, tum auream bullam contradiit; seu tabellas ejus sigillo obsignatas ac manu subscriptas, quibus nec expressa figura crucis deerat. Aliud tamen ac peculiarius τὸ φυλακτὸν, ἐγκόλπιον, σταυρὸς, semel et iterum ad majorem sacramenti regionem Theophilo usurpatum.

(12) Hic deest vox aliqua, puteum, πεποιθώς,

priore confisus compendio; bene animatus ex superiori victoria Manuelis auspicio.

(13) Continuator ac Cedren. Σωζόμετραν scribunt, Amerumnis patriam, cujus excidii ulciscendi causa, is Amorium postmodum excidit Theophili patriam.

(14) Obscurum hoc. Num διὰ τὸ τὸν ἀμερυμνή ἐκείθεν urbem tunc opulentam ac potentia claram, eo quod inde Amerumnēs oriundus esset; ut subaudiatur, aut desideretur vox ὁρμάσθαι, vel διὰ τὴν τοῦ ἀμερυμνή ἐκείθεν πατρίδα, quod esset illiᾶς Amerumnis patria; an magis hiatus est? Integre vero laudatus continuator: Καὶ αὐτὴν δὲ τὴν Σωζόμετραν ἐκπολιορκήσας πατρίδα τυγχάνουσιν τοῦ ἀμερυμνή. Ἐπὶ ἧς ἐγένετο ἐκείθεν διὰ γραμ-

παλαδῶν, ἱππὶν ἡ νίκη, καὶ τοῖς λαφύροις γαυροῦμενος. Καὶ ἔλθων μέχρι τοῦ Βρύα προσέταξεν ὠκοδομηθῆναι [οἰκοδομηθῆναι] πάλαιον, παραδείσου· φυτεύσαι, καὶ ὕδατα ἀγαγεῖν· ἃ καὶ γέγονεν. Ἐκεῖθεν δὲ ἀφικόμενος εἰς τὴν πόλιν τὰ λάφυρα ἱερὰ μύθευσεν ἱππικὸν ποιήσας, καὶ τὸ πρῶτον βαλὼν παῖδας, ἄρματι λευκῷ μενοῦν ἐποχῆσάμενος, χρώματι δὲ τῷ Βαινέτῳ [Βενέτῳ] ἀμφιασάμενος, καὶ νικῆσας ἐστεφανώθη τῷ δῆμῳ [τῶν δῆμων] ἐπιβοῶντων.

Τοῦ δὲ πατριάρχου Ἀντωνίου τελευτήσαντος, αὐτοῦ χειροτονεῖται Ἰωάννης ὁ σύγκελλος, ὃν εἶπω ὁ νέος Ἰαννῆς καὶ Ἰαμαρῆς, βεβοημένος ἐπὶ ταῖς μαντείοις, καλλεκανομαντεῖαις, καὶ πάσῃ ἀσθεῖα· ὃς ὄργανον ἐπιτήδειον εὐρεθεὶς τῆς τοῦ βασιλέως ἀσθεῖας τε καὶ ῥοπῆς, αὐτῷ πάντα τὰ πρὸς ἀπώλειαν συνειργάσατο· καὶ ὃν ὥδινε μὲν, κατεῖχε δὲ βασιλίσκον τῆς ἀσθεῖας ὁ βασιλεὺς, ἐξέβρῃξεν καὶ ἀπέτεκεν, τὰς ἀγίας εἰκόνας ἀναχρίσθαι προστάξας, ἢ ἀπαλείφειν (15). Οὗτος δὲ Ἰωάννης πρὸ τοῦ ἀστεως οἶκημα ἐκ λίθων λαξευτῶν κατασκευάσας, ὁ Τροῦλλος μέχρι τοῦ νῦν ὀνομάζεται, διὰ τινων θυσιῶν ὠμίλει τοῖς δαίμοσι, καὶ τῷ βασιλεὶ τὰ μέλλοντα διεσήμεναι, ὃ καὶ ἀοίκητον ἔμενεν, διὰ τὰς ἐν αὐτῷ γενομένας τότε τῶν δαιμόνων ἐπιφοιτήσεις. Τούτων οὕτως ἐχόντων, Ἀραβες μετὰ δυνάμεως πολλῆς κατὰ Ῥωμανίας ἐβίωσαν. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἅμα τοῖς πρόσφωξι Πέρσαις καὶ Μανουὴλ δομαστικῶ κατ' αὐτῶν ἐχώρει· καὶ συμβολῆς γενομένης ἡττηθεὶς ὁ βασιλεὺς, μέσον εἰσῆλθεν τῶν Περσῶν ὑπ' αὐτῶν περισσωθῆναι. Μανουὴλ δὲ ὡς ἐγνώ τὸν βασιλέα μέσον τῶν Περσῶν ὄντα, [καὶ] αὐτοὺς βουλομένους ἦδη τοῖς Ἀραβὶ αὐτὸν προδοῦναι, καὶ δι' αὐτοῦ καταλαγῆναι, αὐτοὺς διασχίσας, μέσον αὐτῶν τοῦ χαλινοῦ τοῦ βασιλέως λαβόμενος, ἐξῆλθεν ἄγοντα τοῦτον (16) ἐξάγων, αἰσχύνῃς ἡγούμενος οὐ καθεκτὴν Ῥωμαίοις, εἰ τὸν βασιλέα Ῥωμαίων Ἀραβες αἰχμάλωτον λάθωσιν. Ὁ δὲ βασιλεὺς τῷ δέει τοῦ καθεστηκότος ἐκστὰς, προσρυῆναι πάλιν τοῖς Πέρσαις ἠδούλετο. Ὁ δὲ Μανουὴλ τὸ ξίφος ἀντέτεινεν, ὡς πατάξων αὐτῷ [αὐτόν]. Ὁ δὲ φοβηθεὶς, καὶ ἄκων συνήπτετο, μόλις

urbem reversus, onustus spoliis circensibus lictis exhibitis triumphum egit, et curru equis candidis vecto, Venetique colore insigni primo munere luit, victorque coronatus est, factionibus acclamantibus: Feliciter adveneris, o incomparande factionarie!

Cæterum patriarcha Antonio vita functo, in ejus locum ordinatus est Joannes syncellus, vere dicam novus Iannnes, et Jamaris, præstigiis et per pelves divinationibus omnique impietate nominatissimus. Hic velut instrumentum aptissimum imperatoris impietatis et propensionis repertus, ipsi per omnia in perniciem cooperabatur: et queri conceperat animo, occultabat vero, venenatum impietatis basiliscum imperator, emisit et peperit, cum sacras imagines uno colore infici, verius dicam, deleri præcepit. Joannes ipse politis et sculptis lapidibus ante urbem exstructa domo (Trullus nunc usque appellatur), sacrificiis quibusdam familiares asciscabat dæmones, et futura imperatori renuntiabat. Domus autem propter dæmonum ad eam frequentiam sine habitatore mansit. Cum hæc ita agerentur, cum potestate multa adversus Romaniam insurrexerunt Arabes, in quos imperator cum Persis profugis et Manuele domestico profectus est. Consertis manibus victus imperator, medium Persarum agmen subiit ab ipsis servandus. Manuel vero audiens imperatorem medio Persarum agmine constitutum, eosque jam Arabibus ipsum prodere meditantes, et ejus occasione Arabibus reconciliari, diviso eorum cuneo, medium imperatorem reperit, frenoque apprehenso eduxit: ingentem verecundiam ratus iniri Romanis, si Romanorum imperatorem captivum Arabes abducerent. Imperator rei gestæ pavore consternatus, Persis iterum se tradere consiliabatur; Manuel in adversum intentato gladio percutere minabatur. Territus ille et

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

μάτων προτρέψασθαι ἀναχωρεῖν τὸν Θεόφιλον ἐκ τῆς πατρίδος αὐτοῦ. Ipsa etiam Sozopetra, quæ Anteramnensis patria esset expugnata; pro qua contigit ab eo per litteras rogari Theophilum, ut inde recederet.

(15) Jubens oblinendas, sive abolendas. Tria continuator adversus sacras imagines impiorum imperatorum edicta profert.: 1 a Leone Isauro, ut sancti nomen nunquam illis appingeretur, aut id illas vocarentur; quod Dei proprium diceret, ut sit ac dicatur sanctus; 2 a Michele Theophili patre, ut non adorarentur; 3 a Theophilo, τὸ μηδὲ χρώμασι ταύτας τυποῦσθαι τε καὶ μορφάζεσθαι. Ne quis eas coloribus depingeret.

(16) Ad hæc interpr. in margine, redundat; itenique seq. linea ad illud, οὐ καθεκτὴν Ῥωμαίοις· mihi utrumque aptum, ac sensui necessarium. Primum ita expressit continuator: Ὡς δ' ἡμάρταναν αὐθις, καὶ τρίτον δὲ ἐκ στερόρροτρας φυγῆς τὴν συνέχουσαν φάλαγγα τὸν βασιλέα διέκοψεν, καὶ πλησίον ἐγεγόνει τοῦτον· ὡς καὶ ἡμᾶς τὸν ἐπιφέροντα τοῦτον ἐπιδοῦσαι ἱππὸν, καὶ αὐθις ὑπὲρ ἐξερύσασθαι ἐτύγγανεν. Cum nec decando res successisset, tertio quoque obfirmatori animo incitatus

phalangem parrumpit quæ imperatorem involverat; propeque illum accedit, ut et equum quo is vehebatur loris alligare, indeque rursus educere contigerit; adeoque exiit, ἄγοντα τοῦτον ἐξάγων, vehementer illum equum educens. Alterum solum emend. ut ipse cod. representat. Αἰσχύνῃς ἡγούμενος οὐ. Probrum ratus non ferendum Romanis, ut imperatorem Romanum in Arabum potestatem captivum venire contingeret. Pulchre laudatus auctor: Ἐτρώθη τὴν ψυχὴν ἄνθρωπος, βασιλέα Ῥωμαίων αἰχμάλωτον γενέσθαι φοβούμενος, καὶ τῶν ἐχθρῶν ὑποπόδιον. Durum animo vulnus vir tantus accepit, timens ne Romanus imperator captivus abduceretur, ac scabellum pedum hostibus fieret. Leo ita scribit, ut eo in prælio vulneratum Manuelem, exque valere brevi mortuum significet; cum continuator calumniam subjungat, hujus ipsius officii occasione ortam, qua coactus est ad Agarenos fugere, ac reliqua superius Leoni de illo enarrata. Uter certiora monumenta secutus sit, haud facile ait divinare. Non deesse ait continuator qui hanc illius fugam ad Agarenos sub Michele Theophili patre ponant.

invitus ei adjunctus est, et vix inde ereptus, Dory-
læum cum pudore et detrimento se recepit. Manuel
vero in acie vulneratus, et 454 ægritudine cor-
reptus, præclaris facinoribus in Agarenos editis
mortuus est. Corpus ejus asportatum in monaste-
rio ab eo constructo, cui Manuelis factum nomen,
Asparis cisternæ vicino, depositum est; et rursus
Persæ auxiliarii apud imperatorem accusati. Eo
tempore filius imperatori ex Theodora susceptus,
quem vocavit Michaelē. Imperatori vero ad Bla-
chernas profecto occurrit non nemo, qui ait: Equus
cui imperium tuum insidet meus est. Equo tunc
exsiliante, et imperatoris manu detento, stabuli
comitem interrogavit imperator: Cujus est equus?
Respondit: Opsicii comes tuæ eum majestati mi-
sit. Cumque Opsicii comes in urbe tunc ageret, eo
in crastinum adducto, una cum eo qui proceden-
tiam eum [interpellaverat, ait imperator: Verum
eloquere, cujus est equus? Ille respondens dixit:
Meus erat: mittensque dux, vi eum, neque dato
pretio, neque æstimatione facta, mihi eripuit. In-
terrogavit comitem imperator: Num res ita se ha-
bet edissere, et quare non soluto pretii equo, eum
ad me misisti? Respondit ille: Quia scholarius fieri
expetebat: ego vero num generosus foret ignorans,
numismata centum exhibui. Ille vero non accepit.
Re examinata et probe percepta ut per vim nimi-
rum equus ablatus fuisset, imperator dignis verbe-
ribus ducem emendavit: homini vero ad se acce-
denti equum restituit. Ille recipere detrectans, in
ejus pretium libras duas accepit. Dux vero indo-
lem ejus probare jussus, et si generosus foret
scholarium crearet. Hic in bellum profectus, in
conflictu velut imbellis et timidus inter fugientes
reperitus, occisus est.

Imperatori vero ad Bryæ palatium cum comitatu
procedenti nuntiatum est ab Orientalium duce Sa-
racenorum protosymbulum cum exercitū præda-
bundum venire ut Amorium caperet. Ille consueta
exercitui proceribusque largitione facta, brevi tem-
pore versus Cappadociam contendit. Amerumnes
selectis militum octo millibus, Sudem inter Agare-
nos virtute prudentiaque nominatissimum ducem
instituens, adversus imperatorem submitit. Mani-
bus consertis, profligatus imperator fugit, et cum
dedecore rediit: vixque salutem nactus est. Ame-
rumnes vero virtute multa stipatus, abiit, et Amo-
rium obsedit, variisque certaminibus editis obti-
nere non potuit, fortiter et generose civibus in
adversum præliantibus. Philosophi vero Leonis
discipulus quidam in castro habitans Amerumni
recedere volenti, cujusdam ope, ceu astrologiæ pe-

FRANC. COMBESII NOTÆ.

(17) Qui nimirum ipsum Arabibus voluissent
prodere, ac sibi Theophobum conati essent prædi-
cere; uti multis continuator.

(18) Hanc equi ablati historiam longe aliter con-
tinuator ac Cedrenus narrant: eorumque vero si-
milior narratio, Manuelem in Persarum expedi-

Α διασωθείς, κίχκεθεν ὑπεστράφη ἐν τῷ Δορυλαίῳ
μὲν' αἰσχύνῃς καὶ ἡττης πολλῇς. Ὁ δὲ Μανουὴλ ἐν
τῷ πολέμῳ τραυθεὶς, νοσήσας, ἐτελεύτησεν πολλὰς
ἀνδραγαθίας κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐνοστήσαμενος
[ἐνδειξάμενος]· τὸ δὲ σῶμα αὐτοῦ ἀποκομισθὲν
ἐτέθη ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ κτισθείσῃ μονῇ, τῇ τοῦ Μα-
νουὴλ, σύνεγγος τῇ χιστέρνῃ τοῦ Ἀσπαρος. Καὶ
εὐθὺς διαβολαὶ πρὸς τὸν βασιλεῖα κατὰ Περσῶν (17).
Τότε δὴ γίνεται τῷ βασιλεῖ παῖς ἐκ Θεοδώρας, ὃν
ἐπωνόμασεν Μιχαήλ. Ἀπερχόμενος δὲ ὁ βασιλεὺς
ἐν Βλαχέρναις ὑπήντησεν αὐτῷ τις, καὶ λέγει, ὅτι
Ἴππος ᾧ ἐποχεῖται (18) ἡ βασιλεία σου, ἐμὸς ἐστιν.
Τοῦ δὲ ἵππου σκιρτῶντος καὶ τοῦ βασιλέως τοῦτον
κατασχόντος, τὸν κόμητα σταύλου ἐπηρώτησεν ὁ βα-
σιλεὺς· Τίνος ἐστὶν ὁ ἵππος; Ὁ δὲ ἔφη· Ὁ κόμη-
τος τοῦ Ὀψικίου ἀπέστειλεν αὐτὸν τῇ βασιλείᾳ σου. Τοῦ
δὲ κόμητος τοῦ Ὀψικίου ἐν τῇ πόλει ὄντος, τῇ αὐριον
ἀγαγὼν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς, καὶ τὸν προσελθόντα
αὐτῷ, ἔφη· Εἰπὲ τὴν ἀλήθειαν· τίνος ἐστὶν ὁ ἵπ-
πος; Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, ὅτι Ἐμὸς ἦν, καὶ
ἀποστείλας ὁ στρατηγὸς ἀνέλετο αὐτὸν ἐξ ἐμοῦ βιαίως
μῆτε τίμημά μοι δοῦς, μῆτε ἀξίωμα ποιήσας. Εἶπε
δὲ πρὸς τὸν κόμητα ὁ βασιλεὺς· Εἰπὲ, εἰ οὕτως ἔχει·
καὶ διὰ τί μὴ ἀποκόψας περὶ τοῦ ἵππου, ἀπέστειλās
μοι αὐτόν; Ὁ δὲ ἔφη· Οὐ ἐπεζήτηι γενέσθαι σχο-
λᾶριος. Ἐγὼ δὲ μὴ εἰδὼς εἰ ἀνδρείος ἐστὶ, παρείχον
αὐτῷ ἱκατὸν νομίσματα· ὁ δὲ οὐκ ἔλαβεν αὐτά.
Καὶ ἐρευνήσαντος τοῦ βασιλέως, καὶ πληροφορηθέν-
τος ὡς βιαίως αὐτὸν ἀφείλετο, τὸν μὲν στρατηλάτην
τοῖς προσήκουσι μαγγλαβίοις ἐσωφρόνισεν· τῷ δὲ
προσελθόντι αὐτῷ ἀπέστρεψεν τὸν ἵππον. Ὁ δὲ
τοῦτον οὐκ ἠδουλήθη· ἔλαβεν δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ λίτρας
δύο. Ὅρισθέντος δὲ τοῦ στρατηγοῦ δοκιμάσαι αὐτόν,
καὶ εἰ ἀνδρείος ἐστὶ ποιῆσαι αὐτόν σχολάριον. Τοῦ
δὲ εἰς πόλεμον ἀπελθόντος, ἐν τῇ συμβολῇ ὡς δειλὸς
ἐν τοῖς φεύγουσιν εὐρεθεὶς κατεσφάγη.

Γεγονότος δὲ τοῦ βασιλέως εἰς πρόκεινσον ἐν τῷ
Βρύχῳ, ἦλθεν αὐτῷ μῆνυμα παρὰ τοῦ στρατηγοῦ τῶν
Ἀνατολικῶν, ὡς ὁ πρωτοσύμβουλος (19) ἐξελθὼν
μετὰ πλήθους ἐκπορθήσων ἀπέρχεται τὸ Ἀμύριον.
Ὁ δὲ τὰ νενομισμένα τῷ τε στρατῷ καὶ τοῖς ἄρχουσι
ποιήσας, συντόμως μέχρι Καππαδοκίας ἐξήλατο.
Ὁ δὲ ἀμερουμνῆς ἀποχωρίσας ὅκτω χιλιάδας λαοῦ,
καὶ τὸν Σουδεμ ὀνομαστώτατον ἐν τοῖς Ἀγαρηνοῖς,
δύναται ἐπὶ τε ἀνδρείᾳ καὶ φρονήσει δοῦς αὐτοῖς κεφα-
λήν, ἀπέστειλεν κατὰ τοῦ βασιλέως συμβαλόντων
δὲ πόλεμον, ἡττηθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐφυγεν, καὶ μετ'
αἰσχύνῃς ὑπέστρεψεν, μόλις διασωθείς· ὁ δὲ ἀμε-
ρουμνῆς ἀπελθὼν μετὰ δυνάμειος πολλῆς, περιχα-
ρακώσας τὸ Ἀμύριον, καὶ πολέμους πολλοὺς ποιή-
σας, οὐκ ἴσχυσεν αὐτὸ ἐκπορθῆσαι, γενναίως καὶ
σταθερῶς ἀγωνιζομένων τῶν ἐνδοθέν. Μαθητὴς δὲ
τις Λέοντος τοῦ φιλοσόφου ἦν ἐν τῷ κάστρῳ καὶ βου-

lione adversus Arabum adhuc superstitem
postque ipsum Theophilum, iidem faciunt; nū
iste alius, atque junior Manuel existit.

(19) Hic quoque ipse amerumnes, supremusque
Arabum dux, ac velut imperator, sic appellatur.

ληθέντος ὑποχωρῆσαι τοῦ ἡμερουμνῆ, διὰ τινος ἀμῆνυσεν ὁ αὐτὸς ἀστρονόμος, ὅτι εἰ προσκαρτερῆσαις τῷ κάστρῳ ἡμεῖς, ἐκπορθήσεις ἡμᾶς. Ὁ καὶ γέγονεν. Προεδόθη γὰρ ὑπὸ τοῦ λεγομένου Βοϊδίτζη καὶ τοῦ Μανικοφάγου (20). Κατεσχέθησαν δὲ τῶν ὀνομαστῶν ἄνδρες οὐκ ἀγενεῖς ἀπελθόντες ἐν Συρίᾳ αἰχμάλωτοι, Θεόφιλος ὁ πατρίκιος, καὶ στρατηγοί, ὁ τε Μελισσηνός, καὶ ὁ Ἀέτιος (21), καὶ Θεόδωρος, πρωτοσπαθᾶριος, ὁ Κρατερὸς, καὶ Κάλλιστος τουρμαρχος, καὶ Κύριλλος (22) δρουγγάριος, καὶ Βασσός, καὶ τινες ἄρχοντες τῶν ταγμάτων· οὗ παρὰ τοῦ πρωτοσυμβούλου ἀναγκασθέντες ἀρνήσασθαι τὴν αὐτῶν πίστιν, καὶ τούτου μὴ πεισθέντες ἔλπιε τὰς ἑαυτῶν κεφαλὰς ἀπειμῆθησαν, ἀντὶ προσκαίρου ζωῆς τὴν αἰώνιον ἀγαπήσαντες. Ὁ δὲ τὴν εἰσπράν σωτηρίαν τῆς καλλίστης ἀνταλλαζάμενος, ὁ τοῦ Φιλοσόφου Λέοντος μαθητὴς προσρῦεῖς τῷ ἡμερουμνῇ, ἐρωτήθη παρ' αὐτοῦ περὶ τῆς ἐπιστήμης αὐτοῦ. Ὁ δὲ εἶπεν μαθητὴν εἶναι τοῦ Φιλοσόφου Λέοντος. Οὗτός τε ὅστις ὁ Λέων, καὶ ὅποιον αὐτὸν ἐπεθύμει· ἰδεῖν. Καὶ δὴ τινα [τινι] τῶν σίχμαλῶτων δούς γράμματα πρὸς Λέοντα τὸν Φιλόσοφον ἀπέστειλεν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὑποσχόμενος αὐτῷ, ὅτι εἰ ἐξέλθοι ἀπ' [ἐπ'] ἐκεῖνον, αὐτὸν εἶναι ἐν τιμῇ. Ὁ δὲ Λέων τὰ γράμματα ἀπολαβὼν, καὶ φοβηθεὶς μὴ πως διαγνωσθῇ, ἀνήγαγεν αὐτὰ Θεοφίλῳ τῷ βασιλεῖ. Ὁ δὲ γινὼς τὰ τῆς αὐτοῦ ἐπιστήμης, Μαχναύρας, παραδοὺς αὐτῷ διδάσκειν καὶ μαθητάς, μητροπολίτης ἐν Θεσσαλονίκῃ γέγονεν.

Ὁ δὲ αὐτὸς βασιλεὺς τὸν τρίκορχον ἐν τῷ παλατίῳ, καὶ τὸ λεγόμενον Σίγμα, καὶ τὰς ἀναβάθρας ἔνθα οἱ δῆμοι ἴστανται, στήσας, καὶ φιάλην ἐν ἣ γίνεσθαι τὸ Σαξιμοδέξιμον (23) λεγόμενον, τῶν ἱππῶν ἀμφοτέρων τῶν μερῶν διερχομένων μετὰ χρυσῶν σαγισμάτων. Ὑπὸ δὲ τὸν τρίκορχον κάτωθεν διὰ μηχανῆς ἐποίησεν τὸ λεγόμενον μυστήριον, ἐν ᾧ ἐν τῇ μιᾷ γωνίᾳ, ὃ ἐὰν εἴπῃ τις, ἐξακούεται ἐν τῇ ἐτέρᾳ. Μαθὼν δὲ αὐτὸς Θεόφιλος ὅτι Θεοφάνης ποιητὴς καὶ Θεόδωρος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, καθ' ἑαυτοὺς ζῶντες τὴν ἀσέβειαν αὐτοῦ κομψοῦσιν καὶ διελέγχουσιν, ἀποστείλας μετ' ὀργῆς ἤγαγεν αὐτοὺς πρὸς αὐτὸν, εἰπὼν τάδε· Πόθεν ἐστέ; Οἱ δὲ εἶπον· Πόθεν; ἐκ Παλαιστίνης. Ὁ δὲ ἀλητῆρις· Καὶ διὰ τί τὴν γῆν ὑμῶν ἀφέντες, καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν ἐλθόντες οὐ πειθαρχεῖτε τῇ βασιλείᾳ ἡμῶν; Τῶν δὲ μηδὲν ἀποκριθέντων, ἐπέτρεψεν παῖσθαι τὰς ὕψεις αὐτῶν σφοδρῶς. Ἐἶτα μετὰ τοῦτο βουνευρήσας αὐτοὺς μέχρις αὐτοῦ τοῦ θανάτου μετὰ θυμοῦ, [μετὰ] τραχείας τῆς φωνῆς πρὸς τὸν ὑπαρχον ἔφη· Ἄρον αὐτοὺς εἰς τὸ

ritus significavit : Si dies tantum duos ad castrum stationem habueris, obtinebis nos ; quod et contigit. A Boïditze quippe vocato, et Manicophago proditum est. Capti sunt etiam virorum nominatorum et non ignobilium plurimi, et in Syriam 455 abducti captivi, Theophilus patricius et duces isti, Melissenus, Aetius, Theodorus protospatharius, qui et Craterus, Callistus turmarcha, Cyrillus drungarius, et Bassoës, et quidam agnium proceres qui a protosymbulo tormentis adacti, ut fidem negarent, ipsi morem non gerentes, gladio capitibus præcisi sunt, vitæ temporalis vice æternam consecuti. Discipulus autem Leonis Philosophi salutem honestissimæ turpem præferens, cum ad Amerum nem transisset, ab eo de scientia sua interrogatus, Leonis discipulum esse professus est. Amerumnus quis et qualis esset iste Leo probare cupiens, captivorum non nemini datis litteris, ad Leonem Philosophum Constantinopolim misit, pollicitus, si veniret, in honore futurum. Acceptis litteris, veritus Leo ne dignosceretur, Theophilo imperatori cuncta detulit. Theophilus, ejus agnita scientia, vocatum detinuit in Magnauræ palatio, docendi facultate discipulisque et cunctis necessariis ad ministerium exhibitis, qui deinceps metropolita Thessalonicensis exstitit.

προσλαβόμενος αὐτὸν εἶχεν ἐν τῷ ἱερατικῷ τῆς παρέχων αὐτῷ τὰ πρὸς ὑπηρεσίαν ἅπαντα, ὃς καὶ Idem imperator triconchum in palatio, et quod dicitur Sigma, gradusque, quibus factiones consistunt, et fontem ædificavit, quo peragitur Saximodeximum dictum, utriusque partis equis aureis stragulis instructis, et pertransseuntibus. Sub triconcho vero ex machina secretum (ita vocant) posuit, in cujus angulo quovis quidquid dixerit aliquis, in altero exauditur. Theophilus autem cum didicisset Theophanem poetam et Theodorum ejus fratrem ipsius impietatem suggillare et arguere, mittens cum furore eos ad se accersivit dicens : Undenam estis ? Dixerunt illi. Unde ? ex Palæstina. Scelestus autem : Quam ob causam patria vestra deserta, in ditionem nostram venientes non obeditis imperio nostro ? Illis nihil respondentibus, jussit eorum facies dure percuti. Deinceps vero eisdem ad mortem ferme nervis bubulis per corpus cæsis, cum furore et aspera voce dixit ad præfectum : Tolle istos in pretorium, et versus hosce vultui eorum inscribe, hoc addens, Tametsi incele-

FRANC. COMBEFISI NOTÆ.

20) Hanc prodictionem Boïditza auctore, et ut nihil astrologiæ in ea intervenerit, sed sola indicatio partis illius murorum qua facilis esset ad urbem accessus, sagitta cum epistola e muro in hostium castra emissâ, solidius Vaticanus Continuator, quam vel Leo, vel Cedrenus qui rem paucis perstringit.

(21) Sunt hi turmæ 42 martyrum præcipui heroes, quorum certamen Continuator Val. describit.

(22) Cedr., Anonymus, etc. Κωνσταντῖνος, nec aliud habet cod. Reg. ex quo non bene expressum

Κύριλλος. Hujus Constantini constantiam atque operam confirmando Theophilo pulchre enarrat laudatus auctor.

(23) Exponit Continuator quid istud in eo fonte esset : Ἡ δὲ δὴ φιάλη κατὰ τὸν καιρὸν τῶν δεξιῶν πισταχίων καὶ ἀμυγδάλων, ἀλλὰ μὴν καὶ κουνανίων πεπληρωμένη κονδίτου ἐκ στροβελίου ἐκδιδομένου, πᾶσιν ἐκίρνα καὶ παρεῖχε τρυφάν τοῖς ὅσοι δι' ἐφέσεως εἶχον τῶν ἐστρατόνων ἐκεί. Verum hæc ibi fuse exposita, aliaque Theophili ædificia tribus hic lineis indicata.

gantes sint, nulla sit tibi cura. Hoc autem dixit, A scilens eos litteris pertissimos et exercitiis religiosissimos. Responderunt illi: Scribe, scribe, imperator, quod placuerit, seu coram tremendo Iudicio illud idem lectorus. Praefectus viros in praetorium abductos post dies duos, corpore extento, manibus et pedibus ligatis, acubus suffixit, et versibus 456 in eorum frontibus insculptis, in exilium misit. Et in exilio quidem moritur Theodorus, et sanctorum numero ascribitur. Illustris vero Theophanes poeta ad Michaelis et Theodorae tempora superfuit, pro fide orthodoxa instituenda plurimum contendens: qui postmodum metropolita Nicænus exstitit, rebus jam in meliorem statum et maiorem pietatem compositis. Ejus tempore ad Augusteum statuæ Justiniani aureus globus in terram decidit: cunctisque auxiliis, et quomodo ad culmen illud conscenderent disceptantibus, artifex quidam scandularius inventus est, qui Magnæ ecclesiæ conscensis tegulis, cum fune telum immisit in Justiniani equum: infixoque ibidem telo ipse per funem excurrens, stuporem cunctis spectantibus incussit: et globo reposito, imperatoris animum sibi conciliavit, numismatis centum ab eo donatus. Theophilus autem filium suum Michaelē in Magna ecclesia coronavit: extruxitque hospitium recipiendis peregrinis, qui ejus de nomine Theophili dicitur. Ante mortem porro imperator ille Deo exosus, maximo cum hominibus ejusdem sententiæ habito consilio de Persa Theophobo, ut nimirum ab ipsis diligeretur, eamque fidem, aiebat, ipsi præstant Persæ subditi, ne forte me defuncto adversus filium pueriles annos nondum excedentem, et in uxorem meditentur tyrannidem: eam ob rem Theophobum in palatium adduxit et secum habuit; morbo autem ingravescente, eum carcere inclusit in Bucoleonis fornicibus. Persis autem inquirentibus, quid de illo actum foret, misit imperator Petronam Augustæ fratrem cum logotheta, et Theophili caput amputari jussit. Isti vero cum imperatore in palatio versari Persis denuntiaverunt. Imperatore vero dysonteriae morbo animam misere projiciente, exacerandum ejus corpus ad sanctos Apostolos delatum est. Corpus autem Theophobi per Bucoleonem clam subductum in monasterium, Theophobiae nunc dictum, Narsetis ad vicinum deportaverunt: et illud ibidem deposuerunt.

457 MICHAEL.

Michael una cum matre sua Theodora annos quindecim regnavit, cum Basilio vero annum unum

FRANC. COMBESII NOTÆ.

(24) Melius αὐτοί, deestque vox aliqua, qua præter subditos Persas alii significetur Theophobo addicti. Amasiri consedissee μετά τινων ἐκκρίτων ἀνδρῶν, cum nonnullis primoribus, habet anonymus; cum Theophilo suspectus ab eo discessit: qui ipsi videantur, per quos rerum summam in Theophobum transferendam timet Theophilus.

(25) Ut ad tempus illo amico usus sit, ex quo sparsus rumor esse illum cum imperatore, ac im-

πρατωρίον, καὶ γράψαν τὰ πρόσωπα αὐτῶν τοῦδε τοῦ στίχου, προσθεῖς, ὅτι Κἀν οὐκ εἰσι καλοὶ, μὴ σοι μαλέτω. Τοῦτο δὲ εἶπεν εἰδὼς αὐτοὺς ὡς σοφωτάτους, καὶ ἄριστα ἀσκημένους. Οἱ δὲ εἶπον· Γράφε, γράφε, βασιλεῦ, τὸ δοκοῦν σοι, ὡς μέλλων τοῦτο ἀναγνῶναι ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ χριτοῦ. Ὁ δὲ ὑπαρχος τοῦτους ἀγαγὼν εἰς τὸ πραιτώριον μετὰ δύο ἡμέρας ἀπλώσας, καὶ δέσας αὐτῶν χεῖρας καὶ πόδας, κατακνήσας τε καὶ ἐγκολάσας τοὺς στίχους εἰς τὰς θύρας αὐτῶν ἐξώρισεν. Καὶ ἐν μὲν τῇ ἐξορίᾳ τελευτᾷ ὁ ἐν ἁγίοις Θεόδωρος. Ὁ δὲ αἰοίδιμος Θεοφάνης ὁ ποιητὴς διήρκεσεν μέχρι Μιχαὴλ καὶ Θεοδώρου, ἀγωνισάμενος πλεῖστα ἐν τῇ γενομένῃ ὀρθοδόξῃ, ὃς καὶ μητροπολίτης εἰς Νίκαιαν γέγονεν, τῶν πραγμάτων ἀποκαταστάτων ἦδη πρὸς τὸ εὐσεβέστερον. Ἐπὶ αὐτοῦ ἔπεσεν ἡ χρυσὴ τοῦρα Ἰουστινιανοῦ, τοῦ λεγομένου Λύγουστῆρος. Ἀμνησούντων δὲ πάντων, καὶ πῶς ἀνέλθοιεν διαλογιζομένων εὐρέθη τις σκαλωτὴς τεχνίτης, καὶ ἀνελθὼν ἐν τοῖς κεράμοις τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας βέλος ἀφῆκεν μετὰ σχοινίου εἰς τὸν ἱππὸς τῆν Ἰουστινιανοῦ, καὶ τοῦ βέλους παγέντος ἔκεισε, αὐτὸς διὰ σχοινίου διαδραμὼν θάμβος μὲν τοῖς ὄρωσι παρέσχετο, καὶ τὴν τοῦψαν προσήρμοσεν, καὶ τὴν τοῦ βασιλέως ἐπεσπάσατο εὐνοίαν, φιλοτιμηθεὶς παρὰ τοῦ βασιλέως νομίμασιν ἑκατόν. Στέφανος δὲ Θεόφιλος τὸν υἱὸν αὐτοῦ Μιχαὴλ ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ. Κατεσκήασα δὲ ξενώνα τὸν νῦν μὲν τὰ Θεοφίλου λεγόμενον. Πρὸ δὲ τῆς αὐτοῦ τελευτῆς ὁ θεομισθὴς οὗτος βασιλεὺς βουλὴν μεγίστην ποιησάμενος μετὰ τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῦ περὶ Θεοφύδου τοῦ Πέρσου, ὡς ὅτι [εἰς] πολλὴν ἀγάπην ἔχουσιν καὶ πίστιν αὐτὸν (24), οἳ τε ὑπ' αὐτὸν Πέρσαι, καὶ μήπως ἐμοῦ τελευτήσαντος μελετήσωσι τυραννίδα κατὰ τοῦ ἐμοῦ παιδὸς νηπίου ὄντος, καὶ τῆς γυναικὸς, ἀποστελλας ἀνήγαγεν Θεόφωδον εἰς τὸ παλάτιον, καὶ εἶχε μετ' αὐτοῦ· βαρυνθεὶς δὲ τῆς νόσου, καθείρξεν Θεόφωδον ἐν ταῖς καμάραις τοῦ Βουκολέοντος (25). Τῶν δὲ Περσῶν ἐπιζητούντων αὐτὸν, τί ἄρα γέγονεν· ἀποστελλας ὁ βασιλεὺς Πετρωνᾶν τὸν τῆς Λύγουστῆρος ἀδελφὸν σὺν τῷ λογοθέτῃ, ἀπέτεμα τὴν κεφαλὴν τοῦ Θεοφύδου. Ἐπεισαν δὲ οὗτοι τοὺς Πέρσας, ὡς μετὰ τοῦ βασιλέως ἐστὶν ἐν τῷ παλάτιῳ. Τοῦ δὲ βασιλέως δυσεντερία νόσῳ τὴν ψυχὴν κακῶς ἀπορρήξαντος, ἀπεχομίσθη τὸ δύστηνον αὐτοῦ σῶμα εἰς τοὺς Ἁγίους Ἀποστόλους. Τὸ δὲ σῶμα τοῦ Θεοφύδου διὰ τοῦ Βουκολέοντος ἐξάγοντες λαθραίως διέσωσαν πλησίον τὰ Ναρσοῦ ἐν τῇ λεγομένῃ νῦν μονῇ τῆς Θεοφωδίας, καὶ τοῦτο ἔκεισε κατέβηκαν.

MIXAHA.

Μιχαὴλ ἐβασίλευσεν σὺν τῇ μητρὶ αὐτοῦ Θεοδώρα ἔτη δεκαπέντε, (26) σὺν Βασιλείῳ δὲ, ἔπος ἐν, μῆνας

mortalem vivere, postquam etiam caput illi excisum est. Anonymi. : Ἐκείθεν οὖν διαβιβόηται μέχρι τοῦδε παρὰ Πέρταις, μὴ εἴσθαι θάνατον τὸν Θεόφωδον, ἀλλ' ἐν ἀφθαρσίᾳ διαζῆν· τῷ χυρῶδῃ, ἀλλ' οὐκ ἀναφανδὸν τὸν ἐκείνου θάνατον γενέσθαι πατέ. Ἀποστελλας τῇ νυκτὶ ὁ βασιλεὺς.

(26) Ἐτη ιε', μόνος δὲ, ἔτη ι'. Cum Theodora annos quindecim, solus decem.

τέσσαρας. Ἡ δὲ Θεοδώρα οὕτως ἦν πιστὴ καὶ ὀρθόδοξος, ὥς καὶ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἔτι περιόντος λάθρα ταύτην τὰς ἀγίας εἰκόνας τιμᾶν τε καὶ σέβασθαι· ἥτις γνώμη μὲν αὐτῆς, ὑποθήκη δὲ καὶ παρανέσει Θεοκτίστου κανικλείου καὶ λογοθέτου ἐξελαύνει τε τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς πόλεως τὸν πατριάρχην Ἰωάννην σύντεκνον αὐτῆς ὄντα περιορίσασα τοῦτον ἐν τῷ Στενῷ, εἰς τὸ Κλειδίον οὕτω καλούμενον. Εἰσάγει [δὲ] τὸν ἐν ἀγίοις Μεθόδιον μοναχὸν ὄντα, καὶ πατριάρχην ἀποκαθίστησιν. Καὶ πάντας τοὺς ὑπὸ Θεοφίλου ἐξορισθέντας μοναχοὺς, καὶ ἐπισκόπους ἐνώσασα, τὴν ὀρθόδοξον ἐδεδαίωσεν πίστιν, καὶ τὴν Ἐκκλησίαν εἰρήνευσεν. Τῇ δὲ πρώτῃ Κυριακῇ (27) τῶν ἀγίων Νηστείων ἀπέστειλεν Θεοκτίστον λογοθέτην κατὰ τῆς Κρήτης, ὥς ἀπελθὼν μετὰ πολλοῦ πλήθους, καὶ σκόλου μεγάλου, σφόδρα μὲν ἐπτόχησεν τοὺς Ἀγαρηνοὺς, σφοδρότερον δὲ αὐτὸς ἐπτοήθη, καὶ τὴν φυγὰδα προεχειρίσατο, τὴν Αὐγοῦσταν μαθὼν, ὥς ἄλλον βασιλεῖα προεχειρίσατο, ὅπερ μεθ' ὧν Σαρακηνῶν καὶ βωροληψία τῶν μετ' αὐτοῦ ἐκπλήξαν αὐτὸν πέπεικεν πρὸς τὴν πόλιν ἐπανελθεῖν, καὶ καταλιπεῖν τὸν στρατὸν μαχαίρας ἔργον τοῖς ἐν Κρήτῃ γενόμενος· οὕτω δὲ κακῶς ἐν Κρήτῃ φανεῖς. Ὡς γὰρ ἐξελθὼν τότε κατὰ Ῥωμανίας ὁ Ἀμὲρ ἐληγίζετο πᾶν τὸ ἐν ποσὶ, καὶ κατέστρεφεν, τὸν αὐτὸν πάλιν (28) Θεοκτίστον ὥς πιστότατον καὶ οἰκειότατον ὄντα μετὰ δυνάμειος πολλῆς κατὰ τοῦ Ἀμὲρ Θεοδώρα καὶ Μιχαὴλ ἀπεστάλκασιν. Καὶ παραγεγονώς οὗτος καὶ πόλεμον προσβαλὼν τῷ Ἀμὲρ *** διὰ τὴν τοῦ λογοθέτου βαρὺτητα καὶ ἀπέχθειαν, ὧν εἷς ἦν Θεοφάνης ὁ ἐκ Φαργάνων ἀνδρεῖα τε καὶ βῶμῃ διαφέρων πολλῶν, ὃς ὕστερον λόγον ἀπαθείας λαθὼν προσφεύγει τοῖς Χριστιανοῖς. Ἡδὲ δὲ ὁ βασιλεὺς ἀνδρωθεὶς ἐσχόλαζε τοῖς τε κυνηγίοις, καὶ ταῖς τῶν ἵππων ἀμύλλαις ἐν τῷ διαλύῃ τοῦ ἱππικοῦ, καὶ ταῖς λοιπαῖς ἀκαθαρσίαις. Βουλὴν οὖν ποιεῖται Θεοδώρα Αὐγοῦστα μετὰ Θεοκτίστου λογοθέτου δοῦναι γυναῖκα τῷ υἱῷ αὐτῆς. Ἐγὼ γὰρ ὥς συνεφιλιώθη Εὐδοκίᾳ τῇ τοῦ Ἰγγερος μισουμένη τῷ λογοθέτῃ καὶ τῇ δεσποίνῃ σφοδρῶς δι' ἀναιδείαν. Διὸ συζευγνύουσιν αὐτῇ Εὐδοκίαν τὴν τοῦ Δεκαπολίου, μεθ' ἧς στεφανοῦται ἐν τῷ ἁγίῳ Στεφάνῳ τῷ εἰς τὴν Δάφνην, γενομένου τοῦ παστοῦ εἰς τὴν Μαγναύραν, τῆς δὲ συγκλήτου ἀνακλιθείσης ἐν τοῖς δέκα ἑννέα Κουδίτοις. Μετὰ δὲ μικρὸν ὁ τῶν Βουκελλαρίων στρατηγὸς ἤγαγεν ἵππον τῷ βασιλεῖ θυμοειδῆ καὶ γενναῖον. Ὁ δὲ τοῦτον τῷ ἱππικῷ βουλούμενος ὑποζεύξαι, ἡβούλετο καταμαθεῖν τοὺς τε

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(27) Videtur hic hiatus, ut incipiat auctor referre historiam restitutionis imaginum prima illa Dominica Quadragesimæ, quam multis Continuator Vat. prosequitur: nisi compendio sic Leo scripsit. Τὴν Ἐκκλησίαν εἰρήνευσεν τῇ α' κυριακῇ τῶν ἀγίων Νηστείων, Ecclesiæ pacem composuit Dominica prima Quadragesimæ; tum sequatur de Theoctisti expeditione, ἀπέστειλεν δὲ Θεοκτίστον, καὶ τὴν φυγὰδα, sit, καὶ τὴν φυγὴν δὲ προεχ., fugamque expedivit, audiens Augustam alium imperatorem creasse; cui forte nupsisset, uti in superioribus, et sequentibus non desunt quæ sic assumptis in maritos imperii faces detulere: idque Theoctistu formidabile, qui puerulo imperatore, ac

A et menses quatuor. Theodora vero adeo fide rectisque in Ecclesiam sensibus præstabat, ut ejus viro adhuc superstite, sanctas imagines coleret et veneraretur. Hæc tum proprii animi motu, tum etiam suggestionem et sententia Theoctisti Canicleo præpositi et logothetæ, ex Ecclesia et urbe Joannem patriarcham proprium compatrem in Clidii, monasterium ita dictum, ad Stenum exsulem ejecit. In ejus locum Methodium monachum inducit et patriarcham instituit. Monachis vero et episcopis a Theophilo in exilium missis postliminio revocatis, fidem orthodoxam firmavit, et Ecclesiæ pacem restituit. Cæterum prima sanctorum Jejuniorum Dominica Theoctistum logothetam in Cretam misit. Hic cum valido exercitu et ingenti classe profectus, magnum Agarenis terrorem incussit. Vehementius autem ipse territus est, Augustam urbe fugisse audiens, alio in imperatorem substituto: quod dolis et arte Saracenorum paratum fuit: muneribus videlicet ab eis qui in comitatu erant acceptis, qui vano hoc terrore incusso in urbem regredi et exercitum Agarenis Cretes incolis, seu gladii pabulum obijcere persuaserunt. Ita per Cretam infelix visus. Ameras autem protectione suscepta adversus Romaniam, obvium quemque locum depopulabatur et vastabat. Eundem porro Theoctistum seu fidelissimum et dilectum cum valida exercitus manu adversus Ameram Theodora et Michael miserunt. Profectus ille et manibus cum Ameræ consertis *** propter infensum in logothetam animum et inimicitias: quorum unus fuit Theophanes Phatganensis virtute et robore plurimis præstans, qui postmodum securitatis fide accepta, in Christianorum partes remeavit. Imperator porro virilem ingressus ætatem venationibus et equorum certaminibus in Circi stadio aliisque impuris studiis vacabat. Cæterum Theodora Augusta uxoris filio suo providendæ cum Theoctisto logotheta consilium habuit; noverat quippe cum Eudocia Ingeris filia, logothetæ, et imperatrici propter impudicitiam vehementer exosæ, familiaritatem contraxisse: eam ob rem Eudociam Decapoliæ filiam eidem matrimonio conjungit, 458 cum qua in æde sancti Stephani, quæ ad Daphnem, corollas nuptiales subiit, convivio ad Magnauram celebrato et senatu ad novemdecim accubita recumbente. Modico post Bucellariorum dux equum animosum et nobilem obtulit impe-

matre Augusta, summa in aula auctoritate polle-ret. Nihil ergo necesse contra textus fidem reddere, Augustam urbe fugisse.

(28) Nihil hic hiuleum, sed post vocem φανεῖς, ut fuerit descripta ejus in urbem receptio, tamen si rem sic male in Creta gesserat; sequaturque in-juncta alia expeditio; in qua etiam nihil felicius cessisse Theoctisto ipsa hæc Leonis mutila indi-cant, ob illius severitatem, odioque in eum quibus-dam proceribus ad Saracenos deficientibus. Ἀπ-έχθειαν leg. Anonymus ista suppressit, ut et Cedre-nus viri forte reverentia, quem pene auctorem restitutarum imaginum agnoscunt.

ratori. Ille equi ad Circenses ludos mittendi cupidus, dentes quibus equorum ætas dignoscitur et annorum numerum explorare moliebatur. Equo vero ferociente et calcitrante angebatur imperator generosi sessoris expers, qui equum redderet mansuetum. Anxio itaque imperatori adest proximus Theophilites : Est mihi, inquit, peritissimus juvenis et generosus, equis subigendis, qualem imperium tuum expetit, idoneus, cui nomen Basilus. Imperatore advocari jubente, ex cubiculariis unus ad Ferream portam missus est, qui Basilium inventum cum festinatione ad imperatorem adduxit. Ille equum tenere jussus, manu quidem frenum apprehendit, altera vero aurem capiens, ad ovis mansuetudinem adigit : quo delectatus et gavisus imperator Basilium Andreæ hetæriarchæ, ut comitatu aligeretur et equis subserviret, commendavit. De Basilio vero quæ fuerit ejus educatio, et unde fuerit ortus, enarrare neccessarium duxi.

Is Macedoniam habuit patriam in Adrianopoleos pagis, sub Michaelis Rangabe, Ignatii patriarchæ parentis, imperio. Ejus tempore Crumus Bulgaricæ princeps adversus Christianos arma movit, et Michaelis in fugam verso, Leonique Armenio subinde tyrannidem arripiente, et imperante, protectus Crumus urbem obsedit. A Leone autem Armenio telo petitus, et in Bulgariam reversurus, misit qui ad sancti Mamantis loca prædas agerent, et animalia ærea ibidem posita raperent. Inde Adrianopolim declinans armorum vi cepit, et virorum millia duodecim absque mulieribus transtulit : eos ad Danubium jussit habitare. Tempore deinde Theophili imperatoris, erat magister militiæ Cordyles nominatus in Macedonia. Is habebat filium Bardam nomine et virili ætate provectum, quem vice sua Macedonibus trans Danubii fluminis ripas habitantibus dominari reliquit. Ipse quodam invento et arte ad Theophilum accessit, quem gaudens excepit et eo quod expetebat cognitio, ut navigia conserquerentur, et in urbem redirent, mandavit. Erat porro Baldimer Bulgaricæ princeps, Crumi nepos, et pater Simeonis. Captivorum vero turmæ de reditu in Romaniam cum uxoribus et

(29) Emendat P. Goar Κρούμος, non bene; is enim jam obierat, primis fere Leonis Armeni annis, ac dum ingentem illam expeditionem urbem eversurus parat, uti Reg. Anonymus supra : eratque jam Baldimer illius nepos Bulgarorum princeps, ut Leo ipse jam dixerat. Quem hic Michaelis Bulgarum vocat, num ipse sit, quem paulo ante Baldimerem appellaverat? Ego sic puto occupato eum vocasse, etsi et illud postea nomen in baptismo accepit a Michaelis impositum, uti habetur p. 462 : quo etiam loco et ante baptismum eadem

Ἀ δόδοντας, ἐξ ὧν τῶν ἐτῶν ἡ ποσότης διαγινώσκεται. Τοῦ δὲ ἵππου θρασυνομένου καὶ σκιρτῶντος, τὴν ἀγρόμενος διὰ τοῦτο ὁ βασιλεὺς, ὡς μηδενὸς εὐπορῶν γενναϊότητος τὸν ἵππον ἐξημερώσαντος. Ὡς οὖν ἤχθετο, παρὼν ὁ Θεοφίλιτος. Ὅτι δὲ ἔχω νεώτερον ἐμπειρότατον, καὶ ἀνδρεῖον εἰς τοὺς ἵππους ὅλον ἐπιζητεῖ ἡ βασιλεία σου, τοῦνομα Βασίλειον. Τοῦ δὲ βασιλέως ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν κελεύσαντος, ἀπεστέλλη κοιτωνίτης ἐν τῇ Σιδηρᾷ πύλῃ, καὶ τὸν Βασίλειον εὐρῶν, μετὰ σπουδῆς ἤγαγεν πρὸς τὸν βασιλέα. Καὶ κελευσθεὶς τὸν ἵππον κρατῆσαι· τῇ μὲν μίᾳ χειρὶ τὸν χαλινὸν κρατῆσας, τῇ δὲ ἐτέρᾳ τοῦ ὠτὸς θραξάμενος εἰς ἡμερότητα προβάτου μετέβαλεν· ᾧ ἀρρυσθεὶς καὶ θεραπευθεὶς ὁ βασιλεὺς παρέδωκεν τῷ Ἀνδρέᾳ ἑταιριάρχῃ, τοῦ εἶναι εἰς τὴν ἑταιρίαν, καὶ δουλεῖν ἐν τοῖς ἵπποις αὐτοῦ. Ἀναγκαῖον δὲ ἡγήσασθαι διηγήσασθαι περὶ τοῦ αὐτοῦ Βασιλείου, τὴν τε ἀνατροφὴν, καὶ ἔθεν ἐστίν.

Ὁ αὐτὸς γεννᾶται ἐν Μακεδονίᾳ ἐν τοῖς χωρίοις Ἀδριανουπόλεως ἐπὶ τῆς βασιλείας Μιχαὴλ τοῦ Παγκράδε πατρὸς Ἰγνατίου τοῦ πατριάρχου. Ἐπὶ τούτου ἐξῆλθεν ὁ Κρούμος ἄρχων Βουλγαρίας κατὰ τῶν Χριστιανῶν· καὶ τραπεὶς Μιχαὴλ, καὶ Λέων Ἀρμένης τυραννήσας αὐτὸν, καὶ βασιλεύσας, ἐλθὼν Κρούμος περιεκύκλωσεν τὴν πόλιν· λογχυθεὶς δὲ ὑπὸ Λέοντος τοῦ Ἀρμένη, καὶ ὀπιστρέφων ἐν τῇ Βουλγαρίᾳ ἐπεμψεν εἰς τὸν Ἅγιον Μάμαντα ἀπελόμενος τὰ ἐκεῖσε χαλκὰ ζῶδα. Ἀπελθὼν δὲ καὶ ἐν Ἀδριανουπόλει παρέλαθεν αὐτὴν, καὶ μετέστησεν ἀνδρῶν χιλιάδας δώδεκα χωρὶς γυναικῶν, καὶ τούτου· κατέψκησεν μέχρι τοῦ Δανουβίου. Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις Θεοφίλου τοῦ βασιλέως ἦν στρατηλάτης ἐν Μακεδονίᾳ ὁ Κορδύλης προσαγορευόμενος· εἶχεν δὲ καὶ υἱὸν Βάρδαν ὀνόματι ἠνδρωμένον πάνν, ὃν κατέλειπεν ἀντ' αὐτοῦ ἄρχειν τῶν Μακεδόνων τῶν ὄντων πέραν τοῦ ποταμοῦ τοῦ Δανουβίου. Αὐτὸς δὲ μετὰ μηχανῆς τινος εἰσῆλθεν εἰς Θεόφιλον, ὃν δεξάμενος χαίρων, καὶ γνοὺς ὃ θέλει, ἀπέστειλεν πλοῖα ἀναλαβεῖσθαι αὐτοὺς, καὶ ἐλθεῖν ἐν τῇ πόλει. Ἦν δὲ ἄρχων Βουλγαρίας Βαλδίμερ, ἑγγονος Κρούμου, πατὴρ Σιμεῶνος. Ἐποίησαν δὲ βουλὴν ὁ λαὸς σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἐξελεῖν ἐν Ῥωμανίᾳ. Ἐξελθόντος δὲ Μιχαὴλ Βουλγάρου ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἤρξαντο διαπαρῆν σὺν ταῖς ὑποστάσεσιν αὐτῶν. Μαθὼν δὲ ὁ Κόμης (29) [Κρούμος] τοῦτο, ἀντεπέρασεν πολεμῶν αὐτοὺς. Ἀπογόνους οὖν οἱ Μακεδόνες ἐποίησαν κεφαλὴν τὸν τε Τζάντζην, καὶ τὸν Κορδύλην· καὶ συμβαλόντες πόλεμον ἀπέχτειναν πολλοὺς, τινὰς δὲ

FRANC. COMBESII NOTÆ.

occupatione Michael nuncupatus invenitur. Cedrenus Crumi successorem, utique Baldimeris patrem Crumi nepotis Crytagonem vocat. Quid si Leo quem et Baldimerem, et Michaellem dixerat, ex patris etiam nomine sic nuncupavit, scripsitque Κρυττάγορος, ex quo imperitis librarius suum κόμης expresserit, ut est facilis error in nominibus propriis? Bulgarorum principem ac dominum comitem appellatum me legisse, non memini; nec aliter emendem quam exposui,

ἐκράτησαν. Οἱ δὲ μὴ δυνήθέντες περᾶσαι Βούλγαροι A
περιεβόησαν τοῖς Οὐγγροῖς ἀναγγελλάντες αὐτοῖς
πάντα τὰ τῶν Μακεδόνων. Ἦλθον δὲ καὶ τὰ πλοῖα
τοῦ βασιλέως πρὸς τὸ ἀναλαβεῖσθαι αὐτοὺς, καὶ ἀν-
αγαγεῖν ἐν τῇ πόλει. Παρευθὺς οὖν ἀνεφάνησαν Οὐν-
νοι τῷ πλήθει ἄπειροι. Οἱ δὲ ἰδόντες αὐτοὺς μετὰ
δακρύων ἐβόων λέγοντες· Ὁ Θεὸς τοῦ ἁγίου Ἀδρια-
νοῦ, βοήθει ἡμῖν. Καὶ παρατάσσοντο πρὸς συμβολὴν
πολέμου. Οἱ δὲ Τούρκοι εἶπον πρὸς αὐτοὺς· Δότε
ἡμῖν τὴν ὑπαρξιν ὑμῶν πᾶσαν, καὶ ἀπέλθετε, ὅπου
βούλεσθε. Οἱ δὲ τοῦτο οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλὰ παρατετα-
γμένοι ὑπῆρχον ἐν τρισὶν ἡμέραις· καὶ τῇ τετάρτῃ
ἤρξαντο εἰς τὰ πλοῖα αὐτῶν εἰσέρχεσθαι. Θεασάμενοι
δὲ τοῦτο οἱ Τούρκοι συνέβαλλον πόλεμον ἀπὸ ὥραν
πέμπτην μέχρις ἑσπέρας· καὶ τραπὲν τὸ ἔθνος κατ-
εδίωκον αὐτοὺς οἱ Μακεδόνες· καὶ τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ B
βουλομένων αὐτῶν ἀναχωρῆσαι, ἀνεφάνησαν πάλιν
Οὐννοι πρὸς τὸ πολεμῆσαι αὐτοὺς. Ἀναστὰς δὲ Μα-
κεδόνων ἑτερος, Λέων ὀνόματι, ἐκ γένους τῶν Γη-
μοστών, ὃς μετὰ ταῦτα γέγονεν ἐταιριάρχης, καὶ
ἑτεροὶ ὀνομαστοὶ τῶν Μακεδόνων ἔτρεψαν αὐτοὺς
καὶ ἐξήλασαν, καὶ ὑποστρέψαντες εἰσῆλθον εἰς τὰ
πλοῖα, καὶ ἀπεσώθησαν πρὸς τὴν βασιλέα· καὶ φιλο-
τιμηθέντες παρ' αὐτοῦ ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Μακεδο-
νίαν, εἰς τὴν ἰδίαν χώραν. Ἦν δὲ τότε Βασίλειος
νεανίας ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἐλθὼν· ἐποίησε δὲ ἐν τῇ
αἰχμαλωσίᾳ ἐπὶ Λέοντος τοῦ βασιλέως, καὶ Μιχαήλ
τοῦ Ἀμορβαίου [Ἀ.ωραίου]· καὶ εἰσῆλθον ἐπὶ Θεο-
φίλου τοῦ βασιλέως· ὥς εἶναι τὰ ἔτη αὐτοῦ, ἔτη εἴ-
κοσι πέντε. Ἀποκατασταθεὶς δὲ ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ, C
προσεκολληθῇ δουλεύειν στρατηγῷ Μακεδονίας τῷ
ἐπιλεγομένῳ Τζάντζῃ, καὶ μὴδὲν παρ' αὐτοῦ ὠφελθ-
εῖς, (29') μέχρι τῆς Χρυσῆς πόρτης, εἰσελθὼν δὲ
κεικοπιζομένης ἀπὸ τῆς ὁδοπορίας (Κυριακὴ γὰρ ἦν,
καὶ ὁ ἥλιος πρὸς δυσμὰς) ἀνεκλίθη [κατέδυ] ἐν τῷ
πεζευλίῳ τοῦ ἁγίου Διμετήδους. Καθολικὴ γὰρ ἦν
τότε ἡ ἐκκλησία, ἔχουσα προσμονάριον ὄνοματι Νικό-
λαον. Τῇ δὲ νυκτὶ ἐκεῖνη ἐκάλεσεν θεῖα φωνὴ τὸν
προσμονάριον, λέγουσα· Ἐγερθεὶς εἰσάγαγε εἰς τὸ
εὐκτήριον τὸν βασιλέα. Ὁ δὲ ἐγερθεὶς οὐδένα εὗρας
πλὴν αὐτὸν τὸν Βασίλειον κείμενον ὥς πένητα, καὶ
ἐπιστραφεὶς ἐκλείσεν τὸν πυλῶνα, καὶ ἀνέπεσεν.
Καὶ εὐθὺς μετὰ ῥομφαίας τις δέδωκεν αὐτῷ εἰς τὴν
πλευρὰν αὐτοῦ λέγων· Ἐξελθὼν εἰσάγαγε. ὃν βλέ-
πει· ἔξωθεν τοῦ πυλῶνος κείμενον, οὗτός ἐστιν ὁ
βασιλεὺς. Ἐξελθὼν οὖν μετὰ σπουδῆς σύντρομος,
καὶ εὐρὼν Βασίλειον μετὰ τῆς πῆρας καὶ τῆς ῥάβδου
εἰσάγαγεν ἔσωθεν τῆς ἐκκλησίας, καὶ τῇ δευτέρᾳ
ἡμέρᾳ ἀπελθὼν εἰς τὸ λουτρὸν ἤλλαξεν αὐτὸν, καὶ
ἐλθὼν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐποίησεν ἀδελφοποίησιν· καὶ
συνηυφραίνοντο ἐν ἀλλήλοις. Ὁ δὲ αὐτὸς Νικόλαος
εἶχεν ἀδελφὸν ἱατρὸν, ὃς ἐδούλευεν τὸν Θεοφιλίτζην
[τῷ Θεοφιλίτζῃ]. Ἐλθὼν δὲ κατὰ τύχην ὁ ἱατρὸς
πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἰδὼν τὸν Βασίλειον, καὶ θαυ-
μάσας τὸ μέγεθος καὶ τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ, εἶπεν
πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· Πόθεν ἐστὶν οὗτος; Ὁ δὲ

lio, quosdam occiderunt, quosdam etiam captivos
abduxerunt. Bulgari qui trahere non potuerunt,
res a Macedonibus gestas annuntiaturi, ad Hun-
garos deflexerunt: interim navigia ab imperatore
missa captivosque susceptura ut in urbem deve-
herent, appulerunt, et una pariter Hunni numero
infiniti adventare visi sunt. Macedones iis conspe-
ctis, cum lacrymis vociferabantur dicentes: Deus
sancti Adriani, succurre nobis: et ad belli pugnam
una se praeepararunt. Turci vero dicebant: Supel-
lectilem omnem vestram tradite, et quo desideratis
abite. Non consenserunt illi; verum diebus conti-
nuis tribus ad praelium parati consistebant: quarta
vero navigia conscenderunt. Eo cognito Turci ab
hora diei quinta ad vespem usque praelium inie-
runt, eorumque gens fugantibus Macedonibus terga
dedit. Insequentis die discessum illis aggredien-
tibus, Hunni rursum ad praelium dispositi appa-
ruerunt. Macedonum vero quidam nomine Leo ex
Gemostorum genere, qui deinde heteriarches fuit,
sumptis animis se opposuit: adjunctique alii Ma-
cedonum praecipui adversarios in fugam verte-
rant, et impetum in eos fecerunt, ac tandem re-
versi, naves imperatorem adituri repetierunt
incolumes, et humane ab eo recepti in Macedo-
niam patriam sibi propriam regressi sunt. Erat au-
tem Basilius aetate juvenili florens, e captivitate re-
dux, in qua Leonis imperatoris et Michaelis Amo-
rii toto tempore permansit, et Theophilo impe-
rante rediit: adeoque anni ejus numerabantur
viginti quinque. Patriae propriae restitutus Mac-
edoniae duci cognominato Tzantzi obsequium red-
diturus adhaesit, a quo nihil emolumenti accepto,
urbis regiae experiri cupiens ubertatem, ad eam
profectus est, et ad Chrysen usque portam pervenit.
Ex itinere porro fatigatus (erat autem Dominica
dies, et jam sol ad occidentem vergebat) recubuit
in exedra ad Sancti Diomedis. Erat templum illud
aedes sacra publica viris et mulieribus communis,
quae mansionarium nomine Nicolaum habebat.
Nocte illa mansionarium appellavit divina vox,
dicens: Exsurgens induc imperatorem in orato-
rium. Ille strato relicto praeter Basilium paupe-
rum more jacentem nullum reperit: 460 regres-
susque valvas occlusit et recubuit. Protinus ictum
gladio impegit quidam ad latus ejus, dicens: Egres-
sus introduc quem vides extra januam jacentem:
hic est imperator. Egressus ille festinus ac tre-
mens Basilium cum pera et baculo repertum intra
ecclesiam admisit. Postero vero die ad balneas de-
ducto, vestes mutandas obtulit, et palam in eccle-
sia fraternam societatem cum eo iniit. Itaque in-
vicem collati sunt. Caeterum Nicolaus ille ha-
bebat fratrem medicum Theophilitis obsequio
mancipatum. Medicus fratrem invisurus forte ve-
niens conspexit Basilium, et corporis proceritatem

FRANC. COMBEFISH NOTAE.

(29') Addo, τῆς μεγαλοπλείως τὴν ἀφθονίαν ἐπέθηκεν· ὅθεν καὶ φθάσας. GOAR.

PATROL. GR. CVIII.

roburque miratus, fratri dixit: Unde est ille? Ipse cunctis de illo expositis, secretum observare præcepit. Seilente deinceps cum Theophilite ad mensam medico, profunula cogitatione abductus Theophilites dixit: Equis curandis hominem reperire nequeo. Medicus occasione data, de Basilii robore domino enarravit: Quia ejusmodi est qualem expetis et quæris. Mittens igitur, festinanter abduxit illum, juvenemque agrestem, et magnum ejus caput demiratus Cephalæ nomen imposuit, equosque tradidit curandos. Ut igitur supra dictum est, hanc ob causam obtulit illum Michaeli imperatori. Huc usque de Basilii educatione. Imperator vero Basilium in regiam inducens, matri suæ velut lætabundus dixit: Adesdum, vide, mater, qualem masculum in præsentī nactus sum. Egressa, et eum conspicata, retro versa est, filio suo dicens: Hic est, fili mi, qui genus nostrum delecturus est. Ille prædicatione non suavis, propriæ matri vaticinanti aurem non præbuit, nec morem gessit. Mortuus est autem sanctus patriarcha Methodius, et Ignatius Michaelis Curopalatae filius in ejus locum suffectus. Bulgari autem factis per Thraciam et Macedoniam excursionibus, provincias illas devastabant. Theodora in adversum præsidia disposuit. Milites porro ad Bulgariæ castra positi Bulgaros per globos et cohortes aggressi, per eorum regionem deprædabantur: et his occisis, aliis in captivitatem abductis, Bulgaros et eorum regionem reddidere subjectam.

Bardas autem Cæsar Damiano patricio et accubitori amicitia junctus est. Hic imperatoris compos factus, ut Bardas in urbem induceretur suasit: qui muneribus imperatoris domesticos sibi concilians una cum accubitore in palatium ingredi jussus est. Theophane porro protospathario velut generoso (dicebatur is Phalganus) sibi ascito, Damiano quoque vocato, consilium ineunt de Theoctisto, caniclei præposito interficiendo. Imperator a Damiano suavis consensus dedit, et ut hoc fieret approbavit. Dicebat enim Bardas Damiano: Quandiu cum Augusta stat Theoctistus, nec imperium nec potestatem obtinebit unquam imperator. Theoctistus autem in Arabindi balneis lotus, prout solebat, deinde in secretum se recipiens, relationum libellos manibus tenens Lauzium ingressus est, et hinc inde circumspiciens, Barlam sedentem et sumptuose vestitum vidit; vehementerque turbatus dixit: Ingressus ad Augustam rursus hominem ejiciam et deturbabo. Ei vero ad horologium progresso, Michael cum Damiano venit obviam, nec ad Theodoram ingredi permisit: sed

ἀναγγέλλει αὐτῷ πάντα, καὶ παρήγγειλεν φυλάξαι τὸ μυστήριον. Καθεζομένου δὲ τοῦ ἱατροῦ ἐπὶ τραπέζης μετὰ τοῦ Θεοφιλίτζη, καὶ τούτου καθ' ἑαυτὸν ἀναλογισαμένου καὶ εἰπόντος, ὅτι Οὐ δύναμαι εὗρεῖν ἐπιτρεχέον ἀνθρώπον εἰς τοὺς ἵππους· ἀναστὰς δὲ ἱατρός εἶπε τῷ κυρίῳ αὐτοῦ περὶ τῆς ἀνδρείας τοῦ Βασιλείου, καὶ ὅτι τοιοῦτός ἐστιν ὅσον ἐπιποθεῖς καὶ ζητεῖς. Ἀποστείλας οὖν μετὰ σπουδῆς ἤγαγεν αὐτόν. Θεασάμενος οὖν αὐτὸν ἐπιάγουρον (30) καὶ μεγάλην κεφαλὴν ἔχοντα, ἐπέθηκεν Κεφαλῶν, καὶ ἔδωκεν τοῦτον τοῦ δουλεύειν τοὺς ἵππους. Ὡς οὖν προσεήρηται, εἰκὲς τὴν τοιαύτην αἰτίαν δέδωκεν αὐτὸν Μιχαὴλ τῷ βασιλεῖ. Ἔως ὥδε τὰ περὶ ἀνατροφῆς τοῦ Βασιλείου. Ὁ δὲ βασιλεὺς τὴν αὐτὴν Βασιλειᾶν εἰσαγαγὼν εἶπεν τῇ μητρὶ αὐτοῦ, ὡς χαίρων· Δεῦρο, ἴδε, μήτηρ, οἷον ἄγουρον νῦν ἐπελαβόμην. Ἡ δὲ ἐξελθοῦσα, καὶ τοῦτον ἰδοῦσα, ἀπεστράφη εἰποῦσα τῷ υἱῷ αὐτῆς· Οὗτός ἐστι, τέκνον μου, ὁ μέλλων τὴν γενεάν ἡμῶν ἀφανίσαι. Ὁ δὲ οὐδαμῶς ἐλείσθη τῇ ἰδίᾳ μητρὶ τῇ λεγούσῃ, ἣ ἤκουσεν αὐτῆς. Ἐτελευτήσεν δὲ ὁ ἐν ἀγίοις πατριάρχης Μεθόδιος, καὶ χειροτονεῖται ἀντ' αὐτοῦ Ἰγνάτιος· υἱὸς Μιχαὴλ τοῦ κουροπαλάτου. Τῶν δὲ Βουλγάρων ἐπιδρομὰς ποιούντων ἐν Θράκῃ καὶ Μακεδονίᾳ, καὶ ληϊζομένων τὰ τοιαῦτα θέματα· ἡ Θεοδώρα ταξатиῶνα ἐποίησατο. Οἱ ἐκ τῶν κάστρων Βουλγαρίας ἐπιτιθέμενοι σποράδην καὶ κατ' οἴκους κούρσεύοντες ἐφόνευσαν τούτους καὶ ἡχμαλώτισαν, ὥστε ὑποταγῆναι τοὺς Βουλγάρους ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ.

Βάρδας δὲ ὁ Καῖσαρ συνεφιλόθῃ Δαμιανῷ πατρικίῳ καὶ παρκοιμωμένῳ. Ὁ δὲ βασιλεὺς κρατήσας ἐπισθεν τοῦ εἰσελθεῖν Βάρδαν ἐν τῇ πόλει. Ὁς δὲ δῶρων τοὺς τοῦ βασιλέως οἰκείους διαδεξάμενος ἔματῷ παρκοιμωμένῳ ὥρισθη προέρχεσθαι εἰς τὸ παλάτιον. Οἰκειωσάμενος δὲ καὶ Θεοφάνην πρωτοσπαθῆριον ὡς ἡνδρεωμένον, τὸν ἐπιλεγόμενον Φαλγάνον, βουλὴν ποιοῦσι μετὰ Δαμιανῷ [Δαμιανοῦ] τῷ ἀνελεῖν (31) τὴν Θεόκτιστον τὴν κανίκλην. Πεισθεὶς δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς ὑπὸ Δαμιανοῦ ἐπὶ τούτῳ συνέτισεν καὶ αὐτὸς γενέσθαι τοῦτο· ἔλεγεν γάρ ὁ Βάρδας τῷ Δαμιανῷ, ὅτι Ἔως ἐστὶ Θεόκτιστος μετὰ τῆς Αὐγούστης, οὐκ ἄρξει, οὐδὲ ἐξουσιάσει ποτὲ ὁ βασιλεὺς. Ὁ δὲ Θεόκτιστος ἀπαλθὼν ἐν τῷ λούσματι τῶν Ἀραβίνδου, ὡς ἔθος ἦν αὐτῷ, εἶτα ἐλθὼν εἰς Ἀσηκητεῖα κρατῶν τὰς ἀναφορὰς εἰσῆλθεν εἰς τὸ Λαυσιακόν· καὶ περιβλεψάμενος εἶδεν Βάρδαν καθεζόμενον ἐμπρακτον. Καὶ παραχθὲς σφοδρῶς, ἔφη, ὅτι Ἐγὼ εἰσελθὼν εἰς τὴν Αὐγούστην πάλιν ἐκδιώκω αὐτόν. Εἰσελθόντος δὲ αὐτοῦ εἰς τὸ ὥρολόγιον προῦπήγησεν αὐτῷ Μιχαὴλ ἔμα Δαμιανῷ, καὶ οὐκ εἶπεν εἰσελθεῖν πρὸς Θεοδώραν, ἀλλ' ἐκτεύσθη

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(30) *Robustum, procerum corpore ac stipato, non, agrestem.* Vide p. 431, ubi et de voce ἄγουρος. Vulgari lingua est ἄωρος, *immaturus*, ut non omnino dissideat ista significatio ab altera, qua pro adulto robustique corporis juvene accipitur hic, et apud Nicetam.

(31) *Continuator καὶ τέως τὸν Θεόκτιστον, καθελθὲν. Ineunt consilium ut interim Theoctistum interficiant:* quod et præstitum. *Ridiculum vulg. ἀνελεῖν, ac quod redditum, de homine qui canicleo præpositus, ac imperatoris tutor existeret.*

μετ' ὀργῆς ἀνοίξει τὰς ἀναφορὰς καὶ ἀναγνῶναι ἔμπροσθεν αὐτῶν· καὶ ἀκοντα τοῦτο ποιήσαντα ἀντίστροφεν αὐτὸν εἰς τοῦπίσω ἐξελθεῖν. Ὁ δὲ πικρῶς δακρύων καὶ δλοφυρόμενος, ἐξῆλθεν. Συνήντησε δὲ αὐτῷ Βάρδας κατὰ Λαυσιακόν, καὶ ῥῆξτο κατὰ κόρρης παλιν αὐτὸν, καὶ τίλλειν τὰς τρίχας αὐτοῦ. Ἰδὼν δὲ ὁ θρουγγάριος τῆς βίγλας ὁ Μανιάκης, ἀναστὰς ἀντέλεγεν τῷ Βάρδῃ, μὴ τύπτειν τὴν λογοθέτην. Ὁ δὲ Βάρδας ἀποκριθεὶς κελεύσει τοῦ βασιλέως τοῦτο ποιεῖν. Ἀνεψάνη δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς τῇ βουλῇ τοῦ Δαμιανοῦ, καὶ τοῦτον ἰδὼν Βάρδας ἅμα τῷ Θεοφάνῃ τῷ Φαλαγάνῳ, ἄραντες τὸν λογοθέτην σφάζουσιν αὐτὸν, καὶ μεληδὸν κατακόπτουσιν εἰς τὰ Σκύθα [Σκύλα]. Τοῦτο μαθοῦσα παρὰ τοῦ παπίου Θεοδώρα, ἐξελοῦσα κατὰ τοῦ Μιχαήλ, ὡς εἰκὸς, ἡγανάκτησεν· καὶ τοῦ βασιλέως παντὶ τρόπῳ μηχανομενέου τὴν μητέρα ἐξελιεύσασθαι, αὕτη ἀπαρηγόρητος ἔμεινεν, μήτε τὴν ὀργὴν ὑφιέμενη, μήτε παραμυθουμένη τισίν. Ὅθεν μεταβαλὼν ὁ βασιλεὺς, ὥσπερ τὴν ψυχὴν καὶ τὴν γνώμην, οὕτω δὴ καὶ τὸ σχῆμα καὶ τὴν ἐνέργειαν, τοσούτοις τρόποις λυπεῖν αὐτὴν κατηπέγειτο, ὅσοις πρὸς τοῦτου θεραπεύειν ἐσχηματίζετο. Καὶ δὴ τὰς μὲν ἀδελφὰς αὐτοῦ Θέκλαν, Ἀναστασίαν καὶ Ἀνναν ἐξωθεῖ τοῦ παλατίου, καταγαγὼν εἰς τὰ Καριανοῦ· Πουλχερίαν δὲ ὡς ἡγαπημένην τῇ μητρὶ ἀπέστειλεν ἐν τῇ μονῇ τῶν Γαστριῶν· εἰθ' οὕτω μετ' ὀλίγον ἐνώσας πάσας ἐν τῇ μονῇ τῶν Γαστριῶν, ἀπέκειρεν. Ὑπὸ δὲ τῆς συγκλήτου πάσης εὐφροσύνης, μόνος αὐτοκρατορεῖ· καὶ προβάλλεται Βάρδαν μάγιστρον, καὶ δομέστικον τῶν σχολῶν. Μὴ διαλλαττομένης δὲ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, ἐχθρὰ ὑπῆρχεν ἀναμεταξύ αὐτῶν ἀσπονδος. Ὁ δὲ αὐτὴν καταγαγὼν εἰς τὸ μοναστήριον τὸ οὕτω τὰ Γαστρία καλούμενον ἀπέστειλεν, ἥτις ἀθυμία μετεωρισθεῖσα τὸν νοῦν, ἀναξίαν ἑαυτὴν [ἑαυτῆς] συσκευάζει βουλὴν κατὰ Βάρδα, βουλομένη σὺν πολλοῖς καὶ ἄλλοις κοινῶν καὶ τοῦ βασιλέως τὸν πρωτοστράτορα [ποιήσασα], ὅπως ὑποστρέφοντα Βάρδαν ἀπὸ τοῦ προαστείου αὐτοῦ ἀναιρήσωσιν αὐτόν. Ὡν ἡ μελέτη πρὸς τοῦ ἔργου φανερωθεῖσα, κατ' αὐτῶν ἐκείνων τῶν μελετησάντων τὸ κακὸν ἐξενήνοχεν. Φωραθέντες γὰρ καὶ κατατρεθέντες ἐν τῇ σφενδόνῃ τὰς κεφαλὰς ἀπετεμήθησαν. Καὶ προβάλλεται τὸν Βασίλειον Μιχαήλ ἀντὶ τοῦ τελευταῖαντος πρωτοστράτορα (32), ὁμοίως καὶ Βάρδαν θεῖον αὐτοῦ κουροπαλάτην. Ἔπρεσε δὲ τότε χόνις ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατενεχθεῖσα ἐπὶ τοὺς κεράμους αἱματώδης πλήρης· καὶ πολλοὶ εὕρισκον λίθους ἐν ταῖς ὁδοῖς ἢ κήποις ἐρυθροὺς ὡς αἷμα. Προβάλλεται δὲ Μιχαήλ Ἀντίγονον τὸν υἱὸν Βάρδα δομέστικον τῶν σχολῶν· τὸν δὲ ἕτερον υἱὸν [τῷ δὲ ἐτέρῳ υἱῷ] αὐτοῦ δοὺς γυναῖκα, εἰς ἣν καὶ ἑλοδορεῖτο (33), προβάλλεται αὐτὸν μονοστράτηγον εἰς

A libellos aperire et coram legere cum furore imperavit. Id vero exsequentem domum regredi, et retro abire præcepit. Ille amare flens et ejulans discessit ad Lauziacum. Porro Bardas occurrit, colaphis que ad genas incessere, et capillos ejus vellere. Eo conspecto drungarius excubiarum Maniaces Bardæ assistebat, et ne logothetam perceretur in adversum monebat. Bardas imperatoris jussu id se facere respondit. Tunc imperator ex Damiani consilio in medium se protulit, eoque viso una cum Theophane Phalgano logothetam hinc inde impetum ad Scyla occisum membratim minutimque dividunt. Quod cum a papia didicisset Theodora, progressa adversus Michaellem, prout æquum erat, indignata est: et imperatore modis omnibus placare moliente, nullum ipsa solamen admisit, neque iram relaxavit, aut leniit dolorem: ex quo imperator in alium mutatus, ut priorem animum et consilium ita corporis habitum, factaque nova induit: ut tot modis eam contristare contenderet, quot rationibus eam colere prius simularet: ac sorores quidem suas Theclam, Anastasiam et Annam ad Cariani ædes deductas, palatio ejecit, Pulcheriam velut matri dilectam in Gastriorum monasterium delegavit, paulo post vero cunctas in unum collectas, in eodem Gastriorum monasterio in monachas detondit. A senatu deinde faustis acclamationibus exceptus, imperium nullo consorte solus gessit, et Bardam magistrum Scholarumque domesticum instituit. Cum matre vero nondum reconciliata inimicitia intercesserunt perpetua. Ipse aula ejectam in monasterium cui Gastria nomen, demisit. Ipsa animi mœrore extra se facta et abrepta, propositum matre indignum induit: et adversus Bardam 462 cum pluribus consilium iniit, ejus participes alios fecit, ac imperatoris protostratorem: ut nimirum Bardam e suburbano redeuntem interimerent. Consilium, antequam perficeretur opere in lucem detectum, in caput eorum qui facinus fuerant meditati, periculum transtulit. In suspicionem siquidem venientes et comprehensi, ad Circi metam capitibus truncati sunt. Imperator vero demortui vice Michaellem protostratorem instituit, Bardamque pariter avunculum europalatem. Tunc temporis pulvis e cœlo decidit, et in tectorum tegulas sanguineo colore infectus dilapsus est. Plures in viis et hortis lapides sanguinis instar rubros repererunt. Michael autem Antigonum Bardæ filium creat scholarum domesticum: alteri vero filio locata conjuge, in quam convicia nonnunquam mittebat, supremi ducis in occidentalia themata dignitatem confert: qui etiam ibi vitam finiit. Modico post, seria Paschatis quarta,

FRANC. COMBEFISII NOTÆ.

(32) Michael Basilium loco demortui protostratorem instituit: non quod redditum, imperator Michaellem, etc., qui ipse erat imperator. Sic p. 464 dicitur Basilium jam protostrator (id est equisonum primus) creatus accubitor, velut secretioris cubuli summus præfectus.

(33) Cujus ei conjugium probro vertebatur: cui & nomine male audiebat. Forte mulierculam uxorem tradens qua scorto abusus esset, uti etiam inferius liquet fecisse Basilio. Sic Plutarch.: Λοιδόρεται εἰς δυσγένειαν, generis ignobilitatem objicere. Jejunius illud, in quam convicia nonnunquam mittebat.

Michael Bardam avunculum promovel Cæsarem : A
qui curru per mediam urbem vectus, munera spar-
sit in populum.

Egressus autem Saracenorum Ameras Sinopem
usque descendit, Romanam omnem regionem va-
stans. Michael vero una cum Barda Cæsare adver-
sus Michaelē alterum Bulgariæ principem instruc-
tum exercitum terra marique movet, quod Bulga-
rorum gentem fame deficere didicisset. Bulgari quasi
tonitru sonitu percussi soluti sunt animis, et ante
certamen conflictumque omnem de victoria despe-
rantes, Christianos se futuros, et imperatori Ro-
manisque obsequentes promiserunt. Imperator prin-
cipem eorum aqua tinctum sacra suscipiens,
propriū ei nomen indidit, et proceres ejus omnes
in urbem inducos baptismate lustrari curavit. Exinde
pace profunda composita, Ameras in Romaniam
movit : eidemque orientalis militiæ magister Pe-
tronus et Nazarus Buccellariorum dux, structis per
viam insidiis ad Lalacaonem redeunti occurrunt :
consertisque manibus Ameram in fugam vertunt,
et salutem pedibus querere cogunt. Comitum non-
nullus fugientem insequitur, et caput ejus am-
putatum tollens, ad Petronam militiæ magistrum
detulit. Regressi igitur duces cum victoriæ titulis
de ipsis in Circo triumpharunt : et ex tunc magna
tranquillitas facta est per Orientem, propter Ameræ
interitum. Et aliorum quidem labores et adversus
hostes egregia facinora... imperator pro sua in Ba-
siliū impensiori benevolentia parvi faciebat, et
eum solum, a quo commoda reciperet obsequia,
reputabat. Michael 463 equorum stabulum mar-
moribus adornatum et aquarum copia irriguum
instruxit, effecitque visu jucundissimum. Eo per-
fecto Petrus quidam, quem Magistrum Pauperem
vocabant, vir sagax et dicteris assuetus, in urbe
morabatur. Michael eidem ad se advocato instructæ
domus ineptum ornatum demonstrabat, ab eo laudem
recipere cupiens, ac perpetuam nominis memoriam
ex hujusmodi operis structura reportaturum se
jactans. Ille imperatori ait : Justinianus Magnam
ecclesiam auro argento marmoribusque pretiosissi-
mis decoratam condidit, ejusque memoria extineta
est : tu vero, imperator, stercorei loco destinato
equorumque domicilio constructo, celebrem poste-
ritati te futurum asseris ? Ille laudibus quas ex
ejus ore venabatur frustratus, accensus ira, verbe-
ratum et per vim tractum Pauperem Magistrum con-
spectu expulit. Rumore vero per urbem sparsa
Bardam Cæsarem cum nuru propria corruptam
tenere consuetudinem, eodemque ad patriarcham
delato, Ignatius, ut hoc scelere abstinere, fre-
quentius admonuit, ne plurimis offendiculum præ-
beret, qui virtutis et omnis temperantiæ exemplo
esse debuerat. Ille autem patriarchæ morem non

τὰ θυτικά θέματα, τελευτήσαντος αὐτοῦ ἐκέλευε
Μετ' ὀλίγον δὲ τῇ τετάρτῃ τῆς Διακαινησίμου προ-
βάλλεται Μιχαὴλ Βάρδα θεῖον αὐτοῦ Καίσαρα, ὃς
ἐπὶ ἄρματος ἐποχθθεὶς ἔδωκεν ὑπατεῖαν τῇ μέσῃ.

Ἐξῆλθεν δὲ καὶ ὁ Ἀμέρ καὶ κατήλθεν μέχρι Σι-
νώπης, ληϊσάμενος πάντα τὰ τῶν Ῥωμαίων. Ἐκ-
στρατεύσας δὲ Μιχαὴλ ἅμα Βάρδα Καίσαρι κίνησιν
ποιεῖ κατὰ Μιχαὴλ ἄρχοντος Βουλγαρίας διὰ τε γῆς
καὶ θαλάσσης, μαθὼν τὸ τῶν Βουλγάρων ἔθνος λιμῶ
τῆκεσθαι. Οἱ δὲ Βούλγαροι τοῦτο μαθόντες, ὡς ἤκω
βροντῆς ὑπεκλύθησαν, καὶ πρὸ τῶν ἀγώνων καὶ τῆς
μάχης περὶ τῆς νίκης ἀπέγνωσαν, καὶ Χριστιανοὶ
γενέσθαι, καὶ ὑποτάττεσθαι τῷ βασιλεῖ καὶ Ῥω-
μαίοις ᾔτησαντο. Ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν ἄρχοντα αὐτὸν
βαπτίσας καὶ δεξάμενος, ἐπιτέθεικεν αὐτῷ τὸ ὄνομα.

Τοὺς δὲ μεγιστάνους αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει εἰσαγαγὼν
ἐδάπτισεν πάντας, ἔκτοτε γενομένης εἰρήνης βαθείας.
Τὸν Ἀμέρ πάλιν ἐξελθόντα κατὰ Ῥωμανίας, στρα-
τηλάτης ὢν τῆς Ἀνατολῆς Πετρωνᾶς, καὶ Νάσαρ τῶν
Βουκελλαρίων λοχῆσαντες τὴν ὁδὸν τῆς ὑποστροφῆς
αὐτοῦ συναντῶσιν αὐτῷ εἰς τὸν Λαλακάωνα, καὶ
συμβολῆς γενομένης τρέπουσιν Ἀμέρ· καὶ φυγῇ
χρησάμενος καταδιώκει αὐτῷ [αὐτόν] τις τῶν κομή-
των· καὶ τοῦτου τὴν κεφαλὴν ἄρας ἤγαγεν Πετρωνᾶ
στρατηλάτῃ. Εἰσελθόντες δὲ οἱ στρατηγοὶ μετὰ ἐπι-
νικίων ἰθριάμδευσαν αὐτὰ ἐν τῷ Ἰππικῷ. Καὶ ἔκτοτε
ἐγένετο γαλήνη μεγάλη ἐν τῇ Ἀνατολῇ διὰ τὴν
τοῦ Ἀμέρ σφαγὴν. Καὶ ἄλλων μὲν οἱ πόνοι, καὶ τὰ
κατὰ τῶν πολεμίων ἀνδραγαθήματα... Ἡ δὲ τοῦ βα-
σιλέως ἀγάπη πρὸς τὸν Βασίλειον ἐξεκέρχυντο, καὶ
τοῦτον μόνον ἐνόμιζεν εἶναι τὸν θεραπεύοντα αὐτόν.

Ἐκτίσε δὲ Μιχαὴλ σταυλὸν τοῖς ἱπποῖς αὐτοῦ κοσμή-
σας μαρμάρους καὶ ὀδάτων ἐπιβροαῖς κατασκευάσας
ὥραιώτατον πάνυ. Καὶ τοῦτου τελεσθέντος ἦν τις ἐν
τῇ πόλει ὀνόματι Πέτρος λόγιος καὶ σκωπτικὸς, ὃν
καὶ πτωχομάγιστρον ἐκάλουν. Τοῦτον προσκαλεσά-
μενος Μιχαὴλ ἐν τῷ σταύλῳ ὑπεδείκνυσεν αὐτῷ τὴν
ἄλογον τοῦ κατασκευασθέντος οἴκου εὐπρέπειαν, ὡς
βουλόμενος ἐπαινεθῆναι παρ' αὐτοῦ· εἰπὼν καὶ
τοῦτο, ὡς αἰεὶ μνημονεύεσθαι μέλλων διὰ τὴν τοῦ
ἔργου τοῦτου κατασκευὴν. Ὁ δὲ ἔφη τῷ βασιλεῖ·
Ἰουστινιανὸς ἔκτισεν τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν κοσμή-
σας χρυσῷ, καὶ ἀργύρῳ, καὶ μαρμαροῖς πολυτί-
μοις· καὶ μνήμῃ αὐτοῦ νῦν οὐκ ἔστι. Καὶ σὺ, βασι-
λεῦ, κοπροθέσιον ποιήσας καὶ ἀλόγων ἀνάπαυσιν,
λέγεις μνημονεύεσθαι διὰ τοῦτου ; Ὁ δὲ ἀποτυχὼν
τῶν ἐξ αὐτοῦ ἐπαίνων, καὶ ὀργισθεὶς, τυπτόμενον
καὶ συρόμενον ἐξήγαγεν τὸν πτωχομάγιστρον. Φήμεις
δὲ διαθεοῦσης περὶ Βάρδα Καίσαρος, ὅτι τῇ νύμφῃ
αὐτοῦ συμφθίρεται (34), τοῦτο ἀκούσας Ἰγνάτιος
ὁ πατριάρχης πολλάκις παρήγεσεν αὐτὸν ἀποσχέ-
σθαι τοῦ τοιοῦτου μιάσματος, καὶ μὴ πρόσκτισμα
εἶναι πολλῶν, τὸν ἀρετῆς ὑπόδειγμα καὶ σώφρονος
βίου εἶναι ὀφειλόντα. Ὁ δὲ μὴ παθόμενος ἐνέειχε τῷ
πατριάρχῃ· καὶ δὴ ποτε μέλλοντος [μέλλοντα] κοι-
νωεῖν τὸν Βάρδα ὁ πατριάρχης ἀπώσατο, ὡς μὴ

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(34) Nempe repudiata, ut habet Continuator Vat., ἀλόγως καὶ ἀναίτιως, nulla ratione, aut legi-
tima causa, uxore propria.

πειθόμενον κανόνειν ἢ παραινέσειν. Ὅς [Ὁ δὲ] ὄργῃ A
πληγῆς τὴν ψυχὴν, τὸν παραινέτην ὡς ἀνομόν τινα
καὶ φθορὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐξέωσεν, καὶ βασάνοις
ἀπείροις καὶ ἀνημέροις ὑπέβαλεν, ὥστε ποιῆσαι
παραίτησιν (35). Τοῦ δὲ μὴ πεισθέντος Φώτιον πα-
τριάρχην ἀντ' αὐτοῦ χειροτονεῖ πρωτασηκρῆτιν
ὄντα κατ' ἐκεῖνο καιροῦ, καὶ λογιώτατον πάνυ.

stante, loco ipsius Photium secretariorum ducem, virum ejus temporis eruditissimum patriarcham or-

Ἄγαρη-
νών καταλιπὼν ἐν τῇ πόλει, ταύτῃ [ταύτῃ] φυλάτ-
τειν Ὀρούφαν ὑπαρχον ὄντα. Ὅστις οὕτω τοῦ βα-
σιλέως [add. μακρὰν ἀπόντος], οὐδὲ ἐξ ὧν ἐμελέτα
[add. καὶ] κατὰ νοῦν εἶχεν [add. οὐδ' ὁτιοῦν] κατερ-
γασαμένου, τὴν τῶν ἀθῶων Ῥῶς (36) ἐμήνυσεν
ἀφιξιν γεγεννημένους [γενομένων] ἤδη κατὰ τὸν Μαῦ-
ρον ποταμόν. Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς καὶ τῆς ἐχομένης
ἐπεσέβη ὁδοῦ, καὶ δι' ἣν ταύτην [δὴ ταύτην] ἀγ-
ῆκεν, οὐδὲ [καὶ οὐδὲν] βασιλικὸν καὶ γενναῖον ἐργά-
σατο. Οἱ δὲ Ῥῶς φθάσαντες ἐνδον τοῦ Ἱεροῦ πολλὴν
ἐργάσαντο φθόρον Χριστιανῶν, καὶ ἀθῶων αἷμα
ἐξέχεον. Ἵπῃρχον δὲ πλοῖα διακόσια, ἀ περιεκύκλω-
σαν τὴν πόλιν, καὶ πολλὴν φόβον τοῖς ἐνδοθεν ἐνεποίη-
σαν. Ὁ δὲ βασιλεὺς καταλαβὼν, μόλις ἴσχυσεν δια-
περάσαι, καὶ δὴ σὺν τῷ πατριάρχῃ Φωτίῳ εἰς τὸν
ἐν Βλαχέρναις ναλὸν τῆς τοῦ Θεοῦ Μητρὸς παρεγέ-
νοντο· κάκει τὸ Θεῖον ἐξίλεοντα. Εἶτα μεθ' ὁμν-
φθίας τὴν ἁγίον ἐξαγαγόντες τῆς Θεοτόκου ὠμοφρόνιον,
τῇ θαλάσῃ ἄκρῳ προσέβαλον. Καὶ νηνεμίας οὐσῆς, C
εὐθύς ἀνέμων ἐπιφορὰ, καὶ τῆς θαλάσσης ἡρεμού-
σης, κυμάτων ἐπαναστάσεις ἀλλεπάλληλοι ἐγεγόνει-
σαν, καὶ τὰ τῶν ἀθῶων Ῥῶς πλοῖα κατεάγησαν,
ὀλίγων ἐκπεφυγόντων τὸν κίνδυνον. Βάρβα δὲ τοῦ
Καίσαρος ἐν τῇ προελεύσει διερχομένου μετὰ σκαρα-
μαγγίου ὀξέως εἰς τὸ ὠρολόγιον, καθεζόμενος ἐκεῖσε
Δαμιανὸς πατρίκιος καὶ παρακοιμώμενος οὐκ ἐπ-
εγέρθη τιμῆσαι αὐτόν. Τοῦτον ἰδὼν ὁ Καῖσαρ ἐθυμώθη
λίαν· καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς τὸ χρυσοτρίκλινον,
καὶ συγκαθεσθέντος τῷ βασιλεῖ, καὶ δακρύοντος ἀπὸ
ὀργῆς καὶ θυμοῦ, ἠρώτησεν τὴν αἰτίαν ὁ βασιλεὺς.
Ὁ δὲ ἔφη, ὅτι Τῇ κελεύσει τῆς βασιλείας σου ἡξιώ-
θην τιμῆς μεγάλης· Δαμιανὸς δὲ εἰς σὸν θνείδος
καὶ τῆς σῆς βασιλείας, οὐκ ἐπεγέρθη μοι ἐπὶ τῆς
συχλήτου. Θυμωθείς δὲ ὁ βασιλεὺς, Μαξιμιανόν τινα
κοιτωνίτην παρευθὺς προστάσει· ἄραι Δαμιανόν,
καὶ ἐν τῷ ἐμπορίῳ τοῦ Ἁγίου Μάμαντος ἀπαγαγεῖν·
καὶ τοῦτον ἀποκτεῖραι πρῶτον, καὶ εἶναι ἐν φρουρᾷ·
καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ προβάλλεται πρωτοστράτωρα
Βασίλειον παρακοιμώμενον. Ἐξηλοτύπησεν δὲ Καῖ-
σαρ τοῦτο ἀκούσας, καὶ ἔκτοτε ἐζήτηι ἀποκτεῖναι
Βασίλειον. Ἐχώρισεν [add. δὲ] Βασίλειον Μιχαὴλ
τῆς Ἰλίας γυναῖκός Μαρίας, δεδωκὼς αὐτῷ γυναῖκα
Εὐδοκίαν τὴν Ἰγγιρίναν, διορισάμενος αὐτῷ κυρίαν

gessit. Ad communionem igitur Bardam certo
tempore accedentem, repulit patriarcha, ceu qui
canonibus et monitis non obtemperaret. Hic iræ
plaga percussus animus, monitorem velut scele-
ratum et morum corruptorem Ecclesia ejecit, infi-
nitisque vexationibus et tormentis crudelibus sub-
jecit, adeo ut dignitate se abdicaret. Ignatio resi-
virum ejus temporis eruditissimum patriarcham or-

Porro imperator Ooripha præfecto, ut eam custo-
diret, in urbe relicto, adversus Agarenos expedi-
tionem suscepit. Ooriphas imperatori nondum longe
posito, neque eorum quæ meditabatur et in mente
habebat, quidquam exsecuto, impiorum Russorum
ad Nigrum fluvium profectorum adventum nuntiat.
Imperator, arreptæ viæ pœnitens, expeditionem
remittit, nihil regium vel generosum exsecutus.
Russi Hierum usque penetrantes plurimam Christia-
norum cædem ediderunt et innoxium effuderunt
sanguinem. Erant illis navigia ducenta, quibus
urbem circumdederunt, et civibus terrorem incus-
serunt ingentem. Urbem versus appellens impera-
tor, vix potuit pertransire et ingredi, et exinde cum
patriarcha Photio ad sanctæ Dei Genitricis templum
Blachernense accessit, ubi divinum Numen placare
contendunt. Deinde cum hymnorum cantibus sa-
cræ Deiparæ vestem effrentes, extremo maris lit-
tori eam 464 admovent: magna que prius data
aeris tranquillitate, confestim ventorum impetus
vehemens excitatus, et in mari prius pacatissimo
fluctuum insultus ad invicem facti sunt ingentes,
adeo ut impiorum Russorum navigia confringeren-
tur, paucis eorum periculo ereptis. Bardæ vero Cæ-
sari celebri processu delato, et violæ coloris sca-
ramaugio induto, Damianus patricius et accubitor
ad horologium sedens honorem exhibiturus non
assurrexit. Eo viso Cæsar ira excaudit, deaura-
tumque triclinium ingressus, et ad imperatorem
considens, ex mœrore et furore lacrymis perfusus
est. Causam imperatori roganti dixit ille: Mihi
imperii tui jussu dignitate magna propecto Damia-
nus, in tui ac imperii tui contemptum, senatu co-
mitatuque præsentē non assurrexit. Iratus impe-
rator Maximianum quondam cubicularium Damia-
num tollere, et ad Sancti Mamantis emporium ab-
ductum detondere, et in custodiam mittere con-
festim jubet: eodemque die Basilium protostrato-
rem in accubitorem evehit. Hoc audito Cæsar in-
vidit, et ab eo momento Basilium occidere medi-
tabatur. Michael autem Basilium cum uxore Maria
divortium inire coegit, data ei Eudocia Ingerina, et
dominam germanamque conjugem habere jussit.
Erat quippe imperatoris pellex, et ab eo ceu ve-

FRANC. COMBEFISII NOTÆ.

(35) Quo se ille munere abdicaret: quod tamen
minime consecutus est, obnitente Ignatio, donec
per injuriam depositus, vique expulsus est. Multis
tragœdiam prosequitur Vat. Continuator, ut et

Nicetas. auctorque Vitæ Nicolai Studitæ.

(36) Narrat laudatus Continuator, exque eo Ce-
drenus, brevi post missis legatis factos esse Chri-
stianos.

nustate præstans dilecta. Priori vero ejus uxori Mariæ certo auri pondere et aliis quibusdam collatis, in Macedoniam ad parentes remisit. Theclam vero propriam sororem sibi ascivit, ut eam privatum haberet. Ab eo tempore ab invicem dissidentes, et sinistrum aliquid de se invicem suspicantes, Cæsar et Basilius, quomodo alter alterum perderet, quærebant: privatim vero Basilius Cæsarem quasi adversum se machinantem conviciabatur. Basilius imperatorem sibi conciliare meditatus, cum Symbatio patricio et cursus publici logotheta Cæsarisque genero amicitiam inivit: et datis juramentis consensum perpetuum et sœdus inviolabile ad invicem habituros promiserunt. Certiorem autem reddidit Basilius Symbatium, horrendis juramentis asserens: Te plurimum diligit imperator, meque pro te semper sollicito Cæsarem te creare cogitat, sed soreri tui ratione, nequit hoc exsequi. Ille, Basilius juramentis deceptus, Bardæ Cæsari socio proprio adversarius factus est: et ad imperatorem accedens juramentis adhibitis suasit: Cæsar interficere te consiliatur: et conjurationis ordinem aperuit. Imperator ergo, Symbatii juramentis ductus, Basiliique testimonio confirmatus, secretas in Cæsarem moliebatur insidias. Basilius euncta contra Cæsarem probe instructa cognoscens, seque 465 quod paraverat in urbe non posse exsequi, adversus Cretam classem et exercitum movere suadet imperatori. Dum hæc agerentur, Leo Philosophus Bardam Cæsarem monet, ut se subduceret, et a Basilio caveret. Cæsar in adversum imperatori attestabatur ut parce Basilio uteretur. Annuntiationis autem festo ad ecclesiam, quæ est in Chalcopratilis, processu facto, peracto ingressu, et Evangelio lecto, Photius patriarcha et imperator cum Cæsare et Basilio accubitore ad catechumena conscenderunt, et patriarcha pretiosum corpus et sanguinem Domini nostri Jesu Christi manibus tenente, calamum intingentes imperator et Basilius venerandis crucibus appositis, subscripserunt juramento, Cæsari affirmantes eum cum ipsis protectionem sine periculo posse capessere: Leo quippe Philosophus Bardam manifeste obtestabatur, ne expeditionis comes abiret: egressum enim semel non rediturum prædicebat. Sacro vero Paschalis festo, cum exercitu copioso solvens imperator, ad Thracensium thema se contulit: classe autem ad locum, cui Horti nomen, appellente, Basilius accubitor Cæsarem occidere meditabatur: aderant consilio Marianus ejus frater, Petrus Bulgarus, Joannes

A αὐτὴν ἔχειν (37). Ἦν γὰρ αὐτὴ τοῦ βασιλέως παλλακή· καὶ πάντῃ ἡγάπα· αὐτὴν, ὡς εὐπρεπῆ· τῇ δὲ προτέρῃ αὐτοῦ γυναικὶ Μαρίᾳ δοὺς χρυσίον καὶ ἄλλα τινὰ, ἀπέστειλεν ἐν Μακεδονίᾳ εἰς τὰ ἴδια. Θέκλαν δὲ τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν προσήρμοσεν τοῦ ἔχειν αὐτὴν ἰδίως. Ἐκτοτε δὲ ὑπεβλέποντο ἀλλήλους, ὁ τε Καῖσαρ, καὶ ὁ Βασίλειος, ζητοῦντες πῶς ἕτερος τὸν ἕτερον ἀνείη. Ἰδίως δὲ ἐλοιδορεῖ ὁ Βασίλειος τὸν Καῖσαρα, ὡς κατ' αὐτοῦ μελετῶντα. Ὁ δὲ Βασίλειος σπεύδων πληροφοροῦσθαι τὸν βασιλέα, συμπιλιούται Συμβάτιον πατρικίῳ καὶ λογοθέτῃ τοῦ δρόμου γαμβρῷ δὲ Καίσαρος, καὶ δι' ὅρων ἐδιδαιώσαντο ἀλλήλους ἐν ὁμονοίᾳ καὶ διηνεαὶ ἀγάπῃ εἶναι. Ἐπληροφόρησε δὲ καὶ Συμβάτιον Βασίλειος δι' ὅρων φρικτῶν, ὡς τοῦ βασιλέως ἀγάπην πολλὴν ἔχοντος πρὸς σέ, κάμῳ σπουδάζοντος τὰ ὑπὲρ σοῦ, μελετᾷ μὲν προβάλλεσθαι σε Καῖσαρα, ἀλλὰ διὰ τὸν πένθερόν σου ἀδυνατεῖ τοῦτο ποιῆσαι. Ὁ δὲ ἀπατηθεὶς τοῖς ὅροις τοῦ Βασίλειου, γέγονε κατὰ τοῦ Καίσαρος βάρβα τοῦ ἰδίου πένθερός. Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸν βασιλέα ἐξωμόσατο πληροφορήσας αὐτόν, ὡς Ὁ Καῖσαρ βούλεται σε ἀνελεῖν, ἐξεπῶν καὶ τὰ τῆς βουλῆς. Ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖς ὅροις τοῦ Συμβάτιου πεισθεὶς, καὶ τοῖς λόγοις τοῦ Βασίλειου βεβαιωθείς, ἐνδομύχει κατὰ τοῦ Καίσαρος. Εἰδὼς δὲ Βασίλειος ὅτι πάντα καλῶς κατὰ τοῦ Καίσαρος συνεσκεύαστο, ἐν τῇ πόλει μὴ δυνάμενος τοῦτο ποιῆσαι, πείθει τὸν βασιλέα κινήσει στόλον καὶ στρατὸν κατὰ τῆς Κρήτης. Τοῦτου δὲ γενομένου, Λέων ὁ Φιλόσοφος· Βάρβαν Καῖσαρα παρήγει ὑποστέλλεσθαι, καὶ συντηρεῖν ἐκυτὸν ἀπὸ Βασίλειου. Ὁ δὲ Καῖσαρ τὸν βασιλέα πάλιν ἐπαφώνειτο φιλεῖσθαι τοῦ Βασίλειου. Γενομένης δὲ τῆς προαλειώσεως εἰς τὰ Καλκοπράτια τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, καὶ τῆς εἰσόδου γενομένης, καὶ τοῦ Εὐαγγελίου τελεσθέντος, ἀνῆλθεν ὁ τε πατριάρχης Φώτιος καὶ ὁ βασιλεὺς σὺν τῷ Καίσαρι καὶ Βασίλειῳ παρακοιμώμενοι ἐν τοῖς κατηχομένοις, τοῦ πατριάρχου ἐπὶ χεῖρας ἔχοντος· τὸ τίμιον σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Καὶ βάψαντες ὁ τε βασιλεὺς (38), καὶ ὁ Βασίλειος, τοὺς τιμίους ὑπέγραψαν σταυροὺς, ὅρκῳ βεβαιούντες τὸν Καῖσαρα ἀφώδως ἐξελεῖν μετ' αὐτῶν ἐν τῇ ταξειδίῳ. Φανερώς γὰρ Λέων ὁ Φιλόσοφος παρηγγύατο τῷ Βάρβᾳ μὴ ἐξελεῖν σὺν αὐτοῖς. Ἐξερχόμενον γὰρ ἔλεγεν μὴ ὑποστραφῆναι. Ἀπὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου Πάσχα, ἀπάρας ὁ βασιλεὺς μετὰ πολλοῦ στρατοῦ, κατέλαβεν ἐν τῷ θέματι τῶν Θρακησιῶν. Ἀπληχευσάντων δὲ αὐτῶν εἰς Κήπους, Βασίλειος παρακοιμώμενος βούλην ἐποιεῖτο ἀνελεῖν Καῖσαρα. Ὑπῆρχον δὲ ἐν τῇ βουλῇ Μαριανὸς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, καὶ Πέτρος ὁ Βούλγαρος, καὶ Ἰωάννης ὁ Χαλδίας, καὶ Κωνσταντῖνος ὁ

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(37) Illi honorem seu dominæ haberet: eam observaret, nec tam sibi uxorem haberet quam Michaeli spurcissimo concubinam servaret: ex quo etiam pag. 468 dicitur Leonem suscepisse.

(38) Vivifico nempe calice usi atramenti loco ad horrorem ac religionem sacramento conciliandam, quam tamen fœde erant violaturi: quin neque alio animo jurabant, quam ut deceptum jurejurando hominem urbe educerent, ac necarent. Solus Leo

hanc videtur historiam tetigisse: Vat. Continuator, Basilius forte reverentia, pressit, in gratiam nepotis illius Constantini. Ἐν ταξειδίῳ dicitur esse princeps, cum extra urbem vel animi causa, vel exercitui, sive etiam bellici apparatus moratur. Producentius Pselli epistolas tomo altero ad imperatores, aut ejus comites ἐν ταξειδίῳ, quibus nempe eorum temporum illustretur historia.

Τοξάρης· Ἰωάννης δὲ ὁ Νεατοκόμητος διέγνω ταῦτα. Καὶ κατελθὼν εἰς τὴν τοῦ Καίσαρος τένταν ἡλίου δύναντος, καὶ συντυχὼν Προκοπίῳ πρωτοβεστιαρίῳ τοῦ Καίσαρος διεθεβαίουτο αὐτῷ, ὅτι Ἀβρίον μεληδὼν κατακόπτεται ὁ δεσπότης ὑμῶν Καίσαρ. Ὁ δὲ εἰσελθὼν ἀνήγγειλε ταῦτα τῷ Καίσαρι. Ὁ δὲ Καίσαρ ταῦτα ἀκούσας εἶπεν Προκοπίῳ· Ἄπελθε, εἰπέ τῷ Νεατοκόμητι· Τὰ ζιζάνια ταῦτα σὺ διεγείρεις. Ὁρ-
 θρου δὲ βαθείως τοὺς αὐτοῦ πάντας προσκαλεσάμενος διεσάφησεν τὰ λαληθέντα αὐτῷ, βουλὴν ἐπιζητῶν παρ' αὐτῶν. Φιλόθεος δὲ πρωτοσπαθάριος καὶ γενικὸς προσφιλεὶς αὐτοῦ ὢν, εἶπεν τῷ Καίσαρι· Ἀβρίον, ὦ δέσποτα, περιβαλοῦ τὸν χρυσοπέρικόν σου χιτωνίσκον (39), καὶ ὄρθητε τοὺς ἐχθροὺς σου· καὶ ἀπὸ προσώπου σου φεύξονται. Τοῦ ἡλίου δὲ ἀνατείλαντος ἱππῷ ἐπιβάς παρεγένετο πρὸς τὴν κόρτην τοῦ βασι-
 λέως μετὰ στολῆς λαμπρᾶς. Κωνσταντίνος δὲ ὁ Το-
 ξάρης τῇ βουλῇ τοῦ Βασιλείου προὔπηνθησε προ-
 κυνήσας αὐτόν· καὶ ἐμήνυσε Βασιλεῖ τὴν αὐτοῦ ἔλευσιν. Βασίλειος δὲ ἐξελθὼν προσεκύνησεν αὐτόν, καὶ τῇ χειρὶ κρατήσας προστάγαγεν πρὸς τὸν Βασι-
 λεῖον [Βασίλειαν]. Ὁ δὲ Καίσαρ συγκαθεσθεὶς τῷ βα-
 σιλεῖ, ἔφη· Τοῦ λαοῦ πάντες, δέσποτα, ἐπισυνηγμέ-
 νου πρόσταξον διαπερᾶσαι ἐν τῇ Κρήτῃ· ὁπισθεν
 δὲ ἐστὼς ὁ Βασίλειος δίδωκεν αὐτόν [αὐτῷ] μετὰ
 τοῦ ξίφους, καὶ οἱ λοιποὶ μετ' αὐτόν [αὐτοῦ] μεληδὼν
 κατέκοψαν αὐτόν, τοῦ βασιλέως βλέποντος· ὥρα δὲ
 ἦν τρίτη τῆς ἡμέρας. Εὐθέως δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ
 Βασίλειος ἐπὶ τὴν πόλιν ὑπέστρεψαν. Ἐρχομένων δὲ
 κατὰ τὸ ἐμπόριον τοῦ Ἀκρίτα, λαοῦ πολλοῦ συν-
 ηγμένου ἰδεῖν τὸν βασιλέα, εἰς τις μοναχικὸν σχῆμα
 περιβεβλημένος ἐφ' ὀψήλης πέτρας ἐπεφώνει τῷ
 βασιλεῖ· Καλὸν ταξείδιον ἐποίησας, ὦ βασιλεῦ, τὸν
 ἴδιον συγγενῇ καὶ τὸ πατρῶον αἷμα ξίφει ἀνελών.
 Οὐαὶ σοι, οὐαὶ σοι, ὅτι ταῦτα ἐποίησας! Θυμωθείς
 δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ Βασίλειος ἀποστέλλουσι μαγγλα-
 δίτην τὸν Μαυροθεόδωρον ξίφει ἀνελεῖν τὸν μοναχόν.
 Οἱ δὲ λαοὶ ἐπιδραμούντες [ἐπιδραμόντες] ἄνουν καὶ
 δαιμονοῦντα αὐτόν εἶναι [add. ἔλεγον]· καὶ οὕτως
 μόλις παρήλθε τὴν τιμωρίαν.

Ὅψ[ε] [add. δὲ] Σαββάτῳ τῆς Πεντηκοστῆς ἐμήνυσε
 Φωτίῳ πατριάρχῃ ὁ βασιλεὺς διὰ Πενδακίου πρω-
 τοβεστιαρίου αὐτοῦ τὴν ἀναγόμευσιν τῆς βασιλείας
 ποιῆσαι Βασιλείου· καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξῆλθον δύο σε-
 λία. Οἱ δὲ λαοὶ διαταράχθησαν, πῶς ἐνδὲς βασιλέως
 ὄντος δύο σελία ἐξῆλθον. Τοῦ δὲ βασιλέως διερχο-
 μένου ἐν τῇ προελύσει ὁπισθεν Βασίλειος περιεπάτει
 φορῶν σκαραμάγγιον μετὰ σπαθίου, ὡς ἔθος παρα-
 κοιμωμένοις· μέχρι δὲ τῶν βασιλικῶν πυλῶν ἐλθὼν
 ὁ βασιλεὺς, οὐκ ἀπέθετο τὸ στέφος, καθὼς ἔθος ἐστὶ
 τοῖς βασιλεῦσι, ἀλλὰ μετ' αὐτοῦ εἰσῆλθεν μέχρι τῶν
 ἁγίων θυρῶν, καὶ ἀντιστραφεὶς ἀνέβη τρεῖς βαθμοὺς
 τοῦ ἁμβωνος ἑσταμένους· καὶ ὑποκάτω τοῦ ἁμβωνος
 Βασίλειος ὁ παρακοιμώμενος, κάτωθεν δὲ Βασιλείου
 Ἀλέων ὁ κάστωρ [κοιμιστὴρ] καὶ ἀσκηρῆτις ἔχων
 τόμον ἐπὶ χεῖρας, καὶ Μιχαὴλ πραιπόσιτος ὁ Ἀγ-

A Chaldius et Constantinus Toxaras : Joanni verò
 Neatocomiti consilium innotuit. Is veniens ad
 Cæsaris tentorium, occidente sole, et Procopio Cæ-
 saris protovestiariorum factus obviam affirmabat : Do-
 minus vester Cæsar postero mane membratini
 concidendus est. Ingressus ille nuntiavit Cæsari.
 Cæsar his auditis, Procopio dixit : Abi, dic Neato-
 comiti : Hæc zizania tu ipse disseminas. Summo
 vero diluculo, suos omnes congregans, quæ nunti-
 atia fuerant, manifestavit : et de illis consilium
 expetiit. Philotheus protospatharius et generalis
 fidelis ejus amicus dixit Cæsari : Crastina die, o
 domine, aurei et Persici coloris vestimento induere,
 et inimicis tuis coram appare : a facie tua isti
 fugient. Sole itaque exoriente conscenso equo,
 ad imperatoris comitatum veste splendida fulgens
 accessit. Moxque Constantinus Toxaras Basilii con-
 silio morem exhibiturus venerabundus procubuit,
 et ejus adventum Basilio significavit. Basilius pa-
 riter progressus Cæsarem veneratus est, et manu
 apprehensum ad imperatorem deduxit. Cæsar im-
 peratori assidens dixit : Exercitu cuncto jam col-
 lecto jube, domine, in Cretam transfretari. Basilius
 vero retro stans gladio ictum impexit, et post
 eum reliqui Cæsarem imperatore 466 spectante
 membratim conciderunt. Erat hora diei tertia. Sta-
 tim autem imperator et Basilius in urbem regressi
 sunt. Et ad portum Acritæ appellentibus, effusis
 ex urbe civibus imperatoris videndi cupidis, non-
 nullus monastico habitu indutus e sublimi petra
 ad imperatorem vociferabatur : Præclaram certe
 expeditionem suscepisti, o imperator, qui affinem
 tibi conjunctum et paternum sanguinem gladio
 effudisti : vae tibi, vae tibi, qui hoc patrastis ! Iratus
 imperator et Basilius, carnificum principem mit-
 tunt Maurotheodorum, qui monachum gladio inte-
 rimeret. Confertus vero populus dementem et agi-
 tatum dæmone conclamabat : atque ita vix poenam
 effugit.

Cæterum sabbato Pentecostes circa vesperam
 Photio patriarchæ per Rendacium protovestiarium,
 imperii consortium Basilio factum, ut coram enun-
 tiaret, significavit. Postero die sellæ duæ delatæ
 sunt : populus verò sub uno imperatore, ut duæ
 sellæ deferrentur, obstupebat. Imperatore solemnī
 processu progrediente, Basilius, ut moris accubitori,
 breviori tunica ornatus, spatham gerens incedebat.
 Ad regias autem usque portas progressus imperator,
 diadema, prout imperatores solent, non deposuit,
 sed ad sanctas usque fores cum eo penetravit, et
 retro versus, ac redimitus ambonis gradus tres as-
 cendit. Infra ambonem stabat Basilius accubitor, in-
 fra Basilium vero quæstor, et a secretis Leo renuntia-
 tionis libellum manibus tenens, et Michael præpo-
 situs Anguræ, et cum tribus populi earum duces.

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(39) Τὸ χρυσοπέρικον χιτωνίσκον, P. Goar ad
 Codini cap. 19 cæsippi tunica exponit, quæ velut

Cæsaris insigne erat. Videndi illic docti illius com-
 mentarii.

Leo itaque a secretis incepit legere, dicens : Bardas Cæsar mihi necem machinatus est, ideoque urbe me subduxit : et nisi mihi per Symbatium et Basilium innotuisset, vivos inter non amplius agerem ; propter scelera vero sua pœnas mortemque pertulit : Basilium vero accubito rem, ceu fidelem et imperii servatorem, qui hoste me liberavit, imperii custodem esse volo, et ab omnibus velut imperatorem excipi. Interim Basilium lacrymis opplebatur : et imperatore Photio patriarchæ stemma capite ablatum tradente, ut in sanctam mensam inferret, ipse Photius super eo preces fudit : tum vero præpositi insignioribus vestimentis, quæ divitiis, et ocreis imperialibus Basilium induerunt : qui ubi chlamyde indutus est, ad imperatoris pedes procidit. Demum egressus patriarcha stemma ex imperatoris capite sublatum ipsi imperatori tradidit, sceptrisque pro more inclinatis, Basilium Michael coronavit : cunctique faustis 467 acclamationibus prosecuti sunt : Michaeli et Basilio multos annos ! Porro Castor a secretis, qui totum legerat, Nicomediam pergens in monasterium quoddam virile profectus, medio in pratello mansit. Erat autem ibi puteus, et in eum decidens, submersus et sepultus est ibidem. Symbatius vero, Cæsaris gener, Cæsaris dignitate frustratus, a Basilio se delusum persentiens, adversus Basilium exarsit odio, et consilio cum Georgio Pegane, militiæ magistro, accepto, in ejus locum dux institui postulavit. Gumer deinde, Opsicii comes, cursus publici logotheta effectus est : erumpentesque simul Symbatius et Peganes, regionem omnem subvertere, et agros vitesque igne devastare cœperunt : erat enim messis tempus, fausta que precabantur soli Michaeli, Basilium vero diris devovebant. De quo certiores facti imperatores, reliquos duces in eos arma movere jusserunt. Porro Nicephorus Maleinus commentus est schedulas per exercitum dispergere, ut iis dolo et arte deprehensis, in apertum civile bellum haud defluerent. Comprehensus est itaque Peganes, et sublatum in urbem imperatoris jussu induxerunt. Constantinus quoque Myiæ oculis eum privavit : tum ad Milium considerare jussu vasculum manibus tenendum tradiderunt, in quod viatores, quod placitum, projiciebant : et post dies triginta Symbatius Armenius a Maleino in Cheltsines hospitio detentus est, quem ad imperatorem ad Sanctum Mamantem tunc profectum Maleinus induxit : et imperatore jubente in Symbatii occursum Peganem advocant testaceo turribulo, ut ei thus adoleret, Peganis manibus posito. Postmodum Symbatio oculum unum effodiunt, et dextera ejus manu amputata, ad Lausidem statuunt, in ejus sinum vase locato, in quod

A γούρης, καὶ οἱ δῆμαρχοι ἄμα τοῖς δῆμοις. Ἦρξαντο οὖν Λέων ὁ ἀσκηρῆτις ἀναγινώσκειν λέγων, ὅτι Βάρδας ὁ Καῖσαρ ἐβουλεύσατο κατ' ἐμοῦ ἀνελεῖν με, καὶ διὰ τοῦτο ὑπεξήγαγέ με τῆς πόλεως· καὶ εἰ μὴ διὰ Συμβάτιου καὶ Βασίλειου ἐμηνύθη μοι, οὐκ ἂν ἐν τοῖς ζώσιν ἦμην. Ἐτελευτήσῃ δὲ ὑπὸ τῆς ἰδίας ἀμαρτίας. Θέλω δὲ Βασίλειον παρακοιμώμενον ὡς πιστὸν ὄντα, καὶ φυλάττοντα τὴν ἐμὴν βασιλείαν, καὶ τοῦ ἐχθροῦ ἐλευθερώσαντά με εἶναι φύλακα τῆς ἐμῆς βασιλείας, καὶ ὑπὸ πάντων εὐφημεῖσθαι ὡς βασιλέα. Βασίλειος δὲ ἐπληροῦτο δακρύων, καὶ δεδοκῶς ὁ Βασίλειος [Βασίλειος] Φωτίῳ πατριάρχῃ τὸ στέμμα ἄρας ἐκ τῆς αὐτοῦ κεφαλῆς, ὡς εἰσαγαγεῖν ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ· [add. αὐτὸς δὲ] ἐποίησεν εὐχὴν ἐπ' αὐτῷ, καὶ οἱ πραιπόσιτοι ἐνέγκαντες δεδιδίοντο καὶ τζαγγία (40) ἐνέδυσαν Βασίλειον, ὅστις βαλὼν τὴν χλαμύδα ἐπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ βασιλέως. Καὶ ἐξῆλθεν ὁ πατριάρχης, καὶ ἦρεν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς (41) τοῦ βασιλέως, καὶ ἐπέδωκεν αὐτὸ τῷ βασιλεῖ· καὶ τῶν σκεπτρῶν πεσόντων, ὡς ἔθος, ἔστειψεν ὁ Μιχαὴλ τὸν Βασίλειον, καὶ εὐφήμησαν πάντες· Μιχαὴλ καὶ Βασίλειος πολλὰ τὰ ἔτη! Ὁ δὲ τὸν τόμον ἐπαναγνοὺς Κάστωρ ὁ ἀσκηρῆτις ἐξελθὼν ἐν Νικομηδείᾳ, καὶ ἐλθὼν εἰς μονὴν ἀνδρείαν ἐμειναν μέσον τοῦ λιθαρίου. Ἦν δὲ ἐκεῖσε φρέαρ, καὶ πεσὼν ἐν αὐτῷ ἀπεπνίγη, καὶ ἐτάφη ἐκεῖσε. Συμβάτιος δὲ ὁ γαμβρὸς τοῦ Καίσαρος ἀποτυχὼν τῆς τοῦ Καίσαρος ἀξίας, ἰδὼν ὅτι ἐνεπαύθη ὑπὸ τοῦ Βασίλειου, εἰς μῖσος κατὰ τοῦ Βασίλειου κινεῖται· καὶ συμβουλευσάμενος μετὰ Γεωργίου στρατηλάτου τοῦ Πηγάνη τῇ ἐπαύριον αἰτεῖται στρατηγὸς προβληθῆναι ἀντ' αὐτοῦ. Καὶ προεβλήθη λογοθέτης τοῦ δρόμου ὁ Γούμερ, χάκεις κόμης τοῦ Ὀψικίου. Καὶ ἐξελθόντες ἄμα ὁ τε Συμβάτιος καὶ ὁ Πηγάνης, ἤρξαντο καταστρέφειν καὶ πυρπολεῖν τὰς τε χώρας καὶ ἀμπελώνας (ἦν γὰρ καιρὸς τοῦ θέρους), εὐφημοῦντες Μιχαὴλ μόνον, τὸν δὲ Βασίλειον ἀποδεδιόττοντες. Ταῦτα μαθόντες οἱ βασιλεῖς ἐκέλευσαν τοὺς λοιποὺς στρατηλάτας τούτους καταπολεμῆσαι. Βουλευσάμενος δὲ Νικηφόρος ὁ Μαλεινὸς ἔρριψεν ἔγγραφα μέσον παντὸς τοῦ λαοῦ, ἵνα δόλῳ τούτους κρατήσωσιν, καὶ μὴ [add. τῷ] φανερώς πολεμῇν εἰς ἐμφυλον ἐμπέσωσι πόλεμον. Ἐκρατήθη δὲ ὁ Πηγάνης, καὶ ἄραντες αὐτὸν εἰσήγαγον ἐν τῇ πόλει, καὶ τῇ προστάξει τοῦ βασιλέως ἀποτυφλοῖ αὐτὸν Κωνσταντῖνος ἑπαρχὸς ὁ Μυιάρης, καὶ καθίσαντες ἐν τῷ Μιλίῳ ἐπέδωκαν αὐτῷ σκεῦος ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, καὶ ἔρριπτον πάντες οἱ διαπορευόμενοι ἐν αὐτῷ, εἴτε ἐκ προαιρέσεως εἶχον. Καὶ μεθ' ἡμέρας λ' ἐκρατήθη Συμβάτιος ὁ Ἀρμένης ὑπὸ Μαλεινοῦ ἐν Κελτζίῃ ἐν πανδοχείῳ· καὶ εἰσάγαγον αὐτὸν ὁ Μαλεινὸς εἰς τὸν βασιλέα, ὄντος αὐτοῦ εἰς τὸν Ἅγιον Μάμαντα. Καὶ προστάζει τοῦ βασιλέως ἄγουσι τὸν Πηγάνην εἰς ὑπάντησιν Συμβάτιου δόντας εἰς χεῖρας

FRANC. COMBEFISII NOTÆ.

40) Putem saccum imperatoris insigne cum calceis, quibus Basilium indutus dicitur a cubiculariis, superinjecta elamyde : quo habitu Græci imperatores passim induti cernuntur apud Chalcond. etc.

(41) Illud, καὶ ἦρεν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, mendosum

puto : jam enim ipse sibi Michael stemma detraxerat altari imponendum. Legam ergo, ἦρεν τὸ ἀπὸ κεφαλῆς τοῦ βασιλέως στέμμα, acceptum de imperatoris capite stemma, sive regium tulit (ex altari scilicet) ipsique imperatori tradidit, αὐτῷ τῷ βασιλεῖ, ut nemp̄ ipse ritu coronandi defungeretur.

τοῦ Πηγάνη θυμιατήριον οστράκινον θυμῶν αὐτόν· καὶ ἀποτυφλοῦσιν αὐτὸν Συμβάτιον τὸν ἕνα ὀφθαλμὸν, καὶ ἐκκόπτουσι καὶ τὴν δεξιὰν αὐτοῦ χεῖρα, καὶ ἐκάθισαν αὐτὸν εἰς τὰ Λαύσου, καὶ δεδώκασι σκεῦος ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ, ἵνα δὲ ἔχῃ προαίρεσιν, ἐπιβρίπτῃ αὐτῷ τι. Καὶ μεθ' ἡμέρας τρεῖς ἀπήγαγον αὐτοὺς ἐν τοῖς ἰδίοις οἴκοις ἔχοντες ἐν φρουρᾷ. Ὁ δὲ βασιλεὺς Μιχαὴλ ἀποστείλας μηχανικὸν, τὸν λεγόμενον Λάβριν, ἐξάγει Κωνσταντῖνον τὸν Καβαλλῖνον ἐκ τοῦ τάφου, ὃν εὗρεν ὕγι· καὶ θέλων εἰσαγαγεῖν ἐν σάκκῳ (42), καὶ μὴ χωρούμενον ἐνετύλιξεν αὐτόν ὡσαύτως καὶ Ἰαννὴν πατριάρχην ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ τάφου ἅμα τῷ ὁμοφροσίνῳ αὐτοῦ. Καὶ τοῦτους προστάξει τοῦ βασιλέως ἀπέκλεισεν ὁ ὑπαρχος ἐν τῷ πραιτωρίῳ, καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἱππικὸν ἀγαγὼν αὐτοὺς, καὶ ἀπογυμνώσας ἔτυψε μαγγλάσι, καὶ τὰ ὀστέα αὐτῶν ἀποστείλας κατέκαυσεν ἐν τοῖς Ἀμαστριανοῦ. Τὴν δὲ λάρνακα τοῦ Κοπρωνύμου πράσινον οὖσαν καὶ θαυμαστὴν διαπρίσας ἐποίησεν στήθεα ἐν τῷ ὕπνῳ αὐτοῦ κτιοθέντι ναῶν ἐν τῷ παλατίῳ ἐν τῷ Φάρῳ.

Ἐγεννήθη δὲ Λέων ὁ βασιλεὺς ἐξ Μιχαὴλ καὶ Εὐδοκίας τῆς Ἰγγιρίνης ἔτι περιόντος αὐτοῦ τοῦ Μιχαὴλ, μηνὸς τετάρτου (43) πρώτῃ, Ἰνδικτιῶνος ιε'. Ἐποίησεν δὲ ἱππικὸν ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ Ἀγίῳ Μάμαντι ἱππεύσας βένετος. Κωνσταντῖνος δὲ ὁ ἐξ Ἀρμενίων, ὁ πατὴρ Θωμᾶ πατρικίου καὶ γενεσίου, δρουγγάριος ὢν τῆς βίγλας ἱππευε λευκός, πράσινος δὲ ἱππευεν Ἀγαλλιανός. ρουστος δὲ ὁ Κρασᾶς. Νικήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως, καὶ ἐπὶ δειπνοῦ καθεσθέντος ἅμα Βασιλείῳ καὶ Εὐδοκίᾳ Βασιλίσκιαν δὲ τὴν πατρίκιον ἐπήνεσεν τὴν βασιλέα ὡς εὐφυνὸς ἐλάσαντα ἐν τῷ ἄρματι. Τοῦτον ἀναστῆναι κελεύσας ὁ βασιλεὺς τὰ τζαγγία αὐτοῦ προσέταξε σῦραι καὶ ὑποδήσασθαι. Τοῦ δὲ ἀνανεύοντος καὶ πρὸς Βασίλειον ἀποβλέποντος, ἐν θυμῷ προσέταττεν ὁ βασιλεὺς τοῦτο ποιῆσαι. Τοῦ δὲ Βασιλείου ἐπινεύοντος αὐτῷ, ὑπεδήσατο τὰ τζαγγία. Ἐφ' ἧς ὁ βασιλεὺς μεθ' ὄρκου τῷ Βασιλείῳ, ὡς ὕπερ σε κάλλιον αὐτῷ πρόεπουσιν. Μὴ γὰρ οὐκ ἔχω ἐξουσίαν, ὡς σε βασιλέα ἐποίησα, καὶ ἄλλον ποιῆσαι; καὶ ὠργίζετο, κατὰ Βασιλείου θυμούμενος. Δακρύουσα δὲ ἡ Εὐδοκία ἔφη τῷ βασιλεῖ· Τὸ τῆς βασιλείας ἀξίωμα, δέσποτά μου, μέγα ἐστίν, καὶ ἀναξίως καὶ ἡμεῖς ἐτιμήθημεν, καὶ οὐ δίκαιόν ἐστι καταφρονεῖσθαι αὐτό. Ὁ δὲ βασιλεὺς εἶπεν· Μὴ λυποῦ περὶ τούτου· καὶ γὰρ καὶ τὸν Βασιλίσκιαν βασιλέα θέλω ποιῆσαι. Βασιλεὺς δὲ ἐν θυμῷ καὶ λύπῃ μεγάλῃ γέγονεν. Ἐξεληθόντος δὲ τοῦ βασιλέως ἐν τῷ κυνηγίῳ, μοναχὸς τις ὑπαντήσας δέδωκεν αὐτῷ χάρτην τὴν κατ' αὐτοῦ μελετωμένην ἐπιβουλὴν ὑπὸ Βασιλείου [add. μηνύοντα]. Ὁ ἀναγνούς καὶ θυμωθεὶς μελετᾷ κατὰ Βασιλείου. Τῆς δὲ μητρὸς αὐτοῦ Θεοδώρας καλεσάσης τὸν βασιλέα εἰς τὰ Ἀνθεμίου, ἀπέστειλεν τὸν Πεντάκιον τὸν πρωτοβεστιαρίον αὐτοῦ μετὰ καὶ ἑτέρων ἀνθρώπων οἰκείων αὐτοῦ, πρὸς τὸ θηρεῦσαι τι, καὶ ἀποστελεῖται τῇ μητρὶ αὐτοῦ. Ὁ δὲ Βασιλεὺς

A quisque, quod suggereret animus, mittebat: tribusque diebus peractis in proprias domos custodiendos adduxerunt. Porro Michael imperator misso artifice nomine Labari Constantinum Caballinum e sepulcro eduxit, cujus cadaver sanum et incolume reperit, volensque sacco circumponere, cum capi non posset, circumvolvitur illud. Janem patriarcham pariter una cum pallio monumento eruit: mox imperatoris sententia praefectus in praetorii carceribus inclusit, et equestri certamine celebrato denudatos verberibus afflixit, et ad Amastriani locum ossa eorum missa combussit. E loculo vero Copronymi viridi marmore arte mira composito, et serra per columnas 468 scisso repagula in monasterio ab eo ad Phari palatium condito confecit.

B Ceterum imperator Leo ex Michael et Eudocia Ingerina natus est, superstite adhuc Michael, prima mensis quarti die, indictione decima quinta. Equestres porro ludos, ipse venetae factioni annumeratus, ad sanctum Mamantem imperator edidit. Constantinus autem, ex Armenis oriundus, Thomae patricii et generalis logothetae pater, excubiarum drungarius inter illos Albus equitavit, Agalianus equitavit Prasinus, hoc est viridis, Crasas tandem Russius. Imperatore declarato victore, et ad cenam una cum Basilio et Eudocia sedente, Basiliscianus patricius, ob currum ab eo solenter rectum, imperatorem laudabat. Eum imperator surgere, et imperiales ocreas detrahare, et induere jussit. Illo renuente, et in Basilium oculos conjiciente, imperator cum furore ita fieri mandavit. Annuente Basilio, ocreas imposuit: ait vero Basilio, Deum obtestatus imperator: Melius illi quam tibi congruunt: numquid enim, ut te constitui, alium pariter imperatorem creandi mihi potestas est? Haec dicens ira sensim in Basilium exardescebat. Eudocia vero lacrymans imperatori dicit: Imperii dignitas, domine mi, praestans est, et ea nos indigni honorati sumus: neque illam contemnuere justum est. Respondit imperator: Ne super hoc tristeris, Basiliscianum ad imperium promovere animus est. Porro Basilius ira et mœrore magno tenebatur. Egresso autem imperatori ad venandum, monachus quidam charitam qua insidiae a Basilio paratae descriptae erant tradidit. Ea lecta, et in furem versum, in Basilium machinatur. Matre autem Theodora imperatorem ad Anthemii aedes advocante, Rentacium protovestiarium cum domesticis aliis, ut venarentur, et ipse matri offerret, misit. Basilius autem adversus Michaellem facinus struebat, et profundo mœrore

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(42) Volens sacco indutum producere; tunica scilicet imperiali, uti etiam Jannes cum archiepiscopali pallio tumulo eductus est, ἅμα τῷ ὁμοφροσίνῳ ut his in Circo solemini ritu exuta cadavera vapularent, ac tum cremarentur, uti factum est.

(43) Lege Δεκεμβρίου, prima die Decembris: male μηνὸς τετάρτου, ac fallentibus oculis: qui et compositi modus quam Hebræis familiaris, tam Græcis insolens existit.

deprimebatur. Ad cœnam vero sedente imperatore, A Eudocia Basilium invitavit ut convivaretur: tum imperatore vino sese ingurgitante, Basilius quasi necessitate ductus in cubiculum interius penetrans ærram, cum validus esset, turbavit, adeo ut porta minime claudi posset: et digressus cum imperatore ad cœnam recumbebat. Imperator jam temulentus, et Ingerina pro more ei collatante exurgens, a Basilio manu ducebatur, et in penetrabile secedebat, cujus manum cum deosculatus esset Basilius, discessit. Intra cubiculum imperatoris jussu recumbebat Basiliscianus somno gravatus in lecto Reticii ad ejus custodiam. Ignatius 469 autem cubicularius ad januam cubiculi obserandam progressus, confusam reperit. Quare in desperationem ductus, capillos sibi vellens, in lecto sedebat. Imperatore vero somnum morti quamproximum obdormiente, derepente Basilius cum aliis adveniens januas aperuit: tremefactus Ignatius in adversum obstitit, ne Basilius intraret. Petrus autem Bulgarus sub Basilii axilla irrepens, et ad imperatoris lectum penetrans, ab Ignatio vires adversas opponente detentus est, ex quo somnus imperatoris solutus. Joannes vero Chaldius plaga gladio inflictâ manus ejus abscidit, Jacobitzes vero et Persa Basiliscianum ense vulneratum electo in pavementum deturharunt. Marianus autem, et pater Basilii Bardas, et Constantinus Toxaras stabant foris in excubiis: ita ut domesticorum nullus, quæ cum Michaelē gerebantur, resciret. At conjurati cum Basilio collecti: Licet manus ejus præsciderimus, vivum tamen reliquimus, dixerunt: si superfuerit, quam defensionem habebimus? Mox Chaldius Basilium promeriturus intro regressus, Michaelē præcis manibus de Basilio misere conquerentem et in lecto jacentem reperit, et districtum gladium in imperatoris cor crudeliter adegit, et intestina ejus discidit: reversusque ad Basilium gloriabatur, quasi facinus egregium patrasset. Tempestate autem in mari exorta, una convenientes ad fretum, illudque trajicientes, ad Eulogii Persæ ædes descenderunt, eoque assumpto, ad Marinæ deflexerunt: muroque conscenso, ad palatium usque venerunt. Erat porro tabula obturans murum, quam Basilius manutentis comitibus duobus impacta calce confregit, et ad portam palatii penetravit. Tum Eulogius Persa patria lingua Artabasdo hetariarchæ locutus est, ut Michael gladio interii: atque, Aperi, inquit, imperatori. Artabasdu ad papiam contendens, sublati vi ab eo clavibus, Basilio aperuit. Intro receptus Basilius palatii claves tulit, et Gregorius Philemonis dictum, papiam mane instituit. Confestim vero ad Sanctum Mamantem misit, et Eudociam cum multo apparatu in palatium intulit: misso etiam

συνεσκευάζετο κατὰ Μιχαήλ, καὶ ἦν σκυθρωπὸς πάνν. Ἐπὶ δέσπνου δὲ τοῦ βασιλέως καθισθέντος, προσκαλέσατο Εὐδοκίαν (44) καὶ Βασίλειον συνδειπνήσαι αὐτῷ. Τοῦ δὲ βασιλέως οἶνῳ πολλῷ χρησαμένου, ἀναστὰς Βασίλειος ὡς διὰ τινα χρεῖαν ἐν τῷ κοιτῶνι, διαστρέφει τὰ κλειθρα δύνατὸς ὄν, ὡς μὴ κλείεσθαι τὴν θύραν. Καὶ ἀπελθὼν συνεδεῖπναι πάλιν μετὰ τοῦ βασιλέως. Τοῦ δὲ βασιλέως πάνν οἴνωθέντος, τῆς Ἰγγερίνης, ὡς ἔθος, αὐτῷ συγκαίρουσας, ἀναστὰς Μιχαήλ χειροκρατούμενος παρὰ Βασιλείου ἀπῆλθεν ἐν τῷ κοιτῶνι, οὗ τὴν χεῖρα φιλήσας ἐξῆλθεν Βασίλειος. Ἐνδοθεν δὲ τοῦ κοιτῶνος ἦν Βασιλίσκιανδὸς τῇ κελεύσει τοῦ βασιλέως ὑπνώσας ἐν τῇ κλίνῃ Πεντακίου πρὸς φυλακὴν αὐτοῦ. Ἰγνάτιος δὲ κοιτωνίτης ἀπαλθὼν τοῦ κλείσαι τὴν θύραν τοῦ κοιτῶνος εὖρε διεστραμμένην· καὶ ἀπογνοὺς ἐκαθέσθη ἐπὶ τῆς κλίνης τῶν τὰς τρίχας αὐτοῦ. Τοῦ δὲ βασιλέως ὑπνὸν θανάτῳ παρακλήσιν κοιμωμένου, ἀθρόως ἐλθὼν Βασίλειος μετὰ καὶ ἑτέρων τὰς θύρας ἀνέφην· καὶ ἔμφθοδός ἐξελθὼν ἰντέπιπτεν Βασιλείῳ μὴ εἰσελθεῖν. Πέτρος δὲ ὁ Βούλγαρος διὰ τῆς τοῦ Βασιλείου μασχάλης διελθὼν πρὸς τὴν κλίνην τοῦ βασιλέως ἐκράτηθῃ παρὰ Ἰγνατίου, καὶ ἀντιπίπτοντος αὐτῷ, ἔξυπνος ἐγένετο ὁ βασιλεὺς· Ἰωάννης δὲ ὁ Χάλδος παρευθὺ μετὰ τοῦ ξίφους δοὺς αὐτῷ, ἀπέκοψεν τὰς χεῖρας αὐτοῦ. Ἰακωβίτζης δὲ καὶ ὁ Πέρσης (45) τὸν Βασιλίσκιανδὸν ἔλπει τρώσαντες ἐβρίβαν αὐτὸν ἀνωθεν κάτω, Μαριανὸς δὲ καὶ Βάρδας ὁ πατήρ Βασιλείου, καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Τοξάρης, οὗτοι ἴσταντο πρὸς φυλακὴν ἐξωθεν· καὶ οὐδεὶς τῶν μετὰ Μιχαήλ ἔγνω τὰ γινόμενα. Συνάθροισθέντες δὲ οἱ μετὰ Βασίλειον [Βασιλείου ἑλεγον,] ὅτι εἰ καὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐκόψαμεν, ζῶντα αὐτὸν εἰσάσμεν. Καὶ ἐὰν ζῇ τὸ ἀπολογησόμεθα; Καὶ χαρίζομενος τῷ Βασιλείῳ ὁ Χάλδος, ὑποστρέψας εὖρε Μιχαήλ χεῖρας μὲν μὴ ἔχοντα, ἐπὶ τῆς κλίνης δὲ καίμενον ἐλαυνολογούμενον κατὰ Βασιλείου. Ὁ δὲ τὸ ξίφος γυμνὸν ἀνηλεῶς ἐπηξεν κατὰ τῆς καρδίας τοῦ βασιλέως διασχίσας τὰ ἔγκατα αὐτοῦ, καὶ στραφεὶς ἐνεκαυχᾶτο πρὸς Βασίλειον, ὡς ἀνδραγάθημα πεποικηκώς. Κλύδωνος δὲ ὄντος ἐν τῇ θαλάσῃ συναθροισθέντες κατήλθον μέχρι τοῦ πειράματος, καὶ διαπερσάντες ἦλθον εἰς τὸν οἶκον Εὐλόγιου τοῦ Πέρσου, καὶ τοῦτον ὄραντες ἦλθον εἰς τὰ Μαρίνης, καὶ ἀνελθόντες διὰ τοῦ τείχους ἦλθον ὁ μέχρι τοῦ παλατίου. Πλὰξ δὲ ἦν περιφράσσουσα τὸ τεῖχος, καὶ κρατήσας Βασίλειος δύο τῶν μετ' αὐτοῦ ὄντων, καὶ λακτίσας κατέαξεν τὴν πλάκα, καὶ εἰσῆλθε μέχρι τῆς πύλης τοῦ παλατίου. Εὐλόγιος δὲ Πέρσης ἐλάλει τῇ αὐτοῦ γλύττῃ Ἀρταδάσθῳ ἐταιρίᾳρχῃ, ὡς Μιχαήλ ἔλπει ἐτελεσθῆσεν· καὶ, Ἀνοίξον τὸν βασιλεῖα [τῷ βασιλεῖ]. Καὶ ὁ Ἀρταδάσθος εἰσδραμὼν πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ἄρας ἀπ' αὐτοῦ τὰς κλεῖς βιαίως, ἤνοιξεν τὸν Βασίλειον [τῷ Βασιλεῖ]. Καὶ γενόμενος ἐνδοθεν Βασίλειος ἦρε τὰς κλεῖς τοῦ πα-

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(44) Προσκαλέσατο Εὐδοκίαν, invitavit imperator Eudociam et Basilium. Male, ac contra cod. fidem, Εὐδοκία, Eudocia Basilium invitavit. Non poterat ille amores suos diu absentes ferre, ac scortum

Eudociam, cujus occasione vocatus Basilium.

(45) Hunc Persam ipsa hac pag. Eulogium appellat, cujus anasus Artabasdu palatii fores Basilio aperuit, vimque papiæ fecit.

λατίου ἐπὶ χειρὰς, καὶ τῇ ἔωθεν Γρηγόριον λεγόμενον τὸν Φιλήμονος ἐποίησε παπῖαν. Παρευθὺς δὲ ἀποστέλλει ἐν τῷ Ἀγίῳ Μάμαντι, καὶ εἰσῆγαγεν Εὐδοκίαν τὴν τοῦ Ἰγγερος μετὰ δόξης πολλῆς ἐν τῷ παλατίῳ. Ἀπέστειλε δὲ καὶ Ἰωάννην πραιπόσιτον τοῦ ἄραι τὴν Δεκαπολίτισσαν, καὶ πρὸς τοὺς ἰδίους γονεῖς ἀγαγεῖν. Ἀπέστειλε δὲ καὶ Παῦλον κοιτωνίτην τοῦ ἐνταφιάσαι Μιχαήλ. Καὶ ἀπελθὼν εὗρεν αὐτὸν ἐντετυλιγμένον ἐν τῷ σαγίσματι τοῦ δεξιοῦ ἵππου, οὗ ἤλαυνεν, καὶ τὰ ἔγκυα αὐτοῦ ἐξῶθεν κρεμάμενα. Ἄρας δὲ ἐκείθι θρηνοῦσας καὶ ἐλεεινολογουμένας ἐπ' αὐτῷ καὶ τὴν μητέρα καὶ τὰς ἀδελφὰς αὐτοῦ, καὶ εἰσαγαγὼν εἰς πλοῦριον, διεπέρασεν ἐν τῇ μονῇ τῆς Χρυσουπόλεως, καὶ αὐτὸν ἐνταφιάσας ἐθαψεν.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ.

Βασίλειος ἐβασίλευσεν μετὰ Μιχαήλ ἔτος ἑν, μῆνας δ', καὶ μόνος ἔτη ιθ'. Προσέταξε δὲ τῷ ἐπάρχῳ καὶ Μαρριανῷ υἱῷ Πετρωνᾶ συναλθεῖν ἐν τῷ φόρῳ, καὶ ἀναγορεῦσαι μετὰ παντὸς τοῦ λαοῦ μόνον βασιλέα. Ἀναγκαῖον δὲ ἡγησάμεν γράψαι καὶ τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ γενομένην ἐκδοκίαν εἰς τοὺς τὸν Μιχαήλ διαχειρισμένους, καὶ ἃ πέπονθεν ἕκαστος αὐτῶν διαφόροις καιροῖς. Ὁ μὲν Ἰακωβίτης κυνηγῶν μετὰ τοῦ βασιλέως ἐν τῷ Φιλοπατίῳ, τοῦ ξίφους αὐτῷ ἐκπεσόντος κατελθὼν τοῦ ἵππου ἄραι αὐτό, τοῦ ποδὸς αὐτοῦ μὴ φθάσαντος τῇ γῇ ἐπιθῆναι, ἀλλὰ τοῦ ἐτέρου κρατηθέντος ἐν τῇ σκάλῃ, θροηθεὶς ὁ ἵππος διεύρυνεν αὐτὸν καὶ εἰς φάραγγαν καὶ βοθύρους διελθὼν, τοῦτον μεληδὼν κατέκοψεν. Ἰωάννης δὲ ὁ Χάλδης στρατηλάτης γεγενηὺς ἐν Χαλδίᾳ, καὶ φωραθεὶς κατὰ τοῦ βασιλέως μελετῶν, προστάξει τοῦ βασιλέως ἀνεσκολοπίσθη παρὰ Ἀνδρέου στρατηλάτου. Ὁ δὲ ἐξάδελφος τοῦ βασιλέως Ἀσυλῶν ἐξωθεὶς παρὰ τοῦ βασιλέως ἐν τῷ προαστείῳ αὐτοῦ ᾧ ἐπώνυμον τοῦ Χαρτοφύλαν, ὡς ἀπηνῆς καὶ ὠμὸς πρὸς τοὺς αὐτοῦ δούλους ὢν, μαχαίραις παρ' αὐτῶν ἐν νυκτὶ ἀνῆρέθη. Οὗς ὁ βασιλεὺς κρατήσας, καὶ μεληδὼν κατακόψας κατέκαυσεν ἐν τοῖς Ἀμαστριανοῦ. Ὁ δὲ Ἀπελάτης [αἰθὶ] Ἀπελάκης) ὁ Πέρσης (45) σκωληκόδρωτος γενόμενος τοῦ ζῆν ἀπῆλλάγη. Κωνσταντῖνος δὲ ὁ Τεσσαρῆς εἰς Κισυρβριώτας σπαθοκοπηθεὶς τελευτᾷ. Καὶ Μαρριανὸς ὁ ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως τῶν ποδῶν συντριβεὶς, ἐκ τοῦ ἵππου πεσὼν, καὶ τοῦ ποδὸς σπέντος σκώληξι τελευτᾷ. Ὁ δὲ βασιλεὺς προσελθὼν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν Χριστοῦ γένων ἐν τῇ προσελύσει εἰς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν ἐδάπτισεν Στέφανον υἱὸν αὐτοῦ. Ἀγαγὼν δὲ ἵππους λευκοὺς μετὰ ἄρματος ἐκάθισεν ἅμα τῇ Αὐγούστῃ, καὶ ὁ πραιπόσιτος σὺν αὐτοῖς Βαάνης βαστάζων ἦν τὸ παιδίον μέχρι τοῦ παλατίου, τοῦ βασιλέως ῥίπτοντος ὑπατεῖαν ἐν τῇ ἰδίᾳ. Ἐγένετο δὲ σεισμός τοῦ ἁγίου Πολυεύκτου μέγιστος, ὥστε τὴν γῆν σειεσθαι ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας· ἔπεσε δὲ τότε καὶ ἡ σφαῖρα τοῦ ζώου τοῦ φόρου καὶ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τὸ εἶγμα, ὥστε πάντας τοὺς ψάλλοντας ἐκείσε τελευτῆσαι. Λέων δὲ ὁ Φιλόσοφος τυχὼν ἐκείσε

A Joanne prapposito Decapolitissam ad proprios parentes retulit; Paulo quoque cubiculario, ut Michael sepeliret, mandavit. Illuc ipse profectus dextri equi quo vehebatur stragulo involutum comperit, et viscera foris pendentia: feminisque lamentatricibus et luctus pompam super eo celebraturis, matreque, et sororibus 470 advocatis, in naviculam impositum ad Chrysopolis monasterium trajici præcepit, ibidemque tumulo conditum sepeliri.

BASILIUS.

Basilius una cum Michaelē annum unum et menses quatuor imperavit, et undeviginti solus; præfecto vero, et Mariano Petronæ filio, ad forum convenire, et imperatorem solum coram omni populo renuntiare jussit. Exercitum porro in Michaelis parricidas a Deo vindictam, et quæ singuli temporibus diversis passi fuerint, referre operæ pretium duxi. Jacobitzes quidem inter venandum una cum imperatore ad Philopatium gladium in terram lapsus levaturus ex equo desiliit: cumque pes ejus terram nondum attigisset, altero in pensili scandula retento, perterritus equus, arripio cursu per valles et præcipitia traxit, et membratim discerpit. Joannes Chaldius pariter exercitus dux in Chaldia constitutus, quasi contra imperatorem machinaretur delatus, imperatoris jussu ab Andrea militiæ magistro palo affixus est. Imperatoris patruelis Assyleo ab ipso in proprium suburbanum nomine Chartophilam relegatus, ut crudelis et inhumanus in domesticos, nocte ab ipsis gladiis confossus interiit: eos apprehensos et membratim concisos ad Amastriani imperator combussit. Apelates Persa a vermibus corrosus vitam amisit. Constantinus Toxaras apud Gilyrræotas gladiis comminutus periit. Marianus imperatoris frater equo lapsus et pedes contritus, altero pede vermibus putrescente, moritur. Porro imperator Natalitiorum Christi die celebri processu apparatu ad Magnam ecclesiam profectus, Stephanum filium suum baptizavit, et equis candidis ad currum junctis, cum Augusta in eo sedit. Baanes autem præpositus una cum eis ad palatium usque puerum gerebat, imperatore per viam nummorum munus spargente. Ingens autem sancti Polyeucti festo terræmotus exortus est: adeo ut diebus quadraginta et noctibus totidem terra concuteretur. Decidit tunc equi ad forum positi sphaera, et sanctissimæ Dei Genitricis fornix; adeo ut cuncti ad psallendum coacti opprimerentur. Leo vero Philosophus ibidem forte repertus cantoribus et reliquis sub eo stantibus ut ecclesia discederent monebat. Illi vero minime ac-

FRANC. COMBEFISII NOTÆ.

(45) Ipse qui superiori p. Εὐλόγιος dictus est, ac paulo superius absolute ὁ Πέρσης· nec video ut vox Ἀπελάτης sana sit, aut quid ad rem τὸ, Ἀπελά-

κης· melius Ἀπλάκης, cuius est alibi mentio, non ut sit ipse hic Persa qui Michaelē occidit. Quid si, ἀπελαθεὶς δὲ ὁ Πέρσης, ejectus Persa? etc.

quiescentes, uno simul sine perierunt. Ipse Philo-
 phus 471 ad columnam sub aliis structuris stans
 cum duobus aliis servatus est, necnon alii quinque
 sub ambone forte sedentes. Caterum imperatorem
 ad ecclesiam accedentem et jamjam sacrorum parti-
 cipem futurum, prædonem et homicidam, sacræque
 communionis indignum Photius patriarcha vocabat.
 Ille furore percitus Romam misit, et Romanis
 episcopis deferentibus, scriptam in eum sententiam
 obtinuit, eundemque throno deturbavit, et Igna-
 tium sanctissimum patriarcham secundo insti-
 tuit.

Ex Eudocia vero Ingeris filia Alexander im-
 perator natus est. Hic puer Basillii fuit legitimus.
 Imperator vero adversus Agarenos Africam habi-
 tantes armavit, et commissæ pugna superatus est,
 renovatisque præliis Romanos plures Agarenorum
 armis amisit. In illa autem imperatoris fuga Theo-
 phylactus Abestactus, Romani, qui deinde impe-
 ravit, pater, imperatorem ab Agarenis ferme cap-
 tum liberavit. Quem conquisitum imperator post-
 modum agnovit: plures enim imperatori dicebant:
 Ego sum qui liberavi. Ille vero, honore contem-
 plo, fundum imperatorium expetiit, quem et im-
 petrauit. Reversus in urbem imperator Christo-
 phorum generum in Tephricem misit, et maxima
 victoria politus, locum vastavit, et ad solum
 usque dejecit. Ignatius autem patriarcha eccle-
 siam insignem ad Satoris Emporium sub Orientis
 Archistrategi nomine constructam virorum effecit
 monasterium, ubi corpus ejus depositum est. The-
 cla vero Michaelis sorore ad imperatorem homi-
 nem quemdam animo simplicem cum supplici li-
 bello mittente, interrogavit eum imperator: Quis
 dominam tuam habet? Respondit ille: Neatocomites.
 Quem cum subito adduci jussisset imperator,
 verberibus affectum totondit, et monastico habitu
 induit. Procopio pariter protovestiario ad Theclam
 misso, plagis impositis divitias omnes, quæ deinde
 fisco additæ sunt, sustulit: Neatocomitem vero
 œconomum in Magna ecclesia postmodum instituit.
 Idem imperator Hebræos omnes, qui tunc temporis
 sub ejus potestate reperiebantur, baptismum sub-
 ire coegit, suscipientibus eos viris in dignitate
 constitutis, ipsoque imperatore plurimam in eos
 liberalitatem exercente. Nicolaum autem, de quo
 superius sermo habitus, cui Androsalites nomen,
 sancti Diomedis mansionarium, cui martyr, ut di-
 ctum est, apparuit, œconomi et syncelli dignitate

A Ελεγεν τοῖς ψάλλουσιν καὶ πᾶσιν τοῖς οὖσιν ἐκεῖσε
 ἐξελεῖν τῆς ἐκκλησίας· οἱ δὲ μὴ πεισθέντες αὐτῷ
 συνετελέσθησαν ἅπαντες. Αὐτοῦ δὲ ὁ Φιλόσοφος εἰς
 κίονα ὑπὸ συστημάτων σταθεὶς μετὰ ἐτέρους [ἐτέρων]
 δύο διεσώθη, καὶ ἕτεροι πέντε μόνοι ὑποκάτω τοῦ
 ἁμβωνος. Φώτιος δὲ ὁ πατριάρχης ἐλθόντος τοῦ βα-
 σιλέως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ μέλλοντος αὐτὸν κοινω-
 νεῖν, τοῦτον ληστήν καὶ φονέα ἔλεγεν, καὶ ἀνάξιον
 τῆς θείας κοινωνίας. Ὁ δὲ θυμωθεὶς (46) ἀπέστειλεν
 ἐν Ῥώμῃ, καὶ ἤγαγεν τόμον μετὰ Ῥωμαίων ἐπι-
 σκόπων, καὶ τοῦτον τοῦ θρόνου αὐτοῦ ἐξέωσεν, καὶ
 προσχειρίσατο Ἰγνάτιον τὸν ἐν ἁγίοις πατριάρχην τὸ
 δεύτερον αὐτῷ.

Β Ἐγεννήθη δὲ αὐτῷ Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς ἐκ τῆς
 τοῦ Ἰγγερος Εὐδοκίας. Οὗτος καὶ γενόμενος καὶ
 γνήσιος Βασιλείου (47). Ἐστράτευσεν δὲ ὁ βασιλεὺς
 κατὰ Ἀγαρηνῶν τῶν εἰς Τιβρικοὺς (48). Καὶ πόλε-
 μον συνάψας ἤττηθη, καὶ πολλάκις συμβαλὼν Ἀγα-
 ρηνοῖς πολλοὺς τῶν Ῥωμαίων ἀπεδύλετο. Ἐν δὲ τῇ
 τοιαύτῃ φυγῇ τοῦ βασιλέως Θεοφύλακτος ὁ Ἀθήστα-
 κτος· ὁ πατὴρ Ῥωμανοῦ τοῦ μετὰ ταῦτα βασιλεύ-
 σαντος δίδωσεν τὸν βασιλέα παρὰ μικρὸν ὑπὸ τῶν
 Ἀγαρηνῶν κρατούμενον· ὃν ἐπιζητήσας ὁ βασιλεὺς
 μετὰ ταῦτα καὶ γνωρίσας (πολλοὶ γὰρ ἔλεγον τῷ
 βασιλεῖ, ὅτι Ἐγὼ εἰμι), ὁ δὲ τὴν τιμὴν ἀφελὲς τόπον
 βασιλικὸν ἤττησεν, οὗ καὶ τέτυχεν. Ὑποστρέψας δὲ ὁ
 βασιλεὺς ἐν τῇ πόλει ἀπέστειλεν Χριστοφόρον γαμ-
 βρόν αὐτοῦ ἐν τῇ Τεφρικῇ, καὶ νίκην μεγίστην
 ποιήσας ἐκπορθεῖ ταύτην καταστρέψας ὡς ἐδάφους.
 Γ Ἰγνάτιος δὲ ὁ πατριάρχης οἰκοδομήσας ἐκκλησίαν
 εἰς τὸ ἐμπόριον Σάτωρος περικαλλῇ ἐπ' ὀνόματι
 Ἀρχιστρατήγου τοῦ ἀνατέλλοντος, καὶ μονὴν πε-
 ποιήκεν ἀνδρείον, ἐνθα καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἀπόκει-
 ται. Θέκλας δὲ τῆς ἀδελφῆς ἀποστείλασης πρὸς τὸν
 βασιλέα δι' ὑπόμνησιν τινα, μέτριον ὄντα αὐτῆς
 ἀνθρώπων, ἠρώτησεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς, ὅτι Τίς ἔχει
 τὴν κυρίαν σου; Ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι Ὁ Νεατοκομίτης
 [ἐκπρὸς Νεατοκόμητος]. Παρευθὺ δὲ ὁ βασιλεὺς ἤγα-
 γεν αὐτὸν, καὶ τύψας ἀπέχειρεν, καὶ τὸ μοναχικὸν
 σχῆμα ἐνέδυσεν αὐτόν. Ὡσαύτως δὲ καὶ Προκόπιον
 τὸν πρωτοβεστιάριον αὐτοῦ ἀποστείλας, ἐτύψε τὴν
 Θέκλαν, καὶ ἄρας πάντα τὰ χρήματα αὐτῆς εἰσεκό-
 μισε τῷ βασιλεῖ· τὸν δὲ Νεατοκόμητα μετὰ ταῦτα
 ἐποίησεν οἰκονόμον ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ. Ὁ δὲ
 αὐτὸς βασιλεὺς ἐδάπτισεν τοὺς Ἑβραίους (49) πάν-
 τας, ὅσοι τῷ τότε χρόνῳ ὑπὸ τὴν χεῖρα αὐτοῦ ὑπ-
 ἦρχον, ἀναδεξαμένων αὐτοὺς πάντων τῶν ἐν ἀξίαις
 φιλοφρονησάμενος καὶ ὧρα παρασχόντος αὐτοῦς
 [αὐτοῖς]. Τὸν δὲ προειρημένον Νικόλαον τὸν Ἀνδρο-
 σαλίτην τὸν καὶ προσμονάριον τοῦ ἁγίου Διομήδους,

FRANC. COMBEFISII NOTÆ.

(46) Causam abrogati Photio episcopatus mihi
 refert Constantinus, nempe, καὶ τὸν γνήσιον νομ-
 φιον τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ τοῖς τέκνοις τὸν πατέρα κα-
 νονικῶς παρασχών, ut et verum sponsum Ecclesiæ,
 et filiis patrem ex canonum ratione redderet, cessare
 jussu incubatore Photio, donec alterum Dominus
 ad se transferret. Τὸ δεύτερον αὐτοῦ, sic emenda,
 τὸ δεύτερον, Ignatium Patriarcham iterum consti-
 τuit.

(47) Reliqui, scilicet Constantinus et Leo, Mi-
 chaele nati erant, Ingerina Eudocia ei pellice.

(48) Scrib. ex Constant. εἰς Τεφρικὴν, qui hanc
 clare expeditionem narrat. Spectare Tephricem ad
 Armeniam ex eo colliges.

(49) Minus rem cessisse advertit Constantinus,
 plerisque eo defuncto ad vomitum reversis. Durius
 in eos egit Heraclius, qui pœnis ad baptismum adegit;
 Basilius beneficentia magis invitavit.

ἔτινι ὁ μάρτυς ἐπεφάνη, ὡς προεῖρηται, ἐτίμησεν αὐτὸν οἰκονόμον καὶ σύγκελλον· τὸν δὲ ἕτερον αὐτοῦ Ἰωάννην ἀδελφὸν, δρουγγάριον τῆς βίβλας· τὸν δὲ ἕτερον ἀδελφὸν αὐτῶν Παῦλον, τοῦ Σακελλίου· τὸν δὲ τέταρτον, γενικὸν λογοθέτην. Τελευτήσαντος δὲ Νικολάου τοῦ συγκελλοῦ θάπτουσιν αὐτὸν εἰς Ἀρχαδιανούς εἰς τὸν ἐκυτοῦ οἶκον, ἐνθα ἐστὶ τὸ μετόχιον (50) τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου.

Ἐμνύθη δὲ τῷ βασιλεῖ ὡς ἡ Συρράκουσα παρὰ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐκπορεύεται. Ἀσχολουμένων δὲ τῶν πλοίων ἐν τοῖς κτίσμασιν καὶ ἐκχόσμασι τῆς Νέας Ἐκκλησίας, παρεδόθη ἡ αὐτὴ Συρράκουσα πρὶν φθάσαι τὴν στόλον τοῦ βασιλέως πολλὰ ἐν τούτῳ θρηνησάντος. Νικήτα δὲ τοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ Σουλτάνου κατηγορηθέντος, ὡς φιλούμενου παρὰ τῆς Λυγούσης, τοῦτον ὁ βασιλεὺς ἀποκείρας, μοναχὸν ἐποίησεν· ὃς ἐπὶ Λέοντος βασιλέως γέγονεν οἰκονόμος ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, καὶ τελευτήσας τίθεται ἐν τῇ μονῇ, ἣν αὐτὸς κατεσκεύασεν· καὶ ἀπέχειρεν τὰς αὐτοῦ ἀδελφάς. Πολλὰ δὲ μάρμαρα καὶ ψηφίδας ἐκ πολλῶν ἐκκλησιῶν ἀνέλαθεν ὁ βασιλεὺς λόγῳ τῆς Νέας Ἐκκλησίας, ἐν οἷς στήλῃ ἱστατο χαλκῇ ἐν τῇ σεννάτῳ σχῆμα ἐπισκόπου φέρουσα· ἐκράτει δὲ ἡ αὐτὴ στήλῃ ἐν τῇ χειρὶ ράβδον ἔχουσα ὅρην ἐντετυλγμένην· ταύτην καταγαγόντες ἔθηκαν ἐν τῷ βεστιαρίῳ. Κατελθόντος δὲ τοῦ βασιλέως καὶ ἀπελθόντος ἐνθα ἱστατο στήλῃ ὀρθῇ, ἐνέθαλε τὸν δάκτυλον αὐτοῦ ἐπὶ τὸ στόμα τοῦ ὄφως· ὧν δὲ ἐκεῖ ζῶν ὄφεις ἔδρακε τοῦ βασιλέως τὸν δάκτυλον, ὃς μόλις δι' ἀντιφαρμάκων ἰάθη, θαυμασάντων πάντων ἐπὶ τούτῳ. Ἀλλὰ καὶ τὴν στήλῃν Σολομῶντος ἐν τῇ Βασιλικῇ οὐσῃ μεγίστῃ [οὔσαν μεγίστην] κατεδάξας προσέταξεν ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ ἐκτυπωθῆναι καὶ τεθῆναι κάτωθεν ἐν τοῖς θεμελίοις τῆς αὐτῆς νέας· ὥστε θύσαν ἑαυτὸν τῷ τοιοῦτῳ κτίσματι καὶ Θεῷ προσάγων (51). Ἐπεστράτευσεν δὲ πάλιν ὁ βασιλεὺς κατὰ Μελιτινῆς, καὶ αἰχμαλωσίαν πολλὴν ποιήσας, καὶ πολλοὺς πολέμους, ὑπέστρεψεν. Τελευτᾷ δὲ ὁ ἐν ἁγίοις Ἰγνάτιος ὁ πατριάρχης, καὶ ἀντ' αὐτοῦ πάλιν ἀναθιβάξει Φώτιον πατριάρχην. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐν ἐξορίᾳ τελευτήσαντος Φωτίου πατριάρχου ἀπετέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῇ μονῇ τῇ λεγομένῃ τῆς Ἐρημίας ἐν τῷ Μερδοσαγάρῃ, οὐσης πρότερον καθολικῆς ἐκκλησίας. Αὐτὸς δὲ Φώτιος ἐποίησεν αὐτὴν μονὴν γυναικείαν. Πάλιν δὲ ἐκστρατεύει ὁ βασιλεὺς κατὰ Συρίας εἰς Γερμανίαν, καὶ ταύτην ἐκπορεύσας καὶ αἰχμαλωτίσας, ὑπέστρεψεν. Τελευτᾷ δὲ Κωνσταντίνος υἱὸς Μιχαὴλ (52) βασιλεὺς ἐξ Εὐδοκίας, ὃν πολλὰ ἐθρήνησε Βασίλειος. Ματῶν δὲ πρώτη ἐνθρονίζεται καὶ ἐγκαινίζεται ἡ ἐκκλησία, ἣν ἔκτισεν ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐκαλῶντο ὡς κόσμῳ πολλῷ παρὰ Φωτίου πατριάρχου, τοῦ

decoravit. Joannem vero alterum ejus fratrem, Biglæ drungarium, fratremque tertium Paulum sacelli præpositum, quartum denique generalem **472** logothetam creavit. Nicolao syncello postmodum mortuo, corpus ejus ad Arcadianos sepelierunt in propria domo, qua prædium est sancti Constantini.

Porro Syracusas ab Agarenis vastari imperatōri nuntiatum est. Navalibus vero copiis circa novæ ecclesiæ structuram et aggerum effossionem occupatis, priusquam deinde imperatoria classis adventaret, Syracusana civitas deditionem fecit, de qua imperator plurimum indoluit. Nicetas autem Xylinitæ filius, mense præpositus, cum secreti ad Augustam amoris delatus fuisset, hunc imperator detonsum monachum effecit: qui sub Leone imperatore œconomus in Magna ecclesia creatus est, et vita functus in monasterio ab eo constructo depositus est. Ejus quoque sorores capillis tonsas moniales reddidit. Cæterum marmora plurima et ex opere tessellato figuras varias ex ecclesiis plurimis novæ alterius exstruendæ gratia sustulit imperator. Inter hæc ornamenta fuit etiam statua ærea ad senatum episcopi formam referens, quæ virgam serpente circumvolutam manu gerebat, eamque loco depositam in vestiario locaverunt. Profectus illuc imperator, et ad locum quo statua fuerat erecta descendens, in serpentis os digitum immisit. Serpens autem ibidem vivus repertus digitum imperatoris momordit, adeo ut, quod mirum omnibus deinde visum est, adhibitis remediis vix sanari potuerit. Statua quoque Salomonis ad basilicam stante confracta, ex ejus metallo propriam efformari, et in excavatis novæ ejusdem ecclesiæ fundamentis locari jussit: quasi Deo se in hujusmodi opere victimam offerret. Rursum autem adversus Melitinem arma movit imperator, ex quâ plurimis in captivitatem ductis, et certaminibus plerisque confectis, reversus est. Porro sanctus patriarcha Ignatius vita functus est: et in ejus locum Photius iterum sussectus. Photio patriarcha postmodum in exilio mortem obeunte, corpus ejus in monasterio ad Merdosagarem, nomine Heremia, quæ prius communis et publica extiterat ecclesia, depositum est: Photius autem muliebri reddiderat monasterium. Rursus imperator Syriam versus in Germaniciam expeditionem suscepit, eaque vastata, et captivis abductis domum regreditur. Constantinus Michaelis imperatoris ex Eudoxia filius moritur: ob cujus mortem Basilus luctum egit plurimum. Maii vero men-

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(50) Septum, ambitus, porticus; nam et μετοχὴ etiam ὁ περίβολος redditur.

(51) Velui illi se adificio ac Deo devovens; quod scilicet ædificium ad Dei honorem susceptum tanti faceret, ut in sua statua ejus subternū fundamentis ambiret.

(52) Sic ingenue Leo, cum alii Basilii filium di-

cant. Cedrenus: Κωνσταντίνος ὁ πρεσβύτερος τῶν τοῦ Βασιλέως υἱῶν ἐξέλιπε νόσῳ πυρετικῇ· Constantinus Basilii filiorum natu maximus febrī consumptus moritur. Basilii filius hominum existimatione, utpote Eudocia ejus conjuge susceptus; idem tamen reipsa Michaelis, qui ea concubina uteretur.

ais die primo throno decoratur, et a Photio patriarcha dedicatur ecclesia quam struxerat, et ornatu vario imperator reddiderat insignem. Ea in celebritate lorum gestavit 473 ille, pecuniarum ingentem vim distribuit, et Novam appellavit.

Cæterum Procopius protovestiarius cum thematibus occidentalibus ab imperatore missus est, Eupraxia Mozilicis filio per Siciliam magistro militum instituto, Rablucho Dyrrhachii, OEniate et Apostupe Peloponesi magistris pariter. Procopius iste post egregia facinora plurima et duce præclaro dignas actiones, bello tandem conserto, cunctis ab Apostupe proditis occisus est. Leo Saliberas Theodorum abbatem Euchaitarum archiepiscopum ceu virum pictate insignem miraculisque clarum, et futurorum notitia celebrem, ad Photium patriarcham adducit. Hunc Photius ad imperatorem Basilium defert, et ad ejus conspectum sistit. Quo delectatus imperator (ejus quippe desideriis sese episcopus componebat) virum in pretio habuit. Mœrore etenim perpetuo, ob filii Constantini mortem cui summopere afficiebatur, vexabatur imperatoris animus, et continuo amoris philtro tabescebat : cum idcirco deludebat episcopus, et vivum se ostensurum pollicebatur : quod et præstitit. Ad saltum quippo obambulantem imperatori, spectrum quoddam Constantini specie equo insidens, et auro vestibus intertextis vestitum occurrit : quod ubi perspexit oculis, in amplexus irruens deosculatus est, ac ubi disparuit, vidisse se eum arbitrabatur nec fuisse delusum. Eam ob rem monasterium ibidem constructum sancti Constantini nomine insignivit. His et generis hujusmodi plurimis ex Apollonii disciplina probe perspectis, præfatus Santabareus multam sibi fiduciam apud imperatorem comparavit. Leoni porro imperii consorti Martinacii filiam locaverat imperator, quam celebratis ad Magnauram et in novemdecim accubitis nuptiis coronaverat Augustam. Exinde imperator Leo ad patrem a Santabareno reus deferitur : Gladium defert, et eo se confodere meditatur. Gladiolum illum dolosis suasionibus sibi comparare Leonem fecerat, et in tibiali gestare, dicens ei : Patro tuo gladium sæpe sæpius ex necessitate aliqua requirente, cur tu paratum non exhibes? Imperator itaque Leo gestare disposuit : et eam ob rem a Santabareno calumniam passus est : illumque tibiali tenere deprehensus, defensione quavis instituta, nullatenus audiebatur. Ea propter Nicetas protovestiarius, qui Romano imperatore Papæ munus consecutus est, verberibus plurimis cæsus est, alique cum eo plures, gravissima perpressi exsilio relegati sunt. Imperator autem

Α βασιλέως ἐν τῇ αὐτῇ καίνισμῳ λῶρον φορέσαντος (53), καὶ χρήματα πολλὰ δόντος· καὶ Νέαν αὐτὴν ἐπονομάσαντος.

Ἀπεσταλὴ δὲ παρὰ τοῦ βασιλέως Προκόπιος πρωτοβεστιαρίος· μετὰ τῶν Δυτικῶν θεμάτων, ὄντος Εὐπραξίου τοῦ στρατηλάτου εἰς Σικελίαν τοῦ Μωσιλικῆ, εἰς δὲ τὴ Δυρράχιον τοῦ Ραβδόχου, καὶ ἐν τῇ Πελοποννήσῳ τοῦ Οἰνιάτου, καὶ τοῦ Ἀποστούπη· ὅστις Προκόπιος πολλὰς πράξεις κατεργασάμενος καὶ ἀνδραγαθίας, ἐσχάτως πολέμου γεγνηότος, καὶ προδοθέντων πάντων ὑπὸ τοῦ Ἀποστούπη, ἐσφάγη. Λέων δὲ ὁ Σαλιδαρᾶς συνοψίζει Φωτίῳ πατριάρχῃ Θεόδωρον ἀββᾶν ἀρχιεπίσκοπον Εὐχαιτῶν εὐλαθεῖ, καὶ ποιοῦντα τεράτεια, καὶ προορατικόν. Φώτιος δὲ τοῦτον Βασιλείῳ βασιλεῖ μεσιτεύει, καὶ συνοψίζει· εἰς δὲ ὁ βασιλεὺς ἀρεσθεῖς (πρὸς γὰρ τὰς ἐπιθυμίας αὐτοῦ διεκτεῖτο), εἶχεν ἐν τιμῇ πολλῇ· ὃς ἀθυμοῦντα τὸν βασιλέα περὶ τοῦ τελευτήσαντος υἱοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου διὰ τὸ φίλτρον ὅπερ εἰς αὐτὸν εἶχεν ἐπλάνα, καὶ ἐπηγγέλλετο δεῖξαι ζῶντα· ὃ καὶ ἐποίησεν· ἐν γὰρ λόχη τινὶ διερχομένῳ τῷ βασιλεῖ φάντασμα συνήτησεν ἔπιπτον, χρυσοῦφαντον ἐνδεδυμένον, ἐν εἵδει τοῦ Κωνσταντίνου· ὃ καὶ ὀφθαλμοῖς εἶδεν, καὶ περιπλακεὶς κατεφίλησεν, καὶ γεγονότος ἀφανοῦς αὐτὸν ἰδεῖν ὑπελάμβανεν, καὶ ὡς οὐ πεπλάνηται· διὸ καὶ μονὴν ἐκείσε κτίσας ἐπωνόμασεν αὐτὴν τοῦ Ἀγίου Κωνσταντίνου. Τούτοις καὶ ἑτέροις πλείστοις ὡς ἐκ τῶν Ἀπολλωνίου ἀκριβῶς μεμνημένων (54) ὁ λεγόμενος Σανταβαρηὺς ἐποίησεν τὸν βασιλέα πίστιν πολλὴν κατεκτήσθαι πρὸς αὐτόν. Ἠγάγετο δὲ γυναῖκα ὁ βασιλεὺς· Λέοντι τῷ βασιλεῖ θυγατέρα Μαρτιναγίου [Μαρτινακίου], ἣν καὶ Ἰσακὸς ποιήσας τοὺς γάμους ἐν τῇ Μαгнаύρᾳ καὶ ἐν τοῖς Δεκαεννείᾳ ἀκουσίτοις. Κατηγορήθη δὲ Λέων ὁ βασιλεὺς παρὰ Σανταβαρηνοῦ εἰς τὸν πατέρα αὐτοῦ, ὡς ὅτι Μαχαίριον ἐπιφέρειται βουλόμενος ἀνελεῖν σε μετ' αὐτοῦ· ὅπερ αὐτὸ μαχαίριον διὰ θόλας συμβουλῆς ἐποίησε Λέοντα κατασκευάσαι καὶ φέρειν ἐν τῷ τουβίῳ (55) εἰπὼν αὐτῷ, ὅτι Πολλάκις τοῦ πατρὸς σου ἐπιζητοῦντος μαχαίριον διὰ χρεῖαν τινὰ, ἴνα τί μὴ ἐπιδῷς αὐτό; Καὶ τοῦτο κατασκευάσας Λέων ὁ βασιλεὺς διαβληθεὶς παρὰ τοῦ Σανταβαρηνοῦ, καὶ φωραθεὶς ἐν τῷ τουβίῳ τοῦτο βαστάζων πολλὰ περὶ τοῦτου ἀπολογούμενος οὐκ ἤκούετο. Ἐτύφθη οὖν Νικήτας ὁ πρωτοβεστιαρίος αὐτοῦ, ὃς γέγονεν παπίας ἐπὶ Ῥωμανοῦ βασιλέως, καὶ ἄλλοι μετ' αὐτοῦ πολλὰ δεινὰ κειπονθέντες, ἐξωρίσθησαν. Ὁ δὲ βασιλεὺς Λέοντα καθείρξας ἐν τῷ τρικλινίῳ τὸν Μαργαρίτην [τῷ Μαργαρίτῃ] ἐβούλετο ἐκφυλῶσαι αὐτόν, εἰ μὴ Φώτιος ὁ πατριάρχης διὰ

FRANC. COMBEFISII NOTÆ.

(53) Iudamenti genus videatur, idque cultioris, quo imperator tanti templi a se exstructi enecenia honorare voluerit. Quid si τὸ ἐπιλωπικὸν explicatum ad Codinum *De officiis? Le Saye Royal*. Scriptum ea voce significari, non facile persuadeor : τανίας, quarum etiam usus in habitu Augustali *nun significet*, cogitet Lector.

(54) Lego, ἀκριβῶς μεμνημένος· *in Apollonii secta diligenter versatus, ac artis magis valde peritus*. Nota Apollonii Tyanæi comētia miracula, atque magis.

(55) Constantinus, τοῦ ὁποδήματος· ἐντός, *intus cretas*.

πολλῶν παρακλήσεων τοῦτο διασέδασεν ἅμα Ζαούτζη Στυλιανῷ μικρῷ ἐταιριάρχῃ. Ἐποίησαν δὲ ἀπὸ ὀψέως μῆνας τρεῖς ὀργῶν καὶ ὀδυρόμενος, καὶ δι' ἐπιστολῶν πολλὰ θυσιῶν τὸν βασιλέα. Μεγάλῃν δὲ πίστιν τοῦ βασιλέως ἔχοντος εἰς τὸν ἅγιον Ἡλίαν, ἀποσυνοψίζῃς Λέων ὁ βασιλεὺς (56) ἐν τῇ τοῦ ἁγίου Ἡλίου μνήμῃ. Τῆς δὲ προσεύσεως γενομένης, ἰδόντες αὐτὸν οἱ λαοὶ ἐπεφώνησαν τὸ, Δόξα σοι, ὁ Θεός! Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀντιστραφεὶς ἀπελογήσατο αὐτοῖς· Δοξάζετε περὶ τοῦ υἱοῦ μου τὸν Θεόν; πολλὰς θλίψεις [ὑπὲρ αὐτοῦ] ἔχετε ὑπ' αὐτοῦ ὑπομείναι, καὶ ἐπωδύνους ἡμέρας. Κατηγορήθη δὲ Ἀνδρέας δομέστικος τῶν σχολῶν παρὰ Σανταβαρηνῷ πρὸς τὸν βασιλέα, ὡς τὰ Λέοντος φρονῶν, καὶ διεδέχθη παρὰ τοῦ βασιλέως. Ἀντ' αὐτοῦ δὲ προεβλήθη δομέστικος ὁ Στουπιώτης. Καὶ ἀπελθὼν μετὰ λαοῦ ἐν Ταραῶ ἤτηθη. Καὶ πάλιν προχειρίζεται παρὰ τοῦ βασιλέως Ἀνδρέας δομέστικος. Ἐγένετο δὲ συσκευὴ κατὰ τοῦ βασιλέως παρὰ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Κουρκούα δομεστικούου ὄντος τῶν ἱκανάτων χρηματισθέντος παρὰ τοῦ ὄντος ἐν Βλαχέρναις ἐγκλείσθου· εὐρέθησαν δὲ πολλοὶ μετ' αὐτοῦ τῶν συγκλητικῶν καὶ λοιπῶν ἀρχόντων, μέχρι τῶν ἐξήκοντα ἔξ· Ἦν γὰρ Μιχαὴλ ὁ ἐταιριάρχης, καὶ ὁ Κατουδάρης, καὶ ὁ Μυξάρης, καὶ ὁ Βαβούτζικος, καὶ οἱ λοιποί. Τῆς γὰρ τοιαύτης ἐπιβουλῆς μηνυθείσης τῷ βασιλεῖ παρὰ τοῦ πρωτοβεστιάριου τοῦ Κουρκούα.... Κατελθόντων δὲ πάντων ἐξελθὼν βασιλεὺς ἐν τῷ Ἱπποδρόμῳ, καὶ καθισθεὶς ἔκειτο καὶ ἀνακρίνας τὰ κατ' αὐτοὺς πάντας τύψας καὶ κουρεύσας, τὰς ἐπιπεριεφθείσας τρίχας κατέκαυσεν. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐξῆλθεν ἐν τῇ προσεύσει τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ὅτε καὶ τὴν ἐπιβουλὴν ἐμελλον ποιῆσαι. Περιεπάτου δὲ ὀπίσθεν αὐτοῦ γυμνοὶ μέχρι τοῦ φόρου δεδεμένοι, καθὼς διωρίσατο. Εἰθ' οὕτως πάντας δημύσας, ἐξώρισεν. Τοῦ δὲ βασιλέως ἐξελθόντος πρὸς τὸ κυνηγῆσαι ἐλάφου ποθὲν ἀναφανέντος παμμεγέθους, ὡς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς κατεδίωκεν, ἐπιστραφεὶς, ἤρεν τὸν βασιλέα ἐκ τῆς ζώνης ἀπὸ τοῦ ἵππου μετὰ τοῦ κέρατος αὐτοῦ. Φθάσας δὲ τις, καὶ τὴν σπάθην γυμνώσας, τὴν ζώνην (57) ἐκκόψας, τὸν βασιλέα ἐρρύσατο. Μετὰ δὲ τὸ ἀποστραφῆναι ἐκέλευσεν τὴν ζώνην ἀποτεμόντος ἀπομνηθῆναι τὴν κεφαλὴν, ὡς γυμνώσαντος τὸ ξίφος κατ' αὐτοῦ, πολλὰ ἀπολογουμένου, ὡς Ὑπὲρ σοῦ τοῦτο πεποίηκα. Ἀλλ' οὐδὲν ὠφέλησεν. Ἐκ δὲ τοῦ

A Leonem in custodiam ad Margaritæ triclinium con-
jectum excæcare meditabatur, nisi precibus plu-
rimis una cum Zautza Styliano hetæriarcha mi-
nore Photius consilium dissipasset. Imperatoris itaque
conspectu privatus, menses tres, sortem deflens ac
plorans, et frequentibus scriptis 474 imperatorem
interpellans egit. Devotione vero summa et in san-
ctum Eliam fiducia ferebatur imperator Basilius :
Leo quoque ad sancti Eliæ memoriam in vigiliis
noctem egit. Imperatore mox solemnī processu
incedente, videntes eum populi turmæ exclamave-
runt, *Gloria tibi, Deus!* Imperator conversus re-
spondit eis : Filii mei causa laudatis Deum? cala-
mitates ab eo patiemini plurimas, et lugubres ab eo
dies sustinebitis. Accusatus est pariter Andreas
scholarum domesticus a Santabareno apud impe-
ratorem, quasi Leonis consiliorum participes, et ea-
propter ab imperatore dignitate motus est, et in
ejus locum Stupiotēs domesticus suffectus. In Tar-
sum vero profectioe suscepta superatus est. Rur-
sum etiam Andreas domesticus restitutus. Facta
est porro adversus imperatorem Joanne Curcua
Icanatorum domestico conjuratio, qui vaticinio de
imperatoria dignitate assequenda a quopiam in
Blachernis incluso delusus est. Ex senatoriis vero
reliquisque proceribus ad sexaginta sex usque illi
adhæserunt, inter quos Michael hetæriarches, et
Catudares, et Myxares, et Babutricus, et alii nu-
merabantur. Hac autem conjuratione a protovestiar-
io Curcua imperatori detecta, cum forte in Circo
ludi celebrarentur, et illuc omnes convenirent,
adfuit pariter imperator, et ibidem sedens de his
examen habuit : eisdemque verberibus cæsis et
coma detonsis, reliquos ad cutem pilos adussit.
Celebri postmodum comitatu festo Annuntiationis
celebrato, quo conjurationem ad exitum erant per-
ducturi, illi retro sequebantur nudi, et vinculis ligati,
sicut præceperat imperator, ad forum usque : eorum
bonis demum publicatis cunctos in exsilium egit.
Cæterum ad venandum aliquando progressus im-
perator, cervum prægrandem obviam habuit : eo-
que feram cursibus insequente, conversus cervus,
cornu in imperatoris zonam impacto, ipsum ex
equo sustulit. Accurrens autem e comitibus quis-
piam nudato ense zonam præsciens, imperato-

FRANC. COMBESII NOTÆ.

(56) Paterna presentia, atque conspectu privatus
erat; nondum scilicet plene ei restituta paterna
gratia, ad quam ei restituendam ea videtur lusa
fabula : ut sicut proceres in convivio solvi carcere
obtinuerant, capitata occasione ex psittaci Leonem
memorantis, ac velut deplorantis garrulo strepitu;
sic populus in sancti Eliæ solemnī processu, cui
Basilius devotissimus esset, ac velut festi gratia
indulgentiam absolutam, paternumque successorī
solum anubiat. Illuc enim illa exclamatio collineat,
Gloria tibi, Domine, subintroducto Leone ac præ-
sente sub ipso patris processu, ejusdemque ad eam
responsio. Ejusdem vocis vis aperitur et pag. 483,
ubi de Damiano refuga, cum quo Leo vellet mitius
agi, dicitur, ἤθελεν ὁ βασιλεὺς ἀποσυνοψισθῆναι
αὐτῷ· exprimentque Cedr. et Anonym., συγγνώμης

D τοῦ αὐτοῦ. Hanc ei mitissimam pœnam imponi, ut
in conspectum venire non liceret. Se retirer pour un
temps de la cour. Sic sequentia ejusdem Anonymi.
declarent : Ἐποίησε Σαμωνᾶς ἀπὸ ὀψέως μῆνας
τέσσαρας ἐν τῷ Καίσαρος καθήμενος· καὶ μετὰ
ταῦτα τῆς βασιλικῆς ὀψέως καὶ ὀμιλίας κατηξιώθη.
Egit Samonas menses quatuor in Bardæ Cæsaris
domo, aula exclusus; tumque in conspectum, ac
colloquium imperatoris est admissus. Sic de ipso
Leone, ἐποίησεν ἀπὸ ὀψέως μῆνας τρεῖς, quos istud
secutum est.

(57) Constantinus solum metum ex cervo refert,
reliqua ut odiosa Basilio, silentio premit; illius
magis laudem orator, quam rerum ab eo gestarum
certius enarrator.

rem liberavit. Ille ad se reversus zonam præscindens, quasi adversum se gladium exserentis, factum licet defensione plurima excusantis, et,

Liberandi tui gratia hoc admisi, dicentis, adeoque nihil prodicientis, caput amputari jussit: verum ex cervi concussionem et lacerationem morbo correptus Basilius, Leone relicto imperatore et Alexandro, mortuus est.

475 LEO.

Leo Basilii filius annos quinque supra viginti, menses octo imperavit. Stephanus autem, ejus frater, syncellus erat cum Photio patriarcha ab eo educatus et eruditus. Leo idem post assumptum imperium, Andrea militiæ magistro cum cereorum, clericorum et senatorii ordinis copia, Chrysopolim misso, Michaelis imperatoris corpus e sepulcro eductum, cypressino loculo conlittum, lecticaque impositum, regisque vestibibus ornatum, hymnisque et pompa multa honoratum efferri jussit. Pone sequebantur ejus fratres, funusque ad Sanctos Apostolos persecuti sunt, corpusque tumulo reposuerunt. Imperator postmodum Andream domesticum scholarum, una cum Joanne Hagiopolita, viro litteris præstantissimo, qui etiam cursus publici logotheta existit, mandavit, qui ambone ecclesiæ concenso, et causis in Photium patriarcham lectis, throno abdicare se coegerunt, et in Armenianorum monasterium Bordi dictum detruserunt. Promovebat autem imperator Stylium Zautzam magistrum et cursus publici logothetam. Fratrem etiam Stephanum in patriarchium induxit, qui imminentibus Christi Natalitiis, patriarcha consecratur a Theophane, primæ post patriarcham sedis episcopo, et a reliquis præsulibus. Vixitque in patriarchatu annos sex et menses quinque, et vita functus in Sicellorum monasterio sepelitur.

Leonis tempore castrum cognomento Excelsum proditum, et missis in captivitatem civium pluribus ab Agarenis occupatum est. Contigit incendium ingens Sophias proxime, quo Sancti Thomæ ecclesia, quam deinde Leo magnifice reparavit, consumpta est. Misso vero ad Euchaita nuntio Theodorum Santabarenum in urbem vocavit imperator. Andreas autem domesticus et Stephanus magister Bonæ Mariæ filius a Santabareno contumelias quondam passi, insidias deinde in eum machinati, suggererunt imperatori Photium patriarcham et Theodorum Santabarenum, ex Photii

Α σπαρχμοῦ τοῦ ἐλάφου νοστυλευθεὶς Βασίλειος τελευτᾷ, καταλιπὼν Λέοντα αὐτοκράτορα καὶ Ἀλέξανδρον.

ΛΕΩΝ.

Λέων υἱὸς Βασιλείου ἐδασίλευσεν ἔτη εἴκοσι πέντε μῆνας ὀκτώ. Στέφανος δὲ ὁ αὐτοῦ ἀδελφεὸς (58) σύγκελλος ἦν μετὰ Φωτίου πατριάρχου ἀνατρεφόμενος παρ' αὐτοῦ, καὶ παιδευόμενος. Ὁ δὲ αὐτὸς Λέων μετὰ τὸ αὐτοκράτορῆσαι ἀπέστειλεν Ἀνδρέαν στρατηλάτην μετὰ κηρῶν πολλῶν καὶ κληρικῶν, καὶ συγχλητικῶν ἐν Χρυσοπόλει, καὶ ἐξήγαγεν Μιχαὴλ ἐκ τοῦ τάφου, καὶ ἔθαλεν ἐν γλωσσόκομῳ κυπαρισίνῳ, καὶ ἐπὶ κραδῶν θέντες, σκεπάσαντες βασιλικῶς καὶ τιμήσαντες μεθ' ὕμνων καὶ τιμῆς πολλῆς, ἐπομένων ἐκεῖσε καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, ἤγαγον εἰς τοὺς Ἀγίους Ἀποστόλους, καὶ ἀπέθεντο ἐν λάβναι. Μετὰ ταῦτα δὲ ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλεν Ἀνδρέαν δομέστικον τῶν σχολῶν ἅμα Ἰωάννῃ Ἀγιοπολίτῃ σοφωτάτῳ καὶ γεγονότι λογοθέτῃ τοῦ δρόμου· καὶ ἐν τῷ ἄμβωνι τῆς ἐκκλησίας ἀνελθόντες, καὶ τὰς τοῦ πατριάρχου Φωτίου αἰτίας ἐπαναγόντες τοῦτον τοῦ θρόνου κατήγαγον, καὶ ἀνήγαγον αὐτὸν ἐν τῇ μονῇ τῶν Ἀρμενιανῶν, τῇ λεγομένῃ τοῦ Βόρδου· προσβάλετο δὲ ὁ βασιλεὺς τὸν Στυλιανὸν Τζαούτζαν μάγιστρον καὶ λογοθέτην τοῦ δρόμου· ἀνήγαγεν δὲ Στέφανον αὐτοῦ ἀδελφὸν ἐν τῷ πατριαρχείῳ, καὶ πρὸ τῶν Χριστοῦ γέννων χειροτονεῖται πατριάρχης ὑπὸ Θεοφάνους τοῦ πρωτοθρόνου καὶ λοιπῶν ἀρχιερέων, ποιήσας ἐν τῷ πατριαρχείῳ ἔτη ἕξ, καὶ μῆνας πέντε, καὶ τελευτήσας· θάπτεται ἐν τῇ μονῇ τῶν Σικέλων.

Ἐπὶ Λέοντος προσδόθη τὸ κάστρον, ἡ λεγομένη Ὑψηλὴ, καὶ ἐκρατήθη ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν, αἰχμαλωτισθέντων πάντων τῶν ἐκεῖσε. Γέγονε δὲ καὶ ἐμπρησμὸς μέγας πλησίον τῶν Σοφίων, ἐμπρησθείσης καὶ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἀγίου ἀποστόλου Θωμᾶ, ἦν αὐτὸς Λέων λαμπρῶς ἀνεκαίνισεν. Ἀπέστειλεν δὲ ὁ βασιλεὺς εἰς Εὐχαιταν, καὶ ἤγαγεν Θεόδωρον τὸν Σανταβαρηνὸν ἐν τῇ πόλει. Ἀνδρέας δὲ ὁ δομέστικος καὶ Στέφανος ὁ μάγιστρος ὁ τῆς Καλομαρίας, οἱ πολλὰ λοιδορηθέντες (59) παρὰ Σανταβαρηνοῦ, ὑπέθηκαν τῷ βασιλεῖ συσκευὴν ποιησάμενοι, ὥς ὅτι Φώτιος ὁ πατριάρχης καὶ Θεόδωρος ὁ Σανταβαρηνὸς βουλὴν εἶχον ποιῆσαι βασιλεῖα ἐκ τῶν ἰδίων Φωτίου τοῦ πατριάρχου. Προσέταξεν δὲ ὁ βασιλεὺς ἀγαγεῖν Φώτιον τὸν πατριάρχην καὶ Θεόδωρον τὸν Σανταβαρηνὸν ἐν ταῖς παλατίοις τῶν Πηγῶν, καὶ ἰδίως αὐτὸν [αὐτοῦς] φρουρεῖσθαι διωρίσας. Ἀπεστάλησαν δὲ παρὰ τοῦ βασιλέως Στέφανος μάγιστρος, καὶ Ἀνδρέας δομέστικος ὁ Κρατερὸς, καὶ ὁ Γουδερ πατρίκοι, καὶ Ἰωάννης ὁ Ἀγιοπολίτης, ἐπὶ τὸ ἐξετάσαι

FRANC. COMBEFISII NOTÆ.

(58) Supple κληρικὸς ὢν, καὶ σύγκελλος ἦν. Sic et Continuator Vat., in reliquis parum a Leone diversus. Cum esset clericus, etiam Syncellus cum Photio

agebat.

(59) Bene Continuat., διαβληθέντες. Quos nuntiorum reos egerat.

τὰ κατ' αὐτῶν (60). Καὶ ἀγαγόντες τὸν πατριάρχην, καὶ καθίσαντες ἐπὶ θρόνου ἐν τιμῇ, καὶ αὐτοὶ καθέσθιντες, ἔφη πρὸς τὸν πατριάρχην Ἀνδρέας ὁ δομέστικος· Γνωρίζεις, ὦ δέσποτα, τὸν Ἀββᾶν Θεόδωρον; Ὁ δὲ· Ἀββᾶν Θεόδωρον οὐ γνωρίζω. Καὶ ὁ Ἀνδρέας· Τὸν Ἀββᾶν Θεόδωρον τὸν Σανταβαρηνὸν οὐ γνωρίζεις; Καὶ ὁ πατριάρχης· Γινώσκω τὸν Ἀββᾶν Θεόδωρον ἀρχιεπίσκοπον ὄντα Εὐχαΐτων. Ἦγαγον δὲ καὶ τὸν Σανταβαρηνόν· καὶ λέγει πρὸς αὐτὸν Ἀνδρέας ὁ δομέστικος· Ὁ βασιλεὺς σοι δηλοῖ· Ποῦ εἶπὶ τὰ χρήματα, καὶ τὰ πράγματα τῆς ἐμῆς βασιλείας; Ὁ δὲ ἔφη· Ποῦ δέδωκεν αὐτὰ ὁ βασιλεὺς, ὁ κατὰ τὴν ἡμέραν, εἰσὶν. Νῦν δὲ ἐπεὶ κελεύει ἀναζητεῖν ταῦτα, ἐξουσίαν ἔχει ἀναλαβεῖσθαι αὐτά. Καὶ ὁ Ἀνδρέας ἔφη πρὸς αὐτόν· Εἰπέ, τίνα ἐβούλου ποιῆσαι βασιλεῖα, ὑποθέμενος τῷ ἐμῷ πατρὶ διὰ συσκευῆς σου τυφλῶσαί με, πατριάρχου ἰδίου, ἢ σόν; Ὁ [δὲ] ἀποκριθεὶς εἶπεν· Οὐ γινώσκω τὸ σύνολον περὶ τούτου. Λέγει οὖν ὁ μάχιστρος Στέφανος· Καὶ πῶς ἐμήνυσας τῷ βασιλεῖ ἐλέγξιν περὶ τούτου τὸν πατριάρχην (61); Ὁ δὲ Σανταβαρηνὸς παρενθὺ περὶ τὸν πόδας τοῦ πατριάρχου, εἶπεν· Ὁρίξω σε κατὰ Θεοῦ, δέσποτά μου, ἵνα πρῶτον ποιήσης τὴν ἐμὴν καθαίρεσιν· καὶ τότε γυμνὸν ὄντα με τῆς ἱερωσύνης κολαζέτωσαν, ὡς κακοῦργον. Οὐ γὰρ τοιαῦτα ἐδήλωσα τῷ βασιλεῖ. Ὁ δὲ πατριάρχης ἐνώπιον πάντων ἔφη· Μὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ἐμῆς ψυχῆς, κύριε Θεόδωρε ἀρχιεπίσκοπε, οὐ καὶ ἐν τῷ νῦν αἰῶνι (62), καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. Θυμωθεὶς οὖν Ἀνδρέας ἐπὶ τούτοις ἔφη· Οὐκ ἐμήνυσας, Ἀββᾶ, τῷ βασιλεῖ δι' ἐμοῦ, ὅτι ἵνα ἐλέγξω τὸν πατριάρχην ἐν τούτῳ; Ὁ δὲ ἀπηρνήσατο μηδὲν εἰδέναι. Ὑποστραφέντες οὖν ἀνήγγειλαν τῷ βασιλεῖ τὰ λαληθέντα παρ' αὐτῶν. Ὁ δὲ βασιλεὺς θυμῷ τε καὶ ὀργῇ ἀκατασχέτῳ ληφθεὶς, ὡς μὴ εὐρὺν αἰτίαν κατὰ τοῦ πατριάρχου, ἀποστείλας ἔτυψε τὸν Σανταβαρηνὸν σφοδρῶς, καὶ τοῦτον ἐξώρισεν ἐν Ἀθῶν (63), ὅπισθεν δὲ αὐτοῦ ἀποστείλας, ἐτύφλωσεν αὐτόν, καὶ ἐξώρισεν εἰς Ἀνατολήν. Μετὰ πολλὰ δὲ ἔτη παρακληθεὶς ὁ βασιλεὺς τοῦτον εἰσήγαγεν ἐν τῇ πόλει, καὶ προσέταξεν αὐτὸν λαμβάνειν ἀνόνας ἐκ τῆς Νέας Ἐκκλησίας. Ἐτελεύτησεν δὲ αὐτὸς ὁ Σανταβαρηνὸς ἐπὶ Κωνσταντίνου καὶ Ζωῆς τῆς αὐτοῦ μητρὸς.

Ἐπὶ τῆς βασιλείας οὖν Λέοντος Ἀγίων ὁ Λογγόβαρδος καὶ δοῦξ, γαμβρὸς δὲ γεγονὼς τοῦ ῥηγὸς Φραγγίας, ἀντήρην τῷ βασιλεῖ πᾶσαν τὴν χώραν πρὸς αὐτὸν δουλωσάμενος· τοῦτο γνοὺς ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλεν τὸν Κωνσταντῖνον τὸ τῆς τραπέζης σὺν πᾶσι τοῖς θέμασι τῆς Δύσεως πρὸς τὸ καταπολεμῆσαι τὴν Ἀγίωνα, καὶ συμβολῆς γενομένης ἡττηθῆσαν οἱ μετὰ Κωνσταντίνου, καὶ κατεσφάγησαν μόλις αὐτοῦ διασωθέντος. Γέγονε δὲ ἐκλείψις ἡλιακή,

FRANC. COMBESFISH NOTÆ.

(60) Continuator, διαγνώμονας τῶν κατ' αὐτῶν κινουμένων, cognitores misit eorum, quorum Photius ac Theodorus accusabantur.

(61) Hanc Santabarenii delationem urget etiam in seq. Quod sequitur de depositione, quam Santabarenus poscit ut nudus sacerdotio posset pœnis addici, argumento est antiquæ traditionis, ut ante depositionem, quæ erat sacerdotum, nihil sibi laica potestas in clericos, præsertim episcopos permit-

teret. Cui rei vindicandæ studeat illustrissimi archiepiscopi Tolosani Petri de Marca labor et opera. (62) Ἀρχιεπίσκοπος εἶ, καὶ ἐν τῷ νῦν· ut et Anonym., Archiepiscopus es inquit eo quod nunc es, et in futuro ero; id est, nulla dignum depositione agnosco. (63) Ἐξώρισεν ἐν Ἀθήναις· perinde ac alii, Athenas relegavit.

Cæterum Longobardiæ dux Agion, regis Franciæ gener, rebellione in imperatorem mota, regionem omnem suo subiecit imperio. Eo cognito, imperator Constantinum mensæ suæ præfectum una cum occidentalibus cunctis legionibus ad debellandum Agionem misit, et unito congressu victi sunt, qui cum Constantino erant, ipsoque vix superstitæ cæteri perierunt. Facta est autem solaris eclipsis: ita ut horas sex profunda nox et astra apparerent;

sed et tonitrua ventorumque impetus **477** et fulgura facta sunt tam horrida, ut in fori gradibus septem homines igne consumpti sint. Capta urbs Samus ab Agarenis, abducto etiam prætore captivo. Leo autem Zautzam imperatoris Patris titulo exornavit, cujus filiam Zoen jam adamabat, marito ejus Theodoro Guzuniata veneno quodam sublato. Mortuo autem Stephano patriarcha, in ejus locum Antonius cognomento Cauleas ordinatur.

Γουζουνιάτου (61). Στεφάνου δὲ πατριάρχου τῶν τῆδε μεταστάντος χειροτονεῖται ἀντ' αὐτοῦ Ἀντώνιος, ὁ λεγόμενος Καυλέας.

A duce vero Macedoniæ venit nuntius Simeonem Bulgarie principem adversus Romaniam perfectionem meditari. Causa vero quæ Simeonem movit, hæc erat : Zautzas imperatoris pater servum habuit eunuchum nomine Musicum. Hic Stauracio et Cosmæ præditiuibus mercatoribus Græcis amicitia junctus est : qui quidem turpi lucro intenti auctoritate Musici, quod erat in urbe Bulgarorum commercium, Thessalonicam transtulerunt, et vectigalibus impositis pessime Bulgaros exercuerunt. His Simeoni a Bulgaris significatis, eadem hæc Simeon Leoni imperatori fecit manifesta. Imperator, a patre imperatorio Musico nimis affecto prædeditus, cuncta nihilo magis æstimavit. Furens igitur Bulgarus adversus Romanos exercitum instruit. Quibus auditis, mittit imperator Crinitem militis magistrum cum armis ac multis urbis proceribus adversus Bulgaros : consertaque pugna in Macedonia, vertuntur in fugam Romani, ipso Crinite, et Cortice Armenio, cæterisque omnibus occisis. Ex Chazaris qui auxiliares Leoni advenerant, comprehensi, naribusque præcisi, in contemptum Romanorum ad urbem a Simeone remissi sunt. Quos imperator conspiciatus et accensus ira, misit Nicetiam, cognomento Sclerum ad Danubii fluminis ripas cum velocibus munera Turcis oblaturum, et ad arma contra Simeonem excitaturum. Profectus ille et colloentus etiam cum capitibus Arpade et Cusane, in belli societatem consentientibus illis, acceptis obsidibus, ad imperatorem rediit. Ille rursum Eustathium patricium et classis drungarium mari, terra vero Nicephorum patricium et Phocam, et legionum domesticum delegat, qui Bulgariam usque penetraverunt. Pacis postmodum cupidus imperator, Constantinacem quæstorem de pace cum Simeone consulturum misit. Simeon arma bellumque terra et mari in se mota conspiciens, quæstorem quasi dolose agentem sub custodia inclusit. Simeone vero cum Phocæ copiis occupato, Turci, trajecto Danubio, totam Bulgariam captivam **478** fecere. His auditis Simeon movet adversus Turcos. Illi in contrariam ripam transeuntes cum Bulgaris

A ὥστε νύκτα γενέσθαι ὥρας ἑξ καὶ τοὺς ἀστέρας φαίνεσθαι· ἀλλὰ καὶ βρονταί, καὶ συνοχὴ ἀνέμων, καὶ ἀστραπαὶ γεγόνασιν, ὥστε καῖναι ἐν τοῖς ἀναθήμασι τοῦ φόρου ἀνθρώπους ἑπτὰ. Καὶ ἐπολιορκήθη ὑπὸ τῶν Ἀγερηνῶν ἡ Σάμος τὸ κάστρον, αἰχμαλωτισθέντος τοῦ στρατηγοῦ τοῦ Πασπαλά. Προεχειρίσαστο δὲ Λέων ὁ βασιλεὺς Ζαούτζαν βασιλοπάτορα συμφιλιωθεὶς ἤδη Ζωῇ τῇ αὐτοῦ θυγατρὶ, φαρμάκῳ τινὶ τελευτήσαντος τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς Θεοδώρου τοῦ τῆδε μεταστάντος χειροτονεῖται ἀντ' αὐτοῦ Ἀντώνιος.

Ἦλθε δὲ ἀγγελία παρὰ τοῦ στρατηγοῦ Μακεδονίας, ὡς ὁ ἄρχων Βουλγαρίας Συμεὼν βούλεται ἐκστρατεῦσαι κατὰ Ῥωμανίας. Ἡ δὲ αἰτία δὲ ἦν ὥργίζετο Συμεὼν ἦν αὕτη· Ζαούτζας ὁ βασιλοπάτωρ εἶχεν εὐνοῦχον δοῦλον ὀνόματι Μουσικόν. Οὗτος ἐφιλιώθη Σταυρακίῳ καὶ Κοσμῇ, Ἑλλαδικοῖς φιλοχρύσοις καὶ πραγματεῖς [πραγματεῦσι], οἵτινες πρὸς αἰσχροκέρδειαν ἀφροῶντες, μεσιτεῖα καὶ δυνάμει τοῦ Μουσικοῦ διέστησαν τὴν ἐν τῇ πόλει πραγματείαν τῶν Βουλγάρων ἐν Θεσσαλονίκῃ, κακῶς τοὺς Βουλγάρους διοικούντες ἐν τῇ κουμερκεῦν. Οἱ δὲ Βούλγαροι τοῦ [τῆ] Συμεὼν (65) ταῦτα ἀνήγγειλαν· ὁ δὲ δῆλα παποίηκεν τῷ βασιλεῖ Λέοντι. Ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ βασιλοπάτορος κωλυόμενος προσπαθοῦντος Μουσικῷ, πάντα ὡς λήρων ἤκουσεν. Μανεῖς οὖν ὁ Βούλγαρος ἐκστρατεύει κατὰ τῶν Ῥωμαίων. Καὶ μαθὼν ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἀποστέλλει τὸν Κρινίτην στρατηλάτην κατὰ τῶν Βουλγάρων μετὰ ὀπλῶν καὶ ἀρχόντων πολλῶν τῆς πόλεως, καὶ συμβολῆς γενομένης ἐν Μακεδονίᾳ (66), τρέπονται οἱ Ῥωμαῖοι σφαγέντος τοῦ Κρινίτου, καὶ τοῦ Ἀρμένη τοῦ Κορτίκη, καὶ τῶν λοιπῶν πάντων. Ἐκ δὲ τῶν Καζάρων οἱ ἦσαν εἰς τὴν ἑταιρίαν τοῦ Λέοντος κρατηθέντες, καὶ τὰς ρίνας αὐτῶν κοπέντες εἰς αἰσχύνην Ῥωμαίων ἐν τῇ πόλει παρὰ Συμεὼν ἀπεστάλησαν· οὗς ἰδὼν ὁ βασιλεὺς, καὶ θυμωθεὶς ἀπέστειλεν Νικήταν, τὸν ἐπιλεγόμενον Σκληρὸν, μετὰ δρομῶνων ἐν τῷ ποταμῷ τοῦ Δανουβίου δοῦναι δῶρα τοῖς Τούρκοις, καὶ πρὸς πόλεμον κινήσαι μετὰ Συμεὼν. Ὁ δὲ ἀπειθῶν, καὶ συντυχὼν καὶ ταῖς πεφωλαῖς Ἀρπάδῃ καὶ Κουσάνῃ καὶ συνθεμένον πολέμῃσαι, ὁμήρους λαβὼν ἦλθε πρὸς τὸν βασιλέα. Ὁ δὲ βασιλεὺς πάλιν διὰ τῆς θαλάσσης ἀπέστειλεν Εὐστάθιον πατρίκιον καὶ δρουγγάριον τῶν πλοίων, Νικηφόρον δὲ πατρίκιον τὸν Φωκᾶν καὶ δομέστικον μετὰ τῶν θεμάτων ἀπέστειλεν διὰ γῆς, καὶ ἦλθεν μέχρι Βουλγαρίας. Ὁ δὲ βασιλεὺς τὴν εἰρήνην ἀσπαζόμενος μετὰ τοῦτο ἀπέστειλε καὶ Κωνσταντινάκην κοιλάτωρα πρὸς Συμεὼνα τὰ περὶ εἰρήνης συμβουλευόντα. Συμεὼν δὲ, τὴν κατ' αὐτοῦ κίνησιν διὰ τε γῆς καὶ θαλάσσης ἰδὼν, ἐν φρουρᾷ κατακλείει τὸν κοιλάτωρα, ὡς ἐπὶ ὁδῷ ἐλθόντα. Πέρασαντες

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(64) Adulterii consuetudinem cum Zoe habuisse Leonem docet Cedrenus etiam vivente Theophanone, ut ea causa fuerit propinati viro illius veneni. Τὸ βασιλοπάτωρ, titulus a Leone inventus, idem fere qui συμπάντορος, consocer, seu etiam, ὁ παραδυναστεύων· cui tanquam patri imperator deferret,

cujus maxime consilii temp. reget.

(65) De Symeone plura auctor Vita Lucæ junioris tom. II Auctar. decerptæ, ac propediem plenius Bollando mense Februario producendæ.

(66) Sic et Anonymus. Coar., ἐν Ῥωμανίᾳ.

ἔτι οἱ Τούρκοι, τοῦ Συμεὼν ἐπὶ τὸ στράτευμα Φωκᾶ ἀποχολουμένου, ἡχμαλώτευσαν πᾶσαν τὴν Βουλγαρίαν. Ταῦτα μαθὼν Συμεὼν κινεῖται κατὰ τῶν Τούρκων. Οἱ δὲ ἀντιπεράσαντες συμβάλλουσι πόλεμον κατὰ Βουλγάρων, καὶ τρέπεται Συμεὼν μόλις διασωθεὶς ἐν τῇ Δίστρᾳ. Οἱ δὲ Τούρκοι ἡτήσαντο βασιλέα ἀποστεῖλαι καὶ ἀγοράσαι τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν Βουλγάρων· ὃ δὲ καὶ πεποίηκεν ὁ βασιλεὺς, τοὺς πολλὰς ἀποστείλας τοῦ ἀγοράσαι αὐτοὺς. Ὁ δὲ Συμεὼν δι' Εὐσταθίου δρουγγαρίου ἐδεήθη τὰ περὶ τῆς εἰρήνης, πρὸς ἣν ὑπέβλεπε ὁ βασιλεὺς· καὶ ἀπέστειλεν τὸν Λέοντα τὸν Χοιροσφάκτην πρὸς τὸ γενέσθαι εἰρήνην. Ἐδέξατο Νικηφόρος (67) ὑποτρέψαι μετὰ τοῦ λαοῦ, καὶ ὁ δρουγγάριος Εὐστάθιος ὁμοίως. Λέοντα δὲ οὐδὲ λόγου ἤξιωσεν Συμεὼν, ἀλλ' ἡσφαλίσατο ἐν εἰρήνῃ. Ἐκστρατεύσας δὲ κατὰ τῶν Τούρκων ἐκείνων ὀχύρωμα βοηθείας μὴ ἐχόντων παρὰ Ῥωμαίων, ἀλλ' ἀπρονοήτων ἐσθέντων, πάντας κατέσφαξεν, αὐξήσας τὴν μεγαλοφυλίαν αὐτοῦ, καὶ ὑποστρέψας εὗρεν Λέοντα ἐν τῇ Μουλδάγρᾳ, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν· Οὐ ποιεῖς εἰρήνην, ἐὰν μὴ πᾶσαν τὴν αἰχμαλωσίαν λάβω. Διωρίσατο οὖν ὁ βασιλεὺς ταύτην ἀποδοῦναι. Καὶ ἦλθεν μετὰ Λέοντος Θεόδωρος Βουλγαρος οἰκεῖος τοῦ Συμεὼν, καὶ παρέλαβεν αὐτούς. Νικηφόρου δὲ τοῦ Φωκᾶ τελευτήσαντος ἀφορμὰς ἐζητεῖ Συμεὼν τοῦ εἰρήνην διαλύσαι. Ἐπιζητῶν γὰρ ἄλλους αἰχμαλώτους ἐρχεται κατὰ Ῥωμαίων. Λέων δὲ ὁ βασιλεὺς δομέστικον τῶν σχολῶν προβάλλεται Λέοντα τὸν Κατακαλὼν ἐν τῇ Ῥάδῳ, τὴν οἰκισιν ἔχοντα, καὶ μετ' αὐτοῦ ἀποστέλλει Θεοδόσιον πατρίκιον καὶ πρωτοβεσιάριον, καὶ περὶ αὐτῶν ὅλα τὰ θέματα καὶ τὰ τάγματα. Καὶ γενομένης συμβολῆς μετὰ Συμεὼν εἰς τὸ Βουλγαρόφυγον ἐγένετο τροπὴ δημοσία, καὶ πάντες ἀπώλοντο, καὶ ὁ πατρίκιος Θεοδόσιος, δι' ὃν ὁ βασιλεὺς οὐ μετρίως ἠνιάθη. Ἐπὶ τούτου ἐσφαξαν καὶ ἐν Χερσῶν οἱ τοῦ κάστρου τὸν στρατηγὸν αὐτῶν Συμεῶνα τὸν υἱὸν Ἰωάν· παρελήφθη καὶ τὸ κάστρον τὸ Κόρον ἐν Καππαδοκίᾳ ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν. Ὁ δὲ πρόκενσον ἐποίησεν εἰς τὰ Δαμιανοῦ, συνόντος καὶ Ζαούτζα τοῦ παραδυναστεύοντος (68) καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ Ζωῆς ἅμα τῷ βασιλεῖ. Θεοφανὺς δὲ ἡ γαμετὴ αὐτοῦ οὐ παρῆν ἐκεῖσε, ἀλλ' ἐν Βλαχέρναις ἐν τῇ ἀγίᾳ σορῷ προσεκυρτέρει εὐχομένη. Δόξαντος οὖν τοῦ βασιλέως μέναι ἐκεῖσε συμβούλιον ποιήσαντες οἱ τοῦ Ζαούτζα συγγενεῖς, ὃ τε υἱὸς αὐτοῦ ὁ Τζάντζης καὶ οἱ λοιποὶ ἐβούλοντο τῇ νυκτὶ φονεῦσαι τὸν βασιλέα. Ἡ δὲ Ζωὴ μετὰ τοῦ βασιλέως καθεύδουσα, καὶ τὴν ταραχὴν ἀκούσασα, διὰ τῆς θυρίδος προβλεψαμένη αὐτοὺς κατεσίγησεν. Ὡς δὲ τὸ δεινὸν ἔγνω τῆς ἐπιβουλῆς ἣν ἐμελέτησαν, ἐξύπνισεν τὸν βασιλέα· ὃς παρευθὺ εἰσελθὼν εἰς πλοῖον διεπέρασεν εἰς Πηγὰς, ἐάσας Ζαούτζαν καὶ πάντας ἐκεῖσε. Καὶ πρῶτ' ἄρχιον εἰσῆλθεν εἰς τὸ παλάτιον ἐξουσίας Ἰωάννην δρουγγάριον

certamen ineunt, ipseque Simeon in fugam vertitur, vix Distræ receptus incolumis. Turci autem petierunt ab imperatore, ut captivos Bulgaros emeret: quod et fecit, missis ex urbe civibus qui pretium rependerent. Simeon Eustathii drungarii ope de pace sermonem proposuit, cui se facilem præbuit imperator: eidemque componendæ Leonem Chærosphactem destinavit. Nicephorus cum exercitu redire in animum induxit, et Eustathius drungarius pariter. Leonem vero neque ad colloquium admittere dignatus est Simeon; imò sub custodia tenuit. Expeditione deinde adversus Turcos parata, illisque a Romanis auxilium et præsidium non habentibus, imò belli apparatu et armorum provisione destitutis, cunctos inflatis animis jugulavit Simeon, et reversus, cum Leonem in Muldagra reperisset, dixit ad eum: Nusquam pacem componam, nisi captivos omnes recepero. Imperator restituere proposuit: venitque cum Leone Theodorus Bulgarus, Simeonis domesticus, qui eos recepit. Exinde Nicephoro Phoca morte sublato, Simeon abruptandæ pacis quærebat occasiones, et aliis captivis expetitis, adversus Romanos movit. Leo vero imperator Leonem Catacalum ad Rabdum ædes suas habentem scholarum domesticum creat, et una cum eo Theodosium patricium et protovestiarium mittit, qui simul juncti omnes, legiones et copias jubent trahere: pugnaque cum Simeone ad Bulgarophygyum inita, fuga omnium facta est horrenda, omnesque deleti sunt: inter quos patricius Theodosius cujus causa non modice doluit imperator. Ejus tempore castri Chersonis incolæ ducem proprium Simeonem Jonæ filium interemerunt: castrum etiam Eorum in Cappadocia ab Agarenis captum est. Porro celebrem processum ad Damiani ædes habuit imperator, Zautza comitante, et supremam post eum potestatem exercente, et Zoe pariter ejus filia solemnitatis socia. Theophano vero ejus legitima conjux non aderat, sed in Blachernis ad sanctum sepulcrum assiduis orationibus vacabat. Imperatore igitur moram ibi agere meditato, consilium iniere Zautzæ consanguinei et filius ejus Tzantzēs, nec non alij, ut imperatorem nocte occiderent. Zoe vero cum imperatore dormiens, audito murmure per fenestram prospiciens, silentium imponebat. Certior autem periculi et insidiarum facta, imperatorem excitavit, qui confestim navigium ingressus, Zautza et reliquis omnibus ibi 479 relictis, ad Pegas trajecit. Sub diluculum festinus palatium ingressus est, et Joanne excubiarum drungario ejecto, Pandum Nicolai heteriarchæ filium suffecit. Ipse quippe Nicolaus imperatoris amicitiae consors, quæ contra eum Zautzas machinabatur, patefecit. Et ex eo tempore non ingressus est imperator in Zautzæ cubi-

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(67) In mandatis acceperunt, ut, etc. Ἐκελεύεθσαν, ait Anonym. Leone nimirum pacem componendam exspectante, in quo lusus est a Symeone.

(68) Expositio vocis βασιλεοπάτωρ. Sic Anonym.: Εἶχεν μετ' αὐτοῦ καὶ τὴν Ζωὴν τὴν τοῦ Ζαούτζα θυγατέρα, καὶ αὐτὸν τὸν Ζαούτζαν.

culum, donec Leo magister et Theodotaces criminis A
eos conviciassent.

συμφιλίωθεῖς τῷ βασιλεῖ κατάδηλα ἔποισι αὐτῷ πάντα τὰ τοῦ Ζαούτζα. Καὶ ἔκτοτε οὐκ εἰσῆρχετο ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ καλλὶον τοῦ Ζαούτζα, ἕως ἂν Λέων

Moritur autem Theophano Augusta post imperii annos duodecim, quam brevi spatio temporis interjecto, operatricem miraculorum, quod zelotypiæ et injuriarum memoriæ vitio fuisset immunis, Deus ostendit : et quia eleemosynis et orationibus per sacras ecclesias assidue Deo vacasset. Coronat autem Leo imperator Zoen Zautzæ filiam, et cum ea nuptialem benedictionem subiit, clerici cujusdam e palatio cognomento Synapes ministerio. Benedictionis minister officio depositus est. Illa vero regnavit annum unum et menses octo. Zoe isti demortuæ inventus est locus ad corpus ejus deponendum, sculptas intus scriptasque gerens B litteras istiusmodi : *Filia Babylonis misera*. Accusati sunt autem apud imperatorem Leo Musicus et Stauracius, quasi munera a duce aliquo et officialibus accepissent, ut intercessionem apud imperatoris patrem eos juvarent. Stauracio itaque cum ducum alicujuslibello ad Zautzam ingresso, ut cum imperator ad horologium solare stans conspexit, hominem pone secutus est, et cervice apprehensum foras eduxit. Ut do ducis negotio interrogavit hominem, ad Monothyrum traxit, et sublati e manu tabulis, et in aerem projectis et excusis, obviis quibusdam e palatio extrudendum tradidit, et præcepit detundendum. Eo cognito, Musicus desperationis motuangebatur. Tum imperator ingressus locum, quo Musicus Zautzæ astans consistebat, eum collo apprehensum trudens expulit, et Christophoro cubiculario inter Studitas abducendum, et monastica penitentia subigendum tradidit. Modico post Zautzas moritur in palatio, corpusque per Bucolcontem elatum in Caulæ monasterium ibidem sepeliendum detulerunt.

Post Zautzæ mortem, Basilus operarum regiarum præfectus Nicolai hetæriarchæ filius, Samonæ cubiculario ex Agarenorum genere orto amicitia junctus est, et imperii cupiditate exarsit. Samonæ vero mentem confidenter exposuit : Defuncta nunc Zoe matertera nostra, uxorem aliam imperator sibi copulaturus est, nosque omnes deleturus : sed pollicere secretum, ut, quæ modo deliberantur fidenter aperiam. Eo 480 Basilio secreti fidem promittente, animatus ille mentem exposuit. Samonas ad imperatorem ingressus dixit ei : Cuperem, domine mi, aliquid secreto enuntiare; quod si edixero,

τῆς βίβλας, καὶ προβαλλόμενος Πάνδον (69) οὐδὲν Νικολάου ἑταιριάρχου αὐτοῦ. Ὁ γὰρ Νικόλαος οὗτος μάγιστρος καὶ ὁ Θεοδοτάκης διήλεγξαν (70) αὐτούς.

Τελευτῇ δὲ Θεοφανῶς Αὐγοῦστα βασιλεύσασα ἔτη δώδεκα· ἦν οὐ μετὰ πολλὰς ἡμέρας ἀνέδειξεν ὁ Θεὸς θαυματουργὸν διὰ τὸ ἀζηλότυπον αὐτῆς καὶ ἀμνησίκακον, καὶ διὰ τὸ ἐν ἐλεημοσύναις καὶ προσευχαῖς ἀδιαλείπτως προσκαρτερεῖν τῷ Θεῷ καὶ ταῖς ἀγίαις ἐκκλησίαις. Στέφει δὲ Λέων ὁ βασιλεὺς Ζωὴν τὴν θυγατέρα Ζαούτζα, καὶ εὐλογεῖται μετ' αὐτῆς παρὰ κληρικῶν τοῦ παλατίου ᾧ ἐπὶ κλην Σινάπης. Καὶ ὁ μὲν εὐλογήσας καθηρέθη (71). Ἡ δὲ ἐβασίλευσεν ἔτος· ἓν, μῆνας ὀκτώ. Τελευτητάσης δὲ τῆς αὐτῆς Ζωῆς λάρνακα ἐφεῦρεν εἰς τὸ ἀποτεθῆναι τὸ σῶμα αὐτῆς ἔχουσαν ἐνδοθεν γράμματα κεκολλημένα γραφέντα οὕτως· *Θυγάτηρ Βασιλῶνος ἡ ταλαίπωρος*. Διεβλήθησαν δὲ τοῦ βασιλέως Λέωνος τε ὁ Μουσικὸς (72), καὶ ὁ Σταυράκιος, ὡς ἐστὶ παρὰ τοῦ στρατηγοῦ καὶ ὀφφικιαλίων (73) λαμβάνοντες δῶρα καὶ μεσιτεύοντες πρὸς τὸν βασιλεὺς. Καὶ ποτε εἰσελθόντος τοῦ Σταυρακίου μετὰ γράμματος πρὸς τὸν Ζαούτζαν, ὡς εἶδεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἐστῶς ἐν τῷ ἡλιακῷ, εἰσῆλθεν ὀπισθεν αὐτοῦ, καὶ κρατήσας αὐτὸν ἐκ τοῦ τένοντος ἐξήγαγεν ἔξω. Ὡς δὴθεν ἐρώτησε περὶ τὸν στρατηγὸν (74) καὶ εἰς τὸ Μονόθυρον ἀγαγὼν, καὶ τὰ γράμματα ἄρας, καὶ ἀποσφενδονήσας παρέδωκεν τοῖς παρατυχούσι ἐξαγαγεῖν τοῦ παλατίου, διορισάμενος ἀποκτεῖραι αὐτόν. Μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ Μουσικὸς ἐν ἀπογνώσει γέγονε. Εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐνθα ἵστατο ὁ Μουσικὸς παρεστὼς τῷ Ζαούτζῃ, τοῦτον ἐπὶ τράχηλον ὠθήσας ἐξήγαγεν πικραδὸς Χριστοφόρῳ κοιτωνίτῃ ἐν τοῖς Στουδίου ἀπαγαγεῖν, καὶ μοναχὸν ποιῆσαι. Μετ' ὀλίγον δὲ τελευτῇ Ζαούτζας ἐν τῷ παλατίῳ· καὶ τοῦτον διὰ τοῦ Βουκολέοντος καταγαγόντες, ἀπήγαγον ἐν τῇ μονῇ τοῦ Καυλαῖα, ἐκεῖσε αὐτὸν θάψοντες.

Μετὰ δὲ τὴν τελευτὴν Ζαούτζα Βασίλειος Ἐπεικτής ὁ υἱὸς Νικολάου ἑταιριάρχου συνεφιλιώθη Σαμωνῇ κουδικουλαρίῳ τῷ ἐξ Ἀγαρηνῶν ὀρεγόμενος τοῦ τῆς βασιλείας ἀξιώματος. Ἐθάρρῃσε δὲ τῷ Σαμωνῇ, ὅτι τῆς θείας ἡμῶν Ζωῆς τελευτησάσης, ὁ βασιλεὺς λαβεῖν ἔχει ἑτέραν γυναῖκα, καὶ ἡμεῖς πάντας θέλει ἀφανίσαι. Ἀλλὰ δὸς μοι λόγον, καὶ ἵνα σοὶ θαρρῇσω πάντα τὰ βουλευόμενα. Καὶ δόντος αὐτοῦ λόγον τῷ Βασίλειῳ, ἐθάρρῃσεν αὐτῷ πάντα. Ὁ δὲ Σαμωνᾶς εἰσελθὼν εἰς τὸν βασιλεῖα, εἶπεν αὐτῷ, ὅτι Δέσποτά μου, θέλω σοὶ εἰπεῖν τι ἰδίως, ὅπερ εἰ μὲν εἶπω ἀποθνήσκω· εἰ δὲ μὴ εἶπω, ἀποθνήσκεις

FRANC. COMBEFISHI NOTÆ.

(69) Leg. Πάρδον, uti infra, et Anonym., ex quo statim emend., ἀντ' αὐτοῦ.

(70) Emenda ex Cedreno διήλλαξεν. *Donec Leo Theodotaces eos inter se reconciliavit*. Ubi perperam adjecta exscribenti particula καὶ, ac si essent duo viri, quod et interp. sibi conflavit.

(71) Velito forte Leone cum ea contrahere ob præcedens adulterium; forte etiam viri Zoes homicidium, quæ monstra etiam Ecclesia Latina arcet

a nuptiis.

(72) Τῷ βασιλεῖ Λέοντι ὁ Μουσικὸς. Sic bene Anonym., *Accusati sunt apud Leonem imperatorem Musicus*.

(73) Παρὰ τῶν στρατηγῶν καὶ ὀφφικιαλίων· quam ultimam vocem Anonym. effert, ἀρχόντων, a prætoribus et magistratibus.

(74) Ἐρωτήσων περὶ τῶν στρατηγῶν, velut scilicet de prætoribus examen habiturus.

πύ. Καὶ διεξέειπεν (75) πρὸς τὸν βασιλέα πᾶσαν τὴν τοῦ Βασιλείου ἐπιβουλὴν. Ἀπιστήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως τοῖς λαληθεῖσιν παρ' αὐτοῦ, καὶ εἰρηκότος· Μὴ τίς σοι ὑπέβαλεν ταῦτα εἰπεῖν μοι, καὶ ἐκ δωροδοκίας τοῦτο ἐποίησας; Ὁ δὲ εἶπεν· Ἀπόστειλον πιστοὺς, οὓς κελεύεις, ἐν τῷ καλλίῳ, δέσποτά μου, καὶ ἵνα εἰσὶν ἐγκεκρυμμένοι, καὶ εἴ τι ἂν ἀκούσωσι παρὰ τοῦ Βασιλείου καὶ παρ' ἐμοῦ, γράψωσι ταῦτα. Παρευθὺς δὲ ὁ βασιλεὺς ἀποστέλλει Χριστοφόρον πρωτοβεστιάριον ἅμα Καλοκύρῳ κοιτωνίτῃ· καὶ εἰσέλθοντες ἐκρύβησαν ἐν τῷ καλλίῳ αὐτοῦ. Βασίλειος οὖν δελεασθεὶς, καὶ λαθὼν λόγον ἑνορκον παρὰ Σαμωνᾶ εἰς τὸ προσευχάδιον αὐτοῦ, ἐξεῖπεν αὐτῷ πάντα τὰ τῆς βουλῆς, καὶ τοὺς συμβουλευομένους. Ἀνιστάντων δὲ αὐτῶν (76), κατελθόντες Χριστοφόρος καὶ Καλοκύρις ἀνέγνωσαν πάντα τῷ βασιλεῖ. Καὶ παρευθὺς μὲν προσκαλεσάμενος Βασίλειον δέδωκεν μιλιαρσία χιλιάδας εἴκοσι (77)· ὡς ἔβην ψυχικὰ τῆς αὐτοῦ θαλάσσης Ζωῆς ὁρισθέντα, καὶ ἀπέστειλεν ἐν Μακεδονίᾳ· καὶ τὸν μὲν Βασίλειον οὕτω τῆς πόλεως ἐξήγαγεν· τοὺς δὲ λοιποὺς τοὺς τῆς αὐτοῦ βουλῆς μετεσχηκότας. Πάρθον μὲν δρουγγάριον τῆς βίβλος ἀποστέλλει πρὸς τὸν Στυπιώτην, ἔβην ἀγαγεῖν αὐτὸν, προμηνυθέντος ἐκείνου διὰ βασιλικοῦ πιττακίου (78) αὐτὸν δεσμεῖσαι. Προφασισάμενος δὲ ὁ βασιλεὺς ἀπελθεῖν καὶ δεῖπνῆσαι εἰς τὸν Ἅγιον Λάζαρον εἰς τὸ καταβάσιον τοῦ Τζουκανιστηρίου (79) ἔστησεν Ἰωάννην Γαριδᾶν μετὰ τῶν λοιπῶν τῆς ἐταιρίας ἐν τῷ κουδουκλίῳ· καὶ ἐν τῷ κατέρχεσθαι τὸν βασιλέα κρατηθέντα μετὰ Ἰωάννου Νικόλαον ἐταιριάρχην ἐξήγαγεν τῆς πόλεως. Ἀγαθὸν δὲ ἐκ Μακεδονίας Βασίλειον, καὶ ἀνακρίνας, καὶ τύφας, καὶ τὰς τριῖνας αὐτοῦ κατακαύσας, καὶ ἐν τῇ μέσῃ θριαμβεύσας, ἐξώρισεν ἐν Ἀθήναις, καὶ κακῶς ἐκέῖσε τετελεεύτηκεν. Ὁσαύτως Νικόλαον ἐταιριάρχην, καὶ Στυλιανὸν, καὶ Ἰωάννην, καὶ τὴν συγγένειαν πᾶσαν Ζαούτζα, τοὺς μὲν ἀπέκειρεν, τοὺς δὲ ἐξώρισεν, δημεύσας τὰς οὐσίας αὐτῶν. Πάντας δὲ μαγίστρους καὶ τοὺς ἐν τέλει προσκαλεσάμενος ὁ βασιλεὺς, ἀνέγνω κατενώπιον αὐτῶν τὰ μηνυθέντα παρὰ Σαμωνᾶ. Οἱ δὲ τοῦτον ὑπερεπήνεσαν, ὡς τῆς ζωῆς τοῦ βασιλέως προνοούμενον, καὶ εἰρήκασιν ἄξιον εἶναι τιμῆς μεγίστης. Ὁ δὲ παρευθὺς τοῦτον πρωτοσπαθαρίου ἁξίᾳ τετίμηκεν. Ἐτελεύτησεν δὲ Στέφανος ὁ πατριάρχης· καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἐχειροτονήθη Νικόλαος ὁ πατριάρχης, μυστικῶς ὢν (80) τοῦ βασιλέως. Παρελήφθη δὲ τὸ κάστρον ἡ Δημητριάς ἐν τῷ θέματι τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ Δαμιανοῦ τοῦ Ἀγαρηνοῦ. Λέων δὲ ὁ βασιλεὺς στέφει Ἀνναν θυγατέρα Ζωῆς, τῆς ἀπὸ τοῦ Ζαούτζη, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ποιεῖν τὰ ἐκ τύπου κληρώρια, μὴ οὐσης Λυγούστης. Ἠγάγετο δὲ ὁ βασιλεὺς κόρην ἐκ τοῦ θέματος Ὀψι-

mors me certa manet, si tacuero, tibi moriendum: confestimque Basilii conjurationem omnem enarravit. Imperatori autem narratis fidem laud adhibenti, imo dicenti: Num quis ea mihi edicere suggessit, et mercedis spe hoc fecisti? Dixit ille: Mitte, domine, quos placuerit tibi fideles in cubiculum, ut occultati, quod a Basilio et a me perceperint, cuncta describant. Confestim imperator Christophorum protovestiarium cum Calocyro cubiculario misit: et ingressi in ejus delituerunt cubiculo. Basilii itaque jam inescatus, accepta juramenti fide a Samona, ad ejus oratorium, consilium ei suum et consilii participes aperuit. Illis exsurgentibus Christophorus et Calocyres digressi cuncta imperatori perlegerunt: et confestim Basilio ad se advocato Miliarisiorum millia viginti elemosynarum nomine in materteræ Zoes animæ levamen, velut legata tradidit, et in Macedoniam dimisit: et Basilium quidem hoc pacto urbe detrussit. Reliquos vero conjurationis consortes Pardum quidem excubiarum drungarium ad Stipiotem, quasi eum ad se vocaturum amandavit. Is tamen ut eum vinculis coereret imperatorio brevi præmonitus fuerat. Simulans etiam imperator foras proficisci, et ad Sanctum Lazarum cœnaturum, ad Equilis descensum Joannem Garidam cum reliquis confœderatis detinuit in cubiculo; cumque imperator descenderet, cum Joanne Nicolaum heteriarcham captum urbe eduxit. Basilium porro e Macedonia revocatum et de crimine inquisitum, verberibus subjecit, et crinibus ejus succensis, per mediam urbem tractum Athenas relegavit exsulem, ubi misere periiit. Nicolaum pariter heteriarcham et Stylianum et Joannem et Zautzæ genus omne, hos quidem detondit, alios publicatis eorum facultatibus in exilium expulit. Magistris vero cunctisque in dignitate positis ab imperatore advocatis, quæ a Samona significata fuerant, cuncta perfecta sunt. Illi virum velut imperatoris vitæ providentem maximisque honoribus dignum pronuntiarunt; quare protospatharii dignitate confestim honoratur. Mortuus est autem Stephanus patriarcha, et in ejus locum Nicolaus imperatoris mysticus provectus. Demetrius autem oppidum ad Græciæ thema spectans, a Damiano Agareno captum est. Imperator Leo Annam 481 Zoes, quæ Zautzæ fuit, filiam imperii corona redimivit, quod deficiente Augusta, instituta ex more convivia celebrare non posset. Imperator idem ducta e themate Opsicii venustissima puella, nomine Eudocia, Augustam coronavit, et imperatricem uxoremque renuntiavit: ex ea puero masculo suscepto, mater et qui genitus fuit puer pariter obierunt.

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(75) Anonym. διεξέειπεν.

(76) Ἀριστάντων δὲ αὐτῶν. Cedr., Anon. perindeque Leo, interim illis prædentibus.

(77) Anonym. χιλιάδας κδ'.

(78) Editum erat, διὰ Βασιλίσκου Πιττακίου, per Basiliscum Pittacium, quasi essent duo nomina propria.

(79) Ad descensum sphaisterii; siquidem τ, τζουανίζειν, Acmeti est pila ludere. Sic vero ex equis ludebant; adeoque fuerit hæc quoque Circi pars, seu quid illi conjunctum.

(80) De hac voce docte P. Goar ad Codinum pag. 599, ubi etiam militare vocabulum ostendit:

Emit autem Imperator Sanctorum Apostolorum templo vicinas aedes, in quibus prioris suae conjugis sanctae Theophanus sumptuosam ecclesiam construxit. Ad Topos pariter sancto Lazaro dicatam aedificavit, et virile eunuchorum monasterium esse disposuit: ad quod sancti Lazari et Mariae Magdalensae translatum corpus deposuit, ejusdem ecclesiae celebrata dedicatione.

Εξωστήσατο δὲ ὁ βασιλεὺς οἰκήματα πλησίον τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, καὶ ἔκτισεν ἐκκλησίαν περικαλλὴ ἐπὶ ὀνόματι τῆς προτέρας αὐτοῦ γυναικὸς τῆς Ἀγίας Θεοφανούς. Ὡς οὕτως ἔκτισεν εἰς τοὺς λεγομένους Τόπους τὸν Ἅγιον Λάζαρον κατασκευά-

σας μὲν ἄνδρας εὐνούχων, ἐνθα καὶ τοῦ ἁγίου Λαζάρου σῶμα καὶ Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς ἀνακο-

μίσει· (81) ἀπέθετο, ποιήσας καὶ τὰ ἑγκαλινὰ τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας.

Classe vero in ecclesiarum hujusmodi aedificiis occupata, Tauromenium Siciliæ civitas ab Afris capta est, socordia, verius dicam proditiōne, Eustathii, classis drungarii, et Caramali, necnon Michaelis Characti ibidem repertorum, quamplurimis Romanorum ea in clade cæsis. Reversi in urbem, proditiōnis convicti a Michaelē Charactō, ab imperatore et patriarcha morte condemnati sunt: patriarcha vero Nicolao apud imperatorem interpellante, mors condonata: verberibusque solummodo subjecti, bonis eorum publicatis, inter monachos detrusi sunt; Caramalus in Pleridii, Eustathius autem in Studii monasteria. Lemnus etiam insula ab Agarenis, pluribus ex ea captivis asportatis, occupata est. Pontecoates vero magnæ solemnibus imperatore Leone ad Sanctum Mocium, aula comitante, progressus, et ad altare ingressus celebrante, jamque solæ proximo, egressus quidam ex ambone fustem robustum et pinguem in ejus caput impexit, ac nisi fustis impetus obvio multiformi candelabro retardatus et impeditus fuisset, eum statim de medio tulisset. Sanguine autem ex imperatoris capite largiter fluentē, tumultus et procerum fuga exorta est, plurimique in ea perierunt. Alexander autem ejus frater ingressum celebraturus non advenit, morbum prætexens: ex quo insidiarum hujusmodi auctorem eum existuisse suspicio nata est. Samonas pariter aberat: imo Zoom in palatium conducturus discesserat. Apprehensus igitur qui percusserat imperatorem, et examinatus, pœnas plurimas et tormenta in dies aliquot prolata sustinuit, et ut nullum conjurationis participem confessus est, manibus et pedibus demum præcisus, ad Circi metam combustus est: et ex tunc processus istiusmodi abrogata 482 est solemnitas. Aliquo deinde tempore interjecto Marcus, ejusdem ecclesiæ sapientissimus œconomus, qui magni Sabbati Tetradium hymnum a domino Cosma inceptum perfecit, mensam cum imperatore accumbens, ne solemnitatem imminueret, rogabat. Imperatore renuente, ait Marcus: A propheta Davide hoc te,

αὐτοῦ ὠραιότερην πάνυ ὀνόματι Εὐδοκίαν, στίφας, καὶ ἀναγορεύσας, καὶ γήμας αὐτήν· ἐξ ἧς παιδοποιήσας ἄρρενα παῖδα, ἐφ' ᾧ τετελεσμένη καὶ αὐτὴ, καὶ τὸ γεννηθὲν. Ἐξωστήσατο δὲ ὁ βασιλεὺς οἰκήματα πλησίον τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, καὶ ἔκτισεν ἐκκλησίαν περικαλλὴ ἐπὶ ὀνόματι τῆς προτέρας αὐτοῦ γυναικὸς τῆς Ἀγίας Θεοφανούς. Ὡς οὕτως ἔκτισεν εἰς τοὺς λεγομένους Τόπους τὸν Ἅγιον Λάζαρον κατασκευά-

σας μὲν ἄνδρας εὐνούχων, ἐνθα καὶ τοῦ ἁγίου Λαζάρου σῶμα καὶ Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς ἀνακομίσει· (81) ἀπέθετο, ποιήσας καὶ τὰ ἑγκαλινὰ τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας. Ἀσχολουμένῳ δὲ τοῦ στόλου εἰς τὰ κτίσματα τῶν τοιούτων ἐκκλησιῶν, παρελήφθη ἐν Σικελίᾳ τὸ Ταυρομένιν ὑπὸ τῶν Ἀφρων, τῇ ἀμελείᾳ, μᾶλλον δὲ προδοσίᾳ Εὐσταθίου δρουγγαρίου τῶν πλωτῶν, καὶ Καραμάλου ἐκείσε ὄντος, καὶ Μιχαὴλ τοῦ Χαράκτου, γενομένης πολλῆς σφαγῆς τῶν Ῥωμαίων. Ἀνελθόντων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ πόλει, παρὰ τε τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ πατριάρχου, ἐλεγχθέντων παρὰ Μιχαὴλ τοῦ Χαράκτου, ὡς προδοτῶν, κατεκρίθησαν θανάτῳ· παρὰ κληθέντος δὲ τοῦ βασιλέως παρὰ Νικολάου τοῦ πατριάρχου, τὸν θάνατον συνεχωρήθησαν· τυφθέντες δὲ μόνον, καὶ δημευθέντες, καὶ ἀποκαρέντες μοναχοί, ὁ μὲν Καραμάλος εἰς τὰ Πικριδίου, ὁ δὲ Εὐστάθιος εἰς τὴν μὲν τῶν Στουδίου. Παρελήφθη δὲ καὶ ἡ Ἀἴμων ἡ νῆσος ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν αἰχμαλωσίαν πολλὴν πεποιηκότων. Ἐν τῇ προσλεύσει δὲ τῆς μεγάλῃς Πεντηκοστῆς (82) τοῦ βασιλέως Λέοντος ἀπαλθόντος εἰς τὸν Ἅγιον Νώκιον καὶ εἰσοδεύοντος, ὅτε ᾤδεν πλησίον τῆς σολέας, ἐξελθὼν τις ἐκ τοῦ ἀμβωνος δέδωκεν αὐτὸν κατὰ κεφαλῆς μετὰ ῥάβδου ἰσχυρᾶς καὶ παχείας. Καὶ εἰ μὴ ἡ φορὰ τῆς ῥάβδου εἰς πολυκάνθλον ἐμποδισθεῖσα διεχυνώθη, παρὲνθ' ἂν τοῦτον ἀπῆλλαξεν. Τοῦ δὲ αἵματος σφοδρῶς καταβρέοντος ἐκ τῆς τοῦ βασιλέως κεφαλῆς, ταραχὴ τε καὶ φυγὴ τῶν ἀρχόντων γέγονεν· καὶ πολλοὶ ἐν ταύτῃ ἀπώλοντο. Ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀλέξανδρος προσεφασίσατο νοσηλεῦσθαι, καὶ οὐ κατήλθεν ἐν τῇ εἰσόδῳ, ὡς ἐκ τούτου ὑποπτον αὐτὸν γενέσθαι τῇ τοιαύτῃ ἐπιβουλῇ αὐτὸν κατασκευάσαι. Οὕτε ὁ Σαμμωνᾶς παρῆν ἐκεῖ, ἀλλ' ἦν ἀπελθὼν ἀγαγεῖν Ζοὴν ἐν τῷ παλατίῳ. Κρατηθέντος δὲ τοῦ δόντος τὸν βασιλέα, καὶ ἐξετασθέντος, καὶ πολλὰς βασάνους καὶ τιμωρίας ὑπομεμενηκότος ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, ἐπεὶ μηδὲνα καθωμολόγει, τέλος ἐκκοπεῖς αὐτοῦ χεῖρας καὶ πόδας ἐκάη ἐν τῇ τοῦ ἱππικοῦ σφενδόνη· καὶ ἔκτοτε ἐξεκόπη ἡ τοιαύτη προέλευσις. Μετὰ δὲ τινα καιρὸν ἀνῆλθεν Μάρκος ὁ φιλοσοφώτατος, οἰκονόμος τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας ὢν, ὃς ἦν ἀνακληρώσας τοῦ μεγάλου Σαββάτου τετραψίδιον τοῦ κυρίου Κοσμά· καὶ ἐν τῇ τραπέζῃ τῷ βασιλεῖ συνεσιώμενος ἐξελικτρᾷ τὸν βασιλέα μὴ ἐκκοπῆναι τὴν ἑσπέρην (83). Τοῦ δὲ

FRANC. COMBEFISII NOTÆ.

(81) Addit Cedr. ἐξ Ἐφέσου, ubi nempe creditus S. Mariæ Magdalensæ tumulus, uti Lazari in Cypro.

(82) Emend., τῆς Μεσοπεντηκοστῆς. Est hic dies Christi disputationis memoria, assertaque illi divinitatis Græcis celebris medio tempore Pascha inter et Penicostem, in quem laudatorios sermones Auct. tom. I produxit. Sic aperte Continuator, Leonisque cod. quidquid ex eo male exscriptum sit:

quo forte modo erratum ignoratione vocis in Cedreno, ubi editum Πεντηκοστῆς. Plura enim nescivisse legere ex suo codice enim, qui primo edidit, liquet: unde et stomachum facit, quod nulla majori collatione cum mss. codd. exque iis emend., a nostris recusus est.

(83) Clarius Anonym., τὴν τοιαύτην προέλευσιν, ne ejusmodi processus solemnia abrogaret.

Βασιλέως ἀπαντανομένου ἔφη ὁ Μάρκος, ὅτι Προ- γεγραμμένον ἦν παρὰ τοῦ προφήτου Δαβὶδ τοῦ πα- θεῖν σε τοῦτο, ὦ δέσποτα, [add. καὶ] προεφήτευσεν εἰπών· "Ὅσα ἐπονηρεῖσθαι ὁ ἐχθρὸς ἐν τῷ ἀγίῳ σου· καὶ, "Ἐνεκαυχήσαντο οἱ μισοῦντές σε ἐν μέσῳ τῆς ἐσθῆτος· καὶ δεῖ σε ἀπὸ τοῦ νῦν, ὦ δέσπο- τα, κρατῆσαι τὴν βασιλείαν ἔτη δέκα· ἢ δὴ καὶ γέ- γονεν. Τῇ γὰρ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐν ᾗ καὶ ἔλαβεν, ἐν ταύτῃ τελευτᾷ. Ἦν δὲ Ζωὴ ἡ τετάρτη γυνὴ τοῦ βασιλέως ἐν τῷ παλατίῳ μετὰ τοῦ βασιλέως ἀστεπτος (84).

Τοῦ δὲ βασιλέως πρόκενος ποιησαμένου εἰς τὸ ἐμπόριον τῶν Βωτίου (85) πρὸς τὸ ἐγκαινίσαι τὴν μονὴν Χριστοφόρου πρωτοβεστιάριου αὐτοῦ ἦλθεν ἀγγελία, ὡς ὅτι ὁ στόλος τῶν Ἀγαρηνῶν ἅμα τῷ Τριπολίτῃ ἀνέρχονται κατὰ Κωνσταντινούπολιν [Κων- σταντινουπόλεως]. Ἀποστέλλει οὖν ὁ βασιλεὺς Εὐ- στάθιον δρουγγάριον τῶν πλωτῶν μετὰ παντὸς τοῦ στόλου καὶ τῶν στρατηγῶν κατὰ τοῦ Τριπολίτου. Οἱ μὴ δυνηθέντες ἀντιπατάσθαι, ἀπεστράφησαν κενῶς. Ἦλθεν δὲ ἐμπροσθεν αὐτῶν (86), καὶ εἰσῆλ- θεν μέχρι Παραίου. Τοῦτο μαθὼν ὁ βασιλεὺς ἐν με- γάλῃ ἄθυμιά γέγονεν, καὶ ἀποστέλλει· Ἰμέριον πρω- τασκηρῆτον κεφαλὴν τοῦ στόλου κατὰ τοῦ Τριπολίτου, μὴ τοιμῶντων μηδὲως [ἀλλὰ μὴδ' αὐτὸς ἐτόλμησεν] πλησιάζειν τῷ στόλῳ τῶν Ἀγαρηνῶν. Τοῖς δὲ τοῦ Θεοῦ κρίμασιν ἀπεστράφη ὁ αὐτὸς Λέων Τριπολίτης, καὶ ἀπῆλθεν ἐν Θεσσαλονίκῃ, καὶ ταύτην ἐπολιόρχη- σεν, καὶ παρέλαβεν ἅμα τῷ στρατηγῷ αὐτοῦ Λέοντι τῷ Χατζιλίκῳ· καὶ ποιήσας [ποίησεν] πολλὴν σφα- γὴν καὶ αἰχμαλωσίαν. Ροδοφύλις [Ροδοφύλης] δὲ τις Κονδουκουλάριος ἦν ἀποσταλὲς ἐν Σικελίᾳ διὰ χρεῖαν τινὰ ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ χρυσίου λίτρας ἑκατόν. Νο- σήσας δὲ κατὰ τύχην ἐν τῇ ὁδῷ εἰσῆλθεν ἐν Θεσσα- λονίκῃ πρὸς τὸ λούσασθαι, καὶ ἀνακτῆσθαι ἑαυτόν· καὶ ἐκρατῆθη παρὰ Λέοντος (87), καὶ πολλὰ βασανι- σθεὶς ἐτελεύτησεν. Διερχόμενος Συμεὼν πρωταση- κρητὴς ὁ μετὰ ταῦτα γεγονώς πατρικίος καὶ πρωτα- σηκρητὴς ἀνελάβετο τότε χρυσίον, καὶ τὰ δῶρα, ἅπερ εἶασεν Ῥοδοφύλης ἐν τῇ ὁδῷ. Τοῦ δὲ Τριπολίτου βουλομένου τὴν πόλιν καταστρέψαι μαθὼν Συμεὼν δηλοῖ αὐτὸν λαβεῖν χρυσίον, καὶ ταύτην ἑάσαι. "Ὅν καὶ πείσας, καὶ λαβὼν λόγον συνεφώνησεν δοῦναι χρυσίον τῷ Τριπολίτῃ, τοῦ τὴν πόλιν ἑάσαι· ὃ δὴ καὶ γέγονεν. Σαμωνᾶς δὲ προφασισάμενος ἐπὶ τὴν μονὴν αὐτοῦ τὰ Σπείρα ἐξελεῖν τὴν ἐν τῷ Δαματρῷ οὖσαν, φυγῇ ἐχρήσατο ἅμα χρήμασι καὶ ἵπποις αὐτοῦ, τοὺς ἵππους τοὺς δημοσίους ἀγκυλοκοπῶν. Τοῦτο μαθὼν ὁ βασιλεὺς ἐπιστέλλει· ὄπισθεν αὐτοῦ Βασίλειον ἐταί- ριστῶν τὸν Καματερόν, καὶ Γεώργιον τὸν Κρινίτην, τοῦ καταλαβεῖν αὐτόν. Τοῦ δὲ Σαμωνᾶ τὸν Ἄλυν

* Psal. LXXIII, 3 et 4.

A domine, passurum prædictum erat; prænuntiavit etenim: *Quanta malignatus est inimicus in sancto tuo: et, Gloriantur qui oderunt te in medio solemnitatis* *. Ex hoc vero temporis momento annos adhuc decem te, domine, imperium tenere necesse est: quod ita contigit: eo namque die, quo plagam accepit, eodem pariter obiit. Zoe vero, quarta imperatoris conjux, in palatio nondum imperii corona redimita degebat.

Imperatore ad Botli portum, ut monasterii a Christophoro protovestiario constructi dedicatio- nem celebraret, solemnem processum et comita- tum ducente, Agarenorum classem una cum Tripo- lita adversus Constantinopolim accedere nuntius significavit: quare classis drungarium Eustathium cum navalibus copiis ducibusque imperator aman- dat, qui cum vires adversas opponere non valuis- sent, infecta re domum redierunt: præcesserat ipse Eustathius redux, et ad Paræum jam penetra- verat. Quo cognito imperator magno mœrore affl- ctus Himerium a secretis præcipuum classis exer- citum adversus Tripolitam delegat: sed neque ipse ad Agarenorum classem accedere ausus est. Se- creto vero Dei iudicio Leo Tripolita faciem vertit, et Thessalonicam versus abiit, obsessamque una cum civitatis duce Leone Chatzilicio, plurima strage edita, captivisque abductis, in potestatem accepit. Rodophyles autem quidam cubicularius ob necessi- tatem quampiam delatis secum auri libris centum Siciliam missus fuerat: per viam vero fortuita ægritudine correptus balnearum commoditate usu- rus, et vires recepturus, Thessalonicam diverterat: qui etiam a Leone captus multisque excrucia- tus tormentis mortuus est. Porro Simeon, secre- tiorum princeps, qui deinde patricius, et una a secretis primus exstitit, iter agens prædictum au- rum et munera per viam a Rodophyle relicta, penes se receperat. Tripolitæ vero Thessalonicensem ur- bem evertere cogitanti significat Simeon, ut aurum accipiat, et urbem liberet. Eo persuaso, et fide data de auro Tripolitæ dando, deque urbe servanda convenit: quod ita præstitum est. Samonas autem, monasterii 483 cui nomen Spira ad Damatrym exstructi visitandi prætextu, divitiis et equis pro- priis secum abductis fuga usus est, et equis pu- blicis omnibus poplitum nervos succidit. Eo co- gnito, imperator Basilius Camaterum heteriarchem et Georgium, Crætem fugientem insecuturos et apprehensuros misit. Samonam vero Alym flu-

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(84) Cedr. εἶπεν χρόνον συγγὴν μετ' αὐτοῦ ἀστε- φῆς. *Diū cum eo vixit nondum donata nuptiali co- rolla, aut, celebratis cum eo nuptiis*: de hac enim, non de imperiali corona sermo est, quidquid sibi interpret indulserit: de qua etiam postmodum sub- ditur, deposito ministro qui coronare præsumpsis- set, ipsoque Leone sacris prohibito: abhorrente scilicet a quartis nuptiis Græca pietate, quæ vix

tertiis indulget.

(85) Anonym. Βωτίου, Cedr. Βωατίου.

(86) Emend. ex Anonym. et Cedr. pleniora hæc representantibus, ἦλθεν δὲ ὀπίσθεν αὐτῶν, *eos in- secutus est Tripolita, et ad, etc.*

(87) Nempe in negatione quæsitū auri: tum se- quatur de Symeone, qui nactus illud aurum, eo Thessalonicæ excidium redemit.

vium trajicere paratum Nicephorus drungarius nomine Caminas deprehendit, nec transmeare permisit. Samonas multa licet pollicitus, cum virum movere non posset, ad pretiosam Sirichorum crucem confugit, fidei, quam ad ipsam habebat, gratia se venisse simulans. His ita gestis, Constantinus ducis filius prospere advenit, et eo secum assumpto, in urbem reduxit: quem imperator in Bardæ Cæsaris æde custodiri jussit. Porro Constantinum ducis filium de eo interrogavit: agnitoque ejus vero in Syriam recessu, ne hoc coram senatu enuntiaret, si quandoque interrogaretur, commendavit: ac tantum orationis ergo ad Siricha faciendæ discessisse affirmaret. Cupiebat enim imperator hominem sibi reconciliare. Constantinum itaque coram proceribus advocans, ait: Ita Deum capitisque mei salutem diligis: fugit Samonas annon? Ille vero, ut prius, imperatorem, ne adjuraretur, rogaverat, et quæ jubebatur promiserat exsequi, juramenti vi compulsus, coram omnibus enuntiavit: In Syriam vere fugiebat: eoque tunc cum furore ab imperatore retro amandato, Samonas in Bardæ domo menses quatuor peregit, et annuo die quo imperator potestatem accepit redeunte, reconciliatus est. Tunc apparuit cometes radios versus Orientem ejaculans, et dies noctesque quadraginta conspicuus permanit.

E Zoe vero quarta conjuge Constantium filium Leo suscepit, qui Luminum festo a Nicolao patriarcha in Magna ecclesia, suscipientibus puerum e fonte Alexandro imperatore, Samona patricio, et C proceribus cunctis, baptizatus est. Contigit autem imperatorem cum Zoe festo istiusmodi celebrato benedictionem nuptialem a Thoma presbytero suscipere, qui eam ob rem officio depositus est. Eandem vero Zoem Augustam declaravit imperator, quem eapropter ecclesiæ liminibus patriarcha prohibuit: ut exinde pariter dextera ecclesiæ parte, via consueta penitus relicta, ad Militarium usque pertransiret. Samonas deinde accubitor, provectus est, quod ad omne facinus et pravitatem imperatori manum præberet auxiliarem: et adversus Ecclesiam cœperunt meditari. Vocatum quippe ad se Nicolaum 484 patriarcham Februarii die primo precibus instabant ut in ecclesiam reciperentur: ut vero flectere non potuerunt, a convivio publico, ad quod vocatus fuerat ejectum, et per Bucolentem ductum, linteique impositum, in Hieriam trajecerunt, e qua pedes ad Galacrenos usque

A βουλομένου διαπεράσαι κατέλαβεν αὐτὸν Νικηφόρος θρουγγάριος ὁ λεγόμενος Καμινᾶς, οὐκ ἔων αὐτὸν διαπεράσαι. Ἐπεὶ δὲ ὁ Σαμωνᾶς πολλὰ ὑπισχνεῖτο καὶ οὐκ ἔπειθεν, προσέφυγεν εἰς τὸ Σιριχά [inferius Σίριχον] εἰς τὴν τίμιον σταυρὸν, προφασισάμενος, ὡς διὰ πίστιν τοῦ σταυροῦ ἐληλύθει. Καταλαβὼν οὖν Κωνσταντῖνος ὁ τοῦ δουκὸς, καὶ τοῦτον ἀναλαβόμενος, ὑπέστρεψεν ἐν τῇ πόλει. Προσέταξεν δὲ ὁ βασιλεὺς αὐτὸν μὲν φυλάττεσθαι ἐν τῇ οἰκίᾳ Βάρδα τοῦ Καίσαρος· ἠρώτησεν δὲ Κωνσταντῖνον τοῦ δουκὸς περὶ αὐτοῦ. Καὶ μαθὼν πῶς ἀληθῶς ἐν Συρίᾳ ἔφευγεν, παρηγγύησεν τῷ δουκὶ μὴ εἰπεῖν τοῦτο ἐνώπιον τῆς συγκλήτου, ὅτε παρ' αὐτῆς ἐρωτηθῇ (88)· ἀλλ' ὅτι δι' αὐχὴν ἀπῆλθεν ἐν τῷ Σιρίχῳ. Ἦθελεν γάρ ὁ βασιλεὺς ἀποσυνοψισθῆναι αὐτῷ. Προσκαλεσάμενος οὖν Κωνσταντῖνον τοῦ δουκὸς ἐμπροσθεν τῶν ἐν τέλει, ἔφη· Οὕτως ἔχεις θεῶν, καὶ τὴν κεφαλὴν μου· ἔφευγεν ὁ Σαμωνᾶς, ἢ οὐχί; Ὁ δὲ ὡς εἶπεν πρότερον τῷ βασιλεῖ μὴ ὀρκισθῆναι, καὶ τὸ καλεούμενον εἰπεῖν, ἀκούσας τοὺς ὄρκους ἐξέειπεν ἐνώπιον πάντων, ὅτι εἰς Συρίαν ἔφευγεν. Μετ' ὀργῆς δὲ τοῦ βασιλέως τοῦτον ἀποπειψάμενου, ἐποίησε Σαμωνᾶς μήνας τέσσαρας ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Βάρδα. Ἀπεσυνοψίσεν δὲ ἐν τῇ αὐτοκρατορίᾳ τοῦ βασιλέως (89). Ἐφάνη δὲ τότε καὶ ὁ κομήτης ἀστήρ τὰς ἀκτίνας ἐπὶ ἀνατολὴν πέμπων, καὶ φαινόμενος ἐν ἡμέραις καὶ νυξὶ τεσσαράκοντα.

Ἐγέννησεν [add. δὲ] Λέων υἱὸν Κωνσταντῖνον ἀπὸ Ζωῆς τῆς τετάρτης αὐτοῦ γαμετῆς. Ἐδραπέυσθη δὲ τὰ ἅγια Φῶτα ὑπὸ Νικολάου πατριάρχου ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ δεξαμένων αὐτὸν Ἀλεξάνδρου βασιλέως καὶ Σαμωνᾶς πατρικίου [Σαμωνᾶ πατρικίου], καὶ τῶν ἐν τέλει πάντων· γέγονε δὲ τὸν βασιλεὺς εὐλογηθῆναι μετὰ Ζωῆς μετὰ τὴν ἑορτὴν παρὰ Θωμᾷ πρεσβυτέρῳ, ὃς καθρέβη. Ἀνηγόρευσε δὲ τὴν αὐτὴν Ζωὴν εἰς Αὐγούσταν. Καὶ διὰ τοῦτο τὸν βασιλεὺς ἐκ πατριάρχης εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐκώλυσεν εἰσερχέσθαι· ὅθεν διήρχετο ἀπὸ τοῦ δεξιῦ μέρους μέχρι τοῦ μετατορικίου, μηδὲως εἰς τὰ κατὰ συνήθειαν διερχόμενος. Προεβλήθη δὲ Σαμωνᾶς παρακοιμώμενος διὰ τὸ εἶναι τῷ βασιλεῖ συνεργὸς πρὸς πᾶσαν παρανομίαν καὶ κακίαν, καὶ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ἤρξατο [ἤρξαντο] μελετᾶν. Προσκαλεσάμενοι γάρ Νικολάον πατριάρχην Φεδρουαρίου πρώτη, καὶ πολλὰ λιπαρήσαντες δεχθῆναι, ἐπεὶ παῖσαι οὐκ ἠδυνήθησαν, ἀπὸ τοῦ κλητορίου διὰ τοῦ Βουκολέντος ἐν πολλῷ μικρῷ ἐμβιδάσαντες, διεπέρασαν ἐν τῇ Ἱερᾷ [Ἱερῆ] ἀφ' ἧς περὶ μέχρι Γαλακρηνῶν μόλις ἀπῆει, χιόνος (90) ἐπικαιμένης πολλῆς. Χειροτονεῖται δὲ ἀντ' αὐτοῦ

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(88) Ὅτε παρ' αὐτοῦ ἐρωτηθῇ, cum ab eo interrogaretur; sub præsentia scilicet senatus, non a senatu; ut male expressum ac redditum.

(89) Horum interpretem alium nollim quam Vat. Continuatorem, ex quo sic Leonem scripsisse omnino conficio, ἀπὸ συνόψεως ἐν τῇ κυριαρχίᾳ τοῦ βασιλέως. Egit menses quatuor aulā exclusus in Bardæ domo, quæ imperatoris pécunī ac fisci privati erat. Sic nempe confecto Barda, eas sibi ædes Basilius addixerat: hocque est κυριαρχία, uti

videre est p. 412 et 504. Mirum quam excedant quæ sibi Interpres commentus est. Vide et notata pag. 474, ubi et relata Anonymi verba quibus hic nitor. Vox μετατορικίου P. Goar explicata in Euchologio, et apud Cedr.

(90) Cedr. χρόνου legit, cum sic offert, οὐ πολὺς παρήλθε καιρός, brevī interfectio tempore ordinatur Euthymius. Etiam Anonymi., χρόνου δὲ ἐπικαιμένου πολλοῦ, ubi restituenda negatio ex allato Cedr.

Εὐθύμιος σύγκελλος ἀνὴρ ἱεροπρεπής, ἐγκρατής τε καὶ εὐλαδής πάνυ· ὃν φασὶ καταδέξασθαι τοῦτο ἐκ θείας ἀποκαλύψεως, ὡς τοῦ βασιλέως βουλευομένου αἵρεσιν καὶ νόμον ἐκθεῖναι, τοῦ ἔχειν ἄνδρα (91) τρεῖς γυναῖκας ἢ τέσσαρας· πολλῶν εἰς τοῦτο λογιωτάτων ἀνδρῶν συνεργούντων αὐτόν [αὐτῶν]. Ἰουλίῳ δὲ μηνὶ προσεκληθὴν Λέων ὁ βασιλεὺς παρὰ Κωνσταντίνου τοῦ Λιβῆς ἐν τῇ μονῇ αὐτοῦ τῇ οὐσῃ ἐν τῷ Μερδοσαγάρῃ τοῦ τε ποιῆσαι τὰ ἐγκαίνια καὶ ἀριστῆσαι. Καὶ γέγονεν ἀνεμος ὁ λεγόμενος Λιβῆς, ἕως τρίτου σφοδρῶς φυσήσας, συσσεύσας τε καὶ θονήσας οἰκήματα καὶ ἐκκλησίας, ὥστε πάντας ψεύγειν ἐν ὑπαίθροις τόποις λέγοντας συντέλειαν κοσμικὴν εἶναι, εἰ μὴ ἡ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπία δι' ὁμῶν ἐπαυσε τὴν τοιαύτην θραῦσιν.

Προσέβαλετο δὲ ὁ βασιλεὺς Ἱμέριον λογοθέτην τοῦ δρόμου κεφαλὴν πάντων τῶν πλωτῶν, ἐξελθόντος τοῦ στόλου τῶν Ἀγαρηνῶν κατὰ Ῥωμαίων. Ἐδέξατο δὲ καὶ Ἀνδρόνικος ὁ δοῦξ διὰ κελεύσεως συνελθεῖν Ἱμερίῳ λογοθέτῃ ἐν τοῖς πλοίοις, καὶ καταπολεμῆσαι τοὺς Ἀγαρηνοὺς. Ὁ δὲ Σαμωνᾶς ἦν ἀδιόλλαχτος ἐχθρὸς τοῦ Ἀνδρονίκου, καὶ πολλὰ κατ' αὐτοῦ διηνεκῶς συνεσκεύαζεν, καὶ ἐμηχανάτο κακῶσαι τὸν Ἀνδρόνικον παντὶ τρόπῳ καὶ πάσῃ σπουδῇ διαμηχανώμενος ἀπὸ τῆς αὐτοῦ φυγῆς. Ὑπέβαλε δὲ τινι γράψαι τῷ Ἀνδρονίκῳ κρύφα· Μὴ εἰσελθῇς εἰς τὰ καράβια, καὶ κρατηθῇς παρὰ Ἱμερίου. Ὁ γὰρ Σαμωνᾶς ὑπέθηκε τῷ βασιλεῖ τοῦ κρατηθῆναι σε, καὶ τυφλωθῆναι παρ' αὐτοῦ. Πολλὰ δὲ προτρεπομένου Ἱμερίου Ἀνδρόνικον εἰσελθεῖν ἐν τοῖς πλοίοις κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν (92) ἐπικειμένον [add. οὐκ ἐθέλησεν]. Ἱμέριος δὲ μόνος ἐν ἡμέρᾳ τοῦ ἁγίου Θωμᾶ συμβαλὼν πόλεμον μετὰ τῶν Ἀγαρηνῶν μεγάλῃ νικῇ ἐργάσατο. Τοῦτο μαθὼν Ἀνδρόνικος ἀπογνοὺς ἅμα συγγενέσιν αὐτοῦ ἀπελθὼν ἐκράτησεν κάστρον τὴν Κάββαλαν, εἰς τελείαν ἀποστασίαν ἐλθὼν· ὡς εἶπεν καὶ Σαμωνᾶν πρὸς τὸν βασιλέα· Οὐκ ἔλεγον, ὦ δεσποτα, ἀντάρτην εἶναι σου τὸν δοῦκα; Παρευθὺ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς Γρηγοράν δομέστικον τῶν σχολῶν τὸν λεγόμενον Ἰθρητίζην συμπένθερον ὄντα Ἀνδρονίκου, καταπολεμῆσαι αὐτόν. Μαθὼν δὲ τοῦτο Ἀνδρόνικος, καὶ ὡς ὁ πατριάρχης Νικόλαος τῆς ἐκκλησίας ἐξεῴθη, προσέφυγεν τοῖς Ἀγαρηνοῖς, ἅμα τοῖς συγγενέσι, καὶ τέκνοις, καὶ τοῖς φίλοις ἐξεληλυ-

A nive multa delibutus pervenit. In ejus locum Euthymius syncellus vir gravis, temperantia et pietate insignis, suffectus est : quem dicunt divina revelatione id muneris suscepisse. Volebat enim imperator hæresim et legem ponere, qua virum tres quatuorve uxores ducere liceret, pluribus doctissimis viris ad id opem conferentibus. Junio autem mense imperator Leo a Constantino Libe in monasterium ad Merdosagarem positum, ut ejus dedicationem celebraret, et adesset convivio, vocatus est. Post hæc ventus nomine Africus per dies tres invaluit vehementissime spirans, concutiens, et evertens domos : adeo ut omnes ad loca subdivalia fugerent, et mundi finem adventasse cogitarent : nisi Deus sua in homines benignitate concussionem hujusmodi placandam jussisset

Imperator autem Himerium, cursus publici logothetam, classis totius caput instituit. Agarenorum vero navali exercitu adversus Romanos moto, Andronicus dux, ut se in navibus Himerio logothetæ adjungeret, et Agarenos oppugnaret, jussus est. Quo tempore Samonas in Andronicum implacatus perseverabat, multaue adversus eum comminiscabatur, et omnibus modis omnique studio Andronico molestiam inferre, ex qua fugam ipse arriperat, meditabatur. Suggestit autem cuidam qui scriberet Andronico secreto : Ne naves ingrediaris, ne forte capiaris ab Himerio. Samonas enim suggestit imperatori, ut ab eo comprehensus, oculos amitteres. C Himerio exinde Andronicum pluribus adhortante, ut classis adesset comes, et cum Agarenis jam imminentibus decertaret, non admisit. Himerius igitur solus die sancti Thomæ, inito cum Agarenis prælio, magnam reportavit victoriam. Quo audito, in desperationem adductus Andronicus, in extremam defectionem præcipitatus, consanguineis fugam comitantibus, castrum Cabbalam occupavit : ex quo Samonas imperatori improperebat : Nonne prædixeram, domine, ducem adversum te rebellionem meditari ? Statim ergo misit imperator Gregoram scholarum domesticum, cognomento Hiberitzen, Andronici consocerum, ut eum debellaret. Quod cum didicisset Andronicus, et Nicolaum patriarcham ab ecclesia pulsum esse, una cum affini- D bus et natis et amicis fortunæ comitibus 485 ad

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(91) Anonym., τοῦ ἔχειν γυναῖκα ἄνδρας. Quid si utrumque sancire voluit, pariaque voluit feminae virique jura : tum nimirum virum tres, quatuorve, uxores posse ducere, tum uxorem totidem viros. Non κατὰ ταυτὸν, simul et semel, quod male adjecit Cedr. (ineptum hoc opinari de viro alioqui sapiente, ac probe Christiano, cui et doctissimi viri astipularentur, ut ipse fatetur Leo; nempe Occidentales qui non respuunt quartas nuptias, alique iis addicte, ac sanioris mentis, quos non lateret Romanæ maxime pontificis auctoritas dispensandi in iis, quæ sunt juris duntaxat ecclesiastici, nec id universalis, sed peculiaris in Oriente, uti istud de tertilis, et quartis nuptiis vetitis), sed ita ut de-

functis aliæ aliis succederent, sive etiam alii aliis : lege illa universali præsidium querens quartis illis suis nuptiis, quarum nomine Nicolaus patriarcha anathemate ferierat; adeoque scripserit Cedrenus quod et Coropalata, κατ' αὐτόν, perinde ac ipse; qui sic quatuor uxores duxerat. Hæresim vocat Leo, uti fere Græci calentes, quidquid etiam eorum disciplinæ adversatur, nedum quod catholice fidei contrarium est.

(92) Delenda vox μετὰ, ac suppl. ex Anonymo, ἀπεσχίρτηας, μὴ τοῦτο ποιῆσαι καταβεβήμενος; Andronicus resiliit, nec rem præstare in animum induxit.

Agarenos, qui tum adversus Romanos moverant, A
transiit : qui etiamnum a Magno Amerimne sus-
ceptus est.

Andronici vero causa tristabatur imperator, et
libello subscriptione propria munito ut hominem
revocaret, frequenter meditatus fuerat. Quod et
Theophilus Emmanuelis gratia effecit. Consule-
bant autem quidam imperatori, ut Saracenorum
prætorio detentorum aliquem sibi conciliaret,
quem postmodum mitteret in Syriam cum sub-
scripto veniæ concessæ libello. Hunc ergo paravit
imperator, rubrisque inscriptis litteris, et aurea
munitum bulla intra brevem fustum cereum inclu-
sit. Saracenum vero ab imperatore discedentem
vocavit Samonas, et dixit ei: Nosti quid geras
(illud propter cereum insinuavit)? Syriæ perniciem
tecum defers. Et pecuniis muneribusque eidem
collatis Uzeris manibus reponere suasit. Digressus
ille, quod commendatum fuerat, præstitit. Deten-
tus est itaque Andronicus, et cum consanguineis
omnibus in vincula conjectus. Cumque hæc Sa-
monas dolo in se gesta comperisset, necessitate
adactus, ipse sociique fidem negavere. Ex illo
tempore Constantinus ejus filius et amicorum re-
liqui Andronicum regredi posse nullatenus licitum
scientes, soli fuga usi (quod mirum fuit) ex Syria
in Romaniam reversi sunt : et per varia loca di-
versis calamitatibus agitati, vix pauci cum Con-
stantino ejus filio incolumes evaserunt. E Tarso
denique venit in urbem Abalbases senior, et Sa-
monas pater de mutandis captivis tractatum habi-
turi. Hos imperator in conspectum admisit, et cum
humanitate summa, honore et gloria in Magnaura
excepit. Magnam autem ecclesiam sumptuoso de-
coravit ornatu, omniaque pretiosa vasa Agarenis
ostendit, quod indignum imperatoris et Christia-
næ institutionis existit, sacra Dei vasa a gentili-
bus conspici. Samonas vero pater cum imperatore
et filio moram tenere et in Romania manere expe-
tebat. Samonas autem exhortabatur, dicens : Tene
quam habes fidem : si enim potuero, in partes
tuas deficiam. Die porro Pentecostes Leo filium
suum Constantinum Euthymii patriarchæ ope im-
perii corona ornavit. Caterum Samonas dedit in
ministerium Zoe Augustæ Constantinum hominem
suum, qui prius Basilio magistro et Caniclei præ-
fecto ministraverat. Qui deinde Leoni imperatori
et Augustæ charissimus exstitit. Qua de causa in
hominem Samonas ferebatur invidia, et consuetu-
dinis accusabat cum Augusta. Quod quidem im-
perator suspicatus, ejusdem Samonas ope in sancti

ὁδοῖ τότε κατὰ Ῥωμαίων. Καὶ ὑπεδέχθη παρὰ τῷ
Ἀμερυμνῇ μεγάλῳ (95).

Ἐλυτήτε δὲ Λέων ὁ βασιλεὺς διὰ τὸν Ἀνδρόνι-
κον, καὶ πολλάκις ἐβουλεύετο ἀποστεῖλαι αὐτὸν [αὐ-
τῷ] λόγον ἐνυπόγραφον. Ὁ καὶ Θεόφιλος διὰ τὸν
Μανουὴλ ἐποίησεν. Συνεβουλευσάντο δὲ τινες τῷ
βασιλεὶ φιλοφρονηθῆναι τινα τῶν τοῦ πραιτωρίου
Σαρακηνῶν καὶ ἀποσταλῆναι ἐν Συρίᾳ μετὰ λόγου
ἐνυπογράφου. Τοῦτο δὴ καὶ πεποίηκεν ὁ βασιλεὺς
γράφας διὰ κιναδάρως, καὶ ἀποστείλας μετὰ χρυ-
σοδουλίου ἐνδοθεν φατλίου βραχέως τρακτοῦ (94).
Ἐξεληθόντος δὲ τοῦ Σαρακηνοῦ ἀπὸ τοῦ βασιλέως
προσκαλεσάμενος Σαμωνᾶς, εἶπεν αὐτῷ· Οἶδας τί
κρατεῖς (τοῦτο εἰπὼν διὰ τὸν κηρὸν); τὴν ἀπώλειαν
τῆς Συρίας. Καὶ δοὺς αὐτῷ χρήματα καὶ δῶρα παρ-
ήγγειλεν τούτῳ βάλλειν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Οὐζήρ.
Ὁ δὲ ἀπαλθὼν, τοῦτο πεποίηκεν. Ἐκρατήθη δὲ
Ἀνδρόνικος, καὶ ἐδεσμεύθη μετὰ πάντων τῶν συγ-
γενῶν αὐτοῦ. Καὶ μαθὼν ὡς διὰ δόλου τοῦ Σαμωνᾶ
ταῦτα αὐτῷ γέγονεν, ἀναγκασθεὶς ἐμαγάρισεν (95),
αὐτὸς τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. Ἐκτοτε δὲ Κωνσταντῖ-
νος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ οἱ λοιποὶ εἰδότες ὡς ἀδύνατόν
ἐστιν Ἀνδρόνικον ἐξελεῖν, βουλὴ αὐτοῦ μετ' οὐ
πολὺ μόνον φυγῇ χρυσάμενοι, θαυμαστὸν ὄντα [ὅπερ
θαυμαστὸν ἦν], ἐκ μὲν Συρίας πρὸς Ῥωμανίαν
ἐξηλθόν· καὶ καταπολεμοῦμενοι κατὰ χώρας, μόλις
ὄλγιοι διασώθησαν μετὰ Κωνσταντίνου υἱοῦ αὐτοῦ.
Ἐκ δὲ Ταρσὺ ἐστύλθεν ἐν τῇ πόλει περὶ ἀλλαγίου δ
τῆς Ἀβαλδόκης ὁ γέρων, καὶ ὁ τοῦ Σαμωνᾶ πατήρ.
Καὶ τοὺτους ἐθεάσατο ὁ βασιλεὺς, [add. καὶ] μετὰ
κοσμήσεως (96), καὶ τιμῆς, καὶ δόξης ἐν τῇ Μαγναύ-
ρᾳ ὑπεδέξατο· ἐκαλλύπτειεν δὲ καὶ τὴν Μεγάλην Ἐκ-
κλησίαν ἐν κόσμῳ πολυτελεῖ, καὶ ὑπέδειξεν ἅπαντα
τὰ τίμια σκευὴ τοῖς Ἀγαρηνοῖς· ὅπερ ἀνάξιον ἦν
βασιλείας καὶ Χριστιανικῆς καταστάσεως, τοῦ θεα-
θῆναι παρὰ τῶν ἐθνῶν τὰ ἄγρια σκευὴ τοῦ θεοῦ. Ὁ
δὲ τοῦ Σαμωνᾶ πατήρ ἤθελεν συνεῖναι τῷ βασιλεὶ
καὶ τῷ υἱῷ αὐτοῦ, καὶ μέναι εἰς Ῥωμανίαν. Ὁ δὲ
Σαμωνᾶς παρήνευσεν αὐτῷ, λίγων· Κράτει τὴν πίστιν,
ἦν ἔχεις, κάγω, εἰ δυνήθῃ, ἐλεύσομαι πρὸς σὲ μάλ-
λον. Τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῆς Πεντηκοστῆς στέφει Λέων ὁ
βασιλεὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Κωνσταντῖνον δι' Εὐθυμίου
πatriάρχου. Δέδωκε δὲ Σαμωνᾶς Κωνσταντῖνον ἄν-
θρωπον αὐτοῦ, καὶ δουλεύσαντα πρότερον Βασιλεῖ
μαγίστρῳ καὶ κανικλεῖ, δουλεύειν Ζωῇ Αὐγούστη·
ὅς ἡγαπήθη παρὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος καὶ τῆς
Αὐγούστης. Διὰ τοῦτο πολλὰ ἐφθόνηι Σαμωνᾶς αὐτῷ,
καὶ ἐλοιδορεῖ, ὡς συνόντα τῇ Αὐγούστη. Ὅπερ ὁ
βασιλεὺς ὑπονοήσας, ἀπέχειρεν αὐτὸν μοναχὸν ἐν τῇ
μονῇ τοῦ Ἀγίου Ταρασίου διὰ τοῦ Σαμωνᾶ. Μετολί-

FRANC. COMBEFISII NOTÆ.

(93) Vox est in cod. breviate : melius exprimas
cum Anonymo, μεγαλοπρεπῶς, non a Magno Ame-
rimne, qui inauditus ejus titulus ; sed ab eo ma-
gnifice susceptus est.

(94) *Intra bacillum ceræ candidæ ; intra cereum.*
Ἡ τρακτὸς κηρὸς Ἀέτιο, *ceræ alba* : et τὸ, τρακτα-
ζειν (v. Lexico ex Phavorino), *dealbare* est, quod in
cerâ pinsendo fit. De cinibari docte Stephan. in

Appendice.

(95) Τὸ, ἐμαγάρισας, Anonymus et Cedr. τὴν ἰδίαν
πίστιν ἐξωμόσατο, *ejuravit Christianam fidem*.

(96) *Magnificæ urnatis pedibus*. Anonym., κόσμῳ
πολλῷ τὴν Μαγναύραν κατακοσμήσας, Vocem ἐθεά-
σατο mutem ἐδέξατο, molio quod sequitur ὑπέδέ-
ξατο.

τον δὲ ὤρισεν Σαμωνᾶ ἀναλαβέσθαι αὐτὸν ἐν τῇ αὐ-
τοῦ μονῇ [add. λεγομένῃ] τῇ Σπείρᾳ, βουλόμενος πάλιν ἀναλαβέσθαι αὐτόν. Ἀπελθὼν οὖν [add. εἰς] πρό-
κενσον ἐν τῷ Δαματρῷ, καὶ ἐν τῇ μονῇ τοῦ Σαμωνᾶ
ἀριστήσας, εἶδεν Κωνσταντῖνον, καὶ παρευθὺ ὤρισεν
Σαμωνᾶ, καὶ ἐνέδυσεν αὐτὸν κοσμικὰ, καὶ ἐκέρασεν
τὸν βασιλέα εἰς τὸ κλητόριον, καὶ ὑπέστρεψεν μετ'
αὐτοῦ ἐν τῷ παλατίῳ. Ὁρῶν δὲ Σαμωνᾶς αὐξανομέ-
νην τοῦ βασιλέως ἀγάπην ἐπ' αὐτόν, βουλευέται
μετὰ μεγίστου κοιτανῆτος καὶ Μιχαὴλ Στήρηδονος,
καὶ ποιοῦσι χάριτην πολυλοιδόρον κατὰ τοῦ βασιλέως,
γράφαντος καὶ συντάξαντος αὐτὸν τοῦ Ῥοδίου νοτα-
ρίου θυγὸς τοῦ Σαμωνᾶ. Ἐλθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ
Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ εὐρας αὐτὸν ἐν ᾧ ἤδυστο τόπῳ εἰς
τὸ μετατόριον, καὶ ἤρεν αὐτόν, καὶ ἀναγνοὺς ἐν
μεγάλῃ θλίψει ἦν, ζητῶν τὸν τοῦτον ποιήσαντα.
Γέγονε δὲ καὶ ἔκλειψις σελήνης, καὶ διωρίσατο ὁ
βασιλεὺς τοῖς οὖσι τότε ἀστρονόμοις εἰπεῖν τὸ ἀπο-
τέλεσμα. Εἰσερχομένου δὲ πρὸς τὸν βασιλέα φίλου
θυγὸς τοῦ Σαμωνᾶ Πανταλέοντος μητροπολίτου, ἠρώ-
τησεν αὐτὸν Σαμωνᾶς· Εἰς τίνα ἐστὶν ἡ κάκωσις;
Ἔφη αὐτός· Εἰς σέ· καὶ ἂν διέλθης Ἰουνίου τὰς
τρισκαίδεκα, ἔκτατε οὐδὲν πείσῃ κακόν. Τὸν δὲ βα-
σιλεὺς εἶπεν εἰς τὸ δεύτερον ἔχειν κάκωσιν τὴν σε-
λήνην. Ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπέλαθεν τοῦτο εἰς Ἀλέξαν-
δρον τὸν αὐτοῦ ἀδελφόν. Μετὰ ταῦτα δὲ ἰδίως Τζι-
ρήδων [σηρτα Στήρηδων] τῷ βασιλεῖ ἐξείπεν· Ὁ Σα-
μωνᾶς τὸ πτωτικὸν ἐποίησεν. Καὶ παρευθὺ καταβι-
βάζει Σαμωνᾶν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἀποκείρει
πρῶτον (97), καὶ ἀπάγει εἰς τὴν μονὴν Εὐθυμίου
πατριάρχου· καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν λοιδορηθέντα
ἀπήγαγον εἰς τὴν τοῦ Μαρτινᾶκη μονήν. Ἐποίησεν
δὲ Κωνσταντῖνον παρακοιμώμενον, καὶ ἔκτισεν αὐτῷ
μονὴν ἐν Νοσίαις. Καὶ ἀπῆλθον ἅμα Εὐθυμῷ πα-
τριάρχῃ καὶ ἀνεκαίνισαν αὐτήν. Ὀκτωβρίῳ δὲ μηνὶ
γέγονε πόλεμος ναυτικὸς Ἰμερίῳ λογοθέτῃ μετὰ
Δαμιανοῦ καὶ Λέοντος τῶν Ἀγαρηνῶν, στρατηγῶ
θυγὸς [add. ἐν] Σάμῳ Ῥωμανοῦ τοῦ μετὰ ταῦτα
βασιλεύσαντος. Ἠτήθη δὲ Ἰμέριος καὶ μόλις δι-
εσώθη σχεδὸν πάντων ἐκεῖ κινδυνευσάντων. Ἠρξάτο
δὲ νοσηλεῦσθαι Λέων ὁ βασιλεὺς κοιλιακῶ νοσήματι,
ὥστε μὴ δυνηθῆναι (98) ἐξελθεῖν ἐν τῇ Μαγναρᾷ
τὴν δημηγορίαν διαλαλῆσαι ἐν τῇ ἀρχῇ τῶν Νη-
στεϊῶν. Γέγονε δὲ καὶ ἐμπρησμὸς εἰς τὰ κηρουλάρια
τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας, καέντων τῶν χαρτοθεσίων
πάντων καὶ τῆς σκελλῆς (99). Μαῖῳ δὲ ἐνδεκάτῃ
τελευτᾷ Λέων ὁ βασιλεὺς προχειρισάμενος Ἀλέξαν-
δρον τὸν αὐτοῦ ἀδελφόν· ὃν ἰδὼν, ὡς φασί, εἰσερχό-
μενον πρὸς αὐτόν, ἔφη· Ἰδὲ ὁ κακὸς καιρὸς μετὰ
τοὺς τρισκαίδεκα μῆνας, πολλὰ ἐκλιπαρήσας καὶ
δεηθεὶς αὐτοῦ φυλάττειν τὸν υἱὸν αὐτοῦ Κωνσταν-
τῖνον.

pus instat : et impensissime rogavit et obtestatus est, ut Constantinum filium suum protegeret.

FRANC. COMBEFISII NOTÆ.

(97) Ἀποκείρει μοναχόν, monachum detondet : male expressum πρῶτον.

(98) Melius alii, μόλις δυνηθῆναι : ut quamvis ægre admodum, tamen adfuerit atque oraverit, κατὰ τὸν βασιλικὸν τύπον· pro eo ac orare Romanos imp. erat usu receptum. Suppetunt ex Naudæano,

A Tarasii 486 monasterio monachum tonderi jussit. Paulo post autem Samonæ mandavit in monaste-
rium proprium, Spira dictum, eundem recipi, quo
rursum facilius ad se vocaret. Processu igitur ad
Damiatrim habito, et in Samonæ monasterio pransu-
rus vidit Constantinum, confestimque Samonam
jussit ut consuetis sæculo vestibus eum indueret.
Tum inter epulas imperatori bibendum propinavit,
et cum eo ad palatium regressus est. Videns autem
Samonas auctum imperatoris in eum affectum,
cum cubiculario præcipuo et Michaelē Steredone
consilium iniit : et una libellum conviciis refertum
adversus imperatorem, scribente illum et compo-
nente Rhodio, Samonæ notario, comminiscuntur.
Imperator in Magnam ecclesiam profectus, et eo
B qua Deum precari consueverat sede ad mitatorium
reperito, eundem acceptum magna cum animi an-
gustia perlegit, libri requirens auctorem. Contigit
autem lunæ eclipsis : jussitque astronomos qui
tunc aderant effectus ejus edicere. Pantaleonem
vero metropolitam Samonæ amicū ad imperato-
rem enarrare progressum interrogabat Samonas ;
in quem recideret ejus influxus malignitas ? Ait
ille : In te. Præteritis tamen Idibus Juniis, si eva-
seris, nihil subinde mali patieris. Imperatori vero
renuntiaverunt illi in secundam ab eo personam
lonam pravitare sua minari, quod imperator de
fratre suo Alexandro suspicabatur. Post hæc vero
Steredon imperatori privatim enuntiavit : Samonas
libellum commentus est. Et confestim Samonam
C in suam se recipere domum coegit : ibique primum
tonderi, et in Euthymii patriarchæ monasterium
abduci jussit : ibique postmodum aliis convictus
criminibus in Martinacis monasterium deportatus
est. Constantinum autem aceubitorem creavit, et
in Nosiis monasterium de ejus nomine condidit :
abiitque una cum Euthymio patriarcha, et solemnī
officio dedicavit. Mense porro Octobri Himerio
logothetæ una cum Damiano et Leone Agarenis,
Sami duce Romano, qui postea regnavit, existente,
prælium commissum est, quo victus Himerius,
cunctisq. in summum periculum adductis, vix
incolumis evasit. Imperator autem Leo gravi mor-
bo jactari cœpit, adeo ut in Magnauram orationem
D juniorum principio habere nequiret. Contigit
autem incendium in Magnæ ecclesiæ cerulariis,
quo chartarum thesauri, armaria et sacella com-
busta sunt. Maii tandem die undecimo Leo impera-
tor, cum antea successorem 487 fratrem suum
Alexandrum designasset, diem extremum obiit :
quem ille, ut aiunt, ad se venientem conspicatus,
dicit : Cave. Post menses tredecim pessimum tem-

nunc card. Mazarini cod. tres ejus orat. hoc argu-
mento. Bibliothecæ nostræ concionariæ eum aliis
ejus inserendæ.

(99) Χαρτοθεσίων τῆς πατριαρχικῆς σκελλῆς. Sic
bene Anonymi. Armariis omnibus patriarchalis sa-
celli sive thesauri combustis.

ALEXANDER.

A

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ.

Imperavit Alexander una cum Constantino Leonis filio annum unum, dies viginti novem. Missoque ad Nicolaum ad Galacrenas nuntio Euthymium patriarcham deposuit, et Nicolaum secundo restituit. Habuit autem Alexander ad Magnanram silentium, et concilium celebravit, atque Euthymium ab Agathio advocavit. Sedenteque Alexandro cum Nicolao patriarcha, assessores Euthymii depositioni vacabant attentius, cum dedecore venerandi et per omnia mirandi viri colendam barbam vellicant, aliaque opprobria et injurias inferentes, quas quiete et mansuete honorabilis et sacer vir tolerabat. Ex quibus ad Agathi aedes vita functus, in proprio monasterio juxta Psamathii depositus est. Alexander, suspicionibus liber quas frater Leo adversus ipsum, dum in vivis esset, fovebat, venatibus continuis et per varia palatia discursibus vacabat usquequaque, nihil imperatore dignum meditatus aut exsecutus, sed semper deliciis, luxuriæ et ebrietatibus indulgens, totum se bujusmodi tradiderat. Unde protinus Janem clericum, cognomine Lazarem, rectorem instituit, qui post Alexandri mortem misere vitam abruptit: Gabrielopulum pariter et Basilitzen, Sclavinorum genere ortos palatii divitiis vehementer auxit, adeo ut nulla prole suscepta Basilius iste imperatorem, ut aiunt, hæredem instituere meditatus fuerit. Constantinum etiam Leonis filium eunuuchum reddere consuluit, et frequenter id aggressus ab iis, quos Leo beneficiis affecerat, modo infantilem ætatem, modo infirmitatem prætendentibus præpeditus fuit. Ejus tempore apparuit cometes per dies quindecim ad occidentem, quem Xiphiam vocari dicebant, et sanguinis effusionem in urbe effecturum portendere. Hic erroribus et præstigiatoribus se totum dedit, qui etiam suaserunt: Apri fatum sive signum quod in Circo erectum est, tibi vitæque tuæ repositum est: porci vitam amentem illum agere subindicantes. His ille seductus pudenda dentesque porco quasi sibi deficientia renovari jussit. Eodem etiam persuasus errore, equestri celebrato certamine, prolatis ecclesiæ vestibulis, 488 productisque candelabris multilidis ludos exornavit, et luminum splendore animalia decoravit. Eam ob rem Dei manus auxiliaris ab eo remota est, qui Dei honorem idolis adolere non est veritus. Mimerium vero logothetam a clade quam ab Agarenis pertulerat, redeuntem, misso nuntio, Alexander in palatii monasterium Campa dictum,

Ἀλέξανδρος ἐδασιλευσεν ἑτος ἓν ἡμέρας καὶ οὐκ ὡς Κωνσταντῖνον υἱὸν Λέοντος. Ἀποστείλας δὲ ἤγαγεν Νικόλαον ἐκ Γαλακρηῶν, καταγαγὼν Εὐθύμιον πατριάρχην, καὶ ἐνεθρόνισεν τὸ δεύτερον τὸν αὐτὸν Νικόλαον. Ἐποίησε δὲ σελέντιον καὶ σύνοδον Ἀλέξανδρος ἐν τῇ Μαγναύρᾳ, ἀγαγὼν Εὐθύμιον ἀπὸ τοῦ Ἀγαθοῦ, καὶ συγκαθίσας ἅμα Νικόλαον πατριάρχην, ἐποίησαντο τὴν κατ' αὐτοῦ καθαίρεισιν ἀτίμως ἀποτίλλοντες τοῦ ἱεροπρεποῦς καὶ ἀξιαγὰς τοῦ ἀνδρός τὴν τιμίαν γενειάδα, καὶ ἄλλας τινὰς ὕβρεις καὶ ποινὰς αὐτῷ ἐπιφέροντες, ὥς ἡσύχως καὶ πράως ὑπέμεινεν ὁ τίμιος καὶ ἱερὸς ἀνὴρ· ἔνθα καὶ εἰς τὰ Ἀγαθοῦ τελευτήσας, κατατίθεται ἐν τῇ αὐτῇ μονῇ, ἐν τῇ πόλει τῶν Ψαμαθίου (1). Οὕτως Ἀλέξανδρος (2) διὰ τῆς ὑπονοίας, ὥς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Λέων ἐτι ζῶν εἶχε κατ' αὐτοῦ, ἀεὶ τοῖς κυνηγεσίαις καὶ τοῖς ἐξω παλατίαις ἐσχόλαζεν, μηδὲν βασιλέως ἔργον διαπραττόμενος, ἀλλὰ διάγων ἐν τρυφαίαις, ἀσωτίαις, καὶ μέθαις, καὶ περὶ ταῦτα ἀεὶ διακείμενος [διακείμενος]. ὅθεν παρ' αὐτοῦ Ἰαννὴν παπᾶν, τὸν ἐπίκλην Λαζάρην, βαίκτηρα πεποίηκεν, ὃς καὶ κακὰ τὸ ζῆν ἀπέβηκεν μετὰ θάνατον Ἀλεξάνδρου· ὡσαύτως οὖν φασὶν Γαβριλόπουλον καὶ Βασιλίτζην ἀπὸ τοῦ Σκληρίωνος ἔθνους σφοδρῶς κατεπλούτισεν ἐκ τῶν τοῦ παλατίου χρημάτων. Ὅς φασὶν δὲ, αὐτὸν Βασίλειον (3) καὶ βασιλέα ἡθούλετο ποιῆσαι, ὥς ἄπειρος αὐτὸς ὢν, καὶ Κωνσταντῖνον υἱὸν Λέοντος εὐνοῦχον ποιῆσαι· ὃ καὶ πολλὰκις βουλευθεὶς διεσκέδασθη παρὰ τῶν ὑπὸ τοῦ Λέοντος εὐεργετηθέντων, ποτὶ μὲν ὡς νῆπιον ὑπαβαλόντων, ποτὶ δὲ ὡς ἀσθενούντα. Ἐπὶ τούτου ἐφάνη ἀσθὴρ κομήτης ἐκ δύσεως ἐπὶ ἡμέρας δεκαπέντε, ὃν ἔλεγον ξιφίαν καλεῖσθαι, καὶ αἵματεχυσίαν ἐν τῇ πόλει ἐργάσασθαι. Οὗτος πλάνους καὶ γόησιν αὐτὸν ἐξέδοτο, οἳ καὶ πεπεικάσιν αὐτὸν, ὡς τὸ τοῦ σάγγρου στοιχεῖον (4) τὸ ἐν τῷ ἱππικῷ σοὶ καὶ τῇ σῇ ζωῇ προσανάκειται, χοιρόδον τὸν ἀνόντων ὑπεμφαίνοντες. Ὁ δὲ τούτοις ἀπατηθεὶς αἰδοῖα καὶ ὀδόντας τῷ χοίρῳ προσανένειωσεν ὡς λειπομένους αὐτῷ· καὶ τῇ αὐτοῦ πλάνῃ πεποιθὼς ὢν, ἱππικὸν ποιήσας τὰς τῶν ἐκκλησιῶν ἐνδοτάς καὶ πολυκάνδηλα ἄρας τὸ ἱππικὸν ἐστόλίσεν, καὶ τοῖς ζώδοις φωταψίαν ἐποίησεν· διὰ τοῦτο ἦρθη ἀπ' αὐτοῦ ἡ τοῦ Θεοῦ χεὶρ, ὡς τὴν τοῦ Θεοῦ τιμὴν τοῖς εἰδώλοις προσάψαντος. Ἱμερίου δὲ λογοθέτου ἐκ τῆς τῶν Ἀγαρηῶν ἡττης ὑποστρέψαντος, ἀποστείλας Ἀλέξανδρος περιώρισεν ἐν τῇ μονῇ τοῦ παλατίου, τῇ λεγομένῃ Καμπᾷ, ἀπειλήσας ὡς ἐχθρὸν αὐτοῦ ὄντα ἐπὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Λέοντος· ὃ δὲ ἐκ θλίψεως πολλῆς ἀβήρωσθης, περιορισάμενος ὢν ἐπὶ μῆνας ἕξ, ἐτελεύτησεν. Ἀπέστειλεν δὲ Συ-

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(1) Ex Anonymo et Cedr., ἐν τῇ πόλει εἰσαχθεὶς, κατατίθεται ἐν τῇ αὐτοῦ μονῇ τοῦ Ψαμαθίου, in urbem illatus sepelitur in suo monast. quod ad Psamathii aedes positum est: cum scilicet ad Agathi aedes in exilio mortuus esset.

(2) Ὁ οὖν Ἀλέξανδρος, Anonym., ex quo suppl. positi vocem διακείμενος, μονώτατος ἄρξας, οὐδὲν γενναῖον καὶ λόγου ἄξιον κατεπράξατο. Cum sic otio vitam egisset ob fratris in eum suspiciones, solus

imperium adeptus nihil quod generosi pectoris ac dignum laude foret, peregit.

(3) Emend. ex laudatis auctoribus, ipsum quoque Basilitzen imperatorem creare volebat, cum ipse prole careret, eivirato Constantino.

(4) Apri simulacrum, velut ad cælestis signi rationem illi compositum. Στοχαιωματικοὶ dicantur, qui figuris ejusmodi astronomicas superstitiones efformant.

μεῶν ὁ ἄρχων Βουλγαρίας μηνύων Ἀλεξάνδρῳ τὰ Α
περὶ εἰρήνης. Συμμεῶν παρεσκευάζετο (5) κινήσαι
κατὰ τῶν Χριστιανῶν ὄπλα. Ἀλέξανδρος δὲ ὁ βασι-
λεὺς ἀριστήσας καὶ οἰνωθεὶς ἐν τοῖς ὑπὸ κύνα καύ-
μασι, κατῆλθεν σφαιρίσαι, καὶ ῥομφαία θεηλάτῳ
πληγεί, καὶ ἀνελθὼν, αἵματος ἐκ τῶν ῥινῶν καὶ
τῶν αἰδοίων ἐκφερομένου, μετὰ δύο ἡμέρας ἐτελεύ-
τησεν καταλιπὼν ἐπίτροπον Νικόλαον πατριάρχην,
καὶ Στέφανον μάγιστρον, καὶ Ἰωάννην μάγιστρον
τὸν Ἑλαδῶν, καὶ Ἰωάννην βαίκτηρα, καὶ Εὐθύμιον,
καὶ τὸν Βασίλιττην, καὶ τὸν Γαβριλόπουλον, ἐάσας
τὴν βασιλείαν Κωνσταντίνῳ υἱῷ Λέοντος. Ἀπέθετο
δὲ Ἀλέξανδρος ἐν τοῖς τάφοις (6) μετὰ τοῦ πατρὸς
αὐτοῦ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ.

Κωνσταντῖνος δὲ, τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τελευτήσαντος
Λέοντος, παῖς ἔτι τυγχάνων (ἑβδομον γὰρ εἶχε τῆς
ἡλικίας ἔτος), ὑπὸ Ἀλεξάνδρου υἱοῦ [θεῖου] αὐτοῦ ἐν
βασιλείᾳ καταλείπετο ὑπὸ ἐπιτρόπους τελῶν (7),
ἐδασίλευσεν ἐπὶ τῶν αὐτοῦ ἐπιτρόπων, καὶ σὺν τῇ
μητρὶ· ἅμα δὲ Ῥωμανῷ πενθερῷ αὐτοῦ, ἐν ὑπο-
ταγῇ ὄν, ἕτερα ἔτη εἴκοσι ἕξ· μονοκράτωρ δὲ ἔτη
δικαπέντε· ὥς εἶναι τὸν ἅπαντα χρόνον τῆς βασι-
λείας αὐτοῦ ἔτη παντήκοντα πέντε. Λαβόμενος οὖν
τῆς τοῦ παλατίου ἐξουσίας ὁ πατριάρχης Νικόλαος,
τὴν τοῦ κοινοῦ πρόνοιαν ἐποιεῖτο καὶ τὴν φροντίδα
εἶχεν τῶν τῇ βασιλείᾳ ἀνηκόντων πραγμάτων ὁσ-
ημέραι. Ἐν τούτοις οὖν τῆς βασιλείας οὐσης δηλοῦ-
ται Κωνσταντίνῳ τῷ δουκὶ τῶν σχολῶν (8)· παρά C
τινων τῶν ἐν τῇ πόλει μεγιστάνων φιλοῦντων αὐτὸν,
ὡς ἀνδρεῖον καὶ νουνεχῇ καὶ καλῶς δυνάμενον τὴν
ἐκκλησίαν [βασιλείαν] διακυβεῖν, εἰσελθεῖν, καὶ
ταύτης ἐγκρατῆς [ἐγκρατῆ] γενέσθαι ἀπονητί. Ὁ
οἶ, ἅτε καὶ πρότερον αὐτὴν ὄνειροπολῶν, καὶ τοὺς
σιεφάνους αἰετὶ ἐφιέμενος, ὡς εἶχεν τάχος τὴν βασι-
λεύσαντα καταλαβὼν ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ τῶν στρα-
τευμάτων ἐκκρίτοις ἱκανοῖς, οὖσιν, καὶ νυκτὸς
διὰ παραφυλίδος εἰσελθὼν τοῦ πρωτοβεστιαρίου
Μιχαήλ, οὐσης πλησίον ἀκροπόλεως ἐν τῷ οἴκῳ
τοῦ πενθεροῦ αὐτῆς [αὐτοῦ] Γρηγοῦ, αὖπνος
μετὰ τῶν συνόντων αὐτῷ διετέλεσεν. Νικήτας δὲ
ἀσκηρῆτις, ὁ μετὰ ταῦτα πρωτονοτάριος γεγωνὺς,
τὴν Κωνσταντίνου ἀφίξιν τῷ πατρικίῳ Κωνσταν-
τίνῳ τῷ Ἑλαδικῷ κατεμήνυσεν, καὶ ἄμφω τῇ αὐτῇ D
νυκτὶ πρὸς τὸν δούκα Κωνσταντῖνον παρεγένοντο,

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(5) Fœde hæc mutila, ac nullo sensu, ex Anonym.,
et Cedr. suppl. : Εἰρήνης, ὡς ταύτην ἀσπάζοιτο καὶ
τοῦ φιλοφρονεῖσθαι αὐτὸν καὶ τιμᾶσθαι, ὡς περ δὴ
καὶ ἐπὶ τοῦ βασιλέως Λέοντος. Ὁ δὲ ἀνοία καὶ ἀφρο-
σύνη κρατηθεὶς, τοὺς πρέσβεις ἀτίμως ἐξέπεμψεν
ἀπειλαῖς χρώμενος κατὰ Συμμεῶν, καὶ καταπλητ-
τεῖν οἰόμενος. Τῆς οὖν εἰρήνης διαλυθείσης, Συ-
μμεῶν· Misit Symeon legatos de pace admonens, se-
quitur eam percipere significans; humanitatis officiis
se ille demereretur, ac honorem haberet, uti etiam
Leone imperatore factum erat. Alexander dementia
captus legatos ignominia habitos amandat, minas in
Symeonem intentans, ac se eum territorum sperans.
Pace itaque dissoluta, Symeon expeditionem in Chri-

stianos parabat.
(6) Ἐν τοῖς τάφοις τῶν βασιλέων, Anonym. In
sepulchris regum conditus est.
(7) Ab Alexandro patruo imperator relictus erat,
sub tutoribus agens : non sub tutela Alexandri, quo
vivente nec imperavit. Sequentia suppl. ex Cy-
dreno, etc. ἐδασίλευσεν σὺν τῇ μητρὶ ἔτη ζ'. Sub his
itaque tutoribus, ac matre imperavit annis septem.
(8) Insolens titulus, nec nisi errore librarii ac
textus mutilatione natus. Emend. ex aliis, τῷ δου-
κῷ, (ἀλλ. δουκί), τῶν σχολῶν δομestικῷ, Const-
antino ducis filio (sive etiam duci) scholarum do-
mestico.

CONSTANTINUS.

Constantinus patre Leone mortuo adhuc puer,
(septimum enim tantum ætatis suæ agebat annum)
sub patruī tutela imperator relictus est. Habuit
etiam imperii procuratores, et sub eorum cura,
matre pariter illis adjuncta, rexit : una vero cum
Romano, socero suo, cui subjectus fuit, annos alios
viginti sex : solus imperium rexit annos quindecim :
adeo ut imperii ejus tempus omne annis
quinquaginta quinque concludatur. Palatii itaque
potestatem adeptus Nicolaus patriarcha, rebus com-
munibus providebat, curamque gerebat quotidia-
norum regni negotiorum. Cum igitur sic se habe-
rent imperii res, Constantino scholarum duci a
quibusdam urbis proceribus ejus amicis suggerit-
ur, eum ceu virum fortem et prudentem, quique
posset rempublicam administrare, ut seipsum
promoveret, nulloque labore capessendum impe-
rium aggrediretur. Ille igitur, utpote qui prius
illud in votorum somniis habuerat, et coro-
narum libidine semper æstuabat, quanta potuit
velocitate, in reginam urbem una cum selectis
copiis et ad quodvis audendum idoneis profec-
tus est : noctuque per portulam protovestiarii
Michaelis urbis arcis vicini ingressus, in domo
489 Gregorie soceri insomnis una cum sociis
mansit. Nicetas autem a secretis, qui postea factus
proto-notarius, Constantini adventum Constantino
Eladico patricio significavit, amboque pariter ipsa
D nocte ad ducem Constantinum accedunt : habitoque
consilio illuscescente die, sed profundis adhuc te-

nebris, cum lampadibus magnaue populi et armorum multitudine Circi portam, Constantinum ut imperatorem acclamantes, occupant. Ibi primum ab iis qui Circi tenebant penetralia, ejus equiso premissus est. Illuc igitur non admissus, quinimo expulsus, velut arreptitius debacchans, nec præ imperii cupiditate mentis compos, Circo se subducit subtristis et vultu demisso, sinistrum omen secum reputans equisonis cædem. Illinc itaque faustis acclamationibus semper comitatus, ad portam Chalces nomine appulit, et per ferream portam ingressus ad excubitorum usque locum penetravit. Ex adverso magister Joannes Eladas confederatorum et remigum selectu habito, armis instructos contra ducem submisit. Illis itaque ad Chalcem appellentibus, inito certamine, multi ex utraque parte gladiis confossi ceciderunt, imo ad eum numerum, ut fluente sanguine locus fluminis in morem stagnaret. Corruit ibidem Gregoras ducis filius, et Michael ejus consobrinus, et Cortices ille ex Armenia oriundus. His cognitis, tumultu plurimo per civitatem excitato, Constantinus equum calcari vehementius impulit; equus super lapideis tabulatis infra stratis lapsus equitem in terram dejecit, sociis omnibus hinc inde fuga palantibus et dissipatis. Eum in terram projectum solumque derelictum cum quidam conspexisset ac tenuisset, ejus caput gladio amputavit. His ita peractis, Gregoras magister ejus socer, una cum Leone cognomento Chærosphacte ad sanctæ Dei Sapientiæ templum profugit, quos vi inde extractos et laceris vilibusque vestibus indutos, asinoque superpositos, per mediam urbem in triumphimorem traduxerunt, et ad Dalmatæ monasterium abductos supplicii ac condemnationis nomine loco celebri fecerunt inclusos: Leonem vero Catacalitæm et Abessalom Arotæ filium excæcos in exilium miserunt. Constantinum autem Eulampii filium et ejus comites Philotheus præfectus ad Circi metam gladio obtruncavit. Non modica vero de Niceta a secretis et Constantino Libe perquisitione facta, ipsi, ceu fuga usi, nullatenus reperiuntur. Ipsum autem multosque, qui cum ipso erant, sortes viros a Dalmati, 490 quæ est Chrysopoleos locus, ad Lacetiam usque geminis lignis sive furcis cunctos suspenderunt: plurimosque crudeliter et sine causa isti procuratores appellati neci tradidissent, nisi iudicum quidam iniquum eorum impetum cohibuissent, dicentes illis: Cum adhuc imperator in-

A καὶ βουλὴν ποιησάμενοι, οὐκ ἔτι τῆς ἡμέρας καταλαβούσης, ἀλλ' ἔτι σκοτίας οὖσης, μετὰ λαμπάδων καὶ λαοῦ πολλοῦ καὶ ὀπλων τὴν τοῦ ἱπποδρομίου πύλην καταλαμβάνουσιν, Κωνσταντῖνον εὐφημοῦντες, ὡς βασιλεῖα. Ἐνθα δὲ ὁ τοῦτου ἱπποκόμος παρὰ τῶν ἐνδοῦ τοῦ ἱπποδρόμου πυλῶν ἀνηρέθη. Μὴ δεχθεὶς οὖν ἐκεῖσε ὁ Κωνσταντῖνος, ἀλλ' ἀποσοδῆθεις ὡς περ ἐκ τινος ἐκδακχυσόμενος δαίμονος, καὶ μὴ ἐφρονηκότα ἔχων τὸν λογισμὸν τῷ τῆς βασιλείας ἔρωτι, ἐν τῷ ἱπποδρομίῳ ὑπεχώρησεν (9), στυνγὸς τε καὶ κατηφής, κακὸν οἰωνὸν τὴν τοῦ ἱπποκόμου κρίνας σφαγὴν. Ἐκείθεν οὖν εὐφημούμενος ἦλθε μέχρι τῆς λεγομένης Χαλκῆς, καὶ διὰ τῆς σιδηρᾶς πόρτας εἰσελθὺς μέχρι τῶν ἐξκουβίτων παρεγένετο. Ὁ οὖν μάγιστρος Ἰωάννης ὁ Ἐλαδᾶς ἐκλογὴν τῶν B τε τῆς ἐταιρείας, καὶ τῶν ἐλατῶν ποιησάμενος, μετ' ὀπλων τοὺτους ἀπέστειλεν κατὰ τοῦ δουκὸς. Ἐλθόντων οὖν μέχρι τῆς Χαλκῆς, καὶ πολέμου συστάντος, πολλοὶ ἐξ ἀμφοτέρων ἔπεσον τῶν μερῶν ἔργον ἐκεῖσε μαχαίρας γενόμενοι, καὶ τοσοῦτοι ὥστε τὸν τόπον ἐκλιμασθῆναι τῷ αἵματι ποταμηδὸν καταβρέοντι. Ἀνηρέθη καὶ Γρηγορᾶς υἱὸς τοῦ δουκὸς, καὶ Μιχαὴλ ὁ ἐξάδελφος αὐτοῦ, καὶ ὁ Κορτίκης ἐκεῖνος ὁ ἐξ Ἀρμενίων. Ταῦτα ὁ δοῦξ Κωνσταντῖνος μαθὼν, παραχρῆς ὅτι πλείστης γενομένης, τὸν ἵππον ἐξήλαυεν. Ὁ δὲ ταῖς ἐκεῖσε ὑπεστρωμέναις ἐνολισθήσας πλαξίν, εἰς γῆν τὸν ἐπιδᾶτῃν κατέβαλεν· οἱ γὰρ ἄλλοι δισκοπεδῶσθαι ἀπαιτούντο. Ἐπεὶ δὲ τις αὐτὸν κατὰ γῆς ἔρριμμένον καὶ μεμωμένον κατέλαβεν, ξίφει τὴν τοῦτου ἀπέτεμε κεφαλὴν. Τούτων οὕτω τελεσθέντων Γρηγορᾶς μάγιστρος, ὁ τοῦτου πενθερός, μετὰ Λέοντος, ἐν Χοιροσφάκτῃ ὠνόμαζον, τῇ Ἀγίᾳ Θεοῦ Σοφίᾳ προσέφυγεν· οὗς καὶ βίᾳ ἐκεῖθεν ἀποσπάσαντες (10), βράχῃ τε περιβαλόντες, καὶ ἐν ἡπικαθίσαντες, διὰ μέσης τῆς πόλεως ἐθριάμβευσαν· καὶ ἐν τῇ τοῦ Δαλμάτου ἀπαγαγόντες μονὴν ἐγκατακλείσαντες, τῇ λεγομένῃ Καταδίκῃ, πεποίησαν. Λέοντα δὲ τὸν Κατακαλίτζην, καὶ Ἀδессαλῶν τὸν τοῦ Ἀρετρᾶ ἐκτυφλώσαντες, ἐν ἐξορίᾳ παρέπεμψαν· Κωνσταντῖνον δὲ τὸν τοῦ Εὐλαμπίου υἱὸν καὶ ἑτέρους σὺν αὐτῷ, Φιλίθεος ὑπαρχος ἐν τῇ τοῦ ἱππικοῦ σφενδόνῃ ξίφει ἀπέτεμεν. Οὐ μικρῶς δὲ διερευνησάμενος περὶ Νικήτα ἀσκηρῆτις, καὶ Κωνσταντῖνου D τοῦ Λιθῶς, οὐκ εὗρεν αὐτοὺς, ὥς χήρσαι μένος φυγῆ· τὸν δὲ ἐκεῖνον (11) καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ πολλοὺς καὶ ἀνδρείους ὄντας ἀπὸ τε τῆς ἐν Χρυσοπόλει δαμάλεως, καὶ μέχρι τοῦ Λακάτου διδύμοις ξύλοις πάντας ἀνεσκολόπισεν, καὶ πολλοὺς (12) ἀνηλεῶς

FRANC. COMBESII NOTÆ.

(9) Cedr., Ἄρας ἐκεῖθεν εἰς τὸ ἱπποδρόμιον παραγίνεται, se in circum subduxit. Difficile mihi uiri et Xyl. quomodo a Circi porta submotus, profectus inde in Circum venerit, aut se in eum subduxerit? non enim congruit quod redditum est, Circo se subducit: nisi forte per aliam portam, majorive impetu in Circum perripuit, tumque eo occupato ad Chalcem ipsam palatii portam penetravit, in qua gravis illa pugna conserta fuit. Sic equidem existimo.

(10) Supple, Ἀποσπάσαντες ἀπέκτευν μοναχοὺς

ἐν τῇ τοῦ Στουδίου μονῇ, Κωνσταντῖνον δὲ τὸν Ἐλλαδικὸν βουνεύροις τύψαντες, x. t. l. *Abstrahentes casarie multarunt in Studii monasterio; Constantinum autem Helladicum laureis casum, etc.* Erat is jam monachus, ac præcipuus incensor seditionis exstiterat, ideoque non addicitur monasterio, sed inclusi pœna in eo damnatur: neque pœna hæc duos alios superiores tangit, quos in monachos detonsos in Studiano monasterio dixit.

(11) Τὸν δὲ Αἰγίδην ἐκεῖνον, Anonym., Cedr

(12) Πολλοὺς τῶν ἐν τέλει, cum Anonymo, vel

καὶ ἀναίτιως οἱ λεγόμενοι οὗτοι ἐπίτροποι ἀπέκτειναν, εἰ μὴ τινες τῶν δικαστῶν τῆς ἀδίκου ὁρμῆς ἀναισχύνησαν [ἀνεχαίτισαν], εἰπόντες πρὸς αὐτοὺς, ὦ Παιδὲς ὄντος τοῦ βασιλέως, πῶς ἄνευ τῆς αὐτοῦ κελεύσεως τοιαῦτα τολμᾶτε διαπράττεσθαι; Τὴν τοῦ δουκὸς οὖν γυναῖκα ἀποκείραντες εἰς τὸν ἐν καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ.

Αὐτοῦσσι δὲ μηνὶ Συμεὼν ὁ Βουλγαρίας ἄρχων ἐκστρατεύσας κατὰ Ῥωμαίων οὖν ὅλῳ βαρεὶ κατέλαβεν τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ δὴ περικαθίσας αὐτὴν χάρακα περιέβαλεν ἀπὸ τε Βλαχερνῶν, καὶ μέχρι τῆς λεγομένης πόρτης Χρυσῆς, καὶ ἐλπίσι μετῴρων ὢν, ἀπονητὶ πάντως ἔλειν. Ἐπεὶ δὲ τὴν τε τῶν τειχῶν κατέμαθεν ὀχυρότητα, τὴν τε ἐκ τοῦ πλήθους καὶ τῶν πετροδόλων ἀσφάλειαν, τῶν ἐλπίδων σφαλεῖς, ἐν τῷ λεγομένῳ Ἑβδόμῳ ὑπέστρεψεν εἰρηνικὰς σπονδὰς αἰτησάμενος. Τῶν δὲ ἐπιτρόπων τὴν εἰρήνην ἀσμενέστατα ἀποδεξαμένων, ἀποστῆλκει Συμεὼν Θεόδωρον μάγιστρον αὐτοῦ συλλαλῆσαι τὰ τῆς εἰρήνης. Ἀναλαβόμενος δὲ ὁ πατριάρχης Νικόλαος, καὶ Στέφανος, καὶ Ἰωάννης μάγιστρος τὴν βασιλέα ἦλθον μέχρι τῶν Βλαχερνῶν, καὶ εἰσῆγαγον τοὺς δύο υἱοὺς Συμεὼν, καὶ συνειστιάθησαν τῷ βασιλεὶ ἐν τοῖς παλατίοις. Νικόλαος δὲ ὁ πατριάρχης ἦλθε πρὸς Συμεὼν, ὥσπιν τὴν κεφαλὴν ὑπέκλινεν Συμεὼν. Εὐχὴν οὖν ὁ πατριάρχης ποιήσας, ἀντὶ στέμματος (15) τὸ αὐτοῦ ἐπιβριπίτῳ τῇ αὐτοῦ ἐπέθηκεν κεφαλῇ. Δώροις οὖν ἀμέτροις καὶ μεγίστοις φιλοφρονηθέντες ὁ τε Συμεὼν καὶ οἱ τοῦτο υἱοὶ εἰς τὴν ἰδίαν χώραν ὑπέστρεψαν, ἀσύμφοροι ἐπὶ τῇ εἰρημένῃ εἰρήνῃ διαλυθέντες. Τοῦ βασιλέως οὖν Κωνσταντίνου ὅτε παιδὸς ὄντος, καὶ τὴν ἰδίαν μητέρα ἐπιζητούντος (ἦδη γὰρ ταύτην τοῦ παλατίου κατήγαγεν Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς), ἀναδιδάξουσιν πάλιν αὐτὴν. Αὕτη οὖν περικρατὴς γενομένη τῆς βασιλείας ἀναδιδάξει εἰς τὸ παλάτιον Κωνσταντῖνον, παρακοιμώμενον, καὶ Κωνσταντῖνον, καὶ Ἀγαστάσιον αὐταδέλφους, τοὺς λεγομένους Γογγύλλους, καὶ τῇ βουλῇ Ἰωάννου τοῦ Ἑλαδᾶ καταδιδάξουσιν τοὺς οἰκέλους Ἀλεξάνδρου βασιλέως Ἰωάννην τὸν βαίτιωρα, καὶ τὸν λεγόμενον Γαβριλόπουλον, καὶ Βασίλειον, καὶ τοὺς λοιπούς. Προχειρίζεται δὲ Ζωὴ Αὐγούστα Θεοφύλακτον Δομνίκον ἑταιριάρχην. Ἰωάννης δὲ ὁ Ἑλαδᾶς νόσφ περιπεσὼν κατελθὼν ἐκ τοῦ παλατίου, καὶ ἐν Βλαχερναις παραγενόμενος ὑπὸ τῆς νόσου βαρυνθείσης τελευτᾷ. Συμβουλῇ δὲ Δομνίκου (14) ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ, μετ' ὀργῆς τὰ τῆς ἰδίας Ἐκκλησίας περιποιούμενον [βασιλείας περιποιούμενη], καὶ φροντίζειν εἰπούσα. Τοῦ δὲ Βουλγάρου Συμεὼν τὴν Θράκην πάλιν ληϊζομένου ἐν φροντίδι ὄσης Αὐγούστης καὶ τῶν ἐν τέλει, ὅπως αὐτὸν τῆς ἀλαζονείας παύσωσιν, ἤτήσατο Ἰωάννης ὁ Βαγᾶς

ter pueros agat, quomodo sine ejus jussu talia patrare aggredimini? Deinde ducis uxorem, caesarie deposita, in ejus domum, quam in Paplagonia possidebat, filio ejus virilibus prius exsecto, miserunt.

Παφλαγονία οἶκον αὐτῆς; ἐξαπέστειλαν, εὐνοοῦσαντες

Mense porro Augusto, Simeon Bulgariae princeps adversus Romanos, comparato exercitu cum multitudine gravi, Constantinopolim appulit, et vallo a Blachernis ad portam Chrysen vocatam circumducto, urbem obsedit: alisque spei suae in sublime elatos subacturum omnino nullo labore promittebat. Probatis autem in adversum moenium munitis, urbisque ex populi copia et machinis securitate ac praesidio conspecto, spe deceptus, in locum Hebdomum dictum pacis oblaturus foedera, reversus est. Procuratoribus pacem oblatam libenter excipientibus, Simeon Theodorum magistrum de illa tractaturum misit. Nicolaus autem patriarcha, Stephanus, et Joannes magister, imperatore secum ducto, Blachernas usque profecti, filios Simeonis geminos induxerunt in urbem, qui in palatiis una cum imperatore convivati sunt. Nicolao vero patriarchae ad Simeonem accedenti, ipse Simeon caput inflexit. Patriarcha igitur super eum orationem fusurus, stemmatis vice proprium capitis tegumentum ejus imposuit capiti. Donis itaque immensis et quam maximis excepti, Simeon et ejus filii in patriam reversi sunt, ad invicem discordes ob praefatae pacis conditiones. Constantino igitur imperatore, cum puero propriam matrem requirente, eam enim longe prius Alexander imperator amoverat, rursus in palatium induxerunt. In hunc modum illa imperii compos, Constantinum accubitem, alium Constantinum, et Anastasium fratres cognomento Gongylios in palatium accersit, ejectis, Joannis Eladae consilio, Alexandri imperatoris domesticis et familiaribus, Joanne rectore, et Gabrielopulo, et Basilitze, et caeteris. Zoe autem Augusta Theophylactum Dominicum heteriarcham instituit. Joannes autem Eladas morbo correptus et palatio digressus, cum ad Blachernas appulisset, morbo ingravescente moritur. Dominici porro et ejusdem mentis hominum consilio cum animelatione Ecclesiae (reipublicae) administrationem sibi arrogabat 491 Zoe et curare se jactabat. Simeone vero Bulgarorum principe Thraciam iterum devastante, Augusta et imperii procures de ejus jactantia reprimenda et placanda erant solliciti. His cognitis Joannes Bagas expetiit patricii dignitatem, et si postulata consequeretur, Patzinaces adductu-

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

πύλους τῶν συγκλητικῶν cum Cedr. Multos proce- res, multos senatorii ordinis occisuri erant. Mox iideam, καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς Στέφανον.

(13) Addunt alii, ὥς φασί, ut rem sola vulgi fama notiam, minusque exploratam ostendant.

(14) Post Δομνίκου suppl. ex aliis, ἑταιριάρχου καταδιδάξει Ζωὴ Νικόλαον πατριάρχην ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ. Dominici heteriarchae consilio Nicolaum patriarcham aula ejicit, cum indignatione dicens ut res suae Ecclesiae curaret.

rum se pollicebatur: delatisque secum muneribus in Patzinacam regionem profectus est. Obsidibus inde abductis, cum illis in urbem appulit: Patzinacibus trajicere jam pollicitis, et Simeonem debellare. Accessit etiam ad urbem Asotius, vir peritia nominatissimus principis principum filius, quem virgam ferream duabus extremitatibus apprehensam tenentem ob robur invictum inflexisse, et ad circularem figuram traduxisse narrant, ferri duritia renitentiaque naturali robori manuum obsecuta. Eum advenientem multo cum honore exceperunt, et pari congratulatione in propriam regionem iterum remiserunt. Septembri mense, indictionis tertiæ, Pancrutucas Armenius Adrianopolim Simeoni prodidit. Haud diu post, Basilius B patricius, et Canicles, et Nicetas protospatharius Helladicus cum donis multis ad Simeonem missi sunt, qui urbem iterum in suam potestatem receperunt. In Strobylum etiam insulam Ameras, bellicis navibus plurimis virtuteque non modica instructus appulit: eamque cepisset, nisi lapsus in morbum obiisset. Græciæ autem et Athenarum incolæ continuus a Chase filio Jubæ damnis affecti, ejus luxum et inexplabilem cupiditatem ferre non valentes, lapidibus obrutum ad ipsum Athenarum templi penetrale male peremerunt.

Imperatrix vero Zoe, cognita Simeonis superbia, ei ejusdem odiis adversum Christianos non ignotis, habito cum optimatibus consilio, fœdus et pacem C cum Agarenis componendam statuit, totumque Orientis exercitum ad debellandum et delendum Simeonem traducendum. Missus est autem in Syriam ad fœdus ineundum Joannes patricius Radenus: Michael vero Toxaras in Thraciam trajecit, magistro Leone Phoca domestici munus obeunte. Eductis autem venerabilibus et vivificis lignis a Constantino palatii sacerdote primore, Cephaladicto, et a Constantino e Malelia Thracica cuncti in terram prostrati, data juramenti fide se pro invicem commorituros, cum universis copiis in Bulgáros irruerunt. Præerant autem excubiti turmæ Joannes Grapson, Icanati, Marulis filius: Romanus autem Argyrus, et Leo ejus frater, et Bardas Phocas, quibus aderat Melias cum Armeniis, et aliorum D thematum præfecti, totum exercitum ducebant. Una cum aliis Constantinus etiam patricius Libs Leoni domestico junctus erat, et datus negotiorum omnium consiliarius. Mensis itaque Augusti die vicesimo, indictione quinta, ad Acheloum fluvium Bulgaros inter et Romanos bellum commissum est, et ut se habent Dei judicia, quæ omnino in-

γενέσθαι πατρίκιος (15), υποσχόμενος· ἀγαγεῖν Πατρινάκους. Τῆς αἰτήσεως τυχὼν, δὴρὰ τε πολλὰ λαθὼν εἰς τὴν τῶν Πατρινάκων χώραν ἀπφει· καὶ δὴ ὁμήρους ἐκείθεν λαθὼν, ἤγαγεν ἐν τῇ πόλει, συνθεμένων τῶν Πατρινάκων διαπερᾶσαι, καὶ τὸν Συμῶν καταπολεμῆσαι. Παρεγένετο δὲ ἐν τῇ πόλει καὶ Ἀσώτιος, ἀνὴρ ἐμπειρία ὀνομαστότατος, υἱὸς ὧν τοῦ ἄρχοντος τῶν ἀρχόντων, ὃν φασὶ σιδηρὰν ῥάβδον ἐκ τῶν ἄκρων ἐκατέραις χερσὶ κρατοῦντα τῇ ὑπερβαλλούσῃ ἀλκῇ διακάμπτειν, καὶ πρὸς τὸ κυκλικὸν σχῆμα μετάγειν τῆς ἀντιτύπου τοῦ σιδήρου φύσεως· τῇ βίᾳ τῶν χειρῶν ὑπεικούσης· ὃν παραγενόμενον μετὰ πολλῆς τιμῆς ὑπεδέξαντο, καὶ πάλιν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν ἐξέπεμψαν. Σεπτεμβρίῳ μηνὶ Ἰνδικτιῶνος τρίτης Παγκρουτούκας ὁ Ἀρμένιος τὴν Ἀδριανούπολιν τῷ Συμῶν προέδωκεν. Μετ' οὐ πολὺ δὲ ἀπεστάλησαν Βασίλειος πατρίκιος καὶ κανίκλης, καὶ Νικήτας πρωτοσπαθάριος ὁ Ἑλλαδικὸς παρὰ Ζωῆς μετὰ δώρων πολλῶν, καὶ ἀντιπαρέλαθεν πάλιν αὐτήν. Ἦλθεν δὲ καὶ ἀμυρὰς εἰς Στρώβηλιν νῆσον μετὰ πλοίων πολεμικῶν καὶ πολλῆς δυνάμεως· καὶ ταύτην παρέλαθεν ἂν, εἰ μὴ νοσήσας ἐτελεύτησεν. Οἱ δὲ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Ἀθηνῶν οἰκήτορες συνεχῶς ἐπηρεαζόμενοι παρὰ Χασέ υἱοῦ τοῦ Ἰούδη, τὴν αὐτοῦ ἀσωτίαν καὶ ἀληθσίαν μὴ ἐνεγκόντες, λίθοις τοῦτον βάλλοντες, ἀνέβλιν κακῶς ἐνδοθεν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ ἐν Ἀθῆναις ναοῦ.

Βλέπουσα δὲ Ζωὴ ἡ βασίλισσα τὴν ἔπαρσιν Συμῶν, καὶ τὴν κατὰ τῶν Χριστιανῶν αὐτοῦ ἐπιθεσιν, βουλὴν μετὰ τῶν ἐν τέλει βουλευέται ἀλλάγιον καὶ εἰρήνην μετὰ τῶν Ἀγαρηνῶν διαπραξάσθαι, διαπερᾶσαι δὲ πάντα τὸν τῆς Ἀνατολῆς στρατὸν πρὸς τὸ καταπολεμῆσαι καὶ ἀφανίσει τὸν Συμῶν. Ἀπεστάλη οὖν ἐν Συρίᾳ ἐπὶ τὸ ποιῆσαι ἀλλάγιον Ἰωάννης πατρίκιος ὁ Ῥαδηνός, καὶ Μιχαὴλ ὁ Τοξαράς (16) πρὸς τὴν Θράκην διεπέρασεν, μαγίστρου Λέοντος τοῦ Φωκά δομεστίκου (17) τυχγάνοντος. Ἐξαγαγόντων δὲ τὰ σεβάσματα καὶ ζωοποιὰ ξύλα Κωνσταντίνου τοῦ πρωτοπαπᾶ τοῦ παλατίου, τοῦ Κεφαλᾶ λεγομένου, καὶ Κωνσταντίνου τῆς Μαλελίας ἐν τῇ Θράκῃ, ἅπαντες προσκυνήσαντες καὶ ἐπομοσάμενοι συναποθνήσκειν ἀλλήλοις πανστρατὶ κατὰ Βουλγάρων ἐξώρμησαν. Ἦρχον δὲ τοῦ μὲν τάγματος τοῦ ἐξκουβίτου, Ἰωάννης ὁ Γράφων, τοῦ Ἰκανάτου, ὁ τοῦ Μαρούλη υἱός· Ῥωμανός δὲ ὁ Ἀργυρὸς ἐστρατήγει, καὶ Λέων ὁ ἀδελφός αὐτοῦ, καὶ Βάρδας ὁ Φωκᾶς, οἷς συνῆν καὶ ὁ Μελίας μετὰ τῶν Ἀρμενίων, καὶ οἱ ἄλλοι πάντων στρατηγοὶ τῶν θεμάτων. Συνῆν δὲ πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ Κωνσταντίνος πατρίκιος ὁ Λιψ Λέοντι δομεστίκῳ συμβούλῳ [σύμβουλος] αὐτοῦ ἐν πᾶσι τοῖς ἀνήκουσιν ὧν. Μηνὶ δὲ Αὐγούστῳ εἰκάδι Ἰνδικτιῶνος πέμπτης ὁ πόλεμος μεταξὺ Βουλ-

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(15) Perperam expressum erat πατριάρχης: nec enim ea negotiatio erat ambiendo patriarchatui, aut tabulæ aliquæ ejusmodi nobis patriarcham produxerunt. De Patzinacibus, quamque eorum societas e re Romana foret, ipse multis Constantinus De administrando imperio.

(16) Post vocem Τοξαράς suppl. ex aliis: Οὗ γε-

γονότος, τὴν συνθήκην τῆς ρόγας διανομὴν ποιησάμενοι ἐν τοῖς τάγμασι, ταῦτα δὲ ἀναλαμβάνοντες οὖν τοῖς θέμασι εἰς τὴν Θράκην διεπέρασαν. Initia cum Saracenis pace, solitisque numeribus in milites erogatis, assumptis cohortibus una cum illis in Thraciam trajecerunt.

(17) Δομεστίκου τῶν σχολῶν, Anonym. et Cedr.

γάρων τε καὶ Ῥωμαίων πρὸς τῷ Ἀγελώφ (18) ἅσπερ ἐκρήντο παταμῶν, καὶ (οἷα τοῦ Θεοῦ κρίματα! ὡς ἀνεξερένητα καὶ ἀνεξιχνίαστα!) τρέπονται Ῥωμαῖοι πανστράτι· καὶ γέγονε φυγή καὶ φρικτὴς δολοφονία, τῶν μὲν ὑπ' ἀλλήλων συμπατούμενων, τῶν δὲ ὑπὸ τῶν πολεμίων ἀναιρουμένων, αἵματός τε χύσις, οἷα ἐξ αἰῶνος οὐ γέγονεν. Λέων δὲ ὁ δομέστικος ἐν Μεσημβρίᾳ διεσώθη φυγῶν· ἐσφάγη δὲ Κωνσταντῖνος ὁ Λιψ, καὶ Ἰωάννης ὁ Γράφων, καὶ ἄλλοι τῶν ἀρχόντων ἱκανοί. Ἀπεστᾶλη δὲ τότε καὶ Ῥωμανὸς πατρίκιος καὶ δρουγγάριος τοῦ πλωτμοῦ μετὰ παντός τοῦ στόλου ἐν τῷ Δανουβίῳ ποταμῷ βοηθήσων Λέοντι τῷ Φωκᾷ (19). Ῥωμανοῦ δὲ καὶ Ἰωάννου τοῦ Βάρδα εἰς ἔριδας καὶ λογομαχίας ἐλθόντων, ὁρῶντες αὐτοὺς οἱ Πατζινάκοι πρὸς ἀλλήλους διαμαχομένους καὶ στασιάζοντας, ὑπεχώρησαν εἰς τὰ ἴδια, τοῦ πολέμου τέλος λαβόντες. Ὑποστρεψάντων (20) ἐν τῇ πόλει τοῦ τε Ῥωμανοῦ καὶ τοῦ Βαγᾶ [*superius* Βαγᾶ] τὰ κατ' αὐτῶν ἐκινήθη, καὶ εἰς τοσοῦτον κίνδυνον τὴν δρουγγάριον Ῥωμανὸν περιέστησαν, ὥστε καταδικάζουσιν ψῆφον ἀνέγκαν τῶν ὀφθαλμῶν στερηθῆναι, ὡς ὁμολογεῖται, μᾶλλον δὲ κακουργεῖται μὴ διαπερᾶσαι τοὺς Πατζινάκους, ἀλλ' ὑποχωρήσαντας τάχιον, καὶ μὴδὲ φεύγοντας, ἐν (21) τοῖς πλοίοις ὑπιδεξάμενον. Καὶ τοῦτο ἂν ἐπισπένθῃ, εἰ μὴ ἀπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Γογγύλη καὶ Στεφάνου μαγίστρου, ὡς δυναμένων παρὰ τῇ Αὐγούστῃ, τὰ τῆς καταδίκης ἀνετρέψαι. Τῶν δὲ Βουλγάρων τῇ νίκῃ κατεπαρθέτων, καὶ ἐκστρατεύσαντων μέχρι τῆς πόλεως, ἐξῆλθε Λέων δομέστικος τῶν σχολῶν, καὶ Ἰωάννης ἐπιτριάρχης, καὶ Νικόλαος υἱὸς τοῦ δουκὸς εἰς χώραν Θρακίαν, οὕτω λεγόμενον [*λεγόμενῃ*] Κατασύρτας, ἅμα πλείστῳ λαῷ κατὰ Βουλγάρων. Τῇ δὲ νυκτὶ ἀδοκῆτως ἐπιπεσόντων αὐτοῖς τῶν Βουλγάρων, καὶ τοῦ δομεστικικοῦ φυγόντος, ἐσφάγη ὁ Νικόλαος ὁ υἱὸς τοῦ δουκὸς, καὶ πολλοὶ ἕτεροι μετ' αὐτοῦ.

Θεόδωρος οὖν ὁ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου παιδαγωγὸς ὁρῶν Κωνσταντίνον παρακοιμώμενον εἰς Λέοντα τὸν ἴδιον γαμβρὸν τὴν βασιλείαν σφετεριζόμενον, ὑπέθηκεν Κωνσταντίνῳ τῷ βσιλεῖ Ῥωμανὸν δρουγγάριον προβαλέσθαι (22), ὡς πατρικὸν αὐτοῦ δούλον καὶ εὐνοῦν τὰ πρὸς αὐτὸν, ὡς ἂν ᾗ σὺν αὐτῷ, καὶ διαφυλάττει αὐτῷ [διαφυλάττει αὐτὸν], ἐν οἷς ἂν δέη σύμμαχον εἶναι καὶ βοηθόν. Πολλὰ οὖν περὶ τούτου λαλήθει, Ῥωμανὸς ἀπειπάτο. Γραμμάτιον οὖν ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος διαχαράξας γραφῇ, καὶ ὑπογραφῇ διασφαλισάμενος ἀπέστειλεν αὐτῷ, ὅπερ αὐτὸς ἐπὶ χεῖρας λαβὼν,

FRANC. COMBESII NOTÆ.

(18) Habet Cedrenus πρὸς τῷ Ἀγελώφ φρουρίῳ, ex quo etiam Ortelius sibi oppidum facit in Bulgaria. Leoni consentit Anonymus ex quibus totaque serie corrigendus Cedrenus, qui hanc cladem non Romanorum habet, sed Bulgarorum. Τρέπονται κατὰ κράτος οἱ Βούλγαροι. Certe Ῥωμαῖοι Funduntur penitus Romani; quorum et ipse stragem prosequitur.

(19) Post vocem τῷ Φωκᾷ, suppl., Ἀλλὰ καὶ Ἰωάννης ὁ Βαγᾶς καταγαγεῖν Πατζινάκους, κελυσθέντος τοῦ δρουγγαρίου Ῥωμανοῦ τοὺς διαπερᾶσαι. Joannes quoque Bagas qui Patzinaces adduceret, jussu Romano drungario eos trajicere.

PATROL. GR. CVIII.

A scrutabilia et impervestigata, Romanorum copiae omnes in fugam vertuntur: facta est, inquam, fuga et ululatus horrore plenus, aliis alios conculantibus, plurimis etiam ab hostibus interfectis, eaque strages hominum edita, qualis a saeculo nusquam audita est. Leo domesticus in Mesembriam fugiens salutem nactus est: Constantinus autem Libs, et Joannes Grapson et procerum alii quam plurimi interfecti sunt. Eodem tempore Romanus patricius et navalis drungarius cum omni classe ad Danubium fluvium, Leoni Phocæ suppetias laturus, missus est. Romano vero et Joanne Bardæ filio in contentiones et verborum pugnas lapsis, Patzinaces ab invicem divisos et inter se disceptantes conspicati, ad propria redierunt: bellumque ejusmodi finem consecutum est. Romano vero et Baga in urbem reversis, de eorum dissidio quæstio mota est: et in illud periculi drungarium Romanum adduxerunt, ut adversam privationis oculorum sententiam in eum tulerint, quasi ejus incuria, magis autem animi pravitate, non trajecissent Patzinaces: ac licet fuga non fuissent usi, sensim tamen subduxissent se, quod navigiis eos non recepisset. Multam vero fuisset passus, nisi a Constantino Congyle et Stephano magistro plurima apud Augustam auctoritate pollutibus in contrarium versa esset sententia. Bulgaris tunc victoria elatis, et ad urbem usque copias educentibus, obviam processit scholarum domesticus Leo, et Joannes heteriarchia et ducis filius Nicolaus ad eam Thraciæ regionem, cui nomen Catasyrtas, una cum copioso exercitu adversus Bulgaros instructo. Nocte autem ex inopinato irruentibus in eos Bulgaris, domestico fugam capiente, Nicolaus ducis filius, et cum eo alii plurimi interfecti sunt.

Theodorus itaque imperatoris Constantini paedagogus Constantinum accubitoem in Leonem proprium generum imperium transferre meditantem, animadvertens suggestit imp. Constantino, ut Romanum paternum famulum sibi benevolentia conjunctum crearet drungarium, ut semper adesset auxilio, servaret incolumem, et in omnibus, quibus opus foret, adiutorem et socium haberet. De his frequenter sermonem habente renitentem se præbebat Romanus. Quare Constantinus 493 libellum propria manu exaratum, subscriptione firmatum ad eum transmisit: quem cum manibus accepisset,

(20) Anonymi, et Cedrenus emendate, τοῦ δὲ πλωτμοῦ τέλος λαβόντος, καὶ ὑποστρεψάντος τοῦ Βαγᾶ εἰς.

(21) Μὴ διαπερᾶσαντες τοὺς Πατζινάκους, ἀλλ' ὑποχωρήσαντα τάχιον, καὶ μὴδὲ τοὺς φεύγοντας Ῥωμανὸν ἐν. Qui Patzinaces non trajecisset, sed citius se subduxisset, ac neque fugientes Romanos in naves suscepisset.

(22) Κωνσταντίνῳ βασιλεῖ δρουγγάριον προβαλέσθαι. Sic bene Anonymi, et Cedr. Romanum drungarium in aulam asciceret, non προβαλέσθαι, drungarium crearet, cum diu ante ille muneris obiret.

Constantinum accubitorem et ejus consanguineos aggressurum se, cum opus foret, pollicitus est: fama igitur istiusmodi ubique sparsa, et Constantino accubitore Romanum, ut cum classe recederet, impellente, ipse in contrarium difficilem classis expeditionem, statuto militibus stipendio nondum exhibito, prætexere: Romano vero expeditionem instruente et classem præparante, processit Constantinus accubitor, ut classem solveret, animum suggesturus. Ipse autem servili habitu occurrit, et mandata promptius se exsecuturum pollicitus est. Accubitore deinde regredi parato, et nunc vultu speciosos armisque fortes viros haberet, qui regiam triremem remis impellerent, Romanum interrogante: confestim ille quosdam manus movere jam dispositos, ad se propius accedere jussit. Illi rei gerendæ consilii jamque Romani dromoni quam vicini manibus eum rapuerunt., et: Tollite illum, vociferati sunt. Derepente igitur sublatum in drungarii Romani triremem imposuerunt, et tenuerunt sub custodia, nullo comitum ejus propugnare vel defendere auso: quinimo cunctis fuga turpiter lapsis.

Istis ad Zoem Augustam delatis, illa Nicolaum patriarcham et optimates sibi bene affectos advocat, et ad Romanum mittit de rarum omnium gestiarum ordine certior fieri sollicita. Illos vero ad eam proficiscentes lapidibus missis populus insectabatur. Postridie itaque egressa Zoe ad solare Bucoleonis horologium, filio et universis inclamabat: Quomodo rebellio hæc contigit? At ad illam Theodorus Constantini imperatoris pædagogus, Quod Leo Phocas Romanos perdiderit, et Constantinus accubitor subverterit palatium, contigerunt hæc. Imperator autem revocatam a matre, et ad se translata imperii potestatem omnem declaravit, et Nicolaum patriarcham Stephanumque magistrum in palatio sibi adesse mandavit. Sequenti Juce Joannem Tubacem, qui Zoem Augustam e palatio detruderet, misit. Illa cum ejulatu et lacrymis filium complexa ad maternam compassionem et dolorem movit: adeo ut imperator diceret, Matrem meam mecum esse sinite. Illi solo verbo petitam dimiserunt. Imperator autem et patriarcha Joannem Garidam ad se vocatum scholarum domesticum esse jusserunt, veriti ne Phocas Leo in rebellionem deficeret. Renuit ille munus subire, nisi Theodorum levirum Zuphinezis ⁴⁹⁴ filium et Simeonem ejus filium patriarcham crearet. Juramentis igitur certior factus, in domum suam profectus est. Illi confestim consanguineos ejus e palatio deturbant, quos ad se confluentes ut Garidas conspexit, inusitato timore,

FRANC. COMBEFISII NOTÆ.

(23) Τούτοις τῇ χειρὶ ἐτοίμοις οὖσι. Anonym. *Annuit his qui essent manu expediti. Ex quo etiam et Cedr. suppl. ac emend. sequentia: 'Ρωμανοῦ γεγονότος, ἐπιβῆ ὁὗτος ὀπίσω τοῦ παρακοιμώμενου Κωνσταντίνου περιπατῶν ἀνῆρπασεν αὐτὸν ταῖς...*

ὑπέσχετο τὴν κατὰ τοῦ παρακοιμώμενου Κωνσταντίνου καὶ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ ἐπιθέσειν, ὡς θέει ποιήσασθαι. Τῆς φήμης οὖν ταύτης διαθεοῦσης, καὶ τοῦ παρακοιμώμενου Κωνσταντίνου καταναγκάζοντος 'Ρωμανὸν ἀποκινήσαι μετὰ στόλου, αὐτὸς προεφασίζετο, ὡς ἀδυνάτως ἔχει τοῦ ἀποπλεῖν, μὴ τοῦ στόλου τὴν νενομισμένην ῥόγαν λαβόντος. Ἐν τῇ ἐξαρτύσει δὲ ὄντος τοῦ 'Ρωμανοῦ, καὶ τὰ πλοῖα εὐτραπίζοντος, ἐξῆλθε Κωνσταντίνος παρακοιμώμενος, ὡς ἐπισπουδάσων αὐτὸν τοῦ ἐκπλεῦσαι. Ἡ δὲ δουλικῶ τῷ σχήματι προὔπηντησεν, καὶ προθυμοποιήσασιν τὸ κελευόμενον ἐπηγγέλλετο. Ὑποστρέφει δὲ βουλομένου τοῦ παρακοιμώμενου, καὶ εἰ ἔχει ἄνδρας εὐεταίρους καὶ γενναίους ἐπιτηδείους τὴν βασιλικὴν ἐρέττειν τριτὴρ εἰπόντος πρὸς 'Ρωμανὸν, οὗτος εὐθὺς ἐνευσε τοὺτους τῇ χειρὶ ἐτοίμοις (23) οὖσιν [ὄντας] πλησίον ἔλθειν. Οἱ δὲ τὰ τῆς βουλῆς ἰδόντες, ἔγγιστα ἤδη τοῦ δρόμωνος 'Ρωμανοῦ γεγονότες, ἤρπασαν αὐτὸν ταῖς χερσίν, καὶ, Ἀρατε αὐτὴν, ἐφώνησαν. Παραχρῆμα οὗτοι τοῦτον ἀρπάσαντες εἰς τὴν τοῦ δρουγγαρίου 'Ρωμανοῦ τριτὴρ εἰσήγαγον, καὶ ἐν ἀσφαλεῖ κατεῖχον. Οὐδεὶς οὖν ὁ ὑπερασπίζων ἦν πάντων τῶν συνόντων αὐτὸν [αὐτῷ] χρησαμένων φυγῇ.

Ταῦτα Ζωὴ Αὐγούστα μαθεῖσα προσκαλεῖται τὸν πατριάρχην Νικόλαον, καὶ τοὺς αὐτῆς μεγιστάνους, καὶ ἀποπέλλει πρὸς 'Ρωμανὸν τὸ γεγονός βουλευμένη μαθεῖν. Τούτων δὲ διαπερασάντων, λίθοις ὁ λαὸς αὐτοὺς ἐξήλασεν. Ἐωθεν οὖν ἐξελθοῦσα Ζωὴ ἐν τῷ τοῦ Βουκολέοντος ἡλιακῷ, ἐπεφώνει τῷ υἱῷ καὶ πᾶσι· Πῶς ἄρα γέγονεν ἡ ἀνταρσία αὕτη; Ἐφώνησεν δὲ πρὸς αὐτὴν ὁ παιδαγωγὸς τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου Θεόδωρος, ὅτι διὰ τὸ ἀπολείπειν αὐτὸν ὁ Φωκᾶς τοὺς 'Ρωμαίους, καὶ Κωνσταντίνον παρακοιμώμενον τὸ παλάτιον, ταῦτα γέγονασιν. Προσελάθετο δὲ ὁ βασιλεὺς Νικόλαον τὸν πατριάρχην καὶ Στέφανον μάγιστρον συνελθόντα αὐτῷ ἐν τῷ παλατίῳ, τὴν ἐξουσίαν εἰς αὐτὸν ἀπὸ τῆς μητρὸς ἐπισπώμενον [ἐπισπώμενος]. Τῇ δὲ ἐπαύριον ἀπέστειλεν Ἰωάννην τὸν Τουδακτὴν Ζωὴν Αὐγούσταν τοῦ παλατιοῦ καταδιδᾶσαι. Ἡ δὲ μετ' ὀλομυγῆς δακρύων τῷ αὐτῆς προσπλακείσα υἱῷ, πρὸς συμπάθειαν μητρικὴν καὶ οἰκτον ἐκίνησεν, ὡς τὸν βασιλέα εἰπεῖν· Ἐάσατε μετ' ἐμοῦ εἶναι τὴν μητέρα μου. Οἱ δὲ ταύτην ἅμα τῷ λόγῳ ἀφῆκαν. Προσκαλεσάμενοι δὲ τε βασιλεὺς καὶ ὁ πατριάρχης Ἰωάννην τὸν Γαριδᾶν προεβάλοντο δομέστικον τῶν σχολῶν, δαδόντες μὴ εἰς ἀνταρσίαν χωρήσῃ ὁ Φωκᾶς Ἄλων. Ὁ δὲ οὐ κατένευσεν τοῦτο γενέσθαι, εἰ μὴ Θεόδωρον ὑναϊκάδελφον αὐτοῦ τὸν Ζουφινέζερ καὶ Συμεῶνα τὸν υἱὸν αὐτοῦ προεβάλλετο ἐταιριάχην. Ὅρκοις οὖν βεβαιωθεὶς ὅτι αὐτῶν κατῆλθεν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. Οἱ δὲ παραυτίκα τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ τοῦ παλατιοῦ καταδιδάζουσιν. Τούτων οὖν πρὸς αὐτὸν παραγεγονότων,

ἐφώνησεν, παραχρῆμα· Cum jam Romanus celoci proximus esset, isque pone Constantinum accubitorem ambulans ipso manibus correptio, Tollite eum, exclamasset, statim illi sublatum in, etc.

ὡς ἐθέατο αὐτοὺς, τρόμος αὐτὸν ἔλαθεν καὶ φρε-
νῶν ἐκστασις. Εὐθὺς οὖν ἐξῆλθε πρὸς Ῥωμανόν, καὶ
διηγήσατο αὐτῷ ὅσα πέπονθεν. Συμφιλιωθεὶς οὖν
αὐτῷ, καὶ ὄρκους δοὺς καὶ λαβὼν, ὥστε μίαν ἔχειν
ἀμφοτέρους ψυχὴν, σύμφρων αὐτοῦ καὶ σύμπνους
ἐγένετο, ὥστε καὶ γαμικὸν συνάλλαγμα ποιήσασθαι.
συνεφώνησαν, πλεόν ἐκ τούτου τὸν τῆς ἀγάπης
δεσμόν ἐπισφίγγοντες. Τῇ εἰκάδι οὖν τετάρτῃ τοῦ
Μαρτίου μηνὸς ἀποστέλλει Ῥωμανὸς Ἰωάννην πρε-
σβύτερον αὐτοῦ οἰκίον καὶ πιστότατον ὄντα, καὶ Θεό-
δωρον, τὸν Ματζούκην λεγόμενον, εἰς τὸ παλάτιον,
ὑπεραπολογησόμενους, ὡς οὐκ ἀντάρσια γέγονεν τὸ
παρ' ἐμοῦ διαπραχθῆναι, ἀλλὰ τὴν τοῦ Φωκᾶ ἐπίθεσιν
ὑφορρόμενος, καὶ δεδιὼς μὴ τι νεωτερισθεῖ παρ'
αὐτοῦ εἰς τὸν βασιλεῖα, τούτου ἕνεκεν ἀνελθεῖν ἐν
τῷ παλατίῳ βεβούλευμαι, καὶ τὴν φυλακὴν ποιῆσθαι
τοῦ βασιλέως. Μὴ συνευδοκοῦντος δὲ Νικολάου πα-
τριάρχου τούτου, ἐμηνύθη Ῥωμανῷ παρὰ Θεοδώρου
τοῦ βηθέντος παιδαγωγοῦ ἐλθεῖν μετὰ τοῦ στόλου
παντὸς μέχρι Βουκολέοντος· ὃς μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ
βουλευσάμενος [τὸ γὰρ ἄγον εἶχεν αὐτὸν (24)], τῇ
ἡμέρᾳ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου
(πέμπτῃ δὲ ἦν) ἦλθεν ἅμα τῷ στόλῳ ἐνοπλος ἐν τῷ
Βουκολέοντι. Καὶ παρευθὺ μὲν Στέφανος μάγιστρος
ἐξῆλθεν τοῦ παλατίου· Νικητὰς δὲ πατρίκιος ὁ συμ-
πνεύθερος Ῥωμανοῦ ἀνελθὼν ἐν τῷ παλατίῳ, ἐξήγα-
γεν ἔκειθεν τὸν πατριάρχην Νικόλαον. Ὅρκους οὖν
βεβαιωθέντες οἱ τοῦ παλατίου παρὰ Ῥωμανοῦ ἀπ-
έστειλαν αὐτῷ τὸν τίμιον σταυρὸν, καὶ προσκυνήσας
αὐτὸν, καὶ ὄρκῳ βεβαιώσας αὐτοὺς, ἀνῆλθεν μετ'
αὐτῶν ἐν τῷ παλατίῳ καὶ ὀλίγων τινῶν προσκυνήσων
τὸν βασιλεῖα. Καὶ εἰσελθὼν μετ' αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ τῷ
ἐν τῷ Φάρῳ, καὶ πίστει αὐτῷ δοὺς καὶ λαβὼν, παρ-
εὐθὺ προχειρίζεται παρ' αὐτοῦ μάγιστρος καὶ μέγας
ἐταιριάρχης. Αὐτίκα γοῦν γέγονε θεία κέλευσις
πρὸς Λέοντα τὸν Φωκᾶν παρεγγυωμένη μὴδ' αὖτε
στάσιν τινὰ ἐννοῆσαι, ἀλλὰ πρὸς ὀλίγον ἐν τῷ ἰδίῳ
οἴκῳ [οἴκῳ] ἀναπαύεσθαι. Ὡσαύτως καὶ γράμματα
ἐκελεύσθη Κωνσταντίνῳ παρακοιμωμένῳ (25) γρά-
ψαι· τὰ ὅμοια αὐτῷ παραγγέλλοντα, καὶ μὴδὲν ἐναν-
τιὸν βουλεύεσθαι· ἄλλ' ἐν ὑποταγῇ εἶναι τοῦ
βασιλέως Κωνσταντίνου. Ἀναλαβόμενος ταῦτα Ἀν-
δρέας πριμικήριος τοῦ βασιλικοῦ βεστιαρίου ἀπ-
εκόμισεν αὐτῷ ταῦτα ἐν Καππαδοκίᾳ ὄντι, καὶ
ἀναδεξάμενος ταῦτα, ἀπελθὼν ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ,
ἡσύχαζεν. Τῇ δὲ πέμπτῃ ἑβδομάδι τῶν ἁγίων Νη-
στείων Ἀπριλλίῳ μηνί, δίδεται ἀρράβων γαμικῶν
συναλλαγμάτων παρὰ Κωνσταντίνου βασιλέως Ἐλέ-
νῃ τῇ θυγατρὶ Ῥωμανοῦ, καὶ τῇ τρίτῃ τοῦ Πάσχα
τῇ λεγομένῃ τῆς Γαλιλαίας εὐλογεῖται καὶ στεφα-

A mentisque stupore insolito correptus est. Confestim
itaque Romanum adit, et quæ passus fuerat, ex-
ponit. Inita mox cum eo amicitia, et juramenti
hinc inde datis et acceptis, et ut mentem unam
haberent ad invicem polliciti, Romani propositum
sequebatur, et consilium obibat: et ut eum stri-
ctiori amoris nexu devinciret, mutuo nuptiarum
fœdere contracto, virum sibi promeruit. Mensis
igitur Martii quarto supra vicesimum, Romanus
Joannem presbyterum, domesticum suum sibi fi-
dissimum, et Theodorum cognomento Matzucem
in palatium legatos mittit, qui pro defensione lo-
querentur: Non hæc rebellio, quod a me gestum
est, sed Phocæ molimina veritus, et ne circa im-
peratorem aliquid innovetur timens, idcirco pa-
latium ingredi consilior, et custodiam imperatoris
gerere. His Nicolao patriarcha non acquiescente a
Theodoro, pædago dicto, significatum est Ro-
mano, ut cum omni classe ad Bucoleonem ap-
pelleret, et ejus sociis ipse consilium haberet: in
magnum quippe animi anxietatem venerat. Annun-
tiationis sanctissimæ Deiparæ die, hebdomadis
porro quintus erat, Romanus una cum classe
armis instructus ad Bucoleonem appulit, et con-
festim Stephanus magister e palatio egressus est.
Nicetas autem patrieius Romani consocer in pa-
latium profectus, Nicolaum patriarcham inde de-
jecit. Aulicorum animis Romani jurejurando firma-
tis, et veneranda cruce ad eum missa, ipse eam
adorans, et interposito sacramento, mentis propo-
situm obvelans, ipse cum eisdem paucisque suis
imperatorii reverentiam exhibiturus in palatium
conscendit, et cum eo templum quod in Pharo
est, ingressus, data et accepta securitatis fide,
magister et magnus hetæriarcha ab imperatore
confestim creatur. Eodemque momento sacrum
mandatum ad Leonem Phocam missum, quo reli-
cto seditionis commovendæ proposito, ad modicum
tempus domi se contineret, injungebatur. Eum
in sensum aliæ litteræ ad Constantinum accu-
bitorem scribi jussæ sunt, rem eandem, et ne
quid in adversum moliat, sed imperatori Con-
stantino obsequens perseveret, commendantes.
Sacras acceptas Andreas imperatoris vestiarii pri-
micierius ad eum in Cappadocia tunc forte re-
pertum, detulit, quibus lectis, domum 495 pro-
priam se recipiens, quietem egit. Sacrorum autem
Jejuniorum quinta hebdomade, mense Aprili,
Helenæ Romani filix contractus nuptialis arrha a
Constantino imperatore traditur, et tertia Paschatis

FRANC. COMBEFISII NOTÆ.

(24) Anonym., ἦγεν. Malim ἄγος, ut vocem εἶχεν
retineamus; nec enim ita τὸ ἄγον, aut τὸ ἄγών
quod emendat interpr. satis congruit: ut sit, *eum
enim tenebat rei religio*; deterrebat placuli con-
scientia, quod sic nempe in aulam irrumperet.
Explicat Cedrenus vix a suis potuisse adigi ut rem
præstaret, ac ad Bucoleonem cum classe accederet.
Sin τὸ ἦγεν placeat, sic exponam, *Qui res agit, ac
moderatur eum incitabat*: urgebat fatum, ut ita a.l

imp. apicem proveniret; quod nec ipsum dissonat
ab illa ejus cunctatione ac trepidatione, quam
Dei decreto perurgente ita consilio superaverit.

(25) Ἐκελεύσθη Κωνσταντίνος παρακοιμώμενος.
Sic emend. ex Anonym., *Jussus est Constantinus
accubitor in eam sententiam Leoni scribere*: cui
nempe Leo gener majorem esset habiturus fidem.
Non enim ad ipsum Constantinum scriptæ litteræ
qui adhuc detineretur, ac spe meliori aleretur.

feria, Galilææ dicta, benedicitur : et cum ea nuptialibus corollis redimitur a Nicolao patriarcha, tuncque Romanus imperatoris Pater declaratur : et Romani vice Christophorus ejus filius hetæriarches instituitur.

Haud multo post, Leo Phocas a populo seductus, et a nonnullis procerum et legionum ei commendatarum militibus motus, tumultum excitavit, missoque nuntio Constantinum accubito rem, Constantinumque alterum, et Anastasium Γογγυλλους et fratres germanos, et Constantinum a secretis Μαλλεῖα filium sibi ascivit, hoc cunctis insinuans et persuadens, motum omnem pro imperatoris Constantini obsequio excitari. Romanus autem imperatoris Pater bullis aureis tabulas insignitas et subscriptione firmatas, velut imperatoris nomine facinus hujusmodi attentatum repressuras edidit : quibus jubebatur, ut, Phoca deserto, qui ad imperatoris partes transiret, pro imperatore stare censerentur : easdem vero Annæ cuidam impudentis oris et profligatæ castitatis mulieri clericoque cuidam Michaeli, ut per adversarium exercitum spargerent, commendavit. Illi receptas litteras per omnem exercitum distribui curarunt : et Michael quidem in rei gestæ suspicionem veniens, crudeliter exceptus a Phoca, naribus et auribus præcisus multatus est, qui postmodum congruam a Romano consecutus est vicissitudinem, et pariter ea, quæ cum eo missa fuerat, mulier. Qui primus Phocam deseruit, et in Romani partes transiit, Barmichaelis filius exstitit, cladis adversæ et in contrarias partes se dilationis et tyrannidis auctor : oomitē se præbuit Balantius, ambo turmarum præstantes præfecti. Leo Phocas vero cum exercitu omnium armorum genere fortiter instructo, Chrysopolim profectus, et Constantinopolis cives exterriturus, milites longo castrorum ambitu a Juvenca lapidea ad Chalcedonem usque locavit. Dum hæc gererentur a Romano, Simeon Caniclei præfectus celoce vectus, libellum imperatoris Constantini manu subscriptum delaturus mittitur. Hæc porro libellus enuntiabat : Ut imperii mei custodem vigilantissimum et fidelissimum e subditis præter Romanum nullum inveni. Huic post Deum custodiam meam commisi, et vice patris, quod viscera materna et propositum vere paternum in me exercuerit, habere constitui. Leonem Phocam in adversum imperio meo semper insidiantem **496** suspicatus, in illud machinari opere probavi, et in majestatem tyrannice rebellem comperi : quare domesticum amplius non esse decerno, neque tumultum hunc me volente commovisse, sed spontaneo consilio imperium sibi vindicantem hæc aggressum esse declaro. His ita coram populo lectis, subducere se cuncti, et Romano imperatoris Patri adhærere cœperunt. Phocas in angustias

Α νοῦται· ὅμα αὐτῇ παρὰ Νικολάου πατριάρχου 'Ρωμανὸν βασιλεὺς πᾶντα προβαλόμενος· ἀντ' αὐτοῦ δὲ Χριστοφόρον υἱὸν αὐτοῦ ἐταίρι-ἀρχὴν κατέστησαν.

Μετ' οὐ πολὺ Λέων ὁ Φωκάς μετὰ λαοῦ πλείστου ἀπατηθεὶς παρὰ τὲ τινῶν ἀρχόντων καὶ τῶν αὐτοῦ ταγμάτων πρὸς ἀνταρσίαν κινεῖται, καὶ ἀποστείλας ἀνελάθετο εἶναι σὺν αὐτῷ τὸν τε παρακοιμώμενον Κωνσταντῖνον, καὶ Κωνσταντῖνον καὶ Ἀναστάσιον τοὺς Γογγυλλοὺς καὶ αὐταδέλφους, καὶ Κωνσταντῖνον ἀσηκρῆτες τὸν Μαλλεῖα, πληροφορῶν ἅπαντας καὶ βεβαιῶν, ὡς ὑπὲρ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου τὴν τοιαύτην ποιεῖται συγκίνησιν. 'Ρωμανὸς δὲ ὁ βασιλεὺς πᾶν χρυσοδοῦλῳ ποιήσας ἐνυπόγραφα, ὡς ἐκ προσώπου τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου τὴν τοιαύτης ἐπιβουλῆς ἀνατροπὴν περιέχοντα, καὶ ὡς οἱ τὸν Φωκᾶν καταλιπάνοντες, τῷ βασιλεῖ δὲ προσφεύγοντες, ὑπὲρ τοῦ βασιλέως εἰσι, δοὺς αὐτὰ Ἄννη τινὶ γυναίκῃ ἀναιδεῖ καὶ θρασεῖ, καὶ κληρικῷ τινι Μιχαήλ, ἐν τῷ αὐτῷ στρατοπέδῳ ἐξέπεμψεν. Οἱ δὲ ταῦτα ἀναλαθόμενοι, ἔστειλαν παντὶ τῷ στρατῷ. Καὶ ὁ μὲν Μιχαήλ φωραθεὶς, παρὰ τοῦ Φωκά ἀνηλεῶς τυφθεὶς, τὴν τε βίαν [τάς τε βίνας] καὶ τὰ ὦτα ἀπετμήθη· ὃς μετὰ ταῦτα παρὰ 'Ρωμανοῦ τῆς προσήκουσας ἔτυχεν ἀμοιβῆς· ὡσαύτως καὶ ἡ σὺν αὐτῷ σταλεῖσα γυνή. Πρῶτος ὁ υἱὸς τοῦ Βαρ-μιγαήλ καταλιπὼν τὸν Φωκᾶν τῷ 'Ρωμανῷ προσέδραμεν, ἀρχὴ γεγονῶς καταλύσεως τῆς τοιαύτης ἀνταρσίας καὶ τυραννίδος, σὺν αὐτῷ δὲ ὁ Βαλάντιος, τουρμάρχαι ὄντες ἀμφοτέρω. Λέων δὲ ὁ Φωκάς μετὰ λαοῦ πλείστου ἰσχυρῶς καθωπλισμένου ἐν Χρυσοπόλει καταλαθὼν, διέστησε παρατάξεις ἀπὸ τῆς λιθίνης Δαμάλλης· μέχρι Χαλκηδόνος τοὺς ἐν τῇ πόλει φοβῶν. Ἀποστέλλεται οὖν μετὰ δρόμωνος παρὰ 'Ρωμανοῦ Συμεὼν ὁ ἐπὶ κανικλείου λόγον ἐνυπόγραφον τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου ἐπιφερόμενος τάδε διαγορεύοντα, ὡς· Ἐγὼ φύλακα τῆς ἐμῆς βασιλείας ἐρηγορώτατον καὶ πιστότατον οὐδένα τῶν ὑπὸ χεῖρα ἢ 'Ρωμανὸν εὐρηκῶς, τοῦτου [τούτῳ] τὴν ἐμὴν φυλακὴν, μετὰ γε θεῖν, κατεπίστευσα, καὶ ἀντὶ πατρὸς· αὐτὸν ἔχιν ἔκρινα, σπλάγχχνα μητρικὰ (26) καὶ διάθεσιν γονικὴν πρὸς ἐμὲ ἐνδειξάμενον· Λέοντα δὲ τοῦτον τὴν Φωκᾶν ἀεὶ τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ ὑποπτεύειν [ὑποπτεύων] ἐπιβουλεύειν, νῦν ἔργοι· αὐτοῖς ἐπίβουλον εὐρηκῶς καὶ τῆς ἐμῆς ἀρχῆς τυραννικῶς κατεξανιστάμενον· διὸ οὐτε δομέστικον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ νῦν εἶναι βούλομαι, οὐδὲ ταύτην τὴν ἀνταρσίαν μετὰ βουλῆς ἐμῆς πεπραχέναι φημι, ἀλλ' αὐθαίρετῳ γνώμῃ ταύτην ποιήσασθαι τὴν ἐπίθεσιν ἐαυτῷ τὴν βασιλείαν σφετεριζόμενον. Τούτων οὖν τῷ λαῷ ἐπαναγνωσθέντων, ἤρξαντο πάντες ὑποχωρεῖν, καὶ τῷ βασιλεὺς πᾶν προσέρχεσθαι 'Ρωμανῷ. Τοῦ δὲ Φωκά εἰς ἀμήχανον περιστάτος καὶ ἀπογόντος, ὡς πάσης ἐλπίδος ἡστοχηκότος καὶ χρησαμένου φυγῇ, καὶ πρὸς τὸ κάστρον (27) ἀπογόντος· ἀτελοὺς παρα-

FRANC. COMBESII NOTÆ.

(26) Melius Anonym., πατρικά.

(27) Πρὸς τὸ κάστρον Ἀτελοὺς παραγ. Sic et

Anonym. et Cedren., Veniens ad urbem Ateus nomine : solo exscribentis errore ἀτελοῦς, quod nullo

γενομένου, καὶ μὴ δεχθέντος· ἐν χωρίῳ δὲ ὀνομα-
ζομένην Γοηλέντι φεύγοντι [φεύγοντος, καὶ] συλλη-
φθέντος· ἀπέστειλεν Ῥωμανὸς Ἰωάννην τὸν Του-
δάκη, καὶ Λέοντα τὸν αὐτοῦ συγγενῆ, ὥστε εἰσαγα-
γεῖν αὐτὸν ἐν τῇ πόλει. Οἱ δὲ τοῦτον κρατήσαντες
ἀπατούφλωσαν, καί τοι μηδεμίαν παρὰ [περὶ] τοῦτου
δεξιόμενοι ἐντολήν, ἀλλ' αὐθαίρετῳ γνῶμῃ τοῦτο
πεποιήκότες, ὡς ἀγκυακτῆσαι ἐπὶ τοῦτον καὶ βασι-
λεωπάτορα Ῥωμανόν. Αὐτοῦσφι δὲ μηνὶ κατεμηνύθη
τὰ τῆς ἐπιβουλῆς Κωνσταντίνου Κτηματηνοῦ, καὶ
Δαβὶδ Καρπουλιανοῦ, καὶ Μετὰ κλη κούρατωρος τῶν
Μαγγάνων· καὶ τυφθέντες οὗτοι καὶ δημευθέντες,
διὰ μέσης διήλθον τῆς πόλεως, καὶ ἐν ἐξορίᾳ παρ-
επέμφθησαν. Ἦγαγον δὲ Λέοντα μάγιστρον καὶ
δομέστικον τῶν σχολῶν ἐν τῇ πόλει, καὶ διήλθον
ἐν μέσῃ τῇ ἀγορᾷ ἡμιόνῳ ἐφεζόμενος. Ἐρωσθή δὲ
καὶ Ζωὴ Αὐγοῦστα ἐπιβουλεύουσα Ῥωμανῷ διὰ
πεφαρμαγμένων βρωμάτων ὑπὸ Θεοκλήτου νοταρίου
τῆς ὑπουργίας σκευασθέντων· καὶ ταύτην τοῦ πα-
λατίου καταδιδάξουσιν, καὶ εἰς τὸ Πετρίον ἀπάγου-
σιν, [add. ἐν τῇ] τῆς Ἁγίας Εὐφημίας μονῇ ἀποκεί-
ραντες. Προσεκλήθη δὲ παρὰ Θεοφυλάκτου πατρικίου
καὶ κόμητος τοῦ σταύλου εἰς ἄριστον ὁ παιδαγωγὸς
Κωνσταντίνου βασιλέως Θεόδωρος, καὶ Συμεὼν ὁ
αὐτοῦ ἀδελφός. Ἐπιθόντων δὲ αὐτῶν εἰσῆλθεν Ἰωάν-
νης δρουγγάριος ὁ Κουρκοῦας μετὰ πλείστου λαοῦ,
καὶ τοὺτους ἀναρκάσας εἰς τὸ Ὑψίκιον ἐξώρισεν
ἐν τοῖς αὐτῶν προαστείσι, ὡς κατὰ Ῥωμανοῦ με-
λετώντας. Εἰκάδι δὲ τετάρτῃ Σεπτεμβρίου μηνὸς
τῇ τοῦ Καίσαρος ἁγίᾳ, καὶ Δεκεμβρίῳ μηνὶ δεκάτῃ
ἐβδόμῃ τῇ τῶν προπατόρων κυρίου τῷ τῆς βασιλείας
στέφεται διαδήματι παρὰ Κωνσταντίνου βασιλέως
καὶ Νικολάου πατριάρχου, καὶ τῇ τῶν ἁγίων Φώτων
ἡμέρᾳ στέφει Θεόδωρον τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. Ματῶν
δὲ μηνὶ δεκάτῃ ἐβδόμῃ Ἰνδικτιῶνος ε', Χριστοφόρος
ὁ υἱὸς Ῥωμανοῦ ἀναγορεύεται βασιλεὺς· στέφεται
δὲ τῇ εἰκάδι τοῦ αὐτοῦ μηνὸς παρὰ Κωνσταντίνου
βασιλέως τῇ τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς ἡμέρᾳ, καὶ
μόνοι οὗτοι οἱ δύο ἐν τῇ αὐτῇ προελεύσει προσῆλ-
θον (28).

Ἰουλίῳ δὲ μηνὶ ὀγδόῃ Ἰνδικτιῶνος ἡμέρᾳ Κυρίου
ἢ τῆς Ἐκκλησίας παρὰ Ῥωμανοῦ γέγονεν ἔνωσις,
ἀπάντων ἐνωθέντων μητροπολιτῶν τε καὶ κληρικῶν,
τῶν ἀπὸ Νικολάου πατριάρχου καὶ Εὐθυμίου δι-
εσχισμένων. Ὑγδῷ δὲ Φεβρουαρίου μηνὸς, Ἰνδικτιῶ-
νος δεκάτῃ ἐνάτῃ ἀποστείλας Ῥωμανὸς ὑπερορίζει
τὸν μάγιστρον Στέφανον τὸν τῆς Καλομαρίας εἰς
τὴν Ἀντιγόνοι νῆσον, ὡς τῆς βασιλείας ἐφίεσθαι
κατηγορηθέντα· πρῶτον αὐτὸν ἀποκείρας ἅμα Θεο-
φάνει Τεργειώτῃ καὶ Παύλῳ ὀρφανοτρόφῳ ἀνθρώ-
ποις αὐτοῦ. Ἐποίησεν Ῥωμανὸς βασιλεὺς ἐν τῷ
Τριβουναλίῳ πρόκενσον, συνηγμένων ἀπάντων μεθ'
ὀπλων ἐκείσε. Τοῦ ἀδουμίου δὲ γενομένου (29)

A deductus, omni spe lapsus est, quare fuga usus
et de ingressu in urbem aliquam desperans, quod
sine dignitatis titulo et viribus accederet, et forte
non reciperetur, in locum cui Goeleon nomen, fu-
giens comprehensus est: exinde Romanus Joan-
nem Tubacem et Leonem ejus cognatum hominem
in urbem adducturos misit. Comprehensum itaque
oculis privaverunt, nullo licet super hoc accepto
jussu, sed spontanea voluntate ad hoc ducti: adeo
ut imperatoris Pater Romanus de facinore trista-
tus fuerit. Mense autem Augusto Constantini
Ctemateni, Davidis Camuliani, et Michaelis manga-
norum curatoris detectæ sunt insidiæ: quare etiam
hi, bonis publicatis, verberibus affecti, et per me-
diam urbem traducti, in exsilium missi sunt. Leo-
nem insuper magistrum et scholarum domesticum
in urbem induxerunt, qui mulo insidens per me-
dium forum pertransiit. Delata est etiam Zoe Au-
gusta, ut quæ Romano per cibos veneno infectos
a Theocleto ministerii notario insidiaretur: quare
hanc e palatio recedere coactam, in sanctæ Euphe-
mie monasterio ad Pétrium sito tonsis capillis
monialem fecerunt. Theodorus autem Constantini
imperatoris pædagogus et Simeon ejus frater, a
Theophylacto patricio et stabuli comite ad convi-
vium vocatus est. Recumbentibus illis, Joannes
Drungarius Curcuas cum populi turba ingressus,
raptos eosdem ad Opsicium eliminatos propriis in
suburbanis, velut adversus Romanum machinatos
exsulare coegit. Quarto vero supra vicesimum
Septembris mensis, Cæsaris dignitate, Decembris
autem mensis decimo septimo, Christi Domini
proparentum festo, imperii diademate a Constan-
tino imperatore et Nicolao patriarcha Romanus
ornatur; sanctorum deinde Luminum die Theo-
doram uxorem coronat; mox Maii mensis decimo
septimo, indictione quinta, Christophorus Romani
illius imperator renuntiatur: et ejusdem mensis
vicesimo sanctæ Pentecostes die festo, a Constan-
tino redimitur: istique duo soli ejusdem diei pro-
cessu solemnī per urbem progressi sunt.

Porro Julio mense, indictione 497 octava die
Dominico totius Ecclesiæ a Romano inita est con-
cordia, cunctis metropolitibus et clericis, qui a Ni-
colai et Euthymii partibus divisī steterant animis,
in consensionem redeuntibus. Mensis autem Fe-
bruarii die octavo, indictione decima nona, mittens
Romanus magistrum Stephanum Calomariæ filium
in Autigoniam insulam exsulem eiecit, imperandi
cupiditatis accusatum: cum prius una cum Theo-
phane Tichote et Paulo orphanotropho propriis
domesticis in monachum detonsus fuisset. Cæle-
stem Romanus imperator ad Tribunalium solem-
nem habens processum, cunctis armorum omni

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

sensu constat, ac redditum est. Διὰ πεφαρμαγμέ-
νων βρωμάτων· Per cibos praparatos, teneno in-
fectos.

(28) Προελεύσει προσῆλθον. Idem.

(29) Facta militum recensione. Est enim, inquit
Suidas, ἀπογραφή ὀνομάτων παρὰ Ῥωμαίων.

gehene instructis, stipendiisque militibus erogatis, A derrepente Romanus praefatus, et Constantinus inusitata celeritate usi in palatium revertuntur: a Leone quippe Arsenii domestico, Arsenii ipsius et Pauli Manglanitae conspiratio delata fuerat: ex quo verberibus acceptis, et houis illico addictis in exilium translati sunt. Erat porro tunc ab imperatore proximus potestate Joannes presbyter et rector, qui Leonem Armenii filium hebdomadarium curavit fieri imperatori prius commendatum³⁰. Bulgariis vero ad Catasyrias usque post Adraletae domesticum mortem excurrentibus, Pothus Argiri filius scholarum domesticus creatus est. Illic ad Thermopolim copiis eductis Michaellem Moreleontis filium vices suas obeuntem, Bulgarorum motum exploraturum misit. Ille de improviso agmini eorum factus obviam, plurimos quidem occidit, vulneribus autem acceptis, in urbe postmodum vitam finivit. Eo tempore insidiae adversus Romanum imperatorem structae ab Anastasio sacellario et Aurificinae principe, et Theodoreto cubiculario, et Demetrio regii fisci notario, et Nicolao Cubatae a Theodeto officii notario delatae sunt: iidemque convicti verberibus poenas dederunt, et per mediam urbem delati sunt. Theodoretus autem seorsim ad Trichoneum palatii plagis acceptis, in exilium eiectus est: Anastasium autem sacellarium in Elinorum monasterio caesarie mulctavit; in quo et defunctus est. Romanus eo praetextu accepto, imperatorem Constantinum primatu deturbat, et secundum constituit; seipsum vero priorem praepo-

nit. Simeon porro adversus Romanos exercitum rursus educit, militesque emissos contra urbem quantiocius tendere imperavit. Illi per montes progressi Maglaba pervenerunt. Eorum adventu ab imperatore Romano cognito, ne Pegarum palatia per Stenum diffusi incenderent, Joannem rectorem una cum **498** Leone et Potho, dictis Argyris, ex regis confederatis et gregariis militibus copias secum habentibus misit, quibus insuper adjunctus est Alexias patricius, et Muzelaus classis drungarius, cum navali acie. Erat porro tunc Jejuniorum hebdomas quinta. Istis exercitum per turmas componentibus, Bulgarisque

αἰφνίδιον Ῥωμανὸς καὶ Κωνσταντίνος τάχει πολλῶν εἰς τὸ παλάτιον ὑποστρέφουσιν· ἐμνηνύθη γὰρ παρὰ Λέοντος ἀνθρώπου τοῦ Ἀρσενίου ἢ αὐτοῦ τοῦ Ἀρσενίου ἐπιβουλὴ, καὶ Παύλου μαγλαβιτῶν (30)· οἱ τυφθέντες καὶ δημευθέντες ἐξωρίσθησαν. Ἦν τότε παραδυναστεύων Ἰωάννης ὁ πρεσβύτερος καὶ βασιλεὺς, ὃς Λέοντα τὸν τοῦ Ἀρμενίου ἐποίησεν ἐβδομαρίον (31), τῷ βασιλεῖ τούτων προσοικειώσας. Τῶν δὲ Βουλγάρων πάλιν ἐξελασάντων μέχρι Κατασύριων μετὰ τὴν τοῦ δομεστικῆς Ἀδραλέτου τελευταίαν (32), προσβλήθη Πόθος ὁ τοῦ Ἀργυροῦ δομεστικός τῶν σχολῶν· καὶ μέχρι θερμποπόλεως μετὰ τῶν ταγμάτων ἐξελθὼν ἀπέστειλεν Μιχαὴλ τὸν τοῦ Μωρολέοντος υἱὸν τοποτηρητὴν (33) ὄντα τοῦ Βουλγάρους κατασκοπεύοντα. Ὁ δὲ ἀπρόοπτος τῷ λόγῳ αὐτῶν ἐμπεσὼν, πολλοὺς μὲν τῶν Βουλγάρων ἀνείλεν, πληγεῖς δὲ αὐτὸς ἐν τῇ πόλει ἐτελεύτησεν. Ἐμνηνύθη δὲ τότε παρὰ Θεοκλήτου νοταρίου τῆς ὑπουργίας ἡ κατὰ Ῥωμανοῦ βασιλείᾳ ἐπιβουλὴ Ἀναστασίου σακελλαρίου καὶ ἀρχόντος τοῦ χρυσόχου, καὶ Θεοδωρήτου κοιτωνίτου, καὶ Δημητρίου νοταρίου βασιλικῆς τοῦ ἰδικοῦ, καὶ Νικολάου τοῦ Κουβάτζη (34). Καὶ δὴ ἐλεγχθέντες ἐτύφθησαν, καὶ ἐν τῇ μέσῃ διήλθον. Ὁ δὲ Θεοδωρήτος ἰδίᾳ ἐν τῷ λεγομένῳ Τρικλόγγῳ τοῦ παλατίου τυφθεὶς, καὶ αὐτὸς ἐξωρίσθη. Τὸν δὲ σακελλάριον Ἀναστάσιον ἀπέχειρεν ἐν τῇ μονῇ τῶν Ἐλειμῶν (35)· ἐνθα καὶ τελευτᾷ. Τοιαύτης προφάσεως λαβόμενος Ῥωμανὸς τὸν βασιλέα Κωνσταντίνον ὑποδιβάξει (36), καὶ δεῦτερον καθίστησιν, αὐτὸν δὲ προάγει εἰς τοῦμ-προσθεν.

Ἐκστρατεύει δὲ πάλιν Συμεὼν κατὰ Ῥωμαίων, καὶ πλῆθος Βουλγάρων ἀποστείλας ἐκέλευσεν κατὰ τῆς πόλεως ὡς τάχιστα ἐξελαύνειν. Διελθόντων οὖν διὰ τῶν ὄρων, ἦλθον μέχρι τῶν Μαγλαβῶν. Τὴν αὐτὴν δὲ ἐφοδὸν μαθὼν ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς, μὴ τὰ τῶν Πηγῶν παλάτια καὶ τὸ Στενὸν κατελθόντες ἐμπρήσωσιν, Ἰωάννην βασιλοφύλακα ἀποστέλλει ὁμολέοντι καὶ Πόθῳ, τοῖς Ἀργυροῖς λεγομένοις, ἔχοντας μεθ' αὐτῶν πλῆθος ἐκ τῶν βασιλικῶν (37), καὶ τῶν τῆς ἐταιρίας, καὶ τῶν ταγματικῶν, οἷς συνῆν καὶ Ἀλέξιος πατρίκιος καὶ δρουγγάριος τῶν πλωμάτων ὁ Μουσελὴ μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Ἦν δὲ τῶν Νηστειῶν ἐβδομὰς πέμπτῃ. Διατάξαντες οὗτοι τὰ

FRANC. COMBEFISII NOTAE.

(30) Παύλου μαγλαβίτου. Cedren., Anonym.

(31) Minorem dicas cubicularium. Erant enim hebdomarii juvenes septimanatim cubiculo servientes, quibus praerant ὁ κοιτωνίτης seu κουβιχουλάριος· his ὁ προκαθήμενος. Superior omnibus erat ὁ παρακοιμώμενος. Qua de re bene Meursius ex Codino, ipsoque Constantino.

(32) Prosequuntur Anonym. et Cedren. quae spectant ad Rentacium, ex quibus sarcienda erant, quae librarii festinatione desunt in Leonis cod. Regio.

(33) Τὸ τοποτηρητὴν mihi suspectum, malimque cum Cedren., ταγματάρχην, qui tributus esset: non qui Pothi vicarius. Hujus Pothi cum laude meminit auctor Vitae Luc. junioris.

(34) Κουβάτζη, καὶ Θεοδότου πρωτοκαράδου.

Anonym., *Theodoto protocarabo*, forte remigum principe, sive etiam ἀρχιθαλάσσου, quem admirallium vocamus.

(35) Cedrenus et Anonym., Ἐλέγγμων.

(36) *Superiore gradu defecit*, secundarum partium imperatorem facit. Sic enim multis Augustis penes unum prima erat, ac suprema auctoritas, reliquis eidem subjectis.

(37) Cedren., τῆς βασιλικῆς ἐταιρίας, non ita bene, quod et secutos interpr.; aperte enim distinguunt Leo et Anonym. Sint nobis οἱ βασιλικοί, quos peculiariter vocamus *domum regiam*, viros scilicet aulae ministerii regis ipsius obsequiis addictos; quorum etiam partes non exiguae, quoties regi praesente nostri Marte decernunt.

λαβὼν (38), τῶν Βουλγάρων ἀνωθεν ἀναφανέντων ἐν-
 ὄπλων, καὶ βοῇ χρησαμένων ἀσπίσιν καὶ φοβερά,
 παρευθὺ μὲν φεύγει Ἰωάννης ὁ βαίκτηρ, σφάττεται
 δὲ ὑπὲρ τούτου ἀγωνιζόμενος Φωτεινός, ὁ τοῦ Πλα-
 τυπόδη υἱός, καὶ πολλοὶ ἕτεροι. Μόλις οὖν διασωθεὶς
 εἰσῆλθεν εἰς δρόμωνα. Ἦλθεν δὲ φεύγων ἑνοπλος
 καὶ Ἀλέξιος ὁ Μουσελὲς δρουγγάριος, καὶ μὴ ἰσχύ-
 σας τέλειον ἀνελεῖν ἐν τῇ τοῦ δρόμωνος ἀποβάθρᾳ,
 πεσὼν ἐν τῇ θαλάσῃ σὺν τῷ πρωτομανδάτῳ,
 ἀπεπνίγη. Οἱ Ἀργυροὶ δὲ ἐν τῷ κατελλίῳ διεσώ-
 θησαν φεύγοντες. Οἱ δὲ Βούλγαροι μὴδένα ἔχοντες
 καλοῦντα, τὰ τε παλάτια τῶν Πηγῶν ἐπυρπόλησαν,
 καὶ τὸ Στενὸν ἀπαν κατέκαυσαν. Εἰκάδι δὲ Θεβρουαρίου
 μηνὸς δεκάτης Ἰνδικτιῶνος Θεοδώρα σύμβιος Ῥω-
 μανοῦ τελευτᾷ, καὶ κατετέθη τὸ σῶμα αὐτῆς ἐν τῷ
 οἴκῳ αὐτοῦ (39). Τῷ δὲ αὐτῷ μηνὶ στέφεται Σοφία
 ἡ τοῦ βασιλέως Χριστοφόρου γυνή. Τηνικαῦτα δὲ
 κρουροπαλάτης Ἰδὴρ ἐν τῇ πόλει παρεγένετο, καὶ διὰ
 μέσης διελθὼν κεκοσμημένης (40) λαμπρῶς, ὃν καὶ
 ἐν τῇ Ἀγίᾳ τοῦ Θεοῦ Σοφίᾳ εἰσήγαγον· καὶ τὸ κάλ-
 λος αὐτῆς καὶ τὸ μέγεθος θαυμάσιος, καὶ τὸν πο-
 λυτελεῖ κόσμον ὑπερβαυμάσας, αὐτὴς ὑπέστρεψεν εἰς
 τὰ ἴδια.

Ἰουνίῳ δὲ μηνὶ τῶν Βουλγάρων πάλιν ἐκστρατευ-
 σάντων, καὶ μέχρι τῆς Ἀγίας Θεοδώρας παλατιῶν
 ἔλθόντων, καὶ ταῦτα πυρὶ παραδόντων, ἐξενιστάμε-
 νος ὁ βασιλεὺς Ῥωμανός, τοὺς τῶν ταγματῶν ἀρ-
 χοντας συνεκάλεσεν συνόντος αὐτῷ καὶ τοῦ λεγομέ-
 νου Σακτικῆ, καὶ παρήγει τούτοις, καὶ προτρέ-
 πετο κατὰ τῶν ἐναντιῶν ἐξελεῖν, καὶ τῆς πατρίδος
 ὑπεργλῶνίσασθαι. Οἱ δὲ συνέθεντο ἐτοίμως ὑπὲρ τῶν
 Χριστιανῶν ἀποθνήσκειν. Τῇ οὖν ἐπαύριον καθ-
 οπλισθεὶς ὁ εἰρημένος Σακτικῆς, ἀληθῆ οὖσαν τὴν
 ἑαυτοῦ πίστιν τε καὶ ἀνδρείαν ἀπέδειξεν. Ὅπισθεν
 γὰρ τῶν Βουλγάρων γενόμενος, καὶ εἰς τὸ στρατόπε-
 δον αὐτῶν ἐμπεσὼν, πάντας τοὺς ἐκεῖ εὐρεθέντας
 κατέσφαξεν. Μαθόντες οὖν οἱ Βούλγαροι τὸ γεγὸς
 ὑποστρέφουσιν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ πολέμου συγ-
 χροτηθέντος τρέπουσιν τὴν Σακτικὴν σὺν ὀλίγοις
 ὑπάρχοντα. Ὁ δὲ ἐπειδὴ γενναίως ἀγωνισάμενος
 καὶ πολλοὺς ἀνελὼν, οὐκ ἔτι ἀντέχειν ἡδύνατο πρὸς
 τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων, μελίησιν τοῦ ἵππου τὸν χα-
 λινὸν, καὶ εἰς φυγὴν ἤλαιεν· ποταμὸν δὲ τινα ἐκεῖσε
 παρτρέοντα διαπερὼν, τοῦ ἵππου αὐτοῦ ἐν τῇ ἡλύ
 ἐμπαγέντος, τιτρώσκειται κατὰ τῆς ἑδρας ταῖ τοῦ
 μηροῦ. Μόλις οὖν τοῦ ἵππου ἐκτὸς ἡλὸς ἀνασπα-
 σθέντος, διασώζεται μέχρι τῶν Βλαχερνῶν, καὶ τε-
 θεὶς ἐν τῇ ἀγίᾳ σορῷ, καίριας τῆς πληγῆς οὐσης, τῇ
 νυκτὶ ἐτελεύτησεν. Ἀδριανὸς δὲ τις Χάλδος, πρὸς

A e superiore editorique parte armata manu ap-
 parentibus, et incomposita tremendaque vocifera-
 tione usis, derepente Joannes rector fugam ar-
 ripit; Faustinusque Platypodis filius pro eo de-
 certans cum aliis plurimis interfectus est. Vix
 itaque periculo ereptus celocem ingressus est.
 Fuga quoque subduxit se Alexius armis omnibus
 munitus, et Alexius Muzelaus, drungarius. Qui cum
 ad celocis scalam commodè conscendere nequiret,
 in mare cum protomandatore præcipitatus, pro-
 fundo submersus est. Argyri vero ad castellum fu-
 ga sibi consuluerunt. Bulgari, nullum reperientes
 obvium, Pegarum palatia Stenique spatium omne
 igne immisso succenderunt. Februarii porro mensis
 die vicesimo, indictione decima, Theodora Romani
 consors moritur, corpusque illius domo depositum
 est; eodemque mense Sophia imperatoris Christo-
 phori conjux coronatur. Eo tempore Curopalates
 Iber in urbem advenit, et per medias ejus vias
 vestibus præclaris ornatus deductus est, et ad san-
 ctam Dei Sophiam progressus, templi immanitatem
 et cultum contemplatus, variamque ejus supellecti-
 lem demiratus, in patriam reversus est.

Junio postmodum mense Bulgaris iterato bellum
 inferentibus, et ad sanctæ Theodoræ palatia pene-
 trantibus, et eadem igne depopulatis, Romanus im-
 perator, copiarum ducibus convocatis, Sactice di-
 cto ei adhærente, sumptis animis militeshortaba-
 tur in hostes irrupere, et pro patria præliari
 commonebat. Illi pro Christianis se mori paratos
 polliciti sunt. Postera igitur luce, præfatus Sactices
 armatus fidem a se datam veram et constantem
 demonstravit. Bulgaros quippe retro aggressus, et
 in eorum castra insiliens, cunctos ibi repertos
 trucidavit. Bulgari quod gestum erat percipientes
 in castra revertuntur, et consertis manibus Sacti-
 cem paucis comitatum terga dare cogunt. Ille forti-
 ter præliatus multis hostium occisis, totque aliis op-
 pugnatu ut resistere non valeret amplius, equum la-
 xatis habentis ad fugam impulit, flaviumque ibidem
 præterfluentem trajiciens, equo profundi limo infixoad
 podicem et coxendicem vulneratur. Equo itaque limo
 499 vix extracto ad Blachernas defertur, et
 sacro loculo impositus, plaga mortifera accepta,
 D nocte mortuus est. Adrianus autem quidam Chal-
 dus, nec non Tatzates Armenus, vir opulentus,
 consiliis et hortatibus Bardæ Boelæ, qui Chaldiensi
 militiæ præerat, tyrannidem et rebellionem adver-
 sus Romanum imperatorem excitant, et Paiper Lo-

FRANC. COMBEFISHI NOTÆ.

(38) Suppl. ex Anonym. et Cedren., ἐν τοῖς πε-
 δυνούσι καὶ χθαμαλωτέροις τόποις τῶν Πηγῶν. In-
 structo exercitu in campestribus ac depressioribus
 Pegarum locis.

(39) Suppl. ex Anonym., τῷ ὑπ' αὐτοῦ μοναστή-
 ριον ἀμειφθέντι, quam ille in monasterium mutave-
 rat: non enim in profana domo sepulta. Cedren., ἐν
 τῷ Μυριελαίῳ, quod ejus monasterii nomen est,
 ut et ipse Leo paulo post vocat.

(40) Nihil emend., sed addendum ex Anonym.,

μετὰ δόξης πολλῆς καὶ τιμῆς ὑπεδέχθη. Medio foro
 splendide ornato transiens, multa cum gloria ac
 honore susceptus est. Sicque et de S. Sophiæ or-
 natu proseguitur. Καλλωπίζαντες ταύτην, καὶ
 περιστέλλαντες πέπλοις χρυσοῦσι, καὶ κόσμῳ
 παντοίῳ. Magnifice eadem ornantes, auroque textis
 tapetibus ac velis parietes obcingentes, atque omnis
 generis cultum adhibentes. Curopalata hic honoris
 titulus, non officium in aula.

cum munissimum occupant : quos Joannes Curcuas, scholarum domesticus, cum debellasset, quosdam quidem tenuit, quorum illustriores, facultatibus eorum publicatis excæcavit, alios vero occidit. Tatzates autem alio validissimo loco fuga occupato, et securitatis fide accepta, in urbem reversus est, et manglaliitæ dignitate honoratus in Manganorum palatio sub custodia servatus morabatur. Fugam autem machinatus oculorum lumine privatur, Bardam Boelam in monachum detondent. Patricio vero quopiam cognomine Moroleone, Adrianopoleos urbis duce, in rebus bellicis fortissimo et solertia præstanti, ut qui adversus Bulgariam facinora forti viro digna ostendisset plurima, Simeon Bulgarus cum omni exercitu dictam urbem obsedit, valloque circumducto validis armis pressit : frumento autem per urbem deficiente dura fames invasit, ex nulla quippe parte egestatis calamitate vexati annonam procurare valebant : quare seipsos et exercitus ducem Bulgaris tradiderunt, quem apprehensum Simeon, vinculisque per totum corpus circumdatum amara morte interfecit : commendataque Bulgaris urbis custodia in patriam se recepit. Leone Tripolita cum copioso exercitu bellicisque navibus in Romanos erumpente, et Lemnum insulam occupante, Joannes Radinus patricius et classis drugarius eum ex improvviso aggressus est. Initoque certamine divinis auxiliis, qui comitabantur Agareni fusi sunt, solo Tripolita fuga servato.

ἐξεληθόντος, καὶ ἐν τῇ νήσῳ Ἀθήμῳ καταλαβόντος, Ἰω-
ὸν Ῥαδινὸς αἰφνιδίως ἐπέθετο αὐτῷ. Καὶ πολέμου γε-
νησάμενος Ἀγαρῆνοι· μόνος δὲ αὐτὸς Τριπολίτης φυγὴ διασωθεῖς.

Septembri vero mense, indictione secunda, Simeon Bulgariae princeps, copiis omnibus eductis adversus Constantinopolim expeditionem parat. Inde Thraciam et Macedoniam depopulatur, incendia ubique spargit, evertit cuncta, et ad arbores usque excscindit. Ad Blachernas praeterea proventus Nicolaum patriarcham et procerum quosdam, ut de pace conferrent, ad se mitti postulavit. Datis igitur ex parte utraque obsidibus convenerunt, prius quidem Nicolaus patriarcha, deinde Michael patricius Symplices, et Joannes Mysticus, qui ab imperatore secundas tenebat : jam quippe Joannes rector apud imperatorem calumniam passus, causatus aegritudinem palatium deseruerat : **500** postmodum autem in monasterio Galaerensis proximo detonsus est. Et hi quidem cum Simeone de pace tractatum habebant ; Simeon autem retro eos amandavit, ipsum vero imperatorem videre expetiit, a multis de ejus prudentia fortitudine et solertia certior factus.

Α δὲ καὶ Τατζάτης· Ἀρμένιος πλοῦσιος πάνν, τῇ συν-
θήκῃ καὶ συμβουλῇ Βάρδα τοῦ Βοηλᾶ στρατηγούντος
ἐν Χαλδίᾳ, τυραννίδα καὶ ἀνταρσίαν κατὰ Ῥωμανοῦ
βασιλέως συσκευάζουσι, τὸ Παῖπρ τε λεγόμενον
ὀχύρωμα κατασχόντες, οὗς ὁ δομέστικος τῶν σχολῶν
Ἰωάννης ὁ Κουρκοῦς καταπολεμήσας, τοὺς μὲν
κατέσχεν, ὧν τοὺς περιφανεστέρους ἀποτυφλοῖ, τὰς
οὐσίας δημεύσας (41). Τατζάτης δὲ ἐν ἐτίρῳ ὀχυρω-
τάτῳ καστelliῳ διαφυγών, καὶ λόγον τοῦ μῆτι κ-
κὸν παθεῖν δεξάμενος ἐν τῇ πόλει εἰσέλθῃ, καὶ
τῇ τοῦ μαγλαδίτου [μαγλα-] ἀξίᾳ τιμηθεὶς, ἐν τῷ
ὄκῳ τῶν Μαγγάνων διηγεῖτο τηρούμενος. Ἀρσασὴν
δὲ βουλευσάμενος ἀλλίσκεται, καὶ τῶν ὁμμάτων στε-
ρίσκεται. Βάρδαν δὲ τὸν Βοηλᾶν ἀπέκτειραν μοναχόν.
Τοῦ δὲ Πατρικίου τοῦ ὄντος [καὶ] ἱπονομαζομένου
Β Μωρλόεντος; (42) Ἀδριανουπόλεως στρατηγούντος,
κρατίστου τὰ πολεμικὰ καὶ περιδεξίου ευγχάνον-
τος, δ; πλείστας κατὰ Βουλγαρίας ἀνδραγαθίας
ἐπέδειξετο, ὁ Βούλγαρος; Συμεὼν σὺν παντὶ τῷ
στρατεύματι τὴν εἰρημένην πόλιν περιεκύκλωσεν,
καὶ χάρακα περιβαλὼν ἰσχυρῶς ταύτην ἱποκύρκει.
Ἐπεὶ δὲ ὅ τε σίτος τοὺς ἐν τῇ πόλει ἐπιλειοίπει,
καὶ λιμὸς ἐπέβη χαλεπὸς (οὐδαμῶθεν γὰρ εἶχον
ἐκπαιτίζασθαι), τῇ ἐνδείᾳ πιεζόμενοι, προδεδώκασιν
ἐαυτοὺς τε καὶ τὸν στρατηγὸν τοῖς Βουλγάροις, ἐν
χειρωσάμενος Συμεὼν, καὶ δεσμὰ καθ' ἑλίου τοῦ σώ-
ματος περιβαλὼν, ἀκίπτεινεν θανάτῳ πικρῷ.
Βουλγάρους οὖν τὴν τῆς πόλεως παραδοῦς φυλακὴν,
ὀπexώρησεν. Ἀέντος δὲ τοῦ Τριπολίτου μετὰ δυνά-
μει; πολλῇ καὶ πλοίων πολεμικῶν κατὰ Ῥωμαίων
Ἰωάννης πατρίκιος καὶ δρουγγάριος τῶν πλωτῶν
γεγονότας Θεοῦ συνεργεῖα οἱ ὅτ' αὐτὸν τρέπονται

Κ Σπετα μετρίην ἐκ μηνὶ Ἰνδικτιωνῶς δευτέρως, Συμεὼν
 ὁ ἄρχων Βουλγαρίας πανστρατὶ κατὰ Κωνσταντινου-
 πόλεως ἐκστρατεύει. Καὶ ληίζεται μὲν Θράκην τε
 καὶ Μακεδονίαν· ἐμπυρρίζει δὲ πάντα, καταστρέφει,
 καὶ δεινδοτομεῖ. Μέχρι δὲ Βλαχερνῶν γενόμενος,
 ἐπεζήτησεν ἐπισταλῆναι αὐτῷ τὸν πατριάρχην Νι-
 κόλαον καὶ τινὰς τῶν μεγιστάνων, ὥστε περὶ εἰρή-
 νης αὐτοῖς συντυχεῖν. Ἐλάβον οὖν ἡμέρους ἀμφοτέ-
 ροι, καὶ ἐξῆλθον πρότερον μὲν ὁ πατριάρχης Νικό-
 λαος, ἔπειτα Μιχαὴλ πατρικίος ὁ Στουπιώτης, καὶ
 Ἰωάννης ὁ Μυστικὸς παραδυναστεύων. Ἦδη γὰρ
 Ἰωάννης ὁ βαίκτηρ διαβληθεὶς πρὸς τὸν βασιλέα,
 ἀσθένειεν προφασισάμενος τοῦ πάλαιτου κατελγύ-
 θει, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ μονῇ (43) πλησίον τῶν Γαλακρυ-
 νῶν ἀπεκάρη· οἱ μὲν οὖν μετὰ Συμεὼν περὶ εἰρή-
 νης διελέγοντο· ὁ δὲ αὐτοῦς μετὰ ἀπέσιμψατο, αὐτὸν
 δὲ τὸν βασιλέα Ῥωμανὸν ἐπεζητεῖ διασάσθαι. Παρὰ
 πολλὰν γὰρ πεπληροφόρητον περὶ τῆς αὐτοῦ φρονή-
 σεως καὶ ἀνδρείας· καὶ συνέσεως. Ὁ δὲ βασιλεὺς

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(41) Τοὺς δὲ πεινιχοὺς καὶ ἀσχημοὺς, ἀθώους κα-
λέουσας ὅτι βούλονται ἀπέλθαι. Sic ex Cedren. plena
littera, non ita supplenda ut interpres effudit:
alios vero occidit. Imo, *Pauperes reliquos atque
obscuros quo collibitum esset innocuos abire jussit.*
*Sic fere durius habitis capitibus, mitiores victores
multitudinē.*

(42) Seq. ex Anonym. et Ceilren. supplenda, τὸ οὕτως ἐπονομαζομένου Μωρολέοντος, ἢ μάλλον εἰπεῖν οἰκειότερον θυμολέοντος. *Patricio sic appellato Moraleon, vel ut magis proprie loquar Thymoleon, quasi dicas, vir leonini pectoris, etc.*

(43) Ἀνοnym., Αὐτοὺς μὲν ἀπεπέμψατο.

σφόδρα ἐπὶ τούτῳ ἡγαλιάσατο· ἐπόθει γὰρ τὴν εἰρήνην, καὶ τὰς γινόμενας (44) τῶν αἱμάτων ἐκχύσεις ὁσημέραι. Ἀποστείλας οὖν ἐν τῷ τοῦ Κοσμιδίου αἰγιαλῷ κατεσκεύασεν ἐν τῇ θαλάττῃ ὀχυρωτάτην (45) ὥστε τὴν βασιλικὴν τριήρη διεκπλέουσαν αὐτῇ προσορμίζεσθαι. Περιφράξας οὖν αὐτὴν πάντοθεν διατείχισμα, μεσὺν γενέσθαι προσέταξεν, ἐν ᾧ ἀλλήλοις ἐμελλόν ὁμιλεῖν. Ἀποστείλας οὖν Συμεὼν τὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ναὸν ἐνέπηρσεν τὸν ἐν τῇ Πηγῇ καὶ τὰ περὶ αὐτοῦ σύμπαντα, δῆλος ὢν ἐντεῦθεν μὴ τὴν εἰρήνην ἐλθόν, ἀλλ' ἐλπίσι μετεώροις τοῦτον ἐξαπατῶν. Παραγενόμενος δὲ ἐν Βλαχέρναις ὁ Βασιλεὺς [Βασιλεὺς] ἡμῶν Νικολάῳ τῷ πατριάρχῃ ἐν τῇ ἁγίᾳ εἰσῆλθον σορῶ, καὶ τὰς χεῖρας ἐξέτεινεν εἰς εὐχὴν. Εἶτα πρηνὴς πεσὼν δάκρυσι τὸ ἅγιον κατέδρεγεν ἑδαφος τὴν πανάχραντον Θεοτόκον ἀντιβολῶν τὴν ἀκαμπτὴ καὶ ἀμελικτον τοῦ ὑπερηφάνου Συμεὼν μαλάξαι καρδίαν, καὶ πείσαι τὰ πρὸς εἰρήνην. Καὶ τὸ ἅγιον κιθῶτιον διανοήσαντες, ἔνθα τὸ σεπτὸν τῆς ἁγίας Θεοτόκου τεθησαύριστο ὠμοφύριον· τοῦτο ὁ βασιλεὺς ἀνελόμενος, καὶ τὴν πίστιν τὴν ὑπὲρ εἰς τὴν ἁμωμον (46) Θεοτόκον, οἷα περικεφαλαιῶν τινὰ περιβέμενος, ἐξῆει τοῦ ναοῦ ὅπλοις ἀσφαλεῖσι φραξάμενος, τὸν σὺν αὐτῷ στόλον, ἀσπίσι τε καὶ ὅπλοις κομίσας [κοσμήσας], τὸν ὠρισμένον τόπον κατέλαθεν συνομιλῆσαι τῷ Συμεὼν. Πέμπτη οὖν ἡμέρα ὅτε ταῦτα ἐγένετο, ἐννάτῃ τοῦ Νοεμβρίου μηνὸς τετάρτῃ τῆς ἡμέρας ὥρα, παρεγένετο Συμεὼν πλῆθος ἄπειρον ἐπαγόμενος, τῶν μὲν χρυσασπίδων καὶ χρυσοδοράτων, τῶν δὲ ἀργυρασπίδων καὶ ἀργυροδοράτων, τῶν δὲ πάσῃ ὅπλων χρεῖα κεκοσμημένων, πάντων καταπεφραγμένων σιδήρῳ· οἱ μέσων αὐτῶν διεληφότες τὸν Συμεὼν, ὡς βασιλεῖα, εὐψήμουν τῇ Ῥωμαίων φωνῇ. Πάντες δὲ οἱ τῆς συγκλήτου βουλῆς τοῖς τεύχεσιν ἐφειστώτες κατεθεινὸν τὰ δρώμενα. Ἦν οὖν τότε ἰδεῖν ψυχὴν βασιλικὴν τῷ ὄντι καὶ μεγαλόφροναν, καὶ θαυμάσαι τὸ τοῦ φρονήματος ἀκατάπληκτον, ὅπως τσαυτὴν πολεμίων βλέπων ἐπιφορὰν, οὐ κατεπλάγῃ καὶ συνεστάλῃ καὶ ὑπεχώρησεν· ἀλλ' ὥσπερ εἰς φίλων πλῆθος χωρῶν οὕτως ἀτρέμας ἀπῆει, μονονουχί τὴν ψυχὴν τοῖς πολεμίοις τῶν ὑπηκόων διδούς ἀντιλυτρον. Πρῶτος οὖν ἐν τῇ βῆθει τῇ ἀποβάθρᾳ καταλαβὼν τὸν Συμεὼν ἐξεδέχετο. Ἐπεὶ δὲ ὅμηροι ἐξ ἀμφοτέρων ἐλήφθησαν, καὶ τὴν ἀποβάθραν οἱ Βούλγαροι διερευνήσαντο ἀκριβῶς μὴ πῶς τις δόλος, ἢ ἐνεδρα τυγχάνῃ· κατῆλθεν Συμεὼν τοῦ ἵππου, καὶ πρὸς τὸν βασιλεῖα εἰσῆλθεν. Ἀσπασάμενοι οὖν ἀλλήλους, εἰρήνης λόγους ἐκίνησαν. Εἰπεῖν δὲ λέγεται τὸν βασιλεῖα πρὸς Συμεὼν· Ἀκήκοά σε θεοσεβῆ ἀνθρώπων καὶ Χριστιανὸν ὑπάρχοντα ἀληθινόν· βλέπω δὲ τὰ ἔργα μηδαμῶς τοῖς λόγοις συμβαίνοντα. Ἴδιον μὲν γὰρ θεοσεβοῦς ἀνθρώπου καὶ Χριστιανοῦ τὸ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἀγά-

A Valde lætatus imperator postulatam admisit, pacis quippe cupiditate ducebatur, et effusum quotidie sanguinem deplorabat. Ad littus itaque Cosmidii machinam in mari validissimam excitari jussit: ad quam triremem reglam remis rectam facile esset deducere, septoque munitissimo eam circumvallans spatium ejus medium ita disponi præcepit, ut in ea ad invicem de pace colloquerentur. Simeon autem missis militibus, sanctissimæ Deiparæ ad Pegem templum combussit, et loca circumposita devastavit, a pace alienum se, sed vana tantum spe imperatorem deludere, inde significans. Imperator una cum patriarcha Nicolao ad Blachernas et sanctum loculum progressus, ad preces manus extendit, deinde pronus in terram cadens sacrum lacrymis pavementum irrigavit, Deiparam a labe immunem obtestatus, ut inflexum et rigidum superbi Simeonis emolliret cor, et quæ sunt pacis inspiraret: sacroque scriniolo, quo venerande sanctæ Deiparæ vestis reposita est, aperto, illam inde sublatam ex fide qua in immaculatam Dei Genitricem pollebat, velut galeam capiti circumponens imperator firmissimis armis munitus, classi viæ comite clypeis et armis adornata ad præfixum locum cum Simeone tractaturus accessit. Quinto igitur die quo hæc facta sunt, Novembris mensis die nono, hora diei quarta Simeon immensa exercitus plebe circumstipatus processit. Militum alii aureis clypeis et deauratis hastis, alii argenteis clypeis pariter et hastis argento rutilantibus, alii quoque omni armorum genere ornati, cuncti autem ferro circumcincti, medium admiserunt Simeonem, quem Græcis pronuntialis, seu imperatorem faustis prosequerantur acclamationibus. Senatorii porro ordinis viri muris innixi quæ fiebant contemplantur. Spectatu verò dignissima res fuit animus ille imperatoris dignus et excelsus, mira res illa mentis nullo pacto motæ constantia, quæ tantum percipiens hostium appulsum, nullo modo consternata aut repressa est: sed nec retrocessit, quin imo velut in amicorum cætum se conferret, sic intrepidus processit, tantum animam subditorum salutis pretium hostibus non offerens. Prior itaque ad dictam machinam perveniens Simeonem præstolabatur. Ut obsides ex 501 utraque parte dati sunt: Bulgari vero ne quis dolus aut insidiæ laterent, machinam diligenter perscrutati sunt: Simeon equo desiliens ad imperatorem accessit, dataque invicem salute, pacis tractatum moverunt. Imperator dixisse fertur ad Simeonem: Virum Dei cultorem et vere Christianum audiui te: verum opera verbis nullatenus consonantia in te perspicio. Proprium enim viri Dei

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(44) Καὶ τὸ σῆναι τὰς γινόμενας. Anonym., *Quotidianas caedes volens compescere*; modum vis æ finem adhibere.

(45) Ὁχυρωτάτην ἀπόδοσιν. Item, ut et Cedren., *Tutissimum septum*; excensionem, machinam ad

id comparatam, ut ex navi in eam descenderetur, exque ea tuto colloquium haberetur.

(46) Τὴν εἰς ὑπεράνωμον, et mox, τὸν σὺν αὐτῷ σὺν στόλον, κατακοσμήσας. Anonym., Cedren.

toris et Christiani est pacem et charitatem amari, siquidem Deus charitas est et dicitur, impii vero infideli est credibus et errore injuste fuso gaudere. Igitur si vere te Christianum profliteris, sicut merito tenemus, compesce tandem cædes injustas, et celesta sanguinis effusione abstine, et nobiscum Christianis, cum ipse Christianus sis et nomineris, pacis fœdus percutere; et Christianorum dexteris unius fidei Christianorum sanguinibus ne permittas pollui. Homo quippe es, et mortem ipse et resurrectionem et operum retributionem præstolaris: hodieque cum exsistas, crastinus dies in pulverem te resolvet: febris vel unica omnem exstinguet jaculantiam. Quam igitur ad Dei tribunal constitutus pro cædibus injustis Deo reddes rationem? quo vultu in tremendum et justum judicem oculos intendes? Si divitiarum cupiditate ducis hoc agis, ego ad satietatem usque, eo quod desideras, implebo. Solum contine dexteram, amplectere pacem, dilige concordiam, ut et tu vitam agas tranquillam et sollicitudinis expertem, et calamitatibus non nihil Christiani subleventur. Nefas enim est adversus ejusdem fidei homines te arma movere. His dictis imperator tacuit. Simeon, ejus moderationem et ejus sermones cum verecundia miratus, pacem componi annuit. Cum igitur sibi invicem vale dixissent, a se mutuo disjuncti sunt, imperatorem magnificis muneribus Simeonem cumulante. Quod vero tunc accidit narrabo prodigium eorum etiam, qui hæc dijudicant fidem exsuperana. Principibus quippe ad invicem colloquentibus, aquilas duas desuper ipsos volasse præstoque advenisse, et ad invicem commistas dicunt: et confestim ab invicem disjunctas, hanc quidem ad urbem advolasse, aliam vero in Thraciam alarum opere delatam. Qui hæc curiosius indagant, omen judicaverunt non fœstum; discordes quippe, et pace infecta recessuros divinabant. Simeon collecto exercitu, coram optimatibus imperatoris solertiam et moderationem exposuit.

Decembris autem mensis die vicesimo quinto filios suos Stephanum et Constantinum Romanus 502 imperii corona cinxit: sed et Theophylactum filium clericum totondit patriarcha, et subdiaconum ordinavit, tandemque syncellum promovit, cum prius ad sanctum Ingressum cum subdiaconis allectus processisset. Aprilis vero mensis die vicesimo nono Joannem Mysticum patricium Romanus proconsulem designavit. Mensis vero Maii die decimo quinto, indictione tertia, mortem obiit Nicolaus patriarcha, post secundam renuntiationem throno politus annos tredecim, ejusque corpus in Galacrenarum monasterio ab eo condito depositum est. Augusto deinde mense Stephanus Amaseæ metropolita, eunuchus, initiatus est patriarcha. Post hæc mense

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(47) Melius Anonym., κλάξαι τε.

(48) Μυστικὸν καὶ παραδυναστεύοντα πατρικίον καὶ ἀνθύπατον. Sic bene Continuator et Cedren., et tantus hic dignitatum cumulus invidiam provo-

καὶ πῃν ἀπασπάξασθαι· εἰς τὸ θεὸς ἀγάπη ἐστὶ, καὶ λέγεται. Ἀσεβοὺς δὲ καὶ ἀπίστου τὸ χαίρειν σφάγαι; καὶ αἵματιν ἀδίκως ἐκχεομένων [ἐκχεομένων]. Εἰ μὲν οὖν ἀληθὴς Χριστιανὸς ὑπάρχεις, καθὼς ἐμπληροφωρημέθα, στήσόν ποτε τὰς ἀδίκους σφαγὰς καὶ τὰς τῶν ἀνοσίων αἱμάτων ἐκχύσεις, καὶ σπείσαι μεθ' ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν τὴν εἰρήνην, Χριστιανὸς ὢν καὶ αὐτὸς, καὶ ὀνομαζόμενος· καὶ μὴ θέλει μολύνεσθαι Χριστιανῶν δεξιὰς αἵματιν ὁμοπίστων Χριστιανῶν. Ἀνθρώπος εἰ καὶ αὐτὸς θάνατον προσβήκων καὶ ἀνάστασιν καὶ ἀνταπόδοσιν. Σήμερον ὑπάρχεις, καὶ αὐριον εἰς κόνιν διαλυθήσῃ. Εἰς πυρετὸς ἅπαν κατασφάσει τὸ φρύαγμα. Τίνα οὖν λόγον δώσεις τῷ θεῷ ἐκείνῳ ἀπελθὼν ὑπὲρ τῶν ἀδίκων σφαγῶν; ποῖον προσώπῳ τῷ φοβερῷ καὶ δικαίῳ ἐκτενέσεις χριτῇ; Εἰ πλοῦτου ἐρῶν ταῦτα ποιεῖς, ἐγὼ σε κατακόρω· τοῦ ἐπιθυμουμένου ἐμπλήσω, μόνον ἐπίσχες τὴν δεξιάν· ἀσπασαί τὴν εἰρήνην, ἀγάπησον τὴν ὁμόνοιαν, ἵνα καὶ αὐτὸς βίον ζήσης εἰρήνης καὶ ἀπράγμονα, καὶ οἱ Χριστιανοὶ καθύστεναι ποτε τῶν συμφορῶν. Οὐ θέμις γὰρ αὐτοῖς εἶρεν ὅληα καθ' ὁμοπίστων. Τοσαῦτα οὖν εἰπὼν ὁ βασιλεὺς ἐσίγησεν. Αἰδέσθεις οὖν Συμεὼν τὴν τοῦτου ταπεινώσιν, καὶ τοὺς λόγους αὐτοῦ, ἐπένευσεν τὴν εἰρήνην ποιήσασθαι. Ἀσπασάμενοι οὖν ἀλλήλους δεχορίσθησαν δώροις μεγαλοπρεπέσι τοῦ βασιλέως δεξιωσαμένου τὸν Συμεῶνα. Ὁ δὲ τότε συμβέβηκεν διηγῆσθαι τεράστιόν τι, καὶ τοῖς τὰ τοιαῦτα συγκρίνειν· εἰδὼς παράδοξον. Αὐτοὶ φασὶν αἰτοῦς τῶν βασιλέων ὁμιλούντων ἀνωθεν αὐτῶν ὑπερπτεῖναι, ἤτοι (47) τε καὶ πρὸς ἀλλήλους συμμίξαι, καὶ παρὰ τοῖς διακεχυθῆναι ἀλλήλων· καὶ τὸν μὲν ἐπὶ τῇ πόλιν ἔλθειν, τὸν δὲ ἐπὶ τὴν θράκην διακτεῖναι. Τοῦτο οὐ ἀκριβῶς τὰ τοιαῦτα σκοποῦντες, οὐ καλὸν ἐκρίναν οἰωνόν. Ἀσυμβάτους γὰρ ἐπὶ τὴν εἰρήνην διαβυθήσεσθαι ἔφησαν. Συμεὼν δὲ τὸ ἐκ αὐτοῦ στρατόπεδον καταλαβὼν τοῖς αὐτοῦ μαγιστέσιν τὴν τοῦ βασιλέως ἀπήγγειλεν σύνεσιν καὶ ταπεινώσιν.

Δεκεμβρίῳ δὲ μηνὶ εἰκάδι πέμπτῃ ἑορταζέμεν Ῥωμαῖοι τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ Στέφανον τε καὶ Κωνσταντῖνον, ἀλλὰ καὶ Θεοφύλακτον τὸν υἱὸν αὐτοῦ ὁ πατριάρχης ἀπέχειρεν κληρικόν, χειροτονήσας ὑποδιάκονον, σύγκλητόν τε προχειρισάμενος, διελθόντα πρότερον ἐν τῷ τῶν ὑποδιακόνων τάγματι εἰς τὴν Ἁγίαν. Ἀπριλίῳ δὲ μηνὶ εἰκοστῇ ἐνιάτῃ ἐτίμησεν Ῥωμαῖοις Ἰωάννην Μυστικὸν πατρικίον ἀνθύπατον (48). Μαΐῳ δὲ μηνὶ δεκάτῃ πέμπτῃ ἰνδικτιῶνος· τρίτης (49) τελευτᾷ τὸν βίον ὁ πατριάρχης Νικόλαος, κρατήσας ἐν τῇ δευτέρᾳ αὐτοῦ ἀναβάσει τῇ δεκατρίᾳ· καὶ ἀπετίθη τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ κτισθείσῃ μονῇ τῶν Γαλακρινῶν. Αὐγούστῳ δὲ μηνὶ πατριάρχης καθίσταται Στέφανος Ἀμασειᾶς μητροπολίτης, εὐνοῦχος ὑπάρχων. Ὁκτω-

caverit.

(49) Sic et Cedren.; at melius Continuat., γ', indictione teritiadecima, non, tertia.

ὅριον δὲ μηνὶ κατηγορήθη ὁ Μυστικός Ἰωάννης, καὶ παραδυναστεύων ὡς τῆς βασιλείας ἐφιέμενος, ὑποθήκη τοῦ πατρικίου καὶ λογοθέτου τοῦ δρόμου Κοσμᾶ διδόντος εἰς γυναῖκα τὴν θυγατέρα αὐτοῦ. Τούτου ἕνεκεν καταδικάζεται μὲν τοῦ παλατίου, ἐγχωρεῖται δὲ προσέρχεσθαι, καὶ τῷ βασιλεῖ ὑπηρετεῖν, καὶ σὺν αὐτῷ τὰ ἀνήκοντα διοικεῖν. Στοργὴν γὰρ ὅτι πλείστην ἐκέκτητο ὁ βασιλεὺς πρὸς αὐτόν. Τῶν κατηγορῶν οὖν κατεπειγόντων τὸν βασιλέα, ἐρευνήσας ὁ βασιλεὺς, καὶ ἀληθῆ ταῦτα εἶναι μαθὼν, ἔμελλε τοῦτον κατασχὼν ἀντάξειν. Ὁ δὲ τοῦτο προγνοὺς χρηταί φυγῇ· καὶ τὴν λεγομένην Μονοκάστανον καταλαβὼν, ἀποκείρεται μοναχός. Πέφυγε δὲ καὶ Κωνσταντῖνος ὁ τοῦ Βοηλᾶ, ὁ [udd. ἐπὶ] τῆς τραπέζης, οἰκτιρὸς καὶ φίλος ὢν αὐτῷ· καὶ τὸν Ὀλυμπον καταλαβὼν, τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἐνδύεται. Ἐδεδοίκει γὰρ καὶ αὐτός, ἅτε συμμύστης τυγχάνων τοῦ Μυστικοῦ, καὶ τῶν ἀπορρήτων αὐτοῦ (50) κοινωνός. Τὸν δὲ πατρίκιον Κοσμᾶν ἐν τῷ Ὁρολογίῳ τύψας ὁ βασιλεὺς διεδέξατο. Προβάλλεται δὲ ἀντὶ τοῦ Μυστικοῦ Ἰωάννου Θεοφάνην πρωτοβεσιτάριον καὶ παραδυναστεύοντα. Ἐγένετο δὲ τὸ ττηνικαῦτα καὶ σεισμὸς φοβερός ἐν τῷ τῶν Θρακίων θέματι, καὶ χάσμα γῆς μέγα καὶ κατάπληκτον, ὥστε πολλὰ χωρία καὶ ἐκκλησίας αὐτάνδρους καταποθῆναι.

Μαῖον δὲ μηνὶ εἰκάδι ἐξδόμῃ δεκάτης πέμπτης ἰνδικτιώνος Συμεὼν ὁ ἄρχων Βουλγαρίας ἐτελεύτα, Πέτρον υἱὸν αὐτοῦ προβαλλόμενος ἄρχοντα, ὃν ἐκ τῆς δευτέρας αὐτοῦ ἔσχεν γυναῖκός τῆς ἀδελφῆς Γεωργίου τοῦ Σουρσουβούλη, ὃν καὶ ἐπίτροπον τοῖς αὐτοῦ παισὶν ὁ Συμεὼν καταλείπειν. Τὰ κύκλιον οὖν ἔθνη τὴν τοῦ Συμεὼν μαθόντα τελευτὴν ἐκστρατεύειν κατὰ Βουλγάρων ἐβουλεύοντο. Λιμοῦ δὲ σὺν ἀκρίσιν τὸ Βουλγαρικὸν ἔθνος ἐκπείζοντος, ἐδεδίσσαν τὴν τῶν Ῥωμαίων ἐπέλευσιν. Βουλὴν οὖν ποιησάμενοι, κατὰ Ῥωμαίων ἐκστρατεύουσιν, καὶ ἐν Μακεδονίᾳ καταλαμβάνουσιν. Ἐπειτα μαθόντες ὅτι μέλλει κατ' αὐτῶν ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς ἐκστρατεύειν, ἀποστέλλουσι Πέτρον τε καὶ Γεώργιον κρυφίως τινὰ μοναχόν, Καλοκύριν ὀνομαζόμενον, τῷ γένει Ἀρμενικόν, χρυσόβουλον ἐπιφερόμενον. Διηγόρουε δὲ τὰ ἐν αὐτῷ, ὡς τὴν μετὰ Ῥωμαίων εἰρήνην ἀσπάζονται οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ γαμικὸν ποιῆσαι συνάλλαγμα. Τὸν τοιοῦτον οὖν μοναχόν ὁ βασιλεὺς ἀποδεξάμενος ἀσμενίστατα, παρευθὺ ἀπέστειλεν μετὰ δρόμωνος ἐν Μεσημβρίᾳ τὸν μοναχόν Θεόδωρον τὸν Ἀδούκην, καὶ Βασιλικὸν κληρικὸν τὸν Ῥόδιον τὴν εἰρήνην συλλαλῆσαι τοῖς Βουλγάροις. Οἱ δὲ παραγενόμενοι, καὶ τὰ εἰκότα συλλαλήσαντες, ἐξῆλθον ἅμα Στεφάνῳ Βουλγάρῳ διὰ τῆς ξηρᾶς. Ὅπισθεν δὲ αὐτῶν κατέλαθεν καὶ Γεώργιος ὁ Σουρσουβούλης, καὶ παραγενόμενος ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν εἰρήνην ἐσπέισαντο. Θεασάμενοι δὲ τὴν θυγατέρα Χριστοφόρου βασιλέως Μαρίαν, καὶ μεγάλως ἐπ' αὐτῇ ἀρεσθέντες, ἔγραψαν τῷ Πέτρῳ διὰ τάχους παραγενέσθαι. Τοῦ Βουλγάρου οὖν Πέτρου καταλαβόντος, τριήρεις ὁ βασιλεὺς Ῥω-

A Octobri Joannes Mysticus, et post imperatorem administrator, velut imperii affectati, suggestu patricii et logothetæ publici cursus Cosmæ, qui filiam uxorem ei locaverat, accusatus est. Hujus gratia palatio quidem extrahitur, ad eum tamen liber illi servatur accessus, et obsequendi imperatoris jussis, et cum eo quæ opus foret administrandi potestas permittitur. Ingens quippe imperatoris erat in eum affectus. Accusationem porro coram imperatore urgentibus adversariis, examine habito, ut vera esse quæ objicerentur cum imperator agnovit, detentum interrogare proposuerat. Qua re prævisa, fugam prior arripit, et in monasterium nomine Monocastanum secedens, monasticam suscipit tonsuram. Fugit pariter Constantinus Boelæ filius mensæ præfectus, familiaris, et ei bene affectus: et in Olympum montem digressus, monastico induit habitu: timebat enim ipse ceu consiliorum Mystici consocius, et secretorum ejus omnium particeps. Patricium autem Cosmam magistratu exauctoratum ad Horologium verberibus imperator emendavit: Joannis vero Mystici vices obiturus Theophanes protovestiarius et imperii administrator promovetur. Tunc in provincia Thraciæ terræ motus horrendus factus est, hiatusque stuporem afferens, ita ut plura prædia et ecclesiæ cum hominibus absorpta sint.

Maïi porro mensis die vicesimo septimo, indictione quinta, Simeon Bulgarius princeps diem obiit, Petro filio, quem ex secunda conjuge suscepit, sorore videlicet Georgii Surzubulis, quem filii procuratorem dedit, principe relicto. Exinde circumpositæ regiones, audita Simeonis morte, adversus Bulgaros arma suscipere meditabantur. Fame autem una cum locustarum pernicio Bulgarorum terras depascente, Romanorum timuerunt incursus. Habito itaque consilio 503 adversus Romanos ipsi armantur, et per Macedoniam effundunt exercitum. Cum audissent vero Romanum imperatorem copias in eos parantem, Petrum, et Georgium quemdam monachum, cognomine Calocyrim, genere Armenium auream bullam ferentem latenter delegant. Bullæ series erat: Bulgaros non pacem modo cum Romanis amplecti, sed et connubiorum fœdera prosequi. Monachum hujusmodi cum imperator libentissime suscepisset, celocem expedit confestim, et monachum Theodorum Abucem, et regium clericum Rhodonatum, ut de pace cum Bulgaris tractarent, Mesembriam destinavit. Illi profecti, et negotiis accommoda collocuti, una cum Stephano Bulgaro per continentem iter egerunt. Retro eos Georgius Surzubules appulit, et Constantinopolim cuncti convenientes, pacis fœdera sanxerunt. Mariam vero, Christophori imperatoris filiam, contemplati, et ejus summo opere delectati aspectu, Petro scripserunt, ut quantocius accederet. Petro Bulgaro adveniente, consensu triremibus ad Blachernas imperator Romanus se contulit: viditque Petrum, et salutavit.

FRANC. COMBESIS: NOT E.

(50) Τῶν ἀπορρήτων αὐτοῦ, ut et alii.

Ut vero de negotiorum difficultatibus convenerunt, A conscriptis pacis conditionibus, nuptiales contractus pegerunt. Octobris deinde mensis die octavo progressus patriarcha Stephanus una cum Theophane protovestiario et Maria Christophori imperatoris filia, et universo senatu ad sanctissimæ Deiparæ templum ad Pegas, Petrum et Mariam conjugali benedictione sociavit: mensaque sumptuosa et magnificentissima instructa, cunctisque ad nuptiarum solemnium spectantibus rite splendideque pefactis, Theophanes protovestiarius una cum Maria imperatoris filia in urbem reversus est. Die autem nuptias sequente tertio Romanus imperator in machina, sive tabulato ad Pegas magnificum paravit convivium. Non minima porro contentione a Bulgaris excitata, ut prius Christophorus, deinde Constantinus acclamationum precibus exciperetur, votis eorum imperatore obsecuto, quod petebant præstitum est. Nuptiarum autem celebritate peracta, Mariaque in Bulgariam iter capessere jamjam parata, Hebdomum usque parentes eam comitati persecuti sunt, ibi in eam circumfusi, et largo lacrymarum impluvio madidi, ut dilectorum præcordiorum usu orbis contingere solet, tristabantur: tandemque generum, filia ejus potestati tradita deosculati, in regiam reversi sunt. Sic Maria Bulgarorum manibus tradita in Bulgariam profecta est.

En tempore legati 504 pacis fœdera composituri e Melitine ad imperatorem Romanum accesserunt. C Non diu post Apocaps Amer nepos Melitines Ameras, et Apolasath dux nobilissimus et ditissimus Melitinæ advenit. Isti congruis honoribus a Romano excepti, pacis conditionibus firmatis, in patriam reversi sunt. Apocaps autem viro prudente et sagaci vivis erepto, pacem continuo dissolverunt. In eos autem irrumpunt scholarum domesticus Joannes Curcuas, una cum legionibus, et Melias cum adjunctis sibi Armenis: et ad eas angustias Melitinem adigunt, ut eam e vestigio vastent, et funditus ad solum evertant. Melitinem igitur in curatoriam instituit imperator, plurimis auri et argenti millibus annuatim colligendis eidem impositis. Nicetas autem magister et Christophori imperatoris socer quasi in patrem insurgendi consilium dedisset, et eum imperio dejicere consuluisset, accusatus est. Eum propterea urbe pulsum detonderunt monachum. υποτιθέμενος αὐτῷ κατὰ τοῦ ἰδίου γενέσθαι πατρός, καὶ τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐξεῶσαι. Τοῦτον οὖν ἐξαγαγόντες τῆς πόλεως ἀπέκτειραν μοναχόν.

Mensis autem Julii die decimo octavo, indictione sexta, Stephanus patriarcha moritur: tum Decembri mense Tryphonem monachum, pietatis et sanctitatis testimonio insignem, ordinant patriarcham, donec ætatis metam imperatoris Romani filius Theophylactus, quem Constantinopolis patriarcham creare

μανὸς ἐπιβάς ἐν Βλαχέρναις παριγένετο, καὶ τὸν Πέτρον ἐθεάσατό τε καὶ κατησπάσατο. Ἐπεὶ δὲ ἀλλήλοις τὰ εἰκότα συνωμίλησαν, γράφοντες τὰ σύμφωνα τῆς εἰρήνης, καὶ τὰ γαμικὰ ἀλλάγματα. Ὀγδόῃ δὲ τοῦ Ὀκτωβρίου ἐξῆλθεν ὁ πατριάρχης; Στέφανος ἄμα Θεοφάνει πρωτοβεστιάριῳ καὶ Μαρίᾳ τῇ τοῦ βασιλέως Χριστοφόρου θυγατρὶ καὶ πᾶσι τῇ συγκλήτῳ εἰς τὸν ναὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Πηγῆς, καὶ εὐλόγησεν Πέτρον τε καὶ Μαρίαν. Λαμπρᾶς δὲ καὶ πολυτελοῦς γενομένης τραπέζης, καὶ πάντων τῶν εἰθισμένων τοῖς γάμοις φαιδρῶς ἐπιτελεσθέντων, ἐστῆθεν Θεοφάνης πρωτοβεστιάριος ἄμα Μαρίᾳ τῇ θυγατρὶ τοῦ βασιλέως ἐν τῇ πόλει· τῇ δὲ τρίτῃ τοῦ γάμου ἡμέρᾳ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς εὐχίαν λαμπρὰν ἐν τῇ τῶν Πηγῶν ἀποδόθῃ. B Τὸν δὲ Βουλγάρων ἐνστασιν οὐ μικρὰν ποιησαμένων πρότερον εὐφημεῖσθαι Χριστοφόρον, εἰς οὗτω Κωνσταντῖνον, ὑπέβλεπεν τῇ ἐνστάσει ὁ βασιλεὺς, καὶ γέγονεν ὅπερ ᾔτησαντο. Ἐπειδὴ δὲ πάντα ἐν τοῖς γάμοις συνετελέσθησαν, καὶ ἔμελλε Μαρία τὴν πρὸς Βουλγαρίαν ὁδὸν ὁδεύειν, οἱ αὐτῆς γονεῖς μέχρι τοῦ Ἐβδόμου συνεξῆλθον αὐτῇ, περιχυθέντων τῇ θυγατρὶ, καὶ πολλὰ κατέχχαν τὰ δάκρυα, καὶ ὡς εἰκὸς ἐπὶ στερήσει σπλάγγνου πεποθημένου τόν τε γαμβρὸν ἀπασάμενοι, καὶ αὐτὴν ταῖς τούτου χερσὶ περιθεμένοι ἐν τοῖς βασιλείοις ὑπέστρεψαν. Μαρία δὲ Βουλγαρικαῖς παραδοθεῖσα χερσὶν τὴν ἐπὶ Βουλγαρίαν ἀπήει.

Τότε δὲ πρέσβεις πρὸς τὸν βασιλέα Ῥωμανὸν ἐκ Μελιτινῆς παρεγένοντο εἰρηνικὰς σπονδὰς ποιῆσαι. C Μετ' οὐ πολὺ Ἀπόκαψ ὁ τοῦ Ἀμὲρ ἔκγονος ἀμνηρῆς τῆς Μελιτινῆς, καὶ Ἀπολασάθ (51) στρατηγὸς εὐγενέστατος καὶ πλούσιος ὢν ἐκ Μελιτινῆς παρεγένετο. Ἀποδεχθέντες οὖν μετὰ τῆς προσηκούσης τιμῆς παρὰ Ῥωμανοῦ, καὶ σύμφωνα εἰρήνης ποιήσαντες, ὑπέστρεψαν πρὸς τὰ ἴδια. Τελεψάντος δὲ τοῦ Ἀπόκαψ ἀνδρὸς φρονίμου καὶ συνετοῦ, διέβυσαν τὴν εἰρήνην. Ἐκστρατεύουσι δὲ κατ' αὐτῶν, ὃ τε δομέστικος τῶν σχολῶν Ἰωάννης ὁ Κουρκούας μετὰ καὶ τῶν θεμάτων, καὶ ὁ Μελίας μετὰ τῶν Ἀρμενίων· καὶ εἰς τῷ αὐτῇ στένωσιν τὴν Μελιτινὴν περιέστησαν, ὥστε αὐτὴν συντομώτατα ἐκπορθηθῆναι, καὶ ἐπ' ἐδάφους καταστρέφαι. Ταύτην οὖν Μελιτινὴν εἰς κουρατωρίαν ἀποκαταστήσας ὁ βασιλεὺς, πολλὰς χιλιάδας; χρυσίου καὶ ἀργυρίου ἐκείθεν δεσμοφορεῖσθαι ἐτησίως πεποίηκεν. Κατηγορήθη δὲ Νικήτας ὁ μάγιστρος καὶ πενθερὸς Χριστοφόρου βασιλέως, ὡς καὶ τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐξεῶσαι. Τοῦτον οὖν ἐξαγα-

Μηνὶ δὲ Ἰουλίῳ ὀγδόῃ καὶ δεκάτῃ Ἰνδικτιῶνος ἑκτῆς τελευτᾷ Στέφανος πατριάρχης· Δεκεμβρίῳ δὲ μηνὶ ἀγοῦσι Τρύφωνα μοναχὸν ἐπ' εὐλαβείᾳ καὶ ἀγιότητι μαρτυρούμενον, καὶ χειροτονοῦσι πατριάρχην, μέχρις ἂν εἰς μέτρον ἡλικίας φθάσῃ ὁ Θεοφύλακτος, ὁ Ῥωμανοῦ τοῦ βασιλέως υἱός, ὃν ἔμελλον

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(51) Anonym., Ἀποσαλάθ. Cedren., Ἀποσδλάθ, quod affirmans Continuatori. ex quo cu tantisper de-

pravatum. Ex eo statim suppl. post vocem εἰρήνην, οἱ Μελιτινὴν κατοικοῦντες.

πατριάρχην χειροτονεῖν Κωνσταντινουπόλεως. Εἰκάδι δὲ πέμπτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς χειμῶν μέγας γέγονεν, ὥστε κρυσταλλωθῆναι τὴν γῆν ἐπὶ ἡμέρας ἑκατὸν εἴκοσι. Ὅθεν καὶ γέγονεν μέγας λιμὸς καὶ θάνατος πολλὸς, ὥστε μὴ δύνασθαι τοὺς ζῶντας ἐκκομίζειν τοὺς τεθνεώτας. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ῥωμανὸς τὴν ἀφόρητον ἐκείνην βίαν κατανοήσας, ἀξίαν τῆς αὐτοῦ συμπαθοῦς ἐλεημοσύνης (52) πρόνοιαν ἐποίησατο, πολλὰς ἐλεημοσύνας τὴν ἐκ τοῦ λιμοῦ παραμυθησάμενος ἔνδειαν· ἀνέφραξέ τε θυρίσι καὶ στανιδύμασι τὰς τῶν ἐμβόλων στοάς, ὥστε μὴ τὴν χιόνα καὶ τὸ φύχος ἐκείθεν ἐπιστείναι τοῖς πένησι. Τότε δὲ καὶ τὰς λεγομένας ἀρκλάς (53) ἐν πᾶσι κατεσκεύασε τοῖς ἐμβόλοις, ἀργυρίον τε κατὰ μῆνα τοῖς ἐνταῦθα κατακειμένοις πένησι δίδοσθαι διατάχσας, καὶ τὰ μηνιαῖα τριμήτια (54) ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τοῖς πένησι διανεμέσθαι· ὥς εἶναι τὰ διδόμενα τοῖς τε ἐν ταῖς ἀρκλαῖς πτωχοῖς καὶ τοῖς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ἀργύρου ἐγκαχαραγμένοι χιλιάδας δώδεκα. Καὶ ταῦτα ἡ συμπαθὴς ἐκεῖνου ψυχὴ διετύπωσεν τῶν πενήτων προνοοῦμένη. Ἀλλὰ καθ' ἡμέραν τρεῖς αὐτῷ συνεσθίειν πένητας διατάχσας, οἱ ἀνὰ ἐν ἐλάμβανον νόμισμα. Τετράδι δὲ, καὶ παρασκευῇ τρεῖς πένητες μνηστῆρες τοῦτ' ἐσυνήθισαν τὸ τετυπωμένον λαμβάνοντες νόμισμα. Ὅπερ δὲ ἐν τοῖς μοναστηρίοις εἰώθεν γίνεσθαι, ὥστε ἐν τῷ καιρῷ ἀναγινώσκειν τῆς ἐστιάσεως, τοῦτο καὶ αὐτὸς ἐποίησε, διπλὴν ἑαυτῷ καὶ τοῖς δαιτυμόσι τὴν τράπεζαν πεπρατιθεὶς, ὥστε τὸ μὲν σῶμα τρέφεσθαι τῇ συνήθει τροφῇ (55), τὴν δὲ ψυχὴν κατενύσσετο, καὶ πολλὰς δακρύων ἠφίει πηγὰς. Οὐκ ἐθεάσατό ποτε μοναχὸν ἀρετῆς ἀντεχόμενον, ὅτινι τὰς ἑαυτοῦ πράξεις σὺν πολλοῖς οὐκ ἐξηγόρευσεν δάκρυσιν. Πάσας τὰς τῆς πόλεως ἐκκλησίας πέπλοις διαφανέσι καὶ φωταγωγαῖς λαμπρῶς κατεκόσμησε. Ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν ὄρεσι μοναχοῖς τῷ τε Ὀλύμπῳ καὶ τῷ Κυμητῷ καὶ τῷ τοῦ Βαραχαίου ὄρει οὐ διέλιπεν ἐτησίως ῥογὰς ἐξαποστέλλων, ἃς διετύπωσεν. Ταῦτα ὡς ἐκ πολλῶν ὀλίγα τῶν ἀπειρῶν αὐτοῦ κατορθωμάτων καὶ ἐλεημοσυῶν διεξήλομεν.

Πέτρου δὲ τῷ Βουλγάρῳ ἐπέθετο Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ μετὰ καὶ ἐτέρων Βουλγάρων τοῦ Συμεῶν (56). Καὶ φωραθέντων αὐτῶν, ὁ μὲν Ἰωάννης τύπτεται καὶ ἐγκλείεται φυλακῇ· οἱ δὲ λοιποὶ τιμωρίαις οὐ ταῖς τυχοῦσαις ὑποβάλλονται. Ταῦτα δὲ ὀῖα ποιήσαντος Πέτρου τῷ βασιλεῖ Ῥωμανῷ, ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τὸν μοναχὸν Ἰωάννην, ὃς ἐγγράφει βαί-

A statuerant, attingisset. Vicesimo porro et quinto die mensis ejusdem adeo aspera invaluit hiems, ut terra per dies centum et viginti gelu concreceret. Ex quo fames ingens, et mortalitas immensa pervagata est, adeo ut vivi mortuis esserendis non sufficerent. Romanus autem imperator intolerandam illam calamitatem contemplatus, affectus ad misericordiam proclivis digna exhibuit argumenta, eleemosynarum liberalitate plurima famis indigentiam consolatus. Exinde porticum spatia tabulatis distinxit, et fenestras apposuit, ita ut nix et frigus in pauperes per ea non ingruerent. Eo tempore cunctis in porticibus arclas, ita dictas, disposuit, et egenis ibidem jacentibus argenteos nummos per menses singulos præcepit distribuī, et menstrua trimitia per ecclesias in alios pauperes dividi: adeo ut quæ per arclas et ecclesias erogarentur argenti cusi numismata, ad millia duodecim numerarentur. Hæc in misericordiam et pietatem propensus ejus animus liberalis pauperum provisor donari sauxit. Egenos insuper tres diebus singulis secum comedere voluit, singulisque nummum unum distribuebat. Feria vero quarta et Parasceve, monachi tres egentes illi convivabantur, qui definitum accipiebant 505 numisma. Quod in monasteriis observari solet, ut cibi tempore habeatur lectio, hoc ipse exsequebatur, sibi convivisque geminam apponens mensam: dumque usitato corpus enutritur cibo, copioso lacrymarum fonte effuso animam quoque cum contritione pascebat. Nullum unquam monachum virtutis studiosum observavit, cui cum multo fletu suos non aperuerit actus: cunctas urbis ecclesias sumptuosis vestibus, præclaraque cereorum et lampadum copia exornavit. Sed et monachis in montibus Olympe, Cymena et Barachæo vitam agentibus annua stipendia quæ decreverat mittere non desuit. Atque hæc pauca ex innumeris ejus liberalitatis beneficiis collegimus.

Petro vero Bulgaro parabat insidias Joannes ejus frater cum Bulgaris aliis: quorum facinore cognito, Joannes quidem verberibus castigatur et carcere includitur; in alios vero inusitatis suppliciis animadvertitur. Petro autem imperatori Romano hæc eadem litteris manifestante, misit imperator Joannem monachum, qui rector exsiterat, prætextu

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(52) Συμπαθοῦς καὶ ἐλεήμονος φύσεως, Anonymus.

(53) Velut domunculas, iuguriola. Describit Choniates in Alexio Commeno.

(54) Trientes verterat P. Goar ad Cedren. Liquet esse genus monetæ apud Theophanem in Copronymo.

(55) Post συνθῆαι τροφῇ, suppl. ex Anonymo, τῇ δὲ ψυχῇ καταλλήλῳ τῶν λόγων ἐπεντυρῶν ἥσαν. Οἷς ἐκεῖνος ἐπιμελῶς προσέγων τὸν νοῦν, τὴν ψυχὴν. En quales lacunæ: sed expectandus ipse auctor. Sequitur in eodem de Romani erga monachos sanctitate celebres devotione, apud quos occasionem nactus cum lacrymis sua depo-

neret peccata. Notavi in Copronymo eum pium morem Ecclesiæ Græcæ, ut in ea vix alii pneumatici sint, ac confessarii quos vocamus, quam monachi probatoris vitæ.

(56) Anonym., μεγιστάνων τοῦ Συμεῶν· ut nec illi vox ea redundet, uti P. Goar existimavit, Joannes cum aliis Bulgaris Symeonis proceribus; qui scilicet bello et caedibus assueti Symeoni navassent operam, ægreque ferrent in tranquillum mutatum rerum statum Petro illius filio gentis principe, quem ideo amotum vellent, translato principatu in alterum fratrum Joannem, vel Michaelem, cujus etiam omissam hic rebellionem Continuat. et Cedren. prosequuntur.

quidem ut captivorum detentorum commutationem A faceret, sed revera, ut Joannem apprehenderet, et adduceret CP.; quod et factum est. Una quippe cum Joanne navim ingressus e Mesembria Constantinopolim navigavit. Non diu post eodem monasticum habitum deponente, et uxorem ducere exquirente, imperator domum et prædia plurima, et conjugem eadem secum Armeniacorum patria ortam dedit, et in Cæsaris ædibus celeberrimas peregit nuptias. Martii porro mensis die secundo Cosmites fori columnis superpositus in terram decidit, virosque sex oppressit. Contigit etiam incendium ingens et horrendum in fori porticu templo sanctissimæ Deiparæ vicino, adeo ut cereorum artificum et pellitiorum fori ad Psechas usque consumerentur officinæ. Christophorus imperator mense Augusto, B indictione quarta, diem supremum obiit, et in præfatio patris sui monasterio corpus ejus reconditum est. Tryphonem porro patriarcham Augusto mense, indictione tertia, deposuerunt, eoque in proprium monasterium se recipiente et defuncto, annum unum et menses quinque, nondum matura Theophylacti imperatoris filii Romani ætate, Ecclesia pastore viduata permansit. Basilium autem quidam Macedo pravus impostor Constantinum ducem seipsum mentitus, plurimos post se abducebat. Hic ab Elephantino, Opsicii turmarum præfecto, Constantinopolim abducitur, et manuum 506 altera a Petro præfecto truncatur. Occasione deinde captata in Opsicium rursum digreditur, et truncatæ vice manum æream sibi adaptans, ingentemque spatham sibi accommodans vagabatur plurimos seducens, quasi ipse Constantinus ducis filius foret. Hic multis sibi allectis, stupendam in Romanum rebellionem movet. Imperator exercitu in eum immisso, ipsum comitesque insequabatur, quem deinde captum et in urbem abductum, per tribus examinatam multis verberibus subjecerunt. Ille sibi consulens, insignes dignitate viros quasi secum sentientes, mendaciis conflictis et a veritate alienis calumniabatur. Convictus tandem, ad Armastriani plateam ignis pabulum factus est. Præfatus autem imperatoris filius Theophylactus Februarii die secundo, indictione secunda, patriarcha consecratus est, astantibus Romani pontificis legatis, et totum synodalem de ejus ordinatione tractantem proferentibus, eundemque collocantibus in throno patriarchali. Cæterum Romanus imperator Stephano filio locavit uxorem Gabake filiam, Catacyle neptim Annam nomine, unaque cum nuptiali corolla imperii diademate redimitus est.

Turcorum autem adversus Romanos irruptio prima indictionis septimæ Aprilis mense contigit: qui ad urbem usque excurrentes, loca cuncta per

κτωρ, προφάσει μὲν ὡς ποιῆσαι ἀλλήγιον τῶν κρα-
τουμένων αἰχμαλώτων, τῇ δὲ ἀληθείᾳ Ἰωάννην κατα-
σχεῖν, καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀγαγεῖν· ὃ δὲ καὶ
γέγονεν. Εἰσελθὼν γὰρ ἅμα τῷ Ἰωάννῃ ἐν τῷ πλοίῳ
ἀπὸ Μεσημβρίας ἦλθεν ἐν τῇ πόλει· μετ' οὐ πολὺ
τούτου τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἀπορρίψαντος, καὶ γυ-
ναῖκα ἐπιζητήσαντος, δέδωκεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς οἶκον
καὶ κτήματα πάμπολλα, καὶ γυναῖκα ἐκ τῆς αὐτοῦ
πατρίδος τῆς τῶν Ἀρμενιακῶν, γάμον τε λαμπρὸν
ἐν τῇ τοῦ Καίσαρος οἰκίᾳ πεποίηκεν. Μαρτίου δὲ
μηνὸς δευτέρᾳ ἡμέρᾳ κοσμίτης ὃς ἐπέμενεν [ἔπεσεν]
τῷ φόρῳ ἐν τοῖς ἐκείσε κίοσιν, καὶ ἀπέκτεινεν ἄνδρας
ἕξ (57). Γέγονε δὲ ἐμπρησμὸς μέγας καὶ φοβερὸς· εἰς
τὸν τοῦ φόρου ἐμβολὸν πλησίον τοῦ ναοῦ τῆς ὑπερ-
αγίας Θεοτόκου, ὥστε κατακαῆναι τὰ τε κηροπωλεῖα,
καὶ τὰ γυνάρια τοῦ φόρου μέχρι τῶν Ψηλῶν. Ἐτε-
λεύτησε δὲ Χριστοφόρος βασιλεὺς μηνὶ Αὐγούστῳ
Ἰνδικτιῶνος τετάρτης, καὶ ἐτέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν
τῇ ῥηθείᾳ μονῇ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Κατήγαγον δὲ
Τρύφωνα πατριάρχην Αὐγούστῳ μηνὶ Ἰνδικτιῶνος
τρίτης, καὶ ἀπελθόντος ἐν τῇ ἰδίᾳ μονῇ τελευτᾷ, χη-
ρευσάσης τῆς Ἐκκλησίας χρόνον ἕνα μῆνας πέντε, διὰ
τὸ τῆς ἡλικίας ἀτελὲς Θεοφυλάκτου υἱοῦ Ῥωμανοῦ
βασιλέως. Βασιλείος δὲ τις Μακεδὼν πλάνος Κων-
σταντίνον δοῦκα ἑαυτὸν ἐπευφημήσας (58) πολλοὺς
μεθ' ἑαυτοῦ συνεπήγετο· οὗτος συσχεθεὶς ὑπὸ Ἐλε-
φαντίνου τουρμαρχοῦ ἐκ τοῦ Ὀψικίου ὄντος, ἤχθη ἐν
Κωνσταντινουπόλει· καὶ ὑπὸ Πέτρου ὑπάρχου τῆς μιᾶς
ἀλλοτριούται χειρὸς. Εἶτα καιροῦ λαβόμενος, κατα-
λαμβάνει πάλιν τὸ Ὀψικιον, καὶ χεῖρα χαλκῇ ἀντὶ
τῆς κοπέλης προσαρμολύμενος, καὶ σπάθην ὑπερ-
μεγέθη κατασκευάσας, διήρχετο πλανῶν πολλοὺς· ὡς
αὐτὸς εἶη Κωνσταντίνος ὁ τοῦ δουκὸς· οὗς καὶ συν-
εφελκόμενος μεγάλην κατὰ Ῥωμανοῦ ἀνταρσίαν κινεῖ.
Ἀποστείλας οὖν ὁ βασιλεὺς στρατὸν κατ' αὐτοῦ, αὐ-
τὸν τε συνέλαθεν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, ὃν καὶ ἀγαγόν-
τες ἐν τῇ πόλει ἀνέκρινόν τε καὶ πολλὰς αὐτῷ πλη-
γὰς ἐπέτιθενσαν. Ὁ δὲ πολλοὺς τῶν ἐν τέλει ἐσυκο-
φάντει ψευδῶς ὡς συνόντας αὐτῷ, μηδὲν δὲ ἀλτῆς
κατ' αὐτῶν λέγειν ἐξελεγχθεὶς, ἐν τοῖς Ἀμαστριανοῦ
πυρρὸς κατανάλωμα γίνεται. Χειροτονεῖται δὲ πατρι-
άρχης ὁ προῤῥηθεὶς τοῦ βασιλέως υἱὸς Θεοφυλάκτος,
Φεβρουαρίῳ β', Ἰνδικτ. ζ', τοποτηρητῶν ἐκ Ῥώμης
ἀνελθόντων, καὶ τόμον συνοδικὸν ἐπιφερομένων περὶ
τῆς αὐτοῦ χειροτονίας διαγορεύοντα· οἱ καὶ τῷ πα-
τριάρχῳ θρόνον τοῦτον ἐνίδρυσαν. Ῥωμανὸς δὲ ὁ
βασιλεὺς τῇ υἱῷ Στεφάνῳ γυναῖκα ἡγάγετο θυγατέρα
οὖσαν τοῦ Γαβλά, ἐκγόνην δὲ Κατακυλῆν [τοῦ Κα-
τακυλᾶ] Ἄνναν ὄνομα. Ἄμα δὲ τῷ νυμφικῷ στεφάνῳ
καὶ ὁ τῆς βασιλείας στέφανος ἐπετίθειτο.

Ἐγένετο δὲ ἐκστρατεία πρώτη τῶν Τούρκων
κατὰ Ῥωμαίων Ἰνδικτιῶν ἐβδόμῃ Ἀπριλίῳ μηνί,
οἱ καὶ καταδραμόντες μέχρι τῆς πόλεως ἐληθσαντο

FRANC. COMBESII NOTÆ.

(57) Anonym., Κοσμίτης ἔπεσεν ἐν τῷ φόρῳ ἐκ
τῶν ἐν τοῖς στοιχηθὲν ἱσταμένοις ἐκείσε κίοσι ἐπι-
κειμένῳ. *Lapis Cosmites dictus in foro decidit, ex
tis qui columnis illic ordine erectis sunt impositi.*

Cedren., ἐκ τῆς ἀψίδος· *ex fornice*, qui ei 60 occi-
sos numeral, ubi alii sex duntaxat.

(58) Melius Anonymus, ἐπιφρησίας.

πᾶσαν Θρηκίαν ψυχὴν. Ἀπεστάλη οὖν ὁ πατρίκιος Θεοφάνης ὁ πρωτοβεσιάριος καὶ παραδυναστεύων κατ' αὐτῶν, πολλὰ (59) παρ' αὐτῶν ἐπὶ τῇ φρονήσει καὶ εὐβουλίᾳ ἐπαινέσεις, ὅτε καὶ τὸ μεγαλόψυχον καὶ φιλόανθρωπον αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς ἐπεδείξατο, μηδενὸς φεισάμενος χρήματος πρὸς τὴν αἰχμαλώτων ἀνάρρυσιν. Ἠγάγετο δὲ ὁ βασιλεὺς τῷ τελευταίῳ υἱῷ Κωνσταντίνῳ ἐκ γένους τῶν Ἀρμενιακῶν γυναῖκα τοῦνομα Ἑλένην τοῦ πατρικίου Ἀδριανοῦ θυγατέρα, ἧς καὶ τελευτησάσης, ἐτέρα τοῦτον συνεζεύχεν γυναῖκα ὀνόματι Θεοφανῶ. Ἰουνίου δὲ μηνὶ ἑνδεκάτῃ δεκατετάρτης ἰνδικτιῶνος, κατέπλευσαν οἱ Ῥῶς κατὰ Κωνσταντινουπόλεως χιλιᾶδες δέκα. Ἀπεστάλη δὲ μετὰ τριηρῶν καὶ θρομίωνων ὁ πρωτοβεσιάριος Θεοφάνης, καὶ τὸν τε στόλον προετρέπισε, καὶ κατοχυρώσας ὡς μάλιστα τοὺς Ῥῶς ἐξεδέχετο. Ἐπεὶ ἐκεῖνοι κατέλαθον, καὶ πλησίον τοῦ Φάρου ἐγένοντο, οὗτος πρῶτος τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ στόματι (60) παρεδρεύων ἐν τῷ ἱερῷ λεγομένῳ, καὶ δὴ πρῶτος ἐν τῷ οἰκίῳ δρόμῳ διεκπλεύσας, τὴν τε σύνταξιν τῶν Ῥωσικῶν πλοίων διέλυσεν, καὶ τῷ ἐσκευασμένῳ πυρὶ πλείστα κατέφλεξεν· τὰ λοιπὰ δὲ ἐτρέψαντο εἰς φυγὴν· ὃ ἀκολουθῶν οἱ λοιποὶ δρόμους ἐπεκδραμόντες τελείαν εἰργάσαντο τὴν τροπὴν, καὶ πολλὰ μὲν πλοῖα κατέδυσαν αὐτανδρα, πολλοὺς δὲ κατέστρωσαν, πλείστους δὲ ζώντας συνέλαβον. Κατῆλθε δὲ τῇ καὶ τῇ ἰωάννης ὁ δομέστικος ὁ Κουρκούας μετὰ παντὸς τοῦ τῆς Ἀνατολῆς στρατεύματος, καὶ πολλοὺς τούτων διέφθειρεν ἀποσπᾶδας τῆδε κάκεισε καταλαβάνων. Πολλὰ γὰρ κακὰ οὗτοι διεπράξαντο (61). Τό τε γὰρ Στανὸν λεγόμενον ἐνέπρησαν, καὶ οὐ συνελάμβανον αἰχμαλώτους τοὺς μὲν ἀνεσταύρουν, τοὺς δὲ τῇ γῇ προσεπατάλευσαν, τοὺς δὲ ὥσπερ σκοποὺς ἱστάντες βέλεσι κατετόξευον. Ὅσους δὲ τοῦ ἱερατικοῦ κλήρου συνελάμβανον, ὅπισθεν τὰς χεῖρας δεσμοῦντες ἤλους σιδηροῦς κατὰ μέσης τῆς κεφαλῆς αὐτῶν κατεπήγνυσαν, πολλοὺς τε ἁγίους ναοὺς τῷ πυρὶ παρέδωκαν. Χειμῶνος δὲ ἦδη ἐνισταμένου, καὶ τρωπῶν ἀποροῦντες ἐβουλεύσαντο τὰ οἰκία καταλαβεῖν, καὶ δὴ λαβεῖν τὸν στόλον σπουδάζοντες, Σεπτεμβρίῳ μηνὶ ἰνδικτιῶνος δεκαπέμπτης νυκτὸς ἀντιπλεύσαι ὠρμηκότες ἐπὶ τὰ Θρηκίᾳ μέρη ὑπὸ τοῦ ῥηθέντος Θεοφάνους ὑπηγῆθησαν (οὐδὲ γὰρ ἔλαθον τὴν αὐτοῦ ἐγρηγορωτάτην ψυχὴν). Εὐθύς οὖν δευτέρα ναυμαχία ἐγένετο, καὶ πλείστα πλοῖα ἐδύθησαν· ὀλίγοι δὲ μετὰ τῶν πλοίων περισωθέντες, καὶ ἐν τῇ τῆς Κολλῆς περισωθέντες ἀκτῇ, νυκτὸς ἐπελθούσης διέφυγον. Θεοφάνης δὲ μετὰ νίκης ὑποστρέψας λαμπρᾶς ἐντίμῳς ὑπεδέχθη, καὶ παρακοιμώμενος ἐτιμήθη. Ἐπεὶ δὲ ὁ ῥηθεὶς ἰωάννης ὁ μάγιστρος ἀριστος ἐγένετο τὰ πολεμικά, ἐπλάτυνεν ὅρους, πλείστας τε πόλεις ἐπόρθησεν τῶν Ἀγαρη-

Thraciam depopulati sunt. Adversus eos igitur patricius Theophanes protovestiarius et imperii administrator missus est, laudem ab eis plurimam prudentiæ et consiliorum gratiam reportans. Tunc temporis munificentiam et humanitatem plurimam Romanus imperator declaravit, nullis parens pecuniarum expensis, cum captivi instarent liberandi. Locavit etiam imperator Constantino filio postremo uxorem de Armeniacorum genere, Helenam nomine, Adriani patricii filiam. Eaque defuncta alteri nomine Theophano eundem copulavit. Junii porro mensis die undecimo, indictione decima quarta, Russi ad millia decem adversus Constantinopolim classem paraverunt. Cum triremibus autem et relucibus protovestiarius Theophanes missus classem disposuit et apte munivit, adeo ut Russos prælio paratus esset excipere. Ut appulerunt illi, et Pharo vicini apparuerunt, primus ille ad Euxini Ponti fauces stationem posuit, loco cui Hierum nomen, omniumque primus celoce navigio vectus Russicarum navium dissolvit ordinem, et præparato igne nautico plerasque succendit, reliquas vero in fugam vertit; quæcumque sequentes reliquæ naves in adversarios 507 irruentes perfectam hostium ediderunt stragem, navibus una cum militibus plurimis submersis, aliis multa parte cæsis, vivis etiam quampluribus comprehensis. Illuc pariter Joannes domesticus Curcuas cum toto Orientis exercitu appulit, et huc illucque palantes deprehendens, cunctos ceu malorum plurimorum auctores internecone delevit. Stenum enim ita dictum igne vastaverunt, et quos cepere captivos, partim crucibus, partim palis affixerunt: alios etiam in metam constitutos sagittis confoderunt. Quotquot autem sacerdotalis ordinis deprehendere, manibus retro vinctis ferreos clavos per medium caput immiserunt, sanctasque ædes plurimas igne consumendas tradiderunt. Ingruente porro hieme, et annona deficiente domos repetere consiliabantur: regiæ tamen classi discessum occultare studebant. Septembri autem mense indictionis decimæ quintæ in Thraciæ partes transfretari aggressi, præfatum Theophanem habuerunt obviam: vigilantissimum enim ejus animum latere non poterant. Confestim igitur conflictus in mari secundus habitus, quo navigia plurima submersa sunt: pauci vero cum navibus ad Coeles littora servati incolumes, nocte ingruente fugerunt. Theophanes autem victoria clarus revertens cum honore susceptus et accubitoris dignitate decoratus est. Ut vero præfatus Joannes magister bellicis rebus præstans habebatur, imperii dilatabat fines, urbesque Agarenorum plurimas devastabat. Propter tanti viri gloriam...

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(59) Καὶ παραδυναστεύων μετ' αὐτῶν ποιῆσαι ἀλλάγιον, πολλά. Missus Theophanes ad res cum eis componendas; ad commutandos ac redimendos captivos.

(60) Οὗτος πρὸς τῷ τοῦ Εὐξείνου Πόντου στόματι. Anonym. Ad Euxini Ponti fauces statione posita.

(61) Post διεπράξαντο, addend. ex Anonymo, πρὸ τοῦ τῷ Ῥωμῳικῶν στρατεύμα κατελθεῖν, antequam advenissent Romanorum copiae; non tunc, cum illis victricibus Russi in angustiis erant, ut multis hic textus videtur præferre.

Substitutus est domesticus patricius Pantherius A
Romani imperatoris affinis.

Indictionis primæ Aprilī mense rursum irruerunt Turci cum magnis viribus. Patricius autem Theophanes accubitor egressus pacis fœdera in annos quinque servanda cum eis composuit. Indictione secunda Paschaliū protospatharium et Longobardiæ ducem ad Franciæ regem Hugonem filiam ejus Romano Constantini ejus generis filio uxorem petiturum Romanus imperator misit, quam multis una cum opibus secum assumptam præfatus Paschalius in urbem adduxit. Septembri deinde mense nuptiæ celebratæ sunt. Hæc, cum viro annis quinque socialis vitæ decursis, mortua est. Temporibus imperii Constantini ejus soceri vento validissimo perflante, demī in circo, opposita regii throni regione erecti, deciderunt, subjectaque marmorum columnasque, pectoralia dictas, contriverunt. Anni autem vertente circulo, hoc ipso mense, Romanum **508** imperatorem e palatio eduxerunt. Urbe autem Edessa, in qua venerandum Christi sudarium repositum, a Romano exercitu obsessa, et in ultimam angustiam deducta, ad Romanum imperatorem obsidionem solvi missis legatis ejus iucolæ precati sunt, sacrum Christi sudarium simul exhibituos polliciti. Huic gratiæ compensandæ nobiles ex suis captivos recipere, fœdusque aurea bulla firmatum, ne regionem eorum Romanus exercitus devastaret, petierunt: quod et præstitum est. Sacro vero sudario ita misso, jamque Constantinopolim vicino, ad fluvium Sagarum cum magnifico apparatu et canibus, Theophanes patricius et accubitor obviam proressit, et Augusti mensis die decimo quinto imperatore ad Blachernas veniente, et ibidem adorante, in urbem intulit. Sequentē luce progressus est ad portam Auream: Stephanus autem et Constantinus, duo imperatoris filii, unaque Constantinus ejus gener cum Theophylacto patriarcha, universo præcedente senatu, debito honore susceptum sacrum pignus, prævia cereorum multitudinē, ad sanctæ Dei Sapientiæ templum pedes detulerunt: exhibitoque cultu adoratū in palatium induxerunt.

Θεοφυλάκτῳ, καὶ μετὰ τῆς δεούσης τοῦτο ἀναλαβόντες τιμῆς, τῆς συγκλήτου πάσης προπορευομένης, καὶ φωταγωγίας μεγίστης προαγούσης, μέχρι τοῦ ναοῦ τῆς Ἀγίας τοῦ Θεοῦ Σοφίας παζὺν διακόμισαν, καὶ προσκυνηθὲν ἐκείσε, ἐν τῷ παλατίῳ ἀνήγαγον.

Temporibus istis portentum quoddam ex Armenia in urbem invecum: pueri duo masculi uno

νῶν (62). Διὰ τὸ περιφανὲς τῆς τοῦ ἀνδρὸς ἀρετῆς... δομέστικος δὲ ἀντικαθίσταται ὁ πατρίκιος Πανθήριος συγγενὴς τοῦ βασιλέως ὡν Ῥωμανοῦ.

Ἰνδικτιῶνι πρώτῃ Ἀπριλλίῳ μηνί ἐπῆλθον πάλιν οἱ Τούρκοι μετὰ πλείστης δυνάμεως. Ὁ δὲ πατρίκιος Θεοφάνης ὁ παρακοιμώμενος ἐξελθὼν σπονδὰς εἰρηνικὰς ἐποίησεν μετ' αὐτῶν, χρόνους πέντε τὴν εἰρήνην διαφυλαχθῆναι. Δευτέρᾳ Ἰνδικτιῶνι ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς Πασχάλιον πρωτοσπαθᾶριον καὶ στρατηγὸν Λαγοθάρον πρὸς τὸν ῥῆγα Φραγγίαν Οὐγωνα ἐπέστειλεν, τὴν τοῦ αὐτοῦ θυγατέρα ἐπιστητῶν εἰς νόμφην Ῥωμανῷ τῷ τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου υἱῷ· ἣν καὶ ἀναλαβὼν ὁ εἰρημένος Πασχάλιος μετὰ πλοῦτου πολλοῦ ἐν τῇ πόλει ἀνήγαγεν. Γέγονε δὲ ὁ γάμος Σεπτεμβρίῳ μηνί, ἥτις καὶ ἐτελεύτησεν ζήσασα ἔτη μετὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς πέντε. Ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς αὐτοκρατορίας Κωνσταντίνου τοῦ αὐτῆς πενθεροῦ ἀνέμου βιαίου σφόδρα καταπνεύσαντος Δεκεμβρίῳ μηνί, οἱ λεγόμενοι ἐν τῷ ἱππικῷ δῆμοι κατέπεσον (63), οἱ ἅπ' ἐναντίας τοῦ βασιλικοῦ θρόνου ἐτύγγαλλον, καὶ συνέτρυψαν τὰ ὑποκάτωθεν μάρμαρα, καὶ στήθεα λεγόμενα· χρόνους δὲ περικυκλωμένους τῷ αὐτῷ μηνί τὸν βασιλεῖα Ῥωμανὸν τοῦ παλατίου κατήγαγον. Τῆς δὲ πύλης Ἐδέσης, ἐν ἣ τὸ τίμιον τοῦ Χριστοῦ ἔκμαγειον ἀπέκειτο, παρὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ πολιορκουμένης στρατεύματος, καὶ εἰς ἀνάγκην μεγίστην προῖσταμένης, ἀπέστειλαν οἱ ταύτης οἰκήτορες πρὸς τὸν βασιλεῖα Ῥωμανὸν διαπρεσβευόμενοι τὴν πολιορκίαν λυθῆναι, τὸ δὲ τοῦ Χριστοῦ ἅγιον ἔκμαγειον παρέχειν ἐπαγγελλόμενοι. Ὑπὲρ τοιαύτης δὲ χάριτος θεσμίους ἤτισαν τῶν ἐμφανῶν ἀντιλαβεῖν, χρυσοδοῦναι τε λαβεῖν, ὥστε μηκέτι τὴν τούτων χώραν παρὰ τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ ληΐζεσθαι· ὃ δὴ καὶ γέγονεν. Τοῦ δὲ ἁγίου ἔκμαγειο ἀποσταλέντος, καὶ ᾗδῃ τῇ Κωνσταντινουπόλει πλησιάζοντος, Θεοφάνης ὁ πατρίκιος καὶ παρακοιμώμενος ἐν τῷ ποταμῷ Σάγαρ ἐξελθὼν ὑπήντησεν αὐτῷ μετὰ λαμπρᾶς τιμῆς τε καὶ ὀμφορίας· καὶ τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ τοῦ Αὐγούστου μηνὸς σὺν αὐτῷ ἐν τῇ πόλει εἰσῆλθεν, τοῦ βασιλέως ἐν βλαχέρναις ὄντος, κάκει αὐτῷ προσκυνήσαντος. Τῇ δὲ ἐπαύριον ἐξῆλθεν ἐν τῇ Χρυσῇ πόρτῃ· οἱ δὲ τοῦ βασιλέως δύο υἱοὶ Στέφανος καὶ Κωνσταντῖνος καὶ ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ Κωνσταντῖνος σὺν τῷ πατριάρχῃ τῇ πόλει ἐπαφοιτῆται. Παῖδες συμφυεῖς ἄρρενες ἐκ

FRANC. COMBEFISH NOTÆ.

(62) Lacunam post vocem Ἀγαρηνῶν ita explens, quantum huic loco sufficit: Καὶ διὰ τὴν περιφανὲς τῆς τοῦ ἀνδρὸς ἀρετῆς ἡθουλήθη ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς εἰς τὸν ἑαυτοῦ ἐγγονον Ῥωμανὸν τὸν ἐκ Κωνσταντίνου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ θυγατέρα ἀναλαβεῖν. Φθόνου δὲ αὐτῷ τῆς τοιαύτης ἐνεκεν ὑποθέσεως παρὰ τῶν λοιπῶν βασιλέων κινηθέντος, παύει τῆς ἀρχῆς, εἴκοσι καὶ δύο χρόνους καὶ μῆνας ἐπὶ τῷ δομέστικῳ ἀδιόδοχος τελέσας. Δομέστικος δὲ· Obque illustrem viri virtutem voluit Romanus imperator

ejus filiam nuptui tradere nepoti suo Romano ex Constantino filio. Qua ex causa mota in eum aliorum Augustorum invidia magistratū abdicatur, cum annos viginti duos, ac menses septem continuos domestici munus obisset. Ejus loco domesticus creatur Pantherus. Plura de eo, aliisque expectata Continuatione.

(63) Subgrunæ ceciderunt in circo, et comminuerunt subsellia et cancellos. Τὰ βῆθρα Anonymo et Cedreno quæ Leonī μάρμαρα λεγόμενα στήθεα.

μῆας προελθόντες γαστροῦς, ἀρτοιοὶ μὲν πάντα τὰ μέλη A
τοῦ σώματος, ἀπὸ δὲ τοῦ στόματος τῆς γαστροῦς καὶ
μέχρι τῶν ὑπὸ γαστέρα συμπεφυκότες, καὶ ἀλλήλοις
ὑπάρχοντες ἀντιπρόσωποι, οἱ ἐπὶ πλείστον τῇ πόλει
ἐνδιατρίψαντες, καὶ ὑπὸ πάντων ὡς ἐξαίσιόν τι τέ-
ρας ὁρώμενοι, τῆς πόλεως ὡς πονηρὸς τις οἰωνὸς
ἐξηλάθησαν. Ἐπὶ δὲ τῆς μονοκρατορίας βασιλείας
Κωνσταντίνου πάλιν εἰσῆλθον. Ἐπεὶ δὲ ὁ ἕτερος
αὐτῶν [ἐ]τέθηκεν, ἱατροίτινες ἔμπειροι τὸ συγκε-
κολλημένον μέρος διέτεμον εὐφυῶς, ἐλπιδί τοῦτον
ἕτερον ζήσεσθαι· ὅς τρεῖς ἡμέρας ἐπιθιούς ἐτελεύ-
τησεν. Καὶ ἐν πᾶσι μὲν, ὡς ἀνωτέρω εἰρηται, μον-
αχοῖς πᾶσιν ἐκείνῳ τὸ βασιλεὺς, διαφερόντως δὲ
ἐτίμα καὶ ὑπερέσεθεν Σέργιον τὸν ἐν μονασταῖς
διαλάμποντα, ὅς ἀδελφὸς μὲν τοῦ μεγίστου ἐπεφύ-
κει Κοσμᾶ, ἀνεψιὸς δὲ τοῦ πατριάρχου Φωτίου ἐτύγ-
χανεν· ὃν πλέον τῆς σαρκικῆς εὐγένειας ἢ κατὰ
ψυχὴν ἐτίμα εὐγενεῖα. Τοῦτον δὲ τὸν ἀοιδίμον ἀδια-
λείπτως μεθ' ἑαυτοῦ εἶχεν ὁ βασιλεὺς, κανόνα ὄντως
καὶ στάθμην τὸν αὐτοῦ βίον αἰεὶ ρυθμίζοντα· ὅς πολ-
λὰ παρήναι τῷ βασιλεῖ τῶν παίδων ἐπιμελεῖσθαι,
καὶ μὴ ἀπαιδεύτους ἔῃν εἰς πονηρίαν ἐγκλίνοντας,
μὴ ποτε καὶ αὐτὸς πάθοι τὸ τοῦ Ἡλεί. Ἐπεὶ δὲ
τοῦ παλατίου τοῦτον οἱ παῖδες κατήγαγον, καὶ ἐν τῇ
Πρώτῃ νήσῳ ἐξώρισαν, πάλιν τοῦτον εἶχε τῶν συμ-
φορῶν παραμύθιον, καὶ τῶν θλίψεων ἀκασώδυνον
φάρμακον, ᾧ συνῆν τότε καὶ Πολύευκτος μοναχὸς
εὐλαβέστατος, καὶ αὐτὸς τὰ εἰκότα παραμυθούμενος·
ὅς τοῦ πατριάρχου Θεοφυλάκτου τελευτήσαντος πα-
τριάρχης ὑπὸ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου προχειρί-
ζεται. Ἐπεὶ δὲ πολλοῖς τρόποις ὁ Θεὸς βούλεται σώ-
ζειν τὸν ἄνθρωπον, συνεχώρησεν καὶ τὸν βασιλεῖα
Ῥωμανὸν συμφορᾷ ἀδοκῆτῳ περιπεσεῖν, ἵνα δι'
αὐτῆς σωφρονισθῇ, καὶ τῶν οἰκείων ἐν αἰσθήσει
παραπτωμάτων γενόμενος, σωτηρίας ἀξιώσῃ. Συν-
εχώρει γὰρ ἐπαναστῆναι τὸν υἱὸν αὐτοῦ Στέφανον
ὥσπερ ποτὲ Ἀβессαλώμ ἐπανάστη Δαυὶδ τῷ οἰκείῳ
πατρί. Συμβούλοις οὖν οὗτος πρὸς τοῦτο χρησάμενος
τῷ τε ἀπὸ μοναχῶν Μαρνανῷ, καὶ Βασίλειῳ τῷ
Πετεινῷ, καὶ Μανουὴλ τῷ Κουρτίκῳ, συνειδόμεν
αὐτῷ καὶ τῶν ἄλλων βασιλέων, τοῦτον [τοῦ] παλατίου
κακῶς κατήγαγεν, καὶ ἐν τῇ Πρώτῃ νήσῳ ἐξορίσας
ἀπέκτειν μοναχόν.

Αὐτοκρατορία Κωνσταντίνου.

Ὑπελείφθη οὖν αὐτοκράτωρ Κωνσταντίνος ὁ τοῦ-
του γαμβρὸς, ὅς παρατίκα Βάρδαν τὸν τοῦ Φωκᾶ
τῇ τοῦ μεγίστου ἀξίᾳ τιμήσας, ὅς χρόνῳ πολλῷ
τὴν ἐν τοῖς πολέμοις ἀνδραγαθίαν πολλάκις ἐπιδει-
ξάμενος, δομέστικον τῶν σχολῶν προχειρίζεται.
Εἴτα τὸν Βασίλειον, ᾧ ἐπὶ κλῆν Πετεινὸν, πατρίκιον
καὶ μέγαν ἐταιριάρχην, τὸν δὲ τοῦ γένους τῶν Ἀρ-
γυρῶν Μαρνανὸν τὰ μοναχικά ἀποδύσας πατρίκιον
καὶ κόμητα τοῦ σταυλοῦ πεποίηκεν, ὡσαύτως καὶ
Μανουὴλ τὸν ἐπιλεγόμενον Κουρτίκην πατρίκιον
καὶ δρουγγάριον τῆς βίγλας· οὐσίνας τρεῖς μετ' οὐ
πολὺν χρόνον ἢ τοῦ Θεοῦ δικαία κρίσις ὡς εἰς χρι-
στὸν Κυρίου παροινήσαντας, καὶ χεῖρας ἐπιβαλόν-
τας, τῆς βασιλείας ὀρεγομένους μετήλθεν. Ἐπὶ
καθουσίᾳ γὰρ καταληφθέντες, ἑκάτερος αὐτῶν

PATROL. GR. CVIII.

ventre progressi, et ad invicem complantati, a ven-
triculi ore ad pubem usque sibi invicem adherentes,
versisque ad invicem vultibus viscebantur : qui cum
diutino temporis spatio in urbe morati fuissent,
velut infaustum portentum et infestum omen ha-
biti, urbe ejecti sunt. Constantino vero solo impe-
rante rursus ingressi sunt. Ut autem eorum alter
mortuus est, medici quidam peritissimi cohære-
scentem partem alteram incolumem vivamque ser-
vatos se præstolati, solerter exciderunt : puellus
iste diebus tribus superstes mortuus est. Et in om-
nibus quidem, ut enarratum supra, monachis filium
habebat imperator : privatum vero præ omnibus
Sergium monasticis moribus præstantem colebat
et venerabatur. Ille magistri Cosmæ frater, nepos
vero Photii patriarchæ fuerat, quem animæ nobi-
litas, quem carnis ingenuitas reddebat illustriorem.
Istum itaque reverendum jugem comitem secum
ducebat imperator, quasi veram regulam et amus-
sim ipsius vitam dirigentem. Ille plurimum horta-
batur imperatorem filiorum curam ageret, neque
illos in malum absque disciplina proruiere sineret :
ne quando, quæ Heli, pateretur. Ut vero a filiis e
palatio dejectus est, et in Proten insulam relega-
tus, 509 hunc rursus habuit calamitatum sola-
tium, et angustiarum remedium lenitivum : eidenique
tunc temporis Polyuctus monachus piissimus ade-
rat, crebris cum hortamentis, ut decebat, consolatu-
rus : hic, patriarcha Theophylacto vivis sublato,
a Constantino imperatore patriarcha promotus est.
C Ut vero Deus miris modis hominem servare consue-
vit, imperatorem Romanum in calamitatem non ex-
spectatam incidere permisit : ut per eam eruditus,
et de propriis delictis admonitus, salutem conse-
qui dignus inveniretur. Toleravit enim filium ejus
Stephanum, velut quondam Abessalon in David
proprium patrem rebellis fuit, ita in eum insur-
gere. Constantinus quippe, Mariano exmonacho et
Basilio Petino et Manuele Curtice propositi con-
siliis, necnon aliis imperatoribus facinus promo-
ventibus usus, patrem e palatio improbe deturba-
vit, et ad Proten insulam relegatum monachum de-
tonderi jussit.

Supremum Constantinî imperium.

D Imperator itaque Romani gener Constantinus re-
lictus est. Hic statim Bardam Phocæ filium ma-
gistri dignitate ornavit. Qui cum multo tempore
bellicæ virtutis in præliis specimina frequentius
exhibuisset, scholarum domesticus institutus est.
Basilius etiam, cognomento Petinus, patricius et
magnus hetæriarcha provectus est. Imperator etiam
Marianum Argyrorum sanguine ortum monastico
habitu exutum creavit patricium et stabuli comi-
tem : Manuelem insuper, Curticem dictum, patri-
cium et excubiarum drungarium promovit : quos
quidem tres interjecto brevi spatio justum Dei ju-
diciū (velut eos qui in unctum Domini pec-
cassent, et in eum manus injecissent violentas)
imperii cupiditate motos incessit. Majestatis quippe

Lesæ rei deprehensi, singuli misera morte vitam abrupterunt. Proluxiorem autem et elaboratam magis de illis narrationem opere prædicto institui. Post dies vero quadraginta, Januarii mensis septimo supra vicesimum, Stephanum et Constantinum ejus fratrem, ne quandoque paria in se attentarent, suspicatus, et quod simile vero reputans, ut, qui proprio non pepercissent patri, minus ipsi condonarent, recumbentes secum ad mensam, escis adhuc in eorum ore positis comprehendi jussit: abripuerunt porro quidam Tornacii dicti, et patricius Marianus, et 510 qui ad hoc parati fuerant reliqui: palatioque eduxerunt, et clericali tonsura multatos in proximas insulas deportaverunt exsules. Haud diu post, videndi patris desiderio moti, ad Proten insulam profecti sunt: eumque monastico habitu vestitum conspicati, in luctum propulerunt immensum. Quibus pater collacrymatus ait: *Filios genui et exaltavi: ipsi autem spreverunt me.* Atque ita relegati sunt; Stephanus quidem in Præconesum, et a Præconeso Rhodum, e Rhodo denique in Mitylenem; Constantinus autem in Tenedum, et inde in Samothraciam, in qua tumultum et seditionem adversus custodes machinatus, ab eis trucidatus est. Michael autem Christophori imperatoris filium detractis imperialibus calcceis clericum esse jussit, Cæterum Romano imperatore in prædicta insula morante, Theophylactus patriarcha et Theophanes patricius et accubitor inierunt consilium, ut eum rursus in palatium eveherent. Re ipsi communicata et persuasa, tempus explorabant commodum, quo consilio finem imponent. Eo tamen detecto, et ad Constantinum imperatorem delato, consortes ejus pœnis debitis ultus est. Theophanem patricium misit in exsilium, protospatharium vero Georgium et pincernam, et Thomam primicerium verberibus multatos et detonsos, perque mediam urbem traductos exsules deportari. Decembri vero mense indictione sexta adversus Constantinum imperatorem structis insidiis, Stephanum imperatorem ex insula erutum in palatium inducere moliti sunt. Insidiis Constantino manifestatis per Michaelem nomine Diabolinum, auctores intolerandis subjecit verberibus: et hos quidem præcis naribus, alios auribus mulctatos asinisque impositos per mediam urbem traduxit. Cæterum Julii mensis die decimo quinto indictione sexta Romanus imperator in memorata insula præmoritur: corpusque ejus in urbem elatum, eo quod condiderat monasterio depositum est.

Recentiorum imperatorum Chronographia finem accepit a Leone Grammatico, absoluta mensis Julii die octavo, præclari martyris sancti Procopii festo, anno a mundi conditu sexies millesimo quingentesimo vicesimo primo, indictione undecima.

FRANC. COMBEFISII NOTÆ.

(64) Anonym., προηγούμενη, quod et congruit, velut dicat, cum de iisdem ex instituto in sequentibus disseram.

(65) Νεμπε Constantino genero, qui imperato-

οικτίστην θανάτῳ τὸ ζῆν ἀπέρρηξεν. Τὰ δὲ περὶ αὐτῶν πλατύτερόν τε καὶ ἐπεξηρατικώτερον ἐν τῇ προειρημένῃ (64) ἐπεξηγήσει ἐκθῆσομαι. Μετὰ δὲ τεσσαράκοντα ἡμέρας τῇ εἰκάδι ἐβδόμῃ τοῦ Ἰανουαρίου μηνὸς ὑποπεύσας Κωνσταντῖνος τὸν τε βασιλεῖα Στέφανον, καὶ Κωνσταντῖνον τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, μήποτε κατ' αὐτοῦ τὰ ὅμοια διαπράξωνται· καὶ λογισάμενος, ὅπερ ἦν εἰκὸς, ὅτι εἰ τοῦ ἰδίου πατρὸς οὐκ ἐφείσαντο, πῶς αὐτοῦ φείσονται; ἐστιάσας αὐτοὺς ἤδη ἐν τῇ τραπέζῃ καθεζομένους, ἐτι τῆς βρώσεως οὐσης ἐν τῷ στόματι αὐτῶν, ἀνῆρπασαν τοὺς οἱ τε λεγόμενοι Τοννίκοι, καὶ ὁ πατρικίος Μαρριανδός, καὶ οἱ λοιποὶ οἱ πρὸς τοῦτο εὐτρεπισμένοι, καὶ τοῦ παλατίου κατήγαγον, καὶ ἐν ταῖς πλησιαζούσαις νήτοις αὐτοὺς περιώρισαν, καὶ κληρικὸς ἀπέχειραν. Μετ' ὀλίγον οὖν αἰτησάμενοι οὗτοι τὸν ἴδιον πατέρα θεάσασθαι ἐν τῇ Πρώτῃ νήσῳ παρεγένοντο, καὶ τοῦτον ἐν τῷ μοναχικῷ σχήματι θεασάμενοι πένθει κατεσχέθησαν ἀφορήτῳ, οἷς ἐπιδακρύσας ὁ πατήρ, ἔφη· *Υἱοὺς ἐγέννησα, καὶ ὄντως αὐτοὶ δέ με ἠθέλησαν.* Εἰδ' οὕτως ἐξωρίσθησαν, ὁ μὲν Στέφανος εἰς Προικόνησον, ἀπὸ δὲ Προικονήσου εἰς Ῥόδον, ἀπὸ δὲ Ῥόδου εἰς Μιτυλήνην· ὁ δὲ Κωνσταντῖνος εἰς Τένεδον, ἐκεῖθεν εἰς Σαμοθράκην, ἐν ᾗ καὶ ἀνταρσίαν μελετήσας κατὰ τῶν αὐτὸν φυλασσόντων ἐσφάγη. Μιχαὴλ δὲ τὸν τοῦ Χριστοφόρου βασιλέως υἱὸν τὰ βασιλικά πίδαλα ἀφειλόμενος, κληρικὸν πεποίηκεν. Οὗτος δὲ τοῦ βασιλέως Ῥωμανοῦ ἐν τῇ νήσῳ, ὁ πατριάρχης Θεοφύλακτος καὶ Θεοφάνης ὁ πατρικίος καὶ παρακοιμώμενος βουλὴν ἐβουλεύσαντο, ὥστε πάλιν τοῦτον ἐν τῷ παλατίῳ ἀγαγεῖν, ἣν καὶ αὐτῷ ἀνακοινωσάμενοι, καὶ παραπείσαντες τοῦτον ἐκαροσκόπων πότε τὸ πέρας τῇ τοιαύτῃ βουλῇ ἐπιθήσουσιν. Ἐπεὶ δὲ τὰ τῆς βουλῆς ἐφωράθησαν, καὶ κατεμνηνύθη Κωνσταντῖνον βασιλεῖ, τοὺς συνεργοὺς ταύτης ἡμύνετο· τὸν μὲν Θεοφάντην πατρικίον ἐξώρισαν, τὸν δὲ πρωτοπατῆριον Γεώργιον καὶ πινκέρην, καὶ Θωμᾶν πριμικήριον δεῖρας καὶ κουρεύσας, καὶ μέσον τῆς πόλεως θριαμβεύσας, οὕτως ὑπερορίᾳ παρέπεμψεν. Διεκομ. δὲ μηνὶ ε' Ἰνδικτ. ἐπιβουλὴν τινεσὶ κατὰ τοῦ βασιλέως Κωνσταντῖνου ἐμελέτησαν, βουλόμενοι τὸν βασιλεῖα Στέφανον ἐν τῷ παλατίῳ ἐκ τῆς νήσου ἀγαγεῖν. Ταύτης οὖν μηνυθείσης Κωνσταντῖνον διὰ Μιχαὴλ, τοῦ Διαβολίνου λεγομένου, τοὺς ἐπιβούλους δαρμῷ ἀφορήτῳ ὑπέβαλεν· τοὺς μὲν τὰς βίβλας καὶ τὰ ὥτα ἀπέτεμεν, καὶ θνοὺς ἐγκαθίσας διὰ μέσης τῆς πόλεως ἐθριάμβευσεν. Πέμπτῃ δὲ καὶ δεκάτῃ Ἰουλίου μηνὸς ἑκτῆς Ἰνδικτιῶνος Ῥωμανδὸς ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ νήσῳ προτελευτᾷ (65), καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει διακομισθὲν, ἐν τῇ αὐτοῦ ἀπατέθῃ μονῇ.

Ἐτελειώθη ἡ τῶν νέων βασιλέων χρονογραφία, πληρωθεῖσα παρὰ Λέοντος Γραμματικίου, μηνὶ Ἰουλίῳ ὀγδόῃ, ἑορτῇ τοῦ ἁγίου μεγάλου μάρτυρος Προκοπίου ἑτους ε' ς' α', Ἰνδικτιῶνι ἐνδεκάτῃ.

rem adl'gerat. Ejus reliquas res prosequitur Vaticanus Continuator, qui et ipse in Romano Constantini filium abruptit; sive ejus totam historiam non absolvit, sive codex mutilus exsistit.

GODEFRIDI HENSCHENII,

HAGIOGRAPHI ANTWERPIENSIS, E SOC. JESU,

DE CHRONOGRAPHIA S. THEOPHANIS DISSERTATIO.

(Acta sanctorum Bolland. Martii, t. III, p. v.)

CAPUT I.

*Repudiantur tabulae chronicae, saltem quoad annos
et seriem quinque patriarchatum.*

Ante omnia dicimus dubitari non posse, quin is, qui in operis sui exordio alium titulum non sumpsit, quam Θεοφάνους τοῦ ἀμαρτωλοῦ (ut fatetur egregius illustrator ejus atque interpret Jacobus Goar ord. Prædicatorum congregationis reformatæ sancti Ludovici vicarius generalis in suis ad pag. 1 notis), idem certo sit quem Magni-agri in Sigriana hegumenum egregiumque sub Leone Armeno confessorem festive quotannis colunt Græci die 12 Martii. Hujus enim veritatis habemus testem omni exceptione majorem, ipsum Theophanis antiquissimum interpretem ac pene coævum, Anastasium Bibliothecarium. Interpretem, inquam : quia ex Chronographia primum Georgii, deinde Theophanis decerpturum se proficitur, et vero plerumque decerpsit verbo tenus, quidquid ad historiam ecclesiasticam Latine condendam Joannes diaconus videbatur posse desiderare ex Græcis auctoribus, quos nominavimus. Postquam autem Georgii laudes brevibus attigit, « De altero, inquit, scilicet Theophane, quid dicam? cum et ejus conscripta vita, qualiter videlicet amplis patrimoniis venditis crucem suam tulerit; qualiterve secutus Christum, abbas in monasterio Agri functus officio, virtutibus fulserit, miraculis coruscaverit, et confessor obierit, satis superque per Byzantium et circum C quasque regiones, his qui prope et his qui longe sunt, clamet. »

2-3. Quo porro in statu inchoatum a Georgio opus Theophanes invenerit, qua ratione prosecutus ipse sit, juvat ex ipso præmio cognoscere, quod est hujusmodi : « Sanctissimi Constantinopoleos patriarchæ Tarasii olim Syncellus, Georgius abbas, vir eximius et eruditissimus, multis chronographorum et historicorum libris evolutis, compendiarium ab Adamo ad Diocletiani tempora chronologiam scripsit, discussisque studiose temporum rationibus ad invicem comparavit, emendavit, ac solertissime, ut ante ejus ætatem nullus, compo-

A suit : priscorum insuper regum ac nationum universalium statu et regimine annotato, singulorumque quantum licet observatis ætatibus, supremarum et universalium sedium, Romæ dico, Alexandriæ, Antiochiæ et Hierosolymorum pontifices enumeravit, eorumque annos ac tempora egregio digessit ordine. Sed quoniam præveniente ipsum morte, opus, quod ad Diocletiani usque tempora scribendo, ut sumus præfati, perduxerat; non poterat ad propositum sibi finem prosequi; nobis velut sincerioribus amicis illud reliquit, multa excusantes pluribus hortatus, ut ne imperfectum relinqueremus laborem suum, atque ad eundem suscipiendum coegit. Quocirca monitis ejus morem gerere compulsi, molem robore nostro longe graviorem suscipimus. Multis siquidem voluminibus diligentius exquisitis et quantum facultas et ingenium dedit examinatis, præsentem chronographiam a Diocletiani temporibus ad Michaelis et Theophylacti ejus filii imperium compilamus; reges insuper et patriarchas, necnon eorum gesta et ætates, quæ par est sedulitate, describimus, nihil ex proprio adnectentes; sed potius ex antiquis historicis et oratoribus colligentes omnia, propriis quæque locis digessimus, secundum temporum rationem res gestas ordinantes, ut quoto anno quid factum sit in bello vel Ecclesia, in promptu habeant legere volentes. »

4. Hæc ibi, in quibus aoristos συνεγραψάμεθα et τετάχαμεν, maluit per verbum præsentis quam præteriti temporis explicare : quia præmiū illud operi non facto sed faciendo præmitti a Theophane, iis persuademur argumentis, quibus credere cogimur non omnia quæ præconceperat animo fuisse ab eo effectui mancipata : quorum defectum cum sciulus aliquis præsumpsisset supplere, præclarissimo auctori haud mediocriter injurius fuit. Etenim chronographia Theophanis, qualem nunc habemus, ex collatione quinque codicum mss. Regii scilicet, Peyreziani, Barberinī, Vaticanī et Palatini, duabus constat partibus : quarum quæ potior est et vere aurea omnique acceptione dignissima, historiam exhibet per annos digestam : altera vix

plumbea dici meretur, consistitque in tabulis chronologicis (Canonia vocat Goar) quibus per loculos divisus, primum annus mundi, tum Christi incarnati, dein imperatoris romani, proxime regis Persarum aut ducis Arabum, rerum post Persas in Palæstina potentium, denique ex ordine quinque episcoporum præcipuorum seu patriarcharum, Romani, Constantinopolitani, Hierosolymitani, Alexandrini et Antiocheni ordo et anni continentur. Tabulas autem istas magna cum diversitate non tantum præfixas annis non suis, sed etiam mendosissime conscriptas, esse, et plurimis hiare loculis, ac portentosis prorsus annorum, præsertim patriarchalium, supputationibus scatere, cum ipsemet Goar agnoscat fateaturque; mirum est aut ipsam, aut qui defuncti Goaris laborem eduxit in lucem Combessius, potuisse sibi persuadere, ab auctore Theophane esse. « Qui variorum auctorum sententias et numeros secutus sit varios, opusque proprium urgente persecutionis necessitate non recensuerit, proindeque exigere a lectore suo possit, ut qui dormitantem Homerum patitur, Theophanem quoque lapsum erigat corrigatque: cum nimirum succedentes et ad invicem coherentes numeros in sequiores transponit annos, seu etiam conjunctos annos in dissita canonia desultorie transfert: aut eidem viro nunc pauciores, mox plures diversis canonibus assignat annos: vel cum ejusdem viri pauciores anni plura occupant canonia: aut cum summa quapiam ætatis æquales loculos sive canonia quibusdam omissis non accipit: vel denique cum numero ejusdem anni repetito confusio infertur non mediocris. »

5. Verum si hæc tam multa, tam gravia volumus Theophani imputare, verendum est, ne plura ac graviora occurrant quam quibus lectoris, quantumvis benigni, lenitas possit ignorare. Nam ut emittam quæ circa sancti Cyrilli Hierosolymitani decessorumque ejus ac successorum chronotaxin fœdissime errata demonstravimus, « Emendationem superat omnem, inquit ipse Goar, Romanorum episcoporum nomen frequentius omissum, et ætas pag. 208 auctori penitus ignota: « quod uti ex indubitatis pontificum annis manifeste nobis constat, ita fortassis in aliis patriarchis deprehenderemus, si de eorum successionibus atque ætatibus pari nobis ratione constaret. Neque dixeris vitiosos catalogos præ oculis habentem Theophanem atque ex iis annos supputantem in istorum errorum partem non minimam prolabi potuisse: ubicumque enim in ipsa historia pontificis Romani occurrit mentio, non alium quam par erat nominavit uspiam: quomodo igitur ignotam potuit eorum seriem ætatemque habere? aut quæ potest tanta concipi ullius scriptoris oscitantia, ut annales ordinans, eosque in capite imperatorum et pontificum annis præsignans, nomen aliquod scribat diversissimum ab eo, de quo in ipsa historia acturus est: aut saltem, cum de aliquo egerit no-

minatim, non cogitet alium hunc esse ab illo, quem in fronte expresserat? Sic ad annum 10 et 11 Constantii narratur acta inter Athanasium et Julium Papam, qui in anno Constantii 15 et ipse pontificatus sui 15 annum ultimumque explevit: cum interim in tabulis totus ejus pontificatus ad sexennium retroactus, ipso quem diximus 10 anno Constantii, Liberium faciat succedere Julio.

6. Quid autem dicemus de regum Persarum serie? Exorditur eam Georgius Syncellus anno quarto Alexandri Mammææ, qui fuit vulgaris æræ Alexandrinæ 218, et expositis singulorum nominibus, et quot quique regnaverint annis, usque ad Persici imperii finem sub Saracenis, quintum regem Uracem (Arareuchem dictum in tabulis Theophani affictis) inducit in imperium anno Alexandrinæ æræ 264 conformiter ad annorum spatia singulis ejus decessoribus in catalogo assignata: eumque annos 17 regnavisse scribit. Tabulæ autem (quæ pene ubique quoad numeros annorum uniuscujusque regno attributorum cum Georgio consentiunt, sed ordinem quandoque et nomina commutant) cum totidem annis regnasse Arareuchem admittant, ultimum illius annum componunt cum primo Diocletiani, Alexandrinæ æræ 277 atque ita quatuor annos auferunt. Quis autem credat Theophanem continuatorem Georgii, nulla apparente ex causa ita ab auctore suo fuisse discessurum, si tabulas ipse conscripisset? Quis rursum credat omissurum fuisse Varanis, seu Uranis 3 nomen et annos 4, si præ oculis habuisset relictum sibi a Georgio Catalogum: ac deinde pro Urarane 5 Arsabelum, pro Samaspo Pecmasaphum fuisse scripturum, nominibus toti Georgianæ seriei ignotis?

7. Simili ratione licebit ab iis argumentari patriarchis, quos ultimo operis sui anno sic subnectit Georgius; ut ab iisdem exordiri deberent Theophanis tabulæ, a primo Diocletiani anno exordientes; licet de illo anno, utpote jam satis descripto, nihil scribendum sibi esse Theophanes putaverit: vel hoc ipso indicans prius opus a se continuari, non conscribi novum, quod alias auspicari debuisset ab illius ad imperium ingressu, qui primus offerebatur in historiæ argumentum. Hunc autem annum cum descripsit Georgius sic concludit:

Romæ episcopus 28, Caius, annis 15.

Antiochiæ episcopus 17, Cyrillus, annis 15.

Alexandriæ episcopus 16, Theonas, annis 19.

Hierosol. episcopus 38, Hymenæus, annis 12.

Ex quibus juxta priores Georgii calculos, Caius quidem et Theonas primum illum habuissent in episcopatu annum: Cyrillus, anno Alexandrinæ æræ 264 creatus, annum egisset 14; Hymenæus vero ultimum, nisi (quod est verosimile) dicas, librariorum vitio factum ut duodecim annis scri-

beretur sedisse, cui passim alibi anni plusquam A Theophane continuatæ præfixa, hujusmodi Canonium exhibet ipso in limine :

8. Interim tabula, chronographiæ exhibe a

Annus conditi orbis	Annus Incarnat. divinæ	Rom. imp. Diocletia- nus annis 20.	Rex Pers. Ara- renthes annis 17.	Romæ episcopus Caius annis 15.	Hierosol. episcopus Hymenæus annis 24.	Alexandr. episcopus Theonas annis 19.	Antiochiæ episcopus Tyrannus annis 13.
5777	277	1	15	7	13	11	2
5778	278	2	16	8	14	12	3
5779	279	3	17	9	15	13	4
5780	280	4	Varanisan.1.	10	16	14	5

Non quærimus utrarum tabularum calculi ad veritatem propius accedant, et num major fides adhibenda non sit Eusebio, proximos temporibus suis episcopos sic ordinanti, ut Caius, imperium suscipiente Diocletiano, egerit in episcopatu suo annum 5, Hymenæus 19, Theonas 4, Tyrannus nonnisi post annos octo successerit Cyrillo, circa Diocletiani initia agentis annum duntaxat 6. Hæc, inquam, non quærimus : sed istud potissimum lectoris æqui judicio æstimandum relinquimus, an cum Georgii chronotaxi tam male coherentia possit credi scripsisse illius continuator, aut omnino aliquis qui Georgium legerit ? nedum is qui omnia, quæ sibi ille ad texendam chronologiam conquisiverat instrumenta, hæreditavit.

CAPUT II.

Quomodo tabulæ confectæ videantur. Qua æra Theophanes usus sit. Quam recte ab anno ejusdem 277 exorsus sit. Quale sit Chronicon quod C Raderus Alexandrinum dixit.

9. Quid igitur ? inquires. Adeone impudens fuerit aliquis, ut Theophani allingeret tabulas, de quibus cogitaverit numquam ? Non hoc dicimus : sed omnino arbitramur, ejusmodi tabulas ab eo non tantum excogitatas fuisse (ut commodiores ad usum lectoris, quam modus ille quem tenuit Georgius, annos mundi Christique et imperatoris Romani præfigens historiæ ad instar tituli, ad caleem vero cujusque anni Persarum reges et quatuor episcopatum præsules subtexens), verum etiam lineas, intra quas essent describendæ per loculos divisas, ab eodem Theophane fuisse deductas, saltem in principio operis et ubi id non fecit, similibus lineis ducendis spatium in codice vacuum relictum fuisse a scribente. Dicimus tamen quod annos mundi Christique et Romani imperatoris scripsisse contentus, et episcopatum titulos cuique loculo præsignasse, loculos ipsos omiserit tantisper inscriptis nominibus episcoporum et singulorum annis implere, dum quod in opere præcipuum erat absolvisset : deinde autem vel morbis vel ærumnis impeditum, vel etiam rei difficultate absteritum (cum videret quomodo episcopales catalogi in designando uniuscujusque pontificatus tempore vel inter se vel cum notis certioribus pugnarent, et summa annorum initia in descensu ascensuque faciendo nunquam recte finiretur) desperasse de successu.

Satis ergo habuit omissa tantisper cura perte-

xendæ accuratius seriei, in ipso quandoque historiæ contextu nonnullos episcoporum eo anno sedentium nominare, quandoque eorum nomina certius sibi cognita inscribere loculis ad id præparatis : unde eos acceptos in Anastasii versione hoc modo reperias : « Mundi anno vi ∞ xcix. Divinæ incarnationis anno 599. Anno vero imperii Phocæ 5; Isacius Hierosolymitanus, Theodorus Alexandrinus, et Anastasius Antiochenus habentur antistites. » Et paulo post : « Anno imperii Phocæ 7, Sergius Constantinopolitanus, Zacharias Hierosolymitanus, et Joannes Alexandrinus habentur antistites. » Hæc enim aliaque similia, in Anastasio quidem non admodum rara, in Theophanis vero textu vix unquam reperienda, unde accepisset iste, si hic ea in dictis loculis non signasset ? Hoc autem eum credimus in melius sibi cognitis urbis Constantinopolitanæ Patriarchis diligentius frequentiusque fecisse, cum ipsi historiæ suæ tam accurate inseruerit eorum, qui suo ævo fuere viciniore, initia finesque. Quin et Romanorum pontificum tempora sibi propinquiora in eadem historia diligentissime expressit : et quamvis in antiquioribus aberravit subinde a veritate, non admodum correctos secutus catalogos; nunquam tamen sic est hallucinatus (incipiendo a Julio, cujus ad annum æræ Alexandrinæ 334 incipit), quin revera eo aut proximo anno is pontifex Romanæ Cathedræ præsederit, cujus factum aliquod in historia explicatur.

10. Tabulas autem ita vacantes in codice adhuc invariato reperisse Anastasium, omnino credimus : postea autem factum esse, ut sciolus aliquis, ex catalogis in sancti Nicephori patriarchæ Constantinopolitani compendiaris chronographia repertis, prædictos loculos implere tentaverit, inde, ubi isti in suo desinebant manuscripto, sursum ascendens per annorum spatia, recte aut perperam definita; nihil pensi habendo quot quique menses diesque plures aut pauciores sederint quam annorum integrorum numerus adjunctus significat. Ita necessario fieri debuit, ut ejusmodi supputationes corruptis etiam quandoque in ms. numerorum notis vitiosiores redditi, non modo a veritate recederent plurimum, sed nec cum Theophanis historia sequente neque cum præcedente Georgii supputatione possent coincidere. Ut autem Anastasii versione movemur ad credendum, nequaquam Theo-

phanem vel semper vel ab initio inscripsisse tabulis episcoporum quæ diximus nomina : sic eadem moti auctoritate persuademur, non singulis annis præsignatum fuisse a Theophane mundanæ ac Christianæ æræ numerum ; sed item ut Anastasius facit, ad initia duntaxat Imperatorum, et quandoque alias : alibi vero solum signatum imperii annum, quod eo fere solo consuessent historici publica scripta signare. Hinc porro fieri non difficulter potuit, ut dum ad annos mundi subinde revocantur anni imperatorum, aliqua difficultate incidente, non semper facta fuerit uniformis progressio, quemadmodum infra docturi sumus, ostensurique non tam ipsius Theophanis errore id factum, quam receptæ per universum Orientem ex usu Alexandrinæ Ecclesiæ chronotaxis, cui aptare se auctor debuerit. Hic tamen ne tenebras multas offundat, Theophanis chronologiam ad æræ vulgatæ annos aptaturis, hanc dissertationem vulgare placuit.

11. Alexandrinæ porro sive ecclesiasticæ æræ differentiam, æra Græcorum seu Romanorum id est Constantinopolitanorum, ipse nobis Theophanes explicat ad extremum Zenonis imperatoris annum his verbis : « Cæterum annus, quo Zeno mortuus est et Anastasius imperare cœpit, ab Adamo $v \infty$ dcccxcix apto Romanos numeratur ; qui juxta diligentiorum et veriorum Alexandrinorum calculum $v \infty$ dcccclxxxiii, a Diocletiani imperio 207, a divina incarnatione 483, indictione 14, notatur. Qui annus cum citra dubium ullum fuerit vulgaris æræ 491, liquido apparet Alexandrinos, in mundanis quidem sedecim annos pauciores numerasse, æræ autem Christianæ annos detraxisse octo : Idque commodioris supputationis causa, ut apparet, quo toto uno sæculo unitatum ac decadam numeri æqualiter procederent in recensendis mundi Christianique ætatis. Hunc igitur calculum secutus Theophanes, et chronographiam a Georgio Syncello usque ad Diocletiani perductam initia porro perterritus, primum diei imperatoris animum composuit cum anno Christi 277, qui nobis, octennio addito, est 285, atque ita tacite correxit errorem auctoris sui, annum 278 æræ Alexandrinæ; primum Diocletiani facientis. Etenim hic Alexandri Mamertinæ annos tredecim recte in anno 215, qui nobis 223 fuit, exordiens, minus recte eidem dederat successorem Maximinum, anno 228, qui fuisset vulgaris æræ 236, cum dictum Alexandrum constet solis novem diebus ultra tredecim annos regnasse, atque adeo pridie Nonas Martias acclamatum, ipsis Idibus obiisse : ut consequens sit primum Maximini annum statui debuisse 227, et reliquos deinceps annos a Georgio numeratos, tali errore semel posito, excrescere supra numerum justum anno uno.

12. Optime igitur fecit Theophanes quod Georgianæ chronographiæ superfluum istum annum detraxerit : non item ii, qui ipsi Theophani annum

utrumque detractum volunt, existimantque etiam sic serius quam par est Diocletianum ab eo in imperium induci. Cum enim Græcorum annus a Septembri mense suum sumat exordium, et tum ex aliis auctoribus, tum ex Chronico, quod vocant Alexandrino, habeamus, « Diocletianum imperatorem 15, Kalendas Octobris Chalcedone renuntiatum, 5, Kalendas Octobris Nicomediam purpuratum intravisse, et Kalendis Januarii consulem prodisse, » evidens est nullam anni 276 partem ad ipsius imperium pertinuisse, nisi usque ad Kalendas Januarii differas anni initium numerare : quod non faciunt auctores uno anno Diocletiani initium anticipandum judicantes, sed alio nituntur fundamento, persuasi videlicet Palilibus festis, id est 5 Idus Maii, illum esse exorsum regnare. Verum hoc quam temere assumptum fuerit ex verbis Claudii Mamertini in chronico, in alium prorsus quam revera habeant sensum detortis, dilucide Petavius noster ostendit lib. 11 *De doctrina temporum* cap. 30, ingenue retractans, quæ alias ex inveterata, ut ait, chronologorum sententia scripserat. Eosdem autem prorsus nihil potest juvare 11 consulatus Diocletiani cum 11 anno tribunitiæ, id est imperatoris potestatis, in quibusdam lapidibus compositus. Aliud enim est utriusque initium : et cum hoc optime constat quod hunc consulatum adierit anno imperii sui primo, et Ideo recte « a consulibus Diocletiano 11 et Aristobulo ejusdem Diocletiani anni ad Pascha ordinandum digesti sunt, » quemadmodum in fastis Constantinopolitanis expresse dicitur.

13. Constantinopolitanis, inquam, licet notiori jam nomine chronicon Alexandrinum vocentur, ex opinione Raderi nostri eosdem Græce Latineque edentis : quam et nos appellationem (ut recepto serviamus usui) libentius usurpamus. Satis enim esse potest eruditum lectorem hic monuisse, quod chronicon illud revera nihil minus quam Alexandrinum sit ; quippe quod nihil habeat cum Alexandrinorum rationibus commune. Non mensium, non dierum nomina, quæ Alexandrinis Ægyptiaca erant omnia, chronico autem huic partim Græca partim Latina sunt, ut Kalendæ idus, etc. Non initium anni, quod Alexandrinis sumitur a mense Thoth, cujus primus dies respondet 29 diei mensis Augusti : in chronico autem a Kalendis Januarii Romano more ducitur. Non anni titulum, quem Ægyptii a regibus imperatoribusve sumebant, Chronicon autem sumit a consulibus ex more Romano. Non æram Christi ; quam qualem usurparint Alexandrini jam vidimus, chronicon autem prorsus non attingit, procedens Græcorum more per Olympiades, Ægyptiis in rebus publicis consignandis inusitatas. Ut autem ex tanta characterum chronologicorum ab Alexandrinorum usu discrepantia manifeste convincitur Alexandrinorum non esse, in quo illa reperitur, ita e converso indubitatum videtur ferri judicium posse, prædictos fastos

Constantinopoli seu Novæ Romæ scriptos esse, ubi in usu vulgari ista erant omnia, magna parte ex veteri Roma illuc traducta simul cum imperii sede; non item in reliqua Græcia, a Latinis nominibus magis abstinente. Istud vero maxime ex postremis prædicti Chronici annis liquet, quibus tam prolixè describuntur Acta boni Magistri, in templo Studitarum Constantinopoli sepulti anno Heraclii 17, ab aliis historicis vix leviter tacta; ut non tantum ibidem scripsisse auctorem, sed et ex Studitis unum fuisse, nobis appareat verosimillimum. Ast præfigitur chronicon hæc, quæ sequitur gnome Πέτρος Ἀλεξανδρεῖταις. « Hinc deinceps annorum ab Adamo protoplasto sive ab orbis conditi exordio summa colligenda est, respondentium inspiratæ a Deo Scripturæ et sancte institutis per divinos Patres atque in Ecclesia Catholica recte celebratis festivitibus. » Item de Agno typico et Paschalibus atque ex matheseos rationibus frequenter disputat: Alexandrinus autem episcopi scitur munus fuisse, ut definitis accurate solis ac lunæ cyclis, Pascha toti orbi Christiano, quo die esset celebrandum, indicaret. Quid autem tum, si eo non obstante, Cycli Paschalis rationes perspectas habere studuerint Heraclii ævo omnes qui docti cupiebant haberi apud Latinos? Gnome autem istiusmodi non magis indicat auctorem fuisse patriam Alexandrinum, ne dum urbis illius episcopum aliquem, quam similis alia ex Eusebii Cæsariensis, vel scriptoris alterius opusculo vel epistola quapiam accepta et libro præfixa, Eusebium aut ipsum cujus ea esset gnome auctorem probaret. Itaque haud paulo rectius Panvinus aliique fecerunt, qui dictum Chronicon, prius in Sicilia repertum quam illud ex Augustano ms. Raderus plenius accuratiusque vulgaret, « Fastos Siculos » nuncupavere, cum usu sit inter eruditos receptum (quem et nos in martyrologiorum antiquorum sequimur nomenclatura, quoties ignoramus ad cujus Ecclesiæ usum descripta fuerint) ut mss. codicibus nomen fiat a loco in quo reperti sunt, vel ab eo qui illos proprios in sua possidet bibliotheca.

CAPUT III.

De anno Constantii et Galerii coregnantium et quinto Phocæ in Theophanis Chronographia præteritis, ac demum post plurium annorum seriem, ad lacunam explendam, Juliano et Copronymo supra iustum tempus eorum adjectis.

14. Postquam ab infinitis propemodum erroribus, quos vitiosissimæ tabulæ Theophani impingebant, diligentissimi auctoris nomen vindicavimus, et prorsus indignas esse ostendimus, quæ cum chronographia ejus circumferantur, non hoc agendum nobis putamus, ut singula ejus capita revocemus ad examen, et quandoque exerrantem, quod humanum est, ex aliis certioribus quam quæ ipse vidit monumentis ac temporis signandi characteribus, revocemus in viam. Præstitit hoc magno studio et labore interpres ejus prænominatus Goar;

ejus egregio foetui post auctoris mortem in lucem producendo intentus Combefisius, Notas addidit posteriores. Itaque omissis iis quos ipsi observarunt et correxerunt in Theophane erroribus, et difficultatibus quas attigerunt prætermissis, duotantum hic puncta notabimus: non tam quia ab ipsis levi nimis manu tractata nec satis rite explicata, quam quia ad plurimos consequenter annos spectantia, totam Theophanis chronologiam obscurissimam reddunt, et ad æræ vulgaris numeros ipsius calculos aptare volentibus, incredibiles pariunt molestias: quas nos experiendo edocti, quod iis emolliendis nobis privatim comparaveramus remedium, libenter in publicum hic conferimus. Est autem hoc in eo situm, ut occasione exerrationis detecta, et statutis eidem utrinque terminis, doceatur lector, eo quod inter Magni Constantini et Joviani imperatoris exordia fluxit spatium, novem annorum differentiam inter vulgarem æram æramque Alexandrinam esse concipiendam, ut suis quæque aptentur temporibus: et rursus ab anno Phocæ quarto usque ad Constantini Copronymi mortem: eum alias communiter, sicut antea dictum est, soli octo anni adjici debeant ad numerum æræ Alexandrinæ, ut cum vulgari componatur. Utrumque autem tanto facilius libentius, quo certius ostendere possumus postremæ exerrationis culpam nequaquam penes Theophanem residere, sed commune tunc passim fuisse omnibus Alexandrina æra utentibus, ut annos mundi Christique, uno quam par erat pauciores, eo tempore numerarent, et sic imminutos cum vera indictione nihilominus componerent.

15. Huic simile aliquid etiam in primo casu accedisse suspicari possumus, demonstrare non possumus. Etenim Georgius Syncellus, cujus chronologicum opus pertexendum Theophanes noster suscepit, pag. 32 editionis Regiæ præfatur, se « Chaldaeorum dubiam conjecturam arte demonstrativa refutaturum, necessario interpretandos sibi ducere annos Egregiorum usque ad 165. Enoch, qui mundi fuit 1287, ut deinde, inquit, ad vigesimum Constantini ab Adam ordine servato numerandis seriem traducam: et regum unicuique genti imperantium nominibus prolatis, annorum $\nu\alpha\theta\kappa\kappa\kappa\epsilon\upsilon\iota$ summam me non oscitanter collegisse demonstrarem. » Hæc ille Goare interprete. Verum si quis respondeat $\tau\delta$ usque terminum significare, ut scholæ passim loquuntur, extrinsecum, adeoque Georgium censuisse, Constantini Vicennalia spectare ad proxime sequentem a dicta summa annum $\nu\alpha\theta\kappa\kappa\kappa\epsilon\upsilon\iota$ qui nostro 325, responderet, recte se habebit tota Georgii supputatio, sique erraverint soli, qui in ultimo præsignati numeri anno, eadem vicennalia collocarunt. Hoc autem manifeste Theophanes fecit, siquidem cum Vicennialibus Constantini et tempore celebratæ Nicænæ synodi indictionem 12 conjunxit, quam constat Coss. Paulino et Juliano die 20 Maii habitam, at-

que adeo ad 13 Indictionem pertinere. Tali porro errore jam posito, necessarium fuit, per annos 20 sursum ascensuro, primum Constantini annum statuere annum suæ æræ 297. Nec ullum sibi potuit reservare annum, quem Constantio Chlоро et Galerio Maximiano inscriberet, quasi post abdicationem Diocletiani et Maximiani Herculei (factam, ut tradit ipsemet et consentiunt omnes, æræ Alexandrinæ anno 296, 11 Kalendas Martii) solis quatuor mensibus vixisset Constantius Chlorus Constantini pater : quod ipsum manifeste ostendit se sentire, cum ait : « Anno imperii undecimo vita functum ; » quem anno 285 dixerat Cæsarem esse institutum.

16. Atqui non tantum Alexandrinum Chronicon dicit, quod Constantius, Constantini Magni imperatoris pater, cum annos 12 imperasset, vita cessit ; et ipsius Constantini annum primum componit cum initio Olympiadis 272, sed etiam ex fastis consularibus constat, præter illum annum quo, cedentibus imperio soceris, Augusti declarati sunt Galerius atque Constantius : etiam anno sequenti consulatus insignia gessisse Constantium. Fuit igitur Constantii imperium unius anni et quatuor mensium : post quos mortuo patre die 8 Kalendas Augusti, reliquum quidem tempus, quod Græcis duntaxat unius mensis usque in anni sui sub finem supererat, non potuit apud eos primum Constantii annum efficere : potuit tamen eorum posteros ambiguos reddere Latinorum supputatio, ad quos, adhuc quinque menses ad Januarium numeraturos, coeperat Constantinus imperare. Quidquid sit, et quocumque ex capite ii erarint, qui Theophani erroris dederunt occasionem ; potuit ipse errorem agnoscere atque corrigere, cum ad truculentiam illam famem describendam pervenit, quæ septima indictione imminente Orientem afflixit, quamque ex semel posita rerum per annum unum anticipatione retulit ad annum 324. Si enim tunc, cum habita est Nicæna synodus, Alexandrinus solum agebatur annus 316 et indictio 12 ; quæ post ætatem anni iisdem Alexandrinis 324 imminerebat indictio, non potuisset nisi sexta censi, adeoque scire potuit cum septimam dixit, res quæ illam præcedebant indictionem anno uno a se anticipari : et annum 225 a se numerari debuisse, ut haberet ætatem, quam septima sequebatur indictio. Maluit tamen positos semel calculos prosequi toto reliquo Constantini et successoris Constantii tempore ; atque ut hiatus unius istius, anni tandem suppleret, Juliani imperium (quod unum annum et menses octo non integre explevit) per tres pene solidos annos dividere.

17. Hac unius anni ad Juliani tyrannidem adiectione in viam regressus Theophanes, ab initio Joviani, id est ab anno Alexandrinæ æræ 356, cuius Januarius cum nostro 364 coincidit, inoffenso pede progreditur, et suos annos cum indictionibus (quas reliquo quarto et quinto sæculo rarius indicat, sæ-

culo autem sexto post Anastasii mortem pene quottannis designat) recte componit usque ad Phocæ et Heraclii tempora ; ubi novus occurrit nodus, etiam a Goare animadversus ; sed ita, ut animadvertisse contentus, ejus causam exerrandique principia ac finem non sollicite indagavit : cum tamen non modice referat ad chronologiam scire, quo loco exemptus annus unus sit, quo deinde alius unus substitutus. Idque eo magis operæ pretium est facere, quo certius est, non aliquam Theophanis hallucinationem casui intervertisse, sed ex eo quod aliquando publice usurpatum fuit, in necessitatem inductum tale quid faciendi, si ab usitatis calculis nollet recedere et tamen aliquando vellet in viam redire. Ita porro res habet. Postquam Alexandrinæ æræ anno 595 mense Novembri, indictione 6, occisos a Tyranno Phoca Mauritium filiosque narrasset, primum Heraclii annum cum Alexandrino 602 componens ita orditur : Hoc anno mensis Octobris die 4, indictione 14, Heraclius ex Africa appulit cum navibus, atque ita ex octo Phocæ annis eique respondentibus indictionibus, unam tollit. Si quæris, Quam ? respondemus, Decimam, in quam annus quintus Phocæ cadebat ; cum anno ejusdem quarto de industria confusus in unum, rejecta ad calcem ejus morte Cyriaci patriarchæ, quam hunc « obiisse 29 Octobris die Sabbati, ac funus curatum esse 30 ejusdem mensis die Dominica, » habemus ex chronico prædicto : qui temporum characteres in annum duntaxat 599, æræ Alexandrinæ et in 10 indictionem cadunt : reliqui autem tres anni Phocæ, uti et præcedentes quatuor, sic inter se narratione cohærent, ut interjici illis prorsus nihil possit.

18. Quid autem cogit Alexandrinos annum unum dissimulatum præterire manifeste doccebit præcitatum Chronicon ad annum imperatoris Heraclii primum hisce verbis : « A septimo Octobris præsentis indictionis 14 usque ad 15, Januarii indictionis ejusdem, scriptum est in publicis tabulis imperii Heraclii. Et a 14 ejusdem indictionis ejusdem mensis scriptum est in reliquum tempus anni usque ad Decembrem nempe expletum, 15 indictione et consulatu ejusdem religiosissimi principis nostri. » Itaque unus idemque primus Heraclii annus, in duas indictiones distractus, occasionem attulit primum Heraclii annum statuendi eum, qui revera initia ejus præcessit, et lotus Phocæ debebatur. Hoc autem semel posito, necesse fuit ab illis, qui talem tenebant ordinem, omnia Heraclii et successorum ejus gesta ad unum annum anticipari, magis quam æra Alexandrina integre numerata passa fuisset : quod deinceps usque in Palæstinam videbimus valuisse, etiam circa finem 9 sæculi, scilicet in ecclesiasticis scripturis, quæ æræ Alexandrinæ aptabant ; quam Theophanes utpote monachus sequens, et tandem exorbitantiam istam vel animadvertens primum vel corrigere volens in sua chronographia, Constantini

Copronymi annum penultimum distrahit in duos, A dissimulata rursum indictione, ipsique Copronymo (quem anno Alexandrino 768 « die 14 mensis Septembris, indictione 14 mortuum esse dicit postquam ab obitu patris imperasset annos 34, menses 2, dies 26), » totos 35 annos reliquit; quoniam in anno Alexandrino 753 propter rerum et indictionum anticipationem jam dictam, constituerat principium imperii ab eo suscepti, « mensis Junii die 27 ad insequentem indictionem 10 pertinente, » cum insequens, dictum diem indictio numerari tantum debuisset 9, nisi per indictiones primo Heraclii anno geminatas, unum annum æra Alexandrina amisisset.

19. Hæc autem quamvis ita solide deducta subsistant, ut clara sint utrumque terminum considerantibus, annum scilicet Phocæ primum et Copronymi ultimum, lubet tamen etiam exemplis ex ipso Theophane comprobare, toto illo annorum 173 spatio hebdomadæ serias, cum certis mensis alicujus diebus sic comparari, ut, nisi ad annum ab eo numeratum adjicias annos novem, nunquam sis verum vulgaris æræ annum habiturus vel in Theophane vel in alio scriptore similem chronotaxim tenente. Anno igitur Alexandrino 615 sic scribit Theophanes: « Hoc anno, indictione, 10 Heraclius, peracta mense Aprili die 4 solemnitate Paschali... in Persidem perrexit: » qui character Paschalis in 4 Aprilis, 10 indictione cadentis, cum annum vulgaris æræ 622 signet, clarum est ei debuisse in Alexandrina æra respondere annum 614 nisi annus unus, ut diximus, excidisset. Simile quid habes sæpius posterioribus annis: sed ut Heraclii temporibus immoremur, jungamus Theophani Chronicum præcitatum, et statim primo dicti imperatoris anno habemus « Epiphaniam Julio mense eadem indictione, » (14 ut præfertur, etsi per novam constitutionem imperator a 14 Januarii voluerit 15 indictionem nominari) « ex Eudocia natam: » idque, ut ait Chronicon « die mensis septimo, feria 4. » Atqui talis dies et feria cadunt in annum vulgaris æræ 611, Alexandrinæ 603: hic igitur cum sua 14 indictione primus Heraclio annus in imperio fuit, quamvis Theophanes annum 602 notaverit.

20. Adde ex posterioribus annis exempla, puta ex 752, sub cujus initium, « mense Octobris die 26, Indictione 9, feria 4, terræ motus ingens Constantinopoli contigit: » utique cum nos proximo Januario inchoaturi essemus annum 741, atque adeo 753, numerari ab Alexandrinis debuisset. Item ex anno 755, quo « mense Aprilis die 16, feria 5, Valid Arabum dux suorum factione sublatus narratur: » ubi apparet ex characterum collectione annum 756 signari debuuisse, nisi suos præcipientes calculos secutus Theophanes fuisset. Denique clarissimis notis insignitur annus, quo « Imperator Copronymus, trium uxorum vir, Eudociam tertiam conjugem Aprilis mensis die primo, indictione

septima, die Sabbati, Augustam renuntiavit: sequenti vero luce, quæ Aprilis secunda fuit, dies nimirum Dominica sancti Paschatis, liberos ex ea duos Cæsares declaravit. Hæc enim tam diserte signant annum vulgaris æræ 769, ut manifesto appareat quis octennio dempto deberet secundum Alexandrinam exsurgere, quamvis Theophanes annum 760 notaverit, paulo post ad æqualitatem venturus temporum, penultimo Copronymi anno, ut dictum est, in duos diviso. Quod autem Alexandrina æra utentibus passim communis fuerit eo tempore ac dlu etiam post Theophanem, quem ipse tenuit computandi modus, vide 20 Martii probatum in martyribus Sabaitis, quorum corvus scriptor nisi sic annos numerasset et annum unum ex more omisisset computare, non potuisset scribere eos mortem oppetisse anno ab orbe condito viro cclxxxviii a Christi incarnatione 788, indictione 5, cum quinta indictio annum nostrum 797 signet, et hunc ipsum probet tempus mortis vicinissimum Paschati, in 25 Martii cadenti, quod alii ex propinquis annis nulli convenit.

CAPUT IV.

Heraclii imperatoris chronotaxis, duobus annis in unum conflatis et altero in duos distracto intricata, evolvitur. Indictionum sub eodem ratio explicatur.

21. Quo tempore Chronographiam suam scripsit Theophanes, patriarcham Constantinopolitanum sanctus Nicephorus tenuit, cujus vitam dedimus 14 Martii: qui et ipse brevitarium conscripsit rerum post Mauricii mortem gestarum: quod Græco-Latine habemus editum cum eruditissimi viri Dionysii Petavii chronologicis notis. Harum bona pars eo spectat, ut ostendatur Heraclii imperatoris annum primum fuisse annum vulgaris æræ 611, quod et nos amplectimur, prorsusque confirmatur ex morte, quam post imperii annos triginta, et menses aliquot obiisse illum, æque Theophanes ac Nicephorus scribunt. Obiit autem Heraclius, ut ait ille, mense Martii indictione 14, adeoque anno 641, qui Alexandrino 633 responderet, nisi huic æræ, ea qua diximus ratione, annus unus fuisset ablati. Nec aliter quam ab isto principio numerari solitos annos Heraclii, probari etiam potest ex sancti Anastasii Persæ actis, ad 22 Januarii ex vetusta interpretatione Latina editis, ubi is martyrismum passus dicitur « anno decimo octavo imperii Heraclii Piissimi imperatoris et decimo sexto Constantini ejus filii. » Nam si geminatis intra unum annum indictionibus idem annus etiam pro duobus fuisset Heraclio imputatus in publicis tabulis, et si post 15 Januarii anni 611, ut cœpta fuit scribi 15 indictio, sic etiam scriptus fuisset annus Heraclii 2, annus quo passus est Anastasius, quemque ex ipsiusmet Heraclii epistola Constantinopolim scripta de rebus a se contra Chosroem et cum Syroë gestis, constat festum Pentecostes 15 Maii retulisse, et 3 Aprilis habuisse Domini-

eam in Albis, adeoque fuisse vulgaris æræ 628 A hic, inquam, annus debuisset Heraclii 19 numerari.

22. Quid igitur Theophanes, inquit, et ejus interpretes Anastasius res omnes inter Chosroem et Syroem gestas et imperatoris victorias post 1 indictionis initium obtentas, in annum Heraclii 17 compegerunt, suoque exemplo movere eum, qui sancti Anastasii acta politiori stylo ornavit, ut eundem annum etiam ipse dicto martyrio assignaret? Hoc nempe est quod ad acta prædicta diximus (x), annos 17 et 18, Heraclii confusos ab auctoribus esse. Quod satis quidem intellexit eruditissimus Petavius cum dixit, relatum de Razate Persarum ductore victoriam « anno 18 imperii jam inchoato cum 1 indictione : » non tamen explicuit, quid esset tota anni præcedentis 627 hyeme atque æstate actum : quare in ancipiti nos relictos crederemus, nisi ex ipso Theophane, suos ipsius calculos confundente, lux nobis aliqua afflueret. Etenim anno Heraclii 16, narrans vastos Chosrois cum duplici exercitu conatus, facile ostendit totum eum annum, rebus quæ ibi describuntur contra Saim gestis fuisse occupatum, idenque Turcorum ex Perside regressum et cum imperatorio exercitu conjunctionem, aut incidisse in autumnum eum, unde proxime sequens Græcorum annus ducit initium, aut forte etiam multo serius contigisse; interim dum alter Persicarum copiarum ductor Sarberus, continuata etiam per hyemem obsidione, Chalcedonem premit. In quo repellendo et hoste persequendo opus est insumptum fuisse quod esse poterat ex hyeme reliquum. Ilinc factis militibus data quies, et utrinque parandis ad extremos conatus viribus incubuere partes, præsertim Heraclius, idquo diligentia tanta, ut hostem prævertens, statim a mense Septembri, annum Constantinopolitanis 628 inchoante, in hostem moverit, easque res gesserit, quas, quia duos priores annos in unum Theophanes conflaverat, ad 17 Heraclii annum et indictionem 15 omnes est coactus referre.

23. Verum dum per menses singulos progrediens, tandem ad 12 « diem Decembris pervenit, quo ipse Imperator ante omnes prosiliens Persarum ductorem offendit, eumque Dei virtute et Dei Genitricis auxilio prostravit, » ipse suum errorem indicat, et pariter faciem nobis rursum effert, dicens : « Sabbati diem fuisse. » Hoc enim non quadrat in 15 indictionem, nisi ipsam a Januario in Januarium ducas; sed in indictionem 1 qua Cyclo solis 20, littera Dominicali D dies 12 Octobris concurrebat cum Sabbato, et annus 628, Græcis in cursu, nobis autem in januis esset. Itaque cum reliquis hujus anni rebus conjungendus est gloriosus Imperatoris regressus in urbem, et pax imperio parita; quibus solis duobus punctis Theophanes implet annum Alexandrinæ æræ, sicut diximus præcipitatæ, 619 cum alius ad eundem

spectet tota Chosroæ Syroisque tragediæ, et quæ missæ ultro citroque de fœderibus nuntii egere usque ad diem 15 Maii indictionis 1, quo lectæ sunt Constantinopoli ex suggestu in sanctissimæ Dei Magna ecclesia Laureatæ imperatoris litteræ, nuntiantes mortem Chosroæ et ināugurationem Syroæ, pacisque stabilitat ordinem atque conditiones : quas litteras ætate jam adulta, lætissimus excepit reditus Heraclii, crucem Dominicam reportantis, eum jam nova indictio cum anno communi Græcorum cœpta esset.

24. Atque nunc ita clare videntur elucidata, quæ olim duntaxat in transitu perstringere licuit, et omnia cum Alexandrino, ut vocant, Chronico, annis paulo post secutis scripto, conveniunt optime. Nunc libet ex eodem Chronico observare, quomodo primis Heraclii annis factum sit, ut per explicatam superius constitutionem jubentis, ut ab die 13 Januarii usque in anni finem « 15 indictio et consulatus Heraclii » scriberetur, initium quidem indictionum a Septembri ad aliud tempus translatum fuerit, non tamen earum Cycli uno anno acceleratus : quia nempe secundus Heraclii annus non fuit signatus indictione 1, quod Cycli quindenarii numerus anticipate expletus postulasset; sed ita scriptum fuit, « ind. 15, Hier. 11, post consul. Heraclii Augusti : » et sic consequenter anno tertio « ind. 1, Her. 111 post consulatum Heraclii Augusti 1 » quando etiam constitutum est, ut a die 23 Januarii sic scriberetur, « Imperii religiosissimorum nostrorum principum et maximorum beneficiorum auctorum, Flavii Heraclii piissimi, anno 111, post consulatum ejusdem anno 11, et Flavii Heraclii Junioris Constantini, a Deo custoditi filii ejus, anno primo, semper Augustorum imperatorum. »

25. Verum ad quod tempus dicimus translatum indictionum initium? Theophanes, nulla istarum novitatum habita ratione, et annos Heraclii imperatoris et indictiones a Septembri mense subducere se manifeste indicat, cum anno Heraclii secundum calculum ejus tertio, sed secundum veritatem et publicam scribendi formulam adhuc secundo, narrat coronationem Epiphaniæ a Sergio patriarcha factam « mensis Octobris die 4, indictione 1. » Et eodem deinceps passu progreditur. Chronicon vero supradictum sub 15 indictione factum illud adhuc relinquens, ipsam videtur usque ad Januarium protrahere : deinde vero clare indicat, non idem annorum imperii et indictionum censi initium, ideoque anno post consulatum Heraclii 111, cum 11 indictione juncto, subnectens gesta die 14, Gorpizæ mensis, qui Romanis est September, expresse iis addit indictionem 111. Ex quo posset consequens censi, jam tum propter emergentes ex præmonstrata mutatione difficultates, reductas fuisse ad initium Septembris indictiones, nisi in eodem Chronico, mox anno sequenti cum 111 indictione comparato referretur,

quid eo anno cœperit inter psallendum servari a prima Jejuniarum hebdomade indictione 4. » Quid? an jam tum cum initio Martii (Pascha enim 20 Aprilis expectabatur) incepta erat nova indictio, et pene iterum indictiones duæ in unum annum compingebantur? Potius scriptoris mendo 4 pro 11 irrepsisse credemus? Ita certe suadent annorum posteriorum exempla, nullum non mensem Septembri priorem ad eandem referentia indictionem, qua annus imperatoris signatur.

26. Hoc igitur præcitati chronici mendo admissio correctoque, dici potest, tertio post Heraclii consulatum anno adhuc currente usque ad Januarium, denuo cœpisse indictiones a Septembri numerari. Certe præter jam dictum locum, quem mendosum esse suspicamus, nihil potest afferri, quo sustineas ultra eum annum fuisse Januario attributum indictionis exordium: multo minus, etiam mense Martio aliquando illam inchoatam fuisse. Nam licet verba Heraclii in epistola anno 628 scripta τῇ καὶ τοῦ παρελθόντος Φεβρουαρίου, τῆς ἐνισταμένης ἐπιμεμήσεως, interpretes verterit, « 24 Februarii præteriti mensis, instante jam prima indictione, » quasi adhuc futura esset indictio, quæ pridem inchoata jam fluere debebat, secundum ordinarium Cyclum: erravit tamen manifeste, quod putaverit ἐπιμεμήσιν hic significare indictionem. Nusquam enim vel hic vel alius auctor aliter eam appellavit, quam Latino nomine Ἰνδixτιῶνος (y). Igitur, ut Heraclii epistolam recte intelligas, τῆς ἐνισταμένης ἐπιμεμήσεως (sic enim legendum) reddendum Latine est « instante jam primo vere seu prima pabulatione; » est enim ἐπιμεμήσις verbale ab ἐπιμέμω, luxuriantem in folia sementem depascor. » Hoc autem statim in Martio faciendum est in illis calidioribus regionibus: et hoc tempus fuit moturo in patrem Siroi necessario expectandum, ne defectu pabuli deficerent per hiemis asperitatem, equi in quibus præcipuum Persarum robur, et spes opprimendi celeriter Chosrois tota erat constituta.

CAPUT V.

Quædam chronologica menda per librariorum socordiam Theophani aspersa, et ab aliis non observata. Annorum Mauritiî imperatoris duplex epocha.

27. Restat nunc, ut omissis aliorum auctorum vel interpretum mendis, quorum correctio ad Theophanem illustrandum facit nihil, observationes chronicas, quæ priorum commentatorum videntur fugisse diligentiam, nobisque aliud agentibus occurrerunt, in gratiam curiosi lectoris adnotemus, ut si quis auctorem optimum, forma et modo ad usum publicum commodiori velit emittere in lucem, propriisque annotationibus ex sua et aliorum diligentia depromptis illustrare, hanc quoque racemationem nostram ad manum habeat.

Primo annus Alexandrinus 483 sic concluditur: « Coronatus est Anastasius, præfata indictione 14 mensis Aprilis, ἡμέρᾳ πέμπτῃ τῇ μεγάλῃ τοῦ

Πάσχα magna paschali solemnitate feria 4. » Ita interpretis: verum si ex anni et indictionis indicio requiras, quis dies fuerit 14 Aprilis, invenies Cyclo lunæ 17, solis 24, ipsam Dominicam Paschalis fuisse: quare expungens τὸ πέμπτῃ, imperita manu nescio unde adjectum, ita clarum sensum Latine reddes: « Coronatus est . . . ipsa die magna Paschatis: » quo loquendi modo nihil est familiarius Græcis de Paschate agentibus.

ii. Annus 536 ita incipit: « Hoc anno mensis Septembris sexto die, hebdomadis primo ἡδixτιῶνος ἑξῆς, ut est in Græco: non igitur erudito interpreti vitio vertatur, quod librarii præcipientia Latine inveniat « indictione prima; sed legatur septima: » et debitus inter indictionem 5 anni 534, et indictionem 11 anni 540 ordo servatus invenietur.

iii. Anno 542 post medium, « Edis Sanctorum Apostolorum consecratio facta dicitur CP. Julii mensis die 28, tertia feria: » ubi in Græco αὐτοῦ ac Latino textu Junius mensis esset substituendus pro Julio, ut Cyclo solis 27, littera Dominicali B, dies, mensis, et hebdomadis feria recte conveniant: itaque Anastasius bibliothecarius ad annum præfatum legit et vertit, nisi quod in Parisiensi regia editione typographorum incuria in annis Mundi et Christi 46 pro 42 legatur, ex antecedentibus et consequentibus haud difficulter corrigendo errore.

iv. Annum proxime sequentem in Græco pariter et latino textu Narsetis adversus Gothos prefectio incipit, et signatur « Indictione quarta sive δ: » sed ex anno, quem immediate post « Indictio decima quinta, » α' notat facile deprehendes, quantumvis fores aliis adminiculis destitutus, unius cifra defectum supplendum, legendumque esse « Indictione decima quarta, ιδ. »

v. Econtra in anno 546, ubi « Horrendus in urbe CP. terræ motus accidisse dicitur mensis Augusti decimo quinto, α', tempore illucescentis jam Dominicæ diei post mediam noctem, » lege diem mensis solummodo decimum, ι', quia Cyclo solis 2, littera Dominicali E, in diem 10, non in 13 Dominica incidebat.

vi. Anno 551, « In Magna ecclesia Constantinopolitana Trulli, jam pene suis omnibus ornamentis instructi, pars orientior, collabente ad sanctum altare testudine, in terram decidisse legitur, mensis Maii die septimo, hebdomadis tertio, ubi diem mensis vigesimum septimum ut legas, vel diem hebdomadis quartum jubet littera Domicalis E, Cyclo solis 13. » Prælaet autem prior correctio, quia in notis numeralibus facilius est litteram unam omitti, quam diversas inter se commutari.

vii. Anno 622 (qui propter demonstratam superioris unius anni Alexandrini expunctionem Januarium mensem cum nostro 631 habet communem) « Indictione 1 Novembris 7 Heraclio David filius natus est. Eodem quoque die Heraclius Heraclii

nepos in lucem venit, et a Sergio die 3 Novembris A Indictionis 5, baptizatur in Blachernis : » quæ ne inter se pugnent, in fine sic mutabis, καὶ ἑδραπύσθη ἐν Βλαχέρναις ὑπὸ Σεργίου πατριάρχου τῇ δ' ἑνδικοῦνι, μηνὶ Νομβρίῳ ιγ'. « Et baptizatus est in Blachernis a Sergio patriarcha, indictione 4, mensis Novembris die 13. »

viii. Tertio post hæc anno, Alexandrinis 626, nobis 635, narratur prælium, ab imperatorii exercitus duce Baane contra Saracenos. Arabes infelicitè commissum, τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ, ἥτις ἦν τρίτῃ τῆς ἑβδομάδος, καὶ τοῦ Ἰουλίου μηνός : quæ nihilo saniori sensu Latine redduntur, « ipso primo die, qui fuit hebdomadis tertius, Julii vero mensis tertius ac vigesimus : » exacta autem ad rationes anni prædicti habentis litteram Dominicalem A Cyclo solis 28, sic reddenda sunt integritati debita: Τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῆς ἑβδομάδος, ἥτις ἦν καὶ τοῦ Ἰουλίου μηνός. « Primo die hebdomadæ, qui fuit 23 Julii mensis. »

ix. Anno 671, nobis 680, Maviæ primi Saracenorum regis mors ascribitur « Indictioni primæ diei sexto Aprilis : » sed octavam indictionem esse legendam monstrat ipsarum indictionum ordo, cum anno 650, nobis 659, secunda indictio notata fuerit : quod etiam Goar animadvertit.

x. Anno 721, nobis 730 « Leo Armenus contra sanctas imagines silentium celebravit, ἐστέντων ἐκφύττειν, » id est, ne quis earum cultum propugnaret edixit, « die 7 mensis Januarii, indictione 13, feria hebdomadis 3 ; » sed cum tunc littera Dominicalis fuerit A, apparet diem mensis fuisse 17, ιζ'. Et hæc quatuor ad tempora spectant prænotatæ anticipationis : quæ sequuntur, ordinariam servant utriusque æræ differentiam, octo scilicet annorum.

xi. Anno 789, secundum Alexandrinos, « Junii mensis die 17 indictione 5 » fugit Constantinopoli Imperator Constantinus : sed jussu matris Irenes comprehensus ab amicis, reducit in urbem « Sabbato mensis ejusdem die 15 ; » quo loco errorem manifestum, ex comparatione utriusque dñei colligendum, emenda, et pro mensis Junii die 17 lege, mensis Julii die 7 ; anno enim nobis 797, dies 15 non Junii, sed Julii sabbatum fuit. Anastasius Bibliothecarius 16 Kal. Aug. vertens ubi de fuga agit 17 Julii videtur legisse : pro quo an 17 Aug. alicubi invenerit Philippe Labbe nescimus : certe in epitome chronologica Constantini excæcationem ascribit diei 19 Aug. quæ similiter sabbatum fuit.

xii. Anno 803, Leo, Armeniacorum dux sub imperatore Nicephoro, cum magna exercitus atque pecuniæ parte venit in manus Sarracenorum, mense Febuario indictionis quartæ (decimæ quartæ perperam apud Anastasium legitur), Sabbato primo quadragesimæ. Verum eo anno, Cyclo unæ 14, solis 8, littera Dominicali E, Pascha fuit 13 Aprilis, adeoque dictum Sabbatum cecidit in

1 diem Martii : ut igitur non erraverit Theophanes ipsomet anno, quo potuit scripsisse, et quo alias plures temporum notas recte composuit ; credendum librariorum incuria jam olim (nam etiam Anastasius ita scriptum reperit) excidisse voculam unam, ipsumque Theophanem (ut alias in simili casu de indictione vidimus anno Constantini 28, et de verno tempore in chronico Alexandrino) scripsisse μέλλοντος, sive ἐνσταμένου τοῦ πρώτου Σαββάτου τῶν Νηστειῶν, instante primo Jejuniarum Sabbato.

28. Hæc sunt, quibus observatis emendatisque, inoffenso ferme pede decurri poterit ab Orientalis historiæ studiosis tota Theophanis chronologia : nam si qua subinde pluribus gesta annis, eo quo cæpta sunt geri anno conjunctim legantur, ea non ita morari lectorem poterunt, ut propterea opus sit singula ad examen revocare. Si Romanorum pontificum aut aliorum patriarcharum successio, quandoque ipsi inserta texui, hinc inde a, 4, creat corrigenda ex certioribus monumentis, non ipsi auctori vitium imputetur, sed catalogis, quos nec ipse, nec qui simili in studio laboravit, S. Nicephorus, satis correctos habuit, ut alibi et maxime in S. Cyrillo Hierosolymitano episcopo § 3 ad 18 Martii probavimus. Si denique auctores quos potuit secutus optimos, aliquem temporis characterem ab iis vel perperam vel ambigue notatum præ oculis habuit, danda est venia humanæ imbecillitati, cui nulla possit præstare diligentia, ut non aliquando exeret a vero. Ita cum Theophylactus Simocatta sæculi 7 scriptor, historiam Mauritii imperatoris libris octo descripsisset, et lib. v, c. 16 pacato imperatoris armis Oriente ad res in Europa gestas transiens dixisset, quod eo die, quo ipse imperator ducturus exercitum, vere ineunte, « Egressus e regia, parasangam unam et semis usque in Septimum processit, sol pene totus est obscuratus, » subjunxissetque : Ἐννατον δὲ ἔρα τοῦτο ἔτος ἐτύγχανεν ὁν Μαυρικίου τοῦ αὐτοκράτορος, id Theophanes, æque ac postea Simocattæ interpres Latinus Jacobus Pontanus, de « anno imperii nono » intellexit. Hoc porro si ex mente auctoris fecit uterque, erravit sane, ut mox patebit D Simocatta ipse : certum est enim, quod iste annus fuerit Mauritio imperii decimus. Si auctorem excuses eumque putes non annum τῆς βασιλείας imperii, sed τῆς ὑπατείας consulatus nonum, ut scriptum fortassis ante se repererat) numeravisse : excusabilis etiam Theophanes erit, quod magis obvium secutus sensum, ad minus usitatum alterum et in hoc casu specialem non advertit animum.

29. Errandi porro occasio huic vel illi fuit, quod anno duntaxat secundo imperii sui consul Mauritius appellatus sit solus absque collega : « primus quippe illius annus consulibus caruit, atque ex communi hominum consensu scriptum est : « Post consulatum divinæ memoriæ Tiberii Constantini

anno quarto, » uti in chronico Alexandrino expresse dicitur. Hinc autem nata est annorum Mauriti duplex epocha, altera Imperii, altera Consulatus. Itaque qui annus imperantis fuit decimus, ejusdem novies Consulatus dicebatur, vel etiam (ut Chronicon Alexandrinum numerat) « post consulatum Mauriti Tiberii octavus : » quo anno eodemque vulgaris æræ 592 ductas esse in Thraciam copias, non vero præcedenti, primum ex eo colligitur, quod nonnisi præcedenti anno, secundum Alexandrinum chronicon, restitutus regno suo Chosroes sit, itaque pacatus Oriens : potissimum autem idem demonstrative evincitur ex illa tam grandi obscuracione solis, quam ex Simocatta transcripsit Theophanes, et, ut diximus perperam anno nono Mauriti imperantis attribuit. B una cum rebus tunc gestis. Constat enim ex astronomicis calculis, quod eclipsis solaris, quæ anno 591 accidit, die 30 Martii, Constantinopoli vix aut ne vix quidem potuerit conspici, prout in nostri gratiam observaverunt viri astronomicarum rerum peritissimi duo Michael Seneschal S. J. et David vanden Nieuwenborcht Antuerpiensis presbyter. At vero anno 592, die 19 Martii magna illa eclipsis accidit, quam Petavius noster l. viii *De doctrina temporum*, pag. 853, docet Constantinopoli fuisse digitorum 10, et duravisse ab hora 9, matutina ferme ad medium horæ 12. Ut dubium nullum sit, quin hæc illa quoque eclipsis sit, cujus ad annum Guntramni 22, meminit Fredegarius, dicens : quod, « A mane usque in mediam diem ita obscuratus sit sol, ut tertia pars ex ipso vix appareret. » Imo non ex observatione apud Francos facta, sed ex alicujus Græci auctoris relatu ipsius eclipseos durationem innotuisse Fredegario, ex tempore per eundem designato apparet : nam (nisi forte mediam diem dici putes pro plena die) illa solis obscuratio in Gallia cœpit conspici, ut Petavius observavit circa horam 7 matutinam, et non duravit usque ad medium nonæ, fuitque secundum eundem Petavium non multo plus quam digitorum sex ; secundum calculos Davidis præcitatæ digitorum omnino octo ; « cum luna, inquit hic, habuerit latitudinem borealem minutorum 38, parallaxim minutorum 60, quæ ad incidentiam eclipticæ fuit minutorum 48, adeoque luna appropinquerit sole inferior minutis 10, » ut vere vix tertia pars solis conspici a Francis potuerit, quemadmodum Fredegarius scripsit.

50. Onuphrius Panvinius, lib. iii *Pastorum-*

A annis Mauriti imperatoris ordinandis tertiam epocham statuit, in anno vulgaris æræ 592, quo, ut ait, « Mauritius imperator sine collega secundum consulatum gessit, quem usque ad duodecimum continuavit, ut ex fastis Græcis et libro Maffaeiorum intelligitur. Fastos Græcos hic appellat, quos alibi Siculos, et novissime Raderus Chronicon Alexandrinum nuncupavit : sed in his (idemque de libro Maffaeiorum dici posse arbitramur) nihil simile dicitur, et nulla facta alicubi mentione consulatus secundi, indiscriminatim memorantur anni 18 post consulatum Mauricii Tiberii. Unicum igitur tertiæ ejus epochæ comminiscendæ fundamentum accepit Onuphrius ex eo, quod paulo post allegat, registro epistolarum S. Gregorii l. IX, Indict. 4, ubi sic incipit epist. 22 : « In nomine Domini nostri et Salvatoris Jesu Christi, imperantibus Domino Maurilio et Tiberio Augustis, anno incarnationis Dominicæ sexcentesimo primo, eodemque Domino undecies consule sub die 3 Nonarum Octobrium. »

31. Verum, uti in hac epistola manifestum est, oscitantis librarii mendum in eo, quod vel *Tiberium*, pro Theodosio scripsit (hunc enim non istum pater imperii consortem asciverat anno 590), vel quod duo unius imperatoris nomina interjecta conjunctione, et, in duas personas distrahens, notavit, « Imperatoribus Augustis, pro imperante domino Maurilio Tiberio Augusto : » sic potuit idem erravisse in numero consulatus ad longum præter consuetudinem antiquorum describendo, et ubi scriptum fuerat vel scribi debuerat, eodemque domino 18 consule, legisse undecies. Similiter eidem epistolæ inserta Probi abbatis supplicatio sic incipiens : « Imperante domino Maurilio et Tiberio piissimo, » corrigi debet deleta particula, etc. Quæ hic dicta sunt occasione sumpti a Maurilio consulatus, nullis posthæc, quoad vixit novis consulibus subrogatis, ut quæ sequenti exegesi dicturi sumus de Guntramni morte, ex illam prægressa anno uno eclipsi definienda, hac quoque ex parte maneant inconcussa ; utque Theophanem legens, ea quæ ipse ad annum Alexandrinæ æræ 582, velut uno eodemque anno gesta conjungit, D pro majori parte sciat ad annum 585 ejusdem æræ pertinere : et quæ huic anno una cum eclipsi imputantur conjungi debere historiæ anni sequentis, quo revera eclipsis accidit, et exercitum in Thraciam imperator duxit.

ANASTASII BIBLIOTHECARI

HISTORIA ECCLESIASTICA

EX NICEPHORO PATRIARCHA, GEORGIO SYNCELLO ET THEOPHANE CONTRACTA.

CAROLUS ANNIBAL FABROTTUS ICT, LECTORI.

Historiam Ecclesiasticam Anastasii, de Græcis Nicephori, Georgii Syncelli et Theophanis excerptam, nunc primum in lucem damus. Quanti autem facienda sit historia hæc non ignorant qui Theophanem Græce loquentem legerunt, qui non minore fide quam diligentia ea quæ tam ad rem Romanam quam Byzantinam pertinent exsequitur. Hunc Anastasius pene totum non infelici successu in Latinum convertit. Quod sane quisquis verum amat, inficias non ibit: nam et pleraque sunt in Theophane Græco-barbara, quæ viris etiam Græce doctissimis hodie negotium facerent. Cujus rei fidem facient glossaria nostra mixto-barbara, quæ aliis quoque sæculi sequioris auctoribus interpretandis facem præferre poterunt. Quædam esse barbara et eorum temporum infelicitatem redolentia in hac versione equidem non abnegem: sed hæc magis ineruditi sæculi vitia sunt quam scriptorum, quibus propositum erat monumentis suis posteritati prodesse, non Latinæ linguæ venustates et eloquentiæ flores in sterili solo querere. Quid autem in edendo Anastasio præstiterimus, breviter, Lector, monendus es. Romanum igitur exemplar ad nos Roma transmissum beneficio eminentissimi cardinalis Francisci Barberini, litterarum parentis, et opera Lucæ Holstenii, viri longe doctissimi, cum optimæ notæ codice contulimus, quem nobis celeberrima Thuana bibliotheca suppeditavit. Hujus ope fœda menda sustulimus, quæ in Romanum codicem fortean exscriptoris vitio irreperant, et hoc quoque nomine præclare de republica litteraria meritis ait perillustis vir Jacobus Augustus Thuanus, in primore regni curia præses amplissimus, magni parentis magna soboles. Sed et gratia habenda est illustrissimo et eximie doctrinæ viro D. Carolo de Monchal, archiepiscopo Tolosano, qui bibliothecam suam cum paucis comparandam doctis omnibus patere vult: codicem nempe manu descriptum nobis commodavit idem vir illustrissimus, cujus subsidio nonnulla sanavimus et pristino nitori restituvimus. Præterea si quæ erant subobscura in hac versione, ea Græci codicis collatione et aliorum auctorum allatis locis illustravimus, ut omnino pauca sint quæ mediocriter etiam eruditi non capiant, si cum Græcis comparare non graventur. Vale.

INCIPIIT PRÆFATIO

ANASTASII BIBLIOTHECARI SUMMÆ AC APOSTOLICÆ SEDIS

AD JOANNEM DIACONEM URBS ROMANÆ.

Ecclesiasticam, charissime frater et digne Christi Levita Joannes, auctore Deo, scripturus historiam, exigit a me quædam in Latinum styllum ex Græcis voluminibus transferenda, quo et ipsa quoque proposito inseras operi et intexas; his enim duabus linguis præcipue, quæ in Ecclesia gesta sunt, enarrantur. Ego vero, propriam incitiam et sermonis angustiam non ignorans, hoc agere tanto tempore merito recusavi, supra me videlicet esse tam arduum conamen procul dubio ratus. Sed quoniam ipse te propositum opus melius executu-

rum fore asseveras, si ea quæ in Latinis codicibus inveniri non possunt, prius ex Græcorum fonte haurienda percipias, faciam Deo propitio quod hortaris, præsertim cum Dei sit quod agendum proponimus, et multis procul dubio causa profectus atque salutis. Nec enim tibi tam charo tamque sapienti quidquam negare potero, qui profecto Apostoli documento imbutus¹ sapientibus et insipientibus debitor sum. Verum quia præcipue necessarium arbitror ea quæ a Theodosio principe juniore in Ecclesia gesta sunt enarrandi, ad cujus

¹ Rom. 1, 14.

videlicet tempora Theodoretus, Socrates et Sozomenus, Eusebium Pamphili subsequentes, libros ecclesiasticæ historiæ texuerunt, operæ pretium duxi ex Georgii summam quædam et Theophanis chronographia plura, sed succincte carpere, quorum prior usque ad Diocletianum, posterior vero usque ad Leonem qui post Michaelen imperavit, patrem scilicet Ignatii qui adhuc superest habenas Constantinopolitanæ tenens Ecclesiæ, prædicti operis sui stylum protraxit. Qui autem sint isti breviter annotabo. Horum igitur alter electa monastica vita mundoque contempto Christi se levi jugo et suavi sarcinæ mancipavit. Præterea contra hæreticos incessanti agone desudans, mundi principibus contra Ecclesiæ ritum sævientibus, multis verberibus diversisque pœnis affectus est. Sic ergo stigmata Christi in corpore suo portans, tam pro fidei suæ constantia, quam pro multarum virtutum insignibus sanctæ memoriæ Tarasii, reglæ urbis præsulis, syncellus affectus est. Sed ne multa prosequar, sufficere arbitror ad præconium ejus quod a sede approbatus sit apostolica, quando scilicet vicarii ejus una cum trecentis quinquaginta Patribus in Nicæa urbe secundo convenientes universalem synodum celebrarunt, siquidem et laus ejus in eodem septimo et sancto concilio reperitur. Porro de altero quid dicam? cum et ejus conscripta vita, qualiter videlicet amplis patrimoniis venditis crucem suam tulerit, qualiterve secutus Christum, abbas in monasterio Agri functus officio, virtutibus fulserit, miraculis coruscaverit et confessor obierit, satis aperteque per Byzantium et circum quasque regiones, his qui prope et his qui longe sunt, clamet. Sed et studia ejus ad nos usque perlata, quis vel quantus vir iste fuerit solertibus manifestant. Ex horum ergo chronographiæ amœnissimo quædam decerpam horto, quæ amplissimæ tui operis mensæ obediens obsecutor apponam; quæ nimirum contemnere non debes, sed inter tua saltem secundum sensus virtutem sine fastidio collocare, primo quia tuo sunt elicitæ frequenti prorsus hortatu, deinde quia inter crebras et assuetas delicias nonnunquam vilium escarum quasi delectabilium requiruntur edulia, tertio quia, donec propositæ opus historiæ per te ad perfectionem fuerit Deo favente perductum, poterit forte nostrum esse desiderantibus aliquantisper in usum, et qui opima vestra consequi non valuerint, erunt interim his exilibus nostris utcunque contenti. Huic sane operi

A ratum duxi beati Nicephori Constantinopolitani episcopi Ichronographiam præponere, ut scilicet et ex ea possis aliquantula carpere, et sicubi fortassis hac utendum judicaveris, tuam non lateat omnino notitiam. Obsecro autem charitatem tuam, quæ omnia secundum Apostolum suffert, et non quarit quæ sua sunt, — imo per se me obsecrat universa Latinorum Ecclesia ut sic scribendæ a te inchoetur opus historiæ, ut quæ ab ipso Christi adventu in Ecclesia gesta sunt et textu ecclesiasticæ historiæ non judicantur indigna, nullo modo prætermittas, exceptis his forte quæ Eusebius Theodorus Socrates et Sozomenus scripsisse noscuntur. Verum quia quosdam horum mentitos in quibusdam fuisse et quædam prætermisisse probatur, quemadmodum et sanctus papa Gregorius de Sozomeno apertissime scribit, obsecro mendacia eorum veris approbationibus arguas, et quæ omiserunt nihilominus suppleas.

B Accipe itaque hoc, charissime, incompositum opus, et nihil meum in hoc prorsus incertum prænosce. Et si decessus mei debito præventus propositum opus ego minus ad calcem perduxero, tu tamen id deperire minime patere, sed in quantum est, qualiter et ubi libuerit utere. Porro si forte a me tibi aut ex Græco tra sferri aut ex diversis Latinorum conscriptionibus, quæ historiæ tuæ inseras, deflorari desideras, libenter tuis satisfactionem votis. Tantum industria tua interim apostolice doctus in nomine Domini opus, quod hortamur, arripiat, et quod imminentibus nobis proposuit, exsequatur. Porro sic ego ex his duobus illustribus viris quædam deflorare proposui, ut pene omnia, quæ supra nominatis historiographis commemorata sunt, a me commemoranda non duxerim. Ex civilibus autem gestis quædam summam excerpsti, quamvis a Justiniano principe ac deinceps pauci omiserim eorum quæ ab his chronographis relata sunt. Non enim, ut prælatus beatissimus Theophanes se opinari testatur, modicæ fructum utilitatis carpit qui priscorum relegit actus. Oro autem omnium charitatem hanc editionem nostram legentium, ut si in ea proficuum quidquam invenerit, decentes gratiarum actiones Deo, ex quo est omne bonum, devote persolvat, et pro nobis ineruditis et peccatoribus propter Dominum orare ne pigeat. Porro si quid inhoneste positum repererit, indisciplinationi nostræ hoc imputans veniam donet. Gratum enim est Deo et acceptum quod ei secundum vires offertur.

* Ephes. ii, 17.

CHRONOLOGIA BREVIS B. NICEPHORI

CONSTANTINOPOLITANI EPISCOPI.

Exstat inter ejus opera nostræ editionis, hujusce Patrologiæ Græcæ tom. C, col. 1001; Patrologiæ etiam Latine tom. CXXIX, inter ipsius Anastasii opera.

ABHINC EXCERPTIO EX CHRONOGRAPHIA GEORGII.

Pompeius bello Hierosolyma percepta, Aristobu-
lum quidem vinctum cum filiis, Alexandro et Anti-
gono, tenebat, Roman properans triumphaturus, et
aliarum quoque gentium reges et duces. Hyrcano
autem hujus fratri summo commisso pontificio,
tributarios statuit Romanis Judæos. Qui Romam
victor ingressus amicitia jungitur C. Julio Cæsari,
qui creatus contra Gallos et Britannos prætor diri-
gitur, magnisque præliis per annos decem Gallos et
Britannos Romanis tributarios fecit; qui quingen-
tas civitates possidebant, ut Plutarchus scribit,
Chæronensis philosophus. Tunc Crassus succedens
Gabinio Syriacum obtinuit principatum, et contra
Parthos, id est Persas, exercitum movit. Porro An-
tipater amicos, sibi ubique Romanorum potentes
muneribus et aliis obsequiis faciebat. Inter quos
et Hareth Arabum, id est Saracenorum, regi valida
sociatus est amicitia, propter matrimonium insi-
gnis uxoris Arabicæ Cypridis, ex qua filios habuit
quatuor, Phasailum videlicet et Herodem, qui rex
post Hyrcanum exstitit Hebræorum primus alieni-
gena, et tertium Josephum, et Pheroran quartum,
jam tum Arabibus Judæorum, sicut nunc Chri-
stianorum, legitima confundentibus.

Pompelius igitur Hyrcano summum pontificium
roboravit, et ipse Romanis Judæos tributarios statuit.
Idem ipse Antipatrum alienigenam, Herodis filium, et
alterius Herodis patrem Palæstinæ ordinavit procura-
torem, At vero C. Julius Cæsar Romam rediens omni
parti Pompeii pepercit, de qua erat Cicero, Brutus et
Cassius, consulumque principatum destruxit. Tum
que Antonius Cleopatram Arabiam tradidit.

Romanorum C. Julius Cæsar primus monarchus
habetur. Mundi anno 545 C. Julius Cæsar veniens
in Judæam post Pompeii mortem ab Ægypto, ro-
borat summum pontificium Hyrcano, et Antipatro
potentatus divisionem dat; qui dolo Bruti et Cas-
sii occiditur, non ferentium Pompeii peremptionem
neque consulum depositionem. Hujus hæres adopta-
tus erat Octavianus Cæsar, filius Attiæ sororis ejus
et Octavii. Dein parata victoria venientes Romam
Augustus et Antonius dividunt cum Helpidio tripli-
citer totum Romanorum principatum, et, ut ita
dixerim, totius orbis terrarum; et Augustus quidem
Europam sortitur usque ad occidentum Oceanum,
Helpidius autem quæ circa Libyam sunt omnia,
porro Antonius totam Asiam,

Secundus Romanorum monarchus Cæsar Octa-
vianus, qui et Augustus appellatus est. A creatione
mundi usque ad initium tertii Augusti Cæsaris
anni, in quo et indictio promulgata est, sicuti
beatus Maximus in sermone suo de Pascha testatur,
anni sunt 5460. Cicero rhetor et senator Gaietia
Italiæ interemptus est; ut autem alii aiunt, ve-
neno sese necavit.

Principatus eorum septem qui apud Pergamum
imperaverunt cessavit, cum perdurasset 154 annis.

Sicut in quibusdam Latinis editionibus fertur,
ab Alexandro usque ad Augusti tempora fuerunt
anni plus minus 300.

Judæorum primus rex alienigena Herodes fuit
annis 37, qui Ananilum quemdam, Judæorum qui
in Babylone erant summum pontificem, accersiens,
in Jerusalem summum pontificem constituit. Et
hoc electo post modicum constituit Aristobulum
summum pontificem, fratrem uxoris suæ, filium
Hyrcani. Et hoc interempto rursus Ananilum post
annum provexit.

Anno mundi 5500 devoluto et 5501 incipiente
facta est incarnatio Domini et Salvatoris nostri
Jesu Christi, mense secundum Romanos Martio,
die 25, secundum divinam editionem, quæ per
Moysen prolata est, prima die mensis Nisan, qui
apud Hebræos primus creatus est, quæ Gabriel ar-
changelus ei, quæ vere est ac proprie Dei Geni-
trix, totius mundi gaudij obtulit evangelia. Sic
enim et vivificæ resurrectionis ejus dies eadem
prima mensis die concurret secundum apostolicas
traditiones.

Augustus pontifex maximus decretus est. Hero-
des priscam Samariam, cum esset deserta, a fun-
damentis crexit, Sebasten in honorem Cæsaris
nominans. Herodes templum quod Hierosolymis
erat duplex reedificavit, Herodes priscam Stratonis
turrin Cæsaream in honorem Cæsaris superædi-
ficans nominavit. Idem ipse Judæorum legisperitos
occidit et scriptas genealogias incendit.

Mundi anno 5500, divinæ vero incarnationis
anno 1, pastor bonus pastores primos ad ineffabi-
lum visionem et auditionem per angelos invitavit.

Mundi annus erat 5501, Sextus Pythagoreus
philosophus florebat. Judas Galilæus adversus Ro-
manos simultates agere hortabatur Judæos propter
descriptionem. Herodes mortuus est, cum vixisset

annis 70; qui Judæis inique imperavit annis 37. A Sub quo et prophetia Jacob adimpleta est, Hic primus alienigena præfuit Judæis, cum esset Idumæus Arabs. Idem ipse primus alienigenam Judæis pontificem constituit Ananiam.

Judæorum secundus alienigena Archelaus filius Herodis, cujus anno 9, mundi vero 5506, Augustus Archelaum quidem, filium Herodis, Judæorum gentis principem statuit, alios autem fratres ejus quatuor, Herodem scilicet homonymum patri, et Antipatrum avo æquivocum Lysaniamque et Philippum tetrarchas exhibuit.

Mundi anno 5515, divinæ incarnationis anno 15, sub Cæsare Augusto sapientes insignes erant Virgilius, Salustius, Livius, Hortensius, Terentius, Horatius, Athenodorus Tarseus et Silius Alexandrinus. Idem vero Augustus habitatoribus Romanæ urbis per facies dinumeratis invenit virorum habitantium eam 151057.

Mundi anno 5520 incarnationis divinæ annus 20 agebatur, quam Matthæus Lucasque describunt, Matthæus quidem regiam ex David per Salomonem, Lucas vero ex eodem David per Natham ejus filium referens.

Tiberius tertius monarchus Pontium Pilatum præsidem Judææ direxit.

Mundi anno 5532, divinæ incarnationis 32, Joannem Baptistam, dum ab omnibus ut propheta honoraretur, timens Herodes filius Herodis, ut Josephus dicit, peremit; ut autem verius evangelista refert, eo quod redargueret eum propter Herodiadem.

Mundi anno 5533, divinæ incarnationis 33, Dominus noster Jesus Christus post signa multa et suæ divinitatis revelata mysteria, sponte ad passionem accessit, et crucifigitur feria sexta, hora sexta, Martii mensis die 25, consulatu Neronis 3, et resurgit Martii die 25, cum illucesceret Dominicus dies, 8 Calend. Aprilium, prima die primi mensis, qui Nisan, id est Martius mensis, nominatur apud Hebræos et Christianos. De qua dicitur: *In principio fecit Deus cælum et terram; et rursus: Hic est liber generationis cæli et terræ, in die qua fecit Deus cælum et terram.* Qua ergo die mundus creatus est, ea Christus conceptus, et ea ex mortuis resurrexit.

Eusebii Pamphili de hoc ipso. Jesus Christus, Filius Dei et Dominus noster, secundum prophetias, quæ de ipso sunt, ad passionem properat anno nono decimo imperii Tiberii, secundum quod tempus, sicut etiam in aliis gentiliis reperitur historiis, per singulas dictiones, quæ acta sunt, enarrabimus. Nam sol defecit, Bithynia mota est, plurima Nicææ urbis ceciderunt; quæ omnia concinunt his quæ circa passionem Salvatoris nostri eveniunt. Scribens autem et Phlego, qui Olympiadas super ipsis enumerat, in decimotertio sermone eisdem verbis asserit hæc: Porro quarto anno

ducentesima secunda Olympiadis facta est defectio solis maxima, et nox hora sexta diei facta est, ita ut etiam stellæ in cælo parerent. Terræ motus etiam magnus in Bithynia factus plurima Nicææ subvertit.

Mundi anno 5534, divinæ incarnationis anno 34, prima die hujus anni, Martii mensis die 25, Dominus noster ex mortuis tertio die surrexit; quadragesimo vero die resurrectionis suæ, id est mense Maio die tertio, assumptus misit apostolis Spiritum suum paracletum in sancta Pentecoste. Cæterum, ut Clemens scribit, Jacobo Justo et Joanni ac Petro post resurrectionem tradidit scientiam Dominus, et isti cæteris tradiderunt, cæteri vero apostoli septuaginta. Eisdem diebus discipuli interrogaverunt Dominum in monte Oliveti, si in tempore hoc restitueret regnum Israel. Eodem anno Jacobus frater Domini primus episcopus Hierosolymorum ordinatur. Duo Jacobi erant, frater Domini, filius existens Joseph, qui dicebatur Justus, de quo etiam Paulus ait: *Alium autem apostolorum vidi neminem nisi Jacobum fratrem Domini*¹, qui de pinnaculo jactatus a Judæis ligno fulonis sancius moritur. Et alter qui capite truncatus est, frater videlicet Joannis deiloqui.

Judæis tertius alienigena præfuit Herodes filius Herodis, cujus tempore Pilatus, post similitudinem Judæorum propter imagines Cæsaris, corbonam, id est sacrum thesaurum, in aquarum advectionem consumpsit, et rursus similitudines agere compulsi. Idem ipse Pilatus Tiberio de Christo referens commovit eum ad amorem dogmatis et fidei Christianæ.

Mundi anno 5535, divinæ incarnationis 35, Petrus et Joannes in templum ascendentes claudum a nativitate curaverunt.

Mundi anno 5536 de Anania et Saphira Hierusalem per Petrum miraculum factum est, et Thaddæus ad civitatem Edessam mittitur, quæ universa usque nunc sine manu factum dominicum characterem colit.

Mundi anno 5537, divinæ incarnationis 37, persecutione mota fidelium multi dispersi sunt. Stephanus protomartyr et protodiaconus lapidibus est occisus. Simon magus a Philippo, uno ex septem diaconibus, in Samariam descendente calilide baptizatus est. Unde et hi qui ab ipso usque modo baptizari simulantur, penitus sunt a divinis mandatis et dogmatibus alieni, non suscipientes de resurrectione verbum, neque visibilem mundum Dei esse dicentes, omnemque abominabilem turpemque operationem sectantes. His quidem miseris patrem se vocandum tradidit, imaginemque Jovis factam nomine adorandam; Helenam autem meretricem, quæ cum ipso erat, pro Athena docuit adorari. Porro Judæis Christum se dicebat esse, et non patrem. Pontius Pilatus sub C. Cæsare, quarto imperatore Romanorum, qui dicebatur Ca-

¹ Galat. 1, 19.

ligula, in diversas ærumnas incidens, ut Romano-
rum aiunt historiographi, sui ipsius factus est in-
terfector. Hic et Iulium Canum, unum ex Stoicis
philosophis, interfecit.

Mundi anno 5539, divinæ incarnationis anno 39,
Agrippa, qui et Herodes, Herodis filius, Judæorum
quartus alienigena rex, cum sub Tib. Cæsare fuisset
custodiæ mancipatus propter accusationes adversus
patrem prolatus, deinde a vinculis dimissus, a
C. Cæsare rex Judæorum transmittitur. Herodes
autem, hujus pater, apud Lugdunum Galliæ civi-
tatem exilio relegatus extrema egestate una cum
Herodiade adultera moritur. Puellam vero, quæ
saltaverat in decollatione Joannis Baptistæ, vivam
terra glutivit. His temporibus Philippus, unus ex
septem diaconibus, resistebat Simoni de vico Gitio
Samaritanæ, qui etiam dicitur primus ex gentibus
eunuchum Æthiopem baptizasse.

Mundi anno 5540, divinæ incarnationis anno 40,
Petrus princeps apostolorum, Antiochena fundata
primo Ecclesia, Romam pergit evangelium prædi-
caturus, ubi primus usque ad finem suum Eccle-
siæ præfuit. Præterea primam epistolam suam,
quæ de catholicis est, a Roma misit, ut Eusebius
scribit, et Marcum evangelistam, qui tunc Ro-
manis potentibus exposuerat evangelium, ut Cle-
mens et Papias Hieropolitanus episcopus perhibent.
Alii sane hanc ab Joppe missam existimant. Hoc
quoque tempore Pauli et Silæ iter in Derbe et
Lystris agitur, in Phrygia quoque ac Isauria et
Cilicia et Galatia simul et Troade. Pauli rursus et
Marci acta, quæ Philippis ac Thessalonicæ et Beronæ
gessere, narrantur. Paulus item Ephesi et Cen-
chreis, Cæsariæ quoque et Antiochiæ, in Italia et
Phrygia laboravit. Pauli actus, quos Ephesi pro-
prie gessit. Paulus, quæ Troade ac Mileti ges-
sit, Ephesiis commendavit. Quæ in Hierusalem
a Judæis gesta sunt contra Paulum. Paulique
Cæsariæ contra Felicem et Drusillam. Item Pauli
quæ Cæsariæ gesserit, vel Judæi adversus ipsum.
Marcus evangelista Ægypto et Alexandriæ salutare
verbum evangelizabat. Antiochenæ Ecclesiæ primus
episcopus Euodius fuit annis viginti.

Mundi anno 5540, divinæ incarnationis 40, Clau-
dius imperat, Agabi prophetia fame per orbem
facta completur. Claudius cives Romanæ urbis de-
scribens invenit sexies mille millia 941.

Mundi anno 5546, divinæ incarnationis anno 46,
in diebus Azymorum dissensione facta in Hieru-
salem conculcati circa portarum exitus Judæi per-
iere circa 30 millia. Tunc et apud Athenienses
suprascripta est ara, *Ignoto deo*.

*Justini philosophi et martyris, de sermone primo
ad Antoninum imperatorem pro Christianis.* Post
ascensionem Domini in cælo proposuerunt homines
dæmones quosdam dicentes se esse deos; qui non
solum minime repulsi sunt a vobis, sed meruerunt
honores. Simonem quemdam Samaritanum, qui fuit
de castello quod dicebatur Gitio, qui sub Claudio

A Cæsare per operantem dæmonum artem virtutes
magicas faciens in urbe vestra regia Roma deus
existimabatur, et statua a vobis ut Deus honoratur
in Tiberi flumine inter duos pontes, habens super-
scriptionem Latinam hanc: *Simoni deo sancto*. Et
pene omnes quidem Samaritani, pauci autem etiam
in aliis gentibus, tanquam primum deum illum
constitentes adorant.

Mundi anno 5550, divinæ incarnationis anno 50,
Claudius imperat. Apollonius ex Tyanensibus Italiæ
Pythagoricus philosophus pollet, ita ut hunc ipso
quoque Pythagora Philostratus et alii acrioris in-
genii fuisse describant. His temporibus visa est
avis illa Phoenix, quemadmodum scribunt Ægyptii,
quæ ante 654 annos apparuerat. Et Læxippus in
hoc concordat.

Mundi anno 5553, Nerone imperante, divinus
ei Apostolus secundo est præsentatus. Denique
primo cum Nero mitior adhuc erga Christianum
dogma teneretur, audiens rationem ejus dimisit
illum spiritu dispensante ad perficiendam prædi-
cationem. Secundo vero ipse se postulavit a Cæ-
saria Palæstinæ mittendum ad Cæsarem, et ita
demum Neroni astitit et martyrium sumpsit. Unde
Judæi cum vidissent quod in hunc insidias occi-
dendi perficere nequiverant, ad Jacobum fratrem
Domini perimendum conversi sunt.

Mundi anno 5563, divinæ incarnationis anno 63,
Nero imperat, qui super omnia infortunia sua pri-
mam contra Christianos persecutionem monstravit,
cum videlicet Petrus et Paulus divini apostoli pro
Christo martyrii sunt agone coronati, unus quidem
deorsum capite, ut ipse sibi elegit, suspensus,
alter vero capite sancto truncatus. De quibus Ter-
tullianus Romanus scriptor hæc inter cetera refert:
*Hic ergo impugnator Dei in primordiis prædicatus
in apostolorum occisiones elatus est: nam Paulus
apud urbem Romanam capite truncatus, Petrus autem
eculeo est suspensus. Quam historiam credibilem
reddit Pauli Petrique narratio, quæ usque in præsens
in cœmeteriis illic positæ retinetur. His etiam Caius
historicus, vir ecclesiasticus, similia scribit, qui
cum Zephyrino episcopo Romano adversus quem-
dam Proculum Cataphrygem disputans dicit: Ego
tropæa apostolorum habeo, quæ ostendam: si enim
volueris pergere via regali quæ ad Vaticanum ducit,
aut ad viam Hostiensem, invenies tropæa eorum quæ
hanc stabilierunt Ecclesiam. His consona et Dio-
nysius Corinthius scribit, indicans quod per idem
tempus martyrizati fuerunt, ita dicens: Sed et vos
habentes commotionem a Petro et Paulo plantatio-
nem Romanæ et Corinthiorum Ecclesiæ conjunxistis.
Et enim simul advenientes et in nostra Corinthio-
rum ecclesia docuerunt et per omnem Italiam,
atque in hac urbe simul docentes etiam martyrio
uno eodemque tempore coronati sunt. Secundum
idem tempus sub Nerone pollebant Romæ poetæ
Lucanus, Ovidius, satyrici Juvenalis et Persius,
Senecaque tragicus, Musonius atque Plutarchus*

philosophi. Romanorum Ecclesiæ post Petrum: A Nerva vir mitis sapienter imperium moderatum. summum Linus exstitit præsul.

Mundi anno 5565, divinæ incarnationis anno 65, Nerone turpiter vita soluto, septimus Vespasianus a militibus apud Judæam imperator Romanorum appellatus est. Apud Italiam vero Galba Hiberiæ prætor veniens Romam imperat mensibus septem; quem Otho unus ex senioribus interficiens imperat Romæ mensibus tribus; quo Vitellius occiso imperat mensibus octo. Hic Sabinum fratrem Vespasiani timore in Capitolium fugientem in templo Jovis peremit et templum subvertit. Verum ipse a Domitiano juniore Vespasiani filio protinus interfectus est. Tito namque seniore filio ad debellandos Judæos derelicto, Vespasianus in Græciam venit gaudens, ut Græci fatentur, in his quæ audiebat B Tyanensi Apollonio de tempore imperii ac cæteris bonis fortioris, loquens cum eo apud Ægyptum, ab Indis et Brachmanis ac gymnosophistis illic degentibus redeunte. Cum ergo venisset in Helladem, cepit refugas civitates. Denique Romam profectus imperavit ornate, Neroni resistens, et substantias ac jura revocans urbis.

Mundi anno 5566, divinæ incarnationis anno 66, Antiochiæ Ignatius episcopus deifer habetur. Igitur primus alienigenarum rex Judæorum Herodes fuit, qui pueros interfecit, annis 37; Archelaus filius ejus annis 9; Herodes frater ejus annis 24; Agrippa, qui et Herodes, filius Herodis, qui esca vermibus est factus, annis 7; Agrippa filius ejus, qui minor dicebatur, annis 25; ad quem usque ab alienigenis detentum regnum Judæorum perduravit annos 100 C primo Herode.

Mundi anno 5575, divinæ incarnationis anno 75, Vesuvius mons sub Tito Vespasiani filio in vertice scissus ignem emisit, adeo ut incenderetur adjacens regio cum civitatibus. Domitianus eunuchis viros jussit, et uxore nuncupari Augustam: qui post Neronem secundus persecutionem intulit Christianis; quorum multi martyrio coronati sunt, ut Bretius scribit; inter quos et Flavia Domicilla, consobrina Clementis Flavii consularis, ut Christiana fogatur, ipseque Clemens pro Christo perimitur. Hujus autem Stephanus quidam ex libertis, circa Clementem dominum suum amoris D affectu detentus, insidiis Domitianum peremit; unde honore a senatu dignus effectus est, eo quod a maximo malo Romanos cruerit.

Mundi anno 5578, divinæ incarnationis anno 78, quartus post summum Petrum Romæ præest Ecclesiæ Clemens, ejus et Apostolus in Epistola ad Philippenses secunda meminit dicens: *Cum Clemente et cæteris cooperantibus meis, quorum nomina sunt in libro vite.* Hujus Epistola fertur ad Corinthios missa, quam tota recipit, ut Egesippus testatur, Ecclesia. Romæ quoque sub Evaristo papa divinitus signa multa, et per totum orbem, effecta sunt.

Mundi anno 5589, divinæ incarnationis 89,

Nerva vir mitis sapienter imperium moderatur.

Mundi anno 5590, divinæ incarnationis 90, Trajanus imperat. Justus Tiberiensis Judæus conscriptor agnoscitur. Tertullianus historice narrat Plinium Secundum quarundam provinciarum gerere præsidatum, et morte plurimos affici Christianos, super quibus hæsitans quid esset agendum, Trajano suggerit nil eos morte gerere dignum, nisi quod idolis non immolarent et Christum veluti Deum anto lucem surgentes laudarent, a malis omnibus abstinentes. Ad quem Trajanus rescribit Christianos nullatenus inquirendos.

Mundi anno 5596, divinæ incarnationis anno 96, Joannem deiloquum et apostolum Irenæus et alii scribunt superstitem usque ad tempora permansisse Trajani, cum quibus Papias Hieropolitanus et Polycarpus Smyrnæ episcopus auditores ejus fuisse noscuntur.

Mundi anno 5600, divinæ incarnationis anno centesimo, Trajanus Lysio Quinto Judæos a Mesopotamia seditiones facientes jussit auferri. At ille pluribus Judæorum millibus trucidatis præses Judææ propterea constituitur.

Mundi anno 5609, divinæ incarnationis anno 109, Ælius Adrianus imperans, Quadrato apostolorum auditori et Aristidi Atheniensi philosopho pro Christianis sibi scribentibus, necnon et Serennio clarissimo duci scribenti injustum fore sine judicio Christianos occidi, scribit Minutio Funano proconsuli Asiæ neminem occidendum non exstante accusatore et crimine.

Mundi anno 5621, divinæ incarnationis anno 121, Hadrianus apud Athenas moratur, illic bibliothecas constituit. Judæis vero pessima sorte punitis bellum quod adversus illos agitabatur finem habuit, excidio Hierosolymis novissime desolatis, ita ut nec lapis super lapidem, secundum divinam vocem, sit in ea relictus. Per idem tempus Phavorinus et Palæmo rhetores insignes, necnon et Herodes Atheniensis et Marcus Byzantius rhetores habebantur. Porro post Joseph Hierosolymorum Judas ordinatur episcopus, ad cujus secundum annum perduravere e circumcissione episcopi 15. Sub quo videlicet perfectum et extremum factum est civitatis et nationis Judæorum excidium. Ergo primus ex gentibus Marcus fuit Hierosolymorum episcopus annis 8.

Mundi anno 5650, divinæ incarnationis anno 150, T. Antoninus cognomento Pius cum filiis imperat. Justinus philosophus pro recti sermonis nostri ratione librum apologeticum Antonino porrexit. Per tempora sane Hygini et Pii Romanorum episcoporum usque ad Anicetum Valentinus et Cerdo auctores Marcionis hæreseos apud urbem Romam fuisse noscuntur. Arrianus philosophus Nicomediensis prætor agnoscitur, necnon et Maximus Tyrius, Apollonius Stoicus, Chalcedonius, Basilides Scythopolitanus. Isti etiam magistri Perissini Cæsaris

orationes communicaret. Unde factum est ut divinus sermo ampliore fiduciam sumeret.

Mundi anno 574, divinæ incarnationis anno 244, Origenes gloriatus circumventionis suæ verbis et gentilibus fabulis tantam amisit coronam, non propter inopiam divinæ bonitatis, sed propter superbium et suasionis propriæ sensum. Verum ista Eusebio Cæsariensi non ita esse videntur, qui nimirum majorem omnibus sanctis atque magistris eum exhibere festinans, in sexto ecclesiasticæ suæ Historiæ sermone, favens ei, multis hunc laudibus extulit, nesciens quæ diceret vel de quibus affirmaret. Nimis enim paucorum sacratorum et beatissimorum Patrum, qui per idem tempus essulserant, memor, h' est Clementis Alexandrini, Hippolyti sacerdotis et martyris, Africani historici et magui Dionysii Alexandrini, necnon et aliorum, solum hujus vana sententia Origenis propectum, quem a puero subsecutus est, præconiis effert, usquequo ad martyrii palmam venturus succubuit. Et quidem super Fabiano sacratissimo martyre ac Romano antistite seu Babyla Antiocheno et Alexandro Hierosolymitano perpaucis verbis historiam texiit: at ubi ad virum sui sensus pervenit, id est ad Origenem, pluribus hunc laudibus et miris declamationibus extulit. Verum quamvis Eusebius plurimis Origenis impit præconiis usus fuerit, sine martyrio tamen passionem ejus reliquit et cursum inconsummatum. Qui enim perseveraverit usque in finem, ait Dominus, salvus erit, non qui patitur et lassescit. Inferit autem Eusebius in deo beato Dionysio episcopo Alexandrino testimonium, Origeni et sociis ejus gratiam præstans, quatenus non appareat solus Origenes in martyrio defecisse, sed habere videatur et alios suæ defectionis participes.

Præterea per hæc tempora Novatus Romanorum Ecclesiæ presbyter, episcopatum indigne desiderans et compos minime factus, eo quod super aliis pravitatibus et maxime avaritiæ, tumoris ac amoris privati vitii deprehensus exstiterit, sese ab Ecclesia separavit, sub obtentu quasi eorum qui Decii tempore in persecutione immolaverant et per pœnitentiam in communionem ab Ecclesia sunt recepti: auctorque ac hæresiarchas eorum qui se mundos per superbiam nuncupabant apparens, una cum ipsis pulsus est de paradiso Ecclesiæ sententia Patrum sanctorum quadraginta, qui synodice convenerunt in urbe Roma, una cum pluribus presbyteris et diaconibus, qui scilicet, abdicato eo una cum inhumanis consentaneis fratribus, qui lapsi fuerant; per pœnitentiam suscipi decreverunt. Porro tanto concilio Cornelius Romanæ præfuit præsul Ecclesiæ; qui etiam scribit ad Fabium episcopum Antiochenum tam quæ synodo placere, quam proprie de malignis Novati actionibus, dicens: *Scis autem quod ab olim desideraveris episcopatum mirabilis iste, occultans præsumptuosum in se desiderium, et latentis superbiæ velamento cooperiens. Ad quam in primordiis idcirco elatus apparuit, quo-*

niam socios ex confessoribus nonnullos habere meruerat. Denique Maximus, unus ex presbyteris nostris, et Urbanus, qui secundo ex confessione gloriam consecuti sunt, Sidonius quoque et Celerinus, vir qui omnia supplicia per misericordiam Dei perseverantissime pertulerit, et firmitate fidei suæ infirmitatem carnis corroborans potenter adversarium vicit, considerantes eum, et perspicientes calliditatem et levitatem quæ inerant ei, perjuriam quoque atque mendaciam, necnon et excommunicationem ejus, reversi sunt ad Ecclesiam, et omnia ejus artificia et molimina, quæ ex multo jam tempore habens subterfugebat et occultabat se, coram multis confessi sunt, hoc quidem episcopis, illud vero presbyteris et laicis quam plurimis cum luctu non modico manifestantes, et resipiscentes, super quibus dolosa malignæque bestię parentes ad modicum tempus ab Ecclesia recesserunt. Et post pauca: Impossibilem, frater charissime, conversionem et transmutationem in brevi tempore vidimus super eos effectam. Clarissimus enim hic, et qui juramenti terribilibus erat solitus affirmare se nullatenus episcopatum desiderare, subito episcopus quemadmodum ex stipite quodam in medium factatus apparet. Iste igitur dogmatista et ecclesiasticæ disciplinæ patronus cum attrahere ac usurpare episcopatum, qui sibi desuper datus non fuerat, niteretur, duos sibi socios propriæ salutis ignaros elegit, quatenus his missis in remotam Italiæ partem inde tres episcopos agrestes et simplicissimos fida quadam circumventionem seducere conaretur, siquidem ipse asseverans affirmabat oportere illos Romam occurrere, quo cuncta dissensio, quæ facta fuerat, una cum aliis intervenientibus episcopis solveretur. Quos prævenientes, sicuti prædiximus, circa malignorum molimina et figmenta simpliciores, et inclinatos a quibusdam sibi similibus et turbatis hominibus, hora decima ebrios et crapulæ deditos, vi coegit imaginaria quadam et inani manus impositione episcopatum sibi tribuere. Ex quibus tamen unus non post multum remeavit ad Ecclesiam lugens et confitens peccatum suum; cui et communicavimus laico, pro eo deprecante universo, qui aderat, populo. Ad loca autem in quibus reliqui episcopi fuerant ordinati successores transmisimus. Defensor ergo Evangelii nesciebat unum episcopum esse oportere in catholica Ecclesia, in quo non ignorabat presbyteros esse quadraginta sex, diaconos septem, subdiaconos septem, acolitos duos et quadraginta, exorcistas autem et lectores cum ostiariis 52, viduas cum afflictis supra 1050. Quos omnes Domini gratia et misericordia nutrit; quæ nec tanta et tam in Ecclesia necessaria per Dei providentiam multitudo, nec dives et multiplex numerus cum maximo et innumerabili populo a tanta desperatione ac tædio convertit, aut ad Ecclesiam revocavit. His inferens post alia dicit: Eia nunc cætera prosequamur, quibus operibus vel quibus conversationibus fuis episcopatum sibi vindicaverit. An forte, pro eo quod ab initio in Ecclesia fuerat conversatus, et multos agones pro ea subiecit, et in

ericulis multis et magnis propter divinum cultum affuerit? sed non est ita. Cui videlicet occasio credendi fuit Satanæ adventus in eum et habitatio in illo tempore multo, et ut adjuvaretur ab exorcistis. Cum sævum incurrisset languorem, cumque mori æstimaretur in lecto quo jacebat, perfusus est gratia, si tamen dicere oporteat hujusmodi quid gratiæ suscepisse. Sed nec cætera consecutus est, cum languorem fugeret, quæ percipere debebat secundum Ecclesiæ regulam. Sed nec signaculum ab episcopo consecutus est. Ergo cum hæc adeptus non sit, quomodo quæso Spiritum sanctum adeptus est? Et rursus infert: Qui propter formidinem et privatam quamdam gratiam tempore persecutionis presbyterum esse se denegavit: postulat enim atque rogatus a diaconibus ut exiret e cellula, qua sese coëcuerat, fratribus auxiliaturus ei, ut fas presbytero esset, pro viribus periclitantibus fratribus et sollicitudinis indigentibus opitulaturus, adeo parere diaconibus recusavit ut etiam hæviendo discederet. Non enim ultra se presbyterum fore asseverans, cum alterius esset philosophiæ amator. Dein post pauxillum subiunxit: Deserta enim clurus iste Ecclesia Dei, in qua credens meruit presbyteratus per gratiam episcopi, qui ad sortem presbyteratus ei imposuit, prohibitus est ab omni clero, sed et laicis multis asserentibus non esse licitum clericum fieri eum causa infirmitatis, qui in lecto positus gratiam sit adeptus. Verum episcopum poposcerunt, ut hoc sibi de isto solo concederet. His addit Cornelius pravisimam Novati impudentiam asserens: Faciens enim oblationes, et disperiens unicuique portionem et tradens, hoc jurare pro benedictione miseros homines cogit, tenens utraque manu manum accipientis, et non dimittens donec jurans hoc dicat: (illius enim sermonibus utar) « Jura mihi per corpus et sanguinem Domini nostri Jesu Christi quod nunquam me aliquando derelinquas vel ad Cornelium redeas: et infaustus homo non prius gustat quam sibi antea maledicat, et pro eo ut dicat accepto pane illo (1) » Amen, ulterius jam non redeam ad Cornelium » dicit. Præterea Fabio Antiocheno episcopo super Novato claudicanti Cornelius, quæ præmissa sunt, et qualiter eum multi deserentes ad Ecclesiam currant, necessario scribit. In quibus et de beato Moyse martyre meminit, qualiter ipsum Novatum ante martyrium una cum quinque schismaticis presbyteris ejus, deprehendens temeritatem ipsius, excommunicaverit. Additque in epistolæ fine catalogum episcoporum qui adversus eum Romæ convenerant per singula nomina, et parochiarum faciens mentionem, necnon et eorum qui cum ob necessaria obstacula non convenissent, consenserunt tamen propriis litteris divino contra ipsum deprompto judicio.

Mundi anno 5746, divinx incarnationis anno

A 246, Gaius et Volusianus imperant. Cornelius et Lucius circa horum tempora Romani episcopi erunt martyrii florent. Cum plurimi Scythæ, qui Gothi dicuntur, Histrum fluvium sub Decio transmeassent, Romanum imperium devastabant: isti Mysos Nicopolim fugientes obtinuerunt. Decius autem illos aggressus, ut Dexippus scribit, triginta milibus interfectis in confictu minuitur, ita ut Philippopolim desertam ab eis factam amitteret et Thracæ multi perirent. Porro Decius impugnator Dei valde ignominiose occiditur apud Abrytum qui dicitur Forothembroui una cum filio. Scythæ vero eum pluribus spoliis et captivis ad sua reversi sunt. Exercitus autem Gallum quemdam, qui olim consul exstiterat, imperatorem una cum Volusiano Decii filio acclamaverunt, qui et imperant secundum Dexippum mensibus decem et octo, nil dignum laude gerentes, secundum alios autem annis tribus, porro secundum quosdam annis duobus; peremptique sunt prodi a proprio potentatu in foro Flaminii, nequaquam Decii mores sectati, ut quodam in loco beatus Dionysius Alexandrinus, antistes Hermammoni, scribit. His temporibus Gregorius magnus et miraculorum patrator in philosophiæ, quæ secundum Christum est, perfectione fulgebat. Cujus condignam Cæsariensis Eusebius, nescio qua pro causa, mentionem non facit, præsertim cum irrationabilibus declamationibus impij Origenis moretur, quod agere potius super hoc debuerit, qui per universum orbem terrarum personat divinisque verbis coruscat atque prodigijs, ita ut ipsis etiam dæmonibus ut quibusdam mancipijs imperaret per multam ad Deum fiduciam et vitæ et verbi munditiam. Æstimo autem Eusebium ita deificæ virtutis mirabilis et deiferi Gregorii magnitudinem tacuisse, pro eo quod omnimodis purus et alienus ab Origenis deliramentis et Arii blasphemis fuerit, quibus Eusebius erat infectus. Qui nec Cypriani, magni Carthaginis Libyæ præsulis, martyrium scripsit. Primus Cypriano dogmatizanti per lavacrum quosdam, qui ex hæresibus convertuntur, purificandos, Stephanus, qui post Lucium Romanorum moderatus est sedem, restitit, utpote novum quiddam præter Ecclesiæ consuetudinem introducenti. Cui Stephano Dionysius primam suam de baptismo mittit epistolam, in qua inter alia scribit dicens: *Syriæ sane omnes et Arabia, quibus semper misistis, atque Mesopotamia, Pontus et Bithynia, ut conjunctim asseram, exsultant omnes ubique concordia et amore fraternitatis glorificantes Deum.* Præterea idem magnus Dionysius Alexandrinus episcopus de baptismo scribit tam eidem Stephano quam Sixto pontifici et Philomeni presbytero et Dionysio æque presbytero, viro rationabili et mirabili, qui et post modicum Romano præficetur throno.

NOTÆ.

(1) V. Observationes Nic. Rigaltii ad Tertullian. De spectaculis in fine, et Menard. in lib. Sacram. S. Gregor., p. 389 et 391. FARR.

Mundi anno 5748, divinæ incarnationis anno 248, Valerianus et Galienus imperant. Stephanus Sixtus et Dionysius Romanum pontificium gerunt. Paulus Samosatensis decimus quintus Antiochiæ præsul habetur, quique pulsus est divino decreto et iudicio sanctorum Patrum, cum Artemonis hæresim renovasset. Verum post Gallum et Volusianum secundum quosdam Æmilianus sumit imperium. Tunc et Scythæ rursus Histrum transeuntes Thessalonicam urbem Illyrici vastaverunt. Tunc et Athenienses reædificaverunt murum, qui destructus fuerat a Syllæ temporibus. Scythæ autem cum multis prædis ad propria remearunt. Tunc et Heluri cum quingentis navibus per Mæotides paludes ad Pontum navigantes Byzantium et Chrysopolim ceperunt.

Anno mundi 5753, divinæ incarnationis anno 253, Claudius imperat. Heluri etiam rursus sub isto infelicitate operantur. Post Claudium Quintilius obtinuit per dies 17, et mortuus est.

Mundi anno 5764, divinæ incarnationis anno 264, Aurelianus imperat, sub quo aiunt Philostratum Atheniensium historiographum et Longinum pollere. Qui, videlicet Aurelianus, cum persecutio-

nem adversus Christianos movere niteretur, divino fulmine prohibetur, fraudeque suorum oclusus est in Cænophrurio posito inter Byzantium et Heracleiam. Post quem imperat Tacitus; quo perempto imperat Philorhanus; quo interferto imperat Probus.

Mundi anno 5770, divinæ incarnationis anno 270, tertio anno Probo imperante Anatolius Laodiceus episcopus philosophicis studiis decorus agnoscitur. Quarto vero anno ejus vesanorum Manichæorum exitialis perditio vitæ hominum est illata.

Mundi anno 5775, divinæ incarnationis anno 275, Carus cum filiis Carino et Numeriano imperat; quorum unus, Numerianus scilicet, cum venisset Antiochiam, voluit intrare in ecclesiastica et explorare Christianorum mysteria. At vero sanctus Babylas prohibuit eum, dicens: *Non licet tibi videre divina Christianorum mysteria, cum sis pollutus idolis sacrificiis*; qui indignatus occidit eum. Circa hæc tempora Felix Eutychianus et Caius Romæ pontifices exstiterunt. Porro Numerianus cum triginta tantum diebus regnasset, a socero suo interfectus est, et Diocletianus sumit imperium.

ABHINC HISAACIUS, QUI ET THEOPHANES.

Mundi anno 5777, divinæ incarnationis anno 277, Diocletianus et Maximianus Herculus imperant, qui Cæsares fecere Constantium et Maximianum Galerium. Et Diocletianus quidem filiam suam ad nuptias Galerio dedit, Hercules autem Maximianus Theodoram filiam suam Constantino copulavit, quanquam uterque uxores haberet, quas repulit ob affectum quo erga imperatores flagrabat. Tunc quoque Marcellus episcopus Romæ floruit. Diocletianus et Maximianus Herculus persecutionem magnam et horrendam contra Christianos excitaverunt, et plurima martyrum millia patravērunt, diversa tormenta excogitantes et multas nequitias operantes.

Mundi anno 5788, divinæ incarnationis anno 288, Diocletiano imperante Romæ præsul Eusebius habetur. Qui, videlicet Diocletianus, apud Alexandriam Achilleum interfecit. Erat autem cum ipso et Constantinus filius Constantis, qui cum adhuc valde juvenis esset, fortiter agebat in præliis; quem intuens Diocletianus invidia motus dolo perimere satagebat: Deus autem hunc inopinate salvavit et patri restituit. Alias autem ita refertur. Constantino vero filio Constantii in Oriente ac Palæstina degente et cum Christianis sentiente, videns hunc Galerius Maximianus intellectu animæ ac corporis robore atque ingenio circa eruditionem

proficere, et deprehendens hunc futurum tyrannidis et ejus dogmatum destructorem, hunc morti addicere fraude tractabat. At ille divina providentia fraude cognita, quemadmodum David, fuga salutem mercatur, et ad patrem suum salvus rediens multas cum illo gratias Christo, qui se salvavit, agebat. Circa hæc sane tempora Miltiades et dein Silvester Romanæ gerunt Ecclesiæ præsulatum. Porro Theotecnus divinus, cui parens Galerius Maximianus, cum dæmonibus immolaret et responsa susciperet, adversus Christianos persecutionem commovit, monitiones salvatoris finxit, et ad omnia loca in injuriam misit, et litterarum magistris pueros docere præcepit, studens quo derideretur mysterium nostrum. Præterea Constantius in Britannia moritur, cum imperasset annis undecim; qui pro se Constantinum pronuntiaverat imperatorem, primogenitum filium suum, in conspectu totius populi, præsentibus quoque cæteris filiis suis, Constantini compatriotis, Constantio scilicet et Anaballeno, qui et Dalmatius dictus est, qui nati fuerant ex Theodora filia Herculi: nam Constantinus ex Helena fuerat, priori Constantii conjugē. At Constantius horum pater nepos erat Claudii imperatoris, ex filia ejus genitus. Porro Eusebius Cæsariensis dicit quod Diocletianus amens effectus una cum Herculo imperio deposito privatam vitam ac-

ripuerit; quorum unus quidem suspendio vitam mutaverit, alter vero, id est Diocletianus, languore prolixo consumptus emaruerit. Cæterum Gelasius, ejusdem Cæsariæ antistes, dicit quod pœnitentia ducti, et denuo Imperare volentes, communi senatus decreto perimuntur. His ergo de medio factis, et quæ Christianitatis sunt sentiente Constantio defuncto, imperium, ut prædixi, obtinere Constantinus Augustus, et Maximianus Galerius.

Mundi anno 5797, divinæ incarnationis 297, Constantinus sacratissimus et christianissimus imperat in Galliis et Britannia; cum quo per idem tempus pariter imperabat Maximianus Galerius cum duobus Cæsaribus Severo et Maximino. Romæ autem Maxentius tyrannus injuste imperans omnia sæve operabatur. Tunc et Licinium Cæsarem Romanum appellavere, gratiam Constantino præstantes, cum esset sororis Constantiæ nuptiis honoratus, quique pietatem Christianæ religionis fallaciter simulabat. Interea Severo mortuo Petrus episcopus Alexandrinus, cum esset in custodia præcepto Maximiani Galerii et Maximini filii ejus, capite reciso glorioso martyrizatus est; qui Arium diaconum existentem absque communione fecit, qui et post hæc pessimæ opinionis hæreseos patronus effectus multos a pietate removit. Multi vero et alii sub istis tyrannis martyrii pro Christo corona induti sunt, quorum sunt Phileas episcopus Thmæos Ægypti, Peleus et Nilus episcopi Ægypti, Anthemus episcopus Nicomedie, Tyrannio episcopus Tyri, Silvanus episcopus Henisæ et Silvanus episcopus Gaze, Lucianus presbyter Antiochiæ, Zenobius presbyter Sidonis, Pamphilus presbyter Cæsariæ, atque alii innumeri. Denique Galerius Maximianus omne præcepit Christianorum exterminium (2) fieri, non tantum propter impietatem suam quantum ob rapinam patrimoniorum ipsorum.

Porro Constantinus sexto imperii sui anno in destructionem tyrannorum surrexit. Maxentius autem impius facto in fluvio, qui circa urbem Romanam decurrit, ex navibus ponte contra magnum Constantinum aciem dirigit, qui Maxentii pavebat maleficia parvulus incidentis propter divinationes nefarias. Cumque in hæsitazione multa consisteret, apparuit ei, hora sexta diei, pretiosa crux ex luce formata, habens superscriptionem, *In hoc vince*. Astitit autem ei Dominus in visione noctis, et dixit: *Utere quod ostensum est tibi, et vince*. Tunc cruce aurea formata, quæ est usque in hodiernum diem, jussit ut ante se portaretur in prælio; factaque congressione superati sunt qui circa Maxentium fuerant, plurimis ex his interemptis. Maxentius autem cum residuis fugiens, ponte divina virtute discisso, in flumen demergitur, quemadmodum Pharo quondam cum omni exercitu, ita ut amnis necatis equis cum ascensoribus impleteretur.

At vero cives Romani, qui hunc poposcerant ut in suum exurgeret adiutorium, a maligni Maxentii tyrannide liberati civitatem coronant, cum gaudio victorem Constantinum una cum victoria faciente cruce suscipientes, et hunc salvatorem cum gaudio acclamantes.

Mundi anno 5803, Constantinus septimo imperii sui anno, cum divina ope Romam obtinuisset, autem omnia corpora sanctorum martyrum colligi et sanctæ sepulturæ tradi præcepit. Et erant Romani triumphalem festivitatem agentes et Dominum colaudantes, nec non et vivificam crucem per septem dies et Constantinum victorem magnificantes.

Constantini anno 9 Maximinus filius Galerii, insiliens et sibi imperium reflectens, turpiter in Cilicia vitam finivit. Audiens autem Maximianus Galerius pater hujus Maxentium filium Herculi Romæ a Constantino per virtutem crucis aduersum, timuit, et persecutionem quam adversus Christianos agitabat cessare fecit.

Constantinus autem decimo imperii sui anno una cum Licinio Cæsare, zelo Dei ductus, castra movit adversus Maximianum Galerium, qui moderabatur Orientem. At ille contra restitutus cum immensa multitudine aggressus est eos, fusus divinationibus dæmonum et maleficis adinventionibus. Cumque vivifica crux magnum præcederet Constantinum, tyrannus una cum congressione in fugam versus, dum multitudo caderetur, imperatoriam vestem deposuit, et militari circumdatus habitu, paucis ex fautoribus secum comitantibus, a villa in villam fuga clandestina properabat, et non solum sacerdotes idolorum et in magicis artibus diffamatos, sed et vates eorum collectos, utpote deceptores, occidit.

Interea Constantinus cum 11 gereret imperii annum, et vivum Galerium Maximianum easet aggressurus, divina præveniens ira comprehendit eum: flamma enim de medio viscerum et medullarum succensa cum dolore intolerabili primum super terram anhelantem præstravit, ita ut uterque oculus ejus exsiliret, et cæcus, ut re vera, scelestus relinqueretur. Porro cum carnes ejus putrefactæ præ innumerabili ossium incendio caderent, ipse impugnans Deum projecit animam.

Duodecimo anno imperii sui Constantinus Licinio, qui secum certare videbatur et dolose Christianismum simulabat, segregans partem Romanorum terræ largitus est, appellans eum imperatorem, et extorquens ab eo fœdera nil se contra Christianos acturum. Et hinc tyrannorum gratia Dei persecutio conquievit.

Mundi anno 5810, divinæ incarnationis 310, quarto decimo imperii sui anno Constantinus totius Romani orbis monocrator effectus omnem cu-

NOTÆ.

(2) *Exterminium*. Utitur Tertullianus *adv. Jud.* c. 8 et 11 et *adv. Valentinianos* c. 16. Interpret *epistolæ S. Barnabæ*. FABR.

ram transtulit ad divina, ecclesias erigens et liberaliter has ex ratione publica ditans. Iste primam legem scripsit, idolorum templa his tradi quæ Christo sunt deputata. Cum eo sane leges proferebat Crispus filius ejus. Secundam vero, Christianos solos militare gentibusque ac exercitibus principari, eos autem qui permanerent in idololatria, capitalem subire sententiam. Tertiam, duas paschales hebdomadas, unam scilicet ante et alteram post resurrectionem, sine labore cujusquam operis celebrandas. His ita gestis pax profunda et tranquillitas obtinuit orbem et exultatio fideles, concurrentibus assidue omnibus nationibus ad fidem Christi, et baptizatis, ac patria conquassantibus simulacra.

Quinto decimo imperii Constantini anno Licinius cepit contra Christianos persecutionem movere; et primo quidem Christianos qui erant in palatio persecutus est, oblivioni tradens destructionem præcedentium tyrannorum et pactorum magno Constantino factorum. In feminas autem furiendo et opprimendo atque Christianos occidendo minime quiescebat. Huic per litteras Constantinus jubens ab hujusmodi vesania recedendum, nequaquam compescuit. Hinc etiam et Basilea episcopum Amasiæ, et ut quidam aiunt, etiam sanctos quadraginta martyres et alios multos finire per supplicia fecit.

Sexto decimo anno imperii Constantini Arius ab insania cognominatus apud Alexandriam hæresin suam in ecclesia manifestavit et schisma operatus est, cooperante sibi maligno adversario, qui non fert videre pacem Ecclesiæ. Factus est autem et terre motus Alexandria gravissimus, ita ut caderent domus multe ac populus plurimus interiret.

Septimo decimo imperii sui anno Constantinus comperta Arij commotione valde tribulatus scripsit Alexandro et Ario communem epistolam, consilium dans nequam commotionem solvendi et ad pacem mutuam redeundi. Misit autem et Osiurn episcopum Cordubæ Alexandriam contra Arium et ad Orientem, correcturus Orientales Pascha pejus quam Judæi ex antiqua consuetudine celebrantes. Reversus est autem ad utrumque inefficax. Hoc etiam anno Constantinus Constantem filium suum Cæsarem fecit et misit in Gallias.

Octavo decimo sane imperii sui anno, ut quidam dicunt, Constantinus cum Crispo filio suo Romæ a Silvestro baptizatus est. Quotquot enim in seniori Roma consistunt usque hodie, baptisterium habent in testimonium, quoniam a Silvestro Romæ baptizatus est post tyrannorum peremptionem. Orientales autem apud Nicomediam aiunt eum circa mortem ab Eusebio Nicomediensi Ariano baptizatum, ubi et contigit eum dormisse: differebat enim, inquit, baptismum, sperans in Jordane flumine

A baptizari. Mihi autem verius apparet quod Romæ a Silvestro fuerit baptizatus, et quod nominatæ Constitutiones, quæ ad Melchhiadem feruntur, ab Arianis fictæ sint, qui gloriam hinc sibi festinant acquirere, vel etiam piissimum principem lacerare, dum scilicet ex hoc volunt eum non baptizatum ostendere, quod est irrationabile atque falsissimum. Si enim non erat in Nicæna synodo baptizatus, ergo nec diviuorum participator mysteriorum, nec orabat eum sanctis Patribus, quod nequissimum est et dicere et sentire. Quidam vero Arianorum atque paganorum quasi spurio magno detrahunt Constantino, quanquam et ipsi mentiantur. Genealogia enim ejus regia erat, et antequam Diocletianus esset. Constantius enim pater ejus nepos fuit Claudii imperatoris, et ex Helena priori uxore sua Constantinum habuit magnum. Cæterum habuit et filios ex Theodora filia Maximiani Herculi, quæ soror erat Maxentii, qui tyrannidem apud Romanam urbem exercuit, quique peremptus est a Constantino apud Molbium pontem, quando et crucis signum vidit in cælo, atque Fausta uxoris magni Constantini: et nemo miretur si ante baptismum, cum adhuc paganos ritus servarent, duas sorores duxerant pater et filius. Sunt autem generationes eorum sicut inferius annotantur.

CONSTANTIUS

ex Theodora filia Herculi gignit	ex Helena vero gignit
Constantinum, patrem Galli Dalmatici, ex quo fuit Dalmaticus junior, Juliani prævaricatoris frater.	Constantianum, uxorem Gallus. Licinii.

MAGNUS AUTEM CONSTANTINUS

ex Fausta filia Herculi gignit
Crispum, Constantium, Constantinum, Constantem, et Helenam uxorem Juliani refugæ

Mundi anno 5815, divinæ incarnationis anno 515, nonum decimum imperii sui annum pius Constantinus agebat; qui videns Licinium persecutione solito insanius abutentem et contra benefactorem consilium meditantem, armatur adversus eum per siccam (5) et mare. Cumque publicum prælium ageretur, vivus Licinius in Bithynia penes Chrysopolim comprehenditur et Constantini manibus traditur, qui consueta humanitate usus ei vita donata Thessalonicam mittit carceri mancipandum. Verum non multo post barbaris mercede conductis futurum erat ut rebellionem pararet, nisi hoc mitissimus Constantinus prænoscent gladio hunc recidi jussisset. Et sic de cætero perfecta freta sunt tranquillitate Christianorum conversationis negotia, per virtutem scilicet vivificæ crucis fugatis tyrannis, et singulariter obtinente divinitus adjuto Constantino Romanum imperium. Constitutis ergo pueris suis Cæsaribus optata pace potitus est. Erat autem vir per omnia clarus in virtute animæ, in

NOTÆ.

(5) Sicca sive arida pro terra, ut psalmo xciv: τὴν ξηρὰν αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐπλασαν. Γκαρ.

acumine sensus, in eruditione verborum, in acquitate justitiæ, in asperitate beneficentiæ, in decore vultus, in bellorum virilitate ac felicitate, in barbaricis magnus, in contribulibus insuperabilis; unde et contra omnes hostes victoriam orationibus obtinebat.

Mundi anno 5816, divinæ incarnationis anno 316, vicennalia imperii celebrata sunt Constantini Augusti, et facta est sancta et universalis prima synodus 318 Patrum, quorum multi miraculorum erant patratores et coangelici viri, stigmata Christi in corpore suo ferentes. Pro Romano autem Vitus et Vincentius aderant. Hæc sancta synodus Arium et consentaneos ejus deposuit, excepto Eusebio Pamphili, qui ad præsens homousii se tenere fidem voce profitebatur. Impius itaque Arius cum in synodo præsens adduceretur, Eusebius Nicomediensis et Theognis et Maris et Narcissus et Theopantus et Patrophilus hunc defendere moliebantur; qui componentes fidei verbum blasphemum synodo porrexere. Quod cum disruptum esset, hi qui fecerunt illud reversi damnaverunt Arium, exceptis Secundo Ptolmaidis Ægypti et Theona Marmaricæ. Quibus cum Ario repulsis et anathematizatis (4) sanctum symbolum fidei dictavere, subscribentes omnes cum augustissimo imperatore; et laude dicta solutus est cætus, anno quo Byzantium cæpit ædificari. Celebrata est igitur sancta synodus indictione 12, mense Maio, die 20, quæ scripsit epistolam in Alexandriam, Libyam et Pentapolim, per quam innotuit (5) ejectionem Arii, Secundi et Theonæ. Significavit autem et de Meletio, quod seorsum in civitate propria tacitus resideret. Eos vero qui ab ipso manus impositionem acceperant, magis mystica sacratione firmendos. Scripsit etiam de Pascha, id ulterius cum Judæis nullatenus efficiendum, sed secundum formam quæ per Italiam custoditur, in Dominica die potius celebrandum. Similiter et piissimus imperator epistolas scripsit ubique jubentes eadem quæ sancta synodus promulgaverat, et firmantes. Præterea cum imperii sui festivitas vicennalis instaret, omnes Patres ad convivium vocat, cum illis pariter convivatus; quos decenter honorans Paphnutii et similibus confessorum loca, ex quibus in persecutione oculi fuerant effossi, vel etiam cætera membra truncata osculabatur, sanctificationem ex eis lucrificare sperans. Porro libellos quos contra invicem quidam porrexerant igni tradidit iurejurando firmans, si vidisset episcopum mæchantem, se alacriter hunc operitutum. Multa quoque omnibus ecclesiis

A dona largitus, principibus singularum nationum honorare sacerdotes præcipiebat, et ita omnes gaudentes absolvit. Ædificavit autem Constantinopolim, qua summa liberalitate ditata in illustribus domibus eos qui ab urbe Roma erant viri rationabiles collocavit; et ex aliis locis secundum genus eligens, et domos magnas eis tribuens, ut habitaretur civitas egit. Tunc etiam et templum sanctæ Sophiæ et sanctæ Irenæ et apostolorum et sancti Mocii et archangeli Dei amicus princeps ædificavit. Tunc funditus templo Asclepii penes Ægas et Veneris in Aphacis sito destructo, atque aliis multis eversis, horum reditus donavit ecclesiis. Tunc multæ gentes ad baptismum accedere miraculis actæ, quæ patrata sunt a captivis sacerdotibus, qui fuerant sub Galieno imperatore captivati; et prius quidem ex Gothis et Celtis atque Galatis Hesperiarum partium, qui contra Romanos fuerant nisi, nunc autem et sub victore Constantino plurima multitudo gentium illuminata est ad Christum concurrens. Nam et interiores Indi et Iberes, uti Rufinus scribit, similiter et Armenii perfecte sub ipso crediderunt, per Teridatem regem et Gregorium episcopum suum salutem accipientes. Tunc et Dorotheus episcopus Tyri, qui multa sub Diocletiano mala perpeccus exilia et tormenta pertulerat, pollebat, numerosa scripta conficiens Latina simul et Græca, utriusque nimirum dictionis non modicam experientiam consecutus, et multarum per ingenium rerum gnarus effectus. Illic diligenter etiam super episcopis Byzantii ac aliorum multorum locorum historiam texuit; qui et in synodo repertus est, et ad propriam parochiam (6) remeans perduravit usque ad refugam Julianum. Et quoniam non manifeste, sed occulte per iudices execrabilis vir in Christianos debacchabatur, iterum beatus Dorotheus pergit Odysopolim, ubi et comprehensus a iudicibus Juliani, multisque effectus verberibus, in suprema senectute pro Christi confessione supplicii obit, cum jam 107 annorum esset.

Mundi anno 5817, divinæ incarnationis 317, Judæi et Persæ videntes Christianissimum in Perside magis ac magis pollere, detrahunt Simeoni archiepiscopo Ctesiphontis apud Saborem Persarum regem, quasi amico imperatoris Romani et Persiarum delatori negotiorum. Quamobrem persecutione magna in Perside mota multi pro Christo martyrio sunt adornati; inter quos Heustazades pedagogus Saboris et Simeon et super alios multos centum clerici et episcopi una die martyrizati sunt.

NOTÆ.

(4) *Anath.* Hist. Trip. 12, 6: « anathematizaverunt. » Sic enim nos Christiani contra blasphemos prolatum solemus appellare decretum. FABR.

(5) *Innotuit.* Anastasius in exilio S. Martini: « Potui ei scribere ac innotescero omnia quæ de ipso diffamabantur. » Ludovicus imp. in præc. ap. Flod. 1, 19: « Quia Ebo clementiæ nostræ innotuit quia. » — *Id.*

(6) *Parochiam.* Παροικίαν quidam mahunt, *parochiam.* Sed promiscue utrumque usurpatur. Avitus Viennensis ep. 90: « In parochia Eponensi. » Epiphanius Scholast. Trip. 1, 14: « In nostra igitur parochia. » Idem tamen frequentius *paraciam* vertit, ut II. 12 et IV. 24, V. 28 et 54, XII. 22; idque rectius est. *Id.*

et innumerabilis alia multitudo; ex quibus insignium decem et octo millia martyrum numerarunt, tormentis horribilibus et a natura extraneis a Sapore perempta. Per idem tempus et B. Helena dormivit in Domino annorum octoginta, multa filio mandans pro pietate quæ Christo debetur. Sepulta autem est in templo SS. apostolorum apud Constantinopolim, quod ædificavit filius ejus Constantinus ad sepeliendum mortuos Christianos imperatores. Prima vero in eo B. Helena est sepulta, monumentis claris et vigiliis honorata. Porro sacræ virgines, quarum mensis astans per semetipsam quasi famula ministrabat, divinis hanc monumentis prædicabant sine cessatione beatam.

Mundi anno 5818, divinæ incarnationis 518, Constantius cum 22 imperii gereret annum, per virtutem S. crucis Germanos, Sarmatas et Gothos extremæ servituti subegit. Tunc Eusebius Pamphili symbolum fidei a sanctis Patribus apud Nicæam expositæ omnem orthodoxiam habere testatur scribens suis concivibus et interpretans dicta secundum sensum. Athanasius autem in epistola ad Afros missa testimonium perhibet Eusebio, quod suscepit vocem consubstantialitatis (7). At vero Theodoritus dicit hunc concordem Ariarum, Eusebii scilicet Nicomediensis et eorum qui cum ipso sentiebant, fuisse. Unde et depositioni sacratissimi Eustathii Antiocheni consensit; cum quibus et imperatori persuadens hunc juste depositum egit ut apud Illyrium in exilium mitteretur.

Constantini vigesimo tertio anno in imperio percurrente, apud Antiochiam octagonum templum (8) cæpit ædificare; qui cum vigesimum quartum imperii ageret annum, Danubium transiens pontem in eum lapideum fecit, Scythasque subegit.

Porro vigesimo quinto imperii sui anno Constantinopolim novam Romam nuncupari decrevit, Marco Romæ præsulatum gerente. Constantinus præterea vigesimum sextum imperii sui gerens annum, extendit persecutionem suam in destructionem idolorum atque templorum. Per idem tempus et Athanasius Alexandrinus antistes habetur. Vigesimo septimo nihilominus imperii ejus anno Julius papa Romanus agnoscitur.

Mundi anno 5825, divinæ incarnationis anno 325, in Oriente fames facta est, ita ut modius frumenti 400 fieret argenteorum, imperante Constantino anno vigesimo octavo; cujus vigesimo nono imperii anno Arius ab exilio per fictam poenitentiam revocatus et Alexandriam missus non est receptus ab Athanasio.

Tricesimo anno imperii Constantini ejus tricennalia celebrata sunt, quando stella in cælo apparuit, apud Antiochiam interdiu contra orientalem partem fumigans vehementer, tanquam ex camino,

Ab hora tertia usque ad horam quintam. Arius autem cum Nicomediensi Eusebio et sectatoribus suis insurrexere cum juramento libellos orthodoxiæ porrigentes imperatori, silenti eorum qui divisi fuerant unitatem; et persuasere ei mentientes quod concordarent cum Patribus qui apud Nicæam convenerant. Siquidem his credulus imperator indignatus est adversus Athanasium pro eo quod Arium et Euzoium non suscepit, qui ab Alexandro depositi fuerant, cum Euzoii diaconus esset.

Porro primum et tricesimum imperii sui annum Constantino agente, Eusebius et hi qui cum ipso erant, inventa occasione adversus Athanasium decertabant utpote contra pugnatores rectæ fidei; cum quibus et Meletiani conveniebant. Et primo quidem ejus detrahebatur ordinationi, quamquam Apollinarius Syrius magna super Athanasii ordinatione testetur; secundo vero de linea veste, qua indui sanctum inimici calumniabantur; tertium super Philumeno, cui aurum multum hunc misisse mendaciter asserebant in insidias imperatoris. Accersito autem Athanasio imperator, et cuncta falsa reperiens, cum epistola et honore Alexandriam hunc remisit. Deinde Ariani diversis Athanasio apud imperatorem accusationibus derogantes, post multa cum juramento dicere præsumpsere quia Minutianum audivimus Athanasium, et prohibentem frumenti delationem quæ veniebat ab Ægypto Byzantium; unde et commoto in iram amico Christi principe, egere ut exilio relegaretur magnus Athanasius apud Tiberim Galliæ civitatem.

Porro tricesimo secundo imperii Constantini principis anno Persæ contra Romanos prælium indicavere. Tunc Constantinus cum transisset in Nicomediensium civitatem contra Persas præliaturus, languore præventus in pace dormivit. Tunc, ut quidam eorum qui cum Ario sentiunt aiunt, ab Eusebio Nicomediensi Constantinopolim translato sanctum meruit baptismum percipere; quod mendacium est, sicut superius est comprobatum: Romæ quippe a Silvestro baptizatus est, quemadmodum et præostendimus. Vixit autem per omnes dies vitæ suæ annis sexaginta quinque, cum imperasset annis triginta uno et mensibus decem.

Mundi anno 5825, divinæ incarnationis anno 325, cum Constantinus magnus et sanctus quievisset, tres filii ejus obtinere Romanos, et Orientem quidem Constantius, et Constantinus Italiam. Sed et Constantinus primo quidem homousio recepto, postmodum mentis levitate mutatus est, seductus ab Ariano presbytero et Eusebio eunuchorum primo atque Nicomediensi Eusebio.

Tertio itaque imperii Constantii anno Constan-

NOTÆ.

(7) *Consubstantialitatis*. Utuntur ea dictione Facundus et interpres Tripartitæ. FABR.

(8) *Templum*. *Κυριακόν*, Dominicum. Rufinus

Aquil. interpres Hist. eccl. Eusebii, 9, 9: «Orationum domos, i. e. Dominica sua.» Vide quæ diximus ad l. 3 c. Theod. de pagan. sac. et temp. &c.

tinus filius magni Constantini, profectus ad partes fratris sui Constantis et bellum aggressus, a milibus occisus est, et tenuit Constans solus totius Hesperiae terram. Porro Constantius in Oriente gerens imperium Gallum et Julianum tradidit erudiendos in villa Demacelle vocata, quæ juxta Cæsaream est Cappadociæ sita. Hi duo fratres lectores facti sunt, et ecclesiam ædificare S. Matæ martyri curaverunt. Verum in parte qua Julianum conservare contigit, terra quod ædificabatur nullo modo recipiebat. Porro detonsis capillis monasticum studium simulabat. Constantius autem et Constans leges edidit, Judæum non emere servum, alioquin auferri eum et publicis rationibus tradi. Porro si et circumcidere ausus fuerit servum, gladio puniri talia præsumentem.

Mundi anno 5834, divinæ incarnationis anno 334, Julius Romanum gerit pontificium. Constantius de Assyriis triumphavit, Sabor Christianos regni sui persequitur, Constans vero Francos devastavit. Per idem tempus terræ motu ingenti facto Neocæsarea Ponti cecidit, excepta ecclesia et episcopio (9) et ibidem reperti viris religiosi. Tunc et Paulus confessor ordinatur episcopus Constantinopoleos. Sane Constantius cum octavum imperii sui annum geret, Alexandrini Gregorium, qui more latronis super Athanasium insiliit et sedem per sex annos obtinuit, occiderunt. Sequenti vero anno Dyrrachium Dalmatiæ a terræ motu corruptum est, et Roma per tres dies commota dispendia pertulit. Circa hæc autem tempora Liberius Romano throno præsedit. Verum Athanasius et Paulus, et quotquot pro rectitudine sermonis ejecti fuerant, Romam ad Julium confugerunt, et unusquisque de se Julium docuit; quos ille cum litteris ecclesiis suis restituit. Athanasius autem et Paulus et hi qui cum ipsis erant, litteris Julii papæ Romani freti, thronos proprios receperunt. Interea terræ motu magno in civitate Beryto Phœnicis facto plurima pars ejus corruit, ita ut multi gentiles ingrederentur ecclesiam, se ritum Christianum servaturos more nostro spondentes. Hinc insurgentes quidam formas ecclesiæ quodammodo fraudantes rescaverunt, et locum orationis cognominantes in ipso multitudinem receperunt, cuncta quæ sunt Ecclesiæ imitantes, similiter apud nos effecti ut Samaritensium hæresis gentilibus penes Judæos viventium. Cæterum Constantius Liberio scribenti sibi pro homousio et sacratissimo Athanasio iratus mittit, et hunc exilio relegari præcepit apud Bretaniam Thraciæ. Tuncque pro illo Felicem consecraverunt, qui diaconus fuit ecclesiæ et Nicænum amplexabatur concilium. Porro jussione imperatoria synodus congregata est apud Mediolanum, Occidentalium quidem trecentorum episcoporum, Orientalium vero valde paucorum. Porro soluta est

A inefficax, Occidentalibus non recipientibus molimina quæ adversus sacratissimum Athanasium denuo parabantur. Sane Romanis postulantibus coactus revocat Liberium et sedi restituit. Felix vero egressus urbem ulterius minime rediit; cui succedit Damasus. Interea Constantius decimo octavo imperii sui anno Gallum, quem Cæsarem factum Constantium cognominavit, interfici jubens, Julianum hujus fratrem in custodia retinebat. Eusebius vero conjux Constantii hunc postulatam Athenas transmisit; quo cum pervenisset, studia instituebatur gentilia, bonis fundamentis superædificaturus malitiam, et non sicut oportebat ista secutus.

Mundi anno 5847, divinæ incarnationis anno 347, Maximum Hierosolymitanum deposuerunt Acacius B Cæsariensis et Patrophilus Scythopolitanus, cum essent Ariani, et subrogaverunt pro eo Cyrillum, putantes eum habere concordem. Tunc signum crucis apparuit in cælo die Pentecostes, speciem luminis habens, extensum a Golgotha usque ad montem Olivarum; in circuitu autem apparentis signi corona erat, habens velut Iris speciem. Hoc autem et Constantio eadem die apparuit. Hujus autem Cyrilli fertur epistola ad imperatorem Constantium, in qua piissimum eum vocabat. Unde quidam ei quasi Ariano derogant, dicentes hunc etiam homousii vocem tacuisse in institutionibus, quas exposuit ad profectum imperitarum plebium, ad baptisma propter miracula vivificæ crucis accedentium. Falluntur autem atque delinquant: oportebat enim et imperatorem ex simplicitate et non ex affectu versutiis Arianorum in hæresim surreptum, et a paganismo nondum perfecte conversum, piissimum dispensatorie dicere, ac homousii vocem interim tacere, quæ plurimos adhuc turbabat et baptizandos inimicorum contradictione recidebat, cæterum per dictiones vim æqualem significantes homousii vocem exprimere; quod et fecit beatus Cyrillus, Nicænam fidem secundum dictionem aperiens, et Deum verum Filium ex Deo vero Patre præconans. Porro Athanasius et Paulus mortuo implo Eusebio Constantinopoli, ubi præfuerat, iterum Romam ad Julium descendunt episcopum et ad Constantem imperatorem fratrem Constantii. D Populus autem Eusebio defuncto Paulum throno Constantinopoleos reddunt, dicentes quod Romam ad Julium profectus fuerit et ab eo cum litteris remeaverit. Quo comperto Constantius indignatus jubet Philippo præfecto Paulum insequi et Macedonium restituere throno. Præfectus autem populum metuens, Paulum Thessalonicam, ex qua ortus fuerat, usus ingenio destinavit. Imperator vero etiam tunc Athanasio necem minabatur inferre, quam ille timens fugax denuo Romam perrexit. Cui protinus Paulus quoque veniens a Thessalonica sociatur; qui abeuntes Constanti quæ passi fuerant

NOTÆ.

(9) *Episcopio*. Flodoardus 1, 20: « Sicque profectus in suum reversus episcopium. » FABR.

(10) *Quo* — *secutus*. Hæc de suo addidit Anastasius. Id.

nuntiarunt, qui condolens sanctis scribit Constantio ut aut redderet Paulo et Athanasio proprias sedes, aut certe praelium contrascesciret movendum. Hortatus autem est eum quo synodus apud Sardicam fieret, in qua Hesperiarum convenire episcopi trecenti, Orientales autem triginta sex. Isti Occidentalibus resistebant, petentes expelli prius Athanasium et Paulum. Osius autem Cordubensis episcopus et Prologenes Sardicensis passi non sunt quo minus adessent sancti Athanasius simul et Paulus. Tunc Orientales penes Philippopolim convenientes impudenter homousium anathematizaverunt: qui vero apud Sardicam orthodoxi sunt inventi, anomœum anathematizantes, rectum apud Nicæam expositæ fidei terminum firmaverunt. Porro reddidere thronos Athanasio et Paulo atque Marcello Ancyrano, consentienti homousium et rationem pro se reddenti, quod non intellexerint scripta sua hi qui se accusationibus impetebant. Interea Constantius vigesimo primo anno Romam contra Magnentium dimicaturus venit, ubi ab Eusebia propria uxore rogatus Julianum ex carcere ductum Cæsarem facit et in Gallias mittit, copulans ei ad nuptias sororem suam Helenam, quæ et Constantia dicta est.

Mundi anno 5850, divinæ incarnationis anno 350, facto magno terra motu Constantinopolis diruta est. Deinde mortuo Constantio vigesimo quarto imperii sui anno Julianus monocrator effectus impudenter vivebat atque gentilitèr, sanguine sacrificiorum sanctum baptismum diluens, et cuncta faciens quibus demones placari suescunt.

Mundi anno 5856, divinæ incarnationis anno 356, Jovianus chiliarchus, vir mitissimus et orthodoxus Christianus, imperator Romanorum ab omni exercitu ac magistratibus atque consulibus in eodem loco terræ Persarum, in quo prævaricator interit, nuncupatur; qui recusabat imperium, asseverans non se posse principari exercitui qui paganus sub Juliano sit factus; ad quem omnes unanimiter clamare se Christianos esse. Scripsit præterea Jovianus sacratissimo Athanasio immaculatæ fidei sibi significari in scriptis acribelam; quod et fecit, totius orthodoxiæ Joviano epistolam scribens. Unde Jovianus robustior in orthodoxia effectus his qui prædicabant homousium multa donavit, et sine tributo manere constituit.

Quo defuncto acclamatus est Valentinianus Augustus a militibus; qui continuo perveniens ad regiam urbem Valentem fratrem suum communicatorem sui fecit imperii, largitus ei partes Orientales, sibi retentis Occidentalibus. Interea Valentinianus Augustus Gratianum filium suum Augustum appellavit, communicatorem imperii patris, et consulem ante pronuntiatum, et Valentem fratrem suum imperatorem. Orthodoxi autem accesserunt ad Valentinianum per Hypatium episcopum Heracliae, deprecantes quo fieri conventum præciperet super correctione dogmatis homousii. Ad quos Valentinia-

ANUS: *Mihi, inquit, cum subiecto populo de huiusmodi negotiis curiose agere fas non est. Ut ergo videtur vobis sacerdotibus, facite.* Tunc venientes apud Lampsacum, et duobus illic mensibus commorati, novissime irrita fecere quæ ab Eudoxio et Acacio Constantinopoli sunt patrata, tenendamque fidem apud Seleuciam expositam decreverunt. Sed impius Valens, quæ apud Lampsacum gesta sunt, destruxit, et episcopos, qui ibidem convenerant, exilio relegavit. Interea Liberius papa Romanus et Athanasius et Meletius et Samosatensium Eusebius, qui Joviani præcepto ab exilio fuerant revocati, in orthodoxiæ sermone vigeant, necnon et Hierosolymitanus Cyrillus et alii episcopi orthodoxæ fidei propugnatores. Arianis autem præerant apud Alexandriam Lucius, et apud Antiochiam Euzoius, Paulinus autem uni parti orthodoxorum, alteri vero Meletius. Quidam sane aiunt quod Dominica uxor Valentis persuaserit ei tam valenter Arii sensum sectari. Porro alii scribunt quod postquam imperaverit ab Eudoxio baptizatus, juramento firmaverit in ipso baptismo cum Ario se sensurum et homousium minime recepturum, et sic utrique dena millia persecutionum in orthodoxos commoverunt. Mittunt autem et Liberio Eustathium Armenum et Silvanum Tarsensem atque Theophilum Castavallensem, repromittentes per ipsos recipere homousium. Qui pervenientes Liberio scriptum pro homousio porrexerunt libellum, profitentes se omnem hæresim aversuros, quæ synodo Nicænæ foret adversa; quibus et receptis Liberius communicavit, scribensque Orientalibus testimonium illis perhibuit orthodoxiæ.

Mundi anno 5864, divinæ incarnationis anno 364, concilium Tyanense celebratum est, in quo inventi sunt Eusebius Cæsariensis Cappadociæ, Gregorius Nazianzenus pater Gregorii deiloqui, qui et ipse Nazianzenus appellatur, et Trienus Melitenensis et alii; qui super Liberii litteris exultantes omnibus orthodoxis significaverunt episcopis quo Tarsum in confirmationem veræ rectæ fidei convenirent; quo audito Valens eos prohibuit convenire.

Cyziceni autem Eunomium insecuti sunt tanquam hæreticum et blasphemum, qui veniens unitus est Eudoxio. Erat enim blasphemus et acerrimus, præsumens dicere quia Deus de propria substantia nihil nobis amplius novit. Porro Valens paganis dedit sacrificia et solemnitates celebrandi licentiam. Pari modo et Judæos fovebat et honorabat, solos tantum orthodoxos in apostolica insecutus Ecclesia.

Hujus anno imperii nono S. Athanasius Alexandrinus migravit ad Dominum, cum episcopatum gessisset annis quadraginta sex, ex quibus quadraginta in persecutionibus pro pietate ac periculis vixit. Cui successit Petrus, qui Arianis in multorum hominum cædes grassantibus pulsus Romam fugiens ad Damasum properavit, ejus et erat sensus, quando et horrenda, quæ gesta sunt ab Arianis apud Alexandriam, per epistolam conscripserunt.

Eodem anno et Basilius episcopus Cæsariæ factus A
cat, cum Eusebius pie dormisset.

Mundi anno 5866, divinæ incarnationis anno 366, Ambrosius post Auxentium ecclesiæ Mediolanensium præst. Occidente vero totam Trinitatem homousion prædicante, postulavere quidam Valentinianum, et fecere synodum in Illyrico, et fidem roboraverunt Nicænam. Tunc et Gregorius deiloquus Constanti-
nopolitana præsidere nosebatur Ecclesiæ, pro Basili et Meletii ac reliquorum pietatis pugnans dogmatibus. Et nisi ante ad urbem Constantinopolitanam invitatus esset, tota nimirum Aril et Eunonii repleretur illuvie: omnes enim ecclesias ipsi possidebant, præter oratorium Anastasiæ martyris. Præerat autem illic Arianis Demophilus. Tunc Gregorius quoque Nyssenus et Petrus, fratres Basili, coruscabant, Optimusque in Pisidia et Amphilo-
chius in Iconiæ. Barsam autem episcopum Edessæ atque Pelagium Laodiceæ, utpote orthodoxæ fidei propugnatores, Valens in exilium misit. Sauromatarum autem gens, quæ pusilla et infirma est, contra Valentinianum insurgens et ab eo superata, legatis missis, pacem exposulat. Cumque Valentinianus a legatis sciscitaretur utrum Sauromatæ tales et tam vilium corporum omnes existerent, responderunt dicentes quia Meliores eorum hic habes et vides. Tunc validissime ille clamans ait: *Atracia Romanum imperium sustinet ad Valentinianum pertingens, si Sauromatæ tales existentes contra Romanos insurgunt.* Ex animositate autem nimia et inanum plausu vena recisa, et plorimo erumpente sanguine, in quodam municipio Galliæ moritur. Porro Valens Trajanum magistratum contra Gothos misit, qui victus ignominiose reversus est. Cui cum Valens molliorem exprobraret, respondit: *Non ego sum victus, imperator, sed tu, qui contra Deum pugnas et barbaris unum ejus concilias.* Damasus autem Romanus et Petrus Alexandrinus primi Sabbatianos condemnauerunt; et impius Eunonius presumpsit in una morsione baptismi celebrare, non in Trinitate, sed in morte Christi portare baptizare dicens, et eos qui in Trinitate baptizati erant rebaptizabat.

Per idem tempus et magnus Ephrem in studio et divina doctrina fulgebat, multos quidem sermones asceticos, plures autem dogmaticos ex divino Spiritu emanans. Quædam autem studiorum ejus etiam cantanda Syris tradidit, per melos pertrahens antiquiores. Aiunt itaque trecentas cum myriadas versuum elidisse, vere divina sapientia conditorum, in quibus invenies discendam viri virtutem.

Mundi anno 5868, divinæ incarnationis anno 368, Messalianorum hæresis, id est, Enchetarum et Enthusiastarum, exorta est. Hi psallentes incedunt et manibus plaudunt, quæ apud David sunt iussu-
sate ac velociter excipientes. Hujus hæresiarchæ Cadques et Sabbas et Adelphius exstiterunt, et ut quidam aiunt Eustathius Sebastenus; quibus resistere fortiter Amphilo-
chius Iconiensis, Litoius

Melitsenus, postmodum autem et Flavianus Antiochenus. Præterea Valens omni ecclesia devastata venit Cæsariam ab Oriente, contra sacratissimum Basilium insaniens; qui egit quæ magnus Gregorius in epitaphio Basili arguit. Deinde vero Mavia Saracenorum regina multa mala Romanis faciens pacem quesivit, et Mosen quemdam religiosorum in eremo commorantium episcopum dari Saracenis, qui apud se christianizabant, expellit. Imperatore autem alacriter hoc faciente, Moyses non.... a Luciano Ariano conservari, sed a quodam episcoporum qui in exilio fuerant; quod et factum est. Hoc suscepto Mavia multos Christianos de Saracenis effecit. Aiunt autem quia et ipsa Christiana erat, natione Romana, et captiva ducta placuit propter pulcritudinem regi Saracenorum, et sic regnum obtinuit. Scribit vero multa de eodem genere Sozomenus, unde originem cepit et unde sic nuncupetur, et quod 13 anno circumcidatur. Porro Gothi ab Hunnis impugnati auxilium ab imperatore postulant, et per Hulfam episcopum suum Arianum, qui moratus sub Constantio fuerat cum Eudoxio et Acacio Arianis. Hic Gothos Arianos esse docuit, qui adunati ferme viginti Græciæ depopulantur provincias. Quo audito Valens, cum Antiochiæ degeret, venit Constantinopolim. Byzantii vero convictis illum utpote invalidum et bellorum fugacem accumulabant. Hisacius autem, sacer monachus, tenens frenum equi Valentis, cum novissime egredere-
tur in prælium, ait ad eum: *Quo vadis, imperator adversus Deum pugnans et Deum adversarium habens?* Quem iratus carceri tradidit, mortem illi minatus, si rediret, quemadmodum Michæ quondam Achab. Post egressionem autem ejus quidam ex suis confessi sunt quod præceperit divinationes fieri de impetu belli, quod sibi imminerebat. Quo cum Gothis inito superatus fugit in quamdam domunculam, ad quam cum barbari pervenissent, domum incendentes, ignorantes, omnes qui in illa erant cremaverunt. Aiunt autem quod divinus Hisacius in carcere sœtoris Valentem, dum cremaretur, divina gratia et animæ munditia deprehenderet, prædixitque interemptionem ejus his qui secum erant, antequam nuntii advenissent qui gesta prælii nuntiarent. Quo comperto Gratianus Augustus Theodosium Augustum induit et appellavit imperatorem, et contra Gothos direxit. Gothos autem vulgo Scythas dici Trajanus patricius perhibet in historia. Erat autem Theodosius orthodoxus et in bellis mirabilis. Porro Gratianus et Valentinianus lego data episcopos exilio revocaverunt, Arianos autem persecuti sunt, Damaso cooperante papa Romano.

Mundi anno 5874, divinæ incarnationis anno 374, Theodosius imperat, cujus imperii quinto anno sancta et universalis secunda synodus celebrata est, cui præfuere Timotheus Alexandrinus, Meletius Antiochenus, Cyrillus Hierosolymitanus et divinus Gregorius Constantinopolitanus. Hi vero qui cum Macedonio sensere triginta sex episcopi adhortati a

Fatribus dogmata Nicæna suscipere, secundum quod et Liberio repromittentes libellos porrexerant: hi qui circa Silvanum erant Romam transmissi, renuerunt veritati acquiescere, et recesserunt risus omnibus facti, alia sentientes et alia pollicentes, seductorie Liberii epistolas reportantes, testimonium sibi perhibentes orthodoxæ. Sancta vero synodus Gregorio delloquo episcopatum Constantinopoleos roboravit, et hunc invitum in throno locavit, utpote multum laborantem et urbem a læsione hæreseos liberantem. Cumque didicisset quosdam ex Ægypto sapientissimos et beatissimos iste huic rei invidere, compositorio sermone ostenso sponte a throno regnantis urbis abcessit; quo thronum refutante Nectarium imperator et synodus provehit, Tarsensem genere et prætorio tunc principantem; qui licet nondum baptizatus esset, religiosus tamen et vitæ venerabilis erat. Porro sancta et universalis synodus homousion firmavit, addidit autem et symbolo theologiam Spiritus sancti. Tunc Gregorius Nicænus in hac et Pelagius Eulogiusque Edessenus et Iconiensis Amphilochius coruscabant cum magno Gregorio et viris præfatis. Magnus autem Meletius Antiochenus, postquam synodus est finita, dormivit in pace. Ordinatus autem est Flavianus Antiochiæ præsul, vivente quodam Paulino, quamquam idem Flavianus præstitis firmaverit iuramentis nunquam se manus impositionem episcopatus ullatenus admissurum. Iterum ergo turbatio Ecclesiam obtinebat Antiochenam, aliis quidem Paulino, aliis vero Flaviano parentibus. Apud Palæstinam vero in castello Emmaus natus est puer perfectus, ab umbilico et sursum divisus, ita ut haberet duo pectora et duo capita, et unusquisque sensus, et unus edebat et bibebat, et alter non edebat; unus dormiebat, et alter vigilabat. Nonnunquam vero et simul ludebant ad alterutrum, et flebat uterque, et percutiebant invicem. Porro vixere annis ferme duobus, et unus quidem mortuus est, alter vero vixit diebus quatuor, et mortuus est et ipse. Theodosius autem undecimo imperii sui anno venit cum Honorio filio suo Romam, et locavit eum imperatorem in ea.

Mundi anno 5890, divinæ incarnationis anno 390, Nectarius Constantinopolitanus episcopus presbyterum prohibuit, qui erat super pœnitentiam (11) constitutus, propter peccatum quod a quodam diacono factum fuerat in ecclesia in mulierem quæ vacabat sub pœnitentia: apud Romam vero, et in toto Occidente diligenter conservatur usque in præsens, et locus pœnitentibus segregatur. Theodosius autem legem scripsit, mulierem in diaconissam non promovendam, nisi sexaginta transcenderit annos, secundum Apostolum. Interea Joannes Chrysostomus, presbyter existens Antiochenus, mirabiles sermones ad communionem eorum qui contra imperiales statuas agere præsumperant edidit.

A Præterea cum imperator Romam venisset, accessit ad eum episcopus consilio Innocentii Romani pontificis, contra Flavianum episcopum Antiochenum. Imperator autem, ea quæ ad pacem sunt admonens, eos univit post decem et septem annos, iubens episcopum de Oriente Romam venire, cum quo et Beroensis Acacius missus est.

Mundi anno 5890, divinæ incarnationis anno 390, Arcadius cum Honorio imperat, cujus sexto imperii anno Nectarius moritur. Theophilus autem episcopus Alexandrinus cum adesset, Joannis Chrysostomi prohibere satagebat electionem, Isidorum quemdam presbyterum suum, qui sibi ministraverat, dignum episcopatu regiæ urbis testificans. Imperator autem et tota civitas Joannem ab Antiochia ad id ab ipso vocatum consecrari voluit. Erat enim Joannes ex clarissimis Antiochenis, patre Secundo et Anthusa matre genitus. Hic cum esset disertissimus ex divina maxime gratia, etiam acerrimis gentiliū sophistis mirabilis habebatur; unde Libanius circa mortem interrogatus a discipulis quisnam eruditionem post eum susciperet, ait: *Joannes, nisi hunc Christiani a nobis furati fuissent.* Eruditus namque est Scripturis divinis Chrysostomus apud Carterium quemdam abbatem cujusdam monasterii, encycliis vero penes jam dictum Libanium. Macedonianus autem quidam per hujus doctrinam accessit ad Ecclesiam, qui propriam uxorem hortatus ut converteretur et communicaret, vix persuadere prævaluit: illa vero dans communionem ancillæ suæ, quæ erat ex Macedonianis, jussit habere secum. Cumque accessisset ad Chrysostomum, suscepta ex sanctis manibus ejus communionem, hanc se fingens sumere postremo porrexit ancillæ, et acceptam Macedonianorum communionem ad os affert, et invenit eam lapidem factam. Tum deterrita et tremefacta pedibus incurvatur Joannis, lemeritatem confitens et sinceriter ad Ecclesiam rediens. Porro lapis repositus est in vasorum custodiario reservandus. Per idem tempus Arsenius, qui magnus ad sæculum fuerat, contemptis omnibus divinam philosophiam apud Ægyptum sectabatur, vita et verbo atque miraculis in ordine monastico fulgens.

D Mundi anno 5896, divinæ incarnationis anno 396, Joannes Chrysostomus multis in vita et verbo divinisque charismatibus splendens, et circa omnem virtutem districtus existens, diligebatur a populo, qui ædificabatur valde doctrinis ejus. Hi vero qui luxuriose vivebant se avertebant ab illo, qui et in bello, quod adversus eum gestum est, operati sunt; inter quæ contigere quæ circa Eutropium eunuchum gesta sunt, quin et contentio Severiani Galbalensis contra Serapionem archidiaconum Joannis, et illud quod actum est de Longis, qui ex Ægypto fugerant propter Theophilum; necnon et illud de litteris Theophili ad Epiphanium. Ex quibus omni-

NOTE.

(11) *Super pœnit.* Hist. Tripart. ix, 35. FAER.

bus famulus dei Joannes insidiis appetebatur. Interea Epiphanius Cyprius veniens in Ebdomum consecrationes et synaxes præter Joannis voluntatem fecit. Verum hæc Joanne ob divinam charitatem parvipendente, non est placatus, criminationibus Theophili contra beatum Joannem factis præoccupatus. Sequenti vero anno Joannes sermonem contra malas mulieres fecit, quo vesani et veritatis inimici Eudoxiam irritaverunt, dicentes adversus eam habitum fuisse sermonem. At illa dicens ad Arcadium atrociter se a Joanne fuisse perpassam, egit ut Theophilus accersiretur, quia manifestus erat inimicus Joannis; qui accedens contra Joannem insidiatus est, et tunc emisit ab urbe. Quo comperio populus magnam excitavit seditionem, non indulgens pelli Joannem; inter quos et Eudoxia plorationibus plebis inclinata rogavit Arcadium, et misso Crisone eunucho a Preneto Joannem reduxit, qui publicam synodum introire minime passus in proastio morabatur. Populus autem ad imperatorem vociferatus Joannem intrare et in throno locare coegit, ita ut Theophilus, et qui cum illo erant, metuentes de civitate fugerent. Tunc sexaginta episcopi convenientes irrita omnia quæ a Theophilo et sociis contra divinum Joannem acta fuerant jure constituerunt. Porro sequenti anno imperatrix Eudoxia suam argenteam statuam faciens statuit in loco qui nuncupatur Pittacia, juxta sanctam Irenem. Urbis autem præfectus cum esset Manichæus, et quæ paganorum sunt saperet, plausus et choros et saltationes celebrans tumultusque faciens contristabat pontificem, non permittens eum quiete divina officia celebrare: sæpe namque turbabat psallentes. Verum Joannes hunc verbis mitigabat, ille vero Eudoxiam contra Joannem excitavit, quasi contra honorem statuæ ejus gereret. Ergo contra Joannem iterum odium, iterum ira. Ipse autem sermonem edidit, cujus initium est: *Iterum Herodias scivit*. Tunc inimicitia consummata imperatricis adversus eum commota est, et iterum depositio et exilium. Populus autem ecclesiam incendit, multique pro Joanne periclitati sunt; qui pulsus ab urbe in exilium missus est, ubi et in Domino obiit. Qui cum esset in exilio, consecratus est Arsacius frater Nectarii, qui ante Chrysostomum episcopus urbis regiæ fuerat. Innocentius autem Romanus non communicavit ejectioni Joannis, sed per litteras clerum consolatus est civitatis, et super temeritatibus indignabatur. Epiphanius vero ad Cyprum navigavit, Deo nimirum migrationem ejus prænuntiante. Aiunt autem quod et Joanni finem in exilio prænuntiaverit affuturum, similiter et Joannes Epiphанию prædixerit quam in navi pertulit mortem. Eodem anno mortua est et Eudoxia. Arcadius autem cum se completo decimo quarto im-

perii sui anno mori cerneret, videns Theodosium juniorem parvulum esse, et considerans ne a quocquam insidiis appeteretur, hunc imperatorem appellavit, et ei curatorem per testamentum fore statuit Hisdigerdem Persarum regem. Hisdigerdem autem Arcadii testamento suscepto, pæcque sine invidia erga Romanos usus, Theodosio imperium conservavit, et Antiochum quemdam mirabilem atque rationabilem virum ei tutorem et pædagogum mittens, hæc Romano senatui scribit: *Arcadio dormiente meque curatorem filii ejus constituite, qui suppleat locum meum direxi. Ne quis ergo insidiat puero conetur, ne prælum intolerabile contra Romanos commoveat*. Antiochus vero cum imperatore venerat. Ab Honorio autem patruo suo et Pulcheria

sore sua Theodosius perite in his quæ Christianorum sunt erudiebatur, et erat pax inter Romanos et Persas, Antiocho maxime pro Christianis multa scribente; sicque dilatata est in Perside Christianitas (12), Marutha episcopo Mesopotamiæ mediante. Mundi anno 5901, divinæ incarnationis anno 401, Theodosius junior imperat; ejus imperii anno secundo Atticus episcopus Constantinopolitanus Judæum quemdam paralyticum monens, suadens atque baptizans sanum ex lavacro eduxit: secundum Deum enim dicitur fuisse proventus. Septimo imperii Theodosii anno, obeunte Theophilo Alexandrino, Cyrillus consobrinus ejus pro ipso episcopus ordinatus est. Tunc et Hesychius presbyter Hierosolymitanus doctrinis effloruit.

Mundi anno 5912, divinæ incarnationis anno 412, Theodosius imperat; ejus decimo quinto imperii anno Honorius moritur, et Joannes quidam ex imperialibus subscriptoribus Romæ imperium arripit, legationemque ad Theodosium mittit, in imperatorem suscipi deprecans. At vero Theodosius legatis in carcerem trusis Ardaburium strategon mittit adversus eum; quem tyrannus apud Ravennam aggressus inclusit. Quo Theodosius cognito Asparem hujus filium mittit adversus eum. Tum Deo amabilis imperatoris oratione angelus Domini, in habitu pastoris apparens, deduxit Asparem et eos qui cum illo erant, et ducit eos per paludem inviam, quæ Ravennæ adjacet, quam Deus perviam operatus est, quemadmodum Israelitarum tempore; et transmeantes per aridam, apertis portis civitatis inventis, tyrannum quidem occiderunt, Ardaburium autem a vinculis absolverunt. Sequenti autem anno Maruthas episcopus Mesopotamiæ filium regis Persarum Hisdigerdis a dæmonio vexatum sanavit. Interea Theodosius imperator multa benignitate motus, licet Persas potentissime vicerit, parcens tamen Christianis qui habitabant in Perside, pacem amplectitur; ejus rei gratia mittit legatarios (13) Heleonem patricium, quem valde honorandum

NOTÆ.

(12) *Christianitas*. Vetus interpretes epist. ad Magnes. quæ sancto Ignatio ascribitur: « Non enim Christianitas in Judaismum credidit, sed Judaismus in

Christianitatem. » FABR.

(13) *Legatarios*. Flodoardus Hist. Eccl. Rem. 4, 25: « Legatarius animi felle commotus. » Ib.

ducebat, et Anatolium Orientis stratigon. Varar- A
nes autem sciens superationem suam suscipit lega-
tionem, et ista persecutio cessavit quæ in Christia-
nos agitabatur. Cæterum Theodosius imperator
communicatrices habens hymnodæ proprias sorores,
quæ virginitatem tota vita sectabantur, super
hujusmodi beneficiis Deo gratias agens hymnis
hunc laudare penitus non cessabat. Sisinnius autem
Constantinopolitanus episcopus Proclum consecrat
episcopum Cyzici; quem Cyziceni non suscipien-
tes, monachum quemdam præter votum Sisinnii
Dalmatium dictum consecrant. Proclus autem pro-
priam ecclesiam non habens Constantinopoli hor-
tatu Sisinnii doctrinis pollebat; qui ejusdem urbis
non multo post ordinatur antistes. Sequenti vero
anno Philippus presbyter Sidæ Christianam histo-
riam in triginta sex libros descripsit.

Mundi anno 5923, divinæ incarnationis anno
425, Sisinnio defuncto Nestorius Constantinopoli-
tanus fit episcopus. Mox vero thronum conscendit
nequam fides ejus, et perversus in dogmatibus
sensus ostendebatur. Homeliam quippe de fide
protulit, syncello suo præcipiens ut hanc coram
ecclesia prædicaret, habentem ita : *Dei Genitricem*
Mariam vocet nemo : Maria enim homo erat, et ab
homine Deum gigni impossibile est. Hanc vocem
primum reprehendit Eusebius quidam scholasticus
imperatoricis Constantinopoleos; unde multi Byzan-
tiorum turbati sunt. Nestorius autem verbum fir-
mare festinans, vocem qua Dei Genitrix dicitur
ejecit, purum hominem dicens Dominum. Quadam
vero Dominica die, præside Nestorio, jussus
Proclus recitare homeliam dixit in Dei Genitricem,
cujus initium est : *Virginalis sollemnitas hodie,*
fratres. Tunc odibilis factus est apud omnes impius
Nestorius propter typhum et malam fidem. Eodem
vero anno terribile miraculum sanctorum septem
puerorum Ephesi factum est, resurgentibus eis
post 181 annos. Porro Cyrillus Alexandrinus epis-
copus compertis Nestorii blasphemias scribit ei, ro-
gans et monens ut discederet a perversis dogmati-
bus suis fidemque rectam susciperet. At vero Nesto-
rius ei e contra misit injurias et blasphemias. Tunc
Cyrillus scribit Cælestino papæ Romano quæ Nesto-
rius prædicaret; et blasphemias, quæ sibi
scriptæ fuerant a Nestorio, ei manifestas exhibuit.
Tunc Cælestinus scribit Nestorio, definiens ei die-
rum decem inducias cessandi a blasphemia et pœ-
nitendi : quod si perdurasset in prava opinione,
sacerdotii communicator ulterius esse desisteret.
Scribunt autem similiter Cælestinus atque Cyrillus
Antiocheno et Hierosolymitano archiepiscopis de
Nestorio et hæresi ejus. Joannes autem scribit Nesto-
rio dans consilium recedendi ab hæresi, quin et
ad memoriam ducens illud Apostoli dicentis : *Misit*
Deus Filium suum factum ex muliere. Cognoscens

vero Nestorius quod patriarchæ taliter ecclesiis
conturbatis silere minime paterentur, suavit
imperatorî mittere Cyrillo sacram stigmatibus plenam;
quem putans ex his compescere magis erexit. Sur-
gens enim scribit imperatori et sororibus suis tam
de recta fide quam de sinistra opinione Nestorii,
simul et postulans universalem fieri synodum ad
examinandum canonice de Nestorio. Tunc impera-
tor Theodosius scribit omnibus episcopis ut absque
ulla dilatione post Pascha Ephesum convenirent,
definiens quia nullam apud Deum et apud nos ex-
cusationis rationem habebit, qui die sanctæ Pen-
tecostes in concilio inventus non fuerit apud Ephe-
sum. Cælestinus autem Romanus scribit Cyrillo
Alexandrino locum suum in concilio retinendi. Ita-
que vicesimo quinto imperii Theodosii anno apud
Ephesum celebratur tertia sancta synodus. Omni-
bus sane antistitibus convenientibus, Joannes An-
tiochenus et Orientales in dicta die, et quæ ante
statuta fuerat, minime concurrerunt. Porro decima
sexta die post præfinitam, Joanne non veniente,
pervenit Nestorius cum multa jactantia, vicesima-
que mensis Junii die celebrata est synodus, Nesto-
rio, Cyrillo et Juvenali præsidentibus. Porro Cyrillo
Romani pontificis vices agente et cuncta theologicæ
disputante, dicit Nestorius cum multa jactantia :
Ego illum qui bimenstris et trimenstris factus est,
nunquam Deum nominaverim, et ideo mundus suus
a sanguine vestro, et ex hoc ad vos nullatenus re-
pedabo; et his dictis cum sex episcopis, qui vo-
luntarie secuti sunt eum, abiit. Hi vero qui circa
Cyrillum erant postera die convenientes, misere
tres episcopos vocare illum, et non obaudivit. Pari
modo secundo et tertio et quarto a synodo convo-
catus non venit : sed et illos qui missi fuerant
injuriis fecit et contumeliis affici. Tunc synodus
injuriis et ignominia laceratis episcopis, qui missi
fuerant, receptis, sententiam protulit in eum, et
alienum fore ab omni sacra dignitate decrevit, in
faciem (14) ei depositione ipsius transmissa. His
ita finitis venit post tres dies Joannes Antiochenus
episcopus viginti sex secum episcopis habitis; qui
cum didicissent Nestorium jam depositum, scissi
a sancta synodo et cum Nestorio consistentes de-
posuere, ut opinabantur, Cyrillum et Memnonem
Ephesinum. Theodoritus sane putans Cyrillum in
duodecim capitula offendisse, præter veritatem
narrationem faciens, ibidem Nestorii venenum evo-
muit. Cyrillus vero potenter exurgens pro eisdem
capitulis rationem reddidit, ea quæ in eis habentur
interpretans, et ecclesiasticum thesaurum esse
demonstrans, atque piam intensionem suam mani-
festans omnibus. Itaque Antiochenus Joannes a
concilio tertio vocatus, et non obaudiens ut veni-
ret, sententiam una cum his qui secum erant ex-
cepit, ut alieni forent ab omni ecclesiastica com-

NOTÆ

(14) *In faciem.* Hist. Tripart. iv, 24 : nam qui de suis dictis confidunt, etiam ad faciem probare non
sugunt. + FARR.

munione, usquedum sese recognoscentes proprium A
 confiterentur excessum. Tuncque synodus defini-
 vit, quæ ab Orientalibus in injuriam sanctissimo-
 rum Ecclesiæ præsulum Cyrilli et Memnonis prolata
 sunt, utpote sine lege et sine canone deprompta,
 nullam vim prorsus habere. His igitur omnibus
 per suggestiones Theodosio imperatori relatis,
 jussi sunt episcopi ex utraque parte ascendere
 Constantinopolim; qui cum ascendissent, coopera-
 tione Dei vicere hi qui ex parte synodi fuerant,
 firmataque depositione Nestorii Maximianus Con-
 stantinopoleos consecratur episcopus. Orientales
 vero susceptum Nestorium secum duxere. Porro
 quarto Nestorii depositionis anno Joannes Antio-
 chenus episcopus amore Dei detentus, vidensque
 multos Antiochenorum viros egregios a Nestorio B
 aduiterina pravitate infectos, scribit rogans impe-
 ratorem hunc ab Oriente pellendum. Imperator au-
 tem Nestorium quidem exsilio relegavit apud Oasim,
 præcepta vero mittit Cyrillo et Joanni sine dilatione
 et ad universas Ecclesias. Joannes autem accepta
 præceptione scribit Cyrillo fidem suam et Patrum
 apud Nicæam et Constantinopolim collectorum
 confessionem, recipiens etiam quæ apud Ephesum
 gesta sunt. Quibus Cyrillus susceptis scribit Joanni
 et Orientalibus epistolam, cujus initium est: « Læ-
 tentur cœli et exsulet terra. » Et in eadem confes-
 sione utrisque convenientibus unitæ sunt ad pacem
 atque concordiam, quibus præminebant, Ecclesiæ.
 Per idem vero tempus Nonnus regebat Edessensem
 Ecclesiam, qui primam Antiochenarum mimarum C
 Deo dicavit et pro Margarita meretrice Pelagiam
 Christo exhibuit. Iste ergo exsultans super horum
 concordia scribit Joanni archiepiscopo monita et
 verborum magisteria, in quibus et hoc ait: *Munda
 Ecclesiam, o homo Dei, a Nestorianis sicanis et
 ejus impietate.* Porro impium et blasphemum Ne-
 storium in exsilio divinum judicium subsecutum
 est, tabefactis omnibus membris ejus, et maxime
 lingua, qua consumpta morte prævenit iter quo
 ab Oase ad alium locum erat ducendus.

Mundi anno 5926, divinæ incarnationis anno 428,
 veniens Valentinianus filius Constantii et Gallæ
 Placidie ab urbe Roma Constantinopolim duxit
 uxorem suam, filiam Theodosii imperatoris, Eu-
 doxiam nomine, quam sibi Eudocia genuerat, et
 Romam rediit. Sequenti vero anno Theodosius im-
 perator Eudociam uxorem suam Hierosolymam
 misit gratificos hymnos oblaturam Deo; quæ plu-
 rima dona ecclesiis contulit, et adoratis tam san-
 cta cruce quam colendis locis reversa est ad rega-
 lia. Tricesimo dein imperii Theodosii anno Proclus
 episcopus Constantinopolitanus postulatus ab im-
 peratore Theodosio corpus sancti Joannis Chry-
 sostomi a Comenis ad regiam urbem detulit, et pro-
 ximo anno post triginta tres annos id coram omni
 processione una cum imperatore ac imperatrice
 Pulcheria pompis funebribus publicans in Aposto-
 lorum ecclesia posuit. Et ita eos qui propter illius

depositionem ab ecclesia separati erant, ecclesiæ
 rursus univit. Sub hoc sanctæ memoriæ Proclo
 terræ motus facti sunt magni Constantinopoli per
 quatuor menses, ita ut timentes Byzantii extra ci-
 vitem, in loco qui dicitur Campus, essent perse-
 verantes una cum episcopo, ad Deum precibus et
 litanis vociferantes. Quadam ergo die fluctuante
 terra, et omni plebe attentius exclamante Κύριε,
 ἐλέησον, circa horam tertiam omnibus videntibus
 contigit a divina virtute sustolli quemdam ado-
 lescentulum in aere, et audiri divinam vocem ad-
 monentem eum episcopo ac populo nuntiare ut lita-
 nias sic faceret et dicerent: *Sanctus Deus, San-
 ctus fortis, Sanctus immortalis, miserere nobis,*
 nihil aliud apponentes. Proclus autem hac suscepta
 sententia præcepit populo psallere sic, et statim
 terræ motus cessavit. Porro beata Pulcheria super
 miraculo una cum fratre supra modum admirata
 sanxit per universum orbem divinum hunc psallere
 hymnum; et ex tunc recepere omnes Ecclesiæ per
 singulos dies hunc canere Deo.

De cætero imperante Theodosio juniore Valen-
 tinianus non solum Britanniam et Galliam et Hi-
 spaniam salvare nequivit, sed et occidentalem Li-
 byam, quæ videlicet regio vocatur Afrorum, amisit
 hoc modo. Duo prætores erant, Aetius scilicet et Bo-
 nifacius, quos Theodosius postulante Valentiniano
 Romam direxit. Cumque Bonifacius principatum
 occidentalem Libyæ percepisset, invidia inflam-
 matus Aetius accusationem facit adversus eum
 tanquam rebellionem meditantem et obtinere Li-
 byam satagentem; et hæc quidem Placidie fateba-
 tur, Valentiniani matri. Cæterum Bonifacio scribit
 quia, si accersitus fueris, accedere noli: incusatus
 enim es, et te dolose volunt imperatores. . . . Hæc
 suscipiens Bonifacius, et veluti proprio servo Aetio
 credens, accersitus accedere distulit. Tunc impe-
 ratores Aetium quasi devotum receperunt. Erant
 autem Gothi tunc et gentes multæ ac maximæ,
 trans Danubium in Hyperboreis locis inhabitantes,
 ex quibus rationabiliores quatuor sunt, Gothi scilicet
 et Hypogothi, Gipedes et Vandali, nomen
 tantum et nihil aliud mutantes, unaque lingua
 utentes. Omnes autem fidei erant Arianæ mali-
 gnitatis. Isti sub Arcadio et Honorio Danubium
 transeuntes in terra locati sunt Romanorum. Et
 Gipedes quidem, ex quibus postmodum divisi sunt
 Longobardi et Avars, villas quæ sunt circa Siggid-
 onem et Sirmium habitaverunt. Hypogothi vero
 post Alaricum Romam depopulantes in Gallias
 abiere, et quæ ibidem sunt obtinuerunt. Gothi
 autem Pannoniam habuerunt primum, dein decimo
 nono anno imperantis Theodosii junioris Thraciæ
 villas habitaverunt per quinquaginta octo annos
 in Thracie morantes, Hesperium quoque obtinuerunt
 principatum. Porro Vandali Alanis sibi sociatis,
 et Gerimanis, qui nunc Franci vocantur, ascitis,
 transeuntes Nivum fluvium Modigisclo duce habito
 habitaverunt in Hispania, quæ est prima Europæ

provinciarum ab Hesperio Oceano. Bonifacius autem metuens imperatores Romanos, transfretans a Libya in Hispaniam, ad Vandalos venit. Cumque Modigischum invenisset mortuum et filios ejus Gonzarin et Gizericum principatum moderantes, hortatus est ut hesperiam Libyam in tres partes dividerent. Polliciti sunt unicuique tertiæ parti se una cum ipsis principaturos, in communi tamen in quemlibet hostem ulturos. In talibus ergo professionibus Vandali fretum transmeantes Libyam habitaverunt ab Oceano usque Tripolim, quæ est circa Cyrenen. Hypogothi vero surgentes a Gallia tenuere etiam Hispaniam. Quidam autem senatus Romani, amici Bonifacii, falsam accusationem Aetii intimavere Placidia, ostendentes quoque et Aetii ad Bonifacium pridem scriptam epistolam, quam ad eos idem miserat Bonifacius. Ast stupefacta Placidia Aetium quidem in nullo læsit, Bonifacio vero verbum cum juramento misit exhortatorium. Porro Gonthario mortuo Gizericus Vandalorum factus est imperator. Bonifacius ergo verbo suscepto contra Vandalos armatur, exercitu magno sibi veniente tam a Roma quam a Byzantio, cujus Asperis erat magister. Inito autem contra Gizericum prælio superatus est Romanorum exercitus, sicque Bonifacius cum Asperi Romam veniens suspicionem dissolvit, rei veritate monstrata. Porro Africa taliter est Vandals subacta. Tunc et Marcianus, qui postmodum imperavit, cum miles esset et Asperi deserviret, vivus a Gizerico comprehenditur.

Mundi anno 5937, divinæ incarnationis anno 437, Romanæ sedis Leo pontificium gerit, imperante Theodosio, cujus imperii tricesimo nono anno Proelus Constantinopolitanus moritur, cui succedit Flavianus presbyter et sceuophylax ecclesiæ Constantinopolitanæ, vir sacer et strenuus. Atque Cyrillus Alexandrinus obiit antistes, cui subrogatur in sede Dioscorus, qui nullatenus erat didascalicus, sed immitis et ferus.

Mundi anno 5940, divinæ incarnationis anno 440, Chrysaphius eunuchus palatium et ipsum imperatorem tenens, cum invideret Flaviani consecrationi, suggestit imperatori, sine malitia existenti et apud Chalcedonem degenti, mandare patriarchæ ut mitteret pro consecratione sibi benedictiones (15). Quo facto (16), Chrysaphius avertens mandavit aureas imperatorem querere benedictiones. At episcopus renuntiavit non se habere pecunias ad mittendum, nisi forte quoque utar (inquiens) ex sacris vasibus. Fit ergo ex hoc inter illos, Pulcheria hæc ignorante, non modicus moeror. Verum hæc apud Constantinopolim. Cæterum penes Alexandriam Dioscorus confestim Cyrilli cognatos in primordiis suis devastat et horum

patrimonia deprædatur, filium autem fratris ejus Athanasium presbyterum sine culpa deposuit. Hæc autem faciebat rectæ Cyrilli fidei adversatus, cum esset hæreticus et ex mollibus unguis ea quæ sunt Origenis sentiret. Irasciebatur autem et Flaviano, eo quod modicum quid opis beati conferret Cyrilli cognatis. Cum ergo Chrysaphius esset impius, videre non ferens Ecclesiarum concordiam, operam dabat ut conturbaret eas, et diversis modis agebat ut Flavianum ab episcopatu depelleret, volens Eutychen quemdam sensus sui archimandritam ad episcopatum ejus provehere; et quoniam Pulcheria res civiles retinente nihil valuit, primo insidiatur Eudociæ insidiarum ejus nondum expertæ, et in livorem eam instigat contra propriam matrem, et immittit ei, ut et illi derogat apud imperatorem et tollat ad se præpositum, quoniam præpositus ad dispositionem rerum pernecessarius erat Pulcheriæ. Imperator autem ab uxore molestis fatigatus, mittit ei dicens: *Ne te hoc tristem reddat: præpositum enim te habere non est possibile, neque meam sororem bene et perite ac pie omnia disponentem ego repello.* Inefficax ergo Chrysaphius super hoc effectus ad aliud vertitur instrumentum, et suggerit Eudociæ ut molesta imperatori suaderet ei, quo præciperet patriarchæ consecrare illam diaconam, tanquam quæ virginitatem elegisset. Et diutius Eudocia imperatori molesta persuasit levitati ejus. Super quo jussus Flavianus ab imperatore tristatus est valde, C

prospiciens futura ex hoc scandala nascitura. Et imperatori quidem repromisit, Pulcheriæ vero scripsit rogans eam ne saltem ante faciem ejus veniret. *ne cogar, inquit, agere quid eorum quæ te contristant.* Illa ergo ex his quæ scripta fuerant intelligens quod meditabantur, et præpositum Eudociæ transmittit, et ipsa exiens in Ebdomum siluit. Ex hoc itaque imperator et Eudocia valde contra Flavianum tristes effecti sunt, quod suum retelasset secretum. Porro Eusebius scholasticus, qui primus Nestorium reprehendit, ad episcopatum Dorilæi promotus, et de fide cum Eutychæ archimandrita disputans, invenit eum non recta sapientem; qui cum multum commonens juvare illum nequivisset, retulit de eo Flaviano episcopo, qui quadraginta episcoporum concilio congregato adducit Eutychen, et juxta omnem consequentiam regularum ecclesiasticarum discutiens inventum subdolum et hæreticum deposuit. Chrysaphius autem hujus concors palatium tenens, his cognitis in iram peramplius contra Flavianum accenditur, et intimat Dioscoro Alexandrino se in his quæ cordi ejus essent per omnia cooperaturum, si sibi in calumniis contra Flavianum et Eusebium ipse concurreret pro Eutychæque salageret. Movet

NOTÆ.

(15) *Benedictiones.* V. Menardum ad Concordiam re-natum. Flodoardum *Hist. Eccl. Rem.* II. 11. FABR.

(16) *Quod factum,* Fabrotus. Idem mox aureas posuit pro eo quod erat autem Andreas.

autem ad id etiam Augustam Eudociam, tristitia de Pulcheria contra Flavianum memorans apud illam; et agit uterque quo imperator sanciret secundum Ephesi congregari concilium, cui Dioscoro praeesse concedunt, mittentes ei exercitum plurimum in auxilium; cumque latrociniali huic concilio praesedisset, non permisit adesse notarium alium concilio, sed suos tantum fecit scribere quae gerebantur. Quæstio ergo cum fieret, exigebatur Eutyches propriam exhibere opinionem, qui respondit dicens: *Confiteor ex duabus naturis fuisse Dominum nostrum ante adunationem: post adunationem vero unam naturam confiteor.* Tunc Dioscorus dixit: *Et nos omnes his assentimus;* et loci servatores (17) quidem Leonis papæ Romani, Dioscori videntes impetum, et quod epistolam papæ ad Flavianum non permiserit legi, neque illam quam ad synodum miserat, sed despexerit, fugerunt et descenderunt Romam. Porro Dioscorus Eutychi sacerdotium reddit, Eusebium vero Dorilæi et Flavianum Constantinopolitanum in promptu deponere habuit, qui et ante depositionem impulsione et calcibus a Dioscoro submissus tertianus vitam mutavit; et de cætero vi militum et gladio episcopi subscribere coacti sunt. Domnus autem Antiochenus episcopus, postquam vi subscripsit, in se reversus erexit se contra Dioscorum principem, vociferans adversus ea quæ gesta sunt, et impietatem concilium nominans, et subscriptionem suam querens recipere. His cognitis papa Leo accedit cum lacrymis ad imperatorem Valentinianum simul et Augustas, petens epistolas imperatori Theodosio pro emendatione patranda eorum, quæ apud Ephesum nequiter et irregulariter acta sunt, destinandas; qui rescribit Eudociæ filiæ ita: *Hoc dulcedini tuæ ita notum esse volo, quia Flavianus divino iudicio ab ecclesiis ejectus est ut multarum turbationum auctor.* Porro Dioscorus deposuit et Theodoretum, et Ibam, et Andream, et Domnum Antiochenum et alios Orientales episcopos. Theodosius autem imperator mobilis erat omni vento circumlatus, unde et in chartis non lectis subscribebat. Eodem anno Gezerichus Vandalica multitudine opimus effectus, et se regem vocans terræ ac maris insularumque multarum, Theodosium contristabat. Sane non multo post resipiscens Theodosius, et recognoscens se a Chrysaphio versutiis fuisse deceptum, tristabatur super impietate ac iniustitia quæ facta fuerat in Flavianum et reliquos episcopos. Et indignatus vehementer primo quidem exulem fecit in insulam quamdam Chrysaphium, in Eudociam vero valde commovetur, hanc omnium malorum causam appellans, quippe quæ et Pulcheriam ex imperialibus insecuta sit simul, et improperans ei quæ gesserat circa Paulinum. Illa vero desperata rogavit

A Hierosolymam se dimitti, et assumptis Severo presbytero et Joanne diacono Hierosolymam venit. Discens interea imperator quod isti et in urbe frequenter ad eam accederent et cum ipsa rursus Hierosolymis essent, multaque illis largiretur, mittens decollavit eos. Tunc imperator beatam Pulcheriam oppido rogans ad imperialia reduxit, quæ mox mittens Ephesum asportavit inde corpus sancti Flaviani, et cum multo deferens obsequio per medium urbis sepelivit apud sanctos apostolos. Interea Attilas Scythia, vir fortis atque superbus, deposito Bdella seniori fratre solus Scytharum, quos Hunnos vocant, principatus regno, per Thracem discurrit, et omnem civitatem et castra in servitutem redegit, præter Hadrianopolim et Heracliam, quæ quondam Perinthus vocabatur. Cogitur ergo Theodosius legationem Attilæ mittere, et sex millia librarum ei pro recessu præbens mille librarum annum tributum persolvere pollicetur. Igitur cum Romana virtus a bello rediisset quod adversus Attilam fuerat destinatum, non multo post Theodosius moritur. Porro beata Pulcheria, nondum cuiquam imperatoris morte comperta, Marciano accersito, in religione ac pudicitia conversante, sene videlicet et idoneo viro, dicit ei: *Quoniam imperator mortuus est, et ego te elegi tanquam beneplacentem ex omni senatu, da mihi verbum quod custodias virginitatem meam, quam Deo commisi, et pronuntiabo te imperatorem; quod eo pollicente, accersito patriarcha pariter et senatu, pronuntiavit eum imperatorem Romanorum.*

Mundi anno 5943, divinæ incarnationis 443, Marcianus pius divino decreto imperator ostensus omnes qui in exilio erant revocavit. Pulcheria vero perosum Chrysaphium eunuchum tradidit Jordani filio Joannis, qui tyrannidem apud Romanam urbem exercuit, multisque Christo erectis ecclesiis, præcipueque in Blachernis laudabilis Dominae nostræ Dei Genitricis in principio imperii pii Marciani ecclesiam fecit. Porro beatus papa Leo scripsit Marciano, petens ut quæ præsumpta fuerant a Dioscoro et Eutyches apud Ephesum in S. Flavianum requirerentur coram universali synodo, et iussit imperator colligi cunctos episcopos. Secundo itaque imperii Marciani anno Chalcedone sancta quarta facta est synodus, mense Octobrio, indictione quinta. Omnibus autem episcopis in martyrio S. Euphemie una cum senatu convenientibus, discussa sunt quæ in prima indictione super Eutyches gesta sunt, et quæ apud Ephesum sunt a Dioscoro temere perpetrata. Queritans autem Dioscorus de his ad ignorantiam gestorum confugit: sed effugere redargutionem, quæ in actis efferebatur, non valens deficiebat, et veritas denudabatur. Tunc excusationem non habens confusus est. Hi vero qui cum eo latrociniali concilio conse-

NOTÆ.

(17) *Loci serv.* Anastasius in collatione S. Maximi martyris: « compunctus divinitus prætor, imo loci servator prætoris. » V. Gloss. ad Cedren. FABR.

derunt, redarguebant eum super violentia et necessitate quam ab ipso pertulerant, et veniam a synodo postulantes recepti sunt; quorum unus erat Juvenalis Hierosolymitanus episcopus. Cumque defecisset Dioscorus, non habens excusatoriam rationem, ultra in synodo apparere ausus non est. Tunc synodus, præsente quoque imperatore Marciano et senatu, sententiam protulit contra Dioscorum et Eutychen, eosque deposuit. Imperator autem Dioscorum quidem in Gangris exsilio relegavit, synodum autem laudans dixit: *Gratias confiteor maximas omnium nostrorum Deo, quoniam ablata discordia in unam eandemque confessionem cuncti convenimus*; et amabiliter honorans sexcentos illos et triginta Patres, ad sua in pace unumquemque absolvit. Porro consecratus est Proterius pro Dioscoro episcopus Alexandria.

Mundi anno 5945, divinæ incarnationis anno 445, Pulcheria beata et pia dormivit in Christo, quæ multa bona fecit et omnia sua pauperibus dereliquit; quæ Marcianus, cum multa essent, alacriter dedit. Construxit autem eadem et multa oratoria, domosque pauperibus et hospitibus, necnon et sepulcra peregrinis ædificavit; inter quæ S. Martyris Laurentii templum construxit. At vero Theodosius monachus, vir pestifer, cum descendisset cursum Chalcedonensi facto concilio Hierosolymam, et didicisset quod Augusta Eudocia erga Dioscorum a synodo depositum affectu flagraret, coepit clamare adversus synodum quasi rectam fidem subvertentem, et subreptis Augusta et monachis, propriis cædibus usus more barbarico, archieraticum thronum rapit, et homines Augustæ ministros habens episcopos promovet per civitates, cum episcopi adhuc essent in synodo. Severianum autem episcopum Scythopoleos, qui non fuerat ejus mala opinione deceptus, a civitate pellens occidit; et excitavit perseverantiam contra illos qui sibi non communicabant, et multos quidem tormentis affecit, quorundam vero domos tradidit igni, ita ut æstimaretur urbs a Barbaris capta. Necavit autem et Athanasium diaconum S. Resurrectionis, exprobrantem et arguentem ejus impietatem, et ejus sanctum corpus per civitatem pompis circumdans canibus tradidit. Dominus vero archiepiscopus Antiochenus in eremum fugit, et Juvenalis Hierosolymitanus. Porro cum pestilens Theodosius per 20 menses thronum Hierosolymitanum tenuisset, jussus est comprehendi; qui fugiens in montem Sinæum properavit; quo fuga lapso una cum his quos ipse provexerat, iterum Juvenalis thronum suum recepit.

Interea Maximus Maximi nepos tyrannum Valentinianum peremit, et Eudoxiæ vi associatus imperium quoque obtinuit: per quæ namque quis peccat, per ea quoque et corripitur. Inter hæc ergo Eudoxia coarctata et nullum fore auxilium a Byzantio Theodosio patre suo et Pulcheria defunctis existimans, arcessit Gezerichum ad urbem Romam,

A rogans a Maximi tyrannide liberari. Magna vero cum classi Gezerichum Romam navigantem Maximus timens fuga usus est: hi vero qui cum ipso erant, interemerunt eam. Præterea Gezerichus nemine sibi resistente introivit Romam tertia die Maximi fugæ, et sublati omnibus pecuniis, et civitatis miraculis in naves receptis, in quibus erant ecclesiastica cimelia tota ex auro, lapidibus pretiosis ornata, et vasa Hebraica, quæ Titus Vespasiani filius post captivitatem Hierosolymorum Romam detulerat, una cum Eudoxia imperatrice ac filiabus ejus in Africam navigavit.

Erat autem Marcianus admodum religiosus, et timens Deum, qui cum litanis Campi pedes excedebat, multa egentibus beneficia præstans. Quod intuens Anatolius patriarcha et ipse de cætero non phorio portatus secundum morem, sed pedes litanias faciens incedebat. Timotheus autem Helurus molimine usus noctu cellas monachorum circumibat, unumquemque vocans ex nomine, quo respondente dicebat: *Ego angelus sum dicere omnibus, ut absecedant a communione Proterii et eorum qui Chalcedone convenere, et Timotheum Helurum in episcopum Alexandria provehant*.

Mundi anno 5950, divinæ incarnationis anno 450, Leo imperat coronatus ab Anatolio patriarcha. Timotheus vero cognomento Helurus Alexandriam civitatem turbabat. Multitudine quippe inquietorum virorum empta tyrannice Alexandria sedem obtinuit, et cum depositus esset, a duobus depositis provehitur. Unde omnia scandala penes Alexandriam orta sunt: cunctis enim orbis terræ sacerdotibus definitionem synodi Chalcedonensis recipientibus, iste scelestus rabie quadam infectus injuriis appetebat, et ordinationes episcoporum faciebat, cum esset ipse inordinatus, et baptizabat, cum presbyter non existeret. Beatus autem Proterius sentiens contra se confectum concilium dat locum iræ, et prima die Paschæ ad venerabile baptisterium fugit. Ast ille Antichristi præcursor, neque sanctam diem neque colenda loca reveritus, mittit et occidit insontem pontificem, una cum sex aliis qui erant cum ipso; et funibus trahentes hujus cadaver a sancto lavacro emiserunt, et pompose per civitatem portatum postremo etiam igni sine ulla misericordia prodiderunt, et cineres ejus in aerem consperserunt. Eodem anno delatum est corpus S. Anastasiæ a Syrmio, et repositum est in templo ejus in porticibus Domini. Timotheus autem Helurus scripta magni Cyrilli non edita reperiens in multis locis adulteravit, sicuti scribit Petrus Alexandrinus. Sequenti vero anno Leo imperator iniqua Proterii morte et injusta Heluri promotione comperta, mittens Cesaream linguis mutilatis exsilio relegavit eos qui Proterii neci communicaverant: Timotheo vero scelesto adversi nil intulit, judicium in eum dicens inferre antistitibus convenire. Qui litteras ad unumcujusque provinciam misit episcopos, ut singuli scriberent

sibi proprium solum, utrum quæ apud Chalcedonem definita sunt sibi placerent, et super Helurum creatione quid dicerent. Inter quos et S. Simeoni stylitæ et Bardæ monacho atque Jacobo miraculorum patratori scripsit, contestans ut ita iudicium controversiarum depromerent, ut essent rationem Deo cunctorum Domino reddituri. Qui omnes unanimiter et consonanter et Chalcedonensem synodum sanctam esse affirmant, et terminum ab ipsa depromptum admittunt, Timotheum autem consonanter reprobant tanquam homicidam pariter et hæreticum. Satagebat autem et Gennadius apud imperatorem quo ulcisceretur super his quæ temere fuerant perpetrata; cui e diverso resistebat Asper Arianus. Porro imperator pius Helurum quidem apud Gangras exsilio relegavit: Ipse vero et illic cœpit conventicula congregare turbationesque patrare, quas comperiens imperator rursus eum in exsilium misit apud Chersonam, et consecratus est pro eo episcopus Alexandriae Timotheus alius cognomento Leucos, qui et Salophaicalus nuncupatur, vir orthodoxus et bonus cunctisque prorsus amabilis. Interea vasto incendio Constantinopoli facto, Marcianus œconomus ascendens super tegulas S. Anastasie, tenens Evangelium, orationibus et lacrymis illæsam domum servavit. Sequenti anno cum pictor quidam pingere Salvatorem secundum similitudinem Jovis præsumpsisset, arefacta est manus ejus; quem peccatum suum confessum sanavit Gennadius. Aiunt enim quidam historicorum quod crispis et raris capillis schema in Salvatore magis vernaculum sit. Per idem tempus Leo imperator Zenonem generum suum magistratum totius Orientis fecit, et Basiliscum fratrem Verinæ Augustæ magistratum Thracæ constituit. Zeno autem veniens Antiochiam invenit episcopum in ea sacrum Martyrium. Petrus autem Cnapheus sequebatur Zenonem, cum esset presbyter; qui persuadens Zenoni ut sibi cooperaretur ad conducendos mercede quosdam Apollinarij sectatores, turbationum dena millia excitat contra fidem et Martyrium episcopum; et anathematizat eos qui non dicunt Deum crucifixum esse, et scindens populum Antiochenum addit in trisagio hymno: *Qui crucifixus es propter nos*. Quod ex tunc hodieque apud Theopaschitas dici obtinuit. Martyrius autem ad Leonem imperatorem venit, et susceptus est cum honore multo, studio Gennadii episcopi Constantinopoleos. Rediens autem Antiochiam, et inveniens populos dissidentes Zenonemque his faventem, coram ecclesia abrenuntiavit episcopatu, dicens: *Clero non subdito et populo dissidenti et ecclesie squalenti abrenuntio, servans mihi met sacerdotii dignitatem*. Quo discedente Petrus Cnapheus in thronum Alexandrinum insiliit, et mox Joannem quoque promovit Apamenum episcopum, qui erat ex depositione. His vero compertis Gennadius cuncta imperatori exponit, et jubet Petrum Cnapheam exsiliari. Quod audiens Petrus exsilium fuga evasit. Electione vero com-

A muni Julianus quidam episcopus Antiochiæ promovetur.

Eodem anno translatus est apud Alexandriam propheta Helisæus in monasterium Pauli leprosi: leprosum enim sanavit, et leprosum fecit, et in ea quæ leprosi erant translatus est.

Circa hæc tempora Anthimus et Timocles tropariorum factores agnoscebantur. Præterea Cassius quæstor Antiochenus atque philosophus derogatus est apud imperatorem ut paganus, et jussit imperator examinari eum a præfecto prætoriorum Constantinopoli. Cumque duceretur in Zeuxippum vinculus retrorsum manibus, dixit ad eum Poseus præfectus: *Videsne, o Cassi, in quo habitu constitutus sis?* Qui ait: *Video, et non miror: homo enim cum sim, humanas incurri calamitates. Sed judica in me, ut mecum judicabas*. Quibus auditis concilio laudavit imperatorem, quo comperto imperator gavisus est et dimisit eum in regionem suam.

Mundi anno 5063, divinæ incarnationis anno 465, cum Eudoxia neptis Theodosii sexdecim annos in Africa cum viro suo Honorico fecisset, et puerum Gildericum ex ipso genuisset, difficile ferebatur erga maritum, cum esset Arianus. Unde aditu invento fuga lapsa venit Hierosolimam, et adoratis venerabilibus locis, salutatoque sepulcro Eudociæ aviæ suæ, ac paucis diebus in sancta demorata civitate, mortua est in pace, omnibus sanctæ Resurrectioni dimissis.

C Mundi anno 5067, divinæ incarnationis anno 467, Basiliscus in Campo acclamatur imperator. Marcum filium Cæsarem fecit, et Zenobiam uxorem suam Augustam coronavit, et statim contra fidem præliatus est, Zenobia maxime incitante illum ad istud, Timotheumque Helurum revocavit per typum, et Petrum Cnapheam, qui absconsus erat in monasterio Acœmetensium. Et quotquot alij inimici sancti Chalcedonensis erant concilii, fiducialiter contra veritatem agebant. Helurus autem congregatis inquietis quibusque Alexandrinis, qui Constantinopoli peregrinabantur, de palatio cum litania venit in ecclesiam, vectus asino; qui perveniens in locum qui dicitur Octagonus, expavescens pedem contrivit, et cum confusione reversus est. Basiliscus

D hunc Alexandriam cum typis contra synodum misit, et Petrum Cnapheam Antiochiam, contra veritatem confortans utrumque. Timotheus autem Salophaicalus episcopus Alexandrinus, comperiens Timotheum Helurum advenire, recessit ad monasteria Canopi. Multis autem afflictis Helurus Timotheum lædere non valuit, eo quod diligeretur ab omnibus. Cumque ingrederetur Helurus Alexandriam, vaciferabantur studiosi ejus, illud turpe dicentes: *Cibasti inimicos tuos, papa*. Ast sceleratus contra clamabat: *Etiā vere cibari*. Hic impius etiam Chalcedonense concilium anathematizabat. Julianus autem Antiochenus episcopus præ tristitia eorum quæ fiebant defunctus est. Petrus autem Cnapheus ad sedem perveniens in anathemata et turbationes

erupit. Hinc caedes hominum et rapinae propter A additamentum trisagii factae sunt. Præterea Basiliscus typo generali Chalcedonense abiecit concilium, iubens Acacio Constantinopolitano id ipsum facere: sed tota civitas cum mulieribus et liberis in ecclesiam contra Basiliscum conveniens hoc fieri vetuit. Porro clero et monachis Constantinopolitanis pro Chalcedonensi synodo propugnantibus, timens Acacius multitudinem cum eis concordare simulabat; unde coram ambone contra Basiliscum et Zenonem acclamabat. Basiliscus autem compertis his, metuens fervorem plebis, e civitate exiit, iubens senatui neminem loqui cum Acacio. Futurum enim erat ut populus incenderet urbem. Daniel autem mirabilis stylites assumptis monachis et populi æmulatoribus exivit contra Basiliscum, et ei cum multa fiducia disputavit. Interea Zeno cum Areadne ad regiam perveniens urbem susceptus est a populo ac senatu. Basiliscus vero veniens ad ecclesiam, imperiali deposita in divina mensa corona, ad baptisterium confugit cum Zenobia malae opinionis uxore sua. Porro Zeno Petrum Cnapha avertit eo quod Basilisco concurrerit. Decreto autem Orientalis synodi depositus est, et cum eo Joannes, qui post tertium mensem ejectus est, et post eum Stephanus vir venerabilis est Antiochiæ proventus episcopus. Petrus autem apud Pityussam in exilium ducturus, sed educentes decipiens, confugit ad sanctum Theodorum Euchaitensium. Timotheus autem Helurus inter hæc moritur, pro quo Petrus Moggus introducitur, vir C malignus et veritatis inimicus, qui jam depositus fuerat. Consecratur autem ab uno episcopo, et ipso deposito; in quem irruentes per zelum Dei monachi triginta solis diebus latrocinialiter eum obtinentem episcopatum repellunt, et Timotheum iterum Salophacialum jure throno restituunt. Stephanus interea electione communi proventus ad Antiochenum episcopatum a Petri Cnaphæi sequacibus quasi Nestorianus criminatus est apud Zenonem. Sed hunc Orientalis synodus apud Laodiceam conveniens jussione imperatoris utpote innoxium sedi restituit.

Septimo vero imperatoris Zenonis anno, Stephanus episcopo Antiocheno dormiente, Stephanum pro eo alterum consecravere, quem inimici fidei voto, quo erga Cnaphæa flagrabant, in natatorio sancti martyris Barlaæ calamis acutis trucidantes in Orontem fluvium projicere, furore armantes amentiam. Zeno autem propter illa quæ præsumpta sunt in Stephanum, jussit Acacio Constantinopolæo episcopo Antiochiæ constituere, qui ordinavit Calandionem. Consecraverunt autem et Antiocheni per ignorantiam Joannem, qui dicebatur Codonatus; quem Calandio in Tyrum, quæ primus thronus est Antiochenæ dioceseos, translatus inthronizavit. Eodem anno et Alexandriæ Timotheus Salophacialus defunctus est, et consecratus est Joannes Tabennesiotes, vir sanctus et rectorum

dogmatum propugnator, qui fuerat Alexandriæ presbyter et œconomus ecclesiæ. Porro Hillus patricius cum Leontio et reliquis venit ad castellum Papyrii, et educta Verina Augusta in Tarsum Ciliciæ fecit eum coronari extra civitatem apud S. Petrum.

Decimo præterea Zenonis anno Petri Moggi spudastæ per pecuniam et seductiones persuaserunt Zenoni ejicere Joannem Tabennesiotes Alexandrinum episcopum tanquam præter votum ejus consecratum, et Petrum Moggum iterum reducere Alexandriam. Tunc et enoticum fecit Zeno, ut quidam aiunt, ab Acacio Constantinopolitano dictatum, et ubique transmisit. Petro autem Moggo ante regressum ejus in Alexandriam jussit Zeno communicare Simplicio Romano atque Acacio, qui, videlicet B Acacius, scripsit Alexandrinis suscipere Moggum et Joannem abjicere. Joannes vero audita Petri præsentia, licet clerus cum populo exire illum prohiberet, quæ præsumenda erant a Petro considerans, sapienter et sine turbatione recessit.

Mundi anno 5972, divinæ incarnationis anno 472, Theudericus Valamer, cujus multus inter Barbaros et Romanos est sermo utpote fortis et providi, sed nec rationum inexpertis, penes Byzantium quippe obses quondam traditus, optimis magistrorum adhæsit, cum pater solus Valamer post Attilæ filios dux esset, sub Leonis imperio, Gothorum. Interea Orientales episcopi scripsere Acacio vituperationes eo quod receperit Moggum in communionem; qui parvipendens eos omnes impudenter communicare Moggo coacte fecit. At vero qui erant ex regia urbe, necnon et de Oriente, deprecati sunt Felicem Romanum episcopum, significantes Acacium esse malorum auctorem. Inter quos et Joannes Alexandrinus eadem dicens Romam profectus est. Felix autem synodo in templo summi apostoli Petri facta duos episcopos et Ecclesiæ defensorem. Constantinopolim misit, scribens Zenoni et Acacio ut Petrum Moggum tanquam hæreticum ejiceret ab Alexandria. Sequenti vero anno his qui a Roma missi fuerant apud Abydum Zenonis et Acacii voluntate retentis, litterisque ablatis in carcerem missis, comminatus est Zeno illos occidere, nisi Acacio et Petro Moggo communicassent. Porro Zeno D consilio Acacii Orientis episcopos cogebat subscribere enotico et communicare Petro Moggo. Responsales vero Felicis Romani conveniens et pecunijs decipiens, Acacio communicare contra quæ sibi fuerant imperata persuasit, quanquam e contra ter contestarentur orthodoxi, primum quidem hamo circumponentibus funem, et unum eorum publice instruentibus, secundum autem in librum immiserunt, et tertium in cophinum olerum imposuerunt. Felix autem compertis quæ ab apocrisiariis suis gesta sunt, deposuit eos, scribens Acacio depositionem. Porro is qui hanc deferebat, effugiens eos qui erant in Abydo, pervenit ad monasterium Dii. Monachi vero Dii Dominico die in sacrario porrexerunt epistolam Acacio. Ast hi qui

erant ex parte Acacii peremerunt quosdam ex monachis, qui epistolam dederant, quosdam autem punitos carceri tradidere. Verum Acacius insensate ac habuit circa depositionem, nomenque Felicis a diptychis abstulit. Præterea Calandio episcopus Antiochenus asportavit corpus Eustathii magni a Philippis, ubi et exilio retentus dormierat, et cum honore multo huic decimo milliario tota civitas obviam venit. Hi vero qui se ab Ecclesia separaverant propter eundem sanctum, rursus uniti sunt post centum annos dormitionis ejus. Mortuo sane Acacio cum Phravitas per tres menses episcopatum tenuisset, scripsit Felici quod ei quidem communicaret, Petro vero Moggo non communicaret. E diverso autem Moggo scripsit quod ei quidem communicaret, Felicem autem Romanum averteret. Verum exemplaribus, quæ ad Moggum destinata fuerant ab orthodoxis, Felix, antequam apocrisiarii Phravitæ cum synodicis pervenissent, acceptis, hos cum inhonestate remisit. Defuncto autem Phravita Euphemius presbyter et ptochotrophos Neapoleos episcopatum Constantinopoleos tenuit, confestim propriis manibus nomen Moggi delevit a diptychis, sicque in eis sedens in throno nomen Felicis inscripsit.

Mundi anno 5982, divinæ incarnationis anno 482, Petrus Moggus mortuus est Alexandriæ, pro quo Athanasius consecratus est cognomento Ciliates. Ast imperator Zeno requie potitus a Barbaris, ab Antiochena Calandionem pellit ecclesia, exsulcm faciens apud Oasin, Petrumque Cnaphea constituit. Nestorem autem Tarsensem, Cyrum Hieropolitanum, Joannem Cyrestensem, Romanum Chalcedonensem, Eusebium Samosatenum, Julianum Mopsuestinum, Paulum Constantinensem, Manum Hermeniensem et Andream Theodosiopolitanum, sub obtentu quidem favoris quasi circa tyrannos exhibitum, sed veritate propter non receptum enoticum abigi præcepit ecclesiis. Petrus autem Cnapheus Antiochiam ingressus multa mala operatus est, anathematismos videlicet synodi Chalcedonensis, irreprehensibilium dejectiones episcoporum, subrogationes et creationes illicitas, et his similia, ante omnia trisagio hymno addens: *Christe rex, qui crucifixus pro nobis*. Petrus autem iterum veniens amputavit: *Christe rex*. Porro Xenochias servus Satanæ Dominicam et sanctorum dicebat non recipiendam imaginem. Cum enim esset natione Persa et fortuna servus, dominum suum sub Calandione fugiens villas, quæ circa Antiochiam sunt, a fide retrahabat, cum non esset baptizatus, se clericum esse dicens. Hunc Calandio quidem pepulit, Petrus vero Cnapheus episcopum Hierapoleos ordinans Philoxenon mutato nomine nuncupavit. Cum autem postmodum eum baptizatum non esse didicisset: *Sufficit*, inquit, *ei pro baptismo consecratio*. Euphemius autem cum esset orthodoxus, Anastasium silentiarium, qui post hæc abusus imperio est, ab Ecclesia pepulit ut hæreticum et Eutychis consentaneum, quem et

A turbas excitantem intuens sedile ipsius, quod erat in ecclesia subvertit, comminatus ei quod nisi cessasset a talibus, tonderet caput ejus et turbis traderet publicandum. Questus autem apud Zenonem contra illum obtinuit potestatem. Sequenti vero anno, quo agebatur decimus septimus imperii Zenonis annus, Felix synodicis Euphemii receptis ei quidem tanquam orthodoxo appositus est, episcopum autem illum non recepit, eo quod nomen Acacii et successoris Phravitæ de diptychis non emisit. Eodem anno Petro Cnapheo mortuo promotus est episcopus loco ejus Palladius presbyter Seleuciensis ecclesiæ sanctæ primæ martyris Theclæ, cum quo ejectus est et Joannes Constantini atque Anastasius silentiarius, qui male post hæc imperavit. Nam Zenone mortuo, Longinoque fratre ipsius imperium affectante repulso, Areadnæ senatusque consulto ac totius exercitus Anastasius silentiarius pronuntiatum est imperator; qui cum imperium suscepisset, professionem in scriptis expetitus est ab Euphemio facere non commovendi quidquam ab Ecclesia vel de fide, indignum ac Christianis et imperio vocans. Vim autem ei faciente imperatrice Areadne atque senatu, suscepit propriæ manus ejus scriptum, quod reciperet in definitionem fidei dogmata Chalcedonensis concilii, et ita coronatus Areadnem ducit ad nuptias, nondum ante uxori sociatus. Porro anno quo Zeno mortuus est et Anastasius imperare cœpit, ab Adam secundum Romanos quidem annis erant 5999, secundum diligentem vero supputationem Alexandrinorum 5983.

Mundi anno 5981, divinæ incarnationis anno 484, Anastasius imperator Petrum Cnaphea Antiochiam redire ad propriam sedem jubet. Sed licet hunc ab exilio revocasset, Antiochiam tamen abire non passus est, Palladium faciens Antiochiæ consecrari. Euphemius autem Constantinopolitanus, congregatis peregrinis episcopis sanctum prædicavit Chalcedonense concilium. Porro Joannes Tabennesiotes cum esset Romæ, audiens quod Anastasius imperaret, venit Byzantium, vicissitudines bonas sperans ab eo, quoniam Alexandrinæ sece-
 rat illum œconomum, quem et nudum ex naufragio susceptum sustentare curavit, ita ut faceret eum de calamitate nihil omnino sentire. Anastasius autem audiens quod veniret, fide rupta multaque ingratitude usus in exilium præcipit destinandum, nullatenus ab ipso susceptum. Porro Joannes hoc prænoscebat Romam fingendo salvatus est. Interea facta Barbarorum prædonumque ac intestinorum bellorum turbatione, his Cono episcopus Apamiæ derelicto throno in armatum et prætorem taxatus resistit. Imperator autem fatigatus eo quod bellum protelaretur, fidenter credidit Euphemio episcopo quod cuperet pacem, et colligi peregrinos præcipit episcopos quasi pro Hisauris rogaturos. Euphemius autem secretum imperatoris Joanni patricio revelavit, quocirca videlicet Athengodori primatis ty-

rannidis, qui currens hoc imperatori nuntiavit; A quæ res in irreconciliabilem contra Euphemium inimicitiam imperatorem Anastasium excitavit. Unde et Hisaurorum Euphemio congressiones ascripsit. Euphemio vero quidam insidiantes persuaserunt cuidam ante martyrium gladium contra caput ejus incutere. Sed Paulus quidam defensorum Ecclesiæ plagam quidem in capite suo recepit et periclitatus est, insidiatorem vero peremit. Iterum ergo in Collecta insidiati Euphemium consiliati sunt interimere, qui privato habitu indutus fuga salutem mercatus est. Porro Anastasius imperator ab Euphemio professionem suam, de qua prædictum est, violenter extorsit. Cuique, victis Hisauris, mandat per Eusebium magistrum dicens: *Orationes tuæ, o magne, amicos tuos fuligine contaminaverunt.* Episcopis ergo peregrinis collectis imperator contra Euphemium queritur; qui faventes imperatori depositionem patriarchæ et excommunicationem sanciebant. Provehit autem imperator Macedonium episcopum Constantinopoleos, qui tunc sceuophylax erat ipsius ecclesiæ. Populus tamen propter Euphemium dissidebat, et in Hippodromion currens litanias agebat, quanquam nihil proficere valuerit, imperatore male vincere satagente. Porro Macedonius nequiter obaudiens Anastasium subscripsit enotico. Imperator autem Euphemium in Euchaitam exsulem misit; qui verbum (18) petiit per Macedonium accipere, ut illæsus maneret, cum duceretur. Jussus autem Macedonius dare verbum, et ingressurus in baptisterium ad Euphemium, superhumerales a se archidiacono præcepit auferre, et ita purus ad Euphemium ingressus feneratusque pecunias dedit Euphemio, ita ut laudaretur a multis. Religiosus enim erat et sacer, quippe qui a Gennadio fuerat enutritus, cujus et fratrueilis erat. Eodem anno Athanasio episcopo Alexandrino defuncto consecratus est pro eo Joannes monachus presbyter et œconomus, cognomento Hemula. Præterea Macedonius consilio imperatoris unire monasteria regiæ urbis satagit, quæ scissa fuerant propter enoticon Zenonis. Sed non valens consilium dedit imperatori, quo peregrinos episcopos convenire et quæ Chalcedone bene dogmatizata fuerant in scriptis confirmare faceret. Quod et factum est per descriptam actionem. Et hortabatur monasteria ad unitatem, maximeque Dii monasterium et Basiani et Acæmetensium atque Matronæ, quæque magis scindebantur ab eo qui recipiebat Zenonis enoticon, et exsilia alacriter sustinebant. Cum ergo insisterent, consideravit Macedonius magis in propria voluntate dimittere eos quam persecutionem erigere contra illos. Matrona vero sancta adhuc vivens, et non communicans una cum religiosis monachibus quæ cum illa

erant, propter enoticon Zenonis, inopinata multa monstravit, Chrysaorio ecclesiæ diacono illam cogente. Et alia quædam Sophia vocata, insignisque inter sanctimoniales, multa passa magnam patientiam demonstravit. Porro Theodoricus Afer diaconum habens orthodoxum admodum a se dilectum, qui cum in Arianismum fuisset conversus, Theodorico favens, interemit eum gladio dicens: *Si Deo fidem non servasti, nec mihi servabis.* Palladio vero episcopo Antiocheno defuncto, imperator elegit Flavianum presbyterum et apocrisiarium ecclesiæ Antiochenæ, quem aiunt dogmatibus Chalcedonensis concilii adversatum. Præterea Olympius quidam Arianus, dum in Helianensium balneo lavaretur crudeliter blasphemans, miserrime in eo mortuus est, quod in imagine est depictum. Eutychianus vero quidam, primus diatariorum, muneribus suavis erectam imaginem Olympii deposuit; qui ab illo die dire corpore tabefactus interiit.

Mundi anno 5992, divinæ incarnationis anno 492, Festus senator urbis Romæ, missus ad Anastasium propter quasdam civiles utilitates, memorias Sanctorum Apostolorum festivitate majori petiit celebrari, quod et tenetur usque in præsens. Macedonius autem ad Anastasium Romanum episcopum synodicum per Festum mittere volens prohibitus est ab imperatore. Porro Festus rediturus Romam pollicitus est imperatori Anastasio persuadere Anastasio papæ Zenonis enoticon recipere; quem vivum non reperiens corrupit per pecunias multos, et elegit præter consuetudinem Romanorum episcopum Laurentium quemdam, qui ordinatus est ab una parte. Orthodoxiores autem consecraverunt Symmachum, unum ex diaconibus. Hinc ergo turbationes multæ ac hominum strages et rapinæ patratae sunt per annos tres, usquequo videlicet Theodoricus princeps tunc Romam tenens, quanquam Arianus esset, synodo celebrata locali Symmachum quidem episcopum Romæ firmavit, Laurentium vero in Nuceria civitate locare præcepit episcopum, qui tamen nullo pacto quiescens, sed seditiones commovens a Symmacho deponitur et in exsilium mittitur, et ita simultas cessavit. Eodem anno Anastasius removit auri argentique metalla et venationes, principatusque cum venales essent gratis promovebat.

Sequenti vero anno cum Romanum pontificatum Symmachus, imperium autem Anastasius regeret, Saracenorum incursum in Phœnicem et Syriam rursus effectus est, post mortem Agari Vadicharino fratre ipsius instar turbinis, et adhuc velocius, discurrente per loca. Hoc etiam anno, id est Symmachi papæ primo et imperii Anastasii undecimo, Vulgares per Illyricum et Thracem discurrunt, priusquam agnoscerentur. Apud Neocæsariam deinde cum futurum esset ut fieret terræ motus,

NOTÆ.

(18) Verbum, securitatem. Justinianus Nov. 7, c. 5: Ἀλλὰ μὴδὲ τοὺς τοὺς καλουμένους λόγους προχεῖρας δίδοναι σπεύδειν. Vetus interpres: « Sed

neque hæc quæ dicuntur verba prompte dare festines. » Idem Anastasius De vitis PP. in Gregorio II: « Verbum immunitatis expetiit. » FABR.

miles iter faciens duos milites super eam vidit, et alium militem post tergum clamantem : *Conserve domum in qua sepulcrum Gregorii est.* Cum autem terræ motus factus fuisset, plurima pars civitatis corruit, excepta domo Gregorii thaumaturgi.

Mundi anno 5999, divinæ incarnationis anno 499, Anastasius quiete potitus a præliis, Macedonium patriarcham avertire ab orthodoxa fide satagebat. Multi autem episcoporum Anastasio gratiam præstantes Chalcedonensi resistebant concilio, quorum primus erat Eleusius Sasimensis. Quemdam autem Manichæum Syrum simul et Persam Anastasius adduxit a Cyzico in habitu presbyteri, qui aliena ab Ecclesiæ sanctis imaginibus scribere præsumpsit et fabulosa in palatio Helenianensium, voto imperatoris Manichæis congratulantis. Unde et seditio populi facta est magna. Tunc et præfectum Anastasius in collectis et litiis excogitavit subsequi : timebat enim orthodoxorum seditiones, et factum est in consuetudinem. Xenaiam vero Manis consentaneum duxit Anastasius Constantinopolim tanquam sectatorem suum, quem Macedonius neque communione neque verbo dignum clero, monachis et populo conturbato iudicavit. Unde et eum Anastasius latenter ab urbe eduxit. Macedonius vero Acholium quemdam, qui exemerat adversus se machinam ex submissione inimicorum suorum, per singulos menses annonas præcepit accipere, super mansuetudine collaudatus. Hoc autem et in egenis sacrilegis egit.

Mundi anno 6001, divinæ incarnationis anno 501, Anastasius imperator Flavianum Antiochenum coegit enotico Zenonis subscribere; qui facta synodo episcoporum subdegentium versuum multorum epistolam scripsit, Nicænam, Constantinopolitanam et Ephesinam conflens synodos, Chalcedonensem autem tacuit. Reprobavit autem Diodorum, subdens capitula quatuor, per quæ cum Chalcedonensi apparet non consonare concilio, maxime vocem duarum naturarum impugnans. Aiunt præterea quidam hæc Acacii Constantinopoleos esse. Porro Flavianus secretam epistolam scripsit Anastasio, intentionem ejus sectatus. Similiter Xenaias impius, qui et præsumptuose gerens addidit his capitulis anathema contra divinissimum Leonem Romanum et synodum ac illis consentientes. At vero Constantinus episcopus Seleuciæ Chalcedonensem synodum anathematizabat. Porro Flavianus ut derogans scripsit imperatori, indicans hæc. Imperator autem indignatus est adversus eum, Constantinum potius et Xenaiam suscipiens. Heiham vero episcopo Hierosolymitano scripsit Anastasius jubens contra Chalcedonensem decernere synodum; qui rescripsit imperatori anathematizans Nestorium, Eutychen atque Diodorum, et concilium Chalcedonense recipiens. Interea monachi quidam hæretici ducenti, venientes ab Oriente Byzantium una cum Severo impio, contra Macedonium atque concilium decertabant. Hos

Anastasius honorifice suscepit ut veritatis inimicos, et eos qui conturbaverant Orientem, et hic eadem operantes. Joannes vero Alexandrinus episcopus duo millia librarum auri dare spondit imperatori, si perfecte ejiceret Chalcedonense concilium: imperator autem Macedonium cogebat apocriariis communicare Joannis, Joannemque recipere synodum, neque recipientem neque projicientem. Macedonius autem restitit, dicens non illis se communicaturum, nisi constentur matrem et magistram synodum Chalcedonensem. Cælerum Deuterius episcopus Arianorum Byzantii baptizans quemdam virum nomine Barbarum, præter Dominicam traditionem ausus est dicere : *Baptizatur Barbarus in nomini Patris per Filium in Spiritu sancto*; et statim lavacrum exsiccatum est. Barbarus vero timore perterritus fugit, et omnibus notum fecit miraculum. Porro imperator Macedonium Constantinopoleos episcopum cogebat anathematizare Chalcedonense concilium, quemadmodum et Heliam Hierosolymitanum. Ast Macedonius absque universali synodo, quæ præselem Romanum haberet episcopum, impossibile fore hoc se facere fatebatur. Unde inimicus ei effectus imperator confugientes ad ecclesias violenter extrahere jussit, et ecclesiis hæreticorum intemeritatis definitiones concessit : quotquot autem clerici et laici Byzantii erant, apud Severum et Manichæos Orientales hæreticos vacabant, contra Macedonium satagentes. Porro deiferi monachi, qui in Palestina erant, divina moti emulatione venire Byzantium contra Severum et monachos qui cum eo erant. Dorotheus autem monachus Alexandrinus multorum versuum librum edidit pro Chalcedonensi concilio, quem dedit Magnæ uxori fratris Anastasii, cum esset orthodoxus. Ipsa vero Anastasio librum obtulit, sperans per hunc eum fore mutandum; quem cum legisset et præter votum suum esse reperisset, Dorotheum apud Oasin exsilio destinat et librum pro nihilo ducit, eo quod superscriptus esset Tragœdia, id est, prophetia instantis constitutionis, quemadmodum a magno Basilio aiunt fuisse dictum contra Julianum. Macedonius autem Flavianum Antiochenum et omnes qui præsumerent dicere quid adversus synodum anathematizavit, et apocriarios Flaviani venientes ad se propter quasdam necessitates anathematizavit et insecutus est. Vicesimo sane imperii Anastasii anno synodus apud Sidonem præparatur. Soterichus enim episcopus Cæsareæ Cappadociæ a Macedonio consecrandus se in scriptis professus est dogmata Chalcedonensis synodi utpote definitionem fidei recepturum. Post hæc tamen adeo factus est hostis ut mori velle cerneretur in Oriente eum Xenaia locutus, et ambo pro synodo apud Sidonem efficienda imperatorem petiissent in omnimodam ejectionem sancti Chalcedonensis concilii; quæ statuta maturius dissoluta est, imperatore ad hoc Eutropium tribunum mittente, qui et disso-

Inta ea egit ut Flavianus Antiochenus et Helias Hierosolymitanus una cum episcopis suis imperatori, quæ apud Sidoniam gesta fuerant, scriberent. Flavianus vero tres tantummodo synodos et Zenonis exoticon se suscipere scripsit, Chalcedonensis mentionem non faciens. Helias quoque Hierosolymitanus etiam Chalcedonensem se scripsit abdicere. Soterichus autem Cæsariensis et Xenafas contra Flavianum et Heliam suggererunt imperatori, quod pro eo quod nossent expresse contra synodum Chalcedonensem sententiam ferre, convenerunt ad invicem. Anastasius autem iratus incitavit monachos quosdam falsos convenire apud Antiochiam et adversus Flavianum insurgere, petentes eum Chalcedonense anathematizare concilium et Diodorum et Theodorum et Ibam et Theodoretum; quod et fecit pusillanimus factus Flavianus, et contra Ecclesiam eos anathematizavit una cum synodo. Eodem anno contra Macedonium imperator agebat; et schismatici cum conductis turbis, in Archangelo palatii et in Magna ecclesia psallentes in Dominica die trisagion, addebant in eo: *Qui crucifixus es propter nos*, ita ut orthodoxi ex necessitate cum plagis eos insequerentur. Imperator vero manifeste per schismaticos monachos et clericos et Julianum Carizæ tunc, deinde vero Halicarnassi episcopum, et Severum episcopum, adhuc monachum, impugnabat Macedonium, turpibus eum publice submittens injuriis. Multitudines autem cum mulieribus et liberis abbatibusque orthodoxorum monachorum congregatæ clamabant: *Tempus martyrii, Christiani: ne derelinquamus Patrem nostrum*, injuriis lacessere imperatorem satagentes ut Manichæum et Indignum imperio; qui metuens clausit ostia palatii, et naves præparavit ad fugiendum. Macedonium autem, de quo juraverat non se ultra visurum, tunc rogabat videre, multitudines metuens. Hoc interea veniente ad eum, populus hegumenis et monachis protestabatur dicens: *Patrem nostrum habemus a vobis*. Scholæ vero laudem dicebant ei, cum transiret. Ingressus autem ad Anastasium arguit eum ut hostem Ecclesiæ; qui simulatus est ei ad horam uniri. Verum sequenti anno decepit imperator Macedonium per Celerem magistrum, commonitorium (19) faciens ad eum, in quo se primam quidem et secundam confitebatur suscipere synodum, Ephesinam vero et Chalcedonensem dimisit, quod ingens Macedonio vituperium attulit. Per hoc enim et enoticon Zenonis recepit, cui etiam consecrandus subscripserat. Præterea Macedonius abiens in Adalmati monasterium in eo clericis et monachis zelatoribus, qui ob id scandalizati fuerant, rationem reddidit per

A declamatorium sermonem, quod susciperet sanctam Chalcedonensem synodum, eosque qui hanc non susciperent, hæreticos haberet; et comministraverunt ei. Imperator autem muneribus persuasit consentaneis ipsius, clericis scilicet et monachis, alium episcopum eligendi; quod et Areadnem et magnos ex senatoribus contristabat: diligebatur enim Macedonius propter vitæ munditiam et dogmatum rectitudinem, licet deceptus fuerit. Instruxit autem imperator duos quosdam nequam accusare Macedonium quasi puerorum amatorem pariter et hæreticum, et hæc porrigere in scriptis præfecto et magistro. Similiter autem contra presbyteros et diaconos orthodoxos. Jussit autem Celerem magistrum deponere violenter eum ab episcopio, clamante Macedonio se prompte respondere non solum in prætorio, sed etiam in theatro. Multi vero clericorum in carceres missi sunt: qui autem fugere potuerunt, apud Romam et Phœnicem sunt dispersi.

Porro impius imperator authenticam chartam Chalcedonensis concilii gestorum per magistrum accipere a Macedonio et dirumpere satagebat. Macedonius vero signans eam super altare posuit: quam Calopodius eunuchus et œconomus Magnæ ecclesiæ furto ablatam imperatori detulit. Tunc Macedonium nocte educens imperator violenter Chalcedonem misit, et inde apud Euchaitem exsilio relegari præcepit, nihil eorum quæ de se objiciebat querere ausus, metuens multitudines. Postera vero die provehit episcopum Timotheum quemdam, presbyterum et vasorum custodem ecclesiæ, cognomento Lytrobulem et Celonem propter quosdam actus convenientes nominibus; qui ingressus ecclesias, primum imagines Macedonii deponebat, et ita faciebat missas (20). Joannem vero Alexandrinum in diptychis ordinavit, eique synodica scripsit. Imperator autem perpendens quod sine depositione Macedonium et sine judicio in exsiliu miserit, missæ magistro sistere fecit eum ultra Claudiopolim Honoriadis; sicque illum absentem deponunt, cum idem ipsi fuerint accusatores, testes et iudices, præsertim cum jam esset ante iudicium pulsus, et per episcopos mittunt depositionem, et presbyterum D Cyzicenum. Hos cum vidisset Macedonius, priusquam cum illis loqueretur, interrogabat si susciperent synodum Chalcedonensem; quibus dicentibus: *« Quis enim es? »* Tunc ipse ait: *« Si Sabbatian vel Macedoniani deferrent mihi depositionem, conveniat me suscipere. Et ita reversi sunt inefficaces, idemque pervenit ad Euchaitem. Tunc et Flavianum festinabat imperator a sede Antiochena ejicere, et pro illo Severum manifestum veritatis ini-*

NOTÆ.

(19) *Commonitorium*. Theodorus Balsamo ad synodum Carthaginensem: *κοινωντήριο; ἦτοι τὸ ἔγγραφοὺν ὑπόμνημα*. Vide ad glossas Basilicorum. FABR.

(20) *Faciebat missas*, *ἐκτελούργει*. Idem de *Vitis PP.* in Constantino: *« Missas imperatori fecit. »* Sic loquebantur antiqui, ut S. Bonifacius archiep.

Mogunt, ep. 95. *Hist. Tripart.* interpret. l. iv: *« Missas facere in ecclesia. »* Et l. vi: *« Missas facientes seorsum, »* et l. vii: *« Seorsum agebat missas. »* Sic etiam loquitur l. xii, c. 2; et Flodoardus, *Hist. Rem.* l. ii, c. 15. Idem tamen interpret *« missas celebrare »* dixit, l. x, c. 25. lb.

micum inducere. Apposuerunt autem calumniantes A quod ore tantum et non corde synodum anathematizaverunt. De cætero et consilium acceperunt iudices, qui missi fuerant ab imperatore, pellendi eum et propterurbationem modicum removendi; quo ad Platanos egresso confestim impium Severum constituit, qui ante monachus fuerat in monasterio schismaticorum, iuxta Majuma Gazæ. Flavianum autem apud Petras exsilio relegavit. Sed et alios nonnullos episcopos ferreis vinculis compeditos una cum presbyteris et diaconibus. Helias vero Hierosolymitanus dum cogeretur ab imperatore aut Severo communicare aut ab episcopatu repelli, monachis confortantibus illum, ab episcopatu projici magis elegit, et consecratus est pro eo Joannes ex staurophylacibus quidam, qui spon-

B dit facere quæcunque vellent: verum consecratus neutrum fecit. Imperator autem Anastasius una cum Timotheo scelesto Constantinopolitano episcopo multa mala monachis clericis ac laicis, qui pro Macedonio proque synodo defensanda perseverabant, ostendit, ita ut apud Oasim Thebaidis multos exsilio relegaret. Qui Timotheus synodica et Macedonti depositionem singularum episcopis civitatum ad subscribendum transmisit, quorum alii, fortiores scilicet, ad utrumque restiterunt, alii vero utrisque scripturis timore imperatoris perterriti subscripserunt. Porro medii depositioni Macedonii non subscribentes, Timothei synodicis subscripserunt; quod id ipsum erat, licet eis distare videretur. Volens sane Timotheus Severi nomen in diptychis ordinare et Flaviani ejicere, prohibitus est a populo: Severi namque communionem omnes orthodoxi fugiebant, et maxime monachi; quibus cum multitudine rusticorum punitis, multos occidit, altaria subvertens et sacra orthodoxorum vasa ut sacrilegus conflans. Juliana vero, illustrissima femina, quæ templum Dei Genitricis apud Honoratas construxerat, valde pro Chalcedonensi synodo satagebat, ita ut ei nec imperator quidem, multas adversus eam versutias adinveniens, Timotheo communicare persuadere valuerit. Sed nec ipse Timotheus frequenter ad eam pergens hoc ei potuit persuadere. Pompeium quoque consobrinum illius, et hujus uxorem, quæ mulier erat ornata et concedendis beneficiis vacans, multis imperator angustiis humiliabat ut zelatores synodi et eos qui Macedonio largiebantur in exsilio quæ necessaria erant. Hi vero qui Alexandriam missi fuerant a Timotheo ad Joannem Nicæotem, super ambonem Chalcedonense anathematizare concilium. Defuncto autem hegumeno monasterii Dii venit Timotheus ordinaturus hegumenum: is autem qui promovendus erat, dixit se non suscepturum benedictionem a viro qui Chalcedonensem synodum sperneret. Ad hæc Timotheus ait: *Anathema omni homini Chalcedonense non suscipienti concilium.* Et tum ille proveli ab ipso convenit. Præterea Joannes archidiaconus Timothei, cum esset Manichæus, conviciis

A affectit Timotheum, et imperatori quod dixerat indicavit. Ast imperator ignominiose ac dire Timotheum in faciem conveniens negantem invenit, et e contra eos anathematizantem qui Chalcedonensem synodum recepissent. Porro Joannes Alexandrinus inhibuit Ægyptios ascendere Hierosolymani, ut non communicarent in exaltatione Chalcedonensi concilio. Terribilia vero quædam ab his qui a dæmonio tenebantur facta sunt Hierosolymis tunc. Anastasius enim cupiens fieri dux Palæstinæ, pollicitus est imperatori, nisi persuaderet Joanni, post Heliam Hierosolymitano episcopo, communicare Severo, dare trecentas libras auri. Accepto vero principatu venit Hierosolymam, Joannemque sibi non obedientem misit in carcerem. Zacharias vero quidem princeps Palæstinæ, Deo amabilis vir, suggessit episcopo, zelo divino ductus, duci repromittendi se quæ illi placerent acturum, dummodo restitueretur in throno suo; quo se absolvente ac restituente, collectis monachis in templo S. Stephani ascendit super ambonem, et anathematizavit Nestorium et Eutychen et Severum atque Soterium, pronuntians sanctas et universales quatuor synodos. Aderat autem et Hypatius filius fratris imperatoris, non communicans omnino Severo. Illic, cum tunc communicaret Joanni, auri libras centum dedit S. Theodosio, qui erat exarchus monasteriorum, ad distribuendum has monachis qui rectæ fidei erant et Chalcedonensis concilii zelo fervebant. Imperator autem quosdam ex principibus præcepit in templo S. Theodori Sphoracii super ambonem trisagii additamentum admittere, ita ut multitudines indignatæ per diem litanie illinc egrederentur, quando et Timotheum per commonitorium scriptum omnibus Ecclesiis præcepit trisagium in litanis cum additamento dicendum, quod multi metuentes fecerunt. Monachi vero alium psalmum psallendo venerunt. Hos autem populus videns clamavit: *« Bene venerunt orthodoxi, »* simultasque multa facta est et incendium domorum multarum ac homicidia dena millia, turba vociferante adversus Anastasium et Vitalianum imperatorem petente, ita ut sugeret Anastasius et latitaret, ab ipsaque Areadne laceraretur injuriis utpote multorum causa malorum Christianis effectus. Alamundaro autem principe Saracenorum gentis baptizato, Severus duos episcopos macula suæ pravitatis infectos direxit ei communicandi: Dei autem providentia ille ab orthodoxis baptizatus fuerat, qui recipiebant concilium. Cumque Severi episcopi subvertere principem a vero dogmate festiuarent, mirabiliter eos arguit Alamundarus hujuscemodi fabula: Ait enim ad illos: *« Litteras, »* inquit, *« accepi hodie, quia Michael archangelus mortuus est. »* Illis vero dicentibus hoc impossibile fore, ait princeps: *« Et quomodo Deus secundum vos nudus crucifixus est, nisi naturarum esset duarum Christus, quandoquidem nec angelus moritur? »* Et ita cum confusione Severi recesserunt episcopi.

Porro Cabades quosdam Christianos, qui erant in Perside, poplite enervavit, qui tamen postmodum ambulaverunt.

Vicesimo tertio imperii Anastasii anno Hormisda papa Romanus pontificium gerit. Vitalianus autem, quem populus imperatorem expetiverat, accepta tota Thracia, Scythia et Mysia, Vulgares habens secum et multitudinem Hunnorum, cepit Anchialum et Odyssopolim. Comprehendit autem et Cyrillum magistrum militum Thraciæ, et pervenit prædas gerendo usque Byzantium, parcens vero civitati apud Sosthenium castra metatus est. Anastasius autem desperatione consternatus mittit ex senatu quosdam, rogans eum pacisci et jurare una cum senatu, quod ab exilio episcopos revocaret apud Heracliam Thracæ. Porro Vitalianus addidit ut et principes uniuscujusque scholæ jurarent istud; sed et Macedonius et Flavianus, qui nequiter pulsi fuerant, suos reciperent thronos, similiter et reliqui omnes episcopi, et ita celebraretur synodus, Romano et cunctis episcopis convenientibus, et communi judicio probarentur quæ adversus orthodoxos sunt præsumpta. Itaque cum hæc imperator, senatus et reliqui principes populi iurassent et confirmassent ita fiendum (21), facta est pax, et ad propria rediit. Hormisda vero Romanus episcopus, molestiis fatigatus a Theodorico Vitaliano favente, Ennodium episcopum misit et Vitalianum archidiaconum ad synodum celebrandam apud Heracliam. Venere autem et episcopi ex diversis locis fere ducenti, qui illusi ab iniquo imperatore ac Timotheo episcopo Constantinopolitano recessere inefficaces. Impius quidem imperator pacta transgrediens clam intimavit Romano papæ ne veniret: miserat enim Vitaliano sacram quo transmitteret eam Romam, ut papa proficisceretur ad celebrandam apud Heracliam synodum. Omnis autem populus atque senatus in præsentia maledicebat Anastasio tanquam perjurio. Porro Vitalianus indignatus adversus Anastasium ob perjurium multa mala exercitibus Anastasii et reliquæ rei publicæ demonstravit, occidens, rapiens, armis exuens, et postremo ad injuriam ejus unumquemque militem uno aëreo nummo vendens.

Mundi anno 6008, divinæ incarnationis anno 508, Hunni, qui dicuntur Saber, transeuntes Caspias portas, Armeniam et Cappadociam, Galatiam et Pontum depopulati sunt, ita ut Euchaitam quoque pervaderent. Unde et fugiens Macedonius, prope modum periclitaturus, salvatus est apud Gangras. Quo comperto Anastasius amare illic eum custodiri præcepit, mittens, ut aiunt, qui eum occideret. Defunctus autem apud Gangras positus est in templo sancti Martyris Callinici juxta reliquias ejus, multas sanitates efficiens; qui cum exanimis jaceret, manu fertur se signaculo crucis signasse.

A Theodorus autem quidam ex his qui cum eo erant vidit eum in somnis sibi dicentem: *Excipe, et abiens lege Anastasio, et dic: Ego quidem vado ad patres meos, quorum fidem servavi, non cessabo autem increpescens Domino, usquequo venias et in judicium ingrediamur.* Eodem anno Alexandriæ multi viri et mulieres et pueri atrociter a dæmonibus obsessi repente latrabant. In somnis autem quidam vidit quemdam dicentem quia propter anathematismos synodi patiuntur ista. Porro monachi eremi zelo divino moti, quatuor contestationes componentes, duas quidem ex his misero imperatori, unam vero principibus regionis et unam episcopo Hierosolymitano Joanni, protestantes neque sanctam se Chalcedonensem synodum prævaricatos neque impio Severo communicaturos, quin et se promptam habere mortem, incendentes et sancta loca. Sane Thessalonicensi episcopo communicante ob metum imperatoris Timotheo Constantinopolitano episcopo, quadraginta episcopi Illyrici et Græciæ convenientes in unum per professionem in scriptis factam, ut a proprio metropolitano discessere ab eo; et Romam mittentes Romano communicare in scriptis professi sunt. Episcopum autem Thessalonicensem Theodorus historicus patriarcham nominat irrationabiliter, nesciens qua pro causa.

Vicesimo imperii Anastasii anno, Joanne Nicæote Alexandrino antistite hæretico mortuo, Dioscorus junior, Timothei Heluri consobrinus, prælatus est episcopus Alexandriæ. Cum autem venisset Byzantium, pro Alexandrinis apud imperatorem intercessurus propter occasionem filii Calliopii Augustalis, ab orthodoxis publice conviciis appetebatur, cum procederet, existimantibus eum contra recta dogmata advenisse. Ergo cum ob homicidium intercessisset, cum festinatione discessit. Causa vero cædis ista fuit. Cum Dioscorus manus impositionem accepisset, recessere multitudines rusticorum, dicentes quia nisi secundum quod sanctorum continent apostolorum cænes fiat, non recipietur episcopus: princeps enim inthronizaverat eum. Dioscorus autem venit ad S. Marcum, et venientes clerici induerunt eum secundo, et iterum consecraverunt. Et ita veniens ad S. Joannem perfecit collectam. Cum autem esset illic Theodosius filius Calliopii Augustalis et Aca-cius magister militum, turbæ turbæ cœpere injuriis afficere Augustalium, eo quod laudaret imperatorem Anastasium. Cum vero jurgium motum fuisset, insilientes quidam a sede filium Augustalis deposuerunt, et interemerunt eum. At vero Aca-cius magister militum, quotquot capere potuit, interfecit. Hæc audiens imperator iratus est adversus eos. Porro Dioscorus interveniens mitigavit eum. Inter Indos vero et Persas castrum est nomine Zubdaber, ubi multas pecunias et lapides pretiosos esse Cabades rex Persarum ediscens,

NOTÆ.

(21) *Fiendum.* Flodoardus *Hist. Rem.* 1, 13: « Fiendumque se Christianum vovisset. » Vide Vog-sium *De villis sermonis*, 4, 30, circa finem. FABR.

querelant hoc comprehendere. Dæmones autem loco insidentes prohibebant illum aggredi. Omni ergo mota excogitatione magorum suorum, deindeque Judæorum consilio frustratus, credidit per orationem Christianorum, quæ sit ad Deum, huic dominari; et episcopum quemdam Christianorum, qui apud Persas erant, super hoc deprecatus est. Qui collecta celebrata divinorum mysteriorum participatus est, et accedens ad locum dæmones, qui illi inerant, pepulit, et sine labore castrum Cabadi tradidit. Suspectus autem super hoc signo Cabades prima cathedra episcopum honoravit, cum usque ad illud tempus Manichæi atque Judæi præsiderent; porro volentibus baptizari licentiam præbuit.

Vicesimo septimo imperii Anastasii anno vidit idem imperator in visu virum terribilem, portantem codicem; qui hunc aperiens, et juveniens nomen imperatoris, dicit ei: *Ecce propter malam fidem tuam deleo quatuordecim, et delevit eos. Expergefactus autem, et advocato Adamantio præposito, dixit ei visionem. Et ego, ait, vidi hæc ista nocte, quia assistenti mihi imperio tuo porcus magnus veniens, et comprehensa prætexta mea, projecit me in terram et interemit.* Convocato ergo Proculo conjectore (22) edixit ei quæ fuerant visa; qui quod ambo forent post paululum morituri prædixit. Timotheo vero Constantinopoleos episcopo mortuo, Joannem Cappadocem episcopum et syn-cellum Constantinopoleos episcopum creaverunt. Hic consecratus tertio die Paschæ apostolicam indutus est stolam. Populus autem instantiam multam agebat ut Joannes anathematizaret Severum. Porro eodem anno mortuus est impius Anastasius, et imperavit pius Justinus pro eo, vir senior et multum peritus, quia a militibus incipiens usque ad senatum profecit, Illyricus genere. Quidam autem aiunt quod divino fulmine percussus Anastasius periisset.

Mundi anno 6044, divinæ incarnationis anno 514, anno imperii Justiniani primo, Vitalianus post mortem Anastasii eidem imperatori valde familiaris effectus est, ita (ut consul appellaretur, fiduciamque tantam apud imperatorem haberet ut etiam Severum præciperet ejici et interimi: nimis enim erat orthodoxus Vitalianus. Quo audito Severus fugit, et Julianus Halicarnassi episcopus. Egyptum abeuntes, hanc conturbaverunt, sermonem de corruptibili et incorruptibili commoventes, dum Alexandriæ Dioscorus esset episcopus. Episcopi autem et clerici Romam venientes, auctoritate ab Hormisda Romano episcopo studio Vitaliani percepta, cum adhuc viveret, Joannes Cappadox episcopus Constantinopolitanus, sanctam Chalcedonensem synodum in diptychis ordinaverunt, una cum aliis sacris tribus conciliis. Cum vero Severus impius fuga lapsus esset effectus, Paulus

A consecratus est Antiochiæ, et donavit imperator civitati Antiochenæ mille libras auri. Sed et cæteris urbibus benevolentiam præstitit, inhibens quoque et publicas perturbationes. Xenaiam vero, qui et Philoxenus dicebatur, episcopum Hierapoleos, cum esset Manichæus, et Petrum Apamiæ cum omnibus ipsius maculæ participibus exsilio relegavit. Revocavit autem omnes quotquot injuste fuerant ab Anastasio exsules constituti. Sed et Apionem patricium, quem in Nicæna civitate in presbyterum consecraverat, quemque imperator, ut revera prudentem, præfectum fecit prætoriorum. Sequenti autem anno Joanne Cappadociæ Constantinopolitano episcopo defuncto, Epiphanius presbyter ipsius ecclesiæ atque syncellus promotus est; similiter et Hormisda Romano dormiente Joannes episcopatum suscepit.

Tertio Justiniani principis anno, bello moto inter Romanos et Persas, misit idem Justinus legatos et munera ad Zelicben regem Hunnorum, et repromisit cum juramentis se imperatori contra Persas auxilium præstaturum. Mittente autem et Cabade repromisit et ipsi. Hoc sane Justinus ediscens tristatus est valde. Porro direxit ad Persas Zelicben viginti millia ad expugnandum Romanos. At vero Justinus destinavit Cabadi regi Persarum legationem pro pace, et quasi super alio quodam scribens etiam de Zelicbe significavit, quia opitulationis juramenta cum Romanis habet, quia et munera accepit multa, et vult proditor Persarum fieri, et quia oportet nos, cum simus fratres, ad amicitiam venire et non a canibus istis illudi. Tunc Cabades accersens secreto Zelicben, sciscitatus est si accepisset a Romanis munera, hortatus adversus Persas; qui dixit: *Etiam.* Et iratus Cabades occidit eum, et per noctem missa multitudo Persarum interfecit populum ejus, suspicatus quod dolo venissent ad illum; quotquot autem potuerunt fugere, redierunt ad propria. Præterea Euphrasius Antiochenus Chalcedonensem synodum exclusit a diptychis, sed et nomen Hormisdæ papæ Romani. Post hæc vero timens quatuor concilia confirmavit.

Quinto anno imperii Justiniani Zathus rex Lazorum, recedens a regno Persarum regnante Cabade et Zathum amante, qui etiam illum in regem Lazorum provexerat, venit Byzantium ad Justinum, et rogavit eum ut fieret Christianus et ab ipso appellaretur imperator Lazorum. At imperator cum gaudio illo suscepto, illuminavit (23) eum et filium appellavit. Profectus autem imperator Lazorum a Justino portavit coronam et chlamydem imperatoriam albam. Quo comperto Cabades rex Persarum significavit imperatori Justino, dicens quia Cum amicitia et pax sit inter nos, quæ inimi-

NOTÆ.

(22) Conjectore. Glossæ: ὄναρ πομπήτης, conjector, somnolentor, somniorum interpret. V. Plaut. *Curl. act. II, sc. 1* et H. FABR.

(23) Illuminavit, ἐφώτισεν. Φωτίζεσθαι in scriptis Patrum accipitur pro baptizare. V. Gregor. Naz. *elc* τὸ ἄγιον βάπτισμα. Id.

corum sunt agis, et eos qui sub potestate Persarum a sæculo erant assumpsisti. Qui remisit ei : *Nos quemquam subsectorum imperio tuo neque assumpsimus, neque subvertimus. Sed ascendens Zathus ad imperialiū nostra procidens deprecatus est ut ab scelesto et pagano dogmate impiisque sacrificiis et errore dæmonum liberaretur, et accederet ad conditorem omnium Deum, et fieret Christianus. Ilunc nos baptizantes absolvimus ad propriam regionem.* Ex tunc ergo facta est inimicitia inter Romanos et Persas. Eodem quoque anno gesta sunt quæ circa S. Arethan proveniunt.

Sexto imperii Justinī anno Theuderichus, Romam tenens et ea quæ Arii sunt sapiens, coegit Joannem papam venire Byzantium ad imperatorem Justinum et intercedere pro Arianis, ut non compelleret illos ab hæresi sua discedere. Nam et Theuderichus hoc in orthodoxos, qui in Italia erant, facere minabatur. Joannes vero Byzantium veniens, et invitatus ab Epiphania patriarcha, non consentit, usquequo Epiphania præsideret utpote papa Romanus. Qui omnibus quidem episcopis communicavit, Timotheo vero Alexandrino non communicavit. Cabades autem Persarum rex, filius Perozi, multa millia Manichæorum cum episcopo eorum Indazaro una die peremit, una cum senatoribus Persis, qui sensus eorum erant. Filium enim ejus, nomine Pthasuarsan, Manichæi a puero instruētes et sui sensus efficiētes repromittebant ei, dicentes quia Pater tuus senuit, et si contigerit eum mori, principes magorum unum fratrum tuorum facient imperatorem, eo quod teneat dogma ipsorum. Nos autem possumus per orationes nostras suadere patri tuo abrenuntiare imperio, et te promovere, ut ubique confirmes dogma Manichæorum. Qui repromisit hoc facere, si imperasset. Cum autem hæc Cabades cognovisset, jussit conventum fieri quasi facturus filium suum Pthasuarsan imperatorem, et omnes jubens Manichæos una cum episcopo eorum et mulieribus et liberis adesse conventui, similiter et principem magorum Glonazen et imagos, et Christianorum episcopum Boazanem, dilectum a Cabade utpote medicum optimum. Et convocatis Manichæis ait: *Gaudeo super dogmate vestro, et volo dare, dum vivo, filium meum Pthasuarsan et consentaneum vestrum. Sed segregate vosmetipsos ad recipiendum eum.* Qui freti fiducia semetipsos segregaverunt. Cabades autem præcipiens exercitus suos ingredi, omnes concidit gladiis cum episcopo eorum, sub conspectu principis magorum et Christianorum antistitis.

Mundi anno 6019, divinæ incarnationis anno 549, cum terræ motus apud Antiochiam adhuc teneretur, Euphrasius episcopus obrutus est a terræ

motu et et mortuus est, et cuncta domus et ecclesia cecidit, et pulchritudo civitatis exterminata est: non enim facta est talis divinitus ultio in alia civitate per omnes generationes. Ast piissimus imperator Justinus his cognitis plurimum animo doluit, ita ut ablato diademate a capite suo et purpura lugeret in sacco sedens per dies multos, adeo ut in die festo procedens ad ecclesiam non passus sit portare coronam vel chlamydem. Porro mense Aprilis ejusdem quintæ indictionis ægrotus imperator Justinus effectus prorevexit, dum adhuc viveret, in imperatorem Justinianum nepotem (24) suum, qui et reimpervavit ei mensibus 4. Mense autem Augusto ejusdem quintæ indictionis Justinus obiit. Eodem autem anno singulare imperium Justinianus obtinuit. Rex autem Helurorum, Grætes nomine, ad Romanos confluit, et venit Constantinopolim cum populo suo, et petit imperatorem quo fieret Christianus; qui baptizatum in Theophaniis suscepit eum ex baptismo, repromittentem auxiliari ei in quibuscunque voluisset. Eodem anno adhæsit Romanis mulier quædam ex Hunnis, qui dicuntur Saber, barbara, nomine Boazer, vidua, habens secum Hunnorum millia centum. Tum et rex Hunnorum qui sunt juxta Bosphorum, nomine Gorda, accessit ad imperatorem, et factus Christianus susceptus est ab imperatore; et multis ei præstitis donis misit eum in regionem ipsius ad Romanas res custodiendas et Bosphorum civitatem, quæ pro eo quod Romanis boves per singulos annos pro pecuniis inferebat, Bosphorus appellata est. Locavit autem et numerum militum Romanorum et tribunorum custodire civitatem propter Hunnos, et exigere tributa boum. Promulgavit autem formam imperator de episcopis et œconomis et orphanotrophis et xenodochis, ne hæreditates possiderent nisi quæ priusquam proveherentur habuisse probarentur, de quibus et testamentum emittere potuissent. Ab hora vero qua promoverentur, neminem habere licentiam disponendi, sed omnia ipsius venerabilem domum hæreditari. Et exposuit imperator leges validas contra libidinosos, et multi puniti sunt, et factus est timor multus et cautela. Renovavit etiam contrarias leges, faciens singularem codicem, et vocans eum Novellas constitutiones, in quibus non permittit principem in locis, quibus præest, emere possessionem aut ædificare domum aut hæreditare (25) extraneam personam, nisi quis sibi cognatus existat.

Eodem anno passa est a divina indignatione rursus Antiochia, post duos annos prioris passionis, et factus est terræ motus magnus et tempestas gravissima. Et litaniam faciebant qui remanserant omnes, discalceati, clamantes, *Kyrie, eleison,*

NOTÆ.

(24) *Nepotem, ἀνεψιόν, ut tunc loquebantur, i. e. sororis suæ filium. Gregorius Turon. *Hist.* i, 43: « Octavianus Julii Cæsaris nepos, quem Augustum vocant. » Et iii, 48: « Parvipendens de interfectione nepotum. » Loquitur de Chlotario, qui

filios fratris occiderat. Vide Vossium *De vitii sermonis*, i, 27. Fabr.

(25) *Hæreditare.* Vetus interpretes epistolæ ad Philadelph. quæ S. Ignatio ascribitur: « Regnum Dei non hæreditabit. » Id.

et projicientes se pronos super nives. Apparuit autem in visu cuidam Dei cultori homini, ut diceret omnibus residuis quod superscriberent in superluminariis suis, *Christus nobiscum, state*. Quo facto stetit ira Dei. Et rursus imperator et Augusta multas pecunias donaverunt in recuperationem et ædificationem Antiochensium civitatis, quam et cognominavit Theopolim. Porro xii Kal. Apriliarum 7 indictionis irruiit Alamundarus Zecius, regulus Saracenorum, et deprædatus est primam Syriam usque ad terminos Antiochiæ in locum qui dicebatur Litargum, et occidit multos, et incendit exteriora Chalcedonis. Et audientes primores Romanorum, exierunt adversus eum. Quo comperto Saraceni una cum Persis, sumpta præda cum captivis, fugerunt. Præterea Samaritæ et Judæi in Palæstina imperatorem quemdam Julianum coronantes, et arma contra Christianos moventes, rapinas et homicidia et incendia operati sunt; quos Deus tradidit in manus Justiniani, et interemit omnes, et decollavit Julianum tyrannum. Interea tertio imperii sui anno Justinianus imperator promulgavit ne militarent pagani nec hæretici, nisi soli orthodoxi Christiani, dans illis et inducias usque ad menses tres ad conversionem.

Septimo imperii Justiniani anno facta sunt Vandalica bella, et recepit Belisarius Africam. Denique Vandali sub Arcadio et Honorio ad Hispaniam venientes cum Godigisclo rege suo, et ex ea in Libyam transeuntes, hanc comprehenderunt. Godigisclo vero mortuo Gizerichus ejus principatum suscepit. Cui successit Honorichus filius ejus, regnum adeptus; qui multa mala Christianis qui in Libya erant ostendit, et arianizare coegit, et multos occidit, et linguam a gutture quorundam abscidit, qui etiam Dei gratia postea loquebantur. Episcopus autem quidam Orientalis partis imperatorem Justinianum deterruit, dicens ex Deo sibi visionem factam, jubentem sibi ad imperatorem accedere, et postulare ut Christianos qui erant in Libya liberaret a tyrannis. Quibus imperator auditis retinere mentem ultra non potuit, sed tam exercitum et naves armis circumdedit et victualia (26) præparavit, Belisariumque in procinctu esse præcepit in Libyam prætorem mittendum, quem et prætorem imperator principaliter, et in omnibus statuit. Erat autem cum eo et Procopius, harum rerum conscriptor; proficiscentes autem a regia urbe adierunt Abydum. Belisarius vero curabat quatenus universus stolis simul navigaret et in prædium idem ipsum diverteret; cumque ad Siciliam pervenisset, misit Procopium conscriptorem Syracusam, si forte inveniret quosdam qui se in Libyam ducerent. Ipse vero stolo accepto

A ad Caucanam properavit villam, 200 a Syracusa stadiis differentem. Procopius ergo Syracusam ingressus escas emit apud Amalasuntham, uxorem Theuderichi, matrem autem Atalarichi regis Italiæ, amicitiam erga Justinianum habentem. Consecutus quoque est inopinate virum qui sibi fuerat amicus a puero, quique experimentum habens Libyæ locorum et maris, tres tantum dies transierant ex quo Carthagine venerat. Et asseverabat omnem securitatem habere illos, et haud metuere quemquam illorum quod adversus se moveretur exercitus, ita ut a quatuor mansionibus (27) maris Gelimer moraretur. Hunc ergo assumptum Procopius ad Caucana perveniens Belisario præsentavit. Quibus compertis Belisarius transmeavit, et exiit in quoddam prædium; aggeremque ac vallum profundum facientes castrametati sunt. Ubi et cum locus inaquosus esset, vallo effosso terra protulit aquam ad omnem utilitatem, tam animantibus quam exercitibus. Sequenti vero die populus ad prædam prorupit. Prætor autem his accersitis hæc ad eos locutus est: *Violentiam quidem inferre alienisque pasci injustitia est in omni tempore, maximeque nobis in periculis constitutis. Ego enim in hoc fœsus in hanc vos terram transvexi, ut justitia et opere bono tam Deum placeamus quam Afros ad nosmet attrahere procuremus. Hæc autem vestra intemperantia in contrarium vobis proveniit, et agat ut Afri Vandatis auxilientur. Sed acquiescentes verbo meo, ementes escas asportate, et neque iniusti esse videamini neque amicitiam Afrorum in inimicitiam convertatis, sed Deum potius placare studete. Cessate insilire in alienum, et lucrum excutite periculis plenum. Mittens autem Belisarius electum exercitum urbem sine labore comprehendit; noctu enim ad eam accedentes, et una cum introeuntibus plaustris rusticorum ingredientiæ, hanc obtinuerunt; et cum dies factus fuisset, tam sacerdotem quam hujus primos captantes, ad prætorem destinaverunt.*

Belisarius itaque Carthagine capta commonebat milites, dicens: *Videte quanta prospera facta sunt nobis, quoniam sobrietatem erga Afros ostendimus. Videte honestatem in Carthagine conservare et ne quis quemquam opprimat, nec quidquam ipsius subripiat. Cum enim multa mala fuissent a Vandalis barbaris viris perpassi, imperator noster ad auxiliandum eis nos misit et ad libertatem donandam. Hæc commonens Carthaginem introivit, et ascendens palatium in Gelimeris solio sedit. Ad quem accesserunt negotiatores Carthaginis, et quotquot juxta mare manebant, queritantes se rapinam a classibus pertulisse. At vero Calonymum, navium principem, juramento constrinxit quatenus om-*

NOTÆ.

(26) *Victualia*. Commeatum, victui necessaria. Glossæ Dosithei: « alimonia, victualia. » Flodoardus, *Hist. eccl. Rem.*, II, 11: « Sufficientia victualia constituit. » FABR.

(27) *Mansionibus*. Sulpicius Severus in Martino: « Sedecim mansionibus abest. » Plura de mansionibus dico ad tit. III dictæ Collectionis. Id.

nia quæ raptâ fuerant asportaret et propriis dominis redderet; qui defraudans ex eis et perjurans non post multum vindictam exsolvit: nam extra sensum effectus suam ipsius linguam comedens obiit. Ita vero prætor sine tumultu urbem possidebat, ut nec injuriam quampiam inferret homini, nec in foro quospiam obserare domum contingeret, sed ementes milites manducabant et lætabantur. Eos vero Vandalos qui ad sacra confugerant, fide præstita educebat. Murorum autem civitatis diligentiam exhibebat, cum antea negligentia ruebant. Porro dicebant et vetus verbum Carthagine dictum, videlicet Gamma persequetur Beta, nunc esse perfectum: prius enim Gezerichus Bonifacium insectus est, nunc vero Belisarius Gelimerem. Præterea tot pecunias multitudo reperit quot in nullo loco unquam esse contigerat. Denique Romanorum principatum depopulantes pecunias multas in Libyam transporterunt. Et cum ipsa regio optima et secunda esset, pecuniarum redditus eis effecti sunt multi. Nonaginta quippe et quinque annis Vandali Libyam tenuerunt; et cum multas divitias collegissent, in illa die in Romanorum manus omnes divitiæ redierunt. In tribus enim mensibus cum pugnasset Belisarius, id est a Kalendis Octobribus usque ad Kalendas Decembrias, totam Libyam subdidit. Misit autem Joannem Armenium cum ducentis electis persequi Gelimerem, donec eum vivum aut mortuum comprehenderet; qui præoccupans Gelimerem comprehensurus erat, nisi res contigisset huiusmodi. Huliæres quidam ex Belisarii armigeris erat cum Joanne; qui vino inebriatus, videns avem super arbore insidentem, tenso arcu jecit adversus avem. Et avem quidem consecutus non est, Joannem vero retro in cervice percussit; qui plagatus mortuus est, multum luctum tam imperatori Justiniano et Belisario, quam cunctis Romanis et Carthaginensibus derelinquens. Taliter Gelimer effugiens illa die ad Maurusios properavit; quem Belisarius persecutus in Papua monte, in novissimis Numidiæ, circumclusit, hunc obsidens per hiemem, deficientibus ei omnibus necessariis: panis enim apud Maurusios non fit neque vinum neque oleum, sed far et hordeum immaturum, ut irrationabilia animalia, comedunt. His Gelimer incidens scribit ad Faran, quem dimiserat Belisarius ad custodiendum eum, ut mitteret sibi citharam et panem unum et spongiam. Faras autem hæsitabat quidnam esset hoc, donec qui detulerat epistolam dixit quia panem quidem desiderat videre Gelimer, non videns panem ex quo ascendit in montem, spongiam autem propter oculos non lotos ac per hoc læsos, quatenus hos sinceros

A spongia reddat, porro citharam, ut calamitatem et lamentetur et desleat. His auditis Faras condolens, et fortunam humanam deplorans, secundum ejus scripta faciebat, et omnia mittebat quæcunque (28) Gelimer egebat. Præterea cum hiems transisset, metueps Gelimer obsidionem Romanorum, et cognatorum misertus filiorum, qui vermes in eadem miseria fecerant, dissolutus est mente, et ad Faran rescripsit quod fidei verbo recepto ipse, et qui secum erant, ad Belisarium properarent. Quo hunc certum jurejurando reddente, assumptis omnibus Carthagine venit. Belisarius autem hunc gratanter recepit. At vero Gelimer ridendo ad Belisarium introivit. Quem alii quidem superfluitate passionis excessisse quæ sunt naturæ, delirumque B suspicabantur effectum: amici vero hujus et sagacem hominem hunc esse cogitabant, et cum fuerit rex et regii generis, et virtutem validam pecuniasque magnas habuerit, quoniam in fugam versus est et mala in Papua pertulit et nunc ut captivus ductus est, nihil præter multo risu digna, quæ hominum sunt, arbitraturum cum esse perhibebant. Belisarius autem hunc cum principibus omnibus Vandalorum non in dehonoratione (29) custodiebat, ut ad imperatorem Justinianum Byzantium duceret. Cyrillo vero statim Belisarius cum capite Zatzonis fratris Gelimeris in Sardum insulam misso, quæ Kyrnos vocabatur, primum hanc Romanis subegit. In Cæsaream autem, quæ est in Mauritania, Joannem alium destinavit, quæ 30 C dierum itinere a Carthagine distans penes Gadir et solis occasum jacet. Aliumque Joannem ex prætoribus unum in fretum quod est in Gadiris, et in castellum quod Septum vocant, direxit. Porro in insulas quæ juxta Oceanum sunt, Majoricam scilicet et Minoricam, Apollinariam destinavit, virum bonum. Misit autem et in Siciliam quosdam Afro- rum, et castrum Vandalorum comprehendere jussit. Gothi vero qui hoc custodiebant, matri Athalarici hæc nota fecerunt. Quæ scribit ad Belisarium ne idem castrum tyrannide caperet, quousque imperator Justinianus sciret, et quod sibi esset visum efflueret. In his ergo Vandalicum bellum finem accepit. Verum invidia, utpote in magna felicitate fieri solet, D contigit etiam in Belisarium: quidam enim derogaverunt ei penes imperatorem, quod tyrannidem meditaretur. Ast imperator misso Salomone tentat Belisarii voluntatem, utrum cum Gelimere et Vandalis veniret Byzantium, an manens illuc eos transmitteret. Belisarius autem Byzantium profectus est, Salomone prætoris Libyæ derelicto. Cumque Belisarius Byzantium una cum Gelimere et Vandalis pervenisset, magna præmia percipere

NOTÆ.

(28) Quæcunque. Cato ap. A. Gellium 13, 22: « Quia multa ego. » Plautus *Menæchm.* act. 1, sc. 2: « Nec quidquam eges. » Priscianus l. xviii: « No- stri, ego illius rei et illam rem et illa re. » Fabm.

(29) Dehonoratione. Flodoardus *Hist.* II, 20: « Quidquid in ipsius imperatoris dehonoratione gestum fuerat. » Vetus interpretis epistolæ ad Philippenses, quæ S. Ignatio ascribitur: « Dies festos nolite dehonoratione. » Ip.

meruit, qualibus nimirum temporibus priscis Romanorum prætores in maximis victoriis digni efficiebantur. Sexcentis enim annis transactis nemo ad talem pervenit honorem nisi Titus, Trajanus et alii Imperatores, qui magistratum contra Barbaricas nationes obtinentes mirabiliter triumpharunt; exuviisque ostensis et ex bello mancipiis in media urbe pompis hæc publicavit, quod triumphum vocant Romani. Sic veteri quidem modo, sed pedestri incedens ex domo sua usque ad Hippodromium. Erant autem exuviae quotquot administratorio principis ordini competeabant, id est throni aurei et rhedæ, quibus regum uxores vehuntur, ornatusque de lapidibus pretiosis compositus, argenti quoque multa millia talentorum, et diversorum imperialium vasorum, quæ Gezerichus Romano despoliato palatio Africam tulit, inter quæ et Judæorum vasa, quæ Vespasiani filius Titus post captam Hierosolimam Romam detulerat. Mancipia vero erant ex triumpho tam ipse Gellimer, vestimentum quoddam portans purpureum, et cognatio ejus universa, Vandalorum quoque quotquot valde prolixe staturæ ac boni corporis erant. Cumque Gellimer in Hippodromium pervenisset, et tam imperatorem supra tribunal sedentem quam ex utraque parte vulgus astans vidisset, non quiescebat clamans: *Vanitas vanitatum, et omnia vanitas*. Pertingenti autem eum juxta imperatoris tribunal purpura ejus ablata pronum cadere et adorare coegerunt imperatorem. At vero imperator Gellimeri prædia in Galatia multa contulit et amœna, et cum omnibus cognatis suis in his habitare permisit. Verum hunc in patricii ordinem non provexit, eo quod ab Arianæ sectæ discedere minime consentiret.

Salomone præterea rem publicam moderante Maurusii prælium adversus Afros moverunt. Porro Maurusii ex gentibus descendunt quas Jesus Nave ex regione Phœnicum a Sidone ad Ægyptum usque habitantes abegit. Qui pervenientes Ægyptum, et non recepti ab eis, ad Libyam veniunt; et hanc inhabitantibus eis, novissimo tempore Imperatores Romani terram obtinentes hanc Hoen nominaverunt, statuantes titulos duos supra magnum fontem ex lapidibus candidis concavis, habentes litteras Phœniceas, dicentes hæc: *Nos sumus qui fugimus a facie Jesu latronis, filii Nave*. Erant autem et aliæ gentes in Africa primum indigenæ, habentes regem Asclepium, qui Heraclio conregnavit, quem terræ filium esse asseveraverunt qui Carthaginem condiderunt. Salomon autem a Carthagine sumptis exercitibus contra Maurusios properavit, qui in fugam versi et se in præcipitia de-

mergentes semetipsos interficiunt. Mortua vero sunt in hoc bello Maurusiorum quinquaginta millia, Romanorum vero penitus nullus. Quin nec ictum quisquam eorum ullum accepit, sed omnes incolumes victoriam consecuti sunt. Plurimi vero principum ipsorum Romanis adjuncti sunt. Mulierum atque puerorum tantam multitudinem Romani cepere ut ovis pretio servum Maurusium emere volentibus venundarent. Et tunc eis vetus eloquium cujusdam divinæ (30) feminæ contigit, quia maledictione multitudo eorum a viro sine barba periit: Salomon quippe a puero eunuchus præter voluntatem effectus est, præ passione genitales partes amittens. Porro tota Libya percepta Carthaginem rediit. Præterea vere incipiente missus est Belisarius Siciliam Romanis facere tributariam. Ubi eo hiemante Romani Libyæ contra Salomonem simulates fecerunt, hoc modo. Acceptis enim interceptorum uxoribus Vandalorum habebant agros carum ut suos, et solvere imperatori pro eis tributa volebant. At vero Salomon commonebat eos ne contradicerent Imperatori, sed huic quæ deliberata fuissent penitus redderent. Ceciderunt autem quidam eorum, maximeque Gothorum, in Arianæ sectam; quos sacerdotes Ecclesiæ segregabant, et nec liberos eorum baptizare volebant. Unde et in die festo simultas effecta est. Consiliati vero sunt milites Salomonem in templo perimere; qui hoc audito suadere eis recedere a seditione tentabat, quod non post pauca obtinuit. Belisarius autem Siciliam et Romam ab Ugio detentam et circumquaque civitates accipiens, Ugiam Byzantium duxit ad Justinianum cum uxore ipsius et liberis. Et misit imperator Narsem cubicularium Romanum cum classe tenendi ea quæ illic habebantur. Salomon autem muris Libyæ civitates munivit. Et quoniam Maurusii discesserunt a Numidia vici, Zaben regionem atque Mauritaniam et Sitiphin metropolim sub tributo Romanis effecit: alterius enim Mauritanie Cæsarea prima metropolis est. Interea Iberum rex, Zamassardus nomine, Constantinopolim ascendit ad imperatorem Justinianum cum muliere (31) ac senatoribus suis, rogans eum ut esset Romanorum concertator et germanus amicus. Ast imperator hujusmodi proposito ejus accepto multis eum et senatores ejus munificentis honoravit. Similiter et Augusta uxor ejus variis gemmis ornamenta donavit, et dimisere eus pacifice ad proprium regnum.

Octavo anno imperii Justiniani passa est a divina indignatione Pompeiopolis Mysie: scissa enim est terra terræ motu, et obrutum est medium civitatis cum habitatoribus, et erant subtus terram,

NOTÆ.

(30) *Divina*. Glossæ: « Divinum $\mu\alpha\tau\epsilon\rho\nu$. » Petronius: « Divinam ego putabam. » Auctor Queroli in Præf.: « Magum mathematicumque sese fingens, » et mox: « Queroli secreta et familiaria quasi divinus loquitur. » FABR.

(31) *Muliere*. Mulier pro uxore, ut in Capitulis Caroli Calvi, quod ibi observat Sirmundus. Imo et Scævola lct. ita loquitur in l. xciii, *De legat.* 3: « Et vulgus Hispanicum *mager* dicit, Italicum *mo-glie*, Provinciale *mouille*, pro uxore. » ID.

et voces eorum adliebantur clamantium ut sibi misericordia præstaretur, et multa donavit imperator ad educandos et adjuvandos, viventesque liberaliter juit. Eodem vero anno tradidit Justinianus ad psallendum in ecclesia illud quod canitur *Unigenitus Filius et Verbum Dei*.

Mundi anno 6029, divinæ incarnationis anno 529, Agapitus Romænæ gerit Ecclesiæ præsulatum, Justinianus decimum imperii agit annum, quando et Epiphania episcopo Constantinopoleos defuncto Anthimus episcopus Trapezuntensium translatus est Constantinopolim. Agapitus autem Romanus episcopus hoc anno ascendens Constantinopolim synodum celebravit contra impium Severum et Julianum Alicarnassensem et cæteros theopaschitas; inter quos et Anthimus, ut consentaneus eorum, depositus a throno projectus est et exivit, cum episcopatum obtinisset regiæ urbis mensibus decem; et consecratus est pro eo Menas presbyter et xenodochus Sampson ab Agapito papa Romano. Porro Agapitus dormivit Byzantii, et consecratus est pro eo Silverius.

Anno imperii Justiniani undecimo facta sunt prima encænæ Magnæ ecclesiæ Constantinopoli, Mena patriarcha in regio sedente vehiculo, et imperatore litaniam cum populo faciente.

Anno duodecimo imperii Justiniani, cum Romæ Vigilus esset episcopus, moti sunt Bulgarum duo reges, Vulger scilicet et Droggo, cum multitudine in Lyciam et Mysiam, cum esset magister militum Mysiæ Justinus, et Scythiæ Baudarius, qui exeuntes contra Bulgares inierunt prælium. Et occisus est Justinus magister militum in bello, et factus est pro eo Constantinus Florentii. Et venerunt Bulgares usque ad partes Thracæ, et egressus est contra eos magister militum Illyrici, Hoccum Hunnus, quem suscepit imperator ex sacro baptismo, et in medium missis Bulgaribus conciderunt multitudines copiosas, et receperunt omnem prædam, et vicerunt potenter, occisis duobus eorum regibus.

Eodem anno cepit Chosroes rex Persarum magnam Antiochiam Syriæ.

Anno decimotertio imperii Justiniani sociatus est Romanis Mundus ex genere Gipedum derivatus.

Anno decimo quarto imperii Justiniani Chosroes rex Persarum quartum in Romanorum terram fecit ingressum; quem Belisarius rursus ab Hesperiiis veniens sapientia sua inefficacem redire coegit ad propria.

Eodem vero anno Timotheo episcopo Alexandriæ mortuo, Severus impius, Antiochenus præsul adulter, et Julianus Alicarnasseus, Alexandriam fuga lapsi, de corruptibili et incorruptibili conferentes adversus invicem, facti sunt tanquam veritatis extranei, et alter quidem Theodosium, alter

A vero Gaianum Alexandriæ promovit episcopum. Et Gaianus quidem tenuit episcopatum anno uno, Theodosius vero duobus. Hos autem Justinianus imperator mittens duxit Byzantium, et utrumque separatim custodire præcepit. Et Paulum quemdam, qui putabatur orthodoxus, Alexandriæ prorexit episcopum. Ille memoriam Severi scelesti faciens ab episcopatu ira imperatoris ejectus est, et veniens Hierosolymis morabatur.

Anno decimo quinto imperii Justiniani, mense Octobrio, facta est Byzantii mortalitas; et eodem anno hypapanti Domini sumpsit initium, ut celebraretur apud Byzantium die secunda Februarii mensis.

Anno decimo sexto imperii Justiniani contigit debellare invicem regem Azumitensium Indorum Judæorum ex causa hujuscemodi. Azumitensium rex ultra Ægyptum est judaizans. Romanorum autem negotiatores per Homeritensem ingrediuntur ad Azumitensem et ad interiores partes Indorum atque Æthiopum. Negotiatoribus autem secundum consuetudinem ingressis terminos Homeriti, Damianus eorum rex illos occidit, et abstulit omnia ipsorum, dicens quoniam Romani malefaciunt Judæis, qui in regione sua sunt, et occidunt eos. Et ex solverunt negotiationem interiorum Indorum Azumiti. Et indignatus Azumitensium rex Adad misit Homeriti, quia læsisti regnum meum et interiorum Indiam, prohibens Romanorum mercatores ad nos ingredi. Et venerunt in inimicitiam magnam, et inierunt bellum in alterutrum. Et cum pugnaturi essent, Adad Azumitensium rex votum vovit, dicens quia si vicero Homeritensem, efficiar Christianus, quia pro Christianis pugno. Deique operatione vicit potentissime, et accepit captivum vivum Damianum regem eorum et regionem ipsorum et regna, gratiasque referens Deo Adad rex Azumitensium misit ad Justinianum imperatorem, ut acciperet episcopum et clericos, et doceretur, et fieret Christianus. Et gavisus est super hoc Justinianus plurimum, et jussit eis dari episcopum quemcunque voluissent, et elegerunt iidem legati, cum curiose quæsiissent, mansionarium (32) S. Joannis magnæ Alexandriæ, virum venerabilem et virginem, nomine Joannem, qui sexaginta duorum erat annorum. Quo suscepto abierunt in propriam regionem ad regem suum, et ita crediderunt Christo, et illuminati sunt.

Mundi anno 6036, divinæ incarnationis anno 556, imperante Justiniano anno decimo septimo factus est terræ motus magnus in universo mundo. Eodemque anno apparuit quidam ex regione Italicorum per villas discurrens, nomine Andreas, habens secum canem rufum et cæcum, qui jussus ab eo faciebat miracula. Cum enim staret ipse in foro, et turba in circuitu adesset, clam eodem cane

NOTÆ.

(32) *Mansionarium*. Sic etiam vertit Nicænæ syn. 2 p. 703 ed. R. Vide et can. 2 syn. Chalcedon.

Zonaram ad concilia p. 697 a, 698 a et 720 b. et concil. Cpolit. sub Mena p. 737. FABR.

deserebantur astantium annuli aurei et argentei et ferrei, et ponebantur in pavimento, quos ille cooperiebat, et præcipiebat cani, et tollebat, et dabat unicuique suum. Similiter et diversorum imperatorum nomismata mixta porrigebat per nomina. Sed præsto turba astante, virorum scilicet et mulierum, interrogatus ostendebat in utero habentes et fornicarios et adulteros et avaros et magnanimos. Ostendebat omnes cum veritate. Unde dicebant quia spiritum habet Pythonis.

Anno imperii Justiniani decimo octavo diffusum est mare per Thracen miliaris quatuor, et cooperuit eam circa partes Odyssei et Dionysopolis, et multi necati sunt in aquis, et iterum Dei præcepto restitutum est idem mare in loca sua.

Anno imperii Justiniani decimo nono Petrus Hierosolymitanam et Domnus Antiochenam regit Ecclesiam; et facta est inopia frumenti et vini ac pluvia multa, et factus est terræ motus Constantinopoli magnus, et eversio de sancto Pascha, et cepit vulgus a carnibus abstinere mense Februario, die quarta: imperator autem præcepit alia hebdomada carnem apponi, et omnes carniū venditores occiderunt, et apposuerunt, et nemo emebat aut edebat. Porro Pascha factum est ut imperator jussit, et inventus est populus jejunans hebdomada superflua.

Anno imperii Justiniani vicesimo capta est Roma a Gothis, et Papa Vigilius venit Constantinopolim, et susceptus ab imperatore cum ingenti honore repromittebat facere unitatem catholicæ Ecclesiæ, et anathematizare tria capitula, quique excommunicationem quatuor mensium dedit Menæ Constantinopolitano episcopo in epitimium. Indignatus autem imperator contra Vigilium propter epitimium, et quia differebat complere quæ videbantur super unitate Ecclesiarum, misit ut comprehenderetur. Qui metuens impetum imperatoris ad altare Sergii martyris monasterii Hormisdæ confugit. Et inde tractus tenuit columnas portantes altare, et has evertit, cum esset gravis et corpore grandis. Imperator autem poenitentia ductus suscepit papam Vigilium, et rogatus Vigilius a Theodora Augusta suscepit Menam patriarcham Constantinopolitanum vicesima nona die mensis Junii, festiuitate Apostolorum.

Anno vicesimo primo imperii ejus facti sunt terræ motus magni et pluviae, mortuaeque est Theodora Augusta. Similiter et sequenti anno facta sunt fulgura et tonitrua, ita ut dormientes ex tonitruis læderentur, atque incendia penes Byzantium.

Mundi anno 6046, divinæ incarnationis anno 546, imperii Justiniani anno vicesimo tertio legatus Indorum venit Constantinopolim ducens elephantem, et ingressus est Hippodromium. Januario vero mense suppositum est nomen Menæ pa-

triarchæ Constantinopolitani, et præpositum est nomen Vigili præcellens in diptychis. Interea mense Martio exsiliit elephas e stabulo noctu, et occidit multos, alios vero debilitavit. Porro Junio mense facta sunt encænica sanctorum Apostolorum apud Constantinopolim, et recondita sunt lipsana Andreæ Lucæ ac Timothei apostolorum, et transiit Menas episcopus cum sanctis lipsanis, sedens in carrucca aurea imperatoria, lapidibus insignita, tenens tres thecas sanctorum apostolorum in genibus suis, et ita encænica celebravit.

Anno imperii Justiniani vicesimo quarto, mense Aprili, missus est Narses cubicularius Romam pugnaturus adversus Gothos, qui ceperant Romam, quoniam postquam eam Belisarius cepit, iterum insurrexerunt et receperunt illam Gothi.

Anno imperii Justiniani vicesimo quinto facta sunt encænica S. Eirenæ trans Constantinopolim in Sycis, et exierunt sancta lipsana ex Magna ecclesia, una cum duobus patriarchis, Menæ scilicet Constantinopolitano et Apollinario Alexandrino, et sederunt ambo in imperatorio curru, retinentes in genibus suis sancta lipsana, et venerunt usque ad fretum, et transfretantibus obviam eis occurrit imperator, et aperuerunt eandem ecclesiam sanctæ martyris Eirenæ. Eodem anno moritur Menas episcopus Constantinopolitanus, et factus est pro ipso Eutychius apocrisiarius Amasiæ ac monachus monasterii quod est penes Amasiam, ac presbyter. Eadem sane Menæ funeris die, cum adhuc jaceret in sacello, mense Augusto tropæa venerunt e Roma Narsis cubicularii et exarchi Romanorum. Initio quippe bello cum Totila rege Gothorum potentissime superavit, et cepit Romam, et occidit Totilam, et vestimenta ejus cruentata cum camilaucio lapidibus pretiosis ornato misit Constantinopolim, et jactata sunt ad pedes imperatoris coram senatu.

Anno imperii Justiniani vicesimo sexto facta est sancta et universalis quinta synodus contra Origenem vesanum et Didymum cæcum et Evagrium atque gentilis sensus eorum deliramentum, et rursus contra capitula. Vigilius autem Romanus convenientibus non consedit. Dimissus autem multis motis ab imperatore, in Illyrico moritur rediens Romam.

Vicesimo septimo imperii Justiniani anno factus est terræ motus terribilis Constantinopoli et circumquaque urbibus, qui tenuit diebus 40, et paulatim homines compuncti sunt, letaniam agentes et frequentantes atque in ecclesiis commanentes (33). Cumque multa Dei misericordia facta fuisset, homines ad pejora dilapsi sunt. Fit autem memoria terræ motus hujus per singulos annos in Campo, letaniam populo faciente.

Mundi anno 6047, divinæ incarnationis anno 547, vicesimo octavo imperii Justiniani anno facta sunt tonitrua et fulgura horrenda, et ventus Afri-

NOTÆ.

(33) *Commanentes*. Rufinus in Præfatione libri II *De vitis Patrum*: « Commanent autem per eremum dispersi. » FABR.

cus terribilis, ita ut caderet crux, quæ stabat in-
tra portam Rhesii.

Vicesimo nono imperii Justiniani anno seditio-
nem concitaverunt Judæi et Samaritæ Cæsareæ
Pælestinae, et facti quasi in ordine Prasinovene-
torum irruerunt in Christianos ejusdem civitatis,
et multos interfecerunt, et ecclesias combusse-
runt, Stephanumque præfectum ipsius urbis in
prætorio peremerunt, et substantiam ejus surri-
puerunt. Uxor vero illius ascendens ad urbem
adiit imperatorem, qui jussit Adamantio magistro
militum descendere in Pælestinam et occisionem
exquirere Stephani. Qui veniens eorum quos repe-
rit alios suspendit, alios decollavit, alios vero de-
bilitavit et publicavit. Et factus est timor ingens
in omnibus Orientalibus partibus.

Tricesimo imperii Justiniani anno Pelagius Ro-
manorum gerit episcopatum. Quo anno mortuus
est Timotheus exarchus monasteriorum et hegu-
menus monasterii Dalmati, et factus est pro eo
Anthemius, inclausus ejusdem monasterii. Et appa-
ruit ignis in cælo, quasi species lanceæ, a septen-
trione usque ad occidentem.

Mundi anno 6050, divinæ incarnationis anno
550, tricesimo primo imperii Justiniani anno, fa-
ctus terræ motus horribilis valde, qualem nullus
hominum memorabat in generatione illa super terram
effectum: concutiebatur enim terra nocte ac die post
decem misericordias Dei. At vera imperator non
portavit coronam per quadraginta dies, sed et
sancta Christi nativitate absque illa processit in
ecclesia; ita ut etiam prandia, quæ ex more fiunt
in novem et decem accubitibus, cessare faceret, et
horum expensas egenis tribueret. Eodem anno
ingressa est gens Byzantium inopinata, eorum qui
dicuntur Avaræ; et tota civitas concurrat ad vi-
sionem eorum, tanquam qui nunquam viderint
gentem hujusmodi: habebant enim comas retortas,
prolixas valde, vinetas prandiis (34) atque per-
plexas; reliquis vero vestitus eorum similis erat
cæterorum Hunnorum. Isti fugientes a regione sua
venerunt in partes Scythiæ et Mysiæ, et direxerunt
ad Justinianum legatos petentes ut reciperentur.

Mundi anno 6051, divinæ incarnationis 551, tri-
cesimo secundo imperii Justiniani anno ædificatus
est trullus Magnæ ecclesiæ Constantinopoli, exal-
tatus plus viginti pedibus in superioribus supra
ædificium quod antea fuerat.

Tricesimo tertio imperii sui anno cœpit impera-

tor ædificare pontem Agoreos fluminis, et conver-
tens eundem amnem in alium alveum volvit arcus
mirabiles quinque, et fecit eum meabilem, cum
antea ligneus fuerit.

Tricesimo quarto imperii Justiniani anno diffama-
tum (35) est apud Constantinopolim quod mor-
tuis esset imperator: venerat enim a Thrace, et
neminem videbat. Ergo plebes rapuere panes su-
bito ex locis in quibus fiebant et vendebantur; et
circa horam tertiam non inveniebatur panis in tota
urbe. Clausa quoque sunt ergasteria, et susurra-
bat palatium, quia nemo ex senatu videbat impe-
ratorem eo quod dolorem capitis pateretur, et ex
hoc crediderunt quod defunctus esset imperator.
Interea circa horam nonam fecit senatus consi-
lium, et miserunt præfectum, et fecerunt lumina
in tota urbe, quoniam sanus factus est imperator,
et hoc modo erepta est civitas a turbatione. Post-
quam autem sanus effectus est imperator, Euge-
nius, qui fuerat præfectus, detraxit Georgio et
Ætherio curatoribus, quasi voluissent Theodorum
facere imperatorem, filium Petri magistri. Cumque
fuisset causa diligenter inquisita et nullatenus
comprobata, in iram cecidit imperatoris Eugenius,
et domus ejus publico est fisco collata. Verum ille
ad ecclesiam fugiens salvatus est. Facta est autem
mortalitas vasta in Cilicia et Anazarbo et Antio-
chia magna, necnon et terræ motus; et congressi
sunt adversus alterutrum orthodoxi et Severiani,
et multa homicidia facta sunt; et misso imperator
Zimarcho comite Orientis inhibuit inordinatos, et
multos in exilium misit et publicavit ac mem-
bris debilitavit.

Mundi anno 6054, divinæ incarnationis anno 554,
tricesimo quinto imperii Justiniani anno capta est
Hobes civitas ab Hunnis: et misit imperator Mar-
cellum magistrum militum cum exercitu multo, ut
eriperet civitatem.

Tricesimo sexto imperii Justiniani anno tropæa
venerunt a Roma Narsis patricii, significantia
comprehendisse illum urbes munitas Gothorum
duas, Veronam scilicet et Brixiam. Vicesima vero
quinta die Novembris mensis sero insidias medi-
tati sunt quidam, ut occiderent imperatorem.
Erant autem Ablabius et Marcellus pecuniarum
venditor et Sergius. Meditatio autem eorum erat
hujusmodi: cum sederit in triclinio sero, prius-
quam discedendi licentia detur, occidant eum, ha-
bentes homines suos sibi cooperantes iudos, abs-

NOTÆ.

(34) *Prandiis*. Hist. misc. « Prandeis: » Promotus
ms. in Grammatica: « Prandeum dicitur quedam
zona, quod in Vita B. Alexii reperies. » Item: « Fa-
citergium, togilla, mappa, mappulla, gausape, ova-
rium, mensale, manutergium, prandeum, manu-
mundium, manupiarium. » Anonymus in Vita S.
Gregorii: « Particulas brandei (sic legitur) repe-
rerunt. Quod videntes legati vehementer irati sunt,
dicentes dominos suos pulcherrimis palliis abundare,
ac per hoc Romanorum vilibus prandeis non
egere. » Sangallensis, l. II *De gestis Caroli M.*:

« Cumque tenuissimas illas pelliculas vel tenuiores
brandeas extrahere cœpissent. » Flodoardus, *Hist.*
Rem. I, 20: « Corpus ejusdem rubeco constat
brandeo indutum. » FABR.

(35) *Diffamatum est*. Glossæ: « διαφημίζω dif-
famo, devulgo, pervulgo. » Utitur Apuleius. B. Au-
gustinus, *De Civ. Dei*, VI, 10: « Tam grandi glo-
ria diffamari. » Anastasius Bibliothec. in Epistola
ad Martinum episc. Narn.: « Potui ei scribere ac
innotescere omnia quæ de ipso diffamabantur. »
ID.

conditos in Silentario et in Archangelo et in Curru, ut cum facta fuerit machinatio, turbationem faciant. Porro idem Ablabius etiam aurum accepit a Marcello argenti venditore, libras quingentas, ut sibi cooperaretur. Sed Deo volente sisus est Ablabius Eusebio exconsuli, qui erat comes foederatorum, et Joanni logothetæ, dicens quia hodie vesperi volumus imperatorem aggredi. Qui cum hoc nuntiassent imperatori, tenuit eos, et invenit illos ferentes absconditos gladios. Et Marcus quidem argenti venditor, spe frustratus, et exempto gladio quem portabat, dedit sibi tres ictus in triclinio comprehensus, et moritur. Sergius autem fugit ad Blachernas, quo educto ab ecclesia, et interrogato, persuasum est ei confiteri quod et Isacius argenti venditor et Belisarius gloriosissimus patricius conscius huiusmodi fuerit machinamenti, et Victus pecuniarum venditor et Paulus curator ejusdem Belisarii consilium scierint. Qui comprehensi et traditi Procopio præfecto confessi sunt, et dixerunt de Belisario, qui mox factus est imperatoris sub ira. Multi vero et fuga usi sunt. Interea quinta die mensis Decembrii fecit imperator silentium, adducens et patriarcham Eutychium, et iubens eorum recitari confessiones. Quo audito Belisarius ingenti est mœnore gravatus, et mittens imperator comprehendit omnes homines ejus, et ipsum domi sedere præcepit custodiendum. Interea mense Decembrio, vicesima die, facta sunt encenia Constantinopoli Magnæ ecclesiæ secundo. Porro vigiliæ eorundem enceniorum factæ sunt apud S. Platonem, et exivit inde patriarcha Constantinopoleos Eutychius cum letania præsentem imperatorem, sedens in eodem vehiculo et portans apostolicum habitum et tenens sanctum Evangelium, cunctis psallentibus: *Tollite portas*. Eodem mense captæ sunt quædam partes Africæ a Mauritanis insurgentibus adversus Africam ita: Cutzinas nomine quidam ex ipsa gente exarchus Mauritanorum habebat consuetudinem accipiendi a principe Africæ, qui per tempus erat, certam quantitatem auri. Cum autem venisset ut acciperet illud, Joannes princeps Africæ occidit eum. Porro insurrexerunt filii Cutzinæ vindicantes paternum acceptum, et erecti contra illam ceperunt ejus partes aliquas deprædantes. Imperator itaque hoc agnito misit in auxilium Africæ Marcianum magistrum militum, nepotem suum, cum exercitu ad pacificandos Mauros; et confluerunt ad eum, sicque pace potita est Africa. Eodem anno imperator quibusdam turbationes Constantinopoli concitantibus, pollices abscidit eorum duntaxat qui cum gladiis pugnauerunt. Nonadecima vero die Martii mensis admissus est Belisarius patricius receptis omnibus dignitatibus suis. Eodem anno venerunt legati Ascelti regis Ermechionorum, qui positus est intra Barbarorum gentem juxta Oceanum, Constantinopolim.

Mundi anno 6036. divinæ incarnationis anno 556,

Justinianus imperii sui tricesimo septimo anno perrexit causa orationis ad Myriangelos, id est Gernias, urbem Galatiæ. Novembrio vero mense introivit Byzantium Arethas patricius et princeps tribus Saracenorum, debita deferre imperatori filiorum suorum debiti gratiam, ut scilicet post obitum suum tenerent principatum tribus suæ.

Tricesimo octavo imperii Justiniani anno Eutychius patriarcha Constantinopolitanus depositus est et in exilium missus a Justiniano in Amasiam; et factus est pro eo Joannes ex scholasticis, cum esset apocrisiarius Antiochiæ magnæ et presbyter ejusdem ecclesiæ. Eodem anno Justinianus imperator de corruptibili et incorruptibili dogma commovens, edicto ubique alieno a pietate transmissio, Deo præoccupante defunctus est, cum imperasset triginta octo annis, mensibus septem et diebus tredecim, et efficitur hujus successor Justinus europolates. Eodem anno Theodosiani et Gajanitæ apud Alexandriam ædificare cœperunt conciliabula, et prævalentes Gajanitæ episcopum sibi consecraverunt Helpidium archidiaconum suum; quem imperator vinctum venire præcepit. Cumque veniret per Segrin, mortuus est. Porro Theodosiani Dorotheum occulte noctu episcopum sibi ordinaverunt, et in unum convenientes tam Gajanitæ quam Theodosiani communem episcopum sibi inthronizaverunt. Cujusdam autem abbatis barbam pelle et carne decoriaverunt. Taliter hæreticorum demencia gerere consuevit, adeo ut ea quæ paganorum sunt multoties operentur.

Mundi anno 6058, divinæ incarnationis anno 558, Joannes Romanæ præest Ecclesiæ. Justinus imperat, nepos Justiniani, coronatus a Joanne patriarcha. Erat autem natione Thrac, magnanimus atque ad omnia prosper. Habebat autem et uxorem Sophiam nomine, quam et coronavit Augustam. Cum autem esset pius, adornavit ecclesias quas Justinianus ædificaverat, tam videlicet Maguam ecclesiam et sanctos apostolos quam alias ecclesias et monasteria, donans eis thesauros et omnem reditum; eratque orthodoxus valde, et misit Photinum monachum, privignum Belisarii patricii, dans ei potestatem contra omnem personam, et causam pacificandi Ecclesias universas Ægypti et Alexandriæ.

Secundo anno imperii Justini Ætherius et Audius, ac medicus qui cum ipsis erat, insidiati sunt eidem imperatori Justino; qui cogniti intercepti sunt gladio. Eodem anno Agatho monachus, frater Apollinarii episcopi Alexandrini, veniens Alexandriam sermones habiturus, et Eustochium monachum, qui magnus erat et œconomus Alexandriæ, custodiæ mancipavit, qui per lectum fugiens venit Byzantium, Macario tunc factione pulso ecclesia, et consecratus est Eustochius pro Macario episcopus Hierosolymis.

Tertio imperii Justini anno. accersitis Sophia piissima Augusta pecuniarum venditoribus et no-

tariis, jussit deferri cautiones debitorum et breves, quibus lectis accepit breves, et præbuit eos debitoribus, et reddidit dominis suis, et laudata est super hoc inagnopere ab universa civitate. Eustochius autem, ingressus Hierosolimam, non audienda contra Apollinarium et Agathonem et Macarium novæ Lauræ monachos excitavit, mentiens illos Origenistas. Et ideo pulsus est, et iterum restitutus est Macarius in throno suo.

Quarto imperii Justinī anno rursus Macarius Hierosolymis præfertur episcopus, et Alexandria Joannes habetur antistes.

Quinto imperii Justinī anno, cum magnus Anastasius Antiochenus episcopus reprehendisset in rescriptis synodicorum Joannem Constantinopolitanum, qui consecraverat Joannem Alexandrinum, et hoc consecrato pulsus est ab ecclesia sua per indignationem Justinī, et ordinatus est Gregorius monachus et apocrisiarius monasterii Byzantiorum.

Sexto imperii Justinī anno Narses cubicularius et protospatharius dilectus imperatoris construxit domum Narsis et monasterium Catharorum.

Septimo imperii Justinī anno Romani ac Persæ pacem corruerunt, et iterum Persicum renovatum est bellum eo quod Homeritæ Indi legationem ad Romanos miserint, et imperator Julianum magistranium cum sacra destinaverit ad Aretham regem Æthiopum per Nilum fluvium ab Alexandria et Indico mari, qui receptus est ab Aretha rege cum gaudio multo, appetente nimirum amicitiam Romanorum imperatoris. Enarrabat autem, cum redisset, idem Julianus, quod quando receperit cum rex Arethas nudus esset, habens circum cincturam et in lumbis linea vestimenta auro contexta, circa ventrem vero portabat indumenta scissa cum margaritis pretiosis, et in brachiis quinos circulos, et armillas aureas in manibus suis, in capite autem pannum gemmatum, habentem ex utroque ligamento plectas quatuor, et torquem aureum in collo suo, et stabat super quatuor elephantes, stantes et habentes jugum et rotas quatuor, et superius ut currum excelsum, velatum petalis aureis, ut sunt principum provinciarum currus; et stans super illos ferebat scutum parvissimum deauratum et duas lanceolas aureas, et senatus ejus omnis erat cum armis, canentes modulationes musicas. Introductus ergo legatus Romanorum cum adorasset, jussus est ab eo crigi et duci ad se. Cum autem suscepisset imperatoris sacram, osculatus est signaculum, cum habebat pectuseculum imperatoris. Susceptis autem et donis gavisus est valde. Porro cum legisset sacram, invenit ut se contra regem Persarum armaret, et proximam sibi Persarum perderet regionem, et ulterius cum Persis fœdera non iniret. Protinus ergo collecto exercitu rex Arethas coram legato Romanorum adversus Persas prælium movit, subjectos sibi Saracenos præmittens. Profectus autem et ipse ad regionem Persarum,

depopulatus est omnia quæ in partibus illis erant. Tenens autem rex Aretha caput Juliani, et dans ei pacis osculum, dimisit eum in multa benevolentia multisque muneribus. Porro facta est et alia causa, quæ turbavit Chosroen. Hunni quippe per illud tempus, quos Turcos dicere consuevimus, legationem dirigunt ad Justinum, per Alanorum regionem mittentes. Hoc timens Chosroes excusationem prætendebat, rebellionem Armeniorum in se factam per accessum, quo Justinus adhæserant. Sed et profugos repetebat. Impendebat enim Romanorum imperator per singulos annos quingentas libras auri, ut castra, quæ loco proxima erant, Persæ custodirent, ne ingressæ gentes utramque rem publicam destruerent, communibusque sumptibus castris muniebantur. At vero Justinus pacem dissolvit, asserens opprobrium esse sub Persis solvere tributa Romanos: propterea locum magnum hoc Persarum Romanorumque reperit bellum. Porro Justinus Marcianum patricium, et cognatum suum prætorem creans Orientis contra Persas direxit.

Mundi anno 6065, divinæ incarnationis anno 565, octavo imperii sui anno Justinus infirmatus est et tristatus adversus Baduarium fratrem suum, et hunc injuriis laceravit. Novissime vero præcepit cubiculariis pugnis cæsum educere illum in conspectum concilii senatorum: erat enim comes imperialium stabulorum. Quo comperto Sophia tristata est et conquesta imperatori, qui se poenituit, et descendens ad eum in stabulum introivit subito cum præposito cubiculariorum. Baduarius autem viso imperatore fugit a loco in locum, per superiora præsepis, præ timore imperatoris. Ast imperator clamabat: *Adjuro te per Deum, frater mi, exspecta me.* Et cum cucurrisset, tenuit eum, et amplexatus deosculatus est illum, dicens: *Peccavi tibi, frater mi, sed suscipe me ut fratrem tuum primum et imperatorem: ex diabolica enim operatione novi quod factum sit hoc.* Qui cecidit ad pedes ejus, et flens ait: *Veraciter, domine, potestatem habes.* Verumtamen in præsentia senatus deformasti servum tuum. *Modo, domine, his rationem redde.* Et ostendebat ei equos. At vero imperator rogavit eum secum manducare, et pacificati sunt. Eodem vero anno factum est bellum circa Sargathon Romanorum atque Persarum magnum, et vicerunt Romani.

Nono anno imperii Justinī Hormisdas rex Persarum Ardamenum ducem Persarum ordinans misit Romanorum regionem depopulari; qui præda multa capta reversus est. Quo comperto Justinus, consternatus mole calamitatis, capti senatus languorem inenurit, et pactum facere petit Hormisdæ, qui id fieri anno consensit.

Mundi anno 6067, divinæ incarnationis anno 567, Justinus imperator Tiberium comitem excubitorum sibi filium faciens Cæsarem appellavit, et consensorem suum constituit tam in Hippodromiis quam

in diebus insignibus. Erat autem imperator pedibus captus, ac per hoc magis in lectulo jacens.

Undecimo imperii sui anno construxit Justinus magnum aquæductum Valentis, et largitus est urbi dapullitatem aquarum.

Duodecimo imperii sui anno Justinus imperator synagogam Hebræorum, quæ erat Constantinopoli in Chalcopratiiis, ablatam ab eis fecit ecclesiam Dominæ sanctæ nostræ Dei Genitricis; quæ Magnæ proxima est ecclesiæ.

Tertiodecimo imperii Justini anno, Joanne Constantinopolitano defuncto episcopo, Eutychius recepit iterato thronum eundem. At vero imperator infirmatus, et pauxillum a languore demissus, advocavit tam pontificem et senatum quam omnes sacerdotes et cives, et adducto Cæsare Tiberio palam omnibus appellavit eum imperatorem, his sermonibus usus: *Ecce Deus, qui benefecit tibi. Hunc habitum Deus tibi dedit, non ego: honora illum, ut tu quoque honoreris ab ipso. Honora matrem tuam, quæ aliquando tua domina fuit. Nosti quod primum ejus servus fueris, nunc autem filius. Ne gratuleris in sanguinibus; ne communices in homicidio; ne malum pro malo reddas; ne in malo inimicitiam similis mihi efficiaris. Ego enim, ut homo, culpavi: etenim et culpabilis factus sum, et recepi secundum peccata mea; sed causam habeo cum his qui hoc mihi fecerunt, ante tribunal Christi. Non cleveat te hic habitus quemadmodum me. Sic attende omnibus sicut tibi. Scito quid fueris, et quis modo existas. Ne superbias, et non peccabis. Nosti quis fuerim et quis factus existiterim et existam. Omnes isti filii tui sunt et servi. Scis quod præ visceribus meis honoraverim te. Hos cum videas, omnes qui sunt rei publicæ vides. Intende militi tuo. Ne milites suscipias, ne dicant tibi quidam quia decessor tuus taliter conversatus est. Hæc enim dico, a quibus passus sum. Qui habent substantias, fruantur eis: his vero qui non habuerint, dona. Et facta oratione a patriarcha, cum dixissent omnes, Amen, cecidit Cæsar ad pedes imperatoris, et dixit ei: Si vis, sum, si non vis, non sum. Et imperator ait: Deus, qui fecit cælum et terram, ipse omnia quæ dicere oblitus sum, in cor tuum immittat. Porro cum hæc prosequeretur imperator, replebat lacrymis totum collegium. Quod cum solutum fuisset, Tiberius dona subditis impertitus est, et quæcunque in imperatoris appellationibus moris existunt.*

Mundi anno 6071, divinæ incarnationis anno 571, imperare cœpit Tiberius redimitus ab Eutychio patriarcha, cum esset et ipse genere Thrax. Cumque imperaret, clamabant partes: Anastasia Augusta, tu vincas. Salva, domine, quos imperare jussisti. Audiens autem Sophia Justini conjux percussa est animo: volebat namque nubere Tiberio et permanere Augusta: nesciebat enim quod haberet uxorem. Quidam autem dicebant quod et in vita Justini adamicata fuerit ei, et ipsa persuaserit Justino ut cum Cæsarem faceret. Verum

A Tiberius mittens duxit Anastasiam conjugem suam, et coronavit eam Augustam, et jactavit rogam multam.

Secundo imperii Tiberii anno Alexandria anti-stes habetur ecclesiæ Eulogius. Misit interea imperator Tiberius ad regem Persarum secundum morem, nuntians promotionem suam; quo pacem non admittente Tiberius magnas virtutes congregavit, et disseminatis regiis thesauris multos fecit exercitus, creans magistrum militum Orientis quemdam Justinianum.

Tertio imperii Tiberii anno rex Persarum sumptis virtutibus suis in Armeniam properat. Audiens autem Romanorum dux regem Persarum per semetipsum prælium initurum, expeditus effectus e t. Timor enim ingressus est in populum Romanorum, et idcirco Justinianus ad virtutes sermonibus usus compescuit formidinis pugnam. Cum autem bellum fieret et sagittatio Persarum facta multa fuisset, ita ut etiam solares radii celarentur, dum videlicet Romani clipeis jacula, quæ ex arcubus mittebantur, continuatis projicere niterentur. Cum autem profunda consisteret Romanorum acies, Persæ ferro non poterant, sed in fugam vertitur Babyloniorum caterva, et intererunt multitudines copiosæ. Accipiunt interea et Persarum suppellectilem et regium tabernaculum totamque clarissimum apparatus. Tenent autem et elephantes Romani, et ad Tiberium mittunt insignes et regias illas exuvias. Itaque legem ponit Persarum rex, confusionem non ferens, nunquam jam Persarum regem in prælium egressurum. At vero Romanus exercitus Persicis adjecit ærumnis, et ad intima Persidis properavit, et multum illic excidium et captivitatem patravit, perveniens etiam in medium Hyrcanæ maris. Cum autem hyemis adesset, non remeaverunt Quirites ad propria, sed in Perside hyemem transegerunt. Porro eodem anno coepit ædificare Tiberius publicum Blachernarum, et renovavit multas ecclesias et xenodochia et gerontocomia, jussitque se scribi in phœnicæ litteris Tiberium Constantinum.

Quarto imperii Tiberii anno mortuus est Eutychius patriarcha, et promotus est post dies sex D Joannes Jejinator, Magnæ ecclesiæ diaconus. Imperator autem Tiberius emptis corporibus gentilium constituit militiam in nomen proprium, amiciens et armans eos in millia quindecim, dans eis ducem Mauricium comitem fœderatorum, et subducem Narsen, et misit eos contra Persas. Bello autem facto magno valide Romani victores efficiuntur, et abstulerunt a Persis civitates et regiones, quas sub Justiniano ceperant et Justino. Abiens autem Mauricius Constantinopolim susceptus est ab imperatore cum ingenti honore, et publicavit Tiberius victorias Mauricii, et generum hunc admisit ad Constantinam filiam suam. Similiter et Germano prætori junxit filiam suam Charito, utrumque Cæsarem creans. Mense vero

Augusto mora comedens molulina, visu digna sed corrupta, plüisin incurrit. Et cum esset moriturus, accito patriarcha Joanne atque senatu una cum militibus, in tribunalium lectica est deportatus; et quia loqui non poterat, per epanagnosticon, quæ rebus Romanorum erant utilia, manifesta populo fecit, et Mauricium generum suum nuntiavit imperatorem. Itaque cum omnes imperatoris laudassent consilium atque Mauricium imperatorem, conversus Tiberius in lecto suo diem obiit, cum regnasset annis tribus, mensibus decem, diebus octo.

Mundi anno 6075, divinæ incarnationis anno 575, Mauricius imperat; eodemque anno legatione funguntur Avaræ ad imperatorem Mauricium, qui ante breve tempus Sirmium subegerant, insignem civitatem Europæ, postulantes octuaginta millibus auri, quæ accipiebant per annos, a Romanis alia superaddi viginti: imperator autem pacem assuetans hoc admisit. Petivit autem ad videndum sibi et elephantem, animal Indicum, mitti; cui imperator majorem omnibus misit; quem ille visum remisit ad imperatorem. Similiter et lectum aureum sibi mitti petiit; sed et hoc imperator misit ad eum: ipse vero et hunc contemptum remisit. Postulabat autem iterum alia viginti millia centum addi. Quod imperatore non admittente, chaganus Siggidonem civitatem subvertit et multas alias urbes cepit, Illyrico subjacentes. At vero imperator Heliidum patricium cum Comentiolo legatos ad chaganum transmisit. At vero Barbarus in sponcionibus pactorum agere se pacem professus est. In Oriente vero Joannem Mystaconem prætorem Armeniæ fecit, qui veniens ad Nymphium amnem, ubi Tigri misceri dignoscitur, bello congregitur cum Cardariga Persarum prætore, et prævalenti Romani adversus Barbaros. Cardarigas vero non est proprium nomen, sed dignitas maxima apud Persas.

Secundo imperii sui anno consul Mauricius appellatur, et multos thesauros urbi donavit; prohibet autem Philippicum prætorem Orientis, cui et Gordiam sororem suam in conjugium tradidit. At vero Philippicus Persicas arripiens partes appropinquavit Nisibi, et repente in Persidem ingressus multam prædam sumpsit, quam per montes salvam ducens in Medorum regionem transtulit, et multis illic villis exterminatis ad Romana rura reversus est. Porro chaganus Avarum pacem solvere festinabat: nam Sclavinorum gentes contra Thracem armavit, quæ pervenerunt usque ad longos muros, multum facientes excidium. Ast imperator palatii e ductis militibus et plebibus e civitate longos muros custodiri præcepit, et Comentiolum ducem ordinans et armans contra Barbaros misit, qui insperate in Barbaros ruens copiosas multitudines interfecit, hosque pepulit. Cum autem pervenisset Hadrianopolim, occurrit Andragasto multitudines Sclavinorum cum præda

A ducenti, et in hunc irruens et captivitatem eripuit et victoria magna indutus est.

Tertio imperii Mauricii anno Philippicus sumptis exercitibus ad Persicam regionem profectus est, et capta Arsenene magnam prædam obtinuit, et formidinem operatus est Persicis exercitibus. Interea Constantinopolim languens remeat, militesque sine lesione ad propria repedarunt.

Quarto imperii Mauricii anno Philippicus egressus a regia urbe, hostium sumpto apparatu ad civitatem Amidam properat, et collectis armatis percunctabatur eos si in promptu haberent properandi ad bellum. Ast Romanis juramenti credulum eum reddentibus se abscriter bellaturos, venit ad Anazarbon: at vero Cardarigas hoc comperto risui auditionem mandabat, somnium esse quod dicebatur opinans, accersitisque magis interrogabat quis erit victoriæ dominus. Ast dæmonum placatores Persas astruebant a diis victoriam allaturos. Exsultant igitur super his Persæ magorum læti promissionibus facti, et patrant continuo ligneos compedes ex ligno et ferro, quibus Romanos compeditos vinciant. Prætor autem commovet Romanos, ne agrorum labores exterminet, ne justitia Dei, quæ malum odit, victoriam ad Barbaros transferat. Postera ergo die prætor dirigit duos phylarchos Saracenorum, et capiunt Persas viventes, per quos motus adversariorum didicerunt, quia asseruerunt Dominico die velle Barbaros in Romanos irruere. Porro Philippicus diluculo vale dicens Romanis, tribus phalangibus occurrit ad prælium, ipseque assumpta dei virili forma, quam acbiropoieton Romani prædicant, discurrens per acies armatis divinam impartiebatur virtutem, et stans post aciem, hæc retinens arma, lacrimis multis deum placabat, qui cœlestium ordinum principes auxiliores assumpsit. Cum autem bellum ageretur, Vitalianus princeps aciei omnibus audacius motus phalangem Persarum dirupit et sarcinam tulit. Romani autem circa spolia cœperunt vacare, quos accipiens Philippicus, ne ad exuvias etiam reliqui reversi prælii obliviscerentur conversique Barbari perderent eos, Theodoro Ilibino galea sua imposita, misit gladio percutere eos qui vacabant circa exuvias; quem videntes et existimantes esse Philippicum, dimissis spoliis properarunt ad bellum. Cum autem bellum multas per horas ageretur, vox fit a prætore Persarum equos percutere lanceis; quo facto in fugam versus est Persarum exercitus, et triumpho ingenti Romani positi multos ex eis peremerunt et spoliaverunt. Postera vero die sumptis virtutibus suis Cardarigas rursus ad bellum armatur, et secundo prælio gesto denuo vincunt Romani, et occiduntur Persæ multi. Comprehenduntur etiam vivi duo millia, Byzantiumque mittuntur; aufugit quoque Cardarigas, quem Persæ cum injuriis respuunt. Porro Philippicus Heraclium, Heraclii imperatoris patrem, subprætozem ad explorationem Barbarorum transmisit,

sumptisque militiis Babyloniam adiit, et Chloma-
rorum castellum obsidet. At vero Cardarigas
eligit milites idiotas cum subjugalibus (36), et
turba collecta exercitum se movere jactabat, et
per munita loca obscura nocte in dorsa Romano-
rum efficiuntur, nequaquam fidentes se manus in
eos missuros. Timore autem importuno cadente
in Philippicum fuga irrationabili usus est. Quo
comperito Romani in fugam convertebantur per
loca ad meandum difficilia, multa incurrentes pe-
ricula. Cumque sol ortus fuisset, a calamitate
liberabantur, nemine persequente, et pervenientes
ad prætorem hunc injuriis pessimis blasphemahant.
Verum Persæ fictam existimantes fugam
persequi ausi non sunt. Porro Heraclius trans-
means Tigrim, quæcunque Medicæ regionis erant
insignia prædia, igni tradebat, et sic ad Philippi-
cum rediit cum spoliis multis.

Mundi anno 6079, divinæ incarnationis anno 579,
quinto imperii Mauricii anno Avarum chaganus
fœdere dissoluto Mysiam et Scythiam atrociter ex-
pugnabat, subvertens Ratiarnam et Bononiam et
Aquis et Dorostolum et Zandapa et Marcianopolim.
Comentiolus vero ad maritima venit, et separato
exercitu improbabilis discrevit ab optimis, et inu-
tilis quidem virtutis quadraginta millia custodire
vallum jubet, electorum autem sex millia sumens,
duo millia ex his tradit Casto et duo Martino, et
ipse duobus sumptis contra barbaros properat.
Custus autem veniens Zandapa et Emon, repertis
barbaris in desidia constitutis, multos ex eis dis-
perdit, prædamque multam obtinens armigero ad
salvandum tradebat. Martinus autem circa Mean
civitatem effectus, et in chaganum ex insperato
incurrens, multos virtutis ejus exstinxit, ita ut ille
salutem suam fuga mercatus sit. Martinus vero
victoria gloriosa percepta ad prætorem reverteba-
tur, ubi se promiserat eos exspectaturum. Comen-
tiolus autem formidine pressus Marcianopolim re-
diit; qui non inveniētes eum collegerunt exer-
citus suos, et per artum locum Æpi castra movent.
At vero Martinus videns chaganum transeuntem
fluvium ad prætorem rediit. Custus autem transito
flumine appropinquans his qui præcurrerant, Ava-
rum obtinet pugnam. Porro vani cujusdam dæmonis
repromissionibus deceptus non rediit ad prætorem.
Posteraque die tenens transitus chaganus conclusit
eum. Scinditur igitur populus, et unusquisque, ut
vires habebat, per nemora fugiebat. Capiuntur
itaque quidam a barbaris, et indicant ubi latitabat
Custus; et hoc capto exsultabant et lætabantur.
Chaganus sane per meridiem iter agens contra
Thracem properat, Longosque muros accepit. At

A Comentiolus, qui in silvis Æmi latitabat, cum
Martino exivit, et perveniens ad chaganum impa-
ratum invenit eo quod Avarum multitudo diffusa
esset per Thracem; et prima vigilia noctis pro-
perat adversus illum, essetque profecto a se opus
lucens patratum, nisi eventus quidam falleret ejus
conatum. Uno quippe animante onus subvertente,
quidam domino animantis acclamat onus erigere,
patria voce, dicens *Torna, torna, frater*. Et Dominus
quidem mulæ vocem nimine sentiebat: sed populi
hoc audito hostes imminere sibi existimantes in
fugam conversi sunt, *torna, torna*, maximis vocibus
exclamantes. Chaganus autem ingentem formidi-
nem indutus penitus fugiebat, et videbantur Barbari
et Romani invicem fugere, nemina persequente.

B Præterea chaganus sumptis virtutibus Apiriam ci-
vitatem obsedit, inventumque Busan urbis man-
ganarium interficere nitebatur, qui pecunias roga-
bat ei multas præbere, si vitam sibi donaret. Ille
vero hunc ligatum urbi præsentavit. At ipse quæ-
rebat habitantes urbem ut emeretur, narrans quam
sæpe pro civitate certaverit. Civis quidam multi-
tudinibus persuasit hoc minime faciendum. Quia
ergo parvi pensus est Busa, repromittit chagano se
tradere civitatem, et exterminatorio instrumento
facto, quod arietem nominant, civitatem adeptus
est; ducentes quod barbari argumentosum inge-
nium (37), et alias plures urbes in servitutem re-
dederunt, et cum multa captivitate reversi sunt.
C Audientes autem Byzantii quod Custus a Barbaris
captivus effectus sit, magnis conviciis contra Mau-
ricium utebantur, et hunc in manifesto blasphemis
appetebant.

Per idem quoque tempus Heraclius Héracii pa-
ter Persicum aggressus est castrum, quod et cepit.
Similiter et Theodorus castrum Mazarorum, am-
boque Bavides veniunt. Et cum castrum munitis-
simum esset, miles quidam Saphires nymine, sti-
mulus est operatus, et contra compagnes lapidum
hos figens per eos aditum fecit. Cum autem fortis
ille ascendisset muri coronam, vir Persa hunc
expulit. Cadit ergo Saphires deorsum, et susci-
piunt eum in scutis suis Romani. Et rursus opus
audenter arripit, et denuo a firmitate repellitur.
D Iterumque Romani hunc scutis suscipiunt, et tertio
ad machinamentum conatus est. Cumque ad mur-
caput pervenisset, Persam excidit, deinde capu-
ejus Romanis præbens hos fiducia magna replevit
multisque imitantibus virum sortem, et per palo-
ascendentibus murum, Romanis traditur castrum.
Et alios quidem Persarum occiderunt, alios ver-
captivos duxerunt una cum suppellectili, igni pro-
dito castro. Interea Philippicus rursus Byzantiur-

NOTÆ.

(36) *Subjugalibus*. Glossæ: ὑποζύγιον *subju-*
gium. Onomasticon: *Subjugalis* ὑποζύγιος. *Subju-*
galis bestia Prudentio in agone Romani. FARR.

(37) *Ingenium*. Gallis *engin*, machina bellica.
Matth. Paris. « Ut ingenium adhiberetur ad turrim.

Sic Papias in Vocabulario argumentum *ingenium*
interpretatur. Vide Elmenhorstium ad *Apul. Met.*
l. v, p. 207. Glossæ Dosithei: « Argumentum, ar-
gute inventum. Id.

iter egit, Heraclio Romanorum duce relicto. Veniens autem Tarsum, et dicens quod imperator Priscum Orientis prætorem creatum direxerit, scribit Heraclio dimisso exercitu in Armeniam venire ad Narsen et Prisci ejus præsentiam facere manifestam. Imperator enim Philippico jusserat quarta rogæ parte privare militiam. Philippicus autem timens ne occasio tyrannidis fieret, super hoc imperatori non paruit, ideoque a prætura deponitur. Priscus autem perveniens Antiochiam præcepit milites apud Monocartum colligi. Advocat autem et Germanum, cui Hedessenorum principatus creditus erat, una cum episcopo, et una cum eis ad exercitum ibat, solemnitate Paschæ cum illis facturus. At vero duces exercitus obviam venerunt ei cum bandis, duobus signis procul ab exercitu. Ast Priscus secundum morem non descendit ab equo, nec consuetis salutationibus usus est. Hinc ergo et odii exordium factum est: in communibus namque injuriis multitudines severius patiuntur. Post festum autem diem demonstrabantur tetricæ imperatoris litteræ. Confluunt itaque multitudines ad prætoris fixuram tabernaculi, aliis quidem gladios portantibus, aliis vero lapides vel ligna jactantibus. Fit igitur pavidus Priscus, et ascendens equum fuga evasit periculum. Illi vero sciindentes fixum hujus tabernaculum, omnia quæ ipsius erant diripuerunt. Ast ille Constantiam perveniens a medicis de percussione lapidum et vulneribus curabatur, et mittit episcopum civitatis rationem faciens ac pollicens exercitui se suasurum imperatori, ne illos privet aliqua conferendarum consuetudinum (58). Ast exercitus episcopum cum injuriis respuerunt, et Germanum invitum prætorem pronuntiaverunt super scutum elatum, imperatoriamque statuam subverterunt, et hujus imagines demoliti sunt. Et in tyrannidem prorumperent et urbes dispoliarent, nisi Germanus id agere multa commonitione et exhortatione vetuisset. Priscus autem hæc imperatori manifesta fecit, et imperator Philippicum denuo prætorem Orientis constituit. Priscus vero Byzantium rediit. Porro exercitus juramentis se affirmabat a Mauricio nullatenus imperari. Barbari sane Romanis calamitatibus delectabantur. Verum imperator Aristobolum, curatorem imperialium domorum, ad exercitum misit, quatenus juramentis et donis tyrannidem solveret; quod et fecit. Tyrannide vero destructa sit Persarum atque Romanorum circa Martyropolim maximum bellum. Romanis vero potentia et ducum virtute expugnantibus Persas, interficitur Maruzas Persarum prætor. Comprehenduntur etiam viventium ex his tria millia, et Persicorum principes agminum mille tantum reversi sunt in Persidem. Porro Romani transmittunt ad imperatorem ex Persicis exuviis multa et captos et universos una cum bandis.

Mundi anno 6080, divinæ incarnationis anno 580, mense Septembrio, indictione sexta, Langobardi bellum adversus Romanos intulerunt, et Maurisiorum gentes adversus Africam magnas perturbationes perpetraverunt. In Perside autem carcer est qui dicitur Lethe, et multos Persarum rex a diversis gentibus in hoc inclusit una cum captivis civitatis Daræ. Isti ergo desperati insurgunt contra eos qui se custodiebant, et occiso Marusa caput ejus Byzantium attulerunt. Ast imperator cum gaudio magno illos suscepit. Philippicum autem vix prætorem recepit exercitus. Cum autem Persarum Romanorumque bellum Martyropoli fieret, superantur Romani. Imperator autem a prætura Philippico rursus amoto, Commentiolum prætorem Orientis direxit. Heraclius autem prosperatus in bello peremit Persarum prætorem. Aphrahato vero interempto fugiunt Persæ et insequuntur Romani. Cum autem multum fuisset in eis excidium factum, comprehendunt etiam custodiam et multas exuvias Byzantium mittunt. Denique imperator equestribus speculationibus et commerciis urbem splendidam reddidit. Hormisda Persarum rex prætorem Baram promotum una cum potentatibus multis contra Suaniam mittit. Ex insperato autem huic instans ad Araxem flumen castra commovel, siquidem expugnatis Turcis a Persis adeo Hormisda crevit ut etiam tributa quadraginta millia auri a Turcis acciperet, cum prius ipse æqualia Turcis persolveret. Verum Mauricius hoc comperto Romanum provehit prætorem, et in Suaniam cum potentatu transmittit. Cumque pervenisset Romanus Lazicem et ad Phasim fluvium accessisset, in Albaniam exercitum movit. Baram autem audiens Romanum profectum rem deridebat. Cupiebat etiam Romanorum aciem manu capere: non enim adhuc adversus Romanos bellum inierat. At vero Romanus Romanam multitudinem separavit, non probatis penes sarcinas derelictis. Decem millia etiam secum accipiens adversus barbaros properabat, et duo millia præcedere jubet exercitum. Qui venientes obviam his qui præcesserant, Persas hos in terga vertunt, et omnes interimunt: facta quippe fuga et præcipitio sibi obstante conclusi omnes interierunt. Ast Romani usque ad barbarorum vallum venerunt, ita ut Baram super hoc obstupesceret. Quod audiens Romanus animare cepit exercitum, et præliaturi parantur in campo Albanæ. Baram autem nitebatur bellum furari, frustratus tamen consilio est: surrexit enim Romanus, et comptissime parabatur. Cum autem invicem conflictus agitaretur et multi Barbarorum occisi fuissent, sit maxima Romanis victoria. Dispoliantur igitur Barbari, et sepultura carentes efficiuntur bestiis esca. Hoc audito Hormisda Persarum rex, confusionem non ferens, muliebrem vestem Baram

NOTÆ.

(58) *Consuetudinum* Consuetudo præstatio, *παροχή*. Glossæ: salarium *συνήθεια*, v. *Hist. Trip.* l. vi, c. 7, et l. vii, c. 5. FABR.

transmisit, et hunc prætura privavit. Parat e.contra rebellionem Baram, progreditur in tyrannidem, et reciprocis injuriis per litteras Hormisdam la-cessit, superscribens epistolæ ita: *Hormisdæ filia Chosroæ Baram hæc mittit*. Collectis vero militiis asserebat Hormisdam indignatum adversus mili-tias, utpote quæ a Romanis fuerant superatæ. Ostendebat autem et fictas litteras quasi ab Hor-misda missas ad minuendas militum rogas, ad memoriam eis reducens atrocitatem Hormisdæ, seu crudelitatem, avaritiam et violentiam, et qualiter homicidijs delectatus et a pace alienus esset, qua-literque optimates vinculis dederit, quorum alios quidem gladio reciderit, alios autem necaverit Tigride, et qualiter coge-bat Persas in magnis præliis separari, quo disperderentur et non contra illum tumultuarentur. Talibus ergo verbis Baram militiam affatus tyrannidem maximam adversus Hormisdam succendit, et juramenti Baram munientes dogmatizant omnes se deposituros Hor-misdam. Hormisdas autem Ferochanen magistrum suum armatum cum virtute destinat adversus Ba-ram. Baram vero significavit Ferochani seu mili-tiis quia non convenit arma Persas adversus Persas efferre, et ad memoriam eis reducebat Hormisdæ asperitatem, injustitiam, in sanguinibus gaudium, in homicidijs amorem, infidelitatem, jactantiam et violentiam. Hæc sentientes veraciter ab eo dicta fuisse populi qui circa Ferochanen erant ad Baram sese conferunt, et Ferochanen occidentes se Baram uniunt, et contra Ctesiphontem impetu abeunt. Hormisdas autem habebat Bindo-hen, magnæ dignitatis virum, in vinculis: itaque cum in magna fluctuatione negotia degerent, Be-stan Bindohi frater, in custodiam insiliens, eduxit Bindohen fratrem suum, et congregata multitudine rustica seu civili, tertia hora diei regalia intrant, et invento Hormisda super solium regio more se-dente multis hunc injuriis subdunt. Indues autem tenens Hormisdam abstulit diadema a capite ejus, et hunc in carcerem tradiderunt, rogabatque Chos-roen patrio solio tribui. Præterea Hormisdas e custodia nuntium misit, Persis petens loqui, Per-sidi quæ expedirent. In crastinum igitur collectus senatus Persarum in regalibus una cum multitu-dine vinctum Hormisdam ducunt. Ast Hormisdas commonebat Persas quod non oporteat hujuscemodi in reges committere, et quanta ex quo regnaverit tropæa fecerit, et in quibus erga Persas bona pa-traverit, et qualiter Turcos Persidi tributa solvere Romanosque pacem amare coegerit, qualiterque Martyropolim ceperit; quin et paterna beneficia enarravit. Rogabat autem et Chosroen a regno deponi ut litis amicum et ambitiosum et sanguinis amatorem superbumque ac injuriosum et præliis inhiantem: esse autem sibi alterum filium perhi-bebat, quem in regem provehi flagitabat. Bindohes vero ad Hormisdam respondebat, et hujus excessus in medium proponens omnes erexit contra Hor-

Amisdam. Et ducunt in medium uxorem ejus et filium, et serræ sectione hos partiti sunt coram Hormisdæ visibus, Hormisdamque oculis privantes in carcerem posuerunt. Et Chosroes quidem aliquandiu patrem benigne tractabat, in custodia illi omnem tribuens escam. Ast Hormisdas hunc injuriis e diverso lacerabat, conculcans ea quæ mitte-bantur a rege. Unde Chosroes iratus fustibus hunc silvestribus jussit per illa cæsum obire. Quod fa-ctum et Persas tristes reddidit et contra Chosroen odium auxit. Chosroes vero congregatis virtutibus regnorum egressus contra Baram pervenit in cam-pum Zaba fluminis, ubi Baram vallum habebat. Suspiciatus autem Chosroes quod aliqui principum adjacerent Baram, hos occidit. Cum vero populus turbaretur, fugam iniit Chosroes cum paucis quibusdam, et omnes qui erant cum Chosroæ ad Baram accesserunt. At vero Chosroes hæsitabat quidnam agere debuisset. Nonnullis sane consilium dantibus sibi ad Turcos secedere, nonnullis autem ad Ro-manos, Chosroes equum ascendens freno laxato equi motus sequi omnibus jubet. At vero equus ad Romanas partes motus suos direxit, et apud Cer-tensium invenitur, et legatos mittit, adventum suum Romanis faciens manifestum. Contigit autem ut Probus patricius, qui illic erat, hunc susceperet, et de eo imperatori per litteras indicaret. Baram autem misit legatos ad Mauricium petens ne auxi-liaretur Chosroi. Porro jubet imperator Mauricius Comментиolo prætori apud Hierapolim Chosroen suscipere et imperialibus obsequiis honorare.

Eodem vero anno demonstravit imperator Mauricius in memoriam dei Genitricis letanias in Bla-chernis fieri et laudes dicere Domine nostræ, no-minans eam panegyrim.

Mundi anno 6081, divinæ incarnationis anno 581, Mauricius filium sibi Chosroen regem Persarum faciens, Dometianum episcopum Melitenensem ad eum direxit, cognatum suum, una cum Narse, cui ducatum belli commisit; qui pervenientes ad Chosroen omnes Romanos potentatus in Persidem introducunt. Baram autem hoc agnito, sumptis virtutibus suis, in loco qui Alexandrines nomina-batur castra metatus est, prohibere ratus militias ab Armenia venientes, ne Narsi unirentur: jusserat enim Mauricius Joanni Mustaconi, magistro mili-tum Armeniæ, accipere militias et se Narsi unire pariter contra Baram bellum constituendi. Per noctem autem et unitæ sunt Romanæ virtutes et contra Baram aciem direxerunt. Porro Baram in monte castra metatus est, pavore detentus. Cumque bellum gereretur horribile, Narses Indicis bestiis parvipensis mediam barbarorum dissolvit pha-langem; et hoc facto cæteræ quoque Baram infir-matæ sunt phalanges, et fit magna fuga tyranni. Narses vero sine ulla retentione persequens Persas cæde sternebat, et sex millia ex his capta vincta ad Chosroen adduxit. Ast Chosroes omnes mucrone peremit. Quotquot autem Turci erant, hos

ad imperatorem Byzantium misit. Sane cum Turci A
crucis haberent in fronte exaratas, interrogabantur ab imperatore quonam modo signum hoc in fronte portarent. At vero Turci asserebant ante multos annos pestilentiam in Turcia factam, et quosdam Christianorum hoc adinvenisse, et hinc salus in patria facta est. Porro exercitus Romanorum tabernaculum Baram et supellectilem accipientes cum elephantibus attulerunt Chosroi. Baram autem ad interiores partes Persidis fugam fecit, et sic eorum dissolvitur bellum. Itaque Chosroes magna victoria circumdatus solium suum recepit. Verum Narses rediturus ad propria Chosroi dicebat: *Memor sis, Chosroes, presentis diei: Romani tibi regnum donant.* At ille fraudulentam occisionem metuens, petiit a Mauricio mille Romanos in custodia sui habendos. Porro Mauricius cum dilectionem haberet erga barbarum multam, postulationem ejus complevit, sicque Persicum Romanorumque bellum cessavit.

Mundi anno 6082, divinæ incarnationis anno 582, coronatus est solemnitate paschali Theodosius filius Mauricii a Joanne patriarcha Constantinopolitano.

Eodem quoque anno imperator Mauricius ecclesiam sanctorum quadraginta martyrum, quam cepit ædificare Tiberius, consummavit. Interea cum profunda Orientem pax occupasset, bellum circa Europam Avaricum incubebat, ideoque imperator potentatus ab Oriente in Thracem traduxit.

Anno imperii sui nono, cum ver inciperet et agmina pervenissent ad Thracem, exivit cum eis Mauricius videre quæ a barbaris essent eversa. Augusta vero et patriarcha et senatus rogabant imperatorem ne per semet ipsum bellum iniret, sed potius id prætori committeret. Ast imperator non acquievit. Exeunte autem eo ad Septimum solis eclipsis facta est; cumque apud Rheginum esset, pauperum multitudines pecuniis animavit. Cum autem venatum pergeret, sus silvestris valde grandis impetum contra Cæsarem fecit. Equus vero ob terrorem miraculi ejicere Cæsarem nitebatur. Diutius ergo tumultuatus Cæsarem factare nequivit. Itaque sus a nemine accipiens letum abscessit. In Perinthum præterea navigio iter faciens, ventis vehementibus et pluvia facta nautisque desperantibus scapha imperatoris asportabatur, ita ut inopinate salvus ad locum, qui dicitur Daonium, vix veniret. Nocte vero illa muliercula pariebat et voces miserabiles emittebat; cumque mane factum fuisset, misit imperator videre quid esset quod acciderat. Et invenerunt puerum natum, oculorum et palpebrarum exsortem, manusque ac brachia non habentem; a lumbis autem erat ei ut cauda piscis naturaliter hærens. Quo viso imperator præcepit ut

occideretur. Hac denique die imperatoris equus, qui aureo circumdatus erat ornato, repente scissus est cadens. At vero imperator his omnibus auguratus (59) tristis erat. Postera quoque die viri tres Sclavini genere, nil aliquid ferreum bajulantes, a Romanis detenti sunt, citharas tantum ferentes. Imperator autem interrogabat tam unde essent quam ubinam habitatio eorum existeret. Qui genere quidem aiunt se esse Sclavinos, circa finem vero Occidentalis habitare Oceani. Chaganum autem ad se legationem misisse et munera principibus gentis suæ auxiliandi sibi contra Romanos. Taxiarchas autem suos direxisse rationem reddituros chagano, quia non possunt propter longitudinem itineris mittere illi auxilium: decem enim et octo menses asseverabant in itinere se fecisse, et ita Romanos adiisse. Porro citharas ferre tanquam non videntes quemquam suorum armis indutum, regione sua quid ferrum sit ignorante. Imperator autem tam ætatem admirans quam moles corporis eorum collaudans, hos Heracliam misit. Cum autem venisset ad maritima, et didicisset quod legati Persarum Byzantium atque Francorum venissent, ad regalia remeavit.

Decimo imperii Mauricii anno chaganus quærebat augmenta pactorum accipere. Imperator vero sermones barbari non recepit, et ideoque chaganus iterum bellum agit, et devastat Singidonem, et castra contra Sirmium movet. Imperator autem prætorem Europæ Priscum creat. At vero Priscus Salvianum subprætorem factum præcurrere jussit; et contra Barbaros procedentes bellum ineunt, et vincunt Romani. Quo audito chaganus potentatibus sumptis properabat ad bellum. At vero Salvianus visis multitudinibus stupefactus ad Priscum se contulit. Comperiens autem chaganus Romanorum recessum ad maritima egreditur, deinceps ad sanctum Alexandrum, et hunc omnia devoranti tradidit igni. Transiens autem in Drizipera conatur exterminare rem publicam, devastatoria operatus instrumenta. Hi vero qui Drizipera habitant, diutius e diverso aciem direxerunt: nam et portas aperientes minabantur Barbaros debellare, cum essent in formidine ingenti. Tunc ergo divina quædam eis consuluit virtus: media namque die videre putaverunt barbari, Romanis virtutibus egredientibus ab urbe, futurum sibi fore ut cum eis conflictum consererent. Et consternati fuga infatigabili fugiunt, et apud Perinthum efficiuntur. Priscus autem, nec visu quidem ferre multitudines barbarorum valens, Tzurulum ingressus castrum muniebatur. Ast barbarus Priscum obsidere conabatur. His auditis Mauricius hæsitabat quid foret agendum. Tunc optimo inito consilio armatur contra infinitam barbarorum virtutem, et uni ex-

NOTE.

(59) Auguriatus cod. Gruteri.

cubitorum magnis donis atque promissionibus suadet ut sponte in barbaros irruat, eique dat ad Priscum litteras continentes hæc : *Gloriosissimo prætori Prisco. Noxium barbarorum conatum reformides : ad perditionem enim eorum factum est hoc : scito enim quia cum multa confusione revertetur chaganus in regionem quæ sibi a Romanis est deputata. Propterea perseveret gloria tua penes Tzurulum, circumvagari faciens illos : mittimus enim per mare naves, et captivabimus familias eorum, et cogetur ad propria confusione refertus atque iactura reverti.* At vero chaganus litteris comprehensis et lectis pavens efficitur, et sponsionibus pacificis ad Priscum dispositis in muneribus paucis atque indignis, in suam est terram cum fuga potenti regressus.

Undecimo imperii anno Mauricii Hierosolymitanus Amos habetur episcopus. Imperator autem Priscum cum omnibus Romanis potentatibus ad Istrum fluvium misit, ut Sclavinorum nationes transire prohiberet. Quo apud Dorostolon habito chaganus hoc comperit ; qui legatis ad eum directis calumniam inferebat Romanis exordium dantibus belli. Priscus autem excusabat se, quod non venerit adversus barbaros belligeratum, sed quod ad Sclavinorum nationes a principe fuerit destinatus. Audiens autem Priscus quod Ardagastus multitudines Sclavinorum ad prædandum disperserit, transiens Istrum media nocte inopinate Ardagasto conjunctus est. At vero Ardagastus discrimine sensu nudum ascendens equum, vix salvus evasit, Romanique multitudinibus Sclavinorum occisis, et Ardagasti regione perversa, prædam copiosam captam Byzantium per Tatemere direxerunt. Porro cum Tatemere expeditus iter faciens ebrietati sese atque deliciis traderet, Sclavinorum in eum multitudines irruunt ; qui formidine pressus fugiendo Byzantium venit. Ast Romani, qui cum ipso fuerant, valide Sclavinis infensi obtinent gloriosissime barbaros, et captivitatem salvam imperatori præsentant. Qui lætatus gratificos Deo hymnos una cum tota obtulit urbe. Priscus vero fiducia fretus ad interiores Sclavinorum partes accessit. Gipes autem, vir Christianæ religionis, transfugiens ad Romanos et ingressum Romanis ostendit et barbaros tenuit. Itaque Gipedis prodicione transfretato flumine, Priscus media nocte reperit Musacium Barbarorum regem, ebrietate corruptum : funebrem quippe proprii fratris celebrabat festivitatem ; quo comprehenso vivo eadem in Barbaris operatus est, multaque copiosa præda capta ebrietati sese produnt et crapulæ. At tum barbari coacervati victoribus imminet, foretque vicissitudo reciproca præcedenti virilitate sævior, nisi Genzo pedestri virtute Romanorum insistens pugna forti prohibuisset impetus Barbarorum.

Duodecimo imperii Mauricii anno, cum Priscus iterum ad Istrum pervenisset gentesque Sclavinorum deprædatus fuisset, haud modicam partem

A imperatori direxit. Imperator autem, misso ad Priscum Tatemere, jubet illic toto hiemali tempore commorari Romanos. Quo comperto Romani contradicebant, asseverantes id non posse fieri propter copias Barbarorum, et pro eo quod regio easet sibi satis adversa. Priscus vero verbis persuasoriis flexit eos ibidem hiemare jussionemque principis consummare.

Tertio decimo imperii Mauricii anno, qua videlicet tempestate Gregorius Romanam, Constantinopolitanam Cyriacus et secundo Anastasius Antiochenam regebat Ecclesiam, nascuntur prodigia in suburbanis Byzantii, puer videlicet quadrupes, et alter duos vertices habens. Aiunt autem hi qui historias diligenti studio scribunt, non significari bona civitatibus in quibus nascuntur hujusmodi.

At vero imperator Priscum prætura privat, et Petrum fratrem suum prætorem Romanæ fecit virtutis. Itaque Priscus quidem virtutibus sumptis, priusquam Petrus pervenisset ; transmeat amnem. Chaganus autem transitu Romani audito exercitus valde miratus est, et ad Priscum misit, discere causam querens, et prædæ sumere partem, sicque amnem transire : nimis enim sæviebat super felicitatibus Romanorum. Mittit ergo Priscus super hoc ad chaganum legatum Theodorum, videlicet medicum sagacitate ac intelligentia perornatum. Iste videns chaganum magna sapientem responsionemque jactantius facientem (minas enim prætendebat, se cunctarum esse gentium dominum jactans) narratione veteri mitigavit barbaricum typhum. Ait enim : *Audi, chagane, proficuum narrationem. Sesostris Aegyptiorum rex illustris et oppido felix, opibus clarus et inexpugnabili potentatu, plurimas et ingentes servituti nationes redegit. Unde et in arrogantiam ruens, curru adhærente sibi auro et lapidibus pretiosis constructo, sedet super eum, et subigit jugo ex superatis regibus quatuor trahere currum. Cumque hoc fieret in insigni festivitate, unus ex quatuor regibus frequenter oculum vertebat retrorsum, et contemplabatur rotam, cum volveretur. Quem Sesostris percunctatus ait : « Cur post tergum offirmas oculos ? » At ille : « Hanc, » inquit, « rotam miror instabilem, et alias atque aliter se moventem, et modo excelsa humiliantem, rursus humilia exaltantem. » At vero Sesostris parabolam intelligenter animadvertens, legem posuit ne currum reges ulterius traherent.* His chaganus auditis subrisit, et ait se pacem sectari. Priscus autem chagano reddidit pro transitu prædam, et exuviis omnibus sumptis sine dispendio amnem transivit. Porro chaganus his susceptis magnifico lætabatur. Priscus Byzantium venit, et Petrus præturam suscepit.

Quarto decimo imperii sui anno jussit Mauricius Petro prætori ut tertiam portionem rogæ in auro a Romanis acciperet, et tertiam in armis, et aliam tertiam in vestimentis diversis. Itaque Romani hoc audito ad tyrannidem vertebantur. Prætor vero ti-

mens satisfaciebat (40) militibus hoc verum non esse, et exhibebat exercitibus alias litteras, jubentes sibi quatenus hi qui fortia gesserant et de periculis triumpharant in urbibus summa requie potirentur, de publicis sumptibus inter senes alendi, pueri vero militum in locis propriorum parentum inscriberentur; talique suadela populum mitigavit, et Cæsarem bonæ famæ præconio laudaverunt. Hæc autem Petrus imperatori denuntiavit. Cumque venisset Marcianopolim, dirigit mille præcessuros. Ili repertis Sclavinis multam ducentibus Romanam prædam, hos insequentes occiderunt, multaque præda recepta Romaica redierunt ad rura.

Eodem vero anno construxit imperator solarium Magnauræ rotundum, et in medio atrio ejus statuit statuam suam, et illic posuit armamentum.

Quinto decimo imperii Mauricii anno Petro venationem exercenti sus agrestis obviam occurrit, pedemque ipsius ad arborem conquassavit, et importabilibus (41) doloribus multo tempore languit. Ast imperator litteris pessimis et improprie gravibus ei detraxit, auditio quod multæ Sclavinorum gentes fuerint contra Byzantium motæ. Petrus autem coactus Novas pervenit. Ili vero qui erant de civitate, una cum ignobilibus militibus et episcopo prætori obviam veniunt; quos prætor intuitus, et arma eorum ac fortitudinem admiratus, jubet urbe dimissa Romanæ misceri catervæ. Milites autem ad civitatis custodiam ordinati hoc agere renuerunt. Tum prætor in furorem versus destinavit Genzonem una cum multitudine militum. Qui hoc agnoscens confugerunt in ecclesiam, et clauso ostio templi perseverabant. Genzo vero pro reverentia templi inefficax rediit. Petrus autem iratus Genzonem a prætura deponit, et misso Scribone ignominiose ad se episcopum jubet adduci. Porro cives collecti Scribonem cum dedecore urbe depellunt, cujus obseratis portis Mauriciū quidem imperatorem laudibus efferunt, prætorem autem conviciis emulant; sicque cum opprobrio Petrus inde recessit. Præmittit præterea mille ad explorandum, qui Vulgares consequuntur numero mille. Verum Vulgares nisi super pace chagani securi pergebant. Romani autem in Vulgares impetum faciebant; qui mittunt viros septem commententes pacem minime dissolvendam. Hos audientes hi qui præcurrerunt, significant hæc prætori; qui dixit: *Nec si imperator venerit, huic parcam.* Congressione vero belli effecta Romani vertuntur. Sed barbari non persecuti sunt eos, ne vincentes discrimen incurrerent. Porro prætor taxiarchum præcurrentium flagellavit. Et hoc comperto chaganus legatos ad Petrum destinat, inemptionem accusans, et quod Romani sine justa causa pacem dissolverent.

A At vero Petrus verbis seductoriis usus non se scisse motionem affirmat, duplicia tamen dare spolia universa procutat; sicque Barbari amissis spoliis dupla sorte receptis paci consulunt. Petrus contra Peregastum Sclavinorum exarchum properat; et Barbari circa ripam fluminis huic obvii facti prohibebant transire. Romani vero a fretis sagittantes hos averterunt; quibus in fugam versis percutitur illo Peregastus, et moritur. Transeuntes autem Romani prædam multam receperunt, et ad propria remearunt. Errantibus ductoribus et in inaquosa incidentibus loca periclitabatur exercitus. Porro cum iter agerent noctu, veniunt ad amnem Heli-ciam dictum: cum vero dum trans fretum fluminis essent, Barbari in his absconditi eos qui hauriebant aquam jaculabantur. Magna igitur molestia Romanis effecta militis, in fugam vertuntur a Barbaris debellati. Verum Mauricius his auditis Petrum prætura privavit, et Priscum prætorem Thracæ denuo misit.

B Mundi anno 6090, divinæ incarnationis 590, Romanorum imperator Mauricius, rex Persarum Chosroes, Romanus Gregorius, Constantinopolitanus Cyriacus, Hierosolymitanus Amos, Alexandrinus Eulogius et Antiochenus Anastasius habentur antistites. Hoc anno, imperii videlicet Mauricii sexto decimo, Priscus egressus prætor in Thracem virtutes numeravit exercitus, et invenit quod ex eis fuerit multitudo consumpta non parva. His autem sumptis venit ad flumen Istrum et Novas. Quo cognito chaganus legatos misit, causam ipsius seiscitatus adventus. Priscus autem venationis se venisse causa fatabatur. Ast Chaganus: *Non justum est, inquit, in alieno loco venari.* E contra Priscus suum dicebat esse locum, et ei fugam ex Oriente improperabat egressæ. Barbarus autem Singidonis muro destructo ad Romanorum terram profectus est. Quo cognito Priscus venit ad insulam Istri, et dromonibus sumptis ad Chaganum apud Constantiolum venit, volens cum eo loqui. Cumque chaganus ad oram fluminis venisset, Priscus tristis (42) eum alloquitur. Chaganus autem dixit ad eum: *Quid tibi, Prisce, ac terræ meæ? an et hanc vis accipere per mendacium ex manibus meis? judicet Deus inter me et Mauriciū imperatorem, requiratque sanguinem exercitus Romanorum et exercitus mei de manibus ejus.* E contra Priscus: *Singidonem, inquit, civitatem redde Romanis.* Qui ait: *Tu unam civitatem a nobis conaris accipere: videbis post paululum quinquaginta civitates Romanas Avaribus servitute redactas.* Priscus autem navibus Singidoni per amnem exhibitus hanc depopulatus est, et ex ea Vulgares pepulit.

Septimo decimo imperii Mauricii anno conservava-

NOTÆ.

(40) Satisfaciebat. Glossæ: ἀπολογία, excusatio, purgatio, satisfactio. Hinc satisfactionalis liber, ἀπολογητικός, Hist. Trip. ix, 23. Sic Hieronymum alicubi posuisse satisfactientes pro excusantes se notat H. Grotius in Discussionem Rivetiani Apolo-

getici, p. 83. Fabr.

(41) Importabilibus. Ipse in Hypomn. de Anast. apocr.: « Cum illatis quoque illis importabilibus tribulationibus retulit. » Id.

(42) Tristis. E rata. Id.

tis chaganus potentatibus suis in Dalmatiam properat, et cum venisset Baleam, quadraginta quoque civitates, quæ circa eam sunt, omnes depopulatus est. Quibus Priscus agnitis Gudohin ad explorationem rei direxit. Qui in valle occultatur pusilla, et diluculo in dorsa eorum effectus illico cunctos peremit, et acceptam prædam duxit ad Priscum. Porro chaganus infortunio comperto in regionem suam reversus est, et Priscus ad propria.

Mundi anno 6092, divinæ incarnationis anno 592, imperante Mauricio 18 anno, sumptis virtutibus Priscus Singidonem venit: chaganus vero congregato proprio potentatu subito Mysiæ adest, et Tomeam urbem capere nititur. Propterea Priscus Singidone relicta huic efficitur proximus. Cum autem paschalis festivitas haberetur et Romani fœme tabescerent, audiens chaganus Prisco significabat ut sibi plaustra mitteret ad deportanda illis alimenta, quatenus cum hilaritate festivitatem propriam celebrarent. 40 itaque plaustra plena his mittit. Pari modo et Priscus species Indicas barbaro quasdam remisit, piper videlicet et solium Indicum et costum et cassiam atque alia ex his quæ quærentur, cum Chaganus apud Sirmium resideret. Qui receptis his gavisus est super eis; et donec completeretur dies festus, Romani ac Barbari pariter habitabant, et non erat in utriusque virtutibus timor. Cumque fuisset dies festus completus, Barbari separati sunt a Romanis, et Drizipera venientes civitatem depopulati sunt, et sancti Alexandri ecclesiam incenderunt, sepulcrumque ipsius tectum argento repertum despoliant, sed et injuriis quoque corpus martyris afficientes, multamque in Thrace prædam captantes, epulabantur splendide, contra Romanos elati. Cumque Comentiolus venisset Byzantium, maxima urbi turbatio et æstus incubuit, ita ut timore detenti consilium caperent Europam deserendi et in Asiam et Chalcedonem migrandi. Quin et imperator excubitoribus armatoque et electo cuneo sumpto muros Longos munivit. Vulgus autem urbem custodiebat, et senatus commonebat imperatorem legationem ad chaganum mittendi. Deus autem vindictam martyris Alexandri faciens pestilentem languorem Barbaris intulit, et in uno die septem filios chagani per febrem et inguinariam passionem occidit, una cum aliis turbis multis, ita ut pro triumphali gaudio, carminibus ac canticis lamentationes et lacrymas ac luctus sine consolatione Barbarus possideret. At vero senatus rogabat Cesarem legationem ad chaganum mittendi. Imperator autem Armatzonem misit ad chaganum cum muneribus multis Drizipera, qui verbis mitibus blanditur Barbarum. At ille nolebat dona suscipere, lamento intolerabili filiorum detentus: dicebat enim ad legatum: *Judicet Deus inter me et*

A imperatorem Mauricium: ipse quidem pacem dissolvit, ego vero captivos ei reddo, per unam animam unum numisma percepturus ab eo. Mauricius autem id dare minime passus est. Iterum chaganus petit per singulas animas dimidium accipere nummum. Ast imperator nec sic dare consensit, sed nec in quatuor accipere siliquis. Tunc chaganus furore commotus omnes occidit, et ad propria rediit cum quinquaginta millia aureorum pactis Romanis imposuisset. Quin et Istrum flumen non se transiturum professus est. Ex hoc itaque multum contra imperatorem Mauricium commotum est odium, et cœperunt hunc subjicere maledictis. Similiter et populus apud Thracem ad convicia imperatoris commotus est. Exercitus autem procuratores (43) *B* ad imperatorem contra Comentiolum direxit, quod prodicionem in prælio fecerit, inter quos erat etiam Phocas, qui imperatorem allocutus severius huic in concilio contradicebat, ita ut quidam ex patriciis hunc alapa percuteret et barbam ipsius eveleret. Verum imperator non suscepit adversus Comentiolum populi querimoniam, sed hos inefficaces deseruit; propter quod et insidiarum in principem exordium sumitur. Præterea per idem tempus apud Ægyptum in Nilo flumine, Mena præfecto una cum populo deambulante in loco qui Delta nuncupatur, sole orto animalia humanæ formæ apparuerunt in flumine, vir scilicet et mulier. Et vir quidem erat pectorosus vultuque terribilis, rufa coma canisquæ permixtis, et usque ad lumbos denudabat naturam, et cunctis demonstrabatur nudus. reliqua autem corporis membra cooperiebat aqua. Hunc præfectus adjuramentis constrinxit ne destrueret aspectum priusquam omnes saturi fierent hoc inopinato spectaculo. Porro mulier et mamillas habebat et femineum vultum cæsariesque prolixas. Et ad horam nonam omnis populus mirabatur, videbat hæc animantia, quæque hora nona in flumen demersa sunt. Sane Menas imperatori hæc Mauricio scribit.

Mundi anno 6093, divinæ incarnationis anno 593, imperii vero Mauricii 19 anno Hisacius Hierosolymis habetur antistes. Die autem Paschæ Sophia Augusta, uxor Justini, una cum Constantina Mauricii conjuge stemma constructum attulerunt imperatori. Qui hoc contemplato pergens in ecclesiam *C* obtulit Deo, supra sanctam mensam suspendens in triplicibus catenulis lapidibus et auro contextis. *A* vero Augustæ hoc comperto tristatæ sunt valde, *E* in jurgio adversus imperatorem Constantina festum diem fecit Augusta. Cum autem non attenderet imperator querelas militiarum in Thrace positarum, iterum Comentiolus assumptis armatis venit ad Istrum, et unitur Prisco apud Singidonem, et solvitur pax quæ ad Avares erat. Qua dissoluta re-

NOTE.

(43) *Procuratores.* Ἐντολισταί. Hanc vocem observavi in epistola quadam quæ exstat in concilio

Phocæsino. Hinc ἐντολίστα mandata seu præcepta quæ principes dant legatis suis. Fava.

nunt in Biminacium, quod est insula magna Istri. Quibus auditis chaganus, collectis potentatibus suis, ad Romana rura procedit, quatuor autem filios suos, traditis aliis virtutibus, ad custodienda Istri vada constituit. At vero Romani ratibus factis fluvium transieunt, et bellum prætoris Prisco cum chagani filiis inierunt: Comentiolus enim infirmatus in Biminacio insula sedebat. Cumque per multas horas bellum tenuisset et sol trecentis Romanorum interemptis occubisset, quatuor Barbarorum millia perierunt. Intrinsecus vero militiæ ordinatæ iterum bellum incipiunt, et iterum octo millia Barbarorum interimunt. Similiter et tertia die præliantes ab excelsioribus Romani ad Barbaros accesserunt, hosque vertentes ad stagnum atque pellentes, Avars multos necaverunt ex illis, inter quos et chagani necati sunt filii, Romanique illustrem victoriam induerunt. Chaganus vero coacervatis viribus copiosis contra Romanos progreditur: bello autem manente vertunt Romani Barbaros, et omnibus insigniorem hanc retulerunt victoriam. Interea Priscus quatuor millibus præmissis Tisson (44) annum transmeare et explorare Barbarorum præcepit motus. At vero Barbari nihil eorum quæ facta fuerant cognoscentes, festum diem celebrabant et pariter convivabantur. In hos Romani clanculo incidentes maximum operati sunt metum: triginta quippe millia Gipedorum barbarorumque aliorum occiderunt, et copiosa præda comprehensa revertuntur ad Priscum. Chaganus autem rursus potentatibus cumulatis venit ad Istrum, et inito bello barbari superantur et in amnis fluentis necantur, pereuntque simul cum his plurimi quoque Scлавini: vivos autem obtinuerunt Avarum quidem tria millia, Scлавinorum vero octingentos et Gipedum tria millia, nec non et duo Barbarorum. Porro chaganus ad Mauricium imperatorem legatos misit, captos recipere nisus. At ille nondum comperta inclyta Romanorum victoria scribit Prisco quod Avars chagano redderet tantum.

Eodem quoque anno vir quidam monachico circumamictus habitu et in religione clarus, spatha denudata a foro usque ad æneam gladiatoris statuam discurrens, imperatorem omnibus in occisione gladii moriturum pronuntiavit. Similiter et Herodianus Mauricio manifeste, quæ sibi fuerant ventura, prædixit. Imperatore vero noctu discalceato letaniam cum tota urbe agente, et transeunte ad Carpiana loca, tumultuantur ex multitudine quidam, et contra imperatorem lapides jaciunt, ita ut vix imperator cum Theodosio filio suo salvaretur et orationem compleret apud Blachernas.

Mundi anno 6094, divinx incarnationis anno 594, anno vero imperii sui 20 Mauricius in se reversus, et sciens quod nihil Deum lateat, sed reddat omnibus secundum opera ipsorum, et recogitans excessum quem in captivatem perpetraverat, non

A redimens eam, expedire iudicavit in hac vita penam se recipere pro peccato, et non in futura, et factas preces in scriptis transmittit ad omnes patriarchales sedes et ad omnes civitates sibi subjectas, et ad monasteria quæ sunt in eremo et Hierosolymis, et ad lauras pecunias et cereos et incensa, ut orarent pro se, quo hic reciperet et non in futuro sæculo. Scandalizabatur autem et in Philippicum generum suum, quod in φ littera nominaretur. Porro Philippicus diverse jurabat imperatori quod purus esset in servitio ejus et apud se dolum nullum haberet. Cumque Mauricius supplicaret Deo misericordiam præstandi animæ suæ, quadam nocte dormiens vidit in visu apud æneam palatii portam imaginem Salvatoris se astare, et copiosum populum pariter assistentem. Tunc facta est vox ex caractere magni Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi, dicens: *Date Mauricium*; et tenentes eum iudiciorum ministri exhibuerunt apud purpureum umbilicum, qui erat illic. Et ait ad eum propria voce: *Ubi vis reddam tibi, hic an in futuro sæculo?* Quo ille audito respondit: *Amator hominum, Domine et iuste iudex, hic potius, et non in sæculo illo.* Et iussit divina vox tradi Mauricium et Constantinam uxorem ejus et filios et omnem cognationem ipsius Phocæ militi. Expergefactus ergo Mauricius, et vocans eum qui coram se dormiebat, misit ad Philippicum generum suum, ut celeriter eum adduceret ad se. Cumque ille abiisset, vocavit eum: qui surgens advocata uxore sua osculatus est eam, dicens: *Salve: jam non me videbis.* Quæ exclamavit cum fleu voce magna ad paracœmumenum, dicens: *Adjuro te per Deum, quæ est causa ob quam quærit eum hæc hora?* At ille juravit se ignorare, et quia repente de somno imperator exsurgens misit me. Philippicus ergo quæsit corpus Christi percipere, et sic ad imperatorem pergere. Uxor autem ejus Gordia jacebat in terra se volutans et plorans et Deum exorans. Ingressus vero Philippicus cubiculum regium projecit se ad pedes imperatoris. Imperator autem dicit ei: *Ignosce mihi propter Deum, quoniam peccavi tibi: nam usque nunc scandalizabar in te.* Et jubens exire paracœmumenum surrexit et cecidit ad pedes Philippici, dicens: *Ignosce mihi, quia modo certissime novi quod nihil peccaveris in me. Sed dic mihi, quem scis inter agmina nostra Phocam militem.* At vero Philippicus recogitans dicit ei: *Unum agnosco, qui ante modicum tempus procurator ab exercitu destinatus contradicebat imperio tuo.* Ast imperator ait: *Cujus est qualitatis?* Qui ait: *Juvenis temerarius, sed et timidus.* Tunc Mauricius: *Si timidus est, inquit, profecto et homicida.* Et referebat Philippico somnii revelationem. Porro nocte illa visa est stella in cælo, quæ dicitur cometes. In crastinum autem pervenit magistriani, qui missus fuerat ad sanctos

NOTÆ.

(44) *Hissum* Vat.

exempli Patres, ferens ab iis responsum huiusmodi: *A* Deus recepta poenitentia tua salvavit animam tuam, et te cum sanctis cum tota domo tua constituit, imperio vero cum ignominia et discrimine decidit. His auditis Mauricius glorificavit magnifice Deum. Igitur autumni tempore accedente, cum Mauricius imperator jussisset Petro ut in Sclavinorum regione populus hiemaret, restiterunt Romani, hoc facere non consentientes, tam propter equorum humiliationem quam propter quod copiosam circumducerent prædā, nec non ob multitudines Barbarorum, quæ per regionem diffusæ dignoscebantur, et seditionem meditati sunt. Prætor autem indignatus contra populum in deimentationem eos immisit. Incidunt itaque pluvix creberum super populum, et frigus multum. Petrus autem viginti millibus procul ab exercitu morabatur. Mauricius autem Petro per litteras molestus erat ut Istrum transiret et hiemales escas populi de Sclavinorum sumeret regione, ne alimenta publica cogeretur Romanis præbere. Prætor autem accersito Gunduhin ait: *Nimis mihi gravia imperatoris præcepta in aliena terra hiemare Romanos iubentia: nam illi non obaudire sævum est, et rursus obaudire sævissimum. Nullum bonum parit avaritia, mater autem omnium malorum consistit, quæ imperator languens horum maximorum causa malorum Romanis efficitur.* Accersitis quoque populi taxiarchis, imperatoris eis intentionem speruit. Populus autem hoc audito seditiones concitaverunt, et insignes quidam principes ex eis fugientes ad prætorem venerunt. Porro multitudines in unum congregatæ provehunt exarchum Phocam centurionem, et super clypeum hunc exaltatum laudibus exarchum acclamaverunt. His Petrus auditis in fugam versus est, et omnia imperatori manifesta fecit. Ast imperator his difficilibus auditis celare multitudines ea tentabat. Secunda vero die et ludum celebravit equestrem, incommoda infelicitatis occultans. Vulgus autem Prasinorum clamabat, *Constantinus*, inquit, *et Domentiolus, domine Romanorum ter Auguste, plebi tuæ molestias ingerunt, ut cruces disponat in ea quæ habemus peccata. Deus, qui omnia condidit, subjiciat tibi omnem inimicum et hostem tam intestinum quam externum sine sanguine.* At vero imperator plebibus intimabat: *Nil vos, inquit, turbet irrationabilium militum immoderatio et inquietudo.* Veneti autem dixerunt: *Deus, qui jussit te imperare, subdat tibi omnem qui imperium tuum impugnat; et si Romanus est qui fide rupta terga vertit a te, hunc tibi in servitutem redigat absque sanguine.* Nos imperator armans et sermonibus blandis compeascens una cum demarchis muros urbis custodire præcepit. Præterea filio imperatoris Theodosio una cum Germano socero suo apud Calliceratiam ventiones exercente, mittunt Romani litteras ad Theodosium, ab eo imperari poscentes; sin autem, *solum Germanum imperatorem pronuntiandum:*

Neque enim nos, aiunt, imperari a Mauricio de cætero patiemur. His Mauricius compertis accersit ad se filium, Comentiolum vero muros observare præcepit. Germanum autem una cum filio suo accusabat harum fuisse calamitatum auctores. Cumque se Germanus excusare niteretur. Mauricius ait: *O Germane, duo sunt argumenta suspicionis meæ, populi scilicet ad te litteræ, et quod cuncta depasti sunt, et nullis exceptis, tuis pepercint. Parce, Germane, prolixum facienda sermonem. Nihil suavius quam per gladium mori.* Sane Germanus in templum Dei Matris, quod appellatur Cyri, fugit. Quod cum imperator didicisset, Stephanum eunuchum direxit ab ecclesia Germanum educendi. Cumque Stephanus violenter hunc educere voluisset, fautores Germani resistentes expellunt Stephanum, et excipientes Germanum in ecclesiam Magnam effugiunt. At vero imperator virgis cædebat Theodosium filium suum: assereret enim Germanum per eum fuisse fugatum. Et mittit excubitores a Magna ecclesia educendi Germanum. Hinc magnus urbi rumor incubuit. Germanus autem egredi et dare se voluit. Verum multitudines hunc exire minime permiserunt, sed magnis imperatori conviciis derogaverunt, dicentes: *Non habeat pellem qui te amat, Mauricij Marcionista.* Igitur qui muros custodiebant, his compertis, custodiam negligentiam prodiderunt. Mauricius autem media nocte exutus imperatoria stola et privata circumamictus, dromedem ingressus cum uxore filiisque suis et Constantino fugam arripuit. Copiæ vero per totam noctem pessimis imperatorem injuriis appetebant: sed et Cyriacum patriarcham reprehendebant. Turbine itaque ingenti saviente cum maximis periculis apud S. Autonomon salvatur Mauricius. Nocte vero superveniunt ei etiam languores arthritici, quos manuum dolores et pedum vocant. Porro mittit Theodosium filium suum cum Constantino ad Chosroen regem Persarum, ut recordaretur eorum quæ sibi facta fuerant a se, et vicissitudinem beneficii sui rependeret filio. Germanus autem mittit ad Sergium demarchum Prasinæ partis, ut auxiliaretur sibi gratia imperandi, repromittens se partem Prasinam honoratūrum ipsumque magnis dignitatibus elaturum. At vero Sergius hoc insignibus vulgi confessus est, qui minime id admiserunt, fatentes nunquam Germanum ab amore Venetorum recedere. Prasini vero exeuntes in Regium magnis laudibus tyrannum Phocam efferebant, et persuadent ei venire in Septimum. Dirigit igitur Phocas Theodorum a secretis, qui ingressus Magnam ecclesiam coram populo legit quatenus tam patriarcha quam senatus et vulgus venirent in Septimum. Hoc itaque facto, et cunctis convenientibus apud Septimum, patriarcha Cyriacus a tyranno de orthodoxa fide, et ut sine perturbatione conservaret Ecclesiam, extorsit professionem. Visus vero est tyrannus Germanum adhortari. Cumque Germanus nolle se simul

laret et vulgus tyrannum laudaret, pronuntiaturque malum, et dominus scepiorum tyrannus provehitur, et praevalet adversus felicitatem calamitas, et sumunt principatum magna infortunia Romanorum.

Denuntiatio vero tyranni in templo Joannis Baptistae effecta est, ubi duobus moratus diebus tertia die introivit regalia, super imperialem sedens carrucam. Porro quinta die Leontiam uxorem suam coronavit Augustam. Hac igitur die tumultuantur partes ad invicem propter stationes locorum. Tyrannus vero Alexandram conrebellem suam misit partes compescere. Alexander vero in Cosmam Venerorum demarchum manus immittens pepulit eum et contumeliis laceravit. Porro Veneti indignati clamabant: *Vade, disce ordinem; Mauricius non est mortuus.* At vero tyrannus his auditis in Mau-

ricii necem movetur, et missis militibus duxit eum Chalcedonem ad Eutropii portum, et primo quidem hunc caede videlicet filiorum imperatorem punit. Nam quinque filios ejus mares coram visibus suis praecedunt. Verum Mauricius patienter infelicitatem sustinens Deum in omnibus invocabat, et crebro pronuntiabat, dicens: *Iustus es, Domine, et rectum judicium tuum.* Fit itaque filiorum mors patris epitaphium, praestendens virtutem in mole calamitatis. Cumque nutritrix unum ex imperatoris pueris furata fuisset, suumque pro eo interemptioni obtulisset, Mauricius non annuit, sed proprium requisivit. Aiunt autem quidam quod eo occiso lac cum sanguine fluxerit, ita ut omnes insipientes dire lamentarentur. Sic ergo imperator, etiam naturae legibus excelsior factus, vitam commutat.

Porro ex illo tempore Romanorum non defuerunt imperio variae ac ingentes aerumnæ. Denique et Chosroes Persarum rex pacem dissolvit, et Avars Thracem devastaverunt, atque Romanorum exercitus uterque depopulatus est, ita ut cum Hieracius regnaret et inquisitionem armatorum cum summa diligentia faceret, ex omni multitudine illa quæ inventa fuerat in tyrannide Mauricii cum Phoca, neminem, duobus exceptis, ullatenus inveniret.

Anno primo imperii sui Phocas tyrannus peremit, ut praedictum est, Mauricium ubi cum masculis quinque pueris ejus, et horum capita jussit poni in campo Tribunalis diebus multis; et exhibant ab urbe et contemplabantur ea usque quo scortorem dederunt. Interficiunt autem et Petrus frater ejus et alii procures multi. Theodosium autem filium ejus sermo tenet fuga lapsum et ita salvum repertum. Praeterea famam hanc Chosroes Persarum rex augmentavit, aliud aliterque mentitus, et hunc apud se habere dicens, quasi providere se ut Romanorum obtinere sperans imperium, ut convictus est multis modis, maxime eo quod bella repentina moveret et Romanas res magnopere devastaret. Interea calligraphus quidam Alexandriae, venerabilis vir, ex matutina vigilia domum vadens media nocte videt statuas ex aris abstractas, et voce

A grandi dicentes interemptum Mauricium et filios ipsius, atque omnes casus qui apud Byzantium fuerant gesti. Mane autem facto pergens haec Augustali retulit, qui praecepit ei nulli haec facere manifesta, scribensque diem praestolabatur exitum. Die vero nona praetereunte, ecce nuntius venit indicans Mauricii peremptionem. Tum Augustaliis demonum vaticinium coram populo publicavit. Narses autem quondam praetor Romanus contra tyrannum rebellionem paravit, Edessamque obtinuit. Scribit itaque Phocas Germano praetori Edessam obsidendi. Narses vero scribit Chosroi regi Persarum congregandi virtutes et bellum construendi contra Romanos. Porro Phocas fratrem suum Domentiolum fecit magistrum et Priscum comitem exhibitorum.

Anno imperii Phocae secundo Chosroes rex Persarum collectum copiosum potentatum adversus Romanos direxit. Germanus autem audiens timuit. Verum coactus praelium inivit; qui cum in eo vulneratus fuisset, hunc ministri usque ad civitatem Constantinae duxerunt, superanturque Romani: sed et Germanus undecima die spiritum exhalavit. Phocas autem potentatus ab Europa in Asiam transtulit, chagano pactis additis, arbitratus quiescere Avarum nationem. His ergo divisus quosdam contra Persas misit, quosdam vero ad obsidionem Edessae contra Narsen cum Leontio spadone et magnate suo direxit. Chosroes autem collectis potentatibus apud Daras efficitur. Porro Narses egressus Edessam Hierapolim fugit. Interea Chosroes cum Romanis sit penes ardamum, et munitione da elephantibus constructa bellum inivit, et victoria magna politus est, captis Romanis non paucis, quos et capitis recisione punivit. His ita gestis Chosroes ad terram suam reversus est, Zongoi potentatibus derelictis. Hoc comperto Phocas contra Leontium furit, et manicis ferreis cum ignominia Byzantium ducit, et creat praetorem Domentiolum nepotem suum, et curatorem palatii facit.

Anno imperii Phocae tertio misit Chosroes Cardarigam et Rusmaizan, qui depopulati sunt nonnullas Romanorum civitates. Domentiolus vero verbo dato Narsi, jurantisque non paucis, credere persuasit quod nullam injuriam apud Phocam esset passurus, et direxit eum ad Phocam. At vero Phocas verbum hoc minime servans igne cremavit eum. Romani ergo hinc plurimum tristes effecti sunt, eo quod timorem magnum in Persas idem Narses haberet, adeo ut filii Persarum audito ejus nomine tremere. Porro Persae gavisii sunt gaudio magno.

Anno imperii Phocae quarto scholasticus eunuchus, vir gloriosus palatii, media nocte Constantinam dominam cum tribus filiabus ejus accipiens, ad Magnam confugit ecclesiam consilio Germani patricii desiderantis imperium. Fit igitur in urbe seditio magna. Germanus autem demarcho Prasinorum talentum auri misit, ut coerneret.

Primores autem vulgi id admittere noluerunt. At vero tyrannus in ecclesiam ad abstrahendum mulieres destinavit. Sane patriarcha tunc Cyriacus tyranno restitit, minime passus e templo tyrannice abduci mulieres. Verum iuramenti certo eo reddito a Phoca quod non læderet eas, educuntur e templo sancto et clauduntur in monasterio. Præterea Persæ eodem anno ceperunt Daras, in tota Mesopotamia et Syria captivitate multa, cuius non est numerus, facta. Porro patriarcha obeunte Cyriaco Thomas pro eo consecratur, diaconus et sacellarius ejusdem ecclesiæ.

Mundi anno 6099, divinæ incarnationis anno 599, anno vero imperii Phocæ quinto Isacius Hierosolymitanus, Theodorus Alexandrinus et Anastasius Antiochenus habentur antistites. Phocas vero tyrannus filiam suam Domentiam Prisco patricio et comiti excubitorum junxit, et factis in palatio Marinæ nuptiis jussit fieri ludum equestrem. Demarchi autem utriusque partis apud quatuor columnas cum imperialibus signis statuerunt Prisci et Domentię signa. Quibus auditis imperator iratus est, et mittens adduxit demarchos, Theophanem scilicet ac Pamphilum, et statuens nudos jussit eos decollari. Cum enim misisset protocursorem, ut interrogaret eos quo præcipiente fecerint hoc, dixerunt quia secundum consuetudinem lineatores hoc fecerunt. Porro lineatores sive mensores, interrogati quamobrem hoc fecerunt, dixerunt quia, cum imperatoris filii ab omnibus nominati sunt, a nobis ipsis hoc fecimus. Sane Priscus timore tenebatur, ne forte in imperatoris iram incideret. Turbis autem clamantibus misericordiam concedi sibi, veniam dedit Phocas. Ex tunc ergo Priscus indignationem passus non erat recte cum Phoca. Interea quædam mulier Petronia nomine sit imperatrici Constantinæ ministra, quæ ad Germanum ab ea responsa faciebat. Porro cum fama dilataretur quod Theodosius Mauricii filius viveret, spem bonam super hoc tam Constantina quam Germanus habebat. At vero scelestas Petronia hæc tyranno manifesta fecit. At tyrannus Constantinam Theopempto exarcho ad torquendum prodidit, quæ dum torqueretur, Romanum patricium nosse interlocutiones suas confessa est. Qui comprehensus atque discussus etiam alios fore in insidias tyranni sibi cooperatores perhibuit. Comprehensus est autem et Theodorus Orientis præfectus, quem tyrannus verberans interemit, Helpidiique manus ac pedes recidens hunc tradidit igni, Romanumque decollavit. Porro Constantinam cum tribus filiabus, in loco ubi et Mauricius interemptus est, gladio truci-

avit. Germanum autem et ejus filiam ore macharæ (45) occidit; similiter et Joannem et Giza et patricium, et Theodosium, qui subadjuvæ (46) dignitate habebatur insignis, et David chartophylacem Hormisdæ. Eodem anno Persæ, transmeantes Euphratem, totam Syriam et Palæstinam et Phœnicen deprædati sunt, multo in Romanis excidio perpetrato.

Mundi anno 6100, divinæ incarnationis anno 600, anno vero imperii Phocæ 6, Priscus intueri non sustinens tam injusta homicidia quam mala cætera, quæ a Phoca perpetrabantur, scripsit ad Heraclium patricium et prætorem Africæ, quo Heraclium filium suum et Nicetam filium Gregoræ patricii, subprætorem suum, mitteret, quatenus contra Phocam venirent tyrannum. Audiebat enim in Africa in eum meditari rebellionem, unde nec navigia hoc anno Constantinopolim conscenderunt. Occidit autem Phocas omnem cognationem Mauricii et Comentiolum prætorem Thracæ et alios multos. Facta est autem in anno isto etiam mortalitas et inopia omnis speciei. Præterea Persæ una cum Cardariga egressi ceperunt Armeniam et Cappadociam, pugnantisque Romanorum verterunt militias, ceperuntque Galatiam et Paphlagoniam, et venerunt usque Chalcedonem, sine parcitate depopulantes ætatem. Et quidem Persæ foris portam Romanis tyrannidem inferebant, Phocas vero intrinsecus his pejora patrabat, occidens atque captivans.

Anno imperii Phocæ septimo Sergius Constantinopolitanus, Zacharias Hierosolymitanus et Joannes Alexandrinus habentur antistites. Antiocheni vero Hebræi simultate inquiete (47) commissa contra Christianos occidunt Anastasium magnum patriarcham Antiochiæ, mittentes naturam (48) ejus in os ejus, et post hoc trahentes eum in plateam urbis. Interfecerunt autem et civium multos, et incenderunt eos. Phocas vero fecit comitem Orientis Bonosum, et Cotyn magistrum militum, et transmisit eos adversus illos, et non valuerunt sedare inquietudinem eorum. Coacervantes vero exercitus irruerunt in illos et plurimos occiderunt, et quosdam eorum detruncatis artubus ab urbe reddiderunt extorres. Phocas autem fecit Circensem ludum, et Prasini convitiis eum lacerare præsumpsere, clamantes: *Iterum in gubata bibisti, iterum sensum perdidisti.* Et jussu Phocæ Cosmas præfectus urbis multos ex eis detruncavit, quosdam decollavit, nonnullos autem in saccos missos mari navavit. Porro Prasini coacervati miserunt ignem in prætorium, et incenderunt curiam et scrinia et carceres, ex quibus egressi vincti fugerunt. Hinc iratus

NOTÆ.

(45) *Ore macharæ.* Ut Lucæ xxi, 24 : Πεσοῦνται ἐν ὄρει μάχαρας. Vetus versio : *Cadent in ore gladii.* Gregor. Tur. Hist. II : « Ne universa multitudo in ore gladii rueret. » Et II, 7 : « In ore gladii trucidantes. » FABR.

(46) *Subadjuvæ.* Concilium Chalcedonense, act. III : « τοῦ καθωσιωμένου μαγιστρίου Σεβήρου τοῦ

γενομένου σουβαδιουβᾶ τῆς σχολῆς τῶν καθωσιωμένων μαγιστρίων. Breviculus historiæ Eutychiani-starum : « Superveniente Uranio subadjuvæ. » Id.

(47) *Inquieta.* Apud Gruterum,

(48) *Naturam.* Apuleius, I. VII : « Non tantum naturam, verum etiam caput quoque ipsum pessimo isti asino demere. » FABR.

Phocas non militari Prasinos jubet. Porro Heraclius prætor Africæ, molestiam perpetuens a senatu, vocavit filium suum Heraclium contra Phocam tyrannum mittendi; verum et subprætor ejus Gregoras misit per aridam Nicetam filium suum, statuentes ut quicumque ex his præveniret superaretque tyrannum, imperium sumeret. Hoc vero anno hiems enormis efficitur, ita ut maris mollities in glaciei duritiem verteretur. Tunc Phocas Macrobius scribonem jussit sagittari apud Septimum, pendentem in lancea, in quo tirones exercebantur, quasi consocium insidiarum suarum. Theodorus enim præfectus Cappadox et Helpidius præpositus armentum et alii diversi concilium fecerunt in Hippodromio Phocam occidendi, et facto prandio Theodorus præfectus prætorium cepit eis texere intentionem suam. Contigit autem illic inveniri Anastasium comitem largitionum. Prandio ergo facto, et enarratis his quæ insidiarum erant, pœnituit Anastasium illic se repertum, et non dixit quæ cordi suo inerant, sed siluit. At vero Helpidius perdurabat, dicens: *Non vultis ut, cum sederit in solio super Hippodromium, hunc comprehendam, et evellam oculos ejus, et sic eum interficiam?* Et pollicebatur eis dare currus. Re propterea Phocæ nota ex proditiōne Anastasii facta, jussit præfectum et Helpidium ac primores, qui sciverant rem, cum omni diligentia discuti. Cumque discuterentur, quæ insidiarum fuerant fassi sunt, et quod Theodorum voluerint facere principem. Porro Phocas jussit decollari Theodorum, Helpidium, Anastasium et omnes, qui insidias suas cognoverant.

Mundi anno 6102, divinæ incarnationis anno 602, anno vero imperii sui primo venit Heraclius ab Africa cum navibus castellatis, habentibus intra se arculas et imagines Dei Matris, quemadmodum Pisides quoque Georgius perhibet, ducens exercitum copiosum ab Africa et Mauritania. Similiter et Niceta, filius Gregoræ patricii, per Alexandriam et Pentapolim, habens secum populum multum pedestrem. Desponsaverat autem Heraclius Eudociam filiam Rogati Afri, quæ illo tempore Constantinopoli erat una cum Epiphania Heraclii matre. Audiens autem Phocas quod mater Heraclii esset in civitate, necnon et Eudocia, quæ sibi fuerat desponsata, tenuit eas et observavit in Dominico monasterio, quod cognominatur novæ Pœnitentiæ. Cum autem adisset Heraclius Abydum, invenit Theodorum comitem Abydi, et sciscitatus didicit ab eo quæ Constantinopoli movebantur. At vero Phocas misit fratrem suum Domentiolum magistrum ad custodiendos muros longos. Cumque conperisset Heraclium Abydum adisse, muris dimissis fugit Constantinopolim. Porro Heraclius apud Abydum recepit omnes exsules principes, quos ibidem Phocas exsilio relegaverat, et ascendit cum eis in Heracliam. Stephanus autem Cyzici metropolitæ acceptum stemma ab ecclesia sanctæ Dei Genitricis Heraclio detulit. Propterea cum Constantinopolim

pervenisset, divertit ad portum Sophiæ; inique bello vincit gratia Christi tyrannum. Vulgus autem hunc comprehensum interfecerunt et igne apud Boi cremaverunt. Ingressus vero Heraclius regalia coronatus est a Sergio patriarcha in oratorio S. Stephani in palatio sito. Coronata est vero eadem die sponsa quoque ipsius Eudocia in Augustam, et accepit uterque a Sergio patriarcha nuptiarum coronas, et uno eodemque die simul imperator et sponsus ostenditur. Mense vero Maio castra moverunt Persæ contra Syriam, et ceperunt Apamiam et Edessam, et venerunt usque Antiochiam. Porro Romani occurrentes eis superati sunt, et periit omnis populus Romanorum, adeo ut valde pauci ex eis evaderent.

B Mundi anno 6103, divinæ incarnationis anno 603, anno vero imperii Heraclii 2 ceperunt Persæ Cæsaream Cappadociæ, et plurima ex ea captiva duxerunt millia. Heraclius autem imperator invenit dissoluta rei publicæ negotia, siquidem Europam Avaræ reddidere desertam, Asiam vero Persæ totam exterminaverunt et civitates desolaverunt et Romanum in bellis exercitum interemerunt. Quibus visis hæsitare cepit quid ageret; scrutans enim exercitus, si forte salvi existerent, duos tantum invenit ex omnibus his qui cum Phoca contra Mauriciū in tyrannide militaverunt. Eodem anno natus est imperatori filius de Eudocia, Heraclius minor, qui et novus Constantinus appellatus est. **C** Et mortua est Augusta eadem decima quinta indictione.

Tertio imperii Heraclii anno coronata est Epiphania filia Heraclii a Sergio patriarcha in Augustam, in oratorio palatii. Eadem vero prima indictione coronatus est Heraclius junior, filius Heraclii, qui et Constantinus, a prædicto patriarcha. Eodem anno Saraceni aciem contra Syriam direxerunt, et exterminatis nonnullis vicis reversi sunt.

Anno imperii Heraclii quarto ceperunt Persæ Damascum, et captivum duxerunt populum multum: Heraclius autem imperator legatis ad Chosroem missis rogavit eum ut parceret hominum sanguinem immisericorditer effundendi et diffunderet tributa. Qui legatos inefficaces dimisit, nulla eis reddita ratione, sperans comprehendere Romanorum modis omnibus principatum. Porro Heraclius eodem anno duxit incestu Martinam neptem suam uxorem, et pronuntiavit eam Augustam, coronatam a Sergio patriarcha.

Anno imperii Heraclii quinto ceperunt Persæ Jordanem bello et Palæstinam et sanctam civitatem, et multos in ea per Judæorum manus interfecerunt, id est, ut quidam aiunt, millia 90. Isti enim eminentes Christianos, prout unusquisque pretium habere poterat, occidebant eos. Zachariam vero Hierosolymitanum præsulem comprehensum et pretiosa et vivifica ligna cum multa præda in Persidem abduxerunt. Eodem anno natus est im-

peratori Constantinus alius, et baptizatus est in A Blachernis a Sergio patriarcha.

Anno imperii Heraclii sexto ceperunt Persæ totam Ægyptum et Alexandriam et Libyam usque ad Æthiopiam, multaue præda sumpta et exuviis quamplurimis et pecuniis ad propria remearunt. Carthaginem autem capere minime valuerunt, sed custodia dimissa obsidendi eam recesserunt.

Anno imperii Heraclii septimo castra metati sunt Persæ contra Carthaginem, quam et bello ceperunt. Eodem anno consul factus est Constantinus junior, qui et Heraclius, et Heraclii filius, et pro- vexit in Cæsarem Constantinum minorem fratrem suum, ex Heraclio genitum et Martina.

Anno imperii sui octavo rursus Heraclius misit in Persidem legatos ad Chosroen, postulans pacem. B Ast Chosroes iterum eos sprexit, asseverans: *Non parcam vobis, donec crucifixum abnegetis, quem Deum esse fateamini, et adoretis solem.*

Anno imperii Heraclii nono acies direxerunt Avaræ contra Thracem, et missis Heraclius legatis ad eos poscebat pacem. Cumque chaganus hanc facere spopondisset, exiit imperator foras murum longum cum omni obsequio regio ac muneribus multis et magnis ad suscipiendum chaganum, recepturus ab eo juramenta faciendi invicem spon- siones pacificas. At vero barbarus ille tam spon- sionibus quam quæ jurata fuerant spretis, subito tyrannice contra imperatorem profectus est. Stupefactus ergo imperator super inexpectatæ rei mo- limine, fuga lapsus in civitatem reversus est. C Barbarus autem omni regio apparatu adempto et suppellectili, et quotquot ex hominibus capere potuit, subvertit villas multas, depopulans ex improvise spe pacis deceptos.

Mundi anno 611. divinæ incarnationis anno 611, anno vero imperii Heraclii decimo Georgius Antiochenus habetur antistes. Heraclius autem ad chaganum Avarum legatis missis queritur super his quæ nequiter acta fuerant ab eo, et ad pacem hortatur. Acies quippe disponens contra Persidem dirigendas pacisci cum chaganus volebat. Qui reveritus dilectionem imperatoris se poenituisse pol- licebatur et pacem facere repromisit; pangentesque fœdera legati in pace reversi sunt. Eodem anno D ceperunt Persæ Ancyram Galatiæ bello.

Anno imperii Heraclii 11 durum Chosroes jugum suum super omnes homines fecit in effusione sanguinis et ratione tributi: elatus enim triumpho nullatenus ultra in constantia esse poterat. Tunc Heraclius zelo Dei suscepto, et cum Avaribus pace, ut putabat, contracta, transtulit militias Europæ in Asiam, et cogitabat Dei cooperatione contra Persidem properare.

Anno imperii sui 12, mense Aprili, die 4. indi- ctione 10, imperator Heraclius celebrata solemnitate paschali, mox secunda feria vesperi motus est

contra Persidem. Sumptis autem mutuo venera- bilium domorum pecuniis aporia (49) coartatus, accepit etiam ecclesiæ Magnæ multas caudelas ferentiæ, simul et alia vasa ministratoria. Quibus Confatis exarari fecit ex his nummos aureos et argenteos plurimos, dimisitque filium suum cum Sergio patriarcha in urbe disponendi negotia una cum Bonoso patricio, viro sagaci et per cuncta prudenti atque perito. Scripsit autem ad chaga- num Avarum preces curam agendi super Romano- rum negotiis, tanquam qui secum amicitiam fuerit pactus, tutorem filii sui hunc appellans. Motus autem a regia urbe exivit super locum qui dicitur Portæ, navigio iter agens. Illinc vero per cæteras regiones sibi subjectas profectus elegit exercitus, et addidit illis novam militiam. Hos autem exercere orsus in hostilibus operibus erudit: dupliciter enim diviso exercitu acies et congressiones invicem sine sanguine fieri jussit, clamoremque bel- licum et carmina et jubulum et impetum in alter- utrum insurgendi habere hos docebat, ut in bello reperti nil mirarentur, sed fidenter tanquam ad jocum proficiscerentur in hostem. Accipiens vero imperator in manibus Dei virilem figuram, quam manus non depinxerunt, sed in icona Verbum quod omnia format atque componit sine pictura formam, velut sine semine partum, eduxit, et in hac visus a Deo picta figura cœpit agones, jura- menta dans populq quod cum ipsis usque ad mortem foret certaturus et eis tanquam filiis pro- priis adhæsurus: volebat enim potestatem non timore quantum amore possidere. Cumque inve- nisset exercitum in desidia multa et formidine, inquietudine ac dedecore constitutum, et per multas terræ partes disseminatum, actutum in unum collegit. Et omnes quasi ex una consonan- tia laudaverunt imperium et fortitudinem principis. Ipse vero verbis hos corroborans perhibebat: *Videte, fratres et filii, quot inimici Dei conculca- runt regionem nostram, et urbes exterminaverint, et altaria concrenaverint, et mensas incruentorum sacrificiorum sanguinibus homicidiorum repleverint, et ecclesias, quæ flagitia non admittunt, flagitiosis- simis repleverint voluptatibus.* Itaque cuneos rursus ad bellicum exercitum armat, agmina duo armata ordinans, tubas quoque ac clypeorum phalanges efficiens. Et populus thorace indutus astabat. Nam cum acies cautius statuisset, congressionem in- vicem agere jussit. Impulsiones autem vehementem ac percussiones in alterutrum efficiebantur, et habitus belli ostendebantur, eratque horribile visus spectaculum, sine timore periculum, et ad strages impetus sine sanguine, sed ante necessitatem ne- cessitatis modi, quatenus unusquisque percepta occasione cædis innocuæ tutior permaneret. Taliter autem armatis omnibus præcepit ab injustitia pe- nitentius abstinendum et pietatem sectandum. Porro

NOTÆ

(49) Aporia. Vide Spelmani Glossarium in aporiare, et Vossium, De vitiiis sermonis. FARR.

cum pervenisset ad partes Armeniæ, præcurrere A jussit electos. Saracenorum vero tunc sub pactis Persarum constitutorum multitudo equitum clam in imperatorem irruere meditabatur. Viri autem imperatoris, qui præcurrerant, his occurrentes prætores ipsorum vinctum ad Heraclium adduxerunt, illisque in fugam versis multos interemerunt. Quia vero hieme accedente imperator ad Ponticum clima divertit, visum est barbaris obsidere illum in hoc hiemantem. At ille Persas laniens atque divertens Persidem properat. Hoc Barbari cognito in rancorem causa insperati aditus devenerunt. Sarbarus vero, Persarum prætor, accepto potentatu suo venit in Ciliciam, quatenus in Romaniam egressus hunc dare dorsum compelleret. Timens autem ne per Armeniam in Persidem imperator ingressus hanc turbaret, coactus est sequi post Romanum exercitum, furari curans bellum, et per obscuram aggredi noctem. Sed e contra plenæ lunæ tota nocte luce fulgente, cavillatione frustratus est, et lunam, quæ sibi prius in cultu fuerat, infamabat, quæ videlicet eclipsim ex accidente tulisset. Ex hoc ergo formidabat Sarbarus cum imperatore conflictum aggredi, et montem conscendit quasi dorcadæ, intuitus ab excelso bonam et sapienti compositam arte militiam Romanorum. Comperta vero imperator horum formidine in locis morabatur requiectione refectis, hunc ad bellum instigans. Descendentes autem clam de monte sæpe conflictus concitabant, sed in cunctis Romani primatum tenebant, et fiduciam peramplius exercitus obtinebat, videntes imperatorem proficientem in omnibus et audacter belligerantem. Persa vero quidam ante breve tempus profugus inter imperatoris exercitum annumerabatur. Hic fugiens ad Persas abiit, existimans eos Romanorum exterminaturos exercitum. Cum autem formidinem eorum vidisset, post decimum diem iterum ad imperatorem venit, et omnem liquido Barbarorum pavorem edixit. At vero Sarbarus ultra commorationem non ferens a monte coactus est ad prælium proficisci. In tres autem partes divisus exercitibus descendit repente illucescente die, ante solis ascensum, præparatus ad bellum. At imperator, præsciens hoc, ordinat exercitus in tres æque phalanges ad pugnam. Orto autem sole, et imperatore ad Orientem reperto, Persas obtenebravit radius quem adorabant ut Deum. Imperator autem finxit populum suum quasi in fugam versum. At illi solventes phalanges hos sine retentione persequi existimabant. Conversi ergo Romani hos æquo animo verterunt, ex his multis peremptis. Insequentes autem eos in montem, in præcipitia et loca depia immiserunt, cunctis illis contritis. Inter ea præcipitia vero instar caprarum silvestrium morabantur. Multos autem etiam vivos compre-

henderunt. Ceperunt quoque et horum exercitum et omnem suppellectilem ipsorum. Porro Romani, extensis in excelsum manibus, Deo gratias referebant, et pro imperatore, qui se bene portayerat, indeficienter orabant. Qui enim antea nec Persicum audebant videre pulverem, nunc immota eorum inventa tabernacula spoliant. Quis enim speravit Persarum inexpugnabile genus dorsa daturum unquam Romanis? Itaque imperator exercitu cum prætores ad hiemandum in Armenia derelicto ipse Byzantium rediit.

Mundi anno 614, divinæ incarnationis anno 614, anno imperii sui 13 Heraclius profectus a regia urbe celeriter in Armeniam properavit. Chosroes autem Persarum rex misit Sarbanazam cum exercitu suo in Romanorum terram intrandi. Heraclius autem scribebat ad Chosroem ut aut pacem amplecteretur, aut se sciret cum exercitu suo Persidem ingressurum. Chosroes autem nec pacem amplectebatur, nec verum Heraclii sermonem arbitrabatur: non enim audere illum Persidi appropinquare putabat. Sane imperator XII Kalendarum Maiarum ingressus est Persidem. Quo Chosroes comperto Sarbanazam reverti jussit, et collectis ex tota Perside militibus suis, et traditis eis Sain, velociter adunari eas Sarbanazæ jussit, et ita contra imperatorem procedere. Heraclius autem advocato exercitu suo verbis exhortatoriis incitabat eos, dicens: *Viri fratres, Dei timorem in mentem sumamus; injuriam ejus requirere satagemus. Stemus fortiter adversus inimicos, qui multa dira in Christianis operati sunt. Vereamur Romanorum imperium, quod sui ipsius et non alterius est domini, et stemus adversus hostes impiis telis armatos. Induamus fidem interemptionum interempticem. Recognitemus, quia intra Persarum terram consistimus, et ingens fuga periculum fert. Vindicemus corruptiones virginum. Recisa commilitonum membra nostrorum videntes cordibus doleamus. Non sunt hæc nullam (50) mercedem habentia, sed vitæ perennis præmia. Stemus viriliter, et Dominus Deus nobis cooperabitur, et perdet inimicos nostros.* Cumque imperator his et aliis quamplurimis commonitionibus populum exhortatus esset, respondit ei unus pro omnibus: *Expandisti angustiam cordis nostri, domine, os tuum in admonitione ditatans. Acuerunt sermones tui gladios nostros, et hos animatos operati sunt. Expeditos nos tuis verbis exhibuisti. Erubescimus te aspicientes nos in pugnis præcedere, et iussiones tuas in omnibus sequemur.* Imperator autem sumptis militibus mox ad Persidem interiorem accessit, igne comburens urbes et castra. Fit etiam hic terribile quoddam miraculum: in æstivali quippe solstitio aer sudore factus est madidus, animos Romanorum exercitus recreans, adeo ut hinc spem optimam sumerent. Audiens præterea Heraclius quod Chosroes apud Gazaco civitatem cum

NOTÆ.

(50) Nullam F. pro ullam.

quadraginta millibus bellicosorum esset virorum, impetu adversus illum perrexit; et præmissi quidam ab eo Saracenorum sibi subjugatorum Chosrois occurrunt vigiliæ, et horum quosdam occiderunt, quosdam vero compedibus vinctos cum prætore ipsorum imperatori præsentaverunt. Hoc comperto Chosroes, d-relicta tam civitate quam militia, fuga usus est. Ast vero Heraclius insecutus quosdam præoccupatos occidit: cæteri autem hac illaque palantes dissipati sunt. Cumque pervenisset imperator ad Gazacensium civitatem, in suburbanis hujus reficiebat exercitum suum. Persæ vero, qui confugerant ad eum, perhibebant quod Chosroes fugiens igne consumpserit omnia sata in locis illis, et pervenerit ad civitatem Thebarman in Oriente sitam, in qua erat templum ignis atque pecuniæ Cræsi Lydorum regis et error prunarum. His acceptis ad partes Dastagerd iter agebat. Imperator autem profectus a Gazacensium civitate pervenit Thebarmeso, et ingressus in eam igne consumpsit templum ignis, et tota civitate igne combusta persecutus est post Chosroem in angustiis regionis Medorum. Chosroes autem in his duabus regionibus de loco in locum peragrans latitabat, et Heraclius hunc persequens multas civitates devastavit et regiones. Hieme vero accedente consilium faciebat ubinam hiemaret cum populo; et quidam in Albaniam perhibebant, quidam vero contra ipsum properare Chosroem. Ast imperator jussit populum tribus diebus divinum oraculum præstolantem caste ac puriter conversari, sicque responso accepto in Albania hieme commorari. Dum vero illuc abiens iter ageret, habens secum copiosam Persarum prædam, haud paucos incursus a Persicis cuneis pertulit. Ipse vero divina cooperatione triumphum de omnibus tulit. Præterea cum vehemens tempestas super eum cecidisset in via, et hunc gelu præoccupasset in Albania, haberetque quinquaginta millia vinculatorum, compatiens corde suo misertus vincula dissolvit, diligentiam tribuit, et requiem imperitus est, ita ut omnes cum lacrymis exorarent etiam persidis eum fieri liberatorem, mundi exterminatorem trucidantem Chosroem.

Anno imperii Heraclii quarto decimo Chosroes Sarablaggan prætorem constituit, virum facinorosum et typho multum elatum, tradensque ei exercitum, eos videlicet qui dicuntur Chosrohegetæ ac Perozitæ, in Albaniam direxit adversus Heraclium. Cumque ingressi essent in fines Albanie, non sunt ausi ad bellandum ante faciem imperatoris stare, sed clausuras tenuerunt quæ ducunt in Persidem, extimantes ei obsidendo insidiari. At vero Heraclius, cum mox ver accessisset, profectus de Albania per Yptios campos et esais largiter affluentes transitum in Persidem faciebat, licet longinquitas multæ spatium viæ transegerit. Sarablaggas vero per Arotum iter utpote compendiosum satagebat, ut præoccuparet eum in Persidis regione. Heraclius autem monebat populum dicens: *Novimus, fratres,*

A quod militia Persarum in deviis lucis pererrans tam equum eorum dissolvat quam ipsos enervet. Nos autem festinemus contra Chosroem properare valde celeriter, ut ex improvviso irruentes in eum turbemus illum. At vero populus hujusmodi spernebat consilium, et maxime Lazorum et Habasgorum atque Hiberorum concertatores. Hinc in ærumnas incidunt: pervenit enim et Sarbarazas cum populo suo, quos omni armavit virtute Chosroem et destinavit per Armeniam adversus Heraclium. Sarablaggas vero sequebatur post tergum Heraclii, et non est cum eo in conflictum egressus, exspectans uniri Sarbarazæ et ita constituere prælium. Cognito autem Romani Sarbarazæ impetu ad metum conversi sunt, et ad pedes imperatoris cum lacrymis prociderunt, scientes quale malum sit non cedere servum domini voluntatibus, et poenitentiam agentes super inobedientia sua, quam nequiter perpetraverant, et dicebant: *Manum tuam da, domine, priusquam pereamus miseri: cedimus enim tibi in quibuscunque præceperis.* Tunc imperator acceleravit congregi cum Sarablagga, priusquam uniretur populo Sarbari; et multis incursionibus adversus eum factis nocte ac die hunc in formidinem pepulit, et retro utrisque dimissis contra Chosroem velociter insecutus est. Duo vero ex Romanis se ad Persas conferunt, et persuadent eis credere Romanos ex formidine fugere. Contigit autem eis et aliud audire rumorem, Sain scilicet prætoris Persarum adventum cum alia militia in auxilium. Et hoc comperto Sarablaggas et Sarbarus decertabant Heraclium instigare ad prælium, priusquam perveniret Sain et in se transferret victoriæ gloriam. Credentes quoque ex profugia properarunt adversus Heraclium, et appropinquantibus ei castra metati sunt, volentes in eum simul cum mane irruere. Ast Heraclius profectus a vespere iter fecit per totam noctem, et procul effectus ab eis, invento herbifero campo, castra metatus est in eo. Porro Barbari existimantes eum ex formidine fugere, incomposite sequebantur, ut comprehenderent illum. Ipse autem occurrens eis bellum iniit adversus illos, et apprehenso colle quodam nemoroso, coacervatoque populo in ipso, cooperatione Dei Barbaros vertit, et per fauces hos insecutus multitudinem ex his copiosam occidit. Cadit autem et Sarablaggas ense vulneratus in dorso. Et cum hi inter agones essent, pervenit etiam Sain cum exercitu suo. Et hoc verso imperator, et ex his multis occisis, reliquos fugientes dispersit. Cepit quoque et apparatus sarcinæ ipsorum. Porro Sarbarazas unitus Sain collegit Barbaros, qui salvati fuerant, et iterum disponebant contra Heraclium proficisci. Ast imperator in regione Hunnorum et per horum loca difficilia festinabat in asperis locis ac deviis, Barbari vero sequebantur post eum. Porro Lazi una cum Abasgis fornicidantes subduxerunt se ab auxilio Romanorum, et in regionem suam reversi sunt. Sain autem hoc advertens furore multo una cum Sarbaro persequabatur

Heraclium. Sane imperator caterva collecta verbis hos exhortatus est et monimine delinivit, iniciens : *Multitudo vos, fratres, inimicorum non turbet : Deo quippe volente unus persequetur mille. Mactemus ergo nosmetipsos pro salute fratrum nostrorum ; sumamus coronam martyrum, quo et futurum nos tempus laudet et Deus reddat mercedes.* His et aliis pluribus verbis audaciam exercitui conferens, hilari vultu praelium ordinat. Et distantes ab invicem intervallo pusillo a mane usque ad vesperam aggressi non sunt in alterutrum. Vespere vero arrepto imperator itinere pergebat. Barbari vero post eum iterum sequebantur, et commutantes viam hunc preoccupare volentes incidunt in loca palustria, et aberrantes in magnum discrimen deveniunt. Imperator vero transiens fines Persarum per Armeniam peragrabat. Cum autem terra illa teneretur a Persis, multi cum Sarbaro concurrerunt, ac per hoc crevit populus ejus. Præterea hinc accedente dispersit multitudinem per loca ipsorum, ut requiescerent in domibus suis. Quo comperto Heraclius noctu furari meditabatur bellum. Cumque turbo tempestatis adesset et Sarbaro suspicio nulla incumberet, electis robustissimis equis et fortioribus ab exercitu, dupliciter hos armans, quosdam ex his præcedere contra Sarbarum jussit, ipse vero cum aliis post eos subsecutus est. Accelerantibus ergo per noctem, et pervenientibus ad prædium cui vocabulum erat Lasbanum, hora noctis nona, Persæ, qui in eo erant et impetum cognoverant, insurrexerunt in eos. Ipsi autem hos interfecerunt, uno excepto, qui hoc Sarbaro nuntiavit. At vero Sarbarus surgens ascendit equum, et nudus atque discalceatus fuga salutem mercatus est. Hujus autem mulieres et omnem Persicum florem, principesque ac satrapas cum electis militibus qui in domorum tecta conscenderant et bellum contra se præparaverant, per ignem deposuit, et alios quidem occidit, alios vero igne consumpsit, alii autem manicis et compedibus colligati sunt, ita ut pene nullus ex his qui Sarbari fuerant salvaretur. Acceperunt autem et arma Sarbari, aureum videlicet clypeum, machæram etiam et lanceam æque auream et comptam pretiosis lapidibus zonam, nihilominus et calceamenta ejus. His ita omnibus sumptis procedit contra dispersos per villas, qui scilicet comperta Sarbari fuga sine retentione fugiebant. Ipse autem insecutus multos eorum occidit et vinctos accepit : reliqui cum confusione in Persidem repedarunt. Porro imperator exercitu suo collecto cum gaudio in locis illis intrepidus hiemavit.

Mundi anno 6116, divinæ incarnationis anno 616, anno imperii Heraclii 15, Arabum princeps Muamet habebatur. Heraclius autem coacervato exercitu suo consilium faciebat quamvis via pergeret : duæ

namque viæ sibi adjacebant, angustæ ac deviæ, altera quidem Tarantum ducens, altera vero in terram Syrorum. Verum illa quæ Tarantum tendebat, differentior quidem erat, sed egestatem cunctarum habebat escarum : quæ vero in terram ducit Syrorum, Taurum transit et abundantiam ac dapilitatem præstat alimentorum. Hanc præferunt omnes, licet abruptior esset et nive multa severior. Hac itaque labore multo transacta in septem diebus pervenerunt ad fluvium Tigrin, et hunc cum transmeassent, veniunt Martyropolim et Amidam, et quiescunt tam exercitus quam captivitas. Hinc et litteras imperator Byzantium potuit mittere, et quæ circa se erant omnia indicare, et ingens facere gaudium civitati. Sarbarus autem populo suo, qui fuerat dispersus, collecto insurrexit in illum. Electam vero imperator alam militum ad custodiendas misit clausuras, quæ ad se ducebant, et aditus, qui ad Orientem erant. Ipse discurrens in faciem efficitur Sarbaro. Cumque transmeasset Nymphion amnem, ad Euphratem pervenit, in quibus erat pons nexus ex funibus simul et navibus. At vero Sarbarus dissolutis funibus pontis ab altera ripa in alteram totum transtulit pontem. Cumque imperator venisset nec valuisset transire per pontem, discurrens invenit meatum, et hunc inopinate Martio mense sine discrimine transfretavit, et Samosata pervenit. Rursusque cum Taurum præterisset, in Germaniciam est profectus, et cum transisset ad Adana, venit ad amnem Saron. Sarbarus autem ponte rursus in proprio loco extenso absque obstaculo transfretavit Euphratem, et sequebatur post eum. At imperator cum transisset pontem Sari, inventa requie tam exercitus quam animalium circa ipsum castra metatus est, reficiens eos. Pervenit autem et Sarbarus in partem quæ in contra esse ex altera parte videbatur. Invento vero ponte, et propugnaculis quæ in ipso erant a Romanis obtentis, castra metatus est. Excurrentes autem multi Romanorum per pontem inordinate cum Persis contulerunt conflictum, multa in ipsis cæde commissa. Verum imperator hos inordinate prohibebat discurrere, ne forte iter fieret adversariis cum illis conveniendi ad pontem et pariter commendi. Populus autem non acquiescebat imperatori. Porro Sarbarus, quibusdam exercitus sui clam in locis abditis collocatis, ostendit se quasi fugientem, ac sic abstraxit multos Romanos præter votum imperatoris ad insecutionem sui transeuntes. Reversus autem, et his in fugam conversis, quotquot extra pontem occupavit occidit, vindictam perpressos inobedientiæ. Imperator vero cum barbaros vidisset insecutione ordines dissolvisse, et extormentis stantibus in antemuralibus (51) multos extinctos, contra eos profectus est. Porro quidam vir Persa giganteus imperatori occurrens hunc in

NOTÆ.

(51) Antemuralibus. Matth. Par. Hist. Angl. in Willelmo II : « Antemuralibus confractis cogerent

defensores intra muros interiores se recipere. » FABR.

medio pontis aggreditur. Ast imperator hoc percusso in annis fluentia projecit. Hoc uno ruente in fugam Barbari versi sunt, et præ angustia pontis ut ranæ se in flumine jaciebant; alii autem etiam gladiis trucidabantur. Porro multitudo barbarorum per fluminis ripas diffusa sagittabat ac resistebat, non sinens transire Romanos. Verum imperator transiens viriliter barbaris resistit, cum paucis quibusdam societatis suæ superagonizans, ita ut etiam super hoc Sarbarus obstupesceret, et ad Cosmam quemdam juxta se stantem, Romanorum profugum ac magaritam, diceret: *Vides, inquit, Casarem, o Cosma, quam audax ad pugnam stet, et contra tantam multitudinem solus decertet, et velut incus jacula renuat?* ex rubris enim ocreis agnoscebatur, multasque imperator plagas, licet nullam in hoc prælio periculosa, accepit. Tota vero die cum in hoc bello pugnassent, accedente vespera ab invicem separati sunt. Et Sarbarus quidem timens per noctem retro reversus est, imperator autem populo suo coacervato ad urbem properavit Sebastiam, et cum Alyn fluvium transmeasset, in hoc gaudio totius hiemis tempore commoratus est. Porro Chosroes furens misit, et tulit thesauros cunctarum ecclesiarum regionis quæ sub Persis est constituta, et cogebat Christianos Nestorii fieri sectatores ad perstringendum sive percellendum imperatorem.

Anno imperii Heraclii 16 Chosroes Persarum rex novam fecit militiam, prælium initurus, peregrinos ac cives et servos ex omni natione facta electione coacervans; qua electione Sain tradita prætori, alia 50 millia ex phalange Sarbari electa tollens huic sociavit, nominavitque illos aureos camulos, et hos adversus imperatorem direxit. Porro Sarbarum cum reliquo exercitu suo contra Constantinopolim misit, quatenus Hunnos, qui essent in Occidente, quos Avars vocant, cum Vulgaribus et Sclavis atque Gipedibus concordia sociaret, sicque adversus urbem properarent, et hanc unanimiter obsiderent. Cum autem hoc didicisset imperator, exercitum suum triplici parte divisum transmisit ad custodiendum urbem, quibusdam autem traditis Theodoro fratri suo contra Sain bellare præcepit; humiliori vero parte ipse accepta in Lazicam properat, et in ipsa degens Turcos ab Oriente, quos Chazaros nuncupant, in auxilium advocat. Sain vero una cum noviter electo exercitu perveniens ad fratrem imperatoris Theodorum ad bellum armavit. Deo autem per intercessionem semper laudabilis Dei Genitricis opitulante, bello commisso, grando mirabiliter contra barbaros cecidit eorumque plurimos perculit. At vero acies Romanorum tranquillitate potita est. Vertunt autem Romani Persas, et interficiunt multitudinem copiosam. Hoc comperto Chosroes irascitur contra Sain, qui ex multo animi defectu in languorem incidens moritur; *cujus corpus jussu Chosrois salitum ad eum delatum est; quem ille mortuum multis submisit*

verberibus. Porro Chazari disruptis Caspiis portis Persidem adeunt in regionem Adrahigæ una cum prætore suo Zihebil, qui dignitate secundus a Chagano; et in quæcunque loco peragrabant, tam Persas deprehendebant quam civitates et villas igni tradebant. Profectus vero imperator a Lazica his occurrit. Zihebil autem hoc viso accelerans complectitur collum ejus et adorat eum, Persis civitatis aspicientibus: universus autem Turcorum populus in terram cadentes, ac proni super faciem extenti, imperatorem honorant honore qui est apud gentiles extraneus. Similiter principes eorum supra saxa conscendentes eodem schemate procidunt. Obtulit autem Zihebil imperatori etiam filium suum primogenitum, hujus sermonibus delectatus, et ejus tam vultum quam prudentiam admiratus. Electisque Zihebil quadraginta millibus virorum sortium dedit ea in auxilium imperatori. Porro ipse reversus est in regionem suam. His autem acceptis imperator contra Chosroem procedit. At vero Sarbarus Chalcedonem properans, Avarsque a Thracæ urbi propinquant, hanc depopulari volunt, et multis machinis adversus eam commotis, et navium sculptarum ex Istro multitudine infinita seu innumerabili delata, sinum cornu repleverunt. Decem sane diebus urbem obsidentes, bellumque terra marique gerentes, Dei virtute pariter et cooperatione, nec non et intemeratæ Dei Matris et Virginis intercessionibus superati sunt. Quin et multitudo copiosa suorum tam in terrâ quam in mari deposita, cum ingenti confusione ad loca sua reversi sunt. Porro Sarbarus Chalcedonem obsidens non emigravit, sed ibidem hiemavit, tam incursiones agens quamque prædans confines partes, et civitates igne disperdens.

Anno imperii sui 17 Heraclius a mense Septembrio ingressus Persidem una cum Turcis inopinate propter hiemem in ecstasim misit Chosroem, cum hoc didicisset. At vero Turci tam hieme quam frequentibus Persarum incursibus contemplatis, non ferentes pariter cum imperatore, laborare cœperunt paulatimque diffuere, et omnes eo dimisso reversi sunt. Ast imperator allocutus est populum suum dicens: *Scitote, fratres, quia nemo nobis vult auxiliari nisi solus Deus, et quæ hunc peperit sine semine Mater, ut ostendat potentiam suam, quoniam non in multitudine populorum seu armorum est salus, sed in eos qui sperant super misericordia ejus, mittit adiutorium suum.* At vero Chosroes coacervatis cunctis militibus suis prætorem prohehit super illas Rhazantem, virum bellicosissimum ac fortissimum, et huic adversus Heraclium destinat. At imperator civitates Persidis atque castella igni tradidit, et accedentes Persas rhomphæa consumit. Septima vero Idus Octobris pervenit in regionem Chamajtha, et refocillavit populum per integram hebdomadam. Rhazates autem veniens Ganzachum post eum factus est et secutus, Romanis ante pergentibus et consumentibus escas. Ipse vero post tergum, ut canis famem

patiens, vix de micis eorum nutriebatur; et cum non inveniret sumptus, multa ex animantibus ipsius consumpta sunt. Kalendis autem Decembribus venit imperator ad fluvium magnum Zaban, et cum hunc transisset, castra metatus est juxta Ninive civitatem. Venit autem Rhazates penes vadum secutus eum, et cum descendisset tribus milliariis, reperit aliud vadum et transivit. Ast imperator misso Bahani magistro militum cum paucis electis militibus, invenit bandum Persarum, et cum ejus comitem occidisset, detulit caput ejus et totam auream spatham ipsius, nonnullisque pereemptis viros duxit ad imperatorem sex et viginti. In quibus erat et spatharius Rhazati, qui et nuntiavit imperatori quod pugnare contra eum Rhazates vellet, sic a Chosroe jussus, et tria millia in auxilium armata miserit ei, quæ tunc nondum pervenerant. His compertis imperator præmisit sarcinam ante se, ipseque subsecutus est, tractans qualiter inveniret locum in quo pugnare deberet, priusquam unirentur eis illa tria millia. Repertoque campo apto ad prælium, allocutus populum aciem ordinavit. Rhazates vero cum pervenisset, et ipse prælium dirigit in cuneis tribus, et contra imperatorem processit. Pridie sane Idus Decembris gestum est bellum, et ante omnes prosiliens imperator principique Persarum occurrens, divina virtute Deique Genitricis opitulatione hunc dejecit, et qui cum ipso erant exsiliantes antea fugerunt. Rursusque imperator alii occurrens et hunc quoque deposuit. Irruit autem adversus eum etiam tertius, qui dedit ei cum impetore in labium et hoc illi plagam iussit. Ast imperator et hunc exstinxit. Et tubis clangentibus congressæ sunt in invicem partes utraque. Et cum pugna valida gereretur, plaga vulneratus est a pedibus Phalpa imperatoris equus, qui dicebatur Borcon, in femore lanceæ ictu percussus. Multas autem et spatharum in facie percussiones accepit, sed ferens tegmen ex nervis contextum plagam mortiferam non sumebat. Cadit autem in hoc bello Rhazates et tres turmarchæ Persarum et principes fere cuncti atque pars major exercitus ipsorum. Occisi autem sunt etiam Romani numero quinquaginta, et vulnerati nonnulli, ex quibus scilicet mortui sunt decem. Porro bellum gestum est a mane usque ad horam nonam. Tulerunt interea Romani banda Persarum viginti octo, exceptis his quæ contrafacta sunt, et dispoliatis mortuis acceperunt loricas eorum et cassides, nec non et omnes currus ipsorum. Et manserunt ab invicem sequestrati quantum est duplex sagittæ jactus: fuga namque facta non est. Verumtamen Romani animantia sua nocte et adaquaverunt et acceperunt. Equites vero qui ultra erant, steterunt usque ad septimam horam noctis super tabernacula mortuo-

rum Persarum, ac octava hora noctis moti repedaverunt ad castra sua, et his acceptis abierunt, et castra metati sunt ad pedem montis asperi metuentes. Multas præterea spathas auro circumclusas et zonas aureas cum gemmis et scutum Rhazati totum auro respersum acceperunt, habens petala centum viginti, et lorica ipsius ex auro contextam, et scaramaggin ejus detulerunt cum capite ipsius, atque dextralia (52), et sellam totam ex auro fabricatam. Porro tentus est vivus Barzamus princeps Iberorum sub Persis degentium. Nemo autem recolat hujusmodi bellum inter Romanos et Persas, quod videlicet per totum diem habuit statum, vicruntque Romani. Verum hoc factum est solo Dei juvamine. Imperator vero a se confortatum exercitum contra Chosroem minabat (53), quatenus hunc deterreret. Porro xiii Kalendas Januarias comperto imperator quod populus Rhazati, qui ex hoc bello evasit, unitus fuerit tribus millibus quæ a Chosroe destinata fuerant, et sequeretur post se, ceperintque Ninive, transiens magnum Zaban, mittit Georgium turmarchen cum mille militibus, quo curreret ad retinendum pontes minoris Zaban priusquam id Chosroes cognosceret. Cumque cucurrisset Georgius noctu milliariis quadraginta octo, tenuit quatuor pontes minoris Zaban, et inventos in castellis Persas obtinuit. Decimo præterea Kalendarum Januarias perveniens imperator ad pontes transfretavit, et divertit in domos Hiesdem, et refecit tam exercitum quam animantia, fecitque Nativitatis Christi festivitatem in eodem loco. Comperto vero Chosroes quod Romani tenerent pontes minoris Zabæ, misit ad Persicum populum, cui Rhazates præerat, ut oppido festinantes prævenirent imperatorem et ad ipsum pergerent. Accelerantes autem illi, et transmeantes minorem Zaban in aliis locis, prævenirent imperatorem atque præbant. Cumque imperator palatium quod dicebatur Dezeridan cepisset, hoc destruxit atque combussit. At vero Persæ cum pontem Tornæ fluminis pertransissent, ibidem castra metati sunt. Ast imperator comprehenso alio palatio Chosrois, quod vocabatur Rusa, et hoc subvertit. Cæterum verebatur quod in ponte Tornæ fluminis hostes forent contra se bellaturi. Sed hoc illi scientes relicto ponte fugerant. Interea imperator cum sine impedimento transisset, apprehendit aliud palatium cognomento Bechal, ubi et hippodromium ædificaverat. Sed et illud casui dedit. Sane quidam Armeniorum, qui cum Persis aderant, venerunt ad imperatorem noctu dicentes: Chosroes cum elephantibus et exercitu suo quinque millibus citra palatium suum, vocabulo Dastagerd, in loco nuncupato Barasrach castra metatus est, et mandavit totum illic exercitum convenire, ut adversus te prælietur: est enim illic et

NOTÆ.

(52) Dextralia. Glossæ Isidori: dextralia, brachialia. Adde Flodoard. Hist. Rem. II, 6. FARR.

(53) Minabat. Act. Apost. XVIII, 16: Et minavit

eos. Utitur vetus Juygnalis schol. V. Papiam in Abigeis. 10.

fluvius meatibus carens, qui artum pontem habet et angustias præ habitationibus multas, nec non et fœtidi rivus. Imperator ergo consilio cum principibus inito et exercitu sedit in palatio Bechal : reperit quippe in una ex porticibus ejus saginatas aves trecentas, et in alia porticu capreas saginatas quingentas, porro in alia saginatos agnos centum, quæ populo cuncta donavit. Et Kalendas Januarias illic fecerunt. Denique inventis ovibus et porcis et bobus, quorum non erat numerus, requievit populus universus, epulantes et glorificantes Deum. Præterea comprehensis eis qui ista conferebant, didicerunt ab illis liquidius quod Chosroes a. 23 die Decembris mensis, comperto quod imperator transisset pontem Tornæ, confestim motus fuerit de palatio quod erat in Dastagerd, cum magna Ctisiphontem celeritate petiturus, onustis ex omnibus pecuniis, quas habebat in palatio, tam elephantibus quam camelis atque burdonibus (54) ministerii sui, scribens et populo Rhazat ut Ingredierentur idem palatium et principum domos, et quidquid in his inveniretur auferrent. Itaque imperator dimidium quidem exercitum misit ad Dastagerd, ipse vero per aliam viam abiit ad aliud palatium quod cognominabatur Bebdarach. Et his ruinis et igni traditis gratias egere Deo, qui per intercessionem Dei Genitricis talia miracula patrat : quis enim speravit unquam fugere Chosroem a facie Romani principis de palatiis suis quæ erant in Dastagerd, et petere Ctisiphontem, dum a viginti quatuor annis passus Ctisiphontem videre non fuerit, sed in Dastagerd regalia ejus erant? Invenierunt autem populi Romanorum in palatiis ejus apud Dastagerd 300 Romanorum banda, quæ per diversa ceperunt tempora. Invenierunt etiam et species, quæ remanserant, multas, aloes scilicet multam, et ligna aloes magna, ex quibus unumquodque 70 pondus habebat vel 80 librarum, et sericum copiosum, ac piper, et chalcasias (55) camisas multas, sachar quoque atque zingiber et alias species ultra mensuram vel numerum; quidam vero et argentum et holoserica vestimenta, lectisterula seu acu tapetia contexta, quorum erat copia multa, erantque omnia bona valde, quæ propterea quod gravia essent, penitus incenderunt. Sed effentoria Chosrois atque cortinas, quas in modum tendebat porticum, quando in campo metabatur, cuncta cremarunt, quin et statuas ejus multas. Invenierunt autem et in his palatiis aviaria et dorcades et asinos agrestes et pavones et fasinus infinitæ multitudinis, nec non in vivario ejus leones ac tigrides miræ magnitudinis vivos. De cætero confugerunt ad imperatorem plurimi ex captivis, Edesini scilicet et Alexandrini, sed et ex

allis urbibus multitudines copiosæ. Fecit iterea imperator festivitatem Luninum penes Dastagerd lætatus, et recreans tam populum quam jumenta, quin et Chosrois palatia destruens, ædificia videlicet quæ erant comptissima et admiranda, domosque stupendas, quas usque ad pavimentum deposuit quatenus Chosroes edisceret quam durum haberint Romani dolorem urbibus suis desolatis ab eo nihilominus et incensis. Tenti autem sunt et ex aulicis palatii multi, qui interrogati quando discesserit Chosroes a Dastagerd, asseruerunt : *Ante 9 dies prius quam vos veniretis. Audito adventu vestro latenter pertuso muro civitatis, qui est juxta palatium, temere per hortos exiit, ipse et uxor et filii ejus, ne fieret tumultus in civitate.* Et neque militiæ ipsius cognovere neque principes ejus, usquequo miliaris quinque perrexit, siquidem tunc mandavit quo se sequerentur Ctisiphontem tendentes. Et is qui non poterat quinque miliaria facere per diem, fugiens fecit viginti quinque, mulieresque ac filii ejus, qui se prius alterutros non videbant, tunc mixtim sugiebant invicem impellentes. Cumque nox accessisset, introivit Chosroes in domum agricolæ nihili, in cujus ostio vix manere prævaluit; quod videns postmodum Heraclius admiratus est. Per tres autem dies adiit Ctisiphontem. Sane Chosroes responsum acceperat a maleficis et astrologis ante quatuor et videnos annos, quando Dacos depopulatus est temporibus Phocæ Romani principis, quod tempore quo adiret Ctisiphontem periret. Et idcirco non est passus a Dastagerd extunc in partem illam uno saltem miliario pergere, sed hinc fugiens ad hanc abiit. Verum nec in ipsa persistere ausus est, sed transiens pontem Tigridis fluminis civitatem ultra positam adiit, quæ quidem apud nos Seleucia, apud Persas vero Guheser vocitatur, in qua omnes pecunias reposuit. Seditque illic cum Sirem uxore sua et aliis tribus mulieribus, quæ et filia ipsius erant; reliquas vero mulieres suas multosque liberos suos quadraginta millibus longe transmisit ad interiorem partem Orientis in munitissimum locum. Quidam sane Persarum derogaverunt Sarbaro penes Chosroem, quod cum Romanis sentiret et illi detraheret; et misit spatharium suum cum jussione ad Cardarigam, comprætorem Sarbari, Chalcedonem, scribens ei ut Sarbarum interficeret, et ipse populo Persarum recepto acceleraret in Persidem in auxilium sui. Is autem qui litteras deferabat circa Galatiam comprehenditur a Romanis, quo comprehenso, et nescientibus Persis, hunc Byzantium deduxerunt et imperatoris filio tradiderunt. Ast imperator a misso cognita veritate protinus Sarbarum accessit : qui cum introisset, astitit imperatori. Imperator

NOTÆ.

(54) *Burdonibus.* Utilitur Ulpianus in leg. 49. *De legat.* 3; Chrysostomus ep. 14 : *Εἰτα ὁ βέρδων ὁ φέρων ἡμῶν τὸ λευκίχιον.* Theophanes : *Ὅταν εἰς βορδῶνην καθίζωμαι.* Constantinus Tact. p. 12 : *Ἐχε δὲ καὶ βορδῶνα καὶ ἰππάρια.* Adde Joannem

Moschum Limon. 101 et 125, *Hist. Trip.* vii, 5. *FABR.*

(55) *Chalcasias.* V. Hieronymi epistolam ad Fabiolam et Gloss. ad Cedren. lb.

autem huic epistola, quam Chosroes ad Cardarigam miserat, tradita, missoque ostenso, legit epistolam. At ille certus veritate rei effectus, continuo conversus fœdera cum filio principis et patriarcha fecit; qui falsa Chosrois epistola facta, addit in ea etiam alios quadringentos satrapas et principes et tribunos et centuriones interimendos, et imposito ingeniose adinvento signaculo, congregatisque ducibus et ipso Cardariga, et lecta epistola, dixit ad Cardarigam: *Perspicis ut hoc facias. At vero principes furore referti, abdicatione Chosroes, imperatori pacifica pacta patrarunt, et mutuo inito consilio placuit ut Chalcedone discederent et ad propria repedarent, nihil exterminaturi. Præterea Heraclius scripsit Chosroï: Ego persequor et ad pacem curro: non enim voluntarius igne consumo Persidem, sed vim passus abs te. Proficiamus ergo saltem nunc arma, et pacem amplectamur. Exstinguamus ignem priusquam universa inflammet. Cumque Chosroes hoc non admisisset, magnopere odium populi Persidis crevit adversus eum. Movit ergo Chosroes homines principum suorum et omne obsequium suum atque mulierum suarum, et hos armatos cunctos direxit exercitui uniendos Rhazati, et staturos apud Narbam fluvium duodecim millibus a Ctisiphonte distantem, et iussit eis ut, dum amnem transiret imperator, inciderent pontes. Ast imperator septimo Idus Januariæ motus a Dastagerd, cum abiisset tribus diebus, castra metatus est duodecim millibus procul a Narba flumine, ubi erat Persarum exercitus, inter quos habebant etiam et elephantes ducentos. Et misit imperator Georgium turmareben Armeniacorum, ut iret usque ad flumen, et disceret utrum Narbas vadum haberet. Et cum invenisset quod pontes incidissent et vadum non esset, ad imperatorem reversi sunt; qui motus Siazuron adit, et circuibat incendens regionem et urbes per totum Februarii mensem. Martio vero mense cum venisset in prædium quod dicebatur Barzan, facere (56) septem dies, et misit Mezeticum prætorem in cursum, et adjunctus est ei Gundabundas chiliarchus militiæ Sarbari cum aliis quinque, tribus quidem comitibus, duobus vero axiomaticis (57), et duxit eos ad imperatorem. Qui, videlicet Gundabundas, res necessarias imperatori annuntiavit, dicens: Quando fugit Chosroes a Dastagerd et adiit Ctisiphontem atque Seleuciam, dysentericiæ languorem incurrit, et voluit filium suum Merdasan, quem genuit ex Sere, coronare. Atque regressus iterum amnem transivit, et secum duxit Merdasan atque*

Serem et alium filium ejus Aak; primogenitum autem filium Sirohen et fratres ejus, nec non et mulieres suas, dimisit ultra flumen. Comperitque Sirohes quod Merdasan coronare vellet, turbatus est, et misit collectaneum suum ad Gundabundan, mandans ei ac dicens: « Veni cis flumen, ut loquar tecum. » At ille timuit Chosroem, et non transivit, sed mandat ei: « Scribe, inquit, mihi per collectaneum meum quidquid volueris. » Et scripsit ei Sirohis quoniam Nosti qualiter res publica Persarum per nequam hominem istum Chosroem pereat, et vult coronare Merdasan, et me primogenitum suum contempsit. Et si allocutus fueris exercitum ut recipiant me, et rogas eorum augebo, et pacem cum Romanorum imperatore ac Turcis faciam, et bene vivemus. Et stude cum populo tuo ut ego regnem, et omnes vos proveham et auxiliabor, et præcipue te. Gundabusas autem remisit ei per collectaneum suum dicens: « Quidquid possum loquar cum prætore, et sollicitus fui, et locutus sum cum viginti duobus comitibus, et feci eos meæ voluntatis esse; sed et alios principes et milites multos. » Et hæc quidem Gundabusas mandavit Sirohi. At ille remisit ei dicens ut decimo Kalendarum Apriliarum sumeret juniores, et apud pontem ei Tigridis occurreret fluminis, ut susciperent eum in exercitum et moverentur adversus Chosroem. Referebat autem quod cum Sirohi essent etiam duo filii Sarbarazan et filius Hiesdem et alii multi principum filii atque filius Aram, omnes electi, et quod siquidem potuerint Chosroem perimere, bene et optime: sin autem, omnes cum Sirohi confluent ad imperatorem. Et misit mæ Sirohis ad te, domine: veretur enim imperium Romanorum, quoniam, inquit, Chosroem quondam salvavit, et multa ex eo mala Romanorum terra perpressa est, et quia propter illius ingratitude nec mihi credere habet imperator. Verum ille hunc ad Sirohin rursum absolvit, mandans ei ut carceres aperiret, et retentos in eis Romanos educeret, et arma eis tribueret, sicut contra Chosroem sese moveret. Porro Sirohis obediens imperatori, retrusis eductis, properavit contra patricidam patrem, Chosroem scilicet. Cumque ille fugere tentasset nec valuisset, tentus et valide vinctus ferreis est compedibus tam post tergum manibus quam pedibus colligatis; cui et circa collum pondera ferrea imponunt, et mittunt eum in domum tenebrarum, quam ipse munivit a novitate construens ad recondendas pecunias, panisque parum ei et aquæ tribuentes hunc fame necabant: ait enim Sirohis: Comedat aurum, quod incassum collegit, et propter quod etiam multos fame

NOTE.

(56) *Facere.* Papinianus in l. miles ad leg. Jul. De adult.: « Ne sibi computarentur dies quos in custodia fecisset. » Lupus epist. 20: « Facere nobiscum dies aliquot valeas. » Rufinus interpres Eusebii H. E. x: « Quinque annos inter catechumenos faciant. » Acta Fructuosi episc. Tarracon.: « Et fecerunt in carcere dies sex. » Velus inscriptio: « Cum qua fecit annos 9 menses 6 dies 25. » Alia: « Cum marito fecit m. 5 d. 20. » S. Athanasius in

Vita S. Antonii: « Ἐξω πολλάκις ἡμέρας καὶ νόκτας ποιοῦντες. » V. Acta apost. xviii, 25, et epist. Jacobi iv, 15. Fann.

(57) *Axiomaticis.* Glossarium: ἀξιωματικός honorarius, qui honorem gerit. Aliud Glossarium: dignitosus ἀξιωματικός, qui in dignitate constitutus est. Utilitur postremo verbo Aldhelmus, De laud. virginis. c. 28: « Propter dignitosam innocentie palmam, » i. e. dignatione venerandam. Id.

neccarii mundumque deleuit. Porro misit Sirohis ad A eum satrapas hunc injuriis impetendum et conspuendum. Et adductum Merdasan filium ejus, quem coronare volebat, ante se occidit, et reliquos filios ejus cunctos in conspectu ejus interfecerunt, et misit omnem inimicum ejus injuriis cumulare et percutere et conspuere illum. Denique per quinque dies hoc facto, jussit Sirohis hunc arcubus interficere; sicque paulatim in inalis nequissimam suam tradidit animam. Tunc Sirohis scripsit ad Heraclium evangelizans ei scelerati Chosrois interitum, pacemque jugem cum eo ac firmissimam pepigit, omnibus Christianis, qui in carceribus et omni Perside captivi tenebantur, ei remissis, una cum Zacharia Hierosolymitano præsule ac pretiosis et vivificis lignis, quæ fuerant ex Hierosolymis a Sarbarazan, cum Jerusalem cepisset, ablata.

Anno imperii Heraclii decimo octavo rex habetur Persarum Sirohis, qui anno regnavit uno, quando et Moamed Arabum seu Saracenorum princeps sub Persis degens sextum agebat annum, perventurus ad nonum. Interea facta pace cum Persis atque Romanis, direxit imperator Theodorum fratrem suum cum litteris et hominibus Sirohis regis Persarum, quatenus Persæ, qui in Palestina et Edessa et Hierosolymis et cæteris urbibus Romanorum essent, cum pace revertentur in Persidem et innocue terram Romanorum transirent. Postremo imperator cum sex annis Persidem expugnasset, septimo anno pace percepta cum ingenti gaudio Constantinopolim remeavit, mysticam in hoc quamdam theoriā adimplens. In sex quippe diebus Deus universa condita creatura septimā requiei diem vocavit: ita et ipse in sex annis, multis impensis laboribus, septimo anno reversus ad urbem cum pace ac tripudio requievit. Porro populis civitalis, adventu ipsius audito, intolerabili cuncti desiderio in Hieriam obviam illi una cum patriarcha et Constantino imperatore filio ejus egressi sunt, portantes ramos olivarum et lampades, laudantes cum gratulatione ac lacrymis. Accedens autem filius ejus cecidit ad pedes ipsius, et cum amplexatus esset eum, infuderunt ambo lacrymis terram. Hoc autem populus inspecto, universi Deo hymnos gratificos referunt. Sicque dēnum suscepto imperatore urbem exultantes ingressi sunt.

Anno imperii Heraclii 19 Persis rex Adesir septem mensibus præsuit. Imperator autem profectus a regia urbe, cum mox ver accessisset, Hierosolymam tendit, pretiosa illuc et vivifica ligna reportans ad gratiarum Deo actiones reddendas. Cumque Tiberiadem adiisset, accusavere Christiani Benjamin quemdam nomine quasi mala sibi facientem: erat enim admodum opulentus; qui suscepit imperatorem et exercitum ejus. Ast imperator damnavit eum: *Quamobrem*, inquit, *molestus es Christianis?* qui ait: *Ut inimicis fidei mee.* Tunc imperator admonitum hunc et ad cre-

dendum suam baptizavit in domo Eustachii Neapolitani, qui et ipse, cum Christianus esset, imperatorem excepit. Ingressus itaque imperator Hierosolymam, restituto tam Zacharia pontifice quam almæ crucis honorandis ac vivificis lignis in proprium locum, plurimas Deo grates egit, pulsisque ab urbe sancta Hebræis jussit non habere illos potestatem propius almæ civitati quam tribus millibus appropinquandi. Cum autem pervenisset ad Heddassam, orthodoxis ecclesiam reddidit, quæ a Nestorianis a Chosrois tempore tenebatur. Et veniens Hierapolim audivit quod Sirohis rex Persarum diem clausisset extremum, et Adesir hujus filius ei in regni regimine successisset. Qui cum septem mensibus tenuisset principatum, insurrexit adversus eum Sarbarazas, qui eo percusso imperavit Persis mensibus duobus. Hoc autem Persæ interfecto Baranin prætulerunt in regem, filium Chosrois, qui regnum Persarum septem tenuit mensibus. Porro huic successit Hormisdas, quo a Saracenis pulso factum est regnum Persarum sub Arabibus usque in hodiernum diem.

Mundi anno 6121, divinæ incarnationis anno 631, anno imperii Heraclii 20 Hormisdas regnat in Persis. Cum autem Heraclius esset apud Hierapolim, venit ad eum Athanasius patriarcha Jacobitarum, vir acris et nequam ingenii, Syrorum inditas versutias possidens: et moto de fide ad imperatorem sermone, repromisit ei Heraclius, si Chalcedonensem synodum suscepisset, patriarcham illum Antiochiæ se fore facturum. At ille simulate suscepit synodum, confitens duas unitas in Christo naturas. Interrogavit autem imperatorem de operatione ac voluntatibus, qualiter oporteret in Christo dici duplas aut simples. Tum imperator vocis novitate consternatus, scribit Sergio Constantinopoleos episcopo. Advocat etiam et Cyrum Phasidis antislitem, et hoc interrogato reperit eum consentientem Sergio in unam voluntatem et unam operationem. Sergius enim, utpote Syrus genere ac parentibus Jacobitis existens, unam naturalem voluntatem et unam operationem in Christo rescripsit atque confessus est. Ast imperator utriusque acquiescens consilio reperit et Athanasium eis consentientem: noverat enim quod ibi una operatio reperitur, ubi et una natura cognoscitur. Certus autem imperator super hoc factus scribit ad Joannem papam Romanum prædictorum sententiam; qui eorum nequaquam sectam admisit. Porro Georgio Alexandrino defuncto mittitur Cyrus episcopus Alexandriæ præferend qui unitus Theodoro episcopo Faran fecit decoloratam hydram illam unitatem, imo vanitatem, unam et ipsi scribentes in Christo naturalem operationem. His ita prosequentibus in ingens opprobrium Chalcedonense concilium et catholicæ corruit Ecclesia: gloriabantur enim Jacobitæ ac Theodosiani, perhibentes quia Synodo Chalcedonensi non nos, sed potius Chalcedonensis synodus

nobis communicavit, per unam operationem A unam confitendo naturam Christi. Inter hæc Sophronius consecratur episcopus Hierosolymitanus, qui, congregatis sub se degentibus episcopis impium monothelitarum, id est unam voluntatem dogmatizantium, dogma mucrone anathematis perculit, et synodica Sergio Constantinopolitano et Joanni Romano papæ transmisit. His ergo auditis Heraclius confusus est, et destruere quidem propria nolebat, et rursus opprobrium non ferebat. Tunc ergo Heraclius, ut magnum quidem facere arbitrans, exponit scriptum illud quod nuncupatur edictum, continens neque unam neque duas in Christo operationes dicendas. Quo lecto hi qui quæ Severi sunt sapient, in popinis et balneis catholicæ detrahebant Ecclesiæ, perhibentes: *Primum quidem quæ sunt Nestorii Chalcedonitæ sentientes resipuerunt, ad veritatem conversi, et uniti nobis per unam operationem et unam Christi naturam. Nunc autem penitentes super bene se habente sensu uniserunt utrumque, neque unam neque duas in Christo confitentes.* Post mortem vero Sergii Pyrrhus Constantinopolitanum suscepit thronum, qui quæ prædicta sunt a Sergio ac Cyro impie roboravit. Heraclio autem mortuo, cum Constantinus filius ejus imperaret, Pyrrhus una cum Martina veneno hunc interfecit, et imperat Heraclonas Martinæ filius. Porro senatus et tota civitas Pyrrhum ut impium cum Martina et filio ejus repulerunt. Et imperat Constans filius Constantini, et consecrat Paulus episcopus Constantinopoleos, et ipse hæreticus. Joannes autem Romanus præsul, collecto episcoporum concilio, monothelitarum hæresim anathematizavit. Similiter et in Africa, penes Byzacium videlicet Numidiam et Mauritaniam diversi episcopi convenientes monothelitas anathemate perculerunt. Joanne sane dormiente Theodorus consecratur pro eo papa. Pyrrhus vero cum pervenisset ad Africam, intuitus cum sanctissimo Maximo videtur aspectibus, abbate videlicet religiosissimo in monachicis correptionibus, nec non et divinorum illic consistentium pontificum præsentatur obtutibus, qui hunc redargutum et persuasum Romam ad papam Theodorum direxere; qui orthodoxiæ libello tradito papæ ab eo receptus D est. Interea cum Roma discessisset Ravennamque pervenisset, ut canis ad vomitum suum conversus est. Quo papa Theodorus comperto, plenitudine convocata Ecclesiæ ad sepulcrum verticis apostolorum accessit, et divino calice postulato ex vivo sanguine atramento stillavit, et ita propria

manu depositionem Pyrrhi et ei communicantibus facit. Præterea Pyrrhus cum Constantinopolim pervenisset, obeunte Paulo audaces hæretici Pyrrhum denuo throno Constantinopolitano præficiunt. Theodoro autem papa defuncto Martinus sanctissimus Romæ consecratur antistes. Cum autem Maximus ab Africa Romam pervenisset, papamque Martinum ad æmulationem accendisset, synodo centum et decem episcoporum collecta Sergium, et Pyrrhum, et Cyrum, et Paulum anathematizarunt, duasque voluntates et operationes Christi Dei nostri expressius prædicarunt atque firmarunt. Cæterum nono anno imperii sui Constans nepos Heraclii, indictione octava, his agnitis furore repletus, SS. Martinum et Maximum Constantinopolim ductos et cruciatos apud Chersonam et alia elimata exsilio relegavit, multos etiam Hesperiarum episcoporum punivit. Qui (58) motus zelo Dei, synodo sacra et ipse convocata, monothelitarum hæresim abdicavit, duas voluntates et operationes explanans. Taliter ergo Ecclesia tunc per imperatores et impios sacerdotes turbata, surrexit desolatorius Amalec feriens nos populum Christi, et fit prima ruina terribilis Romani exercitus, illa scilicet quæ secundum Gabatan et Hermuchan ac Dathemitarum (59) effusione sanguinis est effecta, post quam Palæstinarum et Cæsariensium ac Hierosolymarum excidia, dein Ægyptius interitus, ac deinceps mediterraneorum et insularum, totiusque Romanicæ (60) captivatio, sed et patrata in Phœnice omnimoda Romani exercitus et classis perditio, omniumque Christianorum prælium atque locorum destructio, quæ non cessavit donec Ecclesiæ persecutor in Sicilia male peremptus est.

Mundi anno 6122, divinæ incarnationis anno 622, anno imperii Heraclii 21 Joannes papa Romanus habetur. Hoc etiam anno Maometh Saracenorum, qui et Arabum princeps et pseudopropheta, moritur, promotus Abubacharo cognato suo ad principatum suum. Ipsoque tempore venit auditio ejus, et omnes extimuerunt. At vero decepti Hebræi in principio adventus ejus existimaverunt esse illum qui ab eis expectatur Christus, ita ut quidam eorum, qui intendebant ei, accederent ad ipsum et ejus religionem susceperent, Moysis inspectoris Dei dimissa. Erant autem numero decem, qui hoc faciebant, cum ipso quoque degebant usque ad eandem ejus. Porro cum aspicerent eum comedentem de camelo, cognoverunt quod non esset quem existimabant, et hæsitabant quid agerent, et religionem ejus dimittere formidantes miseri docent eum

NOTÆ.

(58) Qui. Exciderunt hæc: Μετὰ δὲ τὴν ἐξορίαν Μαρτίνου Ἀγάθων χριστονομίαι πάσαι; Πωμῆς. Fabr.

(59) Dathemitarum factum esse videtur ex τῆς δαθισμῶν. Ib.

(60) Romanicæ. Anna Comn. Alex. 8: Αὐθις τῇ Πομπῇ ἐπανεώσατο. Πομπῇ imperium Romanum, orbis Romanus. Interdum imperium Orientale. Idem in Fastis consul.: « His coss.

(Tusco et Annulino) Carporum gens universa in Romania se tradidit. » Item: « His coss. (Valente Aug. et Valentiniano jun. Aug.) victi et expulsi sunt Gothi a gente Hunnorum, et suscepti sunt in Romania pro misericordia jussione Aug. Valentis. » Balsamon ad can. 14 Concilii Chalcedon. V. Jo. Seldeni Commentarium ad Eutychii Crigines, p. 153 et 159. Ib.

contra nos Christianos illicita, et conversabantur cum ipso. Necessarium autem reor enarrandum de generatione ejus. Is ex una generalissima tribu oriundus erat, Ismaelis videlicet, filii Abrahæ. Nizarus enim, Ismaelis pronepos, pater eorum omnium ducitur. Hic gignit filios duos, Mudarum scilicet et Rhabian. Mudarum gignit Curasum et Chaison et Theominem et Asadum et alios ignotos. Hi omnes habitabant Madianiten heremum, et in co nutriebant pecora, in tabernaculis conversantes. Sunt autem et his interiores, qui non sunt de tribu ipsorum, sed ex Lettan, videlicet hi qui vocantur Ammanitæ, id est Homeritæ. Quidam sane ipsorum negotiabantur in camelis suis. Cum autem inops et orphanus prædictus esset Maometh, visus est sibi ad quamdam intrare mulierem locupletem et cognatam suam, nomine Chadigan, mercenarius ad negotiandum cum camelis suis apud Ægyptum et Palæstinam. Paulatim autem fiducia penes ipsam percepta mulierem, quæ vidua erat, et accepit eam uxorem, et habuit camelos ipsius atque substantiam. Cumque veniret in Palæstinam, conversabatur cum Judæis et Christianis. Capiebat autem ab eis quasdam scripturas. Porro habebat passionem epilepsiæ. Quo comperto hujus conjux oppido tristabatur, nupte nobilis, et quæ se hujusmodi copulari, egeno scilicet et epileptico. Procurat vero ipse placare illam taliter, dicens quia Visionem quamdam angeli Gabrielis dicti contemplor, et haud ferens hujus aspectum mente deficio et cado. Ipsa vero cum haberet adulterum quemdam propter infidelitatem ibidem exulem habitantem, amicum suum, indicavit ei omnia, et nomen angeli. At ille volens eam reddere certam dixit ei: *Veritatem locutus est: etenim isto angelus mittitur ad cunctos prophetas*. Ipsa ergo prima suscepto pseudomonachi verbo credidit ei, et prædicavit id aliis mulieribus contribulibus suis, prophetam eum esse; et taliter ex feminis fama venit ad viros, primo duntaxat ad Abubacharum, quem et successorem dimisit. Et tenuit hæresis ejus partes Ethribi, postremo per bellum. Nam primum quidem occulte annis decem, et bello similiter decem, et manifeste novem. Docuit autem auditores suos quod qui occidit inimicum vel ab inimico occiditur, in paradysum ingreditur. Paradysum vero carnalis cibi ac potus et commistionis mulierum perhibebat, fluviumque vini ac mellis et lactis, et seminarum non præsentium, sed allarum, et misturam multorum annorum futuram, et affluentem voluptatem, nec non et alia quædam

luxuria et stultitia plena, compagi tamen invicem et auxiliari patienti. Porro eodem anno natus est in Oriente David filius ejus, eodemque die natus est Heraclius filius Heraclii junioris, qui et Constantinus appellatus est, et baptizatus est a Sergio patriarcha.

Anno imperii Heraclii 22 Modestus Hierosolymitanus habetur antistes et Abubacharus dux Arabum, qui tribus principatus est annis. Persæ vero insurrexerunt invicem, et sese mutuo debellant. Per idem quoque tempus rex Indorum mittit congratulatoria Heraclio in Persarum victoria, margaritas scilicet et lapides pretiosos multos. Mortuus autem Maometh erat, qui statuerat quatuor amireos expugnandi Christianos, qui ex Arabum genere fuerant. Et venerunt contra Mucheas castellum, in quo erat Theodorus Bigarius (61), volentes irruere in Arabes die quo idolis immolaturi erant. Comperto autem hoc Bigarius colligit omnes milites eorum qui heremum observabant, et diligenter sciscitatus a Saraceno diem et horam qua erant illos aggressuri, ipse irruens in eos in prædio quod dicebatur Mathus, occidit tres amireos plurimamque populi partem: exsiliit autem unus amiras, Chaledus scilicet, quem gladium Dei dicunt. Erant autem quidam Arabum juxta positurum, qui accipiebant ab imperatoribus rogas paucillas ad custodiendum stoma eremi. Eodem vero tempore venit quidam spado daturus militum rogas. Et cum venissent Arabes secundum consuetudinem accepturi rogam suam, eunuchus impulit, dicens quia Dominus vix dat militibus rogas, quanto minus canibus istis. Videntes autem Arabes hoc abierunt ad sui generis viros, et ipsi duxerunt eos in regionem Gazæ, quæ aditus erat heremi contra Sinæon montem locupletis valde.

Anno imperii Heraclii 24 cum misisset Abubacharus prætores quatuor, qui ducti fuerant, ut prætuli, ab Arabibus, venerunt atque ceperunt Ran et totam regionem Gazæ. Tandemque aliquando cum venisset a Cæsarea Palæstinæ cum militibus paucis, inito bello perimitur primus cum exercitu, qui trecentorum erat virorum, et multis captivis acceptis et exuviis plurimis reversi sunt cum victoria splendida. Porro eodem anno terræ motus factus est in Palæstina, et apparuit signum, quod dicitur docetes, in cælo contra meridiem, prænuntiæ Arabum potentatum. Perduravit autem diebus triginta, extensum a mesembria usque ad arcum; erat autem in modum gladii.

NOTÆ.

(61) Bigarius. Scribe vicarius, nisi forte nomen dignitatis pro cognomine Anastasius acceperit: quod non puto. S. Basilii, epist. 264: 'Εγὼ τοῦ βικαρίου τῆς Θράκης ἐπέστειλα τῇ θεοσεβείᾳ σου. Glossarium Seguerianum: Βικάριος πρὸς Ῥωμαίους διάδοχος. Eadem Suidas et Phavorinus. Metaphrastes m. sept. in Trophimo: Τὴν τῶν βικαρίων ὁρχὴν κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν Ἀρτιχὸς ἤνυσεν. Menologium Junii 5: Τὸν βικάριον πρὸς τὴν εἰς Χριστὸν ἐπιστάσαντο πίστιν. Concilium Florent.

scs. 25: 'Ο ἀποστολικὸς θρόνος ὁ καὶ βικάριος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Hinc ol ἀπὸ βικαρίων apud Chrysostomum, epist. 14. Palladius Lausiæ c. 123: Ἀπὸ βικαρίων. Sic legi aiant in codice Veneto. Ἵσως ἀπὸ βικαρίων, ut apud Heraclidem Paradisi c. 50 ex vicariis, de vicariis. V. Cujac. in Parat. cod. De off. vicarii, et H. Valesii Adnotationes ad Animumianum, p. 17. Hunc Theodorum Cedrenus κορυβαυλάριον vocat, p. 429 h. F. m.

Anno imperii Heraclii 24 Alexandrinus Cyrus et almus Sophronius Hierosolymitanus habentur antistites. Quo anno Abubacharus moritur, qui principatus est annis duobus atque dimidio, et summi principatum Hamarus, qui destinat exercitum adversus Arabiam, capitque Bostra civitatem una cum aliis civitatibus. Profecti sunt autem usque Gabetha. Cum his bellum aggressus Theodorus imperatoris Heraclii frater victus est, et ad imperatorem Hedessam venit. Ast imperator ordinat alium prætorem nomine Bahanem, et Theodorum sacellarium cum virtute Romaica et adversus Arabes mittit. Cumque venisset Emesan, occurrit multitudo Saracenorum, quibus occisis una cum eo qui principabatur in eis, reliquos abigit usque Damascus, et illic juxta Bardanesium fluvium latebras fovet. Heraclius autem Syria derelicta in desperationem ruens, sublati quoque pretiosis lignis ab Jerusalem Constantinopolim abiit. Bahanes autem a Damasco Hemesiam redit una cum Theodoro sacellario, cum haberet exercitus quadraginta millia; et insequuntur Arabes ab Hemesa usque Damascus.

Anno vero imperii Heraclii 25 Saraceni aciem direxerunt in Arabiam contra partes Damasci, cum essent multitudinis infinitæ. Quo Bahanes comperto ad imperialem sacellarium mittit, ut veniret cum exercitu suo in auxilium sibi, cum plurima esset Arabum copia. Venit ergo sacellarius ad Bahanem; qui profecti ab Hemesa occurrunt Arabibus. Et consilio facto prima die, quæ tertia feria hebdomadis erat, mensis Loi die vigesima tertia, superantur hi qui circa sacellarium sunt inventi. Simultate autem facta, hi qui cum Bahane erant Bahanum provehant imperatorem et Heraclium respuunt. Tunc hi qui cum sacellario fuerant discesserunt, et Saraceni aditu reperto bellum ineunt. Inter hæc vento noto contra Romanos spirante, non valentes inimicis in facie occurrere propter pulverem, separantur, et semet ipsos immitentes in artas vias Hiermuchthi fluminis illic penitus perierunt. Erant autem utriusque prætoris millia quadraginta. Tunc Saraceni splendide triumphantes contra Damascus veniunt, et hanc capiunt et regiones Phœnicis, et habitant illic, et in Ægyptum aciem dirigunt. Cyrus autem Alexandrinus episcopus, cum horum impetum cognovisset, operam dedit, et pactis firmatis pollicetur, timens avaritiam eorum, ducenta millia denariorum per singulos annos collaturam illis Ægyptum, sed et diffinituram eis induciarum fore aurum missurum; quibus præstitis per tres annos Ægyptum liberam ab exterminio statuit. Accusatur interea Cyrus apud imperatorem, quod aurum Ægypti Saracenis tribuerit; qui cum iratus misisset, hunc accersivit, Manuclum autem quemdam, Armenium genere, destinat Augustalem. Cum autem annus adimpletus esset, Saracenorum actores venerunt aurum accipere. Ast Manuel inefficaces eos expellit: *Non*

PATROL. GR. CVIII.

sum, inquit, Cyrus inermis, ut tributa vobis præbeam, sed ego armatus sum. Cumque isti abiissent, confestim armantur Saraceni adversus Ægyptum, et Manucllo bello illato hunc abigunt. Ipsa vero cum paucis quibusdam Alexandriae salvus recipitur. Tunc Saraceni Ægyptum sub tributo reddiderunt. Ast imperator auditis quæ gesta sunt, misit Cyrum ad persuadendum eis ab Ægypto sub priori placito recedendi. Et abiens Cyrus ad castra Saracenorum rationem reddit, esse se perhibens prævaricationis innoxium, et si vellent, priorem concordiam juramentis affirmaturum. Porro Saraceni nullatenus his acquieverunt, dicentes episcopo: *Potes hanc maximam columnam devorare?* Qui ait: *Non potest fieri.* At illi: *Nec nobis, inquit, possibile est ulterius ab Ægypto recedere.*

Anno imperii Heraclii 26 aciem direxit Humarus contra Palæstinam, et obsidens sanctam civitatem biennii tempore cepit eam verbo. Sophronius namque, Hierosolymitanus summus sacerdos, verbum accepit ad totius Palæstinæ securitatem. Cumque Humarus in sanctam fuisset civitatem ingressus, cilicinis ex camelis et sordidis indumentis amictus, simulationemque Satanicam ostentans, templum requisivit Judæorum, quod construxerat Salomon, ad faciendum scilicet id blasphemiae suæ adoratorium. Hoc advertens Sophronius ait: *In veritate illud est abominatio desolationis, quæ dicta est per Danielem prophetam,* stans in loco sancto, multisque lacrymis hic pietatis propugnator Christianam desolebat plebem. Dum vero illic Humarus esset, rogavit eum episcopus accipere a se sindonem cum indumento et indui. At ille non patiebatur ea portare. Vix ergo persuasit his vestiri, donec sua lavarentur, et iterum reddidit ea Sophronio, et vestitus est propriis. Verum inter hæc Sophronius obiit, qui verbo et actu Hierosolymitanam adornavit ecclesiam, et contra Heraclii et fautorum ejus monothelitarum, Sergii scilicet et Pyrrhi, decertavit errorem. Eodemque anno misit Humar Hladum in Syriam, et subegit totam Syriam Saracenis.

Anno imperii Heraclii 27 venit Joannes cognomento Cateas procurator Osroenæ ad Hlad apud Chalcidem, et sponponderunt ei dare per singulos annos centum millia numismatum, ne transiret Euphratem, neque ad pacem neque ad bellum armatus, quousque quantitatem auri persolvant. Præterea Joannes Hedessam rediit, et annum censum delatum ad Hladum transmisit. Heraclius autem hoc audito obnoxium judicavit Joannem, quod absque imperiali hoc fecerit notione; quem accersitum exsilio condemnavit. Porro pro eo destinat Ptolomæum quemdam magistrum militum.

Anno imperii Heraclii 28 ceperunt Arabes Antiochiam, et missus est Maubias ab Humaro prætor et ameras totius regionis, quæ sub Saracenis erat, ab Ægypto videlicet usque ad Euphratem.

Anno vero imperii Heraclii 29 transievit lai-

duſ cum omni militia ſua Euphratem, et venit Hedessam. Hedesseni autem aperientes acceperunt verbum una cum regione magistroque militum ac Romanis, qui cum ipso erant. At illi Constantiam abeunt, depopulantesque illam accipiunt bello, et trecentos Romanos interimunt: et illinc abire Dalas, et bello hanc comprehendunt, et in illa plurimos perdunt, taliterque totum Mesopotamiam Jahidus cepit.

Anno imperii Heraclii 30 Saraceni aciem direxerunt in Persidem, et ineunt cum eis bellum, potentiorque vincentes omnes sibi Persas subditos reddunt. Hormisdas autem, qui Persis imperabat, ad interiores Persas fuga lapsus dimisit regalia. At vero Saraceni captivas duxere Chosrois filiam cum omni regio apparatu, et detulerunt ad Humarum. Eodemque anno jussit Humar universam describi orbem, qui sub ipso erat. Facta est autem descriptio tam hominum quam jumentorum et frugum.

Anno imperii sui 31 Heraclius moritur imperator hydropicus factus, cum imperasset annis tricenis.

Imperat autem post eum Constantinus filius ejus mensibus quatuor, venenoque propinquatus a Martina noverca sua et Pyrrho patriarcha moritur, et imperat Heraclonas Martine filius cum matre Martina.

Anno imperii Heraclonae primo capit Maubias Caesarem Palaestinae post septennium obsidionis ejus, et occidit in ea septem milia Romanorum. Eodem anno senatus repulit Heraclonam una cum Martina matre illius ac Valentino, lingua Martine et naso Heraclonae abscissis; eisque in exilium destinatis ad principatum Constantem filium Constantini, nepotem Heraclii, provehunt, qui imperavit annis 27. Sane Pyrrho ab episcopatu dejecto, consecratus est Paulus Constantinopolitanus episcopus, qui presbyter fuerat et oeconomus ecclesiae, quique tenuit episcopatum annis 12.

Mundi anno 6133, divinae incarnationis anno 633, anno vero imperii sui primo, cum videlicet regnare cepisset, Constans dicebat ad synclitum: *Patris mei Constantini, qui me genuit quique in vita proprii gentitoris, avi videlicet mei Heraclii, suffolenti cum eo tempore imperavit, post hunc vero etiam nimis brevi, suavissimam spem Martine novercae ipsius invidia concidens vita privavit, et hoc propter Heraclonam qui ex ea et Heraclio nefaria factus erat, quam maxime cum nato vestrum cum Deo decretum jure ab imperio repulit, ne videretis tam nequam Romanorum imperium, valde provida cum esset amplissima vestra et honesta magnificentia. Propter quod rogo vos habere consiliarios et peritos ex communi subditorum obsequio. Et his dictis dimisit senatum, donis dapsillibus hunc honorans.*

Anno imperii Constantis secundo cepit Humar

aedificare templum in Jerusalem; et non stabat, sed ruebat structura. Sciscitanti autem ei causam, dixerunt Judaei quia nisi crux, quae est supra templum montis Olivarum, tollatur, haud stabit structura. Et propter hanc causam sublata est crux illinc, et ita constitit illic aedificium. Propter hanc etiam causam multas cruces deposuerunt hi qui oderant Christum.

Anno imperii Constantis tertio seditionem excitavit Valentinianus patricius, mittensque imperator hunc occidit, et populum ad sui reduxit benevolentiam. Eodemque anno Petrus Alexandriae habetur antistes.

Anno imperii Constantis quarto fraude occisus est Humar Saracenorum dux a quodam Persa margarita: denique inventum cum adoraret, popugit eum in ventre gladio infixo, et sic vivere desit, cum aniras fuisset annis 12; et post eum statuitur Huthman hujus cognatus, filius Tufhan.

Anno imperii Constantis quinto Huthman Arabum princeps habetur, et simulatam conceinat Gregorius patricius Africae una cum Afris.

Anno imperii Constantis sexto factus est in terra ventus vehemens, qui multa germina evulsit arboresque ingentes radicibus extirpavit, atque multos columnarum deposuit monachorum.

Eodem vero anno Saraceni hostiliter Africam adierunt, et conflictu agitato adversus tyrannum Gregorium hunc in fugam vertunt, et eos qui cum ipso erant interimunt, et hunc ab Africa pellunt, atque tributis cum Afris ordinatis et pactis reversi sunt.

Anno imperii Constantis septimo exercitum movit Maubias per mare adversus Cyprum. Habebat autem scaphas mille septingentas, et cepit Constantiam cum insula tota. Cum vero hanc cepisset, extorcinavit eam. Porro audiens Cacorizum cubicularium contra se cum plurima virtute Romana venientem, navigavit adversus Aradum, et applicans cum navigio suo apud municipium insulae castrum conabatur capere, variis machinamentis abusus. Cum autem nihil agere valuisset, mittit ad eos episcopum quemdam Thomaricum nomine, deterrens eos, quo dimitterent civitatem et sub fodere suo essent, exirentque ab insula. Cum itaque ad eos episcopus ingressus fuisset, tenuerunt eum. Porro Maubias cedere noluerunt. Igitur obsidione, quam adversus Aradum construxerat, nullius momenti effecta, Damascus reversus est: nam hiensis accesserat.

Anno imperii Constantis 8 movit Maubias exercitum valenter adversus Aradum praeliaturus, et hanc obtinuit verbo ad inhabitandum cives ubique voluissent. Civitatem vero muris dissolutis incendit, et insulam usque in praesens inhabitabilem statuit. Eodem anno facta est Romae synodus a Martino papa contra monothelitas.

Anno imperii Constantis 9 Basur princeps exercitus una cum Arabibus acies direxit adversus

Isauriam, et occisis multis cum quinque millibus captivorum reversus est. Mittit autem imperator Constans Procopium quemdam ad Maubiam, quærens pacem; quod et factum est annis duobus, Gregorium filium Theodori sumente Maubia loco pignoris in Damascum.

Anno imperii Constantis 10 similitudinem excitavit imperatori Pasagnathes Armeniorum patricius, et foedera pepigit cum Maubia, dans ei et filium suum. Quo audito imperator venit usque Cæsaream Cappadociæ, et desperatus ab Armenia rediit.

Mundi anno 6144, divinæ incarnationis anno 644, anno vero imperii Constantis 11, cinis e cælo descendit, et timor magnus super homines cecidit. Paulo quoque obeunte Pyrrhus restituitur mensibus quatuor et diebus 23.

Anno imperii Constantis 12 Maubias Rhodum adiens destruxit colossum ejus, post 1560 stabilitatis ipsius annos; quem cum Judæus quidam Emosinus negotiator emisset, 940 camelos ex ejus ære oneravit.

Eodem anno Abidus Arabum prætor adversus Armeniam exercitum movit, qui consecutus Maurianum prætorem insecutus est eum usque ad Caucasos montes, et regionem deprædatus est.

Anno imperii Constantis 13 præcepit Maubias armaturam fieri navium magnam, quo ascenderet urbem regiam classis eorum. Omnis autem apparatus apud Tripolim Phœniciæ consistebat. Verum hoc viso duo fratres quidem Christi amici, Tripollinantes, filii buccinatoris cujusdam, zelo Dei sauciati ad carcerem civitatis cum impetu abierunt. Habebat autem multitudinem Romanorum vinculatorum, et diruptis portis vinctisque solutis in ammiram irruerunt. Quo perempto una cum his qui cum eo erant, præparaturaque omni igni mandata, in Romaniam navigio transierunt. Verumtamen nec sic illi ab eadem præparatura construenda cessaverunt. Sed Maubias quidem militat contra Cæsaream Cappadociæ, Abulathar vero fabrum navalis structuræ constituit, qui veniens in locum vocabulo Phœnicem Lyciæ, ubi erat Constans imperator atque Romanicus stolidus, navaliter cum eo pugnavit. Cumque futurum esset ut imperator cum ipso navigio præliaretur, contemplatur nocte illa visum, esse videlicet apud Thessalonicens. Porro narravit cuidam conjectori somniorum expergefactus visionem, qui ait: *Imperator, utinam nec dormisses nec somnium asperxisses; nam esse Thessaloniciæ* ὅς ἐστιν ὁ νικῶν innuit, quod interpretatur, pone alii victoriam, id est, ad inimicum tuum victoria vertitur. Sane imperator nihil inveniens ad prælium navalis pugnae, Romanorum classes præstruxit ad bellum. Quibus in alterutram irruentibus superantur Romani, et commistum efficitur mare sanguine Romanorum. Induit autem imperator alium veste sua, et insiliens prædictus filius buccinatoris in regiam scapham imperatorem

arreptum et in aliam navim transductum inopinate salvavit. Porro ipse fortissimus viriliter insistsens imperatoris navi multos occidit, semet morti ipsum pro imperatore contradens. Hunc præterea hostes circumdantes et in medio retinentes putabant ipsum esse imperatorem. Postquam autem multos interfecerunt hostes, occiderunt et ipsum una cum eo qui pertabat vestem imperatoriam. Ast imperator taliter in fugam versus salvatur, et derelictis omnibus navigavit Constantinopolim.

Anno imperii Constantis 14 dolo necatus est Hothman Arabum dux, cum amiras decem fuisset annis. Fit interea perduellio in medio ipsorum: quoque enim penes eremum erant, Ali volebant consobrinum, generum existentem quondam Maometh. Illi vero qui in Syria et Ægypto, Maubiam cupiebant, qui et vicit et obtinuit annis 24.

Anno imperii Constantis 15 Arabum princeps Maubias habetur, qui et exercitum movit adversus Halim, et congregantur ambo inter Barbalissum juxta Euphratem. Illi vero qui erant Maubias, cum essent validiores, aquam obtinuerunt. Unde in sitim venientes hi qui erant Halim, delecerunt. Porro Maubias bellare noluit, sed sine labore victoriam tulit.

Anno imperii Constantis 16 exercitum movit imperator contra Sclaviniam, et captivos duxit plurimos et subegit. Eodem anno et illa gesta sunt quæ contra S. Maximum et discipulos ipsius sunt acta, eis pro veritate contra monothelitas agonizantibus; quos Constans ad pravam opinionem suam transferre non valens, divinitus sapientem et peritissimam linguam cum dextera manu ejus abscidit, eo quod plurimum contra impietatem suam una cum discipulis suis Anastasiis scripserit, quæque per ordinem isti conscripsisse probantur, sicut amici discendi non nesciunt.

Anno imperii Constantis 17 conventio facta est inter Romanos et Arabes, Maubia legationem mittente ob rebellionem, ut tribuant Romanis Arabes per singulos dies numismata mille et equum et servum. Eodem vero anno exsilio ductus est Martinus sanctissimus papa Romanus, pro veritate fortiter agonizans, et confessor factus in climatibus Orientalis defunctus est.

Mundi anno 6151, divinæ incarnationis anno 631, anno imperii sui 18 Constans occidit Theodasium proprium fratrem suum. Cum autem essent Arabes apud Saphin, dolo necatus est prædictus Halim, et singulariter imperat Maubias, regio more Damascum inhabitans et pecuniarum illic thesauros recondens.

Anno imperii Constantis 19 apparuit hæresis Arabum, eorum videlicet qui dicuntur Charurgitæ. Maubias autem hos aggressus, eos qui erant in Perside humiliavit, eos vero qui in Syria erant exaltavit, et alios quidem vocavit Hisamitas, alios autem Heraclitas, et Hisamitarum quidem donativa sublimavit usque ad ducenta numismata, porro Heraclitarum deposuit usque ad tricena.

Anno imperii sui 20 Constans derelicta Constantinopoli abiit Syracusam, civitatem Siciliæ, volens imperium in urbem Romanam transferre, et mittit ad adducendam uxorem suam et tres filios, Constantinum, Heraclium, et Tiberium. Porro Byzantii non dimiserunt eos.

Anno imperii Constantis 21 exercitum moverunt Arabes contra Romaniam, et multos deprædati sunt, et loca nonnulla depopulati.

Anno imperii Constantis 22 prædæ patuit Siciliæ pars, et habitaverunt Damasci voluntate sua.

Anno imperii Constantis 23 factus est error jejuniorum, et exercitum movit Abderachman Ghaleli adversus Romaniam, et in ea hiemavit, et multas demolitus est regiones. Porro Sclavini ad hunc confluentes cum ipso descenderunt in Syriam, numero quinque millia, et habitaverunt in Apamiensium regione in castello Seleucobori.

Anno imperii Constantis 24 Thomas Constantinopolitanus habetur antistes. Busur autem exercitum in Romaniam movit, et mortuus est Thaumarchus episcopus Apamiæ, et incensus est episcopus Emisenus.

Mundi anno 6158, divinæ incarnationis anno 658, anno vero imperii Constantis 25 exercitum rursus armavit Busur contra Romaniam, et exterminavit partes Hexapoleos et Phadalæ, illicque hiemavit.

Anno imperii Constantis 26 Armeniacorum prætor Saborius, Persa genere, tumultuatus est contra Constantem imperatorem mittitque ad Maubiam Sergium magistrum militum, pollicens Maubiæ subjugare Romaniam, si ipso sibi auxiliaretur adversus imperatorem. Quo comperto Constantinus filius imperatoris mittit et ipse ad Maubiam Andream cubicularium cum muneribus, ne rebeli cederet. Cumque venisset Andreas Damascum, reperit Sergium prævenisse. At vero Maubias simulabatur imperatori compati (62). Sedebat autem Sergius ante Maubiam, et cum ingressus fuisset Andreas, intus eum Sergius surrexit. At vero Maubias Sergium reprehendit, dicens: *Quid formidasti?* Qui respondit se juxta morem fecisse. Conversus præterea Maubias dicit Andream: *Quid queris?* Qui ait: *Ut des auxilium contra rebellem.* At ille: *Ambo,* inquit, *inimici estis, sed ego ei qui plus præbuerit dabo.* Et Andreas ad eum: *Ne ambigas,* inquit, *amira, quoniam pauca tibi imperatoris meliora sunt quam plura rebellis. Verumtamen, quod amabilis*

tibi fuerit, age. Et his dictis Andreas tacuit. At vero Maubias ait: *Tractabo super hoc, et utrumque jussit exire.* Porro advocato Sergio dixit ei: *Ne ulterius adores Andream: alioquin nihil proficies.* In crastinum itaque præveniens Sergius Andream coram Maubia sedebat, et ingresso Andream non ei assurrexit ut heri: Andreas vero intuitus Sergium hunc conviciis laceravit et comminatus est, dicens: *Si vixero, demonstrabo tibi quis sim.* Cui Sergius: *Non,* inquit, *assurgo tibi, quia non es vir neque femina.* Porro Maubias utrumque compescens Andream dixit assentire dare quemadmodum Sergius dat. *Et quantum est?* ait Andreas. Maubia vero illationem publicorum præbere Arabibus. Ast Andreas: *Væ tibi,* ait, *Maubia. Consilium tribuis corpus dandi et solam umbram retinendi. Quomodocumque volueris, cum Sergio conveni: ego enim hoc minime facio. Verumtamen te dimisso ad Deum, qui te potentior est, ut Romanis opitulatur confugimus, et in eo spem nostram posuimus.* His dictis Maubiæ inquit salve, et exivit a Damascensium civitate, et abiit Melitenem, eo quod tyrannus esset in partibus illis, ad quas et Sergius erat iturus. Cumque adiisset Arabessum, incurrit clausurarum custodem: non enim cohibebat (63) tyranno. Huic ergo præcepit observare Sergium redeuntem, ut adduceret illum ad se. Ipse vero non inmemor pergebat, Sergium præstolans; quæ vero gesta sunt, nuntiavit imperatori. Interea Sergius cum Maubia, quæ visa fuerant peractis (64), accepit Phaladam prætorem Arabum cum ope barbara concertaturum et auxiliaturum Sabor. Cum autem præcederet Sergius Phadalæ et ad Sabor gratulante abiit, devenit ad clausuras et incidit in Andream rurbas, et hunc relinquentes vinctum ad Andream adducunt. At vero Sergius viso Andream jaetat semet ad pedes ejus, obsecrans parcere sibi. Ille autem ad eum: *Tu,* inquit, *es Sergius, qui gloriaberis in virilibus coram Maubia, meque mulierculam appellabas. Ecce amodo (65) virilia tua nihil proderunt, quin potius et morte afficient.* His dictis præcepit virilia ejus abscondi, et suspendit eum in ligno. Constantinus autem audito Phadaidis adventu in Saboris auxilium Nicephorum destinavit patricium cum Romana virtute resistendi Saborio. Erat autem Sabor Hadrianopoli degens, et cum Nicephorum ad se venire comperisset, exercebat semet ad prælium. Verum die quadam contigit hunc secundum consuetudinem suam de civitate super equum sedentem exire. Cumque portæ civi-

NOTÆ.

(62) *Compati.* Glossarium: συμπάσχω compatio. Item, compatitur συμπάσχει. Flodoardus, III, 20: « Compatiens tribulationibus ipsius. » Compati est misericordia moveri. FARR.

(63) *Cohibebat.* Auctor Miscellæ, consentiebat. Facundus Herimianensis, I, 2: « Sancta illa synodus hæresi Nestorianæ cohibuit. » Et cohibentia apud eandem passim occurrit. Gregor. Tur. H. IV: « Habentes conventiam. » Ms. cohibentiam. Glossæ Bosithæi: conibere, consentire, conidentia,

consensus. Hincmarus Rhem. *De Prædestin.*: « Timen ne cohibere sit hoc tacere. » Id.

(64) *Peractis.* Lege *pactus*. Ετορξεν est *pariscl*. Vide lectiones Theocriticas Casauboni c. 10. FARR.

(65) *Amodo.* Gregorius Tur. H. III, 5: « Plange amodo, qui per consilium nequam factus es parricida sævissimus. » *Onomasticon*: « Amodo ἀπὸ τοῦτοῦ. Utitur interpres Vet. Testamenti et Novi. » Id.

statis appropinquasset, equum flagello percussit; qui jactanter saliens et ejus caput in portam allidens hunc male vita privavit, et sic Deus imperatori victoriam contulit. Phadadas autem veniens in Exapolim et hæc omnia discens turbatus est, et misit ad Maubiam postulans adjutorium, eo quod Romani ad concordiam convenissent. Mittit autem ei Maubias filium suum Hirid, armans eum cum multitudine Romanorum. Convenerunt autem utrique apud Chalcedonem, et captivos duxerunt multos: ceperunt autem et Amorium Phrygiæ, et quinque millibus armatorum virorum dimissis in custodiam ejus diverterunt in Syriam. Cum autem hiems accessisset, mittit imperator eundem Andream cubicularium; et cum nix esset multa, noctu venit, et per lignum ascendunt in murum, et ingrediuntur Amorium, et omnes interficiunt Arabes, ita ut ex quinque millibus illis nullus penitus remaneret.

Mundi anno 6160, divinæ incarnationis anno 660, anno vero imperii sui 27, Constans occisus est dolo in Sicilia apud Syracusam in balneo, cui nomen erat Daphne: fuerat autem causa hæc. Post interemptionem Theodosii fratris ipsius odio habitus est a Byzantiis, et maxime quia et Martinum sanctissimum papam Romanum ignominiose Constantinopolim duxit et exilio relegavit penes Chersonis climata, et Maximi sapientissimi et confessoris linguam manumque truncavit, et multos orthodoxorum verberibus et exiliis et proscriptionibus, eo quod hæresi suæ nullatenus acquiescerent; condemnavit; quin et duos Anastasios, qui discipuli fuerant Maximi confessoris et martyris, tormentis et exiliis tradidit. Propter talia ergo exosus cunctis effectus est. Cum autem valde metueret, voluit imperium in urbem Romam transferre, unde et imperatricem tresque filios suos tollere a Byzantio voluit, nisi Andreas cubicularius et Theodorus Colonix hujus prohibuissent consilium. Sane in Sicilia fecit annos sex. Cum autem prædictum balneum ingressus fuisset, introivit cum eo quidam Andreas filius Troili, obsecundans illi; et cum cepisset saponem Gallico (66) deliniri, sumens Andreas situlam dedit eam in verticem Imperatoris, et protinus fugit. Ast imperator cum tardaretur in balneo, insiliunt hi qui foris erant, et reperiunt imperatorem occisum. Quo sepulto Mizium quemdam Armenium imperatorem fecerunt, vi cogentes hunc: erat enim valde decorus et speciosus. Audito præterea Constantinus patris obitu cum multo navigio in Siciliam venit, et aggressus Mizium hunc interfecit cum occisoribus patris sui, et ordinatis Hesperii Constantinopolim rediit, et Romanis una cum Tiberio et Heraclio fratribus imperat.

Anno primo imperii Constantini decem et septem annis imperantis moverunt. Saraceni exerci-

tum in Africam, et captiva duxerunt milia, ut ferunt, octuaginta. Porro hi qui Orientalium erant provinciarum, Chrysopolim venerunt dicentes: Si in Trinitatem credimus, tres etiam coronemus. Turbatus ergo est Constantinus eo quod ipse solus redimitus esset; fratres autem ejus nullam dignitatem habebant. Et misso Theodoro patricio Colonix mitigavit eos, superlaudans illos, et assumptis ex eis majoribus natu, ut urbem ingrederentur et cum senatu inirent consilium, ut fieret voluntas eorum. Imperator taliter hos deceptos confestim in patibulo suspendit, trans fretum in Syces. At illi hoc viso confusi abierunt dolenter ad propria: Imperator autem fratrum suorum continuo nasos abscidit.

Anno imperii Constantini secundo tempestas magna effecta est, et multi periclitati sunt tam homines quam bestię. Phadadas autem hiemem apud Cyzicum fecit.

Anno imperii Constantini tertio Busur cum hostili profectus est apparatu, et plurimis captivis ductis reversus est.

Mundi anno 6164, divinæ incarnationis anno 664, anno vero imperii Constantini quarto apparuit Iris in cælo mense Martio, et tremuit omnis caro, ita ut dicerent omnes quod consummatio est. Eodem anno stolo magno constructo negatores Christi Muamed et Caisus navigaverunt in Ciliciam, et hiemaverunt penes Smyrnam, Ciliciam et Lyciam, et facta est mortalitas in Ægypto. Missus autem est sævus amireus cum alio quoque stolo in auxilium ipsorum, utpote congruentissimus et audax ad prælium. At vero prælatus Constantinus, hujusmodi Deum impugnantium adversus Constantinopolim motu comperto, construxit et ipse bieres miræ magnitudinis, ignem ferentes, atque dromones.

Anno imperii Constantini quinto prædictus Deus impugnantium stulus ascendens applicuit in Thracensibus partibus, a summitate videlicet Septimi, quæ vergit ad occidentem, id est, a domo quæ Magnaura dicitur, et rursus usque ad arcem quam Cyclobium dicunt, quæque spectat ad Orientem. Per totum itaque diem congressio belli tenebatur, id est a mane usque ad vesperam, a Brachialio aureæ portæ usque ad Cyclobium, invicem utraque parte nunc impulsæ nunc impellente. In his igitur deguerunt ab Aprili mense usque ad Septembrium, et reversi Cyzicum pergunt, et hæc comprehensa illic hiemabant, et omni vere ascendens similiter per mare conflictum cum Christianis habebat. Per septem sane annos his eisdem gestis, et divina Deique Genitricis opemultitudine virorum bellicosorum amissa, et vulnere maxime in eis effecta, confusi reversi sunt cum ingenti mœstitia. Cum autem discessisset idem demergendus a Deo stulus, ab hiemali æstu.

NOTÆ.

(66) Saponis Gallici, quo utebantur in balneis, meminit Theopneustus Hippiastr. 1, 20. Farr.

et spiritu procellarum circa partes Syllae comprehenditur, et contritus totus omnimodis perit. Suphism autem filius Hauph, secundus frater, commisit bellum cum Floro et Petrona et Cypriano habentibus virtutem Romaicam, et occiduntur Arabum triginta millia. Tunc Callinicus architectus ab Heliopoli Syriæ ad Romanos profugus venit, qui marino igne confecto vasa Arabum exussit et una cum animabus prorsus incendit. Ita Romani cum triumpho reversi sunt, igne adinventu marino.

Mundi anno 6166, divinæ incarnationis anno 666, anno vero imperii Constantini sexto Constantinus habetur, qui Constantinopolitanæ per duos annos Ecclesiæ fuit antistes; Abdelasque filius Caisi et Phadalas hieme apud Cretam morati sunt.

Anno imperii Constantini septimo apparuit signum in cœlo die Sabbato.

Anno imperii Constantini octavo Theodorus Constantinopolitanus habetur antistes, qui duobus annis Ecclesiæ præfuit. Quo anno facta est locusta magna per Syriam et Mesopotamiam.

Anno imperii Constantini nono ingressi sunt Mardaitæ Libanum, et tenuerunt a Mauro monte usque ad sanctam civitatem, et ceperunt cacumina Libani, et multi servi et captivi pariter et indigenæ confugerunt ad eos, ita ut in brevi tempore in multa millia fierent. Quibus compertis Maubias et consularii ejus timuerunt valde, colligentes quod Imperium Romanorum divinitus muniretur. Et dirigit legatos ad principem Constantinum, postulans pacem, et pollicitus annualia se imperatori pacta laturum. Ast imperator hujusmodi legatis susceptis, eorumque petitione audita, destinavit cum eis in Syriam Joannem patriolum, cognomento Pitzigandin, tanquam antiquæ prosapiæ rei publicæ virum et negotiorum multorum expertum, atque magnam consecutum prudentiam ad disputandum aptissime cum Arabibus, et quæ pacis sunt consoniæ præstruendum. Qui cum venisset in Syriam, coactione Maubias tam Amirmorum quam Corasinorum effecta suscepit eum cum honore magno. Multis ergo inter eos pacificis verbis cunctis, convenit inter utrosque in scriptis fieri pacis cum jurejurando sermonem super convalidatione annui pacti, præbendi videlicet Romani rei publicæ ab Agarenis auri librarum tria millia, viros captivos quinquaginta, et equos nobiles quinquaginta. His ex communi placito inter utramque partem firmatis, et in triginta annis servandis mutuo repromissis, amplissima pax inter Romanos et Arabes est effecta; sicque generalibus duobus inscriptis, verbis ad alterutrum cum jurejurando patris et invicem traditis, sæpe dictus sa-

mosus vir ad imperatorem cum muneribus quoque multis reversus est. Cum autem hæc didicissent hi qui Hesperias partes inhabitant, tam videlicet chaganus Avarum et ultiores reges quam ekarchi et castaldi, nec non et principes nationum ad Orientem sitarum, per legatos muneribus imperatori transmissis pacificam erga se dilectionem poposcere urmandam. Annuens itaque imperator postulationibus eorum, confirmavit etiam circa illos donatoriam pacem; et facta est securitas magna in Oriente, nec non in Occidente.

Anno imperii Constantini decimo factus est terræ motus magnus per Mesopotamiam, quo ruit Hedessæ ascensus et trullus ecclesiæ; et construxit eam Maubias studio Christianorum.

Anno imperii Constantini undecimo mortuus est Maubias Saracenorum protosymbolus, qui fuit prætor annis 20 et amiræ functus officio annis 24; et principari cœpit Hirid filius ejus. Hoc quoque anno Vulgarum gens supervenit in Thraciam. Verum inter hæc necessarium est dicere de antiquitate quoque Onogunduræ Vnigar et Contrag. In septentrionalibus namque partibus Euxini Ponti, quæ meabiles sunt, in paludibus quæ dicuntur Mæotides, in quas videlicet immittitur fluvius maximus ab Oceano per Sarmatarum terram delapsus, nomine Atel, Tanais amnis et ipso ab Hibericis portis exiens, quæ in Caucasæis montibus esse feruntur, in eundem Atel fluens inferitur.

A mistura vero Tanaidis et Atel, quæ sit supra jam dictas Mæotides paludes, dum scinditur Atel, venit is qui dicitur Cuchels fluvius in Mæotides paludes, et redit in terminum Pontici maris juxta Necropyla in acroma, quod dicitur arietis facies. A præsignatis vero paludibus simile flumini mare est, et fertur in Euxini Ponti mare per terram Bosphori Cimmerii, ex quo flumine capitur id quod dicitur Murzulin et buic similia, et in partibus quidem adjacentium paludum, quæ spectant ad Orientem usque ad Phanoriam seu Hebræam, qui ibidem sunt, plurimæ nationes consistunt. Ab eadem autem paludibus usque in amnem qui dicitur Cuphis, ubi Xistus capitur, qui est Vulgaris piscis (67), antiquitus Vulgaris est magna, et hi qui dicuntur Contragi, ejusdem cujus et ipsi tribus existunt. Temporibus autem Constantini, qui in Occidente regnavit, cum Crebatus dominus jam dictæ Vulgaris seu Contragorum vitam commutaret, ac filios quinque relinqueret, testatus est ne ullo modo a mutua cobabitatione separarentur, propter quod universitati dominarentur ipsique nulli alteri nationi cerverent. Post breve motum tempus mortis illius in divisionem ventientes quinque filii ejus altrinsecus (68) sequestrati sunt

NOTÆ.

(67) *Piscis*. Ὠφάριον pro ὠφάριον. Hodie φάριον, φάριον vel φάρη dicunt. Auctor Græco-Barbarus εἶδος τὸ φάριον. Idem καὶ μέγα λύχον ἔχετε, χάσκει ὡσαν τὸ φάριον. Cyrillus patriarcha CP. Contra

Judæos : Ἡ δὲ χωρεῖται ἡ θάλασσα καὶ τὰ φάρια τῆς. FABR.

(68) *Altrinsecus*. Dositheus magister : « Altrinsecus, ad invicem. » Id.

una cum populo, quem unusquisque ipsorum sue ditioni habebat subactum. Et primus quidem filius ejus, qui dicebatur Bathaias, mandatum proprii custodiens patris in progenitorum suorum terra permansit usque in praesens. Secundus vero Irajus frater, nomine Contragus, Tanahin transiens amnem ex adverso primo habitavit fratri. Quarto autem et quinto Ilstrum, id est Danubium, fluvium transmeantibus, alter eorum in Avariae Pannonia, chagano Avarum se subdens, mansit illic cum potentatu suo, alter vero haud procul ab urbe Ravenna in Pentapolim veniens sub Christianorum imperio factus est. Deinde horum tertius, Asparuch dictus, Panaprin et Danastrin transiens et Onglon odiens, boreos interiores Danubio fluvios, inter hunc et illos habitavit, tutum et difficilem ad expugnandum locum hinc inde conspiciens: dam enim esset palustris, et hinc coronatus illincque fluminibus, copiosam genti propter hostium partitionem humilitate praestabat quietem. His autem ita in quinque divisus et ad paucitatem devenientibus, exivit magna gens Chazarorum ex interiori profundo Berzillae primae Sarmatiae, et dominata est omni pervixae terrae usque ad mare Ponticum, et primum fratriem Bathaiam primae Vulgariae principem substituit, ordinatis vectigalibus, quae ab eo deferuntur usque nunc. Ast imperator Constantinus comperto quod extemplo gens sordida et immunda ultra Danubium apud Hologlon tabernaculum fixerat et appropinquantia Danubio discurrat, id est regionem quae nunc tenetur ab illis quaeque tunc a Christianis possidebatur, tristatus est vehementer, et jubet transire omnes exercitus in Thracem, et construens classem tam per terram quam per mare contra eos motus est, hos bello persequi volens, et contra Hologlon atque Danubium per Hepirum pedites in aciem dirigens, et per appropinquans litus navem adesse praecipiens. Porro Vulgares hac celeritate seu maxima multitudine visa super salute sua desperati, ad praedictum praesidium confugiunt, et sese circumquaque muniunt. Pertres autem et quatuor dies ex hujuscemodi munitione nec illis exire audentibus, nec Romanis propter adjacentium paludum occasionem praedium construendis, animadvertens polluta gens remissos Romanorum animos recreata et alacrior facta est. Porro cum imperator pedum dolorem acriter pateretur, et ad meridiem cogeretur ob balnei usum una cum quinque dromonibus et propriis hominibus suis reverti, deseruit magistratus et populum, jubens cum lanceis vibrantibus exercitari, et impetum in eos facere, et post se illos attrahere a munitione, et bellum in eos movere, si fortassis exirent: sin autem, vel obsiderent eos et observarent in munitionibus. At vero hi qui erant equestris militiae, imperatorem fugisse diffamantes metuque oppressi, eadem tergiversatione abusi sunt, nemine persequente. Porro Vulgares hoc viso insequabantur post terga ipsorum, et plures quidem gladio peremere, multos vero vulnerare, persecuti eos us-

que Danubium Quom transeantes, et venientes usque ad eam quae dicitur Barnan, circa fines Odyssei, et mediterraneo illic posito loco perspecto, quod in multa cautela consisteret, in posterioribus quidem propter Danubium fluvium, in anterioribus autem et ex lateribus ob clausuras et Ponticum mare, praesertim cum dominarentur et adjacentium Selavinorum generationibus, quae dicebantur septem, Severes quidem locaverunt ab anteriore clausura Veregaborum ad partes Orientales, in locis autem quae sunt ad meridiem et occidentem usque ad Avariam, residuas septem generationes, quae sub pacto erant. Ergo cum in his delati fuissent, elati sunt, et coeperunt ea quae sub Romana republica erant castra seu pradia destruere atque praedari. Unde vi coactus imperator pacem fecit cum eis, annua illis praebeere pacta pollicitus in confusionem Romanorum ob multitudinem delictorum. Mirabile quippe ipso auditu erat his qui longe et his qui prope degebant, quod is qui omnes tributarios sibi statuerat, tam scilicet eos qui ad eum et occasum quam illos qui ad arcum et meridiem commorabantur, ab ista detestabili gente fuerit superatus. Verum imperator ita quidem et providentia Dei hoc Christianis contigisse credens, evangelice tractans pacem fecit, et fuit usque ad obitum suum quietus a cunctis hostibus, studium habens praecipuum uniendo universas Ecclesias Dei quae ubique divisae fuerant a temporibus Heraclii principis proavi sui et Sergii vesani ac Pyrrhi, qui indignae throno Constantinopoleos praefuerunt, unam voluntatem et unam operationem in Domino Deo ac Salvatore nostro dogmatizantium. Quorum nequam opinionem subvertere satagens idem Christianissimus imperator concilio universali Constantinopoli convocato 289 episcoporum, tam dogmata quae in antecedentibus quinque sanctis et universalibus conciliis fuerant confirmata roboravit, quam primum duarum voluntatum et operationum promulgari dogma decrevit per eandem sanctam et subtilissimam universalem concilii synodum; cui praerant tam ipse piissimus imperator Constantinus quam pii principes sacerdotum. Porro per idem tempus Azid coepit esse Arabum princeps, qui tribus his praefuit annis.

Anno imperii Constantini duodecimo collecta est sancta et universalis sexta synodus Constantinopoli ducentorum octoginta novem sanctorum Patrum, praerceptione pii principis Constantini.

Mundi anno 6173, divinae incarnationis anno 673, anno vero imperii sui 13, repulit Constantinus ab imperio fratres suos Heraclium et Tiberium, et solus regnavit cum Tiberio filio suo.

Anno imperii Constantini 14 Machtar mendax dum tyrannidem exercuisset, obtinuit Persidem. Vocabat autem se ipsum prophetam, et conturbati sunt Arabes.

Anno imperii Constantini 15 Arabum princeps Maruhan anno uno praefectus est, siquidem defuncto Azid turhati Arabes Aethiopi insurrexerunt, constituentes ducem sibi Abdelam quemdam filium

Zebur, et congregati Phœnices et Palæstini Damascus veniunt, sed et usque Gabitham et Asan Amiram Palæstinæ, dantque manus dexteræ Mar-
suban et sistunt eum ducem, qui amiræ admini-
stratione fungitur mensibus novem. Quo mortuo
Abimelech filius ipsius suscipit principatum, cum
amiras fuisset annis 21 atque dimidio, aggreditur-
que tyrannos, et interfecit Abdellam filium Zuber,
nec non Dodacem.

Anno imperii Constantini 16 facta est fames at-
que mortalitas magna in Syria, gentemque Abi-
melech obtinuit. Cumque Mardaitæ partibus in-
cumberent Libani, et pestilentia teneret et fames,
idem Abimelech pacem, quæ a Maubia fuerat quæ-
sita, petivit, missis ad imperatorem legatis, ea-
demque 365 millia numismatum auri præbere pol-
licitus, et illos 565 servos, parique modo nobiles
totidem equos.

Anno imperii sui 17 requievit pius imperator
Constantinus, cum imperasset annis 17, et impe-
ravit Justinianus filius ejus. Et sciendum quia fru-
stra delire (69) garrunt quidam dicentes, post
quatuor annos factas fuisse sex synodi capitula-
res, quæ diffamatæ sunt, formas: sicut enim in
omnibus eum falsa prædicent arguuntur, ita et ex
his ostenduntur nihil dicere veritate suffultum.
Vera quippe chronica annotatio sanctum univer-
sale sextam synodum, quæ contra monothelitas
celebrata est 12 anno imperii Constantini nepotis
Heraclii, convenisse refert anno a conditione (70)
mundi 6170; et quia post hoc regnavit idem Con-
stantinus annis 5, quo mortuo monarchiam tenuit
Justinianus filius ejus annis 10. Abiecto præterea
Justiniano imperavit Leontius annis 3, et post
Leontius Tiberius, qui et Apsimar, annis 7, et
rursus Justinianus, qui pulsus fuerat, annis sex,
ut inveniri facile est ex ipsis editis formis, quæ
secundo anno extremi imperii ejusdem Rinocope-
meni Justiniani expositæ fuisse referuntur; quæ
scilicet in tertia suar im. forma his et hujusmodi
ductionibus habent; *Conspicimus eos qui se duabus
nuptiis inseruerunt, et usque ad decimum octavum
kalendas Februarias præteritis quartæ indictionis,
quæ fuit anno a creatione mundi 6199, serierunt
peccato et nec resipiscere proposuerunt, depositioni
canonicæ submittebant.* Itaque ex ipsa Chronica
annotatione patenter apparet quod collecti a san-
cta universali sexta synodo usque ad editas for-
mas anni 27 sunt, patriarcha Constantinopoleos
in sancta universali synodo sexta Georgio re-
perto annum agente patriarchatus sui tertium,
et post synodum patriarcha manente annis aliis
tribus. Post hunc vero fuere Theodori 3, et
Pauli 7, et Callinici 12, et Cyri anni 2; ita
ut colligantur etiam ex ipsis patriarchis anni 27,
ab editis autem formis usque ad quartum annum

Philippici anni 5; eodemque primo anno imperii
Philippici factum sit insanum concilium contra
sanctam et universalem sextam synodum, et
pulso Cyro sexto anno patriarchatus sui fieret
Joannes patriarcha Constantinopoleos et Andreas
metropolita Cretensis et Germanus metropolita
Cyzici, qui subscripserunt evidenter et anathe-
matizaverunt, cum omnibus qui per eadem tem-
pora fuere, prædictam contra monothelitas ce-
lebratam sanctam universalem sextam synodum;
post annos vero tres defuncto Joanne translatus
fuerit Germanus a Cyzico et patriarcha fieret
Constantinopoleos, et decimo tertio anno im-
perii Leonis expelleretur, et fieret Anastasius,
et patriarchatu fungeretur annis 24, et post
eum Constantinus annis 12, et Paulus 5, et Tara-
sius 21.

Mundi anno 6178, divinæ incarnationis 678,
anno vero imperii Iustiniani primo Abimelech
principatur Arabibus, qui præfuit his annis 22.
Theodorus autem Constantinopolitanus annis tri-
bus et Alexander Antiochenus habentur antisti-
tes. Hoc autem anno mittit Abimelech ad Justi-
nianum confirmare pacem, et convenit inter eos
hujusmodi pax, ut scilicet imperator deponeret
Mardaitarum agmen a Libano et prohiberet in-
cursiones eorum, et Abimelech Romanis tribueret
per singulos dies numismata mille et equum et
servum, et ut haberent in commune per æqua-
litatem tributa Cypri et Armeniæ ac Hiberiæ. Et
direxit imperator Paulum magistrianum ad Abi-
melech ad confirmandum ea quæ placita fuerant,
et facta est in scriptis securitas sub testium
stipulatione. Qui liberaliter honoratus reversus
est. Et mittens imperator assumpsit Mardaitarum
12000, Romaica virtute recisa; omnes enim quæ
nunc habitantur ab Arabibus in confinibus positæ
civitates a Mopsuestia et usque ad quartam Arme-
niam, infirmæ et inhabitabiles erant propter
impetum Mardaitarum, quibus repressis omnia
dira Romania passa est usque in præsentem diem.
Eodem anno mittit Abimelech Ziadum fratrem
Maubiz in Persidem contra Muctartem mendacem
atque tyrannum, et interemptus est Ziadus a
Muctarte. Quo audito Abimelech venit in Meso-
potamiam, et tyrannidem patitur a Saïdo,
quem supergressus verbo Damascum aperire
fecit a se præventam, et post hæc fraudulenter
occidit eum.

Justinianus autem cum esset junior, quasi an-
norum 16, et sua quæque inconsulte dispo-
neret, misit Leontium prætorem in Armeniam cum Ro-
maico potentatu, et Saracenis illis existentibus
interemptis subegit hanc Romanis, similiter et
Hiberiam et Albaniam, Bucandam quoque atque
Mediam, et sub tributo regionibus actis plurimas

NOTÆ.

(69) *Delire.* Fabrotus pro eo quod erat *lædere.*

(70) *Conditione.* Gregor. Tur. hist. 1: « a primi hominis conditione. » FABR.

pecunias imperatori transmisit. At vero Abimelech his cognitis adit Cercesium, et Theopolim subjugavit.

Anno imperii Justiniani secundo Paulus habetur antistes, qui septem annis throno Constantinopolitano præsedit; factaque est fames in Syria, qua de re multi Romaniam sunt ingressi. Et veniens imperator in Armeniam illic suscepit Mardaitas, qui in Libano fuerant, æneo muro destructo. Destruxit autem et pacem cum Vulgaribus fixam, perturbans typos qui a patre proprio ordinabiliter facti sunt, et jubet transire in Thracem equestres militas, volens tam Vulgares quam Selavinas prædari.

Anno imperii sui tertio movit exercitum Justinianus contra Selaviniam et Vulgariam, et Vulgares quidem ad præsens sibi occurrentes impulit. Exurgens autem usque Thessalonicens copiosas multitudines Selavinarum partim bello percepit, partim cum ad se confluerent in partibus Obsequii, cum per Abydum transfretasset, constituit. Dum autem reverteretur, in itinere præpeditus a Vulgaribus in arto clausuræ cum cæde proprii populi et vulneratione multa vix remeare prævaluit. Eodem anno et Adelatzuber Musabum fratrem suum mittit contra Muctar, et inito Marte cum eo vertitur Muctar, et fugit in Syriam; quem præoccupans interfecit. Porro Abimelech militat contra Musabum, et victum occidit, et subjugavit Persidem totam.

Mundi anno 6181, divinæ incarnationis anno 681, anno vero imperii Justiniani quarto misit Abimelech contra Zubehir chagan in Macca, et occidit eum ibidem chagan, et subdita regione chagan adversante sibi concremavit domum idoli ejus una cum idolo culturæ ipsorum. Quam ob causam ille chagan prætorem Persidis promovit, et subacta est Abimelech tam Persidis regio et Mesopotamiæ quam Armenia magna Æthribi, et per id intestina eorum bella quieverunt.

Anno imperii Justiniani quinto finem habuit et liberatus est ab omni bello Arabum principatus, et pace potitus est Abimelech, cunctis sibi subactis.

Anno imperii sui 6 Justinianus pacem, quam ab Abimelech habuit, ex amentia dissolvit. Etenim Cypriorum insula populum irrationabiliter voluit transmigrare, et characterem, qui missus ab Abimelech fuerat, cum noviter visus esset et nunquam antea factus, non admisit. Multitudo ergo Cypriorum dum transmeare niteretur, submersa est, et ex languore peribat, reliqui vero in Cyprum reversi sunt. Et auditis his Abimelech satanice simulatus rogabat ne pax solveretur, sed susciperet monetam suam, cum Arabes non susciperent Romanorum incisionem in suis nummis. Verum dato pondere auri ait: *Nullum Romanis damnum efficietur*, ex eo quod Arabes nova cuderent. At ille precem ex timore arbitratus effectam, non

perpendit quod studium eorum esset ut Mardaitarum solum compesceret primum incursus, et ita per putativæ rationis obtentum pacem dissolveret. Quod et factum est, et misit Abimelech ad ædificandum templum Machan, et voluit auferre columnas sanctæ Getsemanis. Et rogaverunt eum Sergius quidam vir Christianissimus, qui erat generalis Mansur logotheta et valde familiaris eidem Abimelech, atque patricius socius ejus, Christianis qui erant in Palestina præpositus, qui cognominabatur Clausus, postulantes ne fieret hoc, sed per supplicationes suas persuaderet Justiniano mittendi sibi alias pro eis; quod et factum est.

Anno imperii sui septimo Justinianus elegit ex Sclavis, qui se jubente migraverunt, milites triginta millia, et armatis eis cognominavit illos populum acceptabilem, principemque in eis Nebulum nomine statuit. Fesus autem in illis scripsit Arabibus non se permansurum in pace, quæ scripto convenerat. Et assumpto populo acceptabili et cunctis equestribus militis abiit Sebastopolim maritimam. Arabes autem dissimulantes, et pacem solvere minime proponentes, sed imperatoris excessu atque procacia hoc agendi violentiam patientes, armati et ipsi veniunt Sebastopolim, protestantes ne imperator, quæ invicem cum juramenti consono pacto placita fuerant, solveret; alioquin Deus vindex et judex culparum foret. Sane cum imperator nec auditu ipso hujusmodi verba percipere pateretur, illi pacis et verbi scriptum solventes et in excelsa hasta pro vexillo procedendi gratia suspendentes, contra Romanos impetu irruunt, Muamed ducem habentes, bellumque taliter inierunt. Et prius quidem superati sunt Arabes. Suggestens interea Muamed auxilianti Romanis Sclavorum duci mittit ei marsupium numismatibus plenum, multisque repromissionibus hunc seducens persuadet ad se fugere cum viginti millibus Sclavorum, et sic fugam Quiritibus acquisivit. Tunc imperator occidit horum residuos una cum liberis et uxoribus trans præcipitium locum Leucatium dictum, qui maritimus erat juxta Nicomediensem sinum positus.

Anno imperii Justiniani octavo Sabbas patricius Armeniæ, comperta superatione Romanorum, Armeniam Arabibus tradidit, et subjecta est eis interior Persis, quæ dicitur Chersa. Et oritur ibidem insidiator nomine Sabinus, qui multos Arabum interfecit, sed et ipsum chaganum prope modis omnibus in amne necavit. Ex tunc ergo per amplius Agareni temerarii facti Romaniam depopulabantur.

Mundi anno 6186, divinæ incarnationis anno 686, anno vero imperii Justiniani 9 Callinicus habetur Constantinopolitanus antistes, qui 12 præfuit annis Ecclesiæ. Hoc etiam anno defectio est solis effecta hora diei tertia, ita ut quædam claræ stellæ parerent. Et exercitum movit Moamed contra Ro-

maniam habens secum profugos Sclavos utpote ex-
 pertes Romanæ, et multos duxit captivos. Porro
 Justinianus diligentiam circa palatii habens nego-
 tia construxit triclinium, quod Justiniani vocatur,
 constituitque Stephanum Persam, sacellarium suum
 et apadonum primum, dominum et arbitrum, nimis
 insidiantem sanguini atque crudelem, qui immise-
 ricorditer exteriores quosque verberare, sed et la-
 pidare tam ipsos quam horum prælatos (71) penitus
 non cessabat. Cumque imperator quadam die pro-
 fectus fuisset, præsumpsit agrestis ista bestia et
 matrem quoque ipsius Anastasiam Augustam ha-
 benis more pueri flagellare. In his autem et in om-
 nem civilem copiam multis malis ostensis exoritur
 fecit cunctis imperatorem. Similiter et in genera-
 lis logothesi rebus constituit monachum quemdam,
 Theodorum nomine, qui prius inclausus fuerat in
 Tharsensibus angusti partibus, sed et ipsum sa-
 vissimum et crudelem nimium existentem, qui plu-
 rimos reipublicæ principes et illustres viros, non
 tantum ex ordinatoribus sed ex urbis habitatori-
 bus, frustra et in vanum et inexcessibiliter exaction-
 es et functiones ex proscriptioe exsolvere fa-
 ciens suisque hos suspendens patrum summo
 afflicebat. Insuper et præfectus, imperialia juri-
 sictione plurimos viros carceribus tradens per aliquot
 annos servari mandavit. Hæc omnia crescere fecerunt
 odium populi circa imperatorem. Præterea
 imperator exigebat a Callinico patriarcha orationem
 faciendi, ut destrueret ecclesiam sanctæ Dei Geni-
 tricis, quæ metropolitæ dicebatur, juxta palatini
 sitam, volens in loco sistere phialam et bases con-
 struere vulgi Venetorum, ut illic imperatorem sus-
 ciperent. At vero patriarcha dicebat : *Orationem*
quidem ad statuendam ecclesiam habemus, in de-
structionem vero ecclesiæ non suscepimus. Cogente
 autem eum imperatore, et omnimodis exigente
 orationem, dixit patriarcha : *Gloria Deo qui ju-*
giter sustinens patitur, nunc et semper et in sæcula
sæculorum. Amen. Quo audito destruxerunt eccle-
 siam et fecerunt phialam. Porro jam dictam eccle-
 siam metropolitæ fecerunt apud Petrin.

Anno imperii Justiniani decimo aciem direxit
 Muamed adversus quartam Armeniam, et captiva-
 tis multis reversus est. Eodem quoque anno Ju-
 stinianus ab imperio pulsus est hoc modo. Jussit
 Stephano patricio et prætori, cognomento Ruflo,
 noctu interficere vulgus Constantinopolitanum, a
 patriarcha inchoaturo. Leontius vero patricius et
 quondam magister militum Orientalium, qui in
 bellis sæpe probabiliter gesserat et tres in custo-
 dia transegerat annos accusatus, ex templo revoca-
 tus et prætor Helladis promotus est : jussus autem
 est in tres imitti dromones eademque die ab urbe
 moveri. Nocte vero penes Julianesium portum So-
 phiæ, juxta ea quæ dicuntur Mauri ætum, ad iter

A agendum ab urbe motus statione fixa vale dicebat
 amicis, qui ad se veniebant. Inter quos ad eum
 venerunt germani quoque sodales ejus, Paulus scilicet
 monachus Callistrati, qui et astronomus, et
 Georgius Cappadox, qui et elusiarches extiterat,
 deinde monachus factus et hegumenus Flori, qui in
 custodia frequentius illum visitantes affirmabant
 eum imperatorem Romanorum futurum. At vero
 Leontius dixit ad eos : *Vos certum in custodiam su-*
per imperio me fecistis, et nunc vita mea in malis
finitur, postmodum quippe meam ero per singulas
horas præstolans mortem. Qui dixerunt : *Ipsæ ne*
pigrileris, et hoc protinus adimpletur. Audi nos tan-
tum, et sequere nos. Et assumptis Leontius homi-
 nibus suis, et armis quotquot habuit, ascendit in
 prætorium silentio multo ; et pulsantes portam im-
 peratorem venisse fingebant ad disponendos quos-
 dam, qui illuc esse noscerentur. Cumque hoc nun-
 tium fuisset præfecto, qui tunc erat et ille concite
 venisset et portas aperuisset, capitur a Leontio, et
 alapis cæsus ligatur manus et pedes. Ingressus au-
 tem Leontius, et carceribus reseratis, solutisque
 viris reclusis multis et fortibus, qui sex et octo
 annis in vinculis fuerant, quorum plures nobiles
 erant, hos armavit, et in forum exivit cum eis
 clamans : *Quotquot Christiani, ad S. Sophiam.* Et
 mittens per omnem regionem voce sua clamare
 præcepit. Multitudo vero civitatis tumultuata cele-
 riter ad luterem ecclesiæ congregata est. Ipse vero
 cum duobus monachis amicis suis et quibusdam
 ex clarioribus viris, qui ex custodia sunt egressi,
 patriarchum ascendit ad patriarcham. Inveniens
 autem et ipsum propter illa quæ jussa sunt patri-
 cio Stephano Ruflo turbatum, persuadet et descen-
 dere ad luterem, et clamare sic : *Hæc dies quam*
jecit Dominus. Universa vero multitudo levaverunt
 vocem : *Effodiantur ossa Justiniani,* et ita in hip-
 podromium omnis cucurrit populus. Cumque dies
 facta fuisset, educunt Justinianum in hippodro-
 mium, nasoque ipsius et lingua recisa exsulem
 faciunt apud Chersonam. Porro comprehensum
 turba Theodotum monachum et generalem logothetam
 atque Stephanum sacellarium Persam, viri-
 busque retrorsum hos ligatos trahunt per mediam
 plateam, et ad bovem deductos incenderunt, et ita
 Leontium imperatorem laudaverunt.

Anno imperii sui primo Leontius cum regnare
 cepisset, undique pacifice mansit, tribusque annis
 imperium rexit.

Anno imperii Leontii secundo movit exercitum
 Senalidus in Romaniam, et multis duetis captivis
 reversus est ; seditioneque Sergius concitata, pa-
 tricius Lazicæ, hanc Arabibus subdit.

Anno vero imperii Leontii tertio acie Arabes in
 Africam mota hanc obtinuerunt, et ex proprio exer-
 citu taxatos in ea quosdam constituerunt. Quibus com-

NOTÆ.

(71) *Prælatos.* Qui eis præerant ; hinc prælatio προπαλας apud vet. int. epist. ad Antiochenos, quæ
 S. Ignatio ascribitur. FABR.

Leontius mittit Joannem patricium, virum idoneum, cum omnibus Romanis classibus. Qui cum Carthaginem pervenisset, et bello catenam portus ejus aperuisset, inimicosque in fugam vertisset, hos viriliter insecutus universa liberavit Africa castra, relictisque propriis observatoribus hæc imperatori suggestit, ibidemque hiemavit jussionem præstolatus ab eo. At vero protosymbolus his compertis copiosum et potentiorum adversus eos stolum transmittit, et prædictum Joannem cum stolo ipsius bello a portu depellit, et exterius hostiliter castra metatus est: prædictus vero Joannes ad Romaniam repedavit, majorem virtutem ab imperatore accipere volens, et venit usque ad Cretam, principem aditurus. Exercitus autem per majores suos ad imperatorem ascendere nolens (obtinuerat enim eos timor atque confusio) ad consilium sese nequissimum contulit. Et huic maledixerunt, eligentes imperatorem Absimarum drungarium Cilyreorum apud Curiositas habitum, hunc Tiberium nominantes. Itaque Leontio apud Constantinopolim posito et Neoresium portum emundante, bubonis pestis urbi incubuit, et in quatuor mensibus multitudinem plebis consumpsit. Venit autem Absimarus una cum stolo, qui secum erat, et applicuit ex adverso civitatis in Syces. Per aliquantum sane temporis civitate prodere volente Leontium, proditio facta est per singularem murum Blachernarum a principibus exteris, quibus claves terreni muri cum horribili iurejurando creditæ fuerant: isti namque per insidias tradiderunt urbem. Porro ingressi classium milites civium domos, denudaverunt in his habitantes. At vero Absimarum Leontium quidem naso reciso in monasterium Dalmati sub custodia fore præcepit, principes autem et amicos ejus, utpote commorientes ei, caros atque proscriptione damnatos exsilio relegavit. Heracliumque germanum fratrem suum, ut virum vehementer idoneum, singularem prætorem omnium exteriorum equestrium exercituum promotum in partes Cappadociæ ac clausurarum discurrere contraque hostes curam et dispositionem facere misit.

Mundi anno 6191, divinæ incarnationis anno 691, anno vero imperii Absimari primo, qui septem circiter imperavit annis, tumultuatus est Abderachman in Perside, et dominatus est ei, et persecutus est ab ipsa chagan.

Anno imperii Absimari secundo Romani per Syriam peragrantes, et venientes usque ad Samosatium, et depredantes circumquaque regionem, multos occiderunt, millia videlicet Arabum, ut ferunt, ducenta, plurimisque spoliis sumptis et captivazione Arabum multa reversi sunt, timore magno in eos patrato.

Anno imperii Absimari tertio exercitum movit

A Abdelas in Romaniam, et expugnans Tarentum nihilque proficiens rediit, ac ædificavit Mopsuestiam, et posuit in ea custodes.

Anno imperii Absimari quarto Baanes cognomento Eptademon quartam Armeniam Arabibus subdidit. Absimarus vero Philippicum, filium Nicephori patricii, in Cephaleniam exsulem misit ut imperandi somnio venundatum: asserebat enim se in somnis vidisse quod caput suum obumbraretur ab aquila. Quibus imperator auditis hunc protinus exsilio relegavit.

Anno imperii Absimari quinto seditionem concitaverunt principes Armeniæ contra Saracenos, et eos qui erant in Armenia peremerunt, et iterum ad Absimarum mittunt, et Romanos in regionem suam adducunt. Porro Muamed acie adversus eos directa multos occidit, et Armeniam Saracenis submitit, optimatesque Armeniorum evacervatis in uno loco viventes incendit. Per idem vero tempus exercitum movit Azar in Ciliciam cum decem millibus: cui cum obvius occurrisset Heraclius frater imperatoris, plurimos eorum occidit, res duos vero victos imperatori transmisit.

Anno imperii Absimari sexto Azidus Cunei aciem contra Ciliciam movit, expugnansque Sisvi castrum.... Heraclius imperatoris frater obtinuit, et bellum in eum aggressus Arabum duodecim millia necat. Interea Justinianus cum penes Chersonam degeret et se iterum imperaturum concionatus denuntiaret, accolæ locorum eorundem discrimen ex imperio provenire metuentes, consiliati sunt hunc interficere vel certe imperatori transmittere. Ipse vero cum id sensisset, potuit effugere, et Daras adiens Chazarorum se poposcit chagani obtutibus præsentari; qui cum rei circumstantiam didicisset, suscepit eum cum honore ingenti, et tradidit illi in uxorem Theodoram germanam sororem suam. Post modicum vero temporis prece oblata chagano descendit in Phenagoriam, et illic degebat cum Theodora. His auditis Absimarus mittit ad chaganum, promittens ei præbere munera multa, si Justinianum sibi duntaxat vivum transmitteret, sin autem, caput eius. Cedens ergo chaganus hujusmodi petitioni, custodiam ei misit, ne quasi a contri-
bulibus suis insidias pateretur, mandans Papatzin, qui erat illic in personæ suæ vice (72) deputatus, et Balgitzin principem Bospori, ut cum renuntiatio foret, eundem trucidarent Justinianum. His autem per servum chagani Theodoræ nuntiatis et Justiniano patefactis, convocatos jam dictos Papatzin et Balgitzin principem ad colloquendum secreto chorda strangulati curavit, confestimque Theodoram in Charzariam mittit, et ipse a Phenagoria clam fugiens Tomen descendit, et inventa nave parata ascendit in eam, et navigans juxta lit-

NOTÆ.

(72) In personæ suæ vice. Ἐκ προσώπου αὐτοῦ. Glossarium Nonicum: βικάρτος ὁ ἐκ προσώπου. Anastasius in Collat. S. Max.: «ex persona, ut dixit,

Petri Cypolitani præsulis missus. » Hist. tripart. 7, 3: « convenientes ex persona episcoporum. » FABR.

tora venit usque ad Symbolum juxta Chersonam, A
ad quam mittens occulte tulit Basbacurium et fra-
trem ejus, Saliban quoque ac Stephanum et Moro-
paulum una cum Theophilo. Qui cum navigasset
cum eis, Chersonis pharum transivit, sicque de-
num transfretantes Necropyla seu ostia Danapri
ei Danistri, tempestate facta, super salute sua de-
esperati sunt omnes. Myaces vero, familiaris homo
ipsius, dixit ei : *Ecce morimur, domine. Vove Deo
pro salute tua, ut si Deus imperium tibi tuum red-
diderit, in nullum tuorum ulciscaris inimicorum.* At
ille respondens in furore dixit : *Si pepercero cui-
quam ipsorum, hoc in loco Deus me demergat.* Et
sine periculo ab aestu illo exivit, et introivit in
Danubium amnem. Cum autem misisset Step-
hanum ad Terbellin dominum Vulgariz, ut sibi auxi-
lium præstaret ad obtinendum parentale imperium
suum, repromisit ei plurima se dona daturum et
filiam ejus in mulierem accepturum ipsique in cun-
ctis obediturum et concursurum, jurejurando pol-
licitus. Quo ille cum ingenti honore suscepto, com-
movet universum sibi suppositum populum, Vul-
garum scilicet, atque proximo anno ad regnantem
urbem venerunt.

Anno imperii Absimari septimo mortuus est
Abimelech Arabum princeps, et tenuit Vhaled filius
ejus principatum : eodem quoque anno cum Justi-
nianus ad regiam civitatem venisset una cum
Terbelli et subjectis Vulgaribus, castra metatus est
ad portam Charsii et usque Blachernas. Et per
tres dies alloquentes eos qui erant in urbe, con-
vicliis debonestabantur ab illis, qui eorum saltem
nec verbum admittebant. At vero Justinianus cum
paucis contribulibus, bello excepto, per aquæ-
ductum ingressus et tumultum excitans fodiendo
urbem obtinuit, et post paululum tabernacula in
palatio Blachernarum tetendit.

Imperat itaque denuo Romanis Justinianus an-
nis sex : Arabum vero princeps efficitur Vhalid
annis novem. Constantinopolitanus episcopus ha-
betur Cyrus, qui sex præsedis annis Ecclesiæ; de
quo dicitur inferius.

Igitur anno imperii sui primo idem, quo impe-
rium suum recepit Justinianus, multa dona Terbelli
tribuens, simul et regalia vasa, dimisit eum in
pace. Cæterum Absimarus urbe relicta Apollonia-
dem fugiens adit : insecutionem tamen perpassus
apprehenditur et ad Justinianum deducitur. Porro
Heraclius a Thracæ vinctus adductus est cum om-
nibus qui ei opitulabantur ; quos in muro omnes
suspendio interfecit. Cum autem et ad Mediterranea
destinasset, plurimos ex eis inventos, tam actores
quam privatos, similiter interemit. Porro Absima-
rum atque Leontium vinctos catenis per totam
urbem pompis fecit dehonestari. Cumque ludi
equestres agerentur ipseque in solio resideret,
ducti sunt publice tracti et projecti proni ad pedes

ejus ; quorum ille colla usque ad solutionem prin-
cavii (73) calcavit, universa plebe clamante : *Su-
per aspidem et basiliscum ascendisti, et conculcasti
leonem et draconem.* Et ita hos destinatos in vi-
vario animantium capiti animadversione punivit.
Callinicum vero patriarcham ablatis oculis apud
Romam exsilio relegavit, et pro eo Cyrum, qui in
insula fuerat inclusus Amastridis, tanquam eum
qui prænuntiaverat sibi prioris restitutionem im-
perii, surrogatum provexit. Innumerabilem quoque
multitudinem, tam ex civili quam ex militari ca-
talogo, perdidit. Multos etiam in saccos missos
amara fecit morte necari. Alios autem, cum ad
prandium vel cœnam accubitaret, mox surgebat;
partim suspendio, partim occisione perdebat. Et
hinc magnus timor obtinuerat omnes. Misit inferen-
classem ad ducendam a Chazaria uxorem suam,
et multæ cum suis viris scaphæ demersæ sunt;
Quo audito chaganus significat ei dicens : *« O in-
sensate, nonne oportebat te in duabus vel tribus sca-
phis accipere mulierem tuam, et non tantam occidere
multitudinem? An putas quod et hanc Marte perci-
pias? Ecce peperit tibi et filium. Mitte ergo et accip-
illos. »* At ille misso Theophylacto cubiculario
duxit Theodoram et filium ejus Tiberium, et coro-
navit eos, et imperare simul cum ipso.

Anno imperii Justiniani secundo Joannes Hiero-
solymitanus, qui per triginta annos Ecclesiæ
præfuit, habetur antiſtes ; eodemque anno Vha-
lid surripuit ecclesiam catholicam Damasci livor-
pestifero in Christianos habito, stimulatus propter
eminentem tanti puchritudinem templi, et prohib-
uit scribi Græce publicos logothesi codices,
sed in Arabicis annotari sine computo, quoniam
impossibile est illorum lingua monadem vel duali-
tatem aut trinitatem aut octo et dimidium aut tria
scribi, propter quod et usque hodie sunt cum eis
notarii Christiani.

Mundi anno 6200, divinæ incarnationis anno 700,
anno imperii sui tertio Justinianus pacem inter
Romanos et Vulgares evertit, et equestres milicias
in Thracem transire faciens classibus constructis
contra Vulgares et Terbellin properavit. Cum
autem venisset ad ripam, navigium quidem ante
castrum applicare fecit, equites vero in superie-
ribus campis sine custodia et omni suspicione
castra metari præcepit. Populo autem sicut ovi-
bus per campos ad legendum fenum disperso,
viderunt exploratores Vulgariz vanam Romano-
rum dispositionem, et coacervati ut seræ subito
irruerunt, et vehementer consumpserunt Romai-
cum ovile, multam prædam, et equos et arma, ex-
ceptis his qui perempti sunt, accipientes. Porro
Justinianus cum ad castrum fugisset cum his qui
evaserant, per tres dies portas clausit et obseratas
tenuit, vidensque Vulgarum perseverantiam, ipse
primus equi sui nervos incidens omnes id ipsum

NOTÆ.

(73) *Bravii, βαλίου.* Fortasse legerat Anastasius *βραβείου*. Est autem *βραβείον* palma.

facere jussit. Armis autem bellicis supra murum positis, noctu in scaphas ascendens latenter enavigavit, et cum confusione venit ad urbem.

Anno imperii Justiniani quarto exercitum movit Masalmas adversus tyrannum propter indignationem exercitus una cum Mauhiua per Maurinianum occisi; et hanc obsidentes hiemaverunt ibidem. Ad quos mittit imperator duos prætores, Theodorum Carterucam et Theophilatum Saliban, cum exercitu et agresti populo rusticam operam daturum ad debellandum eos et insequendum. Ipsi vero ad contentionem in alterutrum venientes, et inordinate in eos congressi, vertuntur, et multa millia perierunt, et captivi multi ducti sunt. At illi sarcina eorum et escis abreptis obsederunt, quousque civitatem ceperunt: defecerant enim illis escæ, ac per hoc recessuri erant. Porro viri Tyanenses his visis desperati acceperunt verbum indemnitate suæ, et exierunt ad eos, et derelicta est civitas deserta usque in præsentem diem. Verum illi non servantes verbum hos in eremum exsules transmiserunt, et multos ex his servos reliquerunt.

Mundi anno 6202, divinæ incarnationis anno 702, anno vero imperii Justiniani quinto movit exercitum Abas contra Romaniam, et multis in captivitate ductis rediit, et cœpit ædificare Garis in regione Eupoleos.

Anno imperii Justiniani sexto movit exercitum Uthman contra Ciliciam, et multa castra verbo accepit. Proditum autem est ei et Camachum cum adjacentibus sibi locis. Interea Justinianus stolo copioso armato Maurum patricium misit Chersonem una cum Stephano patricio cognomento Asinicto, malorum memoria succensus insidiarumque recordatus contra se a Chersonitensibus et a Bosphorianensibus ac reliquis climatibus effectarum, omnes naves, dromones videlicet, trieres et scaphas, chimeras ac lintres usque ad chelandia, per collationem ab unoquoque habitantium urbem, senatorum scilicet et ergasteriacorum et plebeiorum ac omnis officii, collegit. Quibus missis præcepit omnes habitantes in castris illis gladio interficere et neminem vivificare, tradens eis et Heliam spatharium, qui deberet princeps Chersonis constitui. Qui Chersonem pervenientes, nemine sibi resistente, castra ceperunt et omnes gladio interfecerunt, exceptis infantibus, utpote parvulis his parcentes et sibi hos in servitium reservantes. Tudunum autem principem Chersonis, qui ut ex persona chagani erat, et Zoelum, qui ex linea et genere primus civium habebatur, atque alios quadraginta illustres seu primores Chersonis una cum familia ipsorum vincios ad imperatorem miserunt. Alios vero septem ex primoribus Chersonis in verubus ligneis igni applicantes assaverunt; alios etiam viginti post tergum

A horum brachiis vinctis ad lora navis alligantes, et lapidibus hanc implentes, in profundum miserunt. His autem Justinianus compertis, pro salute puerorum sæviens, jussit eos ad se quantocius advenire. Cum autem stolis mense Octobrio motus et in pelago præoccupatus esset in astri ortu quod Artura dicitur, pene totus demersus est. Sane numerata sunt eorum qui naufragio periere millia septuaginta tria. At vero Justinianus his agnitis non est tristatus, quin potius gaudio repletus. Et hujusmodi adhuc vesaniæ deditus, clamore magno minitans iterum alium stolum mittit, et arari atque ad pavementum illidi, universos usque ad mingentem ad parietem jussit. Audierunt hæc qui erant ex castris illis, et sese munierunt, B coactique contra imperatorem sapere miserunt ad chaganum in Chazariam, petentes populum ad custodiam sui. Verum inter hæc erigitur et Helias spatharius et Bardanes exsul, qui tunc fuerat a Cephallenia revocatus eratque cum classe apud Chersonem. Porro imperator his cognitis misit cum paucis dromonibus Georgium patricium cognomento Syrum, et generalem logothetam, et Joannem præfectum, atque Christophorum turmarchen Thracensium cum tercentum armatis, tradens eis Tudunum ac Zohelum, qui deberent Chersoni restitui, secundum quod antea fuerant, ad rationem reddendam chagano per apocrisarium, ducendosque ad se Heliam atque Bardanium. Quibus transmeantibus in Chersonem, his Chersonitæ rationem reddere dedignati sunt. In crastinum vero solos hos cives ingredi exhortati portas clausurunt, et generalem quidem logothetam una cum præfecto gladio trucidarunt, Tudunum vero cum Zohelo et jam dicto turmarcha una cum trecentis militibus Chazaris tradiderunt et ad chaganum mittere curaverunt. Tuduno autem in itinere mortuo, Chazari in susceptionem eum occiderunt turmachem una cum 300 militibus. Tunc hi qui Chersonis erant cæterorumque castrorum, Justiniano quidem mala imprecari sunt, Bardanium vero Philippicum, qui illic fuerat exilio relegatus, etiam ut imperatorem laudibus extulerunt. His compertis Justinianus, et peramplius insaniens, filios quidem Helie spatharii in matris sinu peremit, hanc autem coegit conjungi proprio coquo, qui erat genere Indus. Sicque alio navigio constructo Maurum patricium Besum dirigit, traditis ei ad civitatem expugnationem machinis et ariete omnique ad urbis exterminium instrumento, mandans illi muros quidem Chersonis omnemque urbem ad terram prosternere, nullam vero animam ex ipsa vivificare, crebriusque quæ a se agerentur suggestionibus intimare. Hoc autem transmeante, perque arietem turrem quæ dicebatur Centinarisia, simul et proximam ejus Syagrium vocatam deponente, Chazarisque pervenientibus factæ sunt induciæ belli. Bardanius autem fugiens ad chaganum pergebat. Cum vero

mittentes spatharium prodero, plurima xenia perceperunt ab eis. Et plures missos denuo mittunt, simul etiam cum quantitate auri ad recipiendum spatharium. Alani vero spathario aiunt: *Homines isti, et quemadmodum prædiximus, ad te recipiendum venerunt, et Abasgia te præstolatur. Et quoniam proximi sumus eis, negotiatores euntes ad illos non deficiunt. Ergo ne prodas eis consilium nostrum. Trademus te manifeste, et cum nos moti recesserimus, mittemus occulte post tergum, et illos quidem occidemus, te autem occultabimus donec coarctetur populus noster et concorditer ingrediamur terram ipsorum. Quod et factum est. Comprehenso denique missi Abasgorum spathario cum hominibus ejus vincientes eum abibant. Dein retrovenientes Alani cum Hictaxi domino suo occidunt Abasgos, spatharium occultantes; et electis militibus motus est in Abasgiam, et insperate clausuræ eorum ingressus multam in Abasgos prædam et exterriniam operatus est. Quibus auditis Justinianus, et comperto quod etiam sine pecuniis præcepta sua sunt acta, mittit litteras ad Abasgos, quia Si salvum, inquiens, spatharium nostrum custodieritis et per vos illasum transire permiseritis, omnes excessus vestros vobis ignoscimus. At illi cum gaudio his receptis miserunt denuo in Alaniam perhibentes: *Dabimus vobis obsides filios nostros, et date nobis spatharium, ut mittamus eum ad Justinianum. Verum spatharius hoc admittere noluit, asserens: Valet mihi Deus aperire ostium exeundi: nam per Abasgiam non exeo.* Post aliquod vero tempus cum exercitus Romanorum et Armeniorum ingressi essent in Lazicam et Artheopolim expugnarent, Saracenorum audito adventu recesserunt. Separati vero ex eis usque ad ducentos ascenderant in partes Apellia atque Caucaseorum montium deprædantes. Saracenis sane ad Lazicam venientibus fuga lapsus Romanorum Armeniorumque populus Phasin remeans adiit. Ducenti vero illi remanentes in Caucasia stetero montibus, latrocinantes et sui desperationem patientes. Quo comperto Alani arbitrati sunt multitudinem Romanorum in Caucaseis montibus esse, gaudentesque aiunt spathario: *Romani appropinquant: perge ad eos.* Assumptis ergo spatharius Alanis 50 transiit cum cyclopedibus Maio mense Caucaseos montes, et invenit eos; unde multum gavisus sciscitabatur ubinam esset populus. Qui dixerunt: *Saracenis irruentibus in Romaniam reversi sunt. Nos autem non valentes in Romaniam ire, ad Alaniam venimus.* Et dixit ad eos: *Quid faciemus modo?* Qui dixerunt: *Per regionem istam impossibile est transire nos.* At vero spatharius ait: *Non est possibile per aliam exire?* Castrum ergo erat illic eognominatum Sindirum, in quo loci servator habebatur quidam Pharasmanius nomine, sub ditone Saracenorum consistens et pacem cum Armeniis habens. Mittens itaque spatharius significat ei dicens: *Quandiu pacem cum**

*Armeniis habes, paciscere et mecum, et esto sub regno meo, et da nobis auxilium descendendi ad mare et transeundi ad Trapezuntensium loca. Eo vero patrare hoc non proponente, mittit spatharius unum ex hominibus suis et Armenios, præcipiens eis ut facerent occultationem. Et cum exierint, inquit, e castro ad laborem, capite ex eis quotquot poteritis, portasque tenete ab his qui foris sunt, donec et nos perveniamus. Quibus abeuntibus et facientibus occultationem, cum populus esset ad laborem egressus, subito irruentes et portam tenuerunt et multos ceperunt. Cum autem Pharasmanius in castro cum paucis mansisset, pervenit etiam spatharius, et prælocutus cum Pharasmanio ut aperiret cum pace, noluit, sed coarctavit bellum. Verum cum castrum munitum esset capere id minime potuerunt. Marinus vero primus Absiliensium cum didicisset quod castrum expugnaretur, timore detentus est, existimans multum esse cum spathario populum, et sumptis secum trecentis abijt ad spatharium dicens: *Ego te salvum ducam usque ad maritimam.* At vero Pharasmanius visa necessitate ad spatharium dixit: *Sume filium meum obsidem, et profiteor imperio decervire.* Qui recepto nato ejus dicit ei: *Qualem servum te ipsum perhibes, quia inclusus cum sis loqueris nobis? impossibile nobis est discedere, donec castrum capiamus.* Tunc dixit Pharasmanius: *Da mihi verbum.* At vero spatharius dedit ei verbum nihil ei nocendi, sed cum triginta, qui una secum ingrediebantur, dicens: *Mox ut ingressi fuerimus, tenete portas, et introeant omnes.* Et hoc facto rediit missurus ignem in castro. Cum autem factum fuisset incendium vastum, exiere familie, quidquid poterant gestare rapientes ex bonis suis. Et transactis aliis triginta diebus destruxit muros usque ad terram, et motus descendit in Dapilliam cum Marino primo eorum, suscepto a Dapsiliensibus cum ingenti honore. Indeque abiens ad maritimam remeavit, et venit ad Justinianum. Præterea Justiniano interempto et Philippico viru oculorum orbato imperat Artemius, qui provexerat cum prætorem Orientalium. Cum vero Theodosius imperasset, et pulsus Artemius exstisset, Romanorumque res publica esset confusa tam ex Barbarorum incursu quam ex Justiniani homicidiis et Philippici scelestis actibus, hic Leo simulabatur et pro Artemio expugnabat, Theodosio adversatus, quin ut verum dicatur ad se ipsum imperium transferre decertans; quod et fecit. Habebat autem concordantem et concurrentem sibi Artabasdum, Armeniacorum prætorem, quem et generum sibi, postquam regnavit, Annæ filie suæ conjunctum effecit, promovens illum et constituens curopalaten.*

Interea Masalmas cum in Asia hiemasset, præstolabatur Leonis promissa. Cumque nil a Leone recepisset, et comperto quod illius esset ab ipso, adiens Abydum rursus transivit populum copio-

sum in Thracem, et contra regiam urbem commo-
tus est, scribens et ad Sulehiman protosymbolum
quo veniret una cum præparatis classibus. Porro
19 kal. Septembrias obsidere cœpit urbem Masal-
mas, depopulatus Thracia quoque castella. Cir-
cumvallato vero terreno muro foderunt in circuitu
foveam prolixam et magnam, et super eam sicci
lapidis materiam posuere. Kalendis autem Septem-
briis primæ indictionis ascendit impugnator Christi
Sulehiman cum stolo et amereis suis, habens miræ
magnitudinis naves, et scaphas sumptus ferentes,
et dromones numero mille et octingentos, et fixit
stationem a Magnaura usque ad Cyclobium. Post
duos sane dies austro flante inde profecti navigio
venerunt ad urbem, et quidam eorum ea loca quæ
dicuntur Eutropii et Anthemii transmearunt, qui-
dam autem ad partes Thracæ a castello Galati et
usque ad Didium applicuerunt. Verum grandibus
illis navibus ex onere aggravatis atque retardatis,
dorsi custodes usque ad viginti scaphas remanse-
runt, habentes centenos lorîcatis ad has custodien-
das. Præterea serenitate, quæ has in reumate com-
prehendit, effecta, et augusto (75) modicum flante
ad exteriora impulsæ sunt. Imperator vero protinus
igniferis navibus contra eas directis ab Acropoli
has divina ope igne consumpsit: et aliæ quidem
ex his ad ripæ muros projectæ sunt, aliæ vero una
cum hominibus in profundum demersæ sunt, porro
aliæ usque ad acutam et latam insulam consumptæ
portatæ sunt. Hinc ergo qui erant ex urbe fiduciam
perceperunt. Ast hostes magno pavore concussi
sunt, humidi cognoscentes efficacissimam ignis
operationem. Volebant enim eadem die vesperi
ad ripæ muros applicare stationem et temones tur-
pæ propugnacula imponere. Sed consilium eorum
dissipavit omnipotens Deus per intercessionem
castissimæ Dei Genitricis. Eadem vero nocte impe-
rator catenam a locis Galati secreto (76) removit.
Inimici autem æstimantes quod volens eos decipere
hanc removerit Imperator, non ausi sunt intrare
usque ad ea quæ dicuntur Galati, vel applicare,
sed navigantes ad sinum Sosthenii illic munierunt
navigium suum. Sane octavo idus Octobrias mori-
tur Sulehiman dux eorum, et amere sumit officium
Humar. Cum autem hiems in Thracæ valde gravis
accessisset, adeo ut terra non pareret a nive, quæ
in crystallum versa esse videbatur, multitudo equo-
rum et camelorum cæterorumque animantium ini-
micorum mortua est. Porro vernali tempore venit
Suphiam cum stolo, qui fuerat Ægypti constructus,
habens naves frumentum ferentes 400 et dromones.
Comperta Romaici efficacis ignis transeurrit Bi-
thyniam, et in contra transiens ad portum boni
Agri applicuit. Post paululum autem venit et Hlizid
cum alio stolo, qui fuerat constructus in Africa,

A habens et ipse naves 360 et armamentum et sum-
ptus. Similiter et ipse cum eadem de humido igna
didicisset, applicuit penes Sataron et Brian et usque
ad Cartam portum. Ægypti vero harum duarum
classium apud se noctu consiliati, navium frumenta
ferentium sublatis lintribus ad urbem fugerunt,
Imperatorem laudantes, ita ut ab Hieria usque ad
urbem ligneum videretur maro. Comperiens autem
per eos Imperator de absconditis in sinu duabus
classibus, siphonibus igniferis constructis in drom-
ones atque dieres hos immittens contra duas
classes direxit. Deo autem cooperante per inter-
cessionem intemeratæ Dei Genitricis protinus de-
mersi sunt inimici, et assumptis spoliis et expensis
eorum hostri cum gaudio et triumpho reversi sunt.
B Adhuc autem Mardasan iterum a portis cum exer-
citu Arabum usque ad Nicæam et Nicomediam
discurrente, principes regni, qui in Libo et Sophone
more Mardasitarum absconditi erant, simul et pe-
dites, in hos simul irruentes et diversis damnis
afficientes illuc fugere compulerunt, et de cætero
modico meabilis freti aditu invento ab urbe che-
landia exeuntia plurimas expensas ferebant. Simi-
liter autem et piscatoriæ naviculæ, tam in insulis
quam in locis circum muros civitatis positæ, ca-
pere pisces non prohibebantur. Præterea fame ma-
gna Arabibus innixa omnia moriebantur, et anima-
lia sua comedebant, equos videlicet, asinos et
camelos. Aiunt autem quidam quod et homines
mortuos, quin et stercus suum in clibanum missum
atque conspersum ederent. Incubuit autem in hos et
pestilens languor, et innumerabiles ex eis perierunt.
C Porro concervavit in eos bellum etiam Vulgarum
gens, et ut aiunt qui hoc certius norunt, viginti
duo millia ex Arabibus occiderunt, et multa tem-
pore illo eis acciderunt atrocita, ita ut experimento
discerent quia Deus et sanctissima Virgo Deique
Mater hanc muniunt urbem et Christianorum im-
peratorem, et non est omnimoda dimissio Dei in
his qui invocant eum in veritate, licet ad modicum
quid castigemur propter peccata nostra.

D Mundi anno 6210, divinæ incarnationis anno 710,
anno vero imperii Leonis secundo, dux Arabum
habetur Humar, qui eis duobus præfuit annis. Eo-
dem quoque anno Sergius protospatharius et præ-
tor Siciliæ, audito quod Saraceni obsiderent re-
giam urbem, coronavit illic proprium imperatorem
virum Constantinopolitanum, ex hominibus suis,
filium Gregorii Onomaguli, Tiberium mutato no-
mine vocitatum, qui fecit promotiones et suos
principes prædicti consilio Sergii. Ast Imperator
his auditis misit Paulum proprium suum chartula-
rium, hunc patricium ordinatum et prætorem Si-
ciliæ, datis in auxilium ei spathariis duobus et
in servitium ejus perpaucis hominibus, jussio-

NOTÆ.

(75) Diac. austro.

(76) Secreto. Μυστικῶς. Sic Græci IC. testamen-
tum quod ex scripto constat mysticum et secretumappellant, πρὸς ἀντιδιαστολὴν nuncupativi, quod
testibus audientibus nuncupatur. FARR.

nibusque ad principes Occidentis, et sacra populo recitanda. Qui cum nocta ingressi fuissent in dromonem velocem, exierunt in partes Cyzici. A loco autem ad locum per terram perque mare itinere facto repente in Siciliam pervenerunt. Cumque Syracusam introissent, audivit Sergius et obstupuit, et proprio excessu perpensis confugit ad propinquos Calabriae Longobardos. Populus vero congregatus, et sacra relecta per eam certus factus quod et imperium staret et urbs promptior esset adversus gentes, necnon et enarrantibus illis ea quae super duobus stolis fuerant gesta, Leonem quidem imperatorem continuo laudaverunt, Basilium autem Onomagulum et principes, qui ab illo proveci fuerant, viectos praetori tradiderunt. Ipse vero Basilium quidem cum singulari praetore ipsius decollavit, et capita eorum fusca condita per spatharios imperatori transmisit, reliquorum autem quosdam verberatos et tonsos, quosdam vero abscisis naribus in exilium destinavit. Sicque factum est ut hinc in Occidentalibus magna correptionis constitutio fieret. Porro Sergius verbo impunitatis a praetore petito pariter et accepto exivit ad eum, et ita omnes paco politae sunt Hesperiae partes.

Interea Humarus cum obtinisset Arabes, praecipit Masalman rodire. Saraceni ergo moti decimo octavo Kalendas Augustas cum multa confusione reversi sunt; cum enim iter ageret classis eorum, tempestas a Deo per intercessionem Dei Matris incumbens in illos hos dispersit, et alios quidem horum penes Proconesum et reliquas insulas, alios vero in vertigines et cetera demersit in aequora. Residui quoque cum transirent Aegaeum pelagus, extemplo supervenit in eis terribilis indignatio Dei: grando namque ignea descendens super eos aquas maris ebullire fecit, et pice liquefacta simul cum hominibus naves in profundum inductae sunt, decem solis ex eis et ipsis providentia Dei Salvatoris evadentibus ad annuntiandum nobis, necnon et Arabibus, magnalia Dei, quae in illis effecta sunt. Quas etiam nostrates invenientes, quinque harum comprehendere potuerunt: aliae vero quinque salvae in Syriam ductae sunt, Dei annuntiationis potentiam.

Eodem vero anno terrae motu magno in Syria facto Humar a civitatibus vinum inibuit, et Christianos apostatare coegit, et apostatantes quidem sine tributo esse faciebat, non consentientes vero interimebat, ac per id multos martyres operatus est. Sanxit etiam testimonium Christiani adversus Saracenum minime recipiendum. Fecit autem epistolam dogmaticam ad Leonem imperatorem, ratus impius ei persuadere quo a fide sua recederet.

Anno imperii sui tertio natus est Leoni principi filius nomine Constantinus, qui magis illo impius fuit et Antichristi praecursor. Ceterum octavo Kalendas Januarias Maria uxor Leonis coronata est

A in triclinio Augusta, et processit sola cum solemnibus obsequio sine viro ad Magnam Ecclesiam, et oratione ante ingressum altaris effusa transit ad baptisterium magnum, viro ejus jam cum paucis familiaribus suis ingressa. Ubi cum Germanus summus sacerdos Constantinum, nequitiae ipsorum et imperii successorem, baptizaret, dirum quiddam et foetidum a parvulo, idem Constantinus praesignans exhibuit argumentum, cacans in sancto lavacro, ut aiunt qui diligenter hujus rei facti sunt inspectores, ita ut Germanus sanctissimus propheticum diceret: *Constat maximi Christianis et Ecclesiae mali per eum efficiendi hoc signum esse futurum.* Hunc itaque baptizatum provinciarum atque senatus principes susceperunt. Post divina sane officia cum solemnibus rursus obsequio Augusta Maria una cum baptizato filio reversa est donativis erogatis ab ecclesia usque ad Aeneam portam. Eodem etiam anno Nicetas Xylinites scribit ad Artemium Thessalonicae morantem, quo pergeret ad Terbelin, quatenus cum auxilio Vulgarico contra Leonem veniret. Qui obaudiens ad Terbelin abiit, et dat ei exercitum, et dat ei quinquaginta auri centenaria; et his receptis Constantinopolim venit urbe sane id minime admittente. Vulgares hunc Leoni tradiderunt, et liberali honorati ab eo benignitate reversi sunt. Ast imperator hunc cum Xylinite peremit, publico quoque fisco substantiam applicans Xylinitis, qui cum magister esset, substantiam multam possederat. Sisinnium patricium cognomento Redacium, eo quod fuerit cum Artemio, Vulgares capite punierunt; et archiepiscopum Thessalonicae Leoni principi tradiderunt, qui decollatus est cum Artemio. Similiter et Hiscen patricium et comitem Obsicii, et Theoctistum primum a secretis, et Nicetam Anthracem et comitem Titichei, ut amicos et concordantes ejus occidit: reliquos autem mutilatis naribus proscriptione damnatos in exilium misit.

Mundi anno 612, divinae incarnationis anno 712, anno vero imperii Leonis quarto Hixid Arabum dux habetur, qui eis quatuor praefuit annis. Eodem quoque anno indictione tertia, die Paschae, coronatus est Constantinus a Leone patre suo in tribunalio decem et novem accubituum, Germano patriarcha faciente orationes secundum morem. Hoc etiam anno mortuus est Humarus dux Arabum, et oritur in Perside tyrannus et ipse nomine Hixid Moalabe, et abierunt cum eo ex Perside multi. Misso autem Hixid Masalma occidit eum et Persidem subdidit.

¶ Anno imperii Leonis quinto apparuit quidam Syrius pseudochristus et seduxit Hebraeos, dicens se Christum.

Anno imperii sui sexto Leo coegit Hebraeos et Montanos baptizari. At vero Judaei contra propositum baptizati diluebant baptismum, et comedentes sancti muneris participabantur, et contaminabant fidem. Porro Montani divinantes sibi, et diffi-

nientes diem, domos introierunt errori suo deputatas, et incenderunt semet ipsos.

Anno imperii Leonis septimo Judæus quidam, oriundus ex Laodicea maritimæ Phœniciæ, maleficus, veniens ad Hizid repromittit eum quadraginta annis retenturum Arabum principatum, si venerabiles, quæ in ecclesiis Christianorum in toto principatu suo imagines honorabantur, deponeret. Huic itaque stolidus credens Hizid edictum generale contra sanctas imagines promulgavit. Sed gratia Domini nostri Jesu Christi, et intercessionibus incorruptæ Matris ejus omniumque sanctorum, eodem anno mortuus est Hizid, pluribus adhuc nec audire valentibus Satanicum ipsius edictum. Percepta vero amara ista et illicita nequam doctrina Leo imperator multorum nobis causa malorum effectus est. Porro cum invenisset indisciplinationis hujus consentaneum quemdam Bisir nomine, qui natus quidem ex Christianis fuerat, sed captivus in Syriam ductus refuga (77) fidei, quæ est in Christum, repertus est, Arabumque dogmata sectari apparuit. Ante tempus vero non multum ab illorum servitute liber effectus, cum venisset ad rem publicam Romanorum, ob robur corporis et consensum pravæ opinionis honoratus est ab eodem Leone; qui et imperatori fautor in magno hujusmodi piaculo factus est. Concordabat autem ei et episcopus Nacoliæ, qui indisciplinationi ejus operam dans consimili vita vivebat cum ipso.

Mundi anno 6216, divinæ incarnationis anno 716, anno vero imperii Leonis octavo mortuus est Hizid Arabum dux, cui succedit Nisan hujus fratres, et cœpit ædificare per civitates et regiones palatia, et novales facere et paradisos, et aquas reducere. Movit etiam aciem contra Romaniam, multisque eorum, qui secum erant, amissis reversus est.

Anno imperii Leonis nono Gregorius papa Romanæ præest Ecclesiæ. Quo videlicet anno cœpit impius imperator Leo depositionis contra sanctas et universales imagines facere verbum. Quod cum didicisset Gregorius papa Romanus tributa Romanæ urbis prohibuit et Italiæ, scribens ad Leonem epistolam dogmaticam, non oportere imperatorem de fide facere verbum et novitate violare antiqua dogmata Ecclesiæ catholicæ, quæ a sanctis Patribus est prædicata.

Anno imperii Leonis decimo movit exercitum Masalmas contra Cæsaream Cappadociæ, et cepit eam. Mauhias vero filius Hisani aciem movit contra Romaniam, et cum deambulasset, reversus est. In ipso anno æstivo tempore vapor, ut ex camino ignis, visus est ebullire inter Theras et Therasias insulas ex profundo maris per aliquot dies. Quo paulatim incrassato et dilatato igniti

A æstus incendio, totus fumus igneus monstrabatur.

Porro crassitudine terrenæ substantiæ petrinæ pumices grandes ut cumulos quosdam transmisit per totam minorem Asiam et Lesbum, Abydum et maritima Macedoniæ, ita ut tota superficies maris hujus pumicibus supernatantibus esset repleta. In medio autem tanti ignis insula ex terræ congerie facta insulæ, quæ sacra dicitur, copulata est, nondum prius existens, verum sicut prædictæ Theræ videlicet et Therasiæ insulæ quondam ebullierunt, ita et ipsa nunc, temporibus videlicet impugnatoris Dei Leonis, qui divinam iram contra se pro se fore opinatus, impudentius contra sanctas et venerabiles imagines prælium excitavit, collegam et auxiliatorem habens Beser Dei abnegatorem et irrationabilitate sibi simillimum: ambo quippe ineruditione erant et indisciplinatione referti, ex qua multa malorum genera veniunt.

Turbæ autem, quæ in regia urbe erant valde tristes super novis doctrinis effectæ, meditabantur in eum insurgere, et quosdam regios homines occiderunt, domini deponentes iconam quæ super magnam Æneam portam posita cernebatur, adeo ut multi eorum pro veritate punirentur membrorum detractionibus flagrisque et exiliis rerumque jacturis, maximeque illi qui nobilitate ac verbo clari esse videbantur, ita ut et eruditionum scholas et piæ eruditionem a sanctæ memoriæ Constantino magno hucusque servatam exstingeret. Cujus videlicet cum aliis quoque multis bonis destructor

Leo factus est, ejus, cujus et Saraceni, sensus existens. In his ergo zelo divino moti tumultuantur contra eum magna congressione navalis exercitus concinnata, tam Helladici quam hi qui Cycladum fuerant insularum. Agallianus autem turmarca Helladicorum erat militiæ dux, simul et Stephanus, qui et regiæ approximantes urbi decimo quarto Kalendas Maias decimæ indictionis superantur congressi cum Byzantiis, sibi confecto igne navibus concrematis. Et alii quidem horum demerguntur, inter quos et Agallianus armatus se ipsum præcipitavit: porro superstitiibus ad imperatorem confluentibus Cosmas et Stephanus abscissis capitibus puniuntur. Crescit itaque malitia impius Leo et consentanei hujus contra pietatem extendendo persecutionem. Per æstivum vero solstitium hujus decimæ indictionis, post nequam de contribulibus acceptam victoriam, contra Bithynensium Nicæam prælium construunt Saracenorum amerei duo, Amer scilicet in millibus quindecim expeditorum præcurrens et imparatam circumdans civitatem, et Mauhias subsequens in aliis octuaginta quinque millibus; quæ post multam obsidionem, et particularem murorum eversionem hanc quidem non obtinuerunt, bene acceptis sanctorum Patrum precibus ad Deum directis, et sanctificatione faciente venerabi-

NOTÆ.

(77) *Refuga*. Glossarium: ἀποστάτης; refuga. Glossarium Dosithæi magistri: ἀποστάτα refuga.

Flodoardus 3, 18: « pro quodam refuga, qui quamdam sanctimoniam sibi copulaverat. » FABR.

lis templi, ubi in colendis suis characteribus eriguntur, et usque nunc ab his qui eis similes sunt honorantur. Præterea Constantinus quidam strator Artabasdi videns imaginem Dei Genitricis stantem, apprehensum lapidem adversum eam projecit, et contrivit, et cum cecidisset calcavit; et videt in somnis astantem sibi Dominam, et dicentem: *Noti quam sentem in me causam fueris operatus: vere contra caput tuum hoc fecisti.* Postera vero die cum Saraceni adversus murum incursionem facerent et ageretur bellum, currens ad murum ut fortis miles infelix ille eicitur a lapide transmissio ex mangano, et contritum est caput ejus et facies, dignam impietatis suæ retributionem percipiens; prædaque multa et exuviis Saraceni collectis reversi sunt, ostendente Deo in hoc etiam impio illi, quod non propter pietatem, ut ille dissimabat, de contribulibus triumphaverit, sed propter divinum et inefabile quoddam judicium, retundens ac removens hujusmodi Arabicam fortitudinem a sanctorum Patrum civitate intercessionibus illorum, propter diligentissimos characteres ipsorum, qui honorantur in ea, in redargutionem quoque ac inexpugnabile tyranni judicium et pio agentium certitudinem. Non enim solum circa venerabilem affectivam imaginem adorationem errabat impius, sed et circa intercessionem castissimæ Dei Genitricis omniumque sanctorum, quorum et reliquias acerbissimus, ut magistri ejus Arabes, abominabatur. Ex hoc igitur tempore impudenter beato Germano patriarchæ Constantinopolitano derogabat, accusans omnes antecessores suos principes et pontifices atque populos Christianos, quasi idololatras fuerint super adoratione sanctorum ac venerabilium iconarum, non capiens idiota infidelitate captus de affectuali adoratione sermonem.

Mundi anno 6219, divinæ incarnationis anno 719, anno vero imperii Leonis undecimo, Gregorius papa Romanus habetur. Eodem quoque anno Maubias capto Ateus castris reversus est.

Anno imperii Leonis duodecimo movit exercitum filius Chagani principis Chazarizæ contra Mediam et Armeniam, inventumque in Arabia Gardachum Arabum prætorem trucidavit, et multitudinem quæ simul cum eo erat, et depopulatus Armeniorum atque Medorum regiones rediit, metum incutiens Arabibus multum.

Anno imperii Leonis decimo tertio castra movit Masalmas adversus humum Turcorum, et invicem congressi, ex utraque parte cadunt in prælio, metuque perterritus Masalmas fugiens per montes Chazarizæ reversus est.

Eodem vero anno furens Leo imperator iniquus contra rectam fidem, adducto beato Germano, coepit eum blandis sermonibus delinire. At vero beatus

A summusque sacerdos dixit ad eum: *Depositionem sanctorum imaginum audivimus quidem futuram, sed non tempore imperii tui.* Cum autem ille cogeret eum dicere sub cuius imperio, ait sub Cononis. At ille: *Re,* inquit, *vera ex baptismo Cono mihi nomen est.* At ille dixit: *Absit, domine, ut per imperium tuum malum istud perficiatur: Antichristi enim præcursor est, qui hoc adimpletur est, et incarnatæ divinæ dispensationis eversor.* In his ergo sævus tyrannus insaniens beato Germano minas prætendebat instar Herodis quondam præcursori. Reducebat autem ad memoriam ejus patriarcha et sponiones ejus ante imperium facias, qualiter sibi Deum dederit vadem, in nullo se commoturum Ecclesiam Dei a suis apostolicis et divinitus traditis ritibus. Sed nec sic confusus est miser. Observans autem atque submittens quosdam sermones, astagebat sicubi hunc inveniret contra imperium suum agentem, quatenus ut conjuratorem et non veluti confessorem a throno deponeret, habens in hoc comparticipem Anastasium discipulum et syncellum ejus, cui sponndit utpote impietatis suæ consentaneo throni eum adulterum successorem futurum. Quem beatus non ignorans sic perverse affectantem, imitatus Deum suum, ac si ad alium Isaacietem, sapienter et mansuete eorum quæ proditiōis sunt memoriam faciebat. Quia vero inconvertibiliter eum videbat errare, conversus ad eum calcantem aliquando posteriora stolæ suæ, cum ad imperatorem ingrederetur, ait: *Ne festines: nam non effugiat a te tempus ingrediendi Diippin.* At ille super sermonem tristatus cum aliis qui hunc audierant, præagium ignorabat. Quod cum finem post quindecim annos percepisset, tertio videlicet imperii Constantini persecutoris anno, indictionis duodecimæ, omnibus credere persuasit ex divina gratia fuisse ingrato propheticæ dictum. Constantinus enim post generi sui Artabasdi rebellionem cum imperium obtinisset, hunc Anastasium casum et cum aliis inimicis in Hippodromium per Diippium ingressum, nudum super asinum verso vultu adentem pompavit, eo quod sibi una cum aliis inimicis mala fuerit imprecatus et Artabasdam coronaverit, sicut in suo indicabitur loco. Et Byzantii quidem propugnator pro dogmatibus pietatis sacer hic et egregius pollebat Germanus, seu contra bestias pugnans adversus feronymum (78) hunc Leonem et fautores ejus. In Seniori vero Roma Gregorius, sacratissimus vir apostolicus, et Petri verticis apostolorum consessor verbo et actu coruscans, qui removit Romam et Italiam, necnon et omnia tam rei publicæ quam Ecclesiæ jura in Hesperiiis, ab obedientia Leonis et imperii sub ipso constituti. Porro in Syria penes Damascum Joannes Mansur presbyter et monachus, cognomento Chrysorroas,

NOTE.

(78) *Feronymum.* Virum nominis sui. Rufinus *Interpres* Eusebii H. E. 6, 31: «quidam vir nominis *Macarius.*» Anastasius in Hypomn. de Anast.

apocr.: «qui ut vere in cunctis pheronymus, Euprepes nominatus est.» FABR.

doctor optimus vita et verbo præfuit. Verum Germanum utpote sub se constitutum a throno pellit. Gregorius autem per epistolas eum, quæ multis sunt notæ, manifeste redarguit. Sed et Joannes hunc cum Orientis episcopis anathematibus subdidit. Porro septimo Idus Januarias decimæ tertie indictionis, tertia feria, impius Leo silentium contra sacras et venerabiles celebravit iconas in tribunalio decem et novem accubitum, advocato quoque et sanctissimo patriarcha Germano, ratus se posse illi persuadere quo subscriberet contra sanctas iconas. Sed et fortis Christi servus nullatenus acquiescens detestabili cacodoxia ipsius, cum verbum veritatis recte direxisset, abrenuntiavit summum sacerdotium, tradens pallium, et post multos sermones didascalicos dicens: *Si ego sum Jonas, mitte me in mare. Absque universali quippe synodo innovare fidem impossibile mihi est secundum apostolicam et paternam traditionem, o imperator.* Et abiens ad locum qui dicitur Platanium, in parentali domo sua quieti operam dedit, summo sacerdotio functus annis quatuordecim, mensibus quinque, diebus septem. Porro undecimo Kal. Februariarum creant falsi nominis Anastasium, discipulum ac syncellum ejusdem beati Germani, consentientem Leonis impietati propter amorem principatus mundani, hunc in pseudepiscopum Constantinopoleos provehentes. Sane Gregorius sanctissimus præsul Romanus, quemadmodum prædixi, Anastasium una cum libellis abiecit, Leonem per epistolas tanquam impie agentem redarguens, et Romam cum tota Italia ab illius imperio recedere faciens. Insaniens ergo tyrannus contra venerabiles imagines persecutionem extendit. Porro multi clerici et monachi et religiosi laici pro recto periclitati sunt verbo.

Mundi anno 622, divinæ incarnationis anno 722, anno vero imperii Leonis 14, Anastasius Constantinopoleos habetur antistes hæreticus, qui 24 annis præfuit Ecclesiæ. Hoc quoque anno movit Masalmas exercitum contra Romaniam, et cum venisset in Cappadociam, dolo cepit Charsianum castrum.

Anno imperii Leonis 15 Masalmas castra movit contra Thraciam, et cum pervenisset usque ad Caspias portas, metuens inde reversus est.

Anno imperii sui 16 Leo imperator filiam Chagani Scytharum arbitri filio suo Constantino, cum hanc Christianam fecisset, matrimonio sociavit, nominans eam Heirenen. Quæ cum sacras Litteras didicisset, pietati dans operam claruit, hos impietatis redarguens. Mauhas vero filius Hisami aciem contra Romaniam direxit, et veniens usque in Paphlagoniam præda cum multa rediit. Ast imperator contra papam atque recessum Romæ ac Italiæ sæviebat, constructumque stolum magnum direxit adversus eos, Manem prætorem Cibyrentensium caput in eis constituens. Tunc impugnatore Dei peramplius sæviens, cum Arabico sensu tene-

A retur, tributa capitalia tertie parti Siciliæ seu Calabriæ populi superimposuit. Ea vero quæ dicuntur patrimonia sanctorum principum apostolorum, quæ ab olim ecclesiis auri dimidium et tria conferebant talenta, publicæ rationi exsolvi præcepit, considerare etiam atque describere natos viros jubens, ut Pharaon quondam eos qui erant ex Hebræis; quod nec ipsi magistri ejus Arabes in Christianos, qui in eis sunt oris, fecisse noscuntur.

Anno imperii Leonis 17 facta est mortalitas in Syria, multique perierunt.

Anno imperii Leonis 18 Zacharias Romæ præsul habetur; eodemque anno Theodorus Mansur in exilium missus est apud climata eremi, et factum est signum in cælo igneum resplendens, et Mauhas B Asiam depopulatus est.

Anno imperii Leonis 19 movit exercitum Sulehiman filius Hisam adversus Armeniorum regionem, et nihil profecit.

Anno imperii Leonis 21 Sulehiman multis in captivitatem ex Asia ductis, quemdam quoque Pergamenum pariter duxit captivum, qui dicebat se Tiberium filium esse Justiniani. Hunc Hison in honorem filii sui atque in imperatorum terrorem cum imperatorio ac decenti honore militis ac bandis et sceptris in Jerusalem mittit, et totam Syriam circumduci cum multo jubet honore ad visionem cunctorum.

C Anno imperii Leonis 22 movet exercitum Sulehiman contra Romaniam, et depopulatus est castrum quod dicitur Siderum, et Eustachium filium Mariani patricii captivum duxit.

Anno imperii Leonis 23, mense Maio, indictionis 8, movit exercitum Sulehiman contra Romaniam cum nonaginta millibus et magistratibus quatuor, quorum Gamer dux erat insidians in denis millibus latrunculis Asiæ terræ partibus, ejus socii erant Melich et Batal cum viginti millibus equitum circa Achrobinum debacchantes, et post hos Sulehiman in sexaginta millibus circa Cappadociam Tyanim progressus, quorum alii per Asiam et Cappadociam, multo excidio virorum ac mulierum atque jumentorum perpetrato, illasi reversi eunt. Hi vero qui cum Melich et Batal apud Chrahimon erant, expugnati a Leone seu Constantino superati sunt; et plures ex his armis ipsis cum duobus principibus perierunt, octingenti vero pugnatores, qui ex illis ad sex millia institerant, Syriam confugiunt, et salvi remanentes Sulehiman sociati sunt, et in Syriam repedarunt inglorii. Eodem etiam anno et in Africa multi ab eis perditioni cum prætore Damasceno nomine patuerunt.

Anno imperii Leonis, nequissimi Syri, 24 incensi sunt fori apud Damascum ab Hieracensibus, qui patibulo sunt affixi. Eodemque anno terræ motus factus est magnus atque terribilis Constantinopoli, septimo Kal. Novembrias, indictionis nonæ, feria quarta, hora octava, et corruerunt ecclesiæ atque monasteria, populusque multus extinctus est. Ce-

cidit autem et simulacrum, quod stabat super Atali portam, magni Constantini, una cum ipso Atalo, et titulus Arcadii, qui supra Xerolophi columnam stabat, et simulacrum majoris Theodosii, quod supra portam Auream videbatur, necnon et terreni urbis muri, et civitates ac villæ in Thrace, et Nicomedia in Bithynia et Prænetus et Nicæa, in qua una salva remansit ecclesia. Fugit autem et mare terminos suos in quibusdam locis, et perduravit terræ motus mensibus duodecim. Ast imperator allocutus est populum dicens : *Vos non valeis edificare muros, sed nos præcipimus administratoribus, et ipsi exigent in regulam per singulos aureos nummum argenteum unum.* Quo imperium accepto edificavit muros, et ita facta est consuetudo dandi binas siliquas administratoribus, cum annus esset a conditione quidem mundi juxta Romanos ab Adam 6248, secundum Ægyptios vero seu Alexandrinos 6232, a Philippo secundum Macedones 1063. Regnavit enim Leo ab octavo Kal. Apriliarum decimæ quintæ indictionis usque ad decimum quartum Kal. Julius nonæ indictionis, cum regnasset annis 24, mensibus 2, diebus 25. Similiter Constantinus filius ejus, imperii et impietatis ipsius successor, ab eodem decimo quarto Kal. Julius nonæ indictionis usque ad decimum octavum Kal. Octobris decimæ quartæ indictionis, cum reguasset et ipse annis 34, mensibus 3, diebus 2.

Taliter ergo, ut prædiximus, eodem anno nonæ indictionis mortuus est Leo una cum animæ simul et corporis morte, et imperat Constantinus filius ejus. Et quidem quæcunque sub Leone impio Christianis evenerunt, sive circa fidem orthodoxam, sive super civilibus dispositionibus, sive super turpis lucri questu et avaritia per Siciliam, Calabriam et Cretam adinventæ pariter et impositæ, sive in Italiæ apostasia propter hujus cacodoxiam, sive in fame ac pestilentia gentiumque pressuris, ut particularia taceam, in præcedentibus ostenduntur capitulis. Dignum autem est de cætero et impii filii ejus, tanquam Deo, qui omnia perspicit, contemplante, veraciter et non superflue ad utilitatem posteris, et miseris, qui nunc in cacodoxia illis decipiuntur, ludibria exsequi, quæ ab hac 10 indictione ipsius imperii anni primi usque ad 14 indictionem mortis illius impie gessit. Hic enim perniciosissimus et agrestis ferus, et tyrannice nec legitime abusus imperio, primo quidem a Deo et intemerata Matre ipsius ac omnibus sanctis abscedit, magicis maleficiis et luxuriis cruentisque sacrificiis et caballinis stercorebus atque lotio delectatus, mollitiæ quoque ac dæmonum invocationibus gaudens, atque omnibus animas corruptentibus ad inventionibus a tenera ætate convivens. Quia vero paternum principatum cum malitia suscepit, non modicam in brevi tempore demonstrat nequitiam, ita ut ab omnibus ob impudentiam confestim odio haberetur, et Artahuasdo europæati

et comiti Obsequii, qui Annam sororem ejus uxorem duxerat, vis pro capessendo imperio imponeretur. Eodem quoque anno Hisam interfecit Christianos captivos in omni civitate, inter quos et Eustachius filius Mariani patricii martyr verus ostensus est in Carram Mesopotamiæ, ubi et reliquæ ipsius sanitates per Dei gratiam operantur, et multi alii per sanguinem consummati sunt.

Mundi anno 6235, divinæ incarnationis anno 753, Constantinus, persecutor legum a Patribus traditarum, imperat divinis judiciis et multitudine culparum exigente nostrarum. Qui cum quinto Kal. Julius ad partes egressus Obsicii adversus Arabes esset, venit ad civitatem quæ dicitur Craso. Cum autem prædictus Artahuas Dorilæi cum Obsiace populo esset, auspiciebantur ad invicem. Mittens autem Constantinus ad eum petebat sibi dirigi filios ejus, quos quasi desiderabat utpote nepotes suos videre. Intentio autem ejus erat comprehendendi eos et retrudendi. At ille cum intellexisset fraudem, immensurabilem malitiam ejus sciens, sui desperationem incurrit, populumque alloquens et persuadens impetu adversus illum cum omni multitudine properavit. Et Bæser quidem patricium, qui sensus erat Saracenorum sectator quique præcesserat, romphæis interfecerunt. At vero Constantinus misere equo forte strato reperto, cum ascendisset in eum, fugiens venit Amorium. Et cum ad Orientalium thema, cujus prætor tunc Lancinus erat, cucurrisset, circumvenitur ab illis, quos magis sublevans pollicitationibus ad Sisinnatium mittit confestim, qui tunc prætor erat Thracensium thematis, et persuadet illis auxiliari sibi. Illac ergo atrocissimæ pugnæ et conflictus subditis generantur, cum imperator appellaretur uterque. Præterea scribit Artahuasus ad Theophanem patricium et magistrum, qui ex persona principis in urbe remanserat, per Athanasium silentiarium, quæ gesta sunt. Qui cum Artahuasdo faveret, coacervato populo apud catechumenia Magnæ ecclesiæ, et per litteras et per jam dictum Athanasium persuasit omnibus credere quod imperator mortuus fuerit, Artahuasus autem a thematibus pronuntiatus sit imperator. Tunc omnis populus cum Anastasio falsi nominis patriarcha anathemati et detestationi submisserunt Constantinum ut arrogantem et adversarium Dei, atque ipsius cædem amplectabiliter admiserunt tanquam a malo maximo liberati : Artahuasum vero imperatorem prædicaverunt ut orthodoxum et divinorum dogmatum propugnatorem. Mox ergo Monotes mittit in partes Thracenses ad Nicephorum filium suum, prætorem Thracensium, quo ad custodiam urbis minaret illic exercitum constitutum. Obseratis ergo portis murorum et vigiliis positis, filios Constantini comprehensos cæsos ac tonsos in custodia posuit. Cum autem Artahuasus cum Obsequiis esset urbem ingressus, pervenit et Constantinus Chrysopolim cum duobus thematibus, Thracensium scilicet

cet et Orientalium; et cum nihil agere valuisset, A reversus apud Amorium hiemavit. Artahuasus autem per totam urbem sacras erexit imagines. Interea Barbari sentientes horum invicem jurgium, multam prædam in Romaniam perpetrarunt, hos Sulehiman prætor ducente. Porro Anastasius pseudopatriarcha tenens honoranda et vivifica ligna, juravit populo dicens: *Per eum qui in ipsis affixus est, sic mihi dixit Constantinus imperator asseverans, Ne æstimes Filium Dei esse eum quem peperit Maria, quique dicitur Christus, sed purum hominem. Maria enim eum peperit sicut me peperit mater mea Maria. Et tunc omnis populus maledixit ei.*

Mundi anno 6254, divinæ incarnationis anno 754, anno vero imperii Constantini secundo, qui B Romanorum imperium tenuit, mortuus est Hisam Arabum dux. Hic sanctissima Antiochena ecclesia per annos quadraginta viduata manente, prohibentibus fieri patriarcham Arabibus, in eadem habens quemdam amantissimum monachum Syrum nomine Stephanum, agrestiore quidem sed religiosum, jubet in Oriente positus Christianis, si vellet permitti sibi patriarcham habere, eligerent Stephanum; qui divinitus hoc fieri arbitantes consecrant eum in sede Theupoleos, et ex tunc hucusque discurret sine prohibitione hujusmodi fieri.

Eodem anno obtinuit Vhalid filius Hisan Arabum principatum, ad quem Constantinus quidem Andream spatharium, Artahuasus autem Gregorium C lothetam transierunt, auxilium quærentes utrique. Porro pluvie defectus et terræ motus per loca facti sunt, ita ut montes unirentur ad invicem per eremum Sabbæ et castella sub terram immergerentur absorpta.

Eodem vero anno Cosmas Alexandriæ patriarcha una cum tota civitate a monothelitarum cacodoxia rediit ad orthodoxiam, cum tenuisset a Cyro, qui sub Heraclio Alexandriæ patriarcha fuit. Porro exercitum movit Gamer cum Arabum multitudine contra Romaniam, et multis in captivitatem abductis reversus est, et apparuit signum in cælo ad aquilonem mense Junio. Vhalid autem Petrum sanctissimum metropolitam Damasci lingua mutilari præcepit tanquam arguentem palam Arabum D et Manichæorum cognationem, et exulem penes felicem Arabiam fecit, ubi et moritur pro Christo martyrio percepto, cum expressius divinas missas pronuntiasset, sicut hujus rei narratores aiunt, qui se propriis auditibus super hoc satisfactos esse fatentur. Hujus æmulator et æquivocus Petrus apud Majumam eisdem temporibus ostensus est pro Christo martyr ultroneus, languore siquidem detentus primores Arabum advocavit, utpote assuefactos sibi cum chartularius esset et publica tributa facta ratione conferret, et ait ad illos: *Mercedem quidem pro mei visitatione a Deo recipiatis, licet*

*infideles amici sitis: testamenti vero mei testes vos esse volo, cum sit tale. Omnis qui non credit in Patrem et Filium et Spiritum sanctum, consubstantialem et divinam in monade Trinitatem, mortuus est anima, et æterno dignus est tormento. Talis est et Maumed pseudopropheta vester et Antichristi præcursor. Discedite ergo, si mihi creditis testanti vobis hodie cælum et terram, ab illius fabulatione: consulo enim vobis, ne cruciemini simul cum illo. Cum autem hæc et his plura cum eis de Deo ratiocinatus dissereret, audientes illi stupore seu vesania detenti longanimitè visi sunt ferre, ex languore hunc præter sensum esse putantes. Cum autem ex infirmitate convalesceret, majori cepit voce clamare: *Anathema Maumed et fabuloso scripto ejus, et cunctis qui credunt ei.* Tunc per gladium animadversionem perpessus martyr ostensus est. Hunc declamationibus sermonum honoravit sanctus Pater noster Joannes, qui bene cognominatus est Chrysorroas propter auream et fulgidam sancti Spiritus gratiam, quæ in ipso tam in verbo quam in vitæ actu effloruit. Quem videlicet Constantinus impius imperator annuo propter eminentem orthodoxiam ejus anathemati submittebat, et pro Mansur, quod est avitum nomen ejus quodque redemptus interpretatur sensu Judaico, novum Ecclesiæ magistrum Manzeron mutato nomine vocitabat.*

Eodem quoque anno Vhalid Cyprios in Syriam transtulit, Artahuasus autem Nicetam filium monostategum promotum ad thema direxit Armeniacorum, porro Nicephorum æque filium suum coronavit per Anastasium patriarcham. Mense vero Maio cum Artahuasus ad partes Obsicii egressus fuisset et milites elegeret, totam Asiam cepit, depulans eam. Quo Constantinus comperto motus est contra ipsum. Cum vero ad eum in partes Sardeorum a Celbiano redeuntem venisset et cum illo bellum iniisset, vertit eum ac insequitur Cyzicum. At ille cum Cyzicum pervenisset, dromonem ingressus in civitate salvatur. Præterea mense Augusto ejusdem undecimæ indictionis Nicetas monostategus filius Artahuasdi, cum intulisset Constantino apud Modrinem et Cisseum bellum, terga vertens aufugit. Et quidem patricium Teridatem Armenium, militem fortissimum et consobrinum Artahuasdi, cum aliis multis electis principibus interfecit: utriusque vero partis casus haud modicus factus est, Armeniorum scilicet et Armeniacorum impugnantium adversus Orientales atque Thracios, Constantini propugnatores. Cæterum antiquus hostis diabolus contra Christianos temporibus istis talem excitavit sævitatem et mactationem alternam, ut filii etiam contra parentes et fratres contra fratres commoverentur, non parcentes ad cædem, et immisericorditer alternæ stationes ac domus incenderentur.

Inter (79) hæc autem et hujusmodi Stephanus

NOTÆ.

(79) Quæ de Pipino hic narrantur, non exstant apud Theophanem, sed apud Cedrenum v. 453. Y. 111.

populi una cum Gothogræcis noctu per domos civium discurrentes, maximum nulli parentes excidium operati sunt. Principes autem, qui in ea erant, Artemii una cum Germano sanctissimo patriarcha Constantinopolitano comprehensos duxerunt in casam Artemii et eorum qui cum ipso erant. Porro Artemius his visis, desperatione sui fessus, semet ipsum tradidit, verboque impunitatis expedito monastico indutus est habitu. Quem Theodosius illæsum reservans apud Thessalonicam exilio relegavit. Porro Philippicus imperavit quidem annis duobus et mensibus novem, Artemius vero anno uno et mensibus tribus. Leo præterea cum esset prætor Orientalium, quoniam auxiliabatur Artemio, non est subditus Theodosio. Habebat autem conspirantem sibi et concurrentem Artabas dum Armenium, prætorem Armeniacorum, cui et sponpondit filiam se suam in uxorem fore daturum; quod et fecit.

Mundi anno 6208, divinæ incarnationis anno 708, Germanus Constantinopolitanus habetur antistes, qui Ecclesiam novem præfuit annis. Theodosius vero imperat anno uno; cuius tempore Masalmas adversus Constantinopolim aciem dirigit, et præmisit Suhelimam cum exercitu per siccam, Humarum vero per mare. Porro ipse post eos cum multo apparatu hostili venit. Suhelimam autem et Bacharum Amorium pervenientes scribunt ad Leonem prætorem Orientalem ita: *Novimus quia imperium Romanorum te decet. Veni ergo ad nos, et loquamur quæ ad pacem sunt.* Intuens autem Suhelimam Amorium exercitum non habere, et inimicitiam penes magistratum jacere ob auxilium quod Artemio conferebat, obsedit illud, volens illic et Masalmam expectare. Mox autem ut appropinquavit civitati, cœperunt Saraceni laudibus diffamare prætorem Leonem imperatorem, rogantes et hos qui intus erant, id ipsum efficere. Videntes autem et hi qui erant Amorii, quod Saraceni hunc amore laudarent, laudaverunt et ipsi. Cognoscens vero prætor quod taxatis ac principibus non existentibus perituum foret Amorium, significat Suhelimam: *Si vis, inquit, ut veniam ad te et quæ pacis sunt loquamur, cur obsides civitatem?* At ille: *Veni, inquit, et recedo.* Et accepto prætor ab eo verbo cum trecentis equitibus venit ad illum. Videntes autem eum Agareni vestiti loriceis suis venerunt ei obviam, qui manebat dimidio procul a castris eorum milliario. Per tres sane dies eo procedente ad ipsum, quæ ad pacem sunt, loquebantur, et ut a civitate recederent: at illi asserebant: *Sponde pacem, et recedimus.* Comperito vero prætor quod eum velent retinere, vocavit multos ex illustribus Saracenis ad cenam, et vescentibus eis misit Suhelimam tria millia loricatorum ad circumdandum eum ne fugeret, et servandum. Quo cognito custodia nuntiavit ei quia multitudines equestrium Saracenorum in circuitu nostro stant. Veniens autem unus ex eis eques,

A nomine Zuber, in præsentia stetit dicens: *Servus fugit furatus pecuniam multam, et propter illum equis incedimus.* Porro ipsorum agnita prætor deceptione, dixit ad eos: *Ne turbemini: nam quocunque perrexerit, in castris nostris reperiemus eum.* Tristatus autem potuit occulte per hominem suum innotescere his qui Amorii erant, dicens: *Timeate Deum, ne vosmetipsos prodatis. Ecce enim et Masalmas appropinquat.* Et exiit etiam episcopus ad eum, et eadem ipsa dicit ei. Cum vero Suhelimam didicisset quod exisset ad eum episcopus, mittit ad prætorem: *Da nobis, dicens, episcopum.* Qui nictus factus abscondit eum, cuidam hominum suorum præcipiens: *Nobis, inquit, colloquentibus induc eum aliis stolis, et quasi propter ligna vel aquam missum sine ut vadat in montes.* Insistentibus autem pro episcopo Saracenis dicit prætor: *Non est hic. Verumtamen pergite ad amaram, et venio etiam ipse, et de cunctis loquemur.* Ipsi autem cogitantes quod cum introiret ad amaram, in medio ipsorum retinerent eum, hunc dimiserunt. At ille cum equo insediasset, profectus cum his centum hominibus quasi venaturus, dedit in partem sinistram. Saraceni ergo, qui erant cum eo, dicunt illi: *Quo vadis? In pratis, ait, volo manere.* At illi dixerunt: *Consilium tuum non est bonum, et non veniemus tecum.* Tunc dicit prætor suis: *Verbo nobis dato tenere nos voluerunt, et propter nos Christianos perdere. Verum ex hominibus nostris vel animalibus, quæ remanserunt, nullum retinent.* Et cum isset millibus decem, mansit. Postera vero die mittit stratorum suorum domesticum, et significat eis: *Quia verbum mihi dedistis et dolo me retinere voluistis, idcirco recessi.* At vero Masalmas claustras transierat, Suhelimam autem hoc ignorabat. Porro tumultuati sunt amerei et populus contra Suhelimam, perhibentes: *Ut quid obsidemus muros, et incursiones non facimus?* Repositisque tabernaculis discesserunt. Prætor autem Nicæam turnarrham cum octingentis militibus in Amorium introduxit, emissis ex eo multis mulieribus et infantibus, et proficiscitur ipse in Pisidiam. Cum autem Masalmas venisset in Cappadociam, desperati super se Cappadoces exierunt ad eum, ut se reciperet flagitantes. Audita vero Masalmas inimicitia quam habebat Theodosius in prætorem, volens hunc decipere et pacisci cum eo ac per ipsum Romaniam sibi subicere, dicit eis: *Non estis prætoris?* qui dixerunt: *Etiam. Facitis quidquid facit?* At illi: *Etiam.* Tunc dicit eis: *Ite ad castra vestra, et quemquam nolite timere, jussitque populo suo ne prædarentur in cunctis prætoris provinciis.* His prætor compertis, et intelligens quod Suhelimam nuntiaret Masalmæ quod se dimiserit et discesserit, misit litteras ad Masalmam, dicens: *Ad te volebam venire, sed Suhelimam, cum issem ad eum, tenere me voluit, et idcirco metuo venire ad te.* Dicit ergo Masalmas homini prætoris: *Novi quod illu-*

dat mihi prætor, ne penitus deperdam provincias A
ejus. Dicit ei homo prætoris: Non est ita, sed in
veritate scribit tibi. Tunc interrogat: Quomodo
est Amorium erga illum? Ait: Bene et in subje-
ctione ejus. Iratus autem injuriis affectus eum, di-
cens: Cur mentiris? At ille: Ita est ut dixi. Et
taxatos mittit una cum turmarcha in ipsum, et
eduxit abundantiores familias. Tribulatione itaque
ingenti Masalmas super hoc accepta, furore plenus
expulit eum. Consilium quippe habebat æstate ca-
pere illud, et expectandi classem, et sic in Asiam
descendendi atque hiemandi. Iterum ergo quesito
prætoris homine sciscitatur ab eo. Ille vero jure-
jurando dixit ad eum: Omnia quæ aio tibi, vera
sunt. Sed et mille in id taxati cum turmarcha in-
gressi sunt, cunctamque substantiam ibidem habi-
tantium et inopes familias eduxit illinc. His auditis
scribit prætori: Veni ad me, inquit, et tecum
paciscar, et universa ut vis patratio. Contemplatus
igitur prætor quod Massaleo propinquasset et quod
in aliis quinque diebus provincias suas transitorus
esset, missis ad eum duobus consulibus significat
ei dicens: Litteras tuas accepi et voluntatem tuam
suscepi, et en ad te venio. Sed, ut nosti, prætor sum,
et pecuniæ et argentum et populus me secuturus
est, ac per hoc me permitte mihi super unoquoque
ipsorum verbum. Et si quidem quemadmodum re-
quiro ex vobis causa mea fuerit facta, bene et
optime: sin autem, indemnis saltem et tribulatione
proficiscar excepta. Consulibus ergo pervenientibus
ad eum in Theodosianis, dicit illis Masalmas: C
Sciebam quod illuderet mihi prætor vester. At illi,
Absit, inquit. Tunc facto quod quæsierant verbo
dimisit eos. Donec itaque consules cum suscripto
verbo ad prætorem fuissent reversi, Masalmas
copiosas multitudines habens, et usquam stare
non valeus, Achrohenum adit. Præterea cum vi-
disset prætor quod suas transmisisset ille provin-
cias, Nicomediam vadit, et Theodosii filium con-
secutus capit hunc eum omni apparatu regio et viris
primis palatii. At vero Masalmas descendens in
Asiam hiemavit illic, et Humarus in Cilicia. Ast
prætor assumpto filio imperatoris, et inito consilio
cum his qui secum erant, venit Chrysopolim.
Porro Theodosius compertis quæ gesta sunt, con-
silio a Germano patriarcha et senatu percepto,
per eundem patriarcham accepit a Leone inde-
mnitatis verbum et Ecclesiæ sine perturbatione
servandæ, et sic ei committunt imperium. Porro
Theodosius una cum filio suo clerici facti residuum
vitæ suæ tempus transegerunt in pace. Veniens
interea Masalmas Pergamum hanc obsedit, et in-
dulgentia Dei per diabolicam operationem accepit.
Ex magisterio quippe magi cujusdam adductam
viri civitatis illius mulierem incinctam (74) jam
jamque parituram inciderunt, et assumpto par-

vulo in cacabo hunc coxerunt, atque in hujusmodi
Deo detestabile sacrificium omnes, qui bellare vole-
bant, dexteræ manus suæ manicas intingebant;
et ideo inimicis sunt traditi.

Mundi anno 6209, divinæ incarnationis anno 709,
Leo imperator Romanorum provehitur, qui 24 im-
peravit annis. Subeliman vero dux Arabum nosci-
tur, qui tribus præfuit annis. Hoc itaque anno
Leo imperare cœpit ex Germanicensibus deriva-
tus, genere Syrus, qui a Justiniano imperatore;
cum prius regnaret, transfertur in Mesembriam
Thracæ. Porro posterioris imperii sui tempore
cum veniret una cum Vulgaribus, obviis ei cum
muneribus fuit ovium quingentarum. Placatus
autem Justinianus spatharium protinus illum fecit,
et habuit hunc sicuti germanum amicum. Præterea
invidia ducti quidam detraxerunt ei tanquam im-
perium appetenti. Cum vero super hoc quæstio
fieret, veluti insimulatores confusi sunt. Sane
hujusmodi sermo ex tunc dici cœpit a multis.
Justinianus ergo licet manifeste lædere hunc no-
lisset, tædium quidem sibi contra eum injecit,
et mittit eum in Alaniam cum pecuniis ad com-
movendos Alanos adversus Abasgiam, Saracenis
retinentibus tam Abasgiam quam Lazicem et Hi-
beriam. At ille cum pergeret in Lazicam, pecunias
quidem reposuit apud Phasidem, perpaucisque
assumptis indigenis adiit Apsiliam, et cum trans-
ivisset Caucasos montes venit in Alaniam. Justi-
nianus autem volens eum perdere, misit, et tulit
pecunias ex Phaside. Alani autem spatharium cum
omni honore suscipientes, atque verba ipsius
audientes, introierunt et prædati sunt Abasgiam.
At vero dominus Abasgorum intimat Alanis di-
cens: Ut invenio, alium talem mentionarium Justi-
nianus non habuit, quem mittere debuisset et com-
moveret vos contra nos vicinos vestros, nisi homi-
nem istum: sefellit enim vos et circa repromissionem
quoque pecuniarum: mittens enim Justinianus has
abstulit. Sed date nobis eum, et præbemus vobis
numismatum tria millia, et prisca charitas nostra
non solvetur. Verum Alani dixerunt: Nos non
propter pecuniam obedivimus ei, sed propter impe-
ratoris dilectionem. Iterumque Abasgi mittunt ad
eos dicentes: Date nobis eum, et tribuemus numi-
smata sex millia. Porro Alani volentes discere
regionem Abasgorum, repromiserunt se accipere
illa numismatum sex millia et dare spatharium:
Alani vero confessi sunt spathario cuncta, et
dicunt ei: Quemadmodum vides, via quæ in Roma-
niam ducit clausa est, et quomodo transeas non
habes. Sed potius callide agamus, et polliceamur eis
quod tradamus te, et mittimus homines nostros
cum eis, et discimus clausuras eorum, et irruemus,
et exterminabimus regionem ipsorum. Apocrisiarii
vero Alanorum abeuntes in Abasgiam, et repro-

NOTÆ.

(74) Incinctam. Prægnantem. Festus propinquam partui mulierem incientem vocari ait, in
gravida. FABR.

Mundi anno 6239, divinæ incarnationis anno 739, A anno vero imperii Constantini septimo, occiditur Gregorius ab Arirutensibus, et evicit Maruham, ut prætuli.

Anno imperii Constantini octavo motus est in exterioribus Orientis partibus Persidis populus, qui dicuntur Chorosantæ Maurophori, contra Maruham et omnem cognationem ejus, qui principati sunt ab ipso Maumed pseudopropheta usque ad eundem Maruham, id est contra eos qui dicuntur filii Hummaia. His enim post interemptionem Vhalid debellantibus et constringentibus invicem, hi qui dicebantur filii Echim et Halim, cognati et ipsi pseudoprophetae, sed absconditi atque fugaces existentes in minori Arabia, congregati, tenente in eis primatum Abraham, mittunt libertum suum quendam, Amuslim dictum, in Chorosam ad quosdam ibidem præminentes, contra Maruham sibi suffragari petentes. Qui collecti apud Caccaban quemdam conciliantur, et concitant servos in dominos proprios, et occidunt multos nocte una, quorum armis, equis et pecuniis locupletati facti sunt potentiores. Dividuntur autem in tribus duas, Chaisinos scilicet et Hiamanitas. Quorum potentiores intuens Abumuslim esse Hiamanitas, concitat contra Chaisinos, et interfectis eis venit in Persidem cum Caccaban, et expugnans Hibindabarem capit cum victoria cunctos, virorum scilicet ferme centum millia. Et veniens ad Hibinubera hostiliter cum ducentis millibus proficiscentem, sed et illum dissolvit. Veniensque ad Maruham apud Zabari fluvium habentem trecenta millia, debellat eum et multitudinem infinitam occidit ex eis. Eratque visu mirabile, cum secundum Scripturam tunc unus persequeretur mille, et duo transmovent dena millia. Quos cum ita potentialiter vincentes Maruham intuitus existisset, adit Carran, et cum fluvium transmeasset, incidit pontem ex navibus factum, et assumptis secum omnibus pecuniis ac domo sua, cum quatuor millibus viris vernaculis suis fuga lapsus est in Ægyptum.

Anno imperii Constantini 9 persecutionem patitur Maruham a Maurophoriis, et comprehensus ab eis occiditur, bello gesto gravissimo. Præerat autem eis Salich filius Halim, qui unus ex prælatis profugis erat, qui et destinaverat Bumuslim. Reliqui vero congregati contra Samariam et Trachonitidem regionem sorte principatum distribuerunt, Abulalas scilicet, et post illum fratres ejus Abdela, et post hunc Hiseidin Musæ. Et Syriæ quidem summam præturam taxaverunt Abdelam tenere filium Halim, fratrem vero Salim, ipsum autem Salim Ægypto præesse. Porro Abdelam fratrem Abulabas ab illo habere sortem principatus super Mesopotamiam statuerunt. Ipse sane Abulabas, qui et omnium primas habebatur, in Perside sedit, translato quoque principatu sub se Persarum, qui ei auxiliati fuerant a Damasco. Hi vero qui salvati fuerant, tam videlicet filii quam cognati Ma-

ruham, venientes ab Ægypto in Affricam indeque transmeantes fretum angusti maris ad Oceanum positi, quod dicitur Septe quodque diffinit inter Libyam et Europam, Europæ Hispaniam habuerunt usque ad præsens tempus, habentes quosdam qui ibidem habitantes antea noscebantur, a Maubia illuc trajecti navigio, cum essent ejus cognati et ipsius religionis. Perduravit autem excidium sub Maubia sex annis, quo diruti sunt omnium illustrium civitatum in Syria usque ad Antiochiam mari, eo quod hanc in refugium habere mediterentur, innumerique Arabum ab eo perierunt. Opido enim erat circumspectus circa civilia. Erat autem automatistarum, id est Epicureorum, hæreseos, ex gentibus qui habitabant Carran impietatem assumens. Porro octavo kalendarum Februariarum ejusdem tertie indictionis natus est imperatori Constantino filius, quem nominavit Leonem, ex chagani Chazarie filia.

Anno vero eodem factus est terræ motus in Syria, et ingens ac terribilis casus, unde civitatum aliarum quidem penitus exterminatæ sunt, aliarum vero mediocriter, aliarum autem a montanis ad subjecta campestria cum muris et habitationibus suis integre migraverunt et salvæ quasi ad millia sex vel etiam modicum quid ultra. Denique asseveraverunt hi qui propriis visibus terram Mesopotamiam contemplati sunt, in longitudinem disruptam fuisse ad millia duo, et ex profundo ejus ascendisse aliam terram nimis albam et arenosam, de cujus medio ascendit, ut aiunt, animal mulinum incontaminatum, loquens humana voce, et prænuntians gentis incursionem ab eremo adversus Arabes. Quod et factum est. Præterea sequenti anno quartæ indictionis, solemnitate sanctæ Pentecostes, coronavit Constantinus imperator Leonem filium suum imperatorem per Anastasium patriarcham consentaneum suum.

Mundi anno 6242, divinæ incarnationis anno 742, anno vero imperii Constantini 10 Muhamed fit Arabum dux, qui eis quinque præfuit annis. Eodem quoque anno simultates Chalcidenses adversus Maurophoros Persas concitaverunt, et interempta sunt ex eis in montanis Hemessæ per illos quatuor millia. Id ipsum vero factum est et per Arabiam in Chaisinos ab eisdem Persis. Cum autem caput Maruham myrrha conditum fuisset allatum, pluresque simultatibus cessaverunt.

Anno imperii sui 11 Constantinus Theodosiopolim et Melitenem cepit, et captivos duxit Armenios. Theodorus quoque filius vicarii minoris Arabiæ oriundus, obeunte sanctissimo Theophylacto Antiochiæ patriarcha prædicatur, qui sex præfuit annis Ecclesiæ.

Anno imperii sui 12 Constantinus impius imperator, elatus sensu, multa contra Ecclesiam et orthodoxam fidem meditans, et silentia per singulos dies faciens, populum ad sensum suum inflexit.

Infelicitate consecrandum, praevis futuræ impietatis A existens.

Anno imperii Constantini 13 Anastasius scelestus, qui Ecclesiæ throno Constantinopolitanæ præfuit, mortuus est corpore simul et anima miserabili passione quæ dicitur chordapsos fatigatus, cum stercus per osevomisset, dignam exsolvens vindictam, pro audacia scilicet, quam contra Deum contraque magistrum suum exhibuit.

Eodem quoque anno et Constantinus impius contra sanctas et venerabiles imagines concilium iniquum 338 episcoporum congregavit in palatio Hiericæ, quorum primus erat Ephesus filius Apsimari et Pastillas Pergensis, qui apud se quæ sibi visa sunt dogmatizarunt, nullo præsentis ex catholicis sedibus, Romana scilicet et Antiochena, Alexandrina sive Hierosolymitana. A quarto idus B Februariarum incipientes perduraverunt usque ad sextum idus Augustas ejusdem septimæ indictionis. Qui cum in Blachernas Dei Genitricis hostes convenissent, ascendit Constantinus imperator in ambonem, tenens Constantinum monachum, qui fuit Sylæi episcopus. Cum orasset, voce magna pronuntiavit dicens : *Constantino universali patriarchæ multos annos.* Et dein ascendit imperator cum Constantino scelerato præsule et reliquis episcopis forum, et exclamaverunt divulgantes suam cacodoxam hæresim in conspectu totius plebis, anathematizantes Germanum sanctissimum et Gregorium Cyprium et Joannem Chrysorrhæam Damascenum, nepotem Mansur, viros sanctos et reverendos magistros.

Mundi anno 6246, divinæ incarnationis anno 746, anno vero imperii Constantini 14, Constantinus Constantinopolitanus habetur antistes, qui 12 Ecclesiæ præfuit annis. Hoc quoque anno Maumed, qui et Abulabas, mortuus est, cum 5 præfuisset annis. Eratque Abdelas frater ejus in Machia loco blasphemie ipsorum. Scribit ergo Abumuslim, qui erat in Perside, conservandum sibi locum principatus, sicut sibi sorte fuerat deputatus. Qui cum didicisset Abdelam filium Halim, fratrem vero Salim, summum prætorem Syriæ, principatum sibi affectantem, et veniendum ad obtinendam Persidem, adversantemque Persis, et faventem his qui D erant Syriæ quique auxiliabantur ei, concitatis exercitibus suis aggreditur eum apud Nitzibin, et victo eo Abumuslim multos peremit : erant enim plures ex his Sclavi et Antiocheni. Ast Abdelas solus salvus remanens post paucos dies petiit verbum accipere ab altero Abdela, fratre Maumed, veniente in Persidem studio multo a Macha, quo in domuncula putrefacta retruso effodi fundamenta præcipiens hunc clam interfecit. Porro Abumuslim furientem adversus Arabes Syriæ pro eo quod in

Maurophoros insurrexerint et multos in Palæstina et Emesa et maritima ceperint, atque in eos irruere meditantem cohibuit cum exercitibus. At ille iratus Abdelæ ad interiorem Persidem cum multitudine properavit. Quem cum vehementer ille metueret, accersit eum suasoriis verbis et precibus, atque ipsis execrabilibus principis eorum symbolis destinatis, virga videlicet atque sandaliis pseudoprophetæ Maumed, expetens ut ad se via unius diei diverteretur, quatenus ei decentes gratiarum actiones deferret. At ille deceptus venit cum centum millibus equitum, unitusque illi occiditur ab eo manibus propriis, sicque principatus Abdelæ confertur, qui 21 Arabibus præfuit annis.

Anno imperii Constantini 15 Paulus Romanæ sedis præsul habetur. Nicetas Heliopoleos anathematizatus est a tota Ecclesia. Imperator autem Constantinus Syros et Armenios, quos a Theodosiopolis et Melitana duxerat, in Thracem emigravit, ex quibus etiam Paulicianorum est hæresis dilatata. Similiter et in urbe paucis præ mortalitate factis habitatoribus ejus, duxit una cum familiis, tam ex insulis et Hellade quam ex inferioribus partibus, sicque urbem habitare fecit, quam et condensam reddidit.

Eodem quoque anno quæsiere Vulgares pacta propter castra quæ constructa fuerant. Ast imperatore apocrisiarium eorum dehonestante exierunt hostiliter, et usque ad Longum murum venerunt, et multo excidio perpetrato illæsi reversi sunt.

Anno imperii Constantini 16 terræ motus haud modicus factus est in Palæstina et Syria septimo idus Martias; et exsul factus est Theodorus Antiochiæ patriarcha, invidia derogatus (80) Arabum, quod crebro imperatori Constantino causas eorum per litteras indicaret. Et de cætero Salim hunc exsulem fecit, mittens eum in Mohabitidem regionem, patriam suam. Præcepitque idem Alim non construendas novas ecclesias nec crucem videndam, sed neque de fide a Christiano cum Arabibus dogmatizandum. Porro exercitum movit idem contra Romaniam cum 80 millibus, et veniens in Cappadociam audivit Constantinum adversus se venientem armatum, et territus inefficax repedavit, nihil depopulatus, nisi quod paucis Armeniis ad se confluentibus assumptis reversus est.

Anno imperii Constantini 17 Abdelas tributorum rationem Christianis ampliavit, adeo ut omnes monachos et inclausos atque cionitas, qui Deo bene placere noscebantur, sub tributis redigeret. Signavit autem ecclesiarum cimiliarchia, et eduxit Hebræos ad venundandum illa, et emerunt ea liberti.

Anno imperii sui 18 Constantinus Sclavinias penes Macedoniam positas captivavit et reliquos subjugavit. Eodem vero anno quidam ex Mauro-

NOTÆ.

(80) *Derogatus*, διαβλητός. Hist. trip. 32 : « credens derogationibus his. » Non. detrahens, derogare. Glossæ Dosithei magistri : derogat, detrahit, oblo-

quitur. Goffridus abbas Vindoc. epist. II 29 : « nec pontifici sicut Maria Moysi derogarent. FABR. »

phoris Persis, cum magicæ religionis essent, de-
ceptione detenti diaboli, venundata substantia sua
nudi supra muros ascendentes projiciebant semet-
ipsos, ita ut se volare in cœlum arbitrantur; qui
nihil ratione dignum sortis illius habentes, artus
conterebant ad ima demersi. Quorum sexdecim,
eos dumtaxat qui in errore præminebant, Abdelas
per Salim interfecit in Berœa et Chalcide.

Anno imperii Constantini 19 invidia Christianos
prohibuerunt Arabes a publicis chartothecis ad
modicum tempus. Sed rursus coacti committunt eis
eadem ipsa, eo quod non possint ipsi scribere cal-
culationes, aciesque direxerunt multas. Sed et
Paulam prætorem Armeniacorum bellum agentes
apud Melam peremerunt cum exercitus multitudine,
necnon et 42 insignes viros victos duxerunt, et
capita multa. Imperator autem exercitum movit in
Vulgariam, et veniens in Veregabam ad clausuram,
obviam ei Vulgares advenerunt et multos exercitus
ejus trucidaverunt, in quibus et Leonem patricium
et prætorem Thracensiorum, et alium Leonem logo-
thetam cursus, et populum multum, ac acceperunt
arma eorum; et sic inhoneste reversi sunt impe-
rator et sui qui remanserunt.

Anno imperii Constantini 20 factus est error
Paschæ, et orthodoxi quidam in Oriente octavo idus
Aprilias Pascha celebraverunt, at vero erronei hæ-
retici idus Aprilias.

Eodem anno translatus est caput S. Joannis præ-
cursoris atque Baptiste a monasterio Spelæi in
templum suum in Eudæsenensium civitate situm,
cum esset illustre; et descensus ædificatus est. Ubi
usque hodie a fidelibus adoratum omni suavitate
corporali scilicet ac spiritali honoratur odore, et
emanans effundit omnibus sanitates, qui fide fla-
grantes occurrunt.

Eodemque anno docites clarissima in Oriente
apparuit per 10 dies, et iterum ad Occidentem
diebus 21. Quidam vero Syrus, Theodorus nomine,
Eibaites circa regionem Heliopoleos, quæ est ad
Libanum, adversus Arabes insurrexit, et cum
bellum movisset in eos, ceciderunt ex utrisque
multi: novissime vero terga et ipse vertens effu-
git, et Libanitiæ, qui cum ipso erant, omnes sunt
interepti. Factæ autem sunt et in Africa sedi-
tiones et bella, solari eclipsi facta 18 Kalendas
Septembrias, feria 6, hora 10. Porro insurrexerunt
quidam ex Maurophoris apud Dabero, dicentes
filium protosymboli deum ut nutritorem suum, et
protulerunt dogma huiusmodi, et intulerunt Mau-
rophori domum erroris sui, et occiderunt clavi-
geros numero 60. Et exierunt quidam in Basraon,
et captivaverunt multos, et pecunias numerosas
sumpserunt.

Anno imperii Constantini 21 seditionem conci-
taverunt Cassiotæ contra Maurophoros propter

mulieres: manserant enim ex eis in domo in qua
tres fratres manebant, et voluerunt uxores eorum
in pelagus jacere. Surgentes autem tres fratres
occiderunt et obruerunt illos, sed et concervati
occiderunt etiam reliquos. Et cum misisset Selichus
militias, fraudulentè venere super illos, et com-
prehensis eis patibulo suspenderunt tres fratres,
et multos alios occiderunt. Porro festivitate Pa-
schali ingressus est ad sanctam collectam in catho-
lica Ecclesia. Cumque metropolitans episcopus
astaret, et exclamaret more solito Deo dicens: *Plebs
enim tua et Ecclesia tua supplicat te* (81), eduxerunt
eum et incluserunt in carcere, et alius complevit
sanctam collectam, et factus est timor magnus; et
nisi metropolita moralitate ac humilibus verbis mi-
tigasset eum, malum profecto ingens hora illa con-
summatum fuisset. Erat autem hic beatissimus
Anastasius.

Eodem quoque anno et Constantinus persecutor
Andream memorabilem monachum, qui dicebatur
Calybites, apud Blachernas flagris in Hippodromio
S. Mamæ peremit, redarguentem impietatem ejus,
et Valentinianistam ac Julianum appellanti eum;
quem et in rheuma maris jactari præcepit, nisi
sorores ejus hunc rapientes in emporio Leucadii
sepelissent.

Anno imperii Constantini 22 apparuit docites in
Oriente, et interfectus est filius Phatimæ. At vero
Vulgares insurgentes occiderunt dominos suos ad
se in iram derivatos, et statuerunt virum insensa-
tum nomine Zeletzin, 30 cum esset annorum.
Multi præterea Sclavi fugientes ad imperatorem
confluxerunt, quos constituit super Artanam. Porro
16 Kalendas Julias exivit imperator in Thracem,
misso quoque navigio per Euxinum pontum, usque
ad 800 chelandia ferentia duodenos equos. At vero
Zeletzis, audita contra se tam per terram quam per
mare facta commotione, assumpsit in auxilium ex
adjacentibus sibi nationibus 20 millia, et his in
munitionibus constitutis se cautum et intrepidum
reddidit. Ast imperator cum venisset, castra metatus
est in campo Anchiali; et pridie Kal. Julias primæ
Indictionis, feria quinta, Zeletzis apparuit cum mul-
titudine gentium veniens, ineuntesque bellum conci-
dunt diutius invicem. Verum Zeletzis terga vertens
effugit. Porro pugna tenuit ab hora quinta usque ad
vesperthinam, et multitudines Vulgarum numerosæ
preemptæ sunt: multi vero ex eis capti, multique
imperatori subditi facti sunt. Ast imperator hujus-
cemodi elatus victoria publicavit hanc coram urbe,
cum exercitibus ingressus armatus et laudibus
celeberrimis diffamatus, et xylopanduris constri-
ctos trahens Vulgares captos, quos extra portam
auream decollari præcepit a civibus. Zeletzim vero
tumultuantes Vulgares una cum principibus ejus
interfecerunt, et constituerunt Sabinum generum

NOTÆ.

(81) *Ta.* Sic Vaticanus. Thuanus autem tibi. Utrumque rectum est. Vide Priscianum pag. 1184 ed.
Futsch. FABR.

Comersii, quondam domini sui. Qui videlicet Sabinus cum mox ad imperatorem misisset et pacem fieri exquisisset, conventu Vulgares facto restiterunt robuste Sabino, dicentes ei: *Vulgaria per te, ut cernimus, redigetur in servitutem Romanis.* Factaque simultate fugit Sabinus in castrum Mesembriae et ad imperatorem se contulit. Statuerunt autem Vulgares alium sibi dominum, Paganum nomine.

Anno imperii Constantini 23 Romanam Constantinus residet sedem. Turci vero egressi sunt a Caspiis portis, et occiderunt in Armenia multos, et præda sumpta non pauca reversi sunt. Cosmas autem quidam episcopus erat Epiphaniae, quæ est civitas Apamiæ Syriæ. Porro quibusdam ex civibus Epiphaniae ad Theodorum patriarcham Antiochenum accusationem contra eundem Cosmam super diminutione sacrorum vasorum facientibus, cum ille minime potuisset hæc restituere, discessit ab orthodoxa fide et consentaneus Constantino in hæresi sacris adversarius imaginibus factus est; quem communi sententia Theodorus Antiochenus patriarcha et Theodorus Hierosolymitanus atque Cosmas Alexandrinus cum episcopis sibi subjectis die sanctæ Pentecostes, post lectionem sancti Evangelii, consonanter anathematizaverunt singuli in sua civitate.

Eodem quoque anno a Kalendis Octobris factum est gelu magnum et amarissimum, non solum in terra nostra, verum etiam in Oriente, multo magis in septentrionali parte, ita ut pelagus Ponti usque ad centum milliaria præ glaciei rigore in lapidis duritiem fuerit versum, habens cubitos a superficie in profundum triginta, cunctis nimirum regionibus ab ipsa Lycia usque ad Danubium et Cephæ fluvium, Danastri quoque atque Danapri, atque Necropyla, necnon et reliquas ripas, et usque ad Mesembriam et Mediam similia patientibus. Cumque huiusmodi gelu nive fuisset coopertum, super alios viginti cubitos crevit, ita ut mare aridæ conformaretur, et pedibus calcaretur in superficie glaciei a Chazaria et Vulgaria, quin et reliquis adjacentibus nationibus, tam ab hominibus quam ab agrestibus et mansuefactis animantibus. Februario vero mense ipsius secundæ indictionis huiusmodi gelu per visionem Dei in multas ac diversas in speciem montium factas concisiones diviso, præ vi ventorum in Daphnusiæ et Hieron descendentes, taliter per angustum venerunt ad urbem et usque ad Propontidem et insulas et Abydum, omnes maritimos toros ac ripas replentes; quarum videlicet concisionum inspectores et nos ipsi existimus, descendentes super unam earum cum quibusdam triginta coætaneis nostris, et super illam jocantes. Habebat autem et animalia campestria et mansueta mortua: omnis enim, quicumque vellet, a Sophianis usque ad urbem et a Chrysopoli usque ad S. Mamam et ad ea quæ dicuntur Galati per aridam sine prohibitione pergebat. Et una quidem ex eis ad Acropoleos scalam dirupta contrivit eam;

alia vero ingentis molis ad murum collisa hunc magno impulsu concussit, adeo ut interiores quoque domus salo comparticiparentur. Porro in tria dirupta cinxit urbem, a Manganis videlicet usque ad Bosphorum; cuius altitudo muros excessit. Omnes autem urbis tam viri quam feminae, simul et pueri, horum visioni dantes indesinenter operam perseverabant, et cum lamentis ac lacrymis domum revertebantur, ignorantes quid ad id fari quivissent. Cæterum anno eodem, mense Martio, stellæ de cælo repente cadentes apparuerunt, ita ut omnes qui hoc viderunt instantis sæculi consummationem esse putarent. Siccitas quoque multa effecta est, adeo ut exsiccarentur etiam fontes. Ast imperator accersito patriarcha dicit ei: *Modo quis nos lædet, si dixerimus theotocon christotocon?* At ille hunc amplexatus ait: *Miserere, domine, ne ad cogitationem tuam veniat iste sermo. Nonne vides qualiter divulgatur et anathematizetur Nestorius a tota Ecclesia?* Qui respondens ait: *Ego discere volens interrogavi. Verum usque ad te sermo.*

Mundi anno 6246, divinæ incarnationis anno 746, anno vero imperii Constantini 24 exierunt iterum Turci ad Caspias portas et Hiberiam; quibus cum Avaribus bellum ineuntibus ex utrisque perierunt multi. Abdelas vero huiusmodi calliditate deposuit a principatu Hisebinmuse, in quem, ut superius dictum est, tertia sors tenendi post eum cecidit. Videns enim eum dolore capitis hemieranice laborantem et scotomi plenitudinem patientem persuadet quod curandus foret, si ex aliqua confectione ptarmica in nares ejus insufflaretur a medico suo Mose nomine, diacono Antiocheorum Ecclesiæ, quem jam muneribus fecerat acerrimum conficere medicamen, quod simul et narcoticum foret vehementer; qui, videlicet Hise, cum parvisset Abdelæ, suscepit per nares confectionem, et repletus in omnibus circa caput, cunctisque sensibus una cum hegemoniis operationibus defraudatus, sine voce porro jacebat. Advocatis itaque Abdelas ducibus ac primoribus gentis, *Quid vobis, inquit, videtur super futuro rege vestro?* At illi concorditer abnegato eo dexteram dederunt filio ejus Abdelæ Muhamed, qui nuncupatur Madi; porro Hise absque sensu domum reportaverunt. Hunc autem post tertium diem convalescentem excusationibus fictis consolabatur, centum auri talentis injuriam recompensans.

Eodem etiam anno misit Paganus, dominus Vulgarie, ad imperatorem, postulans ut cum eo facie ad faciem jungeretur, et accepto verbo descendit ad eum cum Bohiladis suis. Cumque imperator una cum Sabino sederet, suscepit eos et exprobravit inordinationem eorum et odium habitum in Sabinum, feceruntque pacem, ut putabatur. Ast imperator mittens etiam in Vulgariam cepit Severum principem Sclavinum, qui multa in Thrace fecerat mala. Comprehensus autem est et Christianus, qui ex Christianis ma-

garites et primus scamarum (82) effectus est, quem apud S. Thomam manibus et pedibus detruncantes adduxerunt medicos, qui hunc vivum inciderent a thorace pube tenus ad hominis cognoscendam positionem atque structuram, et sic eum tradiderunt igni. Actutum præterea imperator exiens ab urbe, cum sine custodia invenisset ob deceptoriam pacem clausuras, ingressus est Vulgariam usque ad Tzicas, et misso igne in cohortes quas reperit, cum timore reversus est, cum nihil forte patrasset.

Anno imperii sui 25, 12 Kalendas Decembrias indictionis quartæ, furens, impius et scelestus imperator adversus omnes timentes Deum, Stephanum novum protomartyrem abstrahi præcepit, cum esset in clausus apud S. Auxentium in proximo monte Damatry; quem hi, qui eruditionis ejus fructum percipiebant et unius cum eo ac similis erant sensus, scholarii quoque ac reliquis ordinibus deputati accipientes, pedemque ipsius rudente ligantes, traxerunt a prætorio usque ad ea quæ sunt Pelagii, ubi et discerpentes eum projecerunt venerabiles illius reliquias in Biothanatorum lacum, eo quod multos monuerit et adduxerit ad monasticam vitam, atque contemnere regias dignitates atque pecunias persuaserit: reverendus quippe vir omnibus erat pro eo quod fere sexaginta fecerit annos in claustris et virtutibus multis effulserit. Multos autem principes ac milites accusatos, quod imagines adorarent, diversis pœnis et amarissimis verberibus tradidit; jusjurandum etiam generale ab omnibus sub imperio suo degentibus exegit, ne quisquam adoraret iconam. Cum quibus et Constantinum falsi nominis patriarcham super ambonem ascendere et exaltare pretiosa ligna et jurare fecit, quod non esset ex eis qui imagines adorarent; cui mox persuasit ut ex monacho Stephanites efficeretur, et carnibus vesceretur, atque citharædos ad mensam admitti regiam pateretur. Sed non in longum ultio homicidam hunc tradidit pœnis. Denique duodecimo Kalendas Februarias quartæ indictionis motus est contra Vulgares, et direxit ad Achelon 2600 chelandia construens, ea et armans ex cunctis thematicis; quæ cum in toris (82) stationem fixissent, flante aquilone contrita sunt pene omnia, et necatus est populus multus, ita ut imperator extendere retia et sic mortuos educere ac sepelire præceperit. Porro decimo sexto Kalendas Septembrias ejusdem quartæ indictionis publice diffamavit ac dehonestavit habitum monachorum in Hippodromio, præcipiens unumquemque monachum manu tenere mulierem, et taliter eos transire per

A Hippodromium, sputis et injuriis ab omni populo cumulosos. Similiter et octavo Kalendas Septembrias ducti sunt ad ludos Circenses insignes principes decem et novem, et pompati sunt quasi mala contra imperatorem consiliati fuerint, non veraciter accusati, sed quia invadebat eis eo quod essent formosi atque robusti et ab omnibus colaudati, quibusdam vero ex eis et ob religionem, eo quod ad prædictum in clausum issent et passionibus ejus publice divulgarent; quos et interfecit. Quorum præcipui sunt Constantinus patricius et dudum logotheta cursus, cui nomen imposuit Podopagurum, et hujus frater Stategius spatharius et domesticus excubitorum, Antiochus logotheta dromi factus et prætor Siciliæ, David spatharius et comes Obsequii, Theophylactus protospatharius et prætor Thraciæ, Christophorus spatharius, Constantinus spatharius et primus imperialis stratorum, filius patricii Bardanis, Theophylactus candidatus, et alii. Quos cum in Hippodromii ludos palam traduci et ab omni populo conspui et maledici fecisset, sententiam dedit. Et illos quidem duos fratres, Constantinum aio atque Stategium, intra venationis septa capitis animadversione punivit, multo super eos facto universæ plebis lamento, adeo ut cum hoc didicisset imperator, indignaretur et præfectum Procopium cæderet et ab administratione depelleret tanquam id fieri permittentem. Cæteros autem omnes oculis privatos in exilium destinavit, quos et per singulos mittens, cum esset omni crudelitate plenus, ad loca in quibus degebant, centenis flagris vapulare jubebat.

Porro tertio kalendas Septembrias ejusdem quartæ indictionis insanlens idem malivocus adversus æquivocum (83) suum et consentaneum patriarcham, et inventis quibusdam clericis et monachis instruxit illos ut dicerent: *Audivimus patriarcham cum Podopaguro adversus imperatorem loquentem*, et misit eos ad patriarchium, ut arguerent eum. Cumque ille negaret, fecit illos ad pretiosa ligna jurare fatentes: *A patriarcha maledicta hæc audivimus*. Inter hæc ergo misit, et bulla signavit patriarchium, et hunc exsilio relegavit apud Hieriam, et rursus apud Principem insulis.

Anno imperii Constantini 26 Abdelas Ibin alim mortuus est, ruente super se turre, in qua custodiebatur. Abdelas autem cum cameræ fungeretur honore, multa mala Christianis sub principatu suo degentibus demonstravit, siquidem et cruces ecclesiarum abstulit, et vigiliis nocturnas celebrare, sed et litteras discere prohibebat. Hi vero qui dicuntur apud illos Aluritzæ, quod interpretatur æmulatores, contra Palmyrenensem eremum insur-

NOTÆ.

(82) Scamari sunt prædones, et scamara depredatio. Stephanus 2 epistola ad Pipinum R. F.: « Scamaras atque depredationes seu devastationes in civitatibus et locis B. Petri facere sua imperazione nec cessavit nec cessat. » FABR.

(82) *In oris*. FABR.

(83) *Æquivocum*. Ludovicus imp. in præcepto quodam apud Flodoardum II, 19: « gens nostra Francorum cum æquivoco nostro rege ejusdem gentis » FABR.

rexerunt. Sed illorum quidem malitia in Ecclesias Dei utpote infidelium manifesta fuit. Is autem qui Christianis, ineffabilibus Dei iudiciis, imperabat, fortassis ut Israel quondam ille vesanus Achab, multo peiora quam Arabum sit insania sub imperio suo positis orthodoxis, episcopis videlicet, monachis et laiciis, praelatis atque subjectis ostendit, ubique intercessionem sanctæ Dei Genitricis ac omnium sanctorum in scriptis ut inutiles et sine scripto repellens, per quas videlicet nobis emanat omne suffragium, et sanctas reliquias eorum effossas efficiens et invisas reddens, sicubi cujusquam insignis audiebantur ad animarum sanitatem et corporum rejacere, vel sicut moris est, a pie agentibus honorari. Mox ergo mortem adversus hujusmodi tanquam impie gerentes minabatur, sin autem, proscriptiones ac exilia et tormenta. Deo vero gratissimum lipsanum, utpote quidam thesaurus possessoribus habitus, auferetur, invisum (84) de cætero efficiendum. Tale quid et in pretiosissimum laudabilis martyris Euphemiæ profanus hic imperator lipsanum gessit, in profundum id una cum loculo jaciens, non ferens videre unguenti etiam ex se super omnem populum suavitatem reddentem, et arguentem ejus adversus intercessionem sanctorum deliramenta. Sed Deus, qui custodit ossa placentium secundum divina eloquia, illæsum hoc conservavit, rursus ostensurus illud apud Lemnum insulam: per nocturnam enim visionem jacens elevandum præcepit et conservandum. Sub Constantino vero et Heirene piis imperatoribus, indictione quarta, cum decenti honorificentia rediit ad templum suum. Quod ipse quidem, tanquam inimicus Ecclesiarum, commune fecit armamentarium sterquilinumque fore decrevit, illi repurgatum hoc iterum sacraverunt, ad redargutionem quidem hujus impietatis, ostensionem autem horum pietatis. Hoc autem ob stupendum et scriptura dignum miraculum post 22 annos iniqui principis mortis, una cum piissimis imperatoribus et Tarasio sanctissimo patriarcha, nos et vidimus et cum eis amplexi fuimus, licet indigni magnam gratiam promerentes. Porro decimo sexto Kalendas Decembrias, ejusdem quintæ indictionis, decreto imperatoris promovetur Nicetas eunuchus ex Sclavis ortus irregulariter patriarcha Constantinopoleos. Et facta est siccitas, ita ut nec ros de cælo caderet, defecitque penitus ab urbe aqua, et otiosæ remanserunt iam cisternæ quam lavaera, quin potius et fluentia fontalia, quæ prius jugiter effluebant. Quod intuens imperator cœpit renovare aqueductum Valentiniani, qui cum usque ad Heraclium perdurasset, ab Avaribus est destructus. Electis ergo ex diversis locis artificibus ab Asia quidem duxit et Ponto ædificatores mille et liniatores (85)

ducentos, a Græcia vero et insulis testatarios (86) quingentos; porro ex ipsa Thrace operarios quinque millia et tegulas facientes ducentos, et præposuit eis principes executores operum ac patricium unum; sicque opere consummato aqua introivit in urbem. Cæterum eadem quinta indictione provehit sui sensus prætores et operarios nequitia sua condignos, Michaellem videlicet Melissenum in themate Orientalium et Michaellem Lachanadracontem in Thracesiis, super buccellarios vero Manin a mania, id est insania, nominatum. Sed quis idoneus ad enarranda scelerata horum piacula, quæ partim suis a nobis conscribentur in locis? Omnia enim seu singula horum opera si conscriberentur, quæ ad curationem imperantis effecta sunt, nec ipsum arbitror, ut proprie cum evangelista dicatur, mundum capere eos qui scribendi sunt libros.

Anno mundi 6259, divinæ incarnationis anno 759, anno imperii Constantini 27 Stephanus Romanæ sedis habetur antistes. Constantinus vero, falsi nominis patriarcha, ductus est Nonis Octobribus sextæ indictionis a principe in insulam; quem et cecidit tyrannus, quod vadere non valeret. Jussit autem eum in phorio portari, et euntem sedere in gremio ecclesiæ Magnæ; eratque asecretis cum eo ferens chartæ tomum, in quo erant scripti hujus excessus. Omni ergo populo civitatis ex præcepto regio illic congregato et vidente legebatur charta in audientiam totius populi, et per singula percutiebat asecretis faciem ejus, Niceta patriarcha in confessorio sedente ac intente. Post hæc vero cum imposuissent eum in ambonem et rectum stare fecissent, accepit Nicetas chartam et misit episcopis, et ablato superhumerali ejus, anathematizaverunt eum, et hunc Scotiopsin cognominantes, abstraxerunt ab ecclesia, gradientem retrorsum, Postera vero die cum ludi Circenses agerentur, raserunt faciem ejus, et barbam denudaverunt, capitis ac supercilliorum pilis ablatis, et indutum hunc laneo brevi et sine manicis vestimento, sedere fecerunt oblique super asinum sagma ferentem, et ipsi tenere caudam, et eduxerunt eum per Diippium Hippodromium, cuncto populo et vulgo mala imprecante illi et conspuente. Trahebat autem asinum Constantinus nepos ipsius, naso reciso. Cumque venisset ad vulgus, descenderunt et conspuerunt et pulverem projecerunt super eum. Et cum adduxissent eum ad consistorium, dejecerunt de asino, et calcaverunt collum ejus, et collocatus contra vulgus audiebat ab illis ludicra verba usque ad absolutionem ludorum equestrium.

Eodem quoque mense missis impius iuperator patriciis significat ei dicens: *Quid dicis de fide nostra et concilio, quod fecimus?* Qui sensibus ad vanitatem conversis respondit: *Bene*, inquit, et

NOTÆ.

(84) *Invisum*. Apuleius 5: «Post opimas dapes quidam introcessit et cantavit invisus.» FABR.

(85) *Liniatores*. Gloss. *χρίσις* liniatura oblitus. *Is*.

(86) *Testacearios*. FABR.

credis, et bene concilium operatus es, putans se ob hoc illum rursus placare. At illi confestim respondentes dixerunt: Nos hæc audire solumus ab ore tuo polluto. Ex hoc ergo vade in tenebras et in anathema. Et sic accepta sententia descendit ad claustrum ferarum, et decollatus est. Et caput quidem ejus per aures ligantes tribus diebus in Milio suspenderunt ad ostentationem plebis: corpus vero ejus pedo reati ligato traxerunt per plateam usque ad loca Pelagii, et sociandum biathanatis jactaverunt; similiter et caput ejus post tres dies illuc delatum projecerunt. O irrationabilitatem et crudelitatem atque imhimericordiam immitissimæ bestiæ! Non est veritus miser sanctum lavacrum: duos enim filios ejus ex tertia conjuge ipsius in ulnas suas susceperat, siquidem semper feralis moribus et immansuetus esse probatur. Ab hoc autem anno ampliori insania usus est: mittens quippe deposuit Petrum nobilem stylitem a petra, quem vivum, cum dogmatibus ejus cedere renuisset, ligatis pedibus ejus in prædictum Pelagii locum, et hunc quoque per plateam tractum projici jussit. Alios etiam in saccis vinciens et lapidibus aggravans in pelagus jactari præcipiebat, oculos eruens, nares abscindens, flagellis excorians, et omnem tormenti speciem adversus eos qui pio agebant exco-gitans. Et in urbem quidem per se ipsum hæc et consentaneos suos, Antonium aio patricium et scholarum domesticum, ac Petrum magistrum, atque per populum singulorum ordinum, qui a se fuerat ad talia eruditus, agebat. In exteris vero thematibus per jam dictos prætores. Ipse namque cibaræ sonitu delectabatur atque conviviis, turpibus sermonibus et saltationibus eos qui sibi adhærebant incessanter erudiens, et sicubi quisquam corrueus vel dolens solitam Christianis vocem emitteret dicens: *Dei Genitrix, juva*, aut vigiliis agens deprehenderetur aut Ecclesiis assuetus aut cum religione vivens aut non passim juramentis abutens, ut inimicus imperatoris damnabatur et immemorabilis nominabatur. Monasteria vero, quæ in gloriam Dei et refugia salvandorum effecta sunt, domos fore communes fautoribus suis militibus faciebat. Denique cœnobium Dalmatii, quod inter optima Byzantii erat cœnobia, militibus in habitaculum tribuit; ea quæ dicuntur Callistrati et Dii ac Maximini monasteria, necnon et alias sacras monacharum ac virginum domos, a fundamentis destruxit. Eos vero qui monasticam subire vitam ex insignibus militibus vel senatoribus studuerant, et maxime illos qui sibi adhæserant et complices libidinis suæ ac nefandorum actuum fuerant, morti subdebat, suspectui habens confusionem, quæ sibi ex pronuntiationibus fieret propalantium se. Unde et Strategium Podopaguri fratrem, cum esset urbanus specie, assumpsit: amabat enim talibus

adhærere prop' er luxurias suas. Cum autem sensisset eum moleste tulisse infandas in viros insanias suas, et beato Stephano inclauso S. Auxentii has manifestas reddidisse, salutisque remedia suscepisse, hunc quasi insidiatorem suum diffamans una cum inclauso, ut prædictum est, interfecit. Fecit autem abundare horno species in urbe: novus enim Midas factus aurum concervavit et agricolas denudavit, et ob tributorum exactionem cogeantur homines largas Dei geniminum munificentias facile seu vili pretio venundare.

Eodemque anno Nicetas falsi nominis patriarcha iconas ex musio factas, quæ in patriarchio Secreti minoris erant, erasit, et imagines magni Secreti, quæ sculptæ in ligno erant, deposuit, et cæterarum imaginum facies delinivit. Sed et in Abramio similiter fecit.

Anno imperii sui 28 coronavit imperator Eudociam uxorem suam, cum esset trigamus et hæc esset tertia conjux, in tribunatio decem et novem accubituum Kalendis Aprilibus: filios vero suos ex ipsa procreatos, Christophorum scilicet et Nicephorum, postera die, qua sanctum celebratum est Pascha, Cæsares ordinavit, patriarcha orationem faciente, et Imperatoribus super eos chlamydes et Cæsaricias imponentibus galeas. Pari modo et Nicetam, novissimum fratrem eorum, nobilissimo facto, superposuit ei chlamydem auream et coronam; et ita processerunt, jactantibus imperatoribus hypatiam trimisia (87) et semisia et numismata nova, usque ad Magnam ecclesiam.

Anno imperii Constantini 29 ingressa est urbem Heirene ab Athenis veniens dromonibus et chelandiis plurimis, adornatis sericis palliis, et proceribus urbis cum uxoribus obviam occurrentibus ei præcedentibus eam. Cumque patriarcha venisset ad palatium in ecclesiam Phari, facta sunt ad eamdem Heirenem Leonis imperatoris sponsalia, et decimo sexto Kalendas Januariæ coronata est in triclinio Augustæ imperatrix Heirene. Quæ cum ad oratorium S. Stephani situm in Daphne abiisset, accepit nuptiarum coronam una cum filio Constantini, prælato videlicet imperatore Leone. Hoc etiam anno facta est commutatio in Syria viri ad virum et feminæ ad feminam et pueri similiter ad puerum. Et præcepit Abdelas radi barbas eorum, et fieri calamaucos cubiti unius et semis.

Anno imperii Constantini 30 Adrianus sedis apostolicæ præsul habetur. Eodem anno movit exercitum Banacas contra Romaniam, et multos captivos abduxit, et Romani quartam Armeniam ingressi despoliaverunt eam. Præterea moritur Salech, et translata est Germanicia in Palæstinam.

Eodem vero anno imitatus Lachanodracon magistrum suum, omnem monachum et monacham in

NOTÆ.

(87) *Trimisia*. Anast. in exsilio S. Mart.: « Usque ad unum trimisium frumentum potui comparare. » V. Scaliger *De re numm.* et Salmas. ad H. A. Fara.

themate Thraceseorum commorantes apud Ephe-
sum congregavit, et eductis eis in campum dixit
ad eos: *Qui vult imperatori ac nobis obedire, alba
induatur veste et in hac hora sumat uxorem: ast
qui hoc facere parvi penderint, privati luminibus in
Cypro exsilio damnabuntur.* Tumque opus cum verbo
pariter consummatum est, et multi eodem die
martyres sunt ostensi, multi vero deficientes et
enervati perierunt, quos et familiares sibi Draco
faciebat. Præterea indictione nona, mense Janua-
rio, natus est imperatori Leoni et Heirenæ filius,
qui nominatus est Constantinus, dum adhuc vive-
ret Constantinus avus ejus.

Anno imperii Constantini 31 movit exercitum
Banacas contra Romaniam, et cum descendisset ab
Hisauria in castrum Sices, obsedit illud. Quod
cum audisset imperator, scripsit ad Michaelē
prætorē Orientalium et ad Manin Buccellariū
et Bardam Armeniacorum prætores; qui cum ve-
nissent, tenuerunt egressum eorum, qui erat clau-
sura valde difficilis ad meandrum. Stulus autem Ci-
byrrhæotum cum Prætona spathario prætorē suo
veniens applicuit in portu prædicti castrī. Quod eum
Banacas vidisset, sui desperatus fiduciam rursus
assumit, suosque alacres reddit, et ascendens ad
equestres exercitus magnis et repentinis vocibus
cum omnibus suis clamorem dedit, sicque illos
territos fugat, multisque peremptis deprædatus
est omnia circa regiones illas, et cum spoliis multis
reversus est.

Eodem quoque anno missō Thraceseorum prætor
Lachanodraco Leonē notario suo et Leone exmo-
nacho venundavit omnia monasteria, virorum scilicet
et seminarum, et omnia vasa sacra et libros
et pecora, et quæque patrimoniorum eorum erant,
et horum pretia principis detulit. Quotquot autem
monachos et paternos libros reperit, igne com-
bussit; et sicubi lipsanum sancti quis habens ap-
paruisse ad custodiam, et hoc quoque nihilomi-
nus igni tradebat, eum vero qui habebat illud, ut
impie agentem puniebat. Et multos quidem mona-
chorum verberibus interfecit, quosdam etiam gla-
dio trucidavit. Præterea innumerabiles oculorum
visibus exorbavit; et quorundam quidem barbas
cera et oleo perungens succendebat ignem, et ita
tam facies eorum quam capita concremabat. Porro
alios post multos cruciatus exsiliis destinabat, et
postremo non deseruit in totō themate sibi sub-
jecto hominem unum monastico schemate circum-
amictum. Quod cum imperator didicisset, bonum
semper exosum habens, scripsit ei gratias dicens:
*Inveni te virum secundum cor meum, qui facis omnes
voluntates meas.* Hunc ergo imitantes et cæteri si-
militer perpetrabant.

Anno imperii Constantini 32 misit Abdelas in
Africam Mualabitu cum exercitu multo, et in-
gressus est Alphadal Badinar in Romaniam, et cepit
captivos quingentos. Mopsuestienses autem ob-
viam eis occurrentes et bellum exagitantē occi-

derant ex Arabibus mille. Ast Abdelas abiens
Hierosolimam jejunavit, et præcepit inscribi Chri-
stianos et Hebræos in manibus; et idcirco multi
Christianorum per mare in Romaniam confu-
gerunt.

Anno imperii sui 33 movit Constantinus, mense
Maio duodecimæ indictionis, stolum chelandiorum
bis millium contra Vulgariam. Et ingressus ipse in
rubea chelandia motus est ad intrandum Danubium
amnem, derelictis quoque prætoribus equestrium
thematū extra clausuras, si forte possent Vulga-
ribus in se intuitum figentibus introire in Vulga-
riam. Cum autem venisset usque ad Barnas, for-
midavit, et redire meditabatur. Sed et Vulgares
videntes, ac simili pavore metuentes, miserunt
Boilam et Tzigaten petentes pacem. Quos cum vi-
disset imperator, gavisus est et pacem fecit, præ-
stito vicissim jurejurando quatenus neque Vulgares
exirent contra Romaniam neque imperator studeret
in Vulgariam intrare. Et factis super hoc ex utraque
parte scripturis ad invicem reversus est imperator
et urbem adit, taxatis derelictis ex omnibus the-
matibus in castris quæ condidit. Octobrio verō
mense undecimæ indictionis nuntium suscepit a
Vulgaria ab occultis amicis suis, quod mitteret
dominus Vulgarie duodecim millia ex populo et
Boilades ad captivandum Verzitlam et abducendum
eos in Vulgariam. Qui ne innotesceret quod contra
Vulgares moveretur (venerant enim ad eum legati
domini Vulgarie) cum adhuc ii essent in urbe, si-
mulavit se adversus Arabes movere, et transmea-
runt tam vexilla quam suppellectiles ministerii regii
apparatus. Cum autem apocrisiarios dimisisset,
per exploratores comperto eorum egressu, assum-
pto exercitu festinus iter arripuit, et coæcervatis
thematū taxatis et Thraceseis et unitis ordini-
bus optimatibus fecit eos 80 millia. Et pergens in
locum qui dicitur Lithosoria, nullius tubæ clangore
sonante, irruerunt super illos, et vertens eos fecit
victoriam magnam, et cum multis exuviis et ca-
ptivis reversus est, triumphi sui trophæa penes
urbem ostentans, et obsequiis constipatus incedens,
bellumque hoc nobile nuncupans, eo quod
nemo sibi restiterit, nec inactio in hoc aut effu-
sio Christiani facta fuerit sanguinis.

Anno imperii sui 34 Constantinus solvens Vul-
garum pacem construxit iterum stolum multum,
et intromissis in eum equitum 12 millibus direxit
prætores classum omnes in illo, ipse vero timens
mansit cum equestri millia. Cum autem usque
Mesembriam venissent et hanc fuissent ingressi,
valenter aquilone vento spirante omnia pete con-
trita sunt et multi perierunt, et rediit, cum nihil
utilitatis attulisset. Porro Telerigus dominus Vul-
garie comperto quod per familiares suos imperator
consilia sua cognosceret, scribit ei dicens: *Vellem
effugere et venire ad te. Transmille ergo mihi verbum
securitatis meæ, et quos habes hic amicos, ut hoc eis
credam et mecum occurrant.* At ille levitate usus

scripsit ei. Qui cum hæc didicisset, per medium A
omnes recidit. Quod audiens Constantinus aliquandiu canos suos evulsit.

Anno imperii sui 35 imperator, mense Augusto decimæ tertie indictionis, exivit contra Vulgares. Qui atrociter in cruribus divinitus est percussus plaga quæ Græce anthrax appellatur, et hinc febre validissima et medicis propter nimium incendium ignota detentus Arcadiopolim rediit, a subjectis super humeros in lecto delatus, et veniens Selymbriam navim ingressus est. Cumque ad rotundum pervenisset castellum, miserabiliter in chelandio moritur, clamans et dicens: *Vivens adhuc igni sum inextinguibili traditus*, sanctamque Virginem et Dei Genitricem laudari exostulans, cum sine fœdere ipsius fuerit inimicus. Regnavit autem imperator post patris sui mortem annis 34, mensibus 2, diebus 26, et ita vitam dissolvit sanguinibus multis infectus et demonum invocationibus ac sacrificiis, persecutionibus quoque sanctarum Ecclesiarum rectæque ac immaculatæ fidei, nec non et monachorum peremptionibus et violationibus monasteriorum, malisque variis supercrescens, non minus quam Diocletianus et antiqui tyranni. Præterea eodem anno et eodem mense moritur et Abdelas Arabum dux. Cum enim hi ambo velut acerrimæ bestię diuturnis temporibus ac similiter humanum genus depasti sunt, mortui sunt providentia Dei. Et obtinent principatum Leo et Madi filii eorum. Porro eodem anno Longobardorum rex ad regiam veniens urbem imperatori se profugus contulit.

Mundi 668, divinæ incarnationis anno 768, anno vero imperii Leonis primo, Madi dux habetur Arabum, qui 9 his præfuit annis. Leo vero imperator cepit expandi in pecunias, quæ sibi fuerant a patre dimissæ, placuitque tam optimatibus quam populo, et visus est ad breve tempus pius esse, sanctæque Dei Genitricis ac monachorum amicus. Unde et metropolitanos ex monachis in primis sedibus collocavit, militiasque per themata fecit multas, et ordines in urbe amplificavit. Quamobrem thematum principes moti ingressi sunt omnes cum multitudine populi copiosa, petentes Constantinum filium ejus in imperatorem. At ille, ut moris est principibus, renuntiavit eis. *Filius*, inquit, *meus unicus est mihi. Idcirco vereor hoc facere, ne forte contingat mihi quod humanum est, et cum adhuc sit parvulus, morti eum tradatis, et alium promoveatis.* At illi cum juramentis profitebantur se ullum satisfacturos minime regnaturum præter filium ejus, etiamsi eum mori Deus voluisset. Hoc autem a Dominica die qua Palmarum solemnitas agitur, usque ad feriam quintam hebdomadæ majoris, populo in Hippodromio coacervato petente, sancta Paraceve jussit jurare illos, et juravit omnis populus in honorandis et vivificis lignis, tam scilicet ex thematibus et senatu quam ex interioribus ordinibus et civibus omnibus et bergasteriacis, imperatorem non admittendi exceptis Leone seu Con-

stantino ac semine ipsorum. Et fecerunt scripta, quemadmodum juraverunt, propriæ manus. Et in crastinum, Sabbato scilicet sancto, exivit imperator in tribunalium decem et novem accubituum, et provexit nobilissimum Eudocimum fratrem suum (nam Anthimum vivens pater ejus provexerat), et processit imperator cum reliquis Cæsaribus et tribus nobilissimis ac novo Constantino ad Magnam ecclesiam, et mutato indumento, sicut imperatoribus moris est, ambonem ascendit cum filio suo simul et patriarcha, et ingressus omnis populus posuerunt scripta sua in sancta mensa, et imperator locutus est sic: *En fratres, petitionem vestram adimpleo, et dono vobis filium meum in imperatorem. Ecce ab Ecclesia et de manu Christi eum suscipitis.* At illi magna voce clamaverunt dicentes: *Fidejussor noster esto, Fili Dei, quia de manu tua suscipimus dominum Constantinum imperatorem ad custodiendum eum et moriendum pro eo.* Et in crastinum, quando videlicet magnus et Dominicus Paschæ dies celebratus est, decimo octavo Kal. Maias decimæ quartæ indictionis, auroræ crepusculo exiens imperator una cum patriarcha in Hippodromium, delato altario, omni populo contemplante, patriarcha fecit orationem, et coronavit imperator filium suum; et ita processit ad Magnam ecclesiam uterque imperator cum duobus Cæsaribus et tribus nobilissimis. Processit autem et imperatrix Heirene, cum præcessissent imperatores, sceptris obsequentibus per scholas antelatis, et ascendentibus per æneæ portæ ascensum in Catechumenia ecclesiæ, non exiens in plateam Emboli. Mense vero Maio ejusdem indictionis accusatus est Nicephorus Cæsar et frater imperatoris, quod insidias construxisset adversus eum cum spathariis quibusdam atque stratoribus aliisque hominibus regis; et facto imperator silentio apud Magnauram exposuit populo quæ de se fuerant dicta. Qui unanimiter exclamaverunt ut uterque recederet de medio, non memorantes semper perjuri se patri eorum jurasse non admissuros post mortem ejus injuriam pati natos ipsius. Ast imperator rebelles cæcos et tonsos exsilio apud Chersonem deportatos fore decrevit, et climata illa sub custodia et munimine conservanda.

Anno imperii Leonis secundo confugit Telerigus Vulgarum dominus ad imperatorem, qui fecit eum patricium, jungens illi et uxoris suæ Heirenæ consobrinam. Cum autem baptizatum eum ex sancta quoque piscina suscepisset, magnifice honoravit pariter et amavit.

Anno imperii Leonis tertio sedit Ithimamas apud Dabecon, et seditionem commovit. Leo autem imperator militias Romanorum direxit, et ingressi sunt Syriam centum millia, quibus duces erant Michael Lachanodraco Thracesium, Artabuasus Armenius Orientalium, Tatzates Bucellariorum, Basteratzes Armeniacorum, et Gregorius Obsciænsium prætores; et circumdare Germaniciam, ubi erat Hisbahalithius Madi, et apprehenderunt

omnes camelos ejus, et futurum erat ut caperent etiam Germaniciam, nisi muneribus persuasisset Lachanodraconi Hisbahal, et recessisset a castro. Et exivit in prædam regionis, et captivatis hæreticis Jacobitis Syris iterum ad castrum reversus est. Et misso Ithimamas exercitu a Dabeco et amiradibus bellum cum Romanis fecerunt, et ceciderunt amirades quinque et Arabum sex millia, ut ferunt. Et sexta feria redierunt: ingressi enim fuerant Dominica die. Præterea imperator facta majoma in Sophianis insedit in solio cum filio suo, et ita divulgavit prætores triumphos quos sumpserant. Transtulit autem hæreticos Syros in Thracem, et locavit eos illic.

Anno vero imperii Leonis quarto furore accensus Madi Arabum dux mittit Hisan cum virtute multa, Maurophorum scilicet Syriæ ac Mesopotamiæ, et descendit usque Dorylæum. Verum imperator præcepit prætoribus ne debellarent eos publico bello, sed munirent civitates et populum introducerent ad earum custodiam, destinatis et principibus magnis per singulas civitates, ipsique sumerent electorum militum terna millia, et insequerentur eos, ne dispergerent cursus, et incenderent ipsi primitus tam pabula equorum quam escas, ubicunque fuissent inventæ. Cum autem residerent Dorylæi diebus quindecim, et defecissent sibi quæ victui sunt necessaria, exilia eorum effecta sunt animalia, multaque in eis præda patrata est. Et reversi obsederunt Amorium die uno; quod cum vidissent munitum, et multam habere armaturam, reversi sunt nihil proficientes.

Anno imperii Leonis quinto Paulus Constantinopolitanus habetur antistes, venitque Madi Arabum dux Dabecum cum potentatu multo et apparatu, et misso filio suo in Romaniam ipse redit ad sanctam civitatem, et mittit Muchesiam, qui dicebatur Zelotes, et dat ei potestatem apostatas faciendi Christianorum servos et desolandi ecclesias sanctas. Et venit usque Hemesam, et repromittit se non compellere ad magarizandum nisi eos qui ex infidelibus dudum fuissent, donec patefacti sunt Hebræi et Christiani. Et statim cœpit impie cruciare, sicut nec Lysias olim vel Agricolaus, multosque perdidit. Sane feminæ gratia Christi Dei nostri vicerunt ejus insaniam; et hæc cum Nubiten-ses essent archidiaconi Hemesæ ac filii Esaiæ, multum cruciatæ, cum non cessissent impietati, millena quippe flagra recipientes et aliis multis cruciatibus attentatæ, coronam victoriæ a Christo perceperunt. Pervenit autem et usque Damascum, et multas ecclesias desertas fecit, non intendens dato Christianis ab Arabibus verbo. Præterea octavo idus Februarias mortuo Niceta, de quo prædictum est, Constantinopoleos episcopo, secunda jejuniorum hebdomada, die Dominico, Paulus honorabilis genere, Cyprius, verbo ac actu coruscans, post plurimam propter hæresim qua tenebatur excusa-

tionem, vi multa compellente consecratur patriarcha Constantinopolitanus. Media vero hebdomada jejuniorum tentus est Jacobus protospatharius ac Papias et Strategius ac Theophanes cubicularii et paracœmomeni, Leo quoque ac Thomas, æque cubicularii, una cum aliis religiosiis viris, eo quod venerabiles imagines adorarent. Tunc denudans absconditam malitiam suam Leo, persecutoris filius, hos immisericorditer cæsos et tonsos perque medium urbis vinctos pompari fecit et in prætorio inclaudi mandavit; inter quos etiam dictus moritur Theophanes, confessor effectus et coronam martyrii consecutus. Reliqui autem omnes per hujus obitum probati monachi sunt ostensi. Ast Aaron ingressus in Armeniacorum thema obsedit Semalvos castellum æstate tota, et Septembrio mense cepit illud in verbo. Miserat autem Thummamam in Asiam cum quinquaginta millibus, et occurrens Michael Lachanodracone cursu modico suo debellavit eum, et jugulavit fratrem Theumamæ.

Eodem quoque mense quartæ indictionis mortuus est Leo filius Constantini hoc modo. Cum insaniret circa lapides, nimis adamavit coronam Magnæ ecclesiæ, et accipiens portavit eam, et exierunt carbunculi in capite ejus, et captus a valida febre mortuus est, cum regnasset annis quinque, diebus sex exceptis.

Mundi anno 6776, divinæ incarnationis anno 776, Heirene piissima una cum filio suo Constantino gloriose imperium divinitus accipit sexto idus Septembrias indictionis quartæ, quatenus mirabilis prædicaretur Deus etiam in hoc, per viduam feminam et puerum orphanum depositurus immensam contra se famulosque suos impietatem et adversus cunctas Ecclesias motam impugnatoris Dei Constantini tyrannidem, ut olim diaboli per piscatorum et illitteratorum infirmitatem. Post quatuor vero dies imperii sui, cum filius suus decem esset annorum, consilium facientes quidam senatorum voluerunt educere Nicephorum ex Cæsare et imperatorem statuere. Cum autem ad notitiam causa devenisset, tenti sunt Gregorius logotheta dromi, et Bardas dudum prætor Armeniacorum, Constantinusque vicarii spatharius et domesticus excubitorum, ac Theophylactus Rangabe drungarius duodecimæ insulæ, et multi alii; quos cæsos et tonsos in diversis locis exsilio relegavit. Porro viri sui fratres Cæsares ac nobilissimos tonsos sacerdotio fungi et populo communionem in festivitate Christi nativitatis porrigere fecit, in qua procedens imperatorio more publice cum puero retulit ecclesiæ stemma, quod fuerat a marito sublatum, pulcherrime fabrefactum et pretiosis lapidibus venustatum. Promovit autem Helpidium prætorem in Sicilia, qui et ante illic prætor exstiterat. Porro decimo septimo Kalendarum Maiarum accusatus idem Helpidius quod cum Cæsaribus sentiret, et misso Theophilo spathario præcepit ut compendio raperet et duceret eum. Qui cum perrexisset, non dederunt illum Siculi. At illa hujus

uxorem ac filios cæsos et tonsos prætori misit A
custodiendos. Junio autem mense omnia ulteriora
thematata destinavit ad clausuras custodiendi et
observandi exitum Arabum, proponens eis caput
Joannem sacellarium, qui erat eunuchus et dome-
sticus ejus. At vero Madi misit Cebir cum virtute
multa, et occurrunt in locum nuncupatum Milum,
et inito bello superantur Arabes, et occiduntur ex
eis multi, et ita cum confusione reversi sunt. Cœ-
perunt præterea piissimi principes fiducialiter agere,
et verbum Domini dilatarı, et qui volebant salvari,
sine prohibitione mundo abrenuntiare, et glorifica-
tio Dei exaltari, ac monasteria recreari, atque
omne bonum manifestari.

Hoc etiam anno in longis Thracæ muris homo
quidam fodiens invenit lapideam arcam, quam B
cum expurgasset et revelasset, reperit virum ja-
centem et litteras conglutinatas arcæ, continentes
hæc : *Christus nascetur ex Maria Virgine, et credo
in eum. Sub Constantino vero et Heirene imperatori-
bus, o sol, iterum me videbis.*

Anno imperij Constantini et Heirene secundo
direxit Heirene Costahim sacellarium et Mama-
lum primicerium ad Carolum regem Francorum,
quo filiam suam nuptui traderet imperatori Con-
stantino filio suo. Et facto placito ac jurejurando
inter utrosque, reliquerunt Elisæum eunuchum
atque notarium ad docendam illam Græcorum lit-
teras simul et linguam; sed et ut erudiret eam et
secundum mores Romanorum imperii. Constructis C
autem classibus numerosis, et electis ex themati-
bus populis ac principibus, qui sufficerent, pro-
movit Theodorum patricium eunuchum, virum in-
dustrium, et direxit in Siciliam adversus Helpidium.
Cumque multa fierent bella, vicerunt hi qui
circa Theodorum erant. Quo viso Helpidius ti-
muit, et sumptis quotquot habebat pecuniis cum
Nicephoro transmeavit in Africam, et accepto verbo
sacnitatis ad Arabes confluit; quem illi susceptum
ut Romanorum imperatorem retinebant, cora-
nantes eum incassum, et ocreis et stemmate
induentes. Cum autem Romanorum in his po-
pulus vacaret, egreditur Madi filius Aaron cum
potentatu et apparatu nimio, tam Maurophorum
quam totius Syriæ et Mesopotamiæ atque de-
serti, et venit Chrysopolim, derelicto Bunuso ad
obsidendum Nacoliā et custodiendum dorsa sua.
Misit autem et Burniche in Asiam cum 30 mil-
libus; qui cum debellasset Lachanodraconem cum
thematate Thracæstorum in loco Darino dicto,
cum et ipsi triginta millia essent, quinque mil-
lia interfecit. Ast imperatrix misso Antonio do-
mestico cum ordinibus obtinuit Barin, et con-
cluserunt eos. Confugit autem ad eos Tazatius
Bucellariorum prætor, odio quod contra Stau-
racium habebat patricium et logothetam dromi,
eunuchum omnibus, qui tunc videbantur esse,
præminentem et omnia disponentem. Et dato eis
consilio pacem postulaverunt. Cum autem ad hoc

A exissent Stauracius et Petrus magister et An-
tonius domesticus, non studuerunt subtiliter
agere, ut verbum cante susciperent et filios pri-
morum, sed exemptes inconsulta tenti sunt ab
illis et compedibus vincti sunt, et coactæ sunt
utræque partes ad faciendum pacem. Et dona-
verunt invicem, Augusta scilicet et Aaron, xenia
multa, pacto firmato ut per singulos annos eis
censum tribueret. Et facta pace discesserunt,
dimittentem etiam et civitatem Nacoliæ. Tulit an-
tem et Atazates uxorem suam et omnem sub-
stantiam.

Anno imperij sui tertio, pace facta cum Ara-
bibus et aditu reperto, Heirene mittit Stauracium
patricium et logothetam dromi cum virtute multa
contra Sclovinorum gentes. Qui cum descendis-
set in Thessaliā et Græciam, subiecit omnes
et tributarios fecit imperio. Introivit autem et
in Peloponnesum, et multam captivitatem et exu-
vias Romano imperio attulit.

Anno imperij Constantini ac Heirene quarto
redit Stauracius, de quo supra dictum est, e
Sclovis, et triumpho manifestavit trophæa in Hip-
podromio. Mense autem Maio ejusdem septimæ
indictionis exivit imperatrix Heirene una cum
filio suo et virtute copiosa in Thracem, cir-
cumferens organa et cætera genera musicorum.
et ivit usque Beroeam, et hanc ædificari jubens
nominavit Heirenopolim. Venit autem et usque ad
Philippopolim cum omni securitate, et rediit, cum
construxisset etiam Anchialum.

Eodem quoque anno et Arabum dux Madi,
qui et Maumed, mortuus est, et obtinuit Moses
filius ejus. Porro pridie Kalendarum Septembria-
rum ejusdem septimæ indictionis Paulus almifcus
et sanctissimus patriarcha infirmatus thronum
reliquit et descendens ad monasterium Flori
monachicum suscepit habitum, imperio ignorante.
Cum autem hoc didicisset imperatrix, venit ad
eum cum filio tristis et clamans, Cur, inquit, hoc
fecisti? At ille cum lamentis multis ait ad eam:
*Utinam nec unquam sedissem in sacerdotii throno,
Ecclesia Dei tyrannidem patiente, præsertim cum
acissa sit a reliquis universalibus sedibus et anathe-
matizata!* Quæ demum ascitos patricos et sena-
tus primores misit ad eum audire quæ ab ipso
dicebantur; qui dixit ad illos : *Nisi synodus uni-
versalis fiat, et error qui est in medio vestri corri-
gatur, salutem non habebitis.* At illi dixerunt ei :
*Et quare subscripsisti, cum consecraretis, non te
consecraturum iconam?* Ait autem : *Etenim idcirco
lamentis afficior et cucurri ad poenitentiam, depre-
caturus Deum, ne sicut sacerdotem me cruciet, qui
tacuerim usque nunc et præ timore furoris vestri
non prædicaverim veritatem.* Et in his obdormivit
in pace, derelicto lamento multo tam imperio
quam pia et religiosis rei publicæ viris : colendus
enim vir erat, et supra mensuram misericors, ac
omni reverentia dignus, multaque fidem ha-

bebat tam res publica quam imperium erga illum. Ex tunc ergo coepit dici et disputari super sanctis imaginibus sermo ab omnibus cum fiducia.

Anno imperii Heirene cum filio quinto Arabum dux Moses provehitur, qui uno eis praefuit anno. Constantinopolitanus vero Tarasius habetur antistes. Hoc quoque anno collecto imperatrix Heirene omni populo apud Magnauram dixit ad eos : Scitis, fratres, quid fecerit Paulus patriarcha ; et si quidem vixisset, non utique pateremur hunc dimittere sacerdotii thronum, licet monasticum habitum induisset. Quia vero, sicuti Deo placuit, de vita migravit, provideamus hominem, qui possit pascere nos et Ecclesiam Dei didascalicis conservare sermonibus. Qui unanimitate omnes dixerunt non fore aliam nisi Tarasium a secretis. At illa : Et nos, ait, illum eligimus. Sed resultet, et dicat pro qua causa non suscipit electionem imperii et totius plebis. At ille respondit populo dicens : Immaculatae fidei nostrae Christianorum custodes, et eorum quae in gloriam Dei sunt æmulatores fideles, imperatores nostri, tanquam omnium in beneplacitum ejus et in commodum nostrum curam facientes, et maxime nunc ecclesiastica negotia diligenter et sollicitè considerantes, quo summus sacerdos in hac regia urbe sua constitueret, in sua pietatis me animum assumpserunt, et ut manifeste mihi diceretur quod consilium sunt præceperunt. Cumque ad hoc me indignum esse pronuntiarem et nullum consensum efficere, utpote qui jugum hujus sarcinae portare vel sufferre non possem, jusserunt me adduci ante faciem vestram, pro eo quod hujus consilii unanimes et comprobatores effecti sitis. Et nunc, o viri, qui Deum timetis et semper hunc in cordibus vestris habetis, quique Christi vocatione, veri videlicet Dei nostri, nominamini Christiani, aio, audite brevis sermonis ab exiguitate ac humilitate nostra rationem. Ego quidem quidquid piis imperatoribus nostris et per omnia orthodoxis responderim, et in conspectu vestro orationis meae apologia respondeam, timore deprimor ad consentiendum huic electioni, et vereor a facie Dei currere taliter et quomodolibet incircumspectus, ut non terribili damnationi succumbam. Si enim divinus Paulus apostolus, qui Dei voces audit cælumque habuit erudiens se et paradisi inspector effectus est audivitque arcana verba et portavit nomen Dei coram gentibus et regibus, dixit : « Ne forte, cum aliis prædicaverim, ipse reprobus efficiar, » quomodo ego, qui in mundo conversatus et cum laicis connumeratus in imperatoriis administrationibus militavi, sic absque indicatione atque circumspectione possum insilire ad sacerdotii magnitudinem, horrendum conamen ad exiguitatem meam, et temerarium studium ? Causa vero timoris et refutationis meae hæc est : aspicio enim et video Ecclesiam, quæ supra petram Christum Dominum no-

strum fundata est, scissam nunc et divisam, et nos alia atque aliter loquentes, et aliter eos Christianos qui in Oriente unius nobiscum fidei sunt ; sed et his concordantes Occidentales, nos ab omnibus illis alienatos et a se per singulos dies anathematizatos. Diva pœna est anathema : procul a Deo emittit, et a regno cælorum expellit, ducens in tenebras exteriores. Necit Ecclesiae lex vel terminus sectam sive contentionem, sed sicut novit confiteri unum Deum, unum baptismum, unam fidem, ita et concordiam unam in omni ecclesiastico negotio. Nihil enim est in conspectu Dei tam acceptum atque placabile quam ut unum simul et una efficiatur catholica Ecclesia, quemadmodum in sinceræ nostræ fidei symbolo confitemur. Et petimus nos, fratres, ut reor, et vos, quoniam scio timorem vos Dei habere, a piissimis et orthodoxis imperatoribus nostris synodum universalem colligi, ut efficiamur nos, qui unus Dei sumus, unum, et qui Trinitatis cultores existimus, unius et unanimes et collegæ, et qui capitis nostri Christi sumus, efficiamur corpus unum compactum atque connexum, et qui sancti Spiritus sumus, efficiamur non contra invicem, sed pro invicem, et qui veritatis existimus, efficiamur id ipsum sapientes atque dicentes, et non sit in nobis certamen sive dissensio, ut pax Dei, quæ exsuperat omnem sensum, muniat nos omnes. Et siquidem jusserint orthodoxiæ propugnatores, imperatores videlicet nostri, postulationi meae annuere, consentio et ego. Sin autem, impossibile est mihi hoc facere, ne subijciar anathemati et inveniar condemnatus in die Domini nostri et justitiæ Judicis, ubi neque imperator, neque sacerdos, neque principes, neque hominum multitudo poterit eripere me. Et quidquid placuerit vobis, fratres, date apologiæ meae vel, ut melius dicam, petitioni meae assentionis vestrae responsum. Et libenter audierunt omnes quæ dicta sunt, consensum præbentes ut fieret synodus. At vero Tarasius rursus ad populum disputans ait : Leo imperator subvertit imagines ; et quando synodus facta est, subversas illas invenit. Et propter quod imperatoria manu subversæ sunt, iterum quæstionem habet idem capitulum, quoniam antiquam consuetudinem in Ecclesia traditam præsumperunt, sicut eis libitum fuit, exterminare. Sed veritas Dei, ut apostolice dicamus, non est alligata.

Itaque octavo Kalendas Januarias octavæ indicationis consecratus est almus Pater noster Tarasius patriarcha Constantinopolitanus ; qui missis Romanis synodicis suis et libello fidei suæ receptus est ab Hadriano papa. Mittens autem et imperatrix petiit ut mitteret litteras, suas et homines, quo invenirentur in synodo ; qui direxit Petrum vicedominum (88) Ecclesiae suæ, et Petrum Hegumenum S. Sabæ, viros honorabiles ac omni virtute adornatos. Misit autem et Antiochiam et Alexandriam tam imperatrix quam patriarcha : adhuc

NOTÆ.

(88) Vicedominus est œconomus. V. Hugonem Menardum ad Concordiam regularum c. 28, cui adde Flooardum 1, 17. Fabr.

namque pax, quæ facta fuerat cum Arabibus, non erat soluta. Et duxerunt ab Antiochia quidem Joannem magnum atque famosum, verbo et opere sanctitatis participem, qui et syncellus Antiocheni patriarchæ fuit, et Thomam Alexandrinum, virum zelatorem et religiosissimum, qui et Thessalonice magnæ civitatis, quæ est in Illyrico, factus archiepiscopus effloruit. Interea mortuo Mose fit Arabum dux frater ejus Aaron, qui tribus et vicenis eis præfuit annis et multa mala Christianis ostendit.

Anno imperii sui sexto mittentes imperatores convocaverunt omnes, qui sub eorum erant potestate, antistites, pervenientibus quoque a Roma transmissis ab Hadriano papa litteris et hominibus, ut prædiximus, et ab Antiochia et Alexandria. Et septimo Idus Augustas nonæ indictionis præses in templo Sanctorum Apostolorum apud regiam urbem cœpere sanctas Scripturas relegere, et obijcere invicem, imperatoribus ac catechumenis insipientibus. Ast populus scholariorum et excubitarum atque ordinum cæterorum accusati a principibus suis, cum haberent adhuc et magisterium quoque nequam doctoris sui, denudatis gladiis irruerunt in eos, minitantes mortificare tam summum sacerdotem quam orthodoxos episcopos et abbates. Imperio vero per assistentes sibi familiares homines hos sedare nitente non acquieverunt, quin potius exprobraverunt. Cum autem patriarcha surrexisset et tribunal cum episcopis et monachis fuisset ingressus, hi qui maligni sensus eorum erant episcopi exierunt ad eos, clamantes atque dicentes: *Vicimus*. Et gratia Dei nemini nocuerunt furiosi illi et inhumani. Et taliter dissoluta synodo abiit unusquisque ad propria.

Anno imperii sui septimo misso Heirene Stauracio patricio et logotheta in Thracem, mense Septembrio, initio decimæ indictionis, ad ulteriora themata, persuasit eis sibi cooperari et depellere ab urbe impium populum, quem nequissimus Constantinus instruxerat et erudierat. Et cum se fingeret quod exercitum motura esset in Orientales partes, eo quod Arabes fuissent egressi, exiit omnis regius apparatus atque supellex usque ad Malagma; et introeuntes hi qui exteriorum thematum erant tenuerunt urbem. Mittens autem ad illos significat eis dicens: *Mittite mihi arma vestra: opus enim vobis habeo*. At illi stulti divinitus facti dederunt ea. Tunc missis familiis eorum in naves exsules eos emisit ab urbe, in propriam regionem unumquemque jubens abire, in qua et genitus esset. Et cum fecisset exercitum proprium et principes sibi obtemperantes, ipsa mense Maio iterum mittens per omnem locum convocavit episcopos, quo venirent in Nicænsium civitatem Bithyniæ ad efficiendum illic concilium. Et per totum æstivum tempus congregati sunt omnes apud Nicæam, siquidem eos qui ex Romanæ sedis et Orientalium

A persona venerant non dimiserat, sed retentos secum habebat.

Anno imperii Heirene et Constantini octavo exiit Tarasius sanctissimus archiepiscopus Constantino-poleos in Nicænsium civitatem, et celebrata est sancta et universalis septima synodus episcoporum, et recepit catholica Ecclesia priscum ornamentum suum, nil novum prædicans, sed sanctorum et beatorum Patrum dogmata immota custodiens, et novam hæresim abdicans, tresque falsos nominatos patriarchas anathematizans, Anastasium videlicet, Constantinum et Nicetam, atque omnes consentaneos eorum. Facta est autem prima conventio accessio episcoporum in ecclesia catholica S. Sophiæ Nicæne civitatis quinto Idus Octobrias indictionis undecimæ. Et Novembrio mense ingressi sunt omnes regiam urbem, et præses imperatoribus una cum episcopis in Magnaura lectus est tomus, et subscripsit tam imperator quam mater ejus, firmantes pietatem secundum antiqua dogmata, opera sacerdotum honori, et dimiserunt eos, et pace posita est Ecclesia Dei, quanquam inimicus zizania in operationibus suis seminare non cesset. Sed Ecclesia Dei semper impugnata triumphat.

Anno imperii sui nono Heirene imperatrix, pace soluta faciendi cum Francis nuptiales contractus, direxit Theophanem protospatharium et abduxit puellam ex Armeniacis nomine Mariam ab Amnia, et junxit eam Constantino imperatori et filio suo, cum ipse multum tristaretur et nollet, propter affectum quo erga Caroli filiam Francorum regis flagrabat, quam scilicet antea desponsaverat. Et consummaverunt nuptias ejus mense Novembrio indictionis duodecimæ. Interea Heirene misit Joannem Sacellarium et logothetam in Longobardiam, una cum Theodoto dudum rege majoris Longobardiæ, ad ultionem inferendam, si posset, in Carolum et quosdam subducendos ab illo. Descenderunt ergo cum Theodoro patricio et prætore Siciliæ, et inito bello tentus a Francis amare peremptus est.

Anno imperii Heirene et Constantini decimo movit diabolus livore pietatis imperatorum homines, qui instigaverunt matrem adversus filium et filium adversus matrem: inflexerunt enim eam quasi ex præsignantibus futura cognitionibus certificati, a serenantes ei: *Non est prædestinatum apud Deum tenendi filium tuum imperium, sed tuum est a Deo tibi datum*. At illa ut mulier seducta, præsertim cum amorem quoque principatus haberet, credidit ita esse, et non recogitavit quod ipsa volentes dispensare res id sub occasione prætenderent. Ergo cum imperator jam viginti esset annorum factus atque robustus admodum et idoneus, videbat se nihil potestatis gerentem, et tristabatur, intuens e contrario Stauracium patricium et logothetam omnia possidere, omnesque ad illum procedere, et neminem ad se frequentare audere. Tunc consilio inito cum familiaribus perpauca hominibus suis, et

Petro magistratu et Theodoro patricio et Damiano æque patricio, firmavit quo comprehenderet eum et exulem in Siciliam destinaret, ipseque teneret imperium cum matre sua. Porro quinto Idus Februariæ factus est horribilis terræ motus, ita ut non auderet quisquam domi dormire, sed omnes in hortis et sub dio tabernaculis factis et tentoriis extensis degebant. Ast imperatrix una cum filio suo egressa est ad S. Mamam. Cum autem Stauracio nuntiata fuisset præsignata res, commovet Augustam contra filium; quæ comprehensos homines imperatoris omnes cecidit atque totondit, una cum Joanne protospathario et bajulo ipsius, et exilio relegavit in inferioribus partibus usque in Siciliam, Petrum vero magistratum dehonestationibus submittens in domo sua sedere præcepit, similiter et Theodorum patricium. Porro Damianum patricium cæsum et tonsum in castrum Apolloniadem exulem fore constituit. Percutiens autem et filium conviciisque multis lacessens egit ne procederet per dies non paucos. Cœpit autem adjuramentis submittere [jurare] militiam jam dicentem, quia Quousque tu vivis, non permittemus imperare filium tuum. Et jurabant omnes sic, nemine contradicere super hoc audente. Interea classis Arabum in Cyprum exivit. Quod præcognoscens imperatrix coacervavit et ipsa omnia Romana navigia, et misit adversus eos. Cum autem usque Myra uterque prætor venisset, divertit a promontorio Chelidioniorum, et ingressus est in Attaliæ sinum. At vero Arabes moti a Cypro, cum serenitas eos cepisset, circumferebantur in pelago. Cumque terræ proximi tenerentur, viderunt eos prætores, et acie directa præparati sunt ad bellandum. Theophilus autem Cibyrrhæotorum prætor, cum vir esset robustus atque fortissimus, fisus et ante omnes egressus tentus est ab eis; qui cum ductus ad Aaron fuisset ab eo videndus, adhortatus est ut proditor fieret et temporalia dona susciperet. Qui cum hoc nullatenus admisisset, per ampliusque coactus nequaquam cessisset, gladii animadversionem sustinens martyr optimus est ostensus.

Mundi anno 6283, divinæ incarnationis anno 783, anno vero imperii Constantini primo mense Septembrio, indictionis decimæ quartæ, venerunt qui adjurabant ad Armeniacorum thema; qui jurare minime consenserunt, quia Non imperabimur a filio tuo in vita tua, sed nec præponimus, inquit, nomen Heirenæ ante Constantini nomen, sed Constantini et Heirenæ, ut ab initio suscepimus. Misit autem iterum ad inflectendum eos Alexium spatharium et drungarium vigiliæ. At illi tenentes eum, ut sibi præset, provexerunt. Nicephorum vero patricium et prætorem suum custodiæ manciparunt, Constantinumque solum principem et imperatorem laudaverunt et acclamaverunt. Hoc comperto reliquorum populi thematum, prætoribus suis expulsis Constantinum tantum imperatorem et ipsi prædicabant. O maligni diaboli

A versutias, quomodo per multa studet argumenta genus hominum perdere! Qui enim ante quindecim annos terribili jurejurando juraverunt et facta propriæ manus scripta in sancto tribunali recondiderunt, iterum jurabant se a filio ejus non imperandos in vita ipsius, et rursus hoc oblivioni tradentes Constantinum imperatorem bonæ famæ laudibus efferebant, non perpendentes miseri quod non oporteat reciprocum fieri juramentum. Necessitas enim incumbit ut omnem reciprocam jurationem perjurium subsequatur. Perjurium autem est abnegatio Dei. Collecti autem Octobrio mense decimæ quartæ indictionis hi qui ex thematibus erant apud Atroam, exquisierunt omnes communi consilio Constantinum imperatorem, vicesimum agentem annum. Timens autem Heirene impetum populi absolvit eum. At illi hunc quidem imperatorem affirmaverunt, hujus autem matrem respuerunt. Præterea direxit protinus imperator Michaellem Lachanodraconem et Joannem bajulum suum ac protospatharium, et juramentis submiserunt Armeniacos, ne susciperent Heirenem matrem suam imperatricem. Alexium vero confirmavit in prætorem suum. Et cum redisset imperator in urbem mense Decembrio, cæsum et tonsum Stauracium exulem fecit apud Armeniacorum thema ad satisfactionem eorum. In exilium nihilominus et Aetium misit, spadonem protospatharium et intimum ejus, et omnes domesticos ipsius spadones. Hanc autem cum suavitate sua et affluentia locavit in palatio Eleutherii, quod ipsa ædificaverat, in quo etiam pecunias multas absconderat.

Factum vero est eodem mense incendium, et concrematum est triclinium patriarchii, quod dicitur Thomaites, et quæstorum, et aliæ domus usque ad Milium. Cæterum Aprili mense Constantinus cum castra movisset contra Vulgares, venit ad castellum quod dicitur Probatii, ad rivum scilicet S. Georgii; et cum occurrisset Cardamo domino Vulgaræ, pusillo circa vesperam facto bello, formidantes hi qui ex parte Romanorum erant, per noctem fugerunt et inglorii redierunt; quin et Vulgares metuentes reversi sunt.

D Anno imperii sui secundo mense Septembrio castra movit imperator adversus Arabes, et profectus ab Amorio abiit Tarsum Ciliciæ. Cum autem venisset ad inaquosas turres, repedavit inanis mense Octobrio indictionis decimæ quintæ. Porro decimo octavo Kalendas Februarias rogatus imperator a propria matre et a multis optimatibus pronuntiat eam iterum imperatricem, et laude cum illo simul attollitur, ut a primordio Constantini et Heirenæ. Omnes quidem obediunt. Ast Armeniacorum thema pertinaciter instans ad hoc renititur; et quærit Alexium, qui paulo ante prætor in eis fuerat; et ab imperatore tunc evocatus et dignitate patricii honoratus penes ipsum degere videbatur. Hunc ergo propter hujusmodi requisitionem et quosdam sermones super illos dictos, quia videli-

cei regnaturus esset, credens ac londens in prætorio posuit.

Julio vero mense exercitum movit adversus Vulgares, et construxit castrum Marcellorum, et duodecimo Kalendarum Augustarum exivit Cardamus dominus Vulgaris cum omni virtute sua, et statit in munitionibus. Fiducia vero fretus et a pseudopropheta imperator credere persuasus quod ejus esset victoria, incircumspecte ac inordinate bellum infert, et valido vincitur Marte, fugatusque rediit in urbem, multis amissis non solum communis populi, sed et primatum, inter quos et Michael magistratus, Lachanodraco et Bardas patricius ac Stephanus protospatharius exstiterunt, Nicetas quoque ac Theognostus facti prætores, et homines regii non pauci. Sed et Pancratius pseudopropheta et astronomus, qui et victurum illum vaticinatus est. Abstulerunt autem Vulgares etiam sarcinam, pecunias, equos et aulaea una cum universo regio apparatu. Cum autem ordines collecti essent in urbe, consiliati sunt adneere Nicephorum ex Cæsare et imperatorem statuere. Quo comperto Constantinus misit, et eduxit utrosque filios Constantini avi sui ad S. Mamam, et Nicephorum quidem oculis, Christophorum atque Nicetam Anthimumque atque Endocium linguis privavit; cum quibus et prædictum Alexium patricium luminibus exorbavit, obediens maternis et prælati Stauracii patricii suadellis, ei asseverantium quod nisi hanc cæcum redderet, in imperatorem eum forent electuri. Facta est autem horum poena mense Augusto, die Sabbati, indictionis decimæ quintæ, hora nona. Verumtamen non in longum Dei justitia hanc actionem dimisit inultam; post quinquennium namque eodem mense et eadem Sabbati die orbatæ oculis a propria matre Constantinus idem.

Anno imperii Constantini tertio audientes Armeniaci de Alexio patrio quod cæcus fuerat factus, custodiæ mancipare prætorem suum, Theodorum videlicet Camulianum patricium. Quo comperto imperator misit quidem primum ad eos nonnullos, post sanctum vero Pascha ipse per se movit exercitum contra eosdem Armeniacos una cum reliquis cunctis thematibus. Et septimo Kalendarum Juniarum primæ indictionis, die sanctæ Pentecostes, cum proditos eos Armeniorum fraude, qui cum ipsis erant, debellasset atque vicisset, comprehendit illos, et interfecit Andronicum spatharium et turmarcham eorum, et Theophilum turmarcham atque Gregorium episcopum Sinopæ; reliquos vero rerum jacturis et proscriptionibus subdidit. Porro mille victos exercitus ipsorum introduxit per Blachernarum portam in urbem, quorum faciebus atramento et punctationibus superscripsit: *Armeniacus insidiator*. Dispersit eos tam in Siciliam quam in cæteras insulas. Armenii sane, proditores eorum, nil ab imperatore honoris seu liberalitatis assecuti castrum Camachan Arabibus tradiderunt.

A Anno imperii Constantini quarto ceperunt Arabes Thebesan castrum sub verbo, propter quod et principes ejus dimiserunt ad propria.

Anno imperii sui quinto Constantinus, odio habens Mariam uxorem suam, summissione matris suæ principatum appetentis et quo ab omnibus reprehensibilis judicaretur affectantis, coegit eam ut fieret monacha; quam cum inflexisset, totondit mense Januario. Et Aprili mense movit exercitum adversus Arabes, et mense Maio bellum iniens in occursum ipsorum, in loco qui dicitur Amusan, vicit, vertit, et hos insecutus est usque ad amnem. Et cum venisset Ephesum et apud Dei locum orationes fecisset, commercium nundinarum, quod centum erat auri librarum, indulsit ad famulatum S. Joannis apostoli. Augusto vero mense coronavit imperator Theodotem eubiculariam in Augustam, et desponsavit eam inique.

Anno imperii sui sexto, indictione prima, celebravit imperator Constantinus cum Theodote nuptiarum principia in palatio S. Mamæ per dies quadraginta prolongatarum. Mense vero Aprilis ejusdem indictionis nocturno tempore factus est terræ motus in insula Creta valde terribilis, mense autem Maio factus est Constantinopoli nimis horribilis. Cardamus prætereā dominus Vulgaris denuntiavit imperatori dicens: *Aut tribue mihi pacta, aut veniam ad austram usque portam, et demolis Thracem*. At imperator posita equina in mappa stercorea transmisit ei: *Qualia*, inquit, *te decere pacta prævidi, transmissi tibi. Verum quia senex es, nolo ut fatigaris usque ad hæc loca, sed ego venio usque Marcella, et tu exi, et quidquid judicaverit Deus fiat*. Et cum misisset imperator ad ulteriora themata, congegissit populum suum et venit usque Versinithiam, et Cardamus usque ad lucum Abroleva; et cum formidaret, mansit in nemore. At imperator confortato populo suo abiit usque ad lucum Abrolevam, invitans eum per dies decem et septem. At ille non est ausus, sed repedavit fugax ad sua.

Eodem quoque anno et Arabes venerunt usque Amorium, et cum nihil profecissent, reversi sunt, præda in circumquaque regionibus facta.

D Eodem autem anno Plato Sacudionis abbas se abscidit a communione Tarasii patriarchæ, pro eo quod imperatorem in communionem receperit, et institutori tondere uxorem ejus Mariam, et Joseph monacho et ab alimonaasterii quod appellatur Tarebatara coronare eum cum Theodote præceperit. Quod cum didicisset imperator, misso Bardanio patricio et scholarum domestico, atque Joanne comite Obsequii, Platonem introduxit in urbem, et reclusit intra claustra in templo principis militiæ quod est in palatio. Reliquos vero monachos eum nepotibus ejus, percussos exilio relegavit apud Thessalonicam; quibus auxiliabatur mater imperatoris, tanquam his qui filio suo resistebant et confundebant.

Anno vero imperii sui septimo, mense vero Septembrio, egressus est imperator cum matre sua, ut calesceret apud Prusam. Octobrio vero mense natus est imperatori filius, quem nominavit Leonem. Quæ cum cognovisset imperator, derelicta matre apud Thermas una cum ordine regio universo atque principibus cursim in urbem regressus est. Quapropter hujus mater spatio reperto allocuta est et subtraxit muneribus ac repromissionibus agminum principes, ut deponeretur filius suus et ipsa singulariter imperaret, alios horum per se ipsam, alios vero per homines suos blandiens. Et attraxit ad se omnes, et præstolabatur congruum invenire diem. Interea Romæ obeunte Adriano papa consecratur Leo, vir honorabilissimus et per omnia reverendus. Mense vero Martio exivit imperator adversus Arabes, secum habens Stauracium patricium et cæteros amicos matris suæ, necnon et electam catervam expeditorum videlicet militum ex utriusque thematibus, viginti millia. Videntes hi qui circa Stauracium erant alacritatem populi et imperatoris, timuerunt ne forte bello inito ille vinceret et ipsi adinventis adversus eum frustrarentur insidiis. Ergo muneratis vigiliis persuaserunt eis mentiri, perhibendo Saracenos fugisse. Imperator itaque multum tristatus inefficax urbem ingressus est, et Kalendis Maiis mortuus est filius ejus Leo, et luxit eum vehementer. Porro decimo sexto Kalendas Augustas ab equestri agone ad S. Mamam transeunte, transmearunt adversus eum comprehendendum hi qui erant ex ordinibus, quos mater imperatoris fuerat allocuta. Quo ille cognito in chelandium suum ingressus est, et transmeavit ad Pylas, volens ad Orientalium thema confugere. Erant autem cum eo et matris suæ amici, quos ille sic esse penitus ignorabat. Præterea exivit ipse et mulier ejus usque ad Tritonem. Porro consilio inito amici matris ejus, qui cum ipso erant, dixerunt ad semetipsos: *Si concervatus fuerit ei populus, non jam dominique constringetur, nec latere poterimus eum, et perdet nos.* Materque ipsius congregatis in palatio Eleutherii eis qui ex ordinibus sibi fuerant collocuti, introivit palatium, et cum didicisset populi ad imperatorem concursum, timuit nimis, et tractabat qualiter mitteret episcopos ad eum et acciperet verbum et sederet in angulo. Verum scripsit occulte ad amicos suos, qui cum eo erant, quia Nisi modum quemlibet feceritis et tradideritis eum, verba quæ habebitis mecum indicare habeo imperatori. At illi meteuntes tenuerunt eum ad preces, et in chelandium inducto eo Sabbato mane venerunt ad urbem, et incluserunt eum in domo purpurea, in qua et natus est, et circa horam nonam crudeliter et insanabiliter oculos ejus evellunt, ita ut hunc mors subsequens confestim exstingeret, consilio matris ejus et consiliariorum ipsius. Obtenebatur autem est sol per decem et septem dies, et non dedit radios suos, ita ut aberrarent naves et ferrentur, omnesque dice-

rent atque confiterentur quod propter imperatoria cæcitatem sol obcæcatus suos radios retraxerit. Et taliter de cætero imperat Heirene mater ejus.

Eodem etiam anno et Romæ cognati beatæ memoriæ Hadriani papæ commoventes populum tumultuati sunt contra Leonem papam, et tenentes cæcaverunt eum, non tamen penitus lumen ejus exstinguere potuerunt. At ille confugit ad Carolum Francorum regem, qui ultus est inimicos ejus amare, et iterum restituit illum in sedem suam. Cæterum vicem Carolo recompensans coronavit imperatorem in templo S. Petri apostoli, perungens oleo a capite usque ad pedes, et circumdans imperatoria veste atque corona, octavo Kalendas Januariæ indictionis nonæ. Igitur Romanis iterum imperat Heirene annis quinque.

Anno itaque imperii sui Heirene primo, id est cum secundo imperare cœpisset, confestim dirigit Dorotheum hegumenum Chrysopolitanum et Constantinum chartophylacem ecclesiæ Magnæ ad Abimelech partes Cappadociæ depopulantem atque Galatiæ, intercedens pro pace; quod tamen factum non est. Et Octobrio mense quidam rebelles in custodia positus in palatio Contherapia filiis impugnantis Deum Constantini ad Magnam confugere persuadent ecclesiam, quasi potentes securitatem subsequenti indemnitate suæ, quatenus per hujusmodi occasionem appellarent ex eis quemquam imperatorem. Et multo populo ad ecclesiam concurrente ingressus est Aetius eunuchus patricius, et eduxit eos verbo, nemine ad illos tendente, et exilio damnaverunt eos apud Athenas. Duo autem patricii, Stauracius scilicet et Aetius, qui dilecti esse noscebantur imperatrici, facti sunt in alterutrum hostes, ita ut inimicitiam manifeste monstrarent, ambo intentionem habentes post mortem ejus cognatis suis imperium acquirendi.

Anno imperii Heirene secundo Abimelech exivit contra Romaniam, et misso expeditorum incursu descendit usque ad Magalina, et præoccupans in stabulis Stauracii equos imperatorio equitatu aptos sine læsione reversus est; et reliqui descendunt usque Lydiam, et multam consecuti sunt prædam.

Mense vero Martio septimæ indictionis voluit Acamirus Sclavinorum Belziciæ princeps pulsatus ab Helladicis educere filios Constantini, et ex eis promovere imperatorem. Cum autem hoc cognovisset imperatrix Heirene, mittit ad patricium Constantinum Serantapichum Theophylactum filium ejus, qui spatharius erat et nepos suus, et omnium oculos eruit, et dissipavit consilium eorum contra se nequiter adinventum. Porro Paschalis festivitatis feriæ secunda processit imperatrix a sanctis apostolis in curru aurato vecta, qui a quatuor equis albis trahabatur et a quatuor patriciis tenebatur. Bardano videlicet prætore Thracasiorum, Sisinnio prætore Thracæ, Niceta domestico scholarum et Constantino Boila, jactans liberaliter hypatiam.

Mense vero Maio infirmata est imperatrix pene ad mortem, et protenta est contentio eunuchorum. Aetius autem auxiliatus est Nicetæ patricio et scholarum domestico, et insequuntur severe Stauracium, credere facientes imperatricem quod imperium appeteret, ita ut atrociter irata illi, ascendens in palatium Tonchierium, dixerit rebellionis et simultatis sollicitatorem eum esse, et sibi celeris acquisite perditionis. Qui ad hæc apologia facta muniebat se ipsum. Insaniebat autem adversus Aetium et Nicetam jam dictos patricios.

Anno imperii Heirene tertio, mense Februario, indictione octava, jara dictus Stauracius tyrannidem ac simultatem in urbe regia construebat; scholarios, qui erant in ea, et excubitores una cum primis eorum pecuniis ac muneribus assumens ac placans. Heirene sane, pia imperatrix, silentio in Justiniani triclinio facto prohibuit omnem, qui militaret, adherere Stauracio, et sic adepta sunt modicam tranquillitatem negotia. Aetius vero jam memoratus et Nicetas cum aliis quibusdam, certatim adversabantur Stauracio, qui corde percussus sanguinem per os emisit spumoseum ex partibus pectoris et pulmonis. Hoc medici aspicientes mortale pronuntiaverunt. Ast adulatorem et imperiti, non solum medici, sed et quidam pseudomonachi et divini, juramentis credere persuaserunt usque ad diem mortis ejus, quæ facta est mense Junio ipsius octavæ indictionis, quod victurus et regnaturus esset. Quibus ille innixus seditionem in Cappadocia construxit adversus Aetium fieri, quam non meruit vivens audire: post duos namque dies mortis ejus super hoc nuntius venit, et seditioni comprehensi exsiliis sunt et animadversionibus subditi.

Anno imperii Heirene quarto, octavo Kalendas Januariæ, indictionis novæ, Carolus rex Francorum coronatus est a Leone papa, et cum voluisset contra Siciliam classibus præliari, se pœnituit, conjungi potius cum Heirene volens, legatis ad hoc directis sequenti anno, indictione decima. Martio vero mense novæ indictionis Heirene pia imperatrix Byzantiis civilia donavit tributa, Abydique ac Hierii ea quæ dicuntur commercia relevavit, magnis super his et aliis multis beneficiis gratiarum actionibus freta.

Anno imperii Heirene quinto Aetius patricius liber a Stauracio factus, et ideo securitate potitus, imperium ad fratrem proprium transferre satagebat, quem et monostategum fecit in Thracia simul et Macedonia, ipse ulteriora themata tenens, Orientales scilicet et Opsicin. Cum ergo elatione refertus esset, eos principes, qui sublimiores erant, dehonestans pro nihilo reputabat, qui et valde mœsti adversus eos effecti, simultatem contra imperatricem meditantes, hanc in opus duxerunt. Pervenerunt autem apocrisiarii a Carolo et Leone papa directi ad Heirenem piissimam, postulantes ut jungeretur illi ad nuptias et uniret eam et he-

asperia; quæ profecto obaudisset, nisi Aetius iste, qui sæpe dictus est, inhibuisset, prævalens et imperium in proprium, sicut prædictum est, fratrem usurpans.

Sequenti autem anno, qui est primus imperii Nicephori, pridie Kalendas Novembriæ indictionis undecimæ, quarta noctis hora, cum feria secunda lucebat, idem Nicephorus cum patricius esset et logotheta generalis, tyrannidem adversus Heirenem piissimam concitavit, Deo quidem ineffabilibus ob nostrorum multitudinem peccatorum judiciis indulgente, cooperantibus ei Niceta patricio et domestico scholarum, et Sisinnio patricio fratre ipsius, viris perjuris ac fraudulentis Triphyliis. Erant autem cum illis et Leo patricius Serantapichus, et Gregorius patricius Musulacii, et Theocistus patricius et quæstor, atque Petrus patricius, seducendo quosdam ex populo, qui erant ex ordinibus. Cumque venissent ad portam quæ dicta est Chalce, custodesque falso ac subito deceperent, persuaserunt eis ut crederent quod ab ipsa fuerint destinati, quatenus imperatorem eundem Nicephorum appellarent, eo quod Aetius patricius sibi vim inferret ad annuntiandum Leonem fratrem suum imperatorem. Qui mendacio tanto credentes, imperatorem pariter pronuntiaverunt eum qui erat tyrannus. Taliter ergo ad magnum palatium iidem patricii venientes ingressi sunt illud, indeque per totam urbem ignobiles et servos dirigentes acclamationem fecerunt ante mediam noctem, et custodes in circuitu palatii, quod Tentu Eleutherii nuncupatur, posuerunt, ubi eam contigit esse. Diluculo sane accersientes eam concluserunt in majori palatio, et ita processerunt ad Magnam ecclesiam ad coronandum scelestum. Convenit interea universa multitudo urbis, et omnes super his quæ agebantur moleste ferebant, maledicentes coronanti et coronando cunctisque congratulantibus eis. Et quidem cum religione ac ratione viventes divinum mirabantur judicium, qualiter eam permisit, quæ pro recta fide more martyrum agonizaverat, a subulco expelli, præsertim cum ei devotissimi ejus præcipue adherere propter avaritiam proposuerint, Leo scilicet eunuchus, patricius et sacellarius Sinopeos et Deo perosi Triphylii atque patricii, qui superius dicti sunt, qui donis plurimis ab illa ditati sunt, et cum ea sæpe convесcentes, et adulationibus cum juramenti horribilibus certam reddentes, omnibus mundi rebus se necessariorem reputare, quam haberent erga illam, benevolentiam affirmabant. Alii autem ut in ecstasi facti, gestorum certitudinem horum minime sentientes, somnium se videre putabant. Alii autem, qui duntaxat pendere bene sciebant, præteritam felicitatem beatificabant et futuram per tyrannidem infelicitatem lugebant, maxime hi qui maligni voti tyranni experientiam quamdam ante perceperant. Porro universos communiter possidebat caligo et sine consolatione mentis defectio, ne per singula miserandæ illius

diei deformia verba scribens protelem sermonem. A Denique sequenti die sumptis quibusdam ex patriciis ascendit ad imperatricem custodiæ mancipatam, simulans, ut ei moris erat, falsam benignitatem, per quam et plures decepit, et excusans se quod invitatus ad principatum conscenderit nec hunc unquam desideraverit: maledicebat autem his qui se provexerant et illam insidiis appetiverant, ut proditor Dominum, postquam cum ipso cœnaverit; quos et imitatores illius existere testabatur. Ostensis etiam nigris calceamentis, amare se talibus uti præter leges imperatorias affirmabat; fiduciamque habere dolose monebat eam, et cum juramentis, de omni corporali requie, quam consequi dominam a servo deceret; nullamque arbitrari ærumnam casus illius exhortabatur. Commonebat postremo nil occultare a se imperialium thesaurorum, et damnabat avaritiæ vitium, hoc illam habere non ferens: languebat enim eo vehementer omnia devorans, omnemque in auro spem et fiduciam ponens. At vero sapiens et Deo dilecta Heirene, quamvis congrueret ut passione tam repentina commutationis utpote mulier teneretur, forti et sapienti prudentia dixit ad eum, qui heri quidem servus perjurus fuerat, hodie vero solers et seditiosus ac impudens habebatur: *Ego quidem, o homo, Deum deputo pridem, cum essem orphana, exaltasse me, et deinde super solium imperii, licet essem indigna, provexisse me. Causam vero depositionis meæ mihi me applico et peccatis meis ascribo. In cunctis autem ac modis omnibus sit nomen Domini benedictum, solius Regis regum et Domini dominorum. Porro modum promotionis tuæ Deo reddo, quo excepto nil fieri credidi. Veruntamen delatas mihi contra te super dignitate, qua nunc circumdaris, auditiones non ignoras; quas veras fuisse rerum finis ostendit, quasque si moleste tulissem, facile mihi erat interficiendi te. Sed modo juramentis tuis fidendo, modo tibi parcendo, multos mihi devotos parvipendi, Deo quæ mea sunt dans, per quem reges regnant et potentes obtinent terram. Sed et nunc, cum sis pius et ab ipso provectus, te ut imperatorem adoro, et peto meæ parcere infirmitati. Et concede mihi a me constructam Eleutherii domum in reconciliationem incomparabilis calamitatis meæ. At ille ait: Et si hoc vis fieri tibi, jura mihi per omnem divinam virtutem non absconsuram te quidquam ex thesauris imperii, et adimpleo postulationem tuam, et omnem tibi placationem et requiem facio. Quæ juravit ei ad pretiosa et vivifica ligna, quia Non celabo te usque ad obolum unum; quod et fecit. Verum ille, quod desiderabat adeptus, protinus exsilio relegavit eam penes insulam principis, in monasterio quod ipsa ædificaverat, cum adhuc essent in urbe missi Caroli et quæ agebantur aspicerent. Vorax igitur iste, cunctorum imperio percepto, nec saltem parum*

quid valuit hypocrisi tegere inditam malitiam et avaritiam suam, sed quasi recisurus injustitiam, nequam in Magnaura et injustum constituit fore judicium. Intentio namque tyranno erat, ut ipsæ res ostenderunt, non pauperibus jura tribuendi, sed per hoc omnes qui magni erant inhonorandi (89) et captivandi, et ad se quæ cunctorum erant impie transferendi; quod et fecit. Videns autem omnes adversus se contristatos, et pavens ne forte memores Heirenæ piæ beneficiorum asciscerent eam iterum ad imperium, Novembrio mense, hieme nimium imminente gravi, non est ipsius misertus immisericors ille, sed exsilio deportari præcepit in insulam Lesbum et cautissime custodiri, quin et a nemine penitus contueri. Porro pridie Kalendas Maias mortuus est Niceta Triphylus, ut aiunt, a Nicephoro veneno extinctus. Et Nonis Maiis, feria quinta, cum Nicephorus ad suburbana Chalcedonis exiisset equumque mansuetum et mitissimum ascendisset, hunc ex Dei providentia dejiciens dextrum pedem ipsius contrivit. At vero decimo quarto Kalendas Augustas, feria quarta, hora prima, Bardanes patricius et prætor Orientalium, qui cognominatus est Tureus, appellatus est imperator ab omnibus ultra sitis thematibus. Qui multum renisus ut evaderet illos minime valuit, et descendens usque ad Chrysopolim, cum circumisset diebus octo et minime fuisset receptus, rediit usque ad Malagma. Qui metuens Deum, et recogitans ne forte per se maectatio Christianorum efficeretur, misit ad Nicephorum, et accepto verbo in scriptis propriæ manus ejus, in quo et Tarasius sanctissimus et patriarcha et omnes patricii subscripserunt, quod illæsus et indeinnis cum omnibus qui secum erant foret servandus, sexto Idus Septembrias media nocte clam fugiens descendit ad Cium Bithyniæ in monasterium Heraclii, et invento chelandio, quod ab imperatore super hoc fuerat missum, tonsus est et indutus stola monachica; et ingressus illud abiit in insulam, quæ dicebatur prima, in qua ædificaverat monasterium, opinatus quod veritus foret terribile verbum quod dederat sibi contemptibilis Nicephorus, et in nullo esset lædendus. At ille primo quidem denudat illum substantia ejus, et occasione accepta omnes thematum principes et habitatores; quosdam autem et de regia urbe captivavit, exercitum autem roga privatum deseruit. Verum quis sermo enarrare condigne sufficiet opera, quæ diebus illis ab eo sunt gesta per indulgentiam Dei propter commissa nostra? Nona die Augusti mensis undecimæ indictionis defuncta est imperatrix Heirene in exsilio insulæ Lesbi, et translatus est corpus ejus in insulam principis, in monasterium quod ipsa construxit.

Mundi anno 6246, divinæ incarnationis anno 746,

NOTÆ.

(89) *Inhonorandi*, ἀτιμάσαι. Tertullianus *De fuga in persecut.*, « inhonores illum; » et *inhonorabilis* apud eundem. S. Ignatius ep. ad Philad., ἀτιμάζαν-

τες αὐτοῦς. Vet. int. « inhonoraverunt ipsos; » alii *dehonorare* vertunt. FABR.

annō imperii sui secundo Nicephorus coronavit Stauracium filium suum per Tarasium sanctissimum patriarcham in ambone Majoris ecclesiæ in imperatorem, cum esset inutilis ad tantam modis omnibus dignitatem, tam scilicet aspectu quam robore simul et sensu. Cæterum Nicephorus, qui nunquam usquam veritatem servavit, Lycaonenses quosdam, imo vero Lycanthropos, concordēs et consentaneos ad Proten insulam mittens, jussit eos noctu hanc ascendere et prædictum, quasi se ignorante, luminibus privare Bardanum, et post facinus ad ecclesiam fugere. Quo facto tam patriarcha et senatus quam omnes Deum timentes acriter doluerunt. Ast imperator nequissimus Nicephorus cum juramentis omnes primores Lycaonenses simulatus, exquirebat in eos, ut putabatur, ulturus, omnia secundum ostentationem et nihil secundum Deum jugiter agens. Erat enim illi præcipue cum reliquis prævaricationibus et hujusmodi quoque mentis idioma, per quod videlicet et ante imperium multos seduxit: verumtamen in ridiculum habebatur hoc ejus illicdo scientibus studium, ita ut impudentia multa semper caligosa et polluta facies ejus tunc inaccessibilis fieret per dies septem, eo dolose intra cubiculum imperatorum ejulante: nam et naturaliter ei muliebres aderant lacrymæ, quas multis pravis et pseudo-christianis inesse procul dubio constat, quanquam plurimos non latuerit. Mense vero Augusto cum adversus Arabes exiisset, occurrit eis apud Chrason Phrygiæ, et inito bello superatur, multisque amissis propemodum et ipse vivus foret capiendus, nisi principum quidam fortissimi hunc a necessitate vix salvare prævaluissent.

Anno imperii Nicephori tertio, simultate facta in Persica, descendit Arabum dux pacificaturus eos. Nicephorus autem spatulo reperto ædificavit Ancyram Galatiæ et Thebasan et Andrasum. Misit etiam et cursus, qui revertuntur nihil proficientes, sed et contra potius plurimos admittentes.

Anno imperii Nicephori quarto, duodecimo Kalendas Martias, Tarasius sanctissimus patriarcha Constantinopolitanus gloriose diem clausit extremum, et elatum est ipsanum ejus in angustum ponti, et sepultum est in monasterio quod ipse construxerat, quarta feria primæ jejuniorum hebdomadis. Et mense Aprili, die Dominico sancti Paschæ, consecratus est sanctissimus patriarcha Nicephorus a secretis, electione totius populi ac sacerdotum insuper et imperatorum. Sane Plato ac Theodorus hegumeni monasterii Studii non consenserunt consecrationi Nicephori, sed et oppido restiterunt, schisma meditantes, causam veluti rationabilem habentes, quod ex laicis non oporteat repente ad episcopatum accelerare. Quos imperator Nicephorus urbem pellere volens correctus est, quibusdam consilium dantibus, asseverando non fore laudabilem patriarchæ creationem, si prædictorum rejectio et tanti destructio fieret monasterii, se-

ptingentorum videlicet circiter monachorum sub Theodori regimine ordinatorum.

Eodem quoque anno movit exercitum Aaron Arabum dux adversus Romaniam, in virtute gravi, trecentorum videlicet millium, tam a Maurophoris, quam Syria et Palæstina et Libya coacervata. Et cum venisset Tyana, ædificavit domum blasphemiae, et obsidens cepit tunc Heraclios castrum, quod erat valde munitum, et Thebasan et Malocopean et Sideropelum et Anandarasum. Misit autem cursum sexaginta millium bellatorum, et descendit usque Ancyram, et hac visa reversus est. Ast imperator Nicephorus metu et impossibilitate detentus exivit, et ipse in desperatione fortia infortunii demonstraturus. Et multis trophæis factis misit ad Aaron metropolitam Synadorum et Petrum hegumentum Gulæi et Gregorium œconomum Amastræ, postulans Meri pacem. Et multum disputantibus eis, firmaverunt pacem, ut per unumquemque annum tribueret illis trecenta millia numismatum, et tria numismata in tributum capitis imperatoris, et tria filii ejus; quibus acceptis Aaron jucundatus est, et exultavit plus quam si dena millia suscepisset talenta, tanquam qui subegisset Romanorum imperium. Porro convenit inter eos castra, quæ destructa fuerant, non reædificanda. Cumque Arabes reversi fuissent, construxit eadem continuo castra, et præmunivit. Quo comperto Aaron misit iterum, et recepit Thebasan, missoque stolo in Cyprum ecclesias destruxit, Cyprios emigravit, et multo excidio facto pacem dissolvit.

Anno imperii sui quinto castra movit Nicephorus contra Vulgares. Et cum venisset Hadrianopolim, et sensisset quod simultatem contra se Imperatorii homines et quidam ex ordinibus meditarentur, inefficax repedavit, nihil proficiens, nisi quod tantum ultionem contribulibus intulit, horum multos caedibus, exsiliis et proscriptionibus rerum submittens.

Anno imperii Nicephori sexto, mense Septembris, Aaron Arabum dux cum classi contra Rhodum Cumeid direxit; qui cum subito transmeasset Rhodumque pervenisset, multum in ea excidium fecit. Verumtamen municipium quod in ipsa erat, non impugnatum remansit. Cum autem ipse remearet, evidenter impugnatus est a sancto et miraculorum patratore Nicolao. Cum enim Myra venisset et sacram ejus arcam contereere tentavisset, aliam pro illa contrivit. Moxque classim multa ventorum et marinorum fluctuum, tonitruorum quoque ac fulgurum inæqualitas comprehendit, ita ut plurimæ scaphæ conquassarentur, ipseque impuglator Dei Cumeid virtutem sancti cognosceret et periculum præter spem evaderet. Porro decimo tertio Kalendas Januarias Nicephorus post multam electionem virginum, ex omni potestate sibi subdita, causa copulandi Stauracium filium suum conjugii factam, Theophanam Atheniensem, agnatam B. Heirenæ, quæ viro desponsata erat et sæpe cum ipso cubaverat, separavit ab eodem viro, et ipsi Stauracio

misero copulavit impudenter, ut in aulis, et in A hoc quoque prævaricator effectus. Alias vero duas ista pulchriores, quas cum ea elegerat, manifeste corripuit in eisdem nuptiarum diebus, ab omnibus idem obscenus irrisus. Denique Februario mense simultatem excogitantes adversus eum multi ex proceribus, Arsabir quæstorem et patricium, virum pium et rationabilissimum, elegerunt. Quod cum multiformis Nicephorus agnovisset, ipsum quidem cæsum et tonsum monachum sœit et exilio relegandum in Bithyniam misit, reliquos autem cædibus et tonsuris et publicationibus insuper et exiliis subdidit, non solum mundialis vitæ principes, sed et episcopos sanctos et monachos, necnon et Majoris ecclesiæ syncellum et sacellarium et char-tophyllacem, viros rationabiles et reverentia dignos. B

Anno imperii Nicephori septimo Aaron Arabum dux mortuus est in interiore Perside, quæ vocatur Chirsusan, et suscepit principatum Maumed filius ejus scrupulosus per omnia, contra quem Abdelas frater ejus seditionem concitans intestini belli factus est auctor. Et hinc hi qui in Syria et Ægypto ac Libya erant, in diversos incisi principatus, tam publicas res quam alterutros subverterunt, mactationibus et rapinis ac diversis flagitiis contra se contraque subditos Christianos confusi. Ac per hoc ecclesiæ, quæ in sancta Christi Dei nostri erant civitate, desertæ factæ sunt, et monasteria duarum magnarum Laurarum (90), sanctæ videlicet memorie Charitonis et Cyriaci atque S. Sabæ, necnon et reliqua cœnobita SS. Euthymii et Theodosii. Theodorus autem hegumenus Studii et Joseph frater ejus, archiepiscopus Thessalonicensis, una cum Platone inclauso et cæteris monachis suis a communione recesserunt Nicephori sanctissimi patriarchæ propter Joseph vicedominum, qui prævaricatorie coronaverat Constantinum et Theodotem. Tunc Nicephorus imperator occasione percepta, cum episcopos multos et hegumenos congregasset, synodum adversus illos celebrari præcepit, per quam monasterio et urbe dejecti exilio sunt destinati, mense Januario, indictione secunda.

Eodem etiam anno dum roga penes Stromonem amnem populo distribueretur, irruentes Vulgares hanc ademerunt, auri libras centum et mille, multumque populum occiderunt cum prætore atque principibus. Erant enim et cæterorum thematum ibidem taxati principes non pauci, qui omnes illic periere. Ceperunt autem et totam sarcinam, et ita reversi sunt.

Eodemque anno ante solemnitatem sancti Paschæ Crumnus Vulgarum dux, acie contra Sardicam di-

recta, dolo hanc cepit verbo, ex militibus Romanis interfectis sex millibus, absque multitudine privatorum (91). Nicephorus autem quasi adversus eum tertia feria hebdomadæ salutaris passionis egressus dignum quidem sermone nihil omnino gessit. Hos autem principes, qui de cæde salvati sunt, verbum salutis deposcunt, cum dare dedignatus fuisset, ad hostes confugere compulsi, inter quos erat et Eumathius spatharius, mechanicæ artis expertus (92). Ast Nicephorus præ multo dedecore juratoris sacris regiæ urbi persuadere satagebat, ut crederet quod festivitatem Paschæ in aula Crumni celebraverit. Præterea cum civitatem Sardicam, quæ destructa erat, ædificate voluisset, multitudinibus resistentibus, timens. . . . persuadendum turbis imperatorem postulare super ædificio. At illi senso ingenio, ut ex æquum illius argumentationibus subministrato, tumultuantur adversus eum et adversus principes suos per horas sex, et irruentes rumpunt tabernacula ipsorum. Cum autem venissent usque ad imperatoriam, injuriis et maledictis hunc multissubmittunt, ulterius senon sufferre immensam avaritiam et nequam moliminis ejus animum dejerantes. At ille repentino simultatis pavore perterritus surrexit a mensa. Et primo quidem per Nicephorum ac Petrum patricos juramentis et persuadilibus verbis sedare conabatur exercitum. At illi modica quiete potiti quemdam collem ceperant, et actus quem per se manibus habebant obliti sunt, *Kyrie eleison*, exclamantes, ac si super quodam terræ motu imbriumve defectu. Ille autem utpote semper ad omne malum paratus, clandestinis muneribus noctu multis ex principibus pellectis, in crastinum ipse per se ipsum medius veniens allocutus est turbas de omni tranquillitate, ac super æquali erga natos eorum affectu juramentis horribilibus eos certificans, et continuo regiam pervenit ad urbem, Theodosio patricio ac primoscrinio, cognomento Salibaran, deserto ad perdiscendum ex alterutris eos qui seditionem patravérant. Cumque multitudines reverterentur, rogas eis apud S. Mamam se tribuere fingens, cædibus et tonsuris ac exiliis multis ex eis punitis, Chrysopolim reliquos transduxit, calcans tanta et tam horribilia juramenta. Illi vero propter D ærumnam igneam fluvium meatum appellaverunt.

Anno imperii sui octavo Nicephorus post implas animadversiones in illis prorsus humiliare tractans Christianos exules ex omni themate in Scлавиниати fieri jussit, horum autem substantias ventumdari. Et erat hæc res captivitate non minor, multis ex amentia blasphemantibus et inimicorum incursus poscentibus, aliis nihilominus circa parentalia se-

NOTÆ.

(90) Laura monasterium. Synodus Nicæna act. 1. ex libro S. Sabæ: δι' Ἀναστασίου τοῦ δουκὸς τῆς νέας λαύρας αὐτοὺς ἐξέλεγε. Metaphrastes Sept. in Charit. ἐπὶ τῇ μνημονευθείσῃ ἱερᾷ λαύρᾳ οἰκοδομεῖ. Adde Constantinum *De admn. imp.* p. 53 ed. primæ, Nicephorum Callistum t. 2, p. 555 et 561, Jo. Moschum Limonarii c. 4. Anonymus in Constantino Leonis F. ὁ δὲ βασιλεὺς Ῥωμανός

ἀπόστολος εἰς πάντα τὰ μοναστήρια καὶ τὰς λαύρας. F. 111.

(91) Privati opponuntur militibus. Glossæ: τῶν τῆς ὁ κοινός. Privatus paganus, plebeius. In.

(92) *Experts* peritus. Dositheus magister in *Glossario*: experts, gnarus, sciens. *Glossarium Latino-Græcum*: experts, ἀπειρος καὶ ἐμπειρος. Io

pulcra lamentantibus et defunctos beatos asseverantibus. Fuerunt autem et qui suspendiis usi sunt, ut a malis eriperentur. Etenim immobilia, quæ inerant, sibi secum ferre non poterant, et substantiam, quam ex parentalibus doloribus possederant perditam contemplabantur, et impossibilitas omnis omnes habebat. Hæc quidem inchoata sunt a Septembrio mense, porro circa Pascha finita sunt. Secundam vero cum hac afflictionem admovens, militare præcepit egenos et armari adversus compatriotas, conferre nihilominus etiam decem et octo ac dimidium numisma per singulos fisco, una cum omni proximitate tributa publica. Tertiam malignitatem inferens iussit perpendere et augeri horum tributa, et præstare chartaticorum causa siliquas binas. Et ad quartam nequitiam suam reditus omnes augeri præcepit. Quinta vero afflictione illata a venerabilium domorum inquilinis, orphanotrophii scilicet et hospitalium, gerocomiorum quoque ac ecclesiarum et monasteriorum regalium, per singulos focos census exigi a primo tyrannidis ejus anno præcepit. Cæterum quæquæ meliora erant in rebus, in regiam curatorem deferri jubebat. Sextam commovens afflictionem, inspicere a prætoribus jubet eos qui ex paupertate repente creati essent, et ab his pecunias exigi quasi ab inventoribus thesaurorum. Septimam quoque adinveniens eos qui ante 20 annos invenerant, et usque adhuc dolium aut vas quodcunque, omnibus propriis privari pecuniis. Octavam, eos qui ex avis vel patribus hæreditaverant et divisa substantia pauperes facti fuerant, ex eisdem annis 20 redhibitionem publico præbere jubebat. Et eos qui emerant extra Abydum corpora servilia, bina numismata in tributum dare præcepit, maxime illos qui in Dodecaniso erant. Nonam, nauticos, qui habitabant mariuma, et maxime minoris Asiæ, nunquam terreno labore viventes, emere de rebus quæ ab illo rapiebantur cogebat, utcunque appretiarentur ab ipso. Decimam, insignibus Constantinopoleos nauticis collectis dedit ad usuram quatuor siliquarum numisma, cum auri librarum duodecim persolverent, simul et consueta commercia. Hæc ex multis mihi summam pauca descripta sunt, significanti multimodum ejus ad omnem speciem avaritiæ molimen. Quæ enim in regia urbe primoribus mediocribus et exiguis ostensa sunt mala, nequeunt scribi, alios quidem eo investigante qualiter domi viverent, ac submittente malignorum quosdam servorum derogandi dominis, et in primordiis quasi dubitante super his quæ dicebantur, deinde vero affirmante calumniam. Id ipsum autem et super ignobilibus gerebat, dignos honoribus judicans detrahentes. Præterea domorum multos habitatorum a prima in tertiam generationem subvertebat, spe fretus quod quanto celerius ruerent, tanto has ipse foret hæreditate citius possessurus. Dignum autem est ut et hoc causa voluptatis seu *paradigmatis* memoriæ commendemus. Cerularius

A quidam erat in foro ex laboribus suis locuples et nihil egens. Quo accersito omnium vorax imperator ait : *Pone manum tuam in vertice meo, et jura quantum tibi sit aurum.* Qui parum tanquam iudignus recusans, coactus est ab eo facere hoc, et centum libras se dixit habere, quas eadem hora præcepit afferri, dicens : *Tu quid opus habes sollicitari ? prande mecum, et tolle libras decem, et his vade contentus.*

Anno imperii sui nono Nicephorus contra Christianos adinventiones extendit, inspectiones sine Deo in emptionibus animantium, diversorum pabulorum ac fructuum injustas, titulationes et jacturas principum, fenerationes in navibus, qui omnibus legem ponebat ne ad usuram quidquam tribueretur, et alia dena millia malorum cominenta, quorum particularis historia onerosa est his qui compendiosas discere causas exquirunt. Kal. autem Octobribus, tertia feria, evaginato quidam dissipatus in habitu monachi gladio cujusdam militantium cucurrit in palatium, Nicephorum interficere quærens. Duo vero ex his qui circumstabant, irruentes in eum, atrociter vulnerati sunt ab illo. Comprehensus autem et multis poenis affectus excusavit se, dæmonium habere prætendens, nulumque prorsus accusans. At ille hunc in ligno munivit cum patientibus. Multi ergo deinceps augurati sunt, enormis fore mali hoc signum asseverantes tam imperantibus quam subjectis, quemadmodum et in impio Nestorio factum est. Manichæorum vero, qui nunc Pauliciani et Athingani dicuntur, quique in Phrygia et Lycaonia constituti confines et vicini ejus habebantur, amicus serventissimus erat, responsis eorum semper et immolationibus congratulatus, in quibus, et quando Bardanus patricius contra se insurrexit, his advocatis hunc molitionibus ipsorum subegit. Taurum quippe in quodam lacu ferreo palo cornibus alligans ad terram incurvatum, sic dum mugiret et volutaretur occidi fecit, hujusque vestem in mola versa vice molens et incantationibus usus victoriam tulit, permittente Deo propter multitudinem peccatorum nostrorum. Isti locum sub imperio ejus adepti sunt intrepide conversandi ; unde multum leviorum infandis eorum corrupti sunt sectis. In Exacionio vero quidam falsus eremita Nicolaus nomine et quidam cum eo blasphemii facti fuerant etiam recti sermonis venerabiliumque imaginum adversarii, quos Nicephorus defendebat, et summum sacerdotem omnesque secundum Deum viventes tristes hac pro causa reddebant. Sæpe namque adversus eos queritantibus indignatus est, inimicitias invicem coagitantibus valde congratulans, deridens omnem Christianum proximum diligentem veluti divinarum mandatorum eversor ; cui studium erat judicia irrationabilia et rationabilia contra omnem hominem in Magnauræ pœnalio commovendi, quæ nemo vacaret agere adversus impietates ejus. Denique militares principes more servorum uti episcopis et in-

ferioris ordinis clericis jussit, audituros episcopia et monasteria, et his quæ eorum essent auctorabiliter abusuros; eosque qui a sæculo divinis contulerant obsequiis aurea vel argentea vasa vituperabat, et ecclesiarum quæque sacrata pro communibus haberi dignum fore dogmatizabat, instar Judæ tale quid super Dominico decernentis unguento. Antecessores vero suos imperatores universos velut improvidos accusabat, generaliter omnium providentiam auferens, simul et dicens neminem posse imperantem circumveniri, si voluerit is qui imperat strenue principatum tenere. Sed vanus factus est in cogitationibus suis divinitus occidendus. Interea mense Februario ejusdem decimæ quartæ indictionis, primo sabbato jejuniorum, obvii facti Saraceni penes Euchaitam Leoni prætori Armeniacorum, deferenti thematis rogam, hanc abstulerunt cum multitudine populi copiosa. Talenta vero erant sexdecim, quæ sunt libræ mille et trecentæ. Et nec sic redargutus Nicephorus ab avaritia sua cessavit. In his ergo signis novus Achab non eruditus; qui contra, Phalaride ac Mida ambitiosior factus, contra Vulgares prælium præparat una cum Stauracio filio suo. Et Julio mense a regia urbe digressus, jussit Nicetæ patricio et generali logothetæ publicos ecclesiarum et monasteriorum census imponere, et octo annorum præteritorum redhibitiones a principum domibus exigere, et erat lamentum magnum. Cum autem querimoniam audiret a quodam proprio famulo, Theodosio videlicet Salibara patricio dicente sibi: *Omnes, o domine, contra nos clamant, et in tempore tentationis omnes casui nostro congratulabuntur*, ait ad eum: *Si Deus obdurans obduravit cor meum ut Pharaon, quid boni erit his qui sub manu mea sunt? a Nicephoro, Theodosi, noli exspectare præter quæ a te conspiciuntur*. Hæc Dominus novit. Ipse ego conscriptor horum viva voce audiui a Theodosio. Collectis itaque militiis, non solum ex Thrace, verum etiam ex ulterioribus, cum his etiam egenos pedites cum propriis stipendiis contra Vulgares, fundis et virgis armatos et blasphemantes minavit. Crumnus autem multitudines timens, cum esset Marcellis, petebat pacem. At ille nequam consiliis et paria consentientium consiliorum suorum suasionibus prohibitus est, et post multos anfractus per avia loca præcipitanter, temerarius simul et pavidus, ingreditur Vulgariam decimo tertio Kalendas Augustas, cum Sîrius appareret cuncta consumens, frequenter affatus, *Quis ibit, inquiens, et decipiet Achab, quia sive Deus sive adversarius trahit me nolentem?* Porro priusquam ingressus fuisset Vulgariam, Byzantius hujus dilectus famulus ad Crumnus a Marcellis confugit, secum subrepta veste imperiali et auri libris centum. Multi autem hujus fugam in malum Nicephori auspicati sunt. Tribus quippe diebus post primos conflictus se prosperari opinatus non prospera facienti Deo victoriam ascribebat, sed Stauracii solius bonam fortunam bonumque consilium prædi-

cabat, et principibus, qui introitum inhibuerant, minabatur. Irrationabilia quæque animantia, infantes et omnem ætatem immisericorditer occidi præcepit, et mortua comprovincialium corpora insepulta dimisit, solius spoliis collectionis diligentiam faciens. Claves autem et signacula penetralibus Crumni superimponebat, ea ut propria de cætero muniens. Aures etiam et cæterorum Christianorum membra, qui saltem tetigissent quidquam ex spoliis, abscidebat, et aulam incendit quæ dicebatur cortis Crumni, cum ipse vehementer esset humiliatus, et significasset dicens: *Ecce vicisti. Tolle ergo quidquid tibi placabile fuerit, et egredere in pace*. At ille, cum pacis esset inimicus, hanc admittere noluit. In quibus sæviens ille in regionis introitus et exitus lignea munimina mittens maceria circumdabat atque tutavit. Nicephorus autem hoc comperto mox attonitus, quidnam ageret circumiens ignorabat, et his qui simul aderant futuram perditionem prædicebat, asseverans: *Etiā si pennati facti fuerimus, se nemo speret exitum evasurum*. Hæc autem molimina erant per dies duos, quintam videlicet et sextam feriam; et nocte sabbati turbationes et turbarum armatarum circa Nicephorum et eos qui cum ipso erant auditæ acies omnes enervaverunt. Ante diei ergo principium supervenientes Barbari contra tabernaculum Nicephori et magnates qui cum ipso erant, hunc miserabiliter interficiunt; inter quos erant Aetius Petrus, et Sisinnius Triphyles patricii, atque Theodosius Halibaras patricius, qui contristavit et multa beatæ mala ostendit Heirenæ; necnon et Eparchus patricius, et Romanus patricius ac prætor Orientalium, multi que alii protospatharii et spatharii; quin et ordinum principes, et excubitus domesticus seu drungarius imperialis vigiliæ, simul et Thracæ prætor, et multi principes thematum cum infinitis populis. Omnisque Christianorum corrupta est species; arma quoque omnia perierunt et imperii vasa. Porro talis diei deformia verba absit Christiani ulterius videant, utpote omne lamentum excedentia. Facta vero sunt hæc septimo Kalendas Augustas indictionis quartæ. Caput autem Nicephori Crumnus recisum suspendit diebus multis in ligno in ostentationem ad se adventantium nationum et confusionem omnium nostrorum. Post hæc sane accipiens hoc, et os denudans argentoque forinsecus induens, bibere in eo Slavinarum principes fecit gloriatum. Verum licet multæ viduæ ac orphanæ uno die fuerint facti et lamentatio intolerabilis haberetur, hujus tamen occisio multorum facta est consolatio. Modum vero hujus occisionis nullus eorum qui salvati sunt liquidius enarravit. Ferunt quidam quod et Christiani hunc cadentem lapidibus impetierint, et effeminatorum virorum, servorum scilicet ejus, cum quibus et concumbebat, alii quidem igne valli, alii vero gladiis periere cum ipso. Hujus principatu Christiani graviores nullo tempore consecuti sunt. Omnes

enim qui ante se imperarunt ambitionibus et luxuria atque barbaricis crudelitatibus superavit; de quibus per singula prosequi et posteris incredibile et nobis erit laboriosum. Verumtamen ex simbra extura manifesta, juxta proverbium. Vulneratur autem et Stauracius filius ejus periculose in dextera oalli parte, et vix a pugna vivus exivit, et venit Hadrianopolim atrociter a plaga colaphizatus. At vero Stephanus patricius et scholarum domesticus, cum adesset quoque Theoctistus magister, pronuntiavit Stauracium imperatorem; et disputavit populo, qui salvatus fuerat, contra proprium patrem suum; qui oppido delectati sunt. Michael sane curpalatius, illasus exsuperans, admodum ab amicis rogatus est ut imperator appellaretur, et non admisit ob juramenta præstita Nicephoro atque Stauracio. Huic Stephanus domesticus resultabat spe vitæ Stauracii. Theoctistus vero magister satagebat pro imperio Michaelis. Porro Stauracius per urinam sanguine immensurate prorumpente arefactus est femoribus simul et tibiis, adeo ut phorio veniret Byzantium. Hunc Nicephorus patriarcha valido amans affectu, consilium dabat ei ut Deum placaret, et eos qui avaritia prægravati essent a patre suo consolaretur. Ad quem paterni sensus germanus hæres dicebat non se posse plus tribus reddere talentis. Hæc autem erat exilis pars injustitiarum illius: verumtamen et circa hæc pigritabatur, vivere fidens. Cum autem sœdus illibatam more paternæ mentis circa neminem conservaret, frequentius debonestationibus submitebat Theoctistum magistratum et domesticum Stephanum ac Michaellem curpalaten, avertens omnino et Procopiam sororem suam ut insidiantem sibi Theophani Augustæ submissionibus. Mox quoque misera per beatæ imitationem Heirenzæ obtinere sperabat imperium, cum sine liberia esset. At vero Stauracius se videns insanabiliter habitum, imperium uxori acquirere festinabat aut Vulgare imperium excitare in Christianos supra præcedentia mala. Super quo paventes Nicephorus patriarcha et Theoctistus magistratus et Stephanus domesticus ex multa inimicitia in alternam amicitiam cum Michaelle curpalate venire circa finem mensis Septembris quintæ indictionis. Kalendis autem Octobribus vesperi Stauracius advocatum Stephanum domesticum percunctabatur, quoniam pacto Michaellem sororis suæ maritum ex propria ducere posset domo ad ejus oculos eruendos. Quo perhibente impossibile hoc fore hac hora propter virtutem quæ circa illum adesset, et ob munitionem loci domus ipsius, rogat nemini fieri nota quæ dicta sunt. At ille cum verbis persuasibilibus inflexisset eum ne sollicitus esset, per totam noctem militias ordinum, quæ remanserant, collegit in Hippodromio, una cum principibus propriis ad pronuntiandum eundem Michaellem imperatorem. Cumque totus senatus ad palatium de luce venisset, hunc pronuntiaverunt imperatorem, quemadmodum in subsequentibus

A indicabitur. Porro Nicephorus patriarcha scriptum a Michaelle propriæ manus exegit de recta fide, et ut sine sanguine manus a Christianis servaret, ac de sacris hominibus seu monachis et toto ecclesiastico catalogo, ne percuterentur ab illo.

Anno itaque mundi conditionis 6304, divinæ incarnationis anno 804, mensibus octo, die quinta, hora prima, indictione quinta, Michael piissimus europalates appellatus est imperator Romanorum in Hippodromio a toto senatu atque ordinibus, qui imperavit annis duobus. Stauracius autem hujus acclamatione audita statim comam totondit, et monachicis circumdatus est vestimentis per Simeonem monachum, cognatum suum, valde patriarcham implorans. Qui veniens in palatium multum Stauracium una cum imperatore Michaelle rogabat, ne trisletur super eo quod factum est: non enim per insidias, sed per desperationem vitæ ipsius id gestum asseverabat. At ille nequitie paternæ rabie furens non acquievit, dicens ad eum: *Amicum meliorem me non habebis.* Hora vero diei quarta coronatus est Michael a Nicephoro patriarcha in ambone Magnæ ecclesiæ, in quo magna exultatio facta est, et donavit patriarchæ auri libras quinquaginta et clero vicens quinque. Cum enim esset magnanimus et non avarus, omnes consolatus est qui Nicephori avaritia fuerant læsi, donisque senatum atque militiam recreavit. Porro quarto idus Octobris coronata est Procopia Augusta in triclinio Augusteos, multisque donis senatum liberaliter auxit. Mulieribus vero thematicorum militum, qui fuerant in Vulgaria perempti, quinque auri talenta donavit. Theophanam autem uxorem Stauracii, singularem vitam amplectam, et cognatos illius, qui miserabiliter sub Nicephoro vixerant, ditavit; inter quæ insignem quoque domum monasterium Tabebraica dictum, ubi Stauracius est sepultus, illi concessit. Omnes etiam patricios et senatores, sacerdotes ac summos sacerdotes et monachos, militantes et pauperes, tam in regia urbe quam in thematibus degentes, locupletavit, adeo ut immensurabilis avaritia Nicephori, propter quam et male periit, in paucis diebus disparuisse probaretur. Super multos præterea optimos mores suos, cum pius et orthodoxissimus esset, tristabatur super his qui a sancta scindebantur Ecclesia quacunque occasione sive rationabili sive irrationabili; multumque sanctissimum patriarcham, et eos qui poterant pro communi pacé concurrere, rogans non quiescebat, inter quos et Theodorum hegumenum Studii et Platonem atque Joseph archiepiscopum Thessalonicensem, fratrem Theodori, in custodiis detentos amaris, una cum primatibus quoque monasterii eorum satagebat unire; quod et fecit. Cæterum misit et ad Carolum imperatorem Francorum pro pace atque contractu nuptiarum in Theophylactum filium suum. Nicephorus quoque sanctissimus patriarcha transmisit synodicas litteras ad Leonem sanctissimum papam Romanum: antea quippe faciendi hoc a Nicephoro prohibebatur,

Porro octavo Kalendas Januarias quintæ indictionis. A Michael, tranquillissimus imperator, coronavit Theophylactum filium suum in imperatorem a Nicephoro patriarcha, in ambone Majoris ecclesiæ, feria quinta; et obtulit pretiosissimum ornamentum sancto altario (93) in vasis aureis et lapidibus venustatis et quadrangulis velis, antiquitus ex auro et purpura clare contextis, atque admirabilibus sanctis imaginibus variatis. Donavit autem et patriarchæ auri libras quinque et vicienas, ac venerabilij clero libras centum, splendidam reddens sanctam festivitatem et filii pronuntiationem. Multo sane divino zelo imperator piissimus motus contra Manichæos, qui nunc Pauliciani dicuntur, et Athiganos in Phrygia et Lycaonia degentes, capitalem animadversionem Nicephori sanctissimi patriarchæ ac aliorum piorum prædicamentis promulgans, aversus est per alios nequam morum consiliarios obtentu pœnitentiæ, cum esset impossibile illos pœnitentiam gerere qui eorum capti fuissent errore. Dogmatizabant autem indocte, non licere sacerdotibus promulgare contra impios mortem, per omnia divinis super hoc adversantes Scripturis. Si enim Petrus vertex apostolorum Ananiam et Saphiram ob mendacium tantum mortificavit, et Paulus magnus clamat: *Qui talia, inquit, agunt, digni sunt morte*, hæc de solo corporali peccato, quomodo non horum contrarii erunt, qui omni corporali et spiritali spurcitia plenos, quique dæmonibus serviunt, a gladio redemerint? Sed pius Michael non paucos eorum recidit. Stauracius vero ulcere tabefactus ex mortali plaga circa spinæ loca infixa, ita ut non posset quispiam appropinquare illi ob multum fetorem, mortuus est tertio Idus Januarias indictionis 5, cum imperasset, ut putatur, mensibus duobus diebus sex. Porro quinto Idus Maias, feria sexta, eclipsis solaris effecta est magna; et septimo Idus Junias egressus est Michael contra Vulgares: cum eo simul egressa est et Procopia usque Zurulum, Crunus autem dux Vulgarum, cum Debelum obsidione cepisset, et eos qui in ipsa fuerant una cum episcopo transmigrasset, multitudines, quæ propter malum frequensque consilium nequam consiliariorum imperatoris ad eum confluerant, ad insidias ac injurias maxime Opsicii et Thraciorum conversæ sunt; quas Michael compescens donis et admonitionibus silentio imposito mitigavit. At vero Vulgares simulatibus militiarum comperitis, et quod formidantes prælium et taxationem tu amplius confortati prævaluerunt adversus Caracem et Macadoniam. Tunc et Anchialum et Berothen dimittentes Christiani fugerunt, nemine persequente.

Niceamque atque Probatum castrum et alia quædam præsidia, similiter et Philippopolim et Philippos, et Strymonem habitantes accolæ occasione accepta fugientes ad propria redierunt. Hoc autem erat divina indignatio Nicephori vesaniam arguens, per quem putativæ (94) correctiones ejus, in quibus gloriabatur, celeriter corruerunt. Pravasque opiniones multorum, qui Deum impugnantes et abundantes hæreses Paulicianorum, Athiganorum, Iconoclastarum et Tetraditarum deserunt accusare. Omitto enim dicere adulteria et fornicationes, libidines atque perjuriam, odia fraterna et avaritias, necnon et prævaricationes reliquas. Contra sacras et venerabiles imagines contraque monachicum habitum movebant linguas, beatum dicentes Deo abominabilem ac miserrimum Constantinum, quod fortiter adversus Vulgares gesserit propter pietatem, quam, ut impie infelices illi fatebantur, habuerit. At vero hi qui in urbe regia erant, armabantur post synodum universalem ad fidem subvertendam orthodoxam, cæcos cæcis mentibus volentes sine Deo imperare, filios videlicet Constantini Deum impugnantis, apud Panormum insulam custodiæ mancipatos, quos furari per noctem voluerunt et adducere ad exercitum. Sed Dominus hos confudit, erigens Michaeli piissimum in defensionem veritatis. Disputatis enim convenientibus de fide plebibus regiam repedavit ad urbem, et sapienter cogitans multos rebellium per paucas plagas deterruit. Exsilio quoque deportavit filios Constantini, qui oculis orbiati esse cernebantur, in Aphusiam. Unum vero ex seductoribus, falsum eremitam, Nicolai exactionem (95) malefici socium, qui iconam sanctissimæ Dei Genitricis dehonestaverat, lingua recisa mutilavit; qui et mortuus est corpore simul et anima. Hujus autem collegam Nicolaum repromittentem se pœnitentiam acturum coram omnibus publicavit; confidentem quoque sua ipsius mala tradidit illum in monasterium custodiendum, ne libera conversatione libito proprio abuteretur. Populis autem coram concilio in Magnaura coronatus, pii et secundum Deum sensus sui dogmata manifestavit. At vero Athiganos publicans exsilio tradidit per Leonem prætorem Orientalem. Porro Augusto mense quintæ indictionis Thebith contra Christianos exercitum movit, cum quo bellum Leo conferens, Orientalium prætor, prosperatus est, duo millia interficiens et equos comprehensens et arma. Muhamed autem, primus filius Aaron, tenens principatum gentis, inito bello in interiori Perside cum Abdela fratre suo superatus est, et fugiens in Bagda hoc obtinuit. Damascum vero alius tyrannus habuit,

NOTÆ.

(93) *Altario*. Glossæ: θυσιαστήριον altarium, sacrarium. Concilium Carthag. 2 can. 2: «Placuit ut in omnibus et ab omnibus pudicitia custodiatur, qui altario deserviant. Usurpat eam vocem Severus hist. sac. 4, Paulus Warnefridus de gest. Longob. 6, 6, Gregorius Tur. 3, 31. FABR.

(94) *Putativæ*. Vel. Interpres ep. ad Philipp. quæ

S. Ignatio adscribitur: Non putative neque in phasate, οὐ δοχῆσαι, οὐ φαντασία. Idem in ep. ad Trall.: Dicunt eum putative tantum fuisse hominem et non verum corpus suscepisse, atque putative passum et mortuum, δοχῆσαι et τῷ δοκούντι. Id.

(95) Unde dicuntur ἐξαχρονίται, v. Theodor. Hæret. fab. 4, 3. Id.

et Ægyptum et Africam duo partiti sunt, et Palæstinam alius latronis more depastus est.

Anno imperii Michaelis secundo Crumnus Vulgarum dux per Dargamerum pro pace rursus ad Michaelē imperatorem legationem misit, quærens fœdera quæ sub Theodosio Hadramitino et Germano patriarcha repromissa fuerant Cormesio, qui per illud tempus Vulgaris dominus habebatur, quæ terminos continebant a Meleonis Thracensibus, vestimenta quoque seu coccineas pelles usque ad pretium quinquaginta librarum auri, et super hæc profugos utriusque partis ad alterutrum reddi, si contigisset eos insidiari prælatis; negotiantes vero in utraque regione per præcepta et signacula commendari: si qui vero sine signaculo inventi fuissent, diriperentur quæ haberent, et inferrentur publicis rationibus. Scripsit etiam et damnationes ad imperatorem: *Nisi acceleraveris*, inquit, *ad pacem, iudicio tuo præliabor contra Mesembriam*. His perceptis imperator nequam consiliorum admonitionibus pacem minus admisit. Sub obtentu enim falsæ pietatis, imo indiscipline et circa rem publicam perditionis, nequam consiliatores asserebant: *Non oportet fugitivo reddere*, perhibentes in testimonium illud evāgelicum Domini eloquium perhibentis: *Eum qui venit ad me, non ejiciam foras*. Mediante vero mense Octobrio aciem dirigit Crumnus contra Mesembriam in machinamentis et manganis et arietibus, quæ Nicephori occasione, destructoris Christi, didicerat. Arabs enim quidam ad baptismum accesserat satis expertus mechanicæ artis, quem cum castra metatus esset, in Hadrianopoli constituit; cui nullum secundum meritum auxilium vel beneficium conferens, quis potius et rogam ejus abbrevians, murmurantem nimis cecidit. Qui super hoc tristatus fugit ad Vulgares, et docuit eos omnem mangani artem. In his insistens, nemine ob multam stultitiam resistente, per totum mensem cepit eam. Kalendis autem Novembriis advocato imperator patriarcha, cum angustaretur, de pace consilium sumpsit. Aderant autem et metropolitani, Nicænus videlicet et Cyzicenus episcopi, præsentibus quoque pravis consiliariis cum Theodoro hegumeno Studii. Et patriarcha quidem ac metropolita antistites cum imperatore pacem amplectebantur: mali vero consiliarii cum Theodoro hegumeno Studii hanc subvertebant, fatentes: *In subversionem divini mandati nemo pacem amplectitur: eum quippe qui venit, inquit Dominus, ad me, non ejiciam foras*, nescientes neque quæ dicerent neque de quibus affirmarent, primo quidem quoniam nemine ad nos ex eis confugiente nos eos qui intra cortem erant prodidimus, valentes hos cum pace salvare; secundo vero quia et si fugerunt rari quidam ad nos, pro

acquirenda tamen pluribus et contribulibus salute oportebat potius decertare quam super incertis et invisibilibus locupletari: gratius enim Deo plures quam pauciores salvare. Porro damnum in pluribus pati propter modicum lucrum primæ dementiæ est. Sed et qui circa propria inconsulte laborat, fidem secundum Paulum negavit, et infideli deterior judicatur: ubi erit et illud: *Cum his qui oderant pacem, eram pacificus*; nisi forte sint et Paulo et David isti sapientiores. Quis autem Germano ter beato nunc sapientior, nisi juxta perniciosum animæ tumorem nequam ac perversi consiliarii, qui pacem inhibuerunt? Hæc Kalendis sunt facta Novembribus. Porro pridie Nonas Novembrias apparuit cometes in figura duarum noventium lunarum, adunantium se atque separantium in diversa schemata, ita ut in acephali viri sectionem formarentur. Et in crastinum de excidio Mesembriæ venit nobis miserum dubium, deterrens omnes ob majorum malorum expectationem. Invenientes enim eam inimici plenam omnibus rebus quæ ad habitationem hominum adesse debent, hanc tenuerunt una cum Debekto, in quibus et siphones æneos invenere sex et trigenos, et ignis humidi, qui per eos emittebatur, auriq̃ue et argenti haud modicam copiam.

Eodem anno multi Christianorum ex Palæstina, monachi scilicet ac laici, et ex omni Syria in Cyprum venere, fugientes immensam Arabum afflictionem. Cum enim sine generali principatu Syria esset et Ægyptus et Africa et omnis principatus qui sub ipsis est, homicidia et rapinæ et adulteria luxuriæque ac omnes Deo odibiles actiones in civitatibus et villis a divinitus peritura gente perpetrabantur. Inque alma Dei nostri civitate colenda loca, sanctæ videlicet resurrectionis ac calvariæ, ceu reliqua profanata sunt. Similiter autem et laure eremi opinatissimæ (96), sancti scilicet Charitonis et sancti Sabæ, et reliqua monasteria et ecclesiæ desertæ factæ sunt, alii namque percepto martyrio interempti sunt, alii vero Cyprum et hac Byzantium properarunt, quos Michael pius imperator et Nicephorus sanctissimus patriarcha benigna munificentia receperunt: nam his qui venerunt ad urbem monasterium insigne donavit, his vero qui in Cypro remanserunt, monachis scilicet et laicis, talentum auri transmisit, et diversis hos eonsolatus est modis. Erat quippe Michael erga omnes suavis quidem et clemens, circa negotiorum vero dispositionem iners, servitute subactus Theotisto magistro seu cæteris principibus. Præterea mense Februario duo Christiani ex Vulgaria fugientes nuntiaverunt imperatori Crumnū prædaturum eos, qui essent in Thrace, repente festinare. Et decimo quinto Kalendas Martias exivit imperator

NOTÆ.

(96) *Opinatissimæ*. Rufinus interpretes Eusebii *H. E.* viii, 1: « opinatissimus ille Dorotheus. » Ipse *Rufinus* l. 10: « nobiles et opinatissimi conveniunt. » *Julius Firmicus* 3, 3: « magos famosos faciet.

» vel philosophos opinatos. » *Hincmar*. *Rem. de Prædestin.* 34: « Gregorius Nazianzenus vir in fide et doctrina opinatissimus. » *Fara*.

ab urbe, et Dei providentia inefficax rediit Crumnus non paucis amissis. Ast imperator Hadrianopolim veniens, et ordinatis apte quæ circa eam erant, cum gaudio rediit, et ascendens monasterium Tarasii beatissimi patriarchæ, celebratis ejus memoriis, una cum Augusta Procopia, argenteo petalo librarum 95 sacrum sepulcrum ejus vestivit. Post captam vero Mesembriam imperator Crumnus pace negata, ex omnibus thematibus militiam ante vernale tempus in Thracem transire præcepit, ita ut omnes moleste ferrent, maxime Cappadoces et Armeniaci. Imperatore autem exeunte cum ordinibus mense Maio, exivit cum eo pariter Procopia Augusta usque ad aquæductus juxta Heracliam. At vero multitudines super hoc duriter ferentes in derogationem ac maledictionem conversæ sunt contra Michaellem. Porro tertio Nonas Maias eclipsis facta est solis circa duodecimam partem Tauri juxta horologium, oriente sole, et multus timor cecidit super turbas. Ast imperator circumibat Thracem cum prætoribus ac militibus, neque contra Mesembriam pergens, neque aliud quid eorum quæ agi debent ad destructionem hostium patrans, sed tantum suasus sermonibus vanis consiliatorum suorum, bellorum experientiam non habentium, ac per hoc asseverantium non audere inimicum adversus illum venire, in propria regione sedentem. Et erat barbarico impetu gravior concivium cætus deficientium circa necessarias utilitates, et rapinis ac invasionibus exterminantium compatriotas. Circa initia vero Junii mensis exiit Crumnus Vulgarum dux cum exercitibus suis, veritus, quod multa millia essent Christianorum. Cumque movisset exercitum in Versiniciam quasi tricenis signis ab imperialibus castris, Leo patricius et prætor Orientalium Joannesque patricius et Macedoniæ prætor, cognomento Aplaces, multum prompti ad hos bellandos, prohibiti sunt ab imperatore per malos consiliarios. Cum autem urbs letanias celebraret cum summo sacerdote in templo SS. Apostolorum, quidam impiorum obscenæ Deo perosi Constantini hæreseos, obserata porta imperialium sepulcrorum, nemine attendente, propter turbæ frequentiam, quo subito cum quodam sonitu aperiretur egerunt, quasi ex quadam operatione divinitus facti prodigii, et intro insilientes procidebant seductoris monumento, hunc invocantes et non Deum: *Surge, dicentes, et auxiliare perditæ rei publicæ*; diffamaveruntque quia surrexit super equum sedens, et vadit Vulgares bellaturus, qui e contra Tartarum habitat cum dæmonibus. Qui ab urbis præfecto comprehensi primo quidem mentiebantur divinitus ultro fuisse portas sepulcrorum apertas: præsentati vero tribunali præfecti et circa testimonium claudicantes obserationis fraudem ante omnem pœnam confessi sunt; quos merito vectibus subdens pompæ publicæ submisit, vociferantes causam pœnæ. Sic enim nequitie inventor diabolus

A suos milites erudit, ut non peccata sua ipsi accusent, sed orthodoxam et a Patribus traditam fidem sacrumque habitum monachorum, qui divinæ est philosophiæ gymnasium. Multi autem eorum qui in his blasphemabant, habitu tantum erant Christiani, veritate vero Pauliciani, qui non valentes detestabilia dogmata sua manifestare hujusmodi occasione indoctos adulterabant, Constantinum, qui Judaici fuerat sensus, beatum dicentes ut prophetam et victorem, hæresimque ipsius in subversionem incarnatæ dispensationis Domini nostri Jesu Christi amplectentes. Porro decimo Kalendas Julias prælium ineuntibus haud procul ab Hadrianopoli, delinquunt quidem Christiani valde dire circa bellum, obtinent autem inimici pugnam a Deo, ut plures Christianorum nec primam congressionem... summa fuga uterentur, ita ut Crumnus consternatus æstimaret insidiarum quarumque argumentum esse; quo factum est ut modicum retineret suos ab insecutione: quia enim vidit eos sine ulla retentione fugere, persecutus occidit multitudines copiosas, veniens nihilominus ad sarcinas, et has cum exuviis auferens. Ast imperator fugiens repedabat in urbem, multitudinibus harumque principibus sumptis. Insuper et imperii pollicebatur depositionem dejurans. Inter quos et Leonem patricium et prætorem Orientalium, tanquam pium et fortissimum et per omnia strenuum, in tenendo imperio asciscere socium voluit. Qui nullatenus acquiescens, dimisit eum præesse thematibus, ipseque ad regiam pervenit urbem octavo Kalendas Julias, volens deponere imperium et alium promovere; qui tamen ab uxore, et ab his qui nequiter prævaluerant, non est permissus. Verum in hoc Nicephorus sanctissimus patriarcha consentiebat: *Et ipse, inquit, et filii ejus salvandi erunt, si taliter quis promoveatur*. At vero prætores discentes imperatorem cum multitudinibus in urbem fugisse, desperati ab eo quod de cætero imperandi forent, et consiliati apud semet ipsos implorabant Leonem patricium et prætorem Orientalium, quo auxiliaretur communi rei publicæ et Christianorum religioni opitularetur. Ast ille aliquandiu vehementer differebat tempus, considerans difficultatem et Barbarorum incursionem intolerabilem, et semet ipsum erga imperatores conservans rectum et absque insidiis. Quia vero ad urbem properare inimicum vidit, scribit Nicephoro patriarchæ de recta fide sua affirmans, petens etiam ut cum oratione et nutu ejus imperium sumeret. Et veniens ad tribunalium ante urbem positum una cum prætoribus et exercitibus, valde legitimus Romanorum imperator ostenditur, et die media Constantinopolim per Carisii portam ingreditur, et ad regalia pervenit. Porro Michael, audita hujus acclamatione, in oratorium Phari accurrens, una cum Procopia natisque suis, detonsis capillis monastica induit vestimenta quinto Idus Julias sextæ indictionis, feria secunda. Postera vero die coronatus a Nicephoro patriarcha in ambone Majoris ecclesiæ

urbis, præcepit custodiri viriliter muros die ac nocte, ipsum per se circumiens et excitans cunctos, ac bonam spei fiduciam habere commonens, eo quod Deus celeriter foret inopinate facturus per intercessionem interemeratæ Dei Genitricis et omnium sanctorum, nec omnino confundi nos esset passurus ob multitudinem culpæ nostrarum. Interea novus Sennacherib, Crumnus videlicet, derelicto proprio fratre cum virtute sua ad impugnandum Adrianopolim, post sex dies imperii Leonis superveniens in viribus et equis regiam urbem girabat juxta muros a Blashernis usque ad Auream portam, ostendens virtutem suam, et celebrato polluto ac dæmonico sacrificio in prato penes mare sito postulavit ab imperatore ut fingeret lanceam in eandem Auream portam; quod id fieri non permittente reversus est ad tabernacu-

lum suum. Cum autem admiratus fuisset muros urbis et bene ordinatam imperatoris aciem; et super obsidione, quam præparabat; desperatus effectus esset; ad conventiones convertitur; et ante pacem tentatoria verba faciebat. Ast imperator accepta occasione conatus est huic insidiari, sed a multitudine peccatorum nostrorum hoc in finem perducere prohibitus est, administrantium hujusmodi rei rusticitate, vulnerantium quidem hunc, mortalem tamen non inferentium plagam. Super hoc insanlens nequissimis, misso cursu ad S. Mamam, palatium illic habitum incendit, et æreo leone Hippodromii una cum ura et draconculo lacus ac marmoribus electis in plaustra imposito reversus est; et obsessam Hadrianopolim cepit.

VOCUM

IN THEOPHANE ET LEONE GRAMMATICO

NOVARUM SEU MIXOBARBARARUM

INDICULUS.

Α
 Ἀδιναι, *scutica, habenæ*, 306.
 Ἀδίουμάς, *subadjuva*, 247.
 Ἀγκυλοχοπεῖν, *poplitum nervos succidere*, 137.
 Ἀγορός, *masculus, robustus*, 460.
 Ἀγοραία, *foram, ἀγορά*, 249.
 Ἀδουµιον, *nomenclatura, recensitio nominum*, 497.
 Ἀθίγγανοι, *præstigiatores*, 413.
 Ἀκνιδιαζόμενος, *subita irruptione oppressus*, 208.
 Ἀκιδουκτός, *aqueductus*, 424, 429.
 Ἀκιδύβιτα, *accubita*, 196.
 Ἄλογος, *equus*, 265.
 Ἀμανίχωτος, *sine manicis*, 372.
 Ἀμδών, *ambo, suggestus*, 136.
 Ἀμνηρεύω, *Saracenorum summum principem ago*, 281.
 Ἀμνημόνευτος, *cujus nulla a morte memoria, excommunicatus*, 373.
 Ἀναβάσιον, *ascensus*, 379.
 Ἀνολύειν, *dedicare ecclesiam, id est, facere publicam distinctis officiis addictam*, 195.
 Ἀνώνια, *annona, commeatus*, 126, 476.
 Ἀντιμίνισιόν, *corporale*, 379.
 Ἀξιωματικοί, *primores, viri in dignitate constituti*, 270.
 Ἀπληχεύειν, *castra admoovere, applicare*, 153, 259.
 Ἀπλώματα τῶν θυσιαστηρίων, *parvæ altarium*, 44.
 Ἀποκαβάλλεσθαι, *equo desilire*, 432.
 Ἀποκριστήριος, *responsalis*, 303.
 Ἀπομνηστῶν, *exmonetarius*, 201.
 Ἀποστολικὴ στήλη, *σχῆμα, patriarchalis habitus, eccus*, 202, 140.
 Ἀπράχτος, *irritus*, 34.
 Ἀργυροπράτης, *argentarius*, 201.
 Ἀριθμός, *cohortis, numerus*, 64.
 Ἀριστόδειπνον, *prandii tæneæ convivium*, 313.
 Ἀρμαίνον, *armamentum*, 231, 370, 249.
 Ἀρματα, *armæ*, 308, 313, 362.
 Ἀρμαίνωμος, *armis instructus*, 364.
 Ἀρμενίζω, *τὸ ἐπαιρῶ, vela facio, contendo*, 318.
 Ἀσκη, *αἶψα, a secretis*, 243, 371 et passim.

Ἀσημον, *argentum*, 268.
 Ἀσπρος, *candidus*, 144.
 Ἄστα, *hasta*, 305.
 Αὐγουστάλιος, *augustalis*, 139 et alias.
 Ἀυθεντικὸς χάρτης, *primum exemplar*, 133.
 Αὐλιζεσθαι τὸν χειμέριον καιρὸν, *hybetus ducere*, 126.

B

Βάθρα, *transtra, sedilia*, 307.
 Βατούλος, *bajulus*, 83.
 Βάκλον, *baculus*, 200.
 Βαλλίζω, *choros duco*, 54.
 Βάνδον, *vexillum*, 153, 181, 265.
 Βαπτίζω, *e sacro fonte suscipio*, 149.
 Βαπτιστικὸν δογμα, *nomen in baptismo inditum*, 311.
 Βασιλίκος, *regulus*, 151.
 Βατάν, *ambo ecclesiæ, ascensus*, 296.
 Βερηδάριος, *veredarius*, 192.
 Βεστήτορες, *vestitores*, 192.
 Βίγλα, *excubie*, 257, 348.
 Βικάριος, *vicarius*, 278.
 Βουλᾶδες, *Bulgarorum proceres*, 367.
 Βουκινάτωρ, *buccinator*, A. C.
 Βουλλῶν, *sigillo regio obsigno*, 369.
 Βορδόνης, *burdo*, 155.
 Βραχιδία, *dextralia*, 266.

Γ

Τὸ Γαλλικόν, *sapo Gallicus*, 292.
 Γαρσονοστάσιον, *puerorum, seu militum statio*, 203.
 Γιγγίβερ, *gingibet*, 268.
 Γιστέρναι, *cisterna*, 129.
 Τὰ Γουαπλά, *pellicariorum officina*, 505.
 Γυναικόπαιδα, *mulieres et pueri*, 325.

Δ

Δηλάτωρ, *delator, accusator*, 412.
 Δημαρχος, *tribunus factionum populi*, 241.
 Δημοί, *populi factiones*, 62, 141, 154.
 Δημοί, *demi ita dicti in Circo*, 507.
 Δημοταύω, *e popularibus militiam cogo*, 197.
 Δημοκρατέω, *populari factione obtineo*, 142.
 Δημοκραταί, *κοσμηταί, ubique obtinentes factiones*, 181.

Δημόται, factionarii, 156, 158.
 Δαιτάριος, zelarius, atricensis, 268.
 Διδιτίσιον, saccus, vestis imperatoria, 456.
 Δίππιν, Circi stadium, 341, 342, 355.
 Δίππιν, via ad Circum, 372.
 Διοικητής, publicanus, vectigalium exactor, 345.
 Διορία, occasio, tempus opportunum, 598.
 Δογή, malum δογή, convivium, epulum, 317.
 Δομέστικος, domesticus, 90.
 Δούξ, dux, 110, 136.
 Δρόμων, celox, minor triremis, 335.
 Δρούγγος, drungus, cohors, 184.

E

Ἐργασίον, ergastulum, 397.
 Ἐδικτον, edictum, 275.
 Ἐδικτος, defensor, 119.
 Ἐμβάτη, aquæ conceptaculum in balneo, 50.
 Ἐμβολος, porticus, rostra, 64, 95.
 Ἐμβολοί, cortinæ ad tentorium, 268.
 Ἐμπρακτος, moliens aliquid, 315.
 Ἐμπράκτως, solemnî ritu, et pompa, 355.
 Ἐνδυτής, palla, corporale, 439.
 Ἐνόρδιοι τύποι, sanctiones, pacta rite disposita, 303.

Ἐντολικάριος, deputatus a subditis ad principem : procurator Anast., 256, 240.

Ἐξαρχος μοναστηρίων, generalis præfectus ac visitator monasteriorum, 195. Militiæ princeps, ac rerum summam tenens, 241, 337.

Ἐξερχέτον, exercitus, 198, 202.
 Ἐξκουβίτωρ, excubitor, 191, 116.

Οἱ ἐξωτικοὶ ἄρχοντες, exteri duces, 310.
 Τὰ ἐξω καθαραρικά, extera equestres copiae, 310.

Ἐπίκτης, operarum præses, 306.
 Ἐπιάγορος, virilis, robustus, stipatus, 460. Not. post.

Ἐπιριπτήριον, integumentum capitis, 490.
 Ἐπιστήσιος, intimus, 394, 399.

Ἐπιφανής, nobilissimus, 46.
 Ἐπιφανέστατος, nobilissimus, 59.

Ἐργαστηριαστικοί, artifices, 379.
 Ἐργοδιώκτης, operarum præfectus, 371.

Ἐτοιμοθάνατοι, pœnarii, fucarii, 155.
 Ἐλογίζαι, munusculum gratitudinis signo in principem ab electo patriarcha conferri solitum, 84.

Z

Ζάχα, Ζάχος, stabuli cellaria, 208.
 Ζάχαρ, saccharum, 268.

H

Ἡσυάζειν, privatum agere, 85.

Θ

Θαλάσιον πῦρ, ignis marinus, 295. Qui et ὑγρόν.
 Ἡ Θεανδρική μορφή, Christi Dei hominis imago, 216.

Θύμω ῥινοκτυποῦντες, Nares thymo levius ferientes, eisque illud crebro adhibentes, 52.

I

Ἰδικτον, edictum, 52, 205.
 Ἰλλούστριος, illustris, 158.

Ἰνδουλγεντία, indulgentia, 200.

K

Καβαλλάριος, eques, 268.
 Καβαλλαρικά θέματα, equestres turmae, 321.

Καβαλλαρικόν, equitatus, 298.
 Καβαλλικέυω, eques incedo, 321.

Καβαλλίνα, stercus equinum, 297.
 Κάδιον, cadus, 292.

Καθολική ἡ ἐκκλησία, ecclesia urbis primaria, 314.
 Καισαρικά περικεφάλαια, Caesarum stemmata, 374.

Κακαδοπυρφόροι βιήρεις, biremes ignariae, 294, 352.

Καλοχαίριον, æstas, 326.
 Καμηλαύκιν, pileolus caput et aures oblegens, 110.

Καμηλαύκινον διάλιθον, Totilæ stemma gemmis ornatum, 193.

Καμίσιον, camisia, 268.

Κάμπος τριβουναλίου, tribunalis campus, 244.
 Κανδιδάτος, Candidatus, 369.

Καράβιον, navigium, 432.
 Καρβαρήγας, dux primarius Persarum, 214.

Κασίδα, cassis, 266.
 Καστέλλιν, καστέλλιον, propugnaculum, castellum, 109, 267.

Πλοία καστελλωμένα, naves turritæ, 250.
 Κάστρον, oppidum, urbs munita, 299, 309, 326 ; etiam exercitus, 596.

Καταφρακταρικά, equi e loris sepimentum ac tutamen, 266.

Κατίνα, navis prægrandis, 331.
 Καῦχος, caliculus, poculum, 248.

Ἀποκαυκοδιάκονος, a calicibus olim minister, 320.
 Καυλοτομῆσαι, virilia exsecare, 151.

Κένταρχος, centurio, 241.
 Κένσος, sedes, 249, 315.

Κεντηάριον, auri libræ centum, 335.
 Ἐκ κεντηοῦ εἰκὼν, imago ductis acu coloribus picta, 144.

Κεντητὸς σταυρὸς διὰ μέλανος, punitionibus effigiatum crucis signum infuso atramento, 224.

Κεράτιον, ceratium, obolus, minutum monetæ genus, 255.

Κεφαλαί, homines, 362.
 Κεφαλιτὸν τοῦ βασιλέως, ejus veluti capitis censione pensa numismata, 407. D. P. Goar, ejus capitis sculpta imagine. Verum id commune nummis aureis.

Κατηχητής, catechista, 397.
 Κατηχούμενα, porticus interiores ad ecclesiam, 348.

Κηρουλλάριος, cerularius, qui vendit cereos, 412.
 Κηροπώλαια, additæ officinæ illi negotio, 505.

Κητατόριν μεταθεσίον, decretum translationis ex uno in alium episcopatum, 322.

Κιβούρια, et κιβώρια, ciboria, parvæ fornices ad altaria, 196, 197 ; ἀργυρὰ κιβούρια.

Κιονάκιον, columellæ altaris, 318.
 Κιτατόριν, citatorium, 316.

Κλάβιος, circulus, 207.
 Κλεισοῦραι, clusura, montium angustiae ac fauces, 258.

Κλεισορροφύλαξ, angustiarum hujusmodi custos, 291.

Κλητορεύω, convivium celeberrimum, invito, 315.
 Κοιαίστωρ, quæstor, 145.

Κομβέντον, conventus, comitia, 145, 361.
 Κομβώνω, decipio, illudo, 126.

Κομμέρχιον, vectigal, 596.
 Κόντος, ἄλ. κονδός, sagulum, 372.

Κοντάριν, hasta, 249.
 Κονταρέα, hastæ ictus, 266.

Κόρδα, funis, restis, 312.
 Κόρτη, comitatus, aula, 455. Suppellex, aulea, Anast. 390, 395.

Κορταλίζω, seu potius χορταλίζω, ad choream numeros strepitum edo, 54.

Κουδικουλάριος, cubicularius, 142.
 Κουδούκλειον, cubiculum, 480.

Κουλούκης, catulus, 375.
 Κουμέρχιον, vectigal mercibus impositum, 396, 401.

Κουμερχεύειν, vectigalibus gravare, 477.
 Κουράτωρ, curator, 69.

Κουρατωρία βασιλική, imperatoris fiscus, 412, 504.
 Κουρεῦω, detondeo, 354, 348.

Κουρσοί, tonsores, 59.
 Κουρκουρόν, marsupium Anast. 305.

Κουρσον, prædatio, 270. Item turma militum, 400.
 Κουρσεύειν, prædas agere, excurrere, 264.

Κουφιζω, tributa minuo, 596.
 Κρέμασις, æreus in ædificio, 197.

Κριστάτος, comatus, 337.
 Κυκλόποδες, calcei uncis ferrets instructi ad montes hyeme superandos, 329.

Κυριακά, templum, ecclesiæ, 92.

Κώδιξ, *codex* 140. Λογοθεσίων κώδικες, *publici avari libri*, 314.

Κωδωνάτος, *personatus*, 110.

Κωμοδρόμος, *circulator*, 189.

Λ

Λαγκίδιον, *lanceola*, 207.

Λαός, *exercitus*, 88, 100.

Λαργιτιανών κόμης, *largitionum comes*, 158, 249.

Λάρδον, *laridum*, 195.

Λαυρίζουσαι, *naves altum petentes* P. Coar. 331, *Anast. contámplicæ*.

Λαυράτα, *principum imagines*, 247.

Λεήλος, *diminutus*, 351.

Λιβαλλός, *libellus, accusationis, professionis fidei*, 24, 17, 45.

Λιθία, *lapides pretiosi*, 152.

Λιμήτον, *limes*, 148, 152.

Λινόχρυσος, *lana auroque contextus pannus*, 267.

Λιταί, *supplicationes*, 94, 136, 104.

Λιτάνευειν, *processiones obire*, 94.

Λιτροβούλης, *infame nomen*, 133.

Λούπινον, *lupini*, 552.

Λουρίκια et λωρίκια, *lorica*, 266.

Λωρικάτοι, *loricati*, 157.

Μ

Μαγαρίτης, *fidei desertor*, 262, 284.

Μαγαρίζειν, *apostatare*, 334.

Μάγχανα, *machina*, 32, 33.

Μαγχανικά, *instrumenta bellica*, 517.

Μαγγλάδια, *verbera*, 454.

Μάγιστρος, *magister*, 117.

Μαγίστριον, *magistri dignitas*, *ibid.*

Μαγιστρίανός, *magistrianius*, 240.

Μαχηπικιά, *piatrina*, 65, 199.

Μαϊουμά, *majuma festum profanum*, 580.

Μαϊστορ, *magister mechanicus*, 156.

Μανδάτον, *responsum*, 211.

Μανδάρω, *præco, qui ex principis persona respondet*, 154, 155, 156.

Μάνδρα, *locus pecularis, et monasterium*, 96.

Μανδύλιν, *mantile*, 597.

Μανδύον, *mandias, palliolum*, 148.

Μανιάκτιν, *torques*, 207.

Μανίκια, *manica*, 327.

Μαρτύρια, *ecclesie martyrum*, 27, 91.

Ματζώσαι, *colaphis cadere*, 236.

Μεϊώριν, *semihora*, 441.

Μελανεμνέω, *pullis induor*, 101.

Μεναύλος, *seturis*, 187.

Μεσίλαιον, *medium atrium*, 203.

Μεταθρονιάζω, *ex uno in alium episcopatum transero*, 110.

Μέταξα, *fila serica*, 153, 268.

Μετάρτα (τὰ) τοῦ στρατοῦ, *castra metata*, 62.

Μητάρτα, *meiationes*, 62.

Μίλιον, *milliare*, 114.

Μιλιαρήσια, *nummi argentei*, 346, 254.

Μίχας, *mima*, 79.

Μισέω, *dimitto, abundi copiam facio*, 201.

Μονήτα, *moneta*, 18, 305.

Μονόζωνοι, *expediti milites*, 339.

Μονοπάτον τοῦ καθίσματος, *semita secretior ad imperatoris in Circo sedile*, 157.

Μονοστράτηγος, *supremus dux*, 310.

Μουλαία γεφύρα, *pons Milvius*, 14.

Μούλος, *moles, portus ager*, 247, 367.

Μούλτον, *seditio*, 400.

Μουλταύω, *seditionem moveo, tumultuor*, 450.

Μετὰ μουσαίου, *opere musivo tessellato*, 373.

Ν

Ναχοτάπητα, *lectisternia*, 268.

Ναχοτάπητα ἀνώτερα, *grandes tapetes acu picti*, 434.

Νάρθηξ, *vestibulum ecclesie*, 205.

Νεροφόρος, *balnei crater*, 122.

Νοτάριος, *notarius*, 314, 86, 149.

Νουβήτισσαι, *virgines viris desponsatæ*, 381.

Νούμαρος, *coheres*, 43, 64.

Νουμάριοι ἀριθμοί, *militares numeri*, 185.

Νωβέλισσιμος, *Nobilissimus, titulus dignitatis*, 374, 379.

Ξ

Ξηρόλιθος, *mutus ex solis lapidibus*, 351.

Ξυλοκούκουδα, *lignea crepitacula*. Vide not., 258.

Ξυλοπανθοῦροι, *lignei funes, ac vincula*, 364.

Ξυλόποδες, *compedes*, 215.

Ο

Όλοκοτίνιν, *nummus aureus*, 345.

Όλοσιδηροί, *milites undique ferro tecti*, 454.

Όμολογια, *cautio, syngrapha*, 305.

Όμφικιον, *officium, vilæ institutum, metier*, 316.

Όναγρος, *machinæ genus*, 33.

Όπερα, *opera, mănœvres*, 306, 371

Όπτιμάτοι, *optimates*, 377.

Όπτιοι, *optiones, milites*, 175.

Όρδινάριος ὑπατος, *consul ordinarius*, 125.

Όρνάτουριον, *malum cum Cedr.*, ἀρματώριον, 321.

Όρναί, *funes*, 434.

Όστρακάριοι, *testacii opera*, 371.

Όφιτάλιος, *officialis, qui aliquo fungitur munere*, 479.

Όψιδες, *obsides*, 329.

Όψιχτον obsequium h. ministri aulici, 318, et passim.

Π

Πάκτα, *pacis conditiones, icta sœdæfa, p̄acta tributa*, 154, 214.

Πάλλια σθηρικά, *pallia, vestes sericæ*, 376.

Πάλος, *palus*, 415.

Πανηγύριον, *nundina*, 396.

Παπία, *palatii custos et janitor*, 447.

Πάππας, *papa, Romanus pontifex aut Alexandrinus*, 86, 87, 104.

Παππας, *clericus secularis*, 83.

Παπυλιώ, *papilio, tentorium*, 268.

Παραδυναστεύων, *subadynastia, summa pollens in aula auctoritate, cuius maxime consilio resp. regitur*, 84, 86.

Παρακοιμώμενος, *accubitor*, 240.

Παρακονδακίζω, *velito*, 298.

Παραμύριον, *pugio, sica*, 185, 318.

Παραμονάριος, *mansioarius*, 189, 459.

Παραπόρτιον, *minor porta*, 318.

Παρίπτιν, *veredarius*, 347.

Πασχόζω, *pascha celeberrimo*, 362.

Πασχαλίζω, *paschalis hebdomada*, 95.

Πατέρα ἀνακηρύττειν, *Patres, sive patricios creare*, 90.

Πατριμόνια, *quæ dicuntur sancti Petri patrimonialia*, 345.

Πέλμα, *Circi area*, 157.

Πεζούλιον, *exedra*, 459.

Περικεφάλαια Καίσαρικὰ, *Cæsarium stemmata*, 374.

Περνέω, *τὸ περαινῶ, trajicio*, 198.

Πετροπατά, *petrobolus*, 322.

Πήχος, *Nili exundantis mensura*, 13.

Πιάνω, *capio, apprehendo*, 334.

Πίνωσι, *pilæ, pinnacula, parietes*, 197.

Πιττάκτια, *locus ubi excipiebantur libelli supplicis*, 68.

Πλήθη· πληθὺς Ῥωμαϊκῇ, *Romanus exercitus*, 219, 231.

Πλουμία χρυσά, *Phrygonis opere intextum aurum*, 144.

Πολυκάδνηλα, *candelabra multifida*, 255.

Πομπεύω, *ignominia traduro*, 313.

Ποντίζω, *constupro, maculo*, 365.

Πόρτα, *porta*, 97, 188.

Πορφύρα, *aula ubi nascebantur imperatorum filii*, 398.

Πούλιπτα, *pulpita*, 154.

Πραδα, *præda*, 152, 162, et alias.

Πραιδεύω, *deprædor*, 23.

Πραιπόσιτος, *praepositus, cubicularius*, 85, 142.
 Πραιτώριον, *praetorium*, 64.
 Πράκτορες, *exactores*, 280.
 Πράνδια, *cenae, vittae*, 196.
 Πρεσβύτου κόμης, *praesenti comes*, 141.
 Πρίγκιπες (οἱ) τῶν σχολῶν, *principes scholarum*, 157.
 Προκένσος, *processus*, 191, 454, 478.
 Προμοσέλλα, *equus imperatricis addictus; forte equi candidi*, 400.
 Προμοσφρίνιος, *seriniis praefectus*, 411.
 Πρόδοικος, *major-domus*, 357.
 Προτεκτορες, *protectores, satellites*, 157.
 Προὔποστολη, *fornice*, 197.
 Πρωτοευνούχος, *spadonum primus*, Anast., 306.
 Πρωτόθρονος, *primae sedis a patriarcha episcopus*, 110.
 Πρωτοκαθεδρία, *primus consensus*, 140.
 Πρωτοκούρωρ, *cursorum princeps*, 247.
 Πρωτοσύμβουλος, *Saracenorum concilii princeps, eorumque rex*, 309, 351.

P

Ῥεγίων, *urbis regio*, 308.
 Ῥέσκεσθαι, *in vulgus spargi*, 394.
 Ῥεφερενδάριος, *referendarius*, 153.
 Ῥήξ, *rex*, 145.
 Ῥόγα, *stipendium militum, annona, munus*, 41, 134.
 Ῥογεῖν, *munus spargere*, 142.
 Ῥοάκιν, *rius*, 394.
 Ῥούσιος, *punicus*, 144.

Σ

Σαγίον, *sagulum*, 238.
 Σαγιτοβολός, *jactus sagitta*, 266.
 Σακελλάριος, *thesaurarius*, 246, 306.
 Σάκκος, *saccus*, 315.
 Σάκρα, *diploma regum, sacra*, 110.
 Σαλιεδάριον, *frenum equi*, 21.
 Σάνδαλοι, *lintres magnarum navium*, 352.
 Σεκρέτον, *secretum, palatii cubiculum*, 195.
 Σεκρίτα, *domus, ubi statio ad processiones*, 395.
 Σελέντιον, ἄλ. Σιλέντιον.
 Σέλλα, *sella equilis*, 266.
 Σέλλιον, *imperatoris sedile*, 456.
 Σένσον, *sedes imperatoris in Circo*, 107.
 Σημάδιον, *pignus*, 205.
 Σημαδάριος, *mutuarius sub pignore*, 205.
 Σημειώτης, *vexillifer*, 171.
 Σηκώνος, *colligo, metaphora ab ovibus*, 432.
 Σιγίλλιον, *sigillum*, 422.
 Σίγμα, *fornix*, 470.
 Σιλέντιον, *comitia, conventus*, 342, 358, 208, 448.
 Σιλεντιάριος, *silentiarius*, 115.
 Σιλεντιάρκιν, *silentiariorum statio*, 201.
 Σισούρα, *cuculla, habitus monachalis*, 98.
 Σιφωνοφόροι δρόμονες, *ignarii cum siphonibus*, 294.
 Σκάλα, *pensilis scandula in equo*, 470, 565.
 Σκαλλώτης, *scandularius*, 456.
 Σκαρχμάγγιν, *chlamys, vestis superior*, 266, 451.
 Σκηπτρα, *clavae honorariae, banda*, 344, 379.
 Σκλάβος, *servus, esclave*, 370.
 Σκηπτία, *inopia*, 248.
 Σκοτίσφις, *exsecutus*, 371.
 Σκουτάριον, *scutum*, 266, 307.
 Σκρίθων, *satelles, σωματοφύλαξ Theophyl.*, 251.
 Σκρίνια, *scrinia*, 249.
 Σόλας, ἄλ. ἡ σωλέα, *solea, locus vicinus altari*, 371, 451.
 Σούβλα, *veru*, 316.
 Σούδα, *vallum*, 416.
 Σπαθάριος, *defensorum princeps, ac satellitum*, 103.
 Σπόνζα, *sponsalia*, 574.
 Σπούσα πλατσία, *lata fossa: male, nam in Ms. cod. est σούδα*, 455.
 Στάμα, *meta, circi locus*, 372, 247; *status Anast.*, id est, *quies, cessatio*, 266.

Σταῦλον, *stabulum*, 192.
 Σταύλου κόμης, *comes stabuli*, 454.
 Στεφανίτης, *conjugalus*, 368, 441.
 Στέψιμον, *coronatio*, 428.
 Τὰ στήθεα, *vallum, columellae ad pectus ascendentes*, 351, 457.
 Στεῖθιον, *imago a pectore, un busto*, 307.
 Στιγάρης ἄσπρος, *tunica alba*, 144.
 Στόμιον τοῦ πόντου, *ponti fauces*, 108.
 Στραγολαλωτάρια, *stragulae vestes*, 454.
 Στρατηλάτης, *magister militum*, 149.
 Στράτα, *exercitus, castra*, 240, vid. not.
 Στράτωρ, *strator*, 325.
 Συνήθειαι, *consuetudines stipendia*, 200.
 Σχεδία, *naves tumultuarie compactae*, 65.
 Σχετική εἰκόνων προσκυνήσις, *relativa adoratio, ac velut attributione*, 310.
 Σχιστὰ διὰ μαργαριτῶν, *margaritis intexta, ac scissa*, 307.
 Σχολῶν κόμης, *scholarum comes*, 118.
 Σχολάριος, *miles*, 109.
 Σωκός, *σωκίζειν, soco capere, laquei genus*, 185.

T

Ταγίζω, *equis pabulum praebere*, 266.
 Ταγματάρχης, *turmarum ductor*, 215.
 Ταξάτης, *miles*, 271.
 Ταξάτιον, *praesidium militum*, 309, 460.
 Ταξιδιον, *expeditio*, 455, 456.
 Ταυλὶς χρυσός, *aurea tabula*, 144.
 Τένδα, *tentorium*, 455.
 Τεραπατα, *petrobolus*, 322.
 Τετραβήλα, *velata quadrata*, 419.
 Τετρακάνθηλον, *quadratum tabulatum*, 355.
 Τετραέντιον (ἔκ), *quadruparto opere*, 157.
 Τζάγγια (τὰ ἀλιθινά), *ocreae rubrae, imperatorum insigne*, 263, 384.
 Τζαγγαρία, *officina sutoria*, 155.
 Τζαγγάριος, *sutor*, 456.
 Τζάγγια βούτια, *ocreae puniceae*, 144.
 Τζυκανιστήριον, *sphaeristerium*, 480.
 Τόρνα, τόρνα, *vores Italicae: verte, verte*, 218.
 Τούρμαι, *turma*, 450.
 Τούλδον, *impedimenta, supellex bellica*, 212, 216, 221.
 Τούφα, τὸ σφαῖρα, *globus*, 456.
 Τριβουνάλιον, *tribunal*, 213.
 Τριβουνός, *tribunus*, 95.
 Τριχοχαρακτής, *pilosus*, 357.
 Τροπική, *ambitus*, 375.
 Τρούλλος, *trullus, copula*, 197.
 Τύρωνες, *tyrones*, 249.

Υ

Υλογραφία, *imagines in ligno sculptae, S. Niceph. cera fusas habet*, 375.
 Υπατία, *munus consulare, pecuniarum effusio*, 211.
 Υπατοι, *praesides, procures*, 45, 71.

Φ

Φακιδιον λινόχρυσον ἐσφενδονισμένον, *pileolus e panno aureo gemmis distincto*, 207.
 Φακτοναρής, *factionarius*, 453.
 Φάλλεας, *equi Heraclii nomen*, 266.
 Φαλσός, *fulso*, 269.
 Φαμηλία, et φαμηλία, *familia*, 526, 590.
 Φαντασία, *ostentatio, superbus apparatus*, 37, 100.
 Φατλόν, *bacillus, fusus*, 485.
 Φιάλη, *foas, fontis machina*, 307.
 Φλάμουρον, et φλάμουρον, *vexillum, flamula*, 305, 377.
 Φοιδεράτων κόμης, *foederatorum comes*, 154.
 Φόλις, *folla, obolum*, 147.
 Φορεσία, τὸ σχῆμα, *habitus, le port*, 196.
 Φόρος (ὁ), *forum*, 108, 157, 188, 308.
 Φορτώ, *curribus impono, onero*, 454.
 Φόσσα, *fossa*, 351.
 Φούλον, *cuneus, militum manus*, 265.
 Φούρκα, *φορκίζω, furca, patibulum, suspendo*, 156.

Φουσατόν ποιεῖν, *ei* φουσατεύειν, *castra metari*, 164, 198.
 Φουσιδάζω, *fuscia condio*, 334.
 Φυγοπόλεμος, *imbellis, timidus*, 55.
 Φυλακτά, *cruz, sive reliquiæ collo appensæ*, 318.
 Φῶσα, *vallum*, 331.
 Φωσάτον, *exercitus*, 329, 266.
 Φωσατικῶς ἀπληχεύειν, *hostiliter obsidere*, 509.
 Φωτίζω, *de susceptore et procurante baptismum*, 144, 149.

X

Χαρδάσινα χαμίσια, *carbasina*, 268.
 Χαρτοβεστία, *computorum liber*, 362.

Χειμερία πολλή, *longa pluvii hyems*, 190.
 Χελανδούρον, *linter minor*, 316.
 Χρισταί, *liniatores*, 571.
 Χρυσάργυρον, *tributi genus ex omni rependi solutum*, 123.
 Χρυσοκλαδάριοι, *phrygiones*, 395.
 Χρυσίων, *aurificina*, 395.
 Ω
 Ὀμοφόριον, *S. Deiparæ vestis in Blacketnis*, 453, 500.
 Ὀρεῖα, *horrea*, 129.
 Ὀρολόγιον, *horologium*, 183.

SCRIPTORES QUI A THEOPHANE LAUDANTUR.

Acacius, ὁ τὰ Σύμμικτα συγγραφάμενος, 52.
 Anthimus tropariorum poeta, 177.
 Apollinarius, κατὰ Ἰουλιανοῦ λόγον ὑπὲρ ἀληθεύας γράψας, 74.
 Athanasius, 41.
 Cyrillus, episcopus Alexandriæ: epistola ejus ad Constantinum, 63 Contra Julianum scripsit, 80.
 Dorotheus, ep. Tyri, ἀμφοτέρων γλωσσῶν ἐμπειρότατος, 35, ὁ πολλὰς ἱστορίας γράψας ἐκκλησιαστικὰς, 74, liber ejus inscriptus: *Τραγωδία, ἡγούρ, προφητεία τῆς νῦν καταστάσεως*, 255.
 Ephraim, ὁ μέγας ἐν ἀσκήσει καὶ θεῖα διδασκαλίᾳ, 3000000 versus composuisse dicitur, 99.
 Eunomius hæreticus: οἱ ἐπὶ αὐτοῦ τόμοι, 90.
 Eusebius Pamphili: ejus Historia ecclesiastica, 9, 15, Orationes, 30, 40, 51.
 Gelasius episcopus Cæsareæ, 15.
 Georgius Pisidius, 460.

Georgius Syncellus, 3.
 Julianus imp., ejus Misopogon, 81.
 Pelagius patricius, ὁ περὶ ποιήσιν ἐπῶν ἀξιόλογος, 209.
 Persicus Thrax, 179, nisi fortasse legendum: ὥσπερ Σίχος ὁ Θράξ.
 Philippus presbyter historiam Christianam 39 libris scripsit, 135.
 Porphyrius Tyrius, 80.
 Procopius, 293.
 Rufinus: ejus Historia ecclesiastica, 35.
 Sozomenus, 100, 126.
 Theo philosophus, 128.
 Theodoretus, 41.
 Theodorus historicus, 250.
 Timocles, tropariorum scriptor, 177.
 Trajanus patricius ἐν τῇ κατ' αὐτὸν ἱστορίᾳ, 103.

INDEX

RERUM ET VERBORUM

IN

THEOPHANE ET LEONE GRAMMATICO

PRÆCIPUE MEMORABILIMUM.

Revocatur Lector ad numeros grandioribus typis in textu expressos, qui paginas Editionis Parisiensis representant.

A

Aaron Madis filius, 581. Castrum Semalvum capit, 382.
 Suorum multos amittit, 584. Pacem cum Irene componit, *ibid.*, 585. Arabum dux, Christianis infensus, 389. Romanos prælio suadit, 591. Theophilum Cibyrrhæotarum ducem martyrem facit, 392. Ad turpem pacem Nicephorum cogit, 407. Cypri vastatis ecclesiis, transfert Cyprios, 408. Humid duce Rhodum populatur, *ibid.* In interiore Perside diem obit, 409.
 Abachum et Michæe ossa inventa, 63.
 Abalbases Agarenorum ad Leonem legatus, 485.
 Abandazes Chosrois ad Belisarium legatus, 186. Chosroem ad pacem delusus ipse inducit, 187.
 Abares ex Gepidibus divisi, 81. Primum cum miraculo vel CP., 196. Tiberium superant, 208. CP. obsident, 264. *Vile Chaganus*.
 Abarus Alamandari filius, 203.
 Abasgi Heraclio socii in bello Persico, fidem violant,

259, 260. Ab Alanis fatigati artibus Leoni Isauri, 328, 329, 330.
 Abbas Tyanam capit, 315. Captivos plures abigit, *ibid.* Urbem Garis exstruit, *ibid.* Antiochiam Pisidiam subigit, 320. Necis Valid reum, effusique multi Christiani sanguinis Marvam occidit, 335.
 Abdaas Ctesiphontis episcopus, suosenso ignis templo persecutionis causa in Christianos, 71.
 Abdelas Zuber Arabum dux ab Abimelech occisus, 300.
 Abdelas in Romaniam educit, 310.
 Abdelas Ali frater, ac Ali filius Syriæ præfectus Persidem invadens occiditur, 357, 359, 360.
 Abdelas turris thnulis ruina oppressus, 369.
 Abdelas Abulabas frater, qui et Muamed, Mesopotamiam præfectus, 357. Arabum dux fratre mortuo Abdelam Alimi fratrem opprimit, 359, 360. Abusalim ex insidiis occidit, *ibid.* Christianos vectigales describit, sacraque vasa fisco addicit, 161. Maurophoros auctores spontanei interitus occidit, *ibid.* Deserti, ac Barzilonis fratres duces perimit,

354. Iseibi Musa ducem futurum dolo perimit et excludit, 366. Christianos iniquis legibus vexat, 369. Camachum frustra tentat, 374. Christianos ac Hebræos manibus inscribit, 376. Diem obit, 378.
 Abdelas Caisi filius, Saracenorum dux, 295.
 Abdelas Muamed fratrem bello fatigat, 409. Victum in fugam agit, 421.
 Abdelas Zuber Musabum fratrem in Muctarum mittit, 504.
 Abderachmas Chaledi filius Romanas provincias depopulatur, 289.
 Abderachman Chaganum Perside expellit, 510. A Muamed et Chagano victus interit, *ibid.*
 Abdus in Justinum conjuratus occisus, 204.
 Abessalon Arotæ filius excæcatus, 489.
 Abibo Gamalielis filius funus S. Siephani curat, 74.
 Abibus Arabum dux in Armenia victor, 286.
 Abimelech Arabum Ameras tyrannos tollit, 300. Mardaitis infestis, pacem cum Mavia initam confirmari petit, 501. Amoveri e Libano Mardaitas obtinet, 502. Theopolim capit, 303. Arabum principatum unus ipse colligit, 304. Mechæ templum construit, 505. Deum fracti fœderis ultorem invocans, bello vincit, 505, 506. Joannem Romanum ducem Africa expellit, 509. Diem obit, 512.
 Abimelech Cappadociam et Galatiam infestat, 599. Ad usque Mangana excurrit, 400.
 Ablabius exmonetarius in Justinianum conjuratus, 201.
 Abraim Izid successor, ac frater a Marvam profligatus, 351.
 Absimarus Cibraetorum drungarios Tiberii nomine imperator acclamatus, 509. In urbem receptus Leontium naribus mutilatum in monasterio recludit, 510. Heraclium fratrem supremum ducem constituit, *ibid.* Philippicum Nicephori filium relegat, 511. Chaganum ad Justiniani necem concitat, *ibid.*
 Abstinentia sacrorum hominum in Græcia, 441.
 Abubachar Muamed successor, 276. Gazam ac alia capit, 279.
 Abulabarus Maviæ classis præfectus Constantis classem delet, 287.
 Abulabas sedem in Perside ponit, 557. Idem qui Muamed, 339.
 Abumusalim Maviam profligat, 556. Abdelam Ali filium et Ali fratrem occidit, 359, 360. Eum Abdelas alter Arabum dux occidit, *ibid.*
 Acacius Armeniæ prætor ab Artabanæ occisus, 181.
 Acacius Beroënsis episcopus ob schisma Antiochenum Romam legatus, 65.
 Acacius CP. episcopus, 101. Jussus a Basilisco anathema dicere synodo, a plebe prohibetur, 104. In Basiliscum et Zenonem scte invehitur, 105. Calaudionem Antiochiæ creat episcopum, 110. Omnes Orientales ad Mongi communionem cogit, 113. Apud Felicem Romæ accensatur, *ibid.* Henotici Zenonis auctorem putant aliqui, 112. Ejus suæ Zeno Orientales illi subscribere cogit, 114. A Felice cum legatis deponitur, *ibid.* Felicis nomen e diptychis expungit, *ibid.*
 Acacius Eusēbiū Cæsareæ successor Arianos, 28. Joviano imperatore catholicum simulat, 43. Eudoxio socius in Catholicos sub Valente, 46.
 Acacius magister militiæ necis Theodosii reos ulciscitur, 140.
 Acacii martyris templum in Caria, 68.
 Acamerus Selavinorum princeps, 400.
 Acephali damnati in quinta synodo, 193.
 Achilles Alexandriæ episcopus, 10.
 Achilles ac Egypti a Romanis repressi, 5.
 Achilles a Diocletiano sublati, 6.
 Achim filii Marvam necant, 336, 337.
 Acholius Macedonii percussor ab eo annona donatus, 128.
 Acum Hunnus a Justiniano e sacro fonte susceptus Bulgaros profligat, 184. Eorum insidiis capitur, 185.
 Adad Exumitarum rex Christianus Homeritarum Indæorum victor efficitur, 189.
 Adelphius antesignanus Messalianorum hæresis, 54.
 Adeser Persarum rex, 275.
 Adrianopolis a Fulgaris capta, 435, 499.
 Adrianus Chalcidus rebellis edomitus, 499.
 Adrianus patricius Helenæ pater, 506.
 Adrianus Romæ episcopus, 274. Tarasii synodicas approbat, ac legatos ad synodum mittit, 588.
 Adellus Meropli discipulus ad Indos profectus, 19.
 Aetianus in Gallia a Maximiano Herculo victus, 5.
 Aemilianus Dorostoli igni consumptus, 43.
 Aëa Romanorum et Alexandrinorum, 1.
 Aëculapius Carthagini fundator, 170.
 Aëthalas presbyter in Perside martyr, 20.

Aetherius in Justinum conjuratus occisus, 204.
 Aethribi, magna Arabia, 304.
 Aetius dux martyr, 455.
 Aetius dux Valentiniano datus a Theodosio, 81. Ut Libya Vandalis cedat auctor existit, *ibid.* Attilam Aurelianus ad Ligerim vincit, 90. Suspectum ob potestatem Valentinianus occidit, 92.
 Aetius Eeonii magister, 49. Eudoxio a communionem extraneus, *ibid.* In synodo CP. damnatus, 59.
 Aetius patricius Stauracio infensus, 599, 400, 401. Paratas insidias evadit, *ibid.* Imperium in fratrem transferre molitur, *ibid.* Irenes cum Carolo nuptiis obolitur, 401. Prælo in Bulgaros occiditur, 415.
 Agallianus in Leonem rebellis perit, 559.
 Agallianus Prasinus equitat, 468.
 Agapetus Romæ episcopus, 185. Severum Julianum, ac Theopaschitas CP. damnat, *ibid.* Anthimo deposito Menam CP. episcopum ordinat, 184. CP. moritur, *ibid.*
 Agarus Aethiæ filius a Romano victus, 121.
 Agatho abbas, 204.
 Agatho Romæ episcopus sextam synodum celebrat, 276.
 Agelon dux igni traditus, 47.
 Agion Longobardiæ dux Græcorum victor, 476.
 Alamundarius Palæstinæ ducem occidit, 152. In Indiam fugit, 153.
 Alamundus Saracenorum tribunus catholicus Severianis illudit, 156.
 Alanorum in Constantium pugna, 5.
 Alan Abasgos Lazosque fatigant artibus Leonis Isauri, 528, 529, 530.
 Alaricus Gallus Romam diripit, 65. Placidiam Honorii sororem abducit, *ibid.* Romam iterum capit, 70.
 Albæ factionis ludus equestris, 468.
 Alexander Alexandriæ episcopus, 10.
 Alexander comes Rufini socius legatus, 184.
 Alexander Byzantii episc., 15. Nicenæ synodo deest annis gravatus, 16. Gentilem philosophum compescit, 18. Precibus obtinet ne Arius in Ecclesiam recipiatur, 26. Male Eusebio consignatus ejus episcopatus, *ibid.*
 Alexander Diospolitæ episcopus masculorum libidinis ergo punitus, 150.
 Alexander imperator, Basilii et Endociæ filius, 471. Suspectus aggressionis in Leonem ad S. Mocium, 481. Constantinum Leonis filium e sacro fonte suscipit, 485. Euthymium revocato Nicolao ejicit, 487. Sordidissimis hominibus magistratus credit, *ibid.* Constantinum evirare querit, *ibid.* Himerium Logothetam exsulem agit, 488. Temulentus perit, *ibid.* Procuratores Constantino constituit, *ibid.*
 Alexandri martyris urbs Anchialus, 227. Injuriam reliquis suis irrogatam punit, 255.
 Alexandrinus tumultus, 73.
 Alexandrinorum æra, 1.
 Alexandrini ob devotam synodum a demonio vexati, 159.
 Alexius Armenius Musules, gener Theophili, 360. In Siciliam dux ablegatur, *ibid.* Verberibus carcerique addicitur, 451. Pristinis honoribus restituitur, *ibid.*
 Alexius Muzelæus, drungarius, mari mergitur, 498.
 Alexius Museles spatharius ab Armeniacis in ducem peccatus, 593. Verberibus cæsus, in carcerem traditur, 594. Oculis cæcatur, 595.
 Alidius prædas in Romanos agit, 509.
 Alim filii Chorosaniis adiutoribus Marvam necant, 556, 557.
 Alis de amertu cum Mavia contendit, 288. Ad Euphratem vincitur. Dolo perit, *ibid.*
 Alphadal Barinal in Romaniam excurrit, 576.
 Alphas Belisario adjunctus dux, 161.
 Alypius gentilis, 43.
 Alypius commeatu deficit, 124. Apud Persas obses, 126. Apud eos morbo perit, 127.
 Amalasunthe Theoderichi conjux, Atalarichi mater, 167.
 Amandus in Gallia a Maximiano Herculo victus, 5.
 Amanitæ Jectan poster, 277.
 Amantius militiæ magister, 195.
 Amantius præpositus terrificæ visionis mortis admonitus, 140. A Justino necatus, 141.
 Amatus Gelimeris frater occisus, 165.
 Ambrosius Mediolanensis episcopus, 51. Theodosium imperatorem sacris arcet, 62. Poenitentem recipit, non tamen intra altaris cancellos ingredi sinit, *ibid.*
 Amer a Gelimere cæcatus, 160.
 Ameras ad Strobylum mortuus, 491.
 Amergus armis potens sub Ildericho, ejusque consobrinus, 159.
 Amerumnus Agarenorum dux victor, Alexio Romano illius copis præfecto, 452. Zapetrum et Samosatam amittit,

453. Theophilum fundit, *ibid.* Iterum profligat Sude dnce, 454. Amorium capit, *ibid.* Nobilissimos captivorum martyres facit, 455. Leonem philosophum ad se evocat, *ibid.*
 Amida a Constantio reparata, 29. A Persis capta, 124. Romanis reddita, 127.
 Amorium capit Andreas, 292. Capiunt Arabes, 451.
 Amos Hierosolymorum episcopus, 228.
 Amphilocheus Iconii episcopus, 52, 59. Messalianorum hæresin infensus, 51.
 Anastasius (S.) martyr in templum CP., 57. Solum orthodoxis relictum, 52. Ejus corpus Sirmio CP. delatum, 95.
 Anastasia augusta, Justiniani mater, verberibus cæsa, 506.
 Anastasia Michaelis soror in monacham detonsa, 461.
 Anastasia Tiberii uxor augusta coronatur, 211. Juxta Tiberium sepelitur, 229.
 Anastasia Valentinis filia, 18.
 Anastasius Antiochie episcopus, 198. In Joannis CP. synodales invecus deponitur, 266.
 Anastasius Antiochie episcopus, 236. Dira nece ab Hebræis sublatus, 242.
 Anastasius presbyter Antiochenus Nestorio socius, 76.
 Anastasius Hierosolymorum episcopus, 96.
 Anastasius Romæ episcopus, 121.
 Anastasius Romæ episcopus, 64.
 Anastasius imperator. *Vide* Artemius.
 Anastasius, Palæstinae dux, Severianus hæreticus, 136.
 Anastasius a Phoca occisus, 219.
 Anastasius Geryllus in aulam accersitus, 490. Leoni Phocæ in Romanum socius, 495.
 Anastasius sacellarius in monachum detonsus, 497.
 Anastasius silentarius ab Euphemio CP. correptus, 115. Cum Palladio Antiochie episcopus electus, 116. Ab Ariadna imperator creatus, 117. Fidei libellum dare cogitur, *ibid.* Joannem Tabennesiotam jubet exsulem agi, 118. Isaurus urbe ejicit, *ibid.* Rebelles profligat, 116, 117, 118. Euphemio episcopo necem molitur, 117. Datum fidei libellum per vim repetit, 120. Euphemium deponit, *ibid.* Arabes Scenitas vincit, 121. Synodum Chalcedonensem per episcopos jubet confirmari, 122. Ne Macedonium synodicam Romam mittat obsistit, 123. Anastasium papam ut Henotico subscribat impellit, *ibid.* Pacem init cum Arabibus, 124. Cabade Persarum rege victore urbes amittit, *ibid.* Persarum exercitum atterit, 125. Amida Persas recipit, 127. Statuam ad Tauri columnam erigit, 128. Macedonium a vero fidei sensu conatur avertere, *ibid.* Xenian in urbem inducit, *ibid.* Daras castrum Anastasopolim vocari sancit, 129. Flavianum Antiochie episcopum Henotico subscribere cogit, *ibid.*, 231. Xenian patrum agit, *ibid.* Macedonium exagitat, 132. Rectum se sensum tenere eo oburgante flagit, *ibid.* Ad subscribendum hæreticæ professioni dolo inducit, *ibid.* Illata fœde calumnia ejicit, 133. Acta concilii Chalcedonensis discerpere quærit, *ibid.* Macedonium ejectum curat deponi, *ibid.* Flavianum Antiochie episcopum in exilium pellit, 134. Eliam abdicare se episcopatu cogit, *ibid.* Vitalianum orthodoxorum subsidio hostem patitur, *ibid.* Macedonio affectos dire vexat, 135. Additamentum urgens populi seditione deterretur, 136. Revocaturum se orthodoxos episc. fidei pollicetur, 137, 138. Terribili visione minatus sibi annos vitæ audit, 140. Ferunt quidam periisse fulmine de cælo tactum, 141.
 Anastasius synellus hæreticus, CP. episcopus, 342. Et S. Germanus futuram in Circo ignominiam præagit, 341. Constantinum notat Nestorianæ hæresis, 348. Ignominia in Circo ab eo traductus, sedi restitutus, 353. Morbo *chordæ* dicto mortuus, 359.
 Anastasius S. Maximi discipuli, 288, 292.
 Anastasiopolis, quæ prius Daras, 229. Ab Hunnis capitur, 200.
 Anatolius CP. episcopus, 87. Pedes processiones obibat, 94. Leonem imperatorem coronat, 95.
 Anatolius Orientis præfectus ad Varanum legatus, 78.
 Anatolius V. CP. Alexandriæ combustus, 64.
 Anazarbus facta Justinopolis, 146.
 Anchisus capta a Chagano, 214. Ipsa S. Theodori urbs, 237.
 Ancyra Galatie a Persis capta, 253.
 Andragastus victus a Comneniolo, 215.
 Andragathius ob G. aliani necem occiditur a Theodosio, 57, 60.
 Andreas episcopus in secunda synodo Ephesina depositus, 87.
 Andreas Calybity martyr, 563.
 Andreas Cretenensis in Bardanis partes abactus, 320.
 Andreas cubicularius a Justino necatus, 142.
 Andreas cubicularius ad Mariam legatus, 290. Sergio eunuchum exprobranti virilia abscindit, 291. Amorium

capit, 292. Constantem ne uxorem et filios in Siciliam adducat impedit, 292.
 Andreas exlogotheta, urbis præfectus, 202.
 Andreas heteriarca Basilium comitatu adlegit, 438.
 Andreas magister militum Joannem Chaldium palo attingit, 470. Michaelis corpus pompa reducit, 475.
 Andreas Italus incantato cane præstigator, 189.
 Andreas protovestiarius, 491.
 Andreas scholarum domesticus, Santabareni accusatione officio motus, 474. In eundem et Photium judex a Leone datus, 475, 476.
 Andreas spatharius, Constantinii ad Valid legatus, 519.
 Andreas Theodosiopolis episcopus orthodoxus, exsul, 115.
 Andreas Troili filius Constantem necat, 292.
 Andronicus dux ad Saracenos fugere coactus, 481. Frustra Leo reducere molitus, 485. Fidem negat cum sociis, *ibid.*
 Andronicus spatharius Armeniensis a Constantino occisus, 596.
 Anna Constantinii soror, uxor Artabasse, 347.
 Anna Gabale filia, uxor Constantinii Augusta, 506.
 Anno Michaelis soror in monacham detonsa, 461.
 Anna Zoes filia augustæ loco coronata, 481.
 Antalas Barbaris jungitur, 176. De Salomone queritur, 177. Byzacis præficitur, 178. Cum Gotihari conjurat adversus Areobindum, *ibid.*, 179. Ad imperatoris partes transire constituit, 180. Vincitur ab Artabane, 181. A Joanne Papi iterum profligatur, 182.
 Antaratius Constantia dicta, 51.
 Anthemius Marciani gener Romæ imperator, 96. Recimere duce fatigante, a militibus necatur, 101.
 Anthimus CP. episcopus hæreticus, 183. Deponitur ab Agapeto, 181.
 Anthimus excæsus a Constantino lingua mutilatus, 595.
 Anthimus Nicomedie episcopus martyr, 9.
 Anthimus Tropariorum compositor, 94.
 Anthimus inclusus monasteriorum præfectus, 195.
 Anthusa Chrysostomi mater, 64.
 Antigonus Bardæ filius scholarum domesticus, 462.
 Antiochia Isaurie, 117.
 Antiochia Syria capta a Chosroe, 185. Theopolis a Justiniano vocata, 151.
 Antiochena synodus sub Constantio, 50.
 Antiochena ecclesiæ encenia, *ibid.*
 Antiochena ecclesiæ schisma Eustathio mortuo, 56.
 Auctum Flaviano in locum Meletii electo, 59. Occidentalium judicio solum, 62.
 Antiochenes Theodosium placant Flaviano intercessore, 62.
 Antiochus Theodosio pædagogus ab Isidoro datus, 69. Ejus opera Christianæ relig. cultus in Persidem dilatatus, *ibid.* Rerum administratione movetur, 70. Clericus esse jubetur, 85.
 Antiochus chartophylax Bardani erroris socius, 330.
 Antiochus Siciliæ exdux fidei ergo occisus, 368.
 Antonina Belisarii uxor, 161.
 Antonius Cauleas CP. episcopus, 477.
 Antonius domesticus ad pacem incaute compulsus, 384.
 Antonius patriarcha Theophilum et Theodoram nuptiis copulat, 449. A Theodori archiepiscopi injuria deterret, 451. Mortuo, 453.
 Antonius Sylæti episcopus, Iconoclastarum hæresin instaurator, 456, 457, 458.
 Apelaces Persa a vermibus exesus, 470.
 Aphraates Valentinis impietatem arguit, 55.
 Apocaps Melitines Ameras, CP. honore receptus, 804.
 Apolasath Melitines dux honore CP. receptus, 504.
 Apollinarius Alexandriæ episcopus, 192. Menæ comessor in processione, 193.
 Apollinarius Majoricæ et Minoricæ præfectus, 169.
 Apollinarius scriptor Christianus, 40.
 Apollinarius Syrus Athanasii fautor, 24.
 Apollinarius Syrus Damasci Romæ et Petro Alexandriæ damnatus, 53.
 Apollinis in Daphne oraculum mutum, 42.
 Apostolorum (SS.) CP. ecclesia, 18. Ejus Menæ patriarcha encenia, 192.
 Apostupes Peloponnesi dux proditor, 475.
 Appius Ægyptius annonæ præfectus, 126.
 Appio patricius ex Niceno episcopo præfectus prætorio creatus, 142.
 Apsicimas episcopus in Perside martyr, 20.
 Aquileia incendio vastata, 92.
 Arabia magna Æthiopi, 504.
 Arabes numerorum rudes, 514. Arabes Scenitas vincit Eugenius, 121.
 Arba Persidis fluvius, 270.
 Arareches Persarum rex, 4.

Arcadia Theodosii soror et Pulcheriæ virgo sacra, 69.
 Aradus altera obsidione capta et incensa, 285.
 Arcadius Theodosii senior filius, Orientis imperator, 63, 64. Majorem porticum e prætorii regione ædificat, *ibid.* Cohortem instituit Arcadianorum dictam, *ibid.* Theodosium Juniores suscepit, 65. Gainam tyrannum delet cum exercitu, *ibid.* Xerolophi statum erigit, 66. Arcadiopolin in Thracia ædificat, *ibid.* Joan. Chrysostomum in exsilium ejicit, 67. Sanctitatis nomen a populo obtinet, 68. Isdegerdem Persarum regem Theodosii filii curatorem instituit, 69. Ejus mors ac tempus imperii, *ibid.*
 Arcadius præfectus honorum proscriptione mulctatus 116.
 Arcadianorum numerus, 64.
 Arcadiopolis Thraciæ, 66.
 Archangeli (S.) in Anaplo ecclesia, 18.
 Archelaus præfectus Carthag. expeditione, 316.
 Archelaus Orientis militiæ dux, 209.
 Ardaburius a Joanne tyranno vinculis mancipatus, Aspare filio victore liberatus, 73. Arxanem provinciam devastat, 74. Insigni clade Persas atterit, *ibid.*
 Ardaburius Joannem Vandalum ad Theodosium adducit, 83. Leonem curat imperatorem creari, 100. Basilium ad classem Gizericho prodendam inducit, *ibid.* A Leone necatur, 101.
 Ardagastus a Prisco in fugam actus, 223.
 Areobindus adversus Gizericum in Attilam dux, 87, 88.
 Areobindus Daglaphi filius Areobindi nepos adversus Cabadem dux, 125. Ducum invidia fatigatus Byzantium cogitat, 126. Cabadem ad pacem cogit, *ibid.*
 Areobindus cum Sergio Libyæ dux, 178. Gotharis insidiis petitur, *ibid.* Byzantium cogitat, 179. Victore Gothari templo e ductus occiditur, 180.
 Arethas Æthiopum rex vicinas Persarum provincias infestat, 207.
 Arethas Saracenorum tribunus, 203.
 Arethas, qui Thalabanes, pacem cum Romanis init, 124.
 Arethas occisus ab Homeritis, 144.
 Argalisra adversus Attilam dux, 88.
 Ariadna Leonis filia, Zenonis uxor, 96. Leonis junioris parens, 102. Fugit in Isauriam cum marito, 103, 104. Cum eodem redit (P.), 107. Basiliscum Armatii filium Cæsarem a nece servat, *ibid.* Verinam matrem frustra Papurio revocare nititur, 109. Defuncti corpus in urbem transfert, 111. Anastasium silentiarium virum adlegit, ac imperatorem renuntiat, 117. Eum corripit, 136. Moritur Ariadna, 139.
 Arintheus Theodosii adversus Gizericum dux, 87.
 Aristobulus imperialis domorum curator, 220.
 Arius adhuc diaconus excommunicatus, 9. Hæresim archisima inducit, 13. Damnaus in Nicæna synodo, 16. Athanasius fide penitentem recipere renuit, 24. In ecclesiam irrumpens, Alexandri CP. precibus perit, 26. Sectatores illius Porphyrianos Constantinus appellandos sancit, 17.
 Arianis Exocionitis ecclesias Justinianus relinquit, 130.
 Arianorum Philippopoli conventiculum, 36.
 Armatus Basilisci nepos adversus Zenonem missus, 106. Basiliscum prodiit, 107. A Zenone capite cæditur, *ibid.*
 Armenarchus Asparis junior filius morti substractus, 101.
 Armeni tumultuantes a Constantino puniti, 395, 396.
 Armenorum conversio, 19.
 Arpades Turcorum dux Leoni socius, 477.
 Arsabet quæstor imperator acclamatus in monachum detonsus, 409.
 Arsabelus Persarum rex, 56.
 Arsacius Nectarii frater CP. episcopus, 68.
 Arsenius in Ægypto celebris monachus, 66.
 Arsenii amputatæ manus commentum, 25.
 Arsenius in Romanum conjuratus exsul, 497.
 Arseus Vararanis Persarum regis dux, 74.
 Artabanus Arsacides Armeniorum præfectus, 178. Areobindum a Gotharis defectione confirmat, 179. Exstinctum ulturus, Gothari se addicens eum perimit, 180, 181. Totius Libyæ dux creatus brevi se abdicat, 182.
 Artabanus Hormisdæ dux, 209. Daras capit, *ibid.*
 Artabasus Armenicarum cohortum dux, 525.
 Artabasus Galata Eugenio tyrannidis socius, 60. Sibi ipse mortem consciscit, 65.
 Artabasus Constantinum fugat Amorium, 347. Imperator in urbe acclamatur, 348. Imagines restituit, *ibid.* Constantinum reverti Amorium cogit, *ibid.* Asiam sub potestatem redigit, 350. Filius in fugam actus, consobrinus occisus, *ibid.*
 Artabasus Orientalium dux, 380.

Artane sedes Sclavis concessæ, 364.
 Artaxer Persarum rex, 51.
 Artemius Ægypti dioceseos dux martyr, 45.
 Artemius protoascretis Anastasius imperator dictus, 521. Legatis ad Vilib missis, urbem munit, *ibid.* Theodosio imperatore acclamato Nicæam fugiens monachum induit, 525. Moliensem tyrannidem Leo occidit, 535.
 Arurita Marvam odio Gregorium occidit, 366. Idem qui Zelotæ, ad Palmyram tumultuantur, 569.
 Arxanen in Perside vastant Romani, 71.
 Assa Palaestina Amarus, 590.
 Ascel rex Hermecionum, 205.
 Ascholiuss Thessalonicensis Theodosium baptizat, 58.
 Asclepiodotus (Crassus in Britannia domat, 5.
 Asclepiodotus religionis reus, 157.
 Asia episcopo (CP. ante Chalcedonensem synodum subiecta, 66.
 Aspar Ardaburium patrem Joanni tyranno captivum, recepta Ravenna solvit, 73. A Vandalis in Africa vincitur, 82. Joannem Vandalum Theodosio adducit, 85. Timotheum Ælurum tuetur, 96. Leonem imperatorem creari curat, 100. Basiliscum ad defectionem inducit, *ibid.* Zenonem opprimere tentat, *ibid.* A Leone cum filiis occiditur, 101.
 Asparuch ad Onclum flumen sedes ponit, 297. Constantinum vincit, 298. Sedes dilatans Rom. ad pacem cogit, *ibid.*, 299.
 Aspetius dux Cabadis legatus, 127.
 Astolphus papa Stephano molestus, 537.
 Asterius patricius Antiochiæ, 148.
 Asuadus tribunus Areobindo Persici belli socius, 125.
 Asylas adversus Gizericum dux, 87.
 Asyleas Basilii consobrinus a domesticis occisus, 470.
 Ateus castrum eversum, 540.
 Athanaricus Gothorum dux a Phritigerne victus, 55.
 Athanais, quæ et Eudocia, Attico baptizata, 72.
 Athanasius Alexandrinus episcopus, 23. Arium non recipit, 24. Ea re apud Constantinum offendit, *ibid.* Arianorum in eum accusationis capita, *ibid.* Arianorum factione Tyri opprimitur, ac deponitur, 25. Fuga lapsum consecrasse Hierosolymis ecclesias alunt, *ibid.* Alexandriam remittitur, 26. Treviris exulare jubetur, *ibid.* Ejus exsilii tempus, 27. Sedem recipit, 28. Sede pellitur, 30. A Julio papa restitutus, 32. Constantii violentia efcicitur, 31, 32. Romam proficiscitur, 33, 36. Constantis litteris, ac synodi Sardicensis decreto fretus a Constantio recipitur, *ibid.* In eum capitis pena ab eo decernitur, 38. Juliano imperatore revocatus fidem Nicænam sancit, 40. Ab eodem pellitur, 41. A Joviano de fide consultor, 45. A Valente ejectus tandem revocatur, 49. Sacerdotii anno 46 vir πολυθλῶς moritur, 51. Auctor est Eusebium Pamphili recepisse τὸ ὁμολόγιον, 22.
 Athanasius Celites Alexandriæ episcopus, 115.
 Athanasius sanctæ Resurrectionis diaconus a Theodosio Dioscorita occisus, 92.
 Athanasius Jacobitarum patriarcha Syrus, 274.
 Athanasius presbyter Cyrilli consobrinus Dioscori violentia depositus, 84. Illius aedes ecclesiasticis usibus addictæ, *ibid.*
 Athanasius cum Areobindo in Lilyam missus, 178.
 Artabanem Areobindi subsidio accersit, 179. Fidem accipit a Gothari nihil eum mali passurum, 180. Palatii pecunias suæ iterum curæ commissas accipit, 182.
 Athenodorus senator dux adversus Anastasium, 118.
 A Joanne Scythæ capite cæditur, 120.
 Athingani Nicephoro chari, 415. A Michaelæ europalata captis damnati, 417.
 Atticus CP. episcopus, 69. Judæum paralyticum e lavacro sanum educit, 70. Sanctitatis fama clarus, *ibid.* In Ecclesiæ diptycha Chrysostomi nomen reponit, 72.
 Attila Scytharum, quos Hunnos vocant, princeps, in Thraciam excurrit, 88. Theodosium ad pacem sub tributi pensatione cogit, *ibid.* Aetio duce Aurelianus ad Ligurim profligatus, 90. Aquileiam incendio vastat, 92. Sanguinis profluvio moritur, 95. Filii discordes facile profligati, *ibid.*
 Athyra castrum dirutum, 435.
 Augusteus equestri statua Justiniani ornatus, 189.
 Avitus Romanus imperator, 93. Imperio exutus, Flacientia creatus episcopus, 94.
 Auxentius Mediolanensis Arianus episcopus, 51.
 Azar in Cilicia vincitur, 311.
 Azibus Chonææ filius in Cilicia victus, 511.

B

Baanes militiæ dux Persarum victor, 263. Arabes Damascus usque fugat, 279. Emesam revocatur, 283. Acclamatus imperator profligatur, *ibid.*

- Baanes Eptademon quartam Armeniam Arabibus subjicit, 511.
 Baanes praepositus, 470.
 Babeticus conjuratus in Basilium, 474.
 Babylas (S.) reliquias mortui in Daphne Apollinis oraculum, 42.
 Bacchanus Sulfman ad Amorium socius, 524.
 Baechus Salomonis frater, Sergii et Cyri pater, 176.
 Bactagius capite cecus, 352.
 Badicharimus Agari frater Phoeniciam infestat, 123.
 Badurius Justiniani frater indigne habitus, 206.
 Badurius Justiniani in Hunnos dux, 130.
 Basipolis ab Hunnis capta, 200.
 Bessus, idem qui Maurus, 516, 517.
 Balas Massagelis praefectus, 161.
 Baldimer Bulgarie princeps Crumi nepos, pater Symeonis, 458.
 Balitzes Bosphori praefectus occisus, 512.
 Banacas Romaniam incursat, 574. Romanos fundit, 375.
 Baptisma Arianorum miraculo reprobatur, 150.
 Baptismi ritus, et invocatio immutata Eunomio, 55.
 Barachal montis monachi, 505.
 Baram Hormisdas dux Turcos vincit, 220. A Romanis victum Hormisdas probro excipit, 223. Ad eum exercitus deficit, 223. Narses profligatum in fugam cogit, 245.
 Bardanes patricius dicens Turcos imperator acclamatus, 405. Accepta fide a Nicephoro monachum induit, *ibid.* Submissis satellitibus orbatu oculis, 406.
 Bardanes. *Vide* Philippicus.
 Bardanes Thraconum dux, Irenes strator, 400.
 Bardas Boelas in monachum delapsus, 499.
 Bardas Armeniacorum dux in exilium actus, 585.
 Bardas Cordylis filius, Romanorum trans Danubium dux, 458. A Damiano acubitor in Urbem inductus, 460. Tollit cum eo Theoctistus, 461. Magister, ac scholarum domesticus instituitur, *ibid.* Theodora conjurationem evadit, 462. Coropates instituitur, ac Caesar creatur, *ibid.* Bulgarorum principem ad pacem, ac dandam Christo nomen cogit, *ibid.* Basilium occidere quaerit, 464. Damianum aula efficit, *ibid.* Basilium Michaelis favore eandem tollit, *ibid.* 465.
 Bardas monachus in Alari et Proteri causa compulsus, 86.
 Bardas patricius a Bulgaria occisus, 595.
 Bardas Phocas in bello Bulgaro dux, 491.
 Barnam urbem Bulgari occupant, 296.
 Barsen Edessae episcopus in exilium ejectus, 52.
 Basbacurius Justiniano adjutor, 512.
 Basbacurius comes Opsici occisus, 518.
 Basianus abbas, 98.
 Basileus Amaseus episcopus martyr, 15.
 Basiliscianus imperiales ocreas indni jussus, 468. Cum Michaelis occidit, 469.
 Basiliscus Anzelli patris proditor Caesar declaratus, 107. Cyzicenus episc. creatus, *ibid.*
 Basiliscus Verian frater Thraciae dux, 97. Leonis in Gizerichum classi praefectus, 99. Proditione sponte profligatus, 100. Leonis adjutor opprimendo Asparem, 101. Tyrannus adversus Zenonem, 103. Filium Caesarem, uxorem Augustam creat, 104. Recte fidei bellum indicit, *ibid.* Timotheum Alurum et Petrum Fulonem restituit, *ibid.* Synodum Chalcedonensem proscrit, *ibid.* Armatus Zenoni opponit, 106. Eo prodente ad baptisterium confugit, 107. Cacus fame conficitur; aliis, in itinere jugulatur, *ibid.*
 Basilus Antiochia episcopus, 92.
 Basilus Ecclesiae Caesariensis presbyter, Eusebii adjutor, 50. Et suffectus episcopus, 51. Gregorium inducit ut plebis orthodoxae CP. curam suscipiat, 52. Valens ab eo eficiendo divinis signis deterritus, 51.
 Basilus Camaterus heteriartha, 483.
 Basilus Edessenus obses apud Perma, 126. Romanis receptus, 127.
 Basilus tyrannus in Sicilia cecus, 535.
 Basilus Macedo ut primum Michaeli notus, 458. Rins initia, captivitas, reditus, *ibid.* Trantzi adhaeret Macedoni duci, 459. Futurus imperator Nicolao Mansionario poscitur, *ibid.* Theophillae Michaeli offertur, 460. Cephalas dicitur, *ibid.* Theodora exstincturum genus ipsius praedicat, *ibid.* Protostrator constituitur, 462. Accubitor factus Michaelis pellicem Eudociam Ingerinam uxorem accipit, 464. Bardam Caesarem occidit, 465. Imperator a Michaelis creatur, 466. Symhatio illudit, 464, 465. Tumultuantem punit, 467. Michaelis necat, 468, 469. Filium Stephanum solemnem pompa baptizat, *ibid.* Photium sede pellit ac Ignatium restituit, 471. Ab Agarenis Afris vincitur, *ibid.* Ab Abestacio Romani patre periculo liberatur, *ibid.* Thecliam Michaelis sororem ducis habet, *ibid.* Hebraeos ad baptismum cogit, *ibid.* Syracusas amittit, 472. In Melitinem et Syriam excurret, *ibid.* Santabareno praestigiatori velut sancto afficitur, 475. Constantinam defunciam spectro videns ejus nomine ecclesiam exstruit, *ibid.* Leonem in carcerem conjicit, *ibid.* Conjuratos in se punit, 474. Cervo cornu petente moritur, *ibid.* Librantem se occidit, *ibid.*
 Basilus impostor Macedo manu altera truncatur, 505. Ferrea manu adhibita rebellionem auget, 506. Igni traditur, *ibid.*
 Basilus patricius Thessalonicam redimit, 491.
 Basilus operarum praefectus a Samona proditus, 479. Athenas exsul relegatur, 480.
 Basilus Petinus Romanum ejicit, 509.
 Bassiani monasterium, 122.
 Batai Arabum dux, 245.
 Batbaia Chatzaris vectigalis, 297, 298.
 Baudario in Scythia militis magister, 184.
 Bazanes Christianorum episcopus in Perside, 145.
 Baziltzes Slavinos palatii opibus auctus, 487. Constantinianus procurator, 488. Aula ab Zoe ejicitur, 490.
 Bdela Attilae frater, Omnudii filius, 88.
 Beddarch palatium incensum, 268.
 Bedzaechdi castrum a Persia captum, 58.
 Begiali Chosrois palatium, 267.
 Belisarius magister militum in Oriente invidia petitus, 148. Iterum magister militum Orienti praefectus, 152. Persas superat, et ad pacem cogit, 153. Justiniano adjutor in seditione Nix, 157. Expeditio in Africa, 158, 160, 161. Genus ejus, patria, uxor, *ibid.* Milites praedones cohibet, 162. Carthaginem versus iter dirigit, *ibid.* Pellicae cum moderatione successus, 163. Gelimere fugato victor Carthaginem ingreditur, 164, 165. Injustas praedas cohibet, *ibid.* De Belisario vaticinium, *ibid.* Vandalos fundit, ac Libya potitur, 167. Gelimerem obsidet, 168. Cogit ad deditionem, *ibid.* Invidia petitus CP. redit, 169. Triumphum agit, *ibid.* Profusissima ejus in populum largitio, 170. In Siciliam mittitur, 171. Libye turba providet, 172, 173. Sicilia, Roma, aliisque captis, Jugium principem CP. adducit, 174. Persas ingenio decipit, 186. Ejus extimia laus, 187. Hunnos et Sclavos ab urbe depellit, 198. Conjuracionis accusatur, 202. Ejus defuncti bona Marinae viduis addita, 203.
 Benedictus Romae episcopus, 205.
 Benjamin Judaeus ab Heraclio Christo adjunctus, 375.
 Bersamooses Iberorum princeps, 266.
 Beadas Bindoem carcere eximit, 222. Hormisdas cum illo regno exiit, *ibid.* 223.
 Bethleem ecclesia, 21.
 Bezenus Eleutheropolitanus episc., Abachum et Michan corporum inventor, 63.
 Bezer Leoni adjutor abolendis imaginibus, 556, 559. Ab Artabaso ferro obtruncatus, 547.
 Billius Phocas legatus ad Chosroem ab eo carceri additus, 244.
 Bindas Marvam dux profligatus, 556.
 Bindos a Beado fratre carcere liberatus Hormisdas regno exiit, 222, 223.
 Bithrapus Syriae primum oppidum, 121.
 Blases Persarum rex, qui et Valas, 106. A Cabado oculis caecatus, *ibid.*
 Boares Hunnorum regina ad Romanos transit, 149. Syracem regem CP. captivum mittit, Glonem occidit, *ibid.*
 Boiditzes Amorii proditor, 451.
 Bollas Bulgarorum legatus, 576.
 Bonifacius Romae episcopus, 72.
 Bonifacius Libye praefectus, 81. Aetii calumnia fraudeque impulsus Vandalis libyam prodit, *ibid.* Infelici pugna defunctus, CP. redit, 82.
 Bonosus Orientis comes, 248.
 Bonoso patricio urbem Heraclius credit, 251.
 Borane Chosrois filia Persarum regina, 275.
 Borvus dux Callorii adjunctus, 127.
 Bostres portus aponte natus, 192.
 Brettanio adversus Magnentium imperator creatus, 57.
 Constantio amotus, inque Prusam amandatus, *ibid.*
 Briso eunuchus, 67.
 Brixia a Gothis recepta, 201.
 Buccinatoris filii Constantem periculo liberant, 187.
 Bulgari Idyricum et Thraciam infestant, 125.
 Bulgariae antiquae fines, 297.
 Bulgarorum Contragorum origo, 296. Ad ipsam urbem excurrunt, 320. Byzantii agros depopulantur, 560. Thraciam, ubisque agros infestant, 561. Dominum sibi ex alia familia creant, 565. Pacem componunt cum Constantino, 576. Cladem ab eo incauti accipiunt, 577. Constantinum vineunt, 582. Teletae doce vineuntur, 504. Militum Rom. stipendia interceptunt, 410. Docentur artes machinarum, 422.
 Burihae Arabum dux victus, 584.

Busas Chagano machinam struit, 218.
 Busiris Ægypti urbis eversa, 4.
 Busur Romanorum fines invadit, 289. Exapoliū vastat, 290. Prædas agit, 293.
 Buze Orientalis militiæ magister, 186.
 Byzantium Constantinopolis, ac nova Roma, 18. Ecclesiæ illic extractæ, *ibid.*

C

Cabades Persarum rex, 106. Ejectus, ac trusus in carcerem, ab uxore liberatur, *ibid.* Hunnis Nephtalitis adiutoribus regnum occupat, *ibid.* Valam oculis cæcat, *ibid.* Pacem cum Romanis solvit, 124. Theodosiopolim et Amidam capit, *ibid.* Elephantem vectos Amidam ingreditur, 125. Amida reddita pacem facit, 125, 126, 127. Poplitum nervos Christianis succidit, 157. Christiano demerente episcopo baptismi liberam facultatem facit, 140. Ziligdem Hunnorum regem interficit, 143. Romanorum imperatorem domus suæ curatorem instituit, *ibid.* Nepotem ex sorore Chosroem adoptare cupit, *ibid.* Tzathum Lazorum regem a Justino susceptum moleste habet, 144. Manichæos specie honoris congregatos occidit, 145. Bonis publicatis eos jubet comburi, 146. Cacoriz cubicularius Maviam Cypro fugat, 285.
 Cactabas Marvam profligat, 356.
 Cæsarea a Juliano vexata, 40. Ablatum ei Cæsareæ nomen, *ibid.* A Persis capta, 251.
 Cæsareæ Philippi posita Domino statua, a Juliano eversa, 41.
 Cæsarius ob Proterii cædem lingua mulctatus, 95.
 Caisus Saracenorum dux, 294.
 Caisini ab Imanitis deleti, 356. Tumultuantes a Persis occisi, 358.
 Caius Romæ episcopus, 4.
 Calandion Zenonis jussu Antiochiæ episcopus creatus, 110. Codonatum transfert Tyrum, *ibid.* Eustathii corpore Antiochiam relato ejus ecclesiæ schisma tollit, 114. Xenaiam hæreticum fugat, 115. Oasim relegatur, 115.
 Calchoprætorum ecclesia Delparæ consecrata, 88.
 Calpodius eunuchus concilii Chalced. Actorum traditor, 135.
 Calpodii cubicularii occasione excitata seditio, 151.
 Callinicus CP. episcopus, 596. Preces fundit ad templum destruendum, 507. Occidit a Justiniano jussus, *ibid.* Leontio plebem conciliat, 508. Orbatum oculis Justinianus Romam relegat, 515.
 Callinicus Heliopolensis, ignis marini inventor, 295.
 Calliopio dux annonæ præfectus, 127.
 Callistus Augustalis Alexandriæ occisus, 72.
 Calocerus tyrannus a Dalmatio vivus exustus, 25.
 Calocyris cubicularius, 480.
 Calocyris monach. pacis ad Rom. legatus, 505.
 Calonymus navarcha in Vandalica expeditione, 161.
 Carthaginensi classem admovet, 163. Ad prædam vertitur, 165. Perjurus perit, *ibid.*
 Calvarii ecclesia, 21.
 Camachum castrum Arabibus proditum, 596.
 Cantharus balneum Alexandriæ, 82.
 Capetullianus persecutor sub Juliano, 45.
 Caramali culpa captum Tauromenium, 481.
 Cardamus Bulgarorum dominus Constantinum vincit, 394, 395. Pugnam refugit, 397.
 Cardaregas Romanos vincit, 214. Martyropolim aggreditur, 215. Repetito certamine vincitur, *ibid.*, 216.
 Cardaregas plures urbes devastat, 245. Eo duce Armenia, Cappadocia, etc., capta, 248.
 Cariana porticus ad Blachernas Mauricii opus, 220.
 Carinus comes Antiochiæ, 148.
 Caristerotes Armeniacorum dux, 580.
 Carolus Francorum rex Leonem papam ulciscitur, 399. Imperator inauguratur, *ibid.*, 401. Irenes nuptias ambit, *ibid.* Missis legatis obtinere rem nititur, 402.
 Carossa Valentis filia, 48.
 Carstani castrum dolo captum, 545.
 Carterius abbas sacras litteras docet Chrysostomum, 65.
 Carthago a Vandalis recepta, 164. Antiqui conditores velut ex fabula, 170. A Barbaris rebellibus obsessa, 178, 179.
 Cassiothe tumultuantes punit, 365.
 Castus sub Commentoliō dux multos Abarum occidit, 217. A Chagano capit, 218. Ejus capti occasione Mauricijs probris compulsi, *ibid.*
 Castor aseretis aquis submersus, 467.
 Catadures conjuratus in Basilium, 474.
 Cauchona Siciliæ oppidum, 162.
 Ceber Arabum dux a Romanis victus, 585.
 Cecropius Nicomedis episcopus terræ motu absorptus, 58.
 Cellor dux in Persas supremus, 126. Persas ad pacem cogit, 127.

Celestinus episcopus Romæ, 75. Nestorium nisi resipiscat a communione suspendit, 76. Suas vices in synodo Cyrillo committit, 77.

Chadiga Muamedis uxor, 277.

Chagan dux Persidis, 504. Victore Aberachman Perside pellitur, 510. Principatum recipit, *ibid.* Justiniano locata filia, eidem parat insidias, 511.

Chaganus Selayinos in Thraciam submittit, 515. Mysiam et Scythiam vexat, 217. Martino incurrente salutem fuga quaerit, *ibid.* Casu cladem a Commentoliō cursu evadit, 218. Apiriam urbem capit, *ibid.* Proelio vincitur, 226, 227. Mauricii solertia ad pacem compellitur, *ibid.* Priscum transisse Danubium queritur, 228. Ballem devastat, 232, 235. Pressis fame Romanis cibos præbet, 234. Ingentem stragem Romanorum agit, *ibid.* Captivos, nolente vili pretio eos redimere Mauricio, occidit, *ibid.* Semel ac iterum vincitur, amissis liberis, 237. Captivos Mauricio donante recipit, *ibid.*

Chaganus contra fidem Thraciam vastat, 255. Pacem cum Mauricio componit, *ibid.* Heraclius filii procuratorem instituit, 254.

Chagani filius Arabibus formidabilis, 541.

Chalbanī suspensio necati, 552.

Chalcidenses in Maurophoros tumultuantes compressi, 558.

Chale Saracenorum dux fortissimus, 294.

Chaledus Ameræus, Dei gladius dictus, 278.

Chamæas a Bulgaris occisus, 595.

Charitonis laura destructa, 409.

Charitum Tiberii filia ex Anastasia, 211. Germano Cæsari nuptul tradita, 215.

Charmosynus Augustalis ad tempus percuusus, 82.

Charurgitarum hæresis, 289.

Chazari in Persas Heraclio adjuncti, 264. Leonis auxiliarii a Simeone naribus mutilati, 477.

Chorasan Arabibus subjecta, 506.

Chorosanitæ Marvan profligant, 556.

Chosroes Persarum rex, 147. A Romanis vincitur, 148, 149. Ad pacem victus cogitur, 152, 155, 154. Antiochiam capit, 184. Palestinam, ac loca sacra diripit, 186. Belisarii nomine territus pacem petit, 186, 187. Justino imperatore bellum renovat, 206, 207.

Chosroes ob sævitiam in patrem ab exercitu deseritur, 225. Ad Romanos confugit, *ibid.*, 224. A Mauricio adoptatus Narsete duce restituitur, *ibid.* Romanos milites custodes petit, 225. Ob Mauricii necem pacem solvit, 244. Phocæ legatum in carcerem trudit, *ibid.* Theodosium Mauricii filium restituendum prætexit, *ibid.* Germanum occidit, 245. Romanos captos capite cædit, *ibid.* Syriam totam ac Palestinam populatur, 247. Armeniam, Cappadociam, etc., occupat, 248. Apameam et Edessam capit, 250. Cæsaream Cappadocia, etc., subjicit, 251. Heraclii legatos spernit, *ibid.* Hierosolimam, Alexandriam, Chalcedonem capit, 252. Pacis legatos cum Christi nominis injuria rejicit, *ibid.* Ancyram capit, 255. Infaustis signis cum Heraclio pugna decernit, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, etc. Profligatus Ctesiphontem, tum Seleuciam fugit, 269, 270. A Syroë majore natu filio in tenebrarum carcere reclusus, 271.

Chrasis pagu. Vandalorum regia, 163.

Chrismatis usus in dedicatione templi, 26.

Christiani ab Abdela Arabum duce manibus inscripti, 576.

Christianorum persecutio Diocletiano et Maximiano Herculi. AA., 5, 7. Maximiano Galerio cum Cæsaribus, 9. Licinio imperatore, 15. Sapore Persarum rege, 19, 50. Juliano imperatore, 39, 40, 41, 42, 43. Isdegerde Persarum rege, 71. Vararane ejus successore, 37. Sub Madi Arabum tyranno, 581. Sub Valente gravissima, 50.

Christinus apostata ad anatomes experimentum traditus, 567.

Christophorus Basilii gener Agarenorum victor, 471.

Christophorus Constantini filius Cæsar creatus, 574. Ab Irene presbyter detonsus, 585. Lingua a Constantino mutilatus, 595.

Christophorus Himerii spatharius martyr, 568.

Christophorus Rom. filius heteriararches, 495. Imperator Constantini manu coronatus, 466. Mariam filiam Peiro Bulgarorum principi conjugem locat, 505. Ante Constantinum imperatorem acclamatus, *ibid.* Diem obiit, 505.

Christophorus Thracicorum agminum ductor occisus, 517. Chrysaorius diaconus ob fidem S. Matronæ molestus, 122. Chrysaphius ommuchus Joannem Vandalum dolo occidit, 84. Theodosium Flaviano committit, *ibid.* Pulcherian aulæ ejicit, 85. Dioscorum in Flavianum incitat, 86. Cognomen ejus Tajumas, *ibid.* Aulæ ejicitur, 88. A Jordane filio Joannis Vandali necatur, 89.

Chrysocheres bucellariorum dux oculis privatus, 595.

Chumid Arabum dux Rhodum populatur, 408. Ob vi-

latum Myræ Nicolai tumultum tempestate jacatur, *ibid.*
 Cibamundus Gelinæ nepos cum suis perit, 163, 164.
 Cæsus patricius columnas Gelsemænes contra Saracenos
 tuetur, 305.
 Clavi Dominici ad Constantinum galeam ac equi frænum
 adhibiti, 21.
 Colossus Rhodius dejectus, 286. Ejus æris pondus, *ibid.*
 Comanis exsul moritur Chrysostomus, 68.
 Comersus Bulgarorum princeps, 431.
 Cometa barbatus, 143. Lampadius dictus, 151. Docites
 dictus Saracenorum imperii præsignio, 279. Trabecula
 specie, 362, 363. In lunam duplicem, aliasque tristes fi-
 guras formatus, 423. Radios ad orientem ejaculans, 481.
 Xiphiæ dictus, 487.
 Cometo Theodora soror, uxor Justiniani, 149.
 Comenitius dux Barbaros cædit, 215. Ejus in Cha-
 ganum expeditio, 217, 218. Orientis dux Persas superat,
 221. Choroemuscipiti, 221. Prisco suppetias missus exer-
 citum prodit, 234, 235. Querelas in eum Mauricius sper-
 nit, 256. Viam a Trajano tritam imprudenter capessit, 257.
 Occiditur a Phoca, 248.
 Conon ex Apamæ episcopo belli dux, 118. Ex vulnere
 moritur, 119.
 Constans Constantini filius Cæsar in Galliam missus, 14.
 Imperii hæres cum fratribus relictis Gallias obtinet, 27,
 28. Constantino occiso totus ei Occidens cædit, 29. Le-
 gem sancit in Judæos, *ibid.* Francos profigat, 30. Atha-
 nasius et Paulus ut restituantur a Constantio minis obte-
 pet, 53, 56. Synodum in eam rem Sardicæ indicit, *ibid.*
 A Magnetio occiditur, 57.
 Constans Heraclii nepos imperator, 283. Ejus ad sena-
 tum oratio, *ibid.* Valentiniæ patricii tyrannidem extinguit,
 281. Pacem impetrat a Mavia, 286. De rebus Arme-
 niæ desperat, *ibid.* Cum Abulabaro classe congressus, vix
 necem evadit, 287. Scлавinam subigit, 288. S. Maximum,
 et discipulos ejus Anastasios tormentis addicit, *ibid.* Pa-
 cem cum Mavia componit, *ibid.* Theodosium fratrem occidit,
ibid. Imperium Romam transferre moliens Syracussas
 petiit, 289. In balneo Daphnæ dicto occiditur, 292. Impe-
 rium cur transferre voluerit, *ibid.*
 Constans urbis prefectus, 248.
 Constantia Constantini soror uxor Licinii Ariana, 9.
 Fratris testamentum Ariano credit, 27.
 Constantia quæ et Helena, Constantii soror, Bretanio-
 nem Romæ Maxentio opponit, 57. Juliano nuptiæ tradi-
 tur, 58.
 Constantia urbs, olim Antonia, 28.
 Constantia urbs a Constantio in Phœnicia reparata, 51.
 Attilæ ditionis facta, 88.
 Constantia Tiberii filia, uxor Mauricii, 211, 213. De-
 hortatur maritum ab expeditione, 215. Dolet coronam
 illi oblatam Deo consecrassè, 236. In privata domo a
 Phoca includitur, 244. Tyrannidem moliens in monaste-
 rium detrudit, 246. Novis iterum rebus studens cum
 filiabus gladio cæditur, 247.
 Constantianæ quæstor legatus ad Symeonem, 477.
 Constantiniana Hierosolymis ecclesia, 21.
 Constantinopolis novæ Romæ privilegia, 59. Ejus epi-
 scopo subiectæ Thræcia, Asia, et Pontus ante synodum
 Chalcedon., 66. Repetita sæpius obsidione liberata, 294.
 Constantius a Diocetiano et Galerio Maximiano insidiis
 appetitus, 6, 7. Christianus jam tum innuitur, *ibid.* A patre
 Constantino imperator designatus, 8. In Galliis et
 Britannia imperat., 9. Maxentii victor, cruce e cælo
 apparente, efficitur, 10. Martyrum reliquias Romæ colligit,
 ac religiosas sepelit, 11. Galerium Maximianum divina
 ope vincit, 11. Ejus in rem Christianam pietas, 11, 12,
 16, 18, 21, 22, 23.
 Constantini genus et soboles, 8, 14, 15. Licinium imperii
 collegam instituit, 12. A persequendis Christianis per
 litteras compescit, 13. Alexandrum et Arium conciliare
 studet, 15. Osium in Ægyptum ac Orientem mittit, 14.
 Romæ a Silvestro baptizatur, 14. Alii in Oriente dicant
 ab Eusebio Nicomediensi Ariano, *ibid.*, 27. Nili mensuram
 in ecclesiam transfert, *ibid.* Ejus ac Crispi filii leges pro
 Christianis, 14, 15. Licinium captum vita donat, nova
 molientem necat, 15. Filios creat Cæsares, *ibid.*
 Constantini præclaræ dotes ac virtutes, *ibid.* Ab Ari-
 anis et gentilibus ut spurius infamatur, 14. Martinum ty-
 rannum debellat et occidit, 16. Licinianum Cæsaris insi-
 gniis exulit, *ibid.* Narsem Persarum regis filium interimit,
ibid.
 Constantini vicennalia, 16. Nicænæ synodi Patribus
 necessaria sufficit, 16. Illi interest ejusque decreta suis
 litteris nuntiat, 17. Arianos exagitat, 17. Ejus in sanctos
 confessores pietas, inque episcopos religio, *ibid.* Alexan-
 drum cum gentili philosopho committit, 18. Mundanda
 loca sancta, ad crucem exquirendam precipit, 18, 20.
 Matri Helenæ coramam jusque moneta tribuit, *ibid.* Ur-

bem ex suo nomine ad Byzantium condit, 18. Saborem
 (Saporem) a sævitiis in Christianos deterret, 20. Sacros
 libros conscribendos Eusebio Pamphili committit, 21.
 Germanos, Sarmatas, Gothos domat, 22. Scythas con-
 structo ad Danubium ponte subigit, 22. Drepanum Hele-
 nopolim vocandam sancit, 22. Constantinopolim novæ
 Romæ augeat nomine, senatu, columna porphyrite, etc.,
 22. Eversis templis, eorum spoliis ecclesias datat, 25.
 Constantini tricennalia, 24. In Athanasium infensor ob
 non receptum Arium, etc., 24, 25, 26. Treverim in Galliis
 exsilio relegat, 26. Ejus prior Constantinopolim adven-
 tus, 26. Expeditione in Persas Nicomedias moritur, 27.
 Ejus ætas, ac anni imperii, 27. Imperium filiis ex testa-
 mento dividit, 27. Athanasium revocari in morie jubet,
 27. In Sanctorum Apostolorum templo conditur, 28. Ad
 Sancti Acacii templum Macedonio episcopo cum tumultu
 transfertur, 38. Ecclesia Antiochena ab eo condita, 30.
 Constantinus Constantini major filius Italiam obtinet,
 27, 28. Constantis fines invadens occiditur, 39.
 Constantinus Leonis Isauri filius, 553. In baptismo si-
 nistro omine fontes fœdat, *ibid.* Coronatur a patre, præ-
 ces fundente S. Germano, 556. Irenem Chagani filiam
 uxorem ducit, 545. Melich et Batai Arabum duces cum
 patre vincit, 545. Ejus pravi mores, erroresque suggil-
 lati, 546. Artabasdam opprimere tentans, Amorium ipse
 fugere cogitur, 547. Urbem frustra tentat, 548. Artabasdo
 victore in fugam vertitur, 550. A Labadi filium fugat,
ibid. Urbe obsessæ, Artabasdam ad pugnam ergit, ac vi-
 cit, 551, 552. Captum oculis cæcat, et ludibrio tradidit,
ibid., 553. Anastasium patriarcham ignominia ab se tra-
 ductum in sedem restituit, *ibid.* Bellis Arabum excitis
 Germaniciam invadit, 554. Monophysitas Syros Byzantium
 transfert, *ibid.* Agarenos navali prælio vincit, 550. Leonem
 filium suscipit, 557. Imperii corona donat, 558. Theo-
 dosiopolim et Melitinem capit, *ibid.* Populos ad errorem
 inducit, *ibid.* E synodo 558 episcoporum, imaginum
 venerationem proscrit, 559. Syros Armeniosque in ur-
 bem inducit, 560. Bulgaros spretis eorum legatis infensus
 reddit, *ibid.* Scлавinæ provincias subigit, 561. A Bulgaris
 turpiter victus recedit, 562. Eosdem ingenti strage vincit,
 564. Nestorianum se patriarcham prodit, 566. Paganu Bul-
 garorum domino pacis specie illudit, 567. Stephanum ju-
 niorem, aliosque martyrio afficit, *ibid.* Classem in Bul-
 garos immissam naufragio amittit, 568. Monachorum
 habitui ac Instituto illudit, *ibid.* S. Mariam invocationem
 prohibet, 570, 573. S. Euphemias reliquias in mare projicit,
 570. Aquarum copiam urbi providet, 571. Hæreticos
 magistratus creat, *ibid.* Constantinum patriarcham capite
 cædit, 572. Petrum Styliem aliosque Catholicos occidit,
ibid. Urbis monasteria militibus addicit, 575. Annonam
 urbi providet, *ibid.* Eudociam tertiam uxorem ducit, 574.
 Suscepit ex ea filios creat Cæsares, *ibid.* Monachos ad
 hæresim ac incestas nuptias cogit, 575. Monasteria ex-
 pial ac sacros libros comburit, *ibid.* Incautos Bulgaros in-
 genti strage vincit, 576, 577. Nova expeditione, classem
 fere naufragio amittit, *ibid.* Anthracum morbo febrique
 extinctus obit, 578. S. Mariam cruciatus coactus jubet in-
 vocari, *ibid.* Ejus corpus flammis additum, 467.
 Constantinus Constantii filius patrem in Siciliam sequi
 prohibitus, 289. Andream legatum ad Maviam mittit, 290.
 Mixezium tyrannum, ac patris reliquos interfectores in
 Sicilia occidit, 292. Tiberium et Heraclium fratres imperii
 collegas adascit, 293. Qui eos imperatores acclamassent
 patibulis affigit, *ibid.* Fratres multat naribus, *ibid.* Justinianum
 patricium Germani patriarchæ patrem eo evirato
 occidit, *ibid.* Adversus Arabes urbem protegit, 294. Pa-
 cem cum Mavia alisque componit, 295, 296. Sub tributi
 pensatione pacem cum Bulgaris init, 298, 299. Synodum
 ad Ecclesiarum unionem cogit, *ibid.* Fratribus amotis
 cum Justiniano filio imperat, 300. Pacem firmat cum
 Abimelech, 300. Diem obit, 301.
 Constantinus Leonis et Irenes filius, 575. A patre im-
 perator declaratus, 579. Cum matre imperium suscipit,
 582. Vaticinium de ejus matrisque imperio, 584. Mariam
 Armeniacam ducere cogitur, 591. Matrem amovere co-
 gitans summo dedecore habetur, *ibid.*, 592. Matre abdicata
 imperator agnoscitur, 593, 594. In Bulgaros educit,
ibid. Matrem iterum sociam imperii adsciscit, *ibid.* Ingenti
 clade a Bulgaris vincitur, *ibid.*, 595. Incestis nuptiis Theo-
 dotæ jungitur, 596. Joannis Ephesi cultum augeat, *ibid.*
 Bulgaros ad pugnam lacescit, 597. Platonem aliosque
 monachos nuptiis ejus incestis advenientes punit, 597.
 Oculis a matre cæcatur, 598, 599.
 Constantinus Leonis et Zoës filius, 485. Imperator sub
 patris, etc., tutela, 487, 488. Patrem evirare cogitat,
 487. Matrem Zoem in sulam reducit, 492. Romanum
 Leoni Phoca opponit, 492, 493. Matrem aulæ ejicit, ite-
 rumque recipit, *ibid.* Nicolaum patriarcham et Stephanum
 magistrum adjutores adsciscit, *ibid.* Romanum magnum

hæteriarum facit, 491. Helenam ejus filiam uxorem ducit, 495. Patrem imperatoris renuntiat, *ibid.* Leonis Phocæ in eum turbas dissipat, *ibid.* Matrem in monasterium relegat, 496. Cæsaris dignitate, tumque imperiali Romanum angel, *ibid.* Filium ejus Christophorum imperatorem coronat, *ibid.* Priore loco a Romano deturbatur, 497. A Christophoro secundus imperator acclamatur, 505. Romanum in Proteum insulam delegat, 508. Stephanum et Constantium ejus filios ejicit, 509. Tumultuantes eorum causa severe punit, 510.

Constantinus a Romano patre imperii corona donatus, 502. Helenæ Armeniacæ, tum Theophanoni conjugio junctus, 506. Patrem in monachum detonsum relegat, 509. A Constantino ipse relegatur, *ibid.*, 510. Tumultuans adversus custodes occiditur, *ibid.*

Constantinus Artabasdi strator Deo ultore occisus, 510. Constantinus Boelæ Irenes strator, 400.

Constantinus Boelæ filius monachus, 502.

Constantinus Florentii filius magister militiæ in Mysia, 184. Victor Bulgarorum ex insidiis capitur, 185.

Constantinus maximo Basilii dolore mortuus, 472. Vium se ei ostensurum promittit Santabareus, 475. Spectro ille delusus monasterium ædificat nomine S. Constantini, *ibid.*

Constantinus Gongylii in anam accersitus, 490. Romanus ne excætur agit, 492. Leoni Phocæ in Romanum socius, 495.

Constantinus V. C. cum aliis Roma capta occisus, 70.

Constantinus Andronici filius fuga se ad Romanos recipit, 485.

Constantinus Artaser protospatharius oculis privatus, 395.

Constantinus Eladiæ patricius, 489.

Constantinus excubitorum domesticus in exilium ejectus, 385.

Constantinus Armenius Albus equitat, 468.

Constantinus patricius Podapogurus martyr, 568.

Constantinus Libs conjurati poenam evadit, 489. Prælio in Bulgaros occumbit, 490.

Constantinus Heraclii filius, qui et Heraclius, 251.

Constantinus alter Heraclii filius Cæsar designatus, 252. Constantinus mensæ præfectus ab Agione profligatus, 476.

Constantini Lardi succensæ ædes, 242.

Constantinus scholarum dux, 488. Imperator in Circo acclamatus, prælio corruit, 489.

Constantinus Eulampii filius obtruncatus, 489.

Constantinus spatharius fidei ergo occisus, 569.

Constantinus ducis filius, 485.

Constantinus sacellarius Irenes ad Carolum legatus, 584.

Constantinus Serantapechus patricius, 400.

Constantinus Zoe charior, in monachum detonsus, 485. A Leone restitutus, et accubitor factus, 486. A Zoe in anam revocatus, 490. Leoni Phocæ favens, a Romano dulo capitur, 492, 493. Domi se contineat Leoni scribere jubetur, 494.

Constantinus a secretis Leoni Phocæ in Romanum socius, 495.

Constantinus Magnæ ecclesiæ chartophylax, Irenes ad Abimelech legatus, 599.

Constantinus palatii primarius sacerdos crucis lignum producit, 491.

Constantinus CP. episcopus, 295.

Constantinus Romæ episcopus, 563.

Constantinus Silæi, tum CP. episcopus, 539. Ejurata imaginum religiose inuicis nuptiis pollutus, 568. Ejicitur in exilium, 569. Ludibrio habetur, 571, 572. Approbata Constantini hæresi capite cæditur, *ibid.*

Constantinus illius nepos, ejus Iudihri socius, 572.

Constantinus Seleuciæ episcopus synodum Chalcedonensem proscrit, 129.

Constantinus Alaricho socius Placidiam reddit Honorio, 66. Senator creatur, ac tum imperii collega, *ibid.* Romæ cum Honorio tyrannos exstinguit, *ibid.* Valentinianum ex Galla Placidia suscipit, 72. Imperator brevi occiditur, *ibid.*

Constantinus Magnus Cæsar declaratus, 4. Theodorum Maximiani Herculi filiam uxorem ducit, *ibid.* In Alanos auxilii Marte pugnans, victor evadit, 5. Imperator Occidentis creatus, Gallias administrat, 8. Constantii mores, benignitas, lenitas, *ibid.* Constantinum filium imperatorem declarat, *ibid.* Ejus proles reliqua, *ibid.* Nepos Claudii imperatoris ex filia, *ibid.* Maximiani Herculi insidias evadit, *ibid.* In Britannia diem obit, *ibid.* Vir Christiano sensu, ac animo Χριστιανός, *ibid.*

Constantinus Cæsar Narsen Persarum regis filium interimit, 16. Imperii hæres cum fratribus Orientem obtinet, 27, 28. Patris corpus in aede SS. Apostolorum condit,

ibid. Athanasium ab exsilio revocat, *ibid.* Ad Arianos deflectit, 29. Gallum et Julianum consobrinos curat, *ibid.* Adversus Judæos cum Constante legem sancit, *ibid.* Amidam ac Constantiam urbes exstruit, *ibid.* Ecclesiæ Antiochenæ encænâ celebrat, 50. Assyriorum victor triumphat, *ibid.* Paulum CP. sede exturbat, 51. Seleuciensem in Syria portum construit, urbemque reparat, *ibid.* Constantiam in Phœnice construit, *ibid.* Julii litteris restitutos Athanasium et Paulum iterum expellit, 52. Gallum consobrinum Cæsarem creatum, in Persas mittit, 53. Ad Thalamonem insulam eundem occidit, 54. Liberium papam in exsilio ejcit, 55. Synodum Mediolanensem indicit, 54. Liberium revocat, *ibid.* Crucis signum in cælo videt, 55. Paulum CP. iterum sede pellit, *ibid.* Populo CP. inde tumultuanti annonam minuit, 56. Constantis minis deterritis Athanasium ac Paulum recipit, *ibid.* Paulum Cucum expellit, 57. Magnentium tyrannum iterato superatum tollit, *ibid.* Sylvanum tyrannum occidit, *ibid.* Brettanionem tyrannum amotis ut sese abdicet, cogit, *ibid.* Julianum creat Cæsarem, 58. In Athanasium capitis sententiam decernit, *ibid.* Eudoxium in sede CP. Macedonio substituit, *ibid.* Julianum imperatorem audiens, sero prenitet Cæsarem adlegisse, 59.

Contragi Bulgari, 296.

Coptus Egypti urbs eversa, 1.

Cordyles militiæ magister Rom. captivos recipit, 458.

Cortices Armenius occisus, 489.

Corum castrum ab Agarenis captum, 478.

Cosmas Alexandrinus episcopus Monothelitarum hæresim ejurat, 549. Epiphaniæ episcopum cum aliis proscrit, 565.

Cosmas in Leonem rebellans capite plexus, 559.

Cosmas logotheta Joannis Mystici delator, 502.

Cosmas fidei desertor, 262.

Cotragus Tanaim trajicit, 297.

Cottain a Zenone occisus, 116.

Cotto magister militiæ in Persas directus, 218.

Crassus Russius equitat, 468.

Crassus ab Asclepiodoto in Britannia victus, 5.

Creta capta ab Arabibus, 448.

Crispus cum patre Constantino in rem Christianam leges sancit, 12. Romæ a Sigestro baptizatur, 14. Christianus moritur, 17.

Crobatu Bulgarorum princeps ditorem filius ex testamento dividit, 297.

Crux luce efformata Constantino præsit contra Maxentium, 10. Ejusdem presidio Maximianum Galerium vincit, 11. Macarius crucis lignum jubetur exquirere, 18. Inventam Christi ab aliis crucem miraculum discrevit, 20. Crucis pars Hierosolymis relicta, pars delata CP., 20, 21.

Crucis signum luce coruscans Hierosolymis visum Constantio imperatore, 34. Ibidem splendidius visum Juliano imperatore, 44. Vestibus Christianorum ac Judæorum aspersum, *ibid.* Litteræ crucis formam referentes in Serapidis templo inventæ, 61. Crux vitæ hieroglyphum, *ibid.* Crux aurea Hierosolymam a Theodosio missa, 74. Crucis ligna ab Heraclio Hierosolymis reposita, 272, 275, 279. Eadem relata CP., 280. Nisi ablata Cruce templum Hierosolymis Saraceni instaurare non possunt, 281. Crucis signum Abdela jussu ab Ecclesiarum fastigio dejectum, 569.

Cucusus Chrysostomi exsiliū locus, 68.

Caucas protovestiarius conjurationem prodit in Basilum, 474.

Cusanes Turcorum dux Leoni socius, 477.

Cutinas Numidis in Romanos præfectus, 178. Suorum proditor, 179. Antalæ belli socius, 181. A Joanne Pappi profligatus, 182. A Joanne præfecto Africæ occisus, 202.

Cutinae liberi Africam turbant, 202.

Cyclades captæ ab Arabibus, 448.

Cymenæ montis monachi, 505.

Cyprianus cum Belissario dux, 161.

Cyprianus Romanorum dux in Saracenos, 291.

Cyprii transmigrantes plerique pereunt, 301. Ab Anrone alio translati, 408.

Cyriaci laura destructa, 409.

Cyriacus CP. episcopus, 229. 5. Deiparæ templum ad Diaconissæ locum exstruit, 255. Nuptiales coronas Theodosio et Germani filie imponit, 255. Dieteris incessit tumultuante populo in Mauricium, 242. Cautionem fidei a Phocæ exigit, 245. Constantinam absque securitatis fide ab ecclesia extrahi non sinit, 246.

S. Cyriaci monasterium CP, 97.

Cyricus Justiniani dux a Persis victus, 148.

Cyryllus ab Arianis in Maximii locum intrusus, 51. Ejus ad Constantium epistola de visa cruce Hierosolymis, 55. Suspectus nonnullis erroribus Arii, *ibid.* Fit Hierosolymitanus episcopus, 47.

Cyrillus Juliani libros confutat, 41. Theophili nepos, ac successor Alexandriæ episcopus, 71. Nestorium admonet, ac contumacem accusat, 76. Inter adversa fidem acriter defendit, 77. Celestini locum tenet Ephesi, *ibid.* Turbas a Nestorio et Orientalibus patitur, 78. Moritur successore Dioscoro, 84. Ejus opera a Timotheo Æluro depravata, 93. Cyrillus diaconus martyr Heliopolit, 40. Cyrillus tribunus martyr, 453. Cyrillus magister militiæ, 137. Cyrillus Gogdæ supplicis missus, 161. Tzatzonis caput fert in Sardiniam, 166. Cyrus, quæ modo Sardinia, 168. Cyrus Hieropolitanus orthodoxus exsul, 113. Cyrus Alexandrinus antistes. Monothelitarum antesignanus, 274. Cum Saracenis pro Ægypto componit, 280. Cyrus ex urbis ac prætorian. præfecto clericus ac Smyrnenensis episcopus, 83. Cives se occidere meditantes oratione conciliat, *ibid.* Cyrus Salonionis nepos Pentapolim administrat, 176. Audita fratris clade Carthagine fugit, *ibid.* Cyrus Amastri monachus, secundi imperii Justiniano vates CP. episcopus, 313. A Bardane sede pellitur, 319. In monasterium Chora dictum relegatur, 326.

D

Dachæ Aruritarum princeps occisus, 551, 552. Dadoes auctor Messallianorum hæresis, 54. Dagalauphi comitis seditio Alexandriæ, 130. Dalmatæ monasterio Macedonio satisfactum pro scandalo, 153. Dalmatius Anabalimus Magni Constantini frater, 8. Delmatius junior Cæsar, 23. Athanasium Tyri protegit, 23. Tumultu militari necatur, 29. Dalmatius monachus Cyzicenus episcopus, 75. Dalmatius Bosphori tribunus occisus, 150. Damascus a Persis capta, 231. Demascenus dux cum copulis in Africa sublatus, 545. Damasus Romæ episcopus, 54. Damnat Apollinarium, 53. Imperatoribus auctor est ut episcopi orthodoxi revocentur, 56. Damianus patricius et accubitor Bardam in urbem inducit, 460. Ejus suasu Theoclitum occidit, 461. Ob Bardam Cæsari negatum honorem in carcerem missus, 464. Damianus patricius in irenem conjuratus, 592. Damianus rex Homeritarum Judæus, Dei ope ab Exultis Christianis victus, 189. Daniel Sinopensis ad Uld legatus, 521. Daniel Syllita columnam ascendit, 98. De fide orans a Basilisco spernitur, 105. Danubius ponte lapideo a Constantino superatus, 22. Dares castrum quæ Anastasiopolis, 139. A Persis captum, 246. Dargomeres Bulgarorum legatus ad Michaelem, 420. Dastagerd Chorois palatium, 267. Immensa in eo inventa suppellex, 268. David Bæser spatharius martyr, 568. David in Oriente Heraclio natus filius, 278. David Hormiadarum Palatii chartophylax occisus, 247. Decentius Magnentii frater sibi laqueo guttur frangit, 57. Declinus locus, 70 stadiis a Carthagine, 163. Dedicatio ecclesiæ Antiochenæ, 30. Dedicatio templi Hierosolymitani, 25, 26. Usus in ea charismatis, *ibid.* Demetrius oppidum, 480. Demetrius regii fisci notarius, 497. Demophilus CP. episcopus Arianus, 49. Ecclesia ejus, extra urbem conventus agit, 58. Demosihenes Valentis coquus, Basilio irrisus, 51. Deuterio Ariano baptizante repente aqua fugit, 150. Diagesta Asparis neptis, Ardaburi filia, mater Areobindi, 125. Didymus in quinta synodo damnatus, 165. Diocæsarea ob Judæorum tumultum deleta, 55. Diocletianus Romæ imperator, 4. Maximianum Herculum collegam adiegit, 4. Ægypto bellum inferitur, 4, 5. Constantinum et Maximianum Galerium Cæsares instituit, 4. Filiam Valeriam Galerio locans priorem conjugem abdicare illum cogit, *ibid.* In Christianos persecutionem excitat, 5. Achilleum profigit, 6. Constantinum adolescentem tollere cogitat, *ibid.* Adorari a senatoribus expetit, 6. Imperio abdicato, Salonæ privatus agit, 7. Mente captum se abdicasse testis Eusebius, 8. Sublatum res novas molientem auctor Gelasius Cæsariensis, *ibid.* Diocletiani balneum Alexandriæ, 92. Dioscorus a Meletio ordinatus Tarsi episc., 57. Diogenes belli dux, 118. Claudiopolim capit, 119. Diogenes Belisarii satellites vir strenuus, 163.

Diogenes Orientalium tribunus occisus, 591. Diogenianus magister militiæ in Oriente, 142. Dioscorus post Cyrillum Alexandriæ episcopus, 84. In Cyrilli cognatos sævit, *ibid.* Origenis a puero opinionibus imbutus, *ibid.* Flaviano infensus, Eutyche in Flaviano patronus, 86. Ephesinæ synodo præsidens omnia vi agit, *ibid.* Flavianum et Eusebium Dorylæi Eutyche restituto deponit, 87. Flavianum calcibus ac pugnis interimit, *ibid.* Minis episcopos subscribere cogit, *ibid.* Theodoretum, Ibam, Andream, Domnum Antiochenum deponit, *ibid.* Gangras relegatur e synodo Chalcedonensi, 91. Dioscorus Junior Timothei Æluri nepos, Alexandriæ episcopus, 139. Sæculari factione in thronum intrusus, iterum ordinatus, *ibid.* CP. legatus conviciis inessitur ut hæresis patronus, *ibid.* Eo episcopo Julianus et Severus turbas Alexandriæ excitant, 141. Dienses monachi Felicis sententiam Acacio insinuant, 114. Fidem catholicam constanter retinent, 122. Dii præpositus Timothei benedictionem ut heretici respuit, 135. Domentia Phocæ filia, Prisci uxor, 246. Domentziolus Phocæ consobrinus, dux exercitus, 245. Domentziolus Phocæ frater magister creatus, 245. Domitianus Orientis præfectus occisus, 51. Domitianus Melitins episcopus, Chosrois restituendi negotio præfectus, 231. Summo honore ejus conditum cadaver ad Sanctos Apostolos CP., 238. Domnica Valentis uxor Ariana, 48. Extincto viro Gothos ab urbe depellit, 56. Dominicus Germano socius, Libyæ rector, 173. Cum eo revocatus, 174. Domnus Antiochiæ episcopus, 82. Coactus Ephesino lætæcinio subscribit, 87. Deponitur a Dioscoro, *ibid.* Dioscoritis tumultuantibus salutem in eremo quaerit, 92. Domnus Antiochiæ episcopus, 190. S. Dorotheus martyr Alexandriæ, 56. Dorotheus Alexandrinus monachus pro synodo Chalced. Oasim relegatur, 131. Dorotheus Belisario adjunctus dux, 161. Dorotheus Chrysopoleos præpositus, Irenes ad Abimelech legatus, 599. Dorotheus Tyri episcopus sub Diocletiano confessor, 19. Græce et Latine doctus, ac scriptis clarus, *ibid.* Nicæna synodo interfuit, *ibid.* A Juliani ministris Odysseoli vexatus, extrema senectute quiescit, *ibid.* Drepana nunc Helenopolis, 22.

E

Eandus in Zerbulen castrum fugit, 175. In Abracis montis cacumine sistit, *ibid.* Numidas in Romanos educit, 178. Ederma dux ad urbem ab Hunnis captus, 197. Eclipsis solis sub Constantio, 51, 52. Sub Mauricio, 225. Sub Justiniano Constantini filio astris apparentibus in caelo, 506. Sub Constantino Copronymo, 562. Sub Michaele Curopalata, 420. Sub Leone Basilii filio, 476. Edessa Scirtu fluvii aquis submersa, 146, 292. Imago Christi Edessena CP. recepta, 508. Eleusius Alemensis concilii Chalcedonensis adversarius, 128. Eleabaa rex Æthiopum Christianus Homeritis vincit, 144. Eleusius Cyzici episcopus τὸ ἐκπρόσωπον profitens depositus, 47. Inter Macedonianæ sectæ episcopos primarius, 58. Elias Hierosolymorum episcopus, 122. Damnat Nestorio, Eutyche, etc., Synodum Chalcedonensem recipit, 129. Vide not. ad p. 151. Episcopatu cedit ne cum Severo communicet, 134. Elias largitionum comes, 158. Elias spatharius Bardanis conjurationis socius, 516. Ejus liberi a Justiniano Rhinometo in matris sinu occisi, 517. Justiniano ipse cervicem abscindit, 518. Eliseus eunuchus Græcas litteras Gallos docet, 584. Elisei propheta corpus Alexandriam translatum, 98. Elpidius in Sicilia rebellis, 583. In Africam profugit, 584. Imperatoria ornamenta ab Arabibus accipit, *ibid.* Elpidius a Phoca igne absumptus, 247. Elpidius armamentarii præfectus occisus, 249. Elpidius Magnæ ecclesiæ diaconus hereticus, 520. Elpidius patricius ad Chaganum legatus, 214. Emauntis fons quo Dominus laverat a Juliano obrutus, 41. Magnæ ecclesiæ encenia Mena episcopo, 184. Enthusiatarum hæresis, 54. Epiphania Heraclii mater, 250. Epiphania junior filia Heraclii, 250. Coron. r. a Sergie patriarcha, 251.

- Epiphanius CP. episcopus, 142. Primatu cedit Joanni papæ, 145.
- Epiphanius Cypri episcopus, Chrysostomo infensus, 67. Rediens in Cyprum moritur, 68.
- Ephraem (S.) vita et scriptis clarus, 53, 54.
- Equestris ludus factionis Venetæ, Albæ, Prasinæ, Rusinæ, 468.
- Erithrus Caroli Francorum regis filia, Constantino desponsa Irenes filio, 584.
- Esaias Rhodi episcopus masculorum libidinis ergo punitus, 150.
- Ethnici Christianizantes Beryti, 32.
- Ethribenses Uthmanum necant, 287.
- Euchitarum hæresis, 54.
- Eudocia Leontii philosophi filia, quæ Athanasii, Theodosio nupta, 72. Hierosolymam profecta, multa ecclesiis largitur, 79. Matrem Pulcheriam pulsata, 83. Diaconissam fieri impetrat, *ibid.* Pomi occasione necis causa Paulino existit, *ibid.* Secundam synodum Ephesinam ut indicat, Theodosium inducit, 86. Dei nutu ejectum Flavianum filiam rescribit, 87. Hierosolymam se dimittere perit, 88. Itineris illi socios castitatis suspectos Theodosius obtruncat, *ibid.* Theodosius monachus ea Dioscuro favente turbas Hierosolymis miscet, 92. Maximis ecclesiis collatis donis, diem obit, 94.
- Eudocia Junior in Africam translata Honorico nuptui traditur, 95. Viri Ariani morum pertessa Hierosolymam fugit, 102. Sua omnia ex testamento Ecclesiæ relinquit, *ibid.* Curcum, cujus opera fugisset, commendat episcopo, *ibid.*
- Eudocia Ingeris filia, Michaelis scortum, 457. Basilio uxor traditur, 464. Michaelis deterret ab injuria in Basilium, 468. Michaelis occiso in palatium inducta, 469. Alexandrum filium suscipit ex Basilio legitimum, 471.
- Eudocia Decapolitæ filia, Michaelis uxor, 457. Viro occiso ad parentes remittitur, 469.
- Eudocia Augusta, Leonis tertia uxor, ex partu mortua, 481.
- Eudocia Rogati Afri filia, Heraclii uxor, 250. Susceptis Epiphania filia et juniore Heraclio diem obit, *ibid.*, 251.
- Eudoxia Arcadii uxor, mater Theodosii, 65. Chrysostomum pellit in exilium, 67. Moritur ipsa, *ibid.*
- Eudoxia Juniori Valentiniano tertio CP. nupta, 79. Ad matrem expostulat de injuria Flaviani, 87. A Maximo oppressa, Glicerium Romanum advocat, 95. In Africam cum libiabus transfertur, *ibid.* Ex Africa remeant cum Placidia, 94.
- Eudoxius Macedonio ejecto CP. episcopus, 58. Valentem baptizat, 46. Ab eo ecclesiæ CP. recipit, *ibid.* Ejectos a Constantio orthodoxos episcopos, curat iterum ejici, 49. Ab ejus se communione Eunomius separat, *ibid.* Ab eo et Valente graviora passi orthodoxi quam ab ethnicis, *ibid.*
- Eugee in carcerem a Gellimere conjectus, 160.
- Eugenius Arabum Scenitarum victor, 121.
- Eugenius tyrannus obtruncatur, 60, 65.
- Eugenius præfectus, Georgii accusator, 199.
- Eulogius Alexandrinus episcopus, 211.
- Eulogius Edessæ episcopus clarus, 59.
- Eunomius Cyzici episcopus Eleusio suffectus, 47. Aetii amanuens, vir florentis eloqui, etsi indoctus, 49. Non communicat eudoxio, quod neque is Aetio, *ibid.* Cyzico efficitur ut hæreticus, *ibid.* Una immersione baptizat, et in Christi nomine, non Trinitatis, 53. Damnatur in secunda synodo, 59. In exilio diem obit, 61.
- Eunomius alter Arianus, Samosatensis episcopus, 50. Infensa ob hæresim plebe sponte secedit, *ibid.*
- Euphemia (S.) Alexandriam translata, 82. S. Euphemie corpus in mare projectum, miraculo receptum, 570.
- Euphemia uxor Justinii, 141.
- Euphemius CP. episcopus, Mongi expuncto, Felices nomen restituit, 115. Episcopum Felix ob Acacii nomen retentum, non agnoscit, 116. Anastasium hæresim docentem Ecclesiæ expellit, 115. Imperatorem creatum libellum dare cogit, 117. Chalcedonensem synodum confirmat, 118. Apud Anastasium detecto secreto graviter offendit, 119. Episcoporum CP. conventui depositus, Eucharistiam relegatur, 121.
- Euphila Gothorum Arianus episcopus, eorum ad Valentem legatus, 55.
- Euphræmius Amidenus Orientis comes, Antiochiæ episcopus, 148.
- Euphrasius Antiochiæ episcopus, nomina PP. concilii Chalced. et Rom. pontificis diptychis expungit, 145. Terræmotu quassata urbe Antiochia perit, 147.
- Euphronius Antiochiæ episcopus, 27. In synodo CP. damnatus, 59.
- Euphrosyna mater Theophili, 448. Filio sponsæ optionem facit, 449. Aula excedens vitam monasticam agit, *ibid.*
- Eupraxias Mozilicis filius, Siciliæ dux, 475.
- Eusebia Constantii uxor Julianum neci eripit, 54.
- Eusebius Cæsariæ Cappadociæ episcopus catholicus, 50. Interest Tyaaensi orthodoxorum synodo, 49. Fidem strenue tuetur, 50.
- Eusebius Emesenus Alexandriæ præsul Arianorum factione electus, resiliit, 3. Theophrasti Sabellianus, *ibid.* Alexandrino episcopatu repudiato Emesenum recipit, *ibid.*
- Eusebius Nicomediensis Arii prius defensor, Nicæna synodo subscribit, 17. Athanasii adversariorum antesignanus, 24, 25. Athanasium obfuset ejici, atque Arium in Ecclesiam recipi, 26. In ejus CP. episcopatu lapsus Eusebius, *ibid.* Constantio auctor ut Arii errorem amplectatur, 29. Antiocheno Arianorum conventui præsidet, 50. In CP. sedem intruditur, 51. Moritur, 53.
- Eusebii Pamphili historia liber octavus, 5 et not. *Ομοουσιος assensum præbet, 16. Bibliothecam Constantinii jussu instruit, 21. Athanasius ab eo timet, 23. Num Arianus fuerit variæ sententiæ, 22, 28. Statim defuncto Constantino mortuus, *ibid.*
- Eusebius Romæ episcopus, 5.
- Eusebius Samosatensis episcopus orthodoxus exsul, 50. Reversus ab exilio multis urbibus creat episcopos, 57. Impacta capiti tegula martyre occumbit, *ibid.*
- Eusebius Samosatensis episcopus orthodoxus exsul, 115.
- Eusebius CP. urbis scholasticus, Nestorio ac Anastasio bellum primus indicit, 76. Dorylei factus episcopus ipse Eutychem perversum deprehendit, 86. A Dioscuro in Ephesiina pseudosynodo dignitate motus, 87.
- Eusebius exconsul, 201.
- Eusebius præpositus Constantium in Arii errorem trahit, 29. Liberio papæ exsilii auctor existit, 53. Juliano neci traditur, 59.
- Eustathius Antiochenus episcopus Nicæna confirmatus, 16. Constantinopoli Evagrium episcopum ordinat, 49. Cyzicum relegatur, *ibid.* Corpus ejus Philippis Antiochiam a Calandione transfertur, 114.
- Eustathius Armenius Macedonianorum ad Liberium legatus, 48.
- Eustathius CP. presbyter sanctitate clarus, 27.
- Eustathius classis drugarius in monachum detonsus, 481. Tripolitæ urbem invadentis occursum refugit, 482.
- Eustathius patricius classis drugarius, 477. Pacis cum Leone intercessor existit, 478.
- Eustathius Mariani patricii filius a Sulimane captus, 544.
- Isam tyranni jussu occisus martyr obit, 547.
- Eustathius Sebastenus, princeps Messalianorum hæresis, 54.
- Eustochius monachus Hierosolymorum sedem invadit, 205. Novæ Lauræ monachos vexans, sede exturbatur, *ibid.*
- Eutyches a Flaviano e synodo damnatus, 86. Latrocinio Ephesino, præside Dioscuro, restituitur, 87. Chalcedonensi synodo cum Dioscuro damnatur, 91.
- Eutychius CP. episcopus, 193. Ad S. Diomedem plurimam rogaturus procedit, 201. Magnam ecclesiam solemniter dedicat, 202. Dignitate movetur, 203. Exstincto Joanne sedem recipit, 210. Tiberium imperatorem coronat, 210, 211. Diem obit, 212, 215.
- Euthymius ejecto Nicolæ CP. episcopus, 484. Alexandro imperatore ipse ejectus, 487.
- Euthymius Constantini procurator relictus, 488.
- Euthymius Sardius episcopus, imaginum defensor præcipuus, 446.
- Euthymii cenobium destructum, 409.
- Eutropii eunuchi negotium, 67.
- Eutropius tribunus secundæ apud Sidoniam synodi consilium evertit, 151.
- Euzois Alexandro depositus, frustra ab Athanasio tentat recipi, 24. Communionem impertit Ariani, 25.
- Euzois Antiochiæ Arianorum episcopus, 47. Constantium baptizat Antiochiæ, 59.
- Evagrius damnatus in quinta synodo, 195.
- Evagrius CP. episcopus ab Eustathio ordinatus in exilium ejectus, 49.
- Evodius episcopus, Hormisdæ ad synodum legatus, 137.
- Exumilium bellum cum Homeritis, 184.

F

- Fames gravis Antiochiæ et in Cypro, alias Cyri, 25. Constantin. Justin. imperat., 195.
- Fatime filio extincto Bulgarorum principatus ad aliam familiam translatus, 565.
- Fausta patris Herculi insidias viro Constantino prodit, 9.
- Faustinus Platypodis filius prælio in Bulgaros occisus, 498.
- Felix Juliani comes blasphemus perit, 42.
- Felix episcopus Romæ Liberii loco ordinatus, 51. Ana-

norum communione pollutos, 54. Restituito Liberio Roma excedit, *ibid.*

Felix Romæ episcopus, 111. Legatis missis Mongum ejiciendum decernit, 113. Legatos Mongi communione pollutos, et Acacium deponit, 114. Phryviam orthodoxum simulantes apernit, 114. Ejus nomen Acacio expunctum, Ecclesiæ diptychis Euphemius restituit, 115. Euphemium ob retentum nomen Acacii episcopum non agnoscit, 116.

Felix Romæ episcopus, 147.

Festus Rom. senator festum Petri et Pauli obtinet CP. solemnius agi, 123. Anastasium papam ut Zenonis Henotico subscribat inducturum se promittit, *ibid.* Laurentium in Rom. pontificem intrudit, *ibid.*

Flavianus præbyter Meletio favet, Paulino adversatur; Apollinarium insectatur, 57. Messalianis hæreticis adversatur, 51. Paulino superstitie episcopus Antiochenus creatur, 59. Occidentalibus in eum expostulantibus, Romæ causam dicere jubetur, 67. Theodosium Antiochenis iratum placat, 63. Ægre fert ejectum Chrysostomum, 68.

Flavianus Antiochiam episcopus in fide suspectus, 122. Synodica edita synodum Chalcedonensem suppressit, 129. Privata epistola Anastasio consentit, *ibid.* Non patitur anathema in Leonem et synodum dici, *ibid.* Macedonius ut adversantem synodo anathemate ferit, 131. Damnat synodum, *ibid.* Sede pellitur, 134. Vitalianus dux in sedem petit restitui, 137.

Flavianus CP. urbis episcopus, 84. Theodosio mundos panes donativo offert, *ibid.* Infensus illi Dioscorus, *ibid.* Chrysaphius eum dejicere molitur, 83. Pulcheriam diacônissam ordinare jussus, ludit consilium, *ibid.* Eutychem et synodo damnat, 86. Dioscorus et latrocínio Ephesio dignitate motum, pugnis calcibusque interimit, 87. Pulcheria corpus ad SS. Apostolos CP. pompa reducit, 88.

Florus Rom. dux in Saracenos, 294.

Franci a Constante debellati, 50. De Francorum regibus Theophanis fabulosa, 537.

Frumentius primus Indorum episcopus, 19.

G

Gabalas Anna Augustæ pater, 306.

Gabrielopulus Sciavinus palatii opibus auctus, 487. Constantini procurator ab Alexandro relictus, 488. Aula ab Zœe ejicitur, 490.

Gaius Alexandriæ episcopus, 124. CP. a Justiniano evocatus, 188.

Gaius multis urbi malis illatis ab Arcadio oppressus, 63.

Galates Valentis filius Cæsarem mortuus, 51.

Galla Valentiniani filia ex Justina, Theodosii uxor, ex qua Placidia, 48.

Gallus mortuo Constantino, ex morbo necem evadit, 29. Constantius educandum curat, *ibid.* Lectoribus adlectus templum S. Mamanti Cæsarem exstruit, *ibid.* Cæsar in Orientem adversus Persas mittitur, 53. Tyrannidis ejus delatores occidit, 54. Occiditur ipse a Constantio, *ibid.*

Gallici in Diocletianum tumultus, 5.

Galimel Pauli præceptor S. Stephani funus curat, 74.

Garnalus a Romano fusus, 121.

Garnar Saracenorum dux, 348; 349.

Garachus Arabum dux in Armenia profligatus, 341.

Gezacus ignis civilis, in qua Crassi thesauri, capta ab Heracleo, 238.

Gezo Gundabuni pater, 159.

Gelasius Romæ episcopus, 118.

Gelimer Vandalorum regnum invadit, 160. Factum excusat apud Justinianum, *ibid.* Ildericum occidit, *ibid.*, 163. In Belasarium educit, *ibid.* Fratris Amalæ morte percussus, fugam arripit, 161. Libyos agricolas sibi adjungit, 163. Adjuncto Zalzone Carthaginem cogitat, 166. Prælio victus in Numidiâ fugit, 167. Obsessus in Papua monte panem, spongiam, citharam petit, 168. Res humanas ridet, *ibid.* Quo habitu in triumphum ductus, 170. Concessis oppidis per Galatiam, patriatus dignitas negata ut Ariano, *ibid.*

Gennadius CP. episcopus, 95. Perpetrata a Timotheo Æluro Alexandriæ ut puniantur satagit, 96. Oranti visum demonis spectrum minax, 97. Martyrium Antiochia profugum magno honore CP. recipit, 98. Petrum Fullonem curat Antiochia ejici, *ibid.*

Genso montis Abrasii angustias superat, 175.

Genso munere abdicatus, 231.

Georgius Alexandriæ episcopus, 233.

Georgius Cappadox Arianus Alexandrinam sedem occupat, 31. Recepto Athanasio sede pellitur, 57. Summa crudelitate a gentilibus necatur, 40.

Georgius Apamæ episcopus Martyropolim translatus, 530.

Georgius Armeniacorum dux, 270.

Georgius CP. episcopus, 300. Post synodum sextam superstes annis tribus, 301.

Georgius Crinitus, 483.

Georgius Cyprius e pseudosynodo Copronymiana scriptus, 359.

Georgius Marinzæ ædium curator, 199.

Georgius patricius Generalis logotheta a Chersonitis occisus, 317.

Georgius patricius Opsicii comes cæcato Bardane ipse luminibus orbatus, 321.

Georgius Pisides, rerum Heraclii scriptor, 250.

Georgius Sursuboles Symeonis filiorum procurator, 502. Pacem inter Romanos et Bulgaros componit, 503.

Mariam Petro Bulgarorum principi uxorem jungit, *ibid.*

Georgius Syncellus quousque chronographiam deduxit, 2. Ejus scientia et opera, *ibid.* Theophani ceptum opus continuandum relinquit, *ibid.*

Gepides loca occupant ad Singidonem et Sirmium, 81. Ex illis divisi Longobardi et Abares, *ibid.*

Germania Belisarii patria. Thraciæ et Illyrici media, 161.

Germanus Cyzici, tum CP. episcopus Bardani molitionis socius, 520. Ejus CP. translatio, 522. Leonis Isauri evocationi consentit, 527. Maximum Ecclesiæ malum in Constantino Leonis filio præagit, 535. Frustra Leonem deterret ab hæresi, 541. Anastasio syncello æmulo pontificatu cedit, *ibid.*, 542.

Germanus Cæsar Tiberii filiam Charito ducit, 213. Mauricius ut sibi matorem auctorem accusat, 211. Volente illo ab Ecclesiâ abstrahere populus tumultuat, 242. Imperium frustra cogitat, *ibid.* Phocas imperatorem provehere simulat, 245. Imperium affectantem ideam presbyterum ordinat, 246. Novis rebus studentem cum filia occidit, 247.

Germanus patricius Justiniani nepos rebelles in Libya demeretur milites, 175. Tzotza ad fugam coactio, Libya tumultus sedat, *ibid.*, 171.

Germanus alter Etesæ præfectus, 219. Invitum milites ducem acclamant, 220. Renovante bellum Chosroe, vulnere moritur, 245.

Germanus Theodosii adversus Gizerichum dux, 87.

Germani qui nunc Franci, 81.

Germinium voti causa profectus Justinianus, 203.

Gerontius urbis præfectus majestatis insimulatus, 199.

Gizerichus Modigesii filius cum fratre Guthare Libyam occupat, 81. Solus ipse principatum adeptus Asperem vincit, 82. Marcianum tum captum, ex præsagio futuri imperii dimittit, *ibid.*, 91. Regis sibi nomen imponit, 87. Attilæ metu permotus Theodosius cum eo pacem componit, 88. Eudoxia Romam advocat, 93. Romam diripit ac ecclesiarum exportat vasa, *ibid.* Eudociam filie Honoricho copulat; matrem Eudoxiam se Placidiam sororem habet sub custodia, *ibid.* Immisam in eum classem incendit, 99. 100. Nova in eum instructa classe Tripolim aliasque plures urbes amittit, 101. Majorianus terrorem illi injicit, 102.

Gloes Persa Amidæ præsidio relictus, 125.

Glonem Boæ rex occidit, 149.

Glycerius Italiæ Imperator, 102.

Gobaris dux proclito Procopio igni traditus, 47.

Goddarius a Mauris victus, pressusque obsidione liberatus, 174.

Gutharis adversus Areobindum conjurat, 178; 179. Apud milites calumniatur tanquam imbellem, 179. Vicine palatio occupato contra fidem Areobindum necat, 180.

Exercitus Artabanem prædicat, 181. Ab eo in suburbii triclinio interficitur, 182.

Gogdas Gothusa Gelimeris fratres occisus, 161.

Gontharis Libyæ invasor cum fratre Gizericho, 81.

Gordas Hunnorum prope Bosphorum rex Christianus a fratre occisus, 149.

Gordia Philippici uxor filia Mauricii, 214.

Gothi, Wistgothi, Gepedes, Vandali, Transdanubiana affines gentes Ariane, 81.

Gothi imperium Occidentis occupant, *ibid.* Ab Hunnis superati, Valentis opem implorant, 55. Aulii errori in Valentis gratiam amplius addicti, *ibid.* Imperii Romani ditionem vastant, *ibid.* Valentem superant, inque casula comburunt, 56. Suburbia CP. populantur, *ibid.* Theodosius a Gratiano imperator in eos directus, *ibid.* Gothi Scythæ appellati, *ibid.*

Græti Ælororum rex baptismum CP. suscipit ac sedes int, 149.

Grata Valentiniani filia ex Justina, 48.

Gratianus imperii collega et consul a patre designatus, 48. Patris edicto pro synodi Illyricanæ decreto fidei, subscribit, 52. Valentiniani Junioris in imperium promotores punit, 53. Theodosium imperii collegam ascitum in Gothos emittit, 56. Episcopos catholicos revocat, *ibid.* Andragathii dolo occiditur, 57.

Grattani balneum Alexandriæ, 91.
 Gratissimus in S. Cyriaci ade, mundo nuntium remittit, 97.
 Gregoras filium Nicetam in Phocam mittit, 249.
 Gregoras magister in Dalmatæ monasterio inclusus, 189.
 Gregoras ducis filius occisus, *ibid.*
 Gregoras Hibertzes scholarum domesticus, 484.
 Gregorius Armenos ad fidem convertit, 19.
 Gregorius ab Aruritis occisus, 356.
 Gregorius Amastrensis œconomus ad Aaronem legatus, 407.
 Gregorius Anastasio pulso Antiochiæ episcopus, 206.
 Gregorius Arianus Alexandrinæ sedis invasor ab Alexandrinis occisus, 30, 51.
 Gregorius Artabanis nepos cum illo in Gottharim conjuratus, 180, 181.
 Gregorius Heraclii frater Heliopoli mortuus, 286.
 Gregorius Logotheta Ariabadi ad Valid legatus, 349.
 Gregorius publici cursus Logotheta exsul, 385.
 Gregorius Muzalacii filius Opsicianorum dux, 380. Nicophoro ad uxor aduendo imperium, 402.
 Gregorius Nazianzenus, Theologi pater, in synodo Tyanensi clarus, 49.
 Gregorius Theologus orthodoxam plebem CP. regendam suscepit, 52. Solum illi relictum Anastasie oratorio, *ibid.* Libertoires in illo conventus Theodosio imperatore, 57. CP. Ecclesias omnes recipit expulso Demophilo, 58. Synodus œcumenica (P. episcopatum illi asserit, *ibid.* Aegyptiis adversantibus sponte cedit, 59.
 Gregorii (S.) templum Neocæsareæ miraculo servatum, 124.
 Gregorius Nyssæ episcopus clarus, 52, 59.
 Gregorius papa Leonis Isauri hæresi proscripita inhihet Italiam tributa, 538. Ejus præclara elegia, 512, 545.
 Gregorius Philemonis Papias factus, 469.
 Gregorius Sinopes episcopus a Constantino occisus, 396.
 Gregorius Theodori filius, Damasci obses, 286.
 Gregorius in Africa tyrannus a Saracenis profligatus, 285.
 Guber patricius iudex Photio datus, 475.
 Guedeser, quæ Seleucia, 269.
 Gumer Opsicii comes publici cursus logotheta, 467.
 Gundabunus Persarum rescum Heraclio componit, 270.
 Gundabunus Africæ rex Catholicis infensissimus, 159.
 Gundus a Chagano prædam recipit, 253. Transmissoistro prædam ingentem cogit, 259.

H

Hebraei ad baptismum coacti, ipsum polluant, 356. Ab Aldela Arabum duce jussi manibus inscribi, 376.
 Helena Constantini mater Constantio repudiata in gratiam Maximiani, 4, 8, 14. Coronata a Constantino, jus monetæ accipit, 20. Hierosolymam mittitur ad crucem exquirendam, *ibid.* Ecclesias in sacris locis jubet exstrui, 21. In æde SS. Apostolorum prima sepelitur, *ibid.* Ejus memoria Hierosolymis, *ibid.*
 Helena, quæ et Constantina, seu Constantia. Bretanionem in Magnentium emittit, 37. Juliano nuptui traditur, 39.
 Helena Armeniaca Constantino Romani filio nupta, 506.
 Helena Romani filia, Constantini uxor, 495.
 Helio patricius coronam imperatoriam Romam deferat Valentiniano, 73. Legatus ad Varanem regem Persarum, 75.
 Heoticum Zenonis velut sanctio pacis, 112.
 Heptabisia Alexandriæ publicum balneum, 98.
 Heracitæ a Mavia afflicti, 289.
 Heracleonas imperio abdicatus, 283.
 Heraclianus interficitur, 70.
 Heraclius Heraclii imperatoris pater, Philippici legatus, 216. Persicum castrum capit, 218. A Philippico exercitus ductor relictus, 219. Persarum ducem occidit, 221. Heraclium filium in Phocam tyrannum emittit, 249.
 Heraclius in Phocam cum classe insurgit, 250. Phocam vincit, *ibid.* Eudociam uxorem ducit, *ibid.* Ex ea filiam ac filium suscepit, *ibid.*, 251. Ambos corona imperii donat, *ibid.* Perduelles omnes in Mauricium perisse invenit, *ibid.* Legatione Chosroem delinire tentat, *ibid.*, 222.
 Martinam uxorem Augustam renuntiat, *ibid.* A Persis et Saracenis profligatur, 250, 251, 252. Pacem cum Abariis componit, 255. Expeditione in Persas, sacrarum adium pecunias tollit, *ibid.* Chaganum filii procuratorem instituit, 254. Christi imaginem non manufactam præterdens, animos militibus facit, *ibid.* Sarbarum ducem vincit, 255, 256. Iterum in Persas ducens, victor evadit, 257, 258, 259, 260. Gigantæ staturæ hominem occidit, 262. Saem ducem profligat, 263. Ziebelum ducem suscipit, 264. Tres Persarum duces occidit, 266. Chosroem fugat.

Sarbarumque ad defectionem inducit, 267, 268, 269. Cum Siroe pace composita, Zachariam, ac crucis ligna recipit, 271, 272. Urbem triumpho repetit, *ibid.* Hierosolymam voti causa pergit, 273. Zachariam sedi suæ, crucisque ligna pristino loco restituit, *ibid.* Judeos sancta civitate expellit, *ibid.* Collatione cum Athanasio Jacobita in errorem Monothelitarum incidit, 274. Edictum de fide reprobum edit, 275. Rebus desperatis Asia relicta crucis ligna refert CP., 280. Damascum, Aegyptum, Hierosolymam, aliæque amittit, *ibid.*, 281, 282. Hydrops morbo diem obit, 287.
 Heraclius Junior, qui et novus Constantinus imperii corona a patre donatus, 251. Fratrem Constantium Cæsarem declarat, 252. Patrem revertentem a bello Persico triumpho suscipit, 272. Post menses quatuor a patre veneno sublatos, 285.
 Heraclius filius Heraclii junioris, magni nepos, 278.
 Heraclius Constantis filius patrem in Siciliam sequi prohibitus, 289. Imperii collega a fratre ascitus, tum naribus mutilatus, 295.
 Heraclius Apsimari frater supremus militum dux, 310. Azarem Arabum ducem vincit, 311. Azibo duodecim milia cædit, *ibid.* Justinianus virum laqueo tollit, 313.
 Heraclius Edessenus adversus Gizerichum dux, 101.
 Heraclio eunucho adjutore Aetium Valentinianus occidit, 92.
 Hermeciones interiores barbari juxta Oceanum, 203.
 Hermipoli arbor Perseæ, 41.
 Hermogenes legatus de pace, 152, 153. Audire respuit Persarum rex, 154.
 Hermogenes magister militum CP. occisus, 55.
 Hermon Hierosolymorum episcopus, 10.
 Hierodius Mauricio eventura prædicit, 258.
 Heron Thebaidos episcopus desertor perit, 43.
 Hesychius presbyter Hierosolymitanus doctrina clarus, 71. Diem ultimum obit, 79.
 Hesychius Hierosolymorum episcopus, 71.
 Hiems asperima, 293, 365, 504.
 Miera insula maris ebullitione enata, 339.
 Hierosolyma a Persis capta, 252.
 Hilarion Hierosolymorum episcopus, 34.
 Hilarion Romæ episcopus, 97.
 Himerius Byzacii tironum præfectus, 177. Prælio victus capitor, *ibid.*
 Hispani Arabes, Marvam filii, et affines, 357.
 Hispaniam Vandali, tum Wisigothi occupant, 81.
 Homeritæ ab Elesbaa Aethiopum rege victi, 141. Eorum bellum cum Exumitis, 188. Ipsorum legationis invidia renovatum bellum Persicum, 206.
 Homus patricius et exeuropalata, Tzathi gener, 144.
 Honorichus Gizerichi filius Eudociam uxorem ducit, 95.
 Orthodoxos ad Arianas partes supplicis cogit, 159. Amisssa Numidia moritur, *ibid.*
 Honorius illustrissimus ac consul designatus, 59. A Theodosio patre Rom. imperator constitutus, 60. Partium occiduarum regimen suscipit, 65. Ravennam Roma migrans, diripiendam urbem Alaricho exponit, 65. Constantinum senatorem, juncta ei sorore Placidia, imperatorem facit, 66. Stilichonem aliosque optimates occidit, 69. Nepotem Theodosium probe instituit, *ibid.* Romæ diem obit, 72.
 Hormisdas Persarum rex Artabane duce Romanos vincit, 209. Ne Persarum rex exercitum educat, lege sancit, 212. Urbes sub Justino et Justiniano occupatas amittit, 213. Baram ducem per contumeliam muliebri veste induit, 221, 222. Throno dejectus ac oculis cæcatus, carceri mancipatur, 222, 225.
 Hormisdas postremus Persarum rex, 275. Profligatus in interiorem Persidem fugit, 283. Hormisdas Romæ episcopus legatos ad synodum Heraclie celebrandam mittit, 137. Anastasius a synodo celebranda avertit, 138. Justino imperatore synodum Chalced. curat CP. recipi, 141. Joanne successore quiescit, 142.
 Hosius Cordubensis in Aegyptum et Orientem missus, 14. In concilio Sardicensi Athanasio Pauloque favet, 56.
 Hugonis Gallie regis filia Romano Constantini filio nuptui tradita, 507.
 Hunni Samen dicti Rom. provincias vastant, 188.
 Hunni Zenonis initis Thraciam vastant, 105.
 Hunni Albi, Nephtalite Peroris victores, 105.
 Hunni et Slavi urbem fatigant, 197. Belisario terrente, recedunt, 198.
 Hunni, qui et Turci, legationem ad Justinum destinant, 207.
 Hymenæus Hierosolymorum episcopus, 4.
 Hypapantes festum CP. institutum, 188.
 Hypatia Theonis filia studiis philosophiæ clara, occisa, 70.
 Hypatius Heraclensis episcopus facultatem impetrat Lampzaceni conventus, 46.

Hypatius dux in Persas, 125. Invidia laborat in Arcobundum, ex quo revocatus, 126. Vitalianus prodigato exercitu captum illum paternis lacrymis reddit, 154, 157. In catholicos monachos in Palestina munificus, 156. Marcistrum militum Orienti Justinus praeficit, 146. Justinianus Belisarium illi substituit, 152. Seditione populari imperator acclamatus, a Justiniano neci traditur, 158. Hypsile castrum ab Agarenis captum, 475.

I

Ibas in secunda Ephesina synodo depositus, 87. Iberos conversi ex captivae mulieris miraculis, 19. Ibinabir Marvam dux profligatus, 356. Iccasia Theopblli nuptias ambit, 449. Spe frustrata, monasterium statum assumit, ac multa docte scribit, *ibid.* Ignarius Michaelis cucullarius, 469. Ignatius Michaelis Curopalata filius CP. episcopus, 460. Baris ob incestum excommunicato, in exsilium trusus, 463. Ejecto Photio a Basilio restituitur, 471. Monasterium extruit, in quo et sepelitur, *ibid.* Ignis marinus, seu Graecus inventus, 295. Ildergerdi commendata Carthago, 175. Ilderichus Vandalorum rex in Africa, vir mitissimus, 159. Justiniano amicitia olim junctus, 160. A Gelimere regno exutus, *ibid.* Occiditur cum aliis captivis, 163. Illus Zenonem profugum obsidet, 104. Basilisco non solvante promissa, Zenoni adiungitur, 106. Marcianum in Zenonis potestatem redigit, 109. Illo auctore Zeno Verinam Papurium relegat, *ibid.* Occidi iussus, Spatharii solertia evadit, *ibid.* Tyrannidem affectat, 110. Zenonis fratrem Longinum custodia liberat, 111. Victus Papurium fugit, 112. Obsidione premittitur, *ibid.* Proditione capto Papurio cervice caditur, 115. Imagines S. Deiparae in Heraclii classe, 250. Imago Christi non manufacta ab Heraclio gestata, 251. A Philippico Persarum victore, 216. Imago Christi ad Chalcedem portam a Leone Isauro exturbata, 339. Imago Christi Edessena CP. translata, 508. Jovis specie pictor Christum exprimens divinitus punitus, 97. Imanias Caisinos delent, 526. Incendia Nicomediae, 25. CP., 96, 191, 199; 203, 215, 591, 475, 505. Antiochia, 147. Indi interiores conversi ad fidem sub Constantino, 19. Frumentius primus eorum episcopus, *ibid.* Innocentius Theodosius adversus Glicerichum dux, 87. Innocentius Romae episcopus, 64. Indigne fert Chrysostomi exsilium, 68. Isononium monasterium in fide constans, 122. Irene (S.) ecclesia, 18. Irene Chagani filia Constantino Leonis Isauri filio nupta, 515. Leonis et Constantini haeresim aversatur, *ibid.* Leonem filium suscipit, 357. Irene Leonis uxor Augusta, 574. Filium Constantinum suscipit, 578. Solemni pompa procedit, 579. Cum filio Constantino imperium capessit, 152. Nicephori tyrannidem exstinguit, 383. Joanne sacellario duce Arabes vincit, *ibid.* Vaticanum de ejus filique imperio, 584. Caroli Francorum regis filium filio Constantino deposcit, *ibid.* Borrhocem Irenopolim vocari sancit, 585. Pauli episcopi professione excitatur ad restituendas imagines, *ibid.* 586. Tarasio episcopo, synodum oecumenicam procurat celebrari, 586, 588. Filium ad Mariam Armeniacae nuptias cogit, 191. Infantulis cum Francis signis pugnat, *ibid.* Filium se rebus amovere molientem verberibus afficit, 592. Armeniacis imperium detractantibus rebus amovetur, 595, 594. A filio iterum rerum administrationis sororia adhibetur, 594. Omnium odio filium exponit, 596. Eundem excaecat, 598, 599. Constantini filios oculis orbatos, inutiles imperio facit, 400. Solemni pompa atque processus, *ibid.* Stauracii rebellionem comprimit, 401. Civilia vectigalia urbi remittit, *ibid.* A Caroli nuptiis Aethi suasionem resilit, 402. Nicephorus imperio dejicit, *ibid.*, 405. Thesaurum omnes clare coactam, Leabim pellit, 404. Mortuae cadaver translatum in insulam Principis, 405. Isacius Hierosolymorum episcopus, 256. Isacius monachus increpato Valenti cladem praedicit, 55. Valentis combusti absens nidorem persentit, 56. Isam frater Izb Arabum Ameras, 358. Educens in Romanos, multis desideratis reddit, *ibid.* Hominem jactantem Tiberium Justiniani filium, regio cultu circumducit, 344. Captivos omnes Christianos neci tradit, 547. Jus eligendi patriarcham Antiochenae Ecclesiae restituit, 549. Isamitae a Mavia stipendiis aucti, 289. Ischiram Athanasius compescit, 24. Ildergerdes Persarum rex, 69. Curator ac tutor Theodoli ab Arcadio institutus, 69. In Christianos propensor, a recenno ignis templo persecutor in eos inardescit, 71. Ildergerdes aliter Persarum rex, 79.

Iseibimus tertius ad Aram imperium delectus, 357. Abdela dolo eo exclusus, 366. Isidorus presbyter Theodosio ad episcopatum a Theophilo commendatus, 64. Isocacius quæstor Antiochia ut gentilis delatus, 99. Isoes patricius, Opsieti comes, occisus, 355. Izib copias ad urbem CP. obsidendam ducit, 352. Izib Mazalmam Izibum Muallabi in se rebellem, occidit, 536. Spe longioris imperii inductus ad delendas imagines, perit, *ibid.* Izib Muallabi in Izib Masalmam rebellis occisus, 536. Izid dictus Leipsius Arabum dux, 551. Izid Maviae filius, 291. Patri succedit, 296. Moritur, 500.

J

Jacobitzes Persa Basiliscianum occidit, 469. Equo rapatus misere interit, 470. Jacobus miraculorum effector in causa Aluri et Proteorii consultus, 86. Jacobus Nisibenus e Nicenis Patribus, 16. Urbem Nisirim precibus servat a Persis, 28. Jacobus protospatharius confessor, 582. Janis patriarchae corpus igni traditum, 467. Jasdus Umari dux Syriam subiecit, 252. Edessam, totamque Mesopotamiam capit, *ibid.* Jectan posteri Amanitas, qui et Homeritas, 277. Joannes agiopolita judex Photio datus, 375. Joannes ejecto Fullone Antiochenus episcopus, 107. Joannes Alexandriae episcopus, 205. Ejus occasione depositus Anastasius Antiochia episcopus, 206. Joannes Alexandrinus episcopus, 218. Joannes Apameae episcopus, 98. Joannes Timothei CP. episcopi archidiaconus, Manichaeus, 153. Joannes Armenius Vandalorum immensam stragem facit, 163. Tzatzonem occidit, 166, 167. Gelimerem insequens ab Ularo incaute occisus, 166. Joannes Armenius in Libya praefectus, 178. Joannes Antiochia episcopus, 75. Nestorium adhaerentem de abdicanda haeresi, 76. Nestorio damnato sese adjuvans, Cyrillum Memnonemque deponit, 78. Deponitur et ipse in synodum contumax, *ibid.* Assumptum secum Nestorium multos pervertentem curat alio relegari, *ibid.* Monet Nonnus expurgare Ecclesiam zizanias Nestorii, 79. Cum Cyrillo pacem init, *ibid.* De recto sensu Theodori Mopsuesteni cum sua synodo orthodoxa Proclo rescribit, 82. Joannes Bagas Patzinaces in belli societatem adducit, 491. Discordia cum Romano inutile eorum auxilium facit, 492. Joannis (S.) Baptistae reliquiae Alexandriam translatae, 64. Caput Emese translatum, 562. Joannes Petri Bulgarorum principis frater in monachum detonsus, CP. adductus, 505. Honesto illic conjugio sociatus, *ibid.* Joannes Biglae drungarius, 471. Joannes Caesarem Mauritianus missus, 169. Joannes Calistrati monachus bariolus haereticus CP. episcopus, 519, 520. Sextam sanctam synodum proscribit, *ibid.* Joannes Careas sub tributis pensitatione pacem redimit, 282. Non probans Heraclius Mesopotamiam amittit, *ibid.* Joannes Cappadox CP. episcopus, 140. Ejus diligentia recepta sancta Chalcedonensis synodus, 141. Diem obit, 142. Joannes Chaldius in Bardam conjuratus, 465. Michael occidit, 469. Palo affixus moritur, 470. Jobas Chamae filius Athenis occisus, 491. Joan. Chrysostomi orationes de statuis Antiochia, 62. Nobilissimis parentibus natus, 64. Libanius praepositor successorem ambit, *ibid.* Carterio abbate magistro sacras litteras discit, 65. Arcadio agente ordinatur CP. episcopus, 64. Theodosium sacro fonte suscipit, 65. Thracia, Asia et Ponti Ecclesias curat, 66. Macedonianam mulierem ex miraculo ad fidem convertit, *ibid.* Eudoxiae ac Theophili suae sede pellitur, 67. Tumultuante populo redire cogitur, *ibid.* Secundi exsilii aerumnis confectus moritur, 68. Ejectum Innocentius Romanus et Flavianus Antiochenus indigne ferunt, *ibid.* Ejus studii ecclesiae successus, *ibid.* Multo mortem praedixisse Epiphanium et Chrysostomum aiunt, *ibid.* Ejus nomen Atticus ex sacris diptychis commemorari jussit, 72. Corpus a Comanis relatum Proclo episcopo in SS. Apostolorum ecclesia condidit, 80. Joannes Codonatus Antiochia electus episcopus, Tyrum translatus, 110. Joannes Constantini electus Antiochia episcopus, 116. Joannes CP. episcopus, 235. Joannes Jefunator CP. episcopus, 212, 215. Theodosium coronat Mauricii filium, 225.

- Joannes Curcuas in Basilium conjuratus, 474.
 Joannes Curcuas drungarius, 496.
 Joannes Curcuas scholarum domesticus perduelles in Romanum profligat, 499. Melitinem Agarenis deletis illi vindicat, 504. Invidia in ipsum munere abdicatur, 507.
 Joannes Cyrtus scholarum comes, adversus Nilingem dux, 118. Consulatus dignitate auctus, 120.
 Joannes Bingomalis vir consularis senator monachus, 98.
 Joannes diaconus Eudociæ comes Hierosolymam castitatis suspectus capite cæsus, 88.
 Joannes diaconus Magnæ ecclesiæ generalis logotheta occisus, 322.
 Joannes Edessenus ad præstandum Chosroi comæteum missus, 187.
 Joannes Eloda Constantinî procurator, 488. Constantinî ducis tyrannidem exstinguit, 489. Alexandri domesticos aula ejicit, 490. Morbo moritur, *ibid.*
 Joannes exconsul Joannis Scythæ nepos Justiniani in Hunnos dux, 150.
 Joannes exscholasticus pulso Eutychio CP. episcopus, 205. Justinum imperatorem coronat, 204. Anastasius Antiochenus in ejus invectus synodales depositus, 206. Diem obit, 207.
 Joannes Garidas conjuratus in Leonem, 480. Scholarum domesticus esse jubetur, 495. Arcissime Romano sociatur, 494.
 Joannes Grapson excubiti præfectus in bello Bulgarico occisus, 491, 492.
 Joannes Hemula Alexandriæ episcopus, 121.
 Joannes Hierosolymorum episcopus, 65.
 Joannes Elia cedente Hierosolymorum episcopus, 54. Anastasius dux Palestinæ frustra Severo communicare compellit, 136. Quatuor universales synodos ex ambone promulgans, hæreticos anathemate percussit, *ibid.*
 Joannes Hierosolymorum episcopus, 185, 208, 314.
 Joannes Lazares rector, 487. Ab Alexandro Constantinî procurator relictus, 488. Aula ab Zoe ejicitur, 490.
 Joannes lector hæresis Symmystes Leoni Armeno, 455, 446. Monumenta querit quibus impugnet imagines, 456. Committit Leo cum orthodoxis, 457, 458. Hylas dictus, quod est *Præcursor*, 455.
 Joannes logotheta conjunctionem comprimit, 201.
 Joannes Mansur Chrysorrhæas egregius imaginum defensor Damasci Syriæ, 512. Petrum Majumæ martyrem encomio celebrat, 530. Constantinus annuatim diris devovet, *ibid.* Pro Mansur impie *Manzerem* indiget, *ibid.*
 Joannes monachus indigne a Gaianis habitus, 204.
 Joannes Mustaco Armeniæ dux, 214. Narseti socius bellum Persicum conficit, 224.
 Joannes Mysticus pacis cum Simeone conciliator, 499. Tyrannidis accusatus monachum induit, 502.
 Joannes Neatocomites conjunctionem in Bardam detegit, 463. Basilium verberibus cæsum monachum facit, 471. Magnæ ecclesiæ æconomum constituit, *ibid.*
 Joannes Nicæta Alexandriæ episcopus, 127. Seditio inter eum et Dagalaiphum comitem, 150. Synodum Chalcedonensem ab Anastasio aboleri petit, *ibid.* Ejus Macedonius communionem respuit, *ibid.* Timotheus in Ecclesiæ tabulas recipit, 153. Ad eum missi a Timotheo, Synodum anathemate feriunt, *ibid.* Ægyptios prohibet Hierosolymam ascendere communionis metu cum catholicis, *ibid.* Moritur, 159.
 Joannes Pappi frater, Libyæ dux, victoriis clarus, 182.
 Joannes papa legatus ad Justinum pro Arianis, 145. Congressum denegat, donec Epiphanius cedat priori loco, *ibid.* Communionem negat Timotheo, *ibid.*
 Joannes patricius Vandalicam dissuadet expeditionem, 160.
 Joannes Patricius dictus Aplaces strenue unus depugnans contra Bulgaros, occumbit, 425, 429.
 Joannes patricius victis Arabibus Africam recipit, 509. Potentiori exercitu ejectus, redit, *ibid.* Ejus milites Leontio abdicato Absimarum ad imperium deposcunt, *ibid.*
 Joannes patricius Pitsigaules legatus pacem cum Mavis componit, 295, 296.
 Joannes patricius Euphemii secretum Anastasio prodit, 119.
 Joannes præfectus Africæ Cutzinzam necat, 202.
 Joannes præfectus a Chersonitis occisus, 317.
 Joannes præfectus Lazos avaritia ad defectionem cogit, 191.
 Joannes presbyter Romani in aulam prodromus, 494.
 Joannes presbyter et rector ab imperatore secundus, 497. A Bulgaris in fugam actus, 498. Suspectus, aula relicta, monachum induit, 499, 500. Joannem Petrum Petri Bulgarorum principis fratrem CP. adducit, 505.
 Joannes protospatharius et bajulus ab Irene ejectus, 592. Constantino adiutor conciliandis militibus, 593.
 Joannes patricius Rodenus res cum Agarenis componit, 490. Vincit Tripolitam, 499.
 Joannes Romæ episcopus, 142, 199, 208.
 Joannes papi Monothelitarum hæresim proscribit, 274, 275.
 Joannes sacellarius Arabum victor, 583. A Francis in Sicilia captus acerba morte perit, 571.
 Joannes Scythia in illum a Zenone missus, 112. Roma exercitus adversus Nilingem dux, 118. Longinum ac tyrannos alios capit, 120. Consulari dignitate ab Anastasio augetur, *ibid.* Ducem Persarum occidit, 125.
 Joannes Sisinnii filius Libyæ rector, 174. Sergii odio pugnare renuit, 177. Libybus rogantibus educens vincitur, *ibid.* In Tzolzan pugnans de hostis lætus casu moritur, 178.
 Joannes Struthus patricius Tiberium Justiniani filium occidit, 318.
 Joannes Syncellus homo præstigator CP. episcopus, 485. A Theodora ejectus, 457.
 Joannes Syncellus Antiocheni episcopi in vii synodo legatus, 589.
 Joannes Syrstensis orthodoxus exsul, 115.
 Joannes Tabennesiotes Alexandriæ catholicus episcopus, 110. Mongo Zenonis edicto restituto, sponte discedit, 112. Anastasio imperatore restitui sperans cogitur Romam reverti, 118.
 Joannes Tubaces Leonem Phocam execat, 496.
 Joannes Honorio mortuo tyrannus collega adlegi a Theodosio petit, 75. Captum Ardabarium ducem vinculis mancipat, *ibid.* Ab Aspare Ardaburii filio e medio tollitur, *ibid.*
 Joannes in Libya tyrannus, 178. Accepta fide Romam mittitur, *ibid.*
 Joannes Tzitzæ patricius occisus, 247.
 Joannes Vandahus e tyranno a Theodosio honoribus auctus, 85. A Chrysaphio eunucho dolo necatur, 84.
 Joannes veterator Patras relegatus, 128.
 Jordanes Joannis Vandali filius patris ultor in Chrysaphium, 89.
 Joseph Catharorum præpositus incestas Constantini et Theodotes nuptias benedicit, 397.
 Joseph Thessaionicensis communicare nolens Nicephoro in exilium ejectus, 409.
 Jotabe insula maris Rubri Romanis vindicata, 121.
 Jovianus sub Juliano confessor, militiæ solvit cingulum, 45. Exstincto Juliano imperator creatur, 45. Pacem init, Nisibi Persis relicta, *ibid.* In Ecclesiæ commodum leges sancit, *ibid.* Ab Athanasio rectæ fidei expositionem poscit, *ibid.* Ad Dadasthenes Bithyniæ pagum diem obit, 46.
 Jovianus V. C. in Gallia necatus, 70.
 Judæi Constantis et Constantii legibus vexati, 29. Saporem in Perside in Christianos accendunt, 19. In Palestina plurimos tum Græcos, tum Samaritanos occidunt, 55. A templi sub Juliano reparatione, igne et fundamentis erumpente deterrentur, 43.
 Judæos fovet Valens, 50. Multam Christianorum stragem Alexandriæ agunt, 70. Infantem ad hominem Christi ludibrio perimunt, 71. Judæos paralyticus et lavacro sanus effectus, 70. Julianum tyrannum sibi Judæi præficiunt, 152. Chosroem ad bellum exstimulant, *ibid.*
 Juliana Timothei communionem respuit, 155. S. Mariæ in Honoratis templum extruit, *ibid.*
 Julianus Antiochiæ episcopus, 99. Mœrore ex Petri Fullonis gestis conceptu diem obit, 104.
 Julianus Dalmatio patre occiso ætatis tenerioris necem effugit, 29. Litteris imbuendum curat Constantius, *ibid.* S. Mamanti templum extruendis fabricam terra respuit, *ibid.* Monachum simulat, *ibid.* Jussu occidi Eusebia Athenas dimittit, 54. Constantius Cæsarem designatum ac sorori Helenæ junctum conjugio, in Gallias mittit, 58. Salutatus imperator ad gentilismum deficit, 39. Episcopos exstilio solvit, *ibid.* Aulæ luxum castigat, *ibid.* Diram in Christianos persecutionem excitat, 40. Cæsarem Cappadociæ multat, ob eversum in ea fortunæ fanum, *ibid.* Marcum monachum Arethusium necat, quo servante mortem evaserat, *ibid.* Philosophi affectata modestia verborum spernit injuriam, *ibid.* Christianos prohibet a gentiliis disciplinis, *ibid.* Athanasium Titumque sedibus expellit, 41. Beneficentiam colit, *ibid.* Christianos artibus ad idololatriam cogit, *ibid.* Christi statuum atque ejus monumenta destruit, *ibid.* Alia ejus in Christianos Antiochiæ, 42. Milites alios cogit delicere, alios ex confessione inelytos facit, *ibid.*, 45. Irrito constu templum Hierosolymitanum in Judæorum usum restituit, *ibid.* Evangeliorum libros scripto confutat, 44. Fallaci oraculo ad Persicum bellum animatur, *ibid.* Apud Persas exstinguitur, *ibid.*
 Julianus Juliani comes blasphemus tr'e perit, 42.

Julianus a Judæis et Samaritis imperator coronatus, a Justiniano occisus, 152.
 Julianus Caris, cum Halicarnassi episcopus Macedonit impugnat, 152. Cum Severo Alexandria turbas facit, 141. In concilio sub Mena CP. damnatus, 184.
 Julianus magisterianus Justinianus ad Aretham Æthiopum regem legatus, 206. Ejus narrata receptio, 207.
 Julianus Mopsuestinæ orthodoxus episcopus, 115.
 Julianus Sabas asceta orthodoxus Antiochie, 55.
 Julius pontifex Romanus, 25. Athanasium, Paulum, aliosque orthodoxos scilicet restituit, 51, 52. Eosdem Constantie adstante ex Sardicensis concilii decreto recipi cogit, 55, 56.
 Julius et Tatianus fratres in Marcianum officiosi, 89. Fore imperatorem aquilæ alis protegentis præsignio admovent, *ibid.* Patricii ab eo facti, Juliusque Libya auctus præfectura, 90.
 Justa Valentiniani filia ex Justina, 48.
 Justina Valentiniano nefarie juncta, mater Valentiniani, 48.
 Justinianus a Justino imperator renuntiatus, 728. Solus Imperans Orienti providet, *ibid.*, 149. Profugissimus largitione in populum, 118. Tritho Lazorum regi auxiliatur, *ibid.* Ducem invidia rebus male gestis novum ducem mittit, 119. Græten Æthiopia regem et baptismo suscipit, ac cum eo fœdus componit, *ibid.* Militis magistrum in Armenia instituit, *ibid.* Cum Boares Hunnorum Saber Regina fœdus init, *ibid.* Cum Gordia item Hunnorum rege, quem ex sacro fonte suscipit, *ibid.* Hunnos Bospori vicinos omnino subigit, 150. Leges optimas sancit, *ibid.* Dagisthel balneum absolvit, *ibid.* Episcopos maculorum libidine notatos severissime punit, 151. Antiochiam ex terræ motu reparatam, Theopolim sancti appellandam, *ibid.* Julianum Judæum tyrannum occidit, 152. Legatum ad Persarum regem de pace mittit, *ibid.* Subditos gentiles et hæreticos persequitur, 155. Persas superat, *ibid.* Pacem cum eis componit, 151. Seditionem Nixa dictam compescit, Hypatiumque in ea acclamatum imperatorem occidit, *ibid.* et seqq. De bello Vandalico ad senatum refert, 160. In Africam movendum decernit, 161. De Gelimere et Vandalis triumphum agit, 170. Belisarium consulem decernit, *ibid.* In Siciliam mittit, 171. Hand satis Libyam providet, 175 et seqq. Narsen in Italiam mittit, 175. Extincto Gotthari solus imperator a Libycis copulis acclamatur, 182. Cum Zamanarso Iberorum rege fœlus init, 185. Pompeopolim terræmotu collapsam instaurat, *ibid.* Modulum *Ὁμολογῆσαι τὴν καὶ Ἀγίαν Θεοῦ* cantandum h. e. clesie tradit, *ibid.* Mundum et Gepidibus ortum honoribus auct, 183. Belisarium in Palestinam expellit, 186. Galnam et Theodosium dissidentes Alexandria episcopos fecerit CP., 188. Paulum existimatum catholicum Alexandria præficit; probatum hæreticum ejicit, *ibid.* Exunitis episcopum et clericos mittit, 189. Ejus statua in Augusto posita, *ibid.* Vigilium honorifice suscipit, 190. Ob suspensum Menam, nec damnata tria capitula infensor illi fit, 191. Multis quæstionibus habitis Romam abire permittit, 195. Seditiosos in Palestina et CP. punit, 195. Ex terræmotus ruinis luctum assumit, 196. Trullum S. Sophiæ collapsam sublimiorem excitat, 197. Slavos Hunnorumque fertilita ab urbe depellit, 198. Prasinos ac Venetos tumultuantes punit, 200. Conjuratone detecta in reos animadvertit, 201. Belisarium ejus accusatum, domi includit, 202. Eutychio sede pulso Joannem excholaisticum substituit, 203. Impia opinione promulgata de corruptibili et incorruptibili diem obit, *ibid.*
 Justiniani statuæ collapsus globus aureus restitutus, 186.
 Justinianus imperii collega a patre adlectus, 300. Mardaitas imperii murum et Libano emovet, 302. Saracenis in Armenia bellum infert, 303. Pacem cum Bulgaria solvit, *ibid.* A Bulgaria in periculum adductus, 304. Pacem cum Abimelech imprudenter dissolvit, *ibid.*, 305. Cyprigos transnigrare cogens, plerosque perire facit, 304. Violatæ Dei ultorem Deum invocantibus in eum Arabibus victoria ca lit, 305, 306. Sordidissimis ac sævissimis potestatem tradens, civium animos offendit, *ibid.* Triclinium Justinianæque urbisque menia extruit, *ibid.* Naso ac lingua truncatus Chersonam relegatur, 308. Chersonem ad Chaganum fugit, 311. Theodoram ejus filiam uxorem ducit, *ibid.* Illius se insidiis eximens CP. repetit, 312. nulli hostium se paritulum proponit, *ibid.* Terbellis ope ac Bulgaria urbem recipit, 315. Leontium et Apsimarum, aliosque occidit, *ibid.* Callinicum patriarcham oculis orbatum Romam amandat, *ibid.* Civium cedes innumeras agit, *ibid.* Theodoram conjugem nato illi filio Tiberio reducti, 314. In Terbelem ac Bulgarios movens vincitur, *ibid.*, 315. Victoribus Arabibus Tyanum amittit, *ibid.* Chersonensis ad defectionem ex savitia cogit, 316, 317. *Milles ut Bardanem imperatorem sibi præficerent, eodem metu adigit, fit, Profligatus servitæ capitur, 318.*

Justinianus germani patriarchæ pater occisus, 295.
 Justinianus Jux Orientis sub Tiberio, 211. Consternatis militibus animos addens vincit, 212.
 Justinopolis, quæ prius Anazarbus, 146.
 Justinus Romanus imperator, vir catholicus, 141. In Persico bello olim nominatus, 125. Vitaliano duci devinctissimus, 141. Severum fugat, et Julianum Halicarnasæum, *ibid.* Antiochiam urbemque alias liberalitate relevat, *ibid.* Xeniam ac hæreticos alios ejicit, revocatis Catholicis, *ibid.*, 144, 147, 148. Qui tyrannidem affectaverant, occidit, *ibid.* Zilligdem Hunnorum regem proditorum curat interfici, 143. Curator fieri domus Cabadis Persarum regis renuit, *ibid.* Trithum Lazorum regem recipit, ac Christianum facit, 144. Euphemia priorem conjugis defunctæ Theodoram Augustam coronat, 146 et not. Post Anazarbum metropolim terræmotu collapsam ex suo nomine instaurat, *ibid.* Justiniano nepote successore diem obit, 148.
 Justinus Justiniani nepos Hunnos et Slavos qui urbi incubuerant, dimittit, 198. A Joanne excholaistico patriarcha imperator coronatur, 204. Conjugem Sophiam Augustæ dignitate auct, *ibid.* Abbatem Photinum ad res Ecclesiæ Alexandria componendas mittit, *ibid.* Venetos ac Prasinos compescit, 205. Sophianorum palatium extruit, *ibid.* Alia ejus ædificia, 206. Nepotem Augustalem tyrannidem Alexandria molientem occidit, *ibid.* Apostolorum Petri et Pauli ecclesiæ aliaque ædificat, *ibid.* Legatione ad Æthiopum regem Aretham pacem cum Persis solvit, *ibid.*, 207. Pugna cum eo commissa vincunt Romani, 208. Dementiæ proxima in Badurium fratrem designat, *ibid.* In Avares Tiberium, in Persas Martinum designat, 209. Tiberium adoptat, ac creat Cæsarem, *ibid.* Valentis aquæductum reparat, *ibid.* Judæorum synagogam ecclesiæ Delparæ in Chalcoptatis ædificat, *ibid.* Tiberium imperatorem constituit, 210.
 Justinus in Mysia militis magister prælio Bulgarico caedit, 184.
 Justus Justiniani nepos sublimior habitus, 186.
 Justus Justinianus filius in Sophianis sepultus, 205.
 Jutegius cum uxore et liberis CP. captivus, 171.
 Juvenalis Hierosolymorum episcopus, 80. Protestatur vim se passum a Dioscuro in Ephésina pseudosynodo, 91. Theodosio Dioscoria tumultuante in eremum fugit, eoque fugato sedem recipit, 92. Diem obit, 96.
 L
 Laurentius proditor a Belisario suspensus, 166.
 Laurentius schismaticus pontifex, 125. Synodo Symmachum confirmante, Nucernis episcopus creatus, *ibid.* Quies impatiens a Symmacho in exsilium pulsus, *ibid.*
 Lazari corpus ad Topos translatus, 481.
 Lazi Heraclio socii in bello Persico, fidem violant, 229, 260.
 Leo Aetii frater, Thracis et Macedoniæ dux, 401.
 Leo Argvri filius vitam periculum fuga redimit, 498.
 Leo Arsenii domesticus ejus delator conjurationis, 467. Hedomadarius constituitur, *ibid.*
 Leo Bardas Armeni filius, Orientalium dux, 428. Arthinganos in exsilium amandat, 421. Thebit prodigato nomen acquirit, *ibid.* Ad pugnam expeditus in Bulgaria, 425. Michaeli imperium deferenti non acquiescit, 430. Urgentibus Bulgaria velut projectum capessit, *ibid.* Coronatur a Nicephoro, *ibid.* Crumum insidiis frustra appetit, 427. Chama-leon a S. Nicephoro vocatus, *homo versipellis*, 428, 431. In Michaeli, qui dignitate auxerat, ingratis-simus, *ibid.*, 431. Detonsa Procopia Augusta, Michaelis filios cæcos relegat, *ibid.* Populantis Rom. ditius loca Bulgaria, segnior quiescit, 435. Symbatium filium imperii collegam renuntiat, *ibid.* Captivos Romanos reciperare negligit, 434. Crumo mortuo Ecclesiæ ac imaginibus bellum indicit, 435, etc. Ex antiquis libris hæreses præsidium quaerit, 436. Patriarcham ad disputandum cum hæreticis compellit, 437. Christi ad Chalcom portam imaginem dejicit, 438. Adorare fingens imagines, adversus eas cogitat, 439. Nicephorum urbe ejicit, 440, 446. Theodotum patriarcham præfieri curat, 441, 446. Orthodoxos supplicis urget, 442, 447. Michaeli excoibitorum præfecto Christi Natalitiorum die occidit, *ibid.*
 Leo Catacalus scholarum domesticus a Symeone profligatus, 478.
 Leo Catacalites cæcatus, 484.
 Leo Catziliensis cum urbe Thessalonicensi captus, 82.
 Leo Cherosphactus pacis ad Symeonem legatus, 478. In Dalmata monasterio incensus, 489.
 Leo Constantinianus ex Irene filius, 557. Imperii a patre corona donatus, 558. Irenem alteram conjugem ducit, 574. Constantinum ex ea suscipit filium, 575. Patre defuncto orthodoxum præfieri, 578. Constantino filio populi

num obstringit, 379. Eudocimum fratrem Nobilissimum renuntiat, *ibid.* Nicephorum fratrem affectatē tyrannidis insinuat, 380. Majus celebrat, *ibid.* Romanam tuetur ditionem adversus Arabas, *ibid.*, 381. Proceres ob cultum imaginum tormentis addicit, 382. Morte divinitus illata perit, *ibid.*

Leo Constantini Irenes filii filius puer moritur, 397, 398.

Leo Culuces Michaelis Lachanodraconis spurius, 375.

Leo cubicularius, confessor, 382.

Leo Gemostius Macedo captivos Romanos Bulgaris eripit, 439.

Leo Isaurus Artemio addictus, 325. Frustra Sulimano illudere cogit, 324 et seqq. In eum imperii moles translata, 327. Justinianum munusculo demeretur, *ibid.* Tyrannidis suspitione laborans in Alaniam mittitur, *ibid.* Alanos in Abasgos concitans, aliisque ingenii artibus periculum ex Justiniani insidiis redimit, 328, 329, 350. Expugnato castro Sidero viam sibi redeundi facit, *ibid.* Urbeni ab Arabibus propugnat, 331, 332. Bulgarorum plurimos occidit, 333. Sergii Basilique tyrannidem in Sicilia extinguit, *ibid.* Constantinum filium suscipit, ac Mariam uxorem coronat, 335. In sacras imagines insurgit, 336. Christi imaginem ad portam Eream deficit: suorum ac Catholicorum multis inde occisis, 339. Victor Catholicorum, defectionis principes occidit, *ibid.* S. Mariæ sanctiorumque aliorum intercessionis respuit, ac reliquias spernit, 340. Germanum patriarcham in hæresim trahere querit, 341. Conciliabulum adversus imagines cogit, 342. Cedente S. Germano, Anastasium hæreticum synecellum CP. episcopum constituit, *ibid.* Deficiente Italia in orthodoxos sævit, 245. Classis in Italiam missa naufragio perit, *ibid.* Siculis et Calabris augeat tributum, *ibid.* S. Petri patrimonium addicit fisco, 344. Melich et Batal Arabum duces vincit, 345. Collapsos urbis muros novo indicto tributo restituit, *ibid.* Diem obiit, 346.

Leo Magnus imperator, ab Anatolio patriarcha coronatus, 95. Proterii cædis participes abscissis linguis in exilium pellit, *ibid.* Aluri causam episcopis reservat, *ibid.* Hæreticum conflatum Gangras, tumque Chersonam relegat, 94. Zenonem generum ducem Orientis, Basilicum Verinæ fratrem Thraciæ ducem constituit, 97. Anthimum Marciani generum imperatorem Romæ destinat, 98. Martyrium Petri Fullonis factione Antiochia pulsum honorifice suscipit, *ibid.* Ejus classis a Gizericho incensa, 100. Patricium Asparis filium creat Casarem, *ibid.* Asparem suspectum habet, *ibid.* Gizerichum ad pacem cogit, 101. Asparem cum filiis Ardaburio et Patricio dolo occidit, *ibid.* Leonem nepotem, Zenonis filium, imperatorem adlegit, 102. Morbo correptus Byzantii moritur, 103.

Leo ex Michaelis et Eudocia Ingerina natus, 468. Martinacii filium ducit, 475. San'abareni dolo ut Basilii insidiator in carcerem trusus, *ibid.* Cum Alexandro fratre imperator relictus, 474. Michaelis corpus pompa transfert ad SS. Apostolos, 475. Photio abdicato Stephanum fratrem patriarcham præficit, *ibid.* Photium et Santabarenum reos majestatis agit, *ibid.*, 476. S. Thomæ ecclesiam incensam restituit, 475. Vincitur a Longobardis, 476. Castra Hysilem et Samum amittit, 475, 477. In Bulgarici belli se angustias conjicit, *ibid.* Turcorum auxilia corrogat, *ibid.* Pacem, captivis restituit, componit, 478. Profligator a Symeone, *ibid.* Zoem scortum pompæ sociam adducit, *ibid.* Insidiis a Zautzæ cognatis appetitur, *ibid.* Zoem Zautzæ filiam uxorem ducit, 479. Benedictonis nuptialis minister depositus, *ibid.* Insidias Samona decepte evadit, *ibid.* Oppidum Demetrius, Tauromenium atque amittit, 480, 481. Ecclesiam in honorem S. Theophanons uxoris construit, *ibid.* S. Lazari monasterio extructo, ejus in eo corpus ac S. Magdalene recondit, *ibid.* Vulneratur ad S. Mocium, *ibid.* Vitæ annos residuos Marcesæconomus prædicat, 482. Zoem quartam uxorem ducit, *ibid.* Constantinum filium ex ea suscipit, 483. Thomas nuptiarum minister depositus; Leo excommunicatus, *ibid.* Nicolaum patriarcham subrogato Euthymio, ejicit, 484. Andronicum, Samonæ insidiis appetitum deficere ad Saracenos cogit, *ibid.*, 485. Filium Constantinum coronat, *ibid.* Vincitur a Saracenis, 486. Alexandro fratre successore obit, 487.

Leo publici cursus logotheta a Bulgaris occisus, 562.

Leo musicus Zautzæ domesticus in monachum detonsus, 479.

Leo patricius Serantapechus, 402.

Leo Patricius Thracensium dux a Bulgaris occisus, 562.

Leo Philosophus insignis conector et astronomus, 451. Eum in urbe Iudo præficit Theophilus, 455. Thessalonicensis metropoli creatus, *ibid.* Bardæ Casari necem prædicat, 463. Fornicis S. Mariæ ruinam præagat, 470.

Leo Phocas domesticus, 491. Victore Symeone fuga semel, et iterum labitur, 492. Cogitant imperium Romanus obsistit, *ibid.* Ne res novas moletur admonetur, 491. Ro-

manum opprimendum prætexens, Constantini sacris publicis hostis declarat, 455. Captus oculis cæcatur, 496.

Leo Romanus episcopus, 82. Ejus ad Flavianum synodumque epistolas Dioscorus supprimit, 86. Valentinianum atque Augustas fidei subsidio sollicitat, 87. Novam synodum a Marcello celebrari obtinet, 90.

Leo Romæ episcopus, 397, 398. Tumultu Adriani animum oculis cæcatus, 399. Carolus Franciæ rex injuriam ulciscitur, *ibid.* Carolum imperatorem inaugurat, *ibid.*, 401. Ejus cum Irene nuptias ut imperium uniatur sollicitat, 402.

Leo Romani Argyri frater in bello Bulgarico dux, 491.

Leo Romani cognatus Leonem Phocam excæcat, 496.

Leo ascretis, 466.

Leo Tripolita Leonem in angustias conjicit, 482. Thessalonicensem capit, *ibid.* Ne evertat, Symeon ascretis primus pecunia redimit, *ibid.* Joannes Radium in fugam agit, 499.

Leontia Leone imperatore nata, Marciani uxor, 109. Paporium relegatur, *ibid.*

Leontius Antiochiæ episcopus, 58.

Leontius dux Saracenorum in Armenia victor, 507. Militiæ dux ex carcerato, tum imperator, 507, 508. Patriarcham Callinicum ad plebem conciliandam asciscit, *ibid.* Justinianum Chersonam relegat, *ibid.* Sergio tradente Arabibus, Lazicem amittit, 509. Arabes in Africa vincit, *ibid.* Naribus mutilatum Absimarum in Dalmatæ monasterio includit, 510. Justinianus recepto imperio caput abscidit, 515.

Leontius eunuchus a Phoca vinculis addictus, 245.

Leontius Libyæ rector, 174. Ejus in barbaros præclara factura, 175.

Leontius Patricius, Thraciæ præfectus, illo rebellionis socius, 110. Verinam Augustam Paporium Tarsum Ciliciæ educit, *ibid.* Verinæ sacra imperator creatur, 111. Zenonis fratrem ac matrem custodia liberat, *ibid.* Antiochiam ingreditur, ac patriæ Chalcedi bellum infert, *ibid.* Joanne Scythia duce profligatus, Paporium fugit, 112. Capite cadit, 114.

Leontii Philosophi filia Athenais, quæ et Eudocia, uxor Theodosii, 72.

Lethe carcer a Romanis captivis effractus, 220.

Letius Melitines episcopus Messallianis infensus, 54.

Levastharum gens ad Tripolim, 182.

Libanius Chrysostomi præceptor, 65. Ipsum sibi successorem amittit, 64.

Liberius Romæ episcopus, 51. In exilium ejicitur, 55. Revocatur ab exilio, 54. Macedonianos sive libellos dantes recipit, 48. Litteris ejus exilarati Orientales orthodoxi epi-copi conventum Tarsi indicunt, 49.

Libri sacri igni tradi jussi, 7.

Licinius Cæsaris insignibus exutus, 16.

Licinius Constantini ex sorore gener, Romæ Cæsar creatus, 9. Constantino imperii collega asciscitur, 12. Theotecnumprestigiatorem neci tradit, 15. A Christiano aula pellit, aliosque morte afficit, *ibid.* A Constantino ad Chrysopolim capitur, 15. Iterum nova molens capite cadit, *ibid.*

Lilianus prætoriorum præfectus, 111.

Longinus Orientalium thematis dux, 548.

Longinus Selenontius cum tyrannis aliis capite cæsus, 120.

Longinus Zenonis frater senatus princeps imperium affectat, 116. Anastasius Alexandriæ Egypti presbyterum facit, 117.

Longinus magister Longino Zenonis fratri amicus, 117. Suspecto Anastasius magistrum abrogat, *ibid.* Adjunctis Isauris in Isauria rebellis, 118. A Joanne Scythia captus capite cadit, 120.

Longobardi ex Gepidibus divisi, 81.

Lucianus Antiochenus presbyter mariyr, 9.

Lucius Arianorum Alexandriæ episcopus, 40, 47. Athanasio mortuo, ac Petro expulso ab Arianis restitutus, 51. Lucii scelera, *ibid.*, 52. Consecratorem Moyses Saracenis datus episcopus, respuit, 55. Ejectus restituito Petro, 56. Constantinopoli Demophilo Arianio adjutor, 58.

Lucius Samosatensis episcopus Arianus, 50.

Lues ignis instar depascens, 334.

Lupicæ, quæ et Euphemia, Justinæ uxor, 141.

M

Macarius Hierosolymorum episcopus, 12. Interest concilio Nicæno, 16. Sacra loca ac crucem jubetur exquirere, 18. Helenam Hierosolymis suscipit, inventamque Dominicam crucem miraculo ab aliis discernit, 20. Horiato Constantini Hierosolymis ecclesias extruit, 21. Diem obit, *ibid.*

Macarius Hierosolymorum episcopus, 204. Sede pulsus ab Eustochio, eam iterum recipit, 205.

Macedonius ab Ar'ania Eusebio suffectus, 53. Paulo restituito amotus, tumque iterum intrusus, 56, 57. Suffecto Eudoxio idem sede pulsus, 58.

Macedonius ejecto Euphemio CP. episcopus, 120. Zenonis Henotico subscribit, *ibid.* Seruitutem Euphemio impetrat, ac commeatum tradit, 121. Scissa urbis monasteria ob Zenonis Henoticum frustra unire contendit, 122. Cum episcopis in urbe agentibus fidem Chalcedonensem scripto sancti, *ibid.* Non vexandos qui nolent uniri, statuit, *ibid.* Synodicam ad Anastasium Rom. pontificem mittere Anastasius impedit, 123. A recto eum fidei sensu Anastasius avertere contendit, 128. Achollum percussorem annona donat, *ibid.* Orientalium monachorum Anastasique insidiis petitis, constanter fidem defendit, 130, 132. Flavianum Antiochensem anathemate ferit, 131. Incautus Anastasii formulæ fidei subscribit, 132. Præposteræ libidinis per calumniam accusatus, ejicitur, 133. Absens jam, episcoporum judicio deponitur, *ibid.* Hunnos fugiens miraculis clarus Gangræ moritur, 138. Narrat mortuum consignasse crucis signo, *ibid.* Anastasium provocare visus ad Dei judicium, *ibid.*

Macedonius excoferendarius, religionis reus, 135.

Macedonia mulier eucharistici panis miraculo conversa, 66.

Macellum locus ubi educatus Julianus, 26.

Machestas Zelotes Christianorum persecutor, 381, 382.

Machinarum usus a Nicephoro in Bulgariam invecus, 422.

Macrobius scriba sagittis a Phoca confossus, 249.

Madi Arabum dux Romanis infensus, 378. Dorylæum obsidet, frustra tentat Amorium, 341. Sævisimam in Christianos persecutionem excitat, *ibid.* Vincitur a Romanis, 383. Moritur Madi, qui et Muamed, 385.

Magdalene (S.) corpus ad Topos translatus, 481.

Magna Anastasii ex fratre nurus, catholica, 151.

Magnauræ Solarium, Mauricii opus, 231.

Magentius tyrannus Nepotianum Cæsarem occidit, 37. Constantio ac Brettanione AA. victus, fratre ac matre occisis, sua ipse manu perit, *ibid.*

Magnus quæstor a Dalmatio occisus, 54.

Magnus quæstor Arianorum Alexandriae fautor, 51.

Majoriani res perturbate narratæ, 95, 97, 102. Vandalis formidabilis dysenteria exstinguitur, *ibid.*

Majuma Arabum dux a Mariano cæsus, 515.

Majumæ celebratio, 380.

Malaphrida Teuderichi soror Trasimundo nupta, tum Ildericho, 159, 160.

Manes buccelliarum dux hæreticus, 271, 275.

Maniches excubiarum drugarius, 461.

Manichæi a Cabade Persarum rege occisi, 145, 146. Infestat et Justinus, *ibid.*

Manicophadus Amorii proditor, 454.

Manuel, negato Saracenis tributo, Ægyptum amittit, 280, 281.

Manuel Curtices Romanum ejicit, 509.

Manuel militem in Oriente speciatissimum ad Saracenos fugere coactus, 451. Accepta fide, iusque Saracenis reversus, 452. Agarenorum victorem Theophilum facit, 455. Theophilum iterum strenue tutans, cadit, *ibid.*

Mansur Logotheta Gelsemanes columnas contra Saracenos tuetur, 305.

Manus Hemeræ orthodoxus in exilium pulsus, 115.

Manusa Lethes carceris custos occisus, 220.

Marcellus Ancyrae episcopus in synodo Sardicensi vindicatus, 76.

Marcellus Apamæ episcopus, ob eversa gentilium fana occisus, 61.

Marcellus argentarius conjuratus, 201.

Marcellus Belisario adjunctus, dux, 161.

Marcellus ex episcopo curator, suspensus, 582.

Marcellus mi ititæ magister Justiniani nepos, Basilopolim liberatum missus, 200.

Marcellus Romæ episcopus, 5.

Marcianus Asparis miles domesticus a Gizericho captus, 82. Pulcheria imperatorem designat, accepta castitatis fide, 89. Cunctos exules ad propria revocat, *ibid.* Ejus præsentio imperii conspecta obtegens aquila, *ibid.*, 90. Synodum Chalcedonensem indicit, *ibid.* Adest ipse synodo, damnatumque Dioscorum Gangras relegat, 91. Pulcheriæ legatæ omnia pauperibus consignat, *ibid.* Ægypti frumentum Pelusio devehit, tumultuantibus Alexandrinis, *ibid.* Theodosium monachum Dioscoritam Hierosolymis reprimi, 92. Pactum Attilæ tributum a Theodosio negat, atque sub eo Oriens pace fruatur, *ibid.*, 93. Successore Leone moritur, 94.

Marcianus Anthemii filius in Zenonis venit potestatem, 409. Præbyter ordinatus Papurum pellitur, *ibid.*

Marcianus Justiniani nepos res Africæ componit, 202.

Marcianus œconomus ignem a S. Anastasii templo precibus depellit, 97.

Marcus Basilisci filius Cæsar creatus, 104.

Marcus monachus Juliani servator, martyr, 40.

Mares Art' defensor, 17.

Mares Chalcedonensis episcopus, Juliano apostasiam exprobat, 40.

Mares Dolice episcopus, 57.

Maris illuvies immensa ad Odyssum, etc., 190, 195.

Mardaitæ Libano occupato Maviam ad pacem cogunt, 195. Ad eandem Abimelech compellunt, 300. Pessimo consilio admoveat Justinianus, 302.

Maris (S.) vestis sub Michaelis urbi præsidio, 465. Sub Romano, 500. Ejus ecclesia dicta Petala, collapsa, 195.

Maria Armeniaca Constantino Irenes filio invito uxor ducta, 391. Repudiante viro in monasterium detonsa, 396.

Maria Basilii uxor repudiata, 464.

Maria Christophori imperatoris filia Petro Bulgarorum principi nupta, 505.

Maria Leonis uxor coronata Augusta, 535.

Maria Theophili filia Alexio Musulæ nuptui tradita, 450. Extinctæ tumulus urna argentea decoratus, ac locus asyli factus, 451.

Marianus Arabas Majuma duce cædit, 515.

Marianus comes patricius a Zenone occisus, 116.

Marianus exmonachus Romanum filioque ejicit, 509.

Mariua Theodosii soror ac Pulcheriæ virgo sacra, 69.

Marites magnus palatii eunuchus, in Pauli Mauricii patris nuptiis paranympus, 215.

Martinus Apsiliensis castro Sidero expugnando Leoni socius, 350.

Marsus Isaurus Leonis adversus Gizerichum dux, 104. Illo et Leontio rebellionis in Zenonem socius, 110.

Martina altera Heracii conjux, 252. Constantinum suscipit, *ibid.* Constantinum alterum veneno tollit, 275. Lingua abscissa relegatur, 285.

Martinus damnatis e Rom. synodo Monothelitis in exilium ejectus, 276. In exilio moritur, 288.

Martinus Belisario adjunctus dux. Ad Belisariam Syracusas fugit, 72.

Martinus victore Artabane munere abdicatus, 209. Nisibinam obsidionem Persarum metu solvit, 209. Munere abdicatur, *ibid.* Adversus Abares sub Mauricio strenue agit, 217.

Martyres sub Maximiano, Maximino et Licinio, 2. Sub Isdegerde, 71. In Perside, 19. Sub Umare Arabum amara, 354. Ob defensam imagines Leone Isauro imperatore, 545. Sub Isam Arabum duce, 745. Constantino Copronyme imperatore, 568, 569, etc.

Martyrius Antiochenus episcopus, 94. Tumultuante Petro Fullone CP. fugiens honorifice a Leone suscepius, 97. Zenone Petri fautore retenta sacerdotii dignitate episcopatu redit, 98.

Martyrius Hierosolymorum episcopus, 119.

Marua Arabum amara, 500.

Maruam Muamed filius Armeniæ rector in Izid insurgit, 551. Abraim Izidi fratrem, et Sulimanem vincit, *ibid.* Damasco politus urbis divitias transfert Charram, *ibid.* Thebit et Dachac Aruritarum principem fundit, 552. Theophylactum Antiochiæ episcopum ordinari sinit, *ibid.* Abham Christiani hostem nominis occidit, *ibid.* Consorta cum Sulimane manu superatus Palmyram fugit, 554. Recepta Edessa Isam consanguineos occidit, *ibid.* Heliopoleos muros diruit, *ibid.* Amumuli et Cactaba victoribus profugatus in Ægyptum secedit, 556. A Maurnphoris occiditur, homo secta Epicureus, 557. Ejus filii, ac affines Hispaniam occupant, *ibid.*

Maruli filius Icanati præfectus, 491.

Marutha Mesopotamiæ episcopus, Isdegerdi regi charus, 71. Isdegerdis filium a dæmone liberat, 72.

Massimas victis Romanis Tyanam capit, 515. Amaseam occupat, 520. Romaniam infestans multam prædam agit, 521. Amorium frustra cogitat; Pergamum atque capit, 524 et seq. Urbe obsessa ingenti clade recedit, 531, 532, 534. Castrum Coptam capit, 527. Cæsaream Cappadociam occupat, 538. Incerto Marte cum Turcis pugnat, 544. Charsiani castrum dolo subjicit, 545. Edacens in Turcism, metu recedit, *ibid.*

Matrona monasterium, ipsaque matrona in fide constans, 122.

Maurianus Armeniæ dux ab Abibo fugatus, 286.

Mauricius Foederatorum comes, Persarum victor, amissas sub Justiniano et Justino urbes recipit, 215. Constantinam Tiberii filiam Cæsar creatus uxorem ducit, *ibid.* Creatur imperator, *ibid.* Pauli patris nuptias celebrat, *ibid.* Abaribus pacis studio auctur tributa, 214. Fatigatur eorum excursionibus, *ibid.*, 217. Philippicum ex sorore generum, Orientis ducem facit, *ibid.* Stipendiorum parte militibus suppressa turbas excitat, 219. Duces Orientis

subinde mutat, 219, 220, 221. Chosroem ad se confugiens suscipit, inque filium adoptat, 224. Narsete duce Chosroem in regnum restituit, *ibid.* Theodosium filium imperatorem coronat, 225. SS. Quadraginta Martyrum ecclesiam absolvit, *ibid.* Expeditionem dehortantibus amicis suscipit, *ibid.* Persarum ac Francorum legatos suscepturus in urbem redit, 226. Prisco duce vario eventu pugnat cum Chagano, 226, 227, 253, 254. Ingenti clade Sclavinos afficit, 228. Paulum patrem imperatoria sepultura donat, 229. Milites trans Danubium hibernare cogit, *ibid.* Stipendia iterum mutans, offendit, 251. Vilissimo pretio captivos redimere respuens, omnium necis causa existit, 355. Exercitus querelas negligit, Phocamque pro eo oratorem probis afficit, 256. Oblatum ab Augustis coronam Deo consecrat, *ibid.* Mauricii necis portenta ac praeiudicia, 258. Deum votis placare nititur, 259. Philippicum ex Φ littera initiali exosum habet, *ibid.* Visus nocturni specie a Phoca tyranno sublatus se iri cognoscit, 240. In Sclavinorum agris hibernare iubens milites ad defectionem cogit, *ibid.* Privato habitu cum uxore ac liberis fugit, 242. Submissis Phocas militibus, cum filiis occidit, 243. Ejus constantia ac philosophia, *ibid.* Nutricis filium suo subtrahit neci tradi non sinit, *ibid.*

Mauruphori Marvam profligant, 356. Chalcidenses tumultuantes comprimunt, 358. Sponte se praecipitio necant, 361. Protosymbuli filio quidam eorum humanis hostiis litant, 362. Cum Cassiotis tumultuantur, 363.

Maurusii variarum cladum auctores Vandalis, 159. Adversus Libyas arma movent, 170. Phorniceibus orti qui a facie Jesu Nave fugerunt, *ibid.* Sapius victi a Salomone, a hisque Romanis ducibus, 171, 173, 174, 175. Eorum senioribus dolo occisis a Sergio, Libyam diripiunt, 176, 177, etc. Gens in omnes ac seipsam infidissima, 179. A Joanne Papi fratre profligati, 182.

Maurus ad Chersonitas puniendos dux missus, 316, 317. In Tiberium Justiniani filium a Bardane directus, 318.

Mavia Saracenorum regina Moysen solitarium episcopum deposcit, 54. Ex Romanis captiva, ac Christiana genere, 55. Gothos extincto Valente CP. depellit, 56.

Mavias Saracenorum dux ab Aegypto ad Euphratem, 282. Caesarem Palaestinae capit, 285. Cyprum capit, 285. Frustra tentat Aradum, *ibid.* Iterata obsidione eandem capit, *ibid.* Pacem cum Constante componit, 286. Occupata Rhodo Colossum dejecit, *ibid.* Classe Tripoli Caesarem Cappadociae translatam, Constantem profligat, 287. Alim superat, 288. Pacem sub tributis pensatione cum Romanis componit, *ibid.* Solus Arabibus imperat, *ibid.* Damascus regni sedem constituit, 289. Plures Romani imperii provincias vastat, *ibid.* Mardaitarum irruptione territus pacem componit, 293, 296. Letho tandem Arabum primus imperator concedit, *ibid.*

Mavias filius Isam Romanam ditionem infestat, 358. Niceam irriti conatu obsidet, 399. Castrum Ateus evertit, 540. In Paphlagoniam educens ingentem praedam abigit, 545. Asiam deprædatur, 544. Equo lapsus efflat animam, *ibid.*

Maxentius Maximiani Herculli filius Romae Caesar salutat, 8. Pater Hercullus insidiis appetit, *ibid.* Christianis infensus, 9. Ejus vitia ac mores perdit, *ibid.* A Constantino Romae profligatus in Tiberim mergitur, 10, 11, 14. Maximianus CP. episcopus, 78, 79.

Maximianus Hercullus imperator a Diocletiano adlectus, 4. Bosirim et Coptum Aegypti urbes evertit, 4. Cum collega Constantium et Maxim. Galerium Caesares instituit, *ibid.* Theodorum filiam Constantio locans, priorem conjugem repudiare cogit, *ibid.* Persecutionem in Christianos excitat, 5. Bellum Gallicum, Amando et Aeliano victis, conficit, *ibid.* Quinquegentianos in Africa domat, *ibid.* Acto Romae de Persis triumpho, in Lycaoniam privatus secedit, 7. Maxentio filio ac genero Constantio insidias molitus, negatur, 8. Laqueo sibi intulisse necem auctor Eusebius: senatusconsulto sublatus cum collega, Gelasius, *ibid.*

Maximianus Galerius Caesar creatus, 4. Diocletiani filiam, priore conjugis repudiata, ducit, *ibid.* Instaurata post cladem acie Narsem vincit, 6. Ejus cum Diocletiano felices in barbaros successus, *ibid.* Constantino in rem Christianam propensiori necem machinatur, 7. Theocte-no mago inextorere Christianos persequitur, *ibid.* Orientis imperator creatur, 8. Maximinum et Severum Caesares creat, *ibid.* Christianos cum Caesaribus dire exagitat, 9, 10. Petrum Alexandrinum tollit, 9. Mores salacissimi, praestigiae, avaritia, *ibid.* Ager pro Christianis rescindit, 10, 1. Constantino metu persecutionem remittit, 11. Daemonum praestigiis fretum, Constantinus crucis auspiciis vincit, *ibid.* Magos impostores occidit, 12. Diris cruciatus animam abruptit, *ibid.*

Maximinus Galerii Maximiani filius Caesar Orienti praefectus, 8. Cum patre Christianos persequitur, 9. Ejus et

patris jussu Petrus Alexandrinus occiditur, *ibid.* Tyrannidem moliens in Cilicia moritur, 11.

Maximus abbas Pyrrho auctor Romam proficiscendi, 275. Martinum papam in Monothelias accendit, 276. A Constante tormentis ac exsilio muliatur, *ibid.* Lingua ei et manus amputantur, 288.

Maximus Antiochia episcopus, 87.

Maximus Hierosolymorum episcopus, 21, 24. Interest Tyri conciliabulo stratarum Athanasio insidiarum ignarus, 25. Ab Acacio et Patrophilo Arianis deponitur, 34.

Maximus Maximi senioris nepos, Valentiniano occiso, compressaque Eudoxia, Romae imperat, 93. Glicerichum fugiens in fuga a suis sublatus, *ibid.*

Maximus tyrannus Gratianum occidit, 57. Ejus victoris falsus rumor CP. Arianos in furorem agit, 59. A Theodosio neci traditur, 60.

Mazoca olim, quae nunc Caesarea, 40.

Mechosroes Persarum dux, 241.

Melania Junior magnae Melaniae neptis obit Hierosol. 79. Meletius ecclesiasticis functionibus arcetur, 17. Ab eo ordinati, sacrorum ordinatione confirmari jubentur, *ibid.* Meletiani Arianis consociati, 24.

Meletius Antiochia episcopus partis unius catholicus, 47. Idem secundo Antiochia episcopus, 51. Auctor Gregorio Theologo ut ecclesiae CP. regimen suscipiat, 52. Assensus ei a Sapore Orientis duce episcopatus, 57. Ordinatus Diodorum Tarsi episcopum, *ibid.* Secundae oecumenicae synodo praesidet, 58. Absoluta synodo CP. decedit, 59. Relatum ejus corpus Antiochiam, *ibid.*

Melias cum Armeniis socius in bello Bulgarico, 491. Joanni Curcuae adjutor Azarenos Melitines profligat, 504. Melich Arabum dux, 345.

Melissenus dux, martyr, 455.

Memnon Ephesiorum episcopus a Joanne Antiocheno depositus, 78.

Menas CP. episcopus Magnae ecclesiae encœnia celebrat, 184. A Vigilio excommunicatur, 190. Theodora Augusta rogatu in gratiam recipitur, 191. Eius nomen promoto Vigilio priore loco dimotum, 192. SS. Andreae, Lucae et Timothei reliquias solemniter pompa, eorum dedicata ecclesia traducit, *ibid.* Ecclesiam S. Irenae dedicat, 195. Eutychio successore moritur, *ibid.*

Menas praefectus, 158.

Menas praefectus visa monstra humana specie in Nili Delta rescribit, 256.

Menedemus ad Valentem legatus, martyr, 50.

Merdasas a Chosroe ad regnum Siroi praefectus, 270. A fratre Siroe neci traditus, 272.

Merdasan caesus cum copiis, 252.

Meropius Tyrius philosophus peregrinatione ad Indos clarus, 19.

Messalianorum haeresis enascitur, 54.

Methodius monachus, ejecto Joanne CP. episcopus, 457. Ignatio successore moritur, 460.

Metrophanes CP. episcopus, 10.

Mezezius Heraclii dux, 270.

Michaelis Rom. sedis apocrisiarii suffragio facta Germani CP. translatio, 322.

Michael excubitorum princeps Amoriensis, Leone occiso imperator, 447, 448. Mitior in Catholicos haud ipse catholicus, *ibid.* Theophilum filium donat corona imperii, *ibid.* Thomae tyrannidem comprimit, *ibid.* Cretam Siciliam, etc., amittit, *ibid.*

Michael Bulgariae princeps Christianus, 462. Michaelis Characti culpa captum Tauromenium, 481.

Michael Christophori imperatoris filius, clericus, 510.

Michael Curopolates imperium capessere veretur, 417. Senatus decreto in imperatorem creatur, *ibid.* Scripta cautio ab eo exigitur, 418. Stauracio securitatem omnem pollicetur, *ibid.* In ambone Magnae ecclesiae coronatur, *ibid.* In omnes munificentissimus, *ibid.*, 428. Platonem aliosque monachos Nicephoro conciliat, 419. Ad Carolum legatos parisi ac nuptiarum oratores mittit, *ibid.* Theophylactum filium imperatorem coronari facit, *ibid.* Pœnam capitis decernit in Manichaeos, *ibid.* Expeditione in Bulgaros suscepta, tumultuante exercitu ex voto nihil conficit, 420, 421. Iconoclastas Copronymi studiosos compescit, *ibid.* Profugos utrinque reddi non ferens, pacem cum Bulgaris solvit, 422. Mesimbriam amittit, *ibid.* Christianos Arabum factionibus afflictissimos benigne sovet, 425. S. Tarasii ornat tumulum, 424. Ingenti a Bulgaris clade vincitur, 425. Leonem Orientalium ducem ad imperium capessendum hortatur, 426. Rebus gerendis ineptior, 424. Cum Procopia uxore et liberis induit monachum, 426. Male habetur a Leone, 451.

Michael Diabolinus conjurationis delator, 510.

Michael Gregorae consobrinus occisus, 489.

Michael heteriarcha conjuratus in Basilium, 474.

Michael Lachanodracon Thracensium dux haereticus, 251

Monasteria omnia expilat, 375. Nullum monachi habitu in sua praefectura sinit, 376. Proditionis accusatur, 390. Uihmani fratrem occidit, 382. Cum Burniche conserta manu, ejus plures occidit, 384. Constantino conciliat milites, 393. Victoribus Bulgaris cum praecipuis aliis ducibus cadit, 395.

Michael Mellissenus haereticus Orientalium Thematia dux, 371. Vincitur a Banaca, 375.

Michael Moreleontis filius praefectio occisus, 497.

Michael Styptotes patricius pacis auspex cum Symeone, 490.

Michael Theophili et Theodora filius, 454. A patre imperator coronatus, 456. Cum matre imperium suscipit, 457. Theocistum adversus Ameram emittit, *ibid.* Venationi, Cret ludis aliisque inhonestis deditior, *ibid.* Uxorem Eudociam filiam Decapolitae ducit, 458. Basilium afficitur, *ibid.* Theocistum Bardae suasu occidit, matremque aula ejicit, 461. Sorores in monachas detrahit, *ibid.* Conjuratos in Bardam punit, 462. Basilium prostratorem instituit, *ibid.* Bardam avunculum creat Caesarem, *ibid.* Michaellem Bulgarorum regem Christianum facit, *ibid.* In Basilium effusor, *ibid.* Russos suburbia infestantes, cum veste saucta Deipara supplicans ab urbe depellit, 463. Basilium accubitozem facit, 464. Eudociam Ingerinam pellicem suam illi uxorem jungit, *ibid.* Basilii machinatione Bardam Caesarem occidit, 465. Imperii collegam Basilium coronat, 466. Symbatium et Peganem comprimit, 467. Constantini Cabanini corpus et Joannis patriarchae comburit, *ibid.* A Basilio temulentus occiditur, 468, 469. Conjurati in Michaellem ejusque auctores necis Deo ultore punit, 470.

Michael Toxaras copias in Thraciam trajicit, 491.

Michae et Abacum ossa inventa, 63.

Miltiades Romae episcopus, 6. Constantini ad eum constitutiones Arianorum commentum, 14.

Misthia Arabibus subacta, 520.

Mizizius tyrannus a Constantino filio Constantis sublatu, 292.

Mocil (S.) ecclesia, 18.

Modestus Hierosolymorum episcopus, 378.

Modestus Valentis saevitiae minister Edessae, 50.

Modisicelo duce Arabes Hispania positi, 81.

Modulus 'O Μοῦσῳ ἵερῳ Justiniani opus, 183.

Monas cognomento Madi, Abdelae patris fraude ad Arabum principatum electus, 366.

Monothelitarum haeresis initia atque progressus, 274, 275, 276.

Montanistae ad baptismum coacti seipsos cremant, 356.

Monotes filium Nicephorum Thraciae ducem urbi praesidio accersit, 548.

Moreleo Adrianopolis dux a Symeone occisus, 499.

Moropolus Justiniano comes assumptus, 512.

Moses Arabum dux, 385.

Moses Antiochenae Ecclesiae diaconus, 366.

Moses solitarius Saracenis datus episcopus, 54. Consecrationis munus a Lucio Ariano respuit, 55. Multos Saracenos ad fidem trahit, *ibid.*

Moukaka répa, pons Milvius, 14.

Mualibitus in Africam cum copiis missus, 576.

Muggeres Hunnus fratre Gordia occiso Bosporum occupat, 150.

Muamed Ameras, 258. Alias Amed, 258.

Muamedis ortus, religio, progressus, 276, 277, 278.

Muamed Arabum dux Justinianum in fugam agit, 506.

Captivos plurimos abduci, *ibid.* In quartam Armeniam educens praedas agit, 507. Chagano praesidis principatum restituit, 510.

Muamed Arabum dux a fratre Abdelae bello laceratus, 409. Victus Bagdam occupat, 421.

Muamed Arabum dux, qui et Ambulashas, 358, 359.

Muchar impostor Persidis regnum invadit, 500. Sian-dum Mariae fratrem occidit, 503.

Mundus Giesmi filius Bulgaros clade afficit, 185.

Murzulius piscis, 297.

Musabius Abdelae Zuber filii frater Muctarum occidit, 504. Ab Abimelech necatus, *ibid.*

Musonius praefectus tumultuantes punit, 193.

Musugius rex Prisco duce captus, 328.

Myces Justinianum ut inimicis parcat, inducit, 512.

Myro Manuelis delator, 453.

Myzares conjuratus in Basilium, 474.

N

Narses Persarum rex, 4. Primo conflictu Galerii Maximiani victor, postmodum profigatur, 6. Triumpho Romam captivus ducitur, 7.

Narses Justiniano adest in seditione Nixa, 157. Romam cum classe valida mittitur, 174. Iterum Romam petit Gothis bellum illaturus, 192. Totila interfecto Romam reci-

pit, 193. Brixiam et Veronam capit, 201. Narsetis domum et Catharorum monasterium construit, 206. Justino charus, *ibid.* A Tiberio in Persas missus, 215. Profligato Baram, Persarum regnum Chusroi asserit, 221. Adversus Phocam rebellionem movet, 245. Edessa profugus Hierapolim contendit, *ibid.* Accepta licet securitatis fide a Phoca comburitur, *ibid.*

Narcissus Arii defensor, 17.

Nassa Atticae ditionis facta, 88.

Nazarus bucellariorum dux Ameram vincit, 462.

Nebulos Siavorum legionis dicta, *Populus pecularis* dux, 305.

Nectarius Tarsensis ex praetore, humine necdum baptismate initiatu, CP. episcopus, 89. Falso rumore victoris Maximi ejus succensae aedes, 60. Presbyterum penitentiae praefectum amovet, 61.

Neoresii portus CP., 509.

Nepotianus Caesar in Magnentium directus, ab eodem sublatu, 57.

Nepotianus Dalmata Imperator, 102.

Nephthalita Hunni Perozem ad turpem deditionem cogunt, 104. Iterum dolo profligant ac interimunt, 105.

Nestor Tarsensis orthodoxus in exilium pulsus, 115.

Nestorius CP. episcopus Germanicta oriundus, 76. Oratione per syncellum e pulpito dicta. S. Mariam Dei Genitricem velat appellari, *ibid.* Cyrilli Alexandrini, Joannis Antiocheni, Celestini Romani litteris minisque frustra ab haeresi deterretur, *ibid.* Imperatoris sacra Cyrillum terrere conatur, 77. Ad ejus causam cognoscendam indicta synodus Ephesi, *ibid.* Nestorii blasphemiam in synodo, ac contumacia, *ibid.* Depositione damnatus, Cyrillum ac Memnonem ipse cum Joanne Antiocheno deponit, 78.

Orientalibus comes adjungitur, *ibid.* Multos ibi in haeresim trahens Thasum relegatur, *ibid.* Tristi illic exita vitam finit, 79.

Nestorianis addictae a Chosroe Catholicorum ecclesiae, 263. Ab Heraclio iis restituae, 275.

Nicea gravi obsidione tentata servatur, 339.

Niceana synodus: Patres in ea praecipui; praesides, 16. Ejus acta, fidei decretum, Meletii ordinatio, constitutio de Paschate, *ibid.*, 17.

Nicephorus Armeniacorum dux ab eis in carcerem conjectus, 593.

Nicephorus Caminas drungarius, 483.

Nicephorus Ducas in Africam profugus, 584.

Nicephorus generalis logotheta imperium capessit, 402. Imperii ejus sinistra praeludia, 403. Pecunias omnes ab Irene exigit, *ibid.* Sublatis thesauris in insulam Principis, tumque Iesum ejicit, 404. Bardanem patricium orbat oculis, 405, 406. Ab Arabibus praefectio vincitur, *ibid.* Ancyram atque oppida reparat, *ibid.* Nicephorum asecretis patriarcham constituit, 407. Ab Aaron ad turpem pacem cogitur, *ibid.* Non servatis cum eo pactis mala alia accersit, 408. Filium Stauracium alterius sponsam viro conjungit, *ibid.* Arsaberis patricii tyrannidem comprimit, 409. Milites tumultuantes, contra fidem dirissime punit, 410. Euthymium spatharium ad Bulgaros transfugere cogit, *ibid.* Christianos milites in Scythiam transfert, 431. Leges iniquissimas condit, *ibid.* Manichaeis aliisque haereticis amicitia junctus, Catholicos varie affligit, 415. Avaritiae addictissimus, 414. Deum sibi cor indurasse jactat, *ibid.* Expeditione in Crumum, interceptus cum exercitu perit, 415, 416.

Nicephorus Maleinus Symbatii tumultum dissipat, 467.

Nicephorus Patricius in Saborium missus, 291.

Nicephorus secretis patriarcha CP., 407. Obstant Plato, Theodorus alique monachi, ut promotu ex laicis, *ibid.* Ejus causa in exilium ejiciuntur, 409. Ipsum Nicephorus aliosque orthodoxos exagitat, 414. Stauracium Nicephori filium male a patre ablata restituere hortatur, 417. A Michaele Curopalata cautionem scripto exigit, *ibid.*

In ambone Magnae ecclesiae eum inaugurat, 418. Cum Platone ac reliquis monachis pacem init, 419. Synodicas ad Leonem papam mittit, *ibid.* In Paulicianos et Athinganos penam capitis decernit salagit, *ibid.* Christianos a Saracenis afflictos fovet, 423. Leonem imperatorem coronat, 424. Varie ille exagitat, ac sede pallit, 457, 458, 459 et 416.

Nicephorus Thraciae dux, 518.

Nicetas Anthrax occisus, 535.

Nicetas a Bulgaris occisus, 595.

Nicetas supremus militum dux a Constantino suspensus, 352.

Nicetas episcopus CP., 369, 570. Constantium decessorem ludibrio Ecclesia ejicit, 571. Imagines delet, 573. Diem obit, 582.

Nicetas Constantini filius, Nobilissimus, 574. Ab Irene presbyter detondetur, 583. A Constantinolinguam mutatus, 595.

Nicetas protospatharius Eiladicus Thessalonicae excidium pecunia redimit, 491.

Nicetas Gregoræ patricii filius in Phocam tyrannum cum Heraclio directus, 248, 249, 250.

Nicetas Heliopoleos episcopus anathemate percussus, 560.

Nicetas patricius Romani consocer Nicolaum patriarcham verberibus affectum aula ejicit, 494. In monachum ipse detonsus, 504.

Nicetas ascretis, tum protonotarius profugus, 489.

Nicetas scholarum domesticus, Irenes strator, 400. Aetio in Stauracium socius, *ibid.*, 401. Nicephoro adjutor ineundo imperio, 402. Veneno moritur, 495.

Nicetas Xylinites mensæ præpositus in monachum attonsus, 471. Sub Leone Magne ecclesiæ oconomus, *ibid.*

Nicetas Xylonites tyrannidem Artemio suadens necatur, 535.

Nicolaus Caucodiamon Bardanis erroris socius, 520.

Nicolaus Cubatzas conjuratus, 497.

Nicolaus Ducis filius a Bulgaris prælio occisus, 492.

Nicolaus hæteriarcha conjuratus in monachum detonsus, 480.

Nicolaus mansionarius Basilio Macedoni imperii Vates, 459. Valtinii præmio oconomi et syncelli dignitate auctus, 471.

Nicolaus monachus imaginum hostis, Nicephoro charus, 415. A Michaelæ Curopalata in ordinem redactus, 421.

Nicolaus Myræ episcopus sui tumuli violatores ulciscitur, 408.

Nicolaus imperatoris mysticus, CP. episc., 480. Constantinum Leonis filium baptizat, 485. Deponit, *ibid.* Leonis nuptiarum ministrum, illo excommunicato deponit, *ibid.* In exsilium pellitur, 484. Ab Alexand. revocatur, 487. Constantini ab eo procurator relictus, 488. Symeon Bulgarus venerabundus alloquitur, 490. Zoe aula ejicitur, *ibid.* A Constantino administrationis adjutor assumitur, 495. Expellitur a Niceta Romani consocero, 494. Constantino et Helenæ nuptiales imponit corollas, 495. Sublata discordia ejus et Euthymii occasione orta, 497.

Symeon Bulgarus ad colloquium deposcit, 499. Cum Romano ad Blachernas procedit, 500. Diem obit, 502.

Nicopolis Palestinæ, prius Emmaus, 41.

Nilingis Isauriæ præfectus ad Cotyæum necatus, 518.

Nilus Ægypti episcopus martyr, 9.

Nili cubitus ex templo Serapidis in ecclesiam translatus, 15. Irridet Theodosius qui sacrificiis placandum vellet, 62.

Nili sacris collapsio theatro Alexandriae oppressi multi, 80.

Nisibis sæpius a Sapore obsessa, Dei ope servatur, 50, 51, 52. Cedit tandem Persis deditione Joviani, 45.

Nonnus Edessenus episcopus Pelagiam Antiochiæ convertit, 79. Joanni Antiocheno ut Ecclesiam a Nestorii zizanitis expurget, scribit, *ibid.*

Nymphius amnis, 262.

O

Octagonum Antiochiæ Dominicum, 22.

Odillas Justiniani in Hunnos dux, 150.

Odoacer Gothus rex Italiæ Ravennæ sedens, 102. Profligat Theudericus Valamer, 115.

Oenates Peloponnesi dux, 475. Montis Olivæ ecclesiæ, 31.

Olybrius Placidia vir a Leone imperator creatus, brevique morbo extinctus, 101, 102.

Olympus mons monachis celebris, 305.

Omnadius Attilæ pater, 88.

Ooriphas præfectus Urbi præsidio relictus, 465.

Optimus Pisidiæ episcopus clarus, 52.

Optionum turmæ pedestres, 175.

Origenes damnatus in quinta synodo, 195.

Ormisdas Persarum rex. *Vide* Hormidas.

Ostris Asparis satellites irriti conatu pro eo armatur, 101.

P

Paganus abdicato Sabino Bulgarorum dominus, 564. A Constantino simulata pacis specie deluditur, 567.

Palladius Antiochiæ episcopus, 116, 117.

Palmyra urbs a Justiniano instaurata, 148.

Pamphilus Cæsareæ presbyter martyr, 9.

Pamprepius Illi socius magiæ insimulatus, 110. Ab Illo et Leontio ut præstigiator occisus, 112.

Pancratius Pseudovates, astronomus, a Bulgaris occisus, 535.

Pancratius Armenius Thessalonicae profitor, 491.

Pantherius patricius Romani affinis domesticus, 507.

Papatzes Chagani vicarius a Justiniano occisus, 512.

Paphnutio, aliisque confessoribus honor a Constantino habitus, 17.

Pardus excubiarum drungarius, 480.

Pasagates constanti rebellis, 286.

Pascha errore celebratum, 190, 563. Novatiani cum Judæis celebrant in Phrygia, 55.

Paschalius protospatharius Longobardiæ dux, Romani ad Hugonem legatus, 507.

Paspalas dux captivus, 477.

Passario (S.) S. Stephani dexteram deferit (P. 74).

Pastillus Pergensis episcopus synodi Copronymianæ præses, 559.

Patriarchæ nomen in Marciani coronatione primo auditum, 89. CP. locus a Romano secundus, 192.

Patricius Asparis filius Cæsar Alexandriæ susceptus, 100. Una cum patre occiditur, 101.

Patricius dux Areobindo adjunctus invida in illum agitur, 123. Cum Celliore aliisque ducibus strenuus, 127.

Patrimonia S. Petri a Leone Isauro fisco addicta, 541.

Patrophilus Scythop., Arianus, Anastasii calumniator, 26. Maximum cum Acacio deponit, eique Cyrillum substituit, 54. Ejus ossa Juliano imperatore effusa, calvaria suspensa, 40.

Patzinaces in belli societatem a Zoe asciti, 491. Romanorum ducum discordia ab auxilio deterriti, 492.

Paulinus Antiochiæ episcopus, 10.

Paulinus Antiochiæ unius partis catholicus episcopus, 47. Adversatur ei Flaviano presbyter, 57. In Meletii locum contra juramenti fidem episcopus creatus, 59.

Paulinus pomo ab Eudocia accepto datoque pudicitia suspectus, occisus, 85.

Pauliciani Nicephoro chari, 415. A Michaelæ Curopalata capitis damnati, 417. Eorum in urbe aucta hæresis, 560.

Paulus Alexandriæ episcopus fidei Catholicus, 185, 188.

Paulus Antiochiæ episcopus, 141.

Paulus Armeniorum dux a Saracenis captus, 562.

Paulus Calistrati monachus imperii vates Leontio, 507.

Paulus confessor episcopus CP., 50, 51. Throno deicitur a Constantio, *ibid.* Romam ad Julium fugiens, in sedem restituitur, *ibid.* Deturbatur iterum a Constantio, 52.

Mortuo Eusebio in sedem repositus, iterumque ea pulsus, Romam repelit, 55. Ex decreto synodi Sardicensis in sedem restitutus, 56. Cucusam in exsilium actus, ab Arianis occiditur, 57. Corpus ejus Theodosio imperatore CP. relatum, 59.

Paulus Constantinae orthodoxus in exsilium pulsus, 115.

Paulus CP. episcopus, Monothelita, 275, 285.

Paulus CP. episcopus, 305.

Paulus lector Cyprius, CP. episcopus, 553. In extremo monachum induens deplorat quod imaginum cultum non sit professus, 585, 586.

Paulus cubicularius Michaelis corpus sepelit, 469.

Paulus Ecclesiæ defensor Euphemii necaticarium, 120.

Pauli Leprosi monasterium Alexandriae, 98.

Paulus magistriani pacis ab Abimelech legatus, 302.

Paulus Manglabita conjuratus exsul, 497.

Paulus Neocæsareæ episcopus e Nicænis Patribus, 16.

Paulus Orphanotrophus exsul, 497.

Paulus sacelli præpositus, 471.

Pelagia, quæ et Margarita, Nonni opera Antiochiæ conversa, 79.

Pelagius Laodiciæ episcopus in exsilium ejectus, 52. Inter orthodoxos clarus, 59.

Pelagius patricius a Zenone occisus, 116.

Pelagius Romæ episcopus, 195.

Peleus Ægypti episcopus martyr, 9.

Pelusio frumentum Ægypti Mariano jubente advectum, 91.

Pentapyrgium Theophili opus, 451.

Peragastus Sclavinorum dux vulnere in illo sublatus, 232.

Perjecta Areobindi conjux in Artabanem viri necis ultorem monifica, 182.

Peroxes Persarum rex, 91. Nephtalitis Hunnis victoribus, iniquissimis conditionibus salutem redimit, 105. In eos movens, cum liberis totoque exercitu perit, *ibid.*

Candidissimam immensi pretii gemmam projicit, *ibid.*

Peroxes Chosrois adversus Heraclium dux, 258.

Persarum bellum Constantini extremis annis, 27.

Persarum legio immortalium dicta ab Ardaburio delata, 74.

Persea arbor Hermopoli inclinata Domino transeunti, 41.

Persicus Thrax historicus, 100.

Petronas Theodora frater a Theophilo vidnam ulciscente severius punitus, 450. Theophobo Persæ caput abscondit, 456. Orientis magister militiæ Ameram vincit, 462.

Petronas Rom. dux in Saracenos, 294.

Petrus martyr Alexand. episcopus, 5. Arium tunc dia-

- comum communione privat, 9. Galerii et Maximini jussu necatur, *ibid.*
- Petrus Athanasii successor Alexandrinus episcopus, 51. Ab Arianis pulsus Romam ad Damasum confugit, *ib.* Damnat Apollinarium, 53. Sedem recipit ejecto Lucio, 56. Moritur successore fratre Timotheo, *ibid.*
- Petrus Alexandriae episcopus, 284.
- Petrus Apameae episcopus haereticus, 142.
- Petrus Basilii frater, episcopus clarus, 53.
- Petrus Bulgarus in Bardam conjuratus, 465.
- Petrus Bulgarorum princeps Symeonis filius, 502. Mariam Christophori imperatoris filiam uxorem ducit, 505. Fratrem Ioumem in monachum detonsum CP. transmittit, 505.
- Petrus Damasci metropolita lingua abscissa exsul, clare rem divinam facit, 549.
- Petrus Fullo Chalcedonensis presbyter Antiochia turbas facit, 97. Deum crucifixum sub anathemate dicere praecipit, 97. Antiochenae sedis invasor a Leone ejicitur, 98. A Basilisco sedi restituitur, 101. A Zenone ejicitur, 107. Iterum ab eodem restituitur, 115. Verba illa *Rex Christe* prius addita hymno angelico reversus abstulit, *ibid.* Xeniam hominem servum, nec baptizatum Hierapolis episcopum constituit, *ibid.* Moritur successore Palladio, 116. Imo, ejecto illo, ordinatur Palladius, 117.
- Petrus Golae praepositus ad Aaronem legatus, 407.
- Petrus Hierosolymorum episcopus, 190.
- Petrus Justiniani dux a Persis victus, 148.
- Petrus magister Justiniani nomine cum Persis inducias facit, 203.
- Petrus magister in Irenem conjuratus, 392.
- Petrus magister orthodoxos persequitur, 575.
- Petrus Majumae notarius, celebris martyr, 549. A Joanne Damasceno encomio laudatus, 550.
- Petrus Mauricii frater dux Prisco subrogatus, 230. Milites tumultuantes compescit, 231. Novarum episc. populoque durius habito, tumultus causa existit, *ibid.* Contra fidem adortus Abares, funditur, 232. Male cum Sclavinis re gesta munere abdicatur, *ibid.* Thraciae dux Gandue legato multa praeda potitur, 238, 239. Duriore Mauricii mandata exsequens ab rebellionem milites cogit, 240, 241. A Phoca occiditur, 244.
- Petrus Mongus Alex. episc., 107. Tumultuantibus in eum monachis ejectus, 108. A Zenone restituitur, 113. Felix Simplicii successor ejiciendum decernit ut haereticum, 113. Ejus legati Mongo communicare coguntur, 114. Mongi nomen ex Ecclesiae diptychis Euthymio ejectum, 115.
- Petrus notarius magister militum Persas vincit, 149.
- Petrus oeconomus Adriani papae ad septimam synodum legatus, 788.
- Petrus patricius Nicephoro adjutor adveniendo imperium, 402. In bello Bulgarico cum eo occisus, 416.
- Petrus Pauper magister dictus verberibus affectus, 465.
- Petrus presbyter Alexandrinus, Cyrilli operum ab Aeluro corruptorum testis, 95.
- Petrus (S.), Sabae praepositus, Adriani papae ad septimam synodum legatus, 588.
- Petrus Salomonis satellites, 181.
- Phadala ad Exapollim hiberna agit, 290. Saborio auxilio venit, 291. Cum Izid Mavie filio Amorium capit, *ibid.* Ad Cyzicum hiebat, 295. Cretae, 295.
- Phanos Uthmanis pater Arabum ducis, 248.
- Pharas Gelimerem Papae obsidet, 168. Data fide Bellario adducit, *ibid.*
- Pharasmanes castri Syderi custos, 550.
- Pharasmanes Lazicus dux Areobindo adjunctus, 125.
- Pheroganes a militibus occisus, 322.
- Phileas Thmuaeas episcopus, martyr, 9.
- Philetus Thraciae dux a Bulgaris occisus, 391.
- Philippicus Mauricii ex sorore gener Orient. dux, 214. Capta Arsane, agra valetudine CP. redit, 215. Christi imagine non manufacta exercitum munitione, insigni victoria potitur, 215, 216. Vano terrore in fugam versus, 217. Hermelio Romani exercitus rectore, CP. redit, 219. Tumultuante in Priscum exercitu, iterum dux instituitur, 220. Munere abdicatur, 221. Ob inlatale nominis & suspectus Mauricio habetur, 239, 240. Phocae jussu presbyter ordinatur, 246.
- Philippicus Nicephori patricii filius somniato imperio relegatus, 311. Classi iterum praefectus in Justinianum conjurat, 316. A militibus imperator acclamatur, 317. Justinianum cum Tiberio filio occidit, 318. Joannem Calistrati monachum imperii sibi vatem haereticum CP. episcopum praeficit, 319. Sanctam sextam synodum praescribit, 320. Oculis cum imperio amittit, 321.
- Philippus praefectus Paulum CP. in exilium agit, 56.
- Philippus Sides, presbyter, Christianae historiae scriptor, Sisinio ac Prucio infensus, 75.
- Philippopolis Atticae ditioris facta, 88.
- Philogenes Antiochia episcopus, 9.
- Phlacitas Antiochia episcopus, 31.
- Philotheus protospatharius Bardae fides, 405.
- Phocas ad Mauricium orator indigne habitus, 236. Traditur ei per visum Mauricius, 239. Mauricius aevum concepit ex eo quod timidus, 240. Prasinis invitantibus ad Hebdomum accedit, 245. De Germano eligendo consilium inire fingit, *ibid.* Leontiam uxorem Augustam renuntiat, *ibid.* Ad Eutropii portum Chalcedone Mauricii familiam perimit, *ibid.*, 244. Petrum Mauricii fratrem e medio tollit, *ibid.* Ejus Chosroes legatum carceri addicit, *ibid.* Constantinam Augustam privata domo includit, *ibid.* Novis rebus studentem in monasterium trudit, tumque occidit, 246, 247. Leontium ducem Chosroe victore, victum CP. adducit, 245. Narsetem contra fidem datam comburit, 246. Germani et Constantinam detectis consiliis, plures occidit, 247. Mauricii consanguineos delet, 248. In eum ex Africa accersitus Heraclius, *ibid.* In Prasinis severius animadvertit, *ibid.* Conjuratos punit, 249. Ad locum Bovem dictum victore Heraclio comburitur, 250.
- Phocas Crateri filius Antiochia curandae praefectus, 148. Agitur religionis reus, 155.
- Photius secretariorum primus ejecto Ignatio CP. episcopus, 463. S. Mariam vestem Russis opponit, *ibid.* Michaele et Basilio fidem Bardae obstringentibus, Christi corporis et sanguinis sacramenta obtendit, 465. Basilium imperatorem coronat, 466. In eum ut homicidam conelamans, ejicitur, 471. Mortuo Ignatio iterum revocatus, iterumque ejectus in exilium moritur, 472. Theodorum Santabarenum Basilio commendat, 473. Exorat ne Leo exerceatur, *ibid.* Abdicare se throno cogitur, 475. Majestatis accusatur, *ibid.*, 476.
- Photinus abbas reconciliandis Aegypti ecclesis praepositus, 204.
- Phravitus CP. episcopus, 144. Falsis synodalibus Felici imponere conatus, *ibid.*
- Phritigeres dux Ariano dogmati Gothos addicit, 58.
- Phthasarsan Cabadis filius Manichaeorum alumnus, cum eis a patre occisus, 145.
- Pipinus majordomus in Francorum regem sublimatus, 357. Ejus bello pacoque virtus, *ibid.* Abderacham interficit, 357. Carolus et Carolomagnus ejus filii, 358.
- Pisides. Vide Georgius.
- Pittacia, locus ad sanctae Irenae templum CP., 68.
- Placidia Theodosii et Gallae filia, 48. Ab Alarico in Galliam abducta, hincque a Constantino comite reducta eidem nuptui traditur, 65, 66. Valentinianum tertium suscipit, 72.
- Placidia Junior Olybrio patricio nupta, in Africam cum matre Eudoxia a Gizericho abducitur, 95. Cum eadem inde remeant, 94.
- Placidia Theodosii uxor, Arcadii mater, et Honorii, 48. Moritur sanctitate clara, 61. Ejus status ignominiose tracta Antiochia, *ibid.*
- Plato monachus a Tarasii se communione abscondens carceri traditus, 397. Nicephori ordinationi obestit, 407. In exilium ejicitur, 409.
- Polyeuctus monachus CP. episcopus, 509.
- Pompeius Hypathi frater cum eo occisus, 158.
- Pontus olim subjecta episcopo CP., 66.
- Porphyrius Tyrius desertor, in Christianos scribit, 44.
- Pothus Argyri filius scholarum domesticus, 497. Fuga salutem a Bulgaris expedit, 498.
- Portentum, aqua versa in mustum, 41. Mulier capillis suspensa, 45. Puer biceps, *ibid.* Acies armatae in caelo visae, 55. Puer uno oculo, quatuor manibus et pedibus cum barba, *ibid.* Mulier quatuor masculos uno partu effundens, 58. Infans ab umbilico duplex, 60, 508. Septem pueri annis 181 somno consepulti Ephesi, 76. Nubes in tubae speciem, 99. Pulvis igneus caelo pluens, 103. Visus stellae caelo cadere, 158, 366. Ignitis radiis elucentes hastarum cuspides, 166. & obscuratis radiis, 171. Infans oculis, palpebris, manibus, pedibus orbis, cauda piscis, 226. Pueri alius quadrupes, alius biceps, 229. Animalia specie humana in Nili fluvio visa, 236. Simulacra Mauricii necem enuntiantia, 241. Ignis in caelo visus, 344. Tenebrae ad dies quinque mense Augustae, 354. Animal album mulo simile terrae hiatus effusus in Arabum imperium condians, 358. Sol obscurus dies quindecim, 599. Vide Cometa.
- Praefectus imperatorem sequi jussus in ecclesiasticis conventibus, 128.
- Prasinorum et Venetorum factiones infensae, 142, 151 et seqq.
- Prasinae factionis iudex, 468.
- Pravilius Hierosolymorum episcopus, 72. Refertur ad eum de Nestorio, sede itque Ephesi cum Patribus, 76, 77.

Priscus Orientis dux militaris seditionis causa existit. 219. Revocatur a Mauricio. 220. Europæ dux constituitur. 226. A Chagano in periculum adductus, a Mauricio liberatur. 227. Trajecto Istro Ardagastum profligat. 228. Sclavinorum interiores partes grandi eorum strage penetrat. *ibid.* Hiberna agere apud Sclavinos militibus auctor. 229. Transitum a Chagano redditione captivorum redimit. 230. Thraciæ iterum dux. Chaganum armis laessit. 232. 233. A Chagano cibos impetrat. 234. Ingenti barbaros clade afficit. 237. Phocas excubitorum comitem facit. 243. Domentiola Phocas filia ducta, laureis utriusque positus, apud eum offertur. 246. 247. Ad ejus comprimendam tyrannidem Heraclium accessit. 248. Probus patricius de Chosroe rescribit ad Mauricium. 223.

Processiones ad Campum. 94. Ad Triconchum ob pulverem ignem. 136.

Processio ac pompa cum sacris reliquiis. 192. 193.

Proclus Cizici episcopus ordinatus CP. docere permittitur. 75. Oratione in sanctam Deiparam classicum in Nestorium canit. 76. CP. episcopus factus, Chrysostomi occasione scissos, illius reliquiis in urbem translatis, Ecclesiæ unit. 80. Hymnum trisagium in sublimi auditum Ecclesiæ canendum tradit. *ibid.* De Theodoro Mopsuestia episcopo hæresis accusato inquit. 82. Diem pie obit. 84.

Proclus conjektor Anastasii et Amantii insomnia exponit. 140.

Proclus quæstor, ne imperator regis Persarum curator fiat, obstitit. 145.

Procopia Nicephori soror, Michaelis Cæropalatæ uxor, Augusta coronatur. 417. 418. In viduas occisis in bello maritis, munifica. *ibid.* S. Tarasii invisit tumulum. 424. Cum viro monachi induit habitum. 426.

Procopius historicus, Belisario comes in Vandalis expeditione. 161. Ex Sicilia cibos, duces, exploratorem querit. *ibid.* 162. Carthagine Syracusas fugit. 172.

Procopius Marciani frater, eo victo Romam dilabitur. 109.

Procopius Constantis ad Maviam de pace legatus. 286.

Procopius præfectus conjuratos examinat. 201. Exautoratur. 202.

Procopius præfectura abdicatus. 369.

Procopius Bardæ protovestiarius. 463.

Procopius protovestiarius sociorum proditione occisus. 473.

Procopius tyrannus a Valente ad arbores discerptus. 57.

Procundus Zenonem obsidet. 104. Zenoni adiungitur. 106. Captus capite cæditur. 112. Aliis *Trobundus*, aliis *Trocundus* scribitur. 114.

Proterius ejecto Dioscuro Alexandrinus episcopus. 91. Timotheus Elurus plebem ab ejus communione dolo avertit. 92. Eodem Sedem invadente, in baptisterio necatur cum aliis. 5.

Prothogenes Sardicensis episcopus, Athanasii defensor. 36.

Pseudochristus Syrus Hebræos seducit. 356.

Pudentius Gelimeri rebellans Tripolim occupat. 161. Sergio auctor ut Maurisiorum seniores dolo perimat. 176. Confuso hinc bello ab eis occiditur. *ibid.*

Pulcheria Theodosii Junioris soror, 13 annorum rem Rom. administrat. 69. In ecclesiis pauperesque munifica; divinis etiam visionibus dignatur. *ibid.* Sorores Arcadium et Marlinam ad virginitalis propositum inducit. *ibid.* Amato Antiocho Persa rerum administrationem sola cepisset. 70. Eudociam Leontii philosophi filiam fratri uxorem conjungit. 72. Advecto CP. S. Stephani brachio, ei in palatio templum exstruit. 74. Rebus cum Persis pacatis Deo gratias agit. 75. Hymnum Trisagium sine additamento ubique cantari sancit. 80. Eudocia aula ejicere tentante sponte recedit. 83. Theodosii fratris facilitatem scite coarguit. 87. In aulam revocata, Flaviani corpus CP. reducit. 88. Chalcostrateorum ædem in Deiparæ ecclesiam consecrat. *ibid.* Marcianum, fide accepta ejus servandæ virginitalis, imperatorem constituit. 89. Moritur suis omnibus pauperibus relictis. 91. S. Laurentii templum exstruit. *ibid.*

Pulcheria a Michaelis in monasterium detrusa. 161.

Pulvis igneus cælo pluit. 103. Sanguineus. 462.

Pulvis pluvia in diversis locis. 286. 331.

Puseus prætoriorum præfectus. 89.

Pyrrhus Sergii successor, Monothelita hæreticus. 275.

Sublati Constantini reus, urbe sedeque expellitur. *ibid.* Maximi in Africa consiliis inductus Theodoro papæ libellum tradit. *ibid.* Reversus ad vomitum ab eo derovetur. *ibid.* Iterum CP. episcopus, Paulo mortuo, assumitur. *ibid.*

Pythiorum aquæ calidæ. 158.

Q

Quinquegentiani in Africa Maximiano Herculo domiti. 5.

R

Rabduchus Dyrrachii dux. 473.

Rædestos castrum eversum. 435.

Ramitus patricius ad Classas occiditur. 94.

Ravenna imperii sedes Honorio facta. 65. Eadem com busta. 94.

Reimer dux Romæ, imperatoris suppresso titulo. 94.

Avitum imperialibus infuit exiit. *ibid.* Majorinum ad Dertonam occidit. 97. Anthemio genero necis causa existit. 101. Anthemio menses tres supervivit. 102.

Rendacius Michaelis protovestiarius. 466.

Repeatus episcopus Areobindum templo educit. 18.

Retiaria Attilæ ditionis facta. 88.

Rhazates vir strenuus ab Heraclio victus. 265. 266. Se Chosroi adiungit. 267.

Rhegium collapsum. 196.

Rhodanius regius clericus. 505.

Rhodophyles Thessalonica expugnata captus. 482.

Rhodus capta a Saracenis. 286.

Roma Honorii indignatione ab Alarico direpta. 65. Iterum capta ab Alarico. 70. A Gothis. 190.

Romanorum æra. 1.

Romanum concilium sub Martino. 286.

Romanus Argyrus in bello Bulgarico dux. 491.

Romanus adversus Baram Mauricii dux. 221.

Romanus Agarum vincit Arethas filium. 121. Jotabem insulam maris Rubri Romanis assertit. *ibid.* Areobindus adiunctus strenue in Cabadem agit. 125.

Romanus Chalcedonensis orthodoxus in exsilium pulsus. 115.

Romanus deferente Constantina capite plexus. 247.

Romanus Junior Hugonis filiam uxorem duxit. 507.

Romanus patricius et drugarius ex discordia cum Baga inutile Patzinacium auxilium reddit. 492. Constantinum accubitorum dolo capit. 493. In Palatium velut presidio futurum Constantino irrumpit. 494. Nicolaum patriarcham aula ejicit. *ibid.* Magister creatus, et magnus heteriararcha. *ibid.* Filium Constantino locat. Paterque imperatoris declaratur. 495. Leonis Phocæ conspirationem dissipat. 495. 496. Zoem Augustam aula ejicit. *ibid.* Cæsaris dignitate augetur; tumque imperiali corona donatur. *ibid.*

Ecclesiæ CP. dissidium sedat. 497. Constantinum priore loco deturbat. *ibid.* A Bulgaris clades accipit. 498. Rebelles comprimit. 499. Agarenos vincit. *ibid.* Simeonis animum ad pacem inflectit. 500. 501. Filios Stephanum et Constantinum imperatores creat; Theophylactum junio-

rem filium clericum facit. 501. 502. Cum Petro Bulgarorum principe nuptiarum fœdera consociat. 503. Cum Melitinis amera pacem init, tum Melitinem subigit. 504. Pauperum famem relevat. *ibid.* 505. Joanni Petri fratri Bulgarorum domini CP. abducto uxorem locat. *ibid.* Basilium Macedonem impostorem igni addicit. *ibid.* 506.

Turcos Thraciam populates depellit. *ibid.* Russos infestantes profligat. *ibid.* 507. Filiis Stephano et Constantino uxores locat. 506. Romano Constantini filio uxorem Hugonis filiam ex Gallia asciscit. 507. In Prote insula relegatus sanctorum monachorum solatio utitur. 508. 509. Filiis exprobrat ingratitudinem. 510. Constantino prior moritur. *ibid.*

Romanus patricius in bello Bulgarico occisus. 416.

Romanus Spatharius Justiniani caput traducit. 519.

Romulus, dictus Augustulus, imperatorum Romæ ultimus. 102.

Romulus Marciani frater Romani dilapsus. 109.

Rufinus magister pro Theodosio deprecans Ambrosio objurgatus. 62.

Rufinus exmagister Hermogeni socios de pace legatus. 153. Persarum rex ad se solum sinit accedere. 154. Reddit Justiniano gratissimus. *ibid.*

Rufinus Libyæ rector. 174. Ejus in barbaros bellica vis. 175.

Rufus Opsicii protostrator. 521.

Rusa Chosrois palatium eversum. 267.

Rusmiza Persarum dux. 245.

Russicæ factionis ludus equester. 468.

Russi CP. suburbia devastant. 465. S. Mariæ præsidio quassata eorum classis. *ibid.*

Russi Thraciam vastantes, semel iterumque victi. 506. 507.

S

Sabas antesignanus Messalianorum hæresis. 54.

Sabæ (S.) laura gestruata. 409.

Sabbatius, ex quo Sabbatiani. 57.

Sabinus seductor Arabum. 506.

Saborius Persa adversus Constantem in Araxen re-

- bellis, 290. Sergio legato a Mavia auxilia postulat, *ibid.*
Equo lapsus perit, 291.
Sabores rex Persarum. *Vide* Sapores.
Sactices strenue adversus Bulgaros pugnans occumbit, 498.
Saes Chosrois in Heraclium dux, 237, 259. Ab eo profligatur, 260. Iterum victus ex misere moritur, 263. Ejus Chosroes cadaveri illudit, 264.
Saidus in Abimelech rebellis occisus, 303.
Sagar fluvius lapideo ponte superatus, 194.
Salamina terræmotu eversa, 23. Iterum terræmotu concussa, 30.
Salbanus Justiniano comes, 312.
Salbanus Persidis oppidum, 260.
Salem Arabum dux, Theodorus Antiochiæ episcopum ejicit, 361. Leges fert Christianis iniquas, *ibid.* In Romaniam irritu conatu educit, *ibid.* Maurophoris auctores spontanei interitus occidit, *ibid.* Eorum ultor in Cassiotas insurgit, 363. S. Anastasii acclamatione inter rem sacram offenditur, *ibid.*
Sallarus Chosrois filius, 270.
Salich Alim filius extincto Marvam Arab. dux, 357.
Salomon in Vandalica expeditione dux, 161. Libyæ dux a Belissario relictus, 169. Maurusios profligat, 170, 171. Militum conjuratione Libyæ fugere cogitur, 172. Committitur illi iterum Libyæ, 174. Maurusios vincit, *ibid.*, 175. Libyæ civitates munit, 176. Prælio occumbit, *ibid.*, 177.
Salomon Junior senioris nepos, 177.
Salustius interfitur, 70.
Salustius Hierosolymorum episcopus, 124.
Samaritæ Julianum tyrannum sibi præficiunt, 151.
Chosroem Persarum regem a pace avertunt, *ibid.*
Samonas cubicularius ex Agarenis, Leoni charus, 179.
Fidei præmio protospatharius factus, 189. Fugiens ad suos, adoratum se crucem ad Siricham profectum fingit, 483. Constantinum Leonis filium e sacro fonte suscipit, *ibid.* Fit accubitor, *ibid.* Andronicum per calumniam ad Agarenos fugere cogit, 484. Propensum in Agarenos animum patri ostendit, 185. Variorum reus criminum, in monachum detondetur, 486.
Samuells (S.) ecclesia CP. terræmotu collapsa, 196.
Samus castrum captum a Saracenis, 477.
Santabareus. *Vide* Theodorus abbas.
Sapor dux, orthodoxis solatio Antiochiam missus, 57.
Sapores rex Persarum, 7. Persecutionem in Christianos movet, 19, 20. Nisibim obsidet, 28. Subditos Christianos dire persequitur, 30. Nisibis obsidionem renovat, 31. Nisibim tertio obsidet, 52. Angeli ac Constantii aspectu terribus abscedit, 53.
Sapphires arcem munitissimam capit, 219.
Sarablaça dux ab Heraclio victus, 238, 239.
Saracenorum origo, nomen mores, descripta Sozomeno, 33. Mesopotamiam variant, 103.
Sarbaraza, qui et Sarbarus, Persarum dux ab Heraclio victus, 235, 236, 261, 262, 263. Chalcedonem obsidet, 264. Revocatur in Persidem, 266. Detectus in eum Chosrois insidiis adversus illum conspirat, 269. In Adeser rebellans Persis imperat, 275.
Sardinia olim Cynus, 168.
Sarus flumen in Perside, 262.
Sauromatas ridens Valentinianus magnus moritur, 52.
Scirtus fluvius aquis Edessam obruit, 146.
Selavi et Hunni urbi ingruunt, 197. Benisario terrente discedunt, 198.
Scilavi per Syriam effusi in Apamiæ agro habitant, 289.
Sclavorum legio *Peculiaris* dicta Justiniano, 303. Ejus ad Arabes defectione in fugam vertitur, 306.
Scelerus dux in belli societatem Turcos trahit, 477.
Scombrus a Phoca occisus, 247.
Scribo in Novarum episcopum injurius, 331.
Sebastianus V. C. in Gallia necatus, 70.
Seberenses vertigales facti Bulgaris, 299.
Secundianus patricius Hypatium filium redimit precibus, 137.
Secundus Chrysostomi pater nobilis Antiochenus, 64.
Secundus Ptolemaidis Ægypti episcopus cum Ario ejectus, 17.
Seditio Nixæ sub Justiniano, 134, etc.
Seleucia trans Tigrim, 269.
Septem pueri Ephesi dormientes, 76.
Sepulcri (S.) ecclesia, 21.
Serapionis contentio cum Severiano, 67.
Sergius Ætherii nepos, 201.
Sergius CP. episcopus, 248. Heraclium cum uxore utraque corona donat, 250. Filiam Epiphantiam filiumque Heraclium coronat, 251. In Monothellitarum errorem coucedit, 274.
Sergius in Palestina a Saracenis occisus, 279.
Sergius pro Saborio ad Maviam legatus, 290. Exprobrans Andream eunuchum, ipse virilibus cum vita orbat, 291.
Sergius Lazicem et Barnucium prodit, 309.
Sergius militiæ magister ab Honnis captus, 197.
Sergius monachus Cosmæ frater, Photii nepos, Romano conjunctissimus, 244.
Sergius Prasinæ factionis tribunus, 242.
Sergius protospatharius in Sicilia auctor tyrannidis, 333.
Sergius Tripolim administrat, 176. Maurusiorum seniores contra fidem occidit, *ibid.* Prælio victus, ad patrum Salomonem Carthaginem fugit, *ibid.* A Maurusio iterum cum patruo vincitur, 177. Ducum in eum odium ac querelæ, *ibid.* In Numidiam expeditionem suscipit, 178.
Serpens vivus in ænea status, 472.
Serpentius Imperator Romanus, 97.
Sesostrius Ægyptiorum regis castigata elatio, 230.
Severa uxor Valentiniani, Gratiani mater, 48.
Severiani contentio cum Serapione, 67.
Severianus Scythopolitanus episcopus a Theodosio Dioscorita occisus, 92.
Severus Cæsar creatus, Italiæ præficitur, 8. Christianos et ipse persequitur, 9.
Severus monachus Macedonii adversarius, 132. Pulso Flaviano in sedem Antiochenam intruditor, 134. Ejus nomen diplychis inscribi populus (CP. non sinit, 135. Joannes Hierosolym. nec carcere deterritus, eum e suggestu anathemate configit, 146. Eius sede abdicari, quam ei communicare elegit, 151. Palæstinæ monachi ab ejus abhorrent communione, 137. Jussus expelli a Justino ac occidi, cum Juliano Alexandriam fugit, 141. Damnatur in concilio sub Mena CP., 181.
Severus presbyter, Eudociæ comes ad Hierosolymam pergentis, occisus, 88.
Severus Romanus imperator, 93, 97.
Severus slavinius optimus, 367.
Siccitas immensa, 366, 370.
Sicilia magna parte direpta, 289. Ab Arabibus capta, 418.
Sidema Lyciæ urbs, 89.
Siderum castrum succensum, 330. Idem vastatum, 314.
Singidon eversa a Chagano, 214.
Silentium Leonis Isauri adversus imagines, 342.
Silvanus Emesæ episcopus martyr, 9.
Silvanus Gazæ episcopus martyr, *ibid.*
Silvanus Tartensis Macedonianorum ad Liberium legatus, 58. Liberii litteris abutitur, 58.
Silvanus tyrannus sabbatus, 57.
Silvester Romæ episcopus, 6, 184.
Simplicius Romæ episcopus, 100. Ei communicare jubetur Petros Mongus, 112.
Sinadensis metropolita ad Aaronem legatus, 407.
Sinapes, nuptiarum Leonis et Zoes minister, depositus, 479.
Sire Chosrois uxor, Merdasæ mater, 270.
Siricius Romæ episcopus, 57.
Sirmium captum Abares, 214.
Siroe cum Heraclio parem componit, 270, 271. Patrem in Tenebrarum ædem retrudit, *ibid.* Merdasam aliosque Chosrois filios occidit, 272. Zachariam ac Crucis ligna restituit, *ibid.* Persas captivos recipit, *ibid.*
Sisinnius CP. episcopus, 75. Proclum Cyzici ordinatum episcopum CP. docere permittit, *ibid.* Illi Philippus historicus infensus, *ibid.*
Sisinnius patricius Rendaces dictus, occisus, 333.
Sisinnius Massagetis præfectus, 161.
Sisinnius Thracensium dux, Irenes strator, 400. Nicophoro adjutor ineundo imperium, 402. In bello Bulgarico necatur, 419.
Sisinniacus Thracensium thematis dux, 348. Byzantii muros obsidet Constantinum inducturus, 351. Ab eo oculis damnatur, 353.
Sophiæ (S.) ecclesia, 18. Disruptus ejus trullus sublimior excitatur, 197.
Sophia Justinii Cæropalitiæ uxor Augusta coronata, 204. Pauperum solvit debita, 205. Ex ejus nomine Sophianorum exstructum palatium, *ibid.* Baduriam dolet indigne habitum, 208. Tiberii conjugii spe frustratur, 211. A Tiberio cubicularios matrisque honores accipit, *ibid.* Coronam pretiosissimam Mauritio offert, 236.
Sophia monialis ob fidem Chalcedonensem vexata, 112.
Sophronius Hierosolymorum episcopus Monothellitas exagitat, 274, 279. Umarum pietatem præferentem abominationem desolationis vocat, 281.
Soterichus Cæsareæ Cappadociæ episcopus hæreticus novam synodum Sidoniæ procurat, 151. Flavianum et Eliam miliores in synodum accusat, *ibid.*

Spanicius scholarius necatus, 109.
Stauracius patricius publici cursus logotheta, in aula sub Irene primus, 584. Sclavinos edomat, ac de iis triumphat, 585. Militum Prætorianorum factionem dissipat, 589. Conspirationem in Irenem detegit, 592. Ut Alexius oculis privetur auctor existit, 595. Constantinum, in eum conjuratus, deludit, 598. Aetium adversantem patitur, 599, 400. Tyrannidem in Irenem excitat, 401. Erumpente e stomacho sanguine moritur, *ibid.* Ejus post mortem in Aetium detectæ insidiæ, *ibid.*

Stauracius Nicephori filius imperator a patre coronatus, 405. Theophanonem sponso ablatam uxorem ducit, 408. Puellas alias constuprat, *ibid.* Patre occiso imperator declaratur, 416. Paternorum morum hæres avaritiam ac sævitiam prodit, 417. In conjugem aut populum rerum summam transferre cogitat, *ibid.* Michaellem Curopalitam excæcare querit, *ibid.* Audiens acclamatum imperatorem, monachum induit, 418. Irritato vulneris ulcere diem obit, 420.

Stauracius Zautzæ domesticus in monachum detonsus, 479.

Stephani (S.) corpus ad Pergamala inventum, 74. Ejus dextra manus ad Theodosium missa CP. *ibid.* Apparet Pulcheriæ, *ibid.* Sumptuosa illa aede exstructa in ea reliquiis deponit, 75.

Stephanus Amasæ metropolita, eunuchus, CP. episcopus, 502. Petrum Bulgariæ principem et Mariam sponso sociat, 505. Moritur, 504.

Stephanus Arianus, Antiochiæ episcopus, 55.
Stephanus pietate spectabilis Antiochiæ episcopus, 107. Accusatus a Petri Pullonis asseclis ut Nestorianus, 108. Moritur, 110.

Stephani successor Antiochiæ episcopus, acutis calamis ab hæreticis necatus, 110.

Stephanus monachus pietate clarus Antiochiæ episcopus, 519.

Stephanus Asmutus Chersonitis punitum missus, 516.

Stephanus Basilii filius solenni pompa baptizatus, 470. Abdicato Photio CP. episcopus, 475. Post sex annos sacerdotii moritur, *ibid.*

Stephanus Cæsareæ Palestinæ præfectus Venetorum ac Prasinorum seditione sublat, 194.

Stephanus Calomariæ filius Photii accusator, 475. In monachum detonsus exsul, 497.

Stephanus Cyzici episcopus in Heraclium officiosus, 250.

Stephanus magister, Constantini procurator, 488. Ad pacem cum Symeone componendam adhibitus, 490. Ne Romanus excæcetur apud Zoem impedit, 492. Constantinus aulæ adesse jubet, 495. Romano violenter ingrediente, palatio exit, 494.

Stephanus Junior inclusus ad S. Auxentium, martyr egregius, 567, 575.

Stephanus Justiniano comes, ejus ad Therbeselem legatus, 512.

Stephanus in Leonem rebellans capite plexus, 559.

Stephanus papa Pipinum majorem domus in Francorum regem inaugurat, 557.

Stephanus Romæ episcopus, 571.

Stephanus patricius Stauracio regnum asserit, 416. Michaelis promotioni obstat, 417.

Stephanus Persa cubicularius, 506. Ad locum cui Bovis nomen combustus, 508.

Stephanus protospatharius a Bulgaris occisus, 595.

Stephanus a Romano patre imperii corona donatus, 502. Annam Gabalæ filiam uxorem ducit, 506. In patrem insurgit, 509. A Constantino in clericum attonsus, *ibid.*, 510.

Stephanus Rusius in urbem sævire jussus, 507.

Strategius patricius fidei ergo occisus, 568.

Strategius Podopaguri filius fidei causa occisus, 575.

Strategius confessor, 582.

Studius Insomnium monasterii fundator, 97.

Stupiotus scholarum domesticus, 474. Ad Tarsum victus munere abdicatur, *ibid.* Pardum conjuratum capit, 480.

Styrax CP. missus captivus, 149.

Sudes Agarenorum dux spectatissimus, 454.

Suliman Arabum dux successor Valid. 522. Leonem querit fallere, 524. Moritur Umare successore, 532.

Suliman Isam filius in Armeniam educit, 544. Ex Asia captivos plures adducit, *ibid.* Castrum ferreum dictum evertit, *ibid.* Ingentes copias in Romaniam effundit, 545.

Marmam victore fugiens Damascum discedit, 551. Palmyram fugere cogitur, 551.

Symbatius Armeniam Arabibus tradit, 506.

Symbatius a Leone patre imperii collega adlectus, 455. Occiso patre monachus delundetur, 446.

Symbatius Basilio amicitia conjunctus, 464. Michaellem

in Bardam irritat, eumque occidit, *ibid.* In Basilium tumultuans in ordinem redactus, 467.

Symeon Bulgarorum princeps Leonem bello petit, 477. Crinitem et Corticem Rom. duces occidit, *ibid.* Turcorum auxilio infestantibus Romanis, pacem componit, *ibid.*, 488. Romanos ingenti clade fundit, *ibid.* Urbem expugnare non valens, in pacem consentit, 490. Adrianopolim prodicione capit, 491. Romanos profligat, 492. Pegarum palatia aliaque succendit, 497, 498. Thraciam depopulatus ipsam urbem invadit, 499. Nicolai patriarchæ colloquium expetit, *ibid.* Cum Romano collocutus pacem luit, 500, 501. Diem obit, 502.

Symeon Caniclei præfectus Leonis Phocæ turbas dissipat, 495.

Symeon Ctesiphontis archiepiscopus martyr, 20.

Symeon Jonæ filius a Chersonitis occisus, 478.

Symeon monachus Stauracium monachi habitu induit, 418.

Symeon ascretis primus Thessaloniciæ eversionem auro redimit, 482.

Symeon Stylites in Eluri causa adversus Proterium consultus, 86. Primus Stylites ex monasterio Mandra dicto, *ibid.*, et not.

Symeon Theodori pædagogi frater in exsilium actus, 496.

Symmachus Germano adjunctus Libyæ rector, 175. Cum eo revocatus, 174.

Symmacho vindicatus Rom. pontificatus, 125.

Syracusa ab Agarenis capta, 472.

Synodus Antiochena, 50.

Synodus Chalcedonenis sexcentorum triginta Patrum adversus Eutychem et Dioscorum, 90, 91. Constantinopolitana a Theodosio congregata, 58. Consubstantialis dogma confirmat, ac doctrinam de Spiritu sancto addit, 59.

CP. Sedi novæ Romæ privilegia concedit, *ibid.* CP. Eutychio patriarcha, 195. Ei Vigilius interesse renuit, *ibid.*

Adversus Monothelias, 299. Auctoris disceptatio de tempore canonum ipsius, 501. Sub Philippico adversus sextam synodum, 520. Copronymiana adversus imagines, 559. Septima Adriano pontifice, 588. Hæreticorum factione CP. soluta, 589. Nicæam translata, illicque feliciter peracta, 590. Condemnati Anastasius, Constantinus et Nicetas patriarchæ, *ibid.* Ephesina adversus Nestorium, 77. Joannis Antiocheni et Nestorii in ea factio contra Cyrillum et Memnonem, 78. Depositis in ea Joannes, postmodum Cyrillo reconciliatus, *ibid.* Heraclæe indicta ac impedita ab Anastasio, 158. Illyriciana orthodoxorum, 52. Lampsacena orthodoxorum, a Valente eversa, 46.

Mediolanensis adversus Athanasium ἀνταρτος, 54. Ad Quercum, quæ nunc Rufiniana, contra Chrysostomum, 67.

Sardicensis Nicænam fidem sancit, 56.

T

Tajumas. Vide Chrysaphius, 86.

Tarasius a secretis, CP. episcopus, 586. Electionem admittere renuit, nisi fide accepta cogendi concilii, *ibid.*

587, 588. Probat ejus synodicas Adrianus papa, *ibid.* Strenuam synodo operam ponit, 589, 590. Ab eo Plato aliique monachi scissi, ob incestas nuptias Constantini, 597.

Stauracium coronat Nicephori filium, 405. Demortui corpus in ejus monasterium translatum, 407. Tomulum donariis ornat Michael Rangabe, 424.

Tatemer incautus captivus amittit, 228.

Tatianus et Julius fratres in Marcianum officiosi, 89. Fore imperatorem aquilæ alis protegentis præsignio admovent, *ibid.* Urbis præfectura auctus Tatianus, 90.

Tatzates Buccelliariorum dux, 580. Proditor ab Arabas deficit, 584.

Tatzates rebellis oculis cæcatus, 499.

Tauromenium in Sicilia ab Afris captum, 441.

Teletes Bulgarorum princeps ingenti strage victus, 561.

Terbeles Bulgarorum dominus Justinianum restituit, 512, 513. Regia suppellectili accepta, domum redit, *ibid.* Justinianum invadentem, ad turpem fugam cogit, 514, 515.

Thalasius extispex domus ruinæ obruitur, 45.

Thebasa urbs ab Arabibus capta, 596.

Terræmotus Alexand. 15. Antiochiæ, 50. In Cypro. *ibid.* Neocæsareæ, *ibid.* In Rhodo insula, 51. Dyrrachii Dalmatiæ, Romæ, in Campania, *ibid.* Nicomediæ, 58. Toto orbe maximus, 47. CP. Proclo episcopo, 80. Constantinopoli ad longum tempus, 108. Neocæsareæ, 124. Dyrrachii, Corinthi, 144. Anazarbi, 146. Antiochiæ, qua pene tota corrui, 147. Item Antiochiæ, 151. Pompeiopolis, 185.

Per omnem Palestinæ, Arabiæ, Mesopotamiæ, Syriæ et Phœnicis regionem, Sidone, Berito, Tripoli vehementer labefacta, 192. Constantinopoli, 191. Constantinopoli, ex quo supplicationes indictæ, 192. Constan-

tinopoli, Nicomediae, cujus in annos singulos agitur memoria, 194. Constantinopoli, 196, 196, 199. In Palaestina et Syria, 288. In Mesopotamia, quo Ecclesiae Edessanae Trullus concidit, 296. In Syria, 320. CP. et per Thraciam maximus per menses duodecim, 343. Ad Portas Caspiae, 331. In Palaestina, atque Syria, 334. In Syria multis absorptis urbibus, 357. Constantinopoli sub Basilio Macedone, 470. In Thracia sub Rom. 502.

Thebit a Mervam caditur, 331.

Thebit a Leone Orientalium duce vincitur, 421.

Theo Hypathiae pater, 71.

Thecla Michaelis soror a fratre in monacham detonsa, 461. A Basilio sublati divitiis verberibus cesa, 471.

Theocletus officii notarius, 497.

Theocritus a Justino necatus, 143.

Theocletus presbyter Antiochiae apostata, 43.

Theocletus praestigator Galerium Maximianum in Christianos accendit, 7. A Licinio neci traditur, 13.

Theocistus patricius Nicephoro adiutor adeundo imperium, 402. Michaelis Coropalam imperatorem creari satagit, 417. Cum eo amicitiam iuit, *ibid.*

Theocistus Cateleo praepositus Joannem ejici curat, 457. Cum ingenti damno exercitus Creta regreditur, *ibid.*

Damian Bardanae insidiis a Michaelis occiditur, 461.

Theodora Chagani filia Justiniano nubit, 311. Detectis in maritum patris insidiis, in Chazariam remittitur, 312. Jam Tiberii mater inde reducit, 314.

Theodora Constantii uxor, 14.

Theodora Justinii secunda uxor, 416 *et not.* Proclum designatum consulem Cyzici diaconum facit, 158. Ut Vigilius Menae pacem restituat precibus agit, 191. Pie moritur, *ibid.*

Theodora Paphlago a Theophilo in uxorem deligitur, 449. Cum filio Michaelis suscepto imperio Ecclesiae res restituit, 457. Theocistum adversus Arabes mittit, *ibid.*

Eudociam Decapolitae filiam uxorem filio jungit, *ibid.* Basilium ipsius genus deleturum praedicat, 460. Theocisto sublato, aula ejicitur, 461. In Bardam conjurat, 462.

Theodora Romani uxor Augusta, 496. Moritur, 498.

Theodoretus cubicularius conjuratus exsul, 497.

Theodoretus Cyri episcopus Cyrilli Capitula impugnat, 78. In secunda synodo Ephesina deponitur, 87.

Theodorus abbas Santabareus ut sanctus Basilio commendatus, 473. Ei Constantinum filium spectro objicit, *ibid.* Leonem accusat ut patri insidiantem, *ibid.* Accusat et Andream scholarum domesticum, 474. A Leone oculis privatus in exsilium ejicitur, 475, 476. Revocatus annona ex nova ecclesia donatur, *ibid.*

Theodorus Abydi comes Heraclium recipit, 250.

Theodorus Alexandriae episcopus, 246.

Theodorus Antiochiae episcopus, 358. Arabum invidia in exsilium ejicitur, 361. Comanitem Epiphaniae episcopum haereticum anathemate ferit, 364.

Theodorus Camulcaus in Irenem conjuratus, 593. Suis Armeniacis custodiis traditus, 593.

Theodorus Cappadox praefectus capite plexus, 249.

Theodorus Coloniensis Constantis filios in Siciliam adduci impedit, 292. Milites tumultuantes incaute deludit, 293.

Theodorus Abuces monachus pacis conciliator, 503.

Theodorus archiepiscopus Crithinus dictus, data fide Alexium reducit, 431. Ejus violatae Theophilum arguens, exsilio mulatur, *ibid.* Restitutus se episcopatu abdicat, *ibid.*

Theodorus in Arabes rebellans ad montem Libanum, cum suis occisus, 362.

Theodorus in Maurusios a Salomone emissus, 171. A seditiosis in ducem assumptus, 172. Carthagine rector relictus, *ibid.* Ei Belisarius Carthaginem commendat, 173.

Theodorus orthodoxorum ad Valentem legatus marty. 30.

Theodorus Carterus profligatus, 315.

Theodorus dux Cellori adjunctus, 166.

Theodorus Heraclii frater Saem vincit, 263. Umario victore Edessam ad fratrem fugit, 269.

Theodorus Hierosolymorum episcopus Epiphaniae episcopum Iconoclastam praescribit, 365.

Theodorus historicus patriarcham Thessalonicensem episcopum dicit, 159.

Theodorus Ilibinus militum praedas compescit, 216.

Theodorus Julianum incessens virgis caesus, 44.

Theodorus Matruces Romani in aulam prodromus, 494.

Theodorus Mazarum castrum capit, 218. Orientis praefectus a Phoca taureis occiditur, 247.

Theodorus Mansur exsilio relegatus, 344.

Theodorus Myacius patricius oculis privatus, 321.

Theodorus magister pacis conciliator a Symeone missus, 490.

Theodorus Mopsuestiae episcopus a Joanne et synodo Orientalium declaratus catholicus, 82.

Theodorus Mopsuestiae episcopus Junior, ad quem scribit Chrysostomus, 66.

Theodorus medicus Chagani superbiam comprimit, 230.

Theodorus Constantini paedagogus Romanum drungarium provehit, 492. In palatium tutorem Constantini accersit, 494. Raptur in exsilium ut in eum machinatus, 496.

Theodorus patriciorum primus a Valente sublatus, 53.

Theodorus patricius, Siciliae dux, 391.

Theodorus Petri filius majestatis insimulatus, 199.

Seditionem militum levat, 200.

Theodorus Pharan episcopus, Monothelitarum antesignanus, 274.

Theodorus protospatharius, Craterus dictus, martyr, 453.

Theodorus Romae episcopus Pyrrhum suscipit, 273. Reversum ad vomitum proscrit, *ibid.* E vivifico calice ad hoc stillam assumit, *ibid.*

Theodorus a secretis Phoca recipiendo comitia cogit, 245.

Theodorus Studii praepositus Nicephori ordinationi obstitit, 407. Ejicitur in exsilium, 409. Nicephoro reconciliatur, 419. Suadens non reddendos profugos pacem cum Bulgaris impedit, 422. Oratione pro imaginibus defunctus in exsilium ejectus, 446.

Theodorus frater Theophanis, inscriptus lambis faciem, in exsilio diem obit, 453, 456.

Theodorus vicarius ameros tres occidit, 278.

Theodosius Alexandriae episcopus haereticus, 184. CP. evocatur, 188.

Theodosii canobium destructum, 409.

Theodosio M. a Gratiano imperii collega adlectus, inque Gothos dimissus, 56. Ejus praeclarae dotes, *ibid.* Gravi pulsatus morbo Thessalonicae baptizatus, 58. Arianos ecclesiae urbis expellit, *ibid.* Honorium filium illustrissimum atque consulem facit, 59. Tauri columnam erigit, 60. Maximum Andragathumque interficit, *ibid.* Romae Honorium filium imperatorem praeficit, *ibid.* Alexandriae templum diruit, ac idololatriae turpia traduci permittit, 61. Occisos a Graecis fideles ea occasione, martyrum loco haberi praecipit, *ibid.* Flaviani precibus iram in Antiochenos remittit, 62. Thessalonicensium seditionem indiscreta civium caede punit, *ibid.* Arcente Ambrosio, humili penitentia crimem diluit, *ibid.* Eugenium tyrannum occidit, 63. Antiochenum schisma sedat, *ibid.* Romam donaribus auget, *ibid.* Mancipiorum injuriam tollit, *ibid.* A lupanaribus vis injuriam avertit, *ibid.* et *not.* Mediolani diem obit, *ibid.*

Translatum ejus corpus ad aedem Apostolorum CP., *ibid.*

Theodosius Junior in Isdegerdis tutela relictus, 69. Ab Isdegerde Antiocho paedago creditus, *ibid.* Pulcheria sororis cura prope instituit, *ibid.* Antiocho Persa submoto, rerum totam administrationem Pulcheriae credit, 70. Athenaidem dictam Eudociam uxorem ducit, 72. Joannem tyrannum e medio tollit, 74. Valentinianum Constantii et Galiae Placidiae filium Caesarem facit, *ibid.*

Ad eum coronam imperatoriam Romam mittit, *ibid.* Varane Persarum rege transfugas repetente ingenti Persa clade afficit, *ibid.* In ecclesias ac loca sancta munificus, *ibid.* S. Stephani brachium Hierosolymis recipit, eique in palatio sacellum exstruit, *ibid.* Pacem cum Persis componit, 75. Synodum Ephesi ad Nestoris causam cognoscendam indicit, 77. Discordes episcopos CP. accersit, 78. Nestorium relegat apud Thasum, *ibid.* Cyrillum et Joannem Antiochenum in concordiam adducit, *ibid.* Eudociam conjugem voti causa Hierosolymam dimittit, 79. Proclo Joannis Chrysostomi corpus CP. transferre concedit, 80. Hymnum Trisagium sine additamento ubique decantari sancit, *ibid.* Inquisitionem de Theodoro Mopsuesteno Orientis episcopis committit, 82. Antiochum patricium bajulum suum clericum facit, 83. Patricii dignitate arcendos eunuchos sancit, *ibid.* Cyrum urbem, et praetorianum praefectum exagitatum, Saffrum episcopum facit, *ibid.* Joannem Vandalum honoribus auctum recipit, *ibid.* Pulcheriam sororem aula ejicit, 88. In Flavianum, qui diaconissam facere noluisse, ira inardescit, *ibid.* Mali praedicio Paulinum occidit, *ibid.* Secundam Ephesinam synodum Dioscoro praeside indicit, 86. Cum Gize-richo Vandalorum rege pacem init, 87. Eudocia Hierosolymam dimissa Pulcheriam revocat, 88. Eudociae itineris socios castitatis suspectos necat, *ibid.* Flaviani corpus CP. reducit, *ibid.* Cum Attila sub tributo pacem facit, *ibid.* Diem obit, *ibid.*

Theodosius imperium capescere cogitat, 323. Artemium

Thessalonicam relegat, *ibid.* Leonem Isaurum, et Artabasum adversarios patitur, *ibid.*, 324, 327.

Theodosius Calliopii Augustalis filius Alexandriæ necatus, 159.

Theodosius Ephesi episcopus pseudosynodi Copronymianæ præses, 359.

Theodosius Mauricii filius, 215. Imperator coronatus, 225. Virgis a patre caditur, 242. Fuga necem evasisse Thoca tyranno fertur, 244. Ejus superstitis rumore Germanus et Constantina ad tyrannidem excitantur, 247.

Theodosius monachus sedis Hierosolymitanæ invasor, 93. Severianum Scythopolitanum et Athanasium diaconum occidit, *ibid.* In Synæum montem fugit, *ibid.*

Theodosius Salibaris patricius, Nicephori pius monitor, 410. In bello Bulgarico moritur, 416.

Theodosius subadjuva occisus, 247.

Theodosius protovestiarius a Simeone prælio occisus, 478.

Theodosiopolis prodente Constantino a Persis capta, 121.

Theodote cubicularia incestis nuptiis Constantino conjuncta, 396. Leonem filium suscipit, 397.

Theodotus Melissenus Cassiteras dictus, CP. episcopus, 441, 446. Dissoluti hominis mores ac insecta, *ibid.* Constantini Cabalini probata synodo, imagines proscibit, 441, 442.

Theodotus generalis logotheta homo sævissimus, 306. Ad locum cui Bovis nomen combustus, 308.

Theognis Arianus defensor, 17. Athanasii calumniator, 26. In synodo CP. damnatur, 59.

Theognostus protoascretis occisus, 335.

Theognostus a Bulgaris occisus, 395.

Theonas Alexandriæ episcopus, 4.

Theonas Marmarices episcopus cum Ario ejectus, 17.

Theopaschitarum tessera, *Qui passus es pro nobis*, 97. In concilio sub Mena damnati, 181.

Theopemptus præfectus, 247.

Theopanis industria, finis, opus, 5. Theodoro Studiæ iniquior, 422, 425.

Theophanes cubicularius confessor, 382.

Theophanes patricius, imperatoris in urbe vicarius, 548. Artabasum imperatorem acclamari facit, *ibid.*

Theophanes Phalgaus Theoclitum necat, 460, 461.

Theophanes poeta vultum iambis inscriptus, 455. Sub

Michaele et Theodora Nicænus episcopus, 456.

Theophanes protothronus Stephanum Leonis fratrem consecrat CP. episcopum, 475.

Theophanes protovestiarius imperii administrator, 502.

In Petri Bulgari et Mariæ nuptiis pronubus, 505. Componendo cum Turcis, prudentiæ laude excelsit, 506. Rursorum classem semel iterumque dissolvit, *ibid.*, 507.

Accubitoris dignitate augetur, *ibid.* Pacem cum Turcis ad annos quinque componit, *ibid.* Christi imagini Edessenæ obviam procedit, 508. Romanum restituere moliens, in exilium ejicitur, 510.

Theophantus Arianus defensor, 17.

Theophano Leonis uxor, eo cum scorto procedente ad Blachernas intenta precibus, 478. Defuncta claret miraculis, 479. In ejus honorem exstructa ecclesia ad Sanctos Apostolos, 481.

Theophano Constantini Romani filii uxor altera, 506.

Theophano alterius sponsa, Stauracio nupta, 408. In eam Stauracius rerum summam transferre cogitat, 417.

Michael corpalata in monasterium retrudit, 418.

Theophilites Basilium tradit Michaeli, 458.

Theophilus Alexandriæ episcopus, 60. Gentilium sacra tradens, Christianorum cædis auctor existit, 61. Chrysostomo adversatur ac CP. episcopus fiat, 64. Illi infensior ob susceptos profugos ab eo monachos, 67. Epiphanium eidem infensum reddit, *ibid.* Synodo ad Quercum habita sede eum ejicit, *ibid.* Tumultuante inde populo sibi fuga consulit, *ibid.* Cyrillo successore moritur, 71.

Theophilus Michaelis filius imperii collega a patre adlectus, 448. Theodoram conjugem deligit, 449. Icasie nuptias respuit, *ibid.* Leonis Armeni necis reos capite plectit, *ibid.* Theophobus Persa cum suis recepto, turmam Persarum dictam ex eis constituit, 450. Sibi eum levitum facit, *ibid.* Petronam viduæ injuriam severissime punit, *ibid.* Alexium Musule locata Maria filia generum facit, *ibid.* Suspectum in Siciliam amandat, *ibid.* Revocatum, contra fidem verberibus et carcere affligit, 451. Mariæ filie tumulum, locum asyli facit, *ibid.* Theodorum archiepiscopum exilio punit, *ibid.* Manuelem ducem fortissimum ad Persas fugere cogit, *ibid.* Revocatum honoribus auget, eoque expeditionis socio Arabas vincit, 452, 453. Veneto colore et habitu in Circo ludit, *ibid.* Jam in Arabum venturum manus, vitæ suæ periculo Manuel eripit, *ibid.* Michaeli filium suscipit, 454. Aequi jurisque tena-

cissimus, *ibid.* Ab Arabibus profligatur, *ibid.* Imagines abolet, 455. Joannem syncellum magis addictum CP. episcopum præficit, *ibid.* Amorium amittit, 454. Leonem Philosophum ludo præficit, 455. Plura exstruit in palatio, *ibid.* SS. Theophanem poetam et Theodorum fratrem iambis ad faciem inscribit, *ibid.* Michaeli filium coronat, 456. Theophobum Persam necat, *ibid.* Dysenteriae morbo animam projicit, *ibid.*

Theophilus Armeniacorum tribunus a Constantino occisus, 396.

Theophylactus candidatus Marinaci deputatus, martyr, 569.

Theophilus Castabolorum episcopus, Macedonianorum ad Liberium legatus, 48.

Theophilus Cibyrrhæotarum dux, martyr, 592.

Theophilus patricius, martyr, 455.

Theophilus spatharius in Elpidium missus, 593.

Theophilus Justiniano comes assumptus, 512.

Theophobus Persa cum suis Theophilo susceptus, ejus que levit factus, 450. Ab eodem capite truncatus, 456.

Theophylactus Abestactus Basilium periculo liberat, 471. Fundum regalem mercede accipit, *ibid.*

Theophylactus Antiochiæ episcopus, 382, 558.

Theophylactus cubicularius, 314.

Theophilactus dominicus heteriarcha, Nicolaum patriarcham aula pellit, 490.

Theophylactus Michaelis filius imperator coronatus, 419, 428.

Theophylactus patricius, stabuli comes, 496.

Theophylactus protospatharius, Thraciæ dux, martyr, 568.

Theophylactus a Romano patre clericus, tumque subdiaconus, ac syncellus factus, 502. Dilatus ob ætatem ejus patriarchatus, 504, 505. Patriarcha præsentibus legatis Rom. pontificis creatus, 506. Christi imaginem Edessenam solemnî supplicatione in palatium inferi, 508. Romanum patrem restituere molitur, 510.

Theophylactus Rangabe filius in exilium actus, 583.

Theophylactus Saliba profligatus, 515.

Theopolis, quæ prius Antiochia, 151.

Theram et Therasiam (ad) igneus vapor in pumices concretus, 558.

Thessalonicensium tumultus indiscreta civium cæde punitus, 62.

Thessalonicensis metropolita patriarcha a Theodoro historico dictus, 159.

Theuderichus Gothorum rex in Hispania, Malapridem sororem Trasimondo lotat, 150.

Theuderichus Triarii filius, inani pro Aspare uxoris fratre conatu armatur, 101. Suorum insidiis liberatus, inopinato casu moritur, 108. Strabus dictus, nea ἀδελφός uxoris Asparis, sed ἀδελφόνος, ex fratre illius nepos, *ibid.*

Theuderichus Valameris filius, consul ac Thraciæ præfectus, 112. Odoacro profligato, ac Gizericho mortuo, Occidente potitur, 115. Pontificatum Symmacho asserit, 125. Ministrum obruncat, ejus demerendi gratia Arianum factum, 122. Hermisdam sollicitat ad celebrandam synodum, 157. Joannem pontificem legatum ad Justinum mittit, 145.

Thomarchus Aradi episcopus, 285.

Thomas diaconus, CP. episcopus, 246.

Thomas CP. episcopus, 289.

Thomas cubicularius confessor, 382.

Thomas exconsul Nicephori patriarchæ salutem cavet, 440.

Thomas nuptiarum Leonis, ac alterius Zoes minister, depositus, 485.

Thomas primicerius conjuratus exsul, 510.

Thomas quæstor religionis reus, 155.

Thomas Thessalonicensis quondam episcopus, Alexandrini episcopi in septima synodo legatus, 589.

Thomas tyrannus a Michaele compressus, 448.

Thracia subjecta olim episcopo CP., 66.

Tiberius imperator. Vide Absimarum.

Tiberius excubitorum comes ab Abaribus vincitur, 209. A Justino adoptatur; ac Caesar, tumque imperator creatur, *ibid.*, 210. Anastasiam uxorem Augustam coronat, 211.

Sophiæ Augustæ ut matri curam habet, *ibid.* Pace a Persia non impetrata, ingenti victoria potitur, 211, 212. Ecclesias plures, pauperumque ac hospitem domos ædificat, *ibid.*

Tiberius Constantinus publicis monumentis inscribi se imperat, *ibid.* Ex suo nomine cohorte instituta ejus duce Mauricio Persas vincit, 215. Mauricio locat filiam Constantinam, ac imperatorem constituit, *ibid.*

Tiberius Justiniano ex Theodora in Chazaria natus, 514. A Blachernarum altari avulsus ut ovis jugulatus, 518.

Tiberii Justiniani filii nomine impostor Pergamenus regio cultu tractatus, 544.

Tiberius Constantem patrem in Siciliam sequi prohibitus.

230. Imperit collega a fratre acrius, tamque naribus mutilatus, 295.

Timocles Tropariorum compositor, 98.

Timotratus dux Cellori adjunctus, 137.

Timotheus Alexandrinus episcopus Petri frater, 56. Moritur successore Theophilo, 60.

Timotheus Ælurus Proterio præstigitis ejecto sedem invadit, 91. Ipso die Paschalis eundem in baptisterio occidit, 93. Ejus causa episcoporum cognitioni reservata, 93. Proclamatus hæreticus, ac Proterii necis reus Gangras, tamque Chersopam relegatus, *ibid.* Basilisci decreto restitutus, suorum iripudio excipitur, 104. Mongo successore moritur, 107.

Timotheus pulso Macedonio CP. episcopus, 133. Cognomen Litobules et Celones, *ibid.* Joannis Nicetæ nomen in Ecclesiæ tabulas recipit, *ibid.* Ejus Synodales non omnes recipiunt, 133. Severi nomen recipere in Ecclesiæ tabulas prohibet populus, *ibid.* Missi ejus Alexandriæ synodum e suggesto proscribunt, *ibid.* Fictæ anathema dicit non recipienti synodum, *ibid.* Trisagium hymnum cum addimento cantari præcipit, 136.

Timotheus Leucus, qui et Salophaciolus, Æluri successor, vir catholicus, 96. Basilisci decreto restituto Æluro in monasterium fugit, 104. In sedem restituitur, 108. Diem obit, 110.

Timotheus Dalmati monasterii præpositus, monasteriorum præfectus, 195.

Tiridates rex Armenos ad fidem convertit, 19.

Totila Gothorum rex a Narsete occisus, 193.

Traiani Patricii citata historia, 56.

Traiani via aspera et difficilis, 257.

Traianus Valentinus dux a Gothis superatus, 53. In Valentinis impietatem acceptam cladem refundit, *ibid.*

Trasimundus rex Vandalus tantisper militior orthodoxis, 159. Theoderici sororem Malaphridam uxorem accipit, *ibid.* Anastasio amicitia jungitur, *ibid.*

Trypho monachus dum adolescit Theophylactus, CP. episcopus, 504. Depositus, in suo monasterio moritur, 505.

Tudonus Chersone præfectus ligneo veru suffixus, 516. Turbula Symeonis soror in Perside martyr, 20.

Turci, ipsi Hunni, 207.

Turci, qui et Chazari Heraclio in Persas adjuncti, 264. Recedunt impatientes laboris, 265. Portis Caspiis egressi Armeniam vastant, 364. Iterata irruptione cum Arabibus depugnant, 566.

Tyana capta et desolata, 518.

Tyrannus Antiochiæ episcopus, 4.

Tzalus Lazorum rex ad Justinum venit, baptisma regnumque ab eo accepturus, 144. Valerianam Homi patricii filiam uxorem ducit, *ib.* Persarum rege bello lacescente, Justinianus capitis iuvat, 148.

Tzatzon Gellimeris frater Gogdam in Sardinia conficit, 161. Revocatus a fratre, cum eo copias jungit, 166. Prima impressione victor, mox conserta pugna occumbit, *ibid.*, 167. Caput ejus Belisarius in Sardiniam mittit, 168.

Tzerigus Bulgarorum dominus detectos Constantinii in aula fautores punit, 577.

Tz gatus Bulgarorum ad Constantinum de pace legatus, 576.

Tzita primus magister militum in Armenia, 149.

Tzitzæ Romæ dux ab Artabane occisus, 181.

Tzotzas tyrannus in Africa, 172. Obsessa Carthagine, Belisarii adventu fugit, *ibid.* Iterum Carthagine in Numidiam secedit, 173. Acri commissio certamine cum paucis evadit, 174. Libyam depopulatur, 177. Joannis Arsacidæ moriens, mutua nece lætatur, 178.

Tzubbadeser castrum demonibus infestum Christiani episcopi precibus expurgatum, 140.

U

Uliarius Belisarii satellites Joen. Armenium casu occidit, 167.

Ulisthanus conjurationis Gottharis cum Antala sequester, 179. Areobindum occidit, 180.

Umarus dux Saracenorum Bostram, etc., capit, 279. Hierosolyma capta habitu cilicino in templo orat, 281. Iasdo duce totam Syriam capit, 182. Mesopotamiam omnem subigit, *ibid.* Persis subjugatis censum subditorum ad usque iumenta instituit, 287. Mariam ducem Saracenorum ab Ægypto ad Euphratem consiluit, 282. Templum Hierosolymitanum instaurat, 284. A Persa fidei desertore orans occiditur, *ibid.*

Umarus Arabum dux, 324, 327. Summus ameras Suliman mortuo, 252. Vinum inhabet, fidemque Christianos negare cogit, 354.

Unobundo Bulgari, 296.

Uranianus puer Joviani filius consul absque insignibus, 46.

Urbanus orthodoxorum ad Valentem legatus martyr, 50.

Ursacius Athanasii calumniator, 26.

Usthazades Saporis pædagogus, martyr, 19.

Uthman Saracenorum ameras, 262. Ab Eihribensibus dolo necatur, 287.

Uthman multas in Cilicia urbes capit, 315.

Uthman Cacæ filius ad Dabecum sedet, 380. Infausta signis cum Romanis pugnatur, *ibid.* In Asiam excurrit fratremque amittit, 382.

V

Valas Persarum rex. Vide Blases.

Valens imp. renuntiatur, 46. Ab Eudoxio Ariano CP. baptizatur, *ib.* Evertit synodum Lampsacenam, *ibid.* Eudoxio alisque Arianis ecclesias committit, *ibid.* Procopium tyrannum occidit, 47. Ejusdem proditores duces comburit, *ibid.* Remissam tantisper persecutionem novum accendit, *ibid.* Uxore Dominica Ariana in orthodoxos excitatur, 48. Quod misisse ad Liberium dicitur, verius de Macedonianis, *ibid.* et not. In Gothos movet, *ibid.* Tarsensem synodum fieri prohibet, 49. Athanasium revocat, *ibid.* Durior ejus in Ecclesiam persecutio quam gentiliū, *ibid.* Misos a catholicis navi qua venerant comburit, 50. Judæis et gentilibus benignus, *ibid.* Assiduus vexandis orthodoxis, *ibid.* A suis Antiochiæ appetitis insidias, 51. Edicto pro synodo Illyricana accedere cogitur, 52. A Gothis superatur, 53. Objurgat Aphrates Anachorita Antiochiæ, *ibid.* Regnat tribus annis fratre mortuo, 54. Cæsaream proficiscitur ejecturus Basilium, *ibid.* Galatem filium amittit, *ibid.* Cam Mavia Saracenorum regina pacem init, *ibid.* Gothos supplicis suis victores Arianos addicit, 55. A Gothis vicus incendio perit, 55, 56. Isaacus monachus educturo cladem prædicat, 55.

Valentinianus tribunus legionis Cornutorum, ob fidem exsilio damnatus, 43. Imperator ab exercitu resumptus, 46. Gratianum filium Augustum designat ac consensum, *ibid.* Valentem fratrem imperatorem Orientis creat, *ibid.* Orthodoxis conveniendi facultatem facit, *ibid.* Superstite Severa uxore Justinam nefarie ducit, 48. Impla lege po lygamiam sancit, *ibid.* Valentiniani prosepia, *ib.* Ambrosii electionem probat, 51. Synodi Illyricanæ fidei Orientales stare jubet, 53. Valentem fratrem Arianum corripit, *ibid.* Rupta pectoris vena in Gallia moritur, 53.

Valentinianus junior quadriennis puer imperator seclatus, 53. Episcopos orthodoxos ejectis Arianis cum Gratiano revocat, 56. Eo occiso solus in Occidente imperat, 53. Tyrannorum metu laqueo vitam finit, 61.

Valentinianus tertius, patre Constantio natus, 66, 72. A Theodosio Cæsar constituitur, 73. Corona Imperiali ab eodem donatur, *ib.* Ejus in Galliam, Hispaniam, Britanniam inanes conatus, 80. Aetii dolo, inque Bonifacium invidiam Africam amittit, 81. Leone papa interpellante male gesta Ephesi emendari petit, 87. Attilam Aetio duce Aurelianus ad Ligerim vincit, 90. Aetium patricium occidit, 92. Sana fide, impurissimis moribus hominem Maximus patricius occidit, 93.

Valentinianus patricius occisus, 284.

Valentinus SC. rerum administratione motus, 283.

Valentini aqueductus a Constantino reparatus, 571.

Valeria Diocletiani filia, Galerii Maximiani uxor, 8.

Valerianus cum Belisario dux, 161.

Valeriana Homi filia Tzatho Lazorum regi nupta, 144.

Valid Abimelech filius, Arabum dux, 312. Majorem ecclesiam Christianis Damasci eripit, 514. Notarios christianos amovet, *ib.* Ingentia moliens in Christianos moritur, 521, 522.

Valid Isam filius summus Arabum dux, 510. Petrum Damasci metropolitam lingua præcisâ in exsiliū trudit, *ib.* Artabasdi legationibus sollicitatur et Constantini, *ibid.* Arabum factione post unum principatus annum sublatus, 551.

Vandali Modigischo duce Hispaniam occupant, 81. Hortante Bonifacio duce occupant Libyam, *ib.* Romanas copias Aspare duce profligant, 82. Capta Carthagine ad templa profugi, 165.

Vararanes Persarum rex, 71. Persecutionem a patre ceptam continuat, 75. Negatis a Theodosio transfugis, bello renovato victoria cadit, 74. Theodosio invitante pacem init, 75.

Veneta factio et Prasina tumultuantes, 142, 154 et seqq.

Venetæ colore in Circo victor Theophilus, 483.

Venetæ factionis ludus equestris, 468.

Veturius magister militum Christianis infensus, 6.

Verina Leonis uxor, soror Basilisci, 97. Zenonem, ut imperator coronetur, opera juvat, 103. Basilisci in Zenonem tyrannidem foret, *ib.*, 109. Sacra editis Leonium

imperatorem declarat, 110, 111. Ejus defunctæ corpus CP. translatum, *ibid.*

Verona a Gothis recepta, 201.

Vigilius Romæ episcopus, 184. Roma a Gothis capta venit CP., 190. Menam ejus episcopum sacris arcet, *ibid.* Justiniano indignante e templo quo confugerat vi abstrahitur, 191. Menam restituit, *ibid.* Suum nomen priori loco curat restitui, 192. Quinta synodi Patrum consensum spernens, in Illyrico Romam rediens diem obit, 193.

Vincentii (S.) ecclesia terræ motu collapsa CP., 196.

Vincentius locum tenens Sylvestri Nicææ, 16.

Vitalianus Anastasium ingenti clade afficit, 134. Hypatium profligato exercitu capit, *ibid.* Populi votis imperator acclamatur, 136. Plerasque Rom. ditionis urbes occupat, 137. Anastasium sacramento adigit restitutum orthodoxos episcopos, cæteraque concilio generali permissurum, *ibid.* A Justino magister militiæ, consul, præsentis comes designatur, 141. Severum expelli impetrat ac occidi, *ibid.* Synodum Chalced. curat recipi, *ibid.* Invidia cædium sub Anastasio dolo a CP. necatur, 148.

Vitalianus archidiaconus Hormisdæ ad synodum Heraclæ legatus, 137.

Vitalianus tribunus in Persas strenuissimus, 216.

Vitalis Antiôchiæ episcopus, 6.

Vitus locum tenens in Nicæna synodo Romani pontificis, 16.

Visigothi in Romanas ditiones sedes figunt, 81. Devastata Roma in Galliam secedunt, *ibid.* Occupant Hispaniam, *ibid.*

X

Xenais a Calandione fugatus, Petri Fullonis suffragio Hierapolensis episcopus, servus, hæreticus, non baptizatus, 113. Accitus CP. a Macedonio, populo tumultuante expellitur, 123. Leonem Rom. pontificem, ac synod. Chalced. anathemate ferit, 129. Ecclesiæ res miscet in Oriente, inque Flavianum et Eufam Anastasium commovet, 131. A Justino ejicitur, 141.

Xerolphi columna Arcadio erecta CP., 66. Ejus collapsa dextra manus, 188. Ictu fulminis deformata, 191.

Xystus Romæ episcopus, 79.

Xystus Bulgaricus piscis, 297.

Z

Zabas major minorque Persidis fluvius, 263, 267.

Zachariæ prophetæ ossa inventa in pago agri Eleutheropolitani, 74.

Zacharias Hierosolymorum episcopus, 248. Capta urbe ipse in Persidem adductus, 252. Sedi suæ restituitur ab Heraclio, 273.

Zacharias Romæ episcopus, 344.

Zacharias Palæstinæ præfectus, 136.

Zamanarsus Iberorum rex Rom. amicus, 183.

Zamasphes Persarum rex, 119.

Zautza Styliauis heteriarcha Leonis executionem impedit, 475. Fit magister et logotheta publici cursus, 473.

Imperatoris Pater creatus, 477. Belli Bulgarici causa existit, *ibid.* Secundus ab imperatore cum filia procedit, 478. Insidias in eum struit, *ibid.* Moritur, 479.

Zemarchus dux Areobindo adjunctus, 125.

Zeno Ariadnæ Leonis filiae matrimonio junctus, 96.

Petrum Fullonem fovens Martyrium Antiochenum episcopum se abdicare cogit, 98. Insidiis appetitur ab Aspare, 100. Eo occiso cum filiis, juniori ejus filio consulit, 101.

A Leone filio imperat. creatur, 103. Rebellante Basilisco in Isauriam fugit, *ibid.* Urbem repetit. Armatumque Basilisci ducem promissis capit, 106. Basiliscum Cucusi fame conficit, 107. Armatum obtruncat, Basiliscum filium lectorem facit, *ibid.* Petrum Fullonem, quod favisset Basilisco, ejicit, *ibid.* Verinam socrum amandat Papurium, *ibid.* Stephanum alterum Stephanum mortuo Antiochiæ præcitat: tumque eo soblato, Acacio ut episcopum Antiochiæ ordinet, præcipit, 110. Leonium Verinæ sacra renuntiatum imperatorem profligat, ac Illi fratrem occidit, 111, 112. Petrum Mongum Joanne Tabennesiota ejecto Alexandria restituit, ac Henoticum promulgat, *ibid.* Tendarichum Valameris filium in Italiam mittit, 115. Felices Romanæ sedis episcopi legatos Acacio et Petro Mongo communicare compellit, *ibid.* Orientis episcopos eisdemque legatos Henotico subscribere cogit, 114. Calandionem Antiochia expellit, ac Fullonem restituit, 115. Cædes multas ac nefanda quæque committit, 116. Comitiali morbo correptus obit, *ibid.*

Zenobius martyrii Hierosolymitani architectus, 27.

Zenobius Sidonis episcopus martyr, 9.

Zenodia Basilisci uxor hæretica, 104. Cum viro in baptisterium fugit, 107.

Zerbule castrum a Romanis captum, 173.

Zezece Saracenorum regulus, 151.

Ziandus Mavie frater victore Muchar occisus, 303.

Ziebelus Chazarorum princeps Heraclium adorât, ac eum copiis instruit, 264.

Zilgides Hunnorum rex a Persarum rege ut proditor occisus, 145.

Zimarchus Orientis comes, 199. Accusatur a Theodoro Augustæ consanguineis, 200.

Zoe Zautzæ filia Leonis turpiter amata, 477. Illi comes solemnî processu, 478. Defuncta Theophanone Augusta coronatur, 479. Benedictionis nuptiarum minister deponitur, *ibid.* Moritur. Ejus inscriptio tumuli, *ibid.*

Zoe altera, quarta Leonis uxor, 482. Constantinum filium suscipit, 485. Benedictione nuptiali donatur, ac Augusta declaratur, *ibid.* Constantino filio flagitante in aulam reducitur, 490. Alexandri domesticos aula ejicit, *ibid.* Nicolaum patriarcham rebus amovet, 490. A Symeone Bulgaro ingenti clade afficitur, 492. Romanum, ne excectur, liberat, *ibid.* Aula ejecta monialis efficitur, 496.

Zoilus Alexandria episcopus, 188.

Zoilus ligneo veru suffusus, 316.

Zozimus Romæ episcopus, 70.

Zuber Abdelæ pater Arabum amææ.

Zumir a Chagan occisus, 304.

ORDO RERUM

QUÆ IN HOC TOMO CONTINENTUR.

S. THEOPHANES ABBAS ET CONFESSOR.

Notitia.	9
Præfatio Combefisti.	15
Vita et laudatio S. Theophanis.	18
Officium S. Theophanis.	45
Proœmium Chronographiæ.	55
CHRONOGRAPHIA.	65

AUCTOR INCERTUS.

VITA LEONIS ARMENI.	1010
---------------------	------

LEO GRAMMATICUS.

CHRONOGRAPHIA.	1038
----------------	------

CODEFRIDI HENSCHENII Dissertatio de chronographia S. Theophanis. 1163

Cap. I. — Repudiantur tabulæ chroniæ, saltem quoad annos et seriem quinque patriarchatum. 1165

Cap. II. — Quomodo tabulæ confectæ videantur. Quam recte ab anno ejusdem 277 exorsus sit. Quale sit Chronicon quod Raderus Alexandrinum dixit. 1169

Cap. III. — De anno Constantii et Galerii conregnatum et quinto Phocæ in Theophanis Chronographia præteritis, ac demum post plurium annorum seriem, ad lacunam explendam, Juliano et Copronymo supra justum tempus eorum adjectis. 1173

Cap. IV. — Heraclii imperatoris chronotaxis, duobus annis in unum conflatis et altero in duos distracto intricata, evolvitur. Indictionum sub eodem ratio explicatur. 1178

Cap. V. — Quædam chronologica menda per librariorum socordiam Theophani aspersa, et ab aliis non observata. Annorum Mauritiî imperatoris duplex epocha. 1181

ANASTASII BIBLIOTHECARI HISTORIA ECCLESIASTICA.

Monitum Car. Ann. Fabrotti.	1187
Præfatio Anastasii ad Joannem diaconum urbis Romæ.	1187
Historia ecclesiastica ex Syncello.	1191
Historia ecclesiastica ex Theophane.	1206

EDITORIS PATROLOGIÆ ADNOTATIONES.

(a) Col. 63. Ostendit Henschenius Dissertationis cap. 2, Alexandrinos, quorum æra Theophanes utitur, in mundanis quidem sedecim annos pauciores numerasse, æræ autem Christianæ annos detraxisse octo.

(b) Col. 75. Hinc usque ad Julianum imp. uno anno deficit Theophanes in æra sua Alexandrina, tam mundana quam Christiana. Videnda Dissertatio Henschenii, cap. 3.

(c) Col. 167. Juliano tribuit Theophanes annos tres, cum non imperaverit ultra annum et menses octo. Inde vero fit ut annum unum, qui sibi ab incunte imperio Constantini M. deerat (supra col. 75), hic recipiat et deinceps usque ad Phocæ et Heraclii tempora æram Alexandrinam (quam octo annis deficere novimus) accurate describat.

(d) Col. 339. Vide *Acta sanctorum*, tom. X Octobris, pag. 679.

(e) Col. 331: Τὸ πέμπτῃ delendum monet Henschenius Dissert. cap. V.

(f) Col. 374. *Acta SS.* tom. X Octobris, p. 688 et 690 seqq.

(g) Col. 489. Vide ibid., p. 695.

(h) Col. 499. Legendum *Junii* monet Henschenius, et mox sequentis paragraphi lin. 2, *indictione decima quarta*. Vide ejus Dissertationis cap. v.

(i) Col. 502. Lege *decimo* tantum, quia cyclo solis 2, littera Dominicali E, in diem x, non in xv Dominica incidebat. HENSCHENIUS.

(j) Col. 510. Ut legas *diem mensis vicesimum septimum*, vel *diem hebdomadis quartum* jubet littera Dominicalis E cyclo solis 13. HENSCHENIUS.

(k) Col. 531. Vide *Acta SS.*, Octobris tom. X, p. 698 (coll. p. 760) et 699.

(l) Col. 574. Vide Henschenium, c. V, n. 29.

(m) Col. 659. Quo pacto hic Theophanes annos Heraclii xvii et xviii in unum conflaverit scite explicat Henschenius in Dissertatione, cap. iv.

(n) Col. 687. Lege *decimo tertio*; Initio enim paragraphi natus dicitur die septimo. Vide Henschenium in Dissertatione laudata.

(o) Col. 691. Hunc locum emendat Henschenius, cap. V.

(p) Col. 725. *Octava* corrigit Henschenius.

(q) Col. 826. Cum tunc littera Dominicalis fuerit A, apparet diem mensis fuisse 17. HENSCH.

(r) Col. 871. Theophanes hic martyria commutat, S. Andreæ, dicti *in Crisi*, et S. Petri de Blachernis, de quo pauca habet ad Alexandrinum annum 759. Vide *Acta SS.* tom. VIII Octobr., pag. 128 sqq. Legendum itaque hoc loco: « Constantinus persecutor Petrum venerabilem monachum, » etc. Et paulo inferius « sed Petri sorores ipsum, » etc. Passus est autem S. Petrus de Blachernis die xvi Maii anni 761.

(s) Col. 879. Multa hic uno tenore et confuse narrat Theophanes quæ diversis annis contigerunt. Anno scilicet æræ Dionysianæ 763 ad finem ver-

gente, S. Stephanus junior e iuguriolo montis Auxentii abstractus, et mari Chrysopolim devectus, mox in Proconnesum exsul mittitur. Anno 766, sub finem idem sanctus ab exsilio redux, carreri traditur, primum Phialæ aliquot dies, dein Prætorii. Anno demum 767, ætatis suæ LIII (non vero post annos LX in clausura exactos, ut scribit Theophanes), die xxviii Novembris, martyrii palmam accepit. Vide *Acta SS.*, tom. VIII Octobris, pag. 131.

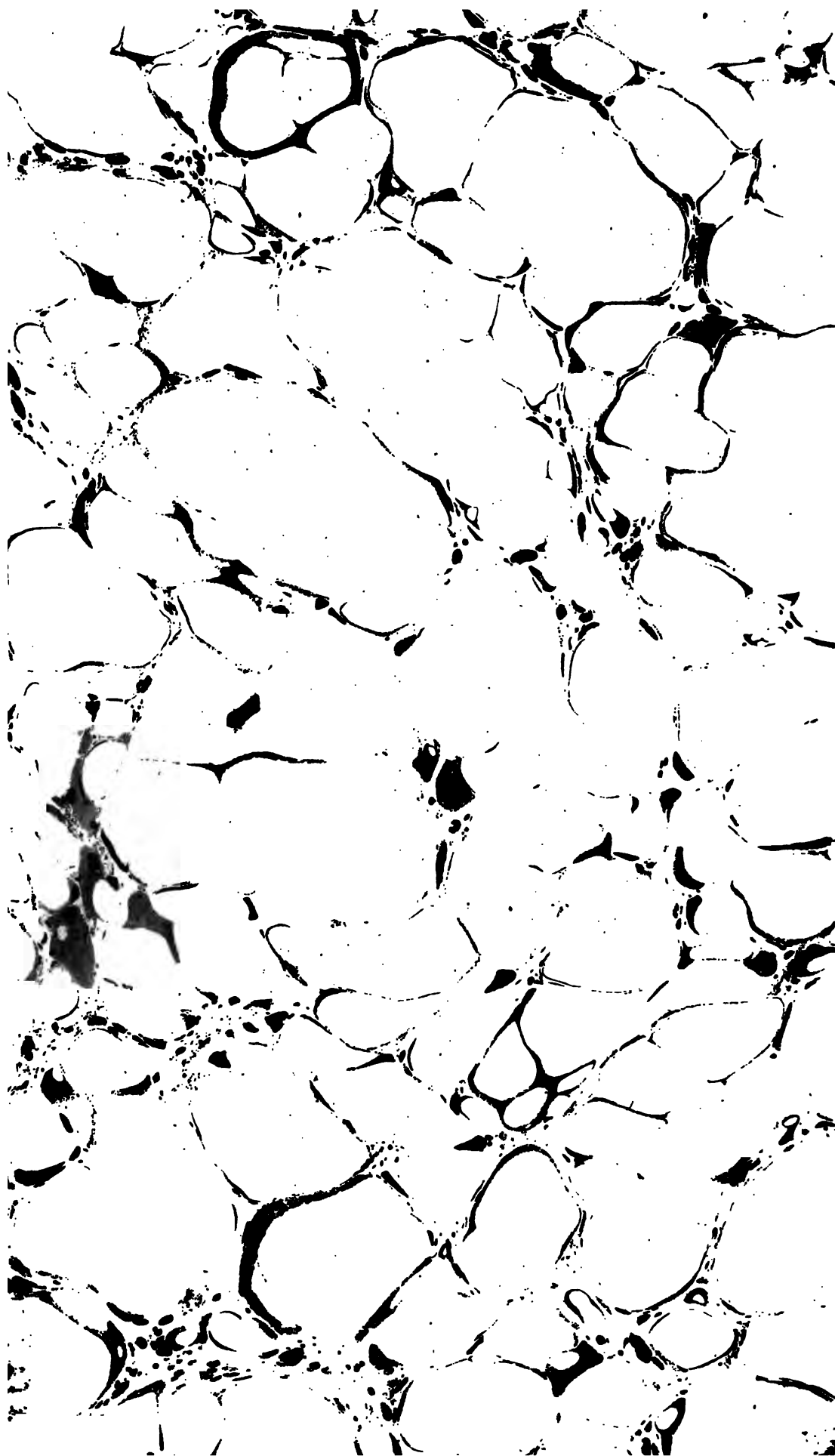
(t) Col. 891. Hæc et quæ sequuntur intellige de S. Andrea in Crisi qui martyrio coronatus est die 20 Octobris, anni 767. Vide ad annum 753.

(u) Col. 950. Vide Henschenium, c. V, n. 11.

(v) Col. 983. Anrō DCCCIII, Leo, Armeniacorum Dux sub imperatore Nicephoro, cum magna exercitus atque pecuniæ pars venit in manus Saracenorum, mense *Februario Indictionis quartæ (decimæ quartæ perperam apud Anastasium legitur) Sabbato primo Quadragesimæ*. Verum eo anno, cyclo lunæ XIV, solis VIII, littera Dominicali E Pascha fuit XIII Aprilis, adeoque dictum Sabbatum cecidit in 1 diem Martii. Ut igitur non erraverit Theophanes ipsomet anno, quo potuit scripsisse, et quo alias plures temporum notas recte composuit, credendum librorum incuria jam olim (nam etiam Anastasius ita scriptum reperit) excidisse voculam unam, ipsumque Theophanem (ut alias in simili casu de Indictione vidimus anno *Constantini xxviii*, et de verno tempore in *Chronico Alexandrino*) scripsisse: *μᾶλλοντος, sive ἐνισταμένου τοῦ πρώτου Σαββάτου τῶν Νηστειῶν*) *instante primo Jejuniorum Sabbato*. HENSCHENIUS.

(x) Col. 1179. Ex hoc loco, itemque ex num. 24 et 27, et demum ex Vita Henschenii, tome VII Maii num. 9, 10 et 16, apparet, prædictum hagiographum, qui *Acta Anastasii Persæ* illustravit, vel scripsisse præsentem exegesim, vel saltem multum ad eam contulisse: a nonnullis enim Papebrochio adscribitur; quod ut discat lector unde factum sit, advertat, in *Actis sanctorum* tomo tercio Martii nullum nomen prælium eam gerere. Ut dicam quod sentio, mihi videtur Henschenius pleraque quæ eadem continentur variis temporibus collegisse, Papebrochius vero, cum collega ætate et defatigatione tum premeretur, ea oratione sua adornasse. Nos autem qui variis in locis caronographiæ notationes ex hac exegesi exceptas Henschenii nomine signavimus, exegesim ipsam nomine eodem inscribendam esse arbitrati sumus.

(y) Col. 1181. Hæc præter veritatem dicta et emendanda sunt. S. Maximus enim in *Computo eccles.*, cap. 33: τὴν ἐπιτέμνησιν, ἣν ἐνδρακτιῶνα Πρωμαῖοι καλοῦσι...; et alia hujusmodi adducit Cangius in *Glossario Græco*. Attamen verba Heraclii recte interpretatur auctor dissertationis, ut patet ex ejusdem Cangii editione *Chronici Alexandrini* (quod *Paschale* ipse vocavit), ubi hunc in modum dicta verba efferuntur: Τῇ γὰρ καὶ τοῦ παρελθόντος Φεβρουαρίου μηνὸς τῇ ἐνισταμένῃ πρώτῃ ἐπιτεμήσας. Quæ sic Cangius vertit: « Nam xxiv Februarii præteriti mensis, prima Indictione, etc.

P4 ~~RECEIVED FROM~~
~~POST-PAID~~ V.108M

DATE DUE

STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES
STANFORD, CALIFORNIA
94305

